BIJBEL

De gehele Heilige Schrift, bevattende de canonieke boeken van het Oude en Nieuwe Testament volgens de Statenvertaling

met de ingelaste verklaringen

Door

Karl August Dächsel

GENESIS

EXODUS

Digitale versie

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015

K. A. Dachsel werd geboren Naumburg, 24 nov. 1818, overleden Steinkirche 23 sept. 1901. Hij was een Duits predikant en auteur van een bekende en wijdverspreide Bijbelverklaring, 'nach der deutschen Übersetzung Dr. Martin Luthers, mit in den Text eingeschalteter Auslegung.'

Dächsel studeerde Theologie aan de Universiteit van Leipzig. In 1847 wordt hij predikant te Hirschfeld. In 1852 vertrekt hij naar Hohenbocka en in 1858 naar het (tegenwoordig Poolse) Neusalz an der Oder.

Zijn Bijbelverklaring schreef hij in zeven delen tussen 1862 en 1880. Als opzet koos hij voor een doorlopende parafrase. Ds. F. P. L. C. van Lingen bewerkte deze Bijbelverklaring in het Nederlands. Hij kwam tot acht delen, omdat hij bij de tekst van Dachsel gedeelten opnam van tal van andere Duitse en Nederlandse theologen. Deze bijgevoegde verklaringen zijn meestal niet in deze versie opgenomen.

DE VIJF BOEKEN VAN MOZES.

Pentateuch.

Dit eerste gedeelte der Heilige Schrift wordt door de Hebreeën, Ha-Thora, d.i. de Wet (of ook wel Safer Ha-Thora d.i. het Wetboek), en in de vertaling van de "Zeventig" (Septuaginta) Pentateuchos d.i. het vijfdelige boek genaamd. Het vormt één afgerond geheel, beginnende met de schepping van de wereld en eindigende met de dood van Mozes, de Middelaar van het Oude Verbond.

Het bevat de geschiedenis van alles, wat God, de Heere, van de schepping van de wereld af tot de intocht in Kanaän gedaan heeft, om het heil, in Christus bereid, voor te bereiden; hoe Hij, nadat door Adams val de zonde de wereld was ingekomen, en deze straks zulk een ontzettende hoogte had bereikt, dat de zondvloed noodzakelijk werd, in Noach, de tweede stamvader, het menselijk geslacht bewaarde en uit het geslacht van diens zoon Sem, Abraham riep, opdat in en door zijn nakomelingschap de ware en zuivere Godskennis zou bewaard blijven en alzo in zijn zaad alle geslachten van het aardrijk zouden gezegend worden. Alles, wat daarmee noodzakelijk samenhing, alles, wat daaruit voortvloeide wordt ons meegedeeld in dit eerste gedeelte van de Heilige Schrift. Het behelst daarom de voorbereiding voor, de instelling en de bevestiging van de oudtestamentische Verbondsgodsdienst. De voorbereiding vinden we in het eerste boek, zowel in de leiding van God met de mens vóór de zondvloed als in Zijn openbaringen aan Abraham, Izaak en Jakob. De instelling er van wordt ons bericht in de drie middelste boeken: Exodus, Leviticus en Numeri, en de bevestiging in het laatste, in Deuteronomium. Men houde dan tevens in het oog, dat wij in Exodus meer bepaald worden bij de profetische zijde van de wet, in Leviticus bij de priesterlijke en in Numeri bij de koninklijke inrichting van het volk van God van het Oude Verbond.

HET EERSTE BOEK VAN MOZES, GENESIS.

Wording.

Het eerste boek van Mozes ontleent zijn naam aan de Septuaginta. Genesis betekent: wording. Bij de Hebreeën wordt het naar zijn eerste woord Bereschith, d.i. in den beginne, geheten; bij de latere rabbijnen ook: het boek van de schepping, Safer Jetsirah. Terecht draagt het de naam van Genesis, wording. Het meldt ons toch niet alleen de schepping van hemel en aarde, de wording van hetgeen buiten God Almachtig bestaat, maar ook de wording of oorsprong van de zonde onder het menselijk geslacht. Het bevat tevens de eerste aankondiging van de genade, de wording van het nieuwe geslacht uit Noach, van het uitverkoren volk uit Abraham, en zo de eerste of voor-geschiedenis van het oudtestamentische Godsrijk.

De inhoud knoopt zich vast aan tien stamboeken. (Tholedoth), aan welke stamboeken het scheppingsverhaal, Hoofdstuk 1-2 Vs. 3 ten grondslag ligt, tot basis verstrekt. Deze hoofdbestanddelen zijn:

1e. de tholedoth van hemel en aarde (2:4-4:26),

2e. die van Adam (5:1-6:8),
3e. die van Noach (6:9-9:29),
4e. die van de zonen van Noach (10:1-11:9),
5e. die van Sem (11:10-26),
6e. die van Therach (11:27-25:11),
7e. die van Ismaël (25:12-18),
8e. die van Izaäk (25:19-35:29),
9e. die van Ezau (36) en
10e.die van Jacob (37-50).

Vijf stamboeken alzo voor de eerste en vijf voor de tweede periode.

HOOFDSTUK 1.

I.Vs. 1 en 2. God schept in den beginne hemel en aarde, doch laat vooreerst de aarde nog ongevormd en onbewoond.

1. In den beginne, dat is, toen de tijd naar Gods welbehagen aanving 1) schiep 2) God 3) door middel van het Woord, dat in den beginne bij Hem was, Johannes 1:1-3; Col. 1:15, 16) de hemel 4) en de aarde. 5) a)

a.Psalm. 33:6; 89:12; 136:5 Hand. 14:15; 17:24 Hebr. 11:3

1. Wat vóór dit begin was, is de eeuwigheid. Vóór dit begin was er geen tijd, gelijk er eens geen tijd meer zal zijn (Openbaring. 10:6). Nu ontstaat het begrensde; bij de wording van het stof is het begin van de tijd. De Engelen zijn in den beginne geschapen, want zij zijn niet eeuwig, het Woord was in den beginne Johannes 1:1) en is dus eeuwig.

2. Uit niets wordt onder de handen van het schepsel in alle eeuwigheid niets; het is het Majesteitsrecht van God alleen, uit niets iets te maken.

Scheppen is iets uit niets te voorschijn roepen. Het woord "scheppen" heeft een dubbele betekenis, waarvan de *eerste* meer ziet op de voortbrenging, de oproeping van de stof en het wezen zelf uit niet; en de *andere* meer op de vorming en bearbeiding van de ongevormde en machteloze nog ruwe klomp, die voor levenvoortbrenging in en uit zichzelf onmachtig, onvatbaar is.

Al leert het vervolg, dat de aarde ook haar eigen hemel heeft, de hemel, waarvan in Genesis 1:1 gesproken wordt, is een ander, hoger en reiner.

3. Het Hebreeuwse woord (Elohiem) is een meervoudige vorm en geeft macht te kennen, terwijl het werkwoord "schiep" in het enkelvoud staat. Drie zijn er, die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord en de Heilige Geest en deze drie zijn één. 1 Johannes 5:7).

Zo wijst ons reeds het eerste Bijbelwoord op het verborgene, het mysterie van het goddelijke Wezen, maar ook dat in de schepping van hemel en aarde al de deugden van God op het heerlijkst hebben uitgeblonken.

4. Onder "de hemel" hebben wij te verstaan de hemel der hemelen, met zijn heilige Engelen en Aartsengelen. Immers, toen God de aarde grondvestte zongen de morgensterren (Job 38:4-7) d.i. de Engelen.

5. Welk een wijsheid in deze eenvoudige woorden! De wijzen van alle eeuwen hebben nagespeurd, welke de oorsprong van alle dingen geweest is, en de één heeft genoemd enige stofdeeltjes, de ander een groot werelddeel, weer anderen noemden water en gas. Reeds dit eerste woord van de Bijbel geeft het duidelijk bewijs, dat de heilige mannen van God, door de

Heilige Geest gesproken hebben. Ook hier voelen wij, dat geloof in Gods Woord de hoogste wetenschap is.

2. De aarde, zoals zij door God in een punt van de tijd uit het niet was te voorschijn geroepen, nu was woest en ledig 1) en duisternis was op de afgrond. En de Geest van God 2) zweefde op over de oppervlakte van de wateren 3) heen.

1. In het Hebreeuws "Thohoe waboohoe," woorden, in die taal gebruikt als iets ledigs en vreemds wordt bedoeld; iets, dat nog voor niets geschikt is. Gelijk een embryo in de moederschoot, alzo was de aarde toen nog met watermassa's omgeven. (2 Petrus. 3:5)

Een schone beschrijving van de chaos, de ongevormde stof, geeft Ovidius in zijn Metamorfose: "Waar aarde was, daar was ook zee en lucht; zo was de aarde niet te begaan, het water niet te doorwaden; de lucht miste het licht; in een lichaam streed het koude met het warme, het natte met het droge, het zachte met het harde, het zware met hetgeen geen gewicht had.".

Onbehouwen en onbeholpen lag of stond, of hing of zweefde daar de vormeloze aarde, "woest" zonder uitwendige gestalte en ledig, zonder innerlijke gehalte; een oceaan zonder bedding, zonder bodem, zonder kusten, zonder stroming, zonder diepte of hoogte; een bruisende en schuimende golving van een "donkere, sombere afgrond;" een ordeloze woeling en warhoop van allerlei woelende vochten en wortelende stoffen, doods en stom, onvatbaar voor alle levens. Zij zelf kon het leven uit haar machteloze schoot niet voortbrengen.

Daarom behoort men dit op de voorgrond te stellen: "Zendt Gij uw Geest uit, zij worden geschapen en Gij vernieuwt het gelaat van het aardrijk," maar ook het tegenovergestelde: zodra de Heer zijn Geest inhoudt, keren zij weer tot hun stof en sterven. (Psalm. 104:29b, 30a).

2. De Geest van God, d.i. de Heilige Geest, niet de wind, zoals sommige uitleggers menen, zweefde over de wateren. De Staten-Overzetters tekenen aan, dat het woord "zweven" ook "broeden" betekent. In Deuteronomium. 32:11 wordt hetzelfde woord gebruikt van de arend, waar gezegd wordt, dat hij over zijn jongen zweeft. De betekenis van "broeden" is, en terecht, van de stamverwante talen (het Syrisch en het Arabisch) afgeleid, waar het werkwoord gebruikt wordt van de vogel, die op de eieren broedt. De aarde kon het leven niet voortbrengen. Alleen door de levende en levenwekkende Geest van onze God kon dit bewerkt worden. Zo in het rijk van de natuur, zo ook straks in het rijk van de genade.

3. Hoe lang de aarde in deze toestand voortduurde en welke veranderingen onder dat broeien van de Geest in het inwendige plaats hebben gehad, is ons niet geopenbaard. Spreekt de natuurwetenschap van duizendtallen jaren, zij is *daarom* niet in strijd met de Schrift, doch men vergete niet, dat voor de Heere duizend jaar zijn als één dag. Evenmin weten wij, wat in de hemelse wereld voorviel, wanneer en hoe de val van de Engelen heeft plaatsgehad. (Judas 1:6; 2 Petrus. 2:4).

II. Vs. 3-25. In zes dagen vormt God de nog ruwe grondstof van de aarde en richt Hij deze tot een woonplaats in voor haar toekomstige heer, de mens.

3. En God, toen Hij, naar zijn vrijmachtig welbehagen besloot de woeste en ledige aarde te vormen en te bevolken-naar de gewone tijdrekening, omstreeks 4000 jaarvóór de geboorte van Christus-maakt allereerst aan de duisternis een einde, en liet het licht voortkomen, die noodzakelijke voorwaarde van elk worden en leven 2 Corinthiërs 4:6) toen Hij zeide:1) Daar zij licht, 2) en daar werd licht. (Psalm. 33:9)

1. Het spreken van God is altijd de uiting van de innigste en heiligste gedachten van Zijn hart (Psalm. 33:11) en aldus de openbaring, de naar buiten treding in en door het woord, van zijn heilig Wezen, voor zoverre dit door de mens kan gekend en moet erkend worden.

De Heere spreekt en het is er. Hij gebiedt en het staat er (Psalm. 33:9). Zo in het rijk van de natuur, zo in het rijk van de genade. God spreekt en werelden verrijzen uit het niet. God spreekt en de mens, dood in de zonden en misdaden, wordt herschapen tot een kind van God.

De hele schepping is één gedachte van God, die in werkelijkheid is getreden bij haar uiting door het woord. (Psalm. 33:6). Het Gods-woord: "daar zij" is de wording van de wereld, is het machtwoord dat de gevallen mens herschept en eens de bezoedelde aarde vernieuwen zal. "Men zegt dikwijls van dergelijke uitdrukkingen, dat zij op menselijke wijze van God spreken. Het omgekeerde is waar, omdat God spreekt, spreekt de mens, het beeld van God".

Spreken is een openbaring van de gedachten, scheppen de verwezenlijking van de goddelijke wereldgedachte en aldus een in vrijheid volbrachte daad van de absolute geest, geen emanatie van de schepselen uit het Goddelijk Wezen.

2. Uit het woord van God gaat kracht uit, wie zou hem weerstaan? "Toen sprak God: er zij licht! en er werd licht." Nu heeft hij het niet gesproken, maar is zelf ons licht geworden.

God schiep aanstonds op de eerste dag iets, dat zo schoon en voortreffelijk was, dat Hij zich niet schaamt de naam daarvan te dragen. (Psalm. 104:2; 1 Joh. 1:5)

Maar hoe kon er licht zijn vóór de schepping van de zon? Vs. 14. Eindelijk is de wetenschap tot de erkentenis gekomen, dat de zon op zichzelf een donkere bol, niet de lichtgeefster maar de lichtdraagster is, gelijk een lamp het licht draagt.

Wat licht is in natuurlijke zin zegt de voorzichtige man van de echte wetenschap u niet. Telkens wisselen daarom de meningen en velerlei verklaringen. Nu eens is het trilling, dan weer golving, straks andere beweging, uitstraling of wel uitstroming; maar wat eigenlijk dit alles veroorzaakt, alleen Gods oog heeft de lichtbron in al haar reinheid en schone glans gezien. Alleen Hij, die het licht is, waarin geheel geen duisternis is, verklaart het ons.

Hij, die het licht gezaaid heeft voor de rechtvaardige, die het ontoegankelijk en eeuwig licht bewoont en die het gesproken heeft, dat wie Hem volgt het licht des levens zal hebben; alleen

Hij kan het licht uit zichzelf uitzenden, omdat Hij, in de hoogste en edelste zin van het woord, het licht der wereld is.

4. En God, die in deze trapsgewijze vorming van de nog ruwe stof aan het toekomstige hoofd van de zichtbare wereld, de mens, gelijk wilde worden, opdat deze Hem weer gelijk worden zou, overzag, als een menselijk werkmeester, het werk van zijn handen en zag het licht, dat het goed was 1) (Psalm. 104:31). Geen half, geen onvolkomen werk, werkt God, noch in het rijk van de natuur, noch in dat van de genade; en God maakte scheiding tussen het licht en tussen de duisternis, 2) d.i. God verordende een regelmatige afwisseling van licht en duisternis, daar Hij het tot hiertoe slechts als ether (fijne lucht) voorhanden licht, op bepaalde tijden zich liet uitzetten en dan weer samentrekken.

1. Door Mozes wordt hier God voorgesteld zijn werk beschouwende en daarin een welbehagen hebbende. Dit geschiedt echter hierom: opdat wij zouden verstaan dat God niets gedaan heeft, dan met vast beleid en volgens een welberaamd plan.

Het licht was goed, omdat Hij het zelf geschapen had. Het woord *goed*, moet, het spreekt vanzelf, in natuurlijke zin worden begrepen. Het betekent niet minder dan dat, -zoals hier-het volkomen kon beantwoorden aan het doel, hetwelk God zich ermee voor ogen had gesteld.

2)Duisternis is het beeld van zonde en ellende. Er is echter ook een weldoende schaduw, een heilige nacht. Ook de nacht is van de Heere (Psalm. 74:16)

5. En God noemde 1) het licht dag en de duisternis noemde Hij nacht. Toen was het avond geweest en het was morgen geweest, 2) de eerste dag. 3) Deze berekening, volgens welke de dag met de avond begint, behield het volk van God onder het Oude Verbond; de Joden begonnen alzo iedere nieuwe dag met de zonsondergang van de vorige, niet eerst met middernacht (Leviticus. 23:32).

1. Het "noemen" is zo veel, als aan iets naar zijn wezen, een bestemming aanwijzen. Hier wordt ons Gods almachtig regeren aangeduid.

Eerst scheidde God het licht van de duisternis en daarna onderscheidde Hij ook de namen; eerst de zaak en dan de naam; maar dan ook een naam, die niet het feit van de scheiding, maar het wezen van de gescheiden dingen uitdrukt en weergeeft.

2. Waarom de avond met zijn duister eerder dan de morgen met zijn licht? Omdat door God alleen de nacht tot dag wordt. Evenzo is het in de wedergeboorte. Hij vindt ons in nacht en door Hem wordt het dag in ons.

3. Wij hebben hier niet te denken aan profetische dagen, noch aan tijdvakken, maar aan natuurlijke dagen. Hoelang echter deze dagen zijn geweest, valt niet te zeggen, evenmin als de juiste omtrek van de aarde. Op de eerste dag van het Oude Verbond schiep God het natuurlijk licht; op de eerste dag van het Nieuwe Verbond verrees de Zonne der gerechtigheid, het eeuwige Licht der wereld.

Zo is onze zondag reeds gewijd door de schepping van het licht.

6. a) En God zei, toen het licht in de plaats van de duisternis was getreden, daar zij een uitspansel 1) in het midden van de wateren; en dat make scheiding tussen wateren en wateren. Wij lezen hier de schepping van onze dampkring, welke de wateren boven ons in de wolken ophoudt, totdat ze de dampkring te zwaar geworden, als regen neerdalen.

a.Psalm. 104:2; 136:5; 148:4; Spreuken. 8:28.

1. Sommige oud-Joodse en oud-Christelijke schrijvers vertalen het woord door firmament (firmamentum). Ook de Septuaginta gebruikt het woord stere, het woord "firmamentum" én het woord stere, duiden iets vast aan. Het Hebreeuwse woord geeft echter niets anders te kennen, dan een wijduitgespannen ruimte. Calvijn tekent bij deze woorden o.a. aan: Wel weten wij, dat de regen op natuurlijke wijze ontstaat, maar de zondvloed toont genoegzaam, hoe door de onstuimigheid van de wolken deze overweldig zou worden, als de sluizen van de hemelen niet door Gods hand gesloten waren.

7. En God maakte dat uitspansel; ingevolge Zijn zo-even uitgesproken scheppingswoord ontstond het, en Hij maakte scheiding tussen de wateren die a) onder het uitspansel zijn, en tussen de wateren b) die boven het uitspansel1) zijn. En het was alzo, gelijk God Vs. 6 bevolen had.

a.Psalm. 33:7; 136:6 Spreuken. 8:24 b)Psalm. 148:4

1. De wateren beneden worden op de volgende dag in afgesloten bewaarplaatsen verzameld, de wateren daarboven zweven in wolken boven ons en vallen niet neer, maar worden van het uitspansel gedragen; dit nu is geen geringer wonder van de goddelijke almacht, dan toen de wateren van de Rode zee als muren stonden (Ex. 14:22)

8. En God noemde het uitspansel, hetwelk als het dek van een tent over de aarde was uitgespannen hemel, 1) letterlijk hemelen, d.i. lucht en wolkenhemel, onderscheiden van de hemel der hemelen, die God in den beginne had geschapen. Toen was het avond geweest en het was morgen geweest, de tweede dag.

1. Deze "hemelen" zijn wel te onderscheiden van de hemel der hemelen. Stelde God Almachtig straks op de vierde dag in het wolkeloze uitspansel, d.i. de tweede hemel, zon, maan en sterren, de eerste hemel vindt men aan deze zijde van het uitspansel, hetwelk over de aarde als een gordijn is uitgestrekt als een dek over een tent is uitgespannen. (Psalm. 104:2)

1. En God, voortgaande in Zijn ordenende werkzaamheid en zich tot de wateren op de aarde wendende, zei: a) Dat de wateren van onder de hemel in een plaats vergaderd worden en dat het droge gezien worde. En het was alzo. 1)

a.Job 26:10; 38:8; Psalm. 24:2; 33:7; 136:6.

1. Zo verzamelde het water zich in de afgesloten bewaarplaatsen, zodat het niet meer de hele aarde overstroomde. (Job 38:8-11; Psalm. 104:6-9). Wellicht door ontzettende beweging, wellicht door onderaards vuur ontstond de diepte en vormden zich de hoogten van de aarde. De onbewerktuigde natuur werd gevormd; de grondslag en bodem van alle latere gewrochten werd gelegd.

10. En God noemde het droge aarde, en de vergadering van de wateren, niet alleen de eigenlijke zee, maar ook het water in rivieren en meren, noemde Hij met een gemeenschappelijke naam: zeeën. En God zag dat het goed was. 1) De reeds op de tweede dag begonnen scheiding van de wateren was nu voltooid en de aarde had naar haar bestanddelen, oceaan en vast land, de bestemde gedaante verkregen.

1. Dit woord des Heren, was op de tweede dag niet vernomen, omdat het werk, op die dag begonnen, eerst op deze dag was voltooid. Daarom klinkt het zo straks nog eenmaal.

Deze uitdrukking is het teken van de voltooiing, dat God zijn werk openstelt, waardoor het bestaan voor en door God bevestigd is.
11. En God zei nog een tweede scheppingswoord op deze dag; dat de aarde uitschiete grasscheutjes, kruid zaad zaaiende, vruchtbaar geboomte, dragende vrucht naar zijn aard, welks zaad daarin zij op de aarde. 1) En het was alzo.

1. Welk een orde in het hele werk van God! Hij begint met het kleinere en klimt steeds tot het grotere op!.

Dit betekent, dat niet slechts toen de kruiden en bomen geschapen zijn, maar ook, dat hun tegelijk het vermogen is gegeven, om zich voort te planten.

Daarin ligt het onderscheid tussen het Godswerk en het mensenwerk, dat het eerste schoner wordt, hoe nauwkeuriger men het kennen leert; het schoonste werk van de mensen wordt steeds grover, als het oog zich sterker wapent. Maak, mens, die u beroemt op wetenschap en kunst, één plantje, één grasscheutje! Al wat gij vormt is dood, het mist groeikracht, mist de macht tot voortteling.

12. En de aarde bracht voort naar het bevel van de Heere grasscheutjes, kruid zaad zaaiende naar zijn aard en vruchtdragend geboomte, welks zaad daarin was, naar zijn aard. 1) En God liet ook op het tweede werk van deze dag met welgevallen zijn oog rusten en zag dat het goed was.

1. Wonder van God! In één mens schiep God alle mensen, in één boom alle bomen, in één gewas alle gewassen van deze soort, die er zijn zouden tot aan het einde van de wereld.

Is dat geen wonder? Gij neemt een handvol verschillende zaadkorreltjes en strooit ze naast elkaar op één en dezelfde grond, waar zij dezelfde voeding, sap en verzorging genieten; toch verwisselen zij niet, maar ieder brengt voort naar zijn eigen soort; het één wit, het ander geel, de vruchten zoet en zuur, bruin en zwart, rood en groen, hoog en nederig. Alzo, hoewel wij

als de zaadkorreltjes op één akker van de dood begraven worden, zo zullen wij toch op de jongste dag, onverwisseld met elkaar opstaan, ieder in zijn vlees, ieder met zijn geest. 1 Corinthiërs 15:38)
Als God, de Heere, leven schept, dan legt Hij daarin tevens de macht om leven voort te brengen. Daarom kan er geen sprake zijn van dood geloof of werkeloze bekering. Die in waarheid is wedergeboren uit de Geest, in wie waarlijk het oprecht geloof leeft, deze moet vruchten voortbrengen der bekering waardig, omdat het leven uit God is.

13. Toen was het avond geweest en het was morgen geweest, de derde dag.

14. En God, op de vierde morgen tot het werk van de eerste dag terugkerende, om dat verder te voltooien, zei: a) Dat er lichten zijn in het uitspansel des hemels, 1)om scheiding te maken tussen de dag en tussen de nacht, en dat zij zijn tot tekenen, 2) tot blijvende, zichtbare getuigen aan de hemel van de hoogste Majesteit Gods, en tot gezette tijden, 3) tot aanwijzing van de verschillende feestgetijden, tot bepaling van dag, maand en jaar, en tot dagen en jaren!

a.Psalm. 8:4 Psalm. 104:19 Psalm. 136:7 Sir. 43

1. Gelijk het eerste drietal dagen, zo begint God, de Heere ook het tweede drietal met het licht. Is het niet, om daardoor duidelijk te doen verstaan, dat Hij het Licht is?.

2)Voortekenen van het weer (Mat.16:2-3), aanwijzingen van buitengewone gebeurtenissen (Mat.2:2, Luc. 21:25 en 23:44 vv.) kentekenen voor zeevaarders en reizigers, om zich daarnaar te richten.

3)Jaargetijden, als ook termijnen voor het verloop van het leven van planten, dieren en mensen.

15. a) En dat zij zijn tot lichten in het uitspansel van de hemel, om licht te geven op de aarde.
1. En het was alzo.

a.Deuteronomium. 4:19 Jeremia 31:35

1. Het op de eerste dag door God geschapen licht, wordt nu verbonden aan de hemellichamen; dag en nacht vroeger bepaald, door het uitzetten en samentrekken van de lichtstof, worden nu door deze geregeld.

16. God dan maakte, (wellicht uit de wateren boven de hemelen) (Psalm. 148:4), die twee grote lichten. 1) In betrekking op de zo-even genoemde bestemming, namelijk om de aarde te verlichten, zijn zon en maan werkelijk grote lichten, dat grote licht, de zon, tot heerschappij van de dag en dat kleine, kleinere, in vergelijking tot de zon, tot heerschappij van de nacht (Psalm. 136:7-9 Jer.31:35), ook de sterren. 2)

1. De hemeltekenen worden hier "lichten" genoemd, daar de Heere zich schikt naar de mens, voor wie zij werkelijk lichten zijn.

2)Hemeltekenen! Wat is uw Schepper groot. Ons roept gij toe: "Buigt u neer en aanbidt." (Psalm. 8:4-5) (Psalm. 19).

17. En God stelde (letterlijk: gaf) ze in het uitspansel van de hemel, om licht te geven op de aarde.

Het uitspansel, waaraan zij geplaatst zijn, is hier de vaste kracht, die hen op hun banen houdt, zodat zij niet in botsing komen met de aarde, en die de wetenschap centraalkrachten noemt. (Middelpuntzoekende en vliedende krachten)

18. En om te heersen op de dag, en in de nacht, en om scheiding te maken tussen het licht en tussen de duisternis (Psalm. 104:20-24, Jer.31:35) 1) En God zag dat het goed was.

1. Hoe dwaas is het ze te aanbidden en te dienen (Deuteronomium. 4:19), daar zij bestemd zijn, om de aarde en de mens te dienen. "De Schrift spreekt van de hemellichten naar de diensten, die zij de aarde en de mens moesten bewijzen, niet naar hetgeen zij op zichzelf zijn, zoals ook de zeevarenden naar de zon, de maan en de sterren zien, niet als *werelden*, maar als vaste punten, waar zij tijden en plaatsen naar berekenen. God berekent blijkbaar de zaken geheel anders dan wij. Wij berekenen dikwijls de grootheid van de dingen naar de grootte van onze maat en de hoeveelheid van onze cijfers, en zeggen: tien is meer dan één; maar God zegt: "hemel, aarde en zee, zon, maan en sterren en alle miljoenen vissen, vogels en dieren, betekenen niets in vergelijking tot de mens." Voor de mens alleen werd dit alles geschapen; het is alles tot *zijn* gebruik; daartoe dient het in de eerste plaats.

De aarde is het Bethlehem van de wereld. Zoals Bethlehem de Heer en Heiland van de hele mensheid voortbrengt en het uitgangspunt, het centrum en het einddoel van de totale geschiedenis van de mensen betekent, het arme, kleine Bethlehem, zo heeft de kleine aarde, die niets is in het heelal, de plicht een betamelijke invloed uit te oefenen op de gang van de wereldgeschiedenis. Met andere woorden, de geschiedenis van de mensen, het in elkaar grijpen van de goddelijke heilsgedachte en de menselijke vrijheid is de geschiedenis van de wereld; en wanneer de ontwikkeling van de mensenwereld in het verzamelen van de verspreide mensheid en de uitverkorenen, hun doel bereikt hebben, dan kunnen wij zeggen dat wij aan onze plicht hebben voldaan, om nu als wedergekomenen in een nieuwe rechtvaardige mensenwereld te dienen in de Gods Koninkrijk.

19. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de vierde dag.

20. En God zei: Dat de wateren, welke nu op de bijzondere plaatsen verzameld waren, overvloedig voortbrengen een gewemel van levende zielen, en het gevogelte vliege boven de aarde in het uitspansel van de hemel!

De Lutherse vertaling gaat uit van het onder de kerkvaders wijd verbreide idee, dat tegelijk met de vissen ook de vogels uit het water ontsproten zijn; dit is echter in tegenspraak met Genesis 2:19, waar geschreven staat dat zij uit de aarde geformeerd zijn. Over de bouwstof van de vogels is daarom niets met zekerheid vast te stellen.

21. En God schiep de grote walvissen 1) en alle levende, wriemelende ziel, welke de wateren overvloedig voortbrachten, naar haren aard, en alle gevleugeld gevogelte naar zijn aard. 2) En God zag dat het goed was.

1. Het oorspronkelijk woord duidt elk zeemonster aan.

2. Vóór de vijfde dag was geen hoger leven dan het plantenleven op aarde, nu zijn water en lucht met zich bewegende schepsels vervuld. Welk een ontelbare menigte! Elke waterdruppel heeft leven, de lucht, die wij inademen, bezit leven, en ieder schepsel is op zeer wonderlijke wijze gemaakt, van de walvis tot het insect. Welk een verscheidenheid! Welk een zegen voor mensen! O diepte van de rijkdom van wijsheid en macht en liefde!.

Vissen en vogels zijn op één dag geschapen; er is overeenkomst tussen deze beide, gelijk lucht en wolken verwant zijn; het schubbenpantser en het verenkleed, de vinnen en de vleugels hebben overeenkomst, die ook in het inwendige bestaat (bij de verdeling van het bloed)

22. En God zegende ze 1), zeggende: nu niet van hen, maar tot hen sprekende, gelijk de aard van het zegenspreken ook over het redeloze meebrengt: a) zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de wateren in de zeeën; en het gevogelte vermenigvuldige op de aarde!

a.Genesis 8:17

1. Als God zegent, verzekert Hij, die getrouw is, het schepsel van Zijn neerbuigende liefde en welwillende gunst. Dat is iets groots. Want aan de zegen van de Heere is alles gelegen. Met welk schallend lied van dankbaarheid zal het pas geschapen vogelenleger op die zegenspreuk van de Schepper geantwoord hebben. En zult gij, o mensenkind, dan uw Heer en Schepper niet loven met het voorbedachte lied?.

2. Toen was het avond geweest en het was morgen geweest, de vijfde dag.

3. En God, nu op de zesde dag van de dieren in water en lucht opklimmende tot een hogere soort, de dieren op het land, en daarmee tegelijk de tweede helft van het werk van deze dag (Vs. 11-13) aanvaardende, zei: De aarde brengen levende zielen voort, naar haar aard, vee, dat tam en tot onmiddellijke dienst aan de mensen bestemd is en kruipend en wild gedierte der aarde, kleiner gedierte, dat op en in de aardbodem zich beweegt, en alles, wat de wildernissen en bossen vervult en zich niet aan de mens gewent, naar zijn aard! En het was alzo.

4. En God maakte het wild gedierte van de aarde naar zijn aard, en het vee naar zijn aard, en al het kruipend gedierte van de aardbodem naar zijn aard. En God zag dat het goed was. 1)

1. Water en lucht, aarde en stof, het is nu alles met leven vervuld. Overal beweegt het zich en wemelt het. Nog is het niet *zeer* goed, nog ontbreekt er iets, de eenheid en het doel van dit alles. Het is alles blijkbaar ingericht, om een woonplaats voor een hoger schepsel te zijn en

hem als heer te dienen. Maar wat nog ontbreekt, het komt. Hij komt, die deze welgetooide en welverzorgde woonplaats als zijn woonplaats inneemt, de mens.

Wij mogen niet nalaten op te merken, dat God al de levende wezens tot hier toe schiep, door aan de aarde en de wateren (Vs. 20, 24) bevel te geven, om ze voort te brengen. Elk element moet naar zijn aard voortbrengen. "De wateren stremden tot vissen; vissen zijn dus vleesgeworden of bezield water; de vogels vleesgeworden lucht; het gedierte vleesgeworden aarde. Heeft ook het dier niet iets grof zwaars, de vogel iets luchtvormig lichts, de vis iets waterachtig weeks? Er zijn natuurkundigen, die deze oorsprong van de onderscheidene levende wezens uit hun ontbinding menen te kunnen aanwijzen.". Meer kan de stof niet voortbrengen. De mens wordt door de Allerhoogste zelf geformeerd.

Klaarblijkelijk wordt het aantal scheppingsdagen in twee helften gedeeld, elk van drie dagen. Zo zijn er twee reeksen van scheppingswonderen, die evenredig met elkaar samenstemmen. De eerste en de vierde dag het licht en de hemellichten; de tweede en vijfde dag het uitspansel en het "gevogelte, vliegende in het uitspansel des hemels"; de derde en zesde dag de droge aarde, die levende zielen moet voortbrengen. Deze zijn, twee aan twee genomen, het drietal paren, waaruit de reeksen bestaan, die op het laatst in de zevende dag, in de Sabbath, haar einde, haar rustpunt, haar samenvatting, maar ook haar kroon ontvangen.

III. Vs. 26-31. God schept de mens naar Zijn beeld, man en vrouw, en zet daardoor de kroon op het werk van de zes dagen.

26. En God, thans niet meer als tot hier toe eenvoudig bevelend sprekende, maar met het Woord, door hetwelk Hij alle dingen heeft gemaakt en met de Geest, die levenskrachten meegedeeld en leven gewekt heeft, in bijzonder overleg tredende, zei op deze dag, de vrijdag:
1. Laat ons mensen maken, naar ons beeld, 2) naar onze gelijkenis, vrije, zichzelf bewuste persoonlijke wezens, die de heiligheid en zaligheid van het goddelijke leven in zich dragen, en dat zij heerschappij hebben over de vissen van de zee, en over het gevogelte van de hemel, en over het vee, en over de gehele aarde, en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt.3)

1. En op dezelfde dag wilde Hij daarna een nog veel groter raadsbesluit ten uitvoer brengen, denk aan de Goede Vrijdag! waarom Hij, hoewel het hem later berouwen zou, wat Hij thans Zich voornam (Genesis 6:6-7), het evenwel ondernam, namelijk het scheppen van de mens.

2. Omtrent deze woorden delen de uitleggers niet hetzelfde gevoelen. De meesten, bijna allen, stemmen hierin overeen, dat "beeld" ziet op het innerlijke wezen en "gelijkenis" op de bijkomstige zaken.

3. Dit gebied, hoe groot op zich zelf, is echter klein, in vergelijking van het geheel. Daarbij gaat deze heerschappij enkel over het uitwendige van die dingen, welke in het bereik van de mensen zijn, zodat de meeste en gewichtigste zaken van de mens onafhankelijk zijn. Trouwens wat buiten ons bereik is, geschiedt doorgaans het best. De omloop van het bloed, bijvoorbeeld, hoe geregeld is hij! De afwisseling van dag en nacht, de bewegingen van de zee,

de werkingen van de lucht, de wording en de dood van de schepselen zijn zaken, te groot voor de mens; hij heeft aan het bestuur over de kleinere dingen genoeg.

27. En God schiep op een wijze, die in hoofdstuk 2:7 vv. uitvoeriger verhaald zal worden, de mens a) naar Zijn beeld, 1) volkomen naar lichaam en ziel; als een beeld van Zijn eigen goddelijke heerlijkheid naar het beeld van God schiep Hij hem, 2) man en vrouw b) schiep Hij ze.

a.Genesis 5:1; 9:6 1 Cor. 11:7; Eh. 4:24 MATTHEUS. 19:4

1. Hier verheft zich de rede tot een jubelzang; voor het eerst ontmoeten zij hier het parallellisme (evenwijdigheid) van de leden, die tot het wezen van de Hebreeuwse poëzie behoort (2 Samuel 1:27), en wel zijn er drie parallelle leden, gelijk er drie personen in het raadsbesluit (Vs. 26) "Laat ons enz." verborgen liggen.

De heerlijkheid van de mens boven alle schepselen bestond ook wel in zijn lichaamsbouw, maar veel meer in de vermogens van zijn geest. Hij alleen, noch dood, noch ziekte, noch enig gebrek kennende, verhief het hoofd naar boven tot zijn Maken; hogere heerlijkheid dan deze, bezat hij in zijn denkvermogen, niet alleen om het stoffelijke te kennen, maar veel meer om God te kennen en Zijn heerlijkheid in al Zijn werken te aanschouwen; in zijn gevoelvermogen, zodat alle aandoeningen van de ziel heilig waren en hij de liefde van God met liefde beantwoorden kon; in zijn begeervermogen, zodat de ere van God zijn lust was, het omgaan met God zijn verlangen. Nog behoorde tot de grootheid van de mensen de vrije wil. God is vrij; zonder vrijheid ware de mens het beeld van God niet geweest.

2. Merk het wel op, o mens! want gij zijt het, voor wie dat alles vertaald wordt, en gedenk nu waarvan gij vervallen zijt, maar wend u ook gelovig tot Hem, door wie gij vernieuwd wordt. (Col. 3:10).

28. En God zegende hen, en God zei tot hen: Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde en onderwerpt haar door vlijtige en verstandige bebouwing, alsmede door altijd dieper navorsen van de natuurkrachten, want Ik heb ze u gegeven, (Psalm. 115:16), en hebt heerschappij over de vissen van de zee en over het gevogelte van de hemel, en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt! 1) 2)

1. Wat in de raad van God lag, Vs. 26, moest over de mens worden gesproken, om het voor hem werkelijkheid te doen worden; dat woord werd gesproken. Zo is het ook met de raad van de verlossing. Gij vindt mijn ziel! geen vrede dan op het Gods Woord: "in Christus is ook uw heil!".

2. God is een God van orde, ook in het kleine. Hij geeft heerschappij in dezelfde orde, als waarin Hij de verschillende gedierten geschapen heeft.

29. En God zei: ziet, a) Ik heb u al het zaad zaaiende kruid gegeven; dat op de gehele aarde is, en alle geboomte, in hetwelk zaad zaaiende boomvrucht is: het zij u tot spijze! 1) Het zaad

zaaiende kruid en de vruchtdragende bomen, Vs. 11,12, zullen niet alleen zijn tot eigen voortplanting, maar zullen u tevens voedsel geven. De Schepper wordt hier Onderhouder.

a.Genesis 9:3 Psalm. 104:14,15

1. God, die de bestemming heeft aangewezen (Vs. 28), geeft alzo wat de mens daartoe behoeft. Hij, die roept tot de gevallen mens: "Bekeer u, geloof, heb mij lief," onthoudt het brood des levens niet; waartoe Hij u, o Christen! roepen moge, weet, die u geroepen heeft is getrouw.

30. Maar, aan al het gedierte van de aarde en aan al het gevogelte van de hemel en aan al het kruipend gedierte op de aarde, waarin een levende ziel is, heb Ik al het groene kruid tot spijze gegeven, evenals aan u veld- en boomvruchten, granen en vruchten, zo aan hen alle kruid en gras (Vs. 11-12). 1) En het was alzo.

1. Alzo had er in de eerste tijden van de zichtbare wereld nergens moord of slachting plaats, nergens werd een bloeddorstig of verscheurend dier gevonden; planten waren de enige spijzen voor mensen en dieren Jesaja 11:6 vv.). Eerst later veranderde dit toen met de zonde ook de lichaamsverzwakking en de dood in de wereld kwam; na de zondvloed wordt uitdrukkelijk het vlees eten aan de mens toegestaan (Genesis 9:3). Oerstedt, de beroemde ontdekker van het elektromagnetisme ontkent deze zuivere toestand van de schepselen, en wijst erop, dat men aan beenderen van dieren uit de oorspronkelijke wereld duidelijk sporen van ziekte gevonden heeft, en dat ook andere tekenen aanduiden, hoe reeds toen dieren andere levende dieren verslonden. Maar evenals het lichaam van de mens na de val een wezenlijke verandering onderging, zo heeft zonder twijfel een dergelijke omkering ook in dierenwereld plaatsgehad.

31. En God, wiens blik reeds tot hiertoe op elk volbracht werk met welgevallen gerust had, zag thans, nu het geheel voor Hem stond in de schoonste eenheid en als een volkomen meesterstuk, waaraan met de laatste schepping de kroon was opgezet, al wat Hij gemaakt had, en ziet, a) het was nu niet meer, elk als afzonderlijk deel, maar in vereniging met de andere delen, en vooral om de mens, die heldere spiegel van Zijn goddelijke almacht, goedheid en wijsheid, in de hoogste mate of zeer goed. 1) Toen was het avond geweest en het was morgen geweest, de zesde dag. 2)

a.Deuteronomium. 32:4 Mark. 7:37

1. God heeft, terwijl Hij de wereld schept, de aarde tot doel en in de aarde de mens en in de mens Israël, en in dit volk van het heil de voleindiging van al het geschapene. De wereldgeschiedenis ligt niet buiten maar binnen de van de eeuwigheid uitlopende en in de eeuwigheid teruglopende kring van de geschiedenis van het heil; daarom staat zij aan de spits van de Thora (wet), het grondboek van de geschiedenis van het heil.

2. Tien maal lezen wij: "God zei," en zeven maal "God zag." *Tien* is het getal van de volkomenheid en *zeven* het getal van het verbond. Het scheppingsverhaal predikt ons: én de volstrekte Soevereiniteit van God én de diepe afhankelijkheid van de mens.

HOOFDSTUK 2.

VAN DE SABBATH, DES MENSEN WEZENLIJKE BESTANDDELEN, HET PARADIJS, HET GEBOD VAN GOD, HET HUWELIJK.

IV. Vs. 1-3. Na de arbeid van zes dagen rust God op de zevende dag, en zegent en heiligt deze dag.

1. Alzo, gelijk in hoofdstuk 1 verhaald is, zijn volbracht de hemel en de aarde en al hun heer.1)

1. Het gaat hier om zowel de onzichtbare als de zichtbare wereld en alles, wat zich daarin of daarop bevindt; Gods scheppingsgedachten zijn thans voleindigd.

Wij verwachten een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, daar deze door de zonde van de mensen besmet zijn. Ook de hemelen (wolken en sterrenhemel) zijn voor God niet rein (Job 15:15; 25:5). Op de eerste schepping rustte duisternis, daar zal geen nacht zijn (Openbaring. 22:5), deze aarde bedekten de wateren, daar zal geen zee meer zijn (Openbaring. 21:1)

2. a) Als nu God op de zevende dag volbracht had zijn werk, dat Hij gemaakt had, 1)en er niets meer te scheppen overgebleven was, zodat slechts onderhouding en vernieuwing nodig was, en ook daartoe reeds de krachten in het bestaande gelegd waren, 2) heeft Hij gerust op de zevende dag van al Zijn werk dat Hij gemaakt had. 3) God hield op iets nieuws te scheppen en keerde in de rust van Zijn algenoegzaam wezen terug, waaruit Hij bij en met de schepping als het ware getreden was, en gaf zich nu geheel over aan de zalige vreugde over Zijn zo heerlijk werk.

a.Exodus 20:11; 31:17; Deuteronomium. 5:14; Hebr. 4:4.

1. Zes dagen heeft de Heere gebezigd tot de schepping van aarde en hemel, niet als had Hij, voor Wie een ogenblik als duizend jaar is, die tijdruimte nodig gehad, maar hierdoor wilde Hij ons bepalen bij de beschouwing van elk van Zijn werken. Datzelfde doel heeft Hij ook met Zijn rust op de zevende dag.

2. Daardoor heeft God aan Zijn schepsel een zekere zelfstandigheid gegeven, zodat het zelf steeds op iets nieuws terug kon en moest vallen, want Hij heeft vanwege de samenhang in Hem voortdurend elk onderdeel in Zijn handen, maar Hij kan ook daar, waar Hij Zijn liefde en wijsheid wil planten, onvoorwaardelijk ingrijpen en op een wonderbaarlijke wijze de schepselen in de dienst van Zijn raadsbesluit nemen.

3. De rust des Heren op de zevende dag is niet een zich onttrekken aan alle arbeid. De volkomen rust en de grootste werkzaamheid zijn één in Hem Johannes 5:17); gelijk ook de Sabbath de mens tot de hoogste werkzaamheid gegeven is, en de rust (sabbatsrust), die voor het volk van God over blijft (Hebr. 4:9) de rust wezen zal van het regeren met Christus, het

eeuwig zingen van het lied van het Lam. De rust van Hem, die niet moede noch mat wordt, is een voortdurend verheerlijken van zichzelf in het onderhouden van het geschapene. Zo rust de Schepper, en de Voorzienigheid werkt: het is thans niet meer: "het was avond geweest en het was morgen geweest;" de sabbatviering van de Schepper duurt tot het nieuwe scheppingswerk wordt aangevangen. Jesaja 65:17).

De rust des Heren is geen "niets doen." God werkt tot nu toe als de Voorzienigheid. Zo is ook voor ons de rustdag geen dag van slapen, eten of zich vervelen; geen dag om in de dienst van de wereld door te brengen; maar een dag om handenarbeid te staken en in de dienst des Heren werkzaam te zijn, in welke kring God ons ook geplaatst heeft, met welke roeping Hij ons ook geroepen heeft.

3. En God heeft de zevende dag gezegend en die geheiligd,
1. legde een bijzondere zegen op deze dag en zonderde die uit van de overige dagen, opdat de mens, zijn beeld, eveneens op die rustte, omdat Hij op dezelfde gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had, om te volmaken,2) dat is om te onderhouden, of hetwelk Hij scheppende gemaakt had. Voor de reine mens gaf God de sabbatsvreugde; het is een nieuwe Sabbath in de hemel, als de zondige mens wordt herschapen en God zijn eeuwige Sabbath geworden is. Rusten, zegenen, heiligen is het ware Sabbath vieren.

1. In de grondtekst staat een werkwoord, dat oorspronkelijk "afzonderen" betekent. Door afzondering werd iemand of iets heilig. Een lam ten zoenoffer bestemd werd afgezonderd, opdat het een heilig offer zou zijn. De Priester heiligde zich door zich af te zonderen. Zo ook heeft God, de Heere de Sabbath afgezonderd van de overige dagen, en wil Hij dat wij die van de overige dagen als afgezonderd, d.i. als heilig zullen beschouwen. De Heere God gaf aan deze dag een bijzondere zegen. Op de viering van die dag naar Zijn wil, heeft God een bijzondere zegen gezet.

2. Tegenover al die verdichtingen en mythen in de Kosmologieën (stelsels aangaande het ontstaan van de wereld), die buiten de Bijbel voorkomen, schittert het hier voor ons liggende scheppingsverhaal in helder licht der waarheid, en zelfs Jean Paul heeft gezegd: "het eerste blad van de Mozaïsche oorkonde heeft meer gewicht, dan alle folianten van de natuuronderzoekers en wijsgeren." Wat de met zo veel beslistheid door de nieuwere geologie (aardkunde) vastgestelde scheppingsperioden betreft, deze zijn slechts afgeleid uit de opeenvolging van de verschillende steen- en aardlagen, die de aardkorst vormen, deels uit de in deze lagen gevonden soorten van overblijfselen van planten en dieren. Uit het onderscheid tussen deze en de tegenwoordige planten- en dierenwereld heeft men de conclusie getrokken, dat aan deze schepping een vroegere voorafgegaan moet zijn. Zulk een besluit zou dan alleen aangenomen moeten worden, als de wijze van ontstaan van die steen- en aardlagen volledig bekend zou zijn en ook de verschillende formeringen, in gelijke volgorde en en duidelijk onderscheiden, gevonden werden, wat geenszins het geval is. Het is geenszins bewezen, niet eens zelfs algemeen door de geognosie (kennis van de mijnen) aangenomen, dat elk van die versteningen een eigenaardige planten- en dierenwereld bevatten, noch dat deze zo geheel van de tegenwoordige verschillen, dat deze niet uit die eerste zou kunnen afstammen, noch dat de fossiele (versteende) overblijfselen van mensen van gelijke oudheid als die van de dieren niet

voorkomen. Daarbij komt dat Midden-Azië, de wieg van het mensengeslacht, door de oudheidkenners nog in het geheel niet nader onderzocht is, en dat de Bijbel twee gebeurtenissen uit die vorige tijd bericht, waarvan de invloed op de vorming van de aardbodem en op de ontwikkeling van de planten- en dierenwereld geen natuurwetenschap afmeten kan; wij bedoelen de *vloek*, die, ten gevolge van de val van de stamouders van ons geslacht, door God over de aarde uitgesproken is en waardoor ook de dierenwereld aan het verderf onderworpen werd; (Genesis 3:17; Romeinen 8:20) en de *zondvloed*, waardoor de aardbodem tot boven de hoogste bergen onder water gezet werd, en alle wezens, die op het droge leefden, behalve het geborgene in de ark, omkwamen. Wie zal het bepalen welke omkeringen van de aarde onder die wateren hebben plaatsgehad? De uitspraken van de geologie mogen nu met het scheppingsverhaal van de Bijbel niet in tegenspraak zijn, de waarheid van de Schrift kunnen zij niet doen wankelen.

Vanwaar is dit scheppingsbericht ontstaan? Zonder twijfel heeft God al die scheppende arbeid reeds aan de eerste mensen geopenbaard; want zonder zulk een openbaring zouden de mensen, noch hun verhouding tot God, noch hun plaats in de wereld juist gekend hebben. De vraag is of deze lering van God aan de eerste mens, door middel van een visioen ten deel gevallen is (wanneer de geschiedenis van de toekomst door Johannes, de ziener van de Openbaringen, in de vorm van een visioen gezien werd, zo zou op gelijke wijze de geschiedenis van het begin aan de eerste mens in een visioen voorgesteld kunnen zijn.", of van mond tot mond, gelijk de Heer zelf met Mozes van aangezicht tot aangezicht, als een man met zijn vriend, sprak. (Ex. 33:11; Numeri 12:6 vv.; Deuteronomium. 5:4 vv.) Het voor ons liggend bericht toont echter niet het minste spoor van een visioen, maar is duidelijk als eenvoudig geschiedverhaal te erkennen; wij moeten alzo tot het tweede besluiten. Wat nu God aan de eerste mensen over de schepping geopenbaard heeft, dat leverden zij met al het gewichtige, wat zij zelf beleefden en ondervonden, aan hun kinderen en nakomelingen over. Deze overlevering werd door het geslacht der vromen (Genesis 5) getrouw in het geheugen bewaard, zelfs bij de spraakverwarring, wat de inhoud betreft niet vervalst (Genesis 11:10 vv.) en met de kennis en de verering van de ware God van geslacht tot geslacht voortgeplant, totdat zij door Abraham een geestelijk erfgoed van het uitverkoren geslacht werd. Wanneer het schriftelijk opgetekend geworden is, laat zich niet zeker bepalen. Waarschijnlijk reeds geruime tijd vóór Mozes, die het als schriftelijk oorkonde in de Thora of het wetboek van Israël opgenomen heeft.

Bij de hoge leeftijd, die de mensen bereikten, behoefde dit geschiedverhaal niet door vele geslachten heen om tot de schrijver te komen. Adam kan het nog aan Lamech, Noach’s vader, hebben meegedeeld, (Genesis 5:28) Sem weer aan Abraham.

De natuurwetenschap heeft lange tijd de eenheid van het mensengeslacht willen ontkennen, zoals de gelovige die uit de Schrift weet. Zelfs Ooken laat de mensen als kiemen in het zeeslijk zich ontwikkelen, met allerlei kruipende dieren zich voeden, en na vele jaren door een vloed bij menigten op het land geworpen worden. Wanneer nu echter de nieuwere onderzoekingen zekere bewijzen geleverd hebben voor de eenheid van het menselijk geslacht (Wagner, Geschichte der Urwelt; A. v. Humboldt, Kosmos), mag men zich dan niet verheugen, dat de waarheid van de Schrift gehandhaafd wordt? Bij zelfstandig onderzoek van

de wetenschap komt zij meer en meer met de Schrift overeen. De grootste natuurgeleerden, Carl Richter, als aardrijkskundige, en Alex v. Humboldt, als natuuronderzoeker, stemmen meestal met hetgeen de Schrift zegt samen.

Doch al ware het ook dat de wetenschap zoveel verschil tussen de mensen zou ontdekken, dat bij natuurlijke voortplanting één mensenpaar hen niet zou hebben kunnen voortbrengen, zo stellen wij het geloof boven de wetenschap. Na het bouwen van Babels toren is door Gods wondermacht een scheiding tussen mensen en mensen gekomen, zodat zij een andere taal spreken, is het ongelooflijker, dat na lang verblijf van de geslachten in andere luchtstreken afwijkingen in schedelvorm enz. ontstonden? Degenen die zich mannen van de wetenschap noemen, spotten dikwijls met het eenvoudig geloof; waarom spotten zij niet liever met hun broeders, die leren, dat de mensen van de aap en de aap van de kikvorsen afstamt, en duizenden dwaasheden meer voorstellen? Wij geloven dat God uit één bloed het hele geslacht van de mensen gemaakt heeft. (Hand. 17:26).

Niet dat alles wat geschapen was niet zeer goed was, maar iets kan zeer goed zijn en toch nog voor volmaking vatbaar. Een kind kan zeer volmaakt ter wereld komen en het is toch bestemd om man of vrouw te worden om zich volkomen te ontwikkelen. Van alles wat geschapen was, was slechts de aanvang geschapen.

I.Vs. 4-17 Terugwijzende op de boven slechts kort verhaalde schepping van de mens wordt nu uitvoeriger bericht op welke wijze God de mens gemaakt, welke woonplaats Hij hem aangewezen heeft en welk gebod Hij hem gegeven heeft om zijn trouw daarin te bewijzen.

4. 1) Dit zijn de geboorten van de hemel en van de aarde als zij geschapen werden. Alzo zijn hemel en aarde geworden. Dit zijn de beginselen; ten dage als de Heere God
2. de aarde en de hemel maakte.

1. De woorden in de grondtekst moeten niet, zoals Luther gedaan heeft, verbonden worden met de vorige verzen, maar nadat eerst de schepping in haar totaliteit verhaald is, begint hier een nieuw gedeelte, dat de schepping van de mensheid in het bijzonder behandelt.

Voor de derde maal vinden we hier verhaald, dat God hemel en aarde schiep. Wij kunnen aanmerken dat de schrijver om het groot gewicht van de zaak dit zo dikwijls voorstelde. Bij de leiding door de Heilige Geest in het schrijven, behield ieder van de Godsmannen zijn eigenaardigheden. Duidelijk is hier de kinderlijke stijl op te merken, waarbij het gewichtige herhaaldelijk wordt meegedeeld.

Het doel van Mozes is geweest diep in onze gemoederen in te prenten, de oorsprong van hemel en aarde, hetgeen hij hier door het woord "voortbrenging" (generatio) aanduidt. Want er zijn altijd onaangename en goddeloze mensen geweest, die de eer van God getracht hebben te verduisteren, hetzij door het verdichten van een eeuwige stof, hetzij door de schepping te loochenen. Zó weet de duivel, door zijn listigheid hen van God te vervreemden, die boven anderen scherpzinnig en schrander zijn, dat een ieder voor zich meent God te zijn. Waarom het volstrekt geen overbodige herhaling is, omdat daardoor des te meer de onmiskenbare

waarheid in het geheugen wordt geprent, dat de wereld is ontstaan en door Wie zij is gegrondvest, opdat zulk een kennis ons zou opleiden tot de Ontwerper en Schepper.

Van Vs. 4 tot het einde van hoofdstuk 8 vinden wij steeds de *Heere God* (Jahweh Elohiem), uitgezonderd in de woorden van de slang: Genesis 3:1, 3 en 5. Men heeft daarom het gevoelen uitgesproken, dat Genesis uit verschillende brokstukken zou samengebracht zijn. Eigenaardig is echter hier die naamsuitbreiding. In Genesis 1 is God als de Almachtige voorgesteld (in Elohiem ligt de betekenis van verhevenheid boven, en dus van vrijmacht over alles); hier wordt bij die naam "Jehova" (Jahweh, Hij zal zijn) gevoegd, omdat Mozes ons hier wil leren, dat die vrijmachtige de Verbondsgod van het volk van God is dat de Heer van alle schepselen, de God van de gehele wereld, Adam tot zijn eerste verbondskind, tot stadhouder van deze heerschappij gemaakt heeft.

2. De verbinding "de Heere God" moet aanduiden: Jehova is geen ander dan Elohiem. Hij die de grenzen van de schepping ingaat is geen ander dan de boven haar verhevene; de God van Israël geen ander dan de Schepper van de wereld.

5. En alle struiken op het veld, eer hij in de aarde was, en al het kruid op het veld, eer het uitsproot, 1) want 2) de HEERE God had niet doen regenen op de aarde, en er was geen mens geweest, om de aardbodem te bouwen.

1. De aarde die de mens verwacht, is als een beeld van de mensheid die de mensenzoon verwacht.

2. Dit want slaat alleen terug op "uitsproot." De volle groeikracht en vruchtbaarheid was nog niet aanwezig. Voor deze zijn behalve de verwarmende stralen van de zon, de regendruppels nodig en de bewerking van de grond door mensenhanden.

6. Maar een damp was opgegaan uit de aarde en bevochtigde de gehele aardbodem.

De pas uit de wateren verrezen aarde dampte uit, waardoor de bovenste aardkorst vochtig bleef. Hieruit is het duidelijk, dat de planten nog niet recht groeiden. Eerst moesten deze dampen opstijgen, zich tot regenwolken verenigen en in druppels neervallen.

7. En de HEERE God, toen Hij op de zesde dag sprak: Laat ons mensen maken, en voortgegaan was om dit besluit te volvoeren, had de mens geformeerd uit het a) stof der aarde, had hem zeer kunstig gevormd uit het vochtige stof van de aarde, even als een pottenbakker het leem tot een kunstig vat vormt; want de mens moest naar het lichamelijke aan deze wereld toebehoren, en daarom van haar genomen worden, en in zijn neusgaten geblazen de levensadem; 1) Hij moest ook tegelijk tot een hogere wereld behoren, daarom blies de Heere God in dat reeds volledige lichaam en wel in dat deel, dat voor de mens het orgaan om te ademen zou zijn, en waaraan het leven zich uitwendig zou vertonen; alzo werd de mens b) tot ene levende ziel, alzo kwam er leven in die gevormde stof, maar hij was nu ook de aan God verwante geest; een ziel, die niet als die van de dieren uit de algemene in de natuur verbreide levensgeest, maar onmiddellijk uit God voortgesproten is.

a. 1 Cor. 15:46, 47 b) 1 Cor. 15:45

1. De goddelijke Adem is geworden tot de ziel van de mensen, en die ziel van de mensen is daarom slechts goddelijke Adem. Toen de rest van de wereld door het Woord van God bestond, werd de mens geschapen door Zijn eigen Adem; deze Adem is het zegel en onderpand van onze verwantschap met God, van onze waarde als beeld van God, terwijl de adem, die in de dieren ingeblazen is, d.i. de algemene adem, de overal waaiende levenswind van de natuur is, die in de dieren slechts tot een zekere zelfstandigheid geleid heeft, waardoor de dierenziel niets anders is dan geïndividualiseerde natuurziel van een materiële orde.

"Bewonder, o mens! Over ieder van uw ledematen ging de vinger van God." Jeremia 64:8; Psalm. 139:14 vv.). Maar bewonder het nog meer, dat gij zijt van Gods geslacht; en bid, gevallen mens! om uit die diepte te worden opgetrokken tot de heerlijkheid van de kinderen van God. Geest en stof staan naast elkaar; zo stond de wereld als Gods schepping naast Hem; de mens was bestemd om de band tussen beide te zijn, door zijn lichaam verenigd met de aarde, door zijn geest verwant met God.

De wetenschap onderscheidt drie rijken: het delfstoffenrijk, het plantenrijk en het dierenrijk. Tot het dierenrijk wordt dan ook de mens gerekend. De gelovige man van de wetenschap plaatst naast die drie nog een vierde: het mensenrijk. Letterlijk staat er: "de Heere God formeerde de Adam," stof van de aarde (Adamah). Vandaar dus en naam Adam. In het Latijn staat homo (mens) ook in verband met humus (aarde)

8. Ook had de HEERE God een hof geplant in Eden, tegen het Oosten. Reeds op de derde scheppingsdag, toen Hij de aarde met de plantenwereld bekleedde, had Hij een bijzondere plaats verkoren, die Hij boven de anderen liefelijk en schoon tooide; dat was Eden. Niet het in 2 Koningen. 19:12 Jesaja. 37:12 Ezechiël. 23:27 Deze vermelde in Assyrië, maar hoogst waarschijnlijk het Armenische hoogland is hier bedoeld, waar op de hoogste berg Arafat, de ark van Noach rustte (Genesis 8:4). In dit landschap tegen het Oosten, dat is in het oostelijk deel daarvan, maakte de Heere een hof tot een woonplaats voor de mensen, die overeenkwam met het voornemen, dat Hij met de mens had, en Hij stelde aldaar de mens, die Hij geformeerd had.

9. En dit nu was de inrichting van de hof; de HEERE God had alle geboomte uit het aardrijk doen spruiten, begeerlijk voor het gezicht en goed tot spijze, vruchtbomen van verschillende soorten, die niet alleen door hun prachtig aanzien de mens verrukten, maar ook door verscheidenheid van vruchten alle mogelijke behoeften van de mensen konden bevredigen, en behalve deze nog twee andere bomen voor een bijzonder doel bestemd, namelijk a) de boom des levens in het midden van de hof en de boom van de kennis van goed en kwaad. 1) De een zo genoemd naar de belofte, die God daaraan verbonden had, de ander naar de gevolgen, die het gedrag van de mensen ten opzichte van het aan deze boom verbonden verbod, hebben zou.

a.Openbaring. 2:7

1. Wat het paaslam was voor Israël, wat het Avondmaal is voor de Christen, was de boom des levens voor de mens in de staat van de rechtheid; een Sacrament, waardoor en waarbij werd betuigd, dat het opgericht verbond (van de werken) nog onderbreken vaststaat.

De boom des levens werd in Eden geplaatst om een tegenwicht te vormen tegen de natuurwet, volgens welke al wat uit de aarde voortkomt tot ontbinding weerkeert. De boom van de kennis van goed en kwaad werd in Eden geplaatst om de mens in gehoorzaamheid te oefenen. Door die boom komt de mens op de proef, of hij tot vrijheid geroepen, ook vrijwillig het leven in Gods gemeenschap zal blijven kiezen.

10. En ene rivier was voortgaande uit, ontsprong in Eden om deze hof te bewateren; en werd van daar verdeeld, daar waar zij den hof verliet, en werd tot vier hoofden, hoofdwateren, beginselen van stromen, die de zegen van Eden door de gehele wereld moesten verspreiden. (Psalm. 36:9)

11. De naam van de eerste rivier is Pion, de vrij stromende. Acht verschillende rivieren heeft men als deze Pion reeds aangegeven; 1) deze is het, die het gehele land van Havila (streek, oord) omloopt, waar het goud is.

1. Dächsel noemt de Phasis, wanneer het land Havila als dan Colchis zou zijn, van waar volgens de Griekse fabelleer, de Argonauten het gulden vlies zouden gehaald hebben. Deze zou gelegen zijn aan de oostzijde van de Zwarte Zee.

12. En het goud van dit land is goed, daar is ook Bedólah, een doorschijnend en welriekend hars, gelijkende aan was of manna, (Numeri 11:7), en de steen Sardonyx van bleke kleur als de nagel van een vinger, waar het vlees doorheen schemert.

13. En de naam van de tweede rivier is Gihon, voor deze noemt men de Araxas, die in de nabijheid van de Eufraat ontspringt, van het Westen naar het Oosten stroomt en met de Cyrus verenigt, zich in de Kaspische zee uitstort; deze is het, die het gehele land van Cusch, het zwartkleurige Morenland, omloopt, niet het latere Cusch of Ethiopië, Hoofdstuk10:6, maar het Aziatische Cosséa, dat zich naar de Kaukasus uitstrekt.

14. 1) En de naam van de derde rivier is Hiddékel, waarschijnlijk de Tigris (Daniël. 10:4) deze is gaande naar het Oosten van Assur. En de vierde rivier is Frath, de Eufraat.

1. De algemene bron van deze rivieren in Vs. 10 genoemd, is niet meer te vinden. Door de zondvloed, waarbij de fonteinen van de afgrond geopend werden, is zeker zulk een verandering op de aarde ontstaan, dat geen nauwkeurige overeenstemming meer te vinden is tussen deze beschrijving en de tegenwoordige streek.

Wellicht zal het het wijste zijn om te erkennen, dat de ligging van het Paradijs niet te vinden is. Ook van deze bloem kent men dan de plaats niet meer, daar de adem van de zonde over haar gegaan is. (Psalm. 103:15,16).

15. Zo nam de Heere God, gelijk reeds in Vs. 8 is aangeduid, de mens en zette hem in de hof van Eden, om die te bouwen en die te bewaren.

Arbeid is voor de mens geen straf maar een zegen; zo was de eerste mens in Eden gesteld, om vrij van vermoeidheid en onrust, die hij eerst later zou leren kennen, de in hem gelegde krachten te ontwikkelen en te gebruiken.

Het "bewaren," dat hem werd opgedragen "toont aan dat reeds destijds de in de natuur bestaande tegenstellingen met haar belemmerende krachten, om heilzaam te werken, door de mens moesten worden beheerst. Toen evenwel bood de natuur aan de inspanning van de mensen geen onoverwinnelijke tegenstand, gelijk nu dikwijls plaats heeft.".

16. En de Heere God gebood de mens, zeggende: van alle bomen in deze hof zult gij vrijelijk, (letterlijk voorzeker), 1) eten, ook van de boom des levens in het midden van de hof.

1. Van Lingen en Dächsel vertalen het woord "vrijelijk" met "geheel naar uw welgevallen".

17. Maar van de boom van de kennis van goed en kwaad, 1) daarvan zult gij niet eten: want2) ten dage als gij daarvan, van de boom van de kennis eet, door eigen ervaring en door opneming in uw ziel het boze leert kennen zult gij de dood (letterlijk en beter vertaald zeker) sterven.

1. De ene boom van deze twee diende dus tot de vorming van de menselijke *geest*, door oefening in gehoorzaamheid aan het Woord van God; de mens moest door deze tot een kennis komen van goed en kwaad, maar door afwijzing van het kwade, zodat de hem ingeschapene vrijheid tot kiezen zich tot een vrijwillige beslissing voor het goede vormde. De andere boom daarentegen diende tot onderhouding van zijn *aardse* natuur. De onzondige mens had een lichaam, genomen uit het stof, dat aan onophoudelijke verandering en aan ontbinding onderworpen is. Zo had hij voedsel nodig tot onderhoud, maar ook een vrucht om de ontbinding tegen te gaan en het voor de dood te bewaren. Zeker heeft in die vrucht de kracht gelegen, om dat lichaam van de mensen hoe langer hoe heerlijker te doen worden. Het afsluiten van de boom des levens is daarom voor de mens zijn dood.

Er is niets ongerijmds in het denkbeeld, dat een lichamelijk voedsel niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk leven kan onderhouden. In de wijn enzovoort hebben wij de voorbeelden van stoffelijke genietingen die even veel invloed uitoefenen op de geest als op het lichaam.

Maar wat was, wat bedoelde die boom? Vanwaar zijn eigenaardige naam? Die naam geeft, naar de bedoeling van de Schrift, het eigenaardige karakter en de bijzondere bestemming van deze boom aan, die, niet door de natuur zelf van die boom, maar door de duidelijke aanwijzing en het uitgedrukt gebod van God zelf wordt bepaald. God stelde hem tot een boom van beproeving van Adams gehoorzaamheid of ongehoorzaamheid, om deze het wezenlijk en blijvend onderscheid tussen kwaad en goed te leren kennen. Een sacrament was hij niet, want een sacrament wordt gegeven om dat te genieten en van de boom van de kennis mocht niet gegeten worden.

Waarom stelde God die boom van de kennis, daar Hij vantevoren wist, dat de mens daarvan eten en daardoor vallen zou. "De aard van de gehoorzaamheid brengt mee, dat zij vrijwillig moet zijn. Waar de mogelijkheid niet bestaat, om zich aan het volbrengen van een gebod te onttrekken, kan slechts van blinde noodzakelijkheid gesproken worden. God wilde dat de mens niet slechts *ge*willig, maar ook *vrij*willig het goede doen en op die wijze zich tot de ware vrijheid ontwikkelen zou, die noodzakelijk is om heilig te zijn. Deze beproeving was niet alleen nuttig, maar ook bij het wezen en de bestemming van de mens bepaald noodzakelijk, terwijl hij bovendien door Zijn kracht haar volkomen kon doorstaan.

Zonder vrijheid zou de mens het beeld van God niet zijn, zonder vrije keus van het goede kon hij de rechte beheerser der aarde niet zijn. De zonde nam de vrijheid van de mensen weg; Het is Christus die waarlijk vrij maakt en daardoor de mens weer overwinnaar en heerser van de wereld doet worden. Johannes 8:36), 1 Johannes 5:4), (Openbaring. 3:21). Bij de vrijheid en de macht, de mens verleend, kon God, alleen door een gebod te geven en daardoor zich zelf als de hoogste Wetgever te openbaren, de alléén besturende blijven, en zonder dit vrijmachtig bestuur zou de Heere geen God zijn. Ook wilde Hij de mens tot die hogere volmaaktheid opleiden, dat hij niet meer vallen en zondigen kon, maar voor altijd in het goede bevestigd zou zijn. Zo maakten de heerlijkheid van de mensen, en Gods eer en liefde tezamen de boom en dat gebod noodzakelijk.

De mens is alzo door God geschapen, dat hij wel kon zondigen, maar niet behoefde te zondigen. Had hij het gebod gehouden, dan was hij in een toestand gekomen, waarin hij niet meer kon zondigen; nu hij echter het proefgebod overtreden heeft kan hij niet anders dan zondigen.

In Adam heeft God, de Heere met de mens een verbond opgericht, het verbond van de weken, waarbij de mens het eeuwige leven wordt beloofd, zo hij het gebod van God houdt, maar waarbij ook met de dood wordt gedreigd, indien hij het gebod overtreedt. Onvoorwaardelijke gehoorzaamheid is de eis van dit verbond, en het eeuwige leven, het loon op de gehoorzaamheid. Dat loon moet echter ook als genadeloon worden beschouwd, daar de Heere God ook zonder de toezegging van het eeuwige leven eisen kon en moest, dat Zijn geboden werden onderhouden.

2. Want deze boom heb Ik tot een boom van beproeving gemaakt en wil u door deze beproeven, of gij aan Mijn stem gehoorzamen en in Mijn liefde blijven zult. Zult gij dat doen en de verzoeking ten kwade, die niet lang uitblijven zal, beslist afwijzen, zo zult gij een grote schrede voorwaarts doen tot het grote doel van uw roeping en ook verder van de boom des levens mogen eten. Maar met het genot van de vruchten van deze levensboom wil ik de zegen voor u verbinden, dat het sterfelijke, dat wegens uw lichaam, dat uit het stof werd genomen, u aanhangt, door het leven verslonden worde, Hoofdstuk 3:24. Zult gij daarentegen de gemeenschap met Mij verbreken en Mijn gebod verlaten, zo zult gij al het verderf van de zonde over u brengen.

17. Maar van de boom van de kennis van goed en kwaad, 1) daarvan zult gij niet eten: want2) ten dage als gij daarvan, van de boom van de kennis eet, door eigen ervaring en door

opneming in uw ziel het boze leert kennen zult gij de dood (letterlijk en beter vertaald zeker) sterven.

1. De ene boom van deze twee diende dus tot de vorming van de menselijke *geest*, door oefening in gehoorzaamheid aan het Woord van God; de mens moest door deze tot een kennis komen van goed en kwaad, maar door afwijzing van het kwade, zodat de hem ingeschapene vrijheid tot kiezen zich tot een vrijwillige beslissing voor het goede vormde. De andere boom daarentegen diende tot onderhouding van zijn *aardse* natuur. De onzondige mens had een lichaam, genomen uit het stof, dat aan onophoudelijke verandering en aan ontbinding onderworpen is. Zo had hij voedsel nodig tot onderhoud, maar ook een vrucht om de ontbinding tegen te gaan en het voor de dood te bewaren. Zeker heeft in die vrucht de kracht gelegen, om dat lichaam van de mensen hoe langer hoe heerlijker te doen worden. Het afsluiten van de boom des levens is daarom voor de mens zijn dood. ().

Er is niets ongerijmds in het denkbeeld, dat een lichamelijk voedsel niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk leven kan onderhouden. In de wijn enzovoort hebben wij de voorbeelden van stoffelijke genietingen die even veel invloed uitoefenen op de geest als op het lichaam.

Maar wat was, wat bedoelde die boom? Vanwaar zijn eigenaardige naam? Die naam geeft, naar de bedoeling van de Schrift, het eigenaardige karakter en de bijzondere bestemming van deze boom aan, die, niet door de natuur zelf van die boom, maar door de duidelijke aanwijzing en het uitgedrukt gebod van God zelf wordt bepaald. God stelde hem tot een boom van beproeving van Adams gehoorzaamheid of ongehoorzaamheid, om deze het wezenlijk en blijvend onderscheid tussen kwaad en goed te leren kennen. Een sacrament was hij niet, want een sacrament wordt gegeven om dat te genieten en van de boom van de kennis mocht niet gegeten worden.

Waarom stelde God die boom van de kennis, daar Hij vantevoren wist, dat de mens daarvan eten en daardoor vallen zou. "De aard van de gehoorzaamheid brengt mee, dat zij vrijwillig moet zijn. Waar de mogelijkheid niet bestaat, om zich aan het volbrengen van een gebod te onttrekken, kan slechts van blinde noodzakelijkheid gesproken worden. God wilde dat de mens niet slechts *ge*willig, maar ook *vrij*willig het goede doen en op die wijze zich tot de ware vrijheid ontwikkelen zou, die noodzakelijk is om heilig te zijn. Deze beproeving was niet alleen nuttig, maar ook bij het wezen en de bestemming van de mens bepaald noodzakelijk, terwijl hij bovendien door Zijn kracht haar volkomen kon doorstaan.

Zonder vrijheid zou de mens het beeld van God niet zijn, zonder vrije keus van het goede kon hij de rechte beheerser der aarde niet zijn. De zonde nam de vrijheid van de mensen weg; Het is Christus die waarlijk vrij maakt en daardoor de mens weer overwinnaar en heerser van de wereld doet worden. Johannes 8:36), 1 Johannes 5:4), (Openbaring. 3:21). Bij de vrijheid en de macht, de mens verleend, kon God, alleen door een gebod te geven en daardoor zich zelf als de hoogste Wetgever te openbaren, de alléén besturende blijven, en zonder dit vrijmachtig bestuur zou de Heere geen God zijn. Ook wilde Hij de mens tot die hogere volmaaktheid opleiden, dat hij niet meer vallen en zondigen kon, maar voor altijd in het goede bevestigd

zou zijn. Zo maakten de heerlijkheid van de mensen, en Gods eer en liefde tezamen de boom en dat gebod noodzakelijk.

De mens is alzo door God geschapen, dat hij wel kon zondigen, maar niet behoefde te zondigen. Had hij het gebod gehouden, dan was hij in een toestand gekomen, waarin hij niet meer kon zondigen; nu hij echter het proefgebod overtreden heeft kan hij niet anders dan zondigen.

In Adam heeft God, de Heere met de mens een verbond opgericht, het verbond van de weken, waarbij de mens het eeuwige leven wordt beloofd, zo hij het gebod van God houdt, maar waarbij ook met de dood wordt gedreigd, indien hij het gebod overtreedt. Onvoorwaardelijke gehoorzaamheid is de eis van dit verbond, en het eeuwige leven, het loon op de gehoorzaamheid. Dat loon moet echter ook als genadeloon worden beschouwd, daar de Heere God ook zonder de toezegging van het eeuwige leven eisen kon en moest, dat Zijn geboden werden onderhouden.

2. Want deze boom heb Ik tot een boom van beproeving gemaakt en wil u door deze beproeven, of gij aan Mijn stem gehoorzamen en in Mijn liefde blijven zult. Zult gij dat doen en de verzoeking ten kwade, die niet lang uitblijven zal, beslist afwijzen, zo zult gij een grote schrede voorwaarts doen tot het grote doel van uw roeping en ook verder van de boom des levens mogen eten. Maar met het genot van de vruchten van deze levensboom wil ik de zegen voor u verbinden, dat het sterfelijke, dat wegens uw lichaam, dat uit het stof werd genomen, u aanhangt, door het leven verslonden worde, Hoofdstuk 3:24. Zult gij daarentegen de gemeenschap met Mij verbreken en Mijn gebod verlaten, zo zult gij al het verderf van de zonde over u brengen.

II. Vs. 18-25. God maakte uit de eerste mens een tweede, bij de man de vrouw, en regelt de betrekking tussen beide.

18. 1) Ook had de Heere God gesproken, als Hij de mens op de boven beschreven wijze gemaakt, hem zijn woonplaats aangewezen en het verbod gegeven had: het is niet goed dat de mens alleen zij; met deze éne mens is mijn scheppingsgedachte niet geheel verwezenlijkt; Ik zal hem een hulpe maken, *die*, geheel overeenkomstig zijn wezen en als trouwe levensgezellin, als tegenover hem zij, opdat zij met hem in de vertrouwelijkste omgang zij, in de vervulling van zijn beroep (Vs. 15) hem bijsta en in gemeenschap met hem het menselijk geslacht op aarde voortplante. (Hoofdstuk1:28). Nu verwekte God tevoren in de mens zelf het gevoel van behoefte aan zodanige hulp. (Vs. 20).

1. De vrouw is geschapen, nadat het verbod gegeven was. Eva heeft het alzo van haar man vernomen, en, als evenbeeld Gods, verstaan. Zo is de man reeds hier gesteld om aan de vrouw het gebod van God te leren, en de vrouw om het van God door hem te ontvangen. Satan keerde deze ordening van God om (hoofdstuk. 3:6). Reeds is in de raad van God bepaald de mens een zegen te geven, vóórdat de mens de behoefte daaraan gevoelt; het is de Heer, die het verlangen opwekt om het te vervullen. Dorstende naar God! waar uw behoefte recht luide

spreekt, is het levenswater bij de lippen gebracht. Straks juicht gij: "Vrije genade heeft mij gered!".

19. Want als de Heere God uit de aarde al het gedierte van het veld, en al het gevogelte van de hemel gemaakt had, (hoofdstuk. 1:24 en 25) zo bracht Hij die, om de mens over de dieren ten heerser te stellen, en het gedierte hem te onderwerpen; ook, opdat de mens van zijn wijsheid bewust zou worden en van het in hem gelegde spraakvermogen het eerste gebruik zou maken, tot Adam, om te zien, hoe hij ze noemen zou: en zo als Adam alle levende ziel noemen zou, dat zou haar naam zijn. 1)

1)"Waarom moest Adam de dieren namen geven? Tot bewijs, dat hij, onder God, hun wettige heer en eigenaar was. Wat ons eigendom is, geven wij een naam. Zo zijn de ouders de naamgevers van hun kinderen, zo geven de uitvinders namen aan hun uitvindingen, en zij hebben er recht toe. Ook de Heer veranderde Abram's, Saraï's en Jakob's namen, toen Hij deze zich ten bijzondere eigendom stelde. Ook zullen zij, die van de Heere zijn, nieuwe namen ontvangen, zo als reeds met Simon, Johannes en Jakobus geschiedde.".

De man is door God zelf "Adam" (van Adamah, d.i. aarde) genoemd.

20. Zo, terwijl de dieren door God hem toegevoerd werden en door dat naderen hem als hun heer huldigden, en hij ze door zijn hem geschonkene wijsheid in het eigenaardige van hun soort erkende, had Adam, niet naar willekeur, maar naar de indruk, die hij bij het aanschouwen van het dier ontvangen had, genoemd de namen 1) van al het vee en van het gevogelte van de hemel, en van al het gedierte van het veld; maar juist bij deze gelegenheid leerde de mens zijn eigen eenzaamheid recht gevoelen. Van iedere diersoort was altijd een paar aanwezig, het mannetje en het wijfje, alleen voor de mens vond hij geen hulpe, die, overeenkomstig zijn wezen, als tegenover hem ware. 2)

1)"Vraagt men van welke spraak zich Adam zal bediend hebben, zo is deze het waarschijnlijkst de Hebreeuwse geweest."

2. God wil geen kluizenaarsleven. Een paradijs tot woning, een wereld tot bezitting voldoet bij eenzaamheid ons hart niet. Daarom geeft God aan de man de vrouw; aan de gelovige de gemeenschap der heiligen; aan de in Christus gestorvenen het eeuwig paradijs, dat een schare bevatten zal, die niemand tellen kan.

21. Toen, als zijn eenzaamheid door hem met zekere weemoed gevoeld werd, deed de Heere God een diepe slaap op Adam vallen, en hij sliep, hier door buitengewone inwerking van God, en Hij nam één van zijn ribben en sloot deze plaats toe *met* vlees. 1)

1. Bij de grootste verscheidenheid in al Gods werken, wil de Heer éénheid, daarom neemt Hij de vrouw uit de man. Zo is Adam degene, in wie het gehele mensdom, gelijk het zaad in de plant, bestaat; terwijl één Middelaar (het zaad van de vrouw, en alzo ook uit de man), de Verlosser, zowel van man als van vrouw, zou zijn.

Terwijl de mens thans nog aan elke zij twaalf ribben heeft, menen sommigen, dat er bij Adam eerst dertien zullen zijn geweest. Eenvoudiger is het te verklaren, dat aan Adam één ontnomen is, maar daarom niet aan zijn menselijke nakomelingen.

God heeft de mens geschapen, mannelijk en vrouwelijk heeft Hij hem geformeerd. Op deze wijze is Adam herinnerd, zijn vrouw als zijn beeld te erkennen, en Eva op haar beurt, dat zij zich vrijwillig de man zou onderwerpen, als uit hem genomen.

22. En de Heere God bouwde de ribbe, die Hij a) van Adam genomen had, tot een vrouw (het is geen groter wonder, dat God uit een rib een mens maakt, dan dat Hij dit doet uit de aarde) en Hij bracht haar tot Adam1) liet hem weer ontwaken, zodat hij nu zag, wat de Heere gedurende zijn slaap hem had toegeschikt (Psalm. 127:2). Zo houd dan iedere man zijn vrouw als een geschenk, hem van God gegeven; en wie een levensgezellin begeert, hij begere ze van Hem.

a.1 Cor. 11:8

2. Mozes verhaalt hier, hoe de instelling van het huwelijk van goddelijke oorsprong is. Want daar Adam niet naar eigen willekeur zich een vrouw heeft genomen, maar deze hem door God is toegebracht, en hij haar als hem toegewezen ontvangen heeft, blijkt hieruit des te meer de heiligheid van de huwelijkse staat dewijl wij toch weten, dat God de auteur ervan is.

3. Toen zei Adam, vol blijde verwondering: Deze is ditmaal, waarnaar ik tevoren vergeefs zocht, a) been van mijn benen en vlees van mijn vlees, een wezen als ik ben, een tweede ik naast mij, mij toebehorende. En voortgaande, in de macht welke de Heere hem gegeven had, om aan het schepsel namen te geven en met volle recht, omdat zij hem gegeven was, zei hij: Men zal haar Manninne 1) noemen, omdat zij uit de man genomen is. Zo is het gebruik te rechtvaardigen, dat een vrouw haar vaderlijke naam aflegt, om die van haar man aan te nemen.

a.Mal.2:14 Eh.5:30,31

1. Een innerlijke stem zegt het hem, zijn nachtgezicht en wondervolle ontroering is hem daardoor verklaard. God had het hem toen geopenbaard; deze is de begeerde van mijn ziel, de bruid waarnaar mijn hart met onbestemd verlangen onbewust had uitgezien. Hij voelt zich met haar één, door geestelijke gaven verwant. Niet gelijk hijzelf, zal zij onmiddellijk aan de aarde doen denken. Men zal haar Manninne heten, want van de man is deze genomen.

2. In profetische verlichting slaat hij nu een blik in de toekomst van zijn geslacht en gaat voort: a) Daarom om deze innige verwantschap, omdat God haar aan de man toegebracht heeft, zal de man, al zijn bloedverwanten, zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aankleven,
b.en zij zullen tot één vlees zijn, 1) één persoon, die door niets weer gedeeld mag worden. (MATTHEUS. 19:5 vv.)

a. Mark. 10:7 Efez. 5:31. b) 1 Cor. 6:16 Efez. 5:28,29.

1. De weduwnaar of weduwe, die waarlijk gehuwd was, kan eerst recht voelen, dat, hetgeen verloren werd, een tweede ik was. Hoeveel temeer moet Christus boven vader en moeder bemind worden, door hen, die één met Hem geworden zijn door het geloof.

2. En zij waren beiden a) naakt, Adam en zijn vrouw, maar zij waren ook beiden rein en nog niet bevlekt door enige zondige begeerte; zij zagen daarom in elkaar niets anders dan het schone en edele schepsel Gods, en zij schaamden zich niet. Naderhand werd dit anders; de geest verloor de heerschappij over het vlees, en daardoor is naaktheid een prikkel tot zonde geworden. Daarom plantte God de mens het schaamtegevoel in, dat in zijn gevallen toestand hem als een engel terzijde staat en aan de vleselijke begeerlijkheden een tegenwicht bieden zou. 1)

a.Hoofdstuk 3:7,21

1. "De mens is nu in zijn beroep; naast zich heeft hij een deelgenoot en om zich heen een tot zijn dienst en tot zijn vreugde geschapen planten- en dierenwereld. Welk een liefelijk, van goddelijke zegeningen overvloeiend begin! Onder de paradijsbomen is er slechts één, achter wiens schrikwekkende schoonheid de dood loert; deze ene is de mens verboden, opdat hij aan de macht van de dood niet onderworpen wordt, maar in gehoorzaamheid aan God overwinne. Het is nu mogelijk. 1. dat de mens in de goede staat waarin hij geschapen is, blijft, en die door onderwerping van eigen wil aan de goddelijke bevestigt. Het is verder 2. mogelijk, dat deze ondergeschiktheid aan God hem ondraaglijk wordt en hij uit eigen beweging zijn eigen ik, in opstand tegen het goddelijke, doet gelden. Het is 3. mogelijk, dat hij, verleid door een reeds aanwezige macht van de boze, de goddelijke wil uit het oog verliest, en, verlokt door de bekoorlijkheid van het verbodene tot ongehoorzaamheid vervalt. Deze laatste mogelijkheid zien wij in het volgend hoofdstuk tot werkelijkheid worden.

HOOFDSTUK 3.

ADAM EN EVA ZONDIGEN. HUN STRAF. BELOFTE VAN DE MESSIAS.

I.Vs. 1-7. De vrouw laat zich door de slang verleiden neemt van de verboden vrucht en geeft daarvan ook haar man te eten; het dadelijk gevolg is, dat beide hun naaktheid gewaar worden en hun schaamte voor elkaar zoeken te verbergen.

1. De slang nu, die, even als de andere dieren in meer vertrouwelijke omgang met de mensen leefde, en nog niets gevaarlijks had, was listiger dan al het gedierte van het veld, hetwelk de Heere God gemaakt had; onderscheidde zich van de overigen, niet tot de onmiddellijke dienst van de mensen bestemde dieren, door een zeker verstand (Mat.10:16), hetwelk ook de mens waarnam, zodat het hem in zijn kinderlijke onervarenheid niet bevreemdde, toen het dier begon te spreken. Een arglistig vijand, die zelf met zijn engelen van God afgevallen was, en nu ook de mens in zijn val zocht mee te slepen, (Johannes 8:44, 2 Cor.3,4, Openbaring. 12:9 en 20:2), had zich dit dier tot zijn werktuig uitgekozen, en wendde zich thans, volgens zijn listig plan, tot het zwakkere geslacht (1 Petrus. 3:7); en zij zei tot de vrouw,1) de woorden van God op gruwelijke wijze tot het tegendeel verdraaiende: 2) Is het ook dat God 3) gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van alle bomen in deze hof? 4) Hebt gij wel recht gehoord, wat uw man u bericht heeft, dat God u verboden heeft, van al de velerlei bomen in de tuin te eten? Dan is uw God toch een wreed en hard Heer; eerst plant Hij de bomen, zo schoon voor het gezicht en zo goed tot spijze, voor u, en dan verbiedt Hij u van de vruchten werkelijk te genieten.

1. Nog ontbreekt de mens, gelijk wij hier duidelijk zien, de kennis van het kwaad. De reine mens vertoont zich nog alles rein, en werkelijk is toch de slang, als schepsel van God, op zichzelf goed; maar de satan, die zich van het schone dier bediende, sprak, als uit de slang. De moeilijkheid van het spreken van de slang wordt weggenomen, als wij bedenken, dat ook de mens het dier woorden leert voortbrengen, terwijl de duivel een afgevallen engel is en de engel meer dan mens was. (Psalm. 8:6)

In de plantenwereld staat het voorwerp van de verzoeking; uit de dierenwereld verheft zich het werktuig van de verzoeking; daarom de vloek over beide. (Romeinen 8:20)

2. Welk een list van satan! Niets werkt schadelijker; niets vindt makkelijker ingang dan een vraag, onder de schijn van belangstelling, gedaan. Is dit niet de weg, die de verleider onder de mensen volgt?.

3. Satan noemt enkel de naam Elohiem (God), niet die van Jehova. Natuurlijk kon satan God als de Verbondsgod niet erkennen, niet als de Getrouwe, daar hij aanstonds God tot een leugenaar maken wil. Zie midden in het schone paradijs een listige en giftige slang. Is zij hier? Misschien ook bij u? Wacht u voor haar.

4. Gelijk eeuwen daarna, in de woestijn, satan bij de tweede Adam allereerst twijfel wilde wekken in het hart, zo ook hier in het Paradijs bij Eva. Twijfel aan hetgeen God gezegd had.

Satan weet het, dat, wie twijfelt aan een golf van de zee gelijk is, die van de wind gedreven en op en neer wordt geworpen" (Jacobus 1:6). Eerst twijfel, daarna hoogmoed en eindelijk de begeerte.

2. En de vrouw zei tot de slang: neen, dan weet gij het verbod niet recht. Van de vrucht van de bomen in deze hof zullen wij eten.

3. Maar van de vrucht van de boom, die in het midden van de hof is, heeft God gezegd: Gij zult van die niet eten, noch die aanroeren, 1) opdat gij niet sterft. 2) Er is alzo slechts één uitzondering, en, bij zo grote rijkdom van gaven, kunnen wij het ons wel laten welgevallen, van deze boom niet te genieten, temeer daar God gezegd heeft, dat dit zo vreselijke gevolgen na zich slepen zal.

1. Hoe is de vrouw reeds onder de betoverende invloed van de listige slang! Zij herinnert zich niet volkomen meer, wat God gezegd heeft, zij voegt bij het verbod van niet te mogen *eten* ook nog van niet te mogen *aanroeren*. Zo begint satan reeds zijn invloed te doen gevoelen, door de heldere lamp van Gods Woord flauwer te doen branden.

2. Toch is reeds een begin van de zonde in haar hart, zij duldt de verleider in haar nabijheid, terwijl de mens gesteld was om die hof te bewaken; zij gaat met hem in gesprek. Waakt en hoort niet naar satans stem; wie naar hem luistert is reeds op de weg van de zonde! Eva durft reeds in zijn nabijheid God niet als de Heere te roemen, en volgt hem in zijn benaming van de Schepper. Zij verzwaart de eis van God. Zo is zij hem reeds ter wille en werkt zijn voornemen in de hand, daar zij het verbod van niet "aan te roeren," er bijvoegt, hetwelk de Heere niet gezegd had; zij verzwakt de bedreiging, door er iets twijfelachtigs in te leggen, door het "misschien." Zo komt zij de mensenmoorder reeds vóór, en wijst hem een weg. Welk een invloed heeft dat eerste luisteren naar een verleidende vraag reeds! Hoe dikwijls worden nog Gods woorden gebezigd, maar, hier iets verzwaard daar iets verzacht en zó zijn zij tot wapenen van de boze geworden.

4. Toen zei de slang, of veelmeer hij, die het nu eenmaal zich ten doel had gesteld, de mens van zijn God afvallig te doen worden, a) tot de vrouw, die op zijn eerste woord hem antwoord had gegeven, in plaats van, zonder meer, hem af te wijzen; die zelfs geneigd scheen, hem nog verder aan te horen: Gijlieden zult de dood niet (letterlijk: gij zult niet zeker) sterven; dat is slechts een bedreiging van God, door welke Hij u van de vrucht van de boom wil afschrikken. 1)

a.2 Cor. 11:3 Joh. 8:44

1. Bij rechte kennis van-en recht geloof in God, is zonde onmogelijk; daarom zoekt satan de vrouw het geloof aan Gods waarheid en liefde te ontnemen. De Christus, die de Vader openbaart, neemt juist, door ons de Vader te doen kennen, de zonde weg. Wie in Hem God aanschouwt, is de wedergeborene, die niet zondigen kan. Hoe dikwijls is in het hart, dat de door God bedreigde straf niet zal ondervonden worden! Ongeloof aan Gods gerechtigheid, aan de eeuwige straf, gaat de overtreding voor; zó maakt men God tot een leugenaar.

5. Maar God weet, dat, ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en gij zult als God wezen,
1. kennende het goed en het kwaad; 2) en juist dat wil God niet; Hij wil liever Zijn heerlijkheid voor zich alleen behouden, en daarom schrikt Hij u van de boom terug. Tast slechts toe; het zal u niet berouwen.

1. Als God scheen te wezen de Overste van de wereld, het begeerlijkste deel, daarnaar ging zijn trotse hart uit, die enige grootheid trok hem aan. Die enige grootheid misgunde hij de almachtige en soevereine God. De mens tegen de soevereiniteit van God op te zetten, die als voor hem zelf bereikbaar voor te stellen, is het doel van satan, èn omdat hij God haat, èn omdat hij deel- en kampgenoten in zijn bange en hopeloze strijd tegen God zoekt.

Als God gelijk zijn, ziedaar wat satan wilde; waarom hij uit de hemel werd gebannen. Waar hij zelf nu daarvan al het schrikkelijke ondervindt, daar is het zijn streven, *uit vijandschap tegen God* de mens even rampzalig te maken als hij zelf is. Als ook de mens aan God gelijk te zijn begeert te worden, is, meent hij, het pleit gewonnen en is ook dit schepsel van God voor eeuwig rampzalig, en daarmee Gods schepping verwoest.

2. De duivel begint met de vraag naar een waarheid, en voegt er dan een leugen bij; want de duivel wil de waarheid wel, als zij maar dienstbaar is aan de leugen. De waarheid is voor zijn leugen, wat de locomotief is voor de wagon: het middel om ze op de plaats te brengen, waar hij ze hebben wil. Enkel dwaling is ongeloofbaar. De halve waarheid, die in enkel dwaling ligt, maakt haar geloofbaar en aannemelijk voor die niet beter weet. Intussen kenmerkt de volstrekte ontkenning van het woord van God: "ten dage, als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven," en tegenstander van God de satan volkomen. Doch wordt niet heden nog door zijn dienaren met dezelfde onbeschaamdheid herhaald: "dat heeft God niet gezegd en hebt gij niet te geloven." De schriftverwerping is nog de dood voor de ziel.

Ook in het: "gij zult als God zijn," ligt een halve waarheid en de grootste leugen (Vs. 22) De hoogmoed van de vrouw wordt opgewekt, en zo vinden wij in deze eerste zonde al wat in de wereld is: de begeerlijkheid van het vlees en de begeerlijkheid van de ogen, en de grootsheid van het leven." 1 Johannes 2:16). Hoogmoed is een bron van ongeloof (Jeremia 43:2) en van alle zonde. Zou zij er niet zijn, er zou geen moderne wetenschap, geen humanisme zijn. Hoe wijs is David’s bede (Psalm. 19:14): Houd uw knecht terug van trotsheden; laat ze over mij niet heersen, dan zal ik oprecht zijn en rein van grote overtreding.".

6. Nu had de vrouw uit zulk een boze rede wel ten volle kunnen bemerken, dat een boze geest door die slang tot haar sprak. Maar zij werd over die boze rede nietverontwaardigd, zodat zij zei: maak u weg van mij, gij, die alzo mijn God durft lasteren! Zij gaf geen acht op de waarschuwende stem in haar hart; integendeel, zij dacht na over de rede van de slang en de grote dingen, die haar voorgespiegeld waren. En de vrouw zag, het kwam haar werkelijk geloofbaar voor dat die boom goed was tot spijze; zij zag het niet meer in, dat er zo groot kwaad in lag daarvan te eten; noch minder erkende zij, nu zij eenmaal aan de duivel haar oor had geleend, dat het eten de dood ten gevolge zou hebben, en dat hij een lust was voor de ogen, en, hoe langer zij alzo aanschouwde, des te meer werd zij van haar zaak zeker, dat hij

was: ja, een boom, die begeerlijk was om verstandig te maken. 1 Johannes 2:16). Toen kon zij de lust, om van zijn vruchten te genieten, niet langer weerstaan (Jacobus 1:14 vv.), en zij nam van zijn vrucht en at; 1) en zij gaf ook haar man, die wellicht bij haar gestaan en alles zwijgend aangehoord had, en die zij het aanzag, dat hij eveneens lust had in de verbodene vrucht, met haar, en hij at. a)

a.1 Tim. 2:14 Rom.5:12,14,15

1. De list van vrouwen en hun liefkozing kan dikwijls ook de sterkste mannen verleiden. (Richteren. 16:15). Zij was de man tot hulp gegeven, en zij werd zijn verleidster. Vrouw! groot is uw verplichting om door uw wandel uw man te winnen voor Hem, die geworden is uit een vrouw. Ziet hier de geleidelijke en toch snelle voortgang van de zonde. Een enkele blik (denk aan David), heeft menige vreselijke begeerte opgewekt. Mozes heeft ons het antwoord gegeven op de vraag, die zo vele wijsgeren heeft bezig gehouden: "Van waar de zonde?" Zij is door de verleiding van de duivel, die nog altijd rondgaat als een brullende leeuw en wiens grootste list het is, dat hij de mens ongelovig maakt aan het bestaan van de duivel. Gelijk het leven is verloren door het lichamelijk eten van een verboden spijs, zo wordt het terug ontvangen door het geestelijk eten van een aangeboden spijs. Johannes 6:51)

Met onuitsprekelijk zielsverlangen vroeg ik, van waar het kwaad? Welke smarten leed mijn als in barensnood zijnde hart, welke zuchten gingen op? En uw oor was mij nabij, doch ik wist het niet. Maar toen ik zwijgend zuchtte, was het stille verdriet van mijn ziel, een luide stem om U over mij te ontfermen. Slechts Gij, maar geen enkel mens wist, wat ik leed.

Men heeft dat eten van de boom een kleine zonde genoemd, en het ongelooflijk geacht, dat daarvan het lot van een geheel mensdom zou hebben afgehangen. Neen! die zonde was groot; in die ene lagen alle zonden tezamen opgesloten. Aan God was de gehoorzaamheid opgezegd. De mens was opgestaan tegen God en wilde als Hij zijn. Vrijwillig had hij zich in satans dienst gesteld.

Hoe sober de mededeling van de val van de mensen, maar welk een diepte van ellende, welk een zee van jammer wordt daarmee beschreven! De soberheid van de beschrijving is werkelijk een onmiskenbaar bewijs voor de waarheid van de mededeling.

7. Toen werden werkelijk, zo als de slang gezegd had, hun beider ogen geopend, maar op geheel andere wijze, dan zij zich hadden laten wijs maken; want, nauwelijks was de vrucht gegeten, of zij zagen, wat zij gedaan hadden. Een diepe schaamte vervulde hen, zodat zij niet eens elkaar durfden aanzien, en zij werden gewaar dat a) zij naakt waren; 1) de onschuld was geweken. (Welk een tegenstelling in deze voor- en nazin! In de eerste wordt gemeld, hoe de belofte van de duivel in vervulling is gekomen; in de tweede, hoe dit is geschied); en nu wisten zij in hun verwarring niets spoediger te doen dan naar een vijgenboom te gaan, om door diens lange en brede bladeren hun naaktheid te bedekken, en zij hechtten vijgenboom-bladeren samen, bladeren van die boom, die nog tot op deze dag, ter herinnering aan deze geschiedenis, paradijs of Adams vijgenboom heet, en maakten zich schorten. Hoe diep is de mens verlaagd, dat hij zichzelf verbergen moet! Vijgenbladeren, zij zijn een beeld

van al die verontschuldigingen en bedekselen, van eigengerechtigheid en schijn van godzaligheid, die voor mensen wel enigermate kunnen bedekken maar niet voor de alwetende God.

a.Genesis 2:25

1. De kennis van goed en kwaad, welke de mens door het bedrijven van de zonde verkrijgt, verschilt van de ware Gods gelijkvormigheid, die hij door het vermijden van de zonde bereiken moet, evenzeer, als de schijnvrijheid van de zondaar, die tot dienstbaarheid aan de zonde leidt en de dood werkt, van de ware vrijheid van het leven in de gemeenschap met God.

Nog zijn zij niet geroepen voor de vierschaar Gods; niemand is er nog die hen benauwt. Het gevoel van verlegenheid, dat hun uit eigen beweging overvalt, is dit niet een zeker bewijs voor hun schuld?.

II. Vs. 8-19. God, die tegen de avond in de hof verschijnt, roept Adam en zijn vrouw tot een verhoor; vervloekt de slang, die de verleider tot werktuig gediend had, en belooft de overwinning over deze, spreekt echter ook het vonnis uit over hen, die zich hebben laten verleiden.

8. En zij hoorden de stem van de Heere God, die, ondanks de val van de mensen, nog als Verbondsgod (Jehova) komt, en als zodanig ook de mens, die Hem ontvlucht, opzoekt, wandelende in de hof, aan de wind van de dag (avondkoelte, Luther vertaalt toen de dag koel geworden was). Zij vernamen ten tijde als de avondwind zich placht te verheffen, een geruis, (2Sam.5:24; 1Kon.14:6) waardoor zij spoedig erkenden, dat de Heere
God hen naderde. Toen verborg zich Adam en zijn vrouw, die anders de Heere met blijdschap tegemoet snelden, maar nu in gewetensangst waren, voor het vroeger zo lieflijke, nu zo ontzettend heilige aangezicht van de Heere God, in het midden van het geboomte van de hof, zo diep mogelijk in de dichtste struiken. 1)

1. Veel zijn de straffen van de zonde. Er zijn kwade gevolgen onmiddellijk aan haar verbonden, als: het gevoel van onvoldaanheid: de vrees, (Vs. 7): het sidderen voor God (Vs. 8), en bij dit alles is nog de uitspraak van de Rechter te vrezen. Dat is dan de wrange vrucht van de zonde, dat zij de mens voor de God, die de liefde is, doet sidderen. Is het nog heden niet bij de goddeloze een zich verbergen voor God, als zij alle gedachten aan Hem verdrijven?.

9. En de Heere God riep 1) Adam; Hij kon de gevallen mens niet aan zijn lot overlaten, maar nadert als Rechter, juist omdat Hij redden wil, en zei tot hem: Waar zijt gij?
2. Waarom ontvlucht gij Mij? Meent gij u zo voor mij te kunnen verbergen, dat Ik u niet meer zou zien? (Jeremia 23:24; Psalm. 39:7-12)

1. God, de Heere, komt het eerst weer tot de gevallen mens, die uit zichzelf het nimmer zou gewaagd hebben, voor Gods aangezicht te verschijnen. Verborg, bedekte men zich voor elkaar, hoeveel temeer zouden zij, indien het had kunnen geschieden, zich verborgen hebben

gehouden voor Hem, Wiens gebod zij hadden overtreden? De Rechter treedt echter ook hier op als Redder.

2. "Hij naderde tot de schuldigen en riep hen tot zich, bijzonder Adam; doch, merkt op! zonder zijn naam te noemen. Het is enkel: "Waar zijt gij? Zo staat dan Adam voor God zonder naam. God had hem die naam gegeven; God erkent hem niet meer voor de mens, die Hij gemaakt heeft. Het is een ander wezen geworden.".

10. En hij zei, voor God, Wiens alwetendheid hij zo-even had kunnen opmerken, nog de schuld verbergende: Ik hoorde Uw stem in de hof en ik vreesde door U gezien te worden, want ik ben naakt; daarom verborg ik mij. a) Het ware ongepast voor zulk een God in naaktheid te verschijnen.

a.Joh. 3:20 vv.

11. En Hij zei: Wie heeft u te kennen gegeven, dat gij naakt zijt? 1) Zo wil de Rechter de belijdenis van schuld bij de mens zelf uitlokken en zegt: Zou gij daarom Mij vrezen, of waart gij vroeger bekleed, als gij tot Mij naderde? Spreek de waarheid: Hebt gij van die boom gegeten, van welke Ik u gebood, dat gij daarvan niet eten zou?

1. Daar niet de naaktheid, maar de schandelijke overtreding, waarmee hij zich bezoedeld had, de oorzaak was van de vrees, was het gewis een onverdraaglijke smaad, God aangedaan, dat hij (Adam) de oorsprong van het leed in de natuur zocht.

12. Toen zei Adam, die zijn misdaad niet kon ontkennen of verbergen, maar toch, geheel naar de wijze van de onbekeerde zondaar, zijn schuld van zich wilde afschuiven en haar op anderen, op de omstandigheden en daarmee in de grond op God zelf zocht te werpen: De vrouw, die Gij bij mij gegeven hebt, die heeft mij van die boom gegeven, en ik heb gegeten.
1)

1. Zo verwoest de zonde. Adam klaagt aan, die hem het liefste was op aarde; hij miskent God en vraagt als het ware: Waarom hebt Gij ook die vrouw bij mij gegeven?" alsof de Heere een Saul ware (1 Samuel 18:21). Hij erkent haar niet meer als een geschenk van God, maar volgens het woord "bij mij slechts als een naast hem geplaatste. De erkentenis moest nochtans geschieden. Och ware dat: "ik heb gegeten," het eerste en enige woord geweest! maar ware schuldbelijdenis kon er niet zijn vóór God genade had gegeven.

13. En de Heere God zei tot de vrouw: wat is dit, *dat* gij gedaan hebt; 1) dat gij niet slechts zelf gegeten, maar ook uw man tot dezelfde zonde verleid hebt? En de vrouw, evenals vroeger de man, de gedachten volgende, die hen onder elkaar beschuldigen (Romeinen 2:15) zei: a) Die slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten.

a.2 Cor.11:3 Openbaring. 12:13

1. Uit de grondtekst blijkt duidelijk, dat deze vraag op de toon van de diepste verwondering wordt gedaan. Ongetwijfeld om daardoor de vrouw èn te brengen tot belijdenis van schuld, èn haar erbij te bepalen, dat haar zonde een geheel vrijwillige zonde was, daar zij de macht had ontvangen om de verleiding te weerstaan.

14. Het verhoor is ten einde; de schuld is erkend; nu spreekt de Rechter zijn vonnis uit. Toen zei de Heere God tot die slang; terwijl Hij deze niet eerst verhoorde, maar zonder meer, Zijn rechtspraak over haar velde en hierbij wel voornamelijk doelde op hem, die de slang als zijn werktuig gebruikt had: 1) Omdat gij dit gedaan hebt, zo zijt gij vervloekt boven al het vee, en boven al het gedierte van het veld. Gij zult een bijzonder teken van de vloek, aan u dragen. Gij zult een recht aanschouwelijk beeld zijn van die, wiens werktuig gij geweest zijt. Op uw buik zult gij gaan en stof zult gij eten, al de dagen van uw leven. 2) Boven de mens hebt gij u verheven, daarom zal smaad en vernedering (Leviticus. 11:42, Micha 7:16 vv., Jesaja. 49:23) uw lot zijn.

1. In deze zin wil de uitspraak zeggen, dat de reeds uit het koor van engelen gestorte satan nu onder alle schepselen werd vernederd en aan de diepste smaad en de grootste verachting prijs gegeven werd, totdat hij op het laatst in de vurige poel zou gestoten worden. (MATTHEUS.25:41; Openbaring. 20:10).

Geheel de schepping lijdt om en met de mens en gaat aldus gebogen onder de vloek van God. Maar "boven alles vervloekt" is de slang. Niet maar zij *alleen* draagt het teken en het onzalig gevolg van Gods rechtvaardige afschuw, maar zij ook, zij allereerst, zij het meest van alle schepselen. Daarom is zij vervloekt *boven* al het vee.

2. Inderdaad is tegenwoordig onder alle dieren, die een beenderenrif hebben, de slang het enige, dat op de buik gaat, terwijl de hagedissoorten en andere amfibieën voeten hebben. Met het gladde slijmspeeksel, waarmee zij haar prooi overtrekt, vermengt zich gemakkelijk aarde, en deze onreinheid moet zij mede eten. Waarom zou vroeger de natuur en de voedingswijze van de slang niet anders hebben kunnen geweest zijn? "Haar tegenwoordige toestand is het gevolg van een goddelijke omkering. Evenals haar spreken het eerste wonder is van de duivel, zo is deze omkering het eerste wonder in het geschapene van God"

15. En ik zal a) vijandschap 1) zetten tussen u en tussen deze vrouw. Er zal strijd zijn: van uw zijde een listige, loerende en diepe vervolgingswoede tegen de mens; aan de andere zijde een onoverwinnelijke afkeer van al het slangengebroedsel, een haat tegen de duivel; want, moge ook de schuldige mens de verlokkingen volgen en om de zondige genietingen uw werken doen, hij zal sidderen voor uw naam en schrikken voor uw wezen en uw bedoelingen. Vijandschap zal er zijn tussen u en deze vrouw en tussen uw zaad en tussen haar zaad. Gij hebt u tot het zwakkere deel, de vrouw, gewend omdat gij gemeend hebt door haar het gemakkelijkst de zonde in de wereld te kunnen invoeren, en het is u gelukt; maar meen niet, dat het gehele menselijke geslacht u voor eeuwig is toegevallen. Ik laat één uit de vrouw geboren worden, die de strijd met u aanbindt en Zijn Geest legt in gevallen mensen. Hij zal voorgaan en Zijn verlosten zullen Hem volgen. Geen vrede tussen u en dat vrouwenzaad; de gemeente met haar Koning duldt uw overheersing niet (Galaten. 4:4 vv.), b) dat zelf zal u de

kop vermorzelen, zodat er geen genezen mogelijk is; u, de duivel, te schande maken, en uw werken tenietdoen (Johannes 12:31; 1 Joh.3:8) en eindelijk u werpen in de poel, die daar brandt van vuur en zwavel (Openbaring. 20:10); en gij zult hen verzenen vermorzelen. 2) Gij zult Hem leed doen, als ware het met Hem gedaan, maar toch zal het slechts een vermorzelen van de verzenen zijn; een dood, van welke Hij in Zijn opstanding geneest, en juist deze dood zal het middel zijn, waardoor Hij u geheel vernietigt (Hebr.2:14). Dat lijden en sterven zal Zijn overwinning zijn en, zijn de verzenen onheelbaar geworden, het is Zijnheerlijkheid als het geslachte Lam op mijn troon gezeten te zijn, en de lof en de dank en de aanbidding van alle gekochten te ontvangen. Gij moogt met Hem ook Zijn gemeente leed aandoen en vervolgen, in Hem is die gemeente mede degene, die u op de kop treden zal. Haar geef Ik het geloof, dat de wereld overwint.

a.MATTHEUS. 4:1 b) Col. 2:15

1. Het woord in de grondtekst hbya (Eba), geeft meer te kennen dan een natuurlijke vijandschap. Het heeft een zedelijke betekenis. Bewijs temeer, dat deze woorden niet alleen tot de slang, maar in de slang tot satan zijn gesproken.

2. Dit is het eerste Evangelie en de eerste belofte van Christus, op aarde geschied, dat Hij zonde, dood en hel overwinnen en van de slangenmacht ons zalig maken zou; daaraan gelooft Adam met zijn nakomelingen; (hoofdstuk. 5,6,10 vv.) daardoor wordt hij na zijn val tot een Christen en zalig.

Niet ten onrechte is dit woord de Moederbelofte genoemd, daar uit haar die brede stroom van profetieën zich ontwikkeld heeft, welke op de Christus zagen en het Paradijs-Evangelie, omdat hierin niet alleen de kern verscholen lag van het heerlijke, rijke Evangelie, dat Christus Jezus in de wereld zou komen en is gekomen, om de werken van de duivel te verbreken, maar ook, omdat daardoor de oneindige rijkdom van de genade van God schittert, Die voordat Hij de straf aankondigt, komt met een blijde boodschap van heil.

16. Ook over de mens moet een vonnis worden geveld; de Heere wendt zich nu tot hem; maar, o rijkdom van genade! reeds is een uitzicht geopend; de mens zal niet worden verpletterd, want het vrouwenzaad is beloofd. Maar nu Hij alzo een toon van verlossende liefde heeft doen horen, gaat Hij in Zijn vonnis voort, en tot de vrouw, de eerste schuldige, zei Hij: gij hebt het eerst het gebod overtreden, gij zult ook het meest ervaren, wat Ik op de overtreding als straf bedreigd heb (Genesis 2:17), en aan de angst en het gevaar van de dood in bijzondere mate blootgesteld zijn. Ik zal zeer vermenigvuldigen uw smart, namelijk van uw zwangerschap; met smart zult gij kinderen baren. 1) Is aan de man de arbeid gegeven, aan de vrouw het kinderen voortbrengen(1 Tim.2:14, 15). Uw straf is het, dat gij de winst van kinderen met vele smarten (Jeremia 13:8 21:3) Johannes 16:21)), met gevaar van uw leven kopen zult, en tot uw man zal uw begeerte zijn; toch, ondanks dat uitzicht op die aanstaande smarten en bezwaren bij een zwangerschap, zal uw verlangen u naar de man heentrekken. Gij had u tot heer over hem opgeworpen, terwijl gij tot overtreding hem verleidde, daarom zult gij voortaan van hem veel meer afhankelijk zijn, dan mijn oorspronkelijke ordening was, en a)

hij zal over u heerschappij hebben; 2) hem stel ik tot uw bestuurder, uw heer, die gij hebt te volgen en te gehoorzamen.

a.1 Cor.14:34; 1 Tim.2:11,12 Tit.2:5; 1 Petrus. 3:6

1. Deze smart is het beeld van die van de wedergeboorte. Paulus zei, dat hij arbeidde te baren, Galaten. 4:9 doch de blijdschap over de geboorte van een geestelijk kind, is dan ook alle andere vreugde ver te boven gaande.

2. Hoogmoed deed haar vallen, onderwerping is haar straf.

Veel heeft de vrouw moeten lijden van de overheersing van de man. Van de vader gekocht, werd zij als slavin beschouwd en behandeld. Nog is haar lot onder onbeschaafde volken te beklagen, en menige vrouw in onze maatschappij lijdt onder de ruwheid van de man. Christus, die een vloek voor ons is geworden, heeft ook hierin verlossing gebracht, want waar God gevreesd wordt, daar is juist de liefde en het huiselijk genoegen het gevolg daarvan dat de vrouw zich door de man laat leiden. En is dit niet ook het beeld van de betrekking van de gemeente tot Christus? Christus is de man; de gemeente de vrouw, die Hem moet gehoorzamen, niet uit vrees, maar uit eerbied.

17. En tot Adam zei Hij: Omdat gij geluisterd hebt naar de stem van uw vrouw, en in plaats van naar mijn stem te horen, van die boom gegeten, waarvan Ik u gebood, zeggende: gij zult daarvan niet eten, zo zult gij nu ook geen onbeperkt heer meer zijn over de natuur, waartoe Ik u bestemd had; zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart, onder zure en dikwijls vergeefse arbeid, zult gij daarvan eten al de dagen van uw leven.

18. Ook zal het u doornen en distels voortbrengen; 1) wanneer gij niet met alle vlijt het bebouwt, zal verwildering de overhand hebben en zelfs bij alle arbeid, zal het onkruid, een onuitroeibare vijand zijn, en menige plant een dodelijk vergift voor u voortbrengen; en, toch zult gij in uw gehele levensonderhoud aan het aardrijk gebonden zijn; de u gegeven overvloed van het paradijs, met welke gij niet tevreden waart, zult gij moeten missen en gij zult voortaan het kruid van het veld eten.

1. Geheel het aardrijk was vervloekt om Adams wil, doch tegelijk gezegend om Christus wil. Christus nam de vloek weg door een vloek te worden; de dood, door te sterven; de zonde, door tot zonde gemaakt te worden. Hij nam als het ware al de doornen van de aarde op Zijn gezegend hoofd. Hiermee was de aarde zonder doornen, zoals zij ook eenmaal zijn zal.

19. En, evenals het u wachtend beroep van de akkerbouw, zo zal ook ieder beroep en elke stand voor u en voor uw nakomelingen met een vloek beladen, met strijd en zorg en veel vruchteloze arbeid verbonden zijn. In het zweet uws aanschijn zult gij brood eten, bij alles, wat gij met uw kinderen onderneemt. In plaats van de gemakkelijke en zoete tuinarbeid, die Ik u in het paradijs had opgedragen, zal uw beroep u zorgen en moeite baren; het door de zonde verzwakte lichaam zal eronder gebukt gaan, en dat zal zo lang duren, totdat gij tot de

aarde wederkeert, omdat gij daaruit genomen zijt: want gij zijt stof, uit stof genomen, en gij zult sterven en tot stof wederkeren. 1)

1. De dood is het toppunt van straf; in hem worden alle straffen verenigd; en toch moest Adam niet de dood van een goddeloze het eerst zien, maar van het onschuldige dier en van de onschuldige Abel. Alvorens de dood te sterven, moest hij weten, dat ook deze vloek tot een zegen worden kan. In Christus wordt de dood tot een zegen. Neen, het is geen overblijfsel van straf, die de Christen in de dood ondergaat of dragen moet. De dood is voor hem het middel om de dood kwijt te raken, de aflegging van de oude mens, de doorgang tot het leven.

Zo sprak de rechtvaardige God de straf uit, die de God van genade Zijn enige Zoon zou laten lijden. Oneindige diepte van rechtvaardige liefde, wie zou u peilen; eindeloze hoogte van genadige heiligheid, wie u begrijpen!.

III. Vs. 20-24. God drijft Adam en zijn vrouw, nadat Hij hun in plaats van de schorten van vijgenbladeren, rokken van vellen gemaakt had, uit de hof van Eden en snijdt hun het terugkeren door hemelse wachters af.

20. Op goddelijk bevel en onder goddelijke leiding zal Adam nog wel op dezelfde dag, op welke hij gezondigd had, voor zich en zijn vrouw de Heere een zoenoffer gebracht hebben, en bij deze gelegenheid voor de eerste maal in het geslachte offerdier gezien hebben, wat het hem en zijn geslacht opgelegde sterven te betekenen had; maar nu hield hij zich ook gelovig aan de belofte (Vs. 15) vast. Voorts noemde Adam de naam in die kracht van het geloof over de gedachte van de dood zich triomferend verheffende, van zijn vrouw, die hij vroeger (hoofdstuk. 2:23) met de naam Manninne genoemd had, Eva, dat is: leven, omdat zij een moeder van alle levenden is. 1)

1. Hij had haar, omdat door haar zonde en dood gekomen was, eerder "dood" of "moeder van de doden" kunnen noemen, maar hij houdt zich aan de belofte van God, als zag hij haar vervulling, en noemt de vrouw, daar haar zaad de strijd tegen het slangenzaad tot overwinning zal volstrijden en leven en onvergankelijkheid aan het licht brengen zal: "leven" of "levengeefster.".

2. En de Heere God, zich verheugende in het door Adam gebrachte offer en het door hem getoonde geloof; maakte voor Adam en zijn vrouw rokken van vellen; maakte voor beide, de gelovige naamgever en de gelovige naamdraagster, in plaats van de vijgenbladeren, die aan het spelen van de winden en aan verwelking onderhevig waren, misschien uit de vellen van de geslachte offerdieren, een andere bekleding, en toog ze hun aan, 1) daarmee in een voorbeeld aanwijzende, wat Hij eens in geestelijke zin, als het rechte volkomen offer voor de zonde kwam, doen zou Jesaja 61:10).

1. De kleding, waarmee God Adam en zijn vrouw kleedde bestond uit vellen van dieren, dat is ongetwijfeld uit lammerenvachten, die wij, bijzonder wij mannen, nog heden dragen, maar door de kunst onzichtbaar gemaakt; want de kunst bedekt met haar versierselen de geringe oorsprong van dingen: de wol wordt tot laken bereid. Volgens de Levitische wet (Leviticus

7:8) kwamen de vellen van geofferde dieren aan de priester toe. Zo ook Adam. Hij moest er zich mee bekleden, een heen wijzing naar het volmaakte offer, naar Christus, met wiens persoon men zich geestelijk kleden moet, om voor God niet naakt te zijn.

Indien de mens begreep waarom hij klederen moest dragen, zou dan het teken van zijn schande wel voor zo velen afgod zijn? De kleding heeft God zelf gegeven, alzo heeft Hij in de door de mens reeds gevoelde behoefte voorzien. Alleen dweperij of de gruwelijkste onzedelijkheid kan de schaamte wegnemen en de bedekking gering achten.

Het is duidelijk, dat, waar Mozes hier zegt, dat God, de Heere, voor Adam en Eva rokken van vellen maakte en ze hun aantoog, dit moet opgevat worden in deze zin, dat God, de Heere, hun het verstand, de kennis gaf, om de huiden van de geslachte offerdieren tot kleding te bereiden.

22. Gelijk God vóór het vonnis (Vs. 16) een genadebelofte (Vs. 15) gegeven had, liet Hij thans op Zijn zondenvergevende genade (Vs. 21) de tuchtiging van de gerechtigheid volgen. Toen zei de Heere God: Ziet, de mens is geworden als één van ons; 1) hij heeft gemeend als God te worden volgens de verleiding van de satan, en is het ook in zo ver geworden, dat hij is kennende het goed en het kwaad; 2) Nu dan, dat hij zijn hand niet uitsteke en neme, gelijk hij van de boom van de kennis deed, ook van de boom des levens, die wij eens de kracht verleend hebben om de mens bij het leven te behouden. Opdat hij niet neme, en ete, en leve in het lichaam van de zonde en de ellende tot zijn eigen kwelling in eeuwigheid, zo willen wij hem liever het uitsteken van zijn hand naar de boom en het eten daarvan aanstonds onmogelijk maken.

1. Er zijn er die menen, dat het meervoud betrekking heeft op de Engelen, alsof God de mens, als uit de aarde voortgekomen en dus een schepsel van lagere rang, van de hemelse wezens onderscheidt; maar deze verklaring komt mij zeer gezocht voor. Eenvoudiger is de verklaring, indien men aldus uitlegt: Tengevolge van deze zaak zal Adam mij gelijk zijn, alsof wij onder elkaar makkers zijn. Dat Christenen ook met deze plaats het leerstuk, omtrent de Drie-eenheid van God bewijzen, komt mij te gewaagd voor. Want wat hier staat, staat niet op één en dezelfde lijn met het vroegere: "Laat ons mensen maken enz.," omdat *hier* Adam onder dat "wij" wordt begrepen, en het *daar* enkel en alleen wordt gebezigd ten opzichte van het Wezen van God.

2. Dit geeft de oorzaak en oorsprong aan van de grote ellende, omdat Adam, als het ware met zijn lot niet tevreden, hoger beproefde te stijgen dan geoorloofd was. Alsof ermee gezegd moest worden: Zie nu, waartoe uw eerzucht en de dwaze begeerte naar een ongeoorloofde kennis u gebracht heeft! Ofschoon de Heere hem zelfs geen gesprek waardig keurt, spreekt Hij dit uit, maar op minachtende wijze, opdat het schandelijke daarvan des te meer zou worden gevoeld. Zo moest zijn stalen trots verbroken worden, opdat hij eindelijk tot in zichzelf afdalende, meer en meer zich zou mishagen.

23. Zo zond hem de Heere God uit de hof van Eden, om de aardbodem te bouwen, waaruit hij genomen was. 1)

1. Gelijk de aarde hem geboren heeft, zo zal zij hem nu voeden en gelijk hij van haar afstamt, zo zal hij haar nu dienen, en in het stof van de grond, die hij bebouwt, zijn afkomst en toekomst voor ogen hebben.

2. Als de mens tot het volbrengen van Gods bevel, om uit te gaan niet kon besluiten, toonde de Heere Zijn macht, en Hij dreef 1) de mens uit; 2) en stelde Cherubs, 3) Engelenvorsten, tegen het Oosten van de hof van Eden, en een vlammend lemmet van een zwaard, dat zich omkeerde, 4) een zwaard, glinsterend als vuur, dat heen en weer zwaaide, om te bewaren de weg van de boom des levens. 5) Die Cherubs moesten de ingang van de anders niet door zijn natuurlijke ligging afgesloten hof, voor de mens versperren, en hem alzo van de boom des levens afhouden, (Numeri. 22:23), totdat later de hof geheel van de aarde zou verdelgd worden (Ge 8.19).

1. Met *geweld* moest het eerste mensenpaar uit het zalige Eden en de gemeenschap met God gedreven worden. Geen wonder. De mens wil wel de zonde, maar niet de gevolgen van de zonde, de ellende. Indien hij vooraf de ellende bedacht, die uit de zonde noodzakelijk voortvloeit, hoeveel meer zou hij die zonde ontvluchten.

2. Ook bij vergeving van schuld moet de mens de straf dragen, die God hem dan tot een zegen maakt. Begrijpelijk is de twijfel van Adam om het Paradijs te verlaten, onbegrijpelijk die van Lot om uit Sodom te trekken (hoofdstuk. 19:16); onbegrijpelijk die van een zondaar, als Christus hem uit de wereld wil redden, opdat Hij hem een eeuwig leven geve. Door Adam ging een paradijs verloren, door Christus werd het gewonnen. In de eerste hof in de Bijbel werd het zweet verdiend, dat als grote druppels bloed in de tweede hof (Gethsemané) zou worden uitgeperst. In de eerste zien we een overgeven aan de satan, om als God te wezen, en het heil is verloren; in de tweede ook een overgeven, maar om mensen te maken tot kinderen van God en de hemel is gewonnen.".

3. Cherubs en Serafs komen in de Heilige Schrift voor als dienende geesten van God, door Hem uitgezonden, ten dienste van degenen, die de zaligheid zullen beërven. Wat het woord *Cherub* betekent is moeilijk te zeggen. Sommigen vertalen het door "graveersel."

4. De Engel met het vlammend lemmet van een zwaard, dat zich omkeerde is ongetwijfeld zinnebeeld of voorafbeelding van de heilige Wet van God. Gelijk dit vlammend zwaard veroordelend optreedt tegen de eerste mens en hem erop wijst, dat het leven in Gods heilige gemeenschap verbeurd is, aldus treedt de heilige Wet ook veroordelend op tegen de zondaar en wijst hem erop dat het verbond verbroken en de zaligheid van God in en door zichzelf een onmogelijke zaak is.

5. Zo werd de, door de mens zo slecht bewaakte hof nu tegen hem bewaakt. Maar, nadat de duivel in de slang gevaren was en, door haar verborgen, de mens had geveld, treden nu ook goede geesten op het toneel van de geschiedenis, terwijl zij hun wezen, overeenkomstig hun roeping, voor de zintuigen van de mensen zichtbaar maken. Een aardse geschiedenis is begonnen, in welke de hemel met al zijn heer gevlochten is.

De boom des levens, die de dodelijke werking van de boom van de kennis opheft, is in en met het eerste Evangelie (Vs. 15) reeds gezaaid.

HOOFDSTUK 4.

KAÏN'S BROEDERMOORD. ZIJN NAKOMELINGEN.

I.Vs. 1 en 2. De eerste geboorte.

1. En Adam bekende Eva; zijn huisvrouw, en zij werd zwanger en baarde Kaïn 1) (d.i. kracht), en wel noemde zij het kind met die naam, omdat zij, na het smartelijk uur van de geboorte (hoofdstuk. 3:16), grote vreugde over het kind voelde (Johannes 16:21) misschien zelfs in haar vreugde meende, dat zij met deze het beloofde vrouwezaad (hoofdstuk 3:15) reeds verkregen had. Met een zekere geloofsblik, maar ook vol grote zelfmisleiding zei zij: Ik heb een man van de Heere verkregen! 2) (Hebr. Ik heb een man van de Heere verkregen, wat eerst na 4000 jaren een ander in waarheid van zich zou mogen zeggen (Luk.2:7).

1. Het is de moeite waard op te merken, dat de zegen: weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, door God niet is ingetrokken; in tegendeel, dat Adam op goddelijke wijze bemoedigd is, om het menselijk geslacht voort te planten.

Calvijn is tevens van mening, dat Kaïn en Abel tweelingbroers zijn geweest, omdat de geboorte van Abel onmiddellijk wordt vermeldt, na die van Kaïn, zonder herhaling van de gemeenschap van Adam en Eva.

De voortplanting van het menselijk geslacht is buiten het paradijs geschied, niet omdat de zonde aanleiding tot haar gegeven heeft, maar wel omdat zij met de zonde besmet is.

4. Er zijn er die deze woorden opvatten in de zin van: Ik heb gebaard, terwijl de Heere God mij bijstond.

2. En zij voer voort te baren zijn broeder Abel, 1) bij wiens geboorte zij, in plaats van vreugde, een grote droefheid over de nietigheid en de ellende van het menselijk leven voelde. Omdat het kind teer en zwak ter wereld kwam, of omdat zij reeds haar zelfbedrog omtrent Kaïn had gezien, noemde zij hem Abel, d.i.: Nietigheid, vergankelijkheid, ijdelheid. En Abel werd een schaapherder en Kaïn werd een landbouwer. 2)

1. De beste omschrijving van de naam Abel lezen wij in Prediker. 1:2, welk boek eigenlijk in zijn geheel een commentaar op de naam Abel is.

Zo zijn niet alle verwachtingen profetieën. Het kind, waarvan het meest verwacht wordt, wordt soms tot schande, en dat van onze bezorgdheid onze vreugde. Voordat beiden groot geworden waren en ieder naar zijn begeerte een beroep koos, heeft Eva nog andere kinderen tenminste dochters, gebaard; van deze nam Kaïn een zuster tot vrouw, terwijl zijn jongere broer nog ongehuwd bleef.

2)Opmerkelijk is het, dat hier niet Kaïn, de oudste, maar Abel, de jongste, het eerst wordt genoemd. Is het niet, omdat hij, als het ware, het bloedig offer brengt, dat de Heere aangenaam is, maar dat bovenal een symbool is van de betere dan Abel?.

II. Vs. 3-16. In de beide eerste zonen vertonen zich reeds de eerste beginselen van die beide richtingen in het menselijk geslacht, die daarna zich meer en meer ontwikkelen; in de één de richting van gelovige overgave aan God, in de andere die van hardnekkige vervreemding van Hem. Ja, in de tweede grijpt de macht van de zonde, daar zij door de macht van het geloof niet ten onder gehouden is, reeds zo ontzettend om zich heen, dat hij moordenaar van zijn broeder wordt.

3. En het geschiedde na *van enige* dagen, na vrij lange tussentijd (hoofdstuk. 40:4) dat Kaïn
van de vrucht van het land de Heere offer bracht.1)

1. Het scheen wel dat Kaïn de leefwijze van het Paradijs ook daarbuiten wilde voortzetten. Bleek dit enigszins uit zijn beroepskeuze, meer nog kwam dit uit, als hij, "ten einde van enige dagen", d.i. na vrij lange tussentijd de Heere van de vrucht van de aarde een offer bracht. Dat was een soort goedaardige dwaling, maar ook een ondoordacht doen. Alsof er geen zonde tussenbeide gekomen zou zijn, wilde hij eenvoudigweg het verkeer met God voortzetten. Daarvoor moest de offergave (mincha) het bewijs zijn. Een handvol korenaren, een boomvrucht op het groene blad kon volstaan. Hij dacht wellicht, dat het herstel van de afgebroken gemeenschap met God zo’n lichte zaak was en van de mens zelf kon uitgaan.

4. En Habel bracht ook van de eerstgeborenen van zijn schapen en *wel* van hun vet. Hij, die in het geloof stond, (Hebr.11:4), bracht reeds een groter offer dan zijn broeder; want terwijl deze van de veldvruchten nam, zoals ze gewassen waren, koos hij onder de eerstelingen van zijn kudde de vetste en de beste. Bovendien was zijn offer een bloedig offer, waarvan de verzoenende betekenis hem niet vreemd zal geweest zijn; hij gaf alzo daarmee een diepere godsdienstige behoefte te kennen, dan de oppervlakkige met uitwendige godsdienst zich tevreden stellende Kaïn. En de Heere zag Abel en zijn offer aan, gaf op enige wijze, misschien doordat Hij vuur van de hemel liet vallen, om het offer te verteren (Leviticus. 9:24, 1Kon.18:38), of door de rook recht opwaarts te doen stijgen, getuigenis, dat Hij daarom ook in de gave welgevallen had.

5. Maar Kaïn en zijn offer zag Hij niet aan; hem liet de Heere duidelijk bemerken, terwijl misschien de rook van zijn offer niet tot de hemel opsteeg, dat de gesteldheid van zijn hart Hem mishaagde en daarom ook zijn offer nietaangenomen werd. 1) Toen ontstak Kaïn zeer.
2. Haat tegen God, omdat Die hem kende, en nijd tegen de broeder, bij wie hij zich, ondanks zijn eerstgeboorte achtergesteld zag, vervulden zijn ziel, en zijn aangezicht verviel; in het naar de aarde gekeerd aangezicht, dat van de nijd bleek en mager werd, werd zijn inwendige zielsgesteldheid gezien (Spreuken. 14:30).

1. Ongelijk zijn dikwijls kinderen van gelijke ouders. Waar een boos hart is, daar is ook een boos oog, en waar deze beide zijn, daar is ook een boze hand.

Wanneer twee hetzelfde doen is het niet hetzelfde. Abel offerde in het geloof, (Hebr.11:4). Er zijn gebeden, die aangenomen worden, en ook gebeden, die de Heere een gruwel zijn. God verhoort de beden van goddelozen niet. (Psalm. 66:18)

2. Wij zien in Kaïn het beeld van een goddeloze, die echter voor rechtvaardig wil gehouden worden, ja zich de eerste plaats onder de heiligen aanmatigt.

6. En de Heere zei tot Kaïn, 1) hetzij bij een zichtbare verschijning; want God onttrok zich na de verdrijving van de mensen uit de hof niet aan de persoonlijke omgang, hetzij langs de weg van het beschuldigend geweten: Waarom zijt gij ontstoken en waarom is uw aangezicht vervallen? Gij hebt geen rede, om op Mij vertoornd te zijn en uw broeder te benijden, gelijk uw aangezicht verraadt. Klaag liever over uzelf, dat gij tot hiertoe zo slecht hebt geleefd, en volg uw broeder na, dat gij ook Mij welgevallig wordt; daartoe staat evenzo wel voor u als voor hem de weg open.

1. De Heer openbaart zich hier weer in Zijn opzoekende liefde. Al is het de Alwetende bekend, wat Kaïns einde zal zijn, toch spreekt Hij hem aan op belangstellende toon. Hierdoor toonde de Heer, dat niet in Hem, maar in Kaïn zelf de oorzaak van de verwijdering lag.

7. Is er niet, indien gij weldoet, verhoging? Zou Ik u niet verheffen in Mijn gunst, zo gij van nu aan een andere weg zou bewandelen en in geloof u tot Mij zou wenden? en zo gij niet weldoet, zo gij u niet bekeert, maar in dezelfde toestand voortleeft, de zonde, de zondige daad, die op de zondige gemoedsstemming volgt en een straf, een ellende is, ligt evenals een verscheurend dier aan de deur en wacht slechts op een gunstig ogenblik, om u te overvallen en te verscheuren. Zijn, 1) uw broeders, begeerte is toch tot u en gij zult over hem heersen. Gij zijt de eerstgeborene, en Abel erkent u immers en wil u gehoorzamen.

1. Bijna alle uitleggers menen, dat dit betrekking heeft op de zonde en dat, met deze vermaning, de verkeerde lusten, welke het gemoed van de mensen schokken en in beroering brengen, bedoeld worden. Derhalve zou, volgens hen, dit de bedoeling zijn: "Indien de zonde moeite doet, opdat zij u zich onderwerpe, waarom zou gij toegeven en niet alle mogelijke moeite doen om haar te bedwingen en te breidelen? Want het is uw roeping, haar te beheersen en de vleselijke driften, welke gij gevoelt, die oorlogvoeren en zich verheffen tegen God, tot gehoorzaamheid te brengen." Maar ik ben van oordeel, dat Mozes hier geheel wat anders wil zeggen. Het komt mij veeleer een verwijt voor, waarmee God de goddeloze zijn ondankbaarheid voorhoudt, omdat hij de eer van eerstgeborene te zijn, als niets acht. Naarmate iemand onder ons met grotere genade weldaden door God begiftigd is, komt zijn goddeloosheid des te meer aan de dag; indien hij de Bewerker van de genade weldaden, welke niet van elkaar te scheiden zijn, niet met des te meer ijver tracht te dienen. Ofschoon Abel bij zijn broeder was achter gesteld, was hij toch een ijverig vereerder van God. De eerstgeborene echter, diende God, door Wiens zegeningen hij tot zo grote waardigheid was gekomen, op een onverschillige en oppervlakkige wijze, en daarom stelde God zijn zonde zo groot voor, omdat hij zijn broeder niet eens navolgde, wie hij, naarmate hij hoger in eer stond, eerder in vroomheid had moeten overtreffen.

8. En Kaïn sprak met zijn broeder Abel; in plaats van naar Gods waarschuwing te horen, voedde hij steeds zijn haat, vatte het voornemen op om zijn broeder te vermoorden en, zich vriendelijk jegens hem houdende, lokte hij hem naar het veld. En het geschiedde, als zij in het veld waren, dat Kaïn tegen zijn broeder Abel opstond, a) en sloeg hem dood. 1)

a.1 Joh.3:12 Judas 1:11

1. In Kaïn is het vrouwenzaad reeds tot slangenzaad geworden; in deze doodslag is het wezen van de boze, als moordenaar van het begin af aan, (Johannes 8:44) openbaar geworden; zodat hier de tegenstelling van een tweevoudig zaad in het menselijk geslacht te voorschijn treedt, gelijk dit zich in de gehele geschiedenis van de mensheid vertoont.

Die naar de hoop van de moeder slangendoder zijn zou, wordt moordenaar van zijn broeder. Welk een schouwspel! de eerste dode op aarde.

Kaïns moord is de genesis (wording) van het martelaarschap. Van deze eerste onschuldig vermoorde, die zegeviert, terwijl hij valt en leeft, terwijl hij sterft; en gestorven zijnde nog spreekt, (Hebr.11:4) gaat tot op Zacharia, Jojada's zoon; een brede bloedstroom door de geschiedenis van het Oude Testament (MATTHEUS.23:35). Bij de aanvang van de nieuwtestamentische geschiedenis wordt de doodslag, door Kaïn aan zijn broeder Abel gepleegd, bij tegenbeeld herhaald in de doodslag, door het Joodse volk aan hun broeder naar het vlees, Jezus, de heilige en geliefde Zoon van God, volvoerd. Dezelfde vloek van de omzwerving wordt over hen uitgesproken, en weer stroomt een vloed van martelaarsbloed door de kerkgeschiedenis. Moord en doodslag hebben door de mensenmoorder van het begin (Johannes 8:44) in de geschiedenis van de mensheid een wereldburgerrecht verkregen en heersen in duizenden gedaanten.

9. En de Heere zei tot Kaïn (Psalm. 9:13): Waar is Abel, uw broeder? 1) en hij zei met leugenachtige tong en trots hart: ik weet het niet; ben ik mijn broeders hoeder? Ligt op mij de verplichting, omdat ik de eerstgeborene ben, hem overal na te gaan en het oog op hem te houden? 2)

1. Naar omgebrachte schapen en dood vee, vraagt God niet, maar naar dode mensen vraagt Hij. Zo volgt toch, dat de mens een opstanding te hopen heeft en zulk een God bezit, die uit een lichamelijke dood in een eeuwig leven voert en naar hun bloed, als naar een kostelijk ding vraagt, gelijk ook Psalm. 116:15 zegt.

2)Ontzaglijke verwoesting door de zonde! Ongeloof, leugen, onbeschaamdheid, ja, wat niet al, ligt in dit antwoord, aan de alwetende Koning gegeven.

10. En Hij zei: Wat hebt gij gedaan? Gij meent: uw broeder kan niet meer spreken en tegen u getuigen; hem hebt gij doen verstommen; maar Ik hoor toch zijn stem; daar is een stem van het bloed van uw broeder, dat in zijn plaats (Hebr.12:24) tot Mij roept van de aardbodem om wraak.

Onderdrukking en stilzwijgen verhinderen God niet om zaken te richten, die de wereld begraven waant.

11. En nu zal de straf ook niet uitblijven, nu zijt gij vervloekt 1) uitgeworpen als van 2) de aardbodem, die zijn mond heeft opengedaan, om het bloed van uw broeder van uw hand te ontvangen; de aarde die zich heeftmoeten lenen, om het door uw hand vergoten broederbloed in te zuigen en door een dergelijke misdaad opnieuw vreselijk bezoedeld is, zal nu ook de vloek aan u voltrekken.

1. Dat was tot Adam niet gezegd (3:17), omdat God hem genade zou bewijzen. Voor Kaïn, die wel wanhoop, maar geen berouw, ondanks Gods lankmoedigheid, voelen zou, was er geen genade. (Judas 11).

"Vervloekt zijt gij," d.i. gij zijt het niet, van wie het gezegend zaad te wachten is. Met dit woord wordt Kaïn uitgebannen en als een tak van de boom afgesneden, dat hij op de eer niet meer te hopen had, die hij begeerde.

2. Het Hebreeuws woord Min hier vertaalt door "van," wordt door sommige uitleggers opgevat in de zin van "boven," door anderen in die van "ten aanschouwe van" en door weer anderen in die van "uitgeworpen van." Wij verenigen ons met het laatste gevoelen. Het als uitgeworpen zijn van de aardbodem is dan niet alleen nadere verklaring van dat "vervloekt zijt gij," maar daarin bestaat het wezen van de vloek over Kaïn uitgesproken. Adam heeft gehoord: "Om u zal de aardbodem vervloekt zijn." Maar nu flikkert de bliksemschicht van Goddelijke wraak de persoon van Kaïn tegen en treft hem.

12. Als gij de reeds om Adams zonde vervloekte (hoofdstuk. 3:17-19) aardbodem bouwen zult, hij zal u zijn vermogen niet meer geven; hij zal u geen genoegzaam voedsel geven, maar wraak aan u nemen en u gedurigtoeroepen van dat bloed van Abel, dat gij vergoten hebt, zodat het u onverdraaglijk wordt om daar te blijven (Leviticus. 18:28,29) Gij zult zwervende en dolende zijn op de aarde (Hebr. de wijde, woeste aarde), verbannen uit het land van uw geboorte en uitgestoten in de wijde wereld, zult gij ook daar nergens rust vinden.

13. En Kaïn, gelijk hij tot nu toe God getrotseerd had, zeide op de toon van diepste wanhoop tot de Heere: Mijn misdaad is groter, dan dat zij vergeven zou worden1) (of de over mijn zonde uitgesproken straf is te groot dan dat ik ze zou kunnen dragen).

1. Op deze wijze klaagt Kaïn, ofschoon hij over de misdaad zich niet verontschuldigt, toch over de strengheid van het oordeel. Zo ook de duivelen, ofschoon zij gevoelen, dat zij rechtvaardig gestraft worden, laten toch niet af God over het oordeel lastig te vallen en Hem zijn wreedheid te verwijten.

14. Zie, Gij hebt mij heden verdreven van de aardbodem, uit het land Eden (onderscheiden van Edens hof), waar ik tot hiertoe rustig gewoond heb, en ik zal voor Uw aangezicht verborgen zijn, Uw beschermende nabijheid voortaan ontberen; wat blijft mij dan over dan dat ik heenga en dat ik zal zwervende en dolende zijn op de aarde, uitgestoten en vogelvrij

verklaard, en het zal geschieden, daar ik uw beschermende hand moet missen dat al Wie mij vindt, mij zal doodslaan.

Er waren toen slechts weinig mensen op aarde en buiten het landschap Eden geen. Maar een verschrikt geweten denkt altijd het ergste, en vlucht waar niemand jaagt, (Spreuken. 28:1) en later, toen de mensen begonnen te vermenigvuldigen had het werkelijk ook zo kunnen zijn zoals Kaïn vreesde (vergelijk Vs. 23 en 24)

Bij Kaïn is niets dan klagen over de straf, en hoe menigmaal wordt angst voor straf, voor berouw over zonde aangemerkt. Kaïn moet vrezen voor mensen, voor de levenloze dingen, sidderen bij het ritselen van een blad, bij het horen van de wind, want God heeft hem en na hem alle goddelozen met een brandmerk in het geweten getekend.

15. Doch de Heere, hem tijd tot boete gevende, zei tot hem: Neen! wie u vindt zal u niet doodslaan; Ik heb zelf uw bestraffing in mijn hand genomen. Daarom, al wie Kaïn doodslaat, zal zevenvoudig gewroken worden. En de Heere stelde een teken aan Kaïn, 1) opdat hem niet versloeg, al wie hem vond.

1. Wat is dit teken geweest? Wellicht een woeste blik; of een bleek, ingevallen, verwilderd gelaat, zodat ieder die hem ontmoette, huiverend voor hem uit de weg ging? Was het de straf van immer een bevend lichaam met zich om te dragen? De Schrift zwijgt er van. Het beste is het, het er voor te houden, dat het een *zichtbaar kenteken* is geweest, waardoor zij, die hem zagen, werden weerhouden, hem te doden.

16. En Kaïn ging uit van het aangezicht des Heren, ver verwijderd van des Heren nabijheid, en hij woonde in het land Nod, in het land van de omdwalingen, gelijk hij het zelf noemde, ten Oosten van Eden, buiten het landschap, waarin Adam ook na zijn verdrijving uit het eigenlijk paradijs zich nog altijd met de zijnen ophield.

De zon, het licht der natuur, gaat van het Oosten naar het Westen, en het rijk des Heren neemt in het algemeen dezelfde loop; Kaïn echter gaat omgekeerd, niet voorwaarts maar achterwaarts.

III Vs. 17-24. De nakomelingen van Kaïn stichten in hun land van verbanning tegenover het rijk van God een werelds rijk en leggen zich geheel en alleen toe op de kunsten, door welke zij zich allerlei levensgenot verschaffen, en zich en de hunnen een grote naam maken, maar waarbij zij altijd dieper in goddeloosheid wegzinken.

17. En Kaïn bekende zijn vrouw, 1) die hij met zich in zijn ballingschap genomen had, en zij werd bevrucht en baarde Henoch 2) (wijding). En hij bouwde, toen zijn familie zich nog meer uitbreidde, een stad, 3) die wel in het eerst uit enige hutten, misschien door een gracht omgeven, bestond, later echter tot een aanzienlijke stad aangroeide, en noemde de naam van die stad naar de naam van zijn zoon Henoch.

1)Huwelijken tussen broeders en zusters zijn bij de kinderen van het eerste mensenpaar onvermijdelijk geweest.

2. Hieruit mag niet worden afgeleid, dat Kaïn vóór de broedermoord geen kinderen had. Eerder doet het bouwen van de stad vermoeden, dat zijn gezin toen reeds tamelijk uitgebreid was. Henoch wordt daarom eerst met name genoemd, èn omdat hij is de zoon, na het schrikkelijk misdrijf, verwekt, èn omdat hij is de zoon, in wie de lijn van de kinderen der mensen, die met Lamech eindigt, wordt voortgezet.

3. Het is opmerkelijk, dat hij de zwerveling het eerst een vaste en bemuurde plaats ter woning aanwees en inrichtte, hij, die toch nergens rust of duur had. Zijn vrees dwong hem het open veld te ontvluchten en zich achter de veilige rotswand te verbergen. Ziedaar de oorsprong van de burchten en kastelen, die straks tot ommuurde steden met wallen en sterkten aangroeiden. Men zocht geen veiligheid en tegenweer tegen de dieren des velds, maar tegen de medemensen zelf. Toch ziet gij in deze stad reeds het voorspel van Babels torenbouw en Nebukadnezar's Babel, eerder dan het Noordindische Kanice of Phygische Iconien, wat sommigen vermoeden.

Niet tot lichamelijke ballingschap alleen werd Kaïn veroordeeld, maar aan een nog veel hardere straf onderworpen, dat hij namelijk geen plekje op aarde vinden zou, waar hij niet zwervende en dolende in de geest zou zijn; want gelijk een goed geweten met recht een koperen muur heet, zo zullen geen honderd muren de goddelozen van hun onrust bevrijden.

18. En aan Henoch werd Hirad (stedeling) geboren, en Hirad gewon Mechújaël (door God getroffen) en Mechújaël gewon Methúsaël (man Gods of de mens zelf God) en Methúsaël gewon Lamech (krachtig jongeling) niet te verwarren met Noach's vader (hoofdstuk 5:25-29).

19. En Lamech nam zich twee vrouwen 1), tegen Gods duidelijke ordening in (Hoofdstuk 2:24) de naam van de eerste was Ada (sierlijke) en de naam van de andere Zilla (donkere of door rijk hoofdhaar beschaduwde).

1. Tot welk een verderf voor gezinnen en staten de polygamie voert, toont de gesteldheid der latere heidense staten in het Oosten, die hoofdzakelijk door haar tot het Despotismus (overheersing met onbepaalde macht) geleid waren; zij brengt dit onvermijdelijk in de familie, daar zij de vrouw tot slavin en de man tot willekeurig heerser maakt; een uit vele zodanige gezinnen bestaande burgerij is een vereniging van alleen huiselijke Despoten, die, daar zij zelf willekeurig heersen, ook weer alzo beheerst willen worden (vergelijk Heren Ideeën 1).

Wij hebben hier de oorsprong der polygamie in een verkeerd en ontaard geslacht; als haar eerste bewerker een woeste man, van alle menselijkheid ontbloot.

20. En Ada baarde Jabal (zwerver); deze heeft uitgevonden het wonen in tenten en de veehouderij, is geweest een vader van diegenen, die tenten bewoonden 1) en vee *hadden*, een

zwervend herdersleven leidden; nu hier, dan daar tenten opsloegen, waar zij weiden vonden voor hun vee, gelijk later ook de patriarchen en nog heden de Arabieren.

1. Mozes vermeldt nu, dat de verkeerde dingen, welke uit het geslacht van Kaïn zijn voortgekomen, ook nog met iets goeds vermengd geweest zijn. Want de uitvinding van kunsten en andere zaken, die tot algemeen nut en gemak voor het leven dienen, is een gave Gods, welke volstrekt niet te verachten is, en een deugd, alle lof waardig. Het mag wel verwondering wekken dat juist dat volk hetwelk hoe langer hoe meer verbasterde, boven de andere nakomelingen van Adam heeft uitgemunt in gans geen verwerpelijke talenten. Ik nu ben van oordeel dat Mozes hier met opzet over die uitvindingen in het geslacht van Kaïn spreekt, opdat wij zouden weten, dat hij niet zó door God vervloekt was of nog enkele uitstekende gaven heeft Hij aan zijn nakomelingen geschonken. Want het is waarschijnlijk, dat ook bij anderen de gaven van het verstand niet werkeloos zijn geweest, maar dat onder de andere zonen van Adam vlijtige en schrandere mensen waren, die zich met ijver bezig hielden met het uitvinden en verbeteren van kunstwerken.

2. En de naam van zijn broeder was Jubal (muzikant, van daar jubel, jubelen, enz.); deze was de vader van allen, die harpen en orgels handelen; hij was de uitvinder van muziek op snaren en blaasinstrumenten.

Dezelfde gaven Gods kunnen ter ere van God en tot verderf der mensen dienen. Houdt op, met zang en spel God te onteren; de harp past in David's hand en het orgel in de tempel des Heren.

22. En Zilla baarde ook Túbal-Kaïn (smid van wapens), een leermeester van alle werkers met koper en ijzer, 1) de uitvinder, van het gebruik maken van koper en ijzer, een meester in het vervaardigen van werktuigen, in 't bijzonder van wapens (Hebr. scherper, slijper); en zuster van Túbal-Kaïn was Naëma (liefelijke).

1)Handwerken, kunsten en uitvindingen zijn gaven van de Heilige Geest en komen van God, welke zowel de gelovigen als ongelovigen daarmee begiftigt; wel hem, die alles tot eer van Gods gebruikt.

Met hun drieën voorzien zij in de verwerving van het aangenaam gebruik en het veilig bezit van het vele nodige van het leven. *Jabal* vertegenwoordigt de nijvere stand, die arbeidt voor het brood. *Jubal* veraangenaamt door spel en dans het leven. *Tubal-Kaïn* beveiligt ten leste door zijn uitvindingen het leven tegen de aanvallen van anderen en verdedigt aldus het recht.

Hoe komt het geslacht van Kaïn tot de eer van die gewichtige vorderingen? Daarom, omdat het geslacht van de belofte met de wereld gebroken heeft en het geslacht van de vloek haar toegevallen is; daarom, omdat het eerste naar het inwendige, het tweede naar het uitwendige gericht is; daarom, omdat het ene in God de schat van zijn hart, het voorwerp van zijn gedachten en het doel van zijn streven heeft, het andere in het zichtbare en zinnelijke leeft en daardoor zijn arm, ledig en onrustig leven zoekt te verrijken, te veraangenamen en zeker te maken. De hele geschiedenis van de mensheid bevestigt de beschouwing, waartoe deze

geschiedenis van de overoude tijden ons leidt, namelijk dat de uitwendige kennis in die mate toeneemt, als de vervreemding van God groter wordt.

De Christen, tot wie de Heer heeft gezegd: "Alles is het uwe", neemt daarvan wat schoon en goed is, en de geheiligde gave wordt aangewend tot de eer van God.

23. En Lamech, trots en overmoedig zich verheffende op deze uitvindingen van zijn zonen en zelf met een gave, die der dichtkunst, begiftigd, zei eens tot zijn vrouwen: Ada en Zilla, terwijl hij haar een lied voorzong, waarmee hij in ‘t bijzonder de uitvinding van Túbal-Kaïn, het zwaard, verheerlijken wilde: Hoort mijn stem, gij vrouwen van Lamech! neemt ter ore mijn rede! Voorwaar, ik sloeg wel een man dood om mijn wond en een jongeling om mijn buil! heb ik een man verslagen wegens een mij geslagen wond en een jongeling voor de buil of striem, die hij mij toegebracht heeft; met een goed zwaard, gelijk ik in handen heb, kan ik alle bloedwraak, die over mij komen zal, beter trotseren, dan Gods arm onze vader Kaïn tegen de bloedwraak beschermt;

24. Want Kaïn zal zevenvoudig gewroken worden aan die, die hem zou doodslaan (Vs. 15), maar Lamech zal zich zelf met zijn zwaard zeventigmaal zevenmaal wreken aan ieder, die hem tegenstaat.

De eerste dichter van de wereld was een verjongd grijsaard, een held in woorden, een lofredenaar van zichzelf, een zanger van daden, die hij niet verrichtte, maar voor zijn vrouwen meende te kunnen verrichten.

Met een moord begon en met een moordlied eindigt de geschiedenis van de Kaïnieten. In het zevende lid is alles vergeten; door muziek, overdaad, pracht, en weelde zijn de gedachten verstrooid. De vloek van de eenzaamheid kenmerkt het stadsleven, de vloek van de onbestendigheid in lust tot zwerven, het boze geweten in heldenmoed veranderd, die van de vloek van de voorvader met godslasterlijke zelfverheffing melding maakt.

Terecht wordt dit lied "het lied van het zwaard" genoemd. Wellicht dat Lamech het zong of uitgalmde met het zwaard zelf in de hand, nog rokende van het bloed van een verslagene.

In dat hart, waarin hoogmoed is op zijn schande, zijn zonde, is wel de duivel gevaren. De dronkaard, die zich beroemt op de menigte drank die hij drinken kan, de wellusteling die zich verheft op de menigte van zijn slachtoffers, mag hij niet met de naam van Lamech worden bestempeld?.

IV. 25 en 26. In plaats van de vermoorde Abel, verkrijgen Adam en Eva een vergoeding in Seth. Deze wordt de stamvader van een in het geloof volhardend geslacht van kinderen Gods.

25. En Adam bekende wederom 1) zijn vrouw, en zij baarde een zoon, en zij noemde hem Seth (in de plaats getreden), want God heeft mij, *sprak zij*, een ander zaad, het begin van een nieuwe nakomelingschap, gezet voorAbel, 2) want Kaïn heeft hem doodgeslagen. 3)

1. Uit dit "wederom" mag niet worden afgeleid, dat Adam door de dood van Abel en de vlucht van Kaïn van kinderen beroofd was. Het is zelfs meer dan hoogst waarschijnlijk, dat, vóór en na de geboorte van Seth, Adam zonen en dochters gewonnen heeft. Seths geboorte wordt hier echter in het bijzonder gemeld, omdat gelijk in Kaïn de linie van de kinderen der mensen werd voortgezet, dit ten opzichte van de heilige linie, de linie van de kinderen Gods in Seth zou plaats hebben. Waarschijnlijk dat velen van Adams zonen en dochters zich meer tot het familieleven van Kaïn voelden aangetrokken. Ook daarom wordt de geboorte van Seth gemeld, omdat met hem in *Adams huis* als het ware een nieuw geslacht niet alleen begint, maar ook een nieuw tijdvak, een tijdvak, waarin er weer van terugkeer tot de Heere God sprake is.

2. God weet Christelijke ouders in het kruis wonderbaar te troosten; heeft Hij hun een Abel ontnomen, Hij kan hun wel een Seth teruggeven.

3. Er is geen groter lijden voor ouders dan de zonde van de kinderen; Kaïns misdaad is zwaarder lijden dan Abels dood.

26. En aan dezelfde Seth werd ook in de echt met één van zijn zusters, een zoon geboren, en hij noemde zijn naam Enos, dat is: zwakke mens; want in tegenstelling met de bij de Kaïnieten heersende overmoed vervulde hem het gevoel van menselijke onmacht en nietigheid, en dit gevoel dreef hem tot de dienst van God. Toen de afval van God in Kaïn’s geslacht hoe langer hoe meer openbaar werd, begon men, in het geslacht van Seth, de naam des Heren bij openlijke samenkomsten en godsdienstoefeningen aan te roepen. 1)

1. Zij verbonden zich ook tot gemeenschap, doch het worden geen steden van zingenot en weelde, neen! het worden plaatsen van heilige overpeinzing en gebed.

De godsvrucht is de sterkste muur; de Kaïnieten zijn ten ondergegaan met hun steden, zo niet vóór, dan met de zondvloed; het geslacht van Seth leeft voort in eeuwigheid. De winst (Kaïn) is verloren en de zwakke (Seth) is sterk geworden door zijn God.

In het Hebreeuws Liekraa Be-Schem Jahweh. Hoewel door deze woorden in de regel de *gehele* eredienst van God wordt uitgedrukt, toch kan het niet anders of hier wordt mee bedoeld, dat men de Heere God in het openbaar ging vereren, gemeenschappelijk de Heere ging dienen. Het is toch niet te veronderstellen, dat Adam en Eva tot nu toe de naam des Heren niet hebben aangeroepen. Het tegenovergestelde kan veeleer op goede gronden worden verdedigd. De eerste openbare godsdienstoefening wordt ons hier meegedeeld. Het voor de eerste maal samenkomen van de Kerk onder het Oude Verbond.

HOOFDSTUK 5.

GESLACHTSREGISTER VAN ADAM EN NOACH.

Vs. 1 en 2. Na voorstelling van de beginselen van het menselijk geslacht en van de beide richtingen, die zich daarin ontwikkeld hebben, gaat het bericht tot de schepping terug, om zo het geslachtsregister van gelovigen aan te vangen tegenover de lijn van goddelozen.

1. Dit is het boek 1), het register, van Adams geslacht in die lijn, welke in God geloofde, en door de tucht van zijn genade tot het toekomstige doel werd geleid, terwijl bij de overigen de goddeloosheid hand over hand toenam, en zich bij de Kaïnieten een gruwelijk heidendom ontwikkelde. Ten dage als God de mens schiep, maakte Hij hem a) naar de gelijkenis Gods.

a.1 Kor. 11:7

1. De registers zijn het skelet van de geschiedenis. Zij wijzen ons aan, hoe ook de mannen Gods, bij de openbaring van God en de leiding van de Heilige Geest, die zij ontvangen, het ernstig en nauwlettend onderzoek niet duchtten en dat ook zij niet vreesden de oude oorkonden en familiestukken te doorzoeken; evenmin als de geleerden van onze tijd, die het stof van de duffe bibliotheken tarten om kennis en wetenschap te vergaren. Ook zij hebben, zoals Lukas het uitdrukt, alles van te voren naarstig onderzocht (Luk.1:3)

2. a) Man en vrouw 1) schiep Hij hen en zegende ze, en noemde hun naam Mens, ten dage als zij geschapen werden (hoofdstuk 1:26-28).

a.MATTHEUS. 19:4; Mar. 10:6

1. Deze woorden geven de heilige band van het huwelijk, de onverbrekelijke eenheid tussen man en vrouw aan. Want nadat Mozes hen elk afzonderlijk heeft genoemd, verenigt hij, terstond daarop, hen beiden onder één naam. En de gemeenschappelijke naam deelt hij aan beiden, zonder onderscheid, toe, opdat de nakomelingen zouden leren het verbond des te heiliger te eren, wanneer zij zouden zien, dat de eerste ouders onder één naam werden aangewezen.

II. Vs. 3-32. Nu volgt de geslachtslijst van die lijn, waardoor het mensdom blijvend geworden is; tezamen zijn er tien oudvaders, die door hun hoge leeftijd een tijdspan van 1655 jaar bestaan hebben, en door dit kleine aantal leden de openbaringen van God op het latere geslacht hebben voortgeplant.

3. En Adam leefde honderd en dertig jaar, toen hij na de dood van Abel zijn vrouw weer bekende (Hoofdstuk 4:25), en gewon een zoon naar zijn gelijkenis, naar zijn evenbeeld; wel een zondig mens als zijn vader (Psalm. 51:7), maar toch tegelijk een nakomeling van hem, die de belofte van de toekomstige Verlosser verkregen had, en in het geloof aan die belofte weer vernieuwd werd naar het beeld van zijn Schepper (Hoofdstuk 5:1), alzo een lid van de heilige kerk, en noemde zijn naam Seth.

1. Hoe worden wij ook hier weer bepaald bij de gevolgen van de diepe val van de mens. Adam was geschapen naar de gelijkenis en het beeld van God. Van zijn zoon mag en kan dit niet meer gezegd worden.

4. En Adams dagen, a) nadat hij Seth gewonnen had, zijn achthonderd jaar geweest, en hij gewon zonen en dochters.

a.1 Kronieken 1:1

In het getal der jaren, dat hier vermeld wordt, wordt ons eerst te zien gegeven, hoe lang de heilige Patriarchen tegelijk achtereenvolgens geleefd hebben. Want gedurende zes eeuwen, toen de nakomelingen van Seth reeds tot een groot volk waren geworden, kon de stem van Adam zich dagelijks doen horen, om de herinnering aan de schepping, aan de val en aan de straf levendig te houden, om te getuigen van de hoop op het behoud, welke na de tuchtiging nog was overgelaten en om de oordelen van God aan te kondigen, waarin allen onderricht moesten worden. Want wel konden, nadat hij gestorven was, de kinderen aan de kleinkinderen, als van vader op zoon, meedelen, wat zij hadden vernomen, maar veel meer effect had de mededeling, indien zij deze hoorden uit de mond van hem, die zelf ooggetuige van al deze dingen was geweest.

5. Zo waren al de dagen van Adam, die hij leefde, negenhonderd en dertig jaar; en hij stierf.

6. En Seth leefde honderd en vijf jaar a) en hij gewon Enos.

a.Genesis 4:26.

7. En Seth leefde, nadat hij Enos gewonnen had, achthonderd en zeven jaar, en hij gewon zonen en dochters.

8. Zo waren al de dagen van Seth negenhonderd en twaalf jaar; en hij stierf. 1)

1. Dit, op zichzelf overbodig schijnend, slotwoord, moet door de herhalingen de heerschappij van de dood van Adam af (Romeinen 5:14) als een onveranderlijke wet aantonen. Maar bij het heersen van de dood toont zich tevens de kracht van het leven des te duidelijker. Want de mens sterft dan pas, wanneer hij reeds het leven weer voortgeplant heeft, zodat midden in de dood van de personen het leven van het geslacht behouden en de hoop op het zaad, dat de bewerker van de dood overwinnen zou, versterkt werd.

De geslachtsregisters zijn een krachtig "memento mori" (gedenk te sterven). Hoe veel jaren er ook voorbijgingen dat de dood niet intrad, toch kwam hij.

9. En Enos leefde negentig jaar en hij gewon a) Kenan (werkzame).

a.1 Kronieken 1:1,2.

10. En Enos leefde, nadat hij Kenan gewonnen had, achthonderd en vijftien jaar, en hij gewon zonen en dochters.

11. Zo waren al de dagen van Enos negenhonderd en vijf jaar; en hij stierf.

12. En Kenan leefde zeventig jaar en hij gewon Mahalal-el (roem Gods).

13. En Kenan leefde, nadat hij Mahalal-el gewonnen had, achthonderd en veertig jaar; en hij gewon zonen en dochters.

14. Zo waren al de dagen van Kenan negenhonderd en tien jaar; en hij stierf.

15. En Mahalal-el leefde vijfenzestig jaar, en hij gewon Jered (nederdaling).

16. En Mahalal-el leefde nadat hij Jered gewonnen had, achthonderd en dertig jaar; en hij gewon zonen en dochters.

17. Zo waren al de dagen van Mahalal-el achthonderd vijfennegentig jaar; en hij stierf.

18. En Jered leefde honderd tweeënzestig jaar, en hij gewon a) Henoch (rustgever); hij werd alzo dadelijk als kind in bijzondere zin de Heere toegewijd en overgegeven.

a.1 Kronieken 1:2.

19. En Jered leefde, nadat hij Henoch gewonnen had, achthonderd jaar; en hij gewon zonen en dochters.

20. Zo waren al de dagen van Jered negenhonderd tweeënzestig jaar; en hij stierf.

21. En Henoch leefde vijfenzestig jaar, en hij gewon Methúsalach 1) (vorst, man van wasdom).

1. Er zijn er die menen, dat Henoch in de naamgeving van zijn zoon ook als profeet optreedt en reeds met die naam het volk verkondigt, dat de Heere God met Zijn geduchte straf niet zal uitblijven. Men vertaalt dan het woord "Methúsalach" door: "als deze sterft zal ik zenden nl. de straf over de zonde."

2. En Henoch wandelde met God, 1) was met God, in de meest vertrouwde omgang, nadat hij Methúsalach gewonnen had, en de geboorte van deze zoon wellicht op hem een bijzondere indruk heeft gemaakt, driehonderd jaar; en hij gewon zonen en dochters.

1. Wat hier van Henoch gezegd wordt, dat hij met God wandelde, moet in bijzondere zin worden opgevat. In het vorige hoofdstuk is gewezen op de vroomheid van Enos en zijn nakomelingen. Boven hen allen steekt echter Henoch uit in vroomheid van wandel, in gehoorzaamheid aan des Heren Woord, en de vrucht van dat op bijzondere wijze verkeren

met God, wordt openbaar in het verkeren onder zijn volk als profeet van de gerechtigheid. Judas 1:14 en 15

23. Zo waren al de dagen van Henoch driehonderd vijfenzestig jaar.

24. Henoch dan wandelde met God en was tevens een prediker van de gerechtigheid tegenover de toen zo sterk toenemende zonde (Judas 1:14 en 15); en hij was niet *meer*, want God nam hem weg, nam hem, zonder dat hij de dood behoefde te ondergaan tot zich, en dit tot een teken voor degenen, die in goddeloosheid voortgingen, en tot bevestiging van Henochs prediking (Hebr. 11:5).

Dit geschiedde ongeveer in het midden van de jaren tussen Adam en de zondvloed in het jaar 987 na de wereldschepping. Terwijl in de zevende nakomeling van Adam door Kaïn, in Lamech (Hoofdstuk 4:19) de goddeloosheid haar toppunt bereikt, is Henoch, de zevende van Adam door Seth, de uitstekendste vrome van dit geslacht. De Heer komt eerst met de tekenen Zijner liefde, voordat Hij de goddelozen verdelgt. Henoch vóór de zondvloed.

"Hij stierf, hij stierf!" Hoort gij in dit altoos wederkerend refrein geen muziek, hoe somber deze ook zij? Hij stierf! hij stierf! Zal dat nooit ophouden? Neen het is geen stalen wet, geen ijzeren noodzakelijkheid. God heeft de macht, van de dood te bevrijden en Hij toont het in Henoch. Zes maal achtereen klinkt het woord: "en hij stierf" en reeds zou men zeggen: "nu moeten alle mensen sterven," doch God wil niet, dat men Hem aan regels bindt, maar toont boven zijn eigen wetten verheven te zijn.

Henoch, de eerste ten hemel opgenomene, was een jongeling, en de eerst gedode om zijns geloofswil, de eerste martelaar, Abel, was ook een jongeling. En zij moesten het zijn. Of meent gij dat een afgeleefd leven de Heere gegeven worden moet? Neen veeleer de bloei des levens, het volle der krachten, het beste wat men heeft.

God nam hem weg. Het Hebreeuwse woord tql wegnemen, hetwelk hier gebruikt wordt, wordt ook in 2 Koningen. 2:3,5 van de wegneming van Elia gebezigd en betekent op beide plaatsen "ten hemel opnemen" op bijzondere wijze.

25. En Methúsalach leefde honderd zevenentachtig jaar, en hij gewon Lamech (jeugdige, sterke).

26. En Methúsalach leefde, nadat hij Lamech gewonnen had, zevenhonderd tweeëntachtig jaren; en hij gewon zonen en dochters.

27. Zo waren al de dagen van Methúsalach negenhonderd negenenzestig jaar, de hoogste leeftijd, die ooit een mens bereikt heeft; en hij stierf.

Zo bracht de jongste de oudste voort. Er wordt door God altijd een zeker overwicht gegeven, terwijl Hij het gekorte aan de erflater met rente aan de erfgenaam vergoedt.

Niemand bereikte de duizend jaar en de meesten kwamen het zo nabij; doch als zij het grijpen wilden vielen zij. De rabbijnen houden de dag, op welke de mens bij overtreding van het gebod, sterven zou, voor een dag Gods van duizend jaar (Psalm. 90:4), zodat zelfs Methúsalach, ofschoon op de late avond, toch nog op diezelfde dag gestorven zijn zou. Tegen het juiste van deze getallen is geen bezwaar van betekenis ingebracht. De tegenwerping, dat een zo lange leeftijd uit de tegenwoordige gesteldheid van de menselijke natuur niet te begrijpen is, verliest alle betekenis, als men bedenkt, dat alle overblijfsels uit de overoude wereld van reusachtige kracht getuigen, het klimaat, de weersgesteldheid enz. van die na de vloed verschillend waren; dat het leven veel eenvoudiger was en de nawerking van de paradijstoestand niet dadelijk verloren zal geweest zijn. Het blijkt verder duidelijk uit de tijdsopgaven omtrent Noach, dat de jaren van de onzen niet hebben verschild.

Volgens hoofdstuk. 7:11 en 8:14 was Noach gedurende één jaar en 10 dagen in de ark. Indien wij nu de dagen, hoofdstuk. 8:3,5,6,10,12,13,14 vermeld, bijeen tellen, hebben wij een som van 370 dagen, zodat naar de vorige aanwijzing het jaar uit 360 dagen of (zie hoofdstuk. 8:3 vergelijk Vs. 4), 12 maanden ieder van 30 dagen bestaat.

28. En Lamech leefde honderd tweeëntachtig jaar, en hij gewon een zoon.

29. En hij noemde zijn naam Noach, 1) (rust, troost) zeggende: Deze zal ons troosten over ons werk, en over de smart, de moeitevolle arbeid, van onze handen, vanwege het aardrijk, dat de Heere vervloekt heeft!

1. In profetische geest ziet hij alzo in deze zoon een buitengewoon rechtvaardig man en beschouwt hem als een troost onder de last en de kommer op aarde, die toen meer dan vroeger vol goddeloosheid was. Met Noach begint het tweede duizendtal jaren van de wereldgeschiedenis. Hij werd geboren in het jaar 1056 na de wereldschepping.

"In tijden van grote nood en alles overheersende goddeloosheid, grijpt de gelovige meer dan ooit naar de banier van de goddelijke belofte.

30. En Lamech leefde, nadat hij Noach gewonnen had, vijfhonderd vijfennegentig jaar; en hij gewon zonen en dochters.

31. Zo waren al de dagen van Lamech zevenhonderd zeventig jaar; en hij stierf.

32. En Noach was vijfhonderd jaar oud; 1) en Noach gewon Sem (naam, naambehouder), Cham (driftige) en Jafet 2) (zich ver uitbreidende).

1. Dit toont aan, dat Noach grote tegenzin tegen de wereld gehad heeft, want waarom zou hij zich anders zolang van de echt hebben onthouden, als omdat hij gezien heeft, hoe zijn bloedverwanten allen tot tirannen geworden zijn en de wereld met geweld vervuld hebben; daarom heeft hij gedacht, liever geheel zonder kinderen te willen zijn, dan ontaarde kinderen te hebben. Ik houd het zelfs daarvoor, dat hij nooit een vrouw zou genomen hebben, zo hij

niet vermaand zou zijn door de vaderen, of het misschien hem door een engel bevolen zou zijn.

2. Volgens de ouderdom is de opvolging deze: Jafet (Hoofdstuk 10:21), Sem (Hoofdstuk 11:10), Cham (Hoofdstuk 9:24), maar Sem staat als de gezegendste vooraan. Zij namen nog vóór de zondvloed vrouwen, maar gewonnen geen kinderen. Gelijk uit het volgende overzicht blijkt, heeft Adam nog tot in de dagen van Lamech geleefd, en door de laatste de oudste geschiedenis van het mensengeslacht onmiddellijk op Noach voortgeplant.

in de wereldgeschiedenis:
1. Adam leefde 930 jaren nl. van 1- 930
2. Seth 912 130-1042
3. Enos 905 235-1140
4. Kenan 910 325-1235
5. Mahalal-el 895 395-1290
6. Jaren 962 460-1422
7. Henoch 365 622- 987
8. Methusalach 969 687-1656
9. Lamech 777 974-1651
10.Noach 950 1056-2006

Uit het overzicht bij hoofdstuk 11:26 zal verder blijken, dat Noach door zijn tweede zoon Sem tot in Abrahams dagen reikt, en deze, behalve de oudste geschiedenissen, ook die van de zondvloed en de daarop volgende tijd van 427 jaren heeft kunnen meedelen.

"Het heeft sommigen bevreemd, dat er in de Heilige Schrift geslachtsregister voorkomen, zodat men zelfs wel eens spottend gevraagd heeft, of ook een geslachtsregister ingegeven zou zijn? De geslachtsregisters zijn het skelet, waarover het lichaam van de Schrift is gegroeid. Dat lichaam wordt erdoor gevormd en gedragen, en het zou zonder hen niet zelfstandig kunnen bestaan. Maar ook in de beenderen zelf is nog iets aanwezig; gij hebt ze slechts van binnen te bezien, om er die levenskracht, om er dat merg in te vinden, zonder welke zij ook niet konden bestaan.".

HOOFDSTUK 6.

AANKONDIGING VAN DE ZONDVLOED. BOUW VAN DE ARK.

I.Vs. 1-8. Bij de vermeerdering van het Kaïnietische geslacht namen ook de goddeloosheid en gruwelen van allerlei aard op aarde de overhand. Zelfs de nakomelingen van Seth lieten zich door huwelijken met dochters uit dit geslacht in dat verderf intrekken. Nu kondigt God, eerst nog als van verre en een uitstel van 120 jaren tot bekering gevende, vervolgens duidelijk uitsprekende, een strafgericht aan hetwelk Hij allen, met uitzondering van een, die voor Hem genade gevonden heeft, van de aardbodem verdelgen zal.

1. En het geschiedde, als de mensen, de aan de ontwikkeling van hun natuurlijk bestaan overgelatene mensen, de nakomelingen van Kaïn, en de hun in dit opzicht gelijkstaande overige afstammelingen van Adam, op de aardbodem begonnen te vermenigvuldigen, wat te sneller geschiedde wegens de bij de Kaïnieten bestaande veelwijverij, en hun dochters geboren werden, die bijzonder door lichamelijke schoonheid zich onderscheidden, gelijk de in de geslachtstafel (Hoofdstuk 4:17, 18) vermelde namen Ada, Zilla en Naëma reeds op zulk een schoonheid doelden.

2. Dat Gods zonen, de nakomelingen van Adam, uit de geslachtslijn van Seth (Hoofdstuk 5), aan wier hoofd (Hoofdstuk 5:1 en 2) God zelf geplaatst werd, en wier lust tot hiertoe de kennis en verering van God geweest was (Deuteronomium. 14:1 en 2), de dochters der mensen aanzagen (want de laatsten waren wegens de buitengewone vermeerdering naderbij komen wonen), dat zij schoon waren, 1)en zij namen zich vrouwen, uit allen die zij verkozen hadden; 2)zij vreesden niet uit dit van God vervreemd geslacht vrouwen naar hun welgevallen te nemen, en vraagden er niet naar of zij zich in hetzelfde verderf stortten.

1. God de Heere veroordeelt hier niet, dat de zonen Gods een oog hadden voor de schoonheid van de vrouwen, maar, dat in dat letten op de schoonheid de wellust en vleselijke begeerten hen geheel en al beheersten.

2. Met deze laatste woorden wordt te kennen gegeven, dat zij zich-en dat is juist hun grote zonde-geheel en al door hun verdorven hartstochten lieten leiden. Op deze eerste bladzijden van de Heilige Schrift waarschuwt de Heere God reeds tegen elk huwelijk, dat enkel uit wellust gesloten wordt, en veroordeelt eveneens elk huwelijk, gesloten tussen gelovigen en ongelovigen.

Als de mensen worden losgelaten, is dit een teken van naderende godsgerichten.

3. Toen zei de HEERE bij zichzelf, Mijn Geest zal a) niet in eeuwigheid twisten met de mens,
1. omdat hij ook vlees is 2) Johannes 3:6), het gehele geslacht der mensen is zo geheel in vleselijke lust verzonken, dat mijn Geest niet meer door hen opgemerkt wordt. Ik zal mij daarom ook niet langer tevergeefs met hen vermoeien, om ze te bestraffen, maar zijn dagen hem gegeven tot uitstel waarin hij zich nog kan bekeren, zullen zijn honderd en twintig jaar.
3)

a. 1 Cor. 3:14 2 Petrus. 2:5

1. De Heere, als het ware vermoeid van de hardnekkige zonde van de wereld, kondigt hiermee de straf welke Hij tot nu toe verschoven had, als ogenblikkelijk volgende aan.

2. Hiermee geeft God, de Heere, de reden aan, waarom Hij geen heil verwacht van dat twisten van zijn Geest met de mens. De Heere God spreekt hier hetzelfde uit als wat ook de Apostel Paulus zegt; de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, hij kan ze niet verstaan, want ze zijn hem een dwaasheid. "Vlees" staat hier voor de gehele natuurlijke, zinnelijke mens, niet alleen voor de zinnelijke begeerte in de mens. Calvijn tekent hierbij aan, dat de Heere God het bij wijze van verachtelijk spreken gebruikt, om daarmee te doen uitkomen: de tegenstelling tussen het heden en het in den beginne naar het beeld van God geschapen zijn. Hij noemt dezelfde mensen vlees, die Hij in den beginne naar Zijn beeld heeft geformeerd. Het is een klacht en tevens een verwijt. Dr. v. Ronkel vertaalt op het voetspoor van anderen: "ook hun zondig omdwalen is vlees." De betekenis zou dan zijn: "Omdat het vlees hen doet dwalen, of "in dat gedachteloos en in wellust afdwalen van de zonde, dat als van zelf geschiedt, openbaart zich juist de mens naar het vlees.".

3. Nog klonk de stem van de engel, "de voorspraak uit duizenden", bij God: "Heer! laat hem nog dit jaar!" God erbarmde zich. Het is waar: Hij kon de aan de wortel van de onvruchtbare boom gelegde bijl niet terugtrekken; de slag viel; maar hij spaarde een laatste spruit op de afgehouwen tronk. Hij verbood de verdervende invloed om allen te verderven: Hij behield een overblijfsel naar de verkiezing van de genade, waaruit nog een nieuw geslacht, als erfgenaam van de belofte van de eerste wereld, verrijzen kon. En evenals de top van de Arafat boven de wateren, verhief Noach het hoofd boven het verzonken geslacht van de aarde als de eersteling van een nieuwe wereld die met hem uit de golven verrees.

Hoe schittert hier de goedertierenheid Gods, hoe roemt ook hier nog de barmhartigheid tegen het oordeel! Meer dan een eeuw wordt de straf uitgesteld, opdat de mens nog tot bekering zou komen.

4. In die dagen waren er reuzen, mensen van buitengewone lichaamsgrootte of sterkte, op de aarde, en ook daarna, als Gods zonen tot de dochters van de mensen ingegaan waren, die zij uit zinnelijke lust door hun schoonheid zich tot vrouwen genomen hadden, en zich kinderen gewonnen hadden, zo kwamen uit zulk een vermenging eveneens reuzen voort, die onderdrukkers waren; deze zijn de geweldige, die van ouds geweest zijn, mannen van naam: vermaarde beroemde mannen, die naar het oordeel van de wereld grote dingen hadden uitgericht, gelijk daarentegen gesproken wordt van mensen zonder naam (Job 30:8).

Hoe meer er van die bozen zijn, hoe nauwer zij te samen leven, des te meer verpesten zij elkaar met hun adem, en zalven zij elkaar met hun ziekte; de een wordt de ander een werktuig tot grotere en fijnere boosheid. Alle grote rijken, instellingen, steden zijn daarvan nog treurige bewijzen,.

5. En de HEERE zag, dat de boosheid van de mensen veelvuldig was op de aarde, zulk een grote afmeting had verkregen dat zij als het ware heel de aarde overdekte, en a) al de gedachten van zijn hart te allen dage alleen zodat er niet het minste goed meer werd bedacht maar volkomen boos was, want in plaats van op die vermaningen te letten, leefden zij op de oude wijze voort (MATTHEUS. 24:37 vv.).

a.Genesis 8:21. Job 15:16. Spreuken. 6:14. Jeremia 17:9. MATTHEUS. 15:29. Rom.3:10,11,12; 8:6.

6. Toen berouwde 1) het de HEERE, wekte dit schouwspel een heilige afkeer bij God en een heilige droefheid vervulde Hem, zodat Hij er smarte van had, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan zijn hart, niet alsof Hij het voor een misslag hield, dat Hij de mens gemaakt had, maar Hij moest van dat geslacht zeggen: dat is het schepsel niet, dat Ik gemaakt heb, dit ontaarde wil Ik voor het Mijne niet erkennen.

1. Dit is een menselijke (anthropopathische) uitdrukking (1 Samuel 15:11, 26) welke te kennen geeft, dat God krachtens zijn onveranderlijkheid een veranderde gezindheid had tegenover de veranderde mens, en dat Hij tegenover de verstokte, die zich met de zonde vereenzelvigd had, zich nu openbaarde, als de zondaar in de zonde, gelijk de zonde in de zondaar hatende. Dat echter Jehova niet gelijk de mensen haat, bewijst de volgende schone weer menselijke uitdrukking (anthropomorphisme): "het smartte Hem in Zijn hart.".

Berouw bij God betekent voorzeker niet enig gevoel van spijt uit zelfbeschuldiging, maar wel een leedgevoel uit ontferming geboren. Er ligt ook hier barmhartigheid in dat berouw Gods gelijk ook uit de toevoeging blijkt, dat het de Heere smartte aan het heilig hart.

8. Maar Noach vond genade 1) in de ogen des HEREN, hem alleen zonderde God van het besluit der algemene verdelging uit, deed hem, die tot hiertoe ongehuwd gebleven was, een vrouw nemen en schonk hem spoedig na elkaar drie zonen (Hoofdstuk 5:32); want uit hem en zijn huis wilde Hij het menselijk geslacht weer herstellen.

1. Met deze woorden wordt gezegd, dat God hem genegen en gunstig was. Want de Hebreeën zijn gewoon te zeggen: "Indien ik genade vind in uw ogen," wanneer zij bedoelen: "Indien ik U aangenaam ben of gij met uw welwillendheid en gunst mij wilt verwaardigen." Hetgeen wel degelijk is op te merken, omdat sommige ongeleerden met nutteloze, spitsvondigheid tot de gevolgtrekking komen, dat, indien de mensen bij God gunst verwerven, zij deze verkrijgen door hun eigen vlijt en verdiensten. Ik beken wel, dat hier verhaald wordt, dat Noach bij God aangenaam is geweest, omdat hij, vroom en heilig levende, als een rein man van de algemene schandelijkheden van de wereld afstand nam. Maar waarom die zuiverheid van wandel bij hem, indien hij niet reeds vroeger door God begenadigd was? De eerste gunst was derhalve genadig mededogen. Daarna, omdat God hem eenmaal had omvat met de armen van Zijn eeuwige liefde, hield Hij hem vast, opdat hij niet met de rest der wereld verloren zou gaan.

II. Vs. 9-22. Nadat de bepaalde tijd van 120 jaar zo ver verlopen is, dat God nu de uitvoering van Zijn besluit voorbereiden moet, deelt Hij dit aan Noach mee, wijst hem aan een Ark te

bouwen, op een bijzondere wijze ingericht en naar zekere afmetingen, en geeft hem nadere lering omtrent het doel van de Ark en verzekert hem van zijn redding in de Ark.

9. Dit zijn de geboorten van Noach, met wie Hoofdstuk 5:32 de geslachtslijn van Seth afbrak, en met wie de geschiedenis van het rijk Gods het van nu aan in het bijzonder te doen heeft. Noach was een rechtvaardig, oprecht man in zijn geslacht; te midden van die bedorven betrekkingen, nakomelingen van Seth, die mee waren gesleept door die schone vrouwen, was hij een gerechtvaardigde door het geloof in het beloofde zaad, en dit geloof heiligde zijn wandel, maakte hem waar, oprecht a) Noach wandelde gelijk een Henoch, met God.

a.Genesis 5:22

10. En Noach gewon, gelijk reeds is opgemerkt, drie zonen, Sem, Cham en Jafeth.

11. Maar de aarde was, gelijk ook reeds is verhaald, maar om de afschuwelijkheid van de toestand en het rechtvaardige van Gods oordeel aan te wijzen, weer verhaald wordt, verdorven voor Gods aangezicht, dat zo heilig is en geen gruwel kan aanschouwen; en van dit alles was de vrucht dat de aarde was vervuld met boosaardigheid, met geweldenarij. Noach scheen alzo als een licht te midden van een krom en verdraaid geslacht (Filp. 2:15).

12. Toen zag God, als Hij tot uitvoering van Zijn besluit (Hoofdstuk 6 en 7) zich gereed maakte, nog eens de aarde, of iemand verstandig was, of iemand God zocht (Psalm. 14:2); Hij zag nog eens haar aan, want Hij heeft geen lust aan de dood des zondaars, en ziet zij was verdorven, want al het vlees 1) had zijnen weg verdorven op de aarde (Psalm. 14:3).

1. Hier wordt "vlees" genomen in de zin van "de mensheid."

13. Daarom zei God tot Noach, die alleen genade in Zijn ogen vond: Het einde van alle vlees is voor Mijn aangezicht gekomen; Mijn besluit is vast genomen, zodat het voor Mij, de Oneindige reeds tegenwoordig is; want de aarde is door hen vervuld met boosaardigheid; en zie, Ik zal hen met de aarde verderven, en aan dat lange tijdvak van zonde een einde maken; Ik zal die aarde, die besmet is door de menselijke zonde in haar oppervlakte verderven en grote omkeringen op haar te weeg brengen, waarbij haar bewoners zullen omkomen.

14. Maak u op een groot vlak als grondslag, een ark van gofer (cypressen) hout; met kamers, cellen of afdelingen, zult gij deze ark maken, en gij zult die bepekken van binnen en van buiten met pek, het zogenaamde jodenlijm, om het indringen van het water te voorkomen.

15. En aldus is het, dat gij haar maken zult: driehonderd el (naar eens mans elleboog, Deuteronomium. 3:11) zij de lengte der ark, vijftig el haar breedte en dertig el haar hoogte, dus zes maal langer dan breed en tienmaal langer dan hoog.

De gehele inhoud bedroeg 450,000 kubieke el. Men heeft gevraagd of zulk een vormloos gevaarte op het water kon drijven en zich bewegen. Daarop hebben in de jaren 1604-1621 enige vrome Hollanders naar dezelfde verhouding, maar verkleind, enige vaartuigen

gebouwd, waarover in het begin veel gespot werd. Doch de ervaring leerde, dat zulk een schip zich wel moeilijker bewoog dan een gewoon, maar ook het derde van de last meer kon bevatten.

16. Gij zult een venster, luik of opening voor licht en lucht, rondom aan de ark maken en zult haar volmaken tot één el van boven; 1) gij zult het in elke verdieping bovenaan een volle el groot maken; en de deur van de ark, hoog en breed genoeg voor de grootste dieren, zult, gij, in haar zijde zetten; gij zult ze met onderste, tweede en derde verdiepingen maken, 2)waarin gij de verschillende kamers (Vs. 14) zult aanbrengen.

1. Zo denkt de goede God om alles, waaraan geen mens, de belangrijkste zelfs niet, zou denken. Als God wil redden, laat Hij u niet in het donker zitten wachten. Er moesten vensters in de ark zijn.

2. Volgens Siberschlag waren in het onderste gedeelte de cellen voor grotere dieren, in het midden die voor kleinere dieren en de mensen, in het bovenste die voor de vogels. Elk gedeelte had tevens hooi- en stro-magazijnen. In het ruim onder het dak waren gereedschappen, vruchten en zaden gebracht. Men mag aannemen dat het geheel, dat men zich als een lange stal zich moet voorstellen, een spits toelopend dak gehad heeft, zodat de regen afstromen kon. De vorm van een lijkkist paste wel bij het ernstig karakter van de zondvloed. Maar, God lof! ook onze doodkisten verbergen, als de ark, iets onvernietigbaars tot de opstanding ten laatsten dage.

17. Want Ik, zie, Ik, de hoge God, wiens hand niemand kan afslaan, wiens wegen waarheid en gerichten zijn; breng een watervloed (zondvloed, Sintvloed, dat is: grote vloed) over de aarde, om alle vlees, waarin een levende geest is, van onder de hemel te verderven: al wat op de aarde is, zal de geest geven, ook die geweldigen, die reuzen, die mannen van naam zullen omkomen.

De oude wereld zinkt in het watergraf, de tegenwoordige zinkt eens in het graf van vuur. (2 Petrus. 3:6 en 7)

18. Maar met u zal Ik Mijn verbond oprichten, Ik, de Getrouwe, wil uit enkel genade u redden en verbind Mij er toe, om u in het leven te houden, en gij zult alzo in de ark gaan, gij en uw zonen en uw vrouw en de vrouwen van uw zonen met u, tezamen acht zielen (1 Petrus. 3:20, 2 Petrus. 2:5).

Waren Noach’s zonen, waarvan de beide oudste Jafeth en Sem minstens reeds negentig jaar telden, nog niet gehuwd, wat zeer waarschijnlijk is, zo zijn de laatste woorden, "en de vrouwen uwer zonen" een aanmaning voor Noach, dat hij nu aan hun huwelijk zou denken. Dit was tevens een middel om nog een paar zielen, die zich wilden laten redden, voor het algemeen verderf te bewaren, zoals later de aansporing aan Lots schoonzonen. (Hoofdstuk 19:12).

Nadat God hem bevolen heeft de ark te bouwen, verzekert Hij hier aan Noach, dat Hij met hem zijn verbond zal oprichten, belooft hem het behouden worden van het algemeen verderf in en door de ark en wapent hem aldus tegen alle verschrikking van de dood, welke hem zou kunnen overvallen. Het bouwen van de ark moest dus in geloof geschieden. Het leven van Noach, gedurende die dagen, moest vooral een leven des geloofs zijn in de beloften van de Heere.

19. En gij zult van al wat leeft, van alle vlees; van de verschillende soorten vee, vogels en kruipend gedierte, twee van elk, in de ark doen komen, om met u in het leven te behouden: mannetje en wijfje 1) zullen zij zijn, opdat zij zich later weer zullen voortplanten, want na die eeuwen, dat de schepping was, zie Ik nog alles aan, als goed door Mij geschapen, zodat Ik geen nieuwe schepping behoef voort te brengen.

1)"Mannetje en wijfje" is de nadere verklaring van het "twee van elk." Hier is nog alleen sprake van geslacht. Straks zal de Heere God hem het getal van elk soort meedelen.

20. Van het gevogelte naar: zijn aard, en van het vee naar zijn aard, van al het kruipende gedierte van de aardbodem naar zijn aard; twee van elk, 1) zullen tot u komen om die in het leven te behouden.

1)Waterdieren, amphibieën enz. zijn uitgesloten, want zij konden vanzelf behouden worden; ook het wild gedierte wordt niet genoemd (Hoofdstuk 1:24 en 25); ook zijn uit te zonderen de dieren, die door vermenging ontstaan, zoals muilezels.

21. En gij, neem voor u van alle spijze, die gegeten wordt, en verzamel ze tot u, opdat zij u en hun tot spijze zij, gedurende al de tijd die gij in de ark zult moeten doorbrengen, dat is één jaar en tien dagen.

Volgens gedane berekeningen hadden, naar de eerder genoemde inrichting van de ark (Vs. 16), alle dieren van het beroemde Linneïsche stelsel, benevens de nodige voorraad voedsel, genoeg ruimte.

22. En Noach deed het; 1) naar a) al 2) wat God hem zo nauwkeurig geboden had, zo deed hij, in geloof (Hebr. 11:7) bouwde hij de ark en verzamelde de spijze; de mensen, die hem zonder twijfel daarbij voor loon hielpen, achtten het niet, hadden alleen bespotting en leefden in gerustheid voort (1 Petrus. 3:20) (MATTHEUS. 24:37vv.).

a.Genesis 7:5.

1. De grond van Noach’s vroomheid was aan de zijde van God, Gods genade; die hij geenszins naar het voorgeven van de Roomsen door zijn kuisheid, door tot in zijn vijfhonderdste jaar ongehuwd te blijven, verworven heeft. De genade ging vóór al zijn werken. Aan Noach’s zijde was het geloof in de Messias, (in de God van de belofte en het Woord van Zijn belofte) de grond van zijn vroomheid. Hij betoonde die in vier stukken: 1. Dat hij met een heilige vrees vervuld werd, waardoor hij de dreiging van God met de

zondvloed, hoewel zij nog ver was, voor waar hield; 2. Dat hij op Goddelijk bevel de ark gereed maakte, hoewel hij met de spotternijen van de Kaïnieten veel te strijden had, daar het gericht zo lang uitbleef; 3. Dat hij de gerechtigheid Gods aan anderen predikte (2 Petrus. 2:5) en 4. zelfs onstrafbaar wandelde.".

2. Mozes benadrukt, dat Noach niet slechts gedeeltelijk, maar volkomen in alle dingen de Heere gehoorzaam is geweest. Hetgeen onze aandacht volstrekt niet moet ontgaan, omdat daaruit in ons leven die verschrikkelijke verwarring ontstaat, dat wij niet zonder enig beding ons geheel aan de Heere kunnen onderwerpen; maar de een of andere taak verrichtende, onze eigen inzichten met Gods Woord vermengen. Doch de gehoorzaamheid wordt met name geprezen, omdat hij volkomen gehoorzaamde en niet slechts ten dele, zodat hij niets van hetgeen God bevolen had, naliet.

HOOFDSTUK 7.

DE ZONDVLOED KOMT.

I.Vs. 1-16. Te rechter tijd ontvangt Noach de aanwijzing van God, om in de Ark te gaan; hij volgt het bevel en de vloed begint, als hij reeds met alles wat uitverkoren was, om gered te worden, een veilige plaats en onder goddelijke bewaring zich bevindt.

1. Daarna zei de HEERE, Jehova, de verbondsgod, nadat Hij aan het einde van de 120 jaar Methúsalach en vijf jaar eerder Lamech door een zalige dood uit deze wereld had geroepen, tot Noach: Ga gij nu en uw gehele huis in de ark; want 1) u heb Ik gezien rechtvaardig a) voor mijn aangezicht in dit geslacht, rechtvaardig te midden van zo veel goddelozen; Ik zal u redden en uit u een nieuw geslacht doen voortkomen.

a.Genesis 6:9

1. Zo geeft God genade voor genade. Johannes 1:16).

2. a) Van al het reine, ten offer geschikt, vee zult gij tot u nemen zeven en zeven, het mannetje en zijn wijfje 1) drie paren en één bovendien, opdat deze zich spoediger zullen kunnen vermeerderen en tot spijs en offeranden dienen; maar van het vee, dat niet rein is, twee, het mannetje en zijn wijfje. a)

a.Leviticus 11

1. Onze Staten-Overzetters tekenen aan: "van elke soort drie paar en één extra tot offerande na de zondvloed." Ook Calvijn is van dit zelfde gevoelen en vestigt tevens de aandacht op de vaderlijke goedheid jegens ons. Anderen zijn van mening, dat hier bedoeld wordt zeven paren. De Hebreeuwse uitdrukking "zeven en zeven" geeft echter niet anders te verstaan dan "zeven te gelijk." Waarschijnlijk was het zevende dier een mannetje, als het meest geschikt voor offerdier. In de ark, de bewaarplaats van het leven, zou de dood niet intreden. God zou die paren bewaren tot latere voortplanting.

3. Ook van het gevogelte des hemels zeven en zeven, namelijk van de reine vogels, van de onreine elk één paar, het mannetje en het wijfje, om zaad levend te houden op de ganse aarde. 1)

1. Het is alsof God dit laatste er met opzet bijvoegt, opdat Noach bij het zo aanstonds vernemen van de straf, gesterkt zou worden door de zekerheid, dat ook aan dit oordeel een einde zou komen; dat straks weer op Gods tijd de aarde bewoonbaar zou zijn voor mens en vee, en de bewaring in de ark in waarheid een veilige en zekere bewaring was.

4. Want opdat Noach zich des te meer zou haasten, nu de dag der genade bijna voorbij was, over nog zeven dagen zal Ik het doen regenen op de aarde veertig dagen, en veertig nachten, en Ik zal van de aardbodem verdelgen al wat bestaat, dat Ik gemaakt heb.

5. En Noach deed, naar al wat de HEERE hem geboden had, terwijl God met hem was, om de ontelbare en velerlei dieren naar de ark te brengen, misschien door een inwendige trekking in hen te leggen gelijk aan het instinct, dat bijvoorbeeld de das leert, naarmate van de koude, die ‘s winters komen zal, zijn hol dieper te graven, of de trekvogels, om te rechter tijd een warmere luchtstreek te zoeken of hetgeen het dier bij naderend gevaar drijft, om hulp en bescherming bij de mens te zoeken.

6. Noach nu was zeshonderd 1) jaar oud, toen de vloed der wateren op de aarde was. (1656 jaar na de wereldschepping).

1. Omdat Noach vijfhonderd jaar oud was, toen God hem verscheen en hem beloofde, dat Hij nog honderd twintig jaren zou geven tot bekering, en hier meegedeeld wordt, dat Noach zeshonderd jaar oud was toen hij in de ark ging, menen sommigen, dat de Heere de 120 jaren tot 100 heeft ingekort vanwege de goddeloosheid van de mensen. Dit is echter niet juist. En in Genesis 5:32 en hier wordt, wat dikwijls in de Heilige Schrift geschiedt, een rond getal genoemd, zonder daarmee te bedoelen, dat dit nu ook precies het juiste getal is.

7. Zo a) gingen Noach en zijn zonen en zijn vrouw, en de vrouwen van zijn zonen met hem in de ark, vanwege de wateren van de vloed, die naar de woorden van God op de aarde komen zouden:

a.MATTHEUS. 24:38 Luk. 17:27 1 Petrus. 3:20

8. Van het reine vee en van het vee, dat niet rein was, en van het gevogelte, en al wat op de aardbodem kruipt,

9. Kwamen er twee aan twee, paarsgewijs, tot Noach in de ark, het mannetje en het wijfje, gelijk als God Noach geboden had. 1) (hoofdstuk. 6:19).

1. God had Noach het gebod gegeven, krachtens hetgeen de Heere bevelen kon aan de mens, die macht en heerschappij had ontvangen over al het gedierte (hoofdstuk. 1:26). Was het aan Noach, die ook een zondig mens was, onmogelijk dit te doen, de Heere zelf deed het voor hem, die genade in Zijn ogen gevonden had. God gebiedt alsof het mensdom was als vóór de val en Hij zelf volbrengt het voor de Zijnen.

Mozes houdt het verhaal van het bergen in de ark zo lang mogelijk vast, om de voorzorg, de liefde van God te midden van de toorn voor te stellen; het is hem blijkbaar moeilijk om daarvan af te gaan en in heilige bewondering zet hij zijn schreden langzaam op de weg van de geschiedenis.

10. En het geschiedde na die zeven dagen, (Vs. 4), die er nodig geweest waren, om alles in de ark te verzamelen, tegen het aanbreken van de avond, dat de wateren van de vloed op de aarde waren.

11. In het zeshonderdste jaar van het de leven van Noach (Vs. 6) in de tweede maand, op de zeventiende dag van de maand 1) dat is, daar het burgerlijk jaar van de Bijbel met de herfst-, dag- en nachtevening begint, op de zevende november, op deze zelfde dag zijn alle fonteinen van de grote afgrond opengebroken, 2) de inwendig in de aarde opgesloten wateren, braken door het geweld van het vuur te voorschijn, en vulden zeeën en rivieren op zulk een wijze, dat zij ver buiten hun oevers traden en de sluizen van de hemel werden geopend, de wateren, die aan de hemel zijn, werden niet meer opgehouden, om slechts in regendruppels neer te vallen, maar vielen met geweldige stromen naar beneden.

1. Heel nauwkeurig, bijna op uur en ogenblik, is het tijdstip aangegeven, waarop de zondvloed over de aarde kwam. Een week was juist ten einde, een maand reeds over de helft, het jaar nog niet lang ingetreden, toen de zondvloed vernietigend over de aarde kwam.

2. Het Hebreeuwse woord duidt op geweldige veranderingen in de diepte van de zee en in het hart van de aarde, Job 38:6 Spreuken. 8:28. "Dat hij zegt: de fonteinen zijn opengebroken en de sluizen geopend, zijn overdrachtelijke spreekwijzen, waarmee hij uitdrukt, dat de wateren niet op een gewone wijze gevloeid hebben, noch de regen op een gewone wijze uit de hemel is gevallen.

12. En een plasregen was op de aarde veertig dagen en veertig nachten.

Versteende korenaren en herfstinsecten, die men in de diepte der aarde vindt, wijzen nog thans aan, dat de vloed werkelijk om deze tijd, die bovendien de gewone storm- en regentijd is, begonnen is.

13. Even op diezelfde dag, waarop het water ‘s avonds kwam, ging Noach en Sem en Cham en Jafeth, Noach’s zonen, evenals Noach’s vrouw en de drie vrouwen van zijn zonen met hem in de ark.

Zoals de dreigingen van God zeker zijn, zo zijn ook Zijn beloften zeker; als de nood op het hoogst is, is de hulp nabij; als de zonde machtig is geworden en de straf daar is, is Gods genade en Zijn wondermacht tot redding nog heerlijker. Niet één van de goddelozen kwam mee in de ark; niet één van Noach’s gezin kwam om.

14. Zij, en al het gedierte naar zijn aard, en al het vee naar zijn aard, en al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, naar zijn aard, en al het gevogelte naar zijn aard, alle vogeltjes van allerlei vleugel.

15. En van alle vlees, waarin een levende geest was, kwamen er twee en twee paarsgewijs tot Noach in de ark.

16. En die er kwamen, die kwamen mannetje en wijfje van alle vlees, gelijk als hem God bevolen had. En de HEERE (Jehova, de Verbondsgod) sloot achter hem toe; 1) toen het getal van de tot redding verkorenen in de reddende ark was, nam de Heere zelf het ambt van wachter op zich, opdat door de mensen daarbuiten geen storm op Noach’s vesting zou

gewaagd worden (hoofdstuk 19:9-11). Ook moest God verhoeden, dat het water niet door de deuren van de ark binnendrong. Mensenhanden hadden deze niet genoeg kunnen sluiten, daar de ark daarna 15 el diep onder water ging (Vs. 20) en wel meer dan 110 dagenlang (Vs. 24).

8. De ark als zodanig is evenmin voorafbeelding van de Christelijke doop als van diens Insteller, onze Heere Jezus Christus. Zij is voorafbeelding van de strijdende en lijdende Kerk op aarde, die te midden van bruisende stromen van ongeloof en diepe kolken van ongerechtigheid over de duistere afgronden van de oordelen Gods heen, door ‘s Heren genade wordt drijvende gehouden.

Welk een heerlijk bewijs van de trouw van God, van Zijn heilige zorg voor de Zijnen. Dat toesluiten van de ark, hoe moest het Noach zijn tot een troostvolle bemoediging en bij hem het vertrouwen bevestigen, dat hij in de ark veilig was voor de wateren van de zondvloed!

O Jezus! mijn trouwe Heiland, ik ga in mijn slaapkamertje; ik wil mij ter ruste neerleggen, sluit Gij Zelf de deur achter mij.

II. Vs. 17-24. Op schilderachtige wijze wordt de vloed nader beschreven, hoe de wateren steeds hoger en hoger stijgen, totdat zij ten laatste 15 el boven alle hoge bergen der aarde staan; zij dragen de ark zo hoog over de bergen, dat zij nergens kan vast blijven zitten en verdelgen alle wezens, die op het land leven, van de aarde.

17. En die vloed was veertig dagen op de aarde, nadat de Heere achter Noach toegesloten had, en de wateren vermeerderden en hieven de ark op, zodat zij oprees boven de aarde; in die eerste dagen werd de ark vlot gemaakt, zonder dat hij toch wegens zijn zwaarte zich voortbewoog.

18. En de wateren namen de overhand en vermeerderden zeer op de aarde; en de ark ging op de wateren; nu bewoog zij zich langzaam voort naar het Noorden.

19. En de wateren namen in hun geheel zeer de overhand op de aarde, zodat alle hoge bergen, die onder de hele hemel zijn, bedekt werden, tot hiertoe had Noach uit de drijvende ark nog de toppen van de bergen zien uitsteken, misschien opgevuld met mensen, die daar in angst en radeloosheid heen gevlucht, nog naar de ark keken, die zij bespot hadden, maar nu te laat hun dwaasheiderkenden; ook de toppen werden steeds kleiner, totdat zij geheel en al verdwenen waren.

20. Vijftien el omhoog namen de wateren ten laatste de overhand, en de bergen werden bedekt.

Is die vloed over de gehele aarde geweest en van waar dan al dat water? Het ontstaan van de zondvloed herinnert ons aan de scheppingsdagen. De wateren, die daar door het uitspansel gescheiden werden, verenigen zich weer. Ook de natuurkunde neemt op verschillende gronden aan, dat waarschijnlijk op enige diepte grote watermassa’s aanwezig zijn. Volgens Vs. 19, bedekte de vloed alle hoge bergen, die onder de gehele hemel zijn; hij was dus

algemeen, omdat alle mensen bedorven waren, en ook hier; gelijk bij de zondeval, de gehele aarde medesleepten in hun ondergang. Hoewel lange tijd bestreden, wordt thans het geschiedkundig bericht van een grote vloed vrij algemeen door de natuurkundigen voor waar gehouden Men beroept zich daarbij niet zozeer op het oude bewijs dat op de toppen van de hoogste bergen zeeschelpen en versteningen van water- en landdieren, die vóór de zondvloed leefden, gevonden werden (Webb vond er op de Himalaja ter hoogte van 16.000 voet) daar natuurkundigen beweren, dat ook uit een verheffing van de aardkorst, door het inwendig vuur verklaard kan worden. Merkwaardig is echter vooral, dat in sommige gedeelten van de aarde nog verschijnselen worden waargenomen, die slechts uit een algemene geweldige overstroming verklaard kunnen worden, en dat de overleveringen van de volken het aannemen van een grote vloed gebieden. Men heeft Indische, Chaldeeuwse, Griekse, Chinese overleveringen omtrent een dergelijke gebeurtenis, waarin dikwijls zelfs de naam Noach met enige verandering voorkomt (de sage van de Mexicanen en de bewoners van Cuba komt, tot in de geschiedenis van de raaf en de duif, met het Bijbels verhaal overeen en zelfs wilde volksstammen in Amerika, en op de Zuidzee-eilanden; geven verbasterd de inhoud daarvan terug). Men kan ook niet, gelijk sommigen, het verhaal van de Bijbel aannemen en toch stellen dat slechts een gedeelte van de aarde overstroomd is, tenzij men tevens meent, dat het water, dat zich dan toch vijftien el boven de 16.254 voet hoge Arafat verhief, niet vloeibaar zou zin geweest en zich daarom niet verspreiden kon.

Krachtig spreekt van de natuur zelf. Gij wandelt op de aarde: weet gij, waarover gij gaat? Over een grond, die door het bezinken van een algemene geweldige vloed gevormd is: de zondvloed. Gij graaft in de ingewanden van de aarde; waarop stoot eensklaps uw spade? Op overblijfselen uit een vroeger levenstijdperk van de aarde, uit een ander klimaat, kennelijk door een vloed daarheen overgebracht: de zondvloed. Gij staat aan de voet der Cordilleraas: zestien duizend voet diep storten van de Himalaja sneeuwlawines neerwaarts: wat ontdekt gij in die lawines? Beenderen van gedierten, blijkbaar aldaar bij de alles overstijgende vloed in het ijs bevroren; de zondvloed. Gij bezoekt in de geest de polen van de aarde, wat aanschouwt gij? Eeuwig ijs alom, zoals ginds alleen op de toppen der bergen ligt. Vanwaar dat ijs? Er zijn, die u zeggen zullen, dat het hier niet altijd zo was, maar een vloed heeft de keerkringswarmte, die hier heerste, door poolkoude vervangen: de zondvloed!.

21. En alle vlees, dat zich op de aarde roerde, gaf de geest, van het gevogelte, dat te vergeefs zich op de vleugelen lang boven de wateren zocht te verheffen, maar eindelijk uitgeput in het watergraf neerviel, en van het vee, en van het wild gedierte, en van al het kruipende gedierte, dat op de aarde kroop, en alle mens; de hoogste berg had geen veilige plaats gegeven.

22. Al wat een adem van een levende geest in zijn neusgaten had, van alles, wat op het droge was, is gestorven.

Wat een eenvoudige voorstelling van een omstandig verhaal en toch tegelijk wat een beperking, om enig gevoel of wanhoop te beschrijven, die bij een dergelijke verschrikkelijke gebeurtenis zeker tot de verbeelding moet hebben gesproken! De ootmoed waagt niet in het goddelijk gericht te spreken; noch bij de geweldig verwoestende gerechtigheid Gods het voorbijgaand menselijk gevoel te vermengen. Zo verenigt zich in de voorstelling van de

gebeurtenis, eerbied voor de rechter met ootmoedige kinderlijke eenvoud; het is alsof een vrome vader de geschiedenis aan zijn kinderen vertelde.

Wat een tafereel van ellende wordt ons geschetst met die weinige woorden! Hoe sober is ook hier weer de mededeling van de Heilige Schrift, omtrent één van de gewichtigste gebeurtenissen in deze wereld! En toch wordt ons hier niets minder bericht, dan de openbaring van de straf eisende gerechtigheid van God, dan het oordeel Gods, dat ging over de oude wereld. Met weinig woorden wordt getekend hoe God, de Heere, de oude wereld verliet, haar prijs gaf aan dood en verderf, omdat zij Hem, haar Schepper en Onderhouder verlaten had, en de dienst van de Schepper van hemel en aarde had veranderd in ontuchtigheid en het dienen van het schepsel. Die mededeling in zo weinig woorden is weer een onweerlegbaar bewijs voor de onweersprekelijke waarheid van de Heilige Schrift.

Wie schetst de ramp? Ouden van dagen, eeuwenheugende grijsaards. Vrouwen, hun rillende dochtertjes aan de borst drukkende. Mannen in de fierheid van een nooit gebogen kracht, maar onmachtig tegen een vijand als de woedende elementen onmachtig. Jongelingen en jonge dochters, in het midden van een dartele en onbezonnen jeugd, met vooruitzichten op minstens nog een eeuwenlang leven. Kinderen, arme onschuldige kindertjes, nog geen onderscheid kennende tussen goed en kwaad. Allen tezamen huilend, gillend, de handen wringend, kermend om gena, of God lasterend vanwege de plaag, allen tezamen, tot de laatste toe, door de woedende vloed verzwolgen. En als na enige dagen door de zwarte wolkgordijnen heen een eerste flauwe, gele, weemoedige zonnestraal doorbreekt, is het om in de plaats van een fraaie, bevolkte, vrolijke aarde een uitgestrekte, onafzienbare zee te beschijnen, waarin het gehele mensdom zonder onderscheid van wie ook, allen gelijk hun graf hebben gevonden.

23. Alzo werd, gelijk God zich voorgenomen had, verdelgd, al wat bestond, dat op de aardbodem was, van de mens aan tot het vee, tot het kruipend gedierte en tot het gevogelte des hemels, en zij werden verdelgd van de aarde; 1) doch Noach alleen bleef over, en wat met hem in de ark, het voorbeeld van de kerk, die uit de wereld en het verderf redt, (1 Petrus. 3:20 vv.) was.

1. Vele van de schepselen vóór de zondvloed zijn sedert geheel van de aarde verdwenen; de aarde zelf is nu met een aardlaag bedekt, die zich slechts door een algemene en geweldige vloed kan gevormd hebben, en daarom diluviaalland (diluvium = zondvloed)

2. En de wateren hadden de overhand boven de aarde, honderd en vijftig dagen. 1)

1. Veertig dagen steeg de vloed al hoger en hoger, totdat het hoogste bewoonbare punt was bereikt en alle redding voor mens en dier, die niet in de ark waren, was afgesneden. Toen zakten de wateren langzamerhand, maar hadden nog 110 dagen nodig, om de aarde weer in een bewoonbare toestand te brengen.

HOOFDSTUK 8.

DE ZONDVLOED NEEMT EEN EINDE.

III. Vs. 1-14. Even schilderachtig als te voren het stijgen der wateren, wordt nu het allengs afnemen beschreven, totdat de gehele aarde droog is geworden. Het dagboek van Noach, die alles nauwkeurig bijgehouden heeft, ligt als opengeslagen voor ons.

1. En God gedacht, 1) na verloop van 40 dagen, waarin de wateren nog altijd gezwollen waren, (hoofdstuk. 7:17 vv.) aan Noach, en aan al het gedierte, en aan al het vee, dat met hem in de ark was, 2) wendde zich nu met zijn zorg in het bijzonder tot hem en tot alles wat in de ark was; en God deed een wind 3) over de aarde doorgaan, dat deze de wolken weer ophield, de wateren terugdrong en een uitdamping van het water bewerkte; en de wateren werden stil, hielden op met zich te verheffen.

1. Dit wil niet zeggen, dat de Heere God niet aan Noach had gedacht, gedurende de dagen, toen het regende op de aarde. Ook toen was hij het bijzondere voorwerp van Gods bijzondere zorg. Maar dat, daar de tijd van de bezoeking voorbij was en alle vlees de geest gegeven had, voor Noach de tijd weer zou aanbreken, dat hij uit de ark kon gaan.

2. Van niet weinig gewicht is de bijvoeging, dat God ook aan de dieren dacht. Want, indien Hij Zijn gunst, wegens de redding aan de mensen beloofd, ook uitstrekt tot het stomme vee en de wilde dieren, hoe grote gunst mogen wij dan niet verwachten voor zijn kinderen, waar Hij zich zo vrijgevig en nauwgezet verbindt.

3. Gelijk de Geest Gods over de wateren in het begin van de schepping zweefde, zo gaat de wind hier als zinnebeeld van de Geest van God, reddende over de wateren van de zondvloed. Een levenswind, een lentewind van de nieuwe aarde.

2. Ook werden de fonteinen van de afgrond en de sluizen van de hemel gesloten, zodat zij de watermassa niet verder konden vermeerderen en de plasregen van de hemel werd opgehouden.

3. Daartoe keerden de wateren weer van boven, de aarde, heen en weer vloeiende; en werden door de diepten der aarde opgenomen; en de wateren namen aanmerkelijk af, na honderd en vijftig dagen.

4. En de ark, die tot hiertoe op het water gedreven had, rustte in de zevende maand, op de zeventiende dag van die maand (6 april) op de bergen van Arafat, 1)in Armenië, ongeveer 5150 meter hoog. Van hier als van een wachttoren beschouwde Noach het verder afnemen van het water.

1. Ons eerste geboorteland, de hoogste is die van het paradijs, ons tweede geboorteland zijn de reddingsbergen van Arafat en ons derde, Golgotha, ons eeuwig vaderland de hoge hemel.

De Arafat ligt bijna in het midden, iets verwijderd van de woestijnen, die door Azië en Afrika loopt, maar ook van de waterlijn, die evenwijdig met de woestijn van Gibraltar naar het meer Bacil voortloopt; tevens bevindt hij zich in het midden van de langste lijn van de Kaukasische rassen, alsook van de Indo-Germaanse stammen; eindelijk was hij het middelpunt van de landlijn van de oude wereld tussen de Kaap de Goede Hoop en de Beringstraat. Ik maak geen gevolgtrekkingen; mocht echter het gezegde toereikend zijn, om de ernstige lezer te laten voelen, dat geen toeval, maar de wijsheid, die de rechtvaardige op de wateren bestuurde, met welbedachte raad deze tweede stamvader met zijn ark op de berg Arafat landen liet.

Paraat, de eerste, die de Arafat beklom, in 1830, vond op de top van die berg een effen vlak van twee honderd schreden in doorsnede. Hij merkte op, hoe treffend deze uitkomst overeenkwam met de opgave van de lengte en breedte van de ark, waaraan de spits van de Arafat rust en steunpunt gaf. Ook de toppen van de bergen, waarop in meer dan veertig eeuwen geen menselijk geluid vernomen werd, openen in onze dagen de mond, om de mond van het ongeloof te stoppen, en het luid te verkondigen: De heilige geschiedenis, de geschiedenis van de openbaring Gods aan het mensdom is een feit.

5. En de wateren waren gaande en afnemende tot de tiende van de maand; in de tiende maand, op de eerste van de maand (19 juni) werden de toppen van de bergen door Noach van de Arafat gezien, terwijl nu ook de ark niet meer in het water op de bergtop stond, maar op het droge.

6. En het geschiedde na veertig dagen (28 juli), dat Noach het venster van de ark, die hij gemaakt had, open deed, de opening, die hij volgens hoofdstuk 6:16 vervaardigd had, voor licht en lucht in zijn woning.

7. En hij liet een raaf 1) uit, die dikwijls heen en weer ging; (letterlijk: en zij vloog uit, uit- en invliegende); Hij vond in het aas, dat op het water dreef, zo rijk voedsel, dat hij niet meer in de ark kwam; toch kon hij nog nergens een vaste plaats vinden om zich neer te zetten, en kwam telkens weer terug; daarmee ging hij voort, totdat de wateren van boven de aarde verdroogd waren, de oppervlakte van de aarde opgedroogd was; Noach had hierdoor dus geen zekerheid kunnen verkrijgen.

1. "De zwartheid van de raaf is een teken van treurigheid en zijn stem is onaangenaam. Zo zijn alle wetpredikers; die gerechtigheid door de werken leren; het zijn dienaars van de dood en van de zonde, zoals Paulus het ambt der wet noemt 2 Corinthiërs 3:6, Romeinen 7:10) Toch wordt Mozes met deze leer uitgezonden, gelijk Noach de raaf uitlaat. En toch zijn dergelijke leraars niet anders dan raven, die om de ark heen vliegen en geen zeker teken aanbrengen, dat God verzoend is. Wat echter Mozes van de duif zegt, is een zeer liefelijk beeld van het Evangelie.".

Ook de rechtvaardige kent het leven van zijn dieren, daarom voor de eerste maal geen ander dier, maar een raaf, die zich voedt met het aas.

8. Daarna liet hij, na zeven dagen (Vs. 10) een duif van zich uit, om te zien of de wateren gelicht waren van boven de aardbodem; want de duif ontvlucht onreine en modderige plaatsen; als zij dus niet terugkwam was het een teken, dat er reeds droge plaatsen waren.

9. Maar de duif vond geen rust voor het hol van haar voet, zij vond nog geen plekje op de aarde, waar zij zich kon neerzetten, zo keerde zij weer tot hem in de ark; want de wateren waren op de gehele aarde, en hij stak zijn hand uit en nam haar en bracht haar tot zich in de ark. 1)

1. Het koninkrijk der hemelen is de enige rustplaats. Waarheen de mens ook dwaalt, hij vindt de vrede niet. Verloren zoon! keer weer, de hand van de Zoon van God is uitgestoken om u terug te brengen in het huis van God.

10. En hij wachtte nog zeven andere dagen, toen liet hij de duif 1) wederom uit de ark.

1. Men zou kunnen vragen, waarom Noach de dieren nu niet heeft laten gaan, aangezien toch de hoogten van Arafat reeds droog waren. Noach handelde verstandig dat hij de rustig samenlevende dieren niet door hun vrijheid te geven, opwekte en in beroering bracht.

11. En de duif kwam tot hem tegen de avondtijd; nadat zij de dag op de toppen van de bomen, die boven het water waren, had doorgebracht; en ziet, een afgebroken olijfblad
1. was in haar bek; zo merkte Noach dat de wateren van boven de aarde gelicht waren; want de olijfboom groeit slechts in de lagergelegen plaatsen, en is zelf geen hoge boom; de wateren moesten alzo reeds aanmerkelijk gevallen zijn.

1. De olijfboom groeit ook onder het water en daaruit kan verklaard worden, dat de duif juist van deze boom een fris blad meebracht, terwijl alle andere bomen, nadat zij negen maanden onder water gestaan hebben, reeds lang verdorven waren. Toch zullen wij het er niet voor houden, dat zij het uit scherpzinnigheid gedaan heeft, maar dat God het zo heeft bestuurd, omdat Hij aan Noach duidelijk heeft willen tonen; dat Hij aan hem dacht; want de vrucht van de olijfboom is geen spijs voor duiven. Sedert deze gebeurtenis geldt de olijftak voor een beeld van de vrede.

12. Toen vertoefde hij, omdat de aarde nog op verre na niet geheel droog was, gelijk uit het terugkeren van de duif gebleken was, nog zeven andere dagen; en hij liet ten derde male de duif uit, maar zij keerde niet meer terug tot hem; zij moest dus ergens verblijf en voedsel gevonden hebben. Toch wachtte Noach ook thans nog ongeveer vijf weken totdat de aarde zo verre opgedroogd zou zijn, dat het water geheel geweken was; hij wachtte totdat de God, die hem bevolen had in de ark te gaan, gebood haar te verlaten.

13. En het geschiedde in het zeshonderd en eerste jaar van Noach’s leven, in de eerste maand, op de eerste dag van deze maand (22 september), dat de wateren droogden vanboven de aarde; dat de aarde eindelijk geheel vrij van water was, toen deed Noach het deksel van de ark af, en zag toe, en ziet, de aardbodem was gedroogd. 1) Ondertussen waren er nog ruim acht weken nodig voordat het achtergebleven slijk uitgedroogd en de aarde weer vruchtbaar was.

1. Wat mag Noach bewogen hebben, nu hij het deksel van de ark had opengemaakt en de aarde opgedroogd had gezien, nog in de ark te blijven? De Heere had hem geleerd, geduld te oefenen en te kunnen wachten op de wenk en het woord des Heren. Dat was voor hem de eerste vrucht geweest van de tucht van de oordelen Gods, die hem rakelings voorbijgingen, dat hij alle voorbarigheid aflegde, wijze bedachtzaamheid kon leren en, door wachten geoefend, ook kon wachten.

14. En in de tweede maand op de zevenentwintigste dag van de maand, was de aarde opgedroogd (op 17 november 1657 na de wereldschepping).

Gaan wij uit van het menselijk geslacht en de aarde als een geheel, dan is de vloed de scheiding tussen het oude en het nieuwe. De oude aarde met de vleesgeworden mens wordt verdelgd; maar deze verdelging is de redding van de rechtvaardige, van Noach, terwijl hij van de verderfelijke gemeenschap van het vlees verlost wordt. Daarom lezen wij in 1 Petrus. 3:20: acht zielen werden gered door het water, en wordt in Vs. 21, de vloed als een voorbeeld van de doop genoemd. Het water van de vloed is daarom de doop van de aarde, die het oude verdrinken doet en het nieuwe behoudt en levend maakt.

IV. Vs. 15-9:17. Nu Noach lang genoeg in zijn ark heeft gewacht, ontvangt hij bevel haar te verlaten. Hij doet het, brengt de Heere een offer, en Deze zegent de aarde en het menselijk geslacht opnieuw en richt met alle levenden Zijn verbond op, opdat er voortaan geen zondvloed meer komen zal, om de aarde te verderven.

15. Toen sprak God tot Noach, die nu een jaar en tien dagen in de ark geweest was, maar deze toch niet eer verlaten mocht, noch wilde, voordat hij het uitdrukkelijkbevel daartoe ontvangen had, zeggende:

Had God Noach de juiste tijd gewezen om in de ark te gaan, Hij wijst hem nu ook weer de juiste tijd aan, om de ark te verlaten. Zo moest Noach blijven leren te letten op de wenken van de Allerhoogste.

Wacht op de Heere, maar uitziende, biddende; op de Heere vooruitlopen brengt altijd schade.

16. Ga uit de ark, gij, en uw vrouw, en uw zonen, en de vrouwen van uw zonen met u.

17. Al het gedierte, dat met u is, van alle vlees, aan gevogelte en aan vee, en aan al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, doe alles met u uitgaan, zodat er niets in overblijft; en dat zij overvloedig voorttelen op de aarde en vruchtbaar zijn en vermenigvuldigen op de aarde 1) (hoofdstuk. 1:22, 28). Ik trek mijn zegen na de vorige zonden en na mijn strafgerichten niet terug; Ik bevestig ze u weer en geef aan al het gedierte vruchtbaarheid.

1. In deze laatste bijvoeging ontvangt Noach reeds weer terstond de verzekering, dat het oordeel heeft opgehouden. Straks zal God het hem nader bevestigen door het teken van de regenboog.

18. Toen ging Noach, die in vol vertrouwen op Hem en in gehoorzaamheid geen ogenblik meer toefde, uit en zijn zonen en zijn vrouw en de vrouwen van zijn zonen met hem.

19. Al het gedierte, al het kruipende, en al het gevogelte, al wat zich op de aarde roert naar hun geslachten, soort na soort, gingen uit de ark.

Zonder twijfel daalde hij spoedig met zijn klein leger van de Arafat af. De aarde was zeer veranderd. Nieuwe bergen waren ontstaan, nieuwe dalen, nieuwe meren, zeeën en stromen; of tenminste de loop van de vorige stromen was veranderd. Wanneer hij of zijn nakomelingen de plaats zochten, waar het Paradijs gelegen had, dan vonden zij het niet meer, want de vier rivieren, welke het bevochtigd hadden, en uit een grote stroom uitvloeiden (hoofdstuk. 2:10-14), hadden vier verschillende bronnen en een andere loop verkregen.

20. En Noach, om zowel de Heere te danken voor zijn redding en die van de zijnen als ook om Gods genade en gemeenschap opnieuw af te smeken, bouwde nog vóór hij de Arafat verliet, de HEERE 1) een altaar; 2) en hij nam van al het reine vee, en van al het rein gevogelte, waarvan er zeven bij hem in de ark geweest waren, en offerde brandoffers 3) op dat altaar, liet de offerdieren geheel door het op het altaar aangestoken vuur verteren, om ze zo geheel en zonder voorbehoud de Heere te wijden.

1. Heere, Jehova, Verbondsgod, omdat hier niet het bestuur en het bevel, van de Almachtige gebiedende God wordt verhaald, maar de gemeenschap van liefde van de geredde mens en de genade van de trouwe Heer.

2. Zoals Noach door vele bewijzen zijn gehoorzaamheid had getoond, zo geeft hij nu ook een voorbeeld van zijn dankbaarheid. Deze plaats leert, dat de offeranden van het begin af tot dit doel zijn ingesteld, opdat de mensen door zulke oefeningen zouden er gewend aan zouden raken, de goedheid des Heren te prijzen, en te danken. Want hoewel alleen belijden met de mond al voldoende zou zijn, ja zelfs stilzwijgende erkentenis van het hart, toch weten wij, dat onze traagheid veel prikkels nodig heeft. Dus toen eertijds de heilige vaderen hun eerbied jegens God door offeranden beleden, was dit volstrekt een overbodig werk. Daarbij komt nog, dat zij nog altijd de schaduwbeelden voor ogen hadden, waardoor zij eraan herinnerd werden, dat zij zonder Middelaar niet met God te doen konden hebben.

Voor de eerste maal in de heilige geschiedenis wordt hier een altaar vermeld. Het eerste wat bij een altaar in het oog valt, is dat het een verhoging van de aarde naar de hemel, een verheffing van de aarde boven haar gewone oppervlakte vertoont. Sinds de Heere niet meer, zoals voor de zondeval, in voortdurend verkeer met de mens op aarde wandelt; sinds met de zondvloed het paradijs is verdwenen en hemel en aarde gescheiden en tegenover elkaar gesteld zijn; sindsdien richt zich de blik niet meer naar de oostzijde van het Paradijs, maar naar de hemel; sindsdien is ook de vlakte van de aarde niet meer geschikt, dat de mens onmiddellijk van haar af God zijn gaven kan aanbieden, zij moet voortaan uit de vloek, tot een altaar verhoogd worden.

Hoewel hier voor de eerste maal een altaar wordt vermeld, toch mag men daaruit niet besluiten, dat, voor de zondvloed, de kinderen Gods voor de Heere geen altaar hadden gebouwd. Eerder pleit alles ervoor, dat, waar men sinds Enos' dagen de naam des Heren gemeenschappelijk aanriep, dit plaats vond bij het altaar.

3. (Hebr. Olah, = opgebrachte, aangebodene). Bij deze werd alles verbrand, wat bruikbaar was, en een deel door priester of offeraar, gelijk bij andere offers, gegeten. Het doel van die offers was, een verzoening teweeg te brengen. Daarom leidde de offeraar de hand op de kop van het dier, en bracht daarmee zinnebeeldig zijn zonde erop over, waaraan alsdan de verdiende doodstraf werd voltrokken. Het onderscheidt zich daardoor van de schuld- en zoenoffers, dat deze voor enkele overtredingen werden gebracht, terwijl in het brandoffer de algemene bekentenis van zonde en schuld lag uitgedrukt. Het brandoffer, als de meest algemene soort, bevatte tevens de overige in zich, waarom het tevens dankoffer was, ofschoon dit er menigmaal nog aan toegevoegd werd (Exodus 20:8, Jozua. 8:31, Zich. 20:26, 1 Samuel. 10:8, 1 Koningen 3:15 enz.)
De betekenis van Noach's brandoffer was deze: het gaf te kennen, dat hij en de zijnen niet om hun gerechtigheid, maar door God uit genade gered waren, en dat hun schuld verzoening voor God nodig had; het drukte het geloof uit, dat God hun schuld verder genadig vergeven zou, en getuigde, op grond van deze belijdenis van zonde en van dat geloof, van de dankbaarheid voor hun redding,.

Niet een "minchah," gelijk Kaïn de Heere geofferd had, maar een "Olah".

21. En de HEERE rook die liefelijke reuk; de ten hemel opstijgende reuk, die om de gezindheid, welke zich in het offer uitsprak, Hem liefelijk was, werd door de Heere opgemerkt, gelijk geen enkel gebed door Hem wordt vergeten; en de HEERE zei in Zijn hart,
1. nam bij Zich zelf het besluit van de goddelijke liefde: Ik zal voortaan de aardbodem niet meer vervloeken om des mensen wil, gelijk Ik eens gedaan heb (Genesis 3:17). Ik deed het naar recht, want het gedichtsel van 's mensenhart is boos van zijn jeugd aan, 2) en Ik zal voortaan niet meer al het levende slaan, gelijk als Ik gedaan heb; eens heb Ik het moeten doen, om die rechtvaardigen vloek, om aan de wereld een voorbeeld te geven van Mijn vuurijver, die de tegenstanders verteren kan (Hebr. 10:27), en haar een dreigend voorbeeld van mijn laatste gericht voor ogen te stellen (2 Petrus. 3:5-7); maar van nu aan wil Ik de menselijke zondigheid, als iets dat door uitwendige strafgerichten niet kan weggenomen worden in aanmerking nemen en de mens langmoedig zijn, totdat de verlossing komt, die inwendig heelt. (Romeinen 3:25).

1. Het spreken Gods in Zijn hart weerklinkt in het inwendige van de harten van de gelovigen.

2. "Van zijn jeugd aan." Hiermee leert de Heere God, dat de mensen als zondaars geboren worden.

22. Voortaan al de dagen van de aarde zullen zaaitijd en oogst, en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht niet ophouden, 1) maar een regelmatige afwisseling van vruchtbaarheid en daartoe van luchtgesteldheid; van jaargetijden en dagen plaats vinden. 2)

1. Dat zijn de gedachten van de liefde Gods, die Hij aan Noach als antwoord op zijn offer laat vernemen, zoals nog heden ieder gelovig bidder het antwoord op zijn gebed uit het hart van God innerlijk mag ontvangen.

Hiermee wordt de wereld weer in de vorige toestand teruggebracht. Want zo groot was de verwarring en zodanig was de aarde misvormd, dat er enige vernieuwing nodig was. Waarom Petrus dan ook zegt van de oude wereld, dat zij door de zondvloed is vergaan. De zondvloed toch was een verstoring geweest van de orde van de natuur. De wisseling van zon en maan was opgehouden; er was geen onderscheid tussen winter en zomer. Daarom verzekert de Heere, dat het Hem behaagde, alles weer in haar glans te herstellen, en weer waar te nemen, hetgeen hun was opgedragen.

2. En toch vrezen wij zo dikwijls bij langdurige droogte of regen of kou. De afwisseling moet komen, waarom dan zo ongelovig? Wij vrezen voor honger, en God, de Getrouwe, heeft reeds duizenden jaren naar dit woord de aarde genoegzaam laten voortbrengen. Kleingelovigen, zijn de woorden Gods, zo vele eeuwen reeds bevestigd, van zo kleine betekenis, van zo weinig kracht voor u?.

HOOFDSTUK 9.

GOD BEVESTIGT ZIJN VERBOND DOOR DE REGENBOOG.

1. En God, daar Hij de aarde volgens Zijn raadsbesluit opnieuw wilde overgeven aan het, als een brandhout uit het vuur geredde (Amos. 4:11) hoopje, zegende Noach en zijn zonen, bijna met dezelfde woorden, waarmee Hij te voren de eerste mens gezegend had (hoofdstuk. 1:28-30), en Hij zei tot hen: Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde! 1)

1. Ook na de zondvloed spreekt God, de Heere, het duidelijk uit, dat niet een gedeelte van de aarde, maar zij in haar geheel bestemd is tot verblijfplaats van de mens. De landverhuizing is met dit woord voor ogen, niet af te keuren.

2. En hoewel niet meer op de oorspronkelijk zo liefelijke wijze, als de eerste mensen, daar uw verhouding tot het schepsel veranderd is, zult gij toch weer heer zijn over de gehele schepping. En uw vrees en uw verschrikking, 1) vrees en schrik voor u, zij over al het gedierte der aarde, en over al het gevogelte des hemels; in al wat zich op de aardbodem roert, en in alle vissen der zee: zij zijn in uw hand overgegeven.

1. Hiermee wordt ook aan de tweede stamvader, en aan zijn nakomelingschap de heerschappij over al het gedierte gegeven. Die heerschappij was nodig, wilde de wereld in stand blijven.

3. Al wat zich roert, dat levend is, zij u tot spijze. 1) Ik heb het u al gegeven, gelijk het groene kruid, dat eertijds wellicht de enige spijze was, maar nu voor een zo veel zwakker geslacht, dat krachtiger voedsel, dat vleesspijs behoeft, slechts als toespijs dienen zal.

1. Volgens veler gevoelen werd voor de zondvloed het vlees van de dieren niet gegeten. Calvijn tekent op deze plaats aan, dat de bewijsvoering hem niet vast genoeg is. "Want," zegt hij, "daar de offeranden aan God gewijd geslacht werden, en het vrij stond de wilde beesten te doden uit wier huiden zij, voor zich klederen en tenten maakten, zie ik niet in, welke godsdienstplicht hen verhinderde van het vlees gebruik te maken. Maar" zegt hij "omdat het van weinig belang is, wie gelijk heeft, stel ik ook niets vast.".

4. Doch het vlees met zijn ziel, dat is zijn bloed, zult gij niet eten, geen dier, waarin nog leven was en niet op gewone wijze geslacht, mocht gegeten worden maar ook het bloed zelf niet. (Hand. 15:20, Leviticus 3:17).

5. En, hoewel Ik alles wat leeft en zich beweegt, u ten spijze gegeven heb, mag toch het vlees eten niet in bloeddorst en barbaarsheid 1) ontaarden; gij zultachting voor het leven van een dier hebben, en het leven is in het bloed. (Leviticus 17:11,14) 2) Daarom wil Ik ook omgekeerd uw leven tegen de dieren beschermen. Voorwaar, ik zal uw bloed, het bloed van uw zielen, of beter vertaald: het bloed naar uw zielen, het bloed, waarin uw leven is, eisen, wreken, van de hand van alle gedierte zal ik het eisen, terwijl Ik hiermee bepaal, dat wanneer een dier een mens doodt, dat gedood zal worden (Exodus 21:28, 29)) ook van de hand van de mensen, en nog veel meer van de hand van een zijns broeders gelijke, zo hij die gedood heeft,

die niet alleen zijn, medeschepsel, maar zijn broeder is, en voor wiens leven hij alzo nog grotere achting moet hebben, zal Ik de ziel van de mens eisen, gelijk Ik eens van Kaïns hand zijn broeder Abel geëist heb.

1. Volgens een afschuwelijke gewoonte in de oudheid, welke nog in Abyssinië bestaat, werden van levende dieren stukken afgesneden en door vuur verteerd; dit was misschien ook vóór de zondvloed (hoofdstuk. 6:4) in zwang.

2. Op deze plaats is tegelijk een ander, nog dieper liggende grond aangegeven, waarom de mens van het bloed zich onthouden moet: "het bloed is de verzoening voor het leven.".

3. Volgens deze plaats mogen wij doden of uitroeien de dieren, die voor ons leven, of in andere opzichten ons schadelijk zijn.

6. a) Wie het bloed van mensen vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden, 1) en wel door de in mijn plaats staande Overheid, die Ik van nu aan aanstellen zal, en door welke Ik een dam opwerp tegen het toenemen van het kwaad, temeer daar van Mijn hand geen algemeen verdelgingsgericht meer komen zal (Romeinen 13:1 vv.) want God heeft de mens,
b.oorspronkelijk naar Zijn beeld gemaakt; 2) zulk een vergrijp aan een mens is daarom een vergrijp aan de goddelijke Majesteit.

a.Klaagt. 4:13 MATTHEUS. 26:52 Openbaring. 13:10 b) Genesis 1:27

1. God heeft de doodstraf bevolen en nimmer dit bevel ingetrokken. Elke wetgeving, welke met dit bevel niet rekent, moet door ware gelovigen bestreden worden.

Men heeft uit deze schriftplaats willen bewijzen, dat het beeld Gods door de zonde geenszins in de mens is verloren gegaan. In geen enkel geval is er recht tot de laatste gevolgtrekking, daar de waarde van de mens toch altijd beoordeeld moet worden naar zijn oorspronkelijke staat en toestand, gelijk die was in de nog niet gevallen Adam. Ook in Psalm. 8 wordt de mens in de staat der rechtheid als type van de komende Christus bezongen.

2. De mens heeft zijn gehele natuur verdorven, waardoor hij zich schuldig gemaakt heeft tot de lichamelijke en geestelijke dood. En in al zijn wegen goddeloos, verkeerd en verdorven geworden zijnde, heeft hij verloren al zijn uitnemende gaven, die hij van God ontvangen heeft en heeft niets overgehouden, dan kleine overblijfselen, welke voldoende zijn, om hem alle onschuld te ontnemen.

De in deze verzen voorkomende geboden worden "de Noachitische geboden" genoemd. Ook al zijn gevolg en wezen of vorm van het beeld Gods door de zonde in de mens verloren gegaan, de grondslag van dat beeld of de geestelijke aard van de mens, die onsterfelijk en met redelijke en zedelijke vermogens toegerust is, kan niet ophouden te bestaan, zonder dat de mens ophoudt mens te zijn, of wel zijn gemoedswezen prijs geeft, d.i. ophoudt als mens te bestaan. In de menselijke natuur ligt de voortreffelijkheid van de mensen boven het dier; ook daardoor is hij van het dier onderscheiden, en juist die menselijke natuur is, in bredere en

meer algemene zin, naar Gods beeld geschapen. Deze natuur is onvernietigbaar, zij vertegenwoordigde op aarde het geestelijk karakter van de God in de hemel en maakt ons "de kleine overblijfselen" duidelijk, waarvan onze belijdenis spreekt.

Nooit mag uit deze woorden worden afgeleid, dat het beeld Gods niet verloren is door de val. God spreekt hier over de mens alsof hij nog in de staat der rechtheid verkeerde. In de eerste plaats stelt de Heere zich de oorspronkelijke toestand voor ogen. Dat is Zijn Soeverein recht. En in de tweede plaats heeft Hij de mens voor ogen, die diep gevallen is, maar toch nog de sporen toont van dat heerlijk Goddelijk beeld, in de kleine overblijfsels van die kostbare schat, welke voor de val zijn eigendom was.

7. Maar a) gijlieden, in plaats van te doden en tot straf gedood te worden, weest vruchtbaar en vermenigvuldigt; teelt overvloedig voort 1) op de aarde en vermenigvuldigt op deze.

a.Genesis 1:28, 8:17

1. Hij (de Heere) spreekt nu weer tot Noach en zijn zonen om hen aan te zetten tot de neiging, om het geslacht van de mensen voort te planten. Hij wil als het ware zeggen: Gij ziet, dat Ik zorgvuldig het menselijk geslacht heb bewaard en beschermd, besteed gij nu voor mij uw moeite in de voortplanting ervan. Aan hen de instandhouding van het geslacht bevelende, houdt Hij hen tevens terug van moord en onverstandige wreedheden. Het voornaamste doel is echter geweest, zoals boven is aangemerkt, opdat Hij hun vreesachtige gemoederen tot bedaren zou brengen.

Gelijk God, de Heere, de heilige huwelijkse staat in het Paradijs had ingesteld, zo bevestigt hij die instelling ook na de zondvloed. Tegenover de goddeloosheden van de oude wereld die in het bijzonder in tegennatuurlijke ontucht, in hoererij en brasserij hadden bestaan, stelt de Heere, met deze woorden, de heiligheid van het huwelijksleven.

8. Voorts zei God tot Noach opdat hij niet weer beangst zou zijn voor een tweede zondvloed, indien de hemel andermaal met wolken zou bedekt worden, en niet alleen tot hem, maar ook tot zijn zonen met hem 1) als de nieuwe stamvaders van alle volken: daar Hij hun Zijn besluit (hoofdstuk. 8:21 en 22) wilde laten weten en tegelijk door een plechtige gelofte tot vertrouwen op Zijn genade wilde opwekken, zeggende:

1. In Noach en zijn zonen richt God dit verbond met de gehele mensheid op. De mensheid heeft daardoor de belofte, dat de wereld niet weer door een zondvloed zal vergaan. De gemeente van de levende God kan daarom gerust zijn, en niettegenstaande de goddeloosheid van de mensen en de verschrikkelijke afvalligheid van de dagen, met vertrouwen afwachten de dag, wanneer de Heere nieuwe hemelen scheppen zal en een nieuwe aarde, nadat de oude zal zijn vergaan, door vuur gezuiverd.

9. Maar Ik, a)ziet Ik, de Getrouwe wil u genadig zijn en, richt mijn verbond, het verbond, dat Ik in mijn ontferming gemaakt heb, op met u en met uw zaad na u.

a. Jesaja. 54:9

10. En met alle levende ziel, die met u is, van het gevogelte, van het vee en van alle gedierte der aarde met u; van allen, die uit de ark gegaan zijn, tot al het gedierte der aarde toe. 1)

1. Drie graden zijn hier op te merken. Want God sluit als het ware thans een verbond met Noach en zijn zonen, opdat zij niet weer voor een zondvloed zouden vrezen. Vervolgens strekt Hij dat verbond uit tot de nakomelingen, niet slechts, opdat de voortdurende zegeningen ervan andere geslachten ten goede zouden komen, maar opdat ook zij, die naderhand zouden geboren worden, door het geloof, die getuigenis zouden verstaan en hetzelfde zich zouden toe-eigenen, wat aan de zonen van Noach beloofd was. Ten derde verzekert Hij, dat Hij ook het stomme dier genadig zou zijn, maar zo, dat het gevolg zich alleen uitstrekte tot het beschermen van het leven zonder dat zij er gevoel en begrip van hadden.

11. En Ik richt Mijn verbond op met u algemeen, dat niet meer alle vlees door de wateren van de vloed zal worden uitgeroeid; en dat er geen vloed meer zijn zal, om de aarde te verderven.

12. En God, kennende de mens in zijn zwakheid en in zijn geloof, maar ook daarom geen zwarigheid makende, om het geloof met zulke hulpmiddelen te bevestigen, zei: Dit is het teken, 1) het zichtbaar bewijs en onderpand van het verbond, dat Ik geef tussen Mij en tussen ulieden, en tussen alle levende ziel die met u is, tot eeuwige geslachten (Hebr. geslachten der eeuwigheid d.i. zo lang de wereld staan zal).

1. Gelijk straks voor Abraham en zijn geslacht de besnijdenis een teken, een symbool wordt van het Verbond, zo ontvangt ook hier Noach een teken, een symbool van de belofte aan hem en zijn geslacht geschonken.

13. Mijn boog, 1) de zevenkleurige regenboog, heb Ik gegeven 2) in de wolken; deze zal van nu aan daar zijn, die zal zijn tot een teken des verbonds tussen Mij en tussen de aarde met al haar bewoners.

1. Wel is de Heere God werkmeester van het geloof en volmaakt het, maar in de keuze van de middelen, waardoor Hij zulks doet is Hij volkomen vrij. Hier bevestigt Hij het geloof aan Zijn verbondstrouw door het teken van de regenboog.

2. Uit dit "heb Ik gegeven" is volstrekt niet af te leiden dat de regenboog er vroeger niet is geweest, gelijk sommigen menen. De regenboog was er ook vroeger, maar wordt nu tot een teken en een onderpand van het verbond door God geheiligd. Door deze woorden, zijn enige voorname godgeleerden verleid geworden, om te beweren, dat de regenboog er voor de zondvloed niet is geweest; wat belachelijk is. Want deze woorden van Mozes betekenen niet dat de boog is gemaakt, alsof hij er vroeger niet was, maar dat hij tot teken is gesteld, waardoor God Zijn goddelijke genade aan de mensen betekende. Het behaagt God de aardse dingen te gebruiken als voertuigen, om de gemoederen van de mensen omhoog te heffen. Zo gebruikt Hij hier de hemelse boog die er natuurlijk vroeger geweest is, om hem tot een teken

en onderpand te wijden en aldus aan hem een nieuwe plicht op te dragen, om een teken te zijn van een op zichzelf veeleer tegenstrijdige zaak, omdat hij niet met een langdurige regen dreigt.

Ontstaan uit de werking van de zon op de donkere wolken, is de regenboog een zichtbaar teken van de gewilligheid van onze God, om het aardse te zegenen; uitgespannen tussen hemel en aarde, verkondigt hij vrede tussen God en mensen; de kring van ons gezicht overspannende, predikt hij dat Gods genadeverbond allen omvat.

De regenboog is de veelkleurige glans van de doorbrekende zon op de wegtrekkende wolkennacht; de triomf van de zon over de wateren; zonnenglans, lichtglans, ingebrand in de regenwolken als teken van haar onderwerping, als teken van bescherming van al wat leeft door de macht van de zon of veelmeer door Gods ontferming.

Zeven kleuren in de regenboog, zeven Geesten voor Gods troon.

Ook hier blijkt weer de vrijmacht van God. De regenboog overigens teken van regen, wordt nu onderpand, dat de aarde niet meer door de regenvloeden zal verwoest worden. Het dwaze Gods is wijzer dan de mensen.

Op het donkere van de wolk vestigt God Zijn verbondsteken. Dat donkere herinnert aan de zonde van de mens (Genesis 8:21); de regenboog aan het kruis. De genade schittert te midden van de duisternis. "Alle beloften van God rusten op een donkere grond."

14. En bij dit teken zullen uw en mijn ogen, uw en mijn gedachten op één punt tezamen zijn, namelijk, het zal geschieden, als Ik wolken over de aarde breng dat deze boog zal gezien worden in de wolken, en men daarbij aan Mijn verbondsgelofte zal gedenken en zich daarmee vertroosten.

15. Dan zal ook Ik mijn boog aanzien, als Mijn onderpand voor de gegevene toezegging, en gedenken aan Mijn verbond,
1. hetwelk is tussen Mij en tussen u, en tussen alle levende ziel van alle vlees; en de wateren zullen niet meer wezen tot een vloed, om alle vlees te verderven.

1. Op menselijke wijze wordt God hier sprekend ingevoerd, maar de Heere schikt zich in zijn spreekwijzen geheel naar de mens, opdat het geloof zou worden versterkt. Zo dikwijls de mens de boog zou zien, zou hij er verzekerd van kunnen zijn, dat de Heere Zijn Verbond gedachtig was.

16. Als deze boog in de wolken zal zijn, zo zal Ik hem aanzien, om te gedenken 1) aan het eeuwig verbond tussen God, die geen mens is, dat Hij zou liegen, noch een mensenkind, dat Hem iets zou berouwen Numeri 23:19, en tussen alle levende ziel, van alle vlees, dat op de aarde is.

1. God stelt bij Zijn verbond de mensen geen voorwaarde; maar verbindt Zichzelf alleen, om de mens door zoveel genade tot aanbidding en liefde te bewegen.

Dat heet in de Schrift het gedenken Gods, als wij gevoelen en gewaar worden dat Hij gedenkt, namelijk wanneer daar tekenen zijn, die ons doen opmerken, hoe Hij gedenkt. Alzo toont alles aan, dat gelijk ik mij tegenover God plaats, Hij Zich alzo tegenover mij geplaatst heeft.

17. Zo zei dan God tot Noach voor de derde maal: Dit is het teken 1) van het verbond, dat Ik opgericht heb tussen Mij en tussen alle vlees, dat op de aarde is.

1. Een teken is datgene, dat door de zinnen begrepen, maakt dat wij tot kennis van iets anders komen.

God toont hier op velerlei wijze Zijn goedheid, en stort Zijn barmhartigheid met bijzondere vreugde uit, zoals een moeder, die aan haar verdrietig kind vele goede woorden geeft en liefelijk ermee schertst, totdat het eindelijk het huilen vergeten is en weer lachen moet.".

Het Noach’s verbond is Elohiem-verbond, een verbond met de hele natuur en wordt daarom ook natuurverbond genoemd.

V.Vs. 18-22. Ten slotte wordt uit de latere levenstijd van Noach nog een gebeurtenis meegedeeld, waardoor de grondtrekken van zijn zonen, zoals deze verder in de uit hen voortkomende geslachten zich ontwikkelden, openlijk te voorschijn treden. In profetische geest spreekt daarbij de grijze vader zegen en vloek uit over zijn zonen, ieder naar zijn gedrag, zoals de geschiedenis van de volgende volkeren tot op onze tijd leert, werd beide, zegen en vloek, als vervulling aangebracht.

18. En de zonen van Noach, die uit de ark gingen, waren a) Sem, en Cham en Jafeth, 1) en Cham is de vader van Kanaän, die in de latere geschiedenis van bijzondergewicht geworden is.

a.Genesis 6:10

1. Dat nog eens de namen van Noach en zijn drie zonen vermeld worden is niet alleen, omdat daarmee een overgang wordt gevormd van de geschiedenis van de zondvloed tot die van de volgende tijd, maar bovenal, omdat de Heere God op nadrukkelijke wijze wil te kennen geven dat uit dat gezin de wereld is gebouwd, alle navolgende geslachten zijn voortgekomen. Uit één bloed (Adam) voor de zondvloed, uit één bloed (Noach) na de zondvloed. Altijd wordt Sem eerst genoemd, hoewel hij niet de oudste was, omdat uit hem dat volk is voortgekomen, waaruit de Christus is, zo veel het vlees aangaat.

19. Deze drie waren de zonen van Noach; en van deze is, gelijk hoofdstuk. 10 nader wordt aangewezen, na de zondvloed de gehele aarde overspreid. 1)

1. Sem (naam) is de stamvader van de volkeren in West-Azië, die nu nog Semieten genoemd worden, en van wie velen vasthielden aan de kennis van de waarachtige God; Cham (hitte) de stamvader van de volkeren van de verzengde luchtstreek in Afrika en Zuid-Azië; Jafeth (uitbreiding) de stamvader van het grootste deel van het menselijk geslacht, met name van de noordelijke en westelijke Keltische, Perzische, Griekse en Germaanse stammen.

2. En Noach begon 1) na de zondvloed, als het ware, weer van voren aan, een akkerman te zijn, en hij plantte behalve koren en andere vruchten nu ook een wijngaard. 2)

1. Hiertoe was het oord, waar hij zich neerzette, bijzonder geschikt; nog heden levert Armenië goede wijn op zelfs op een hoogte van 4000 voet boven de oppervlakte van de zee worden wijnstokken gevonden.

2. Hieruit is niet af te leiden, dat hij zich vroeger met een ander bedrijf had bezig gehouden, maar dit betekent, dat, hoewel hij reeds een grijsaard was, zich toch op de akkerbouw toelegde gelijk weleer, en zich daarmee de nu volgende jaren bezighield, terwijl zijn gezin, of liever, dat van zijn zonen vermeerderde en aan Jafeth zeven, aan Sem vijf en aan Cham vier zonen werd geboren. Hoeveel tijd er verliep tussen dat planten van de wijngaard en het persen van de druiven, wordt ons niet gemeld. Daar Kanaän na de zondvloed is geboren en hij reeds meer dan een kind was, toen Noach zich te buiten ging aan de wijn, zo kan men daaruit opmaken, dat er verscheidene jaren tussen verlopen zijn.

21. En hij dronk van die wijn en werd, deels nog wel onbekend met de bedwelmende kracht van de nieuwe drank, maar ook bij vergevorderde ouderdom aan het gevaar van bedwelming lichter blootstaande, dronken, 1) en in zijn dronkenschap niet wetende wat hij deed ontblootte zich 2) in het midden van zijn tent.

1. Noach en Adam; de wijnstok een beproevingsboom als de boom van de kennis van goed en kwaad; Noach als Adam gevallen. Het kruis is gewoonlijk beter dan de vreugde, om ons bij God te houden. "Die in de wateren van de grote vloed standhield, bezwijkt voor de wijn. De Schrift verzwijgt en bemantelt niet, zij vertelt de zonden ook van de allergrootste heiligen, ons tot troost maar ook tot waarschuwing"

Die de aartsvader te zeer verontschuldigen, werpen vrijwillig die troost van zich, welke de Heilige Geest heeft nodig geacht aan de kerk te schenken, namelijk, dat ook de allergrootste heiligen soms struikelen en vallen.

Dat de zonden van die vromen meegedeeld zijn, is wel een bewijs, dat wij niet een verdichting voor ons hebben maar waarheid. Jammer dat zo menigmaal misbruik daarvan gemaakt, wordt en menigeen zijn zonden met die van de bijbelheiligen zoekt te verschonen; dat is het: "er staat geschreven" in mond van de duivel; niet het bedekken, maar het betreuren van de zonde zal ons genade doen vinden; zij zijn ons beschreven, opdat wij waakzaam zijn, ziende de zwakheid van de mensen, en wanneer wij gevallen zijn, niet wanhopig worden maar weten zouden, dat er vergeving is. Vergeet bij de wijn, het teken van Christus, bloed, het kruis van Jezus niet. In oude tijden zag men het kruisteken op de bodem van de drinkkannen.

Onvoorzichtigheid is hier de eerste oorzaak van de zonde. Onbekend met de kracht van de wijn ging de man, die overigens zulk een uitnemend kind van God was en vóór de zondvloed zich vrij had gehouden, door Gods genade, van de uitgietingen van de ongerechtigheid van de toen levende mensen, zich te buiten.

2)Dronkenschap leidt in de regel tot onzedelijkheid. Bij de dronkaard is zo dikwijls alle gevoel van schaamte en zedigheid verdwenen (zie de geschiedenis van Lot)

22. En Cham, Kanaäns vader, waarschijnlijk door zijn jongste zoon, die de grootvader het eerst in die dronken toestand zag, erbij geroepen; zag zijn vaders naaktheid, en in plaats van zijn oog af te wenden, of de vader te bedekken, verheugde hij zich in die verkeerdheid, en hij gaf het zijn beide broeders daarbuiten te kennen, 1) opdat zij met hem zouden gaan en de vader bespotten.

1)Lichtzinnigheid loert op het aanschouwen van naaktheid, en spaart zelfs, waar zij het toppunt bereikte, de ouders niet. Zonde verheugt zich in zonde: de wereld ziet met welgevallen naar de razernij, waarin de drinker vervallen is. De boze heeft een lust om de boosheid te verbreiden: maar de godvrezende wendt het oog van de ijdelheden af; genade wordt verontwaardigd en bidt, de liefde bedekt alle dingen. Wellicht was Cham, de ontuchtige, reeds meermalen door zijn vader bestraft: nu juicht hij dat hij de priester Gods in zonde ziet. Zo is het een feest van de hel, waar de vrome struikelt.

Acht zielen had de Heer zich uitverkoren als een heilig en gereinigd zaad tot vernieuwing van Zijn gemeente; maar Noach’s zonde toont, hoe noodzakelijk het is, dat God de mensen, hoe voortreffelijk zij mogen zijn in toom houdt. De goddeloosheid van Cham bewijst, hoe diep bij de mensen de wortel van het kwaad zit, die onafgebroken uitbot, tenzij daar, waar de kracht van de Geest sterker is. Bij allen die in het heilig toevluchtsoord Gods onder zo weinige één duivel bewaard is, laten wij er ons dan niet over verwonderen, dat in de Kerk, waarin de hoeveelheid mensen veel groter is, de kwaden met de goeden vermengd zijn. Het is niet twijfelachtig, of de gemoederen van Sem en Jafeth, toen zij in hun broeder zodanig een monster van spotternij zagen, en aan de andere zijde de vader op de grond liggende, op schandelijke wijze zich ontbloot hebbende, zeer geroerd waren. Zulk een schrikkelijke verbijstering van het verstand bij het hoofd van de nieuwe wereld en de heilige Patriarch van de Kerk, kon hen niet minder in beroering brengen, dan wanneer zij hadden gezien, dat de ark gebroken, aan stukken gescheurd en uiteengeslagen was. Deze ergernis hebben zij echter met niet minder grootheid van ziel overwonnen als met zelfbeheersing bedekt.

In Kaïn, Cham en Judas zien wij in het bijzonder, hoe het Heilige niet met zich laat spotten, dat het óf vertedert óf verhardt, hoe het op bijzondere wijze óf tot een zegen óf tot een vloek wordt. De zonde van Cham was daarom des te groter en zwaarder, omdat hij gedeeld had in de bijzondere ontferming des Heren en met de anderen op goddelijke wijze bewaard was van de algehele ondergang van de wereld. Daarom, omdat de zonde zoveel zwaarder was, wordt straks de vloek van zo grote betekenis en van zo verreikende gevolgen.

23. Toen namen Sem en Jafeth een kleed, in plaats van zich door Cham te laten verleiden, en zij legden het op hun beide schouders, en gingen achterwaarts 1) en bedekten de naaktheid van hun vader; en hun aangezichten waren achterwaarts gekeerd, zodat zij de naaktheid van hun vader niet zagen:

1. Dit achterwaarts gaan, hun ogen afwendende van hun vader, toont genoegzaam, dat het hun heilige begeerte is, dat van de Majesteit van hun vader niet het minste verloren ging, maar deze voor hen onverzwakt bleef. De achting voor hun vader wensen zij niet te verliezen.

Wat al lichtzinnigheid wekt gij op, vrouwen! die uzelf niet behoorlijk bedekt. Van wat voor zonden zijt gij de oorzaak, mannen, die niet eerbaar handelt!.

24. En Noach ontwaakte van zijn wijn, zag de over hem uitgespreide mantel, vernam, wat er met hem geschied was, en hij merkte, hij doorzag de snoodheid van wat zijn kleinste (jongste) zoon hem gedaan had.

25. En hij zei, 1) vol van profetische geest, in de vorm van een lied, zodat niet hij, maar God door hem sprak: Vervloekt zij Kanaän, 2) een knecht van de knechten zij hij voor zijn broeders! Met al zijn nakomelingen zij Cham tot de ellendigste dienstbaarheid onder de anderen, die zich niet hebben laten verleiden, veroordeeld.

1. Noach treedt hier niet in de eerste plaats op als de diep beledigde vader, maar als de van God aangestelde Overheid. Het vervloeken, dat hij doet horen, is niet de straf alleen voor het beledigen van de vader, maar ook voor het in de vader aangetaste Soevereine recht van God. En dat, na zulk een bewijs, van Gods geduchte straffen. In Noach had Cham het Majesteitsrecht van God aangetast.

2. Tot Kanaän, Chams zoon, richt Noach zich, niet omdat hij wellicht slechter was dan de anderen; evenmin omdat hij, als Cham, de jongste zoon was, maar omdat de vloek het gehele geslacht van Cham zou treffen. Van Cham, de vader, tot Kanaän, de jongste zoon.

26. Voorts zei hij, van Cham zijn profetenblik op de beide anderen richtende, en in plaats van vloek nu zegen verkondigende, Gezegend zij de HEERE, de God van Sem, 1)geloofd zij die God, die Sem’s geslacht eens tot Heer, tot zijn verbonds- en volksgod hebben zal, want er is geen ander God dan Hij! en Kanaän zij hem of hun een knecht. 2)

1. Wanneer Jehova Sem’s God wordt, wordt Sem erfgenaam van alle heilsgoederen, welke God, als Jehova, aan de mensheid geeft.

Het eerste Evangelie verkondigt een toekomstig heil in het vrouwenzaad; onze profetie verbindt het aan de Godsnaam, (Sem -naam) welke aan Sem wordt gegeven.

Als Noach zijn zoon Sem de hoogste eer van eerstgeborene te zijn schenkt, aan wie de grootste en heerlijkste heilsgoederen zullen worden geschonken dan brengt hij daarvoor alle eer en lof toe, niet aan Sem zelf, maar aan de God van Sem, Die deze daartoe waardig heeft

geacht. Hoe blijkt ook hier weer de vrijmacht Gods. Want niet Jafeth, de oudste, maar Sem, de tweede, wordt hier aangewezen als degene, die op bijzondere wijze gezegend zal worden. Zo ook straks in het huis van Abraham niet Ismaël, maar Izaak; in het huis van Izaak niet Ezau, maar Jacob, en in het huis van Jacob niet Ruben, de eerstgeborene, maar de vierde, Juda. Overal en te allen tijde toont Hij het, dat Zijn Raad zal bestaan en dat Hij al Zijn welbehagen doet. Niet het door de wereld als het eerste geprezene ziet de Heere aan, maar dikwijls wat bij de wereld veracht is of minder in aanzien.

2. In de uitroeiing van de Kanaänieten onder Jozua, en de inbezitneming van hun land door Israël is deze profetie, waarmee de laatste woorden van de vloek over Kanaän: "van zijn broeders", bepaald op Sem worden gebracht, geschiedkundig vervuld.

27. God, 1)breide Jafeth uit. 2) Uitbreiding geve God aan de uitbreider (= Jafeth). Hij mijn eerstgeborene heeft zich niet aan de zijde van de goddelozen Cham, maar aan die van zijn vrome broeder geplaatst, en die bij zijn werk van kinderlijke getrouwheid geholpen; God zegene hem met bijzondere aardse zegen, door zijn geslacht machtig en talrijk te doen worden op aarde. Hij leide hem ook in de geestelijke zegen, die Sem boven hem vooruit heeft, en hij
28. nl. Jafeth wone in Sem’s tenten, 4) kome eens met zijn nakomelingen de zegeningen van het rijk Gods, dat in Sem’s land en volk, in Israël, zal voorbereid en opgericht worden Johannes 10:16) en Kanaän zij hem of hun een knecht. 5)

1)"God" (Elohiem), omdat Jehova, de Verbondsgod, aan de Jafethieten onbekend zou zijn.

2. In het Hebreeuws jafet lejéfet, d.i. Hij, nl. God, make Jafeth wijd, in de zin van: Hij geve Jafeth uitgestrekte landen, maar ook een talrijke nakomelingschap.

3. Hij, nl. Jafeth, niet de Heere, zoals sommige uitleggers menen. Dan moest toch noodzakelijk het woord "de Heere" zijn ingevoegd, omdat God (Elohiem) als "de Heere" (Jahweh) in Sem’s tenten woonde. Aan Jafeth wordt hier beloofd, dat er een tijd zal aanbreken, dat ook hij zal delen in het verbond, dat God hier met Sem’s nakomelingschap opricht.

4. Tegenover het knecht zijn van Cham en zijn nakomelingschap stelt God hier het lieflijk samenwonen van Sem en Jafeth. De vloek, over Cham uitgesproken komt te meer uit door de tegenstelling van de zegen aan Jafeth geschonken.

5. In de onderwerping van de Feniciërs door de Grieken, van de Carthagers door de Romeinen, van de Egyptenaren en Marokkanen door de Turken, en in het misbruiken van negers tot slaven door de Europeanen, is deze vloek vervuld. "Terwijl anders een slaaf slechts in het bezit van één heer is, zal Kanaän de knecht van twee heren zijn, alzo dubbel knecht. Door Sem zal hij tot Gods kennis, door Jafeth tot beschaving moeten opgeleid worden.

28. En Noach leefde na de vloed driehonderd en vijftig jaar, dus tot 2006 na de wereldschepping, het jaar van de zondvloed meegerekend.

29. Zo waren al de dagen van Noach negenhonderd en vijftig jaar; hij is de laatste die een zo hoge ouderdom bereikte, en hij stierf toen Abram bijna vijftig jaar oud was. Hij leefde zo lang, om de vroegere geschiedenis en die van zichzelf aan de geslachten na de zondvloed te kunnen overgeven.

HOOFDSTUK 10.

GESLACHT EN NAKOMELINGEN VAN NOACH'S ZONEN.

I.Vs. 1-5. Voordat bericht wordt, hoe de van Noach's zonen afstammende geslachten, ten gevolge van de spraakverwarring over de gehele aarde verstrooid en, behalve het van God uitverkoren geslacht, aan hun eigen wegen werden overgelaten (Hand. 14:16) volgt een drievoudige geslachtstafel, welke de meest verschillende volken tot een stam terugleidt. Het eerst wordt die van Jafeth meegedeeld, de stamvader van volken, die plaatselijk wel het meest verwijderd woonden, maar tot een grote toekomst (hoofdstuk. 9:27) bestemd waren.

1. Dit nu zijn de geboorten van a) Noach's zonen: Sem, Cham en Jafeth: en hun werden zonen geboren na de vloed.

a.1 Kronieken 1:4

Deze zinrijke aanhef van Genesis geeft een trouwe weerklank op de aanhef van het voorgenoemd hoofdstuk, op het woord des Heren, dat, bij de uittocht uit de ark tot Noach en diens zonen werd gesproken: "maar gijlieden weest vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde," het is de uitgesproken zegen Gods, die vervulling vindt in de vervulling van de aarde, de mensen.

2. De a) zonen van Jafeth zijn: Gomer, de stamvader van de Cimmeriërs of Kelten aan de kusten van de Zwarte Zee, en Magog, stamvader van de Scyten, en Madbi, stamvader van de Meden, en Javan, stamvader van de Ioniërs, en Tubal, stamvader van de Tibarenen in het latere Pontus, en Mesech, stamvader van de Moschen op de bergen tussen Arafat en Kaukasus, en Thiras, stamvader van de Thraciërs.

a.1 Kronieken 1:5

3. En de zonen van Gomer, de eerstgeborene van de bovengenoemde zeven zonen van Jafeth zijn: Askenaz, stamvader van de Asieniërs in noordelijk Frygië, van wie de Joden de Duitse voorvaders afleiden, en Rifath, stamvader van de Riphaeërs, tussen het Waldaigebergte en de Karpaten, en Togarma, stamvader van de Armeniërs, die zich nog heden Thorkomatsi noemen.

4. En de zonen van Javan, de vierde onder Jafeths zonen, zijn: Elisa, stamvader van de Elisaeërs of bewoners van de Peloponnesus, en Tarsis, stamvader van de Doriërs in Hellas, de Chittieten op Cyprus en de eilanden in de Egeïsche zee, en Dodanieten, in Epirus.

5. Van deze nakomelingen van Jafeth zijn verdeeld de eilanden van de volken, de heidense aan de Middellandse zee wonende stammen, die van daar verder naar Midden-Europa trokken, in hun landschappen, elk naar zijn spraak (de gemeenschappelijke taalstam van deze volken heet de Indo-Germaanse), naar hun huisgezinnen, onder hun volken.

Alzo stammen van Jafeth af niet alleen de Indiërs, Meden, Armeniërs en de volken, die van de Kaspische zee tot aan de zee van Azof wonen, maar ook de Grieken, Spanjaarden, Galliërs, Brittanniërs en Germanen. "De nauwkeurigheid van de in deze aller oudste overlevering gegevene volksvertakkingen, wordt steeds door de nieuwste navorsingen meer bevestigd. Daarbij is nog op te merken, dat onze volkerenlijst slechts de oorspronkelijke volken aangeeft, uit wier vermenging de historische volken zijn voortgekomen.".

II. Vs. 6-20. Hierop volgt de geslachtstafel van Cham, wiens nakomelingen dikwijls met het rijk Gods in aanraking kwamen, in ander opzicht er dus te verder van verwijderd waren, daar zij noch verwachtingen als Jafeth, noch beloften als Sem hadden, maar door de volkeren uit beide stammen werden overwonnen en onderdrukt. (hoofdstuk. 9:25).

6. En de zonen van Cham, a) die zich, zoals de naam van de vader, Cham = hitte, aanduidt over de hetere landen hebben verbreid, zijn: Cusch, stamvader van de Ethiopiërs, en Mitsraïm, stamvader van de Egyptenaars, en Put, stamvader van de bewoners van Mauritanië en Lybië, en Kanaän, stamvader van de Feniciërs en Kanaänieten.

a.1 Kronieken 1:8

7. En de zonen van Cusch, de eersten onder deze vier, zijn: Scheba, stamvader van de bewoners van Meroë, een landschap van Ethiopië, omringd door armen van de Nijl, en Havila, stamvader van de Macrobische Ethiopiërs in het tegenwoordige Abyssinië, en Sabta, stamvader van de Astaboren, aan de Astaborar in Ethiopië, en Raëma, stamvader van de bewoners van een havenstad Rhegma, aan de Perzische golf, en Sabthecha, stamvader van de bewoners van Zingis, de oostelijke landtong van Ethiopië. En de zonen van de zo even genoemden Raëma zijn: Scheba, stamvader van de Sabaeërs in Zuid-Arabië en Dedan, stamvader van de Dedanieten, in het zuid-westelijke gedeelte van de Perzischen zeeboezem. Dedanieten zowel als Sabeërs breidden zich later verder uit naar het westen en noorden, en verenigden zich hier met de Joktanieten, Vs. 26-28 en Abrahamieten (hoofdstuk. 25:1-3) tot gemengde stammen.

8. En Cuscha) gewon, had een nakomeling, behalve de genoemde stamvaders, ook Nimrod, die in de oudste geschiedenis een man van naam geworden is; zijn naam betekent: laat ons opstaan en wijst alzo een oproerigkarakter aan: deze begon, in navolging van de tirannen, die er vóór de zondvloed waren (hoofdstuk. 6:4) geweldig te zijn op aarde.

a.1 Kronieken 1:16

9. Hij was een geweldig jager, die door stoute daden zich een naam trachtte te maken, een geweldige op aarde, voor het aangezicht des HEREN; 1) daarom wordt gezegd, bij wijze van een spreekwoord van iemand die tot stoute ondernemingen geneigd is en wel slaagt: gelijk Nimrod; een geweldig jager voor het aangezicht des Heren.

1. De Septuaginta vertaalt enantion Kuriou: tegenover de Heere. Calvijn tekent aan dat de uitdrukking zeggen wil, dat Nimrod beproefd heeft boven allen uit te steken, zoals trotse

mensen zich openbaren in hun opgeblazen zelfvertrouwen als degenen, die op anderen als uit de wolken neerzien. De vertaling van de Septuaginta komt ons het meest waarschijnlijke voor. Gelijk zijn naam "Opstandeling" betekent, zo ook was zijn woelen en werken een tegenstaan van de wil van God, al deed God ook nog uit dit kwade het goede te voorschijn komen, niettegenstaande het verzet van de mens Zijn raad volvoerende. Nimrod was de Lamech na de zondvloed.

Op tweeërlei wijze kan Nimrod beschouwd worden als een man, die hoewel uit Cham gesproten, nochtans God als Verbondsgod erkende, en voor het aangezicht des Heren in waarheid wandelde, die bij zijn handelen in dienst van de mensen om het wild gedierte uit te roeien, met kracht van God werd bedeeld en daarin slaagde. De gewone beschouwing echter is, dat Nimrod, ten spijt, in het aangezicht van de Heere, die om de gewelddaden de zondvloed had laten komen, het woeste leven verkoos en onderdrukker van anderen werd.

10. En het beginsel van zijn rijk, dat op daden van geweld gesticht was, was Babel aan de Eufraat en Erech, en Accad en Calne in het land Sinear, in het landschap Babylonië tussen Eufraat en Tiger.

11. Uit hetzelfde land, Sinear, in Assur (Vs. 22, opm.) die zich met zijn volksplanting aan de oostzijde van de Tiger neerzette, uitgegaan, misschien met geweld uitgedreven, en heeft gebouwd Ninevé en Rehoboth, Is en Kalach.

12. En Resen, tussen Ninevé en tussen Kalach; deze, namelijk de vier genoemde steden, die later tot één stad verenigd werden, is die grote beroemde stad, 1) Ninevé, de hoofdstad van het latere Assyrische rijk.

1. Zij had volgens Ktesias, een omvang van 480 stadiën (24 uren), waarmee de drie dagreizen (Jona 3:3) overeenkomen, en bevatte de vier door Nimrod aangelegde plaatsen, welke de Assyrische koningen verenigden. De oude opgaven omtrent de omvang van de stad worden door opgravingen bevestigd.

13. En Mitsraïm, de tweede onder Chams vier zonen, gewon de Ludieten, een Mauritanisch volk, en de Anamieten; bewoners van Delta, en de Lehabieten, ten westen hiervan laatsten, en de Naftuchieten, bewoners van de noordelijke grenzen van Egypte naar de zijden van Azië.

14. En de Pathrusieten, bewoners van het landschap Pathures in Opper-Egypte bij Thebe, en de Chasluchieten, bewoners van Cholchis aan de zuidoostelijke zijde van de Zwarte Zee, die van Egyptische oorsprong en van de overige volken van die landstreek werkelijk verschillend waren, vanwaar uit Colchis, de Filistijnen, d.i. aankomelingen, uitgekomen, uitgetrokken zijn en zich aan de zuidoostelijke kusten van de Middellandse Zee tussen Gaza (Vs. 19) en Pelusium hebben neergezet; en de Caftorieten, de Pontische Cappadociërs, welke zich eerst naast de Colchiërs nederzetten, later echter deels naar Kreta trokken, deels met de Filistijnen zich tot een volk verenigden (Amos 9:7)

15. En Kanaän, Chams jongste zoon, gewon Sidon, de stamvader van de Sidoniërs of Feniciërs, zijn eerstgeborene, en Heth, stamvader van de Hethiten bij Hebron en Berseba.

16. En de Jebusiet, de stamvader van de Jebusieten, die Jebus of Jeruzalem tot op David in bezit hadden, en de Amoriet, de stamvader van de Amorieten, een van de grootste Kanaänische volksstammen, die op het gebergte van Juda en aan de overzijde van de Jordaan woonden, en de Girgasiet, de stamvader van de Girgasieten, die aan het meer Gennesareth woonden.

17. En de Hivviet, stamvader van de Hevitten aan de voet van de Libanon, en de Arkiet, stamvader van de Arkieten, en de Siniet, stamvader van de Sinieten, beide volksstammen, die eveneens aan de voet van de Libanon woonden.

18. En de Arvadiet, de stamvader van de Aradiërs, de bewoners van het eiland Aradus aan de Noordkust van Fenicië, en de Tsemariet, de stamvader van de bewoners van Simyra, aan de voet van de Libanon, en de Hamathiet, de stamvader van de bewoners van Hamath in Syrië, en daarna zijn de gezinnen van de Kanaänieten verspreid.

19. En de landpale, de grens van de Kanaänieten was in de lengte of in de richting van het Noorden naar het Zuiden, van Sidon, daar gij gaat naar Gerar tot Gaza toe, en van daar in de richting van het westen naar het oosten, daar gij gaat naar Sodom en Gomorra en Adama en Zeboïm (hoofdstuk. 15:2; 19:24) tot Lasa, Karrilhoë = Schoonbron, (om een warme zwavelbron dus genoemd), toe.

20. Deze zijn de zonen van Cham, naar hun gezinnen, naar hun spraken, in hun landschappen, in hun volken; door deze is waarschijnlijk ook Zuid- en Midden Amerika bevolkt.

III. Vs. 21-23. Ten slotte wordt de geslachtstafel van Sem gemeld, bij wiens geslacht de kennis van de ware God het langst stand hield, totdat zij ook bij deze verloren ging en nog slechts door een enkele tak bewaard werd. Vervolgens worden die drie geslachtstafels nog eens in het geheel samengevat, opdat de oorspronkelijke eenheid van het gehele mensengeslacht vast zou staan vóór de tijd, waarin zij zich onder zo vele volkeren verdeelden (hoofdstuk. 11 vv.).

21. Voorts zijn Sem (naam), die de drager van de naam van God geworden is, zonen geboren; deze is ook de voorvader van alle zonen van Heber, 1) de stamvader der Ismaëlieten en Hebreeën of Israëlieten; en Sem is de broeder van Jafeth, de grootste, de eerstgeboren zoon van Noach, boven wie hij in geestelijk opzicht verheven is geworden. (hoofdstuk. 9:26 en 27).

1. Over de zonen van Sem sprekende, gebruikt Mozes een kleine inleiding, hetwelk hij bij de anderen niet doet. En dat niet zonder bedoeling. Daar dit geslacht door God was uitverkoren, wilde hij het van de overige volken door een bijzonder teken afzonderen. Dit is ook de reden, waarom hij hem noemt bij name als de voorvader van de zonen van Heber, en als de broeder van Jafeth, de eerstgeborene. Want de zegening van Sem kwam niet tot alle volken zonder onderscheid, maar bepaalde zich bij één familie. Ofschoon ook de kleinkinderen zelf van

Heber van de zuivere dienst van God afweken, zodat God naar recht hen kon verwerpen, heeft Hij echter de zegeningen niet geheel en al ingetrokken, maar slechts tijdelijk, totdat Hij Abram riep, om wie deze bijzondere eer aan dit geslacht en de naam van Heber wordt bewezen.

Het komt bij deze geslachtslijst voornamelijk op Heber aan, omdat in deze lijn de heilige taal en de beloften Gods zijn bewaard gebleven.

22. a) Sem's zonen, van welke, voor zo ver zij voor de heilige geschiedenis van betekenis zijn, hoofdstuk. 11:10 vv. zal gesproken worden, waren Elam, stamvader van de Elamieten in het Oosten van Babylonië, tussen Medië, Perzië en de Perzische Golf, en Assur, stamvader van de Assyriërs aan de overzijde van de Tiger, en b) Arfachsad, stamvader van de oude Chaldeeën, in een landstreek bij de Grieken Arrhapachitis geheten, en Lud, stamvader van de Klein-Aziatische Lydiërs, en Aram, stamvader van de in Syrië en Mesopotamië wonende Aramaëers.

a.1 Kronieken 1:17 b) Genesis 11:19

23. En Arams zonen waren Uz, wiens nakomelingen zich waarschijnlijk op de grenzen van Idumea en Arabië nederzetten (Job 1:1), en Hul, wiens nakomelingen de vruchtbare vlakte van de Anti-Libanon bewoonden in welke het meer Merom ligt, en Gether, stamvader van de Gindarenen, die ten noorden van Aleppo in Coelesyrië hun woonplaatsen hebben, en Maz, stamvader van de Maziërs, bewoners van het Mosiesch gebergte boven Nisibis.

24. En Arfachsad, de meest gewichtige van Sem's vijf zonen, gewon Selah, dat is uitzending, waarschijnlijk, daar hij de aanvoerder van een uitgezonden Semietische volksplanting was, en Selah gewon Heber, dat is, iemand van de overkant, waarnaar Abrahams nakomelingen de naam Hebreeërs, de van de overzijde van de Eufraat gekomenen, verkregen.

25. En Heber werden twee zonen geboren: de naam van de een was Peleg, dat is: verdeling, want in zijn dagen is, gelijk in hoofdstuk. 11:1-9 nader verhaald zal worden, de bevolking van de aarde verdeeld, en de naam van zijn broeder was Joktan.

26. En Joktan, de stamvader van de oudste bewoners van Arabië, gewon Almódad, en Selef en Hatsarmaveth, van wie de landstreek Hadramuht in zuidoostelijk Arabië haar naam heeft, en Jarach d.i. maan, maanvereerder.

27. En Hadóram en Usal en Dikla.

28. En Obal en Abimaël en Scheba, (zie "Ge 10.7)

29. En Ofir: in het landschap Oman in Arabië vindt men nog heden een el Ofir, en Havila, het tegenwoordige Haulan, in Gelukkig Arabië en Jobab, stamvader van de Jobarieten aan de Sachalitische Golf, deze allen waren zonen van Joktan.

30. En hun woning was van Mescha, Mesene aan de Perzische Golf in het Noordwesten, af, daar gij gaat naar of tot aan Sefar, waarschijnlijk de oude koningsstad Thepharon, in het Zuidwesten, aan het gebergte van het Oosten, het Arabische hoogland Nedschid, dat midden door het Schiereiland loopt.

31. Deze zijn de zonen van Sem, naar hun gezinnen, naar hun spraken, in hun landschappen, naar hun volken.

32. Deze zijn de gezinnen, nakomelingen van de zonen van Noach, naar hun geboorten, in hun volken; en van deze zijn de volken op de aarde verdeeld na de vloed.

In dit hoofdstuk ziet men de oorsprong van vele volkeren in alle delen van de wereld, en dus de kracht van de zegen, welke God na de zondvloed opnieuw over de mensen ten opzichte van hun vermeerdering en voortplanting gelegd heeft; zo ook uit welke vaders Christus naar het vlees afstamt. Noach, noch zijn kinderen hebben gedurende de zondvloed kinderen verkregen, evenmin zullen de dieren voortgeteeld hebben, die als in een duistere kerker opgesloten, als midden in de dood geplaatst, waren.

Veel lezers zijn gewoon, als zij aan dit hoofdstuk komen, het slechts in te zien; enkelen denken wel, dat het overtollig is en wegens zoveel onbekende namen tot weinig nut. Wij moeten het echter als een edelsteen aan de kroon van de Heilige Schrift opmerken, omdat niet een van de uit het oude heidendom overgeblevene schriften ons dit aanwijst of zal aanwijzen.

Reeds hebben de oude gereformeerde godgeleerden getracht aan te tonen, hoezeer de afstamming van alle mensen uit een enkel mensenpaar reeds waarschijnlijk wordt door de gewone spaarzaamheid Gods, die niets verkwist en steeds met de eenvoudigste middelen arbeidt. Deze eis, uit de aard van de goddelijke werkzaamheid genomen, wordt bevestigd door de grote vruchtbaarheid van de mensen, wordt door de verscheidenheid van de rassen eerder versterkt dan verzwakt, niet weersproken door de verspreiding van de mensen over de gehele aarde. Deze waarheid is de noodzakelijke grondslag voor de eis van de wederkerige mensenliefde, en is onmiskenbaar tot recht begrip van de erfzonde en van de algemeenheid van de zonde. Bij deze opvatting is er geen plaats voor het bestaan van mensen vóór Adam (pré-adamieten), of tegelijk met Adam (co-adamieten), of tegelijk met de bodem van ieder afzonderlijk land (autochtonen)

Gelijk God de sterren roept bij name en ze hun plaatsen en banen wijst, zo kent de heere ook de namen van alle mensen en mensengeslachtenen wijst aan elk zijn woning.

HOOFDSTUK 11.

TOREN TE BABEL, SPRAAKVERWARRING, GESLACHTEN VAN SEM.

I.Vs. 1-9. Van het Armenische hoogland wenden zich de nakomelingen van Noach naar de vlakte van het land Sinear tussen de Eufraat en de Tiger. Omdat ze dachten, dat zij wegens overbevolking zich spoedig zouden moeten verstrooien, wilden zij een middel- en verenigingspunt maken, in overmoed tot aan de wolken opklimmen, en door vereniging van alle mensenkrachten Hem, die in de Hemel woont, trotseren. Maar de Heere komt neer, verbreekt de nog aanwezige band van eenheid, die van de taal, de noodzakelijkste voorwaarde van een gemeenschappelijk handelen, en dwingt hen uit de valse eenheid tot verstrooiing.

1. En de gehele aarde was, gedurende de eerste eeuw na de zondvloed, nog van één spraak en één taal, volgens de ouderen de Hebreeuwse, volgens de nieuwere een grondtaal, waaruit de latere, ook de Hebreeuwse, zich ontwikkeld heeft.

1. De Hebreeuwse taal onderscheidt zich door vaste en eenvoudige vormen, ongemene rijkdom ten aanzien van alles wat de betrekking van God tot de mensen aangaat. Zij voegt zich zeer geschikt naar de gedachten, met weinige woorden, die hun klank nabootsen.

2. Maar het geschiedde, als zij nl. Nimrod en het volk, hetwelk hij om zich verzameld had van het Armenische hoogland, waar Noach na het uitgaan uit de ark zich eerst neergezet had, wegens hun buitengewone vermeerdering, tegen het Oosten (Zuid-Oosten) togen, dat zij een laagte, een bijzonder vruchtbare vlakte, zeer geschikt voor korenbouw, vonden in het land a) Sinear, dat is: Mesopotamië en Babylonië, en zij woonden een geruime tijd aldaar, door eenheid van taal en gezindheid aan elkaar verbonden. Doch, evenals vroeger onder Kaïns nakomelingen; nam het vergeten van God en een overmoedige gezindheid de overhand.

a.Genesis 10:10

3. En zij zeiden een ieder tot zijn naaste: Kom aan; zijn er in dit land geen steengroeven, zo is er toch geschikte aarde, laat ons daarvan nemen en tichelen strijken en wél doorbranden. 1) En zij deden gelijk zij gezegd hadden en de tichel was hun voor steen, in plaats van uitgehouwen steen, en het lijm, 2) de asfalt, welke in die streek zo veelvuldig gevonden wordt, was hun voor leem tot verbinding van de tichelen.

1. De onlangs opnieuw onderzochte bouwvallen bewijzen, dat men in de zon gedroogde of gebakken stenen gebruikte en deze met asfalt verenigde. Deze asfalt is zo hard, dat men zelfs nu nog de stenen van elkaar moet slaan.

2. Hieruit blijkt duidelijk, dat om hun plan te volvoeren, zij met grote moeilijkheden te worstelen hadden, maar daardoor tevens dat hun plan vast stond, de raad Gods te trotseren. Het koste wat het koste, maar zij zouden tonen dat ligt hierin dat zij bestand waren tegen God en bij machte om de plannen van God tegen te werken.

4. En zij, verheugd over de uitvinding, die door proeven gebleken was goed te zijn, zeiden: Komt aan, laat ons voor ons een stad bouwen, en een toren, waarvan de top in de hemel zij: en laat ons een naam voor ons maken a) streven naar roem en eer, 1) opdat wij niet misschien over de gehele aarde verstrooid 2) worden.

a.Jesaja. 63:12; Jeremia 32:20; Nehemia. 9:10

1)"Zich een naam te maken was het hoofddoel van de torenbouw (vgl. hoofdstuk. 6:4) De stad moest dienen, om tezamen beschermd te zijn tegen vijanden; de toren, die zij waanden ten hemel te kunnen optrekken, om van verre tot teken te zijn om de verstrooiing te voorkomen. In grote getale samenwonende, zouden zij anderen kunnen overweldigen en beheersen en groot zijn op aarde. Waarschijnlijk dachten zij ook aan de zondvloed, en wilden zij nu die toren hemelhoog maken om, zo opnieuw zulk een vloed kwam, zich in de hoogte te kunnen beveiligen. Zo waren zij ongelovig aan Gods belofte, en in plaats van in de vrees des Heren heil te zoeken, zochten zij behoud in grote werken, alsof er iets hoog voor de Heere zou zijn. Nog moeten wij opmerken, dat de geschiedenis van de torenbouw midden in de volkerenlijst wordt gevonden. Het verhaal van Sem’s geslachtslijn wordt afgebroken, om te verhalen, hoe enige, misschien onder Nimrod, een naam (= Sem) wilden maken. Kanaän zou een knecht van de knechten zijn naar Noach’s profetie. Dat zullen de bewoners van Sinear’s vlakte niet dulden. Zij zullen de raad van God omkeren en heersen. Zij zullen zich in de plaats stellen van Sem. Zij zullen de naam hebben, Zo zijn voor een daad dikwijls vele beweegredenen, en is een menigte van zonden tezamen gespannen tot één doel; maar de Heere vernietigt het door een wenk; Hij doet het hier als "de Heere," de Verbondsgod van Sem, en zegent deze naar Zijn belofte, waarvan het volgend geslachtsregister het bewijs geeft, daar Abram, de vriend Gods, de Vader der gelovigen, hem als zoon wordt gegeven.

In het oude Babylon bestond een ontzaglijke toren met een tempel aan Belus gewijd. Deze was vierkant, aan elke zijde ongeveer 463 Nederlandse el lang. Midden op dit gebouw stond een vierkante toren, half zo breed en lang als het gebouw, waarop hij rustte: op dit tweede gevaarte verhieven zich opnieuw dergelijke torens, in het geheel acht in getal. Rondom het gehele gebouw liep een trap van rustbanken voorzien. Boven op de laatste toren stond een grote tempel met een rustbed en een gouden tafel, maar zonder beeld. Enige tijd geleden zijn de ontzaglijke ruïnen van dit gebouw teruggevonden en beschreven. Zij droegen de naam van "Birs-Nimrod" (Burg van Nimrod). Aan de oostzijde vertonen zij zich in de gedaante van een langwerpige heuvel, waarvan de grondslag 2000 voet bedraagt. De tegenwoordige hoogte tot op de voet van de toren, die er zich op verheft, bedraagt 200 voet. De toren is 35 voet hoog. Aan de Westzijde vertonen zich deze bouwvallen mede in de vorm van een piramide. Zij bestaan uit schone, in het vuur gebakken stenen. Men kan nog slechts drie van de acht verdiepingen, waaruit de toren bestond, onderscheiden. Dit schijnen dan de overblijfselen te zijn van de toren, die toenmaals werd opgetrokken, en die waarschijnlijk de oudste bouwvallen van de gehele aarde uitmaken.

De Arabieren houden deze voor de door vuur verwoeste Babylonische toren.

2. Men vraagt vanwaar zij die kennis van de toekomstige verstrooiing hadden? Sommigen vermoeden, dat zij door Noach zijn vermaand, die de wereld tot in de vorige zonde en tot het vroeger bederf zag vervallen, op profetische wijze, door de Geest, een verschrikkelijke verstrooiing voorzien, heeft; zij menen, dat de Babyloniërs, toen zij God niet rechtstreeks konden tegenstaan, beproefd hebben, zijdelings de straf waarmee gedreigd was, af te wenden. Anderen zijn van mening, dat door een geheime ingeving van de Geest, zij omtrent hun straf zijn ingelicht, en dat nu dit torenbouwen een pogen was om de straf af te wenden. Maar deze uitleggingen zijn gedwongen. Niets dwingt er toe, als bewijs van hun oproerige gezindheid, welke bij hen schuilde, uit te leggen, wat zij hier zeggen. Zij wisten, dat de aarde gegrondvest was om te bewonen, en dat haar akkers bestemd waren om de mensen te voeden; de opeenhoping van de mensenmenigte zelf leerde hun, dat dit niet kon geschieden, zodra zij een lange tijd binnen een beperkte ruimte besloten bleven. Daarom wilden zij, wanneer men naar elders moest verhuizen, een toren, als getuige van hun oorsprong, van hun moederland.

5. Toen kwam de Heere neer, 1) om te bezien de stad en de toren, die de mensenkinderen bouwden. Dikwijls handelt en leeft de mens, bij de overtuiging, dat er een God is, alsof Hij zich niet bekommerde om hetgeen er op aarde geschiedt. De mens denkt niet aan Hem, maar die in de Hemel woont, lacht en spot met de hoogmoed van de mensen (Psalm. 2:4). Een tijd lang laat God hem voortgaan in zijn werk, om het straks te verstoren. Dat ondervonden Babels bouwlieden; zij werden het aan zijn tekenen gewaar, dat Hij neergekomen was en zag.

1. De neerdaling van God is tweeërlei, of tot richterlijk oordeel of tot reddende hulp. Bij Babel daalt God ten gerichte neer om de taal te verwarren, en aldus de onderlinge samenstemming te breken.

Dat hier gezegd wordt dat God neerkwam betekent dat God zichtbaar openbaarde dat Hem niet onbekend was, wat de torenbouwers bedoelden.

6. En de HEERE zei in de raad van de goddelijke Drie-eenheid (hoofdstuk. 1:26) Ziet, zij zijn één volk en hebben allen één taal, 1) en dit is het, dat zij beginnen 2) te maken, een stad en een toren, om groot te worden om zich een naam te maken en te behouden; maar nu, zou hun niet afgesneden, verhinderd worden, al wat zij bedacht hebben te maken?

1. In het Hebreeuws letterlijk: Ziedaar één volk en één taal onder hen. Een kort uitgestoten volzin, die recht geeft te veronderstellen, dat zij gedaan is op de toon van rechtmatige, heilige smart, die tot rechtvaardige straf dringt. Calvijn is van gevoelen, dat deze woorden op ironische wijze zijn uitgesproken.

2. Beginnen te maken wil niets minder zeggen, dan dat zij met alle haast en ijver aan het werk waren getogen en vast besloten, om het werk te voleindigen.

7. Kom aan, 1)laat ons, laten wij niet vele middelen gebruiken maar eenvoudig onder hen neervaren, en laat ons het werk verhinderen door hun taal aldaar te verwarren, opdat een ieder de taal van zijn naaste niet horen zodat zij moeten uiteengaan en in al hun nietigheid worden ten toongesteld. 2)

1. Het "Kom aan" des Heren tegenover het "kom aan" der mensen, Vs. 4.

2. De spraakverwarring, door een scheppende daad van God, als een heilig oordeel door de Heere voltrokken, is de oorzaak van hun verstrooiing in alle landen, niet het gevolg. Dat heeft de Heere gedaan, en het is een wonder in onze ogen. Het wonder licht juist daarin, dat, wat later in de geschiedenis van lieverlee gebeurde, hier, bij en in het begin op plotselinge en buitengewone wijze geschiedde. Opmerkingswaardig is het, dat de nieuwere onderzoekingen op het gebied van de talen tot de ontdekking geleid hebben van de oorspronkelijke overeenkomst van de meest bekende talen, hetgeen besluiten doet tot een gemeenschappelijke grondtaal. De tegenhanger van deze spraakverwarring en volkenverstrooing vindt men in Hand.2.

De hoogmoed van de mensen heeft de taal verward, de ootmoed van Christus heeft haar weer verenigd. Uit één taal ontstonden vele; verwonder u daarover niet, hovaardij bewerkte het. Uit vele talen werd één; verwonder u daarover niet, liefde bewerkte het.

8. a) Alzo verstrooide hen de HEERE van daar over de gehele aarde; hen hierheen en daarheen verstrooiende als de leden van een verminkt lichaam; niet alleen om de aarde te bevolken, maar ook tot straf voor hun hoogmoed; en zij hielden op de stad te bouwen, omdat de gemeenschap had plaats gemaakt voor verdeeldheid.

a.Deuteronomium. 32:8, Hand. 1:26

9. Daarom noemde men haar naam, de naam van de begonnen en eerst in latere tijden verder opgebouwde stad: Babel, 1) dat is verwarring, want aldaar verwarde de HEERE de taal van de gehele aarde; Hij deed uit die één taal de vele talen ontstaan, die over de gehele aarde gesproken worden, en van daar verstrooide hen de HEERE over de gehele aarde, ten tijde van Peleg, een nakomeling van Sem, die van 1757-1996 na de wereldschepping leefde. Toen kon het menselijk geslacht ongeveer tot 30.000 zielen toegenomen zijn.

1. Toen uit de mond van de in Sinear samenwonenden het vermetele woord gehoord werd: "Kom aan, laat ons een toren bouwen, waarvan de top in de hemel zij; en laat ons een naam voor ons maken" toen was het uur van het eigenlijke heidendom gekomen. Het wezen van het heidendom toch bestaat aan de ene zijde, negatief, in de verloochening van de levende, persoonlijke God, en in de verachting van het door Hem toegezegde heil; aan de andere zijde, positief, in de waan, zich door eigen kracht en wijsheid te kunnen helpen en zich zo door eigen middelen het heil te kunnen verschaffen. En toch bediende zich de Wereldregeerder van die zich van Hem losrukkende afkeer van de mensen, om hen door het gericht van de spraakverwarring en van de verstrooiing, en door hetgeen zich hieruit ontwikkelde, ondanks lange afdwaling, nog tot het door Hem bedoelde heil te leiden.

Ziedaar nu, wat zij zich door hun dwaze eerzucht hadden bereikt. Zij hoopten, dat altijd de herinnering aan hun oorsprong in de toren zou gegrift zijn. God maakt niet alleen hun ijdel zelfvertrouwen beschaamd, maar bezorgt hen ook een eeuwige schande, opdat zij bij alle nakomelingen veracht zouden zijn, wegens zo grote schade, door hun schuld het menselijk

geslacht toegebracht. Zij hebben nu wel een naam, maar niet zodanig een als zij wel gewenst hadden. Zó maakt God de trotsheid te schande van hen, die voor zich meer eisen dan geoorloofd is.

Babel is steeds de tegenstelling van Jeruzalem of Zion. In Babel worden de talen verward, door de hovaardij van de mensen; in Jeruzalem worden de talen wederom één door de nederdaling van de Heilige Geest. Van uit Babel gaat de verwoester van Jeruzalem uit, in Babel wordt Zion gevankelijk weggevoerd.

Het heidendom is de verloren zoon, die de Vader, omdat hij niet langer in het vaderhuis onder opzicht, tucht en verzorging wil blijven, in de wijde wereld laat heengaan, wel wetende dat, als het vaderlijk erfgoed verteerd is, het zo ver zal gekomen zijn, dat hij zijn buik begeert te vullen met het draf van de zwijnen, de nood hem dwingen zal om de opengehouden en welbereide plaats in het vaderhuis te gaan opzoeken en verheugd en dankbaar in te nemen. De gift die de zoon uit het vaderhuis meeneemt, en die hij in de wellustige natuurgodsdienst verspilt, zijn de overblijfselen van de oorspronkelijke toestand en van de eerste godsverering; maar ook een ernstige en onafwijsbare tuchtmeester (Galaten. 3:24), de in het hart geschreven wet, (Romeinen 2:15), vergezelt hem op zijn dwaalwegen, ook bij de verste verwijdering en afdwaling verbindt hem nog één band aan het vaderhuis, die van de afstamming en van de verwantschap (Hand. 17:29), de behoefte, die zich gedurig opnieuw laat gelden, het verlangen naar de verloren vrede van het hart, dat zich nooit geheel laat vernietigen.

II Vs. 10-26. Terwijl de overige geslachten van de mensen voor een tijd worden voorbijgegaan wordt het uitverkoren geslacht van Sem op de voorgrond gesteld, maar alleen in die leden, die de werkelijke dragers van de belofte Gods waren. Zo hebben wij de voortzetting van de geslachtstafel van de kinderen Gods voor ons, die met de Zondvloed was afgebroken. De leeftijd van de mensen vermindert eerst tot drie, daarna tot twee en ten laatste tot één vierde deel van die vóór de Zondvloed.

10. a) Deze zijn de geboorten, geslachten, van Sem, de stamvader van de kinderen van God na de zondvloed; Sem was honderd jaar oud en gewon Arfachsad, twee jaar na de vloed, 1658 jaar na de wereldschepping.

a.Genesis 10:22 vv. 1 Kronieken 1:17 vv.

Telkens wordt slechts één zoon genoemd, omdat in deze de heilige linie wordt voortgezet.

11. En Sem leefde, nadat hij Arfachsad gewonnen had, vijfhonderd jaar, en hij gewon zonen en dochters (de bijvoeging van hoofdstuk. 5, zo waren al de dagen, enz. treft men hier en vervolgens niet aan).

12. En Arfachsad leefde vijfendertig jaar, en hij gewon Selah (zending).

13. En Arfachsad leefde, nadat hij Selah gewonnen had, vierhonderd en drie jaar, en hij gewon zonen en dochters.

14. En Selah leefde dertig jaar en hij gewon Heber (van de overzijde komende).

15. En Selah leefde, nadat hij Heber gewonnen had, vierhonderd en drie jaar, en gewon zonen en dochters.

16. En Heber leefde vierendertig jaar en gewon Peleg (verdeling, scheiding), omdat toen de spraakverwarring had plaatsgehad.

17. En Heber leefde, nadat hij Peleg gewonnen had, vierhonderd en dertig jaar en hij gewon zonen en dochters.

18. En Peleg leefde dertig jaar, en hij gewon Rehu (vriendschap).

19. En Peleg leefde, nadat hij Rehu gewonnen had, tweehonderd en negen jaar, en hij gewon zonen en dochters.

20. En Rehu leefde tweeëndertig jaar, en hij gewon Serug (vastheid).

21. En Rehu leefde, nadat hij Serug gewonnen had, tweehonderd en zeven jaar, en hij gewon zonen en dochters.

22. En Serug leefde dertig jaar, en gewon Nachor (doorboorder).

23. En Serug leefde, nadat hij Nachor gewonnen had, tweehonderd jaar, en hij gewon zonen en dochters.

24. En Nachor leefde negenentwintig jaar, en gewon Terah (wending, draling).

25. En Nachor leefde, nadat hij Terah gewonnen had, honderd en negentien jaar, en hij gewon zonen en dochters.

26. En Terah leefde zeventig jaar, en gewon Abram, (hoge Vader) Nachor (zie Vs. 22) en Haran 1) (sterke).

1. Van Seth tot Sem, tien opeenvolgende geslachten. Van Sem tot Abram evenzeer. Volgens hun ouderdom volgden de drie broeders zo op elkaar, dat Haran eerst en Abram 60 jaar later geboren is, want bij de dood van zijn vader was de laatste pas 75 jaar oud (hoofdstuk. 12:4), dus moet hij in diens 130ste levensjaar, dat is in het jaar 2008 na de wereldschepping, geboren zijn. Of Nachor vóór of na Abram te plaatsen is, blijft onzeker, waarschijnlijk is hij

ouder dan Abram. Wij laten hier de voortzetting volgen vanaf Sem zie Ge 5.22 tot op Jacob:

(na de wereldschepping).
11. Sem leefde 640 jaar, 1518-2158,
12. Arfachsad 438 jaar, 1658-2096,
13. Selah 433 jaar, 1693-2126,

14. Heber 464 jaar, 1723-2187,
15. Peleg 239 jaar, 1757-1996,
16. Rehu 239 jaar, 1787-2026,
17. Serug 230 jaar, 1819-2049,
18. Nachor 148 jaar, 1849-1997,
19. Therach 205 jaar, 1878-2083,
20. Abram 175 jaar, 2008-2183,
21. Izaak 180 jaar, 2108-2288,
22. Jakob 147 jaar, 2168-2315,

.

III. Vs. 27-32. Uit de zo-even meegedeelde geslachtslijsten worden de laatstgenoemden nog eens op de voorgrond gesteld, om zo de geschiedenis van Abram (hoofdstuk. 12) in te leiden.

27. a) En deze zijn de geboorten van Terah. Terah gewon Abram, Nachor en Haran, naar ouderdom in omgekeerde orde Haran, Nachor en Abram; en Haran gewon Lot, (sluier, verborgene).

a.Jozua. 24:2, 1 Kronieken 1:26

28. En Haran stierf, terwijl zijn vader hem overleefde, voor het aangezicht van zijn vader Terah, in het land van zijn geboorte, in Ur der Chaldeeën, 1) in het noorden van Mesopotamië gelegen.

1. Sommigen menen, dat Ur-Casidim, in de oud-Turanische taal, hetzelfde betekent als Mesopotamië, tussen of in het midden van twee rivieren. Ur der Chaldeeën zou dan niet de naam van een stad, maar van een land zijn.

2. En Abram1) en Nachor, beiden jonger dan hun zo-even genoemde broeder, namen zich vrouwen; de naam van Abram's vrouw was Saraï (mijn vorstin); deze was zijn halfzuster, een dochter van dezelfde vader, maar niet van dezelfde moeder (hoofdstuk. 20:12); en de naam van Nahors vrouw was a) Milka, (koningin), een dochter van Haran, die, behalve van de reeds genoemde Lot, Vader was van deze Milka en vader van Jiska (zij zal zien).

a.Genesis 22:20

1. Abram wordt hier het eerst genoemd, omdat hij van dit gezin de hoofdpersoon wordt, in wie alle geslachten van de aarde zullen gezegend worden; omdat hij de aangewezen erfgenaam van de zegen van Sem was.

30. En a) Saraï was onvruchtbaar, 1) zij had geen kind, een omstandigheid, die voor Abram later van groot gewicht werd. Die bijzondere leidingen Gods met Abram begonnen daarmee, dat de Heere hem te Ur verscheen en hem beval uit zijn vaderland te gaan, gelijk hoofdstuk. 12:1 vv., nader wordt meegedeeld, vergelijk hoofdstuk. 15:7, Nehemia. 9:7, Hand. 7:2-4.

a. Genesis 16:1 en 2; 18:11 en 12.

1. Hier wordt niet alleen gezegd, dat Abram geen kinderen had, maar de oorzaak wordt aangegeven nl. de onvruchtbaarheid van zijn vrouw, opdat wij zouden weten, dat Izaak niet dan door een wonderwerk Gods geboren is. Zo wilde God zijn dienstknecht nederig houden.

31. a) 1) En Terah, 2) op het bevel, door de Heere aan Abram gegeven, besluitende om mede gehoorzaam te zijn en nu als vader het bestuur hebbende, nam Abram zijn zoon en Lot, Harans zoon, zijn zoons zoon, en Saraï, zijn schoondochter, de vrouw van zijn zoon Abram, en zij togen met hem uit Ur der Chaldeeën, om te gaan naar het land Kanaän, een land, dat de Heere beloofd had aan Abram te tonen (hoofdstuk. 12:2) en dat later hem voor zijn geslacht beloofd werd (hoofdstuk. 12:7); en zij kwamen tot Haran a) 2) een stad in Mesopotamië gelegen, aan de rivier de Chabor, welke Terah aldus noemde naar zijn zoon Haran, die in Ur was gestorven, en woonden aldaar, te Karrhae, het latere Edessa.

a.Jozua. 24:2

1. Dit vers met het volgende behoren eigenlijk tot het volgende hoofdstuk. In hoofdstuk 12:1 wordt ons verklaard hoe Terah ertoe kwam uit het Chaldeeënland op te trekken. Daaruit blijkt tevens, dat Terah eigenlijk niet de aanvoerder was van de karavaan, maar de metgezel van zijn zoon. Calvijn tekent dan ook bij dit vers aan: "Hier moest een nieuw hoofdstuk beginnen, omdat Mozes een van de belangrijkste hoofddelen van het boek begint, namelijk de roeping van Abram.".

2. Hoewel de roeping tot Abram was gekomen, wordt Terah hier toch voorgesteld als de aanvoerder, niet omdat hij het werkelijk was, maar omdat hij als de oudste van de familie het gezag bekleedde en het recht had, om aanvoerder te zijn. Zolang de vader leefde, was de zoon, hoe oud hij ook was, verplicht het gezag van de vader te erkennen. Ook hierin toont Abram, door zich vrijwillig onder het gezag van zijn vader te stellen, hoewel de roeping tot hem was gekomen, dat wie geroepen wordt tot heersen, zelf eerst moet beginnen met te dienen.

3. En de dagen van Terah waren tweehonderd en vijf jaar; en Terah stierf 1) te Haran, 427 jaar na de zondvloed, in het 2083 jaar na de wereldschepping.

1. De reden, waarom Terah stierf, voordat zij het land Kanaän bereikt hadden, wordt ons in Jozua. 24:2 nader verklaard. Terah was een afgodendienaar, en omdat Abram uit Ur was geroepen, opdat in en door hem en zijn geslacht de zuivere dienst van God zou bewaard worden, mocht met hem geen afgodendienaar het land der belofte binnen gaan. Om dezelfde redenen stierf wellicht ook Rachel, voordat Jacob te Hebron kwam.

HOOFDSTUK 12.

ABRAHAMS ROEPING EN TOCHT NAAR EGYPTE.

Vs. 1-8. Met Abram begint een nieuwe afdeling van de geschiedenis van het Godsrijk. Hij ontvangt bevel zijn vaderland en zijn familie te verlaten en naar een land te trekken, dat God Hem wijzen zal. Vertrouwende op de hem gegeven belofte, is hij aan de wil des Heren gehoorzaam, komt hij met zijn vrouw Saraï en zijn neef Lot tot aan Kanaän, en verneemt hij in het bos More bij Sichem, dat hij op de bestemde plaats gekomen is.

1. De HEERE nu1) had tot Abram 2) gezegd; bij de verschijning te Ur in Chaldea, van welke reeds in hoofdstuk. 11:31 gesproken is: Ga gij 3) a) uit uw land, en uit uw familie, en uit uws vaders huis, 4) naar het land 5) dat Ik u thans nog niet noemen, maar u te gelegener tijd wijzen zal.

a.Hand. 7:3 Hebr. 11:8

1. Dit is de weg Gods; eerst verlaten, dan ontvangen. "Verlaat", spreekt Hij, "wat gij ziet, en kies hetgeen gij niet ziet." Zie, hoe van den beginne af deze rechtvaardige wordt geoefend, om het onzichtbare te stellen boven het zichtbare, en het toekomende boven hetgeen tegenwoordig is; want God zegt niet, in welk land Hij hem brengen wil, maar door het onbepaalde van het bevel oefent Hij de liefde van de aartsvader tot zich.

Wie God volgen wil moet zich van de wereld en haar boosheid afzonderen, alle tijdelijke troost en de hulp van schepselen laten varen, en zijn vertrouwen geheel en alleen op de Heere zetten.

Met dit woordje "nu" knoopt zich Vs. 1 aan Vs. 31 van het vorige hoofdstuk vast.

2. De reden waarom de Heere Abram uit Ur der Chaldeeën riep, is niet ver te zoeken. In hem houdt de Heere de draad van de genade vast en door hem volvoert Hij zijn eeuwig plan van de vrede. De wereld had zich weer verloren in afgoderij en zondendienst en zou weer reddeloos ten onder moeten gaan wanneer God Almachtig niet krachtdadig tussenbeide kwam. Dit laatste geschiedde in de roeping van de vader van de gelovigen.

3. "Ga gij." In het Hebreeuws Lég, legaa. Niet alleen "ga." Omdat de roeping persoonlijk tot Abram komt en tot zijn geslacht, maar ook omdat het de Heere met dit bevel wezenlijk ernst is, omdat dit een krachtdadige roeping was.

4. Wie menen dat God dit tot Abram gesproken heeft na de dood van zijn vader, kunnen gemakkelijk door de woorden van Mozes zelf van dwaling overtuigd worden. Want indien Abram reeds niet meer in het vaderland vertoefde en zich ergens anders met zijn huis had gevestigd, dan zou het bevel: Ga uit uw land en uit uw familie en uit uw vaderhuis overbodig zijn geweest. Het gezag van Stefanus, die als een alleszins bevoegd uitlegger kan beschouwd

worden, bevestigt dit. Hij nu getuigt duidelijk, dat God Abram verschenen is, toen hij nog was in Mesopotamië, vóórdat hij vertoefde te Haran.

Drievoudig is de eis, welke nu tot hem komt: het verlaten van zijn land, het verlaten van zijn familie, het verlaten van zijn vaderhuis. Alle gemeenschap met het afgodische land en met zijn afgodische familie moest hij prijs geven.

Op de drievoudige eis: het verlaten van zijn land, zijn familie en zijn vaderhuis, volgt een drievoudige belofte: 1. Gods bijzondere leiding naar een nieuw land; 2. een groot nakomelingschap; 3. een geestelijke zegen voor hem en alle geslachten. Die beloften geloofde hij, al bezat hij heen voet grond, al was zijn vrouw onvruchtbaar, al moest hij een vreemdeling zijn in een vreemd land (Vs. 2-4), en die beloften zijn vervuld. Neen! wij verliezen nooit, als wij op Gods bevel verlaten, of afstaan, wat ons dierbaar is; want Gods weg is ons arm te maken aan valse schatten, om ons rijk te doen worden in het ware goed.

5. Bij de aanvang van de weg reeds moet Abram leren Gods weg als de enige ware te beschouwen en God te volgen, al weet hij ook niet, welke de uitkomst zal zijn.

2. En Ik 1) zal u, hoewel er voor u zo weinig vooruitzicht is (hoofdstuk. 11:30) tot een groot volk maken; 2) Ik zal een talrijk en aanzienlijk volk uit u laten voortkomen en Ik zal u zegenen, en uw naam groot maken, u beroemd en aanzienlijk maken, tot eer en heerlijkheid brengen, en wees een zegen! 3)

1. Tegenover de drievoudige eis des Heren ook een drievoudige belofte. In Vs. 1 reeds de belofte, dat de Heere zijn gids zal zijn en dat, waar hij zijn vaderland en zijn familie verlaat, God hem tot een groot volk zal maken en hem zal zegenen.

2. Tot hiertoe verhaalt Mozes, wat Abram bevolen is te doen, nu voegt hij bij het bevel Gods ook de belofte en dat niet zonder oorzaak. Want omdat wij traag zijn om te gehoorzamen, beveelt God tevergeefs tenzij hij ons tegelijk aanvuurt, door de toevoeging van zijn genade en zijn zegen. Want het is zeker, dat het geloof niet standhoudt, tenzij het gefundeerd is in de belofte van God. Maar ook het geloof alleen schept de gehoorzaamheid. Daarom, opdat nu de gemoederen God op Zijn woord volgen, is het niet voldoende, dat Hij eenvoudig beveelt wat Hij wil, tenzij Hij ook tegelijk zijn zegen belooft.

De belofte diende, om het geloof te versterken, maar de belofte zelf was ook weer van die aard, dat het geloof daardoor geoefend werd, omdat Abram kinderloos en Saraï onvruchtbaar was.

3. "Wees een zegen," in het Hebreeuws Hejeh Baracha d.i. gij zult een zegen zijn. Calvijn vertaalt, doch o.i. ten onrechte, "opdat gij zijt een zegen," en verklaart dan aldus: Een geluk wordt hier beloofd, hetwelk wijd en zijn zulk een verwondering zou verwekken, dat men de persoon van Abraham als tot een voorbeeld zou nemen, wanneer men iemand wilde zegenen. Beter is de vertaling in de zin van: gij zult een zegen zijn. In Vs. 3 wordt dan nader

aangegeven, wat met die uitdrukking bedoeld wordt. Dit, dat wie u zegent, gezegend zal zijn, en wie u niet zegent, maar vervloekt, ook vervloekt zal wezen.

God eist, waar Hij ons gaven schenkt, dat die door ons ten nutte van anderen zullen worden aangewend (1 Petrus. 2:9). Zonder zelf de zegen te hebben verkregen, kunnen wij anderen niet ten zegen zijn; hoe kan een blinde een blinde leiden? Dit is een grote zegen van God, zo Hij ons ten zegen stelt.

3. En Ik zal zegenen, die u zegenen, wie tot u in de rechte betrekking staat, zal Ik zegenen, en daarentegen vervloeken, die u vloekt; a) 1) en in u,2) door degene, die uit u voortkomen zal, zullen alle geslachten van het aardrijk gezegend worden.

a.Genesis 18:18; 22:12; 26:4; 28:14. Hand. 3:25 Galaten. 3:8

1. Het is opmerkelijk, dat, vóórdat Abram enige gehoorzaamheid betoonde, deze vrije gift van de genade hem werd aangeboden. Het eerste verbond, dat God tot vestiging van Zijn rijk op aarde sloot, de grondslag van elk verbond van later dagtekening, was in de aard van zijn wezen een verbond der genade. (Galaten. 3:15 vv.).

Hier komt op wonderlijke wijze de goedertierenheid Gods aan het licht, omdat Hij als op familiaire wijze met Abram een verdrag sluit, zoals de mensen met bondgenoten en huns gelijken doen. Want dit is de plechtige formule, die bij het aangaan van een verbond tussen koningen en anderen wordt gebruikt; wanneer zij beloven, dat wederkerig vijanden en vrienden voor hen dezelfde zullen zijn.

2. Tot hiertoe stond het woord van de belofte aangaande het vrouwenzaad, als een eenzame ster aan de hemel; met de geschiedenis van Abram wordt de verwachting opnieuw in het hart uitgestort, altijd heerlijker en heerlijker wordt het verlossingsplan des Heren geopenbaard. De eerste wereld was door het vreselijk Godsgericht, door de zondvloed, ten onder gegaan; de tweede begon in de voetstappen van de eerste te wandelen en werd haar gelijkvormig. Toen moest de liefde Gods, die niet verderven, maar behouden wil, een nader genadeverbond aangaan. Wel had de Heere reeds met Noach een verbond gemaakt, maar het had betrekking op de natuur en haar krachten. De mens had bescherming verkregen tegen een verderf door het water, maar geen bescherming, geen macht tegen de zonde. Integendeel, daar de natuur, om de zonde van de mensen, verkocht is onder ijdelheid en dood, zou zij de zondaar in haar zegen tot vloek, tot vervallen in bij- en ongeloof leiden; zelfs in het geslacht van Sem werd lauw; zelfs het geslacht van Terah, Abram’s vader, werd afgoderij geduld en gepleegd. Uit deze vreselijke macht der zonde kon slechts de liefde Gods verlossen, die besloot mens te worden; en om deze menswording van God, die in Christus Jezus is geschied, dit onnavorsbaar geheim, voor te bereiden, dienden de openbaringen Gods van Adam af.

Voor zoveel het vlees aangaat, was Christus in de lendenen van Abram besloten. In Hem, het ware zaad van Abram zouden alle volken gezegend worden. Wat hier reeds aan Abram beloofd wordt, zou eerst volkomen vervuld worden als de Christus verschenen zou zijn. Tot op die tijd van de vervulling zouden gezegend worden in Abram, de volkeren, en de heidenen

eerst de ware zegen genieten, als zij in Abram's zaad door de besnijdenis zouden ingelijfd zijn. In hoofdstuk. 22:18 wordt dit nog duidelijker uiteengezet.

4. En Abram, gehoorzaam aan het woord des Heren, terwijl de roeping hem enigszins gemakkelijk wordt gemaakt, doordat ook Terah met hem optrok, toog heen, 2) uit Ur der Chaldeeën, gelijk de HEERE tot hem (Vs. 1)) gesproken had, door het geloof (Hebr. 11:8)) de Heere gehoorzaam; en Lot, de zoon van Haran, toog met hem; en Abram was vijfenzeventig jaar oud, toen hij uit Haran ging3) (2083 na de wereldschepping; 1917 voor Christus).

1. Met Vs. 4 wordt de draad van de geschiedenis, in Vs. 31 van het vorige hoofdstuk begonnen, weer opgevat.

2. Zo vervolgt het tekstverhaal en vermeldt aldus, dat Abram de roeping, mét haar belofte en steun, aanvaardde in het geloof, om die vast te maken in en door het leven. Hij beijverde zich, zoals de Apostel Petrus het noemt, zijn roeping en verkiezing te bevestigen, of zoals de Apostel Paulus dit aangeeft, door te wandelen, waardiglijk aan de roeping, waarmee hij geroepen was.

3. Waarom deze vermelding van Abram's leeftijd? Om daardoor te doen zien, dat Abram reeds op gevorderde leeftijd geroepen werd en dat daarom de vervulling van de belofte alleen het werk zou zijn van een Almachtig God.

5. a) En Abram, nam 1) Saraï, zijn vrouw, en Lot, de zoon van zijn gestorvenen broeder, en al hun have, die zij in schapen, runderen, geiten, ezels, kamelen, enz. verworven hadden, en de zielen; die zij later verkregen hadden in Haran, knechten en maagden, die zij gekocht hadden, of die hun geboren waren; en zij togen uit, om te gaan naar het land Kanaän, dat de Heere hun tonen zou; en zij kwamen in het land Kanaän. 2)

a.Hand. 7:4

1. Uit de opsomming van wat Abram meenam blijkt duidelijk, dat de eis niet makkelijk was, maar dat er veel voor nodig was, om de roeping te volbrengen.

6. En Abram, omdat hij nog geen bevel had ontvangen, om het voortreizen te staken, is verder getrokken 1) in dat land; hij reisde de gehele oostelijke helft door, tot aan de plaats, waar later Sichem (schouder) lag, tussen de bergen Ebal en Gerizim, een dal vol bronnen, achttien uur ten noorden van Jeruzalem; tot aan het eikenbos, of terpentijnbomen van More (bezitter) en a) de Kanaänieten waren toen in dat land. 2)

a.Genesis 10:18,19; 13:7

1. Hieruit blijkt, dat Abram niet meteen de plaats van de rust vond. Zijn geloof werd reeds meteen op de proef gesteld, omdat hij als het ware de gehele landstreek door moest trekken,

voordat hij een plaats had, waar hij kon wonen. Het geloof van Abram echter was van zuiver gehalte. Hij volhardde in zijn geloof aan Gods roeping.

2. De vermelding, dat de Kanaänieten in het land waren dient, opdat de zegen die Abram zo aanstonds, ontvangt (Vs. 7) des te beter begrepen zal worden, maar ook opdat daardoor zou verklaard worden, waarom de Heere terstond met die belofte komt. Het was toch voor de vrome Abram niet alleen een pijnlijke gedachte te moeten verkeren te midden van zulke goddeloze mensen, maar ook moet was het voor hem een smartelijke zaak, dat het land, dat hij bewonen moest, nog in het bezit was van de Kanaänieten, zodat hij zich slechts op de onbewoonde plaatsen kon vestigen.

7. Toen Abram in deze schoonste streek van het land gekomen was, waarvan een later reiziger zegt: Wij zagen in geheel Palestina niets, dat hiermee te vergelijken was, Zo verscheen de HEERE aan Abram, om hem een hart onder de riem te steken, en ook om hem te verzekeren dat hij daar op de juiste plaats was, dat Kanaän het door God bedoelde land was. Hij zei: a) Aan uw zaad zal Ik dit land geven. 1) Toen bouwde hij daar een altaar 2) voor de HEERE, die hem verschenen was, als een antwoord op de gegeven goddelijke belofte. Door het geloof ziet hij de belofte reeds vervuld, en dankt hij, alsof hij de weldaden reeds ontvangen had.

a.Genesis 13:15; 15:18; 17:8; 24:7,26, Deuteronomium. 34:4

1. God ondersteunt Abram door de belofte, maar welk een belofte? Belooft God hem dit land in eigendom te geven! Als Abram sterft, zal hij een grafspelonk zijn enige bezitting kunnen noemen, wat Kanaän betreft. God belooft, dat aan zijn zaad, aan zijn nakomelingschap, Hij dit land zal geven. Calvijn zegt dan ook zo eigenaardig, nadat hij erop gewezen heeft, dat toen Abram de belofte ontving, hij een grijsaard was en geen zoon had: "De vertroosting had voor het vlees niets smakelijks, maar het geloof heeft een andere smaak."

Het land Kanaän is ten westen door de Middellandse Zee, ten noorden door de Libanon en de anti-Libanon, ten oosten door Woest-Arabië en ten zuiden door steenachtig Arabië omgeven, en door zijn natuurlijke grenzen van het verkeer met andere volken afgescheiden; de enige rivier van betekenis, de Jordaan, stort zich, nadat zij door de meren Merom en Gennesareth stroomt, in de Dode Zee. Dit land beloofde de Heere aan Zijn uitverkoren volk, opdat het hier bewaard zou blijven voor de afgodendienst van de heidenen, en het geloof aan Hem, de enige God, zou bewaren. Door van Hemzelf gegeven godsdienstwetten wilde de Heere het zo vormen, dat in de volheid van de tijden onder dit volk de Heiland der wereld zou kunnen opstaan.

Het land midden tussen de drie bekende werelddelen, tussen Egypte en de grote Aziatische rijken gelegen, was niet alleen afgesloten, maar was tevens een middelpunt onder de overige landen. Door de nabijheid van het handeldrijvend Fenicië en van de grote handelswegen van de oude wereld, was het midden in de bedrijvigheid van de wereld geplaatst. Zo was het, nadat het eerst de stille en verborgen plaats voor het ontstaan van het Godsrijk was, bijzonder geschikt, om dit naar alle zijden onder de volken uit te breiden.

2. Abram bouwt een altaar, om de Heere een dankoffer te brengen. Het bouwen zelf was reeds bewijs van zijn dankbaarheid en door de bijvoeging: "de Heere, die hem verschenen was," wordt het duidelijk, dat Abram door het bouwen van dat altaar zich terstond afscheidt van de goddeloze inwoners van het land, en tegenover hun afgoderij verklaart, dat de God, die hem geroepen had, zijn God zou zijn. Dat altaar wordt dan tevens een getuigenis tegen de afgoderij van de Kanaänieten.

8. En hij brak op van daar, door de nood gedwongen, omdat hij geen voedsel had voor zijn vee, naar het gebergte, tegen het oosten van Bethel: zo werd die plaats later genoemd, vroeger heette zij Luz (hoofdstuk. 28:19)). Aan de voet van deze berg lag een dal, dat nu nog een van de beste plaatsen is om te weiden; daar zette Abram zich neer, en hij sloeg zijn tent op, zijnde Bethel, (huis Gods) tegen het westen, en de koningsstad (Jozua 7:2 vv.); Al (hopen) tegen het oosten; en hij bouwde daar voor de HEERE een altaar, gelijk hij ook vroeger, Vs. 7 gedaan had, en riep de naam des HEREN aan, 1) en hield ook hier plechtige godsdienstoefeningen met zijn huisgenoten.

1. Dit was niet alleen een licht, dat van Abram’s geloof de in duisternis wandelende Kanaänieten tegenscheen maar ook een middel om zijn eigen gezin te midden van dat verkeerde geslacht bij de kennis Gods te bewaren en daarin op te bouwen. Zo woekere een ieder, die een talent van de Heere ontvangen heeft, en late zijn licht schijnen voor de mensen, ter ere Gods. Al had men een huishouding als Abram, men zou nog tijd genoeg hebben voor openbare en huiselijke godsdienst, indien men slechts wilde. De gierigheid echter is een wortel van alle kwaad, omdat zij geen begeerte naar gemeenschap met God heeft, noch ruimte laat voor aanbidding.

Over "aanroepen van de naam des Heren", zie Ge 4.26 Waar Abram een woonplaats heeft, daar moet de Heere God een altaar hebben. Hij kan niet zonder huiselijke godsdienstoefening.

II. Vs. 9-20. Wegens de honger in Kanaän trekt Abram naar Egypte; geeft daar zijn vrouw voor zijn zuster uit en brengt haar daardoor in groot gevaar; maar de Heere komt te hulp en geeft uitredding.

9. Daarna vertrok Abram van Bethel, om andere weiden te zoeken, gaande en trekkende naar het zuiden, naar de zijde van de Arabische woestijn.

a.Genesis 20:1

10. En er was honger in dat anders zo vruchtbare land; 1) zo toog Abram, zonder andere goddelijke aanwijzing, dan de hem dringende nood, naar het zuidwestelijk van Kanaän gelegen Egypte, 2) waarheen nog heden de Nomadische volken van de omliggende landen vluchten, om daar als een vreemdeling te verkeren, zich tijdelijk op te houden. Hij was daartoe genoodzaakt, omdat de honger zwaar was in dat land, en hem bijzonder drukte, omdat hij voor zijn grote menigte vee grote uitgestrekte weilanden nodig had.

1. Het beloofde land, waarin Abram zich zozeer had verheugd, is nu een land van honger. Deze ondervinding was voor hem een geen geringe beproeving; maar hij geloofde. Hij ging naar Egypte, niet om er zich met zijn huis te vestigen, maar om er "als vreemdeling te verkeren." Ieder gelovige ondervindt, wanneer zijn geloof onophoudelijk en op velerlei wijzen op de proef wordt gesteld, dat waakzaamheid en gedurig gebed nodig is. Die geloofsbeproevingen zijn voor ons dikwijls moeilijk; maar wij bidden; "Heere! vermeerder ons geloof!" En zijn die beproevingen dan geen gebedsverhoringen? Zie Jak. 1:2,3 en 1 Petrus. 4:12

2. Egypte, ook Mizraïm genoemd (hoofdstuk. 10:6), is de vruchtbare vlakte van noordoostelijk Afrika, welke door twee evenwijdige bergketens gevormd en door de rivier de Nijl doorstroomd wordt. Gewoonlijk wordt het in drie delen verdeeld: Opper-, Beneden- en Midden-Egypte, vroeger slechts in Opper- en Beneden-Egypte. De vruchtbaarheid van het land hangt bijna uitsluitend van de jaarlijkse overstromingen van de Nijl af (vgl. hoofdstuk. 41:4). Egypte was de korenschuur voor Europese en voor Aziatische landen. De luchtgesteldheid is zeer regelmatig, bijzonder in Midden- en Opper-Egypte. Een gloeiende, in de lente dag- en nacht waaiende zuidoostenwind, vliegen en muggen, sprinkhanen en kikvorsen, pest en pokken, oogontsteking en blindheid zijn de zwaarste landplagen. De inlanders met hun bruine huid, plat voorhoofd, grote wangbeenderen en misvormde voeten, stonden in de oudheid algemeen als zeer lelijk bekend. Zij waren verdeeld in verschillende kasten of standen, van welke er oorspronkelijk vier geweest zijn, doch die later tot zeven zijn vermeerderd. (zie Ge 41.46). De oudste geschiedenis van Egypte is vol legenden en slechts brokstukken zijn ons bewaard; tot deze stukken behoort ook de door de Joodse geschiedschrijver Josephus, uit Manetho’s geschiedkundig werk overgenomen vertelling van de inval van de Hyksos (herderskoningen, zie hoofdstuk. 40:11). Eerst met Psammetichus in de 7 de eeuw vóór Christus neemt de geloofwaardige geschiedenis van een Egyptische monarchie haar begin.

11. En het geschiedde, als hij naderde, om in Egypte te komen, 1) als hij Egypte naderde, dat hij zei tot Saraï, zijn vrouw: Zie toch, ik weet, dat gij een vrouw zijt, schoon van aangezicht. 2)

1. Zonder aanwijzing des Heren, Die hem uit Ur geroepen heeft, gaat hij naar Egypte, en waar hij nu het vreemde land steeds meer nadert, komen ook de bezwaren. Bezwaren, die hij niet in de hand des Heren overgeeft, maar welke hij zelf uit de weg wil ruimen.

2. Hoewel Saraï reeds 65 jaar oud was, was zij toch nog een schone vrouw. De schoonheid was in de eerste plaats een geschenk Gods, maar ook omdat zij geen kinderen had gebaard. Ook was zij toen nog in de kracht van haar leven, omdat zij 127 jaar oud is geworden.

12. En het zal geschieden, wanneer u de Egyptenaars zullen zien, en zonder twijfel hun begeerte naar u zal ontbranden, zullen zij zeggen: Dat is zijn vrouw; wij kunnen haar dus niet in onze macht krijgen, dan wanneer wij ons van haar man zullen ontdaan hebben; en zij, bij wie ruwheid en willekeur jegens vreemdelingen bekend zijn, zullen mij doden, en u in het leven behouden.

Kleingeloof maakt altijd vreesachtig. De vrees en angst, welke hij duidelijk door bovengenoemde woorden uitspreekt, komen voort uit kleingeloof. Abram heeft meer een oog voor de bezwaren, dan voor de belofte Gods.

13. a) Zeg toch niet, dat gij mijn vrouw bent; zeg dat gij mijn zuster bent, 1)opdat het mij wel ga om u, 2) en mijn ziel niet om uwentwil gedood worde, maar leve. 3) Zo zal een dreigend gevaar worden afgewend, en de Egyptenaars zullen welwillend en vriendelijk jegens mij zijn; want zij zullen mij toegenegen willen tonen, om u te krijgen. Ik zal hen zolang weten op te houden, totdat wij hun gebied weer verlaten hebben.

a.Genesis 20:12; 26:7

1. Abram's huwelijk met zijn halfzuster Saraï werd gesloten vóórdat hij door God werd geroepen. Later waren dergelijke verbintenissen zelfs op straffe van de dood verboden (Leviticus 18:9,11; 20:17). Nog heden blijkt uit de beschikkingen Gods, dat huwelijken met bloedverwanten, als van neven en nichten, niet van Hem gewild zijn. Men heeft opgemerkt, dat daar waar deze onder ouders of voorouders hebben plaatsgehad, dikwijls onvruchtbaarheid is (Genesis 11:30), of de kinderen minder helder van geestvermogens zijn, soms idioten, zelfs krankzinnigen worden.

Abram neemt zijn toevlucht tot de leugen; al is het dan ook een halve leugen. Hij raadt Saraï aan zich als zijn zuster voor te doen. Nu was zij ook zijn halfzuster en naaste bloedverwante. Maar toch was zij ook zijn vrouw, en dat deel van de waarheid, dat zij moest zeggen, diende om een ander deel van waarheid te verbergen.

Het doel van Abram was goed, maar in de weg tot dat doel dwaalde hij, zoals dikwijls gebeurt, als wij, ook als wij de toevlucht tot God nemen, in het nemen van ongeoorloofde middelen van Zijn raad afwijken.

De betrekking van zuster had plaats gemaakt voor die van echtgenote. Daardoor had dan ook eerstgenoemde betrekking geheel opgehouden te bestaan.

2)"Opdat het mij wel ga om u," wordt door deze woorden de geheime bedoeling duidelijk, om nl. nog meer te hebben dan hij al had, of is het dan volgende "en mijn ziel om uwent wille leve" een nadere verklaring van die eerste woorden? Ongetwijfeld het laatste. De angst voor zijn leven staat bij de vader van de gelovigen op de voorgrond. Als Saraï maar niet voor zijn vrouw wordt aangezien, dan zal hij in het leven blijven en daardoor wellicht de gelegenheid hebben om zichzelf en Saraï te redden. In Gods Woord worden ons zowel de deugden als de zonden van Gods kinderen meegedeeld. De Schrift kent geen heiligen, wel gerechtvaardigden en in Christus geheiligde zondaars.

3. Abram's woord kan niet gerechtvaardigd worden; het is een verloochening van de waarheid, voortkomende uit de zwakheid van zijn geloof. Het ware beter geweest, indien hij de Heere had gevraagd, om uit zijn gevaarlijk toestand geholpen te worden. Bij ingewikkelde toestanden, waarin wij geen uitweg zien, zijn wij vaak geneigd, een dwaalweg in te slaan.

14. En het geschiedde, toen Abram in Egypte kwam, dat de Egyptenaars, zoals hij gevreesd had, deze vrouw zagen, dat zij zeer schoon was, vooral in vergelijking met hun eigen vrouwen.

Saraï viel des te spoediger in het oog, omdat haar gelaatstint geheel anders was dan die van de Egyptische vrouwen.

15. Ook zagen haar de vorsten, de opperste hofbeambten, van de toen regerende koning, die gelijk alle beheersers van dat land de titel van farao (vorst) droeg, en prezen haar bij farao. 1) Saraï werd weggenomen van Abram's zijde, voordat hij de gelegenheid had met haar te vluchten, en zij werd gebracht naar het huis, de harem van farao, 2) om, nadat de plechtige ceremoniën hadden plaats gehad, de vrouw van de koning te worden.

1. Ofschoon Abram gezondigd had, door te vrezen, toch leert de uitkomst, dat hij niet te vergeefs gevreesd had. Want zijn vrouw werd hem ontnomen en tot de koning gebracht.

2. Daar zij werd weggenomen en in het paleis enige tijd heeft gewoond, menen velen, dat zij door de koning verontreinigd is. Want het is niet aan te nemen, dat die wellustige man, toen hij haar in zijn macht had, haar gespaard heeft. Dit had Abram wel mogelijk gemaakt, omdat hij de genade Gods geen gelegenheid had gegeven voor hem te zorgen, noch de reinheid van zijn echtgenote in Diens hoede en zorg had gesteld. Maar de plaag, die weldra volgde, toont genoegzaam aan, dat door de Heere Zelf er zorg voor gedragen is en daardoor heeft men vrijheid aan te nemen, dat zij ongeschonden bewaard is. Want ofschoon Mozes niet opzettelijk vermeldt, uit vergelijking met een soortgelijk geval, mogen wij veronderstellen, dat het haar niet aan de bescherming Gods heeft ontbroken, God heeft niet geduld, dat zij door de koning van Gerar geschonden werd, dan zullen wij het er voor houden, dat zij aan de wellust van farao blootgesteld is geweest!.

16. En de koning, deed Abram goed, om hem voor de wegneming van Saraï tevreden te stellen; zodat hij had schapen en runderen, en ezels, en knechten en maagden, 1) en ezelinnen en kamelen, 2) alle goederen, die voor een herder de liefste zijn.

1. Onder de maagden, die hij van farao verkreeg, en die hij later aan Saraï schonk, behoorde ook wellicht Hagar (hoofdstuk. 16)

2. Aan tijdelijk goed leed Abram dus in Egypte geen gebrek; maar zijn hoogste en dierbaarste goed op aarde, de vrouw van zijn liefde, had hij verloren, zwakheid zelfs overgegeven. Wat kon dit gemis vergoeden? Abram ontvangt zijn straf, want de Heilige laat ook de afdwalingen van Zijn kinderen niet zonder gevolgen. Hoeveel vrees en angst zal hem vervuld hebben voor de schending van zijn vrouw! Hoe zullen die geschenken hem bitter geweest zijn, omdat zij ontvangen werden voor zo'n prijs!.

17. a) Maar de HEERE, 1) die niet toelaten kon, dat de stammoeder van Zijn uitverkoren geslacht tot een werktuig van vleselijke lust werd vernederd, bezocht 2) farao met grote

plagen; ook zijn huis, met lichamelijke ziekten, die verhinderden, dat Saraï geschonden werd, omdat Saraï Abram's vrouw was.

a.Psalm. 105:12-15

1. Hij, die ons bemint, maakt goed wat wij bederven; verheugt ons waar wij ons zelf bedroeven, en leidt ons waar wij dwalen. Daartoe beweegt Hem Zijn reine Vaderlijke goedheid, waarmee Hij arme zondaren troost als Zijn kinderen.

2. Er wordt gevraagd of de straf, farao opgelegd, rechtvaardig was, omdat het volstrekt zijn bedoeling niet was, om de geliefde van een ander op oneerbare wijze te behandelen, noch de echtgenote van een ander met geweld weg te nemen. Ik antwoord, dat wij de daden van de mensen niet altijd moeten beschouwen volgens onze rechtsbeschouwing, maar ze liever moeten wegen op Gods weegschaal, omdat het dikwijls gebeurt, dat God iets opmerkt, dat Hij rechtvaardig in ons straft, terwijl wij menen dat ons geen schuld treft en wij ons van alle schuld vrij pleiten.

18. Toen riep farao, die niet als een latere zijn hart farao verstokte, Abram, en zei: Wat is dit, dat gij mij gedaan hebt? Waarom hebt gij mij niet te kennen gegeven, dat zij uw vrouw is?

1. Hoe wist farao dat die plagen hem wegens Saraï overkwamen? Door zijn priesters is onwaarschijnlijk. Veeleer is het, dat hij door het karakter van de plagen tot nadenken is gebracht en op voor hem verborgen wijze, maar toch door Goddelijke beschikking, bij Saraï onderzoek heeft gedaan, wie zij was en in welke betrekking zij tot Abram stond en van haar te weten is gekomen, dat zij de wettige vrouw van Abram was. Gelijk de vrouw van Pilatus op bijzondere wijze in de droom veel leed om des Heren wil, alzo zal de Heere God ook aan farao te kennen hebben gegeven, dat dit alleen was omwille van Saraï.

19. Waarom hebt gij gezegd: 1) Zij is mijn zuster; zodat ik haar mij tot een vrouw zou genomen hebben? 2) zie, daar is uw vrouw, neem haar, en ga henen.

1. De bestraffing door een afgodisch vorst is een nieuwe straf voor de gelovige, wegens zijn wantrouwen. Hoe dikwijls moet de wereld, die zo scherp naar de gebreken en zonden van de godvrezenden ziet, ons dienen tot nederigheid en opwekking van waakzaamheid! Zou de wandel van Christenen reiner zijn, waren, zouden zij getrouwer zijn voor elkaar; dan zouden de beschuldigingen van de wereld die diep treffen, minder zijn. De eerste gemeente te Jeruzalem had achting bij het *gehele* volk. (Hand. 2:47).

2. Hieruit blijkt duidelijk, dat Saraï ongeschonden tot Abram wederkeerde.

20. 1) En farao gaf hem zijn vrouw ongedeerd terug; liet hem de gegeven geschenken, behouden; en gebood zijn mannen, dat zij met hem zouden meegaan, om hem te beschermen tegen alle geweld waaraan hij, afgezien nog van de schoonheid van zijn vrouw, wegens zijn rijkdom blootstond. Zij begeleidden hem, en zijn vrouw en alles wat hij had.

Waarin men ziet ten dele, hoe God de lijdzaamheid en standvastigheid van Abram, zowel door de hongersnood, door welke hij gedwongen was, het land Kanaän, in hetwelk God hem alleen zegen beloofd had, als door de zware verzoeking in Egypte heeft willen beproeven; ten dele hoe Hij de Zijnen in alle zwarigheid en grote verlegenheid uitredt en nooit verlaat; ten dele is hier ook als in een voorbeeld vertoond, wat na enige eeuwen aan het zaad van Abram zou wedervaren in Egypte, hetwelk in Egypte tegenspoed en onderdrukking zou hebben, zoals Abram die had gehad, en tevens een beeld van hetgeen de Egyptenaren zouden ervaren, dat God hen om die onderdrukking zou plagen, zodat zij het zaad van Abram, gelijk zij hier doen aan Abram, verrijkt met hun geschenken en vaten zouden laten gaan.

Deze geschiedenis wordt ons meegedeeld tot eer van God. De betekenis meldt ons Psalm 105:13-15. God beschermt wonderbaar in ‘t grootste gevaar; kastijdt Hij de Zijnen; wanneer zij Hem vergeten; de Heere laat ze toch niet omkomen.

1. Uit het niet vermelden van hetgeen Abram gezegd heeft is niet op te maken, dat hij zich niet verontschuldigd heeft. Het kan zeer goed zijn, dat hij heeft gezwegen en de bestraffing in het woord van farao aanvaard heeft. Dat hij gezwegen heeft, is niet vast te stellen.

HOOFDSTUK 13.

ABRAM EN LOT SCHEIDEN VAN ELKAAR.

I.Vs. 1-13. Teruggekeerd tot de plaats tussen Bethel en Al waar zij vroeger gelegerd waren, blijkt het, dat de weiden niet meer toereikend zijn voor de groter geworden kudden van Abram en Lot: Abram stelt daarom zijn neef voor van elkaar te scheiden, en laat hem kiezen, waarheen hij zich begeven wil. Lot kiest de vlakte van de Jordaan en slaat zijn tenten bij Sodom op.

1. Alzo toog Abram op 1) uit Egypte, waar hij zich slechts voor een tijd had willen ophouden en in naar het zuiden van Kanaän, dezelfde streek, die hij vroeger wegens honger verlaten had (hoofdstuk. 12:10); hij en zijn vrouw, en al wat hij had, 2) en Lot, die eveneens in Egypte geweest was, met hem.

1. Uit Egypte naar Kanaän gaan, heet altijd: "optrekken", van Kanaän naar Egypte gaan: "aftrekken, nederwaarts gaan.".

2. Dit is niet zonder bedoeling. Hiermee wil de Schrift nadrukkelijk doen uitkomen, dat, door de trouwe zorg van zijn Verbondsgod, Abram ongedeerd uit Egypte was teruggekomen. Niets werd gemist.

2. En Abram was zeer rijk in vee, in zilver en in goud, dat hij door de ruilhandel met de Kanaänieten verkregen had; zó spoedig vervulde God een gedeelte van Zijnbelofte: Ik zal u zegenen. (hoofdstuk. 12:2).

3. En hij ging, reizen, nergens rustende of zijn tabernakelen opslaande met het doel, om er voorgoed te blijven, van het zuiden tot Bethel toe, tot aan de plaats, waar zijn tent in het begin geweest was (hoofdstuk. 12:8), tussen Bethel en tussen Al.

Abram was niet eerder gerust, voordat hij weer de plaats had bereikt, vanwaar hij was uitgetogen.

4. Tot de plaats van het altaar, dat hij eerder daar gemaakt had: en Abram heeft daar des) naam des HEREN aangeroepen. 1) Abram dacht hier langer te blijven, daarom begon bij het nog aanwezige altaar weer een geregelde Godsverering.

a.Genesis 4:26; 12:8

1. De rijkdom van Abram is van ouds af als een voorbeeld aangevoerd, dat ook rijken godvrezend en vromen rijk kunnen zijn. Dit is niet in tegenspraak met het woord van Christus (MATTHEUS. 18:24); want Christus zelf heeft deze woorden nader verklaard (Genesis 4:26) in de zin, dat men door Gods genade, bij de rijkdom, armoede van de geest bezitten kan.

De rijkdom verwijdert Abram niet, zoals dikwijls het geval is (Spreuken. 30:8 en 9), van de dienst des Heren; toch ligt er ook voor hem een gevaar in. (Vs. 5 vv.).

De aanroeping des Heren wordt daarom met het altaar verbonden, omdat hij, door de offerande, die hij bracht, getuigde dat hij God vereerde, opdat de Kanaänieten zouden weten, dat hij zich niet overgegeven had aan hun afgoderijen.

5. En Lot, die met Abram optrok, had ook schapen, runderen en een talrijke kudde van klein en groot vee en een menigte tenten voor zich en de zijnen.

Wel tot Abram, maar niet tot Lot was de roeping gekomen; wel was Abram bestemd om in zijn eigen geslacht de dienst van God te bewaren en drager van het heil te zijn, maar niet Lot. Lot moest noodzakelijk van Abram gescheiden worden, wanneer de raad Gods ten opzichte van Abram zou worden volvoerd. En die raad werd volvoerd. Als middel daartoe dient de rijkdom van Abram en Lot, waardoor er twist komt tussen beide herders. Lot deelt als in de onmiddellijke nabijheid van Abram, ook in de zegeningen van die dienstknecht Gods.

6. a) Dat land droeg hen ten laatste niet, om samen te wonen, want hun have was groot, door de zegen des Heren, die om Abram's wil Lot zegende (hoofdstuk. 12:3) zodat zij samen niet konden wonen.

a.Genesis 36:7

7. Eer was twist tussen de herders van Abram's vee en tussen de herders van Lots vee. 1) De weiden en vooral de waterputten, die van zoveel waarde in het Oosten waren, konden in de behoeften van al dat vee niet voorzien; daarom geraakten de herders dagelijks in onenigheid met elkaar. Van beide zijden wilde men de voorrang hebben, en het is niet onwaarschijnlijk, dat Lots herders altijd zich het beste en meeste toe-eigenden. a) Ook woonden toen de Kanaänieten en de Ferezieten, 2) als de eigenlijke bezitters in dat land, zodat de herders van Abram en Lot zich niet verder konden uitbreiden, en er gevaar was ook met deze in twist te zullen komen. Er bleef dus niets over, dan van elkaar te scheidden.

a.Genesis 12:6

1. Voor de eerste maal dat in de Heilige Schrift van rijkdom sprake is, wordt ons tevens een nadelig gevolg daarvan gemeld. De rijkdom wordt Abram tot een last, daar hij geen ruimte genoeg voor zijn vee vindt; dit brengt verdeeldheid teweeg; hij moet scheiden van zijn neef.

2. De Ferezieten komen onder de Kanaänietische stammen (hoofdstuk. 10:15-19) niet voor, maar slechts in de telling van de bewoners van het land (hoofdstuk 15:20, Exodus 3:8, Deuteronomium. 7:1 en Jozua. 11:3). Wij vinden hen in verschillende delen van het land. Het zijn de bewoners van het platte land (Ferazoth = verspreid wonende), die zich op akkerbouw en veeteelt toelegden (Ezechiël 38:11 Zacheria. 2:4). Deze waren in het bezit van het beste land, en voor Lot en Abram bleef slechts over wat zij versmaad hadden.

Niet te vergeefs is de toevoeging van deze woorden. Zij wijzen ons op het onvoorzichtige en onberaden doen van die herders. De Kanaänieten en Ferezieten, de oorspronkelijke bewoners van het land en echte kinderen van Cham waren van nature vijanden, zowel van Abram als van Lot; omdat deze èn vreemdelingen waren èn bovendien een vreemde godsdienst hadden. Bij en te midden van zoveel vijanden en benijders is eenheid van gelijkgezinden hoogstnodig.

8. En Abram had nu, als oom en als bestuurder van het gezelschap, maar meer nog, omdat aan hem en niet aan Lot, dit land door God beloofd was, tot zijn neef kunnen zeggen: verlaat dit oord en zet u elders neer. In plaats daarvan zei hij tot Lot op vriendelijke toon, met geen woord van zijn voorrang sprekende: Laat er toch geen twist zijn tussen mij en tussen u, want daartoe zou het spoedig kunnen komen, dat er twist bestaat tussen mijn herders en tussen uw herders, wat mij verdriet doet. Dat mag niet zijn: wij zijn mannenbroeders, wij zijn bloedverwanten, en wat nog meer zegt, wij dienen beiden de enige God.

9. a) 1) Is niet alles uw land wat u ziet, daar ik, mij opofferende, u vrijheid geef te gaan, waar gij wilt en ik daarvan afstand doe? Scheid u toch van mij; want het is beter, dat wij van elkaar gaan, dan dat wij in twist tezamen leven. Ik zal u de scheiding zo gemakkelijk mogelijk maken, mij is het toch niet te doen om voordeel, maar om vrede; aan u laat ik de keus; zo gij de linkerhand
2. kiest, zo zal ik ter rechterhand gaan; en zo gij de rechterhand kiest, zo zal ik ter linkerhand gaan. 3)

a.Genesis 20:15; 34:10

1. Met deze woorden wijkt Abram uit eigen beweging, om de twist te doen eindigen. Het gehele land biedt hij Lot aan, indien maar de twist tussen hem en zijn neef worde voorkomen.

2. De Oosterling richt zich bij de bepaling van de hemelstreken naar het Oosten (= Oriens, van daar "zich oriënteren"; alzo is de "linkerhand" het noorden, de "rechterhand" het zuiden.

3. Hier blijkt Abram’s onbaatzuchtigheid; het schijnt ook, dat hier een geloofsdaad wordt meegedeeld. Uit liefde tot de vrede laat hij aan Lot de keuze, in zijn binnenste overtuigd, dat God die zo zou besturen, dat Zijn belofte zou vervuld worden. Zo koos Lot uit vrije beweging Kanaän te verlaten; niet door uitwendige dwang noopte hem; in dat alles werd de raad Gods volbracht. Abram openbaarde tegelijkertijd zijn nederigheid en zachtmoedigheid, omdat hij, ofschoon hij Lots oom was, hem zijn broeder noemt en hem de keuze overlaat.

De vrede is vreugde van het gemoed, rust van de ziel, eenvoudigheid van het hart, een band van liefde. Hij verwijdert geheime wrok en verborgen vijandschap, staakt de strijd, stilt de toorn, beschaamt de hoogmoedigen, bemint de nederigen, verenigt de verdeelden, verzoent de vijanden. Bij iedereen is hij bemind, hij verheft zich niet en is niet opgeblazen. Wie de vrede heeft, houde hem; waar hij gemist wordt, beijvere men zich, om hem te verkrijgen.

10. En Lot, die het zich liet welgevallen, de keuze te doen, hief zijn ogen op, en, daar hij het spoedig met zichzelf eens was, waarheen hij gaan zou, ging op weg, om nader te onderzoeken, en hij zag (bezag) de gehele Jordaanvlakte, de vlakte aan beide zijden van die rivier, van het meer Gennesareth tot aan het dal van Siddim; en bevond, dat zij (de Jordaan) die vlakte geheel bevochtigde door haar zijtakken; eer de HEERE Sodom en Gomorra verdorven had, a) was zij als de hof des HEREN, als Egypteland, zo waterrijk, als eens de hof, door de Heere in Eden geplant (hoofdstuk. 2:8,10, Numeri 24:6). Nu), als Egypte. Ver strekte zich dat heerlijke oord uit; als gij komt te Zoar (het kleine), dat toen nog Bela (verderf) werd genoemd.

a.Hoofdstuk. 19:24 vv.

"Als de hof des Heren, als Egypteland." Deze beide uitdrukkingen dienen om nader uiteen te zetten, wat er vooraf gaat, dat de Jordaan nl. die vlakte geheel bevochtigde. Gelijk het Paradijs door een rivier bevochtigd werd en Egypteland door de Nijl, alzo werden die vlakten ook door de Jordaan bevochtigd.

11. Zo koos Lot, als hij van zijn onderzoekingsreis was teruggekeerd, en bij Abram was gekomen, voor zich de gehele 1) Jordaanvlakte; en Lot brak spoedig op van Bethel, omdat hij deze gaarne voor een betere landstreek verliet, en trok naar het oosten; zo werden zij gescheiden, de een van de ander in volle vrede en onder Abram’s zegenbeden.

1. De inhaligheid van Lot komt hier ten volle uit. Hij kiest, na goed te hebben onderzocht, het beste, en, afgunstig in zijn begeerlijkheid, bepaalt hij voor zichzelf een uitgestrektheid, die veel te groot is; hij kiest "de gehele vlakte van de Jordaan." De gierige gunt zelfs aan anderen niet, wat hij zelf niet in bezit nemen kan. Aanbiddelijk zijn Gods wegen. Abram, die aan het aardse goed niet zó gehecht is, dat hij er zijn afgod van maakt, wordt door de Heere met rijkdom gezegend; Lot heeft een droevig leven en kwelt zijn ziel; wil hij zijn afgod niet afbreken, de Heere doet het voor de rechtvaardige, en laat de vlakte verzinken. Lot eindigt zijn leven in een spelonk. Neen! het is niet hetzelfde hoe de gelovige leeft.

2. "Zij werden gescheiden." Zo volvoert God Zijn plannen met Abram. Terah sterft in Haran en nu verlaat Lot hem ook, opdat het "ga gij" ten volle tot vervulling zou komen. Niet opeens heeft de scheiding van al wat hem lief is plaats, maar bij tussenpozen, opdat het geloof wel beproefd zou worden, maar niet geschokt. Zo handelt God, de Heere, ook op geestelijk gebied, dikwijls met Zijn kinderen; Hij, die weet van welk maaksel zij zijn. In de weg, die God met Abram houdt, is duidelijk Zijn opvoedende hand te herkennen. De afzondering van Lot is een beeld van de heiliging van de zondaar. Abram was bestemd de vader, ook op geestelijk gebied, te zijn van een afgezonderd, d.i. van een heilig volk. In de heiliging wordt de roeping bevestigd.

12. Abram woonde in het land Kanaän, het land hem door God beloofd, en Lot woonde in de steden in de vlakte, in het gebied van de vijf steden: Sodom, Gomorra, Adama, Zeboïm en Bela; en, het eentonige herdersleven moe, sloeg hij tenten tot aan Sodom toe, om het in zijn ogen aangename stadsleven in zijn onmiddellijke nabijheid te hebben.

Door de scheiding van zijn vaderlijke vriend wiens raadgevingen en wenken hij nu ook moet missen, komt Lot er toe, om nu ook geheel van levenswijze te veranderen. Tot aan Sodom toe slaat hij zijn tenten op en kiest daarmee reeds in beginsel het stadsleven boven het herdersleven. Straks verlaat hij geheel zijn tenten en vestigt zich in Sodom met zijn huis.

13. a) En, hoe goed Lot ook, naar zijn eigen mening, gekozen had, en hoe schoon en vruchtbaar het land ook was, hij had het slechtste gekozen en moest daar veel zielenleed ondervinden: want de mannen van Sodom waren boos, en grote zondaars tegen de HEERE. 1)

a.Genesis 18:20 Ezechiël. 16:49

1. Hoe rijker en vruchtbaarder een land is, des te erger zijn dikwijls de mensen; een goed land draagt zelden vromen; onze benen kunnen moeilijk de weelde dragen.

Lot meende, dat hij gelukkig was, omdat hem zulk een rijke verblijfplaats was te beurt gevallen, maar eindelijk leert hij, dat de keuze, die hij in zijn haast en niet minder in zijn begeerlijkheid had genomen, voor hem zelf in een ongelukkige was veranderd, omdat hij nu in aanraking komt met de trotse en van God afkerige inwoners, wier zeden te verdragen hem veel moeilijker wordt, dan wanneer hij met onvruchtbaarheid van de grond had moeten worstelen. Zo, ziet hij in verleid door de bekoorlijke ligging van het gekozen land, wordt hij gestraft voor zijn dwaze begeerlijkheid.

Waar de gemeenschap met Gods volk wordt prijsgegeven, daar vervalt men allicht tot de omgang met de wereld.

II. Vs. 14-18. Nauwelijks is Lot weggetrokken, of de Heere geeft opnieuw aan Abram de belofte, dat hij dit land erfelijk bezitten zal. Hij beveelt hem het in de lengte en breedte door te trekken. Abram doet dit en kiest het bos van Mamre bij Hebron, tot zijn woonplaats.

14. En de HEERE zei tot Abram, om hem te troosten en te bemoedigen, nadat Lot van hem gescheiden was, en hij van al zijn familie was afgezonderd: Hef uw ogen op, gelijk Lot gedaan heeft uit eigenbelang en begerigheid, maar gij in het geloof; en zie de plaats, waar gij zijt, noordwaarts, en zuidwaarts, en oostwaarts, en westwaarts.

Lot had alleen naar het oosten gezien. Abram moet naar alle zijden zijn oog richten.

15. a) Want al dit land, 1) dat gij ziet, zal Ik u 2) en uw zaad geven tot in eeuwigheid. 3)

a.Genesis 12:7; 15:7,18; 26:4 Deuteronomium. 34:4 Handelingen 7:5

1. In het geloof heeft Abram de wereld en haar goederen gering geacht en vond des te rijkere zegen.

Zie hier het bewijs van de waarheid van Jezus’ woord: Zalig zijn de zachtmoedigen; want zij zullen het aardrijk beërven. (MATTHEUS. 5:5, vgl. Psalm. 25:12,13)

2. De klemtoon valt op u. Lot had zich wederrechtelijk eigenlijk een deel van Abram's bezitting, hoewel met zijn toestemming, genomen. God belooft hier het gehele Kanaän aan zijn knecht en aan diens zaad.

3. Al wat God teweeg brengt is eeuwig. Hij doet of geeft eigenlijk nooit iets vergankelijks. Ook het vergankelijke, dat wij van Hem ontvangen, geeft Hij bepaaldelijk met het oog op het eeuwige, en indien de mens het aanneemt in het geloof, draagt het eeuwige vruchten. Het land Kanaän is het zinnebeeld van de hogere wereld, die de gelovigen, welke kinderen Abrahams zijn, zullen bezitten, en slechts met dat oogmerk heeft zijn lichamelijke nakomelingschap Kanaän bezeten, opdat voor het Godsrijk over de ganse aarde de weg gebaand zou worden. (Romeinen 4:13).

16. a) En Ik zal uw zaad stellen als het stof der aarde; zodat, indien iemand het stof der aarde zal kunnen tellen, zo zal ook uw zaad geteld worden. Een groot volk zal uit u voortkomen (Openbaring. 7:9).

a.Genesis 15:5; 17:4 Deuteronomium. 10:22 Jeremia 33:22 Romeinen 4:17,18 Hebr.11:12.

Wat reeds vroeger in Genesis 12:7) aan Abram beloofd was, wordt nu met grote kracht herhaald. Maar nu wordt bovendien gewezen op het geheel en onverdeeld bezit van het land, op de buitengewone vermenigvuldiging van Abram's nakroost en op het eeuwigdurend bezit.

17. Maak u op van de plaats, waar gij thans woont; wandel door dit land, in zijn lengte en in zijn breedte, om het op profetische en zinnebeeldige wijze in bezit te nemen; want Ik zal het u geven; nu reeds kunt gij uzelf als heer en meester daarvan beschouwen; de tegenwoordige inwoners worden er slechts voor een tijd in geduld.

In het eerste hoofddeel van de gewijde geschiedenis, gedurende de tijd van het paradijs en voor de tijd van de zondvloed, is God de mens meer onmiddellijk en op waarneembare wijze nabij; de vromen, zoals Henoch, wandelen met Hem. Maar dit wonen Gods onder de mensen neemt met de zondvloed een einde. God trekt zich als het ware in de hemel terug, om voortaan vandaar uit zich te openbaren; toch is het doel geen ander, dan om weer in de mensheid woning te maken. In het tweede hoofddeel, gedurende de patriarchale tijd, vertoont God zich weer zichtbaar en verkeert persoonlijk met de mensen; deels openbaart Hij zich in voor de zinnen zichtbare gedaante, deels stelt Hij zich aan het inwendig oog van de mensen voor, nadat zij in een toestand van geestverrukking gekomen zijn; of Hij verschijnt hun in de droom. Toch is dat nog geen wonen op aarde; want de Heere verwijdert zich weer of vaart ten hemel op; Zijn verschijnen is slechts een naspel van het verledene, een voorspel van de toekomst.

Met deze woorden wordt Abram geroepen het woord Gods gelovig aan te nemen. Zijn wandelen door het gehele land, moet een zichtbaar teken zijn, dat hij zich, in de belofte, reeds als eigenaar kent.

18. En Abram sloeg tenten op, nu hier dan daar, volgens het bevel van God (Vs. 17), en kwam, nadat hij het land in zijn lengte en breedte was doorgegaan, en woonde bij de eiken- of terpentijn bossen van Mamre (hoofdstuk. 14:13,14), die bij Hebron 1) zijn; en bouwde aldaar, gelijk vroeger te Sichem en daarna bij Bethel (hoofdstuk. 12:7,8), de HEERE een altaar. 2)

1)"Hebron" (verbond) is de naam, welke de plaats later droeg. De naam wordt hier dus als bij voorbaat gebruikt. Vroeger heette, zij: "Kirjath-Arba," naar de Enakiet Arba; later, vóórdat David Jeruzalem had veroverd, was deze stad zijn koningszetel. (zie Ge 33.20).

Hier heeft de patriarchenfamilie het langst en het liefst gewoond, hier haar doden begraven. (hoofdstuk. 23:17 vv.; 35:27; 49:29 vv.)

2. Abram bracht zijn kerk overal mee. Zo moeten ook wij, waar wij ooit mochten heentrekken ons Bethel (Godshuis) hebben.

HOOFDSTUK 14.

ABRAHAM REDT LOT EN WORDT DOOR MELCHIZEDEK GEZEGEND.

I.Vs. 1-16. In een krijgstocht, die Kedor Laómer van Elam met zijn bondgenoten tegen de van hem afgevallen koningen van het Siddimdal onderneemt, wordt Lot gevangen weggevoerd. Abram ijlt met zijn knechten en verbondenen de zegevierende koning achterna, en bevrijdt niet alleen zijn neef uit diens geweld, maar brengt ook alle overige gevangenen terug.

2. En het geschiedde 1) in de dagen van Amrafel (veroveraar), de koning van Sinear, Babylonië (hoofdstuk. 11:2), waar Nimrod een wereldrijk gesticht had (hoofdstuk. 10:10), maar dat thans tot een heerschappij over deze landstreek alleen was verminderd; van Arioch (de Ariër: Arïa, een stad in Perzië), de koning van Ellasar, waarschijnlijk Artemita in zuidelijk Assyrië, ten noorden van Babylonië; van Kedor-Laómer (band voor een schoof) de koning van Elam of Elymaïs aan de Perzische golf (hoofdstuk. 10:22), en van Tideal (verering), de koning van de volkeren, van de Gojim, heidenen, welke waarschijnlijk in het land woonden, dat later Galilea van de volken (MATTHEUS. 4:15) heette.

1. De geschiedenis, welke in dit hoofdstuk wordt meegedeeld, is vooral om drie redenen belangrijk om vermeld te worden. Het is toch aan te nemen dat Lot de Sodomieten door zachte terechtwijziging, tot boete vermaand heeft, tenzij zij volstrekt niets wilden leren en van hun boosheid geen afstand hebben willen doen. Doch Lot, verlokt en aangetrokken, door de vetheid van de aarde, zich met de bozen en goddelozen vermengd had, werd met dezelfde geselroeden geslagen. Vervolgens, omdat God, medelijden met hem hebbende, Abram tot een redder en bevrijder maakte, die hem, als een gevangene, uit de handen van zijn vijanden verloste, waarbij de ongelooflijke goedheid Gods en Zijn liefde jegens de zijnen, helder aan het licht treedt, door ter wille van één mens veel meer goddelozen tijdelijk te redden. Ten derde, omdat Abram op goddelijke wijze met een schitterende overwinning begiftigd, en door de mond van Melchizedek werd gezegend, in wiens persoon het koningschap en priesterschap van Christus werd afgeschaduwd, zoals uit andere plaatsen in de Schrift blijkt. Wat nu de geschiedenis zelf aangaat, wij hebben hier een schouwspel, zowel van de menselijke hebzucht als van zijn trotsheid. Het menselijk geslacht had zijn drie aartsvaders Sem, Cham en Jafeth nog, door wier aanblik zij herinnerd werden dat zij allen uit één huis en ark, hun oorsprong hadden.

2. Dat zij krijg voerden met de koningen van de vijf steden, die in de Jordaanvlakte lagen, met Bera (zoon van het kwaad), de koning van Sodom (brandstad), en met Birsa (zoon van de goddeloosheid), de koning van Gomorra (verzinking); Sinab (tand van de vader), de koning van Adama (akkerstad), en Semëber (in de hoogte uitstekende) de koning van Zebóïm (Hyenaplaats), en de, koning van Bela (verderf) die waarschijnlijk, dezelfde naam als zijn stad droeg, dat is Zoar (het kleine), alzo genoemd na de geschiedenis, (hoofdstuk. 19:20) vermeld.

Elke Kanaänitische stad had, zo als het boek Jozua bericht, haar koning. De Feniciërs hadden kleinere rijken, die met elkaar verbonden waren.

3. Deze allen voegden zich tezamen toen het vijandelijke leger de grenzen naderde (Vs. 8 vv.) in het dal Siddim (vlakte), dat is de Zoutzee, waar nu de Zout- of Dode zee is; daar stelden zij zich in slagorde op en wachtten de aanval af. Zij zelf echter hadden tot de gehele oorlog aanleiding gegeven.

4. Twaalf jaar hadden zij Kedor-Laómer gediend, en hem schatting opgebracht; maar in het dertiende jaar vielen zij af.

5. Zo kwam Kedor-Laómer in het veertiende jaar, en de koningen, die aan hem schatplichtig en met hem waren, en versloegen op hun tocht van Babylonië naar Siddim de naburen van de vijf steden, namelijk de a) Refaïeten of reuzen, een Kanaänitische volksstam van reusachtige lichaamsgrootte, in het landschap Basan of Batanaea (Deuteronomium. 1:4), wonende in Asteroth-Karnaïm (gehoornde Astarten: naar de godin Astarte), en de Zusieten (sterke volken) in Ham (oproer), een stad van de Ammonieten, en de
b.Emieten (verschrikking) in Schave, (het veld van) Kiriathaïm (dubbele stad), een tot de Refaïeten behorende volksstam onder aan de Arnon, in het later door de Moabieten bewoonde gebied.

a.Genesis 15:20 b) Deuteronomium. 2:10,11

6. En de, later door de Edomieten verdrevene (Deuteronomium. 2:12) Horieten (holbewoners) op hun gebergte Seïr (bosachtig) dat meer zuidelijk ligt, tot aan het effen veld van Paran (holenoord), hetwelk aan de woestijn is; tot aan een met terpentijnbomen begroeide vlakte in het land Paran, dat aan de Arabische woestijn grenst (hoofdstuk. 21:21, Numeri 10:12). Waarschijnlijk is Elath, aan het noorden van de Elanietische golf, bedoeld.

7. Daarna, nadat zij de omwonende volken in het noorden, oosten en westen van Siddim hadden onder gebracht en niets meer van deze te vrezen hadden, keerden zij terug, drongen niet verder naar het zuiden door, maar gingen naar het noordwesten, en kwamen tot En (de bron van) Mispat (gericht) dat is Kades (heiligdom), Kades Barnea, aan de zuidelijke grenzen van Palestina (Numeri 20:12 vv.); en sloegen al het land van de Amalekieten (volk van rovers), de bewoners van die landstreek, die later de Amalekieten toebehoorde, en ook de Emoriet (bergbewoner), die te Hazézon-Thamar (steentjes, of bezwaren van de palm, zo genoemd, omdat de grond moeilijk te begaan was, vanwege de stenen, en omdat er veel palmbomen waren) woonde, in de naburige Engedi, aan de westkust van de Dode zee.

8. Toen de vijanden nu van het zuidwesten in zijn land kwamen, toog de koning van Sodom uit, en de koning van Gomorra, en de koning van Adama, en de koning van Zeboïm, en de koning van Bela, dat is Zoar, en zij stelden tegen hem, gelijk reeds in Vs. 3 vermeld is, slagorden in het dal Siddim.

9. Tegen Kedor-Laómer, de koning van Elam, en Tidéal, de koning van de volken, en Amrafel, de koning van Sinear, en Arioch, de koning van Ellasar; vier koningen dus, die tot heden slechts overwonnen hadden, tegen vijf, 1) die het dreigend gevaar zochten af te weren.

1. Uit deze woorden blijkt het grote veldheerstalent van Kedor-Laómer. Eerst heeft hij de omliggende volken overwonnen en weerloos gemaakt; nu stelt hij zijn verbonden leger tegen dat van zijn vijanden. Van buitenaf konden nu de koningen van Sodom en Gomorra geen hulp meer ontvangen.

10. Het dal nu, van Siddim, later de Zoutzee, was vol lijm- of asfalt-putten; 1) daarom hadden zij dit terrein gekozen voor hun slagorden, omdat zij de vijand, wanneer zij hem geslagen hadden, in die lijmputten konden drijven en zo aan een gewisse ondergang ten prooi konden geven. Maar het liep anders af, dan zij gedacht hadden, en zij zelf, de koning van Sodom en Gomorra en de overige met hen verbonden vorsten, vluchtten voor de overmacht van de vijand, en vielen 2) aldaar; en de overgeblevenen van het zwaard en de ontkomenen aan de lijmputten, onder anderen de koning van Sodom (Vs. 17), vluchtten naar het gebergte, de in het oosten gelegen Moabitische bergen.

1. Hebr. "putten, putten," dat is: "putten aan putten." De nafta, aardhars, lijm of jodenlijm was van zwartachtige kleur en vettige glans. Met enige warmte kon het gesmolten worden en was licht ontvlambaar. "Nog altijd stijgt uit de diepte van de Dode zee aardpek naar de oppervlakte, door de zon en het zout verdroogd en verhard, drijft het als een schors over het water. In Mesopotamië vindt men nog dergelijke wellen van aardpek, en in de omgeving van Baku, aan de Kaspische zee, van Nafta, die men niet te dicht moet naderen, wil men niet het gevaar lopen dat de grond onder zijn voeten wegzinkt. Aan de oevers van de Dode zee zijn zodanige kuilen, waarop de bodem deze aardpek gevonden wordt.

2)"Vielen aldaar." Hierover lopen de gevoelens uiteen. Sommigen menen, dat zij in de lijmputten gedrongen zijn, anderen, dat zij zich in die putten geworpen hebben, om aldus voor het oog van de haastig vervolgende vijand verborgen te zijn; weer anderen o.a. Calvijn zijn van mening, dat zij in de schromelijke verwarring, ten gevolge van de nederlaag, in plaats van de dood door het staal van de vijand, de dood in de lijmputten hebben gekozen. Met het oog op hetgeen vermeld wordt van de overgeblevenen, is het laatste gevoelen het waarschijnlijkste.

11. En de overwinnende koningen namen, daar het hun om buit te doen was, al de have van Sodom en van Gomorra, en van de andere steden, en al hun spijze en trokken weg.

Het krijgsgebruik van die dagen bracht mee, dat van de overwonnen steden al de tilbare have werd meegenomen en de inwoners als slaven en slavinnen verkocht.

12. Ook namen zij Lot, 1) de zoon van Abram’s broeder, en zijn have, en trokken weg; want hij woonde in Sodom. 2) (hoofdstuk. 13:12)

1)Opmerkelijk zijn de toevoegingen: "Abram's broeder" en "want hij woonde in Sodom." Zo worden wij gewezen op Lots verkeerde houding tegenover Abram, en op zijn zonde, om in een landstreek van gruwelen te blijven wonen, alleen om het betere land. God gebruikt nu de vier koningen als een roede om Lot te tuchtigen, tegelijk met de goddeloze inwoners van het dal. Het moest voor hem een waarschuwing zijn, dat hij hen zou verlaten; want wie met goddelozen woont, moet dikwijls in hun straffen delen. Het is de roepstem des Heren tot hem. Openbaring. 18:4.

Toen de oorlog uitbrak, schijnt men Lot, als vreemdeling, niet gedwongen te hebben, om de wapens te voeren. "Hij woonde in Sodom," en hetgeen vooraf gaat, doet vermoeden, dat hij ongewapend gevangen is genomen in zijn eigen huis.

Het is een veelbetekenende aanwijzing in de Schrift en ernstige wenk en waarschuwing voor allen, die eerst met het volk des Heren omgingen en later zich moedwillig daarvan afzonderden, om dichter bij de wereld, haar weelderige vormen en verleidelijke beschaving te zijn.

Wie bij de goddelozen vertoeft, deelt ook, als God Zijn oordelen zendt, in de plagen van de goddelozen.

2. Werd in hoofdstuk. 13:12 gezegd: dat hij zijn tenten spande tot Sodom toe, hier wordt ons bericht, dat hij reeds in Sodom woonde. Ziedaar de macht van de verleiding.

13. Toen kwam er een, die ontkomen was, 1) en boodschapte het aan Abram, de Hebreeër, de nakomeling van Heber, die woonachtig was aan de eikenbossen van Mamre (vetheid), de Emoriet, broeder van Eskol (druiventros), en broeder van Aner (jongeling), welke drie broeders, opperhoofden van de Amorieten, Abram's bondgenoten waren. Deze waren, omdat zij een verbond tot onderlinge bescherming gesloten hadden, verplicht hem te helpen, en te meer verliet hij zich op hun bereidwilligheid, omdat zijn broederszoon mede onder de gevangenen was.

a.Genesis 13:18

1. Een vluchteling, die Abram opzoekt, moet wel in nadere betrekking tot Lot gestaan hebben.

Dit is het tweede gedeelte van het hoofdstuk, waarin Mozes uiteenzet, hoe God voor zijn knecht Lot zorgde, hem Abram tot een bevrijder heeft gegeven, die hem uit de handen van zijn vijanden verloste. Maar hier ontstaan verschillende vraagstukken, of Abram als privaat persoon zijn gezin mocht wapenen tegen de koningen en een openbare oorlog voeren. Ik nu twijfel niet, dat hij, toegerust met dapperheid, door de Geest gedwongen tot de oorlog, ook door een goddelijk bevel werd bevestigd, opdat hij de grenzen van zijn roeping niet zou overschrijden. Dit moet u niet vreemd voorkomen, omdat hij een bijzondere roeping had en reeds tot koning van dat land was bestemd. Ofschoon het bezit tot een andere tijd was uitgesteld, wilde God toch een bijzonder bewijs van zijn macht geven, welke tot nog toe aan

de mensen onbekend was. Een soortgelijk geval lezen wij van Mozes, toen hij de Egyptenaar doodde, lang voor hij als bevrijder en redder van zijn volk optrad.

Die vreemdeling moet wel goede gedachten gehad hebben, èn van Abram's bereidwilligheid om zijn neef te redden, maar ook van Abram's macht en kracht, om het tegen het verbonden leger van de vijand op te durven nemen. Wellicht dat ook hoop op zelfbehoud die inwoner van Sodom gedreven heeft, om aan Abram deze boodschap te brengen.

13. Toen kwam er een, die ontkomen was, 1) en boodschapte het aan Abram, de Hebreeër, de nakomeling van Heber, die woonachtig was aan des) eikenbossen van Mamre (vetheid), de Emoriet, broeder van Eskol (druiventros), en broeder van Aner (jongeling), welke drie broeders, opperhoofden van de Amorieten, Abram's bondgenoten waren. Deze waren, omdat zij een verbond tot onderlinge bescherming gesloten hadden, verplicht hem te helpen, en te meer verliet hij zich op hun bereidwilligheid, omdat zijn broederszoon mede onder de gevangenen was.

a.Genesis 13:18

1. Een vluchteling, die Abram opzoekt, moet wel in nadere betrekking tot Lot gestaan hebben.

Dit is het tweede gedeelte van het hoofdstuk, waarin Mozes uiteenzet, hoe God voor zijn knecht Lot zorgde, hem Abram tot een bevrijder heeft gegeven, die hem uit de handen van zijn vijanden verloste. Maar hier ontstaan verschillende vraagstukken, of Abram als privaat persoon zijn gezin mocht wapenen tegen de koningen en een openbare oorlog voeren. Ik nu twijfel niet, dat hij, toegerust met dapperheid, door de Geest gedwongen tot de oorlog, ook door een goddelijk bevel werd bevestigd, opdat hij de grenzen van zijn roeping niet zou overschrijden. Dit moet u niet vreemd voorkomen, omdat hij een bijzondere roeping had en reeds tot koning van dat land was bestemd. Ofschoon het bezit tot een andere tijd was uitgesteld, wilde God toch een bijzonder bewijs van zijn macht geven, welke tot nog toe aan de mensen onbekend was. Een soortgelijk geval lezen wij van Mozes, toen hij de Egyptenaar doodde, lang voor hij als bevrijder en redder van zijn volk optrad.

Die vreemdeling moet wel goede gedachten gehad hebben, èn van Abram's bereidwilligheid om zijn neef te redden, maar ook van Abram's macht en kracht, om het tegen het verbonden leger van de vijand op te durven nemen. Wellicht dat ook hoop op zelfbehoud die inwoner van Sodom gedreven heeft, om aan Abram deze boodschap te brengen.

14. Toen Abram hoorde, dat zijn broeder (hoofdstuk. 13:8)) gevangen was, wapende hij zijn ondergeschikten, zijn in de wapenen geoefende manschappen, de ingeborenen van zijn huis, geen gekochten, maar ingeborenen die daardoor des te meer vertrouwen hadden. Het getal van hen was driehonderd en achttien; en hij jaagde hen na tot Dan 1) (rechter) toe. 2)

1. Deze naam droeg het eerst later. Hier is niet gemeend het Laïsche Dan (Richteren. 18:29), daar dit aan geen van beide wegen lag, die naar Damascus leiden, maar Dan en Gilead. (Deuteronomium. 34:1,2; 2 Samuel 24:6).

2. Abram, de man van de vrede, van het vorige hoofdstuk, de toegevende, is plotseling in een leeuw veranderd, toen het bericht tot hem kwam, dat Lot, zijn broeder, gevangen weggevoerd is. Een burger van het Godsrijk is hem gewichtig genoeg, om met weinigen een geheel overwinnend leger aan te tasten, en zijn leven en het leven van de zijnen in de waagschaal te stellen. Zo treedt, tegenover de donkere heldenmoed van de wereld in Kedor-Laómer en de zijnen, de schitterende heldenmoed van de hemel op. Tegenover de strijd tot onderdrukking en plundering in zijn duistere gedaante, staat de lichtglans van de strijd tot redding en bevrijding; tegenover de macht van de goddeloosheid en van de mensenverachting in verbond met duivelse machten, de strijd van het geloof, van de liefde en van de hoop in verbond met Jehova.

15. En hij verdeelde zich, met zijn manschappen en bondgenoten in drie groepen, tegenover hen die ‘s nachts, nadat de vijanden, door de overwinningen zorgeloos geworden waren en zich gelegerd hadden, en sloeg ze 1) in het vertrouwen op de bijstand des Heren, jaagde hij hen na tot Hoba (verberging) toe, dat is ter linkerhand, ten noorden van Damascus (vaardigheid).

1. Abram heeft niet alleen heldenmoed in het geloof; hij heeft ook heldenkracht en heldenzin. Zijn knechten zijn mannen, kundig in de wapenhandel. Hij heeft dus geweten, dat men in de boze wereld wapenen nodig heeft en bewapend moet zijn. Hij verwerpt in de strijd een eerlijk verbond niet. Hij handelt in de rechte heldengeest. Het dadelijk opbreken, de welberekende aanval, de overmacht, de overval bij nacht, de snelle vervolging, totdat het doel bereikt is, zijn de oude grondwetten van de krijgskunde. Vermoedelijk heeft Cromwell deze grondwetten van krijgsbeleid van Abram en andere oudtestamentische helden geleerd, en zeer waarschijnlijk, dat Napoleon ook in dit opzicht, de navolger van Cromwell geworden is, zoals weer Gneisenau en Blücher van Napoleon hebben geleerd.

Aan het geloof van Abram moet toegeschreven worden, dat hij een talrijk en goed gedresseerd leger, nog overmoedig door de overwinning, durfde aanvallen. Dat hij echter, met geringe moeite, als overwinnaar uit het strijdperk trad en hen, geheel en al heeft verslagen, die veel sterker in getal waren, is alleen te danken aan de genade Gods.

16. En hij bracht alle geroofde have terug, en ook Lot, zijn broeder, om wie hij de tocht ondernomen had; diens have bracht hij terug, als ook de vrouwen, en het volk, hetwelk de vijanden hadden weggevoerd.

Deze niet gezochte en evenwel duidelijk gebleken overwinning maakt Abram tot heer en meester van het gehele omliggende land, ook van de landstreek, die Lot zich ter woning had gekozen. Geheel de Jordaanvlakte was naar recht van overwinning, thans het eigendom van Abram. Zo werd aan hem aanvankelijk reeds de belofte Gods vervuld en ontving hij in een

ongezochte aanleiding voldoende reden, om God steeds meer te geloven. Zo doet de Heere altijd.

II. Vs. 17-24. De koning van Sodom en Melchizedek, koning van Salem, komen de terugkerende Abram tegemoet. Melchizedek, tevens een priester Gods, zegent hem. Abram geeft hem van alles de tienden. De koning van Sodom biedt hem de veroverde have voor zijn hulp; Abram weigert alles.

17. En de koning van Sodom toog uit, hem tegemoet 1) (nadat hij wedergekeerd was van het verslaan van Kedor-Laómer en van de koningen, die met hem waren), om hem geluk te wensen en te danken, en over de buit met hem te onderhandelen, tot het dal Schave (vlakte), dat is: het dal van de koning.

1. Uit het Siddimdal langs de Kedron, ontmoette hij Abram op een noordelijk van Jeruzalem gelegen plaats, die waarschijnlijk wegens deze samenkomst het koningsdal genoemd wordt (2 Samuel 18:18), en hetzelfde is als het dal van Josafat.

Anderen denken, o.a. CALVIJN, dat het dal aldaar door de een of andere koning aldus genoemd is.

18. En ook een andere koning kwam hem tegemoet, Melchizedek
1. (koning van de gerechtigheid), koning van Salem 2) (vrede). Deze Melchizedek, die door zijn gehele verschijning, zijn ambt en de plaats, die hij tegenover Abram inneemt, een voorbeeld van Christus is (Psalm. 110:4 Hebreeën 7) bracht brood en wijn. 3) En hij, 4) waarschijnlijk een laatst overgeblevene uit de, anders overal door de Kanaänieten verdrongene, oorspronkelijke bevolking van dat land, was een priester van de allerhoogste
God. Midden in het heidense land was de kennis van de ene ware God door hem bewaard, en verenigde hij nog in zijn persoon de priesterlijke met de koninklijke waardigheid.

1)Melchizedek is de ondergaande zon van de eerste openbaring, die met haar laatste stralen degenen beschijnt, die wegens de naderende nacht zijn uitverkoren tot dragers van het licht; maar het zegenend ondergaan van deze zon is tegelijk een voorspelling van een veel heerlijker opgaan; want in Abram zullen gezegend worden alle geslachten van de aarde.

De eerste bewoners van Kanaän na de verstrooiing waren waarschijnlijk Semieten, wellicht uit de stam Lud (hoofdstuk. 10:22). Onder of nevens hen vestigden zich, van het oosten komende, de Kanaänieten, een machtige tak van de Chamitische stam, die zich langzamerhand op de voorgrond drongen.

Wie is Melchizedek geweest? Sommigen menen Henoch of Sem, anderen een engel; maar ten onrechte. Zonder twijfel is hij een van de weinig overgeblevenen geweest, die God nog dienden, waarschijnlijk uit de stam van Lud, de zoon van Sem, gesproten. Hij was koning van Salem, en zowel als nakomeling van Sem, maar bovenal als koning van Salem bood hij hier Abram zijn hulde en onderwerping aan, terwijl hij hem als Priester zegende.

2. Salem, waarschijnlijk het latere Jeru (stad) -Salem. In Psalm. 76:3 wordt Jeruzalem ook Salem genoemd.

3. Brood en wijn geeft hij als koning van het land, opdat Abram en zijn knechten zullen verkwikt en versterkt worden.

De Katholieken zien hierin het misoffer. Tot hun schade! want Melchizedek gaf ook wijn daarbij.

4. Het is niet te loochenen, dat het optreden en de plotselinge verschijning van Melchizedek in het geschiedverhaal een grootse en indrukwekkende indruk maakt. Zijn ouders en afkomst worden niet genoemd; in het boek van de geslachtsrekeningen bij uitnemendheid, wordt ons niets van zijn geslacht gemeld. Als een eenzame en hoog uitstekende bergkruin staat hij daar, groots en verheven te midden van een geslacht en omgeving, waarvan wij geheel andere dingen mochten verwachten, dan vrees voor God en priesterlijke waardigheid.

19. En hij zegende hem, krachtens zijn priesterlijk ambt, en zei in een dichterlijke rede: Gezegend zij Abram Gode, de Allerhoogste, die hemel en aarde bezit!1)

1)Melchizedek moet ongetwijfeld de kennis van de ware en waarachtige God gehad hebben, om te kunnen zegenen, gelijk hij zegende; hij moet die kennis Gods door zijn eigen hart, door eigen bevinding van de ziel gesmaakt hebben, om dat, wat hij van God en Zijn hoogheid weet, aldus in eigen en oorspronkelijke taal weer te geven.

Met deze woorden erkent Melchizedek de God van Abram als de Soevereine God, Wie toekomt de macht en de heerlijkheid. Met de volgende woorden in Vs. 20 als die God, Wiens toezicht over alles gaat, aan Wie Abram alleen de overwinning heeft te danken. Melchizedek Abram zegenende, de handen zegenend uitbreidende, is een voorbeeld van Christus, die, ten hemel varende, Zijn handen priesterlijk uitbreidde over Zijn discipelen.

20. En gezegend zij de Allerhoogste God, die uw vijanden in uw hand geleverd heeft! 1) En hij, Abram, gaf hem, daar hij hem als zijn priester erkende, de tiende2) van de gehele buit.

1. Daar Melchizedek priester van de ware God was, was de gift van de tiende een heiliging van de strijd en van de overwinning, gelijk later in Israël het geven van de tienden aan de priester (Leviticus 27:30), en van geschenken uit de strijd tot een wet werd. (Numeri 31:23 vv. 2 Samuel. 8:11. 1 Kronieken 26:27).

2. Wij lezen hier het eerst van "tienden." Later (Genesis 28:22) deed Jacob de belofte van de "tienden," en in de woestijn ontvangt Israël het bevel, de tienden van alles te brengen aan de Priesters, aan het Huis des Heren. Ook daar heiligt en bevestigt de Heere God dus een oud gebruik. In Abram geeft Levi de tienden aan Melchizedek. Wij hebben hier reeds een voorafschaduwing van hetgeen in de loop van de eeuwen zou plaats hebben, dat de priester, naar de ordening van Aäron zich zou onderwerpen aan de Priester naar de ordening van Melchizedek, Jezus Christus.

Melchizedek is de laatst overgebleven bloesem van een voorbijgegane ontwikkeling; Abram de kiem en het begin van een ontwikkeling, zeer rijk in verwachtingen en beloften. Melchizedek staat nog in het oude Noachitische verbond, met zijn universalistische (algemene, alle volken omvattende) grondslag, Abram staat reeds in een nieuw verbond met particularistische grondslag. Het universalistisch verbond liep uit in het ergste particularisme, want Melchizedek staat als dienaar en vereerder van God, die met Noach het verbond sloot, alleen in een ontaard geslacht, dat van deze God is afgevallen en aan de macht van de zonde is prijsgegeven. Het particularistisch verbond daarentegen, dat met Abram begint, moet en zal leiden tot het tweede en grootste universalisme, dat alle volken heil zal aanbrengen.

21. En de koning van Sodom, die bij de gift van de tienden aan Melchizedek vreesde, dat Abram de gehele buit als zijn eigendom beschouwde, en aan geen teruggave aan de eerste bezitter dacht, zei tot Abram: Geef mij tenminste, de doden, de vrouwen en het volk (Vs. 16); maar neem de have voor u, 1) en geef wat u zelf toekomt aan geen ander.

1. Geen zegegroet, geen woord van God in de mond van de koning! Slechts op het aardse is hij ingesteld.

Wel is het prijzenswaardig, dat hij de mensen dankbaar is, ware het niet dat hij God ondankbaar was, Wiens gestrengheid noch medelijden hem beter hadden gemaakt. Wellicht ook, dat hij door een slaafse vertoning van bescheidenheid, als een arm en van alle goederen beroofd man, de gunst van Abram heeft willen winnen, opdat hij tenminste de gevangenen en de onbeheerde stad zou krijgen.

Abram, als overwinnaar van de meesters van Sodom, en als bezitter van het volk, had zich toch de rechtmatige heerschappij verworven, die Sodom’s koning geheel voorbijgaat.

22. Doch Abram zei tot de koning van Sodom: Ik heb mijn hand opgeheven 1) tot de HEERE, de allerhoogste God,
2. die hemel en aarde bezit, gelijk Melchizedek mijn Heere, Jehova, mijn Verbondsgod, genoemd heeft, en in wiens naam hij mij heeft gezegend;

1. Voor de eerste maal vinden wij hier een plechtige eedzwering met de opheffing van de handen gemeld.

2. El Eljon. Alzo had Melchizedek de Heere genoemd en Abram, -zulk een diepe indruk heeft het woord en de zegening van deze Priester-Koning op hem gemaakt-,neemt terstond die benaming van God over.

23. En ik heb gezworen, dat ik nog geen schoenveter, het allerminste of geringste, ja, van alles, dat het uwe is, iets neme! 1) Opdat gij, wanneer de Heere mij zegent (hoofdstuk. 12:2) en de Allerhoogste, die hemel en aarde bezit, Melchizedek’s zegen in vervulling brengt, niet zegt bij uzelf of tot anderen: Ik heb Abram rijk gemaakt! 2)

1. Bij de Hebreeën werd dikwijls het gehele eedsformulier niet uitgesproken. Ook hier laat Abram weg de straf, die hem opgelegd mocht worden, indien hij iets, ook maar het geringste behield. Saul zegt (1 Samuel 14:44): Zo doe Hij daartoe, gij moet de dood sterven.

2. Met Melchizedek, de man Gods, verbindt Abram zich, geeft hem tienden, noemt ten teken van zijn gemeenschap de Heere met dezelfde naam als hij; met Sodom's koning wil hij geen vereniging. Abram wil vrij zijn van alle verplichting, jegens hen, die buiten het verbond met God staan, en dat wel in onvoorwaardelijk geloof aan de belofte Gods; zo is hij een voorbeeld voor hen, die deel aan Christus hebben verkregen. (Romeinen 13:8, 1 Thessalonicenzen. 4:12. 2 Corinthiërs 6:14,15)

Sodom's goederen zijn geen zegen, verwerp ze om uws Gods wil! Tegenover het eigenbelang, de haatzucht van de wereld, moet Abram zelfs de schijn mijden, met haar van één geest te zijn. De kracht en het wezen van de kennis van de enige God moet hier blijken in de liefde, die om een broeder te bevrijden het leven waagt, maar geen loon wil.

24. Het zij buiten mij; 1) alleen wat de jongelingen, mijn mannen, van de voorraad van de spijzen reeds verteerd hebben, zult gij mij niet in rekening brengen; en het deel van deze mannen, die met mij getogen zijn, en die mijn voorbeeld niet behoeven te volgen: Aner, Eskol en Mamre, laat die hun deel van de buit nemen! 2)

1. Dit kan ook vertaald worden met: "Uitgenomen."

2. Heeft Abram genoeg aan zijn God en diens belofte, hij wil zijn handelwijze niet opdringen aan hen, die de Heere niet kennen; hij spreekt zelfs voor hen, daar het nemen van hun deel, hun rechtmatig eigendom, geen zondige daad was. Zo is hij ons, Christenen, een voorbeeld. Overal en bij allen moeten de zonden worden afgekeurd en bestreden; wat niet dadelijk zondige genietingen zijn, worde toegestaan, al is het ook, dat wij het niet meer nodig hebben, net zo min als op oudere leeftijd het kinderlijk spelen. Men legge niet op, wat bij onbekendheid een ondraaglijke hand zou zijn, maar leide door woord en voorbeeld tot Hem, die Abram's geest in het hart geeft. Bij bezit van de hoogste schatten, van de zalige vreugde in Hem, zal alles kunnen gemist worden. Bij het hogere valt het mindere weg. Eist geen vruchten, waar geen boom is, maar zaait het mosterdzaadje, dat een boom wordt.

Er wordt een uitzondering toegevoegd, omdat hij zijn vrijgevigheid niet wil opdringen aan zijn bondgenoten, noch hen aan zijn wetten onderwerpen. Want dit is niet minder een deugd, zo juist te handelen, dat gij anderen niet dwingt uw voorbeeld als regel na te volgen. Een ieder zie toe voor zichzelf, wat zijn roeping met zich meebrengt, wat tot zijn plicht behoort, opdat de een over de ander niet naar eigen maatstaf, een voorbarig vonnis velle. Want het is een al te gevaarlijke pedanterie, wanneer wij anderen dezelfde wetten willen voorschrijven, die wij zelf volgen, ofschoon zij juist zijn en voor onze roeping passende.

HOOFDSTUK 15.

ABRAM'S GELOOF EN GERECHTIGHEID WORDEN GEPREZEN.

I.Vs. 1-11. Aan Abram, die bevreesd is en bedroefd, omdat hij geen kinderen heeft, openbaart zich God in een gezicht, spreekt hem vriendelijk toe, en antwoordt hem op zijn klachten en op het voorstel, om zijn huisverzorger als kind aan te nemen, met de belofte van een eigen zoon. Abram gelooft, maar vraagt tot bevestiging een teken; de Heere geeft hem veel meer, daalt in de volheid van Zijn liefde veel dieper tot hem af, en sluit met hem een plechtig verbond.

1. Na deze dingen, bij welke Abram zoveel heldenmoed en onbaatzuchtigheid aan de dag had gelegd, kwam een tijd van inwendige aanvechting. Maar mistroostig terneer zittend, geschiedde het woord des HEREN tot Abram in een gezicht;
1. zijn inwendige zintuigen werden ontsloten en verhelderd, zodat hij niet meer zag of hoorde, wat om en bij hem was, maar zijn geest in de toestand van verrukking was geplaatst; hij zag de Heere, die hem vroeger verschenen was (hoofdstuk. 12:1,7,13,14) met geestelijk oog, en vernam Zijn woorden met geestelijk oor. De Heere nu, die in de diepten van ons hart thuis is en in de geheimste plaatsen van ons wezen inziet, antwoordde hem op de stille klachten en de vragen van zijn ziel, zeggende: Vrees niet, 2) Abram! a) Ik ben u een schild, 3)uw loon zeer groot! 4)

a.Psalm. 16:6; 18:3; 19:12.

1. Een gezicht in de nacht werd aan Abram gegund. Het woord, dat de Heere tot hem spreken wilde, werd voorafgegaan of vergezeld van een beeld, dat de inhoud van het woord moest verklaren. Abram's geestelijke toestand was in dat ogenblik niet zo krachtig en levendig, dat hij aan het woord, zonder het verklarend en toelichtend beeld, genoeg had om het te verstaan. Ook was zijn bewustzijn niet helder genoeg, om het gezicht bij de dag te ontvangen. Hij had in ieder opzicht het "aanschouwelijk onderwijs" Gods nog nodig.

In het Hebreeuws Bamachazéh. Op dezelfde manier, waarop de Heere God in latere eeuwen aan de Profeten verscheen, (Numeri 14:6). In vroegere dagen openbaarde God zich door dromen, door een gezicht, of door woorden. In de volheid van de tijd door de Zoon.

2. Het is duidelijk, dat Abram vreesde. Als de Heere God met dit woord komt, is er altijd aanleiding voor in de zielsgesteldheid van Zijn kinderen. Waarom vreesde hij? Was hij beducht wellicht, dat Kedor-Laómer met grotere macht zou terugkeren? Het is niet onwaarschijnlijk, omdat de Heere zo aanstonds zich zijn schild zal noemen, en een schild in de strijd tegen de vijanden gebruikt wordt. Of vreesde hij, dat, nu de inwoners zijn macht hadden gezien zij uit jaloersheid of uit vrees voor hun eigen bestaan, zich op hem zouden werpen, om hem te vernietigen? De mening, dat hij treurde over het niet bezitten van een zoon, is te verwerpen, omdat dan niet het woord: "vrees niet," maar "treur niet," moest gesproken zijn. Gelijk Elia, na de overwinning op Karmel, tot moedeloosheid verviel, en vluchtte voor Izebel, zo leren wij ook hier deze uitnemende gelovige kennen niet alleen

staande op de hoogte van de geloofsmoed, maar ook afgedaald in de diepte van kleingeloof en wantrouwen. Zo zijn wij mensen; nu zijn wij vrolijk, alsof wij midden onder de heilige engelen zaten, dan weer worden wij treurig, alsof onze weg duizend mijlen diep onder de aarde ging; nu zien wij in helder licht onzen troost, dan hebben wij alles vergeten en ons gemoed wordt met duistere, zwarte wolken overtrokken.

Hij hoort de zuchten van uw ziel en de stille klachten van het hart; wat gij niemand durft vertellen, moogt gij vrijmoedig aan God zeggen. Hij is niet verre van u; Hij is in uw midden; Hij hoort zo spoedig en zo gaarne de beden van de armen en antwoordt: "Wees tevreden!".

3. Het schild is voor de strijd, en bedekte vroeger de gehele mens; zo wachtte Abram strijd, maar wat was te vrezen? (Vergelijk Luthers lied: "Een vaste burg is onze God, enz.).

Wellicht dat voor het oog van Abram een schild verrees en tegelijk daarmee een duidelijk in het oog lopend kleinood, of iets wat als loon gebruikt werd. Het eerste als verklaring van "Ik ben u een schild." Daarmee wilde God in de eerste plaats hem zeggen, dat Hij zelf zijn bescherming was, maar ook, dat hij door Zijn kracht zou bewaard worden. Geestelijk beeld van de bewaring van de gelovigen tot de zaligheid, door de kracht van het geloof.

4. Het loon, dat God geeft, is niet iets buiten Hem; Hij geeft Zichzelf. Welk een gedachte: "God is mijn God!" Voor Gods liefde tot de Zijnen is elk geschenk te gering, behalve Zijn eigen persoon; en kon een Elkana vragen: "Ben ik u niet beter dan tien zonen?" (1 Samuel 1:8) hoeveel temeer de Heere! Ach! maar al teveel willen wij een loon buiten God, en lijken wij op de oudste zoon in de gelijkenis, die een bokje had gewild, om, buiten de vader, met zijn vrienden vrolijk te zijn. Het worde meer en meer in ons, gelijk wij lezen Psalm. 68:20; 73:25 68.19; zo daartoe een wens onvervuld moet blijven. Hij doe wat goed is in Zijn ogen. Aan God niet genoeg te hebben, welk een zonde!.

Wat betekent dat "uw loon zeer groot." Ontegenzeglijk staat het in verband met de voorgaande geschiedenis, waarin Abram Sodom’s koning alles geeft en niets behoudt. Met dit woord van Goddelijke goedkeuring over deze daad van zijn knecht, komt God nu tot hem en spreekt met hem. Daarmee verzekert Hij, dat Hij zichzelf Abram tot loon zal geven. Opnieuw op geestelijk beeld van wat God is voor iedere gelovige. In het beeld van het schild, wordt ons de bevestiging van de gelovige getoond; in het beeld van "het loon zeer groot," de toezegging van alles, wat hij nodig heeft voor de eeuwigheid. Elke vrees, zowel voor uit- als inwendige vijanden, wil de Heere wegbannen.

2. Toen zei Abram: 1) Heere, HEERE! 2) wat zult Gij mij geven, daar ik zonder kinderen heenga? Wat kan mij die rijkdom baten, daar geen eigen zoon mijn erfgenaam zal wezen; en de bezorger van mijn huis is deze Damascener Eliëzer 3) (hulpe Gods).

1. Het is de Heere, die het hart verbreekt en de mond opent, opdat de ziel zich uitstorte. De klacht van de menselijke zwakheid voor God is te onderscheiden van het zondige klagen tegen God. Moeilijk laat Abram zich troosten. Wie van ons zal hem veroordelen?.

2. Hebr. "Heere, Jehova," gelijk verder overal, waar wij "Heere, HEERE, lezen. Uit deze benaming mag men opmaken, dat in het gezicht enig teken van Gods glorie was ingeprent, zodat Abram, omtrent de bewerker volstrekt niet in het onzekere verkerende, onverschrokken dit woord op de lippen heeft genomen. In dit gezicht, waarvan hier sprake is, werd aan Abram de Majesteit Gods geopenbaard, welke voor de verzekering van zijn geloof voldoende was. Niet, omdat God zich, zoals Hij werkelijk is, had geopenbaard, maar in zoverre Hij door de menselijke zintuigen kon worden begrepen. Maar weinig bescheiden schijnt hij zich te gedragen, omdat hij, na zulk een rijke belofte ontvangen te hebben, klaagt over kinderloosheid en God in de rede valt, Die hem tot zuchten geen reden had gegeven. Wat was wenselijker, dan onder de bescherming Gods opgenomen te worden en gelukkig te zijn in de genieting van Hem? Het scheen ook een alles behalve eerbiedige tegenwerping, daar Abram, als het ware die heuglijke schat, die hem aangeboden werd, gering achtende, niet tot rust komt, alvorens hij een nakomeling heeft. Maar de vrijmoedigheid van Abram zou verontschuldigd kunnen worden, ten eerste: doordat God had toegelaten, dat zijn boezem de zorgen, die hem kwelden en de bezwaren die hem drukten, een plaats hadden gevonden. Vervolgens moet men op het doel van de klacht letten. Want wel onderwijst Hij hem, dat hij niet blootweg een eenzame is; maar omdat de uitvoering van alle beloften van zijn zaad afhankelijk is, eist hij niet zonder reden, dat hem zulk een noodzakelijk onderpand worde gegeven. Want indien de zegening en het heil van de wereld niet anders dan van zijn zaad is te hopen, dan is het niet te verwonderen, dat, waar hij ziet, dat hem de hoofdpersoon ontbreekt, op niets anders zijn zinnen richt, tenminste zijn gemoed niet tot bedaren brengt, noch zijn wens inhoudt. En dit is dan ook de reden, waarom God niet slechts de klacht van zijn knecht, over wat recht en billijk is, goed opneemt, maar zijn gebed ook terstond gunstig verhoort.

3. Het is goed God raad te vragen en onze toekomst met Hem te bespreken; waar wij echter de Heere iets voorstellen, komt dit zelden goed uit. (MATTHEUS. 17:4,5). Abram heeft zijn godvrezende knecht uit Damascus Eliëzer, hulpe Gods, genoemd: zo erkende hij de zegeningen van God.

Deze laatste woorden dienen, om de klacht kracht bij te zetten. Zo eenzaam ben ik, wil Abram zeggen, dat de naaste, die ik bezit, een vreemdeling is, Eliëzer uit Damascus. Geen enkele bloedverwant zelfs is meer bij mij.

In het Hebreeuws Ben Meschek Beti. De Septuaginta vertaalt: o de uiov Masek thv oikogenouv mou, Doch de zoon van Mazeca, van mijn ingeborene in mijn huis. In verband met de aanverwante talen, is het ervoor te houden, dat Eliëzer de bezorger van zijn huis is geweest, die tot diensten gebruikt werd, welke op het huis betrekking hebben. Dat hij hier genoemd wordt de Damascener, bewijst nog niet, dat hij ook zelf te Damascus geboren was. Het kan zeer goed zijn, dat hij in Abram’s huis was geboren, maar van Syrische afkomst was.

3. Voorts zei Abram: zie, mij hebt Gij een zaad gegeven, en zie, de zoon van mijn 1) huis, zal, zo het Uw wil is, mijn erfgenaam zijn. 2)

1. "De zoon van mijn huis." Alzo noemt Abram nu de Damascener. Hetzij, omdat hij, zoals wij eerder zeiden, in het huis van Abram geboren was, of daarin zijn opvoeding had ontvangen.

2. Abram stort hier zijn, door zorg en vrees gekweld hart geheel voor de Heere uit. Het is ook veel beter zijn nood bij de Heere zelf te klagen en daarover met Hem te handelen, dan achter God om te murmureren en in bezorgdheid, zichzelf te verbijten. Die het laatste doen, over hen verkrijgt de verzoeking overmacht, en zij stort hen in het verderf. Die aan Gods hart neerleggen, wat hen bekommert en benauwt, die wijst de Heere door Zijn Geest terecht en leidt hen uit de dwaalwegen van hun bezorgde gedachten terug.

Dit is geen wens. Abram stelt hier niet aan God voor, dat Eliëzer zijn erfgenaam zal zijn, maar in die moedeloze ogenblikken dringt het een na het andere zich voor zijn verontruste ziel. Het is dan ook veeleer een herhaling of uitbreiding van de klacht. Geen zoon, wil hij zeggen, geen bloedverwant zelfs, maar een huisslaaf zal degene zijn, die al mijn goed eenmaal zal erven. Alles spruit en komt bij hem voort uit een heilig verlangen, om de zegening te beërven, die hem beloofd was. Het was geen ongeloof, wat hem tot die klacht dreef, maar een moedeloos ogenblik, veroorzaakt door een onstuimig verlangen naar de vervulling van de belofte.

4. En ziet het woord des HEREN kwam tot hem, om al die gedachten voor altijd af te snijden, zeggende: Deze zal uw erfgenaam niet zijn, maar die uit uw lijf 1) voortkomen zal, uw eigen zoon, die Ik u geven zal, die zal uw erfgenaam zijn.2)

1. Hebr.: "Uit uw ingewanden."

2. God is niet tevreden, dat wij met iets minder tevreden zijn, dan Hij ons belooft.

Hieruit blijkt duidelijk, dat het geen ongeloof van Abram was, want geen enkel woord van bestraffing lezen wij uit des Heren mond. Altijd bestraft de Heere het ongeloof, terwijl Hij omgekeerd het zwakke geloof ondersteunt door zijn beloften en toezeggingen. Daarom ook bij de belofte, dat uit zijn lijf de erfgenaam zou voortkomen, hetgeen in Vs. 5 ons wordt bericht, de belofte van een talrijke nakomelingschap.

5. Toen leidde Hij hem uit naar buiten, niet lichamelijk, want hij bevond zich in een toestand van geestverrukking, ook was het nog helder dag, zodat geen sterren te zien waren (Vs. 12); maar in de geest (Openbaring. 1:10; 4:2) werd Abram uitgeleid voor zijn tent; en de Heere zei, terwijl Hij hem zijn oog deed omhoog richten: zie nu op naar de hemel, en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt; en Hij zei, zonder een antwoord af te wachten, daar dit vanzelf sprak, verder tot hem, tot de in het gezicht van het ontelbaar sterrenleger verzonken Abram: a) Zo zal uw zaad zijn. 1)

a.Exodus 32:13 Deuteronomium. 10:21 Romeinen 4:18 Hebr. 11:12

1. God wilde Abram’s ziel treffen door de overweging: "Zou Hij, die door een enkel woord een zo ontelbaar heer van sterren in één ogenblik voortbrengt, en de eerst ledige hemel daarmee versiert, niet een kinderloos huis met een grote nakomelingschap kunnen vervullen?".

Het zaad van Israël, nu reeds duizenden jaren vermenigvuldigd, is wel ontelbaar. In dit zaad was Christus verborgen, en deze was het hoofddoel van de belofte.

God legt aan het verstand ongelooflijke en onbegrijpelijke dingen voor; want, wanneer men begrijpen kon, behoefde men niet te geloven.

6. a) En hij geloofde 1) in de HEERE; 2) hij zag niet meer op het lichaam, dat verzwakt was, ook niet op de ouderdom van Saraï, maar gaf God de eer en wist met zekerheid, dat God alles zou geven wat Hij belooft (Romeinen 4:19 vv. Hebr. 11:1); en Hij rekende het hem tot gerechtigheid, 3) zag om dit geloof hem aan, alsof er geen zonde, geen vlek of rimpel in hem ware, en schonk hem zijn goddelijke gunst.

a.Romeinen 4:3,18,22 Galaten. 3:6 Jacobus. 2:23

1. In de grondtekst staat het werkwoord, waarvan ook ons "Amen" is afgeleid en het betekent hier niets minder. Dit is in de grond van de zaak, ook het wezen van het zaligmakend geloof: volkomen vertrouwen op hetgeen de Heere God gezegd heeft.

2. In Israël moest een volk opgericht worden tot zegen voor allen, een volk, niet op de gewone natuurlijke wijze ontstaan, maar door Gods macht en genade verwekt, en uit de grond van het wonder gesproten. Daarom gaat in de geschiedenis van de aartsvaders alles tegen menselijke verwachting en denken in; haar wezen is de goddelijke belofte, die alle verwachtingen tegenspreekt, het goddelijk handelen, dat met zich zelf in tegenspraak schijnt te zijn. Zij is, ethisch (zedelijk) beschouwd, de tijd van de geloofsoefening. Het geloof dat het woord van de belofte aangrijpt en op dit woord het zichtbare en tegenwoordige voor het onzichtbare en toekomstige laat varen, is de grondtrek van de aartsvaders. In Abram vertoont zich dit geloof in zijn gehele volheid, als een strijdend, een standvastig verwachtend, een wereldoverwinnend geloof. Hij is een voorbeeld van de geloofsstrijd, de geloofsoverwinning, de geloofsgehoorzaamheid: daarom is hij vader van alle gelovigen.

Het geloof is het "Ja," van de mensen op het woord Gods. Heerlijker levensvrucht dan ons in dit woord wordt aangeboden, is er niet; maar zij moet vers, zoals zij groeit, van de boom van de Schrift geplukt worden, om in al haar liefelijkheid en kracht gesmaakt en gegeten te worden.

3. De rechtvaardiging van de zondaar door het geloof is de enige weg tot gerechtigheid *voor*, *onder* en *na* de wetgeving.

Gelijk wij weten, dat zij bij God als schuldigen staan aangemerkt, aan wie Hij de zonde toerekent, zo weten wij ook dat Hij hen beschouwt als rechtvaardigen, aan wie Hij de

gerechtigheid toerekent, waarom Abram door de toerekening van de gerechtigheid onder het getal en de rang van de rechtvaardigen wordt opgenomen. Maar het lijkt ongerijmd, dat Abram gerechtvaardigd is, omdat hij geloofd heeft, zodat zijn geslacht zou zijn als de sterren aan de hemel. Want het kon niet anders, dan een particulier geloof zijn, dat voor de volkomen rechtvaardiging van de mens niet voldoende is. Vervolgens, wat kan een aardse en tijdelijke belofte tot eeuwig heil betekenen? Ik antwoord: Dit "geloven," waarvan Mozes spreekt, had niet betrekking op één zaak, maar omvat alle beloften, welke hier vermeld worden. Vervolgens, Abram waardeerde het beloofde zaad niet slechts naar de ogenblikkelijke voorspelling, maar ook naar de andere, waarbij de bijzondere zegen was gevoegd. Wij stellen daarom vast, dat hij niet op een natuurlijk zaad alleen, noch op het eerste of beste heeft gehoopt, maar op dat, waarin de wereld zou gezegend worden.

Als God Abram gerechtigheid toerekent, is dit, omdat Abram deze in zichzelf mist. Hier vindt gij dan de eerste Schriftplaats, die spreekt van de rechtvaardiging door het geloof alleen, door de toegerekende gerechtigheid Gods. Het oorspronkelijk woord, door de onzen door "toerekenen" vertaald, betekent eigenlijk "toedenken," er voor houden. God dacht in Zichzelf Abram de gerechtigheid toe, die deze in zichzelf niet had, zodra hij het woord van de belofte Gods aannam, en, in het vertrouwen op de waarheid, de trouw en de almacht Gods aanvaardde.

7. Voorts zei hij tot hem, tot Abram, om hem in het geloof te versterken en zijn blijdschap volkomen te maken, door hem, ook voor die ontelbare nakomelingschap, een land van melk en honing overvloeiende te geven: Ik ben de HEERE, die u uitgeleid heb uit Ur der Chaldeeën a.om u dit land te geven, om dat erfelijk te bezitten.

a.Psalm. 115:11

Daar het voor ons van zeer groot belang is, God als leidsman voor heel ons leven te hebben, opdat wij weten, dat niet lichtvaardig de een of andere weg op twijfelachtige wijze is begonnen, daarom bemoedigt de Heere Abram omtrent de weg van zijn roeping, en roept hem de eerste weldaad van de bevrijding in het geheugen terug, alsof Hij gezegd had: "Ik, nadat Ik mijn hand tot u heb uitgestrekt, opdat Ik u uit het doolhof van de dood zou uitvoeren, ben u met mijn gunst tot hiertoe gevolgd. Gij nu, beantwoord dit, door mij, op uw beurt, standvastig te volgen en uw geloof van het begin tot het einde toe te volmaken.".

8. En hij, Abram, zei: Heere, HEERE! waarbij zal ik weten, dat ik het erfelijk bezitten zal? 1) Ik twijfel niet aan uw gegeven woord, maar gevoel behoefte voor toekomstige zwakke ogenblikken, aan een staf om op te kunnen leunen.

1. De Heere keurt het evenmin af, dat Abram om een teken bidt, als hij gelijke beden van Gideon en Hiskia verwerpt (Richteren. 6:36; 2 Koningen. 20:8). Ja, het tegendeel kan hem zeer mishagen, gelijk dit in Achaz het geval was Jesaja 7:12). Alles komt slechts daarop aan, of het gebed uit een gelovig hart voortkomt, dat uitziet naar versterking, of dat het een gevolg is van het ongeloof, dat zich dekt met een voorgewende onzekerheid van de openbaring.

Abram vraagt om een teken, en God staat hem, maar ook al zijn kinderen toe, Hem te vragen, wat in hun hart opkomt, opdat daardoor het geloof bevestigd worde.

9. Nu wil de Heere, in vaderlijk neerbuigen, op plechtige wijze zich verbinden tot het houden van Zijn belofte en een verbond met Abram aangaan; 1) en Hij zei tot hem: Neem Mij een driejarige vaars, en een driejarige geit, en een driejarige ram, en een tortelduif, en een jonge duif.
2)

1. Bij het sluiten van verbintenissen was men vroeger gewoon offerdieren te slachten en in stukken te delen, deze stukken werden dan tegenover elkaar gelegd, en die het verbond sloten, gingen midden tussen deze door, om zinnebeeldig daardoor aan te duiden, dat zij door dit verbond zich tot een ondeelbare eenheid wilden aansluiten, gelijk de stukken bij elkaar behoorden. Voor een verdere verklaring van dit gebruik, zie Jeremia 34:18-20

2. De hier genoemde dieren behoren tot de Levitische offerdienst. Op de leeftijd van 3 jaar beschouwde men ze als volwassen. Deze offerdieren zijn een profetie van de offeranden, die door Abram’s nageslacht in datzelfde land de Heere zouden gebracht worden.

9. Nu wil de Heere, in vaderlijk neerbuigen, op plechtige wijze zich verbinden tot het houden van Zijn belofte en een verbond met Abram aangaan; 1) en Hij zei tot hem: Neem Mij een driejarige vaars, en een driejarige geit, en een driejarige ram, en een tortelduif, en een jonge duif.
2)

1. Bij het sluiten van verbintenissen was men vroeger gewoon offerdieren te slachten en in stukken te delen, deze stukken werden dan tegenover elkaar gelegd, en die het verbond sloten, gingen midden tussen deze door, om zinnebeeldig daardoor aan te duiden, dat zij door dit verbond zich tot een ondeelbare eenheid wilden aansluiten, gelijk de stukken bij elkaar behoorden. Voor een verdere verklaring van dit gebruik, zie Jeremia 34:18-20

2. De hier genoemde dieren behoren tot de Levitische offerdienst. Op de leeftijd van 3 jaar beschouwde men ze als volwassen. Deze offerdieren zijn een profetie van de offeranden, die door Abram’s nageslacht in datzelfde land de Heere zouden gebracht worden.

10. En hij bracht Hem deze allen, 1) eveneens niet in werkelijkheid, maar in het gezicht, en hij deelde ze, naar Gods aanwijzing, midden door, en hij leide elk deel tegenover het andere, namelijk van de vaars, de geit en de ram; maar het gevogelte deelde hij niet, gelijk dit ook bij de offeranden later niet plaats had (Leviticus 1:15,17). Deze duiven legde hij op een hoop, om hierdoor met de tweemaal drie helften een zevental te hebben; (zie "Ge 21.31).

1. Abram is God gehoorzaam en bracht ze "Hem" gelijk de Heere gezegd had: "neem Mij," als een offerande, en hierbij verbindt zich God tot de zegen. Daar Hij alleen om het offer kan weldoen, zo moest zijn nageslacht gewillig zijn, om offeranden, waarlijk "de Heere" te brengen.

11. En het wild gevogelte, een zwerm roofvogels, kwam neer op het aas, maar Abram joeg het weg.1)

1. Dit vervolg is eveneens van zinnebeeldige betekenis; het wordt in Vs. 13 verklaard. Hiermee eindigt het gezicht. Abram ontwaakt uit zijn geestverrukking en was nu het overige deel van de dag vervuld met hetgeen hij in de geest gezien en gehoord had, zonder dat hij de verklaring, tenminste van het laatste, kon geven.

Niets is de satanische geesten vijandiger dan verering van God en gemeenschapsoefening met de Heere. Zij komen aan, om verbinding met God weg te nemen. Gelovigen waakt!.

II. Vs. 12-21. Met zonsondergang valt Abram in een profetische slaap; de Heere voorspelt hem de geschiedenis van de toekomst van Zijn volk; sluit onder een zichtbaar teken van Zijn tegenwoordigheid het verbond met hem, en herhaalt de belofte van het toekomstig bezit van Kanaän. Hij bepaalt de grenzen in de grootste uitgebreidheid, gelijk die werkelijk onder David en Salomo geweest zijn.

12. En het geschiedde, als de zon onderging, zo viel een diepe, van God gewerkte, bovennatuurlijke\ slaap 1) op Abram: en ziet, een schrik en grote duisternis, niet uit zijn eigen gemoedsbeweging voortgekomen, maar eveneens op buitengewone wijze door God gewerkt, viel op hem. Naar de bedoeling van God zou de stamvader reeds profetisch ondervinden, wat daarna werkelijk met Israël in Egypte (Exodus. 2:23) geschied is.

1. In het Hebreeuws Tardêsa. Van deze slaap wordt het eerst bij Adam melding gemaakt en Elifas, de Themaniet, (Job 4:12-16) bezigt dezelfde uitdrukking. Het was geen droom, het was als het ware weer een gezicht, het was een profetische slaap.

13. Toen zei Hij tot Abram, hem zijn tegenwoordige zielstoestand en tegelijk het beeld van de roofvogels (Vs. 11) verklarende: Weet voorzeker, a) dat uw zaad vreemd zal zijn in een land,
1. dat het hunne niet is, dat slechts voor enige tijd hun ter woning is gegeven, en zij zullen hen dienen, en zij, die inwoners van dat land, zullen hen, uw nakomelingen, verdrukken vierhonderd jaar. 2)

a.Exodus 12:40 Hand. 7:6 Galaten. 3:17

1. Met wijsheid verbergt de Heere voor Abram de naam van dat land, geen haat mocht in zijn hart tegen de Egyptenaren worden opgewekt.

2. De tijd, die de Israëlieten in Egypte geweest zijn, is 430 jaar (Exodus 12:40). Men bedenke echter, dat Israël niet al die tijd verdrukt geweest is, terwijl overigens in deze profetische rede het ronde getal genoemd wordt.

14. Doch ik zal het volk ook rechten, hetwelk zij zullen dienen: 1) en daarna zullen zij uittrekken a) met grote have. 2)

a. Exodus 3:22; 11:2; 12:35,36.

1. De Heere gedenkt ook aan de kinderen van de gelovigen (Psalm. 105:42), en bestraft de verdrukkers van Zijn volk (Jeremia 50:17,18)

2. De grote have is de menigte van geschenken, die de Israëlieten van de Egyptenaren eisten. Abram zelf was rijk vandaar teruggekeerd (Hoofdstuk. 12:16). Het is de weg Gods door moeilijke wegen te leiden naar het beloofde land. (Hand. 14:22).

15. a) En gij zult geen deel aan die dienstbaarheid hebben, maar tot uw vaderen gaan met vrede; 1) gij zult in hoge ouderdom begraven worden.

a.Genesis 25:7,8

1. "Tot de vaderen vergaderd worden," "heengaan" zo wordt het sterven van de vromen genoemd. Voor hen is de dood uit de dood weggenomen, het is slechts verhuizen naar een beter land. Die uitdrukking duidt wel aan, dat de blik van de oude godzalige in de toekomst niet droevig of duister was. Dierbare Heiland! welk een zegen hebt Gij verworven door Uw lijden en sterven, de dood is verslonden tot overwinning. Heer! laat Uw dienstknecht heen gaan in vrede! (Luk. 2:29)

16. a) En het vierde geslacht, dat is: na 400 jaar, elk geslacht naar de toen gewone leeftijd op 100 jaar berekend; zal terugkeren, en alsdan in het blijvend bezit van dit land komen, want de ongerechtigheid van de Amorieten en van de overige Kanaänitische volken, is tot nog toe niet volkomen, 1)heeft nog het hoogste toppunt niet bereikt; de maat van hun zonden is nog niet vol geworden, om nu reeds het strafgericht aan hen te voltrekken. Tot die tijd zal de vervulling van Mijn gelofte wachten, gelijk ook voor uw nakomelingschap zelf nuttig en nodig is.

a.Exodus 12:40

1. Ziet dan de lankmoedigheid en gestrengheid van God! In deze woorden ligt voor alle eeuwen de wenk opgesloten, dat God, de Heere, een volk laat in het land van zijn inwoning, zolang dat volk het niet om der zonden wille verderft. De geschiedenis van alle eeuwen heeft bewezen, dat een volk zijn eigen ondergang heeft bereid, door de zonde tot haar hoogtepunt te laten komen.

17. En het geschiedde, dat de zon onderging, en het duister werd, alsof het eerst nacht moest worden, en al het licht in de natuur ondergegaan zijn, eer de zon van de genade kon opgaan, en zie, daar werd Abram weer het vorige gezicht voorgesteld; hij zag de gedeelde offerdieren (Vs. 10) voor zich, en nu was daar een rokende oven en vurige fakkel, die tussen die stukken doorging; 1) een lange rookzuil in de gedaante van een cilindervormige oven bewoog zich langzaam en statig tussen de delen van het offer; uit de bovenste opening sloeg een vuurvlam als van een fakkel uit.

1. Duidelijk vertoonde zich in deze verschijning het beeld van de geduchte Majesteit Gods, die de zondaar niet verdragen kan, maar omhuld en getemperd voor het oog door de verschonende genade, die in de rookwolk scheen afgebeeld (Leviticus 16:12,13). Dat God alleen, en niet Abram tussen de delen van het offer doorgaat, geschiedt, omdat God hier een verbond van genade sluit, en Hij zelf begint te beven, vóórdat Hij eist; immers dat slechts was het doel, dat aan Abram een vast vertrouwen werd ingeboezemd op de zekere vervulling van de belofte Gods.

Dit gezicht moest dienen, om het geloof aan de verschijning Gods te bevestigen. Overvloedige stof tot dankbaarheid bereidt de Heere hier aan Abram.

18. Op dezelfde dag maakte de HEERE een verbond met Abram, nadat Hij dit in het gehele gezicht had voorgesteld, zeggende: a) Aan uw zaad heb Ik dit land gegeven, van de rivier van Egypte, de Nijl, af, tot aan die grote rivier, de rivier Frath, de Eufraat, het gehele gebied, dat thans de Kanaänitische volken in bezit hebben.

Door het gezicht was Abram rijp gemaakt, om de betekenis van het verbond te vatten.

a. De Keniet (ijzerarbeider, Richteren. 4:11,17), en de Keneziet (jager) en de Kadmoniet (Oosterling), de overblijfselen van de Semitische bevolking in het zuidoostelijk deel wonende.

b. En de Hethiet (vreesachtig), nakomelingen van Heth (hoofdstuk. 10:15), op het gebergte van Efraïm en Juda bij Hebron en Berseba, en de Fereziet (landbouwer), bewoners van de westelijk gelegen hoge vlakten, en de Refaïeten (reuzen), op de hoge vlakte van Basan.

c. En de Amoriet (bergbewoner), aan de zuidelijke helling van het gebergte van Juda, en de Kanaäniet (bewoner van vlakke streken) zowel aan de zeekust als aan de westelijke Jordaanoever, en de Girgasiet (kleibewoner), en de Jebusiet (van Jebus = vastgetrapte plaats).

De geschiedenis van Abram is in vier tijdvakken te verdelen, waarvan elk met een van de merkwaardige gebeurtenissen in zijn leven begint. Het eerste begint met zijn roeping naar het beloofde land (hoofdstuk. 12:14); het tweede met de belofte van een erfgenaam en de bezegeling van zijn geloof door het verbondsoffer (hoofdstuk. 15-16); het derde met de naamsverandering en de instelling van de besnijdenis (hoofdstuk. 17-24); en het vierde met de grote geloofsbeproeving en de bevestiging van de belofte (hoofdstuk. 22-25:11)

HOOFDSTUK 16.

HAGAR BAART ISMAËL.

I.Vs. 1-6. Saraï geeft haar dienstmaagd Hagar aan Abram tot een bijvrouw, om uit haar gebouwd te worden: deze wordt zwanger, verheft zich daarom boven haar meesteres en gaat, als zij daarom gestraft wordt, op de vlucht.

1. Doch Saraï, Abram's vrouw, die reeds bij haar verblijf in Kanaän voor onvruchtbaar werd behouden (hoofdstuk. 11:30), baarde, ook de eerste vijf jaar na het gezicht, waarin aan Abram een erfgenaam beloofd was (hoofdstuk 15:4), hem niet. Toen gaf zij ten laatste de hoop op, om nog moeder te worden; en zij had een Egyptische dienstmaagd (zie "Ge 12.16), wier naam was Hagar (vlucht).

2. Zo zei Saraï tot Abram: 1) Zie toch, de HEERE 2) heeft wel aan u een zoon beloofd, die uit uw lijf voortkomen zal, maar van mij heeft Hij niet gezegd dat ik de moeder daarvan zal zijn; integendeel, gelijk duidelijk blijkt, heeft Hij mij toegesloten, dat ik niet bare. Waarom zou ik langer de vervulling van de goddelijke belofte in de weg staan? 3) Ga toch in tot mijn dienstmaagd: doe als de andere mannen en neem u een bijvrouw;4) ik zelf zal u mijn dienstmaagd daartoe geven; misschien zal ik uit haar gebouwd worden; 5) misschien behaagt het de Heere haar een kind te schenken; dat zou dan, omdat zij mijn lijfeigene is, niet haar, maar mijn kind heten, en ik zou daardoor een zoon, een erfgenaam verkrijgen. En Abram 6) antwoordde haar niet: Laat ons de Heere niet vooruitlopen, noch de Almachtige trachten te hulp te komen; laat ons wachten, wat Hij doen zal. Gelijk eens Adam, zo liet zich ook Abram door de vrouw verleiden, om het door haar aangebodene aan te nemen, en hij hoorde naar de stem van Saraï. Hij beschouwde haar voorstel als goed; die was ook goed gemeend; voor Saraï was dit voorstel een zelfverloochening, hoewel het inderdaad zondig was. (Galaten. 3:3).

1. Bij alle heidense volken, ook bij de meest beschaafde in de oudheid werden de vrouwen als slavinnen behandeld; bij de vrouwen van de Heilige Schrift zien wij duidelijk de invloed van de vreze Gods in de toestand van de vrouw; zij zijn geen slavinnen van de man, maar, hoewel hem onderworpen, staan zij als vrije naast hem. Saraï spreekt altijd op de toon van vrijheid en van onafhankelijkheid. Het is *haar* welbehagen, dat zij Hagar aan Abram geeft; het is *haar*belang, het is *haar* eer, die zij wil handhaven.

2. Alles te beschouwen als komende van God, zowel het kwade als het goede Jesaja 45:7 Amos.3:6), is een teken van godsvrucht. Wij mochten wel wat meer de vinger Gods zien, daar waar Hij geeft of ontneemt, waar wij verblijd zijn of treuren.

3. Niet slechts het doel, maar ook het middel moet aan God overgelaten worden (Rom.11:36). Saraï vergeet de Heere niet; zij gelooft Zijn beloften, maar zij wil haar eigen weg gaan om de belofte vervuld te zien; en daarin zondigt zij, zoals later Rebekka, en nog meer een Jehu. Dit is een waarschuwing voor Christenen, opdat zij niet, met de geest beginnende, met het vlees eindigen (Galaten. 3:3), noch kwade dingen doen met een goed doel voor ogen (Rom.3:8),

noch door eigen werk het werk Gods ontheiligen. Het hart is zo arglistig! "O! als God ons onze wegen laat gaan, onze toekomst laat regelen, ons huis tooien, zonder dat wij met Hem raadplegen, dan is het nimmer goed. Wie zich van Hem verwijdert en verre van Hem geluk, heil of leven zoekt, die heeft slecht gerekend. Zijn licht is onzeker, zijn tred ongewis, de grond wankelt, zijn lamp wordt spoedig uitgeblust in duisternis.

4. In die oude tijden nam de man, behalve zijn vrouw of vrouwen, bijvrouwen uit de slavinnen (hoofdstuk. 22:24; 25:6; 10:3-13; 36:12). De kinderen uit deze werden gewoonlijk met geschenken weggezonden, in plaats van, als de wettige kinderen, een erfdeel te ontvangen; zij werden echter mede in de geslachtsregister opgenomen. De Mozaïsche wet heeft dit later niet door een afzonderlijk verbod op geheven, maar dit even als het andere, dat in de echtelijke stand tegen Gods ordening was; om de hardheid van het hart geduld. (MATTHEUS. 19:8).

5. Een gewone Hebreeuwse spreekwijze voor ons "moeder worden." Uit overdreven geloofsijver wordt deze hartstochtelijke begeerte van Saraï geboren. Maar, omdat deze niet aan God werd onderworpen, zodat zij Zijn tijd afwachtte, verviel zij tot polygamie, welke niets anders is, dan een vernietiging van de heilige huwelijkse staat. Verder, daar Saraï, een zo heilige vrouw, tot hetzelfde ongeduld, waarvan zij zelf brandde, ook haar man prikkelde; laten wij hieruit leren, hoe wij hebben te waken, dat satan ons niet heimelijk en op bedrieglijke wijze in het verderf storte. Want hij gebruikt niet slechts de goddelozen en slechten, die met opzet ons geloof bestoken, maar opdat hij de onvoorzichtigen in zijn netten vange, valt hij ons heimelijk en tersluiks aan door de goeden en eenvoudigen, en voor die hinderlagen heeft men zich te meer te wachten, opdat hij ons van die zijde niet onverhoeds overvalle.

Wat Saraï ontbrak, was niet het geloof in de belofte des Heren, maar het juiste licht op de belofte en bovenal een wachten op des Heren tijd.

6. Abram’s geloof wankelde, omdat hij op het woord Gods afgaande, op aandrijven van zijn vrouw, tot een middel de toevlucht nam, dat van Gods zijde verboden was, maar het fundament behield hij, omdat hij niet twijfelde of God zou zich eindelijk als de Waarachtige openbaren. Door dit voorbeeld leren wij, dat er geen reden is, waarom wij in onze zielen zouden twijfelen, wanneer satan ons geloof bestrijdt, de waarheid Gods niet in onze harten aan het wankelen wordt gebracht. Ondertussen, als wij zien, dat Abram, die jaren lang als een beeld van een onverwinnelijk atleet, sierlijk had geschitterd en zulke krachtige aanvallen had verduurd, nu in één ogenblik voor een beproeving bezwijkt, wie van ons heeft dan niet voor soortgelijk gevaar te vrezen?.

3. Zo nam Saraï, Abram’s vrouw, de Egyptische Hagar, haar dienstmaagd, na de tien jaar, dat Abram in het land Kanaän gewoond had, en zij gaf haar aan Abram, haar man, hem tot een vrouw. 1) Abram was nu 85, Saraï 75 jaar oud.

1. "Hem tot een vrouw." Hieruit blijkt duidelijk, dat de Heilige Schrift zelfs alle gedachte aan een verbinding uit wellust wil verwijderen; dat de bedoeling van Saraï een heilig karakter droeg, al was de daad op zichzelf te veroordelen.

4. En hij ging in tot Hagar en zij ontving, gelijk Saraï gewenst had. De treurige gevolgen, van deze zaak, als afwijking van de ordening van God, bleven niet uit; want, als zij, Hagar, nu zag, dat zij ontvangen had, zo werd haar vrouw, haar meesteres, veracht 1) in haar ogen, en zij toonde die geringachting door haar daden.

1. In het oosten werd kinderloosheid tot een schande gerekend, en een gezin met vele kinderen als een zegen Gods (1 Samuel 1:2-6). Hagar zag nu met minachting neer op de kinderloze Saraï. Daarmee begint de straf voor Saraï wegens haar vooruit lopen van de wegen des Heren. Hagar is het beeld van de grofste ondankbaarheid.

5. Toen zei Saraï tot Abram, geheel naar de wijze van de natuurlijke mens, die, als hem de gevolgen van zijn afdwalingen overkomen, niet over zichzelf, noch over zijn eigen zonde klaagt (Klaagt. 3:39), maarliever anderen daarvoor verantwoordelijk stelt: Mijn ongelijk is op u.1) gij zijt de oorzaak van mijn leed; ik heb mijn dienstmaagd in uw schoot gegeven, en alzo haar, die niets dan een slavin was, verhoogd; aan mij heeft zij het te danken. Nu zij ziet, dat zij ontvangen heeft, zo ben ik veracht in haar ogen, en niet slechts verheft zij zich boven mij, maar ook gij hebt schuld daaraan, daar gij haar vrij laat begaan. De HEERE rechte tussen mij en tussen u; 2) zo gij mij geen recht doet, zo moge de Heere mij recht doen, ook tegenover u.

1. Het onbillijk en onredelijk klagen van Saraï tegen Abram is voor hem de straf op zijn klein geloof.

2. In haar toorn misbruikt zij de naam des Heren en roept met deze woorden de Heere God tot wreker aan. Zo heeft de misplaatste toorn en gramschap haar vervoerd.

6. En Abram, brengt geen enkel woord in tegen de beledigende taal van zijn vrouw, maar zei tot Saraï: Zie uw dienstmaagd is, in uw hand; ik heb haar niet van u losgemaakt, door haar tot bijvrouw te nemen; doe haar, wat goed is in uw eigen ogen. 1) En Saraï vernederde 2) haar en zij, Hagar, vluchtte van haar aangezicht, 3) naar Egypte, haar geboorteland, en bracht zo haar naam, de vluchteling, in vervulling.

1. Hiermee toont de vader van de gelovigen, dat hij niet met zijn vrouw wil twisten, maar dat hij, ter wille van de huiselijke vrede, voor dit ogenblik zijn mannelijke en vaderlijke liefde, zoals Calvijn zegt, ten offer brengt. In dat "uw dienstmaagd" ligt tevens een zacht verwijt verscholen. Abram wil daarmee zeggen, dat Saraï zelf oorzaak is van alles, omdat zij Hagar van de rang van dienstmaagd (slavin) tot die van vrouw heeft verheven. Saraï heeft dit ook gevoeld, zoals duidelijk blijkt uit het volgende.

2. In het Hebreeuws Teanéha, "vernederen" in de zin van: in slechtere conditie brengen; in verband met het stamverwante Arabisch, "in rang terugstellen." De betekenis is niet, dat zij Hagar tot hardere arbeid doemde, maar dat zij haar van de rang van vrouw of bijvrouw van

Abram, weer tot die van slavin terugbracht en haar dus het recht ontnam, zich als vrouw van Abram te gedragen en als zodanig op te treden. Hagar vluchtte dan ook niet, omdat zij door Saraï hard behandeld werd, maar omdat zij die terugstelling in rang en stand niet kon verdragen.

3. Zo hebben Saraï en Abram, in plaats van de vervulling van hun wensen te verkrijgen, slechts verdriet, en, gelijk het scheen, nog het verlies van hun dienstmaagd, van hun eigendunkelijke raad ingeoogst.

Het brengt enkel onheil te weeg, als men door vleselijke middelen, al is het met een goed doel, des Heren voornemen wil ten uitvoer brengen.

II. Vs. 7-14. Op weg naar haar land verschijnt de Engel des Heren aan Hagar, beweegt haar tot terugkeren, en voorzegt, wat er van het kindje worden zal, dat zij onder het hart draagt.

7. En de Engel1) des HEREN, van een gewone Engel wel te onderscheiden; hier voor de eerste maal vermeld, die in de persoon van Christus vlees geworden is, en reeds onder het Oude Verbond, de gedaante van een mens of een Engel aannam, en nu ook als gezant van God achter Hagar aangegaan was, om haar van haar weg terug te leiden; die Engel des Heren vond2) haar aan een waterfontein in de zuidwestelijk van Kanaän gelegen, zeven dagreizen lange woestijn, namelijk aan de fontein op de weg van Sur 3) (muur). Tot hiertoe was Hagar al vluchtende gekomen; nu waren haar krachten van de vermoeiende tocht door het barre zand en het eenzaam oord geheel uitgeput. Zo lag zij bij de bron; zij verlangde er wellicht naar, dat er iemand mocht komen en zich haar lot aantrekken (Vs. 13). En wie kwam er en trok zich haar lot aan? De Heere zelf in Zijn voorkomende genade, die ook haar om Abram’s wil zegende.

1. Door heel het Oude Testament wordt er een bestendig onderscheid gemaakt tussen God, die in het verborgene woont, en het Wezen, dat God openbaart bij uitnemendheid, en dat waar het Hem openbaart, tevens aan God gelijk is. Dat Wezen, die openbaring Gods, die aan Hem gelijk, en tevens van Hem onderscheiden is, heet doorgaans: "de gezant (Engel) des Heren" (Maleach Jehova) en ook zonder meer "God" (El, Elohiem, Adonaï en Jehova). Deze Engel des Heren is reeds de leidsman van de aartsvaders (hoofdstuk. 47:15,16). Deze is het, die Mozes roept (Exodus 3:2 vv.) en het volk van Israël leidt door de woestijn (Exodus 14:19; 23:20; Jesaja. 63:9). Hij is de voorvechter van de Israëlieten in Kanaän (Jozua 5:13) en ook later de gids en bestuurder van het volk van het verbond (Richteren. 2:1 vv.; 6:11; 13:3). Bij Jesaja heet Hij: de "Engel des aangezichts" Jesaja 63:9), bij Daniël: "MICHAËL" (Daniël. 10:13 vv.). Bij de laatstgenoemde profeet zendt Hij Gabriël tot deze. Bij Zacharia, meer hij het nieuw te bouwen Jeruzalem af, en zendt Hij de Engel tot de Godsman, die met deze spreekt (Zacheria 1:2). Bij Maleachi komt Hij voor als de Engel van het Verbond, wiens komst door het volk met smachtend verlangen wordt tegemoet gezien, en van wie het aan dat volk wordt beloofd, dat Hij tot Zijn tempel zal wederkeren (Mal. 3:1). Nergens spreekt in het Oude Testament enige Engel rechtstreeks als God; de Engel Gabriël bij Daniël en de Engel, die bij Zacharias met de profeet spreekt, onderscheiden zich kennelijk van Jehova. De gezant des Heren daarentegen, zowel op deze plaats als elders spreekt zeer dikwijls als Jehova, en

Zijn verschijning wordt meermalen aangemerkt, als die van God, de Allerhoogste zelf, God getuigt uitdrukkelijk van deze Engel: "Mijn naam (Mijn geopenbaard wezen) is in Hem." (Exodus 23:21). Zijn naam, "gezant" of "Engel" moet in zeer algemene betekenis worden verstaan, en geenszins zo worden opgevat, als gaf die de natuur van een soort van wezens of van Engelen te kennen, welke Hij zou hebben aangenomen (Hebr. 2:16). In het Nieuwe Testament hebben: "Woord, Zoon, Evenbeeld, Afschijnsel Gods" dezelfde betekenis als: "het aangezicht Gods, dat naar de mensen toegekeerd is; de openbaring van de verborgen God." Betrekking heeft hierop in het bijzonder de door Christus herhaaldelijk gebezigde uitdrukking: "die Mij gezonden heeft" en "Ik ben van de Vader gezonden" (MATTHEUS. 10:40; Luc. 10:16), Joh. 5:23; 6:29; 17:3, gelijk Hij in Hebr. 3:1 "Apostel" heet. De eens te verwachten verschijning van deze Godmens op de aarde, wordt door het gehele Oude Testament heen op tweeërlei wegen voorbereid; aan de een zijde wordt een menselijk gezant beloofd, die boven alles groot en heerlijk zou zijn (later de Messias, de Gezalfde des Heren), aan wie tevens goddelijke namen, eigenschappen en werken worden toegeschreven (hoofdstuk. 49:10. Psalm. 2; 110; Jesaja. 2:5. Micha 5:1); en aan de andere kant komt de persoonlijke onderscheiding tussen de verborgen God en het Wezen, waarin God zichzelf openbaart, steeds duidelijker en ondubbelzinniger uit, waarom dan ook Johannes, de wegbereider des Heren, in Christus de Eeuwige erkende, die boven alles was. Johannes 1:15; 3:31).

2. "De Engel vond haar." Wat wil de Heilige Geest daarmee anders zeggen, dan dat de Heere haar gangen had nagespeurd, haar niet had losgelaten, toen zij zich uit het huis van Abram verwijderde, maar zich over haar was blijven ontfermen.

3. Dat zij zich op de weg van Sur bevond, wijst duidelijk aan, dat zij van plan was naar haar vaderland terug te keren.

9. En Hij, wilde haar bewust doen worden overijling en haar verkeerdheid, zei: Hagar, gij dienstmaagd 1) van Saraï! Vanwaar komt gij, en waar zult gij heengaan? 2) Is dit de plaats waar Saraï’s lijfeigene behoort te wezen? Zij nu maakte geen verontschuldigingen, verootmoedigd door de majesteit van Hem, die tot haar sprak; en Zij zei: Ik ben vluchtende van het aangezicht van mijn vrouw Saraï! 3)

1. Dat "Hagar, gij dienstmaagd van Saraï," stelde in een enkel ogenblik geheel haar handelwijze van heden, van gisteren en eerder, in een veroordelend licht, en, ofschoon het over Saraï’s ontvlamde hartstocht geen goedkeuring wegdroeg, gaf het haar een zakelijke wenk, omtrent haar roeping en plicht.

Hiermee laat de Heere het duidelijk aan Hagar voelen, dat, al is zij gevlucht en niet meer in het huis van Saraï, haar toestand voor Hem niet is veranderd. Voor de Heere is en blijft zij de dienstmaagd, de slavin van Saraï, totdat straks Abram zelf, naar de beschikking Gods, haar in vrijheid zal heenzenden. Door Hagar aan te spreken als dienstmaagd, heeft God ook die stand als volkomen wettig erkend, en is dit een woord, een vingerwijzing voor allen, om degenen, die over ons gesteld zijn, volgens de ordonnantiën Gods, gehoorzaam te zijn.

2. De Engel des Heren vraagt dit niet, alsof hij over de zaak in twijfel stond, maar, om haar geen gelegenheid te geven met uitvluchten te komen, verwijt Hij haar in weinig woorden haar vlucht. Alsof Hij zeggen wilde: in uw verlaten toestand komt gij met omzwerven niets verder, omdat gij de hand van God toch niet kunt ontvluchten, die u daar uw plaats heeft aangewezen.

Door dat "waar gaat gij heen" onmiddellijk volgende op het "vanwaar komt gij," heeft de Heere haar ook willen bepalen bij het feit, dat zij, door Abram's tent te verlaten, de dienst Gods verliet, en door haar vaderland weer op te zoeken, zich zou overgeven aan de afgodendienst.

3. Hoewel ons niet meegedeeld wordt, op welk een wijze de Heere haar verscheen, mogen wij toch veronderstellen, dat Hij haar in een gedaante is verschenen, die op haar de diepste indruk maakte, zodat haar de moed ontbrak, om ook maar één enkele verontschuldiging te maken, zodat zij terstond haar schuld voor Hem beleed.

9. Toen zei de Engel des Heren tot haar: Uw weg is geen goede weg, keer weer tot uw vrouw en verneder u onder haar handen, 1) in plaats van haar met trotsheid te behandelen;

1. Hagar was Saraï's lijfeigene; door haar vlucht pleegde zij diefstal. God wil dat niet en brengt haar terug tot haar plicht (Zo ook Onesimus; zie de brief aan Filemon). Hij zelf zal haar vrij maken. Dat was een roepstem van de Goede Herder, die het verdwaalde schaap terugbrengen wil.

10. Voorts zei de Engel des HEREN tot haar, opdat zij zou weten, wat grote dingen de Heere met haar voor had, en welke Hij nog aan haar zou doen, die reeds berouw gevoelde over haar dwaze stap en in haar hart teruggekeerd was: IK zal uw zaad grotelijks vermenigvuldigen, zodat het vanwege de menigte niet zal geteld worden; want het kind, dat gij onder het hart draagt, is Abram's zaad, en Ik zal ook aan dit kind vervullen, wat Ik van de lichamelijke zegen aan Abram (hoofdstuk. 13:16) beloofd heb. 1)

1. Abram is door zijn wettig huwelijk de vader van het uitverkoren volk van God geworden; door zijn gemeenschap met de dienstmaagd, de vader van de Islam.

Arabië werd tot een weg van zwervende horden van de tropische (hete) gewesten van Noord-Afrika en Zuid-Azië, tot een bron van mensen, wier stroom sedert duizenden jaren wijd en zijn naar Oosten en Westen zich uitgestort heeft.

Na het woord van bestraffing en terechtwijzing komt de Heere met een belofte en geeft daarmee ook aan Hagar het bewijs van Zijn goddelijk mededogen.

11. Ook zei des HEREN Engel tot haar: Zie, gij zijt zwanger, en zult een zoon baren, en gij zult zijn naam, tot herinnering aan deze geschiedenis en de belofte, die Ik u gegeven heb, Ismaël noemen, 1) dat is: God verhoort; omdat de HEERE uw verdrukking aangezien en aangehoord heeft. 2)

1. Ismaël is de eerste, wie reeds vóór de geboorte een naam wordt gegeven. Na hem geschiedt dit ook met Izaak (Genesis 17:19), met Salomo (1 Kronieken 23:9), met Josia (1 Koningen 13:2), met Kores of Cyrus Jesaja 45:1), met Johannes de Doper (Luc. 1:13) en eindelijk met de Heiland zelf (Luc. 1:31, MATTHEUS. 1:21)

2. Onze smarten, onze ziekten zijn reeds gebeden, zo wij geliefden zijn van God. De Heere snelt te hulp, gelijk een vader doet als het kind in nood is, ook zonder dat het kind om bijstand roept; daarom helpt ook hij, die de Geest des Heren heeft, de ellendigen, en wacht hij niet totdat eerst zijn hulp is gevraagd. God hoort onze verdrukking aan, en zo hij beveelt dat wij ons onderwerpen, weet Hij het wonderlijk met Zijn zegeningen goed te maken.

Ook hier blijkt weer de vrijmacht Gods, maar ook tevens de vervulling van het woord: "Eer zij roepen zal Ik antwoorden." Uit eigen beweging, naar Zijn vrijmachtig welbehagen, ontfermt de Heere zich hier over de vluchtende Hagar.

12. En hij zal een woudezel 1) van een mens zijn, wild als een woudezel, die de eenzaamheid lief heeft en zich door niemand laat temmen; zijn hand zal tegen allen zijn, en de hand van allen tegen hem, 2) met niemand zal hij in vrede leven; en a) hij zal wonen voor het aangezicht van al zijn broederen, 3) (Genesis 25:18)

1. Een hoogst merkwaardige profetie en een eigenaardige betekenis! De wilde ezel is een schoon dier, hoger op de poten dan de tamme, met donkere, wollige manen, een hoog gewelfd voorhoofd, lange, recht opstaande oren, zilverkleurig haar met donkerbruine borstelige streep op de rug, door een soortgelijke gekruist. Het is een vlug en schuw dier, dat in de woestijn woont, slechts met moeite geveld, maar nooit getemd wordt. Een heerlijke beschrijving van dit dier vinden wij bij Job (9:8-12). De uiterste verwoesting schildert de profeet met dit woord: "de plaats waar de woudezels zich vermaken." Jesaja 32:14). De grenzeloze liefde van de Bedoeïenen tot de vrijheid, hun neiging, om zonder enige beperking in de woestijn rond te zwerven, hun verachting van alle geregelde levenswijze, met name van het leven in steden, hun hardnekkige afscheiding van anderen, dat alles wordt ons onder dit beeld aangeduid. Slechts enkele delen van hun land zijn enige tijd onder het juk gebracht; maar telkens moesten ook weer de overwinnaars de vriendschap van een volk zoeken, dat niet zonder gevaar kan worden aangerand, en dat slechts tevergeefs kan worden bestreden. "Zij leven onder de blote hemel" (zegt Diodor. 19:94) en noemen de onbewoonde woestijn, waar geen water te vinden is, hun vaderland. Een wet verbiedt hun het zaaien en planten van vruchtbomen; het drinken van wijn en het bouwen van huizen; wie in strijd daarmee handelt, wordt ter dood veroordeeld. Deze wet berust op hun mening, dat allen, die dergelijke zaken bezitten, door machtigeren dan zij, zouden kunnen genoodzaakt worden, hun bevelen te gehoorzamen.

Calvijn vertaalt het woord in de grondtekst door "woest" en omschrijft het dan aldus: dat hij, nl. Ismaël, een zeer oorlogszuchtig man zou zijn, vreselijk voor zijn vijanden, en zo; dat niemand hem ongestraft zou kunnen aanvallen. Hetgeen volgt, schijnt zijn gevoelen te bevestigen, hoewel het ook te verdedigen is, dat door de eerste woorden meer de levenswijze van Ismaël en zijn nakomelingschap wordt aangeduid en door "zijn hand enz." hun karakter en hun positie tegenover hun medemensen en de andere volken in de wereld.

2. In de woestijn is ieder een vijand van de anderen, zo zeggen de Arabieren in Nubië nog heden, en zij beroepen zich, met welgevallen op hun leefwijze ziende, op deze uitspraak Gods in onze Bijbel.

3. Wat betekent deze uitdrukking? Geheel verwerpelijk is de verklaring, dat hij en zijn nakomelingschap tegen het Oosten zouden wonen. De Heere wil ook door deze woorden wijzen op de eigenaardige positie, welke het volk van de Ismaëlieten zal innemen onder de andere volken. Deze positie namelijk, dat het zich nooit zal vermengen met de anderen, een op zichzelf staand volk zal zijn en blijven, te allen tijde zich van de andere volken zal blijven afscheiden. Deze laatste woorden staan dan ook in onafscheidelijk verband met de vorige en zijn volstrekt geen aanhangsel ervan.

13. En zij, de waterput verlatende en tot haar meesteres terugkerende, noemde de naam des HEREN die tot haar sprak, want zij erkende duidelijk de Engel voor de Heere zelf, nadat Hij zo bepaald in Zijn woorden Zich geopenbaard had: Gij God van het aanzien, 1) want zij zei: Heb ik ook hier gezien naar Die, die mij aanziet; 2)

1. God komt u in uw woestijn tegen; Hij roept uw geweten wakker, Hij beveelt: "Keer om, bekeer u;" en komt met Zijn genade u tegemoet.

De standen zijn in dit leven zeer ongelijk. Daarom moet men zich aan deze troost vasthouden, die hier de Engel aanwijst en denken: "Ziet, gij zijt een knecht, een dienstmaagd, arm enz. Laat u dit echter een goede troost zijn, dat uw God heren en knechten, rijken en armen met hetzelfde oog aanziet.

2. Al was de liefelijke verschijning van de bode van God geweken, al ruiste zijn woord ook niet meer om haar heen, in hem had zij de hoge Zender, de God van Abram herkend, die ook op haar wilde neerzien, op haar, die naar die God nooit had omgezien, die in haar wanhoop en vertwijfeling om die God niet had gedacht. Voor het eerst in haar leven heeft zij een eigen naam voor die God gevonden. Meer dan eens had zij in Abram’s huis de naam van God gehoord, maar die daarom nog niet begrepen. Iets wellicht daarbij gevoeld, maar toch zijn inhoud niet gevat: Maar nu weet zij, wie die God van Abram is. Het is die Ontzaglijke God (Elohiem), die ook haar heeft aangezien.

De gedachte die hieraan ten grondslag ligt is deze: de aanblik van God overweldigt en verslindt zo al het overige, dat, wie Hem heeft gezien, niets anders meer zien kan, d.i. sterven moet. De vrees dat de mens, aan wie God, of een God, een goddelijk wezen verschenen is, sterven moet, wordt in de hele, ook in de heidense oudheid teruggevonden. Maar wat bij de heidenen niets anders was dan een donker gevoel van Gods grootheid en Majesteit, dat is in het Oude Testament, tenminste daar, waar het meer verlichte voorkomt, een diep besef van de onwaardigheid van de zondige mens, om te verschijnen voor de Heilige God Jesaja 6:5). Het in het Oude Testament zeer dikwijls aangeduid, algemeen geloof, dat men God niet kon zien zonder te sterven (Genesis 32:30, Richteren. 6:22 13:23) wordt door God Zelf bekrachtigd (Ex. 33:18-20) en toch tevens door een reeks van feiten weerlegd (Ex. 24:10-11). Wat voor het schepsel wegens zijn verdorvenheid onmogelijk is, dat kan door Gods barmhartigheid en

genade, die de mens ontzondigt en de indruk van Zijn heiligheid tempert en verzacht, mogelijk worden. Vandaar de kinderlijke vreugde, wanneer de mens zich na het aanschouwen van een openbaring van God verkwikt, opgewekt en genezen voelt, totdat zich ten laatste de volle heerlijkheid Gods openbaart, en zij, die in Hem geloven, blijmoedig kunnen uitroepen: "Wij hebben Zijn heerlijkheid gezien, wij hebben Hem met onze ogen gezien en met onze handen aangeraakt." Johannes 1:14, 1 Joh. 1:1).

14. Daarom noemde men die put, waar Hagar die openbaring des Heren gehad had, de put a) Lachaï-Roï, dat is bron van de levende en ziende; ziet, hij is aan de zuidelijke grenzen van Kanaän, tussen Kades (hoofdstuk. 14:7) en tussen het westelijk gelegene Bered (hagel), misschien el Dschifar.

a.Genesis 24:62; 25:11

Door Hagar was tot herinnering aan deze ontmoeting die put aldus genoemd, en deze naam is sedert die tijd in zwang geweest.

III. Vs. 15 en 16. Naar huis teruggekeerd baart Hagar een zoon, die Abram volgens het goddelijk bevel "Ismaël" noemt.

15. a) En Hagar, teruggekeerd 1) in gehoorzaamheid aan God, baarde Abram2) een zoon; en Abram, die het goddelijk bevel (Vs. 11) met de gehele gebeurtenis van haar vernomen had, noemde de naam van zijn zoon, die Hagar gebaard had, Ismaël. 3)

d.Galaten. 4:22

1. Het terugkeren van Hagar, zonder enige conditie te stellen, is bevestiging van haar geloof. Daardoor maakt zij voor haarzelf haar roeping en verkiezing vast. Het is de gehoorzaamheid van het geloof, welke zij hier betoont.

2. Niet zonder reden staat hier: "baarde Abram een zoon," en zo aanstonds "noemde de naam van zijn zoon". Daarmee wordt uitdrukkelijk geleerd, dat Ismaël een zoon van Abram was, die voor Abram’s rekening kwam, maar ook, dat hij nl. Abram werkelijk zou zorgen voor de opvoeding van Ismaël, als zijn zoon, De Arabier, zich in trotse waan beroepende op dit verhaal, beweert het recht te hebben op alle landen, die hij zich verkiest, als voortgesproten uit de eerstgeborene van Abram, en alzo groot te zijn boven de Israëliet.

3. Dat Abram terstond bereid is die zoon Ismaël te noemen, getuigt tevens van zijn dankbaarheid voor de genade, aan Hagar bewezen.

16. En Abram was zesentachtig jaar oud, toen Hagar Ismaël aan Abram baarde; dus is Ismaël geboren in het jaar 2094 na de wereldschepping, of 1906 vóór Christus.

HOOFDSTUK 17.

DE BELOFTE OMTRENT IZAAK WORDT DOOR DE BESNIJDENIS BEVESTIGD

I.Vs. 1-14. Abram ontvangt, 13 jaar na Ismaëls geboorte, in het 99ste jaar van zijn leven, weer een verschijning des Heren. Hij ontvangt, nu de tijd van de volbrenging van Gods belofte nabij, is de nieuwe naam Abraham; tevens wordt het verbond Gods meer bevestigd, door de instelling van de besnijdenis voor hem en zijn nakomelingen.

1. Als nu Abram negenennegentig 1) jaar oud was, zo verscheen de HEERE aan Abram, 2) voor de vierde maal (hoofdstuk. 12:1-7; 13:14; 15:1) en ook nu weer in aangenome gedaante, om van aangezicht tot aangezicht met hem te spreken, en zei tot hem: Ik ben God de Almachtige! die alles vermag, ook wat met de gewone loop van de natuur en het menselijk verstand in strijd is.
a.Wandel voor Mijn aangezicht, gelijk gij tot hiertoe gedaan hebt, en altijd in hoge mate doen moet en zijt oprecht, 3) of volkomen in uw offergave aan Mij, zodat Ik uw hart met niemand te delen heb.

a.Genesis 5:22

1. Een tijdvak van 13 jaar gaat Mozes hier met stilzwijgen voorbij. Het is de tijd van het wachten voor Abram op de vervulling van de belofte.

2. In het Hebreeuws El-Schaddaï. Een nieuwe naam, waarin de Heere God Zijn Almacht ontdekt, waardoor Hij een bij de mens afgesneden zaak kan doen. Had Abram gemeend, op aandrijven van Saraï, dat uit zijn wettige vrouw hem geen nakomelingschap zou geworden, door de openbaring van deze naam zegt God hem, dat, wat bij de mens onmogelijk is, mogelijk is bij Hem. God weet het wanneer Zijn kinderen geloofsversterking behoeven en komt altijd te rechter tijd.

3. Om kort te gaan, de oprechtheid, welke hier bedoeld wordt, staat tegenover geveinsdheid of huichelarij. En voorwaar, waar men met God te doen heeft, daar is geen plaats voor bedrog over. Wij leren dus uit deze woorden, tot welk doel God de Kerk zich vergadert, namelijk, opdat degenen, die Hij geroepen heeft, heilig zouden wandelen.

"Wandel voor mijn aangezicht" wijst het juiste richtsnoer en de rechte maatstaf voor de ware geloofswandel. De bijvoegende eis: "Wees oprecht" omschrijft het beginsel voor de gezindheid van het hart.

Door deze laatste woorden vraagt de Heere van Abram, zoals wij het uitdrukken, een man uit één stuk te zijn. In alles waar, in spreken en in handelen, in het hele zijn.

2. 1) En a) Ik zal Mijn verbond stellen tussen Mij en tussen u, in wiens hart de begeerte leeft naar oprechte wandel met Mij: en Ik zal u, die in mijn ogen nog altijd kinderloos zijt, omdat

Hagar's zoon geen zaad is uit het rechte huwelijk, zeer vermenigvuldigen 2) en u alzo betonen, dat Ik ben de almachtige God.

a.Genesis 15:18 Exodus 2:24; 6:24 Leviticus 26:42 Genesis 12:2; 13:16; 15:5.

1. Met Vs. 2 begint God de beloften, welke Hij vroeger gegeven had, nader uit te breiden en in geheel haar omvang bekend te maken.

2. Zo de Heere vertraagt Zijn beloften te vervullen; Hij vergeet ze niet. (2 Petrus. 3:9).

3. Toen viel Abram, overmeesterd door de indruk van de goddelijke Majesteit, en bereid om, als een onderworpen knecht, Gods wil te doen, op zijn aangezicht 1) teraarde en beloofde daarmee zwijgend, wat de Heere van hem geëist had; en God 2) sprak met hem, zeggende:

1. De verschijning des Heren is voorzeker zeer majestueus geweest. Het was de verschijning van El-Schaddaï en was daarom ook geheel in overeenstemming met die openbaring van het Goddelijke Wezen. Tevens blijkt uit deze woorden de diepe eerbied van de vader van de gelovigen en zijn volkomen overgave van het hart.

2. De Heere wordt hier Elohiem, de God van het heelal, genoemd, daar Hij tot Abraham, de vader van de menigte, spreekt.

4. Mij aangaande, zie, Mijn verbond is met u, wat mij betreft al is Saraï zoveel jaar ouder geworden, sedert Ik met u het verbond maakte, voor Mij, God, de Almachtige, is de vervulling niet te wonderbaar; Ik heb het niet vergeten; het blijft; en gij zult tot een vader van een menigte van volken worden.1)

1. Niet alleen de Israëlieten zijn Abram's nakomelingen, maar ook de Ismaëlieten, al de stammen die uit Ketura's zonen zijn voortgekomen, verder het geslacht van Ezau, Abram's kleinzoon. Nemen wij in geestelijke zin deze belofte, dan zijn alle gelovigen Abram's zonen en dochters en de gehele menigte van de volken op aarde zal tot hem verzameld worden; zij allen zullen hem als vader eren. (Romeinen 4:16,17).

Welke is nu die menigte van de volken? Het staat toch vast dat verschillende volken hun oorsprong van de heilige Patriarch afleiden. Want Ismaël is tot een groot volk uitgebreid, de Edomieten zijn eveneens wijd en zijn verspreid. Ook uit de andere zonen, welke hij bij Ketura had verwekt, zijn vele geslachten voortgekomen. Maar de blik van Mozes reikt veel verder, omdat hij als het ware die volken ziet, die door het geloof Abram zullen ingelijfd worden, ofschoon zij niet van hem afstammen wat het vlees aangaat, waarvan Paulus voor ons een betrouwbaar uitlegger en getuige is. Niet daarom wordt Abram daarom een vader van vele volken genoemd, omdat zijn zaad zich in verschillende volken zou scheiden, maar veeleer omdat de verscheidenheid van de volken in hem tot één zou worden.

5. En uw naam zal niet meer genoemd worden Abram, dat is: hoge, grote vader, gelijk eens uw ouders na uw geboorte u genoemd hebben, daar gij naar hun mening een rijk Emir een machtig vorst worden zou; maar uw naam zal wezen Abraham,
1. vader van de menigte: want Ik heb u gesteld tot een vader van een menigte van volken.

1. De nieuwe naamgeving begint, van de zijde Gods met Abraham en gaat door heel de Schrift heen, tot in de Openbaring van Johannes. Zij geeft te kennen, dat de naam, die wij als mens ontvangen, niet bestaanbaar is voor God; want hij is uit Adam, en wij moeten een naam hebben uit God. Deze is de nieuwe naam. Christus bewees zich dan ook daardoor de Jehova van het Oude Testament te zijn, door nieuwe namen te geven. Een nieuwe naam van God te ontvangen, zegt niet alleen "dat wij in een nieuwe betrekking tot God gesteld zijn, maar dat wij God toe behoren; want zo als God iemand noemt is hij. Een nieuwe naam, een nieuw leven! Bij de geboorte een naam, bij de wedergeboorte weer een naam, en terwijl de naam een einde heeft, blijft de nieuwe naam eeuwig, en doet de mens die hem ontvangt, eeuwig blijven. De plaatsing van een aspiratie, van een lichte ademophaling, van een "ah" tussen de letters van de oude naam, "Abram," maakte hem tot een nieuwe naam. Hoe eenvoudig! Zo is het ook in de wedergeboorte; zij ligt soms in het doen van een kleine stap.

Het nieuwe verbond Gods in zijn naam, als El-Schaddaï, God, de Almachtige (Vs. 1). Wondergod, is de oorzaak van de nieuwe naam van de gelovige.

6. En Ik zal u zeer vruchtbaar 1) maken, en Ik zal u tot volken stellen, en a) koningen 2) zullen uit u voortkomen.

a.MATTHEUS. 1:16 vv

1. Maar laat ons niet vergeten, dat de nieuwe naam, die Abraham voortaan zou dragen en vervolgens ook overal in de Heilige Schrift draagt, allereerst op een veranderde toestand heen wijst in zijn eigen persoonlijk leven. Welke die verandering was, wijst de stellige uitspraak Gods duidelijk aan: "Ik zal u zeer vruchtbaar maken." Als honderdjarige kon Abraham geen hoop meer voeden zelf kinderen, voort te brengen evenmin als hij die van de negentigjarige Sara verwachten kon.

2. Een overvloedige zegen belooft de Heere. Aan de koninklijke gelovige worden koninklijke beloften gedaan; wordt beloofd, dat ook zijn nageslacht op bijzondere wijze zal gezegend worden. De zegen zou zich tot de navolgende geslachten uitbreiden. Koningen, ja, de Koning der koningen zou, zoveel het vlees aangaat, uit hem geboren worden.

7. En Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u en tussen uw zaad na u in hun geslachten. Ik zal vervullen, wat Ik beloofd heb bij al uw nakomelingen, want Ik heb het u gegeven tot een a) eeuwig verbond, dat over eeuwen zich uitstrekt en ten laatste werkelijk een eeuwige vervulling zal hebben, om u te zijn tot een God, en uw zaad na u.

a.Genesis 13:15

Zij, die menen, dat hier alleen uitverkorenen bedoeld worden en, zonder onderscheid, alle gelovigen, uit welk volk zij, wat het vlees aangaat, ook afstammen, bedriegen zich. Want de Schrift wijst er wel degelijk op, dat in het bijzonder het volk, dat uit Abraham zijn oorsprong had, het verbond van God ontvangen heeft. En duidelijk is het onderwijs van Paulus over de vleselijke kinderen van Abraham, dat zij zijn heilige takken, daar zij uit een heilige wortel zijn voortgekomen. En opdat niemand dit tot de schaduw van de wet zou terugbrengen of als een allegorie zou bestempelen, zegt hij ergens, dat Christus gekomen is, opdat Hij een Bedienaar van de besnijdenis zou zijn. Waarom niets meer zeker is, dan dat God Zijn Verbond met de kinderen van Abraham, die op vleselijke wijze, uit hem zouden geboren worden, heeft gesloten.

8. En a) Ik zal u, en uw zaad na u, het land, dat sedert uw roeping uit uw vaderhuis, het land van uw vreemdelingschap is, geven, het gehele land Kanaän, tot eeuwige bezitting; 1) en Ik zal hun tot een God zijn2)

a.Genesis 15:8 Deuteronomium. 1:8

1. God sluit met Abraham en zijn nakomelingen een eeuwig verbond; want dit verbond van de genade was de eerste kiem van het nieuwe verbond in Christus. Maar ook tussen God en de lichamelijke nakomelingen van Abraham blijft een bijzondere betrekking bestaan; want zowel hun tegenwoordige straf, na de verwerping van hun Koning en Heiland, als de verwachtingen, waarop zij voor de toekomst nog mogen bouwen, zijn de gevolgen van dit verbond Gods met hen. (Romeinen 11:29).

De eeuwige bezitting, waarvan hier wordt gesproken, staat in de eerste plaats tegenover de plaats van de vreemdelingschap, waar Abraham zich destijds ophield. Doch het land, dat God aan Abraham en zijn zaad ten erfdeel belooft, is tevens het zichtbaar onderpand, het omkleedsel, dat de nog zachte kern omsluit, en daarom het veelbelovend beeld van een nieuwe wereld, die aan de gemeente des Heren toebehoort. Daarom vooral heet zij een eeuwige bezitting. Hetzelfde geldt van alle goddelijke verordeningen, die in het Oude Testament, als voor alle tijden en ten eeuwigen dage zijn ingesteld, om in het Nieuwe Testament voor zo veel de letter betreft, te worden opgeheven, maar naar de geest volkomen te worden vervuld, zoals b.v. de besnijdenis, het Pascha, het priesterschap enz.

2. In dit laatste: "Tot een God zijn," ligt een onuitsprekelijke bron van zegeningen voor Abrahams nakomelingschap opgesloten. Daarmee belooft Jehova, de Heere, dat Hij voor Israël in het bijzonder zal zijn, wat Hij voor de andere volken in het algemeen is, en spreekt Hij het uit, dat Abrahams zaad Zijn uitverkoren volk zal wezen, het voorwerp van Zijn bijzondere zorg en bewaring.

Israël’s Jehova is de Elohiem, God van alle volken, de Alregeerder, zodat niemand Israël kan schaden.

9. Voorts zei God tot Abraham, hem na de ontvangen verbondsbelofte nu ook de verbondslicht voorhoudende: Gij zult Mijn verbond houden, gij, en uw zaad na u, in hun geslachten.

Gelijk eertijds de verbonden niet slechts in het openbaar werden bekend gemaakt, maar op koper werden gesneden of in steen gegrift, opdat de herinnering des te beter bestendigd zou blijven, zo grift God nu dit Zijn Verbond in het vlees van Abraham in. De besnijdenis was, als het ware, een heilig monument van zijn aanneming, waardoor het geslacht van Abraham werd uitverkoren tot een eigen volk van God.

Ook bij andere volken werd of wordt de besnijdenis gevonden, maar hier wordt zij door de Heere tot een heilige instelling gewijd, tot een sacrament, een verbondsteken.

10. Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u: dat al wat mannelijk 1) is, besneden worde 2) en zo iedere man onder u Mijn verbondsteken niet in steen en koper, maar in zijn eigen vlees gesneden heeft: de vrouw, als uit de man genomen, zal daardoor tevens Mij geheiligd en Mijn verbond deelachtig zijn.

1. Het mannelijk gedeelte vormde, vóór Christus' komst op aarde, geheel de kracht van het volk. Alleen de mannen werden geteld, als er van personen of zielen sprake was. Eerst in Christus is man en vrouw één; eerst in en door Christus is het onderscheid van sekse in verband tot het Koninkrijk Gods opgeheven. Bij Abraham wordt het verbondsteken van de onderscheiding alleen het mannelijk geslacht opgelegd. Ook daarin, gelijk in al het andere, drukt zich het voorbereidende karakter van dit tijdperk uit. Alles in dit tijdvak van de voorafschaduwing en bedoeling van de schaduwen wijst heen op een voller en heerlijker toestand, die nog komen moet; en zo is het natuurlijk ook met het sacrament van die tijd.,

2. Dit is in het verbonds Gods Zijn eis van ons, niet dat wij iets doen, of vervullen; maar de belofte Gods in gedachtenis houden en geloven.

11. En gij zult het vlees van uw voorhuid besnijden; a) want daardoor zijt gij uit zondig zaad voortgebracht (Psalm. 51:7), de besnijdenis zondert u alzo af van allen, die slechts uit vlees geboren zijn en aan de ontwikkeling van het natuurlijke in de mens zijn overgegeven: zij stelt u.daar zij op Mijn bevel geschiedt, in gemeenschap met Mij; en dat besnijden zal tot een teken zijn van het verbond tussen Mij en tussen u, en tevens een zinnebeeldig heen wijzen, naar een andere besnijdenis, tot welke Ik u juist door dit Verbond opvoeden wil. (Deuteronomium. 10:16; 30:6 Jeremia 31:31-34).

a.Hand. 7:8 Romeinen 4:11

12. Een a) zoontje dan van acht dagen, de tijd dat het uit zijn uitwendige onreinheid is, zal u besneden worden, al wat mannelijk is in uw geslachten; de ingeborene van het huis, en de gekochte met geld van allen vreemde, welke niet is van uw zaad.

a.Leviticus 12:3 Luc. 2:21

Een oosters gezin bestond uit de eigen kinderen, zo die aanwezig waren; uit slaven, die in het huis waren geboren, en uit slaven, die voor geld waren gekocht.

13. De ingeborene van uw huis en de gekochte met uw geld
1. zal zeker besneden worden; en Mijn verbond, Mijn Verbondsteken, zal zijn in uw vlees, tot een eeuwig verbond. 2)

1. Voor het eerst lezen wij van voor geld gekochten. De slavernij is zeker strijdende met alle rechten van de natuur en kan van God niet gewild zijn. Toch heeft de Heere, door het aan Israël onder beperkingen (Exodus 21:2) toe te staan, bedoeld een zegen aan enkelen uit andere volken te geven, opdat zij door Israël Jehova zouden leren kennen; zij werden tot hun zegen door de besnijdenis Israël ingelijfd.

2. Tussen de besnijdenis, zoals zij gevonden en toegepast werd bij de heidense volken, o.a. bij de Egyptenaren, en zoals deze werd ingesteld voor Abraham en zijn nakomelingschap is een diepgaand verschil. Bij de Egyptenaren was zij alleen om de reinheid van het lichaam te bevorderen, gelijk nog altijd bij de Arabieren, en was zij dus hoogstens een beeld van zedelijke reinheid. Bij de Egyptenaren werden alleen de priesters besneden. Bij Abraham strekte zich deze daad uit tot al wat mannelijk was, om daarmee af te beelden, dat het Verbond Gods zich niet alleen beperkte tot een enkele persoon of tot een enkele kaste, maar tot het gehele volk. Bovendien, en dit is niet van minder gewicht, betekende zij een zedelijke, geestelijke reinheid een reiniging van de zonde, waarin de mens ontvangen en geboren was, en verkondigde derhalve de reinigmaking door het bloed van Christus. En eindelijk zonderde zij, juist door het bovengenoemde, Abrahams zaad af van de heidenwereld en stempelde dat volk tot een heilig en verkregen volk Gods. De Heilige Doop is voor het Nieuwe Verbond dus wel degelijk, wat het Sacrament van de Besnijdenis was voor het Oude Verbond.

14. En wat mannelijk is, de voorhuid hebbende, wiens voorhuidsvlees niet zal besneden worden, dezelve ziel zal uit haar volken uit, geroeid worden: 1) hij heeft Mijn verbond gebroken. 2)

1. Tegenover de zegen van het Verbond staat de vloek, en de geschiedenis van Mozes bevestigt, dat de Heere, zowel in Zijn beloften als in Zijn bedreigingen een waarmaker is van Zijn woord. De Heere komt op de weg van Midian naar Egypte zijn dienstknecht tegen, omdat zijn kinderen nog niet besneden waren.

2. Het Verbond Gods is dan van kracht, als wij door het geloof omhelzen, wat beloofd is. Indien nu iemand de tegenwerping maakt, dat met deze straf onschuldige kinderen getroffen worden, die er nog geen gevoel voor hebben, dan antwoord ik: dat wij niet al te zeer op de klank van het woord Gods moeten afgaan, alsof God aan de kinderen de overtreding uitdrukkelijk thuis bezoekt; maar wij hebben vooral te letten op de antithese, dat evenals God in de persoon van de vader, een zoon tot kind aanneemt, wanneer de vader zulk een weldaad veracht, ook het kind gerekend wordt zich van de kerk te hebben afgescheiden. Want dit is de kracht van de uitdrukking: "Uitgeroeid worden uit het volk, hetwelk God zich heeft uitverkoren.".

II. Vs. 15-22, Ook aan Saraï geeft God een nieuwe naam en verzekert, dat door haar Zijn beloften vervuld zullen worden. Ismaël, voor wie Abram bidt, kan slechts tot op een zekere hoogte gezegend worden; de eigenlijke drager van de zegen moet hij blijven, die God van het begin bedoeld heeft.

15. Nog zei God tot Abraham, na een ogenblik van stilzwijgen, opdat hij eerst het gehoorde zou kunnen overdenken: Gij zult, evenals gij zelf een nieuwe naam (Vs. 5) van Mij ontvangen hebt, de naam van uw vrouw Saraï (heldin, mijn vorstin) niet Saraï noemen; want dat is slechts een naam, die een eervolle plaats in uw eigen huis alleen te kennen geeft, maar haar erenaam zal op alle volken en geslachten betrekking hebben; haar naam zal zijn Sara (vorstin).

16. Want Ik zal haar, die tot hiertoe onvruchtbaar was en zelf alle hoop om moeder te worden (hoofdstuk. 16:2)) opgegeven had, zegenen en u ook uit haar een zoon geven. Ja! Ik zal haar zegenen, zodat zij tot volken worden zal. Zij is het, door wie Ik de belofte, u gegeven, vervullen zal: Koningen van de volken zullen uit haar worden. 1)

1. In beide nieuwe namen, die Abram en Saraï ontvangen, is de grondletter van de naam Jehova, namelijk de "h" ingevoegd; deze naam toch is een ster van die wonderbare toekomst,

die Abrahams zaad, krachtens het verbond, dat God met hem gesloten heeft, tegemoet gaat.

Daarom moet men Sarah en niet Sara schrijven.

Tot dusverre was de naam Saraï nog niet in de belofte genoemd. Wel had de Engel Hagar reeds bevolen zich onder de band van haar meesteres te vernederen. Maar nu het Verbond Gods met Abraham opnieuw was bevestigd en in het verbondsteken naderbij was gebracht, nu treedt ook zij op de voorgrond, die naar het recht van het huwelijk en naar de instelling van God Zelf met Abraham één was geworden. Het is alsof het pas in het leven getreden verbond reeds nu de zedelijke invloed begint te openbaren, die het later, door de verwachten zoon van het verbond, ten volle zal ontplooien. Ook de vrouw vindt een plaats, en een uitstekende plaats in de huishouding van Gods Koninkrijk.

17. a) Toen viel 1) Abraham, bij het stilzwijgen (Vs. 3), overmeesterd door de wonderbare dingen, die hij hoorde, op zijn aangezicht en hij lachte; hij kon zijn verwondering over het ongelooflijke van de woorden Gods niet inhouden, en dit lachen was de onwillekeurige uiting van hetgeen hij zei in zijn hart: 2) zal een, die honderd jaar oud is, een kind geboren worden, terwijl ik reeds vóór dertien jaar Hagar nam, om mijn tijd niet geheel te laten voorbijgaan, en zal Sara die reeds vóór een vierde eeuw onvruchtbaar werd geacht (hoofdstuk. 11:30), die negentig jaar oud is, baren? Die kennis is mij te wonderbaar, zij is hoog; ik kan er niet bij (Psalm. 139:6).

a.Romeinen 4:19

1. Dit is niet alleen een bewijs van zijn eerbied, maar ook van zijn geloof. Want Abraham aanbad God niet slechts, maar Hem dankzeggende, bewees hij daarmee tevens, dat hij door

het geloof aannam en omhelsde, wat hem omtrent een zoon beloofd was. Daarom ook, als wij lezen, dat hij gelachen heeft, dan is dit niet, omdat hij er aan twijfelde, of voor ongeloofwaardig hield, of God Zijn belofte in het aangezicht terugwierp, maar zoals meestal bij volstrekt niet verwachte zaken geschiedt, deels door blijdschap overmand, deels door verbazing overmeesterd, barst men in lachen uit. Want ook delen wij volstrekt niet in het gevoelen van hen, die menen, dat dit lachen uit de blijdschap alleen voortvloeide. Veel meer beschouw ik Abraham als iemand, die geheel buiten zichzelf was. Hetgeen ook door de volgende vraag wordt bevestigd. "Zal iemand, die honderd jaar oud is, een zoon worden geboren:?" Want ofschoon hij, wat door de Engel gezegd is, niet als een ijdele zaak wegwerpt, openbaart hij zich niet anders, dan alsof hem een ongelooflijke tijding was overgebracht. Zo grijpt de nieuwheid van de zaak hem aan, dat hij als voor een ogenblik buiten zichzelf geraakt. Hij vernedert zich echter voor God en ontsteld van gemoed zich geheel ter aarde buigende, aanbidt hij door het geloof.

2. Dit spreken in zijn hart wil niet beduiden, dat bij Abraham een strijd was tussen zijn gevoel en zijn geloof. De zaak komt Abraham wel wonderlijk, maar niet te wonderlijk voor. Zijn geloof heeft wellicht wel te strijden, maar het komt toch ook zegevierend uit de strijd te voorschijn. Zijn lachen en zijn spreken komt uit een geheel andere bron voort als het lachen en spreken straks van Sara.

18. En Abram, die zich reeds zo menig jaar in het bezit van Hagar’s zoon verheugd had, zei tot God: Och, dat Ismaël mocht leven voor uw aangezicht! 1)

1. Abraham bedacht niet, dat er op dat uitverkoren volk geen smet mocht kleven, en daarom die wens niet kon ingewilligd worden. Israël toch was van moederszijde uit het gevloekte geslacht van Cham (hfst.9:25 vv.; 10:6) een uit het vlees geborene, uit een slavin. (Galaten. 4:21 vv.).

Wat vraagt Abraham met deze bede? Vraagt hij van God, dat de Heere in Ismaël het heilige zaad zou voortzetten? vraagt hij, dat de Heere het leven van Ismaël mag onderhouden en hem alzo met tijdelijke zegeningen moge bedelen? Of is Abraham bevreesd, dat Ismaël aan de zegen van het verbond geen deel zal hebben? Het komt ons voor, dat Abraham meer met deze bede gevraagd heeft. Hij verkeerde in een betrekkelijke grote spanning van het gemoed, en daardoor doemt de gedachte ook bij hem op, dat wellicht Ismaël aan wie hij met tedere, vaderlijke liefde gehecht is, door God zal weggenomen worden; dat, als de zoon uit Sara geboren zal zijn, Ismaël zal sterven. De weldaad Gods komt hem zo groot voor, dat hij in dat ogenblik, als het ware, meent, dat zulk een grote weldaad aan de een zijde, niet zonder verlies aan de andere zijde, zal geschonken worden. Dit was dan ook geen kleine gedachten van God hebben, maar zeer geringe gedachten van zich zelf. Vs. 20 legt voor deze opvatting geen zwarigheid in de weg.

19. En God zei a) voorwaar! het zal zijn, gelijk Ik gezegd heb, Sara, de vorstin onder de vrouwen, uw wettige vrouw, zal u een zoon baren. Een zoon van een vorstin in plaats van de zoon van een dienstmaagd, een zoon van de wettige vrouw in plaats van de zoon van een bijvrouw, een zoon door kracht van Mijn almacht geboren, in plaats van de zoon naar de loop

van de natuur voortgebracht, zal uw erfgenaam zijn; en gij zult, ter gedachtenis aan uw lachen bij de aankondiging van zijn geboorte, hetwelk ook anderen zullen doen (hoofdstuk. 18:12), zijn naam noemen Izaak (men lacht); en Ik zal Mijn verbond met hem 1) oprichten, in plaats van met Ismaël, tot een eeuwig verbond van zijn zaad na hem.

a.Genesis 18:10; 21:2

1. Hiermee zegt God allereerst, dat niet Ismaël, maar Izaak de erfgenaam, de wettige erfgenaam zal zijn van de zegeningen, welke de Heere beloofd heeft. Ook Ismaël zal niet van de zegen worden uitgesloten, maar Ismaël zal alleen op tijdelijk gebied zegeningen ontvangen. Hij zal niet sterven, maar straks uitgedreven door eigen schuld uit het huis van Abraham, zal hij worden tot een machtig vorst, uit wie twaalf vorsten zullen geboren worden. De bede van Abraham neemt de Heere aan, ja, Hij toont hier ook aan Zijn dienstknecht, dat Hij meer heeft te geven, dan gevraagd is, dat Hij doet boven bidden en denken.

2. En aangaande Ismaël heb Ik u verhoord. Rustte op Izaak de grote zegen, ook voor hem heb Ik nog een zegen behouden; zie, het is reeds geschied, wat gij bidt; Ik heb hem gezegend (hoofdstuk. 16:10) en zal hem vruchtbaar maken; en hem zeer vermenigvuldigen; twaalf vorsten (hoofdstuk. 25:12-16) zal hij gewinnen, en Ik zal hem tot een groot volk stellen.

3. Maar, gelijk Ik gezegd heb, Mijn verbond, 1) volgens hetwelk Ik uw en uws zaads God wil zijn, kan Ik op hem niet laten overgaan, dat zal Ik met Izaak oprichten, die u Sara a) op deze gezette, dezelfde tijd in het andere jaar baren zal.

a.Genesis 21:2

1. Alles is in de belofte Isaak’s duidelijk omschreven. De bron van het heil is het verbond Gods, daaruit vloeit het, daarin wortelt het; de oorsprong is bovennatuurlijk, uit Sara de lang verstorven moeder. Evenmin als de dode aarde op zichzelf u zegen kan brengen, evenmin kon Sara het Abraham; maar de Heere doet het door Zijn Almacht. De toe-eigening van het heil geschiedt evenzeer door het woord van die God, die aldus spreekt: "die Sara U, Abraham, baren zal." U, aan Abraham zelf, wordt Izaak bij name geschonken. God eigent de zoon hem toe. Daarin ligt de zekerheid. Ook de tijd is door dezelfde God bepaald. De tijd is reeds gezet. Het tijdstip aangewezen.

2. En Hij eindigde met hem te spreken; want Abraham was genoegzaam in de raadsbesluiten van genade en waarheid ingewijd; en God verdween niet plotseling van hem, maar voer zichtbaar in de aangenomen gedaante op van Abraham, opdat hem de gehele verschijning niet als een droombeeld of een gedachtenspel zou voorkomen, maar hij er zeker van zou zijn, dat God werkelijk met hem gesproken had. (hoofdstuk. 35:13 Richteren. 13:20).

III. Vs. 23-27. Nog op dezelfde dag volbrengt Abraham het Goddelijk bevel van de besnijdenis aan Ismaël, zijn knechten en aan zichzelf.

23. Toen nam Abraham, volkomen gehoorzamende aan het goddelijk bevel (Vs. 10 vv.), zijn zoon Ismaël, en al de ingeborenen van zijn huis, en alle gekochten met zijn geld, al wat mannelijk was, onder de lieden van het huis van Abraham, en hij besneed het vlees van hun voorhuid, op dezelfde dag 1) gelijk als God met hem gesproken had. 2) Noch door valse liefde tot Ismaël, die hij aan een smartelijke zaak onderwierp, noch door de gedachte, dat hij zo al het mannelijke in zijnhuis opeens, gedurende verscheidene dagen, voor moeilijk werk ongeschikt maakte (hoofdstuk. 34:25 vv.), liet hij zich afhouden om dadelijk te doen, wat God bevolen had.

1. Niet alleen worden wij erop gewezen, dat Abraham terstond het bevel volbrengt, maar ook door de opsomming van degenen, die besneden werden, wil God doen zien, hoe nauwkeurig en volwaardig zijn knecht het bevel volbrengt. Zonder geloofsgehoorzaamheid is het geloof vleugellam. Het geloof wordt, voor de gelovige, door de geloofsgehoorzaamheid bevestigd.

2. Ook hier, gelijk overal elders, wijst de Heilige Geest erop, dat het woord Gods het richtsnoer is van alle geloofsgehoorzaamheid. Al wat niet naar het Woord Gods geschiedt, of daarmee in strijd is, is zonde.

24. En Abraham was oud negenennegentig jaar, als hij Ismaël en zijn knechten besneed en ook hem het vlees van zijn voorhuid besneden werd. 1)

1. Volgens de overlevering geschiedde dit in de maand Abib of Nisan, waarin ook het Pascha is ingesteld (Exodus 12). Het geschiedde te Hebron (hoofdstuk. 13:18), waar Johannes de Doper geboren is (Luc. 1:39 vv.), door wie de invoering van een ander verbondsteken voor de tijd van het Nieuwe Testament werd voorbereid.

2. En Ismaël, zijn zoon, was dertien jaar oud, 1) als hem het vlees van zijn voorhuid besneden werd.

1. Nog heden volbrengen de Arabieren aan hun nakomelingen de besnijdenis eerst dan, als zij deze leeftijd bereikt hebben.

2. Even op dezelfde dag werd Abraham besneden, en Ismaël zijn zoon.

3. En alle mannen van zijn huis, de ingeborenen van het huis, en de gekochten met geld, van de vreemde af, werden met hem besneden, zodat nu het gehele huis, waarin de erfgenaam van de belofte zou geboren worden, in verbond met God stond, en degene, die hem verwekken zou, van de natuurlijke onreinheid ontdaan en in zijn lichaam daartoe geheiligd was.

Toch behoefde nog één de voorbereiding tot deze hoogst gewichtige gebeurtenis; ook Sara moest in het geloof aan het woord Gods kracht ontvangen, om boven haar ouderdom te baren. Daarover handelt het volgend hoofdstuk.

HOOFDSTUK 18.

AAN ABRAHAM WORDT NOGMAALS IZAAK BELOOFD, EN TEVENS DE VERDELGING VAN SODOM GEOPENBAARD.

I.Vs. 1-15. Bij een bezoek, dat de Heere in gezelschap van twee Engelen aan Abraham in zijn tent geeft, wordt aan Sara beloofd, dat zij binnen een jaar een zoon zal hebben. Zij lacht, even als Abraham bij de hem gegevene aankondiging deed (hoofdstuk. 17:16 vv.) en ontvangt daarover een beschamende terechtwijzing.

1. Daarna, spoedig na de vorige openbaring (hoofdstuk. 17), verscheen hem de HEERE aan de eikenbossen van Mamre, bij Hebron (hoofdstuk. 13:18), als hij in de deur van de tent zat, die hij onder de schaduw van een grote terpentijnboom opgeslagen had, toen de dag heet werd. Hij zat daar, om door de koele schaduw van de boom beschermd te zijn tegen de hitte van de zon, en de voorbijtrekkende reizigers, die een herberg en verkwikking nodig hadden, deze aan te bieden (Hebr. 13:2). Daar zat Abraham in stille gedachten verdiept over hetgeen de Heere met hem gesproken en hem beloofd had.

2. En hij hief na een tijd van stil nadenken zijn ogen op en zag over het voor hem liggend landschap heen; en ziet, daar stonden drie mannen tegenover hem, enige schreden van hem verwijderd; hij had hun naderkomen niet bemerkt; maar zij waren op een afstand blijven staan, om zijn uitnodiging af te wachten; als hij hen zag, zo liep hij hun aanstonds tegemoet van de deur van de tent, en boog zich ter aarde, om hun zijn eerbied te betonen. Abraham, wiens oog voor het hemelse geoefend was, bemerkte reeds spoedig, dat hij in die vreemden een verschijning uit de hemel voor zich had. Spoedig bleef zijn oog gevestigd op die een onder de drie, van wiens aangezicht hem voornamelijk majesteit en heerlijkheid tegenstraalde, en die hij herkende als die Heere, die reeds meermalen zich aan hem had geopenbaard.

In alles herkent gij in deze Abraham, de beschaafde en wellevende man, die in zijn geloof volstrekt geen vrijbrief meent te bezitten, om met de gewone vormen en eisen van de burgerlijke samenleving te mogen breken. Het geloof adelt.

3. En hij zei, zich tot deze wendende: Heere! heb ik nu genade gevonden in Uw ogen, zo ga toch niet van Uw knecht voorbij. 1)

1. De oosterse deugd van gastvrijheid verschijnt hier in het licht van het geloof, en zo ook haar zegen, die door de gehele Schrift heen verkondigd wordt tot in de brief aan de Hebreeën (12:2). Er is tegenspraak in de gewoonte van de Arabieren, dat zij de reiziger in de woestijn beroven, maar voor hun tent met de grootste gastvrijheid opnemen; gelijk dan ook in de natuurlijke gewoonten van volken zeer veel tegenspraak is. Toch is de gastvrijheid een bijzondere deugd van de Arabieren, die zij van vader Abraham geërfd hebben. Bij Abraham zelf is deze deugd geheiligd als een vrucht van het geloof.

De ware gastvrijheid bestaat daarin, dat men in de gasten of met hen de Heere ontvangen wil.

De gastvrijheid is aan alle plaatsen, waar de kerk is. Deze heeft altijd een algemene buidel en genoegzame voorraad (MATTHEUS. 5:42). Wij moeten daarvan allen dienen; en hen verzorgen, niet alleen met de leer maar ook met hulp en weldadigheid, opdat tegelijk de geest en het vlees verkwikking en troost vinden. (MATTHEUS. 25:35,40).

Gelijk hier Abrahams tent de gastvrije woning voor de Zoon Gods en Zijn Engelen geweest is, zo is nu in gindse wereld Zijn schoot de algemene rustplaats van de Zaligen. (Luk. 16:22).

4. Vervolgens aan allen de dienst van zijn gastvrijheid aanbiedende, ging hij voort: dat toch een weinig water gebracht worde en wast uw voeten 1) en leunt onder deze boom, rust in zijn schaduw uit.

1. Dat was in de gehele oudheid, en is thans nog in het Oosten het eerste, wat men een gast toereikt, water voor een voetbad, om de slechts met voetzolen bekleedde en daardoor onrein geworden voeten te zuiveren; wanneer het een hoge gast was, liet men dit door een dienstknecht doen of waste men ze ook wel zelf. (hoofdstuk 19:2; 24:32; 43:24 Richteren. 19:21 Luc. 7:44; 1 Tim. 5:10. Dat deed de Engel des Heren, de Christus zelf aan Zijn discipelen. (Job. 13:4-17).

5. En ik zal intussen in mijn tent gaan en een bete broods aangeven, dat gij uw hart sterkt; daarna zult gij voortgaan, daarom, omdat gij tot uw knecht overgekomen zijt; daar het voor mij zo gelukkig beschikt is, dat gij in mijn nabijheid moest komen, moet gij het u ook laten welgevallen, dat ik u een weinig verzorge. En zij zeiden, hoewel zij als gasten uit de hemelse wereld niet behoefden, wat Abraham hun aanbood, maar toch als mensen met hem verkeren en zijn liefdedienst aannemen wilden: Doe zoals gij gesproken hebt. 1)

1. Heer! waar men U gaarne heeft, daar zijt Gij gaarne. Gij handelt als een groot Heer, die dikwijls in geringe burger en boerenklederen rondgaat in de huizen van de armen, opdat hij hun toestand beter lere kennen. O, bewijs ook mij uw oude, geliefde en geprezene vriendschap! wees ook mijn gast! Ik nodig U met mijn ernstig gebed; ik zeg U toe Abrahams geloof en Abrahams vroomheid; ik nodig U op een boetvaardig hart, dat zal het beste gerecht zijn; Gij wilt het bij mij voor lief nemen; ik wil U opdragen wat mijn hart vermag.

De Heere wijst de liefdedienst van de zijn niet af, al is hij ook de God, die niet gediend wordt van mensenhanden, als iets behoevende.

6. En Abraham, ten hoogste verheugd, dat zij bij hem inkwamen, haastte zich naar de tent tot Sara, en hij zei: Haast u, kneed drie maten meelbloem, 1) en maak koeken. 2)

1. Een grote hoeveelheid voor drie mannen, maar de liefde doet niets karig; bovendien zal hij hierdoor zijn gasten eer bewijzen. (hoofdstuk. 43:34), (Richteren. 6:19). Reizigers hebben ook teerkost nodig op de weg.

2. Askoeken, een dun, rond, op hete stenen platen bereid gebak, dat spoedig gereed te maken is, en nog heden bij de Bedoeïenen voor een lekkernij wordt gehouden.

De ijver van Abraham, om zijn gasten te bedienen, wordt meegedeeld, en tegelijk toont Mozes hoe wel ingericht zijn huis was. Vervolgers schildert hij met enkele woorden ons een schoon beeld van een gezin. Abraham loopt heen, deels om wat hij wil te bevelen, deels om wat het eigen werk is van de vader, te verrichten. Sara houdt zich in de tent op, niet om voor haar genoegen te leven, maar opdat ook zij haar deel van de arbeid verrichte. De dienstbaren zijn terstond gehoorzaam. Dit is wel een liefelijke overeenstemming van een wel ingericht huis. Welke niet zo dadelijk kan beoefend worden, tenzij elk in het bijzonder, door langdurige oefening aan de juiste tucht gewend is.

7. En Abraham liep, terwijl Sara de last ging volbrengen, tot de runderen, en hij nam een met zorg uitgekozen kalf, teder en goed, en hij gaf het aan de knecht, die haastte
1. om dat toe te maken, te bereiden.

1. Abrahams haasten is een gevolg van zijn blijdschap en liefde; hij wil zijn gasten spoedig verkwikken en zelf hun bijzijn genieten.

8. En hij nam boter, gestremde melk (boter, wordt in het oosten slechts als geneesmiddel gebruikt) en melk, en het kalf dat hij toegemaakt had, gelijk deze beide gewoonlijk werden voortgezet (Richteren. 5:25), en hij zette het hun voor en stond bij hen onder die boom, zich uit eerbied op enige afstand houdende, en om gereed te zijn tot het bewijzen van diensten, en zij aten, 1) niet slechts schijnbaar, maar werkelijk gelijk later de opgestane Christus. (Luc. 24:43)

1. Abraham slacht een kalf, bakt brood, richt de tafel aan, bedient de Engelen en zij eten. Dit alles is kennelijk zo geschied als het ons meegedeeld is. Ons lichaam heeft zolang het sterfelijk is, tot herstel van krachten, voedsel nodig. Daardoor ontstaat de honger, want ons lichaam verliest gedurig iets van zijn kracht, al merken wij het ook niet, terwijl wij door voeding zijn kracht herstellen. Zolang wij dus zodanige lichamen hebben, hebben wij steeds behoefte, naar verhouding van de kracht, die wij verliezen, en door die behoefte hebben wij honger, die wij door spijs bevredigen; maar een Engel eet niet, omdat hij het nodig heeft; want het is iets anders, iets te kunnen doen of iets te moeten doen. De mens eet, om niet te sterven; de Engel eet wanneer hij zich met de mens gelijk wil stellen. Zo at ook Christus na Zijn opstanding, niet om de behoefte van het vlees te stillen, maar om de Zijnen van de werkelijkheid van Zijn lichaam te overtuigen.

God, die de gehele wereld uit niets heeft te voorschijn gebracht, en dagelijks zich een verwonderlijk bouwheer in het formeren van schepselen betoont, heeft hun tijdelijk lichamen gegeven, waarin zij hun roeping konden volbrengen. Gelijk zij werkelijk wandelden, spraken enz., alle dingen konden uitoefenen, alzo stel ik ook vast, dat zij waarlijk hebben gegeten; niet omdat zij er behoefte aan hadden, maar opdat het tot op de tijd der openbaring verborgen zou zijn, wie zij waren. Overigens, gelijk God de lichamen, welke hij voor tijdelijk gebruik geschapen heeft, in een ogenblik weer kan vernietigen, zo is er ook niets ongerijmds in, indien wij zeggen, dat de spijs tegelijk met de lichamen verbruikt is.

De bevestiging van het Verbond in betrekking tot Sara wordt ingewijd met een gastmaal, waarbij de hemelse gezanten de aanzittende gasten zijn.

Het gastmaal van God bij Abraham is een nieuwtestamentisch en hemels voorteken, waarmee later de tafel met de toonbroden in de tempel, in het Nieuwe Verbond het avondmaal, in de nieuwe wereld het bruiloftsmaal van het lam in betrekking staat.

9. Toen zeiden zij, door de Een, die als de hoofdpersoon aanzat en de eigenlijke woordvoerder was tot hem: Waar is Sara, uw vrouw, want om harentwil vooral is dit bezoek. En hij zei: Ziet, in de tent.

De Heere vraagt naar Sara, omdat zij vroeger geen getuige geweest was van de aankondiging van de belofte. Abraham meende, dat zij in de tent vertoefde, maar het alwetend oog des Heren zag haar achter de deur van de tent.

10. En hij zei, wel wetende, dat Sara van binnen de deur genaderd was om te luisteren: a) Ik zal voorzeker weer tot u komen, 1) omtrent deze tijd van het leven; 2) gelijk Ik nu zichtbaar hier ben, zo zal Ik dan onzichtbaar, maar op niet minder kennelijke wijze, Mij in uw huis bevinden, en zie Sara, uw vrouw, zal een zoon hebben! En Sara hoorde het aan de deur van de tent, welke achter Hem was. 3)

a.Genesis 17:19,21; 21:2

1. In het Hebreeuws Schoev Aschoev "Ik zal zeker terugkomen." Zo kan geen mensenkind spreken, wiens adem in zijn neusgaten is. Zo kan alleen de Heere spreken, Die over alles heerst.

2)"Omtrent deze tijd van het leven," letterlijk: omtrent deze tijd, wanneer hij weer opleeft, d.i. over een jaar. Hiermee belooft de Heere, dat Hij er voor zal zorgen, dat uit de verstorvene Sara, over een jaar, de zoon van de belofte zal geboren zijn.

3. De Engel des Heren staat dus met de rug naar de deur van de tent gekeerd, waarom Sara menen kon dat haar lachen niet zou opgemerkt zijn.

11. Abraham nu en Sara waren a) oud en welbedaagd, de eerste 99, zij 89 jaar oud: het had Sara opgehouden te gaan naar de wijze van de vrouwen.1)

a.Genesis 7:17 Romeinen 4:19 Hebr. 11:11

1. Ook door deze laatste uitdrukking wil de Heilige Schrift doen uitkomen, dat het werk van de belofte een wonderwerk Gods was.

12. Zo lachte Sara bij zichzelf, 1) daar zij alle gedachten aan een zoon had opgegeven, wiens ontvangenis zij om de (Vs. 11) genoemde reden onmogelijk achtte, in het geheim over zulk een woord van de wonderbare vreemdeling zeggende: Zal ik wellust hebben, gelijk een jonge

vrouw, nu ik de tijd van de huwelijksgemeenschap voorbij ben, nadat ik oud geworden ben, en a) mijn heer oud is? een ander begrijpe dat wondervol woord; ik kan het bijna niet geloven.

a.Richteren. 19:26; 1 Petrus. 3:6

1. Ook Abraham had vroeger gelachen, maar hun beider lachen staat volstrekt niet gelijk. Want het kwam bij Sara niet voort uit vreugde of verwondering over de geschonkene belofte, maar zij weigert geloof te slaan aan Gods woord, door de hoge leeftijd van haar en haar man er tegenover te stellen. Zij betichtte echter God niet met opzet van bedrog of van een ijdele belofte gegeven te hebben, maar daar zij in de overweging van de zaak slechts beoordeelde, wat op natuurlijke wijze kon geschieden, heft zij haar gemoed niet op om te rekenen met de almacht Gods, en weigert aldus, vermetel, geloof te slaan aan Gods Woord. Zo dikwijls wij de beloften en de daden Gods naar eigen zin en mening beoordelen, ontroven wij Hem de ere, hoewel wij zulks niet bedoelen, daar wij niet anders Hem Zijn ere kunnen geven, dan wanneer wij ons aan Zijn woord onderwerpen, wat wonderlijks ons ook bejegent in hemel en op aarde. Overigens, ofschoon de ongelovigheid van Sara niet te verontschuldigen is, verwerpt zij niet direct de gunst Gods; maar door beschroomdheid en een zeker gevoel van schaamte, wordt zij weerhouden, om terstond te geloven, wat zij hoort. Ook haar woorden getuigen van haar zedigheid. Want het is een bewijs van kuisheid, wat zij verder zegt.

13. En de HEERE zei tot Abraham, daar Hij wel wist, wie achter Hem aan de deur stond en ook haar gedachten verstond (Psalm. 139:1-4): Waarom heeft Sara gelachen, zeggende: Zou ik ook waarlijk baren, nu ik oud geworden ben?

Al meent Sara door geen enkel oog gezien te worden, de Heere ziet haar en hoort ook de ongelovige woorden, die in haar hart opklommen.

14. a) Zou iets voor de HEERE, en deze is het die met u spreekt, te wonderlijk Zijn? 1) Zou Hij niet kunnen volbrengen wat Hij gezegd heeft, al ware het tegen de regels der natuur? Ter gezetter tijd, Ik zeg u ten tweede male, zal Ik tot u wederkomen, omtrent deze tijd van het leven, en Sara zal een zoon hebben. 2)

a.MATTHEUS. 19:26 Luc. 1:37

1. Tweeledig is de bedoeling van dit woord des Heren. Zowel om aan Sara te ontdekken, wie Hij is, die de belofte heeft gegeven, als ook om haar te wijzen op de aard van haar zonde, dat zij geloof geweigerd heeft aan het woord des Heren en getwijfeld aan Zijn Almacht, waardoor ook deze buitengewone daad kon verricht worden.

2. Hoewel Sara, achter de deur staande, deze belofte reeds gehoord heeft, herhaalt de Heere haar nogmaals op de toon van het hoogste gezag, om daarmee te tonen, dat zij er beslist op kan rekenen en dat, wat aan Abraham gezegd was, voor deze gelegenheid ook voor haar oren bestemd was.

15. En Sara loochende het, 1) terwijl zij thans uit haar schuilplaats, waar zij had willen beluisteren maar waarin zij zelf beluisterd was, te voorschijn trad, zeggende: Ik heb niet gelachen; want zij vreesde; zij erkende wel hoedanig een zij voor zich had en zij schaamde zich over zichzelf; de schaamte nu neemt al te licht en te gaarne haar toevlucht tot de leugen. En Hij zei: Neen! het is niet gelijk gij zegt, maar gij hebt gelachen. 2)

1. Een nieuwe zonde van Sara, omdat zij beproeft haar lachen door een leugen te bedekken. Echter deze ontkenning van haar slecht gedrag was niet, zoals de huichelaars gewoon zijn, uitvluchten te zoeken, zodat zij zich, ten einde toe, gelijk blijven. De gemoedstoestand van Sara was anders. Want toen zij berouw had over haar dwaasheid, ontkende zij, door vrees overmand, dat zij het gedaan had, omdat zij gevoelde, dat het Gode mishaagde. Hieruit zien wij, hoe bedorven onze natuur is, waardoor het gebeurt, dat de vrees voor God, de eerste van alle deugden, tot ondeugd drijft. Verder is op te merken, dat de vrees, waarvan Mozes hier spreekt, het gemoed van Sara plotseling beving, omdat zij haar zonde door God ontdekt zag. Wij zien derhalve, dat de majesteit Gods, als zij voor het eerst gevoeld wordt, bij ons de stompheid van geest verdrijft; doch ook, dat wij tot dit gevoelen eerst dan worden gedrongen, wanneer God zijn rechterstoel bestijgt en onze zonden in het licht brengt.

2. Ook het ongeloof dat in het binnenste verborgen was, moest aan het licht gebracht worden, opdat zij nu zou bevestigd worden in het geloof; alle ongeloof moet eerst beschaamd worden en tot zonde worden zal het waar geloof in u kunnen opstaan. Na die zo ernstige terechtwijzing zweeg Sara en haar zwijgen is schuldbelijdenis. Nu heeft zij ondervonden en zij ziet in, dat Hij, die de belofte gaf, de Ziener van het verborgene, de Kennen van het hart was, wiens woord "Ja" en "Amen" is; nu kwam zij tot geloof aan de belofte en ontving daardoor kracht, om boven de tijd van haar ouderdom te ontvangen en te baren (Hebr. 11:11) (Luc. 1:20-38, 4, 5); en alzo is zij een voorbeeld van de vrije kerk van het Nieuwe Testament (Galaten. 4:22, 27, 31) en een moeder van de gelovigen (1 Petrus. 3:6) geworden.

II. Vs. 16-33. De drie hemelingen maken zich gereed om heen te gaan, en Abraham leidt hen uit. De Heere openbaart hem, wat Hij met Sodom en Gomorra, het doel van de reis, voor had. Terwijl de Engelen verder trekken, bidt Abraham voor de tot verderf bestemde steden, en verkrijgt de toezegging, dat zij gespaard zullen worden, indien er ook slechts tien rechtvaardigen in gevonden worden.

16. Toen het doel bereikt was en ook Sara, gelijk vroeger (hoofdstuk. 17) Abraham met het raadsbesluit Gods bekend was gemaakt, en tot verwezenlijking daarvan bereid; stonden die mannen 1) op van daar, en zagen naar Sodom toe, want daarheen was het verdere doel van de reis; en Abraham ging met hen, om hen te geleiden, en alzo nog langer het bijzijn des Heren te genieten.

1. De gezanten Gods worden hier weer "mannen" genoemd, daar zij een menselijke gedaante hadden aangenomen, en daar hier in het bijzonder sprake is van de Engelen.

2. Hieruit kan men opmaken, welk een diepe eerbied Abraham vervulde voor zijn gasten. Want dat hij hen geleidde, of, zoals er letterlijk staat, meegeleide, behoorde niet tot de

plichten van een gastheer, maar was een teken van diepe eerbied. Wellicht ook, dat de Heere hem tevens een wenk heeft gegeven, om hem mee te delen, wat Hij hem heeft te zeggen.

17. En de HEERE zei, als zij naast elkaar gingen, voor Abraham verstaanbaar, maar als in gedachten en tot zichzelf sprekende; a) Zal Ik voor Abraham verbergen, wat Ik doe, 1) wat Ik voornemens ben te doen?

a.Amos 3:6

1. De Heere gaat op de vertrouwelijkste, diepst neerbuigende wijze met Abraham om, gelijk een vriend met zijn vriend, en wil hem zelfs zulke dingen openbaren, die hem niet eens persoonlijk aangaan, maar die hem, terwijl de Heere hem gelegenheid geeft, om met zijn voorspraak tussenbeide te treden, een diepe blik doen slaan zowel in de heilige straf vorderende rechtvaardigheid van God, als in Zijn erbarmende liefde. (Vs. 26, 28-32).

Abraham is Jehova's vriend en voor een vriend heeft men geen geheimen.

Een bijzondere reden, waarom Jehova het gericht over Sodom hem meedeelt, ligt daarin, dat niet slechts de geschiedenis van Sodom, maar ook de Dode zee voor alle tijden een gedeelte van de heilige geschiedenis moest worden, als een krachtige waarschuwing voor het volk Gods en voor de gehele wereld. Tevens moest deze geschiedenis Gods recht doen zien, volgens hetwelk een volk rijp wordt voor het gericht, namelijk, als het geroep van zijn zonden ten hemel opklimt. (Vs. 20).

Nog een andere grond, uit het pas gesloten verbond voortvloeiende, verklaart de noodzakelijkheid van de volgende openbaring. De Heere had aan Abraham het land Kanaän als eeuwig erfgoed toegezegd. Nu Hij een deel daarvan gaat verderven, wil Hij Abraham daarvan niet onkundig laten. De Heere zendt dit verderf niet uit louter willekeur, maar door de eis van Zijn gerechtigheid. Zo belooft Hij, als het ware, door deze openbaring, dat, indien ooit het beloofde erfgoed voor Abrahams zaad verloren moest gaan, dit zal zijn door de schuld van het volk, die de straf eisende gerechtigheid Gods nodig maakten. Op deze waarheid doelen ook de herhaalde heenwijzigingen van de Profeten naar Sodom's oordeel.

18. Daar Abraham gewis tot een groot en machtig volk worden zal, en a) alle volken op aarde in hem gezegend zullen worden. Reeds als stamvader van het volk, dat eenmaal Kanaän bezitten zal, heeft hij belang bij alles, wat met dit land geschieden zal, maar ook als middelpunt van het gehele mensengeslacht en als degene, in wie al de volken van de aarde zullen gezegend worden, mag hem niets verborgen zijn, wat betrekking heeft op zijn leiding van de geschiedenis van de wereld.

a.Genesis 12:3; 22:18; 26:4 Hand. 3:25 Galaten. 3:8

19. Want Ik heb hem gekend, 1) naar Mijn liefde verkoren (Amos 3:2 MATTHEUS. 7:23; 1 Cor. 3:3 opdat 2) hij zijn kinderen en zijn huis na hem zou bevelen, en zij de weg des HEREN houden, om te doen gerechtigheid en gerichte. Tot zulk een doel is de bekendmaking van deze

verdelging van het grootste gewicht. Hierdoor kunnen Abrahams nakomelingen beter dan door vele woorden leren, wat zij te wachten hebben, wanneer zij Mijn wegen verlaten. Ik zal het hem bekend maken, opdat, terwijl zij door het voorbeeld van Mijn toorn, die de weerspanningen verteert, zich voor overmoed en misdaad laten waarschuwen, de HEERE over Abraham brengen, hetgeen Hij over hem gesproken heeft. 3)

1. Niet omdat God tevoren weet, dat Abraham aan zijn huis de wegen Gods zal leren, maakt Hij hem dit bekend; maar hij heeft hem verkoren, opdat hij het doe, en wanneer hij het in de kracht van Gods genade heeft gedaan, dan wordt de rijke zegen over hem uitgestort. Johannes 15:16).

2)"Opdat" niet omdat. Duidelijk wordt hier de verkiezing geleerd. Abraham gekend, uitverkoren, niet omdat, maar opdat hij zijn kinderen zou bekend maken; uitverkoren, niet omdat hij zou geloven, maar opdat dit zou geschieden. Ook hier wordt het duidelijk geleerd, dat van een verkiezing om het voorgezien geloof de Schrift niets weet.

3. Er zijn drie merkwaardige dingen in deze woorden. 1. Dat Abraham een vaderlijk gezag handhaafde in de besturing van zijn gezin; 2. dat hij evenwel, zowel voor zijn dienaars, als voor zijn kinderen zorgde, en 3. de uitkomst.

20. Voorts zei de HEERE, na dit woord tot Zichzelf gesproken, en Zich tot Abraham gewend te hebben: Daar het geroep 1) van Sodom en Gomorra, het geroep om wraak (hoofdstuk. 4:10), dat van die steden tot Mijten hemel stijgt, groot is, en daar haar zonde zeer zwaar is.

1. Als de zonde zeer groot geworden is, wordt zij gezegd: te roepen, te schreeuwen om vergelding. Woordelijk: "Een geroep van Sodom en Gomorra; want zij is groot, namelijk haar zonde; want zij is zeer groot." Het geroep van Sodom en Gomorra. Dit kan tweeërlei betekenen. Of, dat het geroep van de zonden en ongerechtigheden groot is, of, dat de klachten van hen, die door Sodom’s inwoners vreselijk onderdrukt worden, vele zijn. Het komt ons voor, dat de tweede verklaring het meeste voor zich heeft, omdat over de zonden nog afzonderlijk gesproken wordt. Het roepen zou dan tevens een roepen om wraak zijn. In de Heilige Schrift worden sommige zonden in het bijzonder "roepende zonden" genoemd. De zonden van Sodom. Onschuldig bloed vergieten (Genesis 4:10 Hebr. 12:14 Job 16:18). Onthouding van het loon der arbeiders (Jacobus 5:4). Onderdrukking van het volk Gods. (Exodus 3:7). Onderdrukking van armen, weduwen en wezen, (Exodus 22:22-27), en huizen gebouwd met onrecht en roverij. (Habakuk. 2:11). De zonden van Sodom werden eerst in het tiende geslacht bezocht, gelijk ook de zondvloed eerst met het tiende geslacht kwam.

2. Daarom zal Ik nu, even als een menselijk rechter tevoren nauwkeurig onderzoekt en de schuld weegt, eer hij een vonnis velt, afgaan en bezien, of zij naar hun geroep, dat tot Mij gekomen is, het uiterste, dat Ik in Mijn lankmoedigheid dragen kan, gedaan hebben, 1) en zo niet, zo de maat van hun misdaden nog niet vol geworden is, Ik zal het weten en Mijn straf nog terughouden.

1. "En zo niet, Ik zal het weten." Hiermee wil de Heere niets anders zeggen, dan dat, indien de zonde nog niet vol is, gelijk Hij vroeger getuigd heeft van de zonden van de Amorieten, Hij zijn straf nog zal inhouden. Nooit straft de Heere, dan met het volste recht.

2. Toen keerden die mannen, die beide Engelen, die de Heere vergezeld hadden, het aangezicht vandaar; zij verwijderden zich van de Heere en van Abraham, en gingen naar Sodom, 1) maar Abraham, denkende aan zijn broeder Lot, welke in die stad woonde, gevoelde zich geroepen en door liefde gedrongen, om, gelijk hij die steden tegen machtige vijanden beschermd had, nu ook als bemiddelaar en voorspreker tegenover de toorn van de opperste Rechter, voor haar op te treden; en hij bleef nog staande2) voor het aangezicht des HEREN. De Heere verliet hem niet, maar gaf, de begeerte van Zijn vriend in zijn hart lezende, hem gelegenheid om te spreken.

1. Wat kon die openbaring Gods aan Abraham nu leren? Zij leert ons allereerst inzien, dat we met een God te doen hebben, die zich wil openbaren; daarna ook, welk een God wij in Hem hebben. Achtereenvolgens toch, de tekst volgende, leren wij God kennen als vertrouwelijk omgaande met de Zijnen, zegenend hun tegemoet tredende, trouw de raad van de eeuwige verkiezing, en eeuwige voorkennis hun houdende, heilig in Zijn eisen ook aan de gelovigen, en rechtvaardig in Zijn richten tegenover een goddeloze wereld, die in het boze ligt en zich van Hem heeft afgewend.

De Engelen als dienstknechten van God, worden nu uitgezonden tot onderzoek, om met eigen ogen te zien, hoe groot de zonde van Sodom en Gomorra geklommen is.

2. Vooreerst zegt Mozes, dat de mannen verder gingen, wat voor Abraham een teken was, dat het gesprek geëindigd was, en dat hij naar huis kon terugkeren. Vervolgens deelt hij mee, dat Abraham bleef staan voor het aangezicht des Heren, zoals zij plegen te doen, die, hoewel hun afscheid bekomen, niet terstond heengaan, daar zij noch iets hebben te bespreken, of te behandelen. En gij weet, dat Mozes, toen hij melding maakte van de tocht, aan de Engelen de naam van "mannen" gaf. Maar van Abraham zegt hij niet, dat deze stond voor het aangezicht van die mannen, maar voor het aangezicht van God, daar hij, ofschoon hij een menselijke gedaante voor zich zag, toch door het geloof wist, dat het God was. En zijn woorden tonen genoegzaam aan, dat hij niet gesproken heeft als met een sterfelijk mens. Hieruit leren wij, dat het verkeerd van ons is, indien wij aan de uiterlijke tekenen, waarin God zich openbaart, blijven hangen, of deze verhinderen, dat wij op de rechte wijze tot Hem naderen. Want van nature zijn wij wel tot deze ondeugd geneigd, maar des te meer moeten wij moeite doen, dat wij door het geloof tot God zelf opklimmen, opdat de uiterlijke tekenen in de wereld ons niet terughouden.

23. En Abraham trad toe, gelijk men zich dichter plaatst bij hem, die men in vertrouwen en dringend iets heeft te vragen, en zei: Gij wilt gaan zien, of dat geroep, dat voor Uw oren gekomen is, waar is, en het onderzoek zal zeker zo uitvallen, dat bij het grootste getal de maat van de zonde vol is maar zult Gij ook de rechtvaardige, met de goddeloze ombrengen? 1)

1. Abrahams voorbede naar haar kracht en haar beperking is een voorbeeld van de rechte verhouding van de gelovigen tot het verderf van de wereld. Zie over de beperking 1 Joh. 5:16. Door die beperking te overschrijden moet ook de voorbede zich boven het geloof verheffen en tot onwaarheid worden. Abrahams verontschuldigingen in zijn voorbede, zijn voorzichtig verder gaan, de wijze, waarop de Heere zelf aan zijn voorbede een einde maakt, bewijzen, dat de stoutste voorbede grenzen heeft. Aan de andere zijde blijken de kracht van het gebed en de volle zekerheid van gebedsverhoring.

Niet alleen denkt Abraham hier aan Lot, maar zijn hart is met medelijden vervuld, omtrent die vijf steden. Zijn pleiten is een pleiten voor allen. Hij kan het zich niet voorstellen, dat er in al die steden slechts één enkele rechtvaardige woont.

24. Misschien zijn er vijftig 1) rechtvaardigen in de stad, zult Gij hen ook ombrengen, en de plaats niet sparen, om de vijftig rechtvaardigen die binnen haar zijn?

1. Ongelijk aan Abraham zijn zij, die van hun medemensen denken, alsof niemand God kent. Hij denkt, dat er tenminste nog 50 rechtvaardigen in Sodom zouden kunnen zijn. Zo denken de liefde en ootmoed.

2. Het zij verre van U, 1) zulk een ding te doen, te doden de rechtvaardige2) met de goddeloze! dat de rechtvaardige zij gelijk de goddeloze, verre zij het van U! Zou de Rechter van de gehele aarde geen recht doen? Zou Hij die een ieder vergelden zal naar zijn werken (Romeinen 2:6 vv.), gelijk een geweldige onder de mensen handelen, die blind voortgaat in zijn toorn, en steden en dorpen verbrandt, zonder te vragen: of rechtvaardigen of onrechtvaardigen daarbij omkomen?

1. Abraham pleit op Gods deugden en majesteit; hij verlangt alleen, wat met Gods grootheid overeenkomstig is. Dat is het ware bidden.

2. In het Hebreeuws chalilah, een woord, vooral als het herhaald wordt, maar óók als het eenmaal gebruikt wordt, een zeker afgrijzen te kennen geeft, een besliste afkeer van de een of andere zaak bij de persoon veronderstelt. (Jozua 22:29, 1 Samuel. 20:9). Abraham werpt hiermee alle gedachte verre van zich dat hij bij God ook maar enig onrecht veronderstelt, Hij is er van overtuigd, dat, indien God die steden omkeert, dit niet zal geschieden, dan naar het volste recht. Dit verhindert hem echter niet, als smekeling tot de Heere te naderen, om als voorbidder op te treden voor die goddeloze steden. Rechtvaardigen, worden zij hier genoemd, niet in de volstrekte zin van het woord, maar in de zin van vromen, van degenen, die zich aan de zonde van Sodom niet hebben schuldig gemaakt.

26. Toen zei de HEERE, op die bede, waaruit zo duidelijk een heilige ijver voor Gods eer en de innigste liefde jegens de naaste sprak: zo Ik te Sodom binnen de stad vijftig rechtvaardigen zal vinden, zo zal Ik de gehele plaats sparen om hunnentwil. 1)

1. Merkt dit op, gij goddelozen! dat gij en de wereld slechts om der vromen wil gespaard wordt.

Om de wil van de rechtvaardigen, die met de goddelozen aan een en dezelfde plaats wonen, wordt de goddelijke straf opgeschort door God, die hen niet tegelijk met Zijn vijanden kan verderven, tenzij dan dat hun getal zo gering ware, dat God hen kan uitleiden. Een enkel kind Gods, hoe gering en onbeduidend ook naar de wereld, kan een macht zijn, die de loop van de geschiedenis wijzigt. Zo ondoorgrondelijk zijn Gods oordelen.

27. En Abraham, aan de ene zijde verheugd over de genadige toezegging, die de Heere hem gaf, maar aan de andere zijde ook verschrikt, dat hij zichzelf aan een bepaald getal gebonden had, antwoordde en zei: Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de HEERE, hoewel ik stof en as ben! 1) Het is de grootste stoutheid, dat ik ondernomen heb met de Heere te onderhandelen; hebt Gij mij echter willen aanhoren, zo hoor mij nog verder.

1. Met de grootste vrijmoedigheid mag de gelovige zich aan God vasthouden, maar niet zonder diepe ootmoedigheid, niet zonder heilige eerbied. Abraham wordt steeds geringer, hoe langer hij met de Heere spreekt, maar ook moediger. Zo spreekt Abraham, voor zijn vrijmoedigheid vergiffenis verzoekende. Want wat is een sterveling wanneer hij met God onderhandelt? Hij bekent, dat hij al te vrijmoedig is, door op zulk een gemeenzame wijze God iets te verzoeken; maar hij vraagt hiermee tevens, dat Hij hem met toegevendheid behandele. Hier valt op te merken, dat Abraham hoe nader hij tot God komt, des te beter gevoelt, hoe ellendig en onaanzienlijk de toestand van de mens is.

2. Misschien zullen aan de vijftig rechtvaardigen vijf ontbreken, zult Gij dan om vijf, die aan de vijftig, voor welke Gij mij verschoning hebt toegezegd, nog ontbreken, de gehele stad verderven? En Hij zei: Ik zal haar niet verderven, zo ik er vijfenveertig zal vinden.

3. En hij, door de neerbuigende goedheid des Heren, altijd vrijmoediger gemaakt, voer voort nog tot Hem te spreken, en zei: Misschien zullen aldaar veertig gevonden worden! En Hij zei: Ik zal het niet doen om der veertigen wil.

4. Voorts zei hij: Dat toch de HEERE niet ontsteke, dat ik, na drie maal reeds verhoord te zijn, nog meer spreke; misschien zullen aldaar dertig gevonden worden. En Hij zei: Ik zal het niet doen, zo Ik aldaar dertig zal vinden.

5. En hij zei: Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de HEERE; daarom waag ik het nog langer vast te houden; misschien zullen er twintig gevonden worden! En Hij zei: Ik zal haar niet verderven om der twintigen wil.
1)

1. Abraham is een dinger met God, maar om zielen; het was Abraham te doen, om mensen levens te redden, en om mensen zielen te behouden, Hem was de kracht van de voorbede door het geloof bekend. Aan Paulus, een enig dienaar des Heren, werden ook al schepelingen geschonken. En zo gaat het ook nog heden. Menige stad, menig land wordt alleen gespaard om de rechtvaardigen, die er in zijn; ja de rechtvaardigen zijn de kurken, waar het land op drijft en zonder welke het zinken zou.

Luther wees op Abrahams dingen, tot een bewijs, dat wij, zo als het in de gelijkenissen van de onrechtvaardige rechter en van de voor zijn gast om brood vragende vriend geleerd wordt, God moeten bewegen door een aanhoudend bidden.

32. Nog zei hij: Dat toch de HEERE niet ontsteke in toorn, dat ik alleen ditmaal spreke: indien ook dat getal niet gevonden wordt, zo mag ik niet langer vragen: misschien zullen er tien gevonden worden! En Hij zei: Ik zal haar niet verderven om der tienen wil.

Deze voorbede van Abraham, die met klimmende moed, zes maal tot God komt, is menigmaal bespot, terwijl zij ons een aanbiddenswaardige diepte van Goddelijk neerbuigen nevens een bewonderenswaardige hoogte van menselijke geloofskracht ontvouwt. Abraham weet, dat hij de Rechter van de gehele aarde voor zich heeft en tegenover Die slechts stof en as is; toch heeft hij een hart om met God te spreken, daar het geloof hem de vrees ontneemt; toch gaat hij schrede voor schrede verder; daar de barmhartige liefde tot de mens hem, zelfs tegenover God, tot een held maakt. Dingen nu, is het wezen van het ware gebed; het is de heilige onbeschaamdheid, van welke onze Heer (Luk. 11:8) spreekt, de onbeschaamdheid van het geloof, welke over de oneindige afstand tussen schepsel en Schepper heengaat en onophoudelijk op Gods hart aandringt en niet aflaat, voordat het overwonnen heeft. Dat zou zeker niet geoorloofd, noch mogelijk zijn, zo God niet krachtens de wondervolle eenheid van noodzakelijkheid en vrijheid in Zijn wezen, aan het gebed van het geloof een macht verleend had, door welke Hij zich overwinnen laat, zo Hij zich niet in zulk een betrekking tot de mens geplaatst had, dat Hij niet alleen door middel van Zijn genade op Hem werkt, maar ook door middel van het geloof op Zich werken laat; zo Hij het niet in het leven van het vrije schepsel ingeweven en niet aan de persoonlijkheid van het schepsel het recht verleend had, zich tegenover Hem in het geloof te doen gelden. Hierop verheft zich het gelovig gebed, en treedt het de goddelijke gerechtigheid in de weg, en bleekt het voor de goddelijke liefdebaan.

Het schijnt wel, dat Abraham op sofistische wijze met God heeft geschertst, daar hij, langzamerhand het eerste getal verkleinende, voortschrijdt tot de zesde bede. Ik antwoord, dat dit gesprek veeleer een blijk is geweest van een overstelpt gemoed. Vooreerst wordt hij zeer gekweld, omtrent de inwoners van Sodom; waarom hij niets aflaat, wat kan strekken, om zijn bekommernissen uit de weg te ruimen. Daar echter de Heere hem telkens vertrouwelijk antwoordt, weten wij, dat hij niet lastig of onbescheiden is geweest. Indien nu de Heere, als er voor de Sodomieten gebeden wordt, genadig voor de zesde maal Zijn oor neigt, zal Hij veel minder de gebeden afwijzen, die door de Kerk of door de huisgenoten van het geloof worden opgezonden.

33. Toen ging de Heere weg, als Hij geëindigd had tot Abraham te spreken, 1) en kwam met de Engelen, die Hem (Vs. 22) vooruitgegaan waren, weer tezamen; Sodom zelf, die plaats van de gruwelen, heeft Hij, als de volmaakte heilige, niet betreden, en Abraham keerde weer
2. naar zijn plaats.

1. Ziet hoe het geloof gemeenzaam maakt met God, en stout om van Hem te eisen. Een ander zou reeds lang opgehouden en gemeend hebben, dat hij voor dertig of twintig het geheel ontvangende, reeds een grote buit verkregen had; doch neen, God is lankmoedig en de

lankmoedigheid Gods en de vrijmoedigheid van het geloof gaan samen. Abraham hield vol en trok, altijd onder andere vorm, altijd meer naar zich toe, totdat hij kwam tot tien. Hij dacht, dat er in zulk een grote stad tenminste wel tien mensen, die God vreesden, zouden gevonden worden. Doch er waren geen tien in geheel Sodom en Gomorra. Abraham had dus niet genoeg gebeden. Hij had nog meer moeten dingen; want er waren slechts vier, die te behouden waren waarvan slechts drie behouden werden. Doch zo is het, altijd ontbreekt het aan de zijde van de mensen, niet aan de zijde van God. De olie in de kruik van de weduwe hield niet op, omdat de vaten vol waren, maar omdat er geen ledige vaten meer waren. Abraham meende dus veel te hebben, en hij had niets. Maar God doet boven ons bidden en boven ons denken. Hij spaarde nochtans Lot en de zijnen, ofschoon Hij er niet toe gehouden was. God verhoorde dus Abraham niet, en toch verhoorde Hij hem wel; want het was Abraham bijzonder om Lot te doen; doch het kwam niet in zijn gedachte, om voor deze alleen te bidden.

Heeft Abrahams voorbede dan geen zegen? Zie hoofdstuk. 19:29: "God gedacht aan Abraham.

HOOFDSTUK 19.

VERDELGING VAN SODOM. LOTS REDDING EN ZONDE.

I.Vs. 1-11. De beide Engelen, welke de Heere met Abraham alleen gelaten hadden, worden in Sodom door Lot gastvrij opgenomen, en geraken in groot gevaar door de bewoners tot slachtoffers van hun afschuwelijke lusten misbruikt te worden. Lot wil tot de uiterste prijs het gevaar van hen afwenden, komt echter zelf in grote moeilijkheid. Toen sloegen de Engelen de mannen voor de deur met blindheid, zodat zij van hun voornemen moesten afzien.

1. En die twee Engelen, nadat zij van Abraham gescheiden en verder voortgetrokken waren (hoofdstuk. 18:22), kwamen te Sodom in de avond; en Lot, die zijn tent eerst in de nabijheid van Sodom had opgeslagen (hoofdstuk. 13:12), maar later, uit lust tot gezellig leven, in de stad zelf getrokken was (hoofdstuk. 14:12), zat, zoals gewoonlijk, ook deze avond in de poort
1. te Sodom, om daar bij de samengekomenen te zijn; en als Lot hen de poort zag naderen en hen voor reizende vreemdelingen aanzag, stond hij, gastvrij als hij was, van zijn zitplaats op, hun tegemoet, en terwijl niemand van Sodom's inwoners zich om de vreemdelingen bekommerde, boog hij zich met het aangezicht ter aarde. Zag hij nog niet, wie zij waren, toch had hij aanstonds iets edels in hun aangezicht opgemerkt, en besloot hij des te meer om zich hun lot aan te trekken, daar hij wel wist, hoe ligt hun in die ontuchtige stad iets kwaads kon bejegenen.

1. In oude tijden was men gewoon onder de poort, een gewelfde ingang met zitplaatsen, samen te komen, om daar zaken van algemeen belang te behandelen, met name rechtszaken, of koophandel te drijven, of tot gezellig verkeer (hoofdstuk. 34:20 Deuteronomium. 21:19; 22:15 Ruth 4:1 vv. 2 Samuel. 15:1 Psalm. 69:13). Dat zitten van Lot in de poort is waarschijnlijk niet tot zijn eer. (Psalm. 1:1).

2. En hij zei: ziet nu, mijn heren! keert toch, daar gij zeker niet weet, waar gij in deze vreemde stad zult overnachten, in ten huize van uw knecht, en vernacht, en wast uw voeten, en laat mij u verder verzorgen; en gij zult, zo vroeg, als het u goed dunkt, opstaan en gaan uws weegs. a) En zij zeiden: Neen, maar wij zullen op de straat vernachten. b) 1)

a.Genesis 18:2-5 b) Richteren. 19:5 vv.

1. Het afslaan van nachtverblijf in een van de woningen in Sodom sprak reeds een vreselijke beschuldiging uit tegen de bewoners van die stad.

Waarom de engelen eerst weigeren het huis van Lot binnen te treden, is duidelijk. Zij kwamen niet met een boodschap van vrede voor de inwoners van Sodom. Sodom's en Gomorra's inwoners hadden zó hun weg verdorven, dat de heilige Engelen Gods in hun midden niet konden overnachten.

3. En a) hij hield bij hen zeer aan, zodat zij tot hem inkeerden, en kwamen in zijn huis; en hij maakte hun een maaltijd en bakte ongezuurde koeken; hij bereidde hun een avondmaal, dat eenvoudiger dan het middagmaal (hoofdstuk. 16:6-8) placht te zijn: en zij aten. 1)

a.Hebr. 13:2

1. Dat zij aten en zich dus gedroegen als gewone mensenkinderen kwam, omdat de tijd nog niet was gekomen, dat zij zich als gezanten Gods zouden openbaren.

4. Eer zij zich, na, het avondmaal, te slapen legden, zo hebben de mannen van die stad, de mannen van Sodom, die waarschijnlijk ook die dag tot eten en drinken verzameld geweest waren, daar zij van de vreemdelingen en hun bijzondere schoonheid gehoord hadden, zich opgemaakt in vleselijke lust, en van de jongsten tot de oudsten toe hebben zij dat huis omsingeld, het gehele volk, van het uiterste einde af, elke ouderdom, elke stand was in die bende vertegenwoordigd.

5. En zij riepen Lot toe, en gaven op de onbeschaamdste wijze hun voornemen te kennen Jesaja 3:9), en zeiden tot hem: Waar zijn die mannen, die deze nacht tot u gekomen zijn? breng hen uit tot ons, opdat wij ze bekennen. 1)

1. Ofschoon zij van plan zijn de gastvrienden van Lot te misbruiken, om aan hun geile lusten te voldoen, geven zij iets anders met dat woord voor. Want omdat Lot verkeerd heeft gedaan, daar hij onbekende mensen in de stad heeft toegelaten, waarin hij zelf een vreemdeling is, bevelen zij, dat hij hen voor hun aangezicht zal stellen; alsof zij zeggen wilden: Wij willen weten, wie gij als gastvrienden in onze stad hebt gebracht. Om hun liederlijkheid te bedekken, vragen zij hier van de heiligen man op meesterachtige wijze, wat hij bestaan heeft, om onbekende mensen in zijn huis te ontvangen.

De zonde van de homofilie, als man met man schande bedrijft (Romeinen 1:27), is het toppunt van de zonde. Om haar worden de Sodomieten verdelgd, terwijl de vernietiging van de overige Kanaänieten nog uitgesteld wordt.

Het is het toppunt van goddeloosheid, dat men in het tegennatuurlijke genot zoekt, en zelfs bij het aanschouwen van heilige schoonheid tot schandelijke begeerte wordt opgewekt. Die vreselijke zonde, een vloek van het heidendom, is een afbeeldsel van de val van de duivels (Judas 1:6, 7), volgens de Mozaïsche wet (Leviticus 18:22; 20:23) een gruwel, de dood waardig. Tot de oorzaken voor de ondergang van het Osmanische rijk zal in het bijzonder ook deze zonde behoren, waarmee die van Onan (hoofdstuk. 38:8) overeenkomst heeft.

5. En zij riepen Lot toe, en gaven op de onbeschaamdste wijze hun voornemen te kennen Jesaja 3:9), en zeiden tot hem: Waar zijn die mannen, die deze nacht tot u gekomen zijn? breng hen uit tot ons, opdat wij ze bekennen. 1)

1. Ofschoon zij van plan zijn de gastvrienden van Lot te misbruiken, om aan hun geile lusten te voldoen, geven zij iets anders met dat woord voor. Want omdat Lot verkeerd heeft gedaan,

daar hij onbekende mensen in de stad heeft toegelaten, waarin hij zelf een vreemdeling is, bevelen zij, dat hij hen voor hun aangezicht zal stellen; alsof zij zeggen wilden: Wij willen weten, wie gij als gastvrienden in onze stad hebt gebracht. Om hun liederlijkheid te bedekken, vragen zij hier van de heiligen man op meesterachtige wijze, wat hij bestaan heeft, om onbekende mensen in zijn huis te ontvangen.

De zonde van de homofilie, als man met man schande bedrijft (Romeinen 1:27), is het toppunt van de zonde. Om haar worden de Sodomieten verdelgd, terwijl de vernietiging van de overige Kanaänieten nog uitgesteld wordt.

Het is het toppunt van goddeloosheid, dat men in het tegennatuurlijke genot zoekt, en zelfs bij het aanschouwen van heilige schoonheid tot schandelijke begeerte wordt opgewekt. Die vreselijke zonde, een vloek van het heidendom, is een afbeeldsel van de val van de duivels (Judas 1:6, 7), volgens de Mozaïsche wet (Leviticus 18:22; 20:23) een gruwel, de dood waardig. Tot de oorzaken voor de ondergang van het Osmanische rijk zal in het bijzonder ook deze zonde behoren, waarmee die van Onan (hoofdstuk. 38:8) overeenkomst heeft.

6. Toen ging Lot, terwijl hij het voor onmogelijk hield het geweld te trotseren, daar hij niet wist, dat de almacht des Heren hier redden zou, uit tot hen aan de deur, en hij sloot de deur achter zich toe, opdat de dreigende menigte de ingang niet zou bemachtigen en in huis dringen.

Wel een bewijs, dat ook voor Lot het recht van de gastvrijheid heilig was. Liever stelt hij zichzelf in gevaar, dan dat hij toelaat, dat zijn gasten kwaad geschiedt.

7. En hij zei met vriendelijke woorden: Mijn broeders! doet toch geen kwaad! 1) bedrijft zulk een misdaad niet; bedenkt dat het vreemdelingen zijn; laat de onschendbaarheid van het heilig recht van de gastvrijheid nog iets bij u gelden! Maar, moet uw vleselijke begeerlijkheid voldoening hebben.

1. Lot weet genoeg van de zonden van Sodom, dat hij terstond inziet, dat hun eis geheel iets anders inhoudt, dan eenvoudig zien, wie die vreemdelingen zijn. Hij bevroedt wel terdege, dat hun lusten zijn opgewekt door het gezicht van de reine Engelen.

8. Ziet toch, ik heb, gelijk gij weet: twee dochters, die geen man bekend hebben; ik zal haar, hoe zwaar het ook voor mij, de vader is, nu tot u uitbrengen, en doet haar, zoals het goed is in uw ogen; alleen doet deze mannen niets; want daarom, opdat zij voor leed verzekerd zouden zijn, zijn zij onder de beschermende schaduw van mijn dak ingegaan. 1)

1. Hoewel de standvastigheid van Lot bijzondere lof verdient, dat hij zijn leven tot verdediging van zijn gasten stelt, zo is toch zijn deugd met een groot gebrek vermengd; radeloos, gelijk dit in moeilijke toestanden pleegt te zijn, denkt hij een ongeoorloofd middel uit. Hij aarzelt niet zijn dochters aan hun lusten op te offeren, opdat de eer van zijn huis ongeschonden zou blijven.

Het kan zijn, dat er soms een strijd van plichten ontstaat, waarbij de keuze moeilijk valt. Dat had Lot reeds ondervonden, als hij van Abraham ging scheiden. Bij dergelijke botsing van elkaar schijnbaar tegenover gestelde plichten is het het eenvoudigst te volgen, te beiden, te bidden. Indien Lot dit gedaan had, dan zou hij de heiligheid, van "de schaduw van zijn dak, waaronder die mannen waren ingegaan," niet hoger geacht hebben, dan de eer en reinheid van zijn twee dochters, die hij aan de driesten overmoed van de geile menigte wilde overgeven. Om de een te redden mag men de ander niet opofferen, en de deugd van de een niet prijs geven, om de goede naam van een ander of van ons eigen huis op te houden.

Het zedeloos voorbeeld van de inwoners van Sodom, hoewel door Lot tegengestaan, heeft zeker enige invloed op hem uitgeoefend, zodat een zonde als deze door hem kon worden voorgesteld. Onmerkbaar gaat de mens de zonde lichter achten; zo hij gedurig ziet en hoort. Dat hoererij en onreinheid onder u zelfs niet genoemd worde!.

9. Toen zeiden zij, door zijn woorden nog wilder en losbandiger geworden, Kom verder aan! Maak u weg van hier, van de deur af, dat wij die binnen kunnen gaan. Voorts zeiden zij: Deze ene is gekomen, om als een vreemdeling hier te wonen, en zou hij alleszins a) rechter zijn?
1. wil hij alleen, de vreemdeling, over ons, die zo velen en ingeborenen zijn, met zijn zedelessen de meester spelen? Dat laten wij niet toe! En nadat zij tot razernij waren opgewonden, schreeuwden zij tot hoon voor zijn vermaning: nu zullen wij u meer kwaad doen dan hun, 2) opdat gij ziet, dat een vreemdeling onder ons niets te zeggen heeft, maar wij doen kunnen, wat ons lust. En zij drongen zeer op de man, op Lot, om hem aan te grijpen; en wie weet, wat zij in hun woede met hem zouden gedaan hebben, wanneer hij aan hen ware overgelaten! en zij traden toe, om de deur open te breken en zich zo meester te maken van Lots gasten.

a.Exodus 2:14 Hand. 7:27

1. In het Hebreeuws Jischfot Schafot, letterlijk: zal hij steeds de rechter spelen? Hieruit is af te leiden, dat Lot hen gedurig vermaand heeft, om van hun zonden af te laten. (2 Petrus. 2:7,8).

2. Alsof geslagen en gedood te worden zo veel erger ware, dan het voorwerp van zulk een zonde te zijn.

10. Doch die mannen, die Engelen, de deur van binnen openende, staken hun hand uit, en deden Lot tot zich inkomen 1) in het huis, en sloten de deur toe, eer de dreigende menigte mede kon binnenstormen.

1. Wij zien dat, daar Lot zijn huis gesloten had, om zijn gasten te beschermen, zij hem gelijk met gelijk vergelden; daar de Engelen hem niet alleen door de geopende deur weer naar binnen trekken, maar de goddelozen de toegang verhinderen, terwijl zij, door gebruikmaking van hun goddelijke macht, de deur weer sluiten.

Lot, die alles gewaagd heeft, om hen te redden, wordt nu zelf door hen gered (Luc. 9:24).

11. En Zij, die als gezanten des Heren macht hadden ontvangen, sloegen de mannen, die aan de deur van het huis waren, met blindheid 1) van de kleinsten tot aan de grootsten, 2) zodat zij, na lang tevergeefs langs de wanden getast te hebben, moe werden om de deur te vinden.

1. Deze wonderbare straf was alzo in het gezicht van de ogen; niet zo, dat zij in het geheel niet konden zien, maar dat zij, beneveld in het verstand, niet konden onderscheiden, hetgeen zij enigszins zagen (2 Koningen. 6:18) wellicht door de plotseling oprijzende bedwelming van de drank, die zij gedronken hadden. Wee hem, die God met geestelijke blindheid slaat!

Dit is niet zo op te vatten, dat zij, als het ware, van het gebruik van hun ogen werden beroofd, maar zó, dat hun gezicht beneveld werd, zodat zij niets konden onderscheiden.

In die strafoefening trad slechts hun geestelijke blindheid naar buiten, en aldus moest deze aantonen, dat zij in hun ongeneeslijke blindheid zouden sterven. Zo was dan die strafoefening, meer nog dan de dreigende komst van de wraakgezanten Gods, meer nog dan de grievende belediging deze aangedaan, het zeker teken van het wis en steeds meer naderend verderf.

2. Ook de jongeren delen in de straf van de ouderen. Hier hebt ge een aanschouwelijk voorbeeld van hetgeen de Heere zegt in het 2de gebod, dat Hij de ongerechtigheid der vaderen bezoekt aan de kinderen tot in het derde en vierde geslacht, van hen, die Mij haten.

II. Vs. 12-22. Vroeg in de morgen van de volgende dag worden Lot met zijn vrouw en zijn twee dochters uitgeleid. De bruidegoms van de laatsten hebben de aanmaning om zich te redden bespot. De Heere, Die Zich weer bij hen gevoegd heeft, wijst hen naar het Moabitische gebergte, doch staat op Lots bede, hem het kleine Bela als toevluchtsoord toe.

12. Toen zeiden die mannen, in welke hij onwetend Engelen geherbergd had (Hebr. 13:2), en die zich nu bekend maakten, tot Lot: Wie hebt gij hier nog meer? een schoonzoon, uw zonen, of uw dochters, en allen, die gij hebt, die u toebehoren, in deze stad, roep hen spoedig, breng ze uit deze plaats.

Hoewel zijn vrouw, noch zijn dochters of schoonzonen de Heere God vereerden, toch wordt Lot geboden hen te waarschuwen en te vermanen met hem uit te trekken. Aan Lot zou het leven van de zijnen, indien zij zich lieten redden, uit genade geschonken worden. De goddelozen, in de nabijheid van de godvrezenden verkerende, worden dikwijls om laatstgenoemden gezegend.

13. Want wij gaan deze plaats verderven, omdat haar geroep
1. het geroep van haar zonden, groot geworden is voor het aangezicht des Heren; en de Heere ons uitgezonden heeft, om haar te verderven. 2)

1. De mensen, waaraan zij zich hebben verzondigd, de schepselen Gods die zij hebben misbruikt, roepen om wraak, eisen straf van God (hoofdstuk 4:10). In dat woord ligt de grote, ernstige gedachte uitgedrukt, dat elke verkrachting van de wereldorde, door God vastgesteld,

voldoening eist; dat deze heilige orde door de straf van elk en een ieder moet worden hersteld, die het heeft gewaagd haar te verbreken.

2. Hieruit ziet men, dat de Engelen door God gebruikt worden, zowel om Zijn genade als Zijn toorn te bedienen. Zo ook zond Hij later een Engel, om in het leger van Sanherib, duizenden in één nacht te doden, en zag David de Engel met het uitgetogen zwaard, om de straf van de pestilentie te voltrekken. Dit is echter niet in strijd met hetgeen de Apostel zegt: dat zij uitgezonden worden ten dienste van hen, die de zaligheid zullen beërven. Het eerste sluit het laatste niet uit, en van het laatste zien wij ook hier een duidelijk voorbeeld. Dezelfde Engelen, die Sodom en Gomorra zullen verderven, zijn door God tevens uitgezonden om Lot te redden.

14. Toen ging Lot, 1) terwijl zijn ziel vol ontzetting was, en de angst van het naderend gericht hem vleugels gaf, uit op de straat en naar de huizen, waar zij woonden op wie hij betrekking gevoelde, en sprak tot zijn aanstaande schoonzonen, die zijn dochters nemen zouden, 2) en zei: Maakt u op, gaat uit deze plaats, want de Heere gaat deze stad verderven, gelijk Hij mij door Zijn boden - want dat zijn de mannen, die bij mij geherbergd zijn- heeft laten bekend maken; maar zij waren even ongelovig en waanden zich even veilig als alle inwoners van Sodom; hij was in de ogen van zijn schoonzonen als jokkende, 3) het was hun belachelijk, wat hun schoonvader hun verhaalde; en hij moest onverrichter zake teruggaan en hen aan hun lot overlaten.

1. Lot aarzelt geen ogenblik geloof te weigeren aan de woorden van de boden Gods; en waar hij zelf van harte overtuigd is, dat God de stromen van Zijn gramschap over deze goddeloze steden zal uitzenden, daar haast hij zich, door de drang van de liefde, zijn schoonzonen te waarschuwen, in de hoop, dat ook zij hun leven zullen redden.

2. Ziet, welk een onheil het wonen onder de slechten teweegbrengt. Wie zijn zij, aan wie Lots dochters zullen gegeven worden?.

3. Die de ruwe wereld bestraffen wil, moet een domper of oproermaker heten. Goddelozen worden door goede vermaningen slechts temeer verhard. Hoe nader de gerichten Gods zijn, des te veiliger achten zich de zondaars.

O.het woord op zichzelf, hoe ernstig en dreigend ook, blijkt steeds machteloos tegenover het boos en diep verdorven mensenhart.

15. En als de dageraad opging, drongen 1) de Engelen Lot aan, zeggende: Maak u op, neem uw vrouw en uw twee dochters, die voorhanden zijn, die gelukkig nog niet met hun ongelovige bruidegoms gehuwd, maar nog in uw vaderlijke macht zijn, opdat gij in de ongerechtigheid van deze stad niet omkomt. 2)

1. Hoewel het geloof en de vroomheid van Lot geprezen wordt, toch toont hij hier, dat er nog iets menselijks aan hem kleefde, daar de Engelen hem tot haast moeten aandrijven. Het kan zijn uit traagheid, omdat hij er tegen opzag in ballingschap te gaan. Zó hadden vele zorgen en

vrees zijn beangst gemoed overstelpt. Want hij is in het onzekere, wat de toekomst voor hem als balling zal zijn, waar hij huis en haard moet achterlaten, en naakt en beroofd van alles, naar de een of andere plaats zich moet begeven. Want hij berekent niet, dat hij hetzelfde moet doen als de schipbreukeling, die, om behouden de haven te kunnen bereiken, de koopwaren en al wat hij heeft, in zee werpt. Hij twijfelt niet aan het woord Gods; hij weigert niet, wat bevolen is, om ergens heen te trekken, maar krachteloos door zijn onvastheid en met vele zorgen vervuld, treedt hij langzaam, al hinkende, voort, terwijl hij haastig, en zich door geen oponthoud latende verleiden, had moeten heengaan.

Wellicht ook, dat bij hem de hoop nog schuilde, dat zijn schoonzonen gehoor zouden geven aan zijn roepstem. Wel een bewijs, dat de Heere God moet komen met Zijn voorkomende genade, zal de mens uit het geestelijk Sodom verlost worden; maar ook immer met Zijn genade moet vergezellen en Zijn werk voleindigen. Zo wordt God dan ook altijd verheerlijkt in Zijn eigen werk.

2. De Engel gebruikt dit woord tot een prikkel voor Lot, opdat hij zich toch zou haasten.

16. Maar hij vertoefde, 1) daar het hem zwaar viel, de hem lief geworden woonplaats en zijn have en zijn goed te verlaten, en als een vluchteling in ballingschap te gaan; zo grepen 2) dan die mannen zijn hand, en de hand van zijn vrouw en de hand van zijn twee dochters, om de verschoning des HEREN over hem, om de genade Gods, die hen niet wilde laten omkomen en zij brachten hem uit en stelden hem buiten de stad. 3)

1. Wel heeft men zich te verwonderen over de traagheid van deze man die, hoewel hij er stellig van overtuigd is, dat de Engelen niet zonder grond dreigen, zich toch door geen woorden laat opwekken, om haast te maken, zodat hij als met geweld buiten de stad moet worden gebracht. Christus zegt: De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak; maar hier wordt een zedelijk gebrek van nog minder gehalte getoond, daar, door zijn traagheid, het vlees de gewilligheid van de geest zo aan banden legt, dat hij, nauwelijks al hinkende, kan voortkruipen. En van dit gebrek weet een ieder bij eigen ervaring mee te spreken. Want, naarmate de gelovigen moeten arbeiden om ertoe te komen, dat men God volgt, naar dezelfde mate moet ook alles vermeden worden, dat Zijn bedreigingen niet als voor dovemans oren worden gehoord. Maar zo ijverig en vlijtig zijn zij, niet, of zij dralen nog altijd meer dan genoeg is, in hetgeen hun roeping is.

2. "Zij grepen hem." De meer harde uitdrukking wordt gebezigd, om te doen gevoelen dat Lot, als het ware, niet geweld moest worden uitgevoerd; dat een schijnbaar harde behandeling nodig was, om deze dienstknecht Gods aan het gevaar te ontrukken. Zo handelt de Heere dikwijls, ook op geestelijk gebied. Waar de ziel niet wil buigen voor en onder de lieflijke redenen van des Heren lippen, daar gebruikt Hij wel eens harde middelen om de zondaar als een brandhout uit het vuur te rukken.

3. Zo is het ook bij de geestelijke redding. Wij zijn aan de wereld zó gehecht, dat wij, hoe ook gewaarschuwd, hoe ook aangedrongen, hoe ook het naderend verderf ziende, zouden blijven

talmen in die wereld, totdat wij met haar omkwamen, maar het is een krachtige hand, die ons uitleidt.

17. En het geschiedde, als zij hen uitgebracht had naar buiten, zo zei Hij, 1) die vroeger was achtergebleven, maar zich nu weer bij Zijn Engelen gevoegd had: Behoud u om uws levens wil, 2) bedenk, dat uw redding, uw leven van uw spoed afhangt; Zie niet achter u om; 3) laat thans uw enige zorg zijn, dat gij uw leven behoudt (1 Koningen 1:12); vergeet al het andere, wat gij hebt moeten achterlaten, gelijk de zeevaarder in nood alles over boord moet werpen, om slechts het leven te redden; en sta niet, blijf niet staan op deze hele vlakte, opdat het verderf u niet achterhaalt; gij zijt niet veilig, vóór gij deze gehele streek, waaraan uw hart zo hing, verlaten hebt; behoud u, redt u, naar het voor u liggende gebergte heen, opdat gij niet omkomt.4)

1. De bode des Heren leidt uit, om tot Christus te brengen, die alleen behouden kan.

2)Hebreeuws: "Red u, om de wil van uw ziel." Dat woord moet de grondtoon van de liefde zijn, die in elke Evangelieprediking wordt vernomen. Er is, dit voorbeeld van de Engelen bewijst het, geen grotere liefde dan, zelfs op het gevaar af van iemand lastig en hinderlijk te worden, hem zó te dringen, het is een teken van Gods barmhartigheid jegens ons.

3. Het omzien is een bewijs van gehechtheid, en waar God uit de zonde uitleidt, wil Hij, dat wij voorgoed met haar breken. Het is een bewijs van ongeloof aan de bedreiging Gods, zo wij ons niet haasten, om niet mee om te komen. (Luc. 9:62).

4. Niet alleen wordt aan Lot getoond, dat zijn toestand gevaarlijk is, maar ook geopenbaard, dat er een weg van het behoud bestaat. En niet alleen wordt hem getoond, dat er behoudenis mogelijk is, maar hem wordt ook met alle kracht op de consciëntie gebonden, dat hij op die weg niet mag blijven staan, niet mag omzien. Hij moet niet alleen uit Sodom, maar ook uit de zondige omgeving van deze goddeloze stad. De roeping wordt kracht bijgezet door de waarschuwing, opdat er bij hem geen ogenblik vertraging plaatsheeft. 2 Corinthiërs 5:11).

18. En Lot, eigen onmacht juist nu het meest vrezende, nu hij geleerd heeft, dat hij alleen door de kracht Gods kan behouden worden, zei tot hen, in het bijzonder tot Die, die wel eerst later zich bij hen gevoegd had, maar als de Heere zelf zich betoond had: Neen toch, Heere! laat mij niet naar het gebergte vluchten.

19. Zie toch, Uw knecht heeft genade gevonden in Uw ogen, en Gij hebt Uw weldadigheid groot gemaakt, die Gij aan mij gedaan hebt, om mijn ziel te behouden bij het leven; maar ik zal niet kunnen behouden worden naar het gebergte heen, ik ben te onmachtig, om daarheen te kunnen ontkomen; behoud nog een gedeelte van deze landstreek, opdat mij niet misschien, als ik van vermoeidheid neergezegen ben, dat kwaad, dat Gij brengen wilt, zou aankleven, en ik, die als een brandhout uit het vuur gerukt ben (Amos 4:11), nog zou sterven.

Was het onwil bij Lot of gevoel van onmacht? Ongetwijfeld het laatste. Hij wil nu wel vluchten, maar de eis Gods komt hem zo groot, zó zijn krachten te boven gaande voor, dat hij

pleit op de goedertierenheden des Heren, waardoor hij nu uitgeleid is, en waarvan hij smeekt, dat zij zich verder over hem blijven ontfermen. Alle kracht is in hem uitgeblust. Ja, hij gevoelt, dat hij waardig is met Sodom's inwoners om te komen. Hij gevoelt, dat hij ook zeker zal omkomen, zo God, de Heere, hem niet met Zijn genade blijft vergezellen. Hier vooral blijkt het, dat Lot een kind van God was.

20. Zie toch, deze stad; daar tegen het oosten, is nabij om derwaarts te vluchten, en zij is klein; laat mij toch derwaarts behouden worden, 1) spaar die stad, dat zij niet verdorven worde, (is zij niet klein zodat het licht is deze te sparen?) opdat mijn ziel leve.

1. Hieruit blijkt duidelijk, dat het bij Lot geen onwil was. Hij wilde wel vluchten. De weelde van Sodom, de gemakken van een grote stad, trekken hem niet meer aan. Met het kleine Zoar is hij tevreden. Indien hij maar daarheen, als uit verbeurde gunst van God, mag ontkomen!.

2. En Hij, die weet wat maaksel wij zijn (Psalm. 103:14) en zo gaarne doet, wat de godvruchtigen begeren (Psalm. 145:19), al spreekt ook uit hen een zwak geloof, zei tot hem: Zie, Ik heb uw aangezicht opgenomen ook in deze zaak, dat Ik deze stad niet omkere, waar van gij gesproken hebt, 1) hoewel zij mede tot de ondergang bestemd was.

1. Verhoort God zo genadig de ongepaste wensen van de Zijnen, wat zal er niet geschieden, als onze beden met Zijn geest overeenkomstig zijn!.

God schikt zich hier naar de zwakheid van Zijn dienstknecht. Uit tedere liefde voor de zich onmachtig voelende Lot, staat Hij hem toe, wat hij vraagt, al kunnen wij daaruit nog niet opmaken, dat God ook zijn wensen heeft goedgekeurd. Hij geeft Lot zijn bede en daarmee wordt Zoar om Lots wille gespaard.

Gemakkelijk had Lot zijn tenten kunnen opnemen en uit Sodom verhuizen; maar de schone landstreek trok hem aan, en hij kwelde zijn rechtvaardige ziel en bleef temidden van de goddelozen, toot grote schade voor hemzelf en de zijnen. God laat hem echter de afgod niet behouden, maar verdelgt die. Toch wordt hem, op zijn bede, nog een klein stukje ervan gelaten. Waarom? Opdat hij zelf het moe zou worden en dan vrijwillig ook het laatste verlate en het overblijfsel van zijn afgod met eigen hand zou wegwerpen (Vs. 30).

22. Haast slechts, behoud u derwaarts; 1) want Ik heb Mijzelf door Mijn barmhartigheid gebonden, en zal niets kunnen doen aan de overige steden, totdat gij daarheen ingekomen zijt. Daarom, omdat zij klein was en Lot hierop bij zijn bede gewezen had, noemde men de naam van deze stad, die vroeger Bela (hoofdstuk. 14:2) heette, Zoar 2) of het kleine (Deuteronomium. 34:3).

1. De Engel had niet alleen de roeping die steden te verderven, maar ook Lot uit te voeren. God had beide zaken verenigd. Daarom, omdat de Engel ook hier niet scheiden mag, wat God verenigd heeft, dringt Hij bij Lot erop aan, om nu ook alle haast te maken, de stad en de vlakte te verlaten.

2. De kruisvaarders vonden het stadje nog onder de naam "Segon;" het was gelegen op het schiereiland, dat in het zuidoostelijk gedeelte van de Dode Zee zich uitstrekt, zeer liefelijk onder palmbomen, in de nabijheid van de Zoutsteenberg met zijn talrijke, spleten en rotskloven. In latere tijd heeft men nog palmbomen daarvan ontdekt.

III. Vs. 23-29. Op hetzelfde ogenblik, dat Lot zijn toevluchtsoord bereikt heeft, laat de Heere zwavel en vuur van de hemel regenen over Sodom en Gomorra. Lots vrouw, die achterom zag, komt mede om. Abraham gaat ‘s morgens vroeg naar de plaats, waar hij de vorige dag voor de Heere had gestaan en ziet de van het land opstijgende rook.

23. De Zon ging juist op boven de aarde, als Lot te Zoar inkwam.

24. Toen a) deed de HEERE zwavel en vuur, 1) een brandende zwavelachtige stof, over Sodom en over Gomorra regenen, van de HEERE, 2) uit de hemel.

a.Deuteronomium. 29:23 Jesaja. 13:19 Jeremia 20:16; 50:40 Klaagt. 4:6 Ezechiël. 16:50 Hos. 11:8 Amos 4:11 Zef. 2:9 Luc. 17:29; 2 Petrus. 2:6, Judas 1:7

1. Deze brandende zwavel had geen natuurlijke oorzaak; maar kwam onmiddellijk uit de hand des Heren.

2)"Jehova van Jehova uit de hemel." "Gods Zoon deed regenen van God de Vader." In deze uitdrukking ligt duidelijk het onderscheid van personen in de Godheid. (zie Ge 16.7).

Niet zonder grote bedoeling wordt hier gezegd "van de HEERE." Het is, opdat het voor alle eeuwen een onmiskenbare daadzaak zou zijn, dat de Heere uit de hemel, die goddeloze steden omkeerde. Dat het derhalve niet was ten gevolge van een aardbeving of iets dergelijks, maar ten gevolge van des Heren bijzondere tussenkomst.

25. En Hij, de Heere, keerde, 1) daar de zwavelregen de in die streek aanwezige putten van aardpek of asfalt (hoofdstuk. 14:10) in brand stak, deze steden om, en niet slechts deze, maar ook die gehele vlakte, en alle inwoners van deze steden, 2) ook het gewas op het land.

1. Evenals bij de zondvloed het water van de hemel en het water uit de diepte (hoofdstuk. 7:11) samenwerkten, zo waren ook hier twee machten ter verdelging.

2. Na dagen vol zonde en nachten vol gruwel liggen de inwoners van Sodom in rustige slaap. Daar rolde van verre de donder; bliksemen lichtten, en de hemel wordt donkerrood. Zij verschrikten niet. Enige blijven in de bedwelming van de slaap, anderen ontwaken en menen, dat een onweer nadert en voorbij zal gaan; en, die zich verstandig achten, vragen misschien met honende lach, hoe Lot in zijn bespottelijk bijgeloof zich houden zal. Ondertussen slaat de bliksem heviger neer en een verstikkende damp verbreidt zich. Zij zien naar buiten; gehele vuurmassa’s vallen neer; het regent zwavel van de hemel, en het is of de gehele lucht in brand staat. Dat is iets nieuws, iets buitengewoons; allen schrikken op; spot en hoon in de gelaatstrekken zijn verdwenen. Overal worden de deuren geopend; de mensen storten uit de

huizen, en in de plotselinge schrik zien zij, dat niet alleen de lucht ontvlamd is, maar ook de bodem brandt. De bliksem is geslagen in de van pek en harsaderen doortrokken aarde. De grond gloeit, brandt. De vlammen flikkeren op ontelbare plaatsen omhoog. Enkele huizen, vervolgens lange reien, eindelijk de gehele stad staat in brand. Of zij nu aan Lot denken? Of zij aan de gedreigde ondergang geloven? Of de schoonzonen berouw hebben, dat zij de liefderijke waarschuwing bespot hebben? Algemeen is de ontzetting! Wat zullen zij beginnen? Zij ijlen altijd sneller voort, om zich te redden. Zij vliegen over de straten, maar stromen van brandende zwavel storten hun tegen; hier en daar opent zich de grond en er ontstaan afgronden, die plotseling met onderaards water gevuld worden. Het ene huis van de zonde wordt na het andere aangegrepen; uit de opengebarsten grond verheffen zich de vlammen aan de drempel; de gloeiende lucht steekt het dak in brand; krakend storten paleizen ineen, en de plaatsen, die jarenlang getuigen van onmenselijke gruwelen geweest zijn, verdwijnen voor altijd voor de ogen van de mensen, voor het licht van de dag. Lots huis, de deur, die zij ‘s avonds niet konden vinden, omdat God hen met blindheid had geslagen, vertoont zich nog eens in de rode gloed, nog eens zullen zij deze zien en dan verdwijnt zij in het vuur. Vreselijk gapen de afgronden en ieder ogenblik vermeerdert hun getal. Gehele gezinnen zijn reeds omgekomen. Dof gejammer, gillend noodgeschrei vervult de lucht. De klachten van de gewonden, van de stervenden worden gehoord temidden van het woeden van de elementen. Wild doodsgeschreeuw doorsnijdt het sissen van de afgronden, het ratelen van de vlammen, het bruisen van de winden, het kraken van de instortende huizen en het dof geraas van de wegzinkende grond. Welke hartverscheurende tonelen verheffen zich voor onze blikken! De moeder houdt de zuigeling in de armen, ijlt voort, om het kind te redden, maar zij weet niet waarheen. Zij staat, en als zij staat, splijt de grond en zij zinkt weg. De oude vader roept naar zijn zonen, naar de jonge krachtige mannen. die hem zullen helpen, en de flikkerende vlam draagt de laatste verwensingen van de reeds stervenden weg. De een ziet de anderen niet meer; maar men hoort de kreten van wanhoop en de godslasteringen met de bekende stemmen wegsterven. Eindelijk is de gehele plaats van de duisternis in een dikke damp gehuld. Langzamerhand verstommen alle menselijke tonen en het wordt stil. Het rookt nog slechts; slechts de wateren van de Jordaan, die zich van de plaats van de brand meester maken, sissen. Sodom verzinkt, Gomorra verzinkt, Zeboïm verzinkt, Adama verzinkt in de diepte, en van de ene stad tot de andere wentelt een grote donkere zee haar trage golven. Nog een paar dagen moet het koken in de poel van de zonde, dan ligt de Dode zee over de vervloekte plaats. (Hebr. 12:29)

Vreselijke gerechtigheid Gods. Waren er dan geen rechtvaardigen in die steden, die de Almachtige had kunnen sparen? Of althans waren er geen onnozele kindertjes, die Zijn barmhartigheid had kunnen redden? Of waren er geen andere steden en vlekken, die gelijke zonden pleegden en gelijke wraaknemingen verdienden? Rechtvaardigen genoeg, om die stad te behouden? Neen. Kleine kindertjes! Ja, doch onschuldig, zo weinig, dat, indien de Oneindige hen had laten bestaan tot de leeftijd van jongelingen en volwassenen, zij zonder twijfel, in evenzo volle mate gezondigd en de gerechtigheid Gods zouden getart hebben, als hun ouders, met wie zij thans de prooi van de verdervende vlammen zijn geworden. Andere steden en landen niet even schuldig? Ongetwijfeld! En vele, hoewel minder ontuchtig, nog schuldiger dan zij. De Heilige Schrift zal het ons zeggen: Voorwaar zeg Ik u, het zal het land

van Sodom en Gomorra verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan deze stad. (MATTHEUS. 10:14).

Eindelijk was het uur van de straf gekomen. God heeft wel geduld, omdat Hij eeuwig is: maar als de mate van de ongerechtigheid vol is, stort God de stromen van Zijn gramschap uit over het zondig schepsel. Lot was gered. Hij, die hen zo dikwijls gewaarschuwd had. Nu was er ook geen enkele reden meer, om de goddeloze inwoners te verschonen.

"Verdoemlijk voor God". Zie daar het vreselijk grafschrift, als met vurige letters boven de doodse vlakte van Sodom geschreven. Een grafschrift, daarom zoveel te vreselijker, omdat het gelijke veroordeling in zich sluit, van zoveel andere bloeiende en weelderige steden, met het licht van het Evangelie bestraald, maar wier hoogmoed God ergt, wier wellustigheid God loochent, wier stille gerustheid God bespot; steden die, hoewel jaar na jaar en eeuw na eeuw gespaard, even gewis als haar voorgangsters het oordeel van het vuur tegemoet gaan (Ezechiël. 16:49). En de elementen zullen branden en vergaan, en de aarde en de werken die daarin zijn, zullen verbranden. (2 Petrus. 3:10)

26. En zijn vrouw, misschien een te Sodom geborene, zag om van achter hem, 1) van achter Lot, die met zijn dochters voorttrok; zij bleef eerst terug en wilde wellicht teruggaan, om nog iets te halen, of omdat zij aan de zaak geen geloof sloeg (Luc. 17:29 vv.); en zij werd tot een zoutpilaar. 2) De vreselijke gebeurtenis overviel haar; door de met vuur en zwaveldamp vervulde lucht stikte zij, en werd met een zoutkorst overtrokken.

1. Ten eerste, de begeerte, om om te zien, kwam voort uit ongeloof. Er is nu geen groter belediging voor God, dan dat men geloof weigert aan Zijn woord. Vervolgens maken wij uit de woorden van de Heere Christus op, dat zij door een zondig verlangen werd geprikkeld en niet van harte zich gehaast heeft Sodom te verlaten, wat God bevolen had. Want wij weten, dat Hij ons daarom herinnert, gedachtig te zijn aan de vrouw van Lot, opdat geen verlokking van de wereld, of wat ook, ons verhindere, onze zorgen te richten op de hemelse dingen. Het is derhalve aannemelijk, dat zij, niet tevreden met de gunst Gods, haar verleend, tot verkeerde wensen zich heeft laten verleiden, waarvan dan ook haar traagheid een teken was. Mozes wijst toch duidelijk aan, dat zij haar man achteraan kwam, daar hij zegt: dat zij van achter hem omzag. Want zij zag niet om van voor hem, maar (omdat zij, door langzaam voorwaarts te gaan, minder vorderde, zodat zij achter hem aankwam) "van achter hem". Doch, ofschoon omtrent haar eeuwig heil men niets mag verzekeren, zo is het toch aan te nemen, dat God, door haar een tijdelijke straf op te leggen, haar ziel gespaard heeft, evenals Hij dikwijls de zijnen naar het vlees kastijdt, opdat dezen van het eeuwig verderf zouden worden bevrijd. Maar, daar het niet zeer nuttig is dit te weten, ja, het zonder enig nadeel verborgen kan blijven, laten wij liever op het voorbeeld opmerkzaam zijn, wat God voor alle eeuwen heeft daar gesteld. Indien de zwaarte van de straf ons geen vrees aanjaagt, laten wij ons dan herinneren, dat zij niet minder erg zondigen, die niet van Sodom, maar van het helse vuur zelf bevrijd, op iets anders hun zinnen gevestigd hebben, dan op de voorgestelde prijs van hun goddelijke roeping.

Niet tevergeefs roept de Heere zijn tijdgenoten en ook met ernstig waarschuwende stem toe, "gedenk de vrouw van Lot" (Luk. 17:32). Dat woord des Heren bevestigt de trouw van het bijbelverhaal, is bewijs voor de waarheid van het feit zelf en ontneemt het recht van twijfel aangaande deze gebeurtenis aan ieder, die gelooft, dat de Heere met onbedriegelijken mond heeft gesproken en dat Hij, in Wiens mond geen bedrog ooit geweest is, persoonlijk de volkomen zuivere waarheid is. Dat woord des Heren waarschuwt tegen het halve werk, vermaant niet stil te staan op de weg des levens; niet om te zien naar de wereld, als onze weg naar de hemel leidt; het hart niet te hechten aan de dingen van dit leven, waar het te doen moet zijn om het eeuwige leven.

Duidelijk wordt het hier openbaar; dat traagheid in het beijveren van de roeping, waarmee de Heere tot de ziel komt, zeer gevaarlijk is. Lots vrouw is voor alle eeuwen een ontzettend waarschuwend voorbeeld voor hen, die de weg van de middelen verwerpen en van het vastmaken van roeping en verkiezing niets willen weten. Lots vrouw deed het tegenovergestelde van het vastmaken van de roeping, en kwam om, tenminste voor het tijdelijke.

2. Bij de berg Usdum aan de zuidwestzijde van de Dode zee bevindt zich een zoutkegel, die men bij de Joden voor het gedenkteken van de ongelovige vrouw heeft gehouden. Het heeft van voren de vorm van een cilinder, van achteren die van een piramide; het bovenste afgeronde gedeelte is ongeveer 40 voet hoog en rust op een soort van eirond voetstuk van 40-60 voet boven de oppervlakte van de zee.

27. En Abraham, die wij (hoofdstuk. 18:33) in zijn droefheid verlieten, maakte zich dezelfde morgen, toen God Sodom omkeerde, vroeg op van zijn tent naar de plaats, 1)waar hij de vorige dag voor het aangezicht des HEREN gestaan had.

1. Volgens de overlevering was die plaats, waar later Caphas-Berucha, dat is "dorp van de zegen" lag; van hier kon men door een bergengte de gehele landstreek overzien.

2. a) En hij zag naar Sodom en Gomorra toe en naar het gehele land van die vlakte; en hij zag 1) en ziet, er ging een rook 2) van het land op; gelijk de rook van een oven. Zo kon Abraham weten, dat het van de Heere hem geopenbaarde gericht, dat hij zo gaarne afgewend had, werkelijk voltrokken was; toch was zijn voorbede niet vergeefs geweest.

a.Jesaja. 13:19 Jeremia 49:18 Amos 4:11

1. Het vroeg opstaan van Abraham, zijn heenijlen naar de plaats, waar hij voor Jehova gestaan had, en zijn zwijgend heen zien naar het rokend Siddimdal heeft iets verhevens en aangrijpends. Zo staat de treurende priester eenzaam en zwijgend in het morgenlicht, gelijk Jeremia zat op de puinhopen van Jeruzalem. Hij zag thans, dat er geen tien rechtvaardigen in Sodom geweest waren, maar hij wist van Noach’s redding uit de zondvloed en gevoelde wel, dat zijn voorbede niet verloren was. Bij de kinderen Gods is het stil weer, wanneer het bij de goddelozen stormt. (Exodus 10:22, 23 Psalm 32:10).

Geen ongeloof of twijfel aan het woord des Heren deed Abraham zijn oog richten naar Sodom's vlakten, maar ongetwijfeld belangstelling in het lot van zijn neef. Hij weet, dat God even getrouw is in Zijn oordelen als in Zijn beloften, maar hij weet ook, dat God op de smeekbede van Zijn kinderen let.

2. Hebr. "vurige rook", met vlammen gemengd.

29. En het geschiedde, toen God de steden van deze vlakte verdierf, dat God aan Abraham gedacht,1) die zo dringend voor de rechtvaardigen, die er zich mochten bevinden, gebeden had, en Hij leidde Lot, ondanks zijn talmen en dralen, dat des Heren geduld had kunnen vermoeien, uit het midden van deze omkering, van deze verwoesting, in het omkeren van die steden, in welke Lot gewoond had 2) en in welke hij zeker ware omgekomen, zo de Heere hem niet als brandhout uit het vuur had gerukt.

1. De redding van Lot wordt hier in verband gebracht met de voorbede van Abraham. Lot wordt hier voorgesteld als een gegevene Abrahams: Ter wille van Abraham gedenkt God ten gunste aan Lot. Welk een bemoediging ligt hierin voor al Gods kinderen! De Heere spaart Lot om Abrahams wille; hoeveel temeer zal Hij dan alle uitverkorenen sparen van de geestelijke en eeuwige ondergang, om de wille van Hem, die te allen tijde de grote Voorbidder voor Zijn volk is!.

2. De merkwaardige zee, welke de plaats van het vroegere Siddimdal heeft ingenomen, aan de zuidoostelijke grenzen van Palestina, de Dode zee, in de Bijbel "de Zoutzee" genoemd, is 10 à 11 Duitse mijl lang, 2 à 3 mijl breed en heeft een omvang van zes dagreizen. Aan de oost- en westzijde is het omsloten door kalkrotsen, welke gedeeltelijk zeer nabij de oever en vol kloven zijn, waaruit beken voortkomen. Ten zuidwesten verheft zich een zoutberg (Usdum), ongeveer drie uur lang. Ten zuidoosten ligt een uitgestrekte, betrekkelijk vruchtbare vlakte, "het zoutdal." De bodem van de zee, gelijk een Noord-Amerikaan, Lynch, heeft nagevorst, bestaat uit twee verschillende delen, welke door een schiereiland, dat van de oostelijke oever zich diep in de zee uitstrekt, begrensd worden. Het noordelijk gedeelte is aanmerkelijk dieper, dan het zuidelijke; het laatste daarentegen heeft een met zoutachtig zee-slijk bedekte bodem hetwelk door de aanvoer van hete bronnen uit de diepte verhit wordt. Deze verschillende gesteldheid bevestigt opmerkelijk het Bijbels bericht, dat een geweldige omkering in geheel het zuidelijk gedeelte heeft plaats gehad. De vroeger reeds bestaande 1000 à 1200 voet diepe en zoet water bevattende zee breidde zich daardoor van het Noorden af verder uit, en verkreeg haar tegenwoordige omvang en gesteldheid. Het water is nu wel helder en klaar, maar buitengewoon zoutachtig en van een bittere samentrekkende smaak. Alles, wat er in geworpen wordt, neemt dadelijk een zoutkorst aan, en zelfs zware lichamen drijven makkelijk boven. Geen levend wezen kan daarin blijven, en wanneer vissen uit de Jordaan daarin gedreven worden, sterven zij spoedig. Rondom de zee heerst onvruchtbaarheid en dodelijke stilte; de grond ziet er als verbrand uit, en volstrekt geen groen, zelfs geen grasscheutje, spruit eruit voort.

Zelfs schrijvers uit de heidense oudheid, als Tacitus en Strabo, berichten iets van de bovenvermelde geschiedenis. Tacitus schrijft: "Zo ligt dan nu daar, een meer van ontzaglijke

omvang, voor het oog een zee, walgelijk van smaak, door zijn dikke uitdampingen voor de nabij wonende verderfelijk; de wind beweegt het niet (wegens het drabbige van zijn wateren), en vissen of de gewone watervogels gedoogt het niet. Wat daarin geworpen wordt, draagt het op zijn oppervlakte, als ware het een vaste stof; zwemmenden en niet zwemmenden draagt het op dezelfde wijze. Op sommige tijden werpt het aardpek op. De omstreken worden gezegd eenmaal vruchtbaar en met grote steden bebouwd geweest te zijn: bliksemstralen moeten ze in brand gestoken, en het uitgedroogde land sedert zijn vruchtbaarheid verloren hebben; want al, wat er van zelf opschiet, of wat er gezaaid wordt, kruid of bloemen of hoger gewas, het is alles zwart en het verstuift als as."

IV. Vs. 30-38. Lot verhuist uit eigen beweging van Zoar naar het vroeger versmade gebergte. Daar, van de wereld afgezonderd, menen zijn twee dochters, dat alle uitzicht op nakomelingschap haar ontnomen is, en leggen zij zich bij de dronken gemaakte vader. De vrucht van deze bloedschande zijn twee zonen: "Moab" en "Ammi", de stamvaders van de Moabieten en van de Ammonieten.

30. En Lot, bij wie door Sodom’s ondergang en het verlies van vrouw en have een gehele verandering had plaats gehad, zodat hij thans liever van die mensen verwijderd leefde, toog op uit Zoar, nadat hij daar kort gewoond had, en woonde op de berg, 1) die de Heere hem eerst tot verblijfplaats had aangewezen (Vs. 17), en zijn twee dochters met hem, want hij vreesde binnen Zoar te wonen. Het strafgericht Gods kan ook daar volvoerd worden, daar hij zag, hoe de mensen, nadat de eerste indruk van die ontzettende gebeurtenis was verzwakt, spoedig weer tot de vorige gruwelen terugkeren. En hij woonde in een spelonk, 2)hij en zijn twee dochters, van alle verkeer met de mensen afgesloten.

1. Toen hem geboden was naar de berg te vluchten, wilde hij liever te Zoar blijven en God stond het hem toe, daar hij de zwakheid van dit kind kende. Maar nu hij gezien heeft, welk een oordeel Gods over de zonde gegaan is, verkiest hij liever de eenzaamheid van de berg, dan het leven in Zoar, waarvan de inwoners ongetwijfeld ook goddeloos zijn geweest. God brengt zijn kinderen altijd, waar Hij ze hebben wil.

2. Niets dan het vege leven en dat van zijn beide dochters had Lot kunnen redden, zodat een spelonk zijn laatste verblijf hier op aarde was. Zo ondervond hij al het ijdele, het nietige van deze wereld. Zo leerde hij, dat deze wereld vergaat met al haar begeerlijkheden. Wellicht ook, dat de vrees hem zo heeft aangegrepen, dat hij zich zo diep mogelijk verborg.

3. Toen zei de eerstgeborene 1) tot de jongste: Onze vader is oud, zodat wij ons moeten haasten, als wij doen willen, wat ik u thans voorstellen wil; onze bruidegoms zijn omgekomen; wij leven hier in afzondering, en er is geen man in dit land; het is voor ons zo goed, alsof er geen ware, om tot ons in te gaan. Zo wij deze eenzaamheid ontvluchten, wie zou de enige en verarmde overblijfselen van een door de vloek Gods getroffen oord tot vrouwen nemen? Daar het toch naar de wijze van de gehele aarde, 2)de bestemming van de vrouw is, om moeder te worden, waarom zouden wij uitgezonderd worden, wij, die bovendien, van alles beroofd zijn?

1. Haar handelwijze was Sodom waardig.

2. Zo groot was de schrik en ontzetting die Lot en de zijnen bij de verwoesting van Sodom, overviel, dat zijn dochters waanden, dat, gelijk in de zondvloed, de gehele wereld was vergaan, nu door vuur gelijk toen door water. Zij konden menen, dat zij de enig overgeblevenen waren en dat alzo de gehele belofte Gods van het zaad van de vrouw en Sem's gezegend nakroost ter aarde zou vallen, zonder de misdadige hulp, die zij, slechts langs de weg van de bloedschande, konden aanbrengen. En zij kwamen daartoe, als zij, nog onder de indruk van Sodom's plotselinge ondergang, de arme vader dronken en van zijn bewusteloosheid misbruik gemaakt hadden.,

3. Kom, laat ons onze vader, voordat hij zich ter rust begeeft, wijn te drinken geven, en wij zullen, als hij bedwelmd neerligt, bij hem liggen, opdat wij van onzevader zaad in het leven behouden, en wij niet aan de smaad van de kinderloosheid ons blootstellen, en ook, als onze vader gestorven is, niet geheel alleen op de wereld zijn.

4. En zij, daar de jongste in het listige voorstel instemde, gaven die nacht hun vader wijn te drinken: 1) en de eerstgeborene kwam tot hem in zijn slaapplaats, en lag bij haar vader; 2) en hij werd het, in zijndronken toestand, niet gewaar, 3) dat het zijn eigen dochter was, noch in haar neerliggen, noch in haar opstaan; daar zij vroegtijdig zijn leger weer verlaten had; en het was Lot de volgende dag, alsof hij in zijn droom zijn vrouw bij zich had gehad.

1)Dronkenschap leidt tot allerlei zonde; zij is een korte razernij; zij is de moeder van de onkuisheid. Welke waren haar gevolgen voor Noach, welke voor Lot! (Spreuken 23:31 vv.).

2. Door dit voorbeeld wil ons de Heilige Geest tot waakzaamheid vermanen; want waar wij dit het minst vermoeden, worden ons door onzichtbare vijanden netten gespannen.

De zonde dringt ook tot de meest eenzame plaatsen door; geen kloostermuren kunnen haar afsluiten. (Prediker. 4:10).

3. Dat Lot het niet gewaar werd, neemt zijn schuld niet weg. Het is niet onwaarschijnlijk, dat dit Lot overkwam wegens zijn onmatigheid. Niet zelden straft de Heere zonde met zonde.

34. En het geschiedde de volgende dag dat de eerstgeborene zei tot de jongste: zie, onze list is gelukt; ik heb gisterennacht bij mijn vader gelegen, laat ons ook voor deze nacht hem wijn te drinken geven; ga dan in, lig bij hem, opdat wij beiden van onze vader zaad in het leven behouden.

35. En zij gaven haar vader ook voor die nacht wijn te drinken, en de jongste, hoewel zij misschien het kloppen van haar geweten gevoelde, maar toch bij haar zuster niet wilde achterstaan, stond op en lag bij hem. 1) En hij werd het wederom niet gewaar, noch in haar neerliggen, noch in haar opstaan.

1. Om de voortplanting van Lot's geslacht schenden zij de heilige wet van de natuur. Zij vluchten niet tot de Schepper van de wereld, dat Hij hun verlatenheid, die hen bedrukt, aanzie; hun harten zijn aan de aarde gehecht; geen zorg voor het hemelse leven beweegt haar.

Maar zou niet het onvaderlijk aanbieden van Lot (Vs. 8) de kinderlijke eerbied voor de vader verzwakt en zo de schrede tot zonde gemakkelijker gemaakt hebben?.

Deze plaats leert ons, hoe gevaarlijk het is, in de klauwen van satan te vallen, want die hij eenmaal in zijn macht heeft, wordt hoe langer hoe meer in moeilijkheden gebracht. Er is geen twijfel aan, of Lot was een sober en matig man. Hetzij zijn dochters hem, door verdriet verteerd ertoe hebben aangezet, hetzij, op welke wijze dan ook, hij tot onmatig drinken verviel, waar hij eenmaal de maat te buiten was gegaan, dan gaf hij een volgende dag weer toe, dat hij verleid werd.

36. En de twee dochters van Lot werden bevrucht van hun vader.

37. En de eerstgeborene baarde een zoon, en noemde zijn naam Moab 1) (van de vader); deze is de vader van de Moabieten, die tot op deze dag in die gebergten woonachtig zijn.

1. Het is waarschijnlijk, gelijk enigen menen dat, Lot spoedig daarop van verdriet gestorven is, eer nog zijn dochters baarden; daar hij anders niet zou toegestaan hebben, dat de kinderen zulke namen ontvingen, die bestendig aan de bloedschande konden herinneren.

38. En de jongste baarde ook een zoon, en noemde zijn naam Ben-Ammi, (het kind van mijn volk, dat niet van een vreemde, maar van mijn eigen volk afstamt); deze is de vader van de kinderen Ammons, 1) die tot op deze dag noordoostelijk van de Moabieten wonen.

1. De kinderen van Moab en Ammon hebben bijna gelijke zonden en lotgevallen.

Toch behoeven zulke kinderen niet wanhopig te worden. God kan ook door een Jefta grote dingen doen (Richteren. 11:1 vv.). Ware boete maakt alles goed.

Ruth was een Moabitische. Verder wordt van Lot niet gesproken; van Abraham gescheiden, heeft hij voor de geschiedenis van de verlossing geen betekenis meer, zodat zijn dood niet eens vermeld wordt.

In de aard en de eredienst van beide van hem afstammende volkeren, komen later bijzonder ontucht en roekeloosheid als karaktertrekken voor. (Numeri 25:2. 2 Koningen. 3:26 vv.

Er is geen twijfel aan, of Lot was een rechtvaardige. De Schrift stempelt hem als zodanig. Maar het leven van Lot was het leven van de gelovige, wie het aan voortdurende geloofswerkzaamheid ontbreekt. En niet alleen aan geloofswerkzaamheid, maar daarom ook aan een blijde geloofsgehoorzaamheid. Zijn leven is daarom dan ook zo gelijkvloers, zo alledaags. Het kenmerkt zich volstrekt niet zoals dat van Abraham, door hogere bezieling

door de Geest. Was Abraham een priester in het binnenste heiligdom, Lot was, als het ware, een dorpelwachter. Maar.. de dorpelwachter komt er echter ook door Gods genade.

Lot is een merkwaardig voorbeeld van een onreine mens, die God van zijn jeugd af nabij is geweest, die Hij vele weldaden bewezen, bijzondere proeven van Zijn trouw, bewaring, opmerkzaamheid gegeven en in de gelegenheid gebracht heeft, om geheel een man Gods te worden; die deze stemmen Gods in zijn hart is gewaar geworden, dikwijls ook is opgestaan, maar altijd weer in eigen werk teruggezonken, altijd weer zijn eigen weg gegaan is; die zich uit onreine begeerten gescheiden heeft van hen, die hem met geduld en lankmoedigheid gedragen hebben en zich uit eigen belang met de bozen vergezelschapt heeft, met wie hij wegens een overblijfsel van betere kennis wel niet alles meedoet, maar die toch ook de ene slechtheid door een andere verhinderen wil; die God nog uitrukte om hem te redden, en ook waarlijk redde, maar die zich aan eigen wensen en zwakheden, bijna zou men zeggen, eigenzinnigheid overgaf; die altijd weer als een losse boog was, nooit geheel gehoorzaam aan hetgeen God wilde, nooit tevreden met hetgeen God deed, en wiens laatste daad, die ons beschreven staat, een daad van zonde was.

En toch was Lot een rechtvaardige; daarom is die zoon zo hard gekastijd; om zijn afwijkingen, om zijn aardsgezindheid had hij op aarde zulk een droevig lot, en miste hij de zegen van de bijzondere gemeenschap met God, gelijk die een Abraham genieten mocht. Het 18de hoofdstuk van Abraham en het 19de hoofdstuk van Lot stellen ons hun beide levens tegenover elkaar voor. Wat kiest gij?.

HOOFDSTUK 20.

SARA WORDT DOOR ABIMELECH ABRAHAM ONTNOMEN EN MET ERE WEERGEGEVEN.

I.Vs. 1-7. Te Gerar, waarheen Abraham na Sodom's verwoesting zich begeeft, geeft hij Sara, even als vroeger in Egypte (hoofdstuk. 12:10 vv.), voor zijn zuster uit. Abimelech laat even als toen Farao, haar van zijn huis halen. God komt aanstonds tussenbeide en slaat de koning met een gevaarlijke ziekte, openbaart hem in de droom de ware gesteldheid van de zaak, en dringt hem om aan de profeet, waarvoor hij Abraham verklaart, zijn vrouw terug te geven, deze zou dan voor hem bidden, dat het gevaar waarin hij verkeerde, voorbij mocht gaan.

1. En Abraham bleef, na de verwoesting van de vier steden, niet lang meer bij Hebron, maar reisde van daar, misschien om de smartelijke indruk, die de Dode zee bij hem opwekte, naar het land van het zuiden, en woonde, sloeg zijn tenten op voor zijn kudden en zijn gezin, tussen Kades en tussen Sur (Genesis 16:7,14); en hij verkeerde als vreemdeling te Gerar 1) (vreemdelingschap); hij zette zich neer in de hoofdstad van dat gebied, dat buiten het eigenlijke Kanaän lag.

1. De Filistijnen, afstammelingen van Cham (hoofdstuk. 10:1) zijn na de Kanaänieten in Palestina gekomen en hebben deze, in vereniging met de Kafthorieten, verdreven. Naar hen heet het land Palestina.

2. Hoewel Abraham reeds eenmaal door God gestraft was geworden in Egypte (hoofdstuk 12:10 vv.), omdat hij omtrent Sara gelogen had, verviel hij nochtans weer in dezelfde zonde. Als nu Abraham van Sara, zijn vrouw, gezegd had: Zij is mijn zuster, a) zo zond Abimelech, die deze titel, koningsvader, evenals de andere vorsten van de Filistijnen, droeg (hoofdstuk. 26:1 vv.; Psalm. 34:1; 1 Samuel. 21:11 vv.), de koning van Gerar, en nam Sara weg 1) wellicht om door verzwagering met de rijke herdersvorst zijn macht en zijn aanzien te vergroten (hoofdstuk. 21:22). Sara kan bovendien, ondanks haar vergevorderde leeftijd van bijna negentig jaar, een schoonheid geweest zijn, daar wegens de haar teruggegevene bestemming, om moeder te worden, ook haar vrouwelijke natuur zal verjongd zijn.

a.Genesis 26:7

1. De mens, die zich eens aan een zonde heeft overgegeven, vervalt gemakkelijk weer in hetzelfde kwaad. Ieder zondaar heeft zijn eigenaardige zwakheid, die zich telkens weer openbaart; elk herhaald toegeven is weer groter zonde. Abraham had Hebron niet moeten verlaten; want als men de van God aangewezene plaats met een andere gaat verwisselen, komt men in moeite. Toch wil de Heere Zijn vriend, die zijn eigen weg is gegaan, en aan onwaarheid spreken in ongeloof zich heeft schuldig gemaakt, niet aan zichzelf overlaten. De afkomst van Israël moet onbesmet zijn. Izaak mag niet aangezien worden voor een zoon van Abimelech. Wederom zijn Abrahams angsten zijn straf en moet hij 's konings bestraffing ondervinden; nochtans maakt God goed, wat Zijn dienaar bedorven heeft.

Wat goed is kwaad te maken verstaan wij wel; daar zijn wij meesters in; maar wat kwaad is goed te maken, dat is Gods kunstwerk.

Was Abraham vergeten, welke kastijding Gods hem getroffen had in Egypte? Of heeft hij gehoopt, dat het hem nu beter zal afgaan? Het eerste is moeilijk te geloven, al is het waar, dat de mens zowel de weldaden als de straffen Gods spoedig vergeet. Ook het tweede is te verwerpen. Hier was het niet, zoals in Egypte, een voorbedachte leugen. Wij hebben het ons zo voor te stellen, dat Abimelech bekoord door de schoonheid van Sara, haar tot vrouw begeerd heeft, niet wetende, dat het Abrahams vrouw was, en dat Abraham, op het ogenblik, dat men hem zijn vrouw afnam, door een ogenblikkelijke vrees is overvallen, en nu weer gezegd heeft, dat zij zijn zuster was. Toen hij naar het Filistijnenland reisde, heeft hij er niet om gedacht, dat een vreemde de 90-jarige Sara tot vrouw zou begeren.

3. Maar God sloeg aanstonds de koning en zijn knechten met een zware ziekte, zodat hij haar niet kon naderen (Vs. 6), daar hij echter nog niet zo geheel in het heidendom was weggezonken, dat hij voor een goddelijke openbaring onvatbaar was, kwam God tot Abimelech in een droom 1) ’ s nachts, om zelf hem te verklaren, wat die plaag te betekenen had, terwijl Farao in hetzelfde geval (hoofdstuk. 12:17 vv.) eerst zijn waarzeggers raadplegen moest, en Hij zei tot hem: Zie gij zijt dood, de ziekte zal u tot de dood brengen, om der vrouwe wil, die gij weggenomen hebt, want zij is met een man getrouwd.
2)

1. Deze openbaring, door dromen, was onder de Oude Bedeling de laagste vorm van Gods openbaring, waarmee ook heidenen werden verwaardigd.

2)Ongetwijfeld ligt ook hierin, dat God, Abraham in bescherming nemende, Abimelech kastijdt, omdat hij Sara weggenomen heeft, maar ook ligt hierin een vermaning tegen alle echtbreuk en overspel in het algemeen.

4. Doch Abimelech, verhinderd door zijn ziekte, was tot haar niet genaderd; daarom zei hij: Heere! 1) wanneer Gij echtbreuk zo hard straft, zult Gij dan ook een rechtvaardig volk, 2) mensen die zich daaraan nog niet schuldig gemaakt hebben, doden.

1. Adonai, niet Jehova, omdat er wel gesproken wordt door een vereerder van de ware God, maar niet door iemand, die gelijk Abraham, deelgenoot is van het bijzonder verbond van de genade. Het schijnt, dat deze Filistijnen destijds nog niet bepaald afgodendienaars waren. Nochtans kenden zij God niet als Jehova, als de God, die met Zijn knechten het genadeverbond van de belofte, gesloten had.

2. Abimelech gevoelt zich onschuldig. Het recht van een harem te houden, of in polygamie te leven: het recht van de vorsten, om ongehuwden in hun harem te halen, staat bij hem vast. Hij acht alzo zichzelf onschuldig en zijn hand rein, in zoverre Abraham en Sara zelf de aanleiding hebben gegeven, dat hij in de rechten van anderen heeft ingegrepen.

Hoe menigeen, die diep schuldig is, houdt zich voor rechtvaardig, omdat hij één misdaad niet bedreef, en vergeet daarbij zijn andere zonden! Daarom wordt God in Zijn straffen niet gerechtvaardigd, en is het alsof elke ramp onverdiend is!.

Abimelech paart aan godvruchtige ootmoed zedelijke trots.

5. Heeft hij zelf, wiens vrouw zij is, gelijk ik thans eerst verneem, mij niet gezegd: Zij is mijn zuster, en zij, ook zij heeft gezegd: Hij is mijn broeder. In oprechtheid, eenvoudigheid, van mijn hart en in reinheid van mijn handen, daar ik haar niet genomen zou hebben, zo ik geweten had, dat zij gehuwd was, heb ik dit gedaan, wat Gij nu zo zwaar aan mij wreken wilt.

6. En God zei tot hem in de droom: Ik heb ook geweten, dat gij dit in oprechtheid van uw hart gedaan hebt, en Ik heb u ook belet 1) van tegen Mij 2) te zondigen; daarom heb Ik u, door de toegezonden ziekte, niet toegelaten, haar aan te roeren.

1. De Heere geeft Abimelech getuigenis, omdat hij, op zichzelf beschouwd, onschuldig is; maar tegelijk zegt Hij hem, dat niet hij, maar de Heere zelf de oorzaak is, dat hij niet tot zonde is vervallen. Dat de hand des Heren hem van het kwade heeft teruggehouden.

2. Hier is wel in het oog te houden, dat men zondigt tegen God, als men dingen doet, die, als zonden van het vlees, de mens gering voorkomen.

Niet alleen om Abrahams wille, maar ook om de wille van Abimelech zelf, heeft God hem weerhouden te zondigen. Dit straalt hierin duidelijk door.

7. Zo geef dan nu deze man zijn vrouw terug, want hij is een profeet, 1) een drager van Mijn woord en van Mijn belofte; hij staat tot Mij in een bijzondere betrekking (hoofdstuk. 15:18; 17:10), waarom Ik hem niet mag laten aantasten (Psalm. 105:15), en hij zal, wanneer gij aan mijn eis voldaan hebt, voor u bidden, opdat gij leeft. Juist omdat hij een profeet is, zal zijn voorspraak bij Mij van kracht zijn; het gebed van deze rechtvaardige zal veel vermogen, gij zult dan behouden worden, maar zo gij haar niet wedergeeft, weet, dat gij voorzeker sterven zult, gij en al wat van uw is,
2. uw gehele hof.

1. Wij hebben Abraham reeds leren kennen als een koninklijk krijgsheld in zijn strijd tegen Kedor-Laómer (hoofdstuk. 14); wij zagen in hem de priester, toen hij voor Sodom bad; hier wordt hij profeet genoemd. Als zijn profetisch werk wordt hier de voorbede genoemd. Zo hangen de werkzaamheden van profeten en priesters ten nauwste samen.

Als een gekende des Heren en als een voorbidder heeft de Schrift hem reeds getoond. Hier leren wij hem kennen als profeet.

2. Heeft God in den beginne gezegd: "Gij zijt dood," om de overtreder vrees aan te jagen en zijn geweten te treffen, hier komt God met zijn bedreigingen, opdat toch zijn woord zal

gehoorzaamd worden. Want indien Abimelech niet gehoorzaamt, zal hij ook zijn gezin in het verderf slepen.

II. Vs. 8-18. Abimelech ontbiedt Abraham in een vergadering, die hij de volgende morgen met zijn hovelingen houdt; verwijt hem zijn handelwijze, waardoor hij over hem en zijn rijk een grote zonde zou gebracht hebben; geeft hem Sara met aanzienlijke geschenken terug, en wordt nu op Abrahams voorbede van de plaag, waarmee hij en zijn heer geslagen was, weer vrij.

8. Toen stond Abimelech ‘s morgens vroeg op, om het goddelijk bevel zo spoedig mogelijk te volbrengen, en riep al zijn knechten, zijn hofbeambten en dienaars tezamen, en sprak al deze woorden, die de Heere met hem in de droom gesproken had, de ontvangen bestraffing en terechtwijzing, voor hun oren. En die mannen vreesden zeer, 1) zij werden door de rede van de koning zo getroffen, dat zij erkenden met de levende God te doen te hebben, en alles te moeten doen, om de misslag te herstellen.

1. Het doet ons Abimelech als een koning van een open karakter kennen, dat hij door de mededeling van die woorden Gods zich voor zijn knechten verootmoedigt. Verootmoedigend is het voor hem, dat hij in onwetendheid een gevaarlijke misslag zou gedaan hebben, en vervolgens, dat hij genoodzaakt is, aan de vreemdeling zijn vrouw terug te geven. Het spreekt ook voor zijn huis en zijn hofhouding, dat zich zijn vreze Gods aan zijn knechten meedeelt.

9. En Abimelech riep vervolgens Abraham en zei tot hem, in tegenwoordigheid van zijn nog vergaderde, hovelingen: Wat hebt gij ons gedaan, dat gij uw echtelijke verbintenis ons verzwegen hebt, en wat heb ik tegen u gezondigd, welkkwaad heb ik u gedaan, dat gij over mij en over mijn koninkrijk een grote zonde gebracht hebt? nadat ik haar heb genomen, en, zo God het niet verhoed had, echtbreuk zou hebben gepleegd. Gij hebt daardoor ons in ziekten gestort en zou een gericht Gods over ons gebracht hebben. Gij hebt daden met mij gedaan, die niet zouden gedaan worden, 1)die niet geoorloofd zijn te doen.

1. Uit deze woorden spreekt zowel een aanklacht tegen Abraham als een belijdenis van schuld tegenover hem.

Hoe beschamend is deze koning van de Filistijnen voor Christenen, die tegenover anderen nooit over begaan onrecht een woord van schuldbelijdenis op hun lippen willen nemen!.

10. Voorts zei Abimelech tot Abraham, die in het gevoel van zijn schuld eerst zweeg en zich niet wist te verantwoorden: Wat hebt gij gezien, welk kwaad hebt gij in ons opgemerkt, dat gij deze zaak gedaan hebt? Gij moet er toch een reden voor gehad hebben.

11. En Abraham zei: Want ik dacht 1) alleen is de vreze Gods in deze plaats niet, maar er heerst, gelijk elders, ruwe willekeur tegenover de vreemdeling, zodat zij mij om mijner vrouw wil, zullen doden, 2) om in het bezit van haar te komen. Zij zullen mij echter niets doen, maar integendeel mijn gunst zoeken te verwerven, wanneer ik zeg, dat zij mijn zuster is (hoofdstuk. 12:11-13).

1. Of: "indien er eens geen vreze Gods aan deze plaats ware, zo zouden zij mij om mijn vrouw doden.".

2. Zo vindt ieder makkelijk een verontschuldiging voor zijn zonde.

12. En ook is dat geen leugen, zij is waarlijk mijn zuster
1. zij is de dochter van mijn vader, maar niet van mijn moeder; en zij is mijn vrouw geworden.

1. Abraham dwaalt; de betrekking van broeder en zuster is zo goed als opgeheven door de echtelijke verbintenis bovendien noemde hij de eerste, om de tweede te ontkennen.

Sommigen zijn van gevoelen, dat Sara de wettige zuster geweest is van Abraham, maar niet van dezelfde moeder, zodat zij uit een tweede vrouw is geboren. Daar echter deze naam bij de Hebreeën een uitgestrekte betekenis heeft, omhels ik gaarne een ander gevoelen, dat zij in de tweede graad zijn zuster is geweest; dat zij wel een gemeenschappelijke vader hebben gehad, maar in dit geval een grootvader, uit wie dan de broeders wettig zijn afgestamd.

13. En het is geschied, als God mij uit mijns vaders huis deed dwalen, en mij het zwerven in de vreemde oplegde, waaraan zo vele gevaren, voornamelijk om de schoonheid van mijn vrouw, voor mij verbonden waren, zo sprak ik tot haar: Dit zij uw weldadigheid, die gij bij mij doen zult; bewijs mij deze gunst: aan alle plaatsen, waar wij komen zullen, a) zeg van mij: Hij is mijn broeder! Gij ziet dus, wij hebben met u geen bijzonder doel gehad, noch hier iets bijzonders kwaads gezien; het is een maatregel van voorzichtigheid, die ik hier, evenals overal elders, heb aangewend, daar ik de betere gezindheid van u en uw volk niet kende.

a.Genesis 12:13

Dr. Van Ronkel vertaalt: "als de Goden uit mijns vaders huis mij verleidden." Deze vertaling is ook te verdedigen, zie Jesaja. 3:12; 9:15, Jesaja. 63:17, waar ditzelfde werkwoord gebruikt wordt, met het voorzetsel Nb gelijk als hier, kan het niet anders dan door "dwalen" of "doen dwalen" vertaald worden.

14. Toen nam Abimelech schapen en runderen, ook dienstknechten en dienstmaagden, en gaf deze aan Abraham, om hem enige schadevergoeding te geven; en hij gaf hem Sara, zijn vrouw, terug.

15. En Abimelech handelde op een andere wijze als Farao, die Abraham uit zijn land liet gaan (hoofdstuk. 12:19), en zei: Zie, mijn land is voor uw aangezicht; woon, waar het goed is in uw ogen, en gij zult veilig zijn onder mijn bescherming.

16. En tot Sara zei hij, toen hij haar aan Abraham teruggaf: Zie, ik heb uw broeder, gelijk gij hem zelf genoemd hebt, en waardoor gij mij tot zonde zou gebracht hebben, behalve de andere geschenken, duizend zilverlingen

1. gegeven, om, hetgeen ik in onwetendheid deed, weer goed te maken; zie, hij zij u een deksel voor de ogen, 2) noem hem voortaan niet meer uw broeder, terwille van allen, die met u zijn, ja bij allen, zonder onderscheid, en wees door deze gebeurtenis geleerd; gewaarschuwd, om niet meer uw verbintenis met Abraham te loochenen.

1. Zie opm. Exodus. 30:13.

2. "Hij zij u een deksel voor de ogen." Wat bedoelt Abimelech met deze woorden? Calvijn verklaart aldus: "Gij, indien gij een man zou missen, zou aan vele gevaren blootgesteld zijn; nu, ofschoon God voor u als bewaker van uw reinheid is opgetreden, betaamde het u toch, onder die sluier te schuilen. Waarom derhalve hebt gij u vrijwillig bloot gegeven?" Het was een rechtmatige bestraffing, omdat Sara, verbergende dat zij in de macht van een man zijnde, zichzelf van haar natuurlijke bescherming had beroofd. Anderen zijn van mening, dat Abimelech bedoelde, dat hij Abraham duizend zilverlingen had gegeven, opdat voor de gehele som, of een gedeelte daarvan, hij Sara een sluier zou kopen of een hoofdbedekking, waardoor de gehuwde van de ongehuwde vrouw wordt onderscheiden.

Het komt ons voor, dat Gerars koning, met dat geschenk van 1000 zilverlingen aan Abraham te geven, Sara op haar positie van vrouw van Abraham heeft willen wijzen. Hij gaf het niet aan haar, maar aan haar man. Was zij zijn zuster geweest, dan had ook zij het kunnen ontvangen. En nu wijst hij haar verder op haar roeping, om nooit weer te verbergen, dat zij de wettige vrouw van een man is. Abraham zij, als haar wettige echtgenoot, degene, die, door altijd rond en open voor zijn betrekking tot haar uit te komen, haar verbergt en beschermt voor de onbescheiden blikken en handelingen van anderen.

17. En Abraham, hoewel Abimelech hem niet bepaald om de voorbede gevraagd had, welke God hem had toegezegd (Vs. 7), gevoelde toch zelf wat hij doen moest, daar hij de koning in gevaar had gebracht en deze zo edelmoedig gehandeld had. Hij bad tot God: 1) en God genas Abimelech van zijn ziekte (Vs. 3), en evenzo zijn vrouw, en zijn dienstmaagden, zijn bijvrouwen, zodat zij baarden.

1. Hieraan zal verootmoediging voor zijn eigen ongeloof en zijn leugen zijn voorafgegaan. Er is toch in de gelovige, bij de bewustheid van eigen overtreding, geen vrijmoedigheid, om als voorspraak voor anderen op te treden, zonder dat hij tevens, en wel in de eerste plaats zijn eigen schuld beleden, en Gods genadige schuldvergiffenis voor zichzelf ootmoedig ingeroepen heeft.

Wat de voorzienige en getrouwe God van Abraham over Abimelech’s land en huis als straf van Zijn hand had uitgezonden, dat juist moest het middel wezen om Sara’s eer te redden en om voor Abraham later zelfs elke schaduw van twijfeling af te snijden. Zuiver en ongeschonden, ook naar het oordeel van de bondgenoot, moest de volle en loutere vervulling van Gods beloften kunnen blijken. Ook de Heere handhaaft de regel, door ons maar al te zeer veronachtzaamd: "vermijd ook de schijn van het kwaad." Ja ook terwille, niet slechts "ter oorzake" van Sara werden allen in Gerar voor een tijd met onvruchtbaarheid geslagen.

18. Want de HEERE had, al die tijd, dat Abimelech Sara in zijn harem gehad had, alle baarmoeders van het huis van Abimelech geheel toegesloten. Alle vrouwen, die zich ingezegende omstandigheden bevonden, had de Heere geslagen, zodat haar de kracht ontbrak om voort te brengen Jesaja 37:3) ter oorzake van Sara Abrahams vrouw, omdat de moederschoot in gevaar was ontheiligd te worden door haar, die nu spoedig (hoofdstuk. 21:1,
19. de zoon van de belofte ontvangen zou.

Twee zaken zijn hier niet te vergeten. 1e. dat God ervoor zorgde, dat, als straks Izaak geboren werd, elke twijfel aan de wondermacht Gods werd voorkomen, en 2e. dat ook deze weg voor Abraham nog een beproevingsweg was. Eindelijk scheen de belofte vervuld te worden, dat hem uit Sara een zoon, de zoon van de belofte, zou geboren worden, en nu was het, alsof alle hoop de bodem werd ingeslagen, daar Sara in de macht van Abimelech was.

HOOFDSTUK 21.

ISAAK'S GEBOORTE. VERWIJDERING VAN ISMAËL. ABRAHAMS VERBOND MET ABIMELECH.

I.Vs. 1-7. Spoedig, nadat Sara door Abimelech vrijgelaten is, wordt zij van Abraham zwanger en baart op de door God aangekondigde tijd, een zoon, die Izaak genoemd en op de achtste dag besneden wordt.

1. 1) En de HEERE, wiens woord waarachtig en getrouw is (Psalm. 33:4, Numeri. 23:19, bezocht 2) Sara, nam haar natuurlijke onvruchtbaarheid weg, en gaf aan haar reeds verstorven lichaam de kracht weer om te ontvangen en te baren, gelijk als Hij, bij de in hoofdstuk. 18 vermelde verschijning, gezegd had (Vs. 10,14): en de HEERE deed aan Sara, gelijk als Hij, niet slechts toen, maar ook reeds vroeger tot Abraham (hoofdstuk. 17:19) gesproken had.

1. Abraham was van Gerar met zijn vrouw naar Bersséba getrokken en had daarheen ook zijn kudden laten komen, die vroeger tussen Kades en Sur weidden. (hoofdstuk. 20:1).

2)"Bezocht Sara." Hiermee doet de Heilige Schrift het nog eens duidelijk uitkomen, dat de ontvangenis en geboorte van Izaak een bijzonder werk van de Almachtige God was en vrucht van het Verbond, dat met Abraham was opgericht. Niet God (Elohiem), maar de Heere (Jehova) bezocht haar. Daarom volgt er ook onmiddellijk: "gelijk als Hij gezegd had." Dat bezoeken was: mogelijk maken, wat beloofd was en gesproken.

2. En Sara werd ten gevolge van deze bovennatuurlijke bekwaammaking Gods (Hebr.11:11) bevrucht,
a.en baarde Abraham een zoon in zijn ouderdom nadat hij 25 jaar lang op dit beloofde kind had moeten wachten, en wel baarde zij hem ter gezetter tijd, die hem God gezegd had, 1) een jaar na de beide openbaringen (hoofdstuk. 17:21en 18:10,14).

a.Galaten. 4:23

1. Mozes is hier zeer rijk in woorden, om te noemen de grote en rijke vreugde van de aartsvader, die na zoveel droefheid niet alleen een veilige verblijfplaats en een goedertieren koning gevonden heeft; maar ook wordt Sara zwanger en baart hem de erfgenaam van de belofte. Wat tot hiertoe door hem gehoopt en geloofd was, is nu werkelijk aanwezig; de belofte is, om zo te spreken, mens geworden en geboren.

Met de geboorte van Izaak komt een nieuw hoofdpunt in de geslachtslijn van het beloofde zaad. De goddelijke genade en almacht toonde hier bij het nieuwe aanvangspunt van de beloofde lijn, wat zij op oneindig hoger en heerlijker wijze bij het slotpunt daarvan kon en wilde doen. Isaak's wonderbare geboorte uit het onvruchtbaar en verstorven lichaam is een voorbeeld van de geboorte van Christus uit een maagd.

De bijvoeging "in zijn ouderdom" geschiedt uitdrukkelijk, opdat Isaak's geboorte voor alle eeuwen een wondervolle geboorte zou zijn, en opdat daardoor de ere Gods zou worden groot gemaakt.

3. En Abraham noemde de naam van zijn zoon, die hem geboren was, die hem Sara gebaard had, naar het woord des Heren (hoofdstuk. 17:19) Izaak (men lacht).
1)

1. Hij ontving de naam, die minder edel schijnt, dan die van Hagar's zoon, Ismaël (God hoort) (hoofdstuk. 16:11,15). Toch waren in Ismaël slechts menselijke wensen verhoord geworden; de naar een menselijke zwakheid (hoofdstuk. 17:17; 18:12) genoemde Izaak is daarentegen met deze naam een juist beeld van het van hem afstammend volk, dat door zijn geloof en zijn wet, door zijn nauwkeurige plechtigheden en strenge afzondering van de overige volken, dikwijls een spot van de mensen en van de volkeren geweest is, maar waaruit het heil van de wereld voortkomen zou. (Johannes 4:22).

4. En Abraham besneed zijn zoon Izaak, zijnde acht dagen 1) oud, gelijk als hem God (hoofdstuk. 17:11,12) geboden had. 2)

1. Izaak is de eerste, die op de achtste dag besneden werd; bij hem werd de besnijdenis eerst recht van kracht, gelijk de vervulling en het einde ook van deze wet in Christus gekomen is.

Het zal ongetwijfeld voor Abrahams gevoel een harde zaak zijn geweest, aan Izaak, acht dagen na zijn geboorte, de besnijdenis te verrichten. Maar Gods Woord staat bij hem hoger, dan al wat van de aarde is, dan het liefste wat hij bezit. Hij wordt echter tevens gesterkt door de overtuiging, dat, door de besnijdenis, Izaak de Verbondsbelofte deelachtig wordt.

5. En Abraham was honderd jaar oud, toen hem Izaak, zijn zoon, geboren werd (2108 na de wereldschepping; 1792 vóór Christus).

Wederom wordt gemeld, dat aan Abraham op hoge leeftijd Izaak geboren werd, opdat het diep in het geheugen zou worden geprent.

6. En Sara, die vroeger, ongelovig aan de Goddelijke belofte, gelachen had (hoofdstuk. 18:12) zei thans bij de vervulling daarvan: God heeft mij, tot vergelding van mijn lachen, 1) een lachen gemaakt; al, die het hoort, dat ik nog op zo hoge ouderdom gebaard heb, zal met mij, de oude moeder, lachen 2) om mij geluk te wensen.

1. Het is goed, dat Sara haar vroeger ongeloof belijdt en zich daarover schaamt.

2. Bij het lachen van Abraham en Sara komt nog een derde lachen. Behalve het lachen van de vreugde van het geloof en het lachen van het kleingelovig twijfelen, treft dat van verwondering of van de spot van de wereld, de zoon van de belofte, evenals alle kinderen van de belofte.

7. Voorts zei hij in dichterlijke rede: Welaan, laat de mensen lachen, ik lach ook, daar de Heere mij gedaan heeft, wat boven alle menselijk begrip gaat. Wie van de mensen zou Abraham gezegd hebben: 1) Sara heeft zonen gezoogd!2) want ik heb een zoon gebaard in zijn ouderdom; nu echter moeten zij het elkaar verhalen en alzo lofredenaars worden van de buitengewone dingen, die de Heere aan mij gedaan heeft.

1. Wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God. Wacht op de Heere, gij vromen! hoe onmogelijk uw redding ook schijnt! God volbrengt zijn belofte, al duurt het ook lang, al is bij de mens alle hoop vervlogen; want een afgesneden zaak doet Hij op aarde.

2. Sara zoogde haar kind, hoewel zij een voorname vrouw, een vorstin was; dat eist het recht van de natuur, daar God de borsten daartoe gegeven en met melk gevuld heeft. De Heilige Schrift noemt het kinderen baren en zogen als twee verplichtingen van een moeder (Luk.11:27; 23:29; Romeinen Psalm. 22:10). Zo worden ook deze beide onder de weldaden van de grote God gerekend (Genesis 49:25), gelijk het ook een straf was, wanneer God onvruchtbare lichamen en verdroogde borsten gaf (Hos.9:11,14)

Van vreugde spreekt Sara van meerdere zonen, hoewel zij slechts een gebaard heeft, die een is haar zoveel als tien zonen.

Ondertussen moet men er op letten, dat Sara niet alleen haar kind het leven heeft geschonken, maar het ook gezoogd heeft. Want de Heere bereidt niet tevergeefs voor de kinderen, reeds eer zij geboren worden, in de moederborst hun voedsel. Wie Hij de eer van moeder te worden schenkt, die stelt Hij ook in staat voedster te zijn. En wie er bezwaar in vinden hun eigen kinderen te zogen, verbreken zoveel in hen is, een heilige band van de natuur. Indien ziekte of iets anders haar verhindert, is er billijke reden voor verontschuldiging. Maar dat de moeders vrijwillig of uit gemakzucht zich van de moeite, om te zogen, ontslaan, zodat zij eigenlijk slechts half moeder zijn, is een schandelijke zaak.

II. Vs. 8-21. Bij gelegenheid van een feest, dat Abraham op de dag van het spenen van Izaak aanrichtte, ziet Sara Ismaël met haar zoon spotten en eist, dat hij met zijn moeder wordt verwijderd. Abraham doet dit; daar God het hem uitdrukkelijk beveelt. Ismaël versmacht bij het doortrekken van de woestijn bijna van dorst. De Heere treedt tussenbeide en is ook verder met de jongen, die in de woestijn, waar zijn moeder met hem blijft, voorspoedig opgroeit.

8. En het kind werd groot, groeide voorspoedig op, en werd, naar de regel van die tijden op ongeveer zes- of zevenjarige leeftijd (1 Samuel 1:23 vv.) gespeend 1) van de moederborst afgenomen. Toen maakte Abraham, verheugd over de zegen Gods, een grote maaltijd
2. voor zijn knechten en vrienden, op de dag dat Izaak gespeend werd.

1. Het spenen had in de regel plaats op zes à zevenjarige leeftijd. Daarmee was het eerste tijdvak van het leven van een kind afgesloten. Het kwam dan onder het opzicht en de tucht van de vader.

2. Waarom maakte Abraham op die dag een grote maaltijd? Waarom niet op de dag van de besnijdenis of bij de geboorte? De reden is niet ver te zoeken. Ook gewis, omdat de dag van

de besnijdenis te heilig was, maar bovenal, omdat Abraham nu volkomen in het bezit kwam van de zoon van de belofte. Tot dusver was Izaak nog altijd in de tent van de moeder geweest, nu komt hij onder het onmiddellijk opzicht van Abraham. Is het te verwonderen, dat hij nu zeer verblijd is en hij een grote maaltijd aanricht voor zijn huisgenoten? De Heere keurt deze daad goed, want de Schrift spreekt ervan als een zeer geoorloofde zaak. Nergens verbiedt de Heere het vieren van gezette tijden of de feestmalen; nergens de vrolijkheid, indien slechts alles Hem gewijd is.

9. En Sara zag bij deze gelegenheid de zoon van Hagar, de Egyptische dienstmaagd, die zij Abraham gebaard had, de nu reeds 16 of 17-jarige Ismaël, en hij was spottende; 1) hij veroorloofde zich bij het huiselijk feest spotachtige aanmerkingen; daar zijn nijd tegen de klein broeder, die hem evenals zijn moeder, reeds lang een doorn in het oog was, nu eerst recht te voorschijn kwam; duidelijk bemerkte hij toch nu, dat Abraham er thans niet meer aan dacht hem, de eerstgeborene, tot erfgenaam van zijn goederen te maken (hoofdstuk. 17:18).

1. Dit noemt de Heilige Schrift (Galaten. 4:29) "vervolgen". Er is ook geen schandelijker en grievender vervolgen, dan het spotten. Dit is dubbel zondig, wanneer het gekeerd is tegen de kinderen van de belofte, de oogappels van God. Wie met het genadewerk Gods spot, spot niet met een mens, maar met God zelf. Het kan zijn, dat Ismaël met de naam Izaak gespot en daarom gelachen heeft.

De zonden en gebreken van de ouders (hoofdstuk. 16:4) blijven gewoonlijk de kinderen bij; daarom moeten ouders, bijzonder de moeders, in de tijd van de zwangerschap, wel toezien, dat zij zich niet met een zonde bevlekken, welke daarna de kinderen hun gehele leven aankleeft.

Wat moet er in haar ziel omgegaan zijn, als haar eigen zondige raad aldus op haar eigen hoofd terugviel. Vroeger, toen zij Abraham de omgang met Hagar aangeraden had, dacht zij er niet om, dat deze een Egyptische, een dochter van Cham was. Nu haar eigen Izaak met de zoon van de vreemdelinge dagelijks omging, dacht zij er wel terdege om en misschien ook aan de waarheid, door een later schriftwoord uitgedrukt: gij zult uw zonde kennen, als zij u zal vinden.

In dit spotten met Izaak tast Ismaël, in de grond van de zaak, God aan. Zijn spotten met Izaak is een spotten met de belofte Gods, welke in Izaak vlees was geworden. Ismaël is hier in het huis van Abraham de vertegenwoordiger van de onheilige wereld, die immer met God en Zijn volk spot.

Hij was een nakomeling van Cham. Het spotten kwam voort uit onbekendheid met en uit ongeloof aan het woord van God.

10. En zij zei, om verdere zaken van die aard (Galaten. 4:29) te voorkomen, die van bedenkelijke aard zouden kunnen worden (hoofdstuk. 4:3 vv.; 37:3 vv.) tot Abraham: Drijf deze dienstmaagd, die wij nu
kunnen ontberen, en haar eveneens overbodigen (hoofdstuk. 16:2) zoon uit; want de zoon van deze overmoedige (hoofdstuk. 16:4 vv.) dienstmaagd, die aan zijn moeder gelijkvormig is, zal waarop zij het toeleggen met mijn zoon, met Izaak, niet erven; 1) a) mijn zoon zal de enige erfgenaam zijn.

a.Galaten. 4:30

1. Zonder twijfel denkt Sara hier in deze eerste plaats aan de tijdelijke meer nog dan aan de geestelijke erfenis, welke Izaak beloofd was. God, de Heere, gebruikt echter ook deze begeerte van Sara, om daardoor Zijn eeuwige raad uit te voeren.

11. En dit woord was zeer kwaad in Abrahams ogen, ter oorzake van zijn zoon, die hij toch reeds zo vele jaren als de erfgenaam van de goddelijken zegen beschouwd had (hoofdstuk. 17:18), en in wie hij zijn eigenvlees en bloed lief had.

Dat Abraham toornig werd is zeer goed te verklaren. De toon, waarop Sara gesproken zal hebben, zal ook niet liefelijk zijn geweest. Het was toch zijn kind, aan wie hij zich door tedere banden van het bloed voelde verbonden.

12. Maar God zei tot Abraham s' nachts (Vs. 14) in een droom of gezicht: Laat het niet kwaad zijn in uw ogen over de jongen 1) en over uw dienstmaagd, dat u thans geraden wordt beide te verwijderen; al wat Sara tot u zal zeggen, hoor naar haar stem, 2) daar haar wil ditmaal met Mijn raadsbesluiten overeenkomt; want, 3) dit is Mijn raadsbesluit, in Izaak 4) a) zal uw zaad genoemd worden; hij, en niet Ismaël, zal de vader van het beloofde zaad zijn: (hoofdstuk. 17:19,21).

a.Rom.9:7 Hebr.11:18

1. Hoe fijn wordt hier de tedere liefde Gods getekend. Waar de Heere komt, om Abraham te dringen, naar de stem van zijn vrouw te horen, daar kwetst Hij niet, zoals zij, het vaderlijk gevoel van de vader van de gelovigen, noemt Ismaël niet verachtelijk, "de zoon van de dienstmaagd," maar noemt hem met de tedere naam van "jongen.".

2. Ook datgene, wat ons als verwijt en op bitse toon toegeduwd wordt, kan in een reine schaal een edele kern van waarheid bevatten, die zelfs met Gods wil overeenstemt. Zo was het hier. God bekrachtigt Abraham als Zijn eigen wil, wat hij uit de mond van Sara zo niet graag gehoord had; en Abraham buigt zich in grote zelfverloochening onder de wil van God.

De stem van de vrouw, welke vroeger de man verleidde (Genesis 3:17; 16:2), is hier als de stem van God de stem van de Heilige Schrift. (Galaten. 4:30).

In een gezin kunnen dikwijls zaken voorkomen, waarin vele vrouwen veel wijzer zijn dan de mannen, waarom haar raadgevingen wel overwogen mogen worden. (1 Samuel 25:3,17).

3. Hier wordt de reden aangegeven, waarom Abraham Ismaël moet wegzenden. In Izaak zou de lijn van de belofte worden voortgezet, maar hier spreekt de Heere God het dan ook duidelijk uit, dat Hij Abraham daartoe dwingt, om Zichzelfs wille, en geenszins om daarmee de toorn of de drift van Sara goed te keuren.

4. In het Hebreeuws Bejitschak. Het voorzetsel heeft hier de betekenis van "naar." De zin is dan deze, dat Izaak en niet Ismaël de stamvader van Abrahams ware nakomelingen zal zijn.

13. Doch Ik zal ook de zoon van deze dienstmaagd tot een volk stellen, gelijk Ik u reeds beloofd heb (Genesis 17:20), omdat hij uw zaad is; 1)gij behoeft u dus over de hardheid niet te beangstigen; gij moet om mijnentwil alles leren verlaten en verloochenen, en alleen bij Mijn woord leven.

1. Hoe smartelijk die maatregel voor Abraham is, toont Vs. 11. Maar de geloofsheld, die later Izaak kon offeren, moest thans ook Ismaël kunnen opofferen. Het werd hem echter gemakkelijker gemaakt door de belofte, dat zijn verwijdering tot zijn verheffing zou leiden, en dat Gods raadsbesluit over Izaak slechts door deze verwijdering tot werkelijkheid kon komen. Lot werd verwijderd van Abraham, Ismaël van Izaak, Ezau van Jakob, later nog de tien stammen van Juda, eindelijk de ongelovige Joden van het overblijfsel naar de verkiezing van de genade (Rom.10; Galaten. 4) Romeinen. Ook in de Christelijke kerk heeft men de voortzetting van die afzondering. Overigens zijn in het Nieuwe Verbond de meeste Joden afgezonderden geworden, gelijk Ismaël, vele Ismaëlieten daarentegen erfgenamen van Abrahams geloof.

Met dit laatste woord, doet de Heere God een zoete druppel in de lijdensbeker van zijn knecht. Al zal Ismaël niet delen in de geestelijke zegeningen van het verbond; de tijdelijke zullen hem niet onthouden worden. God verzekert hier tevens aan Abraham, dat, als diens oog hem niet meer zal zien, Zijn oog op hem gevestigd zal blijven. Aan de zorg en hoede Gods heeft Abraham Ismaël voortaan alleen toe te vertrouwen.

14. Toen stond Abraham, daar hij wist, wat in deze zaak Gods wil was, ‘s morgens vroeg op1) en nam brood en een fles water, 2) tot teerkost voor de moeilijke reis door de woestijn, en gaf ze aan Hagar, die leggende op haar schouder; ook gaf hij haar het kind en zond haar weg.
3. En zij ging voort in de richting naar haar land, naar Egypte, doch miste spoedig de rechte weg, en dwaalde in de woestijn, die zuidelijk van Berséba (zeven-bron, bron van de eed) de plaats van waar zij was heengegaan, gelegen was.

1. Hoe diep een wonde ook in de heilige man was geslagen door de uitwerping van zijn zoon uit de dubbele vertroosting, waarmee God de smart verzacht, mag hij moed vatten. Hij zendt zijn zoon weg, niet anders, alsof hij zijn eigen ingewanden uitrukt. Maar gewoon om God te gehoorzamen, onderdrukt hij zijn vaderlijke liefde, welke hij niet geheel kan afleggen. Dit is echter het ware bewijs van geloof en vroomheid, dat, wanneer de gelovigen gedwongen

worden zich te verloochenen, zij ook de eerste natuurlijke neigingen, die op zichzelf noch slecht, noch misdadig zijn, overgeven aan de wil van God. Het is aan geen twijfel onderhevig, of hij is de gehele nacht met vele zorgen gekweld geweest; heeft met zichzelf op onderscheidene manieren geworsteld, en is door vele pijnlijke gedachten bestormd. Hij stond echter ‘s morgens vroeg op, opdat hij het verlies van zijn kind zou bespoedigen, daar hij weet, dat God het wilde.

2. Waarom zo weinig? Waarom legde hij bij het Hagar op de schouder? Men heeft Abraham van onbarmhartigheid beschuldigd, dat hij haar zo weinig meegaf, en dat hij haar en Ismaël liet gaan zonder geleide. Men vergete echter niet, dat hij haar haar vrijheid teruggaf, en het kan zeer goed zijn, dat het zijn bedoeling geweest is, dat zij zich niet ver van zijn tent zou verwijderen. Wellicht heeft hij gehoopt en ook gedacht, dat zij zich in Kanaän met haar kind zou blijven vestigen en onder de naburen een veilige wijkplaats zou vinden.

3. Slechts door dit verstoten kon het onderscheid tussen de zoon van de genade en de zoon van de natuur bepaald te voorschijn treden; dat dit geschiedde, daaraan is in onze geschiedenis alles gelegen. Nadat dit onderscheid genoegzaam openbaar geworden is, mag Ismaël later ook weer meer nabij komen (hoofdstuk 25:9), en van het goed van zijn rijke vader genieten (hoofdstuk. 2:6)

15. Als nu het water van de fles uit was, zo wierp zij het kind, 1) de knaap, die van de lange vermoeiende reis geheel afgemat was, en bijna van dorst versmachtte, onder een van de struiken; zij legde hem, nadat zij hem lang met veel moeite had voortgesleept, onder een struikgewas neer.

1. Het heeft de schijn, alsof er van een klein kind gesproken wordt: maar een afgematte knaap van 16 jaar, die het gevaar van de woestijn niet kent, wordt voor de beangstigde moeder een arm kind. De uitdrukking: "zij wierp hem" betekent, dat zij hem met aandoening van droefheid en wanhoop, nadat zij hem lang had voortgesleept, snel liet neerzijgen, alsof zij hem tot sterven had neergelegd en dan van hem wegsnelde met het gevoel, dat zij hem opgeofferd heeft. Een reeks van schone trekken van beangstigde moederliefde, ontdekken wij hier. Zij legt haar zoon onder de beschermende schaduw van een struik: zij gaat snel van hem weg; zij zet zich op enige afstand van hem, daar zij hem niet kan zien sterven en evenmin verlaten, en zij weent luid. Zo moest ook Ismaël worden opgeofferd (Vs. 13), gelijk later Izaak. Door deze nood werd hij gewijd tot een zoon en koning van de woestijn met zijn toekomstig geslacht. Spoedig moest Hagar ook de Oase ontdekken, welke een levensvoorwaarde is voor de woestijnbewoners.

16. En zij ging en zette zich tegenover, afgaande zo verre, als die met de boog schieten; want zij zei: Dat ik het kind niet zie sterven daarom ga ik uit zijn nabijheid; en zij zat tegenover hem, daar haar gevoel haar niet toeliet zich geheel van hem te verwijderen Jesaja 49:15), en hief haar stem op, en weende.

17. En God hoorde 1) de stem van de jongen, 2) die zich verenigde met de klachten van de moeder; en de Engel Gods, die haar reeds vroeger in de woestijn ontmoet had (hoofdstuk.

16:7 vv.), riep Hagar toe uit de hemel, en zei tot haar: Wat is u, Hagar, 3) dat gij moedeloos zijt en niet denkt aan Mij, die u te voren heb aangenomen, en Mijn beloften heb gegeven omtrent deze zoon? Vrees niet 4) want God heeft naar de stem van de jongen reeds gehoord, ter plaatse, waar hij is, 6) in zijn ellendige toestand.

1. Ook onder het struikgewas verborgen, heeft God hem gehoord en verhoord. God is niet in de hemel opgesloten, de eenzaamste en meest verlatene hoort Hij, waar die ook moge zijn.

"God hoorde." Het is duidelijk, dat Ismaël geroepen heeft; als moeten wij aannemen, dat het slechts een verstandelijk roepen was. De Heere, die let op de stem van de jonge raven, hoorde ook naar hem. Echter niet, omdat Ismaël het verdiende, noch omdat zijn moeder het waardig was, maar om Zichzelfs wille, daar Hij aan Abraham Zijn belofte, omtrent Hagar's zoon, gegeven had.

2. "De jongen." Hier en in Vs. 18 en 20, telkens "de jongen," niet "Ismaël." De naam wordt ongetwijfeld met opzet verzwegen door de Schrijver, daar het de naam is van de erfvijand van Israël.

3. "Wat is u Hagar?" Ongetwijfeld een woord van bemoediging, maar in de eerste plaats een woord, hetwelk moet dienen, om haar haar ondankbaarheid aan te duiden en tevens haar ongeloof. Want niet alleen Abraham, maar ook zij heeft de belofte ontvangen. Hagar's wenen en alles, wat ons hier van haar gezegd wordt, is een bewijs, hoe voor een onbekeerde de beloften Gods in de grond van de zaak geen kracht hebben. Dezelfde belofte doet Abraham de zaak in Gods handen geven, en is voor Hagar als een ijdel niets. De belofte heeft dan ook alleen waarde voor het geloof.

4)"Vrees niet." Hiermee wil God in haar beangstigd en verslagen gemoed, de hoop op behoud wekken.

5. "Ter plaatse waar hij is." Wat betekent dit? Wil God Hagar daarmee zeggen, dat, al is hij niet meer in Abrahams tent, God toch nog zijn leidsman is? Of wil Hij haar daarmee zeggen, dat, al heeft zij hem ook onder de boom geworpen, Hij toch niet ver van hem was? Wij geloven het eerste, maar zien daarin tevens een wenk voor Hagar, om naar hem terug te keren, opdat de Heere haar daar de bron wijze, die haar uit de angst en de moeite zal redden. Niet op een afstand van haar zoon, maar in zijn nabijheid was haar plaats.

18. Sta alzo, daar reeds voor u gezorgd is, met moed op, hef de jongen, die gij als verloren hebt neergelegd, weer op, en houd hem vast met uw hand, a) want Ik zal Mijn hand op hem leggen en hem tot een groot volk stellen.

a)Genesis 16:10; 17:20

Bij de jongen was haar plaats, daar zou God haar ogen openen. Belangrijke wenk voor alle gelovigen dat de Heere God in de rechte weg alleen een zegen geeft, èn op tijdelijk èn op geestelijk gebied.

19. En God opende haar ogen, dat zij een waterput zag 1) die zij te voren in haar smart niet had opgemerkt, gelijk dan ook de kunstig gegraven putten in de woestijn door de eigenaars zoveel mogelijk met zand worden verborgen, zodat er kennis toe vereist wordt om deze te vinden; en zij ging, en vulde de fles met water, en gaf de jongen te drinken. Nu zette zij haar reis niet naar Egypte voort, maar kwam op een bewoonbare plaats van de woestijn Kades.

1. Waar God ons Zijn genadige leiding onthoudt, daar zijn wij van alle hulpmiddelen, die voor de hand liggen, zo geheel beroofd, alsof zij ver van ons waren. Bidden wij Hem daarom niet slechts, dat Hij ons het verstand geve, om ze te gebruiken; anders gebeurt het, dat wij midden tussen bronnen met gesloten ogen versmachten.

De Heere had voor Hagar uitkomsten bereid, maar Hij moest haar ook de ogen openen, om die uitkomsten te genieten. Waar de Heere beloften en zegeningen schenkt, maar het rechte licht onthoudt, daar geven die beloften en zegeningen niet, wat zij kunnen zijn voor het gelovige hart. Hagar is hier het beeld van de zondaar, die ontdekt wordt aan het heil, in Christus, voor alle Gods kinderen bereid; maar ook van de gelovige, die van de heilsweldaden een recht gebruik maakt.

Een christen mag op zijn weg de moed niet verliezen; ontbreekt de geloofsmoed, dan is er grote schade; maar de Heere laat de Zijnen niet in moedeloosheid wegzinken.

20. En God was met de jongen, 1) en hij werd groot, een krachtig man, en hij woonde, daar dit met zijn natuur overeen kwam, in de woestijn, en werd, alsof wat zijn moeder deed, toen hij van dorst scheen om te komen (Vs. 16), een voorspelling van zijn later leven was geweest, een boogschutter.

1. Op bijzondere wijze was de Heere God met Ismaël. Weliswaar op tijdelijk gebied, maar toch, hij was meer dan de andere volkeren een voorwerp van Zijn bijzondere zorg, daar hij een zoon van Abraham was. Ismaël heeft heel zijn leven ondervonden, dat er voor hem beloften Gods lagen.

2. En hij woonde, dit veld van zijn werkzaamheden steeds uitbreidende en het woord des Heren, (hoofdstuk. 16:12)) vervullende, in de woestijn Paran (landstreek vol van holen), die aan de zuidelijke grenzen van Kanaän tot aan de woestijn Sur voortloopt, en ten zuiden tot aan het voorgebergte van Horeb zich uitstrekt; en zijn moeder nam hem een vrouw uit Egypteland. 1)

1. Hierdoor wordt het heidense beginsel versterkt. De Ismaëlitische Arabieren zijn dus volgens hun oorsprong uit een dubbele vermenging van Hebreeuws en Egyptisch bloed voortgekomen: blijmoedige geestdrift is in een kluizenaarsachtige en dromerige wereldbeschouwing weggezonken.

Zie de verdere geschiedenis van Ismaëls geslacht in hoofdstuk. 25:12-18.

III. Vs. 22-34. Abimelech, bewogen door de goddelijke zegen, die Abraham vergezelt, zoekt een verbond met hem te sluiten. Abraham beklaagt zich over een waterput, die Abimelech's knechten genomen hadden en ontvangt die terug. Daarop sluit hij het verbond met de koning van de Filistijnen en richt alles tot een langer verblijf te Berséba in.

22. Voorts geschiedde het terzelfder tijd, in welke Izaak gespeend en Ismaël verwijderd werd (Vs. 8-19) dat Abimelech (reeds in hoofdstuk. 20:1 vv. vermeld) bovendien Pichol (mond van allen, d.i. die over allen beveelt) zijn krijgsoverste, die hij meegebracht had, tot Abraham sprak, hem te Berséba bezoekende, zeggende: God is met u in alles wat gij doet, 1) gelijk ik reeds lang heb opgemerkt.

1. De zegen Gods, die op Abraham rustte, vervulde ook de koning van de Filistijnen met eerbied. Ziedaar een afschaduwing van de zegen, die ook in de dagen van de oude bedeling van het volk een gedeelte van het eigendom op de heidenen overging.

2. Zo zweer mij nu hier bij God: zo gij mij of mijn zoon, of mijn neef liegen zult, 1) ontrouw zult bewijzen of vijandig zijn! naar de weldadigheid, die ik bij u gedaan heb, toen ik u met rijke geschenken liet heengaan en u een vrij verblijf in mijn land toestond (hoofdstuk. 20:14 vv.), zult gij doen bij mij, en bij het land waarin gij als vreemdeling verkeert.

1. "Zo gij mij liegen zult." De bedoeling is: Zo gij mij met ontrouw zult behandelen, moge God die ontrouw wreken. Bij de Hebreeën was het dikwijls de gewoonte, om een eedsformulier slechts ten halve uit te spreken (zie Ge 14.23). In deze handeling van Abimelech ligt opgesloten, dat hij ervan overtuigd is, dat Abraham eenmaal zeker het land bezitten zal.

2. En Abraham zei: Ik zal zweren; ik verklaar mij bereid volgens uw wil te doen.

3. Doch Abraham, opdat alles vóór hij zwoer, recht tussen hem en de koning zou zijn, berispte Abimelech ter oorzake van een waterput, 1) die Abimelech's knechten met geweld genomen hadden.

1. In die streken, die zo arm aan water zijn, is het bezit van een eigen put van groot belang (Spreuken. 5:15-17); daarom was het ontnemen van een door hem met moeite gegraven put een groot verlies voor Abraham. Wij zien 's mans oprechtheid, dat hij eerst deze zaak wil uit de weg geruimd zien, voordat hij met aanroeping van des Heren naam een verbintenis sluit.

2. Toen zei Abimelech: Ik heb niet geweten, wie dit stuk gedaan heeft; en ook hebt gij het mij niet aangezegd, en ik heb er ook niet van gehoord, dan heden, anders ware u de put reeds lang weer teruggegeven; nu zij het hiermee door mij gedaan.

3. En Abraham nam schapen en runderen, en gaf die aan Abimelech, om hem hierdoor zinnebeeldig van zijn trouw voor de toekomst te verzekeren; en die beiden maakten een verbond. Zo was het ook nog in latere tijd gewoonte, door het aanbieden van geschenken, een verbond te sluiten of te vernieuwen (1 Koningen 15:19 Jesaja. 30:6).

28. Doch Abraham stelde, behalve de runderen en schapen, die hij reeds ten geschenke gegeven had, zeven ooilammeren uit de kudde bijzonder, afgezonderd van de anderen.

29. Zo zei Abimelech, die zich daarvan geen verklaring wist te geven, tot Abraham: Wat zullen hier deze zeven ooilammeren, die gij bijzonder gesteld hebt?

30. En hij zei: Dat gij de zeven ooilammeren van mijn hand nemen zult, opdat het bij u en uw onderdanen tot een getuigenis zij, dat, gelijk gij uitdrukkelijk door het aannemen van deze lammeren erkent, ik deze put gegraven heb, en alzo het eigendomsrecht daarvan bezit.

31. Daarom noemde men die plaats, waar dit geschiedde, Berséba 1) (zeven-bron, of put van de eed), omdat die beiden daar gezworen hadden.

1. Zweren heet in het Hebreeuws "zevenen". Het heilig getal zeven was van oudsher het getal van het verbond van God met de mensen, als de vereniging van het goddelijk getal drie, met het aardse getal vier; reden waarom het juist bij godsdienstige verordeningen zo menigmaal wordt herhaald. (Zeven dagen vormen de week; na zeven dagen heeft de besnijdenis plaats). Het schijnt, dat dit getal ook als zinnebeeld werd gebezigd bij het afleggen van plechtige eden, en dat het eed zweren daarvan zijn naam ontleende. Het later als zuidelijke grenspaal bekende Berséba moest dus aan de eed herinneren.

"Toen wij (van het zuiden naar het noorden) verder voorttrokken, hield het losse zand op, en het land deed meer gras met kruid vermengd aanschouwen. Wij doorkruisten daarna de bedding van de Wady-el-Murtubeh, een brede strook land, die de sporen van veel water deed zien. Enige uren later bereikten wij de Wady-es-Scheba, het brede waterbed van een stroom, die slechts ‘s winters vloeit; aan de noordzijde, dicht bij zijn oever, liggen twee diepe putten, die nog altijd Bir-es-Scheba heten; beide hebben overvloed van helder en voortreffelijk water. De bouwvallen zijn hier over een oppervlakte van een kwartier gaans, langs de noordelijke zijde van de waterbedding, verspreid."

32. Alzo maakten zij, naar het verlangen van de koning, een verbond te Berséba. Daarna stond Abimelech op en Pichol, zijn krijgsoverste, en zij keerden wederom naar het land van de Filistijnen.

33. En hij, Abraham, plantte een bos 1) in Berséba, daar hij na het gesloten verbond met de vorst van dat land, hier langer en vreedzaam dacht te wonen; en riep aldaar de naam des HEREN, de eeuwige God, aan.2)

1. Hebr. "een tamarisk", een boom bijna zo hoog als een eik, in Syrië en Egypte algemeen, en bruikbaar tot werk- en brandhout. Dat Abraham een bos plantte, is bewijs, dat er voor de aartsvader een tijd van rust, van rustig wonen aanbreekt.

2. Hoe meer Abraham de Heere leert kennen, des te meer worden de eigenschappen Gods gekend. Gelijk Elohiem (God) zich hem geopenbaard heeft als Jehova (Verbondsgod), zo betoont zich weer Jehova als Elohiem in hogere zin. God, de verhevene is zijn Verbondsgod;

God, de Almachtige doet wonderen voor hem; God, de eeuwige bevestigt zich aan hem in Zijn eeuwige trouw.

Luther vertaalt: "en predikte aldaar de naam, enz." Abraham roept aan en predikt de naam des Heren. Het een is van het andere niet te scheiden. Het levendig gebed moet vrucht brengen in de verkondiging; de levende verkondiging moet zijn wortel hebben in het gebed.

"En riep de naam des HEREN, de eeuwige God, aan." "De Heere aanroepen" betekent: des Heren naam prijzen. Dit lezen wij verscheidene malen van de aartsvader. Hier echter heeft het nog een bijzondere betekenis. Deze daad heeft een tweeledig doel. Allereerst, om daarmee God te danken voor de rust, die hem geschonken is, en ten tweede wil Abraham daarmee aan Abimelech tonen, dat hij zijn veiligheid en bescherming niet verwacht in de eerste plaats van het verbond, dat tussen hem en de koning van Gerar is gesloten, hoewel hem dit niet onverschillig is, maar van zijn God, die hier daarom ook de eeuwige God wordt genoemd.

34. En Abraham woonde als vreemdeling 1) vele dagen in het land van de Filistijnen, tot hij later weer naar Hebron ging (hoofdstuk. 23).

1. Mozes roemt van Abraham drie heilige werken: dat hij gearbeid, gepredikt en zijn lange vreemdelingschap geduldig gedragen heeft.

Hier wordt gezegd, dat Abraham in dit land als vreemdeling verkeerde, terwijl hij er toch zijn vaste verblijfplaats had. Waarom? Opdat wij zouden weten, dat hij niet zó opging in de rust, of altijd dacht hij nog aan het woord des Heren, dat hij met zijn nakomelingen tot de 400 jaar vervuld zouden zijn, een bijwoner zou zijn.

HOOFDSTUK 22.

OFFERANDE VAN IZAAK. BELOFTE VAN CHRISTUS.

I.Vs. 1-19. Toen Izaak tot een jongeling was opgegroeid, gaf God aan Abraham bevel, zijn enige zoon, die hij lief had, te nemen en hem op een berg in het land Moria ten brandoffer te offeren. Abraham gehoorzaamt aan het goddelijk bevel: toen hij reeds het mes genomen had, om de zoon te slachten, wordt door de Engel des Heren zijn hand teruggehouden en hem een ram getoond, die in Isaak's plaats zal geofferd worden; waarop alle beloften aan Abraham gegeven, in een mate herhaald worden, als nooit te voren.

1. En het geschiedde na deze dingen, toen Abraham niet slechts land en familie had moeten verlaten, maar ook Ismaël, zijn eigen vlees en bloed, had moeten uitdrijven, en door al die leidingen Gods zijn inwendig geloofslevengenoegzaam gesterkt was, 1) dat God Abraham verzocht,
2. hem op de harde proef van geloof en gehoorzaamheid stelde; en Hij zei tot hem, waarschijnlijk weer even als in hoofdstuk. 21:12 's nachts in een droom of gezicht: Abraham! En hij zei; Zie, hier ben ik! 3)

1)Gehoorzaam in het geloof, trok Abraham naar een vreemd land; ootmoedig in het geloof, week hij voor zijn neef Lot; sterk in het geloof, sloeg hij met 318 mannen vier koningen van de heidenen; vast in het geloof, hield hij zich, ondanks alle tegenspraak van verstand en natuur, aan het woord van de belofte; beslist in het geloof, volbracht hij het gebod van de besnijdenis; stout in het geloof, smeekte hij van Jehova de redding van Sodom, onder altijd kleiner gestelde voorwaarden; vrolijk in het geloof, ontving hij de zoon van de belofte, gaf hem zijn naam en besneed hem; getrouw in het geloof, boog hij zich op Gods bevel onder Sara's wil, en verstootte Ismaël met Hagar; dankbaar in het geloof, plantte hij daar, waar Abimelech zijn vriendschap verworven en zijn geschenken aangenomen had, een tamarisk voor God, de Eeuwiggetrouwe; nu zal zijn geloof de zwaarste proef doorstaan, opdat het als overwinnend geloof worde bevestigd en beloond.

2. De duivel verzoekt, om te vernietigen; God om te kronen. Hij verzoekt echter de reeds beproefden. (Psalm. 26:2).

God verzoekt de mens, om hem het rechte, aangaande God en zichzelf, te leren en hem nader tot God te brengen, om Abraham zelf de draagwijdte en veerkracht van zijn geloof te leren kennen; daarmee bracht de Heere zo'n zware eis tot hem.

"Verzocht" in de zin van: op zeer ernstige wijze beproefde. Het woord "verzoeken" komt meermalen in de Schrift voor, en wordt gebruikt van God, van satan of van de mens. Waar het van satan gebruikt wordt, wordt het altijd gebezigd in de slechte zin van het woord, d.i. tot het kwade aanzetten; waar het van de mens gebruikt wordt, dikwijls in de zin van, iets van God begeren in een verkeerde weg; waar God gezegd wordt te verzoeken, in de zin van: de mens beproeven voor zichzelf, opdat voor de mens zelf de kracht van zijn geloof openbaar worde.

God verzocht Abraham, niet omdat de Heere niet wist, wat het einde zou zijn, maar opdat Abraham voor zichzelf in zijn staat zou bevestigd worden.

3. "Zie hier ben ik." Met deze woorden geeft Abraham zich onvoorwaardelijk over aan zijn God. Zijn persoon en alles wat hij bezit, stelt hij de Heere ten dienste, en verklaarde daarmee, dat hij bereid is, om te gehoorzamen, wat de Heere hem ook bevelen zal. Nu God spreekt, weet Abraham tevens, dat hij alle aardse dingen moet laten staan.

Lang had Abraham de vervulling van de goddelijke belofte tegemoet gezien; na lang wachten was hem de zoon van de belofte geboren en deze was hem nu de vreugde van zijn leven. Met onbeschrijfelijk gevoel van liefde, met een voorgevoel van grote dingen, zag hij deze Izaak, die reeds vanaf zijn geboorte door goddelijke woorden en leidingen boven alle mensenkinderen verheven was; met grote vreugde zag hij hem voor zijn ogen wandelen, als het levende en trouwe bewijs van de wonderbare trouw van God. Terwijl hij de ontwikkeling van het kind, van de knaap, van de jongeling aanzag, zag hij de stil voortgaande ontwikkeling van een hoog en heilig geheim, waaruit tot zijn eeuwige vreugde, heil en zegen voor de gehele mensheid voortkomen zou. Izaak, gelijk dit niet anders verwacht kon worden, werd een heilig godvrezend mens, de gezindheid van zijn vader vroeg in zich opnemende en met hem in de voetstappen van het geloof wandelende. Zo was Abraham een man, gelukkig boven alle mensen en boven alle vaders op aarde. In deze rust en vreugde van het leven, verneemt hij de goddelijke stem: "Abraham (gij vader van volkeren!)." Met zalige vreugde, dat hij door God bij de nieuwe naam, die zo’n grote belofte bevatte, waartoe Izaak als een pand en zegel gegeven was, genoemd werd; in de verwachting dat hij thans nieuwe blijde aankondigingen zal horen, antwoordt hij: "Zie, hier ben ik!" en nu hoort hij uit de mond van God een woord, dat zijn gehele ziel doorsneed, zoals nooit een mens uit de mond van de eeuwige liefde vernomen heeft.

2. En Hij zei: Neem nu uw zoon a) uw enige, op wie de vervulling van de belofte rust (hoofdstuk. 17:21), die gij liefhebt, Izaak, dat kind van de bewondering (hoofdstuk. 17:17), en ga heen naar het land Moria, (gezien Jehova) in de bergachtige streek van Salem (hoofdstuk. 14:18), en offer hem aldaar tot een brandoffer 1) op één van de bergen van die landstreek, die ik u zeggen zal. 2)

a)Hebr.11:17

1. "Ik kan mij toch maar niet voorstellen," zei Katharina van Bora tot haar man: "dat God zo wreed een zaak van iemand zou kunnen vorderen, om zelf zijn kind te doden." Luthers antwoord was; "Mijn beste Katharina, maar kunt gij dan geloven, dat God Zijn eniggebore Zoon heeft laten sterven, daar Hij toch in de Hemel en op aarde niets meer beminde, dan Zijn geliefde Zoon." God wilde ook niet de werkelijke slachting, maar slechts de onvoorwaardelijke overgave in het hart; maar God moest het eerste eisen, om Abrahams geloof geheel en alleen op God te vestigen en hij kon dit eisen, omdat Hij de uitkomst onvoorwaardelijk in Zijn macht had. Toen Abraham geheel in zijn hart de zoon geofferd had, trad God tussenbeide, en verhinderde de daad, daar deze voor het doel van de verzoeking geen betekenis meer had, daarmee integendeel geheel in tegenspraak zou geweest zijn.

Deze verzoeking was voor Abraham nodig, opdat zijn vertrouwen niet op het middel, Izaak, maar op God zou gevestigd worden, en, in zijn inwendige strijd, de liefde Gods de liefde tot de Zoon zou meester worden, ook opdat Abraham zelf zijn geloof zou leren kennen, tot dankzegging aan Hem, die het hem genadig gegeven had.

"In Izaak zal u het zaad genoemd worden," dat is de belofte Gods. Aan Izaak waren dus al de beloften Gods, als het uitverkoren en uitsluitend voer- en werktuig van de verwezenlijking vastgemaakt. Izaak-mag ik het zo uitdrukken- was als het levende gedenkteken van het verbond, door God met Abraham gemaakt. Geen zegen dan uit Abraham, maar ook geen zegen dan door Izaak. En nu, die eis: "offer Mij Izaak!" Het is, als zei God: Verscheur met eigen hand het gedenkteken, waarbij Ik u Mijn belofte aangaande de zegen en de gezegende uit uw zaad heb verpand. Neen, meer! Snijd zelf, met uw offermes, de draad door, die de belofte aan het middel van de vervulling verbindt. En als nu die draad doorgesneden zal zijn...wat dan? Dan is de vervulling der belofte onmogelijk geworden! Neen, dat gelooft Abraham niet. Hij gelooft alleen-het woord van God. Voor dat woord verstuiven in zijn oog alle menselijke onmogelijkheden als kaf voor de adem van de wind. Het is waar, de vervulling van Gods belofte hangt aan Isaak’s leven...maar Izaak zal leven! Daaraan twijfelt Abraham niet. Eer zal datgene geschieden, waarvan nog nimmer op aarde een voorbeeld gezien is, eer zal Izaak uit de doden weer brengen, eer God, door Izaak in de dood te laten, hem liegen zal. "En gelijk hij reeds vroeger op hoop tegen hoop vertrouwde, dat hij uit zijn verstorven lichaam een zaad zou zien, grijpt hij ook hier in de dood van zijn zoon de levendmakende almacht Gods aan en, zich de zegen voorstellende als uit de as zelf van zijn geofferd kind, ontkomt hij uit de diepten van de verzoeking, klemt hij zich vast aan de belofte en behoudt het geloof.".

Ziedaar het toppunt, de zegepraal, de triomf van het geloof. Ziedaar dan ook de verborgen kracht, waardoor Abraham in staat gesteld werd, om op het woord van God: "offer Mij uw enige!" "Zie hier ben ik" te antwoorden.

Het is dikwijls gemakkelijk om op de roepstem van God te zeggen: "hier ben ik;" maar het heeft meer in, onder alles te tonen: hier blijf ik; om de gehele last te horen, gelijk Abraham met ingehouden adem en heilige eerbied bleef luisteren, als God tot hem sprak: "Neem nu uw zoon, uw enige, die gij lief hebt, Izaak, en ga heen naar het land Moria en offer hem aldaar tot een brandoffer, op een van de bergen, die Ik u zeggen zal." Daar is hier weer een opmerkelijke uitvoerigheid. Hoe klimt met ieder woord de zwaarte van de eis, die aldus tot Abraham kwam. Eerst heet het uw zoon, daarna uw enige zoon, straks die gij lief hebt, en, als om de maat vol te meten, wordt zelfs de geliefkoosde naam, die zo vele herinneringen en rijke verwachtingen spelde, ten laatste genoemd: "uw Izaak.".

Abraham had zich onvoorwaardelijk overgegeven. Die genade was hem verleend, Die genade stelde hem ook in staat de onvoorwaardelijke eis aan te horen en..te volbrengen.

2. Niet in de eerste verrukking over de nabijheid des Heren moet Abraham zijn zoon offeren, maar drie dagen lang (Vs. 4) zal hij eerst de strijd van de natuurlijke liefde in zijn hart

doorstrijden en in het geloof overwinnen; daarom wordt hij de 10 mijl (Duitse) lange weg naar het land Moria gezonden.

Vroeger had het geklonken: "naar het land, dat Ik u wijzen zal," nu klinkt het: "op een van de bergen, die Ik u zeggen zal." Gelijk toen, zo had God ook nu dezelfde bedoeling, om hem, n.l. in de weg van de geloofsgehoorzaamheid te oefenen. De plaats waar, is voor Abraham betrekkelijk onverschillig; de daad van de offerande is, wat de Heere vraagt. Drie dagen zijn nodig, opdat de vader van de gelovigen alle menselijke, natuurlijke neigingen zal ten offer brengen en God op Zijn woord gehoorzamen.

3. Evenals bij Ismaël (hoofdstuk 21:24), niet met vlees en bloed te rade gaande (Galaten. 1:16), dacht hij: God kan ook uit de dood opwekken (Hebr.11:9) die Hij uit een verstorven lichaam heeft verwekt. Toen stond Abraham ‘s morgens vroeg op, 1) terwijl Sara nog sliep, aan wie hij het Goddelijk bevel niet wilde meedelen, omdat zij een zo harde beproeving niet zou hebben kunnen dragen, en zadelde zijn ezel, en nam twee van zijn jongeren, van zijn knechten, met zich, en Izaak zijn zoon, en hij kloofde hout tot het brandoffer, 2) en maakte zich op, en ging naar de plaats, die hem God gezegd had. Hoe zal zijn hart geklopt hebben, toen bij dit deed, hoe zwaar zal hem de tocht naar de berg geweest zijn!

1)Uitdrukkelijk wijst de Schrift hier aan, hoe het geloof van Abraham van de echte stempel was. Zo spoedig het mogelijk is, vroeg in de morgen, maakt Abraham zich gereed. Wellicht zal het ook die nacht in zijn ziel gestormd hebben en satan hem hebben begeerd te schiften; maar het geloof overwon. Wetende dat God machtig was, om ook uit de doden hem Izaak terug te geven, staat hij op, om te volbrengen, wat God geboden heeft.

2. Het geloof geeft een kalme tint aan het leven. Alles, wat hier gezegd wordt, strekt om te doen zien, dat de vader van de gelovigen kalm is. Hij berust niet alleen in Gods weg, maar keurt die goed. Dit is het ware wezen van het geloof. En al moge het soms van binnen nog eens onrustig zijn, voor het oog van zijn bedienden, is hij de kalme man. De wereld behoeft het niet te zien, welke strijd de gelovige soms inwendig strijdt.

4. Op de derde dag, toen hief Abraham zijn ogen op, en zag die plaats 1) van verre.

1. Op deze berg wordt later de tempel gebouwd. Op dezelfde plaats, waar Abraham inwendig zijn zoon geofferd heeft, stroomt later het bloed van de offerdieren, en in de nabijheid, het bloed van Hem, die God om onze zonden metterdaad in de dood overgaf; van welke opoffering aan het kruis, alle offers van het Oude Verbond, ook dat van Abraham voorbeeldig en zinnebeeldig zijn.

5. En Abraham zei tot zijn jongeren: Blijft gij hier met de ezel, en ik en de jongen zullen heengaan tot daar op het gebergte; als wij aanbeden zullen hebben, 1)dan zullen wij, 2) ik en mijn zoon, tot u wederkeren.

1. Wat daar zou voorvallen, mochten de knechten niet aanzien, daar zij dit aanbidden niet konden begrijpen.

2. Abraham zegt in onwankelbaar geloof, hoewel het hoe niet wetende, nochtans van het *dat* van de redding overtuigd: "Wij zullen wederkeren.".

Geen ogenblik mag aan de gedachte voedsel worden gegeven, dat Abraham zijn knechten, omtrent het doel van de tocht heeft willen misleiden. Calvijn zegt: "sommigen menen wel, dat dit woord op profetische wijze gesproken is. Maar, daar het zeker is, dat daar hij de belofte had, dat in Izaak hem het zaad zou genoemd worden, deze nooit voor hem verloren is geweest, is het mogelijk, dat hij aan de Voorzienigheid Gods zich overgevende, zich heeft voorgesteld, dat zijn zoon, in de dood zelf, bleef voortbestaan. En evenals hij, als met gesloten ogen, zijn weg vervolgde, om zijn zoon te slachten, zo is er ook niets ongerijmds in, indien wij zeggen, dat hij enigszins verward heeft gesproken, terwijl hij niet wist, hoe het alles zich zou toedragen. "Van Gods heiligheid verwachtte hij niets dan een heilig gebod, daarom wil hij gehoorzamen: van Gods trouw verwachtte hij de vervulling van Gods beloften: daarom mag hij hopen; van Gods almacht verwachtte hij de mogelijkheid van de opstanding van zijn zoon uit de dode, daarom kon hij dit alles geloven. Daarom kon hij in alle eenvoud en alle oprechtheid zeggen: "wij, èn ik èn mijn zoon, zullen tot u wederkeren.".

6. En Abraham nam het hout van het brandoffer, dat tot hiertoe door de ezel gedragen was, en legde het op Izaak, zijn zoon, 1) en hij nam het vuur en het mes (offermes) in zijn hand, 2) en zij beiden gingen samen.3)

1. Izaak is hier een type van de Christus. Gelijk Izaak het hout droeg, wat tot volmaking van het altaar moest dienen, en wat, door het vuur aangestoken, hem moest verteren, zo droeg Christus Jezus ook de zware kruisbalk, waardoor het kruis volkomen werd, wat bestemd was, om hem de dood van de vervloekte te doen sterven. Wij hebben hier dus in Izaak meer dan een woord. Wij hebben hier een afbeelding van hetgeen in de volheid van de tijd geschieden zal.

2. Dat Abraham zelf de offerpriester en zijn eigen hart, zijn innigste liefde en al zijn zegen het offer moest zijn, dat was het zwaarste.

3. Het is alsof de Heilige Schrift door die enkele woorden, al het verschrikkelijke voor het vlees in die tocht voor Abraham wil voorstellen.

Bij deze woorden zie ik in de geest, hoe de met elke tred de ontzettende berg naderende vader in diep zwijgen is verzonken en de laatste ogenblikken van smartelijke geloofsbeproeving doorstrijdt.

7. Toen sprak Izaak, de plechtige en pijnlijke stilte afbrekende, tot Abraham zijn vader, daar hij vreesde, dat deze wegens zijn heilige gedachten het offer vergat, en hij zei: Mijn vader! En hij, uit zijn overpeinzing ontwakende, zei: Zie, hier ben ik, mijn zoon! En hij zei: Zie het vuur en het hout, maar waar is het lam tot het brandoffer? 1)

1. Deze nieuwe marteling bereidt God hem, opdat het reeds door vele wonden getroffen gemoed van Abraham nog meer gefolterd zou worden. Want het is niet twijfelachtig, of God

heeft met opzet de tong van Izaak, tot deze op liefelijke wijze uitgesproken naam ontboeid, en hem tot deze vraag geleid, opdat er niets aan de hevigheid van de smart van Abraham zou ontbreken. Doch ook deze aanval doorstaat de heilige man met onwrikbaar gemoed. En zo weinig wordt hij van de voorgestelde loop afgebracht, dat hij duidelijk toont, zo geheel en al aan God verknocht te zijn, dat hij niets toelaat, wat of zijn vertrouwen zou kunnen schokken, of zijn gehoorzaamheid verhinderen.

8. En Abraham zei: God zal zichzelf een lam ten brandoffer voorzien, 1) mijn zoon! laat God daarvoor zorgen! Zo gingen zij beiden samen. 2)

1. Waar de duizenden vragen van zijn vaderhart rust zoeken, daar kan ook alleen de zoon het antwoord verkrijgen. Terwijl hij deze op de Heere wijst, dient dit tevens voor hem zelf tot geloofsversterking; hij heeft in zielenangst een profetisch woord gesproken, waarover hij nu wel verder zal nagedacht hebben. Ook Izaak, in voorgevoel, met angst vervuld, zegt verder niets meer. "Hij is de vader gehoorzaam, geeft zich over; hij is, als ware hij reeds dood." Jesaja 53:7).

De vraag was voor Abraham een moeilijke vraag, maar hij neemt de toevlucht tot het geloof in de Voorzienigheid Gods. In het Hebreeuws Jiréh. "Voorzien" in de zin van: "vooraf zorg dragen," niet in die van: "vooruit zien." Abraham heeft hier het oog, niet op de voorwetenschap Gods, maar op Diens al-besturende zorg. Onder Voorzienigheid is dan ook niets minder te verstaan, dan de zorg Gods, die over alles gaat.

2. Hoeveel geeft dat herhaalde: "zij gingen beide te samen" (Vs. 6) om te overdenken!.

9. En zij kwamen ter plaatse, die hem God gezegd had, nader als de in Vs. 2 bedoelde berg aangewezen had; en Abraham bouwde aldaar een altaar, terwijl elke steen, die hij legde, een steen van zorgen op zijn hart was; maar zijn hand verslapte niet; hij bouwde verder, totdat het altaar was opgericht, en hij schikte het hout, hoe smartelijk ook de gedachte aan de flikkerende offervlam was, die het vlees van zijn vlees, het gebeente van zijn zoon tot as zou verteren, en bond 1) zijn zoon Izaak, niet alsof deze hem wilde tegenstreven, maar volgens de gewoonte bij de offerdieren, en a) leide hem op het altaar boven op het hout.2)

a.Jak.2:21

1. Izaak moet reeds een jongeling geweest zijn, daar hij het hout op de berg kon dragen (Vs. 6). Zo zien wij hem reeds gehoorzaam aan het goddelijk bevel, hem door de vader bekend geworden; niet ligt toch zou de oude vader de vluchtende hebbende ingehaald, of de wederstrevige hebben gebonden.

Ook in dat vrijwillig zich laten binden en ter offerande bestemmen, is Izaak type van de Christus Gods. Jesaja 53:7)

2. Wordt door de apostel het geloof bij het goud vergeleken, dat in de smeltkroes gelouterd wordt (1 Petrus. 1:7), dan mag men het gehele leven van Abraham bij een smeltoven

vergelijken, door welks vuur zijn geloof heenging, om meer en meer van alle overblijvende smetten gereinigd, aan een onfeilbare toetssteen gekeurd, als rein goud erkend en met de stempel van de goddelijke goedkeuring geadeld te worden. En wèl mocht het zo wezen! De mens "van stof en as" beklimt niet op eenmaal de top van Moria, evenmin als Abraham dit deed. Eer hij zich tot zulk een hoogte van geloof en geloofsgehoorzaamheid verheft, moet hij reeds menige voetstap op de weg van het geloof hebben gezet; en het is niet dan bij trappen, dat men van "over gene zijde van de rivier en van de altaren van andere goden" naar het land van Moria en het altaar van de God van Moria opklimt.

10. En Abraham strekte zijn hand uit 1) de hand, die vroeger de zoon geleidde en alle leed van hem afweerde, en hij nam het mes, om zijn zoon te slachten. 2)

1. Ik twijfel er niet aan, of de vader zal vooraf een voortreffelijke rede tot zijn zoon gehouden hebben, waarvan hoofdzaak en inhoud geweest is: het gebod van God en de opstanding uit de dood. Hij zal hem gezegd hebben: "God heeft het geboden, daarom moeten wij gehoorzamen, en, daar Hij almachtig is, kan Hij Zijn belofte wel houden, ook zelfs, als gij gestorven en tot as geworden zijt. Izaak is zonder twijfel in die leer opgevoed. Hij heeft Abraham verstaan en geloofd.

Wie zal ik dan meer bewonderen, hem, die uit godsvrucht de hand aan de zoon legt, of die, die de vader gehoorzaam is tot in de dood? Een heilige wedstrijd heeft hier plaats. De een verheft zich tot boven de menselijke natuur; de anderen is: ongehoorzaam zijn aan de vader, verschrikkelijker dan de dood.

In dit uitstrekken van zijn handen, in dat nemen van het mes, geeft Abraham het bewijs, dat de strijd is volstreden en de overwinning door het geloof is behaald.

2. Ik zou het niet hebben kunnen aanzien, veel minder zelfs verrichten. Het is een verschrikkelijke zaak, dat een lieve vader zijn allerliefste zoon het mes op de hals zet, en ik beken het gaarne, dat ik zulke gedachten en angsten, als des vaders hart moet gevoeld hebben, niet beschrijven, zelfs niet denken kan.

De opoffering van Izaak is het hoogste van alles, wat mensen in het geloof aan God gedaan hebben. Gelijk hemel en aarde geen hogere openbaring van de heilige liefde Gods kennen, dan de overgave van een eniggebore Zoon tot verzoening en verlossing van de wereld, zo kennen hemel en aarde geen hogere openbaring van menselijk geloof aan de goddelijke heiligheid en waarheid, dan Abrahams overgave van de enige zoon van de belofte in de dood, zonder de belofte op te geven. Het: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat enz.", blijft weliswaar in eeuwigheid bewonderd en aanbeden, als eeuwig, enig en onvergelijkelijk; niets menselijks, wat het ook zijn moge, kan daar nevens geplaatst worden, als met die liefde Gods geheel en op waardige wijze overeenkomende: maar het waardigste van alles, wat aangezien kan worden als menselijk streven, om de goddelijke liefde te evenaren, zich in geloof zo tegenover God te gedragen, als God in heilige liefde groot en wondervol en genadig jegens ons is-het waardigste van al wat de geschiedenis van de mensheid heeft aan te wijzen, dat is deze geloofsdaad van de vader van alle gelovigen.

11. Maar de Engel des HEREN 1) (hoofdstuk. 16:7; 21:17) riep, op dat veel betekenend ogenblik, dat Izaak de doodsteek van de vaderhand ontvangen zou, tot hem van de hemel, 2) en zei zijn naam met grote spoed twee maal noemende, om nog ter rechter tijd de uitgestrekte hand terug te houden: Abraham, Abraham! En hij zei, zich wendende naar de plaats, van waar de stem kwam, en hand en mes latende zinken: Zie, hier ben ik! 3)

1. Hij die zelf mens geworden, tot een offer zou gegeven worden, houdt hier de offerende vader tegen. "Opmerkelijk is het, dat bij dit keerpunt in deze geschiedenis, de vroegere gebezigde naam "God" verwisseld wordt met de meer betekenende naam van "Heere," Jehova.

2. "Van de hemel" De Engel des Heren riep van de hemel, opdat Abraham weten zou. dat dit van God uitging, en het terugtrekken van de hand, evengoed als het uitstrekken, een daad van het geloof zou zijn.

3. Ook hier weer, gelijk in Vs. 1, dat zich onvoorwaardelijk overgeven aan de Heere.

12. Toen zei Hij: 1) Strek uw hand niet uit aan de jongen, en doe hem niets! want nu weet 2) Ik, dat gij godvrezend zijt, en uw zoon uw enige, van Mij niet hebt onthouden.

1. Verder mocht de verzoeking niet gaan. Abraham had werkelijk zijn zoon niet gespaard; hij heeft al de smarten gedragen en de strijd overwinnend gestreden, zodat werkelijk van hem mag gezegd worden (Hebr.11:17): "Door het geloof heeft Abraham, als hij verzocht werd, Izaak geofferd en hij, die de belofte ontvangen had, heeft zijn eniggeborene geofferd.".

2. Tegen deze woorden kan niet ingebracht worden, dat God alles weet van eeuwigheid; want het is hier te doen om een bewijs van geloof, een betoning van gehoorzaamheid, waarop God Abraham rechtvaardigen kon, De Heere wil dit niet, om hetgeen Hij weet, dat zou zijn, maar op hetgeen werkelijk is.

De toespraak van de Engel, die nu volgt, neemt eensklaps Abrahams zorg en kommer geheel weg en schenkt hem bovenal licht in deze zo geheel raadselachtige gebeurtenis, die hem nu tot een bewijs van eigen geloofskracht wordt. Zo doet de Heere altijd. Het is Hem in Zijn genade niet genoeg het angstige hart te ontheffen van de bange last, die het terneer drukte; maar bovendien wijst Hij aan, hoe de doorgeworstelde zorg mede moest strekken tot opbouwing en verheldering van het geloof. Dan blijkt het menigmaal, dat wij ons te vroeg en te voorbarig ongerust maakten en dat de reden van onze ongerustheid later juist tot een grondslag van de gemoedsrust wordt gemaakt. Bij de warmte van de genade laat de Heere nog het licht van de waarheid schijnen.

13. Toen hief Abraham, door een geruis achter zich opmerkzaam gemaakt, zijn ogen op, en zag om, en ziet, achter 1) was een ram in de verwarde struiken vast met zijn hoornen, en hij erkende dat dit dier hem door de Heere tot een offer werd aangeboden, en Abraham ging, en nam die ram, en offerde hem ten brandoffer in zijn zoons plaats. 2)

1. In het Hebreeuws Achar "achter", hier in de zin van "op de achtergrond." Dit was ongetwijfeld een beschikking Gods. Wellicht was die ram van de een of andere kudde achtergebleven. En deze, met de hoornen in de struiken verward, is nu voor Abraham het aangewezen offer in de plaats van zijn zoon; als plaatsvervangend offer, maar ook als offer van dankbaarheid.

2. Heeft God Abraham in zijn persoon vooruit laten verrichten, wat Hij zelf eens met zijn enige Zoon zou doen (Vs. 12), Rom.8:32), zo toont ons de aangeboden ram, hoe door plaatsbekleding eens zijn raadsbesluit ter verlossing zou worden volbracht, opdat Abrahams zaad zich reeds met dit toekomstig offer zou troosten. Dezelfde berg, waar onze geschiedenis voorviel, werd dan ook later tot tempelberg, waar zo vele offers als voorbeelden zouden gebracht worden.

Door eerst Isaak's offerdood te eisen, had God Abraham getoond, wat de mens eigenlijk van Gods straf eisende gerechtigheid verdiende: de dood; door Isaak's offer niet aan te nemen, had de Heere bewezen, dat Hij genade voor recht wilde laten gelden; door evenwel een ander offer in de plaats van Izaak te stellen, had de Heere als uitgesproken, dat Hij van zijn recht niet kon aflaten en dat er een ander offer met bloedstorting moest komen.

Nog altijd gaat de ramshoorn langzaam bij Israël als teken van rouw en boete.

14. En Abraham noemde de naam van die plaats, die reeds met de omliggende bergstreek de naam van Moria, d.i. gezien, gekozen door Jehova droeg, wegens het antwoord (Vs. 8) op de vraag aan Izaak gegeven, met de daaraan verwante naam Jehova Jireh, de HEERE zal het voorzien, 1) (de Heere voorziet)! Waarom heden tendage (ten tijde, dat Mozes schrijft) gezegd wordt: Op de berg des HEREN zal het voorzien worden! Eerst moet de nood ten toppunt gestegen zijn, dan is het uur daar, dat de Heere raad en hulp geeft. (Psalm. 3:5; 14:7; 20:3; 128:5; 134:3)

1. Als bewijs van zijn dankbaarheid, maar ook tot herinnering voor zijn nakomelingen, noemt de vader van de gelovigen deze plaats aldus. Die naamgeving betekent meer dan vele woorden. Door die naamgeving verzegelt Abraham, dat God waarachtig is, en geeft hij getuigenis, dat hij zich niet tevergeefs in de angst van zijn hart aan de Voorzienigheid Gods heeft vastgeklemd.

15. Toen riep de Engel des HEREN tot Abraham, nadat hij het plaatsbekledend offer (Vs. 13) volbracht had, ten tweede male van de hemel:

16. En zei, de belofte, die Hij hem vroeger (hoofdstuk. 12:1 vv.) uit vrije genade gegeven had, thans op plechtige wijze als loon voor zijn geloofsdaad, herhalende:
a.Ik zweer 1) b) bij Mijzelf, spreekt de HEERE, daarom dat gij deze zaak gedaan hebt, en uw zoon, uw enige niet onthouden hebt.

a.Luk.1:73 b) Hebr.6:13

1. De eed is een bevestiging van de waarheid. De Engel treedt hier op in de plaats van de Heere zelf, spreekt hier in de naam des Heren, handelt hier als openbaring van het Hoogste wezen.

17. Voorzeker zal Ik u grotelijks zegenen en uw zaad zeer vermenigvuldigen, als de sterren aan de hemel, en als het zand, dat aan de oever van de zee 1) is; en dit a) uw zo vermeerderd zaad zal de poort van zijn vijanden erfelijk bezitten, 2) hun steden innemen en het goed van hun land genieten.

a.Genesis 24:60

1. Het is duidelijk, dat hier niet van de zegen op zichzelf wordt gesproken. Al wat hier gezegd wordt, heeft de Heere vroeger reeds beloofd. Maar als genadeloon op zijn gehoorzaamheid, ontvangt Abraham hier de bevestiging van de zegen; de bevestiging van het verbond, dat God met hem had opgericht. Het bevel omtrent de offerande van Izaak is voor Abraham in betrekkelijke zin hetzelfde, als wat het proefgebod was voor de eerste mens. Daar Abraham zijn gehoorzaamheid getoond heeft, wordt hij bevestigd; wordt hij verzekerd van de zegen, God bevestigt het verbond met een eed.

Meer dan vijftig maal komen Mozes en Jozua terug op die eedzwering, om daarmee Israël moed in te spreken. Deze eedzwering was voor Israël de noodster op de weg door de woestijn en temidden van de vijanden.

2. Dit laatste is een nieuwe bijvoeging. Een poort is in de Heilige Schrift het beeld van macht en sterkte. In de poorten werden ook de rechtspraken gehouden. De Heere wil daarmee dus aan Abraham zeggen, dat zijn nakroost over zijn vijanden zal heersen en zijn vijanden overwinnen zal. Dat "poort" het beeld is van macht, bewijst ook het woord des Heren. (MATTHEUS.16:18).

18. En a) in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde, omdat gij Mijn stem gehoorzaam geweest zijt. 1)

a.Genesis 12:3; 18:18; 26:4, Hand.3:25, Galaten. 3:8

1. Dit is de laatste openbaring van God aan Abraham; alles wat tot hiertoe was toegezegd, wordt tenslotte in een somma samengevat, en Abraham in de laatste uren van zijn pelgrimstocht meegegeven. Op deze laatste plechtige verklaring wordt dan ook gewoonlijk door de Heilige Schrift gewezen. (hoofdstuk. 24:7; 26:3 Exodus. 33:1 Numeri. 32:11 Deuteronomium. 29:13; 30:20; 34:4; Luk.1:73 Hand.7:17, Hebr.6:13).

De zegen wordt hier verbonden aan de gehoorzaamheid, In de weg van gehoorzaamheid zou Abraham en zijn nakroost de zegen Gods ontvangen. Maar ook, waar wij hier ongetwijfeld een Messiaanse profetie hebben daar wordt het aan Abraham en zijn geslacht, zowel in stoffelijke als in geestelijke zin geleerd, dat de zegeningen, die in Christus Jezus geschonken

zijn, alleen door een oprecht geloof en in de weg van kinderlijke gehoorzaamheid worden ontvangen.

19. Toen keerde Abraham, gelijk hij gezegd had (Vs. 5), met Izaak, die hij bij gelijkenis uit de dode wedergekregen had (Hebr.11:19), weer tot zijn jongeren, die hij onder aan de berg gelaten had; en zij maakten zich op, en zij gingen tezamen naar Berséba, van waar zij vóór drie dagen vertrokken waren; en Abraham woonde voortaan te Berséba.

Ook de naam Berséba herinnerde Abraham aan de eed Gods.

II. Vs. 20-24. Na, een zo zware verzoeking vindt Abraham niet alleen rust in het stille en vreedzame leven te Berséba, maar wordt hij ook nog verblijd met het bericht van de vermeerdering van zijn familie in Mesopotamië. Hierdoor wordt wellicht reeds nu de gedachte bij hem opgewekt, om ter gelegener tijd van daar voor Izaak een vrouw te halen.

20. En het geschiedde na deze dingen, toen de zwaar beproefde man tot zichzelf was gekomen, en zijn hart vrolijk en tevreden was, dat men Abraham boodschapte, zeggende: Zie Milka, een van de dochters van uw te Ur in Chaldea gestorven broeder Haran, heeft ook Nachor, uw broeder, haar man, evenals Sara voor u, zonen gebaard. (hoofdstuk. 11:27 vv).

21. Uz (zachte aarde), zijn eerstgeborene, van wie, gelijk sommigen menen, Job zou afstammen, en Buz (wit), tot wiens geslacht Elihu behoorde, zijn broeder en Kemuël (verzameling Gods), de vader van Aram (hoog), (van wie de Syriërs afstammen.

22. En Chésed, stamvader van een tak van de Chaldeeën, misschien van die, welke Jobs kamelen roofden (Job 1:17), en Hazo, en Pildas, (vuurvlam) en Jidlaf, (wenende) en Bethuël (woonplaats Gods).

23. (En Bethuél gewon Rebekka (vastbinding)); deze acht baarde Milka, de wettige vrouw, aan Nachor, de broeder van Abraham.

24. En zijn bijvrouw, wier naam was Reüma, (verhevene), dezelve baarde ook Tebah (vlakte), en Gaham (zwarte), en Tahas (das, of zeehond), en Maácha (verdrukking).

Van Vs. 21 af hebben wij een nadere verklaring en aanvulling door Mozes van het bericht, dat tot Abraham kwam. Het toont 1. dat, terwijl Izaak ten offer bestemd was, God intussen Zijn toekomstige bruid liet geboren worden; 2. dat Nachor nu vruchtbaarder en gezegender in nakomelingschap was, dan zijn van de Heere verkoren broeder; dat dit echter volkomen vergoed werd in Abrahams zoon van de dienstmaagd, die 12 vorsten gewon (25:12 vv.), deels in Abraham’s kleinzoon Jakob, die even zo vele zonen had, als Nachor, namelijk acht van de beide vrouwen en vier van de beide bijvrouwen (hoofdstuk. 29:31; 30:24; 35:16 vv.)

Deze laatste mededeling van Vs. 20-24 geschiedt ongetwijfeld, omdat daarin de naam van Rebekka, de aanstaande vrouw van Izaak, voorkomt. Izaak is Abraham als uit de doden

teruggegeven. God heeft zijn belofte bevestigd, maar ook de vrouw doen geboren worden, uit wie het zaad van de belofte zal voortkomen.

De geschiedenis in dit hoofdstuk vermeld, vestigt onze aandacht op des Heren gerechtigheid, goedertierenheid en trouw.

HOOFDSTUK 23.

SARA'S DOOD EN BEGRAFENIS.

III. Vs. 1-20. Nadat Abraham geruime tijd met vrouw en kind te Bersèba gewoond heeft (hoofdstuk. 21:34), en Izaak intussen tot een man is opgegroeid; vestigt hij zich weer te Hebron, misschien omdat, na Abimelech's dood, de Filistijnen zich vijandig tegen hem betoonden. Hier, te Hebron, sterft Sara in het 127ste jaar van haar leven. Abraham houdt de gewone rouwklacht en koopt voor zijn familie een spelonk van Efron, de Hethiet, waarin de gestorvene begraven wordt.

1. En het leven van Sara was honderd zevenentwintig jaar: dit waren de jaren van het leven1) van Sara.

1. Zo nauwkeurig als het einde van Sara, verhaalt het Oude Testament het leven van geen andere vrouw. Zij is ook de meest betekenende vrouw in de geschiedenis van het Oude Verbond; zij is de moeder van het zaad van de belofte en in Hem van alle gelovigen (1 Petrus. 3:6); zij is de oudtestamentische Maria. Maria staat in onwankelbaar geloof ver boven Sara; en toch noemt de Heilige Schrift haar ouderdom niet, noch vermeldt zij haar dood. De reden daarvan is, dat hij, die uit Sara geboren is, niet groter is, dan zij zelf maar Maria baart een Zoon, bij wiens heerlijkheid haar eigen grootheid verdwijnt.

2. En Sara stierf te Kiriath-Arba 1) (vierstad), dat is Hebron, in het land van Kanaän. In het daar gelegen bos van Mamre had Abraham, na zijn scheiden van Lot, zijn tenten opgeslagen (hoofdstuk. 13:18) en daar tot Sodom's ondergang (hoofdstuk. 20:1), gewoond. Thans was hij daarheen teruggetrokken, misschien om de in onze inleiding aangegeven reden, en Abraham ging in het vertrek, waar zij gestorven was, en kwam, om Sara te beklagen en haar te bewenen. 2) Hij hield de gebruikelijke klacht over haar, terwijl hij zich tegenover het lijk op de aarde legde en hier geruime tijd aan zijn smart de vrije loop liet (Deuteronomium. 34:8).

1)Kiriath-Arba of "stad Arba." Luther denkt bij Arba aan het Hebreeuwse telwoord "Arba", dat is "vier", en zegt: "de grote hoofdsteden waren oudtijds allen Arba, dat is, in vier delen verdeeld, gelijk Rome, Jeruzalem, Babylon, enz." Daarom vertaalt hij hier en in hoofdstuk. 35:27 "hoofdstad". Nieuwe uitleggers daarentegen denken aan de reus Arba (Jozua 14:15), die de stad vergroot heeft.

2. Het is niet alleen dan, dat een groot verlies wordt geleden, als de jonge moeder van haar kindertjes wordt weggenomen; ook de grijsaard mist veel, als hij haar niet meer bezit, die een geheel leven zijn gezellin is geweest. Abraham had Sara oprecht lief gehad. Ook de Vader van de gelovigen beweent haar; neen, godsvrucht maakt niet ongevoelig voor het aardse leed.

3. Daarna stond Abraham op 1) van het aangezicht van zijn dode; hij ging in de poort van de stad, en hij sprak tot de zonen van Heth, de Hethieten, die de stad en het omliggende land in bezit hadden en die hij daar vergaderd vond (hoofdstuk. 19:11), zeggende, op een wijze, gelijk hem voor een volksvergadering betaamde;

1. Ook in zijn droefheid is Abraham de kalme, bedaarde man.

4. Ik ben een vreemdeling en inwoner bij u, die hier geen eigen bezitting heb, maar alleen vriendelijke toestemming van u op mijn bede hopen mag; a) geeft mij een erfbegrafenis bij u, opdat ik mijn dode 1) van voor mijn aangezicht begrave.

a.Hand.7:5

"Mijn dode", hier en in Vs. 8 en 13, mijn dode. Sara blijft de zijne, ook al is zij gestorven. Hij leeft met haar in de herinnering voort niet alleen, maar hij hoopt ook eenmaal weer met haar verenigd te worden.

5. En de zonen Heths antwoordden Abraham, zeggende tot hem:

6. Hoor ons; mijn heer! gij zijt een vorst Gods in het midden van ons, 1) een man, die God een vorstelijke plaats heeft aangewezen en aan de voornaamsten van ons volk heeft gelijk gesteld; begraaf uw dode in de keur van onze2) graven, zoek er één onder de begraafplaatsen van de voornaamsten en aanzienlijksten uit, en leg daar uw dode neer; niemand van ons zal zijn graf voor u weren, dat gij uw dode niet zou begraven, integendeel ieder zal het zich een ere rekenen zijn familiegraf voor u te openen.

1. "Een vorst Gods in het midden van ons." Wel een bewijs, dat Abrahams geloof ook uit zijn wandel sprak.

2. De Hethieten willen wel een graf ter leen geven, in gebruik, maar niet een graf voorgoed afstaan, ten minste niet zonder algemene goedkeuring.

7. Toen stond Abraham op, van de zitplaats, die hij in de vergadering ingenomen had, en boog zich neer, 1) naar Oosterse wijze, voor het volk van het land, voor de zonen van Heth, om hun als eigenaars van het land eer te bewijzen en voor die eervolle aanbieding, die zij gedaan hadden, te danken.

1. Ook hier zien wij, evenals vroeger, dat Abraham terecht, ook wat de uiterlijke vormen betreft, een koninklijk gelovige wordt genoemd. Een Christen behoort ook aan zijn manieren gekend te worden.

8. En hij sprak met hen verder, zeggende: Is het werkelijk met uw wil, is uw aanbieding recht gemeend, dat ik mijn dode begrave van voor mijn aangezicht bij u, zo hoort mij, zo voldoet aan deze mijn begeerte, en spreekt voor mij bij Efron (sterke), de zoon van Zohar (straling van licht).

9. Dat hij mij geve, mij afsta, de spelonk, het land, van Machpéla (verdubbeling), die hij heeft, die in het einde van zijn akker is, dat hij mij dezelfde om het volle geld geve, tot een erfbegrafenis 1) in het midden van u; dat hij mij niet slechts toesta daar mijn dode te begraven, maar het land aan mij tot een eigen, een familiegraf verkope.

1. In het land, dat eens zijn nakomelingen bezitten zullen, moet het gebeente van hem en zijn vrouw rusten tot een getuigenis van zijn geloof aan de belofte, tot herinnering van zijn nakomelingen gedurende hun vierhonderdjarige vreemdelingschap.

10. Efron nu zat in het midden van de zonen van Heth, doch Abraham kende hem alleen bij name, niet van aangezicht, en Efron de Hethiet antwoordde Abraham, voor de oren van de zonen van Heth, van al degenen, die in de poort van zijnstad ingingen, 1) al zijn medeburgers, zeggende:

1. Efron zorgt ervoor, dat er getuigen bij de aanstaande koop zijn. In de poort werden ook openbare verkopingen gehouden.

11. Neen, mijn heer! hoor mij, ik doe u een ander voorstel: de akker geef 1) ik u, ook de spelonk, die daarin is, die geef ik u ten eigendom; voor de ogen van de zonen van mijn volk geef ik u die; begraaf uw dode.

1)"Geef ik u," in de zin van "verkoop ik u." Het was een meer deftige uitdrukking voor verkopen. Hij wil ook niet alleen de akker, maar dan ook de spelonk, die er bij is, verkopen.

De Hethieten en Efron verschijnen in een gunstig licht, Men ziet, dat hoogachting jegens een Godsvereerder, onbekrompenheid, grootmoedigheid, bescheidenheid en menslievendheid onder hen bijkans volksdeugden geworden zijn.

12. Toen boog zich Abraham neer voor het aangezicht van het volk van het land, als dankbetuiging voor zoveel welwillendheid.

Hiermee toont Abraham dat hij de voorwaarden, om akker en spelonk te kopen, goedkeurt.

13. En hij sprak tot Efron, voor de oren van het volk van het land, zeggende: Trouwens, zijt gij het? lieve, hoor mij: 1) ik zal het geld van de akker geven, zoveel als deze waard is; neem het geld van mij, zo zal ik mijn dode aldaar begraven. 2)

1. Of: "maar zo gij het zijt enz.", of: "zo gij mij waarlijk genegen zijt, hoor mij dan." Of: "wanneer gij mij slechts wildet horen".

2. Abraham wil een eigen bezitting en laat aan Efron over om te bepalen, hoe groot de prijs zal zijn.

Zeer nauwkeurig is de beschrijving, en niet zonder reden wordt hier gedurig op het openbare van de handeling gewezen. Het moet duidelijk zijn, dat Abraham geen verplichtingen had jegens de inwoners van het land, die door God bestemd waren, uit dat land verdreven te worden, noch zich met de Kanaänieten vermengd had, door het gebruik van een heidens graf aan te nemen; deze eerste bezitting is bovendien een onderpand voor het toekomstige bezit van Kanaän.

14. En Efron, bij wie de begeerte, om een aanzienlijke som voor zijn akker te ontvangen, ontwaakte, antwoordde Abraham zeggende tot hem:

15. Mijn heer! hoor mij: een land van vierhonderd sikkels
1. van zilver, wat is dat tussen mij en tussen u? Wij zijn immers vrienden en beiden rijk, begraaf slechts uw dode, zonder de akker te betalen.

1. De Joodse historieschrijver Josephus stelt een sikkel gelijk met vier Attische drachmen, dan zou hij f.1,20 waard geweest zijn, maar waarschijnlijk bedroeg hij minder. Een hoge prijs voor die tijden!

16. En a) Abraham luisterde naar Efron, wiens bedoeling hij wel begrepen had; en Abraham woog 1) Efron het geld, waarvan hij, als waarde van de akker, gesproken had, voor de oren van de zonen van Heth, vierhonderd sikkels van zilver, onder de koopman gangbaar,
17. goed zuiver, en als zodanig gemerkt.

a.Genesis 50:13

1. Bij de Hebreeën was het geld tot na de ballingschap nog ongemunt; het werd op een kleine weegschaal, die de koopman in zijn gordel droeg, gewogen (hoofdstuk. 43:21, Job 28:18, Jer.32:10). Na de ballingschap sloegen waarschijnlijk de Makkabeeën het eerst een zilveren munt, wegende een sikkel, gestempeld; "Schekel Jisraël" (1 Mak.15:16)

2. Hier wordt voor de eerste maal van een kopen en verkopen gewag gemaakt; wij hebben hier in Abraham een voorbeeld van verstand en voorzichtigheid, waarvan bedriegerij en kleingeestigheid verre zijn.

17. Alzo werd de akker van Efron, die in Machpéla was, dat tegenover, ten oosten van Mamre lag, de akker en de spelonk die daarin was, en al het geboomte, dat op de akker stond, dat rondom in zijn gehele gebied was gevestigd.

18. Aan Abraham tot een bezitting, 1) voor de ogen van de zonen van Heth, bij allen, die tot zijn stadspoort ingingen.

Een bron en een graf, dat is dan het eerste wat Abraham als eigen vaste bezitting in het aardse land van de belofte heeft en zoekt. Een bron voor de behoeften van het tijdelijke leven; een graf voor de behoeften, die vervulling eisen bij de dood. Meer vraagt hij van de wereld niet, meer kan zij hem eigenlijk ook niet geven. Ja, dat moest Zijn God hem zelfs nog geven.

Zijn vrouw is gestorven, ook hij zal wellicht spoedig afgeroepen worden. Hij heeft de moed, om reeds nu aan zijn eigen graf te denken. Hoe menigmaal zal hij daar heen gewandeld zijn. Wat gedachten zullen daar zijn hart bestormd hebben, als hij daar op zijn eigen grafstede stond?..Op het graf van zijn vrouw dacht hij gewis ook om zijn eigen dood, die nabij kon zijn. Want de dood van de onzen moet een wekstem zijn, om ons aan onze dood te doen denken.

19. En daarna begroef Abraham zijn vrouw, Sara, in de spelonk van de akker van Machpéla, tegenover Mamre, hetwelk is Hebron, 1) in het land Kanaän.

1. Hebron, acht uur zuidwaarts van Jeruzalem, ligt in een nauw diep dal, aan welks beide zijden het op de aangrenzende bergruggen gebouwd is; het grootste gedeelte van de plaats bevindt zich aan de oostzijde. Aan de zuidelijke helling van de oostelijke bergrug is een moskee, die, volgens de moslims, de grafspelonk van de aartsvader bevat; daar zij echter voor niet-moslims ontoegankelijk is, en de hoogte van de muur zelfs van de nabijliggende berg geen blik naar binnen toelaat, zo zijn wij tot nu toe zonder juiste bekendheid daarmee en weten niets van deze spelonk.

Hebron was de sleutel voor dat gedeelte van het land. Wie Hebron in bezit had, was heer en meester over het omliggende land. Daarom beslaat deze stad een grote plaats in de krijgsverrichtingen van Israël's volk. Voordat Jeruzalem de residentie was, woonde ook David te Hebron.

20. Alzo (nog eens wordt de koop met alle zorgvuldigheid bericht) werd die akker, en de spelonk, die daarin was, aan Abraham gevestigd 1) tot een erfbegrafenis van de zonen van Heth.

1. Het eerste grondbezit van de aartsvaders is een graf. Het is het enige goed, dat zij van de wereld kopen en het enig blijvende, dat zij hierbeneden vinden. In deze spelonk werden Abraham en Sara, Izaak en Rebekka begraven; daar droeg Jakob zijn Lea heen; daar wilde Jakob na zijn dood rusten, om ook in zijn dood nog zijn geloof aan Gods beloften te belijden.

De spelonk van Machpéla werd voor de Israëlieten tot het heilige graf van het Oude Verbond, dat zij met de verovering van Kanaän weer wonnen; gelijk de Christelijke volken in de kruistochten het heilige graf van het Nieuwe Verbond en tevens Palestina veroverden. Evenals de Joden hebben de Christenen hun heilig graf en hun heilig land later weer verloren, omdat zij niet genoeg vasthielden aan het geloof van de vaderen, die over de heilige graven uitzagen naar de eeuwige Godsstad, omdat zij teveel "de levenden bij de doden zochten."

HOOFDSTUK 24.

IZAAK HUWT REBEKKA.

I.Vs. 1-9. Drie jaren na Sara's dood vordert Abraham van zijn oudste knecht een eed, dat hij voorzijn zoon geen vrouw van de dochters van de Kanaänieten nemen zal, maar uit zijn vaderland en zijn familie. De knecht vraagt in nauwgezetheid van geweten eerst, wat hem te doen stond, in geval de jonge dochter niet naar Kanaän wilde trekken, en legde daarop zijn eed af.

1. Abraham nu was oud en welbedaagd; hij was reeds in het 140ste jaar van zijn leven, en de HEERE had Abraham in alles gezegend; 1) daarom dacht hij er ernstig over na, om zijn zoon met een gewenste vrouw verenigd te zien, die het gehele vrouwelijke bestuur over dat grote gezin kon nemen.

1. Over het geheel genomen, zijn het niet vele edelen en aanzienlijken, die God tot het koninkrijk der hemelen heeft uitverkoren; doch opdat de armen de roem niet zou overblijven, dat het enkel armen zijn, die rijk in God worden gemaakt, zo heeft God in zijn vrijmachtige genade, ook sommigen van de Zijnen met tijdelijke goederen overvloedig gezegend, en tot toonbeelden van Zijn veelvuldige goedertierenheid gesteld. Abraham was rijk, maar de Schrift prijst hem enkel vanwege zijn geloof, en omdat hij aan zijn gehele huis de weg Gods leerde.

IJdele mensen, deels, omdat zij niet eerbaar genoeg omtrent het huwelijk denken, deels, omdat zij niet bedenken, van hoeveel gewicht het huwelijk van Izaak was, verwonderen er zich over, dat Mozes of liever de Geest Gods zich met zulke geringe zaken bezig houdt. Maar indien bij het lezen van de heilige gebeurtenissen een godsdienstig gevoel-en dat is noodzakelijk-niet ontbreekt, dan zal het gemakkelijk zijn te begrijpen, dat hier niets overbodigs is. Want omdat de mensen er nauwelijks aan twijfelen, dat de Goddelijke Voorzienigheid tot de huwelijken zich uitstrekt, hoe is het dan niet te begrijpen, dat Mozes bij dit gedeelte van Abrahams leven opzettelijk blijft stilstaan! Voornamelijk wil hij toch leren, dat God op bijzondere wijze voor Abrahams huis gezorgd heeft, omdat de Kerk aan dat huis haar oorsprong heeft te danken.

2. Zo sprak Abraham tot zijnen knecht, 1) de oudste van zijn huis, regerende over alles Wat hij had, 2) en wie bij het sterven van de aartsvader een gewichtige plaats in het huis toekwam;
a.Leg toch uw hand onder mijn heup. 3)

a.Genesis 47:29

1. Het is waarlijk in het gezin een grote en voortreffelijke gave, als men een getrouwe knecht of dienstmaagd hebben mag; want er is een algemene klacht in de wereld over de verkeerdheden van de dienstbaren.

2. Men denkt hier gewoonlijk aan Eliëzer van Damascus, en deze mening heeft veel voor, al zijn er, sedert hij in hoofdstuk. 15:2 genoemd is, zestig jaar verlopen. De getrouwheid, waarmee hij zijn last volbrengt, verschijnt in des te schoner licht, daar de geboorte van Izaak hem het uitzicht ontnomen heeft, zelf erfgenaam van de goederen zijns Heren te worden.

3. De heup van Abraham, die door het woord van de belofte omtrent het gezegende zaad geheiligd was, of in welke, gelijk Luther zich uitdrukt, Christus was, herinnerde Eliëzer ten ernstigste, dat hier niet het een mensenkind voor het andere, maar dat hij voor de zoon en erfgenaam van de belofte een vrouw te zoeken had.

De heup is de zetel van kracht en tevens symbool van de nakomelingschap. Eliëzer-zo deze het is geweest, -moet zweren bij de Heere, maar ondertussen zijn hand leggen op de heup, omdat deze eed in verband staat met de belofte, welke de Heere God omtrent zijn nakomelingschap heeft gegeven.

7. Opdat ik u doe zweren bij de HEERE, de God des hemels, en de God van de aarde, die gij kent als onze God, a) dat gij voor mijn zoon, zo ik nog stierf, vóór ik u nog uitgezonden had, een vrouw nemen zult uit de dochters van de Kanaänieten, in het midden van welke ik woon. 1)

a.Genesis 28:1

1. Izaak, als erfgenaam van de belofte, moet voor elke aanraking met dat geslacht bewaard blijven, in welks land eens zijn nakomelingen zullen komen, en dat altijd meer rijp werd voor het gericht, dat die nakomelingen zouden volvoeren. Om hem voor alle verzoekingen te bewaren, die een dergelijke verbintenis zouden teweegbrengen, stelt hem de vader ondanks zijn reeds 40jarige ouderdom, onder zekere voogdijschap van zijn oudste, getrouwe knecht. Izaak, een zoon van de ouderdom, blijkt in alles een godvrezend man te zijn, maar toch een zwak man, van weinig doorzicht, ongeschikt tot grote dingen: een man, voor wie een krachtig leidsman of een schrandere vrouw nodig was.

Bij de Heere (Jehova), niet bij God (Elohiem) alleen; daar de Heere de belofte gegeven heeft.

4. Maar dat gij naar mijn land, en naar mijn familie 1) trekken, en van daar voor mijn zoon Izaak een vrouw nemen zult. 2)

1. In Abraham’s familie was de dienst van de ware God, hoewel niet geheel rein, toch het meest bewaard gebleven.

2. Door dit bevel wordt openbaar, op welk een wijze Abraham de tucht over zijn zoon uitoefent. Hij stelt hier zijn zoon onder voogdij van zijn knecht (Galaten. 1:1,2). Wij zien ook, hoe Izaak zijn vader in alles gehoorzaam is geweest, en zich vrijwillig onder voogdijschap van Eliëzer heeft laten stellen, zonder enig tegenspreken. Ook hier is hij een waarachtige type van Hem, die in alles de Vader gehoorzaam is geweest.

5. En die knecht, evenals zijn heer de zaak ernstig ter harte nemende, en daarom vóór het afleggen van de eed zekerheid begerende, hoe hij bij mislukken van zijn poging, zich gedragen moest, zei tot hem: Misschien zal die vrouw mij niet willen volgen in dit land; zal ik dan uw zoon moeten weder brengen in het land, waar gij uitgetogen zijt 1) want dan zou het volbrengen van uw wil alleen op die wijze mogelijk zijn.

1. Dit was een natuurlijke zwarigheid, welke zich altijd tegen de dingen van het geloof en van de geest stelt, doch die, evenals de steen van Jezus' graf, door hoger hand wordt weggenomen. Doch, ofschoon Abraham, door zijn geloof aan de trouwe van God, zich verzekerd hield, dat God voor zijn zoon een vrouw zou uitverkiezen en deze gewillig maken om Eliëzer te volgen, zo zag hij echter niet uit de hoogte op Eliëzers kleingelovigheid neer, maar hij boog zich tot hem neer en keurde zijn zwarigheid niet onmogelijk, want de verzekerdheid van de goede uitslag moest Eliëzer, niet van Abraham, maar van God ontvangen.

Eliëzer is hier tevens een voorbeeld, om niet lichtvaardig te zweren. Aleer hij die heilige handeling verricht, wil hij eerst de zwarigheden hebben opgelost.

6. En Abraham zei tot hem: Wacht u, 1) dat gij mijn zoon niet weer daarheen brengt; wij zouden daardoor ongehoorzaam zijn aan God.

1. Abraham drukte zijn knecht door dit woord ten zeerste op het hart, om ervoor zorg te dragen, dat door zijn toedoen Izaak niet weer naar Mesopotamië terugkeert. Nooit mag de zorg voor een huwelijk hem verleiden, om Gods bevel niet te gehoorzamen.

7. a) De HEERE, de God des hemels, 1) die mij uit mijns vaders huis en uit het land van mijn familie genomen heeft, en die tot mij gesproken heeft, en die mij gezworen heeft, zeggende:
b.Aan uw zaad zal ik dit land geven! Die zelf zal Zijn engel 2) voor uw aangezicht zenden, dat gij voor mijn zoon van daar een vrouw neemt. 3)

a.Genesis 12:1 b) Genesis 12:7; 13:15; 15:18; 26:4, Exodus. 32:3 Deuteronomium. 34:4 Hand.7:5

1. "De HEERE, God des hemels." De dubbele benaming wederom, omdat Hij weet, dat zijn Verbondsgod ook die God is, die alle dingen bestuurt, die hem uit zijns vaders huis heeft geroepen, maar hem ook Kanaän tot een erfelijke bezitting heeft gegeven.

2. Abraham heeft reeds op onderscheidene wijzen ondervonden, dat God Zijn Engelen, of Zijn Engel gebruikt ten dienste van de gelovigen. Hij spreekt dit ook hier uit, om zijn knecht vertrouwen in te boezemen.

3. O, mijn geliefden, als het ongeloof u bespringt en aan het wankelen dreigt te brengen, sla dan de blik terug en naar boven, naar uw verleden en naar de Heere heen. Ga dan pleiten op des Heren roepstemmen, leidingen, trouw, almacht en voorzienigheid. Dat zal u kracht

schenken. Menigmaal zult gij dit nodig hebben al schijnt uw geloof ook sinds lang beproefd en gestaald.

8. Maar, opdat ik u geruststelle bij het afleggen van uw eed-indien de vrouw u niet volgen wil, zo zult gij rein zijn van deze mijn, aan mij gegeven, eed; alleen, wat er ook moge gebeuren, breng mijn zoon daar niet weer heen.

9. Toen, nadat hij deze nadere opheldering ontvangen had, leide de knecht zijn hand onder de heup van Abraham, zijn heer, en hij zwoer hem over deze zaak. 1)

1. Aangaande Izaak is beloofd, dat hij een vader van een groot volk zal worden; zo was het zeker, dat hij in de echt moest treden en een vrouw hebben. Daarvoor zorgt God ook. Zijn leven en sterven zijn eer en zijn goed en alles, wat hij had, stond in Gods hand; dus ook de vrouw, die hij hebben moest en van wie hij niet wist, vanwaar zij komen zou.

O.dat zijn gelukkige kinderen, die door hun ouders bij hun leven verzorgd worden. Weesjes vinden weinig trouw in de wereld. Hier en daar moge een vriend zijn; het vrome vaderhart, het liefhebbende moederhart is toch de beste vriend.

II. Vs. 10-28. De knecht vertrekt met tien kamelen en allerlei kostbaarheden naar Mesopotamië, naar de stad van Nachor; hij doet de kamelen neerknielen bij een waterput en bidt, dat de Heere, de God van Abraham, zelf hem het doel van zijn zending tegemoet voere; hij stelt een teken, waaraan hij de voor de zoon van zijn heer bestemde maagd zal kennen. Nauwelijks heeft hij zijn gebed beëindigd, of hij ziet de verhoring. Rebekka, Bethuëls dochter, komt tot de put en vervult door haar dienstvaardigheid het getelde teken; de knecht begiftigt haar; erkent haar, na naar haar afkomst gevraagd te hebben, voor de van God aangewezene, en verheft zijn lof en dankgebed tot de Heere.

10. En die knecht nam tien kamelen van de kamelen van zijn heer, benevens de nodige mannen om ze te leiden (Vs. 32,54), en toog heen; en al het goed van zijn heer was in zijn hand, allerlei goederen nam hij mee, om die aan de toekomstige bruid en haar bloedverwanten ten geschenke te geven (Vs. 22,53), en hij maakte zich op en toog naar Mesopotamië, tussen de Eufraat en de Tiger gelegen, naar de stad van Nachor, dat is Haran (hoofdstuk. 11:31), waarheen hij een weg van 120-125 Duitse mijl had af te leggen.

Eliëzer is de verzorger van Abrahams huis. Hij wil nu ook in den vreemde de eer van Abrahams huis ophouden.

11. En hij deed, nadat hij de reis gelukkig volbracht had en in Haran aangekomen was, de kamelen neerknielen 1) buiten de stad, bij een waterput, tegen de avond, ten tijde als de putsters uitkwamen, om water te putten, gelijk dit nog heden in het Oosten gewoonte is. Zo had hij met overleg plaats en tijd gekozen, om de dochters van de stad te leren kennen, zonder opzien te verwekken. Met mannelijk verstand verenigt hij ook kinderlijke vroomheid; want terwijl hij zo wachtte, wendde hij zich in gebed tot Hem, die alleen in een zo gewichtig geval hem kon raden en leiden.

1. Op een door de geleider gegeven teken knielt de kameel neer. De last, die hij draagt is met touwen of riemen op de rug vastgebonden op zodanige wijze, dat, als de kameel geknield ligt, aan beide zijden de last de aarde raakt en het dier dus uitrusten kan.

12. En hij zei: HEERE! God van mijn heer Abraham! 1) doe haar mij toch heden ontmoeten, 2)leid mij tot degene, die Isaak's gewenste vrouw worden mag, en doe weldadigheid bij Abraham, mijn heer, 3) voor wie er zoveel aan gelegen is, dat er voor zijn zoon een goede keus wordt gedaan.

1. Eliëzer spreekt hier de Heere aan als God van Abraham, omdat de zaak, waarvoor hij optreedt, niet zijn zaak is, maar de zaak van zijn heer en met de belofte in het nauwste verband staat. Daarom ook hier weer het woord "HEERE." In het huis van Abraham had deze grijsaard ook ongetwijfeld de Heere leren kennen. Daarom is het voor hem behoefte, om het aangezicht des Heren te zoeken, aleer hij verder iets verricht.

2. Abrahams knecht wil hiermee zeggen: Heere, tevergeefs zoek ik hier en derwaarts, tevergeefs is mijn arbeid, mijn ijver, mijn moeite, indien Gij deze zaak niet bestuurt.

3. Eliëzer pleit hier voor zijn heer en smeekt, dat de Heere God van het verbond gedachtig moge zijn, hetwelk hij met Abraham heeft opgericht. Welk een voorbeeld voor alle dienstbaren is deze eenvoudige dienstknecht van de vader van de gelovigen!

13. Zie, ik sta bij de waterfontein, en de dochters van de mannen in deze stad zijn uitgaande om water te putten. Wie moet ik uit haar kiezen? Ik kan de rechte keus niet doen, wijs Gij mij aan, wie ik te kiezen heb, en laat het U welgevallig zijn, mij een teken te geven.

14. 1) Zo geschiede, dat die jonge dochter, tot welke ik zal zeggen: Neig toch uw kruik, dat ik drinke; en zij, niet alleen mij zal geven wat ik vraag, maar mijn wensen voorkomende, zal zeggen: Drink, en ik zal ook uw kamelen drenken, diezelve zij, die Gij uw knecht Izaak toegewezen hebt, en dat ik daaraan zal herkennen, dat Gij weldadigheid bij mijn heer gedaan hebt; 2) dat toch zal zonder twijfel een goede moeder zijn, die zo dienstvaardig jegens vreemdelingen is.

1. Het teken, dat Eliëzer bepaalde, bewijst, hoeveel waarde men in het huis van Abraham hechtte aan goede werken, aan werken van vriendschap, gastvrijheid en milddadigheid tegenover mensen en dieren.

De gelovigen mogen tekenen begeren, doch altijd alleen zulke tekenen, als in de gewone, natuurlijke loop van de zaak voorkomen, en niet zoals de Joden deden, iets bovennatuurlijks en buitengewoons, als een teken uit de hemel. Wij weten dat de hemelse dingen onder de aardse dingen verborgen zijn, en daarom mogen en moeten wij letten op tekenen en wenken, die God ons door de aardse van de hemelse dingen geeft. Ook zien wij hier de zo noodzakelijke als plichtmatige voorbede van de heiligen voor elkaar. Het gebed van Eliëzer is: "Doe weldadigheid bij Abraham, mijn heer"! En Abraham bad ongetwijfeld te huis: "Doe weldadigheid bij Eliëzer!" En zie, nog gedurende het gebed komt de verhoring.

2. Wij horen hier het heerlijk gelovig gebed van een vrome en godzalige man, die bij zo zware zaak een teken vraagt, gelijk ook enige andere voortreffelijke mensen gedaan hebben. Wij moeten zulke geloofshelden, die uit bijzonder vertrouwen op God voortkomen, niet nadoen, niet nabootsen, daar wij daaromtrent geen bevel hebben, en het dus in het rechte niet geschieden kan. Wij moeten in ons gebed de uitkomst van alle zaken aan Gods genadige wil overgeven.

Eliëzer toont hier een schrander man te zijn. Want het teken, dat hij vraagt, zal bewijzen, of de vrouw, die hij voor Izaak nodig acht, in de eerste plaats een kloeke, maar ook een hulp biedende vrouw is. Een kameel drinkt toch over het algemeen zeer lang, vooral na een reis.

15. En het geschiedde, eer hij geëindigd had 1) te spreken, ziet, zo kwam Rebekka uit, a) welke aan Bethuël geboren was, de zoon van Milka, de vrouw van Nachor, de broeder van Abraham; 2) en zij had haar kruik op haar schouder.

a.Genesis 22:23 Genesis 11:27-29

1. "Eer zij roepen, zo zal ik antwoorden; terwijl zij nog spreken, zo zal Ik horen." Jesaja 65:24). God had het zo beschikt, dat aleer Eliëzer zijn mond opende, om te bidden, Rebekka reeds het huis van haar vader had verlaten, opdat deze eenvoudige kinderlijke ziel niet lang behoefde te wachten op de verhoring van het gebed. De Heere kent Zijn kinderen. Ook hier weer als overal, op het gebed schenkt de Heere de verhoring.

2. Welk een nauwkeurigheid spreidt de Schrift hier ten toon in die opsomming van het geslacht van Rebekka. Het is, opdat het duidelijk zou blijken, dat de zoon van de belofte werd verbonden met een vrouw uit het gezegend geslacht van Sem.

16. En die jonge dochter was zeer schoon 1) van aangezicht, een maagd, en geen man had haar bekend; en zij ging af naar de fontein, en vulde haar kruik en ging op.

1. De Heilige Schrift kent ook aan schoonheid waarde toe. Zij vat met het goede het schone samen, gelijk de Griek met het schone het goede. In de schoonheid van de stammoeders van Israël ziet gij een beeld van een heilig schoon zielenleven.

17. Toen liep die knecht, die van haar afkomst nog wel niets wist (Vs. 15), maar door lieftalligheid reeds gunstig voor haar gestemd was (hoofdstuk. 29:9 vv.), haar tegemoet, en hij zei, om nu het door hem genoemde teken (Vs. 14) te beproeven: Laat mij toch een weinig water uit uw kruik drinken. 1)

1. Van het gebruik, dat zij van haar waterkruik zou maken hing het af, of zij de uitverkoren maagd was, die Eliëzer zocht. Ook de Heere Jezus stelde de ontmoeting van een man met een waterkruik, tot teken van het huis, waar de discipelen moesten ingaan, om het Pascha te bereiden; en wie denkt niet bij de vraag van Eliëzer aan Rebekka, om hem een weinig water te drinken te geven, aan dezelfde vraag van de Heer bij de fontein van Jakob aan de Samaritaanse vrouw?.

18. En zij zei: Drink, mijn heer! en zij haastte zich, en liet haar kruik neer op haar hand, en gaf hem te drinken.

19. Als zij nu voleindigd had van hem te drinken te geven, zei zij: Ik zal ook voor uw kamelen putten, totdat zij voleindigd hebben te drinken.

20. En zij haastte zich, en goot haar kruik uit in de drinkbak, en liep weer naar de put1) om te putten, en zij putte voor al zijn kamelen. 2)

1. Wij vonden op de weg tussen Orpha en Bir verscheidene putten, bij welke de maagden uit de naburige dorpen hun vee drenkten. Zij waren niet gesluierd, als in de steden. Zodra wij haar groetten en van onze paarden stegen, brachten zij ons water en drenkten onze paarden. Dit was mij bijzonder merkwaardig, omdat Rebekka in deze streek zich zo dienstvaardig betoond had; misschien dronken wij uit dezelfde put, waaruit zij geput had.

2. Eliëzer zocht een nederige, uit liefde tot alle dienst bereidvaardige vrouw voor zijn heer, en hij had haar gevonden. Rebekka was niet enkel vriendelijk en beleefd jegens de vreemdeling, maar ook ten hoogste gewillig, om hem niet alleen de gevraagde dienst te bewijzen, maar ook om, ongevraagd, dezelfde dienst aan zijn lastdieren te vervullen; ja, zij deed dit met een ijver en haast, als ware zij bevreesd, dat haar dit werk uit de hand kon genomen worden. Kon zij niet één van de dienstknechten of dienstmaagden van haar vader of broeder geroepen hebben; ja, stonden de mannen van Eliëzers gevolg niet bij de kamelen, die zij haar kruik had kunnen toereiken, opdat deze de lastdieren te drinken gaven. Doch het viel haar niet in, dit te doen.

21. En de man ontzette 1) zich over haar; hij was geheel in haar beschouwing verdiept, toen zij met zulk een ijver haar dienstvaardigheid bewees; stilzwijgende 2) bleef hij haar aanzien, om nog nauwkeuriger te merken3) of de HEERE zijn weg voorspoedig gemaakt had of niet, of de Heere hem aanstonds de rechte had toegezonden, dan of zij misschien geen uit Abrahams familie was; in dat geval had hij, ondanks deze in het oog vallende overeenkomst met het door hem gevraagde teken, haar niet als de geschikte vrouw voor Izaak kunnen beschouwen.

1. In het Hebreeuws Mishthaeh: in een toestand gerakende van verwondering en verbazing. De verhoring van het gebed heeft, als het ware tweeërlei invloed op hem. Vooreerst maakt zij hem klein onder deze grote weldaden Gods, en aan de andere zijde komt zij hem zo groot voor, dat hij nauwelijks kan geloven, dat zij nu reeds en zo dadelijk heeft plaats gehad.

2. Deze verwondering bij de knecht van Abraham toont, dat er twijfel in zijn ziel was. Zwijgend overdenkt hij, of God zijn reis heeft voorspoedig gemaakt. Is hij dan in het onzekere, omtrent de besturing Gods, Wie hij om een teken en getuigenis heeft gevraagd? Ik antwoord, dat bij de vromen het geloof nooit zo volkomen is, of vele twijfelingen lopen er onderdoor. Er is dus niets ongerijmds in, indien de knecht van Abraham, hoewel hij zich aan de Voorzienigheid Gods overgeeft, toch door velerlei gedachten en overdenkingen als geslingerd is en in besluiteloosheid heeft verkeerd. Vervolgens: het geloof, ofschoon het de gemoederen van de vromen rustig en vreedzaam maakt, zodat zij geduldig op God wachten,

ontsluit hen niet van alle zorg; daar het noodzakelijk is, dat het geduld zelf, geoefend wordt, door het in gespannen verwachting afwachten, totdat de Heere vervult, Wat Hij belooft. Overigens, ofschoon deze aarzeling bij Abrahams knecht niet zonder zonde is, daar zij ontspruit uit de onvastheid van het geloof, is zij wel te verontschuldigen, daar hij op niets anders zijn ogen richt, maar slechts van de uitkomst de bevestiging verlangt, opdat hij merke, dat God hem nabij is.

3. Een jong gezel moet niet blindelings op een persoon vallen en denken, dat hij, zo hij haar niet verkrijgt, uit de wereld moet uitgaan; maar hij moet altijd op God, de Heere zien, wat Die hem geven wil. Wat God geeft, is ons ten zegen; wat mensen- en ogenlust geeft, dat wordt tot een heiligend vuur.

22. En het geschiedde, als de kamelen voleindigd hadden te drinken, dat die man van de goederen, die hij meegebracht had, 1) een gouden voorhoofdsiersel nam, waarvan het gewicht was een halve sikkel (ruim twee dukaten) en tweearmringen aan haar handen, waarvan het gewicht was tien sikkels goud (twee en veertig dukaten) om haar haar dienstvaardigheid te belonen.

1. Is dit versieren niet in strijd met 1 Tim.2:9,10 en 2 Tim.3:4,5. Was Sara een vorstin, Rebekka moest een prinses worden, en men gunt gaarne aan voorname personen voorrang in kleding en tooisel. De grote overvloed in goud, edelgesteenten en andere kostbaarheden bij de priesters en in de tempel, was niet tot verhovaardiging.

Met vele gouden sieraden beladen, was Abrahams gezant Eliëzer, aan de waterfontein in Mesopotamië gekomen. "Laat mij drinken," zo vroeg hij aan Nahors dochter, en, als zij het water voor hem en zijn kamelen had geput, was zij met veel goud versierd, als de uitverkoren bruid van Abrahams zoon. Bij Jakob’s fontein was meer dan Eliëzer, was de Gezondene van God, aan wie de Vader gegeven had, het eeuwige leven in zichzelf te hebben, en dit te geven, aan wie Hij wilde. De Samaritaanse wendde zich niet af, zij hoorde naar die vraag; zij werd gezegend met giften van de hemel. Hoort Hem, geliefden! als Hij tot u spreekt. Hij komt met Zijn Evangelie in uw huizen, om met Zijn Geest in uw harten te komen.

23. Want hij had gezegd, voordat hij de geschenken overgaf: Wiens dochter zijt gij? geef het mij toch te kennen; is er ook ten huize van uw vader plaats voor ons om te vernachten. 1)

1. Niet aleer hij weet, wie zij is, geeft Eliëzer haar zulke kostbare geschenken. Hij verzwijgt haar echter het doel van zijn reis.

2. En zij had tot hem gezegd: Ik ben de dochter van Bethuël, de zoon van Milka, die zij Nachor gebaard heeft, alzo van een wettige zoon van Nachor, niet van zijnbijvrouw, Reüma. (hoofdstuk. 22:20 vv.).

3. Voorts had zij tot hem gezegd, hem op zijn tweede vraag antwoordende, en tegelijk op echt vrouwelijke wijze hem uitnodigende: Ook is er stro en veel voer bij ons, ook plaats om te vernachten. Hierop legde hij het voorhoofdsiersel en de armbanden op haar (Vs. 22).

26. Toen hij nu genoegzaam wist, dat dit de verkorene des Heren was, neigde die man zijn hoofd ter aarde, en aanbad de HEERE.

27. En hij zei: 1) Geloofd zij de HEERE, de God van mijn heer Abraham, die Zijn weldadigheid en waarheid niet nagelaten heeft van mijn heer, die Zijn reeds zo dikwijls betoonde genade, en Zijn belofte omtrent zijnnakomelingschap ook hierdoor weer zo heerlijk bevestigd heeft; aangaande mij, de HEERE heeft mij op deze weg geleid, ten huize van de broeder van mijn heer. (Vs. 21).

1. Hij hoorde het wellicht niet meer, dat de jonge dochter hem ook nog sprak van nachtverblijf, want "nog terwijl zij sprak, neigde die man zijn hoofd en aanbad de Heere"..Bracht hij ook hulde aan Rebekka's lieftalligheid, aan God zelf behoorde de aanbidding, en "hij zei: geloofd zij de Heere, de God van mijn heer Abraham, die Zijn weldadigheid en waarheid niet nagelaten heeft van mijn heer; aangaande mij, de Heere heeft mij op deze weg geleid, ten huize van de broeder van mijn heer." Zo huldigt hij eerst de goedheid en trouw des Heren, betoont de Heere zijn dank en biedt daarop aan Rebekka de gouden sieraden aan.

Ook hieruit blijkt de echte vroomheid van Eliëzer. Hij heeft gebeden, maar hij moet ook danken. En waar hij dankt, daar blijft hij niet hangen aan de tweede oorzaak, maar verheft zich tot de eerste, tot God, die in de weg van Zijn Voorzienige zorg, het aldus heeft beschikt. Zijn twijfel is verdwenen.

28. En die jonge dochter liep naar de stad, en gaf ten huize van haar moeder 1) alles te kennen, wat haar bij de waterput geschied was, gelijk deze zaken waren.

1)Waarschijnlijk had ook Rebekka's moeder een afzonderlijke tent gelijk Sara, ofschoon het ook mogelijk is, dat hier bedoeld wordt, dat Rebekka het eerst zich tot de moeder wendde, die dan in overleg met haar man, of op eigen gezag, Laban uitzond, om Eliëzer nachtverblijf aan te bieden.

III. Vs. 29-61. Als Rebekka haar ontmoeting verhaald heeft, gaat Laban, haar broeder, aanstonds naar buiten en haalt de vreemdeling met zijn kamelen binnen. Deze wil echter geen bete gebruiken, voordat hij zijn last volbracht heeft; hij deelt deze mee, verhaalt de gehele toedracht van de reis, en vraagt om antwoord. Laban erkent met de zijn Gods wonderbare leiding, schenkt zijn goedkeuring tot het huwelijk, en, daar de knecht de volgende morgen reeds afreizen wil, laat men aan de bruid zelf de beslissing over, of zij nu meetrekken of later volgen wil. Zij verklaart zich tot meetrekken bereid en verlaat onder zegenwensen het ouderlijk huis.

29. En Rebekka had een broeder, wiens naam was Laban (de wijze); en Laban liep 1) tot die man naar buiten tot de fontein.

1. In het Hebreeuws Jarats, "rende" in de zin van "haastte zich." Labans begeerte was opgewekt door het gezicht van de sieraden. Hij haast zich, zonder twijfel om ook iets machtig

te worden. Niet Laban had echter Eliëzer moeten uitnodigen, maar Bethuël. Deze schijnt een man geweest te zijn van een zeer zwak karakter, die eigenlijk niet meetelde in het gezin. De moeder en Laban zijn de hoofdpersonen. Rebekka doet zich later ook wel enigszins als haar moeder kennen.

30. En het geschiedde, als hij dat voorhoofdsiersel gezien had, dat Rebekka ontvangen had, en de armringen aan de handen van zijn zuster; en als hij gehoord had de woorden van zijn zuster Rebekka, zeggende: Alzo heeft die man tot mij gesproken; zo kwam hij, begerig naar rijke geschenken, tot die man, en ziet, hij stond bij de kamelen, bij de fontein nog op dezelfde plaats, wachtende, wat de Heere verder doen zou. Dit was aan Laban zeer welkom, die zich gehaast had, opdat de vreemdeling niet misschien elders zijn intrek zou nemen.

31. En hij zei: Kom in, gij gezegende des HEREN, 1) waarom zou gij buiten staan? want ik heb het huis voor u en de uwen bereid, en de plaats voor de kamelen; 2)gij behoeft mij slechts te volgen, om een herbergzaam dak te vinden.

1. In het Hebreeuws Baroech Jahweh. Laban vertoont hier het echte beeld van de listige hebzuchtige. Zo lief en vleiend mogelijk spreekt hij Eliëzer aan, opdat diens hart voor hem zou gewonnen worden. De hebzuchtige wringt zich dikwijls in duizend bochten, om zijn doel te bereiken. Hebzucht en valsheid gaan daarom ook vele malen nevens elkaar.

2. Bethuël, de vader van Rebekka was ongetwijfeld zeer oud en weinig geacht in zijn huis; althans Laban had er het hoogste woord. Welk een tegenstelling met het huis van Abraham. Men ziet het terstond, waar God waarlijk gevreesd wordt en waar niet. Rebekka had, verstandig genoeg, haar moeder de zaak te kennen gegeven; doch de kostbare gouden armringen en het gouden voorhoofdversiersel trokken terstond het oog van Laban, die hebzuchtig van aard was (zoals later overvloedig bleek), zodat hij terstond naar buiten liep, en de rijke gezant met zijn gevolg binnen nodigde met de woorden: Kom in, gij gezegende des Heren! Want ofschoon Laban zelf ongodsdienstig was, zo kende hij nochtans de taal van het geloof en van de godsvrucht, die in de stam en in zijns vaders huis niet vreemd was.

Wat Rebekka uit dienstvaardigheid deed, deed Laban uit hebzucht: wel mogen wij ons zelf onderzoeken, uit welke beginselen onze daden voortkomen.

32. Toen kwam die man naar het huis toe, en men ontgordde de kamelen, maakte de riemen los en nam met hulp van de knechten de last af, en men gaf de kamelen stro en voer, en nam de man met zijn begeleiders in huis en gaf hem water, om zijn voeten te wassen, en de voeten van de mannen, die bij hem waren1) (hoofdstuk. 18:4).

1. Zonder voetwassing kon Eliëzer zich niet als Bethuëls gast beschouwen.

Deze uitvoerige tekening van Eliëzers ontvangst in Bethuëls huis, moet strekken, om in verband met hetgeen volgt, Eliëzers karakter, nauwgezetheid en ijver te beter in het licht te stellen. Men zag het de lastdieren en ook Eliëzer en zijn gevolg aan, dat zij van de lange tocht vermoeid waren. Zij zagen er misschien moe en afgereisd uit. Men zocht het allen zoveel

mogelijk gemakkelijk en aangenaam te maken. Reeds was de overvloedige dis aangericht, "daarna werd hem het eten voorgezet; maar hij zei: ik zal niet eten totdat ik mijn woorden gesproken heb. En hij (Laban) zei: spreek." Dat wij allen even trouw en nauwgezet als deze dienstknecht van Abraham handelen mochten! Eerst de plicht en dan het genot, eerst de last van de meester en dan de last van het vlees!.

33. Daarna, nadat hij zijn voeten gewassen had, werd hem te eten voorgezet; maar hij zei: Ik zal niet eten, totdat ik mijn woorden gesproken heb, die ik op last van mijn heer moet spreken. En hij, Laban, zei: Spreek! 1)

1. Waar polygamie gewoonte is, kan een vader de kinderen, bijzonder de dochters van die vrouw, die hij minder liefheeft gemakkelijk terugzetten; de broeders treden daarom als voogden voor hun zusters op, om haar rechten te bewaren en haar zaak te besturen. (Genesis 34:5,11,25 Richteren. 21:22 2 Samuel. 13:22)

34. Toen zei hij, terwijl Bethuël het mede hoorde (Vs. 50): Ik ben een knecht van Abraham, uw bloedverwant, die gij kent;

35. En de HEERE heeft mijn heer, sedert hij uit Haran getrokken is, zeer gezegend, zodat hij groot geworden is in rijkdom en aanzien; en Hij heeft hem gegeven schapen en runderen en zilver en goud en knechten en maagden en kamelen en ezelen. 1)

1. Daar Eliëzer Labans karakter reeds heeft doorzien, zo werpt hij niet de paarlen voor de zwijnen, maar spreekt bepaald tot hem over de tijdelijke zegeningen van zijn heer Abraham. En dit alles wordt door hem verenigd met zoveel aanbiddende eerbied voor Jehova, en met zo vele blijken van zijn gehechtheid en trouw aan zijn heer, en met zoveel aandrang, wat de zaak betreft, dat Laban en al de huisgenoten toegaven.

36. En Sara, de vrouw van mijn heer, die onvruchtbaar was, heeft mijn heer een zoon gebaard, nadat zij oud geworden was; 1) en hij heeft hem gegeven alles, wat hij heeft; hij heeft hem tot enige erfgenaam gemaakt.

1. Deze mededeling dient, om Rebekka’s ouders te verzekeren, dat, gelijk Rebekka, ook Izaak de spruit is van een wettige vrouw.

37. En mijn heer heeft mij doen zweren, zeggende: Gij zult voor mijn zoon geen vrouw nemen van de dochters van de Kanaänieten, in wiens land ik woon;

38. Maar gij zult trekken naar het huis van mijn vader en naar mijn geslacht, en zult voor mijn zoon een vrouw nemen.

39. Toen zei ik tot mijn heer: Misschien zal mij die vrouw niet volgen. 1)

1. Het verdere: "zal ik dan uw zoon moeten weder brengen in het land, waar hij uitgetogen zijt:" (Vs. 5) laat hij weg, omdat dit niet geschikt was voor de oren van hen, met wie hij sprak.

40. En hij zei tot mij: de HEERE, voor wiens aangezicht ik gewandeld heb, en volgens wiens wil ik besloten heb, wat ik u nu opdraag, zal Zijn Engel met u zenden, en Hij zal uw weg voorspoedig maken, dat mijn wens vervuld worde, en dat gij voor mijn zoon een vrouw neemt uit mijn geslacht en uit mijns vaders huis.

41. Dan echter zult gij van mijn eed rein zijn, wanneer gij tot mijn geslacht zult gegaan zijn; en indien zij haar u niet geven, zo zult gij rein zijn van mijn eed.

42. En ik kwam, met die last uitgezonden, heden aan de fontein; en ik zei: O HEERE! God van mijn heer Abraham! zo Gij nu mijn weg voorspoedig maken zult, op welke Ik ga!

43. Zie, ik sta bij de waterfontein; zo geschiede, dat de maagd, die uitkomen zal, om te putten, en tot welke ik zeggen zal: Geef mij toch een weinig water te drinken uit uw kruik.

44. En zij tot mij zal zeggen: Drink gij ook, en ik zal ook uw kamelen putten; dat deze die vrouw zij, die de HEERE aan de zoon van mijn heer heeft toegewezen.

45. Eer ik geëindigd had te spreken in mijn hart, ziet, zo kwam Rebekka uit, en had haar kruik op haar schouder, en zij kwam af tot de fontein, en putte, en Ik zei tot haar: Geef mij toch te drinken.

46. Zo haastte zij zich, en liet haar kruik van zich neer, en zei: Drink gij, en ik zal ook uw kamelen drenken; en ik dronk, en zij drenkte ook de kamelen.

47. Toen vroeg ik haar, en zei: Wiens dochter zijt gij? En zij zei: De dochter van Bethuël, de zoon van Nachor, welke Milka hem gebaard heeft. Zo leide ik het voorhoofdsiersel op haar aangezicht, en de armringen aan haar handen.

48. En ik neigde mijn hoofd, en aanbad de HEERE; en ik loofde de HEERE, de God van mijn heer Abraham, die mij op de rechte weg geleid had, om de dochter van de broeder (broederszoon) van mijn heer voor zijn zoon te nemen.

Eliëzer schaamt zich zijn Godsvrucht niet, maar het is hem behoefte, openlijk de eer van zijn God groot te maken.

49. Nu dan, zo gijlieden weldadigheid en trouw aan mijn heer doen zult, gelijk de Heere in deze gehele zaak barmhartigheid en waarheid (Vs. 27) aan hem gedaan heeft, geeft het mij te kennen, en zo niet, zo gij tegen de goddelijke aanwijzingen in handelen wilt, geeft het mij ook te kennen, opdat ik mij ter rechter- of ter linkerhand, naar enige andere plaats, wende, 1) om bij anderen van Abrahams familie een jonge dochter te zoeken.

1)Christelijke jongelingen moeten het jawoord niet met geweld van de beminde en haar ouders willen afdwingen, maar alles aan de leiding Gods overgeven.

50. Toen antwoordden Laban en Bethuël, 1) als uit één mond, en zeiden: Van de HEERE is deze zaak voortgekomen;
2. wij erkennen duidelijk in de gehele toedracht van de zaak de leiding Gods; wij kunnen kwaad noch goed tot u spreken; wij kunnen noch vóór, noch tegen spreken, daar de Heere reeds beslist heeft.

1)"Laban en Bethuël"; niet Bethuël en Laban. Wederom een bewijs, dat Bethuël niet of weinig werd geteld. Het vermoeden is wel eens uitgesproken, dat hij zinneloos, verbijsterd van verstand is geweest. Uit de rangschikking van de namen hier zou men dit kunnen afleiden, daar de Heilige Schrift altijd ten hoogste opkomt voor de rechten van de ouders.

2. Waar des Heren wil duidelijk is, mag geen "Neen" daartegen opkomen; maar het mag ook niet eens in het hart zijn, of er bovendien nog een "Ja" uit overleg en keus nodig ware. Dan ware het toch ook mogelijk, dat de uitslag van het overleggen een "Neen" ware. Bij de overtuiging: "dat komt van de Heere!" is er geen keus van overleg meer! dan betaamt het, noch kwaad noch goed sprekende, dat is niet overleggende of het "Ja" of "Neen" zal zijn, maar zwijgende, en onvoorwaardelijk zich aan Zijn wil over te geven.

Als ouders zien, dat God het met hun kinderen tamelijk wel maakt, mogen zij er zich niet tegen verzetten. Als God wil, moeten de ongelovigen de gelovigen naspreken, en zich onderwerpen, als is het ook geveinsd. Ja, meermalen legt God de wildste vijanden, even als de wildste dieren een breidel in de mond.

Uit deze bekentenis van Laban en Bethuël is zichtbaar, hoe ook onbekeerde gemoederen ertoe gedwongen kunnen worden, om de Heere de eer te geven. De bewijzen, dat het een besturing Gods is, kunnen zó duidelijk zijn, zó onmiskenbaar, dat ongelovigen, huns ondanks, moeten uitroepen: indien er een Voorzienigheid Gods is, dan is zij hier zichtbaar!.

51. Zie, Rebekka is voor uw aangezicht; neem haar en trek heen; zij zij de vrouw van de zoon van uw heer, gelijk de HEERE gesproken heeft, door zijn wonderlijke leidingen.

52. En het geschiedde, toen Abrahams knecht hun woorden hoorde, zo boog hij zich ter aarde voor de HEERE, 1) om Hem voor zo grote zegen te prijzen.

1. Eliëzer dankte niet Bethuël noch Laban, maar de Heere.

Uit deze vroomheid van de knecht blijkt, dat Abraham werkelijk, gelijk de Heere hem daartoe geroepen had, aan zijn huis had bevolen, om des Heren wegen te houden en te doen wat recht en goed is. (18:19)

53. En de knecht langde voort zilveren kleinoden en gouden kleinoden tot versiering, en klederen, gelijk de bruidegom deze gewoonlijk aan zijn bruid ten geschenke gaf, 1)en hij gaf die in Isaak’s naam aan Rebekka; hij gaf ook aan haar broeder, die bij de gehele zaak in de plaats van de vader gesproken had, en aan haar moeder kostelijkheden, kostelijke vruchten en voortbrengselen van het land Kanaän. (hoofdstuk 43:11).

1. Daartoe behoorde ook een kostbare sluier van rode zijde, gelijk nog heden door de bruidegom aan de bruid bij de verloving gegeven wordt. Tot het aankopen van al de hier genoemde kostbaarheden was Abraham in de gelegenheid door de nabijheid van de reeds vroeg handeldrijvende Feniciërs en de door Kanaän naar Egypte doortrekkende karavanen. (hoofdstuk. 37:2)

Tot zover was alles goed gegaan.

54. Toen alzo de gehele zaak beslist was, aten en dronken zij, hij en de mannen, die bij hem waren; en zij vernachten en zij stonden ‘s morgens vroeg op, en hij zei reisvaardig voor hem komende: Laat mij trekken tot mijn heer, opdat ik zo spoedig mogelijk bij hem zij.

55. Toen zei haar broeder en haar moeder: Laat de jonge dochter enige dagen, of een tiental dagen bij ons blijven, opdat wij eerst haar reis voorbereiden en nog een tijd haar bijzijn en het uw mogen genieten; daarna zult gij gaan.

In die wens lag niets onredelijks. Integendeel, het zou onmoederlijk gehandeld zijn, indien zij het niet gedaan had. De moeder moet echter ook leren haar moederlijke toegenegenheid op te offeren aan de wil des Heren.

56. Maar hij, Laban wellicht reeds doorziende, hoofdstuk 31:7) zei tot hen: Houdt mij niet op, daar de HEERE mijn weg voorspoedig gemaakt heeft! Gij hebt de hand Gods opgemerkt in de ontmoeting en daarom noch kwaad noch goed gezegd, gelijk het u betaamde. God heeft mij haar, de eerste, die ik ontmoette, als Isaak’s vrouw aangewezen; die spoed is ook voor ons een aanwijzing, die wij moeten volgen; laat mij trekken, dat ik tot mijn heer ga, 1) en hem zo spoedig mogelijk met de goede tijding verblijde!

1. Welk een goede trouw van het begin tot het einde! Hij roert geen bete aan, voordat hij zijn last volbracht heeft; en als hij die volbracht heeft, kan niemand hem houden, hij moet tot zijn heer terugkeren en de genade bekend maken, die de Heere hem op zijn reis gegeven heeft. Welk een onbaatzuchtigheid, welk een zelfverloochening, welk een opoffering voor zijn heer!.

Hij zou vrolijke dagen in de familie hebben kunnen doorbrengen; maar hij weet, dat zijn heer met gespannen verlangen de uitslag van deze reis tegemoet ziet, en hij wil zo spoedig mogelijk diens zorg in dankende vreugde verwisselen.

57. Toen zeiden zij: Laat ons de jonge dochter roepen, en haar mond vragen; laat ons aan haar de beslissing overlaten, gelijk dit bij het uithuwen van een jonge dochter betaamt.

Het voorstel werd stellig gedaan, om hun wens vervuld te krijgen. Zij rekenen er echter niet mee, dat de Heere de harten neigt als waterbeken.

58. En zij riepen Rebekka, en zeiden tot haar: Zult gij met deze man, die u nu reeds tot uw bruidegom geleiden wil, trekken 1) of zullen wij u later tot Izaak laten gaan? En zij

antwoordde: aanstonds besloten, wat zij zou doen, gelijk beslistheid en vastheid in het handelen zich ook later als een hoofdtrek van haar karakter vertoont (hoofdstuk. 27:5 vv.), zodat zij bezat wat Izaak miste en daardoor uitnemend voor hem geschikt was (zie "Ge 24.63): Ik zal trekken, 2) nog heden met hem meegaan.

1)"Wilt gij met deze man trekken?" Een gewichtige vraag aan u, zondige en zwakke mens! die wij u doen met de vinger naar die Jezus, die uw leidsman wil zijn naar het huis van de Vader.

2. Van een toestemmen tot het huwelijk is hier geen sprake, dat had zij reeds de vorige dag gedaan door het aannemen van de geschenken; wel van het nu meegaan of later volgen.

In dat korte antwoord ligt iets beslists. Het is een teken van een karakter, dat weet wat het wil, spoedig en vastberaden. Zulk een vrouw had Izaak nodig. Izaak en Rebekka vertegenwoordigen, stille maar ook vastberaden overgegevenheid aan de wil des Heren, opdat zij aldus ons het typisch beeld zouden vertonen van Hem, die gezegd heeft; Zie, Ik kom, om Uw wil te doen! en van de Kerk, die uit een gewillig volk zou bestaan op de dag Zijn legermacht.

59. Toen lieten zij Rebekka, hun zuster, 1) en haar voedster 2) (Debora hoofdstuk. 35:8) trekken, bovendien Abrahams knecht en zijn mannen.

1. Zij wordt hier genoemd naar haar betrekking tot Laban, die in deze gehele zaak de hoofdrol gespeeld heeft.

Ook hier weer met voorbijgang van Bethuël, Laban op de voorgrond.

2. De Hebreeuwse moeders zoogden zelf hun kinderen; waar echter een voedster nodig was, daar bleef zij haar leven lang in het huis en nam er een eervolle plaats in.

60. En zij zegenden 1) Rebekka, en zeiden tot haar: O, onze zuster! word gij, door uw nakomelingschap, tot duizenden miljoenen, en uw zaad bezitte de poort van zijn haters!

1. Door Goddelijke leiding komt hun zegenwens overeen met de zegen, die aan Abraham’s zaad door de Heere beloofd was. (hoofdstuk. 22:17).

Of zij erbij nadachten of niet, zij moesten zegenen, evenals later Biliam, het menende of niet menende, zegenen moest; en wat zij zeiden, zou vervuld worden. Abraham zelf zou zoveel niet hebben durven zeggen; juist door de grootste vijanden laat God ons meermalen de grootste zegeningen aankondigen. (Genesis 31:44 vv.).

Aan Rebekka werden twee dingen medegegeven: haar zoogster en de zegen Gods. Goddelijke en moederlijke bescherming.

61. En Rebekka maakte zich op, na alzo gezegend te zijn, en van haar betrekkingen afscheid te hebben genomen, met haar jonge dochters, die men als haar dienstmaagden meegaf, en zij reden op kamelen, die Eliëzer medegebracht had, en volgden de man; en die knecht nam Rebekka onder zijn leiding en bescherming, en toog heen, de bruid met zich voerende, langs dezelfde weg, die eens Abraham op zijn tocht naar Haran bewandeld had (hoofdstuk. 12:5); het was ook in waarheid een Abrahams-tocht) (Psalm. 45:11).

IV. Vs. 62-67. Terwijl het reisgezelschap Berséba bereikt, komt Izaak juist van de put Lachai-Róï, waar hij gebeden had; hij ziet in de verte de kamelen. Evenzo ziet Rebekka, dat een man hen op de weg tegemoet komt, en verneemt, op haar vraag, wie hij is; zij maakt zich tot de ontmoeting gereed en wordt door de bruidegom in de tent van zijn moeder geleid, om van nu aan zijn vrouw te zijn.

62. Izaak nu kwam van daar men komt tot de put Lachai-Róï, die sedert Hagar's ontmoeting (hoofdstuk. 16:14) in de familie als een plaats van goddelijke openbaringen beschouwd werd (hoofdstuk. 25:22); en hij woonde in het Zuiderland. 1)

1. In de nabijheid van Berséba, van waar Abraham vertrokken was (hoofdstuk 22:19 vrgl. 23:2), en waarheen hij na Sara's dood niet meer dacht terug te keren, daar hij te Hebron, waar zij begraven lag, wilde blijven, had Izaak een eigen van de vader onafhankelijke huishouding. (hoofdstuk. 25:11).

63. En 1) Izaak was uitgegaan uit zijn tent naar de nabijgelegen waterput, om te bidden2) in het veld 3) om in stil biddend overdenken onder Gods vrije hemel te zijn, en het was tegen het vallen van de avond 4) toen hij zijn bezigheden had verricht; en wat zou anders de hoofdzaak van zijn overdenkingen en gebeden geweest zijn, dan zijn nabijzijnd huwelijk? Had hij weinig werkzaam aandeel in de keuze van zijn vrouw, hij nam er des te meer door gebed deel in, en hij hief, toen hij naar zijn tent te Berséba terugkeerde zijn ogen op over de vlakke streek, waardoor Eliëzer moest komen, en zag toe en ziet, de kamelen kwamen.

1. Terwijl wij in Abraham een geloofsheld aanschouwden, zoals wij geen tweede vinden (hoofdstuk. 22), zien wij in Izaak meer de man van de liefde voor ons; in Jakob zullen wij de drager van de hoop ontmoeten. Izaak heeft weinig persoonlijke zelfstandigheid; zijn roeping is meer, om een overgang van de eerste tot de derde aartsvader te zijn, daarom zijn ook de mededelingen uit zijn leven weinige. Daarentegen bestaat zijn voorrang daarin, dat hij des te meer inwendig leeft, en in diepten indringt. Men kan het hem overal aanzien, dat hij de zoon is van een verstorven lichaam, de zoon van een moeder, die lang toegesloten is geweest, en alzo op bijzondere wijze een gave Gods is; het over hem opgeheven offermes zal wel nooit uit zijn ziel uitgewist zijn. Hij bleef zijn gehele leven lang een aan de Heere gewijd offer. Om de dingen van het aardse leven bekommerde hij zich weinig en in alle zaken liet hij zich leiden; hoe meer echter de buitenwereld hem onverschillig liet, des te meer leefde hij in de dingen van de geest.

2. Alleen deze trek kenschetst Izaak reeds in zijn stille godsvrucht; hij was een biddende ziel, en zou hij thans niet bidden, nu er zulk een gewichtige zending plaats had? En zie, hetgeen

waar hij om bad, was nabij; zo verhoort de Heer ons steeds, terwijl wij bidden; doch het wordt ons soms later, op ‘s Heren tijd, en naar zijn wijze raad kenbaar gemaakt.

3)Aandoenlijke stilte, waarin ik thans verkeer! Hier woont God! Hij is, ja overal, Zijn oog doorloopt de gehele aarde; Hij woont in het midden van al het gedruis, en de verbijsterende woelingen van de kinderen van de mensen; maar in beminnelijke nadruk woont Hij, waar de afgezonderde Christen zich schikt tot heilige overdenkingen. O! was ik dan enkel eerbied, enkel aandacht, enkel aanbidding! Hier woont God! Alzo zegt de Hoge en de Verhevene, die in de eeuwigheid woont, en wiens naam heilig is: "Ik woon in het hoge en in het heilige, en..daar, daar daalt de Godheid neer!..bij hem die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat Ik levend make de geest van de nederigen en opdat Ik levend make de geest van de verbrijzelden.

4. Geen plechtiger ogenblik dan het stille avonduur in Gods schone schepping! Alles rondom roept ons tot heilige gedachten, alles stemt tot ernst; de stem van het suizen van de avondkoelte is: "aanbidt"; en die van de hemelen dwingt ons uit te roepen: "wie is de mens, dat Gij zijner gedenkt." (Psalm. 8:4 en 5).

64. Rebekka hief ook haar ogen op, zij moest, nu zij haar toekomstige verblijfplaats zo nabij gekomen was, alles met bijzondere opmerkzaamheid beschouwen, en zij zag Izaak, zij zag een man van hoge stand naderen, van wie zij wel nog niet wist, wie hij was, maar die een bijzondere indruk op haar maakte, en van wie haar hart zei, dat hij haar bruidegom was; en zij viel van de kameel af, 1) zij sprong aanstonds op de grond. (Richteren. 1:14 vrgl. Jozua. 15:18.

1. De Oosterse gewoonte eiste, dat een vrouw een man van gelijke of hogere rang te voet voorbijging; ook zal de ontsteltenis hiertoe het hare hebben bijgebracht. Zo had God niet alleen door Zijn bijzondere leiding getoond, dat dit Huwelijk Zijn wil was; Hij voegde ook de harten tezamen, zodat hier het spreekwoord waar is: huwelijken worden in de hemel gesloten.

Geen vrees vervult haar, maar waarachtige eerbied voor haar toekomstige echtgenoot.

65. En zij zei tot de knecht: Wie is die man, die ons in het veld tegemoet wandelt? En de knecht zei: Dat is mijn heer. Toen nam zij de sluier en bedekte zich, daar een bruid slechts gesluierd tot de bruidegom mocht geleid worden, maar meer nog om de blos van der zedigheid en van haar ontroering te verbergen.

66. En de knecht, die zeker reeds te Hebron had stilgehouden en aan Abraham een kort bericht had gegeven, vervolgens de weg naar Berséba, het laatste doel van zijn reis zonder talmen had afgelegd, vertelde aan Izaak al de zaken, die hij gedaan had.

67. En Izaak bracht haar in de tent van zijn moeder Sara; en hij nam Rebekka van de knecht, die hij weer tot zijn vader liet terugkeren, en zij werd hem tot vrouw1) en hij had haar lief. 2)

Alzo werd Izaak getroost na de dood van zijn moeder, wier lege tent hem voortdurend aan haar verlies herinnerd had.

1. Gij, jonge dochters! Ziet, zo heeft de vrome Rebekka een bruidegom gevonden, niet toen zij aan lediggang zich overgaf, of bij ontuchtige dansen, maar toen zij haar bezigheden verrichtte! (hoofdstuk. 29:9). Volgt haar voorbeeld, vreest God, en arbeidt vlijtig, God zal die tot u leiden, die Hij u toegedacht heeft.

2. Het huwelijk van Izaak met Rebekka was, zo ver men dat zeggen kan, volmaakt in geloof en liefde. Het was een huwelijk, dat reeds in zijn aanvang, door al de handelende personen, in de vreze Gods werd tot stand gebracht. Abraham en Eliëzer ondernamen de zaak met God; Rebekka werd gekend aan de beoefening van een Christelijke plicht, om meer te doen dan gevraagd is, om twee mijlen te gaan, waar slechts een mijl geëist wordt. En Izaak? Hij bad. Daarom is dat huwelijk een toonbeeld van al zulke huwelijken, op welke Gods zegen is te verwachten.

Deze vader voedt hier, de andere daar zijn kind op; elk wordt op bijzondere wijze geleid en gaat zijn bijzondere weg; maar wanneer de tijd daar is, worden zij door hoger hand tot elkaar gebracht en verenigd.

De Schrift zegt eerst, dat Izaak haar in de tent heeft gebracht, en dat hij daarna haar tot vrouw heeft genomen. Vooreerst om daarmee te doen uitkomen, dat het een wettig huwelijk was, maar ook, dat Izaak haar met volle toestemming nam, dat hij zich dus volkomen met de beschikking van zijn vader verenigde.

Alleen op zulk een wijze moet onder Christenen handel gedreven worden, als in hoofdstuk 23 beschreven is, alleen een dergelijk tot huwelijk vragen en trouwen moet plaats hebben zoals in Genesis 24 verhaalt wordt.

HOOFDSTUK 25.

ABRAHAMS TWEEDE HUWELIJK. ISMAELS EN ISAAK'S ZONEN.

I.Vs. 1-11. Abraham neemt Ketûra tot vrouw, verwekt zes zonen bij haar, die hij, als zij groot geworden zijn, met geschenken laat heengaan. Hij bereikt een ouderdom van 175 jaar, en wordt door Izaak en Ismaël in de spelonk van Machpéla begraven.

1. En Abraham voer voort, en nam, nadat hij voor Izaak gezorgd had (hoofdstuk. 24) om zijn dagen niet eenzaam te Hebron te moeten doorbrengen, een vrouw, 1) wier naam was Ketûra (reukwerk).

1. Abraham heeft eerst na Sara's dood Ketûra genomen; dus toen hij 137 jaar oud was; terwijl zij, hoewel de enige vrouw zijnde, nochtans slechts de rechten van een bijvrouw had. (Vs. 6). Of dit huwelijk is gesloten vóór of na Isaak's huwelijk, is niet zeker. Wellicht wel vóór die tijd, en dat Izaak daarom een eigen huishouden is begonnen. (hoofdstuk. 24:62).

2. a) En zij baarde hem, die met nieuwe levenskracht begaafd was geworden (hoofdstuk 17:17,18), Zimran (beroemde), en Joksan (vogelaar) en Medan (twist) en Midian (strijd) en Jisbak (verlatene), en Suah (treurig).

a.1 Kronieken 1:32

3. En Joksan gewon Scheba (mens), en Dedan (lage grond); en de zonen van Dedan waren de Assurieten (helden), en Letusieten (gesterkten), en Leümmieten (volken).

4. En de zonen van Midian waren Efa (duister), en Efer (offerkalf), en Henoch (ingewijd), en Abida (vader van de wijsheid); en Eldaä (die God geroepen heeft). Deze allen waren zonen en kleinkinderen van Ketûra, allen vaders van Arabische volksstammen, die voor Israël en zijn geschiedenis van gewicht waren (Job.2:11, Jesaja. 60:6), ons echter merendeels onbekend zijn. De meest bekende zijn de Midianieten (Vs. 2), ten oosten van de Elamietische Golf. Zij waren een handeldrijvend volk (hoofdstuk. 37:28) Later voerden zij meermalen oorlog met de Israëlieten. (Richteren. 8).

5. Doch a) Abraham gaf aan Izaak al, wat hij had.

a.Genesis 24:36

6. Maar aan de zonen van de bijvrouwen, Hagar en Ketûra, die Abraham had, gaf Abraham geschenken; en zond hen weg
1. van zijn zoon Izaak, terwijl hij nog leefde, oostwaarts naar het land van het Oosten. 2)

1. Abraham leefde na Isaak's huwelijk nog 35 jaar. Daar de nieuwe echt van Abraham met Ketûra en zijn vrucht niet boven het natuurlijke is, zo is hij onderscheiden van de verbintenis

met Hagar, in welke Abraham het zaad Gods zocht, en van die met Sara, uit welke hem het zaad gegeven werd. Daarom zijn er voor Ketûra's zonen geen beloften.

2. Nog heden heten de Arabieren Saracenen, dat is Oosterlingen.

7. Dit nu zijn de dagen van de levensjaren van Abraham, welke hij geleefd heeft, honderd vijfenzeventig jaar. 1) Van 2008 tot 2183 na de wereldschepping.

1. Daar Abraham in het 100ste jaar van zijn leven Izaak, en Izaak in zijn 60ste Jakob gewon, moet Jakob bij het sterven van Abraham reeds 15 jaar oud geweest zijn.

8. En Abraham gaf de geest en stierf, a) in goede ouderdom, oud, en het leven moe 1) en hij werd tot zijn volken verzameld, 2) in vrede:

a.Genesis 15:15

1. "En het leven moe", dat wil zeggen, dat hij volstrekt niet verlangde nog meer van het aardse leven te genieten. Hij was bereid om te sterven. Hij wenste ontbonden te worden.

2. Dat is een schone en liefelijke beschrijving van de onsterfelijkheid. Wij leven thans onder het ruwe volk van deze wereld, dat weinig naar God vraagt, ja, in het rijk van de duivel. Wanneer wij uit dat armzalig leven trekken, zullen wij zacht heengaan en tot ons volk verzameld worden, waar geen droefheid, geen nood, maar vrede en rust in de Heere zal zijn.

De woorden luiden, als ware Abraham van het ene volk tot het andere getrokken, van de ene stad naar de andere. Een voortreffelijke en merkwaardige getuigenis van de opstanding en van het eeuwige leven.

Wij verwachten dikwijls van bijzonder begenadigden een veel betekenend sterven met krachtige getuigenissen van het geloof. De uitkomst is dikwijls geheel anders. Abrahams sterven was zacht en stil. Wij vernemen niet eens van een aartsvaderlijke zegen. Dit roept iedere godvrezende toe, in de dagen van gezondheid te doen, wat misschien het sterfbed niet zal toelaten.

9. En Izaak en Ismaël, zijn zonen (zie "Ge 21.14) begroeven hem in de spelonk van Machpéla, 1) in de akker van Efron, de zoon van Zohar, de Hethiet, welke tegenover Mamre is.

1. Terwijl Abraham zich ter ruste legt, neemt hij in eigen persoon bezit van het beloofde land.

Ismaëls karakter vertoont zich hier in een gunstig licht, hij is niet verbitterd over zijn uitstoting, maar vervult zijn kinderlijke plicht.

10. In de akker, die Abraham van de zonen van Heth gekocht had (hoofdstuk. 23), daar is Abraham begraven, en Sara, zijn vrouw. a) 1)

a)Genesis 49:29-32; 50:12 vv.

1. In de grafspelonk van Machpéla rust Abraham naast Sara. Die spelonk zal en mag alleen het gebeente bevatten van de vader van de gelovigen en zijn vrouw uit wie het heilig zaad is.

11. En het geschiedde na Abrahams dood, dat God Izaak, zijn zoon, zegende; 1) en Izaak woonde bij de put Lachai-Róï; 2) gelijk vroeger, zo woonde hij hier ook verder, daar stille afzondering zijn begeerte was, en hij daarom niet naar Hebron wilde gaan, omdat hij daar midden onder de Kanaänieten zou gewoond hebben.

1. De belofte wordt terstond na Abrahams dood aan de zoon van de belofte bevestigd.

2)Lachai-Róï, "bron van de levenden en zienden" zie hoofdstuk. 24:62. "Dat toont, dat Izaak naar de bron van het heil verlangd heeft, die ons in geen nood verlaten, maar steeds terechtwijzen, verkwikken en sterken zal.

Lag er in de keuze van deze plek als tijdelijk woonoord wellicht ook de bedoeling, om aldus de aanraking met zijn broeder Ismaël en diens zonen gemakkelijk te maken? Het gebeurt meer, dat men juist aan het graf het pijnlijke, dat er ligt in de verwijdering van broeders, dieper gaat gevoelen en, teruggekeerd van het graf, dit zoekt te veranderen. Twee zaken mogen wij veilig veronderstellen: èn dat Isaak’s vredelievend en stil karakter wel naar zo iets uitging, èn dat de bron Lachai-Róï, zo vermaard door Hagar’s wonderbare ontmoeting, daartoe een geschikte gelegenheid kon aanbieden. Want Hagar’s afstammelingen zouden juist deze bron in ere houden en gewis menigmaal daarheen opkomen.

II. Vs. 12-18. Tot besluit van Abrahams geschiedenis, wordt nog de vervulling van de belofte omtrent Ismaël (hoofdstuk. 17:20) aangewezen in de 12 van deze zoon afstammende vorsten.

12. Dit nu zijn de geboorten van Ismaël, de zoon van Abraham, die Hagar, de Egyptische dienstmaagd van Sara, Abraham gebaard heeft.

13. En dit zijn de namen van de zonen van Ismaël, met hun namen naar hun geboorten, met de namen van de volken, die van Ismaël afstammen en naar hun stamhoofden genoemd zijn. De eerstgeborene van Ismaël, Nebajoth (verhevene plaatsen), stamvader van de Nebahaeërs, in steenachtig Arabië, daarna Kedar (zwarte huid), stamvader van de Kedarenen, beroemd als boogschutters, en Adbeël (werk Gods) en Mibsam (liefelijke reuk), beiden onbekend.

14. En Misma (het horen), en Duma (het zwijgen), en Massa (het dragen). 1)

1. Deze drie namen pleegden de Joden bij elkaar als een spreekwoord te bezigen, naar hun betekenis: "Hoor, zwijg en verdraag.".

15. Hadar (tent), en Thema (onbebouwde plaats), Jetur 1) (onderzoek), Nafis (herstelling), en Kedma (naar het oosten).

1. Naar Jetur is waarschijnlijk de ten noordoosten van Palestina gelegen bergachtige landstreek Iturea genoemd.

16. Deze zijn de zonen van Ismaël, en dit zijn hun namen, in hun dorpen, vaste woonplaatsen, en paleizen, Emirs-tenten, twaalf vorsten naar hun volken. 1)

1. Twaalf vorsten met even zoveel van hen afstammende volken, die in omsloten plaatsen of dorpen, ook wel in tenten, die in een kring waren opgeslagen, woonden.

17. En dit zijn de levensjaren van Ismaël, honderd zevenendertig jaar: en hij gaf de geest, en stierf, en hij werd verzameld tot zijn volken.

18. En zij woonden van Havila, aan de grens van steenachtig en gelukkig Arabië (hoofdstuk 10:29) tot Sur toe, hetwelk tegenover, ten oosten van Egypte is, daar gij gaat naar Assur; van hier verbreidden zij zich noordoostelijk tot het gebied der Assyrische heerschappij, dat is tot aan de landen van de Eufraat; hij, Ismaël en zijn nakomelingen, heeft zich neergeslagen, hij zette zich neer, en, de voorspelling (hoofdstuk. 16:12) vervullende, hield hij zich met geweld van wapens staande, voor het aangezicht van al zijn broeders.

De twaalf zonen van Ismaël, die naar de voorspelling tot vorsten van gehele volksstammen geworden zijn, komen overeen met de twaalf stammen van Israël; de zegen van Ismaël, die ook Abrahams zaad is en goddelijke beloften ontvangen heeft, is een afschijnsel van Israël's zegen. Vrgl. hoofdstuk. 21:13,18

III. Vs. 19-26. De onvruchtbare Rebekka wordt in het 20ste jaar van haar huwelijk op Isaak's voorbede zwanger; zij verkrijgt, bij een omstandigheid in haar zwangerschap, bekendmaking van het lot van de beide volken, die uit haar zullen voortkomen, en wordt van tweelingen verlost, van welke de een harig, de ander als hielhouder ter wereld komt, waarom men de eerste Ezau, de andere Jakob noemt.

19. Dit nu zijn de geboorten van Izaak, de zoon van Abraham, die van nu aan de hoofdpersoon in de Heilige geschiedenis is; Abraham gewon Izaak uit Sara, zijn wettige vrouw, toen hij 100 jaar oud was. (hoofdstuk. 21:5).

20. En Izaak, in wie God zijn verbond met Abraham verder tot vervulling wilde brengen (hoofdstuk. 17:19 en 21:12), was veertig jaar oud, als hij Rebekka, de dochter van Bethuël, de Syriër, uit Paddan-Aram
a.(hoge vlakte), (Mesopotamië), de zuster van Laban, de Syriër, zich tot vrouw nam. (Hoofdstuk. 24).

a.Genesis 48:7

21. En Izaak, nadat hij negentien jaar lang zonder kinderen gebleven was, bad de HEERE zeer, in de tegenwoordigheid van zijn vrouw, 1) ieder ander middel, om een nakomelingschap te verkrijgen, in kuise en tedere liefde versmadende, en alzo hierin boven zijn vader verheven

(hoofdstuk. 16:1-4), hoezeer hij ook anders geneigd was diens voorbeeld na te volgen (hoofdstuk. 26:7); want zij was onvruchtbaar, 2)gelijk bij zo lange kinderloosheid gebleken was; alleen door goddelijke werking, evenals bij Sara, kon de kinderzegen haar deel worden. En de HEERE, die met wijsheid Rebekka toegesloten had, opdat beiden eerst in geloof en geduld geoefend zouden worden en dan hun kinderen als genadegiften van Hem zouden aannemen, liet zich van hem verbidden, 3) a) zodat Rebekka, zijn vrouw, van twee kinderen zwanger werd.

a.Rom.9:10

1. In het Hebreeuws Linceach Ishtho. Dit betekent niet "in gezelschap van zijn vrouw", maar "ten behoeve van zijn vrouw". Het woord "bidden" betekent hier "vurig bidden". Calvijn en vele anderen vertalen dan ook: met het oog op zijn vrouw. Onze Statenvertalers tekenen aan: "haar hebbende voor de gedachten." Izaak treedt hier op als voorbidder voor Rebekka.

2. Aan de geboorte van vele belangrijke personen gaat een langdurig tijdperk van onvruchtbaarheid vooraf. Dat is b.v. het geval bij de geboorte van Izaak, Simson, Samuel, Johannes. Daardoor moest niet slechts de jonggeborene de ouders bij uitnemendheid dierbaar zijn en al hun oplettendheid op zich vestigen; maar bovenal moesten zij hun kind als een bovennatuurlijk geschenk Gods leren beschouwen, en tevens moest het als een voorteken (type) worden van de Heiland, die van een maagd zou geboren worden.

Volgens Vs. 26 moest Izaak 20 jaar op nakomelingschap wachten. Een nieuwe beproeving voor hem, niet voor Abraham. Ook de zonen van Rebekka moeten afgebeden zonen zijn, kinderen van het geloof, voornamelijk Jakob. Het voorbeeld van Sara schijnt nog eens weer te keren; gelijke voorbeelden: Rachel, Hanna, Elizabeth. De onvruchtbaarheid was, ook afgezien van de Abrahamitische belofte, een zware beproeving in de Oosterse oudheid; des te meer hier. Onvruchtbaarheid was bij de aartsvaders een moeilijke zaak. Er ontstond soms twist (Genesis 30:12); zij stortten tranen (1 Samuel 1:7); zij achtten het voor een smaad (Luk.1:25); ja, zij hielden het voor een vloek.

Hier kon echter Abraham vertroosten met zijn ondervinding; hij overleefde de geboorte van de kinderen nog 15 jaar.

3. De voorbede van Izaak kon een grond vinden in Gods belofte en Abrahams ondervinding. Jehova verhoorde hem en wel met rijke gebedsverhoring. In plaats van één kind ontving hij er twee.

Dat is het werk van een vader: te bidden in tegenwoordigheid van de zijnen; hij behoort priester in zijn huis te zijn.

22. En de kinderen, nog voor dat zij voldragen waren, stieten zich samen in haar lichaam, hetgeen wel meermalen voorkomt, maar hier zonder twijfel vol van betekenis was. Toen zei zij, daardoor verontrust, daar zij het als een voorteken van smartelijke ondervindingen aanmerkte: Is het zo, dat ik ondervinden zal gelijk ik vrees? Waarom ben ik dus? Wat zal mij

overkomen en waarom ben ik dan ten gevolge van gebedsverhoring bevrucht geworden? En zij ging, om de HEERE te vragen, om te onderzoeken wat die tekenen beduidden, naar een geheiligde plaats, waarschijnlijk naar de nabijgelegen put Lachai-Róï (Vs. 11), bij welke aan Hagar ook eens geopenbaard was, wat zij ondervinden zou van het kind, dat zij nog onder haar hart droeg. (hoofdstuk. 16:7-14).

1. Op welk een wijze heeft Rebekka de Heere God om raad gevraagd? In het Hebreeuws staat Lidrosh Et-Jahweh). Het werkwoord Dorisch betekent "raadplegen", "nauwlettend onderzoeken" (1 Koningen 14:5) Te verwerpen is het gevoelen, dat zij een profeet des Heren geraadpleegd heeft. Deze waren er toen niet, of het moet Abraham zijn geweest. Het meest voor de hand ligt, dat zij zich van haar huis heeft verwijderd, de eenzaamheid heeft opgezocht, daar zich in het gebed heeft begeven en gevraagd, dat de Heere God haar zou verklaren, wat het betekende hetwelk haar angstig maakte.

2. En de HEERE zei tot haar, door inwendige openbaring van de Geest: 1) Twee volken zijn, in hun stamvaders, in uw buik, 2) en twee natiën, onderscheiden in leefwijze en gezindheid, zullen zich uit uw ingewanden scheiden; de uit u voortkomende kinderen zullen zich verder in u van elkaar scheiden, en de volken, die uit hen zullen voortkomen, zullen daarna altijd meer beslist tegenover elkaar staan; en het ene volk zal sterker zijn dan het andere volk; en, om het u nog meer bepaald te zeggen, de meerdere, de eerstgeborene, zal, in zijn nakomelingschap, de mindere, de later geborene dienen en onderworpen zijn.

1. In de grondtekst hebben de woorden een poëtische vorm. Profetie en poëzie zijn aan elkaar verwant; want de profetie leest de toekomst in het tegenwoordige, en geeft aan hetgeen zij aanschouwd heeft een dichterlijk kleed. De beide volken nu, van welke hier geprofeteerd wordt, zijn de van Ezau en Jakob afstammende Edomieten en Israëlieten. Evenals de stamvaders reeds in het lichaam van de moeder tegen elkaar stieten en daarna hoe langer hoe verder van elkaar zich verwijderden, en de jongste in geestelijk opzicht de voorrang boven de oudste verkreeg, zo bestond er later verschil in het volkskarakter en een onafgebroken strijd tussen Edom en Israël, totdat Edom ten ondergebracht was en zich geheel in Israël oploste (2 Samuel 8:14; 2 Koningen. 8:20; 14:7; 2 Makkabeeën 10:15 vv.

2. De Heere verklaart haar hier de oorzaak en betekenis van dat geheimnisvol verschijnsel, maar onthult haar tevens de toekomst.

Ezau zou het in lichaamskracht verre winnen van Jakob, maar toch zou de jongste de oudste verre overtreffen wat het geestelijke betreft. God had het zwakke (Jakob) uitverkoren, opdat hij het sterke (Ezau) beschamen zou. Ook hier, gelijk als bij Noach en Abraham, toont de Heere het, dat Hij niet aanziet wat voor ogen is. In zijn uitverkiezende liefde, stelt Hij Jakob voor Ezau, opdat geen vlees voor Hem zou roemen. (Rom.9:12).

24. Als nu haar dagen vervuld waren om te baren, ziet, zo waren tweelingen in haar buik, gelijk de moeder reeds tevoren wist (Vs. 23), maar de bij de geboorte tegenwoordige vrouwen eerst nu opmerkten. (hoofdstuk. 38:27).

Mozes leert hier, dat de inwendige strijd tot de geboorte toe voortgeduurd heeft, daar Jakob, door de hiel van zijn broeder aan te grijpen, beproefd heeft, het eerst uit te komen. Door dit symbool getuigde de Heere, dat, zodra het gevolg van zijn uitverkiezing aanwezig was, de weg reeds, voordat nog het einde bereikt was, vol was van strijd en moeite.

25. En de eerste kwam uit, rossig (1 Samuel 16:12; 17:42), van roodkleurige huidkleur; hij was geheel als een haren kleed, 1) op een, bij pasgeboren kinderen, ongewone wijze geheel met haar bedekt; daarom noemden zij, de aanwezige vrouwen, in overeenstemming met de moeder, zijn naam Ezau, de harige; en werkelijk zien wij later in hem zinnelijke lusten en een wild karakter.

1. Zulk een bijzondere harigheid noemt men "hypertrichosis", zij komt enkele malen bij pasgeborenen voor. "Wanneer het gemis van een bedeksel, hetwelk het dier heeft, de mens op een bovenzinnige wereld wijst, zo spreekt dat haarbedeksel van een bijzondere zinnelijke neiging."

2. En daarna kwam zijn broeder uit, wiens hand Ezau's hiel vasthield, als wilde hij de broeder terughouden en zelf de eerstgeborene worden; daarom noemde men zijn naam Jakob; dat, is verzen of hielhouder, en werkelijk is later in zijn karakter sluwheid op te merken, die de tegenstander in de strijd gaarne aan het been houdt om hem onverwachts ten val te brengen (hoofdstuk. 27:36; Hosea 12:4). En Izaak was zestig jaar oud, toen hij hen gewon, dat is in het jaar 2168 na de wereldschepping, 1832 voor Christus' geboorte, 15 jaar voor Abrahams dood.

IV. Vs. 27-34. Met het opgroeien van de knapen gaan zij reeds van elkaar; ieder kiest zich een beroep, overeenkomstig zijn aard. Ezau wordt een ronddwalend jager; Jakob is als herder binnen de tenten bezig. Maar ook in ander opzicht komt de voorspelling reeds tot vervulling; want Jakob weet een gunstig ogenblik zich ten nut te maken, om van zijn broeder het eerstgeboorterecht te kopen.

27. Als nu deze jongeren groot werden, werd Ezau, naar zijn natuur, die meer tot het wild omzwerven dan tot het stille herdersleven geschikt was, een man, verstandig op de jacht, gelijk vroeger Nimrod (hoofdstuk. 10:9) een veldman, 1) die niet veel te huis bleef, maarliever buiten in velden, op bergen en door bossen het wild opzocht; maar Jakob werd een oprecht 2) man, wonende in tenten, zorg dragende voor huishoudelijke zaken en bij het vee van zijn vader een stil leven leidende.

1. In het Hebreeuws Ish Sadéh. Een man van het veld, in de zin van: "het veld, het vrije veld beminnende.".

2. In het Hebreeuws "Een man van zachte manieren." De Septuaginta vertaalt: "van bedrog afkerig." De tegenstelling is duidelijk. Ezau was een meer woest, ruw, onverschillig man. Jakob daarentegen een man van een zacht karakter, die meer van het huiselijke leven hield.

28. En Izaak had Ezau lief; 1) hij gevoelde, daar hij zelf voor uitwendige aangelegenheden minder geschikt was, zich zeer aangetrokken tot de moedige en ondernemende Ezau;

bovendien werd die liefde nog opgewekt; want het wildbraad, dat Ezau voor hem jaagde, was naar zijn mond; maar Rebekka had Jakob lief. Zij trok zich deze aan, die door de vader achter geplaatst werd en meer als stil man zich in de nabijheid van zijn moeder bevond. De goddelijke belofte zal aan die voorliefde het haar hebben toegebracht, en zeker heeft zij door mededeling daarvan zijn hart met de gedachte vervuld, dat hij in het eerstgeboorterecht treden zou.

1)Voorliefde voor het ene of het andere kind kan natuurlijke oorzaken hebben en geheiligd worden; slechts zeldzaam blijft zij binnen de juiste grenzen.

De liefde van Izaak voor Ezau is psychologisch zeer te verklaren naar de bekende stelregel: dat de uitersten elkaar raken. Izaak had een zeer stil, meegaand karakter. Ezau een meer heftig, opbruisend. Bovendien kon Ezau zeer goed door zijn bedrijf voldoen aan het verlangen en aan de smaak van zijn vader. Bij al het zinnelijke en opbruisende had Ezau ook weer iets guls. Hij zag op geen kleinigheid. Straks verkoopt hij in grove onverschilligheid zelfs zijn eerstgeboorterecht voor een schotel linzenmoes.

Rebekka’s karakter, zij heeft het van haar moeder geërfd, is niet vrij van heerszucht. Gelijk haar moeder, zo ook wil zij liefst de eerste zijn. En nu heeft Jakob de belofte, dat hij de meerdere zal zijn, dat Ezau, de meerdere, hem de mindere zal dienen. Dat is het vooral, wat haar in Jakob zo aantrekt. Daarom zal zij straks ook zelfs zondige maatregelen nemen, om Jakob in die staat te houden.

29. En Jakob, naar zijn gewoonte, om zich met huishoudelijke zaken te bemoeien, had een kooksel gekookt, van linzen (Vs. 34), een nog heden in Syrië en Egypte zeer geliefd voedsel; en Ezau kwam uit het veld en was moe van het lange omzwerven.

30. En Ezau zei tot Jakob, toen hij het kooksel gezien had: Laat mij toch drinken van dat rode, dat rode daar, 1) want ik ben te moe, om mij zelf iets gereed te maken; daarom, naar dit voor zijn toekomstig leven zo gewichtig ogenblik, toen hij zulk een begerigheid naar het rode aan de dag legde, heeft men zijn naam genoemd Edom 2) (Rode, hoofdstuk. 36:1,19), terwijl die bijnaam reeds voorbereid was, doordat hij roodachtig ter wereld gekomen was. (Vs. 25).

1. Daar klinkt iets voornaams en hoogs in die achteloze woorden, die Jakob wel moesten zeer doen. "Laat mij toch drinken van dat rode, dat rode daar." De keuze van de woorden, de aanwijzing van de spijzen, de herhaling van hetzelfde woord, alles duidt aan, dat Ezau wil doen uitkomen, dat hij die spijze zelfs niet kent. Onder andere omstandigheden zou zij hem te gering zijn; maar voor deze enkele maal wil hij er genoegen mee nemen.

De herhaling is bewijs, dat hij zeer begerig was naar die spijze. De naam van de spijze noemt hij niet eens.

2. Nog altijd heeft bij de Arabieren de gewoonte plaats, niet alleen dat bijnamen worden gegeven, maar ook dat die bijnamen gebruikt worden in de plaats van de eigenlijke.

31. Toen zei Jakob, verkoop mij op deze dag uw eerstgeboorte. 1)

1. Ten tweede male houdt hier Jakob zijn broeder bij de hiel. Zeer velen hebben in dat woord van Jakob een bewijs willen zien van een sluw karakter, alsof hij van de moede toestand van Ezau heeft willen gebruik maken, om het eerstgeboorterecht te verkrijgen. Dit is echter niet zo. Hoogstwaarschijnlijk is dit woord enigszins op half schertsende wijze en op half geraakte wijze gesproken. Ezau had toch niet de macht om zijn eerstgeboorterecht te verkopen. Die macht had alleen de vader. Later heeft Jakob zelf Juda gezet in de plaats van de eerstgeborene, Ruben. Al kon Jakob vermoeden, dat Ezau hem dat recht verkopen zou, en al kocht Jakob het, de eindbeslissing lag toch altijd bij Izaak, hun vader. Met die vraag, of met dat woord, heeft Jakob Ezau willen wijzen op zijn gemakkelijk leven dat hij leidde. Hij, de eerstgeborene, zwierf dag aan dag in het veld rond, terwijl Jakob het meer zwaardere leven leidde van in tenten te wonen. Als een eerstgeborene zo mag leven, als gij doet, dan wil ik ook wel eerstgeborene zijn; dit ligt in dit woord. In later tijden ontving de eerstgeborene een dubbel erfdeel. (Deuteronomium. 21:17). Dat Jakob bij deze vraag reeds dacht om de zegeningen van de belofte, aan Abraham gegeven, kan men niet met zekerheid zeggen.

32. En Ezau, een mens, als degenen, die zeggen: Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij 1 Corinthiërs 15:32; Jesaja. 22:13), tot iedere prijs zijn begeerte willende bevredigen, zei: Zie, ik ga sterven, vroeg of laat, en ga mijn vader wellicht nog vooruit; en waartoe mij dan de eerstgeboorte, 1) ik kom dan toch niet in het bezit van die rechten.

1. Hoe hoog de eerstgeboorte bij de oude vaderen geacht werd, zo wilde toch Christus, (om aan te tonen, dat Hij de ware eerstgeborene was, die ons het recht van de eerstgeboorte bij God verwerven zou) van geen van de eerstgeborenen afstammen; niet van Kaïn, maar van Seth; niet van Jafeth, maar van Sem; niet van Nachor of Haran, maar van Abraham; niet van Ismaël, maar van Izaak; niet van Ezau, maar van Jakob; niet van een Isaïs oudste zonen, maar van David en van een van diens middelste zonen, Salomo.

Met deze woorden openbaart Ezau zijn onheilige begeerte, die geheel en al uitging naar hetgeen van deze aarde was en met de lusten van het vlees overeenkwam. Ezau wordt daarom dan ook "een onheilige" genoemd, omdat hij de zegen van het eerstgeboorterecht alleen tot deze aarde bepaalde. Dat met die zegen ook hogere voorrechten in verband stonden, zag hij niet in. Het had alleen belang voor hem, voor zover het met de aardse lusten en behoeften in verband stond. En daar hij wellicht op dat ogenblik door gedachten aan de naderende dood benauwd werd, gaf hij de zegen van dat recht prijs. Ezau is hier een waarschuwend voorbeeld voor allen, om de natuur niet als leidsman of gids te volgen.

33. Toen zei Jakob: Zweer 1) mij op deze dag en hier, dat gij uw eerstgeboorterecht op mij overdraagt en het nooit meer u toe-eigenen zult! En hij zwoer hem; en hij verkocht Jakob zijn eerstgeboorte. a)

a)Hebr.12:16

1. Jakob handelt hier niet wreed met zijn broeder, daar hij hem niets ontrukt, maar slechts bevestiging door een eed verlangt, dat hij hem dit recht heeft afgestaan. Ondertussen moet men op de gevoelloosheid van Ezau letten, die niet aarzelt, onder aanroeping van de naam Gods, het eerstgeboorterecht te verkopen.

Maar Jakob, die verbaasd is over zo grote geringschatting van een bepaald voorrecht, bedroefd over zo grote miskenning van eigen verantwoordelijkheid, gaat de zaak nu eerst recht ernstig opnemen. Zo gaat het meer, dat men schertsend begint, om met de hoogsten ernst te eindigen. Toen zei Jakob: "Zweer mij op deze dag!" Welnu, moet het ernst zijn, dan zij het ernst; aldus dacht wellicht Ezau met de voorname lichtzinnigheid van een groot heer, die soms zijn moed zal bewijzen door te tonen, hoe weinig hij gewichtige zaken telt; en hij zwoer hem en hij verkocht aan Jakob zijn eerstgeboorte. De zaak was ernst geworden en men had wederkerig van een zaak van God en een recht van de vader eigenwillig koopmanschap gemaakt.

34. En Jakob, zijn maal, waarnaar Ezau begerig was, overgevende om hetgeen hem liever was dan een ogenblik van genot, gaf aan Ezau brood en het linzenkooksel, en hij, bij wie daarentegen zijn buik zijn God was, at en dronk zonder gewetensbezwaar, en hij stond op, nadat hij zich verzadigd had, en ging heen, alsof er niets bijzonders voorgevallen was; alzo verachtte Ezau in aardsgezindheid, die niets beters kent dan ogenblikkelijk levensgenot, de eerstgeboorte. 1)

Ofschoon bij de eerste aanblik de beschrijving koud en onverschillig schijnt, toch is zij van grote betekenis. Vooreerst toch meldt zij ons de vroomheid van de heilige Jakob, daar hij zijn zinnen richtende op het hemelse leven, van het gebruik van aardse spijs afstand kon doen. Het was toch niet uit winstbejag. Door de spijs te bereiden, waarmee hij de honger had willen stillen, had hij de maag geprikkeld. Waarom hij, om het vasten uit te houden, zichzelf noodwendig geweld moest aandoen. Om het vlees op die wijze te beheersen, zou voor hem niet mogelijk zijn geweest, indien niet een geestelijk verlangen naar hoger leven in zijn boezem geschuild had.

1. Gelijk Ismaël geen deel heeft aan de zegen, omdat hij uit vleselijke lust verwekt is, zo verliest Ezau de zegen, omdat hij vleselijk gezind is. Hij is een beeld van allen, die de goederen van het eeuwige leven prijsgeven voor zingenot; Jakob daarentegen moet voor hetgeen hij tegen zijn broeder deed, daar hij in de raad Gods wilde ingrijpen, voor zijn zondige listen later in de school van het lijden zwaar boeten. "De Heilige Geest wil, dat wij deze twee broeders steeds voor ogen zullen hebben en een dagelijks spreekwoord van hen maken, want te allen tijde zijn wij of Ezauïeten of Jakobieten.".

Hoe nauwkeurig wordt hier de roekeloze en onheilige daad van Ezau beschreven. Hij at en dronk. Hij stond op en ging heen. Ontegenzeglijk, om daardoor te doen uitkomen, dat Ezau dit alles met zijn volle bewustzijn heeft gedaan.

Gelijk het in het karakter van Ezau niet aan voordelen een deugden ontbreekt, die hem voor de wereld beminnenswaardig maken (hij was een rechte, ronde wereldburger, vrolijk, hups,

maar zonder zin voor het hogere, zonder verlangen naar het genot van de genade), zo ontbreekt het bij Jakob niet aan zwakheden en lakenswaardige eigenschappen: onopenhartigheid, list, bedrieglijkheid; en nochtans had God hem, in weerwil van al deze gebreken, tot een vat van genade uitverkoren, draagt hem met lankmoedigheid en voedt hem door allerlei proefwegen voor Zijn rijk op. Jakob deed wel daarin *goed*, dat hij de beste gave begeerde, maar *verkeerd*, dat hij partij trok van de nood van zijn broeder.

HOOFDSTUK 26.

IZAAK'S OMZWERVEN EN VERBLIJF TE GERAR. TWIST OVER WATERPUTTEN. VERBOND MET ABIMELECH.

I Vs. 1-11. Bij een honger in Kanaän wil Izaak, evenals vroeger zijn vader Abraham deed, naar Egypte trekken, maar de Heere gebiedt hem in het land te blijven en legt plechtig de aan Abraham gegeven belofte op hem. Hij woont te Gerar, en geeft daar zijn vrouw voor zijn zuster uit. Abimelech bemerkt de onwaarheid daarvan, en neemt hem door een openlijk verbod in bescherming tegen zijn onderdanen.

1. En er was, enige jaren na Abraham's dood (Vs. 18), nog voor het in hoofdstuk. 21:29-34 meegedeelde, waarschijnlijk te Berséba, (Vs. 23-33), voorviel, honger 1) in dat land Kanaän, waar Izaak tot hiertoe gewoond had, behalve de eerste honger, zwaarder dan de vorige, die in de dagen van Abraham geweest was (hoofdstuk. 12:10); daarom toog Izaak tot Abimelech, 2) de koning van de Filistijnen, naar diens residentiestad, Gerar.

1. De geschiedenis van Izaak begint met dezelfde beproeving als die van Abraham.

Gij moogt wel zeggen, dat het leven van de gelovigen in de grote trekken steeds hetzelfde is; waarom dan ook het leven van de een dikwijls zoveel heeft van het leven van de andere gelovige. En geen wonder. Daar zijn toch twee hoofdbronnen, waaruit de wateren ontspringen, die in de bedding van het menselijk leven in- en voortstromen. De genade van God is een springader van het leven en fontein van alle goeds; de ellende van de mensen en de in diens val mede verzondigde natuur, vormen de andere bron, die niets anders dan bittere wateren opgeeft. Uit beide ontvangt het kind van God te drinken en het is God zelf, "Wiens hand de beker houdt, vol van mengelingen, en Hij schenkt daaruit." (Psalm. 75:9). Zo zullen in het leven van de gelovige dag en nacht, morgen en avond, lief en leed, benauwdheid en verruiming zich, aan de zijde van het graf, ook voortdurend afwisselen of, dikwijls, zelfs elkaar vergezellen, hoe vreemd dit ook schijnt. Enkel licht of enkel duisternis is het leven van het kind van God op aarde nooit.

2. Deze koning is volgens sommig gevoelen niet dezelfde, als de in hoofdstuk. 20:2 vermelde; er liggen ongeveer 75 of 80 jaar tussen. Abimelech (koningsvader) is een titel even als Pichol (Vs. 26). Het is echter wel mogelijk, dat hij dezelfde Abimelech is geweest: die nu, daar hij zoveel ouder is geworden, er niet meer aan denkt, om Rebekka in zijn harem op te nemen.

2. En de HEERE verscheen hem, toen hij zich voorgenomen had, evenals zijn vader, naar Egypte te trekken, en Hij zei: Trek niet af naar Egypte; 1) dat heidense land mag niet altijd het toevluchtsoord voor Mijn uitverkorengeslacht zijn; woon in het land, dat Ik u aanzeggen zal; Ik kan u ook zonder Egypte's korenschuren in dit land met de uwen bewaren. (Vs. 12).

1. Het aftrekken naar Egypte in tijd van hongersnood was gevaarlijk, omdat het de aartsvaders had kunnen verleiden, om zich in de weilanden van Egypte te vestigen en het land van de belofte te vergeten. Voor de zwakkere Izaak was dit gevaar groter dan voor Abraham

(hoofdstuk. 12). Slechts ten gevolge van kennelijke, in het oog lopende bestieringen Gods moest het verblijf in Egypte aan het uitverkoren volk geoorloofd zijn.

3. Woon als vreemdeling, 1) trek rond in dat land, en Ik a) zal ook daar met u zijn, en zal u zegenen; want aan u en uw zaad zal Ik al deze landen, Kanaän in al zijn verschillende delen geven, en zal de eed bevestigen, die Ik Abraham, uw vader gezworen heb.

a.Genesis 13:15; 15:18

1. Ook Izaak moet leren te leven door het geloof in of op de belofte. Ook hij mag de pinnen niet al te diep in de aarde inslaan. Maar opdat ook zijn geloof zou geschraagd worden, bevestigt de Heere hem de belofte aan Abraham gedaan.

4. En a) Ik zal uw zaad vermenigvuldigen, als de sterren aan de hemel, en zal aan uw zaad al deze landen geven; en b) in uw zaad zullen gezegend worden alle volken op aarde.

a)Genesis 13:15,16 b) Genesis 12:3; 18:8; 22:18.

5. Daarom leg Ik alle beloften, die Ik uw vader uit genade gaf, op u, dat Abraham 1) Mijn stem gehoorzaam geweest is, toen Ik hem beval, zijn enige zoon te nemen en aan Mij te offeren (hoofdstuk. 22:18), en bovendien in zijn gehele leven heeft onderhouden, Mijn bevel, Mijn geboden, Mijn inzettingen en Mijn wetten. 2) Weet dus, langs welke weg die belofte verder zal voortgaan op uw eigen kinderen.

1. Abraham wordt zelfs na zijn dood nog door God geëerd en de zoon als voorbeeld van geloofstrouw voorgehouden.

De gehoorzaamheid van Abraham is niet de verdienende oorzaak van de zegen aan Izaak geschonken, maar de Heere bevestigt hier zijn belofte aan de zoon van degene, die zijn geboden heeft onderhouden. Om Zichzelfs wil, om het verbond, dat Hij met Abraham had opgericht, en wat door de vader van de gelovigen was gehouden. Al is dus de gehoorzaamheid niet de verdienende oorzaak, toch staat deze zegen met haar in het nauwste verband.

2. De Heere verzekert hier, wat Hij later in zijn heilige Wet zegt, voornamelijk in het 2de gebod. De wet was nog niet gegeven als afgerond geheel, maar de inhoud van de wet was bekend, ook van Adam tot Mozes.

6. Alzo, naar dit goddelijk gebod (Vs. 2,3) en een hem daarbij gegeven bijzondere aanwijzing, woonde Izaak, de Heere gehoorzamende, te Gerar en trok niet naar Egypte.

Izaak was een kinderlijke ziel. Mogen met recht Abraham een koninklijk gelovige en Jakob een worstelende gelovige worden genoemd, Izaak is ongetwijfeld een stille gelovige; het beeld van de stille in den lande.

7. En als de mannen van die plaats hem vroegen van zijn vrouw, omtrent Rebekka: Wie is zij? Is zij uw vrouw? Zei hij, daar hij, van de handelwijze van zijn vader wetende (hoofdstuk. 12:11-13; 20:2,11-13) diezelfde maatregel van voorzichtigheid wilde aanwenden: Zij is mijn zuster, 1) hoewel hij daartoe niet, gelijk Abraham, een schijn van recht had; want hij vreesde te zeggen: zij is mijn vrouw; opdat mij misschien, zei hij, de mannen van deze plaats niet doden om Rebekka; want zij was, evenals Sara, nog in haar ouderdom, schoon van aangezicht.2)

1. Hierin is hij vooreerst te beschuldigen, omdat hij, om het leven te behouden, tot huichelarij, welke met bedriegerij gelijk staat, zijn toevlucht nam; vervolgens omdat hij zijn vrouw, door haar de band van het huwelijk los te maken, aan vreemden prijs gaf. Maar voornamelijk staat hij hierin schuldig, dat hij, niet lettende op het huiselijk voorbeeld, deze zonde in het openbaar, uit eigen beweging, bedreef. Daaruit blijkt, hoezeer onze natuur tot het ongeloof geneigd is en hoe gemakkelijk wij in dubbelzinnige zaken in het nemen van onze maatregelen bedrogen uitkomen. Daar wij dus door zoveel gevaren van alle kanten omringd worden, hebben wij de Heere te vragen, dat Hij ons door zijn Geest zal leiden, opdat onze zielen niet door vrees en beving van het goede pad afwijken en schipbreuk lijden.

Izaak’s voorgeven was zonder slimheid, daar hij reeds twee zonen had, en dus de waarheid spoedig moest openbaar worden. Hier blijkt zijn ongeschiktheid voor de uitwendige toestanden van het leven, zowel als zijn grote afhankelijkheid van het voorbeeld van de vader; bovendien zien wij in het weinige dat van hem verhaald wordt, een herhaling van Abrahams geschiedenis. Hij is de meest lijdelijke onder de drie aartsvaders; zijn leven gaat in stilheid voorbij. De aartsvaderlijke geschiedenis is alzo in het begin en in het einde rijk aan inhoud, het midden in veel minder rijk aan mededelingen van oefeningen en openbaringen van het geloof.

Ouders mogen wel toezien, dat zij rein voor God wandelen; hun zonden worden makkelijk door hun kinderen nagevolgd.

2. Waar schoonheid is, is mogelijk stof te danken; maar zeker, daar is tot bidden stof.

8. En het geschiedde, als hij een lange tijd daar geweest was, gedurende welke tijd de Heere hem wegens zijn zwakheid had bewaard voor de gevolgen, welke vroeger Abraham ondervonden had (hoofdstuk. 12:14,15; 20:2), 1) dat Abimelech de koning van de Filistijnen, uit het venster 2) van zijn koninklijk paleis naar het tegenoverstaande huis van Izaak uitkeek, en hij zag, 3) dat, ziet, Izaak was jokkende, schertsende, liefkozende, met Rebekka zijn vrouw.

1. De Heere, die een ieder van de Zijnen kent, handelt in alles, ook in het straffen, naar wijsheid met hen. Het zachte woord tot Johannes: "Gij weet niet van hoedanige geest gij zijt," zou de hardere Petrus niet genezen hebben; het: "Ga weg achter mij, satan!" tot Petrus, zou de zachte Johannes hebben verpletterd. Het ene kind, ouders! moet immers zachter, het andere harder behandeld worden, zo doet ook de hemelse Opvoeder met Zijn kinderen.

2. De vensters van de oude tijd waren openingen, door traliewerk afgesloten.

3)Ondertussen mag men uit het oordeel van Abimelech opmaken, hoe heilig en rein Izaak daar verkeerd heeft, dat hij geen aanleiding gaf tot verkeerde vermoedens; maar vervolgens, hoe de reinheid van zeden, toen veel groter was dan in onze eeuw. Want waarom veroordeelt hij deze daad niet in Izaak? Want ogenschijnlijk schuilt er toch een misdaad onder, daar hij, door op listige wijze haar zijn zuster noemende, daarmee stilzwijgend had erkend, dat zij niet zijn vrouw was. Ik nu twijfel er volstrekt niet aan, of zijn godsvrucht en eerbaar leven was voldoende, om zijn goede naam te beschermen.

Deze handeling van Izaak heeft ongetwijfeld bestaan in een dartel spelen met zijn huisvrouw of in een liefkozing.

Het woud heeft oren, en het veld heeft ogen; men doe daarom niets in de hoop, dat niemand het zien of horen zal.

9. Toen riep Abimelech Izaak, liet hem bij zich ontbieden, en zei: Voorwaar, zie, ik heb het duidelijk bemerkt, zij is uw vrouw! hoe hebt gij dan gezegd: Zij is mijn zuster! En Izaak, zijn zwakheid aanstonds bekennende, 1) zei tot hem: Want ik zei: Dat ik niet misschien om harentwil sterve; misschien zouden zij mij gedood hebben, om mijn vrouw voor zich te nemen.

1. Ongeloof openbaart zich ook bij gelovigen, dikwijls sterk. Deze leugen is in Izaak zoveel te minder te vergeven als de belofte Gods: "Ik zal met u zijn" in Vs. 3 kort te voren hem gegeven was.

Met meer geloof zou ik vele werken volbrengen, die ik nu onafgedaan laat en vele moeilijkheden overwinnen, waardoor ik nu nog overwonnen word. Met sterker geloof zou ik vreugdevol arbeiden onder Uw oog en niet meer tranen storten over blaam van anderen; mijn leven hield op een aaneenschakeling van onuitgevoerde plannen te wezen, en telde niet meer die vele verstoorde voornemens: er zou geen chaos meer, maar volkomen orde heersen. Dan zou ik Uw wil gehoorzamen, terwijl ik nu niets dan struikeling, smart en zonde bij mij vind. Paulus sprak door ondervinding: "Ik vermag alle dingen door Hem, die mij kracht geeft," en ik zou kunnen zeggen: "Ik vermocht niets, want Gij gaaft mij geen kracht, omdat ik niet heb geloofd." Als de duivel Legio, sleep ik mijn ketenen temidden van de graven, in plaats dat ik zweefde door de hemelen gelijk de engel, dragende het evangelie. Heer! heb medelijden.

Ik geloof en geloof niet; ik heb geloof van hart, zonder het in daden te uiten. In mijn gebeden ben ik een gelovige, in de wereld als een ongelovige. Hoe goed versta ik de taal van een zekere vader tot zijn Zoon: "Ik geloof, Heer! kom mijn ongelovigheid te hulp." Wat mij geruststelt is, dat de belijdenis van ongeloof als geloofsuiting door Uw Zoon wordt aangenomen.

Hoe pijnlijk is het te zien, dat de gelovige aan de wereld zo dikwijls rechtmatige reden van billijk verwijt geeft. En nooit is de wereld braver en vromer, dan wanneer zij tegen de zonden

van de gelovigen kan getuigen; nooit is zij gemoedelijker, dan wanneer zij iemand van het volk des Heren op zonde betrapt en nu op de vreselijke gevolgen van die zonde opmerkzaam kan maken. Dan wordt die wereld door de zonde van de gelovigen in eigen oog veel reiner en beter, en heeft een pleitgrond temeer tegen de leerstellingen en ernst van die vrome mensen, die toch ook hun zonden hebben en in het verborgene ook hun uitspanningen. Laat ons toezien, dat wij niet in het verborgene iets doen, waarmee ons openbaar leven in strijd is; laat ons toezien, dat wij de wereld geen gelegenheid geven voor boetepredikaties, die over onze zonde en afdwalingen kunnen handelen. Dikwijls zullen onze geheime zonden de oorzaak worden van onze openbare beschaming.

10. En Abimelech zei: Wat is dit, dat gij ons gedaan hebt? Het is niet recht, dat gij ons zo bedrogen hebt; want lichtelijk had, daar wij uw vrouw voor uw zuster hielden, één van dit volk 1) bij uw huisvrouw gelegd, zonder te vermoeden, dat hij zich aan een gehuwde vrouw vergreep, zodat gij een grote schuld, de zonde van echtbreuk met de goddelijke straffen daarover, over ons zou gebracht hebben. 2)

1. Uit dit woord, "één van dit volk", kan afgeleid worden, dat het dezelfde Abimelech is als van Abrahams dagen. Hij zelf denkt er niet meer aan, maar iemand van zijn volk zou zich aan die zonde hebben kunnen schuldig gemaakt.

2. De echt schijnt bij de Filistijnen voor zó heilig, en haar verbreking voor een zó grote zonde gehouden te zijn, dat een geheel land daarom kon gestraft worden. Uit dit woord van Abimelech blijkt duidelijk, wat de Apostel van het geloof schrijft. (Rom.2:14,15).

11. En Abimelech, nadat hij Izaak zo over zijn verkeerdheid had berispt, gebood door een openbaar bevelschrift, het gehele volk; zeggende, op aanmaning van de Heilige Geest (Psalm. 105:13-15), die de herinnering aan de goddelijke openbaring, welke zijn voorganger gehad had (hoofdstuk. 20:3-7), in hem deed ontwaken: Zo wie deze man of zijn vrouw aanroert, in hun eer, aan hun lichaam of leven, of aan have en goed krenkt, zal voorzeker gedood worden. 1)

1. Bij die betoning van goddelijke liefde in deze bewaring zal Izaak zich diep hebben verootmoedigd en zijn zonde beweend. God helpt de Zijnen uit, ook als zij door hun eigen dwaasheid zich in gevaren hebben gebracht.

II. Vs. 12-22. Izaak wordt in Gerar door de Heere, die Zijn belofte aan hem vervult, rijk gezegend, maar door de Filistijnen, die hem benijden, verdrukt en van plaats tot plaats verdrongen, totdat hij te Rehoboth rust vindt.

12. En Izaak, terwijl of Abimelech uit gunst, of de Filistijnen in pacht, hem een stuk grond afstonden, zaaide
1. in hetzelfde land, uit behoefte aan koren in die tijd van honger voor zich en zijn gezin, en hij vond in dat jaar honderd maten, honderdvoudige vruchten, gelijk in het Oosten wel nu en dan meer voorkomt (Luk.8:8); maar hier noch aan de oorspronkelijke vruchtbaarheid, noch aan de overvloed van dat jaar kon toegeschreven worden, doch een geheel andere oorzaak

had; want de HEERE zegende hem naar zijn toezegging (hoofdstuk. 2:3), terwijl de overige velden in Gerar slechts de gewone en in die onvruchtbare tijd karige opbrengst gaven.

1. Abraham was slechts herder, toch plantte hij ook bomen. Izaak begint, behalve de veeteelt, ook de akkerbouw en Jakob schijnt hierin te zijn voortgegaan (hoofdstuk. 37:7). "De grond bij Gerar en Gaza is zeer vruchtbaar, en in Nutta-Abu-Sumar, een streek, noordwestelijk van Elusa gelegen, hebben de Arabieren korenmagazijnen. Nog heden komt in die landen, bijv. in Haran, een zo grote oogst voor.".

Hoewel Izaak als vreemdeling in dat land moest verkeren, toch was het zijn roeping te zorgen voor de behoeften van zijn gezin. Zijn leven was een leven van geloof, maar het geloofsleven ontslaat niet, om de middelen waar te nemen, noch op stoffelijk, noch op geestelijk gebied. Afhankelijkheid is een vrucht van genade. Izaak zaaide in afhankelijkheid en de Heere zegende hem.

13. En die man werd groot, welgesteld door verdere zegen ook bij zijn veeteelt, ja hij werd doorgaans groter, altijd vermogender, totdat hij zeer groot, buitengewoon rijk, geworden was. (hoofdstuk. 24:35).

Izaak was deelgenoot van de belofte, niet alleen op geestelijk, maar ook op stoffelijk gebied.

14. En hij had bezitting van schapen, en bezitting van runderen, en groot gezin van dienstknechten en dienstmaagden (Job 1:3, Spreuken. 10:22; Psalm. 127:2) zodat hem de Filistijnen benijden. 1)

1. Geluk wekt altijd nijd op. Dat bevreemde niemand; de wereld heeft nooit anders gedaan.

De afgunst van de vijanden kan toch de zegen des Heren, die Hij Zijn godvrezenden heeft toegedacht niet doen ophouden. (Vs. 32).

"Nijd is het paard, waar de duivel gaarne op rijdt." "hij vreet aan de ziel, even als de roest." Spreuken. 15:30. 1 Petrus. 2:1.

Wij leren hier, dat de zegeningen van God, die betrekking hebben op het genot van het tegenwoordige en aardse leven, nooit onvermengd en onvoorwaardelijk zijn, maar altijd met moeilijkheden gepaard gaan, opdat de rust en de genoegens niet zorgeloos maken. Waaruit wij allen kunnen leren niet al te begerig te zijn naar grote schatten.

Nijd is juist het tegendeel van het wezen van God, dat liefde is. Hij maakt aan de satan gelijk, die onze stamouders het evenbeeld van God misgunde. Een nijdig mens maakt zich aan een hond gelijk. Hij zinkt steeds dieper, verstompt zich in al betere gevoelens, wordt ongeschikt om het goede te bevorderen, ja komt er eindelijk toe, om anderen te hinderen, verdacht te maken en schade te berokkenen. Niemand is van de nijd geheel vrij.

15. En zij begonnen allerlei vijandelijkheden hem aan te doen: in het bijzonder al de putten, die de knechten van zijn vader, in de dagen van zijn vader Abraham, gegraven hadden, om daaruit zijn vee te drenken, die stopten de Filistijnen, en vulden deze met aarde. 1) Zo deden zij hem niet alleen grote schade, daar waterputten voor een herder van groot belang zijn, maar zij beschimpten ook de nagedachtenis van zijn vader, met wie zij toch vroeger een verbond gemaakt hadden. (hoofdstuk. 21:22 vv.).

1. Wat winst hadden de Filistijnen daarvan? Zeker, de mens is van nature geneigd zijn naaste te haten.

16. Zo geheel werd het vroeger uitgevaardigd verbod (Vs. 11) vergeten, dat dit plagen straffeloos geschiedde. Ook zei Abimelech tot Izaak: Trek van ons, want gij zijt veel machtiger geworden dan wij, 1) uw vee en uw knechten zijn zó menigvuldig, dat gij het land uitzuigt en ons alzo het voedsel onttrekt.

1. Wellicht is Abimelech tot deze daad aangezet door het volk, hetwelk jaloers was geworden op de rijkdom van Izaak. Izaak had hierdoor te leren, dat hij als vreemdeling in dit land verkeerde, dat dit land dat van de ruste niet was.

17. Toen toog Izaak, die wel wist, dat niet de plaats, maar zijn Heere hem rijk maakte, en deze zegen hem overal volgen zou, van daar, uit de stad Gerar en haar nabijheid, en hij legerde zich in het meer zuidelijk aan de beek Besor of Wady-Scheriah (1 Samuel
30:9,10) gelegen dal van Gerar, 1) en woonde aldaar.

1. In dit dal, Gurf el-Gerar, richtte Constantijn een klooster op.

18. Als nu Izaak wedergekeerd was, groef hij, 1) overal de voetstappen van zijn vader volgende en zijn aandenken vernieuwende, die waterputten op, die zij, de knechten, ten tijde van Abraham, zijn vader, gegraven, en die de Filistijnen na Abrahams dood toegestopt hadden; en hij noemde dezelfde namen naar de namen, waarmee zijn vader 2) die genoemd had.

1. Beter vertaald: "En Izaak groef weer op".

2. Dat noemen met de namen waarmee zijn vader ze genoemd had, deed Izaak, om daarmee te betuigen, dat zij behoorden tot het vaderlijk erfdeel, dat hij derhalve er een wettig recht op had.

19. De knechten van Izaak dan groeven nog verder in dat dal, en zij vonden aldaar een put van levend water, van uit de aarde voortspringend bronwater. Zulk een bron had veel groter waarde dan de waterputten of regenbakken, daar zulk een altijd fris water gaf en bij gebrek aan regen niet uitdroogde.

20. En de herders van Gerar, die met hun kudden tot in dit dal kwamen, en, hoe zeldzamer zodanige bronnen waren, des te meer erop belust waren, twistten met Isaak’s herders,

zeggende: Dit water hoort ons toe; want gij hebt het op onze grond gevonden; en zij namen de bron met geweld in bezit. Daarom noemde hij de naam van die put Esek (twist), omdat zij met hem getwist hadden.

21. Toen groeven zij, daar Izaak, wars van twisten, toegaf, een andere put, en daar twisten zij ook over, daar zij hem geheel uit hun nabijheid wilden verdringen. Daarom noemde hij deze Sitna (tegenstand), daar hij overal grote tegenstand bij hen vond.

22. En hij brak op van daar, 1) weer voor hen wijkende, en trok nu meer noordwaarts en hij groef een andere put, en zij twisten over die niet; daarom noemde hij deze Rehoboth (ruimte) en zei: Want nu heeft ons de HEERE voor degenen, die ons verdrongen, ruimte gemaakt, 2) en wij zijn, ondanks hun nijd, gewassen in dit land. 3)

1. Is dit gedurig wijken van Izaak toe te schrijven aan zijn godsvrucht, zijn liefde 1 Corinthiërs 13:4-7), of aan zijn zwakheid? Wij nemen het eerste aan, zonder het tweede te ontkennen. Welk van onze daden is rein? Ook ons beste handelen is bezoedeld. "Hoe moeilijk is het mij te kennen, mijn voornemens, mijn beweegredenen met juistheid te beoordelen. Ik meen Uw tegenwoordigheid te gevoelen en denk er slechts aan, dat ik tegenwoordig ben. Ik meen te bidden, en ik doe niets dan spreken. Ik wil door U in U handelen en bemerk, dat ook in deze handelwijze een geheime bedoeling van eigenliefde ligt. Zie, Heer! hier ben ik, gelijk ik ben, en zo ik mijzelf mocht leren kennen, het was alleen door uw Heilige Geest.

Het onderscheid tussen Abraham en Izaak is voornamelijk hierin gelegen, dat men Abraham meestal tevens goed en groot ziet handelen, terwijl Izaak daarentegen doorgaans slechts goed, vroom, oprecht, deugdzaam, maar zonder verhevenheid van geest handelt. Aanmerkelijk onderscheidt hij zich van Abraham, bij gelegenheid dat de putten, welke zijn vader bij plechtige geloften en eden tot zijn eigendom verkregen had, uit afgunst en nijd gedempt werden. Abraham durfde Abimelech vrijmoedig in het aangezicht zeggen, dat zijn volk onbillijk handelde. (hoofdstuk 21:25). Geheel anders gaat Izaak te werk. Niettegenstaande het verbond dat zijn vader met de genoemde koning gesloten en dat ook op Abrahams nakomelingen betrekking had, verdraagt en zwicht hij. Zodra men hem dwingt, wijkt hij. En als de Filistijnen de klaarblijkelijke zegen, die op hem rust, eindelijk zien; als zij weer een verbond met hem willen sluiten-doet hij hun slechts een "weinig beduidend, zacht verwijt," Vs. 27.

2. Dat hij, na zware vervolging, zo rustig God dankt en Zijn goedheid looft, toont ons, hoe hij midden in de strijd een stil en onderworpen gemoed heeft behouden.

3. Beter "opdat wij kunnen wassen in dit land."

III. Vs. 23-33. Van Rehoboth vertrekt Izaak naar Berséba, waar hem de Heere voor de tweede maal in zijn leven verschijnt, en hij zich neerzet, met het doel daar langer te vertoeven. Abimelech zoekt hem daar op en begeert een verbond met hem te sluiten.

23. Daarna toog hij, misschien, omdat ook daar nieuwe vijandelijkheden van de zijde van de Filistijnen te wachten waren, van daar naar het zuiden op, naar Berséba, waar ook eens zijn vader gewoond had. (hoofdstuk 22:19).

24. En de HEERE verscheen hem 1) in een droom, in dezelfde nacht, toen hij daar aangekomen was, om zijn ziel, die door zo veelvuldig leed was neergebogen, weer op te richten, en zei: Ik ben de God van Abraham, uw Vader,
2. de God, die met uw vader in verbond heb gestaan en hem zo grote genade heb laten ondervinden. Vrees niet, 3) hoe vijandig de mensen ook mogen zijn, want Ik ben nietminder met u, dan Ik met uw vader geweest ben; en Ik zal u eveneens zegenen, en uw zaad vermenigvuldigen, om Abrahams mijns knechts wil, 4)om de aan hem gegeven beloften te vervullen en zijn geloofsgehoorzaamheid aan zijn nakomelingen te vergelden.

1. Te Berséba, de plaats, reeds bij Abrahams leven merkwaardig geworden, vernieuwde de Heere de verzekering van Zijn genade, gelijk Hij het later deed aan Jakob (Genesis 46:1 vv.). Daardoor, dat Hij enkele plaatsen op buitengewone wijze heiligde, schikte de Heere zich geheel naar het kinderlijk geloof van de aartsvaders.

Dit gezicht was een voorbereiding, opdat hij des te meer naar God zou luisteren en het voor hem meer zeker zou zijn, dat God met hem was; want het woord alleen had minder kracht. God verschijnt derhalve, opdat hij het geloof en het vertrouwen op zijn woord nader zou bevestigen. In hoofdzaak zijn de gezichten als het ware symbolen geweest van de goddelijke tegenwoordigheid, opdat de heilige vaderen niet zouden twijfelen, dat het God was, die die woorden tot hen sprak.

2. Met deze woorden wil God bij Izaak vertrouwen wekken. "Ik ben dezelfde," wil de Heere zeggen, "die aan Abraham, uw vader verscheen, en hem de heerlijkste beloften gegeven heb.".

3. Vrees niet; die bemoediging had Abraham nodig, toen hij, na de overwinning op de Oosterse koningen, voor hun wraak beefde; Izaak behoefde die reeds wegens zijn vreesachtige aard, toen de Filistijnen hem van plaats tot plaats verdreven.

Het "vrees niet" in het leven van de patriarchen, gaat de gehele Schrift door, totdat het in volle kracht is gekomen in de Engelenboodschap bij de geboorte van Christus, en op de paasmorgen.

4. Abraham ontving de belofte van de Messias in de naam van alle gelovigen; wanneer nu Izaak en ieder gelovige om Abrahams wil gezegend wordt, zo wordt hij eindelijk gezegend, omwille van de belofte, die aan Abraham gegeven zijn en alzo om Christus’ wil.

25. Toen bouwde hij daar een altaar, vervuld van de indruk: gewis de Heere is aan deze plaats (hoofdstuk. 28:16), en riep de naam des HEREN aan 1) (zie hoofdstuk. 12:7,8; 13:18) en hij sloeg aldaar zijn tent op; 2) zowel huiselijk als godsdienstig schikte hij alles tot een langer verblijf, daar de Heere zijn vrees had weggenomen (Vs. 24), en Isaak’s knechten groeven daar een put, 3) begonnen op zijn bevel naar bronwater te graven, dat zij ook vonden. (Vs. 32).

1)Openbaringen van God ontvangt hij niet zo dikwijls, als zijn vader. Doch wanneer het hem gebeuren mag, met deze verwaardigd te worden, dan zijn ze hem evenzo eerwaardig en heilig, als ze voor Abraham waren; dan bouwt hij dankaltaren, en de uitbreiding van de kennis van de ware God gaat hem evenzeer ter harte als zijn vader; hij predikt de naam des Heren.

Ook hier wordt weer de openbare verering Gods bedoeld, opdat de omliggende volken zouden weten, dat hij de enige en waarachtige God diende en vereerde.

2. Hij bouwt voor de Heere vroeger een altaar, dan voor zichzelf een tent.

3. Uit deze mededeling blijkt, dat Izaak met allerlei tegenwerkingen van zijn vijanden te kampen heeft gehad. Te Berséba was toch een put. Deze was aan Abraham teruggegeven (21:30)) door Abimelech. En nu is Izaak genoodzaakt een nieuwe te graven, hetzij die put door Abimelech's knechten of teruggenomen of verkocht was. Wel leerde ook Izaak hierdoor, dat het leven van Gods kinderen niet altijd als een zacht kabbelende beek voortvliet.

26. En Abimelech, die vroeger Izaak uit zijn hoofdstad had verdreven (Vs. 16), maar thans tot andere gedachten gekomen was, trok tot hem van Gerar, 1)om met hem een verbond te sluiten, met Ahuzzat (bezitting) zijn vriend, en Pichol zijn krijgsoverste.

1. Ziet, hoe de Heere werkt! Nu God gezegend heeft, komen de vijanden, die hem vroeger verdrongen, zijn vriendschap zoeken. "Als iemands wegen de Heere behagen, zo zal Hij ook zijn vijanden met hem bevredigen." (Spreuken. 16:7)

2. En Izaak zei tot hen, op geheel andere wijze dan zijn vader Abraham (hoofdstuk. 21:25,26): Waarom zijt gij tot mij gekomen, daar gij mij haat, en hebt mij van u weggezonden; 1) het kan dus met de mij aangebodene vriendschap niet recht gemeend zijn.

Dit was geen teken van lichtgeraaktheid, maar bewijs van helder doorzicht. Izaak gevoelt zeer goed, dat er bij Abimelech nevenbedoelingen zijn, dat de vriendschap, die hij zoekt, en het verbond, dat hij wil sluiten, een staatkundige reden heeft.

Abimelech tegenover Izaak is een helder voorbeeld van de wereld tegenover de gelovige. Abimelech wil indruk maken door vertoon van grootheid, om alzo op het hart van Izaak te werken.

28. En zij zeiden: Wij hebben merkelijk gezien, dat de HEERE met u is, in een zeer bijzondere betrekking tot u staat, en u op al uw wegen zegent; daarom hebben wij gezegd, hebben wij onderling besproken, om u voor te stellen: Laat toch een eed tussen ons zijn, tussen ons en tussen u; en laat ons een verbond met u maken.

Nu Izaak toont, dat hij Abimelech's bedoelingen doorziet, moet deze er wel rond en open voor uit komen, wat zijn bedoeling is. Ook hierdoor hoopt hij het hart van Izaak te winnen. De wereld kan zich in allerlei bochten wringen om de gelovige te verschalken.

29. Zo gij, als uw macht zo toeneemt, bij ons kwaad doet, gelijk als wij u niet aangeroerd hebben, herinner u slechts het verbod, dat ik omtrent u en uw huis gegeven heb (Vs. 11), en gelijk als wij bij u alleen goed gedaan hebben, 1) herinner u slechts de honderdvoudige oogst, die gij eens op onze akkers geoogst hebt (Vs. 12), en, hoewel wij u bevolen hebben van ons te gaan, omdat gij ons te machtig waart geworden, toch hebben wij u in vrede laten trekken en geenszins met geweld uitgedreven (Vs. 27). Gij zijt nu de gezegende des HEREN; 2) zo zweer ons dan, dat gij ons geen schade zult doen.

1. Ik houd het ervoor, dat deze Abimelech listiger was, dan zijn vader, want hij houdt zich, alsof hij er niets van wist, dat zijn knechten de putten genomen hebben.

Z.zou men tot een Abraham niet hebben durven spreken na zoveel onrecht. Licht merkt men in iemand zijn karakter op. Abimelech kent ook Izaak, en steeds zal men zulk een spreken van de wereld tot mannen van zoveel zwakheid, als deze, kunnen opmerken. Toch is Izaak, doordat God met hem is, ondanks zijn zwijgen en verdragen, een schrik voor de Filistijnen. Met Izaak (men lacht) spot de wereld; voor zijn God vreest men. Men drijft hem op een grote afstand, maar wil dan uit eigen belang, dat er vrede zij.

2. Zo handelt de wereld; nu eens is zij overmoedig, dan vleiend. Wie met haar vrede wil houden, moet veel kunnen verdragen.

In de mond van Abimelech betekenen deze woorden niet anders, dan dat hij gelooft, dat Izaak in de rechten van zijn vader Abraham is getreden.

30. Toen maakte hij, zonder zich lang op een weerlegging te bedenken, in de zin van Rom.12:17-21 waarbij tevens zijn natuurlijk karakter in aanmerking moet genomen worden, hun een maaltijd, en zij aten en dronken.

31. En zij stonden, nadat hij hen ‘s nachts had geherbergd, ‘s morgens vroeg op, om het voorgenomen verbond te sluiten, en zij zwoeren de een de ander; daarna liet Izaak hen gaan, die wel in waarheid getoond had, wat het was iemand goed te doen, en zij togen van hem, op andere wijze, dan hij van hen gegaan was, daar zij hem met geweld wegdrongen, in vrede.

32. En het geschiedde op dezelfde dag, waarop hij een voorbeeld van verzoenende en vergevende liefde gegeven had, dat Isaak’s knechten kwamen, en boodschapten hem van de zaak van de put, die zij gegraven hadden (Vs. 25) en zij zeiden hem: Wij hebben water gevonden.1)

1. Abraham woont gaarne in bossen (Moré, Mam) en plant gaarne bomen; Izaak houdt zich het liefst bij putten op, zijn lievelingsbezigheid is putten graven.

33. 1) En hij noemde deze, ook hier weer zijn vader navolgende, die eveneens een put alzo genoemd had, Séba (put van zeven of van de eed), omdat op diezelfde dag dat men water vond, een verbond was bezworen, daarom is de naam van die stad, die in de nabijheid ligt, Bersébа tot op deze dag. 2)

1. Izaak had ook zijn lijden, door de honger, te Gerar, door de nijd van de Filistijnen, door de verbanning uit hun land, door de twisten over de putten; maar hij wordt ook van God langzamerhand uitgeholpen; hij komt van Gerar naar het dal van Gerar, van het dal van Gerar naar Rehoboth, van Rehoboth naar Berséba. Er is geen ongeluk op aarde, waarin de vromen niet soms geraken. Het beste is, dat God hun steun en troost is (1 Koningen 17:1; Psalm. 91:1.

2. Isaak's geschiedenis is eerst geheel samengeweven met die van Abraham, later met die van zijn zonen. Dit hoofdstuk is het enige, waarin hijzelf als de hoofdpersoon optreedt. De Heere roept hem tot geen grote daden, noch tot veelbetekenende ondervindingen, Als grondtrek in zijn karakter zien wij het lijdelijke, het verdragende; hij wederstaat het kwade niet, bestrijdt het niet; maar overwint door geduld en toegevendheid. Zien wij dikwijls in hem zwakheid, gebrek aan moed en aan vastheid, wie zal hem veroordelen? Of is er iets goeds, iets goddelijks bij enige mens, dat niet door onze natuur besmet wordt? "Hij is een vroom, godvrezend man, vol van hartelijk vertrouwen op, en geloof aan de Voorzienigheid, verdraagzaam en toegeeflijk omtrent beledigingen; gevoelig over de buitensporigheden van zijn zoon (Vs. 35) terwijl het hem nochtans aan genoeg moed ontbreekt, om zich met kracht en nadruk tegen deze te verzetten; aan een rustig leven gewend; wat voedsel en gemak betreft, weker dan het voorgeslacht; overigens zonder hevige hartstochten, en reeds vroeg zwak en onbekwaam tot de bezigheden van het leven.".

Deze put is niet dezelfde als die door Abraham was teruggekregen, maar er dichtbij gelegen. Beide bronnen bestaan nog. De herhaling "daarom is de naam van die stad Berséba tot op deze dag", heft de mededeling in hoofdstuk 21 niet op, maar bevestigt deze veeleer.

IV. Vs. 34 en 35. Ezau huwt in zijn veertigste levensjaar met twee vrouwen uit het Kanaänitische geslacht en verbittert daardoor zijn ouders in hun ouderdom.

34. Toen nu Ezau veertig jaar 1) oud was (hoofdstuk. 25:20; Jozua 14:7; Hand.7:23), nam hij, buiten weten en tegen de wil van zijn ouders, tot een vrouw Judith (zij die God looft), de dochter van Beëri (mijn bron), de Hethiet, en Basmath 2) (liefelijke), de dochter van Elon (eik), de Hethiet; dus twee vrouwen opeens uit de Kanaänieten.

1. Ook Izaak was veertig jaar oud toen hij Rebekka huwde. Wellicht dat Ezau dit deed uit navolging. Hij volgde zijn vader echter niet na in het zoeken van een godvrezende vrouw. Bovendien is hij de eerste na Lamech, die de polygamie invoert. Hij vertoont dan ook in vele gevallen de Lamech's gestalte.

2. Behalve deze vrouwen, neemt hij (hoofdstuk. 28:9) nog een derde, Mahlath. Deze namen luiden (hoofdstuk. 36:2 vv.) meestal anders. Overéénkomen: het drietal, de naam Basmath, en de een als dochter van Elon, de andere als dochter van Ismaël. Of Ezau moet aan twee van zijn vrouwen andere namen hebben gegeven, óf hij heeft een vijftal gehad, misschien reeds twee voor zijn veertigste jaar. Ezau legde hier zijn vleselijke gezindheid aan de dag, die aan de geest van de familie (hoofdstuk. 11:29; 24:2,3) en de roeping van het uitverkoren geslacht geheel vreemd was, evenals vroeger in de keus van zijn beroep (hoofdstuk. 25:27) en bij de geschiedenis van het linzengerecht (hoofdstuk. 25:29-34). Daardoor is zijn uitsluiting van het

erven van de belofte (hoofdstuk. 27), die 37 jaren later, onder Gods toelating, volgde, gerechtvaardigd.

35. En a) deze waren voor Izaak en Rebekka, reeds om haar afkomst, maar nog meer om haar afgodendienst en losbandigheid, een bitterheid van de geest. 1)

a.Genesis 27:46

1. Geen groter leed, dan ouders ondervinden, als hun kinderen verkeerde wegen bewandelen. Nu Izaak oud is en hoopt, dat de beproevingen een einde zullen nemen, komt enkel jammer en hartenleed.

HOOFDSTUK 27.

JACOB WORDT DOOR ZIJN VADER GEZEGEND EN DAAROM DOOR EZAU GEHAAT.

I.Vs. 1-29. Izaak, door vroege ouderdom gedrukt, wil zijn eerstgeborene de aartsvaderlijke zegen geven, en vraagt hem, tot zijn versterking voor de plechtige handeling, een spijze te bereiden, gelijk hij die gaarne heeft. Rebekka, die het plan vernomen heeft, weet dit te voorkomen en haar lieveling Jakob in Ezau's plaats onder Isaak's handen te brengen, zodat hij de jongere zegent, menende de oudste voor zich te hebben.

1. En het geschiedde, als Izaak oud geworden was, niet zozeer in jaren, want hij was eerst in het 137ste jaar 1) van zijn leven, en had nog sterk kunnen zijn, maar, naar zijn lichamelijke gesteldheid, zodat hij reeds bedlegerig was, en zijn ogen donker 2) geworden waren dat hij niet zien kon; 3)toen riep hij Ezau, zijn grootste zoon, voor welke hij steeds een voorliefde had gevoeld (hoofdstuk. 25:28). Nu gedachten aan de dood hem vervulden, wilde hij deze het eerstgeboorterecht verzekeren, daar hij wel wist, hoe Jacob hem dit zocht te ontnemen (hoofdstuk. 25:29 vv.), en hij zei tot hem: Mijn zoon! En hij, zich in de tent van zijn vader bevindende, zei tot hem: Zie hier ben ik; wat wilt gij, mijn vader?

1. Dit getal steunt op de volgende berekening van Luther: Jozef was, toen hij voor Farao gesteld werd, 30 jaar oud (hoofdstuk. 41:46), en bij Jakob's komen in Egypte, 39, terwijl toen reeds 7 jaar van overvloed en twee van gebrek, dus 9 jaar na Jozefs verheffing voorbijgegaan waren (hoofdstuk. 45:6). Jakob was toen 130 jaar oud (hoofdstuk. 47:9). Alzo is Jozef geboren toen Jakob 91 jaar oud was, en, daar deze geboorte in het 14de jaar van Jakob's oponthoud in Mesopotamië geschiedde (hoofdstuk. 30:25, vrgl. Genesis 29:18,21,27) zo is Jakob in zijn 77ste jaar naar Laban gevlucht, dat is, in het 137ste van Izaak. Eerst 43 jaar later is hij overleden.

2. Zijn ogen waren donker, zegt hier de Heilige Schrift. Is het niet om daar mede te wijzen ook op zijn geestelijke duisternis, waarin hij voor dit ogenblik verkeerde? Want toch, Izaak weet het dat niet Ezau, maar Jakob de van God uitverkorene is, om de meerdere te zijn. Alles, wat dan nu ook volgt, alle de rampen en tegenheden, welke hem en Rebekka en Ezau en Jakob treffen, hebben hun oorzaak hierin, dat zijn geestelijke ogen op dit ogenblik gesloten zijn voor het licht van Gods woord en belofte. Ongeloof of een niet denken aan het woord tot Rebekka gesproken vóór de geboorte van de tweeling, is de grote oorzaak van wat verder geschiedt.

3. Wordt gij ook van uw lichamelijke ogen beroofd, waakt, dat gij ook de ogen van het geloof niet verliest! (Psalm. 39:5,6).

2. En hij zei: Zie nu, ik ben oud geworden, ik weet de dag van mijn dood niet; 1) ik ben op dezelfde leeftijd, waarop veertien jaar geleden mijn broeder Ismaël stierf. (hoofdstuk. 25:17).

1. Ik weet de dag van mijn dood niet! Die tijd is in de raad van mijn Vader bepaald. Zou het goed zijn, dat ik die wist? Oneindige goedheid en oneindige wijsheid verbergen die voor mij.

Licht zou de voorwetenschap daarvan mij wegens mijn inwonend bederf schadelijk zijn. Heb dank, mijn Vader! die in de verzwijging mijn heil bedoelt! O, Geest van Christus! doe mij horen, wat die onzekerheid mij al predikt. Weet ik de dag van mijn dood niet, zo moet ik waken. Waak, mijn ziel! gij weet niet in welke uur uw Heer komen zal. Kom! de lendenen omgord, de lamp brandende! Hoor uw meester: "Tot allen zeg Ik: "Waakt!"

Het schijnt wel, dat Izaak, die voor zo iets met zijn stil karakter toch reeds zeer vroeg veel aanleg toonde, zich, oud geworden, steeds meer in de eenzaamheid van zijn binnenkamer had teruggetrokken, om aldus langzamerhand zich voor zijn dood voor te bereiden.

Met deze woorden wil Izaak zeggen, dat, nu hij oud is geworden, hij geen uur zeker van zijn dood meer is.

3. Nu dan, neem toch uw jacht-gereedschap, uw pijlkoker en uw boog, en ga uit in het veld, en jaag mij een wildbraad.

4. En maak mij smakelijke 1) spijzen, zo als ik die gaarne heb (Genesis 25:28), en breng ze mij, dat ik ete, en mij vooraf versterke (Hand.9:19) opdat mijn ziel u zegene 2) plechtig de rechten van uw eerstgeboorte op u legge, eer ik sterve.

1. Gelijk God de liefelijke geur van het offer ruikt, gelijk Hij de zin van kinderlijk geloof en kinderlijke liefde in zodanige gaven opmerkt (hoofdstuk. 8:1), zo wil de aartsvader door de gave van de liefde, die hij begeert, zich als het ware tot het zegenen opwekken. Op zichzelf past deze trek volkomen bij de kinderlijke eenvoudigheid van de aartsvader, en alleen daardoor werd zij verkeerd en zondig, dat zich daaraan een zondige voorliefde voor Ezau paarde.

2. Rebekka heeft zonder twijfel het woord Gods, dat de meerdere de mindere zou dienen (hoofdstuk. 25:23), aan Izaak bekend gemaakt. Ezau had door zijn huwelijk met de dochters van Heth (hoofdstuk. 25:34) en het verkopen van zijn eerstgeboorterecht (hoofdstuk. 25:29-34) zich de zegen onwaardig gemaakt. Izaak let hier niet op; hij stelt tegenover de godsspraak de eerstgeboorte, tegenover Jakob’s list de openhartigheid van Ezau, tegenover Jakob’s stille leven de moed en sterkte van Ezau, terwijl de liefde en de zorg van de eerstgeborene en het wildbraad, bij de oude en zwakke vader niet zonder invloed gebleven zijn. Nog meer zien wij echter Isaak’s verkeerdheid in de wijze, waarop hij hem zegenen wil. Hij wil dit doen buiten weten van Rebekka of Jakob, en waarschijnlijk is het wildbraad, ten minste in hoofdzaak, een voorwendsel, om deze plechtige zegen onbemerkt en in het geheim te doen geschieden. Er is nog iets, waarom Izaak meer van Ezau hield. Ja ook, om dat verschil van aard en aanleg, waarover wij reeds vroeger spraken; maar ook omdat Ezau hem in die vele kleine geriefelijkheden van het leven van dienst kon zijn. Ja, ook de ouders verkopen wel eens hun liefde voor een schotel linzen, in overdrachtelijke zin genomen. Dat was bij Izaak ook nu weer het geval. Hoor zijn opdracht aan Ezau: "Nu dan, neem toch uw gereedschap, uw pijlkoker en uw boog en ga uit in het veld en jaag mij een wildbraad! En maak mij smakelijke spijzen, zoals ik die gaarne heb, en breng ze mij, dat ik ete, opdat mijn ziel u zegene, eer ik

sterve." Met deze woorden ontdekt Izaak, wat doel hij eigenlijk beoogde, wat middel hij daartoe geschikt achtte, terwijl ook de oorzaak daarvan door dit alles heen schemert.

Aan de verbondszegen zal Izaak wel niet gedacht hebben, maar aan beschikkingen over het vaderlijk erfdeel. Onder zegen wordt door de Heilige Schrift zeer dikwijls een geschenk verstaan. (Genesis 33:11; Jozua. 15:19; 1 Samuel. 25:27; 2 Koningen. 5:15.

5. Rebekka nu, door beiden onopgemerkt, in de nabijheid zich bevond, hoorde toe, als Izaak tot zijn zoon Ezau sprak; en Ezau, de eed, die hij aan Jacob (Genesis 25:33), gezworen had, niet achtende, antwoordde de vader niet: ik heb mijn eerstgeboorterecht reeds verkocht, maar ging aanstonds van boog en pijlkoker voorzien, in het veld om een wildbraad te jagen, dat hij het inbracht tot zijn vader, en zo in het bezit zou komen van hetgeen hij als weggeworpen had.

Rebekka is niet tevreden met het plan van Izaak. Zij weet tevens, dat niet Ezau, maar Jakob door God was uitverkoren. Helaas, door haar bedrieglijk handelen bederft zij voor Jakob de zegen van de Goddelijke belofte.

6. Toen sprak Rebekka, gedachtig aan de goddelijke beloften, en in voorliefde voor haar jongste zoon, tot Jakob, haar zoon zeggende, nadat zij hem buiten voor de deur had opgezocht: Zie ik heb uw vader tot Ezau, uw broeder, horen spreken, zeggende:

7. Breng mij een wildbraad, en maak mij smakelijke spijzen toe, dat ik ete; en ik zal u zegenen voor het aangezicht des HEREN, 1) voor mijn dood.

1)"Voor het aangezicht des HEREN" dat is: in opzien tot Hem en in Zijn naam, zodat het zo goed is, alsof Hij zelf gezegend had. Dit is een bijvoeging van Rebekka aan Isaak’s woord, om Jakob op het gewicht van het ogenblik opmerkzaam te maken; toch is de bijvoeging volkomen overeenkomstig de waarheid. De aartsvaders waren bij zulk een handeling werkelijk werktuigen of plaatsbekleders des Heren, die Zijn woorden hun in de mond legde, gelijk later de profeet Jeremia. (Jeremia 1:9 vv.).

8. Nu dan, mijn zoon! hoor mijn stem in hetgeen ik u gebiede. Gij moet het doen, want Ezau is reeds naar het veld en keert hij eerst terug, zo is de zegen voor altijd voor u verloren; en gij kunt het doen zonder vrees, dat het zonde zij, daar uw moeder het beveelt.

9. Ga nu heen tot de kudde, en haal mij van daar twee goede geitenbokjes; 1) en ik zal die voor uw vader maken tot smakelijke spijzen, gelijk als hij gaarne heeft, en van Ezau gevraagd heeft.

1. Men kan geitenbokken zo toebereiden, dat zij als wildbraad smaken.

10. En gij zult ze tot uw vader brengen, en hij zal eten, opdat hij u daarna zegene, en het van God u toegekende en door uw broeder aan u afgestane geboorterecht, al is het ook tegen zijn wil, op u legge, vóór zijn dood. 1)

1. Haar man tegen zich te vertoornen, de dodelijke haat van zijn broeder tegen Jakob te doen ontstaan, haar geliefde zoon in levensgevaar te brengen, dat alles schroomde zij niet, omdat het erfdeel, door God beloofd, haar voor de geest stond, en zij wist, dat God het aan Jakob had toegezegd.

Aan dit geloof paart Rebekka veel ongeloof en zonde; zij meent, nu zij Isaak's bevel aan Ezau vernomen heeft, dat de goddelijke belofte niet vervuld zal worden en denkt er niet aan, dat de aartsvader alleen zal kunnen spreken wat de Heere hem te spreken geven zal, (vergelijk Hoofdstuk48:13,17-20). Zij neemt haar toevlucht tot ongeoorloofde middelen, tot leugen en bedrog, en leert ze haar eigen zoon; zij vangt Izaak door haar vrouwelijke list in zijn eigen netten (zie Ge 27.4 opm 2b) "Wanneer men Gods woord voor zich heeft, moet men daarvan geenszins afwijken, maar toch ook niet beproeven, om zijn voornemen door onrechtvaardige middelen te bereiken, maar op God zien, die wel middelen weet, hoe en wanneer Hij Zijn woord vervullen zal.

11. Toen zei Jakob, die bij zulk een voorstel het hart klopte, en die tevens het gevaar en de moeilijkheden van een mogelijke ontdekking overwoog, tot Rebekka, zijnmoeder: Zie, mijn broeder Ezau is een harig man (hoofdstuk. 25:25), en ik ben daarentegen een glad man.

Wel het gevaarlijke van dat voorstel duidt Jakob aan, maar niet het zondige. En zondig was het voorstel, daar zij list tegen list stelde, in plaats van te wachten op de wegen des Heren.

12. Misschien zal mij mijn vader, wie toch zeker niet alleen mijn haastig komen, maar ook mijn eigenaardigheid in gang en spraak bevreemden zal, mij aan handen en gezicht betasten, om zich te overtuigen of ik werkelijk degene ben, voor wie ik mij uitgeef, en ik zal, daar hij op die wijze gemakkelijk achter de waarheid komen zal, in zijn ogen zijn, als een bedrieger, zo zou ik zonder twijfel een vloek over mij halen, en niet een zegen.

13. En zijn moeder zei tot hem: Uw vloek, de vloek, die uw vader mocht uitspreken, zij op mij, mijn zoon! alle kwade gevolgen, die hieruit mochten ontstaan, alle verontwaardiging zal ik op mij nemen, daar ik het u geboden heb. Ik ben echter zeker, dat het niet komen zal tot hetgeen gij vreest; hoor alleen naar mijn stem en ga, haal ze (de geitenbokken) mij.

Hier zondigt Rebekka wederom, omdat zij zo van overdreven ijver brandt, dat zij er niet om denkt, dat het Gods goedkeuring niet wegdraagt, wat zij denkt te doen. Zelf wil zij de vloek dragen. Vanwaar echter zo overgroot vertrouwen? Het plan toch was uit haar eigen brein voortgekomen en steunde volstrekt niet op een goddelijk bevel. Niemand zal ontkennen, dat deze ijver, ofschoon hij voorbarig was, toch zowel uit vroomheid voortkwam, als in betrekking stond tot het woord Gods. Want toen haar door de godsspraak was bekend gemaakt, dat Jakob door God was uitverkoren, heeft zij ten behoeve van de goddelijke verkiezing alles achter gesteld, wat in de wereld zichtbaar was, en wat haar natuurlijk gevoel haar zei. Derhalve leren wij door dit voorbeeld, dat, wie bedaard en gelaten wandelt in de weg van zijn roeping, niet iets durft bestaan, dan wat God in Zijn woord toelaat.

14. Toen ging hij, aan de drang van zijn moeder toegevende, en zijn geweten tot zwijgen brengende met de gedachte, dat hij zijn moeder gehoorzaamde (Hand.5:29), en hij haalde ze, en bracht ze zijn moeder; en zijn moeder maakte smakelijke spijzen, gelijk als zijn vader gaarne had.

15. Daarna nam Rebekka, om Izaak te kunnen misleiden, de kostelijke klederen 1) van Ezau, haar grootste zoon, die zij bij zich in huis had, en zij trok ze Jakob, haar kleinste zoon aan.

1. Ezau schijnt, wegens zijn eerstgeboorte, ten opzichte van zijn kleding, een meer voorname plaats in het huisgezin ingenomen te hebben. Zijn kostelijke klederen herinneren aan de rol van Jozef, die, in het bloed van een geitenbok gedoopt, aan Jakob getoond werd. (hoofdstuk. 37:31-35).

16. En de vellen van de geitenbokjes 1) trok zij, om een ontdekking, als Jakob vreesde (Vs. 11,12), te voorkomen, over zijn handen, en over de gladdigheid van zijn hals.

1. Hier zijn de geiten van de Oosterse kameelgeiten (Angora-geiten) gemeend, "wier zwart zijdeachtig, kort haar, ook door de Romeinen, in plaats van mensenhaar gebezigd werd.

17. En Zij gaf, nadat de kleding alzo voltooid was, de smakelijke spijzen, en het brood, welke zij toegemaakt had, in de hand van Jakob, haar zoon, opdat deze het tot Izaak zou brengen.

Op drie dingen rekende zij, waarop zij eigenlijk haar gehele aanslag tegen haar man had gegrond. Zij ging te rade met de zinnelijke lust, het zedelijk zwak van haar echtgenoot; bouwde op zijn blindheid, zijn lichamelijk gebrek; zij verwachtte het welslagen van haar zondige poging, mede van het zelfzuchtig karakter van haar zoon. Listige mensen pogen steeds van de zonden en zwakken bij anderen gebruik te maken, om hun eigen zin en zonde door te drijven.

18. En hij kwam tot zijn vader, en zei: zoveel mogelijk Ezau’s stem nabootsende, Mijn vader! En hij zei: Zie hier ben ik; (Vs. 1) wie Zijt gij mijn zoon; aan uw stem kan ik u niet recht herkennen; zijt gij Ezau of Jakob?

19. En Jakob, nu enigszins moediger geworden, want, waar men eens de grenzen van zijn plicht is overgesprongen, is er geen grens voor de vermetelheid meer, zei tot zijnvader: Ik ben Ezau, 1) uw eerstgeborene; ik heb gedaan, gelijk als gij tot mij gesproken had; en u een maal bereid, gelijk gij gaarne hebt; Sta toch op van uw legerstede, zit, en eet van mijn wildbraad, opdat uw ziel, gelijk gij mij belooft hebt (Vs. 4), mij zegene. 2)

1. "Ik ben Ezau." Toen zijn moeder met haar voorstel tot hem kwam, was hij schroomvallig en angstig, maar nu is hij reeds stoutmoedig. Als eenmaal de voet op de weg van de zonde is gezet, valt de tweede schrede gemakkelijk. En toch is Jakob bestemd om de heilige linie voort te zetten. Hoe schittert dan ook hier Gods oneindige wijsheid en vrijmacht!.

2. Jakob weet, dat hij, overeenkomstig de wil Gods, tot het bezit van dit groot en heerlijk recht geroepen is; hij haakt ernaar in het bezit daarvan gesteld te worden. Hij, zowel als zijn moeder, zijn bij dat verlangen met zondig ongeduld bezield, en tegelijkertijd, toegevende aan verwachtingen van aardse eer en wereldse macht, grijpen zij ongeoorloofde middelen aan, tot het bereiken van hun doel. Omtrent allen echter, die zich in meerdere of mindere mate hierbij bezondigen toont de uitkomst van deze geschiedenis, hoe zij niet anders dan machteloze werktuigen waren in de hand van de Voorzienigheid, die aan een ieder iets anders verschaft of ten deel laat vallen, dan hij begeert of verwacht, en die juist daardoor elke verkeerdheid straft. Izaak ziet zich in zijn verwachtingen ten aanzien van Ezau teleurgesteld; hij, die de geboden Gods weerstreeft, moet blindelings en tegen wil en dank datgene volbrengen. wat hij niet wil. Ezau kon zijn wensen naar aardse macht, waarvoor hij alleen hart heeft, waarop hij als gevolg van het recht van eerstgeboorte had gehoopt, niet bevredigen; Rebekka moet twintig jaar lang haar lieveling missen, en Jakob, die ondermeer ook wel de begeerte heeft gekoesterd, om te heersen in zijns vaders huis, moet ijlings vluchten naar den vreemde, waar het hem veelvoudig wordt vergolden, wat hij jegens zijn vader en zijn broeder heeft misdaan. Zo wil ons dit geschiedverhaal voornamelijk doen zien, hoe God in Zijn genadige verkiezing, in de vervulling van Zijn oogmerken, op verborgen, maar onfeilbare wegen voorwaarts gaat, en Zichzelf openbaart in al Zijn wonderbare heerlijkheid door de bescherming van Zijn kinderen, ook waar deze nog niet vrij zijn van zonde.

20. Toen zei Izaak, die wel Ezau met verlangen tegemoet zag, maar niet begrijpen kon, dat hij thans reeds van de jacht kon teruggekeerd zijn, en het eten kon bereid hebben, tot zijn zoon: Hoe is dit, dat gij het zo haast gevonden hebt, mijn zoon? En hij zei, nu reeds zozeer in zijn rol thuis, dat die vraag hem niet meer in verlegenheid bracht: Omdat de HEERE, uw God 1) dat heeft doen ontmoeten voor mijn aangezicht; Hij heeft mij bijzondere voorspoed gegeven, opdat gij mij zegenen zou.

1. De zonde van Jakob is groot; zijn bedrog vreselijk; maar dat hij hier nog van de "HEERE God" durft spreken, is het zwaarste in zijn zonde. Hij noemt de naam van de Alwetende, en hij steelt, en liegt, en bedriegt; hij noemt de rechtvaardige Vergelder; en toch hij denkt niet aan terugkeren. "Hij misbruikt de naam des Heren tot ijdelheid, het heiligste, om aan woorden van bedrog ingang te verschaffen.".

2. En Izaak zei tot Jakob, die hij nog niet voor Ezau kon houden, daar de stem hem vreemd was: Nader toch, dat ik u betaste, mijn zoon! of gij mijn zoon Ezau zelf zijt, of niet? 1)

1. Hier zou ik de schotel hebben laten vallen, en ware ik weggelopen als een gejaagde.

Het schijnt wel, dat Izaak kwade vermoedens heeft gehad. Izaak, later ook zijn weg overdenkende zal, zonder twijfel, ook toen de weg Gods hebben verheerlijkt, die hem, ondanks zich zelf, gebruikte om Zijn goddelijke raad, ten opzichte van Jakob, uit te voeren.

22. Toen kwam Jakob bij, wegens het overgetrokken geitenvel voor een onderzoek niet vrezende, tot zijn vader Izaak, die hem betastte; en hij zei: De stem is Jakob’s stem, maar de handen zijn Ezau’s handen. 1)

1. De uitdrukking: "de stem is Jakob’s stem, maar de handen zijn Ezau’s handen," is tot een spreekwoord geworden voor zodanige gevallen, wanneer woorden en handelingen niet overeenstemmen.

2. Doch hij kende hem niet, herkende hem niet voor degene, die hij eigenlijk was, omdat zijn handen harig waren, gelijk de handen van zijn broeder Ezau, en deze zaak besliste bij Izaak, daar hij wegens zijn goedig karakter aan zulk een bedrog niet denken kon; en hij zegende hem, maakte zich gereed om de plechtige zegen, die hij zich voorgenomen had, uit te spreken.

3. En hij zei, om voordat hij aanving, ook het laatste overblijfsel van twijfel uit zijn ziel te verbannen: Zijt gij mijn zoon Ezau zelf? En hij zei: Ik ben het!1)

1. God liet de list gelukken, omdat Isaak’s voornemen, om Ezau te zegenen, tegen Zijn raadsbesluiten was (hoofdstuk. 26:23). Ezau kon niet tot het hoofd worden van een godsdienstige stam, waar de huisvader tevens priester was. Uit Ezau’s stam mocht een Herodes, geen Emmanuel voortkomen.

Of was de man, wiens gehele levensgeschiedenis niet één godsdienstige gedachte oplevert, geschikt, om voortplanter van de belofte van het Godsrijk te zijn? De goedhartigheid, die doorstraalt in de kleine diensten, welke hij bereidwillig aan zijn vader bewijst, in het uitstellen van de wraak tot de dood van zijn vader, in het huwelijk met een dochter van Ismaël, en later in de verzoening met Jakob, wordt zij niet juist het meest gevonden bij karakters, die geheel onder de macht van het zinnelijke staan, en, in alle dingen even zwak, evenmin de zonde als de drang van hun natuurlijk gevoel kunnen weerstaan?.

Wie zich eenmaal aan leugen en veinzerij heeft overgegeven kan nooit weten, hoe ver de leugenketen zich zal uitstrekken, voordat zijn gehuichelde rol is uitgespeeld.

Eerst was Jakob angstig en bevreesd; nu, nadat hij de vrees heeft laten varen, wordt hij in zijn bedriegen stoutmoediger en standvastiger. Waardoor wij leren, dat, waar iemand eenmaal de wettige grenzen van zijn plicht heeft overschreden, straks gemakkelijk verder gaat. Waarom niets beter is, dan dat iemand zich houdt binnen de perken, hem van Godswege gesteld, opdat hij niet door meer te beproeven dan recht is, de deur voor satan openzet.

25. Toen zei hij: Stel het nabij mij, dat ik van het wildbraad van mijn zoon 1) ete, opdat mijn ziel u zegene. En hij stelde het nabij hem, en hij at; hij bracht hem ook wijn en hij dronk.

1. "Van mijn zoon." niet van u, omdat Izaak nog altijd twijfelt, of hij wel werkelijk Ezau voor zich heeft.

2. En zijn vader Izaak, nadat hij zich tot de plechtige handeling gesterkt had, en tegelijk met de zoon, van wiens spijze hij genoot, in liefde zich verenigd had, zei tot hem: Kom toch bij, en kus mij, 1) mijn zoon!

1. Ook dat doen naderen en dat bevel, om hem te kussen, kwam uit twijfel voort. Izaak vermoedde wel, dat er bedrog gepleegd werd.

2. En hij kwam bij, en hij kuste 1) hem; toen rook hij de reuk van zijn kleren, die door specerijen of welriekende vochten een aangenamen geur hadden (Psalm. 45:9; Spreuken. 7:17; Hoogl.3:6) en uit deze aangename geur aanleiding nemende, zegende hij hem, en hij zei: Zie, de reuk van mijn zoon 2) is als de reuk van het veld, hetwelk de HEERE met kruiden en welriekende bloemen en fris groen rijkelijk gezegend heeft.

1. Dat Jakob ten einde toe zijn bedrieglijke handelwijze volhield, moest wel dienen, om de raad Gods te volbrengen; om zijn besluit te volvoeren. Vergeten wij het echter niet, dat het wel Gods besluitende wil was, dat Jakob werd gezegend, maar geenszins zijn bevelende, dat die zegen op bedrieglijke wijze werd verkregen.

De Christelijke broederkus en de Judaskus zijn hier verenigd.

2. De reuk van Ezau's klederen was die van de velden, die hij als jager doorkruiste. Beroemd was de geur van de Libanon (Hos.1:7; Hoogl.4:11) De geur van kruiden en bloemrijke velden van Kanaän welke aan de erfgenaam van de belofte waren toegezegd, hing in Ezau's klederen.

Jakob, de jongste, wordt gezegend in de persoon van Ezau; de kleren, welke hij aan zijn broeder ontleend had, ademen de vader een aangename en liefelijke geur tegen; waar wij nu, in de naam van Christus, ons stellen voor het aangezicht van de Hemelse Vader, bekleed met het kleed van Zijn gerechtigheid, daar zal de liefelijke geur, welke van dat kleed uitgaat, ons Zijn gunst aldus verwerven, dat wij in diens plaats worden gesteld.

28. Zo geve u dan God, dat het gehele land, dat uw zaad eens bezitten zal, zulk een geurig veld, zulk een schone vruchtbare streek zij; hij geve u van de dauw van de hemel
1. en de vettigheid van de aarde en menigte van tarwe en most 2) (Deuteronomium. 8:7 vv. 11:11 vv. 33:28.

1. De dauw is in Palestina van groot gewicht voor de vruchtbaarheid gedurende de zomertijd, waarin het niet regent (hoofdstuk. 49:25; Deuteronomium. 33:13, 28; Hos.14:6; Zacheria 8:12)

2. Gelijk Abrahams lievelingsbeeld voor Gods belofte de sterrenhemel was, zo was Isaak's lievelingsbeeld de bloeiende en geurende grond. Daarin onderscheidde zich de eerste, die in de ruisende bossen woonde en de andere, die aan de opborrelende bronnen zat. Het beeld van de belofte daalde neer van de hemel tot de aarde.

Izaak schijnt hier zijn zoon slechts aardse goederen te beloven; rijke ambten, goede vrede, ere bij anderen; van het Hemelrijk wordt geen gewag gemaakt. Dit komt daar vandaan, dat God de vader de hoop op de toekomende erfenis eenvoudig en zonder meer als hun doel voor ogen stelde, maar hen daardoor, als langs omwegen, tot het hogere voerde. Zo wilde Hij, dat hun

het land Kanaän als tot een afbeeldsel en onderpand van het Hemelse erfdeel zou wezen. In al Zijn weldaden gaf Hij hun tekens van Zijn vaderlijke liefde, niet opdat zij, met hun aardse goederen tevreden, de hemel zouden vergeten, maar opdat zij, naar de geest van hun tijd zulke steunsels behoevende, trapsgewijs zich tot het hemelse mochten verheffen. Want, omdat Christus, de eersteling van de verrezenen, de hoop op het eeuwige onvergankelijke leven, nog niet was verschenen, bleef Zijn rijk in voorbeelden, als in afschaduwing, afgeschetst tot de volheid van de tijd daar was.

29. Nadat hij hem zo tot erfgenaam van het aan Abraham beloofde (hoofdstuk. 12:7) en hem zelf bevestigde (hoofdstuk. 26:3) land Kanaän, gesteld had, maakte hij hem tot erfgenaam van de overige beloften, terwijl hij hem de voorrang boven alle volken toezegde: Volken zullen u dienen, en natiën zullen zich voor u neerbuigen Jesaja 60:1 vv.); wees heer over uw broeders, en de zonen van uw moeder zullen zich voor u neerbuigen! 1) Vervloekt moet hij zijn, wie u vervloekt; en wie u zegent, zij gezegend! 2) (hoofdstuk. 12:3; Numeri. 24:9).

1. Ofschoon Izaak de tijdelijke zegeningen Gods op de voorgrond stelt, toch leeft niet minder de hoop in zijn ziel, dat zijn zoon de wereld zal vervullen. Zelfs heft hij hem liever op tot dezelfde hoogte, welke hij verwachtte. Van welke zaak het bewijs uit de woorden kan geleverd worden. Want dit is toch de hoofdzaak, dat hij hem de heerschappij over de volken toewijst. Doch vanwaar de hoop op zo grote waardigheid indien hij niet overtuigd was, dat zijn geslacht daartoe door de Heere was uitverkoren en wel volgens deze wet, dat het recht van te heersen bij één berustte? Ondertussen is er grond genoeg voor om dit beginsel vast te houden, dat deze heilige man, waar hij zijn zoon een gelukkige levensloop toebidt, hij wenst dat hem God genegen zij, in Wiens vaderlijke gunst het waar en enig geluk ons alleen mogelijk is.

Het middelpunt van de zegen ligt in het woord: "Wees heer over uw broeders;" want in dit woord lag het opgesloten, dat de zegen eigenlijk zijn deel zou wezen, en anderen slechts deel zouden hebben aan hetgeen hem behoorde. Daarin lag het wezen van de heerschappij over die hun verwante stammen, (broeders," gelijk Jakob er slechts één had in de eigenlijke zin, noemde men dikwijls alle bloedverwanten, hoofdstuk. 29:12), die Israël naar het uitwendig maatschappelijk leven grotendeels uitoefende en later in geestelijke zin door de Messias voor eeuwig verwierf.

2. Izaak bond hiermee zich zelf de handen, zodat hij ook na de verschijning van de ware Ezau, Jakob niet meer vloeken kon. Deze was en bleef de gezegende des Heren, omdat zijn vader, als priester en plaatsvervanger van God, hem gezegend had, (Hebr.11:20). Door het geloof heeft hij gezegend, met het oog op de toekomstige goederen. Zo was dan Jakob de uitverkorene Gods, op wiens schouders hij de lichamelijke zegen, het wereldlijk bestuur en het geestelijk priesterdom gelegd heeft, de nu eenmaal gezalfde Gods, die niet zonder gevaar kon aangerand worden, die zegen bracht, waar hij gezegend werd.

In herinnering is het te houden, dat het niet slechts blote wensen zijn, die de vaders gewoonlijk hun kinderen toebidden, maar zulke, die de belofte Gods tegelijk insluiten. Want Izaak was de wettige tolk van God en het orgaan van de Heilige Geest. En zo was het van

kracht, waar hij hen, die het heil van zijn zoon in de weg zouden staan vervloekte, alsof God het zelf gedaan had. Aldus is dit de bevestiging van de belofte, waardoor God zijn gelovigen in zijn bescherming nemende, zich openbaart als de vijand te zullen zijn van hun vijanden. De hoofdsom van de zegeningen komt dan hierop neer, dat God aan zijn knecht Jakob kenbaar maakt, dat hij de vader, het gezegend hoofd over allen zal zijn; dat Hij hem tot vorst stelt en tevens tot hoofd van het heilig en uitverkoren volk; dat Hij hem door zijn kracht zal beschermen en verdedigen en zijn heil bewaken tegen allerlei soort van vijanden.

Een van de moeilijkste en meest ingewikkelde geschiedenissen is ons hier verhaald, die ons op het levendigst toont, hoe een hogere hand de draden van de geschiedenis leidt; zodat zij door alle zonden en dwaling van de mensen niet in verwarring gebracht kan worden. Ieder weeft de draden, die hij in de hand heeft naar zijn inzicht en naar willekeur, en ten laatste vertonen zich in het afgwerkte weefsel de overeenstemmende en in elkaar sluitende trekken van het door het verstand en de wijsheid van de meester bedachte beeld.

De zegening van Jakob is de prediking van Christus onder alle volken. De wet en de profetie is in Izaak.

II. Vs. 30-40. Nauwelijks heeft Izaak zijn zegen over Jakob uitgesproken, of Ezau keert van de jacht terug en brengt de vader de verlangde spijze. Daar bemerkt hij, dat hij, als onwillig werktuig in ‘s Heren hand, aan een ander de zegen heeft moeten geven, dan aan wie hij die toegedacht heeft, en dat hij die niet terugnemen kan. Ezau is zeer bedroefd en vraagt nog om een zegen; hem wordt ten minste nog een vruchtbare woonplaats toegezegd en het uitzicht gegeven, zich eens van zijn broeders juk te bevrijden.

30. En het geschiedde, als Izaak voleindigd had Jakob te zegenen, zo geschiedde het, toen Jakob, wie het beloofde land en de wereldlijke regering en het geestelijk priesterschap was toegezegd, maar even van het aangezicht van zijn vader Izaak uitgegaan was, 1) dat Ezau zijn broeder van zijn jacht kwam. Hij kwam, volgens Gods bijzondere leiding, geen ogenblik vroeger, opdat de zegening niet zou gestoord worden, maar ook geen ogenblik later, opdat Rebekka en Jakob zouden weten, hoe makkelijk hun list zou hebben kunnen mislukken (Rom.9:16)

1. God is een meester van de tijd en heeft het grote uurwerk in handen, zodat hij die kan verlengen en verkorten, gelijk Hij wil; in al zijn regeren weet Hij tijd en uur zó te regelen, en de mensen die in de tijd leven, zó te besturen, dat zij niet vroeger noch later komen dan Hij wil, Mijn Christen! beveel aan hem uw zaak. (Psalm. 31:16; Galaten. 5:4; Rom.3:20)

31. Hij nu ook maakte het gevangen wild tot smakelijke spijzen toe, en bracht die tot zijn vader, opdat hij door middel van een aangenaam gerecht de zegen zou verkrijgen, waarvan hij eens (hoofdstuk. 25:29 vv.) om een spijze afstand had gedaan, en hij zei tot zijn vader, evenals eerder (vs 18,19) zijn broeder, alleen met dit onderscheid, dat Jakob bij zijn binnentreden zo weinig mogelijk sprak, totdat hij daarna moediger werd: Mijn vader sta op en ete van het wildbraad van zijn zoon, opdat uw ziel mij zegene.

32. En Izaak, zijn vader, zeer verwonderd, dat weer iemand met dezelfde nodiging tot hem naderde, zei tot hem: 1) Wie zijt gij? En hij Zei: Hoe kunt gij dat vragen, mijnvader? Ik ben uw zoon, uw eerstgeborene, Ezau, die gij naar het veld hebt gezonden, om een wildbraad te vangen en te bereiden, gelijk gij gaarne hebt.

1. Uit de vraag: "Wie zijt gij?" blijkt, dat Izaak nog voor een ogenblik geloofd heeft; dat hij niet bedrogen was.

33. Toen verschrikte 1) Izaak met zeer grote verschrikking, zeer, want het werd hem duidelijk, dat Jakob, waaraan hij eerst getwijfeld had (Vs. 24), en niet Ezau degene was, die tot hem was ingekomen, en hij zei: Wie is hij dan, die het wildbraad gejaagd en tot mij gebracht heeft? en ik heb van alles gegeten, eer gij kwaamt, en heb hem gezegend. Ik kan het niet meer veranderen; ik weet het aan de heiligegeestverrukking, die over mij kwam, toen ik de zegen uitsprak, dat de Heere zelf hem door mij gezegend heeft: ook zal hij gezegend wezen.2)

1)"Waardoor verschrikte Izaak dan zozeer? Door de ontdekking van Jakob's bedrog, dat hij van zijn eigen vlees en bloed nooit had kunnen geloven, of wel door de ontdekking van eigen tot dusver volgehouden en zorgvuldig verborgen zelfbedrog? Schrikte hij misschien af voor de jammerlijke gevolgen, die dit alles noodzakelijk na zich moest slepen? Kwam het hem nu mogelijk voor de geest. Nu Ezau zoveel nadruk erop legt, dat hij de eerstgeborene is, dat deze toch even oneerlijk is, daar hij toch vroeger zijn eerstgeboorterecht verkocht heeft, en nu evenwel zijn aanspraak daarop laat gelden? Ezau is dan waarlijk niet beter dan Jakob en ook hij gaat, schoon minder behendig, met bedrog om. Gaat er misschien nu voor Isaak's blinde ogen het licht op, dat hij nodig heeft en begint hij in te zien, dat hoe ook de mensen beraadslagen en zorgvuldig wikken, het toch God is, wiens raad zal bestaan en die ten laatste beschikt?".

2. Wie zou hier niet veel eerder verwacht hebben, een vervloeking van een vertoond iemand, indien dit alles volgens aardse manier en niet door inblazing van Boven had plaats gehad? O, de zaken hadden plaats gehad, maar op profetische wijze! Weliswaar op de aarde, maar volgens openbaring uit de hemel. Geschied door mensen, maar volgens de openbaring uit de hemel.

3. Toen a) Ezau de woorden van zijn vader hoorde, zo schreeuwde hij met een grote en bittere schreeuw, zeer, daar nu alles onherroepelijk voor hem verloren was; en hij zei tot zijn vader: Zegen mij, ook mij, mijn vader!

a)Hebr.12:17

Ezau is hier het beeld van de wanhoop. Als een onheilige en spotter heeft hij zijn eerstgeboorterecht verkocht. Het geloof in de zegeningen Gods had hij daarmee verworpen, en daarom, waar hij nu ziet, dat Jakob hem voor is geweest, weet hij er niet van om in berouw en boete God te voet te vallen, maar zoekt zijn troost in een ongelovig schreeuwen, hetwelk in een wanhopig schreeuwen zich oplost. En de ervaring, dat zijn zonde hem bezocht wordt, doet hem straks wel op wraak zinnen, maar niet, omdat hij de goddelijke beloften, welke met

het eerstgeboorterecht in verband stonden, moest missen, maar omdat hij tijdelijke zegeningen moest derven. Ezau is de Kaïnsgestalte in het huisgezin van de Patriarchen. Zijn smart was geen smart over de zonde op zichzelf, maar over de gevolgen en daarom een droefheid tot de dood.

35. En hij zei: Ik kan u deze zegen niet meer geven, hoeveel leed ik ook over die vergissing draag. Uw broeder is gekomen met bedrog; de Heere heeft het toegelaten en heeft mij gehouden, dat ik hem niet kende, en zo heeft hij uw, de u toegedachte, zegen weggenomen. 1)

1. Wat de Heer eeuwen daarna in een gelijkenis uitsprak, wordt hier duidelijk getoond: "Wie niet heeft, van die zal ook worden genomen wat hij heeft." Ezau is gelijk aan de boze dienstknecht uit de gelijkenis, die met de talenten, met de gaven, hem geschonken, niet heeft gewoekerd, maar die veeleer heeft veracht.

36. Toen zei hij, in boosheid tegen zijn broeder uitvarende, in plaats van Gods hand hierin te zien en zijn misdadige verachting van de eerstgeboorte te betreuren: Is het niet, omdat men zijn naam noemt Jakob (hoofdstuk. 25:26), dat hij mij nu twee reizen de hiel heeft gehouden, de voet heeft gelicht, heeft bedrogen? Mijn eerstgeboorte heeft hij genomen! 1) (hoofdstuk. 25:33), en zie, nu heeft hij mijn zegen genomen!
2. Voorts zei hij: Hebt gij dan geen zegen voor mij uitbehouden? 3) Hebt gij dan alle zegeningen aan hem beloofd?

1. Hieruit blijkt, dat Ezau’s gemoed door geen berouw gefolterd werd, omdat hij, door zijn broeder te beschuldigen, zichzelf van alle schuld vrijpleit. Want het berouw begint hiermee, dat men smart over de zonde krijgt en zichzelf mishaagt. Ezau had tot in zichzelf moeten afdalen, opdat hij zijn eigen rechter zou zijn. Na het eerstgeboorterecht verkocht te hebben, was hij als een hongerige hond op de spijze aangevlogen. Nu, als had hij geen enkele zonde op zijn geweten, toornt hij tegen zijn broeder. Vervolgens, indien de zegening van enig gewicht was, waarom schrijft hij dan niet toe, niet alleen aan werkelijk bedrog, maar ook aan de Voorzienigheid Gods, dat die zegen voor hem verloren was?.

Ezau onderscheidt twee zaken. Hij dacht, dat na het verkopen van zijn recht, hem de tijdelijke, de aardse zegen, die in zijn ogen de voornaamste was, gebleven zou zijn, en juist daarom had hij die moeten verliezen. Wie het hogere minder acht, moet het mindere met het hogere verliezen. Wie het hoogste het hoogste acht, ontvangt dit en het mindere tevens. (Luk.12:31).

2. Zo denkt de wereld nog heden! De genade van de wedergeboorte, van het kindschap van God, van rechtvaardiging en heiligmaking, waardoor men een eersteling van de schepselen van God wordt en het recht op de hemelse zegen verkrijgt, verkoopt zij, en wil toch daarna deze zegen erven; zij wil zalig, maar niet vroom zijn; zij wil in de hemel komen, maar de weg daartoe niet bewandelen.

3. In het Hebreeuws azalta, bespaarde, reserveerde. Ezau vraagt hiermee aan zijn vader, of deze niet nog een stuk van de erfelijke bezitting voor hem heeft gereserveerd, zodat Jakob

niet van alles heer en meester is geworden. Wederom een kennelijk bewijs, dat Ezau's zinnen alleen op tijdelijk goed gevestigd zijn.

37. Toen antwoordde Izaak en zei tot Ezau: Zie, ik heb hem tot een heer over u gezet, 1) en al zijn broeders, u en al uw nakomelingen, heb ik hem tot knechten gegeven; en ik heb hem met koren en most ondersteund; ik heb hem dat alles toegezegd; gij ziet dus, de gehele zegen van de eerstgeboorte is weg; wat zal ik u dan nu doen, mijn zoon? Ik weet niets meer te bedenken, waarmee ik u zou kunnen zegenen, hoe graag ik ook wilde.

1. Met deze woorden zegt Izaak, dat hij van zijn souvereinrecht heeft gebruik gemaakt, maar ook, dat hij Jakob tot soeverein heeft aangesteld. En hiermee wil hij Ezau doen gevoelen, dat er voor hem niets is gereserveerd. Een souvereinrecht kan niet met een ander gedeeld worden, wel op een ander overgedragen, maar niet met een ander gedeeld. Uit de volgende woorden in dit vers blijkt, dat Izaak nu wel degelijk de belofte Gods aan Abraham en hem geschonken, op het oog heeft gehad.

38. En Ezau zei tot zijn vader: Hebt gij maar deze éne zegen, mijn vader? Zo ik de eerstgeboorte verloren heb, is er nog niet een mindere zegen? Zegen mij, ook mij, mijnvader! En Ezau hief, na het uitspreken van deze woorden zijn stem op, en weende, 1) zodat het hart van de vader brak.

1. De tranen, die uit wraakgierigheid, wangunst, vleselijke begeerten en wereldse zorgen voortkomen, veroorzaken de dood. 2 Corinthiërs 7:10).

Zijn fiere en vrije geest kan de gedachte aan onafhankelijkheid en onderdanigheid niet dragen. Hij, die slechts zijn eigen hartstochten tot dusverre als meesters gehoorzaamde, hij kan en wil geen andere erkennen. Daarom wordt het hem bij Isaak's besliste uitspraak zo naamloos wee om het hart, dat hij, de sterke en forse man, hij, de kloeke en wilde jager, uitbarst in tranen, en, in de spijt over grievende terugstelling, luid en heftig, als het dwingend en onstuimig kind, gaat wenen. Snikkend vraagt hij nog eenmaal: "hebt gij maar deze een zegen, mijn vader? zegen mij, ook mij; mijn vader! en Ezau hief zijn stem op en weende.".

Wel is Ezau hier het beeld van de zondaar die, als Judas later, berouw heeft, maar geen berouw, hetwelk een onberouwelijke bekering werkt.

39. Toen antwoordde zijn vader Izaak, daar opnieuw de profetische geest over hem kwam, en hij door die geest de toekomst van deze zoon zag, en hij zei tot hem: Zie, een zegen, verwant met de aardse zegen van uw broeder, is nog overgebleven: de vettigheden van de aarde, aan de zuidoostelijke zijde van het beloofde land, in het wel rotsachtige, maar op de bergruggen liggende vruchtbare land van Seïr, zullen uw woningen zijn, 1) en van de dauw van de hemel van boven af zult gij gezegend zijn.

1. Deze landstreek, die zich van het zuiden van de Dode zee Jozua 11:17; 12:7) tot aan de Elamitische golf uitstrekte, was in het noordelijk deel meestal eenzaam en met rotsen bezaaid, maar voor het grootste gedeelte een bergland, nog altijd uitmuntend in vruchtbaarheid. Daar

lagen bloeiende plaatsen, met name de hoofdstad Sela (d.i. rots 2 Koningen. 14:7, later Petra geheten, een grote stad, waaraan Arabië Petrea, steenachtig Arabië, zijn naam ontleende). Nog bij de reizigers van latere tijd hebben de prachtige bouwvallen van die stad, die van de tijd van de Romeinen dagtekenen, de grootste verbazing opgewekt. In haar nabijheid zijn nog tegenwoordig "de hellingen van de bergen met graanvelden en boomgaarden bedekt." Het noordelijke deel van het land heet tegenwoordig Dschebel (bij de ouden Gibalene), het zuidelijk deel Dschebel Schera. Dit bergachtig land strekt zich, met talrijke beken doorsneden, naar het westen afhellend, van de Dode zee zuidwaarts uit, langs de gehele woestijn Wady-el Arabah, het vervolg van dat brede en diepe dal, waarin de noordelijke meren van Palestina, de Jordaan en de Dode zee gelegen zijn; naar de oostzijde verenigt zich dit bergland langzamerhand met de woestijn van Arabië; waar zij de Rode zee naderen, worden de hoogten lager.

De aard van deze bergen verschilt zeer van die ten westen van de Wady-el Arabah gelegen zijn. Laatstgenoemde, die slechts tweederde deel van de hoogte van de anderen schijnen te hebben, zijn geheel en al woest en onvruchtbaar, terwijl de andere een rijkdom van regen genieten, en met een menigte kruiden, ja hier en daar met bomen overdekt zijn. De wadys, rivierbeddingen, dalen, zijn ook vol bomen en struikgewas, terwijl de oostelijke en hoger gelegen delen van het land ten dele bebouwd worden en een goede oogst opleveren. Wat het uiterlijk aanzien van de grond betreft, heeft deze enige gelijkheid met de streek rondom Hebron, ofschoon de gedaante van het land geheel anders is.

Wat hier tot Ezau gezegd wordt, is geen zegen, maar een voorspelling. En die voorspelling is voor Ezau bevestiging van de zegen aan Jakob geschonken. Geen erfdeel in het land Kanaän wordt hem geprofeteerd, maar het leven in het vrije veld.

40. En op uw zwaard, niet zozeer van akkerbouw en handel, maar veelmeer van oorlog en door, zult gij leven, want dit komt overeen met uw wilde en ondernemende geest, die in uw nakomelingen zal toenemen en tot een krijgszuchtige aard worden; en gij zult nu wel uw broeder een tijd lang dienen, opdat de belofte (Vs. 29) vervuld worde, doch het zal geschieden, als gij heersen, met kracht opstaan zult, 1) dan zult gij zijn juk van uw hals afrukken, 2) want zijn zegen is bevlekt door de onheilige wijze, waarop hij die verkregen heeft.

1. Of: "dat gij ook een heer zult worden en zijn juk enz."

2. Na lange onafhankelijkheid werden de Edomieten door Saul overwonnen (1 Samuel 14:47), door David onderworpen (2 Samuel 8:14); en bleven, ondanks hun opstand onder Salomo (1 Koningen 11:14 vv.), onderdanen van het rijk van Juda tot op Joram, toen zij afvielen; door Amazia werden zij weer onderworpen (2 Koningen. 14:7, 2 Kron.25:11 vv.) en moesten ook van Uzia en Jotham afhankelijk blijven (2 Koningen. 14:22. 2 Kron.26:2); eerst onder Achaz, schudden zij het juk geheel af (2 Koningen. 16:6, 2 Kron.28:17). Omtrent het jaar 129 voor Christus werden zij door Johannes Hyrkanus op nieuw overweldigd, tot de besnijdenis gedwongen, en bij de Joodse staat ingelijfd; toch stichtten zij eerst later door Antipater en Herodes een Idumesche Dynastie over Judea, die tot de ondergang van de Joodse staat zich heeft staande gehouden.

III. Vs. 41-hoofdstuk. 28:5. Omdat Ezau vervuld is met de gedachte, om zijn broeder te doden, spoort Rebekka Jakob aan naar haar broeder Laban te vluchten; zij weet het bij Izaak zo te leiden, dat hij zelf Jakob naar Mesopotamië zendt, om zich van daar een vrouw te halen en dat hij hem met zijn zegen laat heengaan.

41. En Ezau, in plaats van in dit alles Gods hand te zien, en zich te verootmoedigen, haatte Jakob om die zegen, waarmee zijn vader hem gezegend had; en Ezau zei in zijn hart, en anderen bemerkten welk voornemen hij had: De dagen van de rouw van mijn vader naderen, en ik zal mijn broeder Jakob doden; 1)mijn vader wil ik niet bedroeven; ik zal wachten totdat die gestorven is, dan zal mijn moeder dubbele rouw dragen.

1. Of "nu zullen de dagen van de rouw van mijn vader naderen, want enz." Zo treedt Ezau in Kaïns voetspoor, dat hem zeker ook tot hetzelfde einde zou hebben gebracht, hadden niet de slimheid van Rebekka en de volgzaamheid van Jakob dit verhinderd.

Gelijk Kaïn in woede ontstak tegen Abel, alzo hier Ezau tegen Jakob. Beeld van de vijandschap tussen licht en duisternis, tussen het vrouwenzaad en het slangenzaad. Die haat en vijandschap is alle eeuwen doorgegaan, totdat zij haar hoogtepunt bereikte in de Idumeër Herodes, die het heilig kind Jezus wilde doden, maar evenzeer teleurgesteld werd als nu Ezau. God zorgt te allen tijde voor Zijn volk, voor Zijn Kerk. Jakob was de Kerk en daarom, welke raadslagen Ezau ook beraamde, welke listen hij ook bedacht, zijn raadslagen zouden vernietigd, zijn listen verijdeld worden.

42. Toen aan Rebekka deze woorden van Ezau, haar grootste zoon, geboodschapt werden, zo zond zij, gelijk altijd, spoedig besloten, heen, en ontbood Jakob, haar kleinste zoon, en zei tot hem: Zie, uw broeder Ezau troost zich, gelijk ik zo even heb vernomen, over u, die de vaderlijke zegen hebt verkregen, dat hij u doden zal, en alzo de goddelijke woorden zal teniet maken.

43. Nu dan, mijn zoon! hoor naar mijn stem, en maak u op, vlucht gij naar Haran, tot Laban, mijn broeder.

Rebekka verkiest een vrijwillige ballingschap voor haar zoon, boven de niet-vervulling van de belofte. En al is het aan te nemen, dat hier moederlijke toegenegenheid en zorgvuldigheid niet te miskennen zijn, toch toont Rebekka hier een heldin van het geloof te zijn, die door het geloof Jakob heeft weggezonden, opdat hij de belofte Gods zou behouden. Dat geloof gaf haar kracht, om de scheiding tussen haar en haar lieveling te dragen. Zij hoopt tevens, dat die scheiding niet al te lang zal zijn.

44. Bij het hevig karakter van uw broeder, ware het licht mogelijk, dat hij niet wachtte tot de dood van uw vader, maar in hevige drift u doodsloeg; gij moogt dus hier niet blijven; ga heen tot Laban, en blijf bij hem enige dagen, totdat de driftige boosheid van uw broeder kere; ik ken zijn karakter; nu is hij te vrezen, maar spoedig is die toorn weer voorbij.

45. Blijf daar, totdat de toorn van uw broeder van u af kere, en hij vergeten zal hebben hetgeen gij hem gedaan hebt; dan, als alles weer wel is, zal ik zenden, en u vandaar nemen; waarom zou ik ook van u beiden 1) beroofd worden op één dag? Wanneer Ezau u doodde zou de wraak niet uitblijven, men zou tegen de broedermoorder opstaan en u wreken (2 Samuel 14:6,7), of hij zou als Kaïn vluchten en nergens rust kunnen vinden. Zo ware ik geheel kinderloos.

1. Dacht Rebekka wellicht aan de geschiedenis van Kaïn en Abel, waardoor de eerste moeder tegelijk van beide zonen beroofd werd? Of leefde zo sterk het geloof in haar hart, dat de Heere God onmiddellijk de beraamde broedermoord zou wreken, door ook Ezau op die dag te doden? Beide zaken zijn te verenigen.

Rebekka werd teleurgesteld. Ezau’s toorn bleef langer dan zij verwacht had. Rebekka zag haar geliefde zoon Jakob nimmermeer; dit was haar straf.

46. En Rebekka, nadat zij Jakob door deze voorstelling tot de reis had doen besluiten, begaf zich tot Izaak. Die wilde zij de meest dringende reden, die zij voor haar voornemen had, niet bekend maken, of, omdat zij vreesde, dat hij haarwegens zijn voorliefde voor Ezau niet zou geloven, of om het leed over de tweedracht in zijn huis te besparen; zij sprak daarom slechts van een tweede doel, dat zij met Jakob’s reis had, en deed dit met echt vrouwelijke slimheid, waarbij tevens bleek, hoe zij Ezau uit de liefde van de vader wilde verdringen; zij zei tot Izaak: Ik heb verdriet aan mijn leven vanwege de dochters van Heth, 1) die Ezau zich tot vrouwen genomen heeft, die reeds 37 jaar mij leed hebben aangedaan, en het gedurig erger maken. (hoofdstuk. 26:34,35). Indien Jakob, die nu reeds 77 jaar oud is, en die niet lang meer ongehuwd zal kunnen blijven, een vrouw neemt uit de dochters van Heth, gelijk deze zijn, van de dochters uit dit land, waartoe zal mij het leven zijn? 2) Het zal beter zijn te sterven dan in zulk een verdriet te leven.

1. Hier sloeg Rebekka een snaar aan, die ook in Isaak’s hart trilde; deze toch had niet minder verdriet dan zij, van Ezau’s vrouwen; zo herinnerde zij hem tevens aan het voorbeeld van zijn vader, dat hij zo graag volgde, en die ook voor hem geen vrouw van de dochters van de Kanaänieten had willen nemen. (hoofdstuk. 24:1-4).

Zij had met smart het onheilig huwelijk van haar zoon met de inlandse dochters gezien, dit misschien niet kunnen weren; maar toch daaruit begrepen, hoe waar de voorspelling Gods was, die, eenmaal tot haar gekomen, ook door deze echtverbintenis Ezau’s werd bevestigd. Evenmin als er een zondige gemeenschap kan zijn tussen God en de wereld, tussen Christus en de Belial, evenmin mag het uitverkoren volk, dat een afgezonderde stelling en erfgoed heeft, zich met de kinderen-hoort het, gij Christenen! die het huwelijk met rijke wereldlingen voor uw zonen en dochters zoekt-van de wereld vermengen. Dat is een heilige eis voor het nageslacht van Abraham, die door God uit het land van zijn vaderen was afgezonderd, en die door het huwelijk van zijn zoon duidelijk had getoond, hoe zeer hij die eis had begrepen en opgevolgd.

"Ik heb verdriet," in de zin van "ik heb een walg aan mijn leven.".

2. Rebekka vervalt soms tot die fout, welke aan levendige en vurige gestellen altoos eigen is. Zij zijn in de omgang, in de vriendschap, en de liefde, zij zijn in alles voortreffelijk, zij zijn getrouw in hun beroep. Maar laat er iets gebeuren, hetwelk zij niet verwacht hadden; laat hun een plotseling ongeluk overkomen; laat hen op enigerlei wijze gevoelig worden aangegrepen-menigmaal barsten zij dan in al te luide klachten uit; dan worden zij ontevreden met hun lot, dan kunnen zij zelfs het leven als een last beschouwen.

HOOFDSTUK 28

BETHEL.

1. 1) En Izaak riep Jakob, en zegende 2) hem, om nu de zegen te bevestigen, die hij hem vroeger tegen zijn wil gegeven had; en daar hij hem nu uitdrukkelijk als de stamhouder van de lijn van de belofte erkende, gebood hij hem, en zei tot hem: Neem geen vrouw uit de dochters van Kanaän.

1. Het ware beter geweest, indien men dit hoofdstuk had laten beginnen met Vs. 42 van het vorige.

2. Izaak zegent Jakob opnieuw, niet omdat de vorige van geen kracht was, maar tot bevestiging ervan. Daaraan had Jakob grote behoefte. Als de mond Gods handelt Izaak hier. Gelijk de Heere vroeger aan Abraham telkens zijn zegeningen bevestigd had op onmiddellijke wijze, alzo doet Hij hier door de mond van Izaak.

2. Maak u op, 1)ga naar Paddan Aram, ten huize van Bethuël, 2) de vader van uw moeder, en neem u van daar een vrouw, van de dochters van Laban, de broeder van uw moeder.

1. Hoe wordt het hier nu duidelijk, dat Gods raad wordt uitgevoerd en dat menselijke zonden en dwaasheden ook daartoe moeten dienen! Want het bleek duidelijk, dat het Gods wil was, dat Jakob van Ezau zou worden afgescheiden, een tijdlang afgezonderd, opdat hij zou leren een vreemdeling en bijwoner te zijn, maar ook opdat hij als vrije gift van God het land zou ontvangen. En nu moeten menselijke middelen meewerken, opdat dit doel zal bereikt worden. De zorgen voor een vrouw uit het geslacht van Sem en de vrees voor Ezau’s wraak, moeten meewerken, opdat Gods wil, die altijd heilig is en goed, worde vervuld.

2. Daar Bethuël nog leeft, wordt hij genoemd, omdat, zolang de oudste van het gezin nog in leven was, deze het oppergezag bekleedde. Daarom dat niet zelden zelfs vaders nog jongelingen genoemd worden.

3. En God almachtig zegene u, en make u vruchtbaar, en vermenigvuldige u, dat gij in uw nakomelingschap tot een hoop volken wordt.

Nu volgt de zegening, welke in woorden enigszins van de eerste verschilt, maar waarvan het doel hetzelfde is. Vooreerst wenst hij, dat Jakob door God gezegend wordt, dat is, vermeerdere, zich uitbreide in zijn geslacht; dat hij worde tot een menigte van volken, d.i. dat hij vele volken verwekke, die in één lichaam, onder hetzelfde hoofd, verenigd zijn. Alsof hij gezegd heeft: Verschillende volken mogen uit u ontstaan, die één volk uitmaken. En dit is gedeeltelijk wel vervuld, toen Mozes het volk in dertien klassen verdeelde.

4. En Hij geve u ook in al het overige de zegen van Abraham
a.aan u, en uw zaad met u, opdat gij erfelijk bezit het land van uw vreemdelingschappen, hetwelk God aan Abraham gegeven heeft.

a)Genesis 12:2,3; 13:15; 15:18; 24:7; 26:3, Deuteronomium. 34:4 Hand.7:5

Hoe blijkt uit deze woorden het vast onwrikbaar geloof in de beloften van God, God heeft dit land beloofd aan zijn knecht Abraham. God zal zijn belofte vervullen. De grijze Izaak wordt hier profeet van de allerhoogste.

5. Alzo zond Izaak Jakob weg, 1) dat hij wel zonder geleide, maar toch met de zegen van de vader toog naar Paddan-Aram, tot Laban, de zoon van Bethuël, de Syriër, of Arameër (hoofdstuk. 25:20) de broeder van Rebekka, 2) Jakob's en Ezau's moeder.

1. Jakob wordt uit Izaak's huis weggezonden, om hem, naar Gods bestel, af te zonderen van Ezau. Ismaël daarentegen werd uit Abraham's huis weggezonden. Hoe blijkt hier de wijsheid van God! De stille Izaak kan niet verdragen, wat de meer sterke Jakob wel kan. God handelt altijd met zijn volk naar toestand en behoeften.

2. Deze was, toen Jakob na twintig jaar terugkeerde, reeds gestorven. (Genesis 35:27 vv.)

Zij zag dus haar zoon nimmermeer. Dit was de goddelijke straf voor haar zonde. God de Heere rekent hier op aarde met zijn kinderen af.

Ouders kunnen hun kinderen niets beters op hun reis meegeven, dan de Christelijke zegenwens.

IV. Vs. 6-9. Ezau neemt nog een derde vrouw uit het geslacht van Ismaël, om zijn vader genoegen te doen, die ontevreden is over de twee Kanaänitische vrouwen.

6. Als nu Ezau zag, dat Izaak Jakob gezegend had, hem de zegen, die hij door bedrog verkregen had, niet had ontnomen, maar integendeel bevestigd (Vs. 3,4), en dat hij hem naar Paddan-Aram weggezonden had; om zich van daar een vrouw te nemen; en als hij hem zegende dat hij hem geboden had zeggende: Neem geen vrouw uit de dochters van Kanaän.

7. En dat Jakob zijn vader en zijn moeder gehoorzaam geweest was, en naar Mesopotamië, naar Paddan-Aram getrokken was; 1)

1. Zeker heeft Ezau dit uit de mond van Izaak zelf vernomen, die hem daarbij ook zijn ongenoegen over die Kanaänitische vrouwen zal te kennen gegeven hebben. (Vs. 8).

8. En dat Ezau zag, daar de ouders zich steeds op een meer verwijderd standpunt van zijn vrouwen plaatsten, dat de dochters van Kanaän kwaad waren in de ogen van Izaak, zijn vader, om zijn moeder bekommerde hij zich niet (hoofdstuk. 27:41); zijn vader had hij gaarne gunstiger voor zich gestemd gezien.

9. Zo ging Ezau, zo geheel het beeld van een onbekeerde, natuurlijke mens die zijn misslagen op zijn wijze en in eigen kracht weer wil goedmaken, maar daarbij opnieuw een verkeerde weg inslaat, tot het geslacht van Ismaël (Ismaël zelf was reeds 14 jaar geleden gestorven,

hoofdstuk. 25:17) en nam zich tot een vrouw boven zijn vrouwen (Judith en Basma in hoofdstuk. 26:34 of, gelijk zij in hoofdstuk. 36:2 genoemd worden, Aholibama en Ada), Mahalath (zij heeft gezongen), in hoofdstuk. 36:3 Basmath genoemd, de dochter van Ismaël, de zoon van Abraham, de zuster van Nebajoth (hoofdstuk. 25:13) (verhevene plaatsen). 1) Ezau meende wellicht, dat hij nu veel meer dan zijn broeder voor zich had; nu had hij een vrouw uit de familie van zijn vader, terwijl Jakob een van zijn moeders betrekkingen wilde nemen. Hij bedacht echter niet, dat hij zich hierdoor des te verder van de belofte verwijderde, daar Ismaël reeds uitgesloten was. (hoofdstuk. 21:10).

1. Menig mens wil, wanneer hij in angst of doodsgevaar verkeert, op een gelijke wijze zijn ziel door uitwendige werken, die hij van vrome Christenen afgezien heeft, bijv. door bidden, lezen, kerkgang, avondmaal, erflatingen enz. redden en helpen; maar, zolang het hart niet veranderd is, zolang men geen genade in het bloed van Jezus door het geloof verkregen heeft, blijft men onder de vloek liggen, en gaat men onder deze het eeuwig verderf tegemoet.

Zo treffen natuurlijke mensen, als zij God en mensen beledigd hebben, nooit de rechte middelen, om hen met zich te verzoenen.

Ezau meende hiermee de gunst van de vader te zullen herwinnen, maar berekent niet, dat hij daardoor nog meer dan hij gedaan heeft, tegen de goddelijke wetten zondigt. De polygamie was een schending van het huwelijk en zonde tegen Gods wet.

V.Vs. 10-22. Op zijn reis naar Haran, nog midden in Kanaän zich bevindende, overnacht Jakob in het open veld, en heeft hier het veelbetekenend droomgezicht van de ladder. God Zelf geeft hem de zegen van Abraham en belooft hem nog, hem te zullen behoeden op al zijn wegen, en ter rechter tijd in het land terug te brengen, dat hij nu gaat verlaten. Jakob gevoelt bij zijn ontwaken, ontzetting over de ondervonden nabijheid Gods; heiligt de steen, waarop zijn hoofd heeft gelegen; geeft aan de plaats, waar de openbaring hem ten deel geworden is, een veelbetekenende naam en verbindt zich tot de dienst des Heren.

10. Jakob dan, nadat zijn vader hem gezegend had, toog uit
1. van Berséba, waar Izaak toen woonde (hoofdstuk. 26:33 vv.), en ging naar Haran. 2)

1. In het verband van deze geschiedenis is dit voornamelijk op te merken, hoe in de persoon van één mens, God Zijn Kerk heeft beveiligd. Want Izaak, wegens zijn ouderdom, lag daar als een dode tronk. En ofschoon in zijn binnenste nog een levende wortel school, zo bleef echter ten opzichte van hem, wegens zijn verzwakte en vergrijsde leeftijd, geen hoop op meer nakomelingschap over. Ezau was wel gelijk aan een bloeiende en krachtige tak en had de meeste vertoning en sierlijkheid, maar die kracht was slechts tijdelijk, voor deze aarde. Jakob werd als een afgesneden tak naar een ver verwijderd land gevoerd, niet opdat hij daar als een ingeënte en geplante kracht, grootheid zou zoeken, maar besproeid met goddelijke besproeiing niet anders dan in vermogen zou uitspruiten. Op verwonderlijke wijze beschermt hem de Heere en zendt hem kracht toe, totdat Hij hem weer naar het huis van zijn vader terugbrenge. Ondertussen zullen de lezers kunnen opmerken, dat, terwijl hij zelf als de gezegende van God in ballingschap wordt gezonden, de verworpen Ezau stof wordt gegeven

om te roemen, daar aan hem de onbeheerde bezitting wordt overgelaten, opdat hij, zonder mededinger, ongedeerd zou kunnen regeren. Opdat wij er ons niet over verbazen, indien soms de goddelozen, als het ware, hun wensen vervuld krijgen, op hun overwinningen, stoffen, terwijl zij ons verdrukken.

2. De plaats, waar Abraham een tijd lang gewoond had, en waar nu Laban woonde.

11. Zo had Jakob het vaderhuis met de openbaringen en de verering van de enige ware God achter zich, de eenzaamheid om zich, de gedachte, die hem beschuldigde, in zich, en een donkere toekomst voor zich. En hij geraakte, na ongeveer drie of vier dagreizen (hfd.22:4), op een plaats, in de nabijheid van de stad Luz (Vs. 19), enige mijlen noordelijk van Jeruzalem, waar hij vernachtte, gelijk de reizigers in het Oosten dit zelden op het open veld doen, want de zon was ondergegaan, en alzo kon hij de stad niet meer bereiken, en hij nam een van de stenen van die plaats, en maakte zijn hoofdkussen,
1. en legde zich te slapen2) op dezelfde plaats.

1. Met weinige woorden meldt de Schrift de lange reis van Jakob van Bersèba naar Haran. Die korte mededeling is wederom bewijs voor de waarheid van hetgeen ons hier gemeld wordt. Overigens, welk een verschil voor de zoon van de rijke herdersvorst tussen het verblijf in de vaderlijke tent en nu in het vrije veld! Een steen zijn hoofdkussen en de blote hemel boven hem, zonder enige beschutting!.

2. Uit de grondtekst blijkt, vooral door de keuze van de woorden, dat de aartsvader zich ook nu volkomen veilig voelde in het eenzame veld. In het vertrouwen op de Heere, zijn God, legt hij zich rustig neer om te slapen. De droom, die hij droomt, getuigt ervan.

Niet elke slaap is een teken van rust en vrede. Jona, vluchtend voor Gods aangezicht, sliep temidden van de storm (Jona 1:5); de discipelen des Heren waren in slaap gevallen van droefheid. (Luk. 22:45).

12. En hij droomde 1) door bijzondere besturing van God, nadat hij onder veel vrees en ontroering ingeslapen was; en ziet; dit was de droom, die hij had; hij zag, als teken van het goddelijk verbond, dat een brug stelt tussen het arme, hulpeloze mensenkind hier beneden en de zalige hemel daarboven, dat een ladder 2) was gesteld op de aarde, waarvan de top aan de hemel raakte; en ziet, de a) engelen Gods, als tekenen van trouw, onafgebroken zorg van de Verbondsgod voor zijn uitverkoren knecht, klommen daarbij op en neer, 3) zijn zuchten en benauwdheden naar boven dragende, en van boven hulp en sterkte hem brengende.

a.Joh.1:52

a. Hier leert Mozes, hoe de Heere Zijn knecht ter gelegener tijd, ja, op (zoals men zegt) het juiste, beslissende tijdstip te hulp komt. Want wie zou niet gezegd hebben, dat de heilige Jakob door God verlaten was, blootgesteld aan de aanvallen van wilde dieren en overgegeven aan alle ongenegen van de hemel en de aarde, nergens hulp en troost kunnende vinden? Maar toen hij in de uiterste nood was gebracht, greep de Heere hem plotseling bij de hand en hief

op wonderbaarlijke wijze zijn bezwaren op, door een duidelijke Godsspraak. Zoals dus vroeger zijn onverwinnelijke volharding uitblonk, zo gaf de Heere nu ook een merkwaardig voorbeeld van Zijn Vaderlijke zorg jegens Zijn gelovigen. Doch drie zaken zijn hier op te merken. Vooreerst, dat de Heere zelf Jakob in de droom verscheen. Vervolgens, het soort van gezicht, wat door Mozes wordt beschreven, en ten derde, de woorden van de Godsspraak.

Wij worden hier voor het eerst bekend gemaakt met "de droom" als vorm van Godsopenbaring (Numeri. 12:6), welk niet op een en dezelfde lijn staat met het nachtgezicht van Abraham. De droom staat niet buiten het gebied van het zielenleven, maar staat er zielkundig mee in verband. Het droomgezicht, hetwelk aan Jakob, later aan Jozef, Farao en anderen geschonken werd, is echter op bijzondere wijze gewrocht door God, om daarmee of de persoon van de gelovige, zoals hier, te sterken, of de persoon, aan wie het geschonken werd, de toekomst te ontsluieren. Of zulk een droomgezicht ook zodanig met het zielenleven van de persoon in verband staat, dat een Farao, als zorgend koning, juist daarom die dromen droomt, valt te betwijfelen. Wij keren de orde liever om.

2. Wat betekende die "ladder, gesteld op de aarde, waarvan de top aan de hemel reikte?" Ontegenzeglijk was zij een beeld van Gods onafgebroken gemeenschap met de gelovige hier op aarde, maar daarom ook symbool van de Middelaar van God en van de mensen, die hemel en aarde verbindt, door Wie de volheid van Gods genade tot Zijn gelovigen afvloeit en de gelovige met zijn God wordt verenigd. Een dubbele bedoeling dus: zowel om de aartsvader te sterken en te bemoedigen in de strijd van het leven, die hem wachtte, als ook om aan hem het eeuwig verbond van de genade te bezegelen. Door Christus is het verworven, dat de Engelen van God ten dienste worden uitgezonden diegenen, die de zaligheid beërven zullen. Tot Nathanaël zegt de Heere het zelf, hoe Hij zelf de ladder is, de weg van de gemeenschap tussen hemel en aarde. (Johannes 1:51).

3. Op en neer." Het is, opdat Jakob zou weten, dat zij als dienstknechten van God zijn behoeften en noden uit de volheid van God zouden vervullen, dat zij hem altijd zouden omringen met hun bescherming.

De Engelen dalen niet voor het eerst neer; zij zijn reeds op aarde; zij waren bij Jakob reeds gedurende zijn gehele leven geweest; zij hadden zijn zonden gezien en brachten, ondanks deze hem de zegeningen van de vrije genade van God.

De regenboog sprak in een vluchtige kleurenglans uit, dat de heerlijkheid en de goedheid van God uit de hemel over de aarde zich uitstrekt; de hemel-ladder spreekt meer bepaald van de vereniging en het levendig verkeer tussen hemel en aarde. De hemel-ladder van boven naar beneden betekent de openbaringen, woorden en beloften van God; de hemel-ladder van beneden naar boven het geloof, de zuchten, de schuldbelijdenis en de gebeden. De op en neer bewegende Engelen zijn de boden en de tekenen van een persoonlijk verkeer tussen Jehova en de Zijnen.

"Wie is gelijk de Heere, onze God? die zeer hoog woont, die zeer laag ziet, in de hemel en op de aarde." (Psalm. 113:5,6). Treffende gedachte, veelbetekenende voorstelling. Gods alom

tegenwoordigheid, Gods voorzienigheid, Zijn grootheid en Zijn goedheid in één adem genoemd. Zo kent hij, die door de heilige mannen Gods onderwezen is, de God van de hemel en de aarde, aan wie niemand gelijk is. Gezeteld boven de sterren, die Hij allen bij name oproept, zodat geen van haar gemist wordt, en tegelijk Zijn milde hand openende om al wat op aarde leeft, te verzadigen. Met majesteit en heerlijkheid bekleed, het ontoegankelijk licht bewonende, en de wind verzachtende voor het geschoren lam. Niets zo machtig, dat het Zijn macht weerstaat, niets zo gering, dat het aan Zijn aandacht ontsnappen zou. Niets zo luisterrijk in alle hemelen, dat bij Zijn luister niet in het duister wegzinkt; niets zo onaanzienlijk, dat Hij het niet zou willen aanzien, ja kweken, ja koesteren.

13. En ziet de HEERE stond 1) op dezelfde ladder, en zei, Zijn verbond met Abraham en Izaak en de aan deze gegeven beloften nu plechtig aan hem bevestigende: Ik a) ben de HEERE, de God van uw vader Abraham, en de God van Izaak; 2) dit land, waarop gij ligt te slapen, b) zal Ik aan u geven en aan uw zaad. 3)

a)Genesis 35:1,3; 48:3 b) Deuteronomium. 12:20; 19:8

Het droomgezicht is van zo grote betekenis, dat de verhaler het met een driemaal herhaald: "en ziet" inleidt.

1. In het Hebreeuws Nidzaav. "Stond recht op" in de zin van: stond ten dienste als vrijwilliger. Jakob zag hier de Heere staan, gelijk Stefanus, eeuwen daarna, de Zoon des mensen zag staan tot zijn hulp gereed. De Hebreeuwse uitdrukking wil dan ook niets minder zeggen, dan dat Jakob de Heere zag staan in een gestalte, die hem duidelijk toonde, dat Hij zijn helper en beschermer zou zijn.

2. Niet zonder reden, noemt de Heere zich hier de God van Abraham en Izaak. In dat: "Ik ben de Heere" lag voor Jakob iets majestueus, maar door de bijvoeging moet Jakob weten, dat die Majestueuze God de God is, welke zijn vaderen Abraham en Izaak omringd heeft met Zijn gunst en goedertierenheid.

3. Wij merken op, dat het zaad van Jakob hier aan de overige kinderen van Abraham wordt tegenovergesteld, die naar het vlees uit hem hun geslacht afleiden, maar afgesneden waren van het heilig geslacht.

14. En uw zaad zal wezen als het stof der aarde, en gij zult uitbreken in menigte, westwaarts en oostwaarts en noordwaarts en zuidwaarts; 1) en a) in u en in uw zaad zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden.2)

a.Genesis 12:3; 18:18; 22:18; 26:4.

1. Aan Jakob wordt hier dezelfde belofte gedaan als aan Abraham, en al zijn de omstandigheden niet volkomen dezelfde; toch in wezen wel. Want ook Jakob is een eenzame, is zelfs een balling en voor het oog van de wereld is terugkeer tot het vaderhuis niet zonder gevaar. En toch doet God hem deze belofte, opdat ook hij zou leren te leven door het geloof

in de beloften. Zo staat Jakob ook daar voor de Kerk als een opgericht teken, dat de gelovige door het geloof deel heeft aan alle de weldaden Gods en door het geloof alleen.

2. Hiermee wordt Jakob de verpersoonlijking van de belofte van het heil.

15. Vervolgens Jakob voor zijn tegenwoordige toestand en de tijd van de beproeving moed en kracht instortende, opdat hij de man van de hoop worden zou (zie "Ge 24.63), ging de Heere voort: En zie, Ik ben met u, en Ik zal u behoeden overal waarheen gij trekken zult, en Ik zal u terugbrengen in dit land; want Ik zal u niet verlaten, totdat ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken heb. 2)

1. Zo werkt God op hem, die eens Israël zal zijn, met Zijn voorbereidende genade. Jakob, alleen met zijn staf, het ouderlijk huis ontvlucht voor een moordlustige broeder; Jakob, met de sprake van het geweten over zijn liegen en bedriegen, waarom hij nu de ellende ondervindt, zou hier door strenge bestraffing van God verpletterd zijn geworden, o! zich geheel hebben afgekeerd. "De Heere zoekt hem met Zijn liefdekoorden te trekken en voor altijd aan zich te verbinden, opdat hij later in zijn straffen de kastijdende roede van de Vader erkennen mocht. Het drietal is nu vol, en in het verbond van God ingewijd.".

Deze belofte heeft een tweeledig doel. Vooreerst om Jakob staande te houden temidden van de beproevingen die hem wachtten, en in de tweede plaats om Jakob vast te doen houden aan het verbond, dat Hij met hem ook nu heeft opgericht. Zo werd hij versterkt door woord en teken beide.

16. Toen nu Jakob van zijn slaap ontwaakte, zei hij, vervuld van de indrukken van de ontvangen openbaring: Gewis is de HEERE met zijn neerbuigende genade aan deze door enkel ongelovigen bewoonde plaats, en ik heb het niet geweten,1) ik meende, toen ik mij tot de slaap neerlegde, dat ik van allen verlaten was, en zie, de Heere is met mij.

1. Dat God alomtegenwoordig was wist Jakob; maar hij had daaraan niet gedacht; dat Jehova, als Verbondsgod, zich, niet alleen bij de gewijde altaren van zijn Vader, maar ook hier openbaren zou, is hem nieuw. Zijn verwondering is daarover, dat God (Elohiem) zich hier aan hem openbaart als Jehova.

Duidelijk spreekt Jakob het hier uit, dat zijn droom geen gewone droom geweest is, maar ook, dat hij ongedachte en onverwachte genade heeft ontvangen. Ik heb het niet geweten, zo spreekt nog dikwijls de gelovige, als de Heere op het onverwachtst uitkomsten gaf, waar de toekomst zo duister scheen.

17. En hij vreesde, 1) hij gevoelde een eerbiedig vrezen op de plaats, waar hij voor het eerst met een verschijning des Heren verwaardigd was geworden, en zei: Hoe vreselijk, 2) hoe heilig, is deze plaats. Dit is niets, dan een huis van God, en dit is de poort van de hemel;3) hier heeft God bij mij gewoond, tot mij gesproken en mij gezegend; hier heeft zich de hemel boven mij geopend, mij een blik in het goddelijke laten doen en de krachten van de toekomstige eeuw laten smaken.

1. "En hij vreesde." Deze vrees is niet op één lijn te stellen met die van de goddelozen voor God, maar drukt uit: een heilig ontzag voor de Heere, die Hem verschenen was, welke straks er toe leidt, om de steen te zalven. Het is een vrezen, welke leidt tot ootmoedige en nederige Godsverering. Ook is het niet onwaarschijnlijk, dat hier de naam van "God" is weggelaten, zodat wij zouden kunnen lezen, "Hij vreesde God". Ook in Jeremia 44:10 geschiedt dit.

2. De aloude Christelijke kerk noemde het Heilig Avondmaal een *vreselijk* geheim. Al was het hier meegedeelde gezicht een vriendelijke, vertroostende aard, zo gaat niettemin met zodanige openbaringen Gode een heilige huivering voor Zijn grootheid gepaard, die de zondaar met diepe eerbied voor Hem vervult en hem de gaven en beloften van Zijn genade des te dierbaarder maakt.

In het Hebreeuws Nora: prachtig, verheven. De vertaling "vreselijk", is minder juist, tenzij in de zin van "te vrezen", omdat de heilige God daar Zijn tegenwoordigheid openbaarde. In de zin van "verheven" komt dit woord ook voor in Psalm. 99:3 en Job 37:22.

3. Hier heeft God een kansel opgericht, en gepredikt, dat de kerk altijd bestaan zal. Jakob is toehoorder met de Engelen. Gij moogt echter niet tot St. Jakob lopen, maar zie met geloof op de plaats, waar het Woord en de Sacramenten zijn, daar is de poort tot God en tot de hemel.

18. Toen stond Jakob, onder het uitspreken de zo-even genoemde woorden, ‘s morgens vroeg op, en hij nam die steen, die hij tot zijn hoofdkussen gelegd had, en a)zette hem tot een opgericht teken, 1) om de plaats nauwkeurig aan te wijzen, waar de verschijning hem te beurt gevallen was; en goot daar olie 2) boven op, om hem voorlopig tot een heiligdom te wijden, terwijl hij, teruggekeerd, daar een altaar bouwen zou.

a)Genesis 31:13; 35:14

1. Het was in oude tijden gebruikelijk stenen op te richten tot herinnering aan buitengewone gebeurtenissen. (Exodus. 24:4; Jozua. 4:4-9; 19-24, 1 Samuel. 7:12 enz. Zie Psalm. 118:22 en
2. Jesaja. 8:13-15.

2. De olie, die in de hete luchtstreken het lichaam lenig, gezond en schoon doet worden, die ook aan de spijzen voedende, versterkende kracht meedeelt, boter of ander vet bezigde men tot haar bereiding niet, (hoofdstuk. 18:8) de noodzakelijke grondstof, waardoor de mens het licht in de duisternis kan ontsteken, is van oudsher het zinnebeeld van de levenwekkende en vernieuwende gaven van de Heilige Geest; zij is daarom ook het middel, waardoor alles God gewijd en met Zijn Geest en met Zijn leven vervuld wordt; waarom dan ook later zowel mensen als gereedschappen daarmee werden gewijd.

In het oosten ging men niet op reis, dan voorzien van olie, om daarmee de leden lenig te houden. Door de drang van het gemoed en van de liefde giet Jakob nu de olie, die hij overigens nodig had om de vermoeide leden te kunnen sterken, uit op de steen en offerde daarmee wat het zijne was aan de Heere. Wel een bewijs, dat in zijn hart de waarachtige, zelfverloochenende liefde tot zijn Verbondsgod was ontvlamd.

19. En hij noemde de naam van die plaats, naar hetgeen hij (Vs. 17) van haar gezegd had, Beth-el (huis Gods); daar toch de naam van die stad, in wier nabijheid Jakob de nacht had doorgebracht, met haar omtrek, tevoren was Luz 1) (amandelboom).

1. Zij behield deze naam ook bij de Kanaänieten, totdat de kinderen van Israël het land innamen, en de nieuwe naam in de plaats stelden. Jozua 16:2; 18:13)

2. En Jakob beloofde een gelofte 1) zeggende: Wanneer God met mij geweest zal zijn, waaraan ik niet twijfel, en mij behoed zal hebben op deze weg, die ik reis, en mij gegeven zal hebben brood om te eten, en kleren om aan te trekken. 2) (1 Tim.6:8).

1. In het Hebreeuws Jiedar neder: Hij beloofde een gelofte. In de Mozaïsche wetgeving wordt dezelfde uitdrukking of hetzelfde woord gebruikt voor "vrijwillig offer." (Leviticus. 7:16; 22:18,21). Wat Jakob hier dus doet is later bij de wet door Mozes geregeld op goddelijk bevel.

2. Jakob heeft niet veel behoeften, maar spreekt hier uit, wat altijd de eis van God is, om tevreden te zijn met voedsel en deksel.

21. En ik in het huis van mijn vader in vrede zal weergekeerd zijn, gelijk Hij mij dit alles heeft toegezegd, zo zal de HEERE in mij tot een God zijn, 1)die ik mijn gehele leven wil dienen.

1. Wanneer mij God tot Jehova is, zo zal Jehova mij God zijn. Wanneer de Heer van de Engelen en van de wereld zich aan mij als Verbondsgod betoont, zo zal ik mijn Verbondsgod als de Heer van de gehele wereld verheerlijken.

2. En deze steen, die ik tot een opgericht teken gezet heb, zal een huis Gods wezen, 1) een altaar, een plaats om te offeren en de naam des Heren aan te roepen (hoofdstuk. 12:7,8; 13:18) en van alles, wat Gij mij geven zult, zal ik U voorzeker de tienden 2) geven, deels tot brandoffers en dankoffers (Deuteronomium. 14:28 vv.), deels tot oprichting van het altaar, en tot andere aan God welgevallige werken. (hoofdstuk. 35:7).

1. Het getal tien, waarmee de reeks van de grondgetallen sluit drukt het denkbeeld van de volledigheid, van het geheel uit. Terwijl bij bijna alle volkeren in de oudheid de tienden van alle goed werden uitgekeerd, en wel zeer dikwijls als opbrengst ten behoeve van de Godsverering, wilde men daarmee te kennen geven, dat alle eigendom God behoorde, en zocht men, door deze uitkering dit erkennende, het bezit en het genot van het overige te heiligen (hoofdstuk. 14:20) Omdat Jakob wel geen priesters, noch instellingen van godsdienstige strekking had, waaraan hij het tiende deel van zijn eigendom kon geven, zo moet hier zeker worden gedacht aan een soortgelijk gebruik, als er elke drie jaar, bij gelegenheid van de maaltijden van de tienden, onder de Israëlieten plaats had (Deuteronomium. 14:28,29); men nodigde de Leviet, de vreemdeling, de weduwen en wezen uit, om offermaaltijden te houden.

2. Sommigen gaan in hun schroomvalligheid te ver, die liever alle geloften veroordelen, om de deur voor het bijgeloof niet open te zetten. En is ook de vermetelheid te berispen van hen, die geloften doen, onverschillig wat zij bevatten, zo hebben wij ons niettemin te wachten, dat wij niet aan de andere zijde hun gelijkvormig worden, die elke gelofte, welke ook, verwerpen. Zal een gelofte zijn, wat zij behoort te wezen, dan moet haar bedoeling God welgevallig zijn; ten tweede mag men niets beloven, dan wat God, op zichzelf beschouwd, goed noemt, en eindelijk, wat Hij zelf ons aanwijst. Zo wilde Jakob hier niets anders doen, dan een getuigenis afleggen, een bewijs leveren van zijn dankbaarheid; ten andere beloofde hij niets anders dan God te dienen, gelijk het betaamt, en eindelijk belooft hij geenszins in vermetelheid meer, dan hij bezit, maar slechts de tienden van zijn goed tot een heilige offergave.

Dit is een metonymische spreekwijze. Niet toch de steen zelf zou een huis van God zijn, maar op die plaats zou hij later de Heere dienen en verheerlijken.

Hoe menig Bethel was er op mijn weg! Mijn God! hoe kon Gij zo dikwijls mij leren en waarschuwen; mij redden uit de nood, mij door mijn eigen zonden berokkend; mij bewaren in gevaar, waarin ik mij moedwillig stortte; en dat, terwijl ik voortging en steeds ook na Uw zegeningen opnieuw voortging met U te vergeten, te beledigen, te bedroeven! Ik leefde zonder U, en voortdurend klopte U aan mijn hart, dat zich weer gedurig voor u sloot. Jarenlang wilde ik niet. Jarenlang wilde Gij wel. O God! heb dank, dat no zo menig Bethel, ook een Pniël werd gevonden!.

HOOFDSTUK 29.

JACOB VERKRIJGT VOOR EEN DIENST VAN VEERTIEN JAAR TWEE VROUWEN.

I Vs. 1-14. Jakob, gelukkig in Mesopotamië aangekomen, treft bij een put bij Haran enige herders en daarna Labans dochter, Rachel, aan, die haar vaders schapen weidt. Hij maakt zich aan haar bekend; zij geeft haar vader van hem bericht, en Laban gaat naar buiten om de neef te verwelkomen en in zijn huis te leiden.

1. Toen hief Jakob, door zijn ondervinding te Bethel van alle vrees verlost, en met een hart vol vrolijk vertrouwen, zijn voeten op, 1) en ging naar het land Mesopotamië, het land van de kinderen van het Oosten. Nadat hij het land Kanaän ver achter zich had, na een reis van meer dan 120 mijl, kwam hij daar aan.

1. Door de verschijning van de Heere gesterkt en in het geloof, dat de Heere zijn weg zou besturen, vervolgt Jakob zijn weg. En zijn Verbondsgod maakt hem niet beschaamd, maar bestuurt zijn schreden alzo, dat hij de herders van zijn oom Laban ontmoet.

2. En hij zag toe, of hij niet ergens iets gewaar kon worden, dat hem enige aanwijzing kon geven, om de weg naar Haran te vinden, en ziet, er was een put in het veld; en ziet, er waren drie kudden schapen daarnaast neerliggende,
1. want uit die put drenkten zij (de in die streek wonende herders) de kudden; en (gelijk dit meer het geval is, waar men geen levend water heeft, maar het regenwater in putten moet verzameld worden) er was een grote steen op de mond, de opening, van die put; die steen was zo zwaar, dat een enkel man die niet kon wegwentelen, zodat een vreemde herder, die daar zijn kudde voorbijdreef, het water niet kon wegnemen.

1)Dergelijke tonelen waren in het Oosten gewoon (hoofdstuk. 24:11 vv.; Exodus. 2:16 vv. en zijn het nog heden Bij die putten zijn stenen drinkbakken, en de gewoonte is, dat de eerst aangekomene het eerst zijn vee drenkt. Bij de Arabische Bedoeïenen behoren de putten aan enkele stammen of families, en vreemden mogen niet anders dan voor geschenken, dat is, tegen betaling, daaruit putten. Daarom is er dikwijls strijd over (hoofdstuk. 26:19). De Arabieren weten ze zeer goed te bedekken, zodat zij voor vreemden verborgen zijn Het bedekken met een steen komt nog heden voor. "Over de meeste putten is een grote, dikke, platte steen gelegd, in het midden waarvan een gat gehouwen is, dat de opening van de put vormt. Dit gat vonden wij op vele plaatsen met een zware steen bedekt, voor de wegwenteling waarvan twee of drie man nodig waren."

3. En derwaarts werden telkens al de kudden verzameld van al de herders, aan wie die put toekwam, volgens een onder hen bestaande overeenkomst, en zij wentelden de steen van de mond van de put, en drenkten de schapen uit de drinkbakken, èn opdat van het voorhanden water niets nutteloos zou verloren gaan, èn opdat niemand van de medebezitters bij de anderen tekort zou komen; en zij legden de steen weer op de mond van die put, op zijn plaats, 1)opdat de wind het zand niet daarin zou waaien en om het gebruik door vreemden te beletten.

1. Uit het verhaal schijnt men te moeten afleiden, dat de bron niet zeer dicht dij Haran lag (Jakob ziet geen stad); waarom hier de bron, in hoofdstuk 24 bedoeld, niet gemeend kan zijn.

4. Toen zei Jakob tot hen, tot de herders, die zich bij de put gelegerd hadden: Mijn broeders!1) gij; van waar zijt gij? En zij zeiden: Wij zijn van Haran, dat niet ver van hier verwijderd ligt.

1. Uit deze ontmoeting blijkt, hoe groot de eenvoudigheid van zeden in die tijd was. Want ofschoon de broedernaam dikwijls aan goddelozen en slechten bij vergissing werd gegeven, toch is er geen twijfel aan of toen was de menselijke samenleving op vertrouwelijker wijze geschoeid. Vandaar dan ook, dat Jakob hem onbekende mensen, broeders noemt, zonder twijfel volgens het toen heersend gebruik.

5. En hij zei tot hen: Kent gij Laban, de zoon van Bethuël, en kleinzoon van Nachor? En zij zeiden: Wij kennen hem.

6. Voorts zei hij tot hen: Is het wél met hem? En zij zeiden: Het is wél, en zie, Rachel (ooilam) zijn dochter,
1. komt straks met de schapen, 2) om ze uit deze put te drenken.

1. Men leert hieruit het huishoudelijke van die dagen kennen, dat ook Rachel haar arbeid ten koste legt aan de kudde. Want, wanneer Laban overvloed hebbende van dienstbaren, toch zijn dochter voor heel gewone en geringe diensten gebruikt, is dit niet, omdat het schandelijk was, kinderen in rust, wekelijkheid en vermaak groot te brengen?.

2. Een zeer voorzichtig antwoord geven de herders hier. Laban-zijn doen en laten geven recht tot de veronderstelling -zal wellicht niet bemind bij zijn onderhorigen geweest zijn. Zij willen echter geen kwaad van hem zeggen en verwijzen nu de vreemdeling naar zijn dochter.

7. Toen Jakob, die was uitgegaan, om een vrouw voor zich te zoeken, hoorde dat Rachel kwam, had hij gaarne de herders verwijderd gezien, om haar alleen te ontmoeten; en hij zei tot die mannen: Ziet, het is nog hoog dag, het is geen tijd, dat het vee verzameld wordt, waarom zou het zolang van het grazen worden afgehouden? drenkt de schapen en gaat heen; weidt hen opnieuw.

8. Toen zeiden zij: Wij kunnen niet, wegens de onder ons bestaande overeenkomst (Vs. 5), totdat al de kudden samen zullen verzameld zijn, en dat men de steen van de mond van de put afwentelt, opdat wij de schapen drenken.

De herders hebben een wettige reden voor hun tijdverzuim. Ongetwijfeld zullen zij in Jakob een meerdere hebben gezien. Anders toch zouden zij niet zulk een antwoord hebben gegeven.

9. Als hij nog met hen sprak, zo kwam Rachel met de schapen, die haar vader toebehoorden, bij de put, want zij was een herderin, gelijk nog heden bij de Arabieren de dochters, zelfs van de rijkste Emirs, met de schapen uitgaan

10. En het geschiedde, als Jakob Rachel zag, de dochter van Laban, de broeder van zijn moeder, en de schapen van Laban, de broeder van zijn moeder, 1) dat Jakob in liefde ontbrandde voor het schone meisje, zich dankbaar gevoelde jegens God, die hem zo kennelijk tot zijn doel had geleid, en toetrad; en hij wentelde 2) alleen de steen van de mond van de put, daar liefde en dankgevoel hem dubbele kracht verleenden, en hij drenkte de schapen van Laban, de broeder van zijn moeder. Reeds hierdoor maakte zich Jakob bekend als iemand, die in nadere betrekking tot haar stond; de herders nu weerden hem niet, omdat zij de vreemdeling met een zekere eerbied beschouwden, en zich bij hem, als een gast, een uitzondering lieten welgevallen.

1. Tot driemaal toe in dit vers: "De broeder van zijn moeder." Zonder twijfel, om daarmee te doen uitkomen, én dat de Heere Jakob op bijzondere wijze de weg voorspoedig gemaakt had, én dat Rachel wel degelijk uit de familie van Abraham en van zijn moeder was. Ook kan in die herhaling tevens liggen, dat Rachel Jakob herinnerde aan zijn eigen moeder.

2. Jezus is de bron des levens; de steen is de menselijke onmacht, die het geloof wegwentelt.

Jakob wentelt alleen de steen af. God geeft hem er de kracht toe, opdat hij terstond bij zijn eerste kennismaking een goede indruk maakt.

11. En Jakob kuste Rachel, volgens het recht van zijn verwantschap met haar; want bij een kuis leven was toen de vrijheid ook groter. Terwijl hij haar nu wilde zeggen, wie hij was, opdat zij zich niet voor de herders beschaamd zou moeten voelen, verhinderde hem zijn gevoel, en hij hief zijn stem op en weende; 1) daarna herstelde hij zich.

1. "Hij weende." Welk een tegenstelling met dat moedig afwentelen van de steen van de mond van de put! Dat wenen had een dubbele oorzaak. De eerste was, dankbare blijdschap over de leiding van God, en de tweede, weemoedige herinnering aan zijn moeder, die hij verlaten had. Ook de gelovige blijft mens.

12. En Jakob gaf Rachel te kennen, dat hij een broeder, een bloedverwant, van haar vader, en dat hij de zoon van Rebekka was. Toen liep zij aanstonds van de kudde heen, en gaf het aan haar vader, die zich niet ver van daar bevond, te kennen, dat zij een zoon van Rebekka bij de put ontmoet had.

13. En het geschiedde, als Laban die tijding hoorde van Jakob, zijn zusters zoon, zo liep hij hem tegemoet, verheugd, dat hij een zoon ontmoette van haar, die hij 97jaar geleden uit zijn vaders huis had zien trekken (hoofdstuk. 24:59 vv.) en, toen hij bij hem gekomen was, omhelsde hij hem, en kuste hem, en bracht hem naar zijn huis te Haran, dat waarschijnlijk weinig uren van de put gelegen was. En hij vertelde Laban al deze dingen, 1) hoe zijn vader en zijn moeder hem tot de reis hadden gedwongen, en hoe zij hem met zegenbeden hadden laten gaan, en hoe het hem tot hiertoe vergaan was.

1. Daar Laban vroeger een van de dienaren van Abraham, beladen met buitengewone schatten, gezien had, kon een verkeerde gedachte, omtrent diens kleinzoon, bij hem post

vatten. Derhalve was het noodzakelijk voor de heilige Jakob, de redenen van zijn tocht bloot te leggen, en waarom hij in die verachtelijke toestand was weggezonden. En men kan geloven, dat zijn moeder hem bekend heeft gemaakt, door welke aanwijzingen en kentekenen hij haar verwantschap moest bewijzen. Daarom roept Laban uit: "Waarlijk, gij zijt mijn gebeente en mijn vlees," hiermee tonende, dat hij hem genoeg overtuigd heeft, maar ook, dat hij zich door geen twijfelachtige bewijzen heeft laten overreden, om Jakob als zijn neef te erkennen.

14. Toen zei Laban, tot hem: Voorwaar! gij zijt ons welkom, want gij zijt mijn gebeente en mijn vlees, mijn bloedverwant; rust nu uit van uw reis, en blijf bij ons. En hij bleef bij hem een volle maand. 1) Gedurende deze tijd toonde Jakob een bijzondere vlijt, en zijn ervarenheid in alles, wat op het vee betrekking heeft.

1. Ofschoon Laban niet twijfelt, dat Jakob zijn zusters zoon is, wil hij toch, in de loop van een maand, diens zeden leren kennen. Daarop onderhandelt hij met hem over het loon. Hieruit kan men de vroomheid van de heilige man leren kennen, dat hij niet werkeloos bij zijn oom is geweest, maar zich met eervolle arbeid heeft bezig gehouden, opdat hij niet het brood van een ander zou eten, zonder er iets voor te doen, zodat hij Laban dwingt te bekennen, dat hij hem, behalve de leeftocht, ook nog enig loon verschuldigd is.

Zo ondervindt Jakob al aanstonds de vervulling van de belofte hem bij Bethel gedaan.

II. Vs. 15-30. Jakob dient Laban voor Rachel zeven jaar; op de dag van de bruiloft verkrijgt hij echter niet deze, maar Lea, haar oudere zuster, en moet nu, daar Laban na zeven dagen hem ook de verkorene geeft, nog zeven jaar dienen.

15. Daarna zei Laban, die wij reeds in hoofdstuk. 24:30 vv. als een zelfzuchtig en inhalig man leerden kennen, tot Jakob, schijnbaar uit belangstelling in hem, maar eigenlijk alleen om eigen voordeel, om de kundige en vlijtige arbeider voor langere tijd aan zich te verbinden, en zeker wel vermoedende wat zijn begeerte was: Omdat gij mijn broeder (Vs. 11) zijt, en zelf er niet aan hebt gedacht voor uw diensten een loon te eisen, zou gij mij derhalve om niet dienen? Verklaar mij wat zal uw loon zijn? Het is beter, dat wij een vaste verbintenis omtrent uw beloning aangaan.

Labans zelfzucht komt in deze woorden treffend uit. Het komt hem zijn eer te na, dat Jakob hem zonder loon dient, maar tegelijk berekent hij reeds op welk een wijze hij voor weinig geld of voor geen geld van zijn diensten zal gebruik maken. Het is zeker zijn aandacht niet ontgaan, dat Jakob zijn dochter Rachel bemint.

16. En Laban had, behalve zonen (hoofdstuk. 31:1), twee dochters: de naam van de grootste (oudste) was Lea (smachtende, verlangende); en de naam van de kleinste (jongste) was Rachel (Vs. 6).

17. Doch Lea had tedere, 1) (zwakke) ogen, zodat zij minder aantrekkelijk door haar uiterlijk was, maar Rachel

2. was schoon van gedaante en bovendien schoon van aangezicht, geheel een vrouwelijke schoonheid.

1. In het Hebreeuws Raccoth, "zwakke", "doffe" of "matte." De Vulgata vertaalt: "lippus, druipend, leep." De vertaling van "zwak", in de zin van, dof of mat is het nauwkeurigst. Tot de vrouwelijke schoonheid behoorde toch voor een oosterlinge levendige en heldere ogen, de z.g. gazelle-ogen.

2. Rachel is de derde schoonheid in de familie van de patriarchen, die de Schrift ons noemt. Zo wij de geschiedenis niet kenden, zouden wij menen, dat Lea, als moeder van Juda en de Davidische Messiaanse geslachtslijn, na Sara en Rebekka de prijs van de schoonheid had moeten hebben.

Ook hier weer blijkt, dat de Heere het verachte uit het slijk opheft; want niet de schone Rachel, maar de wegens haar doffe ogen verachte Lea is bestemd, om de vóórmoeder van de Christus Gods te zijn.

Ook naar haar karakter waren de zusters zeer onderscheiden. "Over het algemeen stel ik mij Lea voor, als gewoon zich te onderwerpen, en als geen onderdrukking kennende. Zij boezemt ons belangstelling en deelneming in, daar zij door de baatzuchtigheid van haar vader tot een huwelijk gedwongen wordt waarin zij weinig genoeglijke dagen te verwachten heeft. Men verblijdt zich, dat de Voorzienigheid, die niet aanziet, wat voor ogen is, gelijk de mensen, de zijde van Lea kiest, en haar vruchtbaar maakt boven haar zuster; te meer, wanneer men acht geeft op haar godsvrucht, welke zij bij de geboorte van haar zonen aan de dag legt (zie hun namen Vs. 32 enz.). Rachel is niet geheel zo goedhartig. Men ziet meer vuur, meer leven in alles, wat zij doet; doch niet zoveel goedaardigheid. Zij is driftig, opvliegend, ongeduldig en onbezonnen.".

18. En Jakob had Rachel lief; reeds de eerste ontmoeting had een diepe indruk op hem gemaakt; na de vier weken, die hij in Labans huis vertoefd had, was zij het doel van al zijn wensen; in zijn bijzondere toestand, waarin hij, geheel van het vaderhuis verwijderd, op zichzelf en op de zegen des Heren vertrouwen moest, nam hij aanstonds het voorstel aan, en hij zei: a)Ik zal u zeven 1) jaar dienen, om Rachel, uw kleinste, jongste dochter; zeven jaar dienst zal mijn gave (hoofdstuk. 34:12; Exodus 22:16,17 aan u zijn voor Rachel.

a.Hos.12:13

1. In Kerek dient de onbemiddelde man vijf tot zes jaar en in Haran vond BURKHARDT (Syrië 464) een jonge man, die, alleen voor voedsel, acht jaar gediend had, vervolgens de dochter van zijn meester verkreeg, maar nog altijd dienen moest.

De zevenjarige dienst herinnert wellicht aan het later recht van de Israëlieten, volgens welke de lijfeigene steeds in het zevende jaar weer vrij werd (Exodus. 21:2). Zo zou dan Jakob ter vergoeding voor Labans dochter een volledige dienstbaarheid als knecht zich getroost hebben.

Dat hij de koopprijs niet van zijn vaders huis laat halen, laat zich daaruit verklaren, dat hij alle mogelijke aanraking daarmee vermeed, om de toorn van zijn broeder niet gaande te maken.

Wellicht, dat er nog enige hoop bij Jakob levend was, dat de toorn van zijn broeder eerder gestild zou zijn. Dan zou hij een geschenk kunnen geven.

Ook hier blijkt weer, dat "zeven" het getal van het Verbond is. Aleer het verbond van het huwelijk gesloten zou worden, zou Jakob een zevental jaar dienen.

19. Toen zei Laban: Het is beter, dat ik haar aan u, mijn bloedverwant, geef, 1) dan dat ik haar aan een andere man, een vreemde geef; blijf bij mij, om mij voor deze prijs zeven jaar te dienen.

1. Bij alle Bedoeïenen heeft de neef de voorrang boven de vreemden en de Druzen in Syrië trekken altijd de bloedverwant boven een rijke vreemdeling. Het is bovendien in het Oosten gewoonte, dat de man zijn naaste nicht huwt; hij behoeft dit niet, maar hij heeft er het recht toe, terwijl zij zonder zijn toestemming, geen ander nemen mag.

Hier wordt de hebzucht van Laban recht duidelijk. Want het was daar volstrekt geen gewoonte, om zijn vrouw te kopen. Men kwam eenvoudig met een bruidsschat. En nu wordt het loon van zeven jaar de bruidsschat van Jakob aan Laban voor zijn dochter. Ook hier geldt het, dat de barmhartigheden van de goddelozen wreed zijn. Wij moeten echter niet voorbij zien, dat Jakob hier, als de Kerk vertegenwoordigende, ook daardoor het beeld van die Kerk vertoont.

20. Alzo diende Jakob om Rachel zeven jaar, en die waren, ondanks de moeitevolle dienst, in zijn ogen, daar hij de man van de hoop was (Rom.8:18; 2 Cor.4:17), als enige dagen, 1) omdat hij haar liefhad, en hij zich in haar nabijheid zo gelukkig voelde, dat die dienst hem gemakkelijk en zoet was.

1. Ook hier blijkt wederom de waarheid van de spreuk: gewillige arbeid valt niet zwaar. Het werken is licht, waarvan liefde de prikkel en drangreden is. Zolang als derhalve uw werk u nog zo bijzonder zwaar valt, bewijst dit bij u gemis aan liefde en ware belangstelling of voor het werk dat, of voor de persoon ten wiens wille gij het verricht. Hoe snel vliegt de tijd heen, wanneer de liefde hem vleugels geeft; niet de tijd die besteed wordt aan het wachten op, maar aan het werken voor het beminde voorwerp. Maar hoe kort moet dan ook zelfs de eeuwigheid ons schijnen, waar, naar het woord van de Ziener op Patmos, de gezaligden de Heere, die zij liefhebben, omdat Hij hen eerst heeft liefgehad, dag en nacht in Zijn tempel dienen (Openbaring. 7:15).

2. Toen de zeven jaar voorbij waren, zei Jakob tot Laban: Geef mij uw dochter, die ik door mijn arbeid tot mijn rouw verkregen heb; geef mijn verloofde (Deuteronomium. 22:24) mij nu tot vrouw, want mijn dagen van dienen zijn volgens ons verbond vervuld, dat ik tot haar inga.
1)

1. Hoe wordt het ons hier duidelijk bericht, dat de liefde van Jakob een kuise liefde was. Hoewel hij zeven jaar lang met haar was uit- en ingegaan, toch had hij zich door de genade van God van alle onkuise daden weten te onthouden. Hij is hier een beschamend voorbeeld van velen. Vele huwelijken zijn daarom dan ook zo ongelukkig, omdat men tegen Gods heilige verordeningen in is begonnen.

2. Zo verzamelde Laban al de mannen van die plaats, die met hem verwant of zijn vrienden waren, en maakte een maaltijd als bruiloftsmaal.

Mozes bedoelt niet, dat hij een maaltijd aan het gehele volk heeft bereid, maar dat hij zeer vele gasten heeft genodigd, gelijk dat bij aanzienlijke huwelijken pleegt te geschieden. Het is niet twijfelachtig, of hij heeft zich met des te meer ijver toegelegd op het bereiden van een gastmaal, opdat hij Jakob zou verstrikken, zodat hij het huwelijk, waarmee hij bedrogen werd, niet voor nietig zou durven verklaren. Hieruit merken wij, hoe groot toen de heiligheid van het huwelijksbed was. Want de gelegenheid om Jakob te bedriegen was er, omdat daar de zedigheid van de bruid eiste, dat zij gesluierd naar het slaapvertrek werd geleid.

23. En het geschiedde ‘s avonds, wanneer men gewoonlijk de bruid gesluierd tot de bruidegom leidde, dat hij niet Rachel, maar zijn dochter Lea nam; en hij bracht haar tot hem
1. in het slaapvertrek, en hij, het bedrog niet bemerkende, daar waarschijnlijk Laban met opzet de maaltijd had aangelegd, om Jakob door wijn te bedwelmen, ging tot haar in.

1. Jakob had zijn half blinde vader bedrogen, hier wordt hij door de vader van zijn bruid bedrogen. "Gij zult uw zonde kennen als zij u zal vinden.".

2. En Laban, hetgeen hier reeds met het oog op het meegedeelde in hoofdstuk. 30:9 aangemerkt wordt, gaf haar Zilpa (bedauwende), zijn dienstmaagd, aan Lea, zijn dochter, tot een dienstmaagd. 1) (hoofdstuk. 24:61).

1. Dat Laban haar Zilpa tot dienstmaagd gaf, was weer uit berekening. Zilpa verving hier de geschenken, welke de vader gewoonlijk ook aan zijn dochter gaf.

2. En het geschiedde de volgende morgen, dat Jakob van zijn bed opstond, en ziet, het was Lea, 1) bij wie hij gelegen had. Daarom zei hij tot Laban: Wat is dit, dat gij mij gedaan hebt; heb ik niet bij u gediend om Rachel? Waarom hebt gij mij dan bedrogen?

1. Ook nu nog ziet in verscheidene Oosterse landen de bruidegom zijn bruid niet anders dan gesluierd, tot op de morgen na de bruiloft, en men zegt, dat dergelijke bedriegerijen ook nu nog wel plaats hebben.

In deze geschiedenis vertoont zich zo duidelijk de goddelijke vergelding (Luk.6:38). "Jakob kende Lea niet, toen hij met haar in de echt trad, evenmin als zijn vader hem kende, toen die hem zegende. Lea volbracht het bedrog op aansporen van haar vader; Jakob had het gedaan op aandringen van zijn moeder. Hij verkreeg echter in zijn onwetendheid in Lea zijn van God hem bestemde vrouw, die de moeder van de Messias zou worden (Vs. 35; MATTHEUS. 1:2),

evenals Izaak onwetend hem als de rechte erfgenaam van de belofte zegende. O, in hoeveel misslagen en dwaasheden van de mensen is hier en overal de onveranderlijke genade en trouw van God ingevlochten.".

26. En Laban zei: Men doet alzo niet in deze plaats, dat men de kleinste uitgeeft vóór de eerstgeborene. Om echter aan alle verwijten van Jakob, als deze: Waarom hebt gij mij dat niet vroeger gezegd, tegemoet te komen ging hij aanstonds voort:

27. Vervul de week van deze, beloof ook nog zeven andere jaren voor Rachel, dan zullen wij u ook die geven, Rachel zal de uwe zijn, voor de dienst, die gij nog zeven andere jaren bij mij dienen zult. 1)

1. Hier openbaart Laban zo geheel zijn hebzucht; hij wilde Jakob, wiens dienst hem zo onontbeerlijk geworden was, zo lang mogelijk behouden; daarom bedroog hij hem eerst en stelde hem vervolgens de dubbele echt voor, daar hij wel wist, dat Jakob Rachel niet zou laten varen, maar liever nogmaals een dienst van zeven jaar om harentwille zou aannemen.

Op deze manier wordt Laban tevens een tweede bruiloftsmaal bespaard. Welk een fijne, maar ook sluwe berekening! Laban is het beeld van de volmaakte gierigheid.

28. En Jakob deed alzo, en hij vervulde deze week. Toen die zeven dagen voorbij waren, gaf hij hem ook Rachel, zijn dochter, hem tot een vrouw. 1)

1. Gekomen in Haran, om de vrouw van zijn keuze te zoeken, wordt hij door Laban gedwongen, tegen Gods verordeningen in, meer dan één vrouw te nemen, hoewel Jakob hierin niet geheel en al te verontschuldigen is, daar hij, naar recht en billijkheid, Laban had kunnen vragen, om Lea terug te nemen. Door de liefde voor Rachel is hij echter zó verblind, dat hij, om harentwille, niet schroomt in de zonde van polygamie te vervallen.

2. En Laban gaf aan zijn dochter Rachel, evenals hij vroeger aan Lea Zilpa gegeven had, zijn dienstmaagd Bilha, haar tot een dienstmaagd (hoofdstuk. 30:3,4).

3. En hij ging ook in tot Rachel, 1) en had ook Rachel liever dan Lea; 2) en hij diende bij hem nog zeven andere jaren.

1. Dit dubbel huwelijk, later door de wet (Leviticus 18:18) verboden, was door bedrog tot stand gekomen, en daaraan heeft het volk van de wet zijn ontstaan te danken. Met onbuigzame waarheidsliefde verhaalt dit de Heilige Schrift; haar beschrijving van de geschiedenis is waar, omdat zij heilig is, en is heilig, omdat zij waar is.

Ach, ouders! gij weet het niet, hoe uw wel overlegde huwelijksplannen voor uw kinderen zelf, wier geluk gij toch bedoelde, een onuitputtelijke bron van jammer en huiselijk leed doen ontspringen. Terwijl gij anderen tot slachtoffers van uw sluwe berekening meent te maken, doet gij dit het meest uw eigen vlees en bloed. Arme dochters! die als verkocht wordt en gelijk een Lea, feestelijk getooid ter feestzaal, ten echtaltaar gaat, om straks een leven lang te

schreien over de eerzucht en onbarmhartigheid van uw ouders. Het is niet alleen een Lea, die reeds vóór het huwelijk de rood gekleurde ogen heeft! wier ogen, ook na de huwelijksdag, niet van tranen droog zijn.

2. Welk een bron van jammer ligt in die weinige woorden opgesloten! Jakob kon slechts aan één vrouw zijn hart geven.

III. Vs. 31-30:24. Spoedig op elkaar worden Jakob gedurende het tweede zevental jaar van zijn dienen, elf zonen en een dochter geboren, waarschijnlijk in deze volgorde: van Lea: 1. Ruben, 2. Simeon, 3. Levi, 5. Juda, 8. Issaschar, 10. Zebulon, 12. Dina; van Bilha: 4. Dan, 6 Nafthali; van Rachel: 11. Jozef; van Zilpa: 7. Gad, 9. Aser. Zodat nu tot vervulling komt wat aan Abraham beloofd was: "Ik zal u tot een groot volk maken."

31. Toen nu de HEERE zag, dat Lea gehaat 1) was bij haar man, opende Hij haar baarmoeder; maar Rachel was onvruchtbaar, 2) gelijk de Heere gewoonlijk het onedele van de wereld en het verachte verkiest, en datgene, wat niets is, opdat Hij het sterke teniet zou doen. 1 Corinthiërs. 1:28; Luk.1:62).

1)"Gehaat" in de zin van "minder bemind." Jakob verwaarloosde Lea en onthield haar, wat haar toekwam. Hij volbracht aan haar niet, wat hij schuldig was te doen.

2. Hier toont Mozes aan, dat de voorliefde van Jakob door de Heere is getuchtigd, zoals Hij de hartstochten van de gelovigen, wanneer deze al te zeer uitkomen, beteugelt. Rachel wordt voorgetrokken, niet zonder belediging voor haar zuster, aan wie hij de verschuldigde eer niet bewijst. Doch de Heere openbaart zich aan haar als een beschermer en betuigt Jakob’s gemoed, door het rechte middel, naar die zijde, waarvan hij al te afkerig was geweest. Deze plaats leert, dat kinderen een bijzonder geschenk van God zijn, daar Hem in het bijzonder de macht wordt toegekend, dat Hij de een vruchtbaar maakt en de baarmoeder van de andere toesluit. Bovendien is hier op te merken, dat het verwekken van kroost, de man met de vrouw nauw verbindt. Vandaar, dat de ouders de kinderen in het algemeen panden noemen, omdat zij niet weinig er toe bijdragen, de wederkerige liefde te vermeerderen en te koesteren.

3. En Lea werd bevrucht, en baarde nog in het eerste jaar van haar huwelijk een zoon, en zij noemde in vreugde, dat haar eerste kind reeds een zoon was, zijn naam Ruben (zie, een zoon!), want zij zei: Omdat de HEERE mijn verdrukkingheeft aangezien, daarom zal mijn man mij nu lief hebben.

Uit de naamgeving van Ruben blijkt, dat Jakob Lea veronachtzaamde, maar ook, dat zij een dankbaar gemoed bezat en er behoefte aan had, dit in de naam van haar zoon te openbaren.

33. En zij werd na enige tijd (Leviticus. 12:1-4) wederom bevrucht en baarde een tweede zoon en zei: Daar de HEERE mijn zuchten gehoord heeft, dat ik nog altijd gehaat was, zo heeft Hij mij ook deze gegeven; en zij noemde zijn naam Simeon (verhoring).

Men mag uit deze haar woorden opmaken, dat Lea nog niet had verkregen, wat zij gehoopt had.

Lea was, toen ze Simeon droeg, geprikkeld door nijd in haar nieren. Jaloersheid was in haar gevaren. En ze had Rachel niet kunnen zetten en niet kunnen uitstaan, niet omdat ze Jakob voor zonde wilde vrijwaren, maar omdat ze zichzelf gekrenkt voelde, en omdat haar ik gekrenkt was; omdat zij het onderspit dolf. En dit wekte wraakzucht in haar hartstochtelijk hart. Toen ontving en baarde ze Simeon, en haar uitroep is: Simeon zal mij troosten, want ik word gehaat, en er is een hoop voor mijn dorst naar voldoening. De Heere heeft gehoord." Hartstocht dus in Lea, deels goede, deels zondige hartstocht; wonderbare vereniging van geloof en geprikkelde hovaarding. En dat alles gedekt door het roepen: De Heere heeft gehoord. En die gedachte in haar dracht droeg ze dan ook op Simeon over.

34. En zij werd, spoedig na de geboorte van haar tweede zoon nog bevrucht en baarde een derde zoon, en zei: Nu zal zich ditmaal mijn man bij mij voegen, zich aan mij aansluiten, daar ik hem drie zonen gebaard heb (Prediker. 4:12); daarom noemde zij zijn naam Levi (aansluiting, samenvoeging).

35. En zij werd wederom, voor de vierde maal, bevrucht en baarde een zoon, en zei: Ditmaal zal ik de HEERE loven, 1) want nu heeft Hij zeker mij voor mijn man dierbaar gemaakt; daarom noemde zij zijn naam Juda (zal geprezen worden). En zij hield voor enige tijd op met baren, totdat zij later opnieuw zwanger werd. (hoofdstuk. 30:17 vv.).

1. De namen van haar zoons drukken haar voortdurende smartelijke ondervinding uit. Na de geboorte van de eerste hoopt zij de liefde van Jakob te veroveren; na de geboorte van de derde hoopt zij ten minste nog op enige gehechtheid; bij de geboorte van de vierde, ziet zij geheel van zichzelf af op Jehova.

HOOFDSTUK 30.

JAKOB'S KINDEREN EN RIJKDOM.

1. Als nu Rachel, waarschijnlijk tegen het einde van het tweede jaar van haar huwelijk, zag, dat zij Jakob niet baarde, zo benijdde Rachel haar zuster, 1) die spoedig op elkaar, binnen twintig maanden, twee zonen gebaard had, en nu voor de derde maal zwanger was (hoofdstuk. 29:32-34); en zij zei in hevige hartstocht tot Jakob: Geef mij kinderen, of indien niet, zo ben ik dood,
2. van smart zal ik sterven.

1. Niet nog, dat zij zelf geen kinderen had, maar dat zij onvruchtbaar was en Lea haar man reeds vier kinderen had geschonken, was de oorzaak van Rachels hartstochtelijke nijd. Een nijd zo hevig, dat zij onbillijk wordt tegenover haar man.

2. Ongeduld is de moeder van vele zonden.

Als Rachel straks haar tweede gebaard heeft, zal zij werkelijk sterven.

2. Toen ontstak Jakob's toorn over die zondige woorden tegen Rachel, en hij zei: Ben ik dan in de plaats van God, 1) dat ik u kinderen zou kunnen geven naar mijn welgevallen? (2 Koningen. 5:7). De Heere is het, die de vrucht van de buik van u geweerd heeft; wend u daarom tot Hem; misschien zal de Heere zich laten verbidden, om u de zegen van de echt te verlenen.

1. Kinderen zijn een gave van God. Dat moeten alle ouders bedenken, en met de gaven van God alzo handelen, dat zij eens aan God, die hun dit goed heeft toevertrouwd, rekenschap kunnen geven.

Jakob ondervindt hier reeds, dat God dikwijls een tak tot roede gebruikt van de boom, die wij ons zelf geplant hebben.

3. En zij zei, niet verder op deze vermaning antwoordende: Zie, daar is mijn dienstmaagd Bilha, 1)deze zal ik u tot een bijvrouw geven; ga tot haar in, dat zij op mijnknieën bare, 2) dat ik, als de wettige meesteres, haar kinderen op mijn schoot kan leggen (hoofdstuk. 50:23), en ik, zo God mij de vrucht van de liefde onthoudt, ook uit haar gebouwd worde3) (hoofdstuk. 16:2).

1. Hier is het leugenachtige van het vrouwelijk vernuft doorzichtig. Want Rachel wordt er niet toe geleid, om tot de Heere de toevlucht te nemen, maar door ongeoorloofde middelen wil zij tot de overwinning voortschrijden. Zij dwingt Jakob zelfs tot een derde huwelijk. Waardoor wij zien, dat aan de zonde geen einde komt, wanneer men eenmaal de instellingen van God veronachtzaamt.

2. "Op de knieën baren" is een figuurlijke uitdrukking en betekent: het kind van een ander als eigen kind aannemen en op de schoot nemen.

3. Omdat men een gezin "een huis" noemde, heette het ontvangen van kinderen "gebouwd worden.".

4. Zo gaf zij hem, in ongeduld, dat het einde van Gods wegen niet kon afwachten (Vs. 22 vv.) haar dienstmaagd Bilha (hoofdstuk. 29:29) tot een vrouw; 1) en Jakob, in zijn voorliefde voor Rachel op haar aandringen toegevende, ging tot haar (Bilha) in.

1. De zegen van God moet men niet door ongeoorloofde middelen zoeken te verkrijgen.

5. En Bilha werd zwanger en baarde Jakob een zoon, ten tijde, dat Lea van haar vierde kind zwanger was (hoofdstuk. 29:35).

6. Toen zei Rachel, nu ook in het bezit van een zoon, die, hoewel uit haar dienstmaagd geboren, toch als haar kind werd aangemerkt: God heeft mij gericht, 1) mij tegenover mijn zuster geholpen, dat ik niet meer wegens kinderloosheid bij haar behoef achter te staan, en Hij heeft ook mijn stem, mijn verlangen naar een kind, verhoord en heeft mij een zoon gegeven; daarom noemde zij zijn naam Dan (rechter).

1. Rachel doet gelijk de huichelaars plegen te doen; gaat het hun niet naar wens, zo morren zij tegen God en berispen Zijn leiding (Vs. 5); gaat het hun echter naar wens dan roemen zij veel, en schrijven aan Gods zegen toe, wat zij door ongeoorloofde middelen verkregen hebben.

Dan is niet uit Lea, maar, onder Rachels hoede, uit Rachels vertrouwde slavin, uit Bilha geboren. Hij en Naftali. Niet als Levi voor de dienst geheiligd, en niet als Juda tot de troon geroepen. Van nederiger staat en daardoor ook van nederiger stand in Israël. En toch heeft én Dan én Naftali een eer van God ontvangen, want in Naftali was het volk, dat in duisternis zat en een groot licht zou zien (Jesaja 8:23 en 10:1), en van Dan sprak de patriarch het uit: Ook Dan zal richten (Genesis 49:16). En Dan heeft gericht. D.w.z. ook Dan heeft evenals Juda en zo menige andere hoofdstam, de macht bezeten, om richtend onder de stammen Israël’s op te treden.

7. En Bilha, Rachels dienstmaagd, werd, nadat Lea Juda gebaard had en deze nu een tijd lang ophield (hoofdstuk. 29:35), wederom bevrucht en baarde Jakob de tweede zoon.

8. Toen zei Rachel, nu zegevierend ziende op haar zuster, die, gelijk men meende, nu opgehouden had te baren: Ik heb worstelingen van God met mijn zuster geworsteld; God heeft het omgekeerd tussen mij en Lea, ook heb ik de overhand gehad, want haar vruchtbaarheid is ten einde, terwijl de mijne nu aanvangt; en zij noemde zijn naam Nafthali (mijn strijd).

9. Toen nu Lea, die in de eerste tijd van haar huwelijk zo spoedig na elkaar vier kinderen gebaard had, zag, dat zij ophield van baren, nam zij, om te verhinderen, waarop Rachel zich beroemd had, ook haar dienstmaagd Zilpa, en gaf die aan Jakob tot een vrouw. 1)

1. De zonde van de polygamie heeft aan Jakob veel verdriet veroorzaakt. Bij die huiselijke onenigheden kan hij zich niet gelukkig gevoeld hebben. Zo strafte deze zonde zichzelf. Bovendien werd hij hoe langer hoe meer in dat kwaad ingewikkeld. Zo gaat iedere zonde met haar verwoestingen voort.

10. En Zilpa, Lea's dienstmaagd (hoofdstuk 29:24), baarde Jakob, ongeveer in het midden van zijn vijfde dienstjaar voor Rachel, een zoon.

Dat Lea aan Jakob haar dienstmaagd gaf, was voor haar een grotere zonde, dan wat Rachel had verricht. Bij Lea kwam deze daad voort én uit zondige hoogmoed, om boven haar zuster in kinderen uit te blinken, én uit wantrouwen jegens de Heere. Hij toch had haar reeds kinderen geschonken, daar Rachel zelf de moedervreugde nog niet had mogen smaken.

11. Toen zei Lea, als zij het kind op haar schoot had, dat voor het haar werd gehouden: Er komt een hoop! 1) en zij noemde zijn naam Gad 2) (geluk).

1. Een betere vertaling is: "met geluk!" Uit deze woorden van Lea blijkt wel, hoe vruchtbaarheid toen als een grote zegen werd beschouwd. En het is zeker een zeldzame eer, wanneer God sterfelijke mensen de naam van "ouders" vereert en door hen het menselijk geslacht, naar Zijn beeld geschapen, uitbreidt.

2. Volgens de Statenvertaling "hoop", "bende".

12. Daarna, baarde Zilpa, Lea's dienstmaagd, Jakob de tweede zoon.

13. Toen zei Lea, die nu weer begonnen was te baren: Tot mijn geluk! want de dochters zullen mij, als een moeder, die rijk in kinderen is, gelukkig achten; de jonge vrouwen (Hoogl.6:8) zullen een gelijke vruchtbaarheid voor zich begeren; en zij noemde zijn naam Aser (gelukzaligheid).

14. En Ruben, reeds een knaap van vier jaar (hoofdstuk. 29:32), ging wellicht onder geleide van de herders van zijn vader, die hem mee naar het veld namen, in de dagen van de tarweoogst, het einde van mei of het begin van juni, en hij vond, daar hij spelend bloemen en bessen zocht, dudaïm 1) in het veld, en hij bracht die tot zijn moeder Lea. Toen zei Rachel, die dit opmerkte, tot Lea: Geef mij toch van uw zoons dudaïm.

1. Dudaïm houden de oude overzetters voor de Mandragora. Deze plant heeft een sterke, witachtige wortel, bladeren van langwerpig ronde vorm ter lengte van een voet bij een breedte van vier of vijf duim, die verder gerimpeld, getand en gewelfd zijn. De stengels van die plant schieten onmiddellijk uit de wortel uit en dragen lichtgroene vijfvoudige bloesems. In de tijd van de tarweoogst draagt zij ronde, gladde appels van vaalgele kleur, die geheel vol zijn met

zaadkorrels met een enigszins bedwelmende, maar niet onaangename geur. Deze appels werden van de vroegste tijden tot nu toe in het Oosten gebruikt, om er minnedranken van te maken, en het was zonder twijfel het doel van Rachel, om zich door dit middel kinderen te verschaffen. Nog een bewijs temeer voor haar verkeerde, zondige aard, die met geweld wilde bezitten, wat God haar onthield. Ter straffe daarvoor moest zij het zien, dat Lea vóór haar een zoon baarde.

15. En zij zei tot haar: Is het weinig, dat gij mijn man genomen hebt, hem zo tot u hebt weten te trekken, dat ik bij u in zijn oog altijd achtersta, terwijl ik toch de eerste zijn moest (hoofdstuk. 19:16,23); zal ik nog toelaten, dat gij ook mijn zoons dudaïm nemen zult?
1. Toen zei Rachel, veel van die minnedranken voor zich wachtende: Zijt gij daarop ijverzuchtig, dat Jakob meer bij mij is, dan bij u, daarom zal hij deze nacht voor uw zoons dudaïm bij u liggen, 2) ik doe voor ditmaal daarvan afstand.

1. Lea zoekt hier meer achter Rachels vraag, dan recht is. Bij Rachel is de wens naar eigen kroost wellicht weer meer opgewekt door het aanschouwen van de kleine Ruben, en nu wil zij bijgelovige middelen aanwenden, om haar doel te bereiken.

2. Uit deze woorden wordt duidelijk, dat het Rachels bedoeling niet zo zeer geweest is, om door die vruchten Jakob geheel van Lea af te trekken, als wel, om door aanwending van een minnedrank de onvruchtbaarheid te doen verdwijnen.

16. Als nu Jakob ‘s avonds uit het veld kwam, ging Lea uit hem tegemoet, opdat hij niet eerst Rachel zou ontmoeten en misschien tot haar afgetrokken worden, en zij zei: Gij zult tot mij inkomen: want ik heb u om loon zeker gehuurd voormijn zoons dudaïm, en hij lag die nacht bij haar.

Sedert het kopen van het eerstgeboorterecht is Jakob’s leven tot nu toe haast één kopen en verkopen geweest. Ook nu is hij door Lea voor haar zoons dudaïm gekocht.

17. En God verhoorde Lea, 1) die niet op de dudaïm, maar op Hem haar vertrouwen had gesteld; en zij werd bevrucht en baarde Jakob de vijfde zoon.

1. "God verhoorde Lea." Wel een bewijs, dat in de verachte Lea een ander beginsel schuilde, dan in Rachel. Lea verwachtte het alleen van God. Rachel van tovermiddelen, van heidense, bijgelovige minnedranken. Lea was meer een stille in den lande, die echter in alle delen Rachel beschaamd maakt.

18. Toen zei Lea: God heeft mijn loon gegeven, nadat 1) ik mijn dienstmaagd aan mijn man gegeven heb. De Heere heeft mij nu de kinderzegen weer geschonken; en zij noemde zijn naam Issaschar (loon).

1)"Nadat" niet in de zin van omdat, zoals sommigen menen. Dat zij haar dienstmaagd aan Jakob had gegeven, was tegen de wil des Heren, en kon daarom ook niet met Zijn gunst achtervolgd worden.

19. En Lea werd wederom bevrucht, en Zij baarde Jakob de zesde zoon.

20. En Lea zei: God heeft mij, mij heeft Hij begiftigd met een goede gift; 1) ditmaal zal mijn man mij bijwonen.
2. (hoofdstuk. 29:34), mij meer liefhebben en meer in mijn nabijheid zich bevinden; want ik heb hem zes zonen gebaard; en zij noemde zijn naam Zebulon (bijwoning).

1. Hier openbaart Lea haar godsvrucht op de rechte wijze. De Heere, en Hem alleen, brengt zij de eer en de dank toe. Een goede gift noemt zij deze, haar zesde zoon. (Psalm. 127:3).

2)Eigenaardig is hier, dat Lea tot tweemaal toe haar verwachting uitspreekt, dat haar man bij haar zal wonen. Zowel bij de derde van het eerste drietal als bij de derde van het tweede drietal. Het getal drie beslaat dus ook hier bij de kinderen van Lea een bijzondere plaats.

Was aan Rachel meer de gave van de schoonheid en de liefde van haar man ten deel, Lea had de kinderzegen. God deelt met wijsheid zijn gaven uit, en geeft aan ieder *zijn* deel.

21. En zij baarde daarna, waarschijnlijk kort na het eindigen van Jakob's diensttijd, een dochter; en zij noemde haar naam Dina (gericht).

Men weet niet of Jakob ook nog andere dochters gehad heeft. Want het is in de Heilige Schrift niet iets ongewoons, om, wanneer geslachtsregisters genoemd worden, de namen van vrouwen weg te laten, die geen eigen naam hebben, maar onder de bescherming van de mannen staan. Indien echter iets vermeldenswaardigs met vrouwen plaats heeft, wordt er van haar melding gemaakt, zoals dit met Dina, vanwege haar verkrachting, plaats heeft.

22. God dacht ook, waarschijnlijk, toen Lea reeds van haar zesde zoon zwanger was (Vs. 19) aan Rachel (hoofdstuk. 8:1); en God verhoorde 1) haar, daar zij, nadat de dudaïm niets gebaat had, haar toevlucht tot het gebed had genomen (Vs. 1-3) en opende haar baarmoeder.

1. Ook Rachel heeft tot God Almachtig geroepen, om haar een kind te geven. Van haar dwaasheid bekeerd, heeft zij het op de Heere geworpen. En Hij gedacht ook haar, de onvruchtbare, maakte haar tot een voorwerp van Zijn bijzondere zorg en deed haar een blijde moeder worden.

2. En zij werd bevrucht, en baarde (in het 2259ste jaar na de wereldschepping) een zoon; en zij zei: God heeft mijn smaadheid 1) van onvruchtbaarheid weggenomen!

1. Smaadheid was in die tijd in de onvruchtbaarheid gelegen (1 Samuel 1:6; Jesaja. 4:1; Luk.1:25 en dit om de volgende redenen. 1. omdat de onvruchtbaren van de belofte aan Abraham gedaan, aangaande de vermenigvuldiging van zijn zaad schenen uitgesloten te zijn.
2. omdat zij buiten de hoop waren, dat de Messias een van haar nakomelingen zou worden.

24. En zij noemde zijn naam Jozef, Hij (de Heere) neemt weg, zeggende, daar het woord naar een andere afleiding tevens: Hij voege toe betekent: De HEERE voege mij een andere zoon

daartoe. Dat heeft de Heere werkelijk later gedaan, maar Rachel stierf bij de geboorte van haar tweede zoon (hoofdstuk. 35:16-20).

Hoe komt ook hier het verschil in geestelijk opzicht tussen beide zusters kennelijk uit! Lea achtte zich de zegen onwaardig; Rachel acht deze niet vroeg genoeg gekomen en ook is zij er niet door voldaan. Zij is noch recht dankbaar, noch recht voldaan. Zij heeft zichzelf al te lief en dacht te veel om zichzelf, te weinig om anderen.

IV. Vs. 25-43. Als Jakob na verloop van veertien jaar met vrouw en kinderen naar zijn huis terug wil keren, weet Laban door een nieuwe overeenkomst hem weer aan zich te verbinden. Jakob weet de door hemzelf voorgestelde schijnbaar dwaze overeenkomst zó tot zijn voordeel te leiden, dat hij in de volgende zes dienstjaren zeer rijk wordt.

25. En het geschiedde als Rachel Jozef gebaard had, en het tweede zevental jaren (hoofdstuk. 29:27) verlopen was, dat Jakob tot Laban zei: Laat mij nu vertrekken, dat ik ga tot mijn plaats, en naar mijn land, daar ik zeer naar mijn betrekkingen verlang.

Daar Jakob, nadat hij loon voor zijn arbeid had bedongen, weer gebleven is, zou het kunnen schijnen, dat hij hierdoor op een listige wijze te werk is gegaan, door van zijn schoonvader verlof om te vertrekken te vragen. Ik twijfel echter niet of reeds toen was hij van plan naar huis terug te keren, en dat hij daarom zijn plannen eerlijk heeft beleden. Vooreerst, daar hij op velerlei wijze ondervonden had, hoe onbillijk, hoe trouweloos en hoe wreed Laban was, is het niet te verwonderen, dat hij, zo spoedig de gelegenheid zich aanbood, van hem begeerde te scheiden. Vervolgens, daar een geruime tijd verlopen was, en hij hoopte, dat het gemoed van zijn broeder bedaard was, kon het niet anders, of hij begeerde zeer tot zijn ouders terug te keren, terwijl hij toch over zo veel narigheden verdriet had, dat hij nauwelijks ergens anders een slechtere conditie kon vrezen. Maar de belofte van God was bovenal een zeer sterke prikkel voor zijn verlangen, om terug te keren. Want hij had de zegening, welke hem dierbaar was, door zijn eigen leven niet verworpen. Hierop ziet het dan ook, als hij zegt: "Laat mij gaan tot mijn plaats en mijn land." Want niet anders kon hij het land Kanaän noemen, niet alleen omdat hij daar geboren was, maar vooral, omdat het hem van Gods wege was gegeven.

26. Geef mijn vrouwen en mijn bij haar verwekte kinderen, om welke ik u gediend heb, dat ik met deze vertrek; 1) want gij weet mijn dienst, die ik bij u gediend heb, welke deze veertien jaar geweest is overeenkomstig onze afspraak, en dat ik in deze steeds naar geweten en trouw heb gehandeld

1. Jakob’s besluit, om terug te gaan naar zijn land is een vooruitlopen, dat uit zijn buitengewone vreugde bij de geboorte van Jozef, uit zijn verlangen naar zijn huis en zijn begeerte om verlost te zijn van het juk dat hij bij Laban droeg, kan verklaard worden. Hij schijnt bovendien de zoon van Rachel, (geboren na jarenlang wachten evenals Izaak en hij zelf,) voor de erfgenaam van de Messiaanse belofte te houden; hij wil deze spoedig en zelfs met levensgevaar naar het beloofde land terugvoeren. Hij voelt, dat hij nu ook voor zijn huis moet zorgen, en bij Labans hebzucht is weinig uitzicht, dat hem dit gelukken zal.

27. Toen zei Laban tot hem: Zo ik nu genade gevonden heb in uw ogen, verlaat mij niet; want ik heb waargenomen, 1) dat de HEERE mij om uwentwil gezegend heeft, laat met u die zegen nog op mij rusten.

1. Hebr.: "ik weet door waarzegging" (hoofdstuk. 31:30 vv.). De baatzuchtige Laban wilde in zijn bijgeloof zich stoffelijke zegen verschaffen, door middel van de dienst van de uitverkorene van God; maar hij moest ondervinden, dat God zich niet laat bespotten. Tot zijn straf werd Jakob veel rijker in zijn dienst, dan hij zelf was.

In het Hebreeuws Naachasthi. "Ik heb door raadpleging van de voortekenen waargenomen." Gewoonlijk had dit plaats door te letten op de vogelvlucht. Wellicht dat Laban de Terafiem geraadpleegd had en nu verklaart, dat hij door deze erop gewezen was, dat hij, om Jakob's wil, gezegend werd. Wij vinden hier dan bij Laban een vermenging van bijgeloof en geloof aan de enige, ware God. Calvijn zegt, dat het verkieselijkst is te vertalen, alsof er geschreven stond, dat hij, n.l. Laban, zou gezegd hebben, dat de zegen van God hem zo duidelijk was, alsof hij dit door een Godsspraak of orakel had vernomen.

28. Hij zei dan: 1) Ik wil niet, dat gij dit voor mij doet. Noem mij, bepaal gij zelf uitdrukkelijk uw loon, die ik u geven zal; 2) iedere billijke eis sta ik gaarne toe.

3. Op de loftuiting van Laban neemt Jakob een diep stilzwijgen in acht. Hij wil nu eerst afwachten, welk loon Laban zal aanbieden. Daarom staat er: "Hij n.l. Laban, zei dan.

2)"Uitdrukkelijk" zegt Laban. Om twee redenen. Vooreerst, omdat hij hoopt, dat Jakob zijn diensten gratis zal aanbieden, en ten tweede, indien dit niet het geval is, Laban zal kunnen afdingen.

29. Toen zei hij tot hem: Gij weet: hoe ik u gediend heb, en hoe uw vee bij mij geweest is.

Dit antwoord geeft Jakob hem niet, om daarmee de prijs van zijn loon te verhogen, maar daarmee beklaagt hij zich bij Laban, dat hij hem onbillijk en onmenslievend behandelt, door zijn best te doen nog de bestemde tijd te verlengen. Want het is niet twijfelachtig, of alle wensen van zijn ziel lossen zich op in een smartvol heimwee naar het land Kanaän. Terugkeer daarheen is hem liever, dan alle mogelijke rijkdommen.

30. Want het weinige, dat gij vóór mij gehad hebt, dat gij bezat, aleer ik bij u kwam, dat is tot een menigte uitgebroken, dat heeft zich op bijzondere wijze vermenigvuldigd, en de HEERE heeft u gezegend bij mijn voet, in alles, waarin ik u diende, nu dan, wanneer zal ik ook werken voor mijn huis? Na uw dood erven uw zonen alles, daar de dochters buitengesloten zijn; zo ik langer zal dienen, zo mag ik dit niet anders doen, dan voor een loon.
1)

1. Tot nu toe, wil Jakob zeggen, heb ik altijd voor een ander gewerkt, en het is ook noodzakelijk, daar ik een groot gezin heb, dat ik voor mijn eigen huis begin te verdienen.

Wellicht dat Jakob in die tijd bericht heeft ontvangen, door Deborah, Rebekka's voedster, dat zijn moeder gestorven was, waardoor hij nu minder begerig is, naar Kanaän te trekken.

31. En hij, Laban, zei: Wat zal ik u geven? Toen zei Jakob: Gij zult mij niet met al, geen vast loon geven, 1) indien gij mij deze zaak doen zult, die ik u nader zal voorstellen; ik zal wederom uw kudden weiden en bewaren.

1. Op te merken valt hier de tegenstelling tussen dit vers en het vorige. Want Jakob eist voor zich niet een vaste en bepaalde prijs voor loon, maar op deze voorwaarden onderhandelt hij met Laban, dat hij voor zich eist, wat uit de witte schapen en de geiten, bont en geplekt, geboren wordt. Verder is er in deze woorden iets duisters. Want Jakob schijnt de gevlekte schapen reeds terstond als loon voor zich te eisen. Maar uit het derde vers, dat hier op volgt, kan men iets anders lezen, dat, namelijk Jakob, toegelaten heeft, dat, wat gevlekt was, van de kudde werd afgezonderd en aan de zonen van Laban werd gegeven, om te hoeden, terwijl hij zelf behield de schapen en geiten, welke niet gevlekt waren. En zeker zou het ongerijmd zijn geweest, dat Jakob een gedeelte van de kudde voor zich had bedongen, daar hij nog pas beleden had, dat hij tot hiertoe geen enkele winst had verkregen, en nu gevraagd zou hebben, wat meer dan recht was. Ook was er geen hoop, dat dit door Laban toegelaten zou zijn. De vraag is echter, door welke hoop of met welk plan Jakob was bezield, toen hij deze voorwaarde aanbood. Kort hierop zal Mozes verhalen, dat hij zelf van zijn slimheid gebruik gemaakt heeft, dat uit de witte kudde jongen werden geboren, die geplekt en bont waren, maar in een volgend hoofdstuk duidt hij meer aan, dat Jakob door goddelijke wijze is vermaand geweest. Ofschoon het derhalve gelofelijk was, dat dit verdrag voor de heilige man niet gunstig was, heeft hij echter hierin het goddelijk bevel gehoorzaamd, en begeerde niet anders rijk te worden, dan volgens Gods wil.

32. Ik zal heden in gemeenschap met u, door uw gehele kudde gaan, daarvan voor uw ogen, zodat gij uzelf van de eerlijkheid van mijn handelwijze overtuigen kunt, afzonderende al het gespikkelde en geplekte vee, zowel degene, die bij wit haar een donkere vlek, als die, welke bij zwart haar een witte vlek hebben, en al het bruine, zwarte vee onder de lammeren, en het geplekte en gespikkelde onder de geiten. Deze zo afgezonderde bonte of zwarte schapen, evenals de bonte geiten, moogt gij aan andere herders overgeven; en op een afgezonderde plaats laten weiden; ik zal het vee van één kleur, de witteschapen en zwarte geiten alleen nemen en hoeden; en, wat nu in het vervolg onder de aan mij toevertrouwde kudde geplekt of gespikkeld zal geboren worden, zulks zal mijn loon zijn.

33. Zo zal mijn gerechtigheid op de dag van morgen met mij betuigen, als gij komen zult over mijn loon, voor uw aangezicht; het zal zo te allen tijde, wanneer gij komt om na te zien, duidelijk kunnen blijken of ik eerlijk tegenover u handel, dan of ik mij ten koste van u op onrechtvaardige wijze bevoordeel: al wat niet gespikkeld en geplekt is onder de geiten en niet bruin is onder de lammeren, dat zij bij mij gestolen; 1) dat worde door u als uw wettig eigendom teruggenomen.

1. In het Oosten zijn bijna alle schapen wit, en de geiten zwart; zwarte of bonte schapen en gevlekte geiten zijn zeer zeldzaam. Daar Jakob nu een scheiding in de kudde van Laban

maakt, en alle dieren van bonte kleur niet meer onder de hem toevertrouwde kudden hebben wil, laat hij alles, wat Gods zegen heeft geschonken, alleen aan zijn schoonvader over. Als zijn loon vraagt hij wat in het vervolg bont en gespikkeld geboren wordt, terwijl hij geheel en alleen van God verwacht, wat Die hem zal willen geven, en van Laban niets verlangt. Laban denkt slechts aan de natuurlijke loop, en ziet, baatzuchtig als hij is, groot voordeel in zulk een voorstel; hij meent dat aan Jakob nu als het ware niets ten deel zal vallen; alleen bij een inhaligheid als die van Laban kon een schoonvader besluiten, zo karig een loon te geven. Met verborgen vreugde gaat hij nog dezelfde dag heen, en zorgt dat een nauwkeurige afzondering plaats heeft. Hij deelt de afgezonderden onder zijn eigen zonen en laat deze driemaal zeven uur van Jakob verwijderd, dat vee weiden, opdat geen aanraking mogelijk zij. Jakob daarentegen heeft tegenover de machtiger Laban zijn listen gesteld en hem in een net gelokt. Hij is nog niet veranderd sinds hij zijn vader en zijn broeder bedroog en godslasterlijk zei: "De Heere, uw God heeft mij dat doen ontmoeten." Ook hier veinst hij van God te verwachten, wat hij van zijn bedrog verwacht, terwijl hij zijn eigen nauwgezetheid en eerlijkheid roemt. Bethel heeft weinig in zijn hart achtergelaten. Toch laat de Heere Jakob’s list gelukken, daar al de zegen in Labans huis om Jakob’s wil gegeven is, en de Heere die rijkdom werkelijk tot hem wil doen komen; dat bedrog zelf zal worden beboet en beweend; de straffende gerechtigdheid van God zal niet uitblijven; terwijl tevens de schraapzuchtige vader een verdiend loon zal ontvangen.

"In Laban zien wij, hoe alle gierige mensen onredelijk met hun naaste handelen; zij kunnen huichelen en bekennen, dat zij geluk en zegen hebben van de diensten van hun naaste, maar zijn verre af van de verschuldigde vergelding te doen. Zo handelt Laban; niets biedt hij zijn schoonzoon dan het loon van een knecht. Zij zoeken voordelige wegen, om het water op hun molen alleen te brengen. Wel doet hier Jakob en niet Laban het voorstel; maar, zo hij recht had willen handelen, zo had hij moeten zeggen: "Mijn lieve schoonzoon, dat is voor u een verkeerde handel; wij willen zulk een verbintenis maken, dat het u aan het nodige niet ontbreekt; want gij zijt mijn vlees en bloed." Maar daarvan zwijgt hij; zo spot menig gierigaard met zijn naaste, dat die niet beter heeft bedacht en toegezien, maar eindelijk gaat het hem gelijk in Joh.8:13 vv. geschreven staat."

34. Toen zei Laban: Zie, och ja, het zij naar uw woord!

35. En hij zonderde af op dezelfde dag de gesprenkelde en geplekte bokken, en al de gespikkelde en geplekte geiten, al waar wit aan was, en al het bruine onder de lammeren; en hij gaf deze in de hand van zijn zonen.

36. En hij stelde een weg van drie dagen tussen hem, tussen elk van zijn zonen, die hij een kudde van dat afgezonderde vee had toevertrouwd, en tussen Jakob; en Jakob weidde de overige kudde van Laban.

37. Toen nam zich Jakob roeden van groen populierhout, en van hazelaar, en van kastanjes, (storax, hazelnoten, en ahornbomen), die alle onder de bast een bijzonder wit hout hebben; en hij schilde daarin witte strepen, ontblotende het wit, hetwelk aan die roeden was.

Bij de eerste indruk zou het verhaal van Mozes iets ongerijmds kunnen schijnen. Want, of hij wil de heilige Jakob om zijn bedrog veroordelen, of zijn slimheid prijzen. Maar uit het verband zal blijken dat deze slimheid niet tot misdaad wordt gerekend. Mozes verhaalt hier toch eerst de zaak en vervolgens dat Jakob niets gedaan heeft dan wat God hem bevolen heeft.

Over deze daad van Jakob wordt door de uitleggers verschillend gedacht. Men heeft haar zowel verdedigd als gelaakt; wij scharen ons aan de zijde van de eersten, om deze reden, dat wij nergens lezen dat God haar bestraft of bezocht heeft en volgens de stelregel, dat waar God de daden van zijn kinderen in de Heilige Schrift niet middellijk of onmiddellijk straft en afkeurt, het ook ons niet geoorloofd is.

38. En hij legde deze roeden, die hij geschild had in de goten, namelijk in de drinkbakken van het water, waar de kudde kwam drinken, tegenover de kudde; en zij werden gelijk gewoonlijk in de tijden van rust, verhit, als zij kwamen om te drinken.

39. Als dan de kudde verhit werd bij de bont geschilde roeden, zo lammerde de kudde gesprenkelde, gespikkelde en geplekte. 1)

1. Het is, voornamelijk bij de schapen, opgemerkt, dat wanneer zij voor iets schrikken, gedurende het verhit zijn of de zwangerschap, dit invloed heeft op de vorming van de vrucht. Nog heden bedient men zich van een dergelijk middel tot een tegenovergesteld doel; men legt de schapen iets wits in de drinkbakken, hangt witte doeken in de stalling of maakt de drinkbakken van witte steen, om witte lammeren te verkrijgen.

Dat Jakob tegenover Labans list, deze list stelt, heeft God hem niet geboden; dat hij de toezegging van goddelijke hulp reeds had en toch tot kunstgrepen zijn toevlucht neemt, openbaart weer zijn ongeduld en zijn zwakheid, daar hij meent die toezegging te hulp te moeten komen door middelen, die zondig zijn (Galaten. 3:3; vrgl. Genesis 16:2). "Wij moeten ons echter wachten, zulke voorbeelden te misbruiken tot bedrieglijk bevoordelen van ons zelf ten koste van de naasten, ook waar deze ons onrecht deed. Wij hebben in het Nieuwe Testament een ander gebod van onze Heere Christus, dat wij niet tegenstreven, die ons kwaad doen! veel minder kwaad met kwaad vergelden, maar alles Hem overgeven, die een rechtvaardig, oordeel oordeelt, en de rechtvaardigen niet eeuwig in onrust zal laten; vóór alle dingen moeten wij trachten naar het rijk van God en Zijn gerechtigheid, zo zullen ons alle andere dingen worden toegeworpen.

40. Toen enig gespikkeld en geplekt vee gewonnen was, scheidde Jakob de lammeren van de kudde, opdat er niet bij verder voorttelen weer van één kleur zouden geboren worden, en hij wendde het gezicht van de kudde op het gesprenkelde, en al het bruine onder Labans kudde; hij liet de laatsten, hoewel zij samen weidden en tezamen tot de drinkbakken gingen, steeds vóórgaan, zodat de overigen altijd deze voor de ogen hadden, en hij hierdoor hetzelfde verkreeg, wat hij vroeger door de geschilde roeden had bewerkt; en hij stelde, toen het bonte vee meer en meer was vermenigvuldigd, zijn kudde alleen, en hij zette ze niet bij de kudde van Laban. Hij gaf zijn eigen vee aan knechten over, die hij zich aanschafte (Vs. 43), om des te

beter zijn eigendom te overzien. Ook liep hij zo des te minder gevaar, dat zijn vee zich zou vermengen met het éénkleurige van Laban.

41. En het geschiedde, telkens als de kudde van de vroegelingen 1) verhit werd, in de tijd van verhitting, waardoor de lentelammeren voortkwamen, dat is in de herfst, zo stelde Jakob de roeden, die (Vs. 37) vermeld zijn, voor de ogen van de kudde, in de goten, opdat zij hittig werden bij de roeden.

1. In de grondtekst staat letterlijk: de sterkere, of de krachtige.

42. Maar als de kudde spade, in de lentetijd, hittig werd, zo stelde hij ze niet; zodat de spadelingen, de in de herfst geworpen lammeren, Laban, en de vroegelingen, de in de lente geworpenen, Jakob toekwamen. 1)

1. De schapen dragen slechts vijf maanden, en kunnen dus tweemaal ieder jaar lammeren. In de herfst is de kudde het sterkst, wanneer zij de goede weide in de zomer genoten hebben; de van haar voortkomende lentelammeren in februari zijn de beste. Daarentegen is de kudde zwakker, wanneer zij de winter heeft doorgestaan, deels uit gebrek aan een goede weide, deels omdat het schaap niets moeilijker kan verdragen dan vochtigheid, aan welke de kudde, die ook gedurende de winter rondtrekt onder de bloten hemel is blootgesteld. Wanneer daarom de schapen in de lente bij elkaar kwamen, liet Jakob gaarne de daarvan komende late lammeren aan Laban over.

43. En die man brak, ten gevolge van deze kunstmiddelen, zeer uit in menigte, en hij had, na verloop van zes jaar (hoofdstuk. 31:41), vele kudden, en dienstmaagden, en dienstknechten, en kamelen, en ezels.

HOOFDSTUK 31.

JAKOB VLUCHT MET VROUWEN EN KINDEREN VAN ZIJN SCHOONVADER LABAN.

I Vs. 1-22. Jakob's geluk wekt de nijd van Laban en diens zonen op; de bittere redenen van de laatsten, doen hem wensen de bestaande overeenkomst te verbreken; daarbij ontvangt hij een bevel van God, om weer naar zijn land terug te keren. Nadat hij zich van de toestemming van zijn vrouwen verzekerd heeft, maakt hij zich de tijd van het scheren van de schapen tot nut, en gaat met de zijnen in het geheim uit Mesopotamië.

1. Toen hoorde hij, waarschijnlijk doordat anderen het hem meedeelde, de woorden van de zonen van Laban (hoofdstuk. 30:35), die nijdig waren over het toenemen van zijn rijkdom (hoofdstuk. 30:43), zeggende: Jakob heeft genomen alles, wat van onze vader was; en van hetgeen, dat van onze vader was, heeft hij al deze heerlijkheid gemaakt. 1)

1. Aleer Jakob tot Laban kwam waren diens bezittingen weinig. In die twintig jaar zijn zij zeer toegenomen, maar dit wordt niet erkend door Labans zonen. Ook vragen zij niet of terecht of ten onrechte Jakob zo rijk is geworden. Zij beschuldigen hem hier eigenlijk van door en diefstal, maar verzwijgen dat hij met hun vader een wettig verdrag heeft gesloten.

2. Jakob zag ook het aangezicht van Laban aan, en bemerkte, dat zijn zwagers eigenlijk slechts uitspraken, wat zijn schoonvader bij zichzelf dacht, en dat argwaan en wangunst in plaats van het vroegere vertrouwen bij hem waren; want ziet het aangezicht van Laban was jegens hem niet als gisteren en eergisteren, niet als in vorige dagen.

Deze laatste uitdrukking is een in de heilige Schrift zeer gewone, om een zeker verloop van de dagelijkse omgang en voortdurend verkeer in haar laatste tijdperk aan te geven. Vooral in de laatste tijd scheen Laban, die zich ten behoeve van eigen belang lang had ingehouden, zijn norse stemming tegenover Jakob weer bot te vieren, in onvriendelijke bejegening en stugge houding. Zo gaat het als men, door hebzucht gedreven, met het loon van de dienende zich zoekt te verrijken. Er rust geen zegen op het ingehouden loon, en dat zelf maakt onze schat niet, maar wel ons verdriet en onze wrevel groter. Eindelijk moet het uitbreken en dan verbittert men zowel zijn eigen leven als dat van degene, die in onze omgeving verkeren. Er was dus genoeg in Jakob's ondervindingen, om hem een verhaast vertrek aan te raden.

3. Maar God veranderde tegenover hem niet, maar was lankmoedig over Zijn uitverkoren vat; en de HEERE zei tot Jakob: 1) Keer weer 2) tot het land van uw vaderen
3. en tot uw familie; en Ik zal met u zijn 4) op uw terugreis, gelijk Ik tot hiertoe Mijn belofte gehouden heb en met u geweest ben (hoofdstuk. 28:15).

1. Hier straalt duidelijker dan ooit de godsvrucht van de heilige man door, omdat hij, ziende dat het kwade bij zijn schoonvader tegenover hem besloten was, niet eerder durft vertrekken, dan wanneer hij door een nieuwe Godsspraak daartoe wordt aangemaand. Doch de Heere, die door de zaak zelf hem reeds getoond had, dat hij niet langer moest toeven, openbaart hem dit nu ook door woorden.

2. Ook hier heeft men, het verhaal noopt er ons toe, wel te onderscheiden, tussen wat God eigenlijk beveelt, en wat Jakob doet. Dat hij heimelijk vluchtte, iets dat Laban hem in Vs. 27 verwijt, had God hem niet bevolen.

3. "Het land van onze vaderen," niet omdat Jakob aldaar was geboren, maar omdat het aan Abraham en Izaak tot een erfelijke bezitting beloofd was.

4. Zo bevoordeelt de Heere dikwijls de Zijnen meer door de afgunst van de goddelozen, dan wanneer Hij hen in vreugde trekken liet.

Het was goed, dat Jakob, zes jaar tevoren, zijn voornemen om weg te gaan niet had doorgezet; want toen had hij het uitdrukkelijk bevel en de wenk des Heren daartoe niet; ook zou hij toen ledig weggegaan zijn en zou hij zich in de verzoekingen van de armoede gestort hebben. Wanneer men geen uitdrukkelijk bevel van God tot het doen of laten, tot gaan of blijven heeft, maar als op een kruisweg staat, is het goed, wanneer men langzaam beproeft; maar zich ook weer anders leiden laat, wanneer die eerste kleine proef niet gelukt. Waar Gods wil zich duidelijk openbaart, is er geen tijd, om aan moeilijkheden te denken, maar moet men getroost voortgaan, want die de roeping gaf, die zal ook het volbrengen geven.

4. Toen zond Jakob heen, in het huis van Laban, waar zijn familie zich bevond, en riep Rachel en Lea, op het veld tot zijn kudde, om daar met hen alleen te kunnen spreken.

Dat Jakob zijn beide vrouwen tot zich roept is, om met hen te overleggen, om hen voor de keuze te plaatsen, met hem te gaan of hier te blijven. Hij, voor zichzelf, is beslist. Hij zal heengaan, maar hij heeft ook graag, dat zijn vrouwen hem vrijwillig volgen.

5. En hij zei tot haar: Ik zie het aangezicht van uw vader, dat het jegens mij niet is als gisteren en eergisteren, niet zoals de beide malen, toen hij mij dwong om te blijven (hoofdstuk. 29:14,27; 30:27 vv.); doch, wat zal ik mij daar veel over bekommeren, daar ik een hoger helper heb; de God van mijn vader 1) is bij mij geweest; Hij, die mij vroeger gezegend heeft, is nog dezelfde voor mij; Hij heeft mij weer gezegend.

"De God van mijn vader," in tegenoverstelling van de God van Laban. Jakob spreekt hieruit: dat zijn God is een ander God, de God van het Verbond. Hij spreekt daarmee tevens uit, dat de God van zijn vader ook zijn God is.

6. En gijlieden weet en zult mij zelf moeten getuigen, dat ik met al mijn macht uw vader gediend heb.

7. Maar uw vader heeft daarentegen bedrieglijk met mij gehandeld; en heeft mijn loon tien maal 1) veranderd; doch God heeft hem niet toegelaten om aan mij kwaad te doen. 2)

1. Het getal tien is hier niet in meetkundige, maar in zinnebeeldige zin te nemen, (vrgl. Numeri. 14:22), als getal van volledigheid: alles, wat slechts bij mogelijkheid beproefd kon worden, om de overeenkomst te zijnen gunste te veranderen, had hij aangewend. De

veranderingen, die Laban beproefde, hadden betrekking op de verschillende soorten van bont vee; nu zou slechts deze, dan alleen die soort Jakob toekomen, terwijl zij volgens de overeenkomst hem alle toebehoorden. Jakob liet zich die veranderingen welgevallen en de Heere behoedde hem voor schade.

2. Jakob wil zijn vrouwen de verzekering geven, dat zijn God de Almachtige is, die hem, de zwakke in bescherming heeft genomen.

8. Wanneer hij aldus zei: De gespikkelde, die bij zwart haar witte plekken hebben (hoofdstuk. 30:32) zullen uw loon zijn, zo lammerden al de kudden gespikkelde; en wanneer hij alzo zei: De gesprenkelde; die bij wit haar donkere vlekken hebben, zullen uw loon zijn, zo lammerdenal de kudden gesprenkelde. 1)

1. Uit deze mededeling van Jakob volgt, dat in de opgaaf van het verdrag, die in Vs. 32 en 33 van het vorig hoofdstuk voorkomt, veel is bekort; met name duiden de verschillende bepalingen, ten aanzien van de schapen en geiten, op de bedrieglijke verwisseling van de voorwaarden door Laban.

9. Alzo heeft God uw vader het vee ontrukt, en aan mij gegeven, en het is niet, gelijk uw broeders mij beschuldigen, dat ik uw vaders goed aan mij zou gebracht hebben.

10. Dat Gods hand dit werkelijk gedaan en alles te mijnen gunste bestuurd heeft, weet ik uit hetgeen Hij zelf uitdrukkelijk mij getoond heeft. De Heere kwam tot mij, en het geschiedde, ten tijde, als de kudde hittig werd, dat ik mijn ogen ophief, en ik zag in de droom; 1) en ziet de bokken, die de kudde beklommen, waren gesprenkeld, gespikkeld en hagelvlakkig, hoewel toch de gehele kudde werkelijk van één kleur was (hoofdstuk. 30:35).

1. Zie "Ge 30.36"

11. En de Engel Gods a) zei tot mij in de droom: Jakob! En ik zei: Zie, hier en ik!

a.Genesis 16:7; 21:17; 22:11; 48:16.

Waar God roept is Jakob terstond bereid gehoor te schenken. Het zal hem vertroostend zijn geweest, om waar hij door Laban slecht werd behandeld, door God bij name genoemd te worden.

12. En hij zei: Hef toch uw ogen op, en zie! alle bokken, die de kudde beklimmen, zijn gesprenkeld, gespikkeld en hagelvlakkig, 1) waaruit gij kunt besluiten, dat wat geboren wordt, eveneens zal zijn als het uw zal wezen: want Ik heb gezien, alles wat Laban u doet, hoe hij u van de ene tijd tot de andere uit eigenbaat in zijn dienst heeft gehouden, en hoe hij nu zoekt zichzelf ten koste van u te verrijken. Ik zal dat niet toelaten, Ik zal u een loon geven, en hem doen voelen, dat gij hem niet meer tot zegenzult zijn, wanneer hij u langer tegen mijn wil terughoudt.

1. De kleur van de lammeren richt zich niet naar de schapen, maar naar de bokken hierop berust dit droomgezicht. Jakob verkreeg daardoor de toezegging; dat de zegen van God, die tot hiertoe Laban ten deel geworden was, zich tot hem zou keren; hij had alzo de listige middelen (hoofdstuk. 30:37 vv.) niet nodig gehad. Evenals hij echter tot verkrijging van de eerstgeboorte en van de vaderlijke zegen, de list, hem van nature eigen, aanwendde, zo deed hij het ook ten opzichte van Laban. Dat hij daaraan niet wel deed, voelde hij zelf wel; hij had dus tegenover de beschuldigingen van zijn zwagers geen geheel gerust geweten en zwijgt daarom voor zijn vrouwen geheel van de wijze, waarop hij tot verkrijging van de door God hem gegeven toezegging, meegewerkt heeft.

13. Diezelfde Engel Gods is mij nu weer verschenen in de droom, en heeft tot mij gezegd: Ik ben die God van Bethel,
1. alwaar gij het opgerichte teken gezalfd hebt, waar gij Mij een gelofte beloofd hebt2) (hoofdstuk. 18:10 vv.); nu, maak u op, want de tijd, die gij, naar mijn raad en wil, in den vreemde moest doorbrengen, is voorbij; vertrek uit dit land en keer weer in het land van uw familie. Dat Godsbevel wil ik volgen en nu terugkeren. Wat is uw mening Zult gij met mij trekken?

1. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat een Engel de Persoon van God voorstelt. Zowel, omdat in Zijn woord God, de Vader, aan de heilige Patriarchen, als in een levend beeld verschijnt, en dat onder de gedaante van een Engel, als, omdat de Engelen op last van God sprekende, eigenlijk als uit Diens mond de woorden nemen. Want ook bij de Profeten is deze manier van spreken gebruikelijk, niet opdat zij zich in de plaats van God zouden stellen, maar in zoverre, dat de Majesteits Gods in zijn woord, wiens dienaren zij zijn, zou uitblinken. Nu, wat de kracht is van deze spreekwijze, zal ik nader uiteenzetten. Niet zozeer noemt Hij zich de God van Bethel, omdat hij zich binnen de grenzen van één plaats beperkt, maar omdat Hij Zijn belofte daardoor aan Zijn knecht vernieuwt. Want zo was de heilige Jakob nog niet tot volmaking gekomen, of hij had nog wel degelijker onderricht nodig. Toen was het licht van de kennis nog van weinig betekenis en omhuld nog door vele duistere schaduwen. Bijna de gehele wereld had zich gekeerd tot de afgoden. Die landstreek, zelfs het huis van zijn schoonvader was overgegeven aan verfoeilijk bijgeloof. Derhalve was voor hem temidden van zoveel hinderpalen niets moeilijker, dan zijn geloof aan de enige ware God ongehinderd en volkomen te houden. Waarom een zuivere Godsverering hem allereerst wordt ingeprent, opdat hij temidden van de ongebonden dwalingen van de wereld zich zou houden bij de gehoorzaamheid aan en de verering van zijn God, Welke hij eenmaal had leren kennen. Vervolgens wordt de belofte, welke hij vroeger ontvangen had, hem volkomen bevestigd, opdat hij altijd bij dat bijzonder Verbond zou bepaald blijven, hetwelk God met Abraham en zijn nakomelingen had gesloten.

2. Het herinneren aan de belofte, welke Jakob te Bethel heeft afgelegd, dient om de aartsvader niet alleen aan te manen, naar Kanaän terug te keren, maar ook, om hem moed en vertrouwen in te boezemen. God openbaart zich hier als de Getrouwe, opdat zijn knecht Hem zijn volle vertrouwen zou schenken.

14. Toen antwoordden 1) Rachel en Lea, en zeiden tot hem: Wij trekken mee! Is er nog voor ons een deel of erfenis in het huis van onze vader? Wij hebben niets te verwachten van hem, die alzo tegenover ons gehandeld heeft.

1. Hier zien wij vervuld, Wat Paulus leert (Rom.8:28), dat de kinderen van God aan alle dingen moeten meewerken ten goede. Want, omdat de vrouwen van Jakob door haar vader onbillijk zijn behandeld, zijn zij gewillig om te volgen, hoewel de vrouwelijke teergevoeligheid dit niet meebracht, daar hun man hen wilde brengen naar een ver verwijderde en onbekende landstreek. Indien Jakob dus zeer veel en zeer bittere smarten heeft moeten verdragen, ontvangt hij nu een uitnemende vergoeding hierin, dat de liefde voor het vaderlijk huis, hen niet al te zeer terughoudt, of liever, dat zij door verdriet over de rampen verwonnen met hem begerig zijn de vlucht te ondernemen. Niets is er, zeggen zij, wat ons bij de vader zou houden.

15. Zijn wij niet, in plaats van als dochters door hem behandeld te worden, vreemden van hem geacht; als dienstmaagden, van welke men zoveel mogelijk winst zoekt te trekken? Want hij heeft ons voor een dienst van veertien jaar, die gij hem geven moest, verkocht, en hij heeft ook steeds ons geld, de door uw dienst hem ten deel geworden winst, verteerd, terwijl hij ons niet eens een bruidsschat geschonken heeft.

16. God heeft hem nu voor zulk een hardheid en schraapzucht gestraft; want al de rijkdom, welke God onze vader heeft ontrukt, daar in deze laatste zes jaren het vee tot zijn schade geworpen heeft, die is van ons geworden en van onze zonen; nu dan, doe alles, wat God tot u gezegd heeft; 1) wij houden u niet terug; wij zullen u gaarne volgen (Col.3:21; Efez.6:4).

1. Een gehuwd man moet niet alles naar zijn eigen mening doen, maar ook met zijn vrouw raadplegen.

Laban had het er wel naar gemaakt, dat zijn dochters over hem klagen en toch is deze daad te veroordelen, daar immers de kinderen het vijfde gebod hebben te gehoorzamen, niet alleen jegens de goeden, maar ook jegens de slechten.

17. Toen maakte zich Jakob op, 1) volgens het bevel van God en met toestemming van zijn vrouwen, en laadde zijn zonen en zijn vrouwen op kamelen.

1. Jakob volgde wel het bevel van God op, maar niet op de wijze, waarop God het had willen hebben. Het doel was goed, was zelfs volgens Gods uitdrukkelijk bevel, maar de wijze van uitvoering was tegen Gods verordeningen. Van waar de oorzaak? Deze lag nergens anders in, dan in kleingeloof, welke zich openbaarde in een vrezen voor Laban.

18. En hij voerde al zijn vee weg, en al zijn have, die hij geworven had, het vee, dat hij bezat, hetwelk hij in Paddan-Aram geworven had, om te komen tot Izaak, 1) zijnvader, naar het land Kanaän.

2. "Tot Izaak, zijn vader." Hoe heerlijk doet de Schrift hier uitkomen, dat waarachtige, kinderlijke liefde in het hart van Jakob woonde! Let er ook op, hoe hier als het ware het kleingeloof van Jakob enigszins verontschuldigd wordt door de voorstelling, dat Jakob zijn hebzuchtige schoonvader ontvluchtte, om zich te kunnen werpen in de armen van zijn liefdevolle vader. De kinderlijke liefde voor Izaak, zijn vader, wordt hier uitdrukkelijk als hoofdreden voor zijn overhaast vertrek aangegeven. Niet om daarmee de zonde van kleingeloof te vergoelijken, maar om haar in een enigszins verschonend licht te plaatsen.

19. Laban nu was gegaan om zijn schapen te scheren; 1) Jakob's en Labans kudden waren juist van elkaar afgezonderd; Laban was van huis afwezig, zodat nu de vlucht het geschiktst geschieden kon; zo stal Rachel, 2) die door het bijgeloof van haar vader besmet was (hoofdstuk. 30:14-16), de terafiem, 3) de huisgoden, die haar vader had.

1. Het scheren van de schapen was een landelijk vreugdefeest, waarbij gasten werden uitgenodigd en feestmalen aangericht (Genesis 38:12; 1 Samuel. 25:4; 2 Samuel. 13:23). Daardoor duurde Labans afwezigheid verscheidene dagen.

2. Rachels hart was niet los van de afgoden. Daarom zal zij ook straks sterven, voordat Jakob zich voorgoed met zijn gezin in Kanaän vestigt.

3. Terafiem waren huis- of familiegoden van menselijke gedaante; men beschouwde ze als uitdelers van huiselijk geluk en vraagde hen in moeilijke gevallen om raad (Richteren. 18:2; 1 Samuel. 19:13 Zacheria 10:2) Rachel nam ze mee, om het, naar haar mening, Laban onmogelijk te maken de weg te vernemen, langs welke zij gevlucht waren; deels om zich van de bijstand van de huisgoden van haar familie te verzekeren. Men ziet, het was hoog tijd, dat Jakob naar Kanaän terugkeerde, zo niet bijgeloof en afgodendienst zijn zonen, die reeds groter werden, zouden besmetten; in Kanaän reinigde hij vervolgens zijn huis van alle dergelijke bijgelovigheden. (hoofdstuk. 35:1-4).

20. En Jakob ontstal zich aan het hart 1) van Laban, de Syriër; hij was de anders zo sluwen man, die over alles zijn oog liet gaan, te listig, mits hij hem niet te kennen gaf, en alles zó goed wist te verbergen, dat Laban volstrekt niet bemerkte, dat hij vluchtte. 2)

1. In het Hebreeuws Wajiegnov EtLeb eig.: Hij bedroog. Laban meende, dat Jakob nog altijd in zijn dienst was en nu neemt deze heimelijk de vlucht.

Aan het hart ontstelen is "iemand verschalken", dit wordt gezegd in tegenstelling tot Vs. 19 het stelen van de terafiem, waaraan Jakob vreemd was.

2)Vluchtende voor Ezau, was Jakob naar Haran gekomen; vluchtende voor Laban, keerde hij naar Kanaän terug.

2. En hij vlood, (gelijk in Vs. 18) meegedeeld is, en al wat het zijne was, en hij maakte zich op, en voer over de rivier, de Eufraat, die Mesopotamië ten westen begrenst, en hij zette zijn

aangezicht, sloeg de weg in naar het gebergte Gilead (heuvel van de getuigenis), dat aan de oostzijde van de Jordaan boven Jabbok gelegen is, en naderhand die naam (Vs. 44-48) ontving.

II. Vs. 22-Genesis 32:2. Op de derde dag daarna verkreeg Laban bericht van Jakob's vlucht; hij zette hem na en haalde hem na zeven dagreizen in op het gebergte van Gilead. 's Nachts te voren had God hem ernstig gewaarschuwd, geen geweld aan te wenden; daarom stelt hij zich tevreden met verwijten over de geheime vlucht en met een onderzoek naar zijn goden. Toen hij deze niet gevonden had, en Jakob eveneens hem zijn onrecht verweten had, kwam tussen hen een wederkerig verbond tot stand, waarop beide verder trokken.

22. En op de derde dag, toen Jakob reeds lang over de Eufraat getrokken was, werd aan Laban geboodschapt, dat Jakob gevlucht was.

Een tijdsruimte van drie dagen geeft de Heere aan zijn knecht, totdat hij, na de overtocht over de Eufraat, de grenzen van het beloofde land, bereikt heeft. En ondertussen breekt de toorn van Laban, wiens woede bij de eerste aanval van toorn veel heviger zou geweest zijn. Doch, dat Hij vervolgens toelaat, dat hij midden op de reis verhinderd wordt verder te gaan, daarmee wil Hij zijn hulp hem des te heerlijker openbaren. Want wel was het wenselijk, dat zijn tocht niet vertraagd werd, noch dat hij door de komst van zijn hem vijandige schoonvader, door de vrees voor de dood werd getroffen; maar daar Laban, als een verscheurend dier niets dan moord blazende, plotseling door de Heere werd getemd, dit was nuttig en geschikt om het geloof van de heilige man te schragen. Want evenals de macht Gods duidelijk had uitgeblonken, in het helpen van hem, zo ook zou het vertrouwen op Zijn bescherming door de andere beproevingen bevestigd worden.

23. Toen nam hij, ontstoken in toorn en menende naar recht die slechtheid te mogen straffen, zijn broeders, zijn verwanten en vrienden, die bij hem op het feest genodigd waren, met zich en jaagde hem achterna, een weg van zeven dagen, en hij kreeg hem, die wegens zijn kudden slechts langzaam kon voorttrekken, op het gebergte van Gilead. 1)

1. Jakob was ogenschijnlijk in gevaar, om, geplunderd, geslagen of met de zijnen tot slaven gemaakt, weggevoerd te worden naar Mesopotamië. Maar die het beloofd had (hoofdstuk. 28:15) vervulde Zijn belofte aan hem. Zo moet, wat voor een tijd ons drukt, eindelijk tot onze zegen uitlopen.

"Hij kreeg hem op het gebergte Gilead," wil zeggen, hij haalde hem in op of bij dat gebergte, zodat er nog slechts een kleine ruimte tussen hen was. Het gebergte van Gilead strekte zich over een grote oppervlakte uit. Oostelijk grensde het aan Haran en de Arabische woestijn, westelijk aan de Jordaan, noordelijk aan Hieromiax en zuidelijk aan de vlakten van Hebron. Vandaar dat de Heere Laban nog kon ophouden en dat straks toch nog weer (in Vs. 25) van "achterhalen" sprake kan zijn.

24. Doch God kwam tot Laban, de Syriër, in een droom ' s nachts, 1) en Hij zei tot hem: 2) Wacht u, dat gij met Jakob spreekt, noch goed, noch kwaad, 3) niet anders, dan vriendelijk. (Psalm. 105:4).

1. Als God aan niet-Israëlitische personen of aan heidenen verschijnt, ook in een droom, is het altijd omwille van Gods volk.

2. De vervolging zelf weert God niet af; Laban mag Jakob nog inhalen, want dat zal de laatste voordeel aanbrengen en hem een nieuwe les zijn; maar vernietigd mag hij niet worden.

3. Aldus voorkwam en verijdelde God de boze overweging van Laban en was het gevaar afgewend, eer het nog nabij was gekomen. Zo ondervangt de God van majesteit menigmaal de dreigenden bliksemflits in zijn vaart, eer hij uw huis of hoofd heeft bereikt; zo laat Hij het zwaard van de dood boven uw hoofd flikkeren, maar slaat het terug, juist als het dodend op u zou neervallen; opdat gij zou leren u te verheugen met beving; opdat gij, de grootte van het gevaar ziende en onderkennende, van de verrassende uitkomst van de genade Gods alleen de eer zou geven. Laat Laban komen; het gevaar is geweken en het scherp geslepen zwaard is stomp gemaakt, gedoemd om in de schede terug te blijven.

25. En Laban achterhaalde Jakob; Jakob nu had, om aan zijn vee enige rust te geven, zijn tent opgeslagen op dat gebergte; ook sloeg Laban met zijn broeders de zijne op het gebergte van Gilead, dat dicht tegenover die van Jakob, die hem nu niet meer ontgaan kon.

26. Toen zei Laban tot Jakob, naar wiens tent hij zich begeven had: Wat hebt gij gedaan, dat gij u aan mijn hart ontstolen heb, en mijn dochters ontvoerd hebt, haar als gevangenen met het zwaard, tegen haar wil, met geweld, uit hun vaders huis hebt gesleept?

27. Waarom zijt gij heimelijk gevlucht, en hebt u aan mij ontstolen? en hebt het mij niet aangezegd, dat ik u geleid had, u als mijn schoonzoon een eregeleide, met vreugde en met gezangen, met trommel en met harp gegeven had?

28. Ook hebt gij mij niet toegelaten mijn zonen en mijn dochters te kussen tot afscheid; nu, gij hebt dwaas gedaan zo doende; gij hebt uzelf van een afscheidsfeest beroofd, u mijn ongenoegen op de hals gehaald, en mij en mijn huis smaadheid aangedaan.

29. Het ware in de macht van mijn hand 1) aan ulieden kwaad te doen; 2)maar de God van uw
30. vaders, Abraham en Izaak (Vs. 42) heeft tot mij gisteren nacht gesproken, zeggende: Wacht u.van met Jakob te spreken of goed, of kwaad (Vs. 24).

1. Een gewone spreekwijze bij de Oosterlingen, waarmee zij te kennen willen geven, dat het hun aan geen middelen ontbreekt om hun doel te bereiken.

2. Het dreigen kan hij niet laten. Hij kon hem veel kwaad doen, maar hij durfde niet.

3)"Uw," niet "mijn God." Tegen wil en dank moet Laban het erkennen; dat de God van het Verbond hem te machtig is geweest en daardoor dat die God, de God van alle Goden is.

30. En nu, gij hebt immers willen vertrekken, omdat gij zozeer begerig waart naar uw vaders huis, gelijk gij mij zeker zult voorgeven; waarom hebt gij, want dit kunt gij onmogelijk verontschuldigen, mijn goden gestolen? 1)

1. In deze welsprekende strafprediking is veel huichelarij verborgen, alsof Labans verhouding tot zijn dochters en die van zijn dochters tot hem zeer teder was, alsof zijn gezindheid jegens de schoonzoon slechts welwillendheid en hoogachting geweest waren; ten laatste treedt hij openlijk te voorschijn. Om wat hem, de in Mammons dienst geheel en al weggezonken man, het liefste en beste is-zijn huisgoden- weer te verkrijgen, laat hij al het andere gemakkelijk varen. In Labans woord ligt een bespotting van zijn eigen afgoderij, gelijk wij in 2 Samuel 44 lezen. Wat is een God, die gestolen kan worden?.

In dit laatste gedeelte van Laban’s strafrede treft vooral de tegenstelling tussen "uw vaders huis" en "mijn goden." Laban doet daarmee uitkomen het verschil tussen de godsdienst van Jakob’s geslacht en van de zijnen, maar bedoelt daarmee ook, Jakob als een "schijnheilige" voor te stellen, die de tocht naar zijn vaders huis slechts heeft voorgewend. Daarom verdedigt Jakob, omdat hij dit laatste voelde, zich ook met zulke krasse woorden tegen de laatste woorden. In de verdediging van zijn heimelijk heengaan is hij flauw, maar in die tegenover de laatste beschuldiging zeer sterk.

31. Toen antwoordde Jakob, en zei tot Laban: Omdat ik vreesde, want ik zei: opdat gij niet misschien uw dochters mij ontweldigde, haar niet met mij naar mijn land zou laten trekken; maar met geweld terughouden; daarom besloot ik in het geheim te vluchten.

32. Bij wie gij nu onder ons uw goden vinden zult, van welke gij beweert, dat wij die gestolen hebben, laat hem niet leven; 1) hij boete voor die misdaad en afgoderij met de dood. Onderken, onderzoek gij voor het aangezicht van onze broeders, wat bij mij is van het uwe. Ik vrees niet, dat het in het openbaar onderzocht worde, want ik zal voor hen niet beschaamd worden; wat zou ik belang stellen in een ijdel afgodsbeeld? Zoek het en zo gij het vindt, neem het tot u; want Jakob wist niet, dat Rachel deze terafiem gestolen had, anders had hij dit wel verhinderd tenminste niet zo stout gesproken.

1. De beschuldiging van afgodendienaar mag niet op Jakob of op een van de zijnen kleven.

Rachel heeft niet lang meer geleefd.

33. Toen ging Laban, om onderzoek te doen, in de tent van Jakob, en in de tent van Lea, en in de tent van de beide dienstmaagden, en hij vond niets; en toen hij uit de tent van Lea gegaan was, kwam hij in de tent van Rachel.

34. Maar Rachel had de terafiem genomen, en zij had die in een kameelszadeltuig gelegd, dat haar op de reis gediend had, en dat als een soort van draagstoel, ruim en geschikt genoeg was, om in de tent als een rustbed te gebruiken, en zij zat hierop. En Laban betastte die gehele tent, en alle voorwerpen, die daarin waren, en hij vond niets.

35. En zij zei tot haar vader, toen deze tot haar kwam, en ook het zadeltuig wilde onderzoeken: Dat de toorn niet ontsteke in de ogen van mijn heer, omdat ik voor uw aangezicht niet kan opstaan, want het gaat mij naar der vrouwen wijze1) Laban liet nu het zadeltuig ondoorzocht, daar hij het voor onmogelijk hield, dat een menstruerende vrouw (Leviticus. 15:18 vv.) op zijn goden zou zitten, en hij doorzocht al het overige, maar hij vond de terafiem niet, en stond nu beschaamd voor Jakob, die meende thans het recht te hebben, om verwijten te doen.

1. Zij was dus onrein en moest zich afgezonderd houden, waardoor hij zich dan ook wachtte, datgene aan te raken waarop zij gezeten was.

Rachel spreekt Laban niet aan met de vadernaam, maar met die van heer. Door haar zonde van diefstal, gevolgd door die van leugen, tegenover Laban, is de kinderlijke betrekking verbroken, en heeft de liefde voor vrees plaats gemaakt.

36. Toen ontstak Jakob en twistte 1) met Laban; en Jakob antwoordde en zei tot Laban: Wat is mijn overtreding, wat is mijn zonde, dat gij mij zo vurig hebt nagejaagd, als een dief of misdadiger?

1. In dit twisten met Laban zondigt Jakob. Hij meent, dat al zijn huisgenoten onschuldig zijn, en toch is dit niet het geval. Had hij, voordat hij de vlucht nam, zelf onderzoek gedaan, of ook iemand van de zijnen iets van hun vader zich wederrechtelijk had toegeëigend, dan zou hij in deze toestand niet gekomen zijn. Wel had Laban aan Jakob overvloedige reden gegeven, om de liefde te doen verkoelen, maar toch hierin is Jakob onbillijk. Dat hij dan ook straks ongedeerd mag voorttrekken, heeft hij alleen te danken aan de trouwe zorg van God, die Laban weerhoudt om hem kwaad te doen.

37. Als gij al mijn huisraad betast hebt, wat hebt gij gevonden van al het huisraad uit uw huis? Leg hetgeen gij gevonden hebt, hier voor mijn broeders en uw broeders, en laat hen richten tussen ons beiden, wie de schuldige is.

38. Gij kunt niets aanwijzen, maar, evenals nu, is steeds uw handelwijze tegenover mij vol van argwaan, eigenbaat en hardheid geweest. Deze twintig jaar ben ik bij u, als herder en verzorger van uw kudden, geweest, en hoe heb ik u gediend? Uw ooien en uw geiten hebben niet misdragen; er kwamen geen misgeboorten, omdat ik gedurende de tijd van hun dracht alle zorgvuldigheid aanwendde, en de rammen van uw kudde heb ik niet gegeten, gelijk vele knechten doen en dan hun heren voorliegen, dat de roofdieren ze hebben verteerd (Ezechiël.34:2 vv.).

39. En hoe hebt gij mij daarentegen behandeld? Het werkelijk verscheurde heb ik tot u niet gebracht; ik moest het vergoeden; ik heb het geboet: gij hebt, hoewel ik tot getuigenis van de waarheid u het dier in de verscheurde toestand nog tonen kon (Exodus. 22:13), het van mijn hand geëist; gij vorderde zelfs van mij, wat dieven ontvreemd hadden (Exodus. 22:12), zonder enige billijkheid in acht te nemen, het ware overdag gestolen, of ‘s nachts gestolen.

40. Dat alles deed gij, hoewel gij wist, welk een harde dienst ik bij u had, en met welk een zelfverloochening ik die volbracht; want ik ben geweest, dat mij bij dag de hitte verteerde, en bij nacht de vorst, 1) en dat mijn slaap van mijn ogen week, 2) uit zorg voor het vee.

1. In Mesopotamië is het zó warm, dat de dieren op het open veld dikwijls dood terneer vallen, en, hoe warmer de dagen zijn, des te kouder zijn de nachten, gelijk overal in het Oosten. (Jeremia. 36:30; Joh. 18:18).

2. Hiermee wil Jakob zeggen, dat hij niet alleen vele nachten de wacht bij de kudde had gehouden, maar dat hij daarom ook met de slaap had moeten worstelen, zodat het hem grote opofferingen had gekost.

41. Ik ben nu twintig jaar in uw huis geweest; ik heb u veertien jaar gediend om uw beide dochters, en zes jaar om een loon, dat van uw kudde mij toekomen zou; en gij hebt mij eerst de ene dochter voor de andere gegeven; en in die laatste zes jaar hebt gij mijn loon tienmaal veranderd (Vs. 7).

De aangeklaagde wordt op zijn beurt aanklager.

42. Ten ware de God van mijn vader, 1) de God van Abraham 2) en de vrees van Izaak, 3) die, welke mijn vader Izaak vreest en dient, bij mij geweest was, zeker gij zou mij nu ledig weggezonden hebben, zonder vrouwen of kinderen, of enige andere bezitting. God heeft mijn ellende, die ik in uw dienst geleden heb (Vs. 40), en de arbeid van mijn handen (Vs. 38) aangezien, en heeft u gisterennacht in de droom (Vs. 24; 29) bestraft;
4. dat is de enige reden, waarom gij mij ook niet nog heden van alles berooft.

1. Hier schrijft Jakob aan de gunst van God toe, dat hij niet met lege handen naar huis terugkeert; waardoor hij niet alleen de zonde van Laban als groot voorstelt, maar ook de tegenwerpingen beantwoordt, welke hij tegenover die klachten kon aanvoeren. Hij ontkent, dat hij door de goedheid van zijn schoonvader is rijk geworden, en getuigt, dat hij het alleen aan de Heere toeschrijft, alsof hij gezegd zou hebben: Aan U heeft het niet gelegen, om mij geen meer schade te doen, maar God, Die ik tot een bezitting heb, heeft U dat verhinderd. Daar God nu, niet de beschermer is van het slechte vertrouwen, noch goddelozen pleegt te helpen, kan daaruit de vroomheid van Jakob gekend worden, dat God zich hem tot een beschermer heeft gesteld.

2. Door zijn God, de God van Abraham te noemen, onderscheidt Jakob Hem van alle andere goden.

3. In het Hebreeuws Pachad Jitschak. "Izaak vreesde. (ook: Izaak had angst)" Het woord "vrees" staat hier en in Vs. 53, voor het voorwerp van vrees en verering.

4. Jakob spreekt tengevolge van zijn opgewondenheid in een zekere maat en in poëtische vorm. Laban wordt door die woorden getroffen; toch neemt hij vervolgens noch de schijn aan, of hij tegenover Jakob in zijn recht was, en slechts uit liefde tot zijn dochters en haar kinderen

van dat recht afstand deed. Dat hij vervolgens op het sluiten van een verbond aandringt, toont zijn argwaan en zijn laag karakter. Mensen van die soort meten steeds anderen naar zichzelf af, vrezen overal iets kwaads en vertrouwen niemand; het moet alles eerst geschreven en verzegeld zijn.

Niets stuit eerder en beter de wilde stroom van de toornige woorden dan de gedachte aan God en diens ondervonden genade. O, als de ziel daarbij bepaald wordt, zinkt alle zelfverheffing in het niet, dan wordt men stil en klein. Zo ging het ook Jakob, die zolang hij eigen verdienste breed uitmeet, zeer uitvoerig is, maar zodra hij aan Gods hulp denkt, eensklaps tot zichzelf en eigen ellende, eigen onwaardigheid en eigen onvermogen inkeert. Dan komt er een eerbiedig zwijgen; eergevoel van schaamte over ons zelf, wie het niet past ons zelf te beroemen, maakt zich van ons meester; een overweldigend besef grijpt ons aan, dat wij de bestraffing van anderen aan God moeten overlaten.

43. Toen antwoordde Laban en zei tot Jakob: Deze dochters zijn mijn dochters, en deze zonen zijn mijn zonen, en deze kudde is mijn kudde, ja, al wat gij ziet en het uwe noemt, dat is van mij; het is alles van mij afkomstig; ik zou dus tegen mijn eigen vlees en tegen mijn eigen goed strijden, zo ik u deed, wat ik wel kon doen (Vs. 29), en wat zou ik aan mijn dochters heden doen? of aan hun zonen, die zij gebaard hebben. 1) Het vaderhart bindt mij de handen.

1. Laban veinst hier vriendschap. Hij belijdt geen schuld, maar dringt ook op geen verder onderzoek aan, maar biedt zijn hand aan ter verzoening, door het voorstel, om een verbond op te richten.

Dat is de manier van de huichelaars, dat, als zij menen de overhand te zullen behouden, zij steeds stouter worden (Vs. 23-30), maar als hun listen mislukken en zij beschaamd staan worden zij vriendelijk. De Christen daarentegen staat in de kracht van zijn God en zoekt de overwonnen tegenstander door liefde en weldoen te winnen.

44. Nu dan, aldus vervolgt hij, kom, laat ons een verbond maken, ik en gij; en het gedenkteken, dat wij daarvan oprichten, dat het tot een getuigenis zij tussen mij en tussen u, van hetgeen wij elkaar beloven (Vs. 48-53).

Wellicht, dat Laban het wel aan Jakob gezien heeft, dat zijn gezicht ophelderde en hij nu daardoor wordt aangemoedigd, om met vredesvoorstellen te komen. Bovendien spreekt Laban met dit voorstel uit, dat hij in de grond van de zaak Jakob vreest of liever de God van Jakob; dat hij bevreesd is, dat Jakob hem geheel en al zal overweldigen. Daarom moet dat verbond dienen, opdat er volkomen scheiding tussen beiden zijn zal.

45. Toen nam Jakob, aanstonds in het voorstel tredende, en de hand aan het werk slaande, een steen, en hij verhoogde die, stelde die in de hoogde, tot een opgericht teken. 1)

1. Wel bewijst Jakob hier, dat hij werkelijk verzoening wil. Niet Laban, maar hij is de eerste, die een steen tot een opgericht teken stelt.

46. En Jakob zei tot zijn broeders, de aan Labans zijde staande zwagers en overige bloedverwanten (Vs. 32-37): Vergadert stenen en draagt zo van uw zijde ook tot oprichting van een verbondsteken bij. En zij namen stenen, en maakten een hoop; en zij aten aldaar op die hoop, bij het verbondsmaal.

Nu wordt het duidelijk, waarom Jakob die stenen verzamelt. Het is, opdat zij zullen dienen tot een tafel, waarbij de vredesmaaltijd zal gebruikt worden.

47. En Laban noemde hem in zijn, dat is, in de Aramese of Chaldeeuwse taal na het sluiten van het verbond (Vs. 48-54) en het eindigen van het maal: Jegar-Sahadûtha 1) (hoop van de getuigenis); maar Jakob noemde deze, die naam in zijn taal overzettende, Gal-En.

1. Beiden geven een naam, in hun eigen taal, maar van dezelfde betekenis, aan de steenhoop. Daaruit blijkt, dat Laban de Syrische taal heeft gebruikt, om dat hij onder Syriërs wonende, zowel hun taal als zeden had aangenomen. Kort tevoren is hij ook de Syriër genoemd, alsof Mozes hem ontaard en vervreemd van de Hebreeën wil voorstellen. Maar uit de volgende geschiedenis schijnt dit niet afgeleid te kunnen worden, waar wij lezen, dat Laban aan zijn dochters Hebreeuwse namen gegeven heeft. De oplossing is echter niet moeilijk. Want, daar de verwantschap van die talen onder elkaar groot is, was de insluiting van één woord in de andere taal gemakkelijk. Vervolgens, indien Jakob's vrouwen hem ter wille waren, dan is het niet te verwonderen, dat zij zijn taal gebruiken.

48. Toen de heuvel opgericht was, gelijk in Vs. 45 vv. verhaald is, zei Laban, omdat hij de oudste was en tot het verbond aanleiding had gegeven, het eerst het woord nemende: Deze hoop zij heden een getuige tussen mij en tussen u! Daarom noemde men zijn naam Jegar-Sahadutha of Gal-En (Vs. 47).

49. En ook noemde men hem Mizpa (wachttoren, Jozua. 13:26; Richteren. 11:11, 29; omdat hij, Laban, zei: Dat de HEERE opzicht neme tussen mij en tussen u, wanneer wij uit elkanders gezicht gekomen zijn, en de een van de ander zullen verborgen zijn. 1) De Heere zij als een wachter, die van deze zuil naar beide zijden, naar u en naar mij, heen ziet.

1. Laban doet hier een beroep op Gods alwetendheid, waar het zijn eigen belang geldt. Toen hij Jakob bedroog en verdrukte, heeft hij gewis de gedachte aan de alwetendheid Gods zo ver mogelijk verbannen.

50. Hij wreke het aan u, zo gij mijn dochters beledigt, en zo gij vrouwen neemt boven mijn dochters; 1) niemand is bij ons, die, nadat hij het als getuige heeft aangehoord, er op letten kan, of gij houdt, wat gij nu belooft, maar zie toe; God zal getuige zijn tussen mij en tussen u,
2. en Hij hoort niet alleen de belofte, maar zal ook rechter en wreker zijn, zo gij die niet vervult.

1. De zonde, waarvan hij zelf de bewerker was geweest, door zijn hebzucht verblind, veroordeelt hij nu, tengevolge van een onpartijdig natuurlijk inzicht. En zeker, waar de

huwelijksband verbroken wordt, daar lijdt de gehele menselijke samenleving schipbreuk, daar niets zo heilig is onder de mensen.

Laban noemt hier, en terecht, de polygamie een belediging voor de eerste echtgenote.

2. Goddeloze mensen kunnen het soms zeer ernstig en plechtig maken, als zij aan anderen hun verplichtingen voorhouden, of hun onrecht hun onder het oog brengen; maar om zichzelf naar dezelfde maatstaf te richten en zich aan Gods woord streng te houden, daaraan denken zij niet. Aan henzelf is alles goed en recht, hoe het ook zij. Jakob neemt alles geduldig aan, wat Laban hem op het hart drukt, omdat hem niets opgelegd wordt, waartoe hij zelf niet reeds besloten was.

51. Laban, toen hij voor zijn dochters een goede behandeling bedongen had, dacht nu ook aan zijn eigen veiligheid, en zei voorts tot Jakob; Zie, daar is dezelfde hoop, en zie, daar is dit opgericht teken, hetwelk ik opgeworpen heb, 1) tussen mij en tussen u.

1. Wel had Jakob het teken opgericht en de stenen laten aandragen; maar Laban houdt zich als de hoofdpersoon, die alles doet en alleen iets te zeggen heeft.

52. Dezelfde hoop zij getuige en dit opgericht teken zij getuige tegen mij, dat ik tot u voorbij deze hoop niet komen zal en tegen u, dat gij tot mij voorbij deze hoop en dit opgericht teken niet komen zult, namelijk niet ten kwade!

53. De God van Abraham en de God van Nachor, de Gods hun vader 1) van Terah van wie wij beide, ik door Nachor, gij door Abraham afstammen, richte tussen ons, en houde alle vijandige bedoelingen jegens elkaar van ons af. En Jakob zwoer bij de vrees van zijn vader Izaak (Vs. 42).

1. Laban doet zich hier kennen als polytheïst, als iemand, die meer dan één God aanbidt. Hij stelt de God van Terah en Nachor op een en dezelfde lijn met de God van Abraham. Daarom zweert Jakob niet bij de God van Abraham, maar bij de vrees van zijn vader Izaak, d.i. bij de God van Izaak, de God, welke door Izaak met de diepste eerbied werd vereerd.

54. Toen slachtte Jakob, na het afleggen van de eden, tot bevestiging, een slachting op dat gebergte, en hij nodigde zijn broeders (Vs. 46), om brood te eten, om zich alzo mede als met hem verbondenen te betonen; en zij aten brood, en vernachten op dat gebergte (Vs. 25).

Ongetwijfeld heeft Jakob hier een slachtoffer aan de Heere gebracht en zijn broeders genodigd tot de offermaaltijd, om daarmee te kennen te geven, dat bij hem alles vergeven en vergeten is. Eerst de verbondsluiting, d.i. de verzoening, daarna het offer en eindelijk de offermaaltijd tot bezegeling. Echt evangelisch, wat het innerlijke wezen aangaat.

55. En Laban stond ‘s morgens vroeg op en kuste zijn zonen en zijn dochters, en zegende hen; en Laban trok heen, en keerde weer tot zijn plaats, 1) tot Haran.

1. Het familiehuis in Mesopotamië, nadat het zijn bestemming bereikt had, om aan de Patriarchen vrouwen te geven, wordt nu voor ons gesloten. Jakob's harde dienst in Mesopotamië, zijn uittrekken met rijkdom nu onder vervolging, zijn een beeld van Israël's toekomst in Egypte.

HOOFDSTUK 32

JAKOB'S VREES, GEBED EN STRIJD.

1. Jakob toog ook zijns weegs, van het gebergte Gilead verder heen, en stond nu dicht aan de grenzen van het heilige land. Nauwelijks aan de vervolgingen van zijn harde schoonvader door Gods tussenkomst ontkomen, gaat hij nu een vijand tegemoet, die nog meer te vrezen is, de nog niet verzoende Ezau, Jakob verbergt het gevaar voor zichzelf niet, maar dezelfde God, die hem eens bij zijn vlucht uit Kanaän door een gezicht van Engelen gesterkt had (hoofdstuk. 28:10 vv.), liet hem ook nu een dergelijk gezicht waarnemen; doch nu niet in een droom, maar in wakende toestand; en de Engelen Gods ontmoetten hem; 1) evenals de jongeling van Eliza in gelijke toestand (2 Koningen 6:17), werden hem de ogen geopend, en hij zag boven zijn hoofd twee legers van ten strijd toegeruste hemelingen; of het een vóór en het andere achter hem, of het ene ter rechter en het andere ter linkerzijde.

1. Uit het een gevaar gered, dreigt het andere hem weer. Maar God is geen ledig toeschouwer van de toestanden van de zijnen. Daarom doet Hij hier Jakob twee legers Engelen ontmoeten. Eén ter rechter- en één ter linkerzijde, om hem moed en vertrouwen in te boezemen, om hem te zeggen, dat dezelfde God, die hem gered heeft uit de hand van Laban, hem ook zal redden uit de hand van zijn broeder Ezau.

2. En Jakob zei, met dat hij hen zag, en erkende, dat God hem wilde tonen, wie hem ter zijde zouden staan (Psalm. 34:8): Dit is een leger van God1) en hij noemde de naam van deze plaats, welke later tot een stad van gelijke naam geworden is (Jozua 13:26-30; 21:38 vv.; 2 Samuel. 17:24-27; 1 Koningen 4:14 Mahanaïm (twee legers). 2)

1. Het ene leger zag op de geschonken verlossing uit Labans hand, het tweede op de te schenken verlossing uit Ezau's macht. Het is tevens een blijk van goedkeuring van Gods zijde, dat hij op de rechte weg is.

2. Deze beide verzen behoren meer tot het vorige hoofdstuk. De verdeling in hoofdstukken is gemaakt door de Kardinaal Hugo van St. Caro (gestorven 1262) doch is niet in alle delen juist; meermalen ware het beter geweest, indien het hoofdstuk vroeger eindigde, op andere plaatsen weer, wanneer enkele verzen waren bijgevoegd. De verdeling in verzen is in het Oude Testament van de Joodse Rabbijnen, in het Nieuwe Testament van Rob Stefanus (1551)

I.Vs. 3-12. Van Mahanaïm zendt Jakob boden naar het land Seïr, om Ezau op beleefde wijze zijn terugkomst te melden. Zij brengen geen antwoord van hem, maar melden, dat hij met 400 man nadert; Jakob bereidt zich op het ergste voor, en neemt zijn toevlucht tot het gebed.

3. En Jakob, door de verschijning te Mahanaïm wel verzekerd van de goddelijke bijstand, maar ook aan de andere zijde daaruit afleidende, dat hem een zware strijd wachtte, zond boden uit voor zijn aangezicht tot Ezau, zijn broeder, naar het land Seïr, 1) de landstreek van Edom.

1. Naar dit land had zich Ezau gedurende Jakob's afwezigheid begeven, om daar, geheel onafhankelijk van het vaderhuis, op de woeste bergen te jagen en met hulp van een leger, dat hij uit zijn knechten, uit de bloedverwanten van zijn vrouwen en anderen gevormd had, de oorspronkelijke bewoners (Deuteronomium. 2:12,22) te bevechten. Ezau had zich in dat gebied van het land begeven, dat hij, volgens de voorspelling (hoofdstuk. 27:39 vv.), hierna werkelijk in bezit nam (hoofdstuk. 36:6 vv.), en dat, naar zijn tweede naam, het veld van Edom werd genoemd.

Toen Jakob van huis trok, woonde Ezau daar nog niet. Hoe of hij het dan te weten is gekomen? Wij weten, dat Deborah, de voedster van Rebekka, bij hem in Haran kwam. Van deze zal hij het gehoord hebben, waar Ezau zich met zijn gezin had gevestigd.

4. En hij gebood hun, zeggende; Toont aanstonds in uw groet, dat ik hem voor het hoofd van mijn familie, voor mijn heer erken; zó zult gij zeggen tot mijn heer, 1)tot Ezau: Zó zegt Jakob, uw knecht: Ik heb als vreemdeling gewoond bij Laban, en heb er tot nu toe vertoefd.

1. Mozes verhaalt hier, hoe Jakob alles met angstige nauwkeurigheid gedaan heeft, om zijn broeder te verzoenen. Want deze smeekbede was voor hem niet minder dan een zware en harde marteling. Maar deze vernedering, waarmee hij afstand doet van de heerschappij, waarvoor hij tot hiertoe zijn leven in de waagschaal gesteld heeft, schijnt iets ongerijmds. Want indien Ezau werkelijk de eerstgeborene is, wat heeft Jakob dan wel gedaan? Waartoe had het dan gediend, dat hij zich zoveel afgunst op de hals had gehaald, zoveel vernedering had ondergaan, en eindelijk een ballingschap van twintig jaar had verduurd, indien hij nu ten langen leste zich toch aan zijn broeder onderwerpt. Ik antwoord, waar hij al een tijdelijke heerschappij toestaat, geeft hij daarom niets prijs van zijn recht op de verborgen zegen. Hij weet, dat de vrucht van de goddelijke belofte tot nog toe onvervuld is. Derhalve tevreden met de hoop op de toekomstige erfenis, aarzelt hij niet, voor het tegenwoordige, zijn broeder de eer te geven en zich als zijn knecht aan te bieden. In deze woorden is dan ook niets huichelachtigs, daar hij bereid is zijn broeder te dienen, indien hij maar niet het recht op het toekomende, wat nog verborgen was, verloor.

Jakob begint nu te voelen, dat hij de zegen van het eerstgeboorterecht zich op wederrechtelijke wijze heeft toegeëigend. God begint in zijn hart de overtuiging te werken, dat hij de zegen alleen als verbeurde genade zal en mag genieten.

5. En ik heb ossen en ezels, schapen en knechten en maagden verworven; ik keer dus niet terug, om het vaderlijk erfgoed met u te delen, maar uit verlangen naar mijn betrekkingen; en ik heb nu de boden, die gij voor u ziet, gezonden, om mijn heer, wiens aangezicht ik verlang te zien, aan te zeggen, dat ik wedergekeerd ben, opdat ik genade zal vinden in uw ogen.

Jakob somt zijn rijkdommen niet op, om daarmee te pralen, maar om het hart van zijn broeder te vertederen. Jakob getuigt daarmee, dat hij niet komt, om het vermogen van de vader zich toe te eigenen, of dat hij rijk wil zijn, zo het hem op het verlies van zijn broeder komt te staan. Alsof hij zeggen wil: behoud voor u de stoffelijke erfenis. Op uw recht daarop wil ik niets afdingen; sta mij slechts toe te leven. Hierdoor worden wij vermaand, hoe het onze wens moet

zijn, met de ongelovigen in vrede te leven. De Heere verhindert ons wel niet, om ons recht te beschermen, in zoverre de tegenstanders het toelaten, maar ook, dat wij liever ons recht moeten prijsgeven, dan dat door onze schuld een strijd ontsta.

6. En de boden kwamen na enig tijd weer tot Jakob zeggende: Wij zijn gekomen tot uw broeder, tot Ezau, en hebben alles gedaan, wat gij ons gezegd hebt maar hij heeft ons een antwoord gegeven, en nu, bereid u op een vijandige aanval voor, want ook trekt hij u tegemoet, en vierhonderd mannen met hem.

Aangaande de bedoeling, waarmee Ezau Jakob tegemoet kwam, lopen de gevoelens uiteen. Calvijn zegt, dat hij hem uit welwillendheid, om zijn goede gezindheid daarmee te kennen te geven, tegemoet kwam. Anderen zijn van oordeel, dat het gezelschap van 400 man een vijandelijke bedoeling in zich sluit. De woorden zelf laten het in het midden, kunnen zowel ten goede als ten kwade worden uitgelegd. Wat Jakob's gedachten zijn, is niet twijfelachtig. Hij is er van overtuigd, dat de toorn van zijn broeder niet is geweken, en dat deze met het zwaard zal terug eisen, wat Jakob hem, zoals hij meent, op listige wijze heeft ontnomen.

7. Toen vreesde Jakob zeer en hij was bang, 1) daar Ezau's bedreiging (hoofdstuk. 27:41) hem thans nog meer voor de geest kwam; toch werd hij niet moedeloos, en hij verdeelde het volk, 2) dat met hem was, knechten en maagden, vrouwen en kinderen, en de schapen en de runderen en de kamelen, in twee legers; evenals hij de engelen Gods in twee legers gezien had, dat hij nu voor een vingerwijzing des Heren aanmerkte, hoe hij in deze gevaarlijke toestand handelen moest.

1. Hieruit blijkt, dat Jakob de boodschap ten kwade opnam. Hij denkt niet anders, of Ezau is nog altijd de vertoornde broeder, die, hoewel twintig jaar zijn verlopen, nog niet het woord heeft vergeten: Ik zal mijn broeder doden. En God laat hem voor het ogenblik in die toestand. Neemt niet terstond door woord of gezicht of door beiden de vrees weg, maar laat hem voor een ogenblik vrezen, opdat bij de aartsvader het gebed zou worden geboren en hij het alleen op zijn Verbondsgod zou werpen.

Jakob heeft reden voor zijn vrees. Rebekka heeft hem niet laten terugroepen. Ezau heeft geen teken van verzoening gegeven. De boden hebben geen wedergroet gebracht. Ezau trekt hem tegemoet met 400 man. De belofte te Bethel had betrekking op de heen- en terugreis. Het gezicht te Mahanaïm kon slechts een herinnering zijn aan zijn redding uit Labans hand, zonder een vernieuwde belofte te wezen. Wat echter de hoofdzaak was, zijn geweten sprak luid; hij had zijn schuld nog niet voor God beleden; hij was met de Heere nog niet verzoend. Zijn vrees is te zien in de verdeling van zijn leger. Deze maatregel gaat zijn gebed vooraf, en schijnt na zijn gebed en zijn strijd niet geheel doorgevoerd te zijn. De zonden van de jeugd worden nog na jaren gezocht.

2. Wel vreesde Jakob, maar de vrees had hem nog niet zo bevangen, dat hij geen orde op zaken kon stellen. Echter wordt hier duidelijk, dat hij het nog op dit ogenblik van eigen kracht en eigen inzichten verwacht; dat het geloof in de belofte, welke de Heere hem gegeven had, niet helder was, de geloofslamp niet helder brandde. Bovendien merken wij hier op, dat het

gezicht van de Engelen Jakob nog niet zó van de hulp en bijstand van de Almachtige had overtuigd, als noodzakelijk was, om hem zonder vrees te doen zijn. Waaraan Jakob behoefte had, was een eigen woord des Heren zelf.

8. Want hij zei: Indien Ezau op het ene leger komt, en slaat het, zo zal het achterste, het overgebleven leger ontkomen, 1) waarbij ik mij zelf met vrouwen en kinderen voegen zal.

1. Nog altijd wordt deze tactiek gevolgd bij de karavanen, indien men overlast verwacht van wilde horden.

9. Voorts zei Jakob, daar alle maatregelen van voorzichtigheid hem niet konden gerust stellen, en hem niets anders overbleef dan God, die volkomen redden kan,(Spreuken 3.5,6 en hij bad: O God van mijn vader Abraham en God van mijn vader Izaak, o HEERE! 1) die tot mij gezegd hebt (hoofdstuk. 31:3,13): Keer weer tot uw land, en tot uw familie, en Ik zal wèl bij u doen!

1. In het gebed mag het "Jehova" niet ontbreken.

Het gevaar is te groot, dan dat het geloof aan een algemene voorzienigheid Gods hem zou kunnen steunen.

Evenmin kan de overtuiging, dat Christus gestorven is voor de zonden van de hele wereld u rust geven in de dood; gij hebt nodig te weten, dat Hij stierf voor u.

Nadat Jakob op zijn zaken, zoals het ogenblik het eiste, orde had gesteld, begeeft hij zich in het gebed. Dit gebed is een bewijs, dat de heilige man niet zó door vrees is terneergeslagen, of het geloof treedt weer als overwinnaar op. Want hij beveelt zich en de zijnen, volstrekt niet twijfelende, aan God. Zich verlatende, zowel op de belofte van God, als gesteund door de ontvangen weldaden, dringt hij zijn zorgen en bezwaren in zijn boezem terug.

Jakob roept God aan als God van Abraham en God van zijn vader Izaak om de Heere als het ware te herinneren, dat hij als kleinzoon van Abraham en als zoon van Izaak aan het Verbond deelachtig was, hetwelk God met deze patriarchen had gesloten; en waar hij nu de Heere herinnert aan het woord tot hem gesproken, daar maakt hij de belofte of het bevel tot een pleitgrond voor zijn zuchten en roepen.

10. Ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw, die Gij aan Uw knecht gedaan hebt; 1) want ik ben met mijn staf 2) twintig jaar geleden, over deze Jordaan gegaan, en nu ik weer aan deze plaats sta, ben ik tot twee legers geworden.

1. Twee woorden gebruikt hij. Weldadigheden en trouw, opdat hij erop zou wijzen, dat God enkel door Zijn eigen goedheid wordt gedwongen, om ons te zegenen, en om hiermee zijn vertrouwen te tonen. Deze verbinding van weldadigheid en trouw ontmoet men wijd en zijn in de Schrift, opdat wij zouden weten, dat alle goeds ons uit de overvloeiende bron van Gods

gunst toevloeit, en dat wij deze alleen deelachtig worden, indien wij Zijn beloften door het geloof omhelzen.

Jakob erkent hiermee, dat hij van God, de *Heere, grotere weldaden heeft ontvangen, dan hij ooit heeft durven hopen, dan hij zich heeft waardig gemaakt bovenal.

2)Opmerkelijk is de tegenstelling tussen "staf" en "twee heren." Met het eerste woord geeft hij zijn vroegere armoede aan, met het tweede zijn tegenwoordige rijkdom.

11. Ruk mij toch uit mijn broeders hand, uit Ezau's hand; 1) want anders zal die onverzoenlijke (Psalm. 140:5) mij alles ontrukken en misschien mijn vrouwen en kinderen en mijzelf doden. Red mij; want ik vrees hem, dat hij niet misschien kome, en mij sla, de moeder met de zonen.2)

1)Herinnering aan de weldadigheid en trouw hem bewezen, heeft hij vooraf laten gaan, om de Heere erop te wijzen, dat al die weldadigheden tevergeefs zijn geweest, indien de Heere hem niet met Zijn gunst blijft omringen.

2. "De moeder met de zonen." Een echt oosterse uitdrukking, om daarmee geheel de bezitting, alles wat men bezit, aan te duiden. Jakob wil hiermee zeggen, dat mij niets, niets over blijft.

12. Gij hebt immers gezegd (hoofdstuk. 28:13,14): Ik zal gewis bij u weldoen en Ik zal uw zaad stellen als het zand van de zee, dat vanwege de menigte niet geteld kan worden; 1) daarom kunt Gij onmogelijk mij en de mijnen zo laten omkomen!

1. Dit zijn drie eigenschappen van een goed gebed, die maken, dat het God zeer aangenaam en voor Hem een welriekende reuk is, en zulk een gebed moet verhoord worden. De eerste eigenschap is, dat gij de belofte Gods aangrijpt; de tweede, dat gij in uw angst gedood wordt; de derde; dat gij God dankt en erkent, hoe gij niet één weldaad waardig zijt; maar bidt en hoopt, dat gij alleen uit genade en barmhartigheid moogt geholpen worden.

Als pleitgronden van het gebed, die bij de oprechte en biddend gemaakte ziel altijd in het voorwerp van het gebed, in God zelf en dus buiten de bidder, moeten liggen noemt Jakob er mede drie zaken, die hij van God ontvangen heeft: het bevel, de weldaden en de belofte Gods. Immers vermeld hij het ontvangen bevel des Heren, zich in Vs. 9 beroepende op het eigen woord Gods, die tot hem gezegd heeft: keer weer tot uw land en tot uw familie (Genesis 31:3). Hij stelt dit eigen woord Gods de Heere voor, als de reden, waarom hij op deze weg is.

II. Vs. 13-32. Nadat Jakob aanzienlijke geschenken voor zijn broeder heeft afgezonderd, en nog in die nacht al zijn have en zijn betrekkingen over de Jabbok gevoerd heeft, blijft hij alleen aan de tegenovergestelde oever, en heeft daar de wondervolle strijd met de Heere, waaruit hij als overwinnaar, maar met een verwrongen heup, wederkeert.

13. En hij vernachtte aldaar diezelfde nacht; hij bracht alles in gereedheid, om op diezelfde plaats, waar hij gebeden had, de nacht door te brengen; en hij nam van hetgeen, dat hem in zijn hand 1) kwam, dat hij het eerste ontmoette, een geschenk 2) voor Ezau, zijn broeder.

1. "Dat hem in zijn hand kwam". Jakob neemt dus wat hem voor de hand komt. Hij zoekt niet uit, noch behoudt het beste voor zich. Waar hij zelf zich klein en gering gevoelt bij en onder de vele weldaden des Heren, daar kan hij zelf ook niet karig zijn, waar hij zijn broeder iets van het zijn wil geven.

2. Dat Jakob zich beijvert, om zijn broeder te behagen, deed hij niet uit kleinmoedigheid, alsof hij eraan twijfelde, dat hij onder de bescherming Gods veilig was. Dit is wel onder de mensen een al te algemene zonde, dat zij, nadat zij tot God hebben gebeden, zich nog heen en weer laten slingeren en voor zich ijdele hulpmiddelen verzinnen, daar dit toch de eerste vrucht van het gebed moet zijn, dat men in stilheid en rust het van de Heere verwacht. Maar het plan kwam bij de heilige man uit een andere beweegreden voort, dan uit angst en beving, alsof hij niet tevreden was met de enige hulp Gods: Want, ofschoon hij volkomen overtuigd was, dat dit ene voor hem voldoende was, dat hij God tot zijn bescherming had, liet hij echter niet na, wat in de weg van de middelen in zijn macht was, de uitkomst in de hand Gods overgevende. Hoewel wij toch in het gebed onze zorgen op de Heere mogen wentelen, zodat wij bedaard en rustig van gemoed mogen zijn, mag toch deze zekerheid ons niet werkeloos maken.

14. Tweehonderd geiten, en gelijk men gewoonlijk voor elke tien vrouwelijke één mannelijke rekende: twintig bokken, tweehonderd ooien (schapen), en twintig rammen.

15. Dertig zogende kamelinnen 1) met hun veulens, veertig koeien en tien varren, jonge stieren meer dan één jaar oud, twintig ezelinnen en tien jonge ezels, tezamen 580 stuks, als een schatting voor Ezau van zijn gehele bezitting, om zich daardoor zijn onderdaan te betonen (Vs. 3-5).

1. Jakob zou zich straks vorstelijk met God gedragen; hier toont hij, dat hij in zijn geschenken vorstelijk wil en kan handelen.

16. En hij gaf die in de hand van zijn knechten, elke kudde bijzonder; hij vormde uit de vijf verschillende soorten van dieren, aan welke hij elk een eigen herder gaf, even zoveel kleinere kudden, en hij zei tot zijn knechten: Gaat gijlieden door, voor mijn aangezicht en stelt ruimte tussen kudde en tussen kudde. 1)

1. Zó moet de grootte van het geschenk Ezau des te meer in het oog vallen; ook was hem daardoor meer tijd gegeven, om zijn toornige gedachten langzamerhand te laten varen.

17. En hij gebood de eerste, zeggende: Wanneer u Ezau, mijn broeder, 1) ontmoeten zal en u vragen, zeggende: Van wie zijt gij? en waarheen gaat gij? en wiens (voor wie) zijn deze voor uw aangezicht?

1)"Ezau mijn broeder." Jakob heeft zich niet alleen voor God vernederd maar erkent hiermee ook voor de mensen, dat Ezau zijn meerdere is. Welk een nederige gestalte vertoont hij hier. Ezau is zijn broeder. Hij wil Ezau's knecht zijn.

18. Zo zult gij zeggen: Dat is een geschenk a) van uw knecht Jakob, gezonden tot mijn heer, tot Ezau; en zie hij zelf is ook achter ons.

a.1 Samuel. 25:18,19

19. En hij gebood ook de tweede, ook de derde, ook allen, die de kudden nagingen, zeggende: Naar ditzelfde woord zult gij spreken tot Ezau, als gij hem vinden zult.

20. En gij zult vooral dit punt niet vergeten, maar ook zeggen: Zie, uw knecht Jakob is achter ons. Hij vlucht niet voor u, maar volgt ons na; hij gelooft van u het goede, en hoopt genade en vrede bij u te vinden! want hij zei: Ik zal zijn aangezicht verzoenen met dit geschenk, dat voor mijn aangezicht gaat, en daarna zal ik zijn aangezicht zien; misschien 1) zal hij mijn aangezicht aannemen. 2)

1. Uit dit "misschien" treedt aan het licht, dat het nog niet rustig is van binnen. Hij heeft gebeden. Hij heeft de nodige schikkingen gemaakt. Hij is bereid de uitkomst aan God over te laten, maar er zijn nog twijfels, het is nog een dobberen tussen hopen en vrezen. Dit kan niet anders. Jakob had leren pleiten op de belofte, op het bevel, maar één ding ontbreekt hem nog, en dat ene was het bewustzijn, dat God hem zijn zonden vergeven had. Eén ding was nog niet geschied. Wel een belijden, dat hij geringer was, dan Gods weldadigheid en trouw, maar nog niet een belijden, dat hij waardig was, dat God hem liet omkomen door Ezau's hand. De Heere zelf zou hem straks die belijdenis op de lippen leggen.

2. Als een Christen gebeden heeft, mag hij daarop niet zorgeloos worden, maar moet hij verder nadenken, hoe hij zijn zaak zal aanvatten.

Er is geen beter middel, om het hart van de vijanden te winnen dan weldoen.

21. Alzo ging dat geschenk heen voor zijn aangezicht; doch hij zelf trok niet mee de Jabbok over, maar overnachtte diezelfde nacht in het leger.

22. En, daar hij te zeer bewogen was, dan dat de slaap in zijn ogen kon komen, stond hij op in diezelfde nacht en hij nam zijn twee vrouwen en zijn twee dienstmaagden, en zijn elf kinderen, en hij toog over het veer van de Jabbok, 1) over de voor hem liggende doorwaadbare plaats.

1. De rivier, thans Wady-Serka of "blauwe rivier" genoemd, is een nevenrivier van de Jordaan en stort zich in deze midden tussen het meer Gennesaret en de Dode zee. Vroeger was deze rivier de grensscheiding tussen Ammonieten en Amorieten, later tussen de stam van Gad en de eerstgenoemden.

"Elf kinderen." Niet omdat dit het juiste getal was, want hij had minstens één dochter nog bovendien, maar omdat de zonen alleen een gewichtige plaats beslaan in het Koninkrijk Gods. Omdat die elf zonen; waarbij straks nog Benjamin komt, de stamvaders zijn geworden van het volk van de belofte.

P. En hij nam deze, en deed hen over die beek trekken; en hij deed overtrekken hetgeen hij had, zijn familie en al zijn have.

Q. Doch Jakob keerde over de Jabbok terug, daar noch zijn gebed, waarop de Heere hem nog niet geantwoord had, noch zijn vooruit gezonden geschenken hem konden doenvertrouwen, en hij bleef alleen over. 1) Toen begon hij zijn van angst en vrees vervuld hart weer voor God in het gebed uit te storten, en om hulp te vragen (Vs. 9-12); en een man, de Heere, die hij aangeroepen had, kwam hem in de gedaante van een mens tegemoet, en, zonder dat Jakob erkend had, wie hij eigenlijk voor zich had, begon deze een tweestrijd, en worstelde met hem.
2. Dit worstelen, daar de onbekende hem zocht neer te werpen, of tenminste van zijn plaats te verdrijven, hetgeen Jakob met alle krachten weerstond, duurde een geruime tijd, totdat de dageraad opging. 3)

1. Midden in een gezelschap, onder onze bezigheden, op de straat zelfs kan men bidden, maar worstelen met de Heere kan men slechts is de eenzaamheid.

"Jakob bleef alleen over." Hij kiest de eenzaamheid. Afgezonderd van vrouwen en kinderen, moet hij met zijn God alleen zijn. Maar God beschikt het ook alzo, dat hij alleen is, omdat de Heere hem, in de eenzaamheid, veel had te zeggen. Onmiskenbaar is hier het verband tussen zijn heenreizen en zijn terugkomst. Ook toen was hij alleen, eenzaam. En in die eenzaamheid verschijnt God hem in een droom en bemoedigt hem met een gezicht.

Nu is hij weer alleen, afgezonderd van zijn vrouwen en kinderen, die reeds over de rivier zijn. Is het niet, opdat Jakob in dit uur het zou voelen, dat diezelfde God, welke hem met een staf over de rivier had doen gaan en hem tot twee legers had gemaakt, hem nu evenzeer als een arme en ellendige naar zijn vaderhuis kon doen terugkeren. Dat alleen zijn moest Jakob zich geheel en al in zijn algenoegzame Verbondsgod doen verliezen.

2. De strijd van Jakob is geen strijd in de droom, maar een geestelijk lichamelijke strijd, een arbeid van de geest onder inspanning van de krachten van het lichaam. Die, met wie hij strijdt, heeft hij niet *in* zich, maar *buiten* en *tegenover* zich. Toch had Jehova, die hem in mensengedaante verscheen, geen vlees of been; Hij stelde geweld tegen geweld, krachtens de macht, welke de geest over het lichamelijke heeft, even als ook onze geest, hoewel die geen vlees en bloed heeft, deze naar willekeur in beweging brengt. Dat echter Jakob Jehova overwint, is daarom mogelijk, omdat God niet Zijn almacht tegenover hem stelt, maar overwonnen wil worden. En waarom dringt hij zo op Jakob in? Opdat thans, bij de ontmoeting van Ezau, openbaar worde, dat hij de zegen van de eerstgeboorte niet zonder de vloek van de zonde bezit. Daarover wordt hij aangevochten; aangevochten, niet slechts door zijn eigen geweten, dat tegen de zonde getuigd; maar door Jehova zelf, die ze hem gevoelen doet. Maar het geloof breekt door zonde en zwakheid en aanvechting heen, overweldigt het

verwijt, dat in de geheimzinnige man een gedaante verkregen heeft, valt op hem aan, grijpt door de vijandige gebaren van zijn tegenstander heen, Zijn erbarmen aan, en dwingt Hem de met vernietiging bedreigde zegen opnieuw af. Die zegen ontvangt hij nu ontzondigd en rein als een goddelijke gave, en wel als genadegift, maar niet, zonder dat hij in de strijd, waarin het geloof overwon, tevens in de verwringing van zijn heup de onmacht van zijn natuur heeft leren voelen.

Ofschoon deze verschijning in het bijzonder voor Jakob zelf zeer nuttig was, opdat hij vooruit zou weten, dat hem nog veel strijd wachtte en zich toch als overwinnaar in alles zou kennen, toch is het volstrekt niet twijfelachtig, of de Heere heeft in zijn persoon aan al de zijnen een algemeen voorbeeld daar gesteld voor de beproevingen, welke hen wachten waaraan zij gedurende dit vergankelijk leven onderworpen zijn. Waarom het past om vast te houden aan dit doel van de verschijning, dat alle dienstknechten van God is deze wereld worstelaars zijn, daar God hen in allerlei soort van worstelstrijd oefent.

3. Het woord "nacht" wordt hier niet genoemd. Wel wordt door de woorden zelf duidelijk, dat die worsteling in de nacht plaatsvond. Hebben wij hier niet een duidelijke aanwijzing, dat het voor Jakob, in de eigenlijke zin, geen nacht was?.

De Heere wordt hier een "man" genoemd, om de zwakheid van de mensen. Voor Jakob trad Hij op in een menselijk gedaante, in de gedaante bovendien van een worstelaar, omdat Jakob’s zonden nog niet waren beleden. (Psalm. 18:27b).

25. En toen hij, de geheimzinnige strijder, zag, dat Hij hem niet kon overwinnen, 1) terwijl Hij bij het aanbreken van de morgen de strijd wilde opgeven, roerde Hij het gewricht van zijn heup aan, zodat het gewricht van Jakob’s heup verwrongen werd, als Hij met hem worstelde.
2. Jakob zag nu, met wie hij te doen had, welk een macht tegenover hem was, daar een aanraking alleen reeds zijn heup ontwrichtte, terwijl dit een zeer zeldzaam geval, en slechts door bijzonder kracht mogelijk is. Toen klemde hij zich, daar hij niet meer staan of gaan kon, met alle macht aan zijn tegenstander en omvatte Hem met zijn armen, zodat hij zich als van Hem dragen liet.

1. Deze uitdrukking is een menselijke uitdrukking. Eén wenk toch en Jakob was ter aarde neergeworpen. De Heere wilde zich door hem laten overwinnen. Dit had Hij reeds tevoren vastgesteld.

2. Dat aanroeren van de heup en het gevolg daarvan moest Jakob tonen, met Wie hij te doen had, maar niet minder, dat het zich laten overwinnen een daad was van vrije genade en ongehouden goedertierenheid en tevens, dat de kracht van God in zijn zwakheid was volbracht. De verwrongen heup moest Jakob altijd klein en nederig houden.

De aartsvader is hier in zijn worsteling, overwinning en verwonding, beeld van de gelovige, in zijn worstelingen van de ziel met zijn God. Gelijk Jakob, toen hem de heup verwrongen werd zich, hoewel hij had overwonnen, toch geheel aan de genade van zijn Bestrijder moest overgeven, om in Zijn armen steun en sterkte te vinden, zo ook de gelovige. Hij is dan ook de

rechte bidder en worstelaar, die in zijn overwinningen aan God en Hem alleen de eer geeft en in Zijn wil volkomen berust.

26. En Hij zei: Laat mij gaan, laat mij uit deze omklemming los, dat ik verder kan gaan, want de dageraad is opgegaan.
1. Maar hij zei: a) Ik zal u niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent. 2)

a.Hos.12:4; MATTHEUS.15:23-28.

1. God vergunt aan Zijn knecht de eer van de overwinning en is bereid te wijken ofschoon de krachten niet gelijk staan; niet, omdat Hij nodig heeft een wapenstilstand te verzoeken, Hij, wie toekomt, een wapenstilstand of vrede te geven, zo dikwijls het hem behaagt, maar opdat Jakob roem zou kunnen dragen over de hem geschonken genade. Een wonderlijke manier van overwinning, waar de Heere, aan wiens knecht alle lof met het volste recht wordt toegebracht, een nietig wezen als overwinnaar wil doen uitblinken en met een eervolle vermelding in de hoogte heft.

2. Jakob gevoelt het, dat waar de Heere zich laat overwinnen, Hij zelf inderdaad de overwinnaar is. Maar waar de Heere Jakob de eer geeft, om als overwinnaar te staan daar neemt deze vrijmoedigheid, om van hem een zegen te vragen. Waar Hij zichzelf heeft gegeven, daar zal Hij, wat van Hem is, niet inhouden. Dit gevoelt Jakob. Het licht begint op te gaan, en waar de ontwrichte heup hem pijn doet, daar wordt het hem te meer behoefte, om uit de volheid van God genade voor genade te ontvangen. Echter, zal de Heere zich in Zijn volheid openbaren in Zijn rijkdom, dan moet Jakob eerst geheel en al, klein, nietig en ellendig in zichzelf worden. De ontwrichte heup, waardoor hem alle kracht om te worstelen was ontnomen, moet een beeld zijn en worden van de innerlijke, geestelijke toestand. Daarom ook de vraag, die Jakob zo aanstonds zal horen.

27. En Hij zei tot hem: Hoe is uw naam? 1) niet als wist hij Jakob’s naam niet, maar opdat deze, bij het uitspreken, van de betekenis daarvan, (hoofdstuk. 25:26; 27:36) en van zijn zondig karakter bewust zou worden. En hij zei: Jakob. 2)

1. Met deze vraag wil de Heere er hem toe brengen, dat het recht op een zegen verbeurd, diep verbeurd is, omdat Jakob’s naam hem zegt wat zijn wezen is.

Het was bij Jakob nog nooit gekomen tot een vallen in de schuld voor God. Dit moet eerst geschieden. Eerst richten en dan begenadigd worden.

2)"Jakob," d.i. hiellichter, bedrieger. Met het noemen van zijn naam belijdt Jakob zijn schuld voor God. Zo gaat het altijd. Wie geen zondaar wil zijn, wordt ook geen begenadigde. Wie inderdaad en in de waarheid zondaar wordt voor God, ontvangt ook de nieuwe naam van verloste.

28. Toen zei Hij: Uw naam zal voortaan niet Jakob 1) (hielhouder, lagenlegger) heten; dit gedeelte van uw leven is met deze nacht geëindigd; maar Israël 2) (strijder van God) zal van

nu af uw naam zijn, want gij hebt u vorstelijk gedragen met God en met de mensen, 3) en hebt overwonnen. (Openbaring. 2:17).

1. De naam "Jakob" had hij bij de geboorte ontvangen, omdat hij beproefd had zijn broeder bij de hiel terug te houden. Nu schenkt God hem een nieuwe en een heerlijker naam, niet opdat hij die eerste geheel en al zou verachten, daar deze toch een merkwaardig teken was van de genade, maar opdat hij de tweede van de verdere ontwikkeling van de genade tot getuige zou hebben. Van de twee namen wordt de tweede als een meer eervolle boven de eerste gesteld.

Daarop klonk het plechtig en beslissend van de lippen van de Bestrijder, op de toon van het gezag en van de majesteit: Uw naam zal voortaan niet Jakob zijn, maar Israël; want gij hebt u vorstelijk gedragen met God en met de mensen en hebt overwonnen." Zo wordt het Jakob dan van Gods zijde verzekerd, wat hij zozeer nodig had te weten, namelijk dat hij in de strijd, die hij geheel zijn leven lang tegen de mensen in zijn omgeving, en de strijd die hij te strijden had in zijn binnenste tegen eigen ik, of tegen God, die met hem worstelde in zijn hart, overwinnaar was gebleven. Indien God het hem niet had gezegd, hij zou het niet hebben kunnen geloven, want hij gevoelt zich zo zwak en moe, en zie hij hinkt.

2. larvy (Israël) van het Hebreeuwse woord rv (Sar) prins, vorst, en la (El.) God. Het woord betekent dus: "prins, vorst van God."

3. "Met God en met de mensen." Wat betekent dit laatste "met de mensen"? Ziet dit op zijn strijd met Ezau en met Laban? O.i. niet. In die strijd had Jakob zich minder vorstelijk gedragen. Deze bijvoeging ziet o.i. op de toekomst. Nu de zaak tussen God en Jakob in het reine is, om het zo eens uit te drukken, zal hij ook geen overlast van de mensen meer hebben, maar zich ook vorstelijk tegen hen gedragen. In deze nacht, bij het veer Jabbok is, in zijn worstelen met God, voor geheel zijn volgend leven beslist.

29. En Jakob vroeg ook van zijn zijde; want daar God hem op heerlijker wijze verschenen was dan vroeger, wilde hij ook een meer betekenende naam voor zijn God kennen, en hij zei: Geef mij toch Uw naam te kennen. 1) En Hij zei: Waarom is het, dat gij naar mijn naam vraagt? 2) waarom wilt gij het verborgene en hoge tot het tastbare neertrekken; verstaat gij zelf niet reeds, wie Hij is, die met u geworsteld heeft (Richteren. 13:17,18) en Hij van deze vraag tot de vorige bede (Vs. 26) terugkerende, zegende hem aldaar, 3) en bevestigde alzo de vroeger gegevene (hoofdstuk. 28:13-15) beloften.

1. Jakob stelt zich niet tevreden met een duistere naam. Hij zag op dit ogenblik gaarne de volle openbaring van Gods Wezen. Daarvoor is de tijd echter nog niet rijp.

2. Had de Heere willen antwoorden, zo zou hij gezegd hebben: "Ik zal zijn, die Ik zijn zal"; het antwoord wordt echter teruggehouden, tot het enige eeuwen later Mozes ten deel wordt. (Exodus. 3:13 vv.).

Trapsgewijze heeft God, de Heere, zich aan zijn oude volk geopenbaard. Hoe langer hoe meer wordt het Wezen Gods verklaard totdat Johannes kon schrijven: "De Eengeborene, die in de schoot van de Vader was, die heeft Hem ons verklaard.".

3. Jakob ontvangt niet en ontvangt toch wel wat hij begeert, ja ontvangt meer dan hij begeert. Naar de naam vraagt hij, en hij ontvangt de uitstraling van die naam, van het Goddelijke Wezen. Zo doet God altijd. Waar hij schijnbaar de beden van zijn kinderen niet verhoort, daar ligt dit in de meeste gevallen aan ons, omdat wij het niet opmerken, dat wij de verhoring op een andere en naar onze behoeften en toestanden beter berekende wijze, ontvangen.

30. En Jakob noemde de naam van die plaats, waar hij deze wonderbare gebeurtenis ondervonden had: Pniël, 1) (aangezicht van God); Want zei hij: ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht 2) en ik ben door Zijn Majesteit niet vernietigd, maar integendeel mijn ziel is gered geweest. 3)

1. Hij laat een monument voor de nakomelingen achter, waardoor zij zouden weten dat God hem verschenen was. Zodat dan ook dit gezicht niet voor hem alleen was, maar voor de gehele Kerk. Verder vermeldt Jakob niet slechts dat hij Gods aangezicht heeft gezien, maar tegelijk spreekt hij zijn dank uit, dat hij van de dood is gered. Deze spreekwijze ontmoet men veelvuldig in de Heilige Schrift en was zeer gewoon bij de oude volken.

2. Een dergelijke uitroep van verbazing lezen wij ook later van Gideon (Richteren. 6:22) en Manoach (Richteren. 13:22)

3)"Mijn ziel" staat hier voor "mijn leven.".

Meermalen had de Heere reeds op Jakob’s hart gewerkt, maar telkens zonk hij weer in zijn natuurlijke leven terug, en vergat hij de Heere. Pniël is de plaats van zijn redding. God laat de vrees van de dood over zijn ziel komen en dwingt hem tot de worsteling. Jakob overwint alleen, omdat God hem zich laat overwinnen, en in de grond van de zaak heeft God Jakob overwonnen en gedood, en een nieuwe mens Israël verwekt. Die nacht was Israël’s Kerstnacht. Verminkt het leven ingegaan (MATTHEUS.18:8), leeft hij van nu aan voor God, de God van de waarheid. Die plaats zal hij evenmin vergeten, als Johannes het tiende uur vergat. (Johannes 1:40).

31. En de zon rees hem op, 1) als hij door Pniël gegaan was, niet alleen in het natuurlijke, maar ook in het geestelijke en als een teken, hoe van nu aan een dag van vreugde voor hem aanving; en hij was hinkende aan zijn heup
2. (Vs. 25), en droeg alzo in zijn lichaam een herinneringsteken aan deze strijd mede.

1. De opgaande zon was voor Jakob een beeld van zijn verlossing uit tijdelijke, maar ook uit geestelijke ellende. De oude naam Jakob bleef aan deze zijde, met de nieuwe naam ging hij Kanaän binnen. Heerlijk beeld van de gelovige, die hier aan deze zijde van het graf zijn oude naam laat, om aan de overzijde de nieuwe naam geschreven te vinden op de witte keursteen.

2. In deze strijd hebben wij een voorbeeld van de geestelijke strijd, die wij niet met vlees en bloed, of de boze geesten in de lucht, maar met God zelf in kruis en tegenspoed te strijden hebben. Dan plaatst Hij zich dikwijls tegenover ons als een vreemde, ja als een tegenstander, die ons neerstoten wil, gelijk Hij hier Jakob ontmoette, of gelijk Hij Mozes zocht te doden (Exodus. 4:14). Hij geeft ons een harde stoot, zodat wij met David krom en neergebogen gaan (Psalm. 38:7); Hij wil zich aan ons met de naam van Zijn genade, dat is met Zijn liefde en barmhartigheid niet openbaren; Hij grijpt ons aan, zodat wij vol angst en schrik in de duistere nacht van het kruis ons bevinden. Wij hebben echter ook deze heerlijke troost, dat God de Heere hier in deze lichamelijke strijd zich door Jakob liet overwinnen die Hij anders als een verterend vuur had kunnen vernietigen; zelfs kon Jakob een zegen van Hem afdwingen. Zo wil Hij in zulk een geestelijke strijd zich graag aan ons met al Zijn genade en barmhartigheid overgeven, Zich door ons laten overwinnen, en ons niet zwaarder beproeven, dan wij verdragen kunnen. Zo wil Hij ons doen kennen, dat de macht van het geloof niet slechts duivel en wereld, maar ook de sterke God overwinnen kan. Daarom moeten wij met ons gebed Hem vast aangrijpen, in het bijzonder in de duistere nacht van de dood, wanneer zulk een strijd gewoonlijk het grootste is. Welaan, om door deze nacht tot het schone morgenrood van het eeuwige leven te komen, helpe ons de Heilige Drie-eenheid, die hoog geprezen zij in alle eeuwigheid.

Merkwaardig is het, en het is uit de woorden van Mozes af te leiden, dat dat hinken zonder gevoel van smart heeft plaats gehad, zodat het een wonder bleek te zijn. Want God heeft in het vlees van zijn knecht voor alle eeuwen een schouwspel willen geven, waardoor de gelovigen zouden zien, dat niemand zo sterk en machtig is, of uit de geestelijke worstelstrijd voert hij nog enig litteken mee, daar bij allen nog de een of andere zwakheid voorhanden is, opdat niemand zichzelf zou behagen.

De verwrongen heup diende om Jakob altijd klein en nederig te houden. De verwrikte heup is voor Jakob de doorn in het vlees.

32. Daarom eten de kinderen van Israël, tot een aandenken aan deze gebeurtenis, volgens een oude gewoonte, de verrukte zenuw niet, die op het gewricht van de heup is, tot op deze dag, omdat Hij het gewricht van Jakob’s heup aangeroerd had aan de verrukte zenuw, en alzo dit door God voor onrein verklaard was.

In de tweemaal zeven jaar lange diensttijd van Jakob in Aramea werd Israël lichamelijk geboren in de nacht van Jakob’s strijd met Jehova, aan de overzijde van de Jabbok, is Israël geestelijk geboren. De vrucht van deze strijd was niet alleen de naam van het oudtestamentische volk van God, maar tevens werd met de naam Israël’s inwendig wezen vastgesteld en de goddelijke wet van zijn geschiedenis. Het wezen van Israël is geheiligde natuurlijkheid, geheiligd daardoor, dat Israël midden in de toorn Gods over de zonde, waarmee deze natuurlijkheid besmet is; door de kracht van het gebed van het geloof, zich aan Jehova’s zegenende genade vasthoudt. De wet van Israël’s geschiedenis is deze, dat Jehova altijd weer als straffend rechter over Israël komt, en dit uitgezocht en gelouterd uit Zijn gerichten te voorschijn doet treden, maar zo, dat altijd de zelfmacht van zijn heup verwrongen wordt. Israël overwint niet, als andere volken; het overwint altijd eerst, nadat het wenend en

smekend Jehova overwonnen heeft; altijd ligt het duidelijk voor de hand, dat het niet door zichzelf, maar door Gods genade overwonnen heeft. Van welk een geheel andere aard is de strijd, in welke de strijd aan de Jabbok zijn nieuwtestamentisch tegenbeeld heeft, de strijd in Gethsémané! Daar worstelt Hij, die het volmaakste zaad van Abraham is, met geroep en tranen (Hebr.5:7) met God; Hem wordt echter niet alleen de heup verwrongen; Hij moet en Hij betoont zich daartoe gewillig, de doodskelk te drinken, om stervend over Gods toorn te zegenvieren en als eerstgeborene uit de dood te voorschijn te treden. Hier was het niet een heiliging van een natuurlijke mens, maar een wedergeboorte van de mensheid door de dood; hier gold het niet slechts de verkrijging van een zegen van de eerstgeboorte, waarop een geheiligd volk zou kunnen zien, maar om de door de zonde verloren eerste zegen als begin van zegen voor een wedergeborene nieuwe mensheid weer te winnen, en de goddelijke gerechtigheid niet eerder los te laten, voordat het morgenrood van de genade aanbrak en de zon van de liefde opging. Het is volbracht. De zon, die Jakob achter Pniël tegen straalde, heeft tot zijn tegenbeeld de zon van de dag van de opstanding.

De bange nacht van de worsteling gaat over in de dageraad van de hoop, en deze maakt plaats voor de morgen van de overwinning.

Bethel, Mahanaïm en Pniël zijn en blijven voor Jakob onvergetelijke plaatsen, omdat God zich daar aan hem openbaarde. Ieder gelovige heeft ze in meer of mindere mate. Gelukkig degene, die ze liefheeft, omdat God hem daar verscheen.

Ieder land heeft zijn Pniëls, plaatsen van herinnering aan Gods grootmachtige daden. De Olijfberg, Jeruzalem, Gethsémané zijn de verheven Pniëls van deze wereld, oorden waar de mens God heeft gezien van aangezicht tot aangezicht, en behouden is geweest. Doch er zijn ook op de levensweg van elke Christen zulke helder schijnende plaatsen, waar God zich heeft laten zien. Welk Christen vergeet de eerste prediking, die een diepe indruk op hem maakte, of het kerkgebouw, waar het woord van het Evangelie hem tot een levensreuk ten leven werd? Wie onder de kinderen van God bewaart niet die herinnering aan die dienstknecht van Christus, wiens prediking God zegende, om hem te doen ontwaken en leven, zijn hart op te heffen en te verkwikken? Er zijn plaatsen op aarde, waar de sneeuw in de winter niet blijft liggen; en er zijn plaatsen in het leven van menig mens, waar de vergetelheid niet kan vertoeven, en waaraan het hart niet kan terugdenken zonder bewogen en plechtig gestemd te worden. Komen er niet in het meest eentonige en alledaagse leven, hoe nederig en verholen ook, zulke Pniëls voor als deze? Waren er geen draaikolken in de vloed, waar God ons voor het eerst ontmoette? Geen krommingen of bochten in de stroom, waar God ons voorbijging, of uit de wolk op ons neerkeek, en wij veranderd en bekrachtigd oprezen? Zijn daar geen jaren, tonelen, personen, ontmoetingen geweest, die nog met bezielende kracht op ons werken, ons dwingen tot de beoefening van het goede en heilige, en als onwaardeerbare verschijningen, onverwoestbaar, gebalsemd in de bewaarplaats van onze geheugens verborgen, een gezegend licht uitstralen? Gelukkig zij die vele dagelijkse Pniëls konden tellen; gelukkiger zij, die hun glans bij voortduring genieten, en God het meest daarin gewaar worden. Dit gehele toneel biedt ons een schilderij van ernstige gebedswerkzaamheid aan, in al haar eenvoudigheid en vereiste bestanddelen, afgescheiden van alles wat sleur, navolging van anderen, woordverkwisting of gebruikelijke termen genoemd zou kunnen worden. Jakob’s

bidbank bij deze gelegenheid was de groene aarde; zijn bidkamer de hemel, die boven zijn hoofd welfde; zijn liturgie de eenvoudigste taal, gevloeid uit een ernstig, geheel onderworpen, benauwd en toch gelovend liefhebbend hart. Het is niet de plaats die aan het gebed kracht bijzet, maar het gebed dat de plaats heiligt. Het is niet de bidkamer, die het gebed te voorschijn brengt of roept; het is het gebed dat van onze omgeving een bidkamer maakt, in de kolenmijn, of op de bergtop met de herder van de Alpen, op het dek van het schip, dat door de golven heen en weer wordt geslingerd, op het slagveld vóór het aangaan van de strijd. Het hart deelt aan het gebed zijn eigenaardigheid en wezenlijkheid mee; en het gebed heiligt een plaats, bouwt overal een bidzaal, en wijdt een samenkomst tot kerk, een kerk in waarheid van Jezus Christus, de Heer. Gebogen knieën en schone woorden stellen het gebed niet daar; maar de ernstige zucht van een gebroken hart, bearbeid door de Heilige Geest en dorstende naar de levende God, stijgt opwaarts naar de hemel, als wierook van het zuiverste altaar.

HOOFDSTUK 33.

VERZOENING VAN JAKOB MET EZAU.

I.Vs. 1-16, Jakob ziet Ezau met de vierhonderd mannen nader komen; hij plaatst zijn vrouwen en kinderen naar volgorde en stelt zichzelf vooraan; hij nadert zijn broeder met een zevenmaal herhaalde diepe buiging. Ezau, in plaats van hem als een vijand te ontmoeten, is geheel veranderd, valt hem om de hals, kust hem, en nadat hij aan zijn borst heeft uitgeweend, vraagt hij deelnemend naar de zijnen, en neemt, eerst na veel afwijzen, het geschenk aan, en biedt zich aan tot geleider, wat Jakob echter met behoedzaamheid afwijst.

1. En Jakob, als hij weer bij de zijnen gekomen was, (hoofdstuk. 32:21-24) hief zijn ogen op en zag; en ziet, Ezau kwam en vierhonderd mannen met hem, zoals hem de vorige dag geboodschapt was (hoofdstuk. 32:6). Toen verdeelde hij, hoewel nu niet in de angst, als waarmee hij de vorige dag dit gedaan had (hoofdstuk. 32:7), en ook met een ander doel, de kinderen onder Lea (Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issaschar, Zebulon en Dina), en onder Rachel (Jozef), en onder de twee dienstmaagden (onder Bilha, Dan en Naftali, onder Zilpa, Gad en Aser).

2. En hij stelde, de orde, die zij in zijn hart hadden, omkerende, de dienstmaagden en haar kinderen vooraan, en Lea en haar kinderen meer achterwaarts; maar Rachel en Jozef de achterste. 1)

1. Rachel wordt hier weer kennelijk voorgetrokken boven Lea. En toch was Juda, Lea's zoon, de door God uitverkorene, uit wie de Christus zou worden geboren voor zoveel het vlees aangaat. Jakob wist dat toen nog niet. Later zou hij dit verstaan. Maar toch, hoe bewijst deze geschiedenis ook weer, dat, indien mensen de eer en de zaak van God moesten beschermen, het een afgesneden zaak op aarde was, en tevens, dat God zelf altijd zorgt, dat ook, niettegenstaande de dwaasheid van Zijn kinderen, Zijn Raad bestaat en Zijn plannen ten uitvoer worden gebracht.

3. En hij ging, als het hoofd van zijn familie, voorbij hun aangezicht heen, plaatste zich vooraan, en hij boog zich, toen Ezau genaderd was, zeven maal ter aarde, 1) totdat hij bij zijn broeder kwam.

1. Om iemand zijn eerbied te betuigen, of hem als zijn heer hulde te brengen, boog men zich in het Oosten zevenmaal ter aarde (1 Samuel 20:41), zó diep, dat het voorhoofd bijna de grond raakte; de zevende maal wierp men zich dicht voor hem neer. Zo huldigt Jakob zijn broeder als heer, en boet hij zijn misdaad door het ontvangen loon weer te geven. Zijn beleefdheid is echter tevens een middel, om zich te bewaren voor vermenging met de geest van Edom.

Door dat zich zevenmaal buigen toont Jakob, dat hij metterdaad wil bewijzen, wat hij vroeger in woorden geuit heeft.

4. Toen liep Ezau, door de vooruit gezonden geschenken en deze begroetingen, als zo vele tekenen van verootmoediging, overwonnen, hem tegemoet, 1) en nam hem in de arm, (omarmde hem), en viel hem aan de hals en kuste hem; a) en zij weenden 2) van vreugde, Ezau, omdat hij zijn broeder na zo lange afwezigheid wederzag; Jakob, omdat de Heere het hart van zijn broeder zo had veranderd.

a.Genesis 45:14 vv. Spreuken. 21:1,14; 16:7

1. Dat Ezau buiten verwachting zijn broeder welwillend en vriendelijk tegemoet komt, is gewrocht van de bijzondere genade van God. Hierdoor heeft God getoond, dat Hij de harten van de mensen in Zijn hand heeft, om ze te vertederen en de woestheid te breidelen. Vervolgens, dat Hij hen niet anders tam maakt, dan zoals men de wilde beesten pleegt te beheersen en eindelijk, dat Hij de gebeden van zijn knecht Jakob verhoord heeft. Waarom wij hieruit leren, tot hetzelfde plechtanker de toevlucht te nemen, indien de vijanden ons door hun bedreigingen verschrikken. Want wel verschillend gaat God te werk. Niet altijd stemt Hij de wrede gemoederen tot menslievendheid, maar wanneer zij voor de dag komen, beteugelt Hij ze zo door zijn kracht, zodat zij in niets schaden. Indien Hij echter aldus de zaak in orde brengt, dan zal Hij hen niet anders met ons verzoenen, dan wij hier zien, zoals Ezau met zijn broeder Jakob verzoend wordt.

2. In het gemeenschappelijk wenen zijn de oude mannen nog eens een tweeling geworden.

De verzoening tussen Jakob en Ezau rust op de verzoening van Jakob met God. De oude wijze van Jakob om Ezau te overwinnen, maakt hij thans weer goed door de nieuwe wijze, waarop hij hem overwint. De verootmoediging van Jakob veronderstelt zijn verootmoediging voor God; zijn voldoening voor Ezau, zijn verzoening met God, en uit Jehova's genade en trouw put hij de krachten van de liefde en het vertrouwen, waardoor hij Ezau overwint.

De vorige dingen worden niet meer besproken; zo behoort het bij een verzoening te zijn. De Heilige Schrift is waarlijk de Heilige. Gelijk in haar de donkere schaduwen van de uitverkorenen, zonder die te verhelen, ontdekt worden, zo gaat zij evenmin de goede zijde voorbij van hen die daar buiten zijn. In ieder mens vindt men nog iets, dat niet te verwerpen is; ja, maar al te dikwijls moet de wereld aan de gelovigen moraal prediken.

5. Nadat Ezau zich enigszins van zijn aandoeningen hersteld had, liet hij zijn broeder los; daarna hief hij zijn ogen op, en zag die vrouwen en die kinderen, die achter Jakob stonden, en zei, in een vriendschappelijk gesprek met hem gaande: Wie zijn deze bij u? 1) In welke betrekking staan zij tot u? En hij zei: a) De kinderen, die God aan uw knecht genadiglijk verleend heeft, 2) gedurende de tijd die ik bij Laban geweest ben.

a.Psalm. 127:3

1. Die vraag wordt niet gedaan, om daarmee een gesprek te beginnen, maar drukt veeleer verwondering en verbazing uit. Ezau heeft in het eerste ogenblik slechts om zijn broeder

gedacht. Wellicht dat hij ook volstrekt niet vermoed heeft, dat Jakob zó rijk zou terugkeren. Ontroering is tevens uit de keuze van woorden merkbaar. Het is een kort uitgestoten volzin.

1. Het antwoord van Jakob ademt zowel vroomheid als bescheidenheid. Want als hij antwoordt, dat God hem zulk een talrijk kroost geven heeft, dan erkent en bekent Hij daarmee, dat de kinderen niet zó op bloot natuurlijke wijze gegenereerd worden, of dit blijft altijd waar, dat de vrucht uit de buik loon of geschenk van God is. En zeker, wanneer de vruchtbaarheid van de stomme dieren een geschenk van God is, hoeveel temeer dan, wanneer dit bij de mensen plaats heeft, die naar Zijn beeld geschapen werden. De bescheidenheid blijkt hieruit, dat Jakob zich de knecht van zijn broeder noemt.

6. Toen traden op Jakob’s wenk, de dienstmaagden toe, zij en haar kinderen, en zij bogen zich neer voor Ezau.

7. En Lea trad ook toe met haar kinderen, en zij bogen zich neer; en daarna trad Jozef toe en Rachel, en zij bogen zich neer.

Jakob’s vrouwen waren hem vrijwillig gevolgd, hadden het huis van hun vader verlaten en nu bij de aankomst in Kanaän wacht deze terstond een beproeving. Een beproeving, die door God wel ten goede wordt beschikt, maar welke toch voor het vlees zeer onaangenaam was. Jakob en de zijnen zullen, zoals het schijnt, voortaan leven bij de gratie van hun broeder Ezau. Zo moest echter ook hij leren te hebben als niet hebbende; zo werd ook bij hem en de zijnen het geloof beproefd, maar zo is hij ook weer een beeld van de Kerk van Christus, die hier aan deze zijde van het graf in de grond van de zaak slechts geduld wordt door hen, die buiten zijn.

8. En hij zei, het gesprek op de geschenken leidende, die Jakob hem had toegezonden, maar die hij nog niet aangenomen had: Voor wie is u al dit heer, de vijf kudden vee, dat ik ontmoet heb. 1) En hij zei: Om genade te vinden in de ogen van mijn heer, 2) heb ik die uit mijn kudde uitgelezen en voor mij heengezonden.

1. Deze vraag doet Ezau, om te kunnen komen tot de weigering. Ezau wil geen geschenk van zijn broeder ontvangen.

2. Jakob begrijpt de vraag niet, maar geeft een antwoord, alsof Ezau haar uit onbekendheid met de toestand van zaken had gedaan. Het is hem werkelijk om verzoening te doen. Dat geschenk was bestemd om van zijn kant een blijk te geven, dat hij werkelijk vrede en eensgezindheid wil. Zijn geschenk is dan ook niet karig, maar rijk en vorstelijk.

9. Maar Ezau zei: Ik heb veel, 1) mijn broeder! beroof u dus om mijnentwil van het uwe niet, maar het zij het uwe, wat gij hebt! 2)

1. "Ik heb veel." Dit wordt niet gezegd, om er zich op te beroemen, maar om Jakob te doen verstaan, dat voor hem een geschenk van weinig waarde is. Aan de andere zijde doet Ezau

zich ook hier als een natuurlijk mens kennen. Hij zegt niet, dat God hem veel heeft gegeven, gelijk Jakob zo-even aan de gunst van God toeschreef, dat hij zo rijk terugkeerde.

2. Duidelijk straalt hierin door, dat Ezau hier zinspeelt op de moeite, welke Jakob doorstaan heeft. Hij wil niets hebben van hetgeen Jakob zo zuur verdiend heeft. Jakob mag en moet het zelf houden.

10. Toen zei Jakob: Och neen! weiger het mij niet! Indien ik nu genade in uw ogen gevonden heb, zo neem mijn geschenk van mijn hand; daarom, omdat ik uw aangezicht gezien heb, als had ik Gods aangezicht gezien, 1) en gij welgevallen aan mij genomen hebt; in uw aangezicht heeft zich voor mij de vriendelijkheid Gods afgespiegeld.

1. Deze uitdrukking klinkt zeer vleiend, maar heeft deze goede zin, dat Jakob in de vriendelijkheid van zijn broeder weer een volkomen bewijs van de vriendelijkheid Gods jegens zich gezien heeft. (Job.33:26; Psalm. 11:7).

De kanttekenaar geeft de zin aldus weer: "Alsof hij zei, gelijk de Geest Gods de mens zeer verkwikt, alzo ben ik door deze uw minnelijke en vreedzame ontmoeting zeer vermaakt; houdende deze voor één zeker teken van Gods genade te mijwaarts, alsof God zelf mij zo vriendelijk verschenen ware." Jakob spreekt hier uit, dat de vriendelijke ontmoeting van Ezau voor hem de bevestiging is van de belofte, in de vorige nacht, hem gedaan.

11. Neem toch mijn zegen, 1) die u toegebracht is, het geschenk, dat tot gelukwensing (1 Samuel 25:27) u gegeven is; daar het God mij genadiglijk verleend heeft, 2) en daar ik alles3) heb; God heeft mij zoveel gegeven, dat ik dit wel ontberen kan; en hij hield bij hem aan, zodat hij het nam. 4)

1. In de middeleeuwen heten de geschenken van de priesters "benedictiones" (zegeningen). In het aannemen van dit geschenk wil Jakob de zekerheid zien, dat Ezau met hem verzoend is.

In het Hebreeuws Brachti, mijn zegen. In gelijke zin wordt het gebruikt in Jozua. 15:19; 1 Samuel. 25:27; 30:26; 2 Kor.5:15; 9:5,6. Het kan hier zowel actief als passief opgevat worden. Actief betekent het dan een zegen, welke van mijn hand u wordt gegeven, en passief: waarin ik gezegend ben (door God). Hoogstwaarschijnlijk moet het in de eerste zin worden opgevat, daar Jakob dadelijk daarop zegt, dat God het hem verleend heeft.

2. Jakob brengt hier in toepassing, wat eeuwen daarna de Apostel van de hoop van de Gemeente op het hart drukt, om uitdelers te zijn van menigerlei genade van God.

3. Maar nog een andere reden heeft Jakob, om Ezau over te halen tot het aannemen van een geschenk, dat met zoveel vreugde wordt gegeven. Wat hij geeft is betrekkelijk gering, vergeleken bij hetgeen hij overhoudt en waarvan Ezau zelfs geen begrip heeft. Jakob is na de worsteling bij Pniël rijker dan de gehele wereld met al haar schatten te samen op één hoop gebracht. Hij bezit, wat de wereld niemand geven kan, hij bezit alles, "daar ik alles heb." Ja, hij bezat God, hij bezat Christus en "Christus is alles" (Col.3:11). Dat kan alleen een kind van

God zeggen. Het is een woord als van Paulus, die zegt: ik vermag alle dingen door Jezus Christus, die mij kracht geeft (Phil.4:13). Hoe rijk maakt toch het geloof in Christus de erfgenamen van Christus, die in en door Hem erfgenamen God zijn!.

4. Nu Ezau ziet, dat het geschenk hem niet alleen wordt aangeboden uit vrees, maar uit ware broederlijke liefde en gulheid, geeft hij toe en neemt het aan. Hij weet nu, dat hij Jakob zou bedroeven, indien hij het geschenk weigerde.

12. En hij, Jakob een liefdedienst willende bewijzen, zei: Laat ons reizen en voorttrekken; en ik zal voor u trekken;
1. om u een veilig geleide te geven, opdat niemand u en de uw op de weg leed doe.

1. Waarom deed Ezau dit voorstel? De gevoelens zijn verschillend. Meent de een, dat het bij Ezau voortkwam uit een soort van wantrouwen jegens zijn broeder, de andere is van gevoelen, dat het voorstel voortkwam uit een gul en vriendelijk gemoed, om n.l. Jakob, tot gids en beschermer te dienen. Wij sluiten ons bij de laatsten aan. Indien toch Ezau hem wantrouwde, had hij niet voorgesteld vooruit te trekken, maar was achteraan gebleven, om voor een onverhoedse aanval van de zijde van Jakob gewaarborgd te zijn.

13. Maar hij, met wijsheid zoekende te verhinderen, dat Ezau met hem in Kanaän kwam, en toch voor zijn broeder de eigenlijke reden bedekkende, zei tot hem; 1) Mijn heer weet, dat deze kinderen teder zijn, en dat ik zogende 2) schapen en koeien bij mij heb, met welke ik zo spoedig niet volgen kan. Voor de kinderen ware wel raad, maar indien men deze zogende maar een dag afdrijft, zo zal de gehele kudde, zo zullen de zogenden en ten gevolge daarvan ook de jongen, sterven.

1. Jakob gevoelt zeer goed, dat dit niet kan en mag. Niet Ezau, maar de Heere God is zijn geleider en beschermer. Hij moet dus een afwijzend antwoord geven, maar doet dit zo hoffelijk mogelijk, en voert een reden aan, die waar is en door Ezau kan verstaan worden en gebillijkt.

2. Jakob is hier het beeld van de goede Herder. Jesaja 40:11).

14. Mijn heer trekke toch voorbij voor het aangezicht van zijn knecht; en ik zal mij op mijn gemak, in korte dagreizen, als leidsman voegen naar de gang van het werk, hetwelk voor mijn aangezicht is, en naar de gang van deze kinderen, totdat ik aan het doel van mijn reis gekomen ben, en van daar bij mijn heer te Seïr kome, 1) om hem te bezoeken.

1. Merk op, dat de rechtgelovigen en werkheiligen niet tezamen kunnen gaan; want de rechtgelovigen gaan in reinheid met stille geest, maar de werkheiligen gaan, vermetel op hun werken, in de werken van God in.

15. En Ezau zei: Laat mij toch tenminste van dit volk, dat met mij is, u bijstellen; deze zullen zich geheel naar uw begeerte richten, zo dat gij niet steeds vooruit behoeft te trekken. En hij

zei: Waartoe dat? 1) ik heb geen geleide nodig; de weg is veilig genoeg. Welke gevaren zouden mij kunnen dreigen (hoofdstuk. 32:1,2):
2. laat mij genade vinden in de ogen van mijn heer, 3) blijf mij slechts vriendelijk gezind, zo is het mij genoeg.

1. Het bewijst de vastheid van de aartsvader, dat hij na de verzoening met Ezau, zich nog door vrees noch door vreugde verleiden laat, om zich met hem te vermengen.

2. Heb ik mijn eeuwig belang in Jezus hand gegeven, zal ik dan ook het mindere Hem niet aanbevelen, en ook ten opzichte van mijn nu nog ongeboren lot bij voorraad roepen: Christus, Christus heeft alles welgedaan! Zo is mijn lot in de beste handen! Was het in mijn hand of in die van mijn vijanden, of in die van mijn beste vrienden onder de eindige wezens, hoe zorgelijk stond dan alles! Aan geen van hen durf ik het één ogenblik toevertrouwen. Mijn Verlosser heeft de bestelling! Nu ben ik gerust!.

3. Het is Jakob niet te doen, om de bescherming van Ezau, maar enkel en alleen, om zijn vriendschap en liefde.

16. Alzo keerde Ezau die dag wederom zijns weegs naar Seïr toe. 1)

1. Of Jakob hem werkelijk daar bezocht heeft, wordt niet gemeld; eerst bij de begrafenis van Izaak vinden wij de beide broeders weer in goede verstandhouding tezamen. (hoofdstuk. 35:29).

Twee zo van elkaar verschillende mensen als Jakob en Ezau, blijven het best vrienden, wanneer zij niet in te veel aanraking met elkaar komen.

Jakob’s handelwijze herinnert ons aan het woord; "zoveel in u is, houdt vrede met alle mensen"; dus ook met de ongelovigen. Ook voor hen moet beleden worden, hetgeen wij tegen hen misdeden; ook hun komt eer toe, waar zij boven ons gesteld zijn. Verre is van Jakob dat hovaardig zijn op de genade, die aan hem geschied is; integendeel die ontvangen genade vernedert hem ook voor mensen.

Och, Heere! ontruk mijn voet aan de strik van satan, geef mij geduld om te verdragen, liefde om de verkeerdheden van anderen te overwinnen, opdat ik over hen zegeviere, niet door toorn, maar door zachtmoedigheid, niet door verwijt, maar door onderwerping, niet door vleselijke wapens, maar door het gebed.

II. Vs. 17-20. Na van Ezau afscheid genomen te hebben, trekt Jakob naar Sukkoth en blijft daar een geruime tijd, waarschijnlijk om van de vermoeienissen van de reis zijn kudden te laten bekomen; vervolgens zet hij zich te Sichem neer, en koopt hij daar van de kinderen van Hemor het stuk land; waarop later het gebeente van Jozef begraven is Jozua 24:32)

17. Maar Jakob van zijn zijde (Vs. 16) reisde aan de oostzijde van de Jordaan in noordelijke richting, naar Sukkoth, naar die streek, van de vlakte Abu-Obeida, waar later de stad Sukkoth

Jozua 13:27; Richteren. 8:4 vv.) lag en hij bouwde een huis voor zich, 1) en maakte hutten voor zijn vee, omtuiningen, met overdekte plaatsen, waar het kon schuilen voor de zonnestralen; daarom noemde hij de naam van die plaats Sukkoth (tenten, hutten).

1. In plaats van een gewone tent, richtte Jakob hier een vaste woonplaats voor zich op. Men heeft het onwaarschijnlijk gevonden, dat hij dit zou gedaan hebben, daar hij naar Kanaän wilde. Men denke echter aan Jakob's harde lot gedurende twintig jaar, aan zijn lange reis die hem heeft afgemat, aan zijn geestelijke strijd. Nu eerst komt hij, na zo lange inspanning, tot het gevoel van behoefte aan rust. Evenals een lang gejaagd wild eindelijk ter aarde neerzinkt, zo laat hij zich te Sukkoth voor enigen tijd neer. Daar schijnt hij ook zijn genezing te hebben afgewacht, waarom het waarschijnlijk, Vs. 18, heet, dat Jakob "behouden" te Sichem aankwam.

Van hier heeft hij zijn vader zeker meermaal bezocht. Zich geheel met diens gezin te verenigen kon hij niet, wegens de menigte van vee en knechten, evenmin daar hij nu tot patriarchale zelfstandigheid gekomen was.

In verband met Vs. 19 kan men ook veronderstellen, dat wat hier in Vs. 17 "huis" genoemd is, slechts een tent was. Een ogenblik geeft de Heere aan Jakob verademing en daar te Sukkoth mag hij enige tijd vertoeven; maar wat Jakob nu gaat doen te Sichem, vaste voet zoeken te verkrijgen, draagt, zoals duidelijk het vervolg van de geschiedenis aanwijst, de goedkeuring van de Heere niet weg.

18. En Jakob kwam, na enige tijd te Sukkoth vertoefd te hebben, behouden 1) tot de stad Sichem (hoofdstuk. 34), welke is in het land Kanaän, als hij kwam van Paddan-Aram; en hij legerde zich in het gezicht van de stad.

1. Of "met vrede." Zó is de wens van Jakob (Genesis 28:21) vervuld.

19. En hij kocht, daar hij zich hier, evenals Abraham een vaste voet in het land verworven had (hoofdstuk. 12:6 vv.)), een vaste woonplaats wenste, een deel van het veld, waarop hij zijn tent gespannen had 1) (waarop hij later zijn tent spande), van de hand van de zonen van Hemor (ezel lastdrager) de vader van Sichem, voor honderd stukken geld. 2)

1. Liever: "waarop hij daarna zijn tent spande." Volgens de overlevering was het gekochte stuk grond de aan de zuidoostelijke zijde van Sichem gelegen vlakte, waar nu nog de Jakobsbron (Johannes 4:6), en, 200 tot 300 schreden noordelijk daarvan, een Islamitische grafheuvel, als graf van Jozef, getoond worden.

2. In het Hebreeuws Kesitah. Een woord, dat ook gebruikt wordt in Jozua. 24:32 en Job 42:11. Een kesitah was een zeker stuk geld, ter waarde van 4 sikkels. De oude uitleggers vertalen het woord door "lam," Vandaar dat sommigen gemeend hebben, dat op dit stuk zilver lammeren waren afgebeeld, of, dat het land betaald werd met lammeren. Ten onrechte echter, omdat dit niet met de gewoonte van de patriarchen overeenkwam (Genesis 23:16, 47:16).

Had Abraham zich een graf of spelonk gekocht, Jakob kocht zich een stuk grond, om er op te werken en te leven.

20. En hij richtte aldaar een altaar 1) op a) en noemde het: El-Elohe-Israël, dat is: de God van Israël is God. 2)

a.Genesis 12:8; 13:4

1. Daarmee heeft Jakob reeds voorlopig zijn belofte (hoofdstuk. 28:20 vv.) vervuld; later volbrengt hij die op de plaats zelf, waar de Heere hem toen verschenen was (hoofdstuk. 35:6 vv.). "Vrede en rust duurt echter niet lang; want nu neigt de dag naar de avond en de duistere nacht daalt neer.".

Toch is er tussen de aankomst in Sichem en de volgende geschiedenis een tussenruimte van ongeveer acht jaar!.

2. Te midden van de heidenen richt Jakob dit altaar op, zowel om zijn dankbaarheid de Heere bekend te maken, van zijn dankbaarheid te getuigen, als om aan de heidenen te verkondigen, dat de Heere alleen de ware God is. Evenwel, de Heere zou hem spoedig doen verstaan, dat, hoewel de bedoeling van zijn knecht goed was, het toch niet overeenkomstig Zijn wil was, dat hij daar bleef.

Of: "de sterke God van Israël". Israël heeft de macht van zijn God ondervonden, die hem te Bethel rouw had beloofd, en die hij te Pniël door gebed had overwonnen.

HOOFDSTUK 34.

HET ONTEREN VAN DINA GEEFT AANLEIDING TOT EEN BLOEDBAD.

I.Vs. 1-23. Dina, Jakob's dochter, vermengt zich met de dochters van het land; wordt door Sichem, de zoon van de koning, onteerd en ten huwelijk begeerd. Haar broeders houden zich, alsof zij met de Sichemitische zich door huwelijken willen verenigen, wanneer deze zich laten besnijden. Sichem overreedt zijn volksgenoten, dat zij dit werkelijk doen.

1. En Dina, de dochter van Lea, die zij Jakob gebaard had (hoofdstuk. 30:21), en die nu de ouderdom van 15 of 16 jaar bereikt had, ging uit, 1) zonder de bescherming van een uit het vaderlijk huis, om de dochters van dat land te bezien 2) en met hen in kennis te komen.

1. Hiermee doet de Schrift duidelijk uitkomen, dat Dina zelf de grote oorzaak is van al het leed, dat straks geschiedt. Het was toch volstrekt geen gewoonte, het streed met alle eerbaarheid, dat een jonge dochter "uitging", tenzij bij hoge plechtigheden en in de uiterste noodzakelijkheid. Overigens was haar plaats in de tent, onder onmiddellijk opzicht van de moeder. Vandaar dat een jonge dochter ook genoemd werd met een woord, hetwelk eigenlijk een verborgene of bedekte betekende, terwijl bij de Chaldeeën een lichte vrouw een uitgaanster werd genoemd.

2. Dina, niet tevreden met het stille leven in het vaderlijk huis, begeert naar de vreemden; onbedachtzaam verlaat zij de tent, verlangende de vrouwen te zien, die de afgoden dienen.

Zij had thuis moeten blijven, gelijk de Apostel (Tit.2:5) beveelt; want ook de maagden moeten, gelijk de gehuwde vrouwen, bewaarsters van het huis zijn.

Nieuwsgierigheid is bij de vrouwen een groot kwaad, dat menigeen ten val gebracht

heeft. Wie niet nat wil worden moet de drup mijden.

"Te bezien," in de zin van: te bezoeken. Het was Dina te doen, om onder de dochters des lands speelgenoten te vinden, niet in aanmerking nemende, dat dit tegen de wil des *heren was. Zij zal toen hoogstens zestien jaren oud geweest zijn. Wellicht ook slechts even twaalf.

2. Sichem nu, de zoon van Hemor, de Heviet, de landvorst, van wie Jakob het stuk grond gekocht had (hoofdstuk. 33:19), zag haar, en hij nam ze, voerde haar weg, en lag bij haar, en verkrachtte ze. 1)

1. Welk een schande, wanneer grote en machtige heren daar zij aan hun medeburgers een voorbeeld van een kuise en eerbare wandel moesten geven, hen in goddeloosheid voorgaan!

In de betekenis van het woord ligt het uitgedrukt, dat hij haar geweld aandeed.

Dina is een ernstig waarschuwend voorbeeld voor alle jonge lieden, die tot die leeftijd zijn gekomen; dat zij door onervarenheid, zowel als door de ontwakende macht van de zinnelijkheid aan de verleiding blootgesteld zijn. Bijzonder gevaarlijk is het, wanneer jeugdigen, die in het huis van vrome ouders aan Christelijke tucht en ingetogenheid gewoon zijn, opeens, zonder opzicht, in de grote wereld komen, en alzo onder invloed van de geest, die in deze wereld heerst, en te midden van de verleidingen, die bijzonder bij feestelijke gelegenheden bestaan. De mening, dat de zodanige, door de tucht, onder welke zij tot hiertoe stonden, en door het gevoel voor het goede, en de afschuw van het schandelijke, waaraan zij vroeg gewoon zijn geworden, voor verleiding zouden beveiligd zijn, is geheel onjuist. Integendeel, vooral wanneer zij van nature goedaardig zijn, is de schone schijn van de verborgen lust van deze wereld des te meer meeslepend, en, gelijk de ervaring leert, worden zulke in ingetogenheid opgevoede jongelingen en jonge dochters des te vreselijker in al de ijdelheden en boze lusten in gesleept; des te meer drinken zij met volle teugen uit de beker van de lusten, die de wereld hun biedt, even alsof zij, wat tot hiertoe verzuimd en hun onthouden werd, opeens willen inhalen.

3. En zijn ziel kleefde aan Dina, Jakob's dochter: en hij had de jonge dochter lief, en sprak naar het hart van de jonge dochter, belovende haar tot vrouw te zullen nemen.

Mozes duidt hier aan, dat Sichem niet zo tot hoererij was vervoerd, dat hij, haar eenmaal misbruikt hebbende, haar nu ook verachtte, wat bij gemene, wellustelingen het geval is. Want hij verkoos haar tot echtgenote en weigert zelfs niet zich te laten besnijden, opdat hij haar als vrouw zou bezitten. Ofschoon hij dus Dina vrijwillig en waarachtig liefhad, had hij toch tegen haar, wegens gebrek aan matiging zwaar gezondigd. Dat van Sichem gezegd wordt, dat hij naar het hart van de jonge maagd sprak, betekent, dat hij haar vriendelijk toesprak, opdat zij door zijn liefkozingen zich tot hem voelde aangetrokken, waarop volgt, dat hij geweld gebruikt heeft, toen zij weigerde en tegenstribbelde.

4. Sichem, die zijn trouwbelofte werkelijk meende, sprak ook tot zijn vader Hemor, zeggende: Neem mij deze dochter tot een vrouw; 1) en daar deze toestemming gaf (Vs. 6,8) behield hij Dina aanstonds in zijn huis (Vs. 26).

1. De zonde, door Sichem bedreven, is niet van die aard, als die wij van Ammon in 2 Samuel. 13:1 vv. lezen; "maar, hoewel het goed gedaan is, wanneer men de jonge dochters, die men onteerd heeft, weer door een huwelijk met toestemming van de ouders tot eer zoekt te brengen," zo is de daad toch een daad van hoererij, waarop Gods toorn rust, gelijk zo gemakkelijk bij al die uit noodzakelijkheid gesloten huwelijken op te merken is; "het is toch altijd de paarden achter de wagen spannen."

5. Toen Jakob hoorde, dat hij zijn dochter Dina, die niet terugkeerde van haar heimelijke tocht naar Sichem, verontreinigd 1) had, zo waren zijn zonen met het vee in het veld; en Jakob zweeg, 2) hij wilde niets verrichten, noch het aan iemand meedelen, totdat zij kwamen; hij wilde eerst met hen, die, volgens de toenmalige zeden, mede een woord in de zaak van hun zuster spreken mochten (hoofdstuk. 24:29 vv.), raadplegen wat hier moest gedaan worden.

1. "Verontreinigd." Ditzelfde woord wordt ook gebruikt (Psalm. 79:1) voor de tempel, welke door de heidenen was betreden en geschonden. Jakob ziet dus niet alleen op de lichamelijke zonde, maar ook op de geestelijke; dat zijn dochter door een heiden zich was toegeëigend en geschonden. Daarom is zijn ziel ontroerd, daar hier als het ware een dubbele zonde heeft plaatsgehad.

2)"Jakob zweeg." Om tweeërlei reden. En uit bedachtzaamheid, om na te denken, wat hen in deze te doen stond, èn omdat hij zijn eigen zonde kende. Bovendien waren zijn zonen, die naar de wetten van het oosten in de eerste plaats geroepen waren, om de hoon te wreken, ver van huis.

6. En Hemor, de vader van Sichem, ging uit tot Jakob, naar diens buiten de stad gelegen tent (hoofdstuk. 33:18,19), om met hem over de begeerte van zijn zoon te spreken.

7. En de zonen van Jakob kwamen van het veld, als zij dit hoorden, en waren tegenwoordig, toen Hemor zich bij hun vader bevond, en het smartte deze mannen. De smart ging bij deze jongelingen, die van 19 tot 21 jaar oud waren, spoedig in hevige toorn over, en zij ontstaken zeer, niet alleen, omdat de rechten van de gastvrijheid smadelijk geschonden waren, maar ook, omdat hij een dwaasheid, 1) een misdaad in Israël, 2) aan de geheiligde persoon van de in verbond met God staande Patriarch gedaan had, Jakob’s dochter beslapende, hetwelk alzo niet zou, niet mocht gedaan worden. 3)

1. In het Hebreeuws Neballah, afgeleid van een werkwoord Nabal, dat wel "slap zijn" betekent, maar ook "dwaas doen", "goddeloos handelen." Vandaar de betekenis dwaasheid in de zin van goddeloze daad, ongerechtige daad. Meermalen komt in het Oude Testament dat woord in die betekenis voor, o.a. Richteren 19:23, 24 en 2 Samuel. 13:12.

Nog tegenwoordig geldt bij de Arabieren de stelregel, dat een man door de ontering van zijn vrouw niet zozeer gekrenkt wordt, als de broeders door die van hun zuster; want van zijn vrouw kan de man scheiden, en dan is zij zijn vrouw niet meer, maar de vader en de broeder kunnen het niet van hun dochter en zuster.

2. De zonen van Jakob noemen voor het eerst met deze geestelijke naam, die van hun vader, zijn huis. Zij voelen dus de heiligheid van hun familie. De grote tegenstelling van Israël en Kanaän is voor hen duidelijk geworden.

3. Beter vertaald: "wat niet had mogen geschieden." Calvijn laat deze woorden slaan op de gezindheid van de zonen van Jakob, die bij zichzelf besloten hadden, om deze hoon niet te dulden en zegt dan: waarom laten zij de zaak niet liever over aan God, die deze belediging niet ongewroken zal laten. Ons past het te zwijgen en de straf, die niet in onze macht gesteld is, aan Zijn oordeel over te laten. Het komt ons voor, dat deze uitdrukking met de zondige daad zelf in verband staat.

8. Toen sprak Hemor met hen, zeggende; om hun toorn te stillen: De ziel van mijn zoon Sichem is verliefd op uw dochter, 1) de dochter van uw huis, geeft hem haar tot een vrouw.

1. Met tedere kiesheid verzwijgt de grijze vader de zonde van zijn zoon en treedt met het voorstel voor de dag, om haar zijn zoon tot een vrouw te geven. Alles wil hij doen, om het begane onrecht weer goed te maken. Daarom treedt hij op als smekeling, hij, de vorst van het land, tegenover een vreemdeling als Jakob.

9. En verzwagert u met ons; geeft ons uw dochters, en neemt voor u onze dochters.

Hemor komt hier met het voorstel, om een verdrag van staatkundige aard te sluiten, door burgerlijke verhoudingen nodig geworden.

10. En woont met ons, niet meer als vreemdelingen, maar als de onzen, en het land zal voor uw aangezicht zijn; woont en handelt daarin en stelt u tot bezitters daarin. Wij willen u graag als de onzen beschouwen en u gelijke rechten met ons geven.

Voor zichzelf somt hij geen enkel voordeel op, of bedingt iets, wat op burgerlijke wijze tot schade van Jakob of zijn zonen zou kunnen strekken. Alle voordelen komen aan de zijde van de aartsvader. En toch, indien het verdrag wettig gesloten was, indien die burgerlijke verhoudingen van kracht waren geworden, dan waren Jakob en de zijnen van de lijn afgeweken; dan hadden zij zich vermengd met de heidenen en het plan van God in Abrahams roeping te voorschijn getreden, was verijdeld.

11. En Sichem, die tegelijk met zijn vader, of spoedig daarna mede was binnengekomen, zei tot haar vader en tot haar broeders: Laat mij genade vinden in uw ogen, en geeft mij uw dochter tot vrouw; en wat gij tot mij zeggen zult, wat gij noemen zult als voorwaarde, zal ik geven.

12. Vergroot zeer over mij de gewone eis omtrent de bruidsschat en het geschenk 1) voor u (hoofdstuk. 24:53), en ik zal geven, gelijk als gij tot mij zult zeggen; geeft mij slechts de jonge dochter tot een vrouw.2)

1. De bruidsschat was voor de jongedochters en het geschenk voor de moeder en de broeders. Van kopen is ook hier volstrekt geen sprake.

2. Alles wijst erop, dat Sichem hartstochtelijk Dina tot vrouw begeert.

13. Toen antwoordden Jakob’s zonen aan Sichem en Hemor, zijn vader, bedrieglijk, 1) evenals wilden zij het voorstel aannemen, terwijl hun hart op wraak bedacht was, en spraken, (omdat hij Dina, hun zuster, onteerd had).

1)Nauwelijks is Jakob Israël geworden, of de Jakobsaard treedt bij zijn zonen te voorschijn, en dit is des te erger, omdat zij roemen op Israël.

Het begin van de trouweloze daad wordt hier verhaald. Want, daar zij, meer van wraakzucht dan van toorn brandende, tegen de gehele stad willen woeden en zij tegen het gehele volk niet opgewassen zijn, bedenken zij een nieuwe list, opdat zij hen, door hun wonden verzwakt, in

één slag kunnen vernietigen. Daar er toen bij de arme Sichemieten geen kracht tot verweer was, was het meer een slachting dan een moord, hetwelk voor de zonen van Jakob de grootte van de misdaad nog vermeerdert, omdat zij aan niets denkende, slechts hun wraakzucht willen koelen. Zij verontschuldigen zich, dat omdat zij van de overige volken zijn afgescheiden, zij hun vrouwen niet aan onbesnedenen mogen geven. Hetwelk nu wel waar was, indien zij dit werkelijk bedoelden, maar met de heilige naam van God bedekken zij hun valsheid; ja de dubbele ontheiliging toont dat zij schelmen zijn. Want de besnijdenis woog hen niet zo zwaar, maar op dit ene is al hun aandacht gespannen, hoe zij die arme mensen op laffe wijze zullen te pakken krijgen. Vervolgens alsof iemand, nadat hij van de voorhuid was bevrijd, nu ook terstond tot de Kerk was overgegaan. En hiermee verontreinigen zij het symbool van het geestelijk leven, door zonder onderscheid en zonder wettige termen hen, die buiten staan tot hun gemeenschap toe te laten. Daar echter hun veinzerij een goede kleur heeft, moet men goed nagaan wat zij zeggen. Dit n.l., dat zij voor zich schandelijk zouden handelen, indien zij hun zuster aan een onbesneden man gaven. Ook dit is waar, indien maar de waarborgen voldoende waren. Want omdat zij het teken van God in hun vlees dragen, was het hun niet geoorloofd met ongelovigen zich te vermengen. Zo ook scheidt onze Doop ons van de ongelovigen, opdat het voor een ieder, die zich met hen vermengt, tot een teken van schande zou zijn.

14. En zij zeiden tot hen: Wij zullen deze zaak niet kunnen doen; dat wij onze zuster aan een man geven zouden, a) die de voorhuid heeft, want dat ware ons een schande.

a.Genesis 17

15. Doch hierin zullen wij u ter wille zijn, zo gij wordt gelijk als wij, dat onder u besneden worde al wat mannelijk is.

16. Dan zullen wij u onze dochters geven, en uw dochters zullen wij ons nemen, en wij zullen, gelijk gij voorstelt, met u wonen, en wij zullen tot één volk met u zijn.

17. Maar zo gij naar ons niet zult horen, om besneden te worden, zo zullen wij onze dochter, desnoods met geweld, nemen, en wegtrekken 1) uit dit oord, waar men ons zulk een schande heeft aangedaan.

1. Hier blijkt weer, met hoeveel waarheidsliefde, en hoe onpartijdig de Heilige Schrift de zaken voorstelt. Hemor en zijn zoon tonen een bijzondere goedaardigheid en beminnelijkheid; Jakob’s zonen daarentegen handelen met list en wreedheid. Dit is hetzelfde verschil, als wij vroeger tussen Ezau en Jakob opmerkten (hoofdstuk. 33:4-15). Maar daar, evenals hier, blijkt het, dat God noch door de natuurlijke beminnelijkheid van de wereldse mensen zich laat misleiden, noch zich door de verkeerdheden van Zijn begenadigden van de weg, die Hij eenmaal met hen ingeslagen heeft, laat afbrengen.

Dina vertoefde, zoals hier blijkt, nog altijd in het huis van Hemor.

18. En hun woorden waren goed in de ogen van Hemor, en in de ogen van Sichem, Hemors zoon. Wegens hun godsdienstige lauwheid (Openbaring. 3:15 vv.) was het hun geheel onverschillig zulk een gewoonte te volgen, daarom stonden zij aanstonds de eis toe, niet vermoedende, hoe die onverschilligheid zou gestraft worden.

19. En de jongeling vertoogde (vertoefde) niet, deze zaak te doen, en zich te laten besnijden; want hij had lust in Jakob's dochter; en hij was geëerd boven allen uit zijn vaders huis; hij was de bijzondere lieveling, daarom volgden alle mannelijke leden van het gezin zijn voorbeeld. Nog ontbrak echter dit, dat ook de overige Sichemieten de vorstelijke familie navolgden.

20. Zo kwam Hemor en Sichem, zijn zoon, tot hun stadspoort (hoofdstuk. 23:3; 19:1) en zij spraken tot de mannen van hun stad, zeggende:

21. Deze mannen, Jakob en zijn zonen, zijn vreedzaam met ons; daarom laat hen in dit land wonen en daarin handelen, en laat het land (ziet, het is wijd van begrip, van omvang voor hen en hun kudden) voor hun aangezicht zijn tot gebruik; wij zullen ons hun dochters tot vrouwen nemen, en wij zullen onze dochters aan hen geven, opdat wij tot één volk worden, hetwelk ons groot voordeel aanbrengen zal (Vs. 23).

22. Doch hierin zullen deze mannen ons ter wille zijn, dat zij met ons wonen, om tot één volk te zijn: als al wat mannelijk is, onder ons besneden wordt, gelijk als zij besneden zijn. 1)

1. Het zondigst was, dat Jakob's zonen het heilig verbondsteken tot een zo schandelijk middel voor hun wraak verlaagden. En toch was het een edele kern, die zich zo zondig ontwikkelde.

2. Waarom zouden wij die voorwaarde niet vervullen? Hun vee, en hun bezitting, en al hun beesten, zullen die niet van onze zijn? Zullen die niet onze jeugdige staat, 1) die nog zoveel uitbreiding behoeft, ten goede komen alleenlaat ons hun ter wille zijn, en zij zullen met ons wonen,
2. en een volk met ons worden.

1. Ten tijde van Abraham bestond de stad Sichem nog niet; in hoofdstuk 12:6 is alleen van een plaats Sichem sprake; misschien was Hemor de stichter van de kleine staat, en noemde hij die (hoofdstuk. 4:17) naar zijn lievelingszoon.

2. Hemor is een treurig voorbeeld van een ontrouwe en zelfzuchtige bestuurder, die, onder voorwendsel van algemeen nut, zijn eigen voordeel en belang zoekt, en alzo zijn onderdanen en burgers wil bedriegen.

Onder het vooruitzicht van groot tijdelijk voordeel stellen de landvorsten hun stam de samensmelting voor met de hun vreemde volksstam van Abraham. Schijnbaar geschiedt dit tot nut van het volk en in het algemeen belang, dat, naar de rede van Hemor te oordelen, daardoor zeer gebaat zou worden. Zo gaat het, wanneer zinnelijkheid en hartstocht en zedelijkheid en volksbelang het roer van staat moeten besturen. Persoonlijke belangen en

familieaangelegenheden treden dan in de plaats van het algemeen belang, en voor de zedelijke beginselen van een gezond en rechtvaardig regeringsbeleid komen dan handigheid en zorgvuldig bedekte eigenbaat. De begeerte en zonde van de vorst is dan de drijfveer en de spil van het volksleven.

24. En zij hoorden naar Hemor, en naar Sichem, zijn zoon, die hun de zaak in zulk een voordelig licht wisten voor te stellen, allen, die door zijn stadspoort uitgingen; en zij werden besneden, al wat mannelijk was, allen, die door zijn stadspoort uitgingen.

II. Vs. 25-31. Op de derde dag, toen de Sichemieten aan de wondkoortsen nederlagen, overvielen hen Simeon en Levi en doodden alle mannen; vervolgens kwamen hun broeders, plunderden de stad en maakten vrouwen en kinderen tot hun gevangenen. Jakob ontstelde over die gruwelijke daad van zijn zonen en vreesde daarvan kwade gevolgen; zij beriepen zich op hun vermeend goed recht.

25. En het geschiedde op de derde dag 1) toen zij in de smart waren en daardoor onbekwaam, om zich te verdedigen, zo namen de twee zonen van Jakob, Simeon en Levi, broeders van Dina, die op deze tijd gewacht hadden, en, alleen om dit plan ten uitvoer te brengen; dit voorstel hadden gedaan; een ieder zijn zwaard, en zij kwamen, vergezeld van hun gewapende knechten, stoutelijk in de stad, 2) daar zij wisten, dat de Sichemieten voor geen aanval bezorgd en tot verdediging niet in staat waren, en zij doodden al wat mannelijk was, allen, die door zijn stadspoort uitgingen.
3)

2. De dag van de wondkoorts. Volwassenen moeten na de besnijdenis in bed liggen en drie

dagen rustig gelaten worden; de genezing volgt dikwijls eerst na 35 of 40 dagen.

2)"Stoutelijk," in de zin van: "Onbeschaamd," driest.".

Of: "zij overvielen de zorgeloze stad.".

3. Op merkwaardige wijze komt deze Sichemitische "bloedbruiloft" van het Joodse fanatisme, in alle trekken met de Parijse bloedbruiloft overeen.

Niemand van de lezers zal er zijn, of hij verbaast zich er over, hoe onmenselijk en vloekwaardig deze daad is. Eén had er gezondigd en deze had zich beijverd, de belediging door zeer vele weldaden weer goed te maken. De wreedheid van Simeon en Levi is echter niet eerder voldaan, dan wanneer zij de gehele stad hebben uitgemoord. En onder voorwendsel van een verbond, zetten zij zich tegen vrienden en gastheer in volle vrede tewerk, als in volle oorlog tegen vijanden niet gehandeld wordt. Hieruit zien wij, hoe meedogend God met dat volk heeft gehandeld, omdat hij uit de nakomelingen van deze bloeddorstige man en misdadige vrijbuiter zich de Priesters heeft gekozen. Hieruit zien wij ook, dat Mozes niet spreekt als uit vlees en bloed, maar als orgaan van de Heilige Geest en als Heraut van de Hemelse Rechter. Want hoewel hij een Leviet was, heeft hij zijn eigen geslacht niet gespaard, maar niet geaarzeld om zijn stamvader met een eeuwigdurende eerloosheid te merken. Het is

niet twijfelachtig of de Heere heeft hierdoor opzettelijk goddeloze en ongewijde mensen de mond willen snoeren.

26. Zij sloegen ook Hemor, en zijn zoon Sichem, op wie zij, als de schender van hun familie-eer, in het bijzonder gedoeld hadden, dood met de scherpte van het zwaard; 1)en zij namen Dina uit Sichems huis; want deze had hij, na de schending (Vs. 2) bij zich gehouden, en zij gingen van daar, na alzo aan hun wraakzucht voldaan te hebben.

1. Het listig karakter van Jakob is bij Simeon en Levi in sluwheid, en de ijver voor de hoge roeping van het uitverkoren geslacht in kwaadaardigheid ontaard. "De gebeurtenis toont ons in een voorbeeld al de dwalingen, tot welke het geloof aan de hoge voorrang van Israël, wanneer het door vleselijk gezinde mensen ruw opgevat wordt, in de loop der geschiedenis gehad heeft.".

2. De zonen van Jakob, kwamen over de verslagenen, en plunderden de stad, 1) zodat zij volkomen wraak oefenden, omdat zij hun zuster verontreinigd hadden.2)

1. Niet tevreden met de moord vieren zij hun wraakzucht bot, door ook de stad te plunderen. "Zij kwamen over de verslagenen" lezen wij, d.w.z.: Gelijk in oorlogstijd soms de doden en gewonden naakt werden uitgeschud, zo doen nu ook deze bloeddorstige mannen.

2. De zonen van Jakob gaan van de stelling uit, dat, omdat de inwoners van Sichem de belediging, hun zuster aangedaan, niet hebben verhinderd, zij er evenzeer schuldig aan staan als de eigenlijke bedrijver ervan.

28. Hun schapen en hun runderen, en hun ezelen, en hetgeen dat in de stad, en hetgeen dat in het veld was, namen zij.

29. En al hun vermogen, en al hun kleine kinderen, en hun vrouwen, voerden zij als gevangenen weg, en plunderden deze, en al wat binnenshuis was.

Wat was er, naar bovenstaande geschiedenis te oordelen, van Jakob’s nakomelingen geworden, indien de goddelijke genade hen op deze weg aan zichzelf had overgelaten?.

Ongetwijfeld hebben zij ook toen de afgoden of afgodsbeelden van de Sichemieten meegenomen. Hiermee wordt dan tevens verklaard, waarom Jakob straks het bevel geeft, om de vreemde goden weg te doen.

30. Toen zei1) Jakob tot Simeon en tot Levi, die, naar huis gekomen, hem hun vermeende grote daden verhaalden: Gij hebt mij beroerd, door mij stinkende te maken, door mij in een kwade reuk te brengen, onder de inwoners van dit land, onder de Kanaänieten en onder de Ferezieten; en ik ben, in vergelijking met hen, weinig volk in getal, zo zij zich tegen mij verzamelen, om wraak over de vermoorde Sichemieten te nemen, zo zullen zij mij slaan, en ik zal verdelgd worden, ik en mijn huis.

1. Mozes verklaart, dat deze daad door de heilige man is veroordeeld, opdat niemand zou menen, dat hij enig deel in het plan heeft gehad. Hij verwijt zijn zonen, dat zij hem bij de inwoners van het lands stinkende hebben gemaakt, dat is, zo hatelijk hebben gemaakt, dat niemand hem langer kan uitstaan. Ingeval de naburige volken samenspannen, zal hij onmachtig zijn, om hen te weerstaan, daar hij slechts een kleine macht tegenover hun groot getal kan stellen. Bij name noemt hij de Kanaänieten en Feresieten, die door geen belediging behoefden aangezet te worden, maar uit hun eigen reeds meer dan genoeg gezind waren, om hem schade te berokkenen.

Het schijnt vreemd, dat Jakob, hier alleen spreekt over de gevolgen van hun misdaad en hen niet een ernstige berisping geeft over hun handeling. Jakob is echter zo door de daad getroffen, zo verward, dat hij voor het ogenblik door de angst voor de gevolgen zijn zonen niet bestraft. Straks op zijn sterfbed zal hij hen doen voelen, hoe diep hij hun daad heeft verafschuwd.

31. En zij zeiden: Zou hij dan met onze zuster als met een hoer doen? 1)

1. Zij behouden het laatste woord, maar Jakob spreekt het allerlaatste op zijn sterfbed.

2. Deze geschiedenis kan als bewijs strekken, hoe wonderbaar God dit hoopje volk bewaarde voor vermenging met de heidenen. Ook dit hoofdstuk heeft alzo een ruime mate van onderwijzing.

Uit deze vraag wordt duidelijk, dat de broeders geroepen waren, volgens de gewoonte in het oosten, om de eer van hun zuster te wreken.

HOOFDSTUK 35.

STERFGEVALLEN IN JAKOB'S GEZIN.

Vs. 1-15. Terwijl Jakob bezorgt is over de gevolgen van de moord, door zijn zonen aan de Sichemieten gepleegd, ontvangt hij bevel van God, om naar Beth-El te gaan, en daar zijn vroegere belofte (hoofdstuk. 28:19 vv.) te vervullen. Hij doet uit zijn huis alle overblijfsels van het heidendom weg, en komt behouden met de zijnen te Beth-El aan. Daar volbrengt hij zijn belofte; begraaft Debora, de voedster van Rebekka, en ontvangt weer een openbaring van God, die zijn naam Israël vernieuwt, en de drievoudige belofte van de patriarchale zegen bevestigt.

1. 1) Daarna,2) na de moord te Sichem (hoofdstuk. 34), zei God tot Jakob, om hem en zijn huis te beschermen tegen het gevreesde gevaar (hoofdstuk. 34:30), maar ook om hem zijn belofte (hoofdstuk. 28:20 vv.) te herinneren: Maak u op, trek op naar Beth-El, 3) en woon aldaar; en maak daar een altaar die God, a) die u verscheen b) toen gij vluchtte voor het aangezicht van uw broeder Ezau. 4) Ik heb alles getrouw gedaan, wat Ik u beloofde, daarom wordt het tijd, dat gij doet, wat gij toegezegd hebt, en Ik zal u weer veilig geleiden, evenals Ik u voor Ezau in bescherming heb genomen.

a.Genesis 28:12,13 b) Genesis 27:43

1. Men zou als opschrift boven dit hoofdstuk kunnen schrijven: De bekering van de bekeerde.

2. Mozes verhaalt, dat, toen Jakob in de uiterste moeilijkheden verkeerde, God hem op het rechte ogenblik verscheen. Maar zo toont hij ook in de persoon van één man aan, dat God Zijn Kerk, die Hij eenmaal omvat heeft, nooit laat varen, maar voor haar heil zorg draagt. Zo dikwijls wij deze en dergelijke plaatsen lezen, treft het ons, dat de Voorzienigheid Gods ook, wanneer zij het meest schijnt te slapen, voor ons heil werkzaam is.

Jakob had wel degelijk een opwekking van Gods zijde nodig om uit zijn toestand te komen. Alles wat hij tot hiertoe ondervonden had, was reeds opwekking geweest, had moeten dienen, om het hem duidelijk te maken, dat niet Sichem de plaats van rust was. Maar Jakob had nodig een eigen woord van de Heere. Duidelijk beeld van de gelovige. De omstandigheden, de wederwaardigheden, de onheilen, kunnen boden van God zijn zonder dat men het merkt, maar als de Heere het Woord op de geweten bindt door zijn Geest en Hij door dit Woord het licht voor de ziel doet opgaan, over hetgeen te beurt valt, dan zal door de gelovige gezien en gekend worden, wat Gods heilig doel is. Jakob had wel in Sichem een altaar opgericht, maar toch, niet Sichem, maar Beth-El moest de plaats van de bestemming zijn. Sichem was gekochte grond. Beth-El was beloofde grond.

3. Het heen wijzen van Jakob naar Beth-El is een bewijs, dat de gelovige gemeente zich moet scheiden van de toestand, waarin het fanatisme haar gebracht heeft. Jakob moet, hetgeen hij in Sichem verworven heeft, prijsgeven. De goddelijke Voorzienigheid weet verschillende

bedoelingen te verenigen, die dan aan één hoofddoel ondergeschikt zijn. Het hoofddoel is hier de vervulling van Jakob's oude belofte, daarmee wordt zijn verwijdering uit Sichem verbonden; evenzo de reiniging van zijn huis van de schuld van het fanatisme en van de afgoderij. Hiermee is tevens gezegd, dat Jakob voor veel leed zich zou gevrijwaard hebben, wanneer hij ijveriger ware geweest in de vervulling van zijn belofte.

4. Hiermee wil God Jakob wijzen op de belofte, door Hem te Beth-El gedaan, maar ook op de gelofte door Jakob zelf gedaan.

2. Toen zei1) Jakob, die, in plaats van aanstonds na zijn terugkomst naar Beth-El te gaan, tien jaar te Sukkoth en Sichem vertoefd had, tot zijn gezin, en tot allen, die bij hem waren, niet slechts tot zijn vrouwen en kinderen, maar ook tot zijn dienstknechten en dienstmaagden: Doet weg de vreemde goden, 2) die in het midden van u zijn, die gij uit Mesopotamië medegebracht (hoofdstuk. 31:19) en tot hiertoe onder u geduld hebt, en reinigt u, door heilige wassingen, en verandert uw kleren;
3. verwisselt de, deels met het bloed van de Sichemieten bezoedelde, deels uit hun huizen geplunderde goederen, tegen andere.

1. Hier wordt beschreven, hoe stipt Jakob heeft gehoorzaamd. Want hij aarzelt niet na Gods stem gehoord te hebben, of overlegt eerst bij zichzelf, waarvoor dit alles nodig is, maar terstond maakt hij zich tot de reis gereed, nadat hij het bevel heeft ontvangen. En om te tonen, dat hij God gehoorzaamde, verzamelde hij niet alleen zijn bezittingen bij elkaar, maar zuivert ook zijn huis van de afgoden. Indien wij toch God tot ons deel willen hebben, moeten wij alle hinderpalen uit de weg ruimen, welke Hem, op welke wijze dan ook, van ons verwijderen.

2. Niet alleen waren de vreemde goden uit Haran meegenomen, maar door de plundering van Sichem waren er vele in het bezit van Jakob's gezin gekomen.

3. De vermaning geschiedt tot uitwendige belijdenis van berouw. Jakob wil, dat zijn huisgenoten die zich vroeger verontreinigd hebben, door verandering van klederen, hun nieuwe reinheid zullen tonen. Met hetzelfde plan en doel, is na het maken van het gouden kalf, het volk door Mozes bevolen, hun sierlijke klederen uit te trekken. Met dit onderscheid echter, dat het volk, na de sierlijke kleren afgelegd te hebben, als smekeling zijn schuld in een vuile en onaanzienlijke kleding moest belijden. Hier liet Jakob echter de kleren veranderen, opdat wie bezoedeld waren geweest, als nieuwe mensen voor de dag zouden komen. Het doel was echter hetzelfde: opdat zij door deze uiterlijke daad zouden leren, hoe groot de zonde van afgoderij was. Ofschoon dus het berouw een innerlijke deugd is en in het hart zetelt; was deze uitwendige handeling volstrekt niet overbodig. Wij weten toch, hoe de mensen als het ware onvatbaar zijn voor het zich over de zonde te mishagen, indien niet door vele prikkels zij daartoe gebracht worden. Vervolgens heeft de eer van God er belang bij: dat de mensen hun schuld niet alleen inwendig verfoeien, maar integendeel daarvan in het openbaar getuigen. De gehele zaak komt hier dus op neer: ofschoon God hem niets bepaalds bevolen had, omtrent het doen reinigen van zijn huis, maar alleen hij een altaar op te richten zo heeft hij toch een zuivere gehoorzaamheid aan God voorgestaan, door alle mogelijke hinderpalen op te heffen;

en dat hij dit gedaan heeft, daar de noodzakelijkheid zelf om Gods hulp te zoeken hem daartoe heeft gedwongen.

Door al te grote toegeeflijkheid jegens Rachel, heeft Jakob het afgodische in zijn huis geduld; het is daarom ook niet te verwonderen, dat hij zoveel leed van kinderen ondervinden moest. Dina's heengaan naar Sichem, de moord door Simeon en Levi, Rubens zonde, waren zij misschien niet voorgekomen, zo Jakob meer getrouw was geweest en vroeger dit bevel had gegeven? Nu, na zoveel ondervinding, wordt hij sterker ook tegenover Rachel; temeer moet hij nu daartoe overgaan, omdat God hem bevolen heeft naar Beth-El te gaan. Een dankfeest voor zijn behoud kan hij niet houden, zonder dat er boete gedaan is. Zonder heiliging komt men tot het offer niet. Indien wij God willen loven, zo moet verootmoediging en verwijdering van het kwade voorafgaan. Daarom ging bij Israël aan het Loofhuttenfeest, de grote Verzoendag vooraf, en bereidt zich de Christen voor het Avondmaal door schuldbelijdenis, gelijk de Goede Vrijdag aan het Paasfeest voorafgaat.

De Christelijke kerk kan dwalen, en makkelijk tot bijgeloof gebracht worden; maar godzalige opzieners moeten de dwalingen erkennen en afschaffen, en kerken en huizen daarvan reinigen, en de gemeente tot Gods Woord terugbrengen.

Inwendige hartsvernieuwing moet altijd zichtbaar zijn, door uitwendige verandering van leven. De uitwendige verandering moet beeld zijn van de inwendige. Jakob maant hier tot beide, zowel tot afstand van de uitwendige zonde als tot het aandoen van het nieuwe leven.

3. En laat ons, 1) wanneer wij ons zo van al dat zondige hebben geheiligd, ons opmaken, en optrekken naar Beth-El; en ik zal daar een altaar maken die God, die mij antwoordt ten dage van mijn benauwdheid, en met mij geweest is op de weg, die ik gewandeld heb. 2)

1. Het geloof in zijn koninklijke verhevenheid zien wij in Abraham, het geloof in zijn diepte, stilte, verborgenheid, zien wij in Izaak, maar het geloof in zijn worsteling en zijn strijd, zien wij in Jakob. Jakob was een geplaagd en gedrukt man al zijn dagen. Doch wie Gods rechte wegen krom maakt, die ziet al zijn wegen krom gemaakt; want God laat zijn tuchtroede het meest voelen aan zulke kinderen, die zich op schadelijke wegen begeven hebben. Trouwens de Abrahams zijn te allen tijde zeldzaam geweest; de Jakob's vele. Onder de aartsvaders moest ook een Jakob zijn, een arm zondaar, de slechtste, de meest tegenspoedige, gedrukte en verdrukte, maar ook de gezegendste, de meest begenadigde, opdat arme zondaren, als wij, troost zouden hebben uit de Schrift, ook door Jakob. Nauwelijks toch is er een nieuwe ellende over Jakob gekomen, of hij ontvangt een nieuwe openbaring van Gods heerlijkheid.

Er komen in het leven van de natiën, van de gemeenten en ook van de bijzondere gezinnen tijdstippen, waarop het een heilige plicht voor de leiders en hoofden wordt de hun toevertrouwde zielen te bepalen bij de hoge ernst van de tijd en van hun roeping in en tegenover die tijd. Dan zijn er de boet- en bededagen, waarop allen worden op- en samengeroepen, om met elkaar Gods aangezicht te zoeken en Hem te naderen met verbreking van de harten. Gelukkig het volk, gelukkig het gezin, waar de leidslieden ook in die zin hun roeping en verantwoordelijkheid begrijpen. Dan en daar zullen deze, hoewel anders meer

gelijk Jakob stille en zwijgende karakters, ook als Jakob openlijk uitkomen voor hetgeen zij wensen en nodig achten voor het heil van allen.

2. Op drieërlei wijze predikt Jakob hun zijn God. In de eerste plaats als de Grote Hoorder van het gebed, ten tweede, als de Grote Beschermer en Uitredder van de zijnen; en ten derde, als de Getrouwe God.

4. Toen gaven zij Jakob al die vreemde goden, die in hun hand waren, en de met spreuken en toverformules beschreven oorsierselen, 1) die aan hun oren waren, en Jakob verborg ze onder de eikenboom, 2) de Terebint, die in het Terebintenbos bij Sichem is.

1)Oorspansels werden tot allerlei bijgelovige gebruiken gebezigd. Men schreef daarop tovertekenen en toverspreuken, om de schadelijke invloed van de klanken van de boze geesten af te wenden.

2. Misschien dezelfde, in wiens schaduw eens Abraham zijn tent opgeslagen had (hoofdstuk. 12:6), bij welke onder Jozua de Ark van het Verbond stond, (Jozua 24:26)), en die, nog ten tijde van de Richteren, de hoge eik, of de eik Meonenim heet (Richteren. 9:6,37). De Terebint is een hoge, altijd groene boom met sterke stam en vele takken, met een ruwe bast en glinsterend groene bladeren; zij draagt noten in de vorm van druiven, die de echte terpentijn opleveren. Zij bereikt evenals onze eiken, een zeer hoge ouderdom.

Ongerijmd schijnt het dat Jakob de afgodsbeelden begroef onder de eik en ze niet weer vernietigde of verbrandde, zoals wij lezen van Mozes, ten opzichte van het gouden kalf en van Hiskia ten opzichte van de koperen slang.

Wellicht dat Jakob van plan is geweest, deze afgoden later weer op te graven, om het goud of zilver tot andere doeleinden te gebruiken.

5. En zij reisden, nadat de reiniging volbracht was, naar Beth-El heen; en Gods verschrikking, a)een van God gewerkte schrik, was over de steden, die rondom hen waren, zodat zij de zonen van Jakob niet achterna jaagden, hoewel zij de overmacht hadden, en alzo gemakkelijk de moord van de Sichemieten hadden kunnen wreken.

a.Exodus 23:27; 2 Kronieken 14:14

Het was alsof een plotselinge en onverklaarbare vervaardheid de inwoners van het land had aangegrepen; zodat zij, hetgeen niet uit natuurlijke oorzaken verklaard kon worden, door een bovennatuurlijke vrees met werkeloosheid geslagen, Israël en diens zonen veilig lieten gaan. Van een dergelijke "verschrikking" door God tot middel van behoud beloofd of verwekt, lezen wij ook nog in Exodus. 23:27; 2 Kron.14:14; 17:10. Steeds staat zij in verband met een, bepaald aldus bedoelde, uitredding van de Heere, die Zijn volk wonderbaarlijk uitkomsten geeft.

Twee zaken zijn hier overal op te merken. Vooreerst, dat de Heere, als zijn kinderen Zijn wil volbrengen en in zijn geboden wandelen, hen begenadigt met zijn Goddelijke genade; en ten tweede, dat Hij dan zelfs hun vijanden met hen verzoent of voor hen in toom houdt. Jakob werd hierdoor verzekerd van de gunst van God.

6. Alzo kwam Jakob met zijn gezin behouden te Luz, hetwelk is in het land Kanaän (dat is Beth-El), hij en al het volk, dat bij hem was, de knechten en maagden en al het vee.

Hier wordt ons meegedeeld, wat het gevolg was van hetgeen in het vorige vers wordt meegedeeld. Door de bijzondere genade van God behield Jakob alles, wat hij bezat. Zo leerde hij bij voortduring uit de hand van God te leven en door de kracht van God te blijven leven!.

7. En hij bouwde aldaar, in plaats van de daar dertig jaar geleden opgerichte steen (hoofdstuk. 28:18), een altaar, 1) en noemde die plaats El-Beth-El (God van Beth-El): want God was 2) hem aldaar geopenbaard, toen hij voor zijn broeders aangezicht vluchtte.

1. Het bouwen van een altaar was gevolg van Jakob’s ootmoedige dankbaarheid en opvolging van het bevel van God. (Psalm. 116:14).

2. In het Hebreeuws Nigloe, waren geopenbaard. Het meervoud staat hier in plaats van het enkelvoud. Hoogstwaarschijnlijk, omdat de Heere God hem daar was verschenen als aan het hoofd van de engelen.

8. En Debora, 1)de voedster van Rebekka, stierf, spoedig na de aankomst te Beth-El, en zij werd, onder veel rouw van de familie, begraven onder aan Beth-El, onder die eik die hij noemde Allon Bachuth, of Klaageik (Richteren. 2:1-4,5; 1 Samuel. 10:3) naar de aldaar gemaakte klacht bij haar begrafenis (hoofdstuk. 23:2; 50:10 vv.)

1. Debora (dat is "honingbij", een schone naam voor een oude dienstbode) was vroeger met Rebekka naar Kanaän getrokken (hoofdstuk. 24:59), na de dood van haar meesteres, waarschijnlijk naar Haran tot Jakob gekomen en sedert die tijd in zijn huis gebleven. "Ik houd het er voor, dat deze Debora een wijze en godzalige Matrone geweest is, en door het gezin als een grootmoeder beschouwd is, die Jakob gediend en geraden heeft, en dat deze in groot gevaar en in bezwaren zich menigmaal door haar heeft laten toespreken en vertroosten; want de vrouwen, wanneer zij de godzaligheid liefhebben, hebben gewoonlijk ook bijzondere genade, om kinderen te vertroosten en hun smarten te verzachten; het gesprek van vrouwen beweegt dikwijls de mensen meer, dan dat van mannen.

De vermelding van de dood van Debora is niet zonder gewichtige reden, evenmin als haar dood zelf zonder grote oorzaak, toentertijd plaatsvond. Debora staat hier als een beeld van trouwe zorg en grote liefde voor het huisgezin, waaraan zij verbonden is. Maar met haar dood wordt ook voor Jakob een band verbroken, die hem nog bond aan het heidense Syrië. Ook straks sterft Rachel, zij, die in haar hart nog vasthield aan de goden van haar vaderland.

De oude Debora is in Jakob's huis in ere gehouden, gelijk het aan oude getrouwe dienstboden toekomt. Zeker was zij een godzalige vrouw, daar zij waarschijnlijk, omdat zij niet tot Ezau, maar tot het volk van God wilde behoren, tot Jakob gekomen was.

Op de meester rust nog een andere verplichting tegenover zijn dienstboden, dan het tellen van het bedongen loon; van de dienstbare wordt nog iets anders gevorderd dan het werktuiglijk verrichten van haar arbeid; en naarmate het Christelijk beginsel in onze familie doordringt, zullen billijkheid en hoogachting in woord en gedrag onder ons heersen. Schoon is het deze koninklijke familie te zien, die het niet beneden zich acht, haar menselijk gevoel in het storten van tranen over het verlies van een trouwe dienstmaagd te tonen.

9. En God verscheen 1) Jakob wederom, als hij van Paddan-Aram gekomen was, evenals Hij hem dertig jaar geleden op zijn reis daarheen verschenen was (hoofdstuk. 28:10), nu ook weer in zichtbare gedaante bij dag (Vs. 13), en Hij zegende hem, 2)stelde hem, nu al het afgodische uit zijn huis verbannen was, op plechtige wijze tot de drager van de goddelijke belofte.

1. Dit is een tweede verschijning na zijn komst in Kanaän. De eerste had te Sichem plaats gehad, te tweede te Beth-El.

2. Te Sichem had Jakob niets dan ellende doorleefd en nauwelijks is hij te Beth-El, of wij lezen, dat de Heere hem zegende. Het is niet onverschillig waar de gelovige zich bevindt. Alleen in de gedoden weg en op de door God gewilde plaats wordt hij door Hem gezegend. De zegen is drieërlei. Eerst geeft of bevestigt Hij hem de nieuwe naam, ten tweede belooft Hij hem een talrijke nakomelingschap en ten derde bevestigt de Heere hem de belofte omtrent Kanaän.

10. En God zei tot hem: Uw naam is van nature Jakob (Genesis 25:26; 27:36, en gij zijt het weer geworden door het behouden van die afgoderij, terwijl ook uw zonen uw gezin hebben bezoedeld (hoofdstuk. 34:13 vv.)); maar nu gij uw huis hebt gereinigd en Mij uw belofte hebt betaald, is dat alles voorbij, a) uw naam zal voortaan niet meer Jakob genoemd worden, maar, gelijk Ik u reeds vroeger gezegd heb, Israël zal uw naam zijn, omdat gij door boete en geloof het ingedrongen verderf van u hebt gedaan, en vernieuwd zijt geworden in de geest van uw gemoed; en hij noemde hem Israël. 1)

a.Genesis 32:28; 2 Koningen. 17:34.

1. In die twee namen, Jakob en Israël, zou niet alleen de gehele geschiedenis van Jakob's nakroost, maar ook die van de kerk, ja van ieder gelovige liggen; Jakob in de strijd; Israël in de overwinning; zondaar van nature; overwinnaar van God door de genade. Evenwel Israël bleef zich ook nog "Jakob", en God zich nog altijd "de God van Jakob" noemen, ten blijke dat Jakob nog altijd een zondaar, en God nog altijd de God van zondaren bleef.

Hier hebben wij de bevestiging van de belofte bij het veer Jabbok gedaan. De Heere geeft niet alleen beloften, maar bevestigt deze ook door woord en daad beide.

11. Voorts zei God, aan de vernieuwde naam ook vernieuwde zegen, en de aan Abraham gegeven beloften tot hem: a) Ik ben God, de Almachtige! 1) wees vruchtbaar en vermenigvuldig! Een b) volk, ja een hoop volken zal uit u worden, en c) koningen zullen uit uw lendenen voortkomen.2)

a.Genesis 17:1; 28:3; 48:3 b) Genesis 17:6, 16 c) MATTHEUS. 1:6

1. Eerst noemt God zijn naam en dan schenkt Hij de belofte van zijn nakomelingschap. Altijd gaat de Heere opvoedend met Zijn volk te werk.

2. Hiermee worden niet alleen aardse koningen bedoeld, maar ook geestelijke. De Costa zegt dan ook daaromtrent, dat "God hem hiermee wees op die geestelijke rij van koningen, die uit Israël zouden geboren worden, met de Koning der koningen, Christus aan het hoofd."

12. En dit land, dat Ik aan Abraham en Izaak gegeven heb, dat zal Ik u geven; en aan uw zaad na u zal Ik dit land geven. 1)

1. Als God aan Jakob verschijnt, is dit om hem te zegenen: nooit vernemen wij een verwijt. Als Jakob in zijn zonde is, verbergt de Heere Zich voor hem, of straft hem door veel aards lijden. Zo is de vraag beantwoord, waarom Jakob niet eerder deze bezegeling van de belofte ontvangen heeft, en tevens de vraag omtrent onszelf, waarom er zo weinig gemeenschap met God, zo weinig toenemen in genade is. Broeders! wij willen huis en hart doorzoeken, en alle afgoden nemen, en ze diep, zeer diep begraven.

13. Toen voer God van hem op, in die plaats, 1) waar Hij met hem gesproken had.

1. Beter vertaald: "Op dezelfde plaats". Op deze verschijning vestigt Jakob aan de avond van zijn leven nog eens de aandacht.

14. En Jakob, die, in plaats van de opgerichte steen (hoofdstuk. 28:18), een altaar gebouwd had, stelde weer een opgericht teken op in die plaats, waar Hij met hem gesproken had, een opgericht stenen teken; 1)en hij stortte daarop een drankoffer van wijn, en goot olie daarover.2)

1. Dit opgericht teken was blijk zowel van zijn vroomheid als van zijn dankbaarheid en moest dienen om zijn nakomelingschap aan deze bijzondere verschijning te herinneren.

2. In Numeri 15:5 wordt wijn als drankoffer voorgeschreven. Hier giet Jakob olie over de steen tot drankoffer. Jakob vervult hierdoor zijn gelofte, welke hij vroeger de Heere had gedaan.

15. En Jakob noemde die plaats, alwaar God met hem gesproken had, bij vernieuwing Beth-El, daar die naam als opnieuw uit zijn gemoed voortkwam, dat geheel vol van deze goddelijke openbaring was.

Voor de derde maal noemt Jakob deze plaats met die naam, om door die herhaalde naamgeving van zijn zijde het verbond en de verbondszegeningen te aanvaarden.

II. Vs. 16-29. Jakob reist van Beth-El naar Efratha; op weg daarheen sterft Rachel, bij de geboorte van haar tweede zoon Benjamin. Hij richt zijn tent op aan de overzijde van de toren van Eder; daar bevlekt Ruben het vaderlijk bed. Jakob komt met zijn twaalf zonen te Mam bij Hebron; daar begraaft hij met Ezau zijn vader Izaak.

16. En zij reisden na enige tijd van Beth-El waaraan God volgens Zijn bevel hen niet voor altijd had willen binden, maar slechts totdat hij zijn belofte volbracht had; en er was nog een kleine streek land, ongeveer een uur, om tot Efratha, (het vruchtbare), of Bethlehem, te komen; en Rachel, die na 16 jaar voor de tweede maal zwanger was geworden, baarde, 1)en zij had het hard in haar baren.

1. De wens, die zij bij de geboorte van Jozef had uitgesproken, dat God haar nog een zoon zou schenken, kwam nu, na 16 jaar, in vervulling, maar bracht haar de dood.

Wie kan haar woorden tot Jakob vergeten, toen Lea meer dan eenmaal moeder geworden was: "Geef mij kinderen, of ik sterf! Haar wens werd haar toegestaan; zij baarde een zoon en later nog een zoon; maar aan de voldoening van het eerste deel van haar gezegde; verbond zich nu ook de vervulling van het tweede deel. "Uw wil geschiede" is het voegzaamst gebed.

17. En het geschiedde, als zij het hard had in haar baren, zo zei de vroedvrouw tot haar, 1)om haar moed in te spreken: Vrees niet, want deze zoon zult gij ook hebben! uw kind is weer een zoon!

1. Wij weten, dat de ouders zeer begerig waren naar nakomelingschap en voornamelijk naar mannelijk zaad. Dat daarom Rachel voor deze troost geen oren heeft, daaruit kunnen wij opmaken, dat zij zeer door smart werd terneergedrukt. Zij is dus onder de pijnen bezweken, niet anders dan een smartelijke baring en de smarten die ermee samengingen, ten deel hebbende. Waardoor zij er toekomt, om haar zoon die naam te geven, hetgeen Jakob echter later veranderd heeft. En de verandering van naam toonde genoeg aan, dat volgens zijn oordeel, de dood bij zijn vrouw die treurige gemoedsgesteldheid heeft verwekt, waardoor zij haar zoon een verkeerd en schandelijk merkteken heeft toegevoegd. Maar de treurigheid, welke onze zinnen zo bepaalt bij de ongunstige omstandigheid, mag ons niet zo ondankbaar maken, dat de weldaden God ons niet opvrolijken of ten minste iets er toe bijbrengen, om de smart te matigen.

18. En het geschiedde, als haar ziel uitging (want zij stierf), dat zij zijn naam de naam van het pasgeboren jongske, noemde Ben-Oni 1) (zoon van mijn smart); maar zijn vader noemde hem, opdat de naam van het kind hem niet een altijd nieuwe herinnering aan het verlies van zijn moeder zijn zou, Benjamin, 2) dat is zoon van mijn rechterhand, want de man van de hoop beloofde zich, nog geluk en vreugde aan dit kind te zullen beleven, hoe diep hem ook de dood van zijn liefste vrouw terneerdrukte.

1. In deze naamgeving ligt iets, dat ons herinnert aan het woord van de wijze koning van Israël, dat de uitgestelde hoop het hart krenkt. Jarenlang had zij gewacht op de eerste zoon, en nu waren er weer vele jaren voorbijgegaan. Lea, de door haar benijdde, had haar verre overtroffen in het getal zonen, en nu zij weer moeder zal worden, kost de geboorte van het kind haar het leven. Rachel is een vrouw, wier hoop eigenlijk alleen op dit leven is gesteld, en nu haar dit leven ontvliedt, in de naamgeving van haar kind de gedachte van opstand tegen de Heere uitspreekt.

2. De naam Ben-oni was niet de naam van de wanhoop, maar van een smartelijk gevoel van overwinning. Uit haar doodslijden komt deze verlangde lichaamsvrucht voort. Daarom noemt Jakob hem: "Zoon van mijn rechterhand;" "steun en vreugde van mijn ouderdom. Ieder de Heere geheiligd kind is een Ben-oni en Benjamin tevens; Ben-oni in Adam, Benjamin in Christus.

Zwangere vrouwen mogen zich, haar dood wel voor ogen stellen, en dit tot haar overgave aan God laten dienen.

19. Alzo stierf Rachel, 1) onder het kruis, dat aan de vrouwen opgelegd is; en zij werd begraven aan de weg naar Efratha, hetwelk is Bethlehem 2) (huis van het brood).

1. Rachel sterft na Benjamin’s geboorte (met wie het twaalftal van Jakob’s zonen vol is); even als het Oude Verbond de ogen moet toedoen en in het graf nederdalen, zodra het Christus gebaard heeft.

Dat God Jakob zijn meest geliefde vrouw ontneemt, is zeker om hem zijn al te grote gehechtheid te ontnemen; gelijk de Heere meermalen de zijnen gaven ontneemt, die zij misbruiken.

Met Rachels dood wordt wederom een tijdvak uit Jakob’s leven afgesloten. Met haar werd ten grave gedragen al wat hij als jongeling en man met de eerste en reine hartstocht van de oprechte en onbaatzuchtige liefde had liefgehad. Zij was de geliefde van zijn beste jaren, haar behoorde zijn hart, aan haar dienst had hij de beste van zijn levensjaren gewijd, voor haar had hij met blijdschap smaad en vernedering gedragen; onder de zwaarste arbeid was de gedachte aan haar zijn zoetste vertroosting geweest. Om harentwille, voor haar en met haar zou hij alles hebben willen lijden, had hij ook veel geleden, en nu was zij niet meer. Nu stond hij met zijn kind in de arm, de laatste rest van hun innige en ongeveinsde liefde, bij het stoffelijk overschot van de beminde zijner jeugd.

2. Bethlehem is een zeer merkwaardige plaats in de Heilige Schrift. Vreugde en smart. Lijden en verlossing predikt het ons. Hier, en straks door David’s geschiedenis. Niet het minst echter door de geboorte van de Christus, welke gevolgd werd door de gruwelijke kindermoord.

20. En Jakob richtte een gedenkteken op boven haar graf:
1. dit is het gedenkteken van Rachels graf tot op deze dag.
2. (1 Samuel 10:2 Jer.31:15)

1. Van Abraham lezen wij, dat hij Sara beweende, van Jakob lezen wij niet, dat hij dit deed ten opzichte van Rachel. Niet alleen, dat hij de Heere zweeg, maar ook had hij geen tijd, om de dagen van rouw in stille en eenzame droefheid door te brengen. Daarom vergeet hij haar niet, maar stelt een opgericht teken boven haar graf, opdat de nakomelingschap altijd zou weten, waar zijn meest geliefde vrouw begraven lag.

2. De gestorven lichamen van de vromen zal men niet wegwerpen, als die van de redeloze dieren, maar ze eerlijk ter aarde bestellen, opdat wij daardoor onze hoop betuigen, die wij op de opstanding van de doden hebben.

Op de langzaam opklimmende hoogte, welke zich naar het noordoosten van Wady Ahmed verheft, staat in het midden te Kubbet Rahil (Rachels graf) een klein vierkant stenen gebouw met een koepel; daarin is een graf in de gewone Islamitische vorm. Dit gebouw is niet oud en thans zeer verwaarloosd en vervallen; maar de juistheid van de overlevering, welke op deze plaats Rachels graf stelt, kan niet in twijfel getrokken worden, daar zij door het Bijbels geschiedverhaal genoegzaam ondersteund wordt.

"Tot op deze dag," d.w.z. tot op de dag, waarop deze geschiedenis werd te boek gesteld, of ten tijde van de hernieuwde samenbrengen en vergelijking van de oudtestamentische boeken onder Ezra.

21. Toen vertrok Israël 1) van de plaats, waar hij Rachel begraven had, en hij spande zijn tent op de overzijde van de, tot bescherming van het vee dienende en zuidelijk van Bethlehem gelegen, Migdal-eder of toren van de kudde.

1. Voor het eerst wordt hier Jakob door de Schrijver "Israël" genoemd. Dit is niet zonder betekenis en bedoeling. Israël is de nieuwe naam, is de naam van de wedergeboren Jakob. Voor Jakob begint er een nieuw tijdvak. Door de dood van Rachel is de laatste band met zijn leven in eigen kracht en sterkte doorgesneden.

Hij kan niet op de plaats blijven, waar de schat van zijn hart hem door de dood is ontvallen; zo dikwijls hij het graf zou aanzien, zouden hem de ogen van tranen overvloeien en hem een bloeddruppel van het hart vallen. Om het leed te kunnen vergeten en zijn hart des te beter te overwinnen, verandert hij van woonplaats.

22. En het geschiedde, als Israël in dat land een tijdlang woonde, dat Ruben, de eerstgeborene, een man van een lichtzinnig, maar aan de andere zijde van een goedaardigkarakter (hoofdstuk. 37:21,29; 42:37) heenging, en lag bij Bilha, zijn vaders bijvrouw 1) (hoofdstuk. 30:1-7), en Israël hoorde het, 2) en zweeg, maar sloot hem van het eerstgeboorterecht uit (hoofdstuk. 49; 1 Koningen 6:1,2). En de zonen van Jakob, 3) die slechts van een staf voorzien (hoofdstuk. 28), uit het vaderlijke huis te Berséba was gegaan, waren, nu hij zich bij Hebron bevond, twaalf, (hoofdstuk. 29:30-31; 24; 35:16-18; 1 Cor.2:1)

1. Evenals (hoofdstuk. 34:2 vv.) door een vreemde een dwaasheid aan Israël gedaan was, zo hier door een eigen zoon. Mozes noemt Jakob in deze geschiedenis Israël, en toont hierdoor,

dat de duivel aan niemand meer vijandig is dan aan de telgen van God; kan hij henzelf niet ten val brengen, zo schandvlekt hij hun kinderen.

Eerst is hem Rachel ontnomen door de dood, nu wordt hem Bilha, Rachels dienstmaagd, ontnomen door de goddeloze daad van Ruben. Zo moest hem elke herinnering aan zijn huwelijk met Rachel ontnomen worden en moesten alle aardse banden van de zonde losgemaakt, opdat Jakob ook naar buiten werkelijk Israël zou zijn.

2. Mozes doet hier als die schilder, die bij het opofferen van Iphigenia het aangezicht van haar vader bedekte, omdat hij zulk een smart niet uitdrukken kon.

3. Jakob's zonen moeten nog eerst door goddelijke opvoeding Israël's zonen worden.

Het is of Mozes. bewogen door zoveel smart van Jakob, in zijn geest hem wil troosten door op dit twaalftal te wijzen.

23. a) De zonen van Lea waren Ruben, Jakob's eerstgeborene, daarna Simeon, en Levi en Juda, en Issaschar en Zebulon.

b.Genesis 46:8; Exodus. 1:2)

24. De zonen van Rachel: Jozef en Benjamin.

25. En de zonen van Bilha, Rachels dienstmaagd: Dan en Nafthali.

26. En de zonen van Zilpa, Lea's dienstmaagd: Gad en Aser. Deze zijn de zonen van Jakob, die hem geboren zijn in Paddan-Aram, 1) of, evenals Benjamin, nog vóór dat hij van daar in het vaderlijke huis met de zijnen teruggekeerd was.

1. Van de boom van het Semitische geslacht, aan hetwelk de belofte gegeven was (hoofdstuk. 9:26), wordt een enkele tak (Abram) afgesneden en in een andere grond (Kanaän) geplant; daar slaat hij onder de verzorging van de hovenier van zijn wortel (Izaak) in de grond, wordt van de wilde loten (Ismaël en Ezau) gereinigd; wast zo tot een enkele stam (Jakob) op en vertakt zich dan in twaalf sterke takken.

Niet zonder diepe betekenis zijn voorzeker de in de bijbel meermalen terugkerende getallen. Reeds komen in de Scheppingsgeschiedenis de getallen drie, zeven en tien (hoofdstuk. 1:26; 2:2) en het 10 maal herhaalde: "God sprak" voor; zij zijn de eeuwig geldende grondgetallen van de in de wereld gelegde en in haar levende goddelijke wiskunde (bij de vorming van de kristallen, bijv. In de geschiedenis van het Godsrijk is drie het teken van het goddelijke wezen 1 Johannes 5:7), en vier het getal van de wereld (4 elementen, luchtstreken, jaargetijden enz.) Hiernaar is 7 (3 + 4) het teken van de verbinding van God met de wereld, het verbondsgetal (hfst.9:2; 21:28) daarentegen 12 (3x4) het teken van het verbondsvolk als één geheel, waarvan het midden God is.

Niet zonder bedoeling is de laatste bijvoeging. Het is om duidelijk te doen uitkomen, dat het Jakob's eigen schuld was, dat zijn zonen niet op de beloofde erfgrond waren geboren.

27. En Jakob, nadat sedert zijn wegtrekken uit Sichem ongeveer een jaar verlopen was, kwam tot Izaak, zijn vader, in Mam, te Kirjath-Arba, de hoofdstad (hoofdstuk. 23:2)), hetwelk is Hebron, waar Abraham als vreemdeling had verkeerd, en Izaak; 1) waar zij na verschillende tochten door het beloofde land ten laatste aangekomen waren. a)

a)Genesis 12:1-13,18; 20:1 vv.; 23:2; 25:8-10; 24:62 vv.; 26:1-33; 27:1 vv.

1. Wanneer Izaak naar Hebron getrokken is, wordt niet meegedeeld; misschien toen Ezau van het vaderlijk huis gescheiden was en zich naar het gebergte Seïr gewend had (hoofdstuk. 32:3) Rebekka gestorven en haar voedster Debora naar Haran tot Jakob gekomen was. Tussen dit en hetgeen in de volgende verzen bericht wordt, zijn, volgens de tijdsorde, de gebeurtenissen, in de hoofdstukken 37, 39 en 40 vermeld, in te lassen. Jakob toch was bij zijn aankomst te Hebron 108 jaar oud en leefde met zijn vader 12 jaar te samen. Jozef had bij zijn aankomst zeker reeds zijn 17de levensjaar bereikt, waarin hij door zijn broeders verkocht werd, om vervolgens 13 jaar deels in Potifar's huis, deels in de gevangenis door te brengen.

2. En de dagen van Izaak, wiens betekenis voor het Godsrijk met het terugkeren van Jakob naar het vaderhuis haar einde bereikt had, en wiens levenseinde daarom hier meegedeeld wordt, waren honderd en tachtig jaar; van de drie aartsvaders was hij de oudste, hoofdstuk 25:7; 47:28; 1 Kor.13:13.

De dood van Izaak wordt niet verhaald, omdat hij toen ook werkelijk gestorven is, zoals dadelijk zal blijken uit het verband, maar elders hebben wij gezien, dat het Mozes eigen is, om veeleer het latere als het vroegere te vermelden.

Dat hier de dood van Izaak vermeld wordt, hoewel hij nog de smart van Jakob, omtrent het verlies van zijn zoon Jozef heeft beleefd, is, omdat met de komst van Jakob in het beloofde land en diens optreden, Isaak's levensdoel is bereikt.

29. En Izaak gaf de geest en stierf, 1) en werd verzameld tot zijn volken (hoofdstuk. 25:8) oud en zat van dagen; en zijn beide zonen, die toen 120 jaar oud waren, Ezau, die op het bericht van het nabij zijnde einde van zijn vader van het gebergte Seïr gekomen was, en Jakob, die reeds (Vs. 27) in het bezit van het vaderlijk erfgoed getreden was, begroeven hem in de spelonk van Machpela bij Hebron, waar vroeger Sara en daarna Abraham (hoofdstuk. 23:19; 25:9), evenals nog later Rebekka (hoofdstuk. 49:29-31) begraven waren.

2. Izaak stierf in het jaar 2288 na de schepping, dat is 1712 voor Christus.

HOOFDSTUK 36.

GESLACHTSREGISTER VAN EZAU.

I.Vs. 1-8, Over het lijk van hun vader hebben Ezau en Jakob elkaar nog eens de hand gereikt; vervolgens gaan hun wegen uit elkaar. Eer de heilige geschiedenis Ezau uit het oog verliest, zien wij de goddelijke belofte (hoofdstuk. 25:23) daardoor vervuld, dat zijn nakomelingen zich tot een volk ontwikkelen. Vooraf gaat een kort bericht over zijn vrouwen en kinderen en van zijn vertrek naar Seïr.

1. Dit a) nu zijn de geboorten van Ezau (harige), welke is Edom (rode).

a.1 Kronieken 1:35

Wat ons hier omtrent Ezau en zijn nakomelingschap wordt meegedeeld, dient om ons de zekerheid van Jakob's uitverkiezing duidelijk voor ogen te stellen.

2. Ezau nam, toen hij 40 jaar oud en nog in zijn vaders huis te Berséba was (hoofdstuk. 26:34), zijn vrouwen uit de dochters van Kanaän, namelijk Basmath, of, gelijk zij na haar huwelijk genoemd werd, Ada 1) (sieraad), de dochter van Elon (eik), de Hethiet, en Aholibama 2) (tent van de heilige hoogten), vroeger Judith geheten, de dochter van Channa (genade) de dochter van Zibeon (veelkleurige), de Heviet, (dorpsbewoner).

1. De Oosterlingen hebben vaak verschillende namen, of omdat zij aanstonds meer dan een ontvingen, of omdat zij bij bijzondere gebeurtenissen in hun leven een nieuwe naam aannamen of verkregen. In het bijzonder doen dit de vrouwen bij haar huwelijk, ook wanneer zij voor de tweede maal huwen; zelfs wanneer zij uit de ene dienst in de andere overgaan.

2. Zij verkreeg, later dan Ada, de hierna genoemde zonen, waarom zij eerst in de tweede plaats genoemd wordt, hoewel zij zonder twijfel Ezau's eerste vrouw was.

3. En later, toen hij zag, dat deze dochters van Heth zijn vader en zijn moeder een kwelling van de geest waren (hoofdstuk. 26:35), nam hij (hoofdstuk. 28:9) als derde vrouw Basmath (welriekende) of Mahalath, de dochter van Ismaël, zuster van Nebajoth (verhevene plaatsen).

4. Ada nu baarde aan Ezau Elifaz (wiens sterkte God is), en Basmath baarde Rehuël (vreugde van God).

5. En Aholibama baarde Jehus (verzamelaar), en Jaëlam (bergbeklimmer), en Korah (stoutmoedige). Dit zijn de zonen van Ezau, die hem geboren zijn, toen hij nog in het land Kanaän bij zijn vader woonde (1 Kronieken 1:35).

6. Ezau nu had genomen zijn vrouwen, en zijn zonen, en zijn dochters en al de mensen in zijn huis, knechten en maagden, en zijn vee en al zijn beesten, en al zijn bezitting, die hij in het land Kanaän geworven had, en was, terwijl Jakob nog bij Laban in Mesopotamië diende,

vertrokken naar een ander land, van het aangezicht van zijn broeder Jakob, van Kanaän, dat voor Jakob bestemd was.

7. God bestuurde dit zo, want hun a) have was te veel om samen te wonen; en het land van hun vreemdelingschappen kon ze, als Jakob eens zou teruggekeerd zijn, niet dragen vanwege hun vee.

a.Genesis 13:6

Zij verklaren ons bovendien het groot gewicht van Ezau's vrijwillige scheiding uit het land van de belofte, om te Seïr, te midden van de Kanaänitische inwoners te gaan wonen. Want zie, het drietal verzen (Vs. 6-8), dat ons van dit merkwaardig feit het bericht geeft, is als de vaste kern van dit gehele hoofdstuk. Hierin komt juist de tegenstelling tussen de beide broeders uit, hierin wordt ons de grondtoon van de volgende geschiedenis van Israël en Edom aangegeven. De vrijwillige scheiding van Ezau, van het land van zijn geboorte en uit de nabijheid en gemeenschap met Jakob, komt de Raad van de verkiezing van God openlijk bevestigen en werkt aldus voor Jakob en de zijnen de heiliging van Gods roeping.

Mozes meent niet dat Ezau uit eigen beweging ertoe overgegaan is, om voor zijn broeder te wijken, want hij was een vals en woest mens, die nooit geduld zou hebben, om voor zijn broeder de minste te zijn. Maar Mozes wil hier al de aandacht erbij bepalen, dat het de Goddelijke Voorzienigheid is geweest, waardoor hij tot die ballingschap werd gedwongen, opdat de bezitting open zou blijven voor Zijn knecht alleen.

8. Derhalve woonde a) Ezau op het gebergte Seïr, en nam daar de velden van Edom in bezit, waarheen, gelijk wij in Genesis 32:3 vv. zagen, Jakob bij zijn terugkeer boden zond. Ezau is Edom. 1)

a.Jozua. 24:4

1. Dit wordt hier zo dikwijls herhaald, omdat Edom de gewone naam was van het volk, dat aan Kanaäns zuidelijke grenzen woonde en voor Israël zo hoogst gewichtig was.

II. Vs. 9-30. Uit Ezau's familie komt in Seïr een rij van vorsten of hoofden van stammen voort, die in de plaats van de vorsten van de Horieten treden.

9. Dit nu zijn de geboorten van Ezau, de vader van de Edomieten, die na de Horieten, op het gebergte Seïr, de bergachtige landstreek tussen de Dode Zee en de Elamietische golf woonden.

10. Dit zijn de namen van de zonen van Ezau, die hij mee naar Seïr bracht: Elifaz, de zoon van Ada, Ezau's tweede vrouw; Rehuël de zoon van Basmath, Ezau's derde vrouw.

11. En de zonen van Elifaz, de eerstgeborene, waren: Teman (zuidlander), Omar (aanzienlijkste), Zefo (uitzicht), en Gaëtam (grote vermoeienis), en Kenaz (jager).

12. En Timna (Vs. 22), (ingeslotene) was een bijvrouw van Elifaz, de zoon van Ezau, en zij baarde aan Elifaz: Amalek (buitmaker), de stamvader van de Amalekieten: 1) dit zijn de zonen en kleinzonen van Ada, Ezau's vrouw.

1. De Amalekieten worden reeds in hoofdstuk. 14:7 vermeld; zij bestonden echter ten tijde van Abraham nog niet, maar de landstreek is daar vermeld, gelijk Mozes die met zijn latere bewoners voor zich had. Terwijl zij zich vroegtijdig van de overige Edomieten afzonderden en zich tot zelfstandige volken vormden, namen zij hun hoofdzetel in het zuiden van het gebergte van Juda tegen Kades, breiden zich vervolgens over geheel steenachtig Arabië uit, en kwamen de kinderen van Israël na hun uittrekken uit Egypte vijandig tegemoet. (Exodus. 17:8 vv.).

13. En dit zijn de zonen van Rehuël, Ezau's tweede zoon: Nahath (avondrood) en Zerah (morgenrood), Samma (verwoesting) en Mizza (vrees): dat zijn geweest de zonen, kleinzonen, van Basmath, Ezau's Ismaëlitische vrouw (1 Kronieken 1:36,37).

14. En dit zijn geweest de zonen van Aholibama, dochter van Ana, dochter van Zibeon, Ezau's vrouw, en zij baarde, nadat zijn beide andere vrouwen elk haar zoon gebaard hadden, aan Ezau: Jehus, en Jaëlam en Korah. Van deze worden ons geen zonen genoemd, omdat zij volgens Vs. 18 zelf reeds vorsten werden en ieder van hen zijn eigen stam stichtte.

15. Dit zijn de vorsten van de zonen van Ezau, degenen, die tot hoofden van stammen geworden zijn, deels zonen, deels kleinzonen van Ezau: de zonen van Elifaz, de eerstgeborene van Ezau waren, in zoverre zij eigen stammen stichten: de vorst Teman, de vorst Omar, de vorst Zefo, de vorst Kenaz.

16. De vorst Korah, 1) de vorst Gaëtam, de vorst Amalek: dat zijn de vorsten van Elifaz, in het land Edom, dat zijn de zonen van Ada.

1. Te onderscheiden van Aholibama's zoon.

17. En dit zijn de, eveneens hoofden van stammen geworden, zonen van Rehuël de tweede zoon van Ezau: de vorst Nahath, de vorst Zerah, de vorst Samma, de vorst Mizza: dat zijn de vorsten van Rehuël in het land Edom; dat zijn de zonen van Basmath, de vrouw van Ezau.

18. En dit zijn de zonen van Aholibama, de eerste vrouw van Ezau, die in onderscheiding van de beide zonen van de tweede en derde vrouw aanstonds zelf hoofden van stammen werden, daar zij, later geboren, in een tijd opgroeiden, toen hun vaders macht en aanzien op het toppunt was: de vorst Jehus, de vorst Jaëlam, de vorst Korah: dat zijn de vorsten van Aholibama, de dochter van Ana, de vrouw van Ezau.

19. Dat zijn, van Vs. 9 af, de zonen van Ezau, tezamen 5 zonen en 10 kleinzonen, en dat zijn, van Vs. 15 af, degenen, die van hen tot hoofden van stammen geworden zijn, hun vorsten, tezamen veertien; hij is Edom; Ezau met alle deze stammen wordt Edom genoemd.

20. a) Dit zijn de zonen van Seïr, de Horiet 1) (holbewoner), die met deze zijn nakomelingen vóór de Edomieten inwoners van dat land waren, en aan het gebergte de naam gaven (hoofdstuk. 14:6), totdat Ezau de oorspronkelijke bevolking deels uitroeide, deels in zijn volk inlijfde 2) (Deuteronomium. 2:12,22). Zij zijn deze: Lotan (gesluierde) en Zobal (wandelaar, en Zibeon (Vs. 2) en Ana (Vs. 2).

a.1 Kronieken 1:38

1. Het gebergte van de Edomieten is rijk aan holen, die met enige hulp gemakkelijk tot woningen kunnen ingericht worden. De bewoners van zodanige holen noemt men met een vreemd woord "troglodieten"; ook Lot, toen hij later naar het Moabitische gebergte vluchtte, leidde met zijn beide dochters zulk een troglodieten-leven. (hoofdstuk. 19:30).

2. Het bericht van de overwinningen, die Edom reeds zo vroeg over de talrijke stammen van de uit de Kanaänieten afstammende Horieten behaalde, moest Israël, als het op het punt was in Kanaän te dringen, tot een gelijke strijd met de inwoners van het land bemoedigen.

21. En Dison (gazelle, wilde geit) en Ezer (hulp en Disan= Dison): dat zijn de vorsten van de Horieten, zonen, nakomelingen van Seïr, die vroeger in het land van Edom de heerschappij hadden, totdat zij door de Edomieten werden verdrongen.

22. En de zonen van Lotan waren Hori (holbewoner) en Hemam (verderf); en Lotans zuster was Timna, welke Elifaz, Ezau’s eerstgeboren zoon, zich tot een bijvrouw nam (Vs. 12).

23. En dit zijn de zonen van Sobal: Alvan (onrechtvaardige), en Manahath (rustplaats), en Ebal (kale berg, en Zefo (kaalheid) en Onam (krachtige).

24. En dit zijn de zonen van Zibeon: Aja (steenvalk) en Ana (zangvogel); hij is die Ana, die de muilen1) in de woestijn gevonden heeft, daar hij een mannelijke ezel meteen vrouwelijk paard tezamen had laten komen, toen hij de ezels van zijn vader Zibeon weidde.

1. Het Hebreeuwse woord Jemim is een "hapax legumenon" een woord dat slechts eenmaal voorkomt, waardoor de juiste betekenis moeilijk met zekerheid te zeggen is. Later verbood de wet van Mozes (Leviticus. 19:19) zeer bepaald dieren van verschillende soort te laten samenkomen. Waarschijnlijk betekent echter het woord: "warme bronnen" en hebben wij te denken aan de warme bronnen van Callirhoë, aan de oostelijke kust van de Dode zee; deze zal dan Ana het eerst gevonden hebben, en daarvan de naam Beëri, dat is, "put van water" of "man van bronnen" (Genesis 26:34), verkregen hebben.

De Staten-vertaling geeft "muilen" "muildieren."

25. En dit zijn de zonen van Ana: Dison; en Aholibama, die reeds meermalen als de vrouw van Ezau genoemd is, was de dochter van Ana; misschien leerde hij haar kennen op zijn tochten in het gebergte, die hij van Kanaän ondernam.

26. En dit zijn de zonen van Dison: Hemdan, (zachte), en Esban (inzicht) en Ithran (voortreffelijke) en Cheran (citer).

27. Dit zijn de zonen van Ezer: Bilhan (ingetogene) en Zaävan (onrustige) en Akan (worsteling).

28. Dit zijn de zonen van Disan: Uz (bosman) en Aran (sterke). 1)

1. Wanneer in de hiermee overeenkomende plaats, (1 Kronieken 1:38-42, enig verschil gevonden wordt, zo zijn dit slechts andere vormen, maar dezelfde namen,.

2. Dit zijn, om nog eens hen allen tezamen te noemen, de vorsten van de Horieten: de vorst Lotan, de vorst Sobal, de vorst Zibeon, de vorst Ana.

3. De vorst Dison, de vorst Ezer, de vorst Disan; dit zijn de vorsten van de Horieten, naar hun vorsten in het land Seïr, en aan wier heerschappij de Edomitische vorsten (Vs. 15-18) een einde maakten.

III. Vs. 31-43. De Edomitische vorsten voelden vroegtijdig de behoefte aan een gemeenschappelijk opperhoofd, om de nadelen van de verdeling van hun volk in zoveel stammen te verhoeden. Zo ontwikkelde zich, reeds lang, voordat er in Israël koningen waren, het koninkrijk Idumea. Nu worden de acht eerste koningen opgeteld, waarnaast de verschillende stamhoofden een zekere macht hadden, welke woonplaats zij ten tijde van Mozes hadden, wordt tenslotte nog genoemd.

31. a) En dit zijn de koningen, die geregeerd hebben in het land van Edom, eer een koning regeerde over de kinderen van Israël. 1)

a.1 Kronieken 1:43

2. Mozes bericht hier met zekerheid, dat er nog een koninkrijk in Israël zou opstaan, en dit is wel om de aan Abraham en Jakob gegeven belofte (hoofdstuk. 16:6,16; 35:11), als ook, omdat hij in de geest voorzag, dat tot de ontwikkeling van de gemeente van Israël ook het koningschap behoorde, waarom hij (Deuteronomium. 17:14 vv.) ook reeds een bijzondere bepaling gaf, die op de koning betrekking heeft. Verscheidene door de Heilige Geest verlichte mannen in Israël hebben voor het koningschap de toekomstige Gezalfde van Jehova, de Koning van het eeuwige rijk, en vervolgens ook diens voorloper, de tijdelijke koning op het oog gehad (1Sam.2:10). Het kan dus zo bevreemdend niet zijn, wanneer op deze plaats van de nog toekomstige koninklijke heerschappij zo beslist gesproken wordt. Wanneer nu Ezau’s nakomelingen zoveel vroeger een koning gehad hebben, dan het uitverkoren geslacht, zo is dit slechts naar de gewone ervaring, dat het onkruid veel spoediger opwast dan de tarwe, dat een beschaving of ontwikkeling, op natuurlijke aanleg gegrond, veel spoediger voortgaat, dan die, welke een onder de tucht des Heren en onder Zijn leiding staande gemeente uit de in haar gelegde geesteskrachten te ontwikkelen heeft. De gelovigen behoeven echter aan de kinderen van deze wereld hun snelle, vreugdevolle voortgang niet te benijden: "Israël’s geluk groeide

te midden van doornen langzaam, maar was vastgegrond en eeuwig; Ismaëls en Ezau's daarentegen ging snel op, maar verdween spoedig als een bloem.".

Wij hebben hierbij te bedenken, dat zij, die van het verbond van God zijn uitgesloten, spoedig bloeien, maar om weldra te verwelken, gelijk het gras op de daken wel spoedig opschiet, maar uit gebrek aan diepgaande wortels spoedig verdort. Aan beide zonen van Izaak was de luister beloofd, dat van hen koningen zouden afstammen; nu worden zij eerst onder de Edomieten aangetroffen, en Israël schijnt bij hen achter te staan. Maar de voortzetting van de geschiedenis leert het, hoeveel beter het is, laag bij de grond, diep in de aarde te wortelen, dan terstond van begin af aan voor een ogenblik een spoedig voorbijsnellende heerlijkheid te verkrijgen. Daarom behoeven de gelovigen, waar het met hen langzaam voorwaarts gaat, de snelle, de schitterende vooruitgang niet te benijden, die zij bij anderen ontwaren, want dat bestendig geluk, dat de Heere hun belooft, is van oneindig hogere waarde.

32. Bela (verderf) dan, de zoon van Beor, (fakkel), regeerde in Edom; en de naam van zijn stad was Dinhaba (roofoord of gericht).

33. En Bela stierf, en Jobab 1) (woestijn) de zoon van Zerah (morgenrood), van Bozra a) (vesting), regeerde in zijn plaats.

a.Jesaja. 34:6; 63:1 Jer.49:13 Amos 1:12

1. Deze allen zijn waarschijnlijk koningen geworden tengevolge van een keuze door de stamhoofden; daarom volgt nooit de zoon de vader op, maar altijd een ander, Saul (Vs. 37) is zelfs een buitenlander; daarom heeft ook iedere nieuwe koning zijn eigen residentie; waarschijnlijk de stad, waar hij geboren was. Later waren er ook erfelijke koningen in Edom. (1 Koningen 11:14)

34. En Jobab stierf, en Husam (de snelle), uit het land van de Temanieten (Vs. 11), dat in noordelijk Idumea ligt, regeerde in zijn plaats.

35. En Husam stierf, en in zijn plaats regeerde Hadad (de geweldige), de zoon van Bedad (eenzame), die Midian versloeg in het veld van Moab; en de naam van zijn stad was Avith (puinhopen).

36. En Hadad stierf, en Samla (verberging) van Masreka (wijngaard) regeerde in zijn plaats.

37. En Samla stierf, en Saul (gewenste) van Rehoboth (ruimte) aan de rivier Eufraat (?) aan de mond van de Chaboras regeerde in zijn plaats.

38. En Saul stierf, en Baäl-Hanan (genadige heer), de zoon van Achbor (muis) regeerde in zijn plaats.

39. En Baäl-Hanan, de zoon van Achbor, stierf, en Hadar 1) (tooisel) regeerde in zijn plaats; en de naam van zijn stad was Pahu (geblaat); en de naam van zijn vrouw was Mehetabeël

(God doet wel), een dochter van Matred (verdrijving), de dochter van Mee-zahab (goudrivier).

1. Hadar, van wie hier meer dan van de andere koningen gezegd wordt, is zeker die koning van de Edomieten, aan welke Mozes (Numeri. 20:14 vv.) een boodschap zond, om met hem te onderhandelen over het doortrekken van de kinderen van Israël door zijn land. In de hiermee overeenkomende aanwijzing (1 Kronieken 1:43-50) wordt hij Hadad (niet te verwisselen met Hadad, die tegen Salomo opstond, (1Kon.11:14), evenmin als Saul (Vs. 37) te verwisselen is met de eerste koning van Israël) genoemd, waar ook zijn dood bericht wordt; dat dit niet hier geschiedt bewijst duidelijk, dat het gehele gedeelte, dus ook Vs. 31, van de hand van Mozes afkomstig is.

40. a) En dit zijn de namen van de vorsten, sjeiks of stamhoofden van Ezau, die, toen Mozes schreef, tegelijk met de koning Hadar leefden, naar hun geslachten, naar hun plaatsen, met hun namen, van welke ieder zijn bijzondere stammen zijn woonplaats had en daarnaar genoemd is: de vorst van Timna, een stad die naar Timna (Vs. 12,22) haar naam had; de vorst van Alva (ongerechtigheid), de vorst van Jetheth (nagel).

a.1 Kronieken 1:51

41. De vorst van Aholibama, naar Ezau’s vrouw (Vs. 5,25) genoemd, de vorst van Ela (eikenboom), de vorst van Pinon (duisternis).

42. De vorst van Kenaz, naar de zoon van Elifaz (Vs. 11) geheten; de vorst van Teman, naar een andere zoon van Elifaz (Vs. 11), de vorst van Mibzar (vesting).

43. De vorst van Magdiël (roem van God), de vorst van Iram (stadsgebied); dit zijn de vorsten van Edom, naar hun woningen, in het land van hun bezitting genoemd. De stichter van dit volk van de Edomieten, de stamvader van deze vorsten en koningen, hij is Ezau, de vader van Edom.
1)

1. Waartoe Ezau geroepen is, dat is met hetgeen in dit hoofdstuk verhaald is, bereikt; het geschiedverhaal heeft nu verder uitsluitend met Jakob en zijn zonen te doen. Van Edom wordt nog slechts daar gesproken, waar deze in Israël’s geschiedenis voorkomt.

Dit verhaal omtrent Ezau heeft zeker een groot nut, opdat men zou zien, hoe rijkelijk God Zijn belofte aan hem vervuld heeft (hoofdstuk. 25:23; 27:39,40); deels, opdat Jakob’s nakomelingen mochten weten, hoever de grenzen van Ezau’s nakomelingen zich uitstrekten, gelijk Mozes (Deuteronomium. 2:4,5) het volk van Israël ernstig verbood zich niet aan hen te vergrijpen, behalve wat de Amalekieten betrof (Exodus. 17:14).

"Hij is Ezau, de vader van Edom", dient zowel om de geschiedenis van Ezau’s geslacht te sluiten, als om de geschiedenis van Jakob, welke nu volgt, in te leiden.

HOOFDSTUK 37.

JOZEF WORDT UIT NIJD DOOR ZIJN BROEDERS VERKOCHT.

I.Vs. 1-11. De voorspelling, aan Abraham gedaan, (hoofdstuk. 15:13 vv.), dat het uitverkoren geslacht in een ander land vreemd zou zijn, begint met Jozef vervuld te worden. Hij is een jongeman van 17 jaar vol van voortreffelijke aanleg, met een open oog voor de hogere, onzichtbare wereld; maar hij heeft loutering nodig, daarom baant God hem een weg door de school van lijden en vernedering.

1. En Jakob, nadat hij reeds in hoofdstuk. 35:27 in het land van zijn erfgoed gekomen was, woonde, afgezonderd van zijn broeder, die het gebergte van Edom bezet had (hoofdstuk. 36:6-8), in het land van de a) vreemdelingschap van zijn vader, in het landKanaän, 1) en wel te Mam bij Hebron.

a.Hebr.11:9

1. Mozes bevestigt wat hij vroeger reeds vermeld heeft: dat, na het weggaan van Ezau, het overgebleven land was voor de heilige Jakob, zodat hij de enige bezitter was. Ofschoon ogenschijnlijk hem geen stukje land toekwam, maar hij tevreden moest zijn met de blote aanblik van het land, zo heeft hij zijn geloof geoefend. En Mozes vergelijkt hem bij name met zijn vader, die heel zijn leven lang in dat land als een vreemdeling had geleefd. Ofschoon nu, nadat zijn broeder naar een ander verblijf was verhuisd, Jakob niet weinig had verkregen, wilde de Heere toch, dat die vooruitgang voor zijn ogen verborgen zou zijn, opdat hij geheel op de belofte zou hopen.

2. Dit zijn Jakob’s geschiedenissen, 1) de geschiedenissen van zijn eigenlijk Patriarchenleven, terwijl de vroeger verhaalde gebeurtenissen (hoofdstuk. 28-35) nog tot Isaak’s Patriarchenleven behoren, terwijl diens naam daarbij nauwelijks genoemd is. Jozef, 2) zijnde een zoon van zeventien jaar, weidde de kudde met zijn broeders (en hij was een jongeling, onschuldig en open) met de zonen van Bilha, en de zonen van Zilpa, van zijn vaders vrouwen.
3. Daar Dan en Naftali, Gad en Aser de jongsten waren, wordt Jozef bij hen als gezel gevoegd, om onder hun opzicht het veehoeden te leren. Hier begon hij in ijver voor de eer van het vaderlijk huis reeds het ambt van wachter uit te oefenen; hij nam waar, wat er van zijn broeders gezegd werd; en Jozef bracht hun kwaad gerucht tot hun vader. 4)

1. Men had hier ook een geslachtsregister van Jakob en zijn zonen mogen verwachten, gelijk als zo-even van Ezau. Omdat echter Jakob’s geschiedenis ten nauwste met die van Jozef samenhangt, verhaalt Mozes, de man Gods nu, wat er met Jozef is voorgevallen, om daaruit duidelijk te maken, hoe God, de Heere, én de daden én de gedachten van de mensen aanwendt, om Zijn heilig doel te bereiken. De Costa zegt dan ook zo terecht, dat de geschiedenis van Jozef "de geschiedenis van God is met Jozef." In al de geschiedenissen van de Bijbelheiligen, is voor het door de Geest verlicht en geoefend oog, de gulden draad zichtbaar, welke de Heere God in handen heeft.

2. Jozef is een voorbeeld van Christus; de geliefde van zijn vader, gezonden door de vader tot zijn broeders; de onschuldige verkocht voor twintig zilverlingen, en daardoor hun heer geworden, hun redder en de redder van vreemden, hetgeen hij niet zou geworden zijn, wanneer zij niet, met het doel om hem te verderven, hem verkocht en verworpen hadden. In de gevangenis is Jozef de onschuldige, tussen twee kwaaddoeners, Jezus aan het kruis tussen twee misdadigers; Jozef voorspelt de één geluk, de ander zijn dood bij gelijke toestand. Jezus redt de één en laat de ander in zijn oordeel bij gelijke misdaad. Jozef doet echter niets meer dan voorzeggen, Christus brengt het teweeg. Jozef vraagt degene, die gered zal worden, dat hij hem gedenken zal, als hij in ere gekomen zal zijn; en hij, die Jezus redt, bidt dat Hij van zijn gedenke, als Hij in Zijn paradijs zal gekomen zijn.

3. Men vraagt, waarom Mozes hier zowel, de kinderen van Bilha als Zilpa beschuldigt, daar hij later de zonen van Lea van dezelfde misdaad niet uitzondert. Eén van de zonen, en wel Ruben, was zachter dan alle overigen. Het dichtst hem nabij kwam Juda, die ook zijn eigen vleselijke broeder was. Maar wie was Simeon, wie Levi? Zeker toen zij ouder werden, is het zeer waarschijnlijk, dat zij de aanvoerders zijn geweest. Het vermoeden ligt voor de hand, dat, daar deze uit de bijvrouwen en niet uit de eigenlijke echtgenoten zijn geboren, hun zielen eerder met nijd werden vervuld, alsof de slaafse aard van de moeder op hen was overgegaan.

4. Dit was geen "verklikken", dat steeds uit laaghartig leedvermaak of zucht tot zelfverheffing voortkomt, want Jozef was een edele, godvrezende jongeman, maar de vrucht van een teder geweten, van ijver voor Gods eer en liefde jegens zijn broeders.

Jozef is als een morgenster in Jakob’s huis, waarmee zijn broeders niet te vergelijken zijn. Hij heeft rechtvaardigheid en eerbaarheid bemind, is vol liefde en gehoorzaamheid, jegens zijn vader geweest, zodat hij voor hem niets heeft kunnen verzwijgen, wanneer zijn broeders iets misdreven hadden, waardoor anderen leed was aangedaan, of waardoor op van zijn vaders huis een smaadheid zou kunnen komen.

3. En Israël had Jozef lief, boven al zijn zonen: 1) want hij was hem een zoon uit de ouderdom; hij had hem verkregen, nadat hij lang op een zoon van zijn geliefde Rachel had moeten wachten. Deze voorliefde voor hem nam toe, hoe meer Jozefs edele geest zich ontwikkelde en de godsvrucht zich in hem openbaarde, Jakob toonde ook die voorliefde, en hij maakte hem een veelvervige rok; 2) of, volgens sommige uitleggers, een lang tot aan de handen en voeten reikend opperkleed (2Sam.13:18).

1. Jakob had wel redenen voor zijn voorliefde voor Jozef, en toch was het zeer onvoorzichtig, om die op zulk een in het oog lopende wijze te openbaren. Dit moest noodzakelijk tot wrok en haat leiden bij zijn broeders, in wie de vrees voor God niet woonde.

2. In het Hebreeuws Kethoneth Passiem, een lang afhangend kleed. Luther en onze Statenvertalers hebben het vertaald door veelvervig, bont. Een lang afhangend kleed was het echter, zoals alleen door aanzienlijke werd gedragen. Het hing tot op de enkels van de voeten en bedekte ook nog de polsen van de handen. In dat kleed gehuld stak Jozef boven al zijn broeders in voornaam voorkomen uit. Met dat kleed werd Jozef tot de voornaamste verklaard.

Hij, de oudste van Rachel, was voor Jakob de eerstgeborene, totdat God, de Heere, het hem op Zijn wijze zou duidelijk maken, dat Jakob's gedachten Gods gedachten niet waren.

4. Als nu zijn broeders zagen, dat hun vader hem boven al zijn broeders liefhad, a) haatten zij hem, en konden hem niet vol vrede toespreken. 1)

a.Genesis 49:23

1. Jakob had zeker zelf wel gevoeld, wat het was, minder bij de vader geacht te zijn; toch heeft hij nog niet uit eigen ondervinding geleerd. Het is een karakteristiek teken, dat hatenden de gehate niet vriendelijk groeten, noch in vrede met hem spreken kunnen.

Zij konden hem de gewone vredegroet van Shalom Legaa, vrede zij u, niet toespreken.

5. Ook droomde Jozef een droom, 1) die hij aan zijn broeders vertelde 2) daar deze hem vol van betekenis voorkwam; daardoor wierp Jozef als olie in het vuur, en daarom haatten zij, die in die droom niet zozeer een ingeving van een eerzuchtig hart zagen, maar nu voor een verheffing boven hen (Vs. 11) vreesden, hem nog des te meer. 3)

1. Door die dromen openbaart hem God nu wat geschieden zou, opdat hij later zou weten, dat niets bij toeval was gebeurd, maar wat door Goddelijk besluit vast stond, door allerlei wisselingen op Zijn tijd zou vervuld worden. Aan Abraham was voorspeld, dat zijn geslacht buiten Kanaän als vreemdeling zou verkeren. Dat Jakob naar Egypte zou gaan, dit stond bij de Heere vast. Dat Jozef als heerser over Egypte, ten tijde van de hongersnood, zijn vader met geheel zijn huis tot hulp zou zijn en hem van voedsel voorzien evenzeer. Uit hetgeen hier verhaald wordt, zou niemand iets zodanigs vermoeden. Jakob's zonen spannen samen, om hem te vermoorden, zonder wie zij niet kunnen behouden blijven. Ja, hij, die geroepen was, om hun geluk te verschaffen, wordt geworpen in een kuil en ternauwernood uit de kaken van de dood gered. Tengevolge van verschillende lotgevallen schijnt hij van het vaderlijke huis voor altijd verdreven, daarna wordt hij in de gevangenis als in een tweede graf geworpen, waar hij gedurende een aangeven tijd bijna ten ondergaat. Niets kon dan ook minder geloofd worden, dan dat het gezin van Jakob door zijn hand zou gered worden, daar hij, daarvan afgesneden en ver weggevoerd, zelfs onder de levenden niet meer werd geteld. Want geen hoop op bevrijding restte hem meer. Voornamelijk sedert hij door de schenken werd vergeten, en hij daardoor schijnbaar moest ten ondergaan, tot een altijddurende gevangenschap veroordeeld. Maar God heeft volbracht, ook door zoveel omwegen, wat Hij had vastgesteld.

2. Waarom vertelde Jozef die droom aan zijn broeders. Ongetwijfeld liep daar een weinig ijdelheid onder, al zal hij door de droom en de uitlegging zijn broeders en zijn vader hebben willen overtuigen, dat God met hem iets groots voor had.

3. Door die droom gaat de haat in woede over.

6. En hij zei tot hen, en gaf het door de toon van zijn spreken te kennen, dat zijn hart van zelfverheffing vrij was (Vs. 8): Hoort toch deze droom, die ik gedroomd heb.

8. En ziet, wij waren schoven bindende in het midden van het veld; 1) en ziet, mijn schoof stond op, en bleef ook staan; en ziet, uw schoven kwamen rondom, en bogen zich neer voor mijn schoof. 2)

1. Dat de Patriarchen nevens de veeteelt ook de akkerbouw uitoefenden, bewijst hoofdstuk. 26:12; toch verbouwden zij slechts zoveel, als zij voor hun eigen huishouden nodig hadden.

2. Men merke op, dat de jeugdige Jozef in zijn dromen slechts zijn verhoging, niet de voorafgaande vernedering zag.

Evenals aan het leven van Abraham, vervolgens aan dat van Jakob, een goddelijke belofte, als een thema, voorafgaat (hoofdstuk. 12:1-3; 25:23; 28:13-15) zo ook aan het leven van Jozef. Evenals echter Abrahams hoop lang onvervuld bleef, zo schijnt ook bij Jozef het tegendeel van zijn profetische droom plaats te hebben.

Ik ben niet geschikt om dromen te hebben of deze uit te leggen; ik begeer ook zulk een kennis niet, en heb met God, mijn Heer, een verbond gemaakt, dat Hij mij geen gezichten of dromen zou toezenden. Want ik ben met deze gave tevreden, dat ik de Heilige Schrift heb, die mij overvloedig leert, en alles bericht, wat ik voor dit en het toekomend leven nodig heb. Ik geloof deze Heilige Schrift, en ik ben ermee tevreden; ik ben er ook zeker van, dat ik daarbij niet bedrogen zal uitkomen; ik wil echter aan de gaven van anderen niets afdoen.

8. Toen zeiden zijn broeders tot hem: Zult gij dan geheel over ons regeren? zult gij dan geheel over ons heersen? Is die hoogmoedige mening de uwe, dat gij zulke dromen droomt? Zo haatten zij hem nog des te meer, om zijn dromen en om zijn woorden, 1) om zijn vermetelheid, dat hij deze nog had durven verhalen.

1. "Om zijn woorden." Hoogst waarschijnlijk was de tijd, waarop Jozef de droom mededeelde, niet vrij van hooghartigheid. Ook Jozef moest nog diepe wegen door, om te leren, dat het God en God alleen is, die verhoogt.

9. Na deze goddelijke droom is Jozefs verbeeldingskracht opgewekt en hij droomde nog een andere droom, 1) tengevolge van zijn door de eerste opgewekte hoogmoedige gedachten, en hij verhaalde die aan zijn broeders, hoewel hij gezien had, hoe kwalijk de eerste opgenomen was; en hij zei: Ziet, Ik heb nog een droom gedroomd, en ziet, de zon, en de maan en elf sterren bogen zich voor mij neer.

1. Ook deze droom heeft hetzelfde doel. Met dit enkel onderscheid, dat God, om het geloof aan de godsspraak te versterken, hemellichamen gebruikt. De broeders van Jozef hadden veracht, hetgeen omtrent de schoven gezegd was. Nu roept de Heere hen, om de hemel te beschouwen, waar Zijn majesteit zo heerlijk schittert. Er wordt echter gevraagd, hoe het komt, dat zijn moeder zou komen, om zich voor hem neer te buigen, daar deze reeds gestorven was. Dat sommige Joodse uitleggers dit tot Bilha in betrekking brengen is mat, en zonder zodanige uitvluchten is de zin ook wel te vatten. Zon en maan beide betekenen het hoofd van de familie. Zo ziet Jozef in dat beeld, dat hij door geheel het vaderlijk huis zal vereerd worden.

De grondgedachte in de droom van Jozef is, dat hij naar het uitwendige de meerdere van zijn broeders zou zijn en in dit opzicht ook zijn ouders zou overtreffen. Deze hoofdstrekking wordt in beide dromen even duidelijk aangegeven. Dat deze hoogheid van de wereld langs de weg van behartiging van de landbouwbelangen zou komen, wordt door "het binden van de schoven in het veld" aangeduid. Zon, maan en sterren waren in Egypte het beeld van de koninklijke glans, waaraan zelfs de koningsnaam Farao (Ph'ra = de zon) is ontleend. De verscheidenheid en het aantal van de in de droom aanschouwde hemellichamen gaven zeer juist de verhouding en grootte van Jakob's gezin aan.

Dat Jozef tot tweemaal toe, onder andere vorm, hetzelfde droomde, was voor hem wel een bewijs, dat het zeker zou geschieden. Gelijk het later ook met Farao het geval was. Hem werd zeker beduid, dat hij heerschappij zou oefenen. Immers, zon en maan zijn tekenen van heerschappij. De Ziener op Patmos zag ook een groot teken in de hemel, namelijk een vrouw, bekleed met de zon en de maan was aan haar voeten, en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren. (Openbaring. 12:1) Jozef zag elf sterren; Johannes twaalf, omdat ook Jozef zelf ten slotte moest buigen.

Goddelijke zegeningen in plaats van ootmoedige dankbaarheid op te wekken, worden door de menselijke zonde dikwijls oorzaken van zelfverheffing; waarom de mens, gelijk Jozef op moeilijke en vernederende wegen moet worden geleid. Dat deze droom geen goddelijke wens was, wordt wel daardoor bewezen, dat Jozefs moeder reeds gestorven was en Jakob zich nooit voor Jozef neergebogen heeft. Uitleggers, die ook deze voor een goddelijke droom houden, verklaren Jakob's toegeven tot het meegaan van Benjamin voor het neerbuigen van de zon; terwijl het buigen van de maan iets dergelijks zouden zijn als Rachels wenen over het ongeluk van haar kinderen op Rama's hoogten. (MATTHEUS.2:8; Jer.31:15)

10. En als hij het aan zijn vader en aan zijn broeders verhaalde, bestrafte 1) hem zijn vader, en zei tot hem: Wat is dit voor een droom, die gij gedroomd hebt? Ziet gij zelf de dwaasheid daarvan niet in? Zullen wij dan allemaal komen, ik, en uw moeder, die reeds gestorven is (daaruit blijkt immers genoeg, dat de vervulling onmogelijk is), en uw broeders, om ons voor u ter aarde te buigen?

1. Indien Jakob vermoed heeft, dat zijn zoon uit ijdele eerzucht die droom had gedroomd, bestrafte hij hem terecht. Maar indien hij wist, dat God de Gever van die dromen was, dan had hij geen reden, om zijn zoon terecht te zetten. Dat hij echter tot die kennis gekomen is, dat mag hieruit afgeleid worden, daar van hem gezegd wordt, dat hij later die zaak zeer ernstig overwogen heeft. Want Mozes, hem van zijn zonen onderscheidend, zegt, dat deze niet anders dan haat en nijd tegen hem gekoesterd hebben, maar dat hij bij zichzelf overwogen heeft, wat toch dit betekende. Wat niet kon geschieden, tenzij hij door een eerbiedige vrees is aangegrepen. Want dit moest Jakob zelf in de gedachte komen, dat, ofschoon Jozef aan zijn gezag was onderworpen, hij toch een profetisch persoon was. Het is dan ook aan te nemen, dat hij ziende, dat zijn zonen zo kwalijk gezind waren, geveinsd heeft, wat hij niet was. Dat hij dus zelf door de droom niet beledigd was, maar hun gemoederen niet meer heeft willen verbitteren, daar wegens hun trotsheid, de onderwerping onverdraaglijk

was. Ik althans twijfel er niet aan, dat hij, zich erop toeleggende, om hen te verzoenen, zijn zoon met opzet onvriendelijk heeft behandeld.

11. Zijn broeders dan a) benijdden hem; 1) hun vorige haat werd nu tot nijd, die over de ondergang van Jozef dacht, daar zij de indruk hadden, alsof werkelijk achter deze dromen een voorspelling omtrent de toekomst van de familie verborgen lag, doch zijn vader bewaarde deze zaak 2) in zijn hart.

a.Hand.7:9

1. In het Hebreeuws Wajeknaz. "Met een kwaad oog," "met schele blikken aanzien." Jozef is hier type van de Heere Christus, die ook zijn broeders vreemd was. Gelijk Jozef straks type is van de Heere in de uitwendige openbaring van Zijn macht, zo is hij nu en later type van Hem in zijn verdrukking.

2. Hoewel Jakob Jozef een verwijt doet en diens gedachten van de droom zoekt af te brengen, overlegt hij deze toch in zijn ziel, temeer, daar hij, in zijn voorliefde voor Jozef wel wenst, dat deze tot het opperhoofd over zijn broeders en tot drager van de belofte zou verkoren zijn.

Dit kan ook vertaald worden: Hij bepaalde zijn aandacht bij dit woord.

II. Vs. 12-36. De nijd van de broeders, door de voorliefde van de vader opgewekt, en door de beide dromen tot een dodelijke haat geworden, vindt spoedig gelegenheid tot bevrediging. Terwijl Jozef, volgens zijn vaders bevel tot hen komt, besluiten zij hem te doden; Ruben beweegt hen, dat zij hem niet doden, maar in een kuil werpen. Zij verkopen hem aan Ismaëlitische kooplieden en zenden nu zijn in het bloed van een geitenbokje gedoopte rok tot de vader, met de boodschap, dat zij deze in zulk een toestand gevonden hadden; een wild dier moest Jozef verscheurd hebben. Jakob is troosteloos over het vermeende verlies van zijn lievelingszoon; deze wordt naar Egypte gevoerd, om daar als slaaf verkocht te worden.

12. En zijn broeders gingen uit de omtrek van Hebron heen, om de kudde van hun vader te weiden bij Sichem, waar deze een grondbezitting had (hoofdstuk. 39:19).

13. Zo zei Israël tot Jozef, die hij geenszins vertroetelde, maar nu misschien nog strenger dan tevoren behandelde, om de in hem ontwakende hoogmoedige gedachten te onderdrukken (Vs. 9,10): Weiden uw broeders niet bij Sichem? Gij zijt daar van uw achtste tot uw zestiende jaar geweest en alzo met de landstreek bekend. Kom, dat ik u tot hen zende. En hij zei tot hem: Zie hier ben ik.

Uit dit vers blijken twee dingen; ten eerste dat Jakob niet alleen zijn zoon Jozef liefhad, maar ook zijn andere kinderen, ja, dat hij nu niet aarzelt, om zijn Jozef onvergezeld en alleen te laten gaan, opdat hij moge weten, hoe of het met zijn andere zonen gesteld is. Ten tweede de grote gehoorzaamheid van Jozef. Zonder nog precies te weten, wat zijn vader hem zal zeggen, verklaart hij zich aanstonds bereid om te gehoorzamen.

Het "Zie hier ben ik" ven Jozef, hoe herinnert het aan het woord van de Meerdere dan deze: "Zie, ik kom, o God! om uw wil te doen!.

14. En hij zei tot hem: Ga toch heen, zie naar de welstand van uw broeders, en naar de welstand van de kudde, en breng mij een woord wederom. 1) Zo zond hij hem uit het dal Hebron, en hij kwam te Sichem.

1. Jakob vreesde wegens het een jaar geleden door zijn zonen aangerichte bloedbad (hoofdstuk. 34:30), nu zij zich weer daarheen gewaagd hadden, voor hun leven en voor zijn vee.

Aan de ene kant merken wij op, de grote onvoorzichtigheid van Jakob, om Jozef tot hen te zenden, die hem haatten, maar ook aan de andere zijde, dat de Heere God ook de misslagen van mensen wil gebruiken, om Zijn plannen te volvoeren.

15. En een man vond hem, toen hij Sichem gelukkig achter zich had, maar nog niets van zijn broeders kon ontdekken (want ziet, hij was dwalende in het veld); zo vroeg hem deze man, die hem zag zoeken, zeggende: Wat zoekt gij?

De dwalende Jozef, door iemand, die hem ontmoette, terecht geholpen, tekent wel een moedig en een vastberaden karakter. Hij laat zich door de teleurstellingen van de taak, hem opgedragen, niet afbrengen.

Terecht is opgemerkt, dat de mededeling, dat niet de 17-jarige jongeman de vreemdeling aansprak maar, de vreemdeling hem, een innerlijk bewijs is voor de waarheid van het verhaal, daar hij ongetwijfeld uit bedeesdheid het vragen naliet.

16. En hij zei: Ik zoek mijn broeders; geef mij toch te kennen, waar zij weiden.

17. Zo zei die man: Zij zijn zeker van hier gereisd en niet meer in deze landstreek, want k hoorde hen zeggen: Laat ons naar Dothan (twee putten) gaan. Jozef dan ging zijn broeder achterna, 1) en vond hen ongeveer 5 uur meer noordwaarts, te Dothan, een in het bovengedeelte van Samaria bij de vlakte van Jizreël gelegen plaats, later zeer bekend uit Eliza’s leven

1. Jozef zoekt zijn broeders en vindt zijn vijanden, zijn bloeddorstige moordenaars. Zo geschiedt het dikwijls, dat een zieke de geneesheer zoekt en hij vindt de dood; gerechtigheid voor de rechter, en hij vindt onrecht; waarheid, en hij vindt leugen; vrienden, en hij vindt vijanden.

18. En zij zagen hem van ver; En eer hij tot hen naderde, sloegen zij tegen hem een listige raad om hem te doden.
1)

1. Zo gaat het in de wereld, wanneer vromen aan het welzijn van de goddelozen denken, beraadslagen deze over hun verderf. (1 Samuel 19:5)

Verschrikkelijk, ja duivels was de woede van de kinderen van Jakob, daar zij, na alle natuurlijk gevoel uitgeschud te hebben, bereid zijn om tegen hun eigen vlees en bloed te woeden.

19. En zij zeiden de een tot de ander: Ziet daar komt die meester dromer aan!

Met deze woorden toonden Jozefs broeders duidelijk twee dingen. Ten eerste, dat het hun aan alle geloof en vrees voor God nog ontbrak, zodat zij niet willen erkennen, dat die dromen van Goddelijke oorsprong zijn, en ten tweede, dat niet zozeer de voorliefde van Jakob voor Jozef hen tot zulk een schandelijke daad aanzet, maar jaloersheid en ijverzucht, daar zij volstrekt niet zich aan Jozef willen onderwerpen. In die woorden ligt toch opgesloten, dat zij hem willen tonen, dat zij er voor zullen zorgen, dat die dromen niet vervuld worden.

Ongetwijfeld zijn zij hier onder de invloed van de vorst van de duisternis, van het slangenzaad, dat op deze wijze wil trachten Gods plan in betrekking tot de Kerk in duigen te doen vallen.

20. Nu komt dan, en laat ons hem doodslaan, en hem (zijn lijk) in een van deze kuilen werpen; en wij zullen thuis zeggen; Een boos dier heeft hem opgegeten; zo zullen wij zien, wat van zijn dromen worden zal. 1)

1. Vóór de moord zoeken zij reeds naar een middel, om voor de mensen hun misdaad te bedekken. Maar het komt niet bij hen op, dat zij de ogen van God niet kunnen ontvluchten, ook al blijft het voor de mensen verborgen. En zo onnozel is hun huichelarij, dat zij de smaad van de wereld vrezende, om het oordeel van God zich niet bekommeren.

Een vreselijke afgrond van zonde! Het is niet slechts de natuurlijke broederhand, die de zonen van Jakob verenigt, niet slechts de eenheid van het bloed, welke hen verbindt; zij hebben ook een gemeenschap als zonen van de belofte en erfgenamen van de goddelijke zegen; zij vormen tezamen het met Gods genade gezegende huis van Israël. Hetzelfde geldt omtrent hun vader; hij is dit niet alleen volgens de natuur, maar ook ten opzichte van de goddelijke belofte. Daarbij zijn de zonen van Jakob niet opgewassen in de nacht van het heidendom, want zij weten van Abrahams geloof en gehoorzaamheid; zij hebben Izaak gezien en uit hun vaders mond de openbaringen van God in zijn leven gehoord, en zijn geheiligde wandel als een voorbeeld aanschouwd. Toch heeft de nijd hen zo ontvlamd, dat zij die in het bloed van de knaap moeten koelen; toch heeft de haat hen zo vervuld, dat zij ertoe kunnen komen, hun vaders grijze haar ten grave te brengen.

21. Ruben, die van nature weker van gemoed, en zich van zijn bijzondere verantwoording als eerstgeborene bewust was, hoorde dat, en verloste hem uit hun hand; a)en hij zei: Laat ons hem niet aan het leven slaan.

4. Genesis 42:21

22. Ook zei Ruben tot hen, om hen tenminste van het voornemen van een dadelijke doodslag af te brengen, daar hij vreesde de haat ook tegen zichzelf op te wekken: Vergiet geen bloed; werpt hem in deze kuil, 1) die nabij deze plaats, in de woestijn is, en legt de hand niet aan hem; in die kuil moet hij toch omkomen, en zo bezoedelt gij u tenminste niet met het broederbloed. Hij wilde hem in die kuil niet laten omkomen, maar zei dit, opdat hij hem uit hun hand verloste, om hem, als zij waren weggetrokken, op te halen, en tot zijn vader terug te brengen. 2) Daardoor meende hij tevens zijn vorige misdaad (hoofdstuk. 35:22) weer enigszins te herstellen.

1. Een put, die op de bodem wijd, en aan de monding nauw was, om regenwater te bewaren; dergelijke putten zijn dikwijls, wanneer het in aangeven tijd niet heeft geregend, zonder water maar meestal vol modder; en hij, die daarin gevallen is, is geheel hulpeloos. Soms werden zij wel tot gevangenissen gebruikt. (Jeremia. 38:6; 40:15).

2. Het is de moeite waard op te merken, door wiens toedoen, terwijl al de anderen zich haasten om zijn bloed te vergieten, Jozef gered is. In één zaak was Ruben voorzeker de slechtste van allen, in de zaak nl. dat hij zijn vaders bed had bezoedeld. En deze zonde, zedelijk verbonden met andere ondeugden, is teken van een verkeerde natuur. Nu plotseling alleen tot vroomheid geneigd en gedachtig aan zijn broederlijke plicht, verijdelt hij de goddeloze samenzwering. Onzeker is het of hij een middel tot verzoening gezocht heeft, waardoor hij weer bij de vader in gunst kon aangenomen worden. Wel getuigt Mozes, dat het zijn plan is geweest, hem ongedeerd tot de vader te brengen. Daardoor is het vermoeden te verdedigen, dat hij gemeend heeft, dat het leven van de broeder een waardig loon was, waarmee hij het gemoed van zijn vader kon verzoenen. Hoe het echter ook zij, deze menslievendheid waardoor hij beproefd heeft om zijn broeder te bevrijden, getuigt, dat hij niet aan alle ondeugden was overgegeven. En God heeft wellicht door dit bewijs van zijn berouw zijn vroegere misdaad een weinig willen opheffen. Waardoor wij leren, dat wij niet om één zonde, al is die ook nog zo erg, de mensen zó moeten beschouwen, dat wij aan hun heil wanhopen.

Wij lezen niet, dat Ruben hun om hun snode bedoelingen bestrafte. Door zijn zonde met Bilha had deze zich van zijn overwegende invloed beroofd. De zonde laat altijd in meerdere of mindere mate een litteken achter.

23. En het geschiedde, als Jozef tot zijn broeders kwam, zo trokken zij Jozef zijn rok uit, namelijk de veelkleurige rok, die hij aanhad, en die hun zoveel ergernis gegeven had.

Konden zij vroeger hem de vredegroet niet meer toespreken, dit zullen zij ook nu niet hebben gedaan, zodat Jozef niet bij machte is om hen de boodschap van hun vader over te brengen.

24. En zij namen hem, onder bittere verwijten en scheldwoorden, en wierpen hem, hoe hij ook om genade bad (hoofdstuk. 41:21) in de kuil; 1)doch de kuil was ledig, er was geen water in;

zo beschermde God hem voor verdrinken; hoe Hij hem voor de hongerdood bewaarde, wordt later (Vs. 25 vv.) gemeld.

1. Op de weg naar Damascus vond Robinson Khan Jubb. Jusuf, (een soort van halve) de Khan van Jozefs graf, zo genoemd naar een daarmee verbonden put, die door Christenen en Islamieten voor de kuil gehouden wordt, waarin Jozef door zijn broeders geworpen werd.

Uit Genesis 42:21 blijkt duidelijk dat dit niet plaats had zonder degelijk verzet van Jozefs zijde, zonder smeekbeden om het niet te doen. Hoogstwaarschijnlijk is Simeon de hoofdleider geweest, waarom Jozef later hem dan ook als gijzelaar houdt. (Genesis 42:24).

25. Daarna, na hun vreselijk werk verricht te hebben, zaten zij neer, om brood te eten, 1)zonder zich aan Jozefs klachten te storen (Amos 6:6));alleen Ruben nam aan de maaltijd geen deel; hij verwijderde zich, totdat hij zijn voornemen zou hebben volvoerd. Zo aten zij en hieven hun ogen op, en zagen, en ziet, een reisgezelschap van Ismaëlieten, 2) een karavaan Arabische kooplieden, kwam uit Gilead, 3) uit die landstreek die zo rijk is in weiden en geurige kruiden, in de nabijheid waarvan een gedeelte van Ismaëls nakomelingen woonde (hoofdstuk. 25:15); en hun kamelen droegen specerijen, gomdragant, en balsem, opobalsamun, thans balsem van Mekka genoemd, die in Gilead veel bereid werd (Jeremia. 8:22; 46:11) en mirre, laudanum, een kostbaar tot reukwerk gebruikt hars, dat van de cistusroos gewonnen werd (hoofdstuk. 43:11); deze waren reizende, om dat weg te brengen naar Egypte. 4)

1. De zonde van de broeders komt in haar gehele afschuwelijkheid met daden te voorschijn. De broederhand zal zich zonder oorzaak bevlekken met broederbloed; de lippen van een zoon zullen zich lenen tot woorden uit de hel, die het liefhebbend hart van hun eigen vader moeten doorboren, bij de wanhoop wekkende gedachte: een wild dier heeft mijn kind verscheurd. En nochtans, ook aan deze goddelozen heeft God zich niet onbetuigd gelaten. De geschiedenis van hun overgrootvader Abraham en zijn godsvrucht kennen zij. De vrome Izaak woont nog in hun tenten en geeft dagelijks het voorbeeld van een stille wandel met God, van geduld en zachtmoedigheid. Hoe verschilt hun hart van het zijne. Eindelijk hebben zij de vrije toegang tot de rijke schat van Jakob’s aardse en bovenaardse levenservaringen, en dagelijks zijn godvruchtig leven voor ogen. Dat zijn genademiddelen, waardoor God ook hun harten tot zich trekken wilde, gelijk dat van Jozef. Maar zij worden steeds meer in hun boosheid verhard, en het hart, dat voor Gods roepstemmen gesloten, voor de inblazingen van nijd en haat wijd geopend is, deinst op het laatst voor de grootste zonden niet meer terug. Zij hebben alle menselijke gevoel uitgeschud bij hun besluit, om Jozef de hongerdood te laten sterven. En nu-het is bijna ongelooflijk-zetten zij zich neer om te eten en te drinken, en horen niet naar het geroep, dat ruim 21 jaar later nog in hun oren weerklonk, en nimmer in hun geweten tot zwijgen is te brengen (hoofdstuk. 42:12). "Wij zagen de benauwdheid van zijn ziel, toen hij ons om genade bad, maar wij hoorden niet." Dat is het toppunt van de zonde! Zij kunnen zich vergasten, terwijl hun broeder honger lijdt; zien de benauwdheid van zijn ziel en willen niet naar hem horen! Twee zijn er slechts, die enigszins meer menselijk denken. Het zijn de ruwe, maar goedhartige Ruben, die zijn broeder redden wil (Vs. 29,30), hoewel hij de moed en de

zelfstandigheid niet bezit, om de woede van de anderen te trotseren, en Juda, die zijn broeder althans nog op dezelfde wijde wereld kan dulden.

2. De hier genoemde Ismaëlieten worden in Vs. 28 en 36 Midianieten genoemd. Waarschijnlijk waren Ismaëlieten aanvoerders van de karavaan, die grotendeels uit Midianieten bestond. De eersten zijn nakomelingen van Hagar, de anderen van Ketûra (hoofdstuk. 25:1-6; 12-16) Zij verenigden zich met elkaar en werden "kinderen van het Oosten" (1 Koningen 4:30 Jer.49:28 Ezech.25:4) genoemd.

Ook kan het zijn, dat de zonen van Jakob hen voor Ismaëlieten hielden, terwijl het eigenlijk Midianieten waren.

3. Deze landstreek viel later aan de stammen Gad, Ruben en half Manasse ten deel (Deuteronomium. 3:12 vv.), en werd na de ballingschap Perea genoemd.

4. Zij kwamen over de weg, die beneden het meer van Gennesareth over de Jordaan eerst westelijk naar de vlakte van Jizrëel leidde en dan aan de overzijde van Dothan op de grote karavaan-weg uitkwam, die van Damascus over Megiddo, Ramleh en Gaza naar Egypte ging.

26. Toen zei Juda, 1) in wie het gevoel van afkeer van de broedermoord niet geheel verstorven was, en bij wie op het zien van de kooplieden eerst de gedachte ontwaakte, dat men zich van Jozef kon ontdoen, zonder hem te doden, tot zijn broeders: Wat gewin zal het zijn, dat wij onze broeder doodslaan en zijn bloed verbergen? Het is toch eigenlijk een moord, wanneer wij hem in de kuil laten omkomen, en zijn bloed zal toch ten hemel stijgen, hoe goed wij de zaak ook verbergen. (Vs. 20).

1. Ruben en Juda herinneren aan Jozef van Arimathea en Nicodémus, die niet mede bewilligden in het oordeel van de hoge raad; zij stonden echter minder dan deze op de rechte plaats, en hun halve maatregelen herinneren aan de zwakheid van een Pilatus.

Mensen, gelijk Ruben (Genesis 35:22) en Juda (Genesis 38:15 vv.) van wellustige aard, zijn gewoonlijk weekhartiger. Al, wat goed schijnt, komt nog niet uit een goed beginsel voort.

Op een drietal omstandigheden wijst Juda, om de moord van Jozef te voorkomen. Hij beroept zich op het gemis van alle ogenblikkelijk voordeel voor zo hebzuchtige mensen; op het onschendbaar recht van de nauwe bloedverwantschap, dat toch ook bij de dodelijkste haat moet spreken; en ten laatste op het moeilijke, om een zodanige gruweldaad, waarvan zo velen wisten, op den duur verborgen te houden.

27. Komt, en laat ons hem aan deze Ismaëlieten verkopen, die daar met hun kamelen doortrekken, en onze hand zij niet aan hem: want hij is onze broeder, ons vlees; en zijn broeders hoorden 1) hem; zij namen door de leiding van God (Psalm. 33:13-15) zijn voorstel aan.

1. God is hier, waar zijn weg nog in het duister ligt, reeds werkzaam, om alles te schikken en te leiden naar Zijn heilige raad. De man, die Jozef ontmoette (Vs. 15), was een werktuig in Gods hand. Dat Ruben, die sedert zijn schandelijke daad met een beschuldigend geweten rondging, het verschrikkelijke voornemen van de broeders voelt en het arme kind zoekt te redden; dat de broeders hem gehoor geven en de kuil zonder water is; dat Juda, toen hij de kooplieden zag naderen, de verkoop van Jozef aanraadt; dat de karavaan juist op dat uur voorbij trekt, dat is alles Gods almachtige, getrouwe, maar onbegrijpelijke hand. Dat besturen van God geeft ons de zoete troost van het geloof dat te midden van de meest duistere uren, zelfs te midden van de werken en overwegingen van de vijanden, Gods sterke arm leidt en bestuurt, en wel tot het doel, dat Hij gesteld heeft. Dat is- geloofd zij Zijn heerlijke Naam-enkel licht en helder licht.

Juda tracht hier de ene zonde door een andere te voorkomen. Hij tracht op hun hebzucht en vrees te werken. Hem ontbreekt echter de moed om de zonde te beletten en vergeet daardoor dat zijn voorstel in betrekkelijke zin niet minder wreed was dan dat van zijn broeders. Voor Jozef was harde slavernij toch erger dan de dood.

28. Als nu de Midianitische kooplieden de plaats waar zij gezeten waren en het plan beraamd hadden, voorbij gingen, zo trokken en hieven zij Jozef op uit de kuil, en
a.verkochten Jozef aan deze Ismaëlieten voor twintig zilverstukken; 1) die brachten Jozef naar Egypte, 2) om hem daar weer te verkopen.

a.Psalm. 105:17 Hand.7:19

1. Een zilverstuk heeft de waarde van omstreeks 30 gulden. Het getal twintig komt overeen met de schatting (Leviticus. 27:1-7). De middelbare prijs van een slaaf bedroeg 30 sikkels. (Exodus. 21:32 Zacheria 11:12 MATTHEUS.26:15), maar de Ismaëlieten wilden natuurlijk door de handel winnen.

2. De weg naar Egypte liep niet ver van Hebron, waar zijn vader Jakob woonde.

29. Als nu Ruben tot de kuil wederkeerde, van welke intussen de broeders zich verwijderd hadden, zodat hij meende zijn reddingsplan nu te kunnen volvoeren, ziet, zo was Jozef niet 1) in de kuil; toen scheurde hij zijn kleren2) van smart (Vs. 34 hoofdstuk. 44:13 Numeri. 14:6 2Kon.19:1).

1. De mens wikt, maar God beschikt. Ruben leerde ook hier, dat iets met de beste bedoelingen kan gedaan worden en dit toch niet de goedkeuring van de Heere wegdraagt.

2. Er was tweeërlei manier van scheuren van de kleren. Men scheurde of de gehele zoom van zijn kleed. Dit geschiedde bij zware rouw of grote droefheid of men scheurde slechts een gedeelte van de zoom, dit geschiedde bij lichte rouw.

3. En hij keerde weer tot zijn broeders en zei: De jongeman 1) is er niet, en ik, waar zal ik heengaan, 2) om mij te verbergen voor mijn vader.

1. In deze benaming ligt opgesloten, dat Ruben aan het bitter zelfverwijt ten prooi is, dat hij beter op Jozef, daar deze nog slechts een knaap was, had moeten passen.

2. De broeders gaven hem geen antwoord, maar zullen hem op de mond hebben geslagen en gezegd hebben: "Zwijg, help het verbergen, of het ongeluk zal u treffen.".

3. Toen namen zij Jozefs rok, en zij slachtten een geitenbok, en zij doopten de rok in het bloed.

Eens had Jakob zijn vader Izaak proberen te bedriegen, door het slachten van een geitenbok, door het aannemen van een vreemd kleed en door het bekleden van polsen en hals met het dierenvel; en zie hoe nu Jakob's zonen hem, hun vader, op bijna gelijke wijze bedriegen.

32. En zij zonden door een knecht de veelkleurige rok naar Hebron, en deden hem tot hun vader brengen, en zeiden: Deze hebben wij gevonden, beken toch of deze uw zoons rok zij, of niet.

1. De tweede misdaad wordt gepleegd, om de eerste te bedekken. De rok, het voorwerp van hun jaloersheid, moet de bode zijn van hetgeen het hart van de vader verscheuren zal. De Schrift houdt geen zonde terug van de stamvaders van dat volk, voor welke deze Schrift heilig was. Ook dit getuigt voor haar bovenaardse oorsprong.

33. En hij bekende hem, en zei: Het is mijn zoons rok! 1)
a.een boos dier heeft hem opgegeten! Voorzeker is Jozef verscheurd!

a.Genesis 44:28

1. De bonte rok, in bloed gedoopt, zal Jakob nog eens aan de bedriegerijen herinneren, welke hij in het gewaad van Ezau tegen zijn vader bedreef. Toch mag men niet voorbij zien, dat Jakob te Pniël verzoening gevonden had. Ware hij echter even zo geheiligd geweest, als verzoend, zo had hij niet na zo bittere ondervindingen de misslag van zijn vader door het voortrekken van een zoon herhaald. In zoverre boette hij ook nu nog een schuld, die hem reeds vergeven was.

Hier was een kastijding van God; had Jakob zijn vader Izaak daarmee bedrogen, dat hij zich het vel van een geitenbokje om hals en handen gebonden had, zo werd hij thans weer bedrogen, daar men de rok van Jozef met geitenbloed bevlekt had.

34. Toen scheurde Jakob zijn kleren, en legde een zak 1) om zijn lenden, en hij bedreef rouw over zijn zoon, gedurende vele dagen.

1. Een opperkleed van grove stof, dat zonder enige snede als een zak aan het lijf hing en met een touw in plaats van met een gordel vastgebonden werd, als teken van diepe droefheid. (2 Samuel 3:31; 1 Kon.20:32).

Met het voor een tijd verdwijnen van Jozef, geboren uit Rachel, in Haran, werd weer voor Jakob een band losgemaakt, die hem bond aan het land van de afgoden.

35. En al zijn zonen, die, hoelang zij het terugkeren ook mochten uitstellen, eindelijk bij hun vader moesten komen, en al zijn dochters 1) maakten zich op om hem te troosten; 2) maar hij weigerde zich te laten troostenen zei: a) want ik zal, rouw bedrijvende, tot mijn zoon in het graf nederdalen. 3) Vermoeit u niet tevergeefs om mij te troosten, ik zal treuren totdat ik sterf en weer met mijn zoon verenigd word. Alzo beweende hem zijn vader.

a)Genesis 42:38; 44:29,31

1. "Al zijn dochters." Hieronder kunnen verstaan worden: de vrouwen van zijn zonen; hoewel dit niet waarschijnlijk is, daar in de Heilige Schrift dan meer de laatstgenoemde uitdrukking gebruikt wordt. Het is zeer wel mogelijk dat Jakob meer dochters gehad heeft, hoewel Dina slechts bij name genoemd is, om de zonde met haar gepleegd.

2. Zij waren allen slechte vertroosters, (Job 16:2) die, in plaats van het hart te verlichten, de smart groter maakten, omdat deze zonen "de gehele tijd niet eens met een goed geweten tot God konden bidden.".

Hieruit blijkt hoe veelvuldig de huichelarij de mensen is aangeboren. Jakob’s zonen helpen met wat naar de toestand van de persoon volstrekt niet past. Uit piëteit toch, waarvan zij overigens zeer vreemd zijn, volbrengen zij hun plicht. Indien zij op God het oog hadden gevestigd, na hun schuld erkend te hebben, ook al hadden zij geen middel tegen het kwaad gevonden, dan zou het berouw toch enige vrucht getoond hebben. Nu echter laten zij het met een ijdele plichtpleging als met een sisser aflopen. Hieruit leren wij, hoezeer wij de huichelarij moeten ontvluchten, welke de mensen onophoudelijk in nieuwe strikken doet verward raken.

3. In het Hebreeuws Scheoel graf, ook de plaats, waar de zielen van de gestorvenen zich bevinden.

Tot aan het graf is de godvrezende een kruisdrager, dan draagt hij een kroon.

36. a) En de Midianieten verkochten hem in Egypte aan Pótifar (priester van de stier Apis), een hoveling van Farao (koning of zoon van de zon), overste van de trawanten, van de koninklijke lijfwacht, die ook de doodvonnissen, wanneer deze geveld waren, voltrekken moest (2 Koningen. 25:8).

a.Psalm. 39:1; 105:17

1. De mond van God zwijgt; maar de Gods hand grijpt des te krachtiger in. (Johannes 14:7).

Welaan, Jozef is weg; daar laten wij hem in het graf rusten. Hij is nu begraven-in de groeve, gelijk zijn vader zegt, neen! in zijn school.

De kunst van de verhaler toont zich ook daarin, dat hij de geschiedenis van Jozef hier afbreekt; hij doet ons mede de troosteloze duisternis voelen, waarin zich het huis van Jakob gebracht heeft; de smart, die gedurende 20 jaar aan het hart van de grijze vader knaagde, en de geheimen ban van de door leugens verborgen doodzonde, die op de zielen van zijn kinderen lag.

HOOFDSTUK 38.

JUDA'S BLOEDSCHANDE MET THAMAR

I.Vs. 1-11. Nu Jozef niet meer in het vaderhuis tegenwoordig is, worden wij in andere geschiedenissen van dit huis ingeleid, die voor de ontwikkeling van bet rijk van God van bijzondere betekenis zijn. Juda, de vierde zoon van Jakob uit Lea, uit wie het beloofde zaad voortkomen zou (hoofdstuk. 49:8 vv. Openbaring. 5:5), vestigt zich te Adullam), huwt daar een Kanaänitische, die hem drie zonen baart. Aan de eerste van deze geeft hij, toen hij opgegroeid was, Thamar tot een vrouw; evenzo aan de tweede, toen de eerste zonder kinderen gestorven was; toen de tweede eveneens door een vroege dood weggenomen was, wilde hij de derde haar niet geven en liet hij haar heengaan naar haar vaders huis.

1. En het geschiedde omstreeks de tijd, dat Jozef door zijn broeders verkocht werd, dat Juda, toen ongeveer 20 of 21 jaar oud, van zijn broeders wegging 1) en zich van het vaderlijk huis te Hebron verwijderde, misschien om het troosteloos klagen van Jakob over het verlies van Jozef (hoofdstuk. 37:35) en Rubens verwijten over de raad, die hij (hoofdstuk. 37:26 vv.) de broeders gegeven had, te ontgaan; of omdat hem het verzwijgen van de misdaad te zwaar was, en hij keerde in tot een man van Adullam (verborgen verblijfplaats), een plaats ongeveer zes uur noordwestelijk in de vlakte van het gebergte van Juda Jozua 12:15; 15:35; 1 Samuel. 22:1) gelegen, wiens naam was Hira 2) (adel). Aan deze sloot hij zich in vriendschap aan (Vs. 12,20).

1. Hiermee reeds wil de Schrift wijzen op de eerste van veel zondige daden van Juda. Zijn heengaan, zijn weggaan van zijn broeders is of wordt de bron van vele zedelijke rampen.

2. Alvorens de geschiedenis van Jozef verder te verhalen, vlecht Mozes hier de geschiedenis van Juda in, welke van meer belang is dan men zou denken, daar zij met de afkomst van de Verlosser in verband staat.

HOOFDSTUK 38.

JUDA'S BLOEDSCHANDE MET THAMAR

I.Vs. 1-11. Nu Jozef niet meer in het vaderhuis tegenwoordig is, worden wij in andere geschiedenissen van dit huis ingeleid, die voor de ontwikkeling van bet rijk van God van bijzondere betekenis zijn. Juda, de vierde zoon van Jakob uit Lea, uit wie het beloofde zaad voortkomen zou (hoofdstuk. 49:8 vv. Openbaring. 5:5), vestigt zich te Adullam), huwt daar een Kanaänitische, die hem drie zonen baart. Aan de eerste van deze geeft hij, toen hij opgegroeid was, Thamar tot een vrouw; evenzo aan de tweede, toen de eerste zonder kinderen gestorven was; toen de tweede eveneens door een vroege dood weggenomen was, wilde hij de derde haar niet geven en liet hij haar heengaan naar haar vaders huis.

1. En het geschiedde omstreeks de tijd, dat Jozef door zijn broeders verkocht werd, dat Juda, toen ongeveer 20 of 21 jaar oud, van zijn broeders wegging 1) en zich van het vaderlijk huis te Hebron verwijderde, misschien om het troosteloos klagen van Jakob over het verlies van Jozef (hoofdstuk. 37:35) en Rubens verwijten over de raad, die hij (hoofdstuk. 37:26 vv.) de broeders gegeven had, te ontgaan; of omdat hem het verzwijgen van de misdaad te zwaar was, en hij keerde in tot een man van Adullam (verborgen verblijfplaats), een plaats ongeveer zes uur noordwestelijk in de vlakte van het gebergte van Juda Jozua 12:15; 15:35; 1 Samuel. 22:1) gelegen, wiens naam was Hira 2) (adel). Aan deze sloot hij zich in vriendschap aan (Vs. 12,20).

1. Hiermee reeds wil de Schrift wijzen op de eerste van veel zondige daden van Juda. Zijn heengaan, zijn weggaan van zijn broeders is of wordt de bron van vele zedelijke rampen.

2. Alvorens de geschiedenis van Jozef verder te verhalen, vlecht Mozes hier de geschiedenis van Juda in, welke van meer belang is dan men zou denken, daar zij met de afkomst van de Verlosser in verband staat.

2. En a) Juda zag aldaar de dochter van een Kanaänitisch man, wiens naam was Sua (rijkdom); en hij nam haar tot vrouw, en ging tot haar in.

a.1 Kor.2:3

3. En zij werd bevrucht en baarde een zoon, en hij noemde hem Er (wachter).

4. Daarna werd zij weer bevrucht en baarde een zoon, en zij noemde hem Onan (kracht).

5. En zij voer nog voort, en baarde een zoon, en noemde zijn naam a) Sela (vrede); doch hij was te Chezib (misleiding), of Achsib, eveneens in de vlakte van Juda gelegen Jozua 15:44; 19:29) toen zij hem baarde.

a.Numeri. 26:20

6. Juda nu nam een vrouw voor Er, zijn eerstgeborene, die waarschijnlijk toen nog zeer jong was; en haar naam was Thamar (palm).

7. Maar Er, de eerstgeborene van Juda, was kwaad in de ogen des HEREN, daarom doodde hem de HEERE, 1) nam hem door een vroegtijdige dood weg, welke onmiskenbaar een goddelijk gericht was (Psalm. 55:23 Spreuken. 10:27).

1. Juda's losrukken van zijn vaderhuis, dat aanleiding tot zijn huwelijk gegeven had, liet verwachten, dat hij geen zegen kon hebben. Het volgende bevestigt dan ook, hoe groot een gevaar er voor Jakob's zonen in lag, om door huwelijken met Kanaänitische vrouwen (hoofdstuk. 46:10) de roeping van hun stam te vergeten, en in de zonde van Kanaän weg te zinken. De in dit hoofdstuk vermelde gruwelen bewijzen genoegzaam, dat de door Jozefs wegvoering reeds voorbereide verplaatsing van het uitverkoren geslacht naar Egypte noodzakelijk was, wanneer het voor verderfelijken invloed van de Kanaänieten beveiligd zou worden.

8. Toen zei Juda tot Onan, zijn iets jongere zoon: Ga in tot uw broeders vrouw, en trouw haar in uw broeders naam, en verwek uw broeder nakomelingen. 1)

1. De hier voor de eerste maal vermelde Leviraats-echt, die ook bij de Indianen, Perzen en andere volken van Azië en Afrika gevonden wordt, is niet gegrond op een goddelijk bevel, maar op een oude, misschien uit Chaldea afkomstige gewoonte; zij bestond daarin, dat wanneer een gehuwd man zonder mannelijke nakomelingen stierf, diens broeder, of, zo er geen broeder was, de naastvolgende bloedverwant, verplicht was de weduwe te huwen, en de bij haar verwekten eerstgeborene als de zoon van de gestorvene in de geslachtsregisters te laten opnemen. De Mozaïsche wet heeft deze gewoonte niet opgeheven, maar in Deuteronomium. 25:5 vv. slechts in zoverre beperkt, dat zij meer een plicht van liefde dan een wettige dwang was. Wie die plicht niet wilde vervullen, was van de wettige dwang vrij, wanneer hij de smaad van het niet vervullen van een liefdeplicht aan de gestorvene wilde dragen.

Ofschoon omtrent deze huwelijken met de broeder, opdat de overgebleven broeder aan de gestorvene nakomelingen zou verwekken, geen wet iets had voorgeschreven, behoeft het toch geen verwondering te wekken, dat de mensen daartoe alleen door een natuurlijk instinct geneigd zijn. Want daar enkele mensen geboren worden om het gehele menselijke geslacht in stand te houden, schijnt de natuur geweld aangedaan te zijn, indien iemand zonder kinderen sterft. Zij hebben het voor menselijk gehouden, enige naam voor de gestorvene te verwerven, waaruit bleek, dat zij hadden bestaan. Doch één reden was er bovenal dat de kinderen van de overgebleven broeder aan de gestorvene werden toegerekend, opdat er niet één dorre tak in de familie zou zijn. En op deze wijze hebben zij de smaad van de kinderloosheid opgeheven.

9. Doch Onan wetende, dat dit zaad voor hem niet zou zijn,
1. zo geschiedde het, als hij tot zijn broeders vrouw inging, dat hij het verspilde op de aarde, om zijn broeder geen nakomelingen te geven.

Dit was niet slechts liefdeloosheid jegens de gestorven broeder gepaard met lage hebzucht naar diens bezitting en erfenis, maar tevens een misdaad tegen de goddelijke instelling van de echt en haar doel. Naar deze Onan en zijn gruweldaad heeft de afschuwelijke zonde van de

zelfbevlekking de naam van Onanie verkregen. Die zonde is een vermoordster van de kracht van de voortplanting, een duivelse misdaad, tegen zijn nakomelingen en tegen zijn eigen leven. Die onnatuurlijke gruwel is zelfmoordend, als een pest, die in het duistere voortsluipt en ziel en lichaam verderft.

Door zijn huwelijk met de weduwe van Er bleef Onan nog immer de tweede. Hem viel niet de erfenis van zijn broeder ten deel, maar de zoon, welke hij bij Thamar gewinnen zou. De zonde hier beschreven en veroordeeld, wordt in onze dagen openlijk verkondigd, aangeprezen en verdedigd. Zo diep is ons geslacht verbasterd.

En het was kwaad in de ogen van de HEERE wat hij deed, daarom doodde Hij hem ook.
1)

Ziet gij die jongeman met dat bleke gelaat, met die ingevallen ogen, met die wankelende tred. Het liefst is hij in de eenzaamheid; zijn lichtgeraaktheid en ontevredenheid stoten de makkers van hem af; tot inspanning van lichaam en geest is hij ongeschikt; laat neerliggen in de morgenstond, vroeg zich neerleggen in de avond, gedurig als in een halve slaap; zo sleept hij het leven voort. Dat is een Onanist. Ontvlucht hem, reine van deze zonde! opdat hij u niet lere, wat de oorzaak van zijn ellende is! Wat zal ervan hem worden? Bezoekt na weinig tijd die ziekenkamer; daar ligt die zelfmoordenaar verlamd terneer, om spoedig te sterven, of wellicht kunt ge hem in het gesticht van de krankzinnigen vinden. Wordt hij daarvoor nog bewaard, in de maatschappij betekent hij nimmer veel; hij is gespaard om een verbleekt, ziekelijk kroost te aanschouwen. Mijdt, jongelingen! die zonde; zij is een uitvinding van de hel. Zij is erger dan de pest.

Toen zei1) Juda tot Thamar zijn schoondochter: Blijf weduwe in uw vaders huis, totdat mijn zoon Sela groot wordt. Hij was echter geenszins voornemens haar ook deze man te geven, maar zocht slechts van de eerder gemelde gewoonte vrij te worden; want hij zei, daar hij volgens het gewone bijgeloof, Thamar voor een haar mannen verderf aanbrengende vrouw aanzag: Dat niet misschien deze ook sterve, gelijk zijn broeders! Zo, met zulk een hoop op de toekomst, ging Thamar heen naar Enaïm of Enam Jozua 15:34) van waar zij afstamde (Vs. 14) en zij bleef in haar vaders huis, gelijk verstoten vrouwen of weduwen pleegden te doen (Leviticus. 22:13).

Mozes doet uitkomen, dat Thamar niet vrij was, om met een ander gezin zich door een huwelijk te verbinden, zolang Juda haar onder zijn macht wilde houden. Wel is het mogelijk, dat zij zich uit eigen beweging aan de macht van haar schoonvader heeft onderworpen, hoewel zij had kunnen weggaan. Deze woorden schijnen echter te betekenen, dat het èn gewoonte was èn tot de zeden behoorde, dat Thamar niet in een andere familie mocht overgaan, tenzij met toestemming van haar schoonvader, totdat er een opvolger was, die bij haar zaad kon verwekken. Hoe het ook zij, Juda handelde zeer onbillijk, door haar geheel aan zich verbonden te houden hoewel hij besloten had, haar te bedriegen. Er was geen enkele

reden voor, waarom hij weigerde, haar uit zijn huis als een vrije te laten gaan, tenzij dat hij bezorgd geweest is, dat men hem van onbestendigheid zou beschuldigen. Maar deze nauwgezetheid moest niet zo erg zijn dat hij jegens zijn dochter trouweloos en wreed werd. Voeg er nog bij, dat dit onrecht uit een verkeerde mening was ontstaan, daar hij, de oorzaak van de dood van zijn zonen niet overwegende, vals en onrechtvaardig de schuld overbrengt op een onschuldige vrouw. Hij gelooft, dat een huwelijk met Thamar ongelukkig is, waarom laat hij dan niet toe, dat zij voor zichzelf zorg draagt en elders een man zoekt? Maar ook hier handelt hij verkeerd, dat, terwijl de oorzaak van hun dood bij de zonen zelf schuilt, hij, omtrent Thamar zelf, wie hij niets kan toerekenen, een verkeerd oordeel velt. Waaruit wij leren, dat, zo dikwijls ons iets ongunstigs te beurt valt, wij niet op een ander de schuld moeten werpen, noch vermoedens koesteren, maar zelf onze zonden onderzoeken. En dat wij er ons voor wachten, om zulk een dwaze schaamte te hebben, dat, terwijl wij ons beijveren, om onze naam bij de mensen zuiver te houden, wij meer zorg besteden, om voor God een goed geweten te hebben.

II. Vs. 12-26. Als Thamar ziet, dat haar schoonvader haar zijn derde zoon onthoudt, plaatst zij zich gesluierd aan de weg. Juda komt tot haar; zij wordt zwanger en zal nu, als echtbreekster verbrand worden; bij haar wegvoering zendt zij hem drie panden die zij van hem geëist had, waarop deze zijn zonde erkent en haar vrijspreekt.

Als nu vele dagen verlopen waren, en Sela volkomen de leeftijd bereikt had, waarop zijn beide gestorven broeders haar gegeven waren, stierf de dochter van Sua, 1)de vrouw van Juda! daarna troostte zich Juda 2) (hoofdstuk. 50:10) en hij ging op tot zijn schaapscheerders, 3)om het gebruikelijke feest met hen te houden (hoofdstuk. 31:19), naar Timna toe, op het gebergte (Jozua 15:10,57; 19:43) hij, en Hira, zijn vriend, de Adullamiet.

"De dochter van Sua." Het is wel opmerkelijk, dat nimmer de naam van Juda’s vrouw genoemd wordt. Ongetwijfeld, daar dit huwelijk niet naar de wil van de Heere was.

D.w.z. Hij hield op met treuren, ook omdat de dagen van rouwbedrijven voorbij waren.

Het schaapscheren was een grote gebeurtenis in het herderlijke leven, en werd gevolgd door grote feesten, waarop vrienden en buren genodigd werden. Daarom nam Juda ook Hira, de Adullamiet, mee.

En men gaf Thamar te kennen, zeggende: Zie uw schoonvader gaat op naar Timna, om zijn schapen te scheren.

Mozes verhaalt, hoe Thamar zich over de aangedane belediging gewroken heeft. In het begin heeft zij de list niet bemerkt, wel in het vervolg van tijd. Nadat Sela groot was geworden, ziende dat hij haar onthouden werd, heeft zij op wraak gezind. Er is volstrekt geen twijfel aan, of lang heeft zij bij zichzelf geaarzeld en als het ware over dit plan nagedacht. Want de boodschap, omtrent de reis van Juda, is haar niet als bij toeval geworden, maar daar zij op een gelegenheid zinde, heeft zij wachters aangesteld, die bijzonder op zijn daden zouden letten. Ofschoon nu het plan schandelijk was en een eerbare vrouw onwaardig, vermindert echter de

omstandigheid iets van de misdaad, omdat zij de omgang met Juda niet gezocht heeft, dan toen hij zonder vrouw was. Maar ondertussen wordt zij, door verblindheid van het verstand, door echtbreuk tot een niet minder afschuwelijke misdaad vervoerd. Door de echtbreuk zou de huwelijkstrouw geweld aangedaan worden. Door zulk een bloedschendige daad wordt de natuurlijke eerbaarheid geheel vernietigd. Hierop moet terdege gelet worden, opdat nooit degenen, die beledigd zijn, tot ongeoorloofde middelen de toevlucht nemen. Wellust drijft Thamar niet, om zich aan die zonde over te geven. Wel smart haar het verbod, om te huwen, om thuis zonder kroost te blijven.

Calvijn is dus van oordeel, dat Thamar met de bedoeling is heengegaan, om zich te geven aan Juda, om hem daarmee tevens zijn onrechtvaardigheid tegenover haar voor ogen te houden. Men zou ook kunnen veronderstellen, dat zij dit niet terstond van plan is geweest, maar bedoeld heeft, om door haar vertoning aan die plaats, Juda te laten zien, welke onbillijkheid hij beging, om haar aan zijn zoon te weigeren. Dat zij dus eerst na de vraag van Juda zich tot die zonde geleend heeft.

Ook dr. Van Ronkel is deze mening toegedaan. Immers wij lezen (bladz.407) van zijn "Bijbellezingen." Hij (n.l. Juda) week tot haar naar de weg en zei: Kom toch, laat mij tot u ingaan;" temeer bewijs voor hetgeen volgt: "want zij wist niet, dat het zijn schoondochter was." Iets dergelijks had Thamar niet verwacht, ook niet bedoeld; maar zij wist, dat Juda weduwnaar was. Zij had recht op de zoon, die de vader haar echter onthield. Toch wilde zij zo gaarne van het geslacht van het verbond kroost hebben. "Zal het nu wellicht de vader zelf in plaats van de zoon moeten zijn? Mocht zij wellicht daartoe met Er, en Onan niet in nauwer gemeenschap van het vlees treden?" Want dit, dunkt ons, doet de Schrift wel zeer duidelijk uitkomen, dat er eigenlijk geen echtelijke omgang nog tussen Thamar en Juda’s zonen had plaats gevonden. Daarom blijft het vermoeden van gepleegde bloedschande hier dan ook verre.

Toen legde zij de kleren van haar weduwschap van zich af, en trok meer prachtige klederen aan; zij bedekte zich met een sluier (hoofdstuk. 24:65), en bedekte zich met deze, om niet gekend te worden; en zette zich aan de ingang, aan de poort van Enaïm, van de twee fonteinen,
die op de weg naar Thimna is; zodat Juda wanneer hij van het feest terugkeerde, voorbij haar komen moest: want zij zag, dat Sela groot geworden was en zij hem, evenwel niet tot vrouw was gegeven, gelijk men haar beloofd had (Vs. 11). Zij wilde zich daarom aan Juda houden, om zaad uit zijn familie te verkrijgen. 2)

"De twee fonteinen." Alzo hebben onze Statenvertalers het Hebreeuwse woord Mynye (Enajim) overgezet. Onze Kanttekenaren tekenen aan: Dit kan ook een stad zijn. Dit is, o.i. ook een betere vertaling. De zin is dan, dat zij zat aan of bij de poort van Enajim of Enam. Jozua 15:34)

Om nakomelingen te verkrijgen zagen wij vroeger (hoofdstuk. 19:30 vv.) Lots dochters zich bij hun vader leggen; om zaad uit het uitverkoren geslacht te ontvangen, zien wij later Ruth, op raad van haar schoonmoeder, zich bij Boaz neerleggen (Ruth 3). Onze geschiedenis

staat in het midden tussen deze beide: evenals Ruth heeft Thamar het verlangen naar vereniging met het volk van God; met Lots dochters heeft zij de grote dwaling gemeen, dat zij tot het bereiken van haar doel zelfs de bloedschande niet schuwde. Zij handelt dus niet, om bevrediging van vleselijke lust te verkrijgen; integendeel, wat in zulk een geval, ware het mogelijk, zou vermeden geworden zijn, wordt hier gezocht, namelijk de werkelijke ontvangenis, of, om de smaad van de kinderloosheid te ontgaan, of, om een bepaald geslacht te helpen voortplanten.

Als Juda haar zag, zo hield hij haar voor een hoer 1) omdat zij haar aangezicht bedekt had, zodat hij zijn schoondochter niet kon herkennen, en de wijze, waarop zij daar tegen de avond terneer zat, hem aan geen andere kon doen denken.

Er waren onder de Kanaänieten veel hoeren, voornamelijk, die zich openlijk ter ere van Astarte, de godin van de liefde, prijsgaven, en dan het ontvangen loon haar ten geschenke brachten (Deuteronomium. 23:17 vv.). De geitenbok was een aan Astarte geheiligd dier en werd het liefst haar ten geschenke gebracht.

In het Hebreeuws Zonah. Hieruit blijkt, dat zij niet alleen niet een priesteres van Astarte was, maar ook daarvoor niet door Juda gehouden werd. Dan toch moest het woord Kedéscha gebruikt zijn.

En hij week tot haar naar de weg, en zei: kom toch, laat mij tot u ingaan: want hij wist niet, dat zij zijn schoondochter was. En zij zei, sprekende als een hoer, gelijk hij meende dat zij was: Wat zult gij mij geven, dat gij tot mij ingaat? 1)

Thamar wil een zeker onderpand hebben, dat zij zich op de genomen wraak over het onrecht kan beroemen. Het is niet twijfelachtig, of God heeft Juda verblind, zoals hij waardig was. Daarvan kwam het dan ook, dat hij de stem van zijn eigen schoondochter niet herkende, met wie hij een bepaalde tijd familiair had omgegaan. Vervolgens indien een onderpand van de beloofde bok moest gegeven worden, hoe dwaas dan, dat hij zijn ring aan een lichtekooi gaf? Daargelaten dat het ongerijmd was, om nog wel een dubbel onderpand te geven. Het staat derhalve vast, dat hij toen van alle oordeel is beroofd geweest en dat dus dit alles om geen andere oorzaak door Mozes is beschreven, dan opdat wij zouden weten, dat het verstand van deze ongelukkige door een rechtvaardig oordeel van God is verduisterd geweest, die zonde met zonde bedekkende, het licht van de Geest heeft uitgedoofd.

En hij zei: Ik zal u een geitenbok van de kudde zenden, En zij zei: Zo gij pand zult geven, tot gij hem zendt. 1)

Uit deze voorwaarde blijkt genoegzaam, dat het Thamar niet te doen was om bevrediging van zinnelijke begeerten, maar om Juda later op zijn onbillijkheid te wijzen, op zijn ongerechtige handelingen tegenover haar. Het is haar nu te doen, om bij Juda nakomelingschap te verkrijgen, kinderen van het Verbond.

Toen zei hij: Wat pand is het, dat ik u geven zal? En zij zei: Uw zegelring en uw snoer, waaraan gij de ring op de borst draagt, en uw staf, die in uw hand is:1) hetwelk hij haar gaf, en ging tot haar in, en zij ontving bij hem.

Zulke panden moesten zodra mogelijk gelost worden, omdat geen man van stand zich gaarne zonder deze tooisels in het openbaar liet zien.

"Ieder van de Babyloniërs," zegt Herodotus (I, 195) draagt een zegelring door mensenhanden gesneden, en boven op iedere staf is iets gemaakt, een appel of een roos. Dezelfde gewoonte bestond ook in Kanaän, gelijk wij in Juda zien. Deze onderpanden waren bewijzen van aanzien en vertrouwen. Wie iemands zegelring bezat, had het bewijs van zijn ongeschokt vertrouwen. Daarom zegt de Heere van Zerubbabel: En Ik zal u stellen als een zegelring, want Ik heb u verkoren, spreekt de Heere der Heerscharen (Hagg.2:24), om daarmee te betuigen, dat deze door Hem was uitverkoren en Zijn ongeschokt vertrouwen genoot. Zie Jer.22:24.

En zij maakte zich op van de plaats op de weg, en ging heen naar haar vaders huis, en legde haar sluier van zich af, en zij trok weer de kleren van haar weduwschap aan. 1)

Dat Thamar de kleren van haar weduwschap aantrekt, is weer niet zonder bedoeling en bevestigt de mening, dat zij het vorige niet met slechte bedoelingen gedaan heeft. Met dat aantrekken van die kleren verklaart zij, dat zij de schoondochter van Juda is, de weduwe van zijn zoon Onan.

En Juda, toen hij tot zijn huis gekomen was, zond de geitenbok door de hand van zijn vriend, de Adullamiet, om het pand uit de hand van de vrouw te nemen, maar hij vond haar niet.

En hij vroeg de lieden van haar plaats, van Enaïn, zeggende: Waar is de hoer, die bij deze twee fonteinen aan de weg was? En zij zeiden: Hier is geen hoer geweest; want Thamar was door niemand daar opgemerkt.

En hij keerde weer tot Juda, en zei: Ik heb haar niet gevonden; en ook zeiden de lieden van die plaats: Hier is geen hoer geweest. Wat wilt gij dan doen?

Toen zei Juda: Zij neme het voor zich, zij behouden de panden, opdat wij misschien niet, door verder navragen, tot verachting worden; wij hebben gedaan wat wij konden en moesten doen; zie, ik heb deze bok gezonden; maar gij hebt haar niet gevonden. 1)

Juda wil veel liever de ring verliezen, dan de zaak verder ruchtbaar maken en stof geven voor de algemene gesprekken. Hij wil liever zijn geld dan zijn goede naam verliezen. Anders had hij er ook voor moeten vrezen, om zo wreed te zijn. Maar hij heeft voornamelijk de schande van de hoererij gevreesd. Waaruit wij zien, dat de mensen, die niet door Gods Geest bestuurd worden, gewoonlijk meer geven om de mening van de wereld, dan wel om het oordeel van God. Want waarom kwam hem, toen hij geprikkeld werd door de lusten van het vlees, niet in de gedachte: ziedaar nu ben ik onteerd bij God en Engelen. Waarom, toen de

wellust had uitgewoed, werd hij tenminste niet schaamrood bij de stille overdenking van zijn zonde? Hij achtte het voldoende, zich voor publieke eerloosheid te vrijwaren.

En het geschiedde omtrent na drie maanden, dat men Juda te kennen gaf, zeggende: Thamar uw schoondochter heeft gehoereerd, en ook zie, zij is zwanger van hoererij. Zult gij dat ongestraft laten voorbijgaan? Toen zei Juda, als opperhoofd van de familie, en daardoor ook haar rechter: Breng ze hiervoor, dat zij, die als verloofde van mijn zoon zich aan echtbreuk schuldig gemaakt heeft, verbrand worde!
1)

Volgens de Mozaïsche wet werden echtbreeksters of bruiden, die haar belofte verbroken hadden, gestenigd (Deuteronomium. 22:20 vv.); op vleselijke omgang met de moeder en de dochter, zowel als op hoererij van dochters van de priesters, stond daarentegen de straf van de verbranding (Leviticus. 20:14; 21:9). Deze laatste straf schijnt in de patriarchale tijd ook voor het eerste geval bepaald geweest te zijn en wel het levend verbranden zonder steniging vooraf.

Hoe weinig verstaat toch de mens van nature de ware gerechtigheid; voor anderen is hij scherp; voor zichzelf echter zacht. Het binnenste van de harten moet in gerechtigheid veranderd worden, opdat men in gerechtigheid zal kunnen handelen.

Als zij uit haar vaders huis, voorgebracht werd, om verbrand te worden, schikte zij tot haar zweer, zond zij tot haar schoonvader het drievoudige pand en een bode, om te zeggen: Bij de man, van wie deze dingen zijn, ben ik zwanger; en zij zei, door middel van die bode: Beken toch van wie deze zegelring, en deze snoeren, en deze staf zijn.

Hoe kies handelt Thamar hier! Zij beschuldigt niemand, ook Juda niet, in het openbaar. Zij geeft zelfs de panden uit haar hand en stelt zich daarom geheel vrijwillig ter beschikking van haar schoonvader. Maar ook, hoe weet zij daardoor het gemoed van Juda te vertederen en hem tot openlijke schuldbelijdenis te brengen. Niet alleen tot belijdenis van de laatste zonde, maar ook van de eerste, dat hij haar wederrechtelijk aan Sela heeft onthouden.

En Juda kende ze, en zei: Zij is rechtvaardiger dan ik;
haar schuld is niet zo groot als de mijne, daarom, omdat ik haar, gelijk ik toch verplicht was, aan mijn zoon Sela niet gegeven heb. Hij liet vervolgens haar, die nochtans reeds zijn vrouw geworden was, in zijn eigen huis brengen. En hij bekende haar voortaan niet meer, om niet het schandelijke, dat in deze omgang gelegen was, voort te zetten.

Hier schijnt een keerpunt in Juda’s leven gekomen te zijn. Spoedig vinden wij hem weer met het vaderhuis verenigd (hoofdstuk. 42:1-4); bij zijn vader in bijzondere achting staande (hoofdstuk. 43:1-5; 46:28). Bij Jozef voert hij op welsprekende wijze het woord (hoofdstuk. 44:14-34). Meermalen worden bij hen, die een goede grond van de godvruchtige opvoeding van hun ouders in het hart dragen, zware afdwalingen, wanneer zij bij hen tot bewustzijn komen, middelen en aanleiding tot een des te meer besliste bekering.

Juda verootmoedigde zich hier op een voor God aangename wijze, zodat wij dan ook veilig kunnen aannemen, dat sedert dit uur er een gehele ommekeer in zijn in- en uitwendig leven heeft plaats gehad. God geeft dan ook later nog een zegen op deze vrucht.

III. Vs. 27-30. Thamar baart een tweeling, onder bijzondere omstandigheden, doch die, volgens gemaakte ervaringen, niet onmogelijk zijn. Daardoor komt niet het kind, van hetwelk men dit eerst dacht, maar het andere tot de eerstgeboorte. Het een wordt Perez, het andere Zera genoemd.

En het geschiedde ten tijde, als zij baren zou, zes maanden, nadat het aan Juda bekend was geworden (Vs. 24), ziet a) zo waren, evenals vroeger bij Rebekka (hoofdstuk. 25:24) tweelingen in haar buik. 1)

1 Kronieken 2:4

Dit was duidelijk een beschikking van God, om Thamar te reinigen van Juda's bijgelovige verdenking (Vs. 11) en om de eigenlijke oorzaak aan te wijzen, waarom zijn beide zonen zo spoedig na elkaar hadden moeten sterven; want God, haar zonde niet aanziende, gaf haar met één ontvangenis zaad voor beide mannen.

En het geschiedde als zij baarde, dat een de hand uitgaf, dat van het kind, in plaats van het hoofd, een hand te voorschijn kwam; en de vroedvrouw, die aanstonds de verkeerde ligging en de noodzakelijkheid om het om te kerenerkende, nam deze, en zij bond een scharlaken draad om zijn hand, eer zij die terugschoof, om nauwkeurig het kind aan te wijzen, dat het eerst in de geboorte gekomen was, zeggende: Deze komt het eerst uit. Daar toch aan de eerstgeboorte grote rechten verbonden waren, was het van belang nauwkeurige aanwijzing te kunnen geven.

Hoewel Juda voor zijn dwaling en Thamar voor haar ongeoorloofde manoeuvres vergiffenis heeft ontvangen, wil de Heere toch bij de baring zelf een teken geven, om hen beide te vernederen. Want wel was het vroeger geschied bij Jakob en Ezau, maar de reden is verschillend. Wij weten toch, dat voortekenen nu eens ten goede en dan ten kwade kunnen uitgelegd worden. Hier nu is het niet twijfelachtig, of de tweelingen waren bij de baring zelf tekenen van de eerloosheid van de ouders. Want zowel voor hen zelf was het nuttig de herinnering aan hun schande te vernieuwen, als ook was het tot een publiek voorbeeld, opdat deze schanddaad tot in eeuwigheid bekend zou zijn.

Maar het geschiedde, als hij, ten gevolge van de hulp van de vroedvrouw, zijn hand, weer introk, ziet, zo kwam zijn broeder uit, die daardoor van de verhindering, die hem belette uit te komen, vrij geworden was, en zij zei: Hoe zijt gij doorgebroken? op u is de breuke! 1) gij hebt U met geweld de eerstgeboorte genomen! En men noemde hem a) Perez (doorbreker).

MATTHEUS.1:3

De Joden willen de eersten zijn in de hemel; maar zij trekken de handen van Christus af: de heidenen treden met groot geweld toe, en komen in de vriendschap van Jezus Christus. (MATTHEUS.20:16).

En daarna kwam zijn broeder uit, om wiens hand de scharlaken draad was; en men noemde hem Zera (opgang) omdat hij zich het eerst vertoond had.

Van Perez stamt vooreerst Nahezzon af, de vorst van Israël gedurende de tocht door de woestijn (Numeri. 2:5vv.), vervolgens David (Ruth 4:18-22), en eindelijk onze Heiland Jezus Christus. (MATTHEUS.1:1-16). Waarom, zo vragen wij aan het einde van dit hoofdstuk, met Luther, heeft God en de Heilige Geest zulke schandelijke dingen laten optekenen en voor ons bewaren, zodat zij in de Kerk verhaald en gelezen worden? Antwoord. "Opdat niemand op zijn gerechtigheid en wijsheid trots en vermetel zijn, en niemand om zijn zonden wanhopig worde. Ten tweede, opdat blijke, dat Christus geboren is uit vlees, dat zondig en bevlekt was. De Heilige Geest heeft Hem zo diep mogelijk in de zonde willen leggen. Ten derde is ook op te merken, dat God alzo het zaad van Abraham aangenomen en verkoren heeft, dat Hij ook de arme heidenen naar het vlees niet heeft willen verwerpen en zij naar de natuurlijke rechten ook moeders, broeders, vaders en zusters van Christus zijn moesten." Hetzelfde geldt van de Moabietische Ruth en de hoer Rachab, die beiden als de stammoeders van Christus genoemd worden.

Ja, Thamar is gewis een van die Bijbelheiligen, gelijk het gereformeerde hart die erkent en eert; wel overtuigd dat zij mensen bleven en daarom ook hun zonden hadden; vastelijk gelovende, dat al wat er goeds en innigs uit hen sprak en werkte, alleen een gave van Gods genade was; Thamar neemt een eervolle plaats in onder dat viertal vrouwen, die ons in het geslachtsregister van de Heere genoemd worden: Thamar, Rachab, Ruth en Bathseba. Al deze vrouwen, op wier hoofse vroomheid veel af te dingen zou hebben, munten toch evenwel gelijk door één gemeenschappelijken karaktertrek uit: door de toewijding van een alleswagende en alles opofferende liefde, die niet de lusten van het vlees, maar die, in en door de vleselijke vereniging, de persoon zelf en, in deze, wederom een hoger doel najagen. Dat is het hoogste en reinste in de echt vrouwelijke liefde, die ach zo schaars gevonden wordt. Deze liefde geeft zichzelf, en denkt niet om en ducht niets voor zichzelf.

HOOFDSTUK 39.

JOZEFS DIENST, KUISHEID EN GEVANGENIS.

Vs. 1-6. Jozef, door de Ismaëlieten aan Pótifar in Egypte verkocht, wordt door Gods zegen verheven van slaaf tot de rang van huisbestuurder. Dit is de voorschool voor zijn latere roeping tot grootvizier van geheel Egypte, welke de Heere hem toegedacht heeft.

Jozef 1) nu werd, gelijk reeds in hoofdstuk 37:28,36 meegedeeld is, naar Egypte afgevoerd; en Pótifar, 2) een hoveling van Farao, een overste van de lijfwacht, een Egyptisch man3) kocht hem uit de hand van de Ismaëlieten, die hem daarheen afgevoerd hadden.

Thans zou de grote stap tot bevordering van de goddelijke raad van het heil gedaan worden. Jakob's geslacht mocht, gelijk het reeds jaren te voren aan Abraham voorspeld was (hoofdstuk. 15:13), uit het land van de belofte naar een vreemd land heentrekken. Onder de Kanaänieten kon Jakob's huis niet langer vertoeven, zonder, of zich te verstrooien en eenheid of zelfstandigheid te verliezen, of in twist te geraken met de bewoners van het land. Zij moesten een volk worden in het meest beschaafde land van de toenmalige wereld, en toch zo scherp mogelijk afgescheiden van de inwoners.

Met dit Hoofdstuk begint de eigenlijke geschiedenis van Jozef als hoofdpersoon. In hoofdstuk 37 was hij nog in het huis van zijn vader, nu is hij daar buiten en wordt door de Heere langs diepe wegen, tot die hoogte gebracht, welke voor hem bestemd was.

"Pótifar." Deze naam herinnert aan de vroegere tijden van Egypte, waarin Phra als zonnegod werd vereerd. Potifar = Peti fra, aan de zonnegod gewijd.

In dit eerste vers staat niet zonder betekenis, dat Pótifar een hoveling van Farao was; een overste van de lijfwacht en een Egyptisch man. Want, én met Farao zou Jozef in betrekking komen én met Pótifar als overste van de lijfwacht, als opperscherprechter én met Egypte. Dit alles heeft de Heilige Schrijver hier duidelijk willen doen uitkomen.

En de HEERE1) was met Jozef, a) regeerde hem door zijn Geest, zodat hij met stille overgave in zijn lot en in godzalige trouw zijn dienstwerk verrichtte. Hij zegende hem nu ook op in het oog vallende wijze, zodat hij een voorspoedig man was, gelukkig in alles wat hij deed (Psalm. 1:1-3); en, wel bestuurde de Heere het zó, dat hij niet op het veld in een slavenhuis was, maar in het huis van zijn heer, de Egyptenaar.

Vs. 21 Hand.7:9

Jehova was met Jozef. De Verbondsgod gaat, met Zijn raadsbesluiten en met de zaak van Zijn rijk, overwinnend door de gehele wereld, door alle onrecht en smaad van de Zijnen. Jozef is thans de drager van de gehele ontwikkeling van de oudtestamentische Theocratie, en aan de draad van zijn zwaar bedreigd leven, waarover steeds het zwaard van de scherprechter zweeft, hangt, voor zover mensenogen reiken, het lot van Israël en het lot van de wereld.

Gods almacht mag en kan Zijn zaak aan zulke draden hangen: aan Jozef in de gevangenis, aan Mozes in het kistje tussen het Nijl-riet, aan David in de spelonk van Adullam. De Voorzienigheid is zeker van Haar zaak.

Als nu zijn heer zag, dat de HEERE met hem was, en dat de HEERE al wat hij deed, door zijn hand voorspoedig maakte.

Hieruit blijkt wel duidelijk dat de gunst van God ten opzichte van Jozef niet op algemene of gewone wijze aan het licht trad, wanneer zij door een profaan mens, en voor die zaken geheel blind, kon opgemerkt worden. Hoe schandelijk is dan onze ondankbaarheid, indien wij niet alle voorspoed tot God als Bewerker terugbrengen, daar de Schrift ons zo dikwijls vermaant dat bij de mensen niets gedijt, noch plannen, noch arbeid, noch welke middelen men ook bedenkt, dan datgene, hetwelk God zegent. Dat nu Pótifar daarom er groot belang in zag, om hem tot heer over zijn huis aan te stellen, daaruit zien wij dat ook profane mensen door de ware Godsvrucht zo kunnen getroffen worden, dat zij God de eer ervan moeten geven.

Zo vond Jozef genade in zijn ogen, en hij klom spoedig op van de laagste trap van de dienstbaarheid en hij diende hem, werd zijn kamerdienaar; en hij stelde hem vervolgens over zijn huis en al wat hij had, gaf hij in zijn hand; 1)hij maakte hem tot zijn huisverzorger, en vertrouwde hem niet slechts het oppertoezicht over zijn huishouding toe, maar ook de besturing van al zijn goederen.

Waar Jozef door zijn broeders als slaaf verkocht was, daar gaf God hem dit voorrecht, om hem enigszins in zijn lot te troosten, maar ook om hem voor te bereiden op datgene, wat hem wachtte, om hem vertrouwen op Zijn vaderlijke gunst en liefde in te storten, opdat als straks nieuwe beproevingen kwamen, hij niet moedeloos zou worden.

En het geschiedde van toen af, dat hij hem over zijn huis, en over al wat het zijne was, gesteld had, dat de HEERE het huis van de Egyptenaar zegende om Jozefs wil; a) ja de zegen van de HEERE was in alles wat hij had, in het huis en in het veld. 1)

Hoofdstuk 30:27

God was met Jozef, en zo komt hij, gelijk later de Heere Jezus Christus in de hoogste mate, als een gezegende, nergens dan met een zegen. Trouwens overal, waar de kerk, waar slechts één gelovige is, daar is ook zegen. Op het schip, waar Paulus is, worden tweehonderd zesenzeventig zielen behouden, en, waar Jozef is, daar gaat het Pótifar bij uitnemendheid wél; zodat niet de hoofdlieden Julius en Pótifar, maar Paulus en Jozef eigenlijk op die plaatsen de eersten waren.

Ter wille van Jozef werd het huis van Pótifar gezegend. Zo doet God altijd. Indien er tien rechtvaardigen in Sodom zouden geweest zijn, zou Hij deze stad hebben gespaard. Trouwe en vrome dienstknechten bidden ook voor hun meesters en vrouwen. De Heere hoort de zuchten van zijn kinderen.

En hij liet alles wat hij had in Jozefs hand; gelijk de trage Oosterlingen, wanneer zij een vertrouwde bediende hebben, aan deze graag onvoorwaardelijk volmacht geven en zich om niets bekommeren. Pótifar vertrouwde hem geheel, zodat hij met hem van geen ding kennis had, 1) behalve van het brood dat hij at; 2) ten opzichte van de spijzen nam hij de Egyptische regels waar en de strenge afzondering van de Hebreeuwse knecht (hoofdstuk. 43:32; 46:34). En Jozef was, evenals zijn gestorven moeder, schoon van gedaante, en schoon van aangezicht. 3)

Onder de voorwerpen van de akkerbouw, welke in de Egyptische graven afgebeeld zijn, vindt men dikwijls een huisverzorger, die boek over de oogst houdt. In een graf te Kum el Ahmar ziet men de schrijftafel van de huisverzorger met al haar toebehoren.

Volgens Herodotus, bediende zich geen Egyptenaar van mes, vork of braadspit van een Griek of andere vreemdeling; hij at zelfs nooit van het vlees van een reine stier, zo deze met het mes van een Griek gedood was.

Daar voor de heilige Jozef de schoonheid van gedaante een oorzaak van veel verdriet is geweest, zo laten wij daaruit leren, om niet zo zeer de gaven van het lichaam te zoeken, welke bij de mens in ere zijn, dan wel tevreden met ons lot te zijn. Wij zien, hoe zij, die in schoonheid uitmunten, aan vele gevaren zijn blootgesteld. Want het is zeldzaam en moeilijk, om zich van alle ellenden vrij te houden. Ofschoon in Jozef de vrees voor God zo heerste, dat hij alle onkuisheid verafschuwde, zo heeft echter aan de andere zijde satan hem zóveel ellende veroorzaakt, dat hij uit de gave van God strikken zocht te bereiden om zijn ziel te vangen. Waarom wij God ijverig moeten smeken, dat hij onder zoveel gevaar ons door zijn Geest bestuurt en de gave, waarmee Hij ons begunstigt, van alle smet zuiver houdt.

II. Vs. 7-12. Nadat Jozef verscheidene jaren zijn aardse heer getrouw gediend heeft, moet hij nog een zware beproeving doorstaan. Pótifars vrouw in boze lust tot hem ontstoken, beproeft eerst alle listige middelen tot verleiding, openbaart hem vervolgens, onverholen en steeds opnieuw, haar begeerte, en wil hem eindelijk dwingen; maar Jozef volhardt in zijn godsvrucht en blijft haar tegenstaan.

En het geschiedde na deze dingen, toen Jozef ongeveer tien jaar Pótifar gediend had, en nu een ouderdom van omtrent zevenentwintig jaar bereikt had, a) dat de vrouw van zijn heer haar ogen op Jozef wierp 1) en, nadat zij haar gunstbetoningen lange tijd tevergeefs aan hem beproefd had, openbaarde zij hem openlijk haar begeerte, zei: Lig bij mij! 2)

Spreuken. 7:13

De liefde van Pótifars vrouw was voor Jozef gevaarlijker dan de haat van zijn broeders.

Nu bedreigt hem een zwaardere dienstbaarheid: die van de zonde.

Uit de getuigenissen van de ouden weten wij, dat Egypte, tenminste in later tijd, een hoogst zedeloos land was, waarin allerlei wellust heerste, en waar in het bijzonder de echtbreuk zeer

gewoon was. Herodotus verhaalt, dat Farao, de zoon van Sesostris, het verloren gezicht moetende herwinnen door de aanraking van een vrouw, die haar man nimmer ontrouw was geweest, er slechts één enkele gevonden heeft, die hij dan ook terstond tot de zijne nam. Voor het overige leefden de Egyptische vrouwen niet zó afgezonderd van de mannen, als dit anders in het oosten gewoonlijk geschiedde; zij kwamen integendeel in verschillende levensomstandigheden met hen in aanraking.

Hier wordt alleen de eerste openbare daad verhaald. Uit tedere kiesheid laat de schrijver na te verhalen, welke lagen en listen zij al aangewend heeft, om Jozef in haar netten te vangen. De Heilige Schrift treedt altijd met de naakte waarheid op, maar in dat optreden komt het immer uit dat heilige mannen van God door de Heilige Geest gedreven, de Schrijvers zijn geweest. Er is dan ook nooit iemand, door het lezen van zulke geschiedenissen, als hier beschreven worden, bedorven. Waar van ongelovige zijde zulks beweerd wordt, daar toont men ook hierdoor, dat met de zonde niet gerekend wordt.

Maar hij weigerde het, en zei tot de vrouw van zijn heer Zie mijn heer heeft geen kennis met mij, 1) wat er in het huis is, en al wat hij heeft dat heeft hij in mijn hand gegeven.

1)"Geen kennis met mij". d.w.z. heeft mij de zorg voor alles overgelaten en eist geen rekenschap van mij, van enig ding.

Niemand is groter in dit huis dan ik, mijn heer heeft mij in alles gehele volmacht gegeven, en hij heeft voor mij niets onthouden, dan u, daarin dat gij zijn vrouw zijt; 1) hoe zou ik dan zijn vertrouwen geheel misbruikende, dit zo grote kwaad doen, a) en daardoor op zo zware wijze zondigen tegen God. 2)

Spreuken. 8:13

Op welk een verstandige en kiese manier tracht Jozef haar haar zondige wens onder de ogen te brengen, door de deugden van haar man tegenover hem en haar breed uit te meten, maar ook door haar voor ogen te houden, welk een misbruik van vertrouwen hij zou maken, indien hij aan haar wens toegaf!.

Jozef stelt hier de zonde in het ware licht. De zonde tegen zijn heer was in de grond van de zaak zonde tegen God, vergrijp tegen Zijn heilige wil.

En het geschiedde, als zij Jozef dag op dag aansprak (Vs. 7) en hij naar haar niet hoorde, om bij haar te liggen, en, anders dan in tegenwoordigheid van derden, bij haar te zijn.

Wel blijkt hieruit Jozefs standvastigheid en zijn vroomheid van wandel. Op een leeftijd als hij was, in een ondergeschikte betrekking, waarin hij zich bevond, zou het volstrekt geen onmogelijkheid zijn geweest, dat hij had toegegeven. God, de Heere, zorgde er echter voor, dat hij zegevierend uit de strijd te voorschijn kwam. De strijd tussen Jozef en Pótifars vrouw is de strijd tussen het vrouwen- en het slangenzaad. Hij overwint, maar hem worden de

verzenen vermorzeld, doordat hij tijdelijk te ondergaat, maar om straks weer heerlijk te voorschijn te treden. Ook daarin type van de Christus.

Zo gebeurde het op zulk een dag, 1) dat haar man niet thuis was (Vs. 16), en hij in het huis kwam, om zijn werk te doen, en niemand van de lieden van het huis was toen daar binnenshuis.

"Op zulk een dag," d.i. een volgende maal. Eerst wordt de verleiding door woorden beschreven, en nu die door daden, en wel door daden van geweld.

En zij greep hem bij zijn kleed, om hem tot zich te trekken, zeggende: Lig bij mij! 1)En hij liet zijn kleed in haar hand 2) en vluchtte, en ging uit naar buiten.

De vrouw van Pótifar, verlokt door Jozefs schoonheid, wil hem tot overspel bewegen. Dit is in zijn omstandigheden een zeer zware beproeving. Hij bestuurt de gehele huishouding, en geniet het volkomen vertrouwen van zijn heer; nu biedt hem ook zijn gebiederes haar liefde aan. Hij is ver van huis, in een land, vanouds berucht om zijn onkuisheid; wie zal het ontdekken; wie zal het bestraffen? Dag op dag wordt hij aangesproken, en gedurende aangeven tijd, op allerlei wijzen verzocht. Onder zulke omstandigheden zouden duizenden gevallen zijn. Eindelijk grijpt zij hem op de onbeschaamdste wijze aan, in de eenzaamheid. Men kan tien verzoekingen overwonnen hebben, en toch bij de elfde vallen; Jozef blijft onbeweeglijk. Ofschoon slaaf, staat hij in de vrijheid, want hij heerst over zijn hartstochten; ofschoon vluchtende, bewijst hij mannenmoed, want iedere ontvluchting is een eervolle overwinning.

Jozefs gedrag staat, als toonbeeld van kuisheid, in een glinsterend licht naast de geschiedenis van Juda in het vorig hoofdstuk.

Dat de jongelingen Jozef navolgen, die zo rein en schoon was naar het lichaam, maar nog schoner was van ziel.

Jozef laat de mantel los, maar het goed geweten houdt hij vast; God zal hem daarvoor een zijden kleed schenken (hoofdstuk. 41:42)

Door zijn kleed in haar hand te laten, zette hij tevens zijn leven op het spel. Hij is echter eerder bereid goed en leven over te geven, dan tegen de wil van God te zondigen.

III. Vs. 13-23. Door Pótifars vrouw van een aanslag op haar trouw beschuldigd, wordt Jozef door haar gemaal in de gevangenis geworpen; daar verwerft hij zich, door de zegen van de Heere, een zo volkomen vertrouwen, dat de overste van het gevangenhuis al zijn gevangenen in zijn hand stelt.

En het geschiedde, als zij zag, dat hij zijn kleed in haar hand gelaten had, en naar buiten gevlucht was, en alzo met haar bedoelingen niets te doen wilde hebben.

Zo riep zij de mensen van haar huis, om een bekendmaking van zijn zijde te voorkomen, en tevens om zich voor zijn weigering te wreken, en zij sprak tot hen, in gehuichelde toorn tegen haar man, die haar eer a) aan zo groot een gevaar had blootgesteld, zeggende: Ziet, hij heeft bij ons de Hebreeuwse man binnengebracht, 1) om met ons, de vrouw des huizes te spotten en tot schande te maken; hij, die lage mens, is tot mij gekomen, terwijl ik alleen was, om bij mij te liggen, en ik heb geroepen met luider stem;

Hier zien wij, wat wanhoop doet. Want wegens misdadige hartstocht is de vrouw in een furie veranderd. Waaruit duidelijk blijkt, hoe de wellust, wanneer zij niet gebreideld wordt, de dierlijke driften te voorschijn brengt. Zeker, waar satan eenmaal over de ongelukkige mensen zijn heerschappij heeft uitgeoefend, daar zal hij niet ophouden, hen voort te slepen, totdat hij hen door een geest van zinneloosheid en duizeling hals over hoofd in het verderf heeft gestort. Wij zien ook, hoe hij de goddelozen, welke hij onder zijn heerschappij houdt; tot volharden aanzet. Wel werpt God dikwijls Zijn schrik onder de goddelozen, opdat zij hun eigen misdaad, door angstige vrees voortgedreven, aan de dag brengen. En het is mogelijk, dat in gelaat en woorden de tekenen van een verontrust geweten bij deze onreine vrouw zichtbaar waren, maar satan zet haar zo tot volharden aan, dat zij brutaalweg het plan opvat, om de vrome jongeman in het verderf te storten, en op hetzelfde ogenblik zulk een list bedenkt, waarmee zij hem onschadelijk maakt, alsof zij reeds lang in kalme ogenblikken zijn verderf had gezocht.

Versmade hartstocht wordt niet zelden in dodelijke haat overgezet. In de uiting daarvan, spreekt zij zelfs met minachting "hij" van haar man.

En het geschiedde, als hij hoorde, dat ik mijn stem verhief, en riep zo verliet hij zijn kleed bij mij, en vluchtte en ging uit naar buiten. 1)

De aanklacht van Pótifars vrouw is een toonbeeld van de kabalen, waarin zich die van alle tijden, ook van de laatsten, afspiegelen kunnen. Dit is het eerste voorbeeld van een vreselijk beliegen in de Heilige Schrift, uitgegaan van een ontuchtige vrouw; een omkering van Jozefs deugd in het tegendeel door de misdadigste en listigste leugen van wraakzucht! Zo werd ook Christus belogen op een wijze, die men als het toppunt van beliegen, als een meesterstuk van een aartsleugenaar kan aanmerken.

En zij legde, om enig leugenachtig bewijs voor haar verhaal te hebben, zijn kleed bij zich, totdat zijn heer in zijn huis kwam.

Jozef heeft ten tweeden male zijn kleed moeten achterlaten, dat tot misleiding van anderen dienen moest.

Toen sprak zij tot hem naar diezelfde woorden, zeggende: De Hebreeuwse knecht 1) die gij 2) bij ons hebt binnengebracht, is tot mij gekomen, om met mij te spotten.

Zij noemt ook hier Jozef de Hebreeuwse knecht, om hem in een verachtelijk daglicht te stellen, maar bovenal, om te doen uitkomen dat hij, de slaaf, en nog wel de vreemde slaaf, tot

haar de ogen heeft durven opheffen. Hiermee wil zij de toorn van Pótifar ten zeerste opwekken, en van hem verkrijgen, dat hij ogenblikkelijk die knecht laat doden. De standen of kasten waren in Egypte zeer streng gescheiden, zodat, indien niet zij, maar Jozef de verleider was geweest, deze stellig zijn daad met het leven had moeten boeten. Echt satanisch van deze vrouw. Dan was voor immer de getuige van haar zonde, of liever haar aanklager, weg. Pótifars vrouw is de Herodias van het Oude Testament.

2)Zijdelings werpt zij de schuld op Pótifar. Ook dit was berekening.

En het is geschied, als ik mijn stem verhief, en riep, dat hij zijn kleed bij mij liet, gelijk gij dit hier kunt zien, en vluchtte naar buiten.

En het geschiedde, als zijn heer de woorden van zijn vrouw hoorde, die zij tot hem sprak, zeggende: Naar deze woorden heeft mij uw knecht gedaan, zo ontstak zijn toorn.
1)

Tegen wie? Er staat hier niet tegen Jozef. Wel wordt deze straks in de gevangenis geworpen, maar daaruit blijkt nog niet, dat Pótifar het verhaal van zijn vrouw geloofde. Indien hij dit gedaan had, had hij ongetwijfeld Jozef laten doden. Dit brachten de wetten van het land met zich mee. Om echter de eer van zijn huis te redden, laat hij Jozef in de gevangenis werpen, maar maakt het hem daar zo gemakkelijk mogelijk. Hoogstwaarschijnlijk zal hij ook bewerkt hebben, dat hij daar onderopzichter werd, in alle geval er zich niet tegen verzet. Opmerkelijk is het, dat hier niet bijgevoegd is: "tegen Jozef." Hoewel de wetten tegen de echtbreuk in Egypte bijzonder streng waren, stelt Pótifar hem slechts in de gevangenis, waar, waarschijnlijk niet tegen zijn wil, Jozef verhoogd wordt, terwijl hij zelf hem later ter verzorging van de schenken en de bakker aanwijst. (hoofdstuk. 40:4). Hieruit blijkt, dat Pótifar zijn vrouw niet ten volle heeft vertrouwd, noch aan Jozefs zonde geloof heeft geslagen, maar slechts de eer van zijn huis heeft willen redden.

En Jozefs heer die, als overste van de koninklijke lijfwacht, tevens de staatsgevangenis onder zijn oppertoezicht had, nam hem, en leverde hem in het gevangenhuis1) a) ter plaatse, waar de gevangenen van de koning gevangen waren; 2)alzo was hij daar in het gevangenhuis, dat een gedeelte van Pótifars huis uitmaakte. (hoofdstuk. 40:3).

Psalm. 105:18

Jozefs overwinning in zijn verzoeking toont, hoe de mens, voornamelijk de jongeman, de verzoeking moet overwinnen. De eerste voorwaarde is: "Wandel steeds als in de tegenwoordigheid van God"; de tweede: "strijd met de wapenen van het woord in het licht van recht en plicht"; de derde: "Mijd de gelegenheid", de vierde: "Wees beslist en neem, wanneer het zijn moet de vlucht met verlies van uw kleed, van uw goede naam, van uw vrijheid, van uw leven zelfs.".

Jozef laat zich gewillig wegvoeren. Hij zwijgt tegenover de valse beschuldiging. Onmiskenbaar is hier ook weer de typische betekenis zichtbaar en vertoont hij hier het beeld van Hem, die, als Hij gescholden werd niet weer schold, en als Hij leed niet dreigde, maar gaf het over aan Die, die rechtvaardig oordeelt. Jozef heeft ook hier een voorbeeld gegeven, om te allen tijde op valse beschuldigingen het stilzwijgen te bewaren.

2)"Waar de gevangenen van de koning waren" wil zeggen, waar de staatsgevangenen werden opgesloten. Deze gevangenissen waren met een ringmuur omsloten.

Doch de HEERE was met Jozef, 1) en wendde Zijn goedertierenheid tot hem; en gaf hem genade in de ogen van de overste van het gevangenhuis, een onder-bediende van Pótifar.

Waar mensen hem verlaten of schijnbaar hard behandelen, daar blijft de Heere hem nabij. Met deze uitdrukking wordt de bron aangegeven van de zegen, welke Jozef ook nog in het gevangenhuis ten deel valt.

Laat de liefde van de mensen in haat verkeren, gelijk de liefde van de goddelozen zo makkelijk verkeert, Gods goedertierenheid zal ter vertroosting zich meer openbaren, en Hij, die de harten als waterbeken leidt, zal u, waar gij de zonde overwint, betere vrienden geven, dan gij verloren hebt.

En de overste van het gevangenhuis gaf al de gevangenen, die in het gevangenhuis waren, in Jozefs hand; hij gaf alles aan hem ter besturing over; en al wat zij daar deden tot bewaring en bediening van de gevangenen, dat deed hij, 1) dat geschiedde onder zijn leiding en op zijn bevel.

Daar Jozef in het huis van de overste van de koninklijke lijfwachten tot bestuurder werd gesteld, zo leerde hij daar reeds in het klein, wat hij als onderkoning in het groot zou te doen hebben; hij werd er voorbereid op zijn aanstaande bediening. Hij was getrouw in het kleine; hij zou over het grote gezet worden; doch een nog diepere vernedering moest deze hoogste verhoging voorafgaan. Wij zien Jozef in banden en in het gevangenhuis, doch ook hier was hij spoedig weer dezelfde, die hij naast Farao zijn zou: de opperbestuurder. Het was een doorgaande lijn in het leven van Jozef van hetgeen God met hem voor had. Hij was geboren om te regeren. Daarom was hij altijd de tweede-Jozef was, gelijk ieder Christen nog is, de kurk gelijk, die, hoe dikwijls ook in het water naar beneden gedrukt, nochtans telkens, zodra de drukking ophoudt, vanzelf weer boven komt drijven. Daarbij is het opmerkelijk, dat Jozef niet door zijn vrienden, maar door zijn vijanden tot zijn hoogte geklommen is. Trouwens vrienden zijn meestal te flauw; maar vijanden zijn scherp en dringen en drijven ons voort, zodat wij komen, waar wij anders niet zouden gekomen zijn.

De overste van het gevangenhuis zag op geen ding, dat in zijn hand was; hij vertrouwde Jozef zo geheel, dat hij niets meer nazag, daar hij wist, dat deze in allesnauwlettend en getrouw was. Zo was Jozef ook in het gevangenhuis gezegend, omdat de HEERE met hem was; en wat hij deed, dat deed de HEERE wel gedijen. 1)

God heeft ook op de gevangenis, op de banden en op de allerschandelijkste dood Zijn ogen, evenals op de schone heldere zon. Men kan in Jozef niets anders zien, dan de dood, en dat hij zijn goede naam, en al zijn deugden zal moeten verliezen. Daar komt nu Christus en laat het licht van Zijn genadige ogen in die hel schijnen, Jozef moest heer worden, al ging het ook door de hel heen.

HOOFDSTUK 40.

JOZEF LEGT DE GEVANGENEN HUN DROMEN UIT.

Vs. 1-23. In de koninklijke staatsgevangenis, waarin Jozef gevangen is, worden na verloop van enige tijd ook de overste van de schenkers en de overste van de bakkers, die bij Farao in ongenade geraakt waren, geworpen, en aan Jozef wordt opgedragen hen te dienen. Zij hebben in één nacht ieder een bijzondere droom, en Jozef, in wie de Heere de wijsheid van een profetische geest gelegd had, verklaart hun die dromen. Gelijk hij het voorzegd heeft, zo geschiedt het: de overste van de schenkers wordt in zijn ambt hersteld, de overste van de bakkers opgehangen; de eerste vergeet Jozef en doet niets voor hem bij Farao.

En het geschiedde na deze dingen, die in hoofdstuk. 39:7-20 verhaald zijn, dat de schenken, de opperschenker (Nehemiah. 1:11; 2:1) van de koning van Egypte en de bakker, overste van de bakkers, zondigden 2) tegen hun heer, tegen de koning van Egypte.

De Oosterse koningen hadden gewoonlijk een menigte schenkers en bakkers: bijv. die van de Perzen (Xenophon, Hellen 7:1,38). Het ambt van opperschenker bij de koning van de Perzen was zeer geëerd. (Herod.3:34. Cyrop.1:3,8)

2)"Zondigden." Welke de misdaad was, waarvan deze beide mannen verdacht werden, wordt niet gemeld. Wellicht dat er vergiftiging had plaats gehad, omdat juist de schenken en de bakker verdacht werden. Daarom is het echter niet meegedeeld, omdat niet de aard van het vergrijp in betrekking staat tot de leidingen van de Voorzienigheid met Jozef, maar wel hun komen in dezelfde gevangenis, waarin hij vertoefde.

Er is ongetwijfeld een geruime tijd verlopen na de geschiedenis in het vorige hoofdstuk vermeld, toen deze beide mannen in de gevangenis werden opgesloten.

Zodat Farao1) zeer toornig werd op zijn twee hovelingen op de overste van de schenkers, en op de overste van de bakkers.

Farao was de gewone koningstitel bij de Egyptenaren.

En hij leverde hen in bewaring in het huis van Pótifar, de overste van de lijfwacht 1) (hoofdstuk. 37:36; 39:1) in het gevangenhuis, ter plaatse waar de gevangenen van de koning zaten, en ook Jozef gevangen was. (hoofdstuk. 39:20).

Deze mededeling verklaart, waarom Pótifar Jozef in de staatsgevangenis kon opsluiten. Deze was aan zijn huis verbonden. De gevangenbewaarder zal dan ook wel iets geweten hebben van het hartstochtelijk karakter van Pótifars vrouw en gemeend, dat de gevangenzetting van Jozef alleen door de overste van de lijfwachten was gedaan om de eer van zijn huis voor de wereld te redden.

En Pótifar, de overste van de trawanten bestelde 1) Jozef, aan wiens schuld hij waarschijnlijk nooit volkomen geloof geslagen had, bij hen, hij gaf aan Jozef last, dat hij hen, die voorname staatsdienaars, diende, en zij waren sommige dagen in bewaring.

In het Hebreeuws Pakad "Benoemde, taakhebber, de bedoeling was, dat, daar het voorname mannen waren, de onderopzichter aangewezen werd om hen te bedienen. Hoe is hier de leiding van de Goddelijke Voorzienigheid merkbaar! Was dat ambt aan een ander opgedragen, dan was Jozef niet straks bij hen gekomen, om hun de dromen uit te leggen. Als gewoon opzichter had hij dan eenvoudig de ronde gedaan, maar nu hij tot hun bediende was aangesteld, kwam hij veel nauwer met hen in aanraking.

Zij droomden nu beiden een droom, elk zijn droom 1) in één nacht, elk naar de uitlegging van zijn droom, 2) de schenken en de bakker, die van de koning van Egypte waren, die gevangenen waren in het gevangenhuis. Deze dromen verhaalden zij ‘s morgens aan elkaar, en door de wonderbare overeenkomst werden zij ontsteld.

De dromen, waarin God op buitengewone wijze Zijn raad aan mensen openbaart, zijn van tweeërlei aard. Het zijn, óf van God gewerkte verschijningen, als de hemelladder, die Jakob in zijn droom zag; óf het zijn buitengewone uitingen van menselijk vóórgevoel, waarbij hun, met beelden, genomen uit de kring van hun eigen gedachten, getoond wordt, wat hen overkomen zal; van deze laatste soort waren de dromen van de beide hovelingen. Overigens is de droom slechts een spel van gedachten en beelden, die tevoren reeds in de ziel aanwezig waren; zodanige dromen hebben even zo min betekenis als de fantasieën van koortslijders.

Bij geen volk van de oude wereld was het droomleven zó opgewekt, zó krachtig en ontwikkeld, als bij de Egyptenaren; de gehele geschiedenis van dit wonderbare volk heeft iets nachtelijks, waarbij de gedaanten van het goddelijke en aardse wonderbaar en verward in elkaar vloeien, en waaruit de Piramiden, Obelisken en Sphynxen, onmetelijke tempels, als droomgestalten te voorschijn treden. Men zou het het volk van dromen, voorgevoelens en raadsels kunnen noemen; ook Jozef’s bestemming voor dit land werd door dromen ingeleid en door dromen bereikt.

"Elk naar de uitlegging van zijn droom," d.w.z. elk een droom, die duidelijk in verband stond met hun vroegere betrekking en voor ieder een bijzondere uitlegging of betekenis had.

En Jozef kwam ‘s morgens tot hen, om hen te bedienen, en hij zag hen aan, en ziet, zij waren ontsteld. 1)

Niet ieder kan het schrift van het menselijk aangezicht lezen; dit vermogen is slechts aan de liefde gegeven.

De wijze, waarop de goddelijke Voorzienigheid stille en verborgen, schijnbaar niets betekenende zaken tot aanleiding en uitgangspunt van grote omkeringen maakt, is in onze geschiedenis duidelijk op te merken. Toevallig schijnt de zaak, dat Farao twee hovelingen in de staatsgevangenis werpt, wegens misslagen, die misschien van weinig betekenis waren; nog

toevalliger, dat Jozef gesteld wordt, om hen te dienen; wederom nog toevalliger, dat zij beiden een verontrustende droom hebben; en eindelijk bijzonder toevallig, dat Jozef bij zijn intreden de ontsteltenis op hun aangezichten leest. Maar al deze schijnbare toevalligheden heeft Gods Voorzienigheid tot middelen gemaakt voor Jozefs verhoging en Israël's redding. De Heere kan duizend wegen vinden, waar het verstand niet één weg ziet.

In het Hebreeuws Zoaphiem, boos, treurig, verward.

Toen vroeg hij de hovelingen van Farao, die bij hem waren in hechtenis van het huis van zijn heer, zeggende: Waarom zijn uw aangezichten heden kwalijk gesteld?1)

De Vulgata vertaalt: Waarom staan uw aangezichten heden treuriger dan gewoonlijk? Deze vertaling drukt zeer juist de betekenis van deze vraag uit.

En zij zeiden tot hem: Wij hebben een droom gedroomd 1) en er is hier, in deze gevangenis, niemand van de waarzeggers en wijzen (hoofdstuk. 41:8), die hem uitlegge; onze dromen zijn zeker gewichtig en kondigen ons ons toekomstig lot aan. En Jozef zei tot hen: Zijn de uitleggingen van de dromen, wanneer zij werkelijk door de Allerhoogste zijn ingegeven, niet van God, die ze gaf? Al is hier geen waarzegger of droomuitlegger, tot Hem staat ook hier de toegang open. Misschien zal die God, die ik dien, mij geven uw dromen uit te leggen. Vertel ze mij toch. 2)

Er zijn verschillende dromen: goddelijke (hoofdstuk. 28:12; 41:17 Daniël. 2:28), duivelse (Deuteronomium. 13:1 Jer.23:16; 27:9, natuurlijke (Prediker. 5:2), men lere alzo goed te onderscheiden en alle dromen niet gelijk te achten.

Jozefs goedhartigheid en zijn zucht om het lijden van anderen te verzachten, maakt hem geen enkel ogenblik ontrouw aan zijn beginsel of doet hem een verdrag aangaan met zijn overtuiging. Aan de mogelijkheid van de zaak en haar betekenis twijfelt hij niet. Trouwens dat had hem de ervaring van zijn eigen jeugd ook wel later geleerd. Maar hij zoekt de zaak in het rechte spoor te leiden, tot de rechte bron terug te brengen en tot het rechte doel te sturen. Daartoe zijn vriendelijke aandrang en zijn redegevende vraag.

Jozef zegt hun, dat de uitlegging van God is, en erkent daarmee, dat er dromen zijn, die van God zijn. Hij verwerpt de uitlegging van de Egyptische waarzeggers en veroordeelt daarmee alle bijgelovige dromen en droomuitleggingen.

Toen vertelde de overste van de schenkers Jozef zijn droom, en zei tot hem: In mijn droom, zie, zo was een wijnstok voor mijn aangezicht.

En aan de wijnstok waren drie ranken; en hij was als bottende; zijn bloeisel ging op; zijn trossen brachten rijpe druiven voort.

En Farao's beker was in mijn hand; en ik nam die druiven, en drukte ze uit in Farao's beker, en ik gaf de beker in Farao's hand. 1)

Bij de Arabieren was het reeds in de hoge oudheid, evenals later bij de Islamieten, verboden, gegiste wijn te drinken; men drukte de druiven uit en dronk het sap. Wanneer nu diezelfde gewoonte aan Farao's hof heerste, terwijl toch bij de eigenlijke Egyptenaren het wijndrinken in gebruik was, zo geeft ons dit aanleiding, om te menen, dat deze Farao tot de dynastie van de uit Arabië afstammende Hyksos behoorde. Nadat toch het Egyptische rijk, sedert Menes, 1070 jaar bestaan had, viel, onder de laatste koning van de dertiende Dynastie, van het noordoosten een volksmenigte in Egypte, aan welke men de naam Hyksos, dat is herderskoningen, gaf. Zij onderwierpen het land, breidden hun heerschappij over Beneden- en Midden-Egypte uit, en legden de koning van Thebe in Opper-Egypte het betalen van schatting op. Nadat zij ruim 500 jaar geheerst hadden, verhief zich de koning van Thebe, Amenofis II tegen hen en begon hen te verdringen; hun verdrijving gelukte eerst volkomen aan diens opvolger Thutmes (Thutmosis) IV. Deze is waarschijnlijk de in Exodus 1:8 vermelde nieuwe koning; hij behoorde tot de 18de Dynastie; en verenigde het Nijldal, van de grenzen van Nubië af tot aan de uitwateringen van de Nijl, onder zijn heerschappij.

Niet alleen de droom was van God, maar ook de wijsheid, om die uit te leggen was van Hem; maar toch de droom zelf bewees Jozef reeds aanvankelijk, dat de schenken onschuldig was. Dat zijn geweten hem vrijsprak van enige misdaad tegen de koning. De droom staat in nauw verband met het zielenleven.

Toen zei Jozef tot hem: Dit is zijn uitlegging: de drie ranken zijn drie dagen.

Jozef spreekt hier niet uit, wat hij voor waarschijnlijk houd, alsof hij een twijfelachtig vermoeden uitsprak, maar hij spreekt door openbaring van de Geest uit, wat de droom betekende. Want waarom verklaart hij de drie ranken eerder voor drie dagen dan voor drie jaren, indien de Geest Gods hem dit niet geopenbaard had? Door een buitengewone ingeving verheft Jozef zich boven de natuur, als hij de droom uitlegt. En als zo aanstonds hij zich de schenken aanbeveelt, alsof deze reeds in zijn ambt hersteld was, daarmee toont hij wel zijn vertrouwen, dat de uitlegging zeker en ondubbelzinnig is.

Binnen drie dagen zal Farao u uit de kerker doen komen (2 Koningen. 25:27) en uw hoofd verheffen 1) en hij zal u in uw staat van opperschenker herstellen, en gij zult Farao's beker in zijn hand geven, naar de vorige wijze, toen gij zijn schenken waart.

"Uw hoofd verheffen" wil zeggen: u uitvoeren uit de duistere kerker. (2 Koningen. 25:27)
Samuel.

Doch gedenk mij bij uzelf, 1) wanneer het u wel gaan zal, en doe toch weldadigheid aan mij, en doe van mij melding bij Farao, en maak, dat ik uit dit huis kome. 2)

Jozef beveelt zich hier aan de welwillendheid van de schenken aan. Hoe herinnert deze uitdrukking aan die van de boetvaardige moordenaar op Golgotha. Werd deze laatste terstond geholpen, Jozef werd vergeten, en zou vergeten gebleven zijn, indien de Heere niet op verwonderlijke wijze tussenbeide gekomen was. Al was het dus geen zonde voor Jozef, om de schenken te vragen zich hem te gedenken, toch wil de Heere hem leren, dat Hij, en Hij alleen

het is, die redt en uithelpt op zijn tijd. Later zou Jozef ook het Godsbestuur prijzen, en moeten erkennen, dat, indien God nu schijnbaar niet verhoord had of geholpen, Hij wat beters voor hem had bestemd. Had de schenken terstond om Jozef gedacht, hij ware geen onderkoning van Egypte geworden.

Men zou God verzoeken, indien men de middelen niet beproefde, maar verachtte, die God schenkt en waardoor men zou kunnen geholpen worden.

Want ik ben in het geheim, ontstolen uit het land van de Hebreeën, en ook heb ik hier niets gedaan, 1) dat zij mij in deze kuil, 2) deze gevangenis gezet hebben.

Zijn gevoel verhindert hem uit te spreken, hoe hij van zijn vader is weg geroofd; genoeg, dat hij noch als misdadiger, noch als naar recht verkochte slaaf naar Egypte gekomen is. Even zo voorzichtig spreekt hij over zijn gevangen zetten, zonder het huis van Pótifar tot schande te maken; genoeg, dat hij onschuldig is.

Dat Jozef hier zijn geschiedenis in het kort aan de schenken meedeelt, was, volgens besluit van de Heere, opdat de schenken overtuigd zou worden van Jozefs onschuld en hem straks bij Farao aanbevelen. De ware ziel en geestesadel komt hier zo treffend uit. Noch zijn broeders, noch zijn meesteres, noch zijn meester beschuldigt hij.

2)"Kuil". De gevangenis wordt hier "kuil" genoemd, omdat dikwijls kuilen, waarin geen water was, tot gevangenis gebruikt werden.

Toen de overste van de bakkers zag, dat hij een goede uitlegging gedaan had, 1) zo zei hij tot Jozef; wegens de gelijkheid van de dromen voor zich eveneens een voor hem gunstige uitlegging verwachtende: Ik was ook in mijn droom, ik heb ook gedroomd; en zie, drie getraliede korven waren op mijn hoofd. 2)

De bakker lette er niet op, dat Jozef een goede uitlegger was, maar zag alleen op de goede boodschap. Hij is hierin een treffend beeld van zo velen, die niet letten op het Woord van God als zodanig, maar op de beloften alleen; die wel naar de hemel willen, maar enkel en alleen om van de smarten van de hel bevrijd te worden.

In Egypte droegen de mannen op het hoofd, de vrouwen op de schouder. Tegenwoordig dragen ook de vrouwen op het hoofd.

En in de bovenste korf was van alle spijze van Farao, die bakkerswerk is; en het gevogelte1) at deze uit de korf van boven mijn hoofd.

Nog heden komt het in Egypte voor, dat vrouwen en kleine gieren de levensmiddelen weg roven, welke mensen op het hoofd dragen.

De bakker droomt niet, dat hij in de tegenwoordigheid van Farao is. Zijn geweten beschuldigt hem wel, dat hij dit recht had verbeurd.

Toen antwoordde Jozef en zei: Dit is zijn uitlegging: de drie korven zijn drie dagen.

Binnen nog drie dagen zal Farao uw hoofd verheffen van boven u, 1) uw hoofd van u wegnemen, en hij zal u uw onthoofd lijk aan een hout hangen, en het gevogelte zal uw vlees van boven u eten. 2)

In het Hebreeuws Jise et-rosch Méalegaa. Uw hoofd van u wegnemen, d.i. onthoofden.

Toch is hierbij de goddelijke inwerking niet voorbij te zien; de voorafgaande gedachten, de gesprekken met elkaar aan de ene-zowel als het geweten en het voorgevoel aan de andere zijde, zijn aanknopingspunten en hulpmiddelen, waarvan God zich bedient. Het is geen aangename boodschap, aan een aanzienlijke man in zijn aangezicht de galg te profeteren, en hem nog bepaald aan te tonen, hoe spoedig en op welke wijze hij gevonnist zal worden. De anti-Simson, een Delila ontvlucht, Jozef, die van geen gunst ten koste van zijn geweten wil weten, kan en mag de moed hebben, ook nog in zijn banden te profeteren.

Het uitgangspunt voor de dromen van de beide gevangenen laat zich hier met grote waarschijnlijkheid aanwijzen. Zij wisten dat het na drie dagen Farao's geboortedag was, en volgens vroegere ervaringen konden zij vermoeden, dat die dag voor hun lot beslissend zou zijn. Wanneer zij onder zulke gedachten, onder hoop en vrees, insliepen, waren die dromen een voortzetting van hun denken, terwijl ook hun geweten, gelijk Krummacher opmerkt, een niet geringe invloed zal hebben gehad.

En het geschiedde op de derde dag, de dag van Farao's geboorte (Mark.6:21), dat hij voor al zijn knechten een maaltijd maakte; en hij verhief, gelijk Jozef voorzegd had, het hoofd van de overste van de schenkers, en het hoofd van de overste van de bakkers, in het midden van zijn knechten. 1)

De koningen van de oude wereld pleegden hun geboortedagen te vieren. Volgens Herodotus was dit de enige dag in het jaar, waarop de Perzische koningen zich zalfden en aan hun onderdanen geschenken gaven. Evenzo schonken de Hebreeuwse koningen bij vreugdevolle gebeurtenissen genade.

En hij deed de overste van de schenkers, terugkeren tot zijn schenkambt, zodat hij de beker in Farao's hand gaf;

Maar de overste van de bakkers, tegen wie de verdenking, misschien van een aanslag op het leven van de koning te hebben willen doen, zich bevestigde, hing hij op; gelijk Jozef hun uitgelegd had. 1)

Ook de gebeurtenissen, diep in de heidenwereld, ook de geschiedenissen van de vorstelijke hoven, met hun misdaden, kabalen, intriges en geweldenarijen staan onder de hoge heerlijkheid van het goddelijk bestuur; de landstreek, waarin de wijsheid van de wereld zich het meest schijnt losgemaakt te hebben van het bestuur van de goddelijke Voorzienigheid, is daarom het meest aan haar vervallen, en moet de meeste verijdelingen van haar bedoelingen

beleven. Ook de gevangenissen met haar donkere kamers en kelders, met haar lijden en haar verborgenheden staan onder de opperleiding van God, en deze kerkers hebben niet alleen misdadigers ontsloten, maar dikwijls ook onschuldigen, meermalen zelfs de beste en heiligste. Christus zelf zegt: "Ik ben in de gevangenis geweest en gij hebt Mij bezocht." Ook het nachtelijke leven met zijn dromen behoort in het weefsel van de goddelijke Voorzienigheid.

Doch de overste van de schenkers dacht niet aan Jozef, die hem om hulp bij Farao gebeden had (Vs. 14); maar vergat hem. 1)

Het was een straal van hoop, die voor Jozef in de gevangenis tot zijn bevrijding lichtte, dat hij zich aan de voorspraak van de vader kon aanbevelen. Toen ook deze straal uitgeblust was, stond hem, naar gewone berekening, niets anders meer te wachten, dan dat hij zijn leven in deze gevangenis zou moeten doorbrengen en daarin omkomen; toch had de vervulling van de dromen van de beide hovelingen hem in zijn hoop op de vervulling van zijn eigen dromen, die hij thuis had gehad, kunnen versterken.

Ten laatste bleek het, waarom de schenken hem vergeten moest. Ware hij door diens voorbede uit de gevangenis verlost, zo had hij toch in zijn vrijheid, als arm vreemdeling, niet geweten, waarheen hij zou gaan, en het doel van God met hem had niet bereikt. Daarom ging het juist goed, dat de schenken hem vergat, hoewel het Jozef smartelijk viel.

Dit was een zeer zware beproeving voor het geduld van Jozef. Want daar hij een voorspraak had verkregen, die hem gemakkelijk uit de gevangenis zou kunnen verlossen, vooral omdat de gelegenheid hem van Godswege was beschikt, zag hij er iedere dag naar uit, nu de vaste hoop op redding in zijn hart had post gevat. Maar terwijl hij twee jaar lang in onzekerheid bleef, verdween die hoop niet alleen, maar verviel hij meer dan vroeger tot wantrouwen. Wij leren dus van deze persoon, dat wij in niets God de tijd van hulp moeten voorschrijven, daar Hij het is, die de Zijnen lang in onzekerheid laat, opdat zij bij eigen ondervinding zullen weten, wat het betekent te hopen.

Niet de schenken, maar God, de Heere, zou op Zijn tijd Jozef verlossen.

HOOFDSTUK 41.

JOZEF WORDT, NA HET UITLEGGEN VAN FARAO'S DROMEN, VERHEVEN.

Vs. 1-36. Twee jaar later heeft Farao zelf tot tweemaal toe een veelbetekenende droom. Daar de Egyptische wijzen die niet kunnen verklaren, herinnert de overste van de schenkers zich de Hebreeuwse jongeman in de gevangenis. Farao laat Jozef halen, en deze legt nu niet alleen de dromen uit, maar geeft ook de koning goede raad, hoe hij in de tijd van de overvloed voor de tijd van hongersnood voorzorgen kon nemen.

En het geschiedde ten einde van twee volle jaren, in welke de Heere het hart van de overste van de gevangenis tot Jozef keerde, zodat deze opziener over de gevangenen was (hoofdstuk. 39:21-23), dat Farao, de toenmalige vorst van Egypte; waarschijnlijk Osirtase II, de derde in de dynastie van Hyksos, ten gevolge van goddelijke besturing (Spreuken. 21:1) droomde, 1) en ziet, hij stond aan de rivier, 2) aan de oever van de voor Egypte's welvaart zo gewichtige Nijl.

Een tweetal dromen hadden de eerste aanleiding van de ellende voor Jozef doen komen; een ander tweetal dromen, die van de oversten van de schenkers en bakkers, waren voor hem de eerste aanleiding tot bevrijding uit de ellende; en een derde tweetal dromen, die van de koning, baanden hem de weg tot grootheid en aanzien. Ook hier bespeurt gij wederom iets van die heilige evenredigheden en aangrijpende samentreffingen van de overeenkomst, die de heilsgeschiedenis boven elke andere als het bijzonder werk van Gods eigen hand kenmerken.

Hebr.: "aan de Jeor," dat is de Nijl.

En ziet, uit de rivier kwamen op zeven koeien 1) schoon van aanzien, en vet van vlees, en zij weidden in het gras, aan de oever van de rivier.

Het mannelijk rund was een zinnebeeld van de Nijl (Diod. Sio 1, 51) en in het bijzonder aan de God Osiris geheiligd, die de akkerbouw uitgevonden had (Diod.1:21); de naam van Osiris gaven de Egyptische priesters ook aan de Nijl (Plut.de Iside 33,39,43). Het vrouwelijk rund was in de Egyptische beeldspraak een teken van de aarde, de akkerbouw en de voeding (Clemens Alex. Strom 5 p.567). Daarmee komt de voorstelling van Isis overeen. Isis werd als de godin van de alles voedende aarde (Macrob. Saturn. 1:20) of van de door de Nijl bevruchtte aarde (Plut. de Isid. 38) vereerd; zij werd met koehoornen afgebeeld (Herod.2:41 v.v). Zeven schone koeien, opkomende uit de Nijl, waren dus beelden van een zevenvoudige verschijning van de door de Nijl vruchtbaar gemaakte aardbodem.

En ziet, zeven andere koeien kwamen na die op uit de rivier, lelijk van aanzien, en dun van vlees; en zij stonden bij de andere vette koeien, die aan de oever van de rivier weidden.

En die koeien, lelijk van aanzien en dun van vlees, weiden niet, gelijk de eersten, maar aten op die zeven koeien 1) schoon van aanzien en vet, en bleven toch lelijk en mager als tevoren

(Vs. 21). Toen ontwaakte Farao, en bemerkte dat het een droom was, die hem als zeer bijzondere voorkwam.

De Nijl, Egypte's hoofdrivier, verdeelt het land in twee helften, en was door de zegen van de vruchtbaarheid, die hij over het land verbreidde, in de gehele oude wereld beroemd; door de inwoners werd hij als een God vereerd, en, evenals de alles voedende aarde benevens de maan onder Isis werd verstaan, zo deze benevens de alles verlichtende zon onder Osiris. Na zijn ontstaan uit de blauwe en witte rivier trekt hij, door een nu eens enger, dan een breder dal tot aan de Noordelijke grenzen van Ethiopië, breekt door het voorliggend granietgebergte en vormt de laatste van zijn watervallen bij Sijene of Assuan. Nu begint hij zijn loop door Egypte; terwijl de in zijn gehele lengte hem vergezellende oostelijke bergrug bijna loodrecht opstijgt, is de aan de westzijde gelegene Libische wal slechts een middelmatige rotsdam, die het dal voor het zand van de Libische woestijn beschut. Deze hoogten verwijderen zich hoe langer hoe verder van de rivier en het in de beginne slechts smalle Nijldal wordt breder; ten laatste zijn zij geheel toegetreden; de stroom verdeelt zich door een van hemzelf aangebrachte zandbank in twee hoofdarmen en vormt zo met de kusten van de Middellandse zee, waarin hij zich ontlast, een grote driehoek, die wegens zijn gelijkheid met de Griekse letter D de naam van Delta voert. Wat de jaarlijkse overstromingen betreft, zo hebben deze hun oorsprong in de menigvuldige regens, die van mei tot september in Ethiopië en in al de landen neervallen, welke hun water naar de Nijl voeren. In de tweede helft van juni begint gewoonlijk de rivier te wassen, en het water wordt soms groen of geelachtig, ook wel rood en ondrinkbaar; in augustus vloeit het buiten de oevers en bereikt tot in het begin van september zijn grootste hoogte, zodat het Nijldal aan een zee gelijkt, waaruit steden en dorpen als eilanden zich verheffen. Langzamerhand valt het, 60 of 70 dagen na de hoogste waterstand, en keert in het einde van oktober terug. Deze overstroming, welke in het vlakke Beneden-Egypte, van oude tijden af, door kanalen en werktuigen, naar alle richtingen heen verbreid werd, bewerkt alleen de vruchtbaarheid van het land; een bijzondere vruchtbaarheid is er, als het water tot 18 ellen stijgt, een toereikende, wanneer het 16 ellen bereikt. Door het achterblijvende slib ontstaan echter dikwijls ziekten, in het bijzonder melaatsheid en pest.

Daarna sliep hij en droomde andermaal, en ziet, zeven aren rezen op, in één halm, 1) vet en goed.

Welk een bewijs van vruchtbaarheid, zeven aren in één halm.

En ziet, zeven dunne en van de oostenwind, de uit de woestijn komende Chamsin, verzengde aren, schoten na deze uit.

En de dunne aren verslonden, terwijl zij opschoten de zeven vette en volle aren, zodat van deze niets meer te zien was. Toen ontwaakte Farao, en ziet, het was een droom.

En het geschiedde in de morgenstond, dat zijn geest verslagen was, daar hij tweemaal op zo merkwaardig overeenkomende wijze gedroomd had, dat hij hier een profetie moest vermoeden; en hij zond heen en a) riep al de tovenaars, waarzeggers van Egypte, en al de wijzen,

die daar in Egypteland waren, en Farao vertelde hun zijn droom, maar er was niemand, die ze aan Farao uitlegde, hoewel de betekenis zo voor de hand lag. Het is toch het lot van de wijsheid van deze wereld, dat zij verstommen moet, juist daar, waar de grootste behoefte is aan raad, en het behoort tot de wereldregering van God, de welsprekenden de lippen te sluiten en de ouden het verstand te ontnemen. (Job.12:20).

Daniël. 2:2

Hier zijn bedoeld de met de priesters tot één kaste behorende heilige schrijvers of schriftgeleerden, die zich met sterrenkunde en andere wetenschappen, en ook met waarzeggerij, droomuitlegging en tovenarij bezighielden en voor bezitters van buitengewone wijsheid aangezien werden.

Toen sprak de overste van de schenkers, die ook in die vergadering tegenwoordig was, tot Farao zeggende: Ik denk heden aan mijn zonden, 1) die ik twee jaar geleden tegen de koning bedreef.

Deze plaats was voor graaf Leopold van Stolberg (1750-1819) een middel tot zijn bekering, daar hij op de dag, waarop ook hij schenken werd, bij het opslaan van zijn Bijbel, deze woorden las.

Dit was geen oprechte schuldbelijdenis, maar middel, om weer diep zich in de gunst van de koning te dringen. Het was niet om het belang van Jozef, maar om dat van zichzelf. God, de Heere, wil zich echter ook hiervan bedienen, om Jozef te verlossen en om door de verlossing en verhoging van Jozef straks de Kerk van het Oude Verbond te redden. De wereld meent niet anders, dan dat zij altijd de kerk bestrijdt, maar zij ziet het niet, dat God haar onzichtbaar gebruikt en haar wegen alzo leidt, dat zij de welstand van de Kerk moet bevorderen.

Farao namelijk was zeer vertoornd op zijn dienaars (hoofdstuk. 40:2 vv.), en leverde mij in bewaring ten huize van de overste van de lijfwacht, mij en de overste van de bakkers.

En in een nacht droomden wij een droom, ik en hij: wij droomden, elk naar de uitlegging van zijn droom ieder van ons, gelijk later duidelijk is bewaarheid.

En aldaar was bij ons een Hebreeuwse jongeman, een knecht van de overste van de lijfwacht, die eveneens in de gevangenis was en gesteld was om ons te dienen. Deze vroeg ons ‘s morgens naar reden van onze treurigheid; wij antwoordden, dat wij opmerkelijke dromen hadden gehad, en wij vertelden ze hem; en hij legde ons onze dromen uit, een ieder legde hij ze in het bijzonder uit, naar zijn droom.

En zoals hij ons uitlegde, alzo is het geschied: mij heeft hij gezegd, dat ik zou hersteld worden in mijn staat, en hem, de bakker, heeft hij gezegd, dat hij zou gehangen worden.

Toen zond Farao, a) door dit verhaal van de schenken getroffen, en riep Jozef, 1) en zij, die gezonden waren, deden hem haastelijk uit de kuil, uit de gevangenis komen; en men

schoor hem, en men veranderde zijn klederen, 2) opdat hij waardig voor de koning zou verschijnen; en hij kwam tot Farao. Waarschijnlijk woonde de koning te Memphis (Hebr. Moff zie Hos.9:6 of Nof zie Jesaja. 19:13, in het enge dal van de Nijl, zie "Ge 41.4", en wel aan de westzijde daarvan gelegen); daar was ook zeker Pótifar woonachtig, in wiens huis zich de gevangenis bevond.

Psalm. 105:20 Daniël. 2:25

Op deze wijze verwekt God Jozef een verlosser. Dat mag wel heten: een genadige God te hebben. Weent gij, Hij heeft een gouden schotel, en Hij bewaart uw tranen daarop.

Wie ongeschoren was of in een slordig, vuil kleed zich vertoonde, was onrein. En geen onreine mocht voor de koning verschijnen of in zijn huis komen. Daarom geschiedde dit met Jozef. De jongste ontdekkingen in Egypte hebben dit volkomen bevestigd.

En Farao sprak tot Jozef: Ik heb een droom gedroomd, en er is niemand, die hem uitlegt; maar ik heb van u horen zeggen, als gij een droom hoort, dat gij hem uitlegt.1)

Farao maakt sterke gevolgtrekkingen uit het woord van de schenken, maar geheel in de zin van een despoot, die verlangt, dat aan zijn verwachting voldaan zal worden. Het vleiend woord van de vorst brengt Jozef niet van de rechte weg. Hij geeft God de eer (hoofdstuk. 40:8); maar hij hoopt ook op Gods verlichting en nodigt de koning, op beleefde wijze, hem de droom te verhalen.

En Jozef, tegen zulk een heidense verheffing van zijn persoon zich stellende en de koning, evenals vroeger beide kamerlingen, op God als de enige onbedriegelijke uitlegger wijzende, antwoordde Farao, zeggende: Het is buiten mij!1) God zal Farao’s welstand aanzeggen. 2) Ik ben het niet, die dromen uitgelegd heb, of uitleggen kan; God is het, die het door mij gedaan heeft en het doen kan. Met dit laatste woord stelt zich Jozef ten dienste van de koning.

Jozef tegenover de Egyptische droomuitleggers; Mozes tegenover de Egyptische tovenaars; Christus tegenover de Farizeeën en schriftgeleerden; Paulus tegenover de dwaalleraars, enz. Ziet daar de tegenstelling tussen de goddelijke wijsheid en de wijsheid van deze wereld, gelijk zij door de gehele wereldgeschiedenis zichtbaar is.

Dit voegt Jozef uit aandrang van zijn gemoed erbij. Want hij weet nog niet, hoedanig de godsspraak zal zijn. Derhalve kan hij als profeet niets gelukkigs en wenselijks beloven, maar hij moet spreken net zoals hij het van God ontvangt, hoedanig het ook zij, ja, ook als het treurig en smartelijk is. Zo echter is hij niet gebonden, dat hij niet een blijde uitkomst voor de koning kan wensen.

Toen sprak Farao tot Jozef: Zie in mijn droom stond ik aan de oever van de rivier.

En zie, uit de rivier kwamen op zeven koeien, vet van vlees en schoon van gedaante, en zij weidden in het gras.

En zie, zeven andere koeien kwamen op na deze, mager en zeer lelijk van gedaante, rank van vlees: ik heb dergelijke van lelijkheid niet gezien in het gehele Egypteland.

En die ranke en lelijke koeien aten die eerste zeven vette koeien op.

Dewelke in haar buik inkwamen, maar men merkte niet, dat ze in haar buik ingekomen waren; want haar aanzien was lelijk, gelijk als in het begin. Toen ontwaakte ik.

Daarna zag ik in mijn droom, en zie, zeven aren rezen op in één halm, vol en goed.

En zie, zeven dorre, dunne en van de oostenwind verzengde aren, schoten na deze uit.

En die zeven dunne aren verslonden die zeven goede aren. 1) En ik heb het de tovenaars gezegd, maar er was niemand, die het mij verklaarde. 2)

Nu Farao de dromen aan Jozef meedeelt, staan zij hem nog levendig voor de geest. Voor zijn verbeelding ziet hij ze, die koeien en die aren, nog eens opkomen. Vandaar dat de beschrijving levendiger is en de koning nog enkele dingen voegt bij de dromen, zoals hij ze gedroomd heeft.

Farao wijst hier op de machteloosheid van de wetenschap tegenover het bovennatuurlijke; waar de Heilige schrijver dit opzettelijk vermeldt, daar bedoelt hij de wijsheid van de wereld tegenover de wijsheid Gods te plaatsen.

Toen zei Jozef tot Farao, voor wie hij daar stond in de stille majesteit van een knecht van God, die van zichzelf niets is, maar alles vermag door de levende God: De droom van Farao is één: hetgeen God is doende, wat Hij voorgenomen heeft te doen, heeft Hij Farao in deze dromen te kennen gegeven.

Jozef plaatst Farao terstond op het rechte standpunt. Hij doet terstond uitkomen, dat God de koning die dromen heeft toegezonden, met de bedoeling om Farao te waarschuwen, wat Hij doen zal in de volgende jaren. Zo moest God alleen de eer van Zijn werk ontvangen.

Die zeven schone koeien, die in de eerste droom uit het water opkwamen, zijn zeven jaren: die zeven schone aren, die in de andere droom uit een halm voortkwamen, zijn ook zeven jaren; de droom is één.

En die zeven ranke en lelijke koeien, die in de eerste droom, na deze schone en vette koeien opkwamen, zijn zeven jaren, overeenkomende met het beeld van de andere koeien; en die zeven ranke, van de oostenwind verzengde aren, die in de tweede droom voorkwamen, zullen zeven jaren van honger wezen.

Dit is nu, wanneer ik alles in het kort tezamen vat, het woord, hetwelk ik reeds tot Farao gesproken, heb (Vs. 25); hetgeen God is doende, heeft hij Farao vertoond.

De zaaitijd was toen reeds aangebroken.

Zie, de zeven aankomende jaren zal de Nijl het land zeer hoog overstromen, en uit die wateren zal er grote overvloed in het gehele land van Egypte zijn.

Maar na deze zullen er opstaan zeven jaren van honger; dan zal in het gehele land van Egypte al die overvloed vergeten worden; en de honger zal hoe langer hoe meer het land, de opbrengst van het land gedurende zeven jaren van overvloed verteren.

Ook zal de overvloed, die tevoren in het land geweest is, ten laatste niet meer gemerkt worden, vanwege dezelfde honger, die daarna wezen zal: want hij zal zeer zwaar zijn.

En aangaande, dat die droom aan Farao aanstonds ten tweede maal is herhaald, is, omdat de zaak van God vastbesloten is, en dat God zich haast, om deze te doen, haar te volbrengen.

Hiermee wil Jozef niet zeggen, dat als Farao slechts eenmaal de droom had gedroomd, het dan nog twijfelachtig kon zijn, maar dat God Farao twee maal hetzelfde, onder andere beelden, heeft laten dromen, om voor Farao zelf tot een zeker teken te zijn, dat de zaak geschieden zou.

Zo zie nu Farao naar een verstandige en wijze man, en stel hem aan over het land van Egypte.

Jozef geeft meer dan gevraagd was. Want niet slechts is hij uitlegger van de droom, maar opdat hij het ambt van profeet vervulle, verbindt hij wetenschap en raadgeving. Wij weten nu, dat de ware en wettige profeten van God niet enkel verkondigden, wat geschieden zou, maar ook het middel tegen boven het hoofd hangende rampen aangaven. Nadat Jozef voorspeld heeft, wat in de volgende veertien jaar bij afwisseling gebeuren zou, geeft hij vervolgens aan, wat nodig gedaan moest worden en vermaant Farao, dat hij, zoveel hij kan, daarvoor zorg. En dit nu is één van de kenmerken, waardoor God zijn profeten altijd van de valse waarzeggers onderscheidt, omdat Hij hun de genade schenkt van te leren en te vermanen, opdat zij de toekomstige dingen niet nutteloos verkondigen.

Farao doe zo, en bestelle onder deze opzieners over het land; en neme door deze het vijfde deel 1) van de opbrengst van het land van Egypte. Farao doe dit in al de zeven jaren van overvloed.

De koning had recht op het vijfde deel van de inkomsten van het land. Jozef komt dus niet aan hetgeen van het volk was, maar aan datgene, waarop de koning en niet het volk recht had. Zijn vroeger verblijf aan Pótifars huis had hem ongetwijfeld hiermee in kennis gebracht.

En dat zij alle door die vaste opbrengst verkregene spijze van deze aankomende goede jaren verzamelen, en koren opleggen, onder de hand, in de korenschuren van Farao, tot spijze in de steden, en bewaren het.

Zo zal de spijze opgelegd zijn tot voorraad voor het land, 1) voor zeven jaren van honger, die in Egypteland wezen zullen; opdat het land van honger niet verga. 2)

1)"Voor het land." De bedoeling is niet alleen voor Egypte, maar voor de gehele aarde. Egypte was toentertijd vooral de voorraadschuur van vele volken.

De vrijmoedige raad van Jozef bewijst, dat hem zijn gave, om de droom uit te leggen niet in bedwelming heeft gebracht; dat hem veeleer de bedoeling van de dromen diep heeft aangegrepen. Hij voelt het gewicht van de tijd en begeert de redding uit het nabij zijnde en grote gevaar. Men kan niet zeggen, dat Jozef Farao de raad gegeven heeft, een geschikte man te zoeken (Vs. 33), met het doel, om zichzelf aan te bevelen. Veelmeer schijnt hij zo geheel vervuld te zijn met het vooruitzicht van de nood, dat hij aan zichzelf niet denkt. Ook is het ambt, dat hij aanraadt, veel geringer, dan hetgeen Farao hem later verleent. Tussen een overste van hen, die belastingen innen en een stadhouder is een groot onderscheid.

Jozef treedt hier op als voorbeeld van een echte staathuishoudkundige. Maar niet om de mens in hem te verheerlijken, maar God, die hem deze wijsheid verleend had. Ook door Jozefs leven wordt het woord bevestigd, dat de vrees voor de Heere het beginsel van wijsheid is. Welk een koninklijke geest, welk een veelomvattende blik, welk een diepe kennis van zaken spreidt hij hier ten toon!.

II. Vs. 37-46. Farao, die een diepe indruk ontvangen heeft van Jozefs verlichting door de Geest van God, verheft hem tot Grootvizier. Hij laat hem op plechtige wijze door de hoofdstad voeren en neemt hem geheel onder het Egyptische volk op. Hij geeft hem een Egyptische naam, en de dochter van een opperpriester tot vrouw. Jozef treedt, dertig jaar oud, in zijn verheven ambt.

a) En dit woord was goed 1) in de ogen van Farao, en in de ogen van al zijn knechten, van al zijn hovelingen en raadslieden.

Hand.7:10

Niet slechts kwam de uitlegging van de dromen hun zo eenvoudig en natuurlijk, als treffend en waar voor (en dit des temeer, daar de koe bij de Egyptenaren het zinnebeeld van de alles vruchtbaarmakende aarde was, en de Nijl de bron van alle vruchtbaarheid van hun land; terwijl bovendien het tweede droomgezicht reëel bevestigde wat het eerste slechts symbolisch voorstelde), maar ook erkenden zij de bijgevoegde raad, die van veruitziende wijsheid getuigde, als zeer heilzaam. Daarbij kwam de persoonlijkheid van Jozef, zijn open en verheven wezen, dat aan zijn woorden een zo grote indruk verschafte.

a) Zo zei Farao tot zijn knechten: Zouden wij wel een man vinden als deze, in welke Gods Geest 1) op zo buitengewone wijze aanwezig is, om zo verstandig te maken?

Psalm. 105:22

1)Merkwaardig is het, dat Farao, ofschoon hij door zijn waarzeggers was beschaamd, toch in Jozef de gaven van de Geest prijst.

Daarna zei1) Farao tot Jozef: Omdat God u dit alles (Vs. 29-32) heeft verkondigd, zo is het ons duidelijk, dat er niemand zo verstandig en wijs is als gij; in u hebben wij de rechte man gevonden, naar wie gij ons geraden hebt (Vs. 33) om te zien.

Farao wordt gedwongen, om te midden van zijn heidense omgeving, God de eer van zijn Naam te geven. Waar de heidense waarzeggers machteloos stonden en Jozef hem heeft beleden, dat de uitleggingen van God zijn, daar moet Farao openlijk betuigen, dat de God van Jozef de God van wijsheid en van verstand is.

Gij zult over mijn huis zijn 1) a) en op uw bevel zal al mijn volk u de hand kussen, 2) het zal u gehoorzaam zijn; alleen op deze troon zal ik groter zijn dan gij; 3) alleen het zitten op deze troon zal ik in hoogheid en ere boven u hebben.

Psalm. 105:21

De grootvizier in de Oosterse rijken is de werkelijke verschijning van de vorst, die zelf meer in het verborgen blijft. In een land met geheel despotische regeringsvorm, waar de koning alleen door de zeden en gewoonten van de godsdienst beperkt was, kan de plotselinge verheffing van een slaaf tot de hoogste eer, voornamelijk, wanneer men iets goddelijks in hem meent te zien, niet zo geheel bevreemdend wezen; nog heden geschiedt dit in Oosterse landen, zelfs in Rusland.

Jozef wordt hiermee de rechterhand van Farao. Een dergelijk ambt wordt ook later bij de koningen van Israël gevonden. (1 Kon.18:3; 2 Koningen. 18:18).

"Op uw bevel zal al mijn volk u de hand kussen." Zo leest onze Statenvertaling. Deze vertaling is echter niet juist. Wil men de vertaling "kussen" behouden, dan dient ook van "op uw bevel" gelezen te worden "op uw mond." In het Hebreeuws Al-Phigaa. Voor het woord "kussen" staat in de grondtekst neshek, dat "kussen" betekent, maar ook in verband met het verwante Arabisch "inrichten." De vertaling is deze: "op uw bevel zal al mijn volk zich inrichten," d.i. doen wat gij beveelt. Een mondkus was als teken van huldiging niet in gebruik bij de Egyptenaren.

Hiermee verklaart Farao, dat hij Soeverein blijft en de Soevereine rechten blijft behouden.

Voorts sprak Farao tot Jozef: Zie ik heb u hiermee, van dit ogenblik aan, over geheel Egypte gesteld.

En Farao nam, terwijl hij dit zei, zijn ring, waarop de koninklijke naam gegraveerd was, van zijn hand af, en deed hem aan Jozefs hand, hem daardoor macht gevende, om in naam van de koning bevelen uit te vaardigen (Esther 3:10;8:2); en hij liet hem fijne linnen kleren aantrekken, klederen van witten fijnen byssus (zie "Ex 25.4), gelijk de priesters in Egypte

droegen, waardoor hij de priesters in rang werd gelijk gesteld; en bovendien legde hij een gouden keten, als waarmee mensen van aanzien zich gewoonlijk versierden, aanzijn hals. 1)

Het eerste kenteken van die hoge waardigheid van de grootvizier is de zegelring "om daarmee koninklijke bevelen uit te vaardigen"

Dit zegel draagt ook bij de Turken de grootvizier.

Het tweede teken is het witte Byssus-kleed, dat de priesterkaste droeg, waardoor zijn verheffing tot die stand werd aangewezen; het derde ereteken is de gouden keten om de hals, in Egypte als onderscheiding gewoon, zonder twijfel een teken van koninklijke gunst en van hoge waardigheid tevens. In deze waardigheid moet Jozef nu ook aan het volk voorgesteld worden; daarom laat de koning hem op zijn tweede wagen door de stad trekken.

Men vraagt of het de heilige man geoorloofd was, in zulk een schitterende glans te voorschijn te treden. Ik antwoord: ofschoon de pracht nooit vrij is van zonde en het daarom in de uitwendige levenswijze nederigheid het beste is, zo is toch enige glans bij koningen en andere vorsten van de wereld niet te veroordelen, indien zij deze maar niet al te begerig zoeken, noch er zich hoogmoedig over betonen. De middelmaat is altijd te betrachten, maar omdat het niet in de macht van Jozef lag, om de maat voor te schrijven, het hogere gezag hem niet zonder het gebruikelijke ornaat kon geschonken worden, stond het hem vrij, meer te ontvangen dan wenselijk was.

Waar Job na zijn lijden alles dubbel ontving uit de hand van God, daar geschiedt dit in betrekkelijke zin ook met Jozef. God, de Heere, plaatst hem zo hoog mogelijk.

Die door zijn broeders werd gehaat, is de gunsteling van de koning; die als "meesterdromer" bespot was, is door dromen de hooggeëerde geworden. De gevangene is verhoogd tot de troon; de slaaf draagt de zegelring; die van de veelkleurige rok werd beroofd, draagt het witte kleed; ijzeren boeien hebben plaatsgemaakt voor een gouden ketting enzovoorts. Zo vergoedt de Heere vroeger ongeluk!.

En hij deed hem rijden op de tweede wagen, die hij had, de statiewagen, die onmiddellijk op de koninklijke volgde, door de hoofdstad Memphis (Vs. 4) heen; en zij (herauten) riepen voor zijn aangezicht: Abrek,
dat is: Knielt! Alzo stelde hij hem, als machthebbende, over geheel Egypte. 2)

Dit is waarschijnlijk een Egyptisch (Koptisch) woord, eigenlijk: aperek; d.i. "buigt het hoofd". Daarvan is het Hebreeuwse gevormd, dat "buigt de knie", "knielt" of "zegent" betekent. De herauten moesten alzo aan het gehele volk herinneren of bekend maken, dat men, na de koning, aan Jozef alom de diepste eerbied behoorde te betonen.

Abrek, in het Koptisch Abork: werpt u neer.

Dat had Jozef in de kerker niet begeerd, slechts dat hij mocht bevrijd worden (hoofdstuk. 40:14 vv.) Onze Heere in de hemel laat hem daar een tijdlang reukwerk aansteken, maar antwoordt hem: Gij weet niet, wat gij bidt. Ik pleeg veel meer te doen, dan gij bidden of begrijpen kunt. Daarom moet gij nog enige tijd langer wachten. Ik begeer nog meer van de ware wierook (Hoogl.3:6), die ten hemel opstijgt (hoofdstuk. 40:23). Overeenkomstig heeft Jozef ontvangen, wat hij tevoren niet had kunnen verstaan, noch hopen of bidden.

En Farao zei, nadat de plechtige tocht door de stad geëindigd was, tot Jozef: Ik ben Farao, en krachtens mijn koninklijke macht heb ik u tot grootvizier in mijn rijk aangesteld; ik ben Farao, doch zonder u zal niemand zijn hand of zijn voet opheffen, in geheel Egypte; alles zal geschieden naar uw wil.

En Farao noemde Jozefs naam, Zafnath Paänéah 1) (levensbehouder), om hem door deze Egyptische naam geheel het Egyptische volk in te lijven, en bovendien gaf Farao, om hem tegelijk in de zozeer vereerde priesterkaste in te leiden 2) Asnath (geweide aan Neith, d.i. Egyptische Minerva), de dochter van Potiféra (priester van de zon), overste 3) van On (zon, zonnestad, Heliopolis), hem tot een vrouw, en Jozef toog als groot vizier, uit door het gehele land van Egypte, om overal zijn beschikkingen te maken.

De zuivere betekenis van deze naam is moeilijk uit te maken. Flavius Josefus vertaalt hem door "openbaarmaker van de verborgenheden." De Septuaginta vertaalt dit woord door een Grieks, dat in verband met het Koptisch "Redder der Wereld" betekent. Zo vertaalt ook Hieronymus.

Van de Egyptische kasten of standen was die van de priesters de eerste en voornaamste; zij droegen geschoren hoofden en witlinnen kleding, namen de grootste reinheid in acht, en hadden, ten opzichte van spijs en drank, een strenge levenswijze. Hun behoorden de tempelgoederen toe, van wier inkomsten zij leefden; toch hielden zij zich niet alléén bezig met godsdienstige verrichtingen, maar voornamelijk ook met wetenschappen en kunsten (hoofdstuk. 41:8). Uit hen werden, reeds van de vroegste tijden af, de koningen genomen, die in de bijbel bijna overal "Farao" genoemd zijn; dat is: Pi-ouro, de koning, of Pe-ra, plaatsbekleder van de zonnegod (Ra = zon). Later behoorden de koningen tot de tweede stand, die van de krijgslieden, welke deels uit eigenlijke, ondergeschikte krijgslieden bestond, deels uit jonge mannen, die de koning tot wacht dienden; ieder van deze ontving 12 akkers land als soldatenleen. De derde kaste was die van de landbouwers of herders; zij bestond voornamelijk uit degenen, die de landerijen van de priesters en krijgslieden pachtten. Verdere kasten zijn die van de handwerkslieden, de schippers, de tolken, de zwijnenhoeders (die, evenals hun dieren voor onrein werden gehouden en geen tempel mochten betreden enz.) Men heeft meermalen gevraagd, hoe Jozef met zijn geloof in Jehova zich een priesterkaste als die van de afgodische Egyptenaren kon laten inwijden. Men bedenke, dat Jozef niet werd opgenomen onder de werkelijk dienstdoende priesters, maar dat hij tot een van de Egyptische standen moest behoren en nu onder de meest geëerde werd opgenomen. Dat Jozef zich niet bezoedeld heeft met de Egyptische natuurdienst is duidelijk genoeg; hij bleef getrouw aan zijn God.

Het Hebreeuwse woord betekent "priester". In Heliopolis, dat noordoostelijk van Memphis gelegen is, was sedert oude tijd een beroemde tempel, aan de Zonnegod gewijd; de daar wonende priesters waren de voornaamste onder de Egyptische priesters.

Jozef nu was dertig jaar oud, 1) alzo op mannelijke leeftijd (Numeri. 4:30), als hij stond voor het aangezicht van Farao, koning van Egypte, om hem zijn dromen uit te leggen, hetgeen deze verhoging ten gevolge had; en Jozef ging uit van Farao's aangezicht, en hij toog, gelijk boven in Vs. 45 reeds opgemerkt is, door geheel Egypte.

Om twee redenen deelt Mozes mee, hoe oud Jozef was, toen hij de regering van Egypte aanvaarde. Het is toch zeldzaam, dat ouderen zich door jongeren laten regeren. Daarom moet men aannemen, dat het door de bijzondere gunst van God geschied is, dat Jozef zonder benijd te worden, regeerde, en hem het ontzag en de eerbied onveranderd bleef na tal van jaren. De tweede reden is, dat de lezer bij zichzelf moge bedenken, de langdurige moeiten, waarmee hij op verschillende wijze gekweld is geweest. En ofschoon hij niet slecht behandeld is, toch kon een ballingschap van 13 jaar een zeer zware beproeving voor hem zijn, omdat zijn terugkeren naar zijn vaderhuis niet slechts door de slavernij, maar ook door de gevangenisstraf belemmerd werd.

III. Vs. 47-57. In de zeven jaren van overvloed vult Jozef Farao's korenschuren; maar de Heere vult ook zijn huis, daar Hij hem twee zonen laat geboren worden. Daarna komen de zeven jaren van misoogst met hun nood.

En het land bracht voort, gelijk Jozef voorzegd had, in de zeven jaren van overvloed met handenvol; iedere zaadkorrel gaf een handvol aren.

En hij (Jozef) vergaderde, door de aangestelde opzieners (Vs. 34), alle spijze van de zeven jaren, die in Egypte was, en hij deed de spijze in de steden, hij bracht ze daarin ter bewaring; de spijze van het veld van elke stad, hetwelk rondom haar was, deed hij daarbinnen, in opgerichte korenschuren, opdat het later gemakkelijker zou zijn voor allen, om te halen.

Wel hem, die een goede Jozef in de hof van zijn hart heeft, die voorraad weet te verschaffen, wanneer de honger van het goddelijk woord op handen is.

Alzo bracht Jozef zeer veel koren bijeen, als het zand van de zee (hoofdstuk. 32:12; Psalm. 139:18) totdat men ophield te tellen, hetwelk men vroeger gedaan had, want daarvan was geen getal; men kon het niet meer tellen.

a) En Jozef werden twee zonen geboren, eer er een jaar van honger aankwam, die Asnath, de dochter van Potiféra, overste van On, hem baarde.

a)Genesis 46:20; 48:5

En Jozef noemde 1) zijn eerstgeborene Manasse (die vergeten doet); want, zei hij, tevreden met de wegen, langs welke de Heere hem geleid had, en het verdere, ook ten

opzichte van het vaderlijk huis, aan diezelfde trouwe Bestuurder overgevende: God heeft mij doen vergeten al mijn moeite, en het gehele huis van mijn vader, 2) waaruit ik verstoten ben (hoofdstuk. 45:5; 50:20). God heeft het zó met mij gemaakt, dat ik Hem nu in al zijn wijze wegen, die Hij met mij gehouden heeft, hoe smartelijk zij ook waren, prijs en aanbid.

Jozef geeft zelf namen aan zijn kinderen en wel Hebreeuwse namen. Een sprekend bewijs, dat hij de huiselijke roeping niet verwaarloosde, en dat hij zijn vaderhuis evenmin vergeten had.

2)"Hoe?" vraagt hier Luther: "is het dan Christelijk, dat hij zich beroemt zijn vader en zijn moeder vergeten te hebben?" Dit doet hij niet, want, wanneer hij zegt, het gehele huis van zijn vader vergeten te hebben, zo denkt hij zeker bijzonder aan het leed, door zijn broeders hem aangedaan. Het is opmerkelijk, zegt Knobel, dat Jozef de hem innig liefhebbende vader niet tijdig van zijn verheffing heeft kennis gegeven, maar zo vele jaren voorbij liet gaan, en nog eerst door het komen van zijn broeders daartoe gebracht werd. De rechte verklaring van deze, reeds door Theodoretus gemaakte bedenking, vindt men bij Baumgarten: "Vast in het geloof, verwachtte hij niets van zelf ingrijpen in de raad van God, die naar een verder en heerlijker doel wees. Bovendien moet zijn voorspelling nog door het gevolg bevestigd worden, opdat zijn macht zou bevestigd worden." Daarbij komt, dat Jozef zich niet kon bekend maken, zonder dat de schuld van zijn broeders ontdekt zou worden en dat hij een roeping had, die buitengewone inspanning vereiste.

Over deze uitdrukking wordt verschillend gedacht. De getuigenissen hierboven pleiten Jozef van alle schuld vrij. Calvijn echter is van mening, dat het niet goed van hem was en zegt o.m.: Hoewel hij onderkoning van Egypte was, zo was toch zijn toestand ongelukkig, nadat hij van de Kerk gescheiden leefde.

En de tweede noemde hij Efraïm (dubbele vruchtbaarheid): want, zei hij, God heeft mij doen groeien, tweemaal vruchtbaar doen worden in het land van mijn verdrukking, 1) waarin ik voorheen 13 jaar lang zo veelellende heb moeten doorstaan.

1)"Toch twijfel ik er niet aan, of de tegenwoordige eer en heerlijkheid zal Jozef meer geplaagd hebben, dan de gevangenis en overigens al zijn jammer en ellende," zegt Luther. Uit deze woorden blijkt een weemoedig verlangen naar Kanaän in tegenoverstelling van de onverschilligheid, die in de woorden (Vs. 51) "en het gehele huis van mijn vader" schijnt te liggen.

Toen eindigden de zeven jaren van overvloed, die in Egypte geweest waren.

a) En de zeven jaren van honger begonnen aan te komen, gelijk als Jozef gezegd had, en er was honger in alle landen, die om Egypte lagen, in Kanaän, Arabië en Syrië; want de tropische regen heeft met de Abyssinische een gelijke oorsprong, zij bleven ook daar uit; maar in geheel Egypte was voor de eerste tijd nog brood, zolang namelijk de voorraad toereikend was, die men hier en daar naar het voorbeeld van Jozef verzameld had.

Genesis 45:6 Psalm. 105:16

Als nu geheel Egypte, bij de aanhoudende misoogsten, ook hongerde, riep het volk tot Farao om brood, daar het wist, dat deze een grote voorraad bezat (2 Koningen. 6:25 vv.); en Farao zei tot al de Egyptenaren: Gaat tot Jozef, die ik u als vader van het land heb voorgesteld (Vs. 43); doet wat hij u zegt. 1)

Farao spreekt alzo niet, om de last van het verzorgen van zich af te schuiven, maar omdat hij een ongeschokt vertrouwen in Jozef heeft, zodat hij deze in niets wil belemmeren, om alles zo goed mogelijk te verzorgen.

Als dan honger over het gehele land was, en de mensen op Farao's aanwijzing naar Jozef kwamen, zo opende Jozef alles, al de korenschuren in de steden, waarin iets was, en verkocht aan de Egyptenaren; want de honger was sterk in Egypteland.

En alle landen; de inwoners van alle omliggende landen, kwamen eveneens in Egypte tot Jozef, 1)om te kopen; want de honger was sterk in alle landen.

Zij werden nog vroeger door de misoogsten gedrukt, dan de Egyptenaars (Vs. 53) en hadden daarom ook reeds vroeger hun toevlucht tot Jozef genomen. Er is nauwelijks een land op aarde, waar hongersnood zo dikwijls en zo vreselijk gewoed heeft, als juist in Egypte; geen land, dat zozeer de maatregelen behoefde, als die, welke Jozef tot redding van het volk aanwendde. Het overstromen van de Nijl, een paar voeten hoger of lager, dan de behoefte is, werkt reeds zeer schadelijk. In het jaar 1199 had de vloed een zeer lage stand. Het gevolg was een vreselijke hongersnood, vergezeld van ontzaglijke gruwelen. Ouders verteerden hun kinderen, mensenvlees was een gewone spijs geworden; men vond verschillende wijzen uit, om dit te bereiden; men sprak ervan en hoorde daarvan als van een gewone zaak. Het mensenvangen was tot een gewoon werk geworden. Het grootste gedeelte van de bevolking stierf weg. Ook het volgende jaar bereikte de overstroming de gewone hoogte niet en slechts het lager land werd onder water gezet. Ook van de overstroomde landen konden velen uit gebrek aan arbeiders en zaadkoren niet bezaaid worden; vele stukken land werden bovendien door wormen verwoest, die het uitgezaaide verteerden. In een andere hongersnood was de Kalief zelf bijna van honger gestorven.

HOOFDSTUK 42.

DE EERSTE REIS VAN JAKOB'S ZONEN NAAR EGYPTE.

Vs. 1-26. De honger drukt, reeds aanstonds in het eerste jaar, ook het land Kanaän. Jakob zendt zijn zonen, met uitzondering van de jongste, naar Egypte, om daar spijze te kopen. Jozef herkent zijn broeders; zij echter kennen hem niet. Jozef brengt hen in een lange en moeilijke school, waarin hij hen deels straft, deels beproeft. Hij brengt hen geheel in dezelfde toestand, als waarin hij zich bevonden heeft, toen hij door hen als spion gegrepen en in de kuil geworpen werd.

Toen Jakob aan andere inwoners van het land, die naar Egypte reisden, om spijze te kopen, zag, dat er koren in Egypte was, zo zei Jakob tot zijn zonen, die wel niet zonder reden zich verwijderd gehouden hadden van het land, dat hen aan hun zonde herinnerde (hoofdstuk. 37:25): Waarom ziet gij op elkaar, 1) alsof gij buiten raad zijt?

Waarom zien Jakob's zonen elkaar in verlegenheid aan, en spreken zij er niet van, om naar Egypte te gaan, waar koren te koop is, hoewel een karavaan van reizigers zich gereed maakt, daarheen te vertrekken? Egypte is voor hun kwaad geweten een naam, die ongeluk voorspelt. Daar zij moeten vertrekken, gaan zij het liefst met hun tienen, opdat de een de ander sterke; daarbij vermengen zij zich met de menigte. Zij moeten tegenover Jozefs beschuldigingen verklaren, waarom zij, tien man sterk, verschijnen, en worden daardoor gedwongen de naam van Jozef te vermelden; maar hoe spoedig gaan zij die voorbij! Nadat zij door de gevangenschap verschrikt, en met de dood bedreigd zijn, kunnen zij, zelfs in Jozefs tegenwoordigheid en voor de oren van de tolk, de aanklacht van zichzelf niet onderdrukken: "dat hebben wij aan onze broeder verdiend!" Hoe levendig is bij hen de herinnering aan de smekende broeder, die om erbarmen bad! Zo getrouw is de herinnering van het geweten. Nu wordt ook het teruggevonden geld in de zak van een tot een teken, dat eindelijk de gerichten van God over hen aanvangen; en nog wordt hun angst groter, als het geld in alle zakken gevonden wordt. Ieder gunstig teken schijnt thans nog voor hen verloren; noch de herhaalde verzachtingen van Jozefs bevelen, noch zijn verzekering: "Ik vrees God", noch zijn verklaring, dat hij met de voorstelling van Benjamin tevreden zal zijn, noch de geschonken teerkost voor de reis, noch het terugvinden van hun geld, doen hen moed scheppen. Ook Ruben, die een beter geweten heeft, deelt in het schuldgevoel, en ziet dat God hun bloedschuld begint te zoeken; zelfs de vrome vader vermoedt, dat er over zijn huis een donker lot hangt wegens de schuld van zijn zonen!.

Zij zagen de een op de ander, terwijl niemand met enig plan voor de dag durfde te komen.

Voorts zei hij: Ziet, a) ik heb gehoord, dat er koren in Egypte is; trekt daarheen, en koopt ons koren van daar, opdat wij leven en niet in deze grote nood van honger sterven.

Hand.7:12

Toen vertrokken Jozefs tien 1) broeders, om koren uit Egypte te kopen.

Zij vertrokken met hun tienen en maakten daarom hetzelfde getal uit, dat aanwezig was, toen Jozef verkocht werd. Dit was volgens Goddelijk bestel, hoewel wij mogen aannemen, dat van hun zijde zowel vrees als berekening in het spel waren. Vrees voor onheilen en berekening, omdat zij dan meer graan konden verkrijgen.

Doch Benjamin, Jozefs broeder uit dezelfde moeder, zond Jakob niet met zijn broeders, 1) want hij zei: Opdat hem niet misschien het verderf ontmoete!

Zonder twijfel had hij zich menigmaal verweten, dat hij Jozef had laten gaan, en Benjamin was nog zo jong. Maar bovendien schijnt Jakob vermoed te hebben, dat die tien broeders schuld hadden aan Jozefs ondergang, al wist hij ook niet, op welke wijze (Vs. 36) Nu wil hij zijn lievelingszoon aan hun handen niet toevertrouwen.

Daarom wordt dit reeds nu meegedeeld, omdat Benjamin zeer nauw betrokken is bij de verzoening tussen Jozef en zijn broeders. Ook het gezegde van Jakob wordt vermeld, opdat blijken zou, dat niet Jakob's plannen, maar Gods plannen werden volvoerd. Nog eenmaal moest Jakob door de diepte van de beproeving heen, om dan straks in Gosen het einde van zijn pelgrimsreis rustig te doorleven.

Alzo kwamen Israël's zonen, 1) om te kopen, onder degenen, die daar kwamen2) want de honger was, ondanks de vruchtbaarheid van de landstreek, ook in het land Kanaän.

Het is alsof de Heilige Geest met deze woorden als met de vinger wil aanwijzen, hoe de Heere als nu het plan in betrekking tot het als vreemdeling verkeren in een vreemd land aanvankelijk in vervulling doet treden, maar ook, hoe als nu tegen hun wil en nog zonder hun weten de dromen in vervulling treden.

In het Hebreeuws Bethog Habaiem. In het midden van de komenden. Zij kwamen of tegelijk met een karavaan aan, of zij kwamen in gezelschap van een karavaan.

Jozef nu was Regent 1) over dat land; hij verkocht, met behulp van bedienden, in een daartoe ingerichte plaats, aan al het volk van het land; waarschijnlijk had hij beschikt, en wel met het doel, om zijn broeders te ontmoetten, op wier komst hij wachtte, dat alle vreemdelingen voor hem zelf verschijnen moesten; en Jozefs broeders kwamen, en werden tot Jozef gevoerd, en a) zij bogen zich voor hem, naar de gewoonte van de Oosterlingen eerbiedig, met de aangezichten ter aarde.

Genesis 37:7

Jozef verbindt de eer met trouw en vlijt. Want ofschoon hij het hoogste gezag bekleedt, neemt hij toch van de last op zich, wat hij maar kan, niet minder dan wanneer een koopman zijn moeite aanwendt. Waardoor men leren kan, dat, wie in eer uitsteekt, ook het meest werkzaam moet zijn; dat daarentegen zij, die rust en aanzien zoeken, de heilige verordeningen van God omkeren. Verder verstaan wij het verkopen van het graan door Jozef zo, niet dat hij

met eigen handen het zelf uitmat, of de geldzaken behandelde, daar in vele gedeelten van het rijk verkocht werd, en één pakhuis niet voldoende was, maar dat de gehele last op hem rustte.

Hebr. "Schalith". Deze schijnt zijn titel geweest te zijn bij alle buitenlanders, die de Semitische taal spraken. Misschien is daarvan de naam Salathis gevormd, die in het verhaal (zie Ge 40.11) aan de eerste koning van de Hyksos gegeven wordt.

Toen Jozef zijn broederen zag, herkende hij hen; maar hij hield zich vreemd jegens hen, a)deed zich voor, alsof hij een hun geheel onbekende was, en sprak hard met hen, 1) op een harde toon gelijk een onbeperkt gebieder doet, en hij zei tot hen: Van waar komt gij? En zij zeiden uit het land Kanaän, om spijze te kopen.

1 Kon.14:5 en 6

De vraag is, met welk voornemen Jozef zijn broeders zo door bedreigingen en verschrikkingen gepijnigd heeft. Want, indien hij is aangezet door de van hen ontvangen belediging, kan zijn begeerte naar wraak niet verontschuldigd worden. Maar het is aannemelijk, dat hij noch door toorn, noch door ijver om zich te wreken, is aangedreven, maar dat hij om twee geldige redenen aldus heeft gehandeld. Want hij begeerde én zijn broeder Benjamin te ontmoeten, én door die vraag in het midden te brengen, wilde hij uitvorsen, of zij andere mensen waren geworden of niet; vervolgens hoedanig, van die tijd af, hun leven was geweest. Want, indien hij bij de eerste ontmoeting zich aan hen bekend gemaakt had, was het te vrezen, dat, daar het voor de vader verborgen was, welk een afschuwelijke misdaad zij begaan hadden, en die willende bedekt houden, zij een nieuwe zouden beginnen. Ook was het vermoeden niet geheel ongegrond, dat zij de een of andere wreedheid of trouweloosheid jegens hem zouden beproefd hebben. Het was daarom de moeite waard, dat zij hem nader onderrichten, totdat Jozef, omtrent de toestand van het vaderlijke huis, zeker ingelicht, uit de omstandigheden zelf maatregelen kon nemen. Vervolgens heeft hij hun, vóór dat hij hun vergiffenis bood, enige kastijding toegediend, opdat zij des te beter over het verschrikkelijke van hun misdaad zouden nadenken. Want dat hij later zo zacht en menslievend tegen hen was, kwam niet daar vandaan, dat hij door verandering van gemoed langzamerhand tot medelijden is gestemd. Wat meer is, daar Mozes, op een andere plaats meedelende, dat hij de afzondering gezocht heeft, daar hij zich niet langer kon inhouden, en daarmee doet uitkomen, dat hij het wenen onderdrukt heeft, zolang als hij met ernstig gelaat voor hen stond, daaruit blijkt, dat hij altijd met een gevoel van medelijden vervuld is geweest.

Jozef dan herkende zijn broeders, maar, gelijk hij uit het antwoord op zijn vraag duidelijk gewaar werd, zij kenden hem niet. 1)

Jozef sprak door een tolk met hen; hij was in Egyptische kleding en met geschoren hoofd. In de 21 of 22 jaar, dat zij hem niet gezien hadden, was de jongen een man geworden; daarbij kwam de hoge plaats, waarop hij zich bevond, en die in de verste verte niet toeliet, dat zij vermoedden, tegenover wie zij stonden.

Hier wordt kort samengevat, wat in de volgende verzen meer uitvoerig wordt meegedeeld. Geheel naar Oosterse gewoonte.

Toen zij in zo ootmoedige houding voor hem lagen, dacht 1) Jozef aan de dromen, die hij van hen gedroomd had (hoofdstuk. 37:5-9), de eerste droom was woordelijk vervuld, daar het werkelijk zijn schoof was, die overeind stond, terwijl de hunne neergebogen waren; want om de vrucht van de schoven waren de broeders bij hem gekomen en wierpen zij zich terneer; en hij zei tot hen, het gewone wantrouwen van de Egyptenaren tegenover vreemdelingen voorgevende, gelijk hij in het geheel zich als een Egyptenaar voordeed (vrgl. zijn wijze van zweren Vs. 15): Gij zijt verspieders; gij zijt gekomen, om te bezichtigen waar het land bloot is,
dat gij spijze wilt kopen, is slechts een voorwendsel. Gij zijt gekomen, om na te gaan, waar de zwakste plaatsen van het land zijn, opdat uw volk het zou kunnen innemen.

Dit wil niet zeggen, dat Jozef in de jaren, die voorbijgegaan waren, niet aan die dromen had gedacht, maar dat hij nu op bijzondere wijze er aan herinnerd werd, toen hij zijn broeders zich voor hem zag neerbuigen. Al de jaren door zijn die dromen als beloften van God lichtende sterren geweest op zijn duister pad.

Het vermoeden hier uitgesproken kon waar zijn, daar toen van de zijde van Arabië er reeds aanvallen geschied waren, en in die dagen het meermalen gebeurde, dat de zwakkere plaatsen werden onderzocht, om van daaruit het land te overweldigen. "Waar het land bloot is," d.i. waar het land het gemakkelijkst kan binnen getrokken worden.

En zij zeiden tot hem: Nee, mijnheer! wij zijn geen verspieders; maar uw knechten zijn, gelijk wij reeds gezegd hebben, gekomen, om spijze te kopen.

Tegenover de zware beschuldiging plaatsen zij de naakte waarheid op een wijze, die alle kwaad vermoeden bij Jozef moet verbannen.

Wij allen zijn de zonen van één man en zou een vader zoveel zonen opeens aan het gevaar blootstellen van gedood te worden, gelijk toch de verspieder bij ontdekking wacht; wij zijn vroom, 1) uw knechten zijn geen verspieders.

In het Hebreeuws Kénim, Vroom, in de zin van: oprecht. Zij verzekeren hiermee, dat Jozef hen geloven kan, dat zij oprecht zijn in hun spreken en met volstrekt eerlijke bedoelingen zijn gekomen. Daarom ook wijzen zij er op, dat zij allen zonen zijn van één vader, en volstrekt geen mannen, die met elkaar een verbond hebben gesloten, om het land van Egypte te verspieden.

En hij zei tot hen: Nee, ik geloof u niet, maar houd mij overtuigd, dat gij zijt gekomen, om te bezichtigen, waar het land bloot is.

Jozef neemt een houding aan, alsof hij hen volstrekt niet gelooft, kennelijk met het doel, om hen te beproeven en nog meer van zijn vader te weten te komen.

En zij, zo ten onrechte beschuldigd, verklaarden nu nader, wie zij waren en zeiden: Wij, uw knechten, waren twaalf gebroeders, zonen van één man, in het land Kanaän; en zie, de kleinste, de jongste, is heden hij onze vader, die wilde onze vader niet laten meegaan, uit vrees, dat hem een ongeluk zou overkomen; doch de ene is niet meer. 1)

1)"Doch de ene is niet meer" Die een was Jozef, van wie zij vermoedden, dat hij niet meer in het land der levenden was. Dat het hun speet, bleek op dit ogenblik nog niet. Zij tonen in elk geval geen berouw over deze zaak. Is het daarom, dat Jozef hen terstond in de rede valt met de vernieuwde beschuldiging, versterkt door een scherpe bedreiging? Zeer waarschijnlijk. Men houde dan echter in het oog, dat, wat nu volgt, niet voortkwam uit wrevel of wraak, maar uit de begeerte, om hen waarachtig berouw te doen gevoelen over hun zonde.

Toen zei Jozef tot hen: Dat is het, wat ik tot u gesproken heb. Reeds wordt het openbaar, hoe weinig gij naar waarheid spreekt, maar u zelf bedekt houdt. Het is zo, gelijk ik sprak, zeggende: Gij zijt verspieders. Gij beweerde twaalf in getal te zijn; nu maakt gij u ervan af, waar de twaalfde zijn zou; van ene zegt gij, dat hij nog bij uw vader is. Waarom zou de vader een thuis houden, en alle overigen aan de gevaren van de reis blootstellen?

Hierin, in dit laatste punt, zult gij beproefd worden; zo waarlijk als Farao leeft, 1) indien gij van hier zult uitgaan, tenzij dan, wanneer uw kleinste broeder herwaarts zal gekomen zijn! Kunt gij die mij brengen, ik zal uw woord geloven.

De Egyptenaren zwoeren gelijk later de Hebreeën, bij het leven van hun koningen.

Vanwege deze eedzwering, ontstaat er een nieuwe kwestie. Want wat in de wet is voor geschreven, dat wij niet anders dan bij de naam van God mogen zweren, was reeds toen de harten van de vromen ingescherpt, daar de natuur voorschrijft, dat deze eer alleen God mag gegeven worden, dat de mensen Hem het oordeel overgeven, en als de Hoogste scheidsrechter en handhaver van trouw en waarheid aanstellen. Indien wij zeggen, dat het geen eed is geweest, maar slechts een soort van betuiging zal de heilige man reeds een weinig verontschuldigend zijn. Wie bij God zweert, wil Zijn tussenkomst, om het onrecht met Zijn straf te treffen. Wie bij zijn leven of bij zijn hoofd zweert, stelt als het ware als onderpand van zijn trouw, wat hem het meest dierbaar is. Op deze wijze wordt de Majesteit van God niet op een sterfelijk mens overgebracht, omdat het geheel iets anders is, Hem tot getuige te nemen, die recht heeft om te wreken, dan door de meest dierbare zaak de waarheid te bevestigen van wat wij zeggen. Zo ook schrijft Mozes, als hij de hemel en de aarde tot getuige aanroept, deze geen goddelijkheid toe, alsof hij nieuwe goden, schiep; maar opdat het gezag van de Wet des te klemmender zou zijn, verzekert hij, dat er geen stipje op de wereld zou zijn, welke niet om de toorn van God over de ondankbaarheid van het volk zou roepen, indien zij de leer van het heil zouden verwerpen.

Zendt dan een uit u, die uw broeder haalt, 1) maar weest gij, al de overigen gevangen, en uw woorden zullen beproefd worden, of de waarheid bij u zij; en indien niet, zo waarlijk als Farao leeft, zo zijt gij verspieders!

Hoe onrechtvaardiger de beschuldiging was, dat zij verspieders waren, des te meer reden was er voor hen, om aan de onrechtvaardigheid van hun eigen vroegere handelwijze te denken. Nu volgt de tweede vergelding, zij worden, evenals zij hem in de kuil geworpen hadden, en nameloze angst hadden laten uitstaan, in de gevangenis geworpen, en moesten daar dagenlang in angsten doorbrengen, niet wetende, wat er verder met hen gebeuren zou. Werkelijk begonnen zij daar aan de angst van hun broeder te denken. (Vs. 21).

Dat telkens wijzen op de achtergebleven broeder moet ongetwijfeld dienen, om hun de zonde tegen hem in herinnering te houden.

En hij zette hen samen drie dagen in bewaring, waarschijnlijk, omdat zij tegenbedenkingen maakten, wetende, dat hun vader, op het bericht, dat al de anderen gevangen waren, Benjamin niet zou laten meegaan.

Er is wel eens beweerd, dat Jozef hier onbillijk en onrechtvaardig tegen zijn broeders is geweest, dat de aangenomen rol hem tot die onrechtvaardigheid heeft geleid, Men vergete echter niet, dat op "verspieden" een zeer strenge straf stond, de straf van geseling, en soms (in oorlogstijd altijd) de dood. Hij zet hen in bewaring alleen, maar heeft hen volstrekt niet gepijnigd.

En op de derde dag begaf zich Jozef, met een tolk tot zijn broeders; toen zei Jozef tot hen: Doet dit, wat ik u voorstellen zal, zo zult gij leven; want ik wens nietonrechtvaardig te zijn, maar wil mij slechts van de waarheid van uw woorden overtuigen; ik vrees God. 1)

Na de strijd van drie dagen is dit het eerste vredesteken van Jozef; de eerste openbaring van het gevoel van zijn hart. Edel en rond is het voorstel, waarmee Jozef thans optreedt. Immers hij doet afstand van willekeur en tracht hij zijn handelwijze te rechtvaardigen door de aanwijzing van het beginsel, dat hem leidt: "En op de derde dag zei Jozef doe dit, zo zult gij leven; ik vrees God." Aldus moet het blijken, dat nee, geen grilligheid, maar de vrees voor God de oorzaak is van zijn veranderde gemoedsstemming tegenover zijn broeders. De vrees voor God is hem het beginsel van al zijn doen en laten; drijft hem tot zijn verrassend voorstel en geeft hem het inzicht van het standpunt van zijn broeders.

Op de vrees voor God, als oorsprong en bron van zijn rechtvaardigheid en billijkheid, beroept Jozef zich. Omdat hij God vreest, kunnen zijn broeders hem vertrouwen, kunnen zij erop rekenen, dat zij straks met hun jongste broeder veilig huiswaarts kunnen keren. Zijn broeders hebben zich op hun oprechtheid zonder meer beroepen. Jozef beroept zich niet in de eerste plaats op het uitvloeisel, maar op het beginsel. Mensen, die God vrezen, wil hij zeggen, kunnen vertrouwd worden.

Zo gij, gelijk gij zegt, vroom zijt, en er geen kwaad bij u is, zo ga niet één, gelijk ik eerst heb voorgesteld, om de jongste broeder te halen; maar zo zij een van uw broeders gebonden in het huis van uw bewaring; en gaat gij, de overige negen, heen; brengt het koren voor de honger van uw huizen, opdat zij niet door de nood omkomen.

En brengt, wanneer gij weer hierheen komt, uw kleinste broeder tot mij; zo zullen uw woorden waar gemaakt worden; en gij zult niet sterven, En zij deden alzo; zij die in het eerste voorstel niet hadden kunnen treden, (Vs. 15-17) stemden in deze in.

Toen zeiden zij de een tot de ander, 1) door hun gevoel overmeesterd en daardoor vergetende, wat om hen was: Voorwaar wij zijn schuldig2) aan onze broeder, wiens benauwdheid van ziel wij zagen, toen hij ons om genade bad, maar wij hoorden niet! Daarom komt deze benauwdheid over ons. a)

Psalm. 50:21 MATTHEUS.7:2

Er is geen twijfel aan, of God, om Jakob's zonen tot berouw te brengen, heeft, zowel door aandrijving van de Geest, als door uitwendige kastijding hen gedwongen, om de zonde, reeds al te lang begraven, weer levendig in te zien. De lezer moge opmerken, dat de zonen van Jakob niet slechts hebben aangegrepen, wat voor de hand lag, maar dat het hun ook in de gedachte is gekomen, dat van Gods wege de straffen op verschillende wijze de zondaar treffen.

De macht van het geweten is hier duidelijk zichtbaar. De omstandigheid, dat één in Egypte moet achterblijven, is middel in Gods hand, om hen in het geheugen terug te roepen, wat vroeger heeft plaats gehad. Wat nog aan hun schuldbelijdenis ontbreekt, is het besef van zonde tegen God. Niet alleen tegen Jozef, maar bovenal tegen God hadden zij gezondigd, toen zij hun broeder wilden doden.

En Ruben1) antwoordde hun, zeggende: Heb ik het tot u niet gezegd, toen ik zei: zondigt niet aan deze jongeman! maar gij hoorde niet; 2) en ook zijn bloed,
ziet, het wordt gezocht.

Daar hij beproefd had, Jozef uit de handen van zijn broeders te redden, om hem behouden tot zijn vader terug te brengen, werpt hij op hen de schuld, omdat zij toen geen oor voor zijn plan hadden gehad, en ik vat de woorden zo op, dat hij hun al te laat berouw verwijt.

Ruben is zeer onbillijk tegenover zijn broeders. Want al is hij voor Jozef in de bres gesprongen, toch heeft hij geenszins, zoals hem paste, hun overwegingen op koninklijke wijze verijdeld. Langs een omweg niet langs de koninklijke weg had hij Jozef willen redden. Het ontbrak hem aan moed. Dit is altijd een karaktertrek van zijn nakomelingen geweest. (Richteren. 5:16).

Zo diep zijn zij in hun geweten getroffen, dat zij niet anders denken, of Jozef is omgekomen, De zwaarste gevolgen van hun misdaad stellen zij zich voor ogen. Dat hij nog in Egypteland als slaaf verkeren kan, deze gedachte komt niet bij hen op.

En zij wisten niet, terwijl zij zo spraken, dat het Jozef hoorde, verstond; want daar was een taalman, 1) een tolk, tussen hen, zodat zij meenden, dat hij hun taal niet verstond.

De grondtekst geeft aan, dat deze tolk voor deze gelegenheid, met een bepaald doel was gekozen.

Toen wende hij zich om van hen af, innerlijk bewogen over de zo-even vernomen berouwvolle belijdenis van de broeders, en hij weende; 1) daarna, na een poos afwezigheid, keerde hij terug tot hen, en sprak tot hen, nogmaals over de voorstel, die hij gedaan had, en, als zij toestemden, nam hij Simeon van hen, als degene, die in de gevangenis zou blijven, en bond hem voor hun ogen, hun daardoor nogmaals hun vroegere handelwijze voor ogen stellende; hij bond Simeon, want deze was waarschijnlijk de hoofdaanlegger van de aanslag tegen Jozef geweest.

Ziet gij wel, hoe het Christus, onze Heer, te moe is, wanneer Hij de Zijnen straft, welk een hete vuuroven van grote liefde daar is. (Vrgl. Jeremia 31:20)

En Jozef, terwijl hij de overigen uit de plaats van bewaring liet gaan, gebood aan degene, die over zijn huis was, 1) (hoofdstuk. 43:16,19 vv.; 44:1 vv.), dat men hun zakken met koren vullen zou, en dat men tevens hun geld teruggaf, een ieder in zijn zak, en dat men hun teerkost gaf voor onderweg, opdat zij niet nodig zouden hebben, hun voorraad in de zakken aan te tasten, tenminste niet, voordat zij het grootste gedeelte van hun reis achter zich zouden hebben; en men deed hun alzo. 2)

Het schijnt, dat deze een Egyptenaar geweest is, die door Jozef tot de kennis van de ware God gekomen is, en hem bijzonder getrouw was, zodat Jozef hem enigermate in zijn plannen kon inwijden.

Hiermee wilde Jozef niet alleen zijn broeders, maar ook zijn vader tot nadenken stemmen. Zulk een kostelijke gave, zakken vol koren, gaf men aan vreemden niet ten geschenke.

En zij laadden hun koren op hun ezels en vertrokken, met achterlating van Simeon, van daar.

II. Vs. 27-38. Onderweg opent een van de broeders, op een rustplaats, zijn zak, en vindt het heimelijk ingelegde geld; de anderen schrikken met hem over deze ontdekking, maar denken er niet aan, ook hun eigen zakken te openen. Als zij thuis gekomen zijn, verhalen zij hun vader alles, wat er gebeurt is, welke eis er gedaan is, en vinden, bij het legen van hun zakken, ook het overige geld. Jakob breekt los in luide klachten over de zware slagen, die hem treffen, en weigert met beslistheid Benjamin mee te laten gaan.

Toen een, daar de meegegeven teerkost verbruikt was, zijn zak opendeed, om zijn ezel voer te geven in de herberg, 1) zo zag hij zijn geld; want ziet, het was in de mond van zijn zak, bovenaan in de zak.

Beter vertaald "rustplaats." In die tijden had men op die weg nog geen z.g. karavanserais of verblijfplaatsen voor reizigers. De bedoeling is: de eerste plaats, waar men halt maakte, om een weinig uit te rusten of te vernachten. (Ex.4:24).

En hij zei, over deze onverwachte ontdekking getroffen, tot zijn broeders: Mijn geld is teruggekeerd, daartoe ook, ziet het is in mijn zak! Toen ontging hun, 1)als zij het zagen, het hart, en zij verschrikten, de een tot de ander zich angstig wendende en zeggende: Wat is dit, dat ons God gedaan heeft2) en waardoor Hij ons nog verder met Zijn straffende hand vervolgt!

Ook: Toen ontzonk hun het hart en sidderend spraken zij, de een tot de ander.

Zij zijn bevreesd, dat hieruit opnieuw ongelukken voor hen zullen geboren worden. Wanneer het hun al gelukken mocht, bij hun terugkeer naar Egypte, zich van de verdenking van verspieders te zijn te zuiveren, door Benjamin mee te brengen, zo zou men hen van diefstal kunnen beschuldigen, en zo zouden zij wederom aan het geweld van de Regent van het land prijsgegeven zijn. Het geld brandde hun dus in de handen; een ernstige waarschuwing voor het loon van ongerechtigheid, dat zij eens van de Ismaëlitische kooplieden hadden ontvangen, evenals hun behandeling als leugenaars, die zij van Jozef ondervonden hadden, hen aan de leugen moest herinneren, waarmee zij eenmaal hun vader misleid hadden, (hoofdstuk. 37:31 vv.) Wat voor ons gunstige tekenen zijn, zijn dikwijls vanwege ons kwaad geweten of ons ongeloof, tekenen van verschrikking. (vrgl. MATTHEUS.14:26).

Zij twisten niet met God, alsof zij meenden, dat het gevaar zonder oorzaak was geschapen, maar ziende, op velerlei wijze, dat Hij vertoornd was, weenden zij om hun ellende. Maar waarom vestigen zij niet liever hun zinnen op Jozef? Want het vermoeden lag voor de hand, dat dit met bedrog gedaan was, omdat hij nieuwe listen en lagen wilde smeden. Hoe kwam het dan, dat zij, om de mens niet denkende, terecht op God, als wreker, het oog vestigden? Ongetwijfeld, omdat eenmaal deze gedachte in hun gemoederen post had gevat, dat zij een rechtvaardig en welverdiend loon voor hun zonden ontvingen, daarom, welke rampen hun nu ook treffen, verhalen zij alles op die zonde.

En zij kwamen in het land Kanaän, tot Jakob, hun vader; en zij gaven hem te kennen al hun wedervaren, zeggende:

Die man, de heer van dat land, heeft hard met ons gesproken; en hij heeft ons gehouden voor verspieders van het land.

Maar wij zeiden tot hem: Wij zijn vroom; wij zijn geen verspieders.

Wij waren twaalf gebroeders, zonen van onze vader; de een is niet meer, en de kleinste is heden bij onze vader, in het land Kanaän.

En die man, de heer van dat land, zei tot ons: Hieraan zal ik bekennen, dat gij vroom zijt: laat één van uw broeders bij mij, en neemt voor de honger van uw huizen, en gaat heen.

En brengt uw kleinste broeder tot mij; zo zal ik weten, dat gij geen verspieders zijt, maar dat gij vroom zijt; uw broeder, die ik als gijzelaar hier houd, zal ik u weergeven, wanneer gij

met die jongste broeder, waarvan gij gesproken hebt, tot mij teruggekeerd zijt, en dan, als gij mij daardoor bewezen hebt, dat gij in deze zaak oprecht zijt, zult gij in dit land mogen handelen, heen en weer mogen trekken, en kopen en verkopen, wat gij wilt.

En het geschiedde, als zij hun a) zakken leegden, ziet, zo had een ieder de bundel met zijn geld in zijn zak, en zij zagen de bundelen met hun geld; verwonderd over die vondst, bezagen zij die nogmaals nauwkeurig, zij en hun vader; en zij waren bevreesd, daar zij nu nog om een andere reden in de macht van die man waren, die zo hard met hen gesproken had.

Vs. 25 Genesis 44:1

waren zij door vrees aangetast, dat, toen onderweg één het geld in zijn zak vond, zij weerhouden werden, om alle zakken te onderzoeken. Hun geweten beschuldigde hen zo, dat zij liever voor dit ogenblik geen redenen voor vrees meer hadden.

Toen zei Jakob, hun vader, tot hen: Gij berooft 1) mij van kinderen! Jozef is er niet, en Simeon is er niet; nu zult gij Benjamin wegnemen! al deze dingen zijn tegen mij! U gaat het minder aan, of gij een broeder minder hebt, maar op mijn hoofd komt dat alles neer.

Wel niet openlijk, maar toch zijdelings beschuldigt Jakob hier zijn zonen van de moord op Jozef. Wellicht dat hem in al die jaren wel iets ter ore is gekomen van hun daden, maar door vrees weerhouden werd, om het uit te spreken. Nu echter overmant hem de schrik zo, dat hij, als in een onbewaakt ogenblik, van zijn vermoeden of wetenschap blijk geeft.

Toen sprak Ruben, de weekhartigste onder hen, (hoofdstuk. 37:21 vv.) gelijk mensen van zijn soort (hoofdstuk. 35:22) in de regel door een zekere goedhartigheid zich onderscheiden, tot zijn vader, zeggende: Dood twee van mijn zonen, (hoofdstuk. 46:9), zo ik hem tot u niet terugbreng, geef hem Benjamin in mijn hand, en ik zal hem weer tot u brengen. 1)

Door zijn woorden heen klinkt het bewustzijn, dat hij Jozef eens had willen redden en tot zijn vader had willen terugbrengen; maar "het is zeer ongerijmd wat hij zegt, en niet wijs van hem gesproken.".

In zijn woorden merken wij meer heldhaftigheid dan verstand op. Wat baatte het de vader zulk een pand, zijn eigen kleinzonen, te bezitten? En herinnerde dan Ruben zich niet, dat hij vroeger, ondanks zijn goede wil, Jozef toch niet had kunnen terugbrengen? (vrgl. hoofdstuk. 43:8 vv.).

Met deze woorden wil Ruben bij Jakob het vertrouwen wekken, dat hij Benjamin weer veilig huiswaarts zal doen keren.

Maar hij, Jakob, zei: Mijn zoon zal met u niet vertrekken, 1) want zijn broeder is dood, en hij is van de kinderen van mijn geliefde Rachel alleen overgebleven, zo hem een verderf ontmoette op de weg, die gij zult gaan, en immers het is, alsof altijd mijn kinderen een

ongeluktreffen moet, wanneer ze in uw gezelschap zijn, zo zou gij mijn a) grauwe haar met droefenis ten grave doen neerdalen. 2)

1 Koningen 2:6,9 Genesis 37:35

Wij zien, naar het leven geschilderd, hoezeer de heilige Jakob door smart verteerd werd. Hij ziet zijn gehele huis honger lijden, maar wil liever van het leven, dan van zijn zoon scheiden.

Dit is een hoofdstuk van de onfeilbare vervulling van de goddelijke raadsbesluiten, van het boze geweten, van de voorgevoelens van ongeluk bij een grijsaard in een met schuld beladen huis; maar ook van de omkering van het gericht, tot verzoening en verlossing, in het leven van de veranderde zonen van de belofte.

HOOFDSTUK 43.

REIS VAN JAKOB'S ZONEN NAAR EGYPTE MET BENJAMIN.

Vs. 1-14. Bij het aanhouden van de droogte ziet zich Jakob genoodzaakt, zijn zonen weer naar Egypte te zenden. Juda verklaart, dat zij zonder Benjamin niet mochten komen, en stelt, daar de vader zich altijd nog ongeneigd betoont, zichzelf borg. Eindelijk bewilligt Jakob, voorziet de reizenden van geschenken en ander geld, om te kopen, en laat hen met beden en zegen wensen vertrekken, alles aan God overgevende.

De honger nu werd zwaar in dat land, daar, op het eerste jaar van misoogsten, een tweede volgde.

Ongetwijfeld was dit een beproeving voor Jakob op tijdelijk gebied, maar ook niet minder op geestelijk. Want toch, de Heere had zich aan hem geopenbaard als de Almachtige, had hem beloofd te zullen zegenen, en nu scheen het wel alsof de beloften waren ingetrokken. Dit diende wel, om ook te midden van kommer en gebrek het geloof in een Almachtig God en Getrouw Vader bij Jakob te funderen, om hem te doen zien, dat Hij, die het verbond heeft opgericht, het ook houden zal, niettegenstaande de zonde en ongerechtigheden van Zijn volk.

Zo geschiedde het, als zij, bij alle spaarzaamheid-en de oosterling weet zich in tijd van nood met geringe kost te behelpen-de leeftocht, die zij uit Egypte gebracht hadden, opgegeten hadden, dat hun vader tot hen zei: Keert wederom, koopt ons een weinig spijze, weinig in de betrekking tot de behoefte van een zo groot gezin.

Toen sprak Juda, 1) die, nadat Simeon en Levi, zowel als Ruben, hem zozeer bedroefd hadden (zie Ge 38.26), bij zijn vader nog in het hoogste aanzien stond, tot hem zeggende: Die man heeft ons op het hoogste betuigt, zeggende: Gij zult mijn aangezicht niet zien, tenzij dat uw broeder met u is.

Juda schijnt er iets bij te voegen, waardoor hij zijn vader wil afdwingen, wat deze niet vrijwillig zou geven; maar waarschijnlijk is het, dat vele gesprekken voor en na gevoerd zijn, welke Mozes op de aangewezen plaats niet meedeelt. Het is volstrekt niet verwonderlijk, dat, omdat Jozef zo begerig was om het aangezicht van zijn broeder Benjamin te zien, op alle mogelijke wijze daarop heeft aangedrongen. En het is mogelijk, dat hij een bewijs, dat is: een wettige borgtocht, zoals in rechtszaken pleegt te geschieden, heeft afgegeven, ten opzichte van de te doen verschijnen broeder. Het is wel merkwaardig, dat door Mozes het lange twistgesprek meegedeeld wordt, hetwelk Jakob met zijn zonen heeft gehouden, opdat wij zouden weten, hoe moeilijk Jakob van zijn zoon Benjamin heeft kunnen scheiden. Want ofschoon de honger kwelt, gaf hij zich toch zoveel moeite, om hem terug te houden; alsof hij voor het heil van het gehele gezin in de bres sprong.

Juda treedt thans als hoofdpersoon, in vastheid en moed altijd schoner te voorschijn. Hij mocht evenals Ruben enigszins vrijer tot zijn vader spreken dan de overige broeders, omdat hij een vrijer geweten had, daarom zag hij het gevaar ook niet zo groot in. Juda treedt niet

onbezonnen, maar grootmoedig op. Zijn verklaring tegenover het gewonde gemoed van zijn vader is zowel verschonend als vast. Brachten zij Benjamin niet mee, zo scheen Simeon verloren, en zij zelf werden niet voor Jozef gelaten; zelfs dreigde hun de dood, daar zij de verdenking van verspieders te zijn, niet wegnemen konden.

Indien gij onze broeder met ons zendt, wij zullen vertrekken, en u spijze kopen.

Maar, a)indien gij hem niet zendt, wij zullen niet vertrekken; want die man heeft tot ons gezegd: b) Gij zult mijn aangezicht niet zien, tenzij dat uw broeder met u is.

Genesis 42:20 b) Genesis 44:23

En Israël zei, in moedeloosheid zich tot het laatste toe verzettende: Waarom hebt gij zo kwalijk aan mij gedaan, dat gij die man te kennen hebt gegeven, of gij nog een broeder had? Waarom hebt gij dat niet liever verzwegen?

En zij zeiden: Die man vroeg zeer scherp 1) naar ons, en naar onze familie, zeggende: Leeft uw vader nog? hebt gij nog een broeder? zo gaven wij het hem te kennen; volgens dezelfde woorden, die hij vroeg; wij hebben verder niets meegedeeld; hebben wij juist geweten, konden wij het vermoeden, dat hij zeggen zou: Brengt uw broeder mee?

Hebr. de Infinitivus bij de Indicativus: "hij vroeg (met te) vragen." Jozef had wel (hoofdstuk. 42:13) niet zo bepaald deze vragen gedaan, maar door zijn herhaaldelijk uitgesproken verdenking hen zo in het nauw gedreven, dat zij niets anders konden, als nauwkeurig opgaaf van hun familie te doen. Toch zou het kunnen zijn, dat hij na die opgave nog andere vragen als deze, had gedaan, eer hij op de in hoofdstuk 42:14 meegedeelde wijze voortging.

Dat is het onredelijke, dat men het beleid van een zaak gaat veroordelen naar de nadelige uitkomsten, die men nu wel ziet, maar die niet vooraf of te berekenen of te voorzien waren. Gij, die de zaak van achteren beziet, kunt gemakkelijk uit de hoogte neerzien op hem, die er voor stond en gewis toen niet kon weten, wat gij door de afloop zelf nu weet. Datzelfde weet hij nu ook. O, het is gemakkelijk wijs te zijn, als die wijsheid niet meer baat, en elk ander, door dezelfde uitkomsten geleerd, even wijs kan zijn als gij. Als hij, die toen moest handelen, toen ook over de gegevens had kunnen beschikken, die er nu zijn, zou hij misschien ook gehandeld hebben, gelijk gij, het nu wilt, evenals ook gij, zonder die gegevens, wellicht zou gehandeld hebben, gelijk hij deed, wiens beleid gij nu veroordeelt, nu gij, juist door de uitkomsten van zijn beleid, in dit opzicht wijzer zijt geworden.

Toen allen die getuigenis (Vs. 7) gegeven hadden, zei Juda, weer alleen het woord voerende, tot Israël, zijn vader: Zend de jongeling met mij, zo zullen wij ons opmaken en reizen, opdat wij leven en niet sterven, noch wij, noch gij, noch onze kinderen.

Hoe ridderlijk, hoe beslist treedt Juda hier op! Hoe duidelijk spreekt hij het uit, dat hij niet om zichzelf, maar ook om zijn vader gaat!.

Ik zal borg voor hem zijn; a) van mijn hand zult gij hem eisen; indien ik hem tot u niet breng, en hem voor uw aangezicht niet levend en in goede welstand stel, zo zal ik alle dagen tegen u gezondigd hebben. 1)

a)Genesis 44:32; 1 Kon.1:21

Hij stelt zichzelf als borg en wel zo, dat hij zijn gehele leven als een schuldige voor zijn vader zal staan, en nimmer zijn gunst weer verwerven zal. Hiermee doet Juda wat hij kan doen; want een aanbieding als die van Ruben, was overdreven. Wij leren hem hier als een welsprekend en verstandig man kennen ook in zijn voorstelling hoe allen met de hongerdood bedreigd worden.

Hoe geheel anders spreekt Juda dan Ruben. Ruben wil twee van zijn zonen geven, indien hij hem niet levend terug brengt. Maar wat had Jakob daaraan? Dan was Benjamin toch al dood, en door de dood van Rubens zonen kreeg Jakob zijn Benjamin niet terug. Zulk een voorstel kon de treurende Jakob niet vertroosten. Jakob heeft een borg nodig, die voor het leven van Benjamin instaat, die zelf de dood verkiest eer Benjamin wordt gedood, of liever, die het onheil, dat Benjamin zou kunnen treffen, vrijwillig aanvaardt, om Benjamin te redden. Zo wordt Juda, hier op de voorgrond tredende, als borg voor zijn broeder, type van Hem, die uit zijn geslacht zou te voorschijn treden. De grote Godsgedachte van het volkomen Borgschap van Christus zou dus niet alleen in de offers afgebeeld worden, maar is ook afgebeeld in de geschiedenis van de levende personen van het Oude Verbond.

Want hadden wij, vanwege uw weigering, niet gewacht, voorwaar, wij waren alreeds tweemaal teruggekomen; nu is echter de nood ten toppunt geklommen; houd ons nu niet langer op.

Toen zei Israël, hun vader, tot hen, overwonnen door de drang van de omstandigheden en door Juda’s woord: 1) Is het nu alzo, is de nood zo hoog, zo doet dit: neemt van het loffelijkste, 2) het beste, het meest geprezene, van dit land in uw vaten, 3) en brengt die man een geschenk daarheen mee, om hem gunstig te stemmen; een weinig balsem,
en een weinig honing, 5)specerijen 6) en mirre,
terpentijnnoten 8) en amandelen. 9)

De nood en zijn macht in de hand van de goddelijke voorzienigheid, hoe onverbiddelijk is hij in zijn eisen: Jakob moet Benjamin meegeven; hoe genaderijk in zijn bedoelingen: slechts langs deze wegen kan Jakob’s huis van de last een verderfelijke zonde verlost worden.

2)Eigenlijk: "van het gezang" of "het bezongene" van het land. De edelste voortbrengselen van de aarde worden het meest in de poëzie vereerd. Bij grote geschenken aan voornamen kan de gewone waarde niets doen; het kwalitatieve, de poëtische geur moet ze kracht geven.

Jakob heeft vroeger (hoofdstuk. 32:13 vv.; 1 Kon.10:25; MATTHEUS.2:11) uit de kracht van de geschenken ondervonden, nu is het niet meer het vele, maar het uitgezochte van de geschenken, dat vertederen moet.

Dit woord betekent allerlei gereedschap, waarmee men iets draagt of vervoert, en kan hier ook "zakken" betekenen.

Hier worden enkel voortbrengselen van Palestina genoemd, die door de karavanenhandel naar Egypte gevoerd werden (zie ook hoofdstuk 37:25 waar ook van balsem, specerijen en mirre sprake geweest is)

De balsem, Zori, is Israël's, bijzonder Gilead's trots; hij wordt ingezameld van de zakkumstruiken. "De balsemboom is een boom van middelbare hoogte; zwelt een van de takken op, zo vloeit niettemin het vocht in de aderen en vezelen van de boom terug, zodra men de tak met ijzer aanraakt, maar met een scherpe steen of scherf kan men die openen; de daardoor verkregen vloeistof wordt door de geneesheren gebezigd (Tacitus v.6). Keizer Vespasianus heeft dit struikgewas het eerst te Rome getoond, want verwonderlijk is het, dat men sedert de tijd van Pompeius, zelfs bomen bij het houden van triomftochten meevoerde. Die boom is nu dienstbaar geworden en betaalt cijns, te gelijk met zijn volk. Hij gelijkt meer naar de wijnstok, dan naar de mirteboom. Door het planten van stekken wordt hij gekweekt. De heuvelen bedekt hij als een wijngaard en heeft daarbij geen steun nodig. Het blad heeft het meest overeenkomst met dat van de ruite en blijft steeds groen. De Joden hebben tegen het meevoeren van die boom gewoed, als voor hun eigen leven; de Romeinen hebben hem verdedigd, en men heeft om de wil van een boom gestreden. Thans plant de fiscus die; en nooit was hij talrijker en hoger. Het vocht, dat uit de met steen, glas of been gemaakte openingen vloeit, heet opobalsem, en heeft een zeer aangename geur. Slechts karig vloeien de druppels, die met wol in kleine hoornen kruikjes bijeen vergaard worden."

De "Debasch" is hier waarschijnlijk een bijenhoning, die in Egypte mede gevonden werd en geen kostbaar geschenk was; maar de druivehoning of Dips, dat is tot op één derde verkookte most, waarvan nog heden, uit de landstreek van Hebron, jaarlijks ongeveer 300 kameellasten naar Egypte gevoerd worden.

Nekot is de gom van de Tragakanth, die aan de voet van de Libanon groeit; een wit hars, dat bij brandoffers en voor geneesmiddel gebruikt werd, bekend onder de naam van storax.

Lot of Landanum, een hars van de cistusroos, dat als geneesmiddel gebruikt wordt.

Bothnim, vruchten van de Pistacia vera, een boom overeenkomende met de Terebint, die noten draagt als onze hazelnoten. Deze was in de oudheid zeer gezocht, en werd als tegengif tegen de beet van slangen gebezigd.

Schkediem, amandelen, de vrucht van de Amijgdalus communis, die in Palestina zeer algemeen is (hoofdstuk. 30:37). Met deze geschenken brengt Jakob de tweede droom in vervulling, en buigt zich voor Jozef, erkent hem als zijn meerdere.

En neemt dubbel geld 1) in uw hand, en brengt het geld, hetwelk in de mond van uw zakken teruggekeerd is, weer in uw hand; misschien is het een fout; in ieder geval zal het op

de man een goede indruk maken, wanneer hij ziet, dat gij van een vergissing geen voordeel wilt trekken; voor het andere gedeelte van het geld kunt gij opnieuw kopen.

In het Hebreeuws Késéf Mishneh, beter vertaald "vervangend geld."

Neemt ook uw broeder mee, en maakt u op, keert terug tot die man;

En God, de Almachtige, 1) geve u barmhartigheid voor het aangezicht van die man, dat hij uw andere broeder, Simeon, en Benjamin met u late gaan. En mij aangaande, als ik van kinderen beroofd ben, zo ben ik beroofd.2) Zo ik u niet neerzag, het zij zo! ik buig mij onder de wil van god (Esther. 4:16).

Nu de achterdocht is geweken, doemt het geloofsvertrouwen weer op en heeft de grijze patriarch er behoefte aan, om, voordat hij zijn berusting uitspreekt, zijn vertrouwen op de Almachtige God te doen uitkomen.

Niet van de geschenken, niet van Juda’s belofte, maar van zijn God, die hij hier "El Shaddai", God de almachtige noemt, is zijn verwachting.

Wel is zijn geloofsvertrouwen opgewekt, maar deze uitdrukking toont het duidelijk, over zijn geloofsleven lag nog een donkere schaduw. Wel wenst hij in de wil van de Heere te berusten, maar toch stormt het nog in zijn ziel. Liefde tot vlees en bloed doet haar invloed op overweldigende wijze voelen.

Evenmin als zijn zegenwens een vertrouwend bidden is, zo is dit de uitdrukking van een volwaardig gegeven offer; want Jakob’s ziel is, onbewust, gebonden door de ban die op zijn zonen ligt. Hij gaat gebukt onder de zondenlast van zijn huis.

II. Vs. 15-34. In Egypte gekomen, worden de broeders vriendelijk door Jozef ontvangen, door de bestuurder van zijn huis in zijn woning geleid en ter tafel genodigd; op de tijd van de tuchtiging moet een uur van verkwikking volgen, eer hij tot de beproeving overgaat. Aan tafel geeft Jozef aan Benjamin bijzondere eer, en neemt nauwkeurig acht, hoe de ouderen dat opnemen.

En die mannen namen dat geschenk, gelijk hun vader dit voorgeschreven had, en namen dubbel ander geld in hun hand, en ook Benjamin ging met hen; en zij maakten zich op, en vertrokken naar Egypte, en zij stonden voor Jozefs aangezicht, en zij kwamen op de plaats (hoofdstuk. 42:6), waar hij degenen, die koren kochten, ontving.

Als Jozef, in het midden van de menigte Benjamin met hen zag, zo zei hij tot degene, die over zijn huis was: Breng deze mannen naar het huis, naar mijn woonhuis, toe, en slacht slachtvee, en maak het gereed, want deze mannen zullen vanmiddag met mij eten.

De liefde van Jozef komt hier treffend uit. Zonder enige haat te koesteren, nodigt hij hen alle elf aan zijn tafel, opdat alle vrees bij hen zou worden verbannen.

De man nu deed, zoals Jozef gezegd had, en de man bracht deze mannen in het huis van Jozef.

Toen vreesden deze mannen, omdat zij in het huis van Jozef gebracht werden, daar zij dit, volgens de vorige ontvangst, toen zij zo hard aangesproken waren, niet konden verklaren, en zij zeiden: Te gevolge van het geld, dat in het begin in onze zakken teruggekeerd is, worden wij binnengebracht, opdat hij met zijn mannen ons overrompele en ons overvalle, en ons tot slaven neme met onze ezels. 1)

Zo er geen geweten ware, zo had de hel geen vuur noch pijn. Dit wilde dier brandt en versterkt de dood en de hel, en rust de gehele schepping ten strijde tegen ons uit. Want dan vertoornt alles, alles is treurig, nors en hatelijk; alles is tegen ons. Dat is niet door het geschapene, want dat is goed; dat dreigt noch schaadt ons, maar het is door onze eigen zonde dat wij zo verschrokken zijn, en voor het schepsel vluchten.

Daarom wilden zij aanstonds de aanklacht van diefstal voorkomen, en naderden zij tot die man, die over het huis van Jozef was, en zij spraken tot hem, nog voordat zij het huis binnengingen, waar zij meenden, dat hun het kwaad overkomen zou, aan de deur van het huis.

Maar zij menen voorzichtig te moeten zijn. Argwaan spoort dikwijls aan tot die onvoorzichtige voorzichtigheid, die door haar behoedzaam zelf eigen vrees ontdekt en andere achterdocht opwekt. Zij zullen het huis van Jozef niet betreden, voordat zij zich overtuigd hebben, dat er geen dadelijk gevaar voor hen is. "Daarom naderden zij tot die man, die over het huis van Jozef was, en zij spraken tot hem aan de deur van het huis;" eer zij nog de drempel van de gevreesde woning overschreden en zich, naar hun mening, daardoor weerloos gemaakt hadden.

En zij zeiden: Och mijn heer! hoor ons een ogenblik aan, voordat wij binnengaan. a) Wij waren in het begin gewis afgekomen, om spijze te kopen, niet om het land te verspieden, of enig bedrog te plegen.

Genesis 42:3

Het is nu geschied, als wij in de herberg, in ons nachtleger (hoofdstuk. 42:27) gekomen waren, en wij, tenminste een van ons (hoofdstuk. 42:17), onze zakken opendeden, zie, zo was ieders geld, gelijk wij nader bij het uitschudden thuis gewaar werden (hoofdstuk. 42:35) in de mond van zijn zak, ons geld in zijn gewicht; en wij hebben hetzelve weer gebracht in onze hand.

Wij hebben ook ander geld in onze hand meegebracht, om spijze te kopen; wij weten niet wie ons geld in onze zakken gelegd heeft.

En hij, genoegzaam met de voornemens van zijn heer bekend, zei: Vrede zij met u, vreest niet! Uw God en de God van uw vader heeft u een schat in uw zakken gegeven; 1) neemt het teruggevonden geld gerust, als een van God u toegedeelde schat, en weest niet bezorgd hoe

het in uw zakken gekomen is; uw geld is tot mij gekomen; mij zijt gij niets schuldig. En hij bracht, om hen geheel gerust te stellen, Simeon uit zijn gevangenis (hoofdstuk. 42:34) tot hen uit.

Ik twijfel niet of Jozef, ofschoon het hem niet vrijstond in het openbaar in de bestaande bijgelovigheden iets te veranderen, thuis wel beproefd heeft de ware dienst van God uit te breiden en altijd dat verbond getrouw heeft gehouden, waarvan hij van zijn vader als knaap gehoord had. Indien iemand nu vraagt, hoe hij weet, dat Jakob een dienaar was van de ware God, dan is het antwoord wel juist, dat Jozef zijn gestrengheid niet zo tot het uiterste heeft doorgedreven, dat hij Simeon niet zacht heeft laten behandelen, ofschoon hij als gijzelaar was achtergelaten. Indien hij voor verspieder was gehouden, zou de opzichter van de gevangenis hem hard behandeld moeten hebben. Daarom moest hij een bevel ontvangen van een menslievende en middelmatige behandeling. Waarom het vermoeden alle recht van bestaan heeft, dat Jozef de bestuurder van zijn huis, die in de plannen ingewijd was, deze zaak heeft geopenbaard.

Daarna bracht de man deze elf mannen in het huis van Jozef, en a) hij gaf water, als eerste bewijs van vriendelijke opname; en zij wasten hun voeten; hij gaf ook aan hun ezels voer.

Genesis 18:4

Wat zal er omgegaan zijn in het hart van de broeders als zij, alleen gelaten, in de vreemde, daar voor het eerst wederom allen bijeen waren. Ja Simeon is er ook, uit de gevangenis ontslagen, die hem gewis niet te bezwaarlijk zal gemaakt zijn. Dat zal hij hun wel meegedeeld hebben, terwijl hij hartelijk en met blijdschap de jongste broeder Benjamin begroet. Ja, wat zal er omgegaan zijn in hun harten gedurende de tijd, die er moest verlopen tussen hun ontvangst in het huis en hun toelating tot de heer des huizes? Wat mengeling van aandoeningen! Wat wisseling van vrees en hoop! Wat gespannen verwachting en telkens weer doorbrekende angst! O gij kunt het u enigszins voorstellen, als gij denkt om de ogenblikken, die er verlopen tussen uw opkomst in Gods huis en uw nadering tot de avondmaalstafel. Het zijn ogenblikken die soms zo pijnlijk lang kunnen duren en soms zo onbegrijpelijk kort schijnen.

En zij bereiden het geschenk, legden de verschillende geschenken gereed, totdat Jozef ‘s middags kwam; want zij hadden van de huisverzorger gehoord, dat zij aldaar, in Jozefs paleis, brood eten zouden.

Als nu Jozef thuis gekomen was, zo brachten zij hem het geschenk, hetwelk in hun hand was, in het huis, in het vertrek, waarin hij zich begeven had, en zij a) bogen zich voor hem ter aarde.

a)Genesis 37:10; 42:6

En hij vroeg hen naar hun welstand, 1) en zei: is het wel met uw vader, de oude 2) man, waarvan gij mij vertelde? Leeft hij nog?

In het Hebreeuws Shalom, vrede.

Dit was geen onbetamelijke uitdrukking, maar Jozef noemt hem zo, omdat zijn broeders hem een grijsaard hebben genoemd.

En zij zeiden: elk van zijn vragen nauwkeurig beantwoordende: Het is wel met uw knecht, onze vader; hij leeft nog; en, terwijl zij dit zeiden, neigden zij het hoofd en bogen zij zich neer.

En hij hief zijn ogen op; hij zag rond, om hem uit de kring te zoeken naar wiens wederzien hij het meest verlangde, en hij zag Benjamin, zijn broeder, de zoon van zijn moeder en zei: Is dit uw kleinste, uw jongste broeder,
waarvan gij mij vertelde? Daarna zei hij, als zij toestemmend geantwoord hadden: Mijn zoon! God zij u genadig!

Genesis 42:13

Hoewel Benjamin toen niet jong meer was (hoofdstuk. 46:21), toch noemt Jozef hem: "mijn zoon", om daarmee al de tederheid van zijn ziel uit te drukken. Door de bijgevoegde zegenwens spreekt hij zich echter reeds meer uit, dan hij zich voorgesteld had. Het is daarom ook, dat hij zich haast, om in een andere kamer zijn gevoel lucht te geven.

En Jozef haastte zich, om zich van zijn broeders te verwijderen; want zijn ingewand ontstak 1) jegens zijn broeder, zodat hij zijn tranen niet langer kon terughouden, en hij zocht naar een plaats om daar te wenen; en hij ging in een kamer a) en weende aldaar. 2)

Genesis 45:2

Hebr. "Werden warm", "werden ontroerd"

Dat Jozef zich naar een andere kamer begaf, om daar te wenen, kwam niet voort uit een zeker schaamtegevoel, maar omdat hij de tijd nog niet rijp achtte, om zich te openbaren.

Dit is bij Jozef niet alleen gemoedsaandoening geweest over het weerzien, hij heeft waarschijnlijk lang gevreesd, dat zijn broeders in haat jegens Rachels zonen ook Benjamin zouden verdorven hebben; daarom wenste hij deze te zien voor hij zich bekend maakte. Nu werd hij ontroerd, omdat hij zich verheugen mocht, dat deze misdaad tenminste niet gepleegd was, en hij een vreugdevol einde, een verzoening mocht verwachten.

Daarna waste hij zijn gezicht, opdat niemand het zou opmerken, dat hij geweend had; en hij kwam uit, en bedwong zichzelf, en zei: Dien het brood, met de overige spijzen op. 1)

Hoe trouw is ook hier de Schrift in de voorstelling van zaken. Jozef verkeert in een weemoedige stemming, maar om zich in een andere stemming te brengen, geeft hij bevel, om de spijzen op te zetten, om daarin afleiding te vinden.

En zij richtten voor hem aan in het bijzonder, 1) omdat hij de hoogste bestuurder en medelid van de priesterkaste was, en voor hen in het bijzonder, en voor de Egyptenaren, de hovelingen, die met hem aten, in het bijzonder: want de Egyptenaars mogen geen brood eten met buitenlanders en het allerminst met de Hebreeën, omdat zulks de Egyptenaren een gruwel is, daar de Hebreeën dieren slachten en eten, die de Egyptenaars heilig zijn.

Hier wordt de gewoonte van de Egyptische priesterkaste geschetst. De reden van deze afzondering was daarin gelegen, dat, gelijk nu nog bij de Hindoes, de vreemdelingen en de lagere kasten dieren slachten en aten, die bij de Egyptenaars voor heilig gehouden werden. Zo zegt Herodotus: "De godin Isis wordt met koehoornen afgebeeld, en op die wijze vereren alle Egyptenaars de koeien meer dan de schapen. Daarom zou een Egyptenaar nooit een Griek op de mond kussen, of gebruik maken van zijn mes, of van zijn braadspit, of van zijn ketel, noch zou hij ooit proeven van het vlees van een zuivere koe, die met het mes van een Griek was afgehakt". Daarna deelt hij mee, hoe zij de ossen en al het vee zorgvuldig begroeven, en zelfs na de verrotting, de beenderen nog op een afzonderlijke plaats bijeenbrachten. In dat alles blijkt ons, hoezeer de Egyptenaars in blinde kortzichtigheid de natuur verafgoden, hoezeer zij van de levende, persoonlijke God waren afgeweken, en dieren vereerden, als de levende openbaring als de vleesgeworden (incarnatie) krachten van de natuur. Jozef kon zich veel van die aard als onverschillige gewoonte getroosten; maar niettemin zal ons ook later het groot gevaar blijken, waaraan de Israëlieten, midden onder de Egyptenaars levende, bloot stonden.

En zij zaten voor zijn aangezicht, zodat hij hen allen voor zijn ogen had, en hun gedrag nauwkeurig kon gadeslaan; zij waren geplaatst naar de opvolging van leeftijd, de eerstgeborene naar zijn eerstgeboorte, en de jongere naarzijn jonkheid; 1) hierover verwonderden zich de mannen onder elkaar, dat men hier zo in bijzonderheden, met hun familiezaken bekend was; toch vermoeden zij de samenhang niet.

Hoewel Jozef op allerlei manier de herkenning nog tracht te verhinderen, toch geeft hij zich soms meer dan genoeg bloot. Voor een liefhebbend hart is veinzen zo moeilijk.

En hij gaf hun van de gerechten aan, die voor hem waren, om hun ere te geven voor de aanwezige Egyptenaren; maar Benjamins gerecht was, tot nog grotere onderscheiding, vijfmaal groter dan de gerechten van hen allen 1) en Jozef zag daarbij scherp toe of dit eveneens de nijd zou opwekken, zoals vroeger de veelkleurige rok (hoofdstuk. 37:3) hen geërgerd had. Daarvan bemerkte hij niets. Hun vreugde werd daardoor niet gestoord; want zij dronken en zij werden a) dronken met hem.1) De eervolle en vriendelijke behandeling deed hen spoedig alle zorg vergeten, zodat zij verheugd werden van de wijn.

Hagg.1:6

Deze beproeving mag niet voorbijgezien worden. Jozef wil weten, of Benjamin een voorwerp van hun nijd worden kan tot zijn verderf, waartoe spoedig de gelegenheid zou aanbreken. "Die overvloed was een bijzonder eerbewijs. Die men bijzonder vereren wilde, gaf men bij de maaltijd de grootste en beste stukken (1 Samuel 9:23 vv. Hom.Ilias 7:321 vv.). Bij de Spartanen verkreeg de koning eens zoveel (Herod. 6:57 vv.); bij de Kretenzers de Archont

viermaal zoveel als anderen (Heraclid. polit. 3). Het getal vijf was de Egyptenaars bijzonder geliefd. (Hoofdstuk41:34; 45:22; 47:2,24; Jesaja. 19:18). Het gebruik van dit getal is daaruit te verklaren, dat de Egyptenaars vijf planeten aannamen.

Dit wil niet zeggen, dat zij beneveld werden door de wijn, maar dat zij volkomen bevredigd werden, van alles genoeg verkregen.

HOOFDSTUK 44.

JOZEFS BROEDERS KOMEN IN GROTE ANGST.

Vs. 1-13. Vóór de aftocht laat Jozef heimelijk zijn beker in Benjamins zak leggen, en beveelt vervolgens aan zijn huismeester hen na te ijlen, en die terug te halen, in wiens zak de beker zou gevonden worden. Hij wil zien, wat de broeders doen of zij Benjamin prijsgeven, en verder naar huis zullen trekken, of dat zij bereid zullen zijn, met lichaam en leven voor vaders lieveling in te staan.

En hij, nadat het middagmaal was afgelopen, en hun nu het koren wilde geven, waarom zij gekomen waren, gebood degene die over zijn huis was, zeggende: Vul de zakken van deze mannen met spijze, zoveel zij zullen kunnen dragen en leg, evenals de eerste maal (hoofdstuk. 42:25), ieders geld in de mond van zijn zak.

Deze beproeving had een dubbel nut. Vooreerst, omdat de wel beproefde vroomheid van zijn broeders hem meer behaagde; vervolgens, omdat, tenminste enigszins, de vroegere eerloosheid, welke zij zich, wegens het misdrijf aan hem gepleegd, hadden op de hals gehaald, bij de nakomelingen zou worden opgeheven.

Schrander was de handelwijze van Jozef maar billijk was zij niet. Hij had reeds gezien, dat zij geheel andere mensen waren geworden. Door geen enkele uitlegger wordt dan ook deze handelwijze verdedigd, al moet men toegeven, dat ook hiermee God, de Heere, gewis Zijn heilige bedoelingen heeft gehad, zoals Calvijn (zie boven) heeft aangemerkt.

En mijn beker, de zilveren beker, waaruit ik deze middag gedronken heb, zult gij leggen in de mond van de zak van de kleinste, met het geld van zijn koren. En hij, de huismeester, deed naar Jozefs woord, hetwelk hij gesproken had.1) Intussen zullen de broeders zich zeer verheugd hebben over de ontvangst, en met blijdschap erover gesproken hebben, hoe zij daarover, thuis gekomen, bij hun vader zouden roemen.

Heeft de Heere de Zijnen bijzonder verkwikt, zo wacht hun gewoonlijk een beproeving, om alle hoeken van het hart te doorzoeken, hoe zij jegens de hemelse Vader en de broeders in hun droefheid zullen gezind zijn.

‘s Morgens, als het dag werd, zo liet men deze mannen van Memphis, de toenmalige residentie van Farao (hoofdstuk. 14:14), waar ook Jozef woonde, vertrekken, hen en hun ezels.

Het mag wel bevreemding wekken, dat zij niet eerst onderzochten, hoe het met het geld was, of ook dat weer in hun zakken was. Grote blijdschap echter, dat zij weer voltallig waren, zal hen zorgeloos hebben gemaakt.

Zij zijn de stad uitgegaan; zij waren nog niet ver gekomen, als Jozef tot degene, die over zijn huis was, zei: Maak u op, en jaag die mannen achterna; en als gij hen zult achterhaald

hebben, zo zult gij tot hen zeggen: Waarom hebt gij kwaad voor goed vergolden? Waarom hebt gij, die een zo vriendelijke ontvangst ondervonden hebt, die al het koren om niet hebt verkregen, die weldaden met diefstal beantwoord?

Is het deze beker, die gij ontvreemd hebt, niet, waaruit mijn heer drinkt? en waarbij hij iets zeker waarnemen zal,
waarbij hij voorzeggingen doet? gij hebt kwalijk gedaan, wat gij gedaan hebt; gij hebt een zeer slechte daad begaan.

Hebr. "waardoor hij waarzegt, waardoor hij verborgene dingen weet." Nog heden is in Egypte de Kuliko- en Hijdro-mantie thuis; het voorspellen uit schotels of bekers, of liever, uit de kringen, figuren en blaasjes, welke in wijn of water ontstaan, bij het inwerpen van kleine stukjes goud- of zilverblik, of uit de verschijningen, welke door de lichtstralen veroorzaakt worden, bij het schudden. Daarbij gebruikt men allerlei toverspreuken. Dit voorspellen heet, nicheesch, divinare, eigenlijk "uit slangen voorspellen" (phiomanteia). Jozef maakt van dit bijgeloof gebruik, om niet slechts de beker als zijn eigendom, maar ook als zijn heiligdom voor te stellen, om daardoor hun daad te strafbaarder te doen schijnen. Wellicht wil hij hiermee in verband gebracht hebben de plaatsing naar de ouderdom (hoofdstuk. 43:33) als zou hij ook die kennis aan die beker te danken gehad hebben.

Verschillend wordt dit gezegde uitgelegd. Zijn er sommigen, die het aldus opvatten, alsof Jozef veinst, dat de waarzeggers door hem waren geraadpleegd, om de dief te kennen, anderen vertalen echter: In welke te beproeven hij u beproefd heeft, of te onderzoeken hij u navorst. Anderen, dat de gestolen drinkbeker, als het ware, voor Jozef zelf een ongunstig voorteken was geweest. Mij echter schijnt dat gevoelen het ware te zijn, dat hij de drinkbeker tot voorspellingen en magische kunsten heeft gebruikt, hetgeen hij echter verdicht heeft, om de achterdocht te vermeerderen. Maar nu ontstaat de vraag in hoeverre Jozef zich zodanig een verdichtsel mocht veroorloven. Want behalve, dat hij zich van waarzeggingen niet mocht bedienen, was het ook verkeerd en onwaardig, om de lof, die de goddelijke genade toekomt, op demonische machten over te brengen. Vroeger ontkende hij, bekwaam te zijn, om dromen uit te leggen anders dan wanneer de waarheid van God hem bezielde; nu vergeet hij alle vermelding van Gods Geest. En, wat erger is, zich als een magiër in plaats van een profeet van God voorstellende, ontwijdt hij op Godonterende wijze de gave van de Heilige Geest. Het is dan ook niet te ontkennen, dat hij in deze huichelarij zwaarlijk heeft gezondigd. Ik nu vat het anders op, dat hij namelijk in het begin op alle mogelijke wijze beproefd heeft, God de eer te geven; dat het aan hem volstrekt niet heeft gestaan, dat niet door geheel Egypte bekend was, dat hij niet door magische kunsten, maar door Goddelijke genade in zo grote schranderheid uitblonk. Maar daar de Egyptenaren aan de ijdele kunsten van de magiërs gewend waren, bleef de oude dwaling heersende, zodat zij niet geloofden, dat Jozef een ander was. Ik twijfel niet, of dat gerucht was onder het volk verbreid, ofschoon het door hen bestreden en ontkend werd. Nu echter, daar Jozef zich als een buitengewoon man voor stelt, in één verband vele leugens verbindende, verbreidt hij de valse mening nog meer, onder het volk reeds verspreid, dat hij de voortekenen raadpleegt. Waaruit wij zien, dat, waar een man van de rechte wegen wordt afgetrokken, hij ongemerkt in verschillende zonden valt. Waarom

wij ook door dit voorbeeld worden vermaand, om niets toe te laten, dan wat wij weten, dat God goedkeurt.

En hij achterhaalde hen, en sprak tot hen deze woorden, die Jozef geboden had.

En zij, ten hoogste getroffen door dat verwijt, zeiden tot hem: Waarom spreekt mijnheer zulke woorden? Het zij verre van uw knechten, dat zij zoiets doen zouden. Hebben wij gisteren niet een bewijs van onze eerlijkheid gegeven?

Zie het geld, dat wij, na het terugkeren van onze eerste reis, in de mond van onze zakken vonden, hebben wij, uit vrije beweging, tot u uit het land Kanaän teruggebracht, waar wij voor nasporingen geheel veilig waren; hoe zouden wij dan uit het huis van uw heer zilver of goud stelen?

Nee! wij kennen ons zo rein van zulk een misdaad, dat wij gerust onze zakken tot onderzoek naar de beker overgeven. Bij wie van uw knechten hij gevonden zal worden, dat hij sterve; en ook zullen wij, de overigen, medeboeten en mijn heer tot slaven zijn!

Bij al hun oprechtheid zijn zij zeer onvoorzichtig. Zij overdrijven zowel in hun verdediging als in hun aanbieding. Niet zozeer willen zij hun recht duidelijk doen uitkomen maar bovenal de ander van zijn onrecht overtuigen.

En hij zei: Dit zij nu ook alzo, naar uw woorden! Wij willen een onderzoek instellen, en de schuldige zal de verdiende straf niet ontgaan; toch zal u om de beker niet meer overkomen dan recht is. Bij wie hij gevonden wordt, die zij mijn slaaf; maar gij, zo velen als gij niet aan de diefstal schuldig zijt, zult onschuldig zijn en zonder straf.

De knecht van Jozef laat de nadruk vallen op "ook," maar verzacht de straf door alleen degene, bij wie de beker zal gevonden worden, tot slaaf te verklaren. Geheel naar de bedoeling van Jozef.

En zij, terwijl zij niet konden vermoeden wat geschieden zou, haastten zich, en een ieder zette zijn zak neer op de aarde, en een ieder opende zijn zak, 1)opdat die onderzocht zou worden.

Zij zijn allen ervan overtuigd, dat hier een misverstand heerst, en in het bewustzijn van hun volkomen onschuld, openen zij hun zakken.

En hij doorzocht, beginnende, om zich niet te verraden, hoewel hij wist, waar de beker zou gevonden worden, met de grootste, de oudste, en voleindigde met de kleinste, de jongste, en die beker werd gevonden in de zak van Benjamin.

Toen scheurden zij, van schrik en ontzetting, hun kleren, zoals hun vader gedaan had, toen zij hem Jozefs rok toezonden (hoofdstuk. 37:34); niet alleen moeten zij Jozefs angsten ondervinden (hoofdstuk. 42:21), maar ook ervaren, welk een schrik zij Jakob bereid hadden;

en een ieder man laadde zijn ezel op, en zij keerden weer naar de stad1) om met Jozef zelf te spreken.

Waren zij nog dezelfden geweest als 22 jaar geleden, zo zouden zij zich in hun toestand wel geschikt hebben; zelfs niet zonder vreugde Benjamin hebben achtergelaten en weggetrokken zijn. Tegenover hun vader hadden zij ditmaal een goed geweten gehad; zij konden hem zeggen: "Zie, zo heeft hij, de gij altijd voorgetrokken hebt, gedaan; hij is schuldig aan een lage diefstal geworden, en heeft ons huis geschandvlekt." Wat zou Jozef in zulk een geval gedaan hebben? Hij had hen zonder twijfel laten gaan, en had slechts zijn vader en Benjamin naar Egypte doen komen. Maar de broeders zijn geheel anders dan vroeger. In dit nieuwe, zware lot erkennen zij, juist omdat zij niet schuldig zijn aan hetgeen, waarvan men hen beticht, het Godsgericht, en omdat nu Benjamin om hunnentwille dit gericht treft, en Gods toorn juist over het hoofd van de onschuldige wordt uitgestort, willen zij hem tot geen prijs aan zijn lot overlaten, maar hem vrij bidden, zelfs al ware het, dat al de anderen in zijn plaats slaven zouden moeten worden.

Zo groot is hun droefheid, zo verpletterd zijn zij, dat zij nu geen enkele klacht aanheffen, geen enkel woord van verontschuldiging meer aanbieden. Zij scheuren hun klederen en buigen het hoofd onder de kastijding van God. Zij voelen het, dat de hand van God hierin merkbaar is, en daarom wensen zij niet anders, dan zich onder die slaande hand te buigen.

II. Vs. 14-34. Als de broeders weer voor Jozef verschijnen, die, in angstige verwachting naar de uitslag, thuis gebleven was, werpen zij zich voor hem neer; zij denken er niet aan, hun onschuld te verdedigen, daar zij in deze gebeurtenis de wraak van God voor hun vorige misdaad erkennen. Jozef verklaart, op hun aanbod, dat zij allen zijn knechten willen zijn, slechts hem terug te kunnen houden, bij wie de beker gevonden was. Juda schildert nu met aangrijpende woorden de liefde van de vader voor de jongeling, en de onuitsprekelijke jammer, die door het verlies van de geliefde zoon hem treffen zou; hij bericht, hoe hij zelf voor de knaap borg geworden is, en smeekt nu ook, hem in Benjamins plaats tot slaaf te willen aannemen.

En Juda, 1)die voor Benjamin borg gebleven was (hoofdstuk. 43:9), en de op zich genomen plicht getrouw wilde volbrengen, kwam met zijn broeders, toen zij weer in de stad gekomen waren, in het huis van Jozef, want hij was nog zelf aldaar; hij was nog niet naar de plaats van het verkopen gegaan, maar wachtte hen in zijn eigen woning, te midden van zijn beambten; en zij vielen, als wanhopig, voor zijn aangezicht neer ter aarde. 2)

1)"Juda," niet Ruben, omdat hij toen reeds voor de eerste onder de broeders werd gehouden, of omdat de Heilige Schrijver hiermee nu reeds wil doen uitkomen, dat hij de door God uitverkorene was, om de eerste te zijn.

Het was een roerend toneel. Daar zat hij, die gisteravond nog met buitengewone vriendelijkheid hen had ontvangen, een geschenk van hun hand aangenomen, aan zijn dis hen genodigd, en als mild gastheer bejegend. Hoe stroef staat nu zijn gelaat en hoe nors en dreigend ziet zijn blik op hen neer, die thans, als klaarblijkelijk overtuigde misdadigers, aan

zijn voeten in het stof terneer gebogen liggen! Hoe krimpt hun hart bij Jozefs verwijt ineen! En Jozef zei tot hen: "Wat daad is dit, die gij gedaan hebt" Hoe kon gij mij dat doen? Welke onzinnigheid tevens! Weet gij niet, dat een man als ik dat zeker vernemen zou?.

En Jozef zei tot hen, terwijl zij daar zo lagen: Wat daad is dit, die gij gedaan hebt? Hoe hebt gij het durven doen? Weet gij niet, dat zulk een man, als ik, dat zeker waarnemen 1) zou? Zou ik, die tot de orde van de wijzen in Egypte behoor, en verborgen dingen zie, gelijk gij gisteren hebt kunnen opmerken (hoofdstuk. 43:33) de dief niet vinden?

Wij vinden hier weer hetzelfde woord als in Vs. 5 (zie Ge 44.5)

Toen zei Juda, aan wie zijn gevoel woorden gaf: Wat zullen wij tot mijn heer zeggen? wat zullen wij spreken? en wat of hoe zullen wij ons rechtvaardigen? 1) Wel konden wij verklaren, dat datgene, waarvan gij ons beschuldigt, door ons niet gedaan is; maar wij zien hierin de hand van God, wie wij niet één uit duizend kunnen antwoorden (Job9:3). God heeft de ongerechtigheid van uw knechten gevonden; 2) hij straft ons heden om een vroegere misdaad en om de zonde van ons hart; onder Zijn hand willen wij ons buigen; zie wij zijn slaven van mijn heer, zowel wij, als hij, in wiens hand de beker gevonden is. 3)

Dit is geen verdediging, maar een ontwijkende verontschuldiging. Het enige wat hij kon doen, nu de beker bij hen is gevonden.

God, als Rechter, wordt, in de ziel ontdekt in Zijn gestrenge rechtvaardigheid, zodat de ziel hem leert kennen, als die God, die de zonden ordelijk voor ogen zal stellen, die de schuldige geenszins onschuldig zal houden, maar een rechtvaardig vonnis vellen zal over de afwijker en overtreder. Om hem nu geheel te ontbloten, leert hij dat rechtelijke van God zo verstaan, dat hij het moet opgeven, en de billijkheid en betamelijkheid van Gods weg ten volle toestemmen, dat, zal God God blijven, Hij de zonde zonder voldoening niet kan voorbij zien.

Hoewel hij zich nu onschuldig weet, toch zegt zijn geweten hem, dat de Heere hem hiermee vroegere zonde thuis bezoekt. Dit is één van de kenmerken van de ziel, die ontdekt wordt, of ontdekt is aan zichzelf. Door deze woorden leren wij Juda kennen als iemand, die aan zichzelf ontdekt wordt.

Vroeger noemden zij zich uit bescheidenheid dienstknechten, nu bieden zij zich hem tot slaven aan. Om de persoon van Benjamin verminderen zij de zaak van de straf. En zo is het een soort van bede om vergiffenis, dat hij hem niet ter doodstraf verwijze, zoals zij in het begin hebben aangeboden.

Maar hij, Jozef, zei: het zij verre van mij zulks te doen! Ik handel niet onrechtvaardig, en straf onschuldigen voor de schuldige niet, al zijn zij ook schuldig voor God. De man in wiens hand de beker gevonden is, die zal mijn slaaf zijn; doch trekt gij op in vrede tot uw vader.

Toen naderde Juda 1) tot hem, zich van de aarde oprichtende en zei: Och mijn heer! laat toch uw knecht een woord spreken voor de oren van mijn heer; veroorloof mij toch een bede

te doen, en laat uw toorn tegen uw knecht niet ontsteken, zodat gij mij verhinderen zou mijn hart voor u te openen; want gij zijt gelijk aan Farao! elk weet wel, dat het even zo goed is, als stond ik hier voor de koning, maar ik mag niet zwijgen, mijn hart dwingt mij het uiterste te beproeven.

Juda heeft reeds het zwaarste vermocht en uitgesproken, dat hij en zijn broeders om hun schuld de zwaarste straf waardig zijn. Ondraaglijk is het hem, zonder Benjamin, tot de vader terug te keren; daarom is hij besloten, het harde lot van Benjamin op zich te nemen, en het geluk van zijn familie en zijn vrijheid op te offeren. Deze edelmoedigheid maakt de band van zijn tong los, en voor de eerste maal wordt de rede voor de gestrenge en wondervolle heer vrij en vloeiend. Juda, daar hij uit sterke aandrang van zijn hart spreekt, is moedig; hij heft zich op, en treedt nader tot Jozef. Deze moed is toch, daar zij uit een natuurlijke grond voortkomt, door schone bescheidenheid geadeld. Hij vergeet niet, met wie hij spreekt, maar is zichzelf bewust, dat degene, tegen wiens beslissing hij nog verder waagt te spreken, de plaatsbekleder van Farao, de koning van Egypte is. Daarom vraagt hij ook vooraf verlof tot spreken. En nu volgt in psychologisch (zielkundig) meesterlijk gehouden rede, die zonder kunst en eenvoudig, maar des te schoner en dringender is, gelijk slechts de eenvoud van het hart bewegen kan, een verhaal van de gehele samenhang van de zaak, van welke Luther opmerkt: "Ik zou er wel veel om willen geven, dat ik voor onze Heere God zo kon bidden, als hier Juda voor Jozef bidt.".

Mijn heer vroeg, toen wij voor de eerste maal hier waren, zijn knechten, zeggende: Hebt gij een vader of broeder? (zie "Ge 43.7)

Zo zeiden wij tot mijn heer: Wij hebben een oude vader, en een jongeman 1) van de ouderdom, een jonge broeder, die, toen onze vader reeds oud was, hem geboren is, de kleinste, wiens broeder dood is, en hij is alleen van zijn moeder, de geliefde vrouw van onze vader, overgebleven, en zijn vader heeft hem lief met een bijzondere liefde.

1)Jongemannen werden in de oude tijd doorgaans genoemd, die hun veertigste jaar nog niet bereikt hadden.

Toen zeide gij tot uw knechten: a) Brengt hem mee tot mij, dat ik mijn oog op hem sla! 1)

Genesis 42:15

"Dat ik mijn oog op hem sla" betekent: dat ik hem gunst bewijze. (Jeremia. 39:12; 40:4).

En wij zeiden tot mijn heer: Die jongeman zal zijn vader niet kunnen verlaten, indien hij zijn vader verlaat, zo zal hij sterven. 1)

Hierdoor wordt verklaard, waarom Jozef hen drie dagen in de gevangenis gehouden heeft (hoofdstuk. 42:17); zij hadden geweigerd Benjamin te halen. Ook zijn zij slechts door Jozefs uitdrukkelijk verlangen en door de belofte, dat hij hem met welwillendheid zou opnemen (dat ik mijn ogen op hem sla" zie Jer.38:12 enz.), waaraan Juda hem, als aan een belofte

herinnert, en door de hongersnood er eindelijk toe gekomen, de jongste broeder mee te brengen. Dat had een zware strijd bij de vader gekost. Uit het aanhalen van Jakob's woorden, welke hij in Vs. 27-29 inlast, blijkt, hoe zij thans de bijzondere plaats van Rachel en haar zonen in het hart van Jakob billijken.

Toen zeide gij tot uw knechten: a) Indien uw kleinste broeder met u niet meekomt, zo zult gij mijn aangezicht niet meer zien.

a)Genesis 43:3,5

En het is geschied, als wij tot uw knecht; mijn vader, opgetrokken zijn, a) en wij hem de woorden van mijn heer verhaald hebben.

Genesis 42:29 vv.

En dat onze vader, toen de voorraad, die wij uit Egypte gebracht hadden, verteerd was, gezegd heeft: a) Keer terug, koopt ons een weinig spijze.

Genesis 43:1 vv.

Zo hebben wij gezegd: Wij zullen niet mogen vertrekken, indien onze kleinste broeder bij ons is, zo zullen wij vertrekken, want wij zullen het aangezicht van die man niet mogen zien, zo onze kleinste broeder niet bij ons is.

Toen zei uw knecht, mijn vader, tot ons: Gij weet, dat er mij mijn vrouw 1) Rachel twee gebaard heeft.

Rachel was eigenlijk voor Jakob zijn vrouw. Dat komt ook hier zo treffend uit.

En de een is van mij uitgegaan, a) en ik heb gezegd, beter: Ik moest zeggen: Voorwaar, hij is gewis verscheurd geworden! en, wat er ook met hem moge geschied zijn, ik heb hem niet gezien tot nu toe. 1)

Genesis 37:33

1)"Niet gezien tot nu toe." Er is bij Jakob nog altijd geloof en hoop, dat hij Jozef nog eens zal zien, al is dat geloof en die hoop zwak.

Indien gij nu deze ook van mijn aangezicht wegneemt, en hem een verderf ontmoette, a) zo zou gij mijn grauwe haar met jammer ten grave doen neerdalen.

Genesis 42:38

Nu dan, als ik tot uw knecht, mijn vader, kome, en de jongeman is niet bij ons, (alzo zijn ziel aan de ziel van deze gebonden is). 1)

Een gewone uitdrukking voor, wat wij zeggen, dat iemands ziel geheel hangt aan die van een ander.

Zo zal het geschieden, als hij ziet dat de jongeman er niet is, dat hij sterven zal, en uw knechten zullen het grauwe haar van uw knecht, onze vader, met droefenis ten grave doen neerdalen.

Die jammer kan ik het allerminst aanzien; want uw knecht is voor deze jongeman borg bij mijn vader gebleven, zeggende: a) zo ik hem tot u niet terugbreng, zo zal ik tegen mijn vader alle dagen gezondigd hebben.

Genesis 43:9

Geheel de adel van dat fier en hoog en toch zo week en teder gemoed, spreekt zich in die weinige woorden uit. Hij kon ook vroeger het lijden van zijn broeder Jozef niet aanzien, hij kon op het gezicht van Thamar's trouwe liefde voor deze de belijdenis van eigen schuld niet terughouden; en nu, bij de voorstelling van hetgeen zijn oude vader door Benjamins gemis zou lijden, krimpt zijn hart ineen, en hoort gij het aan het trillen van zijn stem, dat zijn gevoelvol hart reeds bij de gedachte daaraan schreit.

Nu dan, laat toch mij uw knecht, voor deze jongeman slaaf van mijn heer blijven, 1) en laat daarvoor de jongeman met zijn broeders optrekken!

Wel is Juda de vader naar het vlees van de grote Borg en Zaligmaker, die zichzelf gegeven heeft, niet om on-, maar om doodschuldigen te redden. De Heilige Geest doet hier in Juda als type zien, wat Christus Jezus eenmaal volkomen zal zijn en doen. Want niet, omdat Juda hier optreedt als borg voor zijn broeder, wordt hij straks door Jakob als de eerstgeborene gezegend, maar, omdat naar Gods eeuwige vredesraad, uit Juda de Christus, zoveel het vlees aangaat, zou voortkomen, geeft de Heere God in hem, aan de Kerk in die dagen, een voorbeeld van de grote Hogepriester en Borg.

Gelijk Benjamin veilig was onder Juda's vleugels, zo is geheel de Gemeente veilig onder de vleugels van de Meerdere van Juda.

Want hoe zou ik optrekken tot mijn vader, indien de jongeman niet met mij was? opdat ik de jammer niet zie, welke mijn vader overkomen zou. 1)

Gelijk Juda hier Benjamin in de tijd van nood niet verlaat, zo verlaat ook later de stam van Benjamin de stam van Juda niet in de zwaarste tijd, toen alle overige stammen hem verlieten. (1 Kon.12).

HOOFDSTUK 45.

JOZEF MAAKT ZICH AAN ZIJN BROEDERS BEKEND.

Vs. 1-15. Juda's woord heeft de tederste liefde jegens de vader en de meest opofferende trouw jegens de enig overgebleven zoon van Rachel geopenbaard. Jozef, daardoor diep getroffen, kan zich niet langer inhouden; hij laat de vreemden uitgaan, breekt in tranen los en maakt zich aan zijn broeders bekend. Deze worden door het woord: "Ik ben Jozef" zo getroffen, dat zij geen woord kunnen voortbrengen; eerst, nadat Jozef hun, hetgeen zij gedaan hadden, tot driemaal toe, als een leiding van God heeft voorgesteld, die tot hun eigen welzijn dienen moest, en hen allen gekust heeft, zijn zij in staat een woord met hem te spreken.

Toen Juda, uit zijn van liefde en leed, van smart en boete overvloeiend hart, die treffende woorden sprak, en eindelijk zijn stem in tranen stikte, kon zich Jozef niet langer bedwingen 1) voor allen, die bij hem stonden (Hoofdstuk44), en hij riep: Doet allen van mij uitgaan! 2) Aan Jozefs bevel werd gehoorzaamd, en er stond niemand bij hem, als Jozef, gelijk vervolgens gemeld wordt, zich aan zijn broeders bekend maakte. 3)

Dat Jozef zich niet langer bedwingen kon, bewijst, dat er volstrekt geen haat of nijd in zijn hart aanwezig was, toen hij zijn broeders beproefde, maar dat hij het heeft gedaan, om én de broeders tot nadenken en berouw te stemmen, én van hen te weten te komen, of zij ook werkelijk veranderd waren.

Dit bevel gaf hij niet, omdat hij zich over zijn tranen schaamde, maar om vrijer met zijn broeders te kunnen handelen en spreken.

De lange strijd was door Jozef gestreden. De liefde had overwonnen; langzamerhand had zij het "gij hebt mij verkocht" uit zijn ziel verderven; nu openbaart zich de liefde alleen, in haar volle kracht tot vergeving. De broeders hebben getoond, dat een verandering in hun binnenste heeft plaatsgehad; het hart was verbroken. Hoe die liefde zich openbaart, mag geen vreemde aanschouwen. Men kan niet wenen voor allen; de diepe beschaming van Jakob's zonen, en de daad van verzoening mag geen Egyptenaar vernemen.

En hij verhief zijn stem met wenen, hij barstte in snikken uit, die lucht gaven aan het gekwelde hart, en het wenen was zo luid, dat het de Egyptenaars die buiten het vertrek zich bevonden hoorden, en dat het Farao's huis hoorde.1)

De Egyptenaren haastten zich, om het aan de koninklijke familie bekend te maken.

En Jozef zei, nadat hij enigszins tot zichzelf gekomen was, tot zijn broeders: Ik ben Jozef! Leeft mijn vader nog?
en zijn broeders konden hem niet antwoorden, want zij waren verschrikt voor zijn aangezicht, 2)zij waren verstomd van ontzetting.

Hoewel hij dit reeds meermalen gehoord had, moest hij toch wederom vragen, niet, omdat hij twijfelde, maar omdat hij nogmaals de vreugdevolle verzekering wilde ontvangen, en hun zijn trouw Israëlietenhart wilde tonen. Ook mag men niet vergeten, dat de rede van Juda hem het gevaar, dat Jakob door het verlies van Benjamin sterven kon, levendig geschilderd heeft, en het hem nu eerst recht duidelijk geworden was, ja, hij het nu misschien tot beangstiging had gevoeld, hoe hij, bij de beproeving van zijn broeders, het gevoel en het leven van zijn vader mede op het spel had gezet.

Ofschoon Jozef een schitterend bewijs van zijn goedertierenheid en liefde had gegeven, waar hij echter zijn naam noemt, worden zijn broeders niet minder verschrikt, dan indien hij tegen hen was uitgevaren: Want, terwijl zij overdenken, wat zij verdiend hebben, vrezen zij de macht van Jozef zo, dat zij zich niets anders dan de dood voor ogen stellen. Waar hij nu hen door vrees zo ontroerd ziet daar verwijt hij hen niets, maar doet alle moeite, om de ontroering te doen wijken. Ja, zolang gaat hij voort met hen tederlijk te behandelen, totdat hij hen gerust gesteld heeft en verblijd gemaakt.

Jozef rust niet voordat hij zijn broeders bekend gemaakt heeft met de verborgen gedachten van het Verbond. Dit is een zeer schoon voorbeeld, hoe God zich jegens ons pleegt te houden. Hij straft ons genadig en vaderlijk, en, ten laatste, als de straf ophoudt, openbaart Hij zich aan ons en zegt: "Ik ben God, die u bemin; Ik meende het goed met u." Dan worden de zielen opgericht, en zij kunnen zich met de genade en vriendelijkheid Gods vertroosten. Dat is voor de godzaligen troost in dit leven. O, hoe groot zal de vreugde zijn op die dag, wanneer de Zoon van God verschijnen zal en zeggen zal: "Ziet Ik ben uw Heiland en Verlosser, die gij beschuldigd hebt, als zou Hij zich om Zijn kerk en gemeente niet bekommeren en geen acht op haar slaan; alsof Ik geen God ware, en niet voor u zorgde. Ziet, hier ben Ik! Daarom heb Ik u gekastijd, opdat uw zonde weggenomen en teniet gedaan zou worden, en dat gij Mij voor uw God en Heiland erkennen zou." Wat zal het zijn, als onze Heer en Heiland Jezus Christus, komen zal, die ons in dit leven op zo velerlei wijzen beproefd heeft, en ons laat geplaagd, geslagen, ja bijna gedood worden! O, welk een grote vreugde zal het zijn, wanneer Hij zich zo plotseling en onvoorzien veranderen zal, daar wij tevoren soms meenden dat Hij een hard Heer was, die ons allen met elkaar wilde ombrengen. Dan zal Hij zeggen: "Ik ben Jozef" "Ik ben uw Heiland.".

En Jozef zei tot zijn broeders, met bewogen en vriendelijk nodigende stem: Nadert tot mij! en zij, van de aarde zich opheffende, naderden, maar bleven toch nog altijd angstig en verlegen op enige afstand staan. Toen zei hij: a) Ik ben werkelijk Jozef, uw broeder, dezelfde,
die gij naar Egypte verkocht hebt.

Hand.7:13 b) Genesis 37:28 Psalm. 105:17 Hand.7:9

Maar nu a) weest niet bekommerd over hetgeen gij gedaan hebt, en de toorn ontsteke niet in uw ogen, 1) omdat gij mij hierheen verkocht hebt, want alzo behoren wij allen tezamen deze zaak te beschouwen: God heeft mij voor uw aangezicht gezonden tot levensbehoud. 2)

Genesis 50:19,20,21

Wij hebben hier dezelfde uitdrukking in de grondtekst als in hoofdstuk 31:35. Jozef wil zeggen: Weest niet bedroefd, noch zij het kwaad in uw ogen, dat gij mij hierheen verkocht hebt, toorn er niet meer over.

Jozef wil hen brengen tot deze gedachte, dat, hoewel de zonde altijd zonde blijft, de Almachtige toch uit het kwade het goede kan doen te voorschijn treden.

De genade maakt de zonde niet slechts als ongeschied en werpt haar in de zee (Micha 7:19); zij maakt, zonder de zonde als zonde op te heffen, wat bloedrood is, sneeuwwit.

Want het zijn nu reeds twee jaar van honger in het midden van het land, en er zijn nog vijf jaar, in welke geen ploeging nog oogst zijn zal; uit de nood, die nu heerst kunt gij dus afleiden, dat het zonder Gods bijzondere hulp met u en de uw gedaan zou zijn; gij had allen van honger moeten omkomen.

Doch God1) heeft, juist door dat verkopen van mij, u hulp bereid. Hij heeft mij voor uw aangezicht heengezonden, om u een overblijfsel te stellen op de aarde,
dat gij in deze nood niet met anderen zou omkomen, en om u bij het leven te behouden door een grote verlossing, 3) door buitengewone voorzorg voor u, daar gij een uitverkoren geslacht op aarde zijt, op het behoud waarvan Hij bijzonderacht slaan wil.

Waar Jozef hun als profeet des Heren de toekomst ontsluiert, daar doet hij hen ook een blik slaan in de verborgen raad van God, zoals die bij de uitkomst aan mensenkinderen duidelijk wordt, daar wijst hij hun op de Voorzienigheid Gods, waardoor het alzo beschikt is, als het beschikt is.

"Om u een overblijfsel te stellen op de aarde." Deze uitdrukking komt ook voor in 2 Samuel. 14:7 en betekent daar gelijk hier een overblijfsel verzekeren. Maar hoe spreekt Jozef het dan ook hier duidelijk uit, dat al deze dingen geschied waren, om het overblijfsel, d.i. ook hier om bewaring van de Kerk. Dat God, de Heere, altijd Zijn trouwe zorg en liefde doet gelden om de Kerk te bewaren, te behoeden, te verzorgen, dat de Kerk het bijzonder voorwerp is van Gods Trouw, Liefde en Almacht. Het woord "overblijfsel" bekleedt een grote plaats in de Schrift en predikt ons de onvernietigbaarheid van de Kerk. Zij moge verdrukt, bezwaard worden, altijd blijft er iets over, totdat aan alle strijd en ellende een einde komt en de strijdende in de overwinnende Kerk overgaat.

Jozef weet het, dat het Verbond vast en zeker is, en daarom heeft hij er behoefte aan, dat Verbond te prediken en de Verbondstrouw te huldigen.

Nu dan, het is zeker, gij hebt mij herwaarts niet gezonden, maar God zelf, die mij tot Farao’s vader, 1) zijn vaderlijke raadgever, gesteld heeft, en tot een heer over zijn gehele huis, en regeerder in het gehele land van Egypte.2)

Een erenaam van de hoogste, koninklijke beambte, die ook bij de Perzen en Syriërs voorkwam. (1 Makk.11:32)

Het ten hemel schreiende onrecht, door Jakob's zonen hun onschuldige broeder aangedaan, is niets anders dan de raad en de daad van God, tot redding van Egypte en van het gehele huis van Israël in het bijzonder. Zo heeft zich Israël aan het bloed van de rechtvaardige en heilige Knecht van God, die niet uit de vreemde, maar uit het huis van Israël afstamde, schuldig gemaakt, en juist dit is de raad van God van voor de grondlegging van de wereld geweest, en daarom, het heil van de gehele wereld geworden; zo is het verstokte ongeloof van Israël de deur geweest, waardoor het Evangelie tot de heidenen gekomen is. Gelijk de overgeleverde Jozef eerst een heer over Egypte geworden is, en als zodanig Egypte redde van het verderf, terwijl zijn vader hem voor dood hield, en zijn broeders onder de vloek van hun schuld daarheen gingen, zo is ook Christus, de gekruisigde, eerst een Koning van de heidenen geworden, terwijl Zijn broeders naar het vlees onder de ban van Zijn ten hemel schreiend bloed omdwalen. Wanneer echter de volheid van de heidenen in het rijk van de verlossing van de dood zal ingeleid zijn, dan zal hij zich in de diepste verborgenheid, zonder bijzijn van een vreemde, aan Zijn broeders bekend te maken, en dan zal geheel Egypte vernemen, dat de Heer van Egypte de zoon en de broeder van Israël is.

Dat is de taal van de volkomen vergeving. Heere, leer het ons ook alzo, door ons te leren, dat alles gaat onder Uw bestuur, en niemand macht heeft tegen ons, buiten Uw toelating, terwijl Gij licht uit duisternis schept.

Haast u en trekt op tot mijn vader, die zo verlangend naar uw terugkomst uitziet, opdat hij zich niet langer beangstige over Benjamin; brengt hem de vreugdeboodschap, en zegt tot hem: Alzo zegt 1) uw zoon Jozef: God heeft mij tot een heer over geheel Egypte gesteld; kom af tot mij en wacht niet.

Met dit bevel toont hij, dat hij zijn macht daarom tentoon spreidt, om zijn vader des te meer vertrouwen in te boezemen. Want wij weten, hoe traag ouden van dagen zijn. Vervolgens was het moeilijk, om de heilige Jakob van de door God beloofde erfgrond te doen scheiden. Daarom, na hem de noodzakelijkheid ervan voorgesteld te hebben, meldt Jozef hem daarop, hoe de Heere de hulp te rechter tijd aanbiedt.

En gij zult in het land Gosen (weiden) 1) wonen, en nabij mij wezen, gij en uw zonen, en de zonen van uw zonen, en uw schapen, en uw runderen, en al wat gij hebt.

zie Ge 47:4 en zie Ge 47.11

En ik zal u aldaar onderhouden, want er zullen nog vijf jaren van honger zijn, gelijk de Heere mij geopenbaard heeft. Komt, opdat gij niet verarmt, 1) gij en uw huis, en alles wat gij hebt. 2)

Hebr. "opdat gij niet het bezit van een ander wordt", dat is, door armoede tot slavernij vervalt.

De gedachte aan een verhuizen van zijn familie naar Egypte, had zich bij Jozef meer en meer ontwikkeld; het land Gosen moest hem aanstonds als de meest geschikte woonplaats

voorkomen. Toch sprak hij hier meer uit profetische, van God verlichte Geest, dan uit menselijke berekening. Zijn gedachten waren werkelijk Gods gedachten en zijn wegen Gods wegen, terwijl anders omtrent onze plannen, hoe goed ook gemeend, dikwijls het woord geldt, dat wij in Jesaja. 55:8 vv. lezen.

Waarom zijt gij nog altijd, alsof gij niet kunt geloven wat ik zeg, en ziet uw ogen zien het, en de ogen van mijn broeder Benjamin, dat ik niet meer door een taalman spreek, maar zelf in uw spraak, dat mijn mond tot u spreekt. Nee, gij bedriegt u niet, gij kunt het als waarheid aan onze vader meedelen, dat zijn zoon Jozef leeft, en Benjamins woord zal hij vertrouwen.

En boodschapt mijn vader al mijn heerlijkheid in Egypte, en alles, wat gij gezien hebt; en haast u, en a) brengt mijn vader hierheen, want ik verlang hem te zien.

Hand.7:14

En hij viel aan de hals van Benjamin, zijn broeder, en weende, en Benjamin weende aan zijn hals.

En hij kuste al zijn broeders, en hij weende over hen,
terwijl hij hen omarmd hield; en daarna, nadat hij door zulke ondubbelzinnige bewijzen van zijn liefde hen gerustgesteld en bemoedigd had, spraken zijn broeders met hem. 2)

1)"Over hem," d.w.z. terwijl hij hen omarmd hield. Beter is nog de vertaling: aan hen, d.i. aan hun hals.

En wat zullen zij met hem gesproken hebben? Zonder twijfel zullen zij bekend hebben: dat hun misdaad hen; als een ban, op hun ziel gelegen heeft; wat angst zij uitgestaan hebben, maar hoe zij graag die angst nogmaals en nogmaals zouden verduren, om tot zulk een verzoening als de tegenwoordige te komen; hoe zij nu de Heere loven vanwege Zijn wonderbare wegen.

II. Vs. 16-28. Ook tot Farao’s oren dringt het door, wat bij Jozef voorgevallen is; hij neemt zozeer daarin deel, dat hij Jozef beveelt, zijn vader en zijn gehele familie naar Egypte te laten overkomen, en geeft daartoe de nodige wagens. De broeders van Jozef keren hierop naar Kanaän terug; in het begin gelooft Jakob hun woorden niet, totdat hij eindelijk mede door de Egyptische wagens van de waarheid overtuigd wordt: nu vervult hem een brandend verlangen, om zijn zoon, die hij verloren gewaand had, weer te zien.

Als dit gerucht in het huis van Farao gehoord werd, 1) dat men zei: Jozefs broeders zijn gekomen, was het goed in de ogen van Farao, wiens vertrouwen op Jozef hoe langer hoe meer tot werkelijke liefde, en vriendschap geworden was, zodat hij hem als een vader beschouwde (Vs. 8) en evenals voor de koning, was het ook verblijdend in de ogen van zijn knechten, die ook van hun zijde hem toegenegen waren. Wie zou ook Jozef niet liefhebben?

Wat Mozes nu meedeelt, ging in volgorde vooraf. Want voordat Jozef zijn vader ontbood, was het gerucht van de aankomst van de broeders reeds tot het paleis doorgedrongen. En hij zou zeker niet zo stout aan zijn broeders het verblijf in Egypte beloofd hebben, indien de koning het hem niet had veroorloofd.

En Farao1) zei tot Jozef, nadat hij hem tot zich had laten komen, om de zaak nauwkeuriger uit zijn mond te vernemen: zeg tot uw broeders: Doet dit, laadt uw beesten, en gaat heen, gaat naar het land Kanaän.

Farao geeft Jozef de uitgebreidste volmacht. Hij voelt zich zo aan Jozef verbonden en stelt de gave in Jozef, hem geschonken, zo op prijs, dat hij zijn dankbaar hart moet tonen in de liefde jegens Jozefs vader en diens broeders. God neigt ook hier het hart van Farao, opdat Israël en zijn geslacht zou behouden blijven, maar ook, opdat als nu in vervulling zou treden, wat God aan Abraham had gezegd, omtrent het als vreemdeling verkeren in een vreemd land van diens nakomelingschap.

En neemt uw vader en uw gezinnen, en komt tot mij, en ik zal u het beste 1) van Egypte geven, en gij zult het vette, de voortbrengselen, van dit land eten.

In het Hebreeuws Tov, beter vertaald: het goede.

Gij zijt toch gelast, 1) doet dit, neemt u uit Egypte wagens 2) voor uw kinderen, en voor uw vrouwen, en voert uw vader, en komt.

Hebreeuws in het enkelvoud. Aan Jozef is dus gelast, er voor te zorgen, dat zijn broeders wagens nemen, "Farao onthoudt zich gewoonlijk tegenover Jozef van bevelen. Hier is het bevel in zijn persoonlijk belang en alzo een zeer opmerkingswaardige uitdrukking van belangstelling en liefde"

In wagens en paarden was Egypte zeer rijk; bij de nomadische Hebreeën vinden wij ze niet vermeld. De kleine wagens met twee raderen waren zeer geschikt voor reizen op de ongebaande woestijnwegen.

En uw oog verschone uw huisraad niet, wanneer gij veel daarvan in Kanaän moet achterlaten; het zal u rijkelijk vergoed worden: want het beste van geheel Egypte, dat zal het uwe zijn. 1)

Door Gods leiding heeft Farao dezelfde gedachte als Jozef (Vs. 9-11). Deze overbrenging van Jakob’s huis naar Egypte was in Gods raad besloten; daarom moesten alle omstandigheden zo gunstig samenlopen.

En de zonen van Israël deden alzo, gelijk Farao en Jozef gezegd hadden, en zij maakten zich voor het vertrek gereed, met het doel om hun gezinnen te halen. Zo gaf jozef hun wagens naar Farao’s bevel; 1) ook gaf hij hun voedsel voor onderweg.

Wat de eenvoudigste burgerman menigmaal vrij kan genieten, moet dikwijls een koning zelf zich ontzeggen; met de zijnen stil en genoeglijk op een huislijke feestdag bijeen te zijn, en daarbij een stil, eigen "thuis" te hebben. Weldra was ook naar buiten bekend geworden, wat er met Jozef en zijn broeders was geschied.

Hij gaf hun allen, ieder een, wisselkleren, 1) erekleren, gelijk Oosterse vorsten hun gunstelingen schenken; maar Benjamin gaf hij driehonderd zilverstukken en vijf wisselkleren.

Hebreeuws "verwisselingen van klederen." Zie Richteren. 14:12 vv.; 2 Koningen. Het waren sierlijke klederen, zoals alleen bij plechtige gelegenheden gedragen werden.

En zijn vader eveneens zond hij tien ezels, dragende van het beste van de voortbrengselen van Egypte, en tien ezelinnen, dragende koren, en brood, en spijze voor zijn vader onderweg.
1)

\1) Hier toont zich Jozef zo weldadig jegens zijn broeders, als zij voorheen zich wreed jegens hem betoond hadden. Zij zonden hem naakt naar de vreemde; hij zendt hen nieuw gekleed naar huis; zij namen een kleine som geld voor hem, hij gaf hun grote schatten en geschenken; zij zonden zijn bonte, verscheurde rok tot de vader, hij zendt door hen zijn vader vele kostbare klederen; zij verkochten hem voor kameeldrijver, hij zendt hen met koets en paarden naar huis.

En hij zond zijn broeders heen; en zij vertrokken, en hij zei tot hen, daar hij vreesde dat zij, wegens hun meerder of minder aandeel aan het vroeger bedreven onrecht, dat nu de vader moest beleden worden, onder elkaar in twist konden geraken: Verstoort u niet op de weg; 1) twist niet; doet elkaar geen verwijten; valt in het bijzonder Simeon, die de voornaamste aanleiding geweest is, niet hard; hij heeft daarvoor reeds in lange gevangenschap geboet (hoofdstuk. 42:24). Gedenkt aan hetgeen ik u gezegd heb, dat God het alzo tot uw zegen heeft geleid.

Sommigen leggen uit, dat Jozef zijn broeders gevraagd heeft, om bedaard te zijn, en zich door een overbodige vrees niet te laten verontrusten. Maar, daar het woord znr nu eens beven en vrezen, dan weer beroerd worden betekent, komt een later gevoel beter overeen met de toenmalige omstandigheden. Want wij weten, dat de kinderen van God niet slechts verzoeningsgezind zijn, indien hun zelf een belediging is aangedaan, maar dat zij er ook voor zorgen, dat anderen eendrachtig zijn. Jozef was verzoend met zijn broeders, nu vermaant hij hen ook, om zich niet door twisten te laten beroeren. Want het was te vrezen, dat, om zichzelf te zuiveren, de een de schuld op de ander zou werpen, en dat er aldus onderlinge strijd zou ontstaan. Deze menslievendheid van Jozef hebben wij na te volgen, opdat wij, zoveel in ons is, strijd en krakeel tegengaan. Want Christus heeft tot zijn discipelen niet alleen gezegd, dat zij de vrede zouden bewaren, maar ook, dat zij vredemakers zouden zijn.

De Septuaginta vertaalt mh orgizesye, wordt niet toornig onder elkaar. Jozef wil voorkomen, dat de een de ander niets meer verwijt, dat het onderweg niet toegaat, gelijk het bij de eerste ontmoeting geschied was, toen Ruben met zijn klachten kwam.

En zij trokken op uit Egypte, en zij kwamen in het land Kanaän, tot hun vader Jakob.

Toen boodschapten zij hem, zeggende: Jozef leeft nog, ja, ook is hij regeerder in geheel Egypte. Jozef is die regent, van wiens harde woorden wij u boodschapten; hij is degene, die Benjamin wenste zien. Toen bezweek 1) zijn (Jakobs) hart; hij werd bij dat woord ontroerd van droefheid, want hij geloofde hen niet. 2)

In het Hebreeuws Wajafag, het was hem koud (om het hart), d.i. zijn hart bleef er koel onder. Deze gemoedstoestand wordt terstond door het volgende verklaard, "want hij geloofde hen niet.".

Zijn ongeloof kwam voort uit de grootte van de zaak. Hij was een man van ervaring, een man op jaren, en daarom, om zich voor grote teleurstelling te vrijwaren, hield hij zich onverschillig, omtrent deze zaak.

Maar als zij hem alles hadden meegedeeld, hoe zij hadden gezondigd, doch God alles ten goede geleid had; en als zij tot hem gesproken hadden al de woorden van Jozef, die hij tot hen gesproken had, en waarin hij duidelijk zijn zoon herkende; en als het geschiedde dat hij de wagens zag, die Jozef gezonden had, om hem te voeren, en hij daaruit duidelijk bemerken kon, dat zijn zoon een heer van geheel Egypte was, zo werd de geest van Jakob, hun vader levendig. 1)

1)"Werd..levendig", d.w.z. hij stond levendig op. Hij ontwaakte uit zijn onverschilligheid. Een ogenblik was hij noch om zijn ongeloof Jakob, maar terstond weer Israël, die door het geloof had overwonnen.

En Israël1) zei: Het is genoeg! mijn zoon Jozef leeft nog! Ik heb verkregen boven hetgeen ik bidden of denken kon! Ik zal gaan en hem zien eer ik sterve! Nu weet ik, dat mijn dagen weinige zijn; want ik heb in deze wereld niets meer te wensen.

Zo diep bedroefd, als Godzoekende zielen in de strijd van de zonde, in hun duisternis neergezeten zijn, en het verloren goddelijke leven, als een enig kind, bewenen, zozeer verheft zich in hen met vreugde het verdoofde en bijna verstikte leven van God weer, wanneer de hemelse Jozef de geest van het geloof, als een snelle wagen, in het hart zendt, waarop zij tot hun Heiland kunnen opwaarts stijgen.

HOOFDSTUK 46.

JAKOBS REIS NAAR EGYPTE.

Vs. 1-7. Op de tocht naar Egypte vertoeft Israël te Ber-séba, om aan de God van zijn vaderen slachtoffers te offeren. Deze verschijnt hem ‘s nachts in een gezicht en belooft hem niet alleen Zijn geleide, maar ook, dat Hij zijn nageslacht eens zal doen terugkomen naar Kanaän. Daarop zet Jakob zijn reis voort.

En Israël vertrok met al wat hij had, van Hebron, waar hij sedert zijn komst uit Mesopotamië gewoond had, en hij kwam te Ber-séba, 1) de gewijde grensplaats van het beloofde land, waaraan zovele herinneringen uit Abrahams, Izaks en zijn eigen leven verbonden waren, (hoofdstuk 21:22; 24:62; 25:20-34; 29:23; 28:10, en hij offerde offeranden aan de God van zijn vader Izak. 2) Hij bracht die aan de Heere, omdat bij het scheiden uit het beloofde land ernstigegedachten zijn ziel vervulden, en hij, hoewel hij in Jozefs wonderbare leiding duidelijk de hand van de Heere zag, en in de uitnodiging van Jozef een wenk van boven niet miskennen kon, de goddelijke toestemming nodig had.

De ongeveer vijf mijl lange weg van Hebron tot Ber-séba gaat over kale en steile heuvels, en is zonder een berijdbare straat; er moest dus eerst een omweg naar de linkerzijde gemaakt worden, om tot de dalen (Wadi el Khalil) te komen.

De tijd, die tussen Abrahams vestiging in Kanaän tot nu toe voorbij gegaan was, bedroeg 215 jaar (2083-2298 na de wereldschepping)

Jakobs oponthoud in Ber-séba geeft ons weer een bewijs, dat er onderscheid is tussen de menselijke zekerheid van het menselijk gevoel, en de Goddelijke zekerheid welke de Geest Gods verleent.

Daar de heilige man gedwongen wordt het achtergelaten Kanaän met een ander te verwisselen, biedt hij bij de uitgang zelf de Heere een offerande aan, om zichzelf te overtuigen, dat het Verbond, hetwelk God met de vaderen had opgericht, vast en onbewegelijk stond. Want, hoewel hij zich pleegde te oefenen in de uitwendige dienst van God, was er ook nu nog een bijzondere reden voor deze offerande. En buiten alle twijfel had hij toen de grootste behoefte aan steun, opdat zijn geloof nooit zou wankelen. Want hij zou beroofd worden van het hem beloofde erfland en van de beschouwing van dat land, hetwelk een beeld en onderpand was van het hemels vaderland. En kon het dan niet bij hem opkomen, dat tot hiertoe hij met een ijdele hoop zich had verblijd? Daarom de herinnering aan het Goddelijke Verbond vernieuwende, had hij tevens een geschikt middel, om het geloof niet te verliezen. En daarom offerde hij op de grenzen van het land, opdat zij zouden weten, dat het iets buitengewoons was. En deze verering brengt hij de God van zijn vader toe, om te getuigen, dat, ofschoon hij uit het land ging, waarheen Abraham was geroepen, hij echter niet die God verlaat, in Wiens dienst hij was opgevoed. In het oogvallend is wel zijn standvastigheid, dat, hoewel hij door de honger naar een vreemd land als werd uitgeworpen,

zodat hem zelfs niet wordt toegestaan, als vreemdeling te verkeren in een land, waarvan hij de rechtmatige bezitter is, hij echter de hoop op het verborgen recht in zijn gemoed vast houdt.

En God sprak ‘s nachts tot Israël in gezichten, 1) in de nacht die op de dag, van het offer volgde, en zei: Jakob, Jakob! 2) En hij zei: Zie, hier ben ik!

Hiermee openbaart God aan Jakob, dat zijn offerande Hem welgevallig was. En opdat Jakob ervan overtuigd zou zijn, dat hij hier in de verordende weg is, verschijnt God hem niet alleen, maar spreekt hem ook toe, om hem te bemoedigen.

2)"Jakob, Jakob." Tot tweemaal toe noemt de Heere zijn naam, en dit, opdat Jakob zeer oplettend zou zijn, op wat de Heere tot hem zou zeggen. Ook hier rekende de Heere weer met de eigenaardige toestand van Jakob. Zijn omgang met God had zich niet door die innige tederheid gekenmerkt, als die van Abraham. Door de omstandigheden van het leven waren er gedurig wolken van donkerheid opgekomen. Maar toch, zulk een heerlijke kennis van God had Jakob wel, dat hij terstond de stem van God herkent en het woord doet horen: "Ziet, hier ben ik.".

En Hij zei:a) Ik ben die God, die gij hebt aangeroepen, uw vaders God; 1) vrees niet weg te trekken naar Egypte, b) want het is geheel overeenkomstig Mijn wil, dat gij daarheen gaat, Ik zal u daar tot een groot volk maken.3)

a)Genesis 26:24; 28:13; 32:9.

b)Genesis 13:16; 16:10; 17:2; 22:17; 26:24; 35:11; 48:4

"Uw vaders God." Zo noemt God zich niet alleen in terugslag op Vs. 1, maar, omdat Hij zich daardoor aanduidde als de Verbondsgod, als Jehova. Merkwaardig! Als Jakob naar Egypte zal trekken, laat God het hem duidelijk voelen, dat Hij is de Getrouwe, opdat in de dagen van verdrukking, Zijn volk er zich aan vast zal houden, en als de Heere Mozes roept, om Israël uit te leiden, dan ontplooit hij al de heerlijkheid van die naam, en geeft Zichzelf als de God van Abraham en Izak en Jakob de naam van Jehova.

Nadat het uitverkoren geslacht zijn bestemming als familie bereikt heeft, moet het zich nu tot een afgesloten en van de wereld afgezonderd volk ontwikkelen. Daartoe was het langer blijven in Kanaän niet geschikt. De kinderen van Israël zouden in het reeds tamelijk bevolkte land geen genoegzame ruimte voor hun uitbreiding gevonden hebben; de daar heersende valse verdraagzaamheid (hfd.34:18,22-24) maakte het gevaarlijk voor hen, dat zij met de inwoners in het godsdienstige zich zouden vermengen, en alzo zouden prijsgeven, wat hun door God toevertrouwd was. Daarentegen bood Egypte, in het land Gosen, een ruim gebied aan, waar zij werkelijk tot een groot, op zichzelf staand volk konden worden. De scherpe afscheidingen van de natiën, bijzonder door de godsdienst van de Egyptenaren, die hen van vreemden afsloot (hoofdstuk 43:32), nam de mogelijkheid van vermenging weg. Bovendien was daar een ontwikkeling en een volksleven, waarvan de kinderen van Israël veel nut en een heilzame invloed op de ontwikkeling van hun eigen volksbestaan mochten verwachten.

a) Ik zal met u vertrekken naar Egypte, zodat mijn beloften ook daar niet zullen verbroken worden, al is het ook dat mijn onmiddellijke openbaringen 215 jaar lang niet zullen vernomen worden; en Ik zal u in uw nakomelingen doen teruggaan, mede optrekkende 1) naar dit land, dat gij heden verlaat; en Jozef zal zijn hand op uw ogen leggen, 2)die zal bij uw sterven tegenwoordig zijn, u de ogen toedrukken; hem kunt gij dan bevelen, dat men uw gebeente meeneemt (hoofdstuk 47:29), daar gij voor uw persoon niet weer optrekken zult.

Numeri. 20:15 Deuteronomium. 10:22 Jozua 24:4,5,6 Psalm. 105:23,24 vv. Jesaja. 52:4 Hos.11:1

Jakob ontvangt nu een belofte, waardoor alle vrees bij hem kan verbannen worden. De Heere geeft hem tevens een blik in de toekomst, zodat hij nu weet, dat het land, hetwelk hij nu verlaat, eens weer door zijn nakomelingschap zal bevolkt worden.

Deze liefdedienst was ook bij andere oude volken gebruikelijk.

a) Toen1) maakte zich Jakob op van Ber-séba, gesterkt door zulk een toespraak van zijn God, en nu wetende, dat hij in de weg van God was; en de zonen van Israël voerden Jakob, hun vader, en hun kinderen, en hunvrouwen, op de wagens, die Farao gezonden had, om hem te vervoeren.

Hand.7:15

Toen, namelijk nadat hij gesterkt was door dit goddelijk gezicht en door deze goddelijke belofte.

En zij namen hun vee en hun have, die zij in het land Kanaän verworven, verkregen hadden, en zij kwamen in Egypte, Jakob en al zijn zaad met hem.

Het was een groot voorrecht voor vader Jakob, dat hij zo met al zijn kinderen mocht optrekken en dat hij niets behoefde achter te laten. Zo kon het blijken, dat de kleinzoon van die Abraham, die door geen heidense koning, maar door God alleen wilde rijk gemaakt worden, voorwaar niet als een arme bedelaar, zonder have of goed, in het vreemde land aankwam. Wat Israël later in Egypte bezat en daaruit meenam, dat had hij zelf daarin gebracht, "hun vee en hun have," al wat zij als aanzienlijke en veerijke herdersvorsten in overvloed bezaten, dat hadden zij, door noeste vlijt en onder de zegen van God, "verworven" en bijeengebracht.

Zijn elf zonen, en de zonen van zijn zonen met hem (Vs. 9-25); zijn dochters, Dina (Vs. 15) en zijn schoondochters, en van zijn zonen dochters, en al zijn zaad bracht hij met zich in Egypte. 1)

In een grafteken te Beni Hasein bevindt zich de afbeelding van een dergelijke intocht, die tot verduidelijking van onze geschiedenis kan dienen, de inkomende, boven welke in Hieroglyfen het getal 27 aangebracht is, voeren hun goederen op ezels met zich; twee

kinderen in korven zijn eveneens op een ezel geladen; daarnaast gaan een knaap en vier vrouwen. Vooraan gaan twee mannen, geschenken brengende, vergezeld door een Egyptenaar; een ander Egyptenaar heeft juist het bericht van hun aankomst opgesteld, en reikt dit aan een zittende persoon over, die de opperste rijksbeambte voorstelt. Bovendien bevinden zich, midden in en achter de optocht, meerdere mannen, allen met baarden, ten teken, dat zij tot vreemde, onbeschaafde volken behoren.

II. Vs. 8-27. Het huis van Israël, tot hiertoe nog door één opperhoofd aan elkaar verbonden, gaat nu zijn bestemming tegemoet, om tot een, in vele families verdeeld, volgens geslachten en stammen, afgezonderd volk te worden. Vooraf wordt een overzicht over de toestand van de familie gegeven, en daarbij de verdeling van de twaalf stammen (hoofdstuk 35:22-26) in verschillende geslachten, hoewel zij gedeeltelijk in Egypte nog tot stand moest komen, als reeds geschied voorgesteld.

a) En dit zijn de namen van de zonen van Israël, die gedeeltelijk persoonlijk, gedeeltelijk in zoverre zij nog niet geboren waren, in de lendenen van hun vaderen, in Egypte kwamen, Jakob en zijn zonen vormen de stam van deboom met twaalf sterke takken, die zich nu verder in verschillende geslachten en families zal uitbreiden. De eerstgeborene van Jakob: Ruben. 1)

Ex.1:2; 6:13 Numeri. 26:5. 1 Kronieken 5:1 vv. 6:1 vv.; 7:1 vv.; 8:1 vv.

Ruben opent de rij van de vertakkingen van de enkele stammen; aan hem sluiten zich de overige zonen van Lea aan, daarna de zonen van Lea’s dienstmaagd, Zilpa. Rachels zonen volgen, en de zonen van Rachels dienstmaagd, Bilha, besluiten de rij.

En de zonen van Ruben: Hanoch (ingewijde), en Pallu (uitstekende), en Hezron (ommuurde), en Karmi (mijn wijngaard). 1)

De twee eersten waren reeds geboren (hoofdstuk 24:37), de twee anderen waren nog in de lendenen van hun vader.

a) En de zonen van Simeon: Jemuël (dag van God), en Jamin (rechterhand), en Ohad (samenvoeging), en Jachin (vaststeller), en Zohar (glinsterende), en Saul (begeerde), de zoon van een Kanaänitische vrouw. De overige vrouwen in Jakobs familie, met uitzondering van die van Juda, (hoofdstuk 38:2) stamden uit Mesopotamië, uit de geslachten van Ezau, van Ismaël of Ketûra’s zonen (hoofdstuk 25:1 vv.) af.

a)Exodus. 6:14; 1 Kronieken 4:24.

a) En de zonen van Levi: Gerson (balling), Kehath (verzameling), en Merari (gestrenge).

1 Kronieken 6:1

En de zonen van Juda: Er en Onan, en Sela, van de dochter van Sua (hoofdstuk 38: 3-5), en Perez en Zerah van Thamar (hoofdstuk 38:29,30). Doch Er en Onan waren gestorven in het

land van Kanaän,waarom zij ook (Vs. 15) niet meegerekend zijn,a) en de zonen van Perez, die in plaats van de genoemde in aanmerking kwamen, hoewel zij eerst in Egypte geboren zijn, waren Hezron (ommuurde) en Hamul (begunstigde).

1 Kronieken 2:5

En de zonen van Issaschar: Tola (worm), en Puwa (mond), en Job 1) (omkeerder), en Simron (wachter). 2)

De naam "Job" is in het Hebreeuws geheel anders gespeld, dan die van de meer bekende Job.

Indien bij vergelijking met Numeri. 26:6 vv. enig verschil is in namen, zo zijn dit deels verschillende vormen van dezelfde naam, deels verschillende namen van dezelfde personen.

En de zonen van Zebulon: Sered (vrees), en Elon (eik), en Jahleël (wachten op God).

Dit zijn de zonen van Lea, die zij Jakob gebaard heeft in Paddan-Aram, met Dina, 1) zijn dochter; al de zielen van zijn zonen en van zijn dochters waren drieëndertig, namelijk 6 zonen, 23 kleinzonen, 2 achterkleinzonen, eendochter, daarbij Jakob zelf gerekend, die tot de eerste rij behoorde.

Dina schijnt na de dood van haar moeder (hoofdstuk 41:31), die nog in Kanaän plaatshad, haar plaats ingenomen te hebben. Behalve deze, wordt van de vrouwelijke nakomelingen van Jakob nog Sera (Vs. 17) genoemd; waarschijnlijk waren er ook geen andere, hetwelk als een bijzondere leiding van goddelijke wijsheid zou moeten beschouwd worden; want vrouwelijke leden van de uitverkoren familie, wanneer zij met Kanaänieten huwden, gingen daardoor uit de verbondsbetrekking met God, en verloren haar van de wereld afgezonderde plaats; de mannelijke leden echter maakten, door huwelijk met Kanaänitische vrouwen (hoofdstuk 38:2; 46:10), deze de zegen van hun geslacht deelachtig. Daarom liet God nog zo weinig dochters bij de kinderen van Israël geboren worden, totdat de familie zich zo uitgebreid had, dat huwelijken met volksgenoten mogelijk waren.

a) En de zonen van Gad: Zifjon (verlangende), en Haggi (verblijdde), Schuni (rustende), en Ezbon (schoonheid). Eri (wachter), en Arodi (wilde ezel), en Aréli (dappere).

1 Kronieken 5:11

a) En de zonen van Aser: Jimna (hij zal ophouden), en Jisva (hij zal gelijk zijn), en Jisvi (gelijk), en Berija (geschenk), en Sera, (overvloed), hun zuster; en de zonen van Berija, in Egypte geboren; Heber (makker), en Malchiël (mijn koning is God).

1 Kronieken 7:30

Dit zijn de zonen van Zilpa, a) de dienstmaagd, a) die Laban aan zijn dochter Lea gegeven had; en zij baarde Jakob, aan wie Lea haar tot bijvrowu gegeven had, b) deze zestien zielen, namelijk twee zonen, elf kleinzonen, één kleindochter en twee achterkleinzonen.

Genesis 29:24 b) Genesis 30:9

De zonen van Rachel, Jakobs meestgeliefde vrouw, Jozef en Benjamin.

En a) Jozef werden geboren in Egypte, Manasse en Efraïm, die hem Asnath, de dochter van Potiféra, de overste te On, baarde.

Genesis 41:50 vv.; 48:5

a) En de zonen van Benjamin, voor een gedeelte in Egypte geboren: Bela (hoofdstuk 14:2), Becher (jeugdig), en Asbel (verterend vuur), Gera (herkauwer), en Naäman (schoonheid), Echi (mijn broeder), en Ros (hoofd), Muppim (angsten), en Huppim (bedekking), en Ard (vluchteling). 1)

1 Kronieken 7:6; 8:1

Volgens Numeri. 26:38-40 waren Naäman en Ard kinderen van Bela, dus kleinzonen van Benjamin en niet zonen; zij worden hier in ruimere zin zijn zonen genoemd, omdat zij hoofden van eigen geslachten geworden zijn, evenals Jakob Manasse en Efraïm als zijn zonen en alzo als stamhoofden aangenomen heeft.

Dit zijn de zonen van Rachel, die Jakob geboren zijn, al tezamen veertien zielen, twee zonen, tien kleinzonen, en twee achterkleinzonen.

En de zonen van Dan: Chusim (snel-komende).

a) En de zonen van Nafthali: Jßzeël (van God toegedeeld), en Guni (mijn hof), en Jezer (beeld), en Sillem (vergelding).

1 Kronieken 7:13

Dit zijn de zonen van Bilha, de dienstmaagd, a) die Laban aan zijn dochter Rachel gegeven had, en zij baarde deze aan Jakob b) die haar als bijvrouw van Rachel ontvangen had; zij waren allen zeven zielen, namelijk twee zonen en vijf kleinzonen.

Genesis 29:29 b) Genesis 30:3 vv.

Al de zielen, die met Jakob in Egypte kwamen, die reeds uit zijn heup gesproten waren, of nog uit zijn zonen zouden voortkomen, uitgenomen de vrouwen van de zonen van Jakob, waren allen zesenzestig zielen.

En de zonen van Jozef, die hem in Egypte geboren zijn, waren twee zielen. Al de zielen dus van het huis van Jakob, die in Egypte kwamen, hij zelf, Jozef en zijn beide zonen meegerekend, waren zeventig. 1)

In Hand.7:14 worden vijfenzeventig zielen genoemd; dit heeft zijn oorsprong in de Griekse vertaling (de Septuaginta), welke achter Vs. 20 van dit hoofdstuk, de zoon en de kleinzoon van Manasse (hoofdstuk 50:23 Numeri. 26:29) met twee zonen en een kleinzoon van Efraïm (1 Kronieken 8:20 vv.) opnoemt, en alzo hier (Vs. 27), evenals in Exodus. 1:5 Deuteronomium. 10:22, het getal 75 heeft. Het getal 70 is echter van symbolische betekenis. Zeven is het teken van het verbond, waarin de kinderen van Israël met de Heere stonden; tien het getal van volledigheid (zie Ge 31.7 en zie Ge 31.41 en zie Ge 35.26). Het getal 70 (7x10) betekent dus, dat het in verbond met God staande huis van Israël, nu zijn voltalligheid verkregen heeft.

De ware kerk van God is een klein hoopje, niemand ergere zich daaraan; God kent alleen hun namen.

De zo nauwkeurige opsomming van Jakob’s geslacht dient, om de onverbrekelijke eenheid van het volk van het Verbond te doen uitkomen.

III. Vs. 28-Genesis 47:12. Aan de grenzen van Egypte gekomen, zendt Jakob Juda vooruit, opdat Jozef hem het land Gosen zal aanwijzen. Als hij in dat land binnengetrokken is, komt Jozef, om hem te begroeten en weende lang aan zijn hals; daarop geeft hij de broeders aanwijzing, hoe zij zich tegenover Farao te gedragen hebben; stelt aan deze vijf van zijn broeders en zijn grijzen vader voor, en verzorgt nu, nadat de koning Gosen als woonplaats heeft toegestaan, de zijnen, gedurende de nog overige jaren van de honger.

Nadat Jakob de 40-50 mijl lange weg afgelegd had, stond hij aan de grenzen van Egypte, en hij zond Juda 1) voor zijn aangezicht heen tot Jozef, om voor zijn aangezicht aanwijzing te doen naar Gosen, opdat Jozef hem nader zou verklaren, waar hij, volgens zijn uitnodiging (hoofdstuk 45:10) wilde, dat zijn familie haar woonplaats hebben zou; en nadat zij de nodige aanwijzing ontvangen hadden, kwamen zij in het land Gosen. 1)

Daar deze landstreek door Jozef was bestemd tot woonplaats voor zijn vader en zijn broeders, daarom vraagt nu Jakob om de hem toegedachte plaats, nu hij aangekomen is, hem aan te wijzen. Dit is de betekenis van de woorden, welke Mozes gebruikt; niet dat hij eist, dat voor hem een huis gebouwd of toebereid wordt, maar slechts, dat hij daar zonder overlast zijn tenten mag opslaan. Want het was dienstig, dat hem een lege plaats werd toegewezen, opdat hij geen aanleiding gaf aan de inwoners, om er leven over te maken, alsof hij hun weiden en akkers in bezit nam.

Juda, de borg voor Benjamin, wordt nu de tussenpersoon tussen Jakob en Jozef.

Gosen lag aan de oostzijde van de Nijl in Beneden- Egypte en grensde aan steenachtig Arabië. Jakob behoefde dus de Nijl niet over te steken.

Toen spande Jozef zijn wagen in, en toog op van de enige mijlen zuidelijk gelegen residentiestad Memphis, zijn vader Israël tegemoet naar Gosen; en als hij zich aan hem vertoonde als hij hem zag, zo viel hij hem aan zijnhals en hij weende, na een scheiding van 22 jaar, en vol ontroering over de wonderbare leidingen van God, lang aan zijn hals. 1)

Is de vreugde van Jozef reeds zo groot geweest, toen hij hier zijn vader wederzag; welk een vreugde zal het zijn voor de kinderen van God, als zij elkaar in gindse heerlijkheid terugvinden!.

En Israël zei tot Jozef: Dat ik nu sterve, nadat Ik uw aangezicht gezien heb, dat gij nog leeft! 1) Ik vraag niet naar al de schatten van Egypte. Al waart gij de armste en ellendigste, het zou mij genoeg zijn, dat ik uw aangezicht zie. Nu kan ik vrolijk sterven.

Daarna zei Jozef tot zijn broeders, en tot zijn vaders huis, daar de koning van Egypte wel in het algemeen tot overkomen naar Egypte had uitgenodigd, maar over de plaats nog niets naders bepaald had (hoofdstuk 45:17-20): Ik zal, voordat gij u bepaald neerzet, de koninklijke goedkeuring bewerken en daartoe optrekken, en Farao boodschappen, en tot hem zeggen: Mijn broeders en het huis van mijn vader, die in het land Kanaän waren, zijn tot mij gekomen, gelijk gij bevolen hebt.

Door deze woorden worden we herinnerd aan de woorden van Simeon, die niet zijn zoon, maar de Zoon, naar Wiens komst hij zolang had uitgezien, mocht aanschouwen. Beide staan als aan de ingang van een nieuw tijdperk.

En die mannen zijn schaapherders, 1) want het zijn mannen, die met vee omgaan, en geen ander bedrijf kennen; en zij hebben hun schapen, en hun runderen, en al, wat zij hebben meegebracht, om in dit land voor enige tijd te blijven. Een streek, geschikt voor het vee, moge hun dangegeven worden!

Bij de goede voorzorg komt hier ook Jozefs schranderheid uit. De schaapherder was het minst geacht bij de Egyptenaren, en door deze mededeling hoopt Jozef, dat Farao zal toestaan, dat zij zo ver mogelijk van het hof- en stadsleven mogen verwijderd zijn.

Wanneer het nu geschieden zal, dat Farao u zal roepen, en zeggen: Wat is uw handtering?

Zo zult gij u door de smaad, die in Egypte op uw bedrijf rust, niet laten verleiden tot enige verberging, maar vrij en open zeggen: Uw knechten zijn mannen, die van onze jeugd af tot nu toe met vee omgegaan hebben, zo wij als onze vaders; opdat gij in het land Gosen moogt wonen, dat Farao u dan zeker geven zal, a) want elke schaapherder is de Egyptenaren een gruwel, om godsdienstige redenen (hoofdstuk 43:32), en daarom zal de koning erop bedacht zijn, om u een afgezonderde landstreek te geven, opdat hij zo min mogelijk ergernis geve. Dat nuis het geval met Gosen, en gij zou wellicht ook door een uitdrukkelijk verzoek, om u daar te mogen vestigen, nog deze zaak kunnen bevorderen. (hoofdstuk 47:4).

Exodus. 8:26

In de handelwijze van Jozef wordt de kinderen van God een voorbeeld gegeven, hoe zij te handelen hebben, indien de omstandigheden hen dwingen, te midden van de wereld te verkeren. De aanrakingen met de wereld kunt gij niet altijd vermijden. Uw beroep, nering en handtering dwingen u ieder ogenblik, opdat gij uw gezin met ere moogt onderhouden, u in het maatschappelijk leven en de wereldse omgeving te begeven. Daarin ligt dan ook nog niet zozeer het grote gevaar. Anders zou de Heere ook niet gebeden hebben, dat de Vader de Zijnen mocht bewaren in, maar dat hij hen zou wegnemen uit de wereld (Johannes 17:15). Niet daarin ligt het gevaar, dat gij, van dit gevaar bewust, tot de wereld komt, maar dat die wereld komt tot u, die van dit gevaar onbewust en daardoor gerust zijt.

In Gosen verkeert het volk van God in stille afzondering. Ook in het vreemde land blijft het een afgezonderd volk en is schaduwbeeld van de gehele Kerk van Christus te midden van de wereld.

HOOFDSTUK 47.

JAKOB WOONT IN HET LAND GOSEN. DE HONGER IS ZWAAR IN EGYPTE.

Toen kwam Jozef, gelijk hij zich voorgenomen had, en boodschapte Farao, en zei: Mijn vader en mijn broeders en hun schapen, en hun runderen, met alles wat zij hebben, zijn gekomen uit het land Kanaän; a) en zie, zij zijnin het land Gosen, en wachten daar nader op een bevel, waar zij naar uw wil zich zullen nederzetten. 1)

Genesis 45:10

Jozef vraagt niet uitdrukkelijk om Gosen, maar laat Farao wel bemerken, wat hij wenst, daarom noemt hij schapen en runderen, en tevens de plaats, waar zij zich reeds bevinden.

En hij nam, daar de koning Jozefs betrekkingen wenste te zien, en toch het getal te groot was, om hen allen voor te stellen, een deel van zijn broeders, 1) te weten vijf mannen, omdat het getal vijf in Egypte het bijzonder geliefde was (hoofdstuk 41:34; 43:34; 45:22 Jesaja. 19:18), en hij stelde hen voor Farao’s aangezicht.

Luther vertaalde "uit zijn jongste broeders." Het Hebreeuws kan betekenen "uit het uiterste van de broeders" maar evenzeer, en dit schijnt meer aannemelijk: "uit de som," dat is "uit al zijn broeders."

Er zijn er die menen, dat Jozef de vijf kleinsten van gestalte heeft uitgekozen, opdat niemand tot de militaire dienst zou bestemd worden. Meer waarschijnlijk is het, dat hij vijf heeft uitgekozen, waardoor hij liet zien, hoe oud zij waren.

Toen zei Farao tot zijn broeders: Wat is uw handtering, uw bedrijf? En zij zeiden tot Farao:a) Uw knechten zijn schaapherders, zo wij als onze vaders.

Genesis 46:34

Voorts zeiden zij tot Farao: Wij zijn gekomen, om een tijdlang als vreemdelingen in dit land te wonen: want er is geen weide voor de schapen, die uw knechten hebben, daar de honger zwaar is in het land Kanaän; en nu laat toch uw knechten in het land Gosen 1) wonen!

Gosen, een landstreek, aan de oostelijke grenzen van Egypte, heden "es Scharkiych"; dat is: de oostelijke provincie genoemd, strekte zich ten oosten uit tot aan de naar Palestina leidende woestijn van Steenachtig Arabië; ten westen aan de Tanietischen Nijlarm; ten zuiden tot On of Heliopolis; het bestond deels uit steppen, die slechts voor weiden geschikt waren, deels ook uit vruchtbaar, door de overstromingen van de Nijl bevochtigd, akkerland, en is nog heden de beste en meest geschatte provincie van Egypte.

Of de broeders van Jozef hebben geen inzicht erin gehad, dat zij in hun komen het plan van God vervulden, of zij hebben met opzet tegenover een heidens koning er over gezwegen.

Toen sprak Farao tot Jozef, nadat hij de vijf broeders had laten heengaan, zeggende: Uw vader en uw broeders zijn tot u gekomen; 1) om uwentwil wil ik hun weldoen en bij ons laten wonen.

Farao legt hiermee de beschikking in Jozefs hand, om hun een indruk te geven, dat hij hen om Jozef gunstig was. Zo moesten zijn broeders bevestigd worden in de overtuiging, dat het in de weg van de Voorzienigheid Gods was geschied, dat Jozef als slaaf naar Egypte was verkocht.

Egypte, gelijk ik u reeds vroeger (hoofdstuk 45:18) gezegd heb, is voor uw aangezicht; doe uw vader en uw broeders in het beste van het land wonen; laat hen, gelijk zij gevraagd hebben, in het land Gosen wonen,
en zo gij weet, dat er onder hen kloeke mannen zijn, mannen, die in de veeteelt bijzonder kundig zijn, zo zet hen tot veemeesters over hetgeen ik heb, tot opzieners over mijn herders en mijn vee, in die landstreek.

Alles geschiedde dus volgens het bevel van de koning. Hiervoor zorgde God, opdat de Egyptenaren hen later niet uit Gosen zouden verdrijven.

En Jozef bracht zijn vader Jakob mee, 1) misschien enige dagen later, toen deze van de vermoeienissen van de reis was uitgerust, en stelde hem voor Farao's aangezicht; en Jakob 2) zegende 3) Farao, in het bewustzijn van zijn roeping, om een zegen voor alle volken te worden. (hoofdstuk 12:2).

Ofschoon Mozes als in één adem verhaalt, dat Jakob tot de koning is geleid, toch twijfel ik niet, of er is enige tijd tussen beide verlopen, in elk geval, totdat hij de plaats, waar hij vertoeven zou, in bezit had genomen, en hij zijn gezin veiliger en met meer gerustheid achterliet, en zodra hij zelf een weinig van de vermoeienis van de reis was bekomen. Dat hij nu zegt, dat hij Farao gezegend heeft, met dit woord duidt Mozes geen gewone of algemene begroeting aan, maar een vroom en heilig gebed van de dienstknecht van God. Want de kinderen van deze eeuw begroeten koningen en vorsten uit eer, maar zij verheffen zich niet tot God. Met Jakob was het anders, die zijn vrome ijver heeft verbonden met de burgerlijke beleefdheid, om het heil van de koning God aan te bevelen.

Kroon tegenover kroon; de gouden kroon op Farao's, de zilveren van grijze haar op Jakobs hoofd!.

Jakob zegende Farao bij het ontmoeten en bij het scheiden. Hij had alle aanleiding, om aan zijn dankbetuigingen, voor de behandeling van Jozef en voor de uitnodiging tot en de opname in Gosen, zijn zegenwensen te verbinden. Bovendien is de waardige ouderdom een soort van priesterschap in de wereld.

Jakob volbrengt hier, wat de Apostel van het geloof eeuwen daarna voorschrijft, om, zowel de goeden als de slechten onder de vorsten te eren, en wat de Apostel van de hoop schrijft: om de koning eer te bewijzen.

En Farao zei tot Jakob, gelijk men hoog bejaarde grijsaards gaarne naar hun ouderdom vraagt, om hun aanleiding te geven tot het verhalen van hun lotgevallen:Hoe vele zijn de dagen van uw levensjaren? 1)

Farao vraagt niet naar Jakob's vroomheid, godsdienst en godzalige wandel; maar alleen naar zijn ouderdom. Rijke, geëerde mensen wensen voor zich gewoonlijk een lang leven; daarom vragen zij graag de ouden naar hun ouderdom, om voor zichzelf daaruit een besluit te trekken.

En Jakob zei tot Farao: De dagen van de jaren a) van mijn vreemdelingschappen zijn honderd en dertig jaar; weinig en kwaad zijn de dagen van mijn levensjaren geweest, en hebben niet bereikt de dagen van de levensjaren van mijn vaderen, in de dagen van hun vreemdelingschappen; 1) ik kon veel krachtiger zijn, zo ik mijn ouderdom met die van een Abraham (hoofdstuk 25:7) en Izak (hoofdstuk 35:28) vergelijk; maar zóveel droefheid heb ik ondervonden, dat ik vóór de tijd gebogen en afgeleefd ben; ik gevoel dat mijn tijd slechts kort kan zijn.

Psalm. 39:13; 119:19

"Die zulke dingen zeggen, betonen klaarlijk, dat zij een vaderland zoeken. Zij verwachten de stad, die fundamenten heeft, waarvan kunstenaar en bouwmeester God is" (Hebr.11:8-10, 13-16). Menigeen zou in Jakobs plaats slechts aan de hoogheid van Jozef en de goede vooruitzichten gedacht hebben, en gehoopt hebben, om in het genot van eer en voorspoed nog aangeven tijd te kunnen leven. De vrome aartsvader evenwel denkt te midden van de grootste vreugde slechts aan de dood (hoofdstuk 45:28; 46:30). Alle heerlijkheid van Egypte voldoet hem niet, en bij de overvloed, de vreugde en heerlijkheid van de aarde, verlangt hij-naar huis. Dat is de heilige en hemelse gezindheid van de grote aartsvader, die de krachten van de toekomstige eeuw reeds gesmaakt heeft; dit is de vrucht van het lijden, dat, door God geheiligd, de banden van de aarde verscheurt, de banden van de hemel versterkt.

Stervende wordt ik zalig! O mijn ziel! gij moogt verlangen- of zou een zeeman, die aangeven tijd met storm en baren worstelde, niet vrolijk zijn, als hij de haven voor zich ziet? Zou een vreemdeling niet juichen, als hij, na een uitgerekt omzwerven in vreemde gewesten, en een langdurig ondervinden van het gewone lot van de vreemdelingen, de vaderlijke grond betreden mag? En hoe klopt hem het hart van blijdschap, als hij zijn huis en zijn vrienden nadert! De laatste uren van de reis zijn dagen, jaren, in zijn oog. Zou de gevangen man niet gretig uitzien naar het ogenblik, het bestemde, het toegezegde ogenblik van zijn ontkerkering? En zou ik dan, ik, de zwerver op een woelige zee, de vreemdeling, de gekerkerde in boeien van ongeloof, zondelust, en rampen, zou ik niet vragen: "Waar, waar is de haven, het vaderland, de vrijheid"? Zou ik niet vragen: "Waarom, waarom toeven die wagens te komen, mijn voertuigen naar de gewesten van volkomenheid; waarom blijven de gangen van die wagens achter?" Gelijk de wachter op de morgen, de wachter op de morgen wacht, zo moet ik mijn Goël wachten; wachten, ja, met lijdzaamheid Hem verbeiden, als Hij toeft; wachten, ja, met sterk betrouwen, dat Hij komen zal, gelijk de wachter op de komst van de morgenstond

onwrikbaar rekent; maar ook wachten met een verlangen, dat vurig is. De wachter telt de slepende uren. Zo moet ik ook doen.

Zalig zijn zij die heimwee hebben, want zij zullen thuis komen.

En Jakob zegende Farao, nam van hem met zegenbede afscheid, nadat deze verder met hem gesproken had, en ging uit van Farao's aangezicht.

En Jozef, die nu van de koning onbeperkte volmacht had ontvangen, om naar zijn verlangen te doen, bestelde voor Jakob en zijn broeders woningen, en hij gaf hun eenbezit 1) van land in Egypte, in het beste van het land, in het land Raméses, 2) gelijk als Farao (Vs. 6) geboden had.

De overgang van het nomadenleven tot de akkerbouw, hoe moeilijk deze ook onder andere omstandigheden zou zijn, was zeker nergens gemakkelijker dan in Egypte, waar de veldarbeid bijna geen moeite kostte en men het zaad slechts uit te strooien had, om te oogsten.

"De grote vruchtbaarheid van het land (van de provincie Es Scharkiych of Schurkisch zie Ge 47.4) wordt daardoor veroorzaakt, dat het geheel van kanalen doorsneden is, terwijl de oppervlakte van de grond zich veel minder hoog boven de waterspiegel van de Nijl verheft, dan de overige delen van Egypte, en dan ook veel lichter kan worden besproeid. Er is hier veel meer klein en groot vee dan elders in Egypte, en ook de vissers zijn er veelvuldiger. De bevolking is ten dele zwervende; zij bestaat uit Fellah's (landbouwers), uit Arabieren van de naburige woestijn, en zelfs uit Syriërs, die in hun nomadische leefwijze volharden, en dikwijls van het een dorp naar het andere trekken; vele dorpen zijn daardoor geheel verlaten, waarin ettelijke duizenden mensen dadelijk een woonplaats zouden kunnen vinden. Nu zelfs zou dit district tenminste een miljoen mensen meer kunnen voeden, en evenzeer zou de naburige woestijn, zo ver het water derwaarts zou kunnen worden afgeleid, vruchtbaar kunnen gemaakt worden.

Raméses is, volgens de oude Griekse vertaling Heröonpolis (heldenstad), door de Grieken waarschijnlijk aldus genoemd, omdat de grootste helden van de Egyptenaren de naam Raméses voerden, die de stad naar hen droeg. Oostwaarts, niet ver van de Pelusische Nijlarm, is de ingang van het zogenaamd dal, thans Wady-Tumikal geheten. Van daar strekt het zich eerst westwaarts uit, loopt dan in een zuidoostelijke en oostelijke richting voort, naar het noordelijk uiteinde van de golf van Suez, de oude bedding van het kanaal, dat in vroegere tijd de Nijl met de Rode zee verenigde. Aan de ingang van het dal, waar nu Abassieh gevonden wordt, lag het oude Pithom (Exodus. 1:11); van daar, omstreeks vier of vijf Duitse mijl oostwaarts, Raméses, waar nu Abu-Keischeit staat. Beide plaatsen waren grensvestingen naar de zijde van Arabië, tot de opbouw waarvan de Israëlieten later gedwongen werden mee te werken. Het bovengenoemde dal vormde het zuidelijk deel van het land Gosen, dat, naar de hoofdplaats het land van Raméses genoemd werd. Van deze plaats bereikten de Israëlieten later in twee dagreizen de Rode zee (Ex.12:37) Numeri. 33:6)

Ook Heliopolis, zoals de gedenkschriften leren, is zo oud als het geschiedkundig leven van de Egyptenaars, d.i. zo oud als de oudste geschreven gedenkschriften, en aldus in geen geval door de Joden gebouwd. Ondertussen woonden in deze plaats inderdaad Hebreeën, want in een door de gestorve Engelse Consul te Alexandrië, Mr. Havrin, verworven Pappius-rol spreken de onder Ramses III te Heliopolis vertoevende militaire en burgerlijke beambten van "Hebreeën, welke 2083 zielen sterk, aan deze plaats wonen."

En Jozef onderhield zijn vader, net zo veel jaar als deze hem vroeger verzorgd had (Vs. 28 vrgl. hoofdstuk 37:2) en zijn broeders, en het gehele huis van zijn vader, met brood, tot de mond van de kinderen 1) toe. Terwijl hij alzo aan zijn vader naar 1 Tim.5:4 deed, vergold hij zijn broeders het kwade met het goede, naar 1 Petr.3:9, en werd voor degenen, die hem vroeger in de kuil hadden willen laten uithongeren, een behouder van leven.

De Heere geeft de Zijnen in geestelijke zin een bijzonder rijke erfenis, de groene vruchtbare streek van Zijn dierbare geheimen, waarop hij hen weidt en waar hij ze voert tot de zoete wateren van Zijn heerlijke verkwikkingen van de Geest.

In het Hebreeuws Lephi hattaf, naar de mond van de kinderen. De bedoeling is, dat een ieder ontving naar evenredigheid van de grootte van zijn gezin.

IV. Vs. 13-26. Terwijl zo Jakobs huis geen gebrek lijdt, drukt de honger altijd zwaarder op Egypte en de omliggende landen. De Egyptenaren brengen eerst hun geld, dan hun vee, om spijze te kopen; daar de nood nog langer voortduurt, bieden zij zichzelf en hun landen aan, als een prijs, waarvoor Jozef hen brood en zaadkoren zou geven. Deze neemt dit aan en krijgt alzo gelegenheid, om de gehele staatsinrichting van Egypte op doelmatige wijze te hervormen.

En er was, gelijk de vorige twee jaar, (hoofdstuk 41:53) zo ook de volgende vijf jaar (hoofdstuk 45:11), geen brood in het gehele land; want de honger was zeer zwaar; zodat het land van Egypte, en het nabijgelegen land Kanaän, het land, waaruit de kinderenvan Israël nu gelukkig gered waren, eer de tijd kwam, dat men geen geld meer had, om in Egypte te kopen, raasden vanwege die honger. 1)

Het volk was door de honger zo uitgeput, dat zij als het ware de razernij nabij waren. Wij spreken ook van een razende honger. Indien zij hadden gelet op de waarschuwingen van God door de dromen van Farao tot hen gekomen, had dit niet zo behoeven te zijn.

Toen verzamelde Jozef al het geld, dat in Egypte en in het land Kanaän gevonden werd voor het koren, dat zij kochten, en Jozef bracht dat geld in Farao’s huis. 1)

Een grote zaak: onder zo grote hopen geld reine handen te houden!.

Als nu het geld uit Egypte en uit het land Kanaän verdaan, verbruikt was, kwamen al de Egyptenaars tot Jozef, zeggende: Geef ons brood, want waarom zouden wij in uw

tegenwoordigheid sterven, 1) daar gij ons toch helpen kunt? Geef het ons, want wij kunnen het niet meer kopen; het geld ontbreekt.

Wellicht dat met de hongersnood de pestilentie in Egypte rondwaarde. Hongersnood en pestziekte gaan dikwijls hand in hand.

En Jozef, die niet als eigenaar, maar slechts als bestuurder over de voorraad koren gesteld was, en wel wist, wat Luther zei: wanneer men aan de grote hoop een hand geeft, neemt hij 24 el, Zei: Geeft uw vee zo zal ik het brood u geven voor uw vee, indien het geld ontbreekt.

Maar laat ons daarbij ook bedenken, dat de latere bittere gevolgen van enige drukkende wet meestal de oorspronkelijke goede bedoelingen van de wetgever doen vergeten, tegelijk met de bange omstandigheden, waardoor zij werd in het leven geroepen. Geen dienstvaardigheden een plooiende en gewillige praktijk nemen de wortel van de bitterheid weg, die door een in zichzelf onrechtvaardige wet is geplant. In haar zelf ligt de kiem, waaruit de partijschap ontspringt.

Toen brachten zij hun vee tot Jozef; en Jozef gaf hun brood voor paarden, en voor het vee van de schapen, en voor het vee van de runderen, en voor ezels; en hij voedde hen met brood, het zesde jaar van de honger, voor al hun vee.

Toen datzelfde jaar verstreken was, zo kwamen zij tot hem in het tweede, het daarop volgende jaar, en zeiden tot hem: Wij zullen het voor u, mijn heer! niet verbergen, alzo het geld verdaan is, en de bezitting van de beesten gekomen is aan mijn heer, zo is er niets anders overgebleven voor het aangezicht van mijn heer, dat wij hem kunnen aanbieden, dan ons lichaam en ons land.

Waarom zullen wij voor uw ogen sterven, zo wij als ons land, daar gij ons in het leven kunt houden! Koop ons en ons land voor brood; zo zullen wij en ons land Faraodienstbaar zijn, en geef zaad, opdat wij leven en niet sterven, en het land niet woest worde! Wij voor onze personen willen onderhorigen van Farao worden, van onze akkers, tuinen en weiden willen wij geen zelfstandige bezitters meer zijn; maar ze voor het vervolg slechts aande koning in leen ontvangen; geef ons en onze gezinnen daarvoor koren, en voor onze velden zaad, opdat deze niet onbezaaid moeten blijven liggen en wij van honger sterven.

Alzo kocht Jozef, dat aanbod aannemende, het gehele land van Egypte voor Farao; hij verschafte hem het recht van eigendom over al de landerijen, want de Egyptenaars verkochten een ieder zijn akker, om die voortaan slechtsin leen van de koning te hebben; zij waren ertoe genoodzaakt, daar de honger sterk over hen geworden was; zo werd het land Farao’s eigendom.

En aangaande het volk, dat zette hij (Jozef) over in de steden, van het ene uiterste van het land Egypte tot het andere uiterste hiervan; hij liet het volk, dat nu zonder bezit was, en tot hiertoe verstrooid in het land gewoond had, in de steden trekken, om een nieuwe verdeling

van de grond te bewerkstelligen, en aan ieder een gelijkmatig gedeelte in pacht (Vs. 24) te geven, zodat de vroeger zelfstandige landbezitters nu belastingplichtige kroonboeren werden.

Alleen het land van de priesters, 1) de aan de priesterkaste behorende landerijen kocht hij niet; want de priesters hadden een bescheiden deel van Farao, en zij aten hun bescheiden deel, hetwelk hun Farao gegeven had; daarom verkochten zij hun land niet. De priesters ontvingen een vaste toelage in brood, vlees en wijn, die hun natuurlijkook gedurende de tijd van de honger moest gegeven worden; daarom waren zij niet genoodzaakt hun landerijen eveneens te verkopen; maar zij behielden die als een belastingvrij eigendom.

Ook bij de heidenen was het denkbeeld, dat aan de godsdienst, in dit geval de dienst van de afgoden, een deel van de bezittingen toekomt. Hoeveel temeer moeten de Christenen erop uit zijn, om van het hun overvloedig voor de dienst des Heeren te besteden.

Toen zei Jozef tot het volk, als hij het in de steden samengebracht had, en de nieuwe verdeling van het land geschied was, om hen nu, bij de overgave van deverschillende stukken land, recht te doen gevoelen, dat zij die slechts in leen ontvingen: Ziet, ik heb heden u en uw land gekocht voor Farao, ziet, daar is zaad voor u, opdat gij daarmee het land dit jaar bezaait.

Doch met de in te oogsten inkomsten zal het geschieden, dat gij, als jaarlijkse pacht, aan Farao het vijfde deel zult geven, en de vier overige delen zullen voor u zijn, deels opdat gij zelf koren hebt tot zaad van het veld, en deels tot uw spijze, en van degenen, die in uw huizen zijn, en om te eten voor uw kinderen.

En zij zeiden, met de schikking zeer tevreden: Gij hebt ons leven behouden; laat ons genade vinden in de ogen van mijn heer, en wij zullen Farao’s knechten, zijnonderhorigen en belastingplichtigen zijn.

Wat hiervan Jozefs verandering in de staathuishouding van Egypte verhaald wordt, stemt met alle overige berichten, welke wij bij de ongewijde geschiedschrijvers vinden, overeen; deze nieuwe inrichting wordt echter voornamelijk aan een koning Sesostris toegeschreven. Volgens de nieuwere onderzoekingen is echter deze Sesostris meer een mythologisch persoon, aan wie alle voorname maatregelen van de oude Farao’s worden toegekend. (vergel. Herodot.1:109. Diod.Sic.I, 73. Strabo 17)

"Wat de verandering zelf betreft, deze was voor de landbouwers geen zo grote hardheid; toen zij nog zelf bezitters waren moesten zij de koning een deel geven (hoofdstuk 41:34 vv.; 48 vv.). Een vijfde deel was, bij de vruchtbaarheid van Egypte zeker matig. De maatregel was bovendien een grote weldaad; want de tegenwoordige honger ware waarschijnlijk niet zo zwaar geweest, wanneer de bevochtiging van de grond door middel van wel aangelegde kanalen reeds genoegzaam ware teweeggebracht. Zulk een aanleg van kanalen was, wegens de (zie Ge 41.4) beschreven overstromingen van de Nijl, voor de toekomst noodzakelijk; deze kon alleen ondernomen worden wanneer het gehele grondbezit in één hand, in die van de koning was. Dat Jozef dat kanaliseren werkelijk heeft ondernomen, toont de naam, welke het hoofdkanaal nog heden draagt, namelijk: "Bahr Yusef" (Jozefs-kanaal). Door die jaarlijkse

schatting werd het bovendien Farao mogelijk gemaakt, een staand leger te onderhouden, om het land tegen invallen te beschermen, alsook om door andere inrichtingen de welvaart van het volk te bevorderen. Voornamelijk was Jozefs doel, om het middel, dat hij in de nood van de zeven onvruchtbare jaren had aangewend, tot iets blijvends te maken. Voortaan waren er in de steden koninklijke korenmagazijnen, die jaarlijks werden gevuld en in jaren van misoogst tot hulp konden zijn.

Jozef dan stelde dit in tot een wet, tot op deze dag, over het land van Egypte, dat Farao het vijfde deel zou hebben, behalve dat alleen het land van de priesters van Farao niet werd. 1)

De betrekking, die er tussen de Egyptenaars en hun koning van nu af bestond, wordt niet meegedeeld: om de zegeningen te vermelden, die Abrahams kleinzoon voor dat volk gehad heeft, maar voornamelijk, omdat deze een beeld is van de betrekking tussen Israël en diens koning, Jehovah. Hij, de Heere was de eigenlijke eigenaar van het land Kanaän, en de kinderen van Israël ontvingen het van Hem in leen (Leviticus. 25:33). Aan deze hun Leenheer moesten zij eveneens de vijfden geven: vooreerst de voor de priesters en Levieten bepaalde tiende (Numeri. 18:24), en vervolgens de tienden voor offermaaltijden en hoge feesten (Deuteronomium. 12:6 vv.; 14:22 vv.; 26:12 vv.)

Vs. 27-31. Na een kort overzicht over de zeventien jaar, die Jakob in Gosen gewoond heeft, gaat het verhaal tot zijn laatste levensdagen over. Als hij zijn einde voelt naderen, laat hij Jozef bij zich ontbieden en laat die zweren, dat zijn gebeente niet in Egypte, maar in Kanaän zal begraven worden.

Zo, gelijk in Vs. 11 vv. verhaald is, woonde Israël met geheel zijn huis, in het land van Egypte, namelijk in het land Gosen, en zij waren niet als de Egyptenaars schatplichtig, maar stelden zich tot vrije bezitters daarin, en zij werden vruchtbaar, gelijk God (hoofdstuk 46:3) beloofd had, en vermeerderden nog bij Jakobs leven zeer; voornamelijk echter in de volgende tijden. (Exodus. 1:6 vv.).

Welk een tegenstelling met het vorige. Zo weet de Heere de Zijnen altijd te midden van de verzoekingen te bewaren.

En Jakob leefde in het land van Egypte zeventien 1) jaar, van 1298-1315 na de wereldschepping; zodat de dagen van Jakob, de jaren van zijn leven, geweest zijn honderd zevenenveertig jaar. 2)

Jozef verzorgde zijn vader net zoveel jaar, als deze voor hem gezorgd had, zie Vs. 12

Met de dood van Jakob gaat het geheel anders, dan met de dood van de beide vaders Abraham en Izak. Deze stierven, nadat zij reeds lang tevoren hun plaats hadden ingeruimd, en de draad, die bij hun leven reeds afgesneden was, reeds lang weer aangeknoopt was; daarom wordt hun dood slechts als feit meegedeeld. Jakob echter sterft als de laatste van de aartsvaders, en zijn dood is het slot van de geschiedenis van dit begin. Bovendien sterft hij in een vreemd land, terwijl zich zijn huis buiten het beloofde land bevindt. Dat maakt zijn dood

tot een gewichtige gebeurtenis, die veel voor de nieuwe duistere toekomst heeft in te leiden. Daarom wordt zijn dood reeds vooraf aangekondigd; terwijl hij nog in het gezicht van de dood belangrijke zaken heeft te beschikken.

Als nu de dagen van Israël naderden dat hij sterven zou, zo riep hij zijn zoon Jozef, en zei tot hem, hem de ere gevende, die hem in zijn hoge staat toekwam: Indien ik nu genade gevonden heb in uw ogen, zo leg toch uw hand onder mijn heup 1) (hoofdstuk 24:2), om mij te zweren, en doe weldadigheid en trouw aan mij, en begraaf mij, als ik zal gestorven zijn, toch niet in Egypte.

Hij heeft de eed van zijn zoon Jozef gevorderd, niet zozeer uit wantrouwen, als wel om hem te vermanen, de zaak ernstig te behandelen. Hij wil wel niet de naam van God ontheiligen door een lichtvaardige eed, maar hoe heiliger de belofte was en hoe meer zij een plechtig karakter droeg, des te meer moest het al zijn zonen in de gedachte komen, dat het van groot gewicht was, dat zijn lijk naar het vaderlijke graf werd vervoerd.

Maar dat ik bij mijn vaderen zal liggen, 1) in het land der belofte; hierom zult gij mij uit Egypte voeren, en mij in hun graf, in de spelonk van Machpela bij Hebron (hoofdstuk 49:29) begraven! En hij zei: Ik zal doen naar uw woord.

In de zin van "rusten." Ook in het vreemde land voelt Jakob zich met Abraham en Izak één. In het land der belofte wil hij als de rechtmatige bezitter rusten, totdat de morgen van de opstanding daar is.

En hij zei: Zweer mij, 1) opdat gij uw op deze mij gegeven eed bij Farao kunt beroepen en des te zekerder zijn toestemming zult verkrijgen (hoofdstuk 50:5). En hij zwoer hem. a) En Israël die, gedurende het spreken met Jozef rechtop in zijn bed gezeten had (hoofdstuk 27:19; 48:2), maar zich te zwak voelde om op te staan en zich ter aarde te werpen, om God voor de genade te danken, dat zijn laatste wens verhoord was, boog zich ten hoofde, 2) aan het hoofdeinde van het bed (1 Kon.1:47).

a)Hebr.11:21

Deze grote, heilige mannen en helden van de kerk en van de Godsgemeente hebben aan de onsterfelijkheid niet getwijfeld; daarom zijn zij voor hun begrafenis zo zorgvuldig geweest. Zo de heilige Geest hun dat niet zo zeker geleerd had, ware het overbodig geweest, om zo nauwkeurig te zorgen, waar en hoe hun lichaam zou begraven worden, daar het lichaam toch het geringste deel van de mens is.

De laatste gedachte van Jakob in Mesopotamië, evenals nu in Egypte, is het terugkeren. Na de vreemdelingschap wil hij wederkeren, al is het ook in de dood. En toch was Kanaän zijn eigenlijk vaderland niet, maar alleen een beeld en onderpand van zijn eeuwig vaderland.

Met dit woord verzekert Mozes wederom, dat Jakob voor een buitengewone weldaad heeft gehouden, wat hem door Jozef, omtrent zijn begrafenis, was beloofd. Want om God te

danken, heft hij zich op, in zover zijn zwak lichaam dat toestond, alsof hij de meest wenselijke zaak had verkregen. Want er wordt gezegd, dat hij heeft aanbeden aan het hoofd van zijn bed, omdat hij, daar hij zich niet geheel van het bed, waarop hij lag, kon oprichten, toch de vorm van een biddende aannam n.l. met voorovergebogen gelaat. De Grieken vertalen: op het opperste van zijn staf, hetwelk de Apostel in zijn brief aan de Hebreeën nagevolgd heeft.

Dezelfde uitdrukking wordt ook gebezigd van David. (1Kon.1:47)

HOOFDSTUK 48.

JAKOBS TESTAMENT TEN AANZIEN VAN EFRAIM EN MANASSE.

Vs. 1-22. Enige tijd later wordt Jozef gemeld, dat zijn vader ziek is; hij begeeft zich met zijn beide zonen tot hem. Jakob schenkt aan deze de aartsvaderlijke zegen, waarbij hij hen als zijn kinderen aanneemt, aan de jongsten echter de voorrang boven de oudste gevende.

Het geschiedde nu na deze dingen, na het meegedeelde, (hoofdstuk 47:29 vv.), toen Jakob zijn spoedige dood reeds tegemoet zag, dat men Jozef zei: Zie, uw vader is ziek! Toen nam 1) hij zijn twee zonen, die zekerruim 20 jaar oud waren, met zich, Manasse en Efraïm.

Twee zaken, welke Mozes hier aanvoert, zijn op te merken. Vooreerst, dat Jozef, onderricht omtrent de ziekte van zijn vader, terstond de reis onderneemt; vervolgens, dat Jakob, na de aankomst van zijn zoon vernomen te hebben, beproefde zijn zwak en bevend lichaam op te heffen, om Jozef eer te bewijzen. Zeker, daarom was Jozef zo begerig zijn vader te bezoeken, en geneigd om de andere plichten te volbrengen, aan de eerbied voor zijn vader verschuldigd, omdat hij, zoon van Jakob te zijn, meer achtte, dan aan het hoofd te staan van twee rijken. Want, dat hij zijn zonen tot hem brengt, is als het ware, alsof hij hen van het land, waarin zij geboren zijn, vervreemdt, en aan hun oorspronkelijk vaderland terug geeft. Want zij konden tot het geslacht van Abraham niet gerekend worden, of zij plaatsten zich in een kwade reuk bij de Egyptenaren. Maar Jozef verkiest deze smaad boven alle mogelijke schatten en eerbewijzingen, als zij maar mogen samengroeien met het lichaam van de Kerk. De vader echter zich versterkende, vergeldt de weldaad, uit zijn hand ontvangen, zodanig als aan zijn eer past. En ondertussen gehoorzaamt hij aan de Godsspraak, welke zijn zonen vroeger tot razernij had vervoerd, opdat het hun niet zwaar en ondraaglijk zijn zou, indien hij Efraïm en Manasse tot hoofden van twee stammen aanstelt.

En men boodschapte Jakob, en men zei: Zie, uw zoon Jozef komt tot u! Zo versterkte 1) zich Israël, hij verzamelde zijn zwakke krachten, en zat op het bed, om alsdrager van de belofte het werk, dat hij zich voorgenomen had, in een betamelijke houding te verrichtten.

In de zwakke volbrengt de Heere God Zijn kracht, zo ook hier in Jakob. De dood nabij, ja, reeds stervende, zal de Heere het tonen, dat Hij hem nog eenmaal, vóór zijn heengaan, de Israël van het geloof zal doen zijn. De laatste dagen van Jakob doen hem meer nog, dan geheel zijn leven kennen, als de krachtige geloofsheld. Dat versterken hier, wat zijn lichaam aangaat, heeft symbolische betekenis voor wat zijn geestelijk leven betreft.

Daarna zei1) Jakob tot Jozef, die met zijn zonen binnengetreden was: God a)de Almachtige is mij verschenen te Luz, in het land Kanaän, toen ik van Mesopotamië trok (hoofdstuk 35), en Hij heeft mij gezegend. 2)

Genesis 17:1

Het doel is, zijn zoon van de rijkdom en de eer van Egypte af te trekken, en hem als van nu af aan bij het heilige geslacht te rekenen, waarvan hij een poos gescheiden was geweest. Verder, stelt hij niet de uitnemendheid van zijn geslacht, noch de tegenwoordige rijkdom, noch zijn aanzien op de voorgrond, om hem te vleien, maar enig en alleen wijst hij op het Verbond van God. Zoals het recht en billijk is, dat de genade van de aanneming, zoals die ons wordt aangeboden, geheel ons bezig houdt, en wat in de wereld schittert en kostbaar is, op de achtergrond wordt gesteld.

Tegenover de grote voorspoed, die Jozef in Egypte genoot, plaatst Jakob de zegen van God, welke hij ontvangen heeft. Het is, opdat ook zijn zoon het eerste het meest vrage, niet naar de vergankelijke dingen van deze aarde, maar naar de zegen en de gunst van God op geestelijk gebied.

En Hij heeft tot mij gezegd: a) Zie, ik zal u vruchtbaar maken, en u vermenigvuldigen, en u tot een hoop van volken stellen; en Ik zal aan uw zaad na u dit land tot een eeuwige bezitting geven. 1)

Genesis 28:3 vrgl. 35:11 vv.

Zo doet de Heere altijd. Eer nog het einddoel bereikt is, heeft Zijn zegen ons bemoedigd en daardoor in staat gesteld onze bestemming naderbij te komen. De ogenblikken, waarop die zegen van God wordt ontvangen of verstaan, vormen de merkwaardigste tijdstippen in ons leven. Vraagt gij waarin die zegen eigenlijk bestond, dan zal Jakob u antwoorden dat die zegen, juist de strekking, het einddoel en het kort begrip van al Gods beloften was. Wilt gij de korte inhoud van al deze vernemen? Het is de vermenigvuldiging van het volk, dat uit zijn lendenen zou geboren worden, de bevestiging aan dat gezegende volk van de aloude verbondsbeloften en de bewaring voor het verbondsvolk van het eenmaal toegezegde verbondsland. De eeuwige onveranderlijke trouw van de Al- en Vrijmachtige God werd hem toegezegd ten opzichte van de belofte zelf, van de voorwerpen van de belofte, het kroost dat hem geschonken zou worden, en van de inhoud van de belofte: het land van de eeuwige bezitting.

Nu dan, krachtens de volmacht, die God mij toen gegeven heeft, om als aartsvader voor de toekomst van Zijn uitverkoren volk schikkingen te maken, uw twee zonen, 1)
die u in Egypte geboren waren, eer ik in Egypte tot u gekomen ben, zijn van mij: Efraïm en Manasse zullen van mij zijn, als Ruben en Simeon; zij zullen aan mijn beide eerstgeborenen gelijk staan.

Genesis 41:50; 46:20

Jakob, tengevolge van een bijzondere volmacht, verheft zijn zoon zo, dat één tot twee hoofden wordt, dat is, dat twee zonen van hem, alsof zij in de eerste graad erfgenamen waren, gelijk met hun ooms zullen erven. Maar wat is het, dat een afgeleefde grijsaard als een koninklijk erfdeel aan zijn kleinzonen het zesde gedeelte van dat land toewijst, waarin hij als vreemdeling gedwaald, en waaruit hij nu wederom gevlucht is? Wie zou niet gezegd hebben,

dat hij een sprookje had verzonnen? Wat had nu Jozef zelf er aan, dat hij onder een denkbeeldige titel tot heer aangesteld werd van een land, waar het nauwelijks aan de bezitter was veroorloofd met grote moeite gegraven water te drinken, en waaruit eindelijk de honger hem had verdreven? Maar hieruit blijkt, hoe de heilige vaders met een standvastig geloof in het Woord van God waren bezield, dat het hun genoeg was uit Zijn mond te weten, welk een vaste plaats zij in dat land hadden. Jakob sterft in Egypte als balling, en ondertussen roept hij hem, die over Egypte gesteld is, uit zijn waardigheid, om in ballingschap te gaan, opdat het hem wel en gelukkig ga. Jozef, daar hij zijn vader als een Profeet van God erkent, die niets uit zijn eigen brein haalt, waardeert niet minder het eigendom hem aangeboden, hoewel er nog niets van te zien is, dan indien het reeds in zijn macht was.

Jozef zelf ontvangt geen erfdeel in Israël. Hij was als het ware geheel een Egyptenaar geworden. Zijn twee zonen traden in zijn plaats op. Tegenover de bewering, dat Jakob zijn zoon Jozef ook nog op het sterfbed voortrekt, kan men de andere stellen, dat hij geheel van zijn voorliefde genezen is, doordat hij de naam van Jozef doet verdwijnen om plaats te maken voor zoon van Efraïm.

Maar uw geslacht, dat gij na hen zult gewinnen, zullen de uwe zijn, 1) zij zullen voor uw kinderen gelden, alzo geen bijzondere stammen uitmaken; zij zullen naar hun broeders naam genoemd worden in hun erfdeel; hun geslachten zullen bij die van hun broeders, Efraïm en Manasse, geteldworden.

Of Jozef werkelijk nog andere zonen verkregen heeft, wordt in de Heilige Schrift niet bericht. Misschien zijn, onder de in Numeri. 26:28 vv. en 1 Kronieken 8:14 vv. opgetelde geslachten van Efraïm en Manasse, zulke later geboren zonen van Jozef mede genoemd.

Krachtens zijn aartsvaderlijke macht, neemt Jakob de twee zonen van Jozef tot de zijne aan, en volgens diezelfde macht, geeft hij de overige zonen, zo die er mochten zijn, of nog geboren mochten worden, aan de twee door hem aangenomen zonen van Jozef. Jakob treedt hier in zijn volle waardigheid als soeverein in zijn gezin op. Ook hiermee wil Jakob de nagedachtenis eren van Rachel, over wie hij daarom terstond daarna tot Jozef spreekt.

Toen ik nu van Paddan-Aram kwam 1) a) zo is Rachel, de vrouw van mijn hart, die ik ook nu nog niet vergeten kan, bij mij aan mijn zijde gestorven in het land Kanaän, op de weg als het nog een kleine stuk land was, om tot Efratha te komen; en ik begroef haar aldaar aan de weg van Efratha, 2) welke later genoemd is Bethlehem. 3) Uwverhoging tot redder van mijn huis heeft zij niet beleefd; maar ik wil het aandenken van de vroeggestorvene daardoor eren, dat ik uw beide zonen als mijn eigen en als haar zonen aanzie, en hen met de beide eerstgeborenen van Lea (Vs. 5) gelijkstel.

Genesis 35:19

De dood en de begrafenis van zijn vrouw Rachel vermeldt Jakob daarom, opdat de naam van zijn moeder voor Jozef een prikkel zou zijn, om hem aan te drijven. Want omdat alle zonen van Jakob uit Syrië hun oorsprong hebben, was het van niet weinig belang, dat zij

bekend waren met de zaak, welke wij vroeger hebben gezien, dat nl. hun vader op bevelen onder leiding van God naar het land Kanaän teruggekeerd, zijn vrouwen met zich heeft gevoerd. Want, indien het niet zwaar was voor een vrouw, om haar vaderland verlatende, naar een vergelegen land te vertrekken, dan moest haar voorbeeld een met lichte aansporing voor zijn zonen zijn, om, na Egypte vaarwel gezegd te hebben, wanneer diezelfde God beveelt, zich vol ijver aan te gorden, om het land Kanaän in bezit te nemen.

Het stuk land, waarin Efratha lag, is later niet toebedeeld aan een van de zonen van Jozef, maar aan Juda. Alle gedachte, dat Jozef als eerstgeborene van Rachel, ook de eerste rang onder de broeders bekleedde moest verwijderd worden, en door alles duidelijk uitkomen, dat God Juda, de zoon van Lea, tot eerstgeborene had verkoren. Deze laatste woorden: "welke is Bethlehem," zijn tot verduidelijking een bijvoeging van de Schrijver.

En Israël zag de zonen van Jozef; hij zag op hen, omdat hij nu tot hen zich meer bepaald wilde wenden, en zei: niet alsof hij niet geweten had, wie behalve Jozef in zijn kamer was, maar om de zegening op plechtige wijze in te leiden (hoofdstuk 27:24): Van wie zijn deze? 1)

Het zal sommigen vreemd toeschijnen, dat Jakob nu deze vraag doet. Vooreerst zij aangemerkt, dat Mozes meer het vroegere als later geschied, verhaalt. En vervolgens moet men niet vergeten, dat bij openbare handelingen, waarvan zeer veel in de toekomst afhing, of bij rechtzaken er plechtig, naar de namen gevraagd werd, ook al wist men, wie zij waren (Genesis 23:13 1 Samuel. 17:55-58).

En Jozef zei tot zijn vader: Zij zijn mijn zonen, die mij God hier gegeven heeft, 1) (hoofdstuk 23:5) En hij zei: Breng hen toch tot mij 2) dat ik hen zegene!

Ook hierdoor komt de Godsvrucht van Jozef aan het licht. Hij noemt zijn zonen: geschenken van God (Psalm. 127:3). Jozef voegt er uitdrukkelijk aan toe "hier" en wil daarmee zeggen, dat het geen onnutte zaak was, maar strikt noodzakelijk, dat zij door Jakob in de schoot van het heilig geslacht werden opgenomen.

Wie kinderen wilde aannemen als zijn eigen kinderen, ging tot hen. Jakob is echter zwak door ouderdom en blind, daarom moeten zij tot hem gebracht worden. Zulk een gaan wordt genoemd, een toeëigenende begroeting. Wie door God tot kind wordt aangenomen, tot die komt Hij ook.

Doch de ogen van Israël waren zwaar van ouderdom, hij kon niet zien; hij moest daarom de beide jongemannen dicht bij zich hebben, wilde hij ze enigszins opmerken; en hij deed hen naderen tot zich. Jozef plaatste hen aan zijn vaders knieën, zodat deze hen zeer dicht bij zich had; toen kuste hij hen, en omhelsde hen (Mark.10:16)

En Israël zei tot Jozef: Ik had niet gemeend uw aangezicht te zien, want ik meende, dat een boos dier u verscheurd had (hoofdstuk 37:33); maar zie, God
heeft mij niet alleen de vreugde gegeven u te zien, God heeft mij ook uw zaad doen zien (Efez.3:20 vv.).

Voordat Jakob de beide zonen van Jozef zegent, is het hem behoefte zijn dank aan God uit te spreken wegens de goedertierenheid hem verleend. Wat zal er in deze ogenblikken in zijn ziel zijn omgegaan! Ook nu nog meer als vroeger zal hij zich zeer gering tegenover de weldaden van God gevoeld hebben.

Toen deed hen Jozef uitgaan 1) van zijn knieën, tussen welke zij gestaan hadden; want hij zag aan het verhelderd aangezicht van de vader, dat deze, van Gods Geest vervuld, nu tot het ogenblik van het plechtig zegenen gekomen was, en hij boog zich voor zijn aangezicht neer ter aarde, om zich voor die plechtigheid voor te bereiden door aanbidding van God.

Nader zet Mozes uiteen, wat hij reeds met een enkel woord heeft aangeduid. Doch Jozef doet zijn zonen van zijn schoot uitgaan en brengt ze bij de knieën van zijn vader, niet slechts om de eerbetoning, maar opdat hij hen de Profeet van God ter zegening aanbiede daar hij er zeker van overtuigd is, dat de heilige Jakob met volgens de algemene manier van de mensen zijn kleinzonen zocht te omhelzen, maar in zoverre hij de tolk van God was, om de hem geschonken genade aan hen te schenken. Maar ofschoon hij hun, bij het verdelen van het land Kanaän, gelijke delen als zijn zonen toebedeelt, verwacht hij echter iets hogere van de oplegging van de handen. Immers opdat die twee zouden behoren tot de patriarchen, aan de Kerk en een eervolle voorrang zouden genieten in het geestelijk rijk van God.

En Jozef nam die beiden, Efraïm met zijn rechterhand, tegenover Israëls linkerhand, en Manasse met zijn linkerhand tegenover Israëls rechterhand, en hij deed hen naderen tot hem. Jozef plaatste hen zo, omdat hij meende, dat de eerstgeborene ook het voornaamste deel van de aartsvaderlijke zegen toebehoorde; en deze daarom ook, bij de nu volgende handoplegging, onder de rechterhand van de aartsvader moest geplaatst worden.

Maar Israël strekte zijn rechterhand uit, en legde die niet op het hoofd 1) van de tegenover haar geplaatste Manasse, maar op het hoofd van Efraïm, hoewel hij de minste, de jongste, was, en daarentegen zijn linkerhand op het hoofd van Manasse, zodat zijn handen kruiselings over elkaar lagen; 2)hij bestierde zijn handen op deze wijze verstandelijk, 3) met overleg; want Manasse was de eerstgeborene, en, door de bijzondere leiding van de Heilige Geest, wilde hij aan deze de voornaamste zegen niet geven, maar aan Efraïm.

De handoplegging komt hier voor de eerste maal voor; later is zij een meermalen gebruikt zinnebeeld geworden; 1. bij zegeningen (Matth.19:13-15); 2. bij genezingen (Mark.5:23; 7:32; Hand.28:8 vv.); 3. bij mededelingen van de Geest (Hand.8:17; 19:6); 4. bij inwijdingen tot een ambt (Numeri. 27:18 vv.; Hand.6:6; 13:3; 1Tim.4:14; 5:22; of ook 5. bij overgave aan God; daarom a) bij offerdieren (Exodus. 29:10; Leviticus. 1:4; 3:2; 4:15; 16:21 en b) bij veroordeelden (Leviticus. 24:14). "Aan de hand is de uitoefenende macht van de ziel voornamelijk toevertrouwd; zij brengt de hoogste ideeën uit de werkplaats van de gedachten in het rijk van de verschijningen. Daarom bediende men zich reeds vroeg van haar om zieken te genezen, en zegen of vloek op anderen te leggen.".

Wij denken hier aan de kruisdood van de Messias; Hij is aan het kruis een vloek geworden voor ons, opdat op ons Zijn zegen zou komen.

3)Letterlijk: Hij maakte zijn handen wijselijk, d.i. Hij legde zijn handen opzettelijk zo.

En hija) zegende Jozef in zijn kinderen, en zei: De God, voor wiens aangezicht mijn vaders, Abraham en Izak, gewandeld hebben, Hem vrezende en dienende (hoofdstuk 17:1),
die God, die mij gevoed heeft, of ook die mijn herder was, van dat ik was, van mijn geboorte

af tot op deze dag, die mij steeds als een herder geleid enverzorgd heeft (Psalm. 23:1; 28:9).

a)Hebr.11:21

Het is alsof kort voor de nadering van de dood, als zijn ogen reeds zwaar geworden zijn van hoge ouderdom, door de aartsvaders geestelijke blik het meest gescherpt wordt en hij het helderst inzicht heeft in de dingen van het koninkrijk van God. Zo ziet gij menigmaal bij stervende gelovigen het geloof op het krachtigst doorbreken en het levendigst getuigen. Ook daarin ligt een bewijs voor de aangeboren geestelijkheid en dus onsterfelijkheid van de mensen, dat zijn eigenlijk geestelijke vermogens door de ouderdom niet afslijten, maar in kracht en diepte veeleer toenemen. Niet tegelijk met het lichaam wordt ook de ziel gesloopt. Het geheugen en de denkkracht mogen minder worden, het eigenlijk geestelijk leven van het geloof wordt niet uitgeblust, maar vlamt bij de stervende menigmaal tegen het einde het helderst op.

a) Die Engel 1) van Zijn aangezicht Jesaja 63:9), die mij verlost heeft van alle kwaad, 2) zowel van mijn zonde, als van het lijden, dat mij ooit heeft getroffen (hoofdstuk 27:41; 28:5; 31:1; 33:6; 34:30; 37:32 vv.; 45:26 vv.) zegene deze jongeren, en dat in hen mijn naam genoemd worde, en de naam van mijn vaderen, Abraham en Izak. 3) Hoewel zij kinderen zijn van een Egyptische priesterdochter, mogen zij als echte patriarchenkinderen erkend worden, en mogen zij zich als zodanig betonen; de zegen van vermenigvuldiging, die God op ons gelegd heeft, ruste ook op hen, en dat zij vermenigvuldigen, als vissen in menigte, in het midden van het land, namelijk in Kanaän.

a)Psalm. 22:10,11; 139:13-16 Galaten. 1:15

In deze verzen 15 en 16 worden: "de God voor wiens aangezicht, enz. die God, die mij gevoed heeft" en "die Engel" genoemd, terwijl het werkwoord "zegene" toch in het enkelvoud staat. Zo is de Heere op drievoudige wijze genoemd in een eenheid van het goddelijk Wezen.

God en de Engel zijn bij Jakob één. Hij kent zonder twijfel aan deze Engel goddelijke natuur toe. Reeds in de Samaritaanse overzetting verwonderde men zich over deze uitdrukking, en maakte, door de verandering van een letter van het oorspronkelijke: "Engel" "Koning", welk woord alsdan, als een naam van God gebezigd, werd opgevat. Deze engel is geen andere, dan die te Pniël met Jakob worstelde, die hem aldaar zegende en een nieuwe naam gaf (zie Ge 32.24 en zie Ge 16.7)

In het vorige vers heeft Jakob verzekerd, dat zijn vaderen Abraham en Izak voor het aangezicht van God gewandeld hebben. Van zichzelf getuigt hij het niet. Wel, dat zijn God hem geleid heeft; wel, dat de Engel hem van alle kwaad verlost heeft, maar hij acht, in

nederigheid van het gemoed, zichzelf veel minder dan zijn vaderen. Twee kenmerken van een wedergeborene ziel openbaart hij, nl. een diep inzicht in de heiligheid van de Heere, en tevens in de verdorvenheid van zijn eigen natuur, waarbij nog komt een dankbare vermelding van de weldaden van de Heere. Zichzelf acht hij niets, zijn God alles.

Dit is het teken van de aanneming, waarvan zoveel melding is gemaakt. Want zijn eigen naam geeft hij hun, opdat zij een plaats onder de Patriarchen mogen innemen. En als hij straks zegt, dat zij mogen uitbreken in menigte, dan is dit, opdat de Heere zelf aan hen vervulle, wat aan de Patriarchen beloofd is.

Alles verwacht Jakob van de macht en de trouw van zijn Verbondsgod.

Toen Jozef zag, dat zijn vader zijn rechterhand op het hoofd van Efraïm legde, en alzo het grotere deel van zijn zegen aan de jongste toedeelde, zo was het kwaad in zijn ogen, 1) en hij ondervatte zijn vaders hand, om die vanhet hoofd van Efraïm op het hoofd van Manasse te brengen.

Meende Jozef dat het een vergissing was, of achtte hij het een daad van voorliefde voor zijn jongste kleinkind? De betekenis van de woorden is, dat hij het euvel duidde. Slaan die woorden op de daad van Jakob alleen, of ook op het feit, dat nu Efraïm en niet Manasse de zegen ontving? Wij voor ons zijn van gevoelen dat de mening, alsof Jozef dacht dat Jakob het deed uit voorliefde, niet opgaat. Hij meende, dat het bij vergissing geschiedde, maar kon het daarom niet hebben, dat, ten gevolge daarvan, aan Manasse de zegen van het eerstgeboorterecht ontging.

En Jozef zei tot zijn vader: Niet alzo, mijn vader! want deze, die ik tegenover uw rechterhand, gesteld heb, is de eerstgeborene; leg uw rechterhand op zijn hoofd, gij behoeft die niet kruiselings over de linker te leggen, alsof mijn eerstgeborene aan mijn rechterzijde stond.

Maar zijn vader weigerde het, om zijn hand aan Jozefs leiding (Vs. 17) over te geven, en zei: Ik weet het, mijn zoon! ik weet het 1) dat mijn rechterhand op het hoofd van de jongste rust; hij Manasse, op wie ik mijn linkerhand gelegd heb, zal ook tot een volk, zal ook de stichter van een afzonderlijke stam worden, en hij zal ook groot worden; maar nochtans zal zijn kleinste, zijn jongste broeder groter worden dan hij, en zijn zaad zal een volle menigte van volkeren, een bijzonder talrijke en machtige stam worden. 2)

Hiermee wil Jakob op kalme, waardige toon niet alleen zijn goed recht tegenover Jozef handhaven, maar ook, in vereniging met hetgeen volgt, hem er bij bepalen, dat hij hier handelt volgens aandrijving van de Geest, als profeet van God.

Onder Mozes telde Manasse nog 20,000 man meer dan Efraïm (Numeri. 26:34, 37) maar reeds ten tijde van de Richters nam Efraïm zo toe, dat hij aan het hoofd van de noordelijke stammen trad. Later werd hij zelfs het hoofd van de tien stammen, en zijn naam verkreeg gelijke betekenis met de naam Israël.

Jozef moet weten, dat geen natuurlijke geboorte, geen gewrocht van de tijd en van het bloed, de voorkeur heeft in de ogen van de Heere. Dat was immers in de geschiedenis van de voorvaderen zelf reeds zo menigmaal gebleken. Ook vermindert de grotere zegen van een ander niet de kleinere zegen, die de Heere aan u wilde schenken; hoewel het maar al te dikwijls wordt gezien, dat wij, omdat wij een ander nog meer gezegend zien dan wij zelf zijn, aan onze eigen zegen minder hebben en daarvan minder genieten. Ook de oudste zoon Manasse zou tot een groot volk worden, maar de jongere zou groter zijn dan de oudste.

Ook hier hebben wij de vrijmachtige verkiezing van God, die Efraïm tot eerste aanstelt, met voorbijgang van de eerstgeboren Manasse. Zoals wij reeds zeiden, men heeft wel eens beweerd, dat Jakob met deze daad, nl. die van de opneming van Jozefs beide zonen, in de rij van zijn eigen weer zijn oude voorliefde voor Jozef heeft doen uitkomen. In het geheel niet, want het was voor laatstgenoemde geen kleine zaak, dat zijn naam zou verdwijnen en plaats moest maken voor die van zijn beide zonen.

Alzo zegende hij hen op die dag, tot beide zeggende: In u zal Israël zegenen, wie in Israël wil zegenen, zal het doen, zeggende: a) God zette u als Efraïm en als Manasse! 1) make u zo gezegend, als die zonen van Jozef! En hij (Jakob) zette Efraïm vóór Manasse, daar hij naar de graad een onderscheid maakte, de laatstgeborene het eerst noemende.

Jer.31:20

Nog heden is deze zegenformule bij de Joden onder personen van het mannelijk geslacht in gebruik. Personen van het vrouwelijke geslacht daarentegen zegenen elkaar met de woorden: "God zette u als Sara en Rebekka!".

Daarna zei Israël tot Jozef, zich nu uitsluitend tot hem wendende, die hij tot hiertoe slechts in zijn zonen gezegend had, en die hij nu zijn erfgerecht aan het beloofde land nog voor zijn persoon wilde bevestigen: Zie, ik sterf; maar God zal met u, mijn kinderen en nakomelingen, wezen, en Hij zal u te zijner tijd terugbrengen in het land van uw vaderen; 1) zo toch heeft mij de Heere, toen ik daaruit trok, toegezegd (hoofdstuk 46:4)

Hiermee wijst Jakob op de beweegreden en op de vaste grond, waarom hij alzo heeft gehandeld. Dat het alles in verband staat met de onveranderlijke trouw van God, die zijn nageslacht weer in Kanaän zal brengen. Tegenover het vergankelijke van deze aarde stelt hij de onveranderlijke trouw van God. Gods waarheid en trouw zal door de wisselvalligheden van het leven niet gekrenkt of teniet gedaan worden. Ook hier wederom komt op heerlijke wijze in Jakob de geloofsheld tevoorschijn.

a) En ik heb u, daar ik elk van uw beide zonen als een erfgenaam heb aangenomen, een stuk land gegeven boven uw broeders, 1) een aandeel meer dan aan hen, b) hetwelk ik met mijn zwaard en met mijn boog, uit de hand van de Amorieten genomen heb, 2) dat ik eens, wanneer hun zonden vol zullen geworden zijn (hoofdstuk 15:16), in mijn nakomelingen, met geweld van wapens hun ontnemen zal.

Jozua. 13:7; 16:1 b) Jozua. 24:8

Nadat Ruben zijn eerstgeboorterecht misdadig verspeeld had, en ook Simeon en Levi het zich onwaardig hadden gemaakt, stond het Jakob des te meer vrij, om Jozef een dubbel erfdeel toe te delen. Het was niet genoeg, dat God deze boven al zijn broeders verhoogd en tot een behouder van het huis van zijn vader geroepen had; hij moest ook beschermd worden tegen het gevaar, dat men zijn nakomelingen, bij de verdeling van het land, als genationaliseerde Egyptenaars beschouwen en van de erfenis uitsluiten zou, waardoor Jozef in zijn nakomelingen nog eens zou verkocht worden. Opdat echter deze uitzondering een aanleiding zou geven, dat ook in het vervolg aan de zoon van de meer geliefde vrouw de voorrang voor de eigenlijke eerstgeborene zou gegeven worden, werd dit naderhand door een wet uitdrukkelijk verboden (Deuteronomium. 21:16 vv.), gelijk Jakob dan ook niet het gehele eerstgeboorterecht op Jozef overdraagt, maar in hoofdstuk 49:8 vv. de tweede voorrang, de vorstenwaardigheid in de familie, Juda toedeelt.

Liever: "hetwelk ik met mijn zwaard en met mijn boog uit de hand van de Amorieten neem." Voor de Hebreeër, die in zijn taal een presens (tegenwoordige tijd) heeft, komt in profetische, dichterlijk en verheven stijl, de toekomst als verleden voor (zie Ge 4.24). Zo heeft ook Jakob hier in profetische geest reeds volbracht, wat eerst na eeuwen door het volk van Israël zou volbracht worden. Wat nu het stuk land betreft, waarvan de aartsvader spreekt, zo is daaronder wel niet dadelijk het stuk land bedoeld, dat hij van de kinderen van Hemor gekocht had (hoofdstuk 33:19); want daarbij passen de woorden in de tweede helft van het vers niet. Wel echter gebruikt Jakob voor "stuk" een woord (Schechemland- of bergrug), dat met de naam "Sichem" in het Hebreeuws gelijkluidend is. Daar bezat hij reeds een stuk land, dat hem een onderpand van het toekomstig bezit van het gehele land was; het is een zinspeling op die naam, en, om ook hierin zijn woord te eren, viel later werkelijk aan de kinderen van Jozef dat gebied ten deel Jozua 21:21) en werd Jozefs gebeente op dat stuk begraven Jozua 24:32; vrgl.Joh.4:5)

Als Jakob betuigt, dat hij het stuk grond, dat hij voor de toekomstige grafstede van Jozef bestemd had, met zwaard en boog de Amorieten ontnomen had, ziet hij daarbij mogelijk op het stuk grond, dat hij voor honderd geldstukken van Hemor de vader van Sichem had gekocht (Genesis 33:19), en het bezit waarvan hij later, bij de problemen, ontstaan door Simeons en Levi’s wraakzucht, tegen de aanvallen van de inwoners te verdedigen en te handhaven had (Genesis 34:30). Het wil ons evenwel toeschijnen, dat Jakob, naar het oorspronkelijke eigenlijk luidt, niet van "een stuk land", maar van Sichem en haar omgeving zelf heeft gesproken. Want zie, dat Sichem lag in het erfdeel van Efraïm Jozua 20:7). Daarin zijn ook Jozefs beenderen bijgezet Jozua 24:32), als in het land dat Jakob, tot dat einde, Jozef op zijn sterfbed profetisch had toegezegd.

HOOFDSTUK 49.

JAKOBS VOORZEGGINGEN EN AFSCHEID.

Vs. 1-33. Jakob vervuld met de Geest van de profetie, voorspelt de toekomst van het volk Israël. Vs. 1-3 behelst de plechtige aanhef; Vs. 3-7: de verwerping van Lea's eerste drie zonen; Vs. 8-12: de overdraging van het eerstgeboorterecht aan Juda; Vs. 13-18: de lotsbedeling van Zebulon, Issaschar en Dan; Vs. 19-21: de toekomst van Gad, Aser en Naftali; Vs. 22-26: de zegen aan Jozef geschonken; Vs. 27: wat er met Benjamin geschieden zou, en Vs. 28-33: het afscheid en sterven van de knecht van God.

Daarna, nadat Jozefs beide zonen in de rij van zijn zonen waren opgenomen, riep Jakob zijn zonen; hij liet in het sterfvertrek, waar reeds Jozef aanwezig was, ook de elf overigen binnentreden, en hij zei, in verheven stemming en dichterlijke rede: 1) Verzamelt u, verenigt u hier bij mijn bed, en ik zal u verkondigen, hetgeen u in de navolgende dagen gebeuren zal.

Het rythme, het parallellisme, de rijkdom van beelden, de zinspelingen op de namen, de woordspelingen, de eigenaardige uitdrukkingen, de verhevenheid van geest en innigheid van hart vormen een poëzie geheel in overeenstemming met de spreker, die zoveel Goddelijke geloofsgrootheid bezit.

De scheidende Izak, de scheidende Mozes, de scheidende Jozua, de scheidende Samuël in het Oude Verbond, Simeon en Paulus in het Nieuwe bevestigen, dat de geest van de Godsmannen, bij het voorgevoel van de dood, nog eens zijn vleugels uitspreidt, en, of in priesterlijke vermaningen, of in profetische vooruitzichten, zijn verhevenheid boven het aardse leven en zijn voorgevoel van het nieuwe leven openbaart.

Er worden telkens, tot driemaal toe, drietallen broeders bezongen, die ieder ook tot drie maal toe, door de tekening van een hoofdfiguur worden afgesloten of besloten. Uit twee grote helften bestaat de eigenlijke zegen, wier scheiding door een zucht als het ware (Vs. 18) wordt aangewezen. Maar het gehele hoofdstuk bestaat eigenlijk uit drie delen, die gij zou kunnen noemen: Juda voorop, Jozef achter hem, Jakob af.

Komt samen en hoort, 1) gij zonen van Jakob! 2) en hoort naar Israël, uw vader; verneemt wat de Heere door hem tot u spreken zal.

De laatste van een tijdvak heeft steeds de roeping het begin van een nieuwe tijd te zegenen. Zijn zegen is tevens voorzegging; ieder hoger leven wordt op het einde profetisch. Jakob ontwerpt, in grootse trekken de hoofdlijnen van de toekomstige geschiedenis van zijn nageslacht.

Sedert Noach, de stamvader van de volken, is geen krachtiger voorspelling uitgesproken, dan deze van Jakob, de stamvader van Israël. In zijn zonen ziet hij de twaalf stammen voor zich en spreekt hij hun toekomstige geschiedenis uit. Hij doet dit in de kracht van het geloof. Met

koninklijke geest verdeelt hij het land der belofte, en uit de zaadkorrels van zijn Goddelijke woorden is de geschiedenis van Israëls stammen voortgesproten.

Als zonen van Jakob zullen zij horen naar Israël, hun vader. Zonen van Jakob zijn zij nog het meest; zonen van Israël moeten zij meer en meer worden.

De grondslag van deze voorspelling is deels in het natuurlijk karakter van zijn 12 zonen gelegen, deels in de goddelijke beloften, welke hem en zijn vader Abraham en Izak van de Heere gegeven zijn, en weliswaar, niet slechts in verband met de beide zaken, namelijk de vermelding van hun geslacht en het bezit van Kanaän, maar ook in verband met de gehele inhoud waardoor Israël tot drager en middel van het heil voor alle volken gesteld wordt.

Ruben, gij zijt a) mijn eerstgeborene, na lange onbevlekte echteloosheid mij geworden, mijn kracht en het begin van mijn macht, de eerste spruit van mijn mannelijke kracht (Deuteronomium. 21:17), en alzo mijn kroon (Filip.4:1); volgens het natuurlijk recht zou gij nu ook zijn de voortreffelijkste in hoogheid, 1)en de voortreffelijkste in sterkte, de eerste onder uw broeders! Maar welk een beeld van hem, die mijn vreugde was, rijst daar voor mijn ziel op.

Genesis 29:32

Luther heeft hier vertaald: "de overste in het offer en de overste in het rijk", dat is, degene, op wie de voorrang in waardigheid, namelijk het priesterschap in de familie, en de voorrang in macht, namelijk de heerschappij over de stammen, rust.

Hij heeft zijn verhevene, van God hem aangewezen plaats vergeten, en zich diep beneden de overigen verlaagd. Snelle afloop als van wateren; 1) het vuur van de wellust heeft gebrand, zodat de heerlijkheid is weggegaan, gelijk het vuur het water doet overkoken; gij zult de voortreffelijkste niet zijn; ik ontneem u de eerstgeboorte zegen in de naam des Heeren; a) want gij hebt uw vaders bed beklommen; toen hebt gij het geschonden; de eer van de familie, die gij moest beschermen, hebt gij geschandvlekt; daarom zal ook van u de ere worden weggenomen. Oordeelt, mijn zonen! of hier onrecht aan hem geschiedt; hij 2) heeft mijn bed beklommen!

a)Genesis 35:22; 1 Kronieken 5:1.

Het Hebreeuwse woord dat hier "snelle afloop" vertaald is, betekent eigenlijk het uitvloeien, het opbruisen, als van kokend water. Deze hier aangegeven karaktertrek van Ruben openbaarde zich eveneens in het aanbieden van zijn twee zonen tot bloedwraak (hoofdstuk 35:22). Later openbaarde hij zich in de opstand van Dathan en Abiram, die, in vereniging met de Leviet Korach, een aandeel in het priesterschap wilden verkrijgen, wellicht zich de eerstgeboorte van hun vader herinnerende. Later verlangt de stam Ruben met die van God zijn erfdeel reeds aanstonds in het veroverde gebied aan de overzijde van de Jordaan (Numeri. 32:1 vv.); het verlangen werd toegestaan; onder voorwaarde, dat zij eerst mede de strijd om Kanaän zouden ten einde brengen. Daardoor komt Ruben in een afgezonderde

toestand aan de zuidwestelijke grenzen boven de Arnon. Ook in het oprichten van een altaar aan de Jordaan bij hun terugkeren, openbaarde zich weer een haastigheid, die een burgeroorlog zou hebben doen ontstaan, indien zij zich niet nog tijdig verontschuldigd hadden.

Ruben verloor niet alleen zijn eerstgeboorterecht, maar aan zijn stam wordt alleen een bestaan in Israël gegeven, geen bijzondere roeping (Deuteronomium. 33:6). Buiten het eigenlijke Kanaän woont hij: zonder betekenis in het godsdienstige of staatkundige, staat hij daar; van David af is nog slechts van een Moabitisch-Ammonitisch, niet meer van een Rubenitisch oostelijk Jordaanland sprake.

2)"Hij" niet "gij." Jakob gaat van de tweede tot de derde persoon over, herhaalt de zonde van Ruben, omdat zijn ziel: op dit ogenblik nog, gruwt van hetgeen door Ruben is bestaan. Met ergernis en weerzin wendt hij zich van zijn eerstgeborene af.

Simeon en Levi zijn gebroeders van gelijke gezindheid in de volle zin van het woord! Hun handelingen zijn werktuigen van geweld! 1)

Of: "hun zwaarden zijn moordtuigen". De geschiedenis, waarop Jakob doelt, is het bloedbad door Simeon en Levi te Sichem aangericht (hoofdstuk 34:7-26); toen hield hij hen de kwade gevolgen van hun daad voor; hier spreekt hij het zedelijk oordeel daarover uit.

Mijn ziel kome niet in hun verborgen raad; ik verafschuw die, zodat ik plechtig verklaar, geen gemeenschap daarmee te willen hebben; mijn eer (Psalm. 16:9; 57:9; 108:2), het edeler deel van mijn wezen, mijn ziel, die met hun overwegingen geen gemeenschap wil hebben, worde niet verenigd met hun vergadering, blijve verre van hun samenkomsten! Want in hun toorn a) hebben zij de mannen van Sichem doodgeslagen, en in hun moedwil hebben zij de ossen weggerukt. 1)

Genesis 34:25

In het Hebreeuws Ieker, eig. doorsnijden van de hakspieren, waardoor zij voor alle arbeid ongeschikt waren Jozua 11:6,9; 2 Samuel. 8:4). Treffend komt het hierdoor uit, hoe de wraak hen in alles bestuurde; wat zij niet konden meenemen, dat verdierven zij.

Lea was, toen zij Simeon droeg, geprikkeld door nijd in haar nieren. Jaloersheid was in haar gevaren. En ze had Rachel niet kunnen zetten en niet kunnen uitstaan, niet omdat ze Jakob voor zonde wilde vrijwaren, maar omdat ze zichzelf gekrenkt voelde, en omdat haar ik gekrenkt was, omdat zij het onderspit dolf. En dit wekte wraakzucht in haar hartstochtelijk hart. Hartetocht was in Lea, deels goede, deels zondige hartstocht wonderbare vereniging van geloof en geprikkelde hovaardij. En dat alles gedekt door het roepen: De Heere heeft gehoord. En die gedachte in haar dracht droeg ze dan ook op Simeon over.

Vervloekt, zij hun toorn, want hij is heftig; en hun verbolgenheid, want zij is hard! Ik zal 1) hen tot straf voor een zo afschuwelijke misdaad, (hoofdstuk 11:1-9) verdelen onder Jakob; en

zal hen verstrooien onder Israël, 2) zodat zij niet, gelijk de anderen, ieder een afzonderlijk afgesloten gedeelte land verkrijgen, maar, onder de overige stammen verdeeld, en door het gehele land verstrooid, wonen zullen.

Zo spreekt de geest van Israël gebiedend in de toekomst, gelijk de geest van Paulus in de verte. 1 Corinthiers. 5:3).

Simeon, reeds bij de tweede volkstelling onder Mozes tot de zwakste van alle stammen weggezonken (Numeri 26:14), en in de zegen van Mozes (Deu.33)

geheel voorbijgegaan, verkreeg bij de inname van Kanaän geen bepaald land, maar slechts een aantal steden in de stam van Juda (Jozua 19:1-9), en ging later, toen de meeste geslachten zich slechts weinig uitbreidden, anderen voor een gedeelte wegtrokken en buiten Palestina woonplaatsen zochten (1 Kronieken 4), geheel in de stam van Juda op. Levi verkreeg eveneens geen zelfstandig gebied, maar verschillende steden in elke stam (Levietensteden, zie Jozua 21:42). Voor Levi nam de zaak een andere wending. Zijn heilige toorn voor de eer van de Heere (Exodus 32:35 vv.) rechtvaardigde zijn verkiezing tot het ambt aan de ark van het verbond (Numeri. 18:6); en alzo werd zijn verstrooiing onder de stammen een zegen. Dat Jakob hier aan zulk een omwending geenszins denkt, bewijst zo duidelijk de echtheid van het hoofdstuk. Een verdichter uit latere tijden, gelijk sommigen dit hoofdstuk aan zulk een toeschreven, kon onmogelijk van de verstrooiing van de Levieten zo spreken, als hier tot verootmoediging van de stamvader geschiedt; het allerminst ten tijde van David, toen het lot van de Levieten zo schitterend was.

Deze voorspelling is ook volkomen vervuld. Tussen de eerste en tweede telling in de woestijn is een verschil op te merken van 3700 zielen. Zo was de stam ingeslonken. Ook vooral om de zonde met de Moabieten.

Juda! gij zijt het; 1) gij zijt waarlijk Juda, de geprezene, over wie ik de tot hiertoe teruggehouden zegen in volle stromen kan uitgieten; u zullen uw broeders, gelijk reeds uw naam (de geprezene, zie hoofdstuk 29:35) aanwijst, loven; zij zullen u als hun voornaamste erkennen (1 Kronieken 6:2); uw hand zal zijn op de nek van uw vijanden; 2) nadat gij ze overwinnend op de vlucht hebt geslagen, zult gij niet eerder met vervolgen ophouden, voordat gij ze geheel onderworpen hebt; voor u, de machtige held, zullen zich uw vaders zonen, alle overige stammen, nederbuigen; zij zullen u als hun koning huldigen (2 Samuel 5:15).

De waardigheid van Jozef was tijdelijk. Doch hier wordt over een standvastige en langdurige regering gehandeld, welke bij de zonen van Juda zou gevonden worden. Hieruit besluiten wij, dat, daar God een volmaakte vorm van regiment onder Zijn volk heeft ingesteld, de monarchie door Hem is uitgekozen.

Hebreeuws "Juda, gij!" Waarom die grote zegen over Juda? Hij had zijn vader, noch zijn broeders zo veel goeds bewezen, dat hij daarom zo hoog boven hen gezegend zou worden, noch had hij het door zijn reinheid verdiend (hoofdstuk 38:12). Wij zouden deze zegen eerder voor Jozef verwachten, de Nazireeër onder de broeders, of voor Benjamin, de tweede zoon

van de geliefde Rachel; maar nee! Benjamin wordt geschetst als een sterk ongetemd roofdier en Juda is de gezegende. Gods raadbesluit gaat zijn verborgen weg. De Heere verkiest, wie Hij wil, en eerst de eeuwigheid zal ophelderen, waarom God alzo verkoos.

Het terugzetting van Ruben; met voorbijgang van Simeon en Levi, wordt Juda tot eerstgeborene verklaard. Hij is het, op wie de rechten zullen worden overgedragen. Zo lag het raadsbesluit van God. God had Juda uitverkoren, maar immers, hoe moesten de drie ouderen ervan overtuigd zijn, dat hun geen onrecht geschiedde, dat zij rechtmatige redenen hadden gegeven, dat Juda boven hen werd voorgetrokken. Gods eeuwig raadsbesluit, in betrekking tot de zaligheid van Zijn kinderen, zal eenmaal ook door degenen, die niet zalig worden, gebillijkt moeten worden.

Juda is, in de geschiedenis van zijn stam, eerst a) een leeuwenwelp, een jonge leeuw, die, ofschoon nog niet tot zijn volle kracht gekomen; reeds proeven van zijn heldennatuur geeft, en toont, wat er van hem worden zal. Die toekomstige tijd staat mij reeds voor de geest. Ziet! gij zijt van de roof opgeklommen, 1) mijn zoon! de roof heeft u groot en sterk gemaakt. Hij kromt zich, hij legt zich neer als een leeuw, en als een oude leeuw; 2) wie zal hem doen opstaan? 3) Wie zal het wagen hem te naderen en hem in zijn rust te storen?

Numeri. 24:9 Micha 5:7

Gelijk de leeuw, na zijn prooi bemachtigd te hebben, de berg opklimt, om rustig te genieten (Hoogl.4:8), alzo zou ook Juda zijn. Zijn koninklijke heerschappij zou hij doen voelen, maar ook zijn persoonlijke moed openbaren. Dit komt in het volgende uit.

In het Hebreeuws Kelabi, sla een oude hond, geeft de Statenvertaling. Beter is, als een leeuwin, alsof er dus stond (Celebia). De aartsvaderprofeet wil dan, behalve heerschappij en kracht, ook persoonlijke moed aan Juda toedelen, als een leeuwin, die tegen de meest felle vijanden hare jongen verdedigt.

Reeds toen Juda zo moedig voor Jozef trad, en, terwijl de broeders niet konden spreken, zo welsprekend bad (hoofdstuk 44:16), openbaarde hij de heldenmoed, die in hem was, en verschafte hij aan zijn broeders de overwinning over Jozef, gelijk hij het ook geweest is, die door zijn zich borgstellen voor Benjamin van de vader verkreeg, dat deze zijn lievelingszoon eindelijk mee naar Egypte liet vertrekken (hoofdstuk 43:3 vv.). Nu ziet Jakob de gehele geschiedkundige toekomst van Juda’s stam onder het beeld van een leeuw; en het vervolg heeft de voortreffelijkheid van dit beeld overvloedig bewezen. Juda is een jonge leeuw gedurende de tocht door de woestijn; wanneer hij aan de spits van de stammen trekt, en in de tijd van de Richters, toen hij de voorvechter werd in de oorlogen tegen de Kanaänieten (Numeri. 2:3 vv.; 10:14 Richteren. 1:1 vv.; 20:18); hij is een volwassen leeuw in de persoon van de krijgsman David, die aan Israël het uitgebreidste grondgebied verschafte (2 Samuel 7:1) hij is een woedende leeuwin, die haar jongen beschermt, in de tijd van de Makkabeën, toen het volk, dat voornamelijk bestond uit degenen, die tot de stam van Juda behoorden, zo moedig het geloof van de Vaderen tegen het opgedrongen heidendom verdedigde. (1 Makk.1 vv.; 2 Makk.10:10 vv.)

De scepter, het teken van heerschappij, zal van Juda niet wijken, noch de wetgever, de heersersstaf van tussen zijn voeten; 1) de heerschappij zal bij Juda blijven, totdat Silo 2) (rust, vrede), de Messias komt, en deze zullen de volken gehoorzaam zijn. 3)

De scepter is het teken van heerschappij en van macht, en het woord "wetgever" geeft de handhaving van de heerschappij aan. De uitdrukking "tussen zijn voeten" wil niet zeggen, dat die staf rustig zal liggen tussen Juda's voeten, maar geeft in verband met Deuteronomium. 28:57 de afstamming in de rechte nederdalende lijn aan. De juiste vertaling is dus wylgr Nybm (Mibbeen Raglauw): van zijn wettige nakomelingschap.

2)"Totdat Silo komt". Hoe moeten wij deze bepaling, waarop hier alles aankomt, verstaan? Raadplegen wij de oudste Joodse geleerden, met zeldzame eenstemmigheid hebben zij hier een aanwijzing van de Messias gevonden. Zelfs een enkele nieuwere (Jarchi), die anders, om eenvoudig te vermoeden redenen, zich moest aangespoord gevoelen, om naar een andere verklaring te zoeken, is hen hierin nagevolgd. In de eerste zestien eeuwen van het christendom was die mening nagenoeg algemeen, en ook Grotius, die andere in soortgelijke gevallen niet zelden een ander spoor, dan dat van de gelovige uitleggers, kiest, is de Messiaanse opvatting toegedaan. En, ofschoon er in het Nieuwe Testament geen enkele aanhaling voorkomt, waardoor de Heere of Zijn Apostelen deze plaats ondubbelzinnig onder de Messiaanse voorspellingen rangschikken, schijnt deze echter wel het meest in de geest van het Evangelie te zijn. Om niet eenmaal te herinneren, hoe de schrijver van de brief aan de Hebreeën er gewicht op legt, dat onze Heere uit Juda gesproten is (Hebr.7:14)), doen wij slechts opmerken, dat Johannes Hem in Zijn Openbaring als "de leeuw, die uit de stam van Juda is, de wortel van David" hoort uitroepen (Openb.5:5). Er zijn in de afgelopen eeuw schriftverklaarders geweest, die de gehele voorspelling van Jakob beschouwden als een verdichtsel van latere tijd, hem op de lippen gelegd, toen Juda reeds een hoge trap van luister bestegen had. Zij gingen uit van de stelling, dat hier toespelingen op feiten gevonden werden, die de aartsvader onmogelijk langs natuurlijke weg kon voorzien, en leidden hieruit de gevolgtrekking af, dat wij hier in geen geval zijn eigen woorden vernemen. Wij moeten ons tegen die gevolgtrekking keren. Ongezind, om in het brede te twisten met hen, die alles onhistorisch noemen, wat hun onbegrijpelijk voorkomt, houden wij, zowel aan de echtheid van de Godsspraak, als aan haar geloofwaardigheid vast. Het staat alzo op de voorgrond, dat Jakob, voorgelicht door de geest van de voorzegging, van verborgenheden van de toekomst gesproken heeft, dat hem daarbij Gods hoogste belofte, die aan hem, gelijk aan Izak en Abraham, gedaan was, helder voor de geest gezweefd en na aan het hart gelegen heeft; dat zijn oog op een beslissend eindpunt in de geschiedenis van die zoon heeft gerust, die hij hier boven allen verhief. En zou dat eindpunt niet de Messias zijn, uit de stam van Juda gesproten? Het wordt om meer dan een reden waarschijnlijk. Vooreerst is de opvatting van het woord "Silo" als eigennaam, in de zin van rustaanbrenger, taalkundig geoorloofd. Al wil men het zelfs woordelijk vertalen door "rust", dan is het in zulk een dichterlijke rede niet vreemd, dat de zaak ter aanduiding van de persoon, het abstracte voor het concrete, vermeld wordt. Ten tweede is het juist deze karaktertrek van de Messias, die latere profeten met kennelijke voorkeur en voorliefde vermelden. Wordt zijn doorgaande voorstelling als vredevorst (Jeremia. 2:2-4 Micha 5:4 vv.) niet dubbel begrijpelijk, wanneer zij op zulk een oud geheimzinnig orakel gebouwd is? En, beschouwen wij eindelijk de zaak van de kant van de

hoge Voorzienigheid, wie noemt het dan niet hoogst God waardig, dat zij, die toch niet zonder wijze bedoelingen de aartsvader zulk een kalm en rustig sterfuur bereidde, zijn uitgang door een lichtstraal van de zaligste hoop heeft verhelderd? Wie kan, op gelovig standpunt, vermoeden, dat Jakob talrijke bijzonderheden van de toekomst van zijn zonen voorspeld, maar alleen van het hoogste en grootste volstrekt niets zou hebben voorzien of verwacht? Wie beseft niet, dat zijn wachten op de zaligheid van de Heere (Vs. 18)) met zijn, wel niet geheel heldere, maar toch onwrikbaar vaste hoop op de zegen uit Abraham, in nauw verband heeft gestaan? En wordt men niet onwillekeurig tot de gissing geleid, dat ook, bij de vergelijking van zijn zoon Dan met een slang op de weg (Vs. 17), hem de paradijsbelofte zijdelings voor de verbeelding gezweefd heeft? Nauwelijks zal het nodig zijn te herinneren, dat ook de verheven slotwoorden: "en Hem zullen de volken gehoorzaam zijn" alleen dan volkomen waarheid bevatten, wanneer zij tot de Silo, als persoonlijk wezen gedacht, in rechtstreekse betrekking geplaatst worden, terwijl zij van Juda zelf als Israëlitisch stamhoofd verklaard, bespottelijke grootspraak behelzen. Maar wat vooral niet mag voorbij gezien worden, het is, dat het aan de verwachting van een persoonlijke heilaanbrenger, die wij reeds in Davids tijd zien bestaan, aan alle vaste historische grondslag ontbreekt, indien men niet aanneemt, dat daaromtrent in deze uitspraak van de stervende Jakob een genoegzaam duidelijke wenk is gegeven.

Deze voorspelling is volkomen vervuld. Toen de Heer werd geboren, regeerde over Israël geen koning meer uit het geslacht van Juda, maar de Idumeeër Herodes. Toen Hij optrad onder zijn volk, waren er reeds stadhouders aangesteld, en toen Hij de kruisdood stierf, was ook aan de Joden de wetgevende en rechtsprekende macht in hoogste instantie ontnomen.

Hier nu spreekt hij uit, dat hij niet slechts koning van één volk zal zijn, maar dat verschillende volken zich onder zijn vleugels zullen verzamelen. Wij nu weten, dat dit op Christus van toepassing is, aan Wie de erfelijke bezitting van de wereld is beloofd, onder Wiens juk de volken gebracht zijn. Op Wiens wenk verenigd zullen worden, die vroeger verdeeld waren. Verder heeft de roeping van de volken hier een merkwaardig getuigenis, dat zij in de gemeenschap van het verbond zouden ingelijfd worden, opdat zij onder één Hoofd, één volk met de kinderen van Abraham zouden worden.

Hij, deze Juda met zijn leeuwenhart, zal niet altijd in oorlog leven; hem is een landstreek gegeven, waar hij een vreedzaam en vrolijk leven kan leiden, te midden van de overvloed van de edelste voedingsmiddelen; hij bindt Zijn jonge ezel aan de wijnstok, en het veulen van zijn ezelin aan de sorek, de edelste wijnstok; zó rijk zal zijn land in wijnstokken zijn en wel in de edelste, dat, als hij van de ene naar de andere plaats rijdt, hij overal sterke wijnstokken vindt, waaraan hij zijn rijdier kan binden, om het te laten uitrusten. Het gewas zal dan ook zo overvloedig zijn, dat hij de wijn kan aanwenden tot datgene, waartoe anderen zich van water bedienen; hij wast zijn kleed in de wijn, en zijn mantel in wijndruivenbloed.
1)

Wegens de herinnering, aan bloed is deze plaats veelvuldig toegepast op het bloedige kleed van David of van de Messias Jesaja 63)

En gelijk hij wijn genoeg te drinken heeft, zo is zijn land ook rijk in weiden, en geeft het overvloedig voedsel aan het vee, zodat de melk veelvuldig is als de wijn. Hij is roodachtig van ogen door de wijn, en wit van tanden door de melk; 1) in de donkere gloed van zijn ogen en de verblindende witheid van de tanden, zal men zien, wat hij zo overvloedig genieten kan.

Gelijk de landstreek van Juda aan de ene zijde een bergland is, en zo het beeld van de leeuw zeer gepast was (Vs. 9), zo was het aan de andere zijde ook een wijnland, en, gelijk reeds opgemerkt is, rijk in vette weilanden. Voornamelijk bij Hebron en Engedi groeide de edelste wijn, en in de woestijn bij Thekoa en Karmel waren de uitgezochtste weiden (Numeri. 13:23 vv. Hoogl.1:14; 2 Kron.26:10; 1 Samuel. 25:2, Amos 1:1)

Het uitzicht van Jakob (Vs. 10) op een koning van vrede, die neit slechts Israël, maar alle volken regeren zal, gaat spoedig voorbij, en hij ziet Juda in het rijk gezegende land van wijn en melk rustig wonen.

De volgende schildering (Vs. 11,12) is van dien aard, dat, onder het kleed van uitwendig lichamelijk geluk in het vruchtbare erfland, de geestelijke heerlijkheid van het Messiaanse rijk, als in een vergezicht, verborgen ligt.

Oudere uitleggers verklaren deze plaats uitsluitend van de Silo. Dan betekent "de jonge ezel": de wilde heidenen; "het veulen van zijn ezelin": het door de wet bezwaarde Joodse volk; beide roept Hij, die de ware wijnstok is, tot Zijn gemeenschap en Hij maakt hen tot leden van Zijn Kerk. Het wassen van Zijn kleren in wijn en van Zijn mantel in wijndruivenbloed doelt op Zijn zielestrijd aan de Olijfberg en Zijn bloedig lijden; het vuur van Zijn ogen en de witheid van Zijn tanden zijn beelden van geestelijke schoonheid (Johannes 10:16, 15:1 vv. Jesaja. 63:1 vv. Openb.19:3 Psalm. 45:3 Hoogl.5:10 Openb.1:14; 1 Petr. 2:2. Hierom zijn ook Vs. 11 en 12 evenals Vs. 10 in sommige bijbels met grote letters gedrukt.

Zebulon, Lea’s zesde zoon die echter meer ondernemend is, dan zijn vóór hem geboren broeder, Issaschar (Vs. 14), zal, naar zijn naam: bijwoning (hoofdstuk 30:20, aan de haven van de zeeën wonen, en hij zal aan de haven van de schepen wezen; en zijn zijde zal zijn naar Sidon; uit zijn woonplaats in het land der belofte volgens Jozua 19:10 vv.) ziet hij voor zich naar de Middellandse Zee, naar het strand, waar schepen aanlanden, en zijn zijde heeft de richting naar Sidon; deze aanraking met de Fenicische wereldhandel zal hij tot zijn voordeel gebruiken, en deze zal hem aanzienlijke welvaart verschaffen (Deuteronomium. 33:18).

Geen geestelijke, maar alleen tijdelijke zegeningen worden Zebulon toebedacht, en toch zou aan Zebulon geestelijke schatten geschonken worden. Van Zebulon zou het geprofeteerd worden, dat het een groot licht zou zien Jesaja 8:23). En dit grote licht is gezien, want in de landstreek van Zebulon lag Nazareth en in Nazareth heeft het Licht der wereld gewoond.

Issaschar, Lea’s vijfde zoon, is, gelijk zijn naam loonarbeider aanduidt, een sterk gebeende ezel; 1) zijn nageslacht is een soort van krachtige, breedgeschouderde mannen; nederliggende tussen twee pakken. 2)

In dit beeld is niets beschimpends; de oosterse ezel is statiger dan de westerse. Homerus vergelijkt Ajax bij een ezel; de dappere Kalif Merwan II heet de ezel van Mesopotamië.

Dit wil niet zeggen, dat hij lui was, of de rust liefhad. Immers, een ezel neerliggende, voor een ogenblik rust genietende, tussen twee pakken, is veeleer het beeld van een werker, een slover, die, in plaats van één pak, twee pakken draagt, om des te meer te kunnen verdienen. Houdt men deze verklaring vast, dan wordt eerst het volgende recht verstaan. Issaschar betekent "loon" om loon bekomen. De karaktertrek van zijn stam zou daarmee in overeenstemming zijn.

Toen hij de rust zag, dat zij goed was, en het land, dat het lustig was, dacht hij er niet aan, om tot enige staatkundige macht of betekenis te komen; integendeel, toen hij die verkregen had, zo boog hij zijn schouder, om te dragen, en was dienende onder tribuut; 1) in zijn onverschilligheid en traagheid liet hij zich tot een schatplichtige knecht maken. 2)

Om loon deed Issaschar alles. Indien er maar geld te verdienen was. Daarom betaalde hij ook liever tribuut, dan zich gedurig in oorlog te wikkelen.

De korte spreuk over Zebulon is als een vrij, ver zeegezicht; het karakter van Issaschar daarentegen is, ook in toon en maat, gelijk aan de rustige stille tred van het lastdier beschreven.

Dan; hoewel de zoon van een dienstmaagd, van Bilha, zal, overeenkomstig zijn naam (hoofdstuk 30:6), zijn volk richten, even goed als een van de stammen van Israël. 1)

Dan betekent "richten". Dan was de zoon van Bilha, de dienstmaagd van Rachel, en daarom minder geacht, dan de zonen van de vrije mensen. Maar o, omdat ook hij een zoon van Jakob was, daarom zou ook uit Dan voortkomen, wie aan het hoofd van Israël zou staan. En uit Dan kwam Simson voort, de meest gevierde onder de richters, die echter meer door slimheid heeft uitgemunt, dan door echte heldenmoed.

Waar hem de sterkte ontbreekt, om meester te worden, daar zal hij zich van list bedienen. Dan zal een slang zijn aan de weg, een adderslang naast het pad, die plotseling uit zijn schuilplaats tevoorschijn komt, bijtende de verzenen van het paard, zodat zijn rijder achterover valt.
1)

De zoon van de dienstmaagd bevond zich in een eigenaardige positie. Enigszins minder geacht dan de andere zonen uit Lea of Rachel, en zelf laag neerziende op de dienstbaren in zijn vaderhuis, was zijn toestand zulk een, die hem er toe aanzette, de voorzichtigheid van de slangen in beoefening te brengen. Daarom wordt list met een slang vergeleken, die door slimheid of list moet winnen, wat hij door kracht niet verkrijgen kan. Deze karaktertrek was ook Dan eigen. Simeon niet alleen bevestigt het, maar ook de geschiedenis die ons in Richteren. 18 wordt meegedeeld.

Op Uw zaligheid wacht ik, HEERE! 1)

Er zij allereerst gevraagd, welke aangelegenheid de heilige man heeft in beroering gebracht, dat hij, na zijn aanspraak afgebroken te hebben, plotseling tot dit woord overgaat. Want, daar hij zo-even de komst van de Messias beloofde, zou een vermelding van heil en zaligheid geschikter geweest zijn. Ik nu geloof, dat hij, omdat hij, als door hogere bezieling, de welstand van zijn geslacht aan verschillende wisselingen ziet blootgesteld, ja, aan beroeringen onderworpen, die maar weinig van gehele ondergang verschilden, door kommer en vrees werd aangedaan. Want zijn vaderlijke toegenegenheid had hij niet uitgeschud, dat hij geen zorg voor zijn eigen bloed kon hebben. Daarom, de vele moeilijkheden, vele rampen, vele onheilen en de vele verliezen, die zijn zaad geheel als met ondergang dreigden, ziende, kon het niet anders, of hij leed hevig en werd op menselijke wijze ontroerd. Maar opdat hij, door de standvastigheid van het gemoed overwinnende, tegen alle navolgende beproevingen bestand zou zijn, wendde hij zich tot God, die beloofd had, dat Hij de bestuurder van dit volk zou zijn.

Het is ook mogelijk, dat Jakob, door de Geest voorziende hoeveel ondankbaarheid, trouweloosheid en goddeloosheid bij zijn nakomelingen in de toekomst zou gevonden worden, waardoor zij de gunst van God zouden verderven, tegen deze beproevingen geworsteld heeft.

De voorzichtigheid van de slangen is fijne list, u ter navolging gesteld, mits gevoegd bij de oprechtheid van de duif. En wee u, zo het bij u de slang alleen wordt. Want dan gaat die slang schuifelen en adders in uw hart broeden en haar boosheid, op het duivelse af, steekt dan uw leven. Het is, of Jakob dat stervend gevoeld heeft. Of waartoe anders na die schetsing van Dans karakter plotseling die uitroep: "Op Uw heil wacht ik, o Heere!" die bij alle andere stammen ontbreekt? Was het niet, alsof Jakob profetisch voelde: Hier vooral ligt gevaar! O God, als ook die boze kracht zich ontwikkelen gaat, wie zal dan Israël redden? En dat hij daarom bad: "Op Uw heil wacht ik, o Heere!" Want weet dit: Wordt Juda bij ontaarding Jood en dus trouweloos, aan Dan wacht erger. In Dan vaart de Duivel, en Dan zal verraad plegen.

Zo zullen ook wij de onderhouding van de kerk en haar verlossing uit alle stormen van de Heere hopen.

Niet zozeer met eigen toestand staat deze uitroep in verband, waarom dan niet uitgesproken aan het begin of aan het einde van deze toespraak, maar met de geschiedenis van Dan in het bijzonder en van Israël in het algemeen.

Ook de mening, dat Jakob met deze woorden een weinig zich heeft willen sterken, voor de volgende zegeningen, is te verwerpen.

Of Judas Iskarioth uit de stam van Dan is geweest, kan niet met volkomen zekerheid bevestigd worden. Wel is het opmerkelijk, dat onder de 144000 verzegelden in het boek van de Openbaringen, de stam van Dan niet gemeld wordt, maar o.i. hierom niet, omdat hij later met die van Juda is samengesmolten.

Aangaande Gad, Zilpa's oudste zoon, gelijk zijn naam (bende, afgeleid van een werkwoord, dat aanvallen betekent), aanduidt (hoofdstuk 30:11), een bende zal hem aanvallen; maar hij zal, uit zijn rust opgewekt, haar aanvallen in het einde. 1)

Jakob zinspeelt op de naam Gad. Zo was hij genoemd, omdat Jakob uit zijn moeder Lea een talrijke nakomelingschap had gewonnen. Nu meldt zijn vader, dat, ofschoon hij zijn naam aan het woord menigte ontleend heeft, echter het hem moeite zou kosten, om de grote drom van vijanden te rechter tijd te onderdrukken. En daarom voorspelt hij dit, opdat zijn nakomelingen, niet, op eigen krachten vertrouwende, hoogmoedig zouden zijn, maar zich zouden voorbereiden om de moeiten te dragen, waarmee de Heere hen wilde bezoeken en welke hij reeds besloten had over hen te brengen. Overigens om hen tot verdraagzaamheid te manen, wekt hij hen op en bemoedigt hen door de in een adem er bij gevoegde vertroosting, dat zij eindelijk van de onderdrukking bevrijd zouden worden en de overwinning zouden behalen over hun vijanden, door welke zij overwonnen en vernederd waren. Verder kan deze profetie tot geheel de Kerk gebracht worden, welke met slechts een dag wordt aangevallen, maar gedurig door nieuwe moeiten wordt getroffen, totdat tenslotte de Heere haar bevrijdt.

Gad behoorde tot de strijdbaarste mannen (1 Kronieken 5:18,26). Uit Gad koos David de kloeke helden (1Kron.12:8). Het waren de Gadieten, die de Ammonieten geheel ten onder wilden brengen en die vooraan in de strijd stonden, toen bij Merom de koningen van het noorden werden bestreden.

Gad verkreeg zijn gebied aan de overzijde van de Jordaan, en werd dikwijls benauwd door benden, maar hij drong ze overwinnend terug (1Kron.5:18; 12:3-15) In het bijzonder moet men hier denken aan de helden van het gebergte Gilead in de tijd van de Richteren, voornamelijk aan Jefta.

Van Aser, Zilpa's tweede zoon, wiens gebied in de laagten van de Karmel, aan de kusten van de Middellandse Zee tot de bergachtige streken van Sidon, zo kostelijke vruchten, koren, wijn en olie oplevert, zijn brood zal vetzijn, en hij zal koninklijke lekkernijen leveren; 1) niet slechts zal zijn land fruit en olie Jesaja 25:6) opleveren en hem brood geven, maar het zal ook koninklijke tafels kunnen bezorgen (1 Kon.5:11).

Aser's erfdeel in Israël was een van de beste gedeelten van het land Kanaän, beroemd wegens de tarwe en olie welke daar geteeld werden. Zijn naam betekent: geluk, welstand. Het vette van de aarde was hem toegevallen en vanuit zijn havens, dreef hij later een grote en winstgevende handel over de zeeën.

Nafthali, Bilha's tweede zoon (Vs. 16), is een losgelatene hinde; hij zal in zijn geliefd bergland, als een hinde, vrij en onafhankelijk zijn; hij geeft schone woorden; 1) de gave van dichtkunst en welsprekendheid zal hem bijzonder eigen zijn.

De geschiedenis van deze stam is ons te weinig bekend, dan dat wij in bijzonderheden zouden kunnen aanwijzen, hoe Nafthali de eigenlijke stam van dichters en redenaars was; toch kunnen wij op Debora en Barak wijzen, die, na de overwinning over Sisera, de

veldoverste van Jabin een zo liefelijk lied zongen (Richteren. 4-5); ten tweede daarop, dat op de grenzen aan Zebulon en Nafthali het eerst de prediking van het Evangelie door Christus weerklonk (Matth.4:13 vv.) en dat ook de eerste Apostelen uit dit land afstamden.

Blijkbaar had Lea, nadat Bilha met Dan haar eersteling had gebaard, nogmaals al haar kunst erop gezet, om Jakob uit Rachels tenten naar de hare te lokken. Bang, vreselijk bang moet die worsteling tussen de twee op elkaar jaloerse vrouwen geweest zijn, of eigenlijk van de drie. Van Rachel met Bilha samen tegen Lea, de moeder van de vier oudste zonen. En in die bange worsteling was het op de behendigheid van de hinde en op de lokkende macht van het boeiend lieve woord alleen gekomen. En Bilha, en door haar Rachel, had in die bittere, boze vrouwenstrijd overwonnen. Jakob was in Rachels tenten gebleven en Bilha ontving. En toen nu uit Bilha Jakobs zesde zoon was geboren, toen riep Rachel: Deze zal Nafthali heten, d.i. de afgeworstelde, want verschrikkelijk heeft mijn ziel om hem met Lea geworsteld.

a) Jozef, Rachels eerstgeboren zoon, is een vruchtbare tak; bestemd om te groeien een vruchtbare tak,
als een aan een fontein2) geplante boom (Psalm. 1:3); elk een van beide takken, Efraïm en Manasse, groeit welig voort, en loopt over de muur.3)

1 Kronieken 5:1

In het Hebreeuws Ben-Phorath letterlijk, zoon van de vruchtboom.

Een vruchtbare tak aan een fontein." Een constant" beeld in de Heilige Schrift om vruchtbaarheid, welvaart en wel blijvende welvaart aan te duiden. (Ps1:3 Psalm. 37:35)

Duidelijk straalt in de woorden van dit vers de zinspeling door op de naam van Efraïm. Toen Efraïm geboren was, heeft Jozef gezegd: "God heeft mij doen groeien." Welnu, Jakob grijpt dit woord, die naam aan, om Jozef in de eerste plaats te zegenen met bloei en groei van zijn nakomelingschap.

De zegenwens over Jozef uitgesproken, kenmerkt de volle hartelijkheid vna het vaderlijk gevoel, bij het aanschouwen van een zoon, die de roem en de weldoener van zijn geslacht was. De oude man kan geen woorden, geen beelden vinden, rijk genoeg om dit overstromend gevoel uit te storten. Vandaar is in deze zegenspreuk zoveel afgebrokens en zoveel uitvoerigs, en tegelijk zoveel duisters, ontstaan uit de hoge opgewondenheid van de (heilige) verbeelding van de spreker. (v.d.PALM).

Zo vinden wij ook van dit vers zeer veel verschillende vertalingen. Die van Luther is: "Jozef zal groeien, hij zal groeien als aan een waterput; de dochters treden daarin in de regering", terwijl dit laatste bedoeld wordt in de zin van: "de steden en dorpen verheugen zich in een goede regering." De beste vertaling schijnt ons echter toe te zijn: "Jozef is de zoon van een vruchtboom, de zoon van een vruchtboom aan een bron; de dochters (spruiten, takken) gaan over de muur." Het is een beeld ontleend aan een welig groeiende wijnstok, die de muur of de "staak", zoals het woord ook vertaald kan worden, te boven groeit. Efraïm en Manasse

behoorden tot de talrijkste stammen, bezaten grote landen, en kwamen tot bijzondere macht en betekenis.

a) De schutters hebben hem wel bitterheid aangedaan, en beschoten, en hem gehaat 1) zijn broeders hebben hem zoeken te verderven en de naburige, als goede boogschutters bekende, Hagarenen, Itureeërs, Kedarenen en Syriërs zullen zijn nageslacht benauwen en in oorlogen wikkelen.

Genesis 50:20

In Vs. 23 en 24 wordt volhardende dapperheid beloofd, en daarom heeft hij Jozef vergeleken met een schutter, die zegevierend uit de strijd tevoorschijn is getreden.

Maar zijn boog is in stijvigheid krachtig gebleven, 1) en de armen van zijn handen zijn gesterkt geworden door de handen van de Machtige van Jakob; 2) zijn broeders hebben hem, daar God met hem was, niet gedood, noch heeft Potifars vrouw hem doen vallen; de Heere heeft hem bewaard en gesterkt; zo zal ook in zijn nageslacht door die veelvuldige aanvallen de boog zijn vastheid niet verliezen, noch zullen de armen de kracht missen, om die boog te spannen; de Almachtige zal hen zegenen; daarvan is hij een herder, een steen van Israël. 3)

Dit betekent, dat hij met zijn boog in staat was, om zich tegenover zijn vijanden in tegenweer te stellen.

Wij hebben hier bij Jakob een heerlijk belijden van de belofte van het Verbond, van deze belofte: Ik ben uw God, en de God van uw nakomelingen en van de kinderen van uw nakomelingen. Als de "Machtige" had God zich aan Jakob geopenbaard; hij is ervan overtuigd, dat diezelfde God zich in diezelfde Almacht aan zijn zoon geopenbaard heeft, en zich aan zijn nakomelingschap openbaren zal. Waarlijk, wel is Jakob hier in waarheid Profeet.

3)"Daarvan is hij een herder, een steen van Israël." Alzo hebben onze Staten-Overzetters vertaald en tekenen aan: "God had Jozef beschikt tot een herder, om voedsel te beschikken aan de Egyptenaren en aan de andere volken, doch in het bijzonder aan Jakobs huis, om welke oorzaak hij ook een steen of rots van toevlucht genoemd wordt." Calvijn zegt: Ik breng het tot God terug, die het ambt van herder aan zijn knecht heeft geschonken, op de wijs als iemand door de mens gehuurd wordt, om zijn vee te weiden. Daarom, als hij zijn volk weidde, deed hij, als ware hij een bedienaar van de Goddelijke goedheid. Van Ronkel vertaalt: Daardoor is hij de herder, en een steen van Israël, en vat dan steen op in de zin van grondsteen. Anderen beschouwen het als een uitbreiding van het voorgaande, waarmee wij ons, in hoofdzaak, het liefst verenigen, zodat de vertaling moet zijn: Vandaar, n.l. van de Herder, van de (Rots) steen van Israël. Het woordje, vandaar, zou dan pleonastisch gebruikt zijn. Dit laatste behoeft evenwel niet, want heeft de patriarch dan willen zeggen, dat Jozefs handen zijn gesterkt worden, door de handen van de Machtige van Jakob, de Herder en de Rotssteen van Israël; het is echter niet onmogelijk, dat Jakob bij het uitspreken van het woordje, vandaar miacham, de handen naar boven heeft gericht. Niet onduidelijk zinspeelt Jakob, in Vs. 23 vv., op Jozefs

lotgevallen, op de haat van de broeders en de verleiding door Potifars vrouw, waardoor hij in zo diepe ellende gekomen is, maar waartegen hem ook de handen van de Almachtige gesterkt hadden. Dit is echter niet de eigenlijke inhoud van het gezegde, al gaf het Jakob aanleiding, om op die wijze te spreken; de voorspelling heeft betrekking op Jozefs toekomst en zijn nakomelingen. Zij hebben gelijke beproevingen en tegenstand, en vernedering te verduren; voortdurend zijn de pijlen van de tegenstanders op hen gericht; maar hun schijnbare onmacht wordt altijd weer tot overwinnende overmacht; want de Heer is hen met Zijn hulp nabij.

De dankbare herinnering aan Gods daden en het voorzeggen van de toekomst gaat nu over in werkelijke zegenbeden over Jozef.

Van uw vaders God, 1) van Hem, die uw vader geholpen heeft, die ook u zal helpen, en uw gehele nakomelingschap, en van de Almachtige, die u zal zegenen met zegeningen uit de hemel van boven, met regen en dauw en vruchtbare tijden, met zegeningen van de afgrond, die daaronder ligt, met zegeningen van de borsten, zodat zij vol zijn van melk, en van de baarmoeder, 2) zodat zij overvloedig voortbrenge, zowel bij uw vrouwen, als bij uw maagden en uw vee; van die God zij u zegen!

"Van uw Vaders God." Hoezeer wijst Jakob weer op het Verbond, en verzekert aan Jozef, dat alle die dingen hem zullen toevloeien, uit kracht van het Verbond, dat God in Abraham met diens nakomelingschap heeft opgericht.

2)Overvloeiende in dank, zweeft de geest van de stervende vader in hoogten en diepten, van de onheilige vlakte van Egypte naar de verheven en heilige bergen, tenslotte tot op de heuvels van de voorwereld en hij brengt hem van alle bloemen de krans onder zijn broeders. Niet tevreden met zijn liefste zoon het beste uit zijn leven gegeven te hebben (de sterke, die met hem geworsteld heeft (hoofdstuk 32), en die zijn steun geweest is, (hoofdstuk 28, vrgl.Vs. 24), legt hij ook Abrahams en Isaak’s zegen met woeker op Jozefs hoofd.

Met deze woorden wordt Jozef alle mogelijke overvloed en rijkdom beloofd. Zij doen denken aan de wensen door Izaak voor Ezau uitgesproken. De stam van Jozef is dan ook een machtige stam geworden; heeft zich in tweeën, of eigenlijk in drieën gesplitst; ja zelfs verdwijnen straks alle andere namen van Jakob’s zonen voor zoverre zij Jerobeam gehoorzamen, om plaats te maken voor de enkele naam, Efraïm.

De zegeningen van uw vader, die hij hiermee over u uitstort, gaan te boven de zegeningen van mijn voorvaderen, waarmee zij mij gezegend hebben (hoofdstuk 27:27), tot aan het einde van de eeuwige heuvels; die zegeningen zullen zich zo krachtig verheffen, als de toppen van de paradijsbergen verheven waren boven de aarde; die zegeningen zullen zijn op het hoofd van Jozef, en op de hoofdschedel van de Nazireër, van de afgezonderde van zijn broeders, van hem, die uit het vaderlijk huis is uitgestoten en als Egypte’s tweede beheerser als een vorst daar in het midden van hen staat.

Zo hoog als de stout ten hemel oprijzende bergtop zich verheft boven de omliggende vlakte, zo hoog gaat ook de zegen van Jakob boven de zegeningen van zijn voorvaderen uit.

Het is hier een vergelijking, gelijk wij die ook, enigszins gewijzigd, elders aantreffen (Psalm. 103:11), waar de maat van de goedertierenheid van God gemeten wordt met de afstand van hemel en aarde. Hier zijn de hemelhoge, eeuwige bergen; wier wortelen door de zee omspoeld worden (Jona 2:6), en die, naar de voorstelling van de Bijbel, tegelijk met de wording van de aarde ontstonden en daarom eeuwig genoemd worden (Psalm. 90:2); hier zijn die bergen de maat van de zegeningen, die over Jozefs hoofd door diens vader werden uitgesproken. Indien gij de zegen van Izaak over Ezau vergelijkt met die van Jakob over Jozef, ziet gij de waarheid van de koene en dichterlijke uitspraak van de stervende Jakob onmiddellijk in.

In het Hebreeuws Ad-thaawath, tot aan de grenzen.

Jozef is Nazireeër (Deuteronomium. 33:16) in zijn persoonlijke wijding, zowel als in zijn geschiedkundige waarde.

De beide voornaamste gaven, die Jakob aan zijn zonen toedeelt, zijn: heerschappij door dappere moed, en rijkdom door vruchtbare grond; deze beide goederen zijn zó verdeeld, dat aan ieder van de beide hoofdstammen, Juda en Jozef, een volle maat daarvan gegeven wordt. Gelijk het nu bij de zonen van de dienstmaagden aanstonds bedoeld is, hen niet in het volle recht van stamhoofden te plaatsen, zo wordt dit ook, in de verdeling van de zegen, bij alle vier volgehouden. Zij zijn namelijk twee en twee, een zoon van Bilha en een zoon van Zilpa, bij elkaar geplaatst, en aan het een paar is de zegen van moed, aan het andere de zegen van rijkdom verleend.

Aan de in het begin zo verheven stam van Juda treedt nu de eveneens verheven dubbele stam, Efraïm en Manasse, ter zijde; zij worden bij elkaar geplaatst, gelijk overal, waar Levi, als een zelfstandige stam, meegerekend wordt.

Jozef wordt een Nazireeër onder de broeders genoemd, of omdat hij hun kroon was, wegens de algemene glorie, die van hem op allen afstraalde, of omdat hij wegens zijn waardigheid, waarin hij uitblonk, van allen zich onderscheidde.

Benjamin, Rachels jongste zoon, en tevens de jongste van alle zijn broeders, zal als een wolf verscheuren, overgegeven aan de lust naar strijd en buit; ‘s morgens zal hij roof eten, die hij reeds verkregen heeft, en ‘s avonds zal hij, gerust, dat hij de volgende dag weer nieuwe buit zal maken, die uitdelen. 1)

De Benjaminieten waren zeer strijdbaar, en hadden voornamelijk bijzondere boogschutters en slingeraars; menig dapper held kwam uit hen voort, bijv. de Richter Ehud, de koning Saul met zijn zoon, Jonathan. In de strijd, die wegens de misdaad te Gibea, door deze stam met alle overige stammen gevoerd werd, brachten zij twee nederlagen toe (Richteren. 19:20). Luther wijst hier op de apostel Paulus, die tot de stam van Benjamin behoorde (Filipp.3:5), en zegt: "De apostel Paulus heeft Stefanus verslonden als een wolf; daarna heeft hij de roof uitgedeeld over het gehele volk.".

Het komt mij voor, dat alleen de goedkeuring kan wegdragen, dat hier het karakter en de zeden van de gehele stam, die van de buit zou leven, beschreven wordt.

Al deze stammen van Israël zijn twaalf; en dat is het, wat hun vader tot hen sprak, als hij hen zegende; hij zegende hen, een ieder naar zijn bijzondere zegen.1)

In zijn zonen ziet Jakob de toekomstige stammen van Israël rondom zich geschaard. De Geest van de profetie wordt vaardig over hem. Voor zijn blik wordt de geschiedenis van hun toekomst onthuld. Nee meer, als erfgenaam van de belofte, wijst hij hun, ieder in het bijzonder, de plaats aan, die zij als leden van het uitverkoren geslacht staan in te nemen. Hij voorspelt niet slechts, hij beschikt evenzo over hetgeen hem door God is geschonken. Maar deze vrijheid staat niet gelijk met willekeur. De zegen van Jakob draagt geen magisch, maar een profetisch karakter. Wat de vorm van deze zegen aangaat, hij is in de hoogste mate dichterlijk. Het is daarbij opmerkelijk, dat de bijzondere aanwijzingen, daarin te vinden; in verband staan met de namen die zijn zonen dragen, de eigenaardigheden, die zij vertonen, en de natuurlijke gesteldheid van hun toekomstig grondgebied.

Hoewel Jakob over Ruben, Simeon en Levi zijn toorn heeft uitgesproken, hebben zij toch gedeeld in de zegeningen van het Verbond, hetwelk God, de Heere, ook over al de twaalf zonen van Jakob zou uitstrekken, omdat zij kinderen van het Verbond waren. Niet zonder reden is dit hoofdstuk de profetische landkaart van Palestina genoemd.

Daarna gebood hij hun, zijn laatste wens, die hij reeds aan Jozef had voorgelegd (hoofdstuk 47:29 vv.) nu aan allen bekend makende, en hij zei tot hen: Ik word verzameld tot mijn volk; begraaft mij bij mijn vaders, in de spelonk, die is in de akker van Efron, de Hethiet.

In de spelonk, a) welke is op de akker van Machpéla, die tegenover Mamre is, in het Land Kanaän, die Abraham met die akker gekocht heeft van Efron, de Hethiet, tot een erfbegraafplaats.

Genesis 23:9,6

Daar hebben zij a) Abraham begraven, en b) Sara, zijn vrouw, daar hebben zij c) Izak begraven, en
Rebekka zijn vrouw, en daar heb ik e) Lea begraven.
1)

Genesis 25:9 b) Genesis 23:19 c)Genesis 35:29 d) Genesis 30:30 e) Genesis 46:15

Er is niemand onder de vaderen van het Oude Testament, die wij zo, tot aan zijn laatste ademtocht vergezellen kunnen als Jakob. Wij zien hier, dat het oudtestamentische sterfbed omgeven is door helderheid en door vrede, terwijl de schrik voor de dood door de zekere hoop van de rust, welke voor het volk van God overblijft, verslonden is.

De akker en de spelonk, die daarin is, is gekocht van de zonen van Heth.

Als Jakob voleind had, aan zijn zonen bevelen te geven;
zo legde hij zijn voeten samen op het bed; tot hiertoe had hij overeind gezeten, met zijn voeten van het bed af, nu legde hij zich terneer, om te sterven, evenals iemand die zich neerlegt, om te slapen; en hij gaf de Geest, 1) en hij werd verzameld tot zijn volken. 2)

Hand. 7:15

In het Hebreeuws Wajigawa, gaf de geest, om aan te duiden, dat de grijze patriarch zonder enige doodstrijd of zonder smart van dit leven is gescheiden.

De laatste ogenblikken van Israëls Aartsvader worden zolang mogelijk door de geschiedschrijver vastgehouden; de lezer moet zien en voelen, hoe hij, overeenkomstig zijn vroomheid en grootheid, uit dit leven gaat.

Een hemels verschijnsel is het, wanneer, op het ogenblik van de hoogste verzwakking van het lichaam, het geloof zijn edelste Godskracht betoont; wanneer het alles overwinnend geduld, de heilige kalmte van de ziel, de ervaring van Gods bijstand, het ruim uitzicht op de eeuwigheid bewijzen, dat het geloof meer is dan uitwendige kennis, meer dan dode vorm, dat het een kracht van God is tot zaligheid. Hier is, bij het losmaken van de banden van het vlees, de glans van de toekomstige heerlijkheid, die uit het aangezicht van de stervende blinkt, de laatste straal van de ondergaande zon, die reeds in de andere wereld opgaat. Niet elk sterfbed is zo zacht, ook bij de godvruchtige niet, want de dood is niet alleen het begin van de overwinning, maar ook het einde van de strijd. Maar toch, voor ieder, die de Heere liefheeft, is de kracht van de dood overwonnen. Daarom, terwijl wij leven, laat ons leren te sterven! Jakob heeft ook, om zo te kunnen sterven, gedurende zijn leven vele tranen moeten wenen, hij moest van zichzelf en van de wereld afsterven, om voor God te leven. Dat is de enige weg. "Wie sterft eer hij sterft, sterft niet, als hij sterft.".

HOOFDSTUK 50.

JAKOB WORDT BEGRAVEN, JOZEF STERFT

Vs. 1-14. Jozef, nadat hij aan zijn smart over het sterven van zijn vader de vrije loop gelaten heeft, zorgt voor het balsemen van het lijk, volgens de gebruiken van Egypte. Ook de Egyptenaren bedrijven rouw over Jakob. Nadat die rouwtijd geëindigd is, vraagt Jozef verlof aan Farao, om zijn vader in Kanaän te begraven. Die begrafenis heeft plaats; de koninklijke hof- en de Egyptische staatsbeambten nemen daaraan deel; de zware rouw trekt de opmerkzaamheid van de Kanaänieten

Toen viel Jozef, 1) door droefheid overweldigd, op van zijn vaders aangezicht, en hij weende over hem, en kuste hem. (hoofdstuk 46:4).

Van al de zonen van Jakob had Jozef het meest verloren, omdat hij van kindsaf de vader het liefste geweest was, daarna 22 jaar hem gemist had en eindelijk, tot beloning van gelovig verbeiden, hem weer verkregen had. Terwijl hij, zolang Israël nog leefde "in zijn moeilijke toestand in Egypte, onder diens priesterlijke bescherming zich mocht voelen moet het hem thans, nu zich Jakobs ogen sloten te moe geweest zijn, alsof hij weer in vorige eenzaamheid teruggezet was, om met God alleen zich daardoor te worstelen.

En Jozef, om het lijk op de prachtigste wijze te verzorgen, en het, voor de verre weg naar de erfbegraafplaats te Hebron, behoorlijk te bewaren, gebood zijn knechten, de medicijn meesters, 1) diegenen onder zijn beambten, dit in de dienst van de artsen voorzagen, dat zij zijn vader balsemen zouden, 2) volgens de in Egypte gebruikelijke wijze; en de medicijnmeesters balsemden Israël, a) en wel zonder twijfel op de meest eervolle en kostbaarste van de drie daarbij gebruikelijke wijzen.

In Egypte had men voor iedere soort van ziekten een bijzondere geneesheer, zodat er bijzondere medicijnmeesters waren voor de ogen, het hoofd, de tanden, de maag enz. Later was er ook een bepaalde klasse van mensen, die voor het inbalsemen van lijken zorgden, en therapeuten heetten; hier verrichtten nog de gewone geneesmeesters dit werk.

De Egyptenaren geloofden, dat de ziel van de gestorvenen zolang om het lichaam zweefde, als dat nog behouden was; vervolgens moest zij door de lichamen van verschillende dieren, gedurende eeuwen of duizenden jaren, heen, om ten laatste weer met een menselijk lichaam bekleed te worden. Daarom zorgde men reeds in vroege tijden, dat de lijken van lieve afgestorvenen niet verteerden, maar zolang mogelijk bewaard bleven. Dit geschiedde door het inbalsemen. Nog heden zijn er in de Egyptische catacomben of bewaarplaatsen van doden, ontelbare gebalsemde lijken, die naar de gom, waarmee zij bestreken zijn, en die in het Perzisch mum genoemd wordt, mummies heten.

Er waren drie soorten van inbalsemen. De eerste en kostbaarste geschiedde aldus. Men trok door middel van een krom ijzer de hersenen uit het hoofd door de neus uit, en vulde de ledige plaats met specerijen; dan werd aan de linkerzijde van de buik met een scherpe steen een

opening gemaakt; om de ingewanden uit te halen; het inwendige werd met dadelwijn uitgespoeld, met mirre, cassia enz. gevuld, en dan de buik weer dicht genaaid. Vervolgens legde men het lichaam in nitrium of salpeter, en liet het zo enige weken, nooit langer dan 70 dagen, staan; hierna werd het gewassen, in byssus gewikkeld, met gom bestreken, en zo de bloedverwanten teruggegeven. Deze brachten het in een nauwe kist, die met hieroglyphen beschilderd was, en van sycomorenhout was vervaardigd, en plaatsten het zo in de begraafplaatsen (Herod. 2:86; Diod. Sic. 1, 91)

De ingewanden deed men in een kist en wierp die in de Nijl, daar de buik voor de zetel van de zonden, bijzonder van eet- en drinkzonden, werd gehouden.

En veertig dagen werden aan hem vervuld; want alzo werden vervuld de dagen van hen, die gebalsemd werden; en de Egyptenaars beweenden 1) hem zeventig dagen, van de dag van zijn dood af gerekend, dus nog 30 dagen na de balseming.

Wanneer in Egypte een koning stierf, droegen alle Egyptenaren rouw; zij scheurden hun klederen, sloten de tempels, brachten geen offeranden, noch hielden feesten. Dit duurde 72 dagen. Bijna gelijke eer bewees men hier aan Jakob, zeker op Farao’s bevel, die bij het gesprek met hem (hoofdstuk 47:7 vv.) wel een diepe indruk van de verheven persoonlijkheid van de grijze patriarch zal verkregen hebben, en die sedert de hervormingen van de staatsinrichting door Jozef (hoofdstuk 46:13 vv.)), voelde veel dank aan hem verschuldigd te zijn.

Toen nu de dagen van zijn bewenen over waren, zo sprak Jozef, die gedurende de rouwtijd het haar van hoofd en baard had laten groeien, en alzo niet persoonlijk voor de koning kon verschijnen (hoofdstuk 41:14), tothet huis van Farao, tot diens hofbeambten, zeggende: Indien ik nu genade gevonden heb in uw ogen, spreekt toch voor de oren van Farao, in mijn plaats, zeggende:

Mijn vader heeft, toen hij gevoelde, dat zijn einde naderde (hoofdstuk 47:29 vv.), mij doen zweren, zeggende: Zie ik sterf; in mijn graf, dat ik mij in het land Kanaän gegraven heb, 1) daar zult gij mij begraven! Nu dan laat mij toch naar Kanaän optrekken, dat ik mijn vader, overeenkomstig de aan hem gedane eed, begrave; dan zal ik terugkomen, en mijn ambt verder waarnemen; sta mij toe het lijk uit te voeren, en geef mij een korte tijd, om mijn kinderlijke plicht te volbrengen.

Waar Jozef hier meedeelt, dat Jakob hem gezegd heeft: "Zie, ik sterf; in mijn graf, dat ik mij in het land Kanaän gegraven heb," daar heeft Jakob niet iets gezegd, wat met de waarheid in strijd is. Want toch het Hebreeuwse woord duidt aan graven, in de zin van inrichten. Abraham heeft het graf of de grafspelonk gekocht, en Jakob heeft wellicht er iets aan veranderd, of deze nog beter als begraafplaats ingericht. Laten wij ook niet vergeten, dat Jakob hier spreekt als wettige erfgenaam en opvolger van Abraham. Gelijk wij dikwijls zeggen iets gedaan te hebben, wat toch eigenlijk onze vaderen hebben gedaan, en wij dit doen, omdat wij staan op de schouders van onze vaderen, alzo had ook Jakob het recht, om alzo te spreken, ook al had hij niets aan de spelonk laten veranderen.

En Farao zei, liet hem door zijn hofbeambten antwoorden: Trek op en begraaf uw vader, gelijk als hij u heeft doen zweren. 1)

Het valt in het oog, hoezeer de kracht van de eed in aanzien was bij de heidenen en ongelovigen. Want, ofschoon Farao niet gezworen had, acht hij het toch onrecht te zijn, dat een belofte, onder zijn regering door een ander gegeven, geschonden wordt. Doch tegenwoordig is de vrees voor God zo in de wereld verdwenen, dat de meesten het haast voor een onschuldige scherts houden, elkaar onder aanroeping van de naam van God te bedriegen.

En Jozef trok op, om zijn vader te begraven; en met hem trokken op al Farao's knechten, volgens bevel van de koning, namelijk: de oudsten van zijn huis, en al de oudsten van het land Egypte, de voornaamste, zowel van het hof als van de staatsbeambten.

Daartoe het gehele huis, de gehele hofstoet van Jozef, en zijn broeders, en het huis van zijn vader; alleen hun kleine kinderen, en hun schapen, en hun runderen lieten zij in het land Gosen, daar het hun voornemen niet was, om met hun gezin te vertrekken, maar zij na enige tijd weer naar Egypte wilden terugkeren.

En met hem trokken op, tot een bedekking voor de tocht door de woestijn, zowel wagens als ruiters; en het was tezamen een zeer zwaar leger.

Als een vreemdeling had Jakob Kanaän verlaten, als een koning wordt hij in datzelfde land begraven, omringd door de aanzienlijken van het toen machtigste volk van de aarde. De wagens en ruiters dienden, om hen te beschermen tegen de aanvallen van wilde horden.

Niet langs de kortste weg, die over Gaza door het gebied van de Filistijnen leidde, maar langs een omweg zochten zij nu Kanaän. Eerst trokken zij door de woestijn, vervolgens om de Dode zee en gingen langs de oostzijde van die zee in noordelijke richting verder. Toen zij nu aan de dorsvloer van Atad, het plein van de doornbos, (een dorsvloer die op het veld was aangelegd, en, wegens de vele daar groeiende doornen, Atad genoemd werd) kwamen, dat aan de overzijde, aan de oostelijke oever, van de Jordaan is, niet ver van het noordelijke einde van de Dode zee, zo hielden zij daar een grote en zeer zware rouwklage; en hij, Jozef met zijn gehele huis, maakte zijn vader een rouw van zeven dagen.

De Egyptenaren bleven hier op de grenzen van Kanaän achter, terwijl Jozef met zijn broeders straks de tocht vervolgen en het lijk van hun vader bijzetten in de grafspelonk.

Als de inwoners van het land, de Kanaänieten, die rouw zagen op het plein van de doornbos, zo zeiden zij tot elkaar: Dit is een zware rouw van de Egyptenaren over een dode; daarom noemde men (nog ten tijde, toen Mozes schreef, dus 2 of 300 daarna), haar naam Abel-Mizraïm, (klacht van de Egyptenaren), die, gelijk reeds opgemerkt is, aan het veer van de Jordaan is. 1)

Men heeft dus Jakob's lijk langs dezelfde weg in Kanaän gevoerd, langs welke later de kinderen van Israël in het land binnendrongen. Men koos die omweg, omdat men

moeilijkheden met de Filistijnen wilde vermijden, als ook, om door een uitbreiding aan de optocht grotere luister te verlenen. God vervulde ook hierdoor Zijn beloften aan Jakob (Genesis 46:4)

En zijn zonen deden hem, terwijl de Egyptenaren aan de andere oever achtergebleven waren, gelijk als hij hun geboden had. (hoofdstuk 49:29 vv.).

Want a) zijn zonen voerden hem in het land Kanaän, en begroeven hem in de spelonk van de akker van b) Machpéla, welke Abraham met de akker gekocht had tot een erfbegraafplaats van Efron, de Hethiet, tegenover Mamre.

a)Hand.7:15, 16 b) Genesis 23:16

Daarna keerde Jozef terug in Egypte, hij en zijn broeders, 1) en allen, die met hem opgetrokken waren, om zijn vader te begraven, nadat hij zijn vader begraven had. De aan de andere oever gebleven Egyptenaren sloten zich nu weer bij de leden van de familie aan, en leidden hen langs de vorige weg weer naar Egypte.

Zij keerden terug naar Egypte, niet alleen, omdat zij door de ogenblikkelijke omstandigheden daartoe gedwongen werden, maar omdat zij het juk, hetwelk door de hand van God op hun halzen was gelegd, niet mochten afschudden. Hoewel de Heere niet allen door een vrijwillige gehoorzaamheid aan zich verbonden hield, toch houdt Hij hun gemoederen door verborgen koorden zo vast, dat zij zich niet tot iets anders laten vervoeren.

II. Vs. 15-26. Na het terugkeren in Egypte, ontstaat er bezorgdheid bij Jozefs broeders, dat hij hen, nu zijn vader gestorven was, wegens hun vroegere misdaad zal straffen; hij stelt hen gerust; leeft nog vele jaren; ziet zijn geslacht zich uitbreiden; en bepaalt bij zijn dood, dat zijn lijk een roede naar Kanaän zal genomen worden, wanneer de Heere zijn volk zal uitleiden.

Toen Jozefs broeders zagen, dat hun vader dood was, zo zeiden zij tot elkaar: Misschien1) zal ons Jozef haten; en hij zal ons, nu onze vader niet meer als onze beschermer tussen ons en hem staat; gewis vergelden al het kwaad; dat wij hem aangedaan hebben. 2)

In het Hebreeuws Toe. Indien. De vertaling van: "Indien Jozef ons haten zal en vergelden al het kwaad, dat wij hem hebben aangedaan" is beter. Weggelaten is dan: "Wat zal ons dan geschieden"? Iets wat meer voorkomt. Jozefs broeders handelen niet alleen onredelijk, maar ook onbillijk. Hun argwaan is ongegrond. Zij vrezen de bloedwraak, in het Oosten op wrede wijze dikwijls uitgeoefend, en waardoor soms gehele geslachten werden uitgeroeid. Zo schrijven zij aan Jozef een Ezau’s gedachte toe. (Genesis 27:41)

Hier ziet gij welk een verschrikkelijk ongeluk de zonde en een kwaad geweten is; dat is een wond, die bijna niet te helen is. Wanneer de zonde voor de deur slaapt (hoofdstuk 4:7), dan acht men haar niet, en zij wordt altijd met nog gruwelijker zonden opgehoopt; men valt van de ene zonde in de andere. Maar wanneer zij opgewekt en levend gemaakt worden, dan worden velen zo ver gedreven, dat zij geheel wanhopig worden, of in het water springen of

zich ophangen, en zo sterven. Ja! zulk een dure artsenij en hulp behoort ertoe, opdat de wonde geheeld en de zonde weggenomen worde, namelijk de Godheid, die mens geworden is, en het bloed van de Zoon van God zelf.

Daarom ontboden zij 1) aan Jozef lieten zij tot hem spreken, wellicht door Benjamin, zeggende: Uw vader, die van zijn zijde ons alles vergeven heeft, heeft bevolen voor zijn dood, dat wij ook bij u vergeving zouden zoeken, zeggende:

Daar zij zichzelf schamen, vaardigen zij iemand af, die invloed bij Jozef had, om zijn hart geheel en al tot hen om te buigen.

Zo zult gij tot Jozef na mijn dood zeggen: Ei, vergeef
toch de overtreding van uw broeders; en hun zonde, want zij hebben u kwaad aangedaan; maar nu, laat zulk een voorspraak bij u gelden, en vergeef toch de overtredingen van de dienaren van de God van uw vader! 2) Gelijk wij één vader met u hadden, om wiens wil gij ons verschoond hebt, zo hebben wij thans, in dit vreemde land, één God met u, die wij dienen, de God van onze vader; vergeef ons dan om de wil van onze God. En Jozef weende, 3)als zij, door middel van hun afgevaardigde, alzo tot hem spraken. Hij weende van smart over hun wantrouwen, van aandoening over hun verootmoediging, en van medelijden met hun vrees.

Zij ontkennen niet, dat zij grotelijks hebben gezondigd; en zo weinig stellen zij door schuld verkleinend voor, dat zij, door de veelheid van de woorden, zichzelf veeleer nog bezwaren. Zij eisen dus niet dat hij hun vergiffenis schenkt, als was hun misdaad gering; maar om het vreselijke van de misdaad; komen zij eerst met het gezag van hun vader, vervolgens met de heilige naam van God. Deze belijdenis zou grote lof verdiend hebben, indien zij uit een zuivere bron was voortgekomen, en zonder omhaal van woorden en verdichtsels, om hun broeder te behagen, was uitgesproken.

"Van de God van uw vader." Zij noemen zich dienaars van de God van Jozefs vader, daar de God van Jakob zich ook op bijzondere wijze aan Jozef had geopenbaard, door hem en zijn zonen weer op te nemen in de schoot van het zaad van het Verbond. Zij wisten, dat Jozef Jakob’s God als zijn God vereerde en lief had.

Jozefs broeders vreesden de bloedwraak, die in het oosten zo wreed is, en niet zelden gehele geslachten en stammen uitroeit. Nu pleitten zij om vergeving, vooreerst door schuldbelijdenis; zij waren verbroken van hart; en ten tweede, omdat zij dienaren waren van de God van de vaderen. Zij waren dus bekeerd en medegelovigen van Jozef.

Men is doorgaans van mening, dat het een man niet wel staat, dat hij weent. De schrift keurt alle menselijke aandoening goed, en wil dat zij haar vrije loop hebben. Abraham beweende zijn dode. Ook David weende meermalen. Zelfs de Heere, staande aan het graf van Lazarus, weende, ofschoon Hij aanstonds de gestorvene zou opwekken. Jozef was een rechte wener. Toen hij verkocht werd, zal hij ook wel geweend hebben uit de benauwdheid van zijn ziel, toen hij zijn broeders om genade bad, maar zij niet hoorden. Wat zal hij niet geweend hebben in Egypte, hij, een zeventienjarige jongeman, weggevoerd als een koopwaar,

verwijderd van het ouderlijk huis, in een ver vreemd land in dienstbaarheid, ja in slavernij! Toen hij zijn broeders terugzag, weende hij wederom, en toen hij zich aan zijn broeders te kennen gaf, weende hij niet minder en wel zo overluid, dat de Egyptenaren het hoorden. Geen Bijbelheilige wordt zo dikwijls wenende voorgesteld als Jozef. Zulk een gevoelig hart had hij bij al zijn hoogheid!.

Jozef weende en hij schaamde zich voor zijn tranen niet, ook niet aan het hof, waar het wenen zo licht verleerd wordt. O, men zorg toch dat het hart niet hard worde, maar teder blijve in al de omstandigheden van het leven! Teder, niet week.

Dit is nu de vierde maal, dat er in Gods woord van Jozefs wenen gewag wordt gemaakt: eerst, als hij de broeders elkaar onderling hoorde beschuldigen (Genesis 42:24); later, toen hij zich aan hen bekend maakte (Genesis 45:2); toen hij met hen aan het sterfbed van zijn vader stond (Genesis 50:1); en nu, nu zij in diens naam hem om vergeving lieten vragen (Genesis 50:17). Jozef was een man, zo week van gemoed, dat de tranen spoedig bij hem opkwamen; maar ook zo groot van hart, dat hij zich voor die tranen niet schaamde. Ja, Jozef was een man, zo teder maar ook zo edel van ziel, dat hij, waar het nodig was, bovenal tranen tot tekenen en tolken van zijn liefde en genegenheid had en dan ook maakte. Een enkele stille traan zegt menigmaal meer dan duizend woorden van beklag of dank. Zo was het ook als "Jezus weende." O, het doet soms zo goed, als men in droefheid of ter verzoening onze hand heeft gegrepen en dan maar geen woord spreekt, maar in stilte met ons schreit.

Daarna kwamen ook zijn broeders zelf, als zij gehoord hadden, hoe bewogen hun broeder geworden was, en vielen voor hem neer, en zeiden: Zie wij zijn u tot knechten! 1) wij hebben het verdiend, dat gij ons, die u eens verkochten, tot slaven maakt; maar laat genade gaan voor recht.

Het wilde, ontaarde hart van de zonen van Jakob is thans geheel verbroken en verschijnt in de schone gedaante van boete en van geloof.

Nu zij horen, dat Jozef weent en daarom in een zachtmoedige stemming verkeert, gaan zij zelf tot hem, opdat alle mogelijke gedachte aan wraakneming bij hem verdwijnen moge. Hoe weinig kennen zij Jozef nog!.

En Jozef zei tot hen: Vrees niet, want ben ik in de plaats van God? 1) God alleen komt het toe te oordelen.

Sommigen menen, dat hij met deze woorden de eerbewijzing, van hen ontvangen, heeft afgewezen, alsof hij wilde zeggen, dat deze aan hem bij vergissing werd gegeven, daar aan niemand dan aan God zij zulks verschuldigd waren. Maar dit heeft geen zin, omdat hij dikwijls toegelaten heeft, dat men hem, op deze wijze, eer toebracht en hij wist, dat zijn broeders er ver vandaan waren, om de eer, die God toekomt, op een sterfelijk mens over te brengen. Niet meer verwerft een andere uitlegging mijn goedkeuring, dat hij nl. ontkend had straf te mogen opleggen, omdat hij God niet was. Want daarom had hij zich zeker niet onthouden, om de belediging niet met gelijk te vergelden, omdat hij hoopte, dat God zijn

wreker zou zijn. Een derde gevoelen brengt men bij, dat Jozef daarmee antwoordt, dat deze gehele zaak volgens Gods plan en niet volgens zijn plan heeft plaats gehad; hetwelk ik, ofschoon ik het met geheel verwerp, daar het de waarheid nabij komt, niet echter voor het ware omhelst. Het Partikel Thagath betekent nu een voor, in de plaats van, en dan weer, onder. Daarom, indien het vraagteken niet in de weg stond, zou gemakkelijk vertaald kunnen worden: "Daar ik onder God sta", en dan zou de zin aldus zijn: "Vreest niet, daar ik onder God sta," zodat Jozef hen vermaant, dat, daar hij aan het gezag van God onderworpen is, niet heeft voor te gaan, maar te volgen. Maar omdat de h ervoor gevoegd is, het teken, hetwelk een vraag aanduidt, kan het niet anders uitgelegd worden, dan dat het niet hem zou voegen om als een sterfelijk mens er toe bij te dragen, om de plannen van God te verhinderen.

Gij wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht. 1) Wat gij deed tot mijn vernedering en smart, heeft God mij ten zegen doen worden, en dit om de wil van anderen; opdat Hij deed, gelijk het op deze dag is, en u als zijn werktuigen bezigde, om gedurende deze honger een groot volk in het leven te houden. (hoofdstuk 45:5-8).

Dat was zeker in de dagen van nood voor Jozef, de toevlucht van zijn ziel geweest en bij kennelijke blijken van Gods zorgende leiding: zijn blijdschap en sterkte. Dat vervult bij terugzicht op de afgelegde weg hem het hart met gedachten van bewondering en aanbidding van Gods grootheid en barmhartigheid en het stemt zijn ziel des te meer met zachtmoedige gezindheid jegens zijn kwaaddoeners. Niet zonder reden dit laatste. Behalve de veranderde gezindheden onder die broeders, bleek hem uit de gangen van de Allerhoogste, hoe lankmoedig, hoe goedertieren hun God was geweest, hoe ook uit die bestellingen van God hem het goede was toegekomen. Nee, dit had hij hun niet te danken. De doorn had geen vijgen gedragen en de distel geen wijndruiven maar de Hoge en Verhevene had over het kwade gewaakt en genadig het goede gewrocht.

God regeert. Ik sta opgetogen, wanneer ik de wondere schakel van de gebeurtenissen, waardoor God zo meermaals Zijn doel bewerkte, Zijn belofte vervulde, aandachtig gadesla. Zijn er zo vele duistere wegen, waarin de proeven van de wijsheid in sombere schaduw zich verschuilen, zo baant de wijze Wereldbeheerser de weg om, bij gelegenheid van voorafgaande donkerheid, de ontdekkingen van de hoogste wijsheid, wanneer zij komen, aangenamer, overtuigender, verrassender te maken. Niemand ziet het uurwerk van binnen; wij zien slechts enige aanwijzingen, die op de buitenkant geschieden. Nooit had Jozefs hart, bij het voeren van dat woord tot zijn broeders: "Gij wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht,' doch God heeft dat ten goede gedacht"; nooit had Jozefs hart zo gebloed; nimmer waren hem zoveel tranen afgebiggeld; nimmer had hij die verrukkingen gevoeld, dat knielen, dat smelten
voor God, dat wenend terugzien op Dothan, kuil, slavenstand, gevangenis..., indien Gods weg, met hem gehouden, minder vreemd, minder duister, en in vertoning minder strijdig geweest ware.

Ook hier blijkt het, dat Jozef een goed inzicht had in de waarheid, dat Gods Raad bestaan zal, dat de dus genoemde daden uit vrije wil die Raad niet kunnen keren, dat de mens moet meewerken, maar dat ook de mens voor al het zondige en schuldige, hetwelk hij verricht, verantwoordelijk blijft.

Nu dan, vreest niet, 1) alsof ik mij nog zou wreken, nadat God alles welgemaakt heeft. Integendeel: Ik zal u en uw kleine kinderen onderhouden. Zo troostte hij hen en sprak naar hun hart. 2)

Ook bij ons is het geen verkeerdheid, wanneer ons nog altijd de zonde smart, ook nadat God Zijn Zoon in ons geopenbaard heeft, en de Heiland, als het Lam Gods, dat onze zonden draagt, als onze Middelaar en Voorspraak ons bekend geworden is; wanneer niet alleen ons dagelijks verzuimen en onze ontrouw, maar ook de herinnering aan vroegere banden ons voor hem neder buigt en in tijden van nood en droefheid, nadat wij de vrede en het kindschap van God reeds lang gesmaakt hebben, wij nog opnieuw over de staat van onze genade en de redding van onze zielen bevreesd worden. Het is ons toch niet zonder reden aanbevolen dagelijks te bidden: "Vergeef ons onze schulden"; het eenmaal verkregen geloofsvertrouwen, de eens ontvangen verzekering van de vergeving van onze zonden, zou makkelijk tot slaperigheid en zorgeloosheid worden, zo niet een voortdurend smartgevoel over onze zonden ons in gemeenschap met de Heiland hield. En, gelijk de broeders van Jozef juist daardoor, dat het hun bang werd, en zij opnieuw hun hoofdzonde openlijk aan hem bekenden, hem des te nader kwamen, zo zal ook de van tijd tot tijd ontwakende vrees over de zwaarste zonde van ons voorbijgegane leven ons Hem meer nabij brengen, die al onze zonden op Zich genomen heeft, en die nu de macht ontvangen heeft, om allen zalig te maken, die door Hem tot God gaan.

Ons vergiffenis schenken aan de naaste hangt onmiddellijk samen met ons vergiffenis ontvangen van God, omdat niemand gevoel kan hebben, dat God hem vergeven heeft, dan als hij zelf vergeeft. Zeker, het is zeer moeilijk te vergeven, en misschien is het minder moeilijk op de brandstapel, dan in het dagelijks leven. Doch ook hier is Christus ons hoogste voorbeeld. Stefanus vergaf in het gezicht van de geopende hemel, Christus in het gezicht van de gesloten hemel; Stefanus aan het einde van zijn folteringen, Christus aan het begin ervan. Jozef vergaf zijn broeders, toen zij er hem om vroegen, Jezus, voordat iemand Hem vroeg, ja, toen zij nog bezig waren; Hem te folteren en te doden. Zo lijken alle heiligen op Christus, maar niemand is met Christus te vergelijken.

In de zin van: Hij bracht hen tot kalmte en rust door zijn hartelijke toespraak.

Jozef dan woonde, na de terugkomst van zijn vader begrafenis (Vs. 14), in Egypte, hij en het huis van zijn vader, nog 54 jaar lang; en Jozef leefde, evenals later Jozua Jozua 24:29) honderd en tien jaar; van 2259 tot 2369 na de wereldschepping.

En Jozef zag van Efraïm, kinderen van het derde gelid, achterkleinkinderen van deze gezegende zoon (hoofdstuk. 49:19), daarom achter-achterkleinkinderen van hemzelf; ook werden de zonen a) van Machir (verkocht, de zoon Manasse, op Jozefs knieën geboren, 1) zodat de oud- en overgrootvader hen nog op zijn schoot kon nemen en liefkozen.

Numeri. 32:39

Om het voorrecht van een zegen recht te waarderen, moet men er ook recht van genieten; en dat deed Jozef door zijn klein- en achterkleinkinderen op zijn knieën te doen rijden, om zo, met hen kind geworden, met hen te spelen en te dartelen. Zo vatten de meesten, evenals in Genesis 30:3, hier de uitdrukking "op iemands knieën geboren worden" op. Het kon ook zijn dat daardoor moet aangeduid worden, dat Jozef het kroost opvoedde en verzorgde, welke taak anders van de moeder is toevertrouwd, maar die misschien door Jozef is behartigd, opdat hij er zich van verzekeren mocht, dat al de zijn in de voorvaderlijke godsdienst werden opgeleid.

En Jozef, toen hij voelde, dat zijn einde naderde, zei tot zijn broeders: 1) Ik sterf; maar God zal u gewis bezoeken na uw lijden, dat gij lijden zult in dit land, gelijk Hij gesproken heeft, en hij zal u doen optrekken uit dit land, in het land hetwelk Hij Abraham, Izaak en Jakob gezworen heeft.2)

a)Hebr.11:22

Of Jozef als de eerste of als de laatste van de broeders is gestorven, of een gedeelte hem overleefd heeft, is onzeker. Hier omvat Mozes onder de naam van broeders niet alleen eigen broeders, maar ook andere bloedverwanten. Ik houd het ervoor, dat eigenlijk eerstgeborenen uit ieder gezin op zijn bevel zijn geroepen, van wie het gehele volk, omtrent deze zaak, zekerheid heeft ontvangen. Ofschoon men nu kan aannemen, dat ook de andere Patriarchen hetzelfde hebben bevolen, daar alle beenderen gelijk naar het land Kanaän zijn overgebracht, wordt van Jozef alleen, om twee oorzaken, opzettelijk melding gemaakt. Want, omdat wegens zijn hoge autoriteit aller ogen op hem gericht waren, moest hij zelf hen voorgaan en zorgvuldig erop passen, dat de glans van zijn waardigheid voor niemand een hindernis was. Ten tweede was het van zeer groot gewicht, dat het bij het gehele volk bekend was, dat hij, die in het rijk van Egypte de tweede was, na zo grote eer ontvangen te hebben, tevreden was met zijn plaats, om slechts erfgenaam te zijn van bloot een belofte.

Tegenover het vergankelijke van de aarde stelt Jozef hier zo duidelijk mogelijk de onkreukbare trouw van God. Jozef was een tijd lang in de hand van God beschermer en redder van het uitverkoren geslacht geweest, maar ook als hij wegviel, zou God toch tonen, dat Hij de waarmaker is van Zijn woord en belofte.

En Jozef, die in het geloof zo zeker wist, dat Israël slechts voor een tijd in Egypte woonde, en naar Kanaän terugkeren zou, deed de zonen van Israël zweren, zeggende: God zal u gewis bezoeken, 1) zo zult gij mijn beenderen van hier opvoeren, opdat ook ik deel aan het land van de belofte hebbe!

1)"Bezoeken" in de zin van "gedenken."

En Jozef stierf, honderd en tien jaar oud zijnde. En zij balsemden hem (zie Ge 50.3) en men legde hem in een kist, een kist van Sycomorenhout. Dit was van bijzonder gewicht, daar een stenen Sarcofaag bij later vervoer ongeschikt zou geweest zijn. Deze werd niet, als bij Jakob, aanstonds weggevoerd; zij behielden die nog in Egypte, totdat zij die, 144 jaar later, meenamen (Exodus. 13:9), en op het veld bij Sichem bestelden. 1) Jozua 24:22).

Men spreekt van ziekte en dood: ook ik ga sterven, wellicht dan, als ik er het minst op reken. Dit bedroeft mij. De gedachte grijpt mij aan. Waarom vrees ik de dood? Heeft de genade mijn zonden niet allen weggenomen, en is de hemel niet mijn zeker erfdeel? Toch blijf ik vrezen, en verdraag de doodsgedachte enkel uit de verte; zodra ik de dood nabij waan, schud ik de gedachte af. Ik wend mijn gezin, mijn zaken voor; het schijnt mij toe, als zou ik gemakkelijker heengaan, indien mijn zaken geregeld werden, maar heb ik inderdaad geen andere zorg, dan mijn huis te bereiden, voordat ik sterf? Is de vrees met veeleer ongeloof, gehechtheid aan het aardse. wereldse, zondige leven? Zou ik waarlijk wensen heen te gaan, indien mijn goed groter, mijn gezin verzorgd was, indien mijn zaken in orde waren? Integendeel, juist dan zou ik het heengaan betreuren, omdat het leven mij zoeter was geworden; ik zou de vijftien jaar levensverlenging van Hizkia vragen, en de reden en, waarmee ik de vraag zou aandringen, ontbraken mij gewis niet; ik vrees in de eerste plaats het lijden, maar het meest de dood. Ik vrees Uw toorn niet; ik ben zeker van vergeving, en met de zekerheid van mijn zaligheid vrees ik toch te sterven. Ik geloof aan de hemel en vrees de toekomst. Hoe tegenstrijdig, ik kan mij dit niet verklaren, maar Heere! Gij kunt het raadsel oplossen door het geloof te versterken. Geef mij geloof, onvoorwaardelijk vertrouwen op U, die mij het leven en de adem gegeven hebt. Gij kunt het doen. Gij deed het; ik heb bij ogenblikken dat volkomen vertrouwen gekend; ik was bij ogenblikken los van de aarde; mij dunkt, in die tijd zou ik blij tot Christus hebben kunnen gaan. Och, hergeef mij die gelukkige zieletoestand, en mocht ik met kalme blijdschap in de heiligmaking mijn overgang van de aarde naar de hemel verwachten.

De dood is, ja, een ontzettende zaak, die sloop van mijn hut, die scheuring van de nauwe band, die koning van de verschrikking! Sterven! Vreemde, nooit door mij beproefde gebeurtenis! Maar, o mijn ziel! Is hij niet een Ahimaäz, een boodschapper van goede tijding, een engel van Petrus, die de boeien slaakt, een Noach’s duivel, die met de palmtak van de overwinning aan komt vliegen, en de verordende weg, die uw Verlosser, uw liefhebbende Verlosser, inslaat, met onbegrensde wijsheid inslaat, om u van de zonde te verlossen? Zijn bestelling maakt de dood tot een hemelpoort, tot een doorgang in het eeuwige leven. Hij houdt die weg om redenen, tot bereiking van einden, en tot toediening van onderwijzingen, die in de eeuw van de ontwikkeling duidelijk zijn zullen; dus zal ik ook in dit opzicht tot die bestelling, die de gelovigen sterven doet, en mij een zal doen sterven, eenmaal uitroepen, en ik doe het nu bij voorraad: "God heeft alles welgedaan!"

Zo eindigt het geheel met doodkisten; rouwklachten en begrafenissen, en met de blik in de toekomst. De tijd van de belofte was voorbij; er volgt nu een zwijgen van 104 jaar, waarin de tijd, evenals de stroom van de Nijl, zonder geschiedenis voortvloeit, totdat uit het riet van die stroom een biezen kistje met een wenend knaapje wordt opgeheven. Daarmee begint de tijd van de wet.

De gewichtigste tijdpunten in het leven van de Patriarchen zijn:

na de schepping. voor Christus
Abrahams uittocht uit Haran.. 2083 1917
Ismaëls geboorte.....2094 1906

Instelling van de besnijdenis..2107 1893
Isaak's geboorte..... 2108 1892
Sara's dood.....2145 1855
Isaak's huwelijk..... 2148 1852
Geboorte van Ezau en Jakob.. 2168 1832
Abrahams dood..... 2183 1817
Jakob's vlucht naar Mesopotamië 2245 1755
Ismaëls dood..... 2231 1769
Jozefs geboorte..... 2259 1741
Jakob's terugkeer na 20 jaar.. 2265 1735
Jozef wordt verkocht.... 2276 1724
Izaak sterft.....2288 1712
Jozefs verhoging.....2289 1711
Verhuizing naar Egypte...2298 1702
Jakob sterft..... 2315 1685
Jozef sterft..... 2369 1631

SLOTWOORD

Dat werkelijk Mozes, zoals het opschrift aangeeft, de schrijver van het boek is, lijdt geen twijfel. Hij, in wie het rijp geworden einde van een periode van de geschiedenis met het scheppend begin van de andere vermengd is, hij in wie een lang verleden zijn toppunt bereikt heeft en een ver reikende toekomst zijn wortel heeft; hij was ook alleen in staat, het boek der beginselen te schrijven; alleen hij, met wie de verdere openbaring, die God door hem, de grootste van alle profeten van het Oude Testament gegeven heeft, in een zo nauwe, organische samenhang staat. Het boek verraadt ook duidelijk, dat het zijn werk is, daar het door grootse volvoering van een zorgvuldig berekend plan, door geestvolle en toch eenvoudige voorstelling, door beheersing van de stof, door nauwkeurige bekendheid zelfs met toestanden uit vreemde landen zich onderscheidt. Daarin erkennen wij zo geheel de in alle wijsheid van de Egyptenaren onderwezen man, de kinderlijke naïeve herder van Midian, de machtige leidsman van een volk van honderdduizenden, de door Gods Geest verlichte Middelaar van het Oude Verbond. Maar, wanneer en op welke wijze heeft hij het boek geschreven? - Waarschijnlijk vatte Mozes van de tijd af, toen Israël tot straf voor zijn hardnekkigheid tot een veertig jaren omzwerven in de woestijn veroordeeld was (Numeri. 14:20 vv.), nadat hij reeds verschillende gewichtige gebeurtenissen en enige wetten op Goddelijk bevel had moeten optekenen (Exodus. 17:14 24:4 vv. 34:27 Numeri. 33:2), gedrongen door de Heilige Geest, het voornemen op, om een volledig wetboek en een volledige geschiedenis van zijn volk te schrijven (de Thora). De veertig jaren gaven hem de nodige tijd. Hij maakte gebruik van de, bij de vroegtijdige bekendheid van de schrijfkunst, die Israël in Egypte verkregen had, en wellicht vroeger al bezeten had, reeds voorhandene oorkonden; hij vond daarin, zowel zorgvuldig aangelegde geslachtsregisters, als ook een voortgaande samenstelling van de door het geslacht van de vromen bewaarde en door de vaderen verder aangevulde (zie hoofdstuk. 5.32 Aanm. zie Ex 5.32) heilige overlevering. Zich ten nutte makende, wat hem verder door mondelinge overlevering bekend was, en onder voortdurende leiding en bewaring van de, in bijzondere mate, op hem rustende Geest van

God, vervaardigde hij zijn eerste boek, dat hij als een soort van inleiding vooraan plaatste; toen hij, aan het einde van zijn loopbaan, ook de overige boeken geëindigd, en, nog kort voor zijn dood, de laatste hand daaraan gelegd had.

Het is zeer juist, wanneer de geleerden over twee bronnen spreken, die duidelijk in het eerste boek van Mozes te onderscheiden zijn, en de ene het grondschrift, de andere het aanvullings-geschrift noemen; maar niemand anders, dan Mozes zelf, is de aanvuller, hij, aan wie de naam "Jehova" zo uitdrukkelijk geopenbaard was (Exodus. 3:13 vv.), en die daarom bij bearbeiding van het grondschrift deze naam overal kon gebruiken, waar hij die naar zijn bijzondere betekenis (Genesis 2:6 Aanm. zie Genesis 2.6) voor juister erkende dan de oorspronkelijk gebruikte naam: Elohiem (God) (Exodus. 6:3. "Het grondschrift vertoond zich als het eenvoudig, liefelijk gewas, dat uit de dood van de geslachten vóór Abraham, en uit het leven van de zich vandaar af vormende heilige familie als vanzelf opkwam, natuurlijk en door de feiten zelf ontwikkeld, daarom nog zonder bepaald doel en in meer algemene voorstelling; de aanvulling daarentegen, die zich van deze algemene voorstelling meester heeft gemaakt, en haar een nieuw leven heeft gegeven, ziet van een bepaald standpunt, van een hoogte van kennis en geloof, waarop de vaderen nog niet stonden, in de feiten van het verleden terug, en ziet daar, in het licht van de Geest, die van boven is, veel, wat tevoren geweest was. Het grondschrift, terwijl het met het ontstaan het vergaan aaneenknoopt, is vooral genealogisch, de aanvulling daarentegen veel meer bepaald religieus-ethisch: het eerste is het lichaam, deze brengt in dit lichaam, naar haar alles beheersende en, op de resultaten lettende, ethische gezichtspunten, geest en leven.

Als wij het eerste bijbelboek met een oplettend oog beschouwen, blijkt het, dat het, ofschoon door Mozes in zijn geheel tezamen gebracht, echter uit onderscheidene afzonderlijke stukken is samengesteld, die reeds vroeger op zichzelf bestonden, en tot Mozes van de vaderen zijn gekomen, zoals dit door de beroemde Vitringa (Observat. Sacrae) zeer duidelijk is aangewezen. Men heeft van deze opmerking, in onze laatste tijd, een schromelijk misbruik gemaakt, om de ware, Goddelijke oorsprong van die oude verhalen twijfelachtig te maken, en alles tot bloot menselijke en mythologische verhalen te vernederen; daarvoor is niet de minste reden, nooit was dat het oogmerk van genoemde geleerde. Alles hangt hier in één onverbrekelijke schakel tezamen, waarvan niet het minste deel kan worden gemist, zonder het geheel van alle waarde en kracht te beroven, maar ook de waarheid van het geheel bevestigt onweersprekelijk dit van elk bijzonder gedeelte.

Tegenover de afbrekende kritiek kan op goede en voldoende gronden, zowel de echtheid als de geloofwaardigheid van dit eerste boek van Mozes, gestaafd worden. Wie niet met vluchtige blik, maar nauwkeurig, dit boek leest en herleest, zal tot de slotsom moeten komen, dat het van één hand is, door één persoon geschreven, die wel bronnen heeft gebruikt, die wel alles van tevoren naarstig heeft onderzocht, maar daardoor ook juist de man was, om onder en door de leiding van de Heilige Geest, Die in de waarheid leidt, wat hij wist, wat hem geopenbaard was, op schrift te brengen. Bij nauwkeurig onderzoek blijkt het, dat Mozes niet alleen de schrijver kan zijn, maar ook geweest moet zijn; door inspiratie van de Heilige Geest, en door zijn kennis van kunsten en wetenschappen, straks geheiligd door een veertigjarig vertoeven in de woestijn, juist de man kon zijn, om de oudste geschiedenis van de mensheid,

tot op zijn tijd, te boek te stellen. Alles verraadt de man, die volleerd in de gave van de geschiedschrijvers, dit boek naar een bepaald plan en volgens een tevoren opgemaakt bestek, heeft geschreven. Men heeft interpolaties, bijvoegingen van latere overschrijvers, aangenomen, ook van gelovige zijde, maar wanneer men bedenkt, dat Mozes niet alleen geleerde was, maar ook Profeet, ja, als het ware de grootste van alle Profeten, dan behoeft men niet te stellen, dat, o.a. de vermeldingen van koningen van Edom, "eer een koning regeerde over de kinderen van Israël" (Genesis 36.31 een interpolatie, een bijvoeging van een latere overschrijver is. Het verschilt zo veel, of men tegenover dit boek gaat zitten om het te ontleden, als een product van menselijke kennis en geleerdheid, dan wanneer men het aanmerkt als een Boek, geschreven door een man van God, die door de Heilige Geest werd gedreven, en daarom niet alleen voor feiten was gevrijwaard, maar ook, waar het de toekomst gold, een profetische blik in die toekomst had. De afbrekende kritiek heeft voor dit laatste geen gezicht, evenmin, zoals wij later zullen zien, als voor het feit, dat, waar er verschil schijnt te bestaan tussen wetten, die op dezelfde zaak betrekking hebben, Mozes gerekend heeft met de eigenaardige behoeften en toestanden. Wij voor ons zijn door de behandeling van dit eerste boek van Mozes in het geloof bevestigd, dat het in zijn geheel, zoals het daar ligt, van Mozaïsche redactie is, en tevens een boek, waarin, door Gods genade, ons de oudste geschiedenis wordt meegedeeld van het menselijk geslacht en van het oude Bondsvolk Israël.

Al de hedendaagse ontdekkingen en vorderingen in kunsten en wetenschappen hebben slechts gediend, om de waarheid van de door Mozes verhaalde gebeurtenissen te bevestigen. -Zonder deze geschiedenis zouden wij in het duister verkeren, niets wetende van de wording van de wereld, de oorsprong van de zonde, de eerste geschiedenis van het mensdom. Nu kan een kind op de eerste bladzijden van Genesis meer daarvan weten, dan de geleerdste wijsgeren zonder dit boek daarvan in vierduizend jaren geweten hebben. Gij hebt vóór u de oudste en meest echte geschiedenis van de wereld: een geschiedenis die de eerste geschreven openbaring van God aan de mensen bevat; de openbaring van Zijn bestaan, van Zijn macht, wijsheid en goedheid, die voor u en voor al wat mens heet, van zo groot belang is. Hoeveel zijt gij Hem dan verschuldigd voor die ontdekking, die Hij alleen u geven kon, en daarvoor, dat Hij u liet merken, wat gij aan Zijn wijsheid en barmhartigheid verschuldigd zijt. God heeft u gemaakt, zowel als het hele heelal; Hij bestuurt uw lot, zoals dat van allen, met Goddelijke wijsheid en liefde: wie God veracht, wordt verdelgd; wie God bemint, wordt gezegend en opgenomen in Zijn heerlijkheid. Ziet daar de grote lessen van dit eerste bijbelboek!.

EXODUS

HOOFDSTUK

I

Ruben, Simeon, Levi en Juda, de vier oudste zonen van Lea (Genesis 29:32-35).

Issaschar, Zebulon, haar twee later geboren zonen (Genesis 30:17-20), en Benjamin, Rachels tweede zoon (Genesis 35:16 vv.).

Dan en Nafthali, de beide zonen van Rachels dienstmaagd, Bilha (Genesis 30:1-8), Gad en Aser, de beide zonen van Lea's dienstmaagd, Zilpa (Genesis 30:9-13).

a) Al de zielen 1) nu, die uit Jakob's heup voortgekomen zijn, waren: Jozef met zijn beide zonen, Efraïm en Manasse (Genesis 41:50-52), meegerekend, zeventig zielen, Jakob het Hoofd der familie is zelf meegeteld; doch Jozef was in Egypte, daarom is hij, in Vs. 2-4, niet onder de zonen van Israël genoemd.

Genesis 46:27 Deuteronomium. 10:22 Hand.7:14

1)"Zielen" in de plaats van "personen." Met opzet wordt dit woord hier en elders gebruikt, om bij de zedelijke aanleg van de mens te bepalen en op zijn verheven bestemming te wijzen.

a) Toen nu Jozef, 71 jaar na het verhuizen van de familie uit Kanaän, gestorven was, en al zijn broeders, en al dat geslacht. 1)

Genesis 50:26

Hoelang zij hun vader overleefd hebben, verhaalt Mozes niet. Slechts het begin van de verandering vermeldt hij, alsof hij zeggen wilde, dat de Israëlieten een lange tijdruimte menselijk zijn behandeld, zodat de toestand van hen, die met Jakob waren gekomen, draaglijk is geweest, daar zij, vrij van harde behandeling en tirannie, de hun toegestane gastvrijheid rustig hebben genoten. Tegelijk herinnert hij, dat het kon geschieden, dat, terwijl dit geslacht was verdwenen, bij hun nakomelingen het verlangen naar en de herinnering aan het land Kanaän, het land, hetwelk zij niet hadden gezien, verdween, tenzij zij op geweldadige wijze werden aangezet, om naar hetzelfde te verlangen. En zeker, omdat dat volk in het overdenken van de weldaden van God nalatig en vergeetachtig was, kon niet beter voor zijn heil gezorgd worden, dan wanneer God toeliet, dat het wreed werd gefolterd en hard behandeld. Anders toch, alsof het zijn oorsprong uit Egypte had gehad, zou het gewenst hebben daar eeuwig te blijven, door welk verblijf de hoop op de beloofde erfenis in hun harten zou verdwijnen.

Zo werden de kinderen van Israël vruchtbaar, a) en groeiden overvloedig, en zij vermeerderden, en zij werden, tot vervulling van de aan Abraham in het bijzonder gegeven belofte (Genesis 12:2; 18:18), zeer machtig, zodat het land met hen vervuld werd, 1) en later 600.000 strijdbare mannen uittrokken (hoofdstuk. 12:37).

Deuteronomium. 26:5 Hand.7:17

In stammen, geslachten en families verdeeld (zie Ex 6.15), geregeerd door hun stamhoofden, en door de oudsten van de verschillende stammen; geslachten en families vertegenwoordigd, zette een gedeelte van de kinderen van Israël, namelijk de stammen, die aan de oostelijke zijde van het land Gosen woonden, de stammen Ruben, Gad en half Manasse, het partriarchale herdersleven in de daar gelegen weilanden voort; de overige stammen daarentegen dreven in de vruchtbare landstreken, tussen de Pelusische en Tanitische Nijlarm, akker en tuinbouw, geheel op de van de Egyptenaren geleerde wijze, gelijk zij dan ook langzamerhand de overige voordelen van de Egyptische beschaving zich toe-eigenden; met de kunst om in goud en zilver te arbeiden, edelgesteenten te snijden, leder en fijne weefsels te bereiden, het letterschrift te beoefenen enz., vertrouwd werden, en door handel en wandel mede onder de Egyptenaars tot grote welvaart kwamen.

In de eerste tijd schijnen zij aan een spoedig terugkeren naar Palestina gedacht te hebben, en gezocht te hebben, dit door eigen kracht te bewerken. Wij vernemen toch uit 1 Kronieken 4:22; 8:20-24, dat een gedeelte van de stam van Efraïm, nog bij het leven van de stamvader, in het zuidelijk hoogland van Palestina zich vestigde en van daar rooftochten in de Filistijnse vlakten maakte; het leed echter daarbij zulke zware verliezen, dat de gevaarlijke onderneming spoedig weer opgegeven moest worden.

Opzettelijk wordt hier de vermenigvuldiging van Jakob’s nageslacht met zeer veel woorden gemeld. Die vermeerdering en toeneming-dit komt hier duidelijk uit-was iets buitengewoons, gevolg van Gods bijzondere kracht en Almacht, door de invloed van Gods bijzondere Voorzienigheid. Zowel in levenskracht als in aantal had die vermeerdering plaats. Zowel in aantal als in invloed. Daarom trok zij dan ook de bijzondere aandacht van Egypte’s koning.

II. Vs. 8-22. Nu wordt ook vervuld, wat God eens aan Abraham voorspeld had (Genesis 15:13): "Zij zullen hen dienen, en zij zullen hen verdrukken vierhonderd jaar." Een ander koning komt in Egypte; deze wil om staatkundige redenen het volk verzwakken; daarom dwingt het tot harde dienstbaarheid; en, daar dit niet helpt, grijpt hij nog wredere middelen aan.

a) Daarna1) stond, waarschijnlijk na het verdrijven van het huis van de Hyksos, waartoe de Farao’s behoorden, die ten tijde van Jozef regeerden, een nieuwe koning op 2) over Egypte, een uit de nationale dynastie, (vorstengeslacht), die Jozef niet gekend had. 3)

Hand.7:18

Aan de ingang van de Delta, daar, waar de rivier zich in twee armen splitst, bestond een zeer oude staat, welks middelpunt de stad Memphis was. Van Menes (3000 v. C.), de vermoedelijke stichter van de stad, tot aan de inval van de Hyksos, een vreemd herdersvolk van Semitische oorsprong, wordt een rij van koningen opgegeven, die de staat van Memphis met grote bouwwerken versierd hebben, vooral langs het westelijk rotsgebergte, waar de dodenkamers met haar gedenktekens en de koningsgraven met hun piramiden zich mijlenver

uitstrekten. De beroemdste koningsnamen uit het geslacht van de Farao's in Memphis waren Chephren en Cheops (2500 v. C.), de bouwers van de hoogste piramiden; Sesortosis (2300 v.C.), die het eerst zijn wapens naar het zuiden keerde en de Nubiërs schatplichtig maakte, zo als een zuil, aan de boven-katarakten van de Nijl gevonden, verkondigt, en Moeris (2200), (de derde uit het vorstenhuis Amenemha), die, ten behoeve van de Nijloverstromingen, het naar hem genoemde meer bij Memphis (in het dal Fayoem) schijnt te hebben aangelegd; ook wordt aan hem de bouw van het grote en prachtige Laburinthos toegeschreven, een paleis met talloze vertrekken, portalen en voorhoven boven en onder de aarde, waar alle landstreken en districten van het rijk een gemeenschappelijk middelpunt voor plechtige handelingen en offers moesten vinden. Spoedig na de dood van Moeris (2100 v. C.), verhaalden de Egyptenaren, vielen zwervende stammen uit Syrië en Noord-Arabië in het Nijlland, onderwierpen het rijk en regeerden hard en gewelddadig over het schatplichtige volk. Meer dan 500 jaar duurde deze onderdrukking van het herdersvolk van de Hyksos, totdat eindelijk enige koningen van Opper-Egypte (Thebe) het land bevrijdden. Gedurende een bepaalde tijd trotseerden de Hyksos (1580 v. C.) in een verschanste, door water en moerassen beschermde legerplaats, aan de oostelijke monding van de Nijl, de aanvallen van de vijanden, totdat koning Thoetmosis hun aftocht bewerkte. De plaats, waar hun legerplaats was opgeslagen, werd eerst Abaris (vesting van de Hebreeën), later Pelousion, (Pelusium, moerasstad) genaamd. Sedert die tijd was Thebai (Thebe) de zetel van de Farao's.

In het Hebreeuws Wajakom "stond op," in de zin van: Kwam aan de regering. Waarschijnlijk wil "nieuw" hier zeggen niet alleen een andere koning uit een ander geslacht, maar een ander koning, wiens inzicht, omtrent het Israëlitische volk, geheel anders was, dan dat van zijn voorgangers.

Nadat honderd en meer jaar gelukkig in rust en vrijheid waren voorbijgegaan, begon de toestand van het uitverkoren volk in een slechte veranderd te worden. Mozes verhaalt, dat de ellendige toestand zijn ontstaan heeft te danken aan de afgunst en jaloezie en de valse vrees van de Egyptenaren, daar zij voor zichzelf zich gevaar hebben voorgesteld van het uitheemse volk, indien zij het niet bijtijds onderdrukten. Maar voordat hij daartoe overgaat, vermeldt hij, dat de herinnering aan de weldaden, welke zij van Jozef hadden ontvangen, versleten was, welke, indien zij levendig was geweest, de wrede behandeling enigszins had kunnen matigen. Doch men kan geloven, dat door de bescheidenheid van Jozef veroorzaakt is, dat dit vergeten de hem verschuldigden dank heeft verduisterd. Daar, indien hij voor de zijnen grote voorrechten had geëist, als vrijdom van schatting en belasting de roep van het heil, het land door de Israëlitische man aangebracht, vele eeuwen levendig was gehouden. Maar het blijkt, dat hij tevreden is geweest met een menslievende gastvriendschap, zodat zijn broeders gemakkelijk en zonder overlast in het land Gosen konden wonen, omdat hij wilde, dat zij als het ware bijwoners zouden zijn, totdat de tijd van de bevrijding gekomen zou zijn.

De nieuwe koning kende Jozef niet, d.w.z. hij erkende zijn verdiensten niet, noch rekende met de weldaden, welke deze aan het Egyptische volk had geschonken.

Die zei bij gelegenheid van een vergadering van zijn rijksgroten, tot zijn volk: Ziet, het volk van de kinderen

van Israël is veel, ja machtiger dan wij. Dit is zeker een overdrijving, hij drukt zich zo sterk uit, om de gemoederen voor zijn doel te winnen.

Beter vertaald: Het volk (n.l.) de kinderen van Israël.

Komt aan, 1)laat ons wijselijk tegen hetzelfde volk van Israël handelen; laat ons maatregelen aanwenden (Psalm. 105:25), opdat het niet vermenigvuldige, en het geschiede, als er enige strijd voorvalt, en door de oostelijke volken, gelijk vroeger door de nu verdrevene Hyksos geschied is, roofzuchtige en veroverende invallen beproefd worden, dat het zich ook niet vervoege tot onze vijanden, en tegen ons strijde, en, wanneer het zich van onze heerschappij los gemaakt heeft, uit het land optrekke. 2)

Niet zelden valt het de zegeningen van God ten deel, dat zij als het ware de gemoederen van de goddelozen tot afgunst scherp prikkelen, ja als het ware tot razernij aanzetten. En toch moet daarom zelfs het kleinste bewijs van de goddelijke gunst ons niet minder welkom zijn, alhoewel het de goddelozen gelegenheid biedt te heviger tegen ons te woeden. Maar zo matigt God met voorbedachte rade zijn weldadigheid, opdat wij niet al te zeer aan het aardse geluk verkleefd zullen zijn. Zo ook verdreef de zegen, waaraan geheel zijn geluk hing, Jakob uit het huis van zijn vader en uit de beloofde erfenis; maar tegelijk lenigt hij met deze troost zijn smart, dat hij weet, dat God zijn eigendom is. Zo ook zijn nakomelingen, hoe meer zij de zegeningen van God ervaren, des te meer voelden zij de vijandschap van de Egyptenaren. Doch Farao, opdat hij hen gehaat en verdacht maakte, terwijl hij hun macht in het brede uitmeet, beticht hen van afval, waarvan zij geen enkel bewijs hadden gegeven. En nu zegt hij niet, dat zij tegen hem zullen opstaan om de regering door macht van wapenen in handen te krijgen, maar dat zij elders heen zullen gaan. Waardoor men mag vermoeden, dat de hoop, welke omtrent de terugkeer bestond, God niet verborgen heeft gehouden.

Uit het woord "optrekken" blijkt duidelijk, dat Farao hier het gaan uit Egypte naar Kanaän op het oog heeft. Hij is dus bekend met de eigenlijke woonplaats van het volk van Israël, maar wil niet, dat hij zo’n groot aantal nuttige weldoeners verliezen. Farao meent de raad van God omtrent zijn Verbondsvolk te kunnen tegenhouden of vernietigen, maar ook hij zou het ondervinden, dat niemand vrede heeft, die zich tegen Gods raad en tegen Gods plannen verzet.

En zij zetten, om de wil van de koning ten uitvoer te brengen, oversten van de schattingen1) over het volk, om het te verdrukken met hun lasten. 2) Want men bouwde voor Farao schatsteden, steden tot bewaring van proviand voor de oostelijk naar de woestijn gelegerde troepen; namelijk: Pitom (omsloten plaats) het tegenwoordige Abassieh, en Raämses, 3) of Rameses (zoon der zon), het 10 uur meer oostelijk gelegen Heroönpolis.

In het Hebreeuws Saree missim, niet oversten van de schattingen, maar oversten over degenen, die herendiensten moesten verrichten. Deze werden over de Israëlieten gesteld om hen te verdrukken. Dit verdrukken had een tweeledig doel. Allereerst om hun natuurlijke kracht te verminderen en daardoor de vermeerdering van het volk tegen te houden. In de tweede plaats moest door harde arbeid alle geestkracht uitgedoofd worden, zodat de hoop of

het verlangen naar Kanaän bij hen werd uitgeblust. Wat Farao echter ten kwade bedacht, beschikte God, de Heere, ten goede. De verdrukking doofde het verlangen naar de vrijheid niet uit, maar deed hen te vuriger roepen tot de Heere Sebaoth.

Op een van zijn tempels, die de grote veroveraar, Sesostris of Ramses, liet bouwen, plaatste hij dit opschrift: "Geen inlander heeft hieraan gearbeid.".

Ten westen van de meest westelijke arm van de Nijl, de Pelusische geheten, daar waar in de vroegste tijden reeds de stad Bubastis lag, loopt een dal dwars door de bergketen, die ter rechterzijde van deze, van het zuiden naar het noorden, bijna evenwijdig met de stroom voortloopt; het is de tegenwoordige Wady-Tumilat. In dit dal was vroeger het kanaal, dat de Nijl met de golf van Suez verenigde. In dit dal, waarschijnlijk het zuidelijkste deel van het land Gosen, lagen de beide vestingen Pitom (Patumos) en ten westen van deze Raämses, bij de Grieken bekend onder de naam Heroönpolis. Thans zijn de steden Abassieh en Abu-Keischeid op de puinhopen van Pitom en Raämses gebouwd. Dit was het meest toegankelijk punt, waar Egypte van de zijde van Arabië kon worden aangegrepen, waarom ook hier grensvestingen werden aangelegd. Zij waren in het bijzonder bestemd tot
schathuizen, dat is: tot magazijnen, voorraadschuren in tijd van oorlog. In deze streek waren de voornaamste woonsteden van de kaste van de krijgslieden, gelijk wij dit van elders weten.

Uit de tijd van Thutmes III is ons een grafschildering bewaard, waarvan Rosellini, die deze het eerst ontdekt heeft, de volgende beschrijving geeft: "Een gedeelte van de arbeiders is bezig, in vaten de klei te vervoeren, anderen die met houwelen te bearbeiden, de tegels uit de vorm te nemen, en op rijen neer te leggen, anderen om de reeds gedroogde weg te nemen. Kleur, gelaatstrekken, baard enz. doen hen als Hebreeërs kennen. Tussen hen ziet men vier Egyptenaars, door gedrag, gedaante en kleur duidelijk onderscheiden; twee van deze dragen een stok in de hand, de een zittende, de ander staande en met de stok opgeheven tegen de beide anderen, die hier de Hebreeën gelijk gesteld zijn.".

God liet deze onmenselijke behandeling toe, om redenen zijn wijsheid in alle delen betamende, nl. 1e. om de Israëlieten te straffen vanwege de Egyptische afgoderij, waaraan zij zich schuldig gemaakt hadden Jozua 24:14; Ezech.20:5,7,8) en om hen daarvan een afkeer te doen hebben. 2e. Om hun hart van Egypte los te maken en hen de lust te benemen om weer daarheen te keren als zij er eenmaal waren uitgegaan. 3e. Om de weg te openen en te bereiden voor de wonderwerken, die Hij zich voorgenomen had te doen, teneinde zijn goedheid en macht te openbaren en zijn naam en dienst te verheerlijken.

Maar a) hoe meer zij het volk verdrukten, hoe meer het door de hulp van God vermeerderde, en hoe meer het groeide, 1) zodat zij, de Egyptenaren, verdrietig waren vanwege de kinderen van Israël, 2) omdat zij in hun verwachting waren teleurgesteld, en nu vreesden voor een overmacht.

Psalm 105:24

Dus verijdelde de Goddelijke zegen alle middelen, waarvan de onderdrukkers zich bedienden om de Israëlieten ten onder te houden en deze vermenigvuldiging te beletten.

Mozes verhaalt hier het conflict tussen de gunst van God en de wreedheid van de koning van Egypte. Terwijl nu de beklagenswaardige Israëlieten op tyrannische wijze werden gekweld, zegt hij, dat God hen heeft geholpen en wel zo krachtig, dat Zijn hulp overmocht. Zo was het tevergeefs, dat goddeloze en valse plan, hetwelk de Egyptenaren onder elkaar hadden genomen om de Kerk te vernietigen. Waardoor ook wij de hoop mogen koesteren, dat, waarmee de goddelozen ook ons lastig vallen het ijdel is, omdat de macht van God sterker zal zijn en zal overwinnen.

Het is God de Heere, de Verbondsgod van hun vaderen, die hun dus kennelijk toonde, dat Hij hun bijstand bood en dit op een wijze, die geheel in overeenstemming was met Zijn voorzienige wijsheid. Langzamerhand en als trapsgewijze verleende Hij hun de nodige krachten om te dragen; opdat zij dit niet aan eigen kracht zouden gaan toeschrijven. Naarmate de verdrukking klom, zo leert de oorspronkelijke tekst, klom ook bij Israël de weerkracht en volkssterkte. Zo doet de Heere met de Zijnen altijd. Zij zouden in het begin niet kunnen dragen, waartoe zij op het laatste in staat blijken. Maar daarom is de druk in de aanvang ook minder; en terwijl deze klimt, hebben de lijders ook kracht daartegen ontvangen. Naar de man is zijn kracht en naar de zwaarte van het opgelegde kruis ook de macht van de verleende steun. Het zwaarste van het kruis komt op het laatst en aan het laatst is er de Heere zelf. Zo wordt gij door dragen geoefend tot dragen, opdat gij ten laatste met blijdschap ook de eer van God kunt verdragen.

Israël is hier ook weer het beeld van de kerk. Altijd zijn de vervolgingen de Kerken tot voordeel geweest. Het bloed van de martelaren wordt dan ook het zaad van de kerk genoemd. Het woord "groeide" betekent eig.: "met kracht uitbreken.".

In het Hebreeuws Wajakoetsoe eig. vreesden, huiverden. Betere vertaling is dan ook: en zij vreesden (in de zin van huiverden, beefden voor de kinderen van Israël.

Hebreeuws: "zij vreesden voor het aangezicht van de kinderen van Israël.".

En de Egyptenaars, door vrees gedreven, deden de kinderen van Israël dienen met hardheid. 1)

Mozes leert, dat zij door vrees niet tot zachtmoedigheid zijn geneigd, maar veeleer zich hebben verhard en tot groter onmenselijkheid zijn geprikkeld. Want de goddelozen voelen niet, dat God hun tegen is, als hun pogingen juist omgekeerd ongelukkig uitvallen. En indien zij al door deze overweging worden aangegrepen, grijpt een verborgen aanval van zinneloosheid hen zo aan, dat zij niet aarzelen, om, terwijl God zelfs tegen hen strijdt, in hun hardnekkige eigenzinnigheid voort te gaan. Zoals uit het vervolg van deze geschiedenis te beter zal blijken.

Zodat zij hun het leven bitter maakten met harde dienst in leem en in tichelstenen, 1) en met alle dienst op het veld, 2) met het maken van dammen, aanleggen van kanalen en andere arbeid tot waterleidingen, met al hun dienst van allerlei aard, die zij hen deden dienen met hardheid.3)

Gebrek aan natuurlijke stenen, dat in meerdere Oosterse landen, voornamelijk in Babylonië, Egypte en Nubië bestond, bijzonder in beneden-Egypte, deed vroegtijdig denken (Genesis 11:3) aan het bereiden van stenen, door het treden van leem (Nahum.3:14), waaronder, tot meerdere vastheid, stro gemengd werd (Exodus. 5:7). Men droogde de gevormde tegels of in de zon, hetwelk in Perzië in enkele uren kon geschieden (Chardin IV, 112), of brandde ze in het vuur, in tichelovens (2 Samuel 12:31; Nah.3:14; Jer.43:9). De gedroogde tichels waren in Egypte (Shaw R. 136 Maijer II, 21), waar het bijna niet regent, meer geschikt dan in Palestina, waar de plasregens in de wintermaanden zulke, van gedroogde tichels gebouwde muren gemakkelijk moesten week maken (Matth.7:25).

Tot dergelijke arbeid behoorde onder anderen ook het drijven van het scheprad. "Midden aan dat rad zijn verscheidene trappen, waarop de landman, wanneer hij de grond wil bevochtigen, treedt, en daardoor het rad omdraait. Opdat hij niet weer naar beneden zal vallen, houdt hij zich met de handen aan een daartoe aangebracht vast voorwerp, zodat het gehele lichaam in een hangende toestand is. In plaats van de handen, gebruikt hij dus de voeten, en, in plaats van de voeten, de handen; want hij staat met de handen, waarmee wij gewoon zijn arbeiden, en arbeidt met de voeten, waarmee wij gewoon zijn te staan. (vrgl.Deuteronomium. 11:10)

Tot tweemaal toe wordt gezegd, dat de Egyptenaren de kinderen van Israël deden dienen met hardheid. Dit geschiedt zowel om daarmee de grote schuld van Egypte’s koning en zijn volk aan te geven, als de diep treurige toestand van Abrahams nageslacht.

Daarenboven 1) sprak de koning van Egypte, ziende, dat zijn eerste aanslag niets baatte, maar veeleer het tegendeel uitwerkte, en nu tot daden van groter geweld overgaande, tot de vroedvrouwen van de Hebreeuwse vrouwen,
tot haar, die aan het hoofd van al de andere stonden, van wie de ene Sifra (schoonheid), en de andere Pua (licht) heette, na haar bij zich in het geheim ontboden te hebben.

Sedert het eerste bevel tot verdrukking van het volk van God zijn er tien jaar verlopen. Nu Farao ziet, dat al zijn lagen en listen niets baten, dat integendeel het volk des te meer groeit, geeft hij een bevel zo gruwelijk, als nergens ter wereld in volle vrede is gegeven. Hij doet dit, opdat de naam van Abraham verdwijnen zou van de aarde, het geslacht van Israël zou ophouden te bestaan.

Te verwerpen is de mening, dat deze vroedvrouwen Egyptisch waren. Uit het verband van de tekst blijkt duidelijk, dat het Hebreeuwse vrouwen moeten geweest zijn. Haar namen duiden het aan, alsmede de getuigenis, dat zij God vreesden. Bovendien zouden Egyptische vrouwen zich graag geleend hebben om de koning in zijn moordzuchtig en wreed plan te dienen.

En hij zei: Wanneer gij de Hebreeuwse vrouwen in het baren helpt, en ziet haar op de stoelen; 1) is het een zoon, zo doodt hem op een bedekte wijze; maar is het een dochter, zo laat haar leven! Deelt dit mijn bevel invertrouwen aan de andere vroedvrouwen mee!

Men heeft dit woord met de meesten te verstaan van de stoel van de barende, of, met Gesenius, van het stenen vat, waarin de pasgeborenen gewassen werden.

In het Hebreeuws Al-Thaaviniem. Dit woord wordt hier en in Jer.18:3 gebezigd en wordt in laatstgenoemde plaats gebruikt van de pottenbakker, die zijn werk verricht. In verband met het laatste is de betekenis duidelijk. De bedoeling is, dat de mannelijke kinderen terstond bij de geboorte of liever in de geboorte zullen gedood worden, zodat zij levenloos ter wereld komen.

Doch de vroedvrouwen vreesden God 1) en deden niet, zoals de koning van Egypte tot hen gesproken had; maar zij hielden alle kinderen en ook de jongetjes in leven. 2)

Mozes bedoelt niet, dat zij toen voor het eerst met de vrees voor God werden aangedaan, maar geeft de oorzaak aan, waarom zij het onrechtvaardig bevel niet gehoorzaamden, daar bij hen gewis de eerbied voor God veel meer gold of vermocht. En gewis, hoe meer al onze begeerten hierdoor aan banden gelegd worden, des te krachtiger is het schild om alle aanvallen af te weren en des te hechter onze staat, om niet in gevaren te wankelen. Verder hebben zij deze daad niet alleen als wreed en onmenselijk verfoeid, maar omdat in hun harten de vroomheid en godsvrucht van zuiver gehalte was. Zij nu wisten van de goddelijke uitverkiezing en juist hierdoor waren zij zich ervan bewust, dat het zaad van Abraham een gezegend zaad was. Vandaar dat het gemakkelijk was te voelen, dat het een zaak van erge goddeloosheid zou zijn, de genade van God op die wijze te vernietigen.

De vroedvrouwen brachten hier in toepassing: Men moet God meer gehoorzaam zijn dan de mensen. Wat zij deden, deden zij uit geloof.

Toen riep1) de koning van Egypte, die door zijn spionnen vernomen had, dat zijn bevel niet volbracht werd, de vroedvrouwen, en zei tot haar: Waarom hebt gij deze zaak gedaan, dat gij de knechtjes in het leven behouden hebt, terwijl ik u bevolen had, hen te doden?

De vrouwen hadden in het geheim de opdracht van Farao ontvangen. Openlijk had hij voor zulk een snode daad niet durven uitkomen. Daarom, al heeft hij wellicht getwijfeld aan de waarheid van hun verontschuldiging, durfde hij ze toch niet in het openbaar straffen.

En de vroedvrouwen zeiden tot Farao: Omdat de Hebreeuwse vrouwen niet zo zwak en hulpbehoevend zijn, zoals de Egyptische vrouwen; want zij zijn sterk; 1)eer de vroedvrouw tot haar komt, zo hebben zij gebaard; 2) wij hebben dus geen gelegenheid, om uw bevel te volbrengen.

Wat de vroedvrouwen zeggen is niet enkel een uitvlucht; nog heden is het baren bij Arabische vrouwen zeer gemakkelijk en snel, en zeker hebben de Hebreeuwse vrouwen, bij

hun, van de Egyptische gewoonten afwijkende, leefwijze, hetzelfde voordeel boven deze gehad. Desniettemin hadden de vroedvrouwen nog meer beslist God moeten vrezen, en het bevel van de koning van zich moeten wijzen (Dan.3:17 vv. Hand.4:20; 5:29). De Heere ziet intussen niet aan, wat haar nog ontbreekt, maar wat reeds aanwezig is. Jesaja 42:3)

In het Hebreeuws Chajooth eig.: levenskrachtig.

In het antwoord van de vroedvrouwen zijn twee verkeerde dingen op te merken, allereerst dat zij niet duidelijk genoeg hun godsvrucht hebben beleden en ten tweede, omdat zij in leugen, wat erger is, zijn vervallen.

Daarvan mag iets waar geweest zijn, maar het zal toch gewis niet bij allen en niet altijd zo geweest zijn. Het antwoord van de vroedvrouwen was dus niet in zijn geheel waar. Wij hebben hier wederom met een soort van noodleugen te doen, die, uit vrees voor mensen en uit gemis aan het nodige vertrouwen, een verdrag zoekt te sluiten tussen waarheid en onoprechtheid. Zo was het vroeger immers ook bij Abraham, toen hij Sara zijn zuster noemde. Het is, zoals dit over het geheel genomen zo is, het is veel gemakkelijker de zwakheid van die vrouwen hard te vallen, dan hun kloekheid en vrome zin na te volgen. Maar de Heere ziet bij alles op het hart, en hoewel Hij het kwade op zijn tijd niet ongestraft zal laten, zo onthoudt Hij aan het goede evenwel het loon van de genade niet.

Het geloof van de vroedvrouwen is te prijzen, niet de vorm, waarin het zich openbaart.

Daarom deed God aan de vroedvrouwen goed, 1) ondanks de haar nog aanklevende zwakheid; Hij deed haar naar Psalm 61:6 en 115:13; en dat volk vermeerderde, ondanks alle aanslagen van de koning (Spreuken. 21:30) en het werd zeer machtig.

Zo loonde hun God, niet omdat zij gelogen hadden, maar omdat zij medelijdend jegens de kinderen van God waren geweest. Niet hun bedrog, maar hun welwillendheid werd beloond, de welwillendheid van hun gemoed, niet het verkeerde van hun leugen, en wegens dat goede rekende God het verkeerde hun niet toe.

God deed de vrouwen niet goed, omdat zij zich met een z.g. noodleugen hadden gered, maar omdat zij Hem hadden gevreesd en de kinderen van de Israëlieten hadden gespaard. De Heere kroont hier het geloof van de vrouwen.

En het geschiedde, daar de vroedvrouwen God vreesden, en bij het bouwen van Israël’s huis hielpen, zo a) bouwde Hij haar huizen, 1) liet ook haar in de zegen, die op Israël lag, bijzonder delen.

Genesis 30:30 Psalm. 127:1

Ons dunkt, uit het geheel verband van de zin, dat met dit "bouwen van de huizen" een voorrecht wordt bedoeld, dat de Heere onmiddellijk aan de vroedvrouwen zelf schonk. Wat wil toch deze uitdrukking zeggen? Reeds vroeger hebben wij een dergelijke uitdrukking

ontmoet in Jakob’s vraag: "Wanneer zal ik mijzelf een huis bouwen?" (Genesis 30:30). Gewis moet "huis" met gezin of het huis met al wat daartoe behoort, met de gehele omgeving en inwoners gelijkgesteld worden. Een eigen huis voor zichzelf te mogen inrichten, een eigen huishouding hebben, een eigen huiselijke kring te mogen verwerven is de betekenis van het "bouwen" van een huis. Zo zegt ook de psalmist: "Indien de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden de bouwlieden daaraan" (Psalm. 127:1), en deze Psalm is toch gewis, evenals de volgende huwelijkspsalm, een gewijd lied van het geheiligd gezin en het huiselijk leven.

a) Toen gebood Farao, van verborgen list tot openbaar geweld voortgaande, aan al zijn volk, zeggende: Alle zonen, die bij de Hebreeën geboren worden, zult gij in de rivier de Nijl werpen, 1) maar al de dochters zult gij in het leven behouden. Waarschijnlijk wilde hij de dochters in het leven behouden, opdat deze, die zoveel schoner dan de Egyptische waren, (zie "Ex 12.10) de Egyptenaren later tot vrouwen of bijvrouwen zouden worden.

Hand.7:19

Ziet, hoe de zonde de mens steeds schaamtelozer doet worden. Wat Farao eerst door verdrukking zoekt te verkrijgen, wil hij later bereiken door geheime moord; nu is reeds openlijk het bevel gegeven tot het doden van de onschuldige kinderen. Menig Hebreeuws jongetje zal zó op ellendige wijze omgekomen zijn; tot straf daarvoor moet een van de volgende Farao’s, die allen in de voetstappen van hun voorganger wandelden, met zijn volk in de Rode zee verdrinken. Uit de moord van alle geboren knechtjes van de Hebreeën in Egypte, werd hij behouden, die de middelaar zou worden van het bijzonder verbond van God met Israël; uit de moord van Bethlehems kinderen, Hij, die de Middelaar zou zijn van het verbond van God met alle natiën en tongen, en Egypte was hem tot schuilplaats tegen de koning van Palestina. De last wordt verzwaard met de dag; zelfs de piramiden, paleizen voor de dood, die nog heden de bewondering van de levenden wekken zouden, naar men zegt, ten dele door Israëlitische handen gebouwd zijn. Straks rijpt het heimelijk gruwelplan, dat de onnozele jongetjes reeds tot sterven in de geboorte veroordeelt; en waar ook dat wordt verijdeld, daar schaamt zich de onderdrukking zelfs de openlijke verordening niet: in de Nijl met het mannelijk kroost!" Ontbreekt de ouders de moed tot gehoorzaamheid, er zullen beulshanden in menigte zijn; hoort, daar wordt een stem in Gosen gehoord, geklag, geween en veel gekerm, en het water, dat de gruwel weerkaatst, bloost van het onschuldig bloed! En wat bij al dit ontzettende het allerontzettendste is, neen, het is niet het krijten van honderden, maar het zwijgen van Eén, die toch te Berséba aan Jakob beloofde: Vrees niet te vertrekken naar Egypte, want Ik zal u aldaar een groot volk maken!" Zie neer, gezaligde aartsvader, wat er van uw veertienduizendvoudig geslacht, neen, zie het aan, God van Abraham, wat ervan uw erfdeel geworden is..Tevergeefs gewacht en gebeden! Het schijnt werkelijk, alsof Jehova aan een van die goden gelijk werd, ook in Egypte vereerd, waarvan de spot mag gelden: "ogen hebbende zien zij niet, en oren hebbende horen zij niet." Geen godsspraak, geen verschijning, geen poging zelfs, om de verachterde kennis van de Enige Waarachtige bij de moedelozen wakker te houden; ja, nu of nooit schijnt er recht te zijn tot de sombere klacht: "de Heere heeft verlaten, de Heere heeft vergeten!" En dat duurt geen jaren, maar eeuwen, waarvan ieder jaar zolang als een eeuw valt! Gelijk de wrede Nijlkrokodil, verslindt Farao Abrahams

nakomelingen, en straks dreigt in dat onmetelijk watergraf de belofte en hoop van eeuwen voorgoed bedolven te worden..Voorwaar, Gij zijt een God, o Heer, die U verborgen houdt!.

Het is Farao te doen om de kinderen. Hij weet, dat, wanneer hij deze laat doden, het gehele volk uitsterft. Zo handelt in het ongeloof nog altijd de vijand van de Kerk van Christus. Houdt de kinderen buiten de beademing van het geloof, voed de kinderen op in de leer, die tegen Gods woord indruist, en Staat en Kerk zijn verloren. God zorgde echter voor Zijn volk in Egypte. Zo ook houdt Hij het oog in mededogen op Zijn volk in alle eeuwen geslagen, opdat het zaad van de Kerk niet verloren ga.

HOOFDSTUK 2.

MOZES' GEBOORTE, OPVOEDING, VLUCHT EN HUWELIJK.

Vs. 1-10. Als de nood zeer hoog gestegen is, wordt de toekomstige redder van Israël in de stam van Levi geboren, door moederlijke list en goddelijke leiding in het leven bewaard, en aan het hof van Farao, als koningszoon, opgevoed.

En, niet eerst ten tijde, toen het bovenvermelde voorviel, maar reeds veel vroeger, misschien nog vóór het optreden van de nieuwe koning, geschiedde het, dat een man van het huis van Levi, Amram, zoon van Kehat, (hoofdstuk. 6:17) uitging, om voor zich een vrouw te begeren, en hij nam een dochter van Levi, 1) zijn tante, Jochébed (wier roem Jehova is), (hoofdstuk. 6:19 Numeri. 26:59).

Niet overbodig is het, dat Mozes verhaalt, dat zijn (Mozes) vader zijn vrouw heeft genomen uit zijn eigen stam, daar de dubbele band van vereniging hen moest bemoedigen, om hun kroost te bewaren.

Deze man was Amram, de zoon van Kehath en kleinzoon van Levi. De dochter, die hij tot vrouw nam, was Jochébed, een dochter van Levi, en bij gevolg zijn tante. De LXX en de Vertaling gevolgd van vele geleerde uitleggers, zowel protestants als roomsgezind, menen, dat ze zijn oom, Kehaths dochter, en daarom niets meer dan zijn volle nicht was, omdat de huwelijken met een tante naderhand in de Levitische wet verboden zijn (Leviticus. 18). Maar ofschoon het woord dwd (Dod) soms in de grondtaal betekent een ooms zoon als in Jerem.32:12 en hdwd (Dodah) een ooms dochter of volle nicht, echter hebben we, omdat Mozes zegt in Numeri 26:59, dat ze uit Levi geboren was, en hij haar uit dien hoofde Amrams tante noemt. Ezra 6:19 oordeelt, dat we haar veilig die naam mogen geven.

Dat eerst bij de geboorte van Mozes van het huwelijk van Amram en Jochébed wordt melding gemaakt, hoewel Aäron reeds drie en Mirjam ongeveer acht of tien jaar oud geweest moet zijn, komt daarvan, dat bij de geboorte van Mozes dit huwelijk bijzondere betekenis verkrijgt, zowel ten opzichte van Israël als van het Godsrijk.

a) En de vrouw werd, toen haar dochter Mirjam reeds een jong meisje (Vs. 4) en haar zoon Aäron ruim twee jaar oud was (hoofdstuk. 7:7), voor de derde keer zwanger, en baarde, juist ten tijde van het bevel tot vermoording van de jongetjes (hoofdstuk. 1:22), een tweede zoon 1) (in het wereldjaar 2433 = 1567 vóór Christus). Toen zij hem zag, dat hij schoon was, 2) als met bovenaardse schoonheid bedeeld, (Hand.7:20) en daaruit wellicht besloot, dat God iets groots met dat kind voorhad, en alzo de knaap wel tegen de koning zou beschermen, zo verborg zij hem drie maanden.

1 Kronieken 23:13 Hebr.11:23

Wie telt de stille tranen, haar reeds bij de gedachte ontvloeid, dat het wrede dwangbevel dit pand van haar liefde kan treffen? Wie zegt, hoe vurig zij de God van de vaderen heeft

gebeden, dat zij aan een dochtertje het leven mocht schenken? Maar God heeft over haar wat beters voorzien, dan de verhoring van die zo natuurlijke bede. De eerste kreet van het pasgeboren jongske klinkt haar als een doodvonnis, en iedere glimlach van de zuigeling snijdt haar als een dolk door de ziel. Arme moeder, wat reikt gij nog de volle boezem aan lipjes, straks door de wateren van de Nijl meer dan overvloedig gelaafd? Maar nee, dat kan de droevige vrouw niet van het hart; "kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon van haar schoot?" En het kind is zo schoon, meer nog dan Aäron of Mirjam, het schijnt om zijn leven te smeken, het is schoon voor God, gelijk het oorspronkelijk in de redevoering van Stefanus heet, als van bovenaardse hemelse schoonheid! Hebben wellicht de ouders, met Gods oude beloften aan het nakroost van zijn vrienden bekend, juist in die schoonheid van het kind het voedsel van een verwachting gevonden, waarvan zij nauwelijks zichzelf rekenschap durfden geven? Het verdient althans opmerking, dat de verberging van het kind in de brief van de Hebreeën als een geloofsdaad voorgesteld wordt, waaruit kennelijk bleek, dat zij het gebod van de koning niet vreesden. Mogen wij op getuigenis van Flavius Josefus geloven, dat Amram op zijn vurig noodgebed, reeds enige maanden vroeger een openbaring ontvangen had, dat het kind het verdrukte volk zou verlossen? Heeft mogelijk de herinnering van de tijdsbepaling in een oude godsspraak aan Abraham, het voorgevoel te krachtiger opgewekt? Maar waartoe gissing op gissing gestapeld, alsof zonder deze de langdurige verberging van het kind volstrekt onverklaarbaar zou zijn? Wat moeder, die haar zuigeling ongevergd aan moordenaars biedt; welke dochter van Israël, die geen list weet te plaatsen tegen gruwelijk, dreigend geweld! Nee, zolang mogelijk de noodlottige geboorte ontveinsd; zorgvuldiger dan immer de vreugdeloze woning voor vreemde blikken gesloten; elk verdacht geluid aan de geprangde boezem gesmoord, en ondertussen de God van de vaderen aangeroepen, dat Hij het hart van de dwingeland buigt!.

Het is niet twijfelachtig, dat hij van Gods wege met deze schone gedaante is begiftigd, welke de gemoederen van de ouders, om hem te redden, temeer heeft aangetrokken, zoals God pleegt te doen, waar Hij ziet, dat de Zijnen te traag zijn, om hun plicht te doen, hun traagheid door aanlokkelijkheden opwekt. Evenwel uit het getuigenis van de Apostel staat vast, dat dit aanloksel niet alleen heeft behoefd, om hun medelijden te voorschijn te roepen, maar een steun is geweest voor hun zwak geloof. Want hij leert, dat Mozes door het geloof van de ouders is bewaard geworden. Indien nu iemand tegenwerpt, dat het geloof en de beschouwing van de schoonheid zaken zijn, die niet slechts zeer verschillend zijn, maar bijna tegenover elkaar staan, dan antwoord ik, dat door de verwonderlijke tedere liefde van God bewerkt is, dat een hindernis, welke het geloof kon benevelen, het juist heeft geholpen, wanneer het in de belofte zelf vast en sterk moest zijn. Derhalve, indien het geloof een zuiver en helder licht in hun harten verspreid had, zouden zij bij de schone gedaante zich niet opgehouden hebben. Wederom, tenzij de belofte bij hen van invloed was geweest, ja, de eerste rang had bekleed, zou er in de bevalligheid van het lichaam niet zo veel aantrekkingskracht geweest zijn, dat zij hen had kunnen aftrekken, om hem vrijwillig te doen sterven.

Doch als zij hem voor de verspiedende blikken van de Egyptische beulen niet langer verbergen kon, zo nam zij voor hem een kistje 1) van biezen, van Papyrusriet, en belijmde het met lijm, asfalt (Genesis 14:10), en met pek, om het indringen van het water te beletten; en zij

legde het knechtje, dat zij liever in Gods handen dan in die van de mensen wilde laten vallen, (2Sam.24:14) daarin, en legde het knaapje met zijn kistje in de biezen, aan de oever van de rivier, 2) de Nijl.

In het Hebreeuws Theevah, kistje. Dit zelfde woord wordt ook gebruikt voor de ark van Noach. Zoals in die ark de redder en tweede stamvader van het menselijk geslacht werd bewaard, zo hier de redder van Israël. Beide, én Noach én Mozes, op geestelijke wijze, de redders van de Kerk.

Wat moest er nu worden van de vervulling van de belofte, eens door de Heere tot Abraham gesproken? Wel waren er de donkere tijden, donkerder dan de ovenrook door Abraham gezien (Genesis 15:17), en donkerder ook dan de zwartgebrande tint van de kinderen van Israël, die tussen twee rijen stenen waren en voor de ticheloven zwoegden (Psalm. 68:14). Maar wat maar op een zweem van uitkomst geleek of kon doen hopen, was nog zeer verre. Daar lag de hoop van de moeder, de zoete verwachting van de vader, daar lag het beeld van de schoonheid, als een armelijk en krijtend kind in het schamel kistje, verborgen in het oeverriet, straks, weldra misschien, een prooi van de speelse wateren of van de vraatzuchtige krokodillen. Wie zal zorgen, wie waken?.

Aldus waagden de ouders het leven van hun kind, om het hun te behouden, waarin wij mogen zien, een groot gebrek en zwakheid in hun geloof. Want zij bewaarden een tijdlang hun kind door het geloof, maar daarna stelden zij het in het gevaar van de wateren, van de wilde dieren en de vogels in de lucht. Zodat het blijkt, dat hun geloof zwak was, en met enige vrees en twijfeling gemengd. Want dat zij hun kind drie maanden lang bewaard hebben, daarin hebben zij een levendig geloof behouden, maar wanneer zij hem uitgezet hebben in het gevaar tot hun eigen behoud, daarin hebben zij enig gebrek aan liefde en zwakheid in het geloof bewezen, nochtans zien wij, dat ze om hun geloof geprezen worden. Dit betoont klaarlijk, indien een mens een waar en oprecht geloof heeft, al is het nog zwak, dat God nochtans in barmhartigheid hetzelfde wil erkennen en prijzen, de zwakheid van deze overziende, ja, ook aan zulk een geloof wil Hij geven van de beloften van het eeuwig leven, die gedaan zijn in Christus Jezus.

Heeft haar een beeld, naast dat ene, in de eenzaamheid kunnen verzellen, het is wellicht dat van Noach’s ark geweest, met de kostbaarste lading bevracht, en veilig in de haven gekomen, zonder dat de golven de weg door het gesloten toevluchtsoord vonden! Onze arm is te kort, om de diepte van dat moederlijden te peilen, en wellicht heeft Jochébed ervaren, dat zwijgen in het hachelijkst uur de grootste kracht is van de ziel.

En zijn zuster, Mirjam, door haar moeder als wachteres gesteld, stelde zich van verre, om te weten, wat met hem gedaan zou worden. 1)

Wat nu de plaats betreft, welke zij uitgekozen had, om wat geschieden zou af te wachten, daaruit blijkt, dat er enige hoop bij de ouders aanwezig is geweest, ofschoon deze gering was. Want, wie van de Egyptenaren daarheen zijn schreden gericht had, was zonder twijfel, de beul van de knaap geworden, zowel ten gevolge van het bevel van de koning, als vanwege de

algemene haat van het volk tegen de Hebreeën. Doch het schijnt, dat Mirjam nu daar door de ouders op wacht gesteld is, meer om toeschouwster te zijn van de dood van haar broeder, dan om voor het heil van de knaap zorg te dragen. Maar, daar wij kort te voren gezien hebben, dat te midden van haar droefheid en wanhoop, de stralen van haar geloof geflikkerd hebben, de moeder haar zoontje aan de oever neerleggende, heeft haar zorg niet opgegeven, maar heeft gewild, het kind aan het medelijden, van wie het ook mocht ontmoeten, aan te bevelen. Want indien zij had gehoord, dat hij tot aan de nacht er gelegen had, zou zij heimelijk gekomen zijn, om hem te zogen. En deze overweging nu is nutteloos geweest, evenals dat met verwarde en dubbelzinnige zaken het geval is, maar God heeft op verwonderlijke wijze Zijn macht in het bewaren van de jongen aangewend.

Dat is het ware geloof, dat op Gods daden blijft letten en biddend de uitkomst verwacht.

Het dwaze van God is wijzer dan de mensen, hoe blijkt dat ook hier. Want toch, dat jongetje is bestemd tot grote dingen, en hoe hulpeloos ligt het hier! In een biezen kistje, op de wateren van de Nijl, bewaakt door een zwak meisje! Ook God zou hier tonen, dat Zijn Raad bestaan zal en Hij al Zijn welbehagen doet.

En de dochter van Farao, volgens de overlevering, Tharmutis, die wel gehuwd, maar kinderloos was, ging af, om zich te wassen 1) in de rivier, die voor heilig werd gehouden, en aan het water daarvan schreef men een levenbehoudende en vruchtbaarheid vermeerderende kracht toe: en haar jonkvrouwen, die haar vergezelden, wandelden aan de kant van de rivier;
toen zij het kistje in het midden van de biezen zag, zo zond zij, begerig om te weten wat daarin was, haar dienstmaagd heen, de slavin, die tot het bewijzen van hulp was meegenomen, en zij liet het halen. 2)

Hand.7:21 Hebr.11:23

Er is beweerd, dat dit in strijd was met de gewoonte van de Egyptische vrouwen. De onderzoekingen van de laatste tijd hebben echter bewezen, dat dit niet zo is. Afbeeldingen uit de Oudegyptische tijd bevestigen de daad van deze prinses. Aan het baden in de rivier werd zowel vroeger als later bijzondere zegen toegeschreven.

Op de ogenblikken van de beslissing in de geschiedenis van het heil, als een nieuwe knop van de ontwikkeling zich opent, komt, als door de voorzienigheid geroepen, altijd het heidendom te hulp, en helpt de knop van zijn boeien bevrijden, opdat zij zich kan ontsluiten tot een heerlijk, ver geurende bloem.

Het is niet twijfelachtig, of het is de bijzondere voorzienigheid van God geweest, waardoor de dochter van de koning naar de rivier geleid werd, die het zou durven ondernemen de knaap op te voeden, maar waardoor ook haar gemoed tot zachtheid gestemd werd, om de knaap het leven te sparen; waardoor, kortom, deze gehele handeling bestuurd werd. Want dat zij niet ijveriger onderzoekt, wie de ouders van de knaap zijn, hoe een voedster zich zo plotseling aanbiedt, (daar deze overhaasting werkelijk achterdocht had kunnen wekken), daaruit leiden alle vromen af, dat God de bewerker van deze zo grote voorkomendheid is geweest.

Toen zij het open deed, zo zag zij dat jongetje; en ziet hij weende; 1) en zij werd met barmhartigheid bewogen over het kind, en zij zei, het doel wel begrijpende, waarmee dit kistje daar was geplaatst: Dit is een van de zoontjes van de Hebreeën!

Wat snelle en onverwachte omkeer, wat verrassende wending in de toestand van die arme moeder! Zo straks nog mogelijk zuchtende en snikkende over het verlies van haar lief en bevallig zo wonderschoon kind, zo wreed haar van het moederhart gescheurd; en nu met verdubbeld genot en verhoogde weelde dat verloren en gestorven geacht kind, dat zo'n erge dorst had, klokkende aan haar volle moederborst! God is goed, ja, God is groot. Hij weet rijk te maken, te ontnemen om te geven, te slaan om te helen, arm te maken om dubbele rijkdom te schenken; om tevens door dit alles de heilige gangen van Zijn Vredesraad te schragen en te bevestigen. Want niet slechts om de verheugde moeder die vreugde, maar veel meer om het jeugdige kind een plaats van geschikte opvoeding te beschikken, geschiedde dit alles aldus. Zojuist ontving Mozes de eigenaardige als tweeledige vorming, die, zoals later bleek, voor zijn later levensdoel reeds nu nodig was.

Ook dit ging niet buiten de Goddelijke Voorzienigheid om. Dit wenen moest, als middel in Gods hand, het hart van de koningsdochter tot medelijden stemmen. Het was iets gerings, dat wenen van het kindje, maar toch ook hier weer blijkt het, als overal, dat God juist door het kleine regeert.

Toen zei zijn zuster; die op het ogenblik, dat het kind bewonderd werd, nadertrad, en zich de uiting, dat het jammer was zulk een kind te laten omkomen, tot nut maakte, tot Farao's dochter: Zal ik heengaan, en u een voedstervrouw uit de Hebreeuwse vrouwen roepen, die dat jongetje voor u zoogt?

En de dochter van Farao, wie dit voorstel juist gelegen kwam, zei tot haar: Ga heen. 1) En de jonge maagd ging, riep haar en het jongetjes moeder.

Dat Mirjam verlof ontvangt, om een voedster te zoeken is weer bewijs van de bijzondere leiding van God. Met de moedermelk zoog hij als het ware de liefde voor zijn volk in, en bleef hij Hebreeër, ook al ontvangt hij straks een opvoeding naar de wijze van de Egyptenaren. Het is geheel niet onverschillig, op welke wijze en door wie de kinderen, ook in de eerste kinderjaren, opgevoed worden.

Toen zei Farao's dochter tot haar, tot Jochébed, als deze genaderd was: Neem dit jongetje, dat ik hier gevonden heb en besloten heb tot mijn pleegkind aan te nemen, heen en zoog het voor mij, ik zal u uw loon geven. En de vrouw, zich bedwingende, om niet te verraden, dat zij de ware moeder was, nam het jongetje mee in haar huis, en zoogde het 1) ongeveer drie jaar. (2 Makk.7:27 vv.)

"Uw loon" -hebt gij het volstrekt niet geraden, Tharmutis, dat gij meer dan de kostbaarste schat in de arm van de Hebreeuwse hebt neergelegd, die in diepe deemoed zich buigt, maar zonder woorden te vinden? Maar reeds is Jochébed verdwenen, en legt op het huisaltaar het eerste onvermengde dankoffer na drie bange maanden, en denkt..Doch wat zullen wij nog

voegen bij het eenvoudige verhaal: "en de vrouw nam het knechtje, en zoogde het." Ongetwijfeld hebt gij de liefde van God reeds bewonderd, die drie maanden van onbeschrijfbare moedersmart door drie jaren van onvermengde moederweelde verving, en daarbij gedacht aan het woord: "een ogenblik is er in Zijn toorn, maar een leven in Zijn goedertierenheid; ‘s avonds vernacht het geween, maar ‘s morgens is er gejuich." Maar zegt ons hebt gij ook reeds Gods diepe wijsheid bewonderd, gelijk ongetwijfeld Amrams nadenkende geest het weldra zal hebben doorzien, waarom de Heere deze zaak juist langs deze weg had geleid? Ziet, Jochébed heeft hoger bestemming, dan enkel voedster van haar kind, zij moet tevens de eerste leidsvrouw van Israël’s aanstaande voorganger wezen. Met eigen hand knoopt hier de God van de hemel en van de aarde de draden aaneen, die Mozes en Israël voor het leven, ja, mogen wij niet zeggen, voor de eeuwigheid aan elkaar verbinden, en moet hij straks in Egyptische scholen gevormd worden, het eerste voedsel voor de ontluikende geest zal reeds een tegengif tegen heidense waanwijsheid en jammerlijk bijgeloof zijn. Als met de moedermelk-wie bepaalt, hoe nauw de eerste ontwikkeling van lichaam en geest verbonden is? - zal hij de liefde voor Israël inzuigen, en de eerste naam, die het knaapje stamelen leert, het zal niet die van Isis en Orisis, het zal die van de God van de vaderen zijn.

En toen het knechtje groot, gespeend (Genesis 21:8) geworden was, zo bracht zij het (1 Samuel 1:23 vv.) tot Farao’s dochter, 1) en het werd haar tot zoon; en zij noemde hem Mozes, 2)(Mo-udsche, van het Egyptische Mo = water, en udsche = gered,) en zei: Want ik heb hem uit het water getrokken, 3)gered. En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid van de Egyptenaren, 4)en was machtig in woorden en in werken. (Hand.7:22). 5)

Zal de vorstelijke pleegmoeder de bevallige knaap niet van tijd tot tijd graag toestaan, om naar de voedster weer te keren, die in het kinderlijk hart de vonk van liefde voor godsdienst en vrijheid zal aanblazen? En nooit zal zij haar verlaten, of de overlevering van Gods verbond met Zijn vriend, van Jakob’s sterven en Jozefs laatste bevel, van Israël’s bestemming voor Kanaän en het beloofde heil voor de wereld, is dieper hem ingeprent, en wat hij hoort in die overdierbare kring, geeft reeds vroegtijdig een beslissende wending aan de loop van zijn stille peinzen. Straks zal Egyptische wetenschap, bedwelmende wijn in plaats van zuivere moedermelk, overvloedige lafenis bieden aan deze naar waarheid dorstende geest. Onder het meest beschaafde, geleerde, geoefende volk, moet hij, mag ik mij zo uitdrukken, het werktuiglijke leren van alles, wat later tot de grote taak van zijn leven behoren zal. De hoogste wijsheid van de aarde moet in zijn oren weerklinken en in haar hoogste heerlijkheid voor zijn ogen voorbijgaan, opdat hij later bij ervaring versta, dat alle wijsheid van de wereld dwaasheid bij God, en alle heerlijkheid van de mensen aan het knakkend Nijlriet gelijk is. Maar dat de Egyptischgevormde man niet met hart en ziel Egyptenaar wordt, ziet, daarvoor heeft Jochébed te zorgen, en juist die vereniging, indien ik zo spreken mag, van het Egyptisch en het Israëlitisch element in de vorming van Mozes zal meewerken, om hem tot de latere, geheel enige Mozes te maken.

Mozes! Reeds vierendertig eeuwen zijn daarheen gesneld sinds een vorstelijke mond het eerst zijn welluidende naam over het hoofd van een zuigeling uitsprak, en toch, noemt mij een ander naast die van Abraham, die glansrijker schittert in de geschiedenis van het Oude Verbond? Het is te weinig, dat één godsdienst op aarde zich op hem, als haar stichter verheft;

van drie onderscheiden godsdiensten hebben de belijders als met elkaar gewedijverd, wie van hen de schoonste kroon om het hoofd van Mozes zou vlechten. De Jood spreekt nog heden met geen mindere fierheid, dan de Farizeeën in de dagen van de heer: "wij zijn Mozes' discipelen!" De Moslim rangschikt hem onder de uitnemendste voorgangers en wegbereiders van zijn grote profeet. En de Christen, zonder voorbehoud onderschrijft hij de lofspraak, door een gewijde hand onder de beeltenis van Mozes geplaatst: "hij is getrouw geweest in geheel zijn huis, als een dienaar!" (Hebr.3:5) Mozes, de tolk, de vertrouweling, de gunstgenoot van God uitstek; Mozes, de reuze geest, wiens beleid door de kracht van Boven gesteund, een diep verbasterd slaventeelt in een volk van koningen en priesters herschiep; Mozes, de heldengestalte, die zich even hoog verheft boven al de hem omringende tijdgenoten, als de Sinaï de kruin boven lagere heuvelen beurt. Zou het voor iemand van ons mogelijk zijn een uur in zijn nabijheid te vertoeven, zonder dat hij, zoals Petrus eenmaal (MATTHEUS.17:4), de behoefte voelt, om een tabernakel voor de Godsman te bouwen?.

Als pleegmoeder gaf de vorstin het door haar aangenomen kind een naam, welke in onze gewone spreektaal: "een uit het water gehaalde" en dus "van de dood geredde" betekent. Deze naam moest door hem gedurende zijn gehele leven gedragen worden, en gedurende al de eeuwen de grote daden van God, in Mozes gewrocht, verkondigen. En was ook niet zijn verder leven een behouden worden, een behouden door het water heen? Immers door het water van de Rode Zee leidde hij Israël voorgoed uit de macht van de Egyptenaren. "Wateren" betekenen in de Schrift "verdrukkingen". Zo was zijn leven, het bestond in verdrukkingen.

Ofschoon God als het ware met uitgebreide handen zijn knecht tot Zich en tot het lichaam van de kerk trok, zo kwam dit temeer uit, waar Hij in zijn naam de herinnering aan zijn oorsprong hem gaf. Want de dochter van de koning had hem niet zonder de leiding van de Geest van God de naam gegeven, waardoor Mozes wist, dat hij uit de vloed was getrokken, waarin hij weldra zou omgekomen zijn. Zo dikwijls hij nu zijn naam hoorde moest hij zich herinneren, uit welk volk hij was gesproten.

De Hebreeuwse naam Mozes is van de Egyptische naam Mo-udsche afgeleid. Mozes betekent, uittrekker. Hij, die uitgetrokken was, voerde later zijn volk uit, uit de wateren van de verdrukking.

Een kind is uit het water getogen, en van deze ogenblik af is voor Israël een nieuwe toekomst geopend. Weinig vermoedt de dwingeland, die de geselroede bij de heersersstaf zwaait, dat het uitgelezen werktuig van Jehova's vergelding, door zijn eigen dochter gered,
onder zijn eigen ogen zal opgroeien. "Ik zal verdelgen, ik zal vernielen," zo spreekt hij;.. " Ik zal werken," spreekt de Heere, "en wie zal keren," en plaatst de wieg, die de hoop van Israël draagt, als op de trede van Farao's troon. Beef, Memphis, want dat kinderlijk oog, het zal straks van verontwaardiging fonkelen, als het de ongerechtigheid vermenigvuldigen ziet. Die hand, die beurtelings Tharmutis en Jochébed omvat, zal eenmaal de wonderstaf voeren, waarvoor zich de golven verdelen. Ja, als natie zal Israël zijn geboortestond kunnen dagtekenen van dezelfde stond, die Mozes op het toneel doet verschijnen. O diepte van rijkdom, zowel van de wijsheid als van de kennis van God.

De vijf boeken van Mozes zijn zo rijk aan ongezochte zinspelingen op Egypte, op de toestand van het land, de zeden en gebruiken, dat alleen een man, die zeer nauwkeurig met dat land bekend was, ze geschreven kan hebben. Zelfs de verdeling in vijf boeken, die zo voortreffelijk met de inhoud en het plan van de bewerker samen stemt, herinnert aan Egyptisch gebruik; dat getal toch was in Egypte in grote eer. (Genesis 43:34; 45:22; 47:2).

De Joodse geschiedschrijver Josefus verhaalt, dat Mozes een Egyptisch krijgsleger tegen Ethiopië heeft aangevoerd, tot Meroë is doorgedrongen en die sterke stad heeft ingenomen. Over "machtig in woorden" zie Ex 4.10.

II. Vs. 11-22. Mozes, 40 jaar oud geworden, treedt eigenmachtig als wreker van zijn onderdrukt volk op, wordt echter vernederd en moet eerst een veertigtal jaren in de school van de woestijn doorbrengen, voordat hij werkelijk tot bevrijding van Israël geschikt is.

En het geschiedde in die dagen, toen Mozes groot 1) geworden was, toen hij veertig jaar oud was (Hand.7:23), dat hij van dat koninklijk hof uitging 2) tot zijn broeders (Hebr.11:24-26). Hij bezocht hen, om, zo mogelijk, hun redder en bevrijder te worden, en bezag met eigen ogen hun lasten, en hij zag, bij gelegenheid van zulk een bezoek, a) dat een Egyptisch man, waarschijnlijk een opzichter, een Hebreeuwse man uit zijn broeders op onbarmhartige wijze sloeg.

Hand.7:23 Hebr.11:24,25

1)"Groot geworden," d.i. tot mannelijke ontwikkeling gekomen. Mozes was toen omstreeks 40 jaar oud. Hij wist dus wat hij deed en wat hij deed geschiedde na rijpe overwegingen.

Reeds dit is een voorbeeld van het geloof, dat de Apostel aanwijst, dat hij begon te tonen, toen Mozes liever de minachting van Christus wilde ondergaan, dan de vermaken en schatten van het hof te genieten. Want niet alleen door liefde voor zijn volk, maar ook door het geloof in de belofte geleid, nam hij deze zorg op zich, waardoor hij wist, dat hij bij alle Egyptenaren gehaat zou zijn. Ofschoon hij nu niet terstond afstand deed van de rijkdommen, van de eer, van de gunst en macht, was dit toch een voorspel, dat hij vrijwillig de burgerlijke lieflijkheden wilde prijsgeven. Vandaar dan ook dat de Apostel zegt, dat hij niet tot het geslacht van de koning gerekend wilde worden.

Hieruit moeten wij leren, dat wij ons zelf behoren te begeven, niet zozeer om te weten of te spreken, van de zaken van de Religie, als om deze te doen en te belijden voor God en de mensen. Dit deed Mozes. Het is het algemene gebrek van onze eeuw, dat wij wel tevreden zijn, dat men ons de leer van de Godzaligheid voordrage, ja velen willen ze ons leren en dikwijls daarvan spreken, maar daar zijn er weinigen, die het geweten hebben, om die dingen te doen, die ze horen en daar zij van spreken.

In dat uitgaan tot zijn broeders lag de gezindheid om hen te helpen, om hun druk en kommer te verlichten. Ook aan het hof van Farao was Mozes Hebreeër gebleven, ja hoe ouder hij werd hoe meer zijn hart hem naar Israël heentrok. Ook te midden van de wereld, wanneer hij daar

geplaatst is en zijn werkkring heeft, voelt de gelovige zich één met het arme en verdrukte volk van God. Vleselijke banden zijn sterk, maar geestelijke banden zijn voor een eeuwigheid gelegd. Het woord in de grondtekst geeft een heilige liefde en genegenheid aan.

En hij, in toorn daarover ontstoken, zag herwaarts en derwaarts, en toen hij zag, dat er, behalve hem en die beiden, niemand was, zo sloeg hij de Egyptenaar dood, en verborg diens lijk in het zand. 1)

Mozes was in zijn ontwikkeling op dat punt gekomen, waarop men grote dwalingen makkelijk met grote waarheden verwart; waarop men meent door de geest gedreven te zijn, en toch slechts door vleselijke ijdelheid en eigen wil gedreven wordt; waarop men meent, wie weet welke heldendaden te doen, terwijl men zware zonden bedrijft. Hij voelde zich geroepen, om de beschermer en bevrijder van zijn volk te worden; maar hij was nog niet daartoe geroepen; hij liep de Heere vooruit, die hem eerst in zijn ambt zou stellen, en hem tijd en middelen en wegen tot verlossing van Israël tonen moest.

Wanneer ik de eeuwige wet van God raadpleeg, dan bemerk ik, dat hij, die geen wettig ambt bekleedde, deze man, al deed hij onrecht, al was hij goddeloos, niet had moeten doden. Maar mannen, tot grote dingen bekwaam, begaan dikwijls eerst grote misslagen, waardoor het blijkt, tot welke deugden zij het meest geschikt zijn, wanneer de grond van hun hart door Gods geboden is toebereid. Zo komt de landman, wanneer hij een akker overvloedig onkruid ziet voortbrengen, tot de overtuiging, dat, als dit eerst zal zijn uitgeroeid, het veld zeer geschikt is, om graan voort te brengen. Zo riep de Heere van uit de hemel Saul, die zijn gemeente vervolgde; Hij wierp hem ter aarde; Hij richtte hem op; Hij vervulde hem met Zijn Geest; Hij rukte hem uit, besnoeide hem, plantte hem over, begoot hem. Zo bestraft de Heere een Petrus, die met het uitgetogen zwaard het oor van één van Zijn vervolgers afslaat, omdat hij zonder wettige roeping bloed vergiet, en toch maakt Hij hem tot herder van Zijn gemeente.

Daar is, gij kunt het niet ontkennen, iets edels en koens in die fiere daad, in die onstuimige drift, die voor een ogenblik eigen veiligheid doet vergeten om de hoon over de broeders te wreken. Maar toch, later zou hij het zelf uitspreken, het was een overtreding van Gods heilige wil. Het was een zichzelf recht willen verschaffen en een verlossing willen aanbrengen op een tijd en langs een weg, door God zelf nog niet gewild, hem niet aangewezen en gewis ook niet aldus afgebakend en bepaald. Wel leert ook dit voorval ons, dat Mozes, met de bijzondere omstandigheden van zijn jeugd bekend geworden, waarschijnlijk reeds nu iets in zich begon te voelen van een toekomstige roeping, om de redder van zijn verdrukt volk te worden. De strafoefening van de Egyptenaar moest daarvan een eerste teken en bewijs voor het volk zijn. Aldus vat ook Stephanus die doodslag op. (Hand.7:25).

Niet dat Mozes de kinderen van Israël wilde helpen en verlossen, was zonde, maar dat hij het eigenmachtig wilde. Zo het nu geschied was, was het een werk van Mozes geweest en het moest een werk van God zijn. Van alles moet God altijd de eer hebben, omdat Hij is de Alfa en de Omega.

De volgende dag ging hij weer uit, en ziet, twee Hebreeuwse mannen twisten; 1) en hij zei tot de onrechtvaardige, tot degene, die duidelijk onrecht had: Waarom slaat gij uw naaste?

Mozes ziet hier nu niet een Egyptische en een Israëlitische, maar twee Israëlieten twisten. Is het niet in de weg van de leiding van God, opdat Mozes zal zien, dat, indien dat volk wordt uitgeleid, het niet zal geschieden, omdat het dit verdient, maar om het verbond van God dat onverbrekelijk is? Mozes ziet hier, dat, als hij de leidsman en bevrijder van dat volk zal zijn, hij te doen zal hebben met een even zondig geslacht.

Voordat Mozes in de woestijn gevormd wordt, moet hij ook leren kennen, wat Israël is, opdat hij later niet teleurgesteld is, als hij opmerkt, dat er ook onder Abrahams nakomelingen veel zonden zijn. Hier kon hij niet als de vorige dag partij nemen; beiden zijn zijn volksgenoten; hier tracht hij vrede te stichten.

Hij dan zei: Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gezet? Wat gaan u onze handelingen aan? Zegt gij dit, om mij te doden, gelijk gij gisteren de Egyptenaar gedood hebt? 1) Toen vreesde Mozes en zei: Voorwaar deze zaak is bekend geworden! 2) Het kan niet anders, of dit is verhaald door hem, die ik bevrijd heb. Hij meende, dat zijn broeders zouden verstaan, dat God door zijn hand hun verlossing geven zou, maar zij hebben het niet verstaan. (Hand.7:25). In plaats van hem dankbaar te zijn, verachtte men hem en verweet hem zijndaad.

Hij had Mozes, wegens zodanig bewijs van zijn vroomheid, niet anders dan als een engel van God moeten omhelzen, maar de weldaad in een misdaad omkerende, verwijt hij hem niet slechts op hatelijke wijze, wat billijk was geprezen te worden, maar beschimpt hem ook.

Kon hij wel reeds als leider van zo weerbarstig en onhandelbaar volk optreden? Had hij niet de maat van eigen krachten overschat? De uitvoerbaarheid van de hoge taak niet gelijk geacht met zijn vurig verlangen om die te aanvaarden en te volbrengen? Was het niet alles in eigen kracht! Dit bleek weldra door die spoedige inzinking, die op zo vermetele verheffing volgde. "Toen vreesde Mozes en zei: Voorwaar deze zaak is bekend geworden." En zo was het. Zijn roekeloos ingrijpen in de gang van de dingen kon de zaak verergeren en over hem zelf schande en dood brengen. Och, de mensen maken gewoonlijk door eigen kracht en eigenwillige inmenging de zaken eerder erger dan beter en bezorgen daarnaast zichzelf en anderen veel verdriet. "Als nu Farao deze zaak hoorde, zo zocht hij Mozes te doden; doch Mozes vluchtte voor Farao’s aangezicht en woonde in het land Midian en hij zat bij een waterput." Zij, die leiden zullen, moeten zelf eerst geleid en tot die grote taak eerst door God geoefend worden.

2)"Vreesde Mozes." De man, die zo-even nog zo hoog stond, is nu gelijk een teder riet. De oorzaak is niet ver te zoeken. Wel was er bij Mozes geloof, maar dit geloof was nog niet bevestigd en waar nu de uitkomst geheel anders is dan hij verwacht heeft, nu dreigt het geloof te bezwijken. Aan het hof van Farao had hij een wetenschappelijke opleiding genoten. God zou hem nu in de woestijn leiden, opdat Hij aldaar zijn geestelijke opleiding zou ontvangen.

Het was Gods tijd nog niet. Israël was nog niet rijp voor de verlossing en de zonde van de Kanaänieten was nog niet volkomen.

Als nu Farao deze zaak, die spoedig alom besproken werd, hoorde, en beter dan de kinderen van Israël verstond, wat dit betekende, zo zocht hij Mozes te doden; doch Mozes, bevreesd geworden, vluchtte voor Farao's aangezicht, 1) volgens de besturing van die God, die ook de zonden van de mensen tot volvoering van Zijn oogmerken gebruikt, en Mozes woonde in het land Midian; 2)hij vluchtte naar het schiereiland in het zuiden, met het doel, om daar een verblijfplaats te zoeken, en hij zat bij een waterput; 3) (Genesis 24:11 vv.).

Mozes loopt de jaren van zijn jeugd en pubertijd door, en wordt man. Nu, meent hij, is de tijd gekomen, om te doen, wat hij reeds lang bij zichzelf heeft voorgenomen, en waartoe hij de roeping, zowel als de aandrang in zich voelt. De nederlaag van de Egyptenaar, die zich aan de Hebreeër vergrijpt, moet, in het kleine, voor het volk een spiegel zijn van hetgeen Mozes de wil heeft in het grote voor zijn volk te doen; moet voor Israël het teken zijn, om op te staan, en de ketens, waarmee het gebonden is, tegen het hoofd van zijn dwingelanden, van zijn beulen, te verbrijzelen. Tevergeefs! Mozes mocht menen, dat het zijn tijd is; Gods tijd is het nog niet. Mozes, de jeugdige, vurige geestdrijver, de opgewonden zeloot, de sterke en zich sterk voelende man, maar die juist daarom op zijn sterkte bouwt, en-het gebeurde bewijst het- vlees tot zijn arm stelt, is het geschikte werktuig nog niet voor God, die Zijn kracht in zwakheid volbrengt, opdat niet ons, maar Hem alleen de ere zij. In plaats van de Verlosser van zijn volk te zijn, wordt Mozes gedwongen zelf om zijns levens wil te vluchten.

Niet het zwaard, maar de staf van God zou in de hand van Mozes zijn. Zeker was dit een geheel andere weg, dan die, welke Mozes zich had voorgesteld en dan ieder mens zou hebben ingeslagen; doch Gods wegen zijn ook niet onze wegen; ging het met de Heere Jezus niet ook geheel anders, dan het menselijker wijze scheen te moeten gaan? Toen de Hosanna's de lucht vervulden, scheen het de juiste tijd te zijn, om Hem koning te maken, zo Hij ooit koning wilde worden, doch juist moest nu het tarwegraan sterven, en eerst daarna zou het weer uit de aarde oprijzen en vele vruchten dragen. En gelijk nu Mozes veertig jaar van het toneel van de aanstaande kampstrijd en van de verlossing verwijderd werd, zo verwijderde zich Christus na de eeuwige verlossing volbracht te hebben, en na veertig dagen op aarde vertoefd te hebben, van de aarde, om weer te komen, en ook de aarde te zegenen met vrede.

De Midianieten, door Ketûra van Abraham afstammend (Genesis 25:2,4), hadden hun woonplaatsen aan de oostzijde van de Elamitische golf, van waar zij zich noordwaarts tot in de velden van Moab uitbreidden (Genesis 36:35), en karavanenhandel door Kanaän naar Egypte dreven (Genesis 37:28,36). Een nomadiserende tak van deze moet toch over deze golf zijn getrokken, en zich aan het zuideinde van het schiereiland van Sinaï hebben gevestigd. Dit laatste breidt zich tussen de beide golven van de Rode Zee, de Elanitische in het oosten en die van Suez in het westen in de vorm van een driehoek, die een oppervlakte van 5 tot 600 vierkante mijl omvat, en ten zuiden eindigt in de Ras (het voorgebergte) Mohammed. Niet ver van hier vindt men aan de Elanitische golf een baai, Scherm geheten, met verscheidene diepe bronnen, die ogenschijnlijk een werk uit oude tijden zijn; ook berichten ons oude geografen

van een zeer vruchtbaar palmenbos, dat zich daar bevond, dat in hoge eer was en door een priesterfamilie bewoond werd. Deze landstreek schijnt het hier bedoelde land Midian te zijn.

Dat van hem gezegd wordt, gezeten te hebben bij de put, leg ik uit, dat hij daar wegens vermoeidheid, terwijl de zon zich ten onder neigde, heeft gerust, opdat hij omtrent de avond naar een verblijfplaats zou kunnen onderzoek doen bij de inwoners, welke hij hoopte, dat komen zouden, om water te scheppen.

De putten waren in het oosten een middelpunt van het verkeer.

En de priester in Midian, 1) had zeven dochters, die kwamen, met hun kuddes, om te putten, 2) en vulden de drinkbakken, om de kuddes van hun vader te drenken. (Genesis 29:9,10).

Deze priester draagt ogenschijnlijk meerdere namen. Die van Jethro of Jeter, Reguël of Rehuël en Hobab zijn de meest bekende. Hoogwaarschijnlijk is echter Reguël niet de naam van Mozes' schoonvader, maar die van de vader van zijn schoonvader. Anderen zijn van mening, dat Reguël of Rehuël een erenaam is geweest, en weer zijn er anderen, die de naam Jethro houden voor een titel of voor een naam, welke de plaats aanduidt, die Reguël onder zijn volk innam. Wij verenigen ons met deze mening, die Reguël aanneemt als de grootvader van Zippora. Deze priester was een van de herdersvorsten, evenals er meer in de Heilige Schrift voorkomen, zoals Melchizedek e.a.

Deze ontmoeting zouden natuurlijke mensen aan een gelukkige toeval toeschrijven, waarin echter God ons een levend beeld van Zijn Voorzienigheid voor ogen stelt, alsof Hij als met uitgebreide handen, uit de hemel de schreden van zijn knecht bestuurt. Dagelijks richtten de meisjes hun schreden naar de put, en Mozes, om nachtverblijf te zoeken, hield bij het water halt, waarbij het waarschijnlijk was, dat er tegen de avond in een dorre landstreek als deze was, een samenkomst van inwoners zou zijn. Dat hij echter op de tijd kwam, om de meisjes hulp te kunnen verlenen, en Jethro hem vriendelijk nodigt, is niet toevallig, maar God was voor Zijn dwalende knecht steeds tot een gids op de reis, opdat Hij hem niet alleen een langdurig verblijf, maar ook een dragelijke woning tot het einde van zijn ballingschap toe, bereidde. En ofschoon het herderlijk ambt verachtelijk was, zo was toch de aanzienlijke verzwagering hem tot niet geringe troost.

Toen kwamen, bijna tegelijkertijd met hen, ook de herders uit die omstreken, en zij dreven hen vandaar, gelijk dit gewoonlijk geschiedde (Vs. 18); doch Mozes stond op, en hij, die geen onrecht kon dulden, snelde weer het verdrukte ter hulp, en verloste ze, 1) en drenkte hun kuddes.2)

Hij, die niet kon aanzien, dat de een Israëliet de anderen onrecht aandeed, kon ook niet dulden, dat hier de zwakke vrouwen onbeschermd bleven tegen de moedwil van de herders.

Mozes helpt niet gedeeltelijk, maar volkomen. Hij verlost niet alleen, maar helpt ze ook in het drenken van de kuddes. Ongetwijfeld heeft zijn persoonlijkheid een overwegende indruk

gemaakt op de herders, en zagen zij in hem de man van aanzien en gezag. In die dagen, waar het recht van de sterkste in het bijzonder gold, had ook het gezag een grote invloed. Bovendien is ook hier de hand van God op te merken, die de herders weerhield hun handen aan hem, de vreemdeling te slaan.

En toen zij thuis tot hun vader Rehuël (vriend van God) kwamen, zo sprak hij: Waarom zijt gij heden zo haastig teruggekomen?

Ik oordeel niet, dat het de dochters van Rehuël tot ondeugd moet aangerekend worden, dat zij Mozes geen verblijf aanboden, daar de meisjes zedigheid past, en het al te stoutmoedig zou geweest zijn, indien zij buiten weten van de vader een vreemdeling en onbekend persoon in huis hadden gehaald. Maar God legt in het gemoed van de vader een gevoel van dankbaarheid, zodat hij beveelt hem te halen. Zo vindt Mozes, van de put weggehaald, het huis, waarin hij zo wel geschikt zal wonen, als ook van zijn arbeid leven, en volgens het recht van bloedverwantschap menslievend zal worden behandeld.

Toen zeiden zij: Een Egyptisch man, die wij bij de put aantroffen, heeft ons verlost uit de hand van de herders, die ons anders altijd met geweld vóórkomen; en hij heeft ook overvloedig voor ons geput en de kudde gedrenkt.

En hij zei tot zijn dochters: Waar is hij toch? waarom liet gij de man nu gaan, terwijl hij toch zeker van de reis vermoeid was? Roept hem, opdat hij brood eet. En hij zond hen heen en liet de vreemdeling uitnodigen (Hebr.13:2). Nadat hij hem gevoed en gedrenkt en zijn omstandigheden vernomen had, bood hij hem, omdat hij een opperhoofd van zijn volk was, aan om in zijn huis te blijven.

En Mozes stemde erin toe bij de man te wonen; 1) en hij gaf Mozes, na verloop van enige tijd, toen hij hem beter had leren kennen, zijn dochter Zippora 2) (kleine vogel) tot vrouw.

Daar toeft hij nog veertig volle jaren; veertig jaren van lijdzaamheid, van geduld, van oefening in het geloof en in de gehoorzaamheid van het geloof; veertig jaren van afzondering in de eenzaamheid, die kweekschool van grote gedachten, gevoelens en daden, die grond, waarop grote geesten in de gemeenschap met God opwassen, hoog boven alle kinderen van de mensen, evenals de eenzame ceders op de steile Libanon. Veertig jaren, beantwoordende aan de veertig dagen, door Elia in dezelfde woestijn, aan de veertig dagen, door de Zoon des mensen in de woestijn Quarantania doorgebracht! In dit veertigtal jaren rijpt de schone, veel belovende bloesem van Mozes' edele geest tot een liefelijke, milde vrucht. Een Jethro's herder groeit onder de kuddes van Midian evenzo tot een herder van volken op, als later David onder de schapen en lammeren van zijn vader.

Daar God voor Mozes veertig jaar van afzondering en stille voorbereiding bestemd had, kwam het ook, door Zijn voorzienige beschikking, in het hart van Rehuël op, om een van zijn dochters aan Mozes tot vrouw te geven. Zonder dit huwelijk zou hem deze langdurige vreemdelingschap ondraaglijk zijn geweest. Doch nu werd hij man en vader, en kon hij de

tijd, die God voor zijn ballingschap bepaald had, rustig afwachten. Zo komt God de mens tegemoet, opdat hij het uithouden kan met te wachten; doch uithouden en wachten moet hij.

Wellicht dat hem daarom Zippora tot vrouw werd gegeven, opdat dit een onderpand zou zijn voor een altijd durend verblijf in dat huis. Welk een verschil voor Mozes! Het hof van Egypte en de herderswoning te Midian! God leidt echter dikwijls eerst in de diepte, opdat, wanneer Hij daarna tot de hoogte brengt, die weldaad des te meer zal worden gewaardeerd.

Die baarde, niet aanstonds, maar eerst in de latere tijd van haar huwelijk (hoofdstuk. 4:20,25; 18:3) een zoon, en hij noemde hem Gersom1) (vreemdeling, balling), want hij zei: Ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land! En zij baarde wederom een zoon, die noemde hij Eliëzer, (hulp van God) en zei: De God van mijn vader is mijn Helper, en Hij heeft mij van de hand van Farao gered. 2)

Gersom betekent eigenlijk "verbanning". Mozes blijft bij deze betekenis niet staan, maar zijn volgende rede zinspeelt op het woord in de zin van Ger-Scham, dat is: "een vreemdeling daar." Dergelijke uitdrukkingen van gevoel, die zich aan een naam verbinden, maar boven zijn eerste betekenis gaan en op een bijna gelijkluidend woord spelen, vinden wij dikwijls; bijv.in Genesis 29:32

Deze woonplaats nu van Mozes, Midian was door de Voorzienigheid geschikt: 1. Om hem voor het tegenwoordige als tot een vrijstad te dienen tegen de bloedwreker. God zal voor Zijn volk, ten dage van hun benauwdheid, schuilplaats vinden, ja, Hij zelf zal voor hen een verberging zijn, en zal hen beveiligen, hetzij hier beneden of in de hemel. 2. Ook was zulks geschikt, om hem tot grote diensten, die hij stond te verrichten, te bereiden en bekwaam te maken.

Hoewel ons te weinig van Mozes huwelijk en huiselijk leven wordt bericht, om daar een geheel stelsel van vermoedens op te bouwen, maakte dit weinige toch de algemene indruk, dat Mozes in zijn echtelijk leven niet gelukkig was. Hoe hij zelf over de toestand van dat tijdperk in zijn leven dacht, kunnen wij vrij juist opmaken uit de naamgeving van zijn eerstgeboren zoon. De betekenis van die naam geeft nog al de stemming van het hart aan, die op dat ogenblik vaders deel was. Bij Abraham was het heilige blijdschap en de naam Izaak verkondigt het u; bij Jakob schenkt de naamgeving van ieder kind als een blik in het hart of van de moeder of van de vader. Hier bij Mozes wijst de naamgeving op een gevoel van eenzaamheid en verlatenheid, dat hij niet beter wist weer te geven, dan door aan zijn eerste kind de naam van Gersom te geven.

Deze aanhaling uit hoofdstuk 18:4 heeft, op het voorbeeld van enige handschriften van de oude Griekse vertaling (Septuaginta), de Latijnse vertaling (Vulgata) aan de grondtekst toegevoegd. Het verblijf in Midian was voor Mozes een verbanning, en een school van diepe vernedering. Reeds de sterke tegenstelling van het leven aan het hof en dat in de woestijn, maakt het begrijpelijk. Bovendien schijnt Zippora (hoofdstuk. 4:24 vv.) een hartstochtelijk, heerszuchtig karakter gehad te hebben. Dat de gehechtheid aan zijn volk onder die

omstandigheden en de hoop op verlossing daarvan niet te versterven was, bewijzen de namen, die hij aan zijn kinderen geeft; daaruit klinkt een zekere weemoed en een stil verlangen.

II. Vs. 23-25. Terwijl de beproevingstijd van Mozes in Midian ten einde snelt, wordt ook Israël in Egypte voor de nabij zijnde verlossing rijper, daar het bij de dood van de koning, van diens opvolger een betere toestand verwacht, maar, in die verwachting teleurgesteld, zich met zuchten en tranen tot de God van zijn vaderen wendt.

En het geschiedde na veel van deze dagen, bijna veertig jaar na het beproeven van Mozes om Israël te redden, als de koning van Egypte gestorven was, 1) die toen Mozes naar het leven stond, (Vs. 15) dat de kinderen van Israël zuchten, daar zij onder de opvolger geen verlichting van hun lasten verkregen, en zij schreeuwden tot Hem, die een Wreker van de onderdrukten en een Helper van de ellendigen is, over de dienst, die zij dienen moesten; en hun gekrijt over hun harde dienstbaarheid kwam op tot God.
2)

Genesis 4:10; 18:20,21; 19:18 Psalm. 18:7

Van de geboorte van Mozes tot op de tijd, welke hier beschreven wordt, waren ongeveer tachtig jaar voorbijgegaan. Daardoor mag men vermoeden, dat, vóór de bevrijding nabij was, er nog één of meer opvolgers tussen in zijn geweest. In die veelvuldige verandering van zaken, terwijl de toestand van het volk of gelijk bleef of slechter werd, perst de uiterste nood niet alleen die ongewone klachten naar buiten, maar drijft ook de wanhoop hen tot gebed, niet, omdat er tevoren geen behoefte om tot God te roepen in hun harten aanwezig was, maar omdat zij al te zeer herwaarts en derwaarts heen zagen, totdat, nadat alle aardse middelen waren afgesneden, zij gedwongen werden zich tot de hemel te wenden, om hulp te vragen. Door welk voorbeeld wij leren, dat, ofschoon de zwaarte van de rampen ons met droefenis en geween vervult, wij niet terstond onze wensen aan God bekend maken, maar onze traagheid meerdere prikkels nodig heeft. Doch Mozes vermeldt, dat het niets wonderlijks is, indien God niet te spoedig opstaat om te helpen, wanneer de kinderen van Israël in hun ellende als gevoelloos liggen. Vervolgens leren wij door dit voorbeeld, opdat God des te spoediger Zijn genade openbare, om terstond tot Hem de toevlucht te nemen.

Daar schijnt een lichtstraal te dagen; de koning van Egypte is gestorven, die zo menige vadervloek, moederkreet en kindermoord op zijn rekening heeft. Schept moed, verdrukten, de tiran heeft het hoofd voor de koning van de verschrikking gebogen. Helaas! de verademing duurt weinig langer, dan de vorstelijke troon is ontledigd! Verandering van heer, maar verzwaring van dienst, verzwaring, des te pijnlijker, omdat men een ogenblik van gewenste verandering droomde, ziedaar dan al wat hun rest! De morgenstond scheen gekomen, maar de nacht daalt nog dieper dan anders; toch heeft Israël eindelijk nog iets anders dan klagen geleerd, het begint met ongekende aandrang te bidden. Waar de laatste toevlucht rondom hen is afgesneden, en geen aards koning gehoor aan hun klachten verleent, daar wendt zich het mat geschreide oog naar de hemel, en vindt hem, weliswaar, met donkere wolken omrand, maar toch ook boven die wolken is nog een ster, Gods verbond met Zijn vrienden gesloten.

Dat juist na het vermelden van de dood van de koning er gesproken wordt van een schreeuwen om hulp, laat de veronderstelling toe, dat de kinderen van Israël gehoopt hadden, dat bij verandering van kroon, ook hun toestand een verandering ten goede zou ondergaan, in welke hoop zij bitterlijk teleurgesteld werden, en nu hun toestand dubbel erg vonden.

Met deze woorden geeft Mozes niet alleen te kennen, hoezeer de zwaarte van hun dienst hen gedrukt heeft, die hen bitterlijk deed wenen en jammerlijk kermen; maar het oogmerk is hier eigenlijk te tonen, hoe dat alles opklom tot God; waaruit dan blijkt: 1. Dat zij geen murmureringen tegen God, noch vloeken tegen de Egyptenaren uitgebracht, maar alleen tot God gezucht en geschreid hebben uit de diepte van hun benauwdheid; vervolgens 2. dat zij de handen niet hebben uitgestoken tot het plegen van ongerechtigheid, om zichzelf te redden en te wreken; 3. dat zij van alle menselijke hulp en vertrouwen op valse goden afgezien, en zich door een ware bekering tot God gewend hebben met smeking om hulp en verlossing; 4. dat hun gebed recht ernstig en krachtig is geweest, zodat het als doordrong door de wolken en opklom tot God en tot voor zijn troon.

Eerst zuchtten zij over de ellende, en toen leerde God hen waarlijk zuchten en roepen in de ellende.

En God hoorde 1) hun gekerm, 2) en God dacht aan zijn a) verbond3) met Abraham, met Izaak, en met Jakob, waarop Israël in zijn klagen zich beriep, terwijl zij het vroeger zo geheel vergeten waren.

Genesis 15:14 Psalm. 107:19

Het gekerm van de verdrukten klinkt hard in de oren van de rechtvaardige God, die alleen de wraak toekomt; voornamelijk het zuchten van Gods geestelijk Israël. Hij weet de lasten, onder welke zij zuchten, en de zegeningen, om welke zij roepen, terwijl de Heilige Geest onder en door deze zuchten hen een waarborg verstrekt van een gunstige verhoring.

"God hoorde." Hiermee wil de Heilige Schrift zeggen, dat God, de Heere, met genegenheid van hart luisterde naar hun gekerm en gekrijt, en daarom zich gereed maakte, om te verlossen.

Wat is de God van de Bijbel toch een heerlijk, een aanbiddenswaardig God! De wijsgeer meent zijn God wonderhoog te verheffen, wanneer hij Hem voorstelt als een onveranderlijk Opperwezen, dat eenmaal alles geschapen, en zo volmaakt ingericht heeft, dat Hij nu alles kan laten aflopen naar Zijn eigen wetten, zonder dat het Hem ooit nodig schijnt, weer in te grijpen in het rusteloos rad van de wisselende wereldgeschiedenis. Dat rad wentelt voort om zijn eigen as, en wondt deze, en verplettert geen, en stuwt een ander vooruit. Maar angstkreten, zij baten ons niet; gebeden zijn zuchten, waarmee wij onze eigen boezem verluchten, maar in God niet het minste teweegbrengen; en klachten, zij sterven op de adem van de winden, die haar dagelijks hemelwaarts voeren. Ware dat Godsbegrip waarheid, wat betere raad konden wij aan lijdende toedienen, dan de vrouw van Job aan de neergebogen lijder horen deed: "God te zegenen en-in wanhoop te sterven?" Maar nee, de God van de

Schrift, Hij treedt, vergunt ons de uitdrukking, in oneindig menselijker en juist daardoor in oneindig goddelijker licht voor ons oog. Een God die leeft; een God die denkt; een God, die ziet en hoort en zich erbarmt, meer dan een moeder over haar krijtende zuigeling doet. Ziet daar de God van Israël, de God en Vader van onze Heere Jezus Christus.

Dit wil niet zeggen, dat God vroeger niet aan dat Verbond had gedacht. Immers daarom was Israël niet vergaan. Maar het betekent, dat God toebereidselen ging maken, om de belofte, van in Kanaän als op eigen erfgoed te wonen, in vervulling te brengen, en het volk, dat Israël verdrukt had, te berechten.

En God zag de kinderen van Israël aan, 1) en God kende 2) hen, dat zij Zijn bondgenoten waren, en schikte Zich, om hen te verlossen en hun juk te verbreken.

Dat wil zeggen, zag ze aan met een oog van mededogen en ontferming, zag ze aan als het voorwerp voor een bijzondere verlossing. Had het tot hiertoe geschenen, dat Israël als het ware vergeten werd door de Heere, nu zouden Abrahams nakomelingen het ondervinden, dat al zijn lijden wel ter dege bij God, de Heere, bekend was. De uitdrukking, hier gebezigd, is tegenstelling van "iemand de rug toekeren"

Verdienen zij het, dat Hij over hen gedachten van vrede zal denken? Ach, nauwelijks zijn nog enkele sporen van Abrahams geloof en Isaak’s zachtmoedigheid, en Jakob’s moed en Jozefs godsvrucht in hen overgebleven, en, wat de Heere later bij Ezechiël sprak, Hij kon het thans reeds betuigen: "Ik doe het niet om uwentwil, het zij u bekend, schaam u en word schaamrood om uw wegen, gij huis van Israël!".

Soms wordt ons door "God zien en kennen" de weg getekend, die de toorn van God doorloopt, om van uit Zijn heiligheid de ongerechtigheid van de mensen te treffen en te straffen. Soms daarentegen wordt de lijn aangewezen, die van de ellende van de mens tot de Ontferming van God reikt door de Heere zelf is afgebakend. Dat laatste geschiedt in het vijftal uitdrukkingen, die wij hier achtereenvolgens vermeld vinden: het opstijgen van het gekrijt van de ellendigen, het horen van God naar het gekerm, het gedenken aan Zijn verbond, het aanzien van de nooddruftigen, het kennen van de Zijnen.

In het Hebreeuws Wajéda. eig. erkennen als het zijne. Hiermee wordt dan ook niet minder bedoeld, dan dat God het Verbond, dat Hij met Abraham had gesloten, op Israël ging toepassen.

HOOFDSTUK 3.

MOZES WORDT GEROEPEN, OM DE KINDEREN ISRAËL'S UIT EGYPTE TE LEIDEN

Vs. 1-4:17. Op de weiden van Horeb, waar Mozes de kudde van zijn schoonvader hoedt, verschijnt hem de Heere in een brandende bos, en roept hem, om de kinderen van Israël uit Egypte te leiden. Hij weigert herhaaldelijk die roeping aan te nemen; maar de Heere laat hem niet met rust; rust hem toe met drievoudige kracht om wonderen te doen, opdat hij daardoor zijn goddelijke zending bewijze, en wijst hem wegens zijn gebrek aan welsprekendheid, op zijn broeder Aäron, opdat deze voor hem spreke.

En Mozes hoedde, terwijl de kinderen van Israël in Egypte zuchtten en schreeuwden, (hoofdstuk. 2:23) de kudde van Jethro, zijn schoonvader, de priester in Midian (hoofdstuk. 2:18). En hij, Mozes leidde, zoals hij dit gewoon was te doen, wanneer de meer nabij zijnde landstreek afgeweid was, de kudde achter de woestijn, achter het noordelijk voor hem liggend landschap, dat aan de westzijde uit onvruchtbare dalen tussen steile rotsen, aan de oostzijde uit een uitgestrekte, zandige en verbrande vlakte bestond; en hij kwam, nadat hij drie of vier dagreizen voortgegaan was, op de weiden, aan de berg van God, aan Horeb 1) (droogte).

Horeb is in het midden van een schiereiland gelegen en bestaat uit graniet en gedeeltelijk ook uit porfierrots. Het is door oneffen dalen doorsneden. Het bestaat uit drie grote van het noordwesten naar het zuidoosten evenwijdig lopende bergketens. De oostelijke wordt Dschebel en Deir (kloostergebergte) genoemd en wordt ten oosten door het dal Sebayeh begrensd; de middelste is de eigenlijke Horeb of Sinaï, van de eerste door het dal Schoeib (Jethro-dal) gescheiden; de westelijke, die zich veel verder dan de beide anderen, naar het noorden en zuiden uitstrekt, heet Dschebel el Homr, wordt door het Ledscha-dal van de Sinaï gescheiden en loopt zuidelijk in de hoogste berg van de gehele groep, de Katharijnenberg, uit. Het diepe dal Schoeib nu is het, waarheen Mozes de kudde van zijn schoonvader dreef, daar dit aan de glooiingen van beide bergen en op de dalgrond voortreffelijke weiden aanbood. Thans bevindt zich daar het Katharijnenklooster, een toevluchtsoord voor alle bezoekers van de Sinaï, met schone tuinen. Tot zijn talrijke gebouwen behoort ook een tamelijk grote kerk uit de zestiende eeuw, waar door latere aanbouw echter veel veranderd is. Aan het allerheiligste sluit zich een enigszins lager gelegen kapel; dat zou de plaats zijn, waar Mozes de volgende wonderbare verschijning had; zij wordt nog in het bijzonder aangewezen door een metalen plaat, welke in kunstig snijwerk de gebeurtenis voorstelt.

Van geen plaats op aarde heeft men zulk een ongewoon en eigenaardig uitzicht, als men van de top van de berg Sinaï heeft. Het is, als stond men midden op het reusachtig grote nest van een eenzame adelaar, gebouwd op naakte rotsen, en door twee zeeën begrensd. Waarheen men het oog ook wendt, nergens ontdekt men een groene bergvlakte, nergens een bos; geen enkele ruisende beek of waterval, geen hut noch enig dorp; en wanneer de stem van de stormwind en de donder zwijgt, dan heerst hier een stilte, zo groots en verheven, als op geen andere plek op aarde. De woestijn van Sinaï staat daar, als een nog onveranderd gewrocht van de derde dag van de schepping, als een gedenkteken van die dag, toen God sprak: "Dat de wateren van onder de hemel in één plaats vergaderd worden en dat het droge gezien worde."

Zij levert ons een aanschouwelijk beeld van die begintijd toen er nog geen gras, geen kruid of vruchtbaar geboomte was, geen levend gedierte, geen gevogelte, geen vee of mensen; maar toen, in plaats van de werkzaamheid van het bezielde leven, slechts het gebod werd vernomen, dat aan de grondvesten der aarde haar gedaante en aan de wateren hun bepaalde grenzen gaf.

De berg Horeb wordt hier de berg van God genoemd, omdat hij later die naam heeft gedragen.

En de Engel des HEREN, die grote bode van God, die vanaf het begin de openbaarder van de Heere (Genesis 16:7 vv.; 18:1 vv.; 19:24 vv.; 22:11,15; 31:11; 32:24,29; 48:16) en het licht van de mensen (Johannes 1:4) geweest is, verscheen 1) hem in een vuurvlam 2) uit het midden van een braambos 3) of doornbos, (Spina Aegyptiaca) en hij zag, terwijl hij een bepaalde tijd zijn aandacht daarop vestigde, en ziet, 4)de braambos brandde in het vuur, en de braambos werd niet verteerd.5)

Dat Hij een zichtbare gedaante aannam, was noodzakelijk, opdat door Mozes gezien zou worden, niet hoedanig Hij was wat zijn Wezen aangaat, maar voor zoveel de zwakheid van zijn menselijk verstand kon vatten. Want zo is het aan te nemen, zo dikwijls God eertijds aan de heilige vaders verscheen, dat Hij uit zijn hoogte enigszins afdaalde, opdat Hij zich aan hen openbaarde, voor zover als het nuttig was en hun begrip kon vatten. Hetzelfde is ook van de engelen te zeggen, die, ofschoon zij onzichtbare geesten zijn, wanneer God het wilde, een gedaante hebben aangenomen, waarin zij gekend konden worden. Men moet echter goed verstaan, wie deze Engel is geweest, daar Hij kort daarna zich niet slechts Jehova noemt, maar zich ook de eer voorbehoudt van een enige en eeuwige Godheid te zijn. Deze wijze van spreken is wel te verklaren, dat de engelen de persoon van God op zich overbrengen, voor zover zij deelnemen aan zaken, door Hemzelf hun opgelegd, maar omdat uit meerdere plaatsen bekend is, voornamelijk uit het eerste hoofdstuk van Zacharias, dat onder de engelen één tot vorst en hoofd is gesteld, die over de anderen heerst, zijn de oude doctoren van de Kerk terecht van oordeel, dat de Enige zoon van God alzo genoemd wordt in zijn betrekking als Middelaar, welke hoedanigheid hij wel eerst bij zijn vleeswording heeft ontvangen, maar welk ambt hem toch van het begin af aan is opgedragen. En Paulus is voor ons van dit mysterie een bekwaam uitlegger, die duidelijk beweert, (1Cor.10:4) dat Christus de leidsman in de woestijn van zijn volk is geweest. Ofschoon Hij dus toen wel niet in de eigenlijke zin van het woord de bode van de Vader was, toch was de voorbeschikking tot dit ambt reeds toen zo van kracht, dat hij om der vaderen wil zich deze gedaante heeft gegeven.

En dat die lichtglans van God neerdaalt in een doornbos, is in volkomen overeenstemming met het teken, eens door de hemelbode gegeven van Gods komst in het vlees: "een kind in doeken liggende in de kribbe." Het is het teken van de openbaring van de oneindige God, die in neerbuigende genade zich neerlaat tot de eindige mens. Het is aldus een getuigenis van de vrijwillige en vrijmachtige betoning van een goddelijke liefde, wier grenzeloze heerlijkheid eerst door het woord van God wordt verklaard en gepeild. Maar als teken van Gods verschijning op aarde moest "het doornenbos door goddelijk licht omstraald", daar ook tevens

het teken zijn van Gods bijzondere stichtingen en plantingen op aarde, van Zijn volk, van Zijn kerk en van Zijn uitverkorenen.

De verklaring, alsof de vuurvlam het teken van de Engel des Heren geweest was, en deze zich niet in de gedaante van een persoon zou hebben geopenbaard, wordt door de grondtekst weerlegd, waarin letterlijk staat: in het hart of binnenste van het vuur.

In het Hebreeuws Belavath-ésh, "in een vuurvlam" en niet zoals sommigen menen, in het hart van het vuur. Sommigen zijn van mening, dat die vlam vuur was de Shechina, de heilige tegenwoordigheid van de Heere.

De braambos stelt het volk van Israël in zijn geringheid voor, als een door de wereld veracht volk. (Richteren. 9:15). Het branden van het bos betekent de verdrukking en de benauwdheid, waarin zij nu waren (Deuteronomium. 4:20); dat het echter niet verteerd werd, en de Engel des Heren in die vlam was, wijst daarop, dat die verdrukking was toegezonden door Hem, die midden onder Zijn volk is en het wel tuchtigt, maar niet aan de dood overgeeft (Psalm. 118:18)

Aan deze gebeurtenis ontleende de Schotse kerk haar symbool, bestaande uit een brandend bos, met de spreuk: "nec tamen consumebatur" (en het werd toch niet verteerd)

"Waarom zegt gij dan, o Jakob! en spreekt, o Israël! mijn weg is voor de Heere verborgen, en mijn recht gaat van mijn God voorbij? Jesaja 40:27). Ook in de vuurvlam, juist in de vuurvlam is Hij, die gezegd heeft: "die Ik lief heb, kastijd ik" (Openbaring. 3:19)

"En hij zag en ziet." Een uitdrukking, die gewoonlijk in de Heilige Schrift wordt gebruikt, wanneer er iets opvallends geschiedt, iets dat verwondering en verbazing wekt.

God woonde in de braambos en de braambos was (d.i. betekende) verdrukking en benauwdheid en alle doornen en distels. En waarom woonde hij in het midden van de verdrukking en benauwdheid? Omdat hij Israël zag in grote verdrukking, zo woonde Hij ook bij hen in het midden van de verdrukkingen, om te bevestigen hetgeen gezegd wordt Jesaja 63:9): In al hun benauwdheid was hij benauwd.

De brandende braambos is ook het beeld van de Kerk. Wel vervolgd maar niet vernietigd. Wel blootstaande aan hete vervolgingen, maar nochtans zich altijd weer openbarende als van God bemind en beschermd. Eigenaardig, er zijn sommigen geweest onder de Joodse uitleggers, die beweerd hebben, dat de braambos hoe langer hoe meer in glans toenam. Wij laten dat voor hetgeen het is, maar toch is ook dit beeld op Israël en de Kerk van toepassing. Anderen zijn van mening, o.a. dr. Hoedemaker, dat de brandende braambos beeld is van Gods heerlijkheid, wonende in het midden van Israël.

En Mozes, daarover verwonderd, zei 1) bij zichzelf, of tot zijn meeherders: Ik zal mij nu daarheen wenden, en bezien dat grote gezicht, waarom de braambos niet verbrandt.

Het is zeker, dat Mozes zelf met heilige vrees werd aangedaan, niet zo maar, maar door goddelijke bezieling. Ofschoon hij nog aan geen gezichten gewoon was, bemerkte hij echter, dat dit niet een gewoon schouwspel was, maar dat het een of ander mysterie door deze afbeelding werd kenbaar gemaakt, waarvan de kennis volstrekt niet mocht veronachtzaamd worden, waartoe hij van Gods wege werd geroepen. Want ook zijn leergierigheid is op te merken, waar hij naderbij komt, om te leren. Dikwijls toch gebeurt het, dat God ons tevergeefs iets doet ontmoeten, daar wij zo grote genade op onverschillige wijze van ons werpen. Laten wij daarom door het voorbeeld van Mozes leren, om, zo dikwijls God ons door een of ander teken tot zich trekt, wij ijverig erop mogen letten, opdat het aangeboden licht door onze zorgeloosheid niet verloren ga. Daar hij het nu een groot gezicht noemt, laten wij daaruit opmaken, dat hij door een hemelse inspiratie is onderwezen, omtrent de diepte van het mysterie, hetwelk hij nog niet had leren kennen. Maar God bereidt op deze wijze zijn gemoed tot eerbied, waardoor het hem eerder ten nut is.

Toen de HEERE, Jehova, want deze was de engel des Heren, zag dat hij zich daarheen wendde, om te bezien, zo riep, 1) Hij, als de Almachtige, als God tot hem, uit het midden van het braambos, en zei: Mozes, Mozes!2) En hij zei, bij zulk een stem als aan de grond geworteld, en nu bemerkende, met Wie hij te doen had: Zie hier ben ik.
Spreek Heere, uw knecht hoort. (Genesis 22:11; 1Sam.3:10).

1)"Riep." Hier en bijna overal in de Heilige Schrift heeft dit woord de betekenis van, met verheffing van stem spreken.

Opmerkelijk is hier de naamsverwisseling. Jehova, de getrouwe, ziet Zijn knecht; God de Almachtige openbaart Zijn heerlijkheid, waarvoor Mozes zijn aangezicht verbergt (Vs. 6), terwijl wederom de Heere, Jehova, de redding van Zijn volk belooft (Vs. 7).

Ofschoon God zijn knecht niet wilde laten schrikken, wilde Hij toch door Zijn volgend gesprek, hem eerbied en ontzag inboezemen op tweeërlei manier. Daar Hij, Mozes tweemaal bij zijn naam roepende, hem diep in zijn gemoed inprent, dat, ofschoon hij zich gespoed heeft tot de aanspreekplaats van God, hij des te meer oplettend moest zijn, om te leren. Vervolgens, door hem te bevelen zijn schoenen uit te trekken, bewerkte en vormde Hij hem zelf, door bewondering en vrees, tot nederigheid.

Door innerlijke drijving van de Geest, bemerkte Mozes terstond, dat niemand minder dan God tot hem sprak, maar door die zelfde drijving stelde hij zich als een gewillig voorwerp in Zijn handen.

En hij zei: Nader hier niet toe; trek uw schoenen uit van uw voeten; 1) want de plaats, waarop gij staat is, om Mijn nabijheid, Mijn tegenwoordigheid, heilig land.

In het Oosten, waar men schoenen of liever sandalen draagt tot bescherming van de voeten tegen verontreiniging, en deze alzo zelf voor een beeld van onreinheid gehouden worden, betreedt niemand, anders dan barrevoets, een heilige, een gewijde plaats. Nu moet Mozes in eigenlijke zin doen, wat hem hier bevolen wordt Jozua 5:15); maar meer nog moet alles wat

van blote nieuwsgierigheid in zijn ziel is, weggenomen worden, en hij geheel met heilige eerbied vervuld worden, in welke alleen een mens tegenover zijn God mag staan.

Het goddelijk bevel, om zijn schoenen uit te trekken, verklaart zich uit de gewoonte in het Oosten. Schoenen en sandalen zijn slechts tot beschutting van de voeten voor verontreiniging. Geen Brahmaan treedt een Pagode binnen, geen Moslim een Moskee, zonder eerst zijn schoenen, in elk geval de overschoenen, uitgetrokken te hebben. De plaats van het brandende bos was heilig door de tegenwoordigheid van God, en het uittrekken van de schoenen moest niet alleen de eerbied voor de heilige plaats uitdrukken, maar veel meer de heilige vrees, welke de inwendige mens (Efez.3:16) de heilige God schuldig is.

Het uittrekken van de schoenen is hier beeld van de reiniging en heiliging van geestelijke onreinheid.

Hij zei voorts, a) Ik ben de God van uw vader 1) (van uw vaderen, hoofdstuk. 18:4), de God van Abraham, de God van Izaak, en de God van Jakob, die Zijn verbond met hen opgericht en hun grote beloften gegeven heb. Deze wil Ik nu vervullen. En Mozes verborg2) zijn aangezicht (1 Kon.19:13), b) want hij vreesde God, die zich in de brandende braambos openbaarde, aan te zien; daarmee had Mozes in de geestelijke zin van het het woord de schoenen van zijn voeten getrokken.

a)MATTHEUS.22:32 Mark.12:26 Luk.20:37 Hand.7:32 b)1 Kon.19:12 Jesaja. 6:2

"Van uw vader." Hiermee heeft de Heere niet alleen Abraham op het oog, maar elk van de drie Patriarchen. Ieder Patriarch op zichzelf had de belofte van God ontvangen. De Heere God herinnert hier aan Mozes het verbond, dat Hij met de vaderen had opgericht, en openbaart zich daarom door deze woorden als de God van het Verbond. Ongetwijfeld, om daarmee vertrouwen bij de man van God te wekken. Gods heerlijkheid had Mozes gezien. Zijn trouw mocht hem evenmin onbekend blijven.

Dat Mozes zijn aangezicht bedekt, is niet slechts een teken van eerbied, maar ook van schrik of vrees. Het was toch de moeite waard, dat zijn gemoed zo door heilige vrees werd geroerd en getroffen, opdat hij des te gewilliger was, om te gehoorzamen. Wij lezen bij Jesaja 6:2, dat ook de Engelen hun aangezicht bedekken, daar zij de onbeschrijfelijke glorie van God niet kunnen verdragen. Daarom is het volstrekt niet te verwonderen, indien een sterfelijk mens haar niet durft beschouwen.

In het Hebreeuws Wajasther, Hij omhulde. Duidelijk is dan, dat hij zijn aangezicht bedekte met zijn handen of met iets anders. De zondige en sterfelijke mens kan de heiligheid van God niet verdragen. Daarom, indien God, de Heere, een zondaar komt te bekeren, ontdekt Hij zich allereerst in zijn Rechtvaardigheid en Heiligheid, opdat de zondaar het "wee mij, ik verga" zal leren uitroepen, zichzelf geheel en al ontvallen, om alleen in Christus gevonden te worden.

En de HEERE zei: 1) Ik heb zeer wel gezien 2) de verdrukking van mijn volk, 3) dat in Egypte is, en heb hun geschrei gehoord, vanwege hun drijvers, 4) a) want ik heb hun smarten bekend.5)

Exodus. 2:23 Hand.7:34

Voor God Mozes de taak opdraagt, om het volk te bevrijden, wekt hij bij hem met vele woorden de hoop op de overwinning en op een gelukkige uitkomst. Want wij weten, dat twijfel de gemoederen door zorg en angst trager doet zijn en met krachteloosheid slaat. Mozes kon daarom de zaak niet met kracht ondernemen of voortrekken, tenzij hij werd aangevuurd door geloof op de goddelijke hulp. Daarom voorspelt God, dat Hij hem tot leidsman zal zijn, opdat hij steunende op zodanig opperbevel, onbevreesd zich tot de strijd zou aangorden.

In het Hebreeuws Raoh raithi: "Ik heb ziende gezien." De grondtekst geeft duidelijk aan, dat de Heere wel degelijk gelet heeft op de noodkreten van zijn volk.

Merk op, hoe bij de onwrikbaarheid van Gods Almacht, tevens de innigheid en tederheid van Zijn liefde in deze woorden uitkomt. Hij had gesproken van de verdrukking "van mijn volk," als om te doen voelen, dat dit volk ook in de verdrukking het Zijne bleef, door de verdrukking als het ware het eerst recht werd. Dat mag het volk des Heren, dat in druk neerzit, waarlijk nog wel eens uit Gods woord horen: dat het in de verdrukking kan wezen en toch Gods volk zijn en blijven. Maar ziet ook welk goed en liefelijk deel de Heere in de toekomst tegenover die verdrukking weet te stellen. Naar de zwaarte van de druk is ook de grootte van het beloofde goed.

Niet alleen vanwege Farao had Israël geroepen, maar ook vanwege zijn knechten, die hij over hen had gesteld, en welke mensen de koning nog in wreedheid overtroffen.

Hoe lieflijk en teder openbaart de Heere zich hier. Niet alleen dat Hij gehoord heeft, wat zij tot Hem geroepen hebben, maar hun smarten zijn Zijn smarten geworden. Wat hun aangedaan is, is Hem aangedaan. Die Zijn volk aanraakt, raakt Zijn oogappel aan (Zacheria 2:8).

Daarom ben Ik neergekomen, 1) (Genesis 11:5) dat ik het verlosse uit de hand van de Egyptenaren, en het opvoere uit dit land van verdrukking, waar zij bovendien wegens overbevolking opeen gedrongen worden; Ik zal het leiden naar een goed en ruim land, vloeiende van melk en honing, 2) een land, dat in tegenstelling van de door kunstmiddelen verkregen vruchtbaarheid van de tegenwoordige woonplaats vanzelf de edelste voortbrengselen in grote overvloed oplevert (Deuteronomium. 8:7-9); namelijk, tot de plaats van de Kanaänieten en van de Hethieten, en van de Amorieten, en de Ferezieten, en van de Hevieten, en van de Jebuzieten. (Genesis 10:15 vv.; 15:20 vv.).

Ook: zie Ge 11.5

Melk en honing zijn de eenvoudigste en tegelijk de liefelijkste voortbrengselen van een gras- of bloemrijk land, welke Palestina in rijke mate opleveren, zelfs in de toestand van verlating.

En nu, zie, het geschrei van de kinderen van Israël is tot mij gekomen; en ook heb Ik gezien de verdrukking, waarmee de Egyptenaren hen verdrukken.

Opdat hij nu van tevoren reeds weet, dat God, de Heere, nooit met onredelijke eisen tot ons komt, wordt hem allereerst de aanleiding tot die eis verklaard; daarna wordt hij gewezen op de omvang van de eis, en straks daarna op de te verwachten uitkomst daarvan. Immers was er aanleiding genoeg voor de opdracht, die de Heere aanstonds aan Mozes zal geven, in verband met de ellende van het volk en die van Mozes vroeger, zo jammerlijk mislukt pogen, om daaraan een einde te maken. De Heere zei: "En nu, zie het angstgeschrei van de kinderen van Israël is tot mij gekomen (heeft mijn oren bereikt en mijn deernis opgewekt); en ook heb Ik gezien de verdrukking, waarmee de Egyptenaren hen verdrukken." Twee dingen vielen bij de druk van het volk samen: de jammer van de kinderen van de Heere geleden, en het onrecht van de vijanden van God bedreven.

Zo kom nu, 1) en a) Ik zal u tot Farao zenden, opdat gij Mijn last bij hem volbrengt, en Mijn volk, de kinderen van Israël, uit Egypte leidt.

Psalm. 105:26 Hoz.12:14 Mich.6:4 Hand.7:35

Nadat God zijn knecht, opdat hij zich des te spoediger tot het werk zou aangorden, door beloften had bevestigd, geeft Hij hem nu Zijn bevelen, en roept hem tot het ambt, waartoe hij bestemd was, om het te bedienen. En dit is de beste reden, om hem voor zijn ambt moed in te boezemen, waar God hem een zeker bewijs geeft van een gunstige afloop, daar hij overigens door twijfelingen verzwakt zou geweest zijn. Want ofschoon men aan de bevelen van God eenvoudig moest gehoorzamen, zonder enige aarzeling en bedenking, echter aan onze langzaamheid willende tegemoet komen, belooft Hij ons, dat onze pogingen niet ijdel of vruchteloos zullen zijn.

In het Hebreeuws Legaa, ga. Het is een direct bevel van de Heere. Een bevel echter, gevolgd door de verzekering, dat de Heere hem zijn pogingen wel zal doen gelukken.

Toen zei Mozes, die in de 40 jaar van zijn oponthoud in Midian een geheel ander mens geworden was dan tevoren, (hoofdstuk. 2:11 vv.) tot God: Wie ben ik, dat ik tot Farao zou gaan, en dat ik de kinderen van Israël uitgetypte zou voeren?

Omdat hij zich van zijn zwakheid bewust is, antwoordt hij, dat hij er niet geschikt voor is, en weigert op zulk een wijze de betrekking, dat hij nog niet schuldig aan ongehoorzaamheid kan geacht worden. Zijn verhouding tot Farao zet zijn voorwendsel voor zijn weigeren kracht bij. Aldus schijnt deze verontschuldiging uit bescheidenheid en nederigheid te geschieden. Ik althans meen, dat zij niet slechts van schuld is vrij te pleiten, maar lof verdient. Daartegen pleit ook niet, dat hij wist, dat God hem voor zulk een groot werk een helper zou zijn. Want

hij verwondert er zich over, dat, wanneer in de macht van God er zo vele duizenden zijn, Hij niet liever een ander uitkiest. Maar een andere vraag ontstaat, waarom hij nu vreesachtig weigert te volbrengen, om het volk te bevrijden, daar hij veertig jaar tevoren zo bereid was, om de Egyptenaar te doden, terwijl hij toen steunende op de roeping van God, zulk een gevaarlijke daad heeft aangedurfd. Dat zijn moed door de ouderdom was gebroken, schijnt niet waarschijnlijk. Maar het blijkt, dat hij aan een ander euvel geleden heeft, dat hij in het begin zichzelf niet genoeg op de proef stellende, noch zijn vermogens, of de grootheid van de zaak in ogenschouw nemende, te zeer zich gehaast heeft. Ofschoon nu zulk een ijver prijzenswaardig is, faalt zij dikwijls midden in de loop, evenals vruchten die voor de tijd rijp worden, of niet tot rijpheid komen, ook niet lang duren. Ofschoon dus Mozes een voorbeeld van ridderlijke aard vertoonde, toen hij ijlings God ten dienste stond, nochtans ontbrak hem die standvastigheid, welke hem tot het einde zou gebracht hebben. Daar het geloof, dat in zijn hart aanwezig was, nog geen diepe wortel genoeg geschoten had, en hij zelf nog niet diep genoeg had onderzocht, wat hij kon, daarom, tot de tegenwoordige zaak geroepen, beeft hij, die, toen hij de moeilijkheden nog niet had doorzien, stoutmoediger was geweest.

Mozes was, door de verootmoedigingen van God, klein geworden. Al zijn overmoed was verdwenen. Als herder had hij al het moeilijke gezien, om aan het hoofd van iets te staan. Maar waar hij nu in eigen ogen niets is, is hij juist voor God het geschikte voorwerp, om zijn welbehagen te volbrengen.

Hij dan zei: a) Ik zal voorzeker met u zijn, zeg daarom niet: ik ben te gering, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht, (2Kor.12:9) en dit zal u een teken zijn, dat 1) Ik u gezonden heb, en deze Mijn zending ook volbracht zal worden: wanneer gij dit volk uit Egypte geleid hebt, zult gij God dienen op deze berg.
(hoofdstuk. 24:1 vv.).

Jozua. 1:5

Het "dit" van de Heere tegenover het "dat" van Mozes. De Heere God neemt alle bezwaren weg met dit een: "Ik zal voorzeker met u zijn." Daaraan had Mozes genoeg. Daarmee belooft God toch, dat Hij zelf op bijzondere wijze een werkdadig aandeel zal nemen in de verlossing van Zijn volk.

De last, die Mozes werd opgedragen, bestond daarin, dat hij de kinderen van Israël van Egypte naar Kanaän zou geleiden. Dat nu op de weg daarheen de wetgeving zou plaats hebben, dat strekte Mozes tot een krachtige bevestiging van zijn goddelijke zending. Toen hij Sinaï had bereikt, had Mozes een groot deel van zijn zending vervuld, maar geenszins het grootste en moeilijkste deel. De veertig jaar, in de woestijn doorleefd, waren veel rijker aan bezwaren; zij stelden het geloof, het volhardend geduld op veel zwaarder proef, dan Mozes had ondergaan, toen hij, met de natuurlijke aanleg die hij bezat, met zijn ondernemende, naar vrijheid dorstende geest, zijn volk uit Egypte bevrijden moest. Daarom moest het teken, hier door God beloofd, deze eerste afdeling van zijn werk bezegelen en bekronen, opdat hij gesterkt en bevestigd mocht worden in de roeping, die hem nog te vervullen overbleef.

Toen zei Mozes tot God: Zie, wanneer ik kom tot de kinderen van Israël, 1) en zeg tot hen: De God van uw vaderen heeft mij tot u gezonden; en zij, gelijk zonder twijfel geschieden zal, mij zeggen, hoe is Zijn naam! Hij heeft toch sedert de dagen van de vaderen Zich niet meer geopenbaard; laat ons dan horen onder welke naam Hij zich aan u bekend gemaakt heeft, opdat wij daaruit afleiden, of Hij werkelijk met u gesproken heeft? Wat zal ik tot hen zeggen, 2) opdat zij mij geloven zullen?

Aan die belofte heeft Mozes voor zichzelf genoeg. Ook gelooft hij, dat het teken zal vervuld worden, maar aan dat teken hebben de kinderen van Israël niets. Daarom vraagt hij om een teken, waarmee hij zijn volk zal overtuigen van zijn wettige last.

Ik zal verhalen, zegt hij, wat gij mij beveelt, door de God van de vaderen gezonden te zijn. Zij zullen lachen en mijn last wantrouwen, tenzij ik een zeker symbool vertoon, waardoor zij leren, dat uw Naam door mij maar niet zo als voorwendsel wordt gebruikt. Hij vraagt daarom de Naam, om tot teken van onderscheiding te dienen, daar er niet om letters, of om een woord wordt gehandeld, maar om een bewijs, waardoor hij de Israëlieten kon overtuigen, dat zij wegens het Verbond van de vaderen zijn verhoord geworden.

En God zei tot Mozes: IK ZAL ZIJN, DIE IK ZIJN ZAL! Ehjeh asjer, Ehjeh, dat is: Ik ben de Eeuwige en Onveranderlijke, van wie alleen men met volle recht zeggen kan: Hij is, daar Ik de bron ben van alle leven, het leven zelf, terwijl al het andere slechts geworden is en verandert. Ook zei Hij: Alzo zult gij tot de kinderen van Israël zeggen: IK ZAL ZIJN, Hij, die alleen van zichzelf zeggen kan Ehjeh heeft mij tot u gezonden. 1)

Dit nu is wel uitgemaakt, dat God de eer van de Godheid zichzelf alleen toekent, daar Hij zichzelf is en daarom eeuwig en alzo aan alle schepselen het zijn en het in stand blijven schenkt.

Hoe men het ook nemen, deze goddelijke naam zal tot vertoog dienen. 1e. dat God nooit verandert, maar onveranderlijk is, want zijnde dat Hij is, wordt Hij geen ander, maar blijft dezelfde, die Hij van eeuwigheid is. 2e. dat God zichzelf nooit verloochent, daar Hij altijd zijn zal wat Hij is en Hij zichzelf niet verloochenen kan, want ware dit mogelijk, dan zou Hij niet zijn, dat Hij is, maar veeleer worden, wat Hij niet is.

Mozes had de vraag van de weerspanneling onder zijn volk: "Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gesteld"? nog niet vergeten. Zij deed hem deze vraag doen aan God. Daarbij, Egypte was vervuld van afgoden, en allen hadden hun namen; door welke naam mocht men nu de God van de vaderen van hen onderscheiden? Daarbij, tot zijn volk kon hij spreken van de "God van hun vaderen", maar niet tot farao. De vraag was dus billijk, en nu noemde God Zichzelf met een naam, die zoveel zeggen wil als: "de ware God." God zei ermee: "Ik ben: Ik ben het Wezen; niets heeft wezen dan in en door Mij. Ik ben de onveranderlijke-Jehova.".

Zegt mij, wat bewondert gij meer, de Almacht, die slavenboeien als een strohalm verbreekt, die Israël rusteloos zoekt, of de Wijsheid, die de nood zo hoog doet stijgen, opdat de redding des te verrassender en heerlijker zou zijn? De Heiligheid, die de zondaar weert met het

woord: "nader hier niet," of de Liefde, die zich neder buigt, om een slavenzoon tot vertrouweling voor het reddingsplan van een volk van slaven te maken? De Majesteit, die zich in een vlammenkleed hult, of de Trouw, die zich openbaart in het woord: "Ik zal zijn die Ik zijn zal?" Jehova! ik waag het niet de diepte te peilen, in dat woord verholen, niet slechts voor mensen- maar ook voor engelenblikken. Ik beslis niet, of die naam tot dusver aan Israël geheel onbekend was, of, gelijk anderen willen, vroeger bekend, maar thans een prooi van de vergetelheid. Ik vraag alleen: kent gij heerlijker naam van de Erbarmer, en schoner gelegenheid, waarbij die naam door Hem zelf geopenbaard en verklaard worden kon? Voorwaar, wel mocht Mozes later zingen: Heere! Gij zijt ons geweest een toevlucht van geslacht tot geslacht; eer de bergen geboren waren-ook deze Horeb-en Gij de aarde en de wereld voortgebracht had, ja van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt gij God." (Psalm. 90:1,2) 2 Samuel.

Wat onze kanttekenaren bij Vs. 14 opmerken, dat men ook vertalen kan: "Ik ben die Ik ben," of ook wel: "Ik zal zijn, die Ik was," moet niet zo opgevat worden, alsof de betekenis van deze heilige woorden onzeker zou zijn. Maar omdat onze taal mist, wat het Hebreeuws heeft: een vorm, die tegelijkertijd het heden en de toekomst uitdrukt, wil onze Statenbijbel erop gewezen hebben, dat noch de ene, noch de andere vertaling de betekenis van deze hoogheerlijke woorden uitput. Is het toch "de Eeuwige," die zich hier uitspreekt, en valt in het eeuwige juist het verschil van "heden" en van de "toekomst" weg, dan wordt er, hoe men ook vertale, altijd aan de eis van de woorden te kort gedaan. Vertaalt men: "Ik zal zijn," dan moet het: "Ik ben" erbij gedacht; of ook vertaalt men: "Ik ben," dan moet het "Ik zal zijn" eronder begrepen worden.

Aan Abraham had God zich geopenbaard als de El-Schaddaï, als de Almachtige, wiens macht niet te klein was, om een afgesneden zaak op aarde te doen: hier openbaart Hij zich als de: "Ik zal zijn" die niet alleen alles kan, maar het ook doet en doen zal. Al de eigenschappen van God verenigen zich in dit majestueus en mysterieus woord, in deze alles omvattende Naam.

Toen zei God verder tot Mozes: Aldus zult gij tot de kinderen van Israël zeggen: De HEERE!1) (Jahweh, Jehova = Hij zal zijn), de God van uw vaderen, de God van Abraham, de God van Izaak en de God van Jakob, heeft mij tot u gezonden; dat (Jehova) is Mijn naam 2) voor eeuwig, en dat is Mijn gedachtenis van geslacht tot geslacht; bij die naam zal men altijd aan Mij denken.

De naam: "die daar is," geeft het te kennen, dat God de heerlijkheid, de majesteit van de Godheid, als Zijn uitsluitend eigendom beschouwt, omdat Hij bestaat door Zichzelf, en daarom eeuwig is, en alleen aan alle schepselen het aanzijn geeft. Die naam duidt aan, dat het "zijn van God" alles, wat wij ons denken kunnen, in zich sluit; en dat Hij daarbij de hoogste macht bezit, waardoor Hij alles regeert. Opdat wij dus de Enige God recht kennen, is het vóór alles nodig te weten, dat alles, wat in de hemel en op aarde is, zijn bestaan en aanwezen heeft ontleend aan Hem, die alleen is. Maar uit dit zijn vloeit ook het kunnen, het vermogen, de macht voort. Hij, die door zijn macht alles onderhoudt, bestuurt ook alles naar Zijn wil. Wat zou het Mozes hebben gebaat, bespiegelingen te hebben kunnen maken over die God, die als het ware in de hemel besloten was, wanneer hij in Zijn almacht niet het schild van het geloof

gevonden had? Zo verklaart God dan, dat Hem alleen de allerheiligste naam toekomt, die, waar Hij ten onrechte op denkbeeldige wezens wordt toegepast, slechts ontheiligd wordt, en juist daardoor roemt Hij voor zijn aanhoren Zijn eeuwige macht, opdat Mozes niet moge twijfelen, dat hij onder Zijn leiding alles overwinnen zal.

En hier worden wij nog meer bevestigd in hetgeen wij vroeger (Dl. I. blz. 54) ontwikkelden, ter duidelijker onderscheiding van de Namen van God in de Bijbel. Als God op zichzelf beschouwd en gesteld tegenover de Schepping, heet Hij Heere = JEHOVA; als God, in algemene betrekking tot die Schepping, waarvan Hij de Werkmeester, heet Hij God = ELOHIEM; en als God, die in een Verbondsbetrekking staat tot het uitverkoren deel van die schepping, heet Hij HEERE GOD = JEHOVA ELOHIEM. Met dit onderscheiden gebruik van de namen van God zult gij veel gevorderd zijn tot recht verstand van menige schriftuurplaats en tot weerlegging van menige vijandige tegenspraak.

Met "naam" wordt bedoeld de openbaring van het Wezen en met "gedachtenis," de erkenning daarvan door de mensenkinderen.

Ga heen, en verzamel de oudsten van Israël, de hoofden van de families, geslachten en stammen (zie "Ex 1.16) en zeg tot hen: De HEERE, de God van uw vaderen, is mij verschenen, de God van Abraham, Izaak en Jakob, 1)zeggende, mij opdragende: Ik heb u getrouw bezocht; 2) Ik ben van de hoogte, waar Ik woon, op onzichtbare wijze tot u neergekomen (Vs. 8) en heb nauwkeurig uw toestand onderzocht, en Ik heb gezien, hetgeen u in Egypte is aangedaan. 3)

Van zeer groot belang was het, dat de roeping van Mozes voldoende bekend was, opdat zij hem als de door God aangestelde leidsman zonder verzet zouden volgen. Doch niet door een zaak beeldde Hij af, dat God, welke hem verschenen is, de God is van Abraham, Izaak en Jakob, daar op het vroegere Verbond hetwelk bij hen was berustende, deze verschijning rustte, waaraan overigens nauwelijks door het volk geloof zou geslagen zijn. Daarom, opdat hij door zijn woorden het geloof zou bevestigen, vermeldt hij, dat reeds vroeger aan Abraham, Izaak en Jakob de verlossing, waarover hij zou handelen, en waarvan hij als bezorger door God was verkoren, beloofd was.

In het Hebreeuws Pakod, pakethi etgem beter: Ik heb u zeker bezocht, met kennelijke terugwijzing op hetgeen de stervende Jozef heeft geprofeteerd, dat God hen gewis bezoeken zou. (Genesis 50:24).

Met het eerst: "Ik heb u getrouw (zeker) bezocht," wil de Heere alle tegenbedenkingen en tegenwerpingen afsnijden, waarmee Israël tot Mozes zou kunnen komen, alsof God zijn volk zou hebben vergeten. En met het laatste, dat Hij geen ledig toeschouwer is geweest van al de verdrukkingen zijn volk aangedaan. Een woord dus van bemoediging, van vertroosting, maar ook een woord, dat bij Israël vertrouwen zou en moest wekken. Deze woorden zijn voor alle eeuwen woorden van troost en bemoediging voor Gods kinderen geweest, en kunnen altijd dienen, om Gods volk met vertrouwen te doen wachten op de hulp van de Heere, ook al

schijnt die hulp niet te zullen komen. Hoe bang ook de nood moge zijn, God komt op Zijn tijd.

Daarom heb Ik gezegd 1) bij Mij zelf vastbesloten: Ik zal u uit de verdrukking van Egypte voeren, tot het land van de Kanaänieten en van de Hethieten, en van de Amorieten, en van de Ferezieten, en van de Hevieten, en van de Jebusieten, dat ik uw vaderen beloofd heb, tot het land, vloeiende van melk en honing. 2)

Ook dit moet dienen, om de gemoederen van de Israëlieten stil te doen zijn in het ootmoedig geloofsvertrouwen, dat de verlossing zeker komen zou. Immers, als God iets gezegd heeft, in de zin zoals hier, van besloten, dan geschiedt het ook, daar niemand zijn Raad kan weerstaan.

Dit is een uitdrukking, die tot een spreekwoord geworden is, om de grote vruchtbaarheid van Kanaän aan te wijzen, dat bij zijn rijkdom aan waterbeken, bronnen en stromen (Deuteronomium. 8:7), bij de meer dan in andere hete landen overvloedige regen (Deuteronomium. 11:10) en bij de goede gesteldheid van zijn grond een overvloed van gras en bloemen voortbracht, waardoor de veeteelt voortreffelijk lukte, en grote zwermen van wilde bijen in holle boomstammen en rotsspleten zich nestelden. De hiervan gewonnen voortbrengselen, melk en honing, vertegenwoordigen de andere ontelbare, tot nooddruft en veraangenaming dienende voortbrengselen. Tegenwoordig is het, tengevolge van de goddelijke vloek, die op het land rust (Deuteronomium. 28:16 vv.; 29:22 vv.), geheel anders; niet alleen hebben er grote natuurveranderingen plaats gehad, en zijn vele bossen op de hoogten vernietigd, maar er hebben ook mensen van het land bezit genomen, die overal, waar zij wonen, de kunst verstaan, om de bloeiendste landen in woestijnen te veranderen.

En zij zullen uw stem horen; 1) Ik kan het u voorzeggen, dat de oudsten met het volk de tijding als een blijde boodschap zullen aannemen (Exodus. 4:30,31); en gij zult gaan, gij en de oudsten van Israël, tot de koning van Egypte, en gij zult tot hem zeggen, in naam van het gehele volk: De Heere, de God van de Hebreeën 2) is ons verschenen, 3) en heeft ons geroepen; zo laat ons nu toch gaan de weg van drie dagen in de woestijn, opdat wij de HEERE, onze God offeren, 4) buiten de grenzen van Egypte, en alzo niet met onze godsdienst de Egyptenaren tot een gruwel en een ergernis worden (hoofdstuk. 8:25-27).

Alle bezwaren neemt de Heere voor Mozes weg. Was het vroeger zijn ervaring geweest, dat zij hem verworpen hadden, nu zal hij ondervinden, daar het nu Gods tijd is, zij hem zullen aannemen.

Niet de God van de Israëlieten. Israël was de Verbondsnaam. Hebreeën de naam, waaronder Israël bij de volken bekend was.

Wel was de Heere slechts aan Mozes verschenen; maar deze verschijning gold toch het gehele volk, in wiens naam Mozes en de oudsten tot farao spreken zouden.

De Kanttekenaren verklaren aldus: Hij is ons buiten onze verwachting verschenen, en heeft ons aangesproken, bevelende, hetgeen wij verzoeken.

Het is een genadige neerbuiging tot farao, wanneer de Heere niets zwaarders van hem eisen laat dan het volk enige dagen te laten gaan, om zijn God te offeren; het moet hem zeer gemakkelijk gemaakt worden, aan de goddelijke wil te gehoorzamen: daarom wordt de eis zo klein en billijk mogelijk gesteld. Ware nu farao bij enige van de volgende voorstellen bereid geweest, om toe te geven, zo zou de Heere zeker ook middelen en wegen gevonden hebben, om verder daarop te bouwen, en bij de koning te bewerken, dat hij ze vrijwillig voor altijd liet gaan; want de eerste in geloofsgehoorzaamheid volbrachte daad maakt tot grotere en zwaardere offers van zelfverloochening bekwaam (MATTHEUS.13:12). farao streeft (zoals God tevoren weet, Vs. 19) van het begin af aan tegen, en wil niet eens het gewichtigste en billijkste toegeven; daarom dringt God in de laatste plaag zó hard op hem aan, dat hij het volk uit zijn land uitdrijft (hfst.12:30 vv.), daardoor zelf de oorspronkelijke vordering opheft en alles voor Israël in het reine brengt. Als hij dan inziet wat hij eigenlijk gedaan heeft, en Israël najaagt, om het terug te voeren, overvalt hem de goddelijke straf zowel voor zijn misdaden en die van zijn voorgangers, als voor zijn halsstarrig weigeren. Hij komt in de Rode Zee om, en in deze is Israël's gehele onderworpenheid aan Egypte vanzelf begraven (hoofdstuk 14). Het is uit Egypte getrokken, niet ten gevolge van een toestemming, die het tot terugkeren verplicht had, maar door een sterke hand, die alle draden van de vroegere samenhang verscheurd heeft.

Men vraagt, hoe God, besloten hebbende, dat de Israëlieten Egypte ten enenmale verlaten zouden, zijn knecht Mozes kon gelasten, alleen voor het volk te verzoeken, een reis te doen van drie dagen opdat zij de Heere, hun God, zouden offeren. Kon Mozes zulk een verzoek doen zonder de koning te misleiden? Wij antwoorden: Dat het waar was, dat de Israëlieten zich naar de berg Sinaï, in de woestijn, moesten begeven, om daar de Heere offeranden toe te brengen, en dat zij zich ook waarlijk daarheen begeven hebben. Daarom sprak Mozes de waarheid, zonder deze in alle haar omstandigheden te zeggen, waartoe hij niet verplicht was. 2e. Mozes was hier alleen de boodschapper en het werktuig ter uitvoering van Gods bevelen, die aan farao niets schuldig zijnde, ook niet gehouden was, om hem rekenschap te geven van zijn handelingen en zijn voornemens in deze uitgestrektheid te openbaren. 3e. Wanneer God de koning deed verzoeken, dat hij de Israëlieten vrijheid zou geven, om zich alleen de weg van drie dagreizen uit het land van Gosen te begeven. Zo wist Hij, dat de dwingeland dat geringe verzoek zou afslaan, en zo diende het, om de onredelijkheid en de wreedheid van de geweldenaar in het openbaar tentoon te stellen, en Gods rechtvaardigheid te doen blijken in de oordelen, die over deze ongehoorzamen en hardnekkigen zouden worden uitgestort.

Het is geen droom, Mozes zelf zal het werktuig wezen, waarvan God zich bedient, om de straf van de drijver te breken. Hij moet heengaan, en de oudsten verzamelen, en hun meedelen, wat hier is geschied. Hij moet onverschrokken dat paleis weer intreden, waar hij voor vijftig, zestig jaren zo gemeenzaam was, en thans zo vreemd is geworden, en in naam van Israël's God Diens oproerige onderdaan op de troon tot plicht en gehoorzaamheid dwingen. Opzettelijk moet hij aan farao slechts een deel van de waarheid bekend maken. Wordt zelfs het billijk verzoek om een offerfeest te gaan vieren, geweigerd; het zal dan blijken, wat er in

het hart van de dwingeland is, en wat God tot zijn vernedering doen zal! Nee, Mozes heeft niet te twijfelen, dat God zelf hem die last op de schouders legt; dezelfde berg (Vs. 12), waar hij later met het volk van Jehova offeren zal, is hem het tastbaar teken van zijn hemelse roeping! Van Zijn roeping wat zullen wij ervan zeggen, dat gij niet reeds bij u zelf bedacht hebt? Wat eervolle taak, alzo heen te gaan, een hemelse volmacht in handen: te staan als middelaar tussen hemel en aarde; op te treden als vertrouwde van Hem, naar Wiens onnavolgbare naam Egypte's wijzen slechts raden!.

Doch Ik weet, dat de koning van Egypte u niet zal laten gaan, 1) ook niet 2) door een sterke hand, al wordt hij ook door vele tekenen en plagen daartoe gedwongen.

1)"Laten gaan" in de zin van, vergunnen te gaan, daartoe door anderen verzocht of gedwongen.

2)Eigenlijk: Zelfs niet.

Want Ik zal Mijn hand uitstrekken, en Egypte slaan met al Mijn wonderen, die Ik in het midden hiervan doen zal, zolang totdat hij niet meer tegenstreven kan; daarna zal hij u laten vertrekken. 1)

Als eigen vrije machtsdaad, dit is de bedoeling van Gods woord, zodat zijn gezag schijnbaar geen schade leed, zodat hij de Soevereiniteit van God, als een meerdere dan de Zijne, niet zou schijnen te erkennen, zal hij het heengaan van Israël gelasten; terwijl geen macht ter wereld het trots en stug gemoed tot een gewillig buigen voor, en bewust zich onderwerpen aan de eis van de hoge God zou kunnen brengen. Liever wil hij de uiterlijke schijn van geweld in de oefening van eigen gezag, dan die van gehoorzaamheid in de erkenning van Gods gezag. Ziedaar in de grond de reden, waarom men menigmaal het volk des Heren liever ruw en woest een weldaad schijnbaar als uit eigen beweging zal toewerpen,
dan door zachte overreding of schijn van dreiging zich iets zodanigs te laten afdwingen. Men wil liever gunsten verlenen, dan rechten erkennen, omdat aldus eigen trots gespaard blijft.

farao wil de schijn bewaren, alsof hij het volk moe, uit eigen beweging het wegzendt. Zo zal hij ten einde toe zich blijven verzetten tegen de wil van God, opdat zijn oordeel des te rechtvaardiger zal zijn.

En Ik zal dit volk genade geven in de ogen van de Egyptenaren; Ik zal door de tekenen en wonderen, waarmee Ik farao overwinnen zal, tevens zulk een eerbied en genegenheid van hart jegens dit volk van Mij opwekken; en het zal geschieden, wanneer gij uitgaan zult; zo zult gij niet leeg, niet als een verachtelijk huis van slaven en bedelaars, uitgaan. 1)

Ook door dit toppunt van goedertierenheid zal Hij de Israëlieten aanlokken, zich des te meer te haasten en alle krachten in te spannen, daar het overigens een zware taak zou geweest zijn, met zo grote verhardheid van de koning de strijd te wagen. Daarom beloofd Hij niet slechts de vrijheid, maar ook overvloed van schatten en kostbaar huisraad. Maar omdat het een moeilijke zaak was, om te geloven, dat de Egyptenaren, die gevaarlijke vijanden van het

volk, zo lief en welwillend zouden zijn, dat zij enige welwillendheid zouden betonen, verzekert God, dat het in Zijn macht is, om de harten van de mensen om te buigen, tot wat Hij wil. Hij verkondigd hun daarom, dat het geschieden zou, dat de Egyptenaren eensklaps van wolven als in schapen zouden veranderen, en dat zij, die gewoon waren te stelen en te verslinden, nu melk uit hun uiers en wol van hun rug zouden verlenen. Doch deze plaats bevat een veelvoudige en diepe lering. Zo dikwijls de mensen op hevige wijze tegen ons woeden, geschiedt dit niet zonder leiding van God, omdat Hij hen in één ogenblik kan temmen. Dat Hij het daarom is die hun vrijheid geeft, om woest te zijn, omdat Hij ze alzo gebruikt om ons te kastijden of te vernederen. Weer merken wij hieruit op, dat er geen vijanden zo wreed en onmenselijk zijn voor ons, wier wreedheid het God niet gemakkelijk valt te temmen.

a) Maar veeleer zult gij uitgaan als een triomferend volk, dat zijn onderdrukkers overwonnen heeft en met rijke buit beladen huiswaarts keert. Elke vrouw zal van haar buurvrouw, en van de waardin van haar huis, van degene bij wie zij inwoont, eisen 1) zilveren vaten en gouden vaten, kleinoden, (Genesis 24:53 Exodus. 35:22 Numeri. 31:50) en kleren, feestkleren, gelijk men bij feestelijke gelegenheden draagt; die zult gij op uw zonen en op uw dochters leggen, 2) en gij b) zult Egypte beroven;
gij zult dat als een buit meenemen; zij zelf zullen het u vrijwillig geven; maar uw God heeft het hun door Zijn sterke hand afgeëist, als een welverdiend loon voor uw aangeven, moeilijke arbeid. (Genesis 15:14 Vrgl.Exodus. 11:1-3; 12:35,36). 4)

a)Exodus. 11:2; 12:35 b) Ezech.39:10

1)"Eisen," niet in de zin van, in lenen, maar indien van, voor zich ten eigendom vragen. De Egyptenaren hebben die geschenken gegeven met de gedachte van deze niet terug te zullen ontvangen.

2)"Leggen," niet in de zin van, versieren, zoals sommigen menen, maar in de gewone zin van het woord. Niet alleen zouden de hoofden van de gezinnen met hun schat beladen uit Egypte trekken, maar er zou zulk een overvloed zijn, dat ook de zonen en dochters nog met deze zouden beladen worden. God zou zijn goedertierenheid volkomen maken.

In het Hebreeuws Nietsaltem, Gij zult plunderen, in de zeer gewone zin van het woord, niet in die van bestelen. De Egyptenaren zouden zo van schatten ontbloot worden, dat het zou lijken, alsof zij geplunderd waren door een overmachtige vijand. Alles zou geschieden met volkomen toestemming van de Egyptenaren, zodat er zelfs geen schijn van onrecht zou bestaan.

Het is geen droom. Mozes zelf zal het werktuig zijn, waarvan God zich bedient, om de staf van de drijvers te breken. Hij moet heengaan, en de oudsten verzamelen, en hun meedelen, wat hier is gebeurd. Hij moet onverschrokken dat paleis weer binnengaan, waar hij vijftig, zestig jaar geleden zo vertrouwd was, en thans zo van vervreemd is geraakt, en in de naam van Israël’s God Diens oproerige onderdaan op de troon tot plicht en gehoorzaamheid dwingen. Opzettelijk moet hij aan farao slecht een deel van de waarheid bekend maken. Wordt zelfs het billijk verzoek om een offerfeest te gaan vieren, geweigerd; het zal dan

blijken, wat er in het hart van de dwingeland is, en wat God tot zijn vernedering doen zal! Nee, Mozes hoeft er niet aan te twijfelen, dat God zelf hem die last op de schouders legt; dezelfde berg (Vs. 12), waar hij later met het volk van Jehova offeren zal, is hem het tastbare teken van zijn hemelse roeping! Zijn roeping-wat zullen wij ervan zeggen, dat u niet reeds zelf bedacht hebt? Wat een eervolle taak, zo weg te gaan, een hemelse volmacht in handen; te staan als middelaar tussen hemel en aarde; op te treden als vertrouwde van Hem, naar wiens onnavolgbare naam Egypte's wijzen slechts raden! Eerbied voor de gezant van Jehova; hij is de eerste, die, met een waarlijk profetische bediening bekleed, de rijen opent voor de eerbiedwaardige godsmannen, waarvan de bereider van de Heere de laatste en grootste zal zijn. Maar wat een moeitevolle roeping, om als heraut van een hogere macht voor een booswicht hoog in aanzien te treden; om een volk, waarin de laatste vonk van hoop is uitgeblust, weer met veerkracht van het geloof te bezielen; om alleen tegenover geheel Egypte te staan, waar hij vroeger voor de schim van één enkele Egyptenaar vluchtte! En bovenal wat een wijze en heilige roeping, want als er een sterveling is, aan wie God deze taak kan toevertrouwen, misschien in engelenogen begeerlijk, wie kan dat meer en beter dan Mozes. Nee, niet vroeger, nu is het de tijd, om zich aan het hoofd van de verdrukten te plaatsen, en niet één, maar zes maal honderdduizend te redden! Vroeger leefden de vorst en vorstin, die hem opnamen, en hij kan niet tegen hen ingaan, zonder dat het verwijt van ondankbaarheid hem bereikt; thans heerst een andere vorst, tegenover wie hij geen verplichtingen heeft en zich onafhankelijk voelt. Vroeger was Israël diep vernederd, geteisterd, ontmoedigd genoeg, om de hand, die het kwam bevrijden, te kussen; thans stemmen alle monden en harten in een kreet om verlossing tezamen. Vroeger was Mozes rijk aan vele gaven, maar nog niet rijp voor de belangrijkste taak; thans heeft hij niet slechts de voorbereidende school van de wijsheid van Egypte, maar ook de hogeschool van de beproeving van Midian achter zich. Dat hart, eenmaal ontstuimig als een zee, is nu gehard als een graniet van de Horeb; die geest, toen een veelbelovende bloesem, is thans een voldragene vrucht; die hand, die zo lang de herdersstaf droeg, is eindelijk stevig genoeg, om de Godsstaf met ere te voeren. Had God nog langer gewacht, te zwak waren de schouders geworden, om de bijna bovenmenselijke last te aanvaarden; had God vroeger geroepen, het werktuig zou nog voor het werk niet opgewassen zijn; nu of nooit, wordt het wachtwoord in het leven van Mozes!.

HOOFDSTUK 4.

MOZES WORDT IN ZIJN ROEPING DOOR DE GAVE VAN WONDERKRACHT GESTERKT.

Toen antwoordde 1) Mozes en zei, Maar zie, zij zullen mij niet geloven, noch mijn stem horen, want zij zullen zeggen: De HEERE is u niet verschenen. 2)

In dit hoofdstuk deelt Mozes mee, hoe hij God schoorvoetend heeft gehoorzaamd, niet uit traagheid om te gehoorzamen, maar uit vrees. Want hij werpt het juist niet van zich, zoals weerspannige dieren dit plegen te doen, maar hij komt met allerlei zwarigheden, opdat hij er niet geschikt voor geacht zou worden. Aan de ene zijde was hij wel gewillig en geneigd tot gehoorzaamheid, maar omdat er grote moeilijkheden tegenover stonden, kon hij zich uit deze worsteling niet omhoog werken, totdat hij met wenden en draaien alle uitvluchten had beproefd. Er is merkbaar geen reden, waarom wij ons zeer zouden verwonderen, dat hij tijdelijk heeft weerstand geboden, daar hij nauwelijks een enkele beloning voor zijn moeite zag. Hij moest wel, ik beken het, als blind voor de uitkomst volgen, waarheen God, aan wiens bevelen alle vromen behoren te voldoen, hem zond. Hij moest niet, volgens eigen mening, een oordeel vellen over een moeilijk te geloven zaak, maar volgens God woord. En het is niet zonder twijfel, deels heeft hij geloof geweigerd aan het woord van God, en deels heeft hij geworsteld de last, die hem was opgedragen, van zich te werpen. Maar omdat hij aan de andere zijde van de hinderpalen, welke hij niet uit de weg kon ruimen, zag, werd zijn gemoed her- en derwaarts geslingerd. En nu is er niemand onder de vromen, die niet dikwijls door slingeringen, die hem geheel en al in beroering brengen, wordt vervoerd, zo dikwijls bij de overweging van de hindernissen er nevelen zich verspreiden over zijn innerlijke gedachten. Er was daarom bij Mozes gewilligheid en lust, doch opgewektheid en standvastigheid ontbrak hem.

Sinds Jakob was de Heere aan geen enkele Israëliet verschenen. Hierop bouwt Mozes zijn vermoeden, dat zij hem niet zouden geloven als hij zegt, dat de Heere hem verschenen is. Om de waarheid als waarheid van God te doen erkennen, moogt gij bij de natuurlijke mens niet op haar innelijke kracht en klaarheid alleen vertrouwen. Dat is de grote fout van de mannen van de zogenaamde wetenschap, en is in strijd met de gegevens van de geschiedenis en van de ervaring van ons eigen leven. Niet door de macht van de waarheid komt de mens tot het geloof aan God; maar, omgekeerd, door het geloof aan God komt de mens tot de erkenning van de waarheid. Is er een God, dan is er ook een zedelijke orde van de dingen, dan ook een hogere waarheid. Een naam van God dus zonder de waarborg, dat die naam ook door God zelf is uitgesproken en meegedeeld, zou Israël waarschijnlijk niet bevredigen.

En de HEERE zei tot hem: Wat is er in uw hand? En hij zei: Een staf. 1)

Volgens de afbeeldingen op hun gedenktekens, droegen de Egyptenaars veelal een kromme staf, gelijk nog veelvuldig bij de Arabieren in gebruik is. In het klooster op de berg Sinaï wordt nog tegenwoordig hout van een heestergewas (colutea haleppica) verkocht, tot het

vervaardigen van zodanige staven geschikt, een hout, waarvan niet onwaarschijnlijk de wonderbare staf van Mozes vervaardigd was.

Er is bij mij geen twijfel aan, of God heeft Mozes willen leren, dat, ofschoon door betrekking laag en onaanzienlijk, hij echter voor de koning van Egypte schrikverwekkend zou zijn. Want die staf was het teken van het heilig ambt. Wat was toch meer verachtelijk dan dat een hoeder van de schapen uit de woestijn opstond, en zijn herderstaf, waarmee hij zich en zijn kudde gewoon was te beschermen tegen de wilde dieren, stelde tegenover de scepter van de machtigste koning. Maar God toont hem, dat, ofschoon hij verstoken was van aardse glans, hulp en macht, hij toch voor farao verschrikkelijk zou zijn, als wilde hij zeggen, dat hij niet moest vrezen, dat farao hem als een boers mens zou verachten of voor niets achten, omdat een staf in een slang veranderd, meer schrik zou aanbrengen, dan duizenden zwaarden.

Het leiden van Gods volk met zijn staf was een teken van leven, genade en vertroosting, en de staf veranderd in een slang was een teken van de dood.

En Hij zei: Werp hem ter aarde! En hij wierp hem ter aarde. Toen werd hij tot een slang; en Mozes vluchtte van haar.

Toen zei de HEERE tot Mozes: Strek uw hand uit, en grijp haar bij haar staart! 1) Toen strekte hij zijn hand uit, en vatte haar; en zij werd tot een staf in zijn hand.
2)

Niet bij de kop of achter de kop, maar bij de staart, zodat de slang, door zich te krommen, hem gemakkelijk kon bijten, moest Mozes hem grijpen. Wat de Heere hier aan Mozes wilde leren, is duidelijk: gehoorzamen, op Gods bevel, en dan de uitkomst aan Hem overlaten. Door het geloof in het woord des Heren zou Mozes macht ontvangen, om de listen en lagen van farao te weerstaan en over hem te zegevieren.

Door dit teken zei God tot Mozes: "Ik geef u de macht op slangen en schorpioenen te treden, en over alle kracht van de vijand, en geen ding zal u enigszins beschadigen.".

In het oude Egypte verstond men de kunst om slangen te temmen, een vaardigheid, die er nog niet geheel in vergetelheid is geraakt. Zij, die daarin bedreven zijn, weten de getemde slangen terug te houden, dat zij niemand aanvallen, ja, weten het zover te brengen, dat zij zich stokstijf uitstrekken. Met het verwerven van deze wondergave verkreeg Mozes de zekerheid, dat hij door Gods macht boven alle toverkunsten stond. Bovendien was dit wonder, evenmin als het teken van de brandende braambos, zonder betekenis: "Wat kan er eenvoudiger zijn, dan de staf, die de herder en ieder ander draagt? En toch kan Mijn macht daaruit een vreselijk wapen vormen, waarvoor alle vijanden verschrikt zijn." Dat was het, wat God door dat wonder aan Mozes betuigde; om dat in zijn volle kracht te verstaan, moest hij zelf bevreesd voor de slang vluchten. Maar evenals de slang in zijn hand weer tot een staf werd, zo moest hij zich verzekerd houden, dat ook de vreselijkste macht, voor welke een farao sidderde, hem wel tot steun, maar niet tot schade zou zijn. Zie Ex 4.9

Met het opnemen van de staf, aanvaarde Mozes zijn roeping, en daarom komt de Heere terstond met de woorden, in het volgende vers meegedeeld.

Daarom, ging de Heere voort, heb Ik u met Mijn goddelijke kracht toegerust (Mark.16:20), opdat zij geloven, dat u verschenen is de HEERE, de God van hun vaderen, de God van Abraham, de God van Izaak, en de God van Jakob.

Met deze woorden wordt Mozes de blijvende macht voorspeld, om dit wonder te verrichten, zowel bij de kinderen van Israël als bij farao.

En de HEERE zei verder tot hem: Steek nu uw hand in uw boezem. 1) En hij stak zijn hand in zijn boezem; daarna trok hij ze uit, en ziet zijn hand was melaats, 2) wit als sneeuw, met de witte melaatsheid bedekt, bij welke, als zij in de hoogste graad is, de hand meestal glinsterend als sneeuw verschijnt. (2 Koningen. 5:27)

God, de Heere, wil de man van God door dit teken leren, dat Hij machtig is; hetgeen is, tot niets te doen worden en hetgeen niets is, tot heerlijkheid en aanzien te brengen. Israël was op dit ogenblik als een melaatse, als een onreine geacht bij Egyptisch koning en volk, maar God, de Heere, zou het heerlijk uitvoeren en het tot een toonbeeld van zijn reddende liefde stellen.

De melaatsheid is een in Egypte en Klein-Azië gewone ziekte, een van de ernstigste landplagen van Judea (Deuteronomium. 24:8), die men slechts zijn doodsvijand toewenste (2 Samuel 3:29; 2 Koningen. 5:27) en voor de zwaarste van God gehouden werd (Numeri. 12:9,10; 2 Kron.26:19). Het eerst vertoont zij zich aan de opperhuid, grijpt vervolgens het celweefsel, het netvlies en zelfs het gebeente, het merg en de gewrichten aan; zij gaat zeer langzaam voort, is zeer aanstekelijk en erft dikwijls op de kinderen tot in het vierde lid over (2 Samuel 3:29); doch zó, dat de ziekte altijd in geringere graad zich vertoont, en in het vierde lid gewoonlijk alleen in bedorven tanden, stinkende adem en een ziekelijk uitzicht bestaat. De ontwikkeling wordt begunstigd door vochtige, onreine lucht, door onreinheid en het gebruik van vette spijzen. De voorboden zijn: deels kleine vlekken van de grootte van de punt van een naald, later van een linze; deels vurige uitslag, die zich van gewone huiduitslag, door vergroting en door verkleuring van de haar onder scheidt. Er zijn verschillende soorten van melaatsheid: 1. De witte, barras; deze heerste onder de Hebreeën (2 Koningen. 5:27 Numeri. 12:10) en wordt daarom van de geneesheren lepra mosaïca genoemd. Deze ontstaat uit de linzenvlekken. Snel vreten deze voort en er ontstaat ruw vlees (Leviticus. 13). Die vlekken komen meestal op de plaatsen waar men het haar heeft. Is de melaatsheid doorgebroken, zo wordt de gehele huid wit, glinsterend aan voorhoofd, neus enz., gespannen, dor als leder en toch week; soms barst zij, en er vertonen zich zweren. De uiterste delen zwellen op; de nagels aan handen en voeten vallen af, de oogleden krimpen in, de haren worden met een stinkende bast overdekt of vallen uit. De ogen verliezen hun glans, zijn zeer gevoelig en druipen altijd; uit de neusgaten vloeit een vochtig slijm. Eindelijk sterven de ongelukkigen door uittering, die met waterzucht verbonden is. 2. De elephantiasis, lepra nodosa of tuberculosa, knobbelachtige melaatsheid (Deuteronomium. 28:27). Zij ontstaat uit vlekken en kentekent zich door knobbels in het gezicht en aan de leden, die eerst zo groot zijn als een erwt, later als een walnoot of een hoenderei. Daartussen komen diepe voren. Hevige smart is er niet mee

verbonden; slechts op het einde van de ziekte ontstaan vele zweren, die een bloedig, stinkend vocht afzonderen. De uiterste delen van het lichaam sterven langzamerhand, en vallen van het lichaam af. Het gezicht is opgezet en glinsterend als van vet; de blik strak en wild, het oog kogelrond en onophoudelijk tranende; alle zintuigen worden verstompt (Job 16:16); de stem wordt zwak; de spraak onverstaanbaar, of wel de patiënt worden geheel stom. Daarbij komt sterke begeerte naar spijs en wellust. De ziekte verwekt grote mistroostigheid en ‘s nachts slapeloosheid of vreselijke dromen. De zieke kan daarbij 20 en meer jaar leven. 3. De zwarte melaatsheid, donkere barras. Deze ontwikkelt zich uit uitslag, die steeds groter wordt, en met hevige jeukte, bijzonder gedurende de nacht, verbonden is (Job 2:8). De huid wordt ruw; er vormen zich korsten, die spoedig splijten, en in rondachtige asgrauwe schorsen afvallen (Job 7:5). Er komen roven, die rood- of zwartachtig zijn en voornamelijk aan armen en benen zitten. De vingers trekken krom, zodat de zieke daarmee niet eens zijn jeukte verzachten kan; zij gaan langzamerhand tot verrotting over, en vallen af, evenals de vorige leden. De adem is stinkend (Job 19:17), en de astmatische benauwdheden worden, vooral in de nacht, pijnlijk. Langzamerhand nemen de krachten af (Job 16:8; 19:20); er ontstaat een gehele vermagering, en onder zenuwtoevallen komt de dood.

En Hij zei: Steek uw hand weer in uw boezem. En hij stak zijn hand weer in zijn boezem; daarna trok hij ze uit zijn boezem, en ziet, zij was weer als zijn ander vlees.1)

Door dit wonder zei God tot Mozes: "Gij zijt rein, om het woord, dat Ik tot u gesproken heb." Hoe eigenaardig betekent het steken van de hand in de boezem, op het bevel van God, het hartgrondig zelfonderzoek, de zelfbeproeving, waarvan de vrucht is de overtuiging: "Wij zijn van nature onrein;" en het andermaal insteken van de onreine hand op Gods bevel, het geloof in de genade van God, waarvan de vrucht is de overtuiging: "God heeft onze zonden vergeven." In dit insteken en uithalen van de hand in de boezem, moet onze geloofswerkzaamheid gedurig bestaan. Zie Ex 4.9

En het zal geschieden, voegde de Heere daaraan toe: zo zij u niet geloven, noch naar de stem1) van het eerste teken horen, zo zullen zij de stem van het laatste teken geloven.

Hier wordt, evenals in het bloed van Abel (Genesis 4:10) aan die tekenen een stem toegeschreven, omdat God door zijn wondertekenen tot de mensen spreekt en zijn woord daarbij voegt, opdat ze zouden verstaan worden.

En het zal geschieden, zo zij ook deze twee tekenen niet geloven, noch naar uw stem horen, zo neem van de wateren van de rivier, en giet ze op het droge, zo a) zullen de wateren, die gij uit de rivier de Nijl zult nemen, deze zullen tot bloed worden op het droge. 1)

Genesis 7:19

Gelijk Mozes de eerste van God gezonden profeet is, zo is hij ook de eerste wonderdoener in de wereld; deze drie wondertekenen nu, die hem hier verleend worden, hebben betrekking op de objecten, met welke God in de gehele geschiedenis van de uitleiding van Zijn volk uit Egypte te doen heeft; het eerste op Mozes zelf, het tweede op het volk van Israël, het derde op

het land van Egypte. Mozes moet de herderstaf, die hij in Midian gevoerd heeft, wegwerpen, dat is: zijn tegenwoordig beroep vaarwel zeggen en een ander, dat God hem aanwijst, volgen; maar hij vreest voor het laatste, om de daarmee verbonden moeilijkheden en gevaren en wil vluchten. Nu moet hij manhaftig en moedig aangrijpen, in gehoorzaamheid aan Gods bevel; terwijl hij het doet, wordt de slang weer tot een staf, alle moeilijkheden en gevaren worden overwonnen, en Mozes zal tot een herder van een geestelijke kudde, tot legerhoofd en wetgever van het volk van God worden. Israël was in Egypte, waarheen de Heere het eens geleid heeft, door de onreine, afgodische geest van het land aangestoken, en in stompzinnigheid en vervreemding van God gezonken; met een diepen smartelijke indruk van dit verval heeft Mozes geklaagd: "Zij zullen mij niet geloven." Maar toch moet hij heen naar het diep gezonken volk, hij moet het uitleiden, en God zal door zijn dienst Israël weer gezond maken en van alle bevlekking reinigen. Egypte’s macht en rijkdom spiegelt zich af in zijn rivier, de Nijl; maar God is een Heer ook over Egypte, Hij zal het water van zijn stroom in bloed veranderen, zal al zijn macht en grootheid, farao met al zijn goden te schande maken, en met sterke hand Zijn raadsbesluiten volvoeren. De beide eerste tekenen moet Mozes, als proef, reeds nu, tot zijn eigen geloofsversterking doen; alle drie doet hij daarna voor het volk, om zijn goddelijke zending te bewijzen (Vs. 30,31). Met een gelijk doel geschieden het eerste en derde voor farao (Exodus. 7:10 vv.). Het derde kon Mozes hier, op Horeb, niet verrichten; want daartoe was nodig, dat hij aan de Nijl stond. Het tweede daarentegen mocht hij voor farao niet herhalen, want het had betrekking op zaken, die slechts tussen God en Zijn volk alleen konden behandeld worden.

De Nijl werd afgodisch vereerd, behoorde tot de afgoden van de Egyptenaren. Dat veranderen van water in bloed moest Israël doen vertrouwen, dat Mozes door God machtig was, om de Egyptenaren met hun goden te verderven en daardoor Israël te verlossen. Alle bezwaren werden uit de weg geruimd en toch, Mozes komt gedurig weer met iets nieuws. Zo is de mens. Als God roept tot een gewichtig werk, worden er vele bezwaren geopperd, als men in eigen kracht iets aanvaardt, ziet men dikwijls geen hindernissen.

Toen zei Mozes tot de HEERE, nadat deze bedenking overwonnen was, en hij het zich voorstelde, hoe moeilijk het hem zou zijn, tot een zo grote koning te spreken: Och, Heere! ik ben geen welbespraakt man, noch van gisteren, noch van eergisteren, noch van toen af, toen Gij tot Uw knecht gesproken hebt; ik was het nimmer, en ook na Uw openbaring is dit gebrek niet verbeterd: ik gevoel integendeel, hoe ik nu in Uw tegenwoordigheid des te moeilijker spreek; want ik ben zwaar van mond, en zwaar van tong;1) zeer moeilijk valt het mij te spreken.

Alle mogelijke dingen neemt Mozes te baat, om de hem opgedragen last van zich af te schudden, niet omdat hij in de gedachte heeft het bevel te weigeren, maar omdat hij voor de zwaarte ervan beeft. Wantrouwend daarom op eigen krachten maakt hem zo langzaam en bevende. Het geneesmiddel lag voor de hand, bij zichzelf te besluiten, daar hij zeker wist, dat hij niet op vermetele wijze begon, dat God, wiens bevel hij gehoorzaamde, hoeveel kracht hij ook zou behoeven, hem die zou verschaffen. Dit was dus niet zondig van hem, om al zijn zorgen op God te werpen, en omdat Hij zijn krachteloosheid kende, te hopen op hoop, naar het voorbeeld van Abraham, die zijn krachteloos lichaam niet aanmerkte, noch de verstorven

moeder van Sara, maar geloofde, dat God kon volbrengen, wat Hij beloofd had. Het had wel een teken van bescheidenheid kunnen zijn, dat hij voor het gebrek, dat hij aangeeft, in rekening brengt, slechts bijstand van God gevraagd had, maar omdat hij verder gaat, om vrijstelling van zijn ambt te vragen, doet hij God onrecht, alsof Hij Zijn knechten meer lasten oplegt, dan zij kunnen dragen, of op onredelijke wijze hen iets opdraagt.

Hierdoor schijnt een bijzonder gebrek, een moeilijke of belemmerende uitspraak te worden aangeduid.

In Hand.7:22 heeft de uitspraak: "machtig in woorden," meer betrekking op de krachtige inhoud van zijn rede, dan op de welsprekende voordracht; die plaats spreekt alzo de onze niet tegen.

Is Mozes bij deze woorden ook niet opnieuw al te zeer verstrikt in de warboel van eigen kracht, waardoor men alles aan zichzelf en aan eigen inspanning alleen wil te danken hebben? Dan rekent men gewoonlijk niet op het tussenbeide treden van de Almacht van God, die ons al het ontbrekende geven kan en zal; ja, indien er bij ons slechts de ware lust en rechte begeerte van de volgzame gehoorzaamheid wordt gevonden. Dat doet de Heere hem voelen.

Mozes wil hiermee te kennen geven, dat het altijd zijn gebrek is geweest, niet welbespraakt te zijn. Niet nu, wil hij zeggen, nu ik in uw tegenwoordigheid ben, maar ook vroeger in Egypte, ook in Midian.

En de HEERE zei tot hem: Wie heeft de mens de mond gemaakt? of wie heeft de stomme, of dove, of ziende, of blind gemaakt? 1) Ben Ik het niet, de HEERE?2)

De Heere verklaart aan Mozes, dat eigenlijk niet de mens zich zelf dus gemaakt heeft, maar dat het bezoekingen of zegeningen van God zijn, de Schepper en Bestuurder van alles, hetgeen geen bewijs behoeft, want, 1e. die de mens de mond maakt is dezelfde God, die hem het wel gebruiken van de mond geeft, en zo ook de belemmerdheid in de tong, en de stomheid maakt; 2e. wie kan ontkennen, dat God, die oren plant, ook de doofheid of het gehoor geeft, en 3e. zo is het ook van Hem, die het oog formeert, dat iemand blind of ziende is.

Met deze vraag, waarmee de Heere zinspeelt op de straks geschonken openbaring, doet de Heere Mozes al het onbetamelijke van zijn vraag uitkomen. Met dit antwoord en met die laatstgenoemde vraag, zijn alle bezwaren opgelost. Op zijn onmacht kan Mozes zich niet meer beroepen. Alle tegenwerpingen zijn afgesneden.

En nu, ga moedig heen, en bekommer u over uw zware tongval niet, en a) Ik zal met uw mond zijn, en zal u leren, wat gij spreken zult. 1)

a)MATTHEUS.10:19 Mark.13:11 Luk.12:12

Het is alsof de Heere God, die de harten doorschouwt, op de bodem van Mozes hart een andere bedenking verscholen ziet, een bedenking omtrent de woorden en tegenredenen, welke

hij bij Israël en farao zal gebruiken. Welnu, ook de woorden zullen hem geleerd worden. Mozes zal het instrument zijn, hetwelk de Heere wil en zal gebruiken, om zijn volk te verlossen.

Doch hij zei, hoewel de Heere alle zijn bedenkingen weerlegd had, en hij geen enkele verontschuldiging meer vinden kon: Och HEERE! zend toch door de hand van degene, die Gij zou zenden, 1) wanneer ik niet bestond; ik ben ongeschikt; ik voel geen lust totdat grote werk.

"Die ongehoorzame, die weerspannige Mozes," spreekt gij alzo in uw hart? O, gij, die zo spreekt, hoe twijfel ik, of gij immer een juiste blik in de ziel van die Godsman geslagen en u geheel in zijn toestand verplaatst hebt! Gij zou zonder enige aarzeling op de eerste wenk zijn gegaan? Indien ja, het zou nog de vraag zijn, of gij van uw taak u even trouw en goed ten einde toe gekweten zou hebben. De lichtzinnige treedt dadelijk toe, waar een nieuwe baan zich ontsluit, maar om later op bezwaren te stuiten. De bedachtzame aarzelt en weegt, maar om later, als de twijfel overwonnen is, ook onbeweeglijk pal te staan. Ongetwijfeld, Mozes dreef de weerspraak te ver, en in het bijzonder zijn laatste woord, dat de Heere zelf vertoornt, durven wij niet verschonen of prijzen. Maar anders och, of er wat meer van Mozes' ootmoed werd gevonden, zijn geloofskracht zou minder ontbreken!.

Hier treedt wel enigszins de onwil van Mozes te voorschijn, onwil, die voortspruit uit kleingeloof en zwaarmoedigheid. Want zuiverder dan de Statenvertaling is wel deze: "Zendt toch door de hand van degene door wie Gij wilt zenden." Met deze vertaling zijn ook vele nutteloze en vruchteloze vragen afgesneden, naar die andere persoon. Volgens de grondtekst, laat Mozes dit in het midden. Hij wil en zal God aan geen enkel persoon binden, alleen, hij zelf worde van de opdracht verschoond. Het is daarom dan ook dat wij lezen, dat de toorn van de Heere over hem ontstak.

Een zekere mate van dweperij, die men dan geestdrift noemt, het vertrouwen op zichzelf, het voorzien van moeilijkheden, de onbeschaamdheid, die zich ondoordacht in gevaren stort, dat alles behaagt de held van deze wereld; maar de mannen, die Gods werk moeten verrichten, behaagt dit niet; dat zou hen geheel ongeschikt voor hun roeping maken. Dit alles bezat Mozes 40 jaar geleden; maar juist toen achtte God hem onbruikbaar voor het werk, waartoe hij bestemd was. Bedaardheid, ootmoed, zelfvernedering, gevoel van eigen zwakheid, zijn de onmisbare voorwaarden voor elk werk in het rijk van God; want zij zijn het vat voor goddelijke geestdrift en wijsheid, voor goddelijke kracht en sterkte. Daarom zegt de apostel 2 Corinthiers. 12:10): "Als ik zwak ben, dan ben ik machtig." Tot deze zwakheid was Mozes in de woestijn opgevoed en bekwaam gemaakt. Dat hij ook hier in het uiterste verviel, dat hij niet alleen de negatieve (alle vertrouwen op zich zelf missende) zwakheid, die God wil en eist, maar ook de positieve zwakheid (het niet vertrouwen op Gods kracht) bij zich plaats gaf, dat Mozes van het ene uiterste in het andere vervallen is, daarin vertoond zich de algemene verkeerdheid van de menselijke natuur. Intussen, God weet dat de mens zowel van de rechterzijde van de dwaalweg terug te roepen als van de linkerzijde.

Toen ontstak, 1) om dit openlijk tegenstreven, de toorn van de HEERE over Mozes; doch, daar dit tegenstreven niet uit vijandige gezindheid tegen God, maar uit grote zwakheid van het vlees voortvloeide, wierp de Heere in Zijn toorn hem niet weg, maar deed Hij hem verder geweld aan, opdat de kiem van het geloof, (Mark.9:24) die in de zwakheid van het vlees gevangen was, ook van de laatste boei zou bevrijd worden. En Hij zei: Is niet Aäron, de Leviet, 2) uw broeder? Ik weet, dat hij zeer wel spreken zal, en alzo in uw plaats kan treden, wanneer gij te bevreesd zijt, om in vertrouwen op Mijn bijstand zelf de woordvoerder te zijn, en ook zie, hoe Ik uw zwakheid te hulp wil komen, hij zal uitgaan u tegemoet, wanneer gij Midian verlaat; wanneer hij u ziet, hier, aan de berg van God (Vs. 27), zo zal hij in zijn hart verblijd zijn, 3) en zich gaarne bereid verklaren, om u in uw opgedragen werk behulpzaam te zijn.

Toorn drukt in de Heere uit. 1e. Die gezette haat en natuurlijke afkeer, die de Heere uit kracht van Zijn heiligheid heeft tegen de zonde en tegen alles, dat Hem ergerlijk is. 2e. Dat vaste en onveranderlijke voornemen van God, dat Hij, ingevolge van die natuurlijke haat heeft, om alle zonde zeker te straffen; en zo is dan de toorn van God weinig onderscheiden van Zijn wrekende rechtvaardigheid. 3e. De straffen zelf, die de Heere, achtereenvolgens die haat en dat voornemen, brengt over de zondaren; die oordelen zelf worden ook wel Zijn toorn genoemd. (Rom.1:18; 11:8)

Wel een duidelijk bewijs, dat het bij Mozes onwil was. De Heere God komt het zwak geloof te hulp, maar keert zich tegen het ongeloof en bestraft het kleingeloof.

De afstamming van Aäron wordt hier vermeld, omdat de naam "Levi" is afgeleid van "lavah", dat "zich aan iemand aansluiten" (Genesis 29:34) betekent, en de tegemoetkomende, dienstvaardige bereidwilligheid van Aäron juist in deze aankondiging bijzondere betekenis heeft. Hij zal Mozes ontmoeten als een oprechte Leviet, die zich gewillig bij zijn broeder aansluit.

3)Gelijktijdig met de roeping van Mozes, was er waarschijnlijk onder het volk van Israël een grote gisting, een duister voorgevoel, dat een keerpunt, de tijd van de redding nabij was (Exodus. 2:23; 3:7). Door dit voorgevoel wordt Aäron bewogen, zijn broeder in de ballingschap op te zoeken; of hij komt, gezonden door enigen, die reeds plannen hebben ontworpen en met Mozes willen raadplegen. Op weg verschijnt hem vervolgens de Heere, en geeft hem de nodige aanwijzingen, opdat hij het doel van zijn reis niet misse. (Exodus. 4:27)

a) Gij dan zult tot hem spreken, en de woorden in zijn mond leggen; en Ik zal met uw mond zijn, opdat gij weet, wat gij hem zeggen moet; en met zijn mond zal Ik zijn, opdat hij op welsprekende wijze, als uw tolk, het voordrage, en Ik zal u leren, wat gij doen 1) zult.

Exodus. 7:2

Zo-even was het "wat gij spreken zult" (Vs. 12), nu ook wat gij doen zult. Alles, alles belooft de Heere hier aan Zijn knecht. Welk een taal geduld, welk een mate van ontferming en trouw spreidt de Heere hier tentoon!.

En hij zal voor u, in uw plaats, tot het volk en tot farao (Exodus. 7:2) spreken; en het zal geschieden, dat hij u tot een mond, tot een profeet (Exodus. 7:1) zal zijn, en gij zult hem tot een God zijn, 1) tot een, die uw woorden in zijn mond legt; hij zal van zichzelf niet spreken, maar alleen uw woorden.

Het voorwendsel om het ambt van zich af te schuiven neemt Hij weg, door voor de taak, om te spreken, zijn broeder aan te wijzen, terwijl hij geen ander in zijn plaats aanstelt. Ja, Hij matigt zich op menselijke wijze, opdat Hij, de wensen van zijn knecht ter wille zijnde, hem tegen wil en dank de eer ervan geeft. Daarom verdeelt Hij de rollen, zodat bij Mozes het gezag blijft berusten en het ambt van tolk aan Aäron wordt vereerd. Alzo wordt Mozes, zonder inachtneming van zijn rang, hoger gesteld dan zijn broeder, daar het behoorde, dat de genade van God geheel anders op het hoofd neerdaalde als op de leden; hetgeen door deze woorden wordt uitgedrukt, dat Aäron zijn mond zou zijn en Mozes zijn God, omdat de betekenis daarvan is, dat hij zou voorzeggen, wat deze getrouwelijk zou overbrengen en voorschrijven, wat deze gewillig zou navolgen. Door welk voorbeeld God getuigd heeft, dat hij de gaven van de Geest en tegelijk de ambten verdeelt naar Zijn eigen welbehagen en dat niemand, wie dan ook, of in eer of in gaven uitblinkt, tenzij naar de mate van Zijn genadevolle mededeling. Doch dat aan de mindere de eerstgeborene wordt toegevoegd en deze laatste slechts tot zijn orgaan om te spreken wordt aangesteld, terwijl door zijn arbeid en werk God zou kunnen aanvullen, wat Hij door Mozes had willen ten uitvoer brengen, laten wij leren dit eerbiedig te bewonderen, omdat zijn oordeel voor ons onbegrijpelijk is en gelijk een diepe afgrond.

Wie Gods woord heeft en gelovig is, die heeft Gods Geest en kracht, ook de Goddelijke wijsheid, waarheid, zin en moed en alles wat van God is.

Was het oorspronkelijk Gods bedoeling niet, om Aäron aan Mozes toe te voegen, de zwakheid van Mozes doet God hem de eer ontnemen van het gehele verlossingswerk van Israël. Mozes ontvangt zijn straf, zo dikwijls hij als onbespraakt man terug moet treden voor zijn broeder. (zie Ex 7.1)

Neem gij dan deze staf, die gij tot hiertoe gevoerd hebt, en die Ik tot een slang heb doen worden, (Vs. 2-4) in uw hand, 1) wanneer gij naar Egypte trekt; deze is het, waarmee gij die tekenen doen zult.

Mozes wilde zich aan de last onttrekken.., het Schibboleth van de ware roeping van God! Wie zijn zwakheid voelt, is geschikt, om een drager van de kracht van God te zijn, die alleen het ledige vervult! Thans baat dan ook geen tegenstand. Mocht Mozes veertig jaar eerder Israël niet verlossen, nu moet hij het doen. Hij laat zich dan ook eindelijk overwinnen, nadat God hem Zijn beloften in het hart, Zijn wonderstaf in de hand en Aäron, zijn broeder aan de zijde gegeven heeft! En wenen Jethro’s herdersknapen, en blaat zijn kudde een treurige groet, hij wankelt niet, hij, die Gods schapen uit Memphis’ roofklauw wringen moet.

De herdersstaf, nu de wonderstaf in Mozes’ hand, moet hij opnemen, maar daarmee wil de Heere hem tevens bemoedigen. Gesterkt door Aäron, als spreker en met de staf in de hand,

om de woorden door tekenen te bevestigen, heeft de man van God nu ook geen enkele verontschuldiging meer. Wat meer zegt, hij is ervan overtuigd, dat God in hem, de zwakke in zichzelf, zijn Almacht en kracht zal volbrengen.

II. Vs. 18-31. Mozes neemt afscheid van zijn schoonvader, en aanvaardt met vrouw en kinderen de reis naar Egypte. Op weg spreekt de Heere verder met hem over zijn optreden voor farao, maar eist ook van hem de nog nagelaten besnijdenis van de jongste zoon. Bij de Horeb ontmoet hem zijn broeder Aäron; met deze verenigd, komt hij in Egypte aan; verzamelt de oudsten van Israël, die zijn goddelijke zending geloven en hem met blijdschap opnemen.

Toen ging Mozes, nu geheel besloten, om de wil van God te volgen, heen, en keerde weer tot Jether, zijn schoonvader, en zei tot hem: Laat mij toch gaan, dat ik terugkeer tot mijn broeders, mijn verwanten en mijn geloofsgenoten, die in Egypte zijn, en zie, of zij nog leven,
hoe het hun gaat. Jethro dan zei tot Mozes:
Ga heen in vrede; 3)ik heb niets daartegen; God geleide u!

Het is wonderlijk, waarom Mozes het gezicht, waarmee toch wel het meest het gemoed van zijn schoonvader had bewogen kunnen worden, om hem verlof te geven, verzwegen heeft. Want alleen de menselijke zijde van de zaak voert hij aan, dat hij van plan is, zijn broeders en bekenden te bezoeken. En niet alleen dat het lastig was voor zijn schoonvader, zijn arbeid, moeite en vlijt te ontberen, waarvan hij veel nut had gehad, maar het was hem geenszins aangenaam, zijn dochter en kleinkinderen naar een vreemde landstreek weg te laten trekken. Het is onzeker, of hij door God werd verhinderd, of dat hij uit vrees en beschroomdheid heeft gezwegen. Ik hel echter meer tot deze mening over, dat hij niet over zijn roeping heeft durven spreken, opdat een ongelooflijke zaak op hem niet de schijn laadde van een leugenaar en ijdelspreker te zijn. Daar het dus moeilijker was, geloof aan zijn roeping in te boezemen, heeft hij liever een menselijke plicht willen voorgeven.

De eigenlijke reden van zijn reis verzwijgt Mozes, omdat zowel bescheidenheid, als verstand hem verbood, reeds nu te spreken van hetgeen voorgevallen was; later heeft hij zijn schoonvader nadere mededelingen gedaan. (Exodus. 18:8 vv.).

Het laatste overblijfsel van zijn twijfel is als zwavel in de vlammen van de braambos verteerd; nu kan hij gaan, want hij weet met wie en waartoe. En ziet nu, hoe God een beloner is van allen, die Hem zoeken, en hoe de eerste schreden op de weg van de gehoorzaamheid door Hem worden verlicht en gezegend! Waar Mozes zijn plan meedeelt, heeft Jethro geen enkele tegenspraak; een nieuwe openbaring (Vs. 19) verzekert hem, dat al zijn vijanden dood zijn, en hij volkomen veilig zal wezen. Opmerkelijk, die bedenking had Mozes niet eenmaal geopperd, maar zelfs een verzwegen bezwaar wordt ook door God uit de weg geruimd, zo Hij slechts ziet, dat het hart oprecht is voor Hem.

Waar Mozes God gehoorzaamt, daar baant de Heere verder voor hem de wegen. Dit is een stelregel in het Koninkrijk van God. God eist gehoorzaamheid aan Zijn woord, en waar deze getoond wordt, daar ruimt Hij zelf de hinderpalen uit de weg, die zich op het pad van de gelovigen mochten bevinden.

Deze was de gewone groet in het oosten. Jethro geeft hiermee tevens volle vrijheid om te vertrekken.

Ook zei de HEERE tot Mozes in Midian, 1) voor wie het, wegens de gepleegde doodslag (Exodus. 2:12 vv.), bezwaarlijk was, om openlijk met de zijnen in Egypte te trekken: Ga heen, keer terug naar Egypte, en vrees geen kwaad; want al de mannen zijn dood, die uw ziel zochten, 2) zowel de koning, die u toen zocht te doden (Ex.2:15,23), als ook de naaste bloedverwanten van de door u verslagen Egyptenaar (vrgl.Matth.2:20).

Deze openbaring had plaats, toen Mozes zich voor de reis naar Egypte gereed maakte. Vandaar dan ook, dat hier staat "in Midian." De verschijning van zo-even heeft bij Horeb plaats gehad, deze ter plaatse waar Jethro woonde. Hiermee is dan ook het bezwaar uit de weg geruimd, wat sommigen hebben geopperd, alsof dit vers niet van Mozes zelf is geweest, maar van een andere schrijver. Het is toch zeer goed denkbaar, dat, toen Mozes zich gereed maakte voor de reis, hij gereed stond de zware last te volbrengen, allerlei bezwaren zijn hoofd doorkruisen en in zijn harte opklimmen. Vooral het bezwaar, omtrent de doodslag van de Egyptenaar. De Heere weet dit, ziet dit, maar is ook terstond gereed, om ook die bezwaren op te lossen. De Heere God houdt te allen tijde een wakend oog op de Zijnen.

Zolang Mozes zich onwillig toonde, had God hem niets gezegd van de stand van zaken aan het hof van Egypte, maar nu hij overreed was, om te gaan, waarheen hij gezonden werd, moedigde de Heere hem aan, om spoed te maken, door de verzekering, dat hij voor zijn persoon niets te vrezen had.

Mozes dan nam zijn vrouw, en zijn zonen, Gersom en Eliëzer (Exodus. 2:22), van wie de tweede nog zeer jong was, en voerde hen op een ezel, terwijl hij zelf te voet daarnaast ging, en keerde terug naar Egypte; en Mozes nam de staf van God 1) in zijn hand, de staf, die God geheiligd had tot het verrichten van tekenen en wonderen. (Vs. 17).

"De staf van God." De herderstaf wordt hier "staf van God" genoemd, omdat deze van de almacht van God getuigde, een middel was geworden van Gods bijzondere openbaring. Rijkdom en schatten had Mozes niet in Midian gedurende die veertig jaar gewonnen. Slechts een staf was in zijn hand, maar die staf sprak hem van vele dingen: van de heerlijkheid van God hem geopenbaard, van Gods trouw hem betoond, van de bijstand van God, welke hij voortdurend zou genieten.

En de HEERE zei tot Mozes, spoedig na zijn vertrek hem in een gezicht verschijnende: Terwijl gij heentrekt, om terug naar Egypte te keren, roep Ik u nogmaals toe: Zie toe, dat gij al 1) de wonderen doet voor farao, die ik met de staf in uw hand gesteld heb, niet slechts die drie (Vs. 2-9), maar ook alle andere, die Ik u verder bevelen zal, doch Ik zal zijn hart verstokken, 2) dat hij het volk niet zal laten gaan.

"Al de wonderen." Hieronder zijn niet alleen te verstaan de wonderen, welke Mozes bij de berg Horeb heeft verricht, maar ook de volgende, die hij nog zal doen voor farao’s aangezicht.

Wanneer een tak van de boom afgehouwen is en liggen blijft, dan gaat het weinige sap, dat nog van de stam daarin is, langzamerhand weg; hij wordt hard en dor als een stok, die men wel breken, maar niet meer buigen kan als vroeger, toen hij nog een tak was. Zulk een stok is wel voor het vuur en andere zaken dienstig, maar niet meer om groen te worden, te bloeien en vruchten te dragen. De verstoktheid van het hart is zulk een gesteldheid van de mens, waardoor de verkeerde wil, met verblinding van het verstand, ondanks alle ontvangen indrukken en overtuigingen, in de zonde volhardt, zodat geen genade van God tot bekering meer plaats vindt; maar een rechtvaardig strafgericht, en alzo de mens in zijn verkeerde gezindheid sterft.

Tienmaal heet het: "God heeft farao verstokt (Ex.4:21; 7:4; 9:12; 10:1, 20, 27; 11:10; 14:4,8,17); even zo dikwijls wordt ook gezegd, dat farao zijn hart verstokte (Ex.7:13,14,22; 8:15,19,32; 9:7,34,35; 13:15). Om God niet te maken tot een oorzaak van zonde, heeft men deze verstoktheid zo willen verklaren, dat zij door de wonderen, die God deed, in farao zou zijn geboren, zodat er eigenlijk niets anders zou gezegd zijn, dan dat God deze tekens gegeven heeft, die in plaats van farao te vermurwen, hem door zijn eigen schuld des te meer verharden. Anderen hebben weliswaar de zonde zelf geheel en volledig aan farao’s gemoed, maar de wijze, waarop zij zich openbaarde, aan de leiding van God toegeschreven. In waarheid is het dan ook God, die, zodra de zonde van de mens uit het gemoed tot daden overgaat en zich in het leven toont, daaraan een bepaalde vorm geeft en haar op die wijze beheerst. Wanneer bijvoorbeeld David zich hoogmoedig gedraagt, dan is de hoogmoed, in zijn hart ontstaan, zijn schuld, maar dat deze zonde zich in een volkstelling openbaard, dat is het gevolg van een verzoeking, waarin God hem leidt. Maar, hoeveel waarheid er ook steekt in deze denkbeelden, volledig drukken zij de zin van deze plaatsen niet uit. Wanneer Gods macht en genade tevergeefs op de mens poogt in te werken, zo wordt daardoor het gemoed verhard boven hetgeen het te voren was, en deze verstoktheid is een gevolg en een straf van vroegere zonde, en dus een daad van God. Het Evangelie is een levensreuk ten leven en een doodsreuk ten dode, zoals dezelfde reuk enige schepselen op kan wekken, doch op anderen een dodelijke invloed uitoefent. In de oorspronkelijke bestemming ligt het wel niet, om dodelijk te zijn; het is het gevolg van een ongeloof, dat aan eigen schuld te wijten is; maar, waar dit bestaat, daar is de dodelijke invloed een gerichte wraak van God. De uitdrukkingen: verharding, verstoktheid, veronderstellen een vroegere wekere toestand, die door het misbruik van Gods openbaringen en zegeningen ophield te bestaan. Zo kan het evenzeer gezegd worden, dat farao zichzelf, als dat God hem verstokte, en dat God deze verharding vantevoren verkondigt, het kon en moest Mozes en het volk van Israël tot een krachtige troost zijn tegenover hun onderdrukkers; zij verwierven daardoor de zekerheid, dat de woede, waarmee hij hen vervolgde, wat zij ook probeerde, onder het opperbestuur van God stond, ja, dat zij zelf deel uitmaakte van het strafgerecht, dat God aan hem voltrekken zou. Verg. Rom.1:24,26,28

In het Hebreeuws Achazek, eig.: Ik zal sterk maken. De Heere voorspelt hier, dat farao in de grond van de zaak geheel ongevoelig zal blijven voor al de tekenen en wonderen, die Mozes op Gods bevel zal verrichten. Tegenover hen, die deze spreekwijze willen verzachten, zegt Calvijn: Mij althans verdriet het niet met de Heilige Geest te spreken, noch aarzel te onderschrijven, wat zo dikwijls in de Schrift voorkomt, dat God de goddelozen overgeeft in

een verkeerde zin, hen aan schandelijke begeerlijkheden overgeeft, hun zinnen verwart en hun harten verhardt.

God wordt gezegd het harte van onbekeerden te verharden, gelijk de Heere ten opzichte van farao bedreigt. 1e. Als Hij hen in hun natuurlijke hardigheid laat zitten, en die door geen krachtdadige genade uit hen wegneemt. 2e. Als Hij hun natuurlijke hardigheid, ten opzichte van haar uitwerking alle ruimte laat, en die door geen wederhoudende genade belet of bepaalt. 3e. Als Hij hen de middelen tot hun verbetering of onthoudt of onttrekt, weigerende hen de Geest van de vermaningen, en dus toelaat, dat zij zich verharden, hen in hun hardigheid aan zichzelf overlatende. 4e. Als Hij hen gelegenheid tot verharding laat voorkomen, en ondertussen Zijn genade, om daaraan gehoorzaam te zijn, hen weigert, waardoor die dingen toevallig tot middelen worden van hun verharding. 5e. Als Hij hun overgeeft aan de macht van de satan en aan de kracht van hun verdorvenheden, waaruit niet anders dan verharding kan volgen.

Dan, als het zo ver is, dat er met hem niet meer kan gehandeld worden, (Ex.10:27 vv.) zult gij tot farao zeggen: Alzo zegt de HEERE, Mijn zoon, mijn eerstgeborene, 1) is Israël; dat volk heb Ik uit alle volken van de aarde tot Mijn eigendom verkoren (Jeremia. 31:9 Deuteronomium. 7:6).

Dit zag op dat nationale verbond, dat God met Israël’s nakomelingen gemaakt had, volgens welke Hij het boven alle andere volken deed uitmunten, en met zeer vele weldaden, zo lichamelijk als geestelijk, onderscheidde, die Hij andere volken niet verwaardigde te verlenen.

Hiermee wil God niet alleen wijzen op het recht, dat Hij op Israël heeft, maar ook op Zijn liefde voordat volk. Uit kracht van het Verbond spreekt God hier tot farao-van dat Verbond, dat de Heere bij Sinaï zou sluiten en bevestigen. Israël zou staan aan de spits van de volkeren. Tot zoon aangenomen, zou het de rang van "eerstgeborene" bekleden. Met dat woord, dat Mozes tot farao moest spreken, wil de Heere bij Mozes zelf het geloof versterken. Immers, waar God, de Heere, hier duidelijk Israël zijn zoon verklaart te zijn, daar zal hij ook niet dulden, dat die "zoon" in banden en boeien blijft zitten.

En Ik heb tot u gezegd: Laat mijn zoon vertrekken, dat hij Mij diene! maar gij hebt geweigerd hem te laten vertrekken; zie, Ik zal uw zoon, uw eerstgeborene doden, 1) (Ex.12:29 vv.) evenals gij Mijn eerstgeborenen hebt willen ombrengen.

Het is duidelijk, dat hier aan Mozes wordt meegedeeld, met welke woorden hij moet afscheid nemen van farao. Calvijn tekent dan ook aan: "Dit is niet wat bij het begin van de zending moet gesproken worden, maar bij het einde, het afscheidswoord." Bij het aankondigen toch van de laatste plaag, heeft Mozes farao’s aangezicht niet meer gezien.

En het geschiedde op de weg in de herberg, (zie "Ge 42.27) dat de HEERE hem tegemoet kwam, 1) en zocht hem te doden. 2)

1)Hebreeuws: "viel op hem aan." Op welke wijze is niet bekend. Waarschijnlijk door hem met een ogenblikkelijke ernstige ziekte te bezoeken, of zoals ook wel gemeend wordt, door in hem gedachten aan een nabij zijnde dood te verwekken. De oorzaak is uit het verband duidelijk. Uit toegevendheid aan zijn Midianitische vrouw, had hij de besnijdenis van zijn zoon, wellicht van zijn tweede, nagelaten. En de besnijdenis was het teken van het Verbond. Uit kracht van dat Verbond zou Israël verlost worden. Op dit verbond zou Mozes het volk van Israël wijzen. Maar dan moest hij zelf niet iemand zijn, die omtrent de tekenen van dat Verbond in zijn eigen huis nalatig was geweest.

Door welk voorbeeld wij vermaand worden, dat wij dagelijks de hulp van God nodig hebben, om met kracht aangegord te worden, opdat onze ziel niet mat wordt, en onze ijver niet langzamerhand verflauwd en minder wordt. Want satan brengt bestendig veel in beweging, waardoor onze ijver of verzwakt of verflauwt. Daarom, wie zijn gehele leven lang zich Gods goedkeuring wil verwerven, moet steeds wapens en krachten gereed hebben, om deze dienst waar te nemen. Want, indien aan Mozes de standvastigheid ontbrak, dan zouden wij een gemakkelijk of nog eerder tot dergelijke val komen, zo God ons niet met Zijn Heilige Geest verlicht.

Toen nam Zippora, daar de vrees voor het leven van haar man haar hart brak, een stenen mes1) en besneed de voorhuid van haar zoon, 2) en wierp die afgesneden voorhuid, vol van hartstochtelijke opgewektheid, voor zijnvoeten, en zei: Voorwaar, gij zijt mij een bloedbruidegom!
3)

Ten tijde van Jozua werd nog een stenen mes voor de besnijdenis gebruikt Jozua 5:2). Op welk een wijze de Heere aan Mozes geopenbaard heeft, dat Zijn toorn tegen hem ontloken was, omdat zijn zoon nog niet besneden was, weten wij niet. Dat Zippora het gevoeld heeft, zoals sommigen menen, komt ons zeer twijfelachtig voor. Ongetwijfeld is het haar door haar man meegedeeld. Waaruit haar drift is te verklaren, haar opgewondenheid, waarmee zij zelf de besnijdenis ten uitvoer brengt, zoals duidelijk blijkt, met innerlijke afkeer van het hart.

Het voorbeeld van Zippora wordt bijgebracht, om de Doop door bijzondere personen, die niet in het Ambt zijn gesteld, te verdedigen. Maar dit voorbeeld is veelszins te misprijzen; want zij deed het in de tegenwoordigheid van haar man, als daar geen nood bij was. Zij deed het in de haast, om haar man te voorkomen. Zij deed het in boosheid. Ook wierp zij de voorhuid voor de voeten van haar man, Mozes. En het schijnt, dat zij geen gelovige, maar geheel een Midianitische vrouw was. Want zij verachtte de besnijdenis, toen zij haar man noemde een Bloedbruidegom, uit oorzaak van de besnijdenis van haar kind (Vs. 26). En het schijnt, dat ten gevolge hiervan, Mozes haar weggedaan heeft, toen hij naar Egypte trok.

Het blijkt wel, dat God de besnijdenis goedgekeurd heeft, maar niet de manier van te besnijden.

3)"Bloed-bruidegom" ziet op Mozes en niet op het kind. Met bloed (vanwege de besnijdenis, zie Vs. 26) wil Zippora zeggen, heb ik uw leven moeten kopen. Door bloedstorting zijt gij mij

als uit de dood teruggegeven. Men moet de tekst geweld aandoen, om te verklaren, dat deze uitdrukking op het kind ziet.

En Hij, de Heere, die op Hem was aangevallen, liet van hem af, 1) en Mozes genas weer. Toen zei zij: Bloed-bruidegom! vanwege de besnijdenis; 2) tot welke zij, door de nood gedreven, was overgegaan; en zij trok met haar beide zonen weer naar het vaderlijk huis terug. (Ex.18:2 Vrgl.Mark.10:29,30).

De Heere liet van hem af, nadat niet omdat het teken van het Verbond was verricht aan het kind.

Wij zien hier, hoe verkeerd men doet, wanneer men het gebruik van de sacramenten uit minachting nalaat, daar dit zware straffen van God ten gevolge kan hebben. Daarom mogen wij het gebruik van de sacramenten niet nalaten, zo lief ons Gods genade, onze tijdelijke en eeuwige welvaart en zaligheid is. 2. Dat men door vrienden of betrekkingen zich niet mag laten verhinderen, om godzalige werken te doen, noch omwille van deze tegen Gods gebod mag handelen, hetgeen grote schade aanbrengt. Hierin geldt nog wat Sirach 9:2 zegt: "Geeft uw ziel aan de vrouwen niet, dat zij over uw ziel zouden opklimmen." En, omdat de vrouwen aan Zippora hier de verkeerdheid zien, dat zij haar man kwade woorden geeft, zo zullen zij zich daarvoor wachten. 3. Omdat Zippora, de vrouw, die haar zoontje besnijdt, heeft de kerkvergadering te Florence en die te Carthago, waar de kerkvader Augustinus tegenwoordig geweest is, de nooddoop door vrouwen raadzaam geoordeeld, doch slechts in nood, wanneer men geen prediker of godzalig man verkrijgen kan, om de doop te bedienen.

In het Hebreeuws Lamoeloth, vanwege de besnijdingen, omdat Zippora niet alleen op dit ene geval doelt, maar ook op het vorige en op de besnijdenis in het algemeen. Eerst later keert Zippora weer tot Mozes terug. (Exodus. 18:2). Waarschijnlijk hebben vrees en toorn samengewerkt, om haar te doen terugkeren tot haar vaders huis. Voor Mozes was dit een besturing van God, daar hij nu vrijmoediger zijn roeping kon vervullen, en niet behoefde gekweld te worden door de vrees voor vrouw en kinderen. Er moest in elk geval enige tijd verlopen, voordat het kind kon vervoerd worden. Mozes heeft daarop niet gewacht, maar zijn vrouw in de herberg achtergelaten, die daarop naar haar vader is teruggekeerd.

De HEERE zei ook tot Aäron, volgens de belofte (Vs. 14) en door inwendige spraak van de Geest: Ga Mozes tegemoet in de woestijn. En hij ging, en ontmoette hem aan de berg van God, aan Horeb; want over deze had Mozes zijn weg genomen, en daarheen had de Heere ook Aäron gewezen; en hij, zich van harte verheugende, kuste 1) hem.

Aäron, ofschoon hij ouder was, heeft zijn broeder, van wie hij wist, dat hij een profeet van God was, niet alleen de verschuldigde eer bewezen, maar hem ook als het ware als een bode van God over zich aangesteld. Een kus wordt gegeven als teken van erkenning, waarmee hij de zekerheid van zijn geloof heeft betuigd.

En Mozes gaf Aäron te kennen al de woorden des HEEREN, die hem gezonden had, en al de tekenen, die Hij hem bevolen had.

Toen gingen Mozes en Aäron 1) naar Egypte, en zij verzamelden in het land Gosen al de oudsten van de kinderen van Israël.

Bij Aäron geen enkel bezwaar. "Gij zult hem tot een God zijn," wordt hier reeds bij de aanvang bevestigd. Aärons karakter is een volgzaam karakter. Hij doet graag, wat van hem gevraagd wordt. Moeilijk kan hij iets weigeren. Hieruit moet ook verklaard worden, dat hij straks het verzoek van de Israëlieten bij Horeb niet afslaat.

En Aäron sprak al de woorden, die de HEERE tot Mozes gesproken had; en Mozes van zijn zijde bekrachtigde het werk van zijn profeet (Ex.7:1), en hij deed de tekenen, die de Heere hem bevolen had, voor de ogen vanhet volk.

En het volk, zich daardoor kinderen van Abraham betonende, (Genesis 15:6) geloofde, 1) en zij hoorden, dat de HEERE de kinderen van Israël bezocht (Ex.3:16), en dat Hij hun verdrukking zag, en zij neigden hun hoofden ter aarde, en aanbaden 2) deHeere in dankbare vreugde. Daardoor gaven zij zich tevens aan Mozes en Aäron, als aan gezanten van God, tot gehoorzaamheid over.

En zie, dat waarvoor Mozes gevreesd had, dat hem reeds lang tevoren verontrust had, als een van die vele bezwaren, die hem boven op de ziel lagen en daarom het eerst werden uitgesproken (hoofdstuk 4:1), namelijk, dat zijn woorden en goede bedoelingen zouden afstuiten op het ongeloof van de kinderen van Israël, zie, dat juist gebeurde niet. Wel geschiedde het tegendeel. "En het volk geloofde en zij hoorden, dat de Heere de kinderen van Israël bezocht en dat Hij hun verdrukking zag," d.i. had aangezien, om hun daaruit een volkomen verlossing te bereiden. O, hoe moet hun geloof Mozes beschaamd hebben, die in zijn voorbarig en onredelijk oordeel zo geheel andere gedachten van het volk had gekoesterd!.

De roeping van Mozes is door een noodkreet voorafgegaan. (Ex.2:23) en ziet, zij wordt vervangen door dankzegging! O, indien Mozes het hoofd mede ter aanbidding geneigd heeft, wie schetst ons, hoe diep dat gelaat heeft gebloosd van schaamte over zijn vroegere (Ex.4:1) twijfelzucht, en hoe talloze malen hij later de God heeft gedankt, die hem juist zó, en dßßr, en toen heeft geroepen! De vrede, die reeds vóór de strijd hem doorstroomt, is de eerste vrucht van zijn stipte gehoorzaamheid, en als hij nu de hand in de boezem steekt, voelt hij zijn hart van zalig voorgevoel van de naderende zegepraal kloppen.

Uit dit aanbidden blijken twee dingen. En ootmoedige dankbaarheid voor de genade, welke de Heere hen geopenbaard had, én geloof, dat de Heere de belofte, aan de vaderen gedaan, zou vervullen.

HOOFDSTUK 5.

MOZES WORDT DOOR FARAO VERACHT, EN HET VOLK NOG MEER VERDRUKT.

Vs. 1-21. Mozes en Aäron treden voor farao en eisen in de naam des Heeren, de God van Israël, dat hij het volk drie dagreizen ver in de woestijn laat vertrekken, opdat het daar voor zijn God een feest viere. De koning wijst dit niet alleen af, maar verdrukt de kinderen van Israël nog meer, door verzwaring van hun dienstwerk. De ambtlieden beproeven hem zachter te stemmen, maar ontvangen een slecht antwoord, en openbaren nu hun moedeloosheid aan Mozes en Aäron.

En daarna, als zij bij de oudsten in Israël geweest waren (hoofdstuk 3:15-17), en hun boodschap met vreugde vernomen was (hoofdstuk 4:29 vv.), gingen Mozes en Aäron heen naar het koninklijk paleis, 1) waarschijnlijk door de oudsten vergezeld, om de verdere last van God te vervullen (hoofdstuk 3:18), en zij zeiden tot farao: 2) Alzo zegt de HEERE, de God van Israël,3) Laat mijn volk vertrekken, dat het Mij een feest houde in de woestijn! 4)

1)Waarschijnlijk had de nieuwe Dynastie in Egypte (hoofdstuk 1:8) een nieuwe residentie gekozen. Terwijl de vorige farao's te Memphis woonden (Genesis 41:14), woonden de tegenwoordige waarschijnlijk te Zoan of Tanis (Numeri. 13:22 Psalm. 78:12,43), een zeer oude en grote stad, aan de oostelijke oever van de Tanitische arm van de Nijl, enkele uren van het meer Menzaleh, dus niet ver van Gosen.

Hier nu begint Mozes te beschrijven, hoe veel en hoe schitterende bewijzen van Zijn kracht, God heeft gegeven, om Zijn volk te bevrijden. Want omdat bij de koning een ontembare trotsheid, verblindheid en weerspannigheid werd gevonden, waren alle wegen gesloten, tenzij op wonderlijke en op onderscheidene wijze dit alles verbroken werd. God nu kon hem wel terstond, door een enkele wenk doen bukken, zodat hij zelfs enkel bij het aanschouwen van Mozes ontzield ter aarde viel, maar vooreerst wilde Hij Zijn kracht duidelijk openbaren. Want indien farao óf uit eigen beweging geweken was, óf zonder enige moeilijkheid was overwonnen, zou de roem van de overwinning niet zo schitterend zijn geweest. In de tweede plaats, wilde Hij dit als een teken van Zijn zeldzame liefde jegens het uitverkoren volk daarstellen, omdat Hij, door zo dikwijls en zo hevig met de halsstarrigheid van de machtigste koning te strijden, niet op dubbelzinnige wijze aan de dag bracht, hoe hoog Hij zijn Kerk achtte. In de derde plaats, wilde Hij Zijn knechten, voor alle eeuwen, gewennen aan verdraagzaamheid, opdat zij in hun gemoed niet zouden vertwijfelen indien Hij niet terstond op hun beden antwoordde, of niet op het ogenblik zelf hun ellende tegemoet kwam. In de vierde plaats wilde Hij tonen, dat tegen alle pogingen en versterkingen van satan, tegen de zinneloosheid van de goddelozen en alle hinderpalen van de wereld Zijn macht altijd overwint, opdat wij niet zouden twijfelen, dat alles, wat we ook zien, dat tegen ons samenspant, eindelijk door Hem zal verslagen worden. In de vijfde plaats, wilde Hij, terwijl Hij de bedrieglijke handelingen van satan en van de wichelaars ontdekt, zijn Kerk er opmerkzaam op maken, om zich ijverig te wachten voor zulke hinderlagen en dat tegen alle listige dwalingen het geloof alleen onverwinnelijk zou blijven. Ten slotte wil Hij farao en de

Egyptenaren aantonen, dat zij hun zinneloosheid, niet, door onbekendheid voor te wenden, konden verontschuldigen.

"De God van Israël." Hiermee verkondigen Mozes en Aäron niet alleen Jehova, als de God van Israël, geheel en al onderscheiden van de afgoden van de Egyptenaren, maar in verband met het verzoek dat volgt, nodigen zij hem ook tevens uit, om de God van Israël als zijn God te erkennen.

Het hier tot farao gerichte verzoek kon hem minder bevreemdend zijn, daar de Egyptenaren van tijd tot tijd grote bedevaarten naar een heilige plaats in de woestijn ondernamen. Zulk een plaats ontdekte Niebuhr op een bergrug tussen Suez en Sinaï, waarvan de gehele oppervlakte met brokstukken van beeldhouwwerk, omgeworpen zuilen en andere puinhopen van een ouden Egyptische tempel bedekt was.

Maar farao zei, hoogmoedig op zijn koninklijke macht, en van Israëls God met evenveel verachting denkende, als van het volk, dat in zijn ogen een slavenvolk was: a) Wie is de HEERE (Jehova) wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken? b) Ik ken de HEERE niet; ik vereer geheel andere goden, ik erken die niet als God, en ik zal ook, ten bewijze, dat Hij in mijn land niet te bevelen heeft, Israël niet laten vertrekken. 1)

Job.21:15 b) Exodus. 3:19

Zoveel onbezonnenheid bij een sterfelijk mens is nauwelijks te geloven, dat hij, door God zo onbeschaamd te verachten, als het ware naar de hemel spuwde. Maar men moet opmerken, dat de tiran, overgegeven aan dweperij, zo de God van Israël heeft gehoond, opdat hij jegens de valse goden vroom zou geacht worden. Want, dat hij de naam van Jehova op smadelijke wijze verwerpt, deze bespotting moet beperkt worden tot het gesprek van Mozes, alsof hij zei: Wat is het, dat gij mij een onbekende voorstelling van een eeuwige God doet, alsof er geen God bij ons is.

Het is alsof hij tegelijk Gods bestaan loochent en tevens zich voorneemt, indien Hij mocht bestaan, zich met alle kracht tegen die vreemde God te verzetten. Israël noemt hij niet, gelijk Mozes en Aäron dit hadden gedaan, het volk van die God. Hij erkent die God niet als Souverein van een volk, dat hij zelf als zijn eigendom beschouwt. Hij alleen meent het recht te hebben, om naar welbehagen over dat ras van slaven te beschikken. Hij zal zijn slaven, zijn eigendom, dat volk van Israël niet laten vertrekken. Twee dingen loochent hij aldus: en het gezag van God over hem zelf, en het bestaan van een betrekking tussen die God en dat volk Israël.

Onkunde maakt farao tot verachter van God en Zijn wil. Hij kent de Heere niet, en wie de Heere niet kent, heeft lage en geringe gedachten van Hem. Daarom klaagt de Heere ook door de profeet, dat zijn volk verloren gaat, omdat het geen kennis heeft. Uit dat "en ik zal ook Israël niet laten trekken" blijkt genoeg de vergaande hardnekkigheid van farao, zijn driest verzet tegen de Heere God.

Zij dan zeiden: a) De God van de Hebreeën 1) is ons verschenen; 2)Hij is onze God en wij moeten Hem toch gehoorzamen, al wilt gij het niet; zo laat ons toch vertrekken, de weg van drie dagen in de woestijn, en de HEERE, onze God offeren, dat Hij ons niet, tot straf voor onze ongehoorzaamheid, overkome met pestilentie, of met het zwaard, 3) en zulk een straf over ons zou ten laatste op uw hoofd neerkomen, daar gij dan zo vele onderdanen missen zou.

Exodus. 3:18

"De God van de Hebreeën", niet de God van Israël, zoals zo-even. Dit is met opzet, niet alleen, omdat Israël als het volk van de Hebreeën bekend was, maar ook om daarmee farao het verzoek, om de Heere te mogen offeren in de woestijn, duidelijk te maken. Immers in Egypte kon dit niet geschieden, omdat daar alleen de goden van de Egyptenaren gediend mochten worden. Alleen in de woestijn kon Israël de Heere, zijn God offeren.

In dit gehele gesprek is een grote mate van eerbied, zelfs van angstvalligheid tegenover de koning merkbaar. Dat farao God had te gehoorzamen, dat God hem zou straffen, wanneer hij weigerde, daarvan spreken zij niet (hoofdstuk 4:22,23)

Mozes spreekt er niet van dat de Heere farao om zijn weigering zal bezoeken, maar hen zelf. Dit heeft een tweeledig doel. Zowel om bij farao de dreiging weg te laten, alsook om, zoals Calvijn aanmerkt, om farao te doen voelen, dat, indien de Heere zijn volk zal straffen omdat zij hem niet offeren, de straf nog zwaarder zal zijn voor hem, die zich tegen Gods bevel verzet en oorzaak wordt, dat zijn volk des Heeren gebod niet kan opvolgen.

Toen zei de koning van Egypte tot hen, terwijl hij op zijn heidens standpunt wel de rechtmatigheid van de eis gevoelde, maar geen lust had, om daaraan gehoor te geven: Gij, Mozes en Aäron! waarom trekt gij het volk af van hun werken? Mij moet het dienen; wat onderneemt gij, gaat heen tot uw lasten; volbrengt het u opgelegde werk, en laat de gedachte aan feestviering geheel varen.

Mozes en Aäron zijn onder de bijzondere hoede van de Allerhoogste. Daarom wordt farao verhinderd hen kwaad te doen en moet hij het met een enkele lastgeving laten aflopen.

Verder zei farao, Wat zou het mij leed doen, indien uw God u met pestilentie of zwaard bezocht; integendeel het zou naar mijn wens zijn; want, ziet, het volk van het land is reeds te veel, gelijk reeds mijn voorgangers gezien hebben (hoofdstuk 1:9 vv.); en zou gij hen doen rusten van hun lasten? 2) Wat zou ervan worden, indien ik hen feest liet houden. Integendeel, dat volk zal verdrukt worden, opdat het niet om vrijheid roepe en oproerig worde.

Van oudsher heeft men gezien, dat het volk van Egypte zich de zwaarste verdrukkingen getroost, maar, bij de geringste vermindering van de druk, al spoedig opstaat. Daarom drukken farao’s woorden een bekende stelregel van de Egyptische staatkunde uit.

"Volk van het land." In de zin van, landvolk, volk van slaven. De Egyptenaren waren onderscheiden in kasten. Met dat woord wil farao hen grieven, en hen tevens op het ongerijmde van hun wens wijzen, daar men nimmer, dit wil hij zeggen, een volk, dat aan het land behoort, dat één met het land is, en dat land moet bewerken, vrijheid geeft, om drie dagen feest te vieren.

Het is duidelijk, dat farao meent, dat dit feestvieren in de woestijn slechts voorwendsel is, om het volk van zijn lasten te ontslaan. Daardoor verklaart zich ook het bevel, dat hij terstond daarop geeft.

Gij zult voortaan aan deze lieden geen stro 1) meer geven tot het maken van de tichelstenen, als gisteren en eergisteren, als de vorige dagen; laat hen zelf heengaan op de afgemaaide korenvelden, en aldaar stro voor zichzelf verzamelen.

Het stro werd gezocht op de korenvelden, waar het was blijven liggen bij de inzameling van de oogst, of werd nog van de stoppels, die waren blijven staan, afgesneden. Het werd dan fijn gehakt en met het leem vermengd, opdat de stenen des te steviger zouden zijn.

En het getal van de tichelstenen, die zij gisteren en eergisteren gemaakt hebben, zult gij hun opleggen; gij zult daarvan niet verminderen, want zij gaan ledig, zij hebben veel te veel vrije tijd, waardoor zij tot overmoedige gedachten komen; daarom roepen zij, zeggende: laat ons gaan, laat ons onze God offeren!

Deze plaats leert ons, wanneer God naar ons begint om te zien, om ons hulp in onze ellende te verschaffen, dat dan hierdoor de moeilijkheden, die ons zwaar drukken, nog vermeerderen. Zo ook, toen Hij aan de Israëlieten zich als hun verlosser bekend maakte, werd hun de last nog zwaarder gemaakt, daar de tiran, bij de gewone bezigheid nog meer toevoegde, doordat zij zelf het kaf moesten verzamelen. Zo behaagt het God het geloof van de zijnen te beproeven, en zo wil hij de gemoederen van de zijnen, die al te zeer aan de aarde gebonden zijn, naar boven heffen. Terwijl zij niet terstond de vruchten van de beloofde genade genieten, ja terwijl zij ervaren dat de gunst van God hen niet anders aanbrengt, dan dat hun toestand nog erger wordt. Dit is zeer nuttig voor ons om te overdenken, opdat wij des te gemakkelijker en gewilliger verdragen, dat wij door kruis en tegenspoeden genoopt moeten worden, om de hemelse genade ijverig te zoeken.

Men verzware de dienst 1) over deze mannen, dat zij daaraan te doen hebben, en zich niet vergapen op leugenachtige 2) woorden, geen tijd overhouden, om hun oren te lenen aan redenen als van Mozes en Aäron.

De tichelstenen werden van het Nijlslib bereid, door bijvoeging van fijn gehakt stro, dat een buitengewone vastheid aan deze gaf. Rosellini heeft dergelijke stenen, met de tempel "Thumes IV" uit Thebe medegebracht; zij zijn een opmerkelijk getuigenis voor de hoogst nauwkeurige kennis van onze geschiedschrijver aangaande Egyptische aangelegenheden.

Alzo noemt farao de woorden van Mozes, waarmee hij dus verklaart, dat hij volstrekt geen geloof slaat aan hetgeen de Heere God hem heeft laten zeggen.

Toen gingen de Egyptische aandrijvers van het volk van Farao uit, en deze, uit de Hebreeën genomen ambtslieden, 1) en spraken tot het volk, zeggende: zo zegt Farao: Ik zal u voortaan geen stro meer geven.

In geen enkel land van de oude wereld werd zo veel geschrevenls in Egypte; van alles, van niets betekenende zaken werd boek gehouden. Evenals nu de kinderen van Israël zeer veel andere zaken in hun volksleven van de Egyptenaars overnamen, zo ook de stand van beambte of schrijver, die de geslachtsregisters en andere schriftelijke aantekeningen houden moest. Daartoe werden van de oudsten of van de hoofden van de geslachten en families (zie Ex 1.16) genomen, die het schrijven verstonden.

Gaat alzo gij zelf heen, 1) haalt u stro, waar gij het vindt, doch van uw dienst zal niet verminderd worden.

Al de nadruk valt op het woord "gij.".

Toen verstrooide zich het volk in het gehele land Egypte, 1) dat het stoppels verzamelde voor stro.

Een duidelijk bewijs, dat de verdrukking heviger was geworden en hetgeen van de Israëlieten gevergd werd hun krachten ver te boven ging. Farao had geen medelijden.

En de aandrijvers drongen aan, zeggende: Voleindigt uw werken, elk dagwerk op zijn dag gelijk toen er stro was.

En de ambtslieden van de kinderen van Israël, die Farao’s aandrijvers tot opzichters over hen, de kinderen van Israël, gesteld hadden, werden geslagen, 1)omdat hun onderdanen het opgelegde getal tichelstenen niet kondenleveren, en men zei: Waarom hebt gij uw gezette werk niet voleindigd, in het maken van de tichelstenen, gelijk tevoren, alzo ook gisteren en heden? Wij houden ons aan u, de opzichters; gij moet ervoor zorgen, dat uw onderdanen hun werk leveren.

L. de Laborde tekent in zijn commentaar bij deze plaats aan: "Ik ben bij de aanleg van een kanaal aanwezig geweest, en alles scheen mij met ieder punt van de hier gegeven beschrijving overeen te komen. Honderdduizend ongelukkigen wierpen aarde op; het grootste deel met de handen, omdat de regering wel in genoegzaam aantal voor zwepen had gezorgd om te slaan; maar daarentegen ontbraken houwelen, spaden, karren enz. Deze landlieden, zwakke mensen, grijsaards (de jongen waren voor de dienst in het leger en het bebouwen van de landerijen aangeworven), vrouwen en kinderen kwamen voornamelijk uit Opper-Egypte, en waren in meerdere of mindere talrijke hopen verdeeld langs de ontworpen aanleg van het kanaal. De onderneming werd door Turken en Albanezen bestuurd, die over de boeren opzieners gesteld hadden, die voor het opgelegde dagwerk van elke afdeling verantwoordelijk waren. Men moet

zeggen, dat deze laatsten de macht, die zij ontvangen hadden, nog meer misbruikten dan de anderen. Aan deze gehele menigte was loon en onderhoud toegezegd; maar het eerste bleef van het begin van de werkzaamheden tot het einde achter, en het andere was zo karig en onzeker, dat een vijfde deel van de arbeiders in deze ellende onder zweepslagen stierf, tevergeefs schreeuwende, gelijk eens het volk Israël.

Het schijnt dat deze, uit het Israëlitische volk zelf genomen, over de afzonderlijke ploegen, waarin het volk ten arbeid verdeeld was, gesteld waren. Zij moesten dan aantekening houden van het juiste getal van de afgeleverde stenen, voor wier vol aantal zij dan aansprakelijk waren gesteld. Waarom zij ook, bij gebreke daarvan, door de aandrijvers geslagen werden. En dat is juist het smartelijke, dat ook deze Israëlitische ambtslieden mede hielpen, om de druk van Israël te helpen verzwaren. Geen banden van bloed en stamverwantschap, maar eenheid van het geloof en van de geestelijke hoop, werken dat mededogen en dat gevoel van wederkerige gehechtheid en onderlinge verantwoordelijkheid, waardoor zoveel, anders onheelbaar, lijden verzacht en voorkomen wordt.

Wellicht, dat de ambtslieden enig medelijden met het volk hebben gehad, zodat zij het enigszins verschoonden. Hiervoor moeten zij nu boeten!.

Daarom gingen de ambtslieden van de kinderen van Israël in het koninklijk paleis en schreeuwden tot Farao 1) zeggende: Waarom doet gij uw knechten, de kinderen van Israël, en ons in het bijzonder alzo, dat gij ons aan dewillekeur en de verdrukking van de Egyptische aandrijvers overgeeft?

De ambtlieden verkeren in de mening, dat het puur willekeur is van de aandrijvers, dat aan de Israëlieten geen stro wordt geleverd. Daarom zullen zij naar de koning gaan. Helaas, hoe zullen zij teleurgesteld worden, wanneer zij verwachten dat zij van de koning recht zullen verkrijgen!.

Aan uw knechten wordt geen stro gegeven, en zij zeggen evenwel tot ons: Maakt de tichelstenen, in gelijke getale als vroeger; en ziet uw knechten, wij, de ambtslieden, worden geslagen, omdat gisteren en heden het getal niet kon gemaakt worden; wij zijn daaraan niet schuldig, wij hebben al het mogelijke gedaan, doch de schuld is aan uw volk! 1)

"De schuld is aan uw volk." In het Hebreeuws Wechatath Amgaa. Beter vertaald met: Uw volk laadt schuld op zich. De ambtslieden willen hiermee de koning waarschuwen, dat zijn volk een grote schuld op zich laadt, als het de Israëlieten zo hard en wreed behandelt.

Hij dan zei: Gij gaat ledig, ledig gaat gij; daarom zegt gij: Laat ons gaan, laat ons de HEERE offeren.

Farao is niet de enige die de godsdienstige behoefte van de mens wil verklaren uit enige ziekelijke afwijking van het verstand of aan de traagheid van de geest wijten, die de inspanning van het denken en werken ducht. Naar zichzelf beoordeelt hij een ander. Wie zelf geen behoefte voelt aan God en hogere dingen, kan de aanwezigheid van een dergelijke

behoefte bij anderen niet verklaren. Daar komt nog bij dat de koning zelf het onrecht dat hij pleegt, gewis gevoelt. Dat bewijst de heftigheid van zijn woord, dat tot tweemaal toe wordt herhaald: "gij zijt luiaards, luie leeglopers!" Bij de koning is reeds de verharding van het hart begonnen. Dat blijkt uit zijn voortgaan met het geweld, hoewel hij zelfs het onrecht daarvan voelt.

Zo gaat nu heen, arbeidt; doch stro zal u niet gegeven worden; evenwel zult gij het getal van de tichelstenen leveren.

Tegenover de bede om de Heere te mogen offeren, stelt Farao het bevel om zwaar en hard te werken. Het is alsof hij het voelt, dat God te dienen, zoals hij dit eist, een volk opheft uit de diepte van de slavernij. Daarom wil hij het door het hard te laten werken tot een slavenvolk blijven houden. Hij weet het, dat door harde arbeid de geest wordt uitgedoofd. Farao is hier het beeld van allen, ook in onze dagen, die alle godsdienst wensen op te heffen, het volk van de enige ware godsdienst willen beroven, om het geheel en al te doen opgaan in de dingen van het stof.

Toen zagen de ambtslieden van de kinderen van Israël, dat het kwalijk met hen stond, 1)omdat men zei: Gij zult niet minderen van uw tichelstenen van het dagwerk op zijn dag, en zij alzo genoodzaakt waren met onbarmhartigheid hun broeders te drijven, zonder in de mogelijkheid te zijn, aan de eis te voldoen.

1)Hebreeuws: "dat zij in het kwaad waren.".

En zij ontmoetten Mozes en Aäron, die tegenover hen stonden, toen zij van Farao uitgingen.

Dat Mozes en Aäron de ambtslieden aangespoord hadden om zich tot Farao te begeven, kan uit dit vers niet afgeleid worden. Er staat niet anders, dan dat toen zij uit het paleis van Farao gingen, Mozes en Aäron ontmoetten.

En zij zeiden tot hen: De HEERE zie op u, en richtte het! omdat gij ons in kwade reuk hebt gebracht voor Farao, en voor zijn knechten; door uw eis hebt gij ons in kwade reuk gebracht, alsof wij oproer wilden verwekken; gij hebt ons lot verzwaard, gevende, door de opwekking van zulke gedachten, hun een zwaard in hun handen, om ons te doden,
een aanleiding om hen meer te verbitteren en onze ondergang te bewerken.

Niets is zoeter dan te horen, dat God op onze verdrukkingen acht geeft, om aan ons, die in moeite verkeren, hulp te verschaffen. Maar, indien nu de genade van God de woede van de goddelozen tegen ons opwekt, zijn wij gereed, de beloften, welke die ook zijn mogen, te verwerpen, liever dan de hoop op deze, voor zo hoge prijs te kopen. Ondertussen zien wij, hoe op menselijke wijze God met de onwilligheid en verdorvenheid van Zijn volk heeft gestreden. Want gewis door Mozes en Aäron zo hard aan te vallen, hebben de Israëlieten (zoveel in hun was) hem, die zij vroeger met beide handen als hun verlosser hadden aangenomen, weggedreven, en niet toegelaten, dat hij zijn werk ten einde toe volbracht.

Is het wonder, dat de Heere zulk een dwingeland overgeeft aan de verharding van zijn hart (zie Ex 4.21)? Maar ook: is het wonder, dat Israël wanhopig werd? Het had verlossing gewacht, en nu wordt het tot het uiterste gedreven. Geen klachten baten. En toch, zo zien wij, dat de gewone weg van God is. Hij laat eerst het water aan de lippen komen, eer Hij redt; eerst de nood op het hoogste komen, voor dat Hij uithelpt. Waarom? "Opdat Zijn werk des te wonderbaarder zij, en het goddelijk woord Zijn kracht en macht des te meer in de zwakheid late zien.".

II. Vs. 22-6:13. Het gevolg van Mozes' eerste bezoek bij Farao was geen ander, dan hardere verdrukking en harde woorden van de ambtslieden tegen hem. Hij is geheel terneer geslagen; hij klaagt de Heere zijn nood. Deze geeft, bij een nieuwe verschijning, de vaste toezegging van Zijn hulp. Mozes brengt die toezegging aan het volk; maar de kinderen van Israël horen hem niet vanwege hun zuchten, hun angst en harde arbeid. Nu de Heere hem beveelt weer tot Farao te gaan, vervullen hem dezelfde twijfelingen en bedenkingen, die hij reeds bij Horeb had uitgesproken.

Toen keerde Mozes weer tot de HEERE, 1) en zei: HEERE! waarom hebt Gij dit volk kwaad gedaan? Waarom hebt Gij mij nu gezonden? 2)

Gelijk David later te Ziklag zich sterkte in de Heere, zijn God, toen het volk tegen hem opstond, zo doet nu ook Mozes. Waar het volk zijn beste bedoelingen miskent, daar blijft God, zijn God, de toevlucht van zijn hart, zijn Rotssteen, waarin hij schuilt.

Geen lijden zo groot, of God blijft een toevlucht. Gelukzalig de mens, die de God kent, die gezegd heeft: "Roep Mij aan in de dag van de benauwdheid en ik zal u helpen!" (Psalm. 50:15).

Deze woorden drukken geen verzet of verontwaardiging uit, maar dienen, om bij de Heere verder onderzoek te doen en tot Hem te bidden.

Want van toen af, dat ik tot Farao ben ingegaan, om in Uw naam te spreken, heeft hij dit volk kwaad gedaan; en Gij hebt Uw volk geenszins verlost, 1) gelijk Gij toch beloofd had.

Mozes houdt de Heere het onbegrijpelijke van Zijn leidingen voor en wil Hem tot hulp in de tegenwoordige grote nood bewegen. Over zulke uitstortingen van een aangevallen, bekommerd hart, zie Ge 15.3

Al de tegenstand van Farao en het schijnbaar mislukken van Mozes' zending, moest dienen, opdat de kracht van de Heere en Zijn almacht des te sterker zou worden geopenbaard.

1) God gaf hem niet aanstonds een antwoord op zijn vraag, waarom dit geschiedde; de verdere ondervindingen, die Mozes bij de leiding van Israël hebben zou (Johannes 13:7), zouden hem dit vanzelf duidelijk maken; toch wil Hij Zijn bede om hulp met bepaalde toezeggingen beantwoorden. Toen zei de HEERE tot Mozes: Nu zult gij zien, wat ik aan Farao doen zal, 2) want van nu aan zal Ik, om zijn honende verachting van Mijn Naam, hem

plagen; door een machtige hand gedwongen, zal hij hen latentrekken. Ja, door een machtige hand zal hij genoodzaakt worden, hen uit zijn land te drijven. (hoofdstuk 11:1; 12:33).

Velen beginnen hoofdstuk 6 met dit vers in navolging van de Hebreeuwse tekst.

Mozes was het wel onwaardig, dat God hem zo zacht en vriendelijk antwoordt. Maar de beste Vader vergeeft, overeenkomstig Zijn weergaloze zachtmoedigheid, zowel de zonden van Mozes als van het volk, opdat Hij, wat Hij besloten had, omtrent de verlossing zou vervullen. Doch niets nieuws voert Hij meer aan, maar herhaalt en bevestigt een vroeger gezegde, dat Farao niet zou gehoorzamen, tenzij hij door geweld gedwongen werd. In het woord nu zult gij zien ligt een stilzwijgend verwijt ten opzichte van zijn onredelijke haast, omdat hij de vervulling van de belofte niet afwacht. Vervolgens wordt de reden te berde gebracht, waarom God niet wil, dat Zijn volk door de tiran uit vrije beweging wordt vrijgelaten, opdat als het ware het werk van de bevrijding op bijzondere wijze in het oog zou vallen.

Mozes had beproefd, wat hij kon doen, maar niets teweeggebracht hebbende, zo zei God: Nu zult gij zien, wat Ik doen zal; berust maar in Mijn almacht en rechtvaardigheid, en gij zult zien, wat van zijn hoogmoed en trotsheid worden zal. Als Ik mij opmaak, om te verdelgen, zo zal niemand uit mijn hand verlossen; onder Mij worden gebogen de hovaardige helpers. Dan zal de verlossing van Gods Kerk gelukkig voortgaan, als God het werk in Zijn eigen hand neemt.

HOOFDSTUK 6.

MOZES VERKRIJGT VAN GOD EEN NIEUW BEVEL. HIJ BESCHRIJFT ZIJN GEBOORTEREGISTER.

Verder sprak God tot Mozes, 1) en zei tot hem: Ik ben, gelijk Ik u reeds bij de eerste roeping (hoofdstuk 3:13 vv.) verklaard heb, de HEERE, Jehova, de eeuwige, onveranderlijke, de alleen waarachtig zijnde.

God vervolgt Zijn gesprek, opdat Mozes de onrustige gemoederen van zijn volk weer tot bedaren zou brengen. Verder bestraft Hij hun wantrouwen door de herinnering aan Zijn Verbond te hernieuwen, omdat, indien zij in hun harten hiervan ten volste verzekerd waren geweest, zij veel standvastiger in het hopen op de verlossing zouden gebleven zijn. Hij toont dus, dat het niets nieuws is, wat Hij nu heeft verkondigd, daar zij vroeger van de vaderen hadden gehoord, dat zij door God tot een bijzonder volk waren uitverkoren, en de kennis van hun aanneming hun bijna als met de moedermelk was ingegeven. Waardoor hun stompheid des te meer afkeuring verdiende en meer aan de dag trad, als zij zo woest tegen Mozes murmureerden, alsof hij zelf had verzonnen, wat hij in de naam van God had beloofd.

Men dwaalt, indien men meent, dat wij hier dezelfde verschijning hebben, maar uit een oude bron geput, welke ook in hoofdstuk 3 wordt meegedeeld. Bij de eerste oogopslag is het toch zeer duidelijk, dat, wat de Heere hier zegt, is naar aanleiding van hetgeen in het vorige hoofdstuk is vermeld, en dient om de bezwaarde gemoederen van de kinderen van Israël tot rust te brengen, zowel als om Mozes te sterken tot zijn roeping, na zijn eerste ontmoedigende ontmoeting. De Heere wijst erop, dat Hij, door Zijn gerichten te voltrekken aan Farao, om Zijn volk te verlossen, zich niet alleen als El-Schaddaï, de Almachtige God, maar ook als Jehova, de Verbondsgod, de Getrouwe, zal openbaren.

En Ik ben, voor deze aan Abraham, Izak en Jakob verschenen, als El-Schaddaï, God de Almachtige (Genesis 17:1; 35:11); doch met Mijn naam HEERE, ben Ik hun niet bekend geweest. 1)

De aartsvaders hadden de naam Jehova gehoord en genoemd (Genesis 15:7; 28:13), maar zó, dat zij geloofden hun "God, de Almachtige" zou Zich als Jehovah betonen aan hun nageslacht. Die naam draagt God als Verbondsgod van Israël. Voordat Abrahams geslacht tot een volk was geworden, konden zij Hem dus ook niet met die naam aanroepen, maar zich alleen in de belofte verblijden. Hier vinden wij alzo een keerpunt in Israëls geschiedenis. Nu begon God na zolange voorbereiding, de belofte te vervullen, die Hij aan de vaderen gegeven had, gelijk de Heere dit in het volgende vers zelf aanwijst.

Men vatte intussen de scheiding tussen de naam, die aan Abraham en die anderen, die aan Mozes geopenbaard is, niet zó op, alsof, wat Mozes ontving, aan Abrahams leven geheel vreemd zou gebleven zijn. Terecht merken onze Kanttekenaars op, dat reeds in Genesis 15:7 tot Abraham was gesproken: "Ik ben Jehova, die u uit Ur der Chaldeeën heb uitgeleid," en is het begrip van de "Eeuwige" in de Jehova-naam een onmiskenbare gedachte, wat in Genesis

21:33 wordt meegedeeld: "En hij plantte een bos te Ber-séba en riep aldaar de naam van Jehova, de eeuwige God, aan." Geen twijfel dus, of, voor zover de Naam kan geopenbaard zijn, afgescheiden van de ervaring, die de ziel van de ware openbaring van God heeft, is ook de naam Jehova, is ook Zijn eeuwigheid aan Abraham bekend geweest, en door hem aangeroepen.

De Heere wil hiermee niet zeggen, dat de aartsvaders alle zielservaring hebben gemist van de naam Jehova, maar, dat zij niet hebben gedeeld in de volle openbaring van die Naam. Opvoedend gaat God met Zijn volk, met Zijn Kerk te werk, ook in en door de openbaring van Zijn heerlijk en heilig Wezen.

En ook heb Ik Mijn verbond 1) met hen opgericht, dat Ik hun geven zou het land Kanaän, het land van hun vreemdelingschappen, a) waarin zij vreemdelingen geweest zijn.

a)Genesis 17:2-8; 26:2-5; 35:11,12.

De Heere wijst op het Verbond, dat Hij met de aartsvaders had opgericht, als de reden, waarom Hij Israël zal vrijmaken. De Heere wil zeggen: Ik heb het Verbond opgericht, bijgevolg waar ik Israël hoor kermen, zal Ik, om dat Verbond, mij haasten tot bevrijding.

En ook 1)heb ik gehoord het gekerm van de kinderen van Israël, die de Egyptenaars in dienstbaarheid houden, en Ik heb aan Mijn verbond gedacht. Mijn toezegging aan de vaderen, en deze tegenwoordige verdrukking, die tot het hoogste geklommen is, geven Mij tezamen aanleiding; om Mij juist nu, zowel door Mijn Naam, als door Mijn daden, als de Verbondsgod van Israël te openbaren.

1)"Ook." Dit woordje wordt bij gevolgtrekking gebruikt.

Daarom zeg tot de kinderen van Israël: Ik ben Jehova, de HEERE, 1) die Mij nu als zodanig verheerlijken zal, en Ik zal alzo u van onder de lasten van de Egyptenaren, en Ik zal u redden uit hun dienstbaarheid, en zal u verlossen door een over hen, die u verdrukken, uitgestrekte arm, en door grote gerichten, 2) die Ik over hen zal laten komen.

Dit is, om alle twijfel weg te nemen. Want menselijkerwijs gesproken, was het een onmogelijke zaak, een weerloze menigte aan zulke woeste tyrannen te ontrukken, niet minder dan de schapen uit de muil van de wolven te rukken, en ze ongedeerd te redden, nadat zij, door hun tanden stuk geretenen verscheurd waren. Daarom verkondigt God hier, dat het door Zijn onvergelijke Sterkte zou geschieden, opdat Hij lere, dat niets Hem onmogelijk zal zijn, om in welke zaak het ook zijn moge Zijn wil door te zetten. Daarom voegt Hij er aan toe, dat Hij een verlosser zijn zal met zijn uitgestrekte arm en door grote gerichten.

2)"Door een uitgestrekte arm en door grote gerichten." Het laatste zou het gevolg zijn van het eerste. De Heere zou zijn arm uitstrekken, en die uitgestrekte arm zou over Egypte niets dan onheil, niets dan strafgerichten brengen. De uitgestrekte arm van God dient, óf om Zijn kinderen te beschermen, óf om de goddelozen te kastijden.

En Ik zal u tot Mijn volk, 1) Mijn eigendom aannemen, en Ik zal u tot een God zijn; en gij zult dit op zo heerlijke wijze ondervinden, dat gij zelf bekennen moet, dat Ik, de HEERE, uw God ben, die u uitleidt, van onder de lasten 2) van de Egyptenaren.

Hiermee wordt het doel van de bevrijding beschreven, welke bestaan zou zijn in een onafgebroken voortduring van de genade van God. Want het zou nog weinig geweest zijn, als het volk eenmaal uit Egypte zou verlost zijn, indien het niet, verlost zijnde, onder de bescherming en leiding van God geleefd had. Zoals daarom vroeger Hij door de besnijdenis het heilige zaad van Abraham van de overige volken had afgezonderd, zo heiligt Hij het nu wederom en belooft, dat Hij hun tot een God zou zijn. Door deze woorden wordt zowel de bijzondere verkiezing als haar eeuwigdurendheid verzekerd, omdat het evenwel geldt, om als volk van God gerekend te worden, dat men door een bijzonder privilege die gunst ontvangt, als dat men door aanneming wordt geroepen, om te hopen op het eeuwig heil. De toekomst zou dan niet een tijdelijke gunst zijn, wanneer God met uitgestrekte arm het volk uit Egypte zou opvoeren, maar dit zou als het ware het begin van eeuwigdurende gunst zijn. Verder, tussen ons en de Israëlieten bestaat onmiskenbare gelijkenis, daar God door de hand van Zijn eniggeboren Zoon, ons aan de tyrannie van satan ontrukt heeft, is dit met dit doel geschied, opdat Hij ons altijd met Zijn vaderlijke liefde nabij zou zijn.

Maar niet alleen verlossing uit ellende, ook schenking van het waarachtig goede, van het heil zelf, is de uiting van Gods Goedertierenheid en het uitvloeisel van het door Hem gemaakt verbond met zijn volk. Ook dat moet Israël weten. "En Ik zal u tot Mijn volk aannemen en Ik zal u tot een God zijn, en gij zult bekennen, dat Ik de Heere, uw God ben, die u uitleid van onder de lasten van de Egyptenaren." Wat heerlijke opening van het onwaardeerbare heil wordt aldus aan het volk gegund! Welke blik mocht het werpen in de schone toekomst. Al wat het recht gestemd hart slechts begeren kan, belooft de goedertierenheid van de Heere: aanneming tot eigen volk, een bijzondere verbondsbetrekking met God, de geestelijke bevinding van het heil, heilige dankbaarheid van de verlosten.

In het Hebreeuws Sivloth, zaken die zwaar te verdragen zijn, zware en moeitevolle arbeid. De LXX vertaalt, van onder de macht. Deze laatste vertaling is minder gelukkig. God zag Israël gebukt gaan onder zware arbeid en ondragelijke lasten, en nu belooft Hij aan dit volk, dat voor de wereld geen gedaante noch heerlijkheid heeft, dat het Zijn volk zal zijn en dat Hij als Zijn volk zal uitleiden.

En Ik zal u brengen in dat land, 1) waarover Ik Mijn hand opgeheven heb, 2) om te zweren (Genesis 14:22), dat ik het aan Abraham, Izak en Jakob geven zou (Genesis 22:16 vv.; 24:7; 26:3; 50:24), en Ik zal het ook doen; Ik zal dat land, dat Ik beloofd heb, werkelijk aan u geven toteen erfdeel, Ik, de HEERE, 3) Ik de Almachtige, die spreek en het is er; Ik de Getrouwe, die nimmermeer verander.

Is er onder mensen geen trouw, Hij is de Heere, de Waarheid zelf, die steeds aan Zijn verbond gedenkt, en het nimmermeer verbreekt, en trouw houdt in eeuwigheid. Is in ons geen vermogen en bij geen schepsel hulp; Hij is de almachtige God, die alles vermag, een algenoegzaam God, Wie het nooit aan krachten faalt. Is bij mensen geen barmhartigheid, geen

genade, Hij is vol van genade en barmhartigheid; Hij hoort het weeklagen en geschrei; Hij laat het tot Zich komen; Hij wil uithelpen en een God van liefde zijn. Welgelukzalig allen, die op Hem betrouwen.

Wellicht uit vrees voor farao's toorn had Mozes de door God bevolen tekens niet verricht (zie Ex 5.3). Daarom moest Mozes zware tegenstand ondervinden, die ons ook in de volgende verzen voorgesteld wordt, en die hem weer moeten laten horen, zoals hij al eerder vernomen heeft: "wie heeft u tot een rechter en overste over ons gesteld" (Ex.5:21; 6:8). Toch laat de vergevende God, die weet waarvan wij gemaakt zijn, Zijn dienaar niet los, maar wekt hem op, met de heerlijkste belofte.

2)"Waarover Ik Mijn hand opgeheven heb." Weggelaten zijn de woorden: naar de hemel. Waaromtrent Ik gezworen heb, wil de Heere zeggen. Deze woorden wijzen op Genesis 22:16 in verband met Genesis 26:3. De hand opheffen naar de hemel, was een gewoonte bij de eedzweringen. (Deuteronomium. 32:40). Waar de Heere zelf ter bevestiging van Zijn beloften de eed gebruikt, is het Zijn schepselen ter bevestiging van de waarheid ook niet verboden. De Heere gebruikt deze uitdrukking, aan de gewoonte van de mensen ontleend, om daarmee het begrip van de mensen tegemoet te komen.

Met de herhaling aan het slot, dat Hij de Heere is, prent Hij in, dat Zijn macht, die gemakkelijk alle hinderpalen uit de weg stelt, onverwinnelijk is. Evenwel deze uitdrukking vermeldt ook tegelijk de wezenlijkheid van Zijn bestaan, alsof Hij zeggen wil, dat Hij bovenal Degene was, aan Wie men zich veilig kon toevertrouwen, omdat Hij zowel getrouw was in Zijn beloften als begaafd met onmetelijke krachten.

En Mozes sprak 1) alzo tot de kinderen van Israël; doch zij hoorden naar Mozes niet, vanwege de benauwdheid van geest, 2) die hun hart onvatbaar maakte, en vanwege de harde dienstbaarheid, die hun niet eens tijd liet, om de bode van God oplettend aan te horen. Ja zelfs wilden zij liever niets meer daarvan horen, daar zij vreesden, dat bijvernieuwde pogingen van Mozes, de verdrukking nog zou toenemen. (hoofdstuk 14:12).

Uit dit vers blijkt, dat over de tweede zending, welke Mozes bevolen wordt te volbrengen, gehandeld wordt. Tevoren nu, hadden zij met grote vreugde en met groot gejuich vernomen, dat de tijd van de verlossing was gekomen en God daarvoor gedankt; nu verhaalt Mozes dat hun gemoederen te benauwd waren, dan dat zij aan iemand gehoor verleenden, welke hen van de naderende gunst mededeling deed. Zo snijden dikwijls door hun oren toe te stoppen, zij, die in ellende verkeren, de toegang tot de beloften van God af. Wat bijna aan een toversprookje gelijk is. Want dat zij, die verzadigd zijn, of zelfs zwelgen in hun voorspoed de genade van God van de hand wijzen, is niets verwonderlijks, maar dat de smart, welke hen, die onder rampen als bedolven liggen, hongerig naar de genade van God moet maken, tot een hinderpaal is, om de troost aan te nemen, welke God uit eigen beweging aanbiedt, dat strijdt als het ware met de natuur. En toch is het de algemene ervaring, dat hoe meer sommigen in angst verkeren, zij zich des te meer verharden om geen plaats te laten voor de hulp van God. Aan deze kwaal verhaalt Mozes dat de kinderen van Israël hebben geleden, daar de zo

lieflijke uitnodiging van God, door hen als met gesloten oren werd afgewezen, omdat de angst hun gemoederen in bezit had genomen.

In het Hebreeuws Mekkotser roach, letterlijk, vanwege de kortheid van adem. De betekenis is dus duidelijk. Wie op lichamelijk gebied kortademig is, is benauwd. Waar dit hier ziet op de gesteldheid van het gemoed, daar kan niet anders dan van angst van de ziel, van benauwdheid van geest sprake zijn. Knobel vertaalt: wegens kortheid van geest d.i. ongeduld. Rosenmüller, wegens kortademigheid en verklaart dan: dat zij zo zeer onder de lasten gebogen gingen, dat zij nauwelijks de adem op en neer konden halen.- De LXX vertaalt apo thv sligoquciav, wegens kleinmoedigheid. -De ademhaling van het geloof was bij Israël onderdrukt, niet fris. Het geloof van straks had plaats gemaakt voor on- of kleingeloof en daardoor waren zij onvatbaar voor dit ogenblik om de genade van God op haar waarde te schatten, om de belofte te omhelzen.

Verder sprak de HEERE 1) tot Mozes, zeggende:

Wanneer Mozes dreigt te bezwijken, of door zijn ontmoeting ontmoedigd is, komt de Heere tot hem om hem als opnieuw Zijn bevel bekend te maken, om hem daarmee te verzekeren, dat in welk een toestand het volk ook moge verkeren, Hij toch zijn Raad zal uitvoeren. Het ging Mozes, als later Elia, die bij Horeb ook een nieuwe aanwijzing nodig had, dat hij werkelijk een gezant van de Allerhoogste was.

Ga heen, naar het koninklijk paleis; spreek tot Farao, de koning van Egypte, dat hij de kinderen van Israël 1) uit zijn land laat vertrekken.

Het is opmerkelijk, dat het land Egypte het land van de koning wordt genoemd. Het land zelf behoorde hem en het volk eveneens, dat tot dit land behoorde. Maar de kinderen van Israël behoorden niet hem, maar hun God en Koning. Daarom moest hij deze laten vertrekken. Dit had Mozes in naam van God de koning aan te zeggen.

Ziet toe, dat gij een roeping van God in acht neemt. Vraagt bij tegenstand, of ook gij de staf van God niet ongebruikt hebt gelaten. Merkt op, dat geen tegenstand, hoe zwaar ook, u mag doen wijken. Vriend en vijand mogen u alleen laten; gij moet gaan, en God is getrouw.

Doch Mozes sprak voor de HEERE, zeggende: Zie, de kinderen van Israël hebben naar mij niet gehoord hoe zou mij dan Farao horen? 1) Daartoe, daarenboven a) ben ik onbesneden van lippen; 2) mijn lippen zijn als met eenvoorhuid bedekt, zodat mijn spraak zwaar is (hoofdstuk 4:10); hoe zou ik dan voor die trotse en overmoedige man durven komen?

Jesaja. 6:5 Jer.1:6

Mozes is geheel en al ontmoedigd. Hij keurt zichzelf volstrekt niet goed voor het grote werk hem opgedragen. Hier nu is geen onwil, maar een gevoel van onmacht. Dat Israël hem niet hoort, ligt aan hem. Hij is geen man, die indruk maakt door zijn woorden. Hij is onbesneden van lippen. Maar ziet, nu is Mozes dan ook daar, waar God hem hebben wil,

opdat Hij ook in deze alleen de eer van zijn werk zal ontvangen. Niet Mozes, niet Mozes zelfs met de staf van God in de hand, maar Mozes als instrument in de hand van God, zal het werk van de Heere uitvoeren.

Een oneigelijke spreekwijze in de Heilige Schrift, om te kennen te geven, deze of geen gebreken van lichaam en geest, waardoor iemand onrein is en onbekwaam tot het doen van zijn plicht; in die zin wordt dikwijls gemeld van onbesnedenen van hart, oor, enz.

Evenwel, sprak de HEERE tot Mozes en tot Aäron, en gaf hun bevel aan de een zijde aan de kinderen Israëls, en aan de andere zijde aan Farao, de koning van Egypte, om de kinderen Israëls uit Egypteland te leiden. 1)

Wat de Heere sprak wordt in Hoofdst. 7:1 vermeld.

Dit zijn de hoofden van ieder huis, van hun vaderen, van de families, waartoe Mozes en Aäron behoorden. Om de stam van Levi als de derde aan te wijzen, wordt vooraf nog met een enkel woord van de beide eersten gewag gemaakt.a) De zonen van Ruben, de eerstgeborene van Israël, zijn Hanoch en Pallu, Hezron en Charmi; dit zijn de gezinnen van Ruben; 1) deze vier zonen waren de hoofden van de vier geslachten van die stam.

Genesis 46:9 Numeri. 26:5; 1 Kronieken 5:3.

Wegens zijn afstamming van de twaalf zonen van Jakob vormde het volk van Israël een grote familie, en heette als zodanig het huis van Jakob of Israël. Dit huis verdeelde zich naar de afstamming: 1. in stammen, waarvan er sedert de aanneming van de beide zonen van Jozef als kinderen, (Genesis 48:5) eigenlijk dertien waren, doch staatsrechterlijk altijd slechts twaalf geteld werden, daar òf Levi, die geen eigen stamgebied verkreeg, niet gerekend werd, òf in plaats van Efraïm en Manasse alleen de naam Jozef gebruikt werd; 2. in geslachten, voortgekomen uit de zonen, gedeeltelijk ook uit kleinzonen en achterkleinzonen van de 12 stamvaders; 3. in gezinnen, voortgekomen uit de zonen of kleinzonen van de hoofden van de geslachten Jozua 7:14 vv.). In ons geslachtsregister nu is op te merken, dat nergens al de zonen van een vader genoemd worden, maar alleen diegenen, die hoofden van geslachten en families werden; alleen bij Amram (Vs. 20) schijnen alle zonen, tenminste die hij bij Jochébed verkreeg, opgegeven te zijn; deze zijn ook daarom van des te meer betekenis, omdat zij het middelpunt van de gehele verdere geschiedenis van Israël geworden zijn.

III. Vs. 14-27. Mozes staakt hier voor een ogenblik zijn mededelingen, om de betrekking aan te wijzen, waarin hij en zijn broeder tot het gehele volk staan, door een mededeling uit de geslachtsregisters.

a) En de zonen van Simeon: Jemuël en Jamin, en Ohad, en Jachin, en Zohar, en Saul, de zoon van een Kanaänitische; dit zijn de gezinnen van Simeon, de hoofden van degeslachten van deze stam.

Genesis 46:10 Numeri. 26:12; 1 Kronieken 4:24.

a) Dit zijn nu de namen van de zonen van Levi, de derde zoon, om wie het hier voornamelijk te doen is, naar hun geboorten; naar de verdere afstammingen: Gerson, en Kehat en Marari. En de levensjaren van Levi, het stamhoofd, waren honderd zevenendertig jaar.

Genesis 46:11 Numeri. 3:17; 26:57; 1 Kronieken 6:1,16; 23:6.

a) De zonen van Gerson, door welke zijn geslacht in families verdeeld werd, Libni (wit) en Simei (beroemd) naar hun gezinnen.

1 Kronieken 6:17; 23:7

a) En de zonen van Kehat: Amram 1) (volk van de verhevenheid), en Jizhar (gezalfde) en Hebron (vergadering), en b) Uzziël (kracht van God); en de levensjaren van Kehat, het hoofd van dat huis, waartoeMozes en Aäron behoorden, waren honderd drieëndertig jaar.

1 Kronieken 6:18; 23:12 b) Leviticus. 10:4

In Numeri. 3:27 wordt het getal van de afstammelingen van Kehat of Kahat, van al wat mannelijk was, van één maand en daarboven genoemd, als achtduizend en zeshonderd. Men meent daaruit niet alleen te moeten afleiden, dat tussen Levi en Mozes meer dan vier geslachten geweest zijn, maar ook, dat Amram, de vader van Mozes, een ander is geweest als Amram, de zoon van Kehat. Uit Vs. 19-21 blijkt echter duidelijk, dat Mozes slechts één Amram gekend heeft, of liever, dat hij Amram, zoals hij hier genoemd wordt, de zoon van Kehat vereenzelvigd heeft met zijn vader. Ons inziens, is dit de enige goede oplossing, dat men aanneemt, dat tussen Kehat en Amram, Jizhar, Hebron en Uzziël wel één of meer geslachten zijn weggevallen, maar dat er slechts één Amram is geweest. Het is toch meer gebruikelijk in de Heilige Schrift, dat kleinzonen of achterkleinzonen, zonen worden genoemd.

Met deze verklaring is Numeri. 3:27,28 niet in onoplosbare strijd met onze tekst. In Numeri. 3:27 toch wordt het geslacht van Kehat besomd op achtduizend zeshonderd, maar niet direct gezegd, dat de Amramieten enz. alleen zijn nakomelingen zijn geweest, d.w.z. dat Amram en zijn broeders zonen van hem, in de volstrekte zin van het woord, zijn geweest. Deze vier: Amram, Jizhar, Hebron en Uzziël, waren de toen levende vertegenwoordigers van het geslacht van Levi; de hoofden van zijn geslacht, gelijk in de dagen van David het Uriël was. Deze geslachtslijst heeft voor de volgende tijden, als de officiële geslachtslijst van Levi’s nakomelingen, gediend.

a) En de zonen van Merari: Machli (zwakheid) en Mûsi (terugwijkende); dit zijn de gezinnen van Levi, naar hun geboorten.

1 Kronieken 6:19; 23:21

a) En Amram nam Jochebed, (heerlijkheid van Jehova), zijn tante; 1) een zuster van Amrams vader (Numeri. 26:59), zich tot een vrouw, en zij baarde hem, behalve Mirjam, twee

zonen, Aäron en Mozes, de laatste drie jaar na de eerste (hoofdstuk 7:7 Numeri. 33:38 vv. Deuteronomium. 34:7), en de levensjaren van Amram waren, evenals die van Levi (Vs. 16) honderd zevenendertig jaar.

Exodus. 2:1

Later is door de Heere zulk een huwelijk verboden (Leviticus. 18:12). In die dagen was het nog geoorloofd.

a) En de zonen van Jizhar, Kehats tweede zoon, Korah, (ijs, stoutmoedig), en Nefeg, (spruit), en Zichri (die in het geheugen bewaard wordt).

Numeri. 16:1

Hebrons zonen worden niet vermeld. Waarom niet, is niet bekend. Echter kan men hieruit niet afleiden, dat hij kinderloos is gestorven. Zowel in 1 Kronieken 15:9 als in 23:19 wordt van zijn nakomelingen melding gemaakt.

En de zonen van Uzziël, de vierde zoon: Misaël (wie is als God?), en Elzafan (God verbergt hem), en Sithri (bescherming).

a) En Aäron (om tevens verder diens geslachtsregister op te geven) nam zich tot een vrouw Eliséba (eed van mijn God), de dochter van Amminßdab (volkvan mildheid) zuster van Nahesson (kleine slang), uit de stam van Juda (1 Kronieken 2:3-10); en b) zij baarde hem Nadab (vrijwillig) en Abíhu (Jehovah is mijn vader), Eleßzar (die God helpt) en Ithamar (palmland). 1)

Numeri. 3:2; 26:60 b) Exodus. 28:1; 1 Kronieken 6:3; 24:1.

Van zijn eigen vrouw en kinderen zwijgt Mozes hier; want zijn waardigheid was alleen aan zijn persoon verbonden, niet aan zijn geslacht, terwijl daarentegen de nakomelingen van Aäron van hun vader het priesterlijk ambt erfden.

En de zonen van Korah, bekend door het oproer, dat de bevestiging van het Aäronitisch priesterschap tengevolge had (Numeri. 16 en 17) waren: Assir (gevangene), en Elkana (God heeft verlost) en Abißsaf (vader van de verzameling); dit zijn de gezinnen van de Korachieten.

En Eleßzar, de derde zoon van Aäron, op wie de hogepriesterlijke waardigheid is overgegaan (Numeri. 20:22 vv.), nam voor zich een van de dochters van Putiël (door God bedroefd) tot een vrouw; en zij baarde hem Pinehas (koperen mond), die in het begintijd van de Richters hogepriester was (Numeri. 15:7 vv.; 31:6 Jozua. 22:13). Dit zijn de hoofden van de vaderen van de Levieten, naar hun gezinnen.

Dit is Aäron en Mozes, 1) alzo is het met het geslacht van hen, tot welke de HEERE zei: Leidt de kinderen van Israël uit Egypte, naar hun legers. 2)

Niet zonder bedoeling komt Mozes er zo dikwijls op terug, dat hij en zijn broeder op Gods bevel dit ambt op zich hebben genomen. Zowel, opdat de Israëlieten zouden voelen, dat zij door de genade van God uit die zeer diepe afgrond van ellende waren gerukt, als ook, opdat zij hun zinnen zouden bepalen bij het oude Verbond van God, en erkennen, dat de hoop van de vaderen niet ijdel was geweest; en eindelijk, opdat zij voor de toekomst zich geheel aan God zouden overgeven. Doch de tegenstelling tussen de gehele menigte van het volk en twee zwakke mensen, die bovendien in zichzelf volstrekt geen moed bezaten, schijnt haast ongelofelijk te zijn. Want in het geheel niet waren zij bij machte, om zo grote last te torsen, indien niet God op verwonderlijke wijze bij velen de hoop levendig deed houden, op datgene wat Hij door hun hand zou bewerken. Daarom prijst ergens de Heilige Geest deze genade, dat God Zijn volk als schapen onder deze twee herders heeft uitgeleid. Want wat was minder waarschijnlijk, dan dat een zo groot volk en hetwelk meerdere volken uitmaakte, aan het bestuur van twee mannen zou gehoorzamen, welgeordend ingericht, zich gewillig tot één zou laten verzamelen, opdat het, ook trots de tegenstand van de machtigste koning, naar een ander land zich zou laten uitleiden. Want hoedanig was beider gezag, dat zij twaalf legers, naar hun eigenaardige rangen ingericht, konden besturen? Wat geen aardse koningen zouden kunnen bereiken met schatten, met wijs beleid, met vrees of bedreigingen, heeft God zonder dit alles gedaan door middel van twee weerloze mannen, die noch praktisch gevormd waren, noch een beroemde naam hadden, terwijl Mozes zelf, verschrikt door de grootheid van de zaak, de hem opgedragen zending dikwijls heeft afgebeden.

Hier wordt eerst Aäron en dan Mozes genoemd, omdat Aäron de oudste was, en straks in Vs. 26 eerst Mozes en dan Aäron, omdat daar van de zending, hem opgedragen, wordt gesproken. Door geboorte is Aäron de eerste, maar naar Gods wijs bestel moet ook hier de oudste voor de jongste plaats maken, als God zich opmaakt, om Zijn volk te verlossen. Deze draad loopt door heel de geschiedenis heen.

2)"Naar hun legers", d.i. naar de orde van hun stammen, familiegroepen en stamafdelingen.

Deze zijn het, die tot Farao, de koning van Egypte, spraken, opdat zij de kinderen van Israël uit Egypte leidden: dit is Mozes en Aäron.

IV. Vs. 27-7:7. Nadat de losgelaten draad van het verhaal weer opgenomen is, wordt meegedeeld, hoe Mozes wederom op Aäron gewezen wordt, als die, zowel bij het volk als bij Farao, voor hem spreken zal, en hoe hem wordt toegezegd, dat de Heere door tekenen en wonderen de koning het vrijlaten van Israël afdwingen zal.

En het geschiedde op die dag, 1) waarop het eerder medegedeelde (Vs. 9-12) voorviel; als de HEERE tot Mozes sprak in Egypte.

Met Vs. 27 wordt de draad weer opgevat, die voor een ogenblik is afgebroken bij Vs. 13.

Zo sprak de HEERE tot Mozes, zeggende (Vs. 9,10): Ik ben de HEERE! Spreek tot Farao, de koning van Egypte alles, wat Ik tot u spreek.

Toen zei Mozes voor het aangezicht des HEEREN: a) Zie ik ben onbesneden van lippen, hoe zal dan Farao naar mij horen? 1)

a)Exodus. 4:10; 6:11

Wederom komt Mozes met zijn verontschuldigingen, gevolg van zijn ontmoedigde toestand en daarom van gebrek aan geloof. Hiermee heeft de Heere tevens het onvolkomene van Mozes' Middelaarschap willen te kennen geven. Welk een verschil nog bij al de uitnemendheid van de man van God, Mozes, tussen de Middelaar vna het Oude Verbond en Hem, die terstond gereed was met het woord: "Zie ik kom, o God! om Uw wil te doen", opdat zijn volk uit erger dan Egypte's slavernij zou verlost worden. Dit moedeloze en vreesachtige geeft bij Mozes aan, de zwakheid van zijn bediening, waarop ook de Apostel wijst in zijn brief aan de Hebreeën. Als een getrouw geschiedschrijver verzwijgt Mozes zijn eigen fouten niet.

Welke christen herkent in Mozes niet zijn eigen zwakheid? Nu gelovig, dan ongelovig; in het werk van de heer nu moedig, dan terneergeslagen; bij gelukken verblijd, maar bij iedere tegenstand weer geheel bedroefd. Wie ziet in deze mededelingen niet de trouwe geschiedschrijver, die het allerminst zijn eigen zonden verbergt? Maar wie bewondert ook tevens niet de neerbuigende liefde van God, die met de troostrijkste woorden, of ook met moeilijke ondervindingen tot ons komt in die treurige tijden van ongeloof? Wij zijn ontrouw, maar de Here is getrouw.

HOOFDSTUK 7.

VERANDERING VAN HET WATER IN BLOED.

Toen zei de HEERE tot Mozes: Zie, Ik heb u door Mijn woord, dat Ik thans tot u spreek, tot een God 1) gezet over Farao, dat gij hem evenzo in uw macht zult hebben, gelijk Ik over alles het gebied voer; en Aäron, uw broeder, zal uw profeet 2) zijn, gelijk gij het zijt van Mij; hij zal voor u, en uw woorden spreken.

1)"Door Mijn woord," spreekt de Heere: "zult gij over hem heersen; hij kante zich er tegen aan, en weerstreve, zoveel hij wil; hij zal toch uw wil moeten volbrengen." Zo staat het met hem, die Gods Woord heeft en Gods kind is; hem is macht over alles gegeven; want een Christen is zulk een machtig mens, dat hem alle schepselen moeten gehoorzamen; en al schijnt het oppervlakkig geheel anders, in waarheid is het toch zo. Wat ter wereld is sterker dan de dood, vreselijker dan de zonde, pijnlijker dan een kwaad geweten? En toch kan de Christen getuigen, dat hij over dat alles een Heer is.

Mozes zou zulke woorden spreken in de naam van de levende God, en God zou zulke wonderen doen door de hand van Mozes, zijn knecht, dat hij even daarom niet alleen ver boven Farao verheven, maar als in de plaats van God en zodoende een God tegen, boven, of over Farao gezet en verhoogd zou zijn, over wie hij niet alleen zou zegepralen, maar die hij in Gods naam zo zou richten en straffen, dat die grote koning, onaangezien al deze macht en heerlijkheid, de kinderen van Israël zou moeten laten trekken en vervolgens voor Mozes buigen.

Wat het woord profeet betekent, leert Exodus. 4:14-16, waar de Heere tot Mozes zegt: "Gij zult tot Aäron spreken, en de woorden in zijn mond leggen. Hij zal u tot een mond zijn en gij zult hem tot een God zijn. Aäron moest dus in het spreken de plaats van Mozes vervangen, en diens gedachten onder woorden brengen. Door hem zou Mozes spreken, zodat hij voor Mozes zijn zou, wat de mond in het spreken voor iederen mens is: het middel, om de inwendige gedachten aan anderen uitwendig mee te delen. Zo is daarom een profeet de mond van God, dat is: een middel, waardoor God de gedachten, die Hij openbaren wil, aan de mensen bekend maakt, of eenvoudiger: een man, door wie God spreekt (Jeremia. 1:9). Een profeet wordt daarom ook dikwijls man van God genoemd, want hij spreekt of handelt niet in zijn naam, maar in de naam van God" (2 Petr.1:21)

Hier komt de eigenlijke betekenis van het woord profeet (nabie) uitstekend uit. Deze was een welbespraakte tolk, die in naam van een ander het woord had te spreken. Gelijk Aäron dit was van en voor Mozes, zo moest deze dit tegenover Israël van en voor God de Heere zijn; om namelijk Zijn woorden over te brengen, aan diens gedachten vorm en klank te geven. Naar hem had het volk te luisteren, als sprak door en in de profeet de Heere zelf. Mozes was de profeet van God en Aäron was de profeet van Mozes. "Want, zo zegt de Heere, gij zult spreken alles wat Ik u gebieden zal; en Aäron uw broeder, zal tot Farao spreken, dat hij de kinderen van Israël uit zijn land laat vertrekken.".

Profeteren is dus niet gelijk met: de toekomst voorzeggen; deze gave wenst Mozes niet heel het volk toe (Numeri. 2:29); dat bedoelde Samuel niet op de scholen te leren (1Sam.19:20); die gave is het niet, waarnaar wij moeten ijveren (1Kor.14:39), hoewel het in de aard van de zaak ligt, dat niemand de toekomst kan voorzeggen zonder profeet, zonder de mond van God te zijn; elk spreken door de Heilige Geest, elk brengen van Gods woord tot anderen is profetie. Christus was de hoogste Profeet, want Hij sprak geen andere woorden, dan die Hij, in de schoot van zijn Vader zijnde, had gehoord (Johannes 7:16; 14:24)

Gij zult spreken 1) tot Aäron alles wat Ik u gebieden zal; en a) Aäron, uw broeder, zal tot Farao spreken, dat 2) hij de kinderen van Israël uit zijn land laat vertrekken.

Exodus. 4:14

In Vs. 2 verklaart God, de Heere, nader wat het betekent, dat Aäron de profeet van Mozes zou zijn.

In het Hebreeuws Weschillach niet: "dat hij laat vertrekken" maar, en hij zal laten vertrekken.

Doch Farao zal die vrijlating niet zo spoedig doen geschieden; Ik zal Farao’s hart verharden, 1) en Ik zal Mijn tekenen en Mijn wonderheden in Egypte vermenigvuldigen.

Ik twijfel niet of God heeft met dit eerste zindeel, zijn knecht tot standvastigheid aangezet, opdat hij des te dapperder de hardnekkige tegenstand van de tiran zou weerstaan; vervolgens herinnerd aan het middel, dat Hem ten dienste stond. Ik meen daarom deze plaats aldus te vertalen: Ik zal wel het hart van Farao verstokken, maar ik zal de tekenen vermenigvuldigen, alsof Hij wilde zeggen, dat voor Hem die verstoktheid geen hinderpaal zou zijn, daar de wondertekenen voldoende zouden bevonden worden om haar te breken. Met dezelfde bedoeling voegt Hij terstond daarbij: Ofschoon Farao niet naar U zal horen zal Ik echter mijn hand uitstrekken. En zeker, met dat doel, wilde God, dat Farao Mozes hardnekkig weerstand zou bieden, opdat de verlossing vna het volk meer in het oog zou lopen.

Als dan God hier zegt: Ik zal zijn hart verharden, dat is, verstokken of sterk maken, zo schijnt Hij daardoor aan te wijzen, dat Hij Farao zijn genade niet verlenen, maar hem aan zichzelf zou laten, waardoor zijn bovenkant langzamerhand zou verstijven en hard worden, even gelijk het water, de warmte van de zon missende verstijft en tot ijs wordt. Waartoe dan ook nog veel zou helpen: dat het natuurlijk licht, dat in hem was, veeleer tot een rechtvaardige vergelding voor zijn wreedaardige verdrukking weggenomen en verduisterd, dan genadig zou worden opgehelderd, straffende God dus zonde met zonde, door hem over te geven aan zijn onmenselijke en verkeerde wegen, opdat hij ook tevens de misdaad van zijn goddelozen vader zou leren boeten, ten gevolge van hetgeen God bedreigt, de kinderen van hen, die hem haten.

Zulk een oordeel van God is des te vreselijker, omdat een mens geen ellende voelt als hij in het midden van al zijn ellende is.

God zegt hier, dat Hij Farao's hart zal verharden. Het vervolg van de geschiedenis zal duidelijk maken, dat die verharding tevens het eigen werk en de zonde van Farao was, omdat hij alles, wat God deed om hem te dwingen het volk te laten vertrekken, eigenlijk verachtte; wel voor een ogenblik zich er om bekommerde, maar, nadat hij van de plaag was verlost, weer de oude van vroeger was, of liever erger dan vroeger, omdat elk verzet hem onvatbaarder maakte, om naar de stem van de Heere te horen, totdat God de zonde van zich ten Zijn wil te verzetten en zich te verharden, met de zonde van bijna gehele verharding strafte, zodat hij volslagen onaandoenlijk werd, ja zelfs de gezanten van Jehova, met de dood dreigde, als zij weer voor hem durfden verschijnen. Het verharden van Farao zelf, was de zonde, welke met de verharding, als oordeel van God, gestraft werd. In het Latijn wordt de verharding van de zijde van Farao vertaald door het woord duritiës, de verharding door God met dat van obduratio.

Farao nu zal, ook na zo vele tekenen van Mijn hand, naar u niet horen; wordt daardoor niet ontmoedigd; want Ik ben de Almachtige, en Ik zal Mijn hand 1) op Egypte leggen, en voeren Mijn legers, Mijn volk, de kinderen vanIsraël, uit Egypte, door grote gerichten. 2) Dit heerlijk doel, de uitleiding van Mijn volk, niet als van een hoop slaven, maar als van een zegepralend, met buit beladen krijgsleger, zal Ik, ondanks alle omwegen, die Ik, om zijnent- en uwentwil, en tot verheerlijking van Mijn naam, gaan moet, zeker bereiken.

Door "hand van God", wordt niet zelden Zijn gunst verstaan, maar ook dikwijls, zoals hier, Zijn almacht, welke Hij gebruikt om de mens te kastijden en te tuchtigen. De Heere zegt hier, dat Hij Egypte's land en volk zal bezoeken met Zijn tuchtigende hand.

Ook hier verzekert de Heere wederom, dat Zijn volk als een welgeordend geheel, als een vrij volk zal uittrekken. Farao met al zijn geweldhebbers moge tegenwerken en het zoveel mogelijk trachten te verhinderen, de Heere zal tonen, dat hij is de El-Schaddaï, de Almachtige, en Jehova, de Heere.

Dan zullen de Egyptenaars, door de gerichten, die Ik over hen zal laten komen, weten, 1)dat Ik de HEERE ben. Wanneer Ik Mijn hand over Egypte uitstrek, en dekinderen van Israël uit het midden van hen uitleid, dan zullen zij weten, dat Ik de getrouwe Verbondsgod van Mijn volk, dat Ik alleen God ben.

Farao had in zijn driest verzet, en onbuigzame hoogmoed gevraagd: Wie is de Heere? Hier verklaart diezelfde God, dat straks de Egyptenaren zullen bekennen, dat Hij de Heere is.

a) Toen deden Mozes en Aäron, 1) gelijk als hun de Heere geboden had, alzo deden zij. 2)

Psalm. 105:28

Alle versaagdheid en alle twijfel was bij Mozes, na deze toespraak van de Heere, geheel overwonnen; Aäron sloot zich met volle beslistheid aan hem aan, bereid om hem als profeet te dienen.

Met die laatste uitdrukking wil de Schrijver zeggen, dat zij alles, wat zij verricht hadden, gedaan hadden volgens de voorschriften en het bevel van God.

En Mozes was tachtig jaar oud, 1) en Aäron was drie en tachtig jaar oud, toen zij, gelijk in Vs. 8 vv. verhaald wordt, voor de tweede maal, tot Farao spraken. 2)

Het leven van Mozes is in drie gelijke delen verdeeld.
40 jaar is hij in Egypte geweest aan het koninklijk hof; 2. 40 jaar bij zijn schoonvader onder de Midianieten; 3. 40 jaar in de woestijn met het volk. In het geheel is hij dus 120 jaar oud geworden (Deuteronomium. 34:7). Het volgende gedeelte tot op de uittocht valt waarschijnlijk in de tijd van het begin van februari tot het begin van april 2513 na de wereldschepping = 1487 v. Chr.

Aan dit keerpunt van de geschiedenis wordt, gelijk dit vroeger ten opzichte van hun geslacht geschiedde, nu hun leeftijd opgegeven; en dat wel evenals in Genesis 41:46 van Jozef, om aan het verhaal grote mate van aanschouwelijkheid te geven. Ook nog in dit tijdperk bleef de leeftijd van de mensen een hoger jarental bereiken, ofschoon dit trapsgewijs afnam. Wij hebben ons Mozes voor te stellen als een krachtige grijsaard.

Vs. 8-13. Met een wonderteken, tot bevestiging van hun Goddelijke zending toegerust, treden Mozes en Aäron wederom voor Farao, en eisen Israëls vrijlating. Als zij hun wonderteken verrichten, en de koning zijn tovenaars het hun laat nadoen, verslindt Aärons staf de staven van de tovenaars, en Jehova’s macht heeft daardoor een beslissende overwinning over de macht van de Egyptische goden behaald; doch Farao, in plaats van zich te buigen voor de God van Israël, verstokt zijn hart tegen Hem, en volhardt bij zijn weigering om het volk te laten vertrekken.

En de HEERE sprak tot Mozes en Aäron, toen zij zich op weg naar de koninklijke residentie bevonden, zeggende:

Wanneer Farao, op het bevel dat gij in Mijn naam tot hem richt, namelijk om de kinderen van Israël te laten vertrekken (Vs. 2), tot u spreken zal, zeggende: Doet een wonderteken 1) voor u; bewijst door enig teken, dat gij waarlijk van een God gezonden zijt, die machtig zou zijn Zijn volk te helpen; zo zult gij, Mozes! tot Aäron 2) zeggen: Neem uw staf, de door Mij u gegevene (hoofdstuk 4:2 vv.; 4:17,20), en werp hem voor Farao’s aangezicht neer; hij zal tot een draak worden. 3)

In het Hebreeuws Mophèth eig. wonderheden. Het wonderteken (Mophèt) is wel te onderscheiden van het teken Oth. Een teken dient meer om de opmerkzaamheid te trekken, een wonderteken, bedoelt dit niet alleen maar bovenal om de verbazing gaande te maken, en tot overtuiging te brengen van de bijzondere tussenkomst van God.

Waarom Aäron eerder dan aan Mozes bevolen wordt de staf neer te werpen, is voor mij niet uitgemaakt. Wellicht, omdat God daarmee wilde tonen dat hij de hoge stand van de door en door trotse dwingeland met voorbedachte rade gering achtte. Waarom Hij zich niet

verwaardigde zijn kracht door de hand van zijn voornaamste knecht tentoon te spreiden, maar door die van zijn tweede. Daarom met het oog op de dienst wordt de staf van God en van Mozes nu die van Aäron genoemd.

Hetzelfde teken, waarmee Mozes zijn goddelijke zending voor Israël bewees (hoofdstuk 4:2 vv.; 29 vv.), moet nu tot een gelijk doel voor Farao geschieden; het heeft nu echter een andere betekenis dan toen, niet meer een zinnebeeldig-geestelijke betekenis (zie Ex 4.9); het is het begin van een strijd, die de Heere met Egypte's goden wil strijden, om na overwinning hen neer te storten en Zijn gericht over hen te houden (hoofdstuk 12:12; 15:11; 18:11)). Er is namelijk geen godsdienst in de heidenwereld, waarmee niet de magie verbonden is, d.i.: de aangeleerde bekwaamheid van de met de godsdienstverrichtingen belaste personen, om, gelijk men meende, door allerlei geheime middelen de krachten van een geestenwereld zich naar willekeur dienstbaar te maken. Dit geschiedde, óf om te vernemen, hetgeen voor het natuurlijk, menselijk weten verborgen is (Mantica of waarzeggerij), óf om te volbrengen, wat de natuurlijke, menselijke kracht niet vermag (operatieve magie of tovenarij). Een hoofdtak van de Egyptische magie was steeds de slangenbezwering. Van zekere geslachten, die van de Psyllen, wordt verhaald, dat zij een soort van magnetische invloed op de slangen uitoefenden, hen met hun stem uit hun schuilhoeken lokten, of door aanraking in een toestand van bedwelming en verstijving brachten. De Egyptische tovenaars verstonden het dus, een slang, tenminste een bijzondere soort slangen, de Hayeh, gelijk zij tegenwoordig heet, als in een stok, en daarna de stok weer in een slang te veranderen; met deze hun kunst stonden zij in de dienst van hun goden. Nu daalt God met het wonderteken, dat hij Mozes en Aäron laat verrichten, op de strijdplaats neer en grijpt het gehele toverwezen daardoor aan, dat Zijn dienaren werkelijk volbrengen moeten, wat de dienaren van de heidense goden slechts in schijn pleegden te volbrengen; en wel, opdat het werkelijk volbrengen recht in het oog zou vallen, moeten Zijn dienaren juist het omgekeerde doen: wat oorspronkelijk een stok is, verandert in een wezenlijke slang; niet, wat oorspronkelijk een slang is, in een en dan nog slechts schijnbare stok.

Toen ging Mozes en Aäron naar Farao, en deden zoals de HEERE geboden had; zij herhaalden in de naam des Heeren hun vorige eis (hoofdstuk 1:5). Toen hij naar een teken vroeg (Vs. 9), vreesden zij niet meer gelijk vroeger (hoofdstuk 5:3), maar volbrachten het bevel des Heeren, en Aäron wierp zijn staf neer voorFarao's aangezicht, en voor het aangezicht van zijn knechten, en hij werd tot een slang, een draak, die door menigvuldige wendingen een werkelijke slang bleek te zijn.

Farao nu riep ook de wijzen 1) en de tovenaars, onder welke Jannes en Jambres de voornaamste waren (2 Tim.3:8)), om te bewijzen, dat de goden van Egypte hetzelfde vermochten, wat Aäron en Mozes in de kracht van de God van Israël gedaan hadden. En de Egyptische tovenaars 2) die wel vernomen hadden, welke tekenen Mozes en Aäron voor hun volk gedaan hadden, of wie het bij de oproeping gezegd was, waarom Farao hen had laten roepen, deden ook alzo met hun bezweringen;

In het Hebreeuws Chachamiem, Wijzen, Magiërs. De tovenaars waren mannen, die volleerd waren in de menselijke wijsheid en in die, welke betrekking had op hun afgodendienst.

In het Hebreeuws chartoemmiem. Schriftgeleerden, die tot de Priesterkaste behoorden, en in hun bezweringen de macht van de afgoden tentoon wilden spreiden. Duidelijk straalt hierin door, dat ook Farao en met hem zijn gehele omgeving voelt, dat het een strijd is tussen Jehovah, de God van Israël, en de afgoden van zijn land en volk. Waar dan ook straks hun slangen door de slang van Mozes en Aäron wordt verslonden, daar is reeds voor aller oog het pleit beslecht, dat niet Farao's afgoden, maar Israëls God overwinnaar in de strijd is en zal blijven.

Farao nu riep ook de wijzen 1) en de tovenaars, onder welke Jannes en Jambres de voornaamste waren (2 Tim.3:8)), om te bewijzen, dat de goden van Egypte hetzelfde vermochten, wat Aäron en Mozes in de kracht van de God van Israël gedaan hadden. En de Egyptische tovenaars 2) die wel vernomen hadden, welke tekenen Mozes en Aäron voor hun volk gedaan hadden, of wie het bij de oproeping gezegd was, waarom Farao hen had laten roepen, deden ook alzo met hun bezweringen;

In het Hebreeuws Chachamiem, Wijzen, Magiërs. De tovenaars waren mannen, die volleerd waren in de menselijke wijsheid en in die, welke betrekking had op hun afgodendienst.

In het Hebreeuws Chartoemmiem. Schriftgeleerden, die tot de Priesterkaste behoorden, en in hun bezweringen de macht van de afgoden tentoon wilden spreiden. Duidelijk straalt hierin door, dat ook Farao en met hem zijn gehele omgeving voelt, dat het een strijd is tussen Jehovah, de God van Israël, en de afgoden van zijn land en volk. Waar dan ook straks hun slangen door de slang van Mozes en Aäron wordt verslonden, daar is reeds voor aller oog het pleit beslecht, dat niet Farao's afgoden, maar Israëls God overwinnaar in de strijd is en zal blijven.

Want een ieder wierp zijn staf neer en zij werden tot draken; 1) zodra de aanraking van de tovenaars ophield; zo scheen voor een ogenblik Farao's doel bereikt, maar Aärons staf, die werkelijk door Gods wondermacht in eenslang veranderd was, verslond 2) hun staven.

Ook zij wagen de proef door Aäron op Gods bevel voorgesteld, en ook zij schenen te slagen en aldus het gezag van hun God te kunnen handhaven. Hoe zullen wij dat kunnen verklaren? Zochten zij anderen te bedriegen of bedrogen zij zichzelf, of waren zij misschien de speelbal van een macht, die hen zonder hun weten gebruikte? Kon het niet zijn dat zij, als engelen van de satan, optraden als engelen van het licht 2 Corinthiers. 11:14), om de waardigheid van hun eigenlijke heer en meester te handhaven? Hebben wij bij dit alles aan een zekere verborgene en geheimzinnige macht van de duisternis en van de boosheid te denken, die overal op aarde aanwezig is, in sommige brandpunten van de werkzaamheid haar kracht openbaart? Maar hoe staat het dan met haar verhouding tot God en Diens almacht? Reeds het volgende Schriftwoord geeft op enkele van deze vragen een vrij juist antwoord.

"Maar Aärons staf verslond hun staven. Het feit van de verandering van de staven van de Egyptische wijzen in slangen wordt aldus erkend; maar ook de onmacht van die wijzen tegenover Gods macht is gebleken; het geheim van hun bezwering enigszins ontdekt en tevens het eigenlijk karakter van het satanische werk aan het licht gebracht. Voor een tijd verblindt het, een tijdelijk doel weet het te bereiken; maar het kan op geen blijvende uitkomsten als duurzame vrucht van werkzaamheid en inspanning wijzen. Het is voorbijgaand en mist alle oorspronkelijk karakter.

Men doet o.i. de tekst geweld aan, indien men beweert, dat de Egyptische tovenaars verstijfde slangen bij zich hadden gestoken, of hadden meegenomen. Ook straks veranderen zij water in bloed. Wij hebben hieraan te denken, dat de Heere God hen onder de macht van de vorst van de duisternis heeft gelaten, als tot een oordeel over Farao. Aan demonische invloeden en machten zijn de werken van de Egyptische tovenaars toe te schrijven, waardoor Farao bevestigd wordt in zijn verharding tegen Gods bevel. God toont echter, dat Hij tenslotte ook de macht van de duisternis beheerst en verbreekt.

Daardoor toonde de Heere duidelijk genoeg voor ieder, die zien wilde, dat Hij groter was dan alle goden van Egypte. De koning wilde echter niet zien, en maakte spoedig een einde aan dit samenzijn, om zijn mening te kunnen vasthouden, dat zijn tovenaars hetzelfde met hun bezweringen gedaan hadden.

Doch Farao’s hart verstokte, 1) zodat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE (hoofdstuk 3:19; 4:21; 7:3) gesproken had. 2)

In het Hebreeuws Jéchzak, eigenlijk bond toe, en van daar, zich verkloeken. Hier wordt het in de ongunstige zin van het woord gebruikt, in die van hard maken, verharden.

Bij dit eerste teken laat God (naar de mens gesproken) nog zowel het geloof als het ongeloof volle vrijheid; aan het geloof daar uit het tweede deel van het wonder genoegzaam zichtbaar is, wie in de aangevangen strijd de sterkere is; aan het ongeloof, daar aan het eerste deel een schijnbaar gelijksoortig werk van de Egyptische tovenaars terzijde treedt, en het ongeloof nu Gods wonderdaad eveneens voor een gevolg van gewone magie verklaren kan. Nu Farao zich aan de zijde van het besliste ongeloof plaatst, nemen de verdere tekenen niet slechts het karakter van altijd zwaarder wordende plagen aan, maar treden tevens in altijd meer wonderbare en krachtigere gedaante op, zodat Farao ze erkennen moet in hun goddelijkheid, en het van hem vastgehouden ongeloof geheel en al tot onzinnig tegenstaan wordt.

Wat de tovenaars hier doen, behoort nog tot het gebied van de menselijke Magie. Aan de menselijke geest was namelijk, door middel van zijn onmiddellijke oorsprong uit Goden overeenkomstig zijn bestemming tot opperheer van de aardse schepping, aanvankelijk een volheid van krachten eigen, die sinds de val geheel is ontaard, en een tegennatuurlijke en tegen God vijandige en daardoor een de mens zelf ten verderve voerende kracht geworden is. Eerst door zijn wedergeboorte en door de opvoeding van Christus tot de hem toebedachte volmaaktheid van de toekomstige wereld, zal hij weer tot het onbeperkt en rein gebruik van zijn oorspronkelijke aanleg komen. Nu zijn er echter reeds in het tegenwoordig leven

ogenblikken en toestanden, die nu eens onder zekere omstandigheden, (in ziekten van bijzondere aard en in de nabijheid van de dood) vanzelf tevoorschijn treden, dan weer door machtige inwerking van de natuur naar eigen wil worden voortgebracht; ogenblikken en toestanden, dat de in het verborgene sluimerende krachten van de ziel van haar boeien zijn losgemaakt, dat een zien en weten, een willen en werken zich vertoont, dat ver boven hetgeen de mens in gezonde en regelmatige toestand kan voortbrengen gaat (Mesmerismus, Somnabulismus enz.). Ontegenzeglijk is het teweegbrengen van zulke toestanden zonde, zoals het ook altijd, wanneer het voortdurend geschiedt, Gods straffen ten gevolge heeft; niet ten onrechte heeft men het genoemd: een geweld aandoen aan de natuur. Aan al zulke proeven is een groot gevaar verbonden, want de ziel verliest daarbij de beheersing van het bewustzijn en de werkzaamheid; zij weet niet, waarheen zij in zo’n toestand nog weggevoerd zal worden; zij geeft zich, onmachtig om tegenstand te bieden, aan de loerende machten van de duisternis over (tafeldans en klopgeesterij). De grenzen tussen natuurlijke en duivelse Magie, van welke later gesproken zal worden (zie Ex 7.22) worden moeilijk in het oog gehouden; wie zich op het ene gebied bevindt, heeft geen ander middel, om voor het andere bewaard te worden, dan een spoedig terugkeren in berouw en boete.

Met "gelijk de Heere gesproken had" wordt gedoeld op de Raad van God, volgens welke dit alles geschiedde.

II. Vs. 14-25. Daar Farao zijn hart verstokt heeft, beginnen de grote gerichten, waardoor de Heere, met een sterke hand, de vrijlating van Israël hem afdwingt. Het eerste van deze is de verandering van het Nijlwater in bloed, waardoor de vissen sterven en het water dik en stinkend wordt, zodat niemand het drinken kan. De Egyptische tovenaars bootsen het na, en Farao verstokt zijn hart.

Toen zei de HEERE tot Mozes, waarschijnlijk weinige dagen na het eerste teken (Vs. 8 vv.): Farao’s hart is zwaar, 1) hij weigert het volk te laten vertrekken; maar Ik zal hem met tekenen en wonderenvervolgen, zo dat hij eindelijk doen moet, wat hij nu niet wil doen.

Opdat Mozes aan dit verzet geen aanstoot zou nemen en van de eens begonnen loop aflaten, vermaant Hij hem, om de strijd vol te houden. En, indien Hij zei, dat hij zolang met die zeer harde steen de strijd moest voeren, totdat die werd verbroken, daar het hart van Farao te zwaar was, dit horende, zou hij hebben kunnen wankelen, tenzij de hoop op de overwinning hem op de een of andere manier werd aangetoond. Maar omdat de hardnekkigheid van dat monster ontembaar was, voorziet God zijn knecht van nieuwe wapens, opdat hij hem als het ware stuk zou wrijven, waar hij hem niet kon verbreken.

In de Heilige Schrift wordt dikwijls gesproken van zwaar van hart, oren enz. Het heeft dan altijd de betekenis van tot iets onbekwaam zijn, of tot iets geen lust te hebben. De Heere verklaart hiermee de diepliggende oorzaak van de weigering van Farao, om naar Hem te horen.

Ga 1) dan heen tot Farao in de morgenstond: 2) zie, hij zal vroegtijdig uitgaan naar het water toe, naar de Nijl, zo stel u tegen hem over aan de oever van de rivier, stel uzelf op een

geschikte plaats, om hem te verwachten, en de staf, die in een slang is veranderd geweest, zult gij in uw hand nemen, 3) terwijl gij u weer door Aäron laat vergezellen.

De tien plagen zouden een aanvang nemen, maar ongewaarschuwd zou Farao niet zijn. Nog eenmaal moet Mozes een poging doen, om het hart van Farao te brengen onder de tucht van Gods bevel, opdat het immer blijke, dat zijn verantwoordelijkheid en daarom zijn zedelijke persoonlijkheid niet wordt opgeheven door Gods eeuwige Raadsbesluiten.

Elk godsdienstig Egyptenaar ging bij het opgaan van de zon naar de rivier, om die opgang met heilige wassingen en gebeden te vereren. Farao zou dan in een godsdienstige, opgewekte stemming zijn, en meer dan ooit vatbaar, om naar het woord des Heeren te luisteren. De Nijl werd door de Egyptenaars ook als heilig beschouwd.

Die staf was voor Farao het zichtbaar teken van de overwinnende kracht van Israëls Verbondsgod. Dat zichtbaar teken moest daarom kracht bijzetten, bij hetgeen Mozes in de naam des Heeren zou zeggen. Niets wordt onbeproefd gelaten, om Farao te brengen onder de indruk van Gods Macht en Majesteit. Ook voor Mozes was het van betekenis, dat hij die staf in zijn hand had. Hij herinnerde hem telkens aan Gods Trouw en Macht.

En gij zult tot hem zeggen, wanneer hij komt: De HEERE, de God van de Hebreëen heeft mij nu reeds tweemaal (hoofdstuk 5:1 vv.; 7:10 vv.) tot u gezonden zeggende: Laat mijn volk vertrekken, opdat het Mij dient inde woestijn! Doch zie, gij hebt tot nu toe niet gehoord.

Zo zegt de HEERE: Daaraan zult gij weten, dat Ik de HEERE ben, de enig waarachtige God, die ook over u en uw land macht heb, en aan wie gij gehoorzaamheid schuldig zijt, en dat daarentegen uw God, die gij dient, niets dan een onmachtig, een weerloos schepsel is; zie, Ik zal met deze staf, die in mijn hand is, op het water, dat in deze rivier is, slaan, en het zal in bloed veranderd worden. 1)

Deze plaag was te opmerkelijker, omdat God hen, die de kinderen van de Hebreeën in deze rivier verdronken hadden, nu daarvoor strafte, door hun bloedig water te drinken te geven.

Het water zou werkelijk bloed vertonen. Het zou niet slechts een bloedige kleur vertonen, zoals sommigen menen, maar werkelijk bloed gelijk zijn.

En de vis in de rivier zal sterven; zodat de rivier zal stinken; en de Egyptenaars zullen vermoeid 1) worden, dat zij het water uit de rivier drinken mogen; 2) zij zullen smachten van verlangen, om weer het water te mogen drinken.

1)"Vermoeid worden," in de zin van, ervan walgen. Men moet niet vergeten, dat ook de Nijl werd vereerd, en dat daarom de Heere aan hen toonde, dat Hij machtiger was dan de goden van Egypte.

Het Nijlwater is bijna het enige drinkbare water in Egypte, en de bewoners van het land drinken het nochthans zo graag, dat zij zout eten, om er veel van te kunnen genieten; in den

vreemde spreken zij altijd van het genot, dat zij zullen hebben, als zij weer van het water van hun stroom zullen kunnen drinken. In de Nijl zijn velerlei soorten van vissen in ongelooflijke menigte, die zowel vers gegeten, als ingezouten worden; deze spijs was van des te meer belang, daar men zich streng onthield van het vlees van andere dieren, omdat die als goden vereerd werden. (hoofdstuk 8:26 Numeri. 11:5). Met dit tweede teken begint dus de rij van de eigenlijke plagen voor de Egyptenaars; hun meest gewone voedingsmiddel wordt voor enige tijd bedorven, opdat zij erkennen, in wiens macht zij voor hun gehele leven staan.

Verder zei de HEERE, door inwendige inspraak van de Geest tot Mozes, als hij de volgende morgen tegenover Farao aan de oever van de Nijl stond, en naar Gods bevel (Vs. 17) gesproken had, Zijn gebod herhalende, opdat Mozes niet als de eerste maal het teken zou nalaten(hoofdstuk 5:3 vv.), nu vrezende Farao's God aan te tasten, en Hij sprak: Zeg tot Aäron: neem nu uw staf en sla daarmee op het water en steek dan uw hand, waarin gij die staf hebt, uit over de wateren van de Egyptenaren, over hun stromen, over hun rivieren en over hun poelen, en over alle vergadering van hun wateren, dat zij bloed worden; 1) en er zij bloed in geheel Egypte, niet alleen in de stroomen in de genoemde wateren, maar ook in de huizen, beide in houten en in stenen vaten, in welke men water gegoten heeft.

Op deze plaag zinspeelt de Heilige Schrift, als er in Openb.16:3,4 gesproken wordt van de ondergang van de vijanden van de Kerk. Daar wordt echter voorspeld, dat ook de zee bloed zal worden, omdat het een geestelijk oordeel is, dat zich verder uitstrekt, dan een tijdelijk.

Mozes nu en Aäron deden alzo gelijk de HEERE geboden had. 1) Mozes gaf zijn broeder het bevel (Vs. 19) en hij, Aäron, hief de staf op, en a) sloeg het water, dat in de rivier was, voor de ogen van Farao, en voor de ogen van zijn knechten; zijn hovelingen, die zich in zijn nabijheid bevonden; b) en al het water in de rivier werd aanstonds, terwijl Farao met zijn knechten nog daarbij stonden, in bloed veranderd. 2)

Exodus. 17:5 b) Psalm. 78:44; 105:29

Hij herhaalt, dat door de uitkomst werd bevestigd, wat God gedreigd had, omtrent de dood van de vissen en de stank van de Nijl, opdat hij de misdaad van de koning, die voor de veelzijdige macht van God niet boog, duidelijk in het licht zou plaatsen. Evenwel, hij voegt er tegelijk bij, dat zijn raadslieden getuigen waren. Waaruit men mag vermoeden, dat het gehele hof door dezelfde gevoelloosheid is aangegrepen. Doch het was de moeite waard, dat zulk een merkwaardige daad niet slechts wijd en zijd werd bekend, maar de bewerker door zeer veel ogen werd gezien. Dat nu onder die menigte niemand geweest is, die zich beijverde, om de waanzin van de koning te verbreken, was wel een teken van de verwerping van het gehele volk.

Er zijn er die menen, dat dit geschiedde juist tegen de tijd, dat de jaarlijkse overstromingen van de Nijl plaats vinden en het water door de meegevoerde kleiaarde rood ziet. Deze mening is evenwel bepaald onjuist en in strijd met de gegevens van het verhaal zelf. Want ten tijde van de overstromingen kon de koning niet naar de oever gaan en konden ook de bewoners van het land niet rondom de rivier putten graven, gelijk wij toch lezen, dat zij gedaan hebben.

En werkelijk geschiedde het gelijk Mozes aan Farao (Vs. 18) aangekondigd had, de vis, die in de rivier was, stierf; en de rivier stonk, zodat de Egyptenaars het water uit de rivier niet drinken konden; en er was bloed in geheel Egypte. 1)

Naar aanleiding van deze plaag zou men in het algemeen kunnen aanmerken, dat een van de eerste wondertekenen, gedaan door Mozes, geweest is, het veranderen van het water in bloed, maar een van de eerste wonderwerken, gedaan door onze Heere Jezus, is geweest het veranderen van water in wijn; want de wet is door Mozes gegeven en deze was een bedeling van dood en schrik, maar de genade en waarheid, die evenals de wijn het hart vrolijk maken en verheugen, is door Jezus Christus geworden.

De Nijl neemt wel meermalen ten tijde van de jaarlijkse overstromingen een rode kleur aan, dat waarschijnlijk ontstaat door een aardsoort, die van de hoger gelegene streken afspoelt. Aan een dergelijke kleuring van het water is hier niet te denken, terwijl het water van de Nijl, als het rood gekleurd was, voor gezonder en beter gehouden werd. Hier wordt ons een wonderbare, door Gods macht gewerkte verandering van het water voorgesteld, dat daardoor ter vervuiling en bederf overgaat en door zijn bloedrode kleur op het einde van de goddelijke gerichten, op dood en verderf (Joël 3:4) wijst. "Op hetzelfde ogenblik, dat de koning gekomen is, om de vader van het leven, de vader van de goden, (want zo noemden de Egyptenaren, bij hun afgodische verering de Nijl,) zijn hulde te brengen, moet hij zien, hoe de bode van Jehova die in het aangezicht slaat, zodat hij bloedig wordt.".

Doch de Egyptische tovenaars, die wederom door Farao geroepen werden, deden ook alzo, of iets dergelijks met hun bezweringen; 1) zodat Farao’s hart verstokte, omdat hij meende, dat het wonder door Mozes en Aäron door de kunsten van zijn tovenaars ontzenuwd was, en hij hoorde naar hen niet, gelijk als de HEERE gesproken had (Vs. 13).

Met hetgeen de tovenaars hier en in hoofdstuk 8:7 doen, bevinden zij zich reeds op het gebied van de duivelse magie; de goden van Egypte verlenen diegenen, die in de dienst van hun verering staan, hun krachten, en laten hen tekenen en wonderen doen, met allerlei verleiding tot ongerechtigheid, onder degenen, die verloren gaan (2 Thess.2:8 vv.). Maar wie zijn deze goden? Op zichzelf bestonden de goden van de Egyptenaren even zo min, als die van de andere heidenen; zij waren slechts nietige beelden van de menselijke verbeelding. Toch blijkt uit veelvuldige aanwijzingen van de Heilige Schrift (Deuteronomium. 32:17, Psalm. 106:37 vv.; 1 Kor.10:14 vv. bepaald, dat gelijk de heidenen zelf, met hun godsdienst zich aan een werkelijke, persoonlijke macht wilden overgeven, zo ook zulk een macht aanwezig was, die zich deze dienst toeëigende, namelijk de macht, van welke Paulus spreekt in Efeze 6:12 vv. Het is ook geheel overeenkomstig de Goddelijke gerechtigheid, wanneer Hij de volken, die zich van Hem, de enige, levende God, die zij uit het werk van de schepping konden kennen, afkeren, en naar een ander voorwerp ter verering zoeken, overgeeft aan hun verkeerde wil (Rom.1:18 vv.); het komt overeen met de gehele wijze van de goddelijke wereldregering, wanneer nu, tengevolge van die loslating, de boze geesten zich van de heidense godsverering meester maken, als van een welkom gebied voor de hun toegelaten werkzaamheid op aarde. Overal, waar beproefd wordt, het heidendom te doen vallen en het rijk van God te stichten, zien wij dan ook bovenmenselijke krachten tot bescherming van de

valse godsdienst, leugenachtige krachten met tekenen en wonderen (Matth.24:24 Openb.13:13). Ook hier, waar de God van Israël zich in een strijd met de goden van Egypte inlaat, om deze te schande te maken, beproefden de achter hen staande duivelse geesten alles, om hen staande te houden, en hun gebied te verdedigen; daarom verschaffen zij door hun werktuigen, de tovenaars, het grootst mogelijke, dat in hun macht is.

Indien gij nu vraagt, vanwaar deze de macht hadden om iets dergelijks te kunnen, dan moet herinnerd worden, dat de Heere God aan het rijk van de boosheid een zekere macht heeft gelaten, die groot genoeg is, om het verstand van de mensen te verwarren, maar niet zo groot, dat zij de almacht des Heeren zou kunnen breken of ten einde toe tegengaan. De macht van de vorst van de duisternis is begrensd, zelfs door de macht van de gelovigen (1 Petr.5:9), hoeveel meer dan door die van de Heere van het geloof. Deze macht van de satan, die zich in allerlei bedrieglijke wetenschap en ijdele kundigheden van de opgeblazen kennis uitspreekt, gaat erop uit, om het oordeel van het ongeloof nog meer gevangen te nemen, nog sterker te vervalsen en tot nog krachtiger verzet tegen God en Diens woord te prikkelen. Daartoe moet bij de wereld meestal de wetenschap van de wereld dienen. Zij brengt alles tot natuur en zuivere natuur terug en meent voor alles middellijke en zichtbare oorzaken te kunnen aanwijzen. Aldus wordt het geloof aan het bovennatuurlijke ondermijnd; men blijft met zijn opvattingen en inzichten laag bij de grond, zonder zich ooit tot een hogere, waarschijnlijk-zedelijke eerste en hoogste Oorzaak te kunnen opheffen.

En Farao keerde zich om van de bloedige stroom, die zo luid Gods almacht verkondigde, ondanks een schijnbaar gelijk werk van de tovenaars, en hij ging naar zijn huis;en hij zette zijn hart daar ook niet op; 1) ook dit nam hij niet ter harte.

Hiermee wordt het duidelijk getoond, dat Farao zich vrijwillig heeft verhard. Eigenwillig en moedwillig keert hij zich af van de openbaring van Gods Almacht. Nu de Egyptische tovenaars ook water in bloed hebben veranderd, is het voor hem een uitgemaakte zaak, dat Israëls God niet machtiger is dan de afgoden van de Egyptenaren.

Doch alle Egyptenaars groeven van die dag af in de aarde rondom de rivier, om water te drinken; want zij konden van het water van de rivier zelf niet drinken; 1)het water onder de aarde was echter, hoewel het met de Nijl in verbinding stond, niet verdorven.

Wat betreft, dat de Egyptenaars putten voor zich hebben gegraven, dit bevestigt het wonder. Met hetzelfde doel wordt er ook bijgevoegd, dat het zeven dagen geduurd heeft, want indien het bederf slechts een ogenblik had geduurd, was er reden voor geweest, dat men bedrog had kunnen vermoeden, hetgeen echter, zowel door de langdurige smaak als door het gezicht, werd bestreden.

Alzo werden zeven dagen vervuld, nadat de HEERE de rivier geslagen had. 1) Zeven dagen bleef deze plaag aanhouden, toen hield zij weer op.

De plaag hield met zeven dagen op, opdat het volk niet geheel en al zou omkomen. Ook hier bevestigt de Heere nog, dat Hij in de toorn van zijn ontfermen gedachtig is. Zeven dagen

duurt de plaag. Toen trok God Zijn slaande hand voor een ogenblik in, opdat het volk zou leren erkennen, dat het Israëls God is, die beide, behouden en verderven kan.

HOOFDSTUK 8.

EGYPTE WORDT MET KIKVORSEN, LUIZEN EN ONGEDIERTE BEZOCHT.

Vs. 1-15. Aanstonds na het eindigen van de eerste plaag, wordt aan Farao een tweede aangekondigd, wanneer hij verder zal weigeren, Israël te laten trekken. Daar hij werkelijk weigert, moet Aäron zijn staf over alle wateren van Egypte uitstrekken, en komen er talloze kikvorsen voort, die de huizen en gereedschappen van de Egyptenaren vervullen. Ook de tovenaars doen alzo met hun bezweringen, doch zijn niet in staat een einde aan de plaag te maken; daarom ziet Farao zich genoodzaakt, Mozes en Aäron om hun voorbede bij de Heere te vragen. Mozes laat door Farao de dag bepalen, op welke de plaag ophouden zal, en zij houdt de volgende morgen op, zoals Farao gewild heeft. Nogmaals verhardt de koning zijn hart en houdt zijn woord niet, om Israël te laten vertrekken.

Daarna, na verloop van zeven dagen (hoofdstuk 7:25), zei 1) de HEERE tot Mozes: Ga in tot Farao (hoofdstuk 5:1; 7:10), en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE, die het recht en de macht heeft, ook ubevelen te geven, laat Mijn volk vertrekken, dat zij Mij dienen in de woestijn (hoofdstuk 7:16).

Wederom eist God van Farao, hetgeen wezenlijk zijn recht is, dat Hij namelijk, door het volk vereerd worde, maar buiten de grenzen van Egypte, opdat het een bijzondere verering zou zijn en een die vrij was van alle bezoedeling. Want Hij wil, door Zijn volk af te zonderen, de afgoden van Egypte veroordelen. Ondertussen was er voor de tiran geen enkele verontschuldiging, omdat zijn godvergeten onbeschaamdheid het erop toelegde, om God Zijn rechtmatige eer te ontnemen. Zo deed hij, door de uittocht te weigeren, zich niet alleen als een wrede kennen, maar ook als een goddeloze. De bedreiging wordt erbij gevoegd, opdat hij tenminste gedwongen tot zijn plicht gebracht werd. Want zo moet gehandeld worden met de onbuigzamen, die nooit tenzij door vrees en onheil gedwongen, hun plicht vervullen. Want wel dreigt God soms ook Zijn knechten, opdat Hij hun traagheid aanspoort, maar voornamelijk jegens de verkeerden en ongezeggelijken, toont Hij zich gestreng. Zoals het heet in Psalm. 8:26,27: "Bij de goedertierenen houdt gij U goedertieren, maar bij de verkeerde toont Gij U een worstelaar.".

En indien gij het weigert te laten vertrekken, zie, zo zal Ik uw gehele gebied uw geheel koninkrijk van het ene tot het andere einde, met kikvorsen slaan;

Dat de rivier van kikvorsen zal krioelen; die uit het water zullen opkomen, en in uw huis komen, en in uw slaapkamer, ja, zelfs op uw bed, zodat gij dag noch nacht rust hebt; ook in de huizen van uw knechten, en op uw volk, en in uw bakovens, en in uw baktroggen; zij zullen niet alleen u, maar ook uw onderdanen nakruipen, en zoals zij uw nachtrust zullen storen, zo zullen zij ook uw dagelijks brood verontreinigen, zodat gij met afkeer daarvan vervuld wordt.

In deze, zowel als in de volgende plagen, komt juist door het verachtelijke van de dieren, die haar teweeg brengen, het vernederende van de bezoeking te sterker uit. Zeker zal dit in

verband staan met de hoogmoed, waarmee de Egyptenaars op de Israëlieten als op onreinen neerzagen.

En de kikvorsen 1) zullen opkomen, op u, en op uw volk, en op al uw knechten, 2) niet alleen zullen zij overal, waar gij gaat en ligt, en bij al, wat u ten spijze bereid wordt, in de weg lopen en onder de handen komen, zelfs aan uw lichaam en dat van uw volk zullen zij kruipen, en u alzo tot onverdragelijke plaag worden.

Egypte is in de Nijl en in de moerassen zeer rijk aan kikvorsen, voornamelijk vertonen zij zich bij de jaarlijkse overstromingen; na het weglopen van het water blijven zij op het land achter, en worden gewoonlijk door slangen, ooievaars en de ibis verdelgd. Deze plaag staat met de vorige niet in verband, alsof de door de vorige plaag teweeggebrachte onreinheid ze vanzelf had voortgebracht. De kikvorsen ontstaan eerst, als Aäron zijn hand met de staf uitstrekt (Vs. 5), en sterven aanstonds, als Mozes tot de Heere roept (Vs. 12 vv.). Er wordt ons dus een wonder verhaald; dit wonder brengt hier wel niet iets nieuws en ongehoords voort, maar een gewone natuurverschijning in buitengewone mate, zonder natuurlijke oorzaken, die ontstaat en verdwijnt op de gewenste tijd.

De plaag komt, evenals de eerste, uit het anders zo gezegende water van Egypte voort en maakt de Nijl, deze aanbeden weldoener en vader van de goden van het land, ten tweede maal tot een vloek en een gruwel voor zijn aanbidders, opdat zij het dwaze en zondige van die goddelijke verering inzien, en hun de ogen voor de ware God geopend zouden worden. Zij heeft, evenmin als de eerste, iets verdervends, wel is zij veel lastiger en meer afkeerwekkend dan de vorige; bij langere duur zou zij zelfs onverdraaglijk geworden zijn, gelijk voortdurende kikvorsplagen reeds meer dan eens de inwoners van andere landen tot verhuizing genoodzaakt hebben. De soort van kikvorsen, van welke in de grondtekst sprake is, is de Egyptische Dofda; hij is klein, springt alleen in angst een weinig, terwijl hij gewoonlijk kruipt als een pad en een eigenaardig geluid geeft, evenalsof twee stukken hard hout tegen elkaar gestoten worden.

Farao handelt niet alleen verschrikkelijk zondig tegen de Heere en tegen zijn volk, maar haalt ook over zijn eigen land een zee van rampen. Dat ook de kikvorsen uit de Nijl opkwamen, toont, dat er een onmiskenbaar verband bestond tussen de eerste en de tweede plaag.

Verder zei de HEERE, door ingeving in zijn hart, tot Mozes, toen hij zijn last bij Farao had vervuld en deze met verhard hart zweeg; Zeg tot Aäron: strek uw hand uit met uw staf 1) over de stromen, en over de rivieren, en overde poelen (hoofdstuk. 7:19), en doe kikvorsen opkomen over Egypte.

Het mag de aandacht niet ontgaan zijn, dat Aäron zijn hand met de staf moet uitstrekken over de stromen en rivieren en poelen van Egypte. Die staf toch beeldde het woord en de kracht van God af. Met die staf in de hand is Aäron de uitvoerder van Gods bevelen.

En Aäron deed, gelijk Mozes hem nog binnen in Farao's paleis bevolen had, en strekte zijn hand uit over de wateren van Egypte, zodra zij buiten gekomen waren; en het geschiedde, gelijk de Heere gezegd had, er kwamen, na dat uitstrekken van de hand, kikvorsen op uit de stroom zelf en uit zijn armen en kanalen en uit alle daarmee in verband staande meren en moerassen, en zij bedekten Egypte.

Uit de Nijl, welke het landschap met zo veel zegeningen begiftigde, ontstaat nu dat verderf. Laten wij uit deze geschiedenis leren, dat ons leven met vele doden vermengd is, en dat het ons niet anders verlengd wordt, dan wanneer God de schadelijke invloeden, welke ons van alle kanten belagen, beteugelt. Vervolgens, dat Hij niet openlijk uit de hemel behoeft te treffen, of zijn engelen tot verderf van de mensen behoeft te wapenen, maar dat zodra Hij wenkt, alle creaturen Hem ten dienste staan, om Zijn oordelen uit te voeren. Dat het daarom aan Zijn zachtmoedigheid en verdraagzaamheid is toe te schrijven, dat de goddelozen niet in één ogenblik vergaan.

Toen deden de tovenaars, die altijd stouter geworden waren na de welgelukte proeve, en nu buiten de stad tot de waterstromen gegaan waren, om daar hun kunsten tevolbrengen, ook alzo, met hun bezweringen; en zij deden kikvorsen over Egypte opkomen. 1) Dit gaf aan Farao de bevrediging, alsof hij wederom door zijn tovenaars de kunsten van Mozes beschaamd had.

De eerder beschreven kikvorssoort, die zich slechts onmiddellijk na de overstromingen van de Nijl vertoont, en in het midden van oktober, wanneer het kuitschieten geëindigd is, weer verdwijnt, houdt zich gewoonlijk in de waterbronnen op en laat zich daar niet horen. Terwijl nu de tovenaars de koning tot die schuilplaatsen voeren en door hun bezweren hen daaruit lokken, doen zij hetzelfde, wat volgens de opmerking in hoofdstuk 7:9, de Psyllen met de slangen vermochten: dit was echter niet meer alleen een magnetische invloed van hun zijde, maar de duivelse machten hielpen, waar de tovenaars van zichzelf niet verder konden. Waarom echter God zulke duivelse medewerking, die de indruk van Zijn wonderen moest verzwakken, toegelaten heeft, is moeilijk te verklaren: juist daardoor, dat de tovenaars hun kunst volledig toonden en ver boven het gewone konden verrichten, ten laatste echter raad- en hulpeloos moesten staan (Vs. 8), en omtrent de volgende tekenen van Mozes moesten bekennen: "Dit is Gods vinger" (Vs. 18 vv.) wordt het Farao en de zijnen onmogelijk gemaakt, de tekenen en wonderen die door Mozes geschiedden, voor tovenarij uit te geven, hetgeen anders bij de hoge graad van de ontwikkeling, die de magie juist in Egypte verkregen had, voor de hand lag. Farao's ongeloof moet eerst, als een zonde "boven mate" (Rom.7:13) zichzelf geopenbaard hebben, eer het gericht aan hem, als aan een geheel verstokte, kan
voltrokken worden (Genesis 15:16). Het een steunsel na het andere moet verbroken worden;
om echter dat verbreken mogelijk te maken, moeten vooraf de steunsels toegelaten worden.

Wel vermochten de tovenaars kikvorsen te doen opkomen, maar zij konden hen niet wegnemen. Wel daarmee de plaag verzwaren, maar niet verminderen of doen ophouden. Tegen Gods slaande hand staat de wereld machteloos. Zij kan de ellende vermeerderen, gelijk zij ook in honderd gevallen doet, maar de ellende wegnemen, niet. Alleen Hij, die slaat, kan ook weer genezen.

En Farao, niet verootmoedigd, maar in zijn hoogmoed gefnuikt, riep tot Mozes en Aäron, 1)wier overmacht hij wel voelde, al hadden ook de tovenaars de plagennagebootst, en hij zei: Bidt vuriglijk tot de HEERE, dat Hij de kikvorsen van mij en van mijn volk wegneme; zo 2) zal ik het volk laten vertrekken, dat zij de HEERE offeren. (hoofdstuk 5:1,3).

Farao schijnt eindelijk tam te worden en iets van zijn ruwheid af te leggen. Maar dat hij niet in waarheid was veranderd, zal straks blijken. Het is wel mogelijk, dat hij, door schrik verlamd, ernstig ertoe heeft overgeheld, om vergiffenis te verzoeken, maar door zijn zwakheid blijkt het, dat hij zowel God als zichzelf heeft bedrogen, omdat, zodra de verlichting is toegestaan, zijn natuurlijke aard weer boven komt; ja, uit het verloop van de zaak zelf blijkt het duidelijk, dat zijn boosheid slechts door vrees is onderdrukt, welke zich weldra wederom openbaart. Zo ook de hypocrieten, wanneer zij door de hand van God getroffen worden, en zij zeer bang zijn voor zijn gesel, roepen zij deemoedig en smartelijk om Zijn erbarming, maar wanneer Hij de ramp maar een weinig doet wijken, doet een korte rust, als hadden zij een eeuwige vrede verkregen, hun gemoederen weer hevig ontvlammen.

Farao bidt zelf niet. Hij kan niet, maar durft ook niet en wil niet. In zijn angst is hij nog de zelfzuchtige, de trotse man, die wel hulp van de Heere wil hebben, wel bevrijding van de rampen, maar een ander moet die voor hem vragen. En toch ligt in dit roepen reeds een buigen, een gedwongen buigen voor Israëls God, een stilzwijgend erkennen, een tegen wil en dank belijden, dat Israëls God machtiger is dan alle afgoden van Egypte.

Waarom bidt Farao zelf niet de Heere, maar wil hij dat Mozes voor hem tussenbeide treedt? Het kon zijn dat hij niet durfde te bidden; het kon ook zijn dat hij het niet verstond; het kon ook wezen, dat hij het niet wilde. Immers uit al deze drie oorzaken tegelijk of ook wel uit een van deze alleen ontspruit meestal onze aarzeling tot gebed, bij de overtuiging, dat er evenwel gebeden moet worden. Zij ontspringt of uit een zeker gemis van de nodige vrijmoedigheid, geboren uit het besef van eigen onwaardigheid, of onkunde. Het kan ook zijn, dat zij uit die onkunde zelf voortkomt, dat men niet weet wat en hoe men bidden zal. Maar meest evenwel ontspruit zij uit de boze onwil, dat men zich nog niet in zoverre en zo diep wil vernederen, iets zelf te gaan vragen; terwijl men het wel door enige tussenpersoon wil. Daar zich te moeten aanmelden, waarop men vroeger uit de hoogte neerzag, stuit onze hoogmoed al te zeer en is voor het gevoel al te grote vernedering. Was het dit misschien bij Farao?.

Ook hieruit blijkt, hoe Farao in de grond van de zaak onbuigzaam is. Zijn gehoorzaamheid is voorwaardelijk. Eerst als de Heere aan zijn wens voldoet, zal hij des Heeren Woord gehoorzamen. Dit is de gehoorzaamheid, om het zo eens uit te drukken, van het natuurlijke hart. Het geloof leert geheel anders. Het geloof leert een onvoorwaardelijke gehoorzaamheid, een onvoorwaardelijk dienen van de Heere.

Doch Mozes, over het eerste teken van Farao’s buigen voor de goddelijke Majesteit ten hoogste verheugd, zei tot Farao, om de koning op de ingeslagen weg verder te doen voortgaan, en hem te tonen, hoe groot de macht des Heeren, maar ook hoe groot Zijn genade is: Heb de eer boven mij!

Ik laat u de eer van de tijd te bepalen; tegen wanneer zal ik voor u, en voor uw knechten, en voor uw volk, vuriglijk bidden, om deze vorsen van u en van uw huizen te verdelgen, dat zij alleen in de rivier overblijven?

In het Hebreeuws Hithpaeer alai eigenlijk: Verheerlijk u over mij. De Septuaginta vertaalt: taxai prov me, d.i. bepaal mij. Er zijn er dan ook, die het woord in de grondtekst vertalen door: verklaar mij. Het grote doel van Mozes hiermee is, om de koning te overtuigen, dat het ophouden van de plaag alleen is en blijft het werk van de vrijmachtige God. Niet het werk van verborgen natuurkrachten, maar dat van de levende God. Om hem te overtuigen, dat Hij zowel een zaak doet tevoorschijn komen, als weer doet verdwijnen.

Hij dan, niet wagend om dadelijk wegneming te vragen, zei: Tegen morgen. 1) En hij, Mozes, zei: Het zij naar uw woord, het zal ook morgen geschieden, opdat gij weet, dat er niemand is, gelijk de HEERE, onze God, die plagen opleggen en wegnemen kan, wanneer en gelijk Hij wil.

Waarom niet op de huidige dag, of op hetzelfde ogenblik, want de ogenblikken zijn kostelijk, en hoe schielijker, hoe aangenamer, vooral in een tijd van nood als deze was. Het waarschijnlijkst is, dat Mozes en Aäron tegen de avond door Farao zijn geroepen, en dat hij beschroomd is geweest, deze verlossing op staande voet te verzoeken, hetzij dan, om hem tijd te geven, om zich tot een vurig gebed af te zonderen, hetzij dat hij meende, dat een zo grote zaak niet kon verkregen worden, dan door vele gebeden.

Calvijn is van mening, doch o.i. ten onrechte, dat dit "tegen morgen" niet slaat op het bidden van Mozes als zodanig, maar op de bevrijding van Israël. Dat hij door dit "morgen" met Mozes bedrieglijk handelt.

Zo zullen de kikvorsen van u, en van uw huizen, en van uw knechten, en van uw volk wijken, op de door u bepaalde tijd; zij zullen alleen in de rivier 1) overblijven.

In de overijling van de hartstocht zegt gij van het onaangename ook zo snel: ik wil er niets meer mee te doen hebben. Mozes oordeelt dat de overtollige kikvorsen moeten ophouden; evenwel moeten er in de rivier nog blijven. Daar behoren ze. Laat iedere zaak op de plaats, die God haar aangewezen heeft, daar zal zij u niet hinderen. Indien zij u daar evenwel hindert, zijt gij niet op uw plaats; indien zij buiten haar plaats u mocht hinderen, dan is het gewis alzo, omdat het gebod of de ordeningen van God u allereerst hinderden.

Toen ging Mozes en Aäron, met zulk een toezegging, uit van Farao; en Mozes riep, 1) nog wel diezelfde dag tot de HEERE (Jacobus 5:16), ten gevolge van de kikvorsen, die Hij Farao had opgelegd, dat zij de volgende dag zouden weggenomen worden.

Het ging Mozes hier als Eliza later op Karmel. Tegenover de mens sprak hij in de naam des Heeren beslist, als had hij te beschikken over Gods Almacht, maar in de eenzaamheid is hij de diepootmoedige bidder, die het weet, dat hij alles van God hebben moet, dat God, en Hij

alleen, de plaag moet doen ophouden. Zo wordt tevens het geloof geopenbaard, beproefd, maar ook straks gekroond.

En de HEERE deed naar het woord van Mozes; en de vorsen stierven de volgende dag, uit de huizen, uit de voorzalen, en uit de velden.

En zij vergaderden ze samen bij hopen, 1) en het land stonk 2) van de dode kikvorsen, die vanwege de menigte niet onder de aarde verborgen konden worden.

Wel blijkt hieruit duidelijk de grootte van de plaag, die ontegenzeglijk aan een wonder moet doen denken.

Als de spijkers uit de muur zijn getrokken, blijven de spijkergaten nog over. Zo ook hier. De plaag was opgehouden, maar dat de plaag er geweest was, bleek uit de bedwelmende stank, die overal opging. Hierdoor moest Egypte's koning en volk afgehouden worden van de zonde en vermaand tot bekering, waar zowel Gods genade als Zijn gerechtigheid zo treffend werd aanschouwd.

Toen nu Farao zag, 1) dat er verademing was, dat de plaag weggenomen was, verzwaarde hij zijn hart, dat hij naar hen, naar Mozes en Aäron, niet hoorde, 2) en niet naar hun verlangen (Vs. 8) het volk liet vertrekken; maar juist, zoals als de HEERE gesproken had3) (hoofdstuk 3:18; 4:21; 7:4,13,22).

Hieruit blijkt, dat de diep rampzalige tiran, als een kronkelende slang, zich wegens zijn wispelturige voornemens, in allerlei bochten heeft gewrongen. Want toen hij bang was voor de ogenblikkelijke ondervinding van Gods macht, durfde hij niet tot de einde toe weerstand bieden, maar verzocht een tijdje om weer op verhaal te komen; nu van de vrees verlost, vervalt hij weer in dezelfde weerspannigheid. Dit nu was een teken van zijn verkeerde en verwarde geest, dat hij zich niet uit eigen beweging onderwierp, maar alleen voor het ogenblik krimp gaf, waar de nood er hem des te meer toe dwong. De trouweloosheid, op de bodem van zijn hart verborgen, kent God en had Hij aan Mozes voorspeld. Hij wilde echter deze tevoorschijn brengen en daarom neemt Hij de plaag weg, welke voor hem een oorzaak voor veinzen was.

Zo handelt ook menig zieke; bij hevig smartgevoel belooft hij verbetering van leven, wanneer hij zal mogen opstaan, maar bij verkregen gezondheid houdt hij zijn beloften niet; menig gezonde staat bij een sterk onweer, zolang het kraken en ratelen boven zijn hoofd zweeft in vrees voor Gods Majesteit, maar nauwelijks is het voorbij of hij gaat op zijn verkeerde wegen voort.

Treffend wordt hier door Farao bevestigd, wat de Heere door zijn profeet zegt: Al wordt de goddeloze genade bewezen, hij leert evenwel geen gerechtigheid, de hoogheid van de Heere ziet hij niet aan, Jesaja. 26:10. Wel was zijn hart enigszins geroerd geworden, wel scheen het dat de dikke ijskorst van zijn hart begon te smelten, maar al spoedig bleek deze sterker en

harder dan ooit tevoren te zijn. Dit verzwaren van zijn hart maakt hem straks des te onvatbaarder om te luisteren.

Telkens lezen wij, dat dit alles geschiedde: Zoals als de Heere gesproken had. En dit, om te doen uitkomen, dat, hoewel Farao meende, de Raad van de Heere te kunnen trotseren en verijdelen, het alles, ook zijn tegenstand, geschiedde naar diezelfde Raad.

II. Vs. 16-19. Bij het voortzetten van de onderhandelingen met Farao moet Aäron met zijn staf in het stof op de aarde slaan, en de derde plaag komt. Er onstaan luizen in geheel Egypteland. Voor de vierde maal beproeven de tovenaars hun kunsten, maar zonder gevolg; als de plaag aanhoudt, en Farao bij hen aandringt om die weg te nemen, bekennen zij: "dat is Gods vinger". Ook dit vermag niets op de verstokte koning.

Verder zei de HEERE tot Mozes, toen het na enige tijd duidelijk gebleken was, dat Farao er niet aan dacht zijn in Vs. 8 gegeven belofte te houden: Zeg, 1) tot Aäron: Strek uw staf uit, en sla het stof van de aarde,
dat het tot luizen3) wordt, in geheel Egypte.

Het is waarschijnlijk, dat ook deze plaag niet gekomen is, voordat het aan Farao was bekend gemaakt.

Terwijl de beide eerste plagen met de Nijl in verband stonden, en hem, de vader van de Egyptische goden (Osiris) tot een vloek en een gruwel voor hen maakten, moet de derde plaag betrekking hebben op de vruchtdragende bodem van het land, die als de ontvangende, de door de Nijl bevruchte natuurkracht, eveneens goddelijke ere ontving (Isis). Zo moest het Egyptische heidendom steeds verder omvergerukt worden en Jehova zich als de enige Heer van Egypte betonen.

Velen menen, maar ten onrechte, dat wij hier aan een zeker soort muggen moeten denken; maar zij vergeten daarbij, dat het hier juist een plaag betrof-en dat doet Gods Woord herhaaldelijk en met kracht, als opzettelijk uitkomen-die uit de aarde en niet uit het water haar oorsprong nam. Het is bekend, dat de muggen bovenal in het water broeden; terwijl hier van het stof van de aarde, dat luizen werd, sprake is. Ook toont men dan de eigenlijke betekenis van de plaag niet juist gevat te hebben. Wat de kikvorsen uit het water moesten aanduiden, datzelfde moesten de luizen uit het stof van de aarde getuigen: de walgelijke onreinheid van de zonde. Wat de kracht van het oorspronkelijke woord (kinniem) betreft, dat wij aldus vertaald hebben, het betekent eigenlijk: dich opeen gedrongen, overal nestelend, wriemelend ongedierte, dat, klein als stof, met opeengepakte menigte de voorwerpen bedekt, en een voorwerp van walging voor ieder is. Bloed, kikvorsen, luizen, al deze samen wijzen op dood, schuld en stuitende onreinheid.

Tenzij de Egyptenaars meer dan onnozel en zinneloos zijn geweest, moeten zij deze vergelijking gemaakt hebben bij zichzelf, wat eindelijk wel zou geschieden, indien de Schepper van hemel en aarde met geheel Zijn legermacht op hen aanviel, om hen te verderven, waar zij zagen, dat zij nu reeds, in een kleine strijd, bijna verdorven werden. Laten

wij nu daaruit leren, dat alle schepselen God ten dienste staan, zo dikwijls Hij ze gebruiken wil, om Zijn vijanden te kastijden; vervolgens, dat geen diertje zo gering of onbeduidend is, hetwelk geen macht genoeg ten dienste staat, om schade toe te brengen, wanneer het van Gods wege daartoe wordt toegerust; eindelijk, dat de goddelozen, door hun overmoed hiertoe eindelijk komen, dat zelfs wormen en luizen tot hun eeuwige schade over hen de heerschappij krijgen.

Het Hebreeuwse woord "Kinniem" is in onze vertaling door: "luizen" vertaald; bijna alle uitleggers van de tegenwoordige tijd verstaan hieronder "muggen of muskieten". Deze zijn zeer klein, met het blote oog nauwelijks te zien; zij komen na de in oktober plaats hebbende rijstoogst in groten getale uit de overstroomde velden te voorschijn, waar het voorgaande geslacht zijn eieren gelegd heeft, en worden tot een zeer lastige plaag, daar zij bij mensen en dieren in neus en oren kruipen, hun in de ogen vliegen en door hun steken een smartelijke jeuk veroorzaken. Blijft men bij de gewone vertaling, die ook Luther heeft, en welke de Bijbelse natuuronderzoeker Bochart in zijn beroemd Hiërozoïcon verdedigt, zo komt er bij het lastige van de plaag iets beschimpends, en is het duidelijk, waarom de tovenaars juist bij dit teken met hun bezweringskunsten, ondanks de duivelse hulp, te schande worden, daar er hier niets natuurlijks meer voorhanden is dat de boze geesten in hun dienst konden aanvoeren.

En zij, Mozes en Aäron deden alzo, want Aäron strekte zijn hand uit met zijn staf, en sloeg met deze het stof van de aarde, en er werden vele luizen aan de mensen, en aan het vee, uit het stof, dat hen aanhing; a) al het stofvan de aarde, werd luizen in geheel Egypte. 1)

Psalm. 105:31

Niet alleen het stof, hetwelk Aäron met zijn staf had geslagen, werd luizen, maar het ging met deze plaag als met de eerste. In geheel Egypte, waar stof werd gevonden, daar werd het, tot een plaag voor mensen en vee, in luizen veranderd. Hierdoor moest het voor aller oog openbaar worden, dat niet Aäron die plaag zond, maar God zelf, en dat Aäron slechts een gering instrument was in Zijn dienst.

De tovenaars deden, 1) toen Mozes de nieuwe plaag aangekondigd had, en met Aäron weggegaan was, ook alzo met hun bezweringen, opdat zij luizen voortbrachten; zij beproefden het met hun toverformules; doch zij konden niet; al hun slaan en bezweren was tevergeefs; het stof bleef stof; zo waren de luizen, welke Mozes en Aäron hadden doen voortkomen, aan de mensen, en aan het vee.

Dit doen wordt genomen voor beproeven. Want het gelukte hen niet, zoals weldra volgt. Daarom wordt van hen gezegd, dat zij gedaan hebben, wat zij tevergeefs beproefd hebben, of wat zij hebben ondernomen, maar zonder gevolg. Hierdoor ontneemt God aan Farao elk voorwendsel voor zijn verblinding, wat hem nog tot verontschuldiging was overgebleven. Want ofschoon hij ook vroeger met listige streken had omgegaan, miste echter zijn verzet niet allen schijn van recht, daar de tovenaars met Mozes als hun gelijke hadden gestreden. Maar, waar hij nu ziet, dat hun kunst tekortschiet, daar wordt het nu een strijd met opzet tegen God. Evenwel, God verhindert deze bedriegers niet slechts in hun voornemen, maar geeft hen ook

aan ieders bespotting over, opdat Hij voor zich alleen geheel de eer van Zijn deugden zich geheel en al verzekert. Waaruit wij kunnen opmerken, hoe Hij, naar Zijn onnaspeurlijke wijsheid, de vrijheid weer inhoudt, welke Hij tijdelijk aan satans dienaren had geschonken.

Gods wijsheid blijkt daarin, dat Hij ze heeft willen beschamen in iets, dat het verachtelijkste en geringste was, en waaromtrent zij meenden, de allerminste zwarigheid te ontmoeten, nadat hun hun pogingen tot het verrichten van groter zaken gelukt was.

Met hun bezweringen konden zij het teken niet tevoorschijn roepen, en evenmin konden zij de plaag wegnemen. Tegenover de kracht en macht van God staat tenslotte het on- en bijgeloof machteloos.

Toen zeiden de tovenaars tot Farao, die bij hen aanhield, om de plaag weg te nemen: Dit is Gods vinger; 2) wij hebben wel met onze kunsten (hoofdstuk 7:11 vv.; 22; 8:7) iets kunnen doen, gelijk Mozes en Aäron, maar nu zijn wij met onze kunst ten einde. Doch Farao’s hart verstijfde, hoewel zijn eigen tovenaars hem op God gewezen hadden, zodat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE gesproken had. 3) (Vs. 15).

Het woordje "dit" slaat niet op hun onmacht, om het teken na te bootsen, maar op de plaag zelf.

2)"Gods vinger." Deze uitdrukking wordt gebruikt, om de macht van God aan te duiden. Hiermee erkennen zij, dat een hogere Macht, dan zij kennen en dienen, deze plaag heeft verwekt. Of zij daarmee de Heere God, de God van Mozes en Aäron, de God van de Hebreeën bedoelen, is niet met zekerheid te beslissen.

Van een opheffing van de plaag wordt hier niets bericht; wellicht kwam, daar Farao naar het woord van de tovenaars niet wilde horen, de volgende plaag spoedig daarbij, met welke tevens deze ophield. (Vs. 31).

II. Vs. 20-32. De vierde plaag brengt allerlei ongedierte; het land Gosen blijft, evenals van de volgende plagen, van deze verschoond. Farao toont zich ten tweede maal bereid, aan de eis te voldoen, maar breekt ten tweede maal zijn belofte, zodra hij ziet dat de plaag ophoudt.

Verder zei de HEERE 1) tot Mozes, toen nog de luizen aan mensen en vee waren, en Farao nog niet horen wilde: Maak u morgen vroeg op, en stel u voor Farao’s aangezicht, evenals toen gij hem de eerste plaag aankondigde (hoofdstuk 7:15 vv.); zie, hij zal aan het water uitgaan, om aan de Nijl, zijn God, zijn gewone eer te bewijzen, en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE: Laat Mijn volk vertrekken, dat zij Mij dienen. 2)

Dat nu Mozes bevolen wordt Farao tegemoet te gaan, wanneer deze ‘s morgens vroeg naar de oever van de rivier gaat, om zijn dankbare gesteldheid van ziel te tonen, het is onzeker of God wilde, dat de tiran in het openbaar in het nauw werd gebracht, omdat de toegang tot zijn paleis moeilijk was. Mij komt het het meest waarschijnlijk voor, dat een plaats gezocht is, waar zowel de zaak meer openbaar was als de stem van de goddelijke heraut luider kon

worden gehoord. Daarom, opdat er niet in het verborgen zou worden gehandeld, kondigt Mozes bij dag, in tegenwoordigheid van een grote menigte, het oordeel van God aan, waaraan terstond gevolg zou worden gegeven. Van de staf wordt hier niet, zoals bij de vorige plagen, melding gemaakt, daar God soms uitwendige instrumenten gebruikt, opdat wij zouden weten, dat alle schepselen in Zijn macht zijn, maar soms ook werkt Hij zonder iemands hulp, opdat wij zouden weten, dat Hij, voor zichzelf, geen hulpmiddelen behoeft. Deze ongelijke wijze van handelen bewijst, dat wel alle dingen aan Zijn gezag zijn onderworpen, om ze te gebruiken, naar dat Hij wil, maar dat Hij, in zichzelf genoegzaam, genoeg heeft aan Zijn eigen kracht alleen.

Het is nu niet meer de vraag, om het volk drie dagen van vrijheid te geven, maar het is nu een onbepaalde eis, om daarmee te tonen, dat Hij, die slechts drie dagen vroeg, ook het recht heeft, ja, zelfs het volle recht, om een onbepaald verlof voor Zijn volk te vragen. Tegenover de verharding van Farao wordt de eis van God strenger.

Want zo gij Mijn volk niet laat vertrekken, zie, zo zal Ik een vermenging van ongedierte1) zenden op u, en op uw knechten, en op uw volk, en in uw huizen; alzo dat de huizen van de Egyptenaren met deze vermenging zullen vervuld worden, en ook het aardrijk, waarop zij zijn.

Hebreeuws "zwaar en talrijk mengsel." De nieuwere uitleggers denken hier, voorgegaan door de Septuaginta, aan hondsvliegen, die nog lastiger zijn dan de muggen, zich gaarne aan de rand van de oogleden en de ooghoeken nederzetten, en mensen en dieren met zulk een woede vervolgen, dat men niet bij machte is ze af te weren. Bij deze verklaring is het echter niet duidelijk, hoe het land van dit ongedierte te lijden gehad kan hebben (Vs. 24). Wij houden ons daarom aan onze vertaling, welke van allerlei ongedierte spreekt, waaronder men muggen, hondsvliegen, kakkerlakken of motten en ander ongedierte in vereniging met elkaar verstaan kan; al wat Egypte hier van heeft zou zich tezamen opmaken, om land, vee en mensen te verwoesten en te plagen, daar Farao zijn antwoord op de vorige plaag schuldig gebleven was.

En Ik zal op die dag, dat die plaag komt, het land Gosen, waarin Mijn volk Israël woont, afzonderen, 1) dat daar geen vermenging van ongedierte zij, opdat gijweet, dat Ik, de HEERE, in het midden van dit land 2) ben, Ik, de bezitter van de gehele aarde, die het ene landschap kan bewaren, terwijl Ik het andere sla.

Ofschoon dit tot nog toe niet duidelijk is gezegd, zou men het toch wel van de andere plagen kunnen laten gelden. Want het is zeker, dat, toen God de straf over de Egyptenaren bracht, niet daaronder allen zonder onderscheid zijn begrepen, en dat daarom zijn uitverkoren volk, hetwelk Hij tot helper wilde zijn, van alle ongemak is verschoond gebleven. Nu echter wordt Farao van dit onderscheid voor het eerst zekerheid verschaft, daar tevoren deze bijzondere gunst hem verborgen was gebleven. Hierdoor werd het meer dan duidelijk, dat bij Eén, Israëls God, beide de weldaden en de straffen berustte, dat Hij de Zijnen spaart en hen liefderijk en vaderlijk behandelt, daartegen wraak oefent op zijn vijanden. Waarom er wordt bijgevoegd: Op dat gij weet, dat ik, Jehova, in het midden van het land ben.

"In het midden van dit land." Dit ziet niet op Gosen, zoals sommigen menen, maar op het land van Egypte. Wel komt de uitdrukking, in het midden van iets verkeren, dikwijls in de Heilige Schrift voor, en betekent dan, tot hulp aanwezig zijn. (Deuteronomium. 33:14 Psalm. 46:6 2 Samuel), maar in verband met hetgeen vooraf gaat, ziet het hier op geheel Egypte en wil de Heere dan daarmee zeggen, dat Hij heerst over alles, dat Zijn troon in het midden van het land is gevestigd, om zowel zegeningen te schenken als straffen uit te delen. Dat de afgoden van Egypte bij hem als niets zijn geacht. Met deze uitdrukking predikt God zijn absolute Macht, zijn volstrekte Soevereiniteit: Hij, de enige en de eeuwige God.

2)Opmerkelijk is het, dat van nu aan de staf van Mozes tot het komen van de plagen niet meer meewerkt; deze heeft gedaan, wat in het eerste teken aangewezen was (hoofdstuk 7:12) en de Egyptische tovenaars met hun goden ter zijde gesteld. Nu treedt een ander gewichtig punt op de voorgrond. De tovenaars hebben van Gods vinger gesproken (Vs. 19), daardoor de God van Mozes voor machtiger erkend, dan de goden, in wier dienst zij stonden; maar de eer, dat Hij de Heere is, waarvoor Israël Hem kende, hadden zij Hem nog niet gegeven; daarom openbaart de Heere zich van nu aan als zodanig, neemt het aanbrengen van de plagen onmiddellijk in Zijn hand, en maakt een scherp onderscheid tussen degenen, die Hem dienen, en degenen, die Hem niet dienen, waardoor Hij tevens Zijn volk voor zovele plagen bewaart.

En Ik zal een verlossing 1) zetten tussen Mijn volk en tussen uw volk; tegen morgen zal dit teken geschieden.
2)

In het Hebreeuws Pheduth. De LXX vertaalt: diastolh, scheiding. Sommige uitleggers doen dit ook; o.i. ten onrechte. Het woord in de grondtekst wordt van een werkwoord afgeleid, dat losmaken, betekent, alsmede lossen, en in de tweede plaats, bevrijden, redden, en kan dus niet anders betekenen dan de zaak, waardoor de loskoping of bevrijding plaats heeft. Hiermee wil God dus zeggen, dat Hij het is, die het om zichzelfs wil doet, als Hij Israël bevrijdt van de plaag.

Farao ontvangt als het ware nog tijd van beraad. Eerst de volgende dag zal het teken geschieden, indien de koning onverzettelijk blijft. God is taai van geduld.

En de HEERE deed alzo, gelijk Hij Farao door Mozes had laten aanzeggen; en a) er kwam de volgende dag een zware vermenging van ongedierte in het huis van Farao, en in de huizen van zijn knechten, en over geheel Egypte; het
land werd verdorven van deze vermenging.

Psalm. 105:31 b) Psalm. 78:45

Toen de plaag niet meer te verdragen was, riep Farao Mozes en Aäron, en zei: gaat heen, en offert uw God, gelijk Hij u geboden heeft, maar niet in de woestijn, hier, in dit
land, opdat gij niet ontvlucht.

Bij Farao merken we geen enkel teken van berouw en verootmoediging. Ook geen gehoorzamen aan het bevel van de Heere. De Heere heeft geëist buiten Egypte het volk te laten vertrekken, om te kunnen offeren. Farao wil het in Egypte zelf doen offeren. Daarmee meent hij al veel toegegeven te hebben, maar hij vergeet, dat de Heere niets van zijn eis kan laten vallen. Farao wil met de Heere in een schikking treden, maar hij weet het niet en bedenkt het niet, dat de Heere, waar het Zijn dienst geldt en de verering van Zijn Naam van geen schikking wil weten.

Mozes dan zei: Het is niet juist, 1) dat men alzo doe; a) want wij zouden de gruwel van de Egyptaren doen door de HEERE, onze God te offeren; wij zouden door onze God de offeranden te brengen, die Hij wil, in de ogen van de Egyptenaren een gruwel doen, heiligschennis plegen; zie, indien wij de gruwel van de Egyptenaren doen door voor hun ogen te offeren, zouden zij ons niet als verachters van hun godsdienst, en als misdadigers tegen hun goden stenigen?

a)Genesis 43:32; 46:34

In het Hebreeuws Lo nagon, het is niet juist, in de zin van, dat is onbillijk, dat is niet de afspraak. Mozes wijst op drieërlei reden, waarom hij in die beperking niet kan treden. De eerste reden is, dat het voor de Egyptenaren een gruwel zou zijn, indien zij hun offeranden in Egypte zelf de Heere brachten. De tweede reden is, dat dientengevolge er een verbittering bij het volk zou kunnen ontstaan, die noodlottig voor Israël zou kunnen aflopen. In de derde plaats mocht Israël alleen op die wijze, zoals de Heere het wilde, zulks doen, zoals uit Vs. 27 blijkt. De gruwel zou hierin bestaan, dat de voorschriften, zoals die in Egypte geldig waren, niet opgevolgd konden worden.

Het is geenszins een voorwendsel, wat Mozes hier zocht. In Egypte moesten alle offerdieren gekeurd worden, en, zo niet een priester ten bewijze van goedkeuring het aan de horens verzegeld had, mocht het niet geofferd worden. Zelfs de geringste overtreding achtte men met de minste moeite de dood waardig. De Israëlieten mochten zich naar die voorschriften niet schikken, dat zou geweest zijn: deelnemen aan de afgoderij. Wilden zij doen naar Gods bevel, dan wachtte hun straf, daar menige diersoort de Egyptenaren heilig was, en daarom niet geofferd mocht worden, bijv. koeien. Mozes kon er dus niet mee instemmen, dat het offer in Egypte zelf geschieden zou.

Laat ons de weg van drie dagen in de woestijn gaan, gelijk wij van het begin af aan gevraagd hebben, opdat wij de HEERE, onze God, offeren, gelijk Hij tot ons zeggen zal.
1)

Dus toonde Mozes nader en betuigt de koning, dat zij gelijk de Heere gesproken had, de weg van drie dagen moesten gaan, om de Heere hun God te offeren in de woestijn, en de uittocht daarhee was des te meer nodig, omdat zij toch niet wisten waarmee zij de Heerentegenkomen en zich bukken zouden voor de hoge God, die zulks tot hen zeggen zou, als zij daar zouden gekomen zijn.

Gedurende verscheidene eeuwen hadden er onder Israël geen offers plaatsgehad; opnieuw moest het in verbond met zijn God treden, en van Hem een eigen eredienst ontvangen.

Toen zei Farao, door de hevigheid van de plaag tot toegeven gedwongen: Ik zal u laten vertrekken, dat gij de HEERE, uw God, offert in de woestijn, daar gij, om de door u opgegeven redenen, dit niet in Egypte doen kunt; alleen, dat gijlieden in het gaan geenszins te ver, niet verder dan drie dagreizen, trekt, 1) en na uw feest aanstonds terugkeert. Bidt nu vuriglijk voor mij, dat deze plaag wordt weggenomen.

Waar hij ziet, dat hij niet vordert met zijn drogredenen en uitvluchten, veinst hij een volmaakte gehoorzaamheid. Niet, omdat het toen zijn voornemen was te bedriegen en te liegen, daar hij door vrees in verwarring werd gebracht, maar omdat hij, voor het tegenwoordige, zozeer door het gevoel van de rampen moedeloos was geworden, dat hij geenszins zijn hoogmoed tegen God durfde volhouden. Daarom heeft hij niet zo zeer Mozes met bedrieglijke woorden willen behagen en met voorbedachte rade om de tuin willen leiden, maar heeft hij veeleer zichzelf bedrogen. Want het is opmerkelijk, dat hij, (gelijk men een wolf bij de oren houdt), gedwongen werd, aan het volk de uittocht te beloven, welke hij, omdat het voor hem een zeer grote schade was, tegenhield. Maar in zoverre geeft hij toe, dat hij zich houdt aan de wensen van het volk. Want de nood dringt om van God vrede en vergiffenis te smeken. Evenwel is het mogelijk, dat hij listig, onder het voorwendsel van de godsdienst, hun personen aan zich verbonden wilde houden. Want, door zich angstig waarborgen te laten geven, verried hij zijn wantrouwen. Eindelijk, door hun wensen letterlijk gehoor te geven, werpt hij hen een strik om, waarmee hij hen, nadat zij de offerande hadden volbracht, weer tot zich kon trekken.

Farao wordt van twee kanten gewrongen. Aan de ene zijde de ellende, door de plaag tevoorschijn geroepen, en aan de andere zijde het verlies van zovele duizenden werklieden. Hij geeft voor het ogenblik toe, maar behoudt tevens voor zich het recht, om het volk terug te eisen. Het is hem te doen om opheffing van de plaag. Dat, dit voelt hij, kan hij alleen verkrijgen van de God van Israël. Immers Israël werd niet door de plaag getroffen. Berouw over de zonde is bij hem niet aanwezig. Van de zonde wenst hij niet verlost te worden. Niet van het kwaad van de schuld, maar alleen van het kwaad van de straf.

Zo vraagt menige zieke, die zijn hele leven met God en Zijn volk gespot heeft. In doodsgevaar wil men de leraar of enige godszalige aan zijn bed hebben; zelf tot God wenen kan men niet; als een doodschuldige aan Jezus voeten om genade bidden, dat verstaat men niet; men wil het gebed van een ander; maar, nauwelijks is de zieke genezen, of hij is alles vergeten, en zegt tot degene, die een broeder is: "Raka! gij dwaas!" (Matth.5:22).

Mozes 1)nu zei: Zie 2) ik ga van u, en, wanneer ik buiten uw paleis zal gekomen zijn, zal ik tot de HEERE vuriglijk bidden, dat deze vermenging van ongedierte van Farao, van zijn knechten, en van zijn volk morgen wegwijkt. Alleen, dat Farao niet meer, gelijk de vorige maal (Vs. 15), bedrieglijk handelt, en, wanneer de plaag is weggenomen, ons teleurstelt, door dit volk niet te laten gaan, om de HEERE te offeren.

Op deze eis antwoordt Mozes niet. Immers hij weet, dat de plannen van God anders liggen. En terecht laat hij hem in het onzekere, omtrent datgene, hetwelk hij nog niet wilde, dat openbaar zou zijn. Zo is er dan ook geen reden, waarom men hem van kwade trouw kan betichten, daar hij getrouwelijk de hem opgedragen taak vervult. Doch hij verzwijgt, wat hem niet is opgedragen te openbaren, ja, wat God wilde dat voor de tiran verborgen zou zijn. Overigens heft de heilige profeet, brandende van rechtmatige verontwaardiging over de trouweloosheid van de koning, de plaag nog niet terstond op, maar stelt dit uit tot de volgende dag en dreigt hem scherp, indien hij voortgaat met bedriegen, dat dan de straf voor zijn bedrog gereed ligt. Deze zo grote kloekmoedigheid had hij verkregen ten gevolge van de wonderen, waardoor hij, steunende op de onvergelijkelijke macht van God, geen oorzaak heeft om te vrezen. Want het was een teken van zeldzame kracht, dat hij openlijk en in zijn aangezicht de tiran zijn bedrieglijke handelingen durft verwijten, en tegelijk met straffen durfde dreigen, indien hij van zijn boze aanslagen geen afstand deed.

Dit woordje "zie" heeft bijna de betekenis van "wanneer." Hieruit blijkt nog meer, dat Mozes Farao niet vertrouwt. Mozes weet het wel, wat de Heere, omtrent het verharden van Farao’s hart, gesproken heeft. Maar omdat hij slechts te gehoorzamen heeft, wat God hem heeft opgedragen, en aan de andere zijde als bemiddelaar tussen God en Farao moet optreden, heeft hij geen recht, al is hij heimelijk bevreesd, ja, al weet hij bijna zeker, dat Farao zich weer zal verharden, het verzoek, om voor hem te bidden, af te slaan.

Toen ging Mozes uit van Farao, en bad vurig tot de HEERE.

En de HEERE deed naar het woord van Mozes, en de vermenging van ongedierte week de volgende dag, van Farao, van zijn knechten, en van zijn volk: er bleef niet één van de vele soorten van ongedierte over, 1) ook de vorige plaag (Vs. 17 vv.) had hiermee een einde.

In deze verhoring van het gebed van Zijn dienstknecht ten behoeve van een tegenstander, leren wij veel aangaande de Hoorder van de gebeden en de opzending van die gebeden zelf. Daarin blinken wel zeer Gods lankmoedigheid, almacht en trouw uit, ook tegenover en ter wille van een ongelovige wereld. Immers de Heere wist reeds nu, wat ons aan het slot van dit hoofdstuk wordt verhaald en dat wij, bij de reeds opgedane kennis van Farao’s karakter, wel enigszins konden vermoeden, namelijk: dat "Farao ook op ditmaal zijn hart zou verzwaren en het volk niet zou laten vertrekken." Evenwel wil de Heere God Mozes bereidwilligheid en Farao nog lankmoedigheid bewijzen, en andermaal de roede wegnemen, om de koning en diens volk wederom te sparen. Zo doet de Heere ook met u, o zondaar! Het zijn Zijn goedertierenheden, dat wij nog niet vernield zijn. Wij hadden het op ons zelf reeds lang verdiend.

"Het gebed van de rechtvaardige vermag veel." Evenwel Mozes bidt alleen voor tijdelijke verlossing. De Meerdere van Mozes bidt voor al de Zijnen om eeuwige verlossing.

Doch farao, toen hij zag, dat hij verademing gekregen had (Vs. 15), verzwaarde zijn hart ook ditmaal, en hij liet het volk niet vertrekken, hoewel hij het toegezegd had.

HOOFDSTUK 9.

PESTILENTIE. ZWEREN. HAGEL.

Vs. 1-7. farao wordt bedreigd, dat, zo hij de kinderen van Israël langer zal ophouden, als vijfde plaag, een zeer zware pest over het vee komen zal. Deze komt werkelijk op de bepaalde tijd, verschoont echter het vee van de Israëlieten, gelijk de Heere gezegd had. farao overtuigt er zich nauwkeurig van dat Israël gespaard gebleven is, doch laat nog het volk niet vertrekken.

Daarna, toen het duidelijk gebleken was dat farao er niet meer aan dacht, om aan zijn gegeven woord (hoofdstuk 8:28) te voldoen, zei de HEERE tot Mozes: Ga in tot farao, en spreek tot hem: Alzo zegt de HEERE, de God van de Hebreeën, die gij gemeend hebt straffeloos te kunnen verachten, ondanks alle plagen, die reeds over u gekomen zijn: Laat Mijn volk vertrekken, om Mij te dienen.

Want zo gij hen wederom weigert 1) te laten vertrekken, en gij hen nog met geweld ophoudt,

Door vrees voor straf wil God hem weer tot gehoorzaamheid dwingen, zoals Hij gewoonlijk met de onbuigzamen handelt. Echter staat Hij hem een zekere tijd toe tot berouw, zo hij soms van zijn verkeerde stemming van gemoed, om te weigeren, afstand mocht doen.

Zie de hand1) des HEEREN zal zijn over uw 2) en over uw volks vee, dat in het veld is, dat zich buiten op de weiden bevindt, over de paarden, over de ezels, over de kamelen, over de runderen en over het klein vee, schapen en geiten, door een zeer zware pest, 3) zodat grote aantallen daarvan sterven.

Dat is: de grote kracht van God, zonder dat enige werking van de mensen (Aärons staf) daartussen zal komen.

farao moest het weten, dat het de hand des Heeren was, die dit alles bewerkte, en niet Mozes. En dit, opdat, daar het hem van de zijde van God niet aan waarschuwingen zou ontbreken, hij straks geen enkele reden van verontschuldiging zou hebben. Te midden van de toorn is de Heere nog lankmoedig! Maar o, indien die lankmoedigheid wordt veracht, zal het oordeel des te vreselijker zijn. Miskende liefde is des te vreselijker in de openbaring van haar toorn.

"Uw vee." Hieronder is het vee van zijn onderdanen begrepen. farao regeerde met absolute macht. Daarom noemt God het vee van de Egyptenaren, het vee van Egypte’s koning.

De vorige plagen waren slechts tot last geweest, deze zal grote schade aanbrengen.

In het Hebreeuws Deber, eigenlijk als een (zeer zware) pest. Letterlijk: als een verdervende. Deze ziekte werd altijd, als onmiddellijk uit de hand des Heeren voortkomende, aangemerkt.

Om de vrees des te groter te doen zijn, kondigt de Heere deze plaag aan, als zeer zwaar.

En de HEERE zal bij deze pest een afzondering 1) maken tussen het vee van de Israëlieten en tussen het vee van de Egyptenaren, dat, terwijl het laatste in menigte wordt weggenomen, er niets, zelfs niet een enkel stuk, sterft van al, wat van de kinderen van Israël is. Zo zult gij weten, dat hier geen gewone algemene plaag is, maar een, die door des Heeren besturing alleen voor de Egyptenaars is, omdat zij Zijn volk verdrukken.

Een "afzondering maken." Beter vertaald: een onderscheid maken. De straffende hand van de Heere en de bewakende hand van de Heere worden hier tegenover elkaar gesteld.

En de HEERE, toen Hij Mozes deze last voor farao meedeelde: bestemde tevens een zekere tijd, wanneer de plaag zou beginnen, zeggende: Morgen 1) zal de HEERE deze zaak in dit land doen. Zo had farao nog tijd om te beslissen, of hij het bevel van God wilde opvolgen, of door verder weigeren de hand des Heeren over zijn en zijn volks vee moedwillig zou laten komen.

En gelijk bij de vorige plaag wordt ook nu de zekere tijdsbepaling erbij gevoegd, om als een ontwijfelbaar kenmerk te zijn van het eigen werk van God, dat reeds van tevoren aldus was aangekondigd. "En de Heere bestemde een zekere tijd, zeggende: morgen zal de Heere deze zaak in dit land doen." Op zichzelf beschouwd is het "morgen" (machar) steeds iets onzekers voor de mens, en niemand van ons weet of hij morgen zal zien, er dan nog zal zijn. Maar als dat morgen eenmaal in Gods raad, in verband tot enige zaak aangaande u en de uwen is opgenomen en aldus een bepaalde en "bestemde tijd" (moed) is geworden, dan zal dit morgen voor u ook gewis komen. De bestemde tijd is steeds het door God vooraf tot enig bepaald doel aangewezen en afgebakend tijdstip, waarop iets geschieden moet.

En de HEERE deed daarom deze zaak, waarmee Hij de koning bedreigd had, gelijk Hij gezegd, de volgende dag; en al 1) het vee van de Egyptenaren stierf, maar van het vee van de kinderen van Israël stierf, overeenkomstig de goddelijke toezegging (Vs. 4), niet één.

Nu farao niet hoort, maar weerspannig blijft, zendt God wederom zijn oordelen. Er staat "al het vee." Dit wil niet zeggen, dat er geen enkel stuk vee meer overbleef, maar dat een zeer grote menigte door de pest getroffen werd. "Al" is hier genomen in de zin van, veel, of zeer veel.

En farao, die weten wilde, of hetgeen omtrent het land Gosen voorzegd was, (dat niets van de kinderen van Israël sterven zou) eveneens geschied was, zond 1) erheen; en ziet, het was zo; van het vee van Israël was niet één gestorven. Doch het hart van farao werd verzwaard; bij deze onloochenbare openbaring van de hand des Heeren versterkte hij zich nochthans in zijn voornemens, om nu eerst die hand te trotseren Jesaja 8:21, Openb.16:9), en hij liet het volk niet vertrekken. 2)

Of hij toen voor het eerst zijn verspieders gezonden heeft, laat ik in het midden. Doch het is mogelijk, dat hij, verblind door zijn hardnekkig verzet, dit onderscheid niet eerder heeft

opgemerkt, dan toen hij door Mozes daarop is gewezen. Want wij weten, dat de verworpenen hun ogen sluiten voor de zichtbare tekenen van Gods toorn en vanzelf hun dwalingen toedekken. Het is althans aan geen twijfel onderhevig, of farao, terwijl hij zich op velerlei wijze zocht te verstokken, heeft niet gaarne opgemerkt, wat het meest nuttig was, om door hem geweten te worden. Maar omdat hij omtrent het teken van de afzondering tussen de Egyptenaars en de Israëlieten van Mozes een zekere kennis had verkregen, is hij gedwongen gewild of ongewild, door de aanschouwing ervan zelf, te weten, waarvan hij zich graag onkundig had gehouden. Doch dit was een openlijk bewijs van Zijn vaderlijke gunst jegens het uitverkoren volk, dat hun land, dat in Egypte het meest rijk aan vee was, niet door de pest, welke het naburige land in de omtrek had overvallen, werd aangetast. Waardoor de stompheid van de goddeloze koning des te schandelijker en te verwonderlijker was, dat hij door zulk een sprekend voorbeeld niet bewogen is geworden. Want dat hij, terwijl dit door zijn lijfwacht werd gezien en ervaren, zijn hart heeft teruggehouden, om God te gehoorzamen, dit getuigt van een verschrikkelijke zinloosheid.

Wederom verstokt farao zijn hart, maar nu is ook de maat van de ongerechtigheid vol. Nu wordt hij aan het oordeel van de verharding overgegeven. Voortaan wordt er niet meer gezegd, dat hij zijn hart verhardde, maar dat God het deed, d.w.z. zijn zonde met het oordeel van de verharding trof.

II. Vs. 8-12. Zonder voorafgegane aankondiging volgt op de vorige plaag aanstonds de zesde. Mozes en Aäron moeten as uit de oven van farao nemen en naar de hemel strooien; daarvan komen zwarte blaren aan mensen en aan vee, zodat de tovenaars die eveneens met zweren bedekt waren, zich uit de omgeving van de koning moeten terughouden. Intussen verstokt de Heere farao’s hart, dat hij naar Mozes en Aäron ook ditmaal niet hoort.

Toen zei1) de HEERE tot Mozes en tot Aäron: Zegt het farao niet meer in woorden aan, wat Ik doen zal, maar neemt gij 2) uw vuisten vol as uit de oven, 3) en Mozes moet die naar de hemel strooien voor de ogen van farao, en Ik zal het tot een plaag voor de verdrukkers laten worden.

Hier zegt God de tijd van de straf niet vantevoren aan, maar laat de plagen onmiddellijk achter elkaar volgen. Ook wordt farao niet gewaarschuwd, maar terwijl hij aan zichzelf wordt overgelaten, volgt het oordeel op hetzelfde ogenblik, waarop het besloten werd. Immers, niet alleen omdat het meer dan duidelijk was geworden, dat de waarschuwingen op hem niets hadden uitgewerkt, maar ook vervolgens, opdat op allerlei wijze zijn goddeloosheid aan het licht zou treden.

Niet Aäron alleen, maar Mozes en Aäron beide, opdat farao zou weten, dat het een onmiddellijk bevel van God was.

Niet zonder betekenis is het, dat Mozes en Aäron as uit de kalkovens moesten nemen. Immers, die ovens dienden, opdat door Egypte’s koningen de prachtige piramiden konden worden gebouwd. Dezelfde ovens, die eigenlijk moesten dienen, om de vreugde en roem van farao te vermelden, worden nu oorzaak van groot verderf voor hem en zijn volk. Zo toont

God, dat Hij machtig is, om het water, de bodem, en nu ook de ovens te doen dienen tot verderf in plaats van tot zegen. En dat alles wederom, opdat farao zal moeten bukken voor Hem, de hoge God. Ook wilde God waarschijnlijk daarmee aan farao tonen, dat, gelijk Israël, door hem als in de smeltoven van verdrukking werd verteerd, God, de Heere, machtig was tot redding van dit zo verdrukte volk, hun verdrukkers door iets, dat een afzichtelijke en pijnlijke plaag veroorzaakte, te kastijden.

En zij, de as, zal tot klein stof worden over geheel Egypte, zij zal tot dun stof worden in de lucht, en zich over het gehele land verspreiden; en zij zal aan de mensen en aan het vee worden tot zweren, uitbrekende met blaren, 1)in geheel Egypte.

Een samenspraak zal ditmaal geen plaats hebben. Mozes en Aäron moeten, terwijl zij de koning, bij zijn uitgaan, tegemoet treden, zonder meer, het stof voor zijn ogen in de lucht strooien. Wat de Heere van farao wil, dat weet hij genoegzaam, en dat het uitstrooien van de as een nieuwe plaag betekent, zal hij evenzeer vermoeden; welke plaag het is, behoeft hij thans niet te weten, het is vroeg genoeg wanneer zij komt. Een teken was echter nodig, opdat de koning zou erkennen, dat de plaag niet vanzelf kwam, daar brandende uitslag en bladerachtige zweren niet zeldzaam in Egypte zijn; maar dat zij op buitengewone wijze door God gewerkt was, en eveneens in betrekking stond tot de last, die Mozes en Aäron te volbrengen hadden. Maar, waarom wordt juist as uit de oven tot een uiterlijk teken, om zo te zeggen, tot een zaad gemaakt, dat over het gehele land uitgestrooid, de boze en zwarte blaren bij mens en vee teweegbrengt? Egypte was de smelt-, de vuuroven (Deuteronomium. 4:21), waarin farao het volk des Heeren met alle macht terughouden wil. Voor zijn gebouwen, die hij wilde oprichten, moesten zij hem verder dienen (hoofdstuk 1:11), zo dat zij niet eens verlof konden krijgen om het bevel van God te volgen, opdat hen niet pestilentie of zwaard zouden overkomen (hoofdstuk 5:3). Daarom moet de as van een smeltoven tot een pestzaad voor farao en voor zijn vuuroven, het voor Israël zo treurige Egypte, worden, opdat het hem en de pijnigers van Gods volk zelf daarin heet zullen worden; het zwaard zal evenmin uitblijven, wanneer de Here midden in de nacht uitgaat en alle eerstgeborenen in Egypte slaat van de eerstgeboren zoon van de farao af, die op zijn zetel zit tot op de eerstgeborene van de gevangene in de kerker (hoofdstuk 12:28)

En zij namen as uit de oven, en stonden, met die as in hun vuisten, voor farao’s aangezicht, die zij hadden opgewacht op een plaats, waar zij wisten, dat hij voorbijzou gaan; en Mozes strooide die naar de hemel, gelijk ook Aäron op zijn voorbeeld deed, zodat zij zich naar alle vier de luchtstreken over het land verbreidde. Toen werden er aanstonds zweren, uitbrekende met blaren, 1) aan de mensen en aan het vee.

Over de aard van deze ziekte zijn de uitleggers het niet eens. De Septuaginta vertaalt het door fluatidev, d.i. gezwellen. De Vulgata door vesècae turgentes, gezwellen aan de oppervlakte van de huid. Anderen zijn van mening, dat het een soort van pestkool is geweest. Hoe het ook zij, het was een vuile en boosaardige ziekte, welke zelfs het leven kon aantasten. Als de Heere Zijn zegen en Zijn vloek uitspreekt, dan komt onder de straffen ook voor de zweren van Egypte (Deuteronomium. 28:27).

Alzo dat de tovenaars, Jannes en Jambres, die zich in de omgeving van de koning bevonden hadden en met hun toverkunsten zoveel tot zijn hardnekkige tegenstand hadden bijgedragen (2Tim.3:8), bij de volgendeontmoeting (Vs. 13 vv.) voor Mozes niet staan konden vanwege de zweren. 1) Zij hadden zich moeten verwijderen; want aan de tovenaars waren zweren en aan al de Egyptenaren. 2) Ook later, toen zij van de plaag geheeld waren, hebben zij niet meer de ontmoetingen van Mozes met farao (hoofdstuk 10) bijgewoond, daar hundwaasheid nu aan ieder openbaar geworden was (2Tim.3:9).

Daar toen de tovenaars ook tegenwoordig waren, daarom is het niet twijfelachtig, dat zij met dezelfde zinneloosheid als vroeger zijn aangegrepen, om als het ware gereed te staan, indien hun de macht daartoe werd gegeven, om met hen te strijden. En zeker, al wordt satan tienmaal overwonnen, toch wordt hij steeds meer door onvermoeibare hardnekkigheid aangegrepen; zo ook zijn dienaren, hoe zij ook ervaren, dat zij ongelukkig in de strijd zijn, toch laten zij niet af van hun razernij. Onlangs hadden deze bedriegers beleden, dat hun kunst niets meer vermocht, nu echter verstouten zij zich, om kostte wat kost, het uiterste te beproeven totdat de plaag van de zweren hen met schande overdekt. Waaruit wij leren, opdat niet een gelijke stoutmoedigheid ons zinneloos make, de eer van God ongeschonden te bewaren, door uit eigen beweging te wijken. Doch dat farao niet slechts van hun hulp verstoken, maar ook van hun tegenwoordigheid ontbloot en beroofd, niet veranderd nog vertederd wordt, daaruit blijkt, zowel dat hij niet door de bedriegerijen van derden is verleid, als wel door eigen boosheid en goddeloosheid gevoelloos is gemaakt.

Dus heeft God deze goddeloze verleiders op verscheidene wijze en bij trappen meer en meer te schande gemaakt; 1e. Wanneer hij hun staven liet verslinden door die van Aäron. 2e. Wanneer hen belet werd luizen voort te brengen, zodat zij gedwongen waren te bekennen, dat dit Gods vinger was. 3e. In alle andere plagen, deed hij wel hun onmacht blijken, wanneer zij geen van deze zelf konden wegnemen, noch de Israëlieten in Gosen iets dergelijks toebrengen. 4e. Eindelijk werden zij hier voornamelijk te schande gemaakt, wanneer zij vol boze zweren, pijn en smart niet kunnen staan voor Mozes’ en Aäron’s aangezichten, veel minder door hun toverbedrijven bij weerwraak, de dienaren van de God van Israël iets, het minste leed toebrengen.

Dat de tovenaars hier in één adem genoemd worden met al de Egyptenaren dient, om daarmee de onmacht van hun toverij te doen uitkomen. De tovenaren, die heilige mannen in de ogen van de Egyptenaren, hadden evenveel te lijden van de plagen van Israëls God, als het volk zelf.

Nu had de koning wel reden genoeg, om zich voor de God van Israël te buigen, en Zijn dienaren te eren; doch de HEERE verstokte farao’s hart, 1) bracht, tot straf voor zijn moedwillige verharding (Vs. 7), detoestand van gehele verstokking van hart over hem, zodat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE tot Mozes (hoofdstuk 4:21) gesproken had.

Zie, als de felle kracht van het "eigen ik" door God zelf werd gebroken en het evenwel niet gewillig zich onderwerpt, dan is het oordeel van de verharding of verstokking over de farao’s harten gekomen. In eigen ontwikkeling gestuit, als onderbonden, drogen de nodige

levenssappen op, worden de weke vezels tot hout en kan het hart evenwel tot God niet komen. God laat dan dat hoogmoedig en zelfzuchtig menselijk hart geheel aan zichzelf over, zonder dat Zijn heiligende invloed nog enigszins daarop inwerkt; terwijl Zijn woord wet en wil in al hun kracht blijven gelden en even ernstig worden voorgesteld. In die zin moet dan de uitdrukking "de Heere verhardde het hart van farao" begrepen worden.

III. Vs. 13-35. Daar nu het bericht van de goddelijke verstokking op farao rust, worden de drie volgende plagen reeds van dien aard, dat zij voorbereidingen zijn tot de laatste beslissende slag, en worden zij met bijzondere nadruk de hardnekkige koning aangekondigd. De eerstvolgende plaag, waarover in dit gedeelte gehandeld wordt, is een hagel, zoals er nog nooit in Egypte geweest was. Degenen, die des Heeren woord hadden leren vrezen, wordt vooraf gelegenheid gegeven, om nog ter rechter tijd hun knechten en hun vee van het veld te voeren, en zich voor schade te vrijwaren.

Toen, op een van de volgende dagen, zei de HEERE tot Mozes: 1) Maak u morgen vroeg op, en stel u voor farao’s aangezicht, wanneer hij naar het water gaat(hoofdstuk 8:20) en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE de God van de Hebreeën: Laat Mijn volk trekken, dat zij Mij dienen.

God keert zich nog weer tot bedreigingen, om het gemoed van de goddeloze koning te vertederen, niet omdat er enige hoop op beterschap was, maar opdat zijn onverbeterlijke hardnekkigheid ermee ontdekt zou worden. Want ten voorbeeld heeft hij gestrekt, dat duidelijk zou bekend worden, hoe zij met haast in hun verderf rennen, die aan een verkeerde zin zich overgeven, en door een geest van verkeerdheid worden gedreven. Ongelooflijk zou het zeker zijn, dat ooit enig mens zo in blindelingse zinneloosheid en zo grote hardnekkigheid God heeft weerstaan, tenzij dit beeld ons voor ogen is gesteld geworden. Hoe dikwijls is farao bevolen het volk te laten trekken, en telkens weer werd het teken er bijgevoegd, dat het met het bevel menens was, zodat God niet minder uit de hemel donderde, als vanuit de aarde sprak, door de mond van zijn knecht en heraut? En toch wordt het gemoed van de tiran niet gekneed om te gehoorzamen. En dat, daar satan waanzinnig maakt, wie hij, onder de toelating van God, aan zich verbonden en onderworpen houdt.

Want ditmaal, van nu aan, zal Ik, zo gij verder tegenstreeft, al Mijn plagen, die Ik Mij nog voorgenomen heb, in 1) uw hart zenden en over uw knechten, en over uw volk, opdat gij weet, dat er niemand is zoals Ik, op de gehele aarde, 2) hoe gij er u ook op verheft dat Mijn wil niets op de uwen vermocht heeft, en hoezeer gij meent met uw verzet te kunnen voortgaan.

In het Hebreeuws El-libgaa. Niet tot uw hart, maar aan uw hart. Hiermee kondigt de Heere plagen aan, die het hart zullen doorwonden, aan het hart zullen raken en daarom dodelijke wonden zullen toebrengen, gelijk dus ook geschied is.

Het is niet twijfelachtig, dat de goddelozen, ofschoon zij aan de ene zijde de almacht van God erkennen, naderhand echter weer zo met krankzinnige drift voortijlen, dat hun boosheid zo met stompheid wordt omwikkeld, dat zij ziende niet zien.

De Heere God wil hier niet zeggen, dat dit ook door farao zou erkend worden, maar dat het hem duidelijk zou worden. Tegen wil en dank zou farao zien en ondervinden de Almacht van Jehova en daartegenover de nietigheid en de onmacht van de afgoden van Egypte. Ook dit zien zou farao's oordeel verzwaren.

a) Maar Ik heb dit niet willen doen, en laat ook heden nog niet uw verdelging van de aarde plaats hebben; want waarlijk, daarom heb Ik u verwekt, 1)u doen staan, opdat Ik Mijn kracht aan u betoonde, en gij tot eenbewijs zou zijn, dat Ik de hardnekkigste en boosaardigste tegenstander overwin, en opdat men Mijn naam vertelt op de gehele aarde, 2) ten gevolge van deze bewijzen van Mijn grote kracht, die u tot verderf is.

Rom.9:17

In het Kytdmeh (Heémadthigaa). De LXX vertaalt exhgeira se, heeft u verwekt. Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk God heeft u doen staan, doen overblijven.

Omdat Hij zich gematigd heeft, wijst Hij hem aan als een teken van zijn verdraagzaamheid, daar, indien Hij in een lichte strijd farao gedood had, de roem van de overwinning minder glorierijk zou geweest zijn. Kortom, opdat Hij hem niet vleit of farao, zich verhardende door een vruchteloos vertrouwen, het zou uithouden, zegt God dat Hem geenszins Zijn krachten hebben ontbroken, om hem in één ogenblik te verderven, maar dat Hij om een ander doel, de uiterste straffen heeft uitgesteld waarmee Hij farao als het ware in het algemeen leert, dat hij zich vruchteloos meet met Zijn onvergelijkelijke macht en dat aldus voor alle eeuwen zijn, zo in het oog lopende, geschiedenis, zou vermaard blijven. Ofschoon nu Paulus de Griekse vertaling is gevolgd, staat toch niets in de weg, waardoor men verhinderd zou worden, dat laatste gevoel te omhelzen. Want wij weten, dat de Apostelen niet bij de woorden zich hebben gehouden, maar meer op de zaak hebben gewezen. Want, opdat wij zouden bekennen, dat door de verdraagzaamheid van God farao tot hiertoe is blijven staan, terwijl hij voor allen een duidelijk en kennelijk bewijs was, hoe redeloos en zinneloos zij zijn, die God weerstaan, dit heeft ook betrekking op de eeuwige Voorzienigheid Gods. Want daarom heeft God farao gespaard, opdat hij een tijd lang zou blijven, daar hij, voordat hij geboren was, daartoe was voorbeschikt.

Hier wordt ons een goddelijk geheim ontraadseld en ons een blik gegund in de verborgen diepten van het heilig albestuur van God, dat ons zo dikwijls allerlei vragen van de ongerustheid en twijfelende onzekerheid op de lippen brengt. Ja, hier wordt ons, met het leerstuk van de eeuwige verkiezing, ook de nog veel meer bestreden geheimvolle waarheid van de verwerping van eeuwigheid duidelijk geleerd. Zij treedt in farao's geschiedenis onomwonden op, zij wordt door God zelf uitgesproken, zij moet het geheim van de macht van de goddeloosheid verklaren en boven alles in haar onlosmakelijk verband tot het zedelijk bewustzijn en de heiligheid van Gods wezen en werken blijken. Ook de verwerping heeft de eer van God ten heilig doel en tot gewisse uitkomst.

Farao is slechts koning geworden, opdat hij des te dieper vernederd zou worden; opdat ook hij een middel zou zijn tot bereik van Gods doeleinden, daartoe heeft hij de troon beklommen.

Dus wordt dit "daartoe heb ik u verwekt" of u koning gemaakt aangeduid." Met de vertaling: "heb ik u doen blijven staan", wordt Gods eeuwig raadsbesluit, omtrent farao, niet verduisterd of verwaterd.

Diende men op de Egyptische aarde, zoals alle andere heidenen deden, de afgoden en vertelden de Egyptenaren, tot roem van hun namen en daden, elkaar vreemde en ongelooflijke dingen, terwijl zij God hun Maker niet kenden, noch erkenden, de grote en geduchte en heerlijke naam Gods moest in geheel Egypte, ja, op de gehele aarde, gekend en verkondigd worden en ook daarom wilde God dat alles op zulk een luisterrijk en heerlijke wijze tegen de hardnekkige, trotse en machtige farao uitvoeren, opdat, zegt de Heere, men mijn naam vertelt op de gehele aarde, opdat mijn macht en heerlijkheid overal uitgebazuind wordt en de volken mij daarin mogen erkennen, immer zich wachten om met mij te willen twisten, of zich tegen mij te verharden.

Verheft gij u zelf nog tegen Mijn volk, dat gij het niet wilt laten vertrekken; wilt gij de strijd nog verder voortzetten, ook nadat uw goden en bondgenoten, detovenaars, verslagen zijn (hoofdstuk 8:19; 9:11), zo zal een reeks van wonderen tot uw vernietiging aanvangen.

Het woord in de grondtekst betekent eigenlijk, een dam opwerpen, en vandaar de betekenis van weerstaan, zich ertegen verzetten. De Heere wil het farao meer dan duidelijk maken, dat Hij strijdt voor Zijn volk, en dat alles, wat farao overkomt, enig en alleen is, om dat volk, dat hij niet wil laten vertrekken.

Zie, Ik zal morgen omtrent deze tijd een zeer zware hagel doen regenen, 1) zoals in Egypte niet geweest is van die dag af, dat het gegrond is, sedert Egypte tot een rijk geworden is (Vs. 24), tot nu toe.

Het woord "regenen" wordt in het Hebreeuws ook voor het vallen van hagelstenen gebruikt.

En nu, zend boden heen naar het veld, waar uw vee weidt, vergader uw vee, breng het onder beschuttingen, en alles, wat gij op het veld hebt, 1) alle mens en gedierte, dat op het veld gevonden zal worden, en niet in huis verzameld zal zijn, als deze hagel op hen vallen zal, zo zullen zij sterven, zo groot en zwaar zullen de hagelstenen zijn.

Hoewel de Heere farao reeds overgegeven heeft aan de verharding van zijn hart, geeft Hij hem toch nog gelegenheid om het verderf te ontvluchten, wanneer hij nog gelovig wil worden. Dat is die zichzelf tot het uiterste uitputtende liefde, die de dood van de zondaar niet wil, maar dat hij zich bekeert en leeft, gelijk zij zich ook later aan Judas, de verrader, openbaart. Hoewel Jezus weet, dat Judas niet meer van zijn voornemen af te brengen is, dat alle vermaning en waarschuwing integendeel slechts dient, om hem geheel te verstokken, bemoeit zich de Heere nog ten laatste met hem, en grijpt zijn hart aan, als moest het Hem nog gelukken, dit kind van het verderf te redden. Neen, o God, bij U is geen schuld: Gij hebt alles beproefd. De vijand en tegenstander van Uw Majesteit is oorzaak van Uw straffen, omdat hij de Zoon, die Hem alleen kon redden, en tot wie hij gebeden is te komen, verworpen heeft!.

Ook hier blijkt het weer, dat God in de toorn de ontferming nog indachtig is. Waar Hij naar zijn rechtvaardigheid alles kan verderven om der zonden wil, daar wil Hij naar Zijn barmhartigheid nog een middel tot ontkoming bereiden.

Wie nu onder farao's knechten, onder zijn hovelingen, des HEEREN woord, dat zij uit de mond van Mozes gehoord hadden, vreesde, 1) die deed zijn knechten en zijn vee in de huizen vluchten.

Met deze woorden toont Mozes, dat sommigen door de ervaring hadden geleerd, dat zij volstrekt niet moesten verachten, wat Mozes hen gezegd had. Vandaar hun vrezen bij de aankondiging van de straf, daar zij overtuigd waren, dat Mozes een knecht van God en een profeet, ja, een aankondiger van de oordelen van God was. Evenwel tegelijk blijkt, dat zij niet ernstig tot zichzelf zijn gekomen, maar door een tijdelijke en ogenblikkelijke schrik zijn aangezet, om zich te hoeden. Zo dringt een bijzondere vrees de goddelozen dikwijls, óf om de straf Gods af te bidden, óf om die te ontvluchten.

Hiermee wordt niet gezegd, dat zij een heilige en kinderlijke vrees voor God hadden, maar dat zij een betamelijk ontzag hadden voor Zijn Woord.

Doch die zijn hart, het voorbeeld van de goddeloze koning opvolgend, niet zette tot des HEEREN woord, die liet zijn knechten en zijn vee op het veld. 1)

Gelijk vroeger een scheiding was geweest tussen Israël en de Egyptenaren (hoofdstuk 8:22 vv.), zo kwam nu ook een scheiding tussen die Egyptenaren, die, na het zien van zoveel wonderen, voor het woord van Israëls God beefden en degenen, die als farao hun hart verstokten.

Toen het tijdstip gekomen was, dat God (Vs. 18) voor het begin van de nieuwe plaag bepaald had, zei de HEERE tot Mozes: Strek uw hand uit naar de hemel, en er zal hagel zijn in geheel Egypte; over de mensen en over het vee, en over al het kruid van het veld in Egypte.

Toen strekte Mozes zijn staf naar de hemel; en de HEERE gaf donder en hagel, en het bliksemvuur schoot naar de aarde; en de HEERE liet hagel regenen over Egypte.

En er was hagel, en vuur in het midden van de hagels vervangen, (Hebreeuws hagel en vuur, dat in elkaar greep onder de hagel), vuur viel gelijktijdig met de hagel neer; hij was zeer zwaar, iets dergelijks in geheel Egypte nooit geweest, sedert het tot een volk geweest is.

En de hagel sloeg in geheel Egypte, alles, wat op het veld was, van de mensen af tot de beesten toe; ook sloeg de hagel al het kruid van het veld, en verbrak al het geboomte van het veld. De hagel richtte een vreselijke verwoestingaan, zodat er bijna geen groen meer overbleef (hoofdstuk 10:5,15).

Dat woeden van de elementen en de losgebroken orkanen was wederom niet maar een woest en wild spel van de onstuimige en als uit de band gesprongen natuur. Het was Gods wil en

werk. Ook de natuur, in haar woeste uitbarstingen en ontzettendste, onstuimigste ogenblikken, blijft de volgzame en gewillige dienares van de Heere. Dat wil Gods woord u duidelijk doen voelen, gelijk farao en zijn onderdanen mede daardoor moesten leren, dat het is, gelijk Jehova het had gesproken (Vs. 14), niemand op aarde is zoals Hij. Immers ook aan het woeden van de opgeruide en opgezweepte natuur was een perk gesteld. "Alleen in het land Gosen waar de kinderen van Israël waren, daar was geen hagel.".

Alleen in het land Gosen, waar de kinderen van Israël waren, daar was geen hagel. 1)

Onweders hebben in Beneden en Midden-Egypte soms plaats, doch alleen in de maanden december tot april. Het wonderbare van deze plaag ligt dus vooreerst in de voorafgegane aankondiging met de juiste vervulling, maar ook vooral in de ontzettende zwaarte van de hagelstenen en de verschoning van het land Gosen. De ontzettende biksems, welke daarbij als brandende fakkels onophoudelijk op aarde schoten, zijn zinnebeelden van de vuurijver van God, die de wederspannigen verteren zal. farao begint nu op te merken, dat God een verterend vuur is, en dat het vreselijk is in Zijn hand te vallen. (Hebr.10:31; 12:29)

Gosen wordt verschoond. Want in Gosen woont Israël. En bij Israël woont de Heere op bijzondere wijze. Waarlijk voor Israël ook wel een tijd, om het bij ervaring te leren kennen, dat het des Heeren volk is omwille van het Verbond en van de beloften, tevens het volk van de aanneming tot kinderen.

Toen schikte, zond farao heen, aangegrepen door angst en schrik bij zulk een openbaring van de Goddelijke toorn, en hij riep Mozes en Aäron, en zei tot hen: Ik heb mij ditmaal verzondigd; 1) de HEERE, uw God, die ik niet erkend heb voor de ware God, is rechtvaardig; Hij heeft naar recht met ons gehandeld; ik daarentegen en mijn volk zijn goddelozen.

Deze belijdenis, indien zij werkelijk uit de diepte van zijn gemoed voortgekomen was, zou een teken van berouw zijn geweest. Maar Mozes erkent terstond, dat de vrees in het hart van de goddeloze niet leidt tot blijvende gehoorzaamheid. En dit is uit het vervolg van de zaak duidelijk geworden. Evenwel moet in gedachte gehouden worden, dat farao niet met voorbedachten rade bedrogen heeft, omdat hij, door schrik aangegrepen, op allerlei manier wel eerst God heeft trachten te verzoenen, maar kort daarop weer tot zijn vroegere manier is vervallen. Want ofschoon de goddelozen met vossenlist onderwerping vertonen als zij zich gewonnen zien, om verlossing van de plagen te verkrijgen, menen zij toch niet God met hun vleiende woorden om de tuin te leiden. Of liever, waar de nood dringt, zijn zij bereid op enige manier te onderhandelen en daarom bieden zij zoenoffers en schadevergoeding aan, maar nauwelijks is de vrees weer verdwenen, of opnieuw leven zij weer op, daar hun door geweld was afgeperst, wat zij beloofd hadden.

Gelijk hij Jehova de eer gaf van de rechtvaardigheid van diens oordelen, zo beschuldigde hij zichzelf en zijn volk van hardnekkigheid en onrechtvaardigheid. Het ware maar te wensen geweest, dat hij, die zijn zonden beleed, op de rechte wijze de verzoening hiervan gezocht had, maar omdat hij van de plagen verlost, in zijn zonden verhardde en zijn oude

hardnekkigheid toonde, zo bleek daaruit, dat zijn boetvaardigheid en schuldbekentenis niet oprecht waren.

Dat is dan de belijdenis van een door en door goddeloos, voorzeker onbekeerlijk hart, in het uur van benauwdheid. Het is de angstkreet van de ziel en van de verbijsterende schrik, die voor een tijd tot matiging en bezinning stemt. Hier is eerst de vernedering, van tegenover de smadelijk bejegende Amramszonen nu graag en ongevraagd de minste te willen zijn; daarbij de ongevergde belijdenis van eigen verkeerd inzicht (chata); daarenboven de erkenning van Gods heilig recht bij het niet loochenen van eigen misdadig verzet evenmin als van dat van het volk.

Bidt vuriglijk tot de HEERE, (want het is genoeg). 1) Bidt dat geen donder van God, noch hagel meer zij, 2) hoewel wij het verdiend hadden, dat Zijn toorn ons vernietigde; dan zal ik u laten vertrekken, en gij zult niet langer blijven. 3)

In het Hebreeuws Rab, het is genoeg, of, het is voldoende. farao wil hiermee zeggen, dat deze plaag genoeg bij hem heeft uitgewerkt, dat hij nu bereid is het volk te laten vertrekken. Anderen zijn van mening, dat hij hiermee bedoeld heeft, dat de straf meer dan genoeg is geweest.

Wederom smeekt farao afwending van de plaag, maar vergeving van zonde vraagt hij niet.

Noch de boete, die farao hier doet, noch zijn geloofsbetuiging zijn recht. Wel is geen van beiden gelogen; maar er is boete zonder geloof (Matth.27:3 vv.) en geloof zonder boete (Jacobus 2:19). farao’s boete is door de ogenblikkelijke schrik teweeggebracht en zeer oppervlakkig, gelijk hij zegt: "Ik heb mij ditmaal verzondigd" (Vs. 27), en hoe weinig zijn geloof te vertrouwen is, zegt hem Mozes (Vs. 30) openlijk. De wereld siddert dikwijls voor de dood; is iemand het sterven nabij, dan wil hij dikwijls vroom worden. De een geeft zijn hart aan het ene, de ander aan iets anders, zolang hij leeft; maar vergeet zijn arme ziel. Bij het naderen van de dood, dan zijn er grote klachten, dan wil men zich aan God overgeven; maar ik vrees, dat de goddelijke genade, die hij altijd bespot heeft, bezwaarlijk zijn deel zal worden. (vrgl.Spreuken. 1:26 vv.).

Toen zei Mozes tot hem: Wanneer ik de stad uitgegaan zal zijn, deze plaats zal verlaten hebben, die door uw zonden zó ontheiligd is, dat hier niet eens meer een gebed mag uitgesproken worden (Genesis 18:33 Matth.10:14; 24:15), zo zal ik mijn handen uitbreiden voor de HEERE; de donder zal ophouden, en de hagel zal niet meer zijn; opdat gij, gelijk eerst door de plaag zelf, nu ook door het ophouden, weet, dat de aarde van de HEERE is, 1) en alzo ook uw land in Zijn macht is, om daaraan te doen naar Zijn welbehagen.

Hiermee wil Mozes farao doen gevoelen, of liever, gelast hem om uit het ophouden van de plaag te besluiten, dat de God van Israël ook Heer is van het land Egypte. Onder de "aarde", beter vertaald door "land", moet hier Egypte verstaan worden, omdat de donder en hagel zich alleen tot Egypte hadden bepaald.

Nochthans aangaande u en uw knechten, 1) weet ik, dat gij, ondanks al de tekenen, voor het aangezicht van de HEERE God nog niet vrezen zult. 2) Ik weet het, gij zult u niet bekeren, zodat gij u onder Zijn hand zou verootmoedigen: integendeel, gij zult voortgaan Hem tetrotseren, wanneer er enige verademing gekomen is (Vs. 34). Doch het mag genoeg zijn, dat gij God de eer geeft, die Zijn Naam toekomt (Vs. 28), en de Heere zich tenminste aan u verheerlijkt heeft, daar Hij zich niet meer in u en door u verheerlijken kan (Vs. 16).

Zulk een vrijmoedige berisping toont duidelijk, met hoe grote kloekmoedigheid de heilige profeet bezield was, die de woede van de gevaarlijke en wrede tiran voor niets achtend, niet aarzelt, hem met geheel zijn hof van goddeloosheid te beschuldigen. Het is dan ook niet aan twijfel onderhevig, of God heeft hen beteugeld, om hun handen van Mozes af te houden, daar het niet aan hun gematigdheid of zachtzinnigheid kon toegeschreven worden, dat zij, die van elders als meer dan bloeddorstig bekend staan, hem niet honderdmaal gedood hebben, terwijl hij hen zeer hevig aanviel. Overigens, uit deze standvastigheid blijkt ook, hoe hij is voortgevaren, nadat hij zijn eerste veldtocht gemaakt had, omdat hij tevoren, reeds van ver bevreesd voor de worp van de pijl, om bescherming gezocht had, en nu in het heetste van de strijd niet beefde.

Waarom doodt de koning de man niet, die de moed heeft zijn wereldlijke majesteit zo tegen te staan, en de moed heeft hem in het gezicht te zeggen, dat hij een huichelaar is, en evenals zijn priesters en dienaars, van de ware godsvrucht, het beginsel van de wijsheid, ver verwijderd. Er is iets groots in de moed van recht en waarheid, en alle goddelozen en huichelaars moeten voor zijn getuigenis verstommen. Zorg daarom dat gij in het geloof en de waarheid staat, en belijd dan open en vrij, al verenigden zich alle machten van de hel, tegen u; zij sidderen voor en kunnen u door hun woeden geen haar krenken.

2)"Voor het aangezicht van de Heere God vrezen" wil zeggen, met een kinderlijke vrees jegens de Heere verkeren; met zulk een vrees, die samengaat en gevolgd wordt met en door een gewillig zich onderwerpen aan zijn wil. En dit, Mozes weet het, wordt bij farao niet gevonden. Wel is hij voor het ogenblik bereid, maar als straks de roede weer is opgeheven, zal hij weer de oude van vroeger zijn.

Het vlas nu en de gerst werd geslagen door de genoemde plaag, daar farao het zo ver had laten komen en zich niet eerder gebogen had; want de gerst was reeds in de aar, en het vlas was in de halm.

Maar de tarwe en spelt 1) werden niet door de hagel geslagen, zodat de oogst hier van nog niet vernield werd, want zij waren bedekt, 2) zij waren nog niet zo opgegroeid, of zij konden zich nog herstellen en vrucht geven.

Vlas en gerst komen in Egypte veel vroeger tot rijpheid dan tarwe en spelt; het laatste Jesaja 28:25 Ezech.4:9) is een koren, dat overeenkomt met de gerst, en in verschillende soorten verbouwd wordt, en een fijner en witter meel, maar een hard en minder voedzaam brood geeft dan de tarwe. De plaag kwam waarschijnlijk in de maand maart; tot op de uittocht van de kinderen van Israël (hoofdstuk 12 en 13) verliepen dan nog ongeveer drie weken. In de

Lutherse vertaling is in plaats van spelt, rogge vertaald, omdat wij, van spelt horende, ons een minder belangrijke veldvrucht zouden voorstellen; terwijl toch die vrucht bedoeld wordt, waarvan de Egyptenaars, gelijk wij van de rogge, gewoon waren brood te bakken.

Hebreeuws "omdat zij zacht waren", d.w.z. nog geen aren hadden.

Zo ging Mozes, na de samenspraak (Vs. 27-30) van farao de stad, Zoan of Tamis (zie "Ex 5.1), uit, en breidde met sterke smekingen zijn handen tot de HEERE; en de donder en de hagel hielden op, en de regen werd niet meer uitgegoten op de aarde, 1) in het land Egypte.

Op een uitwendige belijdenis van zonde, geeft God reeds verademing. Zo ook later bij Achab. Nadat deze berouw had getoond, wordt de profeet andermaal tot hem gezonden, om hem aan te kondigen, dat de straf niet in zijn dagen zou komen. Hieruit leren wij, dat al is uiterlijk berouw zo het daarbij blijft, niet nut tot de zaligheid, het toch tot tijdelijke zegen kan zijn. Nationale bekering wordt gevolgd door nationale voorspoed en zegen.

Het kan verwondering opwekken, dat op een belijdenis, die ook Mozes terstond doorziet als niet oprecht, en die slechts het gevolg van een voorbijgaande vrees was, toch de voorbede geschiedt en verhoring vindt. Doch het is genoeg, dat farao God de eer gegeven heeft en zich gebogen heeft onder Gods geweldige hand. Zo gaf de Heer regen aan Israël, nadat het offer op Karmel de belijdenis had afgedwongen: "de Heer is God," hoewel het spoedig bleek, dat Israël Baäl niet werkelijk verlaten had. Een uitwendige belijdenis van de waarheid, een uiterlijke dienst van God, een nalaten van openbare zonden, is reeds geen onverschillige zaak, hoewel ons ter zaligheid daarvan geen vrucht toekomt. De Heer wil hierop voor deze aard reeds een afzien van straffen doen volgen, opdat de mens ziet, dat Gods welgevallen reeds op het kleinste bewijs van erkenning van Zijn naam rust, en hij daardoor opgewekt zal worden de ware vrees van de Heer te begeren.

Toen echter farao zag, dat de regen en hagel, en de donder ophielden, zo verzondigde hij zich verder, en hij verzwaarde zijn hart, hij en zijn knechten, daar hij de indrukken, door dit laatste wonder ontvangen, evenals de vorige met geweld onderdrukte.

a) Alzo werd farao’s hart hoe langer hoe meer verstokt, dat hij de kinderen van Israël ook nu nog niet liet vertrekken, hoewel hij het weer beloofd had (hoofdstuk 8:28); b) gelijk als de HEERE gesproken had door Mozes, 1) dat het zijn zou.

Exodus. 4:21 b) Exodus. 7:3

Wederom neemt farao’s vermetelheid toe, door de verzachting van de straf; gelijk de veiligheid de verworpeling wapens tegen God in de hand geeft. Tenslotte evenwel doet Mozes zijn schuld als zo veel groter kennen, omdat hij er bijvoegt, dat dit door hem tevoren is voorspeld (Vs. 30). Wij hebben het reeds enkele malen gezien, dat de goddeloze koning zich verhardde, "gelijk de Heere tot Mozes gesproken had"; hier wordt nog meer gezegd, namelijk dit, dat Mozes zelf hem deze onveranderlijke hardnekkigheid heeft voorspeld.

farao verachtte de goedertierenheid des Heeren, maar vergaderde zich ook daardoor toorn als een schat tegen de dag van Gods rechtvaardig oordeel, hier beneden reeds in aanvang aan hem voltrokken.

HOOFDSTUK 10.

SPRINKHANEN EN DUISTERNIS.

Vs. 1-20. Nadat farao bij de vorige plaag weer alles beloofd en niets gehouden heeft, wordt het verderf, door deze begonnen, door de achtste plaag ten einde gebracht. Ontzettende zwermen sprinkhanen, die de oostewind aanvoert, eten al het groen weg, dat van een hagel verschoond gebleven was, en vernietigen de oogst voor het gehele jaar. Ten tweede maal belijdt farao een zondaar te zijn, en vraagt hij om vergeving; de sprinkhanen worden op Mozes gebed door de omkerende wind weggevoerd en in de Schelfzee geworpen, doch farao's verstokking wordt na dit rechtvaardig gericht altijd zwaarder en sterker.

Daarna zei de HEERE tot Mozes, waarschijnlijk slechts weinige dagen na de vorige gebeurtenis (hoofdstuk 9:13-35), omdat Hij farao niet lang rust wilde laten, maar hem meer bepaald en spoediger het laatste deel, het einde van alle Zijn proeven met hem wilde tegemoet voeren: Ga in tot farao, want, dat hij Israël tot hiertoe niet heeft laten vertrekken heeft een goede reden; a) Ik heb hem, nadat hij zich tegen Mij gesteld heeft, niet aanstonds willen vernietigen, maar zijn hart verzwaard, 1)ook het hart van zijn knechten, opdat Ik deze Mijn tekenen, die deels reeds geschied zijn en deels nog geschieden moeten, in het midden van hem 2) zette, onder hen doe, tot verheerlijking van Mijn Naam.

a)Exodus. 4:21; 9:34 Psalm. 78 Psalm. 105

Mozes leert niet, dat zijn hart van Godswege door het zien van de tekenen is verzwaard, maar dat het God behaagd heeft, op die wijze Zijn kracht groot te maken. Hieruit merken wij ook, dat het zeker naar Gods plannen was voorbeschikt, wat hier gebeurde. God nu wil zijn volk op singuliere en buitengewone wijze verlossen. Opdat deze verlossing meer in het oog zou vallen en meer zichtbaar zou zijn, wordt farao er tegenover gesteld als het beeld van een onvermurwbare steen, welke door zijn hardheid daarom oorzaak geeft voor steeds nieuwe en meer krachtig sprekende wonderen. Daarom wordt door de verwonderlijke Voorzienigheid Gods farao totdat doel verhard, opdat de genade van de bevrijding niet dubbelzinnig zou zijn of gering geacht zou worden. Want God heeft zijn volk meer op het oog dan de Egyptenaren. Zoals weldra volgt: Gij zult aan zoon en kleinzoon, enz. verhalen. Want veel overvloediger stof tot dankbetuiging voor en tot roemen op de bevrijding werd gegeven, wanneer de Israëlieten duidelijk zagen, dat de hand van God zo dikwijls en door zo verschillende tekenen vanuit de hemel openbaar werd. Want indien zij op de gewone wijze waren verlost, zou de roem van God kort daarna zijn kracht verloren hebben.

In het Hebreeuws Bekirboo. "In het midden van hem," nl. van Egypte, (In vers 2 slaat "onder hen" op de Egyptenaars), en niet van farao en zijn knechten. God heeft tekenen gesteld in Egypte en te midden van de Egyptenaren en niet alleen te midden van farao en zijn dienaren.

En opdat gij, 1) voor de oren van uw kinderen en van uw kindskinderen moogt vertellen, wat Ik in Egypte uitgericht heb, 2) en Mijn tekenen, die Ik onder hen gesteld heb, opdat gij

weet, dat Ik de HEERE ben, 3) de enig levende God, die doe, wat Ik wil, en komen laat, wat Ik heb aangezegd.

1)"Gij." Mozes is de Middelaar van het Oude Verbond van het volk van Israël. Tengevolge daarvan, spreekt God het volk aan in de persoon van Mozes, vertegenwoordigt Mozes hier voor God het gehele volk. Alzo is Mozes ook hier type van de Middelaar van het Nieuwe Verbond, in wie God al zijn volk aanziet.

In het Hebreeuws Hithallalthi, eigenlijk mijn macht heb tentoon gespreid in enz. De Heere wil hiermee zeggen, dat Hij als het ware geheel zijn macht heeft ontplooid, opdat Israël's volk te allen tijde een diepen indruk daarvan zou hebben, zich ermee zou sterken tegen al zijn vijanden.

Het doel van de Heere, waarom hij de in het hart van de Egyptische koning verborgen liggende boosheid zo geheel tot rijpheid laat komen, en zich ten volle openbaren, in plaats van hem spoedig te schande te maken en Zijn volk te verlossen, wordt hier duidelijk uitgesproken. De Heere wilde de gelegenheid waarnemen, om Zijn macht op bijzondere wijze te openbaren, opdat Zijn naam ook buiten de grenzen van Egypte bekend en geprezen zou worden (hoofdstuk 9:16; 15:14 vv.), en Israël voor alle volgende tijden in het geloof zou worden bevestigd. Dat beide werkelijk de gevolgen geweest zijn, blijkt ons deels uit de Griekse en Romeinse schrijvers, die eveneens van farao's verschrikkelijk einde verhalen. (Diod. Sic. bibl. I. III: 39; Justin. I. XXXVI: 2; Euseb. praep. ev. I. IX: 26), deels uit Psalmen, als 78 en 105.

Zo ging Mozes en Aäron tot farao en zei tot hem: Zo zegt de HEERE, de God van de Hebreeën: Hoe lang weigert gij u voor Mijn aangezicht te verootmoedigen? Laat Mijn volk vertrekken, dat zij Mij dienen; 1) genoeg toch hebt gijreeds de sterkte van Mijn macht ervaren.

Waar Mozes farao weer tegemoet komt, met de eis, om het volk van Israël te laten vertrekken, daar doet hij het hem tevens voelen, dat farao niet slechts strijdt tegen Israël, maar bovenal tegen Israëls God.

Want indien gij nog langer weigert Mijn volk te laten vertrekken, zie, zo zal Ik, opdat gij nog meer ervaart van Mijn macht over dit land, morgen sprinkhanen in uw gebied brengen. 1)

Deze straf zou niet alleen voor het ogenblik erg zijn, maar ook voor het vervolg, omdat noodzakelijkerwijs een hongersnood daarvan het gevolg zou zijn. De sprinkhanen zouden toch verteren, wat nog door de hagel was gespaard. De sprinkhanen waren wel een voortdurende plaag voor Egypte en geheel het Oosten, maar ook farao zou moeten erkennen, dat deze werkelijk door God gezonden was. Daarom moest Mozes haar ook tegen de dag van morgen aankondigen.

En zij zullen, door hun ontelbare menigte, het gezicht van het land 1) bedekken, alzo dat men de aarde niet zal kunnen zien, en zij zullen opeten het overige van hetgeen ontkomen is,

hetgeen u overgebleven was van de hagel; zij zullen ook al het geboomte opeten, dat u uit het veld voorkomt, alle bladeren en vruchten van de bomen, die gij u geplant hebt, voor zoverre zij niet reeds door de hagel verwoest zijn (Vs. 15).

1)Letterlijk: het oog van het land of van de aarde.

En zij zullen, evenals vroeger de kikvorsen (hoofdstuk 8:3,6), uw huizen vervullen, en de huizen van al uw knechten, en de huizen van alle Egyptenaren, die uw vaders, noch de vaderen van uw vaders, in zulk een ontzettende menigte, niet gezien hebben, van die dag af, dat zij op de aardbodem geweest zijn, tot op deze dag. 1) En hij, Mozes, keerde zich na deze aankondiging om, en ging met Aäron uit van farao, om tot de volgende dag te wachten, en te zien, waartoe de koningbesluiten zou, hoewel hij wist, dat ook de nieuwe plaag geen gunstig gevolg zou hebben (Vs. 1,2).

Er behoort een grote helderheid en vastheid van gemoed toe, wanneer een mens in de raad van de goddelijke voorbeschikking is ingeleid, en hij toch handelen moet, alsof hij niets van de toekomst wist. Mozes staat op deze hoogte; want wij bevinden, dat hij, ondanks de inwijding in het goddelijk geheim, zich in zijn betrekking tot farao geheel op het standpunt van het tegenwoordige plaatst, evenals Paulus (Hand.27:22 vv.), hoewel hij weet, dat volgens het goddelijk raadsbesluit niemand het leven zal verliezen, toch met alle krachten aanspoort, om het tegenwoordig gevaar af te wenden.

Met deze woorden kondigt Mozes aan dat de plaag van aangeven duur zal zijn, omdat de sprinkhanen eerst zullen verteren wat op het veld is en dan nog zullen vernielen wat in de huizen is. De plaag zou daarom zeer verschrikkelijk zijn.

En de knechten van farao, onder welke reeds enigen waren (hoofdstuk 9:20), die voor des Heeren woord beefden, en van welke anderen door schade wijs geworden waren, zeiden tot hem: Hoe lang zal ons deze tot een strik,
tot een verderf zijn, door de plagen, die hij over ons verwekt, en waartegen wij niets kunnen doen? Laat de mannen, om wier vrijlating hij gevraagd heeft, vertrekkendat zij de HEERE, hun God, dienen, zo worden wij van die plagen bevrijd! Weet gij nog niet, dat Egypte verdorven is, 2) dat het land de ondergang nabij is?

Tevoren hebben wij gezien, dat het hardnekkig verzet zowel bij hen als bij hun koning werd gevonden. Het is niet twijfelachtig of zij hebben hem door dit slaafs toevallen, meer en meer verblind. Nu echter, door de oordelen verwonnen en nog iets ergers vrezende, beproeven zij zijn woede te matigen. Niet omdat zij zich werkelijk hadden bekeerd, maar omdat zij voelen, dat zij door Gods hand zijn overwonnen en geen kracht meer hebben om tegen Hem te strijden. Zij noemen Mozes, totdat hij zal weggezonden zijn, een voortdurende schade voor Egypte. Hetzij gij het woord vqwm vertaalt door valstrik of aanstoot, is vrijwel hetzelfde; omdat het overdrachtelijk moet genomen worden, voor een soort van ongeluk of oordeel. Daarom willen zij daarmee zeggen, dat er geen einde van de rampen te hopen is zolang farao met Mozes strijdt, omdat de ene ramp de andere zal volgen. Maar door te vragen: Hoelang? tonen zij dat de hardnekkigheid van de koning meer dan genoeg tot hiertoe

te veroordelen is geweest. Waardoor zij besluiten, dat het niets beters is, dan dat, door Mozes te verwijderen, hij zich van de strik bevrijdde of de aanstoot wegneme, omdat hij anders niet dan ongelukkig zal strijden.

Beter: Erkent gij nog niet, dat Egypte te gronde gaat? Ook vertalen sommigen: Wilt gij eerst de ondergang van Egypte zien? Weggelaten zou dan zijn: liever dan dat gij uw strijd met God opgeeft?.

Toen, na deze toespraak van de hovelingen, werden Mozes en Aäron weer tot farao gebracht, 1)en hij zei tot hen, daar hij voor een ogenblik het voornemen had de raad op te volgen (Vs. 7): Gaat heen, dient deHEERE, uw God! Doch er ver van verwijderd, om werkelijk de Heere te vrezen en zich onder Zijn machtige hand te verootmoedigen, nam hij de zo-even gegeven toestemming voor een groot deel terug, daar hij voortging: Wie en wie zijn zij, die gaan zullen? 2) Gij hebt toch niet het gehele volk bedoeld?

Het is waarschijnlijk, dat, nadat zijn toorn bedaard was, hij spoedig uit zijn hofstoet iemand heeft gezonden, om Mozes en Aäron ogenblikkelijk terug te halen, opdat de straf, tegen de volgende dag aangekondigd, niet zou doorgaan. Want uit de woorden van de koning is op te maken, dat hij niet geheel en al door hun gebeden is overwonnen, maar omdat hij niet, door beslist te weigeren, alle gemoederen wilde beledigen heeft hij toegelaten, dat Mozes terug geroepen werd, om hen een rad voor de ogen te draaien. Doch hij keert terug tot het vroegere plan, terwijl hij midden in de onderhandeling met God afbrekende, zich wil verzekeren van de terugkeer van het volk. Het blijkt ook wel dat hij zelf verschrikt is geworden en een uitweg gezocht heeft om God te behagen. Ondertussen, alsof hij vrijheid had om een verdrag te sluiten, stelt hij voorwaarden die voor hem goed uitkwamen.

Het komt bij deze samenspraken met farao steeds op de vraag neer, of de koning de kinderen van Israël als zijn lijfeigenen zal mogen beschouwen, dan wel, of Israël de vrijheid heeft zijn God te dienen, gelijk Deze het wil. farao had over hen kunnen heersen, als over een zelfstandig volk dat, zijn God getrouw, naar eigen godsdienst en naar eigen wetten leefde; en er is geen spoor in de geschiedenis, dat het zich, onder die bepaling, aan zijn gezag zou onttrokken hebben. Maar onder geen voorwaarden, kan Israël zich dan ook datgene laten welgevallen, waardoor het in de gemeenschap met de God van zijn vaderen zou belemmerd zijn.

Het volk als volk wil hij dus niet laten vertrekken, wel enkelen uit dit volk, en deze slechts in beperkte getale; zo weinigen slechts, dat hij verwacht, dat hun namen op staande voet zouden kunnen meegedeeld worden. "Wie en wie zijn zij, die gaan zullen?" aldus vraagt hij. Misschien koestert hij een heimelijke hoop in het hart, dat hij aldus van de mannen zou bevrijd worden, die hij als opruiers en beroerders van het volk beschouwde. Want gewoonlijk zullen de tegenstanders van de waarheid en verdrukkers van des Heeren volk de onverbrekelijke tegenstand van het volk zelfs aan enkele leidslieden van het volk toeschrijven; als of deze slechts aan het volk voorspiegelden en ingaven wat het volk zelf niet voelt, begeert en wil.

En Mozes zei: 1) Wij zullen gaan met onze jonge en met onze oude lieden; met onze zonen en met onze dochters, met onze schapen en met onze runderen zullen wij gaan; want wij hebben een feest voor de HEERE, 2)en daaraan zal ons gehele volk deelnemen, evenals ook gij, Egyptenaren, aan feesttochten ter ere van uw goden allen, zonder onderscheid van ouderdom en geslacht, deelneemt. Omdat wij nu allen moeten gaan, moeten wij ook ons vee meenemen, opdat het niet onverzorgd blijft.

Doch ofschoon Mozes door zijn antwoord zich vrijwillig de gelegenheid afsnijdt, om te schikken en te plooien, en hem niet met dubbelzinnige uitvluchten vleit, verzwijgt hij toch het plan, om het volk te bevrijden, niet omdat hij hem wil voorliegen of bedriegen, maar opdat hij zich houdt binnen de grenzen van zijn lastgeving. En opdat hem niet voor de voeten kan geworpen worden, dat de Israëlieten op deze wijze aan zijn wettige heerschappij onttrokken worden, verbergt hij niet, dat zij, omdat zij door God zijn aangenomen, onder de heerschappij van een ander staan. God eist derhalve de zijnen terug, welke Hij zich eenmaal heeft verkoren. En nu moet men niet menen, dat hij bedrieglijk met de tiran handelde, al is het ook, dat hij het eigenlijke plan voor hem verbergt. Hij zegt, dat zij de runderen en de kudden schapen met zich zullen voeren, opdat zij voorhanden zouden hebben, wat zij God zullen offeren. Wat de zonen en dochters betreft, hij voegt er bij, dat, hoe jong zij ook zijn mogen, zij de feestdag mee moeten vieren, daar God allen zich heeft verkozen, om hen tot vroomheid op te voeden.

Het is opmerkelijk, dat Mozes, ter beantwoording van farao's vragen, deze optelling doende, en dat wel zonder enige uitzondering, zulks niet doet bij wijze van verzoek, veel minder, dat hij zulks zou overlaten aan de keuze en het welgevallen van farao, niets minder dan dat; met een onbedwelmende vrijmoedigheid zegt hij hem: Wij zullen gaan met onze jongen enz., en dit zegt hij bij herhaling ten tweede maal, als hij er bij voegt: Met onze schapen en runderen zullen wij gaan; en dus toonde hij niet alleen, wat hun oogmerk was en wat zij wensten te doen, maar wat zij doen moesten, ja, ook doen zouden, of het farao lief of leed zou zijn.

Met dit laatste wordt de reden aangegeven, waarom allen, zowel ouden en jongen, mee moesten. Het was geen eigen gekozen feestviering, maar een feest, door de Heere, Jehova verordend. Daarom mocht niemand wegblijven. Ook de Egyptenaren hadden zulke feesten, waarbij niemand mocht gemist worden, noch groten, noch kleinen. farao kon er zich dus niet over verwonderen, dat Mozes nu ook aandrong op het meegaan van allen, omdat het een feest van de Heere, hun God, was.

Toen zei hij tot hen, vol van bittere spot: De HEERE zij alzo met u, zoals ik u en uw kleine kinderen zal laten vertrekken! 1) Ziet toe, want er is kwaad voor uw aangezicht! 2) Gij hebt uw voornemen duidelijk genoeg verraden; het is u niet te doen, om uw God een feest te vieren. maar voor altijd weg te gaan.

farao spreekt hier op smadende en schimpende wijze. Het is geen zegenwens, maar veeleer een spotwoord. Moge, dit is zijn bedoeling, de Heere zo met u zijn, als ik het voornemen heb, u en uw kinderen te laten vertrekken. M.a.w.: Ik ben niet van plan uw kinderen en vrouwen te

laten gaan. De vrouwen en kinderen wil hij als gijzelaars behouden, opdat hij zekerheid hebbe, dat zij, na drie dagen, terug zullen keren.

Hiermee wil farao zeggen, dat zij voor hem boze voornemens hebben, nl. om niet terug te keren, maar voorgoed uit Egypte te blijven. Eigenlijk was het beschimpen van Mozes en Aäron een beschimpen van God zelf. Want niet Mozes vroeg de bevrijding van Israëls volk, maar Mozes vroeg het in de naam van God.

Niet alzo! Vrouwen en grijsaards, zonen en dochters, schapen en runderen laat ik niet gaan. Gij mannen, gaat nu heen, en dient de HEERE, want dat, en niets meer, hebt gij verzocht 1) met uw eerste vraag; met uw latere gedachten laat ik mij niet in. En men dreef hen uit van farao's aangezicht; 2)op bevel van de koning voerden de dienaren hen weg.

Hij veinst hen toe te staan, wat zij in het begin hebben geëist en beschuldigt hen alzo van onstandvastigheid, omdat zij niet bij dezelfde eis volhardden. Terwijl het echter zeker is, dat hij dit tot oorzaak genomen heeft voor zijn hardnekkigheid, om weerstand te bieden, omdat hij vreesde, dat het gehele volk uit Egypte zou trekken. Hij weet toch, omdat Mozes handelde in de naam van God, dat het bevel zich ook tot de kleinen uitstrekte, daar hij overigens niet zo verbitterd behoefde te zijn. Maar opdat hij op hen de schuld laadde, verwijt hij hen op een valse en arglistige manier, dat zij de onbillijke eisen verdubbeld hebben, dat hij daarentegen de grootste welwillendheid betoont, daar hij hun hun eerste wens toestaat. Maar hij wil niet de vaders van de kinderen beroven, maar hen als gijzelaars terughouden, omdat hij overtuigd was, dat zij nooit uit eigen beweging zich van zo dure panden zouden losmaken.

Hoewel farao met zijn beschuldiging: "Ziet toe, want er is kwaad voor uw aangezicht; gij vraagt verlof tot een feestviering, en het is uw voornemen voorgoed uit het land te vertrekken", recht schijnt te hebben, daar het inderdaad om het laatste, en niet om het eerste te doen was, is hij toch bepaald in het ongelijk; tot hem zelf is nooit een andere eis gekomen, en nog wordt er geen andere gesteld, dan aan Israël toe te staan, dat het drie dagreizen in de woestijn trekke, en de Heere, zijn God, daar offeranden doe. De gehele losscheuring van Egypte, en langs welke weg en door welke middelen zij zouden bewerkstelligd worden, had God zich voor Zijn verder raadsbesluit voorbehouden naar de toestand van de zaak, al naardat farao de eis wilde toestaan of niet. Bovengenoemde beschuldiging is ook in de grond niets meer dan een dekmantel van zijn hardheid en tyrannie, met welke hij de (Vs. 8) gegeven toestemming op zulk een wijze beperkt, dat zij door Mozes en Aäron in het geheel niet aangenomen kan worden; hij wil in waarheid in het geheel geen toestemming geven; alleen op het aandringen van zijn grote (Vs. 7), opdat zij hem niet zouden kunnen verwijten, dat hij het land te gronde gericht had, geeft hij in schijn de toestemming; en opdat hij nu, bij verder samenspreken zich niet blootgeve en zijn eigenlijke mening verrade, breekt hij zonder meer af, en laat Mozes en Aäron de deur uitwerpen.

farao kan zelfs de schijn van recht niet redden. Er is toch niet gevraagd dat alleen de mannen zouden gaan, maar het gehele volk. Dat voelt hij zelf zeer goed en daaruit is het te verklaren, dat hij Mozes en Aäron met bedreigingen van zich weg zendt. Zelf al te zeer

overtuigd van ongelijk, en om de schijn van zijn onschuld te bewaren, drijft hij de getuigen van zijn ongelijk van zich uit.

Toen zei de HEERE tot Mozes, na zulk een snode behandeling van zijn knechten aanstonds tot volvoering van de aangekondigde nieuwe plaag overgaande: Strek uw hand uit over Egypte, om de sprinkhanen, 2) dat zij opkomen over Egypte, en al het kruid van het land opeten, al wat de hagel heeft overgelaten.

Met het uitstrekken van de hand wordt zijn macht afgebeeld. In zichzelf was Mozes niets, maar waar hij in het geloof Gods bevel gehoorzaamt, daar is Mozes alles, omdat hij daar is het door God gebruikte instrument om Zijn wil te volbrengen.

2)Sprinkhanen, deze in ongelooflijke menigte zich vermeerderende insekten, zijn een van de vreselijkste landplagen in het Oosten. Zij hebben, in het klein, bijna de gedaante van een paard, daarbij vier, meestal groene of geelachtige vleugels, springvoeten, en grotendeels een lengte van ongeveer vijf duimen. Er zijn verschillende soorten (Leviticus. 11:22); de meest gewone en ook hier vermelde Arbe heeft een platte kop, rood-bruine ogen, ongeveer drie vierde duim lange voelhorens, geelachtig-grauwe boven- en groene ondervleugels, en een groen, in het midden zich sterk verhogend borstschild. Zij ondergaan, evenals andere insecten, verscheiden veranderingen; in de toestand van poppen verwisselen zij viermaal van huid, en verschijnen daarna eerst gevleugeld. Hun zwermen komen met de wind aan, in dikke menigten, die bij het naderen aan een wolk gelijken, en meermalen 4 tot 6 uur lang, en 2 tot 3 uur breed zijn. Reeds op verre afstand veroorzaken zij een geel schijnsel aan de hemel, verduisteren bij meerdere nabijheid de zon, en maken een vreselijk geruis. Waar zij zich vestigen, liggen zij dikwijls ellenhoog op elkaar, zodat men geen grond kan zien; in korte tijd eten zij al het groen af en knagen zelfs aan de bast van de bomen en aan hun wortels. Is alles afgegeten en tot een woestijn geworden, dan trekken zij verder, en laten hun eieren en hun vuil achter, die een afschuwelijke stank verbreiden. Op hun tochten gaat het overigens zeer regelmatig toe; zij vliegen in verschillende afdelingen, doch alleen bij dag; ‘s avonds laten zij zich op de grond neer, en zoeken bescherming tegen de kou van de nacht achter muren en hellingen. Hun dood vinden zij deels door enige soorten van vogels, deels, en wel voornamelijk in de zee, waarop zij, afgemat van het vliegen, zich evenals op het land nederlaten of waarin zij, door vochtige lucht, regen enz., tot verder vliegen onbekwaam geworden, nedervallen; zij worden dan dood naar de oever gespoeld, waar zij tot verrotting overgaan en de lucht verpesten.

Toen strekte Mozes, gehoorzaam aan het goddelijk bevel, zijn staf over Egypte, en de HEERE bracht een oostenwind in dat land, die de gehele dag aanhield, en de gehele nacht; het geschiedde ‘s morgens dat, a) de oostenwindde sprinkhanen mee had gebracht. 1)

Psalm. 78:46; 105:34,35

1)Gewoonlijk komen de zwermen van sprinkhanen naar Egypte met de zuid- of zuidwestenwind, uit Ethiopië of Lybië; hier worden zij door de oostenwind uit de Arabische woestijn, of van nog verder gelegen streken aangevoerd. In de vorige wonderen heeft zich

namelijk Egypte's eigen natuur in plagen uitgeput; het zegenrijke water van de Nijl (1e en 2e plaag), de vruchtbare bodem van het land (3e en 4e plaag), de heldere lucht die boven Egypte is (5e-7e plaag), en alzo zijn al de elementen, die in Egypte zijn, tot een vloek geworden. Nu moeten ook de omliggende landen, wat zij aan landplagen bezitten, voortbrengen (8e en 9e plaag), opdat farao de almacht van Jehova leert kennen, die ver over Egypte's grenzen reikt, en over alle landen van de aarde gebied voert. Nog heeft de Heere toch, met alle betoningen van Zijn macht en met alle Zijn straffen, niets op de trotse en overmoedige koning vermocht; nog heeft niet des Heeren, maar farao's wil de overhand behouden; ja, deze durft zich beroemen, dat hij, hoewel door zijn goden (hoofdstuk 8:19), door zijn tovenaars (hoofdstuk 9:11) en door zijn groten (hoofdstuk 10:1) reeds alleen gelaten, toch de strijd tegen de God van de Hebreeën durft voortzetten. Nu zal het buitenland met zijn plagen wel niets bij de onbuigzame koning uitrichten (hoofdstuk 10:20,27), doch de Heere blijft nog één zaak over, dat Hij zelf, zonder hulp van Zijn knechten, Mozes en Aäron, ingrijpt (hoofdstuk 11:4 vv.) en zo de strijd, als van man tegen man, beslisst (10e plaag); daardoor zal dan Zijn overwinning des te heerlijker zijn, en des te rijker in gevolgen, en alle landen zullen daarvan spreken.

En de sprinkhanen kwamen op over geheel Egypte, en lieten zich neer aan alle gebieden van de Egyptenaren, zeer zwaar; vóór deze zijn dergelijke sprinkhanen, zo groot, zo vele en zo verderfelijk als deze, nooit in Egypte geweest, en na deze zullen er zulke niet wezen, 1) tot aan de grote gerichten (Openb.8:9), van welke deze een voorbeeld zouden zijn.

Deze plaats is niet in strijd met Joel 1:4. Daar wordt toch niet van één plaag gesproken, maar van verschillende, op elkaar volgende.

Want zij bedekten met hun ontelbare menigte het gezicht van het gehele land, terwijl anders de sprinkhanen slechts enkele streken bezochten, alzo dat het land verduisterd werd; 1) men kon geen aarde meer zien vanwege hunmenigte; en zij aten al het kruid van het land op, en al de vruchten van de bomen, die de hagel had over gelaten; en er bleef niets groens aan de bomen, noch aan de kruiden van het veld, in geheel Egypte. 2)

Soms werd in Afrika zulk een grote menigte van sprinkhanen gezien, dat zij al vliegende de stralen van de zon als een wolk bedekten.

De zon werd nu reeds verduisterd door de sprinkhanen, straks zou de zon als het ware weigeren haar licht te geven. Wat nu geschiedt, is daarom een voorspel van hetgeen volgen zou.

Daar van het land Gosen niet meer gesproken wordt, schijnt het, alsof de sprinkhanen de akkers van de kinderen van Israël ook verdorven en hun oogst vernietigd hebben; maar zij behoefden die ook niet meer, daar zij vóór de oogsttijd Egypte reeds voor altijd zouden verlaten hebben.

Toen haastte 1) zich Farao, daar hij geen andere raad wist, om Mozes en Aäron te roepen, en hij zei tot hen: Ik heb gezondigd tegen de HEERE, uw God, en tegen u, 2) dat ik Israël niet heb laten gaan en u met beschimping van mij gedreven heb.

Deze haast ontstond uit angst en vrees, omdat het tot het uiterste was gekomen en de hevigheid van de plaag geen uitstel meer duldde. Door deze hevigheid verraadt Farao zijn angst, waar hij niet alleen uit eigen beweging zich ertoe leent, om Mozes, die hij straks had weggezonden, terug te roepen, maar haastig daartoe wordt aangezet.

Het ontbrak Farao niet aan een erkenning van zonde, maar aan waarachtig berouw en ware boete. De hoofdzaak is en blijft bij hem, wegneming van de plaag. Hij weet, dat Jehova alleen hem kan helpen.

En nu vergeeft mij toch mijn zonde alleen ditmaal nog, gelijk de vorige maal (hoofdstuk 9:27 vv.), en bidt vurig tot de HEERE uw God, dat Hij slechts deze dood, deze dood en verderf aanbrengende, deze het gehele land te gronde richtende plaag, van mij wegneme, ik zal u dan zeker niet langer terughouden.

Het is geen teken van waarachtige bekering, wanneer men, gebogen onder de slaande hand van God, schuld belijdt en zijn nood klaagt aan godvrezenden; dat deed ook de rijke man volgens de gelijkenis (Luk.16:24); daarvan kan het verootmoedigen van God nog ver zijn.

En hij, Mozes, ging uit 1) van Farao, en bad vurig tot de HEERE. Al wist hij, dat de koning nog altijd (hoofdstuk 9:30) voor God, de Heere, niet vreesde, zo wist hij toch ook aan de andere zijde, dat deHeere eveneens met Zijn middelen niet ten einde was, en tot stand zou brengen, wat Hij zich voorgenomen had.

Het walgelijke in Farao’s houding, die snelle omkeer van beledigende hoogmoed tot kruipende vleierij, die gewoonlijk de wereld kenmerkt, mag Mozes’ edel gemoed stuiten; geen ogenblik evenwel wordt hij daardoor weerhouden, om aan de aandrang van zijn medelijdend hart gehoor te geven. "En hij ging uit van Farao en bad vurig tot de Heere." En ook de Heere, die barmhartig is en genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid, de Heere hoorde het gebed van Mozes, al ging het voor een hardnekkige en verstokte Farao op. "Toen keerde de Heere een sterke westenwind, die hief de sprinkhanen op, en wierp ze in de Schelfzee (de Rode zee); er bleef niet één sprinkhaan over in geheel het land Egypte.".

Toen keerde de HEERE een zeer sterke westenwind: God keerde de wind (Vs. 13) om; die hief de sprinkhanen op en wierp 1) ze in de Schelfzee, 2) die aan de zuidoostelijke grenzen van Egypte gelegen is; er bleef niet één sprinkhaan over in geheel het land Egypte.

Dit is niet minder een wonder, omdat het wel meermalen in Egypte geschiedde, dat gehele zwermen van sprinkhanen door een hevige wind in de zee worden geworpen; want het geschiedde hier op de voorbede van Mozes en was een volkomen verlossing van de plaag.

In het Hebreeuws Jamsoeph, vanwege het zeewier (waaruit een rode verf gemaakt wordt), dat op de wateren van deze zee dreef.

Doch de HEERE verstokte Farao’s hart, zodat hij de kinderen van Israël wederom niet liet vertrekken. 1)

Al zijn nederigheid en ootmoed, al zijn goede voornemens, veronderstel dat hij er gehad heeft, schenen als met de sprinkhanen verdwenen te zijn, en het was er zo ver vandaan, dat hij des Heeren volk zou laten vertrekken, dat hij wederom die zo rechtmatige eis afsloeg.

De westenwind, die de sprinkhanen wegwaait, neemt ook Farao's huichelachtige boete mee weg; deze, die in de Schelfzee hun ondergang vinden, waren voorlopers van hem, van zijn paarden en van zijn ruiters.

II. Vs. 21-11:8. Terwijl Farao's verstokking nu zo ver is voortgegaan, dat hij nog alleen als een ten gericht overgegevene verdient behandeld te worden, valt de negende plaag geheel onaangekondigd in. Een dikke duisternis van drie dagen, zo zwaar, dat het niet eens mogelijk is, lichten in de huizen aan te steken, noodzaakt de Egyptenaren onbewegelijk op de plaats te blijven waar zij zijn, terwijl het daarentegen in alle woningen van de kinderen van Israël licht blijft. Farao bemerkt ook het naderen van de dag van het gericht, en wil evenals bij de vorige plaag, onder voorwaarden, de uittocht toestaan. Daar echter Mozes zijn voorwaarde afwijst, raakt hij buiten zichzelf van woede, en verbiedt aan Mozes, hem ooit weer onder de ogen te komen.

Toen, enige dagen na het verdwijnen van de sprinkhanen, toen het genoegzaam gebleken was, dat Farao Israël niet zou laten vertrekken, zei 1) de HEERE tot Mozes: Strek uw hand met de staf uit naar de hemel, en er zal duisternis 2) komen over Egypte, dat men de duisternis tasten zal.

Zonder voorafgaande aankondiging komt God met de straf, omdat Farao vals beloofd had, dat hij gehoorzamen zou. Daarom, toen hij op misdadige wijze de lankmoedigheid van God had misbruikt, moest hij plotseling door een nieuwe plaag aangegrepen worden, opdat hij in de duisternis de wrekende hand van God, welke hij veracht had, zou voelen. En immers, door bedreigingen zou hij niet afgeschrikt worden, zoals weldra zal blijken. Want toen hij gewaarschuwd werd, omtrent de dood van zijn eerstgeboren zoon en met gelijke slachting over het gehele land, zowel onder de mensen als onder de beesten, werd hij niet bewogen, maar heeft God zorgeloos getergd, alsof hij niets gehoord had. Het is daarom volstrekt niet te verwonderen, dat God de aarde eerder in duisternis hulde, dan dat Farao zoiets kon vermoeden.

De duisternis, als Bijbels begrip, en al wat daarmee samenhangt, als zonde, dood, verderf, en eeuwige rampzaligheid moeten niet maar door ontkenning en gemis (negatief) verklaard, maar als stellige en wezenlijke (positieve en reële) zaken en toestanden, als werkelijkheden opgevat worden. Daarom moet het een duisternis zijn, die men "tasten" kan. Misschien kwam een koude, dicht opeengepakte, klamme mist, kwamen er ondoordringbare nevelen op het reeds zo fel geteisterde Egypte nederstrijken en roofden het licht van de zon en hulden alles in meer dan nachtelijke duisternis. Een akelig en ijzingwekkend gezicht, omdat men niets meer zag, zelfs geen donkerheid, terwijl alles als met een lijkwade en dodenkleed was overspreid.

Dr. Van Ronkel en met hem anderen zijn van mening, dat die duisternis hoogstwaarschijnlijk ontstaan is door een zeer dikke mist. Anderen zijn van oordeel, dat zij veroorzaakt is door de

Chamsin, een wind, die nu en dan in het voorjaar waait, en de lucht zo met zand en stof vervult, dat de glans van de zon geheel en al erdoor verdonkerd wordt, en de aarde omhult met een tastelijke duisternis. Mensen en dieren verbergen zich ervoor. Zelfs verkeert men in de benedenste verdiepingen, omdat het stof ook door de vensters heen dringt. Een bijna onhoudbare toestand ontstaat erdoor. Wij verenigen ons met het laatste.

Toen Mozes zijn hand uitstrekte naar de hemel, a) kwam er een dikke duisternis 1)in geheel Egypte, drie dagen. 2)

a)Psalm. 105:27,28

In het Hebreeuws Choscheg afelah, eigenlijk duisternis van donkerheid. Deze wijze van spreken is in het Hebreeuws gebruikelijk, om een hevige graad van een of ander geval aan te duiden. In dit geval dus, een hevige graad van donkerheid.

2)"Drie dagen." Dit is ongetwijfeld niet zonder betekenis. Het werd hier nu het goddelijk strafgericht.

Zij zagen de een de ander niet; er stond ook niemand op van zijn plaats in drie dagen; 1)maar bij al de kinderen van Israël was het licht in hun woningen, 2)hoewel gewoonlijk het land Gosen veel meer aan nevelen was blootgesteld, dan de rest van Egypte.

Wel was de uitwerking van de plaag verschrikkelijk. In het apocriefe "Boek der Wijsheid" wordt gemeld, dat de Egyptenaars op allerlei manier werden gekweld. Uit de mededeling hier blijkt genoegzaam, dat zo iets nog nooit in Egypte had plaats gehad. Wel was de hand des Heeren zwaar op dat volk.

Lang genoeg had Egypte’s heerser zich verheven boven zijn volk, en Israël in de donkerheid van de verdrukking doen wonen. Israëls Wreker is opgestaan, en de vijanden van het volk van God beven en sidderen, maar in Gosen is licht. Die drie dagen van duisternis waren een voorbode van Israëls verlossing uit Egypte; de drie uren van duisternis (Luk.23:44) over de hele aarde, zijn geëindigd met het: "het is volbracht," uw verlossingswoord Christenen! En wanneer de tekens zullen zijn in de zon en de maan en de sterren, en op de aarde benauwdheid van de volken, met twijfelmoedigheid; als de zee en de watergolven groot geluid zullen geven; als het hart van de mensen van vrees zal bezwijken en de krachten van de hemel bewogen zullen worden; heft u dan het hoofd opwaarts; de verdrukking is voorbij, het laatste uur van het rijk van de duisternis heeft geslagen; heft u het hoofd opwaarts; uw verlossing is nabij; zie, de Zoon des mensen komt in een volk, met grote kracht en heerlijkheid (Luk.21:25-28)

De duisternis bij de Egyptenaren is beeld van Gods toorn, het licht bij de kinderen van Israël teken van Gods genade. In de Heilige Schrift staan altijd duisternis en licht tegenover elkaar als teken van gemis aan de bestraling van Gods vriendelijk aangezicht, en als teken van Gods genadige gemeenschap. Daarom ook in het Heilige der Heiligen de lichtende wolk als teken van Gods voortdurende nabijheid en inwonen.

Toen na de drie dagen (Vs. 22) de duisternis langzamerhand weer begon te wijken, riep Farao Mozes, en zei: Gaat heen, dient de HEERE! niet alleen geef ik toestemming aan de mannen (Vs. 11) om te vertrekken, maar ook aan de vrouwen; alleen uw schapen en uw runderen zullen vast 2) blijven, opdat ik een onderpand heb, dat gij terugkomt; ook zullen uw kinderen met u gaan, zoala gij (Vs. 9) verlangd hebt.

Wij merken op, dat hij door deze plaag zeer beangst is geworden, omdat hij uit eigen beweging, de mensen, die het hem zo lastig hadden gemaakt en de bewerkers waren geweest van zo hevige verliezen, wederom tot zich riep om met hen over de uittocht te onderhandelen. Men vraagt echter, indien niemand gedurende drie dagen van zijn plaats opstond, hoe Farao dan Mozes en Aäron heeft kunnen ontbieden. Indien wij antwoorden, dat hij zijn boden gezonden heeft, toen de duisternis verdwenen was, is het bezwaar opgelost. Het is echter niet waarschijnlijk, daar hij, indien de hevigheid van de straf was verminderd, niet zo bereidwillig zou geweest zijn. Wij hebben toch tot hiertoe gezien, zo dikwijls God zijn hand teruggetrokken heeft, dat die trotse tiran, na van de vrees bevrijd te zijn, tot zijn vroegere woestheid is teruggekeerd. Ik voor mij meen, dat toen de nood nog drong en hij voor een altijddurende duisternis vreesde, plan gemaakt heeft, om zich met God zich te verzoenen. Ik acht dan ook, dat wat vroeger verhaald is, hyperbolisch moet opgevat worden, alsof er gezegd was, dat zij alle plichten, waartoe het licht nodig was, hebben nagelaten.

In het Hebreeuws Jutsag. beter: zullen achtergelaten worden (als pand). Farao vertrouwt Mozes niet. En waar hij nu wil toegeven, wat de kinderen betreft, daar behoudt hij zich nu het recht voor op de bezittingen. De mening, dat Farao het vee van de Israëlieten wil behouden als vergoeding voor de schade van vee geleden door de plagen is te verwerpen. Het vee moet onderpand, blijven opdat Israël zal terugkeren.

Doch Mozes zei: 1) Ook zult gij een toereikend aantal schapen en runderen voor slachtoffers en brandoffers
in onze handen geven, die wij de HEERE, onze God, doen mogen, anders helpt ons uw toestemming tot de reis niet.

Mozes wil niet, maar mag ook niet van uitzonderingen weten; de eis van de Heere is volstrekt. Daarvan mag niets afgelaten worden. In het geringste zelfs mag Mozes niet toegeven.

2)"Slachtoffers en brandoffers". Hiermee worden allerlei soorten van offeranden aangeduid. Bloedige en onbloedige. Mozes gebruikt dit als voorwendsel, opdat de toorn van Farao niet zal ontbranden, als hij zegt: dat zij voorgoed Egypte zullen verlaten.

Daarom kunnen wij niet toegeven, en met lege handen weggaan; ons vee zal ook met ons gaan, er zal niet één klauw, geen enkel stuk van onze schapen en runderen achterblijven,1) want hiervan zullen wij nemen, om de HEERE, onze God, te dienen, opdat het een werkelijk offer zij (zie "Le 1.2) Een gedeelte van de offerande mee te nemen en het overige achter te laten kunnen wij niet, want wij weten niet, waarmee 2) wij de HEERE, onze God, dienen

zullen, 3) en wij zullen het ook niet weten, totdat wij daar komen, waarheen de Heere ons geroepen heeft. Daar zal onze God, die wij in zoveel jaren geen offeranden gebracht hebben, het ons leren, hoe Hij van ons gediend wil zijn (hoofdstuk 5:3).

Hiermee doet Mozes reeds enigszins uitkomen, wat het doel is, nl. om niet weer naar Egypte terug te keren.

Mozes wijst Farao er op, dat hij nog niet weet welke offeranden, van welke dieren, de Heere aangenaam zouden zijn. Daarom moesten zij al hun vee mee hebben, zowel de runderen als de schapen en geiten.

Alles wil Mozes meenemen. Zichzelf met heel zijn volk en met al het hunne wil hij ter beschikking stellen van de Heere zijn God. Belangrijke vingerwijzing voor de Kerk van alle eeuwen, om zich enig en alleen te wijden, in de eerste en voornaamste plaats aan de dienst van God.

Er zou geen klauw achterblijven van Israël in Egypte. Zo ook zal eenmaal niets achterblijven, van wat tot het ware, het geestelijke Israël, tot het Israël van God behoort.

Doch de HEERE verhardde Farao’s hart, en hij wilde hen niet laten vertrekken. 1) Elke toestemming was hem afgedwongen; daar nu Mozes het volledige wilde, trok hij weer alles terug, wat hij eerst had toegestaan.

Hierdoor mag men de gissing wagen, dat bij de aankomst van Mozes weer enig licht begon door te breken, zodat de duisternis minder dicht was. Daar Farao het nimmer zou gewaagd hebben, zonder vertrouwen op de verdwijning van de straf, zich zo trots te gedragen. Maar wat hij in het begin geveinsd heeft, is hier door Mozes overgeslagen. Daarvan hangt de verzachting van de verschrikkelijke straf af, welke hem tot afbidden van deze heeft gedreven. Ofschoon hij nog vreest, wordt hij echter verhard en maakt zich liever gereed tot het uiterste, hoe het ook zijn moge, dan dat hij eenvoudig aan God gehoorzaamt. Hier wijst Mozes ook God, volgens zijn gewoonte als de auteur van de verharding aan. Niet, alsof Hij in zijn hart, dat anders wel tot zachtmoedigheid en gehoorzaamheid bereid zou geweest zijn, het hardnekkig verzet had ingezet, maar omdat Hij dit verwaten mensenkind, dat vrijwillig zijn eigen verderf wilde, aan satans heerschappij had overgegeven, zodat het snel, met steeds grotere driestheid zijn paden van de goddeloosheid afliep.

Maar dit wilde Farao juist niet, dat die Jehova, die Koning, welke hij met zijn gehele hart haatte, niet slechts een geheel volk, maar bovendien een rijk en machtig volk zou toevallen. Dat gunde hij noch de Heere zelf, noch dat verachte volk. "Doch de Heere verhardde Farao’s hart en hij wilde hen niet laten vertrekken." Daardoor ging alles, wat overigens de schrik van de dood en de buitengewone ontroering van de ziel voor goeds en edels in een hart kunnen werken, dit wrede en trotse hart vruchteloos voorbij. Het werd hem tot gal en alsem, tot verhoging van de wrevel en tot bitterheid van de geest, wat bij een ander wellicht verootmoediging en toegeeflijkheid zou hebben gewerkt. Tot steeds onstuimiger en driester

drift schreed hij voort, na elk ogenblik van aandoening; als scheen hij daarover zich wel het meest als over enige onwaardige zwakheid te schamen.

Farao verklaart zich thans bereid Gods eis ten dele in te willigen, maar ontsteekt in toorn, toen Mozes hem in al zijn uitgestrektheid handhaaft. Zelf breekt hij daarop de onderhandelingen af.

Maar Farao, in zulk een van God beslotene verstokking, over Mozes' eis (Vs. 26) en de vastberaden taal geheel buiten zichzelf, zei 1) tot hem: Ga van mij! wacht u, dat gij niet meer mijn aangezicht ziet; wantop welke dag gij mijn aangezicht zult zien, zult gij sterven! 2)

Farao heeft het toppunt van de verharding bereikt. Zo verblind is hij, dat hij stellig overtuigd is, dat elk toegeven van zijn zijde de vrijmoedigheid van Mozes staalt. Nog eenmaal staat hij, op menselijke wijze geredeneerd, op een tweesprong, nog eenmaal moet hij kiezen tussen zich aan God te onderwerpen of niet. Hij kiest het laatste, maar velt daarmee tevens zijn eigen oordeel.

Wij zien, dat de goddeloze, terwijl hij door zijn woede wordt vervoerd, voorspeld heeft, wat hij eigenlijk niet bedoelde, omdat God op zijn eigen hoofd heeft doen neerkomen, wat hij ten opzichte van een ander had bedreigd. Evenwel is het er tegelijk voor te houden, dat Mozes volgens Gods bevel, doch niet zo maar op goed geluk af, alzo gesproken heeft.

Beklagenswaardig besluit! Vreselijk afscheid! In de jongste dag zal Farao met schrik die Mozes aanschouwen, die hij op aarde zo dikwijls in zijn nabijheid had, van wie hij zo menig getuigenis van de waarheid gehoord en zo menig wonder gezien had, die hij ten laatste niet meer had willen zien. Op aarde kan een tiran wel tot een knecht van God zeggen: "Ga van mij weg" en hem daardoor ontheffen van een moeilijke en gevaarlijke arbeid; maar op die dag moet hij van de Heere Jezus het woord horen: "Ga weg van Mij, gij vervloekte! in het helse vuur!".

Mozes nu zei: Gij hebt recht gesproken, zo zal het zijn; a) Ik zal niet meer uw aangezicht zien! 1)

a)Hebr.11:27

Zolang Farao Mozes wil aanhoren, spreekt hij, nu deze hem wegzendt, gehoorzaamt hij ook, wetende dat er voor de verstokte Farao geen genade meer te hopen is.

Farao spreekt zelf de scheiding uit tussen hem en de knecht van God. Hiermee is het pleit beslecht. Het leven heeft hij verworpen, de dood heeft hij verkozen. Dit is de eindgeschiedenis van de goddeloze in het bijzonder, van de wereld in het algemeen. Zo blijkt tenslotte, dat door ongeloof de goddeloze zich tijdelijke smart, maar bovenal de eeuwige rampzaligheid berokkent.

Zolang moet ook de Christen aanhouden, zijn medezondaar tot bekering te bewegen, als Mozes bij farao deed. Eerst dan als hem de deur wordt gesloten, en de spraak wordt geweigerd, mag hij het stof van zijn voeten afschudden.

HOOFDSTUK 11.

DE UITTOCHT UIT EGYPTE AANGEKONDIGD.

Want 1) de HEERE had tot Mozes gesproken, vóórdat deze (hoofdstuk 10:24) door Farao's geroep tot hem gegaan was: Ik zal nog één plaag over Farao en over Egypte brengen, namelijk het sterven van de eerstgeborenen (Vs. 4 vv.), daarna zal hij u van hier laten vertrekken; als hij u geheel 2) zal laten vertrekken, zo zal hij u haastig van hier uitdrijven, zodat gij zo spoedig mogelijk vrij wordt.

Hij deelt mee, dat hij niet uit zichzelf tot dat drieste spreken was gekomen, welke wij zo-even heben gehoord, maar dat, omdat hij op goddelijke wijze was vermaand, dat het einde van de strijd daar was, hem niets overbleef, dan Farao de laatste slag toe te brengen. Daarom hangt dit vers nauw samen met het vorige, en is het een nazindeel, omdat het niet aan Mozes vrijstond de gang van zijn roeping af te breken, tenzij hij volkomen wist, dat hij tot de eindpunt was gekomen. En anders sluit ook niet, wat naderhand volgt, dat Mozes tot Farao heeft gesproken, sedert hij hem heeft laten zeggen, dat hij niet meer voor hem verschijnen mocht, indien het gesprek niet terstond, in eens door, voortgezet is. Deze zin wordt er tussenin verondersteld: Ofschoon Farao zich verhardt, is nu echter de tijd gekomen, waarin hij voor God moet bukken. Maar niet slechts kondigt God aan, dat het hart van Farao zal verandert worden, om de uittocht van het volk niet langer te verhinderen, maar dat hij die zaak, welke hij hardnekkig geweigerd heeft, zeer zal begeren. Want dit geven de woorden te kennen: niet slechts zal hij u laten gaan, maar hij zal u haastig uitdrijven. Want hun tegenwoordigheid verafschuwende heeft hij hen met alle kracht uit zijn rijk verdreven.

Dit "want" verklaart dus, waarom Mozes tot Farao kon spreken, gelijk hij in het vorige vers gesproken heeft.

2)"Geheel," in de zin van, volkomen. De Heere belooft hier, dat niets van het volk, noch van zijn bezittingen zal achterblijven. Ook de kinderen, ook de schapen en runderen.

Spreek nu voor de oren van het volk, 1) want het ogenblik is nabij, dat gij zult gedwongen worden, om weg te gaan, en daardoor in de toestand zult zijn, om zelf voorwaarden te stellen, in plaats dat men ze u zou stellen, en gij bidden moet zonder iets te verkrijgen; zegt, datieder man van zijn naaste, van de Egyptenaren, met welke hij in een huis, of in wier nabijheid hij woont, en iedere vrouw van haar naaste, (hoofdstuk 3:21 vv.) zilveren vaten en gouden vaten of kleinoden eist. 2)

a)Exodus. 12:35

Hiermee wordt het volk tot handelen aangezet, om datgene te verkrijgen, wat God hun in hoofdstuk 3 beloofd heeft. Maar hierdoor wordt ook nader dat "beroven" verklaard. Het was niet een bestelen van de Egyptenaars, maar zij vroegen het in het openbaar, en straks geven de Egyptenaren het gewillig. Zo zorgde God voor Zijn volk, zodat zij als het ware dubbel en meer dan dubbel, ook in stoffelijke dingen, vergoeding ontvingen voor al het leed, dat zij

hadden ondervonden. God zorgt voor zijn volk. Welk een tegenstelling tussen Egypte en Israël! In Egypte allen aan de diepste ellende ten prooi, en bij Israël allen op wonderlijke wijze bewaard en nu ook van alles nog rijkelijk voorzien.

Hoewel het aan de overwinnaars geoorloofd is van hun vijanden buit te nemen, waarom zullen wij menen, dat het God minder geoorloofd was, ten opzichte van de Egyptenaren, welke Hij in tien openbare gevechten had overwonnen, vóórdat Hij tot de overgave van dit alles dwong.

Omdat nu de Israëlieten, wegens hun slavernij en armoede, van zulke zaken niet voorzien waren, zo geeft hen de Heere bevel, om ze te eisen van de Egyptenaren; niet om het weer te geven, maar om op die wijze, volgens Gods bevel, die als de Oppereigenaar de Israëlieten dit alles gaf, ter vergoeding, en als een loon voor hun geleden onderdrukkingen en bloedige arbeid, Egypte te beroven.

En de HEEREa) gaf 1) het volk in dat uur van algemene rouw genade in de ogen van de Egyptenaren, dat deze alles graag en gewillig gaven, wat van hen gevorderd werd; ook was de man Mozes, zeer groot; hij genoot een groot aanzien in Egypte voor de ogen van Farao's knechten, en voor de ogen van het volk; 2) de velerlei tekenen hadden de vijanden overtuigd, dat deze door zijn God groot was; zelfs Farao, als hij Mozes geboden had, niet meer tot hem te komen (hoofdstuk 10:28), waagde het niet hem en Aäron met geweld uit te drijven; hij moest nog aanhoren, wat deze na de verklaring (hoofdstuk 10:29) hem nog verder te zeggen had.

a)Exodus. 12:36

In het Hebreeuws Wajitthen. Beter vertaald, zal geven. Hiermee wil de Heere dan de Israëlieten bemoedigen, zodat zij durven eisen. Hij zegt hier toch, dat Hij het is, die ten behoeve van de Zijnen, ook de harten van de vijanden neigt tot alles, waartoe Hij wil.

Hiermee wordt een tweede en ondergeschikte oorzaak aangeduid, welke zou ten gevolge hebben, dat zowel de Egyptenaren zouden buigen als de Israëlieten zouden bemoedigd worden, zodat zij beide zijn woorden eerbiedig terwille zouden zijn. Want ofschoon deze hele zaak alleen door de macht van God werd bestuurd, handelde Hij toch niet openlijk door Zichzelf alleen, maar omdat Hij Mozes als dienaar had uitgekozen, had Hij deze ook enige rollen toebedeeld. Vandaar de verering, welke zowel de Egyptenaars als de Israëlieten gehoorzaam maakte, opdat zijn arbeid niet ijdel zou zijn.

Verder zei Mozes na die verklaring tot Farao: Zo heeft de HEERE, die mij nauwkeurig van Zijn verdere raadsbesluiten onderricht heeft, eer ik tot u gekomen ben (Vs. 1), gezegd: Omtrent middernacht 1) van een van de eerstvolgende dagen, wanneer bij Mijn volk Israël eerst alles in orde zal zijn, wat nog voorbereid en ten uitvoer gebracht moet worden (hoofdstuk 12:1-28),
zal Ik van Mijn heilige woning uitgaan 2) door het midden van Egypte.

a)Exodus. 12:29

Te middernacht zou Hij komen, die steeds in het licht wandelt, die daar troont in het eeuwig ongeschapen licht, maar die ook de duisternis heeft geschapen en wandelt te midden van de donkerheid. Te middernacht zou Hij komen, Zijn machtige lendenen omgord met het kleed van de duistere nacht. Te middernacht, als alles sliep en aan de zorgeloze rust zich pas had overgegeven; te middernacht als slechts het verscheurend wouddier waakt en op zijn prooi loert, als de hyena rondom de graven sluipt en de jakhals schoffeert; onverwacht zou Hij optreden, als niemand Hem verwachtte. Want dit is steeds de betekenis van dit "te middernacht," ook in de gelijkenis van de Heere van de tien maagden, die sluimerig waren geworden, toen zij plotseling uit de zondige sluimering werden opgeschrikt door de kreet: "de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet". (Matth.25:8).

Terwijl alle andere plagen door tussenkomst van Mozes en Aäron zijn uitgevoerd, zal de Heere deze zelf als het ware onmiddellijk zenden. De Heere wordt hier gezegd te zullen uitgaan van uit Zijn heilige woning. Dit geeft aan, dat Hij rechterlijk zal optreden in het midden van zijn vijanden, om gericht te oefenen over hun zonden. Zie ook Jesaja. 26:21.

En a) alle eerstgeborenen 1) in Egypte zullen sterven, van Farao’s eerstgeborene af, zijn zoon, die bestemd is zijn opvolger te zijn, die op zijn troon zitten zou, tot de eerstgeborene van de dienstmaagd, die achter de molen is, de geringste, die de moeilijkste slavendienst verrichten moet, en alle eerstgeborenen van het vee. 2)

a)Exodus. 12:12

Wij hebben hier bepaald aan de oudsten van de kinderen te denken en niet aan de voortreffelijkste. God zou rechterlijk optreden in het midden van Egypte en daarom zouden de eerstgeborene getroffen worden, opdat het openbaar zou worden, dat het niet aan een toeval, maar aan een eigen daad van God was toe te schrijven, wat geschiedde.

De Egyptenaren zouden een dubbel verlies lijden. Zowel in hun kinderen als in hun bezittingen. Zowel aan de aanzienlijkste als aan de geringste zou deze straf volvoerd worden. Hiermee toont de Heere aan hen duidelijk, wat zij verdiend hadden. Verdiend hadden zij, dat zij als volk uit de rij van de natiën werden uitgewist, maar de Heere beperkt de straf tot hen, die hun naam droegen, die vertegenwoordigers waren van hun geslacht. Zo wordt, wat bij de eerste oogopslag onbillijk zou schijnen, nog bewijs van Gods genadige verschoning omtrent het gehele volk.

En er zal, om de dood van zo velen, een groot gehuil zijn in geheel Egypte, zoals er nooit geweest is, en zoals er niet meer wezen zal 1) (hoofdstuk 10:14).

Een hartverscheurend gekerm, een zieldoorborende kreet van radeloze angst en bange vertwijfeling zou alom, in ieder gezin opgaan, waar men deze of gene van de huisgenoten door de dood zag neervellen, zonder te weten vanwaar de jammer eigenlijk kwam en waar die jammer tenslotte zou eindigen. Al wat er ooit vroeger voor leed was geleden of voor de toekomst ooit werd geducht, dat alles zou in het niet wegzinken bij dat grote onheil. Ook dan

zou het blijken, dat in de dood armen en rijken zich ontmoeten; dat de Heere ze allen gemaakt heeft en dat diezelfde God een woord spreekt en de mens doet wederkeren tot verbrijzeling.

Maar bij alle kinderen van Israël zal niet een hond zijn tong verroeren; 1) in tegenstelling tot dit groot gehuil in Egypte, zal de diepste stilte gedurende die nacht bij mijn volk heersen; allen zullen rusten van de mensen af tot de beesten toe; opdat gij nog meer bepaald dan tot nu toe (hoofdstuk 8:22 vv.; 9:4; 10:23) weet, dat de HEERE tussen de Egyptenaren en tussen de Israëlieten een afzondering maakt. 2)

"De tong roeren." Deze uitdrukking wordt ook in Jozua. 10:21 gebruikt. Daar beduidt het niet zoals hier, verroeren van pijn of smart, doch komt het voor in de zin van, bijten, bedreigen. Geen enkele bittere jammerklacht zou uit Gosen opgaan. Terwijl in Egypte een algemeen gekerm zou opgaan, zou het daar in dat opzichte stil zijn.

Ofschoon niet altijd zulk een onderscheid gezien wordt tussen gelovigen en ongelovigen, ja veeleer, dat beide tegelijk straffen ontvangen, scheidt God toch bij de dood de een van de ander, door een grote afstand. Dit geluk kan ons nooit ontvallen, omdat wij weten, dat de ellende ons, die Hij met Zijn welbehagen heeft omvat, tot ons heil overkomen.

Als de Heere die plaag heeft uitgezonden, dan zullen al deze 1) knechten, in wier omgeving gij zo trots op uw troon bent gezeten en voor wie gij u als een almachtig en onbedwingbaar vorst gedraagt, die zelfs de hoge God durft te trotseren, zij zullen tot mij komen, en zich in uw naam voor mij neigen, zeggende: Trek uit, gij en al het volk, dat uw voetstappen volgt. 2) Wanneer uw knechten mij alzo zullen bidden in uw naam, om hetgeen, waarom ik zolang tevergeefs gebeden heb, zult gij het bewijs geven, dat de Heere mij over u tot God gesteld heeft, en daarna zal ikuitgaan, en met mij nemen wat ik wil, niet alleen jong en oud, zonen en dochters, schapen en runderen (hoofdstuk 10:9) maar ook vele goederen van uw volk. (Genesis 15:14). En hij ging na deze krachtige woorden uit van Farao, in hitte van de toorn, 3) een voorteken van de grimmigheid van de Heere, die zich nu spoedig over de verstokte koning zou uitstorten (hoofdstuk 14:24 vv.).

1)"Deze knechten." Mozes wijst hen als met de vinger aan. Niet een knecht van de laagste rang zal Farao zenden, maar zijn raadslieden van de kroon, zijn hoogste staatsdienaren zullen komen, om hem te smeken, uit te trekken. Hiermee voorspelt Mozes het einde van de strijd, dat zal zijn volkomen, al is het ook gedwongen onderwerping aan Israëls God.

In het Hebreeuws Beragleegaa. Letterlijk: in uw benen, in uw gevolg.

Hoeveel reden wij ook hebben, wanneer een heilige ijver ons beweegt, om te bidden, om de geest van zachtmoedigheid en eenvoudigheid die ons voor buitensporigheden bewaart, zo zien wij uit Mozes’ toorn: God wil niet, dat wij koud en onverschillig Zijn bevelen volbrengen.

III. Vs. 9 en 10. Nadat nu Farao aan zichzelf en aan zijn verder lot overgelaten is, wordt het gebeurde met hem in het kort samengevat, eer Mozes ons bericht, hoe God zich tot Zijn volk

wendt en het voor de nabijzijnde uittocht toerust. Het is een schijnbaar vruchteloos pogen met Farao geweest, maar toch zodanig een, als God het van het begin af aan Mozes en Aäron voorzegd heeft, een pogen dat de laatste beslissende slag des te roemrijker voor de Heere en des te zegenrijker voor Israël maakt.

De HEERE dan had tot Mozes gesproken, 1) van het begin af aan, dat Hij hem naar Farao had gezonden met de last, dat hij Zijn volk zou laten vertrekken (hoofdstuk 4:21), en dit woord daarna meer dan eenmaal herhaald (hoofdstuk 7:3 vv.; 10:1): Farao zal naar u niet luisteren, opdat 2) Mijn wonderen in Egypteland vermenigvuldigd worden, daarom was Mozes niet telkens opnieuw getroffen en neergeslagen, wanneer hij met zijn broeder zonder enig resultaat van Farao wegging (Vs. 8).

Hiermee wordt het bericht van de onderhandelingen tussen Mozes en Aäron afgesloten. Beter vertaling is: De Heere had gesproken.

God wijst de zonde en het ongeloof de plaats aan, die zij in de geschiedenis van de openbaring hebben in te nemen en maakt ze dienstbaar aan de ontwikkeling van zijn heilsplan, aan de vestiging van Zijn Naam.

En Mozes en Aäron hebben, hoewel zij van het begin af aan wisten, dat Farao geen toestemming zou geven, al deze wonderen 1) gedaan voor Farao’s aangezicht, en wel met een ijver, alsof hun werk aan de koning hun eindelijk zou gelukken;a) doch de HEERE verhardde Farao’s hart, dat hij de kinderen van Israël uit zijn land niet trekken liet; daarom hadden zij ook het vaste vertrouwen, dat deze raadsbesluiten desalniettemin de verlossing van Israël ten doel hadden en die zeker zouden uitwerken.

Exodus. 9:16 Rom.9:17

De wonderen, die Mozes en Aäron voor Farao gedaan hebben, zijn tien in getal (1 de verandering van de staf in een slang, 2 van het water in bloed, 3 de plaag van de kikvorsen, 4 van de luizen, 5 van het ongedierte, 6 van de pest, 7 van de zweren, 8 van de hagel, 9 van de sprinkhanen, 10 van de duisternis); daarmee is de volledigheid (zie Ge 31.7 en zie Ge 46.27) bereikt, en het ambt van Mozes en Aäron bij Farao voleindigd. Van deze wonderen is het eerste de bevestiging van hun goddelijke zending, en hierdoor is de vraag aan de koning gedaan, of hij Gods woord wil aannemen, of aan de zijde van zijn goden en tovenaars wil staan; als hij het tweede gekozen heeft, begint de rij van de plagen. Tot heden zijn er negen geschied, de eerste vier lastige, de volgende vier verderfelijke, de negende een zinnebeeldige; aan de volledigheid ontbreekt nog een, die echter Mozes en Aäron niet te volbrengen hebben, deze zal de Heere, zonder bemiddeling van Zijn dienaars, zelf ten uitvoer brengen.

Wat de aard en de natuur van deze tien wondertekenen betreft, zo zijn zij allen wezenlijke wonderen, in zo verre zij, of geheel buiten de orde van de natuur liggende (Vs. 1-7,10) of tenminste zulke werken van God bevatten, die hetgeen in de gewone loop van de dingen dikwijls genoeg voorkomt, op buitengewone tijd en in ongekende mate teweeg brengen en op het gebed van een mens weer ophouden (Vs. 8,9). Zij onderscheiden zich daardoor werkelijk

van de deels magische, deels diabolische (duivelse) werken van de tovenaars, die niet van wonderbare, maar van zonderlinge, niet van buiten- maar van bovennatuurlijke aard zijn (niet "miracula," maar "mirabilia). Gezamenlijk staan zij in betrekking tot zekere voorvallen in dat land, waarvoor zij bestemd zijn, en zijn geenszins een rij van vreemdsoortige en willekeurig bedachte verschrikkingen; door deze moet openbaar worden, dat Jehova de Heere is in het midden van het land, waarin zij geschieden; door deze wil de ware, de levende God de goden van Egypte het gebied ontnemen, dat zij deels werkelijk, deels alleen in de verbeelding van de afgodische bewoners bezitten. Men vraagt eindelijk, welk gevolg met de tien wondertekenen bedoeld is. Afgezien nog van Israëls vrijlating uit de dienstbaarheid van Egypte, moeten wij zeggen, dat het gevolg groot en van veel betekenis geweest is; niet alleen zijn, door hetgeen geschied is, de goden van de Egyptenaren met hun werktuigen, waarvan zij zich bedienden, ter zijde gedreven, en zijn deze, de tovenaars, met de hovelingen van Farao, tot erkenning van de ware God gedwongen, maar ook heeft Farao zelf moeten bekennen, dat hij een zondaar was, om de genade van de Heere laten bidden en de eis van de Heere meer dan eenmaal moeten bewilligen. Wanneer hij nu die toestemming telkens weer terugneemt, de verkregen genade misbruikt, in zijn vorige zonde terug vervalt en de erkende waarheid in ongerechtigheid ten onder houdt, zo bestaat juist daarin zijn verstokking, die de Heere vanaf het begin voorzien heeft en om welke nog een teken en wonder nodig is, waardoor het doel, de vrijlating van Israël, bereikt wordt. Deze verstokking heeft twee zijden; aan de ene zijde is zij Farao’s daad en zijn eigen schuld; aan de andere, Gods daad en Zijn rechtvaardig gericht; om deze schijnbare tegenstrijdigheid op te heffen, daartoe zal het menselijk verstand wel nooit volkomen geraken. "Hier is een diepte", zegt Luther, en hij waarschuwt voor ijdele nieuwsgierigheid. In al deze gevallen, waar wij met ons begrijpen van God en Zijn wegen aan het einde zijn, geldt het woord van een andere godgeleerde: "Wat wij in de Schrift kennen en verstaan, dat dient tot onze geestelijke blijdschap, waar wij daarentegen iets niet begrijpen, daar aanbidden wij en zijn zalig in het geloof, totdat dit geloof, aanschouwen wordt." Wel hebben wij in Farao een waarschuwend voorbeeld, hoe het van nature reeds harde hart van de mensen (hoofdstuk 7:14) des te harder wordt, wanneer het onder de tucht van Gods genade zich niet buigt (hoofdstuk 8:15,19) en hoe degene die zich tegen God verhardt (hoofdstuk 8:32; 9:14) tot straf van zijn zonden, door Hem verhard wordt (hoofdstuk 9:12; 16:27). "Wij worden gewaarschuwd voor moedwillige zonden en voor verachting van het predikambt, opdat ook wij niet met verstokking gestraft worden. Hebben wij echter gezondigd, en roept God ons door de prediking tot boete, zo moeten wij horen en boete doen, dan zullen wij niet gestraft, maar van de straf worden verlost, vergeving van zonden en eindelijk het eeuwige leven verkrijgen."

HOOFDSTUK 12.

INSTELLING VAN HET PASCHA. DOOD VAN DE EERSTGEBORENEN. BEGIN VAN DE UITTOCHT.

Vs. 1-20. Na het weggaan uit Farao's paleis, ongeveer 5 of 6 dagen vóór de uittocht, ontvangen Mozes en Aäron bevel van God, om met die maand een nieuwe jaartelling onder het volk Israël te beginnen, en van dat tijdstip af de maanden van het jaar te berekenen; tevens worden hun de nauwkeurigste voorschriften gegeven omtrent het Paaslam, dat op de tiende dag van de maand moet uitgekozen en op de veertiende geslacht worden, alsook omtrent het daarmee verbonden feest van zeven dagen.

De HEERE nu had (heeft) tot Mozes en tot Aäron, toen zij nog in Egypte waren, gesproken (de andere wetten zou God eerst later bij de Sinaï en in de woestijn meedelen), zeggende:

Deze maand, de maand Abib of maand van de aren (hoofdstuk 13:4) zal u het hoofd van de maanden zijn; zij zal u, in plaats van de herfstdag- en nacht-evening (Genesis 7:11), de eerste van de maanden van het jaar zijn. 1)

De oorspronkelijke berekening van het jaar begon met het intreden van de zon in de balans, dus, volgens onze verbeterde kalender, met de 22 september, de dag van de Herfstdag- en nacht-evening. Deze telling heeft Mozes overal in het eerste boek gevolgd, en nog in het tweede boek (hoofdstuk 23:16; 34:22) komt zij voor; zij is ook, met betrekking tot het burgerlijk leven, de natuurlijkste, daar zij met de zaaitijd begint en met het slot van de oogst eindigt (Leviticus. 25:9). Als een soort van economisch jaar is die berekening dan ook voortaan in Israël voor vele landelijke zaken gebleven, bijv. voor verpachting, verkoop enz., totdat zij na de Babylonische ballingschap als een burgerlijk jaar nevens het kerkelijke in zwang kwam. Met de ballingschap kwamen ook namen voor de gezamenlijke 12 maanden in gebruik, terwijl ten tijde van Mozes alleen de eerste maand, ten tijde van de koningen, ook de tweede, zevende en achtste benoemd (Deuteronomium. 16:1; 1 Kon.6:37,38; 8:2), de overige eenvoudig geteld werden. Deze na-exilische (na de ballingschap) namen, zijn andere dan de voor-exilische (voor de ballingschap) en zijn duidelijk van Babylonische oorsprong, zij zijn (het eerste getal betekent de kerkelijke, de tweede de burgerlijke maand):

7. Nisan, vroeger Abib. (Nehemiah. 2:1).
II. 8. Ijar, vroeger Zif d.i. bloeimaand.
III. 9. Sivan (Esther. 8:9).
IV. 10. Thammuz.
11. Ab.
VI. 12. Elul (Nehemiah. 6:15).
VII. 1. Tischri, vroeger Etanim, d.i. stromende vloed.
VIII. 2. Marchesvan, vroeger Bul, d.i. regenmaand.
IX. 3. Chisleu (Nehemiah. 1:1).
4. Thebet (Esther. 2:16).
XI. 5. Schebat (Zacheria 1:7).

XII. 6. Adar (Esther. 3:7).

De maand Nisan of Abib komt ongeveer overeen met onze april, Tischri met oktober; toch waren al deze maanden slechts zogenaamde Synodale maanden van 29 dagen, 12 uren, 44 minuten en 3 seconden, en begonnen met het eerste verschijnen van de nieuwe maan. Werd, wanneer de 29ste dag van een maand voorbij was, de avond of de nacht daarop de nieuwe maan gezien, zo begon met de volgende dag een nieuwe maand; vertoonde zich de nieuwe maan nog niet na het einde van de 29ste dag, maar eerst aan de avond van de 30ste dag, dan had die maand 30 dagen. Alzo waren de jaren van de Israëlieten, evenals nog die van de hedendaagse Joden, maanjaren van 354 dagen, 8 uren, 48 minuten en 38 seconden. Om nu een gelijkheid met het zonnejaar te verkrijgen werd van tijd tot tijd een schrikkelmaand ingeschoven, die als verdubbeling of herhaling van de maand Adar beschouwd en daarom Veadar genoemd werd; deze inlassing werd later door de Hoge Raad vastgesteld; vroeger geschiedde het bij de vaststelling van een schrikkelmaand, dat men eerst tegen het einde van de twaalfde maand de zaadvelden bezichtigde, om na te gaan, of de gerst tegen het midden van de volgende maand rijp kon worden. Kon men dit verwachten, zo werd met de nieuwe maand een nieuw jaar begonnen, zo niet, dan werd het oude jaar met een dertiende maand verlengd. Wat-om dit punt hier af te handelen-de berekening van de dagen betreft, zo werd de natuurlijke dag, die van de opgang van het morgenrood tot het verschijnen van de sterren duurde, in het begin slechts in morgen, middag en avond onderscheiden; uit de ballingschap brachten de Joden de verdeling in 12 uur (Johannes 11:9) mee, het waren echter, daar de lengte van de dagen in Palestina zich tussen 14 uur 12 minuten en 9 uur 48 minuten beweegt, zeer ongelijke uren, naar de verschillende jaargetijden, nu eens langer, dan eens korter, tot bepaling daarvan dienden de, reeds vóór de ballingschap, volgens het voorbeeld van de Babylonische uurwerken in Palestina gebruikelijk geworden, zonnewijzers Jesaja 38:8; 2Kon.20:9 vv.) De nacht verdeelde men in twee helften (Exodus. 12:29) of in drie nachtwaken (Klaagl.2:19 Richteren. 7:19 Exodus. 14:24); met de opperheerschappij van de Romeinen kwam de verdeling in vier nachtwaken (Matth.14:25 Mark.13:35). De burgerlijke dag, die uit één nacht en een dag bestond, werd van zonsondergang tot zonsondergang gerekend (Leviticus. 23:32 zie Ge 1.5); de verschillende dagen van een week voerden geen afzonderlijke namen, maar werden als de eerste, tweede, derde enz. dag onderscheiden, terwijl de Egyptenaren ze naar de planeten noemden, evenals op hun voorbeeld ook de Romeinen. Dat elke week met de zevende dag of Sabbat gesloten werd, is bekend; daarom werden de weken soms Sabbatten dat is, zeven met een rustdag eindigende dagen genoemd (Leviticus. 13:15 Deuteronomium. 16:9)

Met de uittocht, of liever, met de instelling van het Pascha begint de geschiedenis van Israël als volk. Het is daarom, dat het nu ook een nieuwe tijdrekening ontvangt. Begon het jaar vroeger met de aanvang van de Herfst, voortaan zal het beginnen met de Lente, omdat met de instelling van het Pascha en met de uittocht uit Egypte er voor Israël een nieuw leven als volk begon. De ellende van de verdrukking was voorbij, de lentezon van de vrijheid was opgegaan.

Spreekt, terwijl gij dit Mijn besluit bekend maakt, tot de gehele vergadering van Israël, zeggende: Op de tiende dag van deze maand 1) neemt een ieder een lam, naar de huizen van

de vaderen; 2) iedere vader zoekt voor zich en de leden van zijn gezin een lam van de kudde, gelijk Ik dit nader (Vs. 5) aanwijzen zal; een lam zal altijd voor een huis genomen worden, zodat niet een gezelschap naar welgevallen, maar alleen degenen, die totdat huis behoren (hoofdstuk 6:14) zich tot gemeenschappelijk genot daarvan verenigen.

Gewis is het, dat Israël een onderscheid moest leren kennen tussen de gewijde en natuurlijke tijdkring, die op een rijk van de natuur en van de genade moest wijzen. Maar dan moest daarbij wel bedacht worden, dat ook het natuurlijk of burgerlijk jaar geheiligd dient door de ordeningen van, en aldus mede gewijd aan de dienst van die God, en aldus mede heeft: "Weest heilig, want Ik ben heilig." O, mijn lieve! een stroom van het heilige leven van God moet ook door en over de stroming van ons tijdelijk leven heengaan: opdat dit voorbereiding kan zijn voor en een heenleiding tot het eeuwige. Valt daartoe wellicht de gang van het burgerlijk en kerkelijk jaar soms zo merkwaardig samen, om door die treffende overeenkomst onwillekeurig de aandacht te boeien?.

De tiende dag van de eerste maand van het Kerkelijk jaar, (de zevende van het burgerlijk) het Paaslam afgezonderd. De tiende dag van de zevende maand van het Kerkelijk jaar, (de eerste van het burgerlijk) de Grote Verzoendag met zijn zoen- of schuldoffer. Bij beiden dus de getallen zeven en tien. Zeven het getal van het Verbond. Tien het getal van de volkomenheid.

In het Hebreeuws Lebeeth aboth, naar de huizen van de vaderen, in de zin van, naar de natuurlijke afdelingen van het volk in families. Niet willekeurig gekozen mocht dus het gezelschap zijn, maar volgens de goddelijke ordening. De heiligheid van het gezin heeft de Heere hier voor aller ogen willen tekenen; het organisch verband tussen de leden van dezelfde familie.

Maar indien een huis te klein is voor een lam, om het geheel te kunnen verteren, zo neemt hij het en zijn buurman, de naaste aan zijn huis gezamenlijk, en, zo nodig, kunnen meerdere families worden samengevoegd, naar het getal van de zielen, een ieder zodat hij, ten gevolge van het getal van zijn huisgenoten met hen eten kan; gij zult rekening maken, hoeveel bij elkaar gevoegd kunnen worden, naar het lam. 1)

In latere tijden rekenden de Joden het getal van de deelnemers aan zulke gezelschappen op minstens tien en hoogstens twintig.

Ook dit is niet zonder hoge betekenis. Er mochten niet te weinig aan tafel zitten van hen, die de Paasmaaltijd zouden genieten, opdat alle gedachte van overdaad ver verwijderd zou zijn, en altijd de gedachte van een heilige, God gewijde, maaltijd allen zou beheersen. Daarom was het denkbeeld van meer dan twee gezinnen niet uitgesloten.

a) Gij zult een volkomen 1) lam hebben, een mannetje, omdat het in de plaats zal treden voor uw mannelijke eerstgeboren, een jaar oud, want eerst dan ishet in zijn volle, frisse levenskracht; van de schapen of, indien die lammeren niet toereikend zijn, van de geitenbokken zult gij het nemen. 2)

Leviticus. 1:3 Mal.1:8; 1 Petrus. 1:19.

Het lam moest volkomen zijn, d.i. zonder gebreken. In Leviticus. 22:22-24 worden de gebreken opgesomd, welke een offerlam niet mocht hebben. Verder moest het een mannetje zijn, omdat de man en niet de vrouw het hoofd is en de vertegenwoordiger van het geslacht; de man is het verbondshoofd. Vervolgens éénjarig, d.i. volwassen. Christus Jezus is opgetreden, terwijl Hij, voor zoveel het vlees aangaat, was in de volle kracht van zijn leeftijd. Bovendien moest het uit de kudde genomen. Wel afgezonderd van de kudde moest het worden, maar overigens niets van de anderen verschillende, omdat Christus, het waarachtig Pascha, wel afgescheiden van de zondaren is geweest, maar toch in alles de broeders gelijk is geworden, uitgenomen de zonde.

Van die vergunning werd later geen gebruik gemaakt, maar altijd een lam genomen. Het lam moest reeds vier dagen vóór het feest afgezonderd worden, opdat men er zich aan gewennen zou, het als iets heiligs te beschouwen, opdat men met het oog op de goddelijke inzetting de gewone natuur gemakkelijker zou vergeten, maar nog meer, opdat reeds enige tijd vóór het feest de gemoederen aanleiding zouden hebben, om zich voor het feest voor te bereiden, de hun te geven, grote weldaad recht te bedenken en zich voor het ontvangen waardig voor te bereiden.

Dat juist vier dagen bepaald werden, heeft wellicht zijn grond in de vier geslachten, waarvan de Heere (Genesis 15:16) tot Mozes gesproken had; de kinderen van Israël moesten dus tevens bedenken, dat de verlossing juist in die tijd kwam, die voorzegd was geworden. Zo is ook Christus het ware offerlam, vier dagen vóór Zijn opoffering Israël voor ogen gesteld, daar Hij op Palmzondag (10 Abib of Nisan) feestelijk Jeruzalem binnentrok, en van toen af dagelijks in de tempel verscheen tot de avond van de Dinsdag. (Matth.21:1-24).

En gij zult het in bewaring hebben, het afgezonderd van de kudde houden tot de veertiende dag van deze maand; met welke dag de maand, wegens de aan de avond invallende nieuwe maan, haar hoogste punt bereikt heeft; en de gehelegemeente van de vergadering van Israël,
ieder gezin, zonder uitzondering, hetzij afzonderlijk, hetzij met een ander verenigd, zal het slachten, allen op dezelfde tijd, tussen de twee avonden, 2) in de tussentijd van de dubbele avond, tegen het ondergaan van de zon.

ieder gezin moest dus op hetzelfde ogenblik het lam slachten. Dit diende, om het organisch verband tussen de families van hetzelfde volk te kennen te geven. Wel bestond het volk uit gezinnen, gelijk het gezin uit leden, maar deze stonden niet los naast elkaar, maar werden door dezelfde banden van het bloed en van de geest verbonden. Bovendien was dit gezamenlijk slachten een gezamenlijk getuigen van gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren, een zich gezamenlijk voorbereiden voor de te houden samenkomst. Iedere samenkomst vormde een gemeente.

Deze tijdsbepaling werd reeds door de Joden verschillend opgevat. Enige (de Karaïten en Samaritanen) verklaarden de eerste avond voor de tijd, dat de zon onder de horizon verschijnt, de tweede voor het komen van de gehele duisternis; zij rekenden dus van 6 tot 7« uur ‘s

avonds; anderen (de Farizeeërs en Rabbaniten) daarentegen verstonden onder de eerste avond de namiddag van de tijd af, dat de zon zich ten ondergang begon te neigen; onder de tweede de werkelijke ondergang, en rekenden alzo van 3 tot 6 uur. (Op deze tijd is Jezus Christus, het echte Paaslam gestorven. De eerste opvatting is zonder twijfel de juiste; toch werd de andere later aan de tempeldienst ten grondslag gelegd, omdat ook het dagelijks avondoffer benevens het reukoffer "tussen de beide avonden" moest gebracht worden (hoofdstuk 29:39,41; 30:8), en beide handelingen niet tegelijk konden geschieden. Dit is met de wet in geen bepaalde tegenspraak, daar het uitgebreide gebruik van het woord avond in het Hebreeuws ruimte genoeg voor deze vroegere termijn van het slachten overlaat.

Wij veronderstellen dan, dat men het Paaslam uitkoos op de tiende dag van de maand; dat men de volgende tijd tot op de 14de dag besteedde tot onderzoek, of er niet enig gebrek aan was, dat het onbekwaam of onwettig maakte, dat men het slachtte de 14de, in de tussentijd van drie tot zes uur.

En zij zullen van het bloed nemen, door er een bundeltje hysop in te dopen (Vs. 22), en het strijken aan de beide zijposten, en aan de bovendorpel, aan de huizen, in welke zij het lam eten zullen. 1)

Later, toen Israël een heiligdom met een altaar, en een bijzondere priesterschap had, werd veel in deze voorschriften veranderd (Deuteronomium. 16:2,5,6). In hun strijd tegen de Roomse kerk, welke de viering van het Heilig Avondmaal voor een onbloedige herhaling van het offer van Christus uitgeeft, hebben de oudere protestantse theologen ontkend, dat het Joodse Paasfeest de betekenis van een werkelijk offer had; zij deden dit om aan die opvatting van het Heilig Avondmaal de schijnbaar bijbelse grond te ontnemen. Intussen wordt het Pascha (Vs. 27) hoofdstuk 34:25) niet alleen uitdrukkelijk een offer genoemd, maar het draagt ook in de slachting en bloedsprenging twee hoofdkentekenen van een bloedig offer; door de slachting leed het lam, plaatsbekledend voor de vader en de zijnen, de dood als bezoldiging van de zonde; in de bloedsprenging werd het verdiende door de geleden dood, de vergeving van de zonden en de verlossing van de toorn van God, de in het huis wonende toegeëigend. Wanneer nu het Pascha volgens zijn eerste deel een zoenoffer is, zo wordt het in zijn tweede deel, in de daaraan verbonden Paasmaaltijd (Vs. 4,8) tot een dankoffer. Ten opzichte van het eerste, kan het Heilig Avondmaal slechts in zo verre daarmee in vergelijking gebracht worden, als ook hier de verdiensten van de geleden dood van Christus ons ten eigendom gegeven worden; van een herhaling van de offerdood zelf kan echter geen sprake zijn, omdat deze éénmaal voor altijd geleden is en eeuwig geldt (Rom.6:10 Hebr.7:27; 9:28); met het Pascha was het ten opzichte van de slachting geheel anders; wegens de ontoereikendheid van de oudtestamentische offers, die ook slechts voorafschaduwingen waren, moest dat natuurlijk altijd weer opnieuw geschieden, gelijk er dan ook altijd nieuwe offerlammeren waren, die de plaats bekleedden en de offerdood leden. Ten opzichte van het tweede deel daarentegen, de offermaaltijd, komen Avondmaal en Pascha geheel overeen; bij beide wordt de communie gevierd, de gemeenschap met de Heere en de gemeenschap van de disgenoten onder elkaar. (zie Le 3.1e.v.).

De gehele ingang dus van het huis was als met bloed geverfd en wees aldus aan, dat daar als een ingang van de doemschuld en van de dood was. Want dit is de betekenis van het bloed. Met rode letteren was dan als het ware voor het huis geschreven: hier is de poort van de dood; wie hier binnentreden zijn kinderen van de dood, kinderen van de bloedschuld, wier eigen bloed verdiende vergoten te worden.

Wie door het bloed wordt verschoond, moest door het vlees worden gevoed. De beide handelingen vulden elkaar slechts aan en behoorden onafscheidelijk samen. Het lam werd niet alleen vóór hen geslacht, maar ook met hen verenigd en in hen opgenomen. 1 Cor.5:7, Joh.6:53-57.

Opmerkelijk, dat het bloed niet op de benedendorpel mocht uitgestort worden. Het mocht niet vertreden of onrein worden geacht. (Hebr.10:29).

a) En zij zullen het vlees eten in dezelfde nacht (van 14-15 Abib), aan het vuur, met behulp van een braadspit, gebraden, met ongezuurde broden1) daarbij; zij zullen het vlees met bittere saus, 2) uit kruiden, als wilde latuw, andijvie, radijs enz., eten. 3)

Wel was het ongezuurde brood spoediger gereed dan het gezuurde, maar daarom alleen gaf de Heere dit bevel niet. Het zuurdeeg is zinnebeeld van het zedelijk bederf. Met de uittocht moest al wat onzuiver was uit Egypte, uitgezuiverd worden. Het moest een heilig en gereinigd volk zijn en worden. (Galaten. 5:9).

De bittere saus herinnerde aan de verdrukking en het lijden in Egypte. Dat lijden mocht niet vergeten worden. Het zoete Paaslam van de verlossing deed echter de bittere saus van de verdrukking als niets achten. Zoals altijd: de hoop op de hemelse zaligheid doet de tijdelijke ellende en smarten als gering achten.

De spijs, die de kinderen van Israël in die nacht eten moesten, bestond dus uit vlees en brood, de gewone voedingsmiddelen van de mensen: het vlees is heilig, de Heere gewijd offervlees, het brood is ongezuurd, dat is eveneens heilig brood, en alzo zijn beide geschikt tot een heilig voedsel voor het natuurlijke en geestelijke leven, tot een spijs, die niet alleen de lichamelijke, maar tevens de geestelijke mens verzadigt, en krachten van het hogere leven werkt.

De bittere kruiden staan ongetwijfeld in betrekking tot de bitterheid van de verdrukking in Egypte, van welke in hoofdstuk 1:14, gezegd is: "Zij maakten hun het leven bitter." Overigens komt het genot van bittere spijzen en dranken ook voor als een beeld van het lijden, van smart en gevaren (Psalm. 69:22, Jer.8:14). Als bijgerecht bij het zoete lamsvlees krijgen zij tevens de betekenis van kruiding; het zoete vlees moet door het bittere bijgerecht smakelijker worden, want de bitterheid wordt weggenomen door de zoetheid van het vlees, en dit krijgt daardoor eerst zijn ware kruiding. Wat voor de zoete spijs het bittere kruid is, dat is voor de verlossing uit Egypte de herinnering aan het lijden in Egypte. Hier is echter nog meer bedoeld dan alleen de herinnering aan dit lijden. Gelijk bij het maal bitterheid en zoetheid aanvullen, zo staat ook het lijden in Egypte tot de redding in Egypte in een nauw en redelijk verband;

zonder het eerste zou het tweede niet geweest zijn, en door het verlevendigd bewustzijn van het eerste, krijgt de herinnering aan het tweede eerst haar ware wijding. Vergelijk Hebr.12:11: "Alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid aan hen, die daarin geoefend zijn.

Gij zult daarvan niet rauw, niets in de haast half gebraden, eten, ook geenszins in water gekookt, maar aan het vuur gebraden; 1) niet in stukken gesneden, maar geheel en al, met zijn hoofd, met zijn schenkels en ingewanden, dat tevoren gereinigd eveneens in de buik mee gebraden moet worden.

Hier valt ons het uitdrukkelijk bevel in het oog, het dier niet in stukken te verdelen, het niet eens een been te breken. In zoverre bij het lichaam van mensen en dieren de beenderen de eigenlijke bouw, de vaste grond vormen, waarop al het overige rust, is de Schrift gewoon, door het lijden aan de beenderen, of nog meer door het breken daarvan het innigste, diepste lijden en een verwoesting tot de grond toe aan te duiden (Job 30:17; 33:21, Psalm. 102:4; 38:4 Klaagl.3:4 Jesaja. 38:13 Micha 3:3). Omgekeerd is het bewaren voor verbreking van de beenderen een bewaren als geheel (Psalm. 34:21). Dat gebod wil dus dat het te eten paaslam geheel en volkomen zal zijn, zodat het bij het eten als één geheel zal verschijnen; want niet het verdeelde, het in stukken gesnedene, maar alleen het geheel is één. Dit had geen ander doel dan om aan te duiden, dat al degene, die van het geheel en het één, een deel verkregen en daarvan aten, zich als een geheel, als een gemeenschap zouden beschouwen, evenals het nieuwtestamentische Pascha het eten van het lichaam van Christus 1 Corinthiers. 5:7) beschouwt, waarvan de Apostel in 1 Kor.10:17 zegt: "Eén brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, omdat wij allen één brood deelachtig zijn." Daarin heeft dan ook de bepaling van het volgende vers zijn grond.

Ook hierin ligt niet het begrip van, haast, opgesloten. Want toch evengoed kon het dan gekookt worden. Het gebod van niet rauw te mogen eten, sloot alle denkbeeld van overhaasting uit. Maar het lam moest in zijn geheel, zodat geen been gebroken werd, aan het braadspit worden gestoken en alzo met het vuur in aanraking gebracht. Waarom? Om daarmee af te beelden het waarachtige Paaslam Christus, hetwelk ook met het vuur van Gods strafeisende gerechtigheid in aanraking kwam en wel dientengevolge de dood inging, maar niet werd vernietigd. Vuur is altijd, tenminste zeer dikwijls, beeld van Gods toorn, van Zijn strafeisende gerechtigheid.

Gij zult daarvan ook niets uit uw huis dragen (Vs. 46), ook niet laten overblijven tot de morgen, om het dan nog te genieten; maar hetgeen daarvan overblijft tot de morgen, omdat gij het in de Paasnacht niet kon verteren, zult gij de volgende morgen met vuur verbranden.
1)

Ditzelfde voorschrift wordt later (Leviticus. 7:15; 22:30) met betrekking tot het overblijvende van de dankoffers gegeven. Het diende om de heiligheid van het Paaslam hoog te houden. Geen onreine en onheilige Egyptenaar mocht van hetgeen voor het heilig Verbondsvolk bestemd was iets genieten.

Aldus, op de volgende wijze, nu zult gij het eten: uw lenden zullen opgeschort zijn, evenals bij degenen, die willen uitgaan, en door het ongegord, lang, afhangend kleed in het gaan zouden gehinderd worden (1 Kon.18:46; 2 Koningen. 4:29); uw schoenen, sandalen, aan uw voeten, terwijl gij thuis barrevoets gaat (Hand.12:8), en uw staf in uw hand (Genesis 32:10), en gij zult het vervolgens, in zulk een reisvaardige toestand, met haast eten, alsdegenen, die in een spanning ieder ogenblik het teken verwachten, dat zij moeten wegtrekken en een lange reis aanvaarden; alzo zult gij het eten; want het is het Pascha van de HEERE, 1) een door hem ingesteld maal, dat tot Zijn eer moet gehouden worden, en waardoor Hij geestelijk en lichamelijk sterkt tot de aanstonds aan te vangen reis.

De bepaling ten opzichte van de reisvaardige toestand bij het eten van het Pascha, geldt slechts voor deze eerste viering; zij is echter daarom van eeuwig gedenkwaardige betekenis, omdat met de verschoning en de uitvoering van Israël, het nu tot een eigen, zelfstandig volk en wel tot een eigen volk des Heeren en tot Zijn priesterlijk koninkrijk werd. In het Pascha viert alzo Israël zijn geboorte of schepping Jesaja 43:1,15); het is het feest van zijn geestelijke geboorte en de grondlegging van alle overige feesten. Het werkwoord, waarvan de naam Passah (eigenlijk Pesach, in het Aramees Pascha) afgeleid is, betekent vooreerst springen, huppelen, over iets heenstappen, om het niet te vertreden, daarom ook verschonen. De uitdrukking wordt dus hier gebruikt 1. van het voorbijgaan van de slaande engel voorbij de met bloed bestreken deuren van de kinderen van Israël, en het verschonen van hun eerstgeborenen (Vs. 27); 2. van het lam, waarvan het bloed aan de deuren moest gestreken worden, opdat de Heere, terwijl Hij het ziet, verschonen en voorbij gaan kon (Vs. 21); 3. van de bereiding van het lam, tot het door de Heere bevolen maal en de viering van dit maal (Vs. 11); 4.van de gehele feestviering, die met de maaltijd begon en zeven dagen duurde, en van de overige offers, die op het feest moesten gebracht worden (Deuteronomium. 16:1,2). Het laatste, het feest van de zeven dagen, heet gewoonlijk het feest van de ongezuurde broden (hoofdstuk 23:15; 34:18 Leviticus. 23:6 Deuteronomium. 16:16), omdat gedurende de viering daarvan slechts ongezuurd brood genoten werd (Vs. 15)

Wij zouden deze laatste woorden bijna als de instellingswoorden van het sacrament van het Paaslam willen beschouwen, die er het gehele karakter van moesten aangeven, en die, straks verklaard, ook de diepere betekenis, die erin lag, in het licht moesten stellen. Eigenlijk staat er in het oorspronkelijke, en dit, door de tegenstelling met al het voorgaande, des te krachtiger uitgedrukt, "het is het pascha, de Heere gewijd"; dat wil zeggen, dat het Jehova en niet het volk Israël toebehoort; dat het er is, om op Jehova te wijzen, Zijn tegenwoordigheid aan te duiden en Zijn gewisse hulp te verkondigen. Evenals het elders heet: "dat is mijn lichaam", "het brood dat we breken is de gemeenschap van het lichaam van de Heere," zo klinkt het hier plechtig en statig: "het is het pascha van de Heere," of liever nog "het pascha voor de Heere.".

Van zeven merkwaardige Paasfeesten wordt in de Heilige Schrift melding gemaakt. De eerste bij de uittocht uit Egypte; de tweede in de woestijn (Numeri. 9); de derde door Jozua en de Israëlieten bij de intocht in Kanaän Jozua 5); de vierde bij de hervorming door Hiskia (2 Kron.30); de vijfde onder koning Josia (2 Kron.35); de zesde door Israël, na de terugkomst uit Babel (Ezra.6); de zevende door de Heere Jezus Christus in de nacht, in welke Hij verraden

werd (Luk.22). Bij het zevende stelde de Heere het Avondmaal in, waarmee het Sacrament van het Oude Verbond door dat van het Nieuwe vervangen werd.

Want 1) een bijzondere bewaring zal werkelijk plaats hebben ten tijde, dat gij de maaltijd houden zult. Ik zal in deze nacht door Egypte gaan, en alleeerstgeborenen 2) in Egypte slaan, van de mensen af tot de beesten toe; en Ik zal, door zulk een verslaan van de eerstgeborenen, gerichten oefenen aan al de goden van de Egyptenaren, die Mij zolang tegengestreefd hebben; Ik, de HEERE, zal het doen, die Mij wel als de enige, waarachtige God tegenover hen door teken en wonderen genoegzaam bewezen heb, maar nu ook nog Mijn gericht over hen volbrengen moet, opdat de wereld erkent, dat Ik Mijn eer aan geen andere geven wil (Jeremia. 42:8).

Door Vs. 12 en 13 wordt nader verklaard: "Het is het Pascha van de Heere". Jehova zal Zijn gerichten oefenen aan Egypte, maar zal Israël, als het Zijn bevel gehoorzaamt, voorbijgaan.

De eerstgeborene, als de eerste macht van de vader (Genesis 49:3) en de eerste vrucht van de moeder (Ex.13:2) staat tot het geheel in een bijzonder nauwe betrekking; als de eerste geboorte is zij de bloesem van alle volgende geboorten, zij representeert dus een geheel volk of de gehele soort, zowel naar boven als naar beneden, zowel in de vóór- als in nageslachten; zij neemt, om zo te zeggen, een universele, een op het geheel en al zijn delen betrekking hebbende plaats in. Terwijl dan de Heer hen slaat, beide onder mensen en vee, slaat Hij eigenlijk alles in Egypte, wat een levensadem heeft; slechts Zijn lankmoedigheid en barmhartigheid is het, dat Hij niet werkelijk allen doodt, evenals eens bij de zondvloed, maar alleen de plaatsbekleders van het geheel. Nu is de vraag, in hoeverre dit gericht, dat aan mensen en vee moet volbracht worden, tevens voor een vernietigingswerk aan alle goden van de Egyptenaren moet aangezien worden, en niet alleen voor een strafgerecht aan mensen en vee (Numeri. 33:4). Ter beantwoording van deze vraag moeten wij ons voorstellen, deels hoe Egyptische koningen op de geschriften van hun gedenktekens zich als zonen of zelfs als Incarnaties (vlees- of menswording) van de goden lieten prijzen, deels hoe ontelbare dieren door de Egyptenaren als heilig vereerd en voor verschijningen van een Godheid aangezien werden. Nadat de Heere Zijn gericht reeds aan de werkelijke goden van de Egyptenaren, de demonen en boze geesten onder de hemel (zie Ex 7.20) uitgeoefend, en al hun macht te schande gemaakt heeft (hoofdstuk 8:18,19), houdt Hij nu ook gericht over alle hun ingebeelde goden, over de als god aanbeden koning, daar Hij zijn eerstgeboren zoon geheel gelijk stelt met de eerste zoon van de gevangene in de gevangenis, en de eerste zoon van de maagd, die achter de molen is, en over de voor heilig gehouden, en tegen alle aanranding door de wetten in bescherming genomen dieren, daar Hij deze eveneens behandelt als de onreinste van hun soort, bijvoorbeeld: als de zwijnen, aan wier herders het niet eens geoorloofd was, een tempel te betreden (zie Ge 41.46). Waarlijk, wanneer de zonde en de dwaasheid van de mensen ooit toelieten, dat de gerichten van God datgene werkelijk op hen konden vermogen, wat zij moesten vermogen, zo hadden de Egyptenaars, na de dood van hun eerstgeborenen, zich voor een brandhout, dat uit het vuur gerukt is, moeten aanzien, en na de slachting van de eerstgeborene van hun koning en van alle heilige dieren het voor altijd moeten afleren, om valse en nietige goden te dienen! Doch gelijk overal, zo is het ook hier: "Gij hebt ze geslagen, maar zij hebben geen pijn gehad; gij hebt ze verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan

te nemen; zij hebben hun aangezichten harder gemaakt dan een steenrots; zij hebben geweigerd zich te bekeren". (Jeremia. 5:3).

En dat aan de deurposten en de bovendorpel gestreken bloed 1) (Vs. 7) zal u, die daardoor van de Egyptenaren afgescheiden zijt (hoofdstuk 11:7) tot een onderscheidend teken zijn aan de huizen, waarin gij zijt; wanneer Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan, en er zal geen plaag onder u ten verderve zijn, die u eveneens zou verderven als degenen, die in het land zijn, in wiens midden gij woont, wanneer Ik Egypte slaan zal.

Op zichzelf beschouwd, had ook Israël de dood verdiend. Alleen dan, wanneer het werkelijk geloofde in de kracht van het bloed van de bevrijding en daarmee Gods woord door het geloof aanvaardde, zou het verschoond blijven. In zichzelf had Israël geen grond, om te hopen van het verderf verschoond te blijven. Het teken van het bloed, als door God ingesteld en aangegeven, werd het teken van de verschoning. Hier wordt duidelijk geleerd, dat zonder bloedstorting geen vergeving is, en wederom: In Christus hebben wij de verlossing door Zijn bloed (Efez.1:7). Gelijk het bloed van het Paaslam het teken was voor Israël ter verlossing, zo is het bloed van Christus het teken van de verlossing voor alle gelovigen. Daarom luidt het ook (Hebr.11:28): "Daartoe heeft Hij het Pascha uitgericht en de besprenging vna het bloed.

a) En deze dag, waarop het geschieden zal dat gij verschoond wordt van het algemeen verderf, zal u wezen ter gedachtenis van de ondervonden genade, en gij zult hem jaarlijks de HEERE tot een feest vieren; gij zult hemvieren onder uw geslachten 1) tot een eeuwige inzetting, evenals uw bewaring zelf van een eeuwige betekenis is.

Exodus. 5:1

Deze dag mocht nimmer vergeten worden. Daarom zegt de Heere, onder of in uw geslachten, d.w.z. in de opvolgende geslachten, van geslacht tot geslacht.

Zeven dagen achter elkaar zult gij ongezuurde broden eten; maar 1) op de eerste dag, de 15de van Abib, zult gij het zuurdeeg wegdoen uit uw huizen, nadat gij reeds bij het aan die dag onmiddellijk voorafgegaan Paasmaal ongezuurd brood gegeten hebt (Vs. 8); want wie het gedesemde eet, van de eerste dag af tot op de zevende dag, die ziel zal, omdat zij een misdaad begaan en Mijn verbond nagelaten heeft, (Genesis 17:14 Numeri. 15:30), uitgeroeid worden uit Israël.

In het Hebreeuws eigenlijk slecht tot. De betekenis is, dat niet later dan de eerste dag het zuurdeeg moest weggedaan worden.

De hoge betekenis ligt in het eten van de ongezuurde broden. Waarmee aangeduid wordt, de aflegging, het uitzuiveren van de oude mens van de zonde en het aandoen van de nieuwe mens. Duidelijk straalt dan hier het veband door tussen rechtvaardigmaking en heiligmaking. Wie dus wel het Paaslam wilde eten, maar niet de ongezuurde broden, toonde daarmee, dat hij wel wilde de vergeving, maar niet de verlossing van de zonde. Israël eenmaal verlost uit de banden van de slavernij, moest een heilig en geheiligd volk zijn en worden. Ook hier is Israël

beeld van de Kerk van Christus. Wie de heiligmaking niet wilde, zou uitgeroeid worden. Hij vertrad daarmee het bloed van de verzoening.

En op de eerste dag (15 Abib) zal er, wanneer gij een heiligdom (hoofdstuk 25-31) zult bezitten, een heilige verzameling 1) zijn, er zal een algemene samenkomst tot verheerlijking van Mij plaats hebben; ook zult gij eenheilige verzameling hebben op de zevende dag (21 Abib); er zal geen werk, dat tot de dagelijkse bemoeiingen behoort (Leviticus. 23:7 vv.), op dezelfde dag gedaan worden; maar wat van iedere ziel gegeten zal worden; zoveel als tot spijziging nodig is, dat alleen mag van u toebereid, gereed gemaakt worden, hetgeen op de Sabbat en de Grote Verzoendag ook niet geoorloofd zal zijn (hoofdstuk 35:2 vv. Leviticus. 16:29-31).

In het Hebreeuws Mikra Kodesch, een gebeurtenis tot een heilig doel, nl. om de Heere te aanbidden. Men had burgerlijke en heilige verzamelingen van het volk. Op de laatste mocht niets gedaan worden, dan de dienst van de Heere waarnemen. Geen zaken mochten worden behandeld, geen strafgerichten gehouden.

Zo onderhoudt dan de ongezuurde broden, ook gedurende de dagen tussen 15 en 21 Abib, hoewel gij dan niet samenkomt, maar uw gewone bezigheden verricht, omdat Ikeven aan dezelfde dag, waarop het feest begint, uw legers rond middernacht uit Egypte geleid zal hebben; 1) daarom zult gij, op de zo-even beschreven wijze, deze dag houden; en niet alleen onder u, maar ook onder uw geslachten 2) zal die dag gevierd worden; tot eeneeuwige inzetting heb Ik u dit gebod gegeven.

Nu wordt nog in het kort het geschiedkundig feit herinnerd, dat aan de feestviering en aan het sacrament zelf ten grondslag ligt en waaraan beide steeds moesten vastgeknoopt blijven. Want weet dit wel, als men het sacrament van zijn eigenlijke geschiedkundige oorsprong losmaakt, dan heft men het ware wezen van het sacrament, evenals dat van de heilige feestdagen op. Daardoor zullen zij al het heiligende en waarlijk opbouwende verliezen, en geheel ophouden dit te zijn, wat zij eigenlijk willen en moeten zijn, waartoe zij ook ingesteld zijn en gevierd worden. Zo doen immers de ongelovigen van onze dagen, in onze kerk, onder onze ogen, met de Christelijke feestdagen en de sacramenten van doop en avondmaal. Men kan zich aan het sacrament vergrijpen; òf door het feit te loochenen, waaraan het zijn goddelijke oorsprong dankt, òf door de heilige betekenis te ontkennen, die God zelf erin gelegd en waartoe hij het ingesteld heeft.

De uitleiding van Israël, waarvan de Heere hier spreekt, was nog niet geschied, maar zou eerst na enige dagen plaats hebben; toch geeft de Heere reeds voorschriften voor het feest "ter gedachtenis" (Vs. 14). Zo wordt de weldaad, waaraan Israël in volgende jaren gedenken zal, beschouwd, alsof zij reeds ervaren ware; voor de Heere toch is alles, wat Hij zich voorgenomen heeft, zo goed alsof het reeds geschied was. Dat hier en vervolgens zo sterk wordt aangedrongen, dat Israël op het feest van zijn uitleiding uit Egypte gedurende al de zeven dagen alleen ongezuurd brood eet, heeft zijn grond in de zinnebeeldige betekenis van het zuurdeeg. Het is, als door de gisting bedorven, in de Heilige Schrift meestal een beeld van het oude en ontaaarde wezen van de mens (Matth.16:16), van boosheid en listigheid 1

Corinthiers. 5:6-8), en stelt alzo in zijn ook het overige deeg aanstekend zuur de verderfelijke en verzurende invloed voor, die al het zondige en ongoddelijke overal, waar het geduld wordt, uitoefent (Galaten. 5:9); daarom wordt later streng verboden, het te vermengen onder de koeken, die voor een spijsoffer bestemd waren (Leviticus. 2:4-12). Door de uitleiding uit Egypte nu wil de Heere niet alleen Israël uitwendig verlossen van de ellende, die het tot hiertoe ondervonden heeft, maar het tevens tot Zijn volk, tot een heilig volk (Exodus. 19:6) maken, dat van de zuurdeeg van het oude Egypte gereinigd is, en na zijn redding krachtens het verzoeningsbloed van het lam in een nieuw leven wandelt. Dit nieuwe leven, waarin het geplaatst is, moet door het eten van ongezuurd brood afgeschaduwd worden; de straf van de uitroeiing, welke op het eten van ongezuurd brood gesteld is, wijst op de waarheid van het Nieuwe Testament, dat zonder heiligmaking niemand de Heere zien zal. (Hebr.12:14 1 Thess.4:1 vv.).

a) In de eerste maand, aan de veertiende dag van de maand, in de avond, wanneer gij Pascha houdt, en de 15de dag is ingegaan, zult gij ongezuurde broden eten, tot de eenentwintigste dag van de maand, in de avond, wanneer het einde van het feest is.

Leviticus. 23:5 Numeri. 28:16

Niet alleen op de eerste dag, maar zeven dagen lang moest Israël zich onthouden van het eten van gedesemd brood. Het getal zeven is ook hier weer opzettelijk gekozen. Dit bevel strekt, om aan het volk te leren, dat het niet genoeg was de oude zuurdesem aanvankelijk uit te zuiveren, maar dat dit een voortdurend werk moest zijn. Niet alleen de rechtvaardiging, maar ook de heiligmaking is doel van Gods uitredding.

Dat er zeven dagen lang geen zuurdesem in uw huizen gevonden worde! Want al wie het gedesemde eten zal, die ziel zal uit de vergadering van Israël uitgeroeid worden,
hij zij een vreemdeling,2) of een ingeborene 3) van het land, een nakomeling van Abraham, een geborene in het land, dat God, de Heere, u geven zal.

Door de straf van de "uitroeiing uit het volk", welke dikwijls in de wet voorkomt (Exodus. 31:14 Leviticus. 17:4; 20:17) dreigt God de overtreder, dat hem alles treffen zal, waartegen hij door het verbond met God beschermd was; hij werd daardoor te midden van het volk in zekere zin vogelvrij; iedereen kon hem aan de eerste de beste overheidspersoon aangeven, en hem laten vonnissen; zo dit niet geschiedde, moest de schuldige in aanhoudende bezorgdheid verkeren, dat God zelf op een meer onmiddellijke wijze de straf aan hem zou ten uitvoer leggen. (Exodus. 4:24). Daarom zien wij, dat aan sommigen de bedreiging van de uitroeiing uit het volk werd vervuld door hen ter dood te brengen (Numeri. 15:30,31), terwijl b.v. het nalaten van de besnijdenis in de woestijn door het algemeen Godsgericht, dat in Numeri. 14:22-24, wordt aangekondigd, werd gestraft (Genesis 17:14)

Onder "vreemdeling" is te verstaan, elke niet-Israëliet, die voor kortere of langere tijd onder Israël verkeerde, maar Israël niet was ingelijfd.

In het Hebreeuws Ezrach haárets, ingeborene van het land. Het eerste woord betekent eigenlijk een inlandse boom, en van daar de betekenis van, ingeboren, van iemand, die in het land zelf geboren, met het land onafscheidelijk één is. Deze zijn de Israëlieten, die in Kanaän geboren zijn. De laatste staat dus tegenover de eerste. Al wie niet ingeboren is, d.i. uit Abraham voortgekomen, is vreemdeling, hij moge al of niet tot Israëls godsdienst zijn overgegaan en proseliet van de gerechtigheid zijn geworden.

Gij zult, om zulk een straf van uitroeiing te ontgaan, niets eten, dat gedesemd is; a) in al uw woningen zult gij ongezuurde broden eten, 1) gedurende de in Vs. 18 genoemde zeven dagen.

Deuteronomium. 16:3

1)Overeenkomstig dit bevel werd naderhand, op de dag vóór het feest, al het zuurdeeg met grote angstvalligheid en zorg uit de huizen verwijderd; iedere vader stelde een formele huiszoeking in, zag alle vertrekken, kisten, kasten en hoeken zorgvuldig na, of ergens een stukje of kruimeltje gezuurd brood gevonden werd, en sprak, na dit onderzoek, een gebed uit, dat alles, wat hij soms niet gezien of gevonden had, door God zelf tot stof en as mocht gemaakt worden.

II. Vs. 21-28. Mozes verzamelt vervolgens alle oudsten in Israël en openbaart hun Gods bevel ten opzichte van het Pascha. Deze gaan heen en zorgen voor de volbrenging op de bepaalde dagen.

Mozes dan riep al de oudsten 1) van Israël, die hoofden van stammen, geslachten en families waren (hoofdstuk 3:16; 4:29), en zei tot hen: Leest uit, zoekt naar het beste, en neemt
op de tiende dag van deze maand, lammeren van schapen of geiten, die éénjarig zijn, en waaraan geen gebrek is, voor uw gezinnen (Vs. 3,4) a) en slacht, nadat gij het tot de veertiende afzonderlijk gehouden hebt, het Pascha, 2) tussen de twee avonden (Vs. 6).

a)Hebr.11:28

Het gesprek wordt in het bijzonder met de oudsten gevoerd, welke het vervolgens aan het volk moesten overbrengen. Want het kon niet tegelijk door zulk een grote menigte aangehoord worden. Doch ofschoon de verdeling van dat volk onder die wrede tyrannie veel te wensen overliet, toch wilde God, dat er toch enig bewijs van orde zou blijven, en heeft Hij niet geduld, dat zij, die Hij zich aangenomen had, van alle bestuur zouden verstoken zijn. Ook deze reden was er voor, om de eenheid te bevorderen, opdat het uitverkoren zaad van Abraham niet tot niets zou worden.

Mozes spreekt hier bevelend. Hij is de overbrenger van de last van God. En nu heeft Israël alleen te gehoorzamen, zonder enig beding.

Neemt dan een bundeltje hysop, 1) en doopt het in het bloed, dat in het bekken zal wezen, dat gij in het bekken bij het slachten zult opvangen; en strijkt aan de bovendorpel en aan de

beide zijposten van dat bloed, dat in het bekken zijn zal; doch u aangaande, niemand zal, gedurende de volgende nacht, uitgaan uit de deur van zijn huis, tot aan de, na middernacht beginnende morgen. 2)

Onder hysop verstaan de uitleggers hier en in Leviticus. 14:4,51 Numeri. 19:6,18 Psalm. 51:9, waar het als besprengings- en reinigingsmiddel voorkomt, óf de Hijssopus officinalus, een ook in ons vaderland op muren groeiende plant met smalle, stijve lancetvormige bladeren, die ongeveer een duim lang zijn, een stengel van 1 tot anderhalve voet hebben, en blauwe of zeer witte bloemen dragen, die van juni tot augustus verschijnen en de bijen veel honing aanbieden; óf een met de hysop zeer overeenkomstige soort van Origanum (agrimonie, orego of kattestaart). Dit is een aromatische plant met een sterke, een voet hoge stengel, veel wolachtige bladeren en witte bloesems; hij groeit veel op steenachtige grond. Het is niet te beslissen, welke van beide meningen de ware is, daar over datgene, wat de ouden onder hysop verstonden, nog veel onzekerheid heerst; in ieder geval komt het niet alleen als werktuig van bestrijken voor, waartoe het wegens zijn tedere harige bladeren, die een vocht, waarin zij gedoopt zijn, licht opzuigen en even zo gemakkelijk bij drukking weer van zich geven, zeer geschikt is; maar, meer nog, wegens zijn medicinale kracht, daar men het oudtijds zowel onder spijzen en andere dingen vermengde, om deze van onreine bestanddelen te zuiveren, als ook in het bijzonder gebruikte tot reiniging van het lichaam van verkeerde vochten enz. Op onze plaats dient het "zeker" tot het eerste, "Symbolisch" tot het tweede doel; het is dus deels werktuig, deels symbool.

Mozes spreekt alleen van de besprenging van het bloed, omdat hij over het eten van het lam zich reeds had verklaard. Hij beveelt hysopstengels in het bloed, dat in het bekken was opgevangen, te dopen en aan ieder alzo de bovendorpel van zijn eigen huis en de beide zijposten te besprenkelen. Door welk teken God getuigd heeft, dat Hij het volk aan het algemeen verderf ontrukte, omdat het door het teken van het bloed van de goddeloze werd afgezonderd. Want het moest de Israëlieten met nadruk vemaand worden, vooreerst, dat zij door de verzoening door het offer van de plaag werden bevrijd, en hun gezinnen ongedeerd bewaard bleven; vervolgens, dat alzo het offer hun alleen voordelig was, indien het teken ervan duidelijk bij hen naar buiten trad. Elders zien wij, dat het Paaslam type is geweest van Christus, die door Zijn dood ons de vrede heeft verzekerd, opdat wij niet met de overige wereld zouden omkomen. Maar reeds van vroege tijden af heeft Hij gewild, dat onder de wet aan de ouden zou betuigd worden, dat Hij hen niet anders genadig kon zijn. En nu is het volstrekt niet twijfelachtig, of door een zichtbaar teken heeft Hij hun zinnen willen vestigen op het ware en hemelse voorbeeld, dat van de ceremonieën van de wet af te scheiden, ongerijmd en onwettig zou zijn. Want wat is kinderachtiger, dan het bloed van vee te stellen tegen de macht van God, of om daarin oorzaak van redding te zoeken? Doch God toont, dat Hij niet anders dan uit kracht van het offer Israël spaart. Waaruit blijkt, dat Hij door deze heilige handeling hun de dood van Christus heeft voorgesteld, welke alleen het onderscheid daarstelde tussen hen en de Egyptenaren. Maar tegelijk leert Hij, dat geen vrucht van het vergoten bloed is te hopen zonder besprenging. Niet, omdat de werkelijke en zichtbare besprenging iets nut aanbrengt, maar omdat door deze ceremonie, welke door het gezin gepleegd werd, het nuttig was, dat de onervarene als het ware op de zaak zelf werd gewezen,, opdat zij wisten, dat geestelijk verstaan moest worden, wat zij voor hun ogen zagen gebeuren.

"Dat door het bloed van Christus onze zielen door de Geest besprengd worden", is uit de brief van Petrus wel bekend. Van deze zaak is nu het beeld in de hysopstengel voorgesteld, welk kruid een uitnemende kracht bezit, om te zuiveren, en daarom ook bij andere offeranden wordt gebruikt.

Besprengd worden met de hysopstengel was tot reiniging, tot ontzondiging. David bidt in Psalm. 51, om daarmee ontzondigd te worden, waardoor hij inroept de reinigmakende kracht van het bloed van de verzoening.

Alleen de huizen, getekend door het bloed van het Paaslam, waren schuilplaatsen tegen de slaande hand van de engel van het verderf. Waarschijnlijk zinspeelt de Heere hierop in Jesaja. 26:20

Want 1) de HEERE zal door Egypte gaan om middernacht om de Egyptenaren voor de tiende maal te slaan, door het doden van alle eerstgeborenen onder mensen en vee; doch wanneer Hij bij het omgaan het bloed zien zal aan de bovendorpel, en aan de twee zijposten van uw deur, zo zal de HEERE de deur voorbijgaan, en de verderver 2) van de eerstgeborenen (Hebr.11:28), die Hem ter zijde staat en het gericht in zijn naam volbrengt, niet toelaten in uw huizen te komen, om u, gelijk de Egyptenaren, te slaan. 3)

Hij verbiedt hun ‘s nachts uit te trekken, opdat zij zich niet vermengden met de Egyptenaars, maar zich rustig onder de bescherming van het bloed verborgen hielden. Waardoor zij herinnerd werden, dat ook zij aan het verderf waren blootgesteld, tenzij zij door het bloed van de ongelovige werden gescheiden. Daarna voegt Hij de belofte erbij dat, indien zij zich slechts hielden onder de bescherming van het bloed, de engel zou voorbijgaan, om hen geen schade toe te brengen. Waarom Hij dit wederom herhaalt, dat zij eerst door middel van het bloed behouden waren, die niet verzuimden zich ermee te besprenkelen, omdat alleen het geloof ons het heil, door het brengen van het offer verkregen, deelachtig maakt. Als verderver wordt hier zonder twijfel de Engel genoemd, welke God had verordend, om Egypte te slaan. Doch ofschoon Hij dikwijls door kwade engelen Zijn oordelen laat uitoefenen, is toch uit andere plaatsen op te maken, dat hier één bedoeld wordt uit de uitgekozenen; dezelfde, die onder het Hoofd Christus, diens aanvoerder van de bevrijding van het volk is geweest.

Onder de verderver is zonder twijfel een werkelijke Engel te verstaan, niet gelijk sommigen willen, die Engel van God, van wie in hoofdstuk 3:2 vv. gesproken is; toch was de Heere in en door deze Engel werkzaam, zodat, wat Hij deed, aan God zelf toegeschreven wordt (2 Samuel 24:16; 2 Koningen. 19:35). Omgekeerd eigenen (Genesis 19:13) de beide Engelen, die tot Lot kwamen, zich het werk toe, dat in Vs. 24 vv. de Heere onmiddellijk volvoert, omdat zij het voorbereid en tot het punt gebracht hebben, waarop de Heere weer persoonlijk bij hen aanwezig kon zijn. (Vs. 17).

In het Hebreeuws Hamaschchee, verderver. Sommigen vertalen verderf. In Hebr.11:28 lezen we: de verderver. Wie het Hebreeuwse woord door "verderf" vertalen, zijn van oordeel, dat onder het Griekse woord, de dood, wordt verstaan. Echter is het beter hier verderver en niet

verderf te behouden. Wat God in het begin van dit vers aan Zichzelf toeschrijft als aan de eerste oorzaak van alles, dat, zegt Hij aan het einde, te zullen doen door Zijn Engel, als midden oorzaak. Het is daarom dan ook, dat sommigen van mening zijn, dat hier de Engel van God bedoeld wordt, die aan de aartsvaderen verscheen.

De Heere eist dus volstrekte gehoorzaamheid. Daarin ligt bevrijding van de dood. En onvoorwaardelijk geloof, daarin ligt het behoud en het leven.

Onderhoudt1) dan deze zaak 2), dit slachten van het paaslam op de avond van de 14 Abib, tot een inzetting voor u en uw kinderen, tot in eeuwigheid, daar de Heere u, dat is iedere vader in het bijzonder, in die verschrikkelijke nacht om het bloed van het Pascha bewaard heeft.

Altijd, ook later moest Israël zich dat herinneren, om zich in gehoorzaamheid te oefenen. "Onderhoudt dan deze zaak, tot een inzetting voor u en uw kinderen tot in eeuwigheid". Het is de heilige roeping van de getuigen van Gods grote daden, de herinnering daaraan ongerept en ongeschonden te bewaren. En niet slechts omwille van hen zelf, maar ook en bovenal omwille van de geslachten, die na hen komen zouden en misschien dergelijke tekenen en blijken van Gods macht en grootheid niet zo van nabij zouden aanschouwen. Immers de heilige instellingen en gewijde feesten reiken van eeuw tot eeuw de heugenis van de grote daden van God aan de opvolgende geslachten over. Daarom is de plechtige viering en waarderende wijding van de gedenkdagen en overgeleverde instellingen een plicht van het volk. Zo getuigt het ook in Psalm. 78, die als een herinnering aan de paasnacht, als een Paaspsalm kan beschouwd worden.

2)"Deze zaak", eigenlijk dit woord, dit voorschrift, maar hier terecht door "zaak" vertaald, omdat het niet alleen zag op het bestrijken van het bloed, maar op het gehele voorschrift van de Paasviering.

En het zal geschieden; als gij in dat land komt, dat u de HEERE geven zal, gelijk Hij in vroegere tijden tot de vaderen en nu weer tot u gesproken 1) heeft, zo zult gij jaarlijks deze door de Heere u voorgeschreven dienst
onderhouden.

Naast het middel tot bevrijding van de plaag, geeft de Heere hier hen uitzicht op algehele verlossing, en verzekert hun, dat zij eenmaal zeker in Kanaän zullen komen. Zonder twijfel, om het geloof te versterken. Gelijk bij het Avondmaal de Gemeente van Christus niet alleen gedachtenis moet vieren, van het lijden en sterven van het volmaakte Paaslam, maar ook daarbij gewezen wordt op de komst van Christus, als wanneer al hetgeen ten dele was, zal teniet gedaan zijn en de eeuwige verlossing een aanvang neemt, zo ook wordt hier Israël bij de instelling van het tweede Sacrament van het Oude Verbond niet alleen op ogenblikkelijke bevrijding en verlossing gewezen, maar het ook een uitzicht geschonken op volkomen bevrijding, als het in Kanaän op eigen erfgoed zou gesteld zijn.

In het Hebreeuws Avoodah, dienst. Met opzet wordt het onderhouden van het paasfeest hier een dienst genoemd, omdat het niet aan Israëls willekeur werd overgelaten om het te vieren, maar omdat het tot zijn dure verplichtingen behoorde. Met de plechtige viering van het Paasfeest zou Israël zijn geloof en geloofsgehoorzaamheid aan de Heere God tonen.

a) En het zal geschieden, wanneer uw kinderen, als zij tot de ouderdom van opmerken en vragen gekomen zijn, tot u zullen zeggen, terwijl zij de verschillende gebruiken van de feestviering zien: Wat hebt gij daar voor een dienst; wat betekenen deze plechtigheden?

Jozua. 4:6

Zo zult gij zeggen; Dit geslachte lam, dat wij eten, is de HEERE een Paasoffer, 1) waardoor wij Hem prijzen voor Zijn bewaring in Egypte; het is een offer voor Hem,die voor de huizen van de kinderen van Israël voorbijging in Egypte, toen Hij de Egyptenaars sloeg, en door dit voorbijgaan, onze huizen bevrijdde. 2) Toen Mozes dit aan de oudsten geopenbaard had, boog zich in hen, het door hen vertegenwoordigde volk, en neigde zich, 3) om zijn geloof aan het Woord des Heeren en zijn bereidwilligheid tot nauwkeurige gehoorzaamheid te betuigen (hoofdstuk 4:31).

In het Hebreeuws Zvach pésach. Paasoffer, of het offer van de voorbijgang. Het woord komt van een werkwoord, dat eigenlijk springen betekent. Vandaar de betekenis van hinken en van overgaan, voorbijgaan. Het woord betekent eigenlijk slachtoffer. Het Pascha was daarom een offerande. Het bloed was zonder twijfel strekkende tot een voorbeeldige verzoening. Het bloed van het Paaslam was als het ware het rantsoen voor de eerstgeborenen van Isaëls volk om deze te bevrijden van het verderf.

Met dit bevel heeft God ten doel. Zijn grote daden door mondelinge overlevering onder het volk in levendige herinnering te houden. (Johannes 4:16); daartoe bestond in latere dagen een feestorde, de Haggada of de verkondiging. Deze hield in, dat vóór de eigenlijke maaltijd, als het bepaalde gedeelte uit de wet was voorgedragen en de tweede beker wijn ingeschonken was, de oudste zoon des huizes tot de vader de vraag richtte (Deuteronomium. 32:7), wat dit alles betekende; deze antwoordde daarop (Exodus. 13:8): "Dit Pascha eten wij daarom, omdat de Heere voor de huizen van onze vaderen in Egypte is voorbijgegaan." Terwijl hij hierop de bittere kruiden met de hand ophief, ging hij voort: "Deze bittere kruiden eten wij, omdat de Egyptenaren het leven van onze vaderen in Egypte bitter gemaakt hebben." Vervolgens nam hij ook een ongezuurd brood in zijn hand en zei: "Deze ongezuurde koeken eten wij, omdat onze vaderen geen tijd hadden om het deeg te verzuren, eer God hun verscheen en hen verloste. Daarom moeten wij Die, die onze vaderen en ons deze wonderen bewezen heeft, en ons uit de dienstbaarheid in de vrijheid, uit het leed in de vreugde, uit de duisternis tot groot licht gebracht heeft, belijden, loven, prijzen en verhogen. Zo laat ons dan spreken: "Halleluja! Looft de Heere, gij zijn knechten!" Hiermee was de volgende plechtigheid, het Hallel, of het lofgezang ingeleid; eerst werden psalm 113 en 114 uitgesproken, waarop de vader de reeds ingeschonken tweede beker zegende en rondreikte; het tweede deel van het lofgezang, Psalm 115-118 werd eerst, nadat de maaltijd geheel geëindigd was, bij het genot van de vierde beker, voorgedragen. (Matt.26:30).

De herhaling van deze plechtigheid bij de vernieuwing van elk jaar geschiedde 1e om terug te zien als een gedenkboek, opdat daarin verse heugenis zou blijven van de grote zaken, die God voor hen en hun vaders verricht had. 2e om vooruit te zien, als een onderpand van de grote offerande van het Lam Gods in de volheid van de tijd, in de plaats van ons en onze eerstgeborenen; wij waren aan het zwaard van de slaande engel onderworpen, maar Christus, ons Paaslam is voor ons geslacht en zijn dood verstrekt ons ten leven, en dus is hij het Lam, geslacht voor de grondlegging van de wereld. Mozes heeft door het geloof het Pascha uitgericht, want het einde van de wet is Christus.

Het buigen van het lichaam is tot de knieën toe; het buigen van het hoofd, is met het aangezicht nederwaarts; het buigen van zichzelf, is het uitbreiden van handen en voeten, totdat men met zijn aangezicht neer ligt op de aarde.

En de kinderen van Israël, van wie de oudsten, na het weggaan van Mozes, de ontvangen mededelingen van huis tot huis bekend maakten, gingen en deden het: zoals als de HEERE Mozes en Aäron geboden had, alzo deden zij. 1)

Zij verdeelden zich naar de grootte van hun families in gezelschappen, kozen de 10 Abib een lam, slachtten het op de avond tussen de 14de en 15de dag van de maand, bestreken met het bloed de bovendorpel en de beide deurposten van hun huizen, en genoten hierop, geheel reisvaardig, het in zijn geheel aan het vuur gebraden paaslam, met de bittere kruiden en de ongezuurde broden; het overige gedeelte van de nacht bleven zij in de huizen tezamen die met bloed getekend waren, totdat geschied zou zijn, wat de Heere zich voorgenomen had. De Egyptenaren zullen zich verwonderd hebben, toen zij zagen, dat op dezelfde dag in alle Israëlitische families een lam ter maaltijd werd gereed gemaakt, en iedere huisdeur met bloed werd getekend; menigeen, die onder de vorige elkaar opvolgende plagen de God van Israël had leren vrezen, zal bij zulk een aanblik een bang voorgevoel gehad hebben. Toch legden zich allen, als de nacht inviel, ter ruste neer.

De dag neigde, de schaduwen van de nacht legerden zich over Egypte; Farao en zijn volk legden zich tot slapen neer. Ach, gij ongelukkige zielen! gij had het zo nodig gehad u de Heere aan te bevelen, wiens zware gerichten gij reeds door de vreselijke slagen kende. Maar er kwam geen avondzegen over deze lippen, er steeg geen smeken om genade en barmhartigheid uit deze harten op, die zich tegen de Heere verzetten; onder gedachten van tegenstand, onder beelden van wellust, onder dromen van zonde, in trotse zekerheid, sliepen deze ellendige mensen in. Ach, ook wij zijn wel reeds dikwijls genoeg ingeslapen met zondige gedachten, in plaats van met gebeden; met het hart vol onreine en boze lusten, in plaats van het zoeken van de genade; in trotse zekerheid, in plaats van in oprechte boete en ware verootmoediging voor Hem. God helpe ons, dat voor ons nooit weer een nacht aanbreke, dan in verbond met onze Heiland! Ons ontwaken kon anders wel eens vreselijk en ontzettend zijn!

Hiermee erkenden zij hun doemwaardigheid, toonden hun gehoorzaamheid, deden belijdenis van hun geloof, en brachten het offer van dankbaarheid.

III. Vs. 29-42. Te middernacht, terwijl de kinderen van Israël na het genot van het Pascha reisvaardig achter hun deuren wachten, en lofgezangen en feestliederen van hun lippen klinken, volgt de laatste beslissende slag, de tiende plaag. De engel van het verderf gaat door geheel Egypte, en slaat alle eerstgeborenen van de Egyptenaren onder mensen en vee; Farao staat op in de algemene schrik van de nacht, en zendt een boodschap aan Mozes en Aäron, dat hij het volk nu laat vertrekken; de Egyptenaren dringen en drijven de kinderen van Israël, om ten spoedigste van hen bevrijd te zijn.

a) En het geschiedde te middernacht, 1) toen alles stil was en rustte (1 Thess.5:3), dat de HEERE, door de uitgezonden verderver (Vs. 23) al de eerstgeborenen in Egypte sloeg, 2) van de eerstgeborene van Farao af, die op zijn troon zitten zou, de erfgenaam van de troon, tot op de eerstgeborene van de gevangene, die in het gevangenhuis was, de tot de geringste slavenarbeid veroordeelde misdadiger, en alle eerstgeborenen van de beesten, 3) gelijk Hij ongeveer 5 of 6 dagen geleden Farao door Mozes bedreigd had, maarwaarnaar deze in verharding niet had geluisterd (hoofdstuk 10:28-11:8).

Psalm. 78:51; 105:36; 135:8; 136:10.

Opdat de hand van God in dit wonder niet bedekt zou zijn, noch in het bewaren van zijn volk, noch in het oefenen van zijn strafgerichten over de Egyptenaren, verheerlijkt Mozes Zijn macht in vele bijzonderheden. Want eerst verhaalt hij, dat midden in de nacht, het vernielen is begonnen, welke tijd door God vantevoren was vastgesteld. Vervolgens voegt hij eraan toe, dat alle eerstgeborenen zijn geslagen, van de zoon van de koning af tot de zoon van de slaaf toe, die in het gevangenhuis was. Want hij noemt alzo de geringste bij wijze van spreken, daar hij vroeger gezegd heeft, tot aan de zoon de van de dienstmaagd, welke de molensteen draait in de molen. Wat niet anders dan door een bijzonder wonderteken had kunnen geschieden, dat op hetzelfde uur, huis voor huis hetzelfde verlies, zonder uitzondering trof, voornamelijk, omdat het zelfs tot het vee werd uitgestrekt. Ten derde vermeldt hij, dat in één ogenblik alle Egyptenaren opstonden en openlijk getuigenis gaven, dat zij wisten, dat de God van Israël hun tegenstander was. Ten vierde, dat Farao als smekeling gevraagd heeft, dat Mozes haastig het volk uitvoerde, ja zelfs hem op ongelegen tijd daartoe heeft gedwongen. En toch is door zo duidelijke en krachtige bewijzen, de goddeloosheid en lichtvaardigheid van sommigen niet weerhouden, om te beproeven, dit merkwaardige werk van God, door hun leugens te verduisteren.

Vele uitleggers denken hier, wijzende op 2 Samuel. 24:15 vv., dat een pest het middel geweest zal zijn, waardoor de verderver de dood van de eerstgeborenen volbracht. Intussen is van een plotselinge invallende ziekte, die zich door aansteking over geheel Egypte verspreidde, hier geen sprake. Geen aansteking die als de elektrische vonk op onbegrijpelijke wijze nu hier dan daar invalt, is de oorzaak dat een zo groot getal als offers van deze plaag vallen; niet door lichamelijke geschiktheid voor een raadselachtige ziekte stof zijn de offers die hier vallen gepredestineerd (vooraf bepaald); maar de hand van Jehova, of van de verderver, die Hij zendt, grijpt onmiddellijk in. Vantevoren is nauwkeurig bepaald, hoeveel en wie er vallen zullen, en wel volgens een regel, die niet het minst met de wetten van aansteking te doen heeft.

Alles pleit ervoor, dat het niet de gewone pest is geweest, die wel meer in Egypte, vooral in het voorjaar, voorkwam. Vooreerst, reeds vroeger had de Heere een pest onder het vee gezonden, en dit met name aangeduid. In de tweede plaats wordt duidelijk deze ziekte gewoonlijk bij name genoemd, en eindelijk, al werkt de pest snel en spoedig, toch niet zo spoedig in de regel, dat in een enkel uur alles afgelopen is. Het was een plotseling invallende dood, waardoor alle eerstgeborenen getroffen werden, voorafgegaan door verschijnselen, die de ziekte aankondigden, en waardoor de huisgenoten uit de slaap werden opgewekt. Onverwacht komt de Heere, gelijk een dief in de nacht.

De eerstgeboren zoon van farao heette wellicht Osiris; tenminste bestond in Egypte later de gewoonte, om in een bepaalde nacht, wanneer het volle maan was, een algemene weeklacht in het land om de verloren Osiris aan te heffen, en dat men daarna onder luid geween en geschreeuw uitging, om hem te zoeken.

a) En Farao, aangegrepen door de verschrikking van God, stond op bij nacht, hij en al zijn knechten, en al de Egyptenaars; en er was een groot gehuil in Egypte; 1) want er was geen huis, waarin niet een dode was.2)

Psalm. 105:38

1)Verschrikkelijk was die nacht de toestand in Egypte, een toestand des te verschrikkelijker, omdat de een de ander niet kon bijstaan, omdat ieder in zijn eigen huis een zieke had te verzorgen, of een dode had te betreuren.

Er kan gevraagd worden, of er dan in ieder huis een eerstgeborene was, in de zin van eerstgeboren zoon of dochter. Men vergete echter niet, dat hier niet van eerstgeboren kinderen sprake is, maar van eerstgeborenen. Ook de vader of de moeder, ook de man of de vrouw, ook de dienstbare kon een eerstgeborene zijn. En dan werden deze getroffen.

Toen riep1) hij Mozes en Aäron in de nacht, en zei, hun de toestemming tot een onvoorwaardelijke aftocht gevende: Maakt u op, trekt uit het midden van mijn volk weg, zo gij als de kinderen van Israël; en gaat heen, dientde HEERE, gelijk gij gesproken hebt 2) (hoofdstuk 10:8-11:24).

Vroeger had Farao Mozes met de dood gedreigd, indien hij weer voor zijn aangezicht verscheen, nu laat hij, in de ontzaglijke angst van zijn hart, hem weer ontbieden, of laat hem door zijn knechten aanzeggen, om heen te gaan. Alle wensen willigt hij in. Hij bedingt geen enkele voorwaarde meer. Hoe eerder zij vertrekken, hoe liever hij het heeft.

Dat zal steeds voor het geloof het einde van de volhardende kamp zijn, dat de vijandige wereld ten laatste het recht van Gods uitverkoren volk moet erkennen en de dienst van de Heere vrijlaten. Daartoe dwong de Heere in de dagen van onze moedige vaderen de wrede koning van Spanje; daartoe dwong Hij in Egypte de trotse en wrede Farao: om het recht van het geweten op de vrije uitoefening van de godsdienst te erkennen. En zo zal het, o mannen of vrouwen! ook onder u worden, indien een van beiden ongelovig de rechten van het geloof

beperkt en betwist. Indien de gelovige volhardt, zal God het ongeloof tenslotte tot erkenning van het recht brengen. Indien gij slechts bidt en wacht, gelooft en vertrouwt.

Hiermee verklaart Farao, dat hij op dit ogenblik geheel en al aan de eisen van God zal gehoorzamen, niet gewillig, maar door de plagen gedwongen, en hierdoor wordt vervuld wat de Heere vroeger over hem gesproken heeft. In het Hebreeuws Berachtem, zegent (imperativus pluralis). Farao vraagt hier van Mozes, dat als zij de Heere zullen dienen, hun feest zullen vieren en tot de Heere zullen bidden, zij ook hem dan zullen gedenken, opdat hij van verdere plagen bevrijd moge blijven. Duidelijk straalt hierin door, dat hij op dit ogenblik een onvoorwaardelijke uittocht aanbiedt, zonder enige reserve.

Neemt ook met u uw schapen en uw runderen, zoals gij gesproken hebt (hoofdstuk 10:25-27), en gaat heen, en zegent mij ook. 1)

Wanneer de gerichten van de Heere, het ene na het andere, wanneer de middernachten van het leven op ontzettende wijze over de zondaar aanbreken, dan erkent hij wel de lang bespotte en verachte God; dan voelt hij zich als een sidderende worm in de hand van de Almachtige: dan komt hij in een toestand, zeer gelijk aan die van de boete, hoewel hij van de ware boete verder verwijderd is, dan de hemel van de aarde. Zulk een boete heeft reeds menig hardnekkig zondaar gedaan, wanneer de Heere in onweer daar heen trok; wanneer zijn eerstgeborene koud en bleek voor hem lag; wanneer verschrikkelijke gevaren zijn leven bedreigden; of wanneer hij aan de poort van de dood stond en de verschrikkingen van het gericht in het laatste duistere uur indrongen en zijn hart bestormden; zulk een boete zullen zelfs de verdoemden doen, wanneer de laatste middernacht van de weeklacht van hun eeuwige kwellingen weerklinkt.

En de Egyptenaars, terwijl hun koning zelf of door zijn afgezanten, zo nederig, als om een gunst, Mozes tot vertrekken bidden moest, hielden sterk aan, drongen evenzo met gebeden en bezweringen, er hard op aan bij het volk van Israël, zich haastende om die uit het land te drijven, alle moeite aanwendende, om de aftocht zo spoedig mogelijk tot stand te brengen; want zij zeiden bij zichzelf: Wij zijn allen dood, 1) wanneer dit slaan en doden van de verderver nog langer aanhoudt.

Waar hij dus haastig alle uitzonderingen afsnijdt, daaruit treedt wel de verandering van de mens tevoorschijn, omdat God dit stalen gemoed, dat Hij vroeger verhard had, nu verbreekt. Vandaar die wanhoopskreet: Wij zijn allen dood. Vandaar de bereidwilligheid om hun uit eigen beweging een uitrusting te geven, zodat zij hen, welke zij vroeger hadden uitgeschud, nu met buit belaadden.

En het volk, terwijl het aan het dringen en drijven van de Egyptenaars toegaf en haastig opbrak, nam zijn deeg op, eer het gedesemd was, hun deegklompen, 1)die voor spijs op de reis in de baktrog reeds gekneed, maar nog nietmet zuurdeeg vermengd waren, gebonden in hun kleren, 2) op hun schouders.

In het Hebreeuws Mischarotham, hier vertaald door deegklompen. Beter is de vertaling van baktroggen, de bakken, waarin het deeg bereid werd (Deuteronomium. 28:5). Zij konden het niet laten doorzuren en waren daarom genoodzaakt ongezuurd brood te eten. Zo zorgde God op bijzondere wijze voor de nakoming van zijn gebod.

De gewone kleding van de Israëlieten bestond uit een lijfrok of een onderkleed, en een mantel of opperkleed. De lijfrok (Matth.5:40) was een kledingstuk van wol of boomwol, dat in de regel op het blote lichaam als hemd gedragen werd, nauw toesloot, tot aan de knieën reikte, en mouwen had; met een gordel werd het om de lendenen vastgebonden; de mantel daarentegen was een groot vierkant stuk doek, dat men om de schouders wierp. Wie alleen het onderkleed droeg, heette naar het gewone spraakgebruik "naakt" (1 Samuel 19:24 Job 24:10 Jesaja. 20:2); het opperkleed, gelijk aan de Haik of Burnus van de tegenwoordige Arabieren, werd door armeren of reizigers als deken gedurende de nacht (Exodus. 22:26 vv.), en in het gewone leven dikwijls voor een zak of voor een draagdoek gebruikt, daar men, hetgeen men verdragen wilde, daarin bond en de bundel op de schouder nam; zo hier en in Richteren. 3:15, Spreuken. 30:4.

a) De kinderen van Israël nu hadden gedaan naar het woord van Mozes, en dien ten gevolge naar het goddlijk bevel (hoofdstuk 3:21 vv.; 11:2 vv.), dat door hun oudsten tot hen gebracht was (hoofdstuk 12:21 vv.), en hadden van de Egyptenaren geëist, 1)zilveren vaten, en gouden vaten, (kleinoden) en feestkleren.

Psalm. 105:37

Het bevel, dat God aan de kinderen van Israël gaf, toen zij uit Egypte zouden geleid worden is zeer opmerkens- en nadenkenswaardig. Zoiets is geen diefstal geweest, omdat zij die vaten niet namen tegen het weten en willen van de Egyptenaren, maar zij vonden genade bij de Egyptenaren, zodat zij hun hetzelfde en het goed gaven. De Israëlieten hadden die mening niet, om daarmee weg te trekken, maar deden het alleen om Gods bevel in acht te nemen, wiens oogmerk zij niet wisten. De Egyptenaren eisten de vaten niet weer, maar drongen daarop aan, dat zij haastig het land moesten verlaten. God was de rechte Leenheer van de goederen, die een vrije macht heeft, deze de Egyptenaren te ontnemen en aan de Israëlieten te geven. Zij kwamen de Israëlieten toe, omdat zij de aangeven tijd van hun dienstbaarheid, om niet moesten arbeiden en geen loon hadden ontvangen; dus wilde God hebben, dat zij zich daarmee zouden betaald achten.

Daartoe had de HEERE, gelijk Hij beloofd had, het volk genade gegeven in de ogen van de Egyptenaren, dat zij hun begeerte 1) deden, het geëiste werkelijk brachten, daar de Egyptenaren, in dit uur van algemene schrik en angstvoor meerdere strafgerichten (Vs. 33), tot alles bereid waren, wat slechts enigszins kon bijdragen, om de aftocht van de kinderen van Israël te bespoedigen en de toorn van hun God te verzoenen; en zij, de kinderen van Israël, beroofden de Egyptenaren.

Een verkeerde vertaling: "dat zij hun leenden" (in de Lutherse vertaling) heeft veel aanstoot in oudere en nieuwere tijd tegen deze handelwijze opgewekt. Volgens die vertaling

zouden de Israëlieten bedrieglijk hebben gehandeld, daar zij wel wisten, dat zij niet terug zouden komen, en hen voorgeven van lenen dus werkelijk ontvreemden, stelen was. En wat het ergste daarbij was, God zelf had dit geboden. De beste verklaring die bij behoud van dit woord gegeven is, is deze: Van het begin af tot het einde toe is voor Farao en de Egyptenaren van niets anders sprake geweest, dan van een reis van drie dagen in de woestijn tot viering van een feest. Daartoe hebben de Egyptenaren hun vaten en klederen de arme Israëlieten te leen gegeven, om ze waardig toe te rusten. Zij verwachtten niets anders, dan het terugkeren van de laatsten na afloop van de feesttijd, en hoopten dan weer in het bezit van het hunne te komen; en deze hadden inderdaad ook de bedoeling om weer te komen en alles weer mede te brengen. Maar Farao gaf door zijn achtervolging (hoofdstk 14) aan de zaak een geheel andere wending; Hij stelde zich daarmee op voet van oorlog tegen Israël, het leger van de Heere, en de Heere moest voor Zijn volk strijden. Deze nu gaf toen Farao in de Rode Zee was aangekomen, Egypte’s goed aan de kinderen van Israël, als een weggedragen krijgsbuit, volgens krijgsrecht hun eigendom. Intussen heeft Farao de oorspronkelijke eis van Mozes reeds bij zijn laatste gesprek (hoofdstuk 10:24-11:8) daardoor teniet gedaan, dat hij met Mozes niet meer onderhandelen wilde; als hij vervolgens (hoofdstuk 12:31 vv.) tot deze zendt, staat hij volledige en onvoorwaardelijke aftocht, om nooit weer te keren, toe, wel in de angst van het ogenblik, maar toch zó dat hij werkelijk alle verdere aanspraak op Israël opgeeft. Met hem denken duidelijk ook de Egyptenaren er niet aan, dat de Israëlieten ooit zouden terugkeren. Er is dus hier in het geheel geen sprake van lenen van de vaten en van de kleren, maar van de zijde van de Israëlieten van een eisen, van de zijde van de Egyptenaren, van een toestaan van zulk een eis. Daartoe leidt dan ook de betekenis van het woord in de grondtekst; het ontvreemden is een beroven (spoliare), een als krijgsbuit wegnemen. Israël trekt, met de buit van zijn machtige vijanden beladen, weg, ten teken van de overwinning, die Gods almacht aan zijn machteloosheid verleend heeft.

Het Hebreeuwse woord door beroven vertaald, wordt niet altijd in een ongunstige zin gebezigd. Het betekent "wegnemen". Dit wegnemen kan, maar behoeft niet gelijk te staan met "ontvreemden"

Alzo reisden de kinderen van Israël uit van Raméses,

Heröonpolis (hoofdstuk 1:11), de hoofdstad van het land Gosen (zie "Ge 47.4), waar zij zich, voor zover zij die stad in diezelfde nacht bereiken konden, na het gebeurde (Vs. 35-36), verzameld hadden; vandaar gingen zij naar Sukkoth (tenten), een legerplaats, ongeveer 5 of 6 uur zuidoostelijk; daar hielden zij hun eerste rust; onderweg sloten zich meerdere scharen aan, totdat het gehele volk verzameld was; er waren omtrent zeshonderdduizend te voet, mannen alleen, behalve de vrouwen en de kinderen. 2)

Het is evenwel mogelijk, dat zij zich verder verbreid hebben, omdat die landstreek zo grote menigte niet kon bevatten, vooral omdat de Egyptenaren er tegelijk woonden. Daar echter de herinnering aan de belofte van God bij hen voortleefde, waardoor de hoop op de verlossing op enige tijd altijd bij hen aanwezig was, is het niet verwonderlijk, indien zij liever wilden, al was het dan ook met groot ongemak, binnen een enge ruimte beperkt te blijven, dan door andere woonplaatsen te zoeken, zich van de massa af te scheiden. Dat dit nu de eigenlijke woonplaats van het volk is geweest, blijkt ook uit voornoemde dingen, waar Mozes verhaalt,

dat zij tot slaafse arbeid gedwongen werden, opdat zij daar de versterkte steden bouwden, welke hen als het ware als een vesting zouden besluiten. In het getal van de mensen, dat hij noemt, blijkt het ongelooflijke wonder van de genade van God in het vormen en uitbreiden van hun geslacht. Zo wordt de vermetelheid van de goddelozen tot schande gemaakt, die menen, dat het een bespottelijke zaak was, dat uit één gezin, in zo kort tijdsbestek, een machtig volk kon voortkomen.

Dat niettegenstaande de zware verdrukking het volk Israëls toch zulk een groot aantal zielen telde, is tot troost en sterkte voor de Kerk van alle eeuwen. Onuitroeibaar, onvernietigbaar bleek Israël te zijn. God had door Zijn macht en sterke hand dat volk beschermd. Dit is en zal de ervaring van de Kerk zijn.

Van oudsher is de vruchtbaarheid in Egypte bij mensen en dieren een elders voorbeeldige geweest; het land was dus met betrekking tot de bedoelingen, die God voor Israël had (Genesis 46:3), bijzonder geschikt. Toch is de natuurlijke vruchtbaarheid van Egypte, daar, volgens de getuigenissen van de oude geboorten van meer dan één kind tegelijk daar aan de orde van de dag waren, niet genoegzaam, om een zo buitengewoon sterke vermeerdering van ongeveer 70 zielen, die in het land kwamen, tot boven de 2 miljoenen, voor een betrekkelijk korte tijdsruimte van 215 jaar, als natuurlijk te doen voorkomen; veelmeer is Gods voorzienigheid hier op bijzondere wijze werkzaam geweest, namelijk door bewaring van de kinderen bij het leven en door afwending van alle tegenspoeden, ziekten en andere gevaren. Dat zulk een vermeerdering niet onmogelijk is, toont het volgend overzicht, waarbij voor ieder huwelijk door elkaar niet niet meer dan op vier zonen gerekend is, en niet in aanmerking wordt genomen, dat menig man wellicht meer dan een vrouw gehad heeft.

Bij de aankomst in Egypte: 63 mannen,
30 jaren later 252 mannen,
60 jaren later 1.008 mannen, 90 jaren later 4.032 mannen,
120 jaren later 16.128 mannen, 150 jaren later 64.512 mannen,
180 jaren later 258.048 mannen,
210 jaren later 1.032.192 mannen.

Ten tijde van de uittocht leefden de laatste drie geslachten; van het eerste van deze laatste drie waren waarschijnlijk reeds velen dood, of tenminste boven de leeftijd, om nog krijgslieden te kunnen zijn, waarom wij slechts de helft daarvan in rekening brengen; van het laatste kon daarentegen slechts een derde boven de twintig jaren zijn, dit geeft:

laatste lid: 344.064 mannen,
voorlaatste lid: 258.048 mannen,
vóór-voorlaatste lid: 32.256 mannen,
totaal: 634.368 mannen.

Er kunnen dus nog 34.368 afgerekend worden voor degenen, die vroeg gestorven zijn, of om enige andere omstandigheid moesten wegvallen. (Numeri. 1:16).

Het getal, hier genoemd, is een zogenaamd rond getal. Volgens de telling bij Sinaï bedroeg het getal mannen 603.550 zielen van 20 jaar en ouder, en 22.000 mannelijke Levieten van één maand en daarboven (Numeri. 1:46 Ex.3:9

En veel vermengd volk 1) trok ook met hen op, een talrijke menigte, uit mensen van verschillende afstammingen dooreen gemengd, die, wel merendeels de geringsten kasten van de Egyptische bevolking toebehoorden, gelijke verdrukking met het volk van God hadden ondergaan.(Numeri. 11:14); en schapen en runderen, heel veel vee (zie "Ex 1.7).

Ofschoon Abraham veel slaven had bezeten, is het nauwelijks denkbaar, dat Jakob, tijdens de hongersnood, anderen heeft gevoed, dan zijn eigen kinderen, voor welke hij nauwelijks voldoende voedsel kon aanwezig hebben, opdat zij niet allen door vasten zouden uitgeput raken. Althans, omdat Mozes, als hij verhaalt, dat zij in Egypte kwamen, van de slaven niet gesproken heeft, mag men vermoeden, dat niet een grote menigte mee is opgetrokken, omdat de nood vorderde, tenminste met weinig tevreden te zijn. Daarom besluit men, dat het vermengd volk, hetwelk zich met de Israëlieten verenigde, of zijn oorsprong had uit Egypte, of uit de naburige landstreek daar waren komen wonen. Zodat de vruchtbare landstreek, door de liefelijkheid en overvloed, vele bewoners tot zich zou hebben getrokken. Indien het nu iemand ongerijmd toeschijnt, dat natuurlijke mensen, met geen hoop op iets hogers voor ogen, uit eigen beweging een geschikt en vruchtbaar oord hebben verlaten, om, zwervende en dolende, nieuwe woonplaatsen te zoeken, die bedenke, dat Egypte toen door zo vele verliezen was getroffen, dat het in zijn ontredderde toestand en gebrek, zijn eigen bewoners gemakkelijk kon verjagen. Een groot deel van het vee was gestorven, alle vruchten waren bedorven, de akkers verwoest en bijkans woest. Niet te verwonderen daarom, indien het vele vreemdelingen en ook enigen uit de ingezetenen zelf op de vlucht dreef. Doch het was ook mogelijk, dat zij, onmenselijk behandeld, en nu een weg tot de vrijheid ontsloten ziende, het juk van de tyrannie hebben afgeschud.

Ook is het niet onwaarschijnlijk, dat velen, door het zien van de tekenen en wonderen en behoeve van het volk van Israël geschied, zich gedwongen hebben gevoeld, mee op te trekken, om aldus in de zegeningen van Israël te delen. Later werden zij Israël tot een valstrik.

En zij bakten, in Sukkoth aangekomen, van het deeg, dat zij uit Egypte gebracht hadden, ongezuurde koeken, dunne, ronde koeken, gelijk zij tot hun Pascha gegeten hadden (Vs. 8), want het deeg, dat zij voor de reis meegenomen hadden, was niet gedesemd, daar zij het zo spoedig hadden moeten meenemen (Vs. 34); omdat zij uit Egypte uitgedreven werden (Vs. 33), zodat zij niet vertoeven konden, niet zolang de uittocht konden verschuiven, dat zij het deeg tot gewoon gezuurd brood hadden gemaakt; noch ook hadden zij, daar alle zuurdeeg om het Pascha onmiddellijk uit de huizen hadden moeten verwijderd worden, andere teerkost, voor zich kunnen bereiden.1)

De kinderen van Israël kwamen dus bij dit eerste paschavieren op gedwongen wijze ertoe, om ook de volgende dagen tot 21 Abib buitengewoon of rein brood te eten, evenals in de nacht van 14-15 Abib; zij volgden dus ten gevolge van de druk van de omstandigheden, de bepalingen in Vs. 15 vv., die naar de gehele inhoud, hun noch wel niet meegedeeld waren (Vs. 21-27). Deze dwang en druk van de omstandigheden behoort nog tot de periode van hun ellende, daar men hun niet eens tijd liet, om zich voor de reis toe te rusten, maar hen, zoals zij waren, uit het land dreef; daarom wordt in Deuteronomium. 16:3 het ongezuurde brood "brood van de ellende" genoemd. Toch heeft het eten, gedurende zeven dagen, van zulk brood niet uitsluitend ten doel, om als een beeld van de doorgestane dienstbaarheid aan de volgende geslachten altijd opnieuw te herinneren; de eerste en voornaamste betekenis bestaat veelmeer hierin, om het nieuwe leven van de verlosten af te beelden, die de oude zuurdesem van de boosheid van zich weggedaan hebben, en nu in het zoete deeg van de reinheid en waarheid wandelen, 1 Kor.5:6 vv. Bovendien is het echter niet zonder geestelijke betekenis, dat Israël niet vrijwillig, maar gedwongen bij de broodbereiding te Sukkoth van het zuurdeeg afziet, en het eten van ongezuurd brood gedurende zeven dagen achter elkaar voor de smaak juist niet iets aangenaams heeft; want Israël, als nog in het oude verbond staande, heeft nog niet vrijwillig het oude wezen van de natuur, de zuurdeeg van Egypte losgelaten; dat zal eerst te Zijner tijd de Geest van de genade bewerken, wanneer de nieuwtestamentische verlossing geschied is, en heeft ook dan, in het Nieuwe Verbond, het nieuwe leven van de verlosten van de Heere niets met de zwakheid van het vlees te doen? Het kost veel een Christen te zijn en naar de mening van de Heilige Geest te leven. Onze natuur went zich er moeilijk aan, om zich altijd in de dood van Christus over te geven, en is hier in één strijd de overwinning behaald, wij zijn daarom nog niet veel verder.

Door welk voorbeeld wij leren, dat de weldaden van God altijd met enige ongemakken vermengd worden, opdat niet al te veel genot de gemoederen van de vromen zouden bederven.

Wordt het ongezuurde brood (Deuteronomium. 16:3) een brood van de ellende genoemd, het is om te herinneren aan de haast, waarmee het volk uit Egypte was getogen, daar het geen tijd had, om het naar gewoonlijke wijze te bereiden en aangenaam of smakelijk te maken.

a) De tijd nu van de woning; die de kinderen van Israël in Egypte 1) gewoond hebben, gerekend van de tijd, dat Abrahem spoedig na zijn intrede in het land Kanaän, voor de eerste maal naar Egypte verhuisde (Genesis 12:9 vv.), is vierhonderd en dertig jaar, 2) van het jaar 2083 tot 2513 na de wereldschepping = 1917-1487 vóór Christus.

Genesis 15:13 Hand.7:6 Galaten. 3:17

Het begin van deze tijdrekening wordt niet genomen vanaf de tocht van Jakob, omdat uit andere plaatsen duidelijk blijkt, dat vanaf de tijd, dat Jakob naar Egypte trok, tot op de uittocht, er hoogstens 230 jaar zijn voorbij gegaan. De Hebreeën tellen er in het algemeen slechts tien. Maar Mozes begrijpt ook die tijd eronder, waarin Abraham en zijn zonen het bezit van het beloofde land moesten derven. De bedoeling is daarom, dat, sedert Kanaän aan Abraham tot een wettige bezitting was gegeven, de belofte hangende was, gedurende

vierhonderd jaar, voordat zijn nakomelingen hun recht konden genieten. Want ook Paulus lost deze zwarigheid alzo op in Galaten. 3, waar hij zegt, dat vóór de Wet is afgekondigd, God sedert 430 jaar Zijn Verbond met Abraham had gesloten. Daarom neemt Mozes het begin van de tijdrekening van het als vreemdeling in Kanaän vertoeven van Abraham, daar deze wel heer was van het land Kanaän, volgens het recht van schenking. Dat nu in Genesis 15 God de dertig jaar weglaat, daarin is niets tegenstrijdigs te ontdekken, omdat reeds vele jaren tevoren aan Abraham het land, waarin hij nauwelijks als vreemdeling mocht verkeren, beloofd was; slechts kon hij niet zijn heerschappij erover voeren. Daarom maakte God hem opmerkzaam, dat er nog 400 jaar zouden voorbij gaan, voordat Hij zijn nakomelingen in het bezit zou zetten, en dat daarom die kleine tijd, welke hij heeft doorgebracht, niet voldoende is, om zijn geduld te beproeven, maar dat zowel voor hem zelf als voor zijn nakomelingen een buitengewone standvastigheid nodig zou zijn, opdat het niet uit verdriet, om het langer vertoeven, ten onder ging. Verder, omdat Hij nu niet precies de jaren telt, wijkt hij niet af van het gewone spraakgebruik. Wel restten er meer dan vierhonderd en twintig jaar of daaromtrent, maar omdat er bij God geen ander voornemen is, dan de Zijn tot verdraagzaamheid te vermanen, berekent of bepaalt Hij het niet tot een vast getal van jaren, omdat het genoeg was, dat hun in hoofdsom vierhonderd jaar werden voorgesteld. In dezelfde zin voegt hij er ook het volgende vers bij: "Ten einde van de 430 jaar," namelijk sedert Abraham begonnen was de wettige bezitter van het land te zijn. Want Mozes wil leren, dat, ofschoon God Zijn belofte op gegeven tijd na haar gedaan te hebben in vervulling bracht, echter Zijn waarheid en trouw althans voor beproed moest verklaard worden, niet slechts, omdat Hij getrouw vervulde, wat Hij beloofd had, maar ook, omdat Hij de vastgestelde tijd had bewaard.

Als de Apostel Paulus in de brief aan de Galaten (Galaten. 3:17) van dezelfde tijdruimte van 430 jaar spreekt, stelt hij, als de twee eindpunten van aanvang en uiteinde, het verbond van God met Abraham gemaakt (Genesis 15) en de wetgeving, die kort na Israëls uittocht uit Egypte geschiedde. Ook Stephanus bracht de ruim vier eeuwen van Israëls zijn in Egypte in verband met Abrahams vertrek uit Haran, met het verbond van God met hem gemaakt en met de belofte van de Heere, hem geschonken (Hand.7:6). Uit dit alles blijkt dan genoegzaam, dat bij de berekening van Israëls verblijf in Egypte ook het tijdelijk verblijf van de aartsvaderen daaronder gerekend werd. En wij weten ook niet, welke uitdrukking, in de grondtekst, gelijk men dan soms wel beweert, met recht tegen deze opvatting kan ingebracht worden.

De Septuaginta vertaalt: De inwoning van de kinderen van Israël, welke zij in het land van Egypte en in het land Kanaän hebben doorgebracht, was 430 jaar. De "Zeventigen" hebben daarom ook het verblijf van de aartsvaderen bij het verblijf in Egypte getrokken. Dit kan trouwens ook niet anders. Wat Mozes hier schrijft, schrijft hij als het ware als profeet, met een profetische blik. Het is hem voornamelijk erom te doen, te wijzen op de vervulling van de belofte, welke God aan Abraham heeft gedaan. Daarom scheidt hij niet het wonen in Kanaän en in Egypte. Ook het wonen in Kanaän was een wonen als vreemdeling en bijwoner, een toestand van druk. Wat Israël in Egypte gebeurde, was eigenlijk de voltooiing van hetgeen Abraham en Izak reeds hadden ondervonden in Kanaän. Het was één toestand van verdrukking geweest, slechts die in Egypte was wreder en hardvochtiger. En nu overziet de Godsman als met één blik al die eeuwen, die voorbij gegaan zijn. De eeuwen van verdrukking

gaan zijn gedachten voorbij, maar hij ziet ook het einde. En waar hij tevens het einde ziet, daar vat hij alles in één wonen in Egypte samen, terwijl hij tegelijk wijst op Gods trouw en waarheid, waardoor op de bepaalde tijd aan de toestand van verdrukking een einde wordt gemaakt.

Dat bij de telling van 430 jaar werkelijk van Abrahams eerste verhuizen naar Egypte, en niet, gelijk anderen willen, van die van Jakob moet gerekend worden, blijkt deels uit het geslachtsregister (Exodus. 6:16 vv.), deels uit de nieuwtestamentische plaats in Galaten. 3:17. De gehele tijdruimte is in twee delen te verdelen; 215 jaar van Abrahams tot Jakobs verhuizing (2083-2298 na de wereldschepping), en 215 jaar tot op de uittocht onder Mozes (2298-2513)

En het geschiedde na de vierhonderd en dertig jaar, waarmee het tevoren aangekondigde tijdstip (Genesis 15:13 vv.) gekomen was, zo is het even op dezelfde dag, 1) waarop, met het invallen van de nacht, het Pascha van de Heere gehouden was, dat is de 15 Abib van het jaar 1487 v. Chr., geschied, dat al de legers, 2) van de HEERE, door Zijn sterke hand uitgeleid (hoofdstuk 7:4), en door de wolk- en vuurkolom op de juiste weg gebracht (hoofdstuk 13:21 vv.), uit Egypte gegaan zijn.

Dit wil niet zeggen, dat de uittocht geschiedde juist op de laatste dag van het 430ste jaar, maar dit ziet op de dag, waarop God besteld had, dat Israël zou uittrekken, de 15de Abib (Nisan)

"Al de legers." Hiermee wil Mozes wijzen op het feit, dat de belofte volkomen is vervuld, dat er geen klauw zou achterblijven. Ook hieruit zien wij, hoe de Schrijver elke bijzonderheid aangrijpt, om de deugden van Gods trouw en waarheid te verkondigen.

IV. Vs. 42-51. Onder de uittrekkende Israëlieten waren ook vreemdelingen (Vs. 38); de Heere wijst nu aan Mozes en Aäron aan, hoe bij de viering van het Pascha ten opzichte van deze moest gehandeld worden.

Deze nacht, 1) de 15 Abib, zal men daarom de HEERE op het vlijtigst, allernauwgezetst houden, 2) omdat Hij hen op die tijd uit Egypte geleid heeft deze is de nacht van de HEERE, die, volgens Zijn bevel (Vs. 14; 24vv.), op het vlijtigst moet gehouden worden, van al de kinderen van Israël, onder hun geslachten.

Niet één eeuw, maar alle eeuwen moet dit feest gevierd worden, totdat de tijd van de schaduwdienst voorbij zal zijn en door de komst van Christus voor de Kerk de Nieuwe bedeling zou aanvangen. In de nacht werd als het ware de kracht van het Paaslam ervaren, in de nacht heeft de Heere het Sacrament van het Avondmaal ingesteld.

In het Hebreeuws Schimrim, bewaring. Beter is dus de vertaling: Deze nacht zal de Heere een bewaring zijn, d.i. deze nacht zal de Heere zijn tot een feest als bewaring, enz. Omdat de Heere Israël bewaard had voor de slaande engel, moest deze nacht tot een eigen instelling van de Heere zijn, om die te vieren ter gedachtenis. Anderen vertalen: "tot een feest.".

Voorts zei de HEERE tot Mozes en Aäron, misschien toen de kinderen van Israël te Sukkoth ongezuurde broden van het medegenomen deeg (Vs. 39) bakten: Dit is de instelling van het Pascha, geen zoon van een vreemdeling 1) zal daarvan eten; dat volk, dat met u uitgetogen is, heeft, hoewel het nu met u de zeven dagen ongezuurd brood eet, aan het Pascha zelf geen deel mogen nemen, en zal dit ook in de toekomst niet mogen doen.

Hieronder is te verstaan, elk niet-Israëliet, die van andere volken afstamde. Een buitenlander (Vs. 45) werd genoemd zo iemand, die tijdelijk verblijf hield bij de Israëlieten en een huurling, die voor loon diende. Het is duidelijk, waarom de Heere op deze dingen wees. Het Paaslam was het Sacrament van het Oude Verbond, het teken van het Verbond. Wie nu dat Sacrament zou genieten, moesten het teken van het Verbond, d.i. van de besnijdenis, ontvangen hebben. Alleen de besnijdenis gaf recht op het Pascha. Eerst de besnijdenis en dan het Pascha. Daarom eerst de Doop en dan het Avondmaal.

Doch elke knecht van iedereen, die voor geld gekocht is, en door zijn lijfeigenschap in Israëls volksgemeenschap is overgegaan, nadat gij hem besneden zult hebben (Genesis 17:12), dan zal hij daarvan eten.

Geen buitenlander, of bij u inwonende, die in uw godsdienstgemeenschap niet opgenomen is, noch huurling, een voor dagloon bij u arbeidende vreemdeling, zal ervan eten,
want zij staan beide tot u slechts in een uitwendige betrekking, die telkens weer kan verbroken worden.

Wie niet-Israëliet was, of bij Israël door de besnijdenis was ingelijfd, mocht het Pascha niet eten. Het Paasfeest diende toch, om de gemeenschap van de kinderen van Israël met hun Verbondsgod en de gemeenschap onderling te bevorderen, drong bovenal tot afmaning van en breken met de zonde, met al wat onrein en onheilig was en is. Israël was een afgezonderd volk en moest dat ook openbaren bij het Paasfeest.

Bij het genot van het Pascha moet een scherp aangeduide voorstelling plaats hebben van uw volksgemeenschap en de daaraan ten grondslag liggende familiegemeenschap. In een huis
zal het gegeten worden; gij zult het met het getal, dat zich daartoe verenigd heeft, geheel eten, en van het vlees niet buiten uit het huis dragen; degenen, met wie gij het paaslam genomen hebt, zullen tot uw huis overkomen; gij moogt geen gedeelte naar hun woningen voeren, opdat zij het daar afzonderlijk zouden eten, a) en gij zult geen been daaraan breken; tot aan de maaltijd mag het lam niet in stukken verdeeld worden, het moet in zijn geheel op uw dis worden geplaatst.

Numeri. 9:12 Joh.19:36

Het Paaslam wees immers op de heelheid en eenheid van het volk als volk van de Heere. Daarop wezen wij reeds vroeger, als wij melding maakten van de eenheid van tijd en wijze van de slachting van het Paaslam. Hier komt dit nu nog duidelijker uit in de voorgeschreven eenheid van de plaats waar het gegeten moest worden, in de heelheid van het lichaam waarin het bij de toebereiding moest gelaten, in de gezamenlijkheid van het volk, waardoor het moest

verricht worden. In één huis zal het gegeten worden; gij zult van het vlees niet buiten uit het huis dragen; en gij zult geen been daaraan breken. De gehele vergadering zal het doen. Ziedaar het boven aangeduide drieledig voorschrift.

De gehele vergadering van Israël zal het doen; in alle families, óf door elke afzonderlijk, óf door enige tezamen (Vs. 4), zal het gegeten worden, maar streng afgesloten van alle vreemdelingen.

Als nu een vreemdeling bij u verkeert (Vs. 45) en hij heeft zo grote begeerte, dat hij de HEERE mede het Pascha houden zal, dat alles, wat mannelijk is, onder de leden van zijn familie tevoren bij hembesneden wordt, 1) dan behoeft het hem niet langer geweigerd te worden, en dan komt hij daartoe, om dat Pascha te houden, en hij zal wezen als een ingeborene van het land; hij wordt voortaan, omdat hij met de zijnen het verbondsteken draagt, als in ieder opzicht gelijk staandegerekend met u, de inwoners van dat land, waarheen Ik u voeren zal; maar ook alleen onder die voorwaarde zult gij hem toelaten, want geen onbesnedene zal daarvan eten.

Zulk iemand werd dan genoemd, proseliet van de gerechtigheid. Wie slechts de Noachitische geboden beloofde te onderhouden, was proseliet van de poort.

Enerlei wet zij voor de eerstgeborene, en de vreemdeling, die als vreemdeling in het midden van u verkeert; 1) de een heeft als de ander slechts dan het recht de Heere te naderen en hem het Pascha te houden, wanneer hij de besnijdenis ontvangen heeft.

Het volk dat de verlossing heeft door het bloed van het Lam, namelijk de vergeving van de misdaden naar de rijkdom van de genade van God (Efez.1:7), kan niet meer in de dienst van de zonde en van de wereld leven. Het bloed van de verzoening maakt een scheiding tussen het volk van God en de wereld. Israël zou niet enkel uit het plaatselijk Egypte, maar uit de dienstbaarheid en gemeenschap van de wereld uitgeleid en tot de waardigheid van een vrij en zelfstandig, van de heidenen afgezonderd volk van God verheven en gevormd worden. Van deze bestemming moest het bewust blijven. Het volk, dat vergeven heeft, zal in dankbaarheid en in liefde zijn God dienen en verheerlijken. Geheel het Paasfeest scherpte dat in en drong daartoe.

Niet het ingeboren zijn was voldoende om aan het Paasfeest deel te nemen, maar het besneden zijn op de achtste dag, dus het werkelijk en wezenlijk tot het Israëlitisch volk behoren, door het teken van het Verbond te hebben ontvangen. Duidelijke vingerwijzing voor alle tijden, ook voor onze tijd. Niet het uiterlijk lid zijn van de Kerk, verschaft ons in de grond van de zaak het recht, om het teken van het Avondmaal te genieten, maar dit, dat men de geestelijke besnijdenis van het hart heeft ondergaan als een oprecht belijder bij God bekend staat.

Het aaneengesloten en van alle volken afgezonderd Israël is het beeld van de heilige gemeenschap van de gelovigen in het Lam Gods, dat de zonde van de wereld draagt. De besnijdenis van het lichaam is het beeld van de besnijdenis van het hart; zonder bekering geen deel aan het Lam; maar de gemeenschap staat open voor een ieder, die zich bekeren wil.

En alle kinderen van Israël deden het, gelijk als de HEERE Mozes en Aäron geboden had, alzo deden zij; zij namen al deze bepalingen in gehoorzaamheid aan en richten zich daarnaar getrouw in latere dagen (Numeri. 9:1-5 Jozua. 5:1-10).

En het geschiedde, gelijk (Vs. 29-41) is meegedeeld, op dezelfde dag, dat de HEERE de kinderen van Israël uit Egypte leidde, 1)naar hun legers, (hoofdstuk 6:6,26).

Niet alleen had de Heere Israël uitgeleid, maar Hij bleef hun Leidsman. De Heere begint niet alleen, maar zet ook voort en voleindigt.

HOOFDSTUK 13.

HEILIGING VAN DE EERSTGEBORENEN. VOORTZETTING VAN DE UITTOCHT.

Vs. 1-16. Ook omtrent de heiliging van alle eerstgeborenen bij de kinderen van Israël ontvangt Mozes bevel van God; deze maakt aan het volk nog te Sukkoth bekend, wat de Heere hem ten opzichte van het zevendaagse feest van de ongezuurde broden, als ook omtrent de eerstgeborenen onder mensen en vee bevolen heeft, en scherpt het een bestendig aandenken aan deze uitleiding uit Egypte voor alle volgende tijden in.

Toen, waarschijnlijk bij de openbaring (Ex.12:43 vv.) te Sukkoth, sprak de HEERE verder tot Mozes, aan wie Hij nog een andere instelling, die op de gebeurtenis van de vorige nacht betrekking had, mee moest delen, zeggende:

Heilig 1)Mij, door bepaalde wettelijke inzettingen, die Ik door u aan het volk van Israël geef, alle eerstgeborenen. 2) Wat enige baarmoeder opent, het eerstgeborene van allerlei soort, wat door zijn geboorte voor de volgende geboorten als het ware de weg bereidt, onder de kinderen van Israël, van mensen en van beesten, dat is Mijn a) 3) eigendom.

a)Exodus. 22:29; 34:19 Leviticus. 27:26 Numeri. 8:17 Luk.2:23

Heiligen is eigenlijk afzonderen, en daarom afscheiden van het vermengde.

Het Oude Testament onderscheid twee soorten van eerstgeborenen, namelijk de eerstgeborenen van de vader en de eerstgeborenen van de moeder; de eersten genoten alleen de burgerlijke voorrechten van de eerstgeboorte, het recht op de voorrang in de familie en het recht op het dubbel erfdeel (Genesis 49:3 vv.) Deuteronomium. 21:15-17, men heeft ze daarom de "eerstgeborenen van de erfenis" (primogeniti hereditatis) genoemd. De tweeden daarentegen, van welke op onze plaats gesproken wordt, hadden, wanneer zij niet tevens eerstgeborenen van de vader waren, in het burgerlijke volstrekt geen voorrechten; maar moesten de Heere geheiligd worden; daarom worden zij ter onderscheiding van de eersten, "eerstgeborenen van de heiligheid" (primogeniti sanctitudinis) genoemd. Daar de Heere de eerstgeborenen van deze tweede klasse bij de kinderen van Israël zich heiligt, verklaart hij daardoor het gehele volk, van welk bloesem zij zijn (zie Ex 12.12) voor heilig en Hem gewijd, gelijk Hij door de bewaring eigenlijk het gehele volk verschoond had. Over de wijze van hun heiliging zegt de Heere voorlopig niets; eerst moet zich Israëls geschiedenis nog verder ontwikkelen, eer deze inzetting tot volle rijpheid komt. Zonder twijfel heeft de Heere over de heiliging van de eerstgeborenen onder het vee reeds hier aan Mozes de hoofdtrekken meegedeeld, hoewel het bericht van deze mededelingen niet gewaagt; zij blijken toch uit hetgeen Mozes later aan het volk openbaart (Vs. 11). Later heeft ook daarover de Heere met Mozes nog nader gehandeld, en wij vinden de verdere bepalingen in Leviticus. 27:26 vv. Numeri. 18:15-18

In Numeri. 13 wordt de grond aangegeven, waarom de Heere dit gebod geeft. Toen de Heere de eerstgeborenen van Egypte sloeg en de eerstgeborenen van Israël spaarde, heeft Hij hen

zich, als de zijnen, in bijzondere zin toegeëigend. De diepe oorzaak lag dus in het Verbond, dat God met Israël had opgericht en waardoor het op zichtbare wijze was gespaard gebleven. Eerst het Pascha, daarna de ongezuurde broden en terstond daarop de heiliging van de eerstgeborenen. Hiertussen bestaat een onafscheidelijk verband. Het Pascha, teken van de vereniging van de Heere en Zijn volk; de ongezuurde broden, bewijs van het aanvankelijk verloste leven en de heiliging van de eerstgeborenen bevestiging, dat Israël als zoon door God is aangenomen. Bij de opvolging van het bevel moest Israël bedenken, dat het als volk geheel en al afhing van de genade van God, dat het alleen als volk de aanneming tot kinderen een beduidende plaats in de volkerenrij zou bekleden, en door de opvolging beleed het, dat het alleen uit vrije gunst en genade tot volk was geworden.

Gelijk de eerstgeborene voor de Heere heilig was, en voor zijn dienst afgevormd, zo was ook Christus de Heere heilig, voor hem en zijn dienst geheel afgevormd; gelijk door de eerstgeborene de andere broeders heilig verklaard werden, zo wordt ook door Christus al het geslacht, dat in de hemel en op aarde is, geheiligd.

Verder zei Mozes tot het volk, zowel in het bijzonder meedelende, wat hij bij de vergadering van de oudsten (hoofdstuk 12:21 vv.) nog niet had gezegd (hoofdstuk 12:15-20), als ook wat hij nueerst (hoofdstuk 13:1,2) als gebod van de Heere ontvangen had: Gedenkt deze dag, waarop gij uit Egypte uit het diensthuis gegaan zijt, vergeet die nooit, want de HEERE heeft u door een sterke hand van hier uitgevoerd; 1) daarom zal door u, het geheiligde volk des Heeren, gedurende de gehele feesttijd, die gij ter gedachtenis van deze grote daad van uw God jaarlijks houden zult (hoofdstuk 12:14,24 vv.), het gedesemde niet gegeten worden. Dit zal u een teken zijn, dat gij door die uitleiding tot het onthouden van allen zuurdeeg van de Egyptische zonde geroepen en verplicht zijt.

Mozes wil bedacht hebben, dat de feestviering er is en moet zijn om het feit, dat haar in het aanzijn riep; maar dat daarentegen nooit het feit zelf uit de feestviering moet verklaard worden. Dat is ontrouw plegen aan de geschiedenis en het karakter van de waarheid verloochenen. Daarom roept Mozes Israël toe "gedenkt." Daartoe moet de gestadige herinnering dienst doen; nu op elk feest zelf-laat u dit nimmer rouwen- moet de feeststof "herdacht" en behandeld worden.

Hij vermaant daarom, dat zij, wat hij tevoren bevolen heeft, vlijtig zouden waarnemen, nadat zij in hun land zouden gekomen zijn. En uit de samenvoeging blijkt, dat beide voorschriften tot hetzelfde doel dienen, zowel omtrent het heiligen van de eerstgeborene, als het vieren van het Pascha, dat de bevrijding het uitverkoren volk hield bij de bijzondere dienst van de ware God.

a) Heden, merkt de dag wel op! heden 1) gaat gij uit, in de maand Abib.

a)Exodus. 23:15

Hij stelt de dag van de uittocht met de gehele tijd van de inwoning in het land Kanaän, gelijk. Alsof Hij zeggen wilde, dat zij niet verlost werden, om slechts voor een ogenblik vrolijkheid te genieten, maar om alle eeuwen door aan de weldaad gedachtig te zijn.

De maan Abib moest immers voor Israël de maand zijn, waarin zij gedachten aan de verlossing uit Egypte. Elke maand Abib moest hun de verlossing klaar en duidelijk voor ogen staan.

En het zal geschieden, als u de HEERE door Zijn verdere genadige leiding zal gebracht hebben in het land van de Kanaänieten, en van de Hethieten, en van de Amorieten, en van de Hevieten, en van de Jebusieten, dat Hij uw vaderengezworen heeft u te geven, een land vloeiende van melk en honing, zo zult gij deze dienst van het Pascha houden in deze maand, van de avond tussen 14 en 15 Abib af.

De heerlijkheid en overvloed van het land prijst hij wellicht aan om twee redenen. De eerste is, opdat niet na beroemde overwinningen de hoogmoed hun gemoederen in bezit zou nemen, en de vettigheid en de overvloed van de goederen hun ogen zou verblinden. Vervolgens, opdat door de grootheid van de goederen zelf, zij meer zouden aangezet worden, om hun plichten van dankbaarheid jegens God te vervullen. Want als overwinnaars van zo vele volken en als bezitters van zo vruchtbare en uitgestekte landen, konden zij overmoedig worden, tenzij zij herinnerd werden, dat zij het slechts aan God alleen verschuldigd waren, dat zij vele overwonnen volken en hun rijkdom hadden bemachtigd. Overigens toont Mozes aan, dat, naar mate de goedertierenheid van God jegens hen groter was, zij des te minder te verontschuldigen zouden zijn, indien zij niet met alle kracht zich er op toelegden, om Hem hun dankbaarheid te bewijzen. Daarom herhaalt hij de namen van de volken, wier landen, nadat zij hun vernietigd hadden, zij als toekomstige bezitters zouden verkrijgen. Vervolgens voegt hij erbij, dat het een land, overvloeiende van melk en honing was, opdat de grote overvloed van zaken, welke hun voor de ogen werd geschilderd, hen meer en meer tot vroomheid zou aanzetten.

Zeven dagen achter elkaar tot aan de 21ste van die maand, zult gij ongezuurde broden eten, en aan de zevende dag, met welke dan het eten van het ongezuurd brood eindigt, zal de HEERE 1) een feest zijn.

"De Heere een feest zijn." Niet de mensen, maar de Heere, hun God, die hen uit Egypte had opgevoerd. De Heere drukt dit duidelijk uit, opdat Israël overtuigd zou zijn van de heiligheid van de zaak.

Gelijk ik gezegd heb, zeven 1) dagen zullen ongezuurde broden gegeten worden, en het gedesemde zal bij u niet gezien worden, ja, er zal geen zuurdeeg bij u gezien worden, in heel uw land.

1)"Zeven dagen lang." Niet een enkele dag, maar zeven dagen, opdat deze gebeurtenis diep in het geheugen zou ingeprent blijven niet alleen, maar opdat Israël zou leren, zich al de tijd van het levens te verlustigen in de dingen van de Heere.

En gij zult uw zoon 1) te kennen geven op dezelfde dag, waarom het feest met het eten van het Pascha begint, zeggende: Dit is om hetgeen de HEERE mij 2) gedaan heeft, toen ik 3) uit Egypte uittrok (hoofdstuk 12:26 vv.).

Men ziet hier: Zorg moest bijtijds gedragen worden, om de kinderen in de kennis van God te onderwijzen. Hier is een aloude wet voor het onderwijzen in het geloof. 2. Het is op een bijzondere wijze van groot nut, de kinderen tijdig de geschiedenissen van de Heilige Schrift te leren, en hen met deze gemeenzaam te maken.

Het Israël van nu en het Israël van later, is één. Om het Verbond, dat God met Abraham had opgericht. Het Israël van later, was, om het zo eens uit te drukken, in de lendenen van het Israël van toen besloten. De geslachten moesten elkaar opvolgen. Voor God bleef Israël het volk, dat Hij uit Egypte had opgevoerd.

Dus strekte het jaarlijkse Paasfeest hiertoe, om bij het volk het besef op te wekken en levendig te houden, dat het al wat het was en wat het had boven de andere volken, geheel en alleen verschuldigd was aan de genade van de Heere, aan zijn vrijgunstige verkiezing, en aan zijn almacht, aan zijn grote daden, door Hem voor de machtelozen van hun verlossing en vorming gedaan.

En hetgeen u thans over die jaarlijkse feestviering gezegd is, zal u zijn tot een teken op uw hand, en tot een gedachtenis tussen uw ogen. 1) Die wetten zullen het gehele jaar voor uw aandacht zijn, a) opdat de wet des HEEREN in uw mond zij, een onderwerp van uw besprekingen, en gij alzo onophoudelijk dankt, omdat 2) u de HEERE door een sterke hand uit Egypte uitgevoerd heeft (Vs. 16).

Deuteronomium. 4:9 Psalm. 78:4,6,7

Aan deze en gelijksoortige plaatsen (Deuteronomium. 6:8; 11:18) heeft een gewoonte van de Rabbanitische Joden haar oorsprong te danken. Deze toch, aan de overleveringen een gelijk gezag als aan de wet toekennende, schrijven sommige wetsvoorschriften (Exodus. 13:2-10,11-16 Deuteronomium. 6:4-9; 11:13-21 volgens Hiëronymus ook de tien geboden) en strookjes perkament en hangen die (Tefelin, Phylacteria genaamd Matth.23:5) tussen de ogen, of binden ze aan de handen, zo vaak zij bidden. De Karaïtische Joden, alleen aan de Heilige Schrift vasthoudende, vatten daarentegen deze woorden als beeldspraak op. Op de hier voor ons liggende plaats is het bij de eerste oogopslag duidelijk, dat zij niet in de eigenlijke zin moeten verstaan worden, omdat zelfs in Vs. 16 de gehele feestviering "een teken op de hand" genoemd wordt. Op gelijke wijze wordt ook in Spreuken. 3:3 gezegd: "bind ze aan uw hals, schrijf ze op de tafel van uw hart." De Joodse overlevering ontstond in een tijdperk (waarschijnlijk na de terugkeer uit de Babylonische ballingschap), toen Israël de geest van de Heilige Schrift dodende, de heilige geboden van God in mensengeboden veranderde. (Matth.15:6).

Alsof hij wilde zeggen, dat de verlossing in het Pascha niet minder voor hun ogen moest staan als de ring, die aan de vinger werd gedragen, herhaaldelijk werd beschouwd, of het versiersel,

hetwelk aan het voorhoofd werd gebonden. De hoofdsom is, in het Pascha een bewijsstuk daar te stellen van de gunst van God, opdat het nooit in de vergetelheid zou geraken, zoals de versierselen, welke aan het voorhoofd en aan de vinger prijken, de zinnen gedurig tot beschouwing hiervan aanzetten.

Toch zijn deze beelden naar ons inzien zeer duidelijk te begrijpen, indien men ze slechts eenvoudig opvat en aldus verklaart. "En het zal u tot een teken zijn op uw hand, tot een gedachtenis tussen uw ogen, opdat de wet des Heeren in uw mond zij." Ziedaar de woorden van de Heilige Schrift zelf! En hun betekenis? Met andere woorden willen zij dit zeggen: De verlossing van Israël door God gemaakt moest de drijfveer zijn van hun daden (hand), het onderwerp van hun overpeinzing (tussen de ogen) en de inhoud van hun gesprekken (hun "mond)

Hiermee wil dus de Heere zeggen, dat de wonderdaden van de Heere betoond in de verlossing van Zijn volk, zo geheel en al hart en gedachten moesten vervullen, dat bij hen de mond uit de overvloed van het hart sprak. Israël moest het heilsfeit van de verlossing innerlijk in zich opnemen, en dit dan naar buiten openbaren.

Telkens wordt op de sterke hand van God gewezen, opdat Israël de verlossing niet gering zou achten.

Daarom onderhoudt deze inzetting van het Pascha op de bestemde tijd, 1) van jaar tot jaar. 2)

In het Hebreeuws Lamoadah, letterlijk, op haar bestemde tijd, d.i. van 15-21 van de maand Abib.

2)Letterlijk: Van dagen tot dagen, d.i. de ene tijd na de andere tijd, of jaar in jaar uit. Duidelijk geeft de Heere hiermee twee zaken te kennen. Vooreerst, dat Hij niet wil dat ook maar één enkele maal de viering van het Paasfeest verzuimd wordt, en in de tweede plaats, dat het gehele leven van Israëls vromen een leven was ter ere van God en in Zijn dienst.

Het zal ook geschieden, 1) wanneer u de HEERE in het land van de Kanaänieten zal gebracht hebben, gelijk Hij u en uw vaderen gezworen heeft, en Hij het u zal gegeven 2) hebben.

Uit dit vers blijkt, dat al de inzettingen, welke de Heere hier voorschrijft, eerst dan van volle kracht zullen zijn, als Israël in Kanaän gekomen is. Dit sluit echter niet uit, dat Israël ook in de woestijn tot dadelijke gehoorzaamheid verplicht was. Niet Israël zou zichzelf brengen in Kanaän, maar de Heere God zou het erin brengen. Zowel in het natuurlijke, als in het geestelijke.

Niet alleen in Kanaän brengen, dat had God ook Abraham gedaan, maar het in hun wettig en onvervreemdbaar bezit stellen. Duidelijk beeld van hetgeen God op geestelijk gebied doet.

Waar Hij een zondaar overbrengt in de staat vna het nieuwe leven, daar schenkt Hij hem in Christus al de weldaden van het nieuwe leven in beginsel.

a) Zo zult gij tot de Heere doen overgaan, 1) voor de Heere afzonderen alles, wat, zowel onder mensen als vee, de baarmoeder opent; ook alles, wat de eerstgeboorte onder het vee betreft, wat de baarmoeder opent van de vrucht van de beesten, de runderen, schapen en geiten, die gij hebben zult, de mannetjes zullen van de HEERE zijn; een eerstgeborene van deze, wanneer het geen bijzondere gebreken heeft, zult gij op de achtste dag na de geboorte

tot een hefoffer brengen (hoofdstuk 22:20, Num.18:17-19 Deuteronomium. 15:21 vv.).

a)Exodus. 34:19 Leviticus. 27:26 Ezech.44:30

Ofschoon Hij nu beveelt, dat de eerstgeborenen in het geslacht van Abraham Hem aangeboden moeten worden, is het niet twijfelachtig, of hierdoor moest de heiliging tot het gehele volk worden uitgestrekt. Doch Hij zegt nu, dat het eerstgeborene het Zijne is, omdat zij voornamelijk de redding, door zijn mededogen ontvangen, moesten boeken; maar om dezelfde reden toont Hij, dat zij allen de Zijnen zijn.

"Doen overgaan," in de zin van "overdragen." Wel had de Heere als de Souvereine recht op hen, wel ook, omdat Hij het als verbondsvolk had aangenomen, maar Israël moest dit door de overdracht bewijzen en belijden. Daarmee afleggen belijdenis van hun geloof, dat Hij was de Souvereine en de Verbondsgod. In Kanaän deed het afgodisch volk hun kinderen door het vuur gaan en droegen hen daarmee over aan Moloch. (zie Ex 22.20).

Doch al wat de baarmoeder van de ezelin, 1) een onrein en tot offerande ongeschikt dier, opent, zult gij lossen met een lam, of een geitebokje, dat gij in zijn plaats offert; wanneer gij het ezelsveulen nu niet lost, zo zult gij het de nek breken, en het op deze wijze de Heere toewijden; maar alle eerstgeborenen van de mens onder uw zonen 2) zult gij in elk geval lossen, 3) terwijl gij voor elke eerstgeboren knaap 5 zilveren sikkels aan de priesters betaalt (Numeri. 3:47; 18:16).

Ezelin staat hier voor alle onreine dieren. In Numeri. 18:15 komt dit duidelijk uit. Haar eerstgeborene moest de nek gebroken worden, d.i. een geweldadige dood sterven, indien het niet met een lam gelost werd. Al wat onrein was lag onder de vloek, en moest ter wille van de gerechtigheid sterven, indien niet een ander in zijn plaats stierf. Onmiskenbaar worden we hier bepaald bij Wet en Evangelie. Het lam ter lossing ziet op het grote Offerlam, dat zichzelf ter lossing voor een arm en ellendig, onrein volk heeft gegeven.

De vrouwelijke eerstgeborenen worden niet opgesomd, omdat de man het hoofd is van de vrouw.

De in Vs. 11 geëiste afzondering en wijding van alle eerstgeborenen voor de Heere geschiedt 1. bij kinderen, door volledige overgave aan de onmiddellijke dienst van de Heere, bestaande in het verrichten van de niet-priesterlijke bezigheden bij het heiligdom; daar echter deze dienst later de Levieten opgedragen werd (Numeri. 3:15-13), zo moeten de

eerstgeborenen van de hun afgenomen dienst, die eigenlijk hun plicht geweest was, door een losgeld losgekocht worden. De wijding van de eerstgeboorte 2. onder het vee daarentegen geschiedt door het offeren van het dier. Daar toch slechts reine dieren geofferd mochten worden, namelijk runderen, schapen en geiten, zo komt bij de onreine dieren, van welke de ezel, bij wijze van een voorbeeld, aangevoerd wordt, òf plaatsbekledend door een rein dier van ongeveer dezelfde waarde, òf doding voor; hiervoor wordt intussen later (Numeri. 18:15) eveneens lossing door geld volgens schatting van de priesters vastgesteld.

Ziedaar het verschil bij de wet aangaande drieërlei heiliging aan God. Het reine vee mocht niet gelost, maar moest de Heere geofferd worden; het onreine dier kon gelost of moest gedood worden; de mens moest gelost, en mocht zelf noch geofferd noch gedood worden. Uit deze gehele ordening blijkt, dat de mens onrein wordt geacht en dat hij zelf gewis de dood zou zoeken en vinden, indien niet een lossing van Godswege was bepaald en voorgeschreven. Hoedanig de lossing kon en moest geschieden wordt later gezegd (Numeri. 3), als verhaald wordt, hoe de Levieten in de plaats van de eerstgeborenen werden gesteld, en dat zekere prijs ter lossing voor alle eerstgeborenen was bepaald.

Wanneer het geschieden zal, dat uw zoon u morgen (in latere tijden), wanneer gij naar deze voorschriften handelen zult, zal vragen, 1) zeggende: Wat is dat! (hoofdstuk 12:25 vv.), zo zult gij tot hemzeggen: De HEERE heeft ons door een sterke hand uit Egypte, uit het diensthuis uitgevoerd.

God wil, dat niet alleen de kinderen de ouders zullen vragen, omtrent doel en betekenis van de Goddelijke zaken, maar ook, dat de ouders hun kinderen weten te antwoorden op al die vragen. Beschamend is het voor een ouder, indien hij op de vragen, die de eeuwige waarheden raken, geen antwoord kan geven.

Want het geschiedde, toen Farao zich verhardde ons te laten vertrekken, zo doodde de HEERE alle eerstgeborenen in Egypte, van de eerstgeborenen van mens af, tot deeerstgeborene van de beesten; daarom offer ik de HEERE de mannetjes van alles, wat de baarmoeder opent: doch alle eerstgeborenen van mijn zonen los ik.

a) En het zal tot een teken zijn op uw hand, en tot voorhoofdspanselen tussen uw ogen; 1) want de HEERE heeft door een sterke hand ons uit Egypte gevoerd.

Spreuken. 3:3

Over het hierop rustend gebruik van gedenktekens (Matth.23:5 zie Ex 13.9 en zie De 6.9). Over de betekenis hier van zie eveneens Vs. 9. Anderen zijn van mening, dat de Heere hier bedoelt, dat zij daardoor onuitwisbaar zijn eigendom zijn. Gelijk men een slaaf een teken op de hand geeft, of een teken op het voorhoofd, om daarmee te beduiden, dat zij iemands eigendom waren, alzo zou dit teken voor Israël zijn.

II. Vs. 17-22. Nadat de tocht van Rameses tot de eerste rustplaats te Sukkoth nogmaals vermeld is, en daarbij deels de reden, waarom men juist deze richting nam, deels de wijze,

waarop men uittoog, verklaard is geworden, wordt de reis tot aan de tweede rustplaats in Etham beschreven. Van deze plaats af neemt de Heere zelf onmiddellijk de leiding van Zijn leger door de wolk- en vuurkolom, die het volk vóórgaat, op zich.

En het is geschied, toen Farao, gedwongen door vele tekenen en wonderen (hoofdst.7-12), het volk eindelijk had laten vertrekken (hoofdstuk 12:30-32), zo leidde hen God, van Rameses af, niet noordoostelijk op de weg van het land van de Filistijnen, die langs de Middellandse Zee naar Gaza loopt, hoewel die nader was, en hen binnen ongeveer tien dagen aan het doel van hun tocht zou gebracht hebben; want God zei:1) Dat het het volk, dat door jarenlange slavernij vertraagd geworden is, niet rouwe, als zij de strijd zien zouden, als zij met dekrijgskundige en heldhaftige Filistijnen in een strijd zouden moeten komen, om zich door hun land door te slaan, en zij dan terugkeren zouden naar Egypte, terugbevende voor zulk een strijd (hoofdstuk 14:10-12).

God zei: "Dat het niet" enz. Zoals het in het oorspronkelijke samen gevoegd is, geeft het duidelijk aan, dat God bij zichzelf sprak, ten opzichte van het volk, in enige zorg verkerende. Vaderlijk handelende wordt God daarom ten opzichte van Israël voorgesteld.

Maar God leidde, om deze reden het volk om, in een zuidoostelijke richting, langs de weg van de woestijn van de Schelfzee, 1) terwijl Hij het eerst in Sukkoth zich legeren en daar volledig verzamelen liet (hoofdstuk 12:37). De kinderen van Israël nu trokken, niet als een hoop vluchtelingen, maar als een welgeordend krijgsleger bij vijven 2) (vijf aan vijf) uit Egypte.

Het Oudnederlandse "schelf" betekent "wier". Schelfzee werd de Rode Zee genoemd wegens de menigte zeegras, die daarin groeit.

Hebreeuws "gevijfd", = vijf naast elkaar of "in vijf legers". In elk geval geeft het woord te kennen, dat zij in goede orde wegtrokken.

En Mozes, de aanvoerder van deze optocht, nam de beenderen van Jozef 1) met zich: a) want hij (Jozef) had vóór zijn sterven (Genesis 50:24 vv.) met een zware eed de kinderen van Israël bezworen, zeggende: God zal u voorzeker bezoeken, en u weer uit Egypte voeren: voert dan mijn beenderen met u op van hier! 2)

Jozua. 24:32

1)Waarschijnlijk ook de beenderen van de andere elf zonen van Jakob, omdat Stephanus daarvan spreekt. Jozef wordt hier alleen genoemd, daar van zijn begeerte alleen melding gemaakt is.

Deze waren daartoe 144 jaar lang zorgvuldig in een kist bewaard gebleven, en hielden gedurende die tijd de hoop op uitredding bij de verdrukten levend.

Alzo reisden zij, ondanks de spoed van de uittocht, toch in de beste orde uit Sukkoth, waar zij het eerste nachtverblijf gehad hadden; en zij legerden zich, na twee dagreizen, in Etham, (grenzende aan de zee, een grensscheiding, waarschijnlijk aan het zuideinde van de Bitterzee, aan het einde van de woestijn, 1) daar waar Egypte ophoudt, en de grote Arabische woestijn Tih-beni-Israël begint.

Steenachtig Arabië (Arabië petrace) bevat: deels het tussen de Rode Zee gelegen schiereiland van de Sinaï (hoofdstuk 2:15 zie Ex 3.1), deels de aan dit schiereiland zich ten noorden aansluitende landstreek, welke ten westen door Egypte en ten noorden door de Middellandse Zee en Palestina, ten oosten door Woest en Gelukkig Arabië begrensd wordt. Op de grenzen van deze beide delen bevindt zich een woeste zandige vlakte, "er Ramleh" geheten, welke ongeveer 300 voet hoger dan de oppervlakte van de zee ligt, en zich bijna in de vorm van een halve maan recht door het schiereiland uitstrekt. Uit deze oppervlakte verheft zich tegen het noorden een gebergte van kalksteen, "et-Tih" tot een hoogte van 4300 voet, en loopt als een boogvormige muur, parallel met die vlakte van het noordwestelijk einde van de Elanitische golf, tot aan die van Suez; van hier loopt het parallel met de oostkust van laatstgenoemde golf naar het noordwesten, en draagt de naam "er-Rahah". Beide bergketenen dalen, de ene naar het noorden, de andere naar het oosten tot een zich ver uitstrekkende vlakte af, tot aan de woestijn: "Tih-beni-Israël" (d.i. verdwaling van de kinderen van Israël). De westelijke en noordelijke rand heet "el Dschifar"; tot dit gedeelte behoort ook de woestijn Etham of Sur (Exodus. 15:22 Numeri. 33:8); ten noorden wordt zij door het dal "el- Murreh" van het bergachtige land van Palestina gescheiden; in het oosten daarentegen daalt het neer tot het zogenaamde Arabah, een diep dal van verscheidene uren breed en ongeveer 20 mijlen lang, dat zich van het zuideinde van de Dode Zee tot aan de noordelijke punt van de Elanitische golf uitstrekt.

a) En de HEERE trok van nu af, dat zij het bewoonde land verlieten en in een onherbergzame woestijn trokken, voor hun aangezicht, opdat zij alleen die wegen zouden inslaan, die met de goddelijke bedoelingen overeenstemden, en die zij uit zichzelf niet vinden konden; overdag ging Hij hen voor in een wolkkolom, dat Hij hen op de weg leidde, en ‘s nachts in een vuurkolom, dat Hij hen lichtte, om voort te gaan dag en nacht, 1) om zowel ‘s nachts als overdag even veilig te kunnen reizen, zo dikwijls dit nodig was (hoofdstuk 14:19 vv.).

a)Exodus. 40:38 Numeri. 14:14 Deuteronomium. 1:33 Nehemiah. 9:12,19 Psalm. 78:14; 105:39; 1 Kor.10:1.

Het is nog heden evenals in oude tijden in het oosten gewoonte, dat karavanen en krijgslegers op onbekende en onveilige wegen door een kundige leidsman worden voorafgegaan, die in kleine ijzeren vaten, welke aan het einde van lange staven bevestigd zijn, een brandend vuur dragen. Dit vuur dient zowel tot een teken bij het opbreken, als tot een wegwijzer bij de tocht. De oude Perzen waren gewoon bij hun legertochten vuur op zilveren altaren vooraan te dragen, waarin zij meenden de Godheid bij zich tegenwoordig te hebben. Wat nu de karavanen op hun tochten nodig hebben, en de Perzen bij hun krijgstochten wilden hebben, dat mag aan de karavaan van de kinderen van Israël, die meer dan twee miljoenen

groot is, in een, aan de behoefte overeenkomende mate niet ontbreken; dan zal het 600.000 strijdbare mannen omvattend krijgsleger werkelijk en niet op ingebeelde wijze, bij zich hebben. Van Etham af plaatst zich namelijk een wolk aan het hoofd van het leger, die gewoonlijk de vorm van een zuil heeft, maar naar omstandigheden ook de vorm van een uitgestrekte scheidsmuur (hoofdstuk 14:19 vv.) of van een beschermend deksel (Psalm. 105:39) aanneemt. Zonder twijfel was deze naar haar aard en haar uitwendige gesteldheid een eigenlijke wolk, en het door haar omsloten vuur, dat bij helder daglicht als een zwakke lichtende nevel zich vertoonde, bij nacht daarentegen een gloeiend rood schijnsel verbreidde, geheel als natuurlijk vuur; doch beide, wolk en vuur, waren naar bestemming en wezen oneindig veel meer dan dit. Zij waren de door de Heere aangenomen lichamelijkheid, waarmee Hij zich aan een bepaalde ruimte binden en Zich zichtbaar bij Zijn volk vertonen wilde, een lichamelijkheid, die, afgezien van haar doelmatigheid, tevens zinnebeeldige betekenis had; want het vuur is een zinnebeeld van de goddelijke heiligheid en gerechtigheid; de omringende wolk is een teken van de goddelijke genade en barmhartigheid.

God openbaart zich aan het volk, gelijk Hij dit aan Mozes heeft gedaan, als een vuurglans, maar die glans is in de wolk gehuld, omdat Israël niet in staat is Hem te verdragen.

De kolom was daarom een zinnebeeld van de Engel des Heeren, de Zoon van God, die ook in de wolk en vuurkolom zelf Israël voorging op de weg naar Kanaän. Ook hier dus een typische voorstelling van Hem, als de Overste Leidsman en Voleinder van het geloof.

Hij nam de wolkkolom overdag, noch de vuurkolom ‘s nachts niet weg van het aangezicht van het volk, 1) zolang het in de woestijn reisde, maar liet zich later, toen de ark van het verbond vervaardigd was, op deze neer (hoofdstuk 40:34 vv.), en verdween eerst toen Israël aan de grenzen van het beloofde land stond (zie "Jozua 3.6).

God leidt ons niet aanstonds op de rechte weg naar de hemel; wij moeten vooraf veel ellende geproefd hebben en lang in de woestijn van deze wereld omdwalen; maar al moeten wij lang in de woestijn van deze wereld in een duister dal vol van angst en droefenis ronddwalen, zo behoeven wij toch niet te vrezen, want de Heere is met ons (Psalm. 23:4); Hij is ons licht, onze zon en schild.

"O licht, o leven, o trouwe Herder Immanuël, aan U ben ik eenmaal overgegeven; aan U behoort mijn lichaam en mijn ziel. Ik wil mij zelf niet meer leiden, de Vader zal het kind regeren; ga dan met mij in en uit, en leid mij bij alle mijn schreden. Ik ga, -och, Heere, hoor mijn bede! -ik ga zonder U geen schrede voort.".

HOOFDSTUK 14.

VOORTZETTING VAN DE UITTOCHT, ONDERGANG VAN DE EGYPTENAREN IN DE RODE ZEE.

Vs. 1-18. Terwijl de kinderen van Israël in zuidoostelijke richting naar het noordelijk einde van de Rode Zee gaan, ontvangen zij bevel van Etham af meer rechts te gaan, en zich te begeven voor Baäl-Zefon, aan de westelijke zijde van de zee, nog binnen het gebied van Egypte. Het geschiedt, zoals de Heere gewild heeft. Farao ijlt hem na met zijn wagens en ruiters; maar nu is het uur gekomen, dat de Heere Zijn heerlijkheid aan Farao bewijst, zodat hij met de zijnen omkomt.

Toen, nog voordat de wolkkolom op de morgen van de vierde dag (hoofdstuk 13:21 vv.) zich verhief, sprak de HEERE tot Mozes, om hem de reden en het doel van de schijnbaar zo dwaze leiding te openbaren, zeggende:

Spreek tot de kinderen van Israël, en beveel hen in Mijn naam, dat zij niet in de tot hiertoe ingeslagen richting naar het zuidoosten verder trekken, maar terugkeren, de wolkkolom volgende, in de richting naar het zuiden, en zich legeren voor Pi-Hachirôth (mond van spelonken of een plaats waar gras groeit), ten zuidoosten van de uitgang van de bergpas bij Hachiroth (Numeri. 33:7), tussen Migdol (vesting) ter rechterzijde, en tussen de zee ter linkerzijde: voor, dicht bij, Baäl Zefon (heer van het noorden), daartegenover in de vijf uur lange en even zo brede vlakte zult gij u legeren aan de zee. 1)

Een van de oudste meningen over de weg, die de kinderen van Israël van Gosen tot aan de Rode Zee insloegen, is de onlangs weer door K.v.Raumer verdedigde gedachte, volgens welke Raméses niet als de naam van een stad, maar van het gehele land Gosen mede aan te merken is, en de stad On of Heliopolis (Genesis 41:45) als eerste verzamelplaats te nemen is. Van daar heeft zich dan het leger in zuidelijke richting naar het bij Caïro gelegen dorp Besatin gewend, en in de nabijheid het eerste leger (Sukkoth) opgeslagen. Op de tweede dag volgde Israël de zuidoostelijke richting, door het zogenoemde dal van de verdwaling (Wady-et-Tih) tot aan de bron Gandelhy (Etham), en zou nu van hier uit de noordoostelijke richting, door een met dit dal verbonden, tussen het gebergte Mokattem in het westen en Atakah in het oosten naar het noordeinde van Heroöpolitaanse golf opvoerend tweede dal, hebben moeten inslaan, om naar de woestijn Sur te komen. In plaats daarvan ontvangen de kinderen van Israël op de derde dag bevel, om zich om te wenden; dat is de zuidoostelijke richting verder te vervolgen, en hun weg door het dal van de verdwaling tot aan het uiteinde, de zeevlakte Bede (Hachiroth), voort te zetten. Wij kunnen met deze opvattingen niet instemmen, om redenen, die wij hier niet elk in het bijzonder kunnen aanwijzen; wel blijven wij bij het Wady-et-Tih, "dal van de verdwaling" dat zijn naam daarvan verkregen heeft, dat men het voor de door Mozes beschreven weg van de kinderen van Israël hield, nog een ogenblik staan. De bergketen, die dit dal ten noorden begrenst, verdeelt zich in twee helften, daar, waar de bovengenoemde bron Gandelhy zich bevindt, en het dal van de verdwaling in een tweede dal uitloopt, dat naar het noordoosten zich uitstrekt. Het westelijk gedeelte van die bergketen is Mokattem, het oostelijke het gebergte Atakah. Het laatste komt zó nabij aan de zee, en maakt

de zeekust zó nauw, dat slechts weinig mensen naast elkaar kunnen gaan. Hier lag Baäl-Zefon, waar de Egyptische afgod Tyfon een heiligdom had. Men geloofde, dat deze god de lijfeigenen en gevangenen, wanneer zij uit Egypte hierdoor wilden vluchten, terugbande en niet uit het land liet gaan; het is dus een veelbetekende hoon, de afgod aangedaan, dat Israël zich in het gezicht van zijn heiligdom moet legeren, om dan straks onder zijn ogen midden door de Rode zee te gaan. Twee of drie mijl ten noorden van Atakah loopt de karavaanweg, die door Caïro naar Suez leidt, nadat zij de bergpas Muktala achter zich gelaten heeft, en dan door een bergkloof doorgegaan is, in een vlakte uit. Hier bevindt zich een kleine vesting tot bescherming van de karavanen; zij heeft een bron met overvloedig, maar zoutachtig water, heet thans Adschrud en is duidelijk dezelfde plaats als ons Pi-Hachiroth, terwijl Migdol met de straks genoemde bergpas Muktala één schijnt te zijn. Terwijl Israël zich op de van God bevolen wijze legert, is het voortgaan ten westen en zuiden door bergkloven en steile gebergten belet; ten oosten wordt het door de Schelfzee teruggehouden, zodat het aan de van het noorden af najagende Farao niet zou hebben kunnen ontkomen, wanneer niet op wonderbare wijze een weg door de zee ware gebaand; maar juist die wonderbare weg opent de Heere, omdat Hij zich aan Israël zowel als aan Farao verheerlijken wil; daarom leidde Hij Zijn volk juist in dit oord.

Wanneer Farao van dit omkeren horen zal, dan zal hij zeggen van de kinderen van Israël: zij zijn verward in het land; zij dwalen radeloos, en weten, onbekend met de weg, niet verder te komen: die Egyptische woestijn, in welke zij geraakt zijn, in plaats van naar de woestijn Sur te trekken, heeft hen besloten,1) heeft, evenals een gevangenis, hen achter haar muren en poorten opgenomen, om hen niet weer weg te laten gaan.

Zonder twijfel heeft Farao de weggetrokken Israëlieten laten achtervolgen door zijn spionnen, om hem op de hoogte van de zaak te houden. Hiermee houdt de Heere rekening. Is deze veronderstelling juist, en daaraan is geen twijfel, dan blijkt daaruit wel, hoe Farao nog in niets veranderd is. Hoe hij noch altijd jegens Gods volk in een wrokkende toestand verkeert en plannen beraamt, op welke wijze hij het weer gemakkelijk terug zal voeren in zijn land. Dat wordt hem tot een valstrik, en leidt tot zijn gehele ondergang.

a) En Ik zal Farao’s hart verstokken, dat hij, in de mening de kinderen van Israël weer in zijn macht te hebben, hen achtervolgt; en Ik zal aan Farao en aan heel zijn leger, verheerlijkt worden, 1) alzo dat de Egyptenaars, zowel die in het water omkomen, als ook de anderen, die nog thuis zijn, zullen weten, dat Ik de HEERE ben, de ware, almachtige God, tegen Wie zich niemand ongestraft verzetten kan. En zij, de kinderen van Israël, deden alzo; zij legerden zich, gelijk Mozes hun bevolen had, in de uitgestrekte vlakte aan de overzijde van Hachiroth, voor Baäl Zefon, en rustten daar de beide volgende dagen.

a)Exodus. 4:21; 10:20

De verheerlijking van God, ziedaar het einddoel van dit alles. God wordt verheerlijkt, zowel door Zijn gericht te oefenen aan de goddelozen, als door Zijn genade te bewijzen aan Zijn kinderen.

Toen 1) nu de koning van Egypte, op de tweede of derde dag na die nacht (hoofdstuk 12:29 vv.), waarin Israël de tocht naar Etham had aangevangen (hoofdstuk 13:20 vv.), werd geboodschapt, dat het volk vluchtte, dat het op een wijze was weggetrokken, die niet slechts aan een wegtrekken voor drie dagreizen in de woestijn, maar aan een geheel verlaten van Egypte deed denken, zo is het hart van Farao en van zijn knechten veranderd tegen het volk, en zij, de koning en de hovelingen, zeiden, de een tegen de ander: Waarom hebben wij dat gedaan, dat wij Israël hebben laten vertrekken, dat zij ons niet dienden? 2)

Mozes bedoelt niet enkel, dat de koning toen voor het eerst van de vlucht van het volk gehoord heeft, die toch niet in het geheim had plaats gehad, maar dat de omstandigheden hem verhaald werden, welke hem aanspoorde iets te beproeven. Daarom, waar hij hoort, dat het volk angstig wegvlucht, meent hij, dat hij door geen enkele belemmering wordt weerhouden. En niet alleen lijdt hij zelf aan zulk een grote zinneloosheid, maar alle aanzienlijken aan zijn hof rekenen het tot hun schande, dat het volk is uitgetrokken. Zij vragen zichzelf af, waarom zij geduld hebben, dat de kinderen van Israël zijn weggegaan? Alsof zij niet op allerlei manier beproefd hebben, de vrije aftocht te verhinderen; alsof niet hun hardnekkig verzet tienmaal als van uit de hemel was overwonnen; alsof God niet eindelijk zijn volk hun onvrijwillig had ontrukt. Maar dit is de domheid van de goddelozen, dat zij slechts voor de hand van God, als deze tegenwoordig is, vrezen, maar terstond alles, wat zij gezien hebben, vergeten hebben. Door hevige en verschrikkelijke straffen waren zij gekweld; nu, alsof er niets gebeurd was, vroegen zij zich af, waarom zij niet tot het uiterste toe God hadden weerstaan, die hen eindelijk gedwongen had, op de meest heldere wijze af te laten, nadat zij tienmaal hadden beproefd vruchteloos weerstand te bieden. Maar door zodanige hoogmoed moesten de goddelozen verblind worden, opdat zij in hun eigen verderf zouden lopen, terwijl zij in niets overtuigd werden, dat het hard is tegen God te strijden.

Hen dienen, dat wilde men van Israël. Gods volk als slaven behandelen, dat heeft men voor. Daarom treurt men dan ook alleen, omdat dit niet meer mogelijk is. Ook hier verraadt Farao met zijn knechten het zelfzuchtig karakter van de wereld.

En 1) hij spande, in de verstoktheid van zijn hart, zijn eigen koninklijke strijdwagen in, en nam zijn krijgsvolk met zich, om de door de nood hem afgeperste toestemming met geweld van wapens weer terug te nemen en Israël terug te halen.

Met weinig woorden beschrijft Mozes de toerusting tot de strijd, niet slechts om de grootheid van Gods kracht in het bevrijden van het volk in helder daglicht te stellen, maar ook, om te leren, met hoe grote drift en door niets weerhouden stoutmoedigheid de goddelozen zich prijsgeven, wanneer zij de vrije teugel laten aan hun boze en misdadige begeerlijkheden. Onlangs lagen de Egyptenaars bijna ontzield ter aarde en riepen uit, dat het met hen gedaan was, en nauwelijks is er één dag voorbijgegaan, of zij verzamelen een machtig leger, bestaand uit de bloem van de troepen.

Tussen de gedachte in het vorige vers uitgesproken en de uitvoering van het plan, ligt slechts één ogenblik. Helaas, hij bedenkt niet, dat hij zich schuldig maakt, én aan ontrouw aan zijn

belofte, én aan woordbreuk tegenover het gehele volk, én aan opstand tegen God, welke zonden zouden uitlopen op algehele ondergang.

En hij nam zeshonderd uitgelezen wagens, 1) die tot zijn lijfwacht behoorden en aanstonds gereed waren, ja, al de wagens van Egypte, die zij in de haast konden tezamen brengen, en de hoofdlieden 2) over die allen; bovendien ook nog ruiters (Vs. 9).

In de oude tijd had men, voornamelijk in het oosten, wagens van twee wielen, die met twee of meer paarden bespannen waren, voor de strijd; op deze was, behalve de wagenmenner, in de regel slechts één strijder; niet zelden had echter de strijder nog een derde man als wapendrager aan zijn zijde. Gewoonlijk waren deze strijdwagens sterk met ijzer beslagen en van zeisen of sikkels, die aan de assen waren aangebracht, voorzien, om daarmee de te voet strijdende vijand neer te maaien (Johannes 17:16 2 Makk.13:2). Egypte was bijzonder door zijn wagens beroemd; koning Sesostris (zie Ge 47.25) bezat er 27.000; bovendien was er ook voetvolk en ruiterij; het eerste neemt Farao niet mee, omdat een snelle achtervolging plaats moest hebben.

Volgens Hiëronymus waren de Mysls(Schalischim), de drie voornaamste in het gebied naast de koning. Aldus werden zij genoemd, die de tweede rang in het rijk bekleedden.

Want de HEERE verstokte het hart van Farao, de koning van Egypte, dat hij de kinderen van Israël achtervolgde,
en meende zijn doel niet te kunnen missen; a) doch de kinderen van Israël waren door een hoge hand uitgegaan.
2)

Jesaja. 26:11 Numeri. 33:3

Vrgl.2 Thess.2:11 en 12

De Heere verschaft recht aan hen, die onrecht lijden; hongerigen wil Hij spijzigen, gebondenen vrijmaken. Zijn genade is groot. Maar die God vergeten houdt Hij met machtige hand tegen, zodat zij vallen in hun eigen strikken. De Heere is Koning in eeuwigheid! Zion! uw God zorgt voor u!.

Laten wij door dit voorbeeld aangespoord worden om, terwijl wij veilig zijn onder de bescherming van God, de oordelen, welke kunnen geschieden, te vrezen, niet om met angstig gemoed rumoer te maken, maar om bedaard te schuilen onder Zijn vleugels, en niet door onbedachtzame vreugde te worden vervoerd.

Tegenover het achtervolgen van Farao, wijst de Schrijver op het grote voorrecht van de Israëlieten. Had Farao dit laatste bedacht, hij zou zich wel gewacht hebben tegen de Heere verder te strijden. Hij is echter als geheel van zijn verstand beroofd, en zijn hart is toegesloten voor elke goede indruk. Israël kon gerust zijn.

a) En de Egyptenaars jaagden hen na, de vijfde en zesde dag van Tanis uit, en achterhaalden hen aan de avond van de zesde dag, daar zij, de Israëlieten, zich sederd drie dagen gelegerd hadden aan de zee, al de paarden, de wagens van Farao en zijn ruiters 1) en zijn legerjaagden hen na; en zij achterhaalden hen bij Pi-Hachirôth, voor Baäl-Zefon (Vs. 4).

Jozua. 24:6

De krijgsmacht van Egypte bestond te allen tijde voornamelijk uit krijgswagens en ruiterij. Gewoonlijk bevond deze zich in Opper-Egypte.

Als Farao nabij gekomen was, 1) zo hieven de kinderen van Israël, door het gevaar van het aankomend leger opmerkzaam gemaakt, hun ogen op, om te zien, wat het voor een gevaar was; en ziet, de Egyptenaars trokken achter hen, en zij vreesden 2) zeer, daar er aan geen ontkomen te denken was, toen riepen 3) de kinderen van Israël, half in wanhoop, tot de HEERE, dat Hij raad en hulp zou geven, daar Hij zelf hen in die toestand gebracht had.

Mozes wijst aan, dat door het plotselinge van de zaak, de schrik hen des te meer overviel, omdat geen bode vooraf was gezonden, zodat hun geen kleine rijdruimte zelfs werd gelaten, om zich gereed te maken. Daarom was er zelfs voor zeer krachtige gemoederen oorzaak voor vrees geweest, indien zij de maat maar niet hadden overschreden. Maar op tweeërlei wijze hebben zij gezondigd, zowel omdat met de herinnering aan de bewezen weldaden van God, de hoop op goddelijke hulp hun was ontzonken, als omdat zij daardoor tot ondankbaarheid zijn vervallen, zodat zij tegen God en Mozes onbeschaamd opstonden. Evenwel twee tegenovergestelde zaken schijnen hier verhaald te worden, èn dat zij roepen tot de Heere, èn dat zij oproer verwekken tegen zijn dienaar. Maar men mag aannemen, dat dit geroep noch uit geloof is voortgekomen, noch uit een ernstige en godsdienstige stemming van het hart, maar door de verwarde toestand hun is afgeperst, zoals het natuurlijk gevoel alle stervelingen tezamen dringt, om zonder onderscheid in tegenspoed hun gebeden tot God op te zenden, ofschoon zij noch Zijn mededogen aangrijpen, noch aan Zijn macht zich overgeven.

Deze vrees is een zeer zondige vrees, omdat zij kort tevoren op zulk een zichtbare wijze de beschermende hand van God hadden ondervonden. Hieruit bleek, dat Israël een zondig volk was en dat, waar de Heere het straks uithielp, Hij dit niet deed, omdat het volk dat waardig was, maar omwille van Zichzelf.

Dit was geen ootmoedig tot de Heere roepen, maar als het ware het roepen van het ongeloof. Terwijl zij toch tot de Heere riepen, murmureerden zij tegen Mozes. Waar zij aan de ene zijde door Hem om bijstand riepen en om verlossing, daar stootten zij aan die andere zijde, door hun murmureren, de hand van God van zich af.

En zij zeiden tot Mozes, de verslagenheid van hun hart hem openbarende: Hebt gij ons daarom, omdat er in Egypte geheel geen 1) graven waren, weggenomen, opdat wij in deze woestijn sterven zouden? Wij zouden ook daar niet onbegraven zijn gebleven, om ten spijze van vogels en wilde dieren te zijn. Waarom hebt gij ons dat gedaan, dat gij ons uit Egypte gevoerd hebt, 2) wanneer uw uitleiding nu zulk een ellendig einde nemen zal?

In het Hebreeuws komt de dubbele ontkenning zeer duidelijk uit. Hiermee maakt Israël zich onwaardig, om uit de ellende geholpen te worden en geeft rechtvaardige redenen, dat God de deur van zijn genade toesluit. God heeft geduld, omdat Hij eeuwig is, zegt de kerkvader Augustinus; in de gangen met zijn volk heeft Hij dit zeer duidelijk bewezen.

2)Nauwelijks is de roede van Farao weggenomen, of hij verhardt zich; nauwelijks zijn de wonderen van God tot redding van Zijn kinderen geschied, of zij zijn in vrees en murmureren: mijn God! wat is de mens, dat Gij hem genadig kunt zijn!.

De kinderen van Israël de dood voor ogen ziende, riepen tot de Heere met kreten van angst en vertwijfeling; doch, onmiddellijk geen verlossing ziende, murmureerden zij tegelijk en als in één adem tegen Mozes, hem beschuldigende en zich over hem beklagende, en het betreurende, dat zij niet liever in de slavernij gebleven waren, dat toch zo veel beter was, dan gedood te worden. "Dit is vergaande ondankbaar en ongelovig!" Zeker, doch welke Christen moet niet met schaamte belijden, dat hij in zijn hart wel eens diezelfde taal spreekt, wanneer het pad van het geloof duister wordt, de nood hem van alle kanten omringt, en de begeerlijkheden van de wereld hem weer krachtig aanspreken. Ach! dan is hem de vroegere vleselijke gerustheid nog zo aanlokkend!.

Is dit niet het woord, en was het niet naar recht, dat wij in Egypte tot u spraken, toen gij nog reeds van onze uitleiding sprak, maar wij reeds erkenden, dat daarvan nooit iets komen kon (hoofdstuk 6:9), zeggende: Houd af van ons; denk niet langer aan onze bevrijding, en laat ons de Egyptenaren dienen? Tot ons ongeluk hebben wij opnieuw aan uw verleidende stem gehoor gegeven, en zijn wij uw leiding gevolgd. Nu blijkt het, dat wij recht gezien hadden: want het ware ons beter geweest de Egyptenaren te dienen, hoe hard ook dat juk ware, dan in deze woestijn, allen opeens jammerlijk te sterven, 1) zodat er nieteens een graf voor ons overblijft.

Misschien zijt gij reeds op gelijke wegen geleid, als de kinderen van Israël, wonderlijke wegen, die gij nooit zou ingeslagen zijn, die u, in plaats van tot uw doel, van het doel schenen af te leiden, bij welke gij de Heere niet begrijpen kon; gij stond dan misschien ook plotseling in een dal Hachirôth, afgesneden van alle hulp, gelijk het scheen; geen uitweg meer zichtbaar; een zeker verderf voor u; van alle bescherming beroofd; alle steun verbroken; in het geheel niets meer, waaraan het hart zich in de nood kon vasthouden, en waarin de vrezende ziel troost kon vinden; nergens een toevlucht! Nergens, zei ik-ik zei te veel: één toevlucht heeft de mens altijd, één weg is hem altijd open; voor een ieder staat altijd de hemelladder, die hij biddend kan opstijgen, al ware hij ook in de donkerste diepte. Ik weet niet, of gij deze weg bewandeld hebt, toen gij in het dal Hachirôth waart, dit echter weet ik, de wegen, die in dat dal leiden, zijn genadewegen en het vertoeven daarin kan kostelijk, kan rijk gezegend worden, wanneer de ziel de naar boven opengelaten weg bewandelt; dan ervaart zij, wat zij aan haar geloof en aan haar Heer heeft. Bij zonneschijn en op heldere hoogten ervaren wij dit minder; daar bedriegt zich de mens. Hij denkt in de Heere te geloven; maar misschien is het toch slechts zijn wel voorziene voorraadschuur, zijn veilige woning, zijn blinkende guldens, zijn vaste gezondheid, zijn vruchtbare akker, zijn talrijke vrienden, zijn aanzienlijke stand, zijn hem toelachend geluk, die zijn moed opwekken, zijn ziel troosten, zijn vertrouwen sterken.

Daarom is het goed, dat de Heere hem van tijd tot tijd in het dal Hachirôth leidt, waar al deze steun hem verlaat, waar al deze goden hem hulpeloos laten, en waar hij niets anders heeft dan alleen zijn geloof, en geen andere weg, dan alleen die van het gebed.

Zegt niet; ik zie geen middelen, waar ik ook zoek, niets vind ik voor mij; want het is Gods eretitel, te helpen, wanneer de nood het hoogst is. Waar ik en gij geen uitweg meer zien, daar komt God om ons veilig te leiden. Vertrouw mijn ziel, op Hem!.

Doch Mozes, die nog het gevaar, dat hem van Farao's zijde dreigde, bevreesd gemaakt had, noch die zich door het bittere verwijt (Vs. 11) uit zijn kalme stemming liet rukken, zei 1) tot het volk: Vreest niet voor dit grote leger van de Egyptenaren, en wanhoopt daarom niet aan uw redding, omdat gij het niet kunt ontvluchten; staat veeleer vast, en ziet de wonderbare hulp van God; het heil des HEEREN, dat Hij heden aan u doen zal! Want de Egyptenaars, die gij heden gezien hebt, zult gij niet weer zien in eeuwigheid.

Ofschoon hij overeenkomstig zijn zachtmoedigheid hen vriendelijk vermaand heeft, om het goede te hopen, is het echter niet waarschijnlijk, dat hij stilzwijgend dat misdadig gemor, waarmee hij zag, dat zij God hevig aanvielen, heeft verdragen. Ik acht, dat hij de plicht betracht heeft van een goede dokter, door vrij hun onnadenkendheid te kastijden, welke volstrekt niet te dulden was. Vervolgens toen hij de woorden, welke de geest van God hem in gaf, sprak, is het niet twijfelachtig, of God zelf heeft die God-onterende taal ernstig aangepakt, opdat Hij deze niet door teerhartigheid in de hand werkte. Maar Mozes, na de berisping weggelaten te hebben, leert slechts, dat de zachtmoedigheid van God hoger stond dan de verfoeielijke boosheid van het volk, opdat Hij hun smart lenigde en hun verwarring deed ophouden. Verder verbiedende te vrezen, en bevelende, om vast te staan in het zien op het heil des Heeren, wijst hij hen met deze woorden erop, dat, zolang de vrees hun gemoederen in bezit houdt, zij blind en door angst te ontsteld zijn, om de hulp van God te verbeiden. Door het woord "staat vast", wil hij hun tot kalmte brengen, alsof hij zeggen wilde, dat het niet nodig was, dat iemand zijn vinger bewoog, omdat God alleen de zich rustig houdende en hem, die kalm was, zou redden.

De HEERE, de echte krijgsman (hoofdstuk 15:3), zal voor u strijden, 1) en gij zult stil zijn, 2) u bij de strijd die thans aanvangt, rustig houden; Hij, de Heere, zal zonder enige medewerking van uw zijde, de overwinning teweeg brengen.

Zo staan in dit geschiedverhaal het volk Israël en diens tijdelijke leidsman als vertegenwoordigers van het ongeloof en van het geloof tegenover elkaar. Eerst zien wij in Israël, hoe het ongeloof optreedt als onbestemde vrees (Vs. 10), onbillijk verwijt (Vs. 11), welbewuste terging (Vs. 12); terwijl bij Mozes daarentegen het geloof zich uitspreekt in kalm vertrouwen, rustige verwachting en zekere hoop (Vs. 13,14). Zo zorgt de Heere, onze God, dat er in tijden van algemene verslapping en inzinking van het geloof steeds enkelen gevonden worden, in wier hart Hij dan als de gehele rijke schat van het innigst en tederst geloof heeft weggeborgen. Daardoor is het, dat gij het moedigst en krachtigst geloof juist in die ziet optreden, als de algemene verflauwing dit het meest nodig maakt en diens gemis tevens op het scherpst doet uitkomen.

In het Hebreeuws Thacharischoen, beter, gij zult stilzwijgen, d.i. u rustig houden, en met uw gemor ophouden. Niet rustig neerzitten, of lijdelijk afwachten, maar in stil vertrouwen op de Heere verkeren. Calvijn zegt dan ook: "Hij vermaant, zijns inziens, hen niet tot niets doen, maar hij verstaat eronder, dat bij God alleen genoeg hulp is, om te overwinnen, al liggen zij daar als ontzield ter aarde," en Da Costa: "De verlossing moest alleen Gods werk zijn. Hij alleen moest de eer en de roem ervan wegdragen. De verlossing moest wel aan Israël geschieden, maar eigenlijk zonder diens medewerking." Uit dit woord van Mozes spreekt zijn geloofsmoed en zijn geloofskracht tegenover het vreesachtige en murmurerende volk.

"De Heere zal voor hen strijden, en zij zullen stil zijn, niet stil zitten. De verwarring van deze beide wijd verschillende zaken is een van de noodlottigste beletsels van het geestelijke leven. Stil te zijn is niet werkeloos te zijn, maar het is kalm, bedaard, vertrouwend, biddend, wakend en wachtend te zijn, gereed en bereid, om de weg, die de Heere ons aanwijst, in te slaan. De Israëlieten moesten niet strijden, maar konden ook niet strijden, want zij hadden zwaard noch boog, spies noch lans. Ook daarom zou God voor hen strijden, en zij zouden stil zijn; maar, toen zij Kanaän in bezit moesten nemen, deed God het toen ook? Ja! maar door hen. Toen hadden zij wapens, en daarbij geleerd ze te hanteren. Het ging toen als met Jonathan en zijn wapendrager. De wapendrager had enkel de vijanden, die voor Jonathan overwonnen neervielen, af te maken. Zo hebben ook de gelovigen de door Christus overwonnen vijanden enkel te doden. Indien wij ze overwinnen moesten, ze zouden nooit overwonnen worden; want zij zijn ons te machtig. Ook op deze wijze wordt de leer van de onmacht in haar juiste licht gesteld. De mens is onmachtig, zolang hij in Egypte en vóór de Rode Zee, zolang hij in zijn zonde is. Is hij verlost, en door de Rode Zee gegaan, dan leeft en werkt God door hem. De rechtvaardigmaking geschiedt voor de mens, aan de mens; de heiligmaking in de mens, met de mens. De verlossing uit Egypte, uit de hand van hun vijanden, geschiedde zonder medewerking van de kinderen van Israël, het in bezit nemen van hun erfenis, van Kanaän, geschiedde met hun medewerking, door tegen de Kanaänieten te strijden; daarom droeg Jozua ook geen staf als Mozes, maar een spies.

Op het laatste beslissende ogenblik kwam het antwoord van boven. Toen zei 1) de HEERE tot Mozes: Wat roept gij tot Mij, 2) alsof Ik het rechte ogenblik tot hulp zou laten voorbijgaan? zeg de kinderen van Israël, dat zij voortgaan, 3) recht op de zee aan.

Hieruit blijkt, dat Mozes tot God heeft geroepen om hulp en redding. Want men moet niet vergeten, dat de verhouding van Mozes tegenover de Heere een geheel andere is, als die tegenover het volk. Tegenover de Heere is hij immer de diep ootmoedige, die het weet en voelt, dat hij alles, ook zijn geloofskracht en moed, van Hem moet ontvangen.

De betekenis is deze; dat de Heere Mozes wil zeggen, dat hij weet, dat zijn gebed reeds verhoord is, eer hij riep, omdat het de bedoeling van de Heere was, het volk zeker te verlossen.

Mozes heeft niet angstig te vragen: "waarheen?" want ziet, daar is slechts één pad, en geen ander hem ter keuze gegeven! Terug, dat is op het stelligst verboden; ter rechter- of linkerzijde, het zou nergens toe dienen, daar verheffen zich bovendien hemelhoge bergen en

rotsen, die het volk als in een vesting besluiten. Vooruit alzo-maar daar dreigt een onmetelijk watergraf, wie het wagen durft een schrede voorwaarts te zetten; daar wacht geen vaartuig, dat de overtocht voor een enkelen mogelijk maakt; daar is geen weg, want de eindpaal van alle hoop op verlossing is hier? "Wat roept gij tot Mij-voortgaan," spreekt de stem van Jehova. "Ik heb aan de zee gezegd, dat zij een pad als van graniet u zou banen!" O, wat moet het voor Mozes geweest zijn, werkelijk de éérste schrede op dat nog nooit bewandeld spoor in het hart van de baren te zetten; wat voor Israël achter hem te gaan, vergezeld van al wat het dierbaars heeft, voortgedreven als door een onweerstaanbare hand, indien mogelijk Farao ontweken, maar verhoedt God het niet, de dood in het aangezicht! Ja, wel mocht de gewijde dichter betuigen: "O God, uw weg was in de zee, en Uw pad in de grote wateren, en Uw voetstappen werden niet bekend" (Psalm. 77:20). Maar wel mogen wij hier ook, bij duizendvoudige verscheidenheid, de gelijkenis vinden met de baan, waarop de Heere u en mij bij vernieuwing tot voortgaan roept. Die weg zelf, hij is in de hoofdzaak even eenvoudig, even moeilijk, en toch ook wederom even zeker, als het pad, dat hier Israël wacht. Stelt u voor, dat Israël, door het denkbeeld van voortgaan midden door de baren verschrikt, zich tijdig bezonnen en de terugtocht beproefd, of ter rechter- en ter linkerzijde naar een gleuf in de bergen gezocht had, om het naderend verderf te ontsluipen, het zou naar het oordeel van alle natuurlijke mensen, uiterst verstandig gehandeld hebben, en toch het ware zijn graf in de kaken gesneld! De weg door de zee is veel veiliger dan de weg langs het rustige strand, zodra het slechts blijkt dat God ons op de eersten wil zien; want onze veiligheid hangt niet af van de baan, maar van de gids, die wij kiezen. Juist, waar Jona Nineve ontvlucht en zijn veiligheid in Tarsis wil zoeken, zit hem het gevaar van de dood op de hielen; en integendeel, waar Paulus, door de Heer naar Rome geleid, moedig de Euroclydon en alle andere stormen trotseert, gaat het schip, maar niet zijn leven verloren. Veel beter met God op een schijnbaar hopeloos spoor, dan zonder God, of tegen Zijn wil op een effen pad, dat vlees en bloed ons ontsloot. Daar is geen gevaar, omdat Zijn hoge hand ons beveiligt; duizenden zien wij ter rechter-, tienduizenden ter linkerzijde vallen, zonder dat het kwaad ons nabij komt. Zelfs ons leven is niet bedreigd, waar het in de dienst van God wordt gewaagd, want-het is naar waarheid gezegd-wij zijn onsterfelijk, zolang wij hier noodzakelijk zijn.

Tegenover het roepen van Mozes en het murmureren van de Israëlieten stelt God Zijn bevel, en vraagt onvoorwaardelijke geloofsgehoorzaamheid.

En gij, 1)wanneer gij aan de oever zult gekomen zijn, hef uw staf op, en strek uw hand uit over de zee, en klief deze, opdat de kinderen van Israël door het midden van de zee gaan op het droge.

Al de nadruk valt op het woordje "gij," als om Mozes zijn bijzondere roeping aan te wijzen. De kinderen van Israël moeten voortgaan tot aan de oever van de zee, en hij is geroepen, de staf uit te strekken over de zee, opdat in de voortgang van de Israëlieten geen oponthoud zou zijn.

En Ik, zie, Ik zal terwijl gij in Mijn kracht de weg voor Israël baant, het hart van de Egyptenaren verstokken,

dat zij na hen daarin gaan, om hun voornemen tegen u toch ten uitvoer te brengen, ondanks het duidelijk teken, dat gij onder de bescherming van de Almachtige staat; en Ik, wanneer zij zo ver in hun ongeloof en hun verharding zijn voortgegaan, zal, door de wijze van Mijn gericht, verheerlijkt 2) worden aan Farao en aan heel zijn leger, aan zijn wagens en aan zijn ruiters.

Wederom verzekert God, opdat Hij zijn Macht des te meer luister bijzette, dat Hij de Egyptenaren zal verstokken, opdat zij zich, als het ware tot het verderf overgegeven, midden in de zee zouden werpen. Wat zij zeker nooit zouden gedaan hebben, indien niet hun harten van Godswege daartoe waren bestuurd, omdat het hun niet verborgen kon zijn, dat de doortocht aan de Israëlieten, door een buitengewone gunst was gebaand, waaruit zij konden opmaken, dat zij voor zich met de elementen te stijden zouden hebben. Alzo, nooit hadden zij de zee, welke zij als het ware gewapend tegen zich zagen, durven ingaan, indien zij niet van Godswege verblind waren geworden.

De verheerlijking zou hierin bestaan, dat Zijn Souvereine Opperheerschappij zou worden erkend, Zijn Almacht groot gemaakt en Zijn rechtvaardigheid geprezen. "Aan zijn wapens en aan zijn ruiterij" is nadere verklaring van, "heel zijn leger.".

En de Egyptenaars in het bijzonder, onder welke zo vele tekenen en wonderen geschied zijn, zullen weten, wat zij nog altijd niet hebben willen erkennen, dat Ik de HEERE ben, de enig ware en almachtige God, wanneer Ik verheerlijkt zal worden aan Farao, aan zijn wagens, en aan zijn ruiters.

Met de dood in de Rode Zee zou de kracht, om tegen de Heere op te staan, geheel en al gebroken zijn. Het laatste bedrijf zou voorgoed een einde maken aan Egypte’s verdrukking ten opzichte van Israëls volk, maar ook het voor aller oog openbaar maken, dat niet de afgoden van Egypte, maar de God van de Hebreeën, de God van Israël, de enige ware God is, die Zijn Verbond gedenkt.

II. Vs. 19-31. De wolkkolom verheft zich, en plaatst zich achter de kinderen van Israël, om als duistere wolk de Egyptenaars van hen af te houden, en als lichte wolk hen ook ‘s nachts te verlichten. Nu strekt Mozes zijn staf over de zee; een sterke oostenwind scheidt de wateren van elkaar, en Israël gaat droogvoets door de zee. Ook Farao met zijn paarden en ruiters gaat daar in, om hen te achtervolgen; doch de Heere, als zij midden in het water zijn, verschrikt hen, en brengt hen in verwarring; als zij nu haastig omkeren laat hij het water over hen komen, waarin zij allen omkomen.

En de Engel van God, 1) die tot hiertoe in het zichtbaar teken van de wolk- en vuurkolom (hoofdstuk 13:21 vv.) voor het heer van Israël ging, vertrok, en ging achter hen; 2) de wolkkolom, die hen vergezelde en omgaf, vertrok ook van hun aangezicht, en stond achter hen.

Wie in hoofdstuk 13:21 Jehova werd genoemd, wordt hier "de Engel van God" genoemd, omdat Hij de Leidsman van het volk van God was. Vroeger had Jakob Hem genoemd de

Engel van de Verlossing. Later krijgt Hij bij Jesaja de naam Engel van het aangezicht en bij Maleachi Engel van het Verbond. De Heilige Geest verklaart ons, door de Apostel Paulus 1 Corinthiers 10:4), dat Hij geweest is, de eniggeboren Zoon van God, de tweede persoon van het Goddelijk Wezen.

Met het stoffelijk oog zag men slechts de wolk op deze wijze van standplaats veranderen; maar door het geloof wist men, dat in en met deze de Heere zelf zich om Zijn volk legerde, en het in de rug bedekte.

De bedoeling is duidelijk. Achter in de rug waren de vijanden. Weldra, aan de spits van het leger, bij de ingang van de Schelfzee, had de Heere Mozes geplaatst met de staf in zijn hand, uitgestrekt over de zee, om een pad midden door de wateren te banen. De achterhoede was niet gedekt. De Heere toont daarmee, dat Hij zowel de voor- als de achterhoede van Zijn volk zal zijn. Daarom, waar de Heere als Engel van God de achterhoede dekte, om Israël te beschermen tegen de vijanden, daar verplaatst zich ook het zichtbaar teken van Zijn tegenwoordigheid, de wolk- of vuurkolom. Hij zelf ging, ten opzichte van zijn werkingen, achteraan en beduidde dit, door het achter het volk doen staan van de wolk.

En zij kwam tussen het leger van de Egyptenaren en tussen het leger van Israël; en de wolk, die de gedaante van een zich ver uitstrekkende scheidsmuur aannam, was tegelijk, naar de zijde van de Egyptenaren, duisternis, zodat deze de reeds aanbrekende nacht voor hen nog donkerder maakte, en verlichtte 1) tevens naar de zijde van Israël, als een heldere wolk, de nacht, zodat de een tot de ander, (de Israëlieten en de Egyptenaren tot elkaar), niet naderde de hele nacht; want de Israëlieten, als bij dag wandelende, konden hun schreden verhaasten, terwijl de Egyptenaren, met de dichtste duisternis voor zich, zich slechts langzaam konden voortbewegen.

In het Hebreeuws Wajehi haanân wehachoschek wajaer. De wolk was er deels duisternis, deels verlichting. Voor de Israëlieten gaf zij licht, voor de Egyptenaren vermeerderde zij als het ware nog de duisternis. Het teken van Gods zichtbare tegenwoordigheid maakt aldus scheiding tussen de ongelovige wereld en het volk van God. Zo is het met ieder teken van God, met het Sacrament, zo is het met heel het Evangelie. Woord en teken beide maken scheiding. Het Evangelie is een reuk van dood ten dode, of een reuk van leven ten leven.

Toen Mozes1) zijn hand, waarin hij de staf van God had, uitstrekte over de zee, zo deed de HEERE 2) de zee weggaan, de wateren wegvloeien van de plaats, waar een open weg moest gevormd worden, door een sterke oostenwind, die van de tegenoverliggende oever af de watergolven verdeelde en wegdreef, en ze zo die gehele nacht van elkaar hield, a)en Hij maakte door deze hete en verzengende wind de zee droog, b)en de wateren werden alzo gekliefd, 3) dat zij door de gehele breedte van de zee, deels naar het noorden, deels naar het zuiden heen, bleven staan Jozua 3:16), en in het midden een brede straat vrij lieten.

Psalm. 66:6 b) Jozua. 4:23 Psalm. 78:13; 106:9; 114:3.

Vrij en gemakkelijk kon het volk ‘s nachts overgaan, omdat de vuurkolom dat gedeelte met haar glans verlichtte. En zeker niet in één uur of twee kon zo grote menigte het tegenoverliggende land bereiken. Van de schemering daarom tot tegen het aanbreken van het morgenrood hebben de Israëlieten de doortocht volbracht. Weldra hebben de Egyptenaren, terwijl de weg hun bekend was, opdat zij de achterhoede zouden aanvallen, zich gehaast, om hen te volgen. Ofschoon nu bij dit wonder geen opsieringen worden gebruikt, om het breed uit te meten, toch moet het blote verhaal ervan een krachtige indruk geven. En alzo is het meer sober gesteld, dan dat het met schelle kleuren en grote omhaal van woorden werd geschetst, om de gemoederen in beweging te brengen. Wie nu, om tot de grootste bewondering van de goddelijke kracht voortgesleept te worden, zou luidklinkende uitroepen verlangen, waar hij op eenvoudige en met weinige woorden hoort verhalen, dat de zee door de staf van Mozes gespleten is, dat een ruimte droog werd, zoveel als voor de doortocht van het volk voldoende was; dat zeer hoge muren van wateren aan weerszijden als sterke rotsen bleven staan? Met voordacht heeft hij daarom de zaak zelf, ontbloot van alle opsmukking door woorden, voor ogen gesteld. Evenwel, kort daarop heeft hij haar naar waarde in een lied verheerlijkt, en is zij gedurig bij de profeten en in de psalmen hoog verheven.

Gelieve hier wel te onderscheiden tussen de eigenlijke Werker van dit wonder, de Lastgever daartoe "de Heere," en tussen de lasthebber, die middellijk werd gesteld, om het teken voor het begin van het wonder aan te geven, namelijk Mozes. Wil ook wel onderscheiden datgene, wat werd gebruikt als middel van medewerkende oorzaak, namelijk de oostenwind, en dan de zee, die, als voorwerp van de wonderdoende macht van God, als vanzelf terugweek. Uitdrukkelijk wordt gezegd, dat noch de over de zee uitgestrekte hand van Mozes, noch de oostenwind, die over haar oppervlakte blies, noch de zee, die droog werd, dit alles veroorzaakten. Wel is het "de Heere," die de zee deed weggaan, op Zijn machtwoord en door Zijn kracht. Wij hebben hier wel degelijk met een wonder, en niet met enig natuurlijk te verklaren verschijnsel van sterke eb en vloed, te doen. Dat spreekt de Schrift ook duidelijk uit, zowel hier in de onloochenbare uitdrukkingen en in de opmerkelijke volgorde van de handelingen, als later nog in Mozes’ lied door de zinrijke woorden: "de stromen hebben overeind gestaan, als een hoop, of als een steile wand; de afgronden zijn stijf geworden in het hart van de zee" (Ex.15:8). Dat geschiedt door geen eb. Ook wordt daarin het gehele machtige werk aan de Heere alleen en aan diens wonderdoende macht toegekend. En laat ons daarbij niet vergeten, dat wij in het lied van Mozes, met zijn overoude taalvormen en eigenaardige beelden en beschrijvingen, een kennelijk echt en met de gebeurtenis zelf gelijktijdig ontstaan stuk bezitten.

Hoe duidelijk en helder doet de heilige Schrijver hier uitkomen, dat hij slechts een gering instrument was in dienst van de Heere, en dat dit grote wonder, hetwelk hij beschrijft, niet aan zijn macht en wijsheid, maar alleen aan de macht en kracht van God moest worden toegeschreven. Hij is dienaar, maar de Heere is enig en alleen de bewerker van het wonder.

In Hand.7:35 Hebr.11:29 Boek der wijsheid, waar onze geschiedenis wordt aangehaald, heet deze zee de Rode. Waarschijnlijk draagt zij deze naam door de roodgevlekte bladeren van het daarop drijvende zeegras, dat onder andere ook aan de kusten van de Middellandse Zee en in de straat van de Darnellen (Hellespont) gevonden wordt. Eigenlijk bedoelt men

onder de naam "Rode Zee" de gehele tussen Egypte en Indië zich bevindende (Erithreïsche) zee, met de beide golven, de Arabische in het westen en de Perzische in het oosten. De Arabische golf, die Egypte en Ethiopië van Arabië scheidt, verdeelt zich dan weer (zie Ex 2.15) in twee bochten, welke het schiereiland van Steenachtig Arabië insluiten; de westelijke of Heroöpolitaanse golf, eveneens wegens het veelvuldige zeegras de Schelfzee genaamd (hoofdstuk 10:19 Numeri. 14:25), heeft de eigenaardigheid, dat eb en vloed zich hoog tot aan het noordelijkst einde uitstrekken. Men heeft nu aan deze natuurverschijning gedacht, en het door Mozes vermelde wonder natuurlijk zoeken te verklaren. Zulk een verklaring stuit echter op zó vele spraakkunstige en zakelijke moeilijkheden, dat zij geheel onhoudbaar is (bij de eb, die nooit zolang aanhoudt als hier nodig was, zodat reeds een wonderbare versterking moet worden aangenomen, staan de wateren niet aan beide zijden, maar trekken zich naar het zuiden terug; en moet nu verder voor de oostenwind een noordenwind aangenomen worden, bovendien blijft bij de eb de waterstand altijd nog van twee voeten); theologisch is zij geheel en al af te wijzen. "De verlossing en bevrijding van het volk van God is het hoogste en het laatste werelddoel, de hoogste en laagste wereldwet; aan dit doel en deze wet moeten niet alleen alle andere doeleinden en wetten ten dienst staan, maar zij moeten ook hieraan verbroken worden en ten onder gaan, opdat de genade als de alleen blijvende en eeuwige macht openbaar wordt. Wie de zaak zo beschouwt, voor hem is het een wonder, waarbij de wet van de natuur overtreden wordt, gerechtvaardigd, en hij mag en kan zich op geen andere wijze de verlossing van Israël denken; wie echter daarbij blijft staan, dat het water volgens de wet van zwaarte en vloeibaarheid niet gescheiden kan worden noch blijven staan, die blijft in de krachten en wetten van de natuur, in de macht van de Egyptische goden, en moet in de wateren omkomen, zoals farao; want het is waar wat Luther (bij Genesis 1:1) zegt: "Wat is ons hele leven op aarde anders dan een tocht door de Rode zee, waarin aan beide zijden het water verheven staat, zoals twee hoge muren?" Zo min wij ons de wolkkolom als rook uit een schoorsteen, of de vuurkolom als een haardvuur kunnen denken, evenmin zal de sterke oostenwind, waardoor Jehovah de zee laat weggaan, een gewone wind geweest zijn. Jehovah maakt Zijn Engelen tot winden (Psalm. 104:4), en zodanig een met pneumatische (geestelijke) kracht toegeruste wind heeft wel zo veel macht over het element water, dat dit uit elkaar moet gaan, om voor de legerscharen van God een baan te maken.".

Moeilijk is het, het punt te bepalen, vanwaar de kinderen van Israël de Rode Zee zijn doorgegaan, daar de tekst hierover geen aanwijzingen geeft. Volgens de overlevering zijn zij boven Ayun Musa (bronnen van Mozes) op de oostelijke oever aan land gekomen; daar nu het achterste gedeelte van hun leger zich waarschijnlijk in die streek bevond, waar nu Suez legt, diegenen echter, welke het meest de naijlende Egyptenaren nabij waren, zonder twijfel het eerst in de droog geworden zee intraden, en de wolkkolom farao’s leger zolang terughield tot ook de voorsten aan de voet van Atakah gelegerde gedeelte, ingegaan waren, zo is voor de weg om door te trekken een schuine lijn in zuidoostelijke richting gegeven. Hierdoor had de weg aan de ene zijde nog altijd geen zo grote breedte, dat het gehele leger van Israël het niet in acht uren, van ongeveer 9 uur ‘s avonds tot 5 uur ‘s morgens had kunnen afleggen, dat het waarschijnlijk wel zo breed was, dat ongeveer duizend man naast elkaar konden gaan, en daar juist beneden Suez de golf zeer smal (3450 voet breed) is; aan de andere zijde daarentegen had hij ook de nodige lengte, om Farao’s wagens en ruiters, die zich juist in het midden van de zee bevonden, toen de Heere hen verschrikte en tot omkeren noodzaakte (Vs. 24 vv.), in zijn

golven te begraven. Dan moet het echter niet een eigenlijke oostenwind maar een zuidoostenwind geweest zijn, die de wateren van elkaar scheidde. Dit aan te nemen is niet in strijd met de Bijbelse tekst, daar de Hebreeuwse taal slechts voor de 4 hemelstreken eigen namen heeft, en de bijzondere richtingen als noordoost, zuidoost enz. niet nader aanduidt.

a) En de kinderen Israël zijn, door het geloof (Hebr.11:29) gegaan in het midden van de zee, op het droge; en de wateren waren hun een muur, aan hun rechter- en aan hun linkerhand.
1)

1 Kor.10:1

Deze tocht door de zee geschiedde in een donkere nacht, en niet wanneer de maan scheen, want het was zeven dagen na volle maan, zodat zij geen ander licht hadden, dan hetgeen van de vuurkolom voortkwam. Dit maakt die tocht ijselijker, maar, waar God ons leidt, zal Hij ons lichten, waar wij Zijn geleide volgen, zal het ons aan geen vertroostingen ontbreken. Dit is geschied en aangetekend ter aanmoediging van Gods volk in alle eeuwen, om in de grootste benauwdheid op Hem te vertrouwen.

Zij geloofden als zij door de Rode Zee gingen. Want zij geloofden niet alleen in het algemeen, dat God hun God was, gelijk Hij hun vaderen beloofd had, maar zij geloofden ook, dat God met hen zou zijn, en hun leven bewaren in het midden van de Rode Zee. Een treffend stuk. Zij geloofden, om zo te zeggen, in het midden van hun graven, (want zo moest de Rode Zee wel genoemd worden), dat God hen het eeuwige leven zou geven en hen veilig door de Rode Zee zou geleiden, en van hun vijanden redden.

Waarom gevreesd, de weg te bewandelen, die God u wijst, het werk te doen, dat Hij gebiedt? Als Gods Almacht wateren tot beschermende muren maakt, waar is dan gevaar?.

En de Egyptenaars, de wolk, achter welke zij wisten, dat de kinderen van Israël verborgen waren, nawandelende, vervolgden hen, en gingen het water in, 1) geen gevaar vrezende, achter hen, al de paarden van Farao, zijn wagens en zijn ruiters, en zij kwamen zo in het midden van de zee,
ten tijde dat Israël behouden de tegenoverliggende oever bereikt had.

De grote dwaasheid van Farao was, dat hij hetzelfde beproefde als de Israëlieten, maar daarvoor het bevel van God miste. Daarom was voor hem een roekeloze daad, wat voor de Israëlieten een geloofsdaad was. Zonder bevel van God, maar ook zonder op Zijn bescherming te kunnen hopen, gaat Farao de Rode Zee in. Een bewijs, dat de Heere hem geheel en al aan zichzelf heeft overgegeven.

Dat is zo geheel de handelwijze van de verstokte en onboetvaardige zondaar: blind rent hij in zijn verderf, in zijn overmoed er niet aan denkende, hoe spoedig Gods toorn en wraak hem naijlen kan.

En het geschiedde in dezelfde morgenwake, tussen 2 en 6 uur ‘s morgens (zie "Ex 12.3), en wel in het vijfde of zesde morgenuur, dat de HEERE opeens met toornige blik in de kolom van het vuur en van de wolk zaga) 1) op het leger van de Egyptenaren, en Hij verschrikte 2) het leger van de Egyptenaren, 3) daar het licht plotseling door de donkere wolk heenbrak en Hij hen zien liet, op welk een plaats zij zich bevonden, midden in de zee, links en rechts door hoge watergolven omgeven.

Genesis 18:4

Dit zien had ongetwijfeld iets bijzonders in. Het was een opzettelijk zien, omdat er voor de Heere God overigens niets naakt en verborgen is. Er wordt hier duidelijk gezegd, dat de Heere zag in de kolom van het vuur en van de wolk. Daarom kan men niet anders denken, als dat de Heere plotseling de lichtzijde van de vuurkolom naar de Egyptenaren wendde, waardoor zij geheel en al in verwarring raakten, omdat de Heere God voor de goddelozen is een verterend vuur. Hetzelfde woord wordt ook gebruikt in Genesis 18:4 ten opzichte van Sodom en Gomórra.

Ten eerste opende Hij hun de ogen, dat zij te laat zagen, waartoe hun woede hen gedreven had; vervolgens, opdat zij zouden voelen, dat zij niet met de mensen, maar met God oorlog voerden. En zo verplet waren zij door de plotselinge verwarring, dat zij niet te rechter tijd naar het strand terug konden vluchten. Want daarom werden zij midden in de zee in het nauw gebracht, omdat de schrik bij hen alles in verwarring bracht, omdat zij merkten, dat God hun tegenstander was. Zij zagen wel, dat er niets veiliger was, dan terug te wijken, omdat God voor Israël streed, maar omdat zij met schrik waren vervuld, was er geen denken aan, om voort te gaan, of liever, omdat de een de ander in de weg stond, heeft de zee allen verzwolgen.

Wij hebben hier te denken aan een geweldige schrik, welke de Heere in de harten van de Egyptenaren uitstorte, niet zo zeer door donder en bliksem, gelijk sommigen willen, maar door een inwendige werking van het hart, veroorzaakt door het op hen nederzien in de vuur- en wolkkolom. Aan een schrik in nog heviger mate, als de Syriërs overviel bij de belegering van Samaria in de dagen van Elisa. De Psalmist beschrijft op dichterlijke wijze wat hier plaats vond (Psalm. 78:17-20)

Roept niet te spoedig van overwinning, ongelovigen! wanneer de geest van uw ontkenningen terrein wint en de menigte, die in Gods wonderen gelooft, voor u heen vlucht. De duisternis, over u gebracht, zodat gij de wonderen verloochenen kunt, zal straks door het licht van de verpletterende Majesteit van God worden weggenomen, en het eerste wonder, dat gij erkennen moet, zal zijn, om u te verdelgen. Beroemt u niet te spoedig, werkers van de ongerechtigheid, als gij het vermogen vermenigvuldigt en uw wandaden u gelukken. God leeft!.

En hij stootte de raderen van hun wagens weg, en deed ze moeilijk voortvaren; 1) de schuw en wild geworden paarden renden met de wagens in elkaar; de raderen werden van de assen afgedreven, zodat zij niet meer van hun plaats konden. Toen zeiden de Egyptenaars:

Laat ons vluchten van het aangezicht van Israël, want de HEERE strijdt voor hen tegen de Egyptenaars. 2)

De raderen werden dus van de assen afgedreven, door een bijzondere almachtige werking van God. Wij hebben hier niet te denken aan een bloot natuurlijke oorzaak, maar aan een buitengewone openbaring van Gods kracht. Door de schrik van de Heere werd mens en dier beangst en beroerd, en raakte alles in verwarring. Het was een bijzondere openbaring van Gods strafoefenende gerechtigheid. "En deed ze moeilijk voortvaren," of, maakte, dat zij met moeite reden.

Er wordt gevraagd, hoe Mozes dat wist, omdat allen in de zee zijn omgekomen. Vooreerst moet men niet voorbijzien, de ingeving van de Heilige Geest, maar dan ook niet over het hoofd zien, hoe hun angstgeschrei ongetwijfeld tot Mozes is doorgedrongen. In het ondergaan van Farao en zijn leger worden de Egyptenaars gedwongen, de almacht en liefde van God voor zijn volk getuigenis te geven.

Nu eerst zien zij dat de Heer tegen Egypte is, maar het is te laat; heden, indien gij Zijn stem hoort, zo verhardt uw hart niet.

En de HEERE, voor wie dit vluchten geenszins genoeg was, maar die Zijn naam nog verder aan de Egyptenaren verheerlijken moest, zei tot Mozes: Strek uw hand, met destaf wederom uit over de zee, dat de wateren terugkeren naar hun plaats, en zo komen over de Egyptenaars, over hun wagens en over hun ruiters.

Hier verhaalt Mozes, dat de zee niet minder in het verderven van de Egyptenaren het bevel van de Heere heeft gehoorzaamd, als toen zij zo-even aan het volk de doortocht had toegestaan. Want nadat Mozes zijn staf had opgeheven, zijn de wateren weer teruggekeerd in hun plaats, evenals zij eerder tot hopen verzameld waren. De Egyptenaren hadden nu wel berouw over de zinneloosheid van hun vorst en hadden besloten, als door de macht van God overwonnen, na de kinderen van Israël verlaten te hebben, naar huis terug te keren. Maar God, die hen wilde vernietigen, heeft hun verderf op het ogenblik zelf besloten. En nu, opdat wij zouden weten, dat het een in het oog vallend wonder was, beschrijft Mozes nu nauwkeurig wat er voorviel. Hij zegt nu, dat het toen dag begon te worden, zodat het volle licht aan de ogen van de toeschouwers de gehele zaak toonde. Want wel waren ‘s nachts de wateren tot twee hopen staande, maar de vuurkolom, welke bij de Israëlieten licht was, en toonde hun duidelijk de weg, liet niet toe, dat de weldaden Gods verborgen waren. Bij de Egyptenaren was het juist andersom. En alzo moesten zij niet alleen overdag omkomen, maar moest ook door het licht van de zon hun ondergang voor aller oog zichtbaar gemaakt worden. Dit ook doet hij, om te getuigen van de macht van God, omdat, terwijl zij poogden te vluchten, God hen zo openlijk slaat en treft, alsof zij zich met opzet zelf onderdompelden.

Toen strekte Mozes van de tegenoverstelde oever zijn hand uit over de zee; en de zolang teruggedrongen zee kwam weer, tegen het waken van de morgenstond, tot haar kracht,
met ontzettende kracht vielen de muren van water neer; en de Egyptenaars vluchtten die in het westen het eerst terugkerende wateren tegemoet, terwijl tegelijkertijd de van achter

afkomende wateren hen begroeven in hun golven; en de HEERE stortte alzo de Egyptenaars in het midden van de zee naar Zijn woord (Vs. 13).

In het Hebreeuws Leíethano, beter, tot zijn bestendige duur, tot zijn normale toestand. Wij hebben het ons zo voor te stellen, dat de Egyptenaren zich reeds dicht bij de tegenovergestelde oever bevonden. En dat nu, terwijl aan de zijde van de Israëlieten de Heere hen verschrikte, en de wateren aan de andere zijde zich begonnen te sluiten, zij de zich sluitende wateren tegemoet ijlden in hun grote verwarring, terwijl het volgende ogenblik de wateren met donderend geweld zich over hen sloten, zodat zij verdronken.

a) Want als de wateren terugkeerden, zo bedekten zij de wagens en de ruiters van het gehele leger van Farao, dat hen (de kinderen van Israël), achternagekomen was in de zee; 1) er bleef niet één van hen over. 2)

Psalm. 78:53; 106:11

Hier uit deze daad van Farao en van zijn volk leren wij, wanneer God de mens laat varen en hem aan zichzelf overlaat, dat hij dan anders niet doet als roekeloos heen lopen tot zijn eigen verderf. Dit is de weg en staat van al degenen, die van God verlaten worden. Dit aanmerkende, moeten wij leren, een bijzonder bijvoegsel te gebruiken in onze gebeden; wij moeten altijd hierom bidden, dat God ons nooit wil verlaten, noch verwerpen. Deze stand is vreselijker, als de staat van enig schepsel in de gehele wereld; want wanneer God de mens verlaat, al wat hij doet is, dat hij zich haast tot zijn eigen verderf.

Zo volkomen was de strafoefening van de Heere tegen Farao en zijn volk. Dit was als de uiterste schakel van de keten van de strafoefenende gerechtigheid van God. Bij het doden van de eerstgeborenen had de Heere getoond wat Hij kon, nl. een geheel volk doen omkomen, maar treedt nog verschonend op, (de eerstgeborene vertegenwoordigde het geslacht), hier openbaart Hij zijn volle toorn over de uitgietingen van de ongerechtigheid van een zondige koning en een zondig volk.

a) Maar de kinderen van Israël, die zij achtervolgden en die zij meenden zeker te zullen verslinden, gingen op het droge in het midden van de zee; en de wateren waren hun een muur aan hun rechter- en aan hun linkerhand.1)

Psalm. 77:20

Israëls doortocht door de Rode Zee is een beeld van uw leven; aan beide zijden zijn zichtbare en onzichtbare golven van ongeluk opeengehoopt; maar uw God houdt ze terug, dat zij niet over u gaan.

De wateren, die Mozes en de Israëlieten ongeschonden doorgetrokken waren, zijn het middel geweest van het verderf en de dood van de Egyptenaars, waarvan er niet één ontkomen is. Zo zal ook Gods toorn en vloek, die Christus en de gelovigen in hem ondergaan heeft, en van waaronder hij ongeschonden gekomen is, het middel zijn, om satan en zijn engelen,

bovendien alle verworpelingen te storten in eeuwig verderf, waaruit voor geen van de vaten van de toorn ontkoming wezen zal.

Tegenover de ondergang van Farao met zijn leger stelt de Heere hier de volkomen redding van Zijn volk. Zijn macht in het verschrikken van de Egyptenaren stelt Hij tegenover Zijn macht tot bewaring van de kinderen van Israël. De zee, die weer kwam tot haar kracht, tegenover de wateren, die stonden als een muur aan hun rechter- en linkerhand.

Alzo verloste de HEERE Israël op die dag, 1) de zevende van het Paasfeest, uit de hand van de Egyptenaren; en Israël zag, als de morgen aangebroken was, de Egyptenaren dood aan de oostelijke oever van de zee,2) waarheen de westenwind (Vs. 27) hun lijkendreef.

De Joodse overlevering heeft vanouds af daaraan vastgehouden, dat de uittocht, die de 15 Nisan begon, op de 21e dag van diezelfde maand met de doortocht door de Rode Zee volbracht is. Deze berekening heeft veel voor, hoewel de tekst daarvan niets zegt; de zeven feestdagen van de ongezuurde broden hadden dan benevens de heiligheid van het getal "zeven", ook een geschiedkundige oorsprong, gelijk dan ook "het ideaal normative moment (hetgeen voor de gedachten als een toonbeeld geldend is) in de voorspelling en openbaring meermalen met het accidenteel-historische (geschiedkundig bijkomende) in de loop van de gebeurtenissen van de heilige geschiedenis overeenkomt; een overeenkomst, die de opmerkzame beschouwer van het goddelijk bestuur in de geschiedenis de weldadige indruk van volle overeenstemming en juistheid ook in het toevallige en in nevenzaken schenkt." Wanneer de Joodse overlevering dan bovendien beweert, dat de 21 Nisan in ieder jaar een Zaterdag geweest is, zo past dit zeer goed bij hetgeen de Heere in Deuteronomium. 5:15 zegt, hoewel de plaats niet op zichzelf een bewijs voor de onvoorwaardelijke juistheid van deze bewering geeft. Het past ook voortreffelijk bij de nieuwtestamentische geschiedenis, want de dag van de uittocht uit Raméses (hoofdstuk 12:47) valt dan op een Zondag, op welke dag Christus ‘s morgens uit het graf opstond.

Ziet bij elke verlossing hebben wij op deze onderscheiden dingen acht te geven. Hoe wij verlost zijn? door de Almachtige hand van God; waarin de verlossing eigenlijk bestaat: in een uitleiding en redding; wanneer deze is geschied, op de juiste tijd, door God zelf van eeuwigheid bepaald en in de volheid van de tijd gewerkt. Daarbij mogen wij niet vergeten op Hem te letten, die ons verloste. Geen mens als Mozes, geen uitnemend leider en leraar, geen verschrikkende stormwind, geen wijkende zee is de oorzaak van onze redding: maar de Heere alleen.

Ook dit was een zeer grote straf voor de Egyptenaren, die schatten ervoor over hadden, dat hun lijken werden gebalsemd. Nu werden hun dode lichamen de roofvogels en het roofgedierte ten prooi gegeven. Zo triomfeerde de Heere voor aller oog over alle goden van Egypte.

Ook zag Israël de grote hand, 1) die de HEERE aan de Egyptenaren bewezen had; en het volk, diep getroffen over dit gericht, dat zijn vervolgers getroffen had, en over het wonder van de redding, dat zij zelf hadden ondervonden, vreesde 2) de HEERE, en geloofde3) in de

HEERE, en in Mozes, 4) zijn knecht; zij hadden tochgezien, hoe de Heere door hem de watergolven verdeeld had, en door hem over de Egyptenaars terug had laten komen.

Onder "de grote hand" wordt zonder twijfel de almacht van de Heere verstaan.

Vrees wordt hier voor ontzag genomen, welke het volk bij hun plicht hield. Want niet alleen, dat zij met vrees werden aangedaan, maar ook zijn zij ertoe gebracht, om zich aan God, wiens goedheid zij op een liefelijke en aangename wijze hadden ervaren, over te geven. En ofschoon deze vroomheid niet van aangeven duur is geweest, tenminste bij een zeer groot deel, toch mag men geloven, dat bij enige weinigen zij wortel heeft geschoten; omdat er altijd enig zaad is overgebleven, en niet bij allen de herinnering aan deze weldaad geheel en al is uitgeblust.

Bij zeer velen was dit een tijdgeloof, gedwongen als zij ertoe werden, door het zien van de grote hand van God, maar bij anderen hield dit geloof stand. Gods einddoel was nu in beginsel bereikt, nl. de verheerlijking van Zijn Naam en het vertrouwen op die Naam, door en bij het volk Israël. De doortocht door de Rode Zee is een symbool van de verlossing. Israël wordt daardoor van de wereld afgescheiden en alzo tot een volk van het Verbond, van het eigendom gemaakt (1Kor.10:1,2). De verlossende daad van God gaat aan de wetgeving vooraf. Deze daad van God wordt van de zijde van de Israëlieten in het geloof aanvaard. (Hebr.11:29).

Voor de eerste maal wordt Mozes de knecht des Heeren genoemd, een uitdrukking, die later zijn blijvende titel geworden is. Deze naam duidt deels de man aan, die de wil van God uitvoert, of er naar streeft, om die te volbrengen, deels hem, aan wie de uitvoering van een bijzondere goddelijke opdracht toevertrouwd is. In de eerste zin wordt die naam gebruikt van de dienstbare Hemelgeesten (Job4:18), van Job (hoofdstuk 1:8; 2:3; 42:7 vv.), van het volk Israël (Leviticus. 25:42,55 Jesaja. 41:8; 44:1 vv.); in de tweede zin van Mozes (Numeri. 12:7 vv. Jozua. 1:2,7; 2 Koningen. 21:8, van Jozua (hoofdstuk 24:29 Richteren. 2:8), van profeten Jesaja 20:3 Jer.7:25), van koningen (2 Samuel 3:18; 2 Kron.32:16, of van andere theocratische gewichtige personen Jesaja 22:20 Hagg.2:24), zelfs van heidense vorsten (Jeremia. 25:9). Het is een zeer eervolle titel, die niet slechts gehoorzaamheid jegens de Heere, maar tevens de goddelijke verkiezing en bijzondere voorzorg uitdrukt, terwijl alleen diegene de knecht des Heeren zijn kan, die de Heere zelf daarvoor verklaard en daartoe gemaakt heeft.

HOOFDSTUK 15.

LOFZANG VAN MOZES, BITTER WATER ZOET GEMAAKT.

Vs. 1-21. Het geloof, gesterkt door de ondervonden wonderen van Gods hulp, stort zich in een triomflied van dankbaarheid uit, dat op de plaats zelf uit het hart van Mozes, vol heilige, dichterlijke geestdrift, als uit een frisse bron ontsprong. Door hem aan het volk voorgezegd, wordt het door een koor van mannen gezongen, waarop Mirjam antwoordt, verenigd met een koor van vrouwen, begeleid door trommels en in reien. Het lied, gemakkelijk te verstaan, prijst de grote dingen, die God in de afgelopen nacht gedaan heeft, om Zijn gericht over Zijn tegenstanders te houden, en Zijn volk te verlossen; vervolgens ziet de zanger met vrolijk vertrouwen in de nabije toekomst van Israël, zelfs in de tijd van de eeuwigheid (vrgl.Psalm. 114).

Toen, 1)op de morgen na die roemrijke redding, zong Mozes, en onder zijn leiding, de kinderen van Israël de HEERE dit lied, en spraken, zeggende: a) Ik zal de HEERE zingen, 2) want b) Hij is hoog verheven!3) Het paard en zijn ruiter heeft Hij in de zee geworpen. 4)

Psalm. 106:12 b) Jesaja. 57:15

Dit lied nu brengt Mozes niet slechts voor tot getuigenis van zijn dankbaarheid, maar ook tot bevestiging van de geschiedenis. Want hij geeft de Israëlieten niet in de mond, wat zij gezongen hebben, omtrent een onbekende zaak, maar hij plaatst hen als openbare getuigen voor het voetlicht, opdat alle geslachten zouden weten, dat niets tot dusverre geschreven is, hetwelk niet als uit één mond zes maal honderdduizend man verklaarde en tegelijk met hen hun vrouwen en kinderen. Daarom gaat Mozes hen, volgens zijn roeping en plicht, voor, maar door het mede instemmen van het volk, is de goedkeuring erop gevolgd, die meer gewicht in de schaal legt, dan alle tegenspraak.

Dit lied bestaat uit twee grote delen; in het eerste wordt de Redder bezongen (Vs. 1-10), en in het tweede het geredde volk (Vs. 11-18)

Wie verlost is, is verheugd, is dankbaar, is in een opgewekte stemming, en wil zingen, en zingt werkelijk, is het niet met de lippen, dan toch in het hart. Mocht dit slechts meer in ons gevonden worden! De kinderen van Israël nu zongen de Heer. Hij was het voorwerp van hun lied, Zijn daden het onderwerp. Trouwens de liederen van het Schrift zijn van die van de ongewijde oudheid juist daardoor onderscheiden, dat de eersten alleen God en Zijn daden, en de laatsten de mens en zijn daden bezingen.

Wat dunkt u, mijn ziel! wat is meer, verlost te zijn van de slavernij van Egypte of van die van de duivel; de ticheloven ontkomen te zijn of de hel; op reis te zijn naar Kanaän onder Mozes of naar de hemel onder begeleiding van Gods zoon? Oh, waarom is mijn wandelen geen huppelen, mijn spreken geen zingen! Zing, zing dan, mijn ziel! de Heer, en gij tienduizenden herhaalt dat lied, want de Heer heeft mijn ziel gered!.

Niet eigen kracht en moed zal Mozes er in verheerlijken, maar hij zal de Heere een lied zingen. Hij en Hij alleen is het waardig voorwerp van zijn lofgezangen. Waar de heiden alleen een oog heeft voor de roemrijke daden van de mens, daar zal hij de Heere verheerlijken, die het begin en de oorsprong en voleinder van alles is. In de grondtekst staat eigenlijk: "Zeer verheven is de Heere." De LXX vertaalt: Laat ons de Heere zingen, want Hij heeft zich heerlijk verheerlijkt. Het is de heilige zanger erom te doen, de verhevenheid van Jehova op het breedst uit te meten.

Wel blijkt hieruit duidelijk, hoe Mozes ook de strafoefenende gerechtigheid van God over zijn vijanden verheerlijkt. Hij kent niets van dat weke, dat bij velen gevonden wordt, die eigenlijk de Heere een verwijt ervan maken, dat Hij de zondaar straft.

Het flauw gevoel van Gods onkreukbare heiligheid en van de diepe strafwaardigheid van de zonde heeft bij velen het gevolg, dat zij dit lied niet mee willen zingen, maar, in plaats van bij de ondergang van farao en zijn heer te zingen: "Aldus zal God al Zijn vijanden oordelen!" zouden zij de tiran en zijn helpers graag gespaard hebben gezien. Doch de gelovige zegt: Waar God die én liefde én de volkomen rechtvaardigheid is, niet spaart, daar mag ik niet willen sparen, of ik stel mijn liefde boven de liefde van God, en dat zij verre! Ik mag wenen over degenen, die verloren gaan, gelijk de Heere weende over Jeruzalem, maar ik moet Gods oordelen, over hen goedkeuren, gelijk de Heere het deed ten opzichte van Jeruzalem." Ook de zaligen in de hemel zongen van Gods oordelen over Zijn vijanden.

a) De HEERE is mijn kracht 1) en mijn lied; 2) en Hij is mij tot een heil geweest; deze is mijn 3) God, daarom zal ik hem een liefelijke woning maken; 4) Hij is mijn vaders God, 5) daarom zal ik Hem verheffen!

Psalm. 18:2; 118:14 Jesaja. 12:2

Niet door eigen kracht was Israël door de Schelfzee gegaan. Gelukzalig is de mens, wiens sterkte in Jehovah is, in wiens hart de gebaande wegen zijn (Psalm. 84:6)

Hiermee belijden zij, dat zij voor zich van God genoeg versterking hebben verkregen, en zij voegen erbij, dat Zijn genade een hun waardige stof is voor hun lof. De slotsom is, dat zij in God sterk zijn geweest, doch dat zij niet in eigen kracht de vijanden hebben overwonnen, en dat het daarom onrecht zou zijn, om iemand anders dan God alleen te roemen. Men moet eruit opmerken, dat zij de hulp van God verbinden met zijn lof, omdat van al Zijn weldaden dit het doel is, dat wij Hem de eer toebrengen van het door ons ontvangen heil.

Eigenlijk "Mijn sterkte" en "lied.".

3)"Mijn God" en "mijn vaders God." Zo noemt Mozes de Heere, om daarmee te betuigen, dat de Heere ver boven alle goden moet geacht worden, dat alle andere goden niets zijn. Hiermee doet dus Mozes en geheel Israël belijdenis van de enige en waarachtige God.

Onze Statenvertalers hebben vertaald: Ik zal Hem een liefelijke woning maken. Beter is de vertaling: Ik zal Hem verheerlijken. Zo vertalen de LXX, de Vulgata.

Altijd verbindt de gelovige zijn heden met het verleden van zijn vaderen, tot een geestelijke eenheid.

1) De HEERE is een krijgsman: a) HEERE is Zijn naam. 2)

Hos.12:6

Wilt gij weten hoe Zijn geduchte Naam luidt: Jehova is Zijn Naam. Die hoogheerlijke Naam heeft Hij zelf uitgesproken, maar veel meer nog in doorluchtige krijgsdaden betoond. "De Heere is een krijgsman, een oorlogsheld, een God van legerscharen en Jehova, Jehova Zebaôth is Zijn heilige Naam." Hoort slechts wat Hij deed. Zijn daad is waardig nimmermeer vergeten te worden. "Hij heeft Farao's strijdwagens en zijn gehele legermacht in de zee geworpen." Zijn Macht is onuitsprekelijk groot, want hoe geducht die legermacht was, hoe fier en moedig de hoofdlieden: "Hij heeft de keur van de hoofdlieden doen verdrinken in de Schelfzee." Daarin blinkt Zijn heilige Gerechtigheid uit. Want nu dekt hen de afgrond en zwaar als steen zonken zij in diepte.

Niet alleen dat de Heere zich als een krijgsman had geopenbaard, door farao en zijn heer te vernietigen, maar gelijk Zijn Naam, Zijn Wezen uitdrukt, zo ligt ook in de Naam alles besloten, wat lieflijk en heerlijk is voor Zijn volk, om het te verlossen van alle macht van de vijand. Daarom is Immanuël ook in Zijn lijden een krijgsman, omdat Hij wel als het Lam ter slachtbank wordt geleid, maar ook als de Leeuw uit Juda's stam heeft overwonnen.

Hij heeft farao's wagens en zijn leger in de zee geworpen, 1) geslingerd; en de keur van zijn hoofdlieden zijn verdronken, gedompeld in de Schelfzee!

Eigenlijk geslingerd. Hiermee geeft de Schrijver niet alleen aan, dat het voor de Heere een geringe moeite was, om Farao met zijn zware leger te doen omkomen, maar ook, dat Hij hen zo in de diepte van de zee heeft bedolven, dat er voor hen geen mogelijkheid was om door zwemmen zich te redden. Dit wordt nog nader aangeduid door het volgende vers.

a) De afgronden van de zee hebben hen bedekt; zij zijn in de diepten gezonken als een steen.

Nehemiah. 9:11

1) a) O HEERE! Uw rechterhand 2) is verheerlijkt in macht; Uw rechterhand, 3) o HEERE! heeft de vijand verbroken! 4)

a)Psalm. 118:15,16

Bij Vs. 6 begint een tweede onderdeel, dat eindigt met Vs. 10, waarin de Heere verheerlijkt wordt als degene, die de vijand van Gods volk verdelgt, juist wanneer hij meende, dat volk geheel in zijn macht te hebben.

God heeft Zijn hand slechts uit te strekken, en de zege is bevochten. Doch juist, omdat God zo snel redt, redt Hij ook zo laat. Verstaat gij dit? Als God begint te redden, dan is de redding ook geschied, daarom stelt God de redding zolang uit, opdat de druk en de benauwdheid haar werking doet; want de geneesheer laat geen trekkende pleister op het lichaamsdeel leggen, opdat het geen pijn doe, maar opdat het wel pijn doet, en trekt; trekt de pleister niet, dan is het niet goed. Zo is het ook hier; doch is de tijd van verlossing daar, dan geschiedt zij in een ogenblik. Zie het aan de vrouw, die twaalf jaar lang de vloed van bloed gehad, en alle middelen beproefd, en al haar geld uitgegeven had. Niet zodra komt haar in de gedachte, het kleed van de Heiland aan te raken, of zij doet het, en het is gedaan met haar kwaal, volkomen gedaan.

Tot tweemaal toe schrijft Mozes aan de rechterhand van God toe, wat geschied is, opdat men noch aan een toeval, noch aan mensenwerk zulk een groot wonder zou toeschrijven.

Dit slaat niet alleen op Farao, maar in het algemeen op alle vijanden van God. Voor Gods rechterhand, d.i. voor Zijn grote macht en heerschappij, moet tenslotte iedere vijand bukken en zich gewonnen geven.

Gods vijanden zijn onze vijanden. Wij moeten, wij mogen geen andere vijanden hebben. Met *onze* vijanden moeten wij ons verzoenen, maar Gods vijanden moeten wij haten. "Zou ik niet haten, die U haten, en verdriet hebben in hen, die tegen U opstaan?" vraagt David, en hij antwoordt: "Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij," (Psalm. 139:21,22). Doch wij moeten ze haten, gelijk God ze haat; met lankmoedigheid, en met de onophoudelijke toeroep: "Laat u met God verzoenen, en al waren u zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij zo rood als karmozijn, zij zullen worden als witte kool" Jesaja 1:8). Doch, wanneer zij niet anders willen dan goddeloos zijn, en, zo als faraö en zijn mannen, optrekken, om Gods volk uit te roeien of te martelen, ja dan mogen, moeten en kunnen wij ons verheugen, als God ze daarin verhindert en hen veroordeelt.

a) En door Uw grote hoogheid 1) hebt Gij, die tegen u 2) opstonden, omvergeworpen, 3) Gij hebt uw brandende toorn, 4) als een engel van verderf uitgezonden, die hen verteerd heeft, zoals een verterend vuur een stoppel verbrandt.

a)Exodus. 14:24 Jesaja. 5:24; 47:14 Nah.1:10

In het Hebreeuws Berov geoneka, eigenlijk in de volheid van Uw hoogheid.

2)"Tegen U": van Farao wordt hier gezegd tegen God op te staan. Het was, omdat hij Gods volk vervolgde. De vijanden van de Kerk zijn de vijanden van God. Daarom zegt de Heere ook: "Die u aanraakt, raakt Zijn oogappel aan." (Zacheria 2:8b)

Het woord in de grondtekst, wordt gebruikt bij het omverwerpen van gebouwen, en daarom ook van het vernietigen van hen, die het werk van God tegenwerken. Zie Psalm. 28:5

Eigenlijk uw gloed. Door de gloed van Gods aangezicht is Farao verteerd als een stoppel. Hoogstwaarschijnlijk doelt Mozes hier op het zich omwenden van de Heere in de vuurkolom.

a) En door het geblaas van uw neus, 1) want die stormwind was het snuiven van Uw toorn, zijn de wateren opgehoopt geworden, de stromen hebben overeinde gestaan als een hoop, zij waren opeen gehoopt tot muren tot onze bescherming; de afgronden zijn stijf geworden in het hart van de zee, 2) zodat uw volk door de diepten een vaste weg heeft gevonden.

a)Jesaja. 63:12,13 Hab.3:10 Psalm. 18:16; 78:13 Jesaja. 44:3

Eigenlijk door de adem van uw neus. De LXX, door de geest van uw toorn. Hier wordt gedoeld op de oostenwind, welke de Heere tevoorschijn riep, waardoor de wateren tot twee hopen stonden. De laatste woorden van het vorige vers en het eerste gedeelte van dit vers, behoren als het ware onafscheidelijk bij elkaar. Door het eerste zowel als door het laatste wordt toch uitgedrukt, hoe de Heere geheel alleen, door een enkele blik en door een enkele openbaring van Zijn toorn, farao en zijn knechten heeft vernietigd. Geen mens heeft Hem geholpen. Hij heeft zich als de volstrekt Almachtige geopenbaard. Ook in Psalm. 18:16 wordt dit beeld gebruikt.

Beter: de golven zijn stijf geworden in het hart van de zee. Wel beduidt het woord in de grondtekst soms afgrond, maar in de regel zoals hier (Psalm. 33:7; 78:13) en elders golven.

a) En door het geblaas van uw neus, 1) want die stormwind was het snuiven van Uw toorn, zijn de wateren opgehoopt geworden, de stromen hebben overeinde gestaan als een hoop, zij waren opeen gehoopt tot muren tot onze bescherming; de afgronden zijn stijf geworden in het hart van de zee, 2) zodat uw volk door de diepten een vaste weg heeft gevonden.

a)Jesaja. 63:12,13 Hab.3:10 Psalm. 18:16; 78:13 Jesaja. 44:3

Eigenlijk door de adem van uw neus. De LXX, door de geest van uw toorn. Hier wordt gedoeld op de oostenwind, welke de Heere tevoorschijn riep, waardoor de wateren tot twee hopen stonden. De laatste woorden van het vorige vers en het eerste gedeelte van dit vers, behoren als het ware onafscheidelijk bij elkaar. Door het eerste zowel als door het laatste wordt toch uitgedrukt, hoe de Heere geheel alleen, door een enkele blik en door een enkele openbaring van Zijn toorn, farao en zijn knechten heeft vernietigd. Geen mens heeft Hem geholpen. Hij heeft zich als de volstrekt Almachtige geopenbaard. Ook in Psalm. 18:16 wordt dit beeld gebruikt.

Beter: de golven zijn stijf geworden in het hart van de zee. Wel beduidt het woord in de grondtekst soms afgrond, maar in de regel zoals hier (Psalm. 33:7; 78:13) en elders golven.

De vijand verstomde niet voor Uw wonderen, want Gij had hem het hart verstokt; hij zei in zijn overmoed: a) Ik zal vervolgen, ik zal achterhalen, ik zal de buit delen; mijn ziel zal van hen vervuld worden; 1) ik zal mijnzwaard uittrekken; mijn hand zal hen uitroeien. 2)

a)Exodus. 14:23

Beter: mijn ziel (of gemoed) zal zich aan hen stillen: (nl. om de straf aan hen te voltrekken), of mijn gemoed zal zich aan hen koelen. In arren moede sprekende wordt hier de vijand voorgesteld. Alles zal in een oogwenk aflopen: het vervolgen, het achterhalen, het zijn wraak aan hen koelen, het zwaard uittrekken en het hen uitroeien.

In het Hebreeuws Thorischeemo, eigenlijk zal hun goederen in bezit nemen, d.i.: zal hen uit de bezittingen verdrijven, zal hen vernietigen; zo ook Numeri. 14:12. De gehele ondergang had men besloten, zodat er van Israël als volk niets zou overblijven. Als iemand macht of kracht heeft, en de vrees voor God niet in zijn binnenste woont, die roemt. Zo roemden de Egyptenaren, zo roemt nog heden ten dage ieder mens, die niet uit genade geleerd heeft, dat eigen roem bij de Heere een gruwel is.

Wie macht of kracht heeft, en God niet vreest, die roemt. Zo roemden de Egyptenaren, zo roemt nog heden ieder mens, die niet geleerd heeft, dat eigen roem een afschuw is voor God.

Gij die in de hemel zit, hebt gelachen met die dwaze overmoed; a) Gij hebt met uw wind ten tweede maal geblazen (hoofdstuk 14:27); de zee heeft hen bedekt! zij zonken onder als lood 2) in geweldige wateren, in wateren, die in hun machtig bruisen de heerlijkheid van hun Schepper roemden.

Psalm. 74:13; 106:11

De wind wordt in het bijzonder van de Heere genoemd. 1e. Omdat deze doorgaans in de Godgewijde bladen voorkomt als een zonderling bewijs van de grootheid van Gods macht. 2e. Omdat Hij die als een bijzonder middel gebruikt, om iets uit te voeren; zoals deze ook hier geschikt was, en ook gediend had, om een grote zaak te bevorderen en uit te voeren. 3e. In het bijzonder worden zeer zware winden, winden, die de Heere ongemeen en enigszins als wonderdadig verwekt, winden van God genoemd. Zo wordt van een geweldige wind gesproken als van een wind van de Heere (Hos.13:5). Ook wordt de wind van de Heere, zoals Hij die gebruiken wil tot Zijn bijzonder voornemen, ook wel Zijn schelden genoemd.

Hiermee wordt aangeduid, dat het wegzinken plotseling en volkomen plaats had. Gelijk lood terstond naar de diepte gaat, zonder nog heen en weer te dwarrelen zoals steen of glas. Het woord "geweldige" duidt volgens de grondtekst aan, dat die wateren, in hun bruisen, de heerlijkheid van God verkondigden.

1) O HEERE! wie is als Gij 2) onder degenen, die goden 3) genoemd worden (hoofdstuk 18:11 Jesaja. 10:6? Gij alleen zijt God! wie is als Gij, verheerlijkt in heiligheid; 4)Uw heiligheid heeft zich in die ondergang van farao verheerlijkt, Gij zijt vreselijk in lofzangen, 5)

groot is Uw roem, het voorwerp van liederen in hemel en op aarde. Gij zijt God, a) doende wonder.

Psalm. 72:18

Bij Vs. 11 begint het 2de hoofddeel van dit lied, en van dit 2de hoofddeel, het eerste onderdeel.

De gewijde dichter geeft met die uitroep te kennen: 1e. De beweging van zijn gemoed en zijn diepe verwondering, als kan hij geen woorden vinden, om de roem van zijn Goddelijke weldoener, die verheven is boven alle lof en prijs, naar waarde vermelden. 2e. Daardoor geeft hij te kennen, hoe volkomen overtuigd hij is, dat God een onbegrijpelijke en onvergetelijke heerlijkheid en majesteit bezit.

3)"Goden," niet machtigen, zoals het woord ook kan vertaald worden. In de ondergang van farao en zijn leger heeft Jehova, de Heere, getoond, dat Hij de enige God is, die wonderen doen kan.

In heiligheid heeft God zich verheerlijkt, toen Hij zijn strafeisende gerechtigheid aan farao oefende. Heiligheid is die deugd of eigenschap van God, waardoor Hij Zijn onkreukbare liefde toont, welke Hij heeft voor al Zijn volmaaktheden, en uit kracht waarvan, Hij niets kan dulden, dat Hem ongelijk is.

Een verheven uitdrukking, waardoor de dichter wil zeggen, dat de Heere zo vreselijk is en zich openbaart in Zijn woorden en daden, dat de mens als het ware met vrezen en beven Zijn lof moet bezingen; zulk een heilige vrees moet hebben voor de Heere, dat hij met het diepst ontzag vervuld moet zijn, als hij de Naam des Heeren looft.

Gij hebt uw rechterhand uitgestrekt, de aarde heeft hen verslonden, 1) gelijk een wild dier verslindt dat in de geopende afgrond van de zee zijn muil open doet.

Met deze woorden verwijdt zich de blik van de zanger tot alle wonderdaden van de Heere, welke in iedere wonderdaad, aan de Egyptenaren betoond, besloten liggen. De woorden zien niet meer op de vernietiging van farao en zijn leger. Wat Egypte ervaren heeft, dat zullen alle vijanden van de Heere en van Zijn volk wedervaren.

Gij leidde1) door uw weldadigheid en Gij zult het zeker verder leiden (zie "Ge 4.24" en zie "Ge 48.22), dit volk, dat Gij verlost hebt; Gij voert hen zachtjes door Uw sterkte tot de liefelijke woning van Uw heiligheid 2) naar het land Kanaän, waar Gij Uw tent zult opslaan, om daar te blijven wonen.

Mozes vermaant daarom het volk, dat het met sterk en opgewekt verlangen zich moet haasten naar het hun beloofde land, omdat God zijn volk niet midden in de loop in de steek zou laten, en om die reden verheerlijkt hij op bijzondere wijze de verlossing, alsof hij wilde

zeggen, dat niet zonder doel het volk uit de tegenwoordige ellende was gerukt, maar dat God, die begonnen was, ook voortdurend hun leidsman zou zijn.

"Tot de lieflijke woning van uw heerlijkheid" of, tot uw heilige woning. Ongetwijfeld hebben wij daaronder te verstaan het land Kanaän. Het land, dat door de openbaring aan Abraham, Israël en Jakob, een heilige plaats was, en dat straks door het heilig volk van God zou bewoond worden, waarin de Heere God zijn woning zou hebben. Zo ook belooft God (Jeremia. 50:19): "Ik zal Israël terugbrengen tot zijn woning en hij zal weiden", waarmee Hij duidelijk Kanaän op het oog heeft.

Maar God verlost niet enkel van iets, maar ook tot iets. Na ons verlost te hebben, leidt Hij ons tot de zaligheid. Eerst worden wij door Hem uit de dienstbaarheid van Egypte uitgeleid op één dag, dan in vreemdelingschap de woestijn vele jaren lang doorgeleid, en eindelijk ingeleid in het burgerschap van dat Kanaän, waarvan de druiventrossen zo zwaar waren, dat zij tussen twee mannen moesten gedragen worden. Zó volgt na de verlossing van Christus, de leiding van de Heilige Geest, en Hij leidt ons door dit leven wel zacht, maar toch krachtig genoeg, om te weten, dat Hij het is, die ons leidt, totdat Hij ons leidt in de heerlijkheid.

a) De volken hebben 1) het gehoord, zij zullen sidderen; smart heeft de ingezetenen van Palestina 2) bevangen, die reeds eenmaal met een inval in hun gebied bedreigd werden (zie "Ex 1.7).

Numeri. 22:3 Deuteronomium. 2:25 Jozua. 10:11

Deze lofprijzing staat in verband met de naam, die van zijn kracht uitgaat, omdat het niet mogelijk was, dat de Israëlieten, door zoveel vijandige volkstammen heen zou breken, om naar het land Kanaän te komen, tenzij God, daarin als het ware zijn macht van uit de hemel openbarende, voor hen zou strijden. Daarom opdat geen zeer grote moeilijkheden het volk zouden afschrikken, kondigt Mozes aan, dat, hoe vele en hoe sterke vijanden zich ook tegen hen zouden trachten te stellen, van Gods wege allen schrik zou ingeboezemd worden, zodat hen, verward en ontsteld, geen krachten ten dienste zouden staan om tegenstand te bieden.

Hier wordt als reeds geschied voorgesteld, wat nog moest plaats hebben. In de zin van: Volken zullen het horen, of: Volken horen het.

2)Hebreeuws: "de bewoners van Pelesh", de Pelisjthim, de Filistijnen, de bewoners van de zuidwestelijke zeekust van Palestina.

Die verschrikking zal van volk gaan; want de meest nabijwonende Filistijnen zullen de wonderen van God verhalen, en a) dan zullen de vorsten van Edom verbaasd wezen, die aan de andere zijde wonen (Numeri. 20:18 vv.); beving zal de machtigen van de Moabieten bevangen (Numeri. 22:1 vv.)): al de ingezetenen van Kanaän zullen versmelten 1) Jozua 2:9 vv.; 9:9).

Deuteronomium. 2:4

Gelijk was voor het vuur smelt, alzo zullen zij versmelten voor het vuur van Gods aangezicht.

a) Verschrikking en vrees zal op hen vallen; 1) door de grootheid van Uw arm zullen zij verstommen als een steen! totdat Uw volk, HEERE! daarheen doorkomt; totdat dit volk door hun landen heen, doorkomt, dat Gij U van nu af tot Uw eigendom verworven hebt.

a)Deuteronomium. 2:25; 11:25

Hiermee wil de dichter de kleinmoedige harten van de Israëlieten met goede hoop bezielen. Hij wil hun diep inprenten, dat de Heere, gelijk Hij hen uitgered heeft, er nu ook voor zorgen zal, dat Israël in Kanaän komt. Hij zal niet aflaten van het werk van Zijn kinderen. Zo ook op geestelijk gebied, ten opzichte van alle Zijn gelovigen.

Dit volk werd zo-even Uw volk genoemd. Daarmee wordt nogmaals duidelijk gezegd, dat de Heere een bijzonder recht had op dat volk.

De kinderen van Israël, die zult Gij brengen naar het hun toegedachte land, en planten1) hen op de berg 2) van Uw erfenis, op Moria, op de plaats, die Gij, o HEERE! gemaakt hebt tot Uw woning, door hetgeen daar eenmaal geschied is (Genesis 22); met dat heiligdom, het middelpunt van Israël, hebt Gij ons volksleven daar gevestigd en vastgemaakt; dit is het heiligdom, dat Uw handen gesticht hebben, o HEERE! 3) opdat Israël rondom dit middelpunt in het land woont.

"Gij zult ze planten," welke zinnebeeldige spreekwijze te kennen geeft, dat ze in een goed land zouden gebracht worden; dat zij daar een bestendige woonplaats zouden hebben; dat ze daar vruchtbaar zouden zijn; dat ze alles, wat tot groei en bloei nodig is, zouden verzorgd worden, zoals men gewoon is, omtrent bomen en planten te doen. Voornamelijk doet ons deze spreekwijze denken aan een geestelijke planting, de weldaden van de genade namelijk, die God Zijn uitverkorenen schenkt, en in welke zin de gelovigen genoemd worden, spruiten van Zijn planting.

Hiermee wordt niet alleen gedoeld op het wonen van Israël in Kanaän, maar voornamelijk op het planten in het huis van God, het doen groeien en bloeien in het heiligdom des Heeren. Daarom zegt ook de dichter van Psalm. 92:14: "Die in het huis van de Heere geplant zijn, die zal gegeven worden te groeien in de voorhoven van onze God." Israël was bestemd een heilig volk te zijn. En dit zou het alleen kunnen blijven en worden, als het in de gemeenschap met God werd ingezet en bij die gemeenschap gehouden.

De berg, hier bedoeld, is de berg, waarop Abraham Izak heeft geofferd, waarop David het offer bracht, waarop Salomo de tempel bouwde, Moria. Hier treedt Mozes dus in de volle glorie van zijn profetisch ambt op. Hij voorziet en voorspelt, wat eeuwen daarna zou geschieden. Heerlijk beeld, Israël als een planting van God op de berg van Gods erfenis, d.i. van Gods erfdeel, ingezet. Dat is het hoogste doel van Jehova’s koningschap over Israël.

Ook hier wordt profetisch aangegeven, alsof het reeds bestond. Voor de profeet bestaat er geen tijd. Hij ziet alles wat komen zal als reeds gekomen.

De HEERE zal in eeuwigheid en gedurig regeren. 1)

Jehova zal zich een koninklijke zetel stichten, over ons, Zijn volk, waarover Hij, als over een uitverkoren volk uit alle de volkeren van de wereld regeert. Aan Zijn rijk zal geen einde zijn; en deze wonderen, de bewijzen van Zijn heerschappij, zullen niet de enige blijven; gedurig zal Hij nieuwe reddende wonderen voor Zijn volk doen.

"De ziel van ons lied is de zalige vreugde over de nu gevestigde gemeenschap tussen Jehova en Israël; terwijl Jehova het volk van Israël van de koning farao verlost heeft, heeft Hij het zichzelf ten eigendom verworven. Deze gemeenschap wordt voorgesteld door de begeleiding van de wonderbare kolom; maar gelijk het pas aangevangen begin voortzetting nodig heeft, zo moet ook deze gemeenschap door een vast en blijvend teken afgebeeld worden. De kolom is een reisgezel, maar Israël zal van rondtrekken tot wonen, uit de vreemdelingschap in het Vaderland komen; daarom moet de zuil van Jehova tot een vaste woning worden, zodat Jehova in het land van Zijn volk een blijvend, een eeuwige plaats verkrijgt.

De lofzang, die Mozes hier in naam van het gehele volk vervaardigde, is het bruidslied van Israël (Jeremia. 2:2 vv.). Jehova heeft Zijn uitverkorene bruid aan de handen van haar verdrukkers ontrukt, en wil haar nu tot het bruiloftsaltaar bij de Sinaï leiden; achter zich heeft het volk in verse herinnering de verlossing uit de dienstbaarheid, voor zich in sterk verlangen de aanstaande verbintenis; nu openbaart het zijn blijdschap in een gezang, tot lof van God.

1) Want farao’s paard, met zijn wagen, met zijn ruiters, zijn in de zee gekomen, en de HEERE heeft de wateren van de zee over hen doen terugkeren; maar de kinderen van Israël zijn op het droge in het midden van de zee gegaan.

Met Vs. 19 begint de 2de onderafdeling van het tweede hoofddoel, begint daarom met "want" als terugslag op hetgeen in Vs. 1 vv. is gezegd.

En Mirjam, de profetes, Aärons zuster, 1) nam, als Mozes in heilige verrukking dit lied vervaardigd en het volk voorgezongen had, a) een trommel in haar hand; en al de vrouwen door haar voorbeeld opgewekt, deden evenzo; zij gingen uit, haar na, naar de plaats, die de mannen aan de oever van de zee hadden ingenomen, met trommels, 2) waarop zij sloegen, en met reien, 3) verblijd de Heere dankende.

1 Samuel. 18:6

Doch ofschoon Mozes haar met de erenaam van profetes noemt, bedoelt hij daarom niet, dat haar het ambt om in het openbaar te onderwijzen was gegeven, maar omdat zij voor anderen de leidsvrouw en leermeesteres was geweest.

Mirjam (Grieks Marjam = Maria) heet hier "zuster" niet van Mozes, maar "van Aäron," hoewel wij haar reeds (hoofdstuk 2:4 vv.) als de verzorgster van Mozes in zijn kindertijd hebben leren kennen. Zij heet zo, omdat Aäron de oudste broeder was (hoofdstuk 7:7); tevens wordt daardoor aangeduid, dat zij in de gemeente wel met Aäron, maar niet met Mozes, de opperste leidsman van het volk en de middelaar van het Oude Verbond, op gelijke trap stond. Een profetes was zij, niet omdat enige ambtelijke waardigheid door haar bekleed werd, maar omdat haar de gave van de Heilige Geest verleend was, de gave van de profetie, niet tot voorspelling, maar om door woorden van de Geest en krachtige redenen op anderen te werken. (Numeri. 11:25 vv.).

De Pauk of handtrommel (Tambourin, Aduffa) is een hoepel van hout of metaal, ongeveer een hand breed, welke met een vel is overtrokken. Hierop werd door de vrouwen met de vingers geslagen bij openlijke optochten of bij reien, om de maat aan te geven. Dit muziekinstrument behoort bijzonder in Egypte thuis, en is nog heden in heel het oosten wijd verbreid; tot vermeerdering van het geruis zijn aan de rand van de hoepel dikwijls ronde dunne plaatjes van metaal vastgemaakt.

De reien of dansen, gelijk die door vrouwenkoren tot opluistering van nationale feesten, bijzonder van overwinningsfeesten en godsdienstplechtigheden werden uitgevoerd, bestonden in cirkelvormige bewegingen zonder regel met levendige gebaren. Nog heden zijn er in Egypte, wanneer de Nijl begint te wassen, dergelijke heilige optochten van vrouwen met gezang en dans.

Meermalen wordt in het Oude Testament over schone, regelmatige bewegingen van het lichaam, als uitdrukking van heilige geestvervoering gesproken (Richteren. 21:21; 2Sam.5:14 vv.; 1Sam.18:6; Jer.31:4). De dans als middel tot en openbaring van ijdelheid en wellust is zonde, niet wanneer blijdschap in God doet opspringen van vreugde.

Toen antwoordde Mirjam, op een vrije wijze herhalende, wat het mannenkoor zo-even onder de leiding van Mozes tot eer van de Heere lofprijzende verkondigd had, en zong hun toe, onder dans en met muziek: Zingt de HEERE, want Hij is hoog verheven! Hij heeft het paard met zijn ruiter in de zee gestort. 1) (Vs. 1)

Door dit deelnemen van de vrouwen werd het eerste lied van Israël tot een gezang van de gemeente. De grondtonen daarvan klinken niet slechts door alle lofzangen van het Oude Testament Jesaja 12); maar het lied van Mozes, de knecht van God, zal ook nog ten dage van de voleinding van het rijk van God, door de overwinnaars, die de zege behouden over het dier en zijn beeld, tegelijk met het loflied van het Lam gezongen worden aan de kristallen zee. (Openb.15:3).

In het Pascha moest de slachting van het Lam van God, in de doorgang door de Rode Zee de doop, in de mannaregen en het water uit de rotssteen, het brood en de wijn van het Avondmaal, in de koperen slang de verhoging van de Zoon des mensen aan het kruis, in het lied van Mozes na de doortocht van de Rode Zee het lied van het Lam na de ingang in het eeuwige Kanaän worden voorbereid, voorafgebeeld en vooraf bezongen.

Op dichterlijke wijze wordt farao hier voorgesteld, als zittende op zijn ros, om daarmee aan te geven, dat hij het hoofd was van het tegen God vijandelijke leger.

Is het koninkrijk Gods blijdschap, waarom vrezen veel christenen dan voor de beurtgezangen en rijen, voor de trommels en luiten, voor de feesten, waar man en vrouw tezamen de Heer loven? Nee! wij zijn in het Nieuwe Verbond niet kariger met vreugde bedeeld dan in het Oude.

II. Vs. 22-27. Mozes laat hierop het volk van de Schelfzee opbreken, en leidt het in de woestijn Sur. Op een tocht van drie dagen vindt Israël geen water; nu het vervolgens te Mara komt, kan het het water wegens zijn bitterheid niet drinken en mort tegen Mozes. Deze wendt zich tot de Heere, die hem een hout wijst, door het gebruik waarvan het water zoet wordt. Vervolgens reist Israël naar Elim, en legert zich daar bij twaalf waterfonteinen onder de zeventig palmbomen.

Hierna deed Mozes de Israëlieten voortreizen van de Schelfzee af, waar zij na hun doortrekken bij Ayun Musa ongeveer twee dagen gelegerd gebleven waren, en zich van de nodige wintervoorraad voorzien hadden; en zij trokken uittot in de woestijn Sur, 1) (een fort), of Etham (grenzende aan de zee) (Numeri. 33:8), die van het noordeinde van de golf in zuidelijke richting zich uitstrekt tot het voorgebergte Hamman Faron; en zij gingen drie dagen in de woestijn, van de 23ste tot de 25ste Abib, onder een brandend hete hemel, over een oneffen met kei- en vuurstenen bedekte grond, en zij vonden geen water voor zich en hun talrijke kuddes.

Van nu aan begon het volk Israël zijn langdurige tocht door de woestijn, die naar het land van de belofte moest voeren. Het noordelijk deel van de Rode Zee is in twee zeearmen gesplitst, de Heroönpolitische en de Elanitische golf, of, gelijk die thans genoemd worden, de golf van Suez en van Akabah. Beide golven omsluiten een schiereiland, dat met het kustland aan de Middellandse zee en de landstreek ten zuiden van Palestina tezamengenomen, de naam draagt van steenachtig Arabië (Arabia Petrea). Het zuidelijk gedeelte van dit land is vol kalk van zandsteenbergen. Het middendeel, als het ware de kern van het gewest, is een granietgebergte, thans Tur, maar in de Schrift Horeb geheten. De woestijn begint daar, waar de overstromingen van de Nijl het land niet meer bereiken, reeds drie dagreizen vóór men aan het strand van de Rode Zee komt. Zij is niet overal zandig, soms treft men hele vlakten aan met keisteentjes overdekt. Op enkele plaatsen worden bronnen gevonden, die weinig, dikwijls zoutachtig water opleveren; waar beter, ruimer en gezonder watergevende bronnen zijn, vindt men grasvelden met palmen, tuingronden, kleine dorpen zelfs, elders ziet men acacia’s en tamarisken. Thans wordt dit schiereiland door vier of zesduizend Arabieren bewoond. Noordelijk van Sinaï, waar zandsteenbergen de granietrotsen vervangen, worden de hoogten geringer, de bergtoppen meer afgrond, de dalen vriendelijker; nog meer noordelijk strekt zich een onvruchtbare zandvlakte uit, die langs een bergrug, bijna overal van gelijke hoogte, van Suez naar Akabah voortloopt. Aan de andere zijde van deze bergrug, El-Tich geheten, ligt de gehele eenzame woestijn, die zich onder diezelfde naam tot aan de Middellandse zee uitstrekt. Hier zijn bronnen uiterst zeldzaam; heinde en ver zijn bomen noch struiken te zien; tussen Sinaï en Gaza is geen enkel dorp. Zeker was deze tocht van Israël door de woestijn voor zijn

vorming van het hoogste belang. De Heere lokte en leide hen in de woestijn, om vriendelijk met hen te spreken (Hoz.2:14); daar werd Israël als een vriendelijke jonge maagd Zijn lieve bruid (Jeremia. 2:2). Op geen andere wijze waren zij zo geheel los te maken geweest van de strikken van het heidendom en van de goddeloosheid.

Tevoren (hoofdstuk 14:10 vv.) zagen zij enkel water en geen land, nu zagen zij alleen dor land en geen water; daarom vervielen zij tot grote treurigheid en tot ongeduld. Dat zijn de gewichtigste beproevingen, die God aan ons geloof voorlegt, wanneer Hij ons zo snel van de grootste vreugde van het geloof (hoofdstuk 15:1 vv.) in de grootste treurigheid, uit de zoetste rust in de hoogste onrust laat komen, dan kost het moeite om zijn God getrouw te blijven.

a) Toen kwamen zij eindelijk aan een, op een kleine heuvel gelegen bron, die overvloedig water aanbood, te Mara (bitterheid), gelijk men die plaats noemde; doch zij konden het water van Mara niet drinken, want het wat bitter: daarom werd deze Mara genoemd. 1)

Numeri. 33:8 Ruth 1:20

Heden is die bron, Howare geheten, verzand en geeft slechts weinig water; dit is echter nog heden zo bitter en zoutachtig, dat mensen en kamelen alleen in de grootste nood daarvan drinken

Van Ayun Musa, de plaats, waar het lied van Mozes gezongen werd, op de weg naar Sinaï, wordt eerst te Mara water gevonden, op een afstand dus van ongeveer 33 Engelse mijl. Dit water wordt nog door de Bedoeïenen voor het slechtste water in de gehele omtrek gehouden. De Arabieren noemen het water Howaraton, hetgeen verderf, ondergang betekent, omdat de wateren verderfelijk waren.

Toen mopperde het volk tegen Mozes, dat hij hen op zo’n weg geleid had, zeggende: Wat zullen wij drinken? 1)

Daar zij nog niet geleerd hadden op God te vertrouwen, nemen zij niet de toevlucht tot Zijn hulp, behalve, dat zij Hem in de persoon van zijn knecht, gebiedend bevelen, hun wensen ter wille te zijn. Want deze vraag: Wat zullen wij drinken, betekent hetzelfde, alsof zij hadden gezegd: Doe met God de zaak af, opdat Hij ons drinken verschaffe. Rechtstreeks spreken zij God niet aan, wiens hulp zij voelen nodig te hebben, omdat ongeloof altijd trots maakt.

Waar zij tegen Mozes mopperden, deden zij het eigenlijk tegen de Heere, die in de wolk- en vuurkolom hun deze weg gewezen had.

Hij dan, Mozes, riep tot de HEERE; en de HEERE wees hem een hout, 1) dat wierp hij in dat water; toen werd het water zoet. Aldaar, te Mara, waar de reeks van zijn zegenende en opvoedende wonderen begon, stelde Hij het volk de kinderen van Israël, een instelling, 2) hoe Hij hen verder wilde leiden en regeren, namelijk wonderbaar en genadig, en een recht, dat zij in alle noden zich tot de Goddelijke Helper zouden wenden, en aldaar verzocht Hij hetzelfde.
3)

In het Hebreeuws Ets, dat in de eerste plaats boom betekent, maar vervolgens ook hout. Over de betekenis van het bezigen van dit hout wordt verschillend gedacht. Calvijn zegt, dat hij meer tot de mening overhelt, dat er in dit hout wel een natuurlijke verborgen kracht is geweest, maar dat toch ook de smaak van het water door een wonder is verbeterd. Anderen zijn van mening, dat het hout beslist zulk een kracht heeft gehad. Hiertegen strijdt echter, dat de Bedoeïenen, de bewoners van de woestijn, geen hout kennen, dat de bitterheid vermag weg te nemen, en bovenal wordt het hier uitdrukkelijk gezegd, dat God, de Heere, hem een hout aanwees, om het in het water te werpen. In het hout op zichzelf lag volstrekt geen genezende kracht, maar in het hout door het geloof in het water geworpen. Gelijk in het water van de Jordaan voor Naäman op zichzelf geen genezende kracht lag, maar alleen, wanneer hij het woord van de profeet, d.i. het woord van God geloofde zo ook hier. De Heere wil hiermee zeggen, dat Hij in geheel enige zin de Heelmeester is van Israël, zowel om het aardse water, dat bitter was, zoet te maken, als om het te genezen van alle zielekwalen. In Egypte had de Heere het zoete water van de Nijl ondrinkbaar gemaakt, hier maakt Hij voor Zijn volk het bittere water zoet.

Nadat God Zijn volk door gebrek aan water had beproefd, liet Hij hen tegelijk door Zijn woord vermanen, om in het vervolg meer gewillig en gehoorzaam zich aan Zijn heerschappij te onderwerpen.

O.i. gaat men te ver, als men meent, dat hier werkelijk statuten en instellingen aan het volk zijn geschonken. Gelijk de Heere tot Abraham kwam, na de geschiedenis met Hagar, om hem te vermanen oprecht voor Hem te wandelen, alzo komt de Heere hier ook tot zijn volk, om het te bepalen bij hun dure roeping, om de Heere te gehoorzamen, en om hen erop te wijzen, dat de Heere met hen zal handelen in een weg van wonderbare bewaring en van wonderbare uitredding.

Men zou deze woorden alzo kunnen verstaan, dat God de Israëlieten, eer zij van Mara verder trokken, voorstelde, zich nauwkeurig te onderzoeken, of zij, nu zij zich van het juk van de Egyptische dienstbaarheid verlost zagen, geneigd waren, om Hem te dienen, en zich te enemale op Zijn voorzienigheid te verlaten, dan of zij anders gezind waren, waarna de Heere op hun belofte van gehoorzaamheid, door de mond van Mozes hen voorschreef, hetgeen in het volgende vers gemeld wordt.

Verzoeken moet hier opgevat worden in de zin van op de proef stellen. De Heere stelde hen op de proef, niet alleen door het water te Mara, dat Hij op hun op de weg deed ontmoeten, welke Hij hen had aangewezen, maar ook door hetgeen Hij tot hen sprak, omtrent het onderhouden van Zijn geboden.

En Jehova gaf hun de belofte van Zijn bewaring en zei:
Is het, dat gij met ernst naar de stem van de HEERE, uw God, luisteren zult, en doen, wat recht is in Zijn ogen, en uw oren neigt tot Zijn geboden, en houdt al Zijn instellingen; zo zal Ik geen van de ziekten of plagen op u leggen, die Ik op Egypteland gelegd heb (Exodus. 7:14-12:29). Zó zal het geschieden: want Ik ben de HEERE, uw heelmeester, 2) die alle ziekten ophef en alle plagen wegneem (hoofdstuk 23:25 Deuteronomium. 7:15).

Mozes verklaart nu, hoedanig dit statuut of edict geweest is, hetwelk God had gesteld. Want hij handelt hier niet over de gehele wet, welke straks op de berg Sinaï zou gegeven worden, maar over de vermaning, welke gediend had, om de boosheid van het volk te kastijden. De hoofdsom nu is, dat indien de Israëliet God onderdanig en gehoorzaam zouden zijn, Hij zelf op Zijn beurt hun een weldoener zou wezen. En het is tevens een stilzwijgend verwijt, opdat zij zouden weten, dat zij door hun zonde, zich de moeilijkheden hadden op de hals gehaald, welke hun waren wedervaren. De Egyptenaren houdt Hij hen als een voorbeeld voor, wier verzet zij hadden gezien, hetgeen God door grote en zware straffen gewroken had. Wat Hij daarop laat volgen: Ik ben de Heere, uw geneesmeester, doet Hij tot bevestiging, alsof Hij wil zeggen: dat de Israëlieten van dezelfde plagen, welke de Egyptenaren getroffen hadden, waren verschoond, en dat zij, om geen andere oorzaak ongedeerd waren gebleven, dan omdat God hun geneesmeester was geweest.

Het bittere water is de wet, of de kennis van de zonde; de boom des levens is het lieve Evangelie, het Woord van Gods genade, barmhartigheid en goedheid. Wanneer het Evangelie het hart aanraakt, waarin de wet treurigheid, schrik en droefheid teweeg brengt, dan smaakt het, en daardoor volgt zoetheid en lust tot de wet.

Jezus is de steen der wijzen, die gezondheid en leven geeft. Jezus verlost van alle pijn; leg Hem op het hart, zo wijken alle smarten. Door Christus wordt de bittere wet zoet, en hebben wij een vermaak in de wet van God naar de inwendige mens.

Dit verhaal doet ons zien, dat God dit volk tot geen ander einde uit Egypte had gevoerd, onder zo veel tekenen en wonderen, dan opdat Hij het aan Hem zou onderwerpen, als hun Heere en God, waartoe zij in of liever door Mozes, d.i. door de dienst van Mozes, zoals Augustinus leert, gedoopt waren in de wolk en in de zee 1 Corinthiers. 10:2), en waartoe Hij hen hier hun verplichting tot het gehoorzamen van Zijn woord, indachtig maakt, als hun Koning, Wetgever en Priester, hen brengende onder de band van het Verbond, welke voorwaarde aan het geloof, werkzaam door de liefde, en de belofte een genadige bewaring voor alle verordende oordelen.

Toen 1) kwamen zij, omstreeks de 29ste Abib, de laatste dag van de maand, in het ongeveer een mijl brede rivierdal Elim 2) (prieël van palmbomen); en daar waren twaalf waterfonteinen, en zeventig palmbomen; het scheendus een plaats te zijn, bepaald door Israël tot een rustplaats bereid. Aan ieder van de twaalf stammen bood het een bron van verkwikking voor mensen en vee, en voor de tent van ieder van de zeventig oudsten (hoofdstuk 24:9) de schaduw van een boom; en zij legerden zich aldaar aan de wateren, die, hoewel enigszinszoutachtig, toch verreweg de beste waren van hun hele tocht.

1)"Toen," nl. nadat zij drie dagen te Mara verblijf hadden gehouden, en een reis van drie uur hadden gemaakt.

Het tegenwoordige Wady-Gharendel, tien en een halve mijl ten zuidoosten van Suez. "In de regentijd vindt men hier een aanmerkelijke stroom; thans (in september) was deze uitgedroogd, doch wij vonden daar tamelijk goed water; wij moesten het evenwel een of twee

voet onder het zand zoeken, omdat het in aangeven tijd niet geregend had. Omdat er hier geen gebrek aan water is, ziet men hier ook vele bomen, die voor hem, die van Caïro komt, een schoon gezicht opleveren."

Deze liefelijke Oase, die, als een kleinood afgesloten ligt tussen muren van kalksteenrotsen, moest in tegenstelling tot Mara op Israël de indruk maken, dat de Heere Zijn volk ook in onvruchtbare woestijnen op groene vruchtbare streken en bij frisse wateren leiden kan (Psalm. 23); daar hebben zij een bepaalde tijd rust gehad, misschien van 1-7 van de volgende maand.

De Heere schenkt ons aan deze zijde reeds nu en dan uren van verkwikking, waarin wij iets van die rust smaken, die nog overblijft voor het volk van God, uren, waarin elk gevoel in onze borst jubelt: "mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker." Het wordt ons in deze zaligste uren van ons leven vergund, met vrije ogen in te zien in de heerlijkheid van onze Heer; van de geheimen van het hemelrijk is als het ware de sluier weggenomen; het hart van onze trouwe God ligt voor ons, en wij lezen daarin als in een open boek. De dierbaarheid van de verlossing grijpt onze ziel aan; alle treurigheid is verdwenen; van alle schuld zijn wij vrij; wij liggen aan de borst van onze Heiland; Zijn vrede doorwaait ons; Zijn licht doorstraalt ons; Zijn kracht doordringt ons; onze ziel heeft haar feestkleed aangetrokken; ons hart vlamt in liefdesvuur; onze gedachten denken slechts aan Hem, aan Hem, in wiens bloed wij ons ontzondigd voelen; door Wiens gehoorzaamheid wij ons gerechtvaardigd en reeds volmaakt weten. Wij zijn in Elim, maar wij zijn nooit lang daarin; wij worden slechts soms in het Elim op deze aarde geleid, opdat wij naar dat aan de andere zijde van het graf leren verlangen.

En toch vormen deze twee legerplaatsen duidelijk een bewuste en bedoelde tegenstelling. Het is reeds zeer juist opgemerkt, dat Mara en Elim tot elkaar in verhouding staan als de geloofsbeproeving en haar vrucht, als de zondige toestand van het Verbondsvolk en de genaderijke ontferming van de Verbondsgod. Mara is uitdrukking van de woestijn, in zoverre dit oord van beproeving, verzoeking en opleidende tucht is; Elim daarentegen in zoverre deze woestijn tevens de plaats van de leiding van de goddelijke genade en van de sluiting van het verbond is. Elim is een rustoord, dat voor Israël niet slechts juist geschikt was, maar ook in de voorzienige leiding van de Heere, met dat doel bepaald was aangewezen.

HOOFDSTUK 16.

KWAKKELS EN MANNA WORDEN GEGEVEN.

Vs. 1-12. Als de Israëlieten de vlakte aan de Schelfzee achter zich gelaten en de woestijn Sin bereikt hebben, morren zij tegen Mozes en Aäron, omdat zij vrezen, wegens gebrek aan brood de hongerdood te zullen sterven. Mozes, door de Heere onderricht, wat hij tot voeding van het volk doen zal, bestraft hen over hun misdadige rede; maar ook de Heere zelf bekrachtigt de woorden van Zijn dienstknecht en geeft een plechtig voor het volk waarneembaar getuigenis, daar Zijn heerlijkheid in glinsterende majesteit van de zijde van de woestijn verschijnt.

Toen zij van Elim gereisd waren, kwamen zij, na een tocht van acht of negen uur, over een hoge vlakte, die ter rechter- en linkerzijde door rotsen ingesloten was, in een vlakte, die zich anderhalf uur ver langs de oever van de Schelfzee uitstrekte, en met vele struiken begroeid was. Daar legerden zij zich (Numeri. 33:10) ongeveer twee dagen lang, en namen water in. Daar van het zuiden de rotswand zo nabij de zee kwam, dat zij niet verder in deze richting konden voortgaan, wendden zij zich oostelijk; zo kwam de gehele vergadering van de kinderen van Israël in de woestijn Sin, een hoge uitgestrekte zandige vlakte, welke thans Debbet en Ramleh genoemd wordt, en van het noordwesten tot het zuidoosten zich bijna over het gehele schiereiland uitstrekt. Deze woestijn is tussen Elim en tussen Sinaï. Na een reis van weer acht of negen uur rustten zij in het zogenaamde Koperdal of Wady Nasb, op de vijftiende dag van de tweede maand, dat is van de maand Sif of Jijar (zie "Ex 12.2), nadat zij op de vijftiende dag van de eerste maand uit Egypte gegaan waren;
alzo waren zij nu een maand op weg geweest.

Volgens de tot hiertoe door ons aangenomen telling was de reis van de kinderen van Israël deze:

15 Abib (Zondag) van Raméses naar Sukkoth.
16-17 Abib van Sukkoth tot Etham.
18 Abib van Etham tot het dal Machiroth.
19-20 Abib rust aan de zee.
21 Abib (Zaterdag) doortocht door de Rode zee.
22 Abib rustdag te Ayun Musa.
23-25 Abib reis van drie dagen in de woestijn.
26-28 Abib oponthoud te Mara.
29 Abib (Zondag) reis naar Elim.
10 1-7 Sif rust te Elim.
11 8-10 Sif reis tot aan de Schelfzee.
12 11-12 Sif legering bij de Schelfzee.
13 13-15 Sif reis tot aan de woestijn Sin.

De meeste uitleggers van de tegenwoordige tijd verstaan onder de woestijn Sin, de zandvlakte el-Kâa, die in aanmerkelijke breedte zich langs de zuidelijke helft van de oostkust van de

Rode Zee tot aan de uiterste punt van het schiereiland, naar de Ras (voorgebergte) Mahommed, zich uitstrekt. Zij laten de kinderen van Israël van de rustplaats aan de Schelfzee af hun weg nemen, in zuidoostelijke richting door het met vele rotsopschriften voorziene dal Mokatteb, en dan door het wijde, liefelijke Feiran tot aan een derde dal, dat tot het gebergte Serbal behoort, om daarna in meer oostelijke richting naar Rafidim (hoofdstuk 17:1) te komen. Maar deels is niet recht in te zien, hoe van die zandvlakte gezegd kon worden, dat zij tussen Elim en Sinaï ligt, deels leidt deze weg op twee plaatsen door zeer nauwe bergpassen, door welke een zo groot en talrijk volk met vrouwen, kinderen en kuddes zich moeilijk had kunnen begeven. Van die eerste pas, die zich aan de ingang van het Mokatteb-dal bevindt, bericht een reiziger: "Wij stegen van onze drommedarissen af en lieten het aan hun instinct en aan hun zekere tred over, om de gevaarlijke pas te beklimmen." Een ander bericht, dat de pas altijd slechts voor één kameel ruimte gelaten had, zodat de gehele karavaan zich had moeten verdelen en elk afzonderlijk had moeten doortrekken. Een tweede "nog vreselijker en wilder" pas bevindt zich bij de uitgang van dat dal, eer men in het heerlijke dal Feiran komt. Daarentegen was de weg naar de Wady (dal) Nasb, waarheen, om bovengenoemde reden, andere reizigers de tocht van de kinderen van Israël van de Schelfzee af zich laten bewegen, zonder twijfel toen reeds een begaanbare straat; want in dit dal waren aanzienlijke koperbergwerken, die van Egypte met kolonisten bevolkt en vlijtig bearbeid werden. Evenzo is hier tussen dadelbomen een bron met overvloedig en voortreffelijk water te vinden.

En de gehele vergadering 1) van de kinderen van Israël mopperde 2) tegen Mozes en tegen Aäron, in de woestijn.

Dit wil niet zeggen, hoofd voor hoofd, maar de vergadering in het algemeen, al zullen er gunstige uitzonderingen geweest zijn.

Op de tocht van dertig dagen waren de levensmidddelen, die uit Egypte meegenomen waren, verteerd, en hier, in deze dorre woestijn, was geen mogelijkheid, om zich nieuwe voorraad te verschaffen; in het geloof zich aan de Heere en Zijn hulp vast te houden, dat verstonden zij nog niet, hoewel Hij toch reeds twee maal (hoofdstuk 14:10 vv.; 15:22 vv.) zo wonderbaar geholpen had.

a) En de kinderen van Israël zeiden, in bitterheid en neerslachtigheid hun verlossing en Gods belofte voor niets achtende, tot hen: b) Och, dat wij in Egypte eveneens een plotselinge dood gestorven waren door de hand des HEEREN, 1) toen wij bij de vleespotten zaten, toen wij tot verzadiging brood aten! Wat nut hebben wij nu van deze bewaring en van onze uitleiding uit Egypte? Gij zijt de oorzaak van ons leed, want gij hebt ons uitgeleid in deze woestijn, om, gelijk het heden is, deze hele gemeente van zo vele honderdduizenden zielen door de honger te doden.2) Wanneer uw macht niet verder reikt, dan dat gij ons hier een langzame en vreselijke dood tegemoet voert, dan had gij ons liever in Egypte moeten laten blijven, of met de Egyptenaars moeten laten omkomen.

1 Kor.10:10 b) Numeri. 11:4

1)"Door de hand des Heeren." Dit ziet op de laatste plaag, toen door de hand des Heeren alle eerstgeborenen van de Egyptenaren stierven. Zij zeggen nu, dat zij liever hadden gehad, dat ook zij toen door de hand des Heeren waren getroffen, dan dat zij nu van honger moesten sterven. Juist deze uitdrukking werpt een treurig licht over de geestelijke toestand van Israëls volk. Immers, die "hand des Heeren" had hun duidelijk bewezen, de uitreddende en bewarende hand des Heeren te zijn, Zijn macht en kracht, en in plaats dat nu dit feit hem stemde tot ootmoedig geloofsvertrouwen, dat de Heere verder zou helpen, stuiten zij hun ogen, en verloochenen zij de Heere, die hen gered had. Al de daden van Gods trouw, alle woorden van Zijn belofte, waren zij voor dit ogenblik vergeten, nu ongeloof en opstand tegen ‘s Heeren weg zich van hun harten meester had gemaakt.

In deze ondankbare en vermetele rede is alles vergroot. Vooreerst is het geheel onwaarschijnlijk, dat zij bij de vleespotten tot verzadiging brood aten, daar zij niet alleen arme slaven waren, maar ook onder zware verdrukkingen zuchten; zij verhieven alzo hun vorige toestand boven de waarheid, opdat de tegenwoordige des te ellendiger zou schijnen, gelijk de gewoonte van goddelozen en ongeduldigen is. Ten tweede waren zij in geen gevaar van terstond te sterven, daar zij zo vele kuddes hadden, om tot spijs te gebruiken; zij wilden zich echter hiermee niet vergenoegen zonder brood, waren onwillig iets te missen van hun voorraad, die zij liever wilden doen toe- dan afnemen, of anders zij verlangden nu reeds naar lekkernijen, gelijk vervolgens geschiedde, toen God bewogen werd om hun vele vogels toe te zenden.

Zo zijn wantrouwen en gierigheid hartstochten, die nooit nuttig zijn; wanneer slechts de geringste reden bestaat, om iets te vrezen, wordt alles veel groter gemaakt.

Waar eenmaal achterdocht en wrevel in de ziel een plaats vonden, is men ras geneigd alles aan nevenbedoelingen, ja zelfs aan boosaardigheid toe te schrijven; terwijl dit, bij enig bedaard nadenken en in kalmer ogenblikken, ons zelf als het toppunt van verblindheid moet voorkomen. Maar het is ons in een dergelijke stemming ook niet te doen, om iets te verbeteren, maar om iemand te verbitteren; niet om te overtuigen, maar om te krenken. Een achterdochtig en ontevreden gemoed wordt zo ras wreed, tot boosaardigheid toe. Want die een ander aldus van boosaardigheid kan verdenken, doet dit slechts, omdat hij zelf boosaardigheid in zijn hart heeft en verbergt.

Toen 1) zei de HEERE tot Mozes, zie, Ik zal voor u, daar de aarde geen brood voor u heeft, brood uit de hemel 2) regenen; en het volk zal uitgaan voor het leger, en verzamelen elke dagmaat op haar dag, 3) vooriedere dag juist zo veel als zij nodig hebben, en dit zolang zij in de woestijn zijn. Ik zal zorgen, dat zij nooit meer hebben dan dat, opdat Ik het volk verzoeke, of het in Mijn wet ga, of niet, of het in Mijn beschikkingen zich vinden zal en geloof en gehoorzaamheid zal betonen.

Psalm. 78:24; 105:40

Het is geloofwaardig, dat veeleer de berisping door Mozes is verzwegen, omdat het niet pastte, dat zelfs niet met één woord het ongenoegen van het volk berispt werd. Ofschoon nu

God in Zijn bijzondere goedgunstigheid spijs aan zo slechte en goddeloze mensen, die het licht van de zon en de adem onwaardig waren heeft verleend, heeft Hij echter geenzins gewild, hun boosheid door stilzwijgen te vergoeilijken; maar omdat Hij hun ondankbaarheid kende, heeft Hij hun overmoed hevig berispt. Doch Mozes, dit overslaande, springt over tot de voor de vermelding de meest merkwaardige geschiedenis, dat God dit ellendig volk als het ware met brood uit de hemel heeft gevoed, terwijl hij manna als dauw uit de wolken deed neerdruppelen.

Dit is het allerwonderbaarste van alle wonderen, dat hun brood zou gegeven worden, niet, als naar gewoonte, uit de aarde, maar uit de lucht, waarin nooit zaad gezaaid wordt.

Of, dagelijks. Zoveel als voor een dag voldoende was. Hiermee wilde de Heere zijn volk leren: te haten de gierigheid en schraapzucht, vergenoegd te zijn met het tegenwoordige, en in diepe afhankelijkheid van Hem te leven.

Of "beproeve", ten eerste, of het Mij wegens zulk een wonderbaar en treffend teken niet beminnen en gehoorzamen zal; ten tweede of het, door het nedervallen van het manna, gedurende zo vele dagen, niet leren zal op Mij te vertrouwen, ten aanzien van de volgende dagen.

Bovendien, of zij zouden gehoorzamen aan hetgeen Hij (Vs. 5) zou bevelen.

En het zal geschieden op de zesde dag, 1) de dag vóór de Sabbat, dat zij bereiden zullen, hetgeen zij ingebracht zullen hebben: dat zal dubbel zijn boven hetgeen zij gewoonlijk dagelijks zullen verzamelen.2)

Op de Vrijdag zullen zij dubbel zo veel oplezen, dan op de andere dagen, en ook dat tweede deel toebereiden, opdat zij op de Zaterdag rusten mogen. Ook hierin wil Ik hun geloof beproeven, dat zij niet zorgeloos zijn, na reeds verscheidene malen elke dag te hebben ontvangen, maar naar Mijn gebod dan ook voor de volgende vergaderden.

Terwijl de Heere Zijn volk op wonderbare wijze verzorgt, wil Hij toch ook, dat het zelf zijn krachten inspant. Iedereen moet vroeg op zijn, juist wanneer de dauw zal gevallen zijn (Vs. 21), en zal vlijtig moeten inzamelen. Maar Hij wil ook, zowel bij het afmeten als bij de inzameling voor de Sabbat, hun geloof aan Zijn voorzienige trouw gedurig beproeven, en de hebzuchtige, die door een samenlezing voor de volgende dag het vernieuwd bewijs van zijn geloof nodeloos zoekt te maken, komt beschaamd uit (Vs. 20). In al deze wonderen zien wij het beeld van het geheim van de dagelijkse leiding van God, die voor de natuurlijke mens verborgen zijn.

Daar weldra melding wordt gemaakt van de Sabbat, verbonden aan de waarneming daarvan wat vanaf de wet daarvoor is vastgesteld, en halen er dan de zin uit, dat God de proef heeft genomen, of het volk ook op de zevende dag de voorgeschreven rust getrouw zou waarnemen, hetgeen niets betekent. Want nadat God levensonderhoud voor iedere dag aan de Zijnen belooft, voegt Hij er nu een uitzondering bij, nl. dat op de zesde dag, zij een dubbele portie

zullen verzamelen, en de helft ervan nemen voor het gebruik op de Sabbat. Zo wordt door de zaak zelf de zevende dag geheiligd, vóór dat de wet is afgekondigd. Evenwel is het onzeker, of de rust reeds vroeger door de vaderen is in acht genomen, hetgeen wel waarschijnlijk is, hoewel ik er niet over wil strijden.

De zesde dag, dat wil niet zeggen, van de tijd af dat het manna begon te vallen, maar de zesde dag van de week.

Toen zeiden Mozes en Aäron, tot al de kinderen van Israël, door middel van de oudsten, die zich om hen vergaderden: Op de avond van deze dag, waarop gij zogemopperd hebt tegen ons, dan zult gij weten, dan zal het u ontegenzeglijk bewezen worden, dat noch Mozes, noch Aäron, maar dat u de HEERE uit Egypte uitgeleid heeft, daar Hij u geven zal, wat noch Mozes, noch Aäron vermogen; dan zult gij voelen, dat gij niet tegen ons, maar tegen de Heere gemopperd hebt, gelijk gij ook niet aan ons, maar aan Hem alleen uw verlossing te danken hebt.

En morgen, wanneer uw brood geheel verteerd zal zijn, dan zult gij de heerlijkheid van de HEERE 1) zien, wanneer gij daar voor u zult zien liggen, wat u voeden zal (Vs. 13,14) en alzo zien zult, dat Hij u kan onderhouden, ook zonder het brood dat uit de aarde voortkomt. Hij zal het doen, omdat Hij uw gemopper tegen de HEERE, 2) gehoord heeft, en Hij zich deze heeft aangetrokken; want wat zijn wij, Mozes en Aäron, dat gij tegen ons moppert. 3)

"De heerlijkheid van de Heere". Deze uitdrukking komt vele malen in de Heilige Schrift, en betekent zeer dikwijls, zoals in Ex.24:16 de openbaring van Zijn heerlijkheid en majesteit. Echter ook, zoals hier, een bijzonder werk, dat door Hem gewrocht zal worden, en waardoor het openbaar wordt, dat Hij en Hij alleen de Werkmeester is; een werk, waardoor uit grote nood wordt gered. Zo sprak de Heere Jezus ook tot Martha en Maria, dat zij de heerlijkheid van God zouden zien, indien zij zouden geloven. Beide verzen, Vs. 6 en 7 moeten nauw met elkaar verbonden worden. Mozes wil toch zeggen, dat zij én ‘s avonds én ‘s morgens de heerlijkheid van God zullen zien.

Het gemopper tegen Mozes en Aäron worden hier genoemd, gemopper tegen de Heere. Want niet Mozes en Aäron hadden Israël in die woestijn geleid, maar de Heere zelf.

Daar door dit getuigen hij zich bewijst een getrouw dienstknecht van God te zijn, laten wij daaruit opmaken, dat niemand, rechtens voor zich in de kerk op eer aanspraak heeft, zodat zij voor wettige herders mogen worden gehouden, behalve die zowel van Gods wege daartoe geroepen zijn, zodat zij God tot auteur van hun ambt hebben, als ook, die uit zichzelf niet voortbrengen, maar slechts opvolgen, wat hun bevolen is. Zodat de zodanigen niet kunnen verworpen worden, zonder God daarmee te beledigen, Wiens plaats zij bekeerden. Alzo, wie naar willekeur het bewind uitoefenen, verschrikken de eenvoudigen met de naam van God nutteloos, omdat zij, in plaats van de waarheid, een bedrieglijk spook voorwerpen.

Voorts zei Mozes, door de mond van Aäron, om de kinderen van Israël nog duiderlijker hun zware zonden onder het oog te brengen; als de HEERE u ‘s avonds vlees te eten zal

geven, en ‘s morgens brood tot verzadiging, het zal zijn, omdat de HEERE uw gemopper gehoord heeft, die gij tegen Hem moppert, en u nu bewijzen wil, dat Hij u ook in de woestijn kan geven, wat gij in Egypte gehad hebt (Vs. 3). Want, nog eens moeten wij het u zeggen: wat zijn wij, nietige mensen, die u nooit van farao haddenkunnen redden? Uw gemopper is niet tegen ons, maar tegen de HEERE.1)

Mozes wil zeggen, dat, indien zij alleen tegen hem gemopperd hadden, hij zich stil had gehouden.

Daarna zei1) Mozes, die het door de Heiligen Geest wist, dat de Heere thans zelf voor de oren van het gehele volk wilde getuigen, tot Aäron: Zeg tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël: Nadert voor het aangezicht2) van de HEERE; treedt uit uw tenten en begeeft u met ons voor de legerplaats, naar de wolkkolom, in welke de Heere bij u aanwezig is, want Hij heeft uw gemopper gehoord, en zal nu met eigen mond tot u spreken, opdat gij erkent, dat wij niet naar onze gedachten tot u spreken en met u handelen.

Er is geen twijfel aan, of hij daagt de schuldige voor de vierschaar van God, alsof hij zeggen wilde, dat zij zich bedrogen, indien zij meenden, dat hun gemopper voor Hem verborgen was. Ondertussen zinspeelt hij op de wolk, welke als een zichtbaar teken was van de aanwezigheid van God, en zo verwijt hij hun hun stompheid van geest, omdat zij niet hadden geaarzeld, God, die zo nabij was, die als bijna voor hun ogen stond, uit te dagen. Daarom is allereerst op te merken, dat zij zelf uit hun schuilhoek werden voor de dag gehaald, opdat hun onbeschaamdheid zou worden verbroken. Vervolgens, dat hun verstomptheid aan de dag werd gebracht, omdat zij God, hoewel aanwezig zijnde, niet hadden gevreesd.

2)"Voor de Sjechina of Majesteit van Jehova." Mogelijk, dat Israël in toorn zich had omgewend, maar meer waarschijnlijk, dat de wolkkolom zich van het leger had verwijderd, en dat Israël nu opgeroepen wordt, om zich naar die wolk te begeven en af te wachten wat er geschieden zou.

En het geschiedde, als Aäron tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël sprak, en zij zich, bij hun uittreden uit de legerplaats, naar de woestijn keerden, naar de richting waar de Sinaï ligt (Vs. 1) (want naar deze richting had de wolk haar plaats ingenomen, nadat zij bij de bestraffende woorden van Mozes (Vs. 7 en 8) zich van het leger van de kinderen van Israël verwijderd had), zo ziet, a)de heerlijkheid van de HEERE verscheen in de wolk; 1) toen zij zich buiten de legerplaats bevonden en de wolk gewaar werden, kwamplotseling een vurige lichtglans daaruit voort.

a)Exodus. 13:21

In waarheid, zegt Luther, zijn de kinderen van Israël een boos volk geweest, die Gods wonderen en weldaden spoedig vergaten en over hun roeping verdrietig werden; Mozes en Aäron lasterden zij, alsof die hen van honger hadden willen laten sterven; ja, zij schandvlekken God zelf, alsof Hij hen niet door Mozes uit Egypte had laten leiden. Daar de wolkkolom, dit teken van voortdurende tegenwoordigheid en leiding van God, reeds zo

gewoon was geworden, dat het alle betekenis voor hen verloren had, moest de Heere door een onder het bereik van de zinnen vallende betoning van Zijn hoge Majesteit hun weer een heilzame vrees instorten, de zonde van hun muiterij hun onder de aandacht brengen, maar tevens te verstaan geven, dat de spijs, die zij hebben moeten, een gave van Zijn genade en barmhartigheid is. Dit is de oorzaak van de in de wolk opgaande lichtglans. Ziet, de wolk heeft zich daarom van het leger verwijderd, opdat Israël zie, dat zulk ongelovig morren, wanneer het zich gedurig zou vernieuwen, de Heere zou noodzaken, Zijn aanwezigheid aan het volk te onttrekken, en als een straffend Rechter zich tegenover hen te stellen; zij heeft zich bovendien naar de Sinaï gewend, als naar die plaats, waar Zijn tegenwoordige leiding haar voornaamste doel bereiken zouden. (Deuteronomium. 33:2).

Niet de heerlijkheid van God, versta ik eronder, welke zij dagelijks gewoon waren te zien, maar welke toen op een buitengewone wijze openbaar werd, om hun vrees aan te jagen, omdat zij voor gewone bewijzen reeds onvatbaar waren geworden.

Tweeledig is het doel: 1e. om hun te tonen, dat de Heere, tegen wie zij gemopperd hebben, de Heilige en Verhevene is; 2e. dat Hij het is, die hen hierheen geleid heeft en ook verder voor hen zal zorgen.

Ook 1) heeft de HEERE uit de lichtglans van de wolk tot Mozes gesproken met luide, voor al het volk hoorbare stem (hoofdstuk 14:15 vv.), zeggende:

Hier leert Mozes, dat hij niet tegen het bevel van de Heere heeft gehandeld, maar getrouw en bescheiden vervuld heeft, wat Hij aan zijn dienaar had opgedragen. En zeker, tenzij het door de mond van God gesproken was, zou hij niet beloofd hebben, wat wij tevoren gezien hebben.

God bevestigt hier, wat Hij reeds vroeger aan Mozes geopenbaard had.

Ik heb het gemopper 1) van de kinderen van Israël gehoord, en die opgenomen als tegen Mij zelf gericht; spreek tot hen, zeggende: In plaats van u te doden, zal Ik, Jehova, uw zonde met goedertierenheid beantwoorden; tussen de twee avonden (hoofdstuk 12:6) zult gij vlees eten, en ‘s morgens daarop zult gij a) met brood verzadigd worden, gelijk Gij begeerd hebt; en gij zult door hetgeen Ik doen zal duidelijk weten, dat Ik, de HEERE, uw God ben, die, gelijk Hij u uit Egypte in de woestijn geleid heeft, zo ook in de woestijn uw gehele gemeente weet te voeden, en u niet van honger zal laten omkomen, gelijk gij in uw ongeloof Mij gelasterd hebt.

a)Joh.6:49,58

Zulk een goddeloos bestaan, als wij hier in de kinderen van Israël waarnemen, ziet ook ons uit de ogen, wij zijn evenzo; wanneer het meel uit de zak is en geen deeg meer voorhanden, dan staat de afgod, onze buik, op en laat zich horen, en kan het uitstel van de Heere onze God niet verduren.

II. Vs. 13-31. Nog op de avond van dezelfde dag laat zich een grote schare van kwakkels neer, daar, waar Israël zich gelegerd heeft, en de volgende morgen valt met de dauw het aan het volk toegedachte brood van de hemel. De kinderen van Israël noemen het Manna; de Heer beschikt echter ten opzichte van deze gave alzo, dat Israël een geheel van Hem afhankelijke leefwijze en de heiliging van de buiten gebruik geraakte sabbat leren moet. Daarom verleent Hij op gewone dagen altijd slechts zoveel, als de behoefte van elke dag vordert, op de zesde dag daarentegen geeft Hij het dubbel.

En het geschiedde nog op de avond van dezelfde dag, waarop Israël zo tegen de Heere gemopperd en de Heere Zijn hulp beloofd had, a) dat er door een zuidoosten wind over de Elanitische golf (Numeri. 11:31 Psalm. 78:26 vv.), dus uit dezelfde richting, naar welke de wolk (Vs. 10 vv.)) gestaan had, kwakkels 1) opkwamen, en door Gods leiding juist over de plaats, waar de kinderen van Israël gelegerd waren, zich nederlieten, en zij het leger bedekten; en op de morgen lag de dauw, 2) een dikke nevel, rondom 3) het leger.

Numeri. 11:31 Psalm. 105:40

Behalve de gewone kwartel komt in die streken nog een bijzondere grote soort van hetzelfde geslacht voor, welke de Arabieren Kata noemen, en die in het systeem van Linneus onder de naam van Tetrao Alchato overgegaan is. Deze leeft in Arabië, Palestina, Syrië, Egypte enz. in grote menigte, is van de grote van een tortelduif, heeft een korte, kromme, gele bek, asgrauwe hals en kop, roodachtige buik en rug, wigvormige staart en poten, die van voren gevederd zijn; deze moet diensvolgens eigenlijk onder de patrijzen gerekend worden. Het vlees is wel hard en droog, maar wordt toch door de inwoners graag gegeten. Het is een trekvogel, die in de lente uit de zuidelijke landen naar het noorden trekt, en dan in zo dichte menigten vliegt, dat de Arabische jongens dikwijls twee of drie in een keer doden, alleen door een stok ertussen te werpen. Op onze plaats bestaat het wonder van de goddelijke genade in het aanvoeren van de kwakkels op deze tijd en naar deze plaats, zo mede in de buitengewone menigte, dat deze aan de behoefte van een zo talrijk volk evenredig was.

In het Hebreeuws Selav, door sommigen vertaald door fazanten en door anderen door zeevogels, door onze Statenvertalers, en terecht, door kwakkels. In het Arabisch betekent het woord, dat met het Hebreeuws overeenkomt, alleen "kwakkels." Met het zenden van deze vogels wilde God aan Israël leren, dat Hij, die hun Manna tot dagelijks voedsel gaf, ook in staat was, om hun vlees te eten te geven.

Eigenlijk "een uitstorting van dauw.".

In het Hebreeuws staat "een laag" of "bed van dauw;" Daarmee was het Manna bedekt;
vandaar de zinspeling op ‘t *verborgen*manna. Openb.2:17

Niet in de legerplaats, maar rondom, op het aangezicht van de woestijn (Vs. 14). Het leger was zo rein niet als de grond rondom, en daarom zo geschikt niet, om het manna te ontvangen.

a) Toen nu de liggende dauw opgevaren was, de nevel weggetrokken was; zo ziet, over de woestijn was een klein, rond ding, 1) een vaste stof, van gedaante en grootte klein als de rijp, die uit de nevel op de aardeachterblijft.

Numeri. 11:7 Nehemiah. 9:15 Psalm. 78:24; 105:40

Het tegenwoordige manna, dat op in het oogvallende wijze in vele opzichten met het Bijbelse overeenkomt, is het zoete sap van de Tarfaboom, een soort van Tamarisk, die gedurende de nacht in de hete zomertijd uit de bast van stam en takken (volgens Ehrenberg, ten gevolge van de steek van een insekt) tevoorschijn komt, tot kleine, ronde, witte korrels zich vormt, in deze vorm op de grond valt en vóór zonsopgang verzameld wordt, daar het in de hitte van de zon versmelt. De Tamarisk (Genesis 21:33) is een boom, die veelvuldig in Egypte, Arabië, Syrië en Palestina groeit, die een recht opschietende stam van middelbare hoogte, lange, smalle, dicht bij elkaar staande en altijd groene bladeren heeft, groene, harde bessen van de grootte van een noot, en een soort van galnoten draagt en een hoge ouderdom bereikt. Slechts weinig verschilt van deze de Tarfaboom; deze groeit hoger (soms 20 voet hoog), heeft meerdere en grotere takken, dichter loof, doch geeft, hoewel hij ook in Nubië, Egypte, Arabië en aan de Eufraat gevonden wordt, nergens Manna, dan in de nabijheid van de Sinaï, en wel het rijkste in die jaren, waarin het veel regent, terwijl het in andere geheel gemist wordt.

Ware dit manna het voedsel van Israël in de woestijn geweest, zo waren zij zeer te betreuren geweest; het bevat toch niet van die stoffen, die voor het dierlijk lichaam tot zijn dagelijks onderhoud onontbeerlijk nodig zijn, en waarin wormen van verrotting konden komen (Vs. 20). Het brood van de engelen (Psalm. 78:25), het manna van de hemel moet iets anders geweest zijn, dan het manna, dat door luizen en kevers uit de bomen te voorschijn gebracht.

Dat het dan ook werkelijk iets anders geweest is, daarop wijzen verschillende omstandigheden. "Het natuurlijke manna bevat geen meelstof, maar alleen slijmsuiker, waardoor ook de korrels de vastheid van was verkrijgen, terwijl de korrels van het de Israëlieten gegeven manna zo hard waren, dat zij in molens gemalen of in vijzels gestampt moesten worden, en zo veel meelstof bezaten, dat daarvan koeken gebakken werden, die de plaats van het gewone brood innamen.".

Wat het geweest is, zeggen onze Heer en de apostelen Paulus met duidelijke, ondubbelzinnige woorden (Johannes 6:31 vv.; 1Kor.10:3), het was een wonderbare spijs, een brood, dat van de hemel gegeven was, krachtens Zijn goddelijke almacht, door welke de Heere even zo goed een meel- of broodachtige stof onmiddellijk uit Zijn hand, zonder bemiddeling van akker of akkerbouw kan geven, als Christus daarna op de bruiloft te Kana zonder bemiddeling van wijnstok en wijngaardenier uit zuiver water wijn schept. "Overigens is de dauw de gave van de hemel, welke de aarde vruchtbaar maakt, om het brood voort te brengen (Genesis 27:28). Maar in de woestijn kan de dauw niets teweeg brengen, want hier wordt niets gezaaid (Numeri. 20:5); wanneer nu de dauw toch brood brengt, zo is het hemels brood.".

Opdat het ontwijfelbaar vaststond, dat deze spijs op verwonderlijke en op bovennatuurlijke wijze is geschapen, moet men het volgende nader overwegen. Vooreerst, dat het niet vroeger in de woestijn tevoorschijn kwam, dan op het uur, dat door Mozes op Gods bevel was aangekondigd. Vervolgens, dat geen verandering van dampkring in de weg stond, dat het Manna met gelijkmatige gang neerviel, noch vorst, noch regen, noch zomer, noch winter, geen hitte de loop van dit neerdruppelen afbrak. Ten derde, het benodigde, dat voor een zeer grote menigte voldoende was, werd elke dag gevonden, terwijl één gomer door ieder hoofd voor hoofd ontvangen werd. Hierbij komt nog, dat op de zesde dag het benodigde verdubbeld was, opdat zij een tweede gomer voor spijs op de Sabbat zouden verkrijgen. Ten vijfde, indien zij iets bewaarden, boven de vastgestelde maat, werd het door bederf onbruikbaar, terwijl de tweede portie, voor de Sabbat bestemd, goed bleef. Ten zesde, waarheen zij ook vertrokken, altijd verzelde hen deze weldaad van God en slechts in hun legerplaats was het Manna bekend. Ten zevende, zodra zij een vruchtbaar en aan koren rijk land binnentraden, bleef het Manna weg. Ten achtste, omdat, hetgeen Aäron bevolen werd in een kruik te bewaren, niet verrotte.

Wanneer wij zo beslist moeten vasthouden, dat het manna van Israël met het Tamariskenhars niets te maken heeft, zo blijft toch deze natuurverschijning van het Sinaïtische schiereiland een voor de vriend van de Heilige Schrift zeer merkwaardige verschijning, "Wanneer de krachtige hand van de Werkmeester eerst een kanaal door de rotsen gewrocht heeft, dan neemt het water in alle volgende eeuwen zijn loop daardoor heen. Als de stamvorm van de geslachten en van de verschillende soorten van zichtbare dingen eerst eens door het woord van de goddelijke almacht geschapen was, toen plantte het zich op de gewone weg van voortbrening voort; zo is ook het werk van de mannabereiding, hetwelk op zijn tijd de levensadem van de lucht en met deze alle levenskrachten van het land doordrong, tenminste nog in het levende bos van de Mannatamarisken voortdurend bewaard." (v. Schubert). Dit voorhanden zijn van een aan het oorspronkelijk manna gelijk natuurvoortbrengsel, en wel juist in diezelfde streken, waar het eerste gegeven werd, en overigens nergens, laat dan "voor het geloof evenals voor het ongeloof ruimte (hoofdstuk 7:13), om of het wonder te erkennen en zijn Bewerker te prijzen, of het geheel te loochenen en alles geheel natuurlijk te verklaren."

Toen het de kinderen van Israël bij hun uitgaan uit de tenten zagen, zo zeiden zij, de een tot de ander: a) Het is Manna, 1) de gave, die de Heere ons geschonken heeft, gelijk Hij gisteren beloofd heeft (Vs. 12); want zij wisten niet, wat het was, zij hadden nooit iets dergelijks gezien, zodat zij het ook geen meer bepaalde naam konden geven, dan in het algemeen gave, geschenk. Mozes dan zei tot hen, hun mening, dat het die beloofde gave was, bevestigende: Ja! dit is het brood, dat de HEERE u te eten gegeven heeft.

Joh.6:31; 1 Kor.10:3.

De Israëlieten geven een teken van dankbaarheid, waar zij de spijze, die hun van de hemel verschaft is "manna" noemen, en veroordelen daarmee stilzwijgend hun schuldige, zondige klacht, omdat het toch nog veel beter is een spijs, die gegeven is, in te zamelen, dan zich deze door moeilijke veldarbeid te verschaffen. Maar Mozes verklaart het hun, dat zij niet hebben

gevraagd naar hetgeen hun tevoren geheel onbekend was, maar dat hun kennis met onkunde gepaard ging. Voor hun ogen was de almacht van God zichtbaar; maar hun blik werd beperkt door het deksel van het ongeloof, zodat zij de hun beloofde genade niet duidelijk opmerkten.

In het Hebreeuws Manchoe. De LXX ti esti touto, wat is dat? Ook andere uitleggers doen alzo en menen, dat het eerste woord een Egyptisch woord is. Doch dit ten onrechte. In verband met het stamverwante Arabisch, betekent Manna geschenk, Gods geschenk. In die taal wordt het aldus omschreven: een dauw, nederdalende an de hemel op bomen en stenen, welke zoet is en taai wordt zoals de honing en op hars lijkt.

en Numeri. 11:7 wordt gezegd, dat het Manna er uitzag als korianderzaad.

Dit is, zo ging Mozes voort: het woord, dat de HEERE geboden heeft, ten opzichte van de inzameling: Verzamelt daarvan een ieder, zoveel hij eten mag, zoveel hij nodig heeft, en hij berekene aldus: een gomer 1) voor een hoofd, naar het getal van uw zielen, ieder zal nemen voor degenen, die in zijn tent zijn, dus even veel gomers, als er personen tot zijn gezin behoren.

De gomer is een kleine beker of nap, die in iedere huishouding voorhanden en overal van gelijke grootte was; gelijk Vs. 36 zegt, ging het tiende deel van een efa daarin. De grootte van de Hebreeuwse maten is onmogelijk te bepalen. De kinderen van Israël moesten verzamelen, zo veel zij konden, en het thuis in de gomer nameten; daar zou men bevinden, dat iedere vader in vereniging met zijn huisgenoten juist zo vele gomers verzameld had, als de familie uit personen bestond.

Israël moest niet alleen verwonderd staan bij het gezicht van de weldaden van God, maar moest ook die weldaden in het geloof aanvaarden. De gomer is ongeveer een pond van onze maat.

En de kinderen van Israël deden alzo, en verzamelden, de een veel en de ander weinig, al naar gelang er op de plaats, waar hij verzamelde, veel of weinig lag.

Doch als zij het, ieder wat hij verzameld had, thuis met de gomer maten, a) zo had hij, die veel verzameld had, niets over, niets boven hetgeen er voor zijn gezin nodig was, en die, die weinig verzameld had, ontbrak niet; een ieder verzamelde zoveel, als hij eten mocht. 1) Die een groot gezin had, had veel gevonden; wiens gezin slechts uit weinig personen bestond, die had slechts weinig. De Heere had aan ieder juist zijn deel toegemeten.

2 Kor.8:15

Ik ben niet van oordeel, dat hier de gehoorzaamheid van het volk geprezen wordt. Immers, kort hierna laat Mozes volgen, dat sommigen niet met de juiste maat tevreden, meer dan geoorloofd was hadden bijeengeschraapt, dat anderen zelfs overschreden hadden, wat omtrent de Sabbat was voorgeschreven. Maar zo vat ik het op, dat, waar allen ijverig zich onledig hielden met het inzamelen van de bijeen vergaarde hoop, ieder, hoofd voor hoofd, een gomer

ontving. Want niet een ieder in het bijzonder verschafte zich zijn rantsoen, maar waar allen het werk verrichtten, namen zij uit de algemene hoop het voorgeschreven aandeel. Zodat, wie door vlugheid uitmuntte, zonder enig verlies, zijn tragere en minder ijverige buurman te hulp kwam.

De Apostel past dit toe op de aalmoezen, en zijn oogmerk is, de Korinthiërs te vermanen, om van het hun, van hun overvloed mede te delen aan de armere broeders en zusters, opdat er in de gemeente geen gebrek zou worden geleden. De Heere wil hierdoor leren, dat Hij het is, die in al de noden en behoeften van Zijn volk voorziet.

De Joodse uitlegger Abarbanel tekent hierbij aan, "dat van deze spijs, als een goddelijk voedsel, geen gebruik mocht worden gemaakt, als van gewone dingen, welke de mensen samen bijeenbrengen, opleggen, daarmee handel drijven, of voor hun kinderen bewaren; maar dat men die eten moest als een gift van God, aan armen en rijken gemeen. Sommigen," zo gaat hij voort, "kunnen meer, anderen minder tijdelijke goederen verzamelen, zodat sommigen geven en anderen ontvangen; maar hier ontvingen zij allen van de hemelse liefdadigheid, en God verordende het zo, dat het de armen aan niets ontbrak, terwijl de rijken, boven hun behoefte, niets hadden, om op te leggen of te verkopen, gelijk zij mat andere dingen deden.".

En Mozes, van de bedoelingen van God, hoe het verder met het Manna gaan zou, reeds geheel door de Heilige Geest onderricht, zei tot hen: Niemand laat uit voorzorg voor de volgende dag, daarvan over tot de morgen. 1)

Wat de een of ander van zijn gedeelte niet verteren kan, dat verbrande hij met vuur, of geve het aan het vee; want het zal u dagelijks opnieuw gegeven worden, en altijd zoveel als gij voor iedere dag behoeft.

Van alle gierigheid, alle schraapzucht, alle onnodige zorgen voor de volgende morgen, maant Mozes hier af, en wil dat het volk in beoefening brenge, wat de Heer eeuwen daarna zegt: "Zijt niet bezorgd tegen de dag van morgen, want de morgen zal voor het zijne zorgen; elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad." (Matth.6:34).

Doch zij hoorden niet allen naar Mozes, maar sommige mannen lieten daarvan over tot de morgen; de ene uit bezorgdheid dat het misschien de andere dag kon ontbreken, de ander om te beproeven, wat er van het overblijvende worden zou. Toen groeiden er ‘s nachts wormen in, 1) en het ging stinken, zodat men het wegwerpen moest; hierdoor werd Mozes zeer toornig op hen. 2)

1)Letterlijk: Verhief zich tot wormen, d.i. ging in wormen op. Ongeloof in de vermaningen van de Heere, bracht deze mannen er toe, om aldus te handelen. Zij versmaadden daarmee de beloften van God.

Mozes had recht, met over de Israëlieten, die hij zo menigmaal, maar steeds tevergeefs, gewaarschuwd had, verontwaardigd te zijn. Immers was hun het manna gegeven, om hun

geloof en vertrouwen te beproeven; en nu bleek aanstonds, dat zij beiden misten. Daarin zag hij een tekort doen aan de eer van God. Indien zij hem zelf, hem persoonlijk beledigden, dat kon hij verduren; maar niet, dat zij aldus, door de daad, de eer van zijn God aanranden.

Zij nu verzamelden het van die dag af elke morgen, een ieder zoveel hij eten mocht (Vs. 16,18); zij moesten dit ‘s morgens doen, want als de zon heet werd, zo versmolt het. 1)

Op kinderlijke en zichtbare wijze wil hier de Heere de kinderen van Israël voor ogen stellen, hoe hun aards beroep naar Zijn wil moest volbracht worden; daarom richt Hij het zo eigenaardig met het Manna in. Eerst moeten zij leren, dat niet de grond van zichzelf geeft, wat mens en vee voedt en onderhoudt, maar dat Gods genade dit doet, en dat Hij ook zonder de vrucht van de akker hen onderhouden kan; daarom geeft Hij hun een hemelspijs, die onmiddellijk uit Zijn hand komt, hoewel Hem overigens nog vele andere middelen en wegen ten dienste stonden, om hem in de woestijn te onderhouden; onder deze ook zodanige, bij welke het meer natuurlijk en minder wonderbaar toegegaan zou zijn. Bij deze geheel van Hem afhankelijke leefwijze, daar zij in de echte zin van het woord aan Zijn dis eten, moeten zij dan ten tweede leren, dat aan Zijn tafel ieder ontvangt, wat hij behoeft, niet meer en niet minder; daarom is er ook geen voorraad voor de volgende dag, maar iedere dag moet voor het zijne zorgen. Terwijl zij zulk een gerust en stil leven zonder de heidense zorgen: "Wat zullen wij eten? wat zullen wij drinken? waarmee zullen wij ons kleden?" leiden kunnen, moeten zij toch, en wij merken dit in de derde plaats, niet werkeloos blijven zitten, maar vroeg op zijn, en het hun met vlijt verrichten. Wie niet arbeiden wil, dat hij ook niet ete! Alles, wat in deze geschiedenis van het Manna voorkomt, is verder niets dan het openbaar worden van datgene, dat anders achter het omhulsel van de zichtbare dingen verborgen is. Hetzelfde leven, dat de kinderen van Israël daar in de woestijn op zinnelijk-tastbare wijze mochten leiden, is de gelovigen nog altijd beschikt (Matth.6:11,34) en zijn geloof wordt niet zelden beproefd, opdat het bevestigd worde; wie gelooft, die zal de heerlijkheid van God zien, evenals Israël.

En het geschiedde op de zesde dag, dat zij dubbel brood
verzamelden; er was zulk een rijke oplezing, dat zij bij het meten thuis juist het dubbel bedrag vonden, twee gomers voor een; en al de oversten van de vergadering kwamen, 2) en zij verkondigden het aan Mozes, dat zij zulk een buitengewone samenlezing gehad hadden.

Dus toonde de Heere, dat Hij machtig was, om de Israëlieten, als het Hem behaagde, voor langer dan één dag van brood te bezorgen, en dat Hij het ook onbederfelijk bewaren kon, als in het te bewaren voor de volgende dag het voorschrift maar gevolgd werd.

De schending van de Sabbat wordt nog niet meegedeeld, maar slechts de domheid of al te grove onbekendheid bij de oversten zelf. Want ofschoon zij uit de mond van Mozes gehoord hadden, dat God op die dag hun zou geven, dat zij voor twee dagen genoeg voedsel hadden, verwonderden zij zich echter en boodschappen de zaak als nieuw en ongelofelijk aan Mozes. Gemakkelijk blijkt, dat zij wel aan het bevel gehoorzaamd hebben, om geen moeite te sparen in het verzamelen van een dubbele portie, maar hun ongeloof en stompheid van geest komt hierin te voorschijn, dat zij verbaasd staan, waar zij zien, dat door de zaak zelf uitkomt, wat God beloofd had. Overigens mag men vermoeden, dat zij met bevreemding hebben

beschouwd, wat hen tot verwondering bracht. Daaruit volgt, dat zij God geloof geweigerd hebben, totdat de waarheid door de uitkomst was bevestigd. Maar door het verwonderlijk beleid van God is het geschied, dat hun slechte en verkeerde twijfel, zowel tot bevestiging van het wonder, als tot bewaring van de Sabbat heeft gediend. Hierdoor werd Mozes gelegenheid gegeven, om voor de tweede maal hun te zeggen, wat overigens zeer was verwaarloosd, nl. dat zij op de zevende dag de heilige rust in acht zouden nemen.

Hij dan zei tot hen: Dit is het, dat de HEERE, door dit dubbele deel gesproken heeft. Morgen is de rust, de heilige Sabbat (rust) van de HEERE, 1) de dag, die de Heere zich tot rust van alle arbeid door Zijn eigen rust op dezedag na het volbrachte scheppingswerk geheiligd heeft (Genesis 2:2 vv.). Opdat gij nu morgen werkelijk kunt rusten en het inzamelen overbodig zij, heeft Hij u reeds heden gegeven, wat gij voor morgen behoeft. Wat gij tot uw spijs voor deze dag bakken zou, bakt dat, en kookt, wat gij koken zou; en al wat over blijft, legt het voor uin bewaring tot de morgen, 2) opdat het dan gebakken en gekookt wordt; het zal deze dag niet weer bederven (Vs. 20).

Hieruit blijkt duidelijk genoeg, dat Israël niet onbekend was met de viering van de zevende dag, als rustdag van de Heere, maar ook, dat de Heere hen wil voorbereiden voor de afkondiging van het vierde gebod. zie Ex 16.26 en zie Ex 20.8.

Deze verplichting hield voorzeker een grote eis aan het geloofsvertrouwen in. Immers de ervaring van de vroegere dagen had de Israëlieten geleerd, dat men het manna niet tot de volgende dag kon overhouden; en nu gebiedt Mozes zelf, "al wat over bleef tot morgen in bewaring te leggen." Daarin lag wel iets verrassends. Had de man van God dan vergeten, hoe hij over zo iets getoornd had, verontwaardigd over het verzuimen van zijn voorschrift, om het manna niet te bewaren? Evenwel Israël gehoorzaamt ditmaal, daartoe voorbereid en aangespoord door de dubbele zegen, die God vooraf reeds geschonken had, door op de zesde dag het dubbele te laten inzamelen.

En zij legden het neer tot de morgen, gelijk als Mozes geboden had; en het stonk niet, en er was geen worm in. 1)

Volgens Numeri. 11:8 liet het Manna zich geheel als gewoon broodkoren behandelen, zodat men het met de handmolen malen, of in vijzels stoten en dan in de pot koken, of tot koek bakken kon; het tegenwoordige manna (zie Ex 16.14) is nooit zo hard, dat men daarmee op gelijke wijze zou kunnen handelen. Wat de wijze van broodbereiding bij de kinderen van Israël betreft, zo stampte men het koren (tarwe, gerst of pelt) of in vijzels, of het werd met de handmolen, wanneer er een in huis aanwezig was, door de dienstmaagden gemalen. De handmolen bestond uit twee over elkaar gelegde ronde stenen, één onder, die vast lag, harder en zwaarder en enigszins rond was (Job 14:15), en één daarboven, die zo veel was uitgehold, dat hij de onderste juist bedekte; in het midden was een trechter, om daardoor het koren in te gieten: door middel van een houten handvatsel werd nu de bovenste steen omgedraaid, om het koren, dat tussen beide stenen zich bevond, te vermalen; op deze wijze verkreeg men zowel fijn als gewoon broodmeel (Genesis 18:6). Het omdraaien van de steen was een moeilijke en langdurige arbeid, moeilijk voornamelijk in grote gezinnen; het geschiedde door de geringste

dienstmaagden of door gevangenen (hoofdstuk 11:5 Jesaja. 47:2. Matth.24:11 Klaagl.5:13); de laatsten blinddoekte men en stak hun zelfs de ogen uit, een gruwzame straf, waardoor het duizelig worden bij het draaien moest verhoed worden (Richteren. 16:21). Men was altijd gewoon slechts zoveel te malen, als er juist voor die dag nodig was; daar dit malen dagelijks geschiedde, is het geluid van de molen (Jeremia. 25:10) tot een spreekwoord geworden, en betekent het bedrijvige leven in huis, evenals bij ons het geruis van de koffiemolen. Ook het bakken geschiedde dagelijks opnieuw. Het meel werd in houten schotels gemengd (hoofdstuk 12:34), en het deeg, nadat deze doorzuurd was, tot langwerpige ronde koeken van de grootte van een bord, en de dikte van een duim gevormd, en of alleen op kolen en gloeiende stenen geroosterd (1 Kon.19:6) of in bakovens gebakken (hoofdstuk 8:3). Deze bakovens, gelijk men die in iedere huishouding had, bestonden gewoonlijk slechts uit grote stenen kruiken van ongeveer drie voet hoogte, die geen bodem hadden en op enig toestel op een ijzeren plaat gezet werden; was door het op de plaat aangestoken vuur de kruik behoorlijk warm gemaakt, zo dekte men de bovenste opening toe, om de warmte te behouden, en legde dan op de wanden van de kruik de gereed gemaakte broden, die dan in korte tijd gebakken waren.

Toen zei Mozes, toen hetgeen van de vorige dag bewaard was op de volgende morgen nog onbedorven bleek te zijn: Eet dat heden, want het is heden de sabbat van de HEERE; gij zult het heden op het veld niet vinden; 1) want God wil, dat gij deze dag heiligt, dat is van de gewone arbeid u onthoudt.

De gedachten van God beheersen ook de gewone loop van de natuur, gelijk mede haar buitengewone openbaringen. Achter de gewone en ook achter de meer treffende verschijnselen op het gebied van de natuur schuilt de heilige achtergrond van de hoge raad van God. In het zichtbare van de schepping wordt het onzichtbare van God aan het peinzend gemoed en gelovige hart geopenbaard. Dat is de grote gedachte, die Mozes op dit ogenblik uitspreekt en die ook door de Sabbat zelf wordt gepredikt. Daar is een samenstemming van de gewillig gehoorzamende natuur met het gebod van de Heere, die haar Zijn ordeningen en wetten heeft ingeplant en opgelegd. Daar is geen toeval, maar alles is door de voorzienigheid van God aldus beschikt, bepaald en besteld.

Zes dagen zult gij het verzamelen; a) doch op de zevende dag is het Sabbat, op deze zal het niet zijn. 1)

Leviticus. 20:2; 23:9

Het is niet te betwijfelen, hoewel vele geleerden hun bedenkingen daartegen ingebracht hebben, dat, nadat reeds Adam de eerste Sabbat meegevierd had, van de heiliging van deze dag door de Heere zelf onderricht, ook de oudvaders en patriarchen deze dag voor heilig hielden (Genesis 4:3 vv.; 26:5,24; 12:7,8; 13:4; 26:25; 33:20). De viering van de Sabbat was echter nog geen bepaalde instelling, maar een vrije gehoorzaamheid aan Gods oorspronkelijke instelling (Genesis 26:5). In Egypte ging de heiliging van de zevende dag hoe langer hoe meer teniet, toen Israël tot een grote volksmenigte was aangegroeid, en geheel, toen het door de nieuw opgekomen dynastie in zo wrede slavernij gehouden werd (Exodus. 1:6 vv.). Toen

de uittocht geschied was, heeft de Heere opnieuw Zijn dag gezegend en geheiligd; want de doortocht door de Rode Zee (hoofdstuk 14) en de lofzang van Mozes (hoofdstuk
vielen, gelijk wij ons daarvan overtuigden, op een Sabbat; vervolgens bereidt de Heere, door de wijze waarop Hij het Manna geeft (anders voor iedere dag een deel, op de zesde een dubbel en op de zevende niets), naar Zijn kinderlijk, zichtbare wijze van opvoeding, het gebod voor, dat Hij geven zal (hoofdstuk 20:8-11), en maakt tenslotte de Sabbat uitdrukkelijk tot een teken van Zijn verbond met Israël (hoofdstuk 31:16-17). Nadat die dag daartoe gesteld is, wordt door Mozes het onthouden van alle arbeid, zo ver versterkt, dat op de Sabbat niet eens een vuur mag aangestoken of enige spijze mag bereid worden (hoofdstuk 35:1-3). Dit streng, wettelijk en uitwendig verbindend karakter heeft het sabbatsgebod in het Nieuwe Testament weer verloren; wij zijn in dit opzicht als het ware weer verloren; wij zijn in dit opzicht als het ware weer tot het patriarchale standpunt teruggeplaatst, daar men uit vrije gehoorzaamheid het derde gebod houdt, hoewel op de ontheiliging van de feestdag geen doodstraf meer bedreigd is (Matth.12:8 Koll.2:16 vv.). Evenals Israël op de zesde dag zijn behoeften vooraf verkreeg, mag de Christen verzekerd zijn, dat de zegen van de Heere rijkelijk vergoeden kan, wat men aan tijdelijke winst moet verliezen, wanneer men op Zijn dag zich van de gewone arbeid onthoudt, en de dag des Heeren heiligt; ja, men zij verzekerd, dat de aardse arbeid op deze dag volbracht, eigenlijk geen winst oplevert, en niet alleen zichzelf verderft, maar ook het andere mee verteert.

En het geschiedde op de zevende dag, dat, ondanks de ontvangen aanwijzing, sommigen van het volk uitgingen, om te verzamelen, 1) en wel om te zien, of het werkelijk was, zoals Mozes gezegd had; doch zij vonden niet.

Dit is de tweede overschrijding van het bevel, omdat zij, op de zevende dag uitgegaan, de viering van de Sabbat schenden. Want duidelijk had hij hun aangezegd, dat zij niets zouden vinden. Daarom verdenken zij hem van leugen, omdat zij hun eigen ogen willen geloven. Ondertussen werd het heilig houden van de Sabbat door hen zelf voor niets gehouden, ja, zij hebben beproefd, de dag, welke God had geheiligd, te ontheiligen, zodat hij in niets van de anderen verschilde. Naar verdienste bestraft God hen zeer scherp. Want Mozes bestraffende, beschuldigt Hij in diens persoon de onbuigzame slechtheid van het gehele volk. Want Mozes was zeker niet een van het getal van hen, die de wetten van God hadden geweigerd te onderhouden, maar door deze algemene bestraffing wordt de menigte, die gezondigd had, des te scherper getroffen, en wordt de grote noodzakelijkheid, om het volk te kastijden, Mozes opgelegd, terwijl een gedeelte van de schuld op hem zelf wordt overgedragen. In het woordje: "Hoelang," wijst God aan, dat hun hardnekkigheid geenszins te verdragen was, omdat zij geen einde maakten aan het zondigen, maar door nieuwe misdaden een groter straf zich op de hals te halen, toonden, dat er met hen niet te handelen was.

Toen zei de HEERE tot Mozes: Zeg tot de kinderen van Israël: Hoelang 1) weigert gij u te houden aan Mijn geboden en Mijn wetten? Nadat gij ze pas overtreden hebt (Vs. 19) en daarvoor bestraft zijt geworden, acht gij wederom Mijn inzetting (Vs. 20) niet.

Met dat woord "hoelang" geeft God uitdrukkelijk Zijn heilig misnoegen over de zonde te kennen. Deze was nu toch geen zwakheid, maar welbewuste daad van overtreding tegen Zijn

gebod. Het was een opzettelijke zonde, en vandaar de klacht, welke een openlijke beschuldiging inhoudt.

Terwijl Mozes aan het volk dit woord bekend maakte, ging hij biddend en vermanend voort: Ziet, omdat de HEERE u de Sabbat, de dag van Zijn rust op zo vriendelijke wijze gegeven heeft, dat Hij u ook op deze rust wil schenken, daarom geeft Hij u op de zesde dag voor twee dagen brood, en bespaart u daardoor alle zorg voor uw voeding op deze dag: een ieder blijft in zijn plaats, in zijn tent, dat niemand uit zijn plaats gaat op de zevende dag, 1) om manna te verzamelen, of enig ander werk te doen!

Op grond van deze plaats hebben latere Joodse wetgeleerden bepaald, dat niemand op de Sabbat zich verder dan 2000 el van zijn woning verwijderen mag. Vandaar de uitdrukking sabbatsweg (Hand.1:12), welke Eusebius volgens de Griekse maat op 6 stadiën berekent (ongeveer 1/7 mijl)

Hiermee wordt Israël elk voorwendsel voor verontschuldiging ontnomen. Niet alleen had de Heere hun de Sabbatdag gegeven, maar er ook voor gezorgd, dat zij op die dag geen spijs behoefden in te zamelen. Zo werd ook door hen bewezen, dat het bedenken van het vlees vijandschap is tegen God, dat het zich aan de wet van God niet onderwerpt, en het ook niet kan.

Alzo rustte het volk, nu gehoorzaam aan God, op de zevende dag. 1)

Hier staat niet, dat het volk op de Sabbat in zijn tenten bleef, maar dat het rustte, dat in tegenstelling staat tot het uitgaan uit het leger, om manna te verzamelen, zoals tevoren geschied was.

De rust van God is het doel, waartoe de gehele schepping komen moet. Om tot dit doel te leiden, werd aan het volk, waarin de verlossingsweg moest gebaand worden, geboden als correctief (verbeteringsmiddels) voor de schade, welke uit de zware, drukkende, van God aftrekkende arbeid, voor de, onder de vloek van de zonde staande mens voortspruit. Daarom heiligde God de zevende dag, dat is, Hij zonderde die van de overige dagen van de week af, tot een heilige dag voor de mens, terwijl Hij Zijn zegen op de rust van deze dag legde. Want op de mens, als evenbeeld van God, heeft deze zegening en heiliging voornamelijk betrekking. Gelijk de mens over het werk van God is gesteld (Genesis 1:28), zo zal hij ook deel hebben aan de rust van God. Het terugkeren van deze gezegende en heilige dag zal hem een gedurige herinnering en genieting van de goddelijke rust zijn.

Na de instelling van de tent der samenkomst en de gehele Godsverering kwam het bevel, om niet alleen te rusten van alle arbeid, maar ook dat aangaande de heilige samenroeping, de verdubbeling van het dagelijks offer, en het neerleggen voor het aangezicht des Heeren van de nieuwe toonbroden (Leviticus. 23:1-3; 24:8 Numeri. 28:9 vv. Ook bij heidense volken werd de zevende dag gewijd.

En het huis 1) van Israël (zie "Ex 6.15" corr.)noemde diens naam, de naam van hetgeen de Heere tot dagelijkse voeding gaf: Manna 2) (gave, Vs. 15); en het was als korianderzaad, 3) uit net zulke kleine, ronde bolletjes bestaande als de zaadkorrels van deze plant; wit, en de smaak daarvan als honingkoeken, evenals met honing bereid fijn gebak. (Numeri. 11:8).

Hier voor het eerst treedt het Verbondsvolk als "huis van Israël" (Béth Israël) op. Vroeger heette het de "kinderen van Israël" (béne Israël), ook de "vergadering van de kinderen van Israël" (âdat, of kahal Israël). De kinderen van Israël is de gehele naam van het volk in het algemeen, wanneer het in de geschiedenis optreedt; de vergadering van de kinderen van Israël wordt het genoemd, als het (meest in kwade zin) zich gemeenschappelijk in enige daad of raad van het geheel uitsprak; huis van Israël is de naam bovenal wanneer het in maatschappelijke of godsdienstige belangen gemeenschappelijk optreedt of handelt. Zo is het ook hier bij de benaming van het Manna, die zo langzamerhand in het volksgebruik was aangenomen.

Veertig jaren lang aten de kinderen van Israël brood uit de hemel, en dronken zij water uit de steenrots; doch, meent gij, dat dit voortdurend wonder hen bij het geloof bewaard heeft? Nee! wat veertig jaren geduurd heeft, is bij de mensen geen wonder meer. Alle uitwendige goddelijke werkingen baten niets, wanneer God niet van binnen in de mens werkt. Zonder dit blijven de treffendste wonderen van God enkel lichamelijke verlossingen, die buiten de ziel omgaan.

Niet zonder oorzaak herhaalt Mozes weer, wat hij tevoren gezegd heeft, dat de naam Manna is ingesteld voor de spijs, welke God had toebeschikt, opdat aan goddeloze hardnekkigheid zou schuldig verklaard worden, wie nog van zulk een bewezen zaak een punt van kwestie zou durven maken, wanneer de duidelijkheid van de zaak, aan overigens boze en ondankbare, dit woord heeft ontwrongen. De gedaante wordt uitgedrukt, om de zekerheid van het wonder te staven, nl. dat het ronde korrels waren, gelijk aan korianderzaad, omdat het nooit tevoren gezien was. De smaak noopte hen tot erkenning van hun ondankbaarheid, welke de spijs niet slechts als geschikt en gezond, maar ook zelfs zeer zoet van smaak, teruggaf.

De Koriander is een éénjarige, in Egypte zeer overvloedige groeiende plant, die men ook later in Palestina veelvuldig verbouwde. Zij heeft een hoge, ronde stengel, bladeren met brede stelen, die niet zelden als moes gebruikt worden, en draagt witte of roodachtige bloemen, die de vorm van een scherm hebben; de zaadkorrels zijn rond, geelachtig en van binnen hol; deze werden in Egypte bij het bereiden van de spijzen als specerij gebruikt. Het tegenwoordige manna komt ook in kleur met het Korianderzaad overeen; het is niet wit, gelijk het Bijbelse, maar geelachtig grauw, en heeft, wanneer men er veel van geniet, een zacht afleidende werking.

In Numeri. 11:7 wordt gezegd: "Zijn verf was als de verf van de bedólah." Daar hoogwaarschijnlijk onder bedólah de parel wordt verstaan, kan men best nagaan, hoe wit de kleur is geweest. (zie Nu 11.7).

III. Vs. 32-36. Tenslotte volgt een opmerking over de verdere geschiedenis van het Manna, welke door Mozes wel niet aanstonds, toen hij voor het eerst de gebeurtenissen bij de tocht van Israël door de woestijn optekende, maar eerst tegen het einde van zijn leven, bij het overzien van de vijf door hem vervaardigde boeken bijgevoegd is; alzo wordt hier de samenhang van het geschiedverhaal afgebroken en iets ingevoegd, dat tot een veel latere tijd behoort.

Voorts zei1) Mozes, wellicht een jaar later, toen de ark van het verbond was opgericht, en de Godsverering geheel was ingericht, waarschijnlijk ten tijde, toen Israël van Sinaï opbrak (Numeri. 10:11 vv.), tot het volk: Dit is het woord, dat de HEERE mij bevolen heeft: Vult een gomer daarvan, even zo veel als ieder dagelijks voor zijn behoefte ontvangen heeft (Vs. 16), tot bewaring voor uw geslachten, opdat zij nog in latere tijden, zien het brood, dat Ik u heb te eten gegeven in deze woestijn, toen ik u uit Egypte leidde.

Mozes vervolgt hier de geschiedenis niet volgens de orde, maar door dit bericht er bij wijze van vóórverhaal ertussen in te lassen, bevestigt hij des te meer, dat door de bijzondere gunst van God dit voedsel toen voor het volk is geschapen. Daar God heeft gewild, dat één gomer tot herinnering zou bewaard worden, hetwelk door geen stank bedorven, de roem van het wonder aan de nakomelingen heeft bekend gemaakt. Vooreerst brengt hij in het algemeen het bevel van God onder de aandacht. Vervolgens, in het laatste vers geeft hij de maat aan, nl. dat Aäron het zou wegbergen in een schaal of kruik, en het plaatsen bij de Ark van het Verbond. Waaruit ook blijkt, hoe hoog God deze Zijn weldaad heeft willen geschat hebben, waarvan Hij de herinnering heeft willen bewaren in het heiligdom, tegelijk met de tafels van Zijn Verbond.

Ook zei Mozes, toen hij aan het volk het goddelijk bevel bekend gemaakt had, tot Aäron: Neem een gouden (Hebr.9:4) kruik, en doe een gomer vol Manna daarin; en zet die voor het aangezicht des HEEREN, naast de ark van het verbond, tot bewaring voor uw geslachten.

Het neerleggen van het Manna in een gouden kist of kistje voor het aangezicht des Heeren, om aldaar vrij van alle bederf en verrotting bewaard te blijven, beduidt, dat Hij, die van de hemel is neergedaald, opdat Hij zou zijn het Brood des Levens, voor de zondaren, die zonder Hem ontwijfelbaar zouden moeten sterven, wederom in de hemel zouden opgenomen worden, opdat zij niet meer aan enige zwakheid onderworpen, in onverwelkelijke heerlijkheid eeuwig bij de Vader zou leven.

Gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had, alzo zette ze Aäron later voor de getuigenis, 1)voor de kist, welke de getuigenis of de beide tafels van de wet bevatte (hoofdstuk 25:16; 40:20), tot bewaring voor de volgende geslachten.

Dat nu twee uitdrukkingen voor de zelfde zaak worden gebruikt: Voor het aangezicht des Heeren en voor de getuigenis, dient tot aanbeveling van de wettige eredienst, opdat het volk zou weten, dat de kracht van God in het heiligdom hun nabij was. Niet omdat deze aan de plaats was gebonden, of omdat Hij door een zichtbaar teken de harten van de zijnen wilde binden, maar voor hun zwakheid willende zorg dragen, daalt Hij tot hen op die wijze af, daar

de tegenwoordigheid van Zijn kracht door uiterlijke tekenen wordt gestaafd. Hij daalt dus tot hen af, niet om van hun gemoederen in grof bijgeloof bezit te nemen, maar om hen trapsgewijs tot een geestelijke eredienst op te heffen.

a) En de kinderen van Israël aten Manna; niet alleen gedurende hun reis naar de Sinaï, ook niet alleen na het opbreken van daar, en na de bewaring daarvan in een gouden kruik, maar al de veertig jaar, 1) die zij in de woestijn doorgebracht hebben, totdat zij in een bewoond land kwamen; 2) zij aten Manna, totdat zij kwamen aan de grens van het land Kanaän, ja zelfs daarin; eerst toen zij aan de overzijde van de Jordaan waren, hield de wonderbare gave op Jozua 5:12).

Nehemiah. 9:15

Hieruit volgt niet, dat Israël gedurende die veertig jaar geen ander brood dan het Manna gegeten heeft. Volgens Leviticus. 8:2,26,31 vv.; 9:4; 10:12; 24:5 vv. Numeri. 7:13 vv. te oordelen, waren zij nog gedurende hun oponthoud bij de Sinaï genoeg van tarwemeel voorzien. Het gebergte Sinaï, waar "de lucht koel en zuiver is, waar de boze Samoen niet waait, de bronnen rijkelijk vloeien, de plantengroei sterk is en edele vruchten rijpen," bood hun zonder twijfel vele plaatsen aan, die zij konden bezaaien, in elk geval veel meer dan tegenwoordig, nu door de verwoesting van het geboomte, ten gevolge van de kolenhandel, de vruchtbaarheid van die dalen, evenals het getal en de omvang van de groene oasen zeer afgenomen is. Terwijl zij dan daar tevens hun talrijke kuddes vee, die zij uit Egypte meegebracht hadden, konden weiden, ontbrak het hun niet aan melk en vlees; en daar zij niet zonder geld waren, konden zij ook van de daar wonende volken, evenals van doortrekkende karavanen, velerlei levensbehoeften inruilen. Dat zij dit na het opbreken van de Sinaï en gedurende 38 jaar, die zij tot hun straf in de woestijn Paran moesten rondtrekken, werkelijk gedaan hebben, wordt ons uitdrukkelijk (Deuteronomium. 2:6 vv.) gezegd. Hoe nader zij later aan het beloofde land kwamen, en de natuurlijke hulpbronnen toenamen, des te meer nam het Manna af Jozua 1:11); het zou daar niet als een weldaad ontvangen zijn, integendeel veracht zijn geworden, wanneer de Heere het nog in dezelfde volheid als tevoren gegeven had; maar eerst hield het geheel op, toen een nieuwe orde van zaken aanving met de inbezitneming van het land.

Maar waartoe het reeds hier in het vóórverhaal opgenomen? Gewis om ons ook deze vier dingen tot onze bemoediging, besturing en vertroosting te leren: 1e. dat God niet alleen voor de Zijnen begint te zorgen, maar dit laatste ook zolang voortzet, als dit nodig is; al duurt het dan ook veertig jaar lang. 2e. Al geeft God veertig jaar lang brood, geeft Hij het toch elke dag vers; ook in het geestelijke is versheid nodig. 3e. Dat het wonder ophoudt, zodra dit niet meer nodig is en de natuur zelf in de behoefte kan voorzien. Geen buitengewone genietingen moeten in het geestelijke leven verwacht en begeert worden, waar de gewone leidingen van het geloof kunnen volstaan. 4e. Dat het ophouden van de bijzondere zorg van God wijst op het naderend begin van de vervulling van de beloften van God.

Toen de heilige Schrijver dit opschreef, waren de veertig jaar bijna om, en was Israël genaderd tot en gelegerd in de vlakke velden van Moab. Toen was het Manna niet meer

nodig, maar in de woestijn, waar niets groeide, waar niet te ploegen of te zaaien viel, ontving Israël het. Wel een bewijs van de tedere zorg, maar ook van het taai geduld van de Heere, die altijd weer, niettegenstaande Israël een weerbarstig volk was, de gave van Zijn genade bleef schenken.

Een gomer nu, zoveel, als ieder gedurende deze aangeven tijd dagelijks aan Manna ontving, is het tiende deel van een efa. 1)

Van de maten voor droge waren komen in de Heilige Schrift voor: a. de Homer (Leviticus. 27:16) of Kor (1 Kon.4:22), door Luther Jesaja 5:10 Luk.16:7) met "mud" vertaald; deze zal, gelijk men meent 11246,7 kubieke Rijnlandse duim bevat hebben; b. de Efa, gelijk aan de Bath voor vloeibare stoffen, het tiende gedeelte van een Homer (Ezech.45:11) dus 1124,67 kubieke Rijnlandse duim; c. de Seah, maat (Luther "schepel) (1 Samuel 25:18 Matth.13:33) is het derde deel van een Efa 374,89 kubieke Rijnlandse duim; d. de Gomer, of het tiende (Leviticus. 14:10) is het tiende deel van een Efa 112,467 kubieke Rijnlandse duim; e. De Kab (2 Koningen. 6:25) is het zesde deel van een Seah 62,48 kubieke Rijnlandse duim. Men ziet, welk een buitengewoon grote menigte Manna voor meer dan twee miljoen mensen dagelijks neervallen moest; maar juist met het doel, om een diepe indruk van de grootheid van het goddelijk wonder bij alle volgende geslachten teweeg te brengen, heeft Mozes de laatste aanmerking van dit hoofdstuk er bijgevoegd. Het tegenwoordige Manna levert in de overvloedigste jaren slechts ongeveer 600 pond in een jaar; Israël had echter dagelijks alleen voor de mannen, vrouwen en kinderen niet mee gerekend, meer dan 600,000 pond nodig.

HOOFDSTUK 17.

DE KINDEREN VAN ISRAEL WORDEN UIT EEN ROTS GEDRENKT EN OVERWINNEN AMALEK.

Vs. 1-7. Te Rafidim, waar de kinderen van Israël, na enige dagreizen van de woestijn Sin af, gekomen zijn, ontbreekt water. Het volk twist met Mozes en werpt hem opnieuw voor, dat hij het alleen daarom uit Egypte gevoerd heeft, om het in de woestijn te laten omkomen; de Heere roept Mozes met enige oudsten op een berg, laat hem daar op een rots slaan, en deze geeft overvloedig water. (Massa en Meriba).

Daarna, na een oponthoud van 5 of 6 dagen, toog de gehele vergadering van de kinderen van Israël, naar hun dagreizen, uit de woestijn Sin, in het noordwestelijkgedeelte waarvan zij (hoofdstuk 16:1) geweest waren, op het bevel van de HEERE, zoals Hij hen leidde door de wolkkolom. Volgens deze leiding wendde zij zich eerst zuidoostelijk naar Dofka, het tegenwoordige Wady-Seih, vervolgens zuidoostelijk naar Alus (Numeri. 33:12 vv.) aan de mond van de Wady Akir, en zij legerden zich na deze tocht, op welke niets bijzonder voorviel, te Rafidim, 1)in het dal es-Scheikh. Daar nu was geen water voor het volk om te drinken.

De enige, voor het gehele volk begaanbare, weg uit de zandvlakte er-Ramleh naar Horeb of Sinaï gaat door het grote dal es-Scheikh, hetwelk door de meeste geleerden voor de legerplaats Rafidim gehouden wordt. Het heeft zijn naam van het grafteken van een heilig verklaarde Arabische sjeik, dat zich in het zuidoostelijk deel daarvan bevindt; het strekt zich in een uitgebreidheid van ongeveer tien uur om de Plataeus van Orfan en Fureia uit, die het noordelijke voorgebergte van de Horeb uitmaken; in het midden is het tegenwoordig rijkelijk van water voorzien, en op zijn vele weilanden met een menigte van Tarfabomen bezet, waardoor het de plaats is, waar tegenwoordig het meeste manna gevonden wordt. Het punt, waar Israël geen water vond, is waarschijnlijk te zoeken, waar het dal zich van de zuidoostelijke richting naar het zuiden begint te wenden. Niet verre van daar tonen de Bedoeïenen een rotsblok, dat vijf voet hoog is, en een voortreffelijke natuurlijke stoel vormt. Deze wordt door de Mokad Seida Musa (zetel van onze meester Mozes) genoemd, en is zeer waarschijnlijk de standplaats van Mozes geweest, gedurende de strijd tegen Amalek (Vs. 8 vv.). Van hier reikt het oog over de beide zijden van het dal. Enigszins oostelijk van daar ligt Bir Musa (Mozes-bron)

Toen twistte, 1) het volk met Mozes, en zei: Geeft gij, gij en uw broeder Aäron, ons water, dat wij drinken! Gij behoort voor alles te zorgen; Mozes dan zei tot hen: Wat twist gij met mij. Waarom verzoekt2) gij nu van uw zijde uw HEERE.

Hier ontdekt zich hun goddeloosheid tegen God, omdat zij, na Hem de rug toegekeerd en verlaten te hebben, met Mozes oorlog beginnen te voeren; tevens ook hun slechtheid en onmenselijkheid, omdat zij, zo vele weldaden niet gedenkende, op heftige wijze tegen Mozes opstaan. Zij wisten toch, dat geen bronnen of rivieren door een sterfelijk mens konden tevoorschijn geroepen worden. Waarom twisten zij dan met hem, en roepen zij God niet

onmiddellijk aan, in wiens hand de wateren, evenals de overige elementen, zijn? Indien er althans bij hen een greintje geloof was geweest, zouden zij zich tot Hem in het gebed gewend hebben.

In het Hebreeuws Wajareb, "twistte," in de zin van, met heftige gebaren tegen iemand spreken, waaruit een vijandige stemming openbaar wordt. Hieruit leert men de geaardheid van het volk kennen. Nauwelijks zijn zij toch te Rafidim aangekomen, nauwelijks is er gebrek aan water, of bijna dreigt men Mozes te stenigen, en zet zich aldus in vijandige houding tegenover God, hun Heer en Leidsman.

2)Verzoeken, in de zin van, ongelovig twijfelen aan de hulp van de Heere. Waarin dat verzoeken bestond, wordt in Vs. 3 nader aangeduid, waaruit duidelijk die ongelovige twijfeling spreekt.

Toen nu het volk aldaar dorstte naar water, en ondanks de vriendelijke toespraak en ernstige vermaning van Mozes, alleen aan de dorst dacht en vervulling van die behoefte wilde, zo mopperde het volk nog meer tegen Mozes, en het zei, weer evenals toen het aan brood gebrek had (hoofdstuk 16:2,3): Waartoe hebt gij ons uit Egypte doen optrekken, opdat gij mij, en mijn kinderen, en mijn vee, van dorst deed sterven; 1) en daarbij gaven zij tekenen alsof zij hem wilden doden (Vs. 4).

De bron van het gehele kwaad was ongeloof, omdat zij noch de rechtmatige lof aan de macht van God toedeelden, noch in waarheid geloofden aan Zijn belofte. Want Hij had de zorg over hen op zich genomen, en beloofd, dat hun nooit iets zou ontbreken. Waarom geloven zij dan niet, toen de zaak aldus geschapen stond, dat Hij hun nabij zou zijn, tenzij dat zij zowel van Zijn Macht als van Zijn Trouw geringe gedachte hadden?.

Wederom spartelt de buik. De goede Mozes heeft een moeilijk, verdrietelijk ambt gehad, dat hij zulk een onwillig, hardnekkig, halsstarrig volk heeft moeten regeren; hij heeft het gevoeld, dat hij bijna ieder uur in groot levensgevaar stond, want hij heeft altijd moeten vrezen, dat zij zouden komen en hem doden. Maar zo gaat het de Christenen; zij moeten voor weldaden, schande, schade, nadeel en ondankbaarheid inoogsten.

Wij zouden het natuurlijk vinden, wanneer Mozes zijn staf had neergelegd, wanneer hij weer naar Horeb gegaan was, om daar de meer stille en gehoorzame kudde te weiden, wanneer hij deze verkeerde, dolle mensen hun eigen wegen had laten gaan. Maar hij ging niet, en, mocht hij dikwijls ook zijn leven moe zijn, zijn liefde werd niet koud, zijn geduld werd niet uitgeput, zijn ijver verflauwde niet. Dit arme volk was hem toch door zijn Heere aan het hart gelegd en op de ziel gebonden, en al was het ook zulk een liefde niet waard, zo droeg hij het toch, gedachtig aan de liefde van zijn Heer, die besloten had het te verlossen.

Zo riep Mozes, gelijk altijd, wanneer hij aangevochten werd (hoofdstuk 5:22; 14:15; 15:25; 16:4) tot de HEERE, zeggende: Wat zal Ik dit volk doen? 1) Er scheelt niet veel, of zij zullen mij stenigen! Zij staan op het punt, om dit te doen. (Numeri. 14:10).

In de benauwdheid van zijn hart roept Mozes tot de Heere, vraagt Hem om raad, bindt Hem niet aan deze of gene weg, maar geeft zich geheel aan Hem over, stelt zich met vertrouwen in Zijn handen. Hoogstwaarschijnlijk was Mozes op dat ogenblik buiten de legerplaats het volk ontvlucht. Dit is toch op te maken uit het volgende vers, waar de Heere Mozes gebiedt, om weer naar het leger te gaan.

Toen zei de HEERE tot Mozes: Vrees niet en ontwijk niet, maar ga onverschrokken, zonder enige siddering of ontroering, heen voor het aangezicht 1) van het volkdoor het leger, en neem met u uit de oudsten 2) van Israël, opdat zij getuigen zijn van hetgeen geschieden zal; en neem uw staf3) in uw hand, a) waarmee gij de rivier, de Nijl, voor farao sloeg, en de overige tekenen voor Israël deed, en ga heen naar de plaats in het gebergte, waarheen u de wolkkolom zal voorgaan.

Exodus. 7:20

1)"Voor het aangezicht," d.i. voor de ogen van het volk. De Heere wil zijn knecht voor de ogen van het gehele volk verheerlijken, in tegenwoordigheid van de oudsten als getuigen van hetgeen geschieden zou.

De oudsten zijn hier de hoofden van de vaderlijke huizen.

De staf was het teken van zijn goddelijke zending. Als vluchteling was hij voor God verschenen, omdat Israël hem dreigde te stenigen. Hiermee stelt God hem weer volkomen in het ambt.

a) Zie, Ik zal aldaar voor uw aangezicht op de rotssteen in Horeb staan; 1)en gij zult, in vertrouwen op Mijn almacht, die Ik zo dikwijls aan uw staf verbonden heb, en die in de wolkkolom, het teken van Mijn tegenwoordigheid, u werkzaam nabij is, op de rotsteen van het voorgebergte van Horeb slaan, zo zal er water als uit een rijk vloeiende bron, uitgaan, opdat het volk drinkt. 2) Mozes nu deed alzo voor de ogen van de oudsten van Israël. Hij sloeg met zijn staf de rots, waarop de wolkkolom zich plaatste, en toen er nu werkelijk water uitvloeide, liet hij het volk door de oudsten tot de, door de Heere zo wonderbaar geopende, rotsbron leiden.

Numeri. 20:9 Psalm. 78:15; 114:8; 1 Kor.10:4.

Dat God hem aankondigt, dat Hij op de rots zal staan, dient om bij hem de twijfel weg te nemen, opdat Mozes, ten opzichte van de uitkomst, niet in angst of twijfel zou verkeren, omdat anders het slaan op de rotssteen zonder gevolg en nutteloos zou zijn. Daarom wordt Mozes tot vertrouwen aangespoord, omdat God, wie hij, in gehoorzaam geloof, als zijn leidsman volgt, door Zijn hand zijn kracht zou tentoon spreiden, opdat niets vruchteloos of zonder gevolg zou geschieden.

God, de Heere, zou Mozes tot een Helper zijn. Hij zou het water uit de rotssteen doen stromen, maar voor de ogen van de oudsten zou Mozes ook hier weer het instrument in de

hand van de Heere zijn. De Heere zou in de wolkkolom zich stellen voor Mozes aangezicht, en ten aanschouwe van de oudsten, opdat het duidelijk zichtbaar werd, dat door Gods wonderkracht, het water uit de rotssteen tevoorschijn kwam.

Evenals de heerlijkheid des Heeren in de woestijn Sin, wegens de weerspannigheid van het volk, niet in het leger verscheen (hoofdstuk 16:10), zo wordt ook nu de hulp buiten het leger door de onmiddellijke tegenwoordigheid van Jehova bewerkt; niet het gehele volk zal getuige van het wonder zijn, tot straf voor zijn lasterend ongeloof, wel echter zullen enige uitverkoren oudsten met hun ogen zien, dat de Heere onder Israël is, en ook de natuur van de harde, dorre rots kan veranderen, dat Hij water geeft in stromen. De oudsten zullen het hierna aan het ongelovige volk betuigen, dat de rots vantevoren geen water heeft gehad, en Mozes geen spiegelgevecht geleverd heeft; waarvan bijv. Tacitus (Hist. 5:3) en vele andere van de nieuwe uitleggers hem beschuldigen. Vergelijk de wezenlijk van deze verschillende gebeurtenis. (Numeri. 20:1-13).

De steenrots was Christus niet in substantie, maar in betekenis.

Niet alleen ontsprong er uit de steenrots een overvloed van water zoveel als nodig was, om de dorst van de Israëlieten te lessen, maar de vloeden volgden hen, waarheen zij ook in de woestijn reisden. Alzo brengt ook de overvloed van de genade, die in Christus is, teweeg, dat onze beker overvloeiende is, en dat het goede en de weldadigheid ons volgen al de dagen van ons leven (Psalm. 23:5,6)

De woestijn heeft zijn afwatering naar de Dode Zee. De stroom kan dus door de bergkloven heen vloeien tot in de woestijn Paran.

God opent fonteinen tot lessing van de dorst, waar de gelovigen, het geestelijk Israël, het niet verwachten. Gelijk Israël door het water uit de rotssteen gelaafd werd, zo zal de Heere al Zijn gelovigen laven uit de volheid van de genade, die in Christus, de geestelijke rotssteen, is.

En hij noemde de naam van die plaats, bij het wegtrekken van daar (hoofdstuk 19:2) Massa (verzoeking) en Meriba 1) (twist) om de twist van de kinderen van Israël met Mozes (Vs. 2), en omdat zij de HEERE verzocht hadden, zeggende: Is de HEERE in het midden van ons, of niet? Wij zullen het niet eerder geloven, dat Hij nog onder ons is, dan Hij het metterdaad bewezen en ons water gegeven heeft.

Ieder heeft hier en daar zijn Massa en Meriba, waar hij tegen de wegen van de Heere opgestaan is, over Zijn leidingen gemopperd, tegen Zijn woord zich verzet, Zijn genade veracht, Zijn geduld en Zijn lankmoedigheid verzocht, waar hij in ongeloof gevraagd heeft: "Is de Heere bij mij of niet?" Mocht echter ook ieder de geestelijke rots met haar altijd vloeiende water kennen, waarvan de apostel Paulus 1 Corinthiers. 10:4) spreekt, en daaruit de zegen drinken voor alle schade aan zijn ziel.

Massa betekent verzoeking, en Meriba terging. De eerste naam gaf Mozes aan die plaats, omdat Israël door haar zonde God verzocht had, en de tweede, om de bittere twist van het

volk tegen hem en de Heere. Hoogstwaarschijnlijk heeft de Heere Mozes bevolen die plaats aldus te noemen, om Israël voortdurend aan zijn zonde te herinneren, dat het met de vuur- en wolkkolom in zijn midden, d.i. met de Engel van het Verbond, ja, met de Heere zelf, nog durfde vragen: Is de Heere in het midden van ons of niet, omdat dit geen kleingeloof, maar ongeloof van hart was.

De vraag: "Is de Heer bij mij of niet?" ik erken het, komt dikwijls in het hart op, als wij het Egypte van de zonde hebben verlaten en onlangs onze eerste lofzang, de lofzang van de bevrijding zongen; doch het is evenals Israëls vraag een opstaan tegen God, waartegen te strijden is. Israëls voorbeeld is niet, opdat wij het zouden navolgen, maar opdat wij, door hen geleerd, zouden waken tegen het ongeloof. Men acht die vraag dikwijls voor een kenmerk van ware bekering; alsof ongeloof een bewijs van geloof, twijfel een teken van waarheid kon zijn. Men brengt dikwijls zelf die jeugdige zielen van Elim naar Massa en Meriba, en dwingt ze die vraag af; maar hoe goed men het ook meent, er wordt een duivels werk verricht. Oh, zo de Heer niet zo getrouw was, om ondanks dat twisten met Hem en dat verdenken van Zijn liefde, al is het met de tekens van Zijn afkeuring, bij Zijn volk te blijven, hoe zou door ons eigen ongeloof en door het onverstand van mensen de ziel in de afgrond worden gestoten! Christus is de fontein van het levende water, die altijd overvloedig geeft. Kleingelovigen richt niet het oog op uzelf, maar op Hem! Sluit het niet voor de eeuwige stroom, om met gesloten ogen bij hem te klagen: "Er is geen water;" met de engel van het verbond in het midden te vragen: "Is de Heer bij mij of niet?" Nee, al dorst uw ziel een ogenblik, blijft geloven en vertrouwt op de liefde van uw Heiland, die u wel beproeft, maar nooit verlaat!

II. Vs. 8-16. Nog te Rafidim wordt Israël door een stam van de Amalekieten verraderlijk aangevallen; Mozes zendt Jozua met een uitgelezen schaar van krijgslieden tegen hen af; hij zelf begeeft zich met Aäron en Hur op de top van een nabij de strijdplaats gelegen heuvel, om daar de staf van God als een banier in de hoogte te houden en met uitgestrekte handen aan zijn volk de overwinning van Godswege te verzekeren. Na vernietiging van de Amalekieten richt hij een altaar op, en bepaalt hij de strijd van de Heere tegen Amalek voor alle volgende tijden.

Toen het water uit de door Mozes geslagen rots vloeide, en het volk door de oudsten daarheen geleid werd, om zijn dorst te stillen (Vs. 6) kwam Amalek, 1) een legerbende van uit het geslacht van Edom afstammende, in steenachtig Arabië wonende Amalekieten (zie "Ge 36.12), en streed 2) tegen Israël in Rafadim, door de achterhoede van Israël, die achter het hoofdleger trok, en, moe van de tocht en afgemat van dorst (Deuteronomium. 25:17 vv.) nog een eind verder noordwestelijk zich bevond, aan te grijpen.

God stelt deze vijanden het eerst tegenover Israël, nadat Hij hen, van de Egyptenaren bevrijd, enige tijd van verademing en rust had geschonken. Het meest om deze twee redenen, wilde Hij het toen met een oorlog bezoeken, óf om hen te straffen voor het jongste misdrijf, óf om daarmee hun nietsdoen te doen ophouden, opdat dit geen lokaas om te zondigen zou zijn. Want gelijk onder de soldaten dikwijls uit gebrek aan werkzaamheden een opstand voortkomt, zo ook hier, hoe meer God dit volk spaarde en zacht behandelde, des te meer nam zijn overmoed toe. Niet te verwonderen daarom, indien zij door een oorlog worden opgewekt,

juist wanneer zij de gelegenheid zouden waarnemen, om, wegens hun kalme toestand, eens oprecht vrolijk te zijn. Sommigen gissen, dat de Amalekieten met dat doel naar de wapens hebben gegrepen, vooreerst, om daarmee de achteruitzetting van hun vader te wreken; vervolgens, omdat de nijd hun verteerde, en zij niet wilden, dat Jakobs nakomelingen de erfenis zouden verkrijgen, waaruit Ezau geworpen was, wiens kleinzoon Amalek, de vader van deze volkstam was. En gewis, het is waarschijnlijk, dat de herinnering aan het onrecht, hun vader aangedaan, nog voortgeduurd heeft, en dat zij door de duivel zijn aangehitst, om de belofte van God, waardoor het eerstgeboorterecht van Ezau op Jakob was overgegaan, te verijdelen en haar doel te doen missen. Deze reden om oorlog te voeren kan wel bij hun aanwezig zijn geweest, maar God had nog iets anders op het oog, om, nl. het volk, na hun onbeschaamdheid overmeesterd te hebben, Hem meer gehoorzaam te maken. En wellicht heeft Hij, na Mozes als aanvoerder hun onttrokken te hebben, Jozua aangesteld, om daarmee enig teken van Zijn misnoegen te geven. Want ofschoon Hij hun op volstrekt niet verborgen wijze hulp verschaft heeft, nu zij de overwinning behaald hebben door Zijn genade en op het gebed van Mozes, zo heeft Hij hen toch door de afwezigheid van Mozes een les willen geven, omtrent hun jongste belediging.

Te Rafidim viel Amalek, de afstammeling van Ezau (Genesis 36:16), de eersteling van de heidenen (Numeri. 24:20), op verraderlijke wijze in de achterhoede van het ontmoedigde volk. Het is kennelijk zijn bedoeling geweest, Israël de doortocht naar Kanaän te betwisten, en zo mogelijk te verdelgen. (Deuteronomium. 25:17 vv.)

In de zomer, wanneer het gras in de vlakten verdroogd is, trekken de Bedoeïenen naar de hoger getegen streken, waar de weiden langer fris blijven; op deze wijze moet verklaard worden, hoe de kinderen van Israël hier met de Amalekieten, die eigenlijk de meer noordelijke delen van het Sinaïtische Schiereiland in bezit hadden, in aanraking kwamen. Deze wilden nu aan niemand de doortocht door de van hen gebruikte weiden betwistten; maar hun aanval heeft nog een diepere grond. In hen ontwaakt de oude haat van Ezau, hun stamvader, tegen Jakob weer, zij willen niet dat Israël de beloofde erfenis inneme; zij willen het volk van God, ware het mogelijk, zijn zegen ontnemen (Genesis 27:28 vv.), en treden het op de weg tot zijn groot doel op een meer sluipmoordenaarsachtige dan eerlijke krijgsmanwijze tegemoet. Dat doen zij, hoewel de grote daden, die de Heere aan Israël in Egypte gedaan heeft, ook hun bekend zijn geworden; hun vijandschap is diensvolgens tevens een vijandschap tegen de Heere, en wel de eerste aanval, die een, hoewel oorspronkelijk met het uitverkoren geslacht verwant, doch daarna tot de grote menigte van de overige volkeren, die hun eigen weg gaan, teruggetreden, en alzo heidens geworden volk onderneemt, om tegen het rijk van God te strijden, ten einde het te vernietigen. Daarom worden zij (Numeri. 24:20) in de spreuk van Bileam "de eersteling onder de heidenen" genoemd.

Zo zijn de eerste en grootste vijanden van het waar, geestelijk leven gewoonlijk degenen, die wij zouden menen, dat enigszins in betrekking tot ons stonden, de burgerlijk brave mensen, de bloot humanistische filantropen, en nog meer de dode rechtzinnigen.

Gelijk Amalek Israël bevocht, toen Mozes de rotssteen in Horeb geslagen had, zodat zij water gaf, zo hebben ook de ongehoorzame Joden, wanneer Christus, de geestelijke Steenrots,

was geslagen en gestorven, en het Evangelie van Zijn opstanding met dezelfde toegebrachte genade werd verkondigd, hun broeders bestreden, die in Hem geloofden.

Ongetwijfeld draagt de strijd tussen Amalek en Israël een typisch karakter. Amalek streed tegen Israël als het volk van God, het volk van het Verbond, en dat niet op een ridderlijke, maar op een laaghartige en verraderlijke manier. Vandaar, dat, als straks Israël een koning ontvangt, het diens roeping wordt, om Amalek geheel uit te roeien.

Mozes, dan zei tot Hosea, de 53 jaar oude zoon van Nun, uit de stam van Efraïm (Numeri. 13:9) die hij door de inspraak van de Heilige Geest voor een strijdbare held erkende, voor een werktuig van God, dat tot grote dingen geroepen was, en wiens naam Hosea (hulp) hij nu in de nog meer betekenisvolle Jozua (de Heere is helper) veranderde: Kies ons mannen, die gij voor bijzonder krijgshaftig houdt en trek uit met hen, en strijd tegen Amalek; morgen, wanneer gij met uw voorbereidingen voor een beslissende slag gereed zult zijn, zal ik gedurende die tijd op de hoogte van de heuvel, 1) Mokad Seidna Musa (zie "Ex 17.1) staan, en de staf van God (hoofdstuk 4:20) zal in mijn hand zijn, 2) als de banier, waaronder gij strijden zult.

De grondtekst geeft duidelijk aan, dat die heuvel bij Israël bekend was. Toen Israël aan de Rode Zee de aanval van Egypte moest doorstaan, moest het niet zelf strijden, maar de strijd van de geweldige arm van Jehova stilzwijgend aanzien (hoofdstuk 14:14). De Egyptenaren waren hun meesters, tegen welke zij niet hadden te strijden als oproerigen, maar waarvan God hen verloste; nu moesten zij in de strijd trekken, want zij waren een vrij, zelfstandig volk geworden. Jozua, die Mozes daardoor, dat hij hem een nieuwe naam geeft, tot zijn dienaar aanneemt (Numeri. 11:28) ontvangt bevel, aan het hoofd van een uitgelezen schaar tegen Amalek te strijden; maar de strijd in mensen handen gelegd is onzeker, alleen in de hand des Heeren rust de beslissende overwinning. Tot getuigenis hiervan vlecht Mozes de naam Jehova (zie Ge 17.16) in die van Hosea, zodat nu in en met de aanvoerder van Israël de Heere zelf werkzaam is. Maar nog heeft het in de strijd uittrekkend volk de Heere niet bij zich; tussen hen en de Heere is veeleer door het gedurig morren en verzoeken (Vs. 2 vv.) een scheiding gekomen, zodat de wolkkolom zich weer van het leger teruggetrokken heeft). Alleen tussen Mozes en de Heere is de betrekking nog ongeschonden; Mozes werpt daarom zijn staf, waaraan God Zijn macht verbonden heeft, als een banier op, om als voorbiddend middelaar deze onder aanhoudend gebed hoog naar boven te houden, opdat Israëls zonde de eeuwige krachten, zonder welke de overwinning onmogelijk is, en die in de staf nabij het volk zijn, niet terughoudt.

Niet om zich te bergen voor de strijd is hij weggegaan, maar omdat God hem een ander ambt had bevolen. En hieruit blijkt, dat door de staf van God te voeren, hij zowel als leidsman en als standaarddrager een gelukkige uitkomst van de strijd heeft beloofd; want deze staf alleen was meer waard, dan dat hij met duizend vaandels voorgaande, hen tot in de strijd had gevoerd.

Twee zaken stelde Mozes in het werk, om op de vijand van Gods volk de zege te behalen, nl. strijden en bidden. Terwijl Jozua de vijanden zou aangrijpen, nam Mozes op zich, zijn

pogingen te ondersteunen door de strijd van het gebed, waartoe hij dan ook met zijn wonderstaf op de kruin van Horeb zou staan.

Zeer waarschijnlijk doelt de profeet Jesaja in vers 59:19 hierop als hij zegt: "Wanneer de vijand zal komen als een stroom, zal de Geest des Heeren de banier oprichten tegenn hen," op deze geschiedenis van Mozes.

Jozua nu deed, zo als Mozes hem gezegd had; hij verzamelde een uitgelezen schaar van krijgsknechten rondom zich, en trok de volgende dag uit, strijdende tegen Amalek; doch Mozes en tot zijn ondersteuning Aäron; en zijn zwager Hur 1) (spelonk) klommen op de hoogte van de heuvel.

Hur, de zoon van Kaleb, de zoon van Hesron, de kleinzoon van Juda, was de grootvader van Bezaleël, de werkmeester van de tent der samenkomst (hoofdstuk 31:2; 1 Kronieken 2:18-20), en volgens een Joodse overlevering de echtgenoot van Mirjam, de zuster van Mozes (hoofdstuk 15:21); ook, volgens hoofdstuk 14:14, nam hij, naast Aäron, een aanzienlijke plaats onder het volk in.

En het geschiedde, terwijl Mozes zijn hand met de staf van God ophief, zo was Israël de sterkste; maar terwijl hij zijn hand van vermoedheid liet zakken, dan was Amalek de sterkste.

De strijd werd met afwisselend geluk gestreden; nadat de kinderen van Israël eerst de overhand gehad hadden, moesten zij daarna voor hun vijanden wijken, en konden zij niet eerder weer tegen hen stand houden, dan Mozes op de top van de heuvel weer in staat was, zijn handen op te heffen. Deze afwisseling herhaalde zich verscheidene malen.

Hierdoor moest én Mozes én Israël leren, dat, als straks de overwinning behaald werd, het niet was om hen, maar enkel en alleen uit vrije genade van God.

Doch de handen van Mozes werden zwaar; hij kon, hoe hij zich inspande, deze niet meer onafgebroken opheffen; hij moest ze laten zinken, daarom namen zij, zijn begeleiders, (Vs. 10), wie het nu eerst inde gedachte kwam, wat zij tot zijn ondersteuning moesten doen, een steen, en legden die onder hem, dat hij daarop zat, en niet door langer staan geheel zou uitgeput worden; en Aäron en Hur onderstutten zijn handen, terwijl zij zich naast hem plaatsten, de een aan deze, de rechter-, de ander aan de andere, de linkerzijde, en alzo ieder een van zijn handen vasthield; alzo waren zijn handen zeker; zij waren ondersteund en konden zich in de hoogte houden, totdat de zon onderging, 1) en er was geen afwisseling van krijgsgeluk meer.

Daar in de Amalekieten de heidenwereld de strijd tegen het volk van God opende, en in hen, de prototype (het oorspronkelijke beeld) van de aan God vijandige machten, het uit de dienstbaarheid verloste volk des Heeren tegemoet trad, om het komen in de beloofde erfenis te bestrijden, zo had de strijd, die Israël met deze vijand streed, een betekenis als voorbeeld voor de gehele toekomst van Israël. Deze strijd kan het met het zwaard alléén niet overwinnend ten einde brengen, maar alleen door de uit de hoogte toestromende krachten van

God, die het door gebed, onder aanwending van de verleende genademiddelen, zich toeëigenen moet. Zulk een middel heeft Mozes in de staf, door welke hem, als door een kanaal, krachten van almacht aangevoerd worden, en hij wendt ze tot zijn strijdend volk, terwijl hij de handen met de staf biddend tot God opheft, tot hij afgemat is en met het zinken van de handen en van de staf ook het afstromen van de Godskrachten uit de hoogte ophoudt, zodat zijn armen gesteund moeten worden, om tot gehele overwinning van de vijanden opgericht te blijven. Hieruit moest Israël leren, dat het in de strijd met de aan God vijandige machten slechts door onophoudelijk opheffen van zijn handen in gebed de kracht van de overwinning ontvangen zou.

Intussen is ook hier een mooi beeld, hoe regeerders en predikers voor God in het gebed moeten liggen, in tijden van oorlog en in andere nood, daar zij de strijd dan door hun generaals kunnen voeren, gelijk Mozes hier daartoe Jozua verordend heeft; en deze beide (de regeerders en predikers) moeten dan ook hun tot steun zijn, en hen in alle moeilijke gevallen voor God bijstaan, evenals zij zelf zich voor Hem verootmoedigen en hun heerserstaf met gelovige handen tot de Heere moeten opheffen, dat Hij hun de last in genade helpt dragen, en tot al hun arbeid wijsheid en kracht verlenen wil

Zo heeft de Heere er ook in de gemeenten sommigen gegeven die biddend en in dezelfde gemeente wederom anderen die met middelen strijden. Terwijl Mozes bad, streed Jozua; maar ook Jozua wist te bidden en ook Mozes wist als het nodig was te strijden. Nu werd op last van de Heere de arbeid gelijk verdeeld. Want hetzij men worstelt in het gebed, hetzij men strijd met het zwaard, het is voor het geloof een en hetzelfde; daar het toch dezelfde God is, die op beide de gezegende uitkomst moet geven. Zij, die thuis blijven bidden, werken niet minder ijverig aan de goede uitslag mee dan zij die naar buiten uittrokken om te strijden. Daar is verband tussen het gebed van de zwakke en de strijd van de sterke gelovigen.

Mozes heeft door de volstandige opheffig van zijn handen de Kerk een leerzaam voorbeeld nagelaten, om tegen alle bezwaren, die het gebed en het geloof hinderlijk zijn, gewisse en bestendige hulpmiddelen te zoeken, waardoor de trage handen en slappe knieën hemelwaarts worden geheven en vastgemaakt.

Wij hebben hier ook in Mozes een voorbeeld van het veelbetekenende: De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.

Zonder twijfel hief Mozes zijn handen biddend op; dit is echter niet de hoofdzaak in deze geschiedenis; niet het gebed op zichzelf schenkt de overwinning; maar het biddend en gelovig verheffen van de staf van God, als van een Gods-banier, waaronder Israël strijdt. Daarvan hangt Israëls zege over Amalek af. Wij hebben ook een strijd tegen vlees, wereld en duivel. Wie in de geestelijke strijd van zijn ziel alleen van het gebed de zege verwacht, zal de overwinning niet vinden; deze is beloofd op het biddend en gelovig verheffen van de kruisbanier. Veel, alles hing hier af van hetgeen deed. Wat een gewichtig werk is de prediker van het Evangelie opgedragen, en iedere christen, daar des Heeren deugden verkondigen moet en voor zijn Heiland strijden. Zakken uw handen vermoeid neer, broeders, gij geeft het erfdeel van God de vijand over! Het kruis hoog verheven, biddend verheven, gelovig

verheven, en de satan zal wijken; want dat kruis van de redding verdraagt hij niet! Verkondigt onder de Heidenen, en doet horen, en werpt een banier op (Jeremia. 50:2), en hij zal van vrees doorgaan naar zijn rotssteen, en zijn vorsten zullen voor de banier verschrikken, spreekt de Heere, die te Zion vuur en te Jeruzalemeen oven heeft Jesaja 31:9). Het kruis van Christus biddend opgeheven, en er zullen zielen worden bekeerd, of God, die het beloofd heeft, zou moeten kunnen liegen. Waar geen zegen is, daar is het het menselijke, het gebed, of iets anders, dat hoger dan de banier, bij u staat. o Heere! geef ons kracht, opdat wij dat kruis, dat kruis alleen verheffen, en, waar wij moe van worden, omdat de arbeid veel is, schik Gij ons daar een Aäron en Hur toe, opdat Israël overwint!.

Alzo dat Jozua Amalek en zijn volk krenkte 1) door de scherpte van het zwaard. 2)

In het Hebreeuws Wajachalasch. Dit werkwoord betekent wel overwinnen, maar ook verzwakken, zwak maken. Zo ook in het Syrisch. Amalek geheel vernietigen zou niet het werk zijn van Jozua. Wel zou deze de oorlogen van de Heere strijden, maar het vernietigen van de Amalekiet, de erfvijand van Gods volk, was bestemd voor de koningen, in het bijzonder voor David. Ook daarin ligt een typische zin en betekenis. Verzwakken kan Gods dienstknecht de vijanden, maar hen geheel overwinnen, dat zal Hij eenmaal doen, Wiens naam is Koning der Koningen en Heer der Heeren. Onder Amalek en zijn volk hebben wij te verstaan, Amalek en zijn bondgenoten.

2)"Door de scherpte van het zwaard", eigenlijk door de mond van het zwaard, is een uitdrukking, die dikwijls dient, om daarmee te kennen te geven, dat het zonder uitzondering geschiedt.

Toen, aan de avond van die dag van de overwinning, zei de HEERE tot Mozes: Schrijf dit, wat heden geschied is, ter gedachtenis in een 1) boek, gelijk gij zodanig een tot aantekening van de grote daden, waardoor Ik Mij aan uverheerlijkt heb, reeds begonnen zijt, en leg het in de oren van Jozua, 2) a) dat Ik de gedachtenis van Amalek, ter vergelding, dat hij met zijn aanval op u de strijd van de wereld tegen Mijn rijk geopend heeft, geheel uitdelgen zal van onder de hemel! 3)

a)Numeri. 24:20; 1 Samuel. 15:2,3 Deuteronomium. 25:17,18,19

Beter, in het boek. Hier wordt voor de eerste maal er melding van gemaakt, dat de Heere iets beveelt op te tekenen. Het doel is tweeledig. Later zou de Heere Israël bevelen, om Ezau geen kwaad te doen (Deuteronomium. 2:4), en nu behoorde Amalek ook tot de nakomelingen van Ezau. Israël moest dus weten en blijven weten, dat Amalek van die bewaring was uitgesloten. Vervolgens, opdat Amalek altijd als de erfvijand van Israël zou aangemerkt worden, welke door Israël niet mocht worden gespaard.

"Leg het in de oren van Jozua," wil zeggen, doe het Jozua in het bijzonder horen. Jozua was de opvolger van Mozes. Hij vooral zou de strijd tegen alle vijanden van Israël te voeren hebben. Daarom moest hij uitdrukkelijk horen, wat de Heere te zeggen had, en voor het overige volk moest het in het boek geschreven worden tot herinnering voor alle geslachten.

Dit is geschied onder David. Door hem is Amalek als volk vernietigd, zodat er slechts 400 man zijn overgebleven. (1 Samuel 30:17).

En Mozes bouwde, waarschijnlijk op de dag na de slag en zonder twijfel op dezelfde heuvel, waarop hij gedurende de strijd gezeten had, een altaar, 1) om de Heere voor Zijn hulp te danken; en hij noemde deze: Jehova Nissi, dat is: de HEERE is mijn banier. 2)

1)Ongetwijfeld om door een plechtig offer getuigenis te geven van zijn dankbaarheid, en niet alleen van hem zelf, maar ook van het gehele volk, hetgeen de naam zelf van het altaar aanduidt. Want hij wil God niet een standbeeld oprichten, of een altaar met de naam van God versieren, maar hij toont, dat hij dit doel zich voor ogen heeft gesteld, dat de trotse Israëlieten zich in hun voorspoed niet op hun eigen krachten zouden beroemen, maar alleen God de eer van zijn Naam zouden geven.

Een banier werd gebruikt bij het leger als veldteken, waarom men zich schaarde. De echte banierdrager verdedigde dan ook altijd het veldteken ten koste van zijn leven, omdat in de banier de eer van het leger gelegen was. Zo zegt Mozes hier van Jehova, dat Hij is zijn teken, met Wie hij zal optrekken, en bij Wie hij zich veilig en zeker waant. Sommigen zijn van mening, dat de vertaling moet zijn, en hij noemde deze (het altaar van) Jehova, mijn banier. Hoe het echter ook zij, Mozes heeft hier willen zeggen, dat de Heere en Hij alleen de Beschermer en Leidsman van zijn volk is, onder wiens bescherming zij veilig zijn, en door wie zij tegen alle vijanden zullen beschermd en verdedigd worden.

Nadat Mozes door deze naam de eer des Heeren had uitgesproken, stelde hij tevens op grond van het goddelijk raadsbesluit voor alle volgende eeuwen de strijd tegen Amalek vast, en hij zei: omdat de hand van Amalek op de troon van de HEERE is, 1) zo zal de oorlog van de HEERE tegen Amalek zijn van geslacht op geslacht; de strijd, die Hij heden door onze hand begonnen heeft, heeft Hij niet opgegeven, Hij zal die voortzetten van kind tot kind, totdat Amaleks naam verdelgd is van onder de hemel. Daarom willen wij altijd aan deze strijd denken; een nalaten van die strijd zou een nalaten zijn van onze heilige roeping, om het rijk van God te steunen tegen alle vijandelijke machten van de wereld. (1 Samuel 15:2) 2)

Ik twijfel niet, dat, wat gezegd is, omtrent het vernietigen en uitroeien van Amalek, hierdoor bevestigd wordt, dat omdat Hij de Almachtige is, Hij dus ook met dat goddeloze volk de strijd zal voeren. Daarom wordt Zijn hand gezegd op de troon van God te zijn, omdat Hij niet werkeloos in de hemel zetelt, maar Zijn heerschappij oefent in het besturen van de wereld, alsof Hij gezegd zou hebben: God, die machtig heerst, en die door Zijn hand en door Zijn kracht alles tempert en matigt, in stand houdt en vernietigt, zolang Hij op Zijn troon regeert en bekleed is met de hoogste en de te vrezen macht, Hij zal ook niet afhouden, de Amalekieten met Zijn rechtvaardige straffen te achtervolgen.

Het valt niet te loochenen, dat deze plaats zeer moeilijk is, maar toch hebben wij o.i. het woord "hand" hier te houden voor de hand van God. En dan weten we, dat door "hand" Zijn kracht en macht wordt voorgesteld. De bedoeling kan dan niet anders zijn, dat, zolang de hand op de troon van de Heere is, d.i. zolang de Heere regeert, ook er strijd zal zijn tegen de

Amalekieten. M.a.w. hier wordt op deze wijze de volkomen vernietiging van de Amalekieten vastgesteld en Israël aangezegd, dat het van geslacht tot geslacht met Amalek had te strijden. Sommigen lezen in plaats van Mk (Troon), Mn (Banier). De bedoeling zou dan zijn: Zolang de hand aan de banier zal zijn, en die banier niet wordt losgelaten, zal er strijd met Amalek zijn. Wij houden ons echter aan het eerste.

Van Bir Musa of Massa en Meriba (Vs. 7 en zie Ex 17.1) zetten de Israëlieten, wellicht op de tweede dag na de slag, hun tocht door het Sjeikdal verder voort, en kwamen na een mars van negen uur op de plaats aan, waar zelfs aan de brede uit het noordoosten komende Wady es-Scheikh de nog bredere van het zuidwesten naar het noordwesten zich uitstrekkende hoge vlakte er-Rabah aansluit. Deze raakt aan het zuideinde onmiddellijk aan het (zie Ex 3.1) beschreven, uit de drie gebergten Dschebel ed Deir, Dschebel Musa en Dschebel el Homs bestaande Horebgebergte. Hier legerde zich Mozes werkelijk met het volk, gelijk hij ook in hoofdstuk 18:5 zegt, aan de berg van God, waarop hem tevoren de engel des Heeren verschenen was; want hij bevond zich aan de ingang van het Jethrodal, dat Dschebel el Deir van Horeb scheidt.

HOOFDSTUK 18.

JETHRO GEEFT AAN MOZES EEN GOEDE RAAD.

Vs. 1-12. Bij het uitgaan van Rafidim, terwijl Mozes enige dagen tegenover de berg van God gelegerd is, komt zijn schoonvader Jethro tot hem, en brengt hem zijn vrouw Zippora en zijn beide zonen Gersom en Eliëzer. Hij belijdt de naam des Heeren, die zo grote dingen aan Zijn volk gedaan heeft, en brengt Hem brand- en slachtoffers. Mozes en Aäron en alle oudsten van Israël nemen aan de offermaaltijd deel.

Toen a) Jethro, priester van Midian, schoonvader van Mozes, hoorde al wat God aan Mozes en aan Israël, Zijn volk, gedaan had, want ook tot hem was dit doorgedrongen; dat de HEERE Israël uit Egypte uitgevoerd had, door eenuitgestrekte arm en door grote gerichten.

Ex.2:16; 3:1

Zo nam Jethro, Mozes' schoonvader, Zippora, Mozes' vrouw, (nadat hij, *Mozes* haar, na het voorval in de herberg (hoofdstuk 4:24-26) teruggezonden had, omdat zij niet geschikt was, om vol van geloofsmoed de in Egypte dreigende gevaren tegemoet te gaan, en waarschijnlijk zelf op terugkeren aangedrongen had).

Met haar twee zonen, van wie de ene Gersom heette: (want hij zei, hij had gezegd, toen het kind geboren was en had het daarom de naam gegeven: Ik ben een vreemdeling geweest in een vreemd land. (hoofdstuk 2:22)

En de naam van de andere was Eliëzer (hulp van God), want, zei hij, bij de geboorte van die tweede zoon: de God van mijn vader is mij tot hulp geweest, en heeft mijverlost van Farao's zwaard. 1)

De betekenis van de namen, die Mozes zijn zonen gegeven heeft, is nu voor het eerst echt openbaar geworden, daarom wordt niet alleen de naam van de tweede zoon, in wie het geloof aan de hulp van Jehova uitgesproken is, en dat thans volle bevestiging gevonden heeft, voor de eerste maal vermeld, maar ook de naam van de eersten zoo herhaald, met vermelding van de reden, waarom hij die naam gaf, in zo verre nu door het uitzicht op het erfdeel van de vaderen het smartelijk gevoel, dat Mozes in den vreemde had, eerst goed te begrijpen valt.

Toen nu Jethro, 1) Mozes' schoonvader, met zijn zonen en zijn vrouw tot Mozes kwam, na of 5 dagen geleden van huis opgetrokken, de woestijn doorgetrokken en het tussen de Dschebel ed Deir en de middelste bergketen gelegen dal Schoeib doorgegaan te zijn; en gekomen waren inde woestijn, de vlakte er-Rabah, aan de berg van God, de Horeb (hoofdstuk 3:1) waar hij zich gelegerd had.

Niet zo zeer de liefde voor Mozes als wel het gerucht van de wonderen, had de grijsaard, hoewel door ouderdom verzwakt, gedwongen van huis te gaan en naar de woestijn te komen. Want dat hij niet door eerzucht werd gedreven, blijkt weldra uit het vervolg, daar hij, nadat

hij God een offer had gebracht en door een plechtige daad van dankbaarheid had betuigd, dat hij de roem enkel en alleen aan God gaf, naar huis is teruggekeerd op dezelfde wijze, waarop hij gekomen was, met alle eenvoudigheid.

Zo zond hij boden, waarschijnlijk van de plaats, waar Mozes het gezicht van de brandende braambos gehad had, en nu het Catharijnenklooster zich bevindt; toen zei1) hij tot Mozes: Ik, uw schoonvader Jethro, kom tot u, met uw vrouw en haar beide zonen met haar.

Jethro wil dat men op zijn komst voorbereid is; hij zelf houdt waarschijnlijk niet van die onverwachte bezoeken, die zogenaamde verrassingen, die menige huishouding in de war sturen, menige moeder uit de goede stemming brengen en wel van veel hartelijkheid, maar niet van veel bezonnenheid blijk geven. Mogelijk had hij zelf een groot huishouden en kende hij daardoor beter de behoeften en eisen bij de gewone gang van het dagelijks leven in een gezin. Hij wilde dat zijn ontmoeting een oorzaak van genoegen en niet van schrik voor Mozes en de zijnen zou zijn. Daartoe, ook voor de juiste voorbereiding van zijn ontvangst, om gelegen te kunnen komen, zond hij eerst een bericht.

De tijd wanneer, is zonder twijfel geweest vóór de wetgeving.

Toen ging Mozes uit het leger, zijn schoonvader tegemoet, naar de plaats waar zij rust genomen hadden, en hij boog zich, ontving hem met de aan zijn stand toekomendeeerbewijzen, en kustte hem, volgens het recht van zijn verwantschap aan hem (Genesis 29:11) en zij vroegen de een de ander naar de welstand, en zij gingen, nadat ook Zippora haar echtgenoot en de beide zonen hun vader begroet hadden, tezamen naar de tent van Mozes.

En Mozes, nadat zij samen neergezeten waren, vertelde zijn schoonvader alles nauwkeurig en omstandig, wat de HEERE aan farao en aan de Egyptenaren gedaan had, omIsraëls wil; al de moeite, die hun op die weg uit Egypte tot hiertoe ontmoet was, en dat hen de HEERE op zo wonderbare wijze uit al deze moeite verlost had. 1)

Mozes wil van niets anders weten, dan van de daden en wonderen van de Allerhoogste. In alles, wat hij zijn schoonvader meedeelt, doet hij zo goed mogelijk uitkomen, dat het de Heere is, die hen verlost heeft.

Toen Jethro nu zoveel nauwkeuriger dan vroeger, uit de verspreide geruchten, alles vernam, verheugde hij zich over al het goede, dat de HEERE Israël gedaan had, en waarvan de hoofdzaak deze was, dat Hij het verlost had uit de hand vande Egyptenaren.

En Jethro zei: Gezegend zij de HEERE, 1) die u verlost heeft uit de hand van de Egyptenaren, en uit farao’s hand, uit de verdrukking van die tiran (hoofdstuk 12:29 vv.); die dit volk van onder de hand van de Egyptenaren verlost heeft, en middelen en wegen gevondenheeft, om u voor de tweede keer uit hun hand te redden, toen zij u achtervolgden, en reeds meenden, u weer in hun macht te hebben. (hoofdstuk 14:5 vv.).

Hieruit blijkt, dat Jethro, ofschoon de dienst van God toen bedorven was door vreemde inmengsels, niet zo aan bijgelovigheid was overgegeven, dat hij niet de vrees voor God kende en diende. Dat hij echter niet geheel en al van alle dwaling zuiver en vrij was, toonde de vergelijking, welke hij maakte, nl. dat Jehova groter was dan alle goden. Want ofschoon de profeten ook dikwijls zo spreken, is er toch verschil in hun uitdrukking. Wordt God soms boven de Engelen verheven, opdat Hij alleen uitblinke, terwijl voor ieder hemels wezen zijn voortreffelijkheid in rang wordt beperkt, soms wordt Hij oneigenlijk groot genoemd, niet omdat de schijngoden enige macht bekleedden, maar om hun hoge plaats, welke hun op valse en dwaze wijze in de wereld werd toebedeeld, te vernietigen. Doch hier stelt Jethro zich voor, volgens de algemene mening, dat de menigte van de mindere goden onderworpen zijn aan de hoogste God. Waar de zuivere waarheid van God niet aan het licht treedt, is de Godsverering nooit zuiver en zonder gebreken maar heeft iets troebels. Tegelijk echter schijnt Jethro iets vooruitgegaan te zijn, omdat hij nu verzekerde, dat hij de macht van God erkent, en daarmee toont dat hij juister de zaken inziet, dan tevoren.

Nu weet ik, nu zie ik uit zo vele bewijzen, wat ik wel vroeger geloofde, maar tot hiertoe nooit in zo duidelijk licht zag, dat de HEERE groter is dan alle goden van de heidenen (hoofdstuk 15:11); a) want in de zaak, waarin zij (de Egyptenaren) trots gehandeld hebben tegen de kinderen van Israël, in al de tegenstand tegen zijn woord, in alle duivelskunsten, die zij verrichtten, was Hij boven hen; 1) in alles heeft de Heere Zich groot aan hen bewezen, als de Vergelder van het kwade, door Zijn wonderen tot hun smadelijke ondergang.

a)Exodus. 1:10,16,22; 5:7; 14:18 Jak.2:8 Matth.7:2

1)"Boven hen", d.i. niet boven de goden, maar boven de Egyptenaars. Het trotse handelen ziet op alles, wat zij tegen het volk van God hadden ondernomen.

Toen nam Jethro, de schoonvader van Mozes, (Genesis 14:18 vv.) God tot brandoffer en slachtoffers, 1) en hij offerde deze aan God op een op de berg van God opgericht altaar, om aan zijn belijdenis van God ook opplechtige wijze een bevestiging te geven; en Aäron kwam, nadat het vet van de offeranden op het altaar verteerd was, en al de oversten van Israël kwamen naar de plaats van het offer, om brood te eten met de schoonvader van Mozes, voor het aangezicht van God. 2) Zo namen zij deel aan het offermaal, dat Jethro aanrichtte uit de overige stukkenvlees, en werden alzo tezamen verbonden tot de innigste gemeenschap van het geloof. (Genesis 31:54)

Wel was Jethro priester in Midian, maar geenszins daarom bracht hij nu ook onder Israël de brandoffers en slachtoffers. De wet was nog niet gegeven, dat alleen Aäron en zijn geslacht de Heere de offeranden moesten brengen, daarom wordt dit nu aan Jethro toegestaan, omdat hij ook de schoonvader van Mozes was. Sommigen zijn van mening, dat Jethro zelf niet geofferd heeft, maar dit wellicht door Mozes heeft laten doen. Dat van Aäron geen sprake is, dan alleen dat hij ook aanzat, is een bewijs, dat dit bezoek van Jethro vóór de wetgeving heeft plaats gehad.

Deze gebeurtenis staat niet slechts in uitwendig verband met de vorige (hoofdstuk 17:8-16), in zoverre zij zich aan die naar tijdsorde aansluit; maar er is ook tussen beide gebeurtenissen een inwendige verwantschap. In Amalek zagen wij de prototype van de wereld, die zich openlijk tegenover het rijk van God stelt en zijn voortgang bestrijdt; in Jethro daarentegen zien wij de eersteling van hen, die, hoewel buiten het burgerschap van Israël staande, toch de God van Israël als de ware, levende God erkennen en met Zijn uitverkoren volk in gemeenschap treden. Aan beiden wordt vervuld, wat de Heere eens tot Abraham gezegd heeft (Genesis 12:3): "Ik zal zegenen, die u zegenen, en vloeken, die u vloeken." Amalek toch wordt tot uitroeiing veroordeeld; aan deze stam van de Midianieten daarentegen wordt later de opname in Israëls gemeenschap aangeboden en werkelijk gegeven (Numeri. 10:29-32 Richteren. 1:16; 4:11; 1 Samuel. 15:6; 30:29). Beiden hebben echter ook hun opvolgers in de latere geschiedenis van het Godsrijk: Amalek en al degenen, die zich ooit tot tegenstanders en onderdrukkers van de Gemeente van de Heere gesteld hebben, en ten laatste met verschrikking zijn ten ondergegaan: Jethro en alle zielen, die, als Rachab, Ruth enz. de zegen van Abraham zochten en die deelachtig werden.

Indien ons vermoeden juist is, geldt het hier een offermaaltijd, zoals bij Abraham (Genesis 21:27), Izak (Genesis 26:30) en Jakob (Genesis 31:54), ter inleiding of ter bezegeling van een nog te sluiten of reeds gesloten verbond van wederzijdse hulp en trouw. Het was een verbondsmaal, waarbij vooraf God als getuige was aangeroepen. Zo zaten tezamen aan Abraham en Abimélech, Jakob en Laban en, bij deze gelegenheid, Jethro, het stamhoofd van de Kenieten, van de ene zijde, en Mozes, Aäron en al de oversten van Israël van de andere zijde, als de wederzijdse partijen, die een verbond van vriendschap met elkaar sloten in de tegenwoordigheid en onder aanroeping van God. Dit is de betekenis van de woorden: "En Aäron kwam en al de oversten van Israël, om brood te eten met de schoonvader van Mozes, voor het aangezicht van God." Van een eigenlijk offer, gelijk de Mozaïsche wetging die voorschreef en verordende, is hier dus in geen enkel opzicht sprake; wel van de slachtinge van vee, gevolgd door het gezamenlijk breken en eten van brood, als teken van de verbondssluiting.

"Voor het aangezicht van God". Deze uitdrukking kan niet gebezigd worden, om daarmee te bewijzen dat de tabernakel toen reeds was ingesteld, omdat èn voor het aangezicht van God èn voor het aangezicht des Heeren ook vroeger zeer dikwijls voorkomt. "Voor het aangezicht van God" betekent hier, voor de wolkkolom. Van deze tijd af is de verhouding tussen Israël en de Kenieten, (waarvan Jethro het toenmalige stamhoofd was) zeer gunstig geweest. (Richteren. 1:16; 4:11; 5:24; 1 Samuel. 15:6; 1 Samuel. 30:29). Ook de Rechabieten behoorden tot deze stam.

II. Vs. 13-27. Als Mozes de volgende dag zijn rechterlijk ambt uitoefent en het volk de hele dag van de morgen tot de avond rondom hem staat, neemt Jethro daaruit aanleiding, aan zijn schoonzoon goede raad te geven, hoe hij zijn al te zwaar ambt tot welzijn van het volk, kon verlichten. Mozes neemt dit voorstel aan en doet naar Jethro’s raad; deze keert vervolgens weer naar zijn land terug.

Doch het geschiedde 1) de volgende dag, zo zat 2) Mozes gelijk hij dat gewoon was telkens te doen, als de kinderen van Israël langer dan één nacht ergens vertoefden, op een vrije plaats, om het volk te richten, om alle verschillen, die zij onder elkaar hadden, aan te horen, en naar goddelijk recht te beslissen, en het volk stond voor Mozes van de morgen tot de avond, daar de menigte, van hen, die zijn beslissing begeerden, te groot was, dan dat hij dit werk spoedig zou hebben kunnen verrichtten.

Hier wordt een vermeldingswaardige zaak, die tevens zeer nuttig was om bekend te worden, ertussen gevoegd, dat in dat gedeelte van zijn bestuur, waarin God hem had gesteld, en hetgeen hij met een zeldzame luister van zijn glorie deed schitteren, iets berispingswaardig is geweest, wat Jethro heeft verbeterd. Vervolgens, dat Mozes zelfs, de grootste profeet en die alleen met God als met een vriend omging, naar verdienste is, berispt, omdat hij zichzelf en het volk, zonder erbij na te denken, al te zeer met arbeid bezwaarde. Dit is wel een bewijs van zijn uitstekende kracht en van zijn heldere ziel geweest, dat hij zoveel last en zoveel verdriet kon verdragen, en niet door vermoeidheid te onderging, hoewel hij zich dagelijks met nieuwe arbeid bezwaarde. Het is ook een nooit genoeg geprezen grootheid van ziel geweest, dat hij zich aan het slechte en verkeerde volk voor niets gaf, en niet van zijn voornemen afging, ofschoon hij zag, dat hij voor zijn weldaden een onbillijk loon ontving. Want wij zien hem meermalen geschokt door smaadredenen en smaadvolle behandelingen, met twisten en bedreigingen aangevallen, zodat het meer dan verwonderlijk is, dat hij zijn zo dikwijls aangevallen geduld niet heeft laten varen. Hier worden nu vele deugden aangetroffen, de hoogste lofzang waardig. En toch, in die loffelijke daden neemt Jethro een gebrek waar. Waardoor wij herinnerd worden, dat ook in de meest uitstekende daden van de mensen altijd nog enig gebrek schuilt, en dat er nauwelijks één bestaat, in het geheel volmaakt, of hij is altijd nog met enig vlekje bezoedeld. Dat zij daarom, wie zij ook zijn die zijn aangesteld over de volken, om hen te regeren, hoe nauwkeurig zij ook hun ambt uitoefenen, weten, dat, indien zij van de beste zaak, die zij hebben, rekenschap moeten geven, er altijd iets aan ontbreekt. Evenzo, opdat zowel de koningen als de overheidspersonen en de herders zouden weten, waar zij alle krachten inspannen, om hun plicht te beoefenen, er echter altijd iets overblijft, wat voor verbetering vatbaar is. Hier is het ook de moeite waard te noteren, dat er niemand onder de stervelingen is, in hoeveel en in hoe verschillende gaven hij ook uitblinkt, dat hij bekwaam is, om alle rollen te vervullen.

Zitten komt in de Heilige Schrift dikwijls voor als teken van met bedaardheid en ernst een zaak afdoen. Hoogstwaarschijnlijk zat Mozes op een verhevenheid, terwijl het volk voor hem stond. Dan wordt ook het volgende beter verstaan.

Als de schoonvader van Mozes alles zag, wat hij het volk deed, hoe hij de ene zaak na de andere behandelde, en zichzelf zo weinig ontzag, dat zulk een arbeid te zwaar voor hem was, zo zei hij ‘s avonds tegen Mozes toen hij met hem alleen was: Wat is dit, dat gij het volk doet? 1) Volbrengt gij zo uw ambt als rechter? Waarom zit gij zelf alleen, zonder een helper, en al het volk staat daarom voor u, van de morgen tot de avond? 2)

Jethro treedt hier op in zijn vaderlijk gezag tegenover Mozes. De inkleding van de vraag geeft iets terechtwijzends, iets berispends aan.

Ook hier komt het uit, dat niet het volk is om de Overheid, maar de Overheid om het volk, dat zowel de Overheid het volk heeft te ontzien, in de zin, dat zij de nodige zorg voor het welzijn van het gehele volk moet dragen, als dat het volk eerbied en ontzag voor de Overheid moet hebben en bewaren.

Toen zei Mozes tot zijn schoonvader; Omdat dit volk tot mij komt, om God raad te vragen.1)

Oprecht antwoordt Mozes, als gold het een zaak, die ten hoogste was te prijzen, evenals iemand, die zich van geen enkele zonde bewust is. Hij bekent nu, dat hij dienaar van God is, en orgaan van de Geest. En zijn geloof en onbaatzuchtigheid kon niet in staat van beschuldiging komen. Maar hierin zondigde hij, dat hij zich overmatig met arbeid bezwaarde, noch voor zichzelf in het bijzonder, noch in het algemeen voor al de anderen zorg droeg. Overigens is uit deze woorden een nuttige kennis te verzamelen. Hij zegt, dat de twistenden kwamen, om God te vragen, dat hij dus de wetten en instellingen van God onderwees. Waaruit volgt, dat hij, zover hij op de politieke orde toezag, het deed alsof de vierschaar door God op de aarde was opgericht, waarop hij het ambt van rechter uitoefende, opdat de rechters en overheidspersonen zich geen macht zouden aanmatigen, die niet aan de wetten was ontleend; opdat niemand zich zou veroorloven, naar eigen willekeur en mening te rechten; opdat zij kortom niet tot zich zouden trekken, wat het eigendom van God was. Want dan eerst gedragen de overheidspersonen zich wel, indien zij zich herinneren, dat zij plaatsvervangers van God zijn.

In het Hebreeuws Lidrosch Elohiem, eigenlijk om God te zoeken. Mozes rechtte zo het volk, door hun de wetten en instellingen van God bekend te maken, door zo hun pleitzaken te beslechten, als overeenkomstig de wet van God was.

Wanneer zij een zaak hebben, over iets onder elkaar in strijd gekomen zijn, zo komt het volk tot mij, dat ik richtte tussen de man en tussen zijn naaste, met wie hij de twist heeft, en dat ik hun Gods instellingen en Zijn wetten
bekend maak.

Omdat de wet nog niet gegeven was en het volk zichzelf niet mocht rechten, zo kwamen zij tot Mozes, als Gods mond, die hen dan richtte, naar Gods voorheen gegeven wetten of hun verschillen, als het de zaak vereiste, telkens voor God bracht en de Heere raad vroeg.

Mozes bedoelt hier niet mee, dat hij deze gelegenheid aangreep om het volk de rechte wetten en instellingen te geven, maar om hun naar Gods wet een daarop gegronde uitspraak te geven.

Doch de schoonvader van Mozes zei tot hem: De zaak is niet goed, die gij doet; 1) hoewel ik ermee instem, dat gij naar goddelijk recht de rechtspleging volvoert, zo acht ik toch de wijze niet doelmatig.

Door deze handeling heeft God zijn knecht vernederd, evenals Paulus zegt dat hij door een engel van de satan met vuisten is geslagen, opdat de uitnemendheid van de openbaring hem niet al te zeer zou verheffen 2 Corinthiers. 12:7)

Met ronde woorden en zonder omwegen keurt Jethro de burgerlijke rechtspleging af, gelijk die door Mozes werd behandeld; "de zaak is niet goed." Bovendien legt hij de gehele verantwoordelijkheid daarvan op Mozes en geenszins op het volk, dat Mozes zelf enigszins in de zaak had betrokken, alsof het volk Mozes juist daartoe had aangezocht. Geen overheid mag (ook wat het gezin betreft) in de aansporing of onredelijke drijving van het volk ooit enige verontschuldiging zoeken voor eigen daden en handelingen. Mozes is hier de man die het "doet"

Gij zult geheel vervallen, 1) zo gij, wanneer gij dit ambt alleen op u neemt en van de morgen tot de avond als rechter zit; als dit volk, dat bij u is en zijn rechtzaken voor u brengt, wanneer het de gehele dag om u staat, en wachten moet, totdat gij de zaak van de anderen beslist hebt. Het is in nadeel van beiden: want deze zaak is te zwaar voor u; gij alleen kunt het niet doen.

In het Hebreeuws Nabol thievol eigenlijk gij zult zeker verwelken. Het woord in de grondtekst wordt gebruikt van het blad, dat eerst verwelkt en dan afvalt. Daaronder moet verstaan worden van groen naar geel en tenslotte dat het blad afvalt. Zo, wil Jethro zeggen, zal het ook U gaan. Door de overmacht van arbeid zult gij langzaam, maar zeker te gronde gaan. En niet alleen Mozes, maar heel het volk.

Hoor nu mijn stem; ik zal u raden, hoe gij uw ambt lichter kunt maken, zonder dat er schade geleden wordt, en God zal met u zijn, 1) God zal u, zo gij naar mijn raad doet, hoewel die komt van een, die van uw volk niet is, ondersteunen, dat gij de zegen daarvan ondervindt; wees gij voor het volk bij God; blijft gij de middelaar tussen de Heere en Zijn volk, en breng gij de zaken, waar het menselijk oordeel niet toereikende, maar goddelijke beslissing nodig is (Numeri. 15:32 vv.; 27:1-11), voor God. 2)

Jethro durft wel een gelukkige uitkomst voorspellen, indien Mozes zijn raad opvolgt, maar pocht er niet trotselijk op, dat dit de vrucht zal zijn van zijn voorzichtigheid, maar schrijft het aan de zegen en de gunst van God toe, indien een gunstig verloop heeft, wat hij niet anders dan met de beste bedoelingen instelt. Want dit betekent de uitdrukking: Ik zal U raad geven, en God zal met U zijn (moge u zegenen)

Mozes moest blijven, de uitlegger. Hij moest de wetgevende arbeid op zich nemen, terwijl, zoals uit Vs. 20 blijkt, hij de rechtsprekende macht moest overlaten aan de oudsten. Jethro scheidt aldus de wetgevende en de rechtsprekende macht en wil niet, dat deze door één en dezelfde persoon zal worden uitgeoefend.

En verklaar hun, volgens de u ten deel gevallen openbaringen, de instellingen en de wetten, en maak hun bekend de weg, waarin zij wandelen zullen, en het werk, dat zij doen zullen, 1) zodat gij altijd de profeet enopenbaarder van God voor Israël blijft.

De aan Jethro zowel als aan Mozes eigen hoofdovertuiging omtrent het wezen van het recht berust daarop, dat, waar de ziel van de mens in een moeilijke zaak is, en dat is in elke zaak, wanneer de ene mens tegenover de andere staat, het geval-niet eerder rust kan gevonden worden, dan God zelf daarin gesproken heeft. De moderne grondstellingen van de rechtspleging, die deze hoogst ernstige zaak zoeken te ontgaan, voldoen niet aan het menselijk bewustzijn, noch van de rechtvaardige, noch van de onrechtvaardige, en moeten eindelijk, in plaats van aan de stroom van de ongerechtigheid op aarde een onverwinnelijke tegenstand te stellen, zelf door de golven van de diepte weggerukt worden.

De gang van de wetgevende arbeid, die Jethro Mozes voorstelt, is naar zijn woorden deze: de enige bron van de zuivere rechtskennis en van het stellige recht moet bij God gezocht worden. Daar alleen, niet in de beschouwing van de natuur of in de gebruiken van het volk moest Mozes de nodig kennis vna het recht en van diens gronden zien te verwerven. De onderwerper zelf op dat gebied, waarop de verkregen waarheden van het recht dienden toegepast, moesten daarentegen bij het volk zelf gezocht worden. Mozes moest met het volk verkeren, hun zaken vernemen en die voor God brengen. Daarbij moest hij wel deugdelijk onderscheid maken tussen de leer van de beginselen en de gronden van het recht en tussen datgene, wat nodig was, om dit alles langs tweevoudige weg, door oefening en door uitoefening in het leven te doen treden. Zo hebben wij het verschil van de drie uitdrukkingen op te vatten, door Jethro gebezigd: instellingen en wetten te "verklaren", "de weg bekend maken, waarin zij hebben te wandelen", en dan daarbij "het werk dat zij hebben te doen.".

a) Doch zie gij om, onder al het volk naar kloeke mannen, God vrezende, waarachtige, recht gezinde mannen, de gierigheid hatende, 1) zodat er geen vrees voor omkoperij behoeft te zijn; stel ze over hen, over deverschillende afdelingen van het volk (hoofdstuk 6:14), als oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig, oversten van tien. 2)

Deuteronomium. 1:17

Dit is bij een vrij volk het meest te betrachten, dat de rechters niet gekozen worden om hun vermogen of rijkdom, maar zij, die in deugden uitblinken. Het is daarom evenwel recht, dat het eerst gezien wordt naar deugd, opdat, indien iemand onder het volk wordt gevonden, bovenmate geschikt, hij beter geacht worden dan een aanzienlijke of rijke; indien echter iemand dit als een eeuwige wet en als volstrekt noodzakelijk zou willen invoeren, zou hij, naar verdienste, voor strijdlustig gehouden worden.

Waarachtige, in de zin van, wakkere mannen, mannen van zedelijke kracht. Volgens de Rabbijnen moest een rechter zijn: wijs, nederig, Godvrezend, de rijkdom minachtende en een liefhebber van de waarheid, geacht bij zijn medemensen en een goede naam bezittende. Bovendien moest hij zijn, zonder enig letsel of gebreken van het lichaam, en ervaren in zeventig talen, opdat hij in het aanhoren van de rechtzaken geen tolk nodig zou hebben. Ook moest hij niet te oud zijn en vader van kinderen, opdat hij wist, wat barmhartigheid te oefenen was.

Het volk was van oudsher in "stammen," "geslachten," "vaderhuizen" en "hoofden van gezinnen" ingedeeld. De hoofden van de stammen en geslachten waren "vorsten" (Numeri. 1:44; Jozua. 22:14). De gezamenlijke vorsten "de oudsten." In Egypte waren uit deze oudsten de "ambtslieden" (Exodus. 5:6) gekomen; thans worden uit hun getal "de oversten van duizend," "honderd," "vijftig" en "tien" (Deuteronomium. 1:15 vv.) aangesteld.

Deze vormden nu samen de Raad, waarvan de leden later zeventig in getal waren. Bij de Zeventig werden later nog gevoegd, óf de vorst van het volk en de vader van het rechthuis, óf de twee schriftgeleerden, waarvan de een veroordeelde en de andere vrijsprak.

Dat zij dit volk te allen tijde richten, 1) alle twistzaken onder het volk ter harte nemen, zodat voortaan geen meer onmiddellijk tot u gebracht wordt; doch het geschiede, dat zij alle grote zaken, alle die volgens de maat de reeds voorhanden wetten en rechten niet te beslissen zijn, aan u, de van God verkoren rechter, brengen, maar dat zij alle kleine zaken, voor welke het bestaande recht toereikend is, richten. Verlicht alzo uzelf
de regering van het volk, en laat hen met u die zware taak dragen.

Hiermee wordt bedoeld, dat zij alle voorkomende zaken zouden afdoen, zowel die tot de rechtsprekende macht behoorden, als die, welke meer op burgerlijk gebied gezocht moesten worden. De grote en gewichtige zaken, die meer met de wetgevende macht in verband stonden, moesten bij Mozes blijven.

Eigenlijk maak licht (makkelijk) van het op u liggende. Jethro noemt dus het ambt, of de ambten, die Mozes gekleedde, een last, die op hem lag.

Indien gij deze zaak doet, 1) zoals ik u aangeraden heb, en God het u gebiedt, 2) God het u toe zal staan om zo te handelen, zo zult gij kunnen bestaan, en niet aan het gevaar blootgesteld zijn, om door al te veel arbeid neergedrukt te worden; zo zal ook dit volk, dat gij tothiertoe zo schaars verzorgen kon, een voordeel daarvan hebben, en in vrede aan zijn plaats komen, het zal goed geordend en met een welingerichte rechtspleging Kanaän binnengaan.

De oorspronkelijke inrichting onder Israël berustte op de indeling van het volk in stammen, geslachten en families (zie Ex 6.16); de hoofden van deze, die wij meermalen onder de naam van oudsten aantroffen (hoofdstuk 3:16,18; 4:29; 12:21; 17:5), zoals zij de gemeente vertegenwoordigen, voor hun rechten optraden, en de tussenpersonen waren, door welke een werking op het gehele volk mogelijk was, waren ook de rechters en regeerders van de onder hen staande stammen, geslachten en familien. In Mozes, de door God onmiddellijk geroepen grondvester en middelaar van Zijn verbond met Israël, verkregen deze oversten van het volk een vaste standplaats over de anderen; op hen ging alle kracht van regeren en rechten op die wijze over, dat de Israëlitische gemeente reeds begon het karakter van een monarchie (heerschappij van een) aan te nemen, toen onder de Egyptische verdrukking het aanzien van de oudsten als overheden en rechters geheel in verval geraakt en tot veel wanorde gekomen was, gelijk dit voorval (hoofdstuk 2:11 vv.) bewijst. De raad van Jethro loopt hierop uit, dat Mozes, hoewel hij het hoofd van regering en recht blijven moest, toch weer meer teruggaan moest tot patriarchale inrichting. Over deze wijze van verdeling en de wederkerige

verhouding tussen de hoofden van duizend, honderd enz. ten opzichte van hun rechterlijke werkzaamheid, zie Deuteronomium. 1:17

Jethro wil niet, dat Mozes zijn raad opvolgt, alvorens het aangezicht des Heeren gezocht te hebben, en van Hem verlof gekregen te hebben, dat hij zoiets mocht doen.

Mozes nu hoorde naar de stem van zijn schoonvader, 1) nadat hij zich van de goedkeuring van de Heere verzekerd had (Spreuken. 19:20), en hij deed later, toen hij met het volk in de woestijn Sinaï zich bevond, engeschied was, wat in de hoofdstukken 19-35 vermeld is, alles, wat hij gezegd had.

Een singelier bewijs van bescheidenheid, dat Mozes geen bezwaar maakt, de raad van zijn schoonvader op te volgen. Want ofschoon Jethro in leeftijd van bloedvriendschap hoger stond, stond hij toch in andere dingen veel lager. Dat Mozes dus wijkt voor zijn gezag, daarmee schrijft hij de grootste en voortreffelijkste doctoren de regel voor, om niet te weinig gehoor te geven aan de wenken van hen, welke zij erkennen, rechte dingen voor te schrijven, ofschoon zij niet met grote waardigheid zijn bekleed.

En Mozes verkoos volgens de voordrachten, die hij zich door het volk liet doen (Deuteronomium. 1:9 vv.), kloeke, oprechte mannen uit gehee; Israël, en maakte hen tot hoofden over het volk; sommigen tot oversten van duizend, anderen tot oversten van honderd, deze tot oversten van vijftig, en geen tot oversten van tien. 1)

1)Ongetwijfeld bewoog Mozes zich hier op de historische lijn. Uit hetgeen door Gods Voorzienigheid onder het volk geschiedkundig geworden was, dat regelde hij nu bij de wet. Deze verdeling sloot zich aan de natuurlijke indeling van het volk aan.

Dat zij het volk te allen tijde richten, de harde zaak, tot Mozes brachten, maar zij al kleine zaken richten. 1)

Is er gevaar, zo laat mij niet vrezen; geef mij heldenmoed om mijn kruis te dragen. Geef, Heer! dat ik mijn vijand door zachtmoedigheid overwin, en wanneer ik raad behoef, ook goede raad vind!.

Onder harde zaken hebben wij te verstaan, die, waaromtrent geen duidelijke aanwijzing in de wetten was gegeven; onder kleine zaken, die, waaromtrent de wetten wel een duidelijke aanwijzing gaven, of die volgens de algemene begrippen van het recht gemakkelijk konden behandeld worden.

Toen liet Mozes zijn schoonvader weer naar Midian vertrekken; en hij, Jethro, ging naar zijn land; 1) Zippora met haar zonen bleven voortaan bij Mozes.

De Chaldeeuwse uitbreiding zegt: "om zijn kinderen of het volk van het land Jodengenoten te maken. Het is ook waarschijnlijk, dat hij zich beijverd heeft, om de Midianieten de ware godsdienst te leren, en dat hij daarin geslaagd is, zodat de godsvrucht, onder verscheidene

geslachten van dat land tot de volgende eeuwen voortgeplant werd. De Rechabieten toch, die Jeremia omtrent het einde van het rijk van Juda (hoofdstuk 35) prijst, waren, volgens 1 Kronieken 2:55 uit dat land afkomstig.

HOOFDSTUK 16.

KWAKKELS EN MANNA WORDEN GEGEVEN.

Vs. 1-12. Als de Israëlieten de vlakte aan de Schelfzee achter zich gelaten en de woestijn Sin bereikt hebben, morren zij tegen Mozes en Aäron, omdat zij vrezen, wegens gebrek aan brood de hongerdood te zullen sterven. Mozes, door de Heere onderricht, wat hij tot voeding van het volk doen zal, bestraft hen over hun misdadige rede; maar ook de Heere zelf bekrachtigt de woorden van Zijn dienstknecht en geeft een plechtig voor het volk waarneembaar getuigenis, daar Zijn heerlijkheid in glinsterende majesteit van de zijde van de woestijn verschijnt.

Toen zij van Elim gereisd waren, kwamen zij, na een tocht van acht of negen uur, over een hoge vlakte, die ter rechter- en linkerzijde door rotsen ingesloten was, in een vlakte, die zich anderhalf uur ver langs de oever van de Schelfzee uitstrekte, en met vele struiken begroeid was. Daar legerden zij zich (Numeri. 33:10) ongeveer twee dagen lang, en namen water in. Daar van het zuiden de rotswand zo nabij de zee kwam, dat zij niet verder in deze richting konden voortgaan, wendden zij zich oostelijk; zo kwam de gehele vergadering van de kinderen van Israël in de woestijn Sin, een hoge uitgestrekte zandige vlakte, welke thans Debbet en Ramleh genoemd wordt, en van het noordwesten tot het zuidoosten zich bijna over het gehele schiereiland uitstrekt. Deze woestijn is tussen Elim en tussen Sinaï. Na een reis van weer acht of negen uur rustten zij in het zogenaamde Koperdal of Wady Nasb, op devijftiende dag van de tweede maand, dat is van de maand Sif of Jijar (zie "Ex 12.2), nadat zij op de vijftiende dag van de eerste maand uit Egypte gegaan waren;
alzo waren zij nu een maand op weg geweest.

Volgens de tot hiertoe door ons aangenomen telling was de reis van de kinderen van Israël deze:

15 Abib (Zondag) van Raméses naar Sukkoth.
16-17 Abib van Sukkoth tot Etham.
18 Abib van Etham tot het dal Machiroth.
19-20 Abib rust aan de zee.
21 Abib (Zaterdag) doortocht door de Rode zee.
22 Abib rustdag te Ayun Musa.
23-25 Abib reis van drie dagen in de woestijn.
26-28 Abib oponthoud te Mara.
29 Abib (Zondag) reis naar Elim.
10 1-7 Sif rust te Elim.
11 8-10 Sif reis tot aan de Schelfzee.
12 11-12 Sif legering bij de Schelfzee.
13 13-15 Sif reis tot aan de woestijn Sin.

De meeste uitleggers van de tegenwoordige tijd verstaan onder de woestijn Sin, de zandvlakte el-Kâa, die in aanmerkelijke breedte zich langs de zuidelijke helft van de oostkust van de

Rode Zee tot aan de uiterste punt van het schiereiland, naar de Ras (voorgebergte) Mahommed, zich uitstrekt. Zij laten de kinderen van Israël van de rustplaats aan de Schelfzee af hun weg nemen, in zuidoostelijke richting door het met vele rotsopschriften voorziene dal Mokatteb, en dan door het wijde, liefelijke Feiran tot aan een derde dal, dat tot het gebergte Serbal behoort, om daarna in meer oostelijke richting naar Rafidim (hoofdstuk 17:1) te komen. Maar deels is niet recht in te zien, hoe van die zandvlakte gezegd kon worden, dat zij tussen Elim en Sinaï ligt, deels leidt deze weg op twee plaatsen door zeer nauwe bergpassen, door welke een zo groot en talrijk volk met vrouwen, kinderen en kuddes zich moeilijk had kunnen begeven. Van die eerste pas, die zich aan de ingang van het Mokatteb-dal bevindt, bericht een reiziger: "Wij stegen van onze drommedarissen af en lieten het aan hun instinct en aan hun zekere tred over, om de gevaarlijke pas te beklimmen." Een ander bericht, dat de pas altijd slechts voor één kameel ruimte gelaten had, zodat de gehele karavaan zich had moeten verdelen en elk afzonderlijk had moeten doortrekken. Een tweede "nog vreselijker en wilder" pas bevindt zich bij de uitgang van dat dal, eer men in het heerlijke dal Feiran komt. Daarentegen was de weg naar de Wady (dal) Nasb, waarheen, om bovengenoemde reden, andere reizigers de tocht van de kinderen van Israël van de Schelfzee af zich laten bewegen, zonder twijfel toen reeds een begaanbare straat; want in dit dal waren aanzienlijke koperbergwerken, die van Egypte met kolonisten bevolkt en vlijtig bearbeid werden. Evenzo is hier tussen dadelbomen een bron met overvloedig en voortreffelijk water te vinden.

En de gehele vergadering 1) van de kinderen van Israël mopperde 2) tegen Mozes en tegen Aäron, in de woestijn.

Dit wil niet zeggen, hoofd voor hoofd, maar de vergadering in het algemeen, al zullen er gunstige uitzonderingen geweest zijn.

Op de tocht van dertig dagen waren de levensmidddelen, die uit Egypte meegenomen waren, verteerd, en hier, in deze dorre woestijn, was geen mogelijkheid, om zich nieuwe voorraad te verschaffen; in het geloof zich aan de Heere en Zijn hulp vast te houden, dat verstonden zij nog niet, hoewel Hij toch reeds twee maal (hoofdstuk 14:10 vv.; 15:22 vv.) zo wonderbaar geholpen had.

a) En de kinderen van Israël zeiden, in bitterheid en neerslachtigheid hun verlossing en Gods belofte voor niets achtende, tot hen: b) Och, dat wij in Egypte eveneens een plotselinge dood gestorven waren door de hand des HEEREN, 1) toen wij bij de vleespotten zaten, toen wij tot verzadiging brood aten! Wat nut hebben wij nu van deze bewaring en van onze uitleiding uit Egypte? Gij zijt de oorzaak van ons leed, want gij hebt ons uitgeleid in deze woestijn, om, gelijk het heden is, deze hele gemeente van zo vele honderdduizenden zielen door de honger te doden.2) Wanneer uw macht niet verder reikt, dan dat gij ons hier een langzame en vreselijke dood tegemoet voert, dan had gij ons liever in Egypte moeten laten blijven, of met de Egyptenaars moeten laten omkomen.

1 Kor.10:10 b) Numeri. 11:4

1)"Door de hand des Heeren." Dit ziet op de laatste plaag, toen door de hand des Heeren alle eerstgeborenen van de Egyptenaren stierven. Zij zeggen nu, dat zij liever hadden gehad, dat ook zij toen door de hand des Heeren waren getroffen, dan dat zij nu van honger moesten sterven. Juist deze uitdrukking werpt een treurig licht over de geestelijke toestand van Israëls volk. Immers, die "hand des Heeren" had hun duidelijk bewezen, de uitreddende en bewarende hand des Heeren te zijn, Zijn macht en kracht, en in plaats dat nu dit feit hem stemde tot ootmoedig geloofsvertrouwen, dat de Heere verder zou helpen, stuiten zij hun ogen, en verloochenen zij de Heere, die hen gered had. Al de daden van Gods trouw, alle woorden van Zijn belofte, waren zij voor dit ogenblik vergeten, nu ongeloof en opstand tegen ‘s Heeren weg zich van hun harten meester had gemaakt.

In deze ondankbare en vermetele rede is alles vergroot. Vooreerst is het geheel onwaarschijnlijk, dat zij bij de vleespotten tot verzadiging brood aten, daar zij niet alleen arme slaven waren, maar ook onder zware verdrukkingen zuchten; zij verhieven alzo hun vorige toestand boven de waarheid, opdat de tegenwoordige des te ellendiger zou schijnen, gelijk de gewoonte van goddelozen en ongeduldigen is. Ten tweede waren zij in geen gevaar van terstond te sterven, daar zij zo vele kuddes hadden, om tot spijs te gebruiken; zij wilden zich echter hiermee niet vergenoegen zonder brood, waren onwillig iets te missen van hun voorraad, die zij liever wilden doen toe- dan afnemen, of anders zij verlangden nu reeds naar lekkernijen, gelijk vervolgens geschiedde, toen God bewogen werd om hun vele vogels toe te zenden.

Zo zijn wantrouwen en gierigheid hartstochten, die nooit nuttig zijn; wanneer slechts de geringste reden bestaat, om iets te vrezen, wordt alles veel groter gemaakt.

Waar eenmaal achterdocht en wrevel in de ziel een plaats vonden, is men ras geneigd alles aan nevenbedoelingen, ja zelfs aan boosaardigheid toe te schrijven; terwijl dit, bij enig bedaard nadenken en in kalmer ogenblikken, ons zelf als het toppunt van verblindheid moet voorkomen. Maar het is ons in een dergelijke stemming ook niet te doen, om iets te verbeteren, maar om iemand te verbitteren; niet om te overtuigen, maar om te krenken. Een achterdochtig en ontevreden gemoed wordt zo ras wreed, tot boosaardigheid toe. Want die een ander aldus van boosaardigheid kan verdenken, doet dit slechts, omdat hij zelf boosaardigheid in zijn hart heeft en verbergt.

Toen 1) zei de HEERE tot Mozes, zie, Ik zal voor u, daar de aarde geen brood voor u heeft, brood uit de hemel 2) regenen; en het volk zal uitgaan voor het leger, en verzamelen elke dagmaat op haar dag, 3) vooriedere dag juist zo veel als zij nodig hebben, en dit zolang zij in de woestijn zijn. Ik zal zorgen, dat zij nooit meer hebben dan dat, opdat Ik het volk verzoeke, of het in Mijn wet ga, of niet, of het in Mijn beschikkingen zich vinden zal en geloof en gehoorzaamheid zal betonen.

Psalm. 78:24; 105:40

Het is geloofwaardig, dat veeleer de berisping door Mozes is verzwegen, omdat het niet pastte, dat zelfs niet met één woord het ongenoegen van het volk berispt werd. Ofschoon nu

God in Zijn bijzondere goedgunstigheid spijs aan zo slechte en goddeloze mensen, die het licht van de zon en de adem onwaardig waren heeft verleend, heeft Hij echter geenzins gewild, hun boosheid door stilzwijgen te vergoeilijken; maar omdat Hij hun ondankbaarheid kende, heeft Hij hun overmoed hevig berispt. Doch Mozes, dit overslaande, springt over tot de voor de vermelding de meest merkwaardige geschiedenis, dat God dit ellendig volk als het ware met brood uit de hemel heeft gevoed, terwijl hij manna als dauw uit de wolken deed neerdruppelen.

Dit is het allerwonderbaarste van alle wonderen, dat hun brood zou gegeven worden, niet, als naar gewoonte, uit de aarde, maar uit de lucht, waarin nooit zaad gezaaid wordt.

Of, dagelijks. Zoveel als voor een dag voldoende was. Hiermee wilde de Heere zijn volk leren: te haten de gierigheid en schraapzucht, vergenoegd te zijn met het tegenwoordige, en in diepe afhankelijkheid van Hem te leven.

Of "beproeve", ten eerste, of het Mij wegens zulk een wonderbaar en treffend teken niet beminnen en gehoorzamen zal; ten tweede of het, door het nedervallen van het manna, gedurende zo vele dagen, niet leren zal op Mij te vertrouwen, ten aanzien van de volgende dagen.

Bovendien, of zij zouden gehoorzamen aan hetgeen Hij (Vs. 5) zou bevelen.

En het zal geschieden op de zesde dag, 1) de dag vóór de Sabbat, dat zij bereiden zullen, hetgeen zij ingebracht zullen hebben: dat zal dubbel zijn boven hetgeen zij gewoonlijk dagelijks zullen verzamelen.2)

Op de Vrijdag zullen zij dubbel zo veel oplezen, dan op de andere dagen, en ook dat tweede deel toebereiden, opdat zij op de Zaterdag rusten mogen. Ook hierin wil Ik hun geloof beproeven, dat zij niet zorgeloos zijn, na reeds verscheidene malen elke dag te hebben ontvangen, maar naar Mijn gebod dan ook voor de volgende vergaderden.

Terwijl de Heere Zijn volk op wonderbare wijze verzorgt, wil Hij toch ook, dat het zelf zijn krachten inspant. Iedereen moet vroeg op zijn, juist wanneer de dauw zal gevallen zijn (Vs. 21), en zal vlijtig moeten inzamelen. Maar Hij wil ook, zowel bij het afmeten als bij de inzameling voor de Sabbat, hun geloof aan Zijn voorzienige trouw gedurig beproeven, en de hebzuchtige, die door een samenlezing voor de volgende dag het vernieuwd bewijs van zijn geloof nodeloos zoekt te maken, komt beschaamd uit (Vs. 20). In al deze wonderen zien wij het beeld van het geheim van de dagelijkse leiding van God, die voor de natuurlijke mens verborgen zijn.

Daar weldra melding wordt gemaakt van de Sabbat, verbonden aan de waarneming daarvan wat vanaf de wet daarvoor is vastgesteld, en halen er dan de zin uit, dat God de proef heeft genomen, of het volk ook op de zevende dag de voorgeschreven rust getrouw zou waarnemen, hetgeen niets betekent. Want nadat God levensonderhoud voor iedere dag aan de Zijnen belooft, voegt Hij er nu een uitzondering bij, nl. dat op de zesde dag, zij een dubbele portie

zullen verzamelen, en de helft ervan nemen voor het gebruik op de Sabbat. Zo wordt door de zaak zelf de zevende dag geheiligd, vóór dat de wet is afgekondigd. Evenwel is het onzeker, of de rust reeds vroeger door de vaderen is in acht genomen, hetgeen wel waarschijnlijk is, hoewel ik er niet over wil strijden.

De zesde dag, dat wil niet zeggen, van de tijd af dat het manna begon te vallen, maar de zesde dag van de week.

Toen zeiden Mozes en Aäron, tot al de kinderen van Israël, door middel van de oudsten, die zich om hen vergaderden: Op de avond van deze dag, waarop gij zogemopperd hebt tegen ons, dan zult gij weten, dan zal het u ontegenzeglijk bewezen worden, dat noch Mozes, noch Aäron, maar dat u de HEERE uit Egypte uitgeleid heeft, daar Hij u geven zal, wat noch Mozes, noch Aäron vermogen; dan zult gij voelen, dat gij niet tegen ons, maar tegen de Heere gemopperd hebt, gelijk gij ook niet aan ons, maar aan Hem alleen uw verlossing te danken hebt.

En morgen, wanneer uw brood geheel verteerd zal zijn, dan zult gij de heerlijkheid van de HEERE 1) zien, wanneer gij daar voor u zult zien liggen, wat u voeden zal (Vs. 13,14) en alzo zien zult, dat Hij u kan onderhouden, ook zonder het brood dat uit de aarde voortkomt. Hij zal het doen, omdat Hij uw gemopper tegen de HEERE, 2) gehoord heeft, en Hij zich deze heeft aangetrokken; want wat zijn wij, Mozes en Aäron, dat gij tegen ons moppert. 3)

"De heerlijkheid van de Heere". Deze uitdrukking komt vele malen in de Heilige Schrift, en betekent zeer dikwijls, zoals in Ex.24:16 de openbaring van Zijn heerlijkheid en majesteit. Echter ook, zoals hier, een bijzonder werk, dat door Hem gewrocht zal worden, en waardoor het openbaar wordt, dat Hij en Hij alleen de Werkmeester is; een werk, waardoor uit grote nood wordt gered. Zo sprak de Heere Jezus ook tot Martha en Maria, dat zij de heerlijkheid van God zouden zien, indien zij zouden geloven. Beide verzen, Vs. 6 en 7 moeten nauw met elkaar verbonden worden. Mozes wil toch zeggen, dat zij én ‘s avonds én ‘s morgens de heerlijkheid van God zullen zien.

Het gemopper tegen Mozes en Aäron worden hier genoemd, gemopper tegen de Heere. Want niet Mozes en Aäron hadden Israël in die woestijn geleid, maar de Heere zelf.

Daar door dit getuigen hij zich bewijst een getrouw dienstknecht van God te zijn, laten wij daaruit opmaken, dat niemand, rechtens voor zich in de kerk op eer aanspraak heeft, zodat zij voor wettige herders mogen worden gehouden, behalve die zowel van Gods wege daartoe geroepen zijn, zodat zij God tot auteur van hun ambt hebben, als ook, die uit zichzelf niet voortbrengen, maar slechts opvolgen, wat hun bevolen is. Zodat de zodanigen niet kunnen verworpen worden, zonder God daarmee te beledigen, Wiens plaats zij bekeerden. Alzo, wie naar willekeur het bewind uitoefenen, verschrikken de eenvoudigen met de naam van God nutteloos, omdat zij, in plaats van de waarheid, een bedrieglijk spook voorwerpen.

Voorts zei Mozes, door de mond van Aäron, om de kinderen van Israël nog duiderlijker hun zware zonden onder het oog te brengen; als de HEERE u ‘s avonds vlees te eten zal

geven, en ‘s morgens brood tot verzadiging, het zal zijn, omdat de HEERE uw gemopper gehoord heeft, die gij tegen Hem moppert, en u nu bewijzen wil, dat Hij u ook in de woestijn kan geven, wat gij in Egypte gehad hebt (Vs. 3). Want, nog eens moeten wij het u zeggen: wat zijn wij, nietige mensen, die u nooit van farao haddenkunnen redden? Uw gemopper is niet tegen ons, maar tegen de HEERE.1)

Mozes wil zeggen, dat, indien zij alleen tegen hem gemopperd hadden, hij zich stil had gehouden.

Daarna zei1) Mozes, die het door de Heiligen Geest wist, dat de Heere thans zelf voor de oren van het gehele volk wilde getuigen, tot Aäron: Zeg tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël: Nadert voor het aangezicht2) van de HEERE; treedt uit uw tenten en begeeft u met ons voor de legerplaats, naar de wolkkolom, in welke de Heere bij u aanwezig is, want Hij heeft uw gemopper gehoord, en zal nu met eigen mond tot u spreken, opdat gij erkent, dat wij niet naar onze gedachten tot u spreken en met u handelen.

Er is geen twijfel aan, of hij daagt de schuldige voor de vierschaar van God, alsof hij zeggen wilde, dat zij zich bedrogen, indien zij meenden, dat hun gemopper voor Hem verborgen was. Ondertussen zinspeelt hij op de wolk, welke als een zichtbaar teken was van de aanwezigheid van God, en zo verwijt hij hun hun stompheid van geest, omdat zij niet hadden geaarzeld, God, die zo nabij was, die als bijna voor hun ogen stond, uit te dagen. Daarom is allereerst op te merken, dat zij zelf uit hun schuilhoek werden voor de dag gehaald, opdat hun onbeschaamdheid zou worden verbroken. Vervolgens, dat hun verstomptheid aan de dag werd gebracht, omdat zij God, hoewel aanwezig zijnde, niet hadden gevreesd.

2)"Voor de Sjechina of Majesteit van Jehova." Mogelijk, dat Israël in toorn zich had omgewend, maar meer waarschijnlijk, dat de wolkkolom zich van het leger had verwijderd, en dat Israël nu opgeroepen wordt, om zich naar die wolk te begeven en af te wachten wat er geschieden zou.

En het geschiedde, als Aäron tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël sprak, en zij zich, bij hun uittreden uit de legerplaats, naar de woestijn keerden, naar de richting waar de Sinaï ligt (Vs. 1) (want naar deze richting had de wolk haar plaats ingenomen, nadat zij bij de bestraffende woorden van Mozes (Vs. 7 en 8) zich van het leger van de kinderen van Israël verwijderd had), zo ziet, a)de heerlijkheid van de HEERE verscheen in de wolk; 1) toen zij zich buiten de legerplaats bevonden en de wolk gewaar werden, kwamplotseling een vurige lichtglans daaruit voort.

a)Exodus. 13:21

In waarheid, zegt Luther, zijn de kinderen van Israël een boos volk geweest, die Gods wonderen en weldaden spoedig vergaten en over hun roeping verdrietig werden; Mozes en Aäron lasterden zij, alsof die hen van honger hadden willen laten sterven; ja, zij schandvlekken God zelf, alsof Hij hen niet door Mozes uit Egypte had laten leiden. Daar de wolkkolom, dit teken van voortdurende tegenwoordigheid en leiding van God, reeds zo

gewoon was geworden, dat het alle betekenis voor hen verloren had, moest de Heere door een onder het bereik van de zinnen vallende betoning van Zijn hoge Majesteit hun weer een heilzame vrees instorten, de zonde van hun muiterij hun onder de aandacht brengen, maar tevens te verstaan geven, dat de spijs, die zij hebben moeten, een gave van Zijn genade en barmhartigheid is. Dit is de oorzaak van de in de wolk opgaande lichtglans. Ziet, de wolk heeft zich daarom van het leger verwijderd, opdat Israël zie, dat zulk ongelovig morren, wanneer het zich gedurig zou vernieuwen, de Heere zou noodzaken, Zijn aanwezigheid aan het volk te onttrekken, en als een straffend Rechter zich tegenover hen te stellen; zij heeft zich bovendien naar de Sinaï gewend, als naar die plaats, waar Zijn tegenwoordige leiding haar voornaamste doel bereiken zouden. (Deuteronomium. 33:2).

Niet de heerlijkheid van God, versta ik eronder, welke zij dagelijks gewoon waren te zien, maar welke toen op een buitengewone wijze openbaar werd, om hun vrees aan te jagen, omdat zij voor gewone bewijzen reeds onvatbaar waren geworden.

Tweeledig is het doel: 1e. om hun te tonen, dat de Heere, tegen wie zij gemopperd hebben, de Heilige en Verhevene is; 2e. dat Hij het is, die hen hierheen geleid heeft en ook verder voor hen zal zorgen.

Ook 1) heeft de HEERE uit de lichtglans van de wolk tot Mozes gesproken met luide, voor al het volk hoorbare stem (hoofdstuk 14:15 vv.), zeggende:

Hier leert Mozes, dat hij niet tegen het bevel van de Heere heeft gehandeld, maar getrouw en bescheiden vervuld heeft, wat Hij aan zijn dienaar had opgedragen. En zeker, tenzij het door de mond van God gesproken was, zou hij niet beloofd hebben, wat wij tevoren gezien hebben.

God bevestigt hier, wat Hij reeds vroeger aan Mozes geopenbaard had.

Ik heb het gemopper 1) van de kinderen van Israël gehoord, en die opgenomen als tegen Mij zelf gericht; spreek tot hen, zeggende: In plaats van u te doden, zal Ik, Jehova, uw zonde met goedertierenheid beantwoorden; tussen de twee avonden (hoofdstuk 12, zult gij vlees eten, en ‘s morgens daarop zult gij a) met brood verzadigd worden, gelijk Gij begeerd hebt; en gij zult door hetgeen Ik doen zal duidelijk weten, dat Ik, de HEERE, uw God ben, die, gelijk Hij u uit Egypte in de woestijn geleid heeft, zo ook in de woestijn uw gehele gemeente weet te voeden, en u niet van honger zal laten omkomen, gelijk gij in uw ongeloof Mij gelasterd hebt.

a)Joh. 6:49, 58

Zulk een goddeloos bestaan, als wij hier in de kinderen van Israël waarnemen, ziet ook ons uit de ogen, wij zijn evenzo; wanneer het meel uit de zak is en geen deeg meer voorhanden, dan staat de afgod, onze buik, op en laat zich horen, en kan het uitstel van de Heere onze God niet verduren.

II. Vs. 13-31. Nog op de avond van dezelfde dag laat zich een grote schare van kwakkels neer, daar, waar Israël zich gelegerd heeft, en de volgende morgen valt met de dauw het aan het volk toegedachte brood van de hemel. De kinderen van Israël noemen het Manna; de Heer beschikt echter ten opzichte van deze gave alzo, dat Israël een geheel van Hem afhankelijke

leefwijze en de heiliging van de buiten gebruik geraakte sabbat leren moet. Daarom verleent Hij op gewone dagen altijd slechts zoveel, als de behoefte van elke dag vordert, op de zesde dag daarentegen geeft Hij het dubbel.

En het geschiedde nog op de avond van dezelfde dag, waarop Israël zo tegen de Heere gemopperd en de Heere Zijn hulp beloofd had, a) dat er door een zuidoosten wind over de Elanitische golf (Numeri. 11:31 Psalm. 78:26 vv.), dus uit dezelfde richting, naar welke de wolk (Vs. 10 vv.)) gestaan had, kwakkels1) opkwamen, en door Gods leiding juist over de plaats, waar de kinderen van Israël gelegerd waren, zich nederlieten, en zij het leger bedekten; en op de morgen lag de dauw, 2) een dikke nevel, rondom 3) het leger.

Numeri. 11:31 Psalm. 105:40

Behalve de gewone kwartel komt in die streken nog een bijzondere grote soort van hetzelfde geslacht voor, welke de Arabieren Kata noemen, en die in het systeem van Linneus onder de naam van Tetrao Alchato overgegaan is. Deze leeft in Arabië, Palestina, Syrië, Egypte enz. in grote menigte, is van de grote van een tortelduif, heeft een korte, kromme, gele bek, asgrauwe hals en kop, roodachtige buik en rug, wigvormige staart en poten, die van voren gevederd zijn; deze moet diensvolgens eigenlijk onder de patrijzen gerekend worden. Het vlees is wel hard en droog, maar wordt toch door de inwoners graag gegeten. Het is een trekvogel, die in de lente uit de zuidelijke landen naar het noorden trekt, en dan in zo dichte menigten vliegt, dat de Arabische jongens dikwijls twee of drie in een keer doden, alleen door een stok ertussen te werpen. Op onze plaats bestaat het wonder van de goddelijke genade in het aanvoeren van de kwakkels op deze tijd en naar deze plaats, zo mede in de buitengewone menigte, dat deze aan de behoefte van een zo talrijk volk evenredig was.

Eigenlijk "een uitstorting van dauw.".

In het Hebreeuws staat "een laag" of "bed van dauw;" Daarmee was het Manna bedekt;
vandaar de zinspeling op ‘t *verborgen* manna. Openb.2:17

Niet in de legerplaats, maar rondom, op het aangezicht van de woestijn (Vs. 14). Het leger was zo rein niet als de grond rondom, en daarom zo geschikt niet, om het manna te ontvangen.

a) Toen nu de liggende dauw opgevaren was, de nevel weggetrokken was; zo ziet, over de woestijn was een klein, rond ding, 1) een vaste stof, van gedaante en grootte klein als de rijp, die uit de nevel op de aardeachterblijft.

Numeri. 11:7 Nehemiah. 9:15 Psalm. 78:24; 105:40

Het tegenwoordige manna, dat op in het oogvallende wijze in vele opzichten met het Bijbelse overeenkomt, is het zoete sap van de Tarfaboom, een soort van Tamarisk, die gedurende de nacht in de hete zomertijd uit de bast van stam en takken (volgens Ehrenberg, ten gevolge van de steek van een insekt) tevoorschijn komt, tot kleine, ronde, witte korrels zich vormt, in deze vorm op de grond valt en vóór zonsopgang verzameld wordt, daar het in de hitte van de zon versmelt. De Tamarisk (Genesis 21:33) is een boom, die veelvuldig in Egypte, Arabië, Syrië en Palestina groeit, die een recht opschietende stam van middelbare hoogte, lange, smalle, dicht bij elkaar staande en altijd groene bladeren heeft, groene, harde bessen van de grootte van een noot, en een soort van galnoten draagt en een hoge ouderdom bereikt. Slechts weinig verschilt van deze de Tarfaboom; deze groeit hoger (soms 20 voet hoog), heeft meerdere en grotere takken, dichter loof, doch geeft, hoewel hij ook in Nubië, Egypte, Arabië en aan de Eufraat gevonden wordt, nergens Manna, dan in de nabijheid van de Sinaï, en wel het rijkste in die jaren, waarin het veel regent, terwijl het in andere geheel gemist wordt.

Ware dit manna het voedsel van Israël in de woestijn geweest, zo waren zij zeer te betreuren geweest; het bevat toch niet van die stoffen, die voor het dierlijk lichaam tot zijn dagelijks onderhoud onontbeerlijk nodig zijn, en waarin wormen van verrotting konden komen (Vs. 20). Het brood van de engelen (Psalm. 78:25), het manna van de hemel moet iets anders geweest zijn, dan het manna, dat door luizen en kevers uit de bomen te voorschijn gebracht.

Dat het dan ook werkelijk iets anders geweest is, daarop wijzen verschillende omstandigheden. "Het natuurlijke manna bevat geen meelstof, maar alleen slijmsuiker, waardoor ook de korrels de vastheid van was verkrijgen, terwijl de korrels van het de Israëlieten gegeven manna zo hard waren, dat zij in molens gemalen of in vijzels gestampt moesten worden, en zo veel meelstof bezaten, dat daarvan koeken gebakken werden, die de plaats van het gewone brood innamen.".

Wat het geweest is, zeggen onze Heer en de apostelen Paulus met duidelijke, ondubbelzinnige woorden (Johannes 6:31 vv.; 1Kor.10:3), het was een wonderbare spijs, een brood, dat van de hemel gegeven was, krachtens Zijn goddelijke almacht, door welke de Heere even zo goed een meel- of broodachtige stof onmiddellijk uit Zijn hand, zonder bemiddeling van akker of akkerbouw kan geven, als Christus daarna op de bruiloft te Kana zonder bemiddeling van wijnstok en wijngaardenier uit zuiver water wijn schept. "Overigens is de dauw de gave van de hemel, welke de aarde vruchtbaar maakt, om het brood voort te brengen (Genesis 27:28). Maar in de woestijn kan de dauw niets teweeg brengen, want hier wordt niets gezaaid (Numeri. 20:5); wanneer nu de dauw toch brood brengt, zo is het hemels brood.".

Opdat het ontwijfelbaar vaststond, dat deze spijs op verwonderlijke en op bovennatuurlijke wijze is geschapen, moet men het volgende nader overwegen. Vooreerst, dat het niet vroeger in de woestijn tevoorschijn kwam, dan op het uur, dat door Mozes op Gods bevel was aangekondigd. Vervolgens, dat geen verandering van dampkring in de weg stond, dat het Manna met gelijkmatige gang neerviel, noch vorst, noch regen, noch zomer, noch winter, geen hitte de loop van dit neerdruppelen afbrak. Ten derde, het benodigde, dat voor een zeer grote menigte voldoende was, werd elke dag gevonden, terwijl één gomer door ieder hoofd

voor hoofd ontvangen werd. Hierbij komt nog, dat op de zesde dag het benodigde verdubbeld was, opdat zij een tweede gomer voor spijs op de Sabbat zouden verkrijgen. Ten vijfde, indien zij iets bewaarden, boven de vastgestelde maat, werd het door bederf onbruikbaar, terwijl de tweede portie, voor de Sabbat bestemd, goed bleef. Ten zesde, waarheen zij ook vertrokken, altijd verzelde hen deze weldaad van God en slechts in hun legerplaats was het Manna bekend. Ten zevende, zodra zij een vruchtbaar en aan koren rijk land binnentraden, bleef het Manna weg. Ten achtste, omdat, hetgeen Aäron bevolen werd in een kruik te bewaren, niet verrotte.

Wanneer wij zo beslist moeten vasthouden, dat het manna van Israël met het Tamariskenhars niets te maken heeft, zo blijft toch deze natuurverschijning van het Sinaïtische schiereiland een voor de vriend van de Heilige Schrift zeer merkwaardige verschijning, "Wanneer de krachtige hand van de Werkmeester eerst een kanaal door de rotsen gewrocht heeft, dan neemt het water in alle volgende eeuwen zijn loop daardoor heen. Als de stamvorm van de geslachten en van de verschillende soorten van zichtbare dingen eerst eens door het woord van de goddelijke almacht geschapen was, toen plantte het zich op de gewone weg van voortbrening voort; zo is ook het werk van de mannabereiding, hetwelk op zijn tijd de levensadem van de lucht en met deze alle levenskrachten van het land doordrong, tenminste nog in het levende bos van de Mannatamarisken voortdurend bewaard." (v. Schubert). Dit voorhanden zijn van een aan het oorspronkelijk manna gelijk natuurvoortbrengsel, en wel juist in diezelfde streken, waar het eerste gegeven werd, en overigens nergens, laat dan "voor het geloof evenals voor het ongeloof ruimte (hoofdstuk 7:13), om of het wonder te erkennen en zijn Bewerker te prijzen, of het geheel te loochenen en alles geheel natuurlijk te verklaren."

Toen het de kinderen van Israël bij hun uitgaan uit de tenten zagen, zo zeiden zij, de een tot de ander: a) Het is Manna, 1) de gave, die de Heere ons geschonken heeft, gelijk Hij gisteren beloofd heeft (Vs. 12); want zij wisten niet, wat het was, zij hadden nooit iets dergelijks gezien, zodat zij het ook geen meer bepaalde naam konden geven, dan in het algemeen gave, geschenk. Mozes dan zei tot hen, hun mening, dat het die beloofde gave was, bevestigende: Ja! dit is het brood, dat de HEERE u te eten gegeven heeft.

Joh.6:31; 1 Kor.10:3.

De Israëlieten geven een teken van dankbaarheid, waar zij de spijze, die hun van de hemel verschaft is "manna" noemen, en veroordelen daarmee stilzwijgend hun schuldige, zondige klacht, omdat het toch nog veel beter is een spijs, die gegeven is, in te zamelen, dan zich deze door moeilijke veldarbeid te verschaffen. Maar Mozes verklaart het hun, dat zij niet hebben gevraagd naar hetgeen hun tevoren geheel onbekend was, maar dat hun kennis met onkunde gepaard ging. Voor hun ogen was de almacht van God zichtbaar; maar hun blik werd beperkt door het deksel van het ongeloof, zodat zij de hun beloofde genade niet duidelijk opmerkten.

In het Hebreeuws Manhoe. De LXX ti esti touto, wat is dat? Ook andere uitleggers doen alzo en menen, dat het eerste woord een Egyptisch woord is. Doch dit ten onrechte. In verband met het stamverwante Arabisch, betekent Manna geschenk, Gods geschenk. In die taal wordt het

aldus omschreven: een dauw, nederdalende an de hemel op bomen en stenen, welke zoet is en taai wordt zoals de honing en op hars lijkt.

en Numeri. 11:7 wordt gezegd, dat het Manna er uitzag als korianderzaad.

Dit is, zo ging Mozes voort: het woord, dat de HEERE geboden heeft, ten opzichte van de inzameling: Verzamelt daarvan een ieder, zoveel hij eten mag, zoveel hij nodig heeft, en hij berekene aldus: een gomer 1) voor een hoofd, naar het getal van uw zielen, ieder zal nemen voor degenen, die in zijn tent zijn, dus even veel gomers, als er personen tot zijn gezin behoren.

De gomer is een kleine beker of nap, die in iedere huishouding voorhanden en overal van gelijke grootte was; gelijk Vs. 36 zegt, ging het tiende deel van een efa daarin. De grootte van de Hebreeuwse maten is onmogelijk te bepalen. De kinderen van Israël moesten verzamelen, zo veel zij konden, en het thuis in de gomer nameten; daar zou men bevinden, dat iedere vader in vereniging met zijn huisgenoten juist zo vele gomers verzameld had, als de familie uit personen bestond.

Israël moest niet alleen verwonderd staan bij het gezicht van de weldaden van God, maar moest ook die weldaden in het geloof aanvaarden. De gomer is ongeveer een pond van onze maat.

En de kinderen van Israël deden alzo, en verzamelden, de een veel en de ander weinig, al naar gelang er op de plaats, waar hij verzamelde, veel of weinig lag.

Doch als zij het, ieder wat hij verzameld had, thuis met de gomer maten, a) zo had hij, die veel verzameld had, niets over, niets boven hetgeen er voor zijn gezin nodig was, en die, die weinig verzameld had, ontbrak niet; een ieder verzamelde zoveel, als hij eten mocht. 1) Die een groot gezin had, had veel gevonden; wiens gezin slechts uit weinig personen bestond, die had slechts weinig. De Heere had aan ieder juist zijn deel toegemeten.

2 Kor.8:15

Ik ben niet van oordeel, dat hier de gehoorzaamheid van het volk geprezen wordt. Immers, kort hierna laat Mozes volgen, dat sommigen niet met de juiste maat tevreden, meer dan geoorloofd was hadden bijeengeschraapt, dat anderen zelfs overschreden hadden, wat omtrent de Sabbat was voorgeschreven. Maar zo vat ik het op, dat, waar allen ijverig zich onledig hielden met het inzamelen van de bijeen vergaarde hoop, ieder, hoofd voor hoofd, een gomer ontving. Want niet een ieder in het bijzonder verschafte zich zijn rantsoen, maar waar allen het werk verrichtten, namen zij uit de algemene hoop het voorgeschreven aandeel. Zodat, wie door vlugheid uitmuntte, zonder enig verlies, zijn tragere en minder ijverige buurman te hulp kwam.

De Apostel past dit toe op de aalmoezen, en zijn oogmerk is, de Korinthiërs te vermanen, om van het hun, van hun overvloed mede te delen aan de armere broeders en zusters, opdat er in

de gemeente geen gebrek zou worden geleden. De Heere wil hierdoor leren, dat Hij het is, die in al de noden en behoeften van Zijn volk voorziet.

De Joodse uitlegger Abarbanel tekent hierbij aan, "dat van deze spijs, als een goddelijk voedsel, geen gebruik mocht worden gemaakt, als van gewone dingen, welke de mensen samen bijeenbrengen, opleggen, daarmee handel drijven, of voor hun kinderen bewaren; maar dat men die eten moest als een gift van God, aan armen en rijken gemeen. Sommigen," zo gaat hij voort, "kunnen meer, anderen minder tijdelijke goederen verzamelen, zodat sommigen geven en anderen ontvangen; maar hier ontvingen zij allen van de hemelse liefdadigheid, en God verordende het zo, dat het de armen aan niets ontbrak, terwijl de rijken, boven hun behoefte, niets hadden, om op te leggen of te verkopen, gelijk zij mat andere dingen deden.".

En Mozes, van de bedoelingen van God, hoe het verder met het Manna gaan zou, reeds geheel door de Heilige Geest onderricht, zei tot hen: Niemand laat uit voorzorg voor de volgende dag, daarvan over tot de morgen. 1)

Wat de een of ander van zijn gedeelte niet verteren kan, dat verbrande hij met vuur, of geve het aan het vee; want het zal u dagelijks opnieuw gegeven worden, en altijd zoveel als gij voor iedere dag behoeft.

Van alle gierigheid, alle schraapzucht, alle onnodige zorgen voor de volgende morgen, maant Mozes hier af, en wil dat het volk in beoefening brenge, wat de Heer eeuwen daarna zegt: "Zijt niet bezorgd tegen de dag van morgen, want de morgen zal voor het zijne zorgen; elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad." (Matth.6:34).

Doch zij hoorden niet allen naar Mozes, maar sommige mannen lieten daarvan over tot de morgen; de ene uit bezorgdheid dat het misschien de andere dag kon ontbreken, de ander om te beproeven, wat er van het overblijvende worden zou. Toen groeiden er ‘s nachts wormen in, 1) en het ging stinken, zodat men het wegwerpen moest; hierdoor werd Mozes zeer toornig op hen. 2)

1)Letterlijk: Verhief zich tot wormen, d.i. ging in wormen op. Ongeloof in de vermaningen van de Heere, bracht deze mannen er toe, om aldus te handelen. Zij versmaadden daarmee de beloften van God.

Mozes had recht, met over de Israëlieten, die hij zo menigmaal, maar steeds tevergeefs, gewaarschuwd had, verontwaardigd te zijn. Immers was hun het manna gegeven, om hun geloof en vertrouwen te beproeven; en nu bleek aanstonds, dat zij beiden misten. Daarin zag hij een tekort doen aan de eer van God. Indien zij hem zelf, hem persoonlijk beledigden, dat kon hij verduren; maar niet, dat zij aldus, door de daad, de eer van zijn God aanranden.

Zij nu verzamelden het van die dag af elke morgen, een ieder zoveel hij eten mocht (Vs. 16,18); zij moesten dit ‘s morgens doen, want als de zon heet werd, zo versmolt het. 1)

Op kinderlijke en zichtbare wijze wil hier de Heere de kinderen van Israël voor ogen stellen, hoe hun aards beroep naar Zijn wil moest volbracht worden; daarom richt Hij het zo eigenaardig met het Manna in. Eerst moeten zij leren, dat niet de grond van zichzelf geeft, wat mens en vee voedt en onderhoudt, maar dat Gods genade dit doet, en dat Hij ook zonder de vrucht van de akker hen onderhouden kan; daarom geeft Hij hun een hemelspijs, die onmiddellijk uit Zijn hand komt, hoewel Hem overigens nog vele andere middelen en wegen ten dienste stonden, om hem in de woestijn te onderhouden; onder deze ook zodanige, bij welke het meer natuurlijk en minder wonderbaar toegegaan zou zijn. Bij deze geheel van Hem afhankelijke leefwijze, daar zij in de echte zin van het woord aan Zijn dis eten, moeten zij dan ten tweede leren, dat aan Zijn tafel ieder ontvangt, wat hij behoeft, niet meer en niet minder; daarom is er ook geen voorraad voor de volgende dag, maar iedere dag moet voor het zijne zorgen. Terwijl zij zulk een gerust en stil leven zonder de heidense zorgen: "Wat zullen wij eten? wat zullen wij drinken? waarmee zullen wij ons kleden?" leiden kunnen, moeten zij toch, en wij merken dit in de derde plaats, niet werkeloos blijven zitten, maar vroeg op zijn, en het hun met vlijt verrichten. Wie niet arbeiden wil, dat hij ook niet ete! Alles, wat in deze geschiedenis van het Manna voorkomt, is verder niets dan het openbaar worden van datgene, dat anders achter het omhulsel van de zichtbare dingen verborgen is. Hetzelfde leven, dat de kinderen van Israël daar in de woestijn op zinnelijk-tastbare wijze mochten leiden, is de gelovigen nog altijd beschikt (Matth.6:11,34) en zijn geloof wordt niet zelden beproefd, opdat het bevestigd worde; wie gelooft, die zal de heerlijkheid van God zien, evenals Israël.

En het geschiedde op de zesde dag, dat zij dubbel brood
verzamelden; er was zulk een rijke oplezing, dat zij bij het meten thuis juist het dubbel bedrag vonden, twee gomers voor een; en al de oversten van de vergadering kwamen, 2) en zij verkondigden het aan Mozes, dat zij zulk een buitengewone samenlezing gehad hadden.

Dus toonde de Heere, dat Hij machtig was, om de Israëlieten, als het Hem behaagde, voor langer dan één dag van brood te bezorgen, en dat Hij het ook onbederfelijk bewaren kon, als in het te bewaren voor de volgende dag het voorschrift maar gevolgd werd.

De schending van de Sabbat wordt nog niet meegedeeld, maar slechts de domheid of al te grove onbekendheid bij de oversten zelf. Want ofschoon zij uit de mond van Mozes gehoord hadden, dat God op die dag hun zou geven, dat zij voor twee dagen genoeg voedsel hadden, verwonderden zij zich echter en boodschappen de zaak als nieuw en ongelofelijk aan Mozes. Gemakkelijk blijkt, dat zij wel aan het bevel gehoorzaamd hebben, om geen moeite te sparen in het verzamelen van een dubbele portie, maar hun ongeloof en stompheid van geest komt hierin te voorschijn, dat zij verbaasd staan, waar zij zien, dat door de zaak zelf uitkomt, wat God beloofd had. Overigens mag men vermoeden, dat zij met bevreemding hebben beschouwd, wat hen tot verwondering bracht. Daaruit volgt, dat zij God geloof geweigerd hebben, totdat de waarheid door de uitkomst was bevestigd. Maar door het verwonderlijk beleid van God is het geschied, dat hun slechte en verkeerde twijfel, zowel tot bevestiging van het wonder, als tot bewaring van de Sabbat heeft gediend. Hierdoor werd Mozes gelegenheid gegeven, om voor de tweede maal hun te zeggen, wat overigens zeer was verwaarloosd, nl. dat zij op de zevende dag de heilige rust in acht zouden nemen.

Hij dan zei tot hen: Dit is het, dat de HEERE, door dit dubbele deel gesproken heeft. Morgen is de rust, de heilige Sabbat (rust) van de HEERE, 1) de dag, die de Heere zich tot rust van alle arbeid door Zijn eigen rust op dezedag na het volbrachte scheppingswerk geheiligd heeft (Genesis 2:2 vv.). Opdat gij nu morgen werkelijk kunt rusten en het inzamelen overbodig zij, heeft Hij u reeds heden gegeven, wat gij voor morgen behoeft. Wat gij tot uw spijs voor deze dag bakken zou, bakt dat, en kookt, wat gij koken zou; en al wat over blijft, legt het voor uin bewaring tot de morgen, 2) opdat het dan gebakken en gekookt wordt; het zal deze dag niet weer bederven (Vs. 20).

Hieruit blijkt duidelijk genoeg, dat Israël niet onbekend was met de viering van de zevende dag, als rustdag van de Heere, maar ook, dat de Heere hen wil voorbereiden voor de afkondiging van het vierde gebod. zie Ex 16.26 en zie Ex 20.8.

Deze verplichting hield voorzeker een grote eis aan het geloofsvertrouwen in. Immers de ervaring van de vroegere dagen had de Israëlieten geleerd, dat men het manna niet tot de volgende dag kon overhouden; en nu gebiedt Mozes zelf, "al wat over bleef tot morgen in bewaring te leggen." Daarin lag wel iets verrassends. Had de man van God dan vergeten, hoe hij over zo iets getoornd had, verontwaardigd over het verzuimen van zijn voorschrift, om het manna niet te bewaren? Evenwel Israël gehoorzaamt ditmaal, daartoe voorbereid en aangespoord door de dubbele zegen, die God vooraf reeds geschonken had, door op de zesde dag het dubbele te laten inzamelen.

En zij legden het neer tot de morgen, gelijk als Mozes geboden had; en het stonk niet, en er was geen worm in. 1)

Volgens Numeri. 11:8 liet het Manna zich geheel als gewoon broodkoren behandelen, zodat men het met de handmolen malen, of in vijzels stoten en dan in de pot koken, of tot koek bakken kon; het tegenwoordige manna (zie Ex 16.14) is nooit zo hard, dat men daarmee op gelijke wijze zou kunnen handelen. Wat de wijze van broodbereiding bij de kinderen van Israël betreft, zo stampte men het koren (tarwe, gerst of pelt) of in vijzels, of het werd met de handmolen, wanneer er een in huis aanwezig was, door de dienstmaagden gemalen. De handmolen bestond uit twee over elkaar gelegde ronde stenen, één onder, die vast lag, harder en zwaarder en enigszins rond was (Job 14:15), en één daarboven, die zo veel was uitgehold, dat hij de onderste juist bedekte; in het midden was een trechter, om daardoor het koren in te gieten: door middel van een houten handvatsel werd nu de bovenste steen omgedraaid, om het koren, dat tussen beide stenen zich bevond, te vermalen; op deze wijze verkreeg men zowel fijn als gewoon broodmeel (Genesis 18:6). Het omdraaien van de steen was een moeilijke en langdurige arbeid, moeilijk voornamelijk in grote gezinnen; het geschiedde door de geringste dienstmaagden of door gevangenen (hoofdstuk 11:5 Jesaja. 47:2. Matth.24:11 Klaagl.5:13); de laatsten blinddoekte men en stak hun zelfs de ogen uit, een gruwzame straf, waardoor het duizelig worden bij het draaien moest verhoed worden (Richteren. 16:21). Men was altijd gewoon slechts zoveel te malen, als er juist voor die dag nodig was; daar dit malen dagelijks geschiedde, is het geluid van de molen (Jeremia. 25:10) tot een spreekwoord geworden, en betekent het bedrijvige leven in huis, evenals bij ons het geruis van de koffiemolen. Ook het bakken geschiedde dagelijks opnieuw. Het meel werd in houten schotels gemengd (hoofdstuk

12:34), en het deeg, nadat deze doorzuurd was, tot langwerpige ronde koeken van de grootte van een bord, en de dikte van een duim gevormd, en of alleen op kolen en gloeiende stenen geroosterd (1 Kon.19:6) of in bakovens gebakken (hoofdstuk 8:3). Deze bakovens, gelijk men die in iedere huishouding had, bestonden gewoonlijk slechts uit grote stenen kruiken van ongeveer drie voet hoogte, die geen bodem hadden en op enig toestel op een ijzeren plaat gezet werden; was door het op de plaat aangestoken vuur de kruik behoorlijk warm gemaakt, zo dekte men de bovenste opening toe, om de warmte te behouden, en legde dan op de wanden van de kruik de gereed gemaakte broden, die dan in korte tijd gebakken waren.

Toen zei Mozes, toen hetgeen van de vorige dag bewaard was op de volgende morgen nog onbedorven bleek te zijn: Eet dat heden, want het is heden de sabbat van de HEERE; gij zult het heden op het veld niet vinden; 1) want God wil, dat gij deze dag heiligt, dat is van de gewone arbeid u onthoudt.

De gedachten van God beheersen ook de gewone loop van de natuur, gelijk mede haar buitengewone openbaringen. Achter de gewone en ook achter de meer treffende verschijnselen op het gebied van de natuur schuilt de heilige achtergrond van de hoge raad van God. In het zichtbare van de schepping wordt het onzichtbare van God aan het peinzend gemoed en gelovige hart geopenbaard. Dat is de grote gedachte, die Mozes op dit ogenblik uitspreekt en die ook door de Sabbat zelf wordt gepredikt. Daar is een samenstemming van de gewillig gehoorzamende natuur met het gebod van de Heere, die haar Zijn ordeningen en wetten heeft ingeplant en opgelegd. Daar is geen toeval, maar alles is door de voorzienigheid van God aldus beschikt, bepaald en besteld.

Zes dagen zult gij het verzamelen; a) doch op de zevende dag is het Sabbat, op deze zal het niet zijn. 1)

Leviticus. 20:2; 23:9

Het is niet te betwijfelen, hoewel vele geleerden hun bedenkingen daartegen ingebracht hebben, dat, nadat reeds Adam de eerste Sabbat meegevierd had, van de heiliging van deze dag door de Heere zelf onderricht, ook de oudvaders en patriarchen deze dag voor heilig hielden (Genesis 4:3 vv.; 26:5,24; 12:7,8; 13:4; 26:25; 33:20). De viering van de Sabbat was echter nog geen bepaalde instelling, maar een vrije gehoorzaamheid aan Gods oorspronkelijke instelling (Genesis 26:5). In Egypte ging de heiliging van de zevende dag hoe langer hoe meer teniet, toen Israël tot een grote volksmenigte was aangegroeid, en geheel, toen het door de nieuw opgekomen dynastie in zo wrede slavernij gehouden werd (Exodus. 1:6 vv.). Toen de uittocht geschied was, heeft de Heere opnieuw Zijn dag gezegend en geheiligd; want de doortocht door de Rode Zee (hoofdstuk 14) en de lofzang van Mozes (hoofdstuk
vielen, gelijk wij ons daarvan overtuigden, op een Sabbat; vervolgens bereidt de Heere, door de wijze waarop Hij het Manna geeft (anders voor iedere dag een deel, op de zesde een dubbel en op de zevende niets), naar Zijn kinderlijk, zichtbare wijze van opvoeding, het gebod voor, dat Hij geven zal (hoofdstuk 20:8-11), en maakt tenslotte de Sabbat uitdrukkelijk tot een teken van Zijn verbond met Israël (hoofdstuk 31:16-17). Nadat die dag daartoe gesteld is, wordt door Mozes het onthouden van alle arbeid, zo ver versterkt, dat op de Sabbat niet

eens een vuur mag aangestoken of enige spijze mag bereid worden (hoofdstuk 35:1-3). Dit streng, wettelijk en uitwendig verbindend karakter heeft het sabbatsgebod in het Nieuwe Testament weer verloren; wij zijn in dit opzicht als het ware weer verloren; wij zijn in dit opzicht als het ware weer tot het patriarchale standpunt teruggeplaatst, daar men uit vrije gehoorzaamheid het derde gebod houdt, hoewel op de ontheiliging van de feestdag geen doodstraf meer bedreigd is (Matth.12:8 Koll.2:16 vv.). Evenals Israël op de zesde dag zijn behoeften vooraf verkreeg, mag de Christen verzekerd zijn, dat de zegen van de Heere rijkelijk vergoeden kan, wat men aan tijdelijke winst moet verliezen, wanneer men op Zijn dag zich van de gewone arbeid onthoudt, en de dag des Heeren heiligt; ja, men zij verzekerd, dat de aardse arbeid op deze dag volbracht, eigenlijk geen winst oplevert, en niet alleen zichzelf verderft, maar ook het andere mee verteert.

En het geschiedde op de zevende dag, dat, ondanks de ontvangen aanwijzing, sommigen van het volk uitgingen, om te verzamelen, 1) en wel om te zien, of het werkelijk was, zoals Mozes gezegd had; doch zij vonden niet.

Dit is de tweede overschrijding van het bevel, omdat zij, op de zevende dag uitgegaan, de viering van de Sabbat schenden. Want duidelijk had hij hun aangezegd, dat zij niets zouden vinden. Daarom verdenken zij hem van leugen, omdat zij hun eigen ogen willen geloven. Ondertussen werd het heilig houden van de Sabbat door hen zelf voor niets gehouden, ja, zij hebben beproefd, de dag, welke God had geheiligd, te ontheiligen, zodat hij in niets van de anderen verschilde. Naar verdienste bestraft God hen zeer scherp. Want Mozes bestraffende, beschuldigt Hij in diens persoon de onbuigzame slechtheid van het gehele volk. Want Mozes was zeker niet een van het getal van hen, die de wetten van God hadden geweigerd te onderhouden, maar door deze algemene bestraffing wordt de menigte, die gezondigd had, des te scherper getroffen, en wordt de grote noodzakelijkheid, om het volk te kastijden, Mozes opgelegd, terwijl een gedeelte van de schuld op hem zelf wordt overgedragen. In het woordje: "Hoelang," wijst God aan, dat hun hardnekkigheid geenszins te verdragen was, omdat zij geen einde maakten aan het zondigen, maar door nieuwe misdaden een groter straf zich op de hals te halen, toonden, dat er met hen niet te handelen was.

Toen zei de HEERE tot Mozes: Zeg tot de kinderen van Israël: Hoelang 1) weigert gij u te houden aan Mijn geboden en Mijn wetten? Nadat gij ze pas overtreden hebt (Vs. 19) en daarvoor bestraft zijt geworden, acht gij wederom Mijn inzetting (Vs. 20) 16.20niet.

Met dat woord "hoelang" geeft God uitdrukkelijk Zijn heilig misnoegen over de zonde te kennen. Deze was nu toch geen zwakheid, maar welbewuste daad van overtreding tegen Zijn gebod. Het was een opzettelijke zonde, en vandaar de klacht, welke een openlijke beschuldiging inhoudt.

Terwijl Mozes aan het volk dit woord bekend maakte, ging hij biddend en vermanend voort: Ziet, omdat de HEERE u de Sabbat, de dag van Zijn rust op zo vriendelijke wijze gegeven heeft, dat Hij u ook op deze rust wil schenken, daarom geeft Hij u op de zesde dag voor twee dagen brood, en bespaart u daardoor alle zorg voor uw voeding op deze dag: een

ieder blijft in zijn plaats, in zijn tent, dat niemand uit zijn plaats gaat op de zevende dag, 1) om manna te verzamelen, of enig ander werk te doen!

Op grond van deze plaats hebben latere Joodse wetgeleerden bepaald, dat niemand op de Sabbat zich verder dan 2000 el van zijn woning verwijderen mag. Vandaar de uitdrukking sabbatsweg (Hand.1:12), welke Eusebius volgens de Griekse maat op 6 stadiën berekent (ongeveer 1/7 mijl)

Hiermee wordt Israël elk voorwendsel voor verontschuldiging ontnomen. Niet alleen had de Heere hun de Sabbatdag gegeven, maar er ook voor gezorgd, dat zij op die dag geen spijs behoefden in te zamelen. Zo werd ook door hen bewezen, dat het bedenken van het vlees vijandschap is tegen God, dat het zich aan de wet van God niet onderwerpt, en het ook niet kan.

Alzo rustte het volk, nu gehoorzaam aan God, op de zevende dag. 1)

Hier staat niet, dat het volk op de Sabbat in zijn tenten bleef, maar dat het rustte, dat in tegenstelling staat tot het uitgaan uit het leger, om manna te verzamelen, zoals tevoren geschied was.

De rust van God is het doel, waartoe de gehele schepping komen moet. Om tot dit doel te leiden, werd aan het volk, waarin de verlossingsweg moest gebaand worden, geboden als correctief (verbeteringsmiddels) voor de schade, welke uit de zware, drukkende, van God aftrekkende arbeid, voor de, onder de vloek van de zonde staande mens voortspruit. Daarom heiligde God de zevende dag, dat is, Hij zonderde die van de overige dagen van de week af, tot een heilige dag voor de mens, terwijl Hij Zijn zegen op de rust van deze dag legde. Want op de mens, als evenbeeld van God, heeft deze zegening en heiliging voornamelijk betrekking. Gelijk de mens over het werk van God is gesteld (Genesis 1:28), zo zal hij ook deel hebben aan de rust van God. Het terugkeren van deze gezegende en heilige dag zal hem een gedurige herinnering en genieting van de goddelijke rust zijn.

Na de instelling van de tent der samenkomst en de gehele Godsverering kwam het bevel, om niet alleen te rusten van alle arbeid, maar ook dat aangaande de heilige samenroeping, de verdubbeling van het dagelijks offer, en het neerleggen voor het aangezicht des Heeren van de nieuwe toonbroden (Leviticus. 23:1-3; 24:8 Numeri. 28:9 vv. Ook bij heidense volken werd de zevende dag gewijd.

En het huis 1) van Israël (zie "Ex 6.15" corr.)noemde diens naam, de naam van hetgeen de Heere tot dagelijkse voeding gaf: Manna 2) (gave, Vs. 15); en het was als korianderzaad, 3) uit net zulke kleine, ronde bolletjes bestaande als de zaadkorrels van deze plant; wit, en de smaak daarvan als honingkoeken, evenals met honing bereid fijn gebak. (Numeri. 11:8).

Hier voor het eerst treedt het Verbondsvolk als "huis van Israël" (Béth Israël) op. Vroeger heette het de "kinderen van Israël" (béne Israël), ook de "vergadering van de kinderen van Israël" (âdat, of kahal Israël). De kinderen van Israël is de gehele naam van het volk in het

algemeen, wanneer het in de geschiedenis optreedt; de vergadering van de kinderen van Israël wordt het genoemd, als het (meest in kwade zin) zich gemeenschappelijk in enige daad of raad van het geheel uitsprak; huis van Israël is de naam bovenal wanneer het in maatschappelijke of godsdienstige belangen gemeenschappelijk optreedt of handelt. Zo is het ook hier bij de benaming van het Manna, die zo langzamerhand in het volksgebruik was aangenomen.

Veertig jaren lang aten de kinderen van Israël brood uit de hemel, en dronken zij water uit de steenrots; doch, meent gij, dat dit voortdurend wonder hen bij het geloof bewaard heeft? Nee! wat veertig jaren geduurd heeft, is bij de mensen geen wonder meer. Alle uitwendige goddelijke werkingen baten niets, wanneer God niet van binnen in de mens werkt. Zonder dit blijven de treffendste wonderen van God enkel lichamelijke verlossingen, die buiten de ziel omgaan.

Niet zonder oorzaak herhaalt Mozes weer, wat hij tevoren gezegd heeft, dat de naam Manna is ingesteld voor de spijs, welke God had toebeschikt, opdat aan goddeloze hardnekkigheid zou schuldig verklaard worden, wie nog van zulk een bewezen zaak een punt van kwestie zou durven maken, wanneer de duidelijkheid van de zaak, aan overigens boze en ondankbare, dit woord heeft ontwrongen. De gedaante wordt uitgedrukt, om de zekerheid van het wonder te staven, nl. dat het ronde korrels waren, gelijk aan korianderzaad, omdat het nooit tevoren gezien was. De smaak noopte hen tot erkenning van hun ondankbaarheid, welke de spijs niet slechts als geschikt en gezond, maar ook zelfs zeer zoet van smaak, teruggaf.

De Koriander is een éénjarige, in Egypte zeer overvloedige groeiende plant, die men ook later in Palestina veelvuldig verbouwde. Zij heeft een hoge, ronde stengel, bladeren met brede stelen, die niet zelden als moes gebruikt worden, en draagt witte of roodachtige bloemen, die de vorm van een scherm hebben; de zaadkorrels zijn rond, geelachtig en van binnen hol; deze werden in Egypte bij het bereiden van de spijzen als specerij gebruikt. Het tegenwoordige manna komt ook in kleur met het Korianderzaad overeen; het is niet wit, gelijk het Bijbelse, maar geelachtig grauw, en heeft, wanneer men er veel van geniet, een zacht afleidende werking.

In Numeri. 11:7 wordt gezegd: "Zijn verf was als de verf van de bedólah." Daar hoogwaarschijnlijk onder bedólah de parel wordt verstaan, kan men best nagaan, hoe wit de kleur is geweest. (zie Nu 11.7).

III. Vs. 32-36. Tenslotte volgt een opmerking over de verdere geschiedenis van het Manna, welke door Mozes wel niet aanstonds, toen hij voor het eerst de gebeurtenissen bij de tocht van Israël door de woestijn optekende, maar eerst tegen het einde van zijn leven, bij het overzien van de vijf door hem vervaardigde boeken bijgevoegd is; alzo wordt hier de samenhang van het geschiedverhaal afgebroken en iets ingevoegd, dat tot een veel latere tijd behoort.

Voorts zei1) Mozes, wellicht een jaar later, toen de ark van het verbond was opgericht, en de Godsverering geheel was ingericht, waarschijnlijk ten tijde, toen Israël van Sinaï opbrak

(Numeri. 10:11 vv.), tot het volk: Dit is het woord, dat de HEERE mij bevolen heeft: Vult een gomer daarvan, even zo veel als ieder dagelijks voor zijn behoefte ontvangen heeft (Vs. 16), tot bewaring voor uw geslachten, opdat zij nog in latere tijden, zien het brood, dat Ik u heb te eten gegeven in deze woestijn, toen ik u uit Egypte leidde.

Mozes vervolgt hier de geschiedenis niet volgens de orde, maar door dit bericht er bij wijze van vóórverhaal ertussen in te lassen, bevestigt hij des te meer, dat door de bijzondere gunst van God dit voedsel toen voor het volk is geschapen. Daar God heeft gewild, dat één gomer tot herinnering zou bewaard worden, hetwelk door geen stank bedorven, de roem van het wonder aan de nakomelingen heeft bekend gemaakt. Vooreerst brengt hij in het algemeen het bevel van God onder de aandacht. Vervolgens, in het laatste vers geeft hij de maat aan, nl. dat Aäron het zou wegbergen in een schaal of kruik, en het plaatsen bij de Ark van het Verbond. Waaruit ook blijkt, hoe hoog God deze Zijn weldaad heeft willen geschat hebben, waarvan Hij de herinnering heeft willen bewaren in het heiligdom, tegelijk met de tafels van Zijn Verbond.

Ook zei Mozes, toen hij aan het volk het goddelijk bevel bekend gemaakt had, tot Aäron: Neem een gouden (Hebr.9:4) kruik, en doe een gomer vol Manna daarin; en zet die voor het aangezicht des HEEREN, naast de ark van het verbond, tot bewaring voor uw geslachten.

Het neerleggen van het Manna in een gouden kist of kistje voor het aangezicht des Heeren, om aldaar vrij van alle bederf en verrotting bewaard te blijven, beduidt, dat Hij, die van de hemel is neergedaald, opdat Hij zou zijn het Brood des Levens, voor de zondaren, die zonder Hem ontwijfelbaar zouden moeten sterven, wederom in de hemel zouden opgenomen worden, opdat zij niet meer aan enige zwakheid onderworpen, in onverwelkelijke heerlijkheid eeuwig bij de Vader zou leven.

Gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had, alzo zette ze Aäron later voor de getuigenis, 1)voor de kist, welke de getuigenis of de beide tafels van de wet bevatte (hoofdstuk 25:16; 40:20), tot bewaring voor de volgende geslachten.

Dat nu twee uitdrukkingen voor de zelfde zaak worden gebruikt: Voor het aangezicht des Heeren en voor de getuigenis, dient tot aanbeveling van de wettige eredienst, opdat het volk zou weten, dat de kracht van God in het heiligdom hun nabij was. Niet omdat deze aan de plaats was gebonden, of omdat Hij door een zichtbaar teken de harten van de zijnen wilde binden, maar voor hun zwakheid willende zorg dragen, daalt Hij tot hen op die wijze af, daar de tegenwoordigheid van Zijn kracht door uiterlijke tekenen wordt gestaafd. Hij daalt dus tot hen af, niet om van hun gemoederen in grof bijgeloof bezit te nemen, maar om hen trapsgewijs tot een geestelijke eredienst op te heffen.

a) En de kinderen van Israël aten Manna; niet alleen gedurende hun reis naar de Sinaï, ook niet alleen na het opbreken van daar, en na de bewaring daarvan in een gouden kruik, maar al de veertig jaar, 1) die zij in de woestijn doorgebracht hebben, totdat zij in een bewoond land kwamen; 2) zij aten Manna, totdat zij kwamen aan de grens van het land Kanaän, ja zelfs

daarin; eerst toen zij aan de overzijde van de Jordaan waren, hield de wonderbare gave op Jozua 5:12).

Nehemiah. 9:15

Hieruit volgt niet, dat Israël gedurende die veertig jaar geen ander brood dan het Manna gegeten heeft. Volgens Leviticus. 8:2,26,31 vv.; 9:4; 10:12; 24:5 vv. Numeri. 7:13 vv. te oordelen, waren zij nog gedurende hun oponthoud bij de Sinaï genoeg van tarwemeel voorzien. Het gebergte Sinaï, waar "de lucht koel en zuiver is, waar de boze Samoen niet waait, de bronnen rijkelijk vloeien, de plantengroei sterk is en edele vruchten rijpen," bood hun zonder twijfel vele plaatsen aan, die zij konden bezaaien, in elk geval veel meer dan tegenwoordig, nu door de verwoesting van het geboomte, ten gevolge van de kolenhandel, de vruchtbaarheid van die dalen, evenals het getal en de omvang van de groene oasen zeer afgenomen is. Terwijl zij dan daar tevens hun talrijke kuddes vee, die zij uit Egypte meegebracht hadden, konden weiden, ontbrak het hun niet aan melk en vlees; en daar zij niet zonder geld waren, konden zij ook van de daar wonende volken, evenals van doortrekkende karavanen, velerlei levensbehoeften inruilen. Dat zij dit na het opbreken van de Sinaï en gedurende 38 jaar, die zij tot hun straf in de woestijn Paran moesten rondtrekken, werkelijk gedaan hebben, wordt ons uitdrukkelijk (Deuteronomium. 2:6 vv.) gezegd. Hoe nader zij later aan het beloofde land kwamen, en de natuurlijke hulpbronnen toenamen, des te meer nam het Manna af Jozua 1:11); het zou daar niet als een weldaad ontvangen zijn, integendeel veracht zijn geworden, wanneer de Heere het nog in dezelfde volheid als tevoren gegeven had; maar eerst hield het geheel op, toen een nieuwe orde van zaken aanving met de inbezitneming van het land.

Maar waartoe het reeds hier in het vóórverhaal opgenomen? Gewis om ons ook deze vier dingen tot onze bemoediging, besturing en vertroosting te leren: 1e. dat God niet alleen voor de Zijnen begint te zorgen, maar dit laatste ook zolang voortzet, als dit nodig is; al duurt het dan ook veertig jaar lang. 2e. Al geeft God veertig jaar lang brood, geeft Hij het toch elke dag vers; ook in het geestelijke is versheid nodig. 3e. Dat het wonder ophoudt, zodra dit niet meer nodig is en de natuur zelf in de behoefte kan voorzien. Geen buitengewone genietingen moeten in het geestelijke leven verwacht en begeert worden, waar de gewone leidingen van het geloof kunnen volstaan. 4e. Dat het ophouden van de bijzondere zorg van God wijst op het naderend begin van de vervulling van de beloften van God.

Toen de heilige Schrijver dit opschreef, waren de veertig jaar bijna om, en was Israël genaderd tot en gelegerd in de vlakke velden van Moab. Toen was het Manna niet meer nodig, maar in de woestijn, waar niets groeide, waar niet te ploegen of te zaaien viel, ontving Israël het. Wel een bewijs van de tedere zorg, maar ook van het taai geduld van de Heere, die altijd weer, niettegenstaande Israël een weerbarstig volk was, de gave van Zijn genade bleef schenken.

Een gomer nu, zoveel, als ieder gedurende deze aangeven tijd dagelijks aan Manna ontving, is het tiende deel van een efa. 1)

Van de maten voor droge waren komen in de Heilige Schrift voor: a. de Homer (Leviticus. 27:16) of Kor (1 Kon.4:22), door Luther Jesaja 5:10 Luk.16:7) met "mud" vertaald; deze zal, gelijk men meent 11246,7 kubieke Rijnlandse duim bevat hebben; b. de Efa, gelijk aan de Bath voor vloeibare stoffen, het tiende gedeelte van een Homer (Ezech.45:11) dus 1124,67 kubieke Rijnlandse duim; c. de Seah, maat (Luther "schepel) (1 Samuel 25:18 Matth.13:33) is het derde deel van een Efa 374,89 kubieke Rijnlandse duim; d. de Gomer, of het tiende (Leviticus. 14:10) is het tiende deel van een Efa 112,467 kubieke Rijnlandse duim; e. De Kab (2 Koningen. 6:25) is het zesde deel van een Seah 62,48 kubieke Rijnlandse duim. Men ziet, welk een buitengewoon grote menigte Manna voor meer dan twee miljoen mensen dagelijks neervallen moest; maar juist met het doel, om een diepe indruk van de grootheid van het goddelijk wonder bij alle volgende geslachten teweeg te brengen, heeft Mozes de laatste aanmerking van dit hoofdstuk er bijgevoegd. Het tegenwoordige Manna levert in de overvloedigste jaren slechts ongeveer 600 pond in een jaar; Israël had echter dagelijks alleen voor de mannen, vrouwen en kinderen niet mee gerekend, meer dan 600,000 pond nodig.

HOOFDSTUK 17.

DE KINDEREN VAN ISRAEL WORDEN UIT EEN ROTS GEDRENKT EN OVERWINNEN AMALEK.

Vs. 1-7. Te Rafidim, waar de kinderen van Israël, na enige dagreizen van de woestijn Sin af, gekomen zijn, ontbreekt water. Het volk twist met Mozes en werpt hem opnieuw voor, dat hij het alleen daarom uit Egypte gevoerd heeft, om het in de woestijn te laten omkomen; de Heere roept Mozes met enige oudsten op een berg, laat hem daar op een rots slaan, en deze geeft overvloedig water. (Massa en Meriba).

Daarna, na een oponthoud van 5 of 6 dagen, toog de gehele vergadering van de kinderen van Israël, naar hun dagreizen, uit de woestijn Sin, in het noordwestelijkgedeelte waarvan zij (hoofdstuk 16:1) geweest waren, op het bevel van de HEERE, zoals Hij hen leidde door de wolkkolom. Volgens deze leiding wendde zij zich eerst zuidoostelijk naar Dofka, het tegenwoordige Wady-Seih, vervolgens zuidoostelijk naar Alus (Numeri. 33:12 vv.) aan de mond van de Wady Akir, en zij legerden zich na deze tocht, op welke niets bijzonder voorviel, te Rafidim, 1)in het dal es-Scheikh. Daar nu was geen water voor het volk om te drinken.

De enige, voor het gehele volk begaanbare, weg uit de zandvlakte er-Ramleh naar Horeb of Sinaï gaat door het grote dal es-Scheikh, hetwelk door de meeste geleerden voor de legerplaats Rafidim gehouden wordt. Het heeft zijn naam van het grafteken van een heilig verklaarde Arabische sjeik, dat zich in het zuidoostelijk deel daarvan bevindt; het strekt zich in een uitgebreidheid van ongeveer tien uur om de Plataeus van Orfan en Fureia uit, die het noordelijke voorgebergte van de Horeb uitmaken; in het midden is het tegenwoordig rijkelijk van water voorzien, en op zijn vele weilanden met een menigte van Tarfabomen bezet, waardoor het de plaats is, waar tegenwoordig het meeste manna gevonden wordt. Het punt, waar Israël geen water vond, is waarschijnlijk te zoeken, waar het dal zich van de zuidoostelijke richting naar het zuiden begint te wenden. Niet verre van daar tonen de Bedoeïenen een rotsblok, dat vijf voet hoog is, en een voortreffelijke natuurlijke stoel vormt. Deze wordt door de Mokad Seida Musa (zetel van onze meester Mozes) genoemd, en is zeer waarschijnlijk de standplaats van Mozes geweest, gedurende de strijd tegen Amalek (Vs. 8 vv.). Van hier reikt het oog over de beide zijden van het dal. Enigszins oostelijk van daar ligt Bir Musa (Mozes-bron)

Toen twistte, 1) het volk met Mozes, en zei: Geeft gij, gij en uw broeder Aäron, ons water, dat wij drinken! Gij behoort voor alles te zorgen; Mozes dan zei tot hen: Wat twist gij met mij. Waarom verzoekt2) gij nu van uw zijde uw HEERE.

Hier ontdekt zich hun goddeloosheid tegen God, omdat zij, na Hem de rug toegekeerd en verlaten te hebben, met Mozes oorlog beginnen te voeren; tevens ook hun slechtheid en onmenselijkheid, omdat zij, zo vele weldaden niet gedenkende, op heftige wijze tegen Mozes opstaan. Zij wisten toch, dat geen bronnen of rivieren door een sterfelijk mens konden tevoorschijn geroepen worden. Waarom twisten zij dan met hem, en roepen zij God niet

onmiddellijk aan, in wiens hand de wateren, evenals de overige elementen, zijn? Indien er althans bij hen een greintje geloof was geweest, zouden zij zich tot Hem in het gebed gewend hebben.

In het Hebreeuws Wajareb, "twistte," in de zin van, met heftige gebaren tegen iemand spreken, waaruit een vijandige stemming openbaar wordt. Hieruit leert men de geaardheid van het volk kennen. Nauwelijks zijn zij toch te Rafidim aangekomen, nauwelijks is er gebrek aan water, of bijna dreigt men Mozes te stenigen, en zet zich aldus in vijandige houding tegenover God, hun Heer en Leidsman.

2)Verzoeken, in de zin van, ongelovig twijfelen aan de hulp van de Heere. Waarin dat verzoeken bestond, wordt in Vs. 3 nader aangeduid, waaruit duidelijk die ongelovige twijfeling spreekt.

Toen nu het volk aldaar dorstte naar water, en ondanks de vriendelijke toespraak en ernstige vermaning van Mozes, alleen aan de dorst dacht en vervulling van die behoefte wilde, zo mopperde het volk nog meer tegen Mozes, en het zei, weer evenals toen het aan brood gebrek had (hoofdstuk 16:2,3): Waartoe hebt gij ons uit Egypte doen optrekken, opdat gij mij, en mijn kinderen, en mijn vee, van dorst deed sterven; 1) en daarbij gaven zij tekenen alsof zij hem wilden doden (Vs. 4).

De bron van het gehele kwaad was ongeloof, omdat zij noch de rechtmatige lof aan de macht van God toedeelden, noch in waarheid geloofden aan Zijn belofte. Want Hij had de zorg over hen op zich genomen, en beloofd, dat hun nooit iets zou ontbreken. Waarom geloven zij dan niet, toen de zaak aldus geschapen stond, dat Hij hun nabij zou zijn, tenzij dat zij zowel van Zijn Macht als van Zijn Trouw geringe gedachte hadden?.

Wederom spartelt de buik. De goede Mozes heeft een moeilijk, verdrietelijk ambt gehad, dat hij zulk een onwillig, hardnekkig, halsstarrig volk heeft moeten regeren; hij heeft het gevoeld, dat hij bijna ieder uur in groot levensgevaar stond, want hij heeft altijd moeten vrezen, dat zij zouden komen en hem doden. Maar zo gaat het de Christenen; zij moeten voor weldaden, schande, schade, nadeel en ondankbaarheid inoogsten.

Wij zouden het natuurlijk vinden, wanneer Mozes zijn staf had neergelegd, wanneer hij weer naar Horeb gegaan was, om daar de meer stille en gehoorzame kudde te weiden, wanneer hij deze verkeerde, dolle mensen hun eigen wegen had laten gaan. Maar hij ging niet, en, mocht hij dikwijls ook zijn leven moe zijn, zijn liefde werd niet koud, zijn geduld werd niet uitgeput, zijn ijver verflauwde niet. Dit arme volk was hem toch door zijn Heere aan het hart gelegd en op de ziel gebonden, en al was het ook zulk een liefde niet waard, zo droeg hij het toch, gedachtig aan de liefde van zijn Heer, die besloten had het te verlossen.

Zo riep Mozes, gelijk altijd, wanneer hij aangevochten werd (hoofdstuk 5:22; 14:15; 15:25; 16:4) tot de HEERE, zeggende: Wat zal Ik dit volk doen? 1) Er scheelt niet veel, of zij zullen mij stenigen! Zij staan op het punt, om dit te doen. (Numeri. 14:10).

In de benauwdheid van zijn hart roept Mozes tot de Heere, vraagt Hem om raad, bindt Hem niet aan deze of gene weg, maar geeft zich geheel aan Hem over, stelt zich met vertrouwen in Zijn handen. Hoogstwaarschijnlijk was Mozes op dat ogenblik buiten de legerplaats het volk ontvlucht. Dit is toch op te maken uit het volgende vers, waar de Heere Mozes gebiedt, om weer naar het leger te gaan.

Toen zei de HEERE tot Mozes: Vrees niet en ontwijk niet, maar ga onverschrokken, zonder enige siddering of ontroering, heen voor het aangezicht 1) van het volkdoor het leger, en neem met u uit de oudsten 2) van Israël, opdat zij getuigen zijn van hetgeen geschieden zal; en neem uw staf3) in uw hand, a) waarmee gij de rivier, de Nijl, voor farao sloeg, en de overige tekenen voor Israël deed, en ga heen naar de plaats in het gebergte, waarheen u de wolkkolom zal voorgaan.

Exodus. 7:20

1)"Voor het aangezicht," d.i. voor de ogen van het volk. De Heere wil zijn knecht voor de ogen van het gehele volk verheerlijken, in tegenwoordigheid van de oudsten als getuigen van hetgeen geschieden zou.

De oudsten zijn hier de hoofden van de vaderlijke huizen.

De staf was het teken van zijn goddelijke zending. Als vluchteling was hij voor God verschenen, omdat Israël hem dreigde te stenigen. Hiermee stelt God hem weer volkomen in het ambt.

a) Zie, Ik zal aldaar voor uw aangezicht op de rotssteen in Horeb staan; 1)en gij zult, in vertrouwen op Mijn almacht, die Ik zo dikwijls aan uw staf verbonden heb, en die in de wolkkolom, het teken van Mijn tegenwoordigheid, u werkzaam nabij is, op de rotsteen van het voorgebergte van Horeb slaan, zo zal er water als uit een rijk vloeiende bron, uitgaan, opdat het volk drinkt. 2) Mozes nu deed alzo voor de ogen van de oudsten van Israël. Hij sloeg met zijn staf de rots, waarop de wolkkolom zich plaatste, en toen er nu werkelijk water uitvloeide, liet hij het volk door de oudsten tot de, door de Heere zo wonderbaar geopende, rotsbron leiden.

Numeri. 20:9 Psalm. 78:15; 114:8; 1 Kor.10:4.
Dat God hem aankondigt, dat Hij op de rots zal staan, dient om bij hem de twijfel weg te nemen, opdat Mozes, ten opzichte van de uitkomst, niet in angst of twijfel zou verkeren, omdat anders het slaan op de rotssteen zonder gevolg en nutteloos zou zijn. Daarom wordt Mozes tot vertrouwen aangespoord, omdat God, wie hij, in gehoorzaam geloof, als zijn leidsman volgt, door Zijn hand zijn kracht zou tentoon spreiden, opdat niets vruchteloos of zonder gevolg zou geschieden.

God, de Heere, zou Mozes tot een Helper zijn. Hij zou het water uit de rotssteen doen stromen, maar voor de ogen van de oudsten zou Mozes ook hier weer het instrument in de hand van de Heere zijn. De Heere zou in de wolkkolom zich stellen voor Mozes aangezicht,

en ten aanschouwe van de oudsten, opdat het duidelijk zichtbaar werd, dat door Gods wonderkracht, het water uit de rotssteen tevoorschijn kwam.

Evenals de heerlijkheid des Heeren in de woestijn Sin, wegens de weerspannigheid van het volk, niet in het leger verscheen (hoofdstuk 16:10), zo wordt ook nu de hulp buiten het leger door de onmiddellijke tegenwoordigheid van Jehova bewerkt; niet het gehele volk zal getuige van het wonder zijn, tot straf voor zijn lasterend ongeloof, wel echter zullen enige uitverkoren oudsten met hun ogen zien, dat de Heere onder Israël is, en ook de natuur van de harde, dorre rots kan veranderen, dat Hij water geeft in stromen. De oudsten zullen het hierna aan het ongelovige volk betuigen, dat de rots vantevoren geen water heeft gehad, en Mozes geen spiegelgevecht geleverd heeft; waarvan bijv. Tacitus (Hist. 5:3) en vele andere van de nieuwe uitleggers hem beschuldigen. Vergelijk de wezenlijk van deze verschillende gebeurtenis. (Numeri. 20:1-13).

De steenrots was Christus niet in substantie, maar in betekenis.

Niet alleen ontsprong er uit de steenrots een overvloed van water zoveel als nodig was, om de dorst van de Israëlieten te lessen, maar de vloeden volgden hen, waarheen zij ook in de woestijn reisden. Alzo brengt ook de overvloed van de genade, die in Christus is, teweeg, dat onze beker overvloeiende is, en dat het goede en de weldadigheid ons volgen al de dagen van ons leven (Psalm. 23:5,6)

De woestijn heeft zijn afwatering naar de Dode Zee. De stroom kan dus door de bergkloven heen vloeien tot in de woestijn Paran.

God opent fonteinen tot lessing van de dorst, waar de gelovigen, het geestelijk Israël, het niet verwachten. Gelijk Israël door het water uit de rotssteen gelaafd werd, zo zal de Heere al Zijn gelovigen laven uit de volheid van de genade, die in Christus, de geestelijke rotssteen, is.

En hij noemde de naam van die plaats, bij het wegtrekken van daar (hoofdstuk 19:2). Massa (verzoeking) en Meriba 1) (twist) om de twist van de kinderen van Israël met Mozes (Vs. 2), en omdat zij de HEERE verzocht hadden, zeggende: Is de HEERE in het midden van ons, of niet? Wij zullen het niet eerder geloven, dat Hij nog onder ons is, dan Hij het metterdaad bewezen en ons water gegeven heeft.

Ieder heeft hier en daar zijn Massa en Meriba, waar hij tegen de wegen van de Heere opgestaan is, over Zijn leidingen gemopperd, tegen Zijn woord zich verzet, Zijn genade veracht, Zijn geduld en Zijn lankmoedigheid verzocht, waar hij in ongeloof gevraagd heeft: "Is de Heere bij mij of niet?" Mocht echter ook ieder de geestelijke rots met haar altijd vloeiende water kennen, waarvan de apostel Paulus 1 Corinthiers. 10:4) spreekt, en daaruit de zegen drinken voor alle schade aan zijn ziel.

Massa betekent verzoeking, en Meriba terging. De eerste naam gaf Mozes aan die plaats, omdat Israël door haar zonde God verzocht had, en de tweede, om de bittere twist van het volk tegen hem en de Heere. Hoogstwaarschijnlijk heeft de Heere Mozes bevolen die plaats

aldus te noemen, om Israël voortdurend aan zijn zonde te herinneren, dat het met de vuur- en wolkkolom in zijn midden, d.i. met de Engel van het Verbond, ja, met de Heere zelf, nog durfde vragen: Is de Heere in het midden van ons of niet, omdat dit geen kleingeloof, maar ongeloof van hart was.

De vraag: "Is de Heer bij mij of niet?" ik erken het, komt dikwijls in het hart op, als wij het Egypte van de zonde hebben verlaten en onlangs onze eerste lofzang, de lofzang van de bevrijding zongen; doch het is evenals Israëls vraag een opstaan tegen God, waartegen te strijden is. Israëls voorbeeld is niet, opdat wij het zouden navolgen, maar opdat wij, door hen geleerd, zouden waken tegen het ongeloof. Men acht die vraag dikwijls voor een kenmerk van ware bekering; alsof ongeloof een bewijs van geloof, twijfel een teken van waarheid kon zijn. Men brengt dikwijls zelf die jeugdige zielen van Elim naar Massa en Meriba, en dwingt ze die vraag af; maar hoe goed men het ook meent, er wordt een duivels werk verricht. Oh, zo de Heer niet zo getrouw was, om ondanks dat twisten met Hem en dat verdenken van Zijn liefde, al is het met de tekens van Zijn afkeuring, bij Zijn volk te blijven, hoe zou door ons eigen ongeloof en door het onverstand van mensen de ziel in de afgrond worden gestoten! Christus is de fontein van het levende water, die altijd overvloedig geeft. Kleingelovigen richt niet het oog op uzelf, maar op Hem! Sluit het niet voor de eeuwige stroom, om met gesloten ogen bij hem te klagen: "Er is geen water;" met de engel van het verbond in het midden te vragen: "Is de Heer bij mij of niet?" Nee, al dorst uw ziel een ogenblik, blijft geloven en vertrouwt op de liefde van uw Heiland, die u wel beproeft, maar nooit verlaat!

II. Vs. 8-16. Nog te Rafidim wordt Israël door een stam van de Amalekieten verraderlijk aangevallen; Mozes zendt Jozua met een uitgelezen schaar van krijgslieden tegen hen af; hij zelf begeeft zich met Aäron en Hur op de top van een nabij de strijdplaats gelegen heuvel, om daar de staf van God als een banier in de hoogte te houden en met uitgestrekte handen aan zijn volk de overwinning van Godswege te verzekeren. Na vernietiging van de Amalekieten richt hij een altaar op, en bepaalt hij de strijd van de Heere tegen Amalek voor alle volgende tijden.

Toen het water uit de door Mozes geslagen rots vloeide, en het volk door de oudsten daarheen geleid werd, om zijn dorst te stillen (Vs. 6) kwam Amalek, 1) een legerbende van uit het geslacht van Edom afstammende, in steenachtig Arabië wonende Amalekieten (zie "Ge 36.12), en streed 2) tegen Israël in Rafadim, door de achterhoede van Israël, die achter het hoofdleger trok, en, moe van de tocht en afgemat van dorst (Deuteronomium. 25:17 vv.) nog een eind verder noordwestelijk zich bevond, aan te grijpen.

God stelt deze vijanden het eerst tegenover Israël, nadat Hij hen, van de Egyptenaren bevrijd, enige tijd van verademing en rust had geschonken. Het meest om deze twee redenen, wilde Hij het toen met een oorlog bezoeken, óf om hen te straffen voor het jongste misdrijf, óf om daarmee hun nietsdoen te doen ophouden, opdat dit geen lokaas om te zondigen zou zijn. Want gelijk onder de soldaten dikwijls uit gebrek aan werkzaamheden een opstand voortkomt, zo ook hier, hoe meer God dit volk spaarde en zacht behandelde, des te meer nam zijn overmoed toe. Niet te verwonderen daarom, indien zij door een oorlog worden opgewekt, juist wanneer zij de gelegenheid zouden waarnemen, om, wegens hun kalme toestand, eens

oprecht vrolijk te zijn. Sommigen gissen, dat de Amalekieten met dat doel naar de wapens hebben gegrepen, vooreerst, om daarmee de achteruitzetting van hun vader te wreken; vervolgens, omdat de nijd hun verteerde, en zij niet wilden, dat Jakobs nakomelingen de erfenis zouden verkrijgen, waaruit Ezau geworpen was, wiens kleinzoon Amalek, de vader van deze volkstam was. En gewis, het is waarschijnlijk, dat de herinnering aan het onrecht, hun vader aangedaan, nog voortgeduurd heeft, en dat zij door de duivel zijn aangehitst, om de belofte van God, waardoor het eerstgeboorterecht van Ezau op Jakob was overgegaan, te verijdelen en haar doel te doen missen. Deze reden om oorlog te voeren kan wel bij hun aanwezig zijn geweest, maar God had nog iets anders op het oog, om, nl. het volk, na hun onbeschaamdheid overmeesterd te hebben, Hem meer gehoorzaam te maken. En wellicht heeft Hij, na Mozes als aanvoerder hun onttrokken te hebben, Jozua aangesteld, om daarmee enig teken van Zijn misnoegen te geven. Want ofschoon Hij hun op volstrekt niet verborgen wijze hulp verschaft heeft, nu zij de overwinning behaald hebben door Zijn genade en op het gebed van Mozes, zo heeft Hij hen toch door de afwezigheid van Mozes een les willen geven, omtrent hun jongste belediging.

Te Rafidim viel Amalek, de afstammeling van Ezau (Genesis 36:16), de eersteling van de heidenen (Numeri. 24:20), op verraderlijke wijze in de achterhoede van het ontmoedigde volk. Het is kennelijk zijn bedoeling geweest, Israël de doortocht naar Kanaän te betwisten, en zo mogelijk te verdelgen. (Deuteronomium. 25:17 vv.)

In de zomer, wanneer het gras in de vlakten verdroogd is, trekken de Bedoeïenen naar de hoger getegen streken, waar de weiden langer fris blijven; op deze wijze moet verklaard worden, hoe de kinderen van Israël hier met de Amalekieten, die eigenlijk de meer noordelijke delen van het Sinaïtische Schiereiland in bezit hadden, in aanraking kwamen. Deze wilden nu aan niemand de doortocht door de van hen gebruikte weiden betwistten; maar hun aanval heeft nog een diepere grond. In hen ontwaakt de oude haat van Ezau, hun stamvader, tegen Jakob weer, zij willen niet dat Israël de beloofde erfenis inneme; zij willen het volk van God, ware het mogelijk, zijn zegen ontnemen (Genesis 27:28 vv.), en treden het op de weg tot zijn groot doel op een meer sluipmoordenaarsachtige dan eerlijke krijgsmanwijze tegemoet. Dat doen zij, hoewel de grote daden, die de Heere aan Israël in Egypte gedaan heeft, ook hun bekend zijn geworden; hun vijandschap is diensvolgens tevens een vijandschap tegen de Heere, en wel de eerste aanval, die een, hoewel oorspronkelijk met het uitverkoren geslacht verwant, doch daarna tot de grote menigte van de overige volkeren, die hun eigen weg gaan, teruggetreden, en alzo heidens geworden volk onderneemt, om tegen het rijk van God te strijden, ten einde het te vernietigen. Daarom worden zij (Numeri. 24:20) in de spreuk van Bileam "de eersteling onder de heidenen" genoemd.

Zo zijn de eerste en grootste vijanden van het waar, geestelijk leven gewoonlijk degenen, die wij zouden menen, dat enigszins in betrekking tot ons stonden, de burgerlijk brave mensen, de bloot humanistische filantropen, en nog meer de dode rechtzinnigen.

Gelijk Amalek Israël bevocht, toen Mozes de rotssteen in Horeb geslagen had, zodat zij water gaf, zo hebben ook de ongehoorzame Joden, wanneer Christus, de geestelijke Steenrots,

was geslagen en gestorven, en het Evangelie van Zijn opstanding met dezelfde toegebrachte genade werd verkondigd, hun broeders bestreden, die in Hem geloofden.

Ongetwijfeld draagt de strijd tussen Amalek en Israël een typisch karakter. Amalek streed tegen Israël als het volk van God, het volk van het Verbond, en dat niet op een ridderlijke, maar op een laaghartige en verraderlijke manier. Vandaar, dat, als straks Israël een koning ontvangt, het diens roeping wordt, om Amalek geheel uit te roeien.

Mozes, dan zei tot Hosea, de 53 jaar oude zoon van Nun, uit de stam van Efraïm (Numeri. 13:9) die hij door de inspraak van de Heilige Geest voor een strijdbare held erkende, voor een werktuig van God, dat tot grote dingen geroepen was, en wiens naam Hosea (hulp) hij nu in de nog meer betekenisvolle Jozua (de Heere is helper) veranderde: Kies ons mannen, die gij voor bijzonder krijgshaftig houdt en trek uit met hen, en strijd tegen Amalek; morgen, wanneer gij met uw voorbereidingen voor een beslissende slag gereed zult zijn, zal ik gedurende die tijd op de hoogte van de heuvel, 1) Mokad Seidna Musa (zie "Ex 17.1) staan, en de staf van God (hoofdstuk 4:20) zal in mijn hand zijn, 2) als de banier, waaronder gij strijden zult.

De grondtekst geeft duidelijk aan, dat die heuvel bij Israël bekend was. Toen Israël aan de Rode Zee de aanval van Egypte moest doorstaan, moest het niet zelf strijden, maar de strijd van de geweldige arm van Jehova stilzwijgend aanzien (hoofdstuk 14:14). De Egyptenaren waren hun meesters, tegen welke zij niet hadden te strijden als oproerigen, maar waarvan God hen verloste; nu moesten zij in de strijd trekken, want zij waren een vrij, zelfstandig volk geworden. Jozua, die Mozes daardoor, dat hij hem een nieuwe naam geeft, tot zijn dienaar aanneemt (Numeri. 11:28) ontvangt bevel, aan het hoofd van een uitgelezen schaar tegen Amalek te strijden; maar de strijd in mensen handen gelegd is onzeker, alleen in de hand des Heeren rust de beslissende overwinning. Tot getuigenis hiervan vlecht Mozes de naam Jehova (zie Ge 17.16) in die van Hosea, zodat nu in en met de aanvoerder van Israël de Heere zelf werkzaam is. Maar nog heeft het in de strijd uittrekkend volk de Heere niet bij zich; tussen hen en de Heere is veeleer door het gedurig morren en verzoeken (Vs. 2 vv.) een scheiding gekomen, zodat de wolkkolom zich weer van het leger teruggetrokken heeft (zie Ex 17.6). Alleen tussen Mozes en de Heere is de betrekking nog ongeschonden; Mozes werpt daarom zijn staf, waaraan God Zijn macht verbonden heeft, als een banier op, om als voorbiddend middelaar deze onder aanhoudend gebed hoog naar boven te houden, opdat Israëls zonde de eeuwige krachten, zonder welke de overwinning onmogelijk is, en die in de staf nabij het volk zijn, niet terughoudt.

Niet om zich te bergen voor de strijd is hij weggegaan, maar omdat God hem een ander ambt had bevolen. En hieruit blijkt, dat door de staf van God te voeren, hij zowel als leidsman en als standaarddrager een gelukkige uitkomst van de strijd heeft beloofd; want deze staf alleen was meer waard, dan dat hij met duizend vaandels voorgaande, hen tot in de strijd had gevoerd.

Twee zaken stelde Mozes in het werk, om op de vijand van Gods volk de zege te behalen, nl. strijden en bidden. Terwijl Jozua de vijanden zou aangrijpen, nam Mozes op zich, zijn

pogingen te ondersteunen door de strijd van het gebed, waartoe hij dan ook met zijn wonderstaf op de kruin van Horeb zou staan.

Zeer waarschijnlijk doelt de profeet Jesaja in vers 59:19 hierop als hij zegt: "Wanneer de vijand zal komen als een stroom, zal de Geest des Heeren de banier oprichten tegenn hen," op deze geschiedenis van Mozes.

Jozua nu deed, zo als Mozes hem gezegd had; hij verzamelde een uitgelezen schaar van krijgsknechten rondom zich, en trok de volgende dag uit, strijdende tegen Amalek; doch Mozes en tot zijn ondersteuning Aäron; en zijn zwager Hur 1) (spelonk) klommen op de hoogte van de heuvel.

Hur, de zoon van Kaleb, de zoon van Hesron, de kleinzoon van Juda, was de grootvader van Bezaleël, de werkmeester van de tent der samenkomst (hoofdstuk 31:2; 1 Kronieken 2:18-20), en volgens een Joodse overlevering de echtgenoot van Mirjam, de zuster van Mozes (hoofdstuk 15:21); ook, volgens hoofdstuk 14:14, nam hij, naast Aäron, een aanzienlijke plaats onder het volk in.

En het geschiedde, terwijl Mozes zijn hand met de staf van God ophief, zo was Israël de sterkste; maar terwijl hij zijn hand van vermoedheid liet zakken, dan was Amalek de sterkste.

De strijd werd met afwisselend geluk gestreden; nadat de kinderen van Israël eerst de overhand gehad hadden, moesten zij daarna voor hun vijanden wijken, en konden zij niet eerder weer tegen hen stand houden, dan Mozes op de top van de heuvel weer in staat was, zijn handen op te heffen. Deze afwisseling herhaalde zich verscheidene malen.

Hierdoor moest én Mozes én Israël leren, dat, als straks de overwinning behaald werd, het niet was om hen, maar enkel en alleen uit vrije genade van God.

Doch de handen van Mozes werden zwaar; hij kon, hoe hij zich inspande, deze niet meer onafgebroken opheffen; hij moest ze laten zinken, daarom namen zij, zijn begeleiders, (Vs. 10), wie het nu eerst inde gedachte kwam, wat zij tot zijn ondersteuning moesten doen, een steen, en legden die onder hem, dat hij daarop zat, en niet door langer staan geheel zou uitgeput worden; en Aäron en Hur onderstutten zijn handen, terwijl zij zich naast hem plaatsten, de een aan deze, de rechter-, de ander aan de andere, de linkerzijde, en alzo ieder een van zijn handen vasthield; alzo waren zijn handen zeker; zij waren ondersteund en konden zich in de hoogte houden, totdat de zon onderging, 1) en er was geen afwisseling van krijgsgeluk meer.

Daar in de Amalekieten de heidenwereld de strijd tegen het volk van God opende, en in hen, de prototype (het oorspronkelijke beeld) van de aan God vijandige machten, het uit de dienstbaarheid verloste volk des Heeren tegemoet trad, om het komen in de beloofde erfenis te bestrijden, zo had de strijd, die Israël met deze vijand streed, een betekenis als voorbeeld voor de gehele toekomst van Israël. Deze strijd kan het met het zwaard alléén niet overwinnend ten einde brengen, maar alleen door de uit de hoogte toestromende krachten van

God, die het door gebed, onder aanwending van de verleende genademiddelen, zich toeëigenen moet. Zulk een middel heeft Mozes in de staf, door welke hem, als door een kanaal, krachten van almacht aangevoerd worden, en hij wendt ze tot zijn strijdend volk, terwijl hij de handen met de staf biddend tot God opheft, tot hij afgemat is en met het zinken van de handen en van de staf ook het afstromen van de Godskrachten uit de hoogte ophoudt, zodat zijn armen gesteund moeten worden, om tot gehele overwinning van de vijanden opgericht te blijven. Hieruit moest Israël leren, dat het in de strijd met de aan God vijandige machten slechts door onophoudelijk opheffen van zijn handen in gebed de kracht van de overwinning ontvangen zou.

Intussen is ook hier een mooi beeld, hoe regeerders en predikers voor God in het gebed moeten liggen, in tijden van oorlog en in andere nood, daar zij de strijd dan door hun generaals kunnen voeren, gelijk Mozes hier daartoe Jozua verordend heeft; en deze beide (de regeerders en predikers) moeten dan ook hun tot steun zijn, en hen in alle moeilijke gevallen voor God bijstaan, evenals zij zelf zich voor Hem verootmoedigen en hun heerserstaf met gelovige handen tot de Heere moeten opheffen, dat Hij hun de last in genade helpt dragen, en tot al hun arbeid wijsheid en kracht verlenen wil.

Zo heeft de Heere er ook in de gemeenten sommigen gegeven die biddend en in dezelfde gemeente wederom anderen die met middelen strijden. Terwijl Mozes bad, streed Jozua; maar ook Jozua wist te bidden en ook Mozes wist als het nodig was te strijden. Nu werd op last van de Heere de arbeid gelijk verdeeld. Want hetzij men worstelt in het gebed, hetzij men strijd met het zwaard, het is voor het geloof een en hetzelfde; daar het toch dezelfde God is, die op beide de gezegende uitkomst moet geven. Zij, die thuis blijven bidden, werken niet minder ijverig aan de goede uitslag mee dan zij die naar buiten uittrokken om te strijden. Daar is verband tussen het gebed van de zwakke en de strijd van de sterke gelovigen.

Mozes heeft door de volstandige opheffig van zijn handen de Kerk een leerzaam voorbeeld nagelaten, om tegen alle bezwaren, die het gebed en het geloof hinderlijk zijn, gewisse en bestendige hulpmiddelen te zoeken, waardoor de trage handen en slappe knieën hemelwaarts worden geheven en vastgemaakt.

Wij hebben hier ook in Mozes een voorbeeld van het veelbetekenende: De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.

Zonder twijfel hief Mozes zijn handen biddend op; dit is echter niet de hoofdzaak in deze geschiedenis; niet het gebed op zichzelf schenkt de overwinning; maar het biddend en gelovig verheffen van de staf van God, als van een Gods-banier, waaronder Israël strijdt. Daarvan hangt Israëls zege over Amalek af. Wij hebben ook een strijd tegen vlees, wereld en duivel. Wie in de geestelijke strijd van zijn ziel alleen van het gebed de zege verwacht, zal de overwinning niet vinden; deze is beloofd op het biddend en gelovig verheffen van de kruisbanier. Veel, alles hing hier af van hetgeen deed. Wat een gewichtig werk is de prediker van het Evangelie opgedragen, en iedere christen, daar des Heeren deugden verkondigen moet en voor zijn Heiland strijden. Zakken uw handen vermoeid neer, broeders, gij geeft het erfdeel van God de vijand over! Het kruis hoog verheven, biddend verheven, gelovig

verheven, en de satan zal wijken; want dat kruis van de redding verdraagt hij niet! Verkondigt onder de Heidenen, en doet horen, en werpt een banier op (Jeremia. 50:2), en hij zal van vrees doorgaan naar zijn rotssteen, en zijn vorsten zullen voor de banier verschrikken, spreekt de Heere, die te Zion vuur en te Jeruzalemeen oven heeft Jesaja 31:9). Het kruis van Christus biddend opgeheven, en er zullen zielen worden bekeerd, of God, die het beloofd heeft, zou moeten kunnen liegen. Waar geen zegen is, daar is het het menselijke, het gebed, of iets anders, dat hoger dan de banier, bij u staat. o Heere! geef ons kracht, opdat wij dat kruis, dat kruis alleen verheffen, en, waar wij moe van worden, omdat de arbeid veel is, schik Gij ons daar een Aäron en Hur toe, opdat Israël overwint!.

Alzo dat Jozua Amalek en zijn volk krenkte 1) door de scherpte van het zwaard. 2)

In het Hebreeuws Wajachalasch. Dit werkwoord betekent wel overwinnen, maar ook verzwakken, zwak maken. Zo ook in het Syrisch. Amalek geheel vernietigen zou niet het werk zijn van Jozua. Wel zou deze de oorlogen van de Heere strijden, maar het vernietigen van de Amalekiet, de erfvijand van Gods volk, was bestemd voor de koningen, in het bijzonder voor David. Ook daarin ligt een typische zin en betekenis. Verzwakken kan Gods dienstknecht de vijanden, maar hen geheel overwinnen, dat zal Hij eenmaal doen, Wiens naam is Koning der Koningen en Heer der Heeren. Onder Amalek en zijn volk hebben wij te verstaan, Amalek en zijn bondgenoten.

2)"Door de scherpte van het zwaard", eigenlijk door de mond van het zwaard, is een uitdrukking, die dikwijls dient, om daarmee te kennen te geven, dat het zonder uitzondering geschiedt.

Toen, aan de avond van die dag van de overwinning, zei de HEERE tot Mozes: Schrijf dit, wat heden geschied is, ter gedachtenis in een 1) boek, gelijk gij zodanig een tot aantekening van de grote daden, waardoor Ik Mij aan uverheerlijkt heb, reeds begonnen zijt, en leg het in de oren van Jozua, 2) a) dat Ik de gedachtenis van Amalek, ter vergelding, dat hij met zijn aanval op u de strijd van de wereld tegen Mijn rijk geopend heeft, geheel uitdelgen zal van onder de hemel! 3)

a)Numeri. 24:20; 1 Samuel. 15:2,3 Deuteronomium. 25:17,18,19

Beter, in het boek. Hier wordt voor de eerste maal er melding van gemaakt, dat de Heere iets beveelt op te tekenen. Het doel is tweeledig. Later zou de Heere Israël bevelen, om Ezau geen kwaad te doen (Deuteronomium. 2:4), en nu behoorde Amalek ook tot de nakomelingen van Ezau. Israël moest dus weten en blijven weten, dat Amalek van die bewaring was uitgesloten. Vervolgens, opdat Amalek altijd als de erfvijand van Israël zou aangemerkt worden, welke door Israël niet mocht worden gespaard.

"Leg het in de oren van Jozua," wil zeggen, doe het Jozua in het bijzonder horen. Jozua was de opvolger van Mozes. Hij vooral zou de strijd tegen alle vijanden van Israël te voeren hebben. Daarom moest hij uitdrukkelijk horen, wat de Heere te zeggen had, en voor het overige volk moest het in het boek geschreven worden tot herinnering voor alle geslachten.

Dit is geschied onder David. Door hem is Amalek als volk vernietigd, zodat er slechts 400 man zijn overgebleven. (1 Samuel 30:17).

En Mozes bouwde, waarschijnlijk op de dag na de slag en zonder twijfel op dezelfde heuvel, waarop hij gedurende de strijd gezeten had, een altaar, 1) om de Heere voor Zijn hulp te danken; en hij noemde deze: Jehova Nissi, datis: de HEERE is mijn banier. 2)

1)Ongetwijfeld om door een plechtig offer getuigenis te geven van zijn dankbaarheid, en niet alleen van hem zelf, maar ook van het gehele volk, hetgeen de naam zelf van het altaar aanduidt. Want hij wil God niet een standbeeld oprichten, of een altaar met de naam van God versieren, maar hij toont, dat hij dit doel zich voor ogen heeft gesteld, dat de trotse Israëlieten zich in hun voorspoed niet op hun eigen krachten zouden beroemen, maar alleen God de eer van zijn Naam zouden geven.

Een banier werd gebruikt bij het leger als veldteken, waarom men zich schaarde. De echte banierdrager verdedigde dan ook altijd het veldteken ten koste van zijn leven, omdat in de banier de eer van het leger gelegen was. Zo zegt Mozes hier van Jehova, dat Hij is zijn teken, met Wie hij zal optrekken, en bij Wie hij zich veilig en zeker waant. Sommigen zijn van mening, dat de vertaling moet zijn, en hij noemde deze (het altaar van) Jehova, mijn banier. Hoe het echter ook zij, Mozes heeft hier willen zeggen, dat de Heere en Hij alleen de Beschermer en Leidsman van zijn volk is, onder wiens bescherming zij veilig zijn, en door wie zij tegen alle vijanden zullen beschermd en verdedigd worden.

Nadat Mozes door deze naam de eer des Heeren had uitgesproken, stelde hij tevens op grond van het goddelijk raadsbesluit voor alle volgende eeuwen de strijd tegen Amalek vast, en hij zei: omdat de hand van Amalek op de troon van de HEERE is, 1) zo zal de oorlog van de HEERE tegen Amalek zijn van geslacht op geslacht; de strijd, die Hij heden door onze hand begonnen heeft, heeft Hij niet opgegeven, Hij zal die voortzetten van kind tot kind, totdat Amaleks naam verdelgd is van onder de hemel. Daarom willen wij altijd aan deze strijd denken; een nalaten van die strijd zou een nalaten zijn van onze heilige roeping, om het rijk van God te steunen tegen alle vijandelijke machten van de wereld. (1 Samuel 15:2) 2)

Ik twijfel niet, dat, wat gezegd is, omtrent het vernietigen en uitroeien van Amalek, hierdoor bevestigd wordt, dat omdat Hij de Almachtige is, Hij dus ook met dat goddeloze volk de strijd zal voeren. Daarom wordt Zijn hand gezegd op de troon van God te zijn, omdat Hij niet werkeloos in de hemel zetelt, maar Zijn heerschappij oefent in het besturen van de wereld, alsof Hij gezegd zou hebben: God, die machtig heerst, en die door Zijn hand en door Zijn kracht alles tempert en matigt, in stand houdt en vernietigt, zolang Hij op Zijn troon regeert en bekleed is met de hoogste en de te vrezen macht, Hij zal ook niet afhouden, de Amalekieten met Zijn rechtvaardige straffen te achtervolgen.

Het valt niet te loochenen, dat deze plaats zeer moeilijk is, maar toch hebben wij o.i. het woord "hand" hier te houden voor de hand van God. En dan weten we, dat door "hand" Zijn kracht en macht wordt voorgesteld. De bedoeling kan dan niet anders zijn, dat, zolang de hand op de troon van de Heere is, d.i. zolang de Heere regeert, ook er strijd zal zijn tegen de

Amalekieten. M.a.w. hier wordt op deze wijze de volkomen vernietiging van de Amalekieten vastgesteld en Israël aangezegd, dat het van geslacht tot geslacht met Amalek had te strijden. Sommigen lezen in plaats van Mk (Troon), Mn (Banier). De bedoeling zou dan zijn: Zolang de hand aan de banier zal zijn, en die banier niet wordt losgelaten, zal er strijd met Amalek zijn. Wij houden ons echter aan het eerste.

Van Bir Musa of Massa en Meriba (Vs. 7 en zie Ex 17.1) zetten de Israëlieten, wellicht op de tweede dag na de slag, hun tocht door het Sjeikdal verder voort, en kwamen na een mars van negen uur op de plaats aan, waar zelfs aan de brede uit het noordoosten komende Wady es-Scheikh de nog bredere van het zuidwesten naar het noordwesten zich uitstrekkende hoge vlakte er-Rabah aansluit. Deze raakt aan het zuideinde onmiddellijk aan het (zie Ex 3.1) beschreven, uit de drie gebergten Dschebel ed Deir, Dschebel Musa en Dschebel el Homs bestaande Horebgebergte. Hier legerde zich Mozes werkelijk met het volk, gelijk hij ook in hoofdstuk 18:5 zegt, aan de berg van God, waarop hem tevoren de engel des Heeren verschenen was; want hij bevond zich aan de ingang van het Jethrodal, dat Dschebel el Deir van Horeb scheidt.

HOOFDSTUK 18.

JETHRO GEEFT AAN MOZES EEN GOEDE RAAD.

Vs. 1-12. Bij het uitgaan van Rafidim, terwijl Mozes enige dagen tegenover de berg van God gelegerd is, komt zijn schoonvader Jethro tot hem, en brengt hem zijn vrouw Zippora en zijn beide zonen Gersom en Eliëzer. Hij belijdt de naam des Heeren, die zo grote dingen aan Zijn volk gedaan heeft, en brengt Hem brand- en slachtoffers. Mozes en Aäron en alle oudsten van Israël nemen aan de offermaaltijd deel.

Toen a) Jethro, priester van Midian, schoonvader van Mozes, hoorde al wat God aan Mozes en aan Israël, Zijn volk, gedaan had, want ook tot hem was dit doorgedrongen; dat de HEERE Israël uit Egypte uitgevoerd had, door eenuitgestrekte arm en door grote gerichten.

Ex.2:16; 3:1

Zo nam Jethro, Mozes' schoonvader, Zippora, Mozes' vrouw, (nadat hij, *Mozes* haar, na het voorval in de herberg (hoofdstuk 4:24-26) teruggezonden had, omdat zij niet geschikt was, om vol van geloofsmoed de in Egypte dreigende gevaren tegemoet te gaan, en waarschijnlijk zelf op terugkeren aangedrongen had).

Met haar twee zonen, van wie de ene Gersom heette: (want hij zei, hij had gezegd, toen het kind geboren was en had het daarom de naam gegeven: Ik ben een vreemdeling geweest in een vreemd land. (hoofdstuk 2:22)

En de naam van de andere was Eliëzer (hulp van God), want, zei hij, bij de geboorte van die tweede zoon: de God van mijn vader is mij tot hulp geweest, en heeft mijverlost van Farao's zwaard. 1)

De betekenis van de namen, die Mozes zijn zonen gegeven heeft, is nu voor het eerst echt openbaar geworden, daarom wordt niet alleen de naam van de tweede zoon, in wie het geloof aan de hulp van Jehova uitgesproken is, en dat thans volle bevestiging gevonden heeft, voor de eerste maal vermeld, maar ook de naam van de eersten zoo herhaald, met vermelding van de reden, waarom hij die naam gaf, in zo verre nu door het uitzicht op het erfdeel van de vaderen het smartelijk gevoel, dat Mozes in den vreemde had, eerst goed te begrijpen valt.

Toen nu Jethro, 1) Mozes' schoonvader, met zijn zonen en zijn vrouw tot Mozes kwam, na of 5 dagen geleden van huis opgetrokken, de woestijn doorgetrokken en het tussen de Dschebel ed Deir en de middelste bergketen gelegen dal Schoeib doorgegaan te zijn; en gekomen waren inde woestijn, de vlakte er-Rabah, aan de berg van God, de Horeb (hoofdstuk 3:1) waar hij zich gelegerd had.

Niet zo zeer de liefde voor Mozes als wel het gerucht van de wonderen, had de grijsaard, hoewel door ouderdom verzwakt, gedwongen van huis te gaan en naar de woestijn te komen. Want dat hij niet door eerzucht werd gedreven, blijkt weldra uit het vervolg, daar hij, nadat

hij God een offer had gebracht en door een plechtige daad van dankbaarheid had betuigd, dat hij de roem enkel en alleen aan God gaf, naar huis is teruggekeerd op dezelfde wijze, waarop hij gekomen was, met alle eenvoudigheid.

Zo zond hij boden, waarschijnlijk van de plaats, waar Mozes het gezicht van de brandende braambos gehad had, en nu het Catharijnenklooster zich bevindt; toen zei1) hij tot Mozes: Ik, uw schoonvader Jethro, kom tot u, met uw vrouw en haar beide zonen met haar.

Jethro wil dat men op zijn komst voorbereid is; hij zelf houdt waarschijnlijk niet van die onverwachte bezoeken, die zogenaamde verrassingen, die menige huishouding in de war sturen, menige moeder uit de goede stemming brengen en wel van veel hartelijkheid, maar niet van veel bezonnenheid blijk geven. Mogelijk had hij zelf een groot huishouden en kende hij daardoor beter de behoeften en eisen bij de gewone gang van het dagelijks leven in een gezin. Hij wilde dat zijn ontmoeting een oorzaak van genoegen en niet van schrik voor Mozes en de zijnen zou zijn. Daartoe, ook voor de juiste voorbereiding van zijn ontvangst, om gelegen te kunnen komen, zond hij eerst een bericht.

De tijd wanneer, is zonder twijfel geweest vóór de wetgeving.

Toen ging Mozes uit het leger, zijn schoonvader tegemoet, naar de plaats waar zij rust genomen hadden, en hij boog zich, ontving hem met de aan zijn stand toekomende eerbewijzen, en kustte hem, volgens het recht van zijn verwantschap aan hem (Genesis 29:11) en zij vroegen de een de ander naar de welstand, en zij gingen, nadat ook Zippora haar echtgenoot en de beide zonen hun vader begroet hadden, tezamen naar de tent van Mozes.

En Mozes, nadat zij samen neergezeten waren, vertelde zijn schoonvader alles nauwkeurig en omstandig, wat de HEERE aan farao en aan de Egyptenaren gedaan had, omIsraëls wil; al de moeite, die hun op die weg uit Egypte tot hiertoe ontmoet was, en dat hen de HEERE op zo wonderbare wijze uit al deze moeite verlost had. 1)

Mozes wil van niets anders weten, dan van de daden en wonderen van de Allerhoogste. In alles, wat hij zijn schoonvader meedeelt, doet hij zo goed mogelijk uitkomen, dat het de Heere is, die hen verlost heeft.

Toen Jethro nu zoveel nauwkeuriger dan vroeger, uit de verspreide geruchten, alles vernam, verheugde hij zich over al het goede, dat de HEERE Israël gedaan had, en waarvan de hoofdzaak deze was, dat Hij het verlost had uit de hand vande Egyptenaren.

En Jethro zei: Gezegend zij de HEERE, 1) die u verlost heeft uit de hand van de Egyptenaren, en uit farao’s hand, uit de verdrukking van die tiran (hoofdstuk 12:29 vv.) 12.29; die dit volk van onder de hand van de Egyptenaren verlost heeft, en middelen en wegen gevondenheeft, om u voor de tweede keer uit hun hand te redden, toen zij u achtervolgden, en reeds meenden, u weer in hun macht te hebben. (hoofdstuk 14:5 vv.)

Hieruit blijkt, dat Jethro, ofschoon de dienst van God toen bedorven was door vreemde inmengsels, niet zo aan bijgelovigheid was overgegeven, dat hij niet de vrees voor God kende en diende. Dat hij echter niet geheel en al van alle dwaling zuiver en vrij was, toonde de vergelijking, welke hij maakte, nl. dat Jehova groter was dan alle goden. Want ofschoon de profeten ook dikwijls zo spreken, is er toch verschil in hun uitdrukking. Wordt God soms boven de Engelen verheven, opdat Hij alleen uitblinke, terwijl voor ieder hemels wezen zijn voortreffelijkheid in rang wordt beperkt, soms wordt Hij oneigenlijk groot genoemd, niet omdat de schijngoden enige macht bekleedden, maar om hun hoge plaats, welke hun op valse en dwaze wijze in de wereld werd toebedeeld, te vernietigen. Doch hier stelt Jethro zich voor, volgens de algemene mening, dat de menigte van de mindere goden onderworpen zijn aan de hoogste God. Waar de zuivere waarheid van God niet aan het licht treedt, is de Godsverering nooit zuiver en zonder gebreken maar heeft iets troebels. Tegelijk echter schijnt Jethro iets vooruitgegaan te zijn, omdat hij nu verzekerde, dat hij de macht van God erkent, en daarmee toont dat hij juister de zaken inziet, dan tevoren.

Nu weet ik, nu zie ik uit zo vele bewijzen, wat ik wel vroeger geloofde, maar tot hiertoe nooit in zo duidelijk licht zag, dat de HEERE groter is dan alle goden van de heidenen (hoofdstuk 15:11); a) want in de zaak, waarin zij (de Egyptenaren) trots gehandeld hebben tegen de kinderen van Israël, in al de tegenstand tegen zijn woord, in alle duivelskunsten, die zij verrichtten, was Hij boven hen; 1) in alles heeft de Heere Zich groot aan hen bewezen, als de Vergelder van het kwade, door Zijn wonderen tot hun smadelijke ondergang.

a)Exodus. 1:10,16,22; 5:7; 14:18 Jak.2:8 Matth.7:2

1)"Boven hen", d.i. niet boven de goden, maar boven de Egyptenaars. Het trotse handelen ziet op alles, wat zij tegen het volk van God hadden ondernomen.

Toen nam Jethro, de schoonvader van Mozes, (Genesis 14:18 vv.) God tot brandoffer en slachtoffers, 1) en hij offerde deze aan God op een op de berg van God opgericht altaar, om aan zijn belijdenis van God ook opplechtige wijze een bevestiging te geven; en Aäron kwam, nadat het vet van de offeranden op het altaar verteerd was, en al de oversten van Israël kwamen naar de plaats van het offer, om brood te eten met de schoonvader van Mozes, voor het aangezicht van God. 2) Zo namen zij deel aan het offermaal, dat Jethro aanrichtte uit de overige stukkenvlees, en werden alzo tezamen verbonden tot de innigste gemeenschap van het geloof. (Genesis 31:54)

Wel was Jethro priester in Midian, maar geenszins daarom bracht hij nu ook onder Israël de brandoffers en slachtoffers. De wet was nog niet gegeven, dat alleen Aäron en zijn geslacht de Heere de offeranden moesten brengen, daarom wordt dit nu aan Jethro toegestaan, omdat hij ook de schoonvader van Mozes was. Sommigen zijn van mening, dat Jethro zelf niet geofferd heeft, maar dit wellicht door Mozes heeft laten doen. Dat van Aäron geen sprake is, dan alleen dat hij ook aanzat, is een bewijs, dat dit bezoek van Jethro vóór de wetgeving heeft plaats gehad.

Deze gebeurtenis staat niet slechts in uitwendig verband met de vorige (hoofdstuk 17:8-16) 17.8-16, in zoverre zij zich aan die naar tijdsorde aansluit; maar er is ook tussen beide gebeurtenissen een inwendige verwantschap. In Amalek zagen wij de prototype van de wereld, die zich openlijk tegenover het rijk van God stelt en zijn voortgang bestrijdt; in Jethro daarentegen zien wij de eersteling van hen, die, hoewel buiten het burgerschap van Israël staande, toch de God van Israël als de ware, levende God erkennen en met Zijn uitverkoren volk in gemeenschap treden. Aan beiden wordt vervuld, wat de Heere eens tot Abraham gezegd heeft (Genesis 12:3): "Ik zal zegenen, die u zegenen, en vloeken, die u vloeken." Amalek toch wordt tot uitroeiing veroordeeld; aan deze stam van de Midianieten daarentegen wordt later de opname in Israëls gemeenschap aangeboden en werkelijk gegeven (Numeri. 10:29-32 Richteren. 1:16; 4:11; 1 Samuel. 15:6; 30:29). Beiden hebben echter ook hun opvolgers in de latere geschiedenis van het Godsrijk: Amalek en al degenen, die zich ooit tot tegenstanders en onderdrukkers van de Gemeente van de Heere gesteld hebben, en ten laatste met verschrikking zijn ten ondergegaan: Jethro en alle zielen, die, als Rachab, Ruth enz. de zegen van Abraham zochten en die deelachtig werden.

Indien ons vermoeden juist is, geldt het hier een offermaaltijd, zoals bij Abraham (Genesis 21:27), Izak (Genesis 26:30) en Jakob (Genesis 31:54), ter inleiding of ter bezegeling van een nog te sluiten of reeds gesloten verbond van wederzijdse hulp en trouw. Het was een verbondsmaal, waarbij vooraf God als getuige was aangeroepen. Zo zaten tezamen aan Abraham en Abimélech, Jakob en Laban en, bij deze gelegenheid, Jethro, het stamhoofd van de Kenieten, van de ene zijde, en Mozes, Aäron en al de oversten van Israël van de andere zijde, als de wederzijdse partijen, die een verbond van vriendschap met elkaar sloten in de tegenwoordigheid en onder aanroeping van God. Dit is de betekenis van de woorden: "En Aäron kwam en al de oversten van Israël, om brood te eten met de schoonvader van Mozes, voor het aangezicht van God." Van een eigenlijk offer, gelijk de Mozaïsche wetging die voorschreef en verordende, is hier dus in geen enkel opzicht sprake; wel van de slachtinge van vee, gevolgd door het gezamenlijk breken en eten van brood, als teken van de verbondssluiting.

"Voor het aangezicht van God". Deze uitdrukking kan niet gebezigd worden, om daarmee te bewijzen dat de tabernakel toen reeds was ingesteld, omdat èn voor het aangezicht van God èn voor het aangezicht des Heeren ook vroeger zeer dikwijls voorkomt. "Voor het aangezicht van God" betekent hier, voor de wolkkolom. Van deze tijd af is de verhouding tussen Israël en de Kenieten, (waarvan Jethro het toenmalige stamhoofd was) zeer gunstig geweest. (Richteren. 1:16; 4:11; 5:24; 1 Samuel. 15:6; 1 Samuel. 30:29). Ook de Rechabieten behoorden tot deze stam.

II. Vs. 13-27. Als Mozes de volgende dag zijn rechterlijk ambt uitoefent en het volk de hele dag van de morgen tot de avond rondom hem staat, neemt Jethro daaruit aanleiding, aan zijn schoonzoon goede raad te geven, hoe hij zijn al te zwaar ambt tot welzijn van het volk, kon verlichten. Mozes neemt dit voorstel aan en doet naar Jethro’s raad; deze keert vervolgens weer naar zijn land terug.

Doch het geschiedde 1) de volgende dag, zo zat 2) Mozes gelijk hij dat gewoon was telkens te doen, als de kinderen van Israël langer dan één nacht ergens vertoefden, op een vrije plaats, om het volk te richten, om alle verschillen, die zij onder elkaar hadden, aan te horen, en naar goddelijk recht te beslissen, en het volk stond voor Mozes van de morgen tot de avond, daar de menigte, van hen, die zijn beslissing begeerden, te groot was, dan dat hij dit werk spoedig zou hebben kunnen verrichtten.

Hier wordt een vermeldingswaardige zaak, die tevens zeer nuttig was om bekend te worden, ertussen gevoegd, dat in dat gedeelte van zijn bestuur, waarin God hem had gesteld, en hetgeen hij met een zeldzame luister van zijn glorie deed schitteren, iets berispingswaardig is geweest, wat Jethro heeft verbeterd. Vervolgens, dat Mozes zelfs, de grootste profeet en die alleen met God als met een vriend omging, naar verdienste is, berispt, omdat hij zichzelf en het volk, zonder erbij na te denken, al te zeer met arbeid bezwaarde. Dit is wel een bewijs van zijn uitstekende kracht en van zijn heldere ziel geweest, dat hij zoveel last en zoveel verdriet kon verdragen, en niet door vermoeidheid te onderging, hoewel hij zich dagelijks met nieuwe arbeid bezwaarde. Het is ook een nooit genoeg geprezen grootheid van ziel geweest, dat hij zich aan het slechte en verkeerde volk voor niets gaf, en niet van zijn voornemen afging, ofschoon hij zag, dat hij voor zijn weldaden een onbillijk loon ontving. Want wij zien hem meermalen geschokt door smaadredenen en smaadvolle behandelingen, met twisten en bedreigingen aangevallen, zodat het meer dan verwonderlijk is, dat hij zijn zo dikwijls aangevallen geduld niet heeft laten varen. Hier worden nu vele deugden aangetroffen, de hoogste lofzang waardig. En toch, in die loffelijke daden neemt Jethro een gebrek waar. Waardoor wij herinnerd worden, dat ook in de meest uitstekende daden van de mensen altijd nog enig gebrek schuilt, en dat er nauwelijks één bestaat, in het geheel volmaakt, of hij is altijd nog met enig vlekje bezoedeld. Dat zij daarom, wie zij ook zijn die zijn aangesteld over de volken, om hen te regeren, hoe nauwkeurig zij ook hun ambt uitoefenen, weten, dat, indien zij van de beste zaak, die zij hebben, rekenschap moeten geven, er altijd iets aan ontbreekt. Evenzo, opdat zowel de koningen als de overheidspersonen en de herders zouden weten, waar zij alle krachten inspannen, om hun plicht te beoefenen, er echter altijd iets overblijft, wat voor verbetering vatbaar is. Hier is het ook de moeite waard te noteren, dat er niemand onder de stervelingen is, in hoeveel en in hoe verschillende gaven hij ook uitblinkt, dat hij bekwaam is, om alle rollen te vervullen.

Zitten komt in de Heilige Schrift dikwijls voor als teken van met bedaardheid en ernst een zaak afdoen. Hoogstwaarschijnlijk zat Mozes op een verhevenheid, terwijl het volk voor hem stond. Dan wordt ook het volgende beter verstaan.

Als de schoonvader van Mozes alles zag, wat hij het volk deed, hoe hij de ene zaak na de andere behandelde, en zichzelf zo weinig ontzag, dat zulk een arbeid te zwaar voor hem was, zo zei hij ‘s avonds tegen Mozes toen hij met hem alleen was: Wat is dit, dat gij het volk doet? 1) Volbrengt gij zo uw ambt als rechter? Waarom zit gij zelf alleen, zonder een helper, en al het volk staat daarom voor u, van de morgen tot de avond? 2)

Jethro treedt hier op in zijn vaderlijk gezag tegenover Mozes. De inkleding van de vraag geeft iets terechtwijzends, iets berispends aan.

Ook hier komt het uit, dat niet het volk is om de Overheid, maar de Overheid om het volk, dat zowel de Overheid het volk heeft te ontzien, in de zin, dat zij de nodige zorg voor het welzijn van het gehele volk moet dragen, als dat het volk eerbied en ontzag voor de Overheid moet hebben en bewaren.

Toen zei Mozes tot zijn schoonvader; Omdat dit volk tot mij komt, om God raad te vragen.1)

Oprecht antwoordt Mozes, als gold het een zaak, die ten hoogste was te prijzen, evenals iemand, die zich van geen enkele zonde bewust is. Hij bekent nu, dat hij dienaar van God is, en orgaan van de Geest. En zijn geloof en onbaatzuchtigheid kon niet in staat van beschuldiging komen. Maar hierin zondigde hij, dat hij zich overmatig met arbeid bezwaarde, noch voor zichzelf in het bijzonder, noch in het algemeen voor al de anderen zorg droeg. Overigens is uit deze woorden een nuttige kennis te verzamelen. Hij zegt, dat de twistenden kwamen, om God te vragen, dat hij dus de wetten en instellingen van God onderwees. Waaruit volgt, dat hij, zover hij op de politieke orde toezag, het deed alsof de vierschaar door God op de aarde was opgericht, waarop hij het ambt van rechter uitoefende, opdat de rechters en overheidspersonen zich geen macht zouden aanmatigen, die niet aan de wetten was ontleend; opdat niemand zich zou veroorloven, naar eigen willekeur en mening te rechten; opdat zij kortom niet tot zich zouden trekken, wat het eigendom van God was. Want dan eerst gedragen de overheidspersonen zich wel, indien zij zich herinneren, dat zij plaatsvervangers van God zijn.

In het Hebreeuws Lidrosch Elohiem, eigenlijk om God te zoeken. Mozes rechtte zo het volk, door hun de wetten en instellingen van God bekend te maken, door zo hun pleitzaken te beslechten, als overeenkomstig de wet van God was.

Wanneer zij een zaak hebben, over iets onder elkaar in strijd gekomen zijn, zo komt het volk tot mij, dat ik richtte tussen de man en tussen zijn naaste, met wie hij de twist heeft, en dat ik hun Gods instellingen en Zijn wetten
bekend maak.

Omdat de wet nog niet gegeven was en het volk zichzelf niet mocht rechten, zo kwamen zij tot Mozes, als Gods mond, die hen dan richtte, naar Gods voorheen gegeven wetten of hun verschillen, als het de zaak vereiste, telkens voor God bracht en de Heere raad vroeg.

Mozes bedoelt hier niet mee, dat hij deze gelegenheid aangreep om het volk de rechte wetten en instellingen te geven, maar om hun naar Gods wet een daarop gegronde uitspraak te geven.

Doch de schoonvader van Mozes zei tot hem: De zaak is niet goed, die gij doet; 1) hoewel ik ermee instem, dat gij naar goddelijk recht de rechtspleging volvoert, zo acht ik toch de wijze niet doelmatig.

Door deze handeling heeft God zijn knecht vernederd, evenals Paulus zegt dat hij door een engel van de satan met vuisten is geslagen, opdat de uitnemendheid van de openbaring hem niet al te zeer zou verheffen 2 Corinthiers. 12:7)

Met ronde woorden en zonder omwegen keurt Jethro de burgerlijke rechtspleging af, gelijk die door Mozes werd behandeld; "de zaak is niet goed." Bovendien legt hij de gehele verantwoordelijkheid daarvan op Mozes en geenszins op het volk, dat Mozes zelf enigszins in de zaak had betrokken, alsof het volk Mozes juist daartoe had aangezocht. Geen overheid mag (ook wat het gezin betreft) in de aansporing of onredelijke drijving van het volk ooit enige verontschuldiging zoeken voor eigen daden en handelingen. Mozes is hier de man die het "doet"

Gij zult geheel vervallen, 1) zo gij, wanneer gij dit ambt alleen op u neemt en van de morgen tot de avond als rechter zit; als dit volk, dat bij u is en zijn rechtszaken voor u brengt, wanneer het de gehele dag om u staat, en wachten moet, totdat gij de zaak van de anderen beslist hebt. Het is in nadeel van beiden: want deze zaak is te zwaar voor u; gij alleen kunt het niet doen.

In het Hebreeuws Nabool thibbool eigenlijk gij zult zeker verwelken. Het woord in de grondtekst wordt gebruikt van het blad, dat eerst verwelkt en dan afvalt. Daaronder moet verstaan worden van groen naar geel en tenslotte dat het blad afvalt. Zo, wil Jethro zeggen, zal het ook U gaan. Door de overmacht van arbeid zult gij langzaam, maar zeker te gronde gaan. En niet alleen Mozes, maar heel het volk.

Hoor nu mijn stem; ik zal u raden, hoe gij uw ambt lichter kunt maken, zonder dat er schade geleden wordt, en God zal met u zijn, 1) God zal u, zo gij naar mijn raad doet, hoewel die komt van een, die van uw volk niet is, ondersteunen, dat gij de zegen daarvan ondervindt; wees gij voor het volk bij God; blijft gij de middelaar tussen de Heere en Zijn volk, en breng gij de zaken, waar het menselijk oordeel niet toereikende, maar goddelijke beslissing nodig is (Numeri. 15:32 vv.; 27:1-11) voor God. 2)

Jethro durft wel een gelukkige uitkomst voorspellen, indien Mozes zijn raad opvolgt, maar pocht er niet trotselijk op, dat dit de vrucht zal zijn van zijn voorzichtigheid, maar schrijft het aan de zegen en de gunst van God toe, indien een gunstig verloop heeft, wat hij niet anders dan met de beste bedoelingen instelt. Want dit betekent de uitdrukking: Ik zal U raad geven, en God zal met U zijn (moge u zegenen)

Mozes moest blijven, de uitlegger. Hij moest de wetgevende arbeid op zich nemen, terwijl, zoals uit Vs. 20 blijkt, hij de rechtsprekende macht moest overlaten aan de oudsten. Jethro scheidt aldus de wetgevende en de rechtsprekende macht en wil niet, dat deze door één en dezelfde persoon zal worden uitgeoefend.

En verklaar hun, volgens de u ten deel gevallen openbaringen, de instellingen en de wetten, en maak hun bekend de weg, waarin zij wandelen zullen, en het werk, dat zij doen zullen, 1) zodat gij altijd de profeet enopenbaarder van God voor Israël blijft.

De aan Jethro zowel als aan Mozes eigen hoofdovertuiging omtrent het wezen van het recht berust daarop, dat, waar de ziel van de mens in een moeilijke zaak is, en dat is in elke zaak, wanneer de ene mens tegenover de andere staat, het geval-niet eerder rust kan gevonden worden, dan God zelf daarin gesproken heeft. De moderne grondstellingen van de rechtspleging, die deze hoogst ernstige zaak zoeken te ontgaan, voldoen niet aan het menselijk bewustzijn, noch van de rechtvaardige, noch van de onrechtvaardige, en moeten eindelijk, in plaats van aan de stroom van de ongerechtigheid op aarde een onverwinnelijke tegenstand te stellen, zelf door de golven van de diepte weggerukt worden.

De gang van de wetgevende arbeid, die Jethro Mozes voorstelt, is naar zijn woorden deze: de enige bron van de zuivere rechtskennis en van het stellige recht moet bij God gezocht worden. Daar alleen, niet in de beschouwing van de natuur of in de gebruiken van het volk moest Mozes de nodig kennis vna het recht en van diens gronden zien te verwerven. De onderwerper zelf op dat gebied, waarop de verkregen waarheden van het recht dienden toegepast, moesten daarentegen bij het volk zelf gezocht worden. Mozes moest met het volk verkeren, hun zaken vernemen en die voor God brengen. Daarbij moest hij wel deugdelijk onderscheid maken tussen de leer van de beginselen en de gronden van het recht en tussen datgene, wat nodig was, om dit alles langs tweevoudige weg, door oefening en door uitoefening in het leven te doen treden. Zo hebben wij het verschil van de drie uitdrukkingen op te vatten, door Jethro gebezigd: instellingen en wetten te "verklaren", "de weg bekend maken, waarin zij hebben te wandelen", en dan daarbij "het werk dat zij hebben te doen.".

a) Doch zie gij om, onder al het volk naar kloeke mannen, God vrezende, waarachtige, recht gezinde mannen, de gierigheid hatende, 1) zodat er geen vrees voor omkoperij behoeft te zijn; stel ze over hen, over deverschillende afdelingen van het volk (hoofdstuk 6:14), als oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig, oversten van tien. 2)

Deuteronomium. 1:17

Dit is bij een vrij volk het meest te betrachten, dat de rechters niet gekozen worden om hun vermogen of rijkdom, maar zij, die in deugden uitblinken. Het is daarom evenwel recht, dat het eerst gezien wordt naar deugd, opdat, indien iemand onder het volk wordt gevonden, bovenmate geschikt, hij beter geacht worden dan een aanzienlijke of rijke; indien echter iemand dit als een eeuwige wet en als volstrekt noodzakelijk zou willen invoeren, zou hij, naar verdienste, voor strijdlustig gehouden worden.

Waarachtige, in de zin van, wakkere mannen, mannen van zedelijke kracht. Volgens de Rabbijnen moest een rechter zijn: wijs, nederig, Godvrezend, de rijkdom minachtende en een liefhebber van de waarheid, geacht bij zijn medemensen en een goede naam bezittende. Bovendien moest hij zijn, zonder enig letsel of gebreken van het lichaam, en ervaren in zeventig talen, opdat hij in het aanhoren van de rechtzaken geen tolk nodig zou hebben. Ook moest hij niet te oud zijn en vader van kinderen, opdat hij wist, wat barmhartigheid te oefenen was.

Het volk was van oudsher in "stammen," "geslachten," "vaderhuizen" en "hoofden van gezinnen" ingedeeld. De hoofden van de stammen en geslachten waren "vorsten" (Numeri. 1:44; Jozua. 22:14). De gezamenlijke vorsten "de oudsten." In Egypte waren uit deze oudsten de "ambtslieden" (Exodus. 5:6) gekomen; thans worden uit hun getal "de oversten van duizend," "honderd," "vijftig" en "tien" (Deuteronomium. 1:15 vv.) aangesteld.

Deze vormden nu samen de Raad, waarvan de leden later zeventig in getal waren. Bij de Zeventig werden later nog gevoegd, óf de vorst van het volk en de vader van het rechthuis, óf de twee schriftgeleerden, waarvan de een veroordeelde en de andere vrijsprak.

Dat zij dit volk te allen tijde richten, 1) alle twistzaken onder het volk ter harte nemen, zodat voortaan geen meer onmiddellijk tot u gebracht wordt; doch het geschiede, dat zij alle grote zaken, alle die volgens de maat de reeds voorhanden wetten en rechten niet te beslissen zijn, aan u, de van God verkoren rechter, brengen, maar dat zij alle kleine zaken, voor welke het bestaande recht toereikend is, richten. Verlicht alzo uzelf
de regering van het volk, en laat hen met u die zware taak dragen.

Hiermee wordt bedoeld, dat zij alle voorkomende zaken zouden afdoen, zowel die tot de rechtsprekende macht behoorden, als die, welke meer op burgerlijk gebied gezocht moesten worden. De grote en gewichtige zaken, die meer met de wetgevende macht in verband stonden, moesten bij Mozes blijven.

Eigenlijk maak licht (makkelijk) van het op u liggende. Jethro noemt dus het ambt, of de ambten, die Mozes gekleedde, een last, die op hem lag.

Indien gij deze zaak doet, 1) zoals ik u aangeraden heb, en God het u gebiedt, 2) God het u toe zal staan om zo te handelen, zo zult gij kunnen bestaan, en niet aan het gevaar blootgesteld zijn, om door al te veel arbeid neergedrukt te worden; zo zal ook dit volk, dat gij tothiertoe zo schaars verzorgen kon, een voordeel daarvan hebben, en in vrede aan zijn plaats komen, het zal goed geordend en met een welingerichte rechtspleging Kanaän binnengaan.

De oorspronkelijke inrichting onder Israël berustte op de indeling van het volk in stammen, geslachten en families; de hoofden van deze, die wij meermalen onder de naam van oudsten aantroffen (hoofdstuk 3:16,18; 4:29; 12:21; 17:5), zoals zij de gemeente vertegenwoordigen, voor hun rechten optraden, en de tussenpersonen waren, door welke een werking op het gehele volk mogelijk was, waren ook de rechters en regeerders van de onder hen staande stammen, geslachten en familien. In Mozes, de door God onmiddellijk geroepen grondvester en middelaar van Zijn verbond met Israël, verkregen deze oversten van het volk een vaste standplaats over de anderen; op hen ging alle kracht van regeren en rechten op die wijze over, dat de Israëlitische gemeente reeds begon het karakter van een monarchie (heerschappij van een) aan te nemen, toen onder de Egyptische verdrukking het aanzien van de oudsten als overheden en rechters geheel in verval geraakt en tot veel wanorde gekomen was, gelijk dit voorval (hoofdstuk 2:11 vv.) bewijst. De raad van Jethro loopt hierop uit, dat Mozes, hoewel hij het hoofd van regering en recht blijven moest, toch weer meer teruggaan moest tot patriarchale inrichting. Over deze wijze van verdeling en de wederkerige verhouding tussen

de hoofden van duizend, honderd enz. ten opzichte van hun rechterlijke werkzaamheid, zie Deuteronomium. 1:17

Jethro wil niet, dat Mozes zijn raad opvolgt, alvorens het aangezicht des Heeren gezocht te hebben, en van Hem verlof gekregen te hebben, dat hij zoiets mocht doen.

Mozes nu hoorde naar de stem van zijn schoonvader, 1) nadat hij zich van de goedkeuring van de Heere verzekerd had (Spreuken. 19:20), en hij deed later, toen hij met het volk in de woestijn Sinaï zich bevond, engeschied was, wat in de hoofdstukken 19-35 vermeld is, alles, wat hij gezegd had.

Een singelier bewijs van bescheidenheid, dat Mozes geen bezwaar maakt, de raad van zijn schoonvader op te volgen. Want ofschoon Jethro in leeftijd van bloedvriendschap hoger stond, stond hij toch in andere dingen veel lager. Dat Mozes dus wijkt voor zijn gezag, daarmee schrijft hij de grootste en voortreffelijkste doctoren de regel voor, om niet te weinig gehoor te geven aan de wenken van hen, welke zij erkennen, rechte dingen voor te schrijven, ofschoon zij niet met grote waardigheid zijn bekleed.

En Mozes verkoos volgens de voordrachten, die hij zich door het volk liet doen (Deuteronomium. 1:9 vv.), kloeke, oprechte mannen uit gehee; Israël, en maakte hen tot hoofden over het volk; sommigen tot oversten van duizend, anderen tot oversten van honderd, deze tot oversten van vijftig, en geen tot oversten van tien. 1)

1)Ongetwijfeld bewoog Mozes zich hier op de historische lijn. Uit hetgeen door Gods Voorzienigheid onder het volk geschiedkundig geworden was, dat regelde hij nu bij de wet. Deze verdeling sloot zich aan de natuurlijke indeling van het volk aan.

Dat zij het volk te allen tijde richten, de harde zaak, tot Mozes brachten, maar zij al kleine zaken richten. 1)

Is er gevaar, zo laat mij niet vrezen; geef mij heldenmoed om mijn kruis te dragen. Geef, Heer! dat ik mijn vijand door zachtmoedigheid overwin, en wanneer ik raad behoef, ook goede raad vind!.

Onder harde zaken hebben wij te verstaan, die, waaromtrent geen duidelijke aanwijzing in de wetten was gegeven; onder kleine zaken, die, waaromtrent de wetten wel een duidelijke aanwijzing gaven, of die volgens de algemene begrippen van het recht gemakkelijk konden behandeld worden.

Toen liet Mozes zijn schoonvader weer naar Midian vertrekken; en hij, Jethro, ging naar zijn land; 1) Zippora met haar zonen bleven voortaan bij Mozes.

De Chaldeeuwse uitbreiding zegt: "om zijn kinderen of het volk van het land Jodengenoten te maken. Het is ook waarschijnlijk, dat hij zich beijverd heeft, om de Midianieten de ware godsdienst te leren, en dat hij daarin geslaagd is, zodat de godsvrucht, onder verscheidene

geslachten van dat land tot de volgende eeuwen voortgeplant werd. De Rechabieten toch, die Jeremia omtrent het einde van het rijk van Juda (hoofdstuk 35) prijst, waren, volgens 1 Kronieken 2:55 uit dat land afkomstig.

Want zij vertrokken, na een oponthoud van 4 of 5 dagen, uit Rafidim, 1) en kwamen, terwijl zij nog niet aan hun eigenlijk doel (hoofdstuk 19:1), hoewel de berg van God, van welke de Heere (hoofdstuk 2:12) tot Mozes gesproken had, reeds zeer nabij was (hoofdstuk 18:5) in de woestijn Sinaï, en zij legerden zich in de woestijn; Israël nu legerde zich, nadat zij van hunlegerplaats door de beide dalen, de Wady es-Sebaijeh en de Wady Schoeib (zie "Ex 3.1), voortgegaan waren, aldaar, tegenover die berg, 2) de Sinaï of Dschebel Musa (= de berg van Mozes) zuidoostelijk tegenover die.

Rafidim was een grote, in een halve cirkel van ongeveer 12 uur zich uitstrekkende, vlakte, welke het Wady (dal) er-Scheikh met de Wady er-Rabah verenigt.

De middelste van de drie (zie Ex 3.1) beschreven gebergten, de eigenlijke Horeb op Sinaï, verheft zich, aan de zuidoostelijke zijde van de Rabah-vlakte tot een bijna loodrecht opstijgende, 1500 voet boven de vlakte gelegen, rotswand; de top, die de naam Ras es Sufsafeh draagt, is in drie delen gespleten (de middelste top vormt een koepel, de beide anderen daarentegen zijn kegelvormig). Van hier overziet het oog niet slechts de Rabah-vlakte in haar gehele uitgestrektheid, maar ook een groot deel van het Wady es Scheikh; daarom heeft de Noordamerikaanse professor E. Robinson, die, vergezeld van de zendeling E. Smith in het jaar 1838 Palestina en de zuidelijke aangrenzende landen doorreisde, en door zijn ontdekkingen zich zeer verdienstelijk voor de bijbelse landkennis gemaakt heeft, met alle beslistheid beweerd, dat voor de berg, waarop de wetgeving heeft plaats gevonden, geen ander dan deze in drieën gespleten top van het Horebgebergte, de Ras en Sufsafeh, te houden is. De vlakte er-Rabah in verbintenis met de zuidwestelijke uitgang van het Scheikh-dal is dan onder de "woestijn van Sinaï" te verstaan, in welke Mozes het volk leidde, om de wet van God aan te horen. Intussen hebben latere reizigers, die omtrent de Sinaï onderzoek deden (Strausz, vergezeld door Krafft en eveneens Graul) zich van het onbewezene van deze opvatting overtuigd. Niet alleen daalt de Rabah-vlakte zozeer naar het noorden af, dat, ware het volk daar verzameld geweest, de berg voor de achterste reien door de meer vooraan staande geheel bedekt ware geweest, maar het is ook zo moeilijk, ja zelfs gevaarlijk, de noordelijke top van Horeb te bestijgen, dat zulk een bestendig verkeer van Mozes met de Heere op de berg en het volk in de vlakte, gelijk in ons hoofdstuk beschreven wordt, geheel onmogelijk zou geweest zijn. "Wij beproefden eerst aan de zijde recht op te klimmen," zo verhaalt Robinson van zichzelf en van zijn metgezel; "wij vonden echter de rots zo glad en steil, dat wij na meermalen gevallen te zijn en wegens grotere gevaren de onderneming moesten opgeven. Wij klommen nu door een steile kloof met een langere omweg op, konden toen van de hoogste uitgang van de kloof om de noordelijke rotswand opklimmen, en langs de diepe holten, die in de loop der eeuwen in het graniet ontstaan waren, de top bereiken." Deze theorie is daarom door de nieuwste wetenschap weer opgegeven en er is een andere aangenomen, die ook door K. Ritter onderschreven wordt. Aan de andere zijde van de Ras es Sufsafeh namelijk, strekt zich het gebergte als een grote, ver uitstekende bergrug van 500 voet hoogte, een klein uur ver naar het zuideinde, uit: hier verheft hij zich tot een tweede nog

grootsere top, die nog meer dan 1700 voet hoger is, dan die noordelijke. Deze heet Dschebel Musa, en is van ouds af aangezien voor de berg van Mozes of van de wetgeving. "Verre weidt van hier het oog over land en zee. Oostelijk verschijnt de golf van Akabah, achter deze het gebergte van Arabië, terwijl verder ontelbare heuvels en bergketenen de Mozesberg omringen; in het zuiden als in een halve kring altijd hoger opstijgende, in de verte door de blauwe wateren van de zee als door een gordel omsloten. Prachtig verheft zich zuidwestelijk de Catharijnenberg (zie Ex 3.1), evenals een vesting de berg van de wet beschermende; verder naar het noorden over talloze heuvels glinsteren bij Suez aan de voet van Atakah (zie Ex 14.2) de wateren van de Rode Zee, die zich voor het volk van God verdeelden, met de woeste hoogten van Egypte; ten noorden volgt de woeste, trapsgewijze opstijgende woestijn et Tih (zie Ex 13.20); vóór deze, veelvuldige rotsen, die de vlakte Rabah omgeven; eindelijk de lange, langzamerhand afhellende rug van de Sinaï, die zijn top, de berg van Mozes, van alle geruis en alle onrust in de dalen afsluit."

Aan de voet van deze berg strekt zich in zuidoostelijke richting een 1400 tot 1500 voet brede en 12000 voet lange vlakte uit, die naar het zuiden en naar het oosten begrensd wordt, door langzaam opstijgende bergen van geen aanmerkelijke hoogte. Dit is de vlakte Sebaijeh. Men komt uit de Rabah-vlakte en het Scheikh-dal tot haar, door het oostelijk van ed Deïr gelegen Wady es-Sebaijeh en door het Jethro-dal; zij is, gelijk de gehele omstreek van de Sinaï, rijk in bronnen, die altijd water hebben; er groeien vele planten. Hier heeft zonder twijfel, Israël, van nu tot aan het vertrek van de Sinaï, (Numeri. 10:11) bijna een geheel jaar zich gelegerd; hier de wet van de beide tafelen en de tent der samenkomst met de gehele verordening van de godsdienst ontvangen. Deze vlakte was voor het vertoeven van het volk gedurende de wetgeving bijzonder geschikt, omdat zij zich terrasvormig verheft, zodat de op de achtergrond staande mensen over de op de voorgrond staanden kunnen zien, en omdat de in het zuiden en oosten aangrenzende bergen langzamerhand opstijgen en zo eveneens een grote menigte volk kunnen opnemen. "Het is een vlakte, als het ware geschapen om een talrijke verzameling om de voet van de berg te verenigen. Hierheen kwam de gemeente van Israël. Haar oog zag naar de berg, die, een groot altaar gelijk, boven haar hing. Ja, hij staat als een altaar in het Allerheiligste, die rondom door rotstoppen als door het koor van de majestueuze dom omgeven wordt, waarover de blauwe hemel zich als een dak welft! Een heiligdom van God! Ieder spoor van menselijke hand blijft ver. Geen vogel verschijnt in de lucht, geen gras is er op de rotsen. Slechts hemel, rots en zee staan daar als getuigen van de Almachtige scheppende kracht van die God, die hemel en aarde gemaakt heeft."

Gelijk uit het volgende blijkt, liet Mozes het leger meer oostelijk van de Sinaï opslaan, zodat het onmiddellijk voor de berg gelegen deel van de vlakte een vrije ruimte vormde, die later (Vs. 12 vv.) werd afgepaald; aan de andere zijde van die afpaling diende dan de westzijde van de vlakte met de in het zuiden aangrenzende terrassen tot verblijfplaats voor het volk gedurende de wetgeving (Vs. 17). "Er is in de gehele wereld geen schouwspel zo verhevenals de Sinaï, uit de diepte van de Ouadi Sebaijeh gezien.

Dat is echt een schouwplaats voor de grote tonelen, die Exodus verhaalt. Deze massa’s van graniet waren waardig, om aan God tot troonzetel te strekken, en de stem des Heeren kon in de hele wereld geen ernstiger en plechtiger oord vinden, om aan Mozes de wetten te geven,

die Zijn volk moesten besturen. In het gezicht van de eenzame, naakte en zwijgende natuur, waar geen spoor van plantengroei door de onvruchtbare rotsen heenbreekt, moesten de Israëlieten begrijpen, dat zij geen hulp hoefden te verwachten, dan van de hemel, geen vertrouwen te stellen, dan op God alleen"

"In deze stoute en verheven eenzaamheid, van alle volken van de aarde afgesneden, van ruwe puntige rotsen omgeven, onder het drukkende van een brandend hete lucht, aan vurige slangen blootgesteld, terwijl bliksems rondom hen slingerden en rollende donderslagen vreselijk boven hun hoofden ratelden; in deze eenzaamheid eindelijk, waar Jehova, als ware het bij voortduring Zijn hand naar de hemel opheft en zweert: "Ik ben Jehova, de Enige, uw God, o afvallig Israël! en leve in eeuwigheid"; daar gaf Jehovah Zijn volk de wet."

Israël, tegenover de berg gelegerd, werd reeds daardoor voorbereid op het ontvangen van de Wet.

a) En Mozes klom 1) op, toen Israëls leger in de woestijn Sinaï opgeslagen was, ongeveer op de derde dag na de aankomst, op de 4de Sivan; hij klom op de berg tot God, daar de wolkkolom zich op de top geplaatst had, om te vernemen, wat de Heere, die in die kolom was, tot hem spreken zou. En de Heere riep tot hem van de berg, zeggende: Aldus zult gij tot het huis van Jakob spreken, en de kinderen van Israël2) verkondigen:

Hand.7:38

Zeer waarschijnlijk is het, dat Mozes, volgens gewoonte, de afzondering gezocht heeft om God te raadplegen. Er wordt toch niet als van een nieuwe en ongewone zaak gesproken, maar als van een vroeger opgemerkt gebruik, omdat hij nergens durfde blijven of naar elders optrekken, tenzij het hem door de mond van God was voorgeschreven. Verder, tot God opgeklommen, wil niet anders zeggen, dan dat hij buiten de legerplaats is gegaan, om ver van de menigte en van alle verstrooiing in hemelse rust te weten te komen, wat God behaagde. Want hij heeft niet, zoals de bijgelovigen doen, een verheven plaats uitgekozen, waar hij dicht bij God was, maar van alle rumoer heeft hij zich verwijderd, om alleen zijn gedachten ijverig bij elkaar te houden om te leren.

De Kanttekenaars verklaren het aldus: dat Mozes opklom tot de wolk, die nu naar alle schijn op de berg rustte, zoals naderhand op de tabernakel.

Abrahams nageslacht wordt hier genoemd huis van Jakob en kinderen van Israël. Door de eerste benaming wordt gedoeld op de natuurlijke betrekking, waarin het tot Jakob stond; door de tweede, op de geestelijke betrekking. Niet alleen was Jakob het natuurlijk stamhoofd, maar als Israël ook het geestelijk verbondshoofd.

a) Gij hebt gezien, 1) wat Ik de Egyptenaren gedaan heb, om hen te dwingen, dat zij u vrijlieten; hoe Ik u op vleugels van arenden gedragen2) heb, opdat gij geen schade zou lijden, en u tot Mij gebracht heb3) aan deze plaats, waar Ik, afgezonderd van de wereld, Mij geheel aan u ten eigendom geven wil in Mijn woord en in Mijn wet.

a)Deuteronomium. 29:2; 32:11

Twee openbaringen van Zijn goedertierenheid gaat Hij met hen na; vooreerst dat Hij Zijn vreselijke macht tegen de Egyptenaren heeft geopenbaard; vervolgens, dat Hij zijn verlost volk op verwonderlijke wijze, door zee en woestijn, als door wolken en lucht heeft gedragen. Dit nu was zijn onwaardeerbare gunst, dat Hij de oorlog had ondernomen met de machtigste koning, de strijd had aangebonden met het meest bloeiende volk, het land, beroemd wegens zijn zeer grote vruchtbaarheid, had verwoest, om weinig geachte slaven te helpen. Want er was bij hen, die vooreerst vreemdelingen waren, vervolgens verachtelijke veehoeders, en aan een schandelijk en er zich voor te schamen slavernij prijsgegeven mensen, geen waardigheid, waarom God voor hen zou worden uitgelokt, om de Egyptenaren te vernietigen, die door roem, rijkdom, vruchtbaarheid van grond en door luister van regering uitmuntten. Waarom het een afschuwelijke ondankbaarheid zou zijn geweest, dat zij niet erkenden, hoezeer zij aan God verbonden waren. Dat Hij nu in de tweede plaats er bijvoegt, dat Hij hen gedragen heeft, zoals de arenden hun jongen doen, heeft betrekking op de voortdurende tederheid van Zijn Vaderlijke zorg.

De adelaar is in de verpleging van zijn jongen zeer zorgvuldig; bijzonder wanneer hij ze uit het nest leidt en tot vliegen noopt; dan zweeft hij onder hen, opdat zij, als zij vermoeid worden, zich op zijn vleugels kunnen nederlaten en niet in de diepte storten en verpletterd worden. Evenzo heeft de Heere op de weg door de woestijn Zijn vleugels onder Israël uitgebreid en hen door Zijn wonderdaden gemakkelijk en zonder gevaar over alle moeilijkheden heengedragen.

Bochard (Hieroz P.II) wijst op Deuteronomium. 23, als de beste verklaring van dit woord; door het vliegen van de arend rondom zijn nest, door het zweven en uitbreiden van zijn vleugels, om zijn jongen op te wekken, dat zij het vuile nest verlaten, en door het vragen van hen op de vlerken, worden de vele middelen afegebeeld, die God gebruikt heeft, om de verslagen geesten van de Israëlieten, toen zij ellendig in wrede dienstbaarheid verdruktwerden, op te wekken, om hun moed te geven, opdat zij naar hun vrijheid trachten zouden, en om hen de personen, welke God tot hun verlossing gezonden had, te doen gehoorzamen (vergelijk Jesaja. 63:11, Openb.12:14

"Heb u tot Mij gebracht." Dit betekent niet, dat de Heere Israël nu gebracht heeft tot Horeb, waar de Heere zich op dit ogenblik en zo straks openbaart en zal openbaren, maar dit heeft een algemenen zin, nl. dat Israël, door de verlossing uit Egypte, als het ware onder de onmiddellijke hoede en zorg van Israëls God is gekomen.

Nu dan, indien gij naarstig Mijn stem in deze woorden, die Ik u zal doen vernemen, zult gehoorzamen, 1) en Mijn verbond, dat Ik door de wet met u opgericht, houden zult, a) zo zult gij Mijn bijzonder eigendom2) zijn uit alle volken; want b) de gehele aarde is van Mij.
3)

Deuteronomium. 7:6; 10:14,15; 14:2; 26:18 Psalm. 135:4 Jesaja. 41:8 Tit.2:14 b) Psalm. 24:1

1)Gehoorzamen was de eis van het Verbond, en wel metterdaad, niet met de mond alleen en in belofte; in alle oprechtheid en niet slechts in schijn. God had hen wezenlijke gunsten bewezen, en daarom eiste Hij ook een gehoorzaamheid, die wezenlijk was en de proef kon uitstaan.

Men heeft in de Schrift conditionele en positieve, voorwaardelijke en stellige beloften. De belofte, die hier gegeven wordt, is een conditionele. Wat is echter voorwaardelijk? Dat Israël het eigendom zou zijn van de Heere? Geenszins. Dit was reeds het geval krachtens Gods vrije verkiezing. Maar hierin ligt het voorwaardelijke, dat, indien Israël de Heere zou gehoorzamen, het voor Hem zou zijn, een kostelijk kleinood, dat Hij met alle nauwgezetheid zou bewaren, beschermen en verzorgen. Aan het feit van de verkiezing zou Israël al of niet gehoorzaam zijn, geen afbreuk kunnen doen, maar van Israëls gehoorzaamheid hing wel af, de mate van de toepassing van het Verbond.

In het Hebreeuws Seglla. Door onze Statenvertalers is het vertaald door "eigendom." Dit is minder juist. Wel betekent het eigendom, maar niet in de gewone zin van het woord. Afgeleid van een werkwoord, dat in stamverwante talen uitzoeken betekent, geeft het dan ook aan, een boven alles voortreffelijk eigendom. De Engelse vertaling heeft "schat." De LXX een "bijzonder volk." In Prediker. 2:8 wordt het vertaald door "kleinoden." De bedoeling is dan duidelijk. De gehele wereld is in het algemeen het eigendom van de Heere, maar uit al die volken heeft God, de Heere, Israël als een bijzonder eigendom, als een kostbare schat uitverkoren. In het volgende vers wordt dit nader aangeduid.

Met deze woorden wijst God op zijn volkomen vrijmacht om Israël niet te verkiezen, maar daarom ook op Israëls onschatbaar voorrecht, dat Hij het verkoren heeft, met voorbijgang van alle andere volken.

Jehovah is geen God van Israël alleen, maar de enige God van de hele schepping, nochthans is Israël uit alle volken uitverkoren, als Gods bijzonder eigendom. Die verkiezing was de daad van Gods genade, met het doel, om in Israël voor allen te zorgen, om Israël ten zegen van allen te doen worden. Ik wenste wel, dat allen, die daar strijden over bijzondere voldoening en algemene verzoening over het "Christus voor allen" of "voor velen", deze woorden begrepen en toepasten: "Mijn eigendom uit alle volken, want de hele aarde is Mijn"; dan kwam er een einde aan al die eenzijdigheid en verdeeldheid, aan al dat Schrift verdraaien, dan stemden wij tezamen in, in dat: "Cristus voor allen, Christus bloed genoegzaam voor de hele wereld," en nochthans "een bijzonder, een uitverkoren volk, gekocht door Zijn volk, geheiligd door Zijn Geest, om een zegen te zijn voor allen, en een middel in Zijn hand, daartoe, dat alle knieen zich buigen in Zijn naam en de aarde vol wordt van de kennis des Heeren."

a) En gij zult, wanneer gij Mijn verbond zult houden, als Mijn uitverkoren volk, ook de verhevenste bestemming, de hoogste waarde en het schoonste karakter in u dragen onder alle volken op aarde; want Gij zult Mij eenpriesterlijk koninkrijk, 1) en een heilig volk zijn, 2) een volk van enkel priesters en koningen, dit is uwe bestemming en waarde; en een volk, waarin Mijn eigen vlekkeloos rein wezen zich afspiegelt, dit uw karakter. Dit zijn de woorden, die gij

tot de kinderen van Israël spreken zult, en nu ga heen en zeg Mij weer, wat zij op een dergelijke aanbieding van Mijn kant antwoorden zullen.

1 Petr.2:9

Helder en met verscheidene woorden wijst Hij aan, hoe de Israëlieten God dierbaar zouden zijn, nl. dat zij zullen zijn, tot een koninklijk priesterdom en tot een heilig volk. Waarmee Hij aanduidt, dat zij zowel met priesterlijke als met koninklijke eer zullen begiftigd worden, alsof Hij wilde zeggen, dat zij niet slechts Zijn kinderen zouden zijn, indien zij in geloof en gehoorzaamheid bleven volharden, maar als koningen gelijk, omdat er geen begeerlijker of gelukkiger rijk is, dan dat wij ons aan God onderwerpen. Verder, omdat de rijken van de wereld toen profaan waren, noemde Hij dit een heilig rijk; alsof Hij zeggen wilde, dat zij niet slechts een aardse en vergankelijke heerschappij zouden genieten, maar een heilige en hemelse. Anderen vatten het passief op, nl. dat God hun tot een koning zou zijn, terwijl andere volken, sterfelijke en voor het merendeel wrede tyrannen tot heersers hadden. Ofschoon ik dit niet geheel verwerp, zo hel ik toch meer tot de zo-even genoemde mening over.

Het voorwerp van het Koning- en Priesterdom van Israël zijn de volken van de aarde, waaruit Jehova Israël zich tot zijn kostbaar eigendom heeft gekozen. Deze buitengewoon grote en heerlijke belofte, wier volkomen vervulling eerst zal intreden met de voleindiging van het rijk van God, is voorbereid door de belofte aan de aartsvaderen gedaan, en nog duiderlijker door de voorspelling van Jakob van Silo.

Dat getuigt de Apostel Petrus in geestelijke zin van het geestelijke Israël: "Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk" (1 Petr.2:9). En indien gij hem vraagt, waarin dan eigenlijk de toewijding van het volk aan God bestond, die uit de wijding van het volk door God was geboren; dan laat hij, voor uw onderrichting, er onmiddellijk op volgen: "opdat gij zou verkondigen de deugden van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht." Ook voor u geldt ditzelfde, gelovige broeder en zuster! die uit de duisternis van uw Egypte zijt getrokken tot het licht van Gods waarheid en Gods genade. Datzelfde betuigt u ook de apostel Paulus, als hij zijn oprechte zoon Titus betuigt: dat Jezus Christus "Zichzelf voor ons heeft gegeven, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid en zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." (Tit.2:14)

De LXX vertaalt, een koninklijk priesterdom: De heerschappij van Israël over het volk zou in de eerste en voornaamste plaats een geestelijke heerschappij zijn, hierin bestaande, dat de geestelijke meerderheid van Israël door andere volken gevoeld zou worden.

2)Hebreeuws: "Een koninkrijk van priesters". Een heilig volk zal eindelijk Israël zijn; want, krachtens het verbond, waarin de Heere tot dat volk treedt, wordt het reeds het karakter van heiligheid als een stempel gegeven, dat het geen profaan volk meer is, als de overige volken, maar dat volk, waarin en waarmee de driemaal Heilige is. Maar nu wil deze God, Israëls God, door bijzondere verordeningen daarvoor zorgen, dat in Israël de zonde geweerd, en een

wandel in heiligheid en rechtvaardigheid mogelijk wordt, zoals geen mens die ooit uit eigen vermogen bereikt (zie Ex 28.1)

De priesterlijke roeping bestaat daarin, dat men het middel van de gemeenschap is tussen God en de mens. Deze bestemming verkrijgt Israël ten opzichte van de overige volken, die zonder God in de wereld leven; het moet Gods openbaringen, beloften en gaven in ontvangst nemen, bij zich bewaren, maar ze ook verder geven, en aan alle geslachten op aarde in hun hele volheid meedelen, om voor deze een zegen te worden, en de roeping van Abraham, in wiens erfenis zij als zijn kinderen treden, te vervullen (Genesis 12:2 v.). Met de priesterlijke bestemming van Israël staat in de nauwste samenhang zijn koninklijke waardigheid, daarom wordt het een "Koninkrijk van priesters" genoemd; het zal de overige volken niet alleen dienen, het zal ook over hen heersen. In de priesterroeping is reeds de geestelijke overmacht over de volken van de wereld verleend; doch deze geestelijke heerschappij zal ten laatste ook een uitwendige wereldheerschappij worden, zo zeker als de geest de macht is, die de wereld overwint. In Christus, de bloem van Israël, is dat reeds sinds lange tijd werkelijkheid geworden; het zal in Hem ook nog eens als volle werkelijkheid gezien worden, wanneer Hij komt, om Zijn rijk in bezit te nemen.

Een heilig volk wordt het hier genoemd, niet met het oog op zijn godsvrucht of zijn heilige wandel, maar omdat God het door een bijzonder privilege van de andere volken had afgezonderd. Maar aan deze heiligverklaring hangt een tweede, nl. dat zij, die door de genade van God zijn uitgezonderd, de heiligheid zouden beoefenen, en alzo op hun beurt zich voor God heiligen.

Gods vrijwillige liefde, uitgedrukt in deze woorden: Gij zult mij een eigendom zijn, is de grond en reden van deze twee laatste voorrechten.

"Een heilig volk," niet alleen in den zin van afgezonderd volk, afgezonderd van de andere volken, maar ook in die van een volk, in wiens midden de heilige God op een bijzondere wijze zou wonen en zich openbaren, en waaruit straks de Heilige, wat het vlees aangaat, zou worden geboren. Heilig staat toch hier tegenover profaan, ongewijd, hetgeen geen heilig doel heeft.

En Mozes kwam van de berg (Vs. 3) af, en riep de oudsten van het volk tot zich, en stelde voor hun aangezichten al deze woorden, die de HEERE hem geboden had,
opdat zij die tot het volk zouden brengen, en hun antwoord daarop vernemen.

Daar hier het sluiten van een verbond plaatsheeft, moest ieder van de beide partijen het vooraf en plechtig uitspreken, onder welke toezeggingen en beloften men tot het Verbond toetrad.

Het verbond, dat de Heere zou oprichten, was natuurlijk niet het genadeverbond, al stond het ermee in zeer nauw verband, maar een staatsverbond, of, zoals het ook wel genoemd is, een volksverbond. God eiste volkomen gehoorzaamheid en belooft de heerlijkste zegeningen.

Toen antwoordde op dit goddelijke voorstel, op die onvergelijkelijk heerlijke belofte van God, die door de oudsten meegedeeld was, al het volk hetzelfde, 1) enzei, ten hoogste daarover verheugd en als uit één mond: a) Al wat de HEERE gesproken heeft, namelijk, dat wij Zijn stem zullen gehoorzamen en Zijn verbond houden, zullen wij doen! 2) En Mozes bracht de woorden van het volk weer tot de HEERE; 3) hij steeg wederom op de berg, waarschijnlijk nog dezelfde dag, waarop hij het antwoord ontvangen had, om de plechtige belofte van het volk tot de Heere te brengen.

Exodus. 24:3

In het Hebreeuws Jachdoe, beter, gezamenlijk, als uit één mond. Niet een gedeelte van het volk antwoordt, maar het gehele volk, het volk in zijn geheel.

Het is niet geloofwaardig, dat zij in iets zich huichelachtig hebben gedragen. Maar ofschoon zij niet van zins waren God te bedriegen hebben zij veeleer zichzelf, door een blinde ijver aangegrepen, bedrogen. En nu is het Mozes' plan niet geweest, om hen te berispen, door te zeggen, dat zij God bedrogen hebben, of dat zij als bedrieglijk uit hun mond hebben laten gaan, hetgeen in hun harten niet werd gevonden, maar zeggende, dat zij tot gehoorzaamheid gereed waren, heeft hij hen, voor het vervolg, alle voorwendsel van onkunde ontnomen. Het is niet twijfelachtig, of God heeft hun gemoederen tot deze gezindheid omgebogen, waardoor Hij de kennis van Zijn wet bevestigde. Ondertussen laten wij uit dit voorbeeld leren, dat men het woord van God niet slechts moet gehoorzamen in een driftig genomen besluit daartoe, of wanneer de neiging gevolg is van een ogenblikkelijk invallende gedachte, tenzij ook de wil om te volharden erbij komt.

God wilde niet gedwongen, maar gewillig gediend zijn, en daarom was nodig, dat elk, hoofd voor hoofd, hulde deed aan zijn Koning en Opperheer, en om zo te spreken, de eed van trouw in diens handen aflegde.

De Heere, als de Alwetende, was de gezindheid van het volk bekend, en Hij had hun woorden gehoord. Daarom hoefde Mozes niet op te klimmen, maar om aan de vorm stevig vast te houden en om nader Gods bevelen te vernemen. Mozes was de middelaar tussen God en het volk. God, de Heere, had hem daartoe geroepen, maar ook het volk moest dit toestemmen, en waar nu Mozes met de woorden van God afdaalt tot het volk en zijn woorden als Gods woorden worden aangemerkt, daar erkent het volk, dat Mozes is de middelaar tussen Israël en Israëls God.

En de HEERE zei 1) tot Mozes: Zie, Ik zal, wanneer Ik Mij nu geheel aan Israël in Mijn woord en in Mijn wet ten eigendom geven zal (Vs. 4), tot u komen in een dikke wolk; 2) voor de ogen van het volk zal Ik Mij in een dikke wolk nederlaten tot aan de plaats, waargij nu staat, en zal hardop en voor iedereen hoorbaar uit de wolk met u spreken; opdat het volk hoort, als Ik met u spreek. Dit zal Ik doen, opdat zij niet misschien zeggen, dat gij slechts doet voorkomen, die geboden van Mij ontvangen te hebben, en dat zij van uw eigen vinding waren, en opdat zij ook eeuwig 3) aan u geloven, als aan Mijngezant en bode. Want Mozes had de HEERE de woorden van het volk verkondigd, dat zij al de wetten zouden houden,

waarom nu Mozes, als degene, door wie God spreken zou, plechtig en ontegenzeglijk moest worden aangewezen.

Hier verkondigt God, dat Hij door een zichtbaar symbool van Zijn luister zal bekend maken, dat de Wet niet door Mozes is voortgebracht, maar dat deze getrouw zal weergeven, wat hij uit de hemel ontvangt. Want God was zo in de wolk als in een sluier verborgen, dat Hij zeker door het teken van Zijn tegenwoordigheid de gemoederen tot zich ophief. Daarin nu was het gezag van Mozes gefundeerd, dat van de wet, waarvan hij de bedienaar was, de Israëlieten merkten, dat God de auteur was.

"In een dikke wolk." De LXX, in de wolkkolom. De wolk zou dikker en zwaarder worden, om het heilige aangezicht van de Heere te verbergen voor het zondige volk. Het voorhangsel in het Heiligdom bedoelde hetzelfde. Bovendien was die donkere wolk een eigenaardig zinnebeeld van de huishouding van het Oude Verbond, en had tot doel, Israël een diep ontzag in te prenten voor de Heere God.

Alle wetgevers van de oude wereld hebben geroemd op voorgegeven openbaringen van deze of gene godheid, en aan de door henzelf opgestelde wetten aanzien en ingang bij hun volkeren verschaft daardoor, dat zij aan deze een goddelijke oorsprong toeschreven. Zo heeft Minos, koning van Kreta beweerd met Jupiter in onmiddellijk verkeer te hebben gestaan; Numa Pompilius, tweede koning van Rome, met de Nymf Egeria; Lycurgus, de wetgever van de Spartanen, met Apollo; Zoroaster, de stichter van de godsdienst van de Meden en Perzen, met Ormuzd enz. Wat nu de overige volken slechts op voorgegeven en ingebeeld wijze verkregen, namelijk een openbaring van God tot kennis van Zijn wezen en van Zijn wil, dat moest Israël in waarheid bezitten (zie Ex 13.21); maar tevens moest het het volle vertrouwen hebben, dat zijn geloof niet eveneens op bedrog rustte als bij de andere volken; daarom wil de Heere de grondwet voor Israël, de heilige tien geboden, hardop en openlijk voor de oren van het gehele volk aan Mozes openbaren. Nadat deze op zo ontegenzeglijke wijze, in tegenwoordigheid van vele duizenden oog- en oorgetuigen, als werkelijk van God geopenbaard bevestigd zijn, kunnen de overige wetten en rechten in het geheim, zonder tegenwoordigheid van getuigen, meegedeeld worden; niemand heeft nu ooit het recht meer, om van een vroom bedrog te spreken.

"Geloven," hier in de zin van, voor waar en waarachtig houden. Door voor waar en waarachtig te houden, hetgeen Mozes zou verkondigen, in de naam des Heeren, zou Israël opgeleid worden, tot dat andere geloven, dat een toevlucht nemen tot de Heere in zich draagt.

Ook zei1) de HEERE tot Mozes, Israëls plechtige verklaring aannemende, en nu voortgaande tot de volvoering van zijn voornemen: Ga tot het volk, en heilig hen heden en morgen, en dat zij hun kleren wassen 2) (Genesis 35:2)) opdat zij alzo begrijpen, dat zij voor Mij, de kenner van harten hun hart behoren te reinigen.

Vóórdat God Zijn wet afkondigt, beveelt Hij niet zonder reden, dat het volk geheiligd zal worden, opdat Hij de parels niet zou werpen voor de zwijnen, noch het heilige aan de honden zou geven. Want ofschoon zij, volgens het recht van hun aanneming, heilig waren, in zoverre

Hij hen in zichzelf beschouwde, verhinderde hun onreinheid van nature hen, om zo grote genade deelachtig te worden. Verder, volstrekt niet billijk of recht was het dat een onwaardeerbare schat door vuile en onreine vaten bezoedeld zou worden. Daarom in het bevel, om te heiligen, worden twee zaken openbaar, dat het heilige onderwijs van God niet met ongewassen handen mocht behandeld worden; dat het gehele menselijke geslacht onrein en bezoedeld is.

Het heiligen bestond schijnbaar in uitwendige dingen, maar deze hadden een diepe zin en een geestelijke betekenis. De reiniging van het uiterlijke zag op het reinigen en heiligen van het innerlijke. Israël moest zich schikken, om op een heilige wijze met heilige gedachten te verschijnen voor de Heere God. Er waren wel twee dagen nodig voor het wassen van de kleren. Niet, heiligt ze tegen den derde dag, maar heiligt ze heden en morgen, opdat Israël terstond zou beginnen het voorschrift van de Heere te volgen.

En beveel hen, dat zij gereed zijn 1) tegen de derde dag; want op de derde dag, van heden af gerekend, zal de HEERE voor de ogen van al het volk, onder zichtbare tekenen van Zijn heerlijkheid, afdalen op de berg Sinaï, en van daar Zijn woord en Zijn wet openbaren.

In verband met Vs. 15 moest aan dat gereed zijn voorafgaan, niet alleen het wassen van de kleren, maar ook het zich onthouden van den geslachtsomgang. Wellicht ook het wassen van het gehele lichaam. (Exodus. 29:4; 40:12). Ook hier heeft het getal drie weer betekenis.

Onder dit heiligen kan verstaan worden het onthouden van de geslachtsomgang Vs. 15; 1Sam.21:4 v. 1Kor.7:5, onthouding van wijn en sterke drank (Numeri. 6) wassing van het hele lichaam (Ex.29:4, 40:12) en zeker heeft de Heere hier bedoeld de zuivering van alle besmetting van vlees en geest, om zo gereiding in ‘s Heeren Verbond in te gaan.

En bepaal1) het volk rondom; maak een omtuining van hout of stenen rondom het volk, opdat, gedurende de gehele tijd, niemand, noch met voorbedachtzaamheid noch onvoorbedacht verder voortdringt dan de heiligheid van de plaats het toelaat, en spreek tot hen, zeggende:a) Wacht u, om eerder op de berg te klimmen, dan u het teken daartoe gegeven wordt (Vs. 13), en diens einde aan te roeren; al wie de berg, zelfs in zijn uiterste, zijn onderste delen aanroert, zal, omdat hij zich aan ontwijding van deze allerheiligste plaats schuldig gemaakt heeft, zeker gedood worden. 2)

a)Hebr.12:18

In het Hebreeuws Hiegbaltha, stel grenzen vast (voor het volk). Hiermee wordt Mozes bevolen, de berg af te grenzen, een kring om de berg te trekken, die het volk niet mocht overschrijden. Dit bevel geschiedt, om Israël te leren, met heilig ontzag voor de Heere vervuld te zijn.

De redenen, waarom de Heere het volk zo streng verbood tot Hem op te klimmen, kunnen deze zijn geweest; nl. 1e. Om Israël eerbied en hoogachting in te boezemen voor hun God en Koning. 2e. Om aan te wijzen hun onwaardigheid, om tot de heilige God te naderen vanwege

hun natuurlijke verdorvenheid en zondige onreinheid, omdat de heilige God geen gemeenschap kan hebben met de zondaar, dan door tussenkomst van een middelaar, waarom dan ook Mozes en Aäron alleen op de berg mochten klimmen, die daarin voorbeelden waren van Christus, de Middelaar en grote Hogepriester, die alleen recht heeft, om tot God te naderen, en die in Zijn toenadering het gehele volk van de uitverkorenen vervangt (Jeremia. 30:21 Hebr.9:24). Het verbeeldde ook de Staat van de Kerk van het Oude Testament, die zulk een vrijmoedigheid tot God niet had, als de gelovigen van het Nieuwe Testament, nadat Christus door Zijn bloed de weg van het heiligdom geopend heeft. (Hebr.10:20-22).

Voor de heiligschenner het oordeel van de dood! God weet wel, dat het volk zelf dit niet genoeg bedenken zou. Daarom weet Mozes zelf een bepaalde grenslijn te trekken, af te grenzen, waarbinnen het volk niet mocht komen, en die zo omvangrijk was, dat ook de zijde of liever de voet van de berg daarin begrepen was.

Geen hand zal hem aanraken, om hem eerst van de andere zijde van de omtuining weg te halen, maar hij zal uit de verte zeker gestenigd worden, of zeker door pijlen en werpspiesen doorschoten worden; wie over de omtuining gedrongen is, hetzij een beest, hetzij een man, een mens, hij zal niet leven.1) Als echter op de derde dag, wanneer de Heere, onder donder en bliksemen op de berg nederdaalt, de ramshoorn langzaam gaat, 2) wanneer de trompet een langzaam, aanhoudend geluid geeft, ten teken, dat het ogenblik gekomen is, om nader te treden, dan zullen zij 3) op de berg klimmen, dan zullen de kinderen van Israël opstijgen.

Wij hebben hier niet te denken aan een bijzondere tussenkomst van God, gelijk later bij Uza, maar aan een gerechtelijke handeling van het volk zelf.

Eigenlijk met langgerekte toon aanhoudt. Dit signaal werd ook gegeven, als het volk tot de strijd werd geroepen en bij openlijke afkondigingen. Wij hebben hier niet te denken aan een eigenlijk blaasinstrument, maar aan een geluid, dat met het geluid van de ramshoorn, of van de bazuin overeenkwam.

3)"Zij". Natuurlijk niet al het volk, maar het volk vertegenwoordigd door zijn oudsten.

Toen ging Mozes, met deze bevelen toegerust, van de berg af tot het volk, en hij heiligde het volk, terwijl hij hun Gods bevelen meedeelde; en zij wasten hun kleren. 1)

Als het voorschrift van God met eerbied ontvangen is en het voornemen bestaat om dit nauwgezet op te volgen, dan moet dit ook straks uit de volkomen en bereidwillige gehoorzaamheid blijken. Zo was dit bij Mozes, die aanstonds het ontvangen bevel zoveel mogelijk zocht ten uitvoer te brengen; èn door de eigenlijke zin daarvan aan te wijzen, èn, maar dit het eerst, door metterdaad te volbrengen wat God had geëist. Want wat zovelen doen is niet goed, namelijk: te wachten met de volbrenging van het gebod, totdat men eerst de rechte betekenis daarvan heeft begrepen. Begin met te gehoorzamen en zo zult gij al doende tot het begrijpen komen. Indien gij met het eerste wacht, totdat eerst het tweede is gekomen, zult gij misschien kunnen wachten, totdat de dood is gekomen, en gij tot het eerste nooit meer zult kunnen komen.

En hij zei tot het volk: Weest gereed tegen de derde dag; a) en nadert in deze tussentijd niet tot de vrouw; een ieder richte veel eer zijn gedachten geheel op de heilige dingen, die hij zien en horen zal.

1 Samuel. 21:4; 1 Kor.7:5

Volgens de Joodse overlevering volgde de wetgeving op de 6e dag van de derde maand. Dit is nu dezelfde dag, waarop volgens (Leviticus. 23:15 vv.) het wekenfeest of het oogstfeest moest begonnen worden. Het laatste heette met een Grieks woord "Pinksteren" (Pentecosta), d.i. "de vijftigste dag"; want van de tweede dag van Pasen, als van de dag, waarop de eerste gave van de nieuwe oogst moest gebracht en voor de Heere bewogen worden (Leviticus. 23:12), moesten zeven gehele sabbatten of vijftig dagen geteld en dan het wekenfeest gehouden worden. Het is niet zonder betekenis, dat in het Nieuwe Testament, de Heilige Geest uitgestort en de Christelijke kerk gesticht is op dezelfde dag, waarop Israël zijn oogstfeest vierde en de wetgeving op Sinaï herdacht werd. (Hand.2).

II. Vs. 16-20:21. Aan de morgen van de dag, voor welke Israël zich had moeten voorbereiden, geschieden op de top van de berg grote en heerlijke dingen. Door een krachtig bazuingeklank wordt het volk geroepen tot de plaats, van waar de Heere Zijn wet openbaren wil; de openbaring van de tien woorden geschiedt dan voor de ogen van de gehele gemeente; doch deze, getroffen door de ontzaglijke tekenen van Gods nabijheid, verzoeken door hun oversten en oudsten, dat Mozes, in hun plaats verder met de Heere verkere.

En het geschiedde op de derde dag, 1) nadat Israël begonnen was zich te reinigen (Vs. 11), toen het morgen was, a)dat er op de berg donderen en bliksemen waren, en een zware wolk vertoonde zich op de berg, en het geluid van een zeer sterke bazuin2) liet zich horen: zodat al

het volk verschrikte, dat in het legerwas, wegens dat wonderbaar en groots begin.

a)Hebr.12:18

Dit is in gedachte te houden, dat in dit vreselijk schouwspel deels de tegenwoordigheid van God voor de ogen verborgen is geweest, opdat Zijn Majesteit de toeschouwers tot gehoorzaamheid zou dwingen, dat daarmee deels de natuur van de wet is uitgedrukt, die op zichzelf niets anders dan louter schrik baarde. Door de donder en bliksem en het geluid van de bazuin werd de lucht beroerd, door rook en damp werd de berg omhuld, opdat het volk deemoedig voor Gods aangezicht zich zou neerbuigen en het hun voorgestelde Verbond heilig zou omhelzen, omdat nooit de eerbied voor God hun gemoederen zo zou binnendringen, dat zij ernstig het Woord van God zouden ontvangen, totdat zij, na van het onreine gezuiverd te zijn en ontdaan, wel daartoe waren gekneed.

In het Hebreeuws Kol Schofar, de stem van de bazuin. Deze bazuin is de bazuin van God, in de dienst van God, waarover ook de Apostel spreekt (1 Thess.4:16).

En Mozes, uit de in Vs. 9 vv. hem ten dele geworpen openbaringen wel wetende, wat de Heere thans voorhad, leidde het volk uit het leger, 1) dat in het oostelijk gedeelte van de

vlakte opgeslagen was, God tegemoet, naar de tegenover de Sinaï vrij gebleven ruimte (zie "Ex 19.2), a) en zij stonden aan de andere zijde van de omtuining, aan het onderste van de berg, 2) die zij hier, van de voet tot de kruin in een loodrechte hoogte van 2000 voet, voor zich hadden.

a)Deuteronomium. 4:10,11

Wij worden door deze woorden onderwezen, dat deze tekenen niet zijn gegeven om het volk voor Gods aangezicht te doen vluchten, noch dat de vrees werd ingestort, om hun gemoed in haat te doen ontbranden tegen de wet, maar dat het verbond God niet minder beminnenswaardig is geweest, dan te vrezen. Want zij worden bevolen God tegemoet te gaan en zich vrijwillig aan te bieden tot gehoorzaamheid. Doch dit kon niet geschieden, tenzij zij in de wet zouden horen, zowel de voorschriften, als de bedreigingen.

Mozes is hier type van Christus. Gelijk Christus Jezus alle zijnen leidt tot de Heere, als een bruidegom zijn bruid, zo treedt Mozes hier op. Hij leidt het volk tot de Heere, opdat het verbond gesloten zou worden.

Het is niet zonder betekenis, dat God juist deze verborgen, van alle zijden omsloten en van geen enkele zijde zichtbare woestijnplaats, het Adytum of binnenste heiligdom van het gehele schiereiland opzocht, om daar Zijn wet te openbaren. "Juist omdat Jehova met Israël heimelijk te spreken had, omdat Hij met Israël alleen wilde zijn, om het lichtverbond met hen te sluiten, leidde Hij hen in het middelste en geheimste Adytum van de woestijn.

a) En de gehele berg Sinaï rookte, terwijl Israël beneden stond en naar de top opzag, omdat de HEERE hierop neerkwam in vuur, en zijn rook ging op, zo dik en zwart (Genesis 19:28) als de rook van een oven; en de gehele berg beefde zeer, 1) als dreunende onder devoetstappen van Hem, die daarop neerdaalde.

Richteren. 5:4 Psalm. 68:9; 114:4 Hab.3:10

De eerste grondslagen van het Godsrijk in Israël zijn gelegd. De weg is gebaand voor de afkondiging van de grondwet, waarnaar het nieuwe rijk zal worden bestuurd (Vs. 3-8). Maar o! hoe zinkt nu bij het gezicht van heerlijkheid en majesteit, daarbij door de goddelijke Koning geopenbaard, de heerlijkheid en majesteit van al de koningen en volkeren op de aarde, de luister van de troonaanvaarding en kroningsplechtigheden van alle Roomse en Franse keizers van de wereld in het niet. De vijftigste dag na Israëls uittocht is aangebroken. Al de voorbereidende plechtigheden hebben plaats gehad. Het volk is geheiligd; de berg is rondom afgebakend; strenge verboden omtrent de nadering van de berg zijn gegeven: de ramshoorn gaat; het bazuingeklank klinkt. "En Mozes leidde het volk uit het leger, God tegemoet; en zij stonden aan het onderste van de berg." Welk een toneel! Men verbeelde zich hier geen uitgestrekte vlakte of zandwoestijn, geen ruime open plaats, neen, maar een golvend terrein van hoogten en diepten van bergen en dalen. Toen men een van de geestelijken, die thans het klooster nabij de Sinaï bewonen, vroeg: waar naar zijn mening de Israëlieten gestaan hadden, strekte hij zijn handen uit, en antwoordde: "Overal, in de rotskloven, op de heuvelen, in de

dalen zowel als in de vlakten." Is het niet zo? Het schouwspel wordt er nog grootser en schilderachtiger door. Een opreizend amfitheater, uit zwarte steenklompen van vele honderden voeten gebouwd, en vervuld met een bijna ontelbare schare van twee tot drie miljoen zielen, die allen het oog naar één punt gericht hebben, en sidderend het prachtigste drama verbeiden, waarvan de aarde ooit getuige was. Aan de andere zijde de Sinaï, het door het onderaards vuur verzengde hoofd opheffende, als ware het de hemel tegemoet. Een troon van onbesneden graniet voor de Koning van de hemel, die zich voor de voetstap van de Eeuwige nederbuigt. Zie, de Koning komt! Een zwarte wolk is de wagen, waarop Hij neervaart. Donderen en bliksemen, die daarvan uitgaan, verraden de verborgen tegenwoordigheid van Hem, die in de donkerheid woont. Rondom Hem klinkt het geluid van een zeer sterke bazuin, als ware het de voorbode van de eigen stem van de Koning. Terwijl God aldus op de berg in vuur neervaart, rookt de berg als een oven en springt op als een huppelende ram. Is het wonder, dat ook het volk bewogen wordt en beeft? Is het wonder dat het volk afwijkt en van verre staat en Mozes vraagt: "Dat God met ons niet spreke, en wij niet sterven" (hoofdstuk 20:19)

Het is ontegenzeglijk, dat men aan het vuur drie dingen kan onderscheiden: de brandende gloed, het schijnend licht en de verblindende glans. De eerste is het beeld van de strafeisende gerechtigheid van God, het tweede dat van Zijn goedgunstigheid, en de derde duidt de Majesteit van de Heere aan, voor zover deze in haar verschijning zichtbaar optreedt. Van dit alles is tabernakel en tempel het aangrijpendste beeld. Voor hen, die nog buiten het verbond stond, blaakte in het voorhof op het altaar de gloed van het vuur, die teken is van Gods heilige, wrake invorderende gerechtigheid. In het heilige zelf, verspreidde de kandelaar met zeven armen het vriendelijk schijnsel van het licht, beeld van Gods goedgunstigheid; maar in het allerheiligste was de glans van de wolk van de heerlijkheid, rustende tussen de Cherubijnen op het verzoendeksel, om getuigenis te geven van Gods genaderijke tegenwoordigheid in het midden van het volk (Ex.40:34,35). Bij elke vermelding van vuur in de bijbel dient reeds de vraag gesteld in welke zin het daar optreedt, of in strafrichterlijke of in heiligde zin, als verterend of als niet verterend. Hier, bij Sinaï is het gewis wel de openbaring van een heilige God, die rookte tegen de onheilige zondaar.

Toen het geluid van de bazuin, dat zich van het begin af aan had laten horen (Vs. 16), om Israël uit zijn leger te roepen, gaande was, en zeer sterk werd, sprak 1) Mozes, en God antwoordde hem met een stem, niet slechts door een teken of door inspraak van de Heilige Geest, maar hardop, zodat het volk het woord verstaan kon: Vrees niet, want Ik ben gekomen, opdat Ik u verzoeke, en opdat Mijn vrees voor uw aangezicht zou zijn, dat gij niet zondigd. (hoofdstuk 20:21).

1)"Sprak Mozes," d.i. vroeg de Heere naar zijn bevel, naar wat Hij wilde dat geschieden zou.

Als de HEERE neergekomen was op de berg Sinaï, op de top van de berg, en het verstokte hart door vriendelijke toespraak getroost had, zo riep de HEERE, eveneens metluide, voor al het volk verstaanbare stem Mozes tot zich, op de top van de berg; en Mozes klom op. 1)

Hieruit hebben de Perzen, die hiervan gehoord hadden, zeer waarschijnlijk het verhaal van Zoroaster gevormd, die, in woeste plaatsen dwalende, in de hemel zou zijn opgenomen, en God daar in het midden van vuurvlammen zag, welke hij, daar de glans zo groot was, met eigen ogen niet zien kon, maar met de ogen, die de engelen hem leenden, gezien heeft; daar zou hij het boek van zijn wet van God ontvangen hebben.

Wat de Heere tot hem sprak of hem beval, wordt in het volgende vers verklaard, nl. om te komen op de top van de berg.

En de HEERE zei tot Mozes: Ga nog eens af, voordat Ik u zeg, wat Ik in het bijzonder met u te spreken heb (hoofdstuk 20:22 vv.), en betuig dit volk scherp het hun nadrukkelijk in, dat zij niet, wanneer de nieuwsgierigheid sterker zal geworden zijn dan de schrik, doorbreken over de getrokken grenzen tot de HEERE, met het doel, om te zien, hoe het hier is, en tot straf voor de misdaad velen van hen vallen 1) zouden.

Met dit bevel van God wordt hetzelfde verbod herhaald, dat het volk de grenzen niet zou overschrijden en dit zonder twijfel, omdat het niet genoeg was, dat het eenmaal werd verboden, hetgeen uit Mozes antwoord kon opgemaakt worden. Want hij meende, dat, terwijl allen gewaarschuwd waren, een nieuw verbod niet nodig was. Maar God staat er des te vaster op en beveelt andermaal met nieuwe bedreigingen, dat zij zich nauwkeurig zullen wachten. Hij wist toch met verstokten te doen te hebben, voor wie, om hen te beteugelen, een sterke vrees voor straf nodig was. Daar wij nu in niets beter zijn, laten wij er ons niet over verwonderen, indien God ons met meerdere prikkels van vermaningen treft en de bedreigingen er bijvoegt. Anders zou het vergeten van alles, wat eenmaal is voorschreven, ons gemakkelijk kunnen overvallen. Ook bevestigt deze plaats, hoezeer God de nieuwsgierigheid, welke de menselijke geest kietelt, mishaagt.

Wellicht dat het volk steeds meer naar voren drong, door ijdele nieuwsgierigheid geprikkeld, menende, dat de Heere zich in een uitwendige gedaante aan Mozes openbaren zou.

Daartoe zullen ook de priesters, 1) die tot de HEERE naderen, zich heiligen, opdat de HEERE, die de diepste grond van het hart onderzoekt, niet tegen hen uitbreke, 2) wanneer Hij hen als onheilige dienaars leert kennen.

1)"Priesters." Wie zijn deze geweest? Natuurlijk niet de Levitische priesters. De stam van Levi en het geslacht van Aäron wordt eerst later tot het priesterambt afgezonderd. Sommigen zijn van mening, dat het de voornaamsten van het volk zijn geweest, die in de regering van Israël, na Mozes, het dichtst bij de Heere stonden. Ook later werden de vorsten, kohanim (priesters) genoemd. O.i. zijn het echter bepaalde priesters geweest, priesters uit de mensen, door de mensen aangesteld, die voor anderen tot de Heere naderden en de offeranden brachten. Dat van hen gezegd wordt, dat, ook zij zich zullen heiligen, komt hoogstwaarschijnlijk, omdat deze meenden, niet een bijzondere heiliging nodig te hebben, omdat zij als het ware dagelijks tot de Heere naderden. Hiermee wilde de Heere nog in het bijzonder leren, dat niet alleen het gros van het volk, maar ook zijn voornaamste als onheilig bij hem werden geacht.

In het Hebreeuws Jifroots, eigenlijk verscheure, verdele, een scheur make. Zo wordt het ook vertaald (2 Samuel 6:7) in de geschiedenis van Uza.

Toen zei Mozes tot de HEERE, menende voor het volk wel te kunnen instaan, dat het niet nader zou treden dan toegestaan was: Het volk, al wilde het, zal op de bergSinaï niet kunnen klimmen; want Gij hebt ons reeds eenmaal betuigd, dat niemand op de berg klimmen, noch zijn einden aanvoeren mag, en Gij hebt tot voorkoming daarvan gesproken, zeggende: Bepaal de berg, en heilig hem, gelijk ik ook gedaan heb.

De HEERE dan, het menselijk hart beter kennende in zijn zwakheid, en hoe makkelijk het, wanneer het niet voortdurend bewaakt wordt, door zijn begeerte zich laatmeeslepen, en wanneer eens de lust tot een verboden genot hem overweldigd heeft, geen gevaar acht, zei tot hem: Ga heen, gelijk Ik u bevolen heb; klim af, om Mijn bevel te volbrengen, en blijf gedurende hetgeen nu geschieden zal, in de onmiddellijke nabijheid van het volk, om iedere poging tot doorbreken aanstonds te kunnen verhinderen; daarna zult gij, en Aäron met u, opklimmen, wanneer het juiste tijdstip gekomen is; doch dat de priesters en het volk niet doorbreken, noch heden, noch later, om op te klimmen op de top van de berg tot de HEERE, dat Hij om hun zonde tegen hen niet in toorn uitbreke en hen verplettere.

In dit vers geeft de Heere de reden aan, waarom deze nadere waarschuwing nodig was. Was het niet om het volk, het was nodig omwille van de priesters, welke zich mochten verbeeld hebben, dat zij in dit verbond niet begrepen waren. Alleen wordt, behalve Mozes, ook Aäron uitgezonderd en hen gelast, met Mozes op te klimmen, als zijnde tot het priesterschap verordend, om tot de God van Israël op te klimmen.

Mozes mocht en moest als middelaar opklimmen tot de Heere. In het opklimmen van Aäron werd het priesterschap, uit hem, geheiligd voor de toekomst. Duidelijk veroordeelt de Heere hiermee het bestaande priesterdom, en bereidt Israël voor, voor het priesterschap, naar de ordening van Aäron. Aäron vulde Mozes aan in het tussentreden voor het volk bij God, en bewees daarmee de zwakheid van de bediening van het Oude Verbond.

Toen klom Mozes, nu gehoorzaam aan de goddelijkenwil, af tot het volk, en zei het hun, 1)hoe zij zich te gedragen hadden.

Het is duidelijk, welk doel en welke betekenis de donder en bliksem hebben, die uit de dikke wolk, die op de berg gelegerd is, uitbreken, als ook waarom het vuur met de rookdamp daar is. Zij moeten de heerlijkheid en majesteit van God voor het volk zichtbaar maken op een wijze, dat het daardoor een diepe indruk verkrijgt, zonder toch te menen, dat het God zelf aanschouwd had, die een Geest is en die niet lichamelijk, niet zichtbaar is. De met toenemende sterkte klinkende bazuin is als het geroep van de heraut, die aan het volk de verschijning van de Heere aankondigt en het oproept, om voor de stoel van Zijn Majesteit te verschijnen, en Zijn woorden te horen. Dat de onder deze tekenen nederdalende Heere dezelfde Engel des Heeren was, die aan Mozes in de brandende braambos verscheen (hoofdstuk 3:2), die Israël tot hiertoe in de wolk- en vuurkolom geleid had (hoofdstuk 13:21 vv.) leert uitdrukkelijk (Hand.7:30-40). Dienaren en werktuigen bij het scheppen van de

grootse natuurverschijningen, evenals ook de stemmen, die Mozes en het volk vernamen, waren daarentegen, volgens Deuteronomium. 33:2 Hand.7:53 Galaten. 3:19 Hebr.2:2 de geschapen engelen of de hemelgeesten. Wanneer reizigers verhalen, dat in het Sinaïgebergte nog heden soms een donderend geluid, als van herhaalde sterke kanonschoten gehoord wordt, zo heeft men dit evenzo aan te zien, als een nawerking van hetgeen de Heere eens in die streken gedaan heeft, als het Manna van de Tarfabomen. Opmerkelijk is het, dat de Heere eerst (Vs. 13) een tijdpunt stelt, waarop het volk eveneens op de berg zal mogen stijgen, daarna (Vs. 24) dit verlof weer enigszins terugtrekt, zoals wij dan later ook werkelijk van zulk een nederdalen tot het volk niets lezen. Dit is echter alles geheel in de orde en geenszins tegenspraak van de zijde van God. In Vs. 18 heeft God het ideale Israël voor zich, dat, hetgeen werkelijk met Zijn verheven beeld overeenkomt, en het doel van de volmaking bereikt heeft, hetgeen in de woorden van Vs. 6 is voorgesteld. Zulk een ideaal Israël, een koninklijk priesterdom en heilig volk was dat Israël nog geenszins; dat zou het eerst worden, wanneer de tijd van het Nieuwe Verbond zou gekomen zijn (1 Petr.2:9); en dit nieuwtestamentische Godsvolk is daarna ook werkelijk op de berg geroepen in de onmiddellijke nabijheid van God (Hebr.12:18-29). Daarom zwijgt de Heere in het vervolg van de wetgeving geheel daarover, dat ook het volk nog tot Hem zal opkomen, en, terwijl het in Vs. 24 zelfs de priesters van de waardigheid daartoe uitsluit, die tot die tijd, volgens menselijk recht, Hem hadden mogen naderen, om de offerdienst te verrichten, bereidt Hij zich een nieuw door Hemzelf ingesteld priesterschap (hoofdstuk 28:1). Israël ziet er ook hierna vrijwillig van af, (hoofdstuk 20:18 vv.), om onmiddellijk met God te verkeren, omdat het zich daartoe ongeschikt kent, en begeert uitdrukkelijk een middelaar, die in zijn zaak voor God treedt; daarmee geeft het de Heere Zijn eerste belofte terug, zodat alzo dit, beide naar goddelijk en naar menselijk recht, niet tot uitvoering komt, en slechts daartoe dient, om op "het doel van de hemelse roeping van God in Christus Jezus" reeds nu te wijzen.

HOOFDSTUK 20.

MOZES ONTVANGT DE TIEN GEBODEN VAN GOD.

Toen Mozes nu weer onderaan de berg stond, sprak God al deze woorden, 1) met verheven stem voor de oren van geheel Israël (Deuteronomium. 4:12,33; 5:22), zeggende:

Deze woorden heten (hoofdstuk 34:25 Deuteronomium. 4:13; 10:4); "de tien woorden" (met een Griekse, in de wetenschap zeer gebruikelijk geworden uitdrukking "de Decaloog" genoemd); overigens komen in het Oude Testament ook de namen "verbond" en "getuigenis" voor (hoofdstuk 25:16,21; 34:28 Deuteronomium. 4:13,45). "Geboden" heten zij eerst in het Nieuwe Testament (Luk.18:20). Vervolgens wordt de afdeling van deze woorden, waar het ene woord of gebod ophoudt en het andere begint, niet nader aangegeven; evenmin bij de herhaling van dit gewichtigste gedeelte van de wet (Deuteronomium. 5:6-21). Verschillende inzichten zijn hierover geweest en in latere tijd, sedert 1836, zijn een reeks van geschriften over deze verdeling uitgegeven. De eerste gedachte is die van Philo, een Alexandrijnse Jood (gestorven 40 n.C.) en van Josephus, de bekende veldheer ten tijde van de laatste Joodse oorlog, die door Vespasianus gevangen genomen, om zijn profetie, dat hij zelf keizer zou worden, weer losgelaten werd, en, bij de belegering van Jeruzalem, door Titus als onderhandelaar gebruikt werd (hij leefde van 37-93 n.C.). Hun mening is door bijna alle kerkvaders van de eerste vier eeuwen gedeeld, en wordt nog heden in de Oosterse en de Hervormde kerken voor de ware gehouden. Volgens deze vormen in Vs. 2-3 het eerste, Vs. 4-6 het tweede gebod, terwijl Vs. 17 voor één, het tiende, gebod gehouden wordt. In de vijfde eeuw werd door Augustinus, bisschop te Hippo, Regium (het tegenwoordige Bona) in Numidië (430 n.C.), een andere mening in de Westerse Kerk algemeen, volgens welke Vs. 2-6 slechts een gebod uitmaakten, Vs. 17 daarentegen in twee geboden verdeeld werd. Augustinus hield zich bij deze verdeling van het verbod aan de klank van de woorden (Deuteronomium. 5:21), en rekende als negende gebod: "Gij zult niet begeren uws naasten vrouw, en als tiende: "gij zult u niet begeren uws naasten huis enz."; De Rooms-Katholieke kerk, die zijn berekening volgde, hield zich aan de tekst van ons hoofdstuk en maakte tot het negende gebod: "Gij zult niet begeren uws naasten huis; tot het tiende: "gij zult niet begeren uws naasten vrouw enz." Bij de Roomse kerk heeft Luther zich in zijn Catechismus aangesloten, zoals hij in alles, wat met de Heilige Schrift niet in tegenspraak was, maar tot de zogenoemde bijzaken behoorde, dat Christenen bij de eenmaal aangenomene gewoonte liet blijven. In tegenstelling tot de eerst aangehaalde mening, die bij de kerkvaders bestond, had, reeds voor Augustinus, de Romeinse keizer Julianus Apostata (de afvallige, van 361-363 n.C.) beweerd, dat de inleiding in Vs. 2: "Ik ben de Heere, uw God, enz." een van de tien woorden was; hij rekende vervolgens Vs. 3-6 als het tweede en het verbod van begeren als het tiende. Hem zijn de zogenaamde Talmudische Joden, uit oppositie tegen de Christenen gevolgd; ook onder de Christelijke theologen van deze tijd hebben enigen (Knobel, S. Preiswerk) zich voor deze opvatting verklaard, terwijl zij zich erop beroepen, dat de tien geboden in Oude Testament slechts de tien woorden heten, het eerste woord dus geenszins een gebod behoefde te zijn, maar zeer goed alleen een inleiding tot de eigenlijke geboden zijn kon. Een vaste overtuiging, welke van de verschillende verdelingen de meest aanbevelenswaardige is, zullen wij eerst

door de beschouwing van het volgende gedeelte in alle afzonderlijke punten, kunnen verkrijgen.

Het woord "woord" moet hier in de zin van gebod, bevel worden opgevat. Dit brengt het Oosterse spraakgebruik mee. Als zelfs een Oosters vorst iets spreekt, een woord uit, staat dat woord gelijk met een bevel. Waar dus van de Heere God, de hoogste Majesteit, gezegd wordt, dat Hij woorden spreekt, daar heeft dit de betekenis, dat Hij beveelt te onderhouden, wat Hij laat afkondigen.

Het woord Emir komt ook van een werkwoord, dat in de eerste plaats zeggen betekent en in de tweede plaats bevelen. Als een Emir spreekt, beveelt hij. Ongetwijfeld sprak God deze woorden, voordat Mozes en Aäron nog tot de berg waren opgeklommen, voor de oren van geheel Israël.

Ik ben de HEERE, uw God. 1) Ik, die alleen waarachtig ben, verheven boven alle verandering, in Mij alle leven en zaligheid omvattende (hoofdstuk 3:14) geef in het verbond, dat Ik thans met u, o Israël, sluit, Mij zelf tot uw eigen God, met alles wat Ik ben en heb; Ik wil uw God, uw hoogste goed zijn. (Genesis 17:7). Dat doe Ik, die u uit Egypte, a) uit het diensthuis, waarin gij gevangen zat, uitgeleid heb, 2) die u tot een vrij, zelfstandig volk en wel tot Mijn volk gemaakt heb (Exodus. 19:4 vv.); daarom is het recht en billijk, dat gij Mij ook waarlijk tot uw God in het geloof aanneemt; en uit dankbaarheid voor deze u bewezen redding Mijn welgevallen doet.

Exodus. 13:3 Deuteronomium. 5:6 Psalm. 81:11

Zelfs de heidenen erkenden, dat de godsdienst de onontbeerlijk en enig houdbare grondslag van de zedelijkheid was (vrgl. Xenephon, memor IV: 4, 19; Cicero, de leg. ij: 7); daarom beginnen Zaleucus (wetgever van de Locriërs) en andere wetgevers uit de oudheid hun voorschriften met de eis, dat de leden van een staat voor alle dingen moesten geloven, dat er goden waren, en dat zij hen vreesden (Diod. Sic. XlI:20). Dien ten gevolge heeft men in ons vers reeds een van de tien woorden gezien, die de Heere met eigen mond tot de gemeente van de kinderen van Israël gesproken heeft. De in dit vers uitgesproken waarheid is de grondslag van alle geloof en leven in Israël. Het vormt het inleidend woord, waarmee de Heere de gemoederen van het volk tot gehoorzaamheid aan Zijn wet wil buigen, en wordt vervolgens, deels volledig, deels verkort tot inscherping van andere wetten dikwijls genoeg herhaald (hoofdstuk 29:46 Leviticus. 19:36; 11:44; 18:2,4 vv.); in het bijzonder dient het hier tot voorbereiding van het eerstvolgend woord. Toch ware het verkeerd, dit reeds tot de tien woorden zelf te willen tellen; want dan verkregen wij slechts negen eigenlijke geboden, wat de geest van de Heilige Schrift weerspreekt. Deze heeft overal getallen van symbolische betekenis (zie Ge 35.26 zie Ge 46.27). Het getal tien betekent een geheel (Genesis 31:27 Exodus. 11:10), gelijk het dan ook werkelijk de rij van de grondgetallen sluit, en de natuurlijke vertegenwoordiger van het getallensysteem is. Wij houden daarom beslist vast, dat tien eigenlijke geboden moeten geteld worden, omdat daardoor de wet eerst een volledig geheel wordt, en verwerpen onder de bovengenoemde wijzen van telling de derde, welke naar

haar oorsprong meer aan de geest van tegenspraak, dan aan de kracht van de waarheid te danken is.

Door deze woorden bewerkt God een heilig ontzag voor Hem, voordat Hij de regel voorschrijft, om vroom en rechtvaardig te leven. Verder kondigt Hij zich niet slechts als Jehova en als de enige God aan, die uit kracht van de schepping de mensenkinderen aan zich verbonden houdt, welke Hij het bestaan heeft gegeven en wier leven Hij beschermt, ja, die van allen het leven is, maar Hij voegt er nog bij, dat Hij in het bijzonder de God van Israël is, omdat het de moeite waard was, dat het volk niet slechts voor de Majesteit van God een heilige vrees had, maar ook op liefelijke wijze werd aangetrokken, om de wet kostbaarder te achten dan goud en zilver en tegelijk zoeter dan honing (Psalm. 119:103). Want het was niet genoeg, dat de mens door een slaafse vrees werd gedwongen, om onder haar juk door te gaan, maar ook, dat zij door de liefelijkheid ervan aangetrokken, vrijwillig zich eronder stelde.

Begrijpt gij dat? De Heere, die de Hemel heeft tot Zijn troon is de God van mij, stofje op de aarde, van mij, de zondaar! En toch, het is zo. Loof Hem, mijn ziel. Zijn eigen mond heeft het verklaard. Kent gij een heerlijker lot? Zalig is het volk, welke van God de Heere is (Psalm. 33:12). Wat heet het een God te hebben? Een God heet datgene, waarvan men alle goeds verwacht, en waarbij men toevlucht heeft in alle noden, zodat "een God hebben" niets anders betekent, dan van harte op Hem vertrouwen, en in Hem geloven. Datgene, waaraan gij met geheel uw hart hangt en waarop gij u verlaat, dat is eigenlijk uw God.

Hij brengt die buitengewone weldaad, waarmee het volk verwaardigd was in herinnering, waarmee Hij tevens betuigd had, dat het niet vruchteloos geweest was, dat het door Hem was uitverkoren. Want de verlossing was een zeker pand van de aanneming, maar opdat Hij het volk des te beter aan zich verbond, herinnert hij tevens, hoedanig hun toestand was geweest. Want Egypte was als het ware een slavenhuis geweest, waaruit de Israëlieten bevrijd waren. Waarom zij nu niet meer hun eigen meester waren, omdat God hen zich had verworven. Dit nu heeft in eigenlijke zin op ons geen betrekking, maar met een heiliger band heeft Hij ons aan zich verbonden, door de hand van Zijn eniggeboren Zoon, welke Hij daarom heeft doen sterven en weer doen opstaan, opdat Hij over doden en levenden zou heersen (Rom.14:9) 14.9. Alzo is Hij niet slechts God van één volk, maar van alle volken, welke Hij tot Zijn Kerk, door de algemene aanneming heeft geroepen.

God vermeldt deze weldaad: 1e. Om het volk tot een dankbare gehoorzaamheid te verplichten; want wie was het schuldig meer te gehoorzamen dan God, die het uit zulk een zware dienstbaarheid had geleid. 2e. Om de Israëlieten tot het geloof aan te sporen; wie zou het beter vertrouwen, als die God, die de belofte, die Hij zo veel jaren tevoren aan Abraham gedaan, nu volbracht? 3e. Om Jakobs nakomelingen tot de godsvrucht op te leiden; wie zouden zij meer vrezen, als die God, die zich door wonderen zo krachtig bewees, waarvoor geheel Egypte sidderde. 4e. Omdat dat uitleiden een voorbeeld zou zijn voor de uitleiding uit het geestelijk Egypte.

Deze woorden behoren niet tot het eerste gebod, maar vormen een voorafspraak, waarmee de Heere én Zijn Soeverein recht te kennen geeft, én bedoelt het volk tot gehoorzaamheid te dwingen.

Gij nu zult, opdat ik inderdaad uw God zij, (Vs. 2), en u met niemand te delen heb, geen andere goden voor Mijn aangezicht 1) hebben, geen goden, die niet bestaan 1 Corinthiers. 8:4), dan in de verbeelding van dwazen (Hebr.3:12).

In het Hebreeuws Al panai. Onze Statenvertaling komt met de Latijnse vertaling overeen. "Voor mijn aangezicht," maar is minder juist. De eigenlijke betekenis is, boven mij. God verbiedt hiermee niet alleen alle afgodendienst en het vereren van afgoden, maar gebiedt tevens, Hem alleen te dienen en Hem volkomen, Hem als de gehele, de volstrekt enige God. Alle woorden zijn deels verboden, deels geboden. God rekent met de zonde, in het hart inwonende en daarom komt zijn gebod in de vorm van een verbod.

a) Gij zult 1) u ook van Mij, uw God, geen gesneden beeld in mensengedaante, noch enige gelijkenis maken, 2) noch enig teken, van andere schepselen genomen, noch van hetgeen boven in de hemel is, van sterren en vogels, noch van hetgeen onder op de aarde is, van vee, wormen, planten of stenen, noch van hetgeen in de wateren onder de aarde is, in de wateren, die lager dan de aarde zijn, van vissen of andere waterdieren.

Leviticus. 26:1 Psalm. 97:7

Nadat God in het eerste gebod hen onderwezen heeft wie de ware God was en bevolen, dat Hij alleen zou gediend worden, stelt hij nu zijn wettige eredienst vast.

Zo is, om een voorbeeld te geven, de loochening van de heilige Drie-eenheid beeldendienst: omdat men geen voorstelling van God wil, zoals de Bijbel ons die geeft, door te gewagen van de driemaal heilige God: Vader, Zoon en Heilige Geest. Men kan een dergelijke voorstelling niet met zijn verstand rijmen, men begrijpt dit niet, en daarom verwerpt men dit, ten wille van eigen geliefkoosde voorstelling van het verstand. Zo maakt men zich ook met Israël aan beeldendienst schuldig, indien men van de zijde van het gevoel zich slechts een God van louter goedheid en toegevendheid droomt, zonder om Zijn rein zedelijke eigenschappen van de heiligheid, rechtvaardigheid en strafeisende gerechtigheid te denken. Gelijk de afgoderij naast de ene ware God andere valse goden, die in werkelijkheid niet slechts in de verbeelding bestaan, verdicht; zo maakt de beeldendienst zich een voorstelling van de ene ware God, niet zoals Deze in zichzelf bestaat en zich in Zijn woord heeft geopenbaard, maar naar het beeld, waarin Hij voor de ziekelijke en overprikkelde verbeelding verrijst.

In verband met Deuteronomium. 4:15 vv. waar dit gebod nader wordt verklaard, blijkt duidelijk, dat hier van beelden en gelijkenissen gesproken wordt, als van symbolen van de levende God. In dit gebod prent God Israël scherp in, dat Hij niet onder een symbool wil gediend worden, dat men geen symbolisch teken van Hem mag maken, om hem daaronder te aanbidden. Een zuiver geestelijke verering ligt aan dit gebod ten grondslag. Daarom was het

voor Jerobeam zo’n verschrikkelijke zonde, dat Hij de zuivere en geestelijke dienst van God veranderde, door van Jehova een symbool, in de gedaante van een gouden kalf, te maken. Feitelijk veranderde Hij daarmee de belijdenis van de enige en waarachtige God, welke Hij zelf aan zijn volk had gegeven. Niet het maken van beelden op zichzelf wordt hier verboden, maar het maken van beelden als van symbolen van God.

Gij zult u voor die beelden en gelijkenissen niet buigen, noch hen dienen, 1) want ik, de HEERE, uw God, ben een naijverig God. 2) Met jaloezie waak Ik voor de Mij toekomende eer Jesaja 42:8; 48:11). Ik die, wanneer Mij Mijn eer door gehele geslachten onttrokken wordt, de misdaad van de vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde, 3) lid van hen, die Mij haten. Ik straf die geslachten met uitroeiing; zo Ik ook al in lankmoedigheid op boete en bekering wacht, langer dan tot in het derde en vierde lid duurt dielankmoedigheid niet. Ik zend u thans heen om de Amorieten, wier misdaad thans vol geworden is, (Genesis 15:16) te verdelgen. Weet daaruit, dat Ik een grimmig wreker ben tegenover Mijn vijanden.

Onder buigen wordt verstaan het aanbidden en aanroepen van God, onder de gedaante van een beeld en onder dienen, het brengen en vereren van en met offers.

Hiermee wil de Heere God zijn volk leren, dat Hij Zijn eer aan geen ander geeft, dat Hij Zijn eer niet deelt met een schepsel van eigen maaksel. Zijn dienst moet zuiver en volkomen zijn. Naijverig, hier in de zin van ijverzuchtig, jaloers. De uitdrukking is ontleend aan de jaloersheid van de man, die zijn vrouw teder liefheeft en niet dulden kan, dat zij zijn liefde niet volkomen beantwoordt of met een ander deelt.

Israël was de bruid van de Heere. Hij had zich Israël door het Verbond ondertrouwd. Nu kon en mocht de Heere ook niet dulden en toelaten, dat Israël met een andere man hoereerde, andere goden volgde. Zo opgevat, is deze uitdrukking dan ook uitvloeisel, zowel van Gods onkreukbare rechtvaardigheid en heiligheid, als van Zijn tedere liefde voor Zijn volk. De afgoderij droeg daarom dikwijls de naam van hoererij en overspel.

Geen afgodische familie in Israël bleef bestaan over het derde en vierde geslacht. De afgodische koningsfamilies in Israël, van Jerobeam, van Baësa, van Achab en van anderen, die in het derde en vierde geslacht verdelgd worden, moesten in hun ondergang, die onmiskenbaar door wonderen en leiding van de goddelijke voorzienigheid werd teweeg gebracht, de waarheid van Israëls godsdienst, de waarachtigheid van de Godsregering en de heerlijkheid van de wet als de wet van de onveranderlijke, levende God bewijzen. Hun verdelging was een nieuwe sanctie (plechtige bevestiging) van de wet, die zij verlaten en overtreden hadden.

Is hiermee niet de strijd Ezech.18:20: "de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid van zijn vader?" Hier wordt het tegendeel niet geleerd. Ieder wordt voor zijn eigen zonden gestraft; maar ouders leiden ddor hun voorbeeld hun kinderen de zonden en de elende in. God heeft niet de zoon van Jerobeam, waarin iets goeds was gestraft, maar Jerobeam’s huis, dat in zijn voetstappen wandelde.

Het dreigement in het tweede gebod moet niet onbepaald worden verstaan, alsof God altijd de kinderen zou willen plagen, om de zonden van de vaderen, maar bij voorwaarde, indien zij volharden en voortgaan in hun zonden, wandelende in hun wegen en tredende in hun voetstappen. Hetzelfde antwoord wordt gegeven in het tweede gebod, dat God de zonde van de vaderen niet bezoeken zal, uitgenomen alleen degenen, die Hem haten.

Tegen de straf aan degenen, die Hem haten, voltrokken tot in het derde en vierde geslacht, staat in Vs. 6 de barmhartigheid, betoond aan duizenden, degenen die Hem zouden liefhebben.

Volgens sommigen, slaat deze bedreiging niet alleen op de overtreding in het tweede gebod verbonden, maar ook op die, welke in het eerste veroordeeld wordt.

En, aan uzelf, nageslacht van Mijn knechten Abraham, Izak en Jakob kunt gij het opmerken: Ik doe barmhartigheid aan duizenden van hen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden. 1) Gij, die nu tot duizenden geworden zijt, beërft immers nu de gegeven beloften; aan u vergeld Ik, dat uw vaderen Mij hebben liefgehad en gediend.

Hoe nauw dit gehele gedeelte, Vs. 3-6 samenhangt, blijkt uit deze vloek en deze zegen, die zeker zowel op het derde als op het vierde vers betrekking heeft. Wil men echter hier twee geboden onderscheiden, dan is in Vs. 3 de verering van heidense goden (als Baäl en Astarte), in Vs. 4 de beeldendienst verboden, waarbij men voorgaf de ware, enige God te dienen, maar dit onder beelden en gelijkenissen van de geschapen wereld deed, en daardoor de heerlijkheid van de onverderfelijke God in de gelijkenis van een beeld van een vergankelijk mens en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende gedierten veranderde (Rom.1:23 vrgl. de kalveren van Aäron en van Jerobeam hoofdstuk 32:1-6; 1 Kon.12:25-29). Doch al is het dat hier twee vormen van afgoderij, Idolatrie (afgodenaanbidding) en Ikonolatrie (beeldendienst) genoemd worden, zo zijn beide toch slechts één zonde. In theorie (beschouwing) zijn zij uit elkaar te houden; maar de praktijk (uitoefening in het dagelijks leven) springt over de grenzen heen. Waar de afgoderij verschijnt, vormt zij zich als beeldendienst; de afgoderij is de abstracte (nog in de wil verborgen), de beeldendienst de concrete (in de werkelijkheid tevoorschijn tredende) zonde. Waarschijnlijker is de Augustijnse telling te verkiezen, volgens welke hier één gebod is. Deze is waarschijnlijk ook de oorspronkelijke bij de Joden geweest, en dus ouder dan die van Philo en die van Josephus; tenminste in de Hebreeuwse bijbel is het gedeelte, Vs. 2-6, als een bij elkaar behorend gedeelte door een samek (o) aangeduid; deze zinafdelingen in de Hebreeuwse tekst behoren ongetwijfeld tot een zeer hoge ouderdom, zijn wellicht van de schrijvers zelf afkomstig.

In de Lutherse catechismus worden de woorden van Vs. 4: "Gij zult u enz" weggelaten. Luther meende, dat crucifixen en afbeeldingen uit de heilige geschiedenis niet tegen de Heilige Schrift waren. Hij zegt (w.d. himm. proph.): "God wil hebben, dat men Zijn werk zal horen en lezen, in het bijzonder het lijden van Christus; zal ik dit echter horen of overdenken, zo is het mij onmogelijk, dat ik in mijn hart daarvan geen beelden maak; want of ik wil of niet, wanneer ik Christus hoor, zo heb ik in mijn hart het beeld van een man, die aan het kruis hangt. Is het nu geen zonde, maar goed, dat ik Christus' beeld in het hart heb, waarom zou het dan zonde zijn, wanneer ik het in het oog heb? daar toch het hart meer betekent dan de ogen."

Meer stemmen wij in met hetgeen onze Heidelbergse Catechechismus vraag 98 leert. "Al veroordelen wij ook elk beeld en elke schilderij niet als herinnering aan het heilige; toch menen wij het: "principiis obsta" (sta de beginselen tegen) ook hier te moeten toepassen.

Al is ook de Roomse kerkleer uitgedrukt in de regels onder het Christus-beeld in de St. Jans kerk te ‘s Hertogenbosch: "Gedenk, o mens, wat gij hier ziet, is Christus beeld, maar Christus niet; daarom, aanbid geen hout of steen, maar Christus, uw God alleen." Wij weten, waartoe de leken van de kerk vervallen zijn, en hoe gemakkelijk ons hart van aanbidding in geest en waarheid afgeleid wordt.

Luther’s catechismus stelt de bedreiging en belofte aan het slot van de geboden, omdat hij van mening is, dat deze bedreiging en belofte op alle geboden van toepassing is. Ons inziens slaat deze alleen op de eerste twee geboden, zoals ook de geschiedenis van Israëls volk aangeeft, en dan nog wel voornamelijk op het tweede gebod, zoals ook in de geschiedenis van Israëls koningen openbaar wordt. De historie heeft ook in deze de betekenis van dit gebod gestaafd en opgehelderd.

De belofte is veel sterker dan de bedreiging; de straf zal zijn in het derde en vierde lid, de zegen aan duizenden; de gevolgen van het werk van de satan, mogen niet zo ver reiken, als de gevolgen van de liefde van God. Ziet wat voor zegen een waar Christen heeft, die liefheeft en het waarachtige van zijn liefde in zijn wandel, in het onderhouden van Gods geboden. God zal zijn godsvrucht dienstbaar maken tot heil van anderen, en deze, tot God bekeerd, zullen wederom geestelijke kinderen verkrijgen, zodat die zegen zeer ver reikt. Men moet echter wel bedenken, dat die zegen alleen rust op een reine wandel, voortspruitende uit die liefde; wie Zijn geboden niet houdt, zal, evenmin als een rechtvaardige Lot, Sodoms bewoners tot bekering leiden, noch godvruchtige kinderen zien.

a) Gij zult de naam van de HEERE, uw God, in welke Hij Zijn onzichtbaar wezen, Zijn eeuwige kracht en Godheid u duidelijk geopenbaard heeft, niet ijdel gebruiken, 1) noch op nodeloze wijze, noch in de dienst van leugen enongerechtigheid. Gij zult dus bij Zijn naam niet vloeken, onnodig zweren, liegen of bedriegen: want de HEERE zal niet onschuldig houden, wie Zijn naam ijdel gebruikt.

Leviticus. 19:12 Matth.5:33

Moge het ongelovig mensenhart niet veel hechten aan zonden van de tong en, wat onbedachtzaam of uit gewoonte geschiedt, als geen kwaad aanmerken, de Heere denkt alzo niet. Hij zal u rekenschap vragen van ieder ijdel woord (Matth.12:36), en het meest zal Hij Zijn toorn doen voelen aan hem, die Zijn heilige naam niet acht.

In het Hebreeuws, tot ijdelheid opnemen, d.i. niet doelloos en gedachtenloos uitspreken. Calvijn tekent hierbij aan: "De synekdoche is in dit gebod duidelijk waar te nemen. Want opdat God het heilig ontzag, dat men Zijn heilige naam verschuldigd is, bewerke, verbiedt Hij die gedachteloos op te nemen, voornamelijk in eedzweringen. Waaruit men bij wijze van tegenstelling van dit gebod kan opmaken, dat alle eedzwering een getuigenis is van

vroomheid, waarin de majesteit van God zelf haar luister behoudt. Verder, het is zeker, niet slechts wanneer wij zweren, dat wij die naam heilig hebben te houden, maar zo dikwijls als van die naam sprake is. Alzo vrijwaart Hij door deze woorden Zijn heerlijkheid, zowel in zijn woord als in zijn daden, voor alle ijdele geringschatting. Dat het zweren bij de naam van God een bewijs, of een deel van zijn eredienst is, zullen wij later zien, en blijkt uit de woorden van Jesaja duidelijk Jesaja 45:23). Want waar hij voorspelt, dat alle volken zich zullen aanmelden voor de zuivere Godsverering, zo zegt Hij: "Ik leef, zegt de Heere, Mij zal alle knie buigen en alle tong zal bij Mij zweren." Verder, indien het buigen van de knieën aanbidding aanduidt, heeft dat zweren, dat er onmiddellijk bijgevoegd wordt, dezelfde kracht, als zich voor God te verklaren." IJdel wordt de naam van God opgenomen, niet slechts, wanneer iemand deze misbruikt tot meineed, maar ook, wanneer hij lichtvaardig en onachtzaam wordt gebruikt, om onbetekenende en nutteloze dingen te bevestigen.

Hoezeer de Heere toornt over het ijdel gebruik of misbruik van die enige, heilige Naam, en hoe de bijgevoegde drangreden in alle ernst opgevat en verklaard moet worden, blijkt wel uit het vervolg van de geschiedenis bij het verhaal van hetgeen met de lasteraar van de naam van de Heere is geschied (Leviticus. 24:16,17). Het Hebreeuwse woord, wat onze vertalers door "ijdel" weergegeven hebben, betekent eigenlijk in het oorspronkelijke "doelloos" (lasschaw), tevergeefs, zonder genoegzame reden of behoorlijke grond. Ook is er in het oorspronkelijke eigenlijk geen spraak van de naam te "gebruiken," maar wel van de "op te nemen," uit te spreken (nasah). Men mocht die ontzaglijke Naam, zo vol van majesteit en hoogheid, niet maar doelloos opnemen en gedachteloos uitspreken.

a) Gedenkt1) de Sabbat, dat gij die heiligt, die van de gewone werkdagen onderscheidt, gelijk Ik bij de gave van het Manna u reeds heb aangewezen.

a)Ezech.20:12

Doel van dit gebod is, dat de gelovigen zich oefenen in de dienst van God. Want wij weten, indien de mensen niet in het ijverig zorgdragen voor de godsdienst ondersteund en gesterkt worden, hoe makkelijk zij deze laten versloffen. En niet zonder oorzaak deelt God een opzettelijke plaats toe aan de Sabbat en aan de overige feestdagen.

Uit dit woord gedenken blijkt duidelijk, dat Israël niet onbekend was met de Sabbat. Echter bestond het gebod als zodanig, om die dag des Heeren te heiligen nog niet. Het gebod omvat de heiliging van de Sabbat, en stempelt de Sabbat tot dag des Heeren, terwijl de verplichting, om zes dagen te werken, er in onmiddellijk verband mee staat.

Als een rustdag en als een heilige dag moest de Sabbat beschouwd worden.

a) Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; getrouw zult gij al uw arbeid verrichten, opdat gij met een blijmoedig hart rust nemen kunt; volbrengt alles in die vorige dagen, opdat gij op de zevende dag niet hoeft te werken.

a)Exodus. 23:12; 34:21 Luk.13:14

Maar de zevende dag is de Sabbat, de rust-, de feesttijd van de HEERE, uw God; dan zult gij geen werk doen, 1) noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw last- of trek-vee, noch uw vreemdeling, die in uw dienst is, noch de om loon werkende buitenlander, die in uw poorten is, 2) die zich een tijdlang onder u ophoudt.

Het werk, dat hier verboden wordt, is het werk van de beroeping, gemeenlijk dienstwerk genaamd, hetzij van ambacht, van ploegen, zaaien, oogsten, van nering, kopen en verkopen, en alles, waarmee de mens zijn kost wint. Hieronder wordt niet begrepen: a. Het werk van de godsdienst, het prediken van de predikanten tot zwetens toe, en al wat in de godsdienst geschiedt. De priesters doodden de beesten op de Sabbat, nochthans zondigden zij niet. b. Ook wordt hier niet onder begrepen, de werken van absolute noodzakelijkheid, waarvan de noodzaak veroorzaakt wordt door een onverwacht voorval op de Sabbat, hetzij dat er brand komt, een mens in het water valt, of dergelijke. c. Ook worden hier niet onder begrepen, de werken van barmhartigheid.

"Die in uw poorten is," wil niet zeggen, die binnen de poort van uw huis is, maar die binnen de poorten van uw steden zich bevindt. Het woord in de grondtekst, geeft nimmer aan een deur in het huis, maar altijd de poorten van de stad.

Want a) in zes dagen heeft de HEERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op de zevende dag; 1) daarom zegende de HEERE de Sabbat, legde Hij ook voor Zijn schepselen de zegen van verkwikking, van vrede en vreugde op deze dag, en heiligde Hij deze, verhief die boven het gewone en dagelijkse tot een dag de Heere gewijd.

Genesis 2:2

Wanneer in het Nieuwe Testament de Zondag in de plaats van de Sabbat getreden is, dan heeft dit zijn rechtvaardiging daarin, dat de opwekking van Christus uit het graf een nog grotere daad van God is dan de schepping van de wereld, en de uitstorting van de Heilige Geest, een nog heerlijker openbaring, dan die op de Sinaï. Daarbij bestaat een grootse door de Heere zelf van het begin af aangevangen parallel tussen die eerste en deze nieuwe schepping, die met goddelijke kracht van de viering van de oorspronkelijke rustdag tot die van het nieuwtestamentische voortgezet is. Op een Vrijdag heeft God de mens geschapen; op een Vrijdag stierf de Godmens aan het kruis, om hem te verlossen. Op de avond van een Vrijdag heette het: "Alzo zijn volbracht de hemel en de aarde en al hun leger" en op de avond van een Vrijdag klonk het goddelijk woord van de verlossing: "Het is volbracht." Op de Sabbat daarop keerde God de Schepper in Zijn eeuwige rust terug, en wederom op een Sabbat lag God, de Verlosser, in de rust van het graf. Uit deze trad Hij vervolgens op de Zondagmorgen vroeg in heerlijkheid tevoorschijn, als het beeld van een nieuwe mensheid, en de aanvang van een nieuwe verheerlijkte wereld. Voor de nieuwe schepping, wier eerstgeborene de opgestane is, en wier einddoel de nieuwe hemel en de nieuwe aarde zijn, moet de oude wijken (2 Petr.3:10 vv.); tot voorbeeld en onderpand daarvan is reeds nu voor de eerste dag van de nieuwe schepping, de laatste dag de oude, voor de Zondag de Sabbat geweken.

Het Evangelie keert de orde van de wet om. Bij Mozes is het: "Doet dit en gij zult leven;" bij Christus: "Leeft en gij zult doen;" bij Mozes: "Werkt en daarna (de zevende dag) zult gij rusten;" bij Christus: "Rust in God (de eerste dag) en gij zult Godverheerlijkend werken." Dßßr is het de dienst, die moe maakt en rust noodzakelijk maakt; hier is de kracht des Heeren, die tot opgewekt werk geschikt maakt.

Uit deze plaats mag de waarschijnlijke gissing gemaakt worden, dat de heiliging van de Sabbat er vroeger wettelijk was. En zeker, omdat Mozes vroeger verhaald heeft, dat verboden was, op de zevende dag het Manna te verzamelen, schijnt genomen uit een ontvangen aanwijzing en gebruik. En daar God aan de heiligen de wijze van offeren heeft overgeleverd, is het niet geloofwaardig, dat de bewaring van de Sabbat zou weggelaten zijn. Maar om de verdorvenheid van het menselijk verstand, dat bij de heidense volken geheel was uitgeblust, bij het nageslacht van Abraham bijna was afgesleten, heeft God het door Zijn wet vernieuwd, opdat de Sabbat met heilige en ongebroken zorgvuldigheid zou worden onderhouden.

Het rusten op en het heiligen van de Sabbat door de mens heeft zijn grond in het rusten van God op de zevende dag. Hierdoor ontvangt de instelling van de Sabbat haar zedelijke en geestelijke betekenis. Met dit gebod sluit de eerste tafel. In het eerste gebod worden wij bevolen, God alleen te dienen; het tweede gebod beveelt God op geestelijke wijze te eren. Het derde gebod bedoelt, het heilig houden van de naam des Heeren, en in het vierde gebod wordt geboden, de wijze, waarop en hoe God in het bijzonder wil vereerd worden, op welke dag. Er zijn er, die ook het vijfde gebod er nog bijvoegen. O.i. ten onrechte. In het vijfde gebod treedt toch de liefde jegens de naaste op de voorgrond, jegens hen, die ons het leven schonken. (Zie Ex 20.17).

a) Eert uw vader en uw moeder, 1) die door Mij boven u gesteld zijn, en aan wie gij het leven, de opvoeding en zoveel zegeningen te danken hebt; gij zult hen in uw woorden en daden op een aan hun waarde overeenkomstige wijze bejegenen en u aan hun wil en hun gebod in gehoorzaamheid en liefde onderwerpen. Doet dit, opdat uw dagen, o, Israël, wanneer gij zulk een volk zijt, waarbij vroomheid heerst, verlengd worden, vele worden in het land, dat u de HEERE, uw God, geeft. Doet dit, opdat het land Kanaän van geslacht tot geslacht uw erfenis blijft, en Ik geen straffen en plagen behoef uit te zenden, die er velen in hun jeugd doen sterven (Deuteronomium. 5:16 Ex.23:25 vv. 23.25).

a)Matth.15:4 Efez.6:2

De stand van vader en moeder heeft God in het bijzonder verheven boven alle andere standen, die onder Hem zijn, zodat hij niet slechts gebiedt, hen lief te hebben, maar ook hen te eren. Jegens broeders, zusters en de naasten beveelt God in het algemeen niets hogers, dan hen lief te hebben, alzo onderscheidt de Heere boven alle andere personen op aarde vader en moeder, en zet Hij hen naast zich. Want het is veel hoger te eren, dan lief te hebben, daar dit niet alleen de liefde, maar ook de gehoorzaamheid, de ootmoed en de vrees in zich sluit, als voor een daar verborgen Majesteit.

Onder vader en moeder zijn echter niet alleen te verstaan degenen, die ons lichamelijk voortgebracht en opgevoed hebben (vaders 2 Koningen. 5:13) maar ook degenen, die ons tot Christus hebben geleid, die ons geestelijk leven hebben verzorgd en bevorderd, profeten en leraren, aan welke deels de vadernaam (2 Koningen. 2:12; 13:14; 1 Kor.4:15) deels het vaderschap toegeschreven wordt, terwijl hun leerlingen zonen en dochters genoemd worden (Psalm. 34:12; 45:11 Spreuken. 1:3; 10:15 vv.). Wij hebben daaronder ook te verstaan de beschermers van ons lichamelijk en geestelijk leven, de door God over ons gestelde overheid, die met recht de vader- en moedernaam voeren kan (Genesis 41:43; 45:8 Richteren. 5:7), omdat de stand van de overheid zich ontwikkeld heeft uit het vader- en kindschap, en uit de eerbied van de kinderen jegens de ouders voortdurend zijn zedelijke vastheid verkrijgt, waarvan het welzijn en het geluk van de volken afhangt.

Het vierde gebod legt in de eis, om de ouders te eren, de grondslag voor de heiliging van het gehele maatschappelijke leven, daar het een goddelijk gezag leert kennen.

Wanneer nu overal het staatkundig bestaan van een volk voornamelijk afhangt van de ondergeschiktheid van de onderdanen onder de overheid, van de tucht, orde en eenheid, zo is dit in het bijzonder voor Israël waar, daar het slechts zó lang het land zou bezitten, als die door de ouders op de kinderen voorgeplante opvoeding duren zou. (Mal.4:6).

Indien er één gebod is, dat ons wijst op de goddelijke oorsprong van de wet, dan is het wel het vijfde gebod, waarin niet alleen bevolen wordt de vader, maar ook de moeder te eren. Immers in het Oosten, was de vrouw, de moeder, weinig in tel. Had het kind als het ware een slaafse vrees voor de vader, niet zelden was zijn moeder een voorwerp van minachting bij hem. Was dus de wet een product van de menselijke geest uit die dagen, dan ware ongetwijfeld de bijvoeging, en de moeder, weggelaten. God echter eist zowel liefde en heilige vrees voor de moeder als voor de vader. -Het woord "eren" betekent, zoals Calvijn terecht aanmerkt, niets anders, dan God en de mens, die in ambten staan, de rechte eer te geven. Bij het lange leven zijn in Deuteronomium. 5:16 ook nog de woorden "en opdat het u welga" bijgevoegd.

a) Gij zult niet doodslaan, 1) noch u zelf, noch een ander; gij zult ook een mensenleven niet moedwillig in gevaar brengen. (Leviticus. 19:14 Deuteronomium. 22:8)

a)Matth.5:21

Eigenlijk gij zult niet moorden, in de zin van, met voorbedachte rade een doodslag doen. Niet alleen de volbrachte daad wordt hier verboden, maar alles, wat tot doden aanleiding kan geven, zoals de Heidelbergse Catechismus terecht opmerkt.

a) Gij zult niet echtbreken; 1) zowel het huwelijk van u zelf als dat van een ander zal u heilig zijn. (Leviticus. 19:14 Deuteronomium. 22:8)

a)Matth.5:27

Wel te onderscheiden van hoererij. Hier wordt bedoeld de geslachtsomgang tussen een wettig getrouwd man met een vrouw, of die van een wettig getrouwde vrouw met een man. Evenwel, ook alle zonde, die met deze in verband staat, is hieronder begrepen. Duidelijk straalt hierin door, dat de Heere wil, dat het huwelijk heilig wordt gehouden.

Gij zult niet stelen; gij zult het eigendom van uw naaste noch met list aantasten, noch uit

moedwil of onverschilligheid uw medemens schade berokkenen. (Deuteronomium. 22:1-4).

Ook hier weer alles wat met diefstal in verband staat.

Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste
noch voor het gericht door een valse aanklacht of een leugenachtig getuigenis, noch in het dagelijks leven door lastering, hem zijn goede naam ontstelen.

Letterlijk: Gij zult niet antwoorden ten opzichte van uw naaste, als een valse getuige. Iedere onware en leugenachtige getuige wordt hier verboden, wat het leven, of de naam, of het goed van de naaste in gevaar kan brengen.

a) Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat van uw naasten is, 1) om het hem op enige wijze te ontnemen.

Rom.7:7

In bewonderenswaardige orde en trapsgewijze voortgang, wordt het ene gebod aan het andere gehecht. Allereerst neemt de Heere aan de naaste zijn lichaam en zijn leven in bescherming (Vs. 13), daarna zijn tweede persoon, die tot één lichaam en één leven met hem verbonden is (Vs. 14); vervolgens hetgeen hij voor het leven van zich en de zijnen nodig heeft, zijn have en zijn goed (Vs. 15). Aan deze drie verboden, om de naaste op enige wijze door de daad schade aan te doen, wordt het verbod gevoegd van alle schade door het woord (Vs. 16), en verder het verbod van alle schade door gedachten (Vs. 17). Nu is de vraag, of wij de inhoud van Vs. 17 slechts voor één gebod rekenen, of in twee geboden verdelen moeten. Ware het eerste onveranderlijk nodig-en de meeste uitleggers staan met grote beslistheid daarop-zo bleven ons, volgens hetgeen wij Vs. 6 opgemerkt hebben, slechts 9 geboden over, en wij moesten tot de, bij Vs. 2 verworpen wijze van tellen teruggaan. Dat het intussen van grote betekenis is, wanneer de Heere na het verbod: "Gij zult niet begeren uws naasten huis," niet zonder meer voortgaat; "noch zijn vrouw, noch zijn dienstknecht enz."; maar opnieuw aanheft: "Gij zult niet begeren uws naasten vrouw enz." duidt reeds de Hebreeuwse codex (evenals bij Vs. 2-6) door een samek aan, beide zinnen werden dus reeds in de vroegste tijden bij het openlijk voorlezen van de Heilige Schrift van elkaar gehouden. Dat nu echter de betekenis van dit dubbel verbod omtrent het begeren niet in de voorwerpen van de boze begeerte, maar in het begeren zelf ligt, bewijst de wijze, waarop het verbod in Deuteronomium. 5:21 5.21 herhaald wordt; daar zijn namelijk de voorwerpen van de begeerte omgekeerd; eerst wordt de vrouw, daarna het huis met het daarbij behorende genoemd; daarenboven is het begeren door twee verschillende woorden uitgedrukt, die bepaald van

elkaar onderscheiden zijn. De eerste uitdrukking, die wij beide malen in de voor ons liggende plaats vinden, wordt gebruikt van een begeren, dat door een uitwendige schoonheid wordt opgewekt Jozua 7:21): terwijl de tweede uitdrukking meer op dat begeren ziet, dat van de begerenden zelf uitgaat, dat zijn oorzaak heeft in de neigingen en behoeften van de begerenden zelf (Spreuken. 21:10). Alzo is op onze plaats aangewezen, dat de boze lust van tweevoudige daar is; in Deuteronomium. 5:21 wordt nader die lust, dus een andere dan in de aanvang van het vers bedoeld is, verstaan, dit wijst Paulus (Rom.7:7) aan; want de werkelijke begeerte erkent de mens ook wel zonder de wet, maar eerst het tweede: "Gij zult niet begeren," heeft de apostel met de bedorven grond van zijn inwendige mens, met de erfzonde bekend gemaakt. En ook Rom.13:9 geeft het bijgevoegde: "en zo er enig ander gebod is," te denken, dat achter het: "Gij zult niet begeren," nog een ander verbod ligt, namelijk het: "Gij zult niet begeren," in de tweede door ons genoemde betekenis. Na deze opmerkingen is het niet moeilijk in te zien, waarom in Ex.20:17 de voorwerpen van het begeren zo afgebeeld zijn, dat eerst het huis, daarna vrouw, dienstbaren, vee enz. genoemd worden. In Deuteronomium. 5:21 daarentegen zo, dat bij het eerste verbod de vrouw, bij het tweede huis, akker enz. genoemd worden. Daar op onze plaats slechts middellijk tussen het zich laten lusten en begeren scheiding gemaakt is, zo zijn de voorwerpen meer naar de wetten van de logica tussen de beide verboden verdeeld. Vooraan staat het huis, waaronder de gehele bezitting begrepen is; deze wordt hier volgens haar afzonderlijke bestanddelen aangegeven, vrouw, dienstbaren enz. Nadat echter in Deuteronomium. 5:21 eenmaal het onderscheid tussen het tweeërlei begeren gemaakt is, en het eerste opgevat moet worden in de bijzondere zin: "Laat niet door hetgeen buiten u is uw boze lusten opgewekt worden," zo was voor dit verbod de vrouw van de naaste (Spreuken. 6:25) het eigenaardigste, terwijl het huis enz. beter bij het tweede verbod pastte: "Begeer niet van uzelf, wat van uw naasten is." Over de verdeling van de 10 geboden in twee tafels, zie Ex 31.18

Dit verbod moest iedere Israëliet wel de bede op de lippen leggen: "Schep mij een rein hart" (Psalm. 51:12). Wanneer wij in het licht van deze wet ons zelf beschouwen, en haar als een spiegel gebruiken; leidt zij ons tot de erkenning van de diep bedorven toestand van ons hart, dat zondig is in zijn wezen en zondig in zijn werkingen. Zo komen wij door zelfbeproeving tot zelfkennis. Dit alleen is niet genoeg, er moeten ook zodanige vruchten volgen zoals in Jesaja. 1:16 genoemd worden. De wet moet aandrijven tot zelfbeheersing. Op tweeërlei wijze valt de zonde ons aan. Zij komt of in boze begeerten uit het hart op, en vertoont zich naar buiten in de daad, of wij zien haar buiten ons, terwijl zij door verleiding in ons hart wil insluipen. In beide gevallen is de verzoeking sterk, want de zonde maakt van alles gebruik om haar doel te bereiken. Maar nu komt de wet, die zich reeds in het geweten deed horen, en spreekt gebiedend: "Gij zult niet; uw Heer, die alles ziet, alles zoekt, van wie gij in alles afhankelijk zijt, verbiedt het." Laat die wet een grendel zijn voor uw hart, die aan de zonde het uitkomen en het ingaan belet. Gelijk een dienaar dus zijn heer ontziet en vreest voor de overtreding van zijn instellingen, leert ons ook de wet als dienaren van de Heere te gehoorzamen. Ieder is zondaar, en het gevolg van de zonde is de vloek. Hoe zullen wij dan zalig worden? Christus heeft ons verlost van de vloek van de wet. Om dit middel te bezitten, moeten wij ons zelf verloochenen. Wie tot Christus komt, belijdt daardoor, dat hij tegenover de wet was: onwillig, onwaardig en onmachtig. Onwillig, want nu pas dwingt hem de liefde van Christus tot een oprecht streven, om die wet te vervullen, terwijl zijn bedorven hart

vroeger alle vermaningen met een: "Ik wil niet," beantwoordde. Onwaardig, want alle geboden van zijn God heeft hij overtreden, en zoekt vergeving. Onmachtig, want door in Christus kracht te verlangen tot volbrenging van de wet, bekent hij van zichzelf deze niet te bezitten. Ja hij doet afstand van de gehele voorgaande levensontwikkeling, van zichzelf, om als een nieuw mens, door het geloof met Christus verenigd, een nieuw leven van gehoorzaamheid aan te vangen. Zo moet dus deze wet voor ieder mens, gelijk vroeger voor de mensheid, een tuchtmeester tot Christus zijn, en door kennis van zonde, tot kennis van zaligheid, door zelfkennis tot Godskennis leiden. Zij leert ons als een last beschouwen, wat wij aan het kruis moeten afwerpen en niet dan door haar dienstbaarheid komt men tot de vrijheid van de heerlijkheid van Gods kinderen.

Sinaï! Wat zijt gij geweest en wat zijt gij nog voor de wijsgeer, die geen hogere waarheid kende, dan de waarheid die uit de mensen is, in u niets dan een eerwaardig gedenkteken van de oudheid wil zien? Voor hem, Sinaï! waart gij- te weinig. Want gij zijt meer dan zo’n gedenkteken. Ook het oog van de blindste van de ongelovigen, aanschouwt op aarde een volk, even wonderbaar is hetgeen het is als in hetgeen het niet is; even wonderbaar in zijn vroegere opkomst en bloei, als in zijn tegenwoordige vernedering en val; even wonderbaar in de hardnekkigheid van de tegen hem gevoerde strijd van vervolging en moord, als in de hardnekkige tegenstand, die het daaraan biedt; reeds sinds achttien eeuwen als volk bijna stervende, en toch altijd onsterfelijk; onder alle volken verspreid en toch van alle volken onderscheiden; op alle volken invloed uitoefende, ja enigszins over hen heersende naar de geest, door zijn geschiedenis, wetten en zeden, maar wederkerig de invloed van geen van deze volken ondergaande, en ofschoon doe allen naar het lichaam, door geen van hen naar de geest beheerst; met één woord: onveranderlijk onder alle veranderingen, en evenals zijn rivier de Jordaan, de meiren, die het op zijn weg ontmoet doorgaande, zonder zijn loop te veranderen, of zich met hun water te vermengen! Het volk van alle volken, die bestaan, het grootste in zijn verleden, het armste en ellendigste in zijn heden, het heerlijkste in zijn verwachting en toekomst! Vanwaar dit volk? Wat is de wonderbare keten, die het tezamen hecht, en als door een electrische stroom aan allen, die ertoe behoren, dezelfde beweging meedeelt? En wat is het brandpunt, vanwaar die stroom is uitgegaan? Gij zijt het, o Sinaï! De wet, op uw top gegeven, heeft Israël als volk geschapen, doet Israël als volk leven, zal Israël als volk doen voortduren, totdat het geheel zal zijn vervuld. Solon! Lycurgus! Numa Pompilius! Waar zijn uw wetten? Waar de volken door uw wetten gevormd? Eeuwig Rome! Waar zijt gij? -Geen antwoord! Hef dan vrij het hoofd omhoog, o Sinaï! gij, verkondiger van de wet van Jehovah aan het volk van God! Verkondiger van die wet aan alle volken van de wereld! En wat is uw heerlijkheid bij hetgeen gij eenmaal wezen zult? Ja, ook als verkondiger van des Heeren wet, hebt gij nog uw hoogste luister niet bereikt. Uw wet, gelijk zij thans het onbereikbaar toonbeeld is van alle wetgeving, zal eens de moeder van alle wetten zijn! "De wet zal eens in volle kracht uit Sion uitgaan en des het Heeren woord uit Jeruzalem." En niet alleen Griekenland en Rome, maar al de volken zullen tot u komen, om van u de rechten en getuigenissen des Heeren te leren, en in het licht van uw geboden te wandelen!.

Sinaï! Wat zijt gij geweest en wat zijt gij nog voor de heilbegerige zondaar, die tot u kwam, om van u woorden van eeuwige leven te horen? Sinaï! Voor hem waart gij-te veel! Niet dat wij u ervan beschuldigen. Gij toch kunt geen antwoord geven, dan op vragen, die tot uw

rechtsgebied behoren. Gij staat daar als een rechter; weegschaal en zwaard zijn in uw hand; voor u ligt het hemelse wetboek van God; gij kunt niets anders doen, dan naar de inhoud van dat wetboek rechtspreken, en dan is uw antwoord aan allen: "Gij zijt aan de dood schuldig; want allen hebben gezondigd! Misschien bestaat elders een hoger gericht, waar uw gevonniste genade wordt verleend; zelfs schijnt gij met de vinger (in de offers) daarheen te wijzen; maar gij zelf bezit dat recht van genade niet. Gij hebt slechts één woord: "Betaal wat gij schuldig zijt!" Maar daarom: dubbel ongelukkig het Israël van onze dagen, dubbel ongelukkig ieder mens, die uw aanspraken tot zó verre misduidt, dat hij meent in u, in plaats van een ongenadige rechter, een genadevolle vriend, redder en verlosser te aanschouwen, die in moedwillige onkunde van de algemene, zowel als van zijn eigen val, zich voordoet, alsof uw zwaard hem niet trof: ja, alsof hij in uw weegschaal gewogen, niet te licht zou worden bevonden! De ongelukkige! hoe vreselijk zal hij eens ontwaken, als gij nogmaals uw stem tegen hem verheffen zult, en daar, waar geen zelfbedrog meer mogelijk, en tegelijk de weg van herstel afgesneden is, tegen hem de dood zult eisen, die hij gehoopt had juist door u te zullen ontgaan. Nee, Sinaï! Aan die verblinding hebt gij geen schuld! Gij predikt luid genoeg: "Vervloekt is een ieder, die niet blijft in de woorden van deze wet, om die te doen." Daarom zijt gij ook voor duizenden en tienduizenden als een andere Mozes geweest, die op een andere Aäron wijst: "Zie, het Lam van God, dat de zonde van de wereld draagt!" Daarom zegenen duizenden en tienduizenden de donderen en bliksemen, die van u zijn uitgegaan, en hebben uw rotsen genoemd: "Geboorteplaats van het leven, dat niet sterft in eeuwigheid.".

In het vijfde gebod wordt beschermd degene, die ons het leven, naast God, gaf; in het zesde, ons eigen leven; in het zevende de echtvriend of vriendin; in het achtste, het eigendom; in het negende, de goede naam; terwijl in het tiende, de wortel van alle zonden wordt aangetast.

En al het volk zag 1) en hoorde de donderen, en de bliksemen, die een poos gezwegen hadden, maar, nadat de Heere de tien woorden gesproken had, zich in veel sterkere mate verheven, en het hoorde het geluid van de bazuin, en zag de rokende berg; toen het volk dit zag, weken 2) zij af van hun plaats, getroffen door de schrik van de goddelijke Majesteit, en stonden veraf. 3)

1)"Zag," in de zin van, nam waar. In die betekenis komt het meermalen in de Heilige Schrift voor. Het volk nam waar, wat voor ogen was, en wat het met het oor opving. De engelenwereld, die ook gewis de berg omringde, zag Israël niet, evenmin als later Eliza’s knecht de vurige wagen en paarden, welke Dothan omringde zag, dan nadat God hem de ogen had geopend. Dat ook engelen zich erbij bevonden, leert zowel Stéfanus als de Apostel Paulus (zie Ac 7.38) (Galaten. 3:19)

Hij wijst het doel aan, waarom die tekenen tot het inboezemen van vrees zichtbaar werden, opdat nl. God hen daarmee tot gehoorzaamheid zou dringen. Zij werden dus verschrikt, niet om als verpletterd te sterven, maar slechts om in deemoedigheid zich aan God te onderwerpen. En dit geschiedde door een bijzonder gunstbewijs, dat de Majesteit van God, waarvoor aarde en hemel sidderden, Zijn kinderen niet ontzielde, maar hen slechts beproefde (non exanimet sed tantum examinet)

Van die rechterstoel gaan donderslagen uit, die: "wee! wee!" en bliksemen, die: "dood en verderf!" roepen. Zo moet die wet dienen, om het ingeslapen geweten weer wakker te roepen, en met zich tegen de mens te doen getuigen: "Allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid van God." Zo moet die pool van de zedelijke wereld, die wij zonde noemen, en die de zondaar zelf een onbekend gewest geworden was, door de wet weer aan het licht worden gebracht, opdat de tegenpool die wij genade noemen zich mede openbaren kan! Zo moet de wet zelf als een andere Johannes de boetgezant met het haar kleed op de schouder, het "wee" in de mond en de bijl in de hand voor het aangezicht des Heeren heengaan, om Hem een effen pad te bereiden. Zij moet de hoofden buigen, de harten verbreken, de geesten verbrijzelen, de gehele mens ter aarde en op de knieën werpen. Zij moet in haar vervloekingen de zondaar de vloek, in haar doodvonnissen hem de toekomstige straf van de zonde verkondigen. Zij moet in zijn boezem een vuur werpen, dat hem doet uitroepen: "Wie kan wonen bij een eeuwige gloed? Zij moet op zijn schouders een juk en een last leggen, die hem moe van zonde maakt en hem doet uitroepen: "Hoelang nog, Heer, hoe lang nog?".

In het Hebreeuws Jan'oe, hier vertaald door weken zij af. Dit moet dan opgevat worden, ten opzichte van de geest. Beter is de vertaling: werden beroerd of bevende. Een schrik voer hen door de leden bij het waarnemen van de geduchte tekenen van Gods Majesteit. Ten gevolge van die schrik durfden zij niet de berg bestijgen, maar bleven veraf staan.

a) En zij zeiden door hun oudsten en oversten (Deuteronomium. 5:23 vv.), die zij gezonden hadden, tot Mozes: Spreek gij met ons, in de plaats van God, en wij zullen horen alles, wat Hij ons door uw mond beveelt; endat God met ons niet langer onmiddellijk spreke,
opdat wij niet sterven, 1) als onmachtige, zondige mensenkinderen, die de aanblik van de

goddelijke heerlijkheid niet kunnen verdragen (Genesis 16:13 vv. Exodus. 33:20).

a)Hebr.12:19

Hiermee heeft Israël ook van zijn zijde Mozes tot een middelaar gesteld, en hem de volmacht gegeven, om in zijn plaats met de Heere te handelen. Van de zijde van God was hij reeds daartoe verordend, als hij op de berg geroepen, en dan weer tot het volk gezonden werd (Ex.19:20-25). Tot zijn roeping als middelaar behoorde echter ook, dat Israël hem uitdrukkelijk een last gaf; want een middelaar is geen middelaar van een (Galaten. 3:20), kan nooit tot een partij, maar moet altijd tot beide delen behoren, tussen welke hij als middelaar zal optreden.

Dus ziet men, 1e. dat, wanneer de zondaar Gods stem in de wet gewaar wordt, als tot zijn geweten sprekende, het als dan voor hem ondraaglijk wordt, die aan te horen. 2e. Dat door het spreken van de wet geleerd wordt, de onvermijdelijke noodzakelijkheid van een middelaar tussen God en de zondaar, gelijk het dan ook de Heere door Zijn oneindige goedheid behaagde, de volken op dit hun zeggen, de belofte te doen van de verwekking van Christus (Deuteronomium. 18:15-18). Dus is de wet een tuchtmeester, om de mens tot Christus te brengen, de ware Middelaar van de verzoening. (Galaten. 3:24 Hebr.12:24)

Hoewel Israël had ondervonden, dat het kon blijven leven al sprak ook de Heere met hen, toch is het zo beangst geworden, dat het bevreesd is te sterven, indien de Heere langer met hen spreekt. De Apostel zegt (Hebr.12:9): "Zij baden, dat tot hun het woord niet meer zou gedaan worden.".

En Mozes zei tot het volk, om de valse vrees voor God weg te nemen, en hen tot de heilige vrees, welke die ontzettende tekenen in hen werken moesten, te leiden, en hij sprak: Vreest niet, want God is daarom op zo heerlijke wijze op de berg neer gekomen, opdat Hij u verzocht, 1) en opdat, nadat hij haar gezien, en een diepe indruk ontvangen hebt, Zijn vrees voor uw aangezicht zou zijn, dat gij niet tegen Zijn geboden handelt en zondigt (Spreuken. 16:6 Psalm. 111:10).

De wet dreigde Israël de dood; de haar vergezellende tekenen schenen die reeds nabij te brengen. Ook aldus was en is er door de wet de kennis van de zonde, en wordt aldus het zondig hart aan zichzelf ontdekt. Ziedaar wat dit "verzoeken" aanduid: het hart wordt gedwongen als met een schok tot zichzelf in te keren, aan tegelijk eigen bestaan aan de heilige eis van Gods wet, aan de strenge uitspraak van Zijn recht te toetsen. Dan spreekt het geweten zich uit in die dodelijke vrees, die nu bij Israël werd waargenomen. Om deze als getuigenis tegen het volk van God op te wekken, was de wet gekomen, en dit, als een getuigenis van en voor God.

a) En het volk, stond veraf; 1) het werd weer naar het leger teruggeleid (Deuteronomium. 5:30); want God keurde het woord van Israël (Vs. 20) goed en verklaarde het voor recht en goed (Deuteronomium. 5:28 vv.) daar onder het Oude Testament werkelijk nog geen onmiddellijk naderen tot Hem, geen algemeen priesterdom mogelijk was, maar een bemiddeling tussen Hem en het niet ontzondigde mensengeslacht noodzakelijk was. Alzo ging het volk niet zelf op de berg, maar Mozes, door de Heere opnieuw geroepen (hoofdstuk 19:20) naderde tot de donkerheid van de wolk, die zich op de top van de berg gelegerd had,
alwaar God was, 2)om die wetten aan Zijn dienstknecht te geven, die op de grondwet van de

tien woorden gebouwd, hem tot mededeling aan het volk moesten gegeven worden.

a)Hebr.12:18

Het veraf staan, of liever standhouden van het volk staat hier tegenover het naderen van Mozes tot de donkerheid, alwaar God was. Het volk ging niet meer achterwaarts, maar bleef veraf staan, het bleef in de tenten, naar Deuteronomium. 5:30, als begreep het, dat de nadering tot God enkel en alleen door de Middelaar kon plaats hebben. Een heilige en betamelijke vrees voor Gods geduchte Majesteit vervulde het.

De wet van de tien woorden is gegeven. In haar is de gehele wet als in haar kern en kiem bevat. Zij is de grondwet; de grond, waarop alle andere wetten en geboden berusten, de wortel, waaruit zij voortkomen, de bron, waaruit zij vloeien. En toch hiermee vergenoegt zich de nederbuigende liefde van God niet. Niet alleen de grondwet, ook de geheel daarop te gronden wetgeving van Israël, wil hij zelf door Mozes aan Israël meedelen. Dezelfde hand, die de hoeksteen gelegd heeft, verwaardigt zich daarop ook het overige gebouw op te trekken.

Mozes hoort nogmaals de roepstem van de Heere. Hij klimt nogmaals op. En in de verborgenheid van de wolk is hij met de engel, die met hem spreekt, en ontvangt hij de levende woorden, om die te geven. (Hand.7:38).

Dit opgaan van Mozes op de berg was ware, eenvoudige geloofsgehoorzaamheid. Op een rokende berg gaan, in wolken gaan, waaruit kort tevoren een vuur uitgeflikkerd had, in het donkere gaan, waarin de Heilige God was, vorderde een groot geloof, en niets dan de eenvoudige gehoorzaamheid aan het bevel van God kon Mozes daartoe bewegen. Maar wat willen we zeggen? Wie van ons zal op de heilige berg gaan, wie zal blijven op Zijn heilige plaats? Wie zal in de hemel gaan, waar de heerlijkheid van God zich vollediger vertoont dan op de berg Sinaï? Wie zal staan voor de heilige God, en Zijn aangezicht zien, dat Mozes niet zien mocht? Niemand, dan alleen hij, die door het geloof Christus is ingeplant, en door de geest van het kindschap, de slaafse vrees voor God overwonnen heeft.

Met de donkerheid wordt bedoeld, dat gedeelte van Sinaï's bergtop, dat door de dikke wolken door de vurige rook was omhuld. Daarom troonde Hij ook in het donkere in het Heilige der Heiligen (1 Kon.8:12). De LXX vertaalt het woord door onweer. Evenzo wordt die donkerheid ook genoemd in Hebr.12:18

Vs. 22-26. Op de berg ontvangt Mozes, als middelaar van het verbond, dat de Heere met Israël wilde sluiten, een reeks van verordeningen, die hij daarna bij het werkelijk sluiten van het verbond (hoofdstuk 24:3-8) aan het volk voorlegt, en in het boek van het verbond neerleggen moet. Zij bevatten de hoofdlijnen van het verbond, en spreken aan de ene zijde uit, wat de Heere aan Zijn volk oplegt, en aan de andere zijde, wat Hij daarin aanbiedt. Wat Hij hen oplegt, heeft betrekking op de wijze, hoe Hij, in tegenstelling van de reeds door het eerste gebod verboden beeldendienst, vereerd wil zijn (grondwet van de cultus of de godsdienst).

Toen zei de HEERE tot Mozes, die nu op de top van de berg in het donkere van de wolk opgeklommen was: Aldus zult gij tot de kinderen van Israël zeggen: Gij hebt bij de afkondiging van de wet (hoofdstuk 19:16-20:18) gezien, dat Ik met u van de hemel 1) gesproken heb.

Niet zonder bedoeling benadrukt de Heere, dat Hij met Israël van uit de hemel gesproken heeft. Hiermee wil Hij toch op de goddelijke oorsprong van de wet de nadruk leggen. Bovendien, voordat de Heere komt met de uitbreiding van het tweede gebod, wijst Hij hen daarmee op het feit, dat zij Zijn vreselijke tekenen hebben waargenomen, waaruit zij konden opmaken, dat geen afbeeldsel van Hem te treffen is.

Gij zult naast Mij 1) de Onzichtbare, de Hemelse niet maken, iets wat aan het gebied van de aardse en zichtbare dingen ontleend is, zilveren goden, 2) en gouden goden, gelijk de heidenen hebben, zult gij u niet maken.

In het Hebreeuws Ietthie, eigenlijk bij mij. Dit betekent niet, tegelijk met mij, maar verbonden met maken gelijk stellen.

De Heere God noemt de afbeeldsels en afgoden hier goden, niet omdat zij werkelijk enig wezen hebben, maar omdat Hij zich hier schikt naar de begrippen van de mensen. God kende zijn volk, wist dat het een zinnelijk volk was en behoefte had aan iets zichtbaars, dat het zich niet wel kon schikken in het aanbidden van Hem, als een zuiver geestelijk Wezen.

a) 1) Maakt Mij een altaar van aarde, en offert daarop uw brandoffers en uw dankoffers, uw schapen en uw runderen, 2) en terwijl gij met zulk een altaar u van de aarde verheft, en de hemel, waar Ik woon, nader treedt, om daarop Mij uw gaven te brengen, wil Ik de hemel neigen (Psalm. 144:15) en ook van Mijn zijde nader tot u treden, opdat in uw godsdienstplechtigheden hemel en aarde elkaar aanraken. Aan alle plaats, waar Ik de gedachtenis aan Mijn naam stichten zal, 3) overal, waar Ik door enige grote daad of openbaring van Mijn grote en heerlijke naam, de plaats heiligen zal (hoofdstuk 3:5 Genesis 28:10 vv. Deuteronomium. 27:5 vv. Jozua. 8:30 Richteren. 6:25 vv.; 1 Kon.18:29), zal Ik, ook in volgende tijden, tot u komen en zal u zegenen. Zo weet gij dan, op welke plaatsen gij Mij altaren zult oprichten, niet overal, waar het u goed dunkt, maar alleen daar, waar IkMijn tegenwoordigheid te kennen gegeven heb (Deuteronomium. 12:13 vv.).

a)Exodus. 27:1; 38:1 vv.

1)Ongetwijfeld staat dit gebod met het voorgaande in nauw verband. Israël mocht geen beeltenis, geen zilveren of gouden beeltenis van God maken. De eredienst moest zuiver geestelijk, maar daarom ook eenvoudig zijn. Maakte Israël nu een sierlijk altaar, dan kon allicht tenslotte het altaar de plaats van God innemen, en meer op de vorm, dan op het wezen worden gelet. Het altaar moest daarom iets voorbijgaands zijn, de vorm, waarop het brandoffer en schuldoffer werd gebracht. Niet Israël moest zelf iets toedoen tot de gemeenschapsoefening met Jehova, maar de Heere zelf zou Israël zegenen en heiligen.

Het brandoffer hier drukt zo wel belijden van schuld uit als ootmoedige dankbaarheid. Straks zouden de offeranden verdeeld worden in het dagelijks brandoffer, in het dankoffer, in het zond- en in het schuldoffer.

Het is de Heere zelf, van Wie deze moet uitgaan. Hoor, Hij zelf getuigt het: "Waar Ik Mijn Naam zal doen gedenken" gelijk ook de kanttekenaren de vertaling van de oorspronkelijke woorden aangeven. De Heere doet Zijn heilige Naam gedenken door zich te openbaren in de leiding van het leven, in de betoning van Zijn gunst, in gevoelige ondervindingen van Zijn toorn en in zoveel andere omstandigheden meer, waarin ons de leidende en ingrijpende Voorzienigheid Gods merkbaar wordt. Als gij b.v. na lange afwezigheid uit de huiskamer, door ziekte of moeilijkheden veroorzaakt, wederom voor het eerst met diep bewogen hart bij de huislijke godsdienstoefeningen moogt tegenwoordig zijn; of wel als gij die bijwoont op bijzonder merkwaardige tijdstippen in het leven, wanneer de Heere-hij weet u dat nog wel te herinneren-u zo bijzonder bij Zijn liefelijke leiding en uw eigen ondankbare vergetelheid bepaalde; zo dat gij soms zelf, al was het niet luide, onwillekeurig moest uitroepen: "O God! wees mij zondaar genadig!".

Dit doelt niet alleen op die plaats, waar straks de tabernakel in de woestijn zou vertoeven, maar op alle plaatsen, welke de Heere door een bijzondere openbaring daartoe zou wijden.

a) Maar indien gij Mij een stenen in plaats van een aarden altaar zult maken, zo zult gij dit niet bouwen van gehouwen steen, 1) maar slechts van ruwe steen, gelijk dit uit Mijn scheppende hand is voortgekomen; zo gij uw houwijzer daarover verheft, of enig ander werktuig, om de steen eerst te bewerken, zo zult gij het altaar daardoor ontheiligen. 2)

Deuteronomium. 27:5 Jozua. 8:30,31

De onbearbeide stenen, die zonder enige verandering hun eigen gedaante behielden, waren met een meer natuurlijke reinheid begaafd en kwamen dus nader met de heerlijkheid van het altaar overeen; terwijl integendeel de stenen, die met veel moeite en naar de kunst behouwen en gepolijst waren door de behandeling van de werkmeester ontaarden en iets meesterlijks aan zich trokken, en die niet beantwoordde aan de eenvoudige en onvervalstheid, die God in de bouw van een altaar tot Zijn eer in acht genomen wilde hebben.

Het woord door de Statenvertalers weergegeven door houwijzer, betekent oorspronkelijk zwaard, maar wordt ook gebruikt voor alle scherpe voorwerpen, die gebruikt worden, om te snijden en om te graveren. Houwijzer is dus hier zeer goed. Van geen gehouwen steen mocht het altaar worden gemaakt. Het moest eenvoudig, sober zijn.

Dit voorschrift heeft zijn reden in de dubbele bestemming van het altaar. Van de zijde van de mensen is het een verhoging van de aarde naar de hemel, een verheffing van de aarde boven haar gewone vlakte (zie Ge 8.20); daarom mag slechts aarde of zulke steen daartoe gebruikt worden, die nog geheel het karakter van de natuurlijke vorming in zich draagt, anders gaat de eigenlijke betekenis van een altaar (latijn: altare van altur = hoog) verloren. Van de zijde van God is het het punt van de met een vloek Genesis 3:17) beladen aarde waartoe Hij, die de hemel met Zijn heerlijkheid vervult, in genadig nederbuigen neerkomt, om met de mens in aanraking te komen en diens gaven aan te nemen; menselijke kunst kan er niets toe bijdragen, om de vloek te verzachten en de Heere op de aarde af te trekken; alleen Zijn nederbuigende genade vermag de brug te bouwen tussen hemel en aarde, daarom moet de kunst ver weg blijven. Wel wordt zij later (hoofdstuk 31:1-11) tot de dienst van het heiligdom gebezigd; maar zij mag slechts in zoverre dienen, als de Heere haar dienst begeert, en zij mag het pas, wanneer Zijn Geest haar doortrokken heeft.

Gij zult ook niet met trappen tot Mijn altaar opklimmen, maar alleen een langzaam opklimmende glooiing daarvoor aanbrengen, opdat, wanneer gij opstijgt, om uw offeranden te brengen, uw schaamte voor deze, dat deel van uw lichaam, waar zonde en dood het meest zich openbaren (zie "Ex 28.41), niet ontdekt en het altaar ontwijd wordt.1)

Een voorschrift van stipte eerbaarheid als een zinnebeeld van de zuiverheid van het gemoed, die daar geëist wordt.

Terwijl God aan de priesters de achting voor het heilige geheel het leven voorschrijft en in bijzondere handelingen, is het niet te verwonderen, indien Hij bij het verrichten van de heilige zaken een bijzondere zorg, om het eerbaar en waardig te doen, eist. Want vroeger wel wilde Hij, dat de priesters, wanneer zij tot het heilige opgingen, gekleed waren met schorten of broeken, om de schaamte te bedekken, maar met dit symbool van zedelijke reinheid niet tevreden verbiedt Hij langs trappen tot het altaar op te klimmen, opdat zelfs de schorten niet zichtbaar werden, omdat door zodanig gezicht de waardigheid van de heilige dingen, en de heilige vrees er voor schade werd aangedaan. Daarom heeft Hij op allerlei wijze de Israëlieten ertoe willen brengen, dat zij bij de eredienst zich zeer rein en gewijd zouden gedragen.

Hoogstwaarschijnlijk staat ook dit vers hier, bij wijze van proloog, omdat in Vs. 25 van een altaar sprake is. Niet nog van het altaar in de voorhof, maar van het altaar in het algemeen is daar sprake.

HOOFDSTUK 21.

WETTEN OMTRENT DIENSTBAREN, MOORDENAARS EN DOODSLAGERS.

Vs. 1-11. Wat de Heere nu verder aan Zijn volk oplegt, met betrekking tot het te sluiten verbond doelt op de wederkerige verhouding van de burgers van Zijn rijk in staatsrechterlijk opzicht (rechten van het burgerlijk maatschappelijk leven en wel op de persoonlijke rechten van de lijfeigenen (Vs. 1-6), zowel als van de door hun vaders ten huwelijk verkochte dochters (Vs. 7-11).

Verder zei de Heere tot Mozes: Dit nu zijn de rechten,
de rechtsverordeningen voor uw burgerlijke maatschappij, die gij hun ter bewaring zult voorstellen, wanneer zij een staat onder Mij, als hun koning-een theocratie-willen vormen.

Onder rechten hebben wij te verstaan, de verordeningen, waardoor de burgerlijke verhouding tot en onder elkaar wordt geregeld, de rechten, waardoor het volksleven vastere verhoudingen verkrijgt. Rechten, waaruit blijkt, dat bij Israël, het verbondsvolk van God, geen onderscheid bestaat tussen vrijen en slaven, zoals bij andere volken, maar dat de Heere onder hen alleen kent personen en burgers. Het waren echter geboden, die voor Israël bindend gezag hadden. Tertullianus heeft deze wetten genoemd, regels van menslievendheid, omdat God hiermee zijn volk wilde leren, in het bijzonder de barmhartigheid te oefenen.

Als gij de burger van Mijn rijk, een Hebreeuwse 1) knecht, een van uw volksgenoten tot uw lijfeigene kopen zult, hetzij dat hij uit nood zichzelf te koop aanbiedt (Leviticus. 25:39), of hij van rechtswege verkocht wordt (Exodus. 22:3), 2) die zal van de tijd van zijn in dienst treden af gerekend, zes jaar dienen; maar in het zevende zal hij als vrij man uitgaan
om niet, zonder dat hij eerst zijn vrijlating hoeft te betalen, en gij zult hem bovendien nog een geschenk in vee en vruchten meegeven (Deuteronomium. 15:13 vv.).

1)Uitdrukkelijk wordt hier gesproken van een Hebreeuwse knecht, omdat deze verordeningen niet van toepassing waren op niet-Israëlieten. Niet-Israëlieten konden lijfeigenen worden door oorlog met andere volken.

Dat niet zelden gelovigen ook hun schuldenaars, die niet betalen konden, of de achtergeblevene betrekkingen van deze tot lijfeigenen maakten, blijkt uit 2 Koningen. 4:1 2 Samuel Nehemiah. 5:5 Jesaja. 50:1 Matth.18:25; het is echter niet duidelijk uit de wet te zien, of zij daartoe recht hadden, of, wat waarschijnlijker is, zij zich dit slechts aanmatigden.

Een vast lijfeigenschap mocht daarom in Israël niet worden ingevoerd. Na zes jaar dienst was de dienstknecht (Ebed) vrij.

Evenals na een zesdaagse arbeid mens en vee een rustdag hebben (hoofdstuk 20:10), het land na bearbeiding gedurende zes jaar rust (Leviticus. 25:3 vv.) en in het sabbatsjaar de Hebreeuwse schuldenaar door zijn schuldeiser niet lastig gevallen mocht worden (Deuteronomium. 15:2 vv.), zo moest ook een Hebreeuwse knecht na zesjarige dienst

vrijkomen, en in het zevende jaar zijn vrijheid verkrijgen. Onder het zevende jaar is echter niet zoals sommigen aannemen, het sabbatsjaar te verstaan, maar het zevende jaar van de dienst; wel gaf eens het sabbatsjaar aanleiding, om alle Hebreeuwse knechten vrij te laten (Jeremia. 34:8 vv.) 34.8 doch dit geschiedde slechts, om aan de tot die tijd veronachtzaamde wet te voldoen. Omtrent het jubeljaar daarentegen wordt (Leviticus. 25:39 vv.) verordend, dat iedere lijfeigene vrijgelaten zal worden, ook al is zijn diensttijd nog niet ten einde.

Indien hij met zijn lijf, dat is zonder een vrouw, ingekomen zal zijn, zo zal hij met zijn lijf uitgaan, 1) hij heeft geen recht, gedurende zijn diensttijd te huwen en een gezin te vestigen; indien hij een getrouwd man was, zozal zijn vrouw bij zijn vrijlating hem niet onthouden worden, maar met hem uitgaan.

1)"Uitgaan," nl. uit het huis van zijn meester, in de zin van, vrijgelaten worden. Stierf de heer, vóór de zes jaar om waren, dan was de knecht ook vrij. Bovendien kon hij door zijn bloedverwanten voor geld gelost worden.

Indien hem zijn heer gedurende die zes jaar een vrouw
gegeven, en zij hem zonen en dochters gebaard zal hebben, zo zal bij zijn in vrijheid stelling de vrouw en haar kinderen het eigendom van haar heer zijn; zij zullen in de lijfeigenschap blijven, en hij zal met zijn lijf alleen, zonder vrouw en kinderen, uitgaan.

Sommigen willen onder "vrouw" een heidense slavin verstaan hebben, omdat alleen niet-Israëlieten in voortdurende dienst mochten gehouden worden en met Hebreeuwse vrouwen moest worden gehandeld, naar Vs. 7-9 van dit hoofdstuk en naar Leviticus. 25:41 en Deuteronomium. 15:12

a) Maar indien de knecht ronduit zeggen zal: Ik heb mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen lief, ik wil niet vrij uitgaan, maar bij hen blijven.

a)Deuteronomium. 15:16

Zo zal hem zijn heer tot de goden 1) brengen, voor God brengen, dat is aan de plaats van het gericht, waar de rechters in naam van God recht spraken (Deuteronomium. 1:17; 19:17 vv.), opdat hij daar zijn afstand van de vrijstelling plechtig verklare; 2)daarna nadat zijn heer met hem naar huis zal gekeerd zijn, zal hij hem in tegenwoordigheid van rechterlijke getuigen, aan de deur of aan de post van een van de deuren brengen; en zijn heer zal hem met een priem zijn oor doorboren, 3) en daardoor aan het huis vasthechten, en hij zal hem eeuwig,
voor zijn gehele leven dienen.

In het Myhlah la (El-Haëlohim). De LXX vertaalt prov to arithrion, d.i. tot de plaats, waar in de naam van God werd recht gesproken. De rechters en de overheid werden goden genoemd omdat zij als het ware daar de vonnissen uitspraken, waar God gezegd werd te wonen en daar in de naam van God, als in Zijn tegenwoordigheid, rechtspraken. Op die plaats moest dan door de knecht het worden uitgesproken, dat hij vrijwillig in het gezin van zijn

meester bleef dienen en de Overheid had dan geen recht om hem dit te beletten, omdat het burgerschapsrecht de rechten van het bloed heeft te eerbiedigen.

Daar God de eenmaal reeds werkelijk ingevoerde lijfeigenschap in de burgerlijke inrichting van zijn volk wilde opnemen-en Hij kon dat temeer, omdat het volk van het Oude Testament zelf nog in de toestand van dienstbaarheid zich bevond, en nog niet tot de heerlijke vrijheid van de kinderen van God doorgedrongen was-zo is het nu geheel in de orde, wanneer de lijfeigenschap door vaste bepalingen wordt geregeld. Alle menselijke hardheid en tyranieke willekeur van meesters jegens hun slaven is door deze gefnuikt, ja, zelfs het lot van de lijfeigenen door andere voorschriften (Leviticus. 25:39,43,53) zeer draaglijk gemaakt, en aan dat van gehuurde arbeiders bijna gelijk gesteld. Ook wordt hier de wederkerige betrekking tussen heren en knechten naar de koninklijke wet van de liefde (Jacobus 2:8) geregeld; de liefde van de zijde van de Heere zal de knecht bij zijn vrijlating niet met lege handen laten uitgaan, maar hem, om zelfstandig te kunnen voorthelpen, met een uitrusting voorzien; en de liefde van de zijde van de knecht, vooral wanneer hij door vrouw en kind nog in het bijzonder aan zijn heer gebonden is, zal hem de lijfeigenschap voor zijn leven boven de vrijheid doen verkiezen. Wat het symbolische gebruik aangaat, het doorboren van het rechter oor, zo betekent deze handeling, dat diegene, met wie zij geschiedt, open, aan de bevelen van de heer gehoorzame oren hebben moet (Psalm. 40:7); het aanhechten met de priem aan de deur of post moet de bestendige verbintenis aan het huis uitdrukken. Dit gebruik bestond ook bij andere volken in de oudheid, en nog heden laten de Derwischen (Islamitische geestelijken), ten teken van hun wijding en van hun toebehoren aan God zich de oren doorboren. Dat overigens dezelfde bepalingen ook ten opzichte van de dienstmaagden gelden zouden, zegt Deuteronomium. 15:12-18, waar de hier gegeven voorschriften bovendien verder uitgebreid en nader bevestigd worden.

Er bleef ook dan nog iets vernederends aan die toestand zelf hangen. Dit wordt aan geduid door de verscheuring van het oor, niet binnenshuis, maar als op de straat, aan de deur of deurpost, ten aanschouwe van allen. Het woord dat in de grondtekst gebezigd wordt, duidt eerder een scheuren (ratzang) dan doorboren (nakab) aan. Nog een ander woord (karath) vindt gij in Psalm. 40:7. Deze laatste plaats moet veeleer met Psalm. 22:17, dan met dit voorgeschreven gebruik van de stukrijting van het oor van een dienstknecht vergeleken worden.

4)"Eeuwig". In de zin van, zolang hij leeft. Zo hij het jubeljaar beleefde, werd hij ook dan niet ontslagen. Ook Immanuël wordt sprekend ingevoerd; "Gij hebt mij de oren doorboord". Deze plaat geeft de betekenis van die uitdrukking te verstaan. De dienstknecht hier is een type van de Christus.

Wanneer nu iemand, een in behoeftige omstandigheden verkerend vader, zijn dochter aan een vermogende volksgenoot zal verkocht hebben tot een dienstmaagd, 1) deels om zichzelf met dat geld te helpen, deels om de dochter zelf onderdak te brengen, zo zal zij in het zevende jaar niet uitgaan, gelijk de knechten uitgaan (Vs. 2), maar haar heer is verplicht, haar tot de echt te helpen, wegens haar ondergeschikte stand.

Het woord in de grondtekst betekent eigenlijk: tot een dienstmaagd als bijvrouw, zoals ook uit het volgende blijkt. Ook Hagar, nadat zij aan Abraham was gegeven, werd met die naam genoemd.

Hij kan daardoor zijn plicht volbrengen, dat hij zelf haar tot een bijvrouw neemt, dan is hij verbonden haar in ieder opzicht als zodanig te houden (Vs. 10). Indien zij echter kwalijk bevalt in de ogen van haar heer, dat hij haar niet 1) ondertrouwd heeft op deze wijze of op de andere (Vs. 9), dat hij ze aan een van zijn zonen geeft; zo zal hij haar doen lossen, haar aan een ander, die de koopprijs voor haar betaalt, overlaten; maar aan een vreemd volk haar teverkopen, zal hij niet vermogen, omdat hij trouweloos met haar gehandeld heeft, 2) haar versmaad heeft. Wanneer hij geen koper kan vinden onder de Hebreeën, zo is hij gehouden haar zonder losgeld vrij te laten (Vs. 11).

De Statenvertalers hebben het woordje al (Lo) vertaald door niet. Anderen zijn van mening, en o.i. terecht, dat al hier staat voor wl hetgeen meer voorkomt, zodat het dan vertaald moet worden door zich. De bedoeling toch is deze, dat, indien de dienstmaagd door hem als bijvrouw geweigerd wordt, hij haar dan zal doen lossen, tenzij hij haar geeft (Vs. 9) aan zijn zoon tot een vrouw.

2)Hebreeuws: Wanneer hij haar voor zich versmaadt. Niemand uit Israël mocht aan een niet-Israëliet als slaaf of slavin verkocht worden. De grond van dat gebod lag hierin, dat Israël het bijzonder eigendom van de Heere was.

Maar indien hij haar aan zijn zoon ondertrouwt, en op deze wijze zijn verplichting nakomt, zo zal hij met haar doen naar het recht van de dochters, 1) haar woning, kleding, voedsel en alles geven, gelijk een vader dit voor een dochter verplicht is.

1)"Naar het recht van de dochters," wil zeggen, zoals aan een vrije dochter van Israël toekomt. Zij trad dan op, niet als bijvrouw, maar als wettige vrouw van zijn zoon.

Indien hij voor zich later een andere vrouw neemt, zo zal hij aan deze haar spijs haar dagelijks deel, haar deksel, woning en kleding, en haar huwelijksplicht, alles waar verder een vrouw recht op heeft 1 Corinthiers. 7:3) niet onttrekken, maar haar steeds overeenkomstig haar stand behandelen.

Slaven en slavinnen, over wie de heer en meester het recht van leven en dood had, kende men dus onder Israël niet. Wel had men een dienstbare stand, tot welke te behoren volstrekt niet als schande beschouwd werd. Men had knechten en dienstmaagden, maar deze werden meer als leden van het gezin en als huisgenoten beschouwd, die mede van de sabbatsrust en de feestvreugde van de feestelijke dagen genieten konden en mochten (Exodus. 20:10; 23:12). Zij hadden in de woning van de meester, met de andere leden van het gezin, gelijke aanspraak op gelijke rechtsbedeling; zoals Job dit uitdrukt, en dit op grond juist van dat zedelijk beginsel, dat hij voorop stelt, dat zij kinderen van dezelfde God en Schepper zijn. "Heeft Hij niet die mij maakte, hen ook gemaakt en Eén ons in de baarmoeder bereid?" (Job 31:13-15).

En indien hij haar deze drie dingen, voedsel, kleding en verdere huwelijksplicht (Vs. 10) niet doet, zo zal zij om niet uitgaan, zonder losgeld. 1)

Volgens Deuteronomium. 5:12 moest hij dan daarbij nog een geschenk geven. Of wettige vrouw moest zij zijn, of zij moest vrij uitgaan. Het concubinaat werd hier in beginsel veroordeeld en tegen alle onreinheid gewaakt.

Men mag bij dergelijke en bij andere bepalingen van de door Mozes gegevene wet het standpunt van de oudtestamentische gemeente niet met het nieuwtestamentische verwisselen; anders blijft het geheel onverklaarbaar, hoe God op de ene plaats veroorloven kon, dat een vader zijn dochter aan een andere Hebreër verkocht, en op andere verbieden, dat de heer de gekochte dienstmaagd òf voor zichzelf tot een bijwijf zou nemen, òf aan zijn zoon als zodanig zou geven. Het Oude Testament heeft nog de oude, onwedergeborene natuur van de mens voor zich; het kan die niet veranderenen een nieuw schepsel in de plaats stellen; het kan haar slechts binnen perken houden, en van buiten met de heilige invloed van Gods geest omgeven. Het hoogste, dat het Oude Testament kan geven, is een geheiligd natuurleven, een werken van de Heilige Geest van buiten naar binnen, waarbij eerst de periferie of omgeving veredeld en in de voorhanden, uitwendige, wettelijke ordeningen van het maatschappelijk leven iets van het leven, dat uit God is, ingelegd wordt, opdat van daaruit na verloop van tijd ook het centrum (het middelpunt van de kring) van het hart veredeld wordt. Terwijl dan de Mozaïsche wet veel, wat Israël in zijn volksleven met de heidenen gemeen heeft, nog duldt, het alleen tegen misbruiken en nog groter verderf van de zonde in bescherming neemt, maar tevens een zaad van het goede voor volgende ontwikkeling inplant, vinden wij bijv. ten opzichte van dergelijke betrekkingen, als waarover hier gehandeld wordt, na de Babylonische ballingschap de echt in haar verhevene betekenis als een heilig, door God gesloten verbond algemeen erkend, het concubinaat of samenleven met anderen dan een wettige vrouw, zo goed als afgeschaft, en de vaderlijke macht over de kinderen, voornamelijk de dochters, werkelijk beperkt. Het karakter van de nieuwtestamentische gemeente daarentegen, in onderscheoding van het oudtestamentische, is, dat het niet meer in de natuur, maar in de geest leeft, en nu het doel heeft, ook in de geest te wandelen (Galaten. 5:25). Zijn richting gaat van binnen naar buiten, van het centrum naar de periferie; het wil het geestesleven hoe langer hoe meer ontwikkelen, en de beheersende en verhelderende invloed van de geest over elk gebied van het aardse leven uitbreiden, totdat dit geheel in zijn eigen wezen ingetrokken is, en nu een nieuwe hemel en een nieuwe aarde in de plaats van de eerste schepping treden kan.

III. Vs. 12-36. De instellingen, die de onderlinge, burgerlijke verhouding regelen, hebben betrekking op de heiligheid van het leven en onschendbaarheid van het lichaam, zowel van lijfeigenen als van slaven (Vs. 12-27); daarbij wordt dan allereerst het menselijk leven zelf tegen het gevaar van vee in bescherming genomen (Vs. 28-32), ten tweede ook het leven van het vee tegenover de nalatigheid en lichtzinnigheid van de mensen.

a) Wie iemand slaat, dat hij sterft, hetzij op de plaats zelf, of ten gevolge van de slag, die zal naar het oude, reeds in Genesis 9:6 uitgesproken recht, zeker gedood worden, en wel door de hand van debloedwreker.

Leviticus. 24:17

Doch die hem niet nagesteld 1) heeft, niet de bedoeling gehad heeft, hem te doden, maar God 2) heeft hem zijn hand doen ontmoeten, heeft het zo bestuurd, terwijl hij niet eens het doel had de ander leed te doen, zo zal Ik, voor een dergelijk geval van niet moedwillige doodslag, u een plaats bestellen, waarheen hij tot zijn veiligheid voor de bloedwreker vlucht.
3)

In het Hebreeuws Tsadah. Het woord nastellen, door onze Statenvertalers gebezigd, betekent dit ook in de zin van met voorbedachte rade handelen. Het Duitse nachstellen wil zeggen, met een net omzetten. De plannen zo goed beramen, dat er geen ontkomen mogelijk is. Hier wordt daarom de moord met voorbedachte rade gesteld tegenover de z.g. doodslag door een ongelukkig toeval.

God is de beschikker over leven en dood. Daarom wordt ook hier de onwillige doodslag tot God teruggebracht, zonder wiens Voorzienigheid geen musje op de aarde valt.

Er kan doodslag zijn door hetgeen de wereld toevalt, maar dat Gods woord zo terecht een gevolg van de alles beschikkende leiding van God noemt. De vraag is, of het de kennelijke bedoeling van de doodslager was, om het leven van de naaste te beklagen, "hem na te stellen," dan of het uit alles blijkt, dat "God hem zijn hand heeft doen ontmoeten." In dit laatste geval zou de Heere God, die de doodslager als een onbewust werktuig en onkundig middel van Zijn eigen hand heeft gebruikt, ook zorgen, dat deze aan de bloedwraak van de naaste betrekkingen en verwanten van de verslagene ontkwam. Voor hen waren de vrijsteden ingericht en geopend, die ons later worden genoemd.

Uit het feit, dat de doodslager de vrijheid, om naar zijn woonplaats weer te keren, niet met een som geld mocht kopen, maar haar alleen en vanzelf na de dood van de Hogepriester herkreeg, mogen wij afleiden, dat de vrijheid niet als een plaats van verbanning, evenmin als een schuilplaats, maar als een zinnebeeld van verzoening moest worden beschouwd.

In Kanaän waren het de zes vrijsteden; in de woestijn de hoornen van het altaar.

Maar indien iemand tegen zijn naaste moedwillig gehandeld heeft, hem overvallen heeft, om hem met list te doden, zo zult gij deze zelfs van voor Mijn altaar nemen, indien hij daarheen gevlucht is, dat hij sterve; 1) zelfs de allerheiligste plaats kan voor zo’n doodschuldige misdadiger geen vrijplaats zijn.

Aan het gehele oudtestamentische strafrecht ligt het recht van strenge wedervergelding (Jus talionis) ten grondslag, dat ook op zichzelf volkomen met de goddelijke wereldorde overeenkomt, en, geheel daartoe geschikt is, om het boze op aarde te onderdrukken, en waar het tevoorschijn komt, uit te roeien. Een uitvloeisel van dit recht van wedervergelding is de bloedwraak, die ons bijna overal ontmoet, waar het staatsleven nog in de eerste beginselen van de ontwikkeling ligt; het reikt tot in de eerste tijd van het menselijk geslacht (Genesis 4:15,24; 27:45) en bestaat daarin, dat de naaste bloedverwant van een verslagene verplicht is,

de daad met het bloed van de doodslager te verzoenen (2 Samuel 14:6 vv.). God stelt dan hier de bloedwraak als die vorm, waarin oorspronkelijk Zijn woord: "Wie des mensen bloed vergiet, diens bloed zal de mens weer vergoten worden" tot uitvoering kwam, onder zekere beperkingen, naar mate de menselijke willekeur of zijn achteloosheid de oorzaken zijn; deze bepalingen zijn nader uitgewerkt en de bijzondere gevallen, die daarbij in aanmerking komen, nader aangewezen in Numeri. 35:9 vv. en Deuteronomium. 19:1 vv.

a) Wie zijn vader of zijn moeder slaat, die zal, evenals een doodslager, zeker gedood worden; 1) want hij heeft zich vergrepen aan de plaatsbekleders van God en in hen de goddelijke Majesteit aangetast (hoofdstuk 20:12).

a)Matth.15:4

De moord van ouders wordt als een verschrikkelijke misdaad, die nauwelijks denkbaar is, niet vermeld; daarom hebben ook de heidense koningen, als Romulus en Solon in hun wetten deze moord niet in aanmerking genomen.

"Zeker gedood worden." Deze uitdrukking komt ook in Vs. 16 en 17 voor, en betekent bij rechterlijk vonnis.

Verder, wie een mens, een van zijn broeders uit de kinderen van Israël (Deuteronomium. 24:7) steelt, hetzij dat hij die verkocht heeft, of dat hij, de geroofde, in zijn hand gevonden wordt, en de misdaad alzo blijkt reeds gepleegd te zijn, die zal zeker aan een moordenaar gelijk gestelt worden, en dus gedood worden. 1)

In een land van doorvoer, zoals Kanaän en steenachtig Arabië waren, moest dit misdrijf zeer vaak voorkomen. Volgens het tegenwoordig volkenrecht wordt dit misdrijf, dat door de slavenhandelaars aan de negerslaven wordt gepleegd, ook met de dood gestraft.

Wie zich aan de vrijheid van een mens vergreep, vergreep zich aan het leven. Zonder vrijheid heeft het leven geen waarde. Daarom werd vroeger ook de overwonnen vijand als slaaf verkocht. Hij werd gerekend, door de nederlaag, het leven te hebben ingeboet.

a) Wie ook zijn vader of zijn moeder vervloekt, 1) op lasterlijke wijze verwenst, die zal, evenals degene, die God gelasterd heeft (Leviticus. 24:16) zeker gedood worden.

Leviticus. 20:9 Spreuken. 20:20 Matth.15:4 Mark.7:10

In het Hebreeuws wordt tussen het lasterlijk vloeken van de mens (Genesis 12:3) en het rechterlijk vloeken van God (Genesis 3:14,17) door twee bijzondere uitdrukkingen nauwkeurig onderscheid gemaakt (het eerste heet llq; het tweede rra). Deuteronomium. 21:18-21 rekent ook hardnekkige ongehoorzaamheid jegens vader en moeder onder de misdaden, die de dood waardig zijn (Spreuken. 30:17)

En wanneer mannen twisten, en de een slaat de ander met een steen, of met een vuist, en hij sterft niet op de plaats zelf, zo zal de dader volgens Vs. 12 te straffen zijn, maar raakt hij ten gevolge van de ontvangen verwonding of slagen te bed, wordt hij ziek, zo komt het ten opzichte van de straf van hem, die geslagen heeft, op de afloop van de ziekte aan.

Indien hij weer opstaat en op straat gaat bij zijn stok, 1) zodat hij het bewijs geeft, dat er geen doodslag is geschied, zo zal hij, die hem sloeg, onschuldig zijn, van dat ogenblik af zal hij van de schuld van doodslag vrijgesproken zijn; alleen zal hij, die geslagen heeft, geven hetgeen hij, die geslagen is, verzuimd heeft in zijn beroep gedurende de ziekte, en hij zal hem volkomen laten helen, hij zal de kosten van de geneesheer ten einde toe dragen; sterft hij echter in de ziekte, zo is de daderalleszins aan doodslag schuldig en volgens Vs. 12 te straffen.

Een vierde nog denkbaar geval, wanneer de geslagene wel van zijn leger weer opkomt en reeds weer begint uit te gaan, doch later nog sterft, is niet nader bepaald; het blijkt echter toch uit de samenhang, dat de ander, nadat hij het verzuim in arbeid en de kosten van de genezing vergoed heeft, nu niet verder verantwoordelijk te stellen is.

Wanneer ook iemand zijn dienstknecht of zijn dienstmaagd, die hij van de heidenen of van vreemdelingen gekocht heeft, of uit de nakomelingen van de lijfeigenen gewonnen heeft (Leviticus. 25:44) met een stok op zo harde wijze slaat, dat hij, de dienstbare, onder zijn hand sterft, die zal, daar hier aan geen opzettelijke doodslag kan gedacht worden, maar een misbruik van het recht van kastijding heeft plaatsgehad, naarmate van omstandigheden zeker gewroken worden. 1)

Wat voor straf hem opgelegd moest worden, wordt niet vermeld. Van doodstraf is hier geen sprake. Wellicht dat dit aan de prudentie van de rechters werd overgelaten.

Zo hij, de geslagen knecht of de mishandelde dienstmaagd, nochthans een dag of twee dagen overeind blijft, leven blijft, dan zal hij niet gewroken worden, want hij is zijn geld; hij lijdt reeds straf door het verlies van de slaaf of de slavin, die hij voor geld gekocht heeft.

Wanneer nu mannen kijven, in gevecht met elkaar zijn, en slaan daarbij een zwangere vrouw, die tussenbeide getreden is, om vrede te maken (Deuteronomium. 25:11), zodat haar, ten gevolge van de ontvangen slag of stoot, de vrucht van haar lichaam afgaat, doch aan haar, en aan het geboren kind geen dodelijk verderf zij, 1) zo zal hij, die de slag heeft toegebracht, zeker gestraft worden met een geldboete, gelijk als hem de man van de geslagen vrouw oplegt, en hij zal het geven door de rechters, volgens goedkeuring van scheidsrechters, naardat deze de gestelde eis òf bevestigen, òf, als deze te hoog is, verminderen.

Maar indien er een dodelijk verderf zal zijn, hetzij voor de moeder of voor de vrucht, zo zult gij geven ziel voor ziel.

M.a.w. indien of de moeder, of het kind, of beide tegelijk tengevolge van de stoot stierven.

a) Oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet.

Leviticus. 24:20 Deuteronomium. 19:21 Matth.5:38

Met betrekking hierop leert Christus (Matth.5:38), dat de straf, die publiek tegen de schuldigen wordt vastgesteld, niet ten dienste staat aan bijzondere willekeur, zodat, wie beledigd is, nu ook kan optreden, om weerwraak te nemen.

Brand voor brand, wond voor wond, buil voor buil; 1) dezelfde verwonding, die hij vrouw of kind zal aangedaan hebben, zal tot zijn straf hem aangedaan worden; zo zal het recht weer hersteld worden.

Een moeder met een kind onder haar hart is het tederste en heiligste voorwerp in het gehele gebied van het menselijk leven; daarom wordt hier tegen verwondingen van deze soort de gestrengste grondstelling van het recht verbindend gemaakt. Dat is het jus talionis of het recht van de wedervergelding (zie Ex 21.14), hetgeen de straf van de misdadiger voor de noodzakelijke opheffing van zijn misdaad en de plichtmatige herstelling van de door hem geschonden rechtstoestand aanziet en zulk een herstelling daardoor bewerkt, dat de misdadiger juist hetzelfde overkomt als hij een ander gedaan heeft. "Aan de mens is met de mogelijkheid van de daad ook de heerschappij gegeven, maar deze mag hij slechts in en met God hebben; handelt hij nu slecht, zo heeft hij een heerlijkheid tegen God in de wereld. De goddelijke gerechtigheid kan niet eisen de daad zelf en haar gevolg ongeschied te maken, maar slechts deze heerlijkheid van de daad, slechts deze is te breken, en kan zij verbroken worden, zo is de tegenspraak opgelost." (Stahl, Filosofie van het recht II. 1. 83). Het strafrecht van de nieuwere tijd daarentegen heeft het bijbelse en bij bijna alle volken van de oude wereld geldende rechtsbeginsel verlaten, en dat van de Romeinse philosoof Seneca (leermeester van keizer Nero, in het jaar 65 na Christus door hem ter dood gebracht) aangenomen: "Geen verstandig mens straft, omdat gezondigd is, maar opdat niet verder gezondigd wordt; want wat geschied is, kan niet ongedaan gemaakt, maar wel het toekomstige verhinderd worden." In plaats van het beginsel van wedervergelding heeft men alzo dat van nut, verbetering of afschrikking geldende gemaakt; daarom wordt ook op de afschaffing van de doodstraf aangedrongen.

Of ook de in Leviticus. 24:19 vv. en Deuteronomium. 19:21 terugkerende bepalingen: "Oog om oog; tand om tand enz." tot werkelijke uitvoering kwamen, dan of, wanneer de gewonde zich dit liet welgevallen, een schadevergoeding door geld of andere goederen in de plaats trad, kan niet nauwkeurig gezegd worden. Wettig was in ieder geval het eerste, in het praktisch leven kan echter het andere in de tijd in gebruik gekomen zijn; tenminste daar, waar de gewonde de zaak met zijn tegenpartij kon vinden en het niet tot een rechterlijke aanklacht liet komen.

Wij besluiten, dat God deze wet alleen tot een schets gegeven heeft, en waar de rechters bij voorkomende gelegenheden moesten te werk gaan, en die zij alleen naar de letter moesten uitvoeren, als de belediger volstrekt weigerde, een rechtmatige voldoening te geven, waarmee de beledigde zich wilde laten tevreden stellen.

Niet aan een ieder in het bijzonder werd dit recht gegund, maar alleen aan de rechterlijke Overheid. Deze alleen was bevoegd, om het jus talionis uit te oefenen. Ook uit Leviticus. 24:19,20 en Deuteronomium. 19:16-21 is dit duidelijk. De betekenis is, dat de wettige Overheid de misdadiger een straf moet opleggen, naar evenredigheid van de misdaad, welke is gepleegd. Ook bij de Romeinen gold dit oorspronkelijk. In de wet van de twaalf tafelen stond geschreven: Si quis mem brum rumpit, talio esto, d.i. indien iemand aan een ander een lid breekt, moet hem een dergelijke vergelding geschieden. Op die wijze opgevat, is ook dit gebod volstrekt niet in strijd met het bevel, om zichzelf niet te wreken, omdat de Overheid niet wreekt, maar straft en tuchtigt.

Wanneer daarentegen ook iemand het oog van zijn dienstknecht, of het oog van zijn dienstmaagd slaat, en verderft het, zodat knecht of maagd het oog verliest, hij zal hem vrij laten gaan uit de lijfeigenschap vanwege zijnoog.

Een oog is het kostbaarste lid van het lichaam, een tand een van de minst kostbare delen. Door oog en tand worden daarom de beide uitersten genoemd, en daarmee komt de Heere op tegen alle wreedheid en onbillijkheid jegens de dienstbaren te plegen. De eis van barmhartigheid te oefenen staat hier op de voorgrond.

En evenals indien hij een ander kleiner deel van het lichaam, bijvoorbeeld een tand van zijn dienstknecht, of een tand van zijn dienstmaagd uitslaat, zo zal hij hem vrij laten voor zijn tand. 1)

Het rechtsbeginsel van strenge wedervergelding zal bij beschadiging van een knecht of een dienstmaagd daarom niet in aanmerking komen, omdat dit rechtsbeginsel gelijkheid van partijen veronderstelt, hetgeen bij heren tegenover lijfeigenen niet het geval is; toch mogen die niet zonder bescherming zijn, gelijk bijv. bij de Romeinen tot de tijd van de keizer; hun zal, in plaats van het verdorven lid, het hun meest welkome goed, de vrijheid geschonken worden.

En wanneer een os een man of een vrouw stoot, zodat hij, de man of de vrouw, sterft, zal de os zeker gestenigd worden, opdat ook aan het dier de onschendbaarheid van het menselijk leven openbaar wordt (Genesis 9:5) en zijn vlees, met doodschuld beladen en dus onrein, zal niet gegeten worden, maar de heer van de os zal onschuldig zijn, wanneer namelijk niet tevoren bekend is geweest, dat de os stotig was; hem zal geen verdere straf, dan het verlies van het dier overkomen.

Mozes daalt zelfs tot het stomme vee af, opdat, indien deze iemand gestoten hadden, hun straf de mensen meer en meer zou afschrikken van bloed te vergieten. Daarom indien een stoterige os een mens zou gedood hebben, moest hij gestenigd worden en zijn vlees als onrein worden weggeworpen. Wanneer wijsneuszige mensen deze wet verachten alsof het kinderachtig was, een arm dier met de dood te straffen, wiens daad geen misdaad was in de eigenlijke zin van het woord, deze overmoed is geen lange weerlegging waard. Want evenals de runderen zijn geschapen tot genoegen van de mensen, zo is het niet verwonderlijk, dat zowel hun dood als hun leven tot openbaar nut is gegeven. Indien nu een moordende stier in het leven wordt

gelaten, is het niet twijfelachtig, of de mensen worden door zulk een schouwspel tot wreedheid aangezet. Zijn vlees nu te eten, zou bijna evenveel zijn, als zich te voeden met menselijk vlees. Daarom kon de wreedheid van de mensen niet beter onderdrukt worden, om van wederkerige moorden af te schrikken, dan indien de dood van een mens alzo werd gewroken. In het tweede lid gaat God verder, door de dood van de mens zelf te bevelen, indien hij aangemaand was, om voorzichtig te zijn. Want zodanig een waarschuwing hief alle voorwendsel van onkunde op. En de straf op een domme verontachtzaming moest niet hard schijnen, omdat aan schadelijke beesten een vrije loop te geven, hetzelfde was, als hen te wapenen tot een moord op de mensen. Wie nu wetens en willens het leven van zijn naaste in gevaar bracht, werd naar verdienste voor de bewerker van diens dood gehouden.

Maar indien de os tevoren stotig geweest is, en zijn heer is daarvan overtuigd geweest, en hij hem niet bewaard heeft, en hij, de os, doodt een man of een vrouw, zo zal die os gestenigd worden, en zijn heer, die het onheil had kunnen verhoeden, maar het uit zorgeloosheid of lichtzinnigheid nagelaten heeft, zal ook gedood worden; want door zijn nalatigheid heeft hij het onheil teweeggebracht.

Indien hem echter van de zijde van de aanverwanten van de geslagene een losgeld opgelegd wordt, wanneer deze zich tot het aannemen daarvan bereid verklaren, Zo zal hij tot lossing van zijn ziel (van zijn leven) geven naar alles, wat hem zal opgelegd worden, zo veel als men van hem vordert, daardoor zal hij zich van de schuld, waardoor hij de dood verdiend had, vrijkopen.

Evenzo zal men handelen, hetzij dat hij een zoon gestoten heeft, of een dochter gestoten heeft, naar dat recht zal hem gedaan worden; de omstandigheid, dat de gewonde nog niet mondig is, brengt geen verzachting van de straf teweeg; persoon en leven van minderen geldt even zo veel als van meerderen.

Indien de os een knecht of een dienstmaagd van niet-Hebreeuwse afkomst stoot, hij, (de heer van de os) zal zijn heer (de heer van de knecht), dertig zilverstukken geven, 1) tot schadevergoeding, en de os zal gestenigd worden.

Ook: zie Ge 37.28.

De os moest gestenigd worden, ook als hij een knecht of een dienstmaagd gestoten had. God neemt ook het zwakke en het verachte in bescherming. Voor God bestaat er geen verschil tussen vrijen en dienstknechten. De koopprijs van een Hebreeuwse knecht was 50 zilverstukken. Wellicht dat 30 zilverstukken de prijs was van een niet-Israëlitische slaaf.

En wanneer iemand een kuil opent, die tot hiertoe bedekt was, en die niet weer sluit, of wanneer iemand een kuil graaft, en hij dekt hem niet toe, en een os of ezel valt daarin;

De heer van de kuil zal het vergelden, hij zal aan deze het geld teruggeven, doch dat dode dier zal van hem wezen.

Wanneer nu iemands os de os van zijn naaste verwondt, zodat hij sterft, dan zal men de levende os, die de schade heeft aangericht, verkopen, en het geld daarvan half en half delen, en de dode, de gestoten os, zal men ook half en half delen, en aan ieder van de beide heren zal een deel daarvan toekomen.

Of is het kennelijk geweest, dat die os van tevoren stotig was, en zijn heer heeft hem niet bewaard, zo zal hij in altijd os voor os vergelden; voor de dode os zal hij een levende geven; doch de dode os zal van hem wezen. 1)

De beide laatste bepalingen (Vs. 33-36), welke het recht van billijkheid gebieden voor zulke gevallen, waarbij door nalatigheid het vee van de een dat van de ander doodt, hebben reeds een overgang gevormd van de bescherming van het leven totdat van het eigendom, waarop de Heere verder in het volgende gedeelte acht slaat.

HOOFDSTUK 22.

STRAFFEN OP DIEFSTAL EN ANDERE ZONDEN.

Vs. 1-17. Vervolgens wordt er ten opzichte van het eigendom alle diefstal van het vee (Vs. 1-4) alle beschadiging van veld en veldgewas (Vs. 5,6), alle ontrouw en onrecht (Vs. 7-17) verboden, en alzo rondom het eigendom een grens getrokken, die niemand met geweld mag overgaan.

Wanneera) iemand een os, of kleinvee steelt, en slacht het, of verkoopt het, die zal, omdat hij zijn voornemen tot het uiterste volbracht heeft en berouwvol omkeren van de boze weg en teruggave van het gestolene (Leviticus. 6:1 vv.) niet meer mogelijk is, vijf runderen voor een os teruggeven, en vier schapen voor een stuk kleinvee. 1)

2 Samuel. 12:6

God veroordeelt hen tot teruggave van het dubbele, bij wie het gestolene nog zal gevonden worden, en tot het vierdubbele, wie het óf gedood óf verkocht had. En naar verdienste, omdat de hardnekkigheid in het kwade zich groter vertoont, wanneer het gestolene in winst is omgezet, en er niet de minste hoop meer is op verandering, en alzo de misdaad van kwade trouw door het verloop van de zaak als het ware een dubbele is geworden. Doch het is mogelijk, dat de dief terstond na het plegen van de misdaad berouw krijgt. Wie nu een gestolen dier durft te doden of te verkopen, is geheel en al in het kwade verhard. Hoe moeilijker nu de reden is op te sporen, des te zwaarder straf verdient het opzettelijk bedrog. Ondertussen is het ervoor te houden, dat de geldboete, welke de dieven werd opgelegd, hen niet van straf bevrijdde.

Aan dit vers sluit zich Vs. 4 aan, de samenhang wordt afgebroken door de inlassing van Vs. 2 en dat deels de rechterlijke beoordeling van die eigenaars regelt, die bij het grijpen van een dief hem gedood hebben, ten tweede de behandeling van zulke dieven vaststelt, die wegens onvermogen geen schadevergoeding kunnen geven.

Vijf runderen voor een os en vier schapen voor een stuk kleinvee (schapen of bokken). Dat de vergoeding voor kleinvee minder bedroeg dan voor groot vee, kwam én omdat het grote vee moeilijker kon opgeborgen worden, én omdat de waarde van het grote vee groter was, dan van het kleinevee. Naarmate de schade groter was, moest ook de straf groter zijn.

Indien een dief gevonden wordt in het doorzoeken van een huis, en hij wordt door degene die hem gegrepen heeft, geslagen, dat hij sterft, het zal hem geen bloedschuldzijn; hij zal niet schuldig geacht worden als een moordenaar, daar bij nachtelijke inbraak zowel het recht tot verwering groter is, als het gevaar, om op een dodelijke plaats te treffen.

Indien de zon over hem, de inbrekende dief, opgegaan is, zodat degene die hem grijpt, zien kan, wie hij voor zich heeft, en waarheen hij slaat, ook hulp kan roepen, en toch de betrapte dief een slag geeft, dat hij daaraan sterft, zo zal het hem een bloedschuld zijn. 1) Hij de dief,

zal het volkomen teruggeven, 2) hij moet het gestolene geheel vergoeden; reeds daarom mag niemand zonder werkelijke noodzakelijkheid zijn leven aantasten; heeft hij niet, om te vergoeden, zo zal hij van gerechtswege voor slaaf verkocht worden voor zijn diefstal, daar de koper in zijn plaats vergoeding geeft, en hem dan zo lang in zijn dienst houdt, totdat hij het betaalde door zijn arbeid heeft gewonnen.

Vs. 2 en Vs. 3a vormen als het ware een tussenzin. Beter was het geweest, indien bij "Hij zal het volkomen weergeven" een nieuw vers was begonnen. Door Vs. 2 en 3a wil de Heere te kennen geven, wanneer, indien een dief gedood werd, het degene, bij wie werd ingebroken, een bloedschuld zou zijn. ‘s Nachts was het niet tot een bloedschuld, maar bij dag, of als de zon reeds was opgegaan, wel.

2)Eigenlijk, zeker weergeven. Zo hij niet in staat was, om het terug te betalen, moest hij als slaaf verkocht worden, en alzo aan den lijve boeten.

Indien de diefstal, het gestolen stuk vee, levend in zijn hand voorzeker gevonden wordt, en hij het noch geslacht, noch verkocht heeft, hetzij os, of ezel, of kleinvee, hij zal het dubbel teruggeven. 1)

Strenge wedervergelding aan de ene zijde, om de ongerechtigheid te straffen en het boze te vernietigen, en aan de andere zijde grote billijkheid, dat de misdadiger nooit te veel geschiedde en hem de weg tot berouw en tot terugkeren zolang mogelijk geopend blijve, onderscheiden de door de Heere gegevene politie- en burgerlijke wetten. Daarbij neemt de goddelijke wet veelvoudige aanleiding tot zonden weg, bijvoorbeeld door bepalingen, als in Deuteronomium. 23:24 vv.; 24:19-21, welke aan de arme genoegzaam gelegenheid aanboden, om zich voedsel te verschaffen.

Wanneer iemand, uit onvoorzichtigheid of nalatigheid een veld, of een wijngaard laat afweiden, en hij zijn beest van zijn eigen akker af daarin drijft, dat het in andermans veld weidt; 1) die zal van het beste van zijn veld envan het beste van zijn wijngaard weergeven.

Bij nalatigheid kon ook gierigheid komen, om zich ten koste van zijn naaste te verrijken. Daarom past ook dit gebod in het kader van deze wetten.

Wanneer, bij het afbranden van onkruid of stoppels op de eigen akker, een vuur zich verspreidt,1) en vat de doornen, waarmee de akker omtuind is, zodat het zich op de akker van de naaste verbreidt en de korenhoop deze verteerdwordt, of het nog in de halmen staande koren, of wat zich verder op het veld van de naaste moge bevinden, bomen of planten; hij, die de brand heeft aangestoken en niet de nodige voorzorgen voor het goed van zijn naaste genomen heeft, zal het volkomen teruggeven.

Stoppels, droog gras, onkruid en struiken is men gewoon in het oosten, nadat de akker geoogst is, af te branden Jesaja 5:24; 47:14); daarbij moet alle voorzichtigheid in het oog gehouden worden, dat aan de naaste geen schade geschiedt, of de schade moet volledig

vergoed worden. Door deze strafbepaling wordt tevens elke beschadiging uit boze bedoelingen voorkomen.

Wanneer iemand zijn naaste geld of vaten of andere zaken te bewaren geeft, 1) en het wordt uit diens huis, uit het huis van degene aan wie gij het te bewaren gegeven hebt, gestolen; indien de dief gevonden wordt, hij zal het dubbel aan de eigenaar weergeven.

Ofschoon in deze plaats en de twee volgende verzen sprake is van in bewaargeving, en Mozes bedrog, roof en diefstal met opzet hier bestrijdt, toch moet dit gedeelte terug gebracht worden tot het derde gebod, omdat hij het wettig gebruik van de eed aanwijst, namelijk, dat in duistere zaken de mensen de toevlucht mogen nemen tot het getuigenis van God, en de twist, door aanroeping van Zijn heilige naam, onder hen wordt uitgemaakt. Doch omdat van de eerbied voor God afhangt, welk gezag aan de eed wordt geschonken, wordt tegelijk geloof en godsdienst hun ingeprent, opdat alles met elkaar overeenkomt. Ook wil hij, dat het in bewaring gegeven wordt prijsgegeven, indien hij zweert, dat het dier, dat hij in bewaring had ontvangen, verongelukt is, ofschoon hij geen getuigen voor de zaak kan bijbrengen, omdat het onbillijk is, dat de schuld wordt volgehouden, tenzij bedrog of nog grover misdaad tussenbeide komen.

Hier wordt het recht gegeven tot instelling van een rechtsvordering wegens diefstal, maar tegelijk een boete opgelegd, indien iemand zijn naaste zonder voldoende grond had beschuldigd. Want het kon voor het overige worden betwijfeld, op welke grond ten laatste en wanneer de restitutie moest uitgevoerd worden in het dubbele of in het vierdubbele. Daarom laat hij toe, dat, wie op iemand vermoeden heeft van diefstal, hij hem citeert om zich te verdedigen. Indien hij hem schuldig doet verklaren, dat hij alsdan het dubbele van de verloren som terug verkrijgt. Indien echter de rechter uitspreekt, dat hij zonder voldoende grond het proces heeft op touw gezet, dat hij dan op zijn beurt de straf onderga voor zijn valse aanklacht. Want omdat deze rechtshandel niet geheel een burgerlijke zaak is, maar eerloosheid met zich meebrengt, zou het onbillijk zijn, dat met een vals vermoeden bezwaard werd, hij wie de rechter vrij van de misdaad verklaarde.

Indien de dief niet gevonden wordt, zo zal de heer des huizes, aan wie het toevertrouwde volgens zijn verklaring ontstolen is, tot de goden, tot God, dat is tot de rechters, die door God ter beslissing gesteld zijn (hoofdstuk 21:6) gebracht worden, en deze zullen onderzoeken, of hij niet zijn hand aan het bezit van zijn naaste gelegd heeft; blijkt het niet, zo zal hij zich door een eed voor de rechters van de verdenking moeten zuiveren en daardoor zijn onschuld bewijzen; zo hij dit niet doen kan, is hij tot vergoeding verplicht.

Over elke zaak van onrecht, 1) over elke zaak, waarover twijfel van vervreemding is, over een os, over een ezel, over kleinvee, over kleding, over al het verlorene, waarvan iemand zegt dat het zijn is, waarvan de een beweert, dat het door hem verloren en door de ander op onrechtmatige wijze toegeëigend geworden is, beider zaak zal voor de goden, voor God komen, opdat de rechters, die in Zijn naam spreken, de zaak onderzoeken: wie de goden, God en Hij door de rechters verwijzen, die zal het aan zijn naaste dubbel teruggeven, 1) de

aangeklaagde, omdat hij zo goed als een dief is (Vs. 4,7), of de aanklager, opdat niemand zijn goede naam ontstolen wordt.

Dit betekent, dat niemand zijn eigen rechter mocht zijn, dat men niet op eigen gezag het geleden verlies mocht trachten terug te krijgen.

Wanneer iemand aan zijn naaste een ezel, of os, of kleinvee, of enig beest te bewaren geeft, bij voorbeeld aan een herder om het te hoeden, en het toevertrouwde stuk vee sterft, of het raakt gewond, het breekt bijv. een been, of het wordt door rovers weggedreven (Johannes 1:15,17), dat het niemand ziet, geen ooggetuige daarbij is, die de waarheid kan bevestigen.

Zo zal de eed van de HEERE tussen hen beide Zijn, 1) waardoor de aangeklaagde zich van de verdenking te reinigen heeft, of hij niet zijn hand aan het bezit van zijn naaste geslagen heeft, het dier tot zijn eigen voordeel verkochtof geslacht heeft, of door boos opzet beschadigd heeft; en de heer van deze bezittingen zal die eed aannemen, en hij, de beschuldigde, zal het niet teruggeven.

Daardoor, dat de juristen de eed niet kunnen, noch willen opgeven, bekennen zij, dat het recht op objectieve en goddelijke grond rust.

De eed moest daarom gedaan worden, als elk bewijs van schuld of onachtzaamheid ontbrak.

Maar indien het van 1) hem, van de herder, zeker gestolen is, hij zal het zijn heer teruggeven, omdat hij door behoorlijke waakzaamheid de diefstal had kunnen voorkomen.

Eigenlijk van bij hem, d.i. uit zijn huis of stal.

Is het gewis door een roofdier verscheurd, dat hij hetgeen van het verscheurde stuk vee nog over is, brengt tot getuigen, dat zowel hetgeen hij zegt, waar is, als ook, dat het van zijn zijde niet aan vlijt ontbroken heeft, om aan het roofdier zijn buit te ontnemen (1 Samuel 17:34 vv. Amos 3:12); zo hij dit doet, zo zal hij het verscheurde niet weergeven 1) (Genesis 31:39).

Omdat de eed het onmiddellijk inroepen van God in het recht is (zie Ex 22.11), moet deze beperkt worden; want de handhaving van het recht is door God aan de mens overgegeven, en daarom moet het met de menselijke bemiddeling van het recht werkelijk ernst zijn. Daarop rust de noodzakelijkheid, dat hoe meer zich de menselijke toestanden ontwikkelen, de bepalingen van het recht des te moeilijker worden, en de eenvoudige grondstellingen van het recht, zich tot een wetenschap moeten uitbreiden.

En wanneer iemand van zijn naaste wat begeert, os of ezel voor zijn arbeid leent, en het wordt beschadigd, of het sterft, zijn heer daar niet bij zijnde en alzo zijn recht niet kunnende waarnemen, zo zal hij, die het dier geleend heeft, het volkomen weergeven.

Hier nu leert Mozes, wat recht is, indien een ter leen gegeven dier sterft of het wordt verminkt of beschadigd. Doch er is een andere berekening voor het voor aangeven tijd ter leen

gegevene als voor het ter bewaring gegevene; want met ter leen geven, bewijst men een weldaad. Daarom, wie vraagt dat hem iets ter leen wordt gegeven, heeft ervoor te zorgen, dat dit in wezen blijft, zoveel in zijn vermogen is. Doch een onderscheid wordt gesteld, indien de heer zelf van het dier als ooggetuige daarbij tegenwoordig is als wanneer hij zelf het verlies van de dood of van de kwetsuur moet dragen. Doch indien het dier in zijn afwezigheid is gestorven of verminkt, zal hem een som worden toegeschreven. Wat hier over het dier wordt vastgesteld, moet ook tot andere zaken, die geleend zijn, in betrekking gebracht worden.

Indien echter zijn heer daarbij geweest is, wanneer het ongeval geschiedt, hij zal het niet weergeven, want de eigenaar heeft zich, óf kunnen overtuigen, dat het ongeval niet af te wenden was, óf, wanneer het af te wenden was, waarom heeft hij niet zelf dat gedaan? Die het dier in gebruik gehad heeft, is des te minder tot schadevergoeding verplicht, indien het gehuurd is, want in dat geval zo is het voor zijn huur gekomen; de eigenaar heeft reeds in het loon enige vergoeding.

Vervolgens wordt de verleiding van een maagd behandeld, omdat deze mede tot het goed van de familie behoort, deze werd volgens het recht uit die tijd, zolang zij niet verloofd was, voor een eigendom van de vader gehouden, die haar zelfs aan een andere Israëliet verkopen kon. (hoofdstuk 27:7).

1) Wanneer nu iemand een maagd verleid, die niet ondertrouwd is-is zij dit, dan is de zaak geheel anders (Deuteronomium. 22:23-27) -en hij ligt bij haar, die zal haar zonder uitstel een bruidsschat geven, zoveel als hij als bruidsschat (Genesis 24:53; 34:12) haar zou gegeven hebben, wanneer hij op eerlijke wijze haar gezocht had; hij zal haar nemen, dat zij hem tot vrouw zij.

Dat deze zaak in dit verband behandeld wordt, komt, omdat ook een maagd als het ware behoort tot het eigendom van de vader, zolang zij nog niet verloofd of ondertrouwd was.

Indien haar vader in het geheel weigert 1) haar aan hem te geven, zo zal hij geld geven naar de bruidsschat 2) van de maagden, van haar stand, en daardoor de aan de vader en zijn huis aangedane smaad wegnemen.

Het hier voor ons liggende geval is niet geheel hetzelfde, als het in Deuteronomium. 22:28 vv. genoemde, daar is meer van geweldige overrompeling van een maagd, van verkrachting sprake, hier van overreding en verleiding. Daarom wordt hier het recht van de vader, om zijn inwilliging tot het huwelijk te geven of te weigeren, uitdrukkelijk toegekend, omdat aan dergelijke verleidingen het doel ten grondslag liggen kon, om de vaderlijke toestemming af te dwingen.

Het Hebreeuwse woord "Mohar" betekent bruidsschat, in het Duits "Morgengabe", hetgeen een man op de morgen na het huwelijk aan zijn vrouw geeft, voor het geval dat hij sterft; het betekent niet de prijs, waarvoor hij haar van de vader koopt. De zeer verbreide mening, dat de Israëlieten, volgens een, in de oudheid zeer algemene en nog in het Oosten heersende gewoonte, de vrouw van haar ouders of aanverwanten zouden hebben moeten kopen, berust

op een dwaling, die door Saalschüts in zijn Mozaïsch recht uitvoerig is weerlegd; ten opzichte van het in hoofdstuk 21:7 vermelde verkopen van de dochter door de vader is het anders, daar hierbij niet van een wettige echt sprake is, maar van het geven tot bijvrouw.

II. Vs. 18-31. Thans volgen die instellingen welke Israëls verplichtingen jegens de Heere, als zijn koning, of Israëls religieus-theocratische betrekking tot Jehova nader aanwijzen, en wel, bij uitsluiting van alle vreemde, heidense gruwelen (Vs. 18-20), zeer barmhartige verschoning van vreemden, weduwen en wezen (Vs. 21-27), alsook eerbied voor de in Gods plaats staande overheid en getrouwe vervulling van godsdienstige plechtigheden (Vs. 28-31) gebieden.

a) De tovenares 1) zult gij niet laten leven.
2)

Leviticus. 20:27 Deuteronomium. 18:11

Van tovenares is hier sprake, niet omdat er geen tovenaars waren, maar omdat de zonde van toverij meer werd gepleegd door vrouwen, dan door mannen. Zij, de tovenares, was het, die door waarzeggerij het volk aftrok van de zuivere dienst van God, of door haar minne- en liefdedranken het volk aanzette tot de zonden, die in het zevende gebod werden verboden.

Er staat niet: zal zeker gedood worden, maar, zult gij niet laten leven. Hiermee wordt Israël bevolen, de tovenarij geenszins te dulden onder het volk, maar wordt ook de mogelijkheid geopend, dat, indien zij, nl. de tovenaars, zich bekeren van hun zonden, zij in het leven mogen blijven.

Al wie bij een beest ligt, hetzij man of vrouw, (Leviticus. 18:23 vv.; 20:15 vv.), die zal zeker gedood worden. 1)

Wij lezen hier, dat het volk niet alleen van echtbreuk wordt teruggehouden, maar van alle ongerechtigheid, welke strijdt met de waardigheid van de natuur zelf. Verder, opdat alle onreinheid des te meer te verafschuwen zij, meldt Hij twee vormen van onnatuurlijke wellust, waaruit blijkt, dat, wanneer de mensen zich in deze zaak prijsgeven, zij door meer dan een beestelijke aandrift worden aangegrepen, om zich met zo schandelijke daad te bezoedelen.

Want de zodanige werkt, door de prikkeling van de zondige hartstochten, mede aan de verdierlijking van de mens; en de geschiedenis leert, dat ook dergelijke tovenaars en tovenaressen de ellendige kunst verstonden, om, ter bevrediging van de walgelijkste hartstochten, de zondige lusten in die vreselijke richting te leiden, waarvan de Heilige schrift ons hier de ontzettende uitkomst noemt, door dit voorschrift: "al wie bij een beest ligt zal zeker gedood worden." Zo keert de ontucht door de bandeloosheid van de onbeteugelde hartstocht, in de verterende gloed van de zinnelijke lust en van de vleselijke begeerlijkheden, elke ordening van de schepping om. Zij verlaagt de mens, die haar dient, tot een dier, hem ontaardende en verbeestelijkende. Ziedaar één enkel gevolg van het verdierlijkend geweld van die ontucht, wier einde gewis is-de dood.

Wie de goden offert, 1) behalve de HEERE alleen, die zal verbannen worden, in de ban komen, zodat Hij gedood en door zijn dood de Heere gewijd wordt, aan wie hij zich levend niet heeft willen toewijden. (Deuteronomium. 17:2 vv.)

Offeren staat hier voor de gehele eredienst, omdat een offerande brengen, een van de voornaamste manieren van godsverering was.

Gij zult ook de vreemdeling geen overlast doen, noch hem onderdrukken, door hem zijn loon te onthouden of zijn recht te verkorten (Leviticus. 19:33 vv. Deut.24:15,17), want gij zijt vreemdelingen geweest in Egypte, 1) en weet daarom uit eigen ervaring, hoe het is als men in een vreemd land verdrukt wordt (hoofdstuk 23:9).

De vreemde goden mochten zij niet dienen, maar de vreemdeling zelf, moesten zij mild en liefderijk behandelen, gedenkende dat ook zij vreemdelingen in Egypte waren geweest. Hiermee wil de Heere Israël ongetwijfeld erop wijzen, dat wat het is en wezen zal, het enkel en alleen aan de gunst van zijn Verbondsgod heeft te danken. Tegen alle hoogmoedige zelfverheffing komt dit gebod op.

Christenen, gij zult hem, die vreemdeling is in de dingen des Heeren, niet haten, noch leed aandoen, maar gedenken, dat gij eertijds ook zonder God in de wereld was.

a) Gij zult ook geen weduwe noch wees van uw eigen volk beledigen, 1) alsof zij zonder rechten waren en gij tegen hen kon doen, wat gij wilde.

Zacheria 7:10

Onder beledigen hebben wij niet alleen te verstaan, volgens de grondtekst, onrechtvaardig behandelen, onderdrukken, maar ook elk liefdeloos en onbarmhartig behandelen. De weduwe en de wees bekleedt in de Schrift een grote plaats.

Indien gij hen enigszins beledigt, hard en onrechtvaardig behandelt, en 1) indien zij enigszins 2) tot Mij, als tot hun beschermer, roepen, Ik zal hun geroep zeker verhoren. 3)

En beter vertaald, ja. Het woordje Kie drukt een verzekering uit.

In het Hebreeuws Tsaook Jitsak, eigenlijk en beter, indien zij dringend tot mij roepen. Roepen in de zin van, schreien uit hun nood en ellende.

Hiermee verzekert God reeds, dat Hij een Vader van de wezen en een Rechter van de weduwen zal zijn.

En Mijn toorn zal ontsteken, dat Ik de strijd in het land zend, en Ik zal u, mannen en huisvaders, met het zwaard van uw vijanden doden; en uw vrouwen zullen weduwen en uw kinderen wezen worden.

Gelijk uw ervaring in Egypte u moet afhouden van elke verdrukking van vreemden (Vs. 21), zo laat u door hetgeen uw vrouwen en kinderen zouden ondervinden, van alle verachting of onrechtvaardige behandeling van weduwen en wezen terughouden.

a) Indien gij Mijn 1) volk, dat bij u arm is, een van de arme Israëlieten, geld leent, zo zult gij tegen hem niet zijn als een woekeraar; gij zult op hem geen woeker leggen; 2) gij zult hem niet lenen tot eigenwinst, maar uit liefde.

a)Leviticus. 25:36,37 Deuteronomium. 23:19,20 Psalm. 15:5 Spreuken. 28:8 Ezech.18:8

Israël wordt hier wederom Mijn volk genoemd, opdat het gedurig ter harte zou nemen, dat het als volk het eigendom was van de Heere.

Tot deze, door God zelf bij uitnemendheid in bescherming genomen, personen behoren ook nog de tijdelijke armen onder het volk. Daarom behoort het nemen van rente of woeker van hen, ook tot de hier genoemde heimelijke zonden. En onder geheime zonden verstaan wij degenen, die voor het gerecht van de wereldse rechter niet strafbaar zijn, in tegenstelling tot die openlijke zonden, waarover men voor het gerecht kon worden geroepen. Deze onderscheiding wordt ook door de Heere Jezus in de bergrede gemaakt, als hij de heimelijke zonden die in het verborgen geschieden en naar de landswet niet strafbaar zijn, evenwel "strafbaar noemt door het helse vuur." (Matth.5:22). Aldus geeft de mond van de waarheid zelf ons de nodige aanduiding van de goddelijke straf over die zonden, die hier wel niet wordt genoemd, maar toch zeer zeker wordt verondersteld. Wel komt hier duidelijk uit, waarin eigenlijk de zonde van verongelijking en bemoeilijking van het leven bestaat, die kort tevoren "verdrukking" werd genoemd.

Duidelijk straalt hierin door, dat de Heere werkelijk bedoelde, de armoede te voorkomen, opdat er aan het lenigen ervan, geen behoefte zou zijn.

Indien gij enigszins, wat tot uw eigen zekerheid geoorloofd is, het kleed van uw naaste1) als pand neemt, zijn opperkleed of mantel (zie "Ex 12.34), zo zult gij het hem teruggeven, eer de zon ondergaat. 2) (Deuteronomium. 24:12 vv.).

Dit kleed was het opperkleed, bestaande vooral bij armen, uit een vierkant stuk doek, dat ‘s nachts gebruikt werd om er zich in te hullen.

Het opperkleed, het enige kleed van de armen, een grof stuk lijnwaad van zes el lang en half zo breed, om het midden met een gordel vastgesnoerd, is ook nu nog het gewaad, dat de Bedoeïenen en Kabijlen dragen, en dat hun tegelijk dient om in te slapen. Het allernodigste kleed zal aan geen arme als pand mogen ontnomen worden.

Want dat kleed alleen is zijn enig bedekking, het is zijn kleed over zijn huid, waarin zou hij gedurende de nacht liggen en slapen, wanneer gij het hem ontnam? Het zal dan geschieden, wanneer gij dit doet, en hij tot Mij roept, dat Ik het zal horen: want Ik ben genadig de arme die tot Mij schreit, en de ellendige, over wie zich niemand erbarmen wil.

De zonde van hebzucht wordt hier aangetast tot in de diepste wortel, terwijl tevens met de rechtmatige toorn van God wordt gedreigd, opdat Israël tot gehoorzaamheid zich zou laten dwingen.

De goden zult gij niet vloeken, geen verwensingen tegen hen in uw hart hebben, noch met de mond uitspreken, en de oversten in uw volk zult gij niet lasteren, 1)zelfs niet, wanneer zij hard en streng tegen u zijn (Prediker. 10:20 Hand.23:5).

Allereerst beveelt God eerbied te voelen voor en eerbiedig te spreken over de rechters en anderen, die het ambt van Overheid uitoefenen. Het is nu niet twijfelachtig, of naar het algemeen gebruik van de Hebreeuwse taal, herhaalt Hij tweemaal hetzelfde, waaruit volgt, dat dezelfde personen goden en vorsten van het volk worden genoemd. De naam van God nu draagt hij oneigenlijk, met de beste bedoeling over op de Overheidspersonen, aan welke Hij evenals aan de dienaren van zijn heerschappij een teken van zijn luister ingriffelt. Gelijk wij nu gezien hebben, dat wij aan de vaders eer verschuldigd zijn, omdat God hen heeft toegelaten gemeenschappelijk met Hem de vadernaam te dragen, zo ook zet Hij de rechters Zijn waardigheid bij, opdat het volk hen eerbiedig vereert, omdat zij de persoon van God als Zijn afgezanten en plaatsvervangers vertegenwoordigen.

Onder Overheid hebben wij ook de rechterlijke macht te verstaan, welke het recht heeft te handhaven en het onrecht te onderdrukken.

Uw volheid en uw tranen, 1) de opbrengst van uw koren en van uw most en olie zult gij niet uitstellen, 2) maar de eerstelingen van veld- en boomvruchten Mij tijdig en gewillig brengen (Deuteronomium. 26:2-11), de eerstgeborene van uw zonen zult gij Mij eveneens met een verheugd hart geven, gelijk Ik u (hoofdstuk 13:2) geboden heb.

Deze spreekwijze schijnt een spreekwoord te zijn. "Volheid" is hier de oogst van alle vruchten, "tranen" zijn het uitgedrukt vocht van olijven en druiven, dus de eerstelingen van de dorsvloer en van de wijngaard; deze worden tezamen gevat met de eerstgeboren zonen. Het eerste van alle bezitting moet God worden gewijd, om daardoor, als door een zinnebeeldige overgave, geheel de bezitting te heiligen. Ook de eerstgeboren zoon maakt deel uit van vaders bezitting, daarom moest hij aan God worden overgegeven; maar hij is aan de andere zijde meer dan enig ander goed; hij staat in een zelfstandige betrekking tot God, en het is daarom, dat hij niet als elke andere eerstgeboorte, lichamelijk moet worden geofferd, maar slechts zinnebeeldig door middel van een losprijs Hem moet gewijd worden. Is ook dit gebod in de letterlijke zin de Christenen niet meer voorgeschreven, naar de geest blijft het van kracht. Zij zijn verplicht, met al wat zij bezitten niet zichzelf maar God te dienen, en deze hun bedoeling om Hem te dienen, behoren zij daardoor te tonen, dat zij ook het liefste en beste volgaarne aan God overgeven.

Wat men, als burger van de staat van God, van land en voortbrengselen de Heere, ter onderhouding van de openlijke dienst had op te brengen, werd hier gezegd. Wij kunnen daarin niet met de joodse geleerden een aangegeven volgorde van de opbrengsten opgegeven of gewijzigd zien. Volgens hen zou hier bevolen zijn, eerst de zogenaamde t’rumah of het

vijftigste deel van het pas gedorste graan naar de priesters te brengen, om dit straks door de eerste tienden, voor de Levieten af te zonderen, te laten volgen; waarbij dan nog de tweede tienden kwamen, die men te Jeruzalem gebruikte. Hier is alleen sprake van de eerstelingen van de koren- en wijnoogst. Deze heet "tranen" of vocht, geen "volheid." Zo worden deze woorden ook elders gebezigd (Numeri. 18:27 Deuteronomium. 22:9). Een bepaalde maat van opbrengst wordt hier niet aangegeven. Deze was afhankelijk van de maat van dankbaarheid van Gods zegeningen, die in het hart mocht wonen.

2)"Niet uitstellen," d.w.z.: niet vertragen om Mij te geven. Met het brengen van de eerstelingen deed Israël belijdenis, dat God recht op alles had. Daarom moest men niet talmen, om de eerstelingen de Heere te brengen, opdat men geen gevaar liep, het geheel te vergeten.

a) Evenals, naar dit zelfde gebod, zult gij doen met uw, de eerstgeborenen van uw ossen en met uw schapen; zeven dagen zullen zij bij hun moeder zijn, Op de achtste dag zult gij ze Mij geven. 1)

a)Exodus. 23:19 Leviticus. 22:27 Ezech.44:30

Dat het eerstgeborene van het vee eerst op de achtste dag aan Hem moest gebracht worden, staat zeer waarschijnlijk met de reinheid in het verband, omdat het dan gezuiverd was van de onreinheid van de moeder.

Gij nu zult, dit is Mijn bedoeling bij al deze voorschriften, in het bijzonder bij de heiliging van uw eerstgeboorte, Mij heilige mensen zijn, afgezonderd van de wereld en haar wegen, gewijd tot Mijn dienst; a) daarom zult gij eindelijk geen vlees eten van een dier, dat op het veld door roofdieren gescheurd is, en alzo in bloed gestikt, of reeds tot verrotting overgegaan is; maar gij zult het de hond voorwerpen (Leviticus. 17:13-15) of, wanneer gij dit niet doen wilt, het aas aan een vreemdeling verkopen (Deuteronomium. 14:21).

a)Ezech.44:31

Van alle onreinheid en onkiesheid moest het gespeend worden. Daarom moest het verscheurde de honden worden voorgeworpen, omdat de hond het beeld is van onreinheid.

HOOFDSTUK 23.

OVER FEESTEN EN FEESTDAGEN.

Vs. 1-9. Verder wordt aan de in de plaats van God staande rechters strenge gezetheid en rechtvaardigheid in de behandeling van rechtzaken ten plicht gesteld; een nauwgezetheid, die geen aanklacht zonder nauwkeurig onderzoek voor waar aanneemt en door geen vals medelijden, ook door geen persoonlijke afkerigheid geleid wordt (Vs. 1-5), en een rechtvaardigheid, die aan ieder zijn recht geeft, aan de arme, zowel als aan de vreemdeling, en door geen geschenken zich laat omkopen (Vs. 6-9).

Gij zult geen vals gerucht opnemen, de tegen hem ingebrachte aanklacht niet zonder meer voor waar houden, daar zij integendeel in de grond vals kan zijn (Deuteronomium. 19:16 vv.), en stelt uw hand niet bij degoddeloze. Vreest ervoor, om door onrechtvaardige rechtspraak een getuige tot geweld te zijn. 1)

Door deze verbinding maant God de zijn, om geen valse beschuldigingen te verspreiden en noemt hen, die, door de hand te reiken aan goddelozen, hun naasten te schande maken, valse getuigen, omdat het weinig verschilt, of gij de beschuldiging uitdenkt of laat voortduren.

Hier wordt zowel veroordeeld degene, die een vals gerucht en onware beschuldigingen opneemt, als degene, die de hand reikt aan de goddeloze, om een getuige tot geweld of onrecht te zijn. Stelt uw hand niet bij de goddeloze, wil zeggen, biedt de goddeloze de hand niet, verenig u niet met hem. Een getuige tot geweld of onrecht is iemand, die opzettelijk een gerucht verspreidt of vermeerdert, om zijn naaste in het ongeluk te storten.

Gij zult verder de menigte 1) tot boze zaken niet volgen, noch door mensenvrees, noch door mensengunst bij uw oordeel u laten leiden; en gij zult niet spreken in een twistige zaak, uw rechtspraak in enige zaak alzo stellen, dat gij u neigt naar de menigte, om het recht te buigen; al wilde ook al het volk u tot rechtsverdraaiing bewegen, uw plicht is het met een rechte weegschaal te wegen.

Onder menigte hebben vrij hier o.i. niet te verstaan de grote hoop, maar de aanzienlijken, de machtigen, in tegenstelling tot de geringen in Vs. 3. De bedoeling is dan, dat Israël, om de grote en aanzienlijke te behagen, niet tegen de verordeningen van God in mocht gaan, noch het recht buigen. Noch de rijke gelijk geven, omdat hij rijk is, noch de arme, omdat hij arm is. De rijke niet, omdat hij in de maatschappij hoog geplaatst is, de geringe niet uit een misplaatst medelijden.

a) Ook zult gij door vals medelijden u niet tot een onrechtvaardige beslissing laten leiden; gij zult de geringe niet vóórtrekken in zijn twistige zaak, niemand daarom helpen, omdat hij arm en gering is, hoewel gij zijnzaak voor verkeerd houden moet.

Leviticus. 19:15

a) Wanneer gij, om een voorbeeld te stellen, de os van uw vijand os, of zijn dwalende ezel ontmoet, iets, dat van hem afgedwaald, of door hem verloren is, gij zult hem deze in zijn geheel zeker terugbrengen, of wanneer gij dit niet aanstonds kunt, die in bewaring nemen. (Deuteronomium. 22:1,2)

Luk.6:27 Filipp.2:4

Geen persoonlijke afkeer, geen geleden onrecht mag in aanmerking komen, mag de minste invloed hebben in het dagelijks leven. Ook jegens de vijand zou men de liefde jegens de naaste beoefenen.

Of in een ander geval: wanneer gij de ezel van uw hater onder zijn last, die hem te zwaar geworden is, bezweken ziet liggen, zult gij het dan nalaten, om het uwe te verlaten voor hem? Zult gij dan horen naar de inspraak van uw natuurlijk hart, dat u raadt, het dier alleen aan uw hater over te laten, hoe hij zich helpen zal? Nee! verre zij dit van u; gij zult het uwe in alle manier met hem, om zijnentwil, verlaten; 1) gij zult de behulpzame hand bieden, om het dier van zijn last te ontheffen en weer te doen opstaan (Deuteronomium. 22:4).

Of, gij zult het zeker met hem ontbinden. Alle wraak wil de Heere ver wegdoen uit het midden van zijn volk.

a) Gij zult het recht van uw 1) armen niet buigen in zijn twistige zaak (Leviticus. 19:15)

a)Deuteronomium. 27:19

Van uw armen. De Heere wil niet, dat de geringen uit een misplaatst medelijden worden voorgetrokken, maar evenmin, dat zijn recht verbogen wordt. Bovendien zegt de Heere niet van de arme, maar van uw armen, om daarmee te kennen te geven, dat ook de arme evengoed als de rijke, een burger van de staat is, alsmede om de nauwe betrekking tussen rijken en armen aan het licht te brengen.

Zijt ver van valse zaken, 1) dat is de hoofdwet, die u bij alle rechtzaken leiden moet; en de onschuldige en gerechtige zult gij niet doden, in het bijzonder wanneer het een doodstraf geldt, zult gij met de allergrootstevoorzichtigheid en nauwkeurigheid tewerk gaan, opdat gij niet de zware schuld op u laadt, een gerechtelijke moord gepleegd te hebben; want Ik zal de goddeloze niet rechtvaardigen; uw rechterlijk vonnis maakt het onrecht niet tot recht.

Mozes veroordeelt hier met de opzet valse getuigen en haalt slechts één soort aan, waaruit moet blijken, hoe afschuwelijk de misdaad is, de broeder met laster te besmetten, omdat een valse getuige met zijn tong meer doodt, dan een beul met het zwaard. Ofschoon in de manier van te liegen tegen zijn broeder de onmenslievendheid te misdadiger is, wordt echter de zaak nog erger, indien de broeder ten onrechte wordt gedood, omdat bij de trouweloosheid dan nog een moord komt. De bedreiging wordt er nog bijgevoegd, waarmee God de valse getuigen voor zijn vierschaar daagt, waarvan zij niet straffeloos zullen uitgaan, die door hun bedrieglijke handelingen aan de goeden gevaar hebben bezorgd.

a) Ook zult gij, om voor elk onrechtvaardig oordeel uw ziel te bewaren, geen geschenk nemen; want het geschenk verblindt de zienden, 1) neemt het gemoed zozeer voor de gever in, dat, alhoewel de onrechtvaardigheid van zijn zaak wordt ingezien, men die toch niet zien wil, en het verdraait de zaak van de rechtvaardigen, het bewerkt een beslissing ten nadele van de anderen, die een rechtvaardige zaak had, maar geen geschenk bracht.

a)Deuteronomium. 16:19; 1 Samuel. 8:3 Spreuken. 19:6 Prediker. 7:7

Eigenlijk maakt open ogen blind.

a) Gij zult ook de vreemdeling niet onderdrukken in uw rechterlijk ambt, door hem zijn toekomend recht niet te verlenen (Deuteronomium. 24:17; 27:19); want gij kent het gemoed van de vreemdeling, 1)gij weet hoe hij zich in het vreemde land reeds genoeg gedrukt engebogen gevoelt, omdat gij vreemdelingen geweest zijt in Egypte.

a)Exodus. 22:21 Leviticus. 19:33

Het gemoed van de vreemdeling kennen wil zeggen, bij ervaring weten, hoe het de vreemdeling te moe is, wanneer hem recht geweigerd wordt.

II. Vs. 10-19. Ten opzichte van hun religieus-theocratische betrekking tot Jehova, wordt de kinderen van Israël bevolen, de door de Heere later nog nader te beschrijven feestdagen nauwkeurig volgens de goddelijke instelling te houden (Vs. 10-16), en daardoor in de gemeenschap met hun onzichtbare heerser steeds gesterkt te worden (Vs. 17-19).

Gij zult ook zes jaar uw land bezaaien, en de inkomsten daarvan verzamelen.

Maar in het zevende zult gij het rusten en stil, onbearbeid en laten, 1) dat de armen van uw volk van hetgeen in dat jaar vanzelf groeit mogen eten, en het overige daarvan, hetgeen door de armen niet gebruikt wordt, de beesten van het veld eten mogen; alzo zult gij ook doen met uw wijngaard en met uw olijfbomen; ook deze zult gij in het zevende jaar voor de armen overlaten (zie verder over het sabbatsjaar Leviticus. 25:1-7).

Door deze wet heeft Hij hun onverzadigbare begeerte besnoeid, want daarom zaaiden zij, opdat zij meer zouden trekken, terwijl ondertussen het land zonder rust zijnde, magerder oogsten voortbracht.

Dat nu het land Kanaän zes jaar achter elkaar kon bezaaid worden, zonder uitgeput te geraken, was wel een teken van zeldzame en uitstekende vruchtbaarheid. Hierdoor veredelt God het ten gunste van zijn volk. En deze rust nu schrijft Hij niet noodzakelijkerwijs voor, omdat Hij in het zesde jaar de kracht van zijn weldaden heeft verdubbeld, maar opdat aan alle kanten de heerlijkheid van de Sabbat zou tevoorschijn treden en de kinderen van Israël aldus meer tot de waarneming ervan zouden aangevuurd worden, door de aanblik van de aarde. Verder zodanig was het gehalte van rust, dat zij niets mochten zaaien in het heilige jaar en geen druiven mochten persen. Doch indien er iets groeide uit de overgebleven gezaaide

granen van het vorige jaar, kwam uit ten voordele van de geringen en de vreemdelingen. Evenwel, aan de armen werd zowel de veldvrucht als de most, wat van zelf als het ware opkwam of groeide, in het bijzonder toegestaan, opdat er enige onbaatzuchtige schenking zou zijn, om hun armoede op te heffen. En deze menslievendheid en goedertierenheid was hulpmiddel tot oefening in de Godsvrucht. Het was nu wel niet het meest en voornamelijk door God verordend om de armen enige troost te verschaffen, maar het was niet ongerijmd, de plicht van liefde te verbinden aan de dienst van God.

Deze wet diende: Om een gedenkteken te zijn van Gods rust op de zevende dag, en om de volken gestadig te herinneren, één van hun voornaamste geloofstukken, nl. dat de enige, enige en almachtige God hemel en aarde in zes dagen geschapen had ten opzichte van welke waarheid, alle andere volken zo geweldig verbijsterd waren. 2e. Doordat zij om het zevende jaar geen voordeel hadden van het land, maar het onbebouwd lieten, en zij dat jaar als een heilig jaar God moesten toewijden. Daarmee wilde de Wetgever hun een openlijke belijdenis afvorderen, dat het land niet hun eigen, maar van God was, en dat zij er slechts vruchtgebruikers van waren, waarom de Israëlieten, door de zevende jaarlijkse rust van het land, het als het ware God weer opdroegen, erkennende zijn Oppereigendom hierover, terwijl zij op zijn bevel moesten nalaten het land te bouwen, en zij het in de volgende jaren weer als opnieuw als een leengoed van God ontvingen.

Het sabbatjaar was tevens profetie, dat de bedeling van de schaduwdienst eenmaal een einde zou nemen, en gevolgd worden door de dagen van het Nieuwe Verbond.

Zes dagen zult gij uw werk doen (hoofdstuk 20:9 vv.), maar op de zevende dag zult gij met uw hele huis rusten; opdat uw os en uw ezel rust, en dat de zoon van uw dienstmaagd, de knecht die in uw huis geboren is (Genesis 14:14), en evenals deze ook uwgekochte knecht (Exodus. 12:44) en de in uw land zich voor korter of langer tijd ophoudende vreemdeling adem schept, en weer tot krachten komt.

In alles, wat Ik (hoofdstuk 20:22-23:13) tot u gezegd heb, zult gij op uw hoede zijn; neemt dat zorgvuldig in acht, want slechts op deze wijze kan Mijn verbond met u bestaan; en, hetgeen het gewichtigste gebod onder alles is, a) de naam van andere goden zult gij niet gedenken, dat gij hun naast Mij godsdienst bewijzen zou (Hos.2:17); uit uw mond zal hij (de naam van die valse goden) zelfs niet gehoord worden! gij zult die naam niet noemen, om daarbij te zweren Jozua 23:7); wanneer gij zweert, zult gij het bij Mijn naam doen. (Deuteronomium. 6:13; 10:20).

Numeri. 32:38 Psalm. 16:4 Zacheria 13:2

Drie reizen in het jaar zult gij Mij feesthouden, en daardoor op plechtige wijze uitspreken, dat gij Mijn volk zijt (Vs. 17).

Namelijk, allereerst: Het feest van de ongezuurde broden of het Paasfeest zult gij houden. Zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten, gelijk Ik u geboden heb (Exodus. 12:15; 13:6), op de daarvoorbestemde tijd in de maand Abib, van 15-21 van die maand, want in deze tijd

zijt gij uit Egypte vertrokken, en die weldaad zult gij nooit vergeten. Doch men zal, wanneer men op dit en de volgende feesten (Vs. 16) komt (Vs. 17), niet met lege handen 1) voor Mijn aangezicht verschijnen, maar men zal van de ontvangen zegeningen, die offergaven brengen, die Ik u (Numeri. 28 en 29) nog nader aanwijzen zal (Deuteronomium. 16:16 vv.).

Niet met lege handen, maar met offeranden of offergaven, deels om daarmee zijn dankbaarheid jegens de liefde van de Heere te openbaren, deels om daarmee de Priester en de Leviet te onderhouden.

En daarna, zeven weken later, zult gij het feest van de oogst houden, het feest van de eerste vruchten van uw arbeid, die gij op het veld gezaaid zult hebben; op datfeest van de eerstelingen van de oogst zult gij de eerste van het nieuwe koren gebakken tarwebroden offeren (hoofdstuk 34:22). En eindelijk zult gij houden het feest van de inzameling, het feest van de geheel volbrachte oogst, op het einde van het jaar (zie "Ex 12.2), wanneer gij de opbrengst van uw arbeid uit het veld zult ingezameld 1) hebben, als ook die van uw tuinen en olijf- en wijnbergen, dus in de maand Tisri en wel van de 15-21 van die maand.

Meer over deze drie hoofdfeesten, zie Leviticus. 23. Of, bij uw inzamelen. De tijd van het feest werd niet geheel afhankelijk gesteld van het voleindigd zijn van de oogst. Dit feest toch werd gevierd van 15-21 van de maand Tischri.

Drie maal per jaar, wanneer deze hoge feesten zijn, zullen al uw mannen in persoon en met hun offergaven voor het aangezicht van de Heere HEERE verschijnen.1)

Hiermee wordt het opgaan van alle mannelijke Israëlieten, die geen wettige redenen van verontschuldiging hadden, verplicht gesteld. Waarschijnlijk was de leeftijd op 20 jaar bepaald, omdat zij dan in de census of tempelschatting werden opgenomen. Vrouwen en kinderen mochten ook mee optrekken.

Gij zult echter, om de zegen, die Ik u op Mijn feest toegedacht heb, werkelijk deelachtig te worden, het op de juiste wijze vieren, overeenkomstig Mijn geboden, en alzo, wat het Paasfeest betreft, het bloed van Mijn offer 1) met geen gedesemde broden offeren; ook zal het vette van Mijn feest, 2)tot op de morgen niet vernachten, maar nog in diezelfde nacht verteerd en het overige met vuur verbrand worden (hoofdstuk 12:10; 34:25).

Van mijn offer wil zeggen, van het Paasoffer. Het Paasoffer was als het ware bij uitnemendheid het offer van de Heere.

"Het vette van mijn feest", betekent het beste van het Paasoffer. Hiermee is bedoeld het vlees van het Paaslam, wat gegeten moest worden en waarvan het overblijvende met vuur moest worden verbrand (hoofdstuk 12:7)

Wat verder het feest van de weken of Pinksteren betreft, zo zult gij niet het eerste, wat u voor de hand komt, voor de beweegbroden (Leviticus. 23:17) nemen (Genesis 4:3 vv.); de

eerstelingen, het beste, van de eerste vruchten van uw land zult gij in het huis van de HEERE, uw God, brengen, gij zult het bokje niet koken in de melk van zijn moeder. 1)

De laatste woorden van dit vers, die ook in hoofdstuk 34:26 en in Deuteronomium. 14:21) gevonden worden, hebben de uitleggers veel moeite veroorzaakt, zodat Augustinus (Quaest.in Exodus. 34:26) aan de mogelijkheid van een bevredigende verklaring twijfelde. De volgende zijn de drie voornaamste proeven van verklaring: 1. Volgens de Lutherse vertaling zal de betekenis zijn: "Gij zult het bokje niet koken terwijl het aan de melk van zijn moeder is," en zou het alzo verboden zijn een bokje, dat nog geen zeven dagen is, te slachten, om te koken of te braden (hoofdstuk 22:30 Leviticus. 22:27). Men moet alzo, wanneer men deze vertaling volgt, het verbod tot deze tijd beperken, want melklammeren te offeren en te genieten was geenszins verboden (1 Samuel 7:9); volgens de samenhang heeft dan het verbod niet op het derde, maar op het eerste feest betrekking, zodat voor paaslammeren bokjes van minstens acht dagen moesten genomen worden. 2. Anderen, die onze Statenvertaling overnemen, geloven, dat bij het verbod niet meer van de feestviering gesproken wordt, maar van de toebereiding van de vleesspijzen in het gewone, dagelijkse leven. Geitenbokjes toch waren een bijzonder geliefde spijs (Genesis 27:9,14 Richteren. 6:19; 13:15; 1 Samuel. 16:20), men zocht deze nog smakelijker te maken door ze te koken in melk, voornamelijk in zure melk. Dit werd nu de Israëliet wel niet verboden, maar wel het koken van een bokje in de melk van zijn moeder, omdat dit een omkering van de goddelijke orde was, ten opzichte van de betrekking tussen ouden en jongen; het verbod zou dan op één lijn staan met voorschriften als Leviticus. 22:28 en Deuteronomium. 22:6 vv., welke evenzeer verschoning van de natuur van de dierenwereld bedoelen. 3. Een derde mening behoudt de Statenvertaling, en laat het verbod doelen op een bij de heidenen meermalen voorkomend bijgelovig gebruik, om na het einde van de oogst een geitebokje in de melk van zijn moeder te koken, en met deze melk bomen, wijnstokken, velden enz. te besprengen, waaraan men dan een magische (toverachtige) invloed tot groter vruchtbaarheid van de daarmee besprengde bomen enz. toeschreef. Reeds Maimonides, een zeer beroemd Joods theoloog en wetverklaarder (geb. 1139 te Cordova, gest. 1209 te Caïro) en na hem Abarbanel (gest. 1508) hebben op deze uitleg gewezen; dien ten gevolge werd aan Israël verboden, hun feest van de inzameling door heidens bijgeloof te ontwijden en door dergelijke gebruiken te bezoedelen, maar het op de door God bevolen wijze te houden, dan zou de zegen van de Heere niet ontbreken. Met de tweede mening kunnen wij ons het best verenigen.

III. Vs. 20-33. Wat de Heere hierop aan Zijn volk in het met Hem te sluiten verbond aanbiedt (zie Ex 20.22) is een veilig geleide tot aan de grenzen van het beloofde land door de in de wolk- en vuurkolom voor hen heentrekkende Engel (Vs. 20-22) krachtige bijstand tot uitroeiing van de Kanaänieten, opdat Israël bezit van zijn land neemt en in het genot van rijke, goddelijke zegen daarin zou kunnen wonen (Vs. 23-28) voortdurende uitbreiding van de grenzen van het land, totdat het de omvang zou verkregen hebben, die reeds aan Abraham beloofd was (Vs. 29-33).

a) Ziet Ik zend een Engel 1) voor uw aangezicht, dezelfde, door wie Ik u uit Egypte geleid en tot hiertoe gebracht heb (Exodus. 14:19 Numeri. 20:16), deze zend Ik in de wolk- en

vuurkolom, voor u heen, om u te behoeden op deze weg, die gij gaan zult, en om u te brengen tot de plaats, die Ik u tot woning bereid heb, naar het land Kanaän.

Jesaja. 63:9

1)Ongetwijfeld wordt hier beloofd de voortdurende zorg en bewaking van de Engel van het Verbond, de tweede persoon van het Goddelijk wezen.

Hoedt u voor Zijn aangezicht, dat altijd naar u heengekeerd is, zodat Hij al uw werken ziet, en al uw woorden hoort, ook de gedachten van uw hart van verreverstaat, en weest aan Zijn stem gehoorzaam, door gewillig de weg te gaan, die Hij u leidt, en getrouw te doen, wat Hij u beveelt, en verbittert Hem niet door ongeloof en ongehoorzaamheid, gelijk gij tot hiertoe meermalen gedaan hebt (hoofdstuk 14:11 vv.; 15:24; 16:2 vv.; 17:2 vv.); want Hij zal uw overtredingen niet vergeven, 1) wanneer gij volhardt in tegenstreven; maar u aan Zijn toorn en Zijn gericht prijsgeven, en dit is hetzelfde, als waart gij in Mijn gericht, want Mijn naam 2) is in het binnenste van Hem, de gehele volheid van Mijn goddelijk wezen woont in Hem; Hij is één wezen met Mij.

Niet vergeven, beduidt hier, zwaar en streng straffen, bezoeking doen over hun zonde en ongerechtigheid.

Want Mijn naam is in het binnenste van Hem. Met deze woorden deelt de Heere zelf aan de Engel de Majesteit en Heiligheid van Zijn wezen toe. Naam staat hier toch voor Wezen. De Engel is daarom hetzelfde Wezen deelachtig als de heilige God. Heilig en Rechtvaardig, Barmhartig en Genadig, zal Hij zich openbaren. Daarom, omdat Hij het wezen van Jehova deelachtig is, zal Hij het kwade niet kunnen aanschouwen, noch de ongehoorzaamheid van Israël kunnen dulden. De Heere God wil daarom zijn volk een heilige vrees en eerbied voor de Engel van het Verbond inprenten, opdat Israël Hem gehoorzaam zou zijn. Onvoorwaardelijke gehoorzaamheid eist de Engel evenals Jehova zelf.

Hoedt u voor Zijn aangezicht, dat altijd naar u heengekeerd is, zodat Hij al uw werken ziet, en al uw woorden hoort, ook de gedachten van uw hart van verreverstaat, en weest aan Zijn stem gehoorzaam, door gewillig de weg te gaan, die Hij u leidt, en getrouw te doen, wat Hij u beveelt, en verbittert Hem niet door ongeloof en ongehoorzaamheid, gelijk gij tot hiertoe meermalen gedaan hebt (hoofdstuk 14:11 vv.; 15:24; 16:2 vv.; 17:2 vv.); want Hij zal uw overtredingen niet vergeven, 1) wanneer gij volhardt in tegenstreven; maar u aan Zijn toorn en Zijn gericht prijsgeven, en dit is hetzelfde, als waart gij in Mijn gericht, want Mijn naam 2) is in het binnenste van Hem, de gehele volheid van Mijn goddelijk wezen woont in Hem; Hij is één wezen met Mij.

Niet vergeven, beduidt hier, zwaar en streng straffen, bezoeking doen over hun zonde en ongerechtigheid.

Want Mijn naam is in het binnenste van Hem. Met deze woorden deelt de Heere zelf aan de Engel de Majesteit en Heiligheid van Zijn wezen toe. Naam staat hier toch voor Wezen.

De Engel is daarom hetzelfde Wezen deelachtig als de heilige God. Heilig en Rechtvaardig, Barmhartig en Genadig, zal Hij zich openbaren. Daarom, omdat Hij het wezen van Jehova deelachtig is, zal Hij het kwade niet kunnen aanschouwen, noch de ongehoorzaamheid van Israël kunnen dulden. De Heere God wil daarom zijn volk een heilige vrees en eerbied voor de Engel van het Verbond inprenten, opdat Israël Hem gehoorzaam zou zijn. Onvoorwaardelijke gehoorzaamheid eist de Engel evenals Jehova zelf.

Maar zo gij Zijn stem naarstig gehoorzaamt, en doet al, wat Ik door Zijn mond spreken zal, zo zal Ik de vijand van uw vijanden, en de tegenstander van uw tegenstanders zijn; Ik zal met hen handelen, alsof zij zich vijandig tegenover Mij zelf gesteld hadden (Genesis 12:3 Jesaja. 63:8,9).

Want Mijn Engel zal, gelijk Ik u zo-even (Vs. 20) gezegd heb, voor uw aangezicht gaan, en Hij zal u door Zijn leiding en hulp brengen tot de Amorieten, en Hethieten, en Ferezieten en Kanaänieten, Hevieten en Jebusieten (hoofdstuk 3:8), en Ik zal hen verdelgen en u in het bezit van hun land stellen.

De heerlijkste beloften van genade en trouw, ontvangt Israël. Maar het wordt ook hier aan het volk bekend gemaakt dat, als het veilig door de woestijn komt en straks op eigen grond woont in Kanaän, het dit enig en alleen te danken heeft aan zijn God, die Zijn Engel voor hun aangezicht zond. De Hethieten woonden in het zuiden van het land Kanaän, bij Hesbon en Ber-séba. De Ferezieten waren hoogstwaarschijnlijk nakomelingen van Ferez, een van de zonen van Cham. Onder Kanaänieten hebben wij te verstaan, die volksstam, die woonde in het noorden aan de zeekant en bij de Jordaan. De Jebusieten waren gevestigd in en in de omtrek van Jeruzalem. De Hevieten woonden bij het gebergte Libanon totdat men komt te Rameses (Ruth 3:9). Men vereenzelvigt hen wel met de Kadmonieten. Bij deze volken behoren nog de Girgazieten, welke hun verblijf hielden aan de overzijde van de Jordaan.

Gij zult u voor hun goden niet buigen, noch hen dienen; want Ik heb u geboden (hoofdstuk 20:3) geen andere goden naast Mij te hebben; ook zult gij naar a) hun werken niet doen; gij zult die boosheden niet bedrijven, die met die afgodendienst in verband staan. Gij zult die goden niet eren; maar gij zult ze geheel afbreken, en hun opgerichte beelden1) met de zuilen, waarop zij staan, geheel vermorzelen.

Leviticus. 18:3

Onder opgerichte beelden moeten verstaan worden de gedenktekenen, welke aan de afgoden gewijd werden.

En gij zult de HEERE uw God dienen, zo zal Hij uw brood en uw water 1) zegenen, u overvloedig voedsel geven in het land van uw erfdeel en Ik zal de ziekten, gelijk die, welke andere landen om de afgoderij van de inwoners treffen (hoofdstuk 15:26 Leviticus. 26:16,25 vv. Deuteronomium. 28:20 vv.) uit hetmidden van u weren.

Onder brood en water is te verstaan de noodzakelijke levensbehoeften.

Er zal onder mensen en vee geen misdrachtige noch onvruchtbare in uw land zijn (Deuteronomium. 7:13 vv.): Ik zal het getal van uw dagen vervullen; 1) Ik zal zorgen, dat gij niet met de goddelozen vóór de tijd afgesneden wordt (Job 14:5 Psalm. 55:24) gij zult geen voortijdige, onnatuurlijke dood sterven.

Het getal van uw dagen vervullen, wil zeggen: dat zij oud zouden worden. Wordt van de goddeloze gezegd (Psalm. 31:16; 55:24) dat hij weggeraapt wordt in het midden, of op de helft van zijn jaren, hier wordt de godvrezende een hoge ouderdom beloofd. In dit vers wordt beloofd een goed nakomelingschap en een lang leven, twee van de vurigste wensen van een vroom Israëliet.

Elke ziekte, elk onheil roept ons van Gods weg toe; onderzoekt uw hart en uw wegen. Menige ziekte is het gevolg van onze verkeerdheid, al is er ook geen natuurlijk verband (Exodus. 4:24 vv.). Bij belijdenis van de schuld is de troost van de Christus in Hem, die zijn zonden en ook zijn ziekten Jesaja 53:4) gedragen heeft.

Ik zal, onder voorwaarde dat gij de stem van de Engel gehoorzaamt, en om te bewijzen dat Ik de vijand van uw vijanden ben, Mijn schrik, een door Mijn wonderen, die Ik aan u doe, teweeggebrachte schrik voor uw aangezicht zenden, en al het volk, waartoe gij komt Jozua 2:9; 9:24) versaagd maken; en Ik zal maken, dat al uw vijanden u de nek toekeren, 1)dat degenen, die het wagen zich tegen u te verzetten, op de vlucht moeten gaan. Jozua 8,10,11)

De nek toekeren, is hier in eigenlijke zin te verstaan, nl. dat zij zouden vluchten voor het aangezicht van de kinderen van Israël.

Ik zal ook horzels 1) voor uw aangezicht zenden, die hun geen rust zullen laten, maar zich in menigten op hen zullen werpen; die zullen van voor uw aangezicht uitstoten de Hevieten, de Kanaänieten en de Hethieten, totdat niemand van hen meer over is in uw land. (Deuteronomium. 7:20 Jozua. 24:12)

De meeste uitleggers verstaan, volgens voorbeeld van Augustinus, onder deze horzels, die de kinderen van Israël bij de verdrijving van de Kanaänieten zouden voorgaan, oneigenlijk de vrees, die hen vervullen en verdrijven zou; zij beroepen zich daarop, dat in het boek van Jozua niet alleen niets van de overweldiging van de Kanaänieten door deze bericht is, maar ook hoofdstuk 24:12 onze plaats uitdrukkelijk op een geval toegepast wordt, waarbij horzels in de eigenlijke zin, volgens het verhaal in Numeri. 21:21 vv. in het geheel niet werkzaam geweest waren. Intussen heeft Bochart in zijn reeds vermeld boek Hierozoïcon daarop opmerkzaam gemaakt, dat niet zelden kikvorsen, slangen, muizen enz. gehele volken verdreven hebben, en uit Aelianus (Var. hist. 11; 28) het bericht aangehaald, dat de Faselieten, waarschijnlijk een Kanaänitisch volk, werkelijk door wespen uit hun woonplaatsen verdreven zijn. Andere dergelijke voorbeelden kan men vinden bij Herodotus, Diodorus, Siculus, Plinius, Justinus enz. Hier moet dus het woord horzel in de eigenlijke zin worden opgevat. In Jozua. 24:12 wordt hier nader over gesproken en in het apocriefe Boek der Wijsheid 12:8 worden de horzels voorlopers van de Heere genoemd.

Ik zal hen, echter in een jaar van uw aangezicht niet allen opeens uitstoten, opdat het land, dat voor u te groot is om het te bezetten en te bebouwen, niet woest wordt, en het wild gedierte boven U niet vermenigvuldigd wordt1) en mens en vee in gevaar brengen (Leviticus. 26:22 Ezech.14:15 2 Koningen. 17:25 vv.).

Dit is een van de redenen, waarom God de goddelozen op de wereld laat overblijven; juist wanneer zij allen verdelgd werden, zou het meeste deel van het aardrijk woest worden, en in plaats van mensen, wilde dieren daarop vermenigvuldigen, die de vromen beschadigen zouden. Daarom laat God zo wel kwaden als goeden overblijven en bewijst zijn macht en ere daarin, dat Hij een kleine kudde, zoals de Heere Jezus zijn Kerk noemt, bewaart en beschermt in het midden van een woeste vijandige wereld.

Ik zal hen, die na de inneming van het land nog overblijven, allengs van uw aangezicht uitstoten, 1) totdat gij gegroeid zijt en het land erft, wanneer hetgetal zo groot is geworden, dat gij alleen het land kunt vervullen.

Dien ten gevolge handelde Jozua geheel naar de wil en de bepaling van God, toen hij later het land slechts in het groot veroverde, maar nog menige Kanaänitische stam overliet; deze langzamerhand en al naar gelang er behoefte was te verdrijven, was een werk voor de volgende tijd, maar de kinderen van Israël lieten dit na, en zondigden tegen het uitdrukkelijk gebod (Vs. 32 vv.); vandaar die gedurig terugkerende nood in de tijd van de richters.

Dit is ook mede een reden, waarom God de goddelozen nog op de aarde duldt; want wanneer Hij hen allen verdelgde, zo zou het grootste deel van de aarde woest worden, en in plaats van mensen zouden daar wilde dieren wonen, die de vromen schade aandeden. Nu echter laat God beiden, goeden en bozen blijven, en Hij bewijst Zijn macht en Zijn eer daarin, dat Hij een handvol godvrezenden onder een wereld van goddelozen behoudt en bewaart.

In Richteren. 3:1,2,4 wordt nog een andere reden vermeld, maar het behaagde de Heere deze alsnog voor de Israëlieten verborgen te houden. De Heere ging geheel opvoedend met Israël, als zijn kind, te werk.

En Ik zal uw grenzen stellen van de zee Suf, de Schelfzee (zie "Ex 14.21) in het westen, tot aan de zee van de Filistijnen, de Middellandse Zee, waaraan de Filistijnen wonen en in het oosten van de grote Arabische woestijn tot aan de rivier, 1) de Eufraat (Genesis 15:18 Numeri. 32:2 vv.): Want Ik zal de inwoners van dat land, dat tussen deze grenzen is, de 6of 7 Kanaänitische stammen, in uw hand geven, dat gij hen na elkaar voor uw aangezicht uitstoot, en geen van deze in het land overlaat (Numeri. 33:51 vv.).

De grenzen van het land worden hier zeer ruim genomen. Van de Rode Zee tot de Middellandse Zee, en van de Arabische woestijn tot aan de rivier, de Eupfraat. Deze belofte is in de dagen van Salomo als het ware vervuld. (1 Kon.4:21).

Gij zult met hen, noch met hun goden, geen verbond maken; 1) gij zult hen niet in uw midden dulden, noch onder u laten wonen (hoofdstuk 34:12 vv. Deuteronomium. 7:2 vv.

Een verbond maken met de heidense volken sluit in: een dulden van hen en hun afgoden. Daardoor kon Israël, ja, daardoor moest Israël, uit kracht van de zondige natuur, tot afgodendienst vervallen.

Zij zullen in uw land niet wonen, opdat zij u tegen Mij niet doen zondigen, en door hun afgoderij van Mij aftrekken; indien gij hun goden dient, het zal u voorzeker tot een valstrik 1) zijn, tot een oorzaak van vele ellenden, want Ik ben een grimmig wreker Jozua 23:13 Richteren. 2:3).

Tot een valstrik zijn, betekent, oorzaak worden, dat de Heere zijn aangezicht van hun afwendde en hen met zijn straffen bezocht.

HOOFDSTUK 24.

MOZES STIJGT, NA BEVESTIGING VAN HET VERBOND, WEER OP DE BERG SINAI.

Vs. 1-11. Volgens een nadere aanwijzing, die Mozes voor zichzelf van de Heere ontvangt, stijgt hij weer van de berg, deelt hij aan het volk de eisen en beloften van God mee en schrijft beide, als Israël zich tot aanneming van deze bereid verklaard heeft, in een boek. Op de morgen van de daarop volgende dag slacht hij, als middelaar, het offer van het verbond en de plechtige inwijding heeft plaats; hierop bestijgt hij met Aäron en diens beide zonen, alsmede met de 70 oudsten de berg, ziet daar met hen de Heere en houdt met hen het verbondsmaal, tot bewaring van de verkregen gemeenschap.

Daarna 1)zei Hij tot Mozes, ten opzichte, van hem zelf: Klim, wanneer gij Mijn last bij het volk volbracht en het antwoord ontvangen hebt, weer op tot de HEERE, op deze berg, namelijk gij en uw broeder Aäron (hoofdstuk 19:24), Nadab en Abihu, en, als plaatsbekleders van Mijn volk, zeventig van de oudsten van Israël, 2) de hoofden van de stammen en geslachten (hoofdstuk 3:16 zie "Ge 46.27); en, wanneer gij op de rug van de berg gekomen zijt, buigt u neer van verre, om Mij te aanbidden!

Nadat Mozes zijn last bij Israëls volk had uitgevoerd, moest hij wederom verschijnen voor Gods aangezicht, om verder te vernemen, wat de Heere hem te zeggen heeft. Zo hebben ook de Kanttekenaars het verstaan, als zij zeggen: t.w. nadat gij de boven verhaalde woordenaan het volk hebt bekendgemaakt. Vs. 1 en 2 behoren eigenlijk nog tot het vorige hoofdstuk. Als Mozes de rechten en instellingen, tevoren vermeld, aan het volk had bekend gemaakt, moet hij Aäron en diens beide oudste zonen meenemen.

Mozes was de profeet en middelaar van het Oude Verbond. Aäron klom op, omdat hij met zijn geslacht straks afgezonderd zou worden tot het Priesterambt en de zeventig oudsten vertegenwoordigden het volk. Zeven x tien. Zeven het getal van het Verbond en tien het getal van de volkomendheid. Daar God de Heere met Israël het Verbond sloot.

En dat na deze aanbidding Mozes alleen zich nadere tot de HEERE, op de top opklimme tot de onmiddellijke nabijheid van de Heere (hoofdstuk 20:21) maar dat zij niet naderen, maar op hun plaats blijven; en het volk klimme ook niet op met hem, 1) maar blijve onderaan de berg, buiten de omheining (hoofdstuk 19:12 vv.; 19:24 vv.).

Nadat de Heere de ordening van het priesterschap daardoor opgeheven heeft, dat Hij (hoofdstuk 19:24) de priesters met het volk geheel gelijk stelde, en hun eveneens ontzegde de berg te naderen, bereidt Hij nu de nieuwe ordening, die Hij voorheeft, namelijk het Aäronitische priesterschap voor, daar Mozes, Aäron en zijn beide zonen met zich meenemen moet. In hoofdstuk 28:1 vv. volgt dan de wettige instelling en in Numeri. 17 de plechtige bevestiging van dit priesterschap.

Deze toenadering van de oudsten, en wel op zo’n wijze, als nu gezegd is, diende niet alleen, om hen ontzag in te boezemen jegens God, hun koning, voor wiens aangezicht zij stonden te

verschijnen, maar ook, om zich als onderdanen aan hem op te dragen, hem in de naam van het hele volk hulde te doen en de eed van trouw aan hem af te leggen, nadat zij het verbond met hun koning door plechtige offeranden zouden gestaafd hebben; want dat zoiets vooraf moest gaan eer zij opklommen, blijkt uit het volgende. Daarbij werden deze oudsten, en dus zoveel als het gehele volk, door deze toenadering in staat gesteld, om getuigenis te kunnen geven van de onmiddellijke openbaring, waarmee Mozes van God vereerd werd en overtuigd van de goddelijkheid van de bevelen, die hij hen overleverde, hoewel de krachtige bewijzen daarvan reeds zo overvloedig waren.

Als Mozes door de Heere gezonden (hoofdstuk 20:21) van de berg neergedaald was, kwam hij en verhaalde hij aan het volk al de woorden van de HEERE, alles wat God volgens het te sluiten verbond aanbood (hoofdstuk 23:20-33), en al de rechten, alles, wat Hij van hen eiste en hen oplegde (hoofdstuk 20:22-23:19), toen antwoordde al het volk met één 1) stem, en zij zeiden: Al deze woorden, 2) die de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen; Zijn beloften nemen wij gelovig aan en Zijn instellingen willen wij gehoorzaam volbrengen. 3)

Met één stem, betekent ook hier weer, als uit één mond, gezamenlijk.

De wetten, die door de koningen aan hun volken worden gegeven, moeten gehoorzaamd worden, en daarmee is de zaak uit; maar God wil in een veel nauwere betrekking tot Zijn volk treden, in een betrekking van liefde. Hij wil Zijn wet niet van kracht gehouden hebben, alvorens het volk zelf zegt: "De wet is goed, wij zullen haar doen"! En wanneer nu de kinderen van Israël betuigen: "Al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen en gehoorzamen, zo is dit niet anders dan de getuigenis van het geweten, dat Gods wet goed is en niets onbillijks van de mens eist, ja dat God niet anders eisen kan dan Hij doet, zodat Zijn wet volkomen Godswaardig is. Doch de gezondste spijzen zijn de zieke niet gezond. En hierin ligt de eenvoudige oplossing van de voor velen zo moeilijk te begrijpen zaak: dat Gods wet goed is, en de mens zelf haar goedkeurt en toch niet doet. Vanwaar dit? Van de zonde, die in ons is, en die zich stelt tussen ons geweten en de wet.

Al deze woorden zien niet in de eerste plaats op de Wet van de Tien geboden. Deze had de Heere zelf afgekondigd, maar op de rechten en instellingen in het algemeen, welke het volk uit de mond van Mozes had vernomen. Deze handeling gaat aan de verbondssluiting vooraf, dient tot voorbereiding ervan.

Het is goed de Heere een gelofte te doen, maar met de bedeom Zijn kracht; maar laat het dan ook onophoudelijk zijn: "Ik zal de Heere mijn gelofte betalen" (Psalm. 116:14).

Mozes nu beschreef al de woorden van de HEERE; behalve de woorden (hoofdstuk 20:22-23:33), schreef hij ook zeker de tien geboden (hoofdstuk 20:2-17) nog in de loop van de dag in het boek, dat de oorkonde van het verbond vormen zou, en hij maaktezich de volgende dag ‘s morgens vroeg op, uit zijn tent, waar hij alles opgetekend had, en hij bouwde een altaar van aarde en ongehouwen stenen (hoofdstuk 20:24 vv.) onderaan de berg, als de plaats van de tegenwoordigheid van Jehova onder Zijn volk; en hij plaatste rondom het altaar

twaalf kolommen, naar de twaalf stammen van Israël, 1)als gedenktekenen van het verbond, dat heden zou bevestigd worden, om de Heere heen verzameld.

Het altaar vertegenwoordigde God en de twaalf kolommen vertegenwoordigden Israël, het gehele volk. De mening, dat die 12 kolommen tot gedenkzuilen werden opgericht, is onjuist. God en het volk sluiten het verbond. Daarom moest niet alleen de Heere door het altaar vertegenwoordigd zijn, maar ook Israël door de twaalf kolommen.

En hij zond, nadat hij het volk opnieuw uit het leger God tegemoet geleid had, (hoofdstuk 19:17) de jongemannen 1) van de kinderen van Israël heen, om de voor dit offer nodige offerdieren te halen, die brandoffers offerden, en de HEERE dankoffers offerden, van jonge ossenof varren.

Deze jongemannen zijn dienaars en helpers geweest van Mozes, die, als middelaar van het verbond zelf het offer zal gebracht hebben; hij heeft daartoe krachtige lieden genomen, zoveel als hij nodig had voor de gehele menigte dieren, die aangebracht en geslacht moesten worden. Brandoffers en dankoffers waren tot hiertoe de enige gewone soorten van offeranden; in het bijzonder zijn de zoenoffers eerst later (Leviticus. 1) als een nieuwe soort door de Heere toegevoegd. Zou Israël in een verbond met de Heere komen, zo moest tevoren zijn zonde uitgedelgd worden, en dit geschiedt, doordat in plaats van het schuldige leven van het schuldige volk het onschuldige leven van de offerdieren in de dood gegeven wordt. Later gaan echter beide soorten in hun betekenis uit elkaar: in de brandoffers, waarvan het vlees geheel op het altaar in het vuur opging, wijdde zich het volk met alle zijn leden en krachten tot een geheel en onverdeeld eigendom van de Heere: in de dankoffers daarentegen, van welke slechts de stukken vet op het altaar kwamen, en het vlees tot de offermaaltijd (Vs. 11) gebruikt werd, moest het door de oudsten vertegenwoordigde Israël zijn gemeenschap met de Heere door uitwendige tekenen zich bewust worden, en zich hierover in het binnenste van het hart verheugen.

In het brandoffer lag, vóór de volledige instelling van de offerdienst, vóór de verdeling van de offeranden in brand-, dank- en zoenoffers, het idee van verzoening opgesloten. Niet zozeer in het dankoffer.

En Mozes nam de helft 1) van het door hem, als waarnemend priester, in vaten opgevangen bloed van de door de jongemannen geslachte varren, en zette het (de ene helft van het bloed) in enige bekkens; en de andere helft van het bloed sprenkelde hij op het altaar, 2) om alzo het, totverzoening van de zonden van het volk bestemde, bloed aan de Heere te geven, opdat Hij de verzoening zou aannemen, de zonden naar zijn genade bedekken, en nu met het ontzondigde volk in de verbondsgemeenschap zou treden.

Mozes deelt het bloed in tweeën, enkel om deze reden, dat hij en het altaar en het volk moest besprenkelen. De Apostel meldt niet van de besprenkeling van het altaar, maar van de besprenkeling van het boek, waaruit men schijnt te mogen besluiten, dat het boek op het altaar heeft gelegen en dat alzo het altaar met het boek God gerepresenteerd heeft als de

Verbondsmaker van Israël, die door zijn knecht Mozes de belofte van zijn erfgoed en de voorwaarden van zijn verbond in dat boek had laten beschrijven.

Het sprenkelen van het bloed op het altaar beduidde, dat het volk als door de zonde ter dood gedoemd, alle aanspraak op het leven had verbeurd. Hiermee gaf het volk als het ware zijn leven, waarop het omwille van de zonde geen recht had, aan God terug.

En hij nam het boek van het verbond 1) (Vs. 4), en hij las het voor de oren van het volk; en zij zeiden weer, zoals zij reeds de vorige dag (Vs. 3) gedaan hadden op al hetgeen hun hier bevolen was en aangeboden werd: Al wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen en gehoorzamen. 2)

Hetgeen hier "boek" wordt genoemd, is wellicht een rol geweest van perkament, waarop de wetten en instellingen van God waren beschreven.

De toestemmende onderwerping heeft de mens op de voorstelling van het verbond niet kunnen weigeren. 1e. Uit kracht van de wet, die hem geheel verbindt, om alles met nederigheid te omhelzen, hetgeen door God voorgesteld wordt. God nu alleszins onderworpen te zijn, is het zedelijk schepsel zo eigen, dat het tot zijn wezen behoort. 2e. Om de allerhoogste uitnemendheid van God, aan wie de oppermacht toekomt om van zijn goederen te schikken naar zijn welgevallen, onder zodanig een voorwaarde als het hem belieft; en met een de mens te bevelen, dat hij onder de voorgeschreven voorwaarden streeft naar de aangeboden goederen. Waarom dat verbond, omdat het plaats heeft tussen hen, die elkaar zeer ongelijk zijn, de natuur van die verbonden aantrekt, welke de Grieken geboden of verboden of bevelen noemen. Hier komt het vandaan, dat Paulus het zeggen van Mozes, "ziet het bloed van het verbond, dat de Heere met u gemaakt heeft," vertaalt met: "dit is het bloed van het Verbond, dat de Heere U geboden heeft (Hebr.9:20). Het staat aan de mens niet Gods verbond òf te omhelzen òf te verwerpen naar zijn welgevallen.

Toen nam Mozes dat bloed, dat hij in de bekkens bewaard had (Vs. 6) en sprenkelde het op het volk, 1) door het midden heengaande, om het op deze wijze te wijden en in de verbondsgemeenschap met God op te nemen; en hij zei: a) Ziet, dit is het bloed van het verbond, 2) dat de HEERE met u gemaakt heeft over al die woorden, overeenkomstig die woorden, die ik u straks uit het boek van het verbond voorgelezen heb, en aan welke gij uzelf hebt gegeven (Vs. 8).

1 Petr.1:2 Hebr.9:20

In de verdeling van het gezamenlijk offerbloed in twee helften (Vs. 16) ligt uitgedrukt, dat twee partijen zich tot een gemeenschap verenigen; evenwel zijn bij de dubbele zich daaraan aansluitende handeling beide helften als één bloed te beschouwen, dat bij elkaar behoort. Zowel bij de besprenkeling van het altaar, als bij de besprenkeling van het volk is het eigenlijk het gehele bloed, dat beide malen gesprengd wordt: hetzelfde bloed, dat op het altaar de zonden van het volk verzoend heeft, zal met de Godskracht, die het daar verkrijgt, nu ook het volk tot verbondsgemeenschap met God wijden en verenigen. "Zou de gehele gedachte,

die hier uitgedrukt wordt, ten volle kunnen afgebeeld worden, zo zou eerst al het bloed op de altaar en dan, aangedaan met de helende kracht, door de genadige tegenwoordigheid van God daaraan verleend, weer weggenomen en op het volk gesprenkeld zijn.".

De gedachte, die hier uitgedrukt wordt, is deze: "In het op het altaar gesprengde bloed wordt het natuurlijke leven van het volk als door de dood doorgegaan, aan God overgegeven, en van Zijn genade doortrokken; en door het sprenkelen van het bloed op het volk, wordt dat leven als een door de goddelijke genade vernieuwd leven, aan het volk teruggegeven. Op deze wijze wordt het bloed niet slechts tot een verbindingsmiddel tussen Jehova en Zijn volk, maar als verbondsbloed ook tot een goddelijke levenskracht, die Israël met zijn God verenigt; en de besprenkeling van het volk met dit bloed wordt tot een daad van levensvernieuwing, tot een overplaatsing van Israël in het rijk van God, waarin het met krachten van de goddelijke Geest van genade vervuld en tot een koninkrijk van priesters, tot een heilig volk van Jehova (hoofdstuk 19:6) geheiligd wordt.

Wanneer de voorstelling van onze geschiedenis in Hebr.9:19-21 op enige punten van het hier voor ons liggende afwijkt, zo komt dit daardoor, dat de Apostel bij de verbondsinwijding van het volk op deze plaats ook nog de priester- en Levietenwijding (Leviticus. 8; Numeri. 9) neemt; in alle drie die wijdingsplechtigheden is toch aangewezen, dat ook het oude verbond niet zonder bloed gesloten kon worden en dat is het, wat de Apostel wil aanwijzen.

Nadat het volk, als uit één mond wederom door zijn oudsten verklaard heeft, dat het de woorden van de Heere zal gehoorzamen, sprenkelt Mozes het andere gedeelte van het bloed op het volk uit, als teken, dat het leven, door de zonde verbeurd, is teruggegeven en dat Israël voortaan in een tot God geheiligde betrekking komt te staan, uit kracht van het verbond, dat gesloten is, dat de Heere met Israël heeft opgericht.

Nauwelijks hoort Mozes de belofte van het volk (Exodus. 24:7), of hij doet verzoening over het volk, van het bloed sprengende op het volk, zeggende: "Dit is het bloed van het Verbond." Hij weet, dat zonder deze verzoening Israël verloren is, alleen onder de besprenging van het bloed van het Verbond is het veilig.".

Mozes en Aäron klommen opwaarts, nadat deze inwijding van het verbond had plaatsgehad, ook Nadab en Abihu, en zeventig van de oudsten van Israël, overeenkomstig het bevel van God. Zij beklommen de rug van de berg, om als de bloem van het volk en in diens naam de werkelijke door het verbond herstelde gemeenschap met de Heere te genieten.

En zij zagen, van hun standplaats af in de wolk, die de top van de berg omgaf, de God van Israël, 1) de God, die door het gesloten verbond Israëls God geworden was, in een van licht en heerlijkheid omgeven gedaante, die zich met menselijke woorden niet beschrijven laat (Numeri. 12:8 Jesaja. 6:1 Ezech.1:26), en onder Zijn voeten als een werk van saffierstenen,
daar was iets, als een voetbank, gemaakt uit enkel doorschijnende edelgesteenten, en als de gestaltenis van de hemel in zijn helderheid.

Wij verstaan dit zien van een lichamelijke en stoffelijke vertoning. Niet alsof hetgeen zich aan hun ogen voordeed, God zelf was, maar hetgeen zij zagen was een zichtbaar blijk en een uitwendig teken van Gods heerlijke tegenwoordigheid, die zich daar op een bijzondere wijze in zijn gunst voor de ogen van het volk, of liever voor diens oudsten, wilde openbaren; in welke zin gezegd wordt, dat JEHOVA oog aan oog onder de Israëlieten gezien werd, hetgeen nochthans te verstaan is, van de wolk- en vuurkolom (Numeri. 14:14), die niet God zelf, maar een zinnebeeldig en zichtbaar teken was van Gods Majesteit, die zich daarin aan Israël openbaarde.

Op de vraag, in welke gedaante zij de God van Israël zagen, luiden de antwoorden verschillend. Er zijn er, die menen, dat het ook in de gedaante van een wolk is geweest, maar zoals door anderen terecht is aangemerkt, strijdt het tekstverband daartegen. Velen zijn van mening, dat de Heere zich vertoond heeft in een menselijke gedaante, omdat er zo aanstonds van voeten sprake is. Ook Jesaja (6:1), Micha (1 Kon.22:19), Ezechiël (1:26) en Daniël (7:9,13) hebben Hem gezien. Ezechiël ook in een menselijke gedaante. In verband met wat onmiddellijk volgt, ten opzichte van hetgeen onder zijn voeten was, hebben we het ervoor te houden, dat zij de Heere, de God van Israël, die nu door het verbond werkelijk de God van Israël is geworden, hebben gezien in zijn koninklijke Majesteit, voor zover dit door mensenogen aanschouwd kon worden. De God van Israël zagen zij als de Koning van Israël, die als het ware in zijn oudsten, van Israël, hier op de berg, het teken van aanbidding en onderwerping ontving. De oudsten konden ook later geen beschrijving geven van die gedaante en Mozes heeft het evenmin gedaan, opdat Israël niet de zonde tegen het tweede gebod zou begaan.

Anderen vertalen, als een werk van heldere saffiersteen of van doorschijnende saffieren. Bij Ezechiël (1:26) heeft de troon van Jehova het aanzien van saffiersteen. De bedoeling is hier de heerlijkheid en reinheid en zuiverheid van de hemel te schilderen, de plaats, waar de Heere Zijn heerlijkheid het luisterrijkst openbaart. De voetbank was als ware van zuivere, heldere saffieren en zo zuiver als de gestalte van de hemel, wanneer de lucht doorschijnend blauw is.

Duidelijk wil de Heere hier zijn volk zijn heerlijkheid en zaligheid openbaar maken, maar hun ook te kennen geven, welk een heerlijkheid zij zullen genieten, indien zij het verbond zullen onderhouden.

a) Doch Hij strekte Zijn hand niet 1) tot de afgezonderden 2) van de kinderen van Israël, tot Mozes en Aäron, Nadab en Abihu, en de zeventig oudsten. Zij werden niet verteerd van die gloed van Gods Majesteit, maar zij aten en dronken, nadat zij God gezien hadden, 3)zij hielden van de meegebrachte stukken vlees van het dankoffer en de meegebrachte wijn de offermaaltijd, om zich alzo op uitwendig zichtbare wijze aan de heerlijke en zalige goederen van het Godsrijk, dat nu in Israël was opgericht, te verkwikken.

a)Genesis 37:22; 1 Samuel. 24:7, Esther 2:21 Job 1:2; 30:21 Psalm. 55:21; 138:7

1)Uitdrukkelijk wordt dit hier gemeld, om de bijzondere genade en gunst van God aan te duiden, openbaar wordende in het sparen van hen, die zijn aangezicht hadden gezien.

2)Afgezonderden, hier in de zin van, uitgelezenen of aanzienlijken.

Wil men deze en de voorgaande omstandigheid wat meer in een Evangelische zin aanmerken, zoals men zeker op grond en gezag van het woord van de Heere doen mag, men zou deze afgezonderden van de kinderen van Israël kunnen aanmerken, als de hele uitverkoren en in de tijd geroepen en geheiligde kerk, die op de offerande van Jozua het verbond met God gemaakt en met Zijn bloed, het bloed van het Testament of verbond, besprenkeld zijnde, daarop worden toegelaten om te eten en te drinken aan de tafel van de Heere in Zijn Koninkrijk.

Het zien van de God van Israël was een voorsmaak van de zaligheid van het zien van God in het eeuwige leven, en het op de berg voor het aangezicht van God gehouden verbondsmaal, een voorbeeldend feest van het bruiloftsmaal van het Lam, waartoe de Heere zijn verzamelde Gemeente ten dage van de volle openbaring van zijn heerlijkheid geroepen, leiden zal.

II. Vs. 12-18. Als Mozes na het eindigen van het verbondsmaal met zijn begeleiders naar het leger teruggekeerd is, wordt hij spoedig weer opnieuw naar de berg geroepen om de tafelen van de wet te halen, die de Heere hem geven wil. Hij laat de oudsten in het leger achter, draagt gedurende de tijd van zijn afwezigheid de leiding van de gemeente aan Aäron en Hur op, en bestijgt nu met zijn dienaar Jozua de berg. Op deze berg rust de heerlijkheid van de Heere; zij bedekt die met een wolk zes dagen lang, vervolgens wordt Mozes nog nader tot de Heere in het duistere van de wolk geroepen en vertoeft daar 40 dagen en nachten.

Toen 1) zei de HEERE tot Mozes, waarschijnlijk met luide, voor allen hoorbare stem van de berg af; Kom tot Mij op de berg, en wees daar, 2) totdat Ik alles met u zal besproken hebben (hoofdstuk 31:18); en Ik zal u stenen 3) tafelen geven, en op deze de wet en de geboden; de wet van de tien geboden (hoofdstuk 20:2 vv.) die Ik, nadat Ik ze voor de gehele gemeente uitgesproken heb, nu ook met Mijn vinger geschreven heb, om hen daardoor als de grondwet van het met hen gesloten verbond, te onderwijzen.

Toen, d.i. nadat de oudsten van het volk met Mozes en Aäron, Nadab en Abihu tot het leger van de Israëlieten waren teruggekeerd, toen de offermaaltijd was afgelopen. Uit Vs. 13 en 14 blijkt duidelijk, dat, toen dit bevel tot Mozes kwam, hij tevens bij het volk Israël was.

Wees daar, in de zin van, blijf daar. Tot nu toe was het een opklimmen en neerdalen geweest, nu wordt Mozes bevolen op de berg te blijven, totdat hij de wetten van God had ontvangen.

Steen is in de Heilige Schrift het beeld van de onveranderlijkheid. Daarom wordt de Heere dikwijls vergeleken met een steen, met een rotssteen. Wanneer Mozes nu stenen tafelen zal ontvangen, daarmee wil de Heere hem duidelijk zeggen, dat die geboden onveranderlijk zijn,

zolang het heden genoemd wordt, dat zij daarom niet alleen voor Israël waren bestemd, maar voor heel de Kerk, voor alle eeuwen.

Toen maakte zich Mozes op, met Jozua, zijn dienaar (hoofdstuk 17:9); en Mozes klom (maakte zich gereed om te klimmen) op de berg van God.

En hij zei, terwijl hij het leger verliet, tot de oudsten: Blijft gij hier, 1) totdat wij weer tot u komen: en ziet, Aäron en Hur (hoofdstuk 17:10) zijn bij u; wie van het volk enige zaken, een twistzaak heeft (hoofdstuk 18:21 vv.) zal tot deze komen.2)

Blijft gij hier, betekent hier, wacht ons op deze plaats, waar gij nu zijt, op.

Een leer voor de Christen, dat hij zijn dagelijks beroep niet mag vergeten of veronachtzamen voor geestelijke bespiegelingen. Wij zeggen u dit met nadruk, omdat wij weten, dat velen door het verzuim hiervan in het tijdelijke verachterd, en in grote zorgen gekomen zijn, en wij willen met de Apostel Paulus 1 Corinthiers. 7:23), dat gij zonder bekommernis zijt.

Als een goed huisbezorger stelt Mozes eerst orde op de zaken, als een goed vorst, draagt hij zijn ambt aan regenten over.

Toen nu Mozes, vergezeld door Jozua, op de berg, de rug van de berg (zie "Ex 19.2" en zie "Ex 19.3) geklommen was, heeft een wolk de berg bedekt. 1)

De wolk bedekte de berg, opdat Mozes eerst zes dagen voorbereid zou worden voor zijn nadere verschijning voor God. De wolk verhinderde Mozes daarom verder te gaan.

En de heerlijkheid van de HEERE, die reeds vroeger eens in een wolk verschenen was (hoofdstuk 16:10) woonde op de berg Sinaï, had zich op de hoogste spits neergelaten en bleef daar, en de wolk bedekte hem, nl. de berg, zes dagen, gedurende welke tijd Mozes met zijn begeleider op eerbiedige afstand staan bleef en zich op de openbaringen, die hij ontvangen zou, voorbereidde; en op de zevende dag riep Hij, de Heere, Mozes uit het midden van de wolk.

En a) het aanzien van de heerlijkheid van de HEERE was als een verterend vuur, op het bovenste van die berg, in de ogen van de kinderen van Israël.1)

a)Hebr.12:29

De kinderen van Israël, die uit het leger de berg voor zich zagen, zagen zijn spits in helder vuur branden, alsof die daardoor verteerd zou worden; want nu een nadere verklaring omtrent de wet zou gegeven worden, moest het volk door de gedachte worden aangegrepen, dat de Heere God een verterend vuur en een ijverig God was (Deuteronomium. 4:24), opdat het zou leren voor Zijn toorn te vrezen en niet tegen Zijn geboden zou handelen (hoofdstuk 19:16 vv.)

Niet in de ogen van Mozes was God een verterend vuur, deze voelde zich in de zaligheid. Op dezelfde wijze is God ook voor de goddelozen een verterend vuur, doch de drie jongemannen te Babel bleven niet alleen ongedeerd in de gloeiende oven, maar waren aldaar in het gezelschap van een Engel, dus in de hemel. Zo ook wij, die geloven, wij leven reeds nu, en zullen eeuwig leven in het verterende vuur van God onverteerd, en daarom wensen wij zo gaarne allen, die voordat vuur vrezen, toe te roepen: "Doet de Heere Jezus Christus aan door een waarachtig geloof, want deze is het enige, onverbrandbare kleed voor dat vuur.".

Dus komen hier de heerlijkheid van de Heere en de wolken, waarvan zo-even gesproken is, als twee onderscheiden zaken voor, hetgeen meer geschiedt (Leviticus. 9:6,23,24) en wel zo, dat door de heerlijkheid van de Heere eigenlijk een glanzig vuur verstaan wordt, dat of in een wolk besloten, of daarmee vermengd was. Tot hiertoe was de heerlijkheid van de Heere binnen de wolken gebleven, maar nu brak deze door de wolken heen en vertoonde zich als een vlammend of verterend vuur, waarop mogelijk de woorden van de heilige Psalmzinger zinspeelde (Psalm. 97:2). Wat zou ook een gepaster zinnebeeld kunnen zijn van Gods heerlijke majesteit?.

En Mozes ging, Jozua achter zich op de rug van de berg (Vs. 15) latende, in het midden van de wolk, nadat hij op de berg geklommen was;a) en Mozes was op die berg veertig 1) dagen en veertig nachten, zonder dat hij gedurende deze tijd enig voedsel nam (Deuteronomium. 9:18 zie "Mt 4.2).

Ex.34:28 Deuteronomium. 9:9,10

Het getal veertig is niet zonder betekenis, daar het niet alleen twee maal bij een langer vertoeven van Mozes op de Sinaï herhaald wordt (hoofdstuk 34:28 Deuteronomium. 9:18), maar ook in de veertig dagen van de reis van Elia tot de berg van God, Horeb, in de kracht van de door de Engel ontvangen spijze (1 Kon.19:1) en in het vasten van Jezus bij Zijn verzoeking (Matth.4:2) terugkeert; ook in de 40 jaren van de reis van Israël in de woestijn (Deuteronomium. 8:2). In al deze gevallen betekent dit getal een tijd van geloofsbeproeving en verzoeking, niet minder dan de geloofsversterking door wonderbaar goddelijke hulp.

Veertig dagen bracht hij daar op de berg door, ten einde van het standpunt, waarop hij nu geplaatst was, afgezonderd, in de heilige gemeenschap met God levende, zijn gehele toekomstige roeping te overzien, en zich door vasten en gebed daartoe voor te bereiden, en als het ware reeds tevoren geheel de strijd van 40 jaar te doorstrijden, die hem wachtte.

Het getal 40 duidt in de Heilige schrift een tijdperk aan, waarna God zijn belofte en bedreiging "vertraagt" of slechts voorlopig vervult, m.a.w. een tijdperk van beproeving.

Als middelaar moest Mozes alleen staan en mocht hij alleen tot God naderen. Aan het schaduwbeeld van Christus mocht niets ontbreken. Het portret moest op de persoon volmaakt lijken. "Er is één middelaar van God en de mensen, de mens Christus Jezus (1 Tim.2:5). Het volk mocht in het geheel niet opklimmen; het werd nog verder verwijderd, tot een bewijs dat er een kloof was tussen God en het volk: de zonde. Dit alles is natuurlijk een aanstoot voor de

wijzen van deze wereld. Deze willen God zelf zien. "Wat, mensen tussen mij en God!" roept Rousseau uit, "waarom spreekt God niet onmiddellijk tot mij?" Doch wij zeggen op onze beurt, "wat zou gij eraan hebben? God zelf te zien, ware uw dood. Hij zou een verterend vuur zijn. Zal God verdraaglijk voor u zijn, dan moet gij Hem menselijk, in de menselijke vorm zien. En al kwam nu Christus zelf met al de bewijzen van Zijn waarachtige Godheid tot u, zo zou gij toch zeggen: "Deze is God niet, maar een mens!" tenzij God u het hart en de ogen opende; dan zou gij in deze mens God zien.

Mozes, welke uit de hand van de Heere de wet aan Israël gaf, Elia, welke optrad als handhaver van de wet en onze Heere Jezus Christus, welke de wet volkomen vervuld heeft, hebben allen veertig dagen en nachten gevast. Mozes op de berg (Ex.34:28). Elia in de veertig dagen van de reis tot Horeb, en de Heer in de woestijn.

HOOFDSTUK 25.

OPRICHTING VAN EEN HEILIGDOM.

Vs. 1-9. Voordat de Heere Mozes de tafelen van de Wet overgeeft, handelt hij uitvoerig met hem over de oprichting van een heiligdom, waarin Hij als Verbondsgod onder Israël wonen wil, en dat in zijn voornaamst gedeelte, de Ark van het Verbond, de tafelen van de wet zal opnemen. Vooreerst worden Mozes de stoffen bekend gemaakt, waaruit het heiligdom zal vervaardigd worden; daarna wordt hem een voorbeeld of model van het geheel en van zijn delen in een gezicht getoond.

Toen sprak de HEERE tot Mozes, toen deze op de berg was, zeggende:

Het verdient opmerking, dat de schepping van hemel en aarde niet meer dan twee kapittels beslaat, terwijl aan de beschrijving van het heiligdom en zijn toebehoren, bijna de gehele helft van dit tweede boek van Mozes besteed is, hoewel zij de dingen, niet maar uitwendig en niet in haar betekenis voorstelt. Een blijk, dat God meer werk maakt van zijn Kerk, waarvan de Tabernakel de verzamelplaats en het voorbeeld was, en waar de Heere gediend werd, dan van de gehele wereld, die omwille van de Kerk geschapen is.

Spreek tot de kinderen van Israël, dat zij, van hun in Egypte verkregen goederen, die door hetgeen de Egyptenaren hun vrijwillig (hoofdstuk 12:35 vv.) geschonken hebben, zo aanzienlijk vermeerderd zijn, voor Mij een hefoffer 1) een afgezonderd deel als geschenk voor Mij, nemen.a) Van elke man, wiens hart zich vrijwillig bewegen zal, zult gij Mijn hefoffer nemen.

Ex.35:5; 1 Kronieken 29:3,5,9,14 Ezra 2:68; 3:5 Nehemiah. 11:2

Zulk een gave voor de Heere en Zijn dienst werd gewoonlijk tot zinnebeeldige aanwijzing, dat zij de Heere geschonken werd, en tot uitdrukking van de bede, dat Hij ze zich zou laten welgevallen, ten hemel geheven.

Daarmee hangt de naam hefoffer samen (hoofdstuk 30:15) over het hiermee verwante beweegoffer (zie Ex 29.24)

Dit nu is het hefoffer, dat gij van hen nemen zult: goud en zilver en koper;

Als ook hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn linnen, boomwol van al deze kleuren en byssus linnen, de fijnste soort, en geitehaar, uit het lange zijdeachtige haar van de langharige geiten gesponnen gaven.

En roodgeverfde ramsvellen, een soort van saffraan of marokijn en dassenvellen, 1) en sittimhout, 2) hout van de acacia.

In het Hebreeuws Techaschim. Dit woord komt nog éénmaal voor in Ezech.16:10, waar de Heere zegt: Ik schoeide u met "tachas." Ook daar is het vertaald door "dassenvellen." Een das werd echter met een andere naam genoemd. De vellen hier bedoeld, zijn die van de zeekoe uit de Rode Zee, wiens huid ook gebezigd werd, om de sandalen ervan te bereiden. De bovenhuid werd gebruikt, om tenten ermee te bedekken en deze voor weer en wind te beveiligen. De zeekoe is, volgens Rosenmuller, 8-17 voet lang, 6 ß 7 voet breed, en weegt van 500-800 pond.

Dit is de een boom van die landstreek, waaruit planken gezaagd kunnen worden. Hij bereikt de grote van een notenboom, groeit veelvuldig in Egypte en op het Arabische schiereiland en heeft een licht en duurzaam hout, dat noch van wormen, noch van verrotting te lijden heeft.

Bovendien olie tot de luchter (hoofdstuk 27:20), specerijen tot zalfolie (hoofdstuk 30:22 vv.) en tot roking welriekende specerijen (hoofdstuk 30:7 vv.; 34 vv.).

De olie hier bedoeld is de olijfolie; tot roking wil zeggen, tot reukwerk.

Sardonixstenen (Genesis 2:12), en vervullende
stenen, stenen om ingezet te worden, tot de efod (hoofdstuk 28:4 vv.), de lijfrok, en tot de borstlap (hoofdstuk 28:6 vv.; 15 vv.).

1)Vervullende stenen zijn die stenen, welke gebruikt moesten worden, om in de Efod en in de borstlap gezet te worden. Daarom werden zij vervullende stenen genoemd, omdat zij de kassen, waarin zij gezet werden, als het ware vol maakten.

En zij zullen Mij een heiligdom maken, opdat Ik daarin bestendig in het midden van hen woon.

Naar al wat Ik u tot een voorbeeld van deze tabernakel,
en een voorbeeld van al diens gereedschap wijzen zal, evenzo zult gij dat maken. 2)

De Tabernakel betekent eigenlijk: zwervende tent, omdat hij geen blijvende plaats had, en van oord tot oord weggedragen werd als het zinnebeeld van de Kerk van Christus, welke hier beneden slechts als gast en vreemdeling moet leven, om des te beter de stad van de inwoning daarboven te zoeken, wier tekenaar en bouwheer God is.

Daar dit wonen van God onder Israël een bepaalde bedoeling heeft-namelijk vooreerst, de zichtbare voorstelling van het rijk van God, gelijk het in Israël reeds voorhanden is, en vervolgens, de voorafschaduwing en voorbereiding van het in latere tijden te verwezenlijken huwelijksverbond-zo moet de wijze van het wonen, zowel als de toestand van de woning door de Heere zelf voorgeschreven worden, opdat die tot in bijzonderheden aan het beoogde doel beantwoordde. Nu geschiedde het tonen van het voorbeeld zonder twijfel door een gezicht, waarin aan Mozes niet alleen het geheel, maar ook ieder afzonderlijk deel voorgesteld werd; volgens dit gezicht, dat niet uitdrukkelijk gemeld is, maar toch als hier gezien moet

aangenomen worden, volgden dan verdere aanwijzingen van God (hoofdstuk 25:10-31:11), doch niet in een doorlopende rede, maar in afzonderlijke gedeelten, waartussen aan Mozes tijd gelaten wordt tot geestelijk indringen in het gezegde en tot geestelijke reproductie (herhaling) van hetgeen hij gezien had. Tot recht verstand van het volgende is het nodig, wanneer ook wij een beeld van het telkens in de rede voorkomende voorwerp ons voorhouden, dat echter slechts een kan zijn, dat door de mens ontworpen is, en waarvan het steeds onzeker blijft, in hoeverre het overeenkomt met het aan Mozes getoonde model.

Hoe deze vertoning aan Mozes geschied zij, is niet goed te bepalen. Dit schijnt echter zeker te zijn en door de Apostel Paulus bevestigd te worden, dat aan Mozes niet alleen vertoond en vast in het geheugen ingeprent zij, een schets van de tabernakel met al diens vaten en gereedschappen, maar ook dat hem is ingeboezemd, dat zulks was een afbeelding van hemelse en geestelijke dingen, en dat hem tegelijk vertoond is, wat voor hemelse dingen en hoe die door de aardse tabernakel zouden verbeeld worden, eveneens of iemand willende een gebouw, dat het oorspronkelijke wel gelijkt, door een werkmeester nagemaakt hebben, hem, opdat hij het des te volmaakter zou namaken, het gebouw zelf, of een nauwkeurige aftekening laat zien, zolang, totdat hij van alles, wat daaromtrent waar te nemen is, een goede en diepe indruk heeft. Bijna eveneens is het ook hier gelegen; de Opperbouwmeester en Kunstenaar is God, die heeft gemaakt en in Zijn besluit vastgesteld, de hemelse en geestelijke dingen, die, voordat het Nieuwe Testament wezen zou, en deze heeft Hij door en in een tabernakel willen afgebeeld hebben. Van die tabernakel heeft Hij Mozes, Zijn dienaar, een afbeelding gegeven; maar om hem des te meer in staat te stellen, om die afbeelding nauwkeurig na te maken, heeft Hij hem ook vertoond de hemelse en geestelijke dingen zelf, en wat voor dingen het waren, en hoe die door de tabernakel konden en moesten afgebeeld worden.

In de bouw van de tabernakel is de grote Godsgedachte ten opzichte van de zaliging van de gelovigen, en van het behoud van de gehele Kerk zinnebeeldig getoond.

II. Vs. 10-22. Hier volgen de bepalingen omtrent de vervaardiging van de Ark, die het heiligdom in het heiligdom en de eigenlijke zetel van God onder Zijn volk moest vormen.

Zo zullen zij een ark 1) van a) sittimhout maken: twee en een half el2) zal haar lengte zijn, en anderhalve el haar breedte, en anderhalve el haar hoogte.

Ex.37:1 Hebr.9:1

Het woord ark betekent hier kist of koffer. De Ark is de troon van God onder Israël, tevens de troon van de genade, en als zodanig een type van Christus, de Godmens, die "de heerlijkheid van God openbaart en in wie Hij op aarde woont". (Openb.11:19).

Deze ark draagt onderscheidene namen in de Heilige Schrift; die van Ark van het Verbond, omdat de tafels van het Verbond in haar verborgen waren; de Ark van de Getuigenis, de ark van God, of de ark van de sterkte van de Heere; de ark van de heiligheid of de Heiligheid, of de Heiligheid van de Heiligenheden, en ook de arke van de heerlijkheid. De meest gebruikelijke namen zijn: de Ark van het Verbond, of de Ark van de Getuigenis.

De Hebreeuwse el was waarschijnlijk de lengte van de elleboog tot aan de top van de middelste vinger (Deuteronomium. 3:11). Zo meten nog heden de Hindoes; iedere kleine man weet, hoeveel vingerbreedten hij nog aan zijn lengte moet toevoegen om de gewone maat te verkrijgen.

Het woord in de grondtekst betekent ook eigenlijk elleboog. De maat van een el was ongeveer 18 oude duimen.

En gij zult ze met louter 1) (fijn) goud overtrekken, van binnen en van buiten zult gij ze overtrekken, en gij zult op deze een gouden krans2) maken rondom uit massief goud gewerkt.

Van het gewone goud wordt het fijne onderscheiden, dat slechts zoveel andere stof, bijv. zilver, behouden heeft, als nodig is, om het metaal te kunnen bewerken. In de symboliek is het goud wegens zijn schone lichtgevende glans een zinnebeeld van de Godheid; evenzo het zilver wegens zijn reinheid.

Wordt door het sittimhout de menselijke natuur van Christus afgebeeld, door het louter (fijn) goud Zijn Godheid. In Christus was een volheid van genade, en uit de schatkamers van Zijn genade leeft de Kerk, daarom draagt ook de Ark de vorm van een kist.

Onder krans hebben we waarschijnlijk te verstaan, een zogenaamde kroonlijst van kransvormige gedaante.

En giet voor haar vier gouden ringen, en zet die aan haar vier van onderen in voeten uitlopende hoeken, alzo dat twee ringen op de ene zijde hiervan zijn en twee ringen op de andere zijde.

En maak handbomen van sittimhout, en overtrek ze met goud.

En maak handbomen van sittimhout, en overtrek ze met goud.

En steek de handbomen in de ringen, die aan de zijde van de Ark zijn, dat men de Ark daarmee draagt, 1) wanneer het heiligdom vervoerd moet worden.

Noch de Ark, noch de tafel van de toonbroden, noch het reukaltaar mochten op wagens worden vervoerd. Dit is, opdat de heilige vrees en eerbied des te meer zou worden betracht, en opdat er minder gevaar zou zijn voor beschadiging. Het Heilige moest heilig en eerbiedig worden behandeld.

a) De draagbomen zullen in de ringen van de Ark zijn, zij zullen er niet, gelijk de draagbomen aan de tafel van de toonbroden (Vs. 27 vv.) en aan het reukaltaar (hoofdstuk 30:4 vv.) uitgetrokken worden. 1)

1 Kon.8:8

Het is mogelijk, dat ook met dit bevel gedoeld wordt, om te allen tijde gereed te zijn te vertrekken, maar hoofddoel is, opdat de dragers de Ark niet hoefden aan te raken. De Ark mocht niet worden aangeroerd.

Daarnaa) zult gij in de Ark leggen de getuigenis, 1) die Ik u geven zal, 2) (hoofdstuk 31:18), de stenen tafelen met de tien geboden, Mijn getuigenis omtrent Mijn wil.

Hebr.9:4

De bestemming van de Ark was dus in de eerste plaats om het huis te zijn voor de wet van de beide tafelen. Dit was Israëls kleinood en kostbare schat, die een edele kast ter bewaring waardig was, en om dit kleinood, dat zij in zich sloot, was de kist niet alleen uitwendig, als de tafel van de toonbroden en het reukaltaar, maar ook inwendig met goud overtrokken. In zo verre nu de wet van de beide tafelen een getuigenis, de betuiging van God aan Zijn volk was, heette de Ark "Ark van de Getuigenis"; in zo verre dit tevens het verbond uitmaakte, of de oorkonde van het met Israël gesloten verbond vormde, heette de Ark ook "Ark van het Verbond". De door de Ark omsloten wet was verder het hart, waarvan het hele geestelijk leven in Israël, het politieke zowel als het godsdienstige uitging; daarom werd zij later in het binnenste van het heiligdom (hoofdstuk 26:33) en daarmee in het centrum van het zich rondom de tabernakel legerende volk (Numeri. 2:2) gesteld. Evenzo was de wet om het Verbond, dat de Heere met Israël gesloten had, de bron van alle zegen en voorspoed voor het volk; daarom was de ark met een gouden krans, het zinnebeeld van bloei en welvaart versierd.

Jezus droeg de wet in zijn hart, en Hij zou niet komen om die te ontbinden, maar om die te vervullen. En juist daardoor, dat Hij als de Borg van een veel beter verbond, dan vroeger bestaan had, de verbondswet kwam vervullen, de verbondsschulden kwam betalen, en de verbondsbeloften kwam verwerven, daardoor zou Hij het eeuwige en enige voorwerp van aanbidding in de hemel zijn, beide als de verbondsark (waarin alles ligt opgesloten) voor zijn volk, en het voorwerp van welbehagen en eeuwige rust van de Vader.

Israël kon en wil door zichzelf de wet niet vervullen, kon dat donderen van de wet niet verdragen. Daarom moest voor die wet de Ark gemaakt worden. Die Ark, symbool van de Christus, zou de wet bevatten, d.w.z. Christus zou voor heel zijn volk de wet volkomen vervullen, in zijn menselijke natuur, gesterkt door zijn Godheid.

Wel was de wet gegeven of uitgesproken door de Heere God, maar hier zegt God aan Mozes, dat Hij hem die wet, geschreven, ter hand zal stellen.

a) Gij zult ook een verzoendeksel 1) maken van louter goud, een massief gouden plaat, ongeveer ter dikte van het platte van een hand, die de gedaante heeft van een deksel (Vs. 21), deze moet dienen, opdat aan deze de verzoening van de zonden jaarlijks op de grote Verzoendag volbracht wordt (Leviticus. 16:14 vv.): twee en een halve el zal diens lengte zijn, en anderhalve el diens breedte, dus juist zolang en zo breed als de kist zelf (Vs. 10), opdat hij die geheel bedekt en vast door de van boven omlopenden krans (Vs. 11) ingesloten wordt.

Exodus. 37:6

In het Hebreeuws Capporeth. Het werkwoord, waarvan dit zelfstandig naamwoord is afgeleid, betekent eigenlijk, bedekken, overstrijken, maar hetgeen dan ook niet anders kan betekenen, dan de zonde bedekken, d.i. de zonde verzoenen. In 1 Kronieken 28:11 wordt het Allerheiligste genoemd, het huis van de verzoening (Beth hacapporeth). Daarom onderstelt het verzoendeksel, de tussenkomst van het bloed van de verzoening, waardoor en waarmee de zonde van het volk bedekt wordt. Dit deksel moest van louter goud zijn. Waarom? Omdat het een symbool van Christus was, het grote middel van de verzoening van de zondaar met God. Boven dat verzoendeksel troonde God. En God kon daarboven tronen, kon daarboven rusten, omdat Hij zijn rust vond in het werk van de verzoening van Christus, zijn Zoon. Luther vertaalt niet verzoendeksel maar genadestoel.

a) Gij zult ook twee cherubim, 1) zinnebeelden van de hoogste geschapen wezens, van goud maken; van dicht
goud zult gij ze maken, dus niet massief, maar hol (Numeri. 10:2) uit de beide einden van de verzoendeksel, zodat zij als uit deze voortkomen.

Hebr.9:5

Ook: zie Ge 3.24

"Van dicht goud," d.i. van gedegen goud, zonder enige holligheid van binnen. Ook kan het woord in de grondtekst betekenen: van goud met de hamer gedreven.

En maak u een cherub uit het ene einde aan deze zijde, en de andere cherub uit het andere einde aan de andere zijde; uit het verzoendeksel zult gij de cherubim maken, uit de beide einden hiervan, zodat ze met het verzoendeksel een geheel vormen en niet daarvan weggenomen kunnen worden.

En de cherubim 1) zullen hun beide vleugels omhoog uitbreiden, a)bedekkende met hun vleugels, als met een scherm, het verzoendeksel; en hun aangezichten zullen tegenover elkaar naar elkaar toegekeerd zijn; en de aangezichten van de cherubim zullen tevens zich naar beneden neigen en naar het verzoendeksel.

Hebr.9:5

Van cherubim was reeds in Genesis 3:24 sprake, daar werd de oorspronkelijk aan de mens toegewezen maar door hem zo slecht bewaakte hof, aan deze ter bewaking overgegeven; ongetwijfeld zijn schepsels van een hogere wereld, levende wezens, die de hoogste plaats in het rijk van de geschapen geesten innemen, hieronder te verstaan. Waar zij verder in de Bijbel vermeld worden, staan zij God, de hemelse Koning, bij Zijn gerichten op aarde ter zijde, en moeten zij met hun tegenwoordigheid de boven al het geschapene hoog verheven Majesteit van de Wereldrechter openbaren, daar zij de hoogste en volkomenste schepsels, het toppunt van de gehele schepping vormen. Met welk woord de naam cherub oorspronkelijk

samenhangt, en wat het dus betekent, kan niet bepaald worden. In elk geval is het een woord uit de eerste tijd van het menselijk geslacht, en is met de herinnering aan de geschiedenis van de uitdrijving uit het paradijs ook op andere volkeren overgegaan, gelijk het verhaal van de gier-een uit verschillende bestanddelen gevormde diergestalte-die de goudgroeven in hoog-Azië te beschermen heeft, bewijst. Wanneer nu tevens deze eenvoudige, alleen door vleugels-het zinnebeeld van een dienstbaarheid, die boven de gewone perken van ruimte en tijd verheven is, uitstekende mensengedaante, gelijk die op onze plaats aan te nemen is, elders als uit verschillende diersoorten samengestelde diergestalten verschijnen (Ezech.1:10; 10:14), zodat daardoor de cherubim tot veranderlijke hiërogliefen worden, zo heeft dit daarin zijn reden, dat er geen wezens zijn, in de vorm als wij straks beschreven hebben, maar deze vorm slechts beeld, zinnebeeld is. Als wezens van de hemelse wereld staan zij ten opzichte van hun eigenlijke wijze van bestaan boven het bereik van de menselijke voorstelling; wat aan hen tot voorstelling gebracht wordt, is een gedachte, een idee, en alzo wisselt de vorm van hun verschijning af met de veranderlijke behoefte van de mens. Zulk een onbepaaldheid en veranderlijkheid van vorm heeft dan ook dit voordeel, dat daarmee het voor Israël overigens al te nabijzijnd gevaar afgesneden wordt, om met de cherubim afgoderij of beeldendienst te bedrijven.

In de Ark zijn zij de zinnebeelden van alle schepselen, die in de staat van heerlijkheid van het hiernamaals hun geluk of hun zaligheid zuilen toekennen aan het verzoendeksel, dat is: Jezus Christus, de verzoening van de wereld, de Borg en Zaligmaker van het door zijn bloed verloste volk. Die schare zullen vol ogen zijn, om de genade, liefde en trouw van hun Verlosser te aanschouwen, en nochthans zullen zij zich als het ware met vleugels moeten dekken, vanwege de heerlijkheid van het gezegende Lam.

De Apostel noemt deze cherubs "Cherubijnen van de heerlijkheid" (Hebr.9:5), vanwege hun stand en gebruik.

En a) gij zult het verzoendeksel bovenop de Ark zetten, nadat gij in de Ark de Getuigenis (Vs. 15), die Ik u geven zal, zult gelegd hebben.

a)Hebr.9:4,5

En a) aldaar zal Ik bij u komen; Ik zal aldaar in een wolk (Leviticus. 16:2) Mijn tegenwoordigheid u doen zien, en Ik zal met u spreken van boven het verzoendeksel
af, tussen de twee cherubim, die op de Ark van de Getuigenis zijn zullen, alles, wat Ik u gebieden zal aan de kinderen van Israël.

Numeri. 7:89

Het Capporeth (verzoendeksel, volgens de vertaling van Luther, genadestoel) was alzo het middelpunt van de aanwezigheid van God onder Zijn volk, als het ware de troon, van welke Hij Israël, als diens onzichtbare koning regeren en Zijn bevelen geven wilde. Zij rustte op de ark, die de twee tafelen van de wet in zich besloot, want gerechtigheid en gericht zijn de vastheid van Zijn troon (Psalm. 89:15; 97:2). Zij was van massief goud, en cherubim waren

aan haar beide einden opgericht, want die hier tronen wilde, rondom die is enkel licht en hemelse glans (Psalm. 104:1 vv.), voor hem neigt zich aanbiddende de schepping in haar meest verheven vertegenwoordigers (Psalm. 103:19 vv.). De Capporeth is echter tevens ook de voornaamste en de gewichtigste plaats tot verzoening, daar zij met haar onderstuk, de Ark van het Verbond, tezamen een altaar vormt; want voordat de Heere de genade en waarheid, die voor Zijn aangezicht zijn (Psalm. 89:15) openbaren kan, moeten eerst de overtredingen van Zijn volk, van welke de wet onder Zijn voeten getuigt, verzoend en uitgedelgd worden (Leviticus. 17:11). Nu is wel de wijze van verzoening, gelijk die later voor Israël verordend is (Leviticus. 16) eerst een voorlopige en nog onvolkomen (Hebr.9:6 vv.); maar in en met deze is Zijn raadsbesluit vooraf aangewezen, dat later tot uitvoering komen en de zonde werkelijk verdelgen moet. In dit Evangelie begeren ook de engelen in te zien (1 Petr.1:12), waarom de cherubim met hun ogen op de Capporeth neerzien.

Het rusten van God op het verzoendeksel, Jezus, te midden van zijn volk, had een heerlijke betekenis. Want God wilde rusten, maar kon slechts rusten in genade; in het bewijzen van genade vond hij slechts voldoening. Zo spreekt Hij bij de Profeet: "Ik zal rusten en stil zijn, en in eeuwigheid niet meer op U toornen en schelden." Daarom bouwde Hij zich in zijn Zoon een genadestoel. En indien Hij ook gedurig met bezoekingen en tuchtroeden midden door Zijn volk wandelde, nochthans als Hij rusten wilde, dan vond Hij zijn rust op de stoel van de genade of van de verzoening. En de allerhoogste God kon waarlijk op die Ark en op dat verzoendeksel rusten, want daarin lag Zijn Wet zuiver ongeschonden.

III. Vs. 23-30. Hierop volgen de bepalingen over de vervaardiging van een tafel, waarop bestendig toonbroden voor de Heere moeten liggen.

Gij zult ook een tafel 1) maken van sittimhout; twee el zal haar lengte zijn, en één el haar breedte, dus half zo breed als lang, en anderhalve el zal haar hoogte zijn, evenals de Ark van het Verbond (Vs. 10).

Alles van die tafel, en niet het minst haar rand of kroon schaduwde af de koninklijke bediening van de Heere Jezus en Zijn Kerk. Twaalf broden waren de zinnebeelden van de heilige algemene Kerk, gelijk die in de Openbaring van Johannes veeltijds wordt afgebeeld als de twaalf geslachten van de kinderen van Israël. Brood duidde aan, de genade, de onderscheiding en het leven van de Kerk voor haar verworven in het vlees en bloed van haar Koning.

En gij zult ze met louter goud overtrekken (Vs. 11); gij zult ook een gouden krans daaraan maken, rondom het blad van de tafel.

Gij zult ook een lijst rondom daaraan maken, een lijst onder het blad van de tafel, die de vier voeten tezamen verbindt, deze zal zijn een hand breed, en gij zult een gouden krans evenals om het tafelblad, rondom deze lijst maken.

Ook zult gij vier gouden ringen daaraan maken; en gij zult de ringen zetten aan de vier hoeken, die aan dezelfde vier voeten zullen zijn.

Tegenover de lijst zullen de ringen zijn tot plaatsen voor de handbomen, om de tafel, bij verplaatsing van het heiligdom, te dragen.

Deze handbomen nu zult gij van sittimhout maken, en gij zult deze met goud overtrekken; en, gelijk reeds gezegd is, de tafel zal daaraan gedragen worden.

Gij zult ook maken haar, de tot de tafel behorende en daarop te plaatsen (hoofdstuk 37:16) schotels
in welke de broden (Vs. 30) liggen, en haar rookschalen, 2) noten in de gedaante van een lepel (Numeri. 4:7), waarin de tot de toonbroden behorende wierookgave (Leviticus. 24:7), op ieder van de beide gedeelten brood geplaatst kan worden, en haar plattelen, haar plengschalen, kruiken voor de eveneens daar te plaatsen wijn, en haar kroezen, bekers tot uitstorting van de wijn als dankoffer (met welke zij, de tafel, bedekt zal worden), 3) van louter goud zult gij ze maken, namelijk de schalen en bekers.

In het Hebreeuws Ke'arath, schotels. Hoogstwaarschijnlijk dienden deze schotels niet alleen, opdat de broden op of in deze zouden worden, maar ook, opdat zij daarmee op de tafel zouden gelegd worden gesteld. De gedaante is moeilijk aan te geven. Klein kunnen zij niet geweest zijn, omdat Nahesson (Numeri. 7:13) een schotel de Heere ten geschenke gaf, welke 130 sikkels zwaar was.

Het woord in de grondtekst geeft enige holheid te kennen. Deze schalen waren slechts 10 sikkels zwaar.

Van deze woorden vindt men verschillende vertalingen. De Engelse vertaling heeft: "Om mee te schenken"; andere "om plengoffers mee te verrichten". Wordt de vertaling, bedekken behouden, dan is dit van toepassing op alles wat hiervoor vermeld is. In hoofdstuk 37:16 worden deze gereedschappen in een andere volgorde opgenoemd.

En gij zult op deze tafel altijd, zo dikwijls een nieuwe Sabbat aanbreekt, het toonbrood1) over welks bereiding, getal en verder gebruik Ik later (Leviticus. 24:5 vv.) tot u spreken zal, voor Mijn aangezicht, voor mij, die in het Allerhoogste op het verzoendeksel Mijn troon heb, leggen, om ze daar gedurende die week te laten liggen.

De toonbroden, waarvoor de tafel moest zijn hadden hun naam van hun bestemming; het zijn broden, die voor Gods aangezicht neergelegd, Hem getoond worden, opdat Hij ze ziet en er Zich in verheugt. Wat echter betekenen deze? Zij zijn een onbloedig offer, waarin Israël de vrucht van zijn werken, leven en streven aan de Heere brengt, en zich openbaart als een volk, ijverig in goede werken. Israël was het akkerwerk van de Heere 1 Corinthiers. 3:9), zijn geestelijke wijngaard Jesaja 5). Wat het nu daarbuiten op de akker en van de wijnberg in het land van zijn erfdeel, bij trouwe waarneming van het tijdelijk beroep, oogstte, daarvan bracht het hier onafgebroken, altijd opnieuw een gave, om daarmee te kennen te geven, dat het altijd in goede werken wilde bevonden worden. De Heere wilde deze vrucht van de arbeid, het beeld van geestelijke spijze (Johannes 6:27) altijd voor Zich zien, en Zich daarin verheugen. Het geheel was een voorafschaduwing van de nieuwtestamentische gemeente, waarvan het in

Tit.2:14 heet: "die zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." De gehele tabernakel met al zijn gereedschap is dan ook niet eenzijdig op te vatten, maar naar een dubbel doel, deels als zinnebeeld van hetgeen de Heere reeds in Israël doet, en ten tweede als voorbeeld van hetgeen komen zal. Ten opzichte van het laatste moest aan Israël worden afgebeeld, hoe, in plaats van de tabernakel of de tempel, de gemeente zelf tot een heilige tempel in de Heere en een huis van God in de geest zou opgebouwd worden, (Efe.2:19 vv.). Wie denkt bij deze tafel met brood en wijn niet aan de dis van het Nieuwe Verbond?.

IV. Vs. 31-40. De Heere bepaalt de vervaardiging van de kandelaar, die zeven armen moet hebben en net zoveel lampen.

Gij zult ook een kandelaar van louter goud maken, (volgens de Joodse overlevering drie el hoog). Van dicht gepolijst werk zal deze kandelaar gemaakt worden, zijn schacht, zijn stam, en zijn rieten of takken; zijn schaaltjes of bekers in de vorm aan amandelnoten (Vs. 33), zijn knopen 1) of knoppen, rond als een granaatappel, en zijn bloemen 2) zullen uit hem 3) zijn; deze zullen ter versiering uit één en hetzelfde stuk gevormd worden.

Zijn knopen. Hieronder moeten verstaan worden, ronde balletjes, in de vorm van granaatappels, (Amos 9:1 Zef.2:14)

De LXX vertaalt: zijn Lelies. Wij hebben hier echter onder te verstaan, in verband met het woord in de grondtekst, hetwelk van "uitbotten" is afgeleid, afbeeldingen van opengaande, zich ontsluitende bloemen.

Uit hem. Dit ziet niet alleen op de bloemen, maar op al het voorgaande en wil zeggen, dat de lamp als uit een stuk zal worden gemaakt, of dat alle onderdelen ten nauwste met de stam zullen verbonden worden en alles tezamen uit dicht goud gemaakt moest worden.

En zes rieten zullen uit zijn zijden, uit de in het midden opstaande schacht uitgaan: drie rieten van de kandelaar uit zijn ene zijde, en drie rieten van de kandelaar uit zijn andere zijde.

In het een riet zullen drie schaaltjes, versieringen in de vorm van bloemkelken zijn, gelijk amandelnoten; deze zullen uit een knoop en een bloem bestaan, namelijk een kogelvormige knop onder de kelk en de bloem boven hierop, en evenzo bij de andere rieten, drie schaaltjes gelijk amandelnoten 1) in een ander riet, een knoop en een bloem; alzo zullen die zes rieten zijn, die uit de kandelaar gaan.

De amandelboom begint onder alle bomen het vroegst te bloeien. In januari heeft dit reeds plaats en ontwikkelt hij dan de bloesems en de vruchten. Israël was het eerst van alle andere volken geroepen tot het geestelijk leven.

Maar aan de kandelaar zelf zullen niet drie, maar vier schaaltjes zijn, gelijk amandelnoten, met zijn knopen en met zijn bloemen.

En daar zal een knoop zijn onder twee rieten, uit deze uitgaande; ook een knoop onder twee rieten, uit deze uitgaande; nog een knoop onder twee rieten, uit dezeuitgaande; alzo zal het zijn met de zes rieten, die uit de kandelaar uitgaan. Daar waar de zes rieten twee aan twee van het hoofdriet uitgaan, zal een knoop zich bevinden.

Hun knopen en hun rieten zullen uit hem zijn; het zal allemaal een dicht werk van louter goud zijn; 1) de nevenrieten met hun versieringen zullen met het hoofdriet en alzo met de kandelaar zelf uit één stuk vervaardigd zijnen er één geheel mee vormen.

Dit geeft voor het hoofdriet drie schalen met knopen en bloemen; de vierde versiering is dus boven het uitgangspunt van de beide bovenste armen, of aan dat stuk van de schacht te denken, dat van daar tot aan de spits zich verhief.

Gij zult hem ook zeven lampen 1) maken, op de zes einden van de nevenrieten en op dat van het hoofdriet, en men zal zijn lampen aansteken, en doen lichten aan zijn zijden; de priesters zullen er zorg voor dragen, dat deze lampen branden, en alzo zullen de armen geplaatst worden dat het licht is aan beide zijden van de kandelaar; zij zullen dat licht werpen naar de zijde, waar de tafel van de toonbroden staat, waarmee (hoofdstuk 26:35) deze kandelaar in nauwe betrekking staat.

In het Hebreeuws Neroth, LXX lucnov. In het Nieuwe Testament wordt dit woord altijd door kaars vertaald, behalve in 2 Petr.1:9, waar het door licht wordt overgezet. De lampen waren niet als vast aan de kandelaar verbonden, maar werden erop gezet.

Zijn snuiters en zijn blusvaten 1) zullen louter goud zijn.

De snuiters dienden, om de lampen, wanneer zij ‘s nachts gebrand hadden, ‘s morgens te reinigen en weer gereed te maken (hoofdstuk 27:20 vv. Leviticus. 24:2 vv.), de blusvaten om het onreine daarin op te nemen en uit het heiligdom weg te dragen.

Uit een talent 1) louter goud zal men dat maken met al dit gereedschap. a)

Ex.38:24 vv.

Een talent woog ongeveer 3000 sikkels. Een sikkel wordt gerekend op ongeveer f 1.25 vaste munt; daarom was een talent om en nabij 3750 gulden. Een talent goud bedroeg waarschijnlijk 45000 gulden.

Zie dan toe, dat gij het, de kandelaar, evenals de tafel en de Ark, maakt naar hun voorbeeld, dat u op de berg getoond is.

De kandelaar is de Kerk, in gemeenschap met haar heerlijk hoofd Christus, Die tegelijk haar Profeet is, Christus is de hoofdschacht, de gelovigen zijn de rieten die daaruit voortschieten. Op zichzelf is de Kerk duister; maar een en dezelfde olie vervult alle lampjes en doet ze lichten; de olie is de Heilige Geest, in Christus wonende zonder mate, en aan alle gelovigen

meegedeeld, opdat Christus hun licht zou zijn, en opdat zij ook tevens als lichten zouden schijnen in het midden van een krom en verdraaid geslacht. De schalen, bloemen en knopen tonen bovendien duidelijk, hoe Christus als Profeet niet slechts het nodige, maar ook het overvloedige licht voor Zijn volk is, tot ontdekking van de heerlijkheid van de Heere, diens deugden, vriendelijk aangezicht en beminnelijke dienst.

De kandelaar met zijn zeven rieten en zijn gedurig licht door middel van reine olie, waardoor de priesters in staat waren, om niet alleen de heilige diensten te verrichten, maar ook om met genoegen en verwondering te aanschouwen het heerlijke en prachtige, dat in de Tabernakel gevonden werd, daardoor werd aangewezen: 1e. Hoe de Geest van Christus, bij zeven lampen vergeleken (Openb.1:4) volstrekt nodig was, om al die dingen en hetgeen verder aan de plechtige schaduwdienst vast was, recht en in haar wezenlijke betekenis te beschouwen, zoals daardoor werd afgebeeld het lijden, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daarna volgende. (1 Petr.1:11,12). 2e. Voor zover de kandelaar de heilige olie (waardoor vervolgens de gaven van de Heilige Geest betekend werden) in zich bevatten en deze aan de rieten ten wederzijden mededeelden, die geen olie hadden, dan die hen uit het lichaam van de kandelaar werd meegedeeld, zo was zulks een zinneprent van Christus de fontein van al het geestelijke licht (Efez.1:17,19), die leende de gaven van Zijn Geest aan al zijn dienaren, waardoor zij bekwaam werden om tot verlichting te zijn van Gods kerk.

De kandelaar diende om te verlichten, omdat in het Heilige geen licht binnendrong dan het weinige door het voorhangsel.

HOOFDSTUK 26.

BOUW VAN DE TABERNAKEL.

Vs. 1-14. Nadat de drie voornaamste stukken zijn aangewezen waarin deels de verhouding van de Heere tot Zijn volk (Ark van het Verbond), deels de verhouding van het volk tot Zijn Verbondsgod (tafel van de toonbroden en kandelaar) symbolisch voorgesteld is, volgen nu de bepalingen omtrent de vervaardiging van de woning, waarin deze gereedschappen moeten geplaatst worden; en wel vooreerst over de vervaardiging van de vier van binnen en van buiten haar omkledende deksels.

De a) tabernakel het eerste bedeksel voor de inwendige wanden van de woning, nu zult gij maken van tien
gordijnen, en wel elk gordijn van fijn getwijnd linnen, van glinsterend linnen, vervaardigd uit samengedraaid byssusgaren, en van hemelsblauw, en purper, en scharlakenwol, met cherubim van eenvoudiger gedaante dan in hoofdstuk 25:18 vv., alzo alleen engelenhoofden met vleugels, van het allerkunstigste werk zult gij ze maken.
2)

Ex.36:8

Van tien gordijnen. Ook hier duidt het getal tien weer een volkomenheid aan.

Zulke werken hadden de Hebreeën bij de Egyptenaren geleerd, die bij de ouden als de uitvinders van de weverij bekend stonden, als wevers beroemd waren en de kunst verstonden om beeltenissen in te weven. De onder de Egyptische oudheden bewaarde werken bewijzen door hun fijnheid grote vorderingen in die kunst.

De bekleding van de woning van binnen en buiten door uit tapijten samengestelde deksels moest aan deze het karakter van een tent geven; het heiligdom van de Heere in het midden van Zijn volk moest een tent zijn, omdat, zolang het volk op reis was, en slechts in tenten woonde, ook zijn God slechts in een tent onder hen wonen kon.

Van oudsher was er tweeërlei soort van werk, dat zeer kunstig was, de een soort noemde men chosjeh, waarvan hier gesproken wordt, de andere rokem, welke wij geborduurd werk vertalen. De eerste soort was de voortreffelijkste.

Waar in de Heilige Schrift enig werk rokem, genoemd wordt, moet men dat verstaan van beeltenissen, alleen aan de ene zijde van de stof gemaakt; maar het werk chosjeh, had beelden aan beide zijden, voor en achter.

De lengte van een gordijn zal van achtentwintig el zijn, en de breedte van een gordijn van vier el; al deze tien gordijnen zullen één maat hebben in lengte en breedte.

Er zullen vijf gordijnen voor een afdeling samengevoegd zijn, de ene aan de andere; 1) wederom zullen er vijf gordijnen samengevoegd zijn, de ene aan de andere, zodat de gehele bedekking uit twee helften bestaat, overeenstemmende met de twee afdelingen van de woning zelf.

De ene aan de andere. Deze uitdrukking wijst, volgens de grondtekst, een zeer nauwe vereniging aan Jesaja 54:15,16). De kerk, door de tabernakel afgebeeld, is niet alleen, wat de leden onderling aangaat, nauw verenigd, maar ook met haar Hoofd, Christus Jezus.

En gij zult hemelsblauwe strikjes maken aan de kant van de een gordijn aan het uiterste, aan de zoom van de gordijn, in de samenvoeging, alzo zult gij ook doen aan de uiterste kant van het gordijn, aan het tweede samengevoegend; bij het ene gordijn aan de rechter-, bij het andere aan de linkerzijde, om ze alzo samen te kunnen binden.

Vijftig strikjes zult gij aan het ene gordijn maken, en vijftig strikjes zult gij maken aan het uiterste van het gordijn, dat aan het tweede samengevoegend is; dezestrikjes zullen het ene aan het andere vastmaken; zij zullen zo geplaatst zijn, dat zij bij het ene en het andere gordijn juist tegenover elkaar staan.

Gij zult ook vijftig gouden haakjes, gouden knopen of hoeken, die men aan de lussen deed, maken en gij zult de gordijnen door deze samenvoegen, het ene aan het andere, met deze haakjes, opdat het één tabernakel zij 1) doordit een tapijt overkleed.

Door middel van deze eerste bedekking moest alzo het inwendige van de tabernakel als met één tapijt bekleed en versierd worden, dat aan kleine haken, die zich boven in de hoogte van de drie wanden bevonden, opgehangen werd. Het bestond uit twee helften of afdelingen, elk van vijf tapijten, beide afdelingen waren door strikken en haken met elkaar verbonden, en had in zijn geheel een breedte van 28 el en een lengte van 4 bij 10 = 40 el. De middelste tien el van de breedte en de voorste 30 el van de lengte gingen op de overkleding van het plafond;
el van de breedte links en net zoveel rechts dienden tot het behangen van de brede zijwanden, de onderste, tiende el van de laatste bleef onbedekt, zodat daar het gouden overtreksel van de planken (Vs. 29) (tenminste in de voor het heiligdom bestemde ruimte) bloot lag en een Talon. Het overige gedeelte van de bedekking bedekte de achterwand; wat daartoe aan de beide wanden (9 el rechts en 9 el links) te veel was, werd omgeslagen, zodat de gordijn aan de zijwanden glad gezien werd. Daar, waar de beide afdelingen door haken en strikken met elkaar verbonden waren, ging het voorhangsel, dat het heilige van het allerheilige (Vs. 31 vv.) scheidde, van boven naar beneden.

Wat de symbolische betekenis van deze bedekking, de kostbaarste van allen betreft, zo wijst de grondstof, die door fijnheid en lichtheid uitmuntte, op de hogere hemelse natuur (Dan.10:5; 12:6 Openb.15:6; 19:8,14) van de dingen, die binnen de woning moesten afgeschaduwd worden; de glinsterend witte kleur zag op de heiligheid van de plaats, want het was de plaats van de samenkomst van God met Zijn volk. In de grondstof zijn met bontkleurig purpergaren allerlei kunstbeelden ingeweven, behalve de genoemde cherubim waarschijnlijk ook bloemen en palmen, deze als de hoogte vorm, de andere als de schoonste

vrucht van het vegetatieve leven (1 Kon.6:29,35). Dat karakteriseert eerst de tent tevens als een symbool van de hof van Eden, die de Heere na de verdrijving van de mens aan de cherubim ter bewaking overgegeven en vervolgens geheel van de aarde weggenomen heeft, welker levensvolheid Hij echter nu daardoor teruggeeft, dat Hij Zijn rijk op aarde bouwt. Voorlopig geeft Hij deze levensvolheid, welke ook de bloemen en kransen, waarmee alles in het heiligdom getooid is, moeten afbeelden, slechts in zinnebeelden terug, totdat Hij later, wanneer Zijn raadsbesluiten zullen volbracht zijn, ook in werkelijkheid doet. Van de drie purperkleuren, welke de kunstbeelden aan zich dragen, is het zwartachtige blauw de kleur van de hemel in de zuidelijke landen; het donkere glinsterende rood, de kleur van het bloed en ook van het leven (Leviticus. 17:11,14). Alzo beschrijven deze het rijk van God als een rijk dat van de hemel gekomen is, waarin de Koning van alle koningen het volk van Zijn eigendom regeert en daardoor aanbeden wordt, en die het leven geeft aan allen, die tot dat rijk behoren; dat echter in dit rijk alles onder één hoofd moet gebracht worden, de hemelse geestenwereld met de aardse mensenwereld (Efe.1:10), daarop wijzen uitdrukkelijk de in de gordijnen ingeweefde cherubim.

De nadruk valt hier op het woordje één. Het moest één tabernakel zijn. De kerk van Christus is één. De Heere Jezus heeft beloofd, dat het zou worden één kudde. (Johannes 10:16).

Ook zult gij tot een tweede bedekking a) gordijnen uit geitenhaar1) maken tot een tent over de tabernakel, tot uitwendige omkleding van de woning; van elf gordijnen zult gij die maken.

Ex.36:14

De bedekking van de tenten van de Bedoeïenen is gewoonlijk uit doek, dat van geitehaar (camelot) is vervaardigd, dat de vrouwen spinnen en weven. Is hier het haar van de langharige geiten bedoeld, dan was de kleur zilverwit, de gewone geiten daarentegen hadden zwart haar.

Als men het gebruik wel inziet, waartoe dit dekkleed naar de mond van de Heere geschikt was, zou men dan niet mogen denken, dat de profeet Jesaja (4:5,6) daar, zoals ook op het gebruik van de twee bovenste kleden van de tabernakel op het oog gehad heeft; want gezinspeeld hebbende op de wolk- en vuurkolom bij dag en bij nacht, die gediend had, om Israël in de woestijn de weg te wijzen en om het te beschermen, en welke zich naderhand zette op de tabernakel, zo laat de profeet erop volgen: want of en over alles, dat heilig is, zal een beschutting zijn enz. En dus kunnen de drie dekkleden van de tabernakel een zinneprent geweest zijn, om te kennen te geven, de goedertieren zorg, de trouwe bewaring en de machtige bescherming van de Drie-enige God ten opzichte van Zijn Kerk, en alles wat daar heerlijk was en is, de gelovigen en alle deze heerlijke voorrechten. Immers, het is van het volk van de Heere, de ware Kerk, waar hetgeen beloofd wordt in Psalm. 91:4: Hij zal u dekken met Zijn vlerken, en onder Zijn vleugels zult gij betrouwen, Zijn waarheid is een rondas en beukelaar.

De lengte van een gordijn zal dertig el zijn, en de breedte van een gordijn, evenals bij de eerste bedekking, vier el: deze elf gordijnen zullen één maat hebben.

En gij zult vijf van deze gordijnen aan elkaar bijzonder voegen, en zes van deze gordijnen bijzonder, zodat deze bedekking eveneens uit twee doch ongelijke delen bestaat, en de zesde van deze gordijnen zult gij dubbel maken, bij de helft omslaan, zodat het slechts twee el breed is; dit dubbele gordijn moet recht voor op de tent gehangen worden, om bij de ingang als een soort van portaal te hebben.

En gij zult vijftig strikjes maken aan de kant van het ene gordijn, het uiterste in de samenvoeging, en vijftig strikjes aan de kant van de gordijn; die aan het tweede samengevoegend is.

Gij zult ook vijftig koperen haakjes maken en gij zult de haakjes in de strikjes doen, 1)en gij zult deze tot inwendige omkleding van de woning bestemde bedekking aan elkaar verbinden, en alzo de tent samenvoegen, dat zij ééntezamen behorend aan elkaar verbonden geheel zij.

Lussen en haken zijn bij het tweede bedeksel als bij het eerste, alleen is voor de eerste geen stof, voor deze koper voorgeschreven; hoe eerder van het inwendige, en alzo van Jehova af, des te meer neemt de stof in kostbaarheid af. Wat nu het koper betreft, zo is dit "een parallel van het goud", de afspiegeling daarvan; het heeft kleur, licht en glans van het goud, maar alles minder, onvolkomener "zijn kleur is een verduisterde goudkleur, de glans van het goud is daarin verzwakt en verbroken."

Dat koperen haakjes moesten gebruikt worden, kan ons tonen, dat, hoewel er ter bedekking en bescherming van de Kerk, en om ze tot een lichaam in Christus te vergaderen, en ze bij haar eenheid te bewaren, een Goddelijke kracht en werking vereist wordt, de Heere nochthans ter beschikking van Zijn onveranderlijk voornemen, ook geringe middelen en werktuigen wil gebruiken, nl. de dienst van mensen, Apostels, Profeten, Herders en Leraren 1 Corinthiers. 12:28 Efez.4:11), zoals ook koningen, vorsten en overheden, die ter bevordering van de welstand en de veiligheid van de Kerk, Gods Raad moeten dienen.

Het overige nu, dat overblijft aan de gordijnen van de tent, de twee el, waar het gordijn van het tweede bedeksel groter is, dan het eerste (Vs. 8 Vs. 2); de helft van het gordijn, dat overschiet,zal overhangen, aan de achterste delen van de tabernakel.

En een el van deze, en een el van de andere zijde van hetgeen, dat over zijn zal aan de lengte van de gordijnen van de tent, zal overhangen aan de zijden van detabernakel, aan beide zijden, om die te bedekken, 1) hetgeen zonder zo’n overschot niet geschieden zou, daar door het tweede bedeksel ook de beide andere kanten van de zijwanden, ter breedte van een el (Vs. 15), mede moesten bedekt worden.

Van de twee el die volgens Vs. 9 over het voorfront te brengen zijn, opdat daar een portaal ontsta, kwam een el op de verbindingsstaven, of de Architrav (Vs. 37) te liggen, de tweede el vormde het vooruitspringende gedeelte van de ingang. Aan de drie zijden van de tent, naar het zuiden, westen en noorden, hing het bedeksel 9 el af, en werd waarschijnlijk van onderen aan

haken vastgemaakt; onder deze was rondom het gouden overtreksel van planken een breedte van een el te zien, evenals in het inwendige van de woning.

Gij zult ook voor de tent een derde deksel maken van roodgeverfde ramsvellen (Saffiaan) en daarover een vierde deksel 1) van dassenvellen 2) om de woning tegen de invloed van het weer te beschermen.

Deze beide bedeksels werden door middel van touwen aan koperen pennen (hoofdstuk 27:19), bevestigd, die evenals gewone pennen van de tenten in de grond geslagen werden. Hierdoor werd dan ook een uitspanning van de beide bedeksels op die wijze verbonden, dat deze aan de drie bedekte zijden in hellende richting naar beneden hingen; de aan de drie zijden daardoor ontstane ruimten zijn wellicht gebruikt tot bewaring van die tot de tabernakel behorende gereedschappen, welke gedurende de reis voor het inwikkelen, dragen enz. nodig waren, zodat zij de plaats van de kamers innamen, die Salomo later aan het tempelgebouw liet maken. (1 Kon.6:5).

Ook: zie Ex 25.5

Hoogstwaarschijnlijk is het deksel van ramsvellen even lang en breed geweest als dat wat van geitehaar was gemaakt; het andere, dat van zeekoeienvellen, zal er wel alleen bovenop gelegen hebben, zoals ook de grondtekst uitdrukt, alleen een weinig groter dan het dak van de Tent.

II. Vs. 15-30. Verder wordt het overige over de vervaardiging van het houten gedeelte bepaald, tot welks inwendige versiering en uitwendige omkleding de tevoren beschreven bedeksels dienen moesten.

Gij zult ook tot de tabernakel staande stijlen 1) maken, van sittimhout, houten stijlen of planken, om rechtop naast elkaar geplaatst te worden.

De stijlen, die voor de eigenlijke woning (Vs. 1) tot steunpunt moeten dienen, vormen hier een soort van muur, en wijzen evenals het platte dak, op de tijd, dat in de plaats van de tent een eigenlijk huis van God zal komen. Het daartoe gebruikte acaciahout was wegens zijn lichtheid het meest voor zulk een draagbare tempel geschikt; de lange duur van dit hout is een heenwijzing naar het hout van het leven, dat in het paradijs van God is. (Openb.2:6; 22:2,14).

De lengte van een stijl zal tien el zijn, overeenkomende met de hoogte van de woning, en anderhalve el zal de breedte van elke stijl zijn.

Twee houvasten (Hebreeuws handen) zal een stijl hebben, als sporten in een ladder gezet, het ene naast het andere; gij zult die onderaan maken en de stijlen zullen met deze sporten in de beide zilveren voeten grijpen (Vs. 19); zo, met zulke handen, zult gij het met al de stijlen van de tabernakel maken.

En de stijlen tot de tabernakel zult gij zo maken: twintig stijlen naar de zuidzijde zuidwaarts, hetgeen voor de zuid-, evenals (Vs. 23) voor de noordzijde een lengte van 30 el uitmaakt.

Gij zult ook in het geheel veertig zilveren voeten 1) maken onder de twintig stijlen, onderstukken met een gat in het midden, waarin een hand kan geplaatst worden: twee voeten onder een stijl, aan zijn twee houvasten, en tweevoeten onder een ander stijl, aan zijn twee houvasten.

1)Waarschijnlijk liepen deze voetstukken van onderen spits toe, en werden zij in de aarde gegraven, zodat de vlakte met de grond gelijk kwam.

Er zullen ook twintig stijlen zijn aan de andere zijde van de tabernakel, aan de noordhoek.

Met hun veertig zilveren voeten: twee voeten onder een stijl en twee voeten onder een andere stijl.

Doch aan de westzijde van de tabernakel zult gij zes stijlen maken, tezamen een breedte van 9 el uitmakende.

Ook zult gij twee stijlen maken tot de hoekstijlen van de tabernakel, aan de beide zijden, een stijl ter linker- en een ter rechterzijde van de eerstgenoemde 6 stijlen als hoek, zodat het gehele achtergedeelte van buiten een breedte van 12 el bereikt; deze twee hoekstijlen zullen op de volgende wijze geplaatst worden:

En zij zullen van beneden als tweelingen samengevoegd zijn met de daaraan grenzende stijl van de noordelijke of zuidelijke zijwand; zij zullen ook als tweelingen aan het boveneinde hiervan samengevoegd zijn met een ring; alzo zal het met de twee stijlen zijn, tot twee hoekstijlen zullen zij zijn.

De zin van deze voor een deel duistere woorden, kan slechts deze zijn: De beide hoekstijlen, van de achterzijde zullen uit twee in een rechte hoek samengevoegd stuk bestaan, zodat zij als dubbele stijlen één geheel vormen van onderen naar boven.

Alzo zullen 1) aan de achterzijde tezamen de acht stijlen zijn met hun zilveren voeten, waarin zij door middel van de aan hun kanten aangebrachte handen of houvasten moeten geplaatst worden, zijnde samen zestien voet: twee voet onder een stijl, wederom twee voet onder een stijl.

Van de gezamenlijke breedte aan de achterzijde van 12 el (Vs. 23) moeten daardoor, dat de beide hoekplanken tevens de hoeken van de beide, elk 1 el sterke zijwanden vorderen, twee el afgetrokken worden; de breedte van de woning van binnen bedroeg alzo, evenals de hoogte, slechts 10 el, terwijl de lengte 30 el was. Dien ten gevolge had het plankengebouw de gedaante van een langwerpig vierkant of oblongum, en was van voren evenals van boven

open; daar werd het met een tapijt (Vs. 36 vv.) of voorhangsel, hier met de vier bedeksels (Vs. 1-14) omhangen.

Gij zult ook richels, sterke staven, of sluitbomen, maken van sittimhout, vijf aan de stijlen van de ene zijde van de tabernakel, om deze aan elkaar te verbinden, zodat zij niet uit elkaar vallen.

En vijf richels aan de stijlen van de andere zijde van de tabernakel; als ook vijf richels aan de stijlen van de zijde van de tabernakel, aan de beide zijden westwaarts; aan de stijlen zelf zullen ringen bevestigd zijn, door welke vier van deze vijf richels kunnen gestoken worden.

En de middelste richel zal midden aan de stijlen zijn, de middelste staaf zal even ver van boven als van beneden verwijderd zijn, doorschietende midden door de planken, die daartoe moeten doorboord worden, en alzo zult gij alle stijlen van het ene einde tot het andere einde aan elkaar bevestigen.

En gij zult de stijlen van binnen en van buiten met goud overtrekken, en hun ringen (de plaatsen voor de richels) zult gij van goud maken: de richels zult gij ook met goud overtrekken.

a) Dan zult gij, wanneer al dat houtwerk met de bedeksels gereed zal zijn, de tabernakel oprichten naar zijn wijze, die u op de berg getoond is 1)met het achterdeel naar het westen; de beide zijwanden naar het noorden en zuiden, en het front naar het oosten.

a)Ex.25:9,40 Hand.7:44 Hebr.8:5

In de richting ten opzichte van de vier windstreken ligt de aanwijzing, dat het Godsrijk, dat in de tent verlichamelijkt en naar zijn aardse, op tijd en ruimte beperkte, vorm afgeschaduwd is, niet voor dit volk, maar voor de gehele wereld bestemd is, hoewel de Heere het onder een bijzonder volk sticht. Daardoor, dat de tent met haar ingang naar het oosten staat, is zij als een plaats aangewezen, die de opgang uit de hoogte wacht, waarin haar geheim zich volmaken zal (Luk.1:78 Mal.4:2 Jesaja. 60:1 vv.); daardoor dat de richting van haar lengte naar het westen gaat, is aan het rijk van God zijn weg, die het door de wereld nemen zou, reeds voorgeschreven (Azië, Europa, Amerika)

Gedurig komt de Heere terug op het gezicht op de berg. Het was, opdat Mozes diep overtuigd zou zijn, dat de tabernakel moest beschouwd worden, niet als een uitvinding van het menselijk vernuft, maar als een openbaring van Gods Geest.

III. Vs. 31-37. Ook over de afscheiding van de ruimte in de tent, in twee afdelingen, over de plaatsing van de drie stukken in de beide afdelingen, zowel als over de afsluiting van de ingang aan de voorzijde van het heiligdom ontvangt Mozes de nodige aanwijzing.

Daarna zult gij een voorhang 1) maken van dezelfde stoffen en met dezelfde versierselen, als het deksel, dat de woning van binnen bekleedt (Vs. 1), namelijk van hemelsblauw, en

purper, en scharlaken en fijn getwijnd linnen byssus, 2) van het allerkunstigste werk zal men die maken, met cherubs daarin geweven.

In het Hebreeuws Parocheth, eigenlijk een scheiding. Een voorhang diende, om het Heilige van de voorhof en het Heilige der Heiligen te scheiden van het Heilige. De Apostel van het geloof geeft aan, de zin en de betekenis van de voorhang, als hij zegt (Hebr.9:8): De Heilige Geest beduidde daarmee, dat de weg van het Heiligdom nog niet openbaar was gemaakt, zolang de eerste tabernakel nog stand had. Tevens werd door dat voorhangsel aangeduid, het vlees, d.i. de menselijke natuur van Christus.

De vier kleuren van dat voorhangsel schijnen aan te wijzen, hemelsblauw, de gerechtigheid; purper en scharlaken, zonde en schuld Jesaja 1:18); en het witte linnen, de heiligheid. Inderdaad was de menselijke natuur van Jezus een allerheerlijkste openbaring van de gerechtigheid en de heiligheid van God, maar te midden daarvan niet minder van de zonde en schuld van het volk. Daarom moest dat voorhangsel tussen God en ons, namelijk het vlees van de Zoon van God worden gescheurd, eer de weg tot het heiligdom waarlijk open kon zijn. En als Borg, Die aan de gerechtigheid en waarheid voldoet, door het dragen en wegnemen van schuld en zonde beide, was Christus de ingang in het heilige (de kerk), en tevens de ingang in het allerheiligste (de Hemel). Vandaar dan ook dat de voorhangsels doorweven waren met cherubijnen (de triomferende kerk), want die gerechtigheid en waarheid, die zonde en schuld, hadden betrekking op het volk van Jezus, en aan hen kon geen ingang in genade en in heerlijkheid worden gegeven, dan door het scheuren van Jezus' vlees, dat is door het verzoenen van de deugden van God, die Hij openbaarde, en door het wegnemen van de ongerechtigheden, die Hij droeg.

De kleuren, waarmee de voorhangsels bewerkt waren, wit, hemels blauw, purper en karmozijn, zijn een zinnebeeld van Gods regering onder Israël. De heiligheid, onveranderlijkheid of getrouwheid, heerlijkheid en genade van de Heere worden hierdoor aangeduid.

En gij zult hem, de voorhang, hangen aan vier, even ver, dat is twee el van elkaar staande, pilaren van sittimhout, met goud overtrokken; hun haken voor het aanhangen van de voorhang, zullen van goud zijn, staande op vier zilveren voeten, voetstukken, waarop zij vastgemaakt zijn.

En gij zult de voorhang onder de haakjes, waarmee de beide delen van het binnenste bedeksel samengevoegd zijn (Vs. 16), hangen, en gij zult de Ark van de Getuigenis (hoofdstuk 25:10 vv.) aldaar binnen de voorhang, in het door deze afgezonderde gedeelte van detent, brengen, en deze voorhang zal u, gelijk zijn naam Parochet, dat is scheiding aanduidt, een scheiding maken tussen het Heilige, het voorste gedeelte, en tussen het Heilige der Heiligen, de achterste afdeling.

Het (tweede) voorhangsel scheidde daarom het Heilige van het Heilige der Heilige in die mate, dat het heilige 20 el lang werd en het Heilige der Heilige of het binnenste Heiligdom 10 el.

En gij zult het verzoendeksel (hoofdstuk 24:17 vv.) zetten op de Ark van de Getuigenis, die zich in het Heilige der Heiligen bevindt.

De tafel (hoofdstuk 25:23 vv.) nu zult gij zetten buiten de voorhang in het Heilige, en de kandelaar (hoofdstuk 25:31 vv.) tegenover de tafel aan de ene zijde van de tabernakel zuidwaarts; maar de tafel zult gij zetten aan de noordzijde; 1)de tafel in het noordelijk, de kandelaar in het zuidelijk gedeelte van het heilige tegenover elkaar.

Daar de woning als geheel een langwerpig vierkant van 30 el lengte, 10 el breedte en 10 el hoogte vormt (zie Ex 26.25) stelt het Heilige der Heiligen alleen een volledige vierhoek, of liever een kubus (10 el in lengte, in hoogte en breedte) voor. Deze maat karakteriseert het rijk van God volgens de vorm van Zijn verschijning in de wereld. Want de vierhoek is in de symboliek van de oudheid gewoonlijk een beeld van het Universum, of de gehele schepping; dat het rijk van God voor de gehele wereld bestemd is, daarop wijst reeds het plaatsen van de tent naar de vier hemelstreken. Voor het tegenwoordige, de tijd van het Oude Testament, is de openbaring van het Godsrijk nog onvolkomen; het is nu eerst in Israël geplant en verschijnt eerst in de vorm van voorbereidingsmiddel. Daarom heeft de woning als geheel de vorm van een langwerpige vierhoek. Later daarentegen zal het rijk van God zijn volmaking bereiken, wanneer de voorspelling vervuld en de boodschap van het heil tot alle volken doordrongen zal zijn; dat wordt profetisch aangeduid door de kubusvorm van het Allerheilige. Ondanks de tijdelijke nog onvolkomen openbaring biedt intussen het rijk van God reeds gedurende het Oude Testament in zijn soort iets volkomens aan, daarom zijn ook de afmetingen naar het getal tien, dat een volledigheid aanduidt, bepaald (een maal tien de breedte en hoogte, twee maal tien de lengte van het heilige, drie maal tien de lengte van het geheel)

De onvolkomenheid van de tegenwoordige bedeling wordt door het langwerpig vierkant, de heerlijkheid van het koninkrijk in de toekomende eeuw, door het vierkant aangeduid. (Openb.21:16).

Gij zult ook aan de deur van de tent, voor aan de ingang van het heilige, een deksel maken, van hemelsblauw en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, 1) geborduurd werk. 2)

De ingang voert uit het heiligdom in de verder van de Heere verwijderde voorhof; daarom is het werk, de versiering er gedeeltelijk, gelijk het volgende aantoont, ook in stof iets geringer dan het heiligdom zelf. Omdat de ingang ook aan de andere zijde tot het heiligdom leidt, ontbreekt daaraan sieraad en goud niet geheel.

In het Hebreeuws Ma’asee rokem. Door de Statenvertalers weergegeven door borduurwerk. Dit is minder juist. Het Hebreeuwse woord rokem wordt afgeleid van een werkwoord rakam en betekent weven. In het Arabisch betekent het stamverwante woord: lijnen op doek maken en inweven. Wij hebben hier dus te denken aan het werk van de bontwerker. Het voorhangsel, hier deksel genaamd, was gelijk aan dat, wat voor het Heilige der Heilige hing, maar miste het stikwerk; het was niet met figuren doorweven.

Alzo van dezelfde stoffen als de eerste voorhang (Vs. 31), maar niet kunstig met figuren doorweven, slechts gestreept, evenals daarna het tapijt voor de ingang van de voorhof (hoofdstuk 27:16)

En gij zult tot dit deksel vijf pilaren van sittimhout maken, namelijk aan de zijde, die naar het heiligdom is gekeerd, en gij zult die met goud overtrekken, boven aan de kapitelen; hun haken, waaraan het doek hangt, evenals de verbindingsstaven (hoofdstuk 36:38), die boven over de pilaren komen te liggen, zullen van goud zijn; en gij zult hun vijf koperen voeten gieten. 1)

Terwijl de vier zuilen voor het Allerheilige elk twee el van elkaar en alzo gezamenlijk in een ruimte van tien el staan, vormen de twee uiterste zuilen aan de ingang de voorste hoekstukken van het houten gebouw; in het midden tussen deze staan dan de drie overige, 1 3/4 el de een van de andere verwijderd. Zo was de toegang tot het heiligdom tamelijk smal; dat is wel een beeld van waarheid, die Christus uitspreekt (Matth.7:14): "de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt.".

HOOFDSTUK 27.

OVER HET BRANDOFFERALTAAR, DE VOORHOF EN DE HEILIGE OLIE.

Vs. 1-8. Nadat de bepalingen omtrent het heiligdom en zijn gereedschap, met uitzondering van het later (hoofdstuk 30:1 vv.) in het bijzonder te bespreken reukaltaar gegeven zijn, gaat de Heere over tot de bepalingen omtrent de voorhof, en beschrijft allereerst het daarin te plaatsen hoofdgereedschap, namelijk het brandofferaltaar.

Gij zult ook een altaar 1) maken van sittimhout, een draagbare kast, die met aarde of onbehouwen steen kan gevuld worden en dan een werkelijk altaar zal vormen; vijf el zal de lengte zijn en evenzo vijf el de breedte, (vierkant2) zal dit altaar zijn) (hoofdstuk 30:2) en drie el zijn hoogte, evenals de gouden kandelaar (hoofdstuk 25:31).

Het zoenaltaar was van sittimhout (een fijn en zeer duurzaam soort van cederhout) met koper beslagen, met een koperen netwerk overdekt en van binnen gevuld met ruwe stenen. Hout en koper waren slechts om de vorm, de stenen maakten de eigenlijke stof van het altaar uit. Zij moesten ongesneden zijn: "Zie toe, dat gij uw houwijzer (beitel) daarover niet verheft; want niets mocht de menselijke hand toedoen tot het verzoeningswerk, dat op het altaar werd afgebeeld. Steen, vuur en bloed, dat was alles; terwijl aan de vier zijden vier uitstekende hoornen van koper waren aangebracht, als zinnebeelden van de gemeenschap, van de kracht en van de overvloedige genade, opdat een ieder, die schuldig, veroordeeld en van de wrekers vervolgd was, door het aangrijpen van een van deze hoornen in gemeenschap zou komen met het offer van de verzoening, en veilig en vrij zou zijn, zolang hij daar bleef. (Vergelijk de geschiedenissen van Joab en Adonia)

Wij hebben het ons zo voor te stellen, dat wat de Heere hier aan Mozes beveelt te maken, het uitwendige is van het altaar, de kast, die het altaar van aarde of van onbehouwen steen (Ex.20:24,25) zal omsluiten. Alleen het altaar in de tabernakel mocht zo zijn. Wanneer men buiten de tabernakel een altaar oprichtte. mocht het zo wezen als in Ex.20 wordt aangegeven.

Het zoenaltaar was een schaduw van Christus God en mens. God vertoonde daarin het schilderij van de wraak en van de vrede, van de vloek zowel als van de vergeving. Het vuur (van Gods toorn) brandde onophoudelijk op dat altaar; vlees en bloed werden erdoor verteerd, maar het altaar zelf niet (Psalm. 40). Christus is dat altaar, waarvan geen macht hebben te eten degenen, die de tabernakel dienen (Hebr.13:10-13). God heeft van al onze ongerechtigheid op Hem doen aanlopen, en uit Zijn volheid ontvangt niet die werkt, noch die loopt, maar die uit genade gerechtvaardigd wordt door de ontfermende God.

Het altaar moest vierkant zijn. Ook dit was niet zonder bedoeling. Daardoor toch werd afgebeeld, dat van alle vier einden van de aarde men mocht komen, om bij dit altaar de verzoening van de zonde te zien en te ervaren. Daarom was aan alle vier hoeken een hoorn, opdat men die hoorn tot behoud kon aangrijpen.

En gij zult zijn hoornen, naar de hoornen van stieren gevormde punten van hetzelfde hout maken op zijn vier hoeken; uit hetzelfde altaar zullen zijn hoornen zijn, als eruit tevoorschijn groeiende, en dus niet daarvan weg te nemen, en gij zult het van buiten en binnen met koper overtrekken, 1) evenals ook zijn vier hoornen.

Aan de vier hoornen, die uit de vier hoeken tevoorschijn traden, werden de offerdieren gebonden, zoals uit de Psalm (118:27) blijkt: "Bindt het offerdier met touwen tot aan de hoornen van het altaar." En dit is ook het beginsel van de echte aanbieding ten opzichte van de geestelijke offeranden, dat alle ijdelheid van het vlees wordt weggedaan en als het ware gevangen gelegd, om God te gehoorzamen. Waarom zelfs Christus, ofschoon Hij in zichzelf niets dan in alles de rechte maat hield, is gebonden geweest, opdat Hij Zijn gehoorzaamheid zou bewijzen, zoals hij gezegd had: "Niet mijn wil, maar Uw wil geschiedde." (Matth.26:39).

Er is hier van een vorm sprake, die het volgens in hoofdstuk 20:24 vv. uit aarde of ongehouwen stenen op te richten altaar omsluiten en daaraan de door God bedoelde vorm geven moet. Deze vorm is geregeld naar de getallen drie en vijf; terwijl het getal drie van de hoogte op hem wijst, aan wie de offers op het altaar gebracht worden, betekent het getal vijf van de breedte en lengte, dat dit gereedschap tot de voorhof, de plaats van het volk behoort; vijf is namelijk het getal, dat de maat in de voorhof is: vijf in getal waren de zuilen, die het heiligdom aan de zijde van de voorhof afsloten (hoofdstuk 26:37), vijf is meermalen de maat (hoofdstuk 27:12 vv.). Dit getal is de helft van tien en zal aanwijzen, dat het volk, dat in de voorhof zijn godsdienst verricht, nog niet tot volkomenheid van de juiste verhouding tot God gekomen is; het is echter met zijn offers en gaven op de weg daarheen, waarom de maat van de voorhof weer naar het getal tien, het teken van een in zich afgesloten goddelijk geheel neigt (hoofdstuk 27:9 vv.). Gelijk wij reeds vroeger opmerkten (zie Ge 8.20) is het altaar volgens zijn bedoeling een verheffing van de aarde boven haar gewone oppervlakte; want sedert de val in het bijzonder, sedert de zondvloed, zijn hemel en aarde van elkaar gescheiden. God wandelt niet meer als voorheen in voortdurend verkeer met de mensen; de mens moet, veeleer Zich tot Hem van de aarde verheffen, wanneer hij aan Hem zijn gaven wil brengen, en God moet van de hemel neerdalen, en zich aan de mensen te openbaren. Evenals nu de mens, door het oprichten van een altaar, dit werkelijk doet, zich van de met de vloek beladen aarde verheft, om God nader te treden, zo stijgt ook God van Zijn zijde, in de godsdienstige instellingen, die Hij gegeven heeft, tot de mens af, biedt hem Zijn hand, schenkt hem Zijn hulp; het zinnebeeld van deze van boven zich aanbiedende macht en hulp zijn de hoornen (Psalm. 18:3), waarmee het altaar versierd is. Aan deze wordt het bloed van het zoenoffer gestreken (Leviticus. 4:25) en daarmee als het ware God in de hand gelegd; wie in het heiligdom een toevluchtsplaats zocht en deze aangreep, was daar veilig voor de hem vervolgende wreker, want hij was nu in Gods hand, waaruit niemand hem rukken kon. (1 Kon.1:51; 2:28).

Gij zult het ook potten maken, om daarin, na ieder offer, dat op het altaar verbrand is, zijn as te ontvangen en naar de ashoop (Leviticus. 1:16) te dragen, ook zijn schoffels, asschoppen, om het altaar van as te reinigen, en zijn besprengbekkens tot het opvangen van bloed bij het slachten van de offerdieren, en zijn krauwelen, grote drietandige gavels om de offerstukken bij het verbranden in orde te schikken en om te keren, en zijn koolpannen, om tot

onderhouding van het bestendig brandende offervuur (zie "Ex 27.8) nieuwe kolen aan te voeren; al zijn gereedschap zult gij van koper maken.

Gij zult het een rooster maken van koperen netwerk, een uit koper gewerkt vlechtwerk; en gij zult aan dat net vier koperen ringen maken aan zijn vier einden, om daardoor staven te steken (Vs. 6 vv.).

En gij zult het onder de om het altaar omgaande omloop van het altaar van beneden opleggen, alzo dat het net tot het midden van het altaar zij 1) tot halverwege de aan het altaar aangebrachte omloop, het moet dus anderhalve el breed zijn.

Rondom de vier wanden van het altaar, op de helft van zijn hoogte was een omgang, een vlak met koper overtrokken. Hierop gingen de priesters, wanneer zij tot het altaar opgestegen waren (Leviticus. 9:22); zo konden zij van daar geschikt en naar alle zijden heen hun verrichtingen op het vlak van het altaar volbrengen. Aan de uiterste rand van deze bank moest een koperen traliewerk aangebracht worden en loodrecht tot aan de grond reiken; het vormde alzo in vereniging met de bank een vooruitspringend toestel aan het altaar, dat tot sieraad diende, maar bovendien om het aan de voet van het altaar uit te gieten bloed van de zoenoffers (hoofdstuk 29:12 Leviticus. 4:7,18,25) door het traliewerk in zich op te nemen, opdat het niet in de voorhof wegliep. Tot deze bank of omloop voerde, daar, volgens hoofdstuk 20:26, trappen verboden waren, een langzaam opklimmende aardhoop; deze was aan de zuidzijde van het altaar aangebracht, terwijl ten oosten de ashoop (Leviticus. 1:16), ten westen het koperen wasvat (hoofdstuk 30:18) zich bevonden, en aan de noordzijde het slachten van de dieren geschiedde. (Leviticus. 1:11).

Gij zult ook handbomen maken tot het altaar, handbomen van sittimhout; en gij zult ze met koper overtrekken, evenals het altaar zelf (Vs. 2 zie "Ex 26.11).

En de handbomen zullen in de ringen gedaan worden, zodat de handbomen zijn aan beide zijden van het altaar, als men het draagt.

Gij zult het hol van planken maken, 1) zodat het later met aarde en stenen kan gevuld worden; gelijk als Hij u op de berg gewezen heeft, zo zullen zij doen (hoofdstuk 25:9).

Ook: zie Ex 27.2. Volgens Leviticus. 6:12 vv. moest het vuur onafgebroken op het brandaltaar voortbranden, een zinnebeeld van de bestendige duur van de offerdienst en daarmee van de verering van Jehova zelf.

II. Vs. 9-19. Thans volgt de beschrijving van de voorhof zelf, die bestaan moest uit een hieraan bevestigd omkleedsel van enkel byssus, en aan de voorste, de breedste zijde, een ingang met een uit de vier weefstoffen gewerkt voorhangsel, gelijk aan dat, dat aan de ingang van de tabernakel was, hebben moest.

a) Gij zult ook de voorhof 1) van de tabernakel maken, een open ruimte rondom het (hoofdstuk 26) beschrevene, uit hout en vier bedeksels bestaande, in het heilige en allerheilige

verdeelde heiligdom, namelijk: aan de zuidhoek zuidwaarts, zullen aan de voorhof behangselen zijn van fijn getweernd linnen; de lengte van een zijde zal honderd el zijn.

Ex.38:9

Er waren twee voorhoven van het Heilige gescheiden, de ene, de priesterlijke en de andere, de algemene, voor het gehele volk. Aan het eerste waren de kamers verbonden, waarin de Levieten, de bewaarders van de tabernakel, verblijf hielden. Daarom wordt ook dikwijls van voorhoven melding gemaakt, als in het meervoud, en het meest in de Psalmen (65:5; 84:2; 92:14; 96:8).

Hier wordt gehandeld over de voorhof van het volk, waar de offerdieren werden geofferd, de gebeden werden opgezonden, en God verzoening werd aangebracht. Op deze wijze werd de toestand van de mens aan de Israëliet getoond, omdat zij werden verhinderd om in het innerlijke van de tempel te komen. Tegelijk werden zij vermaand, dat de mensen, hoewel onwaardig en verwerpelijk, door God werden toegelaten, indien zij slechts als smekelingen kwamen en in die ootmoed, welke betaamt, Hem zochten, gedachtig zijnde aan hun onwaardigheid. Hierdoor de troost, waarvan David spreekt (Psalm. 84:11): Liever verkies ik te wonen in de voorhoven van de Heere, dan in de schitterende tenten van de goddelozen.

De voorhof, was die ruime open vlakte, aan vier zijden door houten stijlen met handbomen bevestigd, afgesloten, welke een zinnebeeld was van de wereld, voor zover deze onder de roeping van het Evangelie leeft, en daardoor afgesloten is van de heidenwereld, die God niet kent. Door die voorhof was Israël afgescheiden van de volkeren, gelijk wij en onze kinderen van de heidenwereld afgescheiden zijn door de doop; waarom in het doopformulier dan ook gevraagd wordt: "Of gij niet gelooft en belijdt, dat uw kinderen in Christus geheiligd zijn," enz.; dat wil zeggen: of gij niet gelooft en belijdt, dat uw kinderen door Christus binnen de voorhof van de roeping gebracht zijn (want heiligen betekent afzonderen tot gebruik of ten dienste van God), en van die afzondering in de doop het van Christus ingestelde teken moeten ontvangen, gelijk niemand binnen Israëls voorhof komen mocht, dan die het teken van de roeping, dat is de besnijdenis, ontvangen had.

Ook zullen zijn twintig pilaren tot het aanhangen van die behangselen, en diens twintig voeten, waaraan de pilaren bevestigd zijn (hoofdstuk 26:32) van koper zijn, de haken van deze pilaren en hun banden zullen van zilver zijn, de haken tot het inhangen van de staven tussen de pilaren, zowel als de verbindingsstaven zelf, van massief zilver (Vs. 17).

Alzo zullen ook aan de noordhoek in de lengte de behangsels honderd el lang zijn, en zijn twintig pilaren, en diens twintig voeten, van koper; de haken van de pilaren (hoofdstuk 26:32,37) en diens banden(hoofdstuk 36:38) zullen van zilver zijn.

En in de breedte van de voorhof, aan de westhoek, zullen behangselen zijn van vijftig el, dus half zolang, en eveneens hun pilaren half zoveel, tien, en diens voeten tien.

Van gelijken zal de breedte van de voorhof, aan de oosthoek oostwaarts, van vijftig el zijn, wel even zoveel als naar de westzijde, doch hier zal de gehele breedte in drie delen-in de beide zijden of vleugels en in het midden-verdeeld worden.

Alzo, dat er vijftien el van de behangselen op de een zijde zijn; hun pilaren drie en hun voeten drie;

En vijftien el van de behangselen aan de andere zijde; hun pilaren drie en hun voeten drie.

In het tot de ingang of de poort dienende middelstuk nu van de voorhof zal een deksel zijn van twintig el, een gordijn van dezelfde stof als het voor de ingang van detent zich bevindende voorhangsel (hoofdstuk 26:36), van hemelsblauw en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, geborduurd werk (hoofdstuk 35:35); de pilaren vier en hun voeten vier.

Al de pilaren van de voorhof tezamen zestig, zullen rondom uit acaciahout vervaardigd en uitgezonderd de kapitelen, die verzilverd moeten worden, (hoofdstuk 38:17,19) met zilveren banden van massief zilver bezet zijn; deze banden zullen van de ene pilaar tot deanderen reiken en dienen om de behangsels eraan te bevestigen; hun haken zullen eveneens van massief zilver zijn, om daarin de strikken te leggen, maar hun voeten zullen van koper zijn; er zullen bovendien touwen zijn, om met deze de gordijnen, aan koperen pennen, zowel naarbinnen als naar buiten, vast te spannen (Vs. 19; hoofdstuk 35:10-39:40; Numeri. 3:37).

De lengte van de door het van buiten om de pilaren te spannen behangsel gevormde voorhof zal honderd el zijn (Vs. 9,11), en de breedte doorgaans vijftig 1) (Vs. 12,13), en de hoogte vijf el 2) van fijn getwijnd linnen; maar hun voeten, de onder de pilaren zich bevindende voetstukken, waarin deze staan, zullen van koper zijn.

In het Hebreeuws Hamischim bahamischim. De LXX penthaonta epipenthkonta, d.i. vijftig bij vijftig. De bedoeling is: de zuidelijke breedte vijftig el en de noordelijke breedte vijftig el.

De grootte van een lange man bedraagt vier ellen (1 Samuel 17:4); 5 el voor de hoogte van de voorhof waren alzo toereikend, dat niemand over deze heen kon zien.

Aangaande al het gereedschap van de tabernakel, alle werktuigen, die men voor het opslaan en afbreken behoeft, en al het overige in al deze dienst, ja al zijn pennen, die tot bevestiging van de deksel over de woning nodig zijn (zie "Ex 26.14), en al de pennen van de voorhof, (hoofdstuk 27:17) zullen van koper (zie "Ex 26.11) zijn. 1)

De voorhof, die de tabernakel omsloot, bestond dus uit 2 maal 20 en 2 maal 10 gelijk 60 pilaren, en een uit enkel byssus geweven wit omhangsel; van boven was het open; het besloeg een ruimte van 100 el lengte en 50 el breedte en was 5 el breed. De in hun kapitelen verzilverde pilaren waren aan elkaar verbonden door massief zilveren in zilveren haken liggende staven en stonden van onderen in koperen, in de aarde gegraven voetstukken vast, zij waren bovendien zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde met koorden aan koperen in de aarde geslagen pinnen bevestigd. Aan de staven nu hing aan de buitenzijde van de voorhof,

het eenvoudig witte, uit byssus geweven omhangsel; dit bedekte aan de voorste naar het oosten gekeerde zijde slechts 15 el aan de rechter- en 15 el aan de linkervleugel, de middelste 20 el waren voor de door- en ingangen bestemd. Deze ingangen stonden echter niet open, maar aan de naar binnen gekeerde zijden van de pilaren, die de ingangen verdeelden, was een voorhangsel, in bonte kleuren gewerkt, dat aan de beide zijden kon teruggeslagen worden, en zo naast de noordelijke vleugel een doorgang vormde. De binnenste, door de pilaren in hun behangsels omsloten ruimte van de voorhof bedroeg 5000 vierkante el. De tabernakel zelf was zó binnen deze ruimte geplaatst, dat hij in het zuiden, noorden en westen ieder 20 el van de pilaren verwijderd was; de voorste plaats, voor de ingang tot de tabernakel, omvatte alzo 2500 vierkante el, op deze plaats stonden het brandofferaltaar en het koperen wasvat (hoofdstuk 27:1-8; 30:18)

Gelijk de tabernakel de woning van de Heere is in het midden van Zijn volk, zo betekent de voorhof de plaats, welke Israël tegenover zijn God inneemt. Aan de ene zijde is deze plaats een, die uitnemend is boven alle volken van de aarde: God en volk wonen bij elkaar. God midden onder Zijn volk, het volk in de omgeving en nabijheid van zijn God. Aan de andere zijde is deze verhouding toch ook een nog daar buiten staan, een staan voor de deuren. De woning van God zelf mag Israël niet betreden; alleen is aan zijn gewijde plaatsbekleders en middelaars, de priesters het ingaan toegestaan, opdat zij in zijn plaats met God verkeren, daar de gaven van het volk aan God brengen, en van daar aan het volk de genadebetuigingen van God terugbrengen. Maar ook zelfs de priesters is de onmiddellijke toegang tot God en het bestendig blijven bij Hem nog ontzegd; zij mogen niet verder dan in het heilige; slechts eens in het jaar mag de hogepriester de voorhang voor het Allerheilige opheffen en met het verzoenend offerbloed en de wolk van wierook voor God verschijnen, om de volkomen verzoening met God in het nieuwe verbond en de volkomen vereniging met Hem, en het bestendig wonen bij Hem in het rijk van de heerlijkheid profetisch af te beelden. Wij zien alzo, dat de tent der samenkomst in haar drievoudige verdeling drie trappen van voortgang in zich heeft, welke de voortgaande ontwikkeling van het rijk van God in zijn geschiedenis aanwijzen; in de voorhof hebben wij de oudtestamentische gemeente, die als drager van het rijk van God nog priesterlijke middelaars nodig heeft; in het heilige zien wij de nieuwtestamentische gemeente, die, daar de verzoening reeds volbracht is, door middel van het algemene priesterschap onmiddellijk en zelf tot God naderen, haar gaven brengen en de zegen halen mag; in het Allerheilige eindelijk wordt ons de hemelse gemeente voorgesteld, die, nadat het rijk van God zijn volmaking gevonden heeft, tot het aanschouwen van de heerlijkheid van God en tot bestendig wonen bij Hem gekomen is.

De majesteit van de heilige zaken lag voor hen verborgen onder deze schaduwbeelden, opdat zij eerbiedig zouden naderen, om God te vereren; en aan hun onwaardigheid werden zij herinnerd, opdat zij des te nederiger zich voor Gods aangezicht zouden gedragen, en de vrees het berouw tevoorschijn zou brengen. Hun werd tevens aanbevolen, de matigheid in het wijs zijn te betrachten, opdat zij niet bovenmate weetgierig zouden zijn.

III. Vs. 20-21. Het eveneens in de voorhof te plaatsen wasvat (hoofdstuk 30:7 vv.) vooreerst nog voor bijgaande, en in het volgende hoofdstuk van de kleding van zijn dienaren willende handelen, schrijft de Heere eerst voor de soort en toebereiding van de olie voor de zeven

lampen, omdat de dagelijkse verzorging van deze lampen aanstonds na het oprichten van de tabernakel een begin moet nemen.

a) Gij nu zult de kinderen van Israël gebieden, dat zij tot u brengen zuivere olie van olijven, 1) niet van andere olievruchten, gestoten, niet door persen verkregen. De olijven moeten eerst van bladeren, stof enz. gereinigd worden, opdat het olie van de fijnste soort zij, want zijmoet dienen tot de luchter, opdat men gedurig de lampen aansteekt (hoofdstuk 25:31 vv.).

Leviticus. 24:2

De olijfboom, een van de voortreffelijkste gewassen van Palestina, werd in bijzondere tuinen, voornamelijk op hoogten en bergen gekweekt, daar zij een droge, zandige grond beminnen; ook komt hij in vochtigen voor, en groeit zelfs onder het water (zie Ge 8.11). De knoestige stam is 20-30 voet hoog, heeft een gladde grauwe bast, en draagt over zijn gehele lengte takken, die zich zeer ver uitbreiden (Psalm. 128:3). De bladeren zijn lancetvormig, dik en stijf, bijna zonder steel, ongeveer 2« duim lang en blijven het gehele jaar groen (Psalm. 52:10 Jer.11:19). Uit de in kleine bosjes tussen de bladeren tevoorschijn komende witte bloesems ontwikkelen zich de olijven in de gedaante van langwerpig ronde bessen, die soms zo groot als een duivenei worden, eerst groen, en later purperkleurig en zwart zijn en een harde kern omsluiten; zij zijn in september rijp. De onrijpe, voorzichtig afgeslagen vruchten werden òf gestoten, en gaven dan de fijnste olie van witte kleur, òf geperst en getreden; ook heeft men oliemolens. Rijpe en zeer vlezige vruchten geven slechte olie. Niet ongewoon was het, de olijven ook ruw, of in zout water geweekt, of ook ingemaakt te eten.

III. Vs. 20-21. Het eveneens in de voorhof te plaatsen wasvat (hoofdstuk 30:7 vv.) vooreerst nog voor bijgaande, en in het volgende hoofdstuk van de kleding van zijn dienaren willende handelen, schrijft de Heere eerst voor de soort en toebereiding van de olie voor de zeven lampen, omdat de dagelijkse verzorging van deze lampen aanstonds na het oprichten van de tabernakel een begin moet nemen.

a) Gij nu zult de kinderen van Israël gebieden, dat zij tot u brengen zuivere olie van olijven, 1) niet van andere olievruchten, gestoten, niet door persen verkregen. De olijven moeten eerst van bladeren, stof enz. gereinigd worden, opdat het olie van de fijnste soort zij, want zijmoet dienen tot de luchter, opdat men gedurig de lampen aansteekt (hoofdstuk 25:31 vv.).

Leviticus. 24:2

De olijfboom, een van de voortreffelijkste gewassen van Palestina, werd in bijzondere tuinen, voornamelijk op hoogten en bergen gekweekt, daar zij een droge, zandige grond beminnen; ook komt hij in vochtigen voor, en groeit zelfs onder het water (zie Ge 8.11). De knoestige stam is 20-30 voet hoog, heeft een gladde grauwe bast, en draagt over zijn gehele lengte takken, die zich zeer ver uitbreiden (Psalm. 128:3). De bladeren zijn lancetvormig, dik en stijf, bijna zonder steel, ongeveer 2« duim lang en blijven het gehele jaar groen (Psalm.

52:10 Jer.11:19). Uit de in kleine bosjes tussen de bladeren tevoorschijn komende witte bloesems ontwikkelen zich de olijven in de gedaante van langwerpig ronde bessen, die soms zo groot als een duivenei worden, eerst groen, en later purperkleurig en zwart zijn en een harde kern omsluiten; zij zijn in september rijp. De onrijpe, voorzichtig afgeslagen vruchten werden òf gestoten, en gaven dan de fijnste olie van witte kleur, òf geperst en getreden; ook heeft men oliemolens. Rijpe en zeer vlezige vruchten geven slechte olie. Niet ongewoon was het, de olijven ook ruw, of in zout water geweekt, of ook ingemaakt te eten.

Gelijk reeds (hoofdstuk 26:35) gezegd is, zal de kandelaar met zijn zeven lampen in de tent der samenkomst 1) (zie Ex "35.21) staan van buiten de voorhang, die voor de getuigenis is, voor het Allerheilige met de Ark van het Verbond. Daar zullen Aäron en zijn zonen, van wier priesterlijk beroep later verderzal gesproken worden (hoofdstuk 28:1 vv.) ze toerichten, van de avond tot de morgen, voor het aangezicht van de HEERE (Leviticus. 24:1-4); dit, deze gave van olie voor het volk, en de bereiding van de lampen voor de priesters, zal een eeuwige inzetting zijn voor hun geslachten, vanwege (onder) de kinderen van Israël, tot op de tijd, dat de tegenwoordige bedeling in haar zinnebeeldendoor de volgende vervuld zal zijn (Genesis 17:7).

Voor de eerste maal wordt hier de tabernakel de tent der samenkomst genoemd. Hiermee wordt aangeduid, dat in die tent de Heere zou komen tot Zijn volk, dat het samenkomen van de Heere en Zijn Verbondsvolk Israël in die tent zodanig zou plaats hebben, dat in waarheid de innige betrekking tussen Jehova en Israël zou openbaar worden.

HOOFDSTUK 28.

PRIESTERLIJKE KLEDING VAN AÄRON EN ZIJN ZONEN.

Vs. 1-5. Van de tabernakel met zijn voorhof en zijn gereedschappen gaat de Heere over tot de personen, die in de dienst van het heiligdom moeten voorzien, of tot de priesters, bestemt Aäron en diens zonen tot die stand en bepaalt hun klederdracht, allereerst voor de voornaamste onder hen, de hogepriester.

Daarna, nadat gij de tabernakel hebt opgericht en de wet van de dienst van het heiligdom zal gegeven zijn (Ex.40-Lev.7) zult gij uw broeder Aäron en zijn zonen methem, tot u doen naderen uit het midden van de kinderen van Israël1) gij zult hen uit de menigte van het volk tevoorschijn laten treden tot u, die als mijn plaatsbekleder bij het heiligdom zult staan, om Mij met zijn zonen het priesterambt te bedienen, om uit Mijn hand het priesterlijk ambt te ontvangen (Leviticus. 8): a) namelijk Aäron, Nadab en Abihu, Eleßzar en Ithamar, de zonen van Aäron 2) (hoofdstuk 6-23).

Hebr.5:4.

Nadat God, de Heere, de instellingen omtrent de heilige zaken heeft gegeven, gaat Hij over tot de instelling, omtrent de heilige personen. Hoogstwaarschijnlijk moesten, toen de tabernakel was afgewerkt, Aäron met zijn zonen, in tegenwoordigheid van de Oudsten van Israël, naderen tot aan de deur van de tent der samenkomst.

Israëls roeping en verhouding tot de wereld of de overige geslachten van de mensen is in hoofdst.19:5,6 scherp en nauwkeurig afgetekend. In de woorden, waarvan de Heere zich daar bedient, zijn vier punten op te merken. 1. Israël is verkoren, van alle overige volken uit- en afgezonderd, opdat het niet zij, gelijk zij zijn; het is: 2. de Heere ten eigendom gegeven, opdat het Hem alleen toebehore en Hem diene; 3. in dit eigen zijn aan de Heere moet het heilig zijn, gelijk Hij zelf heilig is, opdat het met al zijn doen en laten, met zijn gehele geschiedenis aan de genadige bedoelingen van God dienstbaar en een bemiddelaar voor alle geslachten kan worden; 4. als heilig volk zal het nu ook tot de Heere mogen naderen en onmiddellijk met Hem verkeren, om Hem zijn gaven te brengen, en gaven van Hem te verkrijgen. Intussen juist daar, waar het van zijn eigen priesterlijk recht zou gebruik maken en God tegemoet zou treden, om van de berg af Gods openbaring te ontvangen, week Israël, door schrik en ontzetting aangegrepen, terug, onttrok zich aan zijn voorrecht, om de Heere onmiddellijk te naderen, en bekende zelf een bijzondere middelaar nodig te hebben, die het verkeer met de Heere onderhield (hoofdstuk 19:7; 20:18 vv.). Op zo’n erkentenis en belijdenis was ook de bedoeling van God met de geweldige donder en de bliksem en de overige tekenen van zijn ongenaakbare Majesteit gericht (hoofdstuk 20:20); daarom billijkte Hij uitdrukkelijk de woorden van het volk (Deuteronomium. 5:28), en stelde Hij Mozes voor de tijd van de stichting en eerste openbaring van het verbond tot een middelaar; daarom stelde God tevens bij de wetgeving een bijzondere priesterstand in, die in de plaats van het volk tot Hem zou naderen en het verkeer met Hem voor de verdere tijden van de oudtestamentische bedeling zou onderhouden. Uit het gezegde blijkt vanzelf, dat de drie eigenschappen, welke tot het

priesterlijk karakter in Israël behoorde, nu in de stand van de priesters in nog hogere graad en in volle mate moesten tevoorschijn treden; dat deze stand, wat het gehele volk in ruimere kring tegenover de wereld was, op bijzondere wijze in engere kring ten opzichte van het volk zelf zijn moest. Met andere woorden: Israëls religieuze waarde moest haar toppunt in zijn priesterstand en in deze haar volledigste uitwendige voorstelling bezitten, voornamelijk in het hoofd van de priesters, de hogepriester. Dit is dan ook werkelijk het geval, gelijk uit de woorden van Mozes blijkt, die hij bij gelegenheid van Korach's oproer sprak (Numeri. 16:5): "Morgen vroeg, dan zal de Heere bekend maken, wie de Zijne en heilig is, die Hij tot zich zal doen naderen, en wie Hij verkoren zal hebben, die zal Hij tot zien doen naderen." Hier hebben wij de drie eerstgenoemde hoofdzaken weer bij elkaar, en daarbij het vierde, het offeren of naderen tot God. In hoeverre nu die drie hoofdzaken in het Aäronitische priesterschap in hogere graad zouden gevonden worden, toont ons hoofdstuk genoegzaam aan. Ten opzichte van 1e. het verkoren zijn, worden (Vs. 1) Aäron en zijn zonen tot een afgesloten geheel onder het volk daardoor verheven, dat Mozes hen uit de kinderen van Israël tot zich nemen en hun het priesterambt toevertrouwen zou; de erfelijkheid van de priesterstand plantte dit verkoren zijn op ieder van Aärons nakomelingen in het bijzonder voor alle volgende tijden voort. Ten opzichte van het 2e. de Heere eigen zijn, zo lopen alle priesterwetten in het derde boek van Mozes daarop uit, dat zij met al hun werken en leven niet zichzelf toebehoren, niet eens een tijdelijke bezitting hebben, maar geheel aan de dienst van God gewijd, en zelfs met hun levensonderhoud aan hem alleen overgegeven moeten zijn. Ten opzichte van 3e. het heilig zijn, zo wordt, als insigne of uitwendig teken van deze aan het gehele volk geschonken waarde (Numeri. 15:37 vv.) het dragen van kwasten en troetels, die met donkerblauwe snoeren aan de vier hoeken van het opperkleed moesten bevestigd worden, voor alle mannen in Israël bevolen; een nog meer uitstekende kleding, overeenkomstig de grotere mate van hun heiligheid verkrijgen dan ook de priesters, de alleruitstekendste echter wordt alleen de hogepriester toegedeeld, omdat in hem de priesterwaardigheid haar hoogste toppunt bereikt.

De wijze van het priesterlijk en hogepriesterlijk naderen tot God, wordt later in het derde boek van Mozes tot in bijzonderheden geregeld; het is een naderen alleen tot in het heilige bij de gewone priesters, een naderen tot in het allerheilige, de plaats van de onmiddellijke aanwezigheid van de Heere, bij de hogepriester op de grote Verzoendag. Maar ook dit gehele priesterschap, hoe hoog het zich boven het gewone priesterschap van Israël moge verheffen, is toch nog een zeer gebrekkig. Tot volkomenheid ontbreekt de zondeloosheid van degene, die het ambt bekleedt; hem ontbreekt bovendien, dat hij, die in de plaats van het volk voor de Heere, en in de plaats van de Heere voor het volk treden moet, in zijn persoon een werkelijke bemiddeling tussen beiden zou voorstellen, doordat hij in wezenlijke gemeenschap aan de ene zijde met God en aan de andere met het volk staat. Zo wijst het Aäronitische priesterschap zelf weer op iets hogers, als het doel, waarheen het streeft; dat is het hogepriesterschap van Christus, dat heilig en onbevlekt is, en de Godheid en mensheid in één verenigt.

Gelijk Jehova de tabernakel en naderhand de tempel heeft verkoren tot Zijn koninklijk paleis, zo heeft Hij ook Zijn rijks- en hoofdbedienden gehad, die een vrije toegang tot hem hadden, in Zijn paleis en tegenwoordigheid steeds verkeren en Zijn dienst waarnemen.

Het Hebreeuwse woord (Cohen), betekent, zoals uit het Arabisch blijkt, eigenlijk een administrateur van andermans zaak, iemand, die de zaken van een ander in orde brengt. Vandaar de betekenis van priester, als iemand, die optreedt voor de mens bij God.

En gij zult voor uw broeder Aäron heilige klederen 1) maken, opdat hij die bij zijn ambtsbezigheden draagt, om hem tot heerlijkheid en tot sieraad 2) te dienen.

Om tot Jehova, de Heilige te kunnen naderen, moest hun onheiligheid door heilige klederen toegedekt worden, die de met wijsheid begaafden onder het volk, welke de Heere met de Geest van wijsheid had vervuld, moesten vervaardigen.

Tot heerlijkheid en tot sieraad. Hiermee wordt de hoge waardigheid en uitnemendheid van de Hogepriester aangeduid. In zichzelf was hij onrein, en bezat hij geen heerlijkheid. Het bekleed zijn met de kostelijke klederen zou zinnebeeld hiervan zijn, dat de Heere God zijn onreinheid niet aanzag, maar hem beschouwde als de door Hem uitgekozen persoon, om het altaar te bedienen, als type van de Meerdere van Aäron.

Gij zult ook spreken tot allen, die wijs van hart 1) zijn, die Ik 2) met de geest van wijsheid vervuld heb, met die in het bijzonder door Mij verlichte en begaafde mannen (hoofdstuk 31:1-11) om de werken aan het heiligdom te vervaardigen, dat zij voor Aäron klederenmaken, om hem te heiligen, in welke hij bij zijn wijding plechtig ingekleed zal worden (investituur) (hoofdstuk 29:1-37), dat hij Mij het priesterambt bedient. 3)

Wijs van hart wil zeggen, met wijsheid begaafd.

Alle volmaakte wijsheid daalt af van God. Ook hier kost dit zo treffend uit, en daardoor tevens, dat de Heere altijd verheerlijkt wordt in en door Zijn eigen werk.

Hierdoor komt wel degelijk uit, dat de kleren symbolen hiervan waren, dat Aäron tot het priesterambt geheiligd was.

Dit nu zijn de kleren, de afzonderlijke stukken van de hogepriesterlijke ambtskleding, die zij maken zullen: een borstlap (Vs. 15 vv.), en een efod (Vs. 6 vv.) en een mantel (Vs. 31 vv.), en een rok vol oogjes (Vs. 39), een hoed (Vs. 39) met de gouden voorhoofdplaat (Vs. 36 vv.) en een gordel (Vs. 39); zij zullen dan voor uw broeder Aäron de zo-even genoemde 7 stuks heilige kleren maken en verder de linnen onderkleren, voor hem, en voor zijn zonen zullen zij maken onderkleren, rokken, gordels en mutsen (Vs. 40), om Mij het priesterambt te bedienen.

Zij 1) zullen ook als stoffen het goud, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken en fijn linnen nemen.
2)

Zij, nl. degenen, die wijs van harte zijn, degenen, die dat alles moesten vervaardigen.

Al deze dingen zijn slechts een schaduw geweest van de betere goederen, die Christus Zijn geestelijke onderdanen vervangen zou. Zo behoort onder het Evangelie de kleding van Zijn Koninklijk Priesterdom (1 Petr.2:9) niet te bestaan in goud, parels en kostelijk opschik van kleren, maar daarin alleen moeten zij zich beroemen. dat zij bekleed zijn met de klederen van het heil en de mantel van gerechtigheid Jesaja 61:10 Psalm. 132:9,16). Eigenlijk, de vuile kleren, waarmee Jozua, de Hogepriester bekleed was, betekende de ongerechtigheid, die zijn priesterschap aanhing of aankleefde, en omtrent welke gezegd werd, dat ze van hem weggenomen werd (Zacheria 3:3,4). Zo betekenden deze heilige kleren de volmaakte rechtvaardigheid en heiligheid, waarmee niet alleen Christus zelf bekleed is, zijnde heilig, onnozel, onbesmet (Hebr.7:26), maar ook de gerechtigheid en heiligheid, waarmee Hij Zijn volk bekleedt en versiert.

II. Vs. 6-14. Van de afzonderlijke kledingstukken van de hogepriester wordt als het eerste en prachtigste nu de efod nader beschreven, deze bestaat uit twee stukken, een voor de borst en een voor de rug, werd over het hoofd geworpen, op de wijze van het Roomse misgewaad, en op de beide schouders door twee gegraveerde sardonixstenen in gouden kastjes omvat, in de beide zijden door een gordelband samengehouden. Dit is de insigne of het uiterlijke teken van de op schouders van de hogepriesters rustende heersers waardigheid van Israël.

En zij zullen de efod, 1) lijfrok of schouderkleed, maken van gouddraad, hemelsblauw, en purper, scharlaken (purpergaren in de drie kleuren, donkerrood en karmozijnrood) en fijn getwijnd linnen, glinsterend witteuit verschillende draden samengedraaide byssus, van het allerkunstigste werk, van de arbeid van de kunstwevers (zie "Ex 35.35), gelijk aan de binnenste tapijten van de woning en het voorhangsel voor het Allerheilige (hoofdstuk 26:1,31), maar zonder cherubim, in de plaats daarvan echter met gouddraad doorwerkt.

De efod schaduwde af het kleed van de gerechtigheid, dat Christus draagt, waarom Hij in Openb.1 afgebeeld wordt als "in een lang wit kleed tot aan de voeten, zijnde omgord aan de borsten met een gouden gordel." Die gerechtigheid is samengesteld uit het lijden en de gehoorzaamheid van God geopenbaard in het vlees.

Deze efod door de LXX vertaald door schoudermantel, door Luther door lijfrok, is wel te onderscheiden van de linnen lijfrok, welke ook andere voorname personen, zoals David e.a. hebben gedragen. Deze efod werd dan ook de gouden genoemd.

Hij zal uit twee stukken of bladen vervaardigd worden, en twee samenbindende aan elkaar passende schouderbanden hebben, aan zijn beide einden, waarmee hij samengevoegd zal worden. 1)

De efod bestond dus uit een voor- en een achterstuk, door twee schouderstukken aaneengevoegd, en aan de zijde open.

Een efod met de kleuren van het heiligdom doorweven, evenals de misgewaden in de Roomse Kerk, uit twee stukken bestaande, die op de schouder door gouden haken of invatsels waren verenigd en van onderen met banden aan het lijf werden vastgemaakt.

En de kunstelijke riem van zijn efod, de tot de efod behorende band, uit een stuk met het ruggestuk op kunstige wijze vervaardigd, die op hem is, om boven de heupen om het lichaam mede het voorstuk vast te binden, zal zijn gelijk zijn werk, zal van dezelfde bewerking zijn, van hetzelfde, van goud, hemelsblauw en purper, en scharlaken en fijn getwijnd linnen (Vs. 6).

En gij zult twee sardonixstenen nemen, edelgesteenten van de kleur van onze nagels (Genesis 2:12), en de namen van de zonen van Israël daarop graveren. 1)

Opdat de vereniging van de Hogepriester met het volk des te zekerder zou zijn, plaatste God niet slechts op Zijn borst de teken van de twaalf stammen, maar droeg Hij die ook op Zijn schouder. Hierdoor werd de gelegenheid tot afgunst weggenomen, omdat het volk begrijpen moest, dat één mens niet van de anderen werd onderscheiden, ter wille van een bijzondere begunstiging, maar dat alleen bij de persoon van één de hogepriesterlijke macht berustte, hetgeen pas eerst in Christus is vervuld, zoals Petrus leert (1 Petr.2:5)

Die stenen waren in goud gevat; dat wil zeggen: de uitverkorenen waren door Goddelijke kracht aangegrepen, en in beide handen van God als het ware gegraveerd en vastgemaakt.

Zes van hun namen op een steen, en de zes overige namen op de andere steen, naar hun geboorten, op de steen voor de rechterschouder de namen van de oudste zonen, op die voor de linkerschouder de namen van de zes jongsten (zie "Ge 29.31).

Naar steensnijderswerk, gelijk men de zegels graveert, zult gij deze twee stenen graveren; met de namen van de zonen van Israël; gij zult maken, dat zij omvat zijn in gouden kastjes, dat zij in een vlechtwerk van gouddraad kunnen ingezet worden.

En gij zult door dit vlechtwerk, dat tevens haken of agraffen zal vormen de twee stenen aan de schouderbanden van de efod zetten, opdat zij daar het borststuk met het ruggestuk bij elkaar houden; bovendien zullen zij nog tot een ander doel dienen, zijnde namelijk stenen ter gedachtenis 1) voor de kinderen van Israël; en Aäron, de middelaar en hoogste vertegenwoordiger van het volk, zal hun namen op zijn beide schouders2) dragen, ter gedachtenis, voor het aangezicht van de HEERE. Hij, deHeere, wanneer Hij de namen ziet, wil zich daardoor herinneren (Genesis 9:16) dat Israël Zijn Verbondsvolk is, en Hij onder hen als koning staat, en Hij zal Zijn volk in Zijn aardse plaatsbekleder met een goede regering verzorgen.

Stenen ter gedachtenis wil zeggen, stenen, waardoor de Heere zich Zijn volk herinnert. Als Aäron met de stenen op de schouder, en in die stenen de namen van de zonen van Israël gegraveerd, in het Heiligdom verscheen, zou de Heere Zijn volk op een bijzondere wijze indachtig zijn. Ook hier is de Hogepriester een type van de Christus, die al de Zijnen, geheel Zijn Kerk draagt op Zijn schouder, om ze te leggen voor de Vader, verschijnende voor het aangezicht van de Heere.

De schouder wordt in de Bijbel, gelijk in de gehele oudheid, als zetel van de heerschappij beschouwd Jesaja 9:5; 22:22); de efod, als schouderkleed, wijst daarom de hogepriester in

zijn koninklijke waardigheid aan. Zij komt hem wel niet toe voor zijn persoon, maar wel voor zover Israël een priesterlijk koninkrijk (hoofdstuk 19:6) is en hij Israëls hoogste representant, in wie zich de drievoudige waardigheid van het volk verenigt. Nu behoort tot de koninklijke waardigheid, allereerst het heersen, dan ook het richten, de waardigheid van heersen is het in het bijzonder, welke in de efod wordt voorgesteld, terwijl de waardigheid van richten door de met de efod nauw verbonden borstlap (Vs. 15 vv.) voorgesteld wordt. De kleuren van dit kledingstuk zijn die van het heiligdom, want hier wordt geen rijk bedoeld, dat van de wereld is, al is het ook in de wereld, maar een Godsstaat (Theocratie); er is in de stof goud geweven, en meer goud wordt daaraan gebruikt, want hij, die het kledingstuk draagt, is de hoogste in de Theocratie. Dat hij de namen van zijn volk op de twee edelgesteenten draagt, ziet op de heerlijkheid, tot welke zijn volk door zijn dienst zal gebracht worden; want edelgesteenten met hun glans zijn een voortreffelijk symbool van heiligheid en heerlijkheid, welke beide in de heilige Schrift bij elkaar behorende begrippen zijn.

Deze woorden schijnen een nadere verklaring te zijn van het voorgaande, of indien ze iets meer te kennen geven, zo zal het mogelijk zijn, dat, gelijk de stenen op Aärons schouders met de namen van de kinderen van Israël daarop, een gedenkteken waren van de wederzijdse betrekking tussen hem en de stammen van Israël, alzo ook de Heere aan zijn zijde zich verbond, om zo dikwijls Aäron met deze namen op zijn schouders voor Zijn aangezicht verscheen, en voor Israël rechtstreeks offerde en zijn gebeden uitstortte, zijn volk gunstig te gedenken. Doch men begrijpt wel, dat die belofte met de meeste nadruk vervuld werd, voor zover deze verschijning gepaard ging met het geloof in de tegenbeeldende Hogepriester, om wiens wille alleen de gelovige harten met een gewenst vruchtgevolg wensen kon, genade te vinden en barmhartigheid te verkrijgen.

Gij zult ook aan de beide edelgesteenten (Vs. 9) omvattende gouden kastjes behalve de haken (Vs. 12) nog twee andere gouden kastjes of ringen maken, aan ieder vlechtwerk een.

En twee ketentjes van louter goud; gelijk eindigende, even lang zult gij die maken, een niet uit ringen bestaande, maar een uit gouddraad als een snoer samengedraaid werk; en de gedraaide ketentjes zult gij met het boveneinde aan de kastjes hechten. Wat met het ander einde geschieden moest, zie daarover Vs. 22-24, waar evenals de hier genoemde kastjes ook de ketentjes nog eens genoemd worden.

III. Vs. 15-30. Op het voorste gedeelte van de efod zal Aäron verder de borstlap dragen, een vierhoekige zak in kwadraat vorm, van gelijk werk en gelijke stof als de efod, tot welke hij behoort en met twaalf edelgesteenten in vier rijen bezet, op welke de namen van de twaalf stammen van Israël gegraveerd zijn, in zich het "licht en recht" bevattende. Dit is de insigne van de met de heerserswaardigheid verbonden rechterswaardigheid, welke de hogepriester als vertegenwoordiger van Israël eveneens toekomt.

a) Gij zult ook een borstlap van het gericht, 1) (Hebreeuws: Chosjen misjpath, dat is: tooisel van het gericht) maken, van het allerkunstigste werk, gelijk het werk van de efod zult gij hem maken, van hetzelfde werk envan dezelfde stoffen, namelijk van goud, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en van fijn getwijnd linnen zult gij hem maken.

Ex.39:8

Wat de Grieken met logeion vertalen, en de Latijnen met pectorale (borstlap), was, in de vorm van een vierkante borstbedekking met kettingen verbonden, zodat het verenigd was met de Efod. Daarin waren ingesloten twaalf stenen, om de stammen van Israël te vertegenwoordigen. De Urim en Tummim waren er ook aan gehecht. Verder, hoedanig de vorm geweest is, kan niet precies bepaald worden uit de woorden van Mozes, en omdat de Joden ook zelf onder elkaar verschillen, is ons de beschouwing van de borstlap voldoende. Dat de naam van dapperheid of schat zou afgeleid zijn, mishaagt mij niet. Maar dit is de hoogste attentie waard, dat de Hogepriester de zonen van Abraham als het ware op zijn hart droeg, niet slechts om hen voor Gods aangezicht te brengen, maar opdat Hij aan hun indachtig zou zijn, en om hun heil bekommerd zou wezen.

Dat nu als symbool van de twaalf stammen er even zoveel kostbare stenen waren, daarin werd hun geen stof gegeven om zich te verheffen, alsof zij om eigen waardigheid en voortreffelijkheid zo hoog werden geschat, maar daarmee werden zij vermaand, dat de gehele waarde, om als gelovige bij God te boek te staan, afhing van de heerlijkheid van het priesterschap. Alzo leren wij uit deze figuur, dat hoe min en verworpen wij ook zijn mogen, zodat wij niets zijn dan louter afvaagsel, in zoverre Christus ons verwaardigd heeft in zijn lichaam in te zetten, wij in hem kostbare stenen zijn. En hierop schijnt Jesaja te zinspelen Jesaja 54:11), waar hij over deze vernieuwing van de Kerk, welke onder de regering van Christus zou plaatsvinden, zegt: "Zie, zegt Hij, Ik zal uw stenen heel sierlijk leggen, en Ik zal U op saffieren grondvesten en uw glasvensters zal Ik van kristal maken, en uw poorten van robijnstenen, en uw gehele gebied van aangename stenen." Doch daarop laat hij volgen: "En al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn." Daarom, hetgeen in Christus zou vervuld worden, werd onder de Wet door een uiterlijk teken afgebeeld, nl. dat, ofschoon wij over de gehele wereld zouden verspreid zijn wij door het geloof in Christus zouden verenigd zijn, indien wij met Hem één zouden wezen.

Die borstlap betekende de rechterlijke waardigheid van de Hogepriester Jezus "aan Wie God macht gegeven heeft gericht te houden, omdat Hij ook Zoon van de mensen is." (Johannes 5:27). Als Hogepriester spreekt Hij vonnis uit in genade, want: "Vader! Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn zullen, die Gij Mij gegeven hebt," (Johannes 17). In het vonnissen draagt Hij Zijn gehele kerk op het hart, dat is in liefde. Als Hogepriester, die hun schuld betaalt en hun verzoening met God uitwerkt, draagt Hij hen op de schouders, dat is Zijn kracht. Als Hogepriester, die hen vrijspreekt, vinden zij geen plaats dan aan Zijn hart: "Hij zal zijn volk richten met gerechtigheid, en Zijn ellendigen met recht" (Psalm. 72). "Het geknakte riet zal Hij niet verbreken, totdat Hij het oordeel (het vonnis) zal uitbrengen tot overwinning." Jesaja 49). In Zijn gerechtigheid zijn de namen tezamen gevat, in twee stenen, op twee schouders: want met een gerechtigheid bedekt en rechtvaardigt Hij allen, gelijk allen door één schuld zijn verloren gegaan. Hoeren en tollenaars zowel als Nathanaëls en Timotheüssen zijn elkaar daarin niets vooruit: "want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid van God, en worden om niet gerechtvaardigd, uit Gods genade, door de verlossing die in Christus Jezus is.".

Zoals blijkt, was de borstlap ten nauwste verbonden met de Efod. Van boven aan de schouderbladen en van onderen aan de gordel was de borstlap vastgehecht. Duidelijk wilde de Heere daarmee zeggen, dat die borstlap geen betekenis had, van geen nut was, indien zij gescheiden was van de Hogepriesterlijke waardigheid.

Vierkant zal hij zijn en verdubbeld, bij wijze van een zak: een span of halve el zal zijn lengte zijn, en een span zijn breedte; het gehele weefsel moet alzo, daar het voor de helft omgeslagen moet worden, een el lengte hebben.

En gij zult aan de buitenzijde vervullende stenen daarin vullen, vier rijen stenen; een rij van een sardis, karneool van bloedrode kleur, een topaas, bleekgroene chrysoliet, en een karbonkel van grasgroene helder schitterende kleur: dit is de eerste rij.

En de tweede rij van een smaragd, van kleur als het vuur, een saffier van hemelsblauwe kleur, en een doorzichtige kleurloze diamant.

En de derde rij, een hyacint of topaas van geelachtig rode kleur, agaat, een doorschijnende hoornsteen, waarin men verschillende kleuren ziet, en violet blauwe ametist.

En de vierde rij van een turkoois, een als goud glinsterende chrysoliet, en een sardonyx, van kleur als onze nagels (Vs. 9), en een jaspis, droevig rode glasachtige steen; zij zullen met goud ingevat zijn in hun vullingen, in alle vier hun rijen.

In Openb.21:9-21 vindt men bij de beschrijving van de fundamenten, van de poorten en de straten van het nieuwe Jeruzalem, de stenen van de borstlap. Dit is niet zonder betekenis, omdat toch Israël een beeld is van dat volk, dat de grote Hogepriester op zijn borst draagt, het omvat met de eeuwige armen zijn liefde en het eenmaal de heilige stad doet bewonen in vrede en gerechtigheid.

Iedere steen heeft een andere naam, omdat Christus Jezus ieder gelovige elk bij zijn naam kent, elk op bijzondere wijze uitvoert en elks noden in het bijzonder kent en vervult.

En deze stenen zullen zijn met de twaalf namen van de zonen van Israël, met hun namen, niet alleen zal het getal van de stenen met dat van de stammen overeenkomen, maar ook zullen de namen van Israëls zonen daarop staan; Zij zullen als zegels gegraveerd worden, elk met zijn naam voor de twaalf stammen zullen zij zijn 1) gelijk deze volgens de ouderdom van de stamvader op elkaar volgen (Vs. 10).

De volgorde van de stenen en van de daarin gegraveerde namen van de twaalf stammen was dien ten gevolge de in het volgende overzicht voorgestelde; daarbij is op te merken, dat de Hebreeër van rechts naar de links schrijft en leest, en niet, als de westerling van links naar rechts.

Levi-Smaragd; 2. Simeon-Topaas; 1. Ruben-Sardis;
Nafthali-Diamant; 5. Dan-Saffier; 4. Juda-Karbonkel;

Issaschar-Ametist; 8. Aser-Agaat; 7. Gad-Hyacint; 12.Benjamin-Jaspis; 11. Jozef-Sardonix; 10. Zebulon-Turkoois.

Zonder twijfel is voor elke stam juist die edelsteen gekozen, die zijn eigenaardigheid van karakter of zijn plaats in de Theocratie het beste voorstelde; in enkele gevallen is dit duidelijk op te merken. Zo is de bloedrode sardis bij zijn betrekkelijk slechts geringe waarde een treffend zinnebeeld van de door vleselijke lust ontbrandende Ruben, die zijn eerstgeboorterecht verloor; de helder groene topaas en de grasgroene smaragd zijn kentekenen van Simeon en Levi, als broeders van een gelijk karakter; de smaragd echter, bij de ouden de kostbaarste steen naast de karbonkel of robijn, plaatst de priester- en Levietenstam aan de zijde van de koningsstam Juda; de robijn, de meest geprezene onder de edelgesteenten van het Oosten, past bijzonder voor Juda, als degene, die naar Jakobs voorzegging zijn broeders zonden prijzen (Genesis 49); eindelijk de sardonyx, die reeds voor de beide schouderbladen (Vs. 9) aangewezen werd, dat daarop de namen van de twaalf stammen gegraveerd zouden worden, keert hij Jozef weer, wiens naam in poezië eveneens voor geheel Israël staat (Psalm. 81:6)

Gij zult ook, gelijk Ik reeds gezegd heb (Vs. 14), aan de borstlap gelijkeindigende, even lange ketentjes van gedraaid werk uit louter goud maken, om tot verbinding van de efod te dienen.

Gij zult ook aan de borstlap twee gouden ringen maken; en gij zult de twee ringen aan de twee einden van de borstlap zetten.

Dan zult gij de twee gedraaide gouden ketentjes van de efod met de onderste einden in de twee ringen doen, aan de einden van de borstlap.

Maar de twee bovenste einden van de twee gedraaide ketentjes zult gij aan die twee kastjes doen, waarvan Ik (Vs. 13) gesproken heb, en gij zult ze zetten aan de schouderbanden van de efod, recht op devoorste zijde hiervan, het ene aan het linker-, het andere aan het rechterschouderstuk van de efod.

Gij zult nog twee gouden ringen maken, en zult ze aan de twee einden van de borstlap zetten; inwendig aan zijn rand, die aan de zijde van de efod zijn zal, die aan de andere, het onderste gedeelte van de efod toegekeerde zoom van de borstlap zich bevinden.

Nog zult gij twee gouden ringen maken, die gij zetten zult aan de twee schouderbanden van de efod, de ene aan de rechter-, de ander aan de linkerhoek, beneden, aan de voorste zijde, tegenover zijn voege, daar waar de efod door middel van zijnen gordel (Vs. 8) samengebonden wordt, boven de kunstige riem van de efod, dus op die wijze dat geen van beide door de andere bedekt wordt.

En zij zullen de borstlap met zijn ringen (Vs. 26) aan de ringen van de efod (Vs. 27) opwaarts binden, met een hemelsblauw snoer, dat hij op de kunstige riem van de efod zij; en de borstlap zal van de efod niet bij het uittrekken van dit kledingstuk, afgescheiden worden.

Alzo zal Aäron en ieder hem opvolgend hogepriester de namen van de zonen van Israël dragen aan de borstlap van het gericht, waar op de 12 stenen (Vs. 17 vv.) die namen zijn gegraveerd, op zijn hart, 1) als hij in het heilige zal gaan, ter gedachtenis voor het aangezicht van de HEERE gedurig, opdat de Heere deze namen ziende, gedachtig zij aan Zijn volk en in Zijn aardse plaatsbekleder niet alleen een goed bestuur (Vs. 12) maar ook een heilzame rechtspleging geeft, door de hogepriester daartoe het nodige licht te geven.

Of, aan zijn hart. In de heilige beeldspraak is het zeer algemeen, dat het hart voorkomt als een zinnebeeld van getrouwe bezorging, het hart zijnde de grond, waaruit zoiets moet voortvloeien. Iets hetgeen zeker de Grote Wetgever heeft uitgedrukt, door het bevel, dat Aäron de namen van de zonen van Israël zou dragen op zijn hart.

Op zijn hart dragen betekent, dat persoonlijk verenigd zijn met het leven van een ander, waardoor Israëls hogepriester, gelijk Philo zich goed uitdrukt, de bloedvriend en algemene aanverwand van het gehele volk is, en alzo in het levendigst medegevoel met diegenen staat, voor welke hij als middelaar optreedt.

Gij zult ook in de borstlap van het gericht, die een zak vormt, de urim en de tummim, 1)licht en recht, zetten, dat zij op het hart van Aäron zijn, als zichtbaar onderpand, dat de Heere in ieder afzonderlijk moeilijk geval het tot bewaring en uitoefening van het recht nodige licht niet onthouden zal, als hij voor het aangezicht van de HEERE ingaan zal, zich in het heiligdom begeeft, alzo zal Aäron dat gericht van de kinderen van Israël, het ambt om het recht te handhaven, gedurig op zijn hart dragen voor het aangezicht van de HEERE, bij al Zijn verrichtingen in het heiligdom, waartoe hij de efod met de borstlap en de urim en tummim aantrekt.

Urim en Tummim =" licht en recht" of "waarheid." Waaruit deze bestonden is moeilijk te zeggen; slechts zoveel is zeker, dat het stoffelijke voorwerpen waren, die in of op de borstlap geplaatst waren (Leviticus. 8:8), en niet, zoals velen geloven een en dezelfde zaak met de 12 stenen. Waarschijnlijk waren het twee stenen, die God zelf aan Mozes gaf, gelijk de beide door Hem beschreven tafelen van de wet (hoofdstuk 31:18). De ondervraging door de hogepriester, die in Numeri. 27:21 voor moeilijke gevallen, die het gehele volk aangingen, bevolen wordt geschiedde geenszins op die wijze, dat er met de Urim en Tummim geworpen werd, zodat er door deze als door dobbelstenen een ja of nee kwam; maar de met de borstlap en het licht en recht bekleedde hogepriester bad de roeping, om van God uitspraak en beslissing te vragen. De Heere wilde dan door verlichting van Zijn Geest aan de Hogepriester als opperste vertegenwoordiger van de Theocratie het recht te kennen geven. Dat heeft de Heere zo getrouw gedaan, dat Johannes (11:47 vv.) zelfs een Kajafas, omdat hij hogepriester was, een woord op de lippen werd gelegd, dat geheel de goddelijke raad en wil uitsprak en een profetie behelsde, hoewel dit slechts een de spreker opgedrongen, maar daarom niet minder van boven hem ingegeven uitspraak was (gelijk staande met de woorden van Bileam, Numeri. 24:15 vv.). Toen was de Urim en Tummim als zaak niet meer voorhanden, maar wel het wezen en de roeping van het oudtestamentische priesterschap, daar dit de laatste maal is, dat dit hogepriesterschap kracht heeft, omdat nu het nieuwtestamentische aanving, zo schittert

het nog eens als de ondergaande zon in zijn gehele heerlijkheid, ondanks de onwaardigheid van de persoon, die het ambt bekleedt.

In de borstlap van het ambt, dus in de zak op plooi, die wellicht door de ringen werd dichtgehouden, moet "het licht en het recht" (de Urim en Tummim) worden gelegd. Omdat de Schrift geheel en al zwijgt van de vorm van hetgeen als zodanig werd gebezigd, kunnen wij slechts tot gissingen onze toevlucht nemen. Uit vele plaatsen kan het worden opgemaakt, dat de hogepriester in belangrijke en moeilijke gevallen in de naam van God op gezag van dit "licht en recht" uitspraak deed. Hoe dit geschiedde vinden wij nergens opgegeven. Bij de heidense volkeren vinden wij echter gebruiken, die, zowel wat de vorm als wat de aard van de zaak betreft, daarmee overeenstemmen. In Egypte hing de opperpriester, als hij als opperste rechter optrad, aan een keten een afbeeldsel van de waarheid om de hals, dat op een saffier was gegraveerd en met gesloten ogen werd voorgesteld. Bijna bij alle naties vinden wij zekere priesters en priesteressen, die in de regel bij gewichtige aangelegenheden Godspraken deden horen. Zo mogen wij het dan ook reeds vanzelf geloven, dat de Heere op soortgelijke wijze Zijn nabijheid aan Zijn volk zal hebben doen kennen. Dat de Urim en Tummim (gelijk Philo Jadaeus, die ten tijde van Jezus leefde, wil) twee geweven afbeeldsels zouden zijn geweest, die op de borstlap als op een voetstuk zouden hebben gezeteld, stemt niet overeen met de woorden: "doe ze in de borstlap"; een uitdrukking geheel in overeenstemming met die, welke wij in hoofdstuk 25:16 lezen, waar bevolen wordt: "de tafelen in de Verbondskist te doen". Misschien waren het twee beelden of juister nog een dubbele gedaante op de wijze van de Cherubijnen, die het "licht" de kennis van de waarheid en het "recht" de zedelijke reinheid voorstelde. Het Egyptische beeld heette alleen "waarheid", het Israëlitische "licht en recht", welke uitdrukking aan de heftigheid herinnert als de grondslag van de godsdienst van het Verbond, in tegenstelling van de heidense vergoding van de natuur. De wijze, waarop de hogepriester door dit licht en recht het inzicht ten deel werd, heeft men zich in geen geval voor te stellen, als werd dit verkregen door een raadplegen met het beeld of met de edelgesteenten, die door hun lichtschakering het antwoord zonden hebben gegeven. Veeleer hebben wij ons de zaak zó te denken, dat de hogepriester in dit beeld het goddelijk onderpand bezat, dat hem de zekerheid schonk, dat hij in alle gewichtige gevallen, waar het het recht en de welvaart van geheel Israël gold, op zijn gelovig gebed nooit door de Heere in het onzekere zou worden gelaten, wat Hij ten aanzien van Zijn volk wilde, zo moest bijv. Jozua en Mozes’ dood voor de hogepriester Eleazar treden, om hem door "het licht" te raadplegen voor de Heere; naar diens uitspraak moeten hij en de gehele gemeente van Israël uit- en intrekken (Numeri. 27:21); zo antwoordde God Saul na zijn verwerping niet meer door "het licht" (1 Samuel 28:6), na de Babylonische gevangenschap waren er geen hogepriesters meer met het "licht en recht", en men wachtte tot de beslissing van belangrijke vraagstukken het tijdstip, dat er weer een zou opstaan (Ezra 2:63) of wel totdat enig profeet zou zijn verschenen (1 Makk.4:44,45) $apoa$.

Wat nu de Urim en de Tummim betreft, het komt mij waarschijnlijk voor, dat het twee in het oog vallende tekenen zijn geweest op de borstlap, welke met die namen overeen kwamen. Want wat sommigen uit de Joden gissen, dat zij zijn geweest, de onuitsprekelijke naam van God, in het weefsel geplaatst, is niet vrij van dwaasheid en schandelijk bijgeloof. Van andere verklaringen, welke eveneens bespottelijk zijn, maak ik geen melding. Noch ook doe ik

moeite, om te weten, hoedanig beide er hebben uitgezien. De zaak zelf is mij voldoende. Alzo, door de Urim of luister, ik twijfel niet, of daardoor is beduid het licht van de kennis, waarmee de ware Hogepriester alle gelovigen bestraalt. Ten eerste, omdat Hij alleen is het Licht der wereld (Johannes 8:12; 9:5), buiten wie alles vol duisternis is, en omdat in Hem alle de schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn. Daarom roemt Paulus naar waarde erop, dat hij niets wil weten behalve Jezus Christus, omdat Zijn hogepriesterschap ons genoeg is en overvloedig verlicht. Doch, zoals het volk vermaand wordt, de ogen te moeten richten op de glans van de priester, zo ook is heden ijverig te houden, wat Christus zelf leert (Johannes 8:2): Wie mij volgt, wandelt niet in de duisternis. Ten tweede, de Tummim, hetgeen volmaaktheden betekent, was een symbool van een zuivere en volkomen reinheid, welke niet anders dan in Christus te zoeken is. Want de Hogepriester zou niet aan de wet voldaan hebben, tenzij hij zuiver was en vrij van alle gebrek en aan wie van de volle Heiligheid niets ontbrak. De onderscheiding nu is niet ongerijmd, dat de Urim op het licht van de kennis en de Tummim op het leven betrekking heeft.

Dat nu de Schrift enige malen vermeldt, dat men de Urim en Tummim om raad heeft gevraagd, dat is, omdat de Heere zoiets toeliet, wegens de kinderlijke toestand van het oude volk. Want de ware Priester was nog niet verschenen, de bode van het grote Plan, van wie alle Profeten door de Geest gesproken hebben, de Bron van alle openbaringen en het uitgedrukte beeld van de Vader. Daarom, opdat de Priester, onder de schaduwbedeling, de tussenpersoon van God bij de mens zou zijn, moest hij bekleed worden met de insignes van Christus. Zo nu hebben de gelovigen onder een beeld geleerd, dat Christus was de weg, waardoor men tot de Vader kwam, en dat Hij zelf uit het hart van de Vader tevoorschijn heeft gebracht, wat nuttig is, om tot zaligheid te weten.

Sommigen houden het voor dobbelstenen, waarmee de hogepriester wierp; anderen voor de stenen van de borstlap zelf, die òf zelf, òf de letters daarop sterk blonken, om een Goddelijk antwoord te geven; nog anderen houden het voor een beeldje met een beweegbaar hoofd, dat door knikken of schudden een toestemmend of ontkennend antwoord gaf, evenals het beeld van de Meroësche afgod. Alles is gissen, daarom zal de eenvoudigste verklaring wel de beste zijn. De woorden Urim en Tummim betekenen: "licht en recht;" waarschijnlijk was het niets dan een strook perkament, waarop deze woorden geschreven stonden, welke Mozes binnen in de borstlap legde, en door middel waarvan God aan de hogepriester, die de borstlap droeg, de gave van de profetie meedeelde. Indien men vraagt, hoe ook goddeloze hogepriesters deze gave konden hebben, dan is het antwoord gereed: Bileam had die gave, en zelfs van Kajafas wordt gezegd (Johannes 11:51,52) dat hij profeteerde, omdat hij in dat jaar hogepriester was. Het is ook opmerkelijk, dat wij na de tijd van Salomo, toen de dienst over het algemeen veel vleselijker werd, van de Urim en Tummim niets meer lezen.

De LXX vertaalt de woorden door dhlwsiv ka alhfeia, openbaring en waarheid. Urim betekent licht, maar Tummim niet waarheid, maar volkomenheid, of volmaaktheid. Te vertalen door recht is daarom ook minder gelukkig.

Met die Urim en Tummim verscheen de Hogepriester niet in het Heilige der Heiligen, maar in het Heilige, en stond voor de binnenste voorhang, met het aangezicht gekeerd naar de Ark, achter die voorhang.

IV. Vs. 31-35. Het derde stuk van de hogepriesterlijke kleding wordt thans beschreven. Het is de mantel van donkerblauw purpergaren, die tot onder de knie reikt, en van onderen beurtelings gouden granaatappelen en gouden klokjes heeft. Deze laatste gaven door de in deze zich bevindende tongen een geluid. Dit is de Insigne van Israël, waarde als Verbondsvolk, welke in de hogepriester haar toppunt heeft.

Gij zult ook a) de mantel van de Efod 1) geheel van hemelsblauw 2) maken, geheel uit een stuk geweven.

Ex.29:32

Mantel van de efod, omdat de Hogepriester deze droeg, boven de rok met de oogjes en de gordel en onder de Efod.

Luther vertaalt het door zijde, maar anderen zijn van mening, dat het van wol was en hemelsblauw geverfd.

Keil vertaalt: van donkerblauw purper. Deze mantel reikte tot aan de knieën.

En het hoofdgat 1) hiervan, tot het doorsteken van het hoofd, zal in het midden daarvan zijn; dit gat zal een boord rondom hebben, niet afzonderlijk daarop gezet, maar van geweven werk, als het gat van een pantsier (borstharnas) zal het daaraan zijn, dat het niet bij het uit- en aantrekken gescheurd wordt. 2)

In het Hebreeuws Pi-roscho, letterlijk, de opening voor zijn hoofd. Uit hoofdstuk 39:22 blijkt dat de mantel uit een stuk geweven was.

Het kleed duidde aan, de heerlijkheid van het Priesterschap van Christus. Daarom moest ook de kleur hemelsblauw zijn, als zinnebeeld van de vlekkeloze gerechtigheid van Christus, maar daarom mocht ook dit kleed, bij het aantrekken, niet gescheurd worden.

En aan de zomen, die onder de knie hangen, zult gij granaatappels maken van hemelsblauw, en van purper en van scharlaken, kogels, uit getwijnd (hoofdstuk 39:34) hyacint, purper en karmozijngaren vervaardigd, gelijk aan de nog gesloten niet geheel rijpe granaatappelen; deze zult gij plaatsen aan zijn zomen rondom, en gouden schelletjes in de vorm van omgekeerdebloemkelken rondom hiertussen.

Dat er een gouden schelletje, daarna een granaatappel zij; wederom een gouden schelletje, en een granaatappel; 1) aan de zomen van de mantel rondom.

De granaatappelboom, die in Palestina, Syrië, Egypte en Indië thuis is, is een hoge struik van 8 tot 10 voet met een rechte stam, vele zijtakken, roodachtige bast en lancetvormige, helder groene bladeren. De afzonderlijk staande, tamelijk grote bloesems zijn in de vorm van een ster, van hoogrode kleur, maar zonder reuk. Daaruit ontwikkelen zich tot aan het einde van augustus de ronde, uitwendig rode en inwendig gele vruchten, van de vorm en de grootte van een oranjeappel. De vrucht is bijzonder sappig en wordt in het oosten ter verfrissing genoten; ook perst men het sap uit en bereidt daarvan een soort van vruchtenwijn. De granaatappel werpt eerst zijn bloem af, als hij rijp is en openspringt; in deze gedaante, nog met de bloemenkroon voorzien, moest hij afgebeeld worden. Ook bij heidense volken komt deze appel voor als zinnebeeld van leven, bloei en vruchtbaarheid, van gemeenschap met God, de bron van alle waarachtig leven.

En Aäron zal deze mantel met de daaraan verbonden efod en de borstlap (Vs. 6-30) aan hebben, om te dienen, wanneer hij de heilige dienst verricht; opdat zijn geluid door de beweging van de klokjes (Vs. 33), veroorzaakt door het bewegen, gehoord wordt, 1) als hij in het heilige, voor het aangezicht van de HEERE binnengaat, en als hij uitgaat, na de dienst verricht te hebben. Dit zal hij doen, opdat hij niet sterve, want alleen als plaatsvervanger van de gehele gemeente, en daarom met alle tekenen van zijn ambt bekleed, heeft hij een recht om de Heere te naderen; zonder dat komt dezelfde straf over hem, als over ieder van het volk, die het heilige betreedt.

Het gewichtigste aan de mantel was dus de zoom, die met granaatappels en schelletjes bezet was.

God deed de schelletjes klinken, omdat niet anders het kleed van Christus ons de genade bezorgt, dan door de stem van het Evangelie, welke de reuk van het Hoofd over alle andere leden uitstort. In deze allegorie is niets te veel bewezen, of te ver gezocht, omdat de toepassing van de reuk en van het geluid of de aanbieding van de genade en de prediking van het Evangelie ons als vanzelf ertoe leidt.

De granaatappel ziet op het lijden van Christus en op de vrucht van het lijden. De schelletjes wezen erop, hoe het geluid van de vrede van de Heere en van Zijn heil zou bekend gemaakt worden. Als de Hogepriester zich bewoog, gaven de gouden schelletjes geluid en had het volk stof om te zingen: "Welgelukzalig is het volk, dat het geluid hoort, o Heer! zij zullen in het licht van Uw aanschijn wandelen.".

Beide sieraden zijn zinnebeelden van het goddelijk woord, en wel zo, dat door de granaatappelen, met hun lieflijke geur, hun zoete en verfrissende sap en hun welsmakende pit de goddelijke wet of getuigenis als een de ziel verkwikkende, het hart verfrissende, zoete en kostelijke geestelijke spijze (Psalm. 19:8-11); door de schelletjes de klank van dit woord of zijn verkondiging (Psalm. 19:5, vergelijk Rom.10:18) aangeduid moest worden. Dit karakteriseerde alzo de hogepriester als bemiddelaar van de goddelijke getuigenis; het was het kenteken, dat hij de drager, bewaarder en verkondiger van de goddelijke geboden was; de donkerblauwe kleur van de mantel, aan welke zoom het hing, wees op de hemelse oorsprong en het hemelse wezen van de wet, die de Heere aan Zijn volk gegeven had. De beschrijving

en verklaring, welke Sirach 45:7-16 van de hogepriesterlijke versieringen geeft, is noch juist noch duidelijk.

Vs. 36-38. Het vierde stuk van het hogepriesterlijk versiersel is de gouden plaat, waarop de woorden "Heiligheid van de Heere" moesten gegraveerd worden en die de Hogepriester bij zijn dienst altijd aan het voorhoofd dragen moest, opdat hij krachtens de hem gegeven heiligheid de offergaven van het volk tot God brengen zou.

Verder zult gij een plaat maken van louter goud (zie "Ex 25.11) en gij zult daarin graveren, gelijk men de zegels graveert het opschrift %H% kodesch, lajaweh, dat is DE HEILIGHEID VAN DE HEERE, 1)want, wie deze draagt bezit de heiligheid van de Heere, die hem verleend en daardoor bezegeld is.

Niet zonder bedoeling werd deze inscriptie op het voorhoofd geplaatst, opdat zij openlijk zichtbaar zou zijn. Want niet alleen heeft God daarmee betuigd, dat Hem het wettige priesterschap aangenaam en liefelijk was, hetgeen Hij zelf door Zijn woord had verordend, maar ook, dat de heiliging niet ergens anders te zoeken was. Deze twee zaken zijn daarom op te merken, dat het priesterschap, waarvan Hij zelf de auteur was, God behaagde, en dat daarom alle andere dingen ongeacht en te verwerpen waren, hoe schoon zij ook geprezen werden. Vervolgens, dat wij buiten Christus onrein zijn, en alle verering gebrekkig, en dat, hoe onze daden ook voortreffelijk schijnen, zij echter onzuiver en bedorven zijn. Daarom op het Hoofd van de enige en eeuwige Hogepriester, mogen alleen onze blikken zo gevestigd zijn, opdat wij weten, dat van Hem alleen de reinheid op geheel de Kerk afvloeit.

Aäron werd bekleed met heilige klederen. Op zijn hoofd had hij een hoed of tulband van zeer fijn lijnwaad, waaraan een hemelsblauw snoer gehecht was, een gouden plaat, waarin gegraveerd was, de Heiligheid van de Heere. Waardoor Christus' zuiverste Heiligheid, zowel van de Goddelijke als van de menselijke natuur betekend is. Evenals, dat Christus degene is, die de ongerechtigheid van de heilige dingen draagt, d.i. verzoent de zonden, waarmee onze anders heilige dingen besmet zijn.

En gij zult deze aanhechten met een hemelsblauw snoer (hoofdstuk 39:31), alzo dat zij aan de hoed, aan het hoofddeksel zij: aan de voorste zijde van de hoed (Vs. 39) zal zij zijn.

En zij zal op het voorhoofd van Aäron zijn, zodat zij door allen gezien wordt, opdat Aäron, krachtens de hem verleende heiligheid, als middelaar draagt, en door dedienst van zijn ambt wegdoet de ongerechtigheid van de heilige dingen, 1) de van nature aanklevende zonden van de dingen, welke de kinderen van Israël zullen geheiligd hebben, in alle gaven van hun geheiligde dingen, zowel tot ontzondiging de zoenoffers als de brand- en dankoffers, die tot heiliging dienen: en zij zal gedurig aan zijn voorhoofd zijn, de plaat met het opschrift zal altijd door hem in zijn dienst gedragen worden, opdat de kinderen van Israël die zien, en om hen voor het aangezicht van de HEERE aangenaam te maken, 2) om hun offergaven tot de Heere te brengen.

Aan alle offers kleeft de zonde, of omdat zij als zoenoffers de zonde van het volk op zich nemen, of omdat zij als dankoffers slechts onvolkomen zijn, uitdrukken wat zij moeten voorstellen. Maar de alle tegenstand overwinnende, alles vervullende heiligheid van de Heere verwijdert en verbant al wat er voor zondigs kleeft aan de offers en gaven tot ontzondiging en heiliging van het volk bestemd. Omdat echter de hogepriester dat slechts zinnebeeldig en niet in waarheid vermocht te doen, omdat hij zelf zondaar, en wat het gemoed betrof niet altijd de heiligste was, zo zien wij hier, hoe hij in al wat hij deed een voorbeeld was van de Heilige, wiens gehele leven tot in de dood toe de Heere gewijd was.

De Hogepriester werd tot verzoenende Middelaar van het gehele volk verheven. Zijn ambt, een verzoenende, de zonden uitdelgende tussenkomst bij God geschonken. De kracht hiertoe ontving hij door de gouden plaat op het voorhoofd met het inschrift: Heiligheid van de Heere. Door deze inscriptie, die op zijn, uit helder wit, het aardse beeld van de Heiligheid, bestemde hoofdsieraad was aangebracht, werd hij tot Geheiligde van de Heere gekroond, en met de macht aangegord, de zonden uit te delgen, welke de heilige gave van het volk uit kracht van de onheiligheid van de natuur aankleefde, opdat de gaven van het volk de Heere welgevallig werden, en Hij Zijn goddelijk welgevallen op deze kon laten rusten.

Bij de Priesters berustte daarom het ambt de heilige offerande te reinigen en daarvan alle onzuiverheden weg te nemen. Die toelichting is koud, deze nl. dat indien bij de ceremonie enige dwaling was toegelaten, deze door de gebeden van de priesters werd goedgemaakt. Want, verder behoort onze blik te gaan. Dat daarom de onzuiverheid van de offerande door de priesters moest weggenomen worden, omdat geen offerande, in zover deze door de mens gebracht wordt, geheel vrij is van alle gebrek. Het is hard om te zeggen, ja bijna een paradox, dat de heiligheden zelf onrein zijn, zodat zij vergiffenis behoeven, maar het is ervoor te houden, dat niets zo zuiver is, of het wekt nog enig verderf van ons naar zich. Zoals het water, ofschoon het uit een heldere bron zuiver opborrelt, indien het echter langs de drabbige aarde gaat, wordt het bedorven en krijgt daardoor iets troebels. Zo ook, niets is op zichzelf zo zuiver, hetgeen niet door de besmetting van ons vlees bedorven wordt. Niets is voortreffelijker, dan de dienst van God en toch niets kon het volk aanbieden, zelfs al ware het door de wet voorgeschreven, tenzij wanneer de vergiffenis tussenbeide kwam, welke niet anders dan door tussenkomst van de Priester verkregen kon worden.

VI. Vs. 39. Bij de tot hiertoe aangewezen vier stukken, waaruit de hogepriesterlijke versiering moet bestaan, zal Aäron nog de gewone klederdracht (Vs. 40-43) dragen. Dit is de insigne van de met de overige priesters hem gelijk toekomende priesterlijke waardigheid.

Gij zult ook voor Aäron behalve de bovengenoemde ambtskleding, een Kethoneth, een rok vol oogjes maken, een onderkleed vol maliën weven, van fijn linnen, om op het blote lijf te dragen, een aangeven rok, die tot op de enkels reikt, die van armen voorzien is en uit één stuk bestaat, gelijk ik u later (Vs. 40) voor de priesters nog in het bijzonder verordenen zal, gij zult ook de hoed, het hoofddeksel, van enigszins andere vorm, doch van dezelfde stof als dat van de overige priesters (Vs. 14) van fijn linnen maken; maar de gordel zult gij van geborduurd werk maken, 1) uit de reedsmeermalen genoemde viervoudige stoffen (hoofdstuk 39:29) bont bewerkt, en bovendien gelijk vanzelf spreekt, linnen onderkleren (Vs. 42 vv.).

Evenals de bijzondere hogepriesterlijke kleding uit vier stukken bestaan moest, zo ook de algemene priesterlijke dracht. Het getal vier heeft hier, evenals later (hoofdstuk 30:23,34) betekenis, en werd door de rabbijnen voor zo gewichtig gehouden, dat zij elke priesterlijke handeling voor onwettig verklaarden, wanneer de priester of hogepriester ook slechts een van de vier kledingstukken miste; dit moest het kenteken zijn voor de hogepriester en de priesters als dienaren van het rijk van God (zie Ex 30.30). Wanneer nu bij het hoofddeksel een onderscheiding voor de hogepriester verordend wordt, in plaats van de Migbaäh (d.i. verhoging = mitra in de vorm van een omgekeerde bloemkelk), de Metznepheth (hogepriesterlijke tulband = Tiara, hoger dan de Mitra), zo wordt hij als het hoofd van de priesters, als de grote of hogepriester (Leviticus. 21:10 Numeri. 35:25,28) voorgesteld. In alle acht kledingstukken tezamen wordt de gehele hoofdgedachte van het oudtestamentische hogepriesterschap uitgedrukt. Dit is namelijk een concentratie of samenvatting van alles, wat Israël volgens zijn wezen en zijn waardigheid is, en over het laatste bezitten wij (Ex.19:5,6) een verklaring uit Gods eigen mond. Hier wordt Israël 1) tot een koninkrijk van God, tot een Theocratie verheven; dat is het echter alleen in zijn eigenschap 2) als eigendom van God, als volk van het verbond, van de wet. Eindelijk is het een rijk of volk van priesters, een heilig volk. Wanneer alzo het gehele Israël een drievoudig karakter in zich draagt: een koninklijk, een aan God door de wet verbonden, en een priesterlijk, zo moet zulk een drievoudig karakter aan de hogepriester, de vertegenwoordiger of plaatsbekleder van het gehele volk, eveneens openbaar worden. En dat geschiedt dan ook: hij is 1) de priester, de gezalfde, of grote priester; daarop wijst het onderste kledingstuk de rok met de geborduurde gordel; hij is de drager en bewaarder van het op grond van de wet met Israël gesloten verbond, dat wijst de mantel met granaatappels en schelletjes aan; en hij is de hoogste in de Theocratie, en bezit als zodanig koninklijke waardigheid, die zich deels in het heersen, deels in het rechtspreken uitdrukt; daarom is de van goud doorwerkte stoel met edelgesteenten op de beide schouders en met de borstlap versierd. Het is dus geheel juist, wat de Talmoed, de in de 3-5 eeuw na Christus vervaardigde Joodse uitlegging van de Mozaïsche wet zegt, dat Israël in zijn hogepriester een drievoudige kroon draagt: die van het priesterschap, die van de wet, en die van het koninkrijk; ditzelfde wordt dan ook in de Rooms-Katholieke kerk van de paus beweerd, die een afbeelding van de Joodse hogepriester is. Overigens heeft de hogepriesters nog een eigen bijzonder ambtsgewaad, die, alle pracht van de gewone ambtskleding missende en geheel uit wit lijnwaad vervaardigd, van de kleding van de gewone priesters slechts daardoor onderscheiden is, dat het hoofddeksel ook hier, in plaats van de priestermuts, de hogepriesterlijke hoed, en de gordel niet bont gewerkt, maar van wit linnen was; hij droeg deze op de grote Verzoendag gedurende de expiatie of verzoening, die na het morgenoffer moest volbracht worden. (Leviticus. 16:4,23 vv.).

VII. Vs. 40-43 Thans volgt de beschrijving van de kleding, waarin de gewone priesters bij hun dienst in het heiligdom moeten binnengaan; deze bestaat eveneens uit vier stukken, de rok, de gordel, de muts en de onderkleren en is eveneens alzo bepaald, om de priesters te versieren en hun hoog ambt aan te duiden.

Voor de zonen van Aäron, 1) de gewone priesters, zult gij ook rokken maken, lange van de hals tot op de enkels reikende, van armen voorziene rokken van witten byssus, en wel uit één stuk geweven (Johannes 19:23), en gij zult voor hen gordels maken, lang genoeg, om

daarmee enige malen het lichaam te omwinden en dan tot aan de voeten te kunnen afhangen, bontgewerkt uit dezelfde vier stoffen als het voorhangsel van het heilige (hoofdstuk 26:36); ook zult gij voor hen mutsen maken, hoofddeksels in de vorm van een omgekeerde bloemenkelk, uit eenvoudig wit weefsel; gij zult hun dezegeven tot heerlijkheid en sieraad, 2) hoewel deze minder prachtig zijn dan de hogepriesterlijke, moeten zij eveneens als deze (Vs. 2) tot versiering dienen.

Ook de zonen van Aäron worden niet slechts van de menigte afgezonderd, maar ook van de Levieten. Bij de gehele familie berustte een bijzondere waardigheid, waaruit naderhand een opvolger moest gezocht worden. En omdat niemand als een voor alles kon zorgen, waren de zaken onder hen verdeeld. Hierdoor kwam het, dat zij met de rok, met de gordel en met de muts werden versierd, tot heerlijkheid en sieraad.

Op te merken valt, dat niet de vader Aäron hen heiligde, maar Mozes, omdat de macht zelf, of het recht om te zalven bij God verbleef, en niet op Zijn dienaren werd overgebracht. Ook wilde God wellicht de valse aanklachten van de goddelozen voorkomen, opdat niet iemand later in het midden zou brengen, dat Aäron door bedrog en kwade praktijken het hem alleen toegevoegde eerambt ook tot zijn zonen had uitgestrekt, en zo erfopvolgelijk, tegen recht en billijkheid in, had gemaakt. Van dit kwaad was hij vrij, wanneer de priesterlijke waardigheid door een ander op hen werd gelegd.

Hun sieraad bestond in de heldere witte kleur, het zinnebeeld van de Heiligheid, terwijl de gordel, waarmee de Oosterling zich omgordt, wanneer hij zich tot de een of andere zaak aangordt, als Ambtsteken door de vier kleuren van het Heiligdom hen als beambten van Jehova in Zijn aardse rijk zou kentekenen.

En gij zult die, zowel vroeger (Vs. 6-39) als zo-even (Vs. 40) beschreven kledingstukken uw broeder Aäron en ook zijn zonen, bij hun wijding, die Ik later (hoofdstuk 29:1-37) bepalen zal, aantrekken (Leviticus. 8:1-9,13) en gij zult hen met de zalf, waarvan Ik de bereiding later (hoofdstuk 20:22-25) voorschrijven zal, zalven (Leviticus. 8:10-12,30) en hun hand vullen met de eveneens later (hoofdstuk 29:22 vv.) aan te wijzen offergaven, om hun te geven, wat zij als Mijn priesters Mij zullen moeten offeren (Leviticus. 8:22-28), en gij zult hen heiligen,
door deze en nog later mee te delen ceremoniën, dat zij Mij het priesterambt bedienen.

Door deze Investituur of inkleding en de daarmee verbonden wijding wordt de heiligheid voorgesteld, welke wij boven (zie Ex 28.1) als de tweede eigenschap van het priesterschap leerden kennen; over de daarmee verbonden bepalingen over de lichaamsgesteldheid van de priesters en hun verhouding ten opzichte van het huiselijk- en huwelijksleven zal in Leviticus. 21 gesproken worden. Wat de priesterlijke ambtskleding aangaat, zo wijst het hoofdkleed, de het gehele lichaam bedekkende, uit één stuk geweven rok, op de integriteit of de volkomenheid en onstrafbaarheid van het aan het begrip van priester zijn verbonden heilig zijn, terwijl de witte kleur van dit weefsel het heiligzijn zelf en de vierhoekige beelden daarop het toebehoren aan het Godsrijk afschaduwen. De door de kleuren van het heiligdom zich onderscheidende gordel doet de priesters kennen als tot een gewichtig ambt geroepen, tot de dienst in het heiligdom; daarom mochten zij die ook alleen gedurende hun werkelijke

dienstverrichtingen dragen, de overige ambtskleding daarentegen konden zij, tenminste binnen de ruimte van de tempel, ook buiten de dienst dragen. De muts eindelijk karakteriseert de priesters als degenen, van wier dienst bloesem en groei, of fris, krachtig leven uitgaat, gelijk het in Psalm. 92:14 heet: "Die in het huis van de Heere geplant zijn, die zal gegeven worden te groeien in de voorhoven van onze God." Bovendien zal de priesterkleding het heiligzijn van de priesterstand niet alleen affirmatief (bevestigend) uitdrukken, maar het ook in negatief (ontkennend) opzicht voorstellen. Daarom gingen de priesters barrevoets, wat in het opgemerkte bij hoofdst.3:5 zijn verklaring vindt; bovendien worden hun vervolgens ook linnen onderkleren voorgeschreven, die van het bovenste gedeelte van de heupen tot beneden de lendenen reiken en de schaamte moesten bedekken niet voor de ogen van de mensen, want daarvoor was reeds door de aangeven nauw om het lichaam sluitende en tot aan de hielen reikenden rok gezorgd, maar voor het oog van de Heere. Zou de priester voor de Heere heilig verschijnen, zo moest hij die leden van zijn lichaam, die het meest aan zonde en dood herinneren, met bijzondere zorgvuldigheid bedekken, terwijl bij het overig gedeelte van het lichaam eenvoudige bedekking genoegzaam is (hoofdstuk 20:26)

Maak hun, zowel Aäron als zijn zonen, ook linnen 1) onderbroeken om het vlees van de schaamte te bedekken; zij zullen zijn van de lenden tot de dijen.

Later wordt ook voor de bijzondere ambtskleding van de hogepriester op de grote Verzoendag, evenals voor de bijzondere kleding van de priesters bij de reiniging van het brandofferaltaar, linnen kleding in plaats van de byssus voorgeschreven (Leviticus. 16:4; 6:10); dezelfde stof komt verder bij de kleding van de jongeling Samuël (1 Samuel 2:18) voor, en bij de lijfrok, waarin David voor de Ark van het Verbond danste (2 Samuel 6:14 1 Samuel. 22:18). Deze komt, zoals uit Ezech.9:2 vv.; 44:17 blijkt, overal voor, waar het karakter van heiligheid, dat reeds door de byssus uitgedrukt wordt, nog scherper moet uitgedrukt worden; zo ook hier in tegenoverstelling van de grote onheiligheid van die lichaamsdelen.

Aäron nu en zijn zonen zullen die aanhebben, als zij in de tent der samenkomst in het Heilige of Allerheilige gaan, of als zij tot het altaar treden zullen, dat in de voorhof is, om in het heilige te dienen; opdat zij geen ongerechtigheid dragen en sterven, 1) plotseling door Mijn toorn weggenomen (Leviticus. 10:2), wanneer zij met onbedekt lichaam tot Mij zouden naderen. Dit zal een eeuwige instelling 2) zijn voor hem, en zijn nageslacht na hem.

Opdat zij geen ongerechtigheid dragen wil zeggen, opdat zij niet een doodwaardige schuld op zich laden, door niet met heilige eerbied en vrees de heilige dingen te bedienen. Heilige zaken heilig te behandelen wil de Heere hier aan Zijn volk, in het bijzonder aan Zijn priesters, leren.

Een eeuwige instelling. Dit ziet niet op het voorgaande vers alleen, maar op de gehele instelling van het priesterschap. Het priesterschap van Aäron zou onder Israël een instelling blijven, zolang de bedeling van de schaduwdienst er zou zijn, en de Hogepriester naar de ordening van Melchizédek verscheen, om de eeuwige verzoening voor geheel zijn volk aan te brengen.

HOOFDSTUK 29.

INWIJDING EN OFFERANDEN VAN DE PRIESTER

Vs. 1-37. Nadat zowel voor de hogepriester als voor de gewone priesters het ambtsgewaad is vastgesteld, wordt ook de wijze waarop zij tot hun ambt zullen gewijd worden, voorgeschreven. Deze wijding bestaat uit twee handelingen, elk weer uit drie afzonderlijke handelingen bestaande; de eerste omvat de wassing, inkleding en zalving (Vs. 1-9), de tweede bestaat in het brengen van een zonde-, een brand- en een dankoffer (Vs. 10-37). Zie over de verdere verklaring van deze voorschriften Leviticus. 8.

1) Dit nu a) is de zaak, die gij hun, Aäron en zijn zonen (hoofdstuk 28:43) doen zult, om hen te heiligen, dat zij Mij het priesterambt bedienen; neem op de dag van de wijding tot het daarbij te volbrengen offer, een var, een stier niet ouder dan drie jaren, het jong van een rund, en twee volkomen rammen, zonder een van de (Leviticus. 22:22 vv.) genoemde gebreken.

Leviticus. 8:2; 9:2

Daar de wijding van Aäron en zijn zonen in Leviticus 8, nader beschreven wordt, zie Le 8:1.

En ongezuurd brood, gewoon brood (zie "Ex 16.24) maar zonder zuurdeeg toebereid (Leviticus. 2:11), en ongezuurde koeken, met olie gemengd, plaatkoeken van deeg met olie (Leviticus. 2:4), en ongezuurde vladen, met olie bestreken, dunne met olie bestreken koeken (Leviticus. 2:4; 7:12): van tarwemeelbloem zult gij deze maken, niet van gerstebloem.

En gij zult ze drie soorten van gebak in een korf leggen, en zult ze in de korf toebrengen, tot de deur van de tent der samenkomst, dat is, in de voorhof, en wel op de plaats, waar het brandofferaltaar zich bevindt, met de var en de twee rammen (Vs. 1).

Alsdan zult gij Aäron en zijn zonen eveneens doen naderen aan de deur van de tent der samenkomst, nadat gij daar reeds de gemeente verzameld hebt (Leviticus. 8:3); en gij zult hen het gehele lichaam met water uit het koperen wasvat (hoofdstuk 30:17 vv.) wassen.

Daarna zult gij de (hoofdstuk 28) beschreven heilige kleren nemen, en Aäron als de geroepen hogepriester, behalve de linnen onderkleren, de rok, de witte priesterrok aantrekken, en die met de driekleurige sjerp omgorden (Vs. 9), en gij zult hem de hyacintkleurige mantel van de efod, met de zoom vol granaatappels en schelletjes, en over deze de efod, de, uit gouddraad, getwijnde witte byssus en de drie soorten van purpergaren gewerkte, lijfrok met de twee onyxstenen op de schouders, en de borstlap met de twaalf gegraveerde edelstenen en de zich daarin bevindende urim en tummim aandoen; en gij zult hem (Aäron) omgorden met de kunstige riem van de efod, de uit dezelfde stoffen vervaardigde gordel.

En gij zult de hoed op zijn hoofd zetten; de kroon van de heiligheid, de gouden plaat met het opschrift zult gij aan de hoed zetten.

En a) gij zult (hoofdstuk 30:23 vv.) de nader aan te wijzen zalfolie nemen, en nadat gij tevoren het heiligdom gewijd hebt (Vs. 36 vv. hoofdstuk 30:26 vv.; 40:9 vv. Leviticus. 8:10 vv.) daarvan rijkelijk op zijn hoofd gieten, zodat ook de olie op de aangegeven baard (Leviticus. 21:5) neerdruipt (Psalm. 133:2); zozult gij hem zalven. 1)

Ex.30:25

1)Beschouwen wij deze drie handelingen van het eerste gedeelte van de wijding nader, dan is de wassing, het wegdoen van lichamelijke onreinheid, een symbool van de geestelijke reiniging, zonder welke niemand, het allerminst die het ambt van de verzoening bekleedt, God mocht naderen; de daarop volgende kleding betekent de opdracht van het ambt aan de zo geklede persoon (Numeri. 20:26,28); want de ambtskleding is de zichtbare uitdrukking van het ambtskarakter; de zalving met olie eindelijk betekent het begiftigen met de Geest van God tot bekwaammaking voor het ambt, dat opgedragen wordt (1 Samuel 10:1 -6 16:13 Jesaja. 61:1). Door wassing wordt verder een reine grondslag verkregen voor het volgende. Hetgeen volgt is van de ene zijde de plaatsing in de waardigheid, aan de andere zijde de toerusting tot het recht bekleden van de hogepriesterlijke bediening; de aanstelling geschiedt door de kleding, de uitrusting door de zalving.

Daarna zult gij zijn zonen doen naderen, om deze tot gewone priesters te wijden, en zult hun behalve de linnen onderkleren, de rokken, die op het lijf gedragen moeten worden, doen aantrekken.

En gij zult hen met de driekleurige gordel omgorden, namelijk Aäron en zijn zonen; en gij zult hun de mutsen opbinden, opdat zij krachtens deze investituur of kleding, het priesterambt hebben tot een eeuwige instelling, zolanghet Levitische priesterschap duurt. Voorts zult gij, nadat gij ook de zalving door het bestrijken van het voorhoofd met de heilige olie aan hen volbracht hebt, en daarmee het eerste deel van de wijding geëindigd is, tot het tweede gedeelte overgaan, en de hand van Aäron vullen en de hand van zijn zonen, met die offergaven, die zij Mij vervolgens als Mijn priesters te brengen hebben.

En gij zult vervolgens de var voor het zoenoffer (zie "Le 4.2) nabij brengen voor de tent der samenkomst tot aan het brandofferaltaar; en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op het hoofd van de var 1) leggen (zie "Le 1.4).

Een var, alzo de hoogste soort van de offerdieren, wordt voor dit zondoffer bestemd, niet alleen om het grote gewicht van de plechtigheid, maar ook wegens de plaats, welke de priesters als de voornaamsten van het tot een priesterlijk koninkrijk verkoren Verbondsvolk in de Theocratie innemen. Bij hun wijding komt voor de eerste maal een zondoffer voor; dergelijke offers zijn er tot hiertoe nog niet geweest; zij zullen eerst bij de offerwet (Leviticus. vv.), welke God geven zal, ingesteld worden. Tussen de Heere en de priesters staat scheidende hun zonde en overtreding; deze scheiding moet voor alle dingen opgeheven

worden, wanneer zij diegenen zullen worden, die zij geroepen zijn te worden, namelijk de boven alle anderen met Jehova verbondenen en zijn naasten onder het volk. Het brengen van een zondoffer, als de eerste handeling in het tweede gedeelte van de wijding, komt alzo overeen met de eerste handeling in het eerste deel, de wassing; terwijl de laatstgenoemde meer ideaal of zinnebeeldig geweest is, volgt nu de reiniging ook reëel of werkelijk door het wegnemen van de zonde op de wijze van het Oude Testament.

De zwakheid van het Levitische priesterschap blijkt uit het feit, dat hij, die door het offer verzoening doet, tevens de verzoening door het offer behoeft.

En gij zult de var slachten voor het aangezicht van de HEERE, die in Zijn heiligdom tegenwoordig is, voor de deur van de tent der samenkomst, aan de noordzijde van hetbrandofferaltaar, opdat hij in plaats van Aäron en zijn zonen de dood onderga.

Daarna zult gij enige droppels van het bloed van de var nemen, en met uw vinger, die gij in het bloed ingedoopt hebt, op de hoornen van het altaar doen, door die met devinger te bestrijken; en al het overige bloed zult gij uitgieten op de bodem van het altaar, opdat het van daar wegloopt (zie "Ex 27.5).

Gij zult ook al het vet nemen, dat de ingewanden bedekt, zowel het grote net, dat zich van de maag tot de darmen uitbreidt, en deze omgeeft, als ook het vet, dat aan de darmen zelf is, en het net over de lever, het kleine zogenaamde levernet, dat van de dwarsvoren tussen de beide leverlappen begint en zich aan de ene zijde over de maag, aan de andere zijde tot aan de nieren uitstrekt, en beide nieren en het vet, dat hieraan is, het deels onmiddellijk aan de nieren, deels aan de binnenste lendenen zich bevindende vet, en gij zult ze aansteken op het altaar. 1)

Naar alle schijn heeft God door het eisen van de binnenste delen van het offer willen leren, dat de innigste bewegingen en de edelste vermogens van de ziel Hem en Zijn dienst moeten worden toegewijd, of liever, dat de innigste en meest geliefde begeerlijkheden moeten verzaakt worden, en omtrent God moeten verkeren.

a) Maar het vlees van de var, en zijn vel en de ingewanden met zijn drek, zult gij met vuur verbranden, 1) buiten het leger; want het is een zondoffer,2) en wel zodanig een, dat voor de priesters zelf gebracht wordt, waarvan met het overblijfsel te handelen is naar Leviticus. 4:11 vv.

a)Hebr.13:11

De betekenis van de afzonderlijk hier voorgeschreven offergebruiken kan eerst bij Leviticus. 8 verklaard worden, nadat de betekenis van de verschillende offers besproken is. Slechts dit zij hier opgemerkt, dat, terwijl gewoonlijk het bloed van een voor de hogepriester of de gehele gemeente gebracht zondoffer in het heilige kwam, zevenmaal aan het binnenste voorhangsel gesprenkeld, en daarop aan de hoornen van het reukaltaar gestreken werd (Leviticus. 4:5-7,16-18), in dit voor ons liggende geval met het bloed op dezelfde wijze

gehandeld wordt als met dat van een voor een vorst of een bijzonder persoon gebracht zondoffer (Leviticus. 4:25,30). Dit heeft zijn reden daarin, dat de priesters, die op heden nog met gewone gemeenteleden gelijk staan, tot hun meer verhevene plaats onder het volk eerst door deze wijding zelf komen.

Het verdient opmerking, dat het vlees enz. van dit offer moest verbrand worden. Het was toch de gewoonte, dat van alle offers, waarvan het bloed niet in het Heilige gebracht werd, zoals het offer op de Grote Verzoendag, het vlees door de priester werd gegeten. Hier echter, hoewel het bloed niet in het Heilige werd gebracht, mocht Mozes het vlees niet eten. En dit niet, omdat de var als in de plaats van Aäron en zijn zonen werd geslacht, omdat het was een offer, waarmee zij zich, doordat zij de handen op de var hadden gelegd, geheel en al schuldig verklaarden, zichzelf tot zonde maakten en nu hun zonden overdroegen op de var, het zondoffer, zinnebeeld van Christus.

Gelijk het vet van het offer de ziel van Jezus afbeeldt, zo ook het vlees het lichaam van Christus.

Maar waarom, mocht men denken, werd het vlees van het zondoffer niet toegewezen aan Mozes, die hier het ambt van priester bekleedde, welke personen gerechtigd waren, om te eten van het zondoffer, hetgeen voor anderen geofferd was? Daarop schijnen die uitleggers best geantwoord te hebben, welke zeggen, dat dit diende, om de onvolmaaktheid van het Levitische priesterschap aan te wijzen, omdat de zonden van de priester zelf, ofschoon zij door het eten van het zondoffer toonden, dat zij de ongerechtigheid droegen (Leviticus. 10:17), niet konden worden weggenomen, noch door de wettische priester, noch door hun offeranden, zelfs niet door de Hogepriester, hetzij gewoon of wel ongewoon, hoedanig een Mozes bij die gelegenheid was, zodat zij een betere offerande, of een beter Hogepriester moesten tegemoet zien, nl. de Zoon van God zelf.

Daarna zult gij de een van de twee rammen (Vs. 1) nemen tot een brandoffer (zie "Le 1.2), en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op het hoofd van de ram leggen; 1) want ook dit tweede offer wordt voor hen gebracht, en bekleedt hun plaats.

De priesters moesten alweer hun handen op het hoofd van die ram leggen, ten teken van ruiling of verwisseling. Daarna moest het bloed van de ram rondom op het altaar worden gesprenkeld; waarna men de huid afstroopte en de ram in delen verdeelde, die aldus geheel en al aangestoken en verbrand moest worden op het altaar, en dat wel "tot een liefelijke reuk de Heere." Daardoor eigenden de priesters zichzelf de Heere toe, en gaven zich aan Hem over, om uit te doen de oude mens met al zijn begeerlijkheden, en de leden te doden, die op aarde waren, ten einde alzo niet zichzelf meer te leven, maar Die, die in hun plaats gestorven was.

En gij zult de ram slachten, 1) en gij zult a) zijn bloed nemen, en rondom op het altaar sprenkelen, aan alle vier de zijden daarvan uitschudden.

a)Hebr.9:12,19

Hiermee boden zich Aäron en zijn zonen aan tot de waarneming van het priesterschap, dat nu eerst kon plaatshebben, nadat zij zich door het leggen van de handen op de var, het zondoffer, zichzelf geheel en al hadden overgegeven.

En de geslachte ram zult gij in zijn delen delen; de kop, het vet en de stukken vlees op het hout leggen, dat gij op het altaar geschikt hebt; en gij zult zijningewanden, maag, darmen enz., en zijn schenkels met water uit het koperen wasvat wassen, en deze op zijn delen en op zijn hoofd leggen.

Alzo zult gij de gehele ram aansteken op het altaar: het is een brandoffer voor de HEERE, dat naar zijn betekenis geheel verbrand moet worden, tot een liefelijkereuk, het is een vuuroffer voor de HEERE; 1) het behoort tot die brandingen, wier bestemming het is, de Heere een zoete reuk te bereiden, aan welke Hij een welgevallen heeft (Genesis 8:21).

Het slachten, onthoofden en verdelen van het offerdier was overigens altijd de zaak van de offeranden, en geschiedde dus ook wel hier niet door Mozes zelf, maar door Aäron en zijn zonen, voor welke het offer bestemd was, daarentegen heeft Mozes de bloedsprenkeling en vleesbranding nog te verrichten, als de nu nog fungerende priester. Nadat de scheiding van de zonde, die de te wijden priesters van de Heere scheidt, door het zondoffer (zie Ex 29.10) weggedaan is, geven Aäron en zijn zonen in het hierop volgend brandoffer zichzelf nu geheel, naar lichaam en ziel aan de Heere, tot een offer, dat levendig, heilig en Hem welgevallig is, en treden geheel en onverdeeld in Zijn dienst. Het ambt, waarin zij door de investituur (inkleding) zijn gesteld geworden, neemt hen thans zo geheel in, dat zij niet meer aan zich zelf toebehoren, maar aan het ambt, dat zij geroepen zijn te dienen.

Daarna zult gij de andere ram nemen tot een zoenoffer, en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op het hoofd van de ram leggen (Vs. 10,15).

En gij zult de ram slachten 1) en verder enige druppels van zijn bloed nemen, en doen het op de rechter oorlel van Aäron, en op de rechter oorlel van zijn zonen, evenals op de duim van hun rechterhand, en op de grote teen van hun rechtervoet, alzo afbeeldende de heiliging in horen, handelen en wandelen; en dat overige bloed zult gij op het altaar rondom sprenkelen (Vs. 16).

Zo-even is bevolen, dat hij de delen van het offer uit de handen van Aäron zou nemen, opdat hij God met hen zou verzoenen, hetgeen vervolgens hij zelf en zijn opvolgers in hetzelfde ambt zouden kunnen verrichten. Nu wordt een eigenaardige ceremonie beschreven, dat hij zijn rechteroor, de duim van zijn rechterhand en de teen van zijn rechtervoet met het bloed van de ram zou bestrijken, zowel hemzelf als zijn zonen; vervolgens, dat hij met het bloed, dat op het altaar was, hen en hun klederen zou besprenkelen. Verder is dit het eerst op te merken, dat de priester, zou hij zich de gunst verwerven, om voor Gods aangezicht tussenbeide te treden, hij met bloed moest besprenkeld zijn, in bloed moest ingedompeld zijn. Zo is ook het priesterschap van Christus met bloed ingewijd, opdat Hij in staat zou zijn, om ons met God te verzoenen. Nu vraagt men, waarom slechts het rechter oor en de rechter duim en teen met bloed zijn geverfd, alsof de priester slechts voor de helft aan God geheiligd zou

zijn Ik antwoord, omdat het een gedeelte in het andere moet begrepen worden, omdat hetzelfde betrekking heeft op beide oren, handen en voeten, en de plichten zo verenigd zijn, dat, wat omtrent het ene oor gezegd wordt, ook op het andere betrekking heeft. Weer vraagt men, waarom het oor, de hand en de voet besprenkeld is, eerder dan de borst en de rug. Mij is het niet twijfelachtig, of door het oor wordt betekend, de gehoorzaamheid, door de handen en voeten alle handelingen en verrichtingen van het leven. Niets is bijna meer algemeen in de Schrift dan deze metonymie, omdat de zuiverheid van de handen voor de gehele reinheid van het leven wordt genomen, en de weg, of de gang, of het lopen voor de richting of de regeling van het leven. Daaromkon het zeer goed wezen, dat het leven van de mens door bloed wordt geheiligd. Maar, omdat de gehoorzaamheid het begin is, om recht te handelen, welke door alle offeranden wordt geopenbaard, wordt Mozes bevolen met het oor te beginnen.

Het bloed van de reining en de Geest van genade moeten samenwerken, zal de gelovige bij God aangenaam zijn.

Dan zult gij nemen van het bloed, dat op het altaar is, en van de zalfolie, gij zult die door elkaar mengen, en gij zult met deze vermenging op Aäron en op zijn kleren sprenkelen, en op zijn zonen en op de kleren van zijn zonen met hem; opdat hij geheiligd zij, en zijn kleren, ook zijn zonen, en de klederen van zijn zonen met hem. 1)

Evenals de zalving in het eerste gedeelte van de wijding de toerusting tot het priesterlijk ambt betekent, zo ook deze handeling met het bloed van de tweede ram de wijding tot de werkelijke priesterdienst. Allereerst worden die ledematen, waarop het hierbij hoofdzakelijk aankomt, door het bestrijken met offerbloed aan het bereik van het dagelijks gebruik ontnomen en in betrekking tot het heiligdom en in het bijzonder tot het altaar gesteld, het oor van de priester zal voortaan opmerken op het gebod en de wil van God, als op het enig richtsnoer voor hun priesterlijk handelen en wandelen; hand en voet moeten echter voor dit handelen en wandelen gewijd worden; het is een handelen, dat in een recht volbrengen van de priesterlijke bediening, en een wandelen, dat in het uit- en ingaan voor de Heere (hoofdstuk 28:35) bestaat. Er is geen bestrijken van beide oren, handen en voeten nodig, maar alleen van de voornaamste onder deze leden, het rechter oor, de rechter hand en de rechter voet; ook is niet het bestrijken van het gehele lid noodzakelijk, maar alleen van het uiteinde, de oorlel, de duim, de grote teen, want de handeling is slechts symbolisch, en een gedeelte komt in de plaats van het geheel. Toch is het bestrijken op zichzelf nog niet genoegzaam, die ledematen zijn daardoor eerst in de dienst van het heiligdom gesteld, nog niet tot de dienst zelf geheiligd en bekwaam gemaakt. Deze heiliging en bekwaammaking kan slechts van binnen, van de inwendige mens of van de wil komen, die de leden gebruikt; daarom moet de door de investituur met het priesterlijk ambt reeds begiftigde persoon met het mengsel van olie en bloed besprenkeld worden. Dat bloed is van het altaar genomen, alzo van die plaats, waar de goddelijke genade woont en de zonde bedekt; met het bloed heeft zich de olie verenigd; bij de goddelijke genade komt alzo nog de verlichtende, levend makende, versterkende kracht van de Heilige Geest; bij de rechtvaardiging komt ook de heiliging. Deze tezamen zijn het dan, die de inwendige mens bekwaam maken, en de wil van degenen, aan wie het ambt is opgedragen, heiligen, om de genoemde leden van zijn lichaam nu ook werkelijk in de dienst van het ambt te gebruiken. Nog is op te merken, dat in Leviticus. 8, de besprenkeling van de

priesterlijke personen en van hun kleren met de vermenging uit offerbloed en olie eerst later (Vs. 30) vermeld wordt, nadat reeds iets geschied is, wat in ons hoofdstuk eerst in de nu volgende verzen (Vs. 22-26) voorgeschreven wordt; naar alle waarschijnlijkheid is de werkelijkheid opvolging van de plechtigheden deze, welke wij op onze plaats hebben.

Daarna zult gij van de ram nemen die delen, welke bij alle offeranden op het altaar te verbranden zijn (Leviticus. 1:8; 3:3-5; 4:8-10 enz.), namelijk het vet, bovendien de staart, 1) ook het vet, dat de ingewanden bedekt, en het net van de lever, en de beide nieren, met het vet, dat hieraan is (Vs. 13) en, wat anders niet in de verbranding op het altaar voorkomt, maar als het deel van de waarnemende priesters wordt genomen (Leviticus. 7:32 vv.), de rechterschouder: 2) want het is een ram van devuloffers; 3) deze ram is geen gewoon dankoffer, maar het eigenlijk wijoffer van de priesters, waardoor hun de handen gevuld worden, dat is: waardoor zij in de bediening van hun ambt gesteld worden, waarom de handeling met de stukken vlees een geheel bijzondere zijn moet.

Een in het Oosten voorkomende soort van schapen (ovis latiecudata) onderscheidt zich door een aangegeven dikke staart, die van 10 tot 15 (zelfs 40-50) pond weegt en aan het einde zich naar boven kromt. Tegenwoordig zijn alle schapen in Palestina van deze soort, en men ziet niet zelden, dat deze dieren de staart op een plank of een wagen van twee wielen naslepen. Zij onderscheiden zich bovendien van de gewone schapen door kromme verheven neuzen en lange afhangende oren.

Alzo heeft de Statenvertaling, het Hebreeuwse "Sjok", op het voorbeeld van de Septuaginta (Griekse vertaling van het Oude Testament) en van de Vulgata (Latijnse vertaling van de gehele Bijbel) vertaald; V. Hoffmann, die dit onderschrijft, vindt daarin, dat juist een schouder de fungerende priester als zijn aandeel toekwam, ter aanduiding van het ambt, dat hij te dragen heeft (zie Ex 28.12). De meeste nieuwere uitleggers daarentegen willen, dat het woord voor de achterborst moet gehouden worden. Wat de beide bovenvermelde vertalingen betreft, zo heeft koning Ptolomacus Philadelphus van Egypte, om een verzameling van de wetten van alle natiën te bezitten, in het jaar 277 vóór Christus een aantal van schriftgeleerden uit Palestina laten roepen: deze zouden dan, 72 of in ronde som 70 in getal, op het eiland Pharos bij Alexandrië de vertaling in het sedert Alexander de Grote heersend geworden dialect van de Griekse taal binnen 72 dagen tot stand gebracht hebben. Dit is natuurlijk een fabelachtig verhaal; toch is zeker de overzetting onder de genoemde koning, ten behoeve van de Joden, die in Egypte woonden en het Hebreeuws niet meer kenden, begonnen, en indien niet meer onder zijn regering, toch niet lang daarna volbracht geworden. De Vulgata is de in de Westerse kerk hoe langer hoe meer de algemeen aangenomen vertaling, welke Hiëronymus in de jaren 385-405 n.C. op het aandringen van zijn vrienden uit de grondtekst verzorgd heeft, en die later door Alcuinus omstreeks het jaar 802 n.C. op bevel van Karel de Grote van ingeslopen fouten gezuiverd is. Het concilie van Trente verhief haar in 1546 als tegenwicht tegen de Protestanten tot de alleen geldige tekst in de Katholieke kerk; de wettige uitgave verscheen echter pas in 1593 onder paus Clemens VII.

De hefschouder en de beweegborst zijn die delen, welke zich opheffen naar boven, in de aanspraak van het gebed, zoals die in het Oosten pleegt te geschieden (Psalm. 143:6). Hierin

lag het bewijs, dat, gelijk al de delen van Christus' verzoeningswerk, zo in het bijzonder Zijn krachtige voorbede bij de Vader, voor Zijn volk een gedurige spijze was, en hun als brood was tot voeding, en als een koek tot verkwikking.

Omdat hiermee de handen van de Priesters werd gevuld, werd dit offer een vuloffer genoemd.

En neem evenzo van het spijsoffer, dat tot deze wijdingsplechtigheid behoort, van de drie soorten van gebak (Vs. 2) zoveel, als bij andere spijsoffers de dienstdoende priesters ten deel valt (Leviticus. 7:14) namelijk: een broodbol, en een koek geölied brood, en een vlade, uit de korf van de ongezuurde broden, die voor het aangezicht van de HEERE zijn zal, die met zijn inhoud aan de heilige plaats gebracht is.

En leg ze allen, de stukken vet en vlees met de drie soorten van offerkoeken, op de handen van Aäron, en op de handen van zijn zonen en beweeg ze, 1) terwijl gij uw handen onder de hun legt, ten beweegoffer voor het aangezicht van de HEERE.

Dit vullen van de handen, met een gedeelte van dat offer, was zoveel als uit Gods naam iemand de macht geven, om te mogen offeren voor het volk, dat is, het priesterambt te mogen bedienen, hetgeen blijkt, omdat iemand dus de hand te vullen, en hem te heiligen tot de priesterdienst, als een en dezelfde zaak inkomt en het een tot verklaring van het ander gezegd wordt. En daarin lag, dat noch Aäron, noch zijn zonen zichzelf de eer hadden aangematigd, om priester te zijn, maar dat God hen daartoe geroepen en bevolen had, hen deze dingen op de handen te leggen, om ze Hem te vertonen.

Volgens de Talmoed, de latere Joodse uitlegging van de Mozaïsche wet, bestond het bewegen uit een horizontale beweging van de handen met de daarop liggende offergaven eerst voor- en dan achterwaarts, voorwaarts naar het altaar of naar de verbondskist en achterwaarts naar de persoon van de bewegende. "Deze beweging in de richting naar voren betekent de presentatie (overreiking) van de gave voor God; het is de factische (door de daad) verklaring, dat deze eigenlijk Hem toebehoort; daar de beweging weer achterwaarts gaat, zo is daarmee aangeduid, dat God de gave van Zijn zijde weer overgeeft en deze als Zijn geschenk de priester toewijst."

Dit zinnebeeldig gebruik komt, behalve op onze plaats, ten opzichte van de vetstukken, van de schouders, van de drie offerkoeken en (Vs. 26) van de borst van het vul- of wij-offer (Leviticus. 8:25-29) ook voor van de borst van de privé-dankoffers (Leviticus. 7:30), van de eersteling-oogst op de tweede dag van het Pascha (Leviticus. 23:11) van de twee lammeren en eerstelingbroden die op het Pinksterfeest moesten gebracht worden (Leviticus. 23:20), van het reinigingsoffer van de melaatsen (Leviticus. 14:12), het dankoffer van de Nazireër (Numeri. 6:20) en het offer van de ijverigen (Numeri. 5:25). Terwijl in alle andere gevallen (met uitzondering van het dankoffer van de Nazireërs, dat met het wij-offer van de priesters ook in andere opzichten verwant is) de priester de te bewegen offergaven onmiddellijk op zijn handen neemt en de beweging volbrengt, zonder die eerst op de handen van de offeraar te leggen, geschiedt het laatste in het voor ons liggende geval. Daar toch heeft de offeraar zelf

geen eigendomsrecht meer op de gaven, zij komen de priester toe, eer echter deze ze zich toeëigenen kan, moet hij door de beweging uitspreken, dat de gaven aan Jehova toebehoren, en alleen Jehova hem deze schenken kan. Anders is het hier bij de wijding van de priesters. Hier behoort het geheel tot de wijdingsplechtigheid zelf, dat Mozes alle (Vs. 22 vv.) offerstukken vooraf op de handen van de te wijden personen legt en deze door onderplaatsing van zijn handen voor de Heere beweegt (Vs. 24), voordat zij in het altaar-vuur komen (Vs. 25). Hij vult daarmee de handen van Aäron en zijn zonen, dat is hij stelt in hun handen de offers, welke zij voortaan krachtens hun ambt de Heere te brengen hebben; daarmee wordt uitgesproken, dat zij, en zij alleen voortaan het recht hebben en verplicht zijn, bij de dienst van het altaar te fungeren en het offervuur te verzorgen. Deze handeling is alzo een plaatsen in de functies van de priesterlijke roeping.

Neem ze daarna weer van hun hand, en steek ze aan op het altaar, op het brandoffer; laat het alles geheel in vuur opgaan, evenals bij het voorafgegane brandoffer(Vs. 18), tot een liefelijke reuk voor het aangezicht van de HEERE; het is een vuuroffer 1) voor de HEERE, dit alles is bestemd om in het gewijd altaarvuur te komen, wat u van het offer toekomt, of tot de later te vermelden offermaaltijd aangewend moet worden, zal Ik u verder meedelen (Vs. 26,31-34).

De brandoffers werden ook vuuroffers genoemd. Dit zoenoffer, hier evenzo. God verklaarde hiermee, of liever, God verzegelde hiermee, door de aanneming van het beweegoffer, dat de dienst van de priesters Hem aangenaam zou zijn.

En neem vervolgens de borst, van de ram van de vuloffers, die van Aäron is, die bij andere dankoffers aan de priesters toekomt (Leviticus. 7:31), en beweeg hem (Vs. 24) ten beweegoffer 1) voor het aangezicht van de HEERE; 2) en het zal u ten dele zijn, voor uw dienst bij de gehele wijding.

De offeranden werden op tweeërlei wijze als beweegoffer opgeheven. Of zij werden naar de vier windstreken, naar het oosten en westen, zuiden en noorden bewogen, òf zij werden van boven naar beneden op en neer bewogen. In het eerste geval beduidde dit, dat de wereld en haar volheid van God was. In het tweede geval, dat men de offerande aan de Heere, als de Heer van hemel en aarde, opdroeg. In het eerste geval heette het offer Tenupha; in het tweede Theruma.

Voor het aangezicht van de Heere, d.i. met hun aangezichten gekeerd naar de deur van de tent der samenkomst.

En gij zult alzo door dat eerste (Vs. 24) en dit tweede bewegen (Vs. 26) de borst van het beweegoffer heiligen, 1) en de schouder van het hefoffer, die bewogen en die opgeheven zal zijn van de ram van het vuloffer van hetgeen dat van Aäron, en van hetgeen dat van zijn zonen is.

De delen, hier genoemd, beveelt God te heiligen, d.i. heilig te verklaren, of tot een heilig gebruik voor de priesters, de geheiligde dienaars van de tabernakel, af te zonderen.

En hetgeen nu voor u als de waarnemende priester bevolen is, zal voor Aäron en zijn zonen, voor de gehele priesterschap zijn tot een eeuwige instelling bij alle dankoffers, zolang dit priesterschap duurt, vanwege de kinderen van Israël, 1) die het offer brengen; want het is, ten opzichte van borst en schouder een hefoffer; en het hefoffer vanwege de kinderen van Israël zal zijn van hun dankoffers; hun hefoffer zal voor de HEERE zijn, 2) terwijl deze het zijn dienaren, de priesters ten aandeel geeft, omdat Hij hen als Zijn huisgenoten van Zijn tafel spijzigen wil.

Hier wordt Israël onderwezen, om de priesters te onderhouden, gelijk de Apostel het ook later uitdrukt dat, wie de heilige dingen bedienen, van het heilige eten 1 Corinthiers 9:13,18).

Door deze instellingen worden voor de priesters ook de emolumenten van hun priesterlijke stand vastgesteld, hun zal een bepaald aandeel van de dankoffers van Israël ten deel vallen, namelijk de borst van het offerdier aan de gehele bij het heiligdom dienstdoende priesterschap, en de schouder aan die priester, die bij het offer fungeert; deze ontvangt de naam van beweegborst, de ander van hefschouder (Vs. 27 Leviticus. 7:34; 10:14 Numeri. 6:20; 18:8) naar de eigenaardige gebruiken van bewegen en heffen. Het gebruik van het bewegen ten opzichte van de borst werd bij Vs. 24 reeds verklaard; nu is de vraag of een werkelijk heffen, een bewegen van onderen naar boven, een elevatie (zie Ex 25.2) ook met de schouder moest geschieden, en op welke wijze dat geschieden moest. In Vs. 22-25, waar het had moeten vermeld worden, lezen wij daarvan niets. Door meerdere uitleggers wordt het alzo verklaard, dat het slechts het afnemen, het afzonderen zou betekenen van hetgeen men de Heere wil schenken. Doch in Vs. 27 komt het heffen in zo nauwe betrekking tot het bewegen, dat het ons niet twijfelachtig is of wij moeten een bewegen van onderen naar boven, een in de hoogte heffen daaronder verstaan, gelijk bij het bewegen in andere richting, namelijk voor en achterwaarts geschiedt. In Vs. 22-25 is dit slechts daarom niet uitdrukkelijk vermeld, omdat hier de ceremonie niet bijzonder nodig was, het opheffen geschiedde reeds vanzelf, door het heffen op het altaar (Vs. 25), en zo wordt ook vervolgens de ceremonie niet verder vermeld, waar de op het altaar geheven gave daarop blijft en door het vuur verteerd wordt. Is echter een gave niet bestemd om op het altaar verbrand te worden, maar moet zij tot onderhoud van de priesters dienen, zo behoort hier een bijzonder zelfstandig gebruik (Ritus), dat van het heffen te bestaan; want daarbij wordt, als zij eerst opgeheven en daarna neergelaten wordt, als het ware uitgesproken, dat de Heere voor zich daarvan afstand doet en het aan Zijn huis of Zijn dienaars overlaat. "Alzo is de betekenis van het heffen eigenlijk dezelfde als van het bewegen, en het onderscheid komt daarop neer, dat bij het bewegen het wonen van God in de tabernakel, bij het heffen het wonen van God in de hemel voorgesteld wordt."

Waarom juist de borst bewogen en de priesters in het algemeen toegewezen werd, de schouder daarentegen geheven en de fungerende priester ten deel werd, wordt duidelijk, als wij ons herinneren wat met de overige delen van het offerdier geschiedde. Het vet kwam op het altaar en werd daar als een vuur ten liefelijke reuk de Heere verbrand, de overige stukken daarentegen hield de offeraar terug en maakte daarvan een offermaaltijd. Nu heeft de borst het meest verwantschap met het vet, zij bestaat bij de schapen grotendeels uit vet, en zo liet de Heere, daar Hij deze aan de gehele priesterschap toewees, zijn familie deelnemen aan hetgeen Hem gegeven was. De dienst van de priesters had in hoofdzaak betrekking op de in de

tabernakel wonende God, daarom moest met de borst de ceremonie van bewegen geschieden. De rechterschouder daarentegen staat in verwantschap met de overige vleesstukken; de dienstdoende priester ontvangt die als de middelaar tussen de offeraar en de Heere; zijn dienst van bloedsprenkeling en aansteken van het offer heeft betrekking op de in de hoogte wonende God, daarom wordt met het hem toekomende deel in het offer de ritus van heffen gevolgd. Dat Mozes bij dit offer van de priesterwijding niet de schouder verkrijgt, maar de borst, terwijl de schouder mede door het vuur verteerd wordt, wordt later verstaanbaar; hij heeft niet eigenlijk als priester, als de middelaar van de in te wijden personen gefungeerd, want hij heeft geen priesterlijk karakter, daarom komt hem ook niet het deel van de fungerende priester toe, dit blijft aan God; wel is hij echter de van de Heere onmiddellijk gezondene; hij staat in Zijn dienst, daarom ontvangt hij, wat met het aandeel Gods aan het offer, met het vet in de nauwste verwantschap staat, namelijk de borst.

De heilige klederen nu, die van Aäron zullen geweest zijn, de hogepriesterlijke kleding, waarin hij gezalfd en gewijd is geworden, zullen van zijn zonen na hem zijn, van zijn opvolgers in het hogepriesterlijk ambt, opdat men heneveneens in deze zalve, en dat men hun hand in deze vult met de later door hen te brengen offergaven.

Zeven dagen, want zolang zal de wijding duren (Vs. 35 vv.) zal hij ze aantrekken, die uit zijn zonen in zijn plaats priester zal worden, die in de tent der samenkomst gaan zal, om in het heilige te dienen.1)

Dien ten gevolge werd bij Aärons dood van zijn zonen Eleazar gekleed (Numeri. 20:23 vv.) en, hoewel dit niet uitdrukkelijk gemeld is, gewijd. Bij de gewone priesterlijke kleding was zulk een erven van de vader op de zoon niet op zijn plaats, omdat de zoon tegelijkertijd met de vader priester kon zijn, en ook wegens het spoediger verslijten van de kleding, die dagelijks bij de dienst gedragen werd, terwijl het hogepriesterlijk gewaad slechts bij bijzondere gelegenheden mocht gedragen worden.

Gij zult de ram van de vulling, de ram, die tot vulling van de handen van Aäron en zijn zonen (Vs. 22) gebruikt is, voor zoveel daar nog van over is, nemen, en gij zult zijn vlees, kop, romp en de twee nog overige bouten, in de heilige plaats in de voorhof, ten behoeve van het offermaal koken.

a) Aäron nu en zijn zonen, als priesters gewijd, zullen het vlees van deze ram, dat tot een offermaal is toebereid, eten, en het brood, dat, na het wegnemen van de drie offerkoeken (Vs. 23), nog in de korf zal zijn, bij de deur van de tent der samenkomst, in de voorhof.

Leviticus. 8:31; 24:9

En zij zullen die dingen eten, waarmee de verzoening zal gedaan zijn, om hun hand te vullen en om hen te heiligen; zij zullen de ram, wiens bloed op het altaar (Vs. 20) gesprenkeld is, en waardoor zij in de priesterlijke functie zijn geplaatst, eten, niet als gewoon vlees, maar als een heilige maaltijd op de heilige plaats; a) maar een vreemde, een niet gewijde, zal ze niet

met hen eten, want zij zijn heilig; het heeft tot een bijzonder heilig doel, de priesterwijding, gediend, en sluit alzo het meegenieten van alle ongewijden uit.

Leviticus. 10:14 Matth.12:4

En indien er wat overblijven zal van het vlees van de vuloffers, of van dit brood (Vs. 32) tot aan de morgen, omdat Aäron en zijn zonen niet alles hebben kunnen verteren, zo zult gij nog dezelfde dag het overgeblevene met vuur verbranden; het zal niet gegeten worden, want het is heilig, 1)en mag niet aan de mogelijkheid van bederf blootgesteld worden.

Ook bij andere dankoffers werd van die delen van het offerdier, die niet in het altaarvuur kwamen (het vet) en niet aan de priesterschap (de borst) of de dienstdoende priester (de rechterschouder) toekwamen, een offermaaltijd gehouden, door degene, die het offer bracht; hij bracht tot deze maaltijd zijn huisgenoten en de behoeftige Levieten. Welke betekenis zulk een offermaal had, is duidelijk. Aan het begrip van een maaltijd verbindt de Oosterling onafscheidelijk een dubbele voorstelling, allereerst van gemeenschap en vriendschap, waarin de aanzittenden staan, zowel onder elkaar, als met hem, die de maaltijd heeft gegeven; vervolgens van vreugde en vrolijkheid, zodat zelfs de hoogste en reinste genietingen, de zaligheid in het hemelrijk onder het beeld van een maaltijd beschreven worden (Psalm. 22:5; 16:11; 36:9 Matth.8:11; 22:1 Luk.14:15). En daar hetgeen tot deze maaltijd gegeven wordt, eigenlijk aan Jehova toebehoort-want het is Hem gegeven-zo eten allen, die aan die maaltijd deel hebben, eigenlijk Hem, aan Zijn tafel; Hij geeft de maaltijd en daarom is deze een teken en onderpand van vriendschap en vrede met Hem.

De verzoening is geschied, de zonde, die de offeraar van Jehova scheidde, is bedekt, uitgedelgd; de offeraar heeft zichzelf en de vruchten van zijn werkzaamheid aan Jehova geheiligd, gewijd en overgegeven; nu wendt Jehova zich ook tot hem, neemt hem naast zijn huis- en disgenoten aan, bereidt hem een maal, en spijst en drenkt hem aan Zijn tafel (hoofdstuk 24:11). Het offermaal is alzo zowel onderpand als uitdrukking, als symbolische toedeling en genieting van de in de gemeenschap met Jehova aan het Verbondsvolk aangeboden zaligheid. Het stelt alzo het hoogste sacramentele toppunt van het gehele offer voor-en, vergelijken wij de voortgang van het offeridee met de formules van de dogmatiek, zo komt het overeen met de Unio mystica (verborgen vereniging van de gelovigen met de Heere), evenals het offervuur met de sanctificatio (heiliging) en de bloedsprenkeling met de justificatio (rechtvaardiging)

Bij het hier beschreven offermaal ten besluite van het offer van de wijding zijn slechts twee ongewone gebruiken: allereerst, dat aan de drie broodsoorten (afwijkende van Leviticus. 7:13) de gezuurde broden ontbreken, en vervolgens, dat van de deelneming zelfs de eigen familieleden van de priesters uitgesloten zijn. Van het laatste is de verklaring reeds bij Vs. 33 gegeven; door de priesterwijding worden Aäron en zijn zonen in een bijzonder verbond, dat de Heere met hen maken wilde (zie Ex 28.1) opgenomen; aan de goederen en zegeningen van dit verbond konden dan natuurlijk geen anderen dan de ingewijden deel hebben. Het eerste heeft dezelfde reden als de bepaling ten opzichte van het pascha, wanneer ook al het gezuurde moest wegblijven (hoofdstukken 12 en 13)

Het verbranden van het overgeblevene moest daarom plaatshebben, opdat de eerbied voor het heilige zou bewaard blijven. Alleen de priester, zelfs geen Leviet, mocht van dit heilige eten. Tot gewoon gebruik mocht het niet bestemd worden.

Gij zult dan aan Aäron en aan zijn zonen alzo doen, naar alles, wat Ik u geboden heb, en wel een gehele week dagelijks: zeven dagen zult gij hun hand op de (Vs. 22-24) voorgeschreven wijze vullen.

Wegens de onvolmaaktheid van de schaduwdienst (men moet dat wel in het oog houden), moest dus dat, wat in Christus' Persoon en werk onafscheidelijk verenigd was, door drie onderscheidene offers voorgesteld worden. Eenvoudig zouden wij hier kunnen zeggen, dat de inwijding van de priesters (dat wil zeggen: de intrede van arme zondaren als verloste kinderen van God in Zijn kerk) geschiedt door Christus, als de grote vloekwegnemer; door Christus, Die het handschrift van de zonde uitwist en daardoor tevens de oude mens gedood en van zijn heerschappij beroofd heeft; en door Christus, Wiens bloed en Geest reinigen van alle vlekken, en Die daardoor oorsprong en voedsel is van een nieuw leven in Zijn gemeenschap.

Gij zult ook overdag een var van het zondoffer bereiden, zoals op de eerste dag (Vs. 10-14), tot de verzoeningen, zowel van Aäron en zijn zonen, als van het altaar; a) en gij zult het altaar, dat door onreine mensenhanden gemaakt is, ontzondigen, 1) mits doende (wanneer gij het doet) de verzoening over hetzelfde door verbranding van het vet van de ten zondoffer geslachte var; en gij zult het zalven, om het te heiligen.

Leviticus. 8:15 Numeri. 7:10,1 Ezech.43:18-20

Het altaar had eigenlijk geen zonde en was daarvoor niet vatbaar, en nochthans moest het zelf ontzondigd worden, omdat hij verondersteld werd, door de handen en de aanraking van de werklieden en anderen, die volgens de wet als onreine personen aangemerkt werden, onrein te zijn geworden. Trouwens, alle dingen zijn door de zonde van de mensen onrein en aan de vervloeking onderworpen, en niet alleen de werklieden, die eraan gewerkt hadden, maar ook de priesters, die erop offeren zouden, waren zondaars, daarbij was de altaar verordineerd, tot een gebruik, van meer dan gewone heiligheid, nl. om de tafel van de HEERE te zijn en de gaven te heiligen, die erop gebracht werden, ja, alles te heiligen, wat hem aanroerde, hetgeen alleen de plechtigste ontzondiging, afwassing of ontheffing, en de nauwkeurigste reiniging, alsmede de plechtigste heiliging of inwijding vorderde en betamelijk maakte.

Zeven dagen achter elkaar zult gij verzoening doen voor het altaar, 1) en zult het heiligen: dan zal dat altaar een plaats zijn, waarbij de Heere met Zijn genade kan tegenwoordig zijn (zie "Ex 27.2); het zal een heiligheid der heiligheden zijn, en tot de hoogheilige dingen behoren gelijk al hetgeen met de heilige olie gezalfd is geworden (hoofdstuk 30:10,29) en in de nauwste betrekking tot de Heere staat. Al wat het altaar aanroert, zal, om de heiligheid daarvan, heilig zijn. 2)

Dien ten gevolge zal de wijding in al haar afzonderlijke delen zeven dagen achter elkaar herhaald worden; deze herhaling is als een versterking van de wijding te beschouwen; het is op zeven dagen vastgesteld, omdat zeven een heilig getal is en daarin de werken van God volbracht zijn (Genesis 2:2)

Dit kan zien op de personen, die het altaar zouden bedienen, maar meer waarschijnlijk op de offeranden, welke op het altaar zouden gelegd worden. Dan wordt ook het woord van de Heere verstaan: Wat is meer? De gaven, of het altaar, dat de gaven heiligt? (Matth.23:19).

II. Vs. 38-46. De vermelding van het brandofferaltaar, waarvan de wijding tegelijk met die van de priester te volbrengen is, leidt op het bestendig offer, dat door de priester van de tijd van hun wijding te brengen is, op het dagelijks brandoffer met het daarbij behorende spijs- en drankoffer. Het moet, terwijl het aan de beide grenzen van de dag, de morgen en de avond gebracht wordt, de gehele beweging van het dagelijks leven in Israël omvatten, uitvoeriger zal daarvan gesproken worden (Leviticus. 6:3 vv. Numeri. 26:3 vv.)

Dit nu is het, wat gij op het altaar bereiden zult, wanneer het gewijd zal zijn (Vs. 36 vv.): twee lammeren, die jarig zijn zal Israël door de priesters, welke Ik tot Mijn dienst heilig, overdag, gedurig, 1)iedere dag ten brandoffer offeren.

Onder de offeranden behaagt het Hem, de eerste plaats te geven aan het dagelijkse, hetgeen zij het gedurige noemen. ‘s Morgens en ‘s avonds wilde God, dat Hem elke dag twee lammeren zouden geofferd worden, opdat het volk zich aanhoudend oefende in het gedenken aan de toekomstige verzoening. Want ofschoon onder de wet de offerande meermalen herhaald werd, omdat de aanbieding ervan niet in staat was om de zonde te verzoenen, zo is toch aan te nemen, dat, gelijk de priester elk jaar eenmaal het Allerheiligste inging met bloed, dat het alzo nuttig was, dat dagelijks tweemaal een ander soort van offer aan de ogen van het volk werd voorgesteld, opdat het zou bedenken, dat het voor hun nodig was, dat God dikwijls verzoend werd. Met twee lammeren werd elke dag een offerande gebracht, opdat de Israëlieten, zich schuldig en aan veroordeling waardig, belijdende zouden leren, dat zij van het begin van de dag tot het einde toe tot het mededogen van God de toevlucht hadden te nemen. Een lam werd tot dit offer uitgekozen, dat zuiver en volkomen was; want in de leeftijd werd de volmaaktheid en reinheid afgebeeld. Een geschenk van een koek in olie gedrenkt, en een plenging van wijn werd er nog bijgevoegd. Het is niet twijfelachtig, of door deze symbolen werden de Ouden geleerd, dat niets onsmakelijks God mocht aangeboden worden. God werd nu wel niet behaagd door de zoetheid van de smaak, noch ook wilde Hij, dat de priesters, aan heerlijkheden zouden gewend raken, zodat zij onder de dekmantel van de godsvrucht weelderig konden leven; ook kon de geur van de wijn, God op zichzelf niet aangenaam zijn, maar de smakelijke toebereiding moest hiertoe dienen, dat het volk niet bij de naakte en lege vorm zou blijven staan, maar zou erkennen, dat er iets beters en voortreffelijkers onder verborgen lag. Daarom was de smaak van wijn en olie niets anders dan de geestelijke waarheid, dat het volk zelf op zijn beurt geloof en berouw ten offer zou brengen. En zeker, de uiterlijke ceremonie zonder de betekenende zaak zou een louter dwaasheid zijn geweest.

Het een lam zult gij ‘s morgens, 1) bij het opgaan van de zon, bereiden; maar het andere lam zult gij bereiden tussen de twee avonden (hoofdstuk 12:6).

Het morgenoffer had plaats omstreeks negen uur en het avondoffer omstreeks drie uur ‘s middags. Zowel ‘s morgens als ‘s avonds is ieder gelovige geroepen, om zich aan God op te dragen, de dag met God te beginnen en de avond met God te eindigen.

Met een tiende deel, 1) van de gewone maat of efa, meelbloem, fijn tarwemeel, gemengd met een vierendeel van een hin 2) gestoten, dat is de zuiverste (hoofdstuk 27:20) olie; en tot drankoffer een vierde deel van een hin wijn, tot het een lam, dat ‘s morgens zal geofferd worden.

Het tiende deel van een efa is een gomer.

Voor vloeistoffen (hoofdstuk 16:36) komen in het Oude Testament als maten voor: a. een bath (1 Kon.7:26,38), zo veel als een efa voor droge waren; b. een hin, volgens de rabbijnen ongeveer het zesde gedeelte van een bath; c. een log (Leviticus. 14:10), volgens de rabbijnen het twaalfde deel van een hin. De rabbijnen berekenen een log op zes middelgrote kippe-eieren; men verstond daaronder vroeger eierschalen, maar daarmee laat zich de opgaaf over de koperen zee (1 Kon.7) niet verenigen; daarom heeft Thenius die de meeste recente archeologen volgen, voor zijn berekening werkelijke eieren gebruikt, waarvan hij zes in water legde en naar het opstijgen van het water het volume (omvang) berekende.

Het andere lam nu zult gij bereiden tussen de twee avonden; gij zult daarmee doen, gelijk met het morgenspijsoffer en gelijk met het drankoffer hiervan, een even grote kwantiteit meel, olie en wijn zult gij als spijs- en drankoffer daarbij gebruiken; het is God tot een liefelijke reuk; het is een vuuroffer voor de HEERE, 1) en alzo zult gij het telkens tegelijk met het brandoffer op het altaar verbranden.

Deze dagelijkse dienst nu was: Een zinneprent van de gedurige voorspraak van Christus, uit kracht van Zijn voldoening ter gedurige heiligmaking van Zijn Kerk. Ofschoon hij zich eenmaal God onstraffelijk opgeofferd en met een offerande volmaakt heeft, diegenen, die geheiligd waren, zo wordt nochthans in Zijn voorbede voor de troon van de Vader deze zijn offerande mag gestadig vernieuwd, omdat Gods volk niet zou kunnen leven, noch zich staande blijven, indien er niet een gedurig herhaalde toepassing geschiedt van de kracht van zijn offerande aan hun zielen.

Ook: zie Le 1:1.

Het zal een gedurig brandoffer zijn bij uw geslachten, dat op het brandofferaltaar in de voorhof, aan de deur van de tent der samenkomst, voor het Allerheilige, voor het aangezicht van de HEERE, dus in de meest mogelijke nabijheid van die plaats te brengen is: aldaar zal Ik, volgens Mijn belofte (hoofdstuk 25:22) met u komen, dat Ik aldaar met u spreek. 1)

Deze plaats leert ons, in welke zin het woord dewm (Moeed), moet worden begrepen, zo dikwijls over de tabernakel wordt gehandeld. Sommigen vertalen, getuigenis, anderen kerk, anderen samenkomst, anderen verordening. Wat hebben wij daarom onder tent der samenkomst te verstaan? God geeft zelf het antwoord, dat het de plaats is, welke Hij voor Zijn volk heeft vastgesteld en bepaald, opdat zij aldaar over en weer een verdrag zouden sluiten. Daarom schijnt Hij geen naam geschikter te achten, dan die van samenkomst, hetgeen van zeer groot gewicht was, om de gelovigen te houden bij de eerbied voor het priesterschap, omdat God hen als het ware uitnodigt tot een algemeen mondgesprek.

Van dit komen of ontmoeten, dat de Heere hier belooft, had de tabernakel de naam van tent der samenkomst of ontmoeting, omdat God en Zijn volk elkaar daar ontmoetten, God om hen te onderwijzen door Zijn woord, en Zijn volk, om Hem te aanbidden en Zijn Godsspraak te ontvangen.

En daar zal Ik komen tot de kinderen van Israël, 1) door hen als nabij en aanwezig gevonden worden; opdat zij geheiligd worden door Mijn heerlijkheid; 2)het ervaren van Mijn aanwezigheid zal hen tot heiligheid leiden, enalzo zal de tabernakel een plaats van Mijn toekomst met Mijn volk zijn.

Het spreken met Mozes of met de Hogepriester, aan wie God Zich boven het verzoendeksel in het Allerheiligste verbond, wordt hier genoemd: een spreken met de kinderen van Israël. En dat, zonder enigen twijfel, zowel, om de kinderen van Israël geen oorzaak te geven, om jaloers te worden op het ambt van de Hogepriester, als om Israël te leren, dat God het alleen kon aanzien in de tegenbeeldende Hogepriester, die komen zou.

Uit de gehele samenhang blijkt, dat het Gods plan geweest is, het volk aan zich verbonden te houden door de band van het Levitische priesterschap, maar op te merken valt, dat het God alleen is, welke én de plaats én de offerande én de mensen zelf heiligt. Waarom de ijdelheid bespottelijk is van hen, die zich meer aanmatigen dan God bevorderlijk heeft geacht.

En Ik zal, voor het doel van de in Vs. 1-37 bepaalde wijding, de tent der samenkomst heiligen, bovendien het brandofferaltaar; Ik zal ook Aäron en zijn zonen heiligen, opdat zij Mij het priesterambt bedienen.

En Ik zala) op deze wijze waarlijk en werkzaam, in het midden van de kinderen van Israël wonen, 1) en Ik zal hun tot een God zijn. 2)

Ex.25:8 Leviticus. 26:12 Psalm. 78:60 Zacheria 2:10; 2 Kor.6:16.

In het Hebreeuws Sjahkanthi. Ik zal wonen, verblijf houden. Van dit werkwoord Sjakan is afgeleid Sjechina of Schechina, waardoor de Majesteit van God boven het verzoendeksel in het Heilige der Heiligen wordt aangeduid. De Heere belooft hier in het midden van Zijn volk te zullen wonen, d.i. in hun midden werkzaam te zullen zijn met Zijn Goddelijke eigenschappen of deugden. Het wonen van Jehova te midden van de kinderen van Israël was symbool van de menswording van Christus en van Zijn verkeren onder de mensen, maar ook

van het eeuwig wonen van de Heere te midden van Zijn geestelijk Israël, van de Kerk, die zalig wordt.

Hiermee belooft de Heere hun, dat zij Zijn almacht, genade en wijsheid zullen ervaren. Mochten de heidenen roemen op hun afgoden, Israël zou het voortaan ervaren, welk een God zij tot hun God hadden.

En zij zullen weten, en aan de zegeningen, die Ik hun laat toekomen ervaren, dat Ik de HEERE hun God ben, 1) die hen uit Egypte gevoerd heb, en nu een tent onder hen gebouwd heb, opdat Ik in het midden van hen wonen zou; Ik ben de HEERE, hun God, die niet tevergeefs Mijn verbond met hen heb willen oprichten.

Met deze woorden duidt God aan, dat Hij niet eenmaal slechts hun Verlosser was geweest, maar onder deze voorwaarde, dat Hij voor hun heil zou zorg dragen, en door de zaak zelf zou tonen, dat Hij onder hen woonde. Overigens, als symbool van Zijn tegenwoordigheid en als onderpand stelde Hij het Heiligdom aan. Daar wilde Hij het richtsnoer van hun godsvrucht openbaren en daar wilde Hij door zijn vereerders gezocht worden.

Ongetwijfeld om Israël voor de verdere tocht moed in te spreken. Hij was de Heere God, die hen uit Egypte had gevoerd, maar Hij was ook de Heere, de Getrouwe Verbondsgod, die hen verder leiden zou. Israël kon gerust zijn.

HOOFDSTUK 30.

VAN HET REUKALTAAR, DE BELASTING, HET WASVAT, DE ZALFOLIE EN HET REUKWERK.

Vs. 1-10. Tot besluit van de bepalingen over de oprichting van het heiligdom en de regels van de priesters volgt nu wat in hoofdstuk 25 is afgebroken, de oprichting van het reukaltaar, dat in het Heilige voor het voorhangsel, dat het Allerheilige bedekt, zijn plaats moet hebben.

Gij zult ook, behalve het reeds genoemde (hoofdstuk 25-29) een a) reukaltaar van reukswerk maken, 1) op de wijze die Ik u later (Vs. 7 vv.) meedelen zal; van sittimhout, van acaciahout, zult gij het maken.

a)Exodus. 37:25

Nu geeft God het voorschrift, omtrent het reukaltaar, waardoor het volk des te zekerder wordt vertolkt, dat de reuk van de wettische eredienst, Hem aangenaam was. Want wel wordt ook bij de volken deze plechtigheid gevonden (waardoor bij de ongewijde schrijver, op menigvuldige wijze van het offer, van wierook, wordt melding gemaakt) maar waartoe het strekte, was voor hen zelf verborgen. En ook bij hen was er geen zorg om te letten op het rechte doel, daar zij het ervoor hielden, dat zij bloot met het symbool hun plicht volbrachten. Maar op deze wijze heeft God zijn gelovigen willen bezielen, omdat zij wisten, dat de dienst, welke zij, op zijn bevel, waarnamen, een goede reuk verspreidde. Ondertussen heeft Hij hen vermaand, ijverig ervoor zorg te dragen, dat het niet een onrein offer aanstak, maar dat zij gezuiverd en gereinigd voor Zijn aangezicht kwamen. En David brengt in het bijzonder met deze zaak zijn gebeden in verband, als hij zegt: "Mijn gebed wordt gesteld als reukwerk voor uw aangezicht." (Psalm. 14:2). Daarom, zoals het brandofferaltaar bestemd was voor de offeranden om God te verzoenen, zo ook was dit andere bestemd, om door de reuk van het reukwerk, aan de offeranden toe te voegen, dat zij God aangenaam waren. Daarom werd het ook geplaatst voor de Ark van de Getuigenis, hoewel met het voorhangsel ertussenin, opdat zijn reuk, door geen beletsel weerhouden, terstond tot God zou doordringen.

Het reukaltaar in Christus, de biddende Hogepriester, Die met Zijn voorbede Zijn Gemeente heiligt, omdat het welbehagen van de Heere daarop rust, omdat het tegelijk de verklaring is van de wil van de Zoon, in welke wil wij geheiligd zijn door de offerande van Christus, eenmaal aan het kruis geschied (Psalm. 2:7,8 Joh.17:24 Hebr.10:10). Die voorbede van Christus ontleent haar oneindige waarde uit de heerlijkheid van Zijn Persoon, en uit de eeuwige kracht en verdienste van Zijn offer; daarom was aan Aäron de taak opgedragen om eenmaal per jaar te nemen van het bloed van de varren (Leviticus. 16:18,19), en dat te strijken rondom de hoornen van het reukaltaar "vanwege de onreinheden van de kinderen van Israël"

Een el zal zijn lengte zijn, en een el zijn breedte, vierkant zal het zijn, maar twee el van diens hoogte, 1) als geheel dus een rechthoekige zuil; uit hetzelfde altaar zullen zijn hoornen zijn, aan zijn vier hoeken zullenevenals bij het brandofferaltaar (hoofdstuk 27:2) hoornen uitgaan.

De hoogte van het Heilige was tien el, de hoogte van het altaar twee el. De rook kon daarom geen schade toebrengen aan het kostbare voorhangsel. Het altaar was een langwerpig vierkant. Dit was om de onvolkomenheid van het werk van het priesterschap, naar de ordening van Aäron, aan te geven.

En gij zult het met louter goud overtrekken, zijn dak,
het bovenste platte vlak en de vier wanden rondom, als ook zijn hoornen, zodat alleen het onderste vlak, waarmee het op de grond staat, onbekleed blijft; en gij zult het, evenals om de verbondskist en de tafel van de toonbroden (hoofdstuk 25:11,24) een gouden krans rondom maken. 2)

In het Hebreeuws Gago. De LXX vertaalt het door: thn eocaran autou, d.i. zijn vuurhaard. Een vuurhaard was echter niet nodig, omdat het reukwerk in het gouden wierookvat werd aangestoten. De Statenvertalers vertalen door dak.

De krans diende, om het afvallen van het reukwerk te voorkomen.

Gij zult ook twee gouden ringen daaraan maken, onder zijn krans, aan zijn twee zijden zult gij deze maken, aan zijn beide zijden; en zij zullen zijn tot plaatsen voor de handbomen, dat men het daarmee draagt.

De draagbomen nu zult gij van sittimhout maken, en gij zult die met goud overtrekken.

En gij zult het zetten voor de voorhang, die voor de Ark van de Getuigenis zijn zal, en het Allerheilige van het Heilige afscheidt (hoofdstuk 26:32); voor het Verzoendeksel, dat zijn zal boven de Getuigenis, boven de Ark, waarin de wet van de beide tafelen gelegd is, waarheen Ik, naar Mijn toezegging (hoofdstuk 25:22), met u samenkomen zal.

De plaats van het reukaltaar was tussen de gouden kandelaar en de tafel van de toonbroden in, zo dicht mogelijk bij het voorhangsel. Daarom wordt dat altaar in 1 Kon.6:22 genoemd het altaar, die voor de aanspraakplaats was. Zo nauw was de betrekking en zo nauw hing zijn betekenis samen met de Ark van de Getuigenis en het Verzoendeksel, dat de Apostel in Hebr.9:4 dit altaar opsomt bij hetgeen in het Allerheiligste werd gevonden.

En Aäron, 1)of wie van de priesters deze dienst te verrichten heeft (Luk.1:8 vv.), zal daarop aansteken welriekende specerijen van de (Vs. 34 vv.) beschreven soort; elke morgen, bij het dagelijks morgenoffer (hoofdstuk 39:38 vv.),als hij uit de voorhof ingaat in het heilige en a) de lampen, die op de kandelaar met zeven armen staande de gehele nacht gebrand hebben, wel zal toegericht hebben, zal hij deze specerijen aansteken (hoofdstuk 27:20 vv.).

1 Samuel. 3:3

Aäron wordt hier genoemd, 1e. omdat hij dit voor de eerste maal doen zou, 2e. omdat onder de vader de zonen mede begrepen waren; 3e. omdat de Hogepriester op de grote Verzoendag alleen op deze altaar roken mocht.

En als Aäron de lampen aansteken zal tussen de twee avonden, 1) tegen drie uur ‘s middags (Leviticus. 24:3) zal hij eveneens bij het dagelijks avondoffer (hoofdstuk 29:41 Numeri. 28:3 vv.) dat reukoffer aansteken, het zal een gedurig reukwerk zijn, voor het aangezicht van de HEERE, die in het Allerheilige aanwezig is; het zal een blijvende zaak zijn bij uw geslachten.

Omdat Christus aan het kruis ten tijde van het reukoffer stierf en het voorhangsel in de tempel scheurde (Luk.23:45), is een priester juist in het Heilige geweest, toen dat geschiedde, heeft hij het scheuren met verwondering gezien en daarvan verhaald.

Gij zult geen vreemd reukwerk, geen ander dan Ik daartoe voorschrijven zal (Vs. 34 vv.) hierop aansteken (Leviticus. 10:1 vv.), noch brandoffer, noch spijsoffer; gij zult ook geen drankoffer daarop gieten; 1) daartoe is een ander altaar en zijnandere gereedschappen in het heilige (hoofdstuk 27:1 vv. hoofdstuk 25:33 vv.).

Daar het reukaltaar niet slechts door zijn naam, maar ook door het vierkante van zijn vorm en door zijn hoornen gelijk gemaakt was aan het brandofferaltaar, zo lag er veel gewicht in, om nauwkeurig te bepalen, welk soort van offers daarop zouden gebracht worden. Want als een offer werd het aansteken van welriekend reukwerk reeds daardoor gekarakteriseerd, dat het op een offerplaats, op een altaar geschiedde. Zo werd ook het laten opstijgen niet alleen voor het aansteken van het reukwerk, maar ook voor het aansteken en verbranden van de bloedige en onbloedige offers op het brandofferaltaar gebruikt. Eindelijk werd het verband tussen het brandoffer en het reukoffer nog hierdoor aangeduid, dat het tegelijkertijd moest worden gebracht. Door beide offers werd de overgave van Israël aan zijn God afgeschaduwd en, door het dagelijks brengen ervan, deze overgave als een bestendige, voortdurende, afgebeeld. Het onderscheid bestaat echter daarin, dat in het brandoffer Israël zijn gehele leven en sterven naar lichaam en ziel, de Heere wijdt en heiligt, in het reukoffer zijn gebed (Psalm. 141:2 Openb.5:8; 8:3) belichaamd wordt, als de verheffing van de geestelijke mens tot God, waarmee het verder onderscheid samenhangt, dat de overgave in het brandoffer slechts op grond van de verzoenende bloedsprenkeling voltrokken wordt, daarentegen het reukoffer de verzoening met God veronderstelt.

En Aäron, de hogepriester, zal eens in het jaar over deze hoornen verzoening doen, en wel op de grote Verzoendag, nadat hij de besprenkeling in het Allerheiligegebracht heeft, met het bloed van het zondoffer van de verzoeningen, met het bloed van de tot verzoening van de kinderen van Israël ten zondoffer bestemde geitebok; hij zal dat bloed aan de hoornen strijken, en daarna zeven maal voor het altaar sprenkelen (Leviticus. 16). Eens in het jaar zal hij verzoening daarop doen bij uw geslachten: 1) het isHeiligheid der Heiligheden de HEERE.
2)

Ofschoon dit slechts eenmaal in het jaar geschiedde, werd het toch dagelijks ingeroepen ter herinnering, opdat zij door geloof en gebeden de dood van Christus zouden verheerlijken. En echter zouden zij weten, dat hun gebeden niet een liefelijke geur verspreidden, tenzij en in zoverre zij met het bloed van de verzoening waren besprenkeld.

Heiligheid der Heiligheden heet hier het reukaltaar, en elders ook het brandaltaar (Ex.40:10), ja, zelfs alle gereedschappen, die gezalfd zijn met de heilige zalfolie (Ex.30:29). Het reukaltaar was echter bovenal een heiligheid der Heiligheden, omdat het Christus Jezus afbeelde, de biddende Hogepriester.

Het reukaltaar staat in verhouding tot het brandofferaltaar gelijk het Heilige tot de voorhof, gelijk het priesterlijke volk tot het niet-priesterlijke, gelijk het lof- en dankgebed van de verzoende en geheiligde tot het verlangen naar verzoening en heiliging, gelijk de glans van het zevenvoudig gelouterd goud, die van dit altaar afstraalt, tot de natte donkere droevige glans van het koper, dat het altaar van de voorhof omgeeft. Het is een herhaling van het altaar, dat in de voorhof staat, maar een herhaling daarvan in zeer verhoogde heerlijkheid.

Het roken of aansteken van aangename specerijen is een zinnebeeld van de gebeden, die onafgebroken van de uitverkoren gemeente tot de Heere moeten opstijgen (Psalm. 141:2 Openbaring. 5:8. Hoewel bij de vroeger voorgeschreven toonbroden, die altijd op de tafel moesten liggen, en de met zeven lampen brandende kandelaar (hoofdstuk 25:30,37) hier nog het roken in het heilige komt, wordt het volk van God voorgesteld door het eerste als een volk veelbetekende beroeds-werkzaamheid en wereldverlichtende kennis, en hier als een volk van onafgebroken gebed (Luk.1:10). Nu is bidden het brengen van een offer (Psalm. 119:108 Hoz.14:9, daarom wordt ook voor dit offer een altaar geëist. De bepaling daaromtrent gebeurde niet vroeger, toen van de overige gereedschappen van het heilige sprake was (hoofdstuk 25), maar eerst hier, nadat een altaar voor het bloedige offer van de voorhof voorhanden is (hoofdstuk 27:1 vv.), omdat eerst de verzoende en opnieuw met de Heere verzoende gemeente Hem gebeden kan brengen, die een lieflijke reuk voor Hem zijn (vergl.Joh.16:23 vv.)

II. Vs. 11-16. Hierop handelt de Heere met Mozes nog over enige bijzondere punten, die deels de vroeger gegeven bepalingen aanvullen, deels betrekking hebben op de bouw en het daarbij streng in acht te nemen sabbatsgebod; vervolgens over het door iedereen krijgsplichtige te betalen zoengeld voor zijn ziel, hetgeen dienen moet tot aanvulling van de in hoofdstuk 25:1-9 aangewezen vrijwillige bijdragen in bouwstoffen.

Verder sprak de HEERE, toen hij deze bepalingen in het algemeen gegeven had, nog nader tot Mozes, om hem ook over enkele zaken, die van bijzonder gewicht waren, Zijn wil te openbaren, zeggende:

Als gij, ten behoeve van de later (Numeri. 1) te verrichten monstering, de som van de kinderen van Israël opnemen zult, als gij zult tellen, hoeveel van hen naar hun ouderdom tot opneming in het leger van de Heere geschikt zijn, naar degetelden onder hen, zo zullen zij een ieder de verzoening van zijn ziel aan de HEERE geven, een hoofd- of losgeld, waarmee hij zijn persoon van Mijn straf, die hij verdiend had, loskoopt, als gij hen tellen zult, wanneer zij onder de krijgsplichtigen opgenomen worden; opdat onder hen geen plaag zij, als gij hen tellen zult, 1) en zij daarbij met Mij in onmiddellijke aanraking komen.

De wettige monstering en werkelijke opname van de deugdelijk bevondenen in het leger van de Heere volgde eerst een volle maand na de oprichting van de tabernakel (Numeri. 1:18 Ex.40:17), van nu tot die tijd verliepen alzo ongeveer 9 maanden. Mozes moest echter nu reeds een voorlopige telling doen van alle mannelijke personen, die boven de 20 jaar oud waren. Wanneer nu het getal, dat hierbij verkregen is, hetzelfde is als dat van de wettige monstering (Ex.38:26 Numeri. 1:40), zo blijkt het daaruit, allereerst, dat het volksbestaan gedurende die 9 maanden over het geheel dezelfde hoogte behield, en vervolgens, dat alle dienstplichtigen later ook als geschikt voor de strijd bevonden werden; enkele betrekkelijk slechts geringe verschillen en uitzonderingen schijnen daarbij niet in aanmerking genomen te zijn, waarom beide de keren slechts ronde getallen aangegeven worden.

Maar waarom was een verzoening van zijn ziel voor ieder, die geteld werd, nodig? En hoe komt het dat een gave in geld tot een zo hoog en heilig doel dienen moet? Ten opzichte van de eerste vraag is te bedenken, dat voor de offerdienst, die een schaduw was, de gemeente wel als een geheel verzoend en geheiligd werd, maar bij de telling van de hoofden ieder afzonderlijk, *persoonlijk* voor de Heere trad, en nu ook voor zijn persoon alles, wat hem in Gods ogen verderfelijk en verdoemelijk maakte, moest bedekt worden, opdat hij niet door Gods straffen zou worden getroffen; ten opzichte van de tweede vraag, zo valt het door Christus voor de zonde van de wereld aangebrachte offer met betrekking tot iedere enkele ziel ook onder het begrip van een losgeld (Matth.20:28 1Petr.1:18) en moest dit toekomstige losgeld zonder twijfel door het zoengeld, dat iedere Israëliet was opgelegd, afgebeeld worden.

De Heere vorderde hen die prijs af, als een openbare betuiging. 1e. Dat zij zonder enige verdienstelijkheid hun leven van God hadden. 2e. Dat het aan Hem stond, hetzelfde hen te benemen, of op allerlei wijze het hen bitter te maken, naar dat Hij Zijn rechtvaardige haat tegen de zonde en zondaars meer of min omtrent hen zou willen openbaren. Van de zijde van God werd door het eisen van dat losgeld te kennen gegeven: 1e. Dat Hij recht had en macht over hen, als de Heere van leven en dood. 2e. Dat Hij naar zijn rechtvaardigheid, dat recht tot hun verderf kon gebruiken, maar zoiets niet doen wilde, en omdat op te schorten, niet anders vorderde, dan alleen een erkentenis van dat recht. 3e. Dat Hij naar Zijn eeuwig voornemen gereed was, om met doodschuldigen in onderhandeling, wegens verzoening, te treden, doch niet zonder het opbrengen van een zwaarwichtig rantsoen.

Dit zullen zij geven, al die tot de getelden overgaat, allen die tot de ouderdom komen voor de krijgsdienst bepaald, en daartoe geschikt bevonden worden, de helft van een sikkel, naar de sikkel van het Heiligdoms, niet naar de gewone, in het dagelijks leven gebruikelijke sikkel berekend, (deze sikkel is twintig gera) (Leviticus. 27:25 Numeri. 3:47; 18:16); de helft van een sikkel 1) of een beka, is een hefoffer voor de HEERE (hoofdstuk 25:1 vv.)

De munten van de Hebreeën waren: Gera, beka (halve sikkel), sikkel, Mina (Ezech.45:12) of een pond = 50 sikkels. en een centenaar of talent. De gera heeft men gehouden voor een Johannes broodboon, die in grootte en gewicht daarmee zou overeenkomen. Is deze veronderstelling waar, dan zou een sikkel ongeveer een halve gulden zijn en ieder Israëliet dus ongeveer een vierde gulden hebben moeten opbrengen. Deze stukken waren nog geen gestempelde munten, deze kwamen eerst ten tijde van de Makkabeeën, maar zilveren stukken

met aanwijzing van hun gewicht, dat men, ter voorkoming van bedrog, nawoog (zie Ge 23.16). In de Babylonische ballingschap werden de Joden met het Babylonische en Perzische, en onder de heerschappij van de Seleuciden, met het Griekse geld bekend. Uit die tijd stammen de Dariken af (Ezra 2:69 Nehemiah. 7:70 vv), van deze de drachmen (Luk.15:8 vv.) en de staters (Matth.17:27). Onder de Romeinse overheersing eindelijk kwamen ook Romeinse munten in omloop: de denarius, van geringer waarde dan de drachme, doch in de handel daaraan gelijk gerekend (Matth.18:28; 20:2,9,13; 22:19 Mark.14:5 Luk.7:41; 10:35 Openb.6:6), de as of penning (Matth.10:29), de kwadrant = ¼ as (Matth.5:26 Mark.12:42), en als kleinste munt de scherf = ½ kwadrant (Mark.12:42 Luk.12:59)

Al wie overgaat tot de getelden, van twintig jaar en ouder, zal het hefoffer aan de HEERE geven.

De rijke zal het niet vermeerderen, en de arme zal niet verminderen van de helft van de sikkel, als gij het hefoffer aan de HEERE geeft, om voor uw zielen verzoening te doen, 1) voor de Heere; toch is de ene ziel zoveelals de andere waard.

De hier voorgeschreven gave werd later tot een regelmatige tempelbelasting en bestond nog ten tijde van Christus (Matth.17:24 vv.)

Om tweeërlei redenen geeft de Heere deze instelling. De eerste is deze, dat de rijke zich niet zou verhovaardigen boven de arme, en de tweede is, dat de Heere hiermee wilde leren, dat allen voor Hem gelijk stonden, de rijke en de arme; dat er bij Hem geen onderscheid was tussen rijke zondaren en arme zondaren, dat de rijke zich in Gods ogen niets meer aangenaam kon maken, dan de arme.

Dit gebod verhinderde de rijke niet, om de Heere van het zijn vrijwillige offeranden te brengen. Hoe arm ook iemand wezen mocht, hij werd niet van deze tempelschatting vrijgesteld.

Gij dan zult het geld van de verzoeningen van de kinderen van Israël nemen, en zult het leggen tot de dienst van de tent der samenkomst, 1) en het zal de kinderen van Israël ter gedachtenis zijn voor het aangezicht van deHEERE, om voor uw zielen verzoening te doen; daar dit losgeld tot de bouw en het onderhoud van de woning van de Heere dient, zal het Mij tot een gedurige aandrang zijn, om de kinderen van Israël, die op Mijn bevel dat geld gebracht hebben, in genade te gedenken en hun hun misdaden niet toe te rekenen.

Niet alleen tot de bouw, maar ook tot hetgeen nodig was voor de eredienst moest dit geld gebruikt worden. De dagelijkse offerande, het onderhoud van de tabernakel, het zoenoffer voor het gehele volk moest ervan betaald worden.

Wij menen, dat het vorderen van die schatting duidelijk genoeg aanwees: 1e. Dat elke ziel een rantsoen, een lossing en een prijs van de verzoening nodig heeft, en wel: 2e. Een rantsoen, dat kostelijk en dierbaar is, en 3e. dat het ware rantsoen en de volmaakte zieleprijs strekken

zouden tot opbouw van Gods geestelijk huis, bestaande uit de getelden en geroepenen tot het eeuwige leven.

III. Vs. 17-21. Vervolgens wordt het koperen wasvat beschreven, en wat zijn bestemming betreft nader verklaard, daar dit bij de beschrijving (hoofdstuk 27) van de voorhof en zijn gereedschappen voorbijgegaan was.

En de HEERE sprak verder tot Mozes, zeggende:

Gij zult ook een koperen wasvat, 1) een grote waterbak, maken, met zijn koperen voet, een onderstel of bekken, waarin het water uit het vat door in het laatste aangebrachte kranen kan gelaten worden; dit zal dienen om te wassen bij de priesterlijke reinigingen (Vs. 19); en gij zult het zetten in de voorhof tussen de tent der samenkomst, en tussen het brandofferaltaar en gij zult water daarin doen;

Deze reiniging, welke God van Zijn priesters vraagt, was een teken van heiligheid. Daar echter het wasvat of het bekken, waarin het water in genoegzame voorraad voorhanden was, een deel uitmaakte, of één vat was van het Heiligdom, scheen men wat hieromtrent werd verordend, hierom te moeten verenigen of in elkaar te zetten, niet slechts, om wat de vorm aangaat, maar ook om wat het gebruik betreft, hetgeen niet gemakkelijk kon worden gescheiden. Want, indien er slechts melding werd gemaakt bloot van een bekken of watervat, dan zouden de lezers daarvan geen nut hebben getrokken. Maar waar God duidelijk beveelt, dat er water in het wasvat moest zijn, waarmee de priesters de handen en de voeten moesten reinigen, daaruit merken wij op, met hoeveel eerbied en heiligheid God de heilige dingen wil behandeld hebben.

Dat Aäron en zijn zonen, als de tot de heilige dienst geroepen priesters (hoofdstuk 28:1) zich daaruit wassen, hun handen en voeten.

Wanneer zij in de tent der samenkomst zullen gaan, zo zullen zij zich met water wassen, opdat zij niet sterven; of, wanneer zij tot het altaar naderen, om te dienen, dat zij het vuuroffer (Vs. 7 vv. Leviticus. 1:7-9) voor de HEERE aansteken. 1)

De Israëlieten werden er voornamelijk door indachtig gemaakt, hoe onwaardig zij waren, die God de offeranden brachten, daar de priesters, tot dit ambt uitgekozen, hun onreinheid in de weg stond, totdat zij met water gereinigd waren. Verder, de wassing van de handen en van de voeten beduidde, dat alle delen van het lichaam door onreinheid waren aangetast. Want, omdat de Schrift dikwijls de handen neemt voor de verrichtingen van het leven, en de gehele gang van het leven bij een weg of reis vergeleken wordt, gaat deze vergelijking best op, dat in de handen en in de voeten alle onreinheid werd afgewassen.

Zij zullen dan hun handen en voeten wassen, 1) opdat zij niet sterven, hetgeen aanstonds geschieden zou, wanneer zij ongewassen de een of andere heilige plaats wilden naderen; en dit wassen telkens voor het verrichtenvan een godsdienstige handeling, zal hun een eeuwige

inzetting zijn, voor hem, Aäron en zijn nageslacht, bij hun geslachten, 2) voor al zijn nakomelingen.

Wel waren Aäron en zijn zonen geheiligd tot hun dienstwerk, maar deze heiliging verhinderde niet, dat zij steeds door eigen zonden en door die van het volk verontreinigd werden. Zij hadden daarom de gedurige wassing en reiniging en heiliging nodig. Wie eenmaal door het bloed van Christus gereinigd is, heeft toch, door de aanraking met zonde en wereld, de reiniging van zijn dagelijkse zonden nodig.

Het koperen wasvat wordt ten opzichte van grootte en gedaante niet nader beschreven, omdat het symbolisch geen betekenis had; wel was het wassen van handen en voeten, hetgeen de priesters bevolen was, voordat zij het Heiligdom betraden en de heilige werkzaamheden verrichten, een zinnebeeld van de inwendige, geestelijke reiniging, zonder welke niemand, allerminst die het ambt van de verzoening bekleedt, de heilige God naderen mag. (Matth.5:8)

Het wasvat (het tweede voorwerp, dat zich in de voorhof bevond) was een grote, ronde, koperen ketel of bak, uit de spiegels van de Joodse vrouwen van Bezßleël vervaardigd, en rustende op een voetstuk. Het stond schuin naast het zoenaltaar, en diende tot een gedurige reiniging van de offerende personen en van het offer zelf. Rondom waren er een menigte tuiten of kranen, door welke het water afliep, dat elke dag rein en vers door de Levieten daar werd ingedragen. Bij elke dienst moesten de priesters zich daarmee vooral handen en voeten wassen.

IV. Vs. 22-33. Verder wordt naar stof en wijze van samenstelling gehandeld over de zalfolie, die bij de in hoofdstuk 29 voorgeschreven priesterwijding aan te wenden is.

Verder sprak de HEERE wederom tot Mozes, zeggende:

Gij nu, neem u de voornaamste specerijen, namelijk de vier volgende: van de zuiverste mirre, die, welke vanzelf uit de boom uitgevloeid is, vijfhonderd sikkels, (waarschijnlijk ruim 14 pond) en kaneel, half zoveel, namelijk tweehonderd en vijftig sikkels, ook specerij-kalmus, tweehonderd en vijftig sikkels.

Ook kassie, vijfhonderd, naar de sikkel van het heiligdom; dus net zoveel als van de mirre, en een hin olijfolie. 1) (zie "Ex 27.21).

De Myrtheboom (amyris) heeft een gladde, bleek asgrauwe bast, geelachtig wit hout en bladeren, die in groot getal op korte gladde stelen of afzonderlijk of in bosjes staan. De vruchten, bruin van kleur, komen aan steeltjes en zijn eirond. De boom was in Palestina niet inheems, doch werd ook in tuinen geteeld (Hoogl.1:13; 4:6). Het hart, in het begin olieachtig en van geelachtig witte kleur, wordt langzamerhand harder en donkerder, en wordt eindelijk roodachtig; in deze droge toestand wordt het als reukwerk gebruikt, in vloeibare toestand daarentegen, gelijk het of vanzelf of ten gevolge van insnijdingen, die men in de boom maakt, uit de bast vloeit, vormde het een hoofdbestanddeel van de kostbare en welriekende zalf; het hart, dat vanzelf voortkwam, was beter en sterker, dan hetgeen men op kunstmatige wijze

verkreeg. De kaneelboom, wiens eigenlijk vaderland Sri Lanka is in de Indische zee, bereikt in de bossen een zeer aanmerkelijke hoogte, aan de kusten bedraagt die slechts 20-30 voet; de dikte van de stam is 3 voet in omtrek. De takken zijn zeer talrijk en met heldergroene, ovale, laurierachtige 4-6 duim lange bladeren bezet. De witachtige, aangename, maar niet aromatische bloesems vormen zich in april tot ovale steenvruchten, gelijkvormig aan jeneverbessen. Stam en takken zijn met een dubbele bast bekleed, waarvan de buitenste, witachtig of grauw en bijna reuk- en smakeloos is, de binnenste echter, die wederom uit twee vast aan elkaar hangende basten bestaat, de bruine kaneel levert; zij werd in de oudheid deels tot reukwerk, deels tot zalving gebruikt. De kalmus groeit ook wel in Europa, maar veel liever in de Aziatische, bijzonder de Indische en Arabische streken; deze heet kalmus van de welriekendheid en zijn wortel wordt eveneens tot reukwerk en zalf gebruikt. De Kassie (Cassia) is de bast van een op kaneel lijkende, in Indië en Arabië groeiende boom of struik, die wel als verder bestanddeel met de welriekende zalven gemengd werd, maar van donkerder kleur en zwakker reuk dan de kaneel was.

En maak daarvan een olie van Heilige zalving, een zalf, heel kunstig gemaakt, naar apothekers werk; 1) het zal een olie van heilige zalving zijn. 2)

De kunst, om reukwerken uit kostbare specerijen te bereiden, vormde in de oudheid een eigen beroep. De droge specerijen als kaneel, kalmus en cassia, werden daarbij wel niet tot poeder gewreven en zo met de mirre en de olie vermengd, daar dan daaruit een dikke brij ontstaan zou zijn, maar volgens de rabbijnen werden zij in water gekookt, om de kracht daaruit te trekken; deze werd dan weer met de vloeibare stoffen samen zolang gekookt, dat de waterdelen verdampt waren.

Ondanks alle tegenspraak stel ik vast, dat deze olie, uit de kostbaarste specerijen gemengd, een beeld is van de Heilige Geest. Want overal komt ons de overdrachtelijke betekenis van de zalving tegemoet, waar de profeten de kracht, het gevolg en de gave van de Geest, vermelden. Er is geen twijfel aan, of God, door de koningen te zalven heeft betuigd, dat Hij hen begiftigde met de Geest van wijsheid, kracht, zachtmoedigheid en rechtvaardigheid. Hieruit kan gemakkelijk worden opgemaakt, dat de tabernakel met de olie moest gezalfd worden, opdat de Israëlieten zouden leren, dat elke oefening in godsvrucht niets zou baten, zonder de goddelijke werking van de Geest. Zelfs iets groots werd aangetoond, dat de kracht en de genade van de Geest werkzaam was, en heerste in hetgeen het wezen uitmaakt van de schaduwbeelden zelf, en dat, welke goederen daardoor ontstonden, door de genade van dezelfde Geest tot nut van de gelovigen werden aangewend.

Die olie was daardoor een zinnebeeld van liefelijkheid en duurzaamheid. Zij werd uitgestort op het hoofd van de priester, en vloeide van daar naar beneden langs de baard en tot aan de zomen van het gewaad; zie Psalm 133. Op deze zalving doelt Johannes, zeggende: "Gij hebt de zalving van de Heilige." Voor de priester betekende het, de genadige mededeling van die gaven, welke hij overeenkomstig zijn priesterambt behoefde. Als schaduw voor het Nieuwe Testament was de olie, de velerlei gaven van de Heilige Geest. Christus is de hoorn, die God ons opgericht heeft in Davids huis (Luk.1:69). Uit die gezegende Hoorn van zaligheid wordt Zijn volk bedeeld met alle geestelijke gaven en zegeningen (Psalm. 68:19); en ontvangt de

erenaam van Christenen, omdat zij door Zijn olie geroepen en bekwaam gemaakt zijn om te wezen: profeten, tot het verkondigen van de deugden van Hem, Die hen liefhad; priesters, om zich Hem over te geven als een dankoffer; en koningen, om tegen al Zijn en hun vijanden te strijden, en over die vijanden te triomferen in Zijn kracht.

En met dezelve zult gij zalven de tent der samenkomst, wanneer die opgericht is, en de in het Allerheilige zich bevindende Ark van de Getuigenis.

En de in het Heilige staande tafel met al haar gereedschap, en de kandelaar met zijn gereedschap en het reukaltaar.

En het in de voorhof op te richten altaar van het brandoffer, met al zijn gereedschap, en het wasvat met zijn voet.

Gij zult ze alzo door deze zalving heiligen, dat zij Heiligheid der Heiligheden, hoogheilig (Vs. 10) zijn (hoofdstuk 40:9-11), al wat ze aanraakt zal heilig zijn (zie "Ex 40.10).

Gij zult ook Aäron en zijn zonen daarmee zalven, en gij zult hen heiligen, om Mij het priesterambt te bedienen 1) in het heiligdom, en de heilige gereedschappen te mogen aanraken (Vs. 29).

De volbrenging van dit goddelijk bevel wordt in Leviticus. 8 verteld. Wat nu de hierboven beschreven zalf betreft, die haar wijdende en heiligende kracht daardoor bezat, dat zij naar samenstelling en wijze van bereiding door God uitdrukkelijk bevolen en aan het algemeen gebruik voor altijd onttrokken was (Vs. 31 vv.), zo is de grondstof, de olie, wegens haar verfrissende, helende en lichtgevende kracht het zinnebeeld van de Heilige Geest; de zalving daarmee betekende alzo de mededeling van deze Geest, om bekwaam te maken tot de heilige dienst. De vier welriekende, specerijachtige bestanddelen, waarmee de olie vermengd was, dienden, om de levenwekkende kracht van de olie een kracht te geven om een aangename reuk te verspreiden, en daardoor op de werking van de Heilige Geest te wijzen, die beiden, God en mensen, welgevallig zijn. Dat er vier waren is niet willekeurig; dit getal is hier, evenals in hoofdstuk 28:39 en later in hoofdstuk 30:34 een karakteristiek kenteken van het Godsrijk, volgens zijn verschijning in de wereld en zijn bestemming voor haar. Nog kan gevraagd worden, in hoeverre het zalven met de welriekende olie ook in betrekking tot de tabernakel en zijn gereedschappen een mededeling van de Geest in zich sloot, daar dit toch levenloze voorwerpen zijn, en bij deze van zulk een mededeling niet in die zin sprake kan zijn, als bij de priesters. Daar echter de tabernakel met zijn gereedschappen de plaats was, waarvan de heiliging door de priesters voor Israël uitging, zo moest ook door de Heilige Geest tenminste beademd zijn. Zijn zegel moest daarop gedrukt worden, wanneer een eigenlijke mededeling geen plaats kon vinden.

En gij zult tot de kinderen van Israël spreken, zeggende: Dit zo samengesteld apothekerswerk zal Mij een olie van de heilige zalving zijn, alleen voor dit heilig gebruik (Vs. 26 vv.) bestemd, bij uw geslachten.

Niet op het vlees van een mens 1) zal men ze, als een gewone zalf gieten, gij zult ook naar haar maaksel 2) geen dergelijke voor het dagelijks leven maken; het is heiligheid; die zalf is daartoe door Mij bestemd zij zal u heiligheid zijn.

In het Hebreeuws Al basar adam. Op het vlees van een mens. De bedoeling is, op het vlees van een gewoon mens, van iemand, die geen priester was.

Naar haar maaksel, wil zeggen, naar de verhouding van de verschillende specerijen, welke Ik u opgegeven heb.

De man, die een zelfde zalf maken zal als deze, of die daarvan op wat vreemds doet, op iemand die geen priester is, of op enige zaak, die niet voor het heiligdom bestemd is, die zal uitgeroeid worden uit zijn volken, 1) dedoodstraf zal aan hem voltrokken worden (hoofdstuk 12:15,19).

Hiermee wordt noch het bereiden van zalven voor het gewoon gebruik, noch de aanwending van de hier genoemde bestanddelen elk voor zich verboden; maar het is slechts de samenstelling van deze stoffen volgens de hier gegeven verhouding, welke uitsluitend voor het godsdienstig gebruik is voorbehouden.

Vs. 34-38. Eveneens wordt het reukwerk, dat volgens Vs. 7 en 8 ‘s morgens en ‘s avonds door de priester bij het gereed maken en aansteken van de lampen op het reukaltaar gebrand moest worden, volgens zijn bestanddelen en wijze van bereiding nader beschreven.

Verder zei de HEERE, op dezelfde tijd toen Hij het bevel (Vs. 22 vv.) gaf, tot Mozes: Neem tot u welriekende specerijen, namelijk de vier volgende: mirresap, storax gummi, en oniche, stacte, en galban, galbanum, deze welriekende specerijen, en zuivere wierook; dat elk bijzonder zij.1)

Beter: "van elk gelijke delen.".

En gij zult een reukwerk van een zalf 1) daaruit maken, naar het werk van de apotheker gemengd, en doe behalve zout, de noodzakelijke bijvoeging bij ieder offer (Leviticus. 2:13 Mark.9:49) niets erbij, opdat het rein, met geen andere bestanddelen vermengd, heilig, tot godsdienstig gebruik geschikt zij.

De storax is een boom, overeenkomende met de kweeboom die in Syrië, Arabië enz. zelfs in zuidelijk Europa groeit, met eironde, ongeveer 2 duim lange en 1« duim brede bladeren, die 12-20 voet hoog wordt, en vele dunne takken heeft. De sneeuwwitte bloemen zitten in bosjes aan het einde van de takken en geven een zeer aangename reuk, uit deze ontwikkelen zich noten, die twee harde, gladde, scherp smakende pitten bevatten. Vanzelf of door insnijdingen vloeit uit de stam van deze boom een gomachtig, doorzichtig bleek- of bruinrood, zeer aangenaam riekend hars, dat men onder reukwerk en zalf vermengde en ook als artsenij gebruikte. De oniche, ook stacte of duivelsklauw genoemd, is het kalkachtig bedeksel aan de schaal van een soort van mossels, die met de purperslak overeenkomt, en zich

in de zeeën van Indië en in Arabische wateren bevindt; afzonderlijk verbrand riekt hij onaangenaam en stinkend, maar met andere reukstoffen vermengd, verliest hij zijn onaangename reuk en dient tot versterking, gelijk prof. Knobel zich daarvan overtuigd heeft, daar hij in een apotheek het boven beschreven reukwerk heeft laten samenstellen; hij vond de reuk sterk, verfrissend en zeer aangenaam. Het galbanum is het hars van een struik, die in Syrië, Arabië en Ethiopië groeit, Ferulo geheten; het wordt evenals de gom van de storax, door insnijden in de bast gewonnen, en verbreidt evenals de oniche, op zichzelf geen aangename reuk, maar versterkt andere geuren en doet deze langer blijven. De wierook is het welriekende hars van een boom, die in Arabië groeit, die echter niemand van de latere reizigers in zijn oorspronkelijke soort gezien heeft. De soort die thans in Arabië gekweekt wordt, is, volgens de verzekering van Niebuhr, een ontaarding, misschien van Indië overgeplant, waar verscheidene gewassen zijn, waaruit gom vloeit. Ook over het winnen van de Arabische wierook heerst bij de natuuronderzoekers nog onzekerheid; de beste en reinste was, die op uitgespreide kleden was gevallen, minder rein, die men van de grond oplas. De wierook van de herfst- was beter dan die van de lente-oplezing.

Dat ook voor het heilig reukwerk vier stoffen voorgeschreven worden, heeft ten dele dezelfde reden, die wij boven voor de bestanddelen van de heilige zalfolie opgaven, Toch ligt hierin ook wel een heenwijzen op de vier bestanddelen van een recht gebed, waarvan de inhoud zowel lof en dank, als bede en voorbede is, of volgens Luthers verklaring bij het tweede gebod: aanroepen, bidden, loven en danken; of volgens 1Tim.2:1 smeking, gebed, voorbede en dankzegging.

Deze offerande had bij de anderen geteld kunnen worden, maar omdat slechts de toebereiding van het reukwerk, welke behoort bij het reukaltaar, ja, zijn aanhangsel is, meen ik niet, dat er oorzaak is, waarom ik het zou scheiden. *) Weetgierigen mogen, indien zij willen, de soorten zelf scherpzinnelijk oplossen, mij is het genoeg, dat, deze volgens het oordeel van God zijn gekozen, welke de liefelijkste geur verspreidden. Want, dat sommigen beweren, dat het galban van een onaangename en kwalijk riekende reuk is, of dat het wel geschikt was, weet ik niet. En omdat zij over een onbekende zaak gissingen maken, verdienen zij weinig geloof. Ik stel daarom vast, dat zij van een aangename geur zijn geweest, hetgeen Mozes woorden kort daarop bevestigen, waar hij de doodstraf als vastgesteld aankondigt, opdat niemand voor bijzonder genoegen zodanig reukwerk zou gebruiken. Wat zeker ongerijmd zou geweest zijn te verbieden, indien niet de reuk bijzonder liefelijk was geweest. Voeg er nog bij, dat er geen overeenkomst tussen het teken en de afgebeelde zaak bestaat, indien niet de liefelijke geur getuigde, dat God de gebeden van de Zijnen ten zeerste behagen. Verder, opdat er des te meer eerbied zou zijn voor het heilig teken, mocht het mengsel niet voor eigen gebruik worden aangewend, omdat, daar de mensen ruw en van een dom verstand zijn, niets hun liever is, dan de hemel met de aarde te vermengen. Daarom, opdat zij hun harten des te hoger zouden opheffen, moest het reukwerk van het algemeen gebruik afgezonderd gehouden worden, waardoor een bijzondere heiligheid aan God alleen werd toegekend.

*) Calvijn behandelt deze verzen tegelijk met die over het reukaltaar.).

En gij zult hiervan heel fijn poeder stoten, zoveel als voor enige tijd nodig is, en gij zult daarvan leggen voor de Getuigenis 1) in de tent der samenkomst, waarheen Ik, volgens Mijn toezegging (hoofdstuk 25:22) daar tot u komen zal, terwijl gij op het reukaltaar (hoofdstuk 30:6) dat zich voor de Ark van het Verbond bevindt, dit reukwerk neerlegt; het zal voor u Heiligheid der Heiligheden zijn; 2) door deze bewaarplaats, die Ik (Vs. 10) als hoogheilig aanwees, zal het bewaarde zelf hoogheilig zijn en in gebruik voor Mij kunnen komen.

Voor de Getuigenis wil hier niet zeggen, in het Allerheiligste, maar in het Heilige op het reukaltaar, dat stond voor de voorhang voor het Heilige der Heiligen.

Wanneer het geheiligde reukwerk was verbruikt legde men het overige, dat elders was heengebracht, eveneens op het reukaltaar, opdat ook dit hoogheilig zou worden, voordat het gebruikt werd.

Doch naar het maaksel 1) van dit reukwerk dat gij gemaakt zult hebben, zult gij voor u zelf niets maken tot gewoon gebruik; het zal u heiligheid zijn voor de HEERE.

Naar het maaksel, wil ook hier weer zeggen, dat de Israëlieten geen reukwerk uit de in Vs. 34 opgenoemde specerijen mochten bereiden in de daar opgegeven verhouding.

De man, die dit maken zal, om daaraan te ruiken, 1) om daarvan een liefelijke reuk te hebben, die zal uitgeroeid worden uit zijn volk (Vs. 32 vv.); voor het dagelijks gebruik zult gij reukwerk maken volgens uw eigen samenstelling en toebereiding.

Om daaraan te ruiken, d.i. om het tot zijn vermaak te gebruiken, om voor zichzelf, tot eigen genoegen, zulk reukwerk te bereiden. Terwijl de priester op het altaar in het heiligdom het reukoffer bracht (Vs. 7-8), steeg, daar er geen andere opening was, de rook door het voorhangsel bij de ingang (hoofdstuk 26:36 vv.) naar voren, voor de ogen van het in de voorhof biddende volk (Luk.1:10), naar de hemel; dat opstijgen was evenzeer een vermaning tot gebed, als een troostrijke verzekering van verhoring.

HOOFDSTUK 31.

AANWIJZING VAN DE WERKMEESTERS. SABBATVIERING. TAFELEN VAN DE WET.

Vs. 1-11. Nadat aan Mozes in détail gezegd is, wat hij tot oprichting van een heiligdom en tot inrichting van een bestendige dienst van de Heere in Israël maken moet, ontvangt hij verder aanwijzing van God, door wie hij dat alles moet laten vervaardigen; zowel de opzieners worden hem met name genoemd, als ook de arbeiders aangewezen, die tot dat werk geschikt zijn.

Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:

Zie, Ik heb met name geroepen, 1) met bijzondere zorg uitgekozen, Bezßleël (in de schaduw is God), de zoon van Uri (lichtend), de zoon van Hur (hoofdstuk 17:10; 24:12) uit de stam van Juda (1Kron.2:3-5, 18-20).

Misschien ligt in de uitdrukking: "met name geroepen," een zinspeling op de betekenis van het woord Bezßleël = in schaduw is of woont God; want in het te bouwen heiligdom en de gehele daar te volbrengen dienst woonde God vooralsnog in schaduwen, de eigenlijke woning zou eerst later in Christus komen (Kol.2:17,19). Later wordt hij overal het eerst (hoofdstuk 35:30; 36:1 vv.), of ook alleen (hoofdstuk 37:1; 38:22) genoemd; hij was de opperwerkmeester.

Met name geroepen, betekent geroepen, bestemd, uitgekozen tot een bijzondere zaak. Deze uitdrukking wordt ook gebruikt van Cyrus Jesaja 45:3b, 4), die de Heere had uitverkoren, om Israël uit Babels gevangenschap te verlossen.

En Ik heb hem op buitengewone wijze en in bijzonder rijke mate vervuld met de Geest van God, 1) namelijk met wijsheid en met verstand, met een diep aanschouwings- en goed onderscheidingsvermogen, en met wetenschap, metpraktisch inzicht en met kennis, namelijk in elk handwerk.

De werking van de Heilige Geest is drieërlei, of zoals hier bij Bezßleël, om te bezielen "tot vernuftige arbeid" of ambtelijk, of zaligmakend.

Om te bedenken vernuftige arbeid, 1) om kunstige ontwerpen uit te denken en vervolgens uit te voeren, te werken in goud, en in zilver en in koper.

Vernuftige uitvinding en bekwaamheid, om sierlijk te maken, hetgeen men uitgevonden heeft, zijn twee nodige vereisten in een kunstenaar. Op het eerste schijnt gedoeld te worden in dit vers, en op het andere in het volgende, zoals ook op de kennis, om andere kunstenaars, die onder Bezßleël en Ahóliab arbeiden zouden, te onderwijzen.

In het Hebreeuws Lachschov machaschaboth. Om te bedenken, kunstige ontwerpen. Wel had God, de Heere, nauwkeurig opgegeven, naar welke plannen de tabernakel moest worden

gemaakt, maar God moest ook wijsheid en verstand geven, opdat dat plan nauwkeurig werd verwezenlijkt. Bezßleël moest het als het ware in zijn gedachten verwerken, om het vervolgens weer te geven, naar het bevel van God, aan Mozes gegeven.

En in kunstige steensnijding, om in goud en zilver in te zetten (hoofdstuk 28:9 vv.; 17 vv.) en in kunstige houtsnijding, om te werken in elk handwerk, 1) zoals Ik dat voorgeschreven heb.

Hoewel het gebouw van de tent en de vorm van de afzonderlijke gereedschappen, zowel als de aard en de gesteldheid van al hetgeen verder tot de dienst geëist werd, niet eerst uit te denken, maar aan Mozes reeds door God in een beeld getoond en met woorden beschreven was, zo behoorde er toch nog een bijzondere gave toe, om alles behoorlijk op te vatten, overeenkomstig Gods gedachten af te beelden en dan ook zorgvuldig en nauwkeurig door arbeiders (Vs. 6) te laten uitvoeren.

En Ik, zie, Ik heb aan hem, als tweede, ondergeschikte werkmeester, toegevoegd Ahóliab (vader van mijn tabernakel), de zoon van Ahisamach (broeder van de ondersteuning) uit de stam van Dan; deze is een meester in steen- en houtwerk, en ook een kunst- en bontwerker (hoofdstuk 38:23); en in het hart van een ieder, 1) die reeds van zijn kindsheid af door mij met verstand en kennis begaafd, en alzo wijs van hart is, heb Ik nog bovendien wijsheid gegeven; en zij zullen, volgens de aanwijzing en onder de leiding vande beide werkmeesters, maken al, wat Ik u geboden heb.

Hiermee hebben we niet alleen mannelijke, maar ook vrouwelijke handwerklieden te verstaan. Voor het borduren en stikken waren vrouwen nodig. (hoofdstuk 35:25,26).

Namelijk de tent der samenkomst, de plankenomgeving met haar vier bedekkingen en de twee voorhangsels (hoofdstuk 26), en de Ark van de Getuigenis, en het Verzoendekdel, dat daarop zal zijn, en al het gereedschap van de tent (hoofdstuk 25:10-22).

En de tafel, met haar gereedschap (hoofdstuk 25:23-30), en de zuivere, de fijn gouden kandelaar, met al zijn gereedschap (hoofdstuk 25:31-40), en het reukaltaar (hoofdstuk 30:1-10).

Ook het brandofferaltaar, met al zijn gereedschap (hoofdstuk 27:1-8); en het wasvat met zijn voet (hoofdstuk 30:17-21).

En de ambtskleren, 1) en de heilige kleren van de hogepriester Aäron, die hij met de overige priesters gemeen heeft, en de klederen van zijn zonen, de gewone priester, die zij dragen (hoofdstuk 28), wanneer zij in het heiligdom zijn, om het priesterambt te bedienen.

In het Hebreeuws Bigdee haserar. Door de Statenvertalers weergegeven door ambtskleren. Anderen verstaan eronder de voorhangsels, en nog weer anderen, de kleden, waarmee de tafel, de kandelaar en de gouden altaar waren bedekt, als het leger opbrak. De LXX vertaalt: tav stolav tav leitourgikav, alsof er stond in het Hebreeuws Bigdee haserath. Dan zijn het de

kleren geweest, welke de Hogepriester alleen droeg. De verklaring, alsof het kleden zijn geweest, die dienden om de heilige zaken in de tabernakel te bedekken, komt ons het meest waarschijnlijk voor, maar sluiten daarbij in ook de kleden, die dienden om de tabernakel zelf te bedekken.

Ook de zalfolie en het reukwerk van welriekende specerijen voor het heiligdom (hoofdstuk 30:23-38); naar alles wat Ik u geboden heb, zullen zij het maken; 1) de gave van Mijn Geest en van goddelijke wijsheid zal ieder van de arbeiders aanwenden, om de een dit, de ander dat te maken. Bezßleël en Ahóliab zullen die arbeiders onderwijzen en aanstellen.

Opnieuw zien wij, hoezeer het erop aankomt, dat het heiligdom met zijn gereedschappen juist zo is, als de Heere wil en zelfs in kleine, ondergeschikte punten niet anders gemaakt worden. Niet alleen toonde de Heere alles aan Mozes in een beeld, en licht Hij het hem met woorden toe, maar Hij begiftigd ook de tot volvoering geroepen arbeiders met Zijn Geest. De reden van deze zorgvuldigheid is deze, dat alles, gelijk wij reeds verklaarden, deels een symbolische (zinnebeeldige), deels een typische (voorafschaduwende) betekenis heeft. Nemen wij hetgeen wij hier en daar gezegd hebben, in een kort overzicht tezamen, en laat ons eerst de symbolische, vervolgens de typische betekenis van de tent der samenkomst ons voorstellen. "Ik zal onder hen wonen," zegt de Heere. Daarom richt Hij in het midden van Israël de tent der samenkomst met Zijn volk op, de tent van de getuigenis en van de openbaring; om dit middelpunt woont Israël, eerst de priesters en de Levieten, in wijdere kring de twaalf stammen (Numeri. 2:3), alles in voorgeschreven orde, maar ook alles op eerbiedige afstand. Wil het volk met zijn God tezamen komen, zo moet het uit de tenten, waarin het woont, uitgaan en de voorhof binnentreden, dat is de afgeslotene heilige ruimte; daar is het afgezonderd van zijn dagelijkse arbeid. De wand van deze ruimte, 5 el hoog, en driemaal 100 el lang en breed wordt door vijfmaal 12 zuilen gedragen; dat zijn de getallen van het Verbondsvolk en daarom voleinding; want het volk van het Verbond, dat hier verschijnt, bereikt de volkomenheid slechts voor de helft. Op deze nog onvolkomen heerlijkheid, die het ten deel wordt, wijzen ook de koperen voeten van de zuilen, de koperen gereedschappen van de voorhof, en de maat van het brandofferaltaar (vijf el in het vierkant, en de drie el in de hoogte, door de omgang in het midden in twee helften gedeeld). Dat echter ook op het nog onvolkomen standpunt, reinheid en heiligheid de eis en het doel zijn, wijst het omhangsel van witte byssus en het zilver aan de kapitelen, haken en sluitbomen van de zuilen aan. De eis wordt gebillijkt, en het doel wordt nagejaagd, daar het volk hier, in de voorhof, zijn God met gaven en offers nadert, en van Hem door de zegen van de priester (Numeri. 6:24 vv.), en ook door Zijn onderricht (Mal.2:7) genade, heil en leven ontvangt. In hoeverre nu Israël dat doel bereikt, dat toont zijn plaats bij het door de voorhof omgeven heiligdom; het staat nog buiten de tabernakel, en ziet diens heerlijkheid slechts gedeeltelijk en van verre in de vier kleuren, die het ingangsvoorhangsel draagt; want het bevindt zich onder de wet, die tot geen werkelijke gemeenschap met God kan brengen. Toch is aan Israël een toekomstige opheffing van de thans nog bestaande scheiding met zijn God beloofd; deze beloofde toekomst wordt aan het volk voorgehouden en als in voorbeeld door de priesters voorgesteld, aan wie het ingaan in het heilige gegeven is. Wat deze daar volbrengen is voorzegging, deels van Christus, deels van de gemeente van het Nieuwe Verbond; en zo sluit zich aan de symbolische betekenis van de tabernakel de typische aan.

Als Jezus zich door Johannes in de Jordaan laat dopen, om alle gerechtigheid te volbrengen, volbrengt Hij in werkelijkheid, wat de priesters van het Oude Testament in voorafschaduwing deden, wanneer zij in het koperen wasvat de handen en voeten wasten; en als Hij bij de verzoeking in de woestijn zich geheel, naar lichaam, ziel en geest aan God overgeeft, offert Hij het rechte brandoffer. Zijn volgende wandel op aarde, waarbij Hij het licht der wereld is en het zijn spijze laat zijn, de wil te doen van Degene, die Hem gezonden heeft, en de adem van Zijn gebed onafgebroken opgaat, is een volbrengen van hetgeen de priesters in het heilige hadden te verrichten; Zijn lijden en sterven is het ingaan van de hogepriester in het allerheilige op de grote Verzoendag. Sinds Hij nu ten hemel gevaren is en Zijn geest over Zijn jongeren heeft uitgestort, zijn diegenen, die in zijn naam geloven, het werkelijke Israël, doch zo, dat er geen bemiddelende priesterschaar meer is, maar de gehele gemeente haar voorrang toeëigent. Door het waterbad van de doop zijn toch alle gelovigen geroepen om in het heiligdom in te gaan en daar de werken van hun priesterschap te verrichten, en in het heilig avondmaal hebben zij een altaar, waarvan zij eten. Velen-en niet alleen de naam Christenen van onecht karakter, maar ook niet weinigen, die, hoewel godsvruchtig, toch niet werkelijk verlicht en geestelijk, niet zelfstandig zijn-blijven steeds in de voorhof staan; de rijpere Christenen daarentegen staan als lichtdragers onder hun geslacht, werken om de spijs, die blijft in het eeuwige leven, en laten onafgebroken het reukwerk van hun gebed ten hemel opstijgen. Intussen staan ook de priesters van het Nieuwe Verbond nog voor een gesloten heiligdom; het is nog niet geopenbaard wat zij zullen zijn; hun leven is met Christus verborgen in God. Wanneer echter Christus, hun leven, zich openbaren zal, dan zullen ook zij met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid (Kol.3:3 vv.). Zo blijkt uit de tabernakel, wat Augustinus van de verhouding van het Oude tot het Nieuwe, en van het Nieuwe tot het Oude Testament zegt: "het Nieuwe Testament ligt in het Oude Testament verborgen; het Oude Testament is in het Nieuwe vervuld.".

II. Vs. 12-17. Tot besluit van alle eerder gegeven voorschriften over de oprichting van een heiligdom, scherpt de Heere met nadruk het houden van Zijn Sabbat in; want gelijk het heiligdom Zijn woning onder het volk zou zijn, alzo de Sabbat de voortdurende belijdenis door het volk van het Verbond, dat het met de Heere gesloten had.

Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:

Gij nu, spreek tot de kinderen van Israël, zeggende: Gij zult evenwel 1) Mijn 2)Sabbat onderhouden, dat gij op deze rust van alle arbeid, zoals Ik u geboden heb, (hoofdstuk 16:23,29 vv.; 20:8 vv.; 23:120 en u tot Mijn woning, die Ik u nu opricht
(Leviticus. 23:3), begeeft; want dit is een teken
tussen Mij en tussen u, een teken van het tussen ons bestaande verbond, bij uw geslachten, zolang de tegenwoordige bedeling zal bestaan; opdat men, gelijk gij van uw zijde door het vieren van deze dag Mij de Schepper van hemel en aarde, als uw God belijdt, ook van Mijn zijde weet en door hetgeen Ik op deze dag u geef, ervaart, dat Ik de HEERE ben, die u heilige; dat Ik u niet op uw eigen wegen laat gaan, maar altijd weer van de zondige wereldaftrek en in Mijn gemeenschap inleid.

Dit evenwel staat in verband met het bevel in de vorige verzen gegeven. Alles moest gemaakt worden, zoals de Heere het bevolen had, maar ook ten opzichte van dit werk, moest op de Sabbat gerust worden.

Mijn Sabbat, wil zeggen, de wekelijks wederkerende Sabbat, door de Heere verordend.

De Sabbat was een teken, dat op God en op het volk betrekking had; een teken tussen Mij en tussen U, zegt de Heere. Hij verbond zich, om hen te heiligen en als Zijn volk te zegenen, zij, om Hem te verheerlijken en voor hun God te erkennen, en van die wederzijdse verbintenis van de Sabbat een teken en de godvruchtige waarnemer verzegelde de wederzijdse verbintenis openlijk, zo dikwijls hij elke terugkerende zevende dag naar Gods instelling vierde, terwijl God aan zijn kant niet naliet die dag met zonderlinge zegeningen te bekronen.

a) Onderhoudt dan de Sabbat, omdat hij voor u heilig is, 1) dat gij die dag van de overige dagen onderscheidt en dan uw bezigheden nalaat. Wie hemontheiligt, zal zeker gedood worden; want een ieder, die op deze dag enig werk doet, die ziel zal uitgeroeid worden, uit het midden van de volken, omdat hij de wet van Mijn Verbondsvolk verbroken heeft.

Exodus. 20:8 Deuteronomium. 5:12 Ezech.20:12

1)Hetzelfde, dat vroeger is ingeprent, met bijvoeging van enige andere woorden, als: "Hij zal voor u heilig zijn," met welk woord Hij vermaant om zijn dienst, zowel heilig en ongeschonden, als zorgvuldig te onderhouden, omdat in de verwaarlozing ervan de godsdienst zou lijden. En daarom kondigt Hij de doodstraf aan, indien iemand op die dag enig werk zou verrichten. Daarmee wordt andermaal de heiligheid en voortreffelijkheid van de verborgen zin gedachte gebracht, omdat God het vergrijp, hoewel licht in zijn soort, de dood waardig keurt. Geenszins echter was de geringschatting te verontschuldigen, om hem met opzet te doen vervallen, omdat God wilde, dat hij tot een teken van onderscheiding zou zijn tussen Zijn volk en de heidense volken.

De ontwijding van de Sabbat was niet minder dan het verbreken van het Verbond, dat de Heere met Israël had opgericht en daarom moest op de overtreding van het vierde gebod de dood volgen.

Zes dagen zal men werk doen; doch op de zevende dag is de Sabbat van de rust, een heiligheid van de HEERE! 1) Wie op de Sabbatdag werkt, zal zeker gedood worden, gelijk Ik nogmaals herhaal, opdat een ieder zich ervoor wacht.

Volgens de Hebreeuwse tekst wordt in deze woorden: "rust van de rust", dat is volkomen rust, geheel onthouden van alle bezigheden bevolen; hetzelfde wordt later (Leviticus. 16:31; 23:32) voor de grote Verzoendag ingesteld. Op beide dagen, zowel op de wekelijkse Sabbat, als op de Verzoendag, moesten alle bezigheden rusten, op de overige feestdagen slechts de dienstarbeid (Leviticus. 23:7 vv.; 23:25,35 vv.). Terwijl wat de laatste betreft de bezigheden van de burgerlijke handtering en van het tijdelijk beroep, als akkerbouw, handwerk enz. te verstaan zijn, zijn bij de eerste ook verrichtingen van het huiselijk leven, bijv. aansteken van

vuur tot het bereiden van spijzen (Ex.35:2 vv. Ex.12:16) bedoeld. De grote strengheid ten opzichte van de bezigheden voor de Sabbat, moest aan deze dag het karakter van een geheel bijzondere heiligheid verlenen; deze vormt dan ook de kern van de overige Israëlitische feesten, rondom deze groeperen zij zich, als om hun middelpunt.

De LXX vertaalt: een heilige rust van de Heere. De bedoeling van deze woorden is, dat het rusten niet moest zijn een niets doen, maar een zich bezighouden met de dingen van de Heere, een heilige rust, hierin bestaande, dat men ten zeerste de dienst van het huis van de Heere waarnam.

Dat dan een ieder weet, dat Ik de Heere ben, die u heilig (Vs. 13), en dat, opdat geen ziel uitgeroeid wordt uit Mijn volk (Vs. 14 vv.) en de kinderen van Israël de Sabbat houden, de Sabbat onderhoudende in hun geslachten, tot een eeuwig Verbond, tot een voor altijd ingesteld verbondsteken, dat eerst dan ophouden zal van kracht te zijn, wanneer de Heere zelf een ander daarvoor in de plaats stelt (Genesis 17:10,13).

Hij, de Sabbat, zal tussen Mij en tussen de kinderen van Israël een teken in eeuwigheid zijn, dat in zijn grond nooit kan ophouden, daar het Verbond nooit ophoudt, maar alleen in een ander, een nieuw volmaakt zal worden; het zal blijven bestaan, omdat de HEERE in zes dagen de hemel en de aarde gemaakt en op de zevende dag gerust en zich verkwikt heeft 1) (Genesis 2:2), zich in Zijn rust heeft teruggetrokken, om zich geheel aan de vreugde over Zijn heerlijk scheppingswerk over te geven.

Tot deze heilige rust van de eeuwigheid wil God dan ook Zijn volk leiden (Hebr.4:9 vv.), en opdat Hij dit zou kunnen, gebiedt Hij, hier beneden reeds op elke zevende dag van elke arbeid van de werkdagen zich te onthouden en zich te verkwikken. Bezwaard hart, leg de zorgen af; verhef u, neergebogen hoofd; de aangename morgen komt, waarop God u heeft veroorloofd te rusten en zelf uw rust heeft gewijd; welaan dan, gij hebt tevoren veel tijd aan de dienst van de Heere ontstolen (Vs. 1). Wanneer de werkdag van het leven eindigt, rust dan, mijn geest, van alle moeite verlost, in Gods Vaderhanden, mijn lichaam in de schoot van uw moeder, totdat gij beiden feest zult houden daarboven, waar men in vrede rust, niets denkt of doet, dan God beminnen, God loven (Vs. 8)

III. Vs. 18. Nadat de Heere aan Mozes alles gezegd heeft, wat hij hem over het op te richten heiligdom wilde meedelen, volgt de overgave van de twee tafelen van de wet, tot de ontvangst waarvan Hij hem vooraf tot zich op de berg bescheiden had (hoofdstuk 24:12).

En Hij gaf aan Mozes, toen Hij met hem op de berg Sinaï te spreken geëindigd had (hoofdstuk 25:1-31:17), de twee, door Hem zelf gemaakte (hoofdstuk 32:16) ruim 2« el lange en 1« el brede (hoofdstuk 25:10) tafelen van de getuigenis, aan beide zijden (hoofdstuk 32:15) beschreven met de (hoofdstuk 20:1-17) tien geboden die Hij tot de gehele gemeente van de kinderen van Israël gesproken had; deze waren tafelen van steen, om de onvergankelijke voortduring en de onuitwisbare geldigheid van die getuigenis aan te duiden, en beschreven met de vinger van God 1) zelf.

Deze tafelen moest Mozes, wanneer de tabernakel met al zijn gereedschappen gereed was, in de Ark van het Verbond leggen (hoofdstuk 40:20). Zonder twijfel zijn er twee tafelen, niet meer en niet minder, omdat de tien woorden zich tot twee laten terugbrengen, tot deze (Deuteronomium. 6:5 Leviticus. 18): "Gij zult liefhebben de Heere uw God, van ganser harte, enz." en "gij zult uw naaste liefhebben als uzelf" (Matth.22:37 vv.). Nergens in de Heilige Schrift wordt echter gezegd, hoeveel en welke woorden op de een, en hoeveel en welke op de tweede tafel geschreven stonden; de gedachten daarover zijn daarom van vroege tijd af verschillend geweest. 1. Sommigen verdeelden de tien geboden in twee gelijke helften en rekenen alzo vijf geboden tot de eerste en vijf geboden tot de tweede tafel; zo verdeelt zowel Philo, die uit (hoofdstuk 20:3-6) twee geboden maakt, als ook Knobel, die Vs. 2 voor het eerste van de 10 woorden houdt, terwijl hij in Vs. 3-6 slechts één gebod ziet. Zij zetten alzo het gebod (Vs. 12): "Eert uw vader en uw moeder, enz.", als vijfde woord, mede op de eerste tafel; het volgende gedeelte (Vs. 13-17) vormt naar hun wijze van berekening eveneens 5 geboden, daar zij (Vs. 17): "Gij zult niet begeren uws naasten huis, gij zult niet begeren uws naasten vrouw enz." voor één gebod houden. 2. Anderen, en daaronder onze Gereformeerde kerk, daar zij ook de verzen 3- 6 in twee geboden verdelen, en Vs. 17 als één opvatten, maar Vs. 12 niet meer tot de eerste tafel rekenen, maar de tweede daarmee beginnen, verdelen naar de getallen 4,6. 3. Augustinus eindelijk, en met hem de Rooms-Katholieke en de Evangelisch-Luthersche kerk, verdelen naar de getallen 3 en 7, zodat de tweede tafel, evenals in de Gereformeerde kerk met de woorden: "Eert uw vader en uw moeder, enz. begint, deze echter niet het vijfde, maar, na weglating van de woorden (Vs. 4 vv.) of samentrekking met die van Vs. 3 eerst het vierde gebod uitmaken, terwijl, door verdeling van Vs. 17 in twee geboden, op de tweede tafel een gebod meer komt te staan. Van deze verdelingen is die onder 2, degene, die het minst met de getallensymboliek overeenkomt; wel heeft de Gereformeerde kerk daarin gelijk, dat zij het gebod van ouderliefde mede tot de eerste tafel rekent. Want, hoe waar het ook is, dat de ouders en heren plaatsvervangers van God of middelpersonen, en daarom niet alleen te beminnen, maar ook te eren zijn, zo moeten wij toch, bij de gestrenge nauwkeurigheid, waarmee de wet over haar Monotheïsme (de leer: "er is slechts één God) waakt, en bij de scherpe scheiding, die zij tussen Schepper en schepsel, tussen God en mens stelt, het voor ondenkbaar houden, dat zij aan een gebod, dat de mens betreft, in tegenstelling tot alle gelijksoortige geboden, op de eerste tafel een plaats gegeven zou hebben. Staat het gebod om de ouders te eren, op de eerste tafel, zo is de verplichting jegens de ouders bij de verering van God gevoegd. Zulk een nevenplaatsing moest echter aan de wet als afgoderij voorkomen, want het eerste gebod zegt: "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben." Tot tegenbewijs kan men zich niet beroepen, op de naam "Goden" (hoofdstuk 21:6; 22:8,28), die aan rechters en overheidspersonen gegeven wordt, wegens de goddelijke majesteit, die in hen verborgen lag (zie Ex 20.12); want de grondtekst spreekt ook daar van God, en noemt slechts het brengen voor de rechters daarom een brengen "voor God," omdat deze in de naam van God recht spreken. Zo zien wij ons tot de derde wijze, om de tafelen te verdelen, bepaald (zie Ex 20.17). Het vierde gebod van de verplichting jegens ouders, waarmee hier de tweede tafel begint, vormt een geschikte overgang van de eerste tot de tweede, daar zich hierin Gods opperste macht afspiegelt; aan de andere zijde is het toch slechts een betrekking van mensen tot mensen. De volgende geboden beschrijven daarna de verhouding van de nevenorde van mensen tot mensen, en wel in trapsgewijze voortgang (leven, echt, eigendom, daad, woord, begeerte). Daarin, dat het 4de gebod, tot op een zekere

hoogte, zich van de overige geboden van de tweede tafel afzondert, ligt wel de reden, dat de Heer in de optelling (Matth.19:18 vv. Mark.10:19 Luk.18:20) het na de andere geboden noemt; Hij kenschetst het daarmee als een zodanig, dat niet geheel onder hetzelfde gezichtspunt valt met de anderen, en neemt het dan toch onder dezelfde hoofdzin tezamen: "Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf," waardoor Hij het duidelijk op de tweede tafel plaatst. Opmerkelijk is het daarbij, dat bij Markus en Lukas niet, zoals bij Mattheüs, dezelfde opvolging in het opnoemen van de geboden 5-7 in acht genomen wordt, als in Ex.20 en Deuteronomium. 5: "Gij zult niet doodslaan; gij zult niet echtbreken; gij zult niet stelen", maar de andere, die wij ook in Rom.13:9 aantreffen: "Gij zult niet echtbreken; gij zult niet doodslaan; gij zult niet stelen. Hieraan ligt de afwijkende volgorde van de Grieksen tekst van de Septuaginta ten grondslag, die dikwijls bij de vertaling van het Oude Testament vrij en willekeurig te werk gaan; bij deze vertaling sluiten zich vele nieuwtestamentische schrijvers aan, waarover later uitvoeriger zal gesproken worden.

Beschreven met de vinger van God, d.i. als onmiddellijk werk van God. God zelf heeft de wet op die stenen ingegrift. Zoiets was Hem niet te moeilijk, die hemel en aarde uit het niet tevoorschijn heeft geroepen.

HOOFDSTUK 32.

AFGODERIJ MET HET GEGOTEN KALF

Vs. 1-14. Terwijl de Heere op de berg voor Israël een godsdienst en een heiligdom instelt, overeenkomstig de roeping van Zijn volk, om niet te zijn als de heidenen, denkt het volk onder aan de berg daaraan, dat het zich een God en een godsdienst maakt naar de wijze van de heidenen. Op het ogenblik, dat Mozes zich voorneemt is, met de zo-even ontvangen tafelen van de wet de top van de berg te verlaten (hoofdstuk 31:18), maakt hem God bekend, dat Zijn volk, dat Hij uit Egypte geleid heeft, het gesloten Verbond vernietigd en het gehele werk verijdeld heeft. De Heere wil nu opnieuw aanvangen en Mozes tot een groot volk maken, doch deze treedt als een echt middelaar met zulk een dringende voorbede in de bres, dat het de Heere berouwt, over het kwade, dat Hij reeds gedreigd had het volk te doen.

Toen het volk, dat onder de leiding van Aäron en Hur in het leger was achtergelaten (hoofdstuk 24:14) zag, dat Mozes talmde, 1) van de berg af te komen, want het was reeds zes weken, dat hij van hen gegaan was, (hoofdstuk 24:18), zo verzamelde zich het volk, door de woordvoerders, die tot deze zaak hadden aangezet,
bij Aäron, en zij zeiden tot hem: Sta op, a) maak ons goden, die voor ons aangezicht gaan;
maak ons een zichtbaar beeld van God, dat op onze verdere tocht ons vooruit gedragen wordt; want deze Mozes, die man, die ons uit Egypte gevoerd heeft, wij weten niet wat hem geschied zij,4) of hij omgekomen is, of heimelijk zich heeft weggemaakt, en wij kunnen toch niet altijd hier gelegerd blijven, maar moeten aan voortgaan denken.

Hand.7:40

Zij spraken van Mozes, alsof hij het volk schandelijk verlaten en gevlucht was, zodat zij niet weten, wat zij nu moeten doen. Wanneer God ons een kleine tijd verlaat, denken ook wij, dat God ons alleen laat, en wij elders hulp moeten zoeken; dan wordt zo’n kalf onze God.

Daar ziet hij, bijna zes weken achterelkaar, de dagen als uren voorbijsnellen, en, terwijl aan de eisen van de lichamelijke natuur het stilzwijgen opgelegd is, kan ook hij in zijn mate verklaren, dat hij een andere spijze heeft, dan het manna, waarmee iederen morgen de woestijn bij vernieuwing bezaaid wordt. Gelukkige Mozes, wie schetst ons, hoe gij u zult hebben gebaad in een stroom van hoge genieting; hoe uw ziel gelaafd zal zijn uit de volle beek van de wellusten van God; hoe gij thans al de moeite vergeten hebt; die daar beneden vaak als een loden last op u drukte? Wat staat hij hoog, de man van God, boven dat vleselijk Israël, dat naar niets zo onophoudelijk hunkert als naar de Egyptische vleesspijzen! Geeft aan Mozes’ ziel het uitgelezendste van farao’s hof, en zeker, zij zal van honger vergaan; want in Gods gemeenschap slechts kan zij rust en lust, leven en zaligheid smaken.

Dat zijn geen geringe mensen geweest, maar de besten en voornaamsten, die de anderen regeerden; als deze voorgaan, gaat de menigte hen na en volgt hun voorbeeld.

Waarschijnlijk is Aäron reeds vroeger daartoe verzocht, maar heeft hij geweigerd en het volk gerustgesteld, dat Mozes wel spoedig zou komen. Dit is af te leiden uit het woord: Sta op. Zij roepen Aäron toe: toef niet langer, maar maak ons goden (of een god) die voor ons aangezicht gaan. Het is Israël niet te doen, om een afgod, maar om een beeld van God. Israël was een zinnelijk volk, had behoefte aan iets zichtbaars en vergt daarom van Aäron, dat hij voor hen, in de plaats van Mozes, een zichtbaar beeld zal maken, dat zij kunnen zien, en dat hun als teken van God de weg wijst. Hoe tekent dit de diep bedorven toestand van de mens. Pas heeft Israël beloofd, Gods geboden te zullen onderhouden, en nu reeds begaat het de verschrikkelijke zonde tegen het tweede gebod. De eerste nationale zonde van Israël na de wetgeving, was een zonde tegen de geestelijke eredienst, zoals God die door het tweede gebod had verordend; was een veranderen van de belijdenis, door God zelf aan Zijn volk gegeven.

O hoe vergeetachtig (Psalm. 106:21 vv.), hoe verkeerd, hoe ontrouw is het menselijk hart! Wat is er te bouwen op alle menselijke voornemens en beloften (hoofdstuk 19:8; 20:19; 24:3); wanneer er geen nieuw hart bij is, wanneer niet genade de mens vasthoudt en bevestigt!.

Israël moest zich wel aan Mozes vasthouden en aan Hem geloven (hoofdstuk 19:9); maar alleen als aan de knecht van Jehova (hoofdstuk 14:31); Israël heeft echter Jehova vergeten, anders zou het voor Mozes niets kwaads kunnen vrezen, daar Hij op de berg van God in de wolk van Jehova vertoeft. Terwijl nu Israël Jehova van Mozes gescheiden heeft, zo is in hun oog Mozes als verlosser uit Egypte een natuurlijk, een gewoon mens geworden, die al het menselijke overkomen kan, en die men voor zijn ogen moet hebben, wanneer men omtrent hem zeker zal zijn. Met dit hechten aan het uitwendige hangt te samen, dat Israël zichtbare goden verlangt, die voor hen moeten heentrekken. Daardoor is Israël naar het standpunt van de heidenen teruggetreden.

Israël, dat pas was uitverkoren boven alle volken, wil liever een volk zijn, zoals de andere volken en goden hebben, zoals de heidenen; en daar het toch Jehovah, die het uit Egypte gevoerd en met brood van de hemel gespijzigd en met water uit de rots gedrenkt heeft, niet wil opgeven, zo wenst het Jehovah mee te trekken in de diepte, waarin het zelf terug gevallen is, dat is, de heilige, geestelijke en transcendente (boven de wereld verheven) God met Zijn reeds zo heerlijk betoonde kracht in de natuur te verbannen, om Hem meer nabij en tastbaarder te hebben. Jehovah wilde het volk tot Zijn heiligheid optrekken; in plaats van op de weg van de heiliging zich aan Hem te assimileren (gelijk maken), achtten zij het beter de bovennatuurlijke God aan hun natuurlijkheid te assimileren.

Aäron nu1) zei tot hen: Rukt af de gouden versierselen, die in de oren van uw vrouwen, van uw zonen en uw dochters zijn, 2) en brengt ze tot mij; ik moet eerst goud, veel goud in handen hebben, anders kan ik ugeen God maken, zoals gij begeert.

Aäron had verkeerd gerekend, want het was hier te doen, om de goddelijke wil door te voeren, en daartoe is voor een mensenhart geen offer te zwaar. "Dat iemand op het godsaltaar zijn tooisel nederlegt, en voor het rijk van God een offer brengt, dat is een zeldzaamheid; maar voor de dienst van de ijdelheid en de weelde, van genot en wellust worden gewillig

zilver en goud, en, wanneer dit reeds geheel verkwist is, kleren en huisraad gegeven. Men vergelijkt slechts het aantal huizen van redding met die van de zonde, de menigte die naar drink- en speeltafel zich begeeft met de kleine kring, die zich om de tafel van de Heere verzamelt.

Wee het volk, welks overheid het met Aäron vergeet, dat zij een dienares van God is en voor de ere van God waken moet, die uit mensenvrees, verschrikt door het geroep van de menigte, onrechtvaardige eisen niet durft weigeren, oproerige bewegingen niet durft dempen, valse profeten en verleiders, die het arme volk van Gods Woord afleiden, niet durft tegemoet treden. Aäron had uit medelijden met het volk die begeerte moeten afwijzen; hij had moeten denken als Jozef: "Hoe, zou ik een zo groot kwaad doen, en zondigen tegen God"; hij had moeten voelen: "Wie zijn leven zal verliezen omwille van de Heere, die zal het vinden"; hij had moeten opzien tot Die, van wie hij wist, dat Hij veel machtiger was dan deze dreigende menigte, en in het geloof aan Hem, had hij vast en onbeweeglijk moeten staan, als een rots door stormen en golven omgeven, maar geen duimbreed mogen toegeven.

2)Hoogstwaarschijnlijk en volgens de kerkvaders, behalve Ambrosius, zeer zeker, heeft Aäron niet aanstonds aan hun zondige wens toegegeven, maar heeft hij getracht hen te vermanen, om het niet te doen. Alleen de kerkvader Ambrosius zegt: "Ik zou niet durven op mij nemen, die Hogepriester te verdedigen, noch over hem vonnis te strijken." Gouden oorsierselen werden zowel door mannen als door vrouwen gedragen. Wellicht dat zij ze uit Egypte hadden meegebracht. Het waren kostbaarheden, waarop men zeer gesteld was. Daarom eist Aäron deze, om het maken van "goden" te voorkomen. Echter de hoogmoed zegepraalde over de gierigheid. Waar Aäron de moed mist, om deze wens van het volk beslist te weigeren, daar ziet hij zich ook in zijn plan teleurgesteld, om dit zijdelings te doen. Waar de leider niet Gods woord stelt tegenover de zondige begeerte van het volk, daar wordt hij tenslotte geleid tegen de verordeningen van Gods woord in.

Toen rukte aanstonds het gehele volk de gouden oorversieringen af, die in hun oren waren, en zij brachten
ze tot Aäron, die nu in zijn eigen list gevangen was en aan het verlangen van de opgewondene gemeente zich prijsgegeven zag.

God had hen verrijkt met de kostbaarheden van de Egyptenaren, hetgeen deze ondankbaren nu gebruikten tot een opgericht teken voor de afgodendienst, waardoor zij het verwijt verdienden, hetgeen Ezechiël verscheidene eeuwen daarna hun nakomelingen tegenvoerde. (Ezech.16:32,33).

Wat het volk wilde, bleek ook hieruit duidelijk, een zichtbaar geleide op de verdere tocht. Wat zij brachten, meenden zij te brengen tot eer van God en ten behoeve van Zijn dienst.

En hij nam ze, zeker met kloppend hart en bevende handen, uit hun hand; doch langzamerhand wist hij zich in zijn toestand te schikken en het geweten tot zwijgen te brengen (Genesis 27:11-19) en hij bewierp het met een griffie, 1) en hij maakte vervolgens eengegoten kalf 2) daaruit, uit het samengebrachte goud, of een houten beeld daarmee

overtrokken. Toen zeiden zij, die tot Aäron als woordvoerders van het volk gekomen waren, volkomen met dat werk tevreden: Dit zijn uw goden, 3) Israël, die u uit Egypte opgevoerd hebben; hier hebt gij die God in een zichtbaar beeld voor u; nu moge Mozes gebeurt zijn, wat het zij, wij hebben onze God zichtbaar bij ons, daarom kunnen wij bemoedigd verder trekken.

In het Hebreeuws Wajitsar otho bacheret. Door de Statenvertalers vertaald: Hij bewierp het met een griffie. Zo vertalen ook de LXX en anderen. Anderen vertalen: Wierp het in een buidel, omdat, beweert men, de graveerkunst nog niet was uitgevonden en voor zo'n werk meer dan één dag nodig was. De laatste vertaling is echter zeer gewrongen, en eist ook enige verandering in de grondtekst. De vertaling, bewierp, d.i. graveerde het met een griffie is beter. In verband met Jesaja. 40:19; 30:22 hebben wij het ons zo voor te stellen, dat het innerlijke van het kalf, dat gemaakt werd, van hout was, en dat deze houten vorm met goud werd overtrokken. Dan verklaart zich ook, hetgeen later van het verbranden gezegd wordt. Ook de grote afgodsbeelden van later waren houten beelden met goud overtrokken. En daarvoor was evenzeer nodig, de graveerstift, als voor voorwerpen, welke van massief goud werden vervaardigd.

In Egypte werden twee levende stieren, de een (als symbool van Osiris; zie Ge 41.4) te Memphis (Genesis 41:14), en de ander (als representant van de zonnegod On) te Heliopolis (zie Ge 41.45) godsdienstig vereerd; de eerste heette Apis, de tweede Mnevis. Waarschijnlijk is het de eerste geweest, die Aäron tot voorbeeld diende, om voor het volk een beeltenis en gelijkenis van God te ontwerpen. De gedachte, waarmee hij daarbij zijn geweten heeft gerustgesteld, is deze, dat men hier toch niet met een teken van een natuurkracht, met een levende stier te doen had, gelijk bij de heidense godsdienst van de Egyptenaren, maar met de Heere zelf, die het volk onder een reeds gewoon geworden zinnebeeld in zijn meer onmiddellijke nabijheid wilde brengen; maar hij vergeet daarbij geheel, wat God (hoofdstuk 20:4 vv.) onder strenge bedreiging verboden had. "Zo gaat het, wanneer men Gods woord niet meer liefheeft of niet acht, dat menselijke wijsheid zich een eigen godsdienst kiest en maakt, en daaraan welgevallen heeft, en het voor iets kostelijks houdt, hoewel het door Gods Woord verboden en een gruwel is. Het menselijk verstand meent, dat het met goddelijke zaken mag spelen, gelijk het goedvindt, en dat, hetgeen de mens bevalt, ook God welgevallig zijn moet; om vervolgens een dergelijke afgoderij te behouden en te verdedigen tooit men haar met het Woord van God; dit moet daartoe dienen, dat men een recht schone gedaante en kleur daaraan geeft, als ware het niet tegen dat Woord.

In het Hebreeuws is het woord "Elohim" (God) een meervoudige vorm, deze is dikwijls vertaald met: "Goden," waar beter het woord "God" zou staan (hoofdstuk 21:6; 22:8,28). Zo ook in ons vers en Vs. 1. Bij Nehemia (9:18) lezen we: Dit is uw God, die u uit Egypte heeft gevoerd. De naam Jehova gebruikt Israël niet. Het verbond lag verbroken.

Israël noemt God niet meer Jehovah, de Verbondsgod, want het heeft zijn verbond verbroken. De Christenen, die de naam van "Vader" niet meer durven gebruiken, mogen zichzelf wel eens onderzoeken of ook zij niet door afgoderij een breuk hebben doen ontstaan.

Als Aäron dat 1) zag, zo bouwde hij, om de zaak zelf ter hand te nemen en het volk tenminste te bewaren, dat het niet de dienst van de Egyptische Apis invoerde, maar in dit beeld Israëls God diende, een altaar voor dezelve; en Aäron riep uit, en zei: Morgen zal de HEERE (Jehova) een feest zijn; 2) voor hem de feestelijke dag van morgen.

Sommigen hebben gemeend dat dit vers doelt op een daad van het volk, die hier niet vermeld wordt, nl. dat zij, in navolging van de gewoonte in Egypte, het beeld op een verhevenheid of zuil hebben gesteld, om het godsdienstige eer te bewijzen, hetgeen Aäron door het bouwen van het altaar trachtte te voorkomen.

Evenals het volk niet om zijn eigen waardigheid geroepen is tot een uitvekoren volk, maar uit genade, zo is het ook met Aäron, die tot Hogepriester van het Verbondsvolk bestemd is. Zijn natuurlijke zwakheid moet openbaar worden, voordat hij tot het ambt komt, opdat hij zich in het ambt niet verheffe. De harde tegenspraak, die aan het priesterschap in Israël kleeft, en de gedachte ontlokt, dat dit niet het volkomen priesterschap is, wordt in hem openbaar, namelijk de tegenspraak, dat de toenmalige verzoener van de zonden zelf nog een zondig mens is, die evenzeer verzoening behoefde.

Aäron is een theoretisch man; de naam, die hij aan zijn gegoten kalf geeft, geeft te kennen, dat hij in theorie de enige God niet wil opgeven; maar de Heilige Schrift bemoeit zich niet met theorieën; zij beoordeelt de zaak praktisch, en noemt zijn kalf een afgod (Hand.7:41) en de door hem ingestelde godsdienst, afgoderij. 1 Corinthiers. 10:7).

De heilige naam van Jehova, door Aäron bij de uitroeping van het feest gebruikt, schijnt mee te brengen, dat het kalf gemaakt was, om een zichtbaar teken te zijn van Gods aanwezigheid onder het volk, en dat feest, dat hij uitriep, geen ander tot een voorwerp had, dan Jehova, die zij zich onder zulk een zichtbaar teken tot aanbidding voorstelden, evenals naderhand Micha zijn terafim (Richteren. 17:3,13), en Jerobeam de gegoten kalveren tot dat oogmerk gebruikte (1 Kon.12:28). Maar dit belet niet, dat de Geest van God alleen het gouden kalf de naam geeft van afgod (Hand.7:41), en dat de aanbidders hiervan geen betere naam verdienen, dan die van afgodendienaars (Psalm. 106:19,20; 1 Kor.10:7), en hun bedrijf hierin niet anders was, dan een gruwelijke afgoderij, door God onder de zwaarste bedreigingen veroordeeld.

Op gelijke lijn met hem staan degenen, die zich hebben losgerukt van het geloof van onze vaders, van de God van de bijbel, van de Christus, die waarachtig God is, hooggeprezen tot in eeuwigheid, en door Wiens bloed wij duur gekocht zijn, en die toch uit een soort vangewetensangst en om de gelovigen in de gemeente, Zijn naam gebruiken en de valse Christus, die zij uitgedacht hebben en de mensen verkondigen, als de Zoon van God en als de Verlosser van de wereld, prijzen. Maar wij moeten God vrezen en liefhebben, zodat wij bij Zijn naam niet..liegen of bedriegen.

En zij, de kinderen van Israël, stonden de volgende dag, dezelfde dag, waarop Mozes de tafelen van de getuigenis van de Heere ontving, vroeg op, en offerde brandoffer op het door Aäron gebouwde altaar, en brachten dankoffer daartoe; ena) het volk zat neer om te eten en te drinken, en alzo de offermaaltijd te houden (hoofdstuk 18:19; 24:11); daarna, na de gehouden

maaltijd, stonden zij op om te spelen, 1) om onder luid gejubel en beurtgezangen om het gouden kalf te dansen (Vs. 18 vv.).

1 Kor.10:7

Aäron was van deze tijd af door de goddelijke bestelling geschikt tot het hoge ambt van het priesterschap. Ofschoon hij het niet wist, Mozes op de berg wist het, en opdat hij zich wegens de eer, die aan hem werd opgedragen, niet verheffen zou, zo werd toegelaten, dat een engel van satan in de hevige verzoeking, de overhand over hem kreeg, zodat hij een zeer zware zondenval deed, ten einde de gedachte daaraan hem steeds nederig zou houden. Hij, die een van de dwaasheden begaan had, om een altaar te bouwen voor een gouden kalf, moest zich te enenmale de eer onwaardig achten om Gods altaar te bedienen, maar dit te houden voor enkel gunst en genade.

Met luide vreugdebetuigingen, onder gezang en dans, werden, volgens Herodotus (II: 60; III: ook de Egyptische Apis-feesten gevierd; toch spreekt deze nabootsing van Egyptische gewoonten niet tegen, dat deze feestviering voor de Heere zou zijn; gezangen en reien vonden wij ook bij de rechte dienst van Jehova (hoofdstuk 15:20 vv.) en vinden wij weer bij het terughalen van de Ark van het Verbond (2 Samuel 6:14 vv.)

Toen sprak de HEERE tot Mozes, als deze juist de tafelen van de getuigenis van Hem ontvangen had (hoofdstuk 31:18): Ga heen, klim haastig van de berg af, en zie wat Israël in het leger doet; want uw volk, 1) datgij uit Egypte gevoerd hebt, a) heeft het verdorven.

Deuteronomium. 32:5

"Uw volk," zieldoorsnijdend woord; is het niet alsof Jehova met andere woorden verklaart: "Zulk een volk kan Mijn volk niet meer zijn.".

Om tweeërlei redenen noemt de Heere hier Israël uw volk. Niet alleen om daarmee te wijzen op het feit, dat Israël het Verbond met Hem heeft verbroken, maar ook, maar bovenal, om Mozes te wijzen op zijn Middelaarsambt, op de hoge noodzakelijkheid, om voor zijn volk bij God tussen te treden.

En zij zijn haast 1) afgeweken van de weg, die Ik hun geboden had; zij hebben zich een gegoten kalf gemaakt; en zij hebben zich hiervoor gebogen en hebben het offerande gedaan, en gezegd: a) Dit zijn uw Goden, Israël, die u uit Egypte gevoerd hebben.

1 Kon.12:28

Haast, d.i. zo kort, nadat zij het hebben betuigd, dat zij de woorden van God zouden gehoorzamen.

Verder zei de HEERE tot Mozes, die sprakeloos van smart op die woorden (Vs. 7 vv.) zweeg: Ik heb dit volk gezien, en zie, a) het is een hardnekkig 1) volk, een volk, dat zijn nek niet onder het juk van Mijngeboden wil buigen.

Ex.33:3 Deuteronomium. 9:6,13 Jesaja. 48:4 Jer.5:3 Hos.4:16

Eigenlijk hard van nek. De uitdrukking is ontleend aan de onwil van jonge runderen, die weigeren hun nek te buigen onder het juk, niet willen lopen in het gareel voor de ploeg.

En nu, laat Mij toe, 1) dat Mijn toorn tegen hen ontsteekt, en hen verteert, zoals een vuur (Deuteronomium. 32:22); zo zal Ik, nadat Ik deze nakomelingen van Abraham vernietigd heb, en u behalve Jozua de enig onschuldige bij deze misdadige verbreking van het Verbond, tot een groot volk maken. 2) (Genesis 12:2 Numeri. 4:11 vv.)

Deze woorden geven duidelijk te kennen, hoe diep de menslievende God zich tot heil van verloren zondaren evenwel wil nederbuigen. Zover, dat Hij in de werkingen van Zijn strafoefenende rechtvaardigheid van het geloof en het gebed van Zijn kinderen en kracht als wil afhangen, evenals hier de uitbarsting van Zijn rechtvaardige toorn werd tegengehouden, door de ijverige voorbede van Mozes.

"Uw volk" (Vs. 7). Met dit woord legt God Israël aan Mozes op het hart, en het is een oproep voor Mozes, om zijn middelaarsambt waar te nemen. De Heere heeft Israëls lot in zijn hand gelegd; van hem hangt het af, of de goddelijke gerichten tot vernietiging over het volk zullen komen of niet. Terwijl Mozes dus gelegenheid verkrijgt, om zich een echt en getrouw middelaar te betonen, wordt hij tevens door de woorden: "Ik zal u tot een groot volk maken," in verzoeking gebracht, die het duidelijk zal aanwijzen, hoe vrij van zelfzucht en hoe rijk in zelfverloochenende liefde zijn middelaarshart is. Het had hem tot werkelijke verzoeking kunnen worden, wanneer hij niet zo vast gegrond was geweest, als hij werkelijk was. Wanneer God hier met hem, evenals met Abraham (Genesis 22), een wonderbare weg inslaat, waarvan, naar de zwakheid van het menselijk hart, het einde zeer treurig had kunnen zijn, zo is in aanmerking te nemen, dat God, de alwetende, reeds vooraf de uitslag kende en alzo aan de menselijke vrijheid ruimte tot zelfbeslissing geven kon, hoewel geen menselijke speculatie het conflict tussen goddelijke vóórwetenschap en menselijke vrijheid kan oplossen. De beproeving daarentegen, die wij op gelijke wijze van Jozef met zijn broeders vinden (Genesis 44:1-17), was op zichzelf, wanneer men hem slechts als mens aanziet, hoogst bedenkelijk; maar Jozef staat daar onder de ingeving en leiding van de Geest van God; in de grond van de zaak is het eveneens de Heere, die de broeders van Jozef verzoekt, alleen doet Hij het daar niet onmiddellijk, maar door Zijn plaatsbekleder. "Laat Mij toe" -o, hoe wel herkennen wij aan dat Woord de levende God, die Zijn almacht aan Zijn getrouwheid verbonden acht, en zelfs Zijn toorn niet wil laten ontvlammen, zonder dat Hij Zijn vertrouwde dienaar wapent tegen wat Hij voor verschrikkelijks gereed staat te doen. Maar hoe voelen wij tevens, dat dergelijke taal aan Mozes als een donderslag moet hebben tegengeklonken, veel schrikwekkender dan al de donderslagen op de morgen van de wetgeving samen. Eén doodvonnis, maar dat honderdduizenden geldt, en die honderdduizenden werkelijk schuldig, schuldig aan gekwetste majesteit van God; en dat niet op mijlen afstand, maar in de schaduw

van Sinaï, niet door eigen moedwil alleen, maar tevens door de zwakheid van zijn eigen broeder! In waarheid, dat moet een gewaarwording voor Mozes geweest zijn, alsof de granietgrond onder zijn voeten begon te splijten en weg te zinken.

Sommigen vertalen het woord maken door bevorderen, zodat de Heere hier aan Mozes voorstelt, hem tot een vorst over een ander volk te stellen, waarop Mozes zijn voorbede voor zijn volk laat horen. Deze vertaling is grammaticaal zeer goed te verdedigen. In die zin wordt het woord in de grondtekst ook gebruikt. Jer.37:15 vv. 1 Samuel. 12:6.

Doch Mozes aanbad 1) het aangezicht van de HEERE zijn God, omdat hij zo nabij Hem stond, dat hij, als een kind zijn vader, Hem het aangezicht als aanraken konde, om Zijn toorn te stillen; en hij zei, Hem Zijn uw als teruggevende (Vs. 11) en vervolgens aan deere van Zijn naam (Vs. 12) en aan de trouw van Zijn beloften herinnerde (Vs. 13): O HEERE, waarom zou Uw toorn ontsteken tegen Uw volk, a) dat gij met grote kracht en met een sterke hand uit Egypte gevoerd hebt?

Psalm. 106:21

Hier en vervolgens blijkt, dat Mozes zijn voorbede aandringt met drie beweegredenen, nl. 1e. Gods wonder in de verlossing van Israël. 2e. De smaadheid, die de vijanden op Gods naam zou werpen, indien Hij ze verdelgde. 3e. Gods belofte aan de aartsvaderen.

In het Hebreeuws Wajechal, eigenlijk: en hij streelde. Dit woord wordt hier gebruikt, om de smekende houding van Mozes aan te duiden. Als smekeling nadert Mozes hier tot God.

Waarom zouden de Egyptenaren, wanneer zij Israëls ondergang zullen zien, vol van hoon tegen U en vol van vreugde over de dood van Uw volk, spreken, zeggende:a) In kwaadheid 1) heeft Hij hen uitgevoerd, opdat Hij hen doodde op de bergen, van Horeb, en opdat Hij hen vernielde van de aardbodem, zij toch verstaan het niet, Uw toorn te rechtvaardigen! Keer af van de hitte van Uw toorn, en laat het U over het kwaad van Uw volk berouwen, en wees het genadig!

Numeri. 14:13 vv.

In het Hebreeuws Bera'ah. Beter dan in kwaadheid is de vertaling van Luther, tot hun ongeluk.

Gedenk bovendien aan Abraham, aan Izak en aan Israël, uw knechten, aan welke Gij bij U zelf gezworen hebt, en hebt tot hen gesproken: Ik zal uw nageslacht vermenigvuldigen als de sterren aan de hemel; en dit gehele land, waarvan Ik gezegd heb, zal Ik aan uw nakomelingen geven, dat zij het erfelijk bezitten in eeuwigheid 1) (Genesis 22:16 vv.; 26:3 vv.; 28:13 vv.).

Gods beloften behoren mede tot de drangredenen, die een gebed veel nadruk bijzetten, en de hoop van de gelovige bidder krachtig opwekken en versterken; want hetgeen God beloofd

heeft, is hij machtig na te komen, en de eer van zijn werk vordert, dat Hij doet, hetgeen Hij belooft.

Het behoud van het volk, maar bovenal de eer van God, gaat Mozes ter harte. Het is hem te doen om de eer van God, en daarom pleit hij op het Verbond, door God met Abraham opgericht, en wijst op de eedzwering, door God aan Abraham gedaan.

Toen berouwde het de HEERE over het kwaad, dat Hij gesproken had, Zijn volk te zullen doen; 1) toch sprak de Heere daarvan nog niet tot Mozes, maar liet hem nog zonder verzekering van zijn vergeving van de berg gaan, opdat hij in staat zou zijn, de gehele ernst van de goddelijke vuurijver in het leger tegenover het volk te openbaren.

Daarin dat God door de voorbede van Mozes zich laat bewegen, Zijn oordeel over Israël terug te nemen, ligt een grote waarheid, daar de verschoning van het volk volgens de Goddelijke gerechtigheid niet mogelijk was, wanneer er niet tenminste één onder het volk ware geweest, die zich aan het verbreken van het verbond niet schuldig gemaakt had; om zijnentwil bleef het verbond nog bestaan, aan hem kon de goddelijke liefde zich nog aanknopen, om de gerechtigheid te overwinnen. Beide, de zonden straffende gerechtigheid en de zonden vergevende genade, zijn wel voor God opgeheven tegenstellingen, maar eer zich naar buiten kan openbaren, welke van beiden de andere overwonnen heeft, moet vooraf aan het menselijk oog te zien gegeven worden, naar welke zijde de weegschaal zich neigt, opdat God rechtvaardig zij in Zijn woorden en rein verschijnen in Zijn gerichten (Psalm. 51:6). Evenals bij het oordeel over Sodom en Gomórra (Genesis 18:17 vv.), Abraham beproeft, in de schaal van de zonde vergevende genade alles te werpen, wat ter van hun gunste kan genoemd worden, zo doet Mozes hier hetzelfde ten opzichte van het oordeel over Israël; wat Mozes voortbrengt is hetzelfde, wat bij God de genade boven de gerechtigheid heeft doen wegen; het komt in de voorbede van Mozes, om zo te zeggen, onder woorden, en voert daar een zo welsprekende en machtige taal, dat de gerechtigheid ongeschonden en ongekrenkt aan de genade plaats geeft. Anders was het bij Abrahams voorbede. Het minste wat de genade tegenover de gerechtigheid kan plaatsen, waren tien rechtvaardigen in Sodom; maar ook deze waren niet voorhanden, daarom overwint de gerechtigheid; maar om aan de genade geheel te laten, wat haar toebehoort, wordt Lot met vrouw en dochters gered, terwijl Lots vrouw van onder de vleugels van de genade wegloopt, en zich moedwillig in de handen van de gerechtigheid stort.

Zo groot is het vermogen van een krachtig gebed van een rechtvaardige. De Heere deed niet, hetgeen Hij zou gedaan hebben, indien het gewicht van de pleitrede, waarvan Mozes zich bediende, hem niet weerhouden had. Niet in die zin, alsof God van besluit en voornemen zou veranderen, want alles, wat Mozes bijbracht, was de Alwetende tevoren bekend en door de Heilige Geest zelf hem in het hart en in de mond gegeven, maar Hij handelde voor het uitwendige zo, als was Hij van besluit veranderd en dus bleek, dat de Heere niet ten volle had besloten, het gehele volk te verteren, zoals Hij gesproken had, maar dat Hij in Zijn raad had vastgesteld, hen door tussenkomst van Mozes' voorbede, in Zijn lankmoedigheid noch te sparen.

Berouw hebben, komt ook hier voor in de zin van, smart hebben over, in een andere stemming komen.

II. Vs. 15-29. Nadat Mozes zich voor het volk in de bres gesteld heeft, en Gods vergevende genade heeft afgesmeekt, moet hij nu ook de plaatbekleder van de Heere voor het volk zijn, om middellaar te kunnen zijn. Dit doet hij, terwijl hij bij het nederdalen van de berg de tafels vol heilige toorn verbreekt, daarna het gouden kalf met vuur verbrandt en tot stof gemaakt, de kinderen van Israël te drinken geeft; Aäron wegens zijn zonde straft en een decimatiegericht onder het volk beveelt, ten gevolge waarvan 3000 man als offer vallen.

En Mozes wende zich om, hij verwijderde zich van de Heere, nadat hij deze voorbede gedaan had, zonder toezegging van Gods genade, en hij klom van de berg Sinaïaf, met de twee tafelen van de getuigenis in zijn hand; 1) deze tafelen waren op haar beide zijden beschreven, zij waren op de ene en op de andere zijde beschreven.

Waar was de gewijde hand, die het gegund was, de voorhang van het heiligdom op te lichten? Waar was het opgeklaard oog, dat door de dikke wolk van offerrook de heerlijkheid van de Heere kon aanschouwen? En waar het hart, dat dit alles tot het hoge doel van de verhevenste beloften kon verenigen? Gij, Mozes! gij wijze, goddelijke man, gij bezat dat oog en dat hart! Toen gij van de berg afkwam, met de tafelen van de getuigenis in uw hand, toen glinsterde uw angezicht in hemelse gloed, en nog helderder schitterde het Godslicht in uw grote ziel.

En dezea) tafelen waren Gods werk; het geschrift was ook Gods geschrift zelf, in de tafelen gegraveerd. 1)

Ex.31:18 Deuteronomium. 9:10

Zij waren dus het sprekend bewijs, hoe getrouw de Heere aan Zijn zijde in deze 40 dagen voor Zijn volk gezorgd had, om Zijn wet, zonder menselijke bemiddeling, voor alle volgende geslachten rein en zuiver te bewaren, gelijk Hij zonder menselijke bemiddeling die aan het tegenwoordig Israël had gegeven; nu had echter intussen Israël alles gedaan, om het gesloten verbond te vernietigen.

Toen nu Mozes op de rug van de berg (hoofdstuk 24:15 vv.) Jozua 1) weer ontmoette, en deze, bij het verder afdalen, de stem van het volk hoorde, toen het juichte (Vs. 6), zo zei hij tot Mozes, niets vermoedende van hetgeen voorgevallen was: Er is een krijgsgeschreeuw in het leger, misschien is Israël weer door de Amalekieten aangevallen (hoofdstuk 17:8 vv.).

IJdele vragen zijn zeker voor de gelovige Bijbellezer vragen als deze, hoe Mozes in staat was, de zware tafelen alleen te dragen, en wel zonder grote moeite of groot bezwaar, als ook, hoe Jozua in staat was, zo lang op het terugkeren van Mozes te wachten. Bij buitengewone verheffing van het geestelijk leven verheffen zich meermalen de fysische krachten tot buitengewone hoogte; hoe zou dit niet vooral geschieden, wanneer de ziel in onmiddellijk verkeer met de Heere staat! Luther is eenmaal in een schriftwoord zo in gedachten verzonken

geweest, dat hij een gehele dag lang als aan zijn stoel genageld zat, niets zag of hoorde, niet at of dronk.

Maar hij, die de werkelijke toedracht van de zaak kende, en scherper luisterde, zei: Het is geen stem van het geroep van overwinning, het is ook geen stem vna het geroep van nederlaag, ik hoor een stem van zingen bij beurtzang.

En het geschiedde, toen hij beneden aan de berg gekomen was, aan het leger naderde, en het kalf en de a) reien zag, dat de toorn van Mozes bij dit gezicht ontstak, en dat hij de tafelen uit zijn handen wierp, en deze, door dekracht van zijn wegwerpen, onderaan de berg verbrak,
ten teken, dat door hun zonde de wet des Heeren en Zijn verbond was vebroken.

Deuteronomium. 9:17

Het was geen menselijke drift, welke Mozes de tafelen van de wet deed verbreken, maar goddelijke ijver. Daarmee wilde hij toch tonen, wat zij verbroken, wat zij verloren hadden. Wij lezen dan ook nergens, dat God hem hierover bestraft heeft, wel dat God hem zachtmoedig heeft genoemd. Zo straks blijkt, dat Mozes, toornde over de zonde, maar tegenover Aäron zijn medelijden met het volk toonde.

En hij nam, toen hij in het leger getreden was, dat kalf, dat zij gemaakt hadden, van zijn plaats, en verbrandde het in het vuur, zodat het hout (Vs. 4) verkoolde en het goud versmolt, en hij vermaalde het gesmolten metaal met de kolen totdat het klein stof werd, en strooide het op het water van de van de berg afstromende beek (Deuteronomium. 9:21), en deed het de kinderen van Israël drinken. 1)

Om goud te verbranden, en het stof te vermalen, zijn scheikundige middelen nodig, die Mozes geredelijk in Egypte had kunnen leren kennen. Hij mocht dit niet verzuimen, om de verdelging te voltooien. De hoofdzaak was deze, dat hij het verkalkte goud in de beek wierp en van het water daaruit te drinken gaf. Immers omdat zovele vreemde volkeren de Egyptenaren een gruwel waren, omdat deze de dieren aten, die zij voor heilig hielden, hoeveel te meer was de verloochening van de afgoderij volkomen, wanneer iemend het beeld op at, waarin de godheid zich onder het volk een zichtbare woning had gekozen.

In hoeverre hij daarbij het met de stof van het verbrande kalf vermengde bleekwater te drinken gaf, of door hen dadelijk drinken te bevelen, of onmiddellijk in zoverre hij de beek, die hun het drinkwater opleverde bezoedelde, is niet te bepalen. In het eerste geval zien wij hier reeds, evenals later vers 25 vv. bij het strafgerecht, aan de zijde van het volk de vrees en de schrik, die aan het kwaad geweten eigen zijn, en tot elke tegenstand, tegen een moedig en krachtig ingrijpen door de van de God gestelde overheid, onbekwaam makem; in het tweede geval daarentegen neemt het niets van de betekenis weg, dat de gouddelen onderzonken, en het stof door de beek werd weggevoerd, en de kinderen van Israël zo noch het ene noch het andere werkelijk meedronken, want het geheel is een symbolische handeling, welke bedoeling reeds met het inficeren (bevlekken) van de beek bereikt was. Wonderbare kracht van God in de ogen van de gelovigen! Ja waarlijk, het geloof overwint de wereld. Een enige Mozes

tegenover duizenden en duizenden, en het kalf, met zoveel opoffering verkregen, wordt vernietigd, het volk laat zich slachten (vers 28). Het is die kracht, die Jezus de tempel deed reinigen en de woedende menigte weerhield in het stenigen; het is diezelfde kracht Christenen, die in beginsel in u woont. Overwint de wereld!.

Waarom gaf Mozes het water uit de beek, die van de berg afstroomde, te drinken? (Deuteronomium. 9:21). Niet zozeer, om daarmee Israël te wijzen op de nietigheid van hun afgod, als wel, om hen door dit zichbare teken te beduiden, dat, gelijk zij het water met het stof van hun afgod hadden opgedronken, zij ook de vloek zouden dragen, welke op de zonde gezet was, dat zij verdiend hadden, om gedrenkt te worden met de vloek van God over de zonde.

En Mozes zei tot Aäron, 1) nadat hij zo het volk zijn zonde had doen wegdrinken, ten teken dat het deze zou moeten dragen en boeten (Numeri. 5:24): Welk kwaad heeft u dit volk gedaan, dat gij zo’n grote zonde over hen gebracht hebt? Gij zijt de oorzaak daarvan, enalle lichamelijk leed, dat een vijand zijn vijand aandoet, is hiermee niet te vergelijken, want gij hebt deze zielen schade aangedaan.

Volgens Deuteronomium. 9:20 heeft Mozes nog afzonderlijk voor Aäron gebeden.

Toen zei Aäron, zich voor Mozes verootmoedigende, met bijzondere eerbied voor die kracht en die ijver vervuld (Numeri. 12:11): De toorn van mijn heer 1) ontsteke niet tegen mij; ik ben zo schuldig niet! gij kentdit volk door eigen ervaring, a) dat het in het boze ligt, dat het tot alle zonden, voornamelijk tot afval van de Heere geneigd is, en dit niet te veranderen is.

1 Joh.5:19

Van mijn heer. Aäron spreekt Mozes zo aan, niet alleen om zijn ambt, maar ook omdat hij het diepst ontzag heeft voor zijn ijver voor de Heere. Hij belijdt daarmee zijn schuld reeds en vernedert zich voor hem.

Zij dan zeiden tot mij: Maak ons goden (een God), die voor ons aangezicht gaan, want deze Mozes, die man, die ons uit Egypte gevoerd heeft, wij weten niet wat hem gebeurd is.

Toen zei ik tot hen: Wie goud heeft, die rukt het af, en geeft het mij; en ik wierp het in het vuur, en dit kalf is er onder mijn handen uitgekomen; 1) ik weet nauwelijks wat ik daarbij gedacht of gedaan heb.

Dit meer korte dan nauwkeurige bericht is geheel overeenkomstig de vuurijver van Mozes, die Aäron niet tot ademen laat komen. Wij zien hem in zijn stoute verschijning voor ons, hoe hij door de ijver voor het huis, dat is de gemeente, van zijn Heere verslonden wordt. (Johannes 2:13 vv. Matth.21:12).

Als Mozes zag, dat het volk ontbloot was, niet slechts van sieraad, maar vooral van tucht, en daardoor van de bescherming van de Heere, (want Aäron had het ontbloot door zijn zwakheid in het besturen, terwijl toch aan hem de leiding was opgedragen, zodat deze zonde moest zijn tot verkleining onder degene, die tegen hen hadden mogen opstaan), 1) tot vernedering voor het aangezicht van hun vijanden; hij toch had aan de dienst een betekenis willen geven, of het nog de dienst van de ware God was, enzij geen zonde hierdoor pleegden. Jesaja 5:20 Ezech.13:18 vv.)

Hun vijanden hen in die toestand vindende en aangrijpende, zouden over hen als een volk, dat machteloos is en van alle hulp en wel vooral van alle goddelijke hulp is, zegepralen, en dus zou Israël, de heiden tot spot en beschimping worden.

Door de zonde was een ban in het leger gekomen, lag Israël aan de ban; zou daarom die ban worden opgeheven, dan moest eerst de gerechtigheid van God zijn geoefend over dat volk.

Zo bleef Mozes staan in de poort van het leger, in de volle overtuiging, dat de heilloze zwakheid van Aäron door een des te meer besliste ernst en een des te krachtiger optreden moest hersteld worden, en dat het gericht, dat deHeere gedreigd had (Vs. 10) over allen, door het gericht over degene, die in hun zonden volharden, moest worden afgewend, en hij zei:
Wie de HEERE toebehoort, 1) *kome* tot mij! (tot mij, die voor Jehova is). Toen verzamelden zich tot hem, aanstonds besloten, al de zonen van Levi, 2) de stam, waartoe ook Mozes zelf behoorde.

Of, zich de Heere aansluit, partij kiest voor Jehova.

Waarom alleen de zonen van Levi? Ook wellicht, omdat zij tot de stam van Mozes behoorden, maar vooral, omdat zij door Gods Geest tot boete en bekering waren bewerkt, en aldus door hun heilige ijver voor de Heere, als het ware de vloek door hun stamvader over zijn gehele familie gebracht, ophieven.

En hij, steeds meer vevuld met de Geest van God, zei tot hen: Alzo zegt de HEERE, de God van Israël: Een ieder doe zijn zwaard aan zijn heup gaat door en keert weer, van poort tot poort in het leger, en een ieder dode zijn broeder, en elk zijn vriend, en elk zijn naaste, verschoont niemand, want hier moet de eer van de Heere hersteld worden (Matth.10:37).

En de zonen van Levi deden naar het woord van Mozes, zij trokken door het leger van het ene naar het andere einde, met het woord: Kom tot ons, die de Heere toebehoort, en zij doodden zonder aanzien des persoons ieder, die zichniet bij hen aansloot en er vielen van het volk op die dag omtrent drieduizend man. 1)

Deze strengheid van Mozes is niet, zoals sommige uitleggers haar noemen, een onmenselijke wreedheid, maar is geheel overeenkomstig met de grootheid van de bedreven zonde, waarop volgens Gods eigen wil (hoofdstuk 22:20) de straf van de uitroeiing of vernietiging gesteld was. Het gehele volk heeft zich nu zo’n straf waardig gemaakt; maar Mozes heeft voor hen en voor Aäron de grootste van de schuldigen gebeden

(Deuteronomium. 9:20); daarom beproeft hij door een decimatie, dat is door een straf van hen, die hardnekkig en trots, in hun zonden volharden en de aangeboden amnestie of verheving versmaden, aan de goddelijke gerechtigheid te voldoen. Voor hen, die niet met sentimentele inzichten de Schrift ter hand nemen, maar geestelijke zaken geestelijk weten te beoordelen, ligt in Mozes handelwijze zo weinig, dat aanstoot geeft, dat zij integendeel zijn groots karakter bewonderen. "Naar beide zijden heen is hij een dapper middelaar; de zaak van het volk neemt hij bij God op zich met zijn gebed, die van God bij het volk met zijn zwaard; vol hartelijke liefde weerstaat hij de toorn van God met gebeden; uitwendig vol heilige toorn, delgt hij de zonde van het volk met slagen en komt de dood, die allen dreigt, door de dood van weinigen voor."

Wat daarbij de kinderen van Levi aangaat, die het gericht voltrekken en zelfs hun naaste bloedverwanten niet verschonen, zo ontvlamt in hen de vuurijver van hun stamvader (Genesis 34:25 vv.), maar, met dit onderscheid, dat zij nu niet voor hun eigen, maar voor Gods eer ijveren en alzo de smaad uitwissen, waarmee het zwaard van hun stam onteerd is. (Genesis 49:5 vv.).

Want Mozes had gezegd tot de Levieten: Vult heden uw handen voor de HEERE, 1) want elk zal tegen zijn zoon, en tegen zijn broeder; niemand mag zijn naastebloedverwanten ontzien, wanneer deze weigeren hun oproer te eindigen; en dit, opdat Hij heden een zegen over u geve, de op u rustende vloek wegneme en een zegen schenke, die de Heere u later aanwijzen zal (Numeri. 3 en 4).

Als Mozes tot hen zegt: Vult uw handen voor de Heere, opdat Hij heden een zegen over U geve, dan geeft Hij daarmee niet onduidelijk aan hen te kennen, dat zij nu gelegenheid hadden, om bevorderd te worden, en dat, als zij zich daarin naar behoren kweten, zij zich daardoor de Heere en Zijn dienst op zo’n wijze zouden toewijden, dat hun stam daardoor voor altijd eer zou behalen. Zij, die hun handen vullen voor de Heere, of zich in Zijn dienst overgeven, zal God voor zichzelf afzonderen.

De volgende gedachte ligt in dit vers: Voorziet u heden met een gave voor de Heere; wijdt u heden voor de dienst van de Heere, terwijl gij de zo-even beproefde gehoorzaamheid jegens Hem blijft betonen, in Zijn dienst zoon noch broeder meer kent en alzo een zegen u verwerft. Mozes ziet in de hun vlees en bloed verloochenende volbrenging van het goddelijk bevel een gezindheid en daad, die hen voor de dienst van de Heere bekwaam maakt, moedigt hen aan, met heenwijzing op de zegen, welke daaruit voor hen ontspruiten zal, en door hun verkiezing tot bijzonder eigendom van Jehova, welke hun hierna ten deel zal vallen, in deze trouw jegens de Heere te volharden.

De verklaring van deze woorden is onderscheiden: Of men meent, dat Mozes hen aanzet, om zich de dienst van de Heere te wijden, of, dat Mozes hun beveelt met het bloed van de verslagenen als met een slachtoffer de handen te vullen. De eerste verklaring is de meest waarschijnlijke. Er mocht bij de Levieten geen aanneming van persoon zijn. Zij waren geroepen in de naam des Heeren recht en gerechtigheid te oefenen. Eerst dan, als dit geschied

was, zou de Heere weer onder Zijn volk kunnen wonen. Daarom wordt ook van de troon van de genade gezegd, dat deze op recht en gerechtigheid is gegrondvest, omdat de Heere eerst dan genadig kan zijn, als aan het recht is voldaan.

Door ongunstige en ongoddelijke ijver voor de eer van zijn eigen huis heeft de stamvader Levi zich een vloek op de hals gehaald, die nog op de stam rust; door eerlijke en heilige ijver voor de eer van het huis van God hebben zijn nakomelingen de vloek uitgedelgd en in een zegen veranderd. Had de stamvader door de wraak aan de Sichemieten waarheid, trouw en recht verbroken uit verkeerde ijver voor zijn bloedverwanten, zijn nakomelingen hebben nu door het wreken van Jehovah aan hun eigen bloedverwanten, de waarheid, het recht en het verbond gered. De gezindheid, die Levi hier aan de dag legde, en in volstrekte gehoorzaamheid volbracht, om vader, moeder, vriend en broeder gering te achten bij Jehovah, deze gezindheid was het, die de stam van Levi boven alle andere stammen geschikt maakte tot de dienst in het huis van Jehovah; deze was het, die hem waardig maakte tot het lot en het erfdeel van Jehovah uitverkoren te worden.

III. Vs. 30-35. Door een dergelijke bevestiging van zijn middelaarstoorn aan het volk, heeft Mozes ook aan de drang van zijn middelaarssmeken voor de Heer, nieuw recht en nieuwe kracht verleend. De volgende dag stijgt hij op de berg en verkrijgt door zijn voorspraak tenminste zoveel, dat de Heere zijn eerste bedreiging, om het volk met één slag te vernietigen, terugtrekt en opnieuw toezegt, het onder geleide van Zijn engel naar Kanaän te brengen.

En het geschiedde de volgende dag na het voorgevallene (Vs. 6-29), dat Mozes tot het volk zei: Gij hebt door uw afgoderij een grote zonde gepleegd; doch nu, ik zal tot de HEERE opklimmen, misschien zal ik eenverzoening doen voor uw zonde, misschien zal ik de toorn van God (Vs. 10) in verschonende genade veranderen; want nog heeft de Heere op mijn voorbede mij geen toestemmend antwoord gegeven. (Vs. 14)

Zo keerde Mozes weer tot de HEERE op de berg, en zei: Och, dit volk heeft een grote zonde gezondigd, dat zij zich gouden goden (een gouden god) gemaakt hebben, en dit tegen uw uitdrukkelijk verbod (hoofdstuk 20:23).

Nu dan, indien Gij hun zonden vergeven zult, 1) moge gij ze vergeven! doch zo niet, zo delg mij nu uit Uw boek, dat Gij geschreven hebt. 2) Waarom zou mijn naam daarin staan, wanneer de namen van alle anderen uit mijnvolk daarin ontbreken? Ik ben één met hen.

Mozes beëindigt de zin niet. Het is slechts stamelen wat hij doet, zo is hij onder de indruk van de zonde van het volk en van de geschonden gerechtigheid van God. Het is slechts een gebroken volzin, waarop had moeten volgen: zo zullen wij Uw naam groot maken. Mozes toont ook uit het volgende, de rechte Middelaar te zijn.

Het boek, dat Jehova geschreven heeft, is het boek des levens of van de levenden (Psalm. 69:29 Dan.12:1). Deze voorstelling is ontleend aan de gewoonte, om de burgers van een rijk, of van een stad op een lijst aan te tekenen, waardoor zij als leden van het rijk, als burgers van de stad erkend en hun alle rechten van rijksgenoten of van de burgerij verzekerd worden. Het

boek des levens bevat de aantekening van de rechtvaardigen, en verzekert hun het leven voor God, allereerst in het aardse Godsrijk, en vervolgens, bij de voortgaande ontwikkeling van de Gods openbaring, het eeuwige leven. Zo lezen wij in het Nieuwe Testament, waar de erfgenamen van het eeuwige leven als in het levensboek geschreven voorkomen. (Filipp.4:3 Hand.3:5; 13:8 vv.); tot deze voorstelling is reeds door Jesaja. 4:3 en Dan.12:1 de weg gebaand. Uit het boek van Jehova uitdelgen is dus: uit de gemeenschap met de levende God, of uit het rijk van de levenden voor God uitdelgen en aan de dood overleveren.

Het is hoogst opmerkelijk, dat Mozes God een wet schijnt voor te schrijven, dat Hij Zijn eeuwig raadsbesluit schijnt te willen verijdelen, en Hem beroven van Zijn rechtvaardigheid. Zouden niet allen het woord als een woord van hoogmoed veroordelen: "Wilt Gij de bozen niet sparen, tel mij dan niet langer onder Uw knechten." Schijnt het niet een even grote lichtzinnigheid, Gods eeuwig raadsbesluit te willen vernietigen? En heet dat niet het onderscheid tussen goed en kwaad opheffen, dat hij dezelfde straf ook op zich wenst toegepast te zien? Ik ontken het niet, dat Mozes hier door een zo heftige ontroering is voortgestuwd, dat hij als het ware zichzelf geen meester meer was. Maar men moet wel in het oog houden, dat, wanneer de gelovigen hun bezwaren uitstorten in Gods schoot, zij niet altijd spreken met heldere onderscheiding en in afgemeten uitdrukkingen, maar nu eens stamelen zij en ademen met onuitsprekelijke verzuchtingen, dan weer hechten en klemmen zij zich vast aan één bepaalde wens, en dringen daarop zeer aan. Zeer zeker bedoelde Mozes niets minder, dan God een wet voor te schrijven; evenmin zou hij het gewaagd hebben te betuigen, dat Gods raadsbesluiten, die Hij van vóór de schepping had voorgenomen, ten aanzien van Zijn uitverkorenen, zouden hebben kunnen worden omvergestoten; en even zo zeker stond het bij hem vast, dat de Rechter van de wereld geen rechtvaardige tegelijk met de goddeloze kan verdoemen. Maar omdat geheel zijn gemoed vervuld was met bekommering wegens dit volk, waarvan God hem het geluk had toevertrouwd, zo heeft hij daarom geen enkele andere gedachte, dan de begeerte naar diens redding, en hij laat niets in het binnenste luid worden, dat met die grote wens in strijd zou zijn. Zo komt het, dat hij dat alles voorbijziet, dat hij zichzelf borg stelt voor het volk, dat hij het raadsbesluit van God, voor zover het hemzelf betreft, vergeet, en er niet aan denkt, wat alleen betamelijk zij voor God. Verder nog ging een Paulus, toen hij wenste een vervloeking te worden om de wil van zijn broeders (Rom.9:3). Enkel en alleen op het heil van het uitverkoren volk bedacht, denken beide niet met nauwkeurigheid aan hun eigen belang, maar willen zichzelf opofferen voor de gehele gemeente, omdat deze waarheid in het algemeen hun zielen is ingeprent, dat, is het lichaam gered, het ook al de leden wel gaat. Het zou ons ook niet behoeven te bevreemden, dat zij in een zekere verbijstering hebben verkeerd; met de verdelging toch van het uitverkoren volk was immers ook de trouw en de waarachtigheid van God te gronde gegaan; God zou zichzelf hebben verloochend, wanneer de eeuwige verkiezing, welke Hij Abrahams kinderen had waardig gekeurd, teniet was gegaan.

Over de maat van de liefde van Mozes en Paulus is niet gemakkelijk een oordeel te vellen: de maat van onze verstandelijke gedachten vat haar niet, evenals een knaap de hoge moed van de krijgshelden niet begrijpt.

De heilige dronkenschap van de liefde mag wel over de grenzen van het ware gaan; de ogenblikkelijke dwaling behoort tot de menselijke beperktheid, maar de liefde is goddelijk.

Verdorre vrij zijn straks ontbladerde tronk, als Israëls woud maar niet geveld wordt, aan welks geboomte hij reeds de bijl ziet neergelegd! Alles, alles kan zijn biddende liefde vergeten, maar slechts het zondig Israël niet. Hij gaat van de bergtop niet af, zolang hij de toezegging niet heeft meegenomen, dat het verdiende vonnis, indien niet opgeheven, althans nog uitgesteld wordt! Een heilige verrukking grijpt ons aan, wanneer wij zulk bidden beluisteren. Meer-wij zeggen het vrijmoedig-meer dan Abraham is hier, toen deze pleitte voor het misdadige Sodom, want die bozen hadden althans Abraham niet persoonlijk verworpen, en zijn eigen leven biedt de aartsvader niet als schuldoffer aan. Een zodanig gebod zou voldoende zijn, om Mozes' naam en roem voor alle eeuwen te waarborgen, en-dit een gebed is de eersteling van honderden, of liever is de grondtoon van een veertigjarig geloofs- en gebeds- en liefdesleven van Mozes, dat niet sterft, waar hem de adem begeeft. Komt nu herwaarts, die verstaan wilt, wat waarachtig, wat God behagelijk bidden mag heten, en slaat het oog op die man, die als een andere Jakob worstelt, niet om zijn eigen, maar om Israëls leven, en als Israël de lofspraak verdient, dat hij zich vorstelijk gedroeg jegens God! Zulk bidden, wie voelt het niet, dßt mag bidden heten, terwijl zoveel daarentegen, dat met die schone naam wordt bestempeld, weinig meer dan werktuigelijk prevelen, indien maar niet verborgen zondigen is! Nee, het is niet genoeg, of gij God al aanroept om hulp, wanneer eigen nood en ellende u kwelt; bidt ook voor anderen, zo roept Mozes u toe, voor anderen des te vuriger, naarmate zij ongelukkiger, schuldiger, jegens u ondankbaarder en misdadiger werden! Het is niet genoeg, dat gij uw en hun noden Hem opdraagt. Gods eer moet het hoogste doel van uw bidden zijn, zo predikt Mozes u andermaal; wee de mens, wiens bidden slechts zelfzuchtig vragen, geen verheerlijken van Gods oppermajesteit is! Het is niet genoeg, of gij enkele malen biddend het hart omhaag heft, maar alras vertraagt in die ijver; volhardt in de gebeden, zegt Mozes tot alle strijders op aarde, de trouwste vrienden van God zijn de beste vrienden van de mensheid! O gelukkig, driewerf gelukkig de natie, de gemeente, het gezin, dat zulke biddende Mozessen onder zijn leden mag tellen! De eeuwigheid zal het eens openbaren, wat de wereld te danken had aan wie alzo geleerd hebben in gemeenschap met de hemel te leven!.

Wel is Mozes hier de type van de Middelaar van het Nieuwe Testament. Wel wordt hier onder de Oude dag in Mozes getoond, wat de Gemeente van Christus aan haar Middelaar heeft.

Toen zei de HEERE tot Mozes: Wat verlangt gij van Mij? Ik zou u uit Mijn boek uitdelgen? Die zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt. 1)

Een ongelooflijke liefde, die in haar opoffering zo ver gaan kan, anderen niet te beminnen als zichzelf, maar zelfs in die mate, dat men zijn ziel en zijn zaligheid voor hen waagt! Toch werd de aanbieding van Mozes afgewezen, het geldend offer te brengen, was voor een andere bewaard.

Zoals de manier, waarop godzalige ouders de uitdrukking van een schoon maar ongewoon gevoel bij hun kind nauwelijks schijnen op te merken, opdat de eenvoudigheid van het kind

niet door de lof bevlekt wordt, zo doet God hier: Hij berispt niet de woorden van Zijn knecht, Hij toont ook geen welgevallen, maar toch openbaart zich het moederhart van de genade en de daad.

Alsof de Heere zei: Het zij verre van mij, dat Ik deze misdaad zou wreken aan U, die niet tegen mij hebt overtreden, of U schuldig gemaakt hebt aan deze afgoderij; indien Ik mijn grimmigheid uitvoerde, zo zal Ik het doen aan dat weerspannig en hardnekkig volk, om hen uit mijn boek te delgen, die tegenstrijdig, hardnekkig en onboetvaardig zondigen, en over hen mijn gedreigd oordeel uit te storten, om hen in mijn toorn te verteren en van de aarde uit te roeien.

Doch ga nu heen, leid dit volk, waarheen Ik u gezegd heb, naar Kanaän, opdat de Egyptenaren niet zeggen: Hij heeft hen tot hun ongeluk uitgeleid (Vs. 12), en opdat Ik de aan Mijn dienstknechten Abraham, Izak en Jakob gezworen belofte (Vs. 13) in vervulling breng; toch zal Ik niet de engel, in wie Mijn naam is, voor u heen zenden (hoofdstuk 23:20); zie, Mijn engel, een van de geschapen engelen, die de plaats van Mijn persoonlijke aanwezigheid innemen zal (hoofdstuk 33:2), zal voor uw aangezicht gaan; doch, hoewel Ik het heden niet doe, op de dag van Mijn bezoek (Numeri. 14:26 vv.), zo zal Ik hun zonde, tegelijk met andere, waardoor zij de mate van hun schuld vol maken, over henbezoeken. 1)

De rabbijnen verstaan de laatste woorden zo: "Nooit zal Mijn hand voortaan zwaar over de kinderen van Israël worden, om hen wegens een nieuwe misdaad te straffen, of de straf om de nu begane zonde zal zwaarder worden, dan zij anders zou geworden zijn." Een van hen (Moses Gerundensis) zegt daarom: "O Israël! God tuchtigt u nooit, dat er niet bij Zijn straf één van ons wegens de misdaad, welke gij bij het gouden kalf begaan hebt, zou gevonden worden." Hierop zien de woorden van rabbi Uchaja: "tot aan de dagen van Jerobiam zogen de Israëlieten alleen aan één kalf, maar daarna aan drie," dat is, hun straf was toen zoveel groter, want zij maakten twee kalveren, hoewel zij gezien hadden, welk een straf hun voorvaderen overkomen was over het maken van één.

Wie zegt u, hoe menig verborgen zondaar hier neerzit, van wiens schuldig hoofd het zwaard nog is afgewend door het gebed van een vader of van een moeder, wier liefde hij nooit heeft geloond; en wie vergunt het ons niet, dat wij in het diep gevoel van onze zwakheid, een aanmerkelijk deel van onze kracht in stilte daaruit verklaren, dat er ook voor ons met veel gebed gebeden wordt? O liefelijke gedachte, zó kan de armste door zijn gebed een weldoener voor anderen, gelijk Mozes voor Israël, zijn, en de wolk van het gebed, van de aarde ten hemel gestegen, keert in een milde regen van heil van de hemel naar de aarde terug.

Op de dag van mijn bezoek. Deze dag kwam, toen Israël zijn zonde had volgemaakt bij Kadesch Barnéa, door te weigeren, hat land Kanaän binnen te trekken (Numeri. 14:26). Een geschapen Engel staat Israël naar Kanaän te voeren. Uit lankmoedigheid trekt God "zichzelf", "Zijn aangezicht," de Engel, in wie Zijn naam woont, terug. Maar daarmee verliest Israël zijn betekenis boven andere volken, daarmee blijft Israël onder het oordeel van de verwerping.

Zo plaagde de HEERE dit volk; zo liet de Heere het bij dit strafgericht (Vs. 25) voor ditmaal genoeg zijn, en doodde niet allen ineens, zoals zij verdiend hadden, omdat zij dat kalf gemaakt hadden, dat Aäron op hun aandringen (Vs. 1) gemaakt had.
1)

Met deze toezegging van voorlopige verschoning had Mozes alles gewonnen, wat voor dit ogenblik, zolang het volk nog geen bewijzen van oprecht berouw en boete gegeven had, kon verkregen worden; dit erkende hij, daarom vergenoegt hij zich voor het tegenwoordige met hetgeen de goddelijke genade heeft toegestaan, en beproeft hij vervolgens eerst berouw en boete op te wekken, voordat hij verder met de Heere handelt.

HOOFDSTUK 33.

MOZES BIDT VOOR HET VOLK EN BEGEERT DE HEERLIJKHEID VAN DE HEERE TE ZIEN.

Vs. 1-11. Als Mozes het besluit van de Heere aan het volk meedeelt, ontstaat als eerste teken van vrijwillige en oprechte boete, een diepe treurigheid, dat de Heere niet meer bij hen wonen wil. Mozes geeft een zichtbaar bewijs van deze veranderde verhouding van de Heere tot Israël, en verplaatst zijn tent buiten het leger. Het volk geeft een nieuw teken van boete door ootmoedige onderwerping en door eerbied voor de door God zo bijzonder gezegende knecht.

Voorts sprak de HEERE tot Mozes, de Heere had, gelijk straks (hoofdstuk 32:34) meegedeeld is, op Mozes' voorbede geantwoord: Ga heen, trek op van hier, gij en het volk, dat gij uit Egypte gevoerd hebt, naar het land, dat Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb, zeggende: Aan uw nageslacht zal Ik het geven.

Genesis 12:7; 26:4; 28:13

En Ik zal een engel voor uw aangezicht zenden, 1) die u in Mijn plaats geleiden zal, (en Ik zal uitdrijven de Kanaänieten, de Amorieten, en de Hethieten, en de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten).

Wel had de Heere beloofd, het volk niet geheel en al te zullen vernietigen, maar niet, dat Hij het volk weer erkende als Zijn volk. Al was de toorn van God verzacht, toch zou Israël het ervaren, dat zij tegen Hem hadden gezondigd, en alleen om de belofte en de eedzwering aan Abraham gedaan, zou Hij een Engel, een geschapen Engel, voor hun aangezicht zenden, opdat zij het land van de belofte in bezit zouden verkrijgen. Dit was Zijn in de toorn nog de ontferming indachtig zijn.

Naar het land, dat van melk en honing is vloeiende: want Ik zal in het midden van u niet optrekken, a) 1) want gij zijt een hardnekkig volk, dat zijn nek onder het juk van Mijn geboden niet buigen wil (hoofdstuk 32:9); het is daarom beter, dat Ik niet persoonlijk bij u ben, Ik zou de bewijzen van uw halsstarrigheid moeten aanzien en des te eerder tot toorn verwekt worden; Ik verwijder Mij van u, opdat Ik u op dezeweg niet vertere. 2)

Deuteronomium. 9:13

God wordt gezegd in het midden van hen op te trekken, waaronder Hij de gedenktekenen van Zijn bijzondere Voorzienigheid, zorg en bescherming opricht, en waarbij Hij tegenwoordig is met de blijken van Zijn Majesteit, macht en genade.

Had God vroeger beloofd, dat Hij aan de spits van Israëls leger zou gaan, hun de weg wijzen in de vuur- en wolkkolom; had Israël vroeger op smalende wijze gevraagd: Is de Heere nog in het midden van ons of niet (hoofdstuk 17:7), nu dreigt de Heere, dat Zijn heilige

aanwezigheid voortaan door Israël zal gemist worden. Men moet het echter zo opvatten, dat de bedreiging conditioneel (voorwaardelijk) is en plaats laat voor opheffing, indien Israël zich bekeert en boete doet.

In deze woorden, hoe menselijk zij klinken, ligt evenwel een diepe goddelijke waarheid. Israëls hardnekkigheid werd des te groter en strafbaarder, hoe meer bewijzen van Gods genade zij verkregen, hoe hoger zij daardoor gesteld werden, dat de Heere in hun midden woonde en persoonlijk hun leiding op zich nam. Zulk een onderscheiding wil God nu van het volk terugnemen, deels, omdat hun nog onverzoende zonde Zijn onmiddellijke aanwezigheid nog niet weer toelaat, deels om hen voor de mogelijkheid te bewaren, bij verder uitbreken van hun goddeloze gezindheid, zich weer op het uiterste te verzondigen en de maat van hun schuld vol te maken. Wanneer een geschapen engel met hen ging, werd de maat van hun zonde slechts langzamerhand, niet op eens, vol, en de goddelijke lankmoedigheid won des te meer tijd, om met het gericht van gehele vernietiging te wachten.

Toen nu Mozes het antwoord van de Heere tot het leger bracht en het volk dit kwade 1) woord hoorde, dat hun wel de verdere vervulling van de goddelijke belofte toezegde, maar het beste en heerlijkste, de onmiddellijke aanwezigheid van God terugnam, zo droegen zij leed;
en niemand van hen deed zijn versiersel, ringen, gespen, enz. aan zich, 3) gelijk men in grote droefheid deze placht af te leggen (Ezech.26:16).

Dit woord wordt een kwaad woord genoemd, omdat het Israël aankondigt, dat het geduld van de Heere ten einde is. Kwaad wordt het hier genoemd in de zin van, een boze tijding brengend.

In het Hebreeuws Jithabaloe, zij weeklaagden, bedreven rouw. Israël begon te voelen, wat het betekende, tegen de Heere gezondigd te hebben. Dat zo velen door het zwaard gevallen waren, was smartelijk geweest, maar dat de Heere hen verlaten wilde, of niet met Zijn Goddelijke aanwezigheid hen nabij zou zijn, was een zaak van nog veel groter smart.

De inwendige rouw werd ook door uitwendige tekenen aangeduid. De gehele menigte toonde één te zijn in de uitwendige belijdenis van haar zonde, en al is het aan te nemen, dat bij velen het een uiterlijk belijden zal geweest zijn, bij anderen zal ook een waarlijk oprecht, innerlijk leeddragen over de zonde plaatsgehad hebben.

En de HEERE had, 1) om de hiermee beginnende boete van het volk te versterken, tot Mozes gezegd, waarschijnlijk met luide, door allen hoorbare stem, opdat niemand zou twijfelen of het meegedeelde (Vs. 4)het woord van de HEERE was: Zeg tot de kinderen van Israël: 2) Gij zijt een hardnekkig volk (Vs. 3), in een ogenblik; zou Ik in het midden van u optrekken en zou u vernielen (Vs. 3); doch nu, ga voort in hetgeen gij begonnen zijt, verootmoedigt u met ware boete en waar berouw; legt uw sieraad van u af, alles wat gij nog aan u hebt, en Ik zal weten, wat Ik u doen zal. 3)

Beter is de vertaling: De Heere zei tot Mozes. Wat nu volgt is een herhaling en uitbreiding van het vorige, opdat de boete en rouw bij Israël zou bestendigd en vermeerderd worden.

Eerst klinkt het uw volk (hoofdstuk 32:7), toen gij en het volk (hoofdstuk 33:1), en hier de kinderen van Israël. Is het niet, om daarmee aan te duiden, dat Zijn gunst zich weer over Zijn volk begint uit te strekken, en dat Zijn barmhartigheden niet geheel door Zijn toorn waren toegesloten? Is het niet, opdat het rouwdragende Israël weer vrijmoedigheid zou verkrijgen, om zich onvoorwaardelijk in Zijn handen te stellen?.

Door deze laatste woorden legt de Heere een straal van hoop in Zijn harde woorden, om de kinderen van Israël moed tot verootmoediging te geven. Dat is een gewichtige vingerwijzing voor ieder, die anderen op te voeden, te straffen en tot boete op te wekken heeft, dat hij wel met alle ernst de hem toevertrouwde zielen hun zonde voor ogen stelt, te ondervinden geeft, ter rechter tijd echter ook de hoop op genade opwekt, omdat anders, wanneer men de straf te veel maakte, de gemoederen te zeer met trotsering of wanhoop zouden vervuld worden. Er is bovendien geen boek, waaruit men beter de pedagogiek, of kunst om op te voeden, leert, dan de Heilige Schrift; maar men moet nauwkeurig letten op hetgeen zij van Gods wijze van opvoeding vertelt, daar zij de diepten van haar wijsheid dikwijls achter enkele eenvoudige woorden verbergt.

De kinderen van Israël dan beroofden 1) zichzelf van hun versierselen, die hun tot hun zonde van afgoderij behulpzaam geweest waren (hoofdstuk 32:3 vv.) geheel en al, en brachten die verre van de berg Horeb; 2) ook later namen zij ze niet weer aan, maar bezigden deze tot godsdienstige doeleinden (hoofdstuk 35:20 vv.; 38:8).

Beroofden zichzelf; niet, deden van zich af, maar beroofden zich, om daarmee te kennen te geven, dat zij ze eigenlijk van zich afscheurden, als teken van diepste verontwaardiging, over hun eigen snoodheid en van hun diepe droefheid over hun zonden.

Het gebruik van de namen Sinaï en Horeb is steeds zeer twijfelachtig geweest. In het algemeen staat als regel vast, dat Horeb de algemene, omvattende naam en de gehele nader beschreven (zie Ex 3.1) bergketen is; terwijl de naam Sinaï bijzonder op de uitvoerig besproken (zie Ex 19.2) berg van de wetgeving betrekking heeft, gelijk hij ook eerst dan genoemd wordt, als Israël bij deze berg aangekomen is. Gedurende het gehele oponthoud bij de berg wordt dan nauwkeurig tussen beide namen onderscheid gemaakt; als echter de kinderen van Israël het oord verlaten hebben, treedt de naam Sinaï weer terug en wij vinden, voornamelijk in het vijfde boek van Mozes, bijna alleen de naam Horeb gebruikt, waaronder de Sinaï mee begrepen is. Deze spreekwijze hebben wij reeds hier op onze plaats, daar het reeds op die volgende tijd betrekking heeft.

En Mozes, de betekenis begrijpende van het woord, dat de Heere niet meer in het midden van het afgevallen volk wilde wonen, nam de Tent, waarin hij tot hiertoe de Heere voor het volk om raad gevraagd en (hoofdstuk 18:15 vv.; 19 vv.) de zaken voor God gebracht had, en hij spande ze zich buiten het leger, 1) opdat Israël duidelijk en voortdurend zou zien, dat het van zijn God gescheiden was; hij richtte die op, ver van het leger afwijkende, en hij noemde ze de Tent der samenkomst, namelijk van de Heer met Zijn volk. Aan de bouw van de eigenlijke tabernakel, die hem op de berg getoond en in zijn afzonderlijke delen beschreven was (hoofdstuk 25-27), viel voorlopig niet te denken; een gewone Tent moest eerst de plaats

van deze innemen. En het geschiedde, dat al wie de HEERE zocht, om, in enige gewichtige zaak, de wil van de Heere door Mozes te vernemen, uitging tot de Tent der samenkomst, die buiten het leger was; zo schikten zich de kinderen van Israël ootmoedig en gewillig in deze verdiende maar treurige verandering.

Ofschoon de tent was verplaatst, zij was nochthans niet ongenaakbaar, en een ieder, die genegen was, de Heere te zoeken, en tot deze uitging, was welkom.

En het geschiedde, wanneer Mozes uit zijn familietent, die zich nog in het midden van het volk bevond, uitging naar de Tent der samenkomst (Vs. 7), dan stond al het volk op uit eerbied voor hem, van wie zij eerst (hoofdstuk 32:1) zo minachtend gesproken hadden, en een ieder stelde zich in de deur van zijn tent, totdat hij voorbij was, en zij zagen Mozes na, totdat hij de Tent ingegaan was.

En het geschiedde, als Mozes de Tent ingegaan was, zo kwam de wolkkolom 1) van de berg, op de top waarvan zij zich (hoofdstuk 19:2) gelegerd had, naar beneden, en stond met haar onderste gedeelte in de deur van de Tent, en Hij, die in die kolom tegenwoordig was, sprak met Mozes, en gaf hem antwoord op zijn vragen (Vs. 7).

1)Hoogstwaarschijnlijk was de wolkkolom geweken van Israël, maar nu de tent buiten het leger was geplaatst, afgescheiden dus van de goddelozen, die tegen de Heere gezondigd hadden, nu openbaart zich de Heere opnieuw in de wolk, om met Mozes te spreken. Heden werd voor het oog van allen het Middelaarsambt van Mozes door de Heere bevestigd.

Als het volk, dat Mozes op zijn weg nazag (Vs. 8), de wolkkolom van de berg zag neerkomen en staan in de deur van de Tent, zo stond al het volk op, en zij bogen zich ter aarde (Genesis 18:2; 19:1) 18.2, een ieder in de deur van zijn tent, in dankbaarheid, daar de Here, hoewel uit hun midden uitgegaan, nog in hun omgeving wilde zijn.

En de HEERE, die in de wolk aanwezig was, sprak tot Mozes voor de deur van de Tent (Vs. 9), van aangezicht tot aangezicht, 1) niet als de Hoogverhevene van de hemel af, maar in zo’n nabijheid en vertrouwelijkheid, zoals een man met zijn vriend spreekt, als van mond tot mond (Numeri. 12:8); hoewel Mozes Hem toch in Zijn volle heerlijkheid niet aanschouwen mocht (Vs. 18 vv.); daarna keerde hij (Mozes) weer tot het leger, tot zijn familietent; doch zijn dienaar Jozua, de zoon van Nun (hoofdstuk 17:9 vv.; 24:13; 32:17 vv.), de door Mozes als wachter aangestelde jongeling; 2) week niet uit het midden van de Tent, maar bewaakte die dag en nacht.

Op bijzondere wijze wordt dus dit mondgesprek met dit woord aangeduid, alsof er stond, dat God aan Mozes verscheen op een gewone wijze van openbaring. Indien iemand tegenwerpt, dat dit strijdt met de verklaring, welke wij weldra zullen beschouwen: "Gij zult mijn aangezicht niet kunnen zien", dan is de oplossing gemakkelijk. Want, ofschoon God zich op een bijzondere wijze aan Mozes openbaart, zo verscheen Hij nochthans niet in Zijn volle heerlijkheid, maar in zoverre de zwakheid van de mens het kon verdragen. Deze oplossing

bevat stilzwijgend de verklaring, dat als het ware niemand Mozes gelijk is geweest, of tot zo'n hoge graad van waardigheid is opgeklommen.

Jozua wordt hier jongeling genoemd, hoewel hij reeds ouder was dan vijftig jaar, omdat hij de dienaar was van Mozes, wie hij met kinderlijke getrouwheid aanhing. Dat hij in de tent bleef, diende om deze te bewaken en in haar het aangezicht van de Heere met bidden en vasten te zoeken.

II. Vs. 12-23. Nu Mozes weet, dat het volk zijn zonde heeft ingezien en met smart over zijn misdaad en met verlangen naar volledig herstel van het verbond vervuld is, gaat hij een schrede verder en bidt de Heere, Israël niet anders dan onder geleide van Zijn eigen persoonlijke tegenwoordigheid naar Kanaän te willen brengen. Dit wordt ook werkelijk toegestaan; doch door deze bewijzen van genade, die hij de een na de ander ontvangt, is hij zo moedig in het smeken geworden, dat hij zelfs begeert de heerlijkheid van de Heere te zien. Dit kan hem niet in volle mate worden toegestaan; wat intussen mogelijk is, dat zal hij verkrijgen; de Heere wil al Zijn goedheid hem voorbij laten gaan en voor hem de naam van de Heere laten prediken; hij zal dan de acherste delen van de Heere zien.

En Mozes zei op een van de volgende dagen tot de HEERE, toen hij weer uit de Tent der samenkomst van aangezicht tot aangezicht met Hem sprak (Vs. 7 vv.): Zie, Gij zegt tot Mij, (hoofdstuk 32:33; 34:1-3): Voer dit volk op naar Kanaän; Gij spreekt ook van een engel, die voor mij uit zal gaan, maar Gij laat mij evenwel niet weten, wie Gij met mij zult zenden, of die engel, in wie Uw naam is (hoofdstuk 23:30 vv.), of dat het besluit blijft, dat een geschapen engel de leiding overnemen zal. Ik heb vrijmoedigheid, om tot U te spreken, daar Gij gezegd hebt en ook door Uw daden de waarheid (Vs. 11) betoond hebt: Ik ken U bij name; Ik sta tot u in een bijzondere betrekking, als tot geen ander van de mensenkinderen; en ook: Gij hebt genade gevonden in Mijn ogen, zodat Ik u geef wat gij bidt en u niets onthoud.

Nu dan, ik bid, indien ik genade gevonden heb in Uw ogen, zo laat mij nu Uw weg, die gij met mij houden wilt, weten, en ik zal U kennen, als Mijn God, gelijk als Gij mij kent (Vs. 12), opdat ik genade vind in Uw ogen, van die genade, die ik gevonden heb recht verzekerd zij; en, wanneer Gij om mijnentwil niet geven wilt, dat de engel in wie Uw naam is, met ons ga, zie dan aan, dat deze natie Uw volk is, 1) dat Gij Israël boven alle volken van de aarde U hebt verkoren, en ook boven alle volken bijzonder moet zegenen.

De Heere heeft reeds veel daardoor toegestaan, dat het Verbond met Israël niet vernietigd, niet voor altijd opgeheven is, maar slechts opgeschort, of voor een tijd buiten zijn volle kracht en zegen gesteld is, totdat een nieuw volk in de plaats zou getreden zijn, en dat de volvoering van de belofte ten opzichte van het beloofde land, door middel van een geschapen engel zou vervuld worden. Toch kan het hart van Mozes daarmee niet tevreden zijn; hij begeert het gehele herstel van het verbond reeds voor het tegenwoordige geslacht, en kan de Engel, in wie de naam van de Heere is, niet loslaten; want dit was Israëls voorrang boven alle volkeren van de aarde (Vs. 16). Het geleide van een geschapen engel behoorde toch niet tot het gebied van het Jehovistische, maar totdat van het Elohistische bestuur (zie Ge 2.6); dit kon ook heidense volken of rijken ten deel zijn, en is nu hun ten dele geworden (Dan.10:13,21); de theocratie

had tot voorwaarde, het persoonlijk wonen van God onder Zijn volk. Dit nu is het, wat Mozes hier van de Heere bidt, en hij verkrijgt ook, gelijk de volgende verzen aantonen, zijn bede.

Hoe hij pleit: 1ste. Hij beroept zich op de last, die God aan hem had opgedragen, om het volk op te voeren; 2de. Hij maakt zich ten nut, de zalige betrekking, die hij op God had, naar het onfeilbaar woord van de Waarachtige, zich beroepende op Gods genadige en gunstige uitdrukking jegens hem; 3de. Hij geeft te kennen, dat het volk mede, hoewel ten hoogste onwaardig, enige betrekking heeft op God; 4de. Hij geeft te kennen, het belang, dat hij erin stelde, dat Gods aangezicht meeging; en 5de. besluit hij, of eindigt hij met een drangreden, waarin de eer van Gods naam meer in het bijzonder bedoeld wordt.

O wat vermag toch het gebed, het ootmoedig en gelovig, het vurig en aanhoudend gebed niet! Het sluit de schatkamers van Gods eeuwig vaderhart open en de sluizen van de stroom van Zijn straffende oordelen toe, het brengt zegen over het hoofd, dat door de zonde met wisse vloek was beladen, en heeft nog zijn kracht niet verloren, waar de mond van hem, die het opzond, reeds zwijgt in het stof van de dood.

Hij (de Heere) dan zei; Zou Mijn aangezicht, 1) Mijn eigen Ik, Mijn persoonlijk wezen, met u moeten meegaan, om u gerust te stellen? 2)

Mijn aangezicht. Dit is hetzelfde als Zijn genadige aanwezigheid, als de Engel, in wien Zij Naam woont. De Engel wordt ook genoemd: Engel van het aangezicht. Door Zijn aangezicht wordt verstaan: Zijn kennelijke aanwezigheid te midden van Zijn volk.

Welk een tedere liefde spreekt hier uit deze woorden van de Heere tot Mozes. Woorden, die ook de verhouding van een vader tot zijn kind tekenen.

Toen zei hij tot Hem: Indien Uw aangezicht niet meegaan zal, doe ons van hier liever in het geheel niet optrekken.

Mozes voelt hier eerst het verschrikkelijke van een optrekken, zonder daarbij de gunst van God te genieten. En o, waar hij weet, dat zijn volk ieder ogenblik tot weerspannigheid geneigd is, heeft hij er behoefte aan, dat de Heere weer de gewisse belofte doet, dat Hij mede zal optrekken. Zolang en wanneer God niet mede optrok, zou het volk niet onderscheiden zijn van alle andere volken. Dit spreekt hij in het volgende vers uit.

Want waarbij zou nu bekend worden, dat ik genade gevonden heb in Uw ogen, ik en Uw volk? Is het niet daarbij, dat Gij met ons gaat? a) Alzo zullen wij als hooggezegenden afgezonderd worden, ik en Uw volk, van alle volk, dat op de aardbodem is. 1)

Deuteronomium. 4:7

Dat Mozes voor zich en zijn volk een onderscheiding verlangt boven alle andere volken op aarde, is niet iets vermetels, maar slechts het vasthouden van het geloof in de daad van de

goddelijke roeping en verkiezing (hoofdstuk 19:5 vv.). Het geloof, dat op het Woord van God rust, duldt geen andere maatstaf, dan de oneindige volheid van de goddelijke belofte.

Toen zei de HEERE tot Mozes: Ook dezelfde zaak, die gij gesproken hebt, zal Ik doen, omdat gij, zoals Ik gezegd heb en u nu door de verhoring van deze bede metterdaad bewijs, genade gevonden hebt in Mijn ogen, en Ik u bij name ken. 1)(Vs. 12).

Hiermee heeft Mozes bereikt, wat hij wenste, de toezegging van Gods persoonlijk geleide en daardoor het gehele herstel van het verbond met Israël. Het aangezicht is dat gedeelte van het mensenlichaam, waarin niet alleen zijn inwendig persoonlijk wezen, maar ook Zijn individualiteit of bijzondere eigenaardigheid en zijn gemoedstoestand zich afspiegelen. Daarom is het aangezicht van God zoveel als Hij zelf in eigen persoon of in persoonlijke tegenwoordigheid (Deuteronomium. 4:37; 2 Samuel. 17:11). In betekenis komt het overeen met de uitdrukking: naam van God (zie Ge 4.26); want een naam is een korte inhoud van de karakteristieke eigenaardigheden van de persoon, die de naam draagt; hij is voor de oren van een ander, wat het aangezicht voor de ogen is, een openbaring aan hem. Daarom heet ook de engel, in wiens binnenste de naam van de Heere is (hoofdstuk 23:21) 2 Samuel bij Jesaja (hoofdstuk 63:9) "de engel van Zijn aangezicht". Dat onder deze engel het woord, dat in den beginne bij God was, en dat vanouds het leven en het licht van de mensen was (Johannes 1:1-4), te verstaan is, is reeds vroeger aangewezen; toch staat Hij, hoewel Hij Israëls geleider was, in het oude Testament altijd nog op een zekere afstand van het volk; Hij staat daar als een van de verhevenste hemelse gezanten, totdat Hij in het Nieuwe Testament vlees wordt en het vlees van Abraham aanneemt (Johannes 1:14 Hebr.2:16)

Met deze woorden, met deze belofte is de Verbondsbreuk tussen God en zijn volk weer hersteld, maar dat herstel heeft plaats op het gebed van Mozes, omwille van de Middelaar.

Toen zei hij, geheel vervuld van de genade, die bij dat woord zijn hart in verrukking bracht, en, door de verzekering van die genade, nu te stoutmoediger geworden:Toon mij nu, opdat ook het laatste, dat nog afscheidt, weggenomen wordt, niet alleen meer de gedaante, die Gij tegenover de oudsten aangenomen hebt (hoofdstuk 24:10 Numeri. 12:8), maar Uw gehele, onverborgen heerlijkheid! 1)

In het bijzonder menen wij, dat Gods deugden hier betekent, die deugden, waardoor God in de Engel van Zijn aangezicht verheerlijkt en Zijn weg geopenbaard wordt, tot heil van verloren zondaren.

Niet een dwaze weetgierigheid, welke zo dikwijls de zinnen van de mensen beroert, opdat zij stoutweg trachten in te dringen tot de uiterste geheimen van de hemel, drijft Mozes.

Zo onverzadigbaar als de oude mens naar de wereld is, zo is het de nieuwe naar God. Mozes had tot hiertoe reeds zoveel in beelden gezien, nu wil hij ook het wezen aanschouwen zonder enig bedeksel; hij wil niet alleen, dat God tot hem afdale, maar dat hij ook opgeheven worde boven de grenzen van het eindige; hij wil boven het gebied van het geloof zien.

Gelijk wij, als wij van een vriend uit verre landen reeds lang menig teken van liefde, menig deelnemend schrift, menige goede gaven ontvingen, eindelijk het verlangen onmogelijk bedwingen kunnen, om hem zelf te zien en te spreken, zo begeert Mozes, dat de Heere, die hem reeds zoveel van Zijn wegen en werken deed zien, hem eindelijk de volle glans van Zijn eigen wezen vertone. Tot dusver waren de engelen middelaars tussen hem en de Heere, thans wil wil hij Hem onmiddellijk naderen.

Een volkomen middelaar, dat voelt hij, is hij slechts dan, wanneer hij evenzo onmiddellijk met Jehovah verkeerde, als met het volk, wanneer hij Jehovah evenzo in Zijn waarachtige gedaante gezien en gekend had, als hij het volk ziet en kent; tot dit bewustzijn komt hij juist nu, nu hij opnieuw in zijn middelaarsroeping erkend en bevestigd is geworden, en hier ligt hem nu zeer veel aan gelegen, te vernemen, of die beperking van zijn beroep, omdat tussen hem en de Heere eerst nog een andere bemiddeling bestond, een volstrekt noodzakelijke was; of hij niet, al ware het voor eens, God onmiddellijk ziet en onmiddellijk met hem verkeren mocht.

Wat Mozes, de middelaar van het Oude Verbond, hier begeerd heeft en toch niet verkrijgen kon, is: zo’n volkomenheid van zijn middelaarsbetrekking tot God, als daarna de Middelaar van het Nieuwe Verbond werkelijk gehad heeft. (Johannes 1:18).

Wat Mozes verlangde was meer dan hij tot nu had gezien en ervaren. Zeker, om zijn geloof te versterken, hoewel het niet onmogelijk is, dat die begeerte was vermengd met het bloot menselijk verlangen, om de heerlijkheid van God te zien, zoals deze in de hemel gezien wordt. Daarom staat God hem toe, wat dienstig kon zijn, om zijn geloof te versterken, maar tempert zijn verlangen, voor zover het uit menselijke zwakheid voortkomt. Niet door aanschouwen, maar door geloof te leven, moest ook Mozes hier herinnerd worden.

Doch Hij zei: Ik zal ook van deze bede u zoveel verlenen, als Ik u verlenen kan; Ik zal al Mijn goedigheid,

Mijn volle heerlijkheid, waarvan de goedigheid (een liefelijk woord, dat wij niet gaarne voor een ander verruilen) het wezen is (Matth.19:17), voorbij uw aangezicht gaan laten, en zal de naam des HEEREN uitroepen voor uw aangezicht, 2) ik zal u in een woord, in hetgeen Ik u zal laten horen (hoofdstuk 34:6), het hoogste geheim van Mijn wezen openbaren. Weliswaar hebt gij van u zelf, evenmin als enig ander mens, daarop recht; a) maar 3) Ik zal genadig zijn, aan wie Ik genadig zal zijn, en Ik zal Mij ontfermen, over wie ik Mij ontfermen zal; wie Ik genadig ben, die ben Ik waarlijk genadig, en over wie Ik Mij ontferm, over hem ontferm Ik Mij teder.

Rom.9:15

Alle goedigheid in die hele uitgestrektheid, zoals de algenoegzame God, die de Goedheid zelf is, zich in de gelukzalige eeuwigheid aan Zijn volk te genieten geeft; waartoe dan behoort, dat God in Zijn Naam volmaakt, immers zover een ellendig schepsel daartoe kan

opklimmen, gekend en begrepen wordt, Zijn genade, barmhartigheid, lankmoedigheid, goedertierenheid en waarheid.

De Heere belooft hier aan Mozes zoveel te schenken, als de afstand tussen de eeuwige God en de eindige mens toelaat.

Of, en beter, en. De Heere geeft hier de grond aan, waarom Hij Mozes Zijn goedertierenheid zal laten voorbijgaan. Die grond ligt in God zelf, in Zijn eigen en vrije ontferming. Geen mens, ook Mozes niet, heeft enig recht op dit blijk van Zijn goedertierenheid.

Hij zei verder: Gij zou Mijn aangezicht niet kunnen zien, zoals gij begeerd hebt; want Mij zal geen mens zien en leven; 1) wilde Ik het doen en u de gehele diepte en majesteit van Mijn wezen laten aanschouwen, zo zou zulk eenblik u vernietigen, want geen eindig mens kan die aanblik verdragen.

Niet alleen is de heilige God voor de onheilige mens een verterend vuur, maar tussen de oneindige God, de absolute (onbeperkte) Geest, en de met een aards lichaam omklede mensengeest is, in en met het aardse en natuurlijke lichaam, een grens gesteld, die eerst bij het afleggen van ons lichaam (Rom.8:23), en bij onze overkleding met een geestelijk lichaam 2 Corinthiers. 5:2,4) weggenomen zal worden; zolang deze grens bestaat, is het onmiddellijk aanschouwen van Gods heerlijkheid onmogelijk. Zoals ons lichamelijk oog door het aanschouwen van het zonnelicht verblind en de kracht om te zien gedood wordt, zo zou onze gehele natuur door het volle aanschouwen van het licht van God vernietigd worden. Zo lang wij in dit lichaam zijn, dat wel bestemd is tot verheerlijking, maar door de zondeval tot het verderf van de dood gekomen is, kunnen wij slechts in geloof wandelen, slechts met het oog van het geloof God zien, voor zover Hij Zijn heerlijkheid in Zijn Woord en Zijn werk openbaart; eerst, wanneer wij, in de goddelijke natuur (2 Petr.1:4) verheerlijkt, God gelijk geworden zijn, dan zullen wij Hem ook kennen, zoals Hij is 1 Johannes 3:2), dan zullen wij Zijn heerlijkheid zonder bedeksel aanschouwen en eeuwig voor Hem leven. Daarom moet ook voor Mozes genoeg zijn het voorbijgaan van Gods heerlijkheid voor Zijn aangezicht, en de openbaring van de naam van Jehova door middel van het Woord, waarin God Zijn innigst wezen, om zo te zeggen, Zijn gehele hart voor het geloof ontsluit.

De HEERE zei verder, hem Zijn bedoeling nader verklarende: zie er is een plaats, een open plaats en dicht daarbij een beschermende rotsspleet (Vs. 23), bij Mij, boven op de top van de berg, waar Ik Mij aan u openbaren zal; daar zult gij u op de steenrots, gedeeltelijk in de kloof, gedeeltelijk op de vrije plaats, stellen.

En het zal geschieden, wanneer Mijn heerlijkheid voorbij u zal gaan, zo zal Ik u in een kloof van de steenrots zetten; en Ik zal u met Mijn hand zolang overdekken,1) totdat Ik voorbijgegaan zal zijn, opdat Mijn aanblik u niet vernietige.

Met mijn hand overdekken, wil zeggen, mijn bescherming en bewaring verlenen. Door Gods hand wordt niet zelden de beschermende macht van God aangeduid. Hoe dit geschied is,

wordt niet gemeld, maar het is niet onwaarschijnlijk, dat God Mozes met een lichte wolk overdekt heeft.

En wanneer Ik Mijn hand zal weggenomen hebben, zo zult gij Mijn achterste delen zien; 1)maar meer mag Ik u niet toestaan, want Mijn aangezicht zal niet gezien worden door een beperkt, een eindig, een door Zijn lichaam aan deaarde gebonden mens!

Wij zien de heerlijkheid van God als in een spiegel, als wij zien wat God gedaan heeft in Zijn werk, in het bijzonder die van de genade; en de achterste delen daarvan, als wij naspeuren de gangen van onze God, onze Koning in Zijn heiligdom. Aan Mozes nu was vergund, om alleen de achterste delen van Gods heerlijkheid te zien, maar lang daarna, wanneer hij een getuige was van Christus' verheerlijking op de berg, zag hij Zijn aangezicht blinkende gelijk de zon. Zo zullen de ontdekkingen zijn, die God doet van zichzelf door Zijn wegen, die Hij houdt in de genade en voorzienigheid, terwijl Zijn volk nog van Hem uitwoont, een gevolg worden van een aanschouwen van Gods aangezicht in volkomen gerechtigheid, wanneer zij, die er in dit leven zo zeer naar gehongerd en gedorst hebben, met Gods beeld zullen verzadigd worden.

Dit brengt niet mee, dat hij de zelfstandigheid van God gezien heeft, maar alleen, dat God op een gewone wijze zichzelf aan Mozes geopenbaard en in enige gelijkenis hem Zijn gelijkenis getoond heeft, zoveel Mozes machtig was deze te aanschouwen.

Wat Mozes zien zal, nee, niet de Onzienlijke zelf zal het zijn, maar de slippen van Zijn koninklijk kleed, het uiterste van Zijn hemels gewaad! Verheven belofte. Kon het treffender uitgedrukt worden, dat God een geest is, die een ontoegankelijk licht bewoont, wie geen mensenoog gezien heeft, noch zien kan? Niet het aangezicht zelf, maar de laatste plooi van de koningsmantel. Ziedaar dan het meeste, dat Hij aan het schepsel kan tonen, wie Hij het hoogste voorrecht verlenen wil! Zo wordt nog eenmaal, niet slechts het ongeoorloofde, maar ook het bespottelijke van de beeldendienst aangeduid, waaraan zich Israël nog pas had schuldig gemaakt.

Wij hebben onder deze uitdrukking te verstaan, niets minder, dan dat Mozes de Heere zou zien uit Zijn werken, afgebeeld hierin, dat Mozes God als in het voorbijgaan zag. Niet de onuitputtelijke Majesteit van Gods innerlijk Wezen zou aan Mozes openbaar worden, maar de heerlijke openbaring van dit Wezen, zoals zondaren deze nodig hebben, in haar schuldvergevende genade.

HOOFDSTUK 34.

NIEUWE TAFELEN VAN DE WET. VERBOND VAN GOD. MOZES' GLINSTEREND GEZICHT.

Vs. 1-28. Overeenkomstig het bevel van de Heere bouwt Mozes twee stenen tafelen, gelijk de eerste waren, die hij verbroken had, en begeeft zich met deze volgende morgen op de berg. Hier gaat hem de heerlijkheid van de Heere voorbij, terwijl de hand van de Heere zijn ogen bedekt. De naam des Heeren wordt hem in Zijn volheid, in een prediking van de Heere, geopenbaard; tevens wordt het Verbond met Israël werkelijk hersteld, daar de Heere de voornaamste van Zijn verbondsbeloften en verbondseisen herhaalt, en de door Mozes meegebrachte stenen tafelen met de tien woorden beschrijft.

Toen a) zei de HEERE tot Mozes, na deze belofte van gedeeltelijke verhoring van Mozes' bede, op het herstellen van het verbond met Israël terugkomende: Houw u twee stenen tafelen, gelijk de eerste waren, die Ik zelf gemaakt had (hoofdstuk 32:16), zo zal Ik op de tafelen schrijven dezelfde woorden (hfst.20:2-17); die op de eerste tafelen geweest zijn, die gij gebroken hebt. 1)

Deuteronomium. 10:1

Het was zonder twijfel tot een straf voor Israël, tot een blijvende herinnering aan zijn schuld, dat God nu bij het herstellen van het verbond, het materiëel voor de tafelen van de wet niet zelf levert; en opnieuw, dat Hij het door Mozes zelf laat gereed maken, is een blijvende herinnering aan Mozes' verdienste voor Israël, daar hij door aanhoudende voorbede en verdere werkzaamheid het herstel mogelijk gemaakt had. Bovendien vindt Löhe (in zijn verklaring van Luthers catechismus) in die eerste tafelen een betrekking op het menselijk hart, gelijk het door God geschapen is, en in deze tweede tafelen op de mens, gelijk hij zich door zijn val gemaakt heeft; gelijk in het eerste zo wil ook de Heere in het tweede, wanneer het tot Hem gebracht wordt, Zijn wet schrijven.

En wees bereid tegen de morgenstond, dat gij in de morgenstond op de berg Sinai komt, en stel u aldaar voor Mij, op de top van de berg.

En wees bereid tegen de morgenstond, dat gij in de morgenstond op de berg Sinai komt, en stel u aldaar voor Mij, op de top van de berg.

a) En niemand, noch Jozua, noch Aäron of Nadab, of Abihu, of de zeventig oudsten (hoofdstuk 24:1 vv.; 13), zal met u opklimmen; dat er ook niemand gezien wordt op de gehele berg; b) ook het kleine vee, noch runderen zullen tegenover deze berg niet weiden.

Ex.19:12 b) Ex.19:13

Dat Mozes geheel alleen, ook zonder Aäron, op de berg moest klimmen, toonde Israël, dat hij de Middelaar was, en tevens, dat, ja, wel de zonde van afgoderij was verzoend, maar dat toch

de afval van God een zwaar litteken had achtergelaten. Niet met het volk, als zodanig, maar met het volk, door middel van Mozes, zou God het Verbond vernieuwen. Dat Mozes nu alleen opklimt, en het volk zelf dat opklimmen niet mag zien, is om hun geloof te beproeven. Vroeger hadden zij gezegd, dat zij niet wisten, wat van die man Mozes geworden was, nu zouden zij het evenmin zien, waarheen hij ging, opdat zij in het wachten op de Heere zouden geoefend worden.

Toen hieuw hij (Mozes), na de tent der samenkomst verlaten te hebben (hoofdstuk 33:12) en in het leger teruggekeerd te zijn, twee stenen tafelen, gelijk de eerste; en Mozes stond ‘s morgens vroeg op, en klom, geheelalleen, op de berg Sinaï, zoals de HEERE hem geboden had; en hij nam de twee stenen tafelen in zijn hand.

De HEERE nu kwam, terwijl Mozes op de hem aangewezen rots (hoofdstuk 33:21) stond, naar beneden in een wolk, en stelde Zich aldaar bij hem; in zijnonmiddellijke nabijheid, terwijl een onzichtbare hand hem de ogen bedekte, zoals dikwijls een wolk de zon verbergt, zodat wij haar kunnen zien, zonder dat wij verblinden, en Hij riep uit de Naam des HEEREN; de hem voorbijtrekkende verschijning predikte de naam van Hem, die voorbijging (Vs. 6).

Als nu de HEERE voor zijn aangezicht voorbijging, zo riep Hij, de Heere (Numeri. 14:17 vv.), voor Mozes de reeds bij zijn roeping medegedeelde naam: Ik zal zijn, die Ik zijn zal (hoofdstuk 3:14) in zijn diepste, meest omvattende betekenis openbarende: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid!

a) Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid, en overtreding, en zonde vergeeft, Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, b) bezoekende de ongerechtigheid van de vaderen aan de kinderen, en aan de kindskinderen, in het derde en vierde lid.

Ex.20:6 Numeri. 14:18 Deuteronomium. 5:10 Psalm. 86:15; 103:8; 145:8.

Jesaja. 32:18

Mozes nu haastte zich, als de hand van zijn ogen was teruggetrokken en hij nu de verschijning van achteren mocht zien, en hij neigde het hoofd ter aarde, en hij boog zich,
de wegtrekkende Heere aanbiddende.

Nog is de zon niet uit haar rustplaats ontwaakt, als Mozes zich reeds aangordt, om de Heere, zijn God te ontmoetten. Welk een geheel ander opklimmen dan aan de morgen van de wetgeving! Thans geen donders, geen geluid van bazuinen, geen geleide van Jozua zelfs, alléén stijgt hij op, terwijl de hoorbare stilte door niets anders dan door het geluid van zijn eigen schreden en het hoorbaar kloppen van zijn hart wordt afgebroken. Endelijk, daar komt hij dankend aan op de berg, die hij voor weinige weken biddend en zuchtend verliet; daar is de rotskloof bereikt; daar scheidt niets hem meer van de Heere, zijn God dan het stofkleed van het lichaam alleen. De aarde zonk beneden hem weg, de hemel zal zich voor zijn oog ontsluiten, hij zal de heerlijkheid van de Heere zien! En nu, terwijl hij huiverend van heilige

eerbied daar staat en wacht en aanbidt, ziet hij van verre de wolk van de getuigenis naderen, en een ogenblik in zijn leven breekt aan, bij de beschrijving waarvan aan iedereen, behalve Mozes zelf, de pen uit de hand valt. Opeens voelt hij een onzichtbare hand op zijn schemerende ogen gelegd, en liefelijk als het ruisen van Engelenharpen hoort hij in het suizen van een zachte stilte de stem: "Heere, Heere, God, barmhartig, genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid; die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, die de ongerechtigheid en zonde vergeeft, die de schuldige geenzins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid van de vaderen aan de kinderen en kindskinderen tot in het derde en vierde lid!" En waar nu die hemelstem zwijgt, daar wordt, na het biddend horen, hem een ogenblik vergund van aanschouwen, en een stroom van licht die hem tegenvloeit uit de
langzaam voorbijgaande wolk.. Maar nee, aan geen beschrijving gedacht, waar Mozes nauwelijks een enkele blik heeft gewaagd! Met gebogen hoofd werpt hij zich op het gloeiend aangezicht neer, en Horeb wordt voor de vertrouweling van God een Bethel, een poort van de hemel!.

De prediking van de naam des Heeren, gelijk Luther zich uitdrukt, onsluit voor Mozes het verborgenste wezen van Jehova. Zij verkondigt, dat God de liefde is, maar de liefde, waarin barmhartigheid, genade, lankmoedigheid, goedheid en waarheid met heiligheid en gerechtigheid verenigd is. Als de barmhartige, groot in goedheid en waarheid, bewaart Jehova genade aan duizenden, in genade en lankmoedigheid de zonde vergevende; maar Hij laat ook niet geheel ongestraft, en zoekt door Zijn gerechtigheid de zonden van de vaderen bij de kinderen en kindskinderen tot in het vierde geslacht. Als zonden bezoekende en genade bewijzende, had de Heere reeds van de Sinaï af zich aan het gehele volk zich geopenbaard (hoofdstuk 20:5 vv.). Maar terwijl daar de zonden bezoekende vuurijver van Jehova op de voorgrond stond, en de genade volgde, treedt hier genade, barmhartigheid en goedheid op de voorgrond. Daarom zijn hier ook alle woorden bij elkaar geplaatst, die de taal voor het begrip van genade in zijn verschillende betoningen jegens de zondaar aanbiedt, om God volgens Zijn innerlijk wezen als de liefde te openbaren. Opdat echter de genade door de zondaars niet moedwillig wordt beledigt, ontbreekt ook hier de gerechtigheid met haar ernstige bedreiging niet, hoewel zij eerst na de genade optreed, om aan te wijzen, dat de genade veel machtiger werkt dan de toorn, en de heilige liefde eerst dan straft, wanneer de zondaars de rijkdom van goedheid, geduld en lankmoedigheid van God verachten. Gelijk Jehova hier Zijn naam verkondigt, zo heeft Hij die verder aan Israël betuigd, van de Sinaï tot aan de inleiding in Kanaän, en van daar tot aan de verstoting van Israël onder de heidenen en ook nog in zijn verbanning aan de duizenden genade bewijzende, die zich tot de uit Zion gekomen Verlosser bekeren.

De eigenlijke top van de Dsebel Musa (zie Ex 19.2) bestaat uit een kleine vlakte van 60 schreden omvang en 80 voet in doorsnede, en is uit een grote granietrots gevormd; thans staat daarop een kleine, bijna vervallen kapel; ongeveer 40 voet daarvan verwijderd, ligt tegen het zuidwesten een eveneens vervallen Moskee, waaronder zich een kleine grot bevindt. Men stijgt in deze enige trappen af; zij is door een groot granietblok bedekt, dat 1« vadem in lengte en 6 spannen in hoogte open laat. Hier zal, volgens Islamitische traditie, welke de Griekse monniken bevestigen, Mozes de wet ontvangen hebben; deze grot is ook zonder twijfel de rotskloof, waarvan ons verhaal spreekt.

En hij zei, de genade, die hem op dit ogenblik in een volheid ten dele werd als nooit tevoren, aangrijpende ten behoeve van het volk: Heere! indien ik nu genade gevonden heb in Uw ogen, zo ga nu de HEERE in eigen persoon in het midden van ons, want dit is weliswaar een hardnekkig volk, doch juist daarom heeft het des te meer Uw tegenwoordigheid nodig, om niet in zijn natuurlijk verderf weg te zinken. Gij hebt U in Uw genade geopenbaard (Vs. 6,7), vergeef dan onze ongerechtigheid en onze zonde, en neem ons aan tot a) een erfdeel!1)

Leviticus. 25:38 Psalm. 28:9; 33:12, Zacheria 2:12

Het is, als wilde hij daarmee zeggen, dat God deze bezitting niet anders voor zich zou kunnen houden, dan langs een weg van vergeving van zonde; zo groot toch is de zwakheid van de mensen, dat zij terstond van de genade van God zouden moeten vervallen, wanneer zij niet telkens opnieuw worden verzoend. Daarom hebben wij niet slechts de aanvankelijke aanneming tot kinderen aan Gods vrije genade te danken, maar wij kunnen in deze kinderlijke betrekking tot God noch volharden noch voleinden, tenzij God ons gedurig uit genade met Zich verzoent.

Na de zondvloed had de Heere van de mens gezegd, dat het gedichtsel van het mensenhart boos was van zijn jeugd af aan; hier zegt Mozes iets dergelijks tot God, als hij spreekt: want dit is een hardnekkig volk.

Toen zei Hij, de gehele bede van Mozes verhorende: Zie
Ik maak een Verbond; het verbroken verbond wil Ik weer herstellen, op uw zo ernstige bede; b)voor uw gehele volk zal Ik, tot vervulling van Mijn Verbondsbeloften,wonderen 1) doen, die niet geschapen, die nooit gezien zijn op de hele aarde, noch onder enige volken; zo dat dit gehele volk, in wiens midden gij zijt als aanvoerder en leidsman, het werk van de HEERE zien zal en over de vernieuwde Verbondsgemeenschap verheugd zal zijn; en het zal bekennen, dat het verschrikkelijk, 2) wonderlijk, hoog geducht is, hetgeen Ik met u niet Israël doe.

Deuteronomium. 5:2 b) Jozua. 10:12,13

Dit en hetgeen volgt, had zijn reden in de uitroep van de naam des Heeren, welke genade beloofde onder een strenge betoning van Zijn rechtvaardigheid, op zulk een wijze, die Hem zeer ontzaglijk maken zou. Hetgeen kennelijk ziet, eendeels op de oude huishouding, anderdeels op die vreselijke oordelen, welke de Heere oefenen zou over de inwoners van Kanaän, en allen, die hieraan deel zouden nemen.

In het Hebreeuws Nora, vreselijk. De openbaring van de wonderen zou vreselijk zijn, doordat allen, die zich Israël vijandig zouden betonen, door de Majesteit en kracht van God zouden verpletterd worden.

Onderhoudt gij met Israël nu ook beter, dan tot hiertoe, Mijn verbondseisen; doet hetgeen Ik u heden bij vernieuwing (hoofdstuk 23:23 vv.; 32 vv.) gebied! en zie, Ik wil het u beloven,

Ik zal voor uwaangezicht uitdrijven de Amorieten, en de Kanaänieten, en de Hethieten, en de Ferezieten, en de Hevieten, en de Jebusieten.

a) Wacht u, dat gij toch geen verbond maakt met de inwoners van het land, waarin gij komen zult; dat hij misschien niet tot een valstrik 1) wordt in het midden van u.

Ex.23:32 Numeri. 33:51 Deuteronomium. 7:2

Niet tot een valstrik wordt. Hiermee waarschuwt de Heere, dat het een verbond maken met de inwoners van het land, Israëls volksbestaan in gevaar zou brengen, zoals het dan ook later geschied is.

Maar hun altaren zult gij omwerpen, en hun opgerichte beelden zult gij verbreken, en hun bossen 1) zult gij afhouwen.

Bossen, in wier schaduw de schandelijkste afgodendienst plaats had. In het Hebreeuws staat: "Gij zult hun Aschera's omhouwen." Aschera (beeld van Astarte) was de naam van een Kanaänitische afgod, die waarschijnlijk bestond uit een grote, in de grond vaststaande, loodrechte boomstam, en die, als zinnebeeld van de voortbrengende natuurkracht, nu eens op hoogten en in bossen, dan naast andere beelden en altaren werd opgericht. Zoals meestal bij de dienst van de natuur, zo was ook dit zinnebeeld zeer onrein. In het Oude Testament wordt gewoonlijk Aschera gebruikt van het beeld of de boomstam, niet van de godheid, die erdoor moest voorgesteld worden, waarom het dan ook heet: de Aschera's verbranden of omhouwen. Even als dus onder de uitdrukking "afgoden" aan stenen zuilen moet worden gedacht, zo heeft men onder het woord zuilen, aan stammen, houten pilaren te denken. Altijd, wanneer het volk van God afviel, richtte het zodanige zinnebeeldige zuilen op en zette daarmee voor alle gruwelen van de natuurvergoding de deur open. Gideon hieuw een grote zuil van dien aard om (Richteren. 6:25); onder het rijk van de tien stammen hadden zij hun priesters (1 Kon.18:19); ja, in het huis des Heeren zelf vervaardigden eens de vrouwen woningen (tentkleren) voor deze godin (2 Koningen. 23:7)

a) (Want gij zult u niet buigen voor een andere God dan Mij; want de Naam des HEEREN is Ijveraar! een ijverig God is Hij), die geen mededinger naast zich dulden kan.

Exodus. 20:5

Opdat gij misschien, tegen Mijn wil, geen verbond maakt met de inwoner van dat land; in plaats van hem uit te roeien; en zij hun goden niet nahoereren, 1) noch hun goden offerande doen, en hij u nodigende tot zijn offermaaltijden, gij van hun offerande eet, en u daardoor tegen Mij zondigt. (Numeri. 25)

Het dienen van de afgoden wordt hoererij genoemd, omdat de betrekking tussen Israël en God vergeleken wordt bij de verhouding tussen man en vrouw. Israël was de bruid van God. Waar Israël dus vreemde afgoden diende en de Heere verliet, daar bedreef het geestelijke hoererij.

En gij voor uw zonen vrouwen neemt van hun dochters; a) en hun dochters, haar goden nahoererende, door haar verleidingen maken, dat ook uw zonen haar goden nahoereren.
1)

1 Kon.11:2

Voor de eerste maal wordt hier de afgoderij als geestelijke hoererij aangewezen, gelijk dit later bij de profeten dikwijls terugkeert (Jeremia. 3:1-9); want het verbond, dat God met Israël gesloten heeft, staat met een echtverbond gelijk: de Heere is Israëls wettige man en Israël is zijn aan Hem getrouwde vrouw (Hoz.2)

Gij zult u geen gegoten goden maken. (hoofdstuk 20:23)

In dit en de volgende verzen herhaalt God nogmaals, wat Hij vroeger reeds heeft geboden, opdat Israël zou verstaan, dat bij de vernieuwing van het Verbond, ook de vernieuwing van de wetten tot gehoorzaamheid niet mocht ontbreken.

Het feest van de ongezuurde broden zult gij houden; zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten, gelijk Ik u geboden heb, op de gestelde tijd in de maand Abib: want in de maand Abib zijt gij uit Egypte gegaan (hoofdstuk 23:15).

a) Al wat de baarmoeder opent, is van Mij; ja, al uw vee, dat mannelijk zal geboren worden, openende de baarmoeder van het grote en kleine vee dat is van Mij.

Ex.13:2; 22:29 Ezech.44:30

Doch de ezel, die de baarmoeder opent, zult gij met een stuk klein vee lossen; maar indien gij hem niet zult lossen, zo zult gij hem de nek breken. Al de eerstgeborenen van uw zonen zult gij lossen (hoofdstuk 13:12 vv. hoofdstuk 22:29 vv.), en men zal voor Mijn aangezicht niet met lege handen verschijnen (hoofdstuk 23:15 Deuteronomium. 16:16).

Zes dagen zult gij arbeiden, maar op de zevende dag zult gij rusten; in de ploegtijd en in de oogst zult gij rusten (hoofdstuk 23:12).

Het wekenfeest zult gij ook houden, zijnde het feest van de eerstelingen van de tarweoogst, en het feest van de inzameling, als het jaar om is (hoofdstuk 23:16).

Al wat mannelijk is onder u, zal driemaal in het jaar verschijnen voor het aangezicht van de Heere HEERE, de God van Israël (hoofdstuk 23:17 Deuteronomium. 16:16).

Wanneer Ik, overeenkomstig Mijn toezegging (hoofdstuk 23:27-31) de volken voor uw aangezicht uit de bezitting zal verdrijven, en uw grenzen verwijden, dan zal niemand uw land begeren en vijandelijke invallen doen, terwijl gij opgaan zult, om te verschijnen voor het aangezicht van de HEERE uw God, driemaal in het jaar. 1) Ik zal alle volken rondom in vrees

houden (Genesis 35:5), zodat gij bij uw feestttochten niet hoeft te vrezen voor uw land, dat van mannen ontbloot is.

Hoe getrouw God deze toezegging gehouden heeft, toont de volgende geschiedenis van Israël, die ook niet één enkel voorbeeld aanwijst, dat men zich de tijd van de drie hoge feesten ten nut gemaakt heeft voor een vijandelijke inval, hoe gunstig de tijd daarvoor ook ware. Eerst ten laatste, toen de Romeinen het land bezet hadden en Jeruzalem belegerden, diende de paasviering van het jaar 70 na Christus, om de nood van de Joden tot op het hoogst te doen stijgen; maar toen had ook het Verbond van God een einde en had het gericht over Israël een aanvang genomen.

Gij zult het bloed van Mijn 1) slachtoffer niet offeren met gedesemd brood; het slachtoffer van het paasfeest zal ook niet vernachten tot de morgen(hoofdstuk 23:18).

Het mag de aandacht niet ontgaan, dat telkens de Heere spreekt van het Paasoffer als Zijn slachtoffer. Het was, opdat Israël zou verstaan, dat het Paasoffer van geheel unieke betekenis was.

De a) eerstelingen van de eerste vruchten van uw land zult gij in het huis van de HEERE uw God brengen. b) Gij zult het bokje in de melk van zijn moeder niet koken(hoofdstuk 23:19).

Deuteronomium. 26:2 b) Leviticus. 22:27 Deuteronomium. 14:21

Verder zei de HEERE, nadat Hij zo de gewichtigste van de rechten, waarop Hij tevoren het verbond met Israël gesloten had, nog eens plechtig herhaald had, tot Mozes: Schrijf u deze woorden, 1) evenals het gedeelte (hoofdstuk 20:22-23), waarvan deze een kort begrip zijn, in het Boek van het Verbond (hoofdstuk 24:7); want naar verluid van deze woorden heb Ik een Verbond met u en met Israël gemaakt en weer hersteld. Tot een getuigenis van die herstelling heb Ik dezeherhaling gedaan, en zal zij in het boek worden geschreven.

Alhoewel Mozes ook vroeger deze wetten en rechten heeft opgeschreven, ontvangt hij nu bevel, om deze opnieuw in het Boek van het Verbond in te schrijven. En dat, omdat het Verbond vernieuwd was, en deze vernieuwde opschrijving de vernieuwing van het Verbond verzegelde.

a) En hij was aldaar met de HEERE, veertig dagen en veertig nachten 1) als eerder (hoofdstuk 24:18); hij at gedurende die tijd geen brood, en hij dronk geen water, maar bad voor Israël (Deuteronomium. 9:18), dat het zich beter aan God mocht houden dan vroeger (hoofdstuk 31:1); en Hij, de Heere schreef op de tafelen, die Mozes meegebracht had (Vs. 14), de woorden van het Verbond, de tien woorden.

Ex.31:18; 34:1 Deuteronomium. 4:13

De tijd van Mozes' eerste vertoeven bij de Heere was, gelijk reeds uit het getal veertig bijkt (zie Ex 24.18) een tijd van beproeving en verzoeking geweest. "Het volk werd beproefd, hoe het als Verbondsvolk, en Mozes, hoe hij als verbondsmiddelaar zich houden zou; evenzo werden Aäron, de toekomstige Hogepriester, en de stam van Levi als toekomstige priesterstam verzocht. Aäron, het hoofd van Levi's stam en het volk stonden de proef niet zegerijk door, maar Mozes, het hoofd van het volk, en de stam Levi zijn beproefd uit haar voortgegaan. Omwille van de sterken zijn nu de zwakken verschoond gebleven (Genesis 18:22 vv.), omwille van de gerechtigheid, die gebleken was, is de ongerechtigheid van de overigen bedekt geworden;" maar nu moeten ook de zwakken zich sterk, en de ongerechtigen zich rechtvaardig betonen in de kracht van de hun geschonken genade. Dat gebeurt dan ook, zoals het volgende gedeelte aanwijst; de kinderen van Israël hebben gedurende het tweede veertigtal dagen zich stil en geduldig wachtende gedragen, en mogen daarom nu, tot des te groter verzekering, welk een getrouw knecht in het gehele huis van God hun tot middelaar gegeven was, met eigen ogen zien, wat deze man Mozes overkomen is.

Wat Mozes al die tijd gedaan heeft, vindt men niet aangetekend. Dat hij veel van die tijd doorgebracht heeft met voor het volk te bidden, dat het volkomen met God verzoend mocht worden, blijkt niet onduidelijk uit Deuteronomium. 9 en 10:10. En dat dit wonderbaar vasten van Mozes, zowel als de andere omstandigheden van Mozes' verblijf op de berg, diende ter verheerlijking van de Wet en de gehele dienst van Mozes, daaraan kan men niet twijfelen.

II. Vs. 29-35. Na de veertig dagen en veertig nachten, die hij weer op de berg doorgebracht heeft, keert Mozes tot het leger terug. Zonder dat hij het zelf weet, glinstert zijn aangezicht van de heerlijkheid van de Heere, die hij gezien heeft. De kinderen van Israël wijken verschrikt van hem. Hij roept ze echter met vriendelijke woorden tot zich, openbaart hun Gods woord en legt vervolgens, voor het dagelijks verkeer, een deksel op zijn aangezicht. Zo doet hij ook verder, zolang de glans blijft, die door het verkeer met de Heere gedurig vernieuwd wordt.

En het geschiedde, toen Mozes, na verloop van veertig dagen (Vs. 28), van de berg Sinaï afging (de twee tafelen van de getuigenis, door de Heere beschreven, nu waren in de hand van Mozes, als hij van de berg afging), zo wist Mozes niet, dat de huid van zijn gezicht glinsterde,1) een glans van zich gaf, en dit ten gevolge van de goddelijke glans die hem bestraald had, toen Hij, de Heere, met hem sprak van aangezicht tot aangezicht, zoals een man met zijn vriend spreekt (hoofdstuk 33:11).

De heerlijkheid van de Heere heeft (Vs. 5 vv.) Mozes beschenen, daarvan is een naglans op zijn eigen gezicht achtergebleven, die gedurende veertig dagen van zijn vertoeven op de berg behouden en versterkt is, zonder dat hij het zelf weet. Deze schittering was een erekrans, hem van de Heere verleend voor zijn tot hiertoe bewezen trouw (Numeri. 12:7), die tot een getuigenis voor het volk dienen en dit vaster aan Hem verbinden moest, nadat het door zijn middelaarsambt weer in genade aangenomen was. De grondtekst doet denken aan de glans van de opgaande zon: daar heet het letterlijk: "de huid van zijn gezicht hoornde," een uitdrukking, die ook bij Arabische dichters voorkomt voor stralen van de morgenzon, die lijken op de hoornen van gazellen. De vulgate heeft de uitdrukking woordelijk behouden

(ignorabat, quod cornuta esset facies sua), en daardoor tot een misverstand aanleiding gegeven, ten gevolge waarvan Mozes in de regel met hoornen afgebeeld werd; te Genua worden de vermeende Mozeshoornen aan de reizigers zelfs onder de schat van de zich daar bevindende heilige relikwieën getoond.

De glans op het gezicht van Mozes spiegelt tegelijk de heerlijkheid van het Oude Verbond af, en moest Mozes en het volk een voorteken zijn van de heerlijkheid, waartoe Jehova Zijn volk van het eigendom geroepen en bestemd had, en waarmee Hij het bij Zijn volmaking verheerlijken zou.

De Apostel Paulus 2 Corinthiers. 3:7) spreekt van de heerlijkheid of glans doxa, welk woord hij ook gebruikt van de heerlijkheid of van de glans van de zon. Deze heerlijkheid, dat glinsteren van de huid van zijn gezicht was een gevolg van het aanschouwen van Gods heerlijkheid. Ook daarin was hij type van de Middelaar van het Nieuwe Verbond, Wiens aangezicht op de berg van de verheerlijking blonk als de zon. Zo’n verheerlijking van Mozes was nodig, omdat Israël het verbond had verbroken, opdat het volk des te meer ontzag voor Mozes zou hebben.

Als nu Aäron en al de kinderen van Israël Mozes bij zijn terugkeren tot het leger, zagen, ziet, zo glinsterde de huid van zijn gezicht; daarom vreesden 1) zij tot hem toe te treden.

Waarom zij vreesden is duidelijk. Niet, omdat zij hem voor een engel aanzagen, zoals sommigen menen, maar omdat het zondige volk, dat zo pas op verschrikkelijke wijze tegen de Heere gezondigd had, nu de afstraling van de hemelse Majesteit op Mozes’ gezicht niet kon verdragen.

Toen riep hen Mozes, dat zij tot hem komen en niet voor hem vrezen zouden; en Aäron en al de oversten in de vergadering keerden weer tot hem; en Mozes sprak tot hen.
1)

"O mijn volk, voor wie vlucht gij toch? Het is toch om uwentwil, dat ik opgestegen, daar gebleven en nu weer tot u gekomen ben. Ziet, er zijn geen gewapende Levieten meer, om u te slaan, geen Egyptenaars om u te vervolgen, geen bliksem en donder, om u het hart te ontnemen. Ik heb de staf van God niet in mijn hand, waarmee ik bevel aan de elementen heb gegeven, of, zo ik die had, zo ben ik toch zo ver van ijver tegen u, dat ik integendeel God met u heb verzoend. En zie nog bovendien de panden van Zijn verzoening. Wilt gij voor uw beste vriend vluchten? Waarheen wilt gij gaan voor mij of zonder mij! Staat stil en hoort het bevel van God, die gij toch niet ontvluchten kunt."

En daarna, toen zij zagen, dat Aäron en de oversten voor Mozes stand hielden, traden al de kinderen van Israël toe, door dat voorbeeld bemoedigd, en hij gebood hun al wat de HEERE met hem gesproken had (Vs. 11-26) op de berg Sinaï.

Alzo eindigde Mozes met hen te spreken, nadat hij dit alles hun bekend gemaakt had, ena) hij had een deksel op zijn gezicht gelegd. 1)

2 Kor.3:7,13

Het voorname doel, dat dit glinsteren van Mozes' gezicht tegenover het volk heeft, is: zijn persoon voor Israël en vooral tegenover hun woord (hoofdstuk 32:1): "Wij weten niet, wat deze Mozes geschied is," te verheffen; het is een antwoord van God tot hun verootmoediging en beschaming. Daar die glans, volgens de volgende verzen, een langere tijd bleef en bij het verder verkeer van Mozes met de Heere steeds vernieuw werd, diende het tevens, om het ambt, dat Mozes bediende, in hem, de drager van het ambt, tot duidelijkheid te brengen, en de wet, die door hem gegeven werd, in alle bijzonderheden, voor al het volk te doen kennen als uit een hogere wereld ontsproten. Daarop wijst Paulus uitdrukkelijk in de plaats 2 Corinthiers. 3:7 vv.). Volgens diezelfde plaats heeft die glans ook weer een einde. Gedeeltelijk werd die zwakker in het dagelijks verkeer, en had gedurig vernieuwing nodig, omdat het meer een verheerlijking van buiten, door het verlichten van de heerlijkheid van de Heere, dan van binnen door de heiliging doorde Geest was (overeenkomstig het wezen van het Oude Testament in onderscheiden van dat van het Nieuwe Verbond) (zie Ex 21.11); deels hield het ten laatste, als het doel bereikt en de wet volledig geopenbaard was, dus bij het opbreken van de kinderen van Israël van de Sinaï (Numeri. 10), geheel op.

Doch als Mozes, bij de verdere openbaringen, die hij voor het volk ontving (hoofdstuk 40:1 Numeri. 10:10), voor het aangezicht des HEEREN kwam, in de voorlopige tent (hoofdstuk 33:7 vv.), en, na de oprichting van de tabernakel, in deze (hoofdstuk 40; Leviticus. 1:1), om met Hem te spreken, zo nam hij het deksel af, totdat hij uitging; en nadat hij uitgegaan was, zo sprak hij tot de kinderen van Israël wat hem geboden was.

Zo zagen dan de kinderen van Israël het gezicht van Mozes, dat de huid van het gezicht van Mozes opnieuw glinsterde, 1) want ieder nieuw verkeer met de Heere had de in het dagelijks leven verdwijnende glans in de vorige sterkte en klaarheid hersteld; daarom deed Mozes het deksel weer op zijn gezicht, totdat hij inging, om met Hem, de Heere, te spreken.

Hoe meer een mens een kind van God wordt, hoe nader een vertrouwelijker hij met zijn Heiland omgaat, hoe beslister zijn uitwendig bestaan zich naar de hemel wendt, hoe meer hij een volkomen man in Christus wordt, des te meer drukt zich dat uit in zijn uitwendig bestaan; innerlijke verhoging ontvangt haar uitdrukking in een zekere verheerlijking van zijn gedaante. Ons straalt in zijn gedaante een wonderbaar geestelijke en hemelse schoonheid tegen; zijn gehele wezen maakt een bijzonder diepe, ongewone indruk op ons, ook wanneer hij geen woord spreekt; wij wagen het niet in zijn nabijheid te zijn; wij zijn bang, dat deze mens een blik in ons onrein hart zal kunnen werpen, en toch komt hij ons voor, als doorzag hij ons geheel. In zijn gebaren ligt, behalve een diepe ernst, een lieflijke vriendelijkheid; zijn blik is als de andere wereld; wat ons echter bijzonder in hem treft, hij is veel ootmoediger dan wij; hij spreekt slechts van zijn armoede en geringheid; hij weet niets van de in hem tevoorschijn getreden verheerlijking; want hoe meer genade, des te dieper gevoel van eigen armoede van geest en onwaardigheid van hart.

Zoals Mozes de wonderbare glans van zijn gezicht voor Israël verborg, zo moeten ook wij het zalig geheim van ons inwendig leven dikwijls voor de onheilige wereld verbergen; treden wij

echter in de eenzaamheid voor Gods genadetroon, zo mogen wij, als Mozes, alle bedeksels wegdoen, en het ongesluierd oog aan het vriendelijk licht van de Heere verkwikken. Nu spiegelt zich in ons als het ware de heerlijkheid van de Heere met een ongedekt aangezicht af, en wij worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van de Geest van de Heere.

HOOFDSTUK 35.

SABBATSRUST. VRIJWILLIGE HEFOFFERS. ROEPING VAN DE WERKMEESTERS.

Vs. 1-3. Nadat het Verbond met God hersteld was, gaat Mozes over tot volvoering van de in hoofdstuk 25-31 ontvangen bevelen, ten opzichte van het vervaardigen van het heiligdom met zijn gereedschappen. Allereerst deelt hij, volgens hoofdstuk 31:12-17, aan de gehele gemeente het Sabbatsgebod mee, dat hij versterkt door de bepaling, dat er op de Sabbat geen vuur in de woningen mag aangestoken worden.

Toen deed Mozes de gehele vergadering 1) van de kinderen van Israël verzamelen voor zijn tent buiten het leger (hoofdstuk 33:7), en zei tot hen: Dit zijn de woorden, die de HEERE, toen ik de eerste maal de 40 dagen en 40 nachten bij Hem op de berg was, geboden heeft, dat men ze doe.

Onder de gehele vergadering hebben wij nu ook te verstaan, de hoofden en oudsten van Israël, die weer op hun beurt aan de menigte bekend maakten.

a) Zes dagen zal men het werk doen; maar op de zevende dag zal voor u heiligheid zijn, daar gij die zult houden als een Sabbat, een rustdag ter nagedachtenis aan de rust voor de HEERE; na Zijn volbracht scheppingswerk (hoofdstuk 20:11); al wie daarop werk doet, zal gedood worden. (Numeri. 15:32 vv.)

Ex.20:8; 31:15 Leviticus. 23:3 Deuteronomium. 5:12 Luk.13:14

Gij zult, opdat gij, na de herstelling van het Verbond met God, u nauwkeurig aan het door Hem vastgestelde verbondsteken (hoofdstuk 31:13,17) houdt, zelfs geen vuur aansteken in een van uw woningen op de Sabbatdag,1) om iets te koken of te braden; gij zult tevoren de voor die dag nodige spijzen bereiden.

Aanstonds moest met deze strenge waarneming van de sabbatswet een begin gemaakt worden, daar nu de arbeid voor de tent der samenkomst begon. Israël moest zes dagen lang vlijtig arbeiden, maar ook de zevende dag des te beslister vieren, en er geen vrijbrief inzien, dat de arbeid des Heeren in het heiligdom voortging, om zich over Gods gebod heen te zetten. Wat de onthouding zelfs van spijsbereiding betreft, zo moet men bedenken, dat in die hete landen de behoefte aan warme spijs minder is, dan bij ons.

II. Vs. 4-19. Vervolgens vraagt Mozes, volgens hoofdstuk 25:1-9, het volk, om vrijwillige bijdragen te geven tot het bouwen van het heiligdom, en nodigt, volgens hoofdstuk 31:1-11, de met verstand begaafden uit, om mee te delen in het oprichten van de tabernakel.

Verder sprak Mozes tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël, zeggende: Dit is het woord, dat de HEERE geboden heeft, zeggende:

Neemt van hetgeen dat gij hebt, een hefoffer voor de HEERE; een ieder, wiens hart vrijwillig is, zal het brengen tot een hefoffer voor de HEERE; goud en zilver en koper;

Ex.25:2

Het was geen belasting, die hun werd opgelegd, maar een vrijwilligheid of vrijwillige gift, om niet onduidelijk te kennen te geven: A. Dat God ons juk niet zwaar gemaakt heeft. Hij is een vorst, die Zijn onderdanen niet met belastingen drukt, noch zich doet dienen met een hefoffer, maar trekt ons met mensenkoorden, en laat ons zelf oordelen, wat recht is. Over Zijn regering heeft men geen oorzaak te klagen, want Hij regeert niet met strengheid. B. Dat God een blijmoedige gever liefheeft, en vooral behagen schept in de vrijwillige hefoffers. Dergelijke diensten zijn Hem aangenaam, die voortkomen uit een vrijwillig hart van een zeer gewillig volk.

a) Als ook hemelsblauw, en purper, en scharlaken garen, en fijn linnen, witte byssus en tot garen gesponnen geitehaar.

Ex.25:4

En roodgeverfde ramsvellen, en dassenvellen, en sittimhout. 1)

Ex.25:5

1)Sittimhout wordt tegenwoordig ook wel acaciahout genoemd.

a) En olie tot de luchter, en specerijen tot zalfolie, en tot roking welriekende specerijen.

Ex.25:6

a) En sardónixstenen, en vervullende stenen, stenen om in goud in te zetten, tot de efod en tot de borstlap, voor de Hogepriester.

Ex.25:7; 28:17,20

En allen, die wijs van hart zijn in enige kunst, onder u, zullen komen tot de beide door de Heere aangewezen werkmeesters (Vs. 30 vv.), en maken alles, wat de HEERE geboden heeft:

De tabernakel, de binnenste bedeksel of tapijten (hoofdstuk 26:1 vv.), zijn tent en zijn deksel, de tweede (hoofdstuk 26:7 vv.) en de beide andere bedeksels (hoofdstuk 26:14), zijn haakjes (hoofdstuk 26:6,11) en zijn stijlen,zijn richels, zijn pilaren en zijn voeten (hoofdstuk 26:15-30,32,37).

De Ark en haar handbomen (hoofdstuk 25:10,16), het Verzoendeksel en de voorhang van de deksel (hoofdstuk 25:17,22; 26:31).

De tafel en haar handbomen, en al haar gereedschap, en de toonbroden (hoofdstuk 25:23-30).

En de kandelaar tot het licht, en zijn gereedschap, en zijn lampen, en de olie tot het licht (hoofdstuk 25:31-39; 27:20 vv.);

En het reukaltaar en zijn handbomen (hoofdstuk 30:1 vv.), en de zalfolie en het reukwerk van welriekende specerijen (hoofdstuk 30:23 vv.), en het deksel van de deur aan de deur van de tabernakel (hoofdstuk 26:36).

Het brandofferaltaar, en het koperen rooster, die het hebben zal, zijn handbomen en al zijn gereedschappen (hoofdstuk 27:1 vv.); het wasvat en zijn voet (hoofdstuk 30:18).

De behangselen van de voorhof, zijn pilaren en zijn voeten; en het deksel van de poort van de voorhof (hoofdstuk 27:9 vv.).

De nagels van de tabernakel, en de pennen van de voorhof (hoofdstuk 27:19) met de touwen, die tot het vastmaken van de tent en van de omhangselen van de voorhof aan de in de grond geslagen pinnen dienen, envroeger als zaken van minder betekenis niet genoemd zijn.

De ambtskleren, om in het heilige te dienen, de kostbare kleren van het ambstgewaad van de Hogepriester, de heilige kleren van de priester Aäron, die hij met de overige priesters gemeen heeft, en de heilige kleren van zijn zonen om het priesterambt te bedienen, de kleren van de gewone priesters (hoofdstuk 31:10).

III. Vs. 20-35. Het volk voldoet gewillig aan de vraag, om de verlangde zaken te brengen tot een hefoffer voor de Heere. Daarop maakt Mozes bekend, dat God tot volbrenging van de bouw Bezßleël en Ahóliab geroepen en met Zijn Geest bedeeld heeft, om niet alleen de plannen voor de afzonderlijke werken te ontwerpen, maar ook de onder hun opzicht staande arbeiders bij de uitvoering te onderwijzen.

Toen ging de gehele vergadering van de kinderen van Israël uit, van voor het aangezicht van Mozes naar het leger terug.

En zij kwamen, een ieder, wiens hart hem bewoog, en een ieder, wiens geest hem vrijwillig maakte, die brachten de HEERE een hefoffer tot het werk van de tent der samenkomst,
en tot al haar dienst, en tot de heilige klederen.

Deze uitdrukking (Hebreeuws Moëd), die wij het eerst in hoofdstuk 27:21 vonden, wijst het heiligdom als de plaats aan, waar God zich bij Zijn volk als aanwezig wilde openbaren (hoofdstuk 25:22), waarom het eerst nog een tent was (zie Ex 26.1); in hoeverre reeds de bouworde op een toekomstig eigenlijk huis wijst, zie Ex 26.15

Zo kwamen dan de mannen met de vrouwen, alle vrijwilligen van hart; zij brachten haken en oorversieringen, en ringen (Genesis 38:18) en spanselen 1) (Genesis 24:22), alle ofallerlei gouden vaten; en iedereen, die een gouden beweegoffer 2)nog onbearbeid goud tot offergave, aan de HEERE offerde.

Deze gouden voorwerpen werden óf om de armen, óf om de hals gedragen, zowel door de Israëlieten, als door de Midianieten.

Deze twee woorden "heffen en bewegen," moeten wij leren gebruiken en verstaan; want een offer of een gave voor de godsdienst heet daarom een hefoffer, omdat men het voor de Heere ophief. Bewegen heet, dat men het heen en weer trok naar de vier richtingen: Oosten, Westen, Noorden en Zuiden.

En iedereen, bij wie gevonden werd hemelsblauw en purper en scharlaken, en fijn linnen en geitehaar, en roodgeverfde ramsvellen, en dassenvellen, die brachten ze.

Allen, die een hefoffer van zilver of koper offerden, die een deel van zijn bezitting aan de Heere wilden geven, die brachten het ten hefoffer voor de HEERE; en allen, bij welke sittimhout gevonden werd, brachten het tot elk werkvan de dienst.

En a) alle vrouwen, die wijs van hart waren, die kennis hadden van zodanige werken, die sponnen met haar handen; en zij brachten het gesponnene, de hemelsblauwe zijde en het purper, het scharlaken en het fijn linnen.

Spreuken. 31:19

En alle vrouwen, wier hart haar bewoog in wijsheid, alle vrouwen, die deze kunst verstonden en wier hart daartoe gewillig was, die sponnen het geitehaar.1)

Op het schiereiland van Sinaï spinnen nog heden de vrouwen uit kameel- of geitenhaar de stoffen voor de tenten en bewerken de wol voor de kleding. Het weven uit gesponnen garen geschiedde voor de tent door mannen, minder, omdat in Egypte het weven meestal bezigheid van de mannen was, als hoofdzakelijk omdat de weefsels voor de tapijten en voorhangsels waren, die kunstig bewerkt moesten worden; dit verstonden de vrouwen niet, de mannen hadden het echter in Egypte geleerd.

De oversten nu, de voornamen en hoofden onder het volk, die deze dingen bezaten, welke tot hogere stand behoren, brachten sardónixstenen en vulstenen, tot de efod en tot de borstlap;

En specerijen en olie tot de luchter en tot de zalfolie, en tot roking welriekende specerijen (Ex.25:6).

Elke man en vrouw, wiens hart hen vrijwillig bewoog te brengen tot al het werk, dat de HEERE geboden had te maken door de hand van Mozes, dat brachten de kinderen van Israël tot een vrijwillig offer 1) voor de HEERE.

Wat gemaakt moest worden, was geboden; wat gebracht moest worden, was aan de vrije wil overgelaten.

De kinderen van Israël nu hadden in Egypte niet alleen alle kunstwerken geleerd, die tot volvoering van het bouwen van de tent nodig waren (1 Kronieken 4:14,21,23), maar zij waren daar ten dele ook rijk en vermogend geworden en niet met lege handen uitgetrokken (hoofdstuk 12:35 vv. Genesis 15:14), veel van de nodige bouwstoffen kon ook in de woestijn gevonden worden (dassenvellen en acaciahout) of van doortrekkende karavanen gekocht worden (specerijen en reukwerken)

Een ieder gaf naar vermogen vrijwillig. Bij de bouw van de tabernakel was Israël een lieflijk beeld van de eenheid van Christus' gemeente, waarin ieder zijn eigenaardige roeping heeft: waarin aan de voet en aan de hand, aan het oog en aan het oor is opgedragen, zoals het de Heere belieft.

Daarna zei Mozes tot de kinderen van Israël, nadat zij een grote menigte bouwstoffen bij elkaar gebracht hadden, en hij hen weer voor zijn tent verzameld had: Ziet, de HEERE heeft met name geroepen Bezßleël, de zoon van Uri, dezoon van Hur, uit de stam van Juda (Ex.31:2).

En de Geest van God heeft hem vervuld met wijsheid, met verstand, en met wetenschap, namelijk in elke handwerk (Ex.31:3).

En om te bedenken vernuftige arbeid, en om te werken in goud, en in zilver, en in koper (Ex.31:4).

En in kunstige steensnijding, om in te zetten in goud, en in kunstige houtsnijding, om te werken in elk vernuftige handwerk (Ex.31:5).

Hij heeft hem ook in zijn hart gegeven, hem bekwaamheid en lust geschonken om anderen te onderwijzen; hem, en Ahóliab, de zoon van Ahisamach, van de stam van Dan.

Hij heeft hen vervuld met wijsheid van hart, om te maken elk werk van een werkmeester, in metaal, hout en edelgesteente, en van de allervernuftigste handwerker(hoofdstuk 26:1,31), en van de borduurder (hoofdstuk 26:36; 27:16), in hemelsblauw, en in purper, in scharlaken, en in fijn linnen, in beide soorten, het damast en het bontkleurig werken, en van de wever, 1) (hoofdstuk 27:9-15; 28:31), makende elk werk, en bedenkende vernuftige arbeid. God heeft hen met wijsheid vervuld, niet alleen omalle dergelijke werken te verrichten, maar ook om vooraf de monsters daarvoor te vinden.

Er zijn hier drie soorten van bearbeiding van de in hoofdstuk 21:4 genoemde vier grondstoffen genoemd: 1e. het kunstwerken bestaat in het damastwijze inweven van kunstige figuren met drie purperkleuren in de grondstof; de laatste moet daarbij altijd getwijnd zijn (hoofdstuk 28:6,8 in hoofdstuk 39:2 vv.; 5:8 komen er ook nog gouddraden bij); 2e. het

bontwerken daarentegen bestaat in het inweven van strepen in de grondstof; en 3e. het eenvoudig weven vormde weefsels uit slechts één stof.

HOOFDSTUK 36.

DE DELEN VAN HET HEILIGDOM WORDEN VERVAARDIGD.

Vs. 1-7. Toen de beide genoemde werkmeesters zich aan hun arbeid willen begeven en alle kunstwerkers, die zich opgewekt voelen, het werk onder de leiding van de eersten te verrichten, zich bij hen voegden, gaf Mozes hun de reeds door het volk aangebrachte hefoffers; iedere morgen wordt hier nog zo veel bijgevoegd, dat de arbeiders verklaren, dat er nu meer dan genoeg bouwstoffen voorhanden zijn, waarop het verder bijdragen ophoudt.

Toen wrocht, 1) maakte zich tot de arbeid gereed, Bezßleël en Ahóliab, en iedereen, die wijs van hart was, aan wie de HEERE wijsheid en verstand gegeven had, om te weten, hoe zij maken zouden elk werk ten dienste van het heiligdom naar alles, dat de HEERE geboden had.

Of, Zo maken.

Want Mozes had geroepen Bezßleël en Ahóliab, en iedereen, die wijs van hart was, in wiens hart God wijsheid gegeven had, al wiens hart hem bewogen had, dat hij toetrad (hoofdstuk 35:10) tot het werk, om dat te maken.

Zij dan namen van voor het aangezicht van Mozes het gehele hefoffer, dat de kinderen van Israël gebracht hadden, tot het werk van de dienst van het heiligdom, omdat te maken; daarmee had echter de toevloed (hoofdstuk 35:20 vv.), van bouwstoffen nog geenszins een einde; doch zij brachten tot hem ook verder, als het werk reeds aangevangen was, nog elke morgen vrijwillig offer.

Daarom kwamen alle wijzen, die al het werk van het heiligdom maakten, ieder man van zijn werk, dat zij maakten.

En zij spraken tot Mozes, zeggende: Het volk brengt te veel, meer dan genoeg is ten dienste van het werk, dat de HEERE geboden heeft te maken.

Toen gebood Mozes, dat men een stem zou gaan laten door het leger, zeggende: Man noch vrouw maakt geen werk meer ten hefoffer voor het heiligdom! Zo werd het volkteruggehouden meer te brengen.

Want aan stof was er overvloedig genoeg tot het gehele werk, dat te maken was; ja, er was over; 1) er was meer dan men nodig had.

De ijver van het volk van het Oude Testament was zeer te roemen, daar zij zó vrijwillig en overvloedig hun kostbaarheden en wat verder voor het heiligdom nodig was, aanbrachten, dat hun nog moest gezegd worden, dat er niets meer nodig was. Hiermee hebben zij enigermate hun zonde van afgoderij willen goed maken, waartoe zij ook zo bereidwillig hun vermogen hadden gegeven (hoofdstuk 32:3). Het is zeer beschamend voor het volk en de gemeenten

onder het Nieuwe Testament, dat men zo karig tezamen brengt, wanneer tot bevordering van een geestelijk heiligdom ook het tijdelijk vermogen gevorderd wordt.

II. Vs. 8-38. Bij de volvoering van het werk wordt het eerst het bouwen van de woning zelf ondernomen; vooraf worden de tapijten en deksels, dan de stijlen en richels, hierop de beide voorhangsels met de zuilen, haken en staven gereed gemaakt, geheel overeenkomstig de bepalingen (hoofdstuk 26).

Alzo maakte een iedere wijze van hart, onder degenen, die het werk maakten, naar Bezßleëls en Ahóliabs leiding, de tabernakel, de voor de binnenste wanden bestemde eerste bedeksels (hoofdstuk 26:1-16), van tien gordijnen, van getwijnd fijn linnen, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken met cherubim; van het allerkunstigste werk maakte hij ze, naar de regels van de kunst weefden zij cherubbeelden en andere figuren in de grondstof.

a) De lengte van een gordijn was van acht en twintig el, en de breedte van een gordijn van vier el; al deze gordijnen hadden één maat.

Ex.26:2

En hij, Bezßleël, met behulp van zijn arbeiders, voegde voor een afdeling vijf gordijnen, het een aan het andere; en hij voegde de vijf andere gordijnen, het een aan het andere.

a) Daarna maakte hij strikjes van hemelsblauw aan de kant het ene gordijn, aan de zoom van elk van de beide tapijten, aan het uiterste in de samenvoeging; hij deed het ook aan de uiterste kant van het tweede samenvoegende gordijn.

Ex.26:4

a) Vijftig strikjes maakte hij aan het ene gordijn, en vijftig strikjes maakte hij aan het uiterste van het gordijn; dat aan de tweede samengevoegd was; b)deze strikjes vatten het een aan het andere, zó, dat de lussen van het ene tapijt juist tegenover die van het andere stonden.

Ex.26:10 b) Ex.26:5

Hij maakte ook vijftig gouden haakjes, en voegde de gordijnen van de een en van de andere afdeling samen, de een aan de andere, met deze haakjes, dat het een tabernakel, een de gezamelijke wanden van de woning overkledend tapijt werd.

Ex.26:6

Verder maakte hij gordijnen van geitehaar, tot een tent, tot een bedeksel over de tabernakel, geheel naar de bepalingen (hoofdstuk 26:7-11); van elf gordijnen maakte hij ze.

De lengte van een gordijn was dertig el, en vier el de breedte van een gordijn; deze elf gordijnen hadden een maat.

De lengte van een gordijn was dertig el, en vier el de breedte van een gordijn; deze elf gordijnen hadden een maat.

En hij voegde vijf gordijnen samen op bijzondere wijze; wederom zes van deze gordijnen op bijzondere wijze, want ook dit bedeksel moest evenals de andere tapijten, uit twee, hoewel niet even grote afdelingen bestaan.

En hij maakte vijftig strikjes aan de kant van het gordijn, die de uiterste in de samenvoeging was; hij maakte ook vijftig strikjes aan de kant van het gordijn van de andere samenvoeging, om deze met de vorige te verbinden.

Hij maakte ook vijftig koperen haakjes om de tent, dit tot uitwendige overkleding bestemd en uit twee afdelingen bestaand bedeksel, samen te voegen, dat zij één ware.

a) Ook maakte hij voor de tent, om over de buitenste omkleding van de tent te doen, een deksel van roodgeverfde ramsvellen, en daarover een deksel vandassenvellen.

Ex.26:14

Hij maakte ook, nadat hij zo alle vier de deksels gereed had, aan de tabernakel stijlen van staand sittimhout om daarover die deksels te hangen, deze stijlen werden naast elkaar in de hoogte gesteld (Ex.26:15-30).

a) De lengte van een stijl was tien el, en anderhalve el was de breedte van elke stijl.

Ex.26:16

a) Twee houvasten had een stijl, als sporten in een ladder gezet, het een naast het andere, om daardoor aan de stijl, dat ernaast geplaats werd te worden verbonden; zo deed hij het met al de stijlen van de tabernakel.

Ex.26:17

a) Hij maakte ook (alzo) de stijlen tot de tabernakel: twintig stijlen naar de zuidzijde zuidwaarts.

Ex.26:18

a) En hij maakte veertig zilveren voeten onder de twintig stijlen; twee voeten onder een stijl, aan zijn twee houvasten, en twee voeten onder een andere stijl, aan zijn twee houvasten.

Ex.26:19

a) Hij maakte ook twintig stijlen aan de andere zijde van de tabernakel, aan de noordhoek.

Ex.26:20

a) Met hun veertig zilveren voeten; twee voeten onder een stijl, en twee voeten onder een andere stijl.

Ex.26:21

a) Doch aan de westzijde van de tabernakel, maakte hij zes stijlen.

Ex.26:22

a) Ook maakte hij twee stijlen tot hoekstijlen van de tabernakel, aan de beide zijden.

Ex.26:23

a) En zij waren van beneden als tweelingen samengevoegd, zij waren ook als tweelingen aan diens boveneinde samengevoegd met een ring; zo deed hij met die beide aan de twee hoeken.

Ex.26:24

a) Alzo waren er in het geheel aan de achterzijde acht stijlen, waarvan de beide uiterste tevens de slotkanten van de beide zijwanden bedekten, zodat deachterzijde slechts 10 el lengte in het licht had; hij maakte ze met hun zilveren voeten, zijnde zestien voeten: twee voeten onder elke stijl.

Ex.26:25

a) Hij maakte ook richels van sittimhout, die de stijlen, welke door middel van de houvasten in de onderstukken vaststonden, samenhielden; vijf aan de stijlen van de ene zijde van de tabernakel.

Ex.26:26

a) En vijf richels aan de stijlen van de andere zijde van de tabernakel, als ook vijf richels aan de stijlen van de tabernakel, aan de beide zijden westwaarts.

Ex.26:27

a) En hij maakte de middelste richel doorschietende in het midden van de stijlen; hij maakte de middelste van deze driemaal vijf richels zó, dat zij midden door de doorboorde stijlen heengingen, van het ene einde tot het andere einde.

Ex.26:28

a) En hij overtrok de stijlen met goud, en hun ringen (de plaatsen voor de richels) maakte hij van massief goud; de richels overtrok hij evenals de stijlen ook met goud.

Ex.26:29

Daarna maakte hij, om het Allerheilige van het Heilige te scheiden, een voorhang (Ex.26:31-33) van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen; van het allerkunstigste werk maakte hij die, met cherubim en andere beelden bewerkt.

a) En hij maakte daartoe vier pilaren van sittimhout, die hij overtrok met goud; hun haken, waarmee het opgehangen werd, waren van goud en hij goot hun vier zilveren voeten, onderstukken, in de gaten waarvan de pilaren geplaatst werden.

Ex.26:32

a) Hij maakte ook aan de deur van de tent, als voorhangsel voor de voorste ingang, een deksel van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, geborduurd werk, met strepen of blokken geweven.

Ex.26:36

a) En de vijf pilaren daarvan, en hun haken, om het tapijt vast te maken; en hij overtrok hun hoofden of kapitelen, en diens banden met goud; en hun vijf voeten, waarin de pilaren moesten staan, waren van koper.

Ex.26:37

gHOOFDSTUK 37.

OVER ENIGE GEREEDSCHAPPEN VAN HET HEILIGDOM.

Vs. 1-29. Nu volgt de vervaardiging van de gereedschappen van de tabernakel, namelijk van de Ark van het Verbond, de tafel van de toonbroden, de kandelaar en het reukaltaar; verder de vervaardiging van de heilige zalf en het reukwerk, geheel volgens de eerder daaromtrent gegeven bepalingen (hoofdstuk 25 en 30).

Alzo a) maakte Bezßleël de Ark van sittimhout; twee en een halve el was haar lengte, en anderhalve el haar breedte, en anderhalve el haar hoogte.

Ex.25:10

En hij overtrok ze met louter goud, van binnen en van buiten; en hij maakte een gouden krans rondom.

En hij goot hiervoor vier gouden ringen, aan haar vier hoeken, zo dat twee ringen op de ene zijde waren, en twee ringen op haar andere zijde.

En hij maakte handbomen van sittimhout, en hij overtrok ze met goud.

En hij stak de handbomen in de ringen, aan de zijden van de Ark, om de Ark te dragen.

Hij maakte ook een a) Verzoendeksel van louter goud: twee en een halve el was de lengte, en anderhalve el de breedte.

a)Ex.25:17-20

Ook maakte hij twee cherubim van goud; van massief werk maakte hij ze, uit de beide einden van het Verzoendeksel.

a) Een cherub uit het ene einde aan deze zijde, en de andere cherub uit het andere einde aan de andere zijde; uit het Verzoendeksel maakte hij de cherubim uit beide einden.

Ex.25:19

a) En de cherubim waren de beide vleugels omhoog uitbreidende, bedekkende met hun vleugels het Verzoendeksel; en hun aangezichten waren tegenover elkaar; de aangezichten van de cherubim waren naar het Verzoendeksel.

Ex.25:20

a) Hij maakte ook een tafel van sittimhout; twee el was haar lengte, en een el haar breedte; en anderhalve el haar hoogte.

Ex.25:23

a) En hij overtrok ze met louter goud; en hij maakte een gouden krans, van boven daaraan, rondom.

Ex.25:24

a) Hij maakte daaraan, onderaan het tafelblad, ook een lijst rondom, een hand breed; en hij maakte een tweede gouden krans rondom deze lijst.

Ex.25:25

a) Hij goot ook vier gouden ringen daaraan; en hij zette de ringen aan de vier hoeken, die aan de vier voeten waren.

Ex.25:26

a) Tegenover de lijst waren de ringen tot het plaatsen van de handbomen, om de tafel te dragen.

Ex.25:27

Hij maakte ook de handbomen van sittimhout; en hij overtrok ze met goud, om de tafel te dragen.

a) En hij maakte het gereedschap, dat op de tafel zijn zou, haar schotels, voor de broden, en haar reukschalen voor de wierookgaven, en haar kroezen en haar platelen, (met welke zij bedekt zou worden) 1) vanlouter goud.

Ex.25:29

Liever "haar plengschalen, om plengoffers mee te verrichten.".

a) Hij maakte ook een kandelaar van louter goud. Van massief werk maakte hij deze kandelaar, met zijn schacht en zijn rieten; zijn schaaltjes, zijn knopen, en zijn bloemen waren uit hem, als een eenvoudig sieraad.

Ex.25:31

a) Zes rieten nu gingen rechts en links, uit zijn zijden: drie rieten van de kandelaar uit de ene zijde, en drie rieten van de kandelaars uit de andere zijde.

Ex.25:32

a) In het een riet waren drie schaaltjes, in vorm zoals amandelnoten, een knoop, een kogelvormig versiersel, en een bloem; en drie schaaltjes zoals amandelnoten in een ander riet, een knoop en een bloem; zo waren die zes rieten, die uit de kandelaar gingen.

Ex.25:33

a) Maar aan de kandelaar zelf waren vier schaaltjes, zoals amandelnoten, met zijn knopen, en met zijn bloemen.

Ex.25:34

a) En daar was een knoop onder twee rieten, uit deze gaande, ook een knoop onder twee rieten, uit deze gaande; nog een knoop onder twee rieten, uit deze gaande; zo was het met de zes rieten, die uit deze gingen; dusoveral waar twee rieten, het een rechts en het andere links uit de standaard uitgingen, was er een knoop onder; zijn vierde versiering had de standaard boven tussen het derde paar armen en de lamp, die op de spits stond.

a) Hun knopen en rieten waren uit hem; het was allemaal een massief werk van louter goud, en de zijrieten vormden door de knopen, waarbij zij aan de standaard zaten, één geheel met de kandelaar, die uit fijn goud gemaakt was.

Ex.25:36

a) En hij maakte hem zeven lampen; die boven aan de zeven zijarmen en aan de standaard

moesten geplaatst worden; zijn snuiters en zijn blusvaten, dompers, waren van louter goud.

a)Ex.25:37,38

a) Hij maakte deze uit een talent louter goud, met al zijn vaten.

Ex.25:39

a) En hij maakte het reukaltaar van sittimhout; een el was zijn lengte en een el zijn breedte, vierkant, maar twee el zijn hoogte; hieruit waren zijn hoornen.

Ex.30:1,2

a) En hij overtrok het met louter goud, zijn dak, de bovenste platte vlakte, en zijn wanden rondom, als ook zijn hoornen; en hij maakte een gouden krans rondom.

Ex.30:3

a) Hij maakte ook twee gouden ringen daaraan, onder zijn krans, aan zijn twee hoeken, aan zijn beide zijden, tot het plaatsen van de handbomen, dat men het daarmee droeg.

Ex.30:4

a) En hij maakte de handbomen van sittimhout, en hij overtrok ze eveneens met goud.

Ex.30:5

a) Hij maakte ook de heilige zalfolie, die tot wijding van het heiligdom en de priesters bevolen, maar voor ander gebruik verboden was, en het reukwerk van de zuiverste welriekende specerijen, die bij het dagelijks reukwerk moesten aangestoken worden, naar apothekerswerk.

HOOFDSTUK 38.

AANZIENLIJKE SOMMEN VAN GEBRUIKT GOUD, ZILVER EN KOPER.

Vs. 1-20. Vervolgens wordt de vervaardiging van de gereedschappen voor de voorhof, van het brandofferaltaar en het koperen wasvat, zo ook van de voorhof zelf bericht, overeenkomstig de bepalingen (hoofdstuk 27 en 30).

a) Hij maakte ook het brandofferaltaar van sittimhout; vijf el was zijn lengte, en vijf el zijn breedte, vierkant, en drie el zijn hoogte.

Ex.27:1

a) En hij maakte de hoornen op zijn vier hoeken, uit hetzelfde altaar waren zijn hoornen, die een geheel daarmee vormden; en hij overtrok het geheel, inwendig en uitwendig met koper.

Ex.27:2

a) Hij maakte ook al het gereedschap voor het altaar, de potten en de schoffels, en de sprengbekkens en de krauwelen; en de koolpannen; en al zijn vaten maakte hij van koper.

Ex.27:3

a) Ook maakte hij aan het altaar een rooster van koperen netwerk, onderaan, rondom de om het altaar lopende omgang, onder zijn omloop, van beneden tot zijn midden toe, waar de omgang zich bevond.

Ex.27:4,5

En hij goot vier ringen aan de vier einden van het koperen rooster, tot het plaatsen van de handbomen, om de handbomen door te steken.

En hij maakte de handbomen, evenals het altaar (Vs. 1), van sittimhout, en hij overtrok ze, evenals dat (Vs. 2), met koper.

En hij deeda) de handbomen in de ringen, aan de zijden van het altaar, dat men het hiermee droeg; hij maakte het inwendig hol van planken, om het later met ongehouwen stenen of aarde te kunnen vullen.

Ex.27:8

a) Hij maakte ook het koperen wasvat, met zijn koperen voet, van de spiegels van de te hoop komende vrouwen, 1) die te hoop kwamen voor de deur van de tent der samenkomst.

Ex.30:18

1)Dergelijke vrouwen worden later (1 Samuel 2:22) eveneens genoemd; haar dienst bestond niet in uitwendige hulp bij de godsdienst, als het wassen van de heilige gereedschappen enz., maar in vrome verrichtingen, in gebed en vasten; hier verbonden zij zich uit vrije wil, deels voor een bepaalde tijd, deels, voornamelijk door weduwen en maagden, die zich aan God verloofd hadden (Luk.2:37 Richteren. 11:39), voor het gehele leven. Deze verbintenis behoort tot de beloften, waarover Deuteronomium. 30 uitgebreider handelt. Nu is de vraag, hoe van dergelijke vrouwen kan gesproken worden, daar de tent der samenkomst nog niet bestond. Wij moeten aannemen, dat dergelijke vrome verrichtingen, waaruit later een vaste dienst bij het heiligdom ontstond, reeds nu door vrome vrouwen geschiedden; zij wilden, terwijl de verstandige mannen allerlei werk maakten voor de dienst van het heiligdom (hoofdstuk 36:1 vv.) en de verstandige vrouwen met haar handen werkten (hoofdstuk 35:25 vv.), ook iets doen ter ere van de Heere en gingen buiten het leger voor de tent van Mozes, die voorlopig voor een heiligdom gehouden werd en ook wel tent der samenkomst heette.

Toen Mozes het bevel deed uitgaan door het leger, dat de kinderen van Israël een "hefoffer" zouden brengen tot de bouw van de Tabernakel, bracht een ieder wat hij daartoe kon opbrengen. Gelijk nu niet alleen de mannen het hunne tot de bouw aanbrachten, maar ook de vrouwen "haken, en versierselen, en ringen, en spanselen, alle gouden vaten," ten hefoffer brachten, zó ook kwamen vele vrouwen met nog iets anders ten geschenke, dan met die opgenoemde lijfsieraden. Zij hadden, gelijk die toen óók bij de Egyptenaren in gebruik waren, metalen handspiegels van een bijzonder en kostbaar soort, van gepolijst koper vervaardigd. Van die handspiegels nu deden die vrouwen met gewilligheid en blijdschap afstand.

De mening, dat deze spiegels gebruikt werden, opdat de Preisters zichzelf erin konden beschouwen bij de reiniging, deugt niet. Niet toch het gelaat, maar de handen en voeten moest men wassen, en daarvoor was geen spiegel nodig. De spiegels, weleer tot ijdel gebruik bestemd, werden nu tot een heilig doel versmolten, en daaruit het wasvat met zijn voet vervaardigd. Van de te hoop komende vrouwen. Men heeft (zie hierboven) in deze uitdrukking meer gezocht dan behoefde. Letterlijk staat er: "Van de vrouwen, die zich legerden als een heer." O.i. hebben deze vrouwen niets te maken met de latere, die zich aan de tempeldienst verbonden. Deze vrouwen waren gewone Israëlitische vrouwen, die, waar zij niet de wijsheid en het verstand bezaten, om kunstige weefsels te vervaardigen en stikwerk te leveren, nu iets anders deden, - in dit geval het aanbieden van de handspiegels-voor de dienst van het huis van de Heere.

De Lutherse vertaling heeft: "in het aangezicht van de vrouwen, die voor de deur van de tent van de samenkomst dienden." Volgens deze verklaring zou het koperen wasvat met zijn voet vervaardigd zijn, terwijl de vrouwen in gebed en vasten neerlagen. Sommigen werkten dan met de handen, anderen hielpen geestelijk. Op deze wijze moest het heiligdom tot stand komen; helaas! bij het bouwen van een godshuis wordt in de regel door de arbeiders gevloekt, getwist enz. Behalve deze worden nog twee andere verklaringen gevolgd: a) van de spiegels van de vrouwen, b) met de spiegels enz. Volgens de eerste vertaling zou het wasvat met zijn onderstel uit koperen spiegels vervaardigd zijn, welke vrome vrouwen, die zich aan de dienst

van de ijdelheid willen onttrekken, nu voor de dienst van de Heere als hefoffer brachten; de gehele oudheid had namelijk spiegels van gepolijst metaal (Job 37:18); glazen spiegels komen pas in de 13de eeuw voor. Volgens de tweede vertaling, werd het wasvat van deze spiegels voorzien; zij werden daaraan gehangen, en zo zagen de priesters, wanneer zij zich wasten, hun lichamelijk aangezicht in de spiegels, een herinnering voor hen, om zich ook geestelijk te bezien en te beproeven, of zij in de goede verhouding van het hart tot de Heere waren en waardig om voor hem te treden en Zijn dienst te verrichten. De vertaling: "van de spiegels, die de vrouwen in menigte brachten voor de ingang van de tent van de samenkomst" verdient de voorkeur.

a) Hij maakte ook de voorhof, voor de tabernakel en wel het eerst, aan de zuidhoek zuidwaarts; de behangselen tot de voorhof waren van fijn getwijnd linnen, van honderd el.

Ex.27:9

Voor dit behangsel van honderd el maakte hij hun twintig pilaren; deze en de twintig voeten, waren van koper; de haken van deze pilaren en hun banden, waarmee die honderd el werden opgehangen, waren van zilver.

En aan de noordhoek honderd el, hun twintig pilaren en de twintig voeten waren van koper; de haken van de pilaren en de banden waren van zilver.

En aan de westhoek waren behangselen van vijftig el, hun pilaren tien en de voeten tien; de haken van de pilaren en hun banden waren van zilver.

En aan de oosthoek tegen de opgang van de zon, het oosten, waren, evenals tegen het westen vijftig el; het middelstuk van twintig el voor het deksel (Vs. 18), bleef vrij, zodat het laatste slechts tweemaal vijftien = dertig el bedroeg.

De behangselen aan deze zijde waren vijftien el, de pilaren drie, en hun voeten drie.

En aan de andere zijde van de deur van de voorhof waren behangselen van vijftien el; hun pilaren drie en de voeten drie.

Al de behangselen van de voorhof werden op de (Vs. 9-15) beschreven wijze, overeenkomstig het Goddelijk voorschrift vervaardigd, en waren rondom van fijn getwijnd linnen.

De voeten nu van de pilaren waren van koper, de haken van de pilaren, en hun banden waren van zilver, en het overdeksel van hun hoofden was van zilver, en al de pilaren van de voorhof waren met zilver omtogen; met massief zilveren staven waren alzo alle pilaren van de voorhof met elkaar verbonden; daaraan zouden de gordijnen (Vs. 16) worden opgehangen.

En het deksel van de poort of de ingang van de voorhof was van borduurwerk, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen; en twintig el was delengte, en de hoogte in de breedte was vijf el, tegenover de behangselen van de voorhof.

En hun vier pilaren en de vier voeten waren van koper, hun haken, de aan de pilaren zich bevindende haken tot het ophangen van de staven, waren van zilver; ook was het overdeksel van hun hoofden of kapitelen, en hun banden van zilver, evenals bij de vier pilaren, die bestemd waren om het behangsel te dragen.

En al de pennen van de tabernakel en van de voorhof rondom de tabernakel, waaraan de touwen om de bedeksels van de tabernakel en van de voorhof verbonden waren (hoofdstuk 27:19), waren van koper.

II. Vs. 21-31. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van het metaal, dat gebruikt werd bij de vervaardiging van de tabernakel en de voorhof, 29 talenten, 730 sikkels goud, 100 talenten, 1775 sikkels zilver en 70 talenten, 2400 sikkels koper.

Dit zijn de getelde dingen, dit is de som van de stukken, die tot bouw van de tabernakel, van de tabernakel van de getuigenis gebruikt zijn, die geteld zijn naar de mond van Mozes, ten dienste van de Levieten, door de hand van Ithamar, 1) de zoon van de priester Aäron, zoals zij op Mozes' bevel geteld zijn door de Levieten, die, onder leiding van Ithamar (hoofdstuk 6:23), de ingekomen gaven moesten verrekenen.

Ithamar, de jongste zoon van Aäron, werd door Mozes aangesteld, om bij het opmaken van al wat voor de tabernakel nodig was, het oppertoezicht te houden.

Bezßleël nu, de zoon van Uri, de zoon van Hur, van de stam van Juda, maakte al, dat de HEERE aan Mozes geboden had.

En met hem Aholiab, de zoon van Ahisamach, van de stam van Dan, een werkmeester en vernuftig kunstenaar, en een borduurder in hemelsblauw, en in purper, en in scharlaken, en in fijn linnen (hoofdstuk 35:30 vv.).

Al het goud, dat tot het werk verarbeid is, in het gehele werk van het heiligdom, te weten, het goud van het beweegoffer (hoofdstuk 35:22), was negenentwintig talenten, en zevenhonderd en dertig sikkels, naar de sikkel van het heiligdom. 1)

De waarde van de Hebreeuwse gewichten is moeilijk te berekenen. "Een centenaar of talent heeft 3000 sikkels (?), de gehele som bedroeg dus omstreeks 87.730 sikkels goud, hetgeen naar de hoogste berekening ongeveer f 1.500.000 zou bedragen.".

Het zilver nu, dat volgens de door de Heere bevolen opbrengst (hoofdstuk 30:10 vv.), van de getelden van de vergadering was honderd talenten, en duizend zevenhonderd vijfenzeventig sikkels, naar de sikkel van het heiligdom. 1)

Naar de hoogste berekening ongeveer f 540.000 in waarde (?)

Een beka voor elk hoofd, dat bij de monstering geteld werd, dat is een halve sikkel, naar de sikkel van het heiligdom, werd geëist van een ieder, die overging tot degetelden, van twintig jaar en ouder, namelijk tezamen zeshonderddrieduizend vijfhonderd en vijftig halve sikkels, dat is 301.775 hele sikkels of-daar 3000 sikkels 1 talent waren-100 talenten 1775 sikkels.

En er waren honderd talenten zilver, om te gieten de voeten van het heiligdom, en de voeten van de voorhang, de 96 voeten onder de 48 stijlen en de 4 voeten onder de 4 zuilen, waaraan het voorhangsel, dat het Heilige van het Allerheilige scheidde, opgehangen moest worden (hoofdstuk 26:15-25, 31-33), tot honderd voeten waren honderd talenten, een talent tot een voet.

Maar uit de duizend zevenhonderd vijfenzeventig sikkels, die behalve de 100 talenten van het zoengeld inkwamen (Vs. 25), maakte hij de haken aan de pilaren, en hij overtrok hun hoofden of kapitelen, enomtoog ze met banden (hoofdstuk 27:9-17).

Het koper nu van het beweegoffer was zeventig talenten, en tweeduizend vierhonderd sikkels.

En hij maakte daarvan de voeten van de deur van de tent der samenkomst, het onderste deel onder de pilaren aan de ingang van de tent (hoofdstuk 26:37), en het koperen altaar, en het koperen rooster, die het had, en al het gereedschap van het altaar (hoofdstuk 27:1-5).

En de voeten onder de 56 pilaren van de voorhof rondom (hoofdstuk 27:9-15), en de voeten onder de 4 pilaren van de poort van de voorhof (hoofdstuk 27:16), ook al de pennen van de tabernakel, en al de pennen van de voorhof rondom (hoofdstuk 27:19). 1)

De hier genoemde massa van edele metalen, die tot vervaardiging van de tent der samenkomst gebruikt werd schijnt gering bij de ons bijna ongelofelijke rijkdom in deze metalen, die wij overal in de oudheid vinden. Toen bijv. Alexander de Grote Ekbatana introk, bevonden zich in de schatkamer aldaar 120.000 talenten goud; in het koninklijk paleis waren alle zuilengangen en voorhoven met zilver beslagen; alle pannen waren van zilver. In Persepolis vond hij een schat van 120.000 talenten, in Pasargada vielen hem 6000, in Suza 50.000 talenten in handen. Nog verwonderlijker is het, wat ons van de goud- en zilverrijkdom van Assyrië, Babylonië, Arabië en Indië bericht wordt. Zo bezat bijv. Sardanapalus 150 gouden slaapplaatsen, 150 gouden tafels, 1 miljoen talenten goud, tien maal zoveel zilver, en toch had hij reeds te voren aan zijn zonen 3000 talenten goud uitgedeeld. De meer noordelijke Arabische stammen vonden in hun gebied zoveel goud, dat zij het voor een gelijk gewicht koper en ijzer ruilden. Alzo was het wel dwaasheid en onverstand, toen men enige tientallen jaren geleden de geschiedkundige waarheid van ons bericht meende te moeten betwijfelen, omdat de kinderen van Israël onmogelijk zoveel goud, zilver en koper hadden kunnen bezitten. In Egypte waren rijke goudmijnen genoeg, die door krijgsgevangenen en misdadigers bearbeid werden; en op het Arabische schiereiland werden de kopermijnen in het

dal Nasb (hoofdstuk 16:1) door koloniën bewerkt. Daar hadden ook de kinderen van Israël veel verworven; bovendien was hun ook bij hun uittrekken veel door Egyptenaars geschonken. zie Ex 35.28).

HOOFDSTUK 39.

PRIESTERLIJKE KLEREN.

Vs. 1-31. Thans wordt bericht gegeven omtrent de vervaardiging van de hierboven (hoofdstuk 28), zowel voor de Hogepriester als voor de gewone priesters voorgeschreven heilige kleren.

Zij maakten ook ambtskleren, om in het heilige te dienen, van de in Exodus. 38:24 vv. genoemde stoffen, die volgens hoofdstuk 35:20 vv. door de gemeente van de kinderen van Israël moesten gebracht worden, namelijk hemelsblauw, en purper en scharlaken; ook maakten zij de heilige kleren, die voor Aäron, de Hogepriesters waren, en welke hij boven de overige priesters zou hebben (hoofdstuk 31:10; 35:19), waren, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

Aldus maakte hij, Bezßleël met zijn helper Ahóliab en de onder hen staande arbeiders, de efod, die over de zijden rok (Vs. 22) en de nauwe rok (Vs. 27) gedragen moest worden, van goud, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, welke drie purperstoffen (Vs. 1) hij met goud en getwijnde byssusdraden door elkaar liet werken.

a) En zij rekten voor dit doel uit de dunne platen van goud, en sneden het tot draden, om te doen in het midden van het hemelsblauw, en in het midden van het purper, en in het midden van het scharlaken, en in het midden van het fijn linnen, van het allerkunstigste werk; van deze vijf soorten draden lieten zij het gehele weefsel, dat uit twee stukken bestond, vervaardigen.

Ex.28:6

Zij maakten samenvoegende schouderbanden daaraan, schouderbanden, die men samenvoegde door middel van de bij de onyxstenen (Vs. 6) aangebrachte haken; aan de beide einden; onder de rechter- en linkerschouder werd hij samengevoegd door middel van de gordel (Vs. 5).

a) En de kunstige riem van zijn efod, die daarop was de riem, die tot de efod behoorde en met het achterste gedeelte uit één geheel geweven was, was gelijk zijn werk, van hetzelfde; van dezelfde stoffen, van goud, vanhemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, zoals de HEERE aan Mozes bevolen had.

Ex.28:8

Zij bereiden ook de a) Sardónixstenen, omvat in gouden kastjes, in een werk van gevlochten gouddraad ingezet, als zegelgravering gegraveerd, met de namen van de zonen

van Israël; evenals men de zegels graveert, waren opiedere steen zes namen

ingesneden. a)Ex.28:9-11

En a) hij zette ze, door middel van de aan het gouden vlechtwerk aangebrachte haken, op de schouderbanden van de efod, welke beide delen zij met hun haken samenhielden; zij waren daar gezet tot stenen van gedachtenis voor dekinderen van Israël, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

Ex.28:12

a) Hij maakte ook de borstlap van het allerkunstigste werk, zoals het werk van de efod, (Vs. 5) van goud, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen.

Ex.28:15

Hij was vierkant; zij maakten de borstlap dubbel tot een vierhoekige zak: een span was zijn lengte, en een span was zijn breedte, dubbel zijnde.

Ex.28:16

a) En zij vulden daarin vier rijen stenen; zij bezetten die met een rij van een sardis, een topaas en een karbonkel; dit is de eerste rij.

Ex.28:17

a) En de tweede rij van een smaragd, een saffier en een diamant.

Ex.28:18

En de derde rij van een hyacint, agaat, en amethist.

En de vierde rij van een turkoois, en een sardónix, en een jaspis; omvat in gouden kastjes in hun vullingen, dat is: die zij vulden.

Deze stenen nu, met de namen van de zonen van Israël, waren twaalf met hun namen, met zegelgravering; iedere steen was naar de genoemde orde voorzien, met zijn naam naar de orde, waarin de twaalf stammen op elkaar volgden.

Zij maakten ook aan de borstlap, om deze aan de efod te bevestigen, gelijk eindigende ketentjes, van gedraaid werk, uit louter goud.

En zij maakten twee gouden kastjes, aan het vlechtwerk van de beide Sardónixstenen (Vs. 6), en twee gouden ringen; en zij zetten die twee ringen aan de beide einden van de borstlap.

En zij zetten de twee gedraaide gouden ketentjes aan de twee ringen, aan de einden van de borstlap.

Zij maakten ook twee gouden ringen, die zij aan de twee andere einden van de borstlap zetten, inwendig aan zijn boord; aan de zoom, die aan de zijde van de efod is, zodat hij ook naar beneden kon vastgemaakt worden.

Doch de twee andere einden van de twee gedraaide ketenen zetten zij aan de twee kastjes (Vs. 16), en zij zetten ze aan de schouderbanden van de efod (Vs. 7), recht op de voorste zijdevan die.

Zij maakten ook twee gouden ringen, die zij aan de twee andere einden van de borstlap zetten, inwendig aan zijn boord; aan de zoom, die aan de zijde van de efod is, zodat hij ook naar beneden kon vastgemaakt worden.

Nog maakten zij om deze verder vast te maken, twee gouden ringen, die zij zetten aan de twee schouderbanden van de efod, beneden aan de voorste zijde, tegenover zijn andere voege, boven de kunstige riem van de efod; zij brachten die aan de efod zelf van onderen, waar de efod door middel van de gordel samengebonden werd, de ene ring in de rechter-, de andere in de linkerzijde.

En zij bonden de borstlap met zijn onderste ringen (Vs. 19) aan de ringen van de efod (Vs. 20), met een hemelsblauw snoer, dat hij op de kunstige riem van de efod was; opdat de borstlap van de efod niet afgescheiden werd, ook niet bij het uittrekken, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

En hij maakte de mantel van de efod, de onder de efod te dragen zijden mantel, van geweven werk, uit één stuk, geheel van hemelsblauw.

En het halsgat van de mantel voor het doorsteken van het hoofd, was in het midden, als het gat van een pantsier; dit gat had een boord rondom, was ongezoomd, dat het bij het uit- en aantrekken niet gescheurd werd.

En aan de onderste zomen van de mantel maakten zij granaatappels van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, getwijnd, uit byssus en het driekleurige purpergaren vormden zij ballen in de vorm van granaatappels, die noghun bloem dragen.

Zij maakten ook schelletjes van louter goud, en zij stelden de schelletjes tussen de granaatappels, aan de zomen van de mantel rondom, tussen de granaatappels.

Dat er een schelletje, daarna een granaatappel was; weer een schelletje en een granaatappel aan de zomen van de mantel rondom; met deze heilige sieraden moest dan Aäron bekleed worden, om te dienen, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

a) Zij maakten ook de rokken, die op het blote lijf gedragen werden, van fijn linnen, van geweven werk, voor Aäron en voor zijn zonen, voor de eersten, om die onder de beide anderen (Vs. 2,22) te dragen, voor de anderen, om daarin de functies van de gewone priester te verrichten.

Ex.28:39

En de hoed van fijn linnen, als hoofddeksel voor de Hogepriester, en de sierlijke mutsen van fijn linnen voor de priesters, a) en de linnen onderbroeken van fijn getwijnd linnen, voor Aäron en voor zijn zonen.

a)Ezech.44:18

En de gordel van fijn getwijnd linnen, en van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, van geborduurd werk, eveneens voor beiden, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

a) Zij maakten ook de plaat van de kroon van de heiligheid, die Aäron voor aan het hoofd zou dragen, van louter goud, en zij schreven daarop een schrift, met zegelgravering: DE HEILIGHEID DES HEEREN.

Ex.28:36; 29:6

a) En zij hechtten een snoer van hemelsblauw daaraan, om aan de hoed van boven te hechten, zoals de HEERE aan Mozes geboden had. 1)

Ex.28:37

Evenals boven bij de voorschriften over het heiligdom en zijn gereedschap (hoofdstuk 25:10-30:10), de heilige kist en het gouden altaar als de beide polen al het andere uitsluiten, zijn hier tussen het schouderkleed, het voornaamste stuk van de hogepriesterlijke kleding en de gouden voorhoofdplaat, die volgens het opschrift het meest in het oog lopend teken van de hogepriesterlijke waardigheid is, alle overige priesterkleding gesteld.

Gedurig lezen we: "Zoals, of naar alles, wat de Heere Mozes had geboden." De werkmeesters van de tabernakel moesten er diep van overtuigd zijn, dat zij niets deden en niets mochten doen, dan naar alles, wat de Heere God verordineerd had.

II. Vs. 32-43. Nadat al deze werken voltooid zijn, worden zij aan Mozes afgeleverd; deze beziet elk stuk in het bijzonder, vindt ze overeenkomstig het goddelijk beveld vervaardigd, en zegent nu het volk ten dank voor de bereidwilligheid in het geven en de ijver in het arbeiden.

Aldus werd, na een arbeid van 6 of 7 maanden, al het werk van de tabernakel, van de tent der samenkomst voleindigd; en de kinderen van Israël hadden het gemaaktnaar alles, wat de HEERE aan Mozes geboden had; zo hadden zij het gemaakt.

a) Daarna brachten zij de afzonderlijke stukken van de tabernakel 1) tot de tent van Mozes, die hij buiten het leger opgeslagen had; de beide onderste bedeksels, die de eigenlijke tent vormden (hoofdstuk 26:1-13), en al haar gereedschap, haar haakjes, die tot samenvoeging van de afdelingen van beide bedeksels bestemd waren (hoofdstuk 26:6,11), haar stijlen, de 41 planken, die het geraamte vormden (hoofdstuk 26:15-25), haar richels tot verbinding van de

planken (hoofdstuk 26:26 vv.) en haar pilaren, vier voor de ingang van het Allerheilige, vijf voor de ingang in het Heilige (hoofdstuk 26:32,37), en haar voeten, de onderstukken onder de planken en de pilaren. (hoofdstuk 26:19,21,25,32,37).

Ex. 35:11

Onder de tabernakel hebben wij hier te verstaan, de tentbedekking, welke de tabernakel tot tabernakel maakte, nl. die van purper en die van geitehaar. Dadelijk daarop wordt dan ook van de haakjes enz. gesproken, welke bij deze tapijten noodzakelijkerwijze gebruikt moesten worden.

En het deksel van roodgeverfde ramsvellen (hoofdstuk 26:14), en het deksel van dassenvellen, en de voorhang van het deksel voor het Allerheilige (hoofdstuk 26:31).

De Ark van de Getuigenis, en haar handbomen (hoofdstuk 25:10-15), en het Verzoendeksel (hoofdstuk 35:17 vv.).

De tafel, met al haar gereedschap (hoofdstuk 25:23 vv.) en de toonbroden (hoofdstuk 25:30).

De zuivere, gouden kandelaar met zijn lampen, de lampen, die men toerichten moest, 1)en al diens gereedschap (hoofdstuk 25:31 vv.), en de olie tot het licht (hoofdstuk 27:20 vv.).

Die men toerichten moest, of, die men volgens orde daarop moest plaatsen.

Verder het gouden reukaltaar (hoofdstuk 30:1 vv.), en de zalfolie tot zalving van de priesters en van het heiligdom (hoofdstuk 30:22 vv.), en het reukwerk van welriekende specerijen voor het reukaltaar (hoofdstuk 30:34 vv.), en het deksel van de deur van de tent, het voorhangsel voor het Heilige(hoofdstuk 26:36).

Het koperen brandofferaltaar, en het koperen rooster, die het heeft, de handbomen, en al zijn gereedschap (hoofdstuk 27:1-8); het wasvat en zijn voet (hoofdstuk 30:17 vv.).

De behangselen van de voorhof, zijn pilaren en zijn voeten, en het deksel van de poort van de voorhof, zijn zelen, en zijn pennen, en al het gereedschap van de dienst van de tabernakel, tot de tent der samenkomst (hoofdstuk 27:9-19).

a) De ambtskleren, om in het heiligdom te dienen, de heilige kleren van de priester Aäron, en de kleren van zijn zonen, om het priesterambt te bedienen (hoofdstuk 27:9-19).

Ex.31:10

Naar alles, wat de HEERE aan Mozes geboden had, zo hadden de kinderen van Israël het gehele werk gemaakt; dit brachten zij tot Mozes.

Mozes nu bezag het gehele werk, en onderzocht nauwkeurig, of het met de hem gegeven voorschriften en het beeld, dat hij gezien had, overeenkwam, en ziet, zij hadden het gemaakt, zoals de HEERE geboden had; alzo hadden zij het gemaakt. 1) Toen zegende Mozes hen, 2) verblijd over deze nauwkeurige bewerking, sprak hij over de arbeiders en de gehele gemeente: de heerlijkheid van de Heere vervulle het werk van uw handen. (hoofdstuk 40:34).

Mozes nu, om hen en zichzelf te vreden te stellen, bezag het gehele werk stuk voor stuk, en ziet, zij hadden het gemaakt, zoals het de Heere bevolen had; want Hij, die hem het voorbeeld had getoond, had hun handen in het werk bestuurd. Alle de werkingen van Gods genade komen nauwkeurig overeen met het oorspronkelijke bestek van Zijn raadsbesluiten. Hetgeen God in ons en door ons werkt, is de vervulling van het welbehagen van Zijn goedheid.

Een nagalm van de toen door Mozes ondervonden vreugde, en misschien ook van de door hem uitgesproken zegen, vinden wij waarschijnlijk in het slotvers van de 90ste Psalm 90.17, die hij, 38 jaar later, aan het einde van de woestijnreis vervaardigde: "De liefelijkheid van de Heere, onze God zij over ons; en bevestig Gij het werk van onze handen over ons, ja het werk van onze handen bevestig dat.".

Deze zegening geschiedde in de naam des Heeren. Hij sprak over hen de zegen van God uit, omdat zij hun gewilligheid, om van het hunne aan de Heere te geven, hadden getoond. "De zegenende ziel zal vet gemaakt worden.".

HOOFDSTUK 40.

OPRICHTING EN INWIJDING VAN DE TENT DER SAMENKOMST.

Vs. 1-16. Nadat de verschillende stukken vervaardigd en goedgekeurd waren, ontvangt Mozes, in het begin van het tweede jaar van de uittocht, bevel van God, om met de oprichting van de tent en de plaatsing van de gereedschappen aan te vangen, en daarna de wijding, als ook die van de priesters, te doen plaatshebben.

Verder sprak de HEERE uit de voorlopige tent (hoofdstuk 33:7 vv.) tot Mozes, zeggende:

Op de dag van de eerste maand, Abib, die weer spoedig aan zal breken (hoofdstuk 12:1 vv.), te weten op de eerste dag van de maand, 1) zult gij de tabernakel, de tent der samenkomst, 2) die nu in al zijn delen gereed is, oprichten.

Alles geschiedt volgens Goddelijk bevel. Ook de oprichting van de tabernakel. God, de Heere, is van alles het begin en het einde.

Deze woorden zijn een volledige beschrijving van de plaatsen, daar God zijn woning in het midden van Israël wilde vestigen. Deze was niet alleen een tabernakel, een woning voor de Goddelijke Majesteit, maar ook een tent, een beweeg- en draagbare tempel en heiligdom, ja, een tent der samenkomst, waarnaar alle de stammen van Israël toe vloeiden en als onder een banier verzameld werden, evenals in meerdere nadruk en algemeenheid geschieden zou onder de banier, die God onder de heidenen zou oprichten Jesaja 11:12)

En gij zult aldaar, in de voor het Allerheilige bestemde ruimte, zetten de Ark 1) van de Getuigenis; en gij zult de Ark (hoofdstuk 26:32) met de voorhang bedekken, die het Allerheilige en Heilige van elkaar scheidt.

De Ark moest eerst aldaar ingeplaatst worden, omdat deze was de troon van de grote Koning en de bewaarplaats van de tafelen van de wet.

a) Daarna zult gij de tafel daarin brengen, aan de noordzijde van het Heilige, en gij zult schikken wat daarop te schikken is, namelijk de toonbroden (Vs. 23 Leviticus. 24:5 vv. 24.5); b)gij zult ook aan de zuidzijde, tegenover de tafel, de kandelaar daarin brengen, en zijn zeven lampen aansteken.

Ex.26:35 b) Ex.27:20

En gij zult tegen het westen het gouden altaar ten reukwerk voor het voorhangsel, dat de Ark van de Getuigenis bedekt (Vs. 3), zetten; dan zult gij het uit vier stoffen gewerkte deksel (hoofdstuk 26:36 vv.), van de deur van de tabernakel aan de oostelijke uitgang van de tent ophangen.

Gij zult ook het brandofferaltaar zetten voor de deur van de tabernakel, van de tent der samenkomst, ongeveer in het midden van de ruimte van de voorhof.

En gij zult het wasvat zetten tussen de tent der samenkomst, en tussen het brandofferaltaar (Vs. 6) en gij zult water daarin doen.

Daarna zult gij de voorhof, de zestig pilaren met hun bedeksels (hoofdstuk 27:9 vv.) rondom de tabernakel zetten, en gij zult het tweede, 20 el brede (hoofdstuk 27:16) deksel ophangen aan de poort van de voorhof, aan de vier middelste pilaren van de oostzijde.

Dan, als Ik u vooraf van de alzo opgerichte tabernakel de offerwet (Leviticus. 1-7) zal meegedeeld hebben, en dan ook de (Ex.29) bevolen priesterwijding geschieden kan (Leviticus. 8), zult gij de volgens de voorschriften (hoofdstuk 30:22 vv.) bereidde zalfolie nemen, en zalven de tabernakel, en al wat daarin is, zowel in het Allerheilige als in het Heilige; en gij zult deze door die zalving heiligen, met al zijn gereedschap, en het zal een heiligheid zijn.

a) Gij zult ook, bij gelegenheid van de priesterwijding, het brandofferaltaar zalven, en al zijn gereedschap (hoofdstuk 27:3), en gij zult het altaar heiligen, en het altaar zal Heiligheid der Heiligheden zijn. 1)

Het onderscheid tussen "heilig" en "allerheilig" of "Heiligheid der Heiligheden" komt, zoals wij gezien hebben, zij bij het heiligdom in tweeërlei opzicht voor. Ten opzichte van de Heere is datgene allerheilig, wat het dichtst bij Hem staat en Zijn eigenlijke woonplaats vormt, dus de achterste ruimte van de tabernakel: heilig was, wat zich onmiddellijk daarvoor bevond, maar toch door een voorhangsel daarvan gescheiden was (hoofdstuk 26:33). Ten opzichte van het volk: hier moet datgene, wat aan de aanraking van de leken en alzo wat het meest aan ontwijding blootgesteld is, tegen zulk een ontwijding voor des te scherper afzondering beschermd, of hoogheilig gemaakt worden, en de afzondering geschiedt door de bepaling, dat, wie de plaats of het voorwerp aanroert, daardoor heilig, dat is aan verschillende, anders alleen dan priesters bevolen verplichtingen onderworpen wordt (hoofdstuk 29:37; 30:29 Leviticus. 6:18). Wat echter slechts voor de priesters toegankelijk en om zijn grote heiligheid minder aan het gevaar is blootgesteld, om ontwijd te worden, wordt in dit verband slechts heilig geacht.

Dan zult gij het wasvat zalven, en diens voet, het daaronder geplaatste bekken, waarin het water gelaten wordt (hoofdstuk 30:18); en gij zult het heiligen.

Gij zult ook Aäron en zijn zonen, op de voor de wijding nader te bepalen dag doen naderen tot de deur van de tent der samenkomst; en gij zult hen in het bekken van het wasvat met water wassen.

En gij zult Aäron, de hogepriester, de voor hem bestemde heilige kleren (hoofdstuk 28:4 vv.) aantrekken; en gij zult hem zalven, en hem heiligen, dat hij Mij het priesterambt in de hoogste zin van het woordbedient.

Gij zult ook daarna zijn tot gewone priesters bestemde zonen doen naderen, en zult hen de (hoofdstuk 28:40) met hun toebehoren beschreven rokken aantrekken.

En gij zult hen zalven, zoals gij hun vader zult gezalfd hebben, dat zij, hoewel in mindere zin, Mij het priesterambt bedienen. En het zal geschieden, dat hen hun zalving zal zijn tot een eeuwig priesterdom bij hun geslachten:1) ten gevolge van deze zalving zal hun voor alle volgende tijden en in alle volgende geslachten het priesterschap in Israël toebehoren.

De Joodse overlevering verstaat deze woorden zo, alsof deze zalving van de zonen van Aäron voor de gehele toekomst voldoende ware, en beweert dien ten gevolge, dat de zalving en verdere wijding later alleen bij de Hogepriester herhaald is, terwijl de gewone priesters, bij het aanvaarden van hun ambt, alleen een spijsoffer voor zich hadden te brengen (Leviticus. 6:12). Dit is een misverstand; de zin is veeleer, dat de zalving van Aäron en zijn zonen als een enige instelling voor het priesterschap gelden zou, en dit voor alle tijden de Aäronieten waarborgen zou, waarbij, zoals vanzelf spreekt, wordt ondersteldt, dat zij bij ieder in dat ambt tredend geslacht moest vernieuwd of herhaald worden.

Mozes nu deed 1) het naar alles, wat hem de HEERE geboden had: alzo deed hij; op de (Vs. 2) aangewezen dag richtte hij de tabernakel op (Vs. 17 vv.) en liet enige dagen later de zalving van deze tegelijk met de priesterwijding plaats hebben (Leviticus. 8).

Hier en later wordt er weer gedurig op gewezen, dat Mozes niets deed dan op bevel van God en naar de verordeningen, hem geschonken. Dit dient, om de tederheid en getrouwheid van Mozes te kennen te geven. Hij was getrouw in zijn huis en daarmee weer een type van de grote Middelaar van het Nieuwe Verbond.

II. Vs. 17-38. Als, met het begin van het tweede jaar na de uittocht, de tabernakel met zijn verschillende gereedschappen door Mozes opgericht is, neemt de Heere aanstonds bezit van Zijn woning, de wolk plaatst zich boven de tabernakel, en in het Allerheilige gaat de heerlijkheid van de Heere, om daar voortdurend te wonen.

Had de Heere voor een jaar iets nieuws met Zijn volk begonnen (hoofdstuk 12:1 vv.), thans wilde Hij op de eerste dag van het tweede jaar weer iets nieuws aan Zijn volk geven, door woning in hun midden te maken. En het geschiedde in de eerste maand, in a) het tweede jaar, op de eerste dag van de maand, dat de tabernakel opgericht werd.

Numeri. 7:1

Want Mozes, die volgens bevel van de Heere het werk te leiden had, richtte de tabernakel op, en zette, door de hand van de bouwmeester en de werklieden (hoofdstuk 36:1 vv.), zijn voeten, groef de 100 zilveren en 5koperen voetstukken, waarin de 48 planken en 9 pilaren, volgens (hoofdstuk 26:15-37), staan moesten in de aarde, en stelde in 96 van deze voetstukken, de beide punten van de stijlen, of planken, uit welke het houten geraamte van de tent bestaan zou, en hij zette zijn driemaal vijf richels daaraan, om deze stijlen te verbinden; van deze werden de middelste midden door de planken gestoken, en hij richtte in de 9

overige, deels zilveren, deels koperen voetstukken, de pilaren op; in de eerste vier de pilaren voor het buitenste voorhangsel.

En hij spreidde, nadat hij inwendig aan de drie wanden en boven aan het open dekstuk van het zo opgezette geraamte de binnenste uit twee afdelingen bestaande tapijten (hoofdstuk 26:1-6) aangebracht had, de tent, het onderste of geitenharen bedeksel (hoofdstuk 26:7-13) uit over de tabernakel, zodat het nu reeds een werkelijke woning vormde, en hij zette het deksel van de tent, dat uit twee tapijten bestond, het een uit rode ramsvellen, het andere uit huiden van zeekalven vervaardigd (hoofdstuk 26:14), daar bovenop, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

Voorts nam hij, en legde de getuigenis, de beide door hem gehouwen en door God zelf met de tien woorden beschreven tafelen (hoofdstuk 34:6,28) in de Ark, (hoofdstuk 25:10-12,16), en deed de handbomen aan de Ark (Vs. 13-15), en hijzette het Verzoendeksel (Vs. 17 vv.) bovenop de Ark.

En hij bracht de volledig toegeruste Ark in het achterste gedeelte van de tabernakel, en a) hij hing de voorhang van het deksel op, en bedekte de Ark van de Getuigenis, zoals de HEERE aan Mozes (Vs. 3) geboden had.

Ex.35:12.

Hij zette ook de tafel in het voorste gedeelte van de tent der samenkomst, aan de rechterzijde van de tabernakel tegen het noorden, buiten de voorhang.

En hij schikte daarop het brood in orde, hij legde twaalf toonbroden in twee afdelingen voor het aangezicht des HEEREN (hoofdstuk 39:36 Leviticus. 24:5 vv.), zoals de HEERE aan Mozes geboden had (hoofdstuk 25:30).

Hij zette ook de kandelaar in de tent der samenkomst, in het voorste gedeelte of het Heilige, recht over de tafel, aan de linkerzijde van de tabernakel, zuidwaarts.

En hij stak de lampen aan voor het aangezicht des HEEREN, zoals de HEERE (hoofdstuk 25:37) aan Mozes geboden had.

En hij zette het gouden reukaltaar midden tussen de tafel en de kandelaar, in de tent der samenkomst, voor de voorhang, in de onmiddelijke nabijheid daarvan (hoofdstuk 30:6).

En hij stak daarop aan een reukwerk van welriekende specerijen, zoals de HEERE aan Mozes geboden had. (hoofdstuk 30:7,35).

Hij hing ook het tot een voorhang voor het Heilige bestemde deksel (hoofdstuk 26:36 vv.) van de in de vijf pilaren gevormde deur van de tabernakel.

En hij zette het brandofferaltaar (hoofdstuk 27:1 vv.), het omkleedsel nog met aarde en stenen vullende, aan de deur van de tabernakel, van de tent der samenkomst; en hij offerde daarop, als priester, zoals hij voorheen (Vs. 27) ook het eerste reukwerk aangestoken, en (Vs. 24) de eerste toonbroden gelegd had, brandoffer, en spijsoffer, zoals de HEERE aan Mozes geboden had (hoofdstuk 29:38).

Deze priesterdienst nam Mozes ook de volgende dagen waar, tot aan de wijding van Aäron en zijn zonen (Leviticus. 8). De woning met haar gereedschappen was nog niet gezalfd; dit geschiedde eerst op de dag van de priesterwijding; maar zij was toch reeds in zichzelf heilig, daar zij daar naar de voorschriften van de Heere gebouwd en opgericht was, zoals dan ook (Vs. 35) de heerlijkheid van de Heere de woning vervuld heeft, nog voordat de zalving had plaats gehad. De zalving had slechts plaats voor de dienst van de priesters of het gebruik van het volk.

De heerlijkheid van de Heere vervult de tabernakel vóór de wijding van de priesters en de daarmee verbonden zalving van de tabernakel en van zijn gereedschappen. Want volgens Leviticus. 1:1 gaf de Heere, vanuit de tabernakel tot Mozes sprekende, de offerwetten, welke vóór de wijding van de priesters afgekondigd werden en daarbij reeds werden opgevolgd. Als echter de heerlijkheid van de Heere in de tabernakel woning had gemaakt, durfde Mozes ook niet nalaten, het voo iederen morgen en iedere avond voorgeschreven offer te brengen en door middel daarvan de gemeente met haar God in geestelijke levensgemeenschap te zetten, totdat Aäron en zijn zonen voor deze dienst waren gewijd.

Hij zette ook het koperen wasvat tussen de tent der samenkomst, en tussen het ongeveer 15 el vandaar staande brandofferaltaar, enige schreden ter zijde, noordwaarts; en hij deed water daarin om te wassen.

En Mozes en Aäron, en zijn zonen wasten daaruit hun handen en hun voeten; de eerste reeds nu, voordat hij de priesterbezigheden (Vs. 29) verrichtte, Aäron en zijn zonen van de tijd af, dat zij de priesterdienst overnamen.

Als zij ingingen in de tent der samenkomst, en als zij tot het altaar naderden, zo wasten zij zich, zoals de HEERE (hoofdstuk 30:19 vv.) aan Mozes geboden had, en zo deed hij ook zelf.

Hij richtte ook de voorhof op, de 60 zuilen met de behangsels (hoofdstuk 27:9 vv.) rondom de tabernakel en het brandofferaltaar, en hij hing het deksel (hoofdstuk 27:16) van de door de pilaren (4-8) aan de oostzijde gevormde poort van de voorhof op. Zo voleindigde Mozes het werk.

a) Toen, in hetzelfde uur, dat nu alles gereed was, voordat Mozes de eerste priesterbezigheden (23:27,29) verrichtte, bedekte de wolk de tent der samenkomst. In deze wolk was de Heere tot hiertoe bij Zijn volk aanwezig geweest, om het op zijn tochten te vergezellen (hoofdstuk 13:21 vv.); deze had zich, sedertdien (hoofdstuk 33:7 vv.) van de top van de berg op de tent van Mozes neergelaten zo dikwijls hij die betrad (Numeri. 10:11 vv.);

en de heerlijkheid van de HEERE, de Schechinah, zoals de Joden haar noemen, te onderscheiden van de wolk, vervulde de tabernakel.

1 Kon.8:10

Zodat Mozes eerst een geruime tijd niet kon ingaan in de tent der samenkomst, 1) omdat de wolk daarop bleef, en de met deze in verband staande heerlijkheid van de HEERE
de tabernakel vervulde, eerst het voorhof, daarna het Heilige, totdat zij in het Allerheilige zich tussen de cherubim op de Ark van het Verbond terugtrok en daar haarplaats innam (hoofdstuk 25:22); nu kon Mozes weer de tent binnentreden en als priester dienst doen.

Nog was het Gods tijd niet, dat Mozes zou ingaan in de tent der samenkomst. De glans van Gods heiligheid vervulde haar geheel en al. Eerst straks (Leviticus. 1:1) geeft de Heer zijn dienstknecht vrijheid om in te gaan. Terwijl dan de wolk het uitwendig gedeelte van de Schechinah, of Goddelijke inwoning, de tent van buiten bedekte, scheen het inwendig gedeelte daarvan in volle heerlijkheid binnen de tabernakel.

Volgens Leviticus. 16:2 was de heerlijkheid van de Heeren of de Schechinah niets anders dan een wolk; deze is om zo te zeggen een vertakking van de andere wolk, die zich buiten op de tabernakel gelegerd had. Voortaan is in tweeën verdeeld, wat tot hiertoe met elkaar verbonden was; de ene wolk, die uitwendig zichtbaar is en waarvan verder in Vs. 36-38 sprake is, wijst alleen Jehova’s aanwezigheid aan; de tweede wolk is die, welke werkelijk Jehova’s aanwezigheid in zich sluit, die ook in latere tijden het volk van God bijbleef, toen de eerste niet meer nodig was en daarom verdween (zie Jozua 3.6). Dit onderscheid is reeds enigszins op te merken in hoofdstuk 16:9 vv.: nu is de onderscheiding meer noodzakelijk, daar de aanwezigheid van de Heere aan een plaats zich gebonden heeft, die voor het volk en de gewone priesters gesloten en voor de Hogepriester slechts eens in het jaar toegankelijk is; terwijl de met deze aanwezigheid verbonden, onmiddelijke leiding en besturing van de Heere uitwendig voor de ogen zichtbaar blijven in de wolk- en vuurkolom.

Als nu de wolk, die op de tent gelegerd was, opgeheven werd van boven de tabernakel, zo reisden de kinderen van Israël voort in al hun reizen, zo gingen zij van de legerplaats heen en richtte zich op de weg, die deze aanwees.

Maar als de wolk niet opgeheven werd, zo reisden zij niet, maar bleven rusten, tot op de dag, dat zij opgeheven werd, 1) en daardoor het teken gaf om op te breken.

Door deze wolk hadden alzo de kinderen van Israël nog altijd hetzelfde uitwendige teken van de aanwezigheid van de Heere bij zich, dat vanaf het begin van hun reis bij hen geweest was; zij waren in niets bij vroeger verkort, hoewel de eigenlijke aanwezigheid van de Heere nu meer aan het Allerheilige gebonden was.

Het ontbrak Israël daarom aan niets. Voor alles zorgde de Heere. Aan zijn hand kon het gelukkig voortgaan. Zijn wet had het ontvangen. De tabernakel was in hun midden als zeker onderpand van Zijn goddelijke samenwoning met Zijn volk en Hij zelf, in de wolk- en

vuurkolom, wees hun de weg. Wel mocht Israël een welgelukzalig volk worden genoemd; een volk, verlost door de Heere.

Want de wolk van de HEERE was op de tabernakel bij dag, en het vuur was er bij nacht op, en was dus te allen tijde voor de ogen van het gehele huis van Israël, in al hun reizen 1) (Numeri. 9:15 vv.; 13:33 vv. Deuteronomium. 1:33).

Op dezelfde dag van het vorige jaar waren de kinderen van Israël nog in Egypte; hoeveel is er dus in één jaar geschied! Wat is de toestand van de volken veranderd! Zo kan God een lang wachten door een spoedige hulp vergoeden.

SLOTWOORD.

God belooft, de mens moet geloven. Dit is de regel in het koninkrijk van God. Immers Gods beloften zijn op tijd; het geloof heeft ze, maar in de toekomst. Abraham had voor zichzelf niets in eigendom van het land Kanaän, en toch had hij voor zichzelf en zijn kinderen dat land veel zekerder in eigendom, dan de toenmalige inwoners het in bezit hadden, want menigeen is bezitter van goed, dat hij zijn kinderen niet kan nalaten. Doch hoe wonderlijk zijn Gods wegen! Hij begint Zijn beloften te vervullen met de kinderen van Jakob te verwijderen uit het land, dat het hunne is, en hen te verdrukken, die tot heerlijkheid bestemd zijn. Nee, niet in Kanaän moesten zij vermenigvuldigd worden, maar in Egypte. God had hiervoor Zijn redenen. Zij moesten in een gevestigde en geregelde staat, ja, in het beschaafdste en machtigste rijk van de wereld ontwikkeld, opgevoed, verdrukt, en vervolgens daaruit verlost worden.

De geschiedenis van die verdrukking en verlossing geeft ons dit boek, dat in het Hebreeuws genoemd wordt: Defer Sjemoth (boek van de namen) of, naar de woorden, waarmee het aanvangt: weélae sjemoth (dit nu zijn namen), naar het Grieks: Exodus of uittocht, omdat hierin beschreven wordt, hoe de kinderen Israëls uit Egypte verlost zijn, en wat kort vóór en na die uittocht hun overkomen is. Het loopt Jozef's dood tot het bouwen van de tabernakel, omvattende een tijdvak van ongeveer 145 jaar. Wij zien eerst het volk als een slavenvolk bij de ticheloven en ten laatste als een Verbondsvolk met het heiligdom van God in hun midden, eerst gedwongen te gehoorzamen aan de willekeur van een tiran, daarna gezegend met de wetten en instellingen van Jehova, die beter zijn dan uitgegraven fijn goud, en met een dienst van de Heere, die een afschaduwing is van het hoogste heil, van de genade in onze Heere Jezus Christus. Dat is Israël geworden niet door verdienste, want het betoonde zich een weerstrevend volk, maar door de genade van God, Wiens trouw niet bezweek, die met almacht en wijsheid hen leidde en opvoedde.

In algemene trekken schetst ons Ezechiël hun overhelling tot de afgoderij van Egypte (Ezech.23; 20:7,8) gedurende dat tijdperk, een neiging, die Jozua, in veel latere dagen nog te bestrijden en uit te roeien had (Jozua 24:14), maar voornamelijk bespeuren wij haar daarin, dat zij in de woestijn die God, die hen uit Egypte had verlost, naar de wijze van Egypte onder het beeld van een stier wensen te vereren; ja, zelfs na de uitroeiing van de openbare afgoderij, maakten zij zich in het geheim schuldig aan de aanbidding van zon en maan, en zelfs aan de

gruwelijkste afgoderij van Egypte, de dienst van de Saturms of veldgoden (Amos 5:25,26 Leviticus. 17:7). In de tijd van hun smadelijke slavernij was vooral de volksgeest diep verbasterd, zodat zij, zelfs bij het genot van de leiding van God te midden van de woestijn, hun vrijheid en zelfstandigheid te duur gekocht achtten, omdat zij voor haar de geriefelijkheden moesten ten offer brengen, die het leven in Egypte hun verschaft had. Zij waren geworden tot een volk, gewoon het slavenjuk te dragen; een volk verwijfd van zeden, weerbarstig tegen alle tucht, wuft en onstandvastig in al zijn doen. Juist hetgeen hen als hun grootste voorrecht eigenaardig van alle overige volken zou moeten onderscheiden, was hun in de hoogste mate onverschillig; ja, van alle bewoners van de aarde schenen zij de allerongeschikste tot het verwezelijken van de grote heilsgedachten van God (Deuteronomium. 9:4,5). In die toestand was het, dat de Heere, om de beloften, die Hij de vaderen geschonken had, ter wille van de zegen, die door dat volk over alle geslachten komen zou, Israël met machtige hand uit Egypte redde.

Bij de behandeling van de historische en profetische boeken, geschreven vóór de ballingschap, zullen we gelegenheid hebben aan te tonen, dat gebruiken, daarin meegedeeld niet strijden tegen de opvatting, dat de tabernakel, zoals deze in dit boek beschreven wordt, ook werkelijk in de woestijn is opgesteld; dat het priesterschap onder Israël in de woestijn en later in Kanaän vóór Salomo’s dagen is ingericht, zoals dit ook hier is beschreven, en daardoor de waarheid te handhaven, dat Exodus evenzeer als Leviticus, niemand minder dan Mozes zelf, gedreven door de Heilige Geest, tot schrijver heeft gehad.

Het gehele boek, in het bijzonder de geschiedenissen van Israëls verdrukking, van Mozes’ roeping, van Israëls Verbondsbreuk bij de berg Sinaï, vertonen zo duidelijk de sporen, dat een oor- en ooggetuige dit alles meedeelt, dat men waarlijk willens blind moet zijn, om te kunnen vast stellen, dat eerst vele jaren later het boek Exodus is opgesteld.

Wat in strijd schijnt te zijn met wetten en rechten hier gegeven, blijkt bij een gezonde, onbevooroordeelde uitlegging dit niet te wezen, indien men elke verandering of gewijzigde wetordening, indien men elke zaak, die in strijd met deze wettelijke verordeningen schijnt te zijn, slechts beschouwt uit het oogpunt van veranderde tijdsomstandigheden, of van ongestalten, waarin Israël in latere dagen verkeerde.

En overigens blijkt genoegzaam, dat én in de dagen van de Richteren, én in die van Samuël en David de wetten hier en in de volgende boeken meegedeeld, de grondslag uitmaakten van het theocratisch gebouw, dat door hen werd hersteld en opgebouwd; dat de psalmist verheerlijkt en bezingt, wat de Heere God in wet en schaduwdienst had gegeven aan Zijn volk; dat de profeet uit deze boeken put en zijn voorspellingen met hetgeen hierin beschreven is en wordt, in verband brengt.

De psalmisten en profeten zijn dikwijls niet te verstaan, indien men niet mag aannemen, dat God Zijn rechten en instellingen, omtrent de verering van Zijn Heilig Wezen in de woestijn, aan Israël heeft bekend gemaakt.

Bovendien, wat voor het levend geloof alles afdoet, onze Heere en Zaligmaker heeft aan niemand anders dan aan Mozes het auteurschap van de gehele Pentateuch toegekend, en tegenover hen, die ervan spreken, dat op het gebied van de kritiek, de Heere noch Zijn Apostelen mag worden aangehaald, brengen ook wij het woord in herinnering van Hermannus Witsius*): Christus Jezus en de Apostelen mogen geen doctoren in de kritiek zijn geweest, zoals zij willen geacht worden, die zich heden de heerschappij van de wetenschappen in iedere tak van wetenschap toekennen; zij zijn echter doctoren van de waarheid geweest, en hebben niet geduld dat zij door een algemene onkunde van zaken of door een verreikende list bedrogen werden. Zij zijn althans niet in de wereld gekomen, om algemeen verspreide dwalingen te helpen voortbreiden, en door het gezag van hun naam te bevestigen, noch om deze dwalingen niet alleen door de Joden, maar ook door de volken, die op het nauwst met hen verbonden waren, wijd en zijd uit te strooien.

*) Miscell. ss. L. p.117

De hoofdpersoon in dit boek, Mozes, door Egypte's vorstenhuis zelf gevoed en onderwezen, de man, die de versmaadheid van Gods volk boven al de heerlijkheid van Egypte stelde, de zachtmoedige onder de mensenkinderen, die van ijver voor het huis van de Heere verteert, en nochtans zijn ziel wil stellen voor zijn volk, de knecht van God, die met Hem sprak, zoals een man spreekt met zijn naaste, de Middelaar van het Verbond, die de woorden van Gods eigen lippen verneemt, is de type van Hem, die alle verloste eeuwige dank en aanbidding zullen toebrengen en voor wie Mozes zelf neerknielt. Ook deze middelaar wordt in de hemel niet vergeten, daar zingen de gezaligden het lied van Mozes en het Lam.